NEUHEBRÄISCHES UND CHALDÄISCHES WÖRTERBUCH.

ERSTER BAND.

1-14

NEUHEBRÄISCHES UND CHALDÄISCHES WÖRTERBUCH

ÜBER DIE

TALMUDIM UND MIDRASCHIM.

von

Prof. Dr. JACOB LEVY, RABBINER.

NEBST BEITRÄGEN

VON

Prof. Dr. HEINRICH LEBERECHT FLEISCHER.

ERSTER BAND.

8-1

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

1876.

VORWORT.

Eine Vorrede zu dem vorliegenden Wörterbuch müsste, wenn sie nur einigermassen zweckentsprechend sein sollte, zuvörderst dem Leser eine möglichst klare Vorstellung von dem Geiste des rabbinischen Schriftthums zu verschaffen suchen, ferner die Eigenartigkeit und das Charakteristische des hier behandelten Sprachgutes, namentlich durch die Angabe des Verhältnisses dieses Idioms zu den mit ihm verschwisterten orientalischen Dialekten scharf zeichnen, und endlich den Nutzen schildern, den das Studium der reichhaltigen und in mehreren Beziehungen mannichfachen rabbinischen Literatur den Männern der Wissenschaft überhaupt und den Fachmännern insbesondere gewährt. Da jedoch der Verfasser eine sorgfältige und ausführliche Besprechung aller dieser und ähnlicher Punkte dem dritten und letzten Bande dieses Wörterbuches voranzuschicken gedenkt, so sollen hier nur einige Grundzüge von der Aufgabe, die sich dieses Werk gestellt hat, dargelegt werden.

Zuvörderst wird in diesem Wörterbuche das hebräische Sprachgut, das in der rabbinischen Literatur anzutreffen ist, nach den verschiedenen Seiten hin bearbeitet; und zwar nicht blos solche Stämme, die im biblischen Hebraismus gar nicht, hier aber in grosser Fülle vorhanden sind, sondern auch solche, die, obgleich in den biblischen Büchern vorkommend, im Rabbinischen eine Erweiterung der Formen oder Bedeutungen erfahren haben.

Das Nom. actionis, das im biblischen Hebraismus nur selten vorkommt (etwa אַבִּילָהָה das Essen, הַלִּיכָה das Gehen, שַׁהִישָׁה das Schlachten) wird in der neuhebräischen Sprache fast von jedem Verbum, oft sogar in mehreren Formen gebildet; z. B. אַבִילָּה (von אַבֵּל (von Piel), אַבֵּיל (as Trauerr, die Trauer; בּיִאָה (von פּוֹא das Kommen, אַבִּילִּה (vom Hif.) das Bringen; הַלִּיכָה (von הַלַּהְ (von הַלַּיָה (von הַלַּיָּה (von הַלַּיָה (von הַלַּיָה (von הַלַּיָה (von הַלַּיָה (von הַלַּיָה (von הַלַּיָה (von הַלַיָּה (von הַלַּיָּה (von הַלַּיּה)) הַלְּיָּה (von הַלַּיָּה (von הַלַּיָּה)) הַלְּיָּה (von הַלֵּיָּה) הַלְּיִבְּה (von הַלֵּיִּה) הַלְּיִבְּה (von הַלְּיִּה) הַלְּיִבְּה (von הַלְּיִבְּה) הַלְּיבָּה (von הַלְּיבָּה) הַבְּיבָּה הַלְּיבָּה הַלְּיבָּה (von הַלָּיִיה) הַלְּיבָּה הַלְּיבָּה הַלְּיבָּה הַלְּיבָּה הַלְּיבּר הַלְּיב הַלְיב הַלְיב הַלְּיב הַלְּיב הַלְיב הַלְּיב הַלְּיב הַלְּיב הַלְּיב הַר הַלְיב הַלְּיב הַלְיב הַּלְיב הַּיּי הַיּבְּיּ הַיּבְּיב

Im Neuhebräischen werden Denominativa anstatt der biblisch-hebräischen, einfachen Verben gebildet, um den Begriff besser zu bezeichnen, z. B. מָּבָם (von הַּהָּבָּה, Stw. בוּב , wovon bh. Hif. הַּרְים die Hebe, Teruma entrichten; הַּתְּחָה (von הַּהְּדָּה selten = bh. הַּרְּים anfangen; עַרִּה (von הַּהְרִּע הַ אַרּוּעָה (von הַּהְרִּע הַ אַרוּעָה (von הַּרְּיַע הַ עַּרוּעָה (von הַּרְּיַע הַ עַּרוּעָה). Lärm blasen. (Auch im Biblisch-Hebräischen sind zuweilen solche Wortbildungen anzutreffen, z. B. הַאַבָּה begehren, vom Sbst. הַאַבָּה das Begehren, Stw. הַּאָב, und הָּנְיָה begrenzen, zeichnen, von הַאָּבָה (Gen. 49, 26) die Begrenzung, Stw. הַּגָּה).

Das Rabbinische, das auch die klassischen Sprachen mit in seinen Bereich gezogen hat, behandelt dieselben in verschiedenen Formen, als ob sie ächt semitisch wären. So z. B. אָבָה oder Pi. אָבָּהְ mit Onyx belegen (von אָבָה ; סָּטָטָה) basiren, ein Fundament legen; Nithpa. בְּרָבֶּה gegründet werden (von לָסטֵים, Basis): לָסָטָר (crmp. לָסטֵים) berauben (gr. אַסְטָּהָר, von לָסטֵים) (oft crmp. לְסטֵים), אַקְּהָשָׁר (der Räuber. Pl. לְּסָטֵים, öfter verkürzt , מּבָּטָים u. a. m.

Nicht minder als das Hebräische wurde in diesem Wörterbuche auch das Chaldäische, das sich in dem rabbinischen Schriftthum vorfindet, sorgfältig behandelt. Bei denjenigen Wörtern jedoch, die ausschliesslich in den Targumim anzutreffen sind, hielt sich der Verfasser für berechtigt, blos ihre etymologische Bedeutung anzugeben und mit der Hinzufügung: s. TW (siehe Targumisches Wörterbuch) auf sein Wörterbuch über die Targumim (2 Bände, Leipzig, Baumgärtner, 1867—68) zu verweisen. Auf ähnliche Weise wurden die biblisch-chaldäischen Wörter mit der kurzen Angabe ihrer Bedeutung, der Vollständigkeit halber aufgenommen.

Bei dieser Gelegenheit möge hier noch Folgendes bemerkt werden: Nur solche Wörter erhalten die Bezeichnung ch. (chaldäisch), welchen ein entsprechendes hebräisches, resp. neuhebräisches Wort vorangegangen ist; wo jedoch dies nicht der Fall ist, da fällt die Bezeichnung ch. weg. Der Fachmann wird von selbst zu unterscheiden wissen, welche Klasse von Wörtern der hebräischen und welche der chaldäischen Sprache angehören.

Ausser dem babylonischen Talmud wird in diesem Wörterbuche noch besonders der jerusalemische Talmud und die Tosefta, welche letzteren bisher sowohl von den älteren, als auch von den neueren Lexikographen fast ganz vernachlässigt wurden, eingehend behandelt. Aehnliches gilt von den Midraschim, sowohl den halachischen (wie Mechilta, Sifra und Sifre), als auch von den agadischen (den Rabba's, den beiden Pesikta's, Tanchuma, Midrasch Tillim u. dgl. m.).

Die vielen Citate aus der rabbinischen Literatur dürften nicht blos deshalb als nothwendig erachtet werden, weil den meisten Gelehrten, die dieses Wörterbuch benutzen, eine rabbinische Bibliothek nicht zu Gebote steht, sondern auch deshalb, weil hierdurch eine Textkritik durch Herbeibringung besserer Lesarten (nach Handschriften, alten Drucken, Aruch ed. princeps u. a.) ermöglicht wird; ganz abgesehen von dem Werth, den eine solche encyclopädische Darstellung für die Wissenschaft der jüdischen Alterthumskunde darbietet. Zur Erklärung der Belagstellen wurden die besten Commentatoren zu Rathe gezogen; nicht selten jedoch giebt der Verfasser dieses Wörterbuchs seine eigne, von jenen abweichende Erklärung. Ja zuweilen sah derselbe bei dem Commentiren einer Mischna oder Borajtha sich genöthigt, von der Ansicht der Gemara abzuweichen; was freilich nur mit Hilfe fester Stützen, wie Tosefta, jerus. Gemara u. dgl. geschah; vgl. z. B. מַנְּשִׁרְיֵבְ (S. 113^b), מַנְשִׁרְיֵבְ (S. 241^a), בַּיִּבְיִבְ (S. 199^b) u. m. a.

Die "Meerestiefe" des Talmud und die "anmuthigen Auen" des Midrasch, wie diese ehrwürdigen Geisteserzeugnisse in der rabbinischen Literatur mit Recht oft genannt werden, bedürfen, jene erstere eines gewandten Tauchers, der weder infolge heftiger Strömungen sich in Untiefen verliert, noch werthloses Gerölle, "Scherben" anstatt der "Perlen", heraufbringt die

letzteren eines kundigen Gärtners, der beim Pflücken der Blumen sich von den schönen Farben ungeniessbarer Pflanzen nicht täuschen lässt und der auch seine Hände vor Dornstichen zu schützen versteht.

Ein flüchtiger Blick in die bereits vorhandenen, mehr oder minder wichtigen, lexikographischen Arbeiten, die in älterer und neuerer Zeit auf dem Gebiete der rabbinischen Literatur geliefert wurden, genügt, um einzusehen, dass selbst in den, keineswegs zu unterschätzenden Werken hervorragender Autoren eine grosse Lückenhaftigkeit vorhanden sei. Und in dieser Beziehung mögen hier nur folgende bedeutendere Werke, die, trotz ihrer Mangelhaftigkeit, dauernden Werth behalten, in kurzen Worten genannt werden: der Aruch, von R. Nathan ben Jechiel zu Rom (Anf. des 12. Jahrh.); das Lexicon Chaldaicum, talmudicum et rabbinicum, von Joh. Buxtorf (Anf. des 17 Jahrh.); Supplemente zum Aruch, von Benjamin Musafja, und Kether Kehuna (blos bis zum Buchstaben Jod), von David Kohen de Lara (beide Mitte des 17. Jahrh.); Erech Millin (nur Buchstabe Alef), von S. L. Rapoport, und Beiträge zur Sprach- und Alterthumsforschung, von Dr. Michael Sachs (beide Mitte des 19. Jahrh.).

In wiefern mir die Lösung der schwierigen Aufgabe eines Talmud- und Midrasch-Wörterbuchs gelungen ist, mögen diejenigen Fachmänner beurtheilen, welche, gleich mir, von dem redlichen Streben beseelt sind, die Kenntniss des rabbinischen Schriftthums nach Kräften zu fördern und die sich vergegenwärtigen, dass von den Trägern dieser Wissenschaft nur noch ein kleiner Ueberrest vorhanden ist.

Nicht genug anzuerkennende Verdienste um die sprachlich-wissenschaftliche Erforschung des rabbinischen Schriftthums hat sich der mit Recht so hochverehrte und gefeierte Nestor der orientalischen Wissenschaften, Herr Geh. Hofrath Prof. Dr. Fleischer in Leipzig, durch seine gründlichen und lehrreichen Beiträge zu diesem Wörterbuche erworben. Dieselben werden sicherlich von jedem Fachmanne ebenso, wie von dem Verfasser, mit dankerfülltem Herzen begrüsst werden. — Der rühmlichst bekannte Gelehrte Herr Dr. Magnus, Professor an der hiesigen Universität, hat mit vieler Sorgfalt und ausdauernder Beharrlichkeit die Revision und Correctur dieses Werkes besorgt, wofür ihm der Verfasser zu vielfachem Dank verpflichtet ist. — Schliesslich darf aus Pflicht der Dankbarkeit nicht verschwiegen werden, dass der sehr geehrte Herr Rabbiner Dr. Goldschmidt in Leipzig, bei der Herausgabe sowohl meines Targumischen, als auch zum Theil dieses Wörterbuchs, mir rathend zur Seite stand.

Breslau, im Mai 1876.

Der Verfasser.

Abkürzungen.

Ab. sar.=Aboda sara.

Ag.=Ausgabe. — Agg.=Ausgaben.

Ar.=Aruch.

B. bath.=Baba bathra.

B. kam.=Baba kamma.

B. mez.=Baba mezia.

Bech.=Bechoroth.

Ber.=Berachoth.

bh.=biblisch-hebräisch.

Bic.=Biccurim.

ch. = chaldäisch.

Chag. = Chagiga.

Chal.=Challa.

Chull.=Chullin.

das.=daselbst. - dass.=dasselbe.

Dem.=Demai.

Eduj. = Edujoth.

Erub.=Erubin.

Git.=Gittin.

Horaj.=Horajoth.

j. = jerusalemisch.

Jeb.=Jebamoth.

Kel.=Kelim.

Ker.=Kerithoth.

Keth.=Kethuboth.

Kidd.=Kidduschin.

Kil.=Kilajim.

M. kat.=Moëd katan.

Maasr.=Maasroth.

Mac.=Maccoth.

Mechil.=Mechilta.

Meg.=Megilla.

Midd.=Middoth.

Ms. M.=Manuscript München.

N. a.=Nomen actionis.

Ned.≠Nedarim.

nh.=neuhebräisch.

Nid.=Nidda.

Pes.=Pesachim.

Pesik.=Pesikta.

r.=rabba.

R.=Rab oder Rabbi (Titel).

R. hasch.=Rosch haschana.

s.=sectio (eines Midrasch). - s.=siehe.

Sab.—Sabim.

Schabb. = Schabbath.

Schebi.=Schebiith.

Schebu. = Schebuoth.

Schek .= Schekalim.

Seb.=Sebachim.

Snh.=Sanhedrin.

Suc.=Succa.

Taan.=Taanith.

Tam.=Tamid.

Ter.=Teruma.

Thr.=Threni.

Tohar.=Toharoth.

Tosaf.=Tosafoth.

Tosef.=Tosefta.

TW.=Targumisches Wörterbuch.

Alef, der erste Buchstabe des Alphabet, wechselt oft mit den andern Gutturalen, z. B. תבב ,הבב ,הבב erglühen, s. d. W. הגה, הגה, אַנֵה sprechen, עַנֵם שָנֵם betrübt sein, הָגמוֹן בְּבְּלֶה בְּבְּלֶה אַנְכּוֹן wie, אַנְכּוֹן אַנְכּוֹן das Unterscheiden, Habdala, s. d. W.; vgl. auch עבין, עביץ stark sein u.m. a. — Den Geminaten wird oft, nach Elision des 2. Radicals, ein א vorgesetzt, z.B. אָטַמ (=טָמַם) verstopfen, מבר (ברד messen, abschätzen, wofür zuw. אָפַז, עָבֵּיר (פַוַז=) hüpfen, (vgl. auch bh. אָבַר =קפַס, ספַפּס אַפַס, שׁמַם zuw. =טַשָּׁט, - oft prosthetisch, z. B. אַרְּרֶל der Daumen, יובר schneiden, נוצר איובר vermögen, שׁתִר trinken, אַהר אָהר אָהר אָהר אָהר אָהר מיתו = היא, הר, הרא, er sie. — Oft wird מ eingeschoben, z. B. בַּלוֹשָׁא = בַּאלוֹשָׁא der Aufsucher, namentlich bei den Verben 7", wie דָאָיך , דָאָיך (von קיאָין, דָאָיך). x im Anfange des Wortes oft abgeworfen, z. B. לְּעִּזֶר für בְּעִּדְּל Abba, לֵענְר für אֶּלְעָזֶר Elasar, אָבֶּר für אֶלִיעֶזֶר für אָבָּא, פּרְרִיךְ er sprach, sie sprechen, אָּכְּיִרִיךְ für יאַנא ich, wir, אַרָא für אַתּרּן ihr u.m.a. — Den chald. Hauptwörtern angehängt, gleicht & dem im Hebr. vorgesetzten Artikel 7, status emphaticus, z. B. אָבָא (hbr. הָאָב) der Vater, לַהָּנֶבֶר) der Mann, אָהָהָא (הַנֶּבֶר) die בּוּלְפָּתָא der König, מַלְפָּתָא (הַפֵּלְכָּה) die Königin u. s. w. — 'א als Zahlzeichen bedeutet eins, z. B. Schabb. 105a 'אות א ein Buchstabe.

Pl. j. Ber. II, 4^d un. die Einwohner von Chaipha u. s. w. dürfen nicht das Vorbeteramt verrichten, מפכר שעושרן היהין חיתין ועיינין אָאִין weil sie die He's wie die Chet's, und die Ain's wie die Aa's aussprechen; vgl. auch TW und אַל"ף.

XX Aa, Bestandtheil eines Wortes. Schabb. 103b 'וכי תימא אא דאאזרך איכא בינייהו וכ' Ar. Ms. und ed. pr. (Agg. אל"ה אל"ה) sollte etwa hier über an des Ws. Than eine Meinungsverschiedenheit obwalten? Jem. näml., der die Absicht hatte, das W. אמזרך (Jes. 45, 5) am Sabbat zu schreiben, jedoch blos die ersten zwei Buchstaben desselben schrieb, würde nach der Ansicht des einen Autors deshalb keine Sabbatverletzung begangen haben, weil NN kein selbständiges Wort bilde, und das Verbot des Schreibens am Sabbat sich nur auf solche Schriftzeichen beschränke, die wenigstens ein vollständiges W ausmachen. Nach der Ansicht des R. Schimeon hingegen würden jene zwei Buchstaben deshalb als ein vollständiges W anzusehen sein, weil man sich ihrer in der geheimen oder Amuletenschrift als eines Wortes bediene viell. occultaria=occulta, oder γλωσσάρια, s. d. W.); was also ähnlich dem dort erwähnten Falle wäre, dass z. B. Jem., der die Absicht hatte, בריאל zu schreiben, hiervon blos בל schrieb, welches letztere ebenso wie ersteres ein vollständiges W. (N. pr.) bildet. (Nach Musaf. wäre das gr. καλήτορες: Ausrufer, welche, um sich Gehör zu verschaffen: Aa! [gr. άα] rufen.)

ארא א. Reihe, Schichte, näml. solcher Gegenstände, die an oder über einander gereiht, und nicht durch irgend etwas, wie Cement u. dgl. zus. befestigt sind. — Das W. stammt wahrsch. vom gr. ἄρω: zusammenfügen, oder von εἴρω: aufreihen; Ar. hält es für persisch. Bez. 31^b, 36^a und Erub. 34^b הליבור Ar. (Agg. überall אררא) eine Schichte von Ziegeln.

1 M. (syr.) Ab, N. pr. des fünften Monats der Hebräer, von Nisan an gerechnet, ungef. August, welcher Monat, wegen der am 9. desselben erfolgten Tempelzerstörung, namentl. bis nach Ablauf dieses Trauer- und Fasttages als ein Unglücksmonat galt. R. hasch. 18^b צום החמשי זה ט' באב שבו נשרף בית אלהיני "der Fasttag des 5. Monats" (Sach. 8, 19), darunter ist der 9. des Ab zu verstehen, an welchem unser Gotteshaus verbrannt wurde. Taan. 26ab fünf Unglücksfälle trafen unsere Vorfahren am 17 des und fünf am 9. des Ab. וחמשה בתשעה באב Das. משנכנס אב ממעטין בשמחה mit dem Beginn des Ab verringert man die Lustbarkeiten. Das. 29 b ob. wenn ein Israelit mit einem Nichtisraeliten einen Process zu führen hat, לישתמים so entziehe er sich ihm am Ab, weil dieser Monat unglücksvoll ist. J. Beza אפילו בתשעה באב יארס שמא יקדמנו .V, 63° un אחר selbst am 9. des Ab darf man eine Verlobung (Trauung, vgl. אָרָס) begehen, damit ihm nicht ein Anderer zuvorkomme. j. Taan. I, 64^d IV, 69^b un. und j. Keth. I, 24^d dass.— Meg. 5^b Rabbi בקש לעקור תשעה באב ולא wollte den 9. des Ab als Fasttag aufheben, man stimmte ihm aber nicht bei. Nach einer Ansicht das. traf derselbe auf einen Sabbat, wo der Fasttag auf den Sonntag hätte verlegt werden müssen, weshalb er ihn ganz aufzuheben beabsichtigte; vgl. דתר. j. Meg. I, 70° ob. dass.

אבר אבר העולם אבר (בשלה בעולה אבר בעולה אבר בעולה עבולה עבולה עבולה בעולה בעו

Vater an Weisheit und jung an Jahren; zur Erklärung des Wortes אברך (Gen. 41, 43) als Compositum. Chag. 2, 2 und Taan. 2, 1 אב ביה דיך Oberhaupt, Vorsitzender des Gerichtshofs, der näml. in dem Synedrium von 71 Mitgliedern, nächst dem Nasi präsidirte. Eduj. 5. 6 Akabja berichtete einige Traditionen, die von der Ansicht der andern Gelehrten abwichen. Sie sagten zu ihm: רנעשך אב בית דין לישראל Akabja, widerrufe die vier Lehrsätze, die du lehrtest, sodann werden wir dich zum Oberhaupte des Gerichtshofes für Israel ernennen! was er jedoch mit den Worten ablehnte: Lieber will ich mein ganzes Leben hindurch Narr genannt werden, als dass ich einen Augenblick frevelhaft vor Gott erscheine, damit man nicht sage: בשביל שררה חזר בר aus Herrschsucht hat er widerrufen. Vgl. auch j. Horaj. III, 47 d un. — j. Jeb. III, 4 d un. R. Hoschaja, der Vater der Mischna, d. h. der vorzüglichste Lehrer und Redacteur der Tosefta. j. B. kam. IV, 4° j. Kidd. I, 60° und j. Keth. IX, 33° ob. dass.— 3) übrtr. auf leblose Gegenstände: Stamm, Abstammung, Ursprung, dah. auch Begründung, Motivirung. Num. r. s. 10, 206 b ארר (das W. אברר Spr. 23, 29 als Compositum genommen) der Ursprung des Wehe's; dort als Bezeichnung für die Hüfte des Buhlen, von der die Sünde ausgeht. j. Schabb. II, 5 a un. 28 eine der am Sabbat untersagten, ursprünglichen oder Hauptarbeiten, wofür das. auch עיקר steht; im Ggs. zu הולרה: eine Arbeit, die erst von jenen durch Deductionen erwiesen wird. Vollständig: אב מלאבה Schabb. 7, 1 fg. Das. 69a werden 39 solcher Arbeiten gezählt. דבר שהוא אב הטומאה והוא מדברי סיפרים 4, 11 eine Hauptunreinheit, die von den Soferim (den ersten Traditionslehrern) herrührt, die aber dennoch der in der Schrift erwähnten Hauptunreinheit (im Ggs. zu רלד הטרמאה) gleichgestellt wurde. B. kam. 17 b אב הכוק, wofür jedoch gew. אבות נזיקין, s. Pl. — Sifra Einleit. Borajtha des R. Ismael בניך אב Hauptnorm, eig. Aufbau einer Familie, Gattung, d. h. die Analogie eines gegebenen Gesetzes in ihrer Anwendung auf nicht ausdrücklich Gegebenes; eine der dreizehn logischen Normen, vermöge welcher die traditionellen Gesetze entstanden sind (oder begründet wurden, vgl. מלה). Solcher Analogien werden das. zwei angegeben, u. zw. a) aus einem Schriftverse (בנין אב מכתוב אחד) und b) aus zwei Schriftversen, (בנין אב משני כתובים). j. Ber. IX, אב שבכולם als Hauptbelehrung für alles andere (für Aehnliches) ist diese Stelle anzusehen. Levit. r. s. 24, 167^d dass. — j. Schabb. XIX, 17ª ob. und j. Pes. VI, 33ª un. ein Gesetz, כל תורה שאין לה בית אב אינה תורה das keine Begründung hat (eig. das keiner Familie angehört), ist nicht als ein Gesetz anzusehen, d. h. die Tradition allein ohne Motivirung durch eine der logischen Normen ist nicht haltbar; weil sie näml. leicht der Vergessenheit anheimfällt, oder ganz unbeachtet bleibt; vgl. auch ברה אב.

עדות אבות אבות ^b 27^b צדות das עדות בנים Zeugniss der Söhne gegen die Eltern, wie auch das Zeugniss der Eltern gegen die Söhne ist ungiltig (mit Bezug auf Dt. 24, 16, wo ביל על פר gedeutet wird), d. h. Brüder gegen ihre Kinder (Vater gegen Sohn und Oheim gegen Neffen) und diese gegen ihre Väter (Sohn gegen Vater und Neffe gegen Oheim) sind ungiltige Zeugen. Das. 28 a בנים להדרי אבות להדדי die Väter gegenseitig (d. h. Brüder) und ihre Kinder gegenseitig (d. h. Geschwisterkinder) sind als Zeugen ungiltig. B. bath. 91° זכרת die verdienstlichen Handlungen der Väter. Num. r. s. 1, 182 d עניה יתומה בת אבות eine arme Waise, die Tochter (vornehmer) Ahnen. — Ber. 26 b תפלות אבות תקנום die (drei täglichen) Gebete haben die Erzväter eingeführt. einer andern Ansicht das. jedoch führte man sie als Ersatz für die früher im Tempel dargebrachten täglichen Opferlämmer ein (כנגד תמידיך), wonach also urspr. blos das Morgen- und das Vespergebet, als Pflichtgebete eingeführt wurden, und erst später das Abendgebet hinzukam). j. Ber. IV, 8 a ob. und j. Taan. II, 65c ob. das Achtzehngebet (שמנה נשרה) wurde eingeführt, כנגר weil in der י"ח פעמים שאבות כתובים בתורה Schrift die Erzyäter achtzehn Mal erwähnt werden. Genes. r. s. 82, 80° האבות הן המרכבה die Erzväter bilden die Merkaba (Gotteswagen in der Vision des Ezechiel cap. 1. vgl. בֶּרְכָּבָה). — Webertr. R. hasch. 4, 5 u. sonst oft אבות וגבורות לקדושה השם die Erzväter, die Kraft und die Heiligkeit Gottes; eine bildliche Benennung für die drei ersten Eulogien im Achtzehngebet (resp. Siebenund Neungebete, vgl. המפלה), in welchen jener drei Gegenstände Erwähnung geschieht. — Eduj. 1, 4 Schammai und Hillel, אבוה העולם die Väter der Welt, d. h. die Hauptlehrer der nach ihnen benannten Schulen. Vgl. Levit. r. s. 36 Anf. — j. Schek. III, 47 b ob. und j. R. hasch. I, 56 d ob. werden auch R. Ismael u. R. Akiba als die spätern Autoren der Halachoth: אבות העולם genannt. — אבות Aboth, N. pr. desjenigen Traktats, der die Sprüche der Väter (B. kam. 30° מילי דאבוה), d. h. der ersten Traditionslehrer von der vormakkabäischen Epoche an bis zur Zeit des Mischnaabschlusses enthält. Ferner אבות דר' נתן Aboth des R. Nathan, eine Boraitha, welche Zusätze und Erweiterungen jenes Abothtraktats umfasst.

Schabb. 7, 2 fg. אברת מלאכות Hauptarbeiten, die am Sabbat verboten sind. Kelim 1, 1 אברה die Hauptunreinheiten. B. kam. 1, 1 מביקין die Hauptschäden; von welchen allen die minder wichtigen (תולדות, s. ob. im Singl.) eruirt werden.

그렇 III ch., st. c. 코봇, emph. 엉크볼 (syr. 二). עב" = vrg. אבן Vater, Ahn, Stammvater: אבא gleichzeitig (wie im Syr.) "der Vater" für mein Vater. In dieser Bedeutung hat sich unser Wort dermassen im Leben eingebürgert, dass es, obschon aramäisch, dennoch in hebr. Phrasen gewöhnlich angewandt wird; z. B. Pea 2, בית אבא das Haus meines Vaters. Schabb. 18° u. ö. — Snh. 3, 2 ממן עלר אבא mein Vater soll gegen mich (als Richter) beglaubigt sein. Das. 4, 5 das Menschengeschlecht stammt von einem Menschenpaare ab, damit einer nicht zum andern sagen könne: אבא גדול מאביך mein Vater war vornehmer als dein Vater. Ber. 10^a un. כך מקובלני מבית אבי diese Tradition habe ich aus dem Hause meines Grossvaters. Auf ähnliche Weise wird בְּיֹּנֶתְם angewandt, s. 71. — Pes. 4^a und M. kat. 20^b Rab, der Brudersohn und Schwestersohn des R. Chija kam von Babel nach Palästina (Aibu näml., der Vater Rabs, war der Bruder des R. Chija väterlicherseits, und Emma (oder Imma) die Mutter Rab's, war die Schwester des R. Chija mütterlicherseits). אמר ליה אבא קיים אמר ליה אבא קיים אימא קיימא א"ל אימא קיימא (so nach LA. des R. Chananel, vgl. Ar. und Tosaf. z. St., anders in Agg.) R. Chija fragte ihn: Lebt der Vater noch? Und jener entgegnete: Lebt der Vater? R. Chija fragte ferner: Lebt die Mutter noch? Worauf Durch die zwei in jener: Lebt die Mutter? Frageformen gekleideten Antworten beabsichtigte Rab anzudeuten, dass seine beiden Eltern, die Geschwister R. Chija's bereits gestorben seien, was er nicht direct aussprechen wollte. Ber. 18^b אברן (ברנא (אברנא unser Vater. Meg. 12 b אברן אבא dass., s. אַהוּרְנִיר dass., s. TW — Jeb. 21^b אבא רבה Grossvater, vgl. בי אבא . — Uebertr. Schabb. 22ª אבוהון דכולהו wörtl.: der Vater aller (Gebote) ist das Blut, d. h. ebenso wie es erwiesen wird, dass bei dem Bedecken des Blutes von Thieren und Geflügel (vgl. Lev. 17, 13) dieses Gebot nicht auf verächtliche Weise geschehen dürfe, ebenso wenig darf bei Vollziehung aller andern Gebote eine verächtliche Art stattfinden. - Pl. Men. 53ª בר אַבָהן ein Sohn (grosser) Ahnen. Kidd. 82ª die Väter der (schulbesuchenden) Kinder. B. bath. 31° fg. 65° דרו ביה אַבָּהַתַּי meine Eltern wohnten darin. — Uebrtr. als N. pr. j. Schebi. VI 36° ob. ממציא דאבהתא Mamzie von Abhatha. — Eine zweite Pl.-Form אַבָּהֵר (syr. joint) Eltern, parentes, Vater und Mutter, s. TW

אַכ אָיב אוֹר אָיב (בּשׁה אַיב, von אָב Alles, was durch die Sonnenwärme reift, blüht, Trieb, Zweig, Stengel. j. Erub. III, בּוֹמ משל אִילן מוֹן das Gezweige des Baumes. B. kam. אובו של אילן dass. — Pl. Tosefta Maasr.

cap, 1 איבין ארומין rothe Phanzen. j. Schabb. VII, 10° un. איבים מאביהן wenn Iem. Oliven von ihren Zweigen presst. Chull. 58° can ihren Stengeln ist, wurmfrässig geworden. Das. 127° רקות שצמקו באיביהן Kräuter, die an ihren Stengeln vertrocknet sind.

אַבְּאָ ch. (syr. בּבֹּן, וَבْבּן = אַיִּבּ) Reis, Frucht, Getreide, s. TW — Mit aufgelöstem Dag. forte: אַבָּאָ Dan. 4, 9. 11, 18.

אָבְיּא m. (syr. בְּבֶּיּן, vgl. Bernst. Lex. Syr. (ol. 4, בְּאָב) Vater, s. TW.

אבא I m. (von אבא, eig. syn. mit אוא Wald, Gehölz. M. kat. 12b R. Asche אבא הדי לדה אבא הדי לדה אבא הדי לדה אבא השלניא hatte einen Wald in Schelanja (die LA. string ist minder richtig, vgl. das.: R. Schila משלניא aus Schelanja). Ned. 62b R. Asche hatte אבא זבניה לבי נורא einen Wald, den er zu einer Feuerstätte (für den persischen Cult) verkaufte. B. mez. 107b er hatte אבא הדוא הנהרא הבורא הבורא בורה אבא הדוא הבורא הבורא הבורא לבי נורל משלנים אותרא הבורא בידור מבא בידול בידו אבא נודר מבא נודר אבא נודר

אַבָּא II אַבָּא m. eig. Vater, Oberhaupt, (s. ≥ III), bes. aber als Ehrenname, Abba, s. v. a. Herr, Lehrer (syn. mit בַרַ), welcher auch sehr oft als Eigenname steht. Man vgl. insbes. Ber. 18b Jem. sagte: בעינא אבא אמרו ליח אבא טובי איכא הכא בעינא אבא בר אבא בר אבא נמי טובי איכא הכא אמר להו בעינא ich suche den Abba; אבא ברה רשמואל und man entgegnete ihm: Es gibt viele Abba's hier. Jener sagte: Ich suche Abba bar (den Sohn des) Abba, man entgegnete ihm: Auch Abba's bar Abba giebt es hier viele; bis er endlich sagte: Ich suche Abba bar Abba, den Vater Samuels. Chull. 111 הרעיה דאבא בר אבא der Nachkomme des Abba bar Abba, näml. Samuel. j. B. mez. IV, 9° ob. אבה אבר דשמואל Abba, der Vater Samuels. Khl. r. g. E. 98° dass. j. Jeb. XV, 15° un. אבא בר בא und אבא בר רוהן Abba bar Ba (Wa=Abba) derselbe. j. B. kam. I Anf., 2 b אבא בורדה לי רכיאן הוא אבא ר' (רב?) או אבא בר אבוה Abba stimmt mit mir überein. Wer ist unter Abba Rab oder Abba bar Abuha. zu verstehen? Chull. 137^b wer ist das Oberhaupt der Akademie (סידרא) in Babel? אבא אריכא Abba Aricha (d. h. Rab), welcher ebenso wie R. Chija, weil sie beide von ausserordentlich hoher Statur gewesen sein sollen, diesen Beinamen "der Lange" führten, vgl. אָרִיכָא und אַרִּיּבָ. Vgl. jedoch Chull. 38°, Tosaf. sv. ארצטריך. — Khl. r. sv. מה יתרון, 71b אכא בר קפרא Abba bar Kapra, gew. blos בר קפרא, s. jedoch d. Wort. — Esth. r. Anf., 99d אבא אוריין Abba Orjan, viell. derselbe, der Kidd. 4, 13 אבא גורין Abba Gorjan heisst, dessen Lehrer אבא גוריא Abba Gorja war. — j. B. mez. II 8° mit. אבא ארשעיה Abba Oschaja. — Genes. r. s. 58 Anf. אבא הרשערה. Abba Hoschaja (dessen Nachfolger das. ר' הרשערה 'R. Hoschaja genannt wird). Khl. r. sv. הזרח, 72a dass. — Taan. 23a fg. אבא חלקיה Abba Chilkija, der Wunderthäter, ein Enkelsohn des Choni Magal. Vgl. auch Macc. 24^a. j. Nid. I, 49 b un. im Hause des Rabban Gamaliel nannten sie ihre Knechte: אבא מבר Abba (Vater) Tabi, und die Mägde: אימא טביתא Imma (Mutter) Tabitha. — Genes. r. s. 10, 11^a und Levit. r. s. 5, 149° אבא יודן Abba Judan. — Pes. הוסף אבא יוסף Abba Josef. — Num. r. s. 3, 187 אבא סמוק יד Abba Rothand. — Git. המרא סקרא Abba, der Sikarier, vgl. בריוֹץ. — j. Ter. III 42 b un. בריוֹץ Abba Pnemon. — Khl. r. sv. פוב שם, $85^{\,\mathrm{c}}$ אבא צידוני Abba, der Sidonier. — Cant. r. sv. אל הראני, 8d אבא קרלרן Abba Kolon, ein Greis in Rom, der ein Mitbegründer dieser Stadt gewesen sein soll. — Pes. הבא שאול Abba Schaül. — Khl. r. sv. לך אכול Abba Tachna. — j. Taan. I, 63 d ob. אבמרר Abmari (=Abba Mari אבא מרי j. Pes. V, 32ª). — Verkürzt אַבָּרמִר s. d. W. אַבּרמָר Erub. 58ʰ contr. aus אבילא, אביל. -- אבא איכוי, und mit vorges. רבינא ,רבין ורב eig. R. Abin, R. Abina.

סימטים crmp., s. סימאטאָ.

אָרְאָשׁוּהָא f. N. a. (von מָבְאָשׁוּהָ) das schlechte Handeln, Schlechtigkeit, s. TW

אַבֶּב, (syn. mit הְבֵב, הְבֵב, vgl. אָבָב, und הְבָב, eig. glühen, daher reifen durch Sonnen-wärme. — Pa. אַבֵּב reif machen, zur Reife bringen, s. TW

אָבִיב I m. (=bh.) reife oder gereifte Aehre; dah. auch übertr. die Zeit der צה אביב Men. 84° מה אביב האמור במצרים שעורים את וכ' so wie das Abib, das (in der Stelle) von Egypten steht (Ex. 9, 31) von der "Gerstenreife" spricht, so ist auch unter Abib bei den Opfern (Lev. 2, 14) die reife Gerste zu verstehen. R. hasch. 21^a (mit Bezug auf שמור אביב של תקופה שיהא בחדש (Dt. 16, 1 מיכן achte darauf, dass der Frühling der Tekufa (Frühlingsgleiche) im Monat Nisan eintrifft. Snh. 11^a wegen dreier Dinge macht man das Jahr zu einem Schaltjahr (von 13 Monaten, vgl. עבר) של האביב ועל פירות האילן ועל התקופה wegen der Aehrenreife (wenn sie näml. voraussichtlich später als der Anfang des Pesach eintreffen würde), wegen der Baumfrüchte (wenn sie später als das Wochenfest, יום הבכורים, zur Reife kommen sollten) und wegen der Herbstgleiche

תקופת תשרי, wenn diese nach dem Hüttenfeste, und also auch die Sonnengleiche, יהקופת הקופת הקופת הקופת מעור משרי später als gewöhnlich eintreffen würde). j. Jom. VI, 43° ob. אביב קצור אביב קצור יבש לקצור אביב קצור wenn frisch gereiftes Getreide, das schon abgemäht wurde und trockenes, noch abzumähendes Getreide vorhanden ist, so ist das eben gereifte, obgleich bereits gemähte Getreide (hinsichtlich der Omergarbe) vorzuziehen.

אָבִיבָּא (evrg. אַבִּיבָא (fereifte Aehre, Reifezeit. Snh. אַבִּיבָא לא מיטא לום לפוד die Zeit der Aehrenreife ist noch nicht eingetroffen, daher ein Schaltjahr nothwendig. j. Snh. I, 18^d ob. dass.; s. auch TW — j. Maasr. V, 52^a ob. ארכובה מוצ כרובה מוצ דפרלא s. d. W

תובות I איבור m. (für איבור, arab. פֿרָבְּי, , أُذْبُرُب von נבב hohl sein, vgl. auch בב und בֿיב; s. bes. TW Fleischer "Nachträgliches" I S. 417 und Delitzsch' Comment. über Jesaia S. 308 Ann. 1) Rohr, dah. auch Flöte, Pfeife, fistula. Arach. 2, 3 אבוב של קנה eine Flöte aus Rohr, die wohltönender ist, denn אבוב של נחושת eine kupferne Flöte. Thr. r. sv. הכלה ה', 68° איבוב של קוים dass. Schabb. 14, 3 אבוב רינה wird in bab. Gem. das. 109 erklärt: הוטרא דרעיא Ar. hv., vgl. auch Ar. sv. אום 2 (Agg. in der Mischna: אבובראה, und in Gem. das.: הומבריא, in j. Gem. z. St. f. 14° אבוב רועה כשמוע, d. h. ברעיא דרעיא (חוטרא דרעיא) fistula pastoris, ein gewisses Rohr, das die Hirten aushöhlten, und dessen Mark mit Wasser angestellt, als Medicament angewandt wurde. Kel. 2, 3 und Men. 10, 4 ein eisernes, קליות אבוב של קלאים (viell. durchlöchertes) Rohr, worin man das Getreide röstet. Vgl. auch Sifra zu Lev. 2, 14 und Levit r. s. 28 Anf.

 אבובראה s. אבובראה I.

אביינוס mבונוס, אַבּוּינוס m. $(\mathrm{gr.}$ εὐγενής, syr. (τ) wohlgeboren, edel, von edelm Geschlechte. Khl. r. Anf., 70d "Salomon, der Sohn Davids", König, Sohn eines Königs, Weiser, Sohn eines Weisen, Tugendhafter, Sohn eines Tugendhaften, אבגיכרם בן אבגינוס Edler, Sohn eines Edeln. Midr. Tillim zu Ps. 1 sv. אשרי "David, der Sohn Jsais", אביינוס בן אביינוס (l. אביינוס בן אביינוס) Edler, Sohn eines Edeln. Levit. r. s. 2 Anf. wird אַפּרִים erklärt durch פלטיאני (vgl. auch פלטיאני) edelgeboren. Ar. liest an dieser St. าบบวราละ (ยวγενέστατος) der Hochedle. Ebenso wird Midr. Samuel cap. 1 Anf. ארוגיניסטאטי: erklärt: ארוגיניסטאטי. — Cant. r. Anf., 2d Salomo, איוגיטוס בן אווגיטוס (l. רר בן ארוגינוס בן אורגינוס בו in יו erweicht). Jalk. zu Ps. 105, 123^b Pharao hielt seine Räthe, welche die Regentschaft Josef's verhindern wollten, so lange eingesperrt, bis dessen Brüder ankamen, להודיעם שהוא אוגנסין, damit er ihnen beweisen könnte, dass er (Josef) ein Edelgeborener sei (Midr. Tillim z. St. hat בך גביסיך ein Sohn von Edeln); vgl. auch הוֹגְלֵכּ.

אַרְגְּנִיסְעֵי m. pl. (gr. δ εἰγενέτης) Wohlgeborene, Edele, nobiles. Ruth r. sv. אפרתים אבגניסטי das W אפרתים (s. d.) bedeutet Edle; s. vrg. Art.

רבּאָ, 1) (=bh.) intrns. verloren gehen, untergehen, perire. Ohol. 17, 3. 5 שרה שאבר ein Feld, in welchem eine Grabstätte verloren gegangen (d. h. unkenntlich geworden) ist. Keth. 13, 7 אברה דרך שרהו der Weg zu seinem Felde ging verloren. Taan. 27 b בי אבדה שלם wehe, die Seele ging verloren, d. b. am Ausgange des Sabbats (נשמה יחירה s. d.) j. Ber. II, 5° ob. Alle irdischen Werthgegenstände DN 'אבדו יש להן חליפין וכ wenn sie verloren gegangen, so giebt es für sie Ersatz, den verstorbenen, hervorragenden Gelehrten aber kann nichts ersetzen! j. Ab. sara I, 39 b un. בּלָרָה אוֹבֶרָת ein Darlehn, das durch längeres Zuwarten verloren geht. - 2) trans. verlieren, zu Grunde richten, perdere (so wird auch das bh. אבר, Dt. 26, 5 von den Trgg. und einigen Commentt. genommen). (ant. r. sv. גד נערל, 24ª דרר כודה, 24ª אברתי wehe, was habe ich verloren! Das. sv. מר זאת, 32° u. ö. M. kat. 25 b מר זאת, ארר נא לה אבירה wehe mir! (ihr) ruft Reketh aus, denn sie hat (durch den Tod des R. Sera) ihr köstliches Kleinod verloren. Genes. r. s. 91, 89° אבדנו את ר' סיבורן wir haben den R. Simon (durch den Tod) verloren. Part. pass. das Verlorene und Keth. 108^a הגבור das Einkassirte. j. Schebi. IX. 38^d ob. die Nahrungsmittel מאליהן אבורין gehen von selbst verloren. Uebrtr. Ruth r. sv. וזאת לפנים, 43ª

אבלד פלוני נומשפחתר jener N. ist für seine Familie verloren; weil er näml. eine, seiner unwürdige Frau geheirathet hatte, vgl. קַּצְצָה.

Nif. verloren gehen, untergehen, perdi. Schebu. 8, 1 גנב אר נָאָבֶר (das. ö., wofür auch cs wurde gestohlen oder es ging verloren. Pes. 10° מאבר בה קבר eine Grabstätte ging dort verloren (in der Parall. Bech. 10° שִאָבַר (שאָבַר נאבר נון העולם). Keth. 104° wenn der Frevler נאבר נון העולם aus der Welt schwindet.

Pi. איבר 1) verlieren, einer Sache verlustig gehen, perdere. j. Git. VII Anf., 48° wer (in Folge seiner המאבד כיה שנותנין לו Narrheit) alles, was man ihm giebt, verliert. Keth. 13, 6 איבל את זכותו er wird seines Anrechtes verlustig. j. Kidd. I, 61^d un. durch eine Sünde איבד כל זכיות שבידו verliert er alle seine Tugenden. — 2) zu Grunde richten, vernichten, verderben. Ab. sara 54b יאבר sollte Gott etwa seine Welt wegen der Narren (Götzendiener) zerstören? Das. 55 a wegen dieses Narren, der unbesonnen gehandelt, אנר נאבר אה שבועחנו sollten wir unsere Eide brechen! j. Schebi. IX, 38 d ob. ביאבר er verdirbt die Nahrungsmittel der Thiere. Num. r. s. 20, 241° Gott verhüllte dem Bileam, שהליכתר נואברתו נון העולם dass seine Reise zu Balak ihn von der Welt schaffen würde. Genes. r. s. 82, 80 h הין דרכו של אדם לאבד אין es ist unnatürlich, dass der Mensch sich wissentlich dem Tode preisgiebt, d. h. bei aller Liebe zur väterlichen Religion müssen wir zu Zeiten der Religionsverfolgung das Unglück so weit als möglich von uns abzuwenden suchen. Traktat Semachoth II Anf. המאבד עצמר לדעת wer sich bei Bewusstsein entleibt. Sifre Balak איברת את נפשך ואיבדת את ממונך 131 § Anf. du hast dich um dein Leben und um dein Geld gebracht.

Ithpe.—Pe. Levit. r. s. 34, 178° אין מַתְאַבְדָּרִן wenn sie verloren gehen sollten, so werde ich sie euch bezahlen. Pes. 5 אלר מאכיר ואלו ביתְבִּיד wenn es gestohlen oder verloren gehen sollte.

will nicht das Meinige verlieren. j. M. kat. III, 82° un. אובד חפילוי er verlor seine Tefillin. j. Kidd. III, 64° un. אובד הדוא גברא מועד דהדוא גברא מועד דהדוא גברא מועד ליבן דהדוא גברא du hast das Leben dieses Mannes (d. h. mein Leben) zu Grunde gerichtet. Genes. r. s. 56, 55 b Sammaël sagte zu Abraham, als er seinen Sohn opfern wollte: אובדה ליבך Alter, du hast wohl deinen Verstand verloren! — 2) intrns. verloren gehen, untergehen. j. Chag. II, Anf., 77° עור דעובדין wehe über die Untergegangenen, Gestorbenen! j. M. kat. I Anf., 80° man erlaubte, das Getreide in der Festwoche zu ernten, אובד ויובדן damit es nicht auswachse und verderbe, vgl. אובד.

תבר M. Adj. etwas, was verloren, verdorben wird. j. Schebi. II, Ende, 34b מהוא אבר etwas, was verloren geht, d. h. eine solche Arbeit, durch deren Aufschiebung man Schaden erleiden würde, ist in den Mitteltagen des Festes zu verrichten gestattet. j. M. kat. I, 80a fg., M. kat. 12a בברום אבר האבר האבר האבר ihr Geld geht verloren, d. h. sie gehen ihres Vermögens verlustig.

לְבֵּירָה f. (=bh. אֲבֵיּרָה) ו) etwas Verlorenes, verlorener Gegenstand. B. mez. 29^a fg. שוניר אבירה der Hüter eines dem Eigenthümer abhanden gekommenen Gegensts., um ihn diesem wiederzugeben. Uebrtr. M. kat. 25^b בכו לאבילים ולא לאבידה שהיא למנוחה ואנו beweinet die Trauernden, aber nicht den Verlorenen (Gestorbenen); denn dieser ging zur Ruhe ein, wir aber zum Jammer. Ab. sara 52^b du mögest von Gott gesegnet werden, שהחזרת לי אבירתי weil du mir das Verlorene (d. h. den vergessenen Bibelvers) zurückbrachtest. — Kidd. 2b בעל אבירה מחזיר על אבירתו der Verlierende sucht das Verlorene auf; bildl.: Adam verlor seine Rippe, woraus Eva erschaffen wurde, daher sucht der Mann die Frau auf und nicht umgekehrt. j. Snh. X, 29° ob. u. ö. — 2) das Verlieren, der Verlust. Joma 74b שרכרי ein solches Kasteien (ist am Versöhnungstag anbefohlen) wodurch ein Verlust der Seele (d. h. Abnahme der Lebenskräfte) entsteht. j. Joma VIII, 44^d ob. ist אבירה נפש anst. אב בית נפש zu lesen.

THE'S m. N. act. das Untergehen, der Untergang. Schabb. 145° Ab. sara. 33°

פאזיל לאיבור es wird verdorben, nähert sich dem Untergange. Chull. 11^a איבור נשמה Verlust eines Menschenlebens. Beza 22^a איבור בימון Geldverlust. Tem. 23^a u. ö. Num. r. s. 20, 241^a איבורן של רשעים der Untergang der Frevler.

ברל s. d. von הַבְּדָלְה s. d. von ברל ברל היא אַבְדָלְה 1) eig. das Unterscheiden, Absondern. j. Ber. VIII, 12° ob. das W. גיבדל (Gen. 1, 3) bedeutet אברלה וראי ein wirkliches Absondern. — 2) übrtr. Habdala (Abdala), d. h. der Segenspruch, der am Ausgange des Sabbats oder Feiertages, im Achtzehngebet, wie auch bei einem Glase Wein u. dgl. gesprochen wird, dessen Formel lautet: "Der da unterscheidet zwischen Heiligem und Profanem, zwischen Licht und Finsterniss, zwischen Israel und den andern Völkern, zwischen dem siebenten Tage und den Werktagen"; im Ggsatz. zu Kiddusch, קידוש, beim Eintritt des Sabbats oder Feiertages. j. Ber. VIII, 11d un. j. Pes. X, 37c un. j. Taan. IV, 67° ob. איכן הוא מזכיר in welcher Benediction citirt man die Abdala? Pes. 113^a er lässt Wein zurück vom Kiddusch zur Habdala. Ned. 49b קדרשא יאבדלתא — Pl. j. Ber. V, 9b un. מבעה אַבדַלותא sieben Unterscheidungen, näml. in der Formel der Habdala werden ausser den oben erwähnten vier, noch drei hinzugefügt.

אַברומה. אַברומה.

אבריכונס N. pr. (gr. Εὐδαίμων, der Glückliche) Eudämos. j. Keth. XI, 34b ob. ארמלתא die Wittwe des R. Eudämos. — Oefter אבריכיר, אבריכיג u. s. w. j. Ber. IV, 8a u. m.

שבדון m. (=bh. von אברון) Untergang, Ort der Vertilgung. Khl. r. sv. פרחה, 83° שרחה die Seele des Titus entfloh zum Untergang.

אָבְּדֶּל, אְבְּדֶּל, m. (=bh. אָבְּדֶּל) Untergang, Verderben. j. Pes. VII, 35° un. אבדן קדשים das Verderben, d. h. Zuschandenwerden der Opfer. j. Dem. VII 26° un. אובדן אוכלין das Zuschandenwerden der Speisen. j. Ber. VI, 10° ob. u. ö.

אַבְדָּנְאָ, אַבְּדָּנְאָ ch. (syr. אַבְּדָנְאַ dass., s. TW.

אבריה Abba Judan. Das W. ist contr. aus רבי Abba Judan. j. Ber. IV, 7° un. רבי Abba Judan. j. Ber. IV, 7° un. אבאריה וכ Rabbi befahl Abdan, seinem Amora (Dolmetscher, s. אַמוֹרְאָא: Rufe vor der Gemeinde aus u. s w. (In der Parall. Genes. r. s. 10, 11² steht dafür אבא יודן; vgl. auch Tosaf. zu Jeb. 105 b sv. אבדן אברן, und Ar. h. v.) Nid. 66². Ber. 27 אברן פעם אחרו נרוקשרו אברן פעם אחרו נרוקשרו בעבים בעבים בעבים בעבים בעבים בעבים בעבים בעבים בעבים sich der Himmel mit Wolken u. s. w.

אָבִידָן s. in 'אבידָן.

עבריקוס N. pr. (gr. Eΰτοχος, Wohlgeboren) Eutokos. j. Meg. III, 74° un. R. Abahu, der beim kaiserlichen Hofe angesehen war, schrieb an die Gelehrten, die bei der Regierung angeklagt waren, weil sie eine gewisse Tamar bestraft hatten, folgendes: כבר פייסנו לשלשה ליטירין לטוב ילד טוב למד ותרשיש אבדיקוס אבמוסוס ותלסיוס (in m. Agg. crmp. ותלסיוס) wir haben bereits besänftigt die drei Söldner (kaiserlichen Beamten, gr. ס אמדףוג od. דילטורין delatores, die Angeber) den Wohlgeborenen (Εὕτοχος), den Schöngebildeten (Εὔμουσος oder אבמבים Euuatre, den Gutlernenden) und den Seemann (Θαλάσσιος). Er übersetzte nämlich die drei griechischen Namen, ihrer Bedeutung nach, ins Hebräische. Bei תרשיש kann sowohl an das spanische Küstenland, Tartessus, wie auch an den dem Wasser ähnlichen Edelstein, welche beide dem Meere (ξάλασσα) angehören, gedacht werden; wobei er zugleich auf den Wortanklang (Θαλάσ-סנסג == הרשיש, nach Verw. der liquidae) angespielt haben mochte.

תבהינוס אבה (od. אַבְהוֹנוֹס אַ, s. הוֹנוֹס m. Waldesel. Das W ist zus. gesetzt aus dem aram. אַבְּא, Wald, und dem gr. אָסָּס, Esel. j. Kil. VIII, 31° un. יברקוס אבהנוס מהו אבהנוס וכי, vgl. Ar. sv. יברקוס אבהנוס מהו אבהנוס וst יברקוס עיברקוס וst מברנוס יברקוס אבהנוס צע verstehen. Was bedeutet אַברּבּוֹס יברקוס? Seleukischer (oder bespringender) Esel; vgl. אַבְּבַּשִׁיס.

אבר s. in אבוּר.

אבּוּבְרָת (zus. gez. aus אבּוּבְרָת) Abu-bram (Abu Abram). Chull. 38a אבוה דבר אבוברם אבוה לבר אבוברם לענה לענה לבר אבוברם St. Raschi z. St.

אבוּדְייֶנְא Abudjana, ein Name, den nur Nichtisraeliten führten. Git. 11ª.

אבויה אבא לישע Abuja, N. pr. Vater des Elischa אבויה s. d. W.) j. Chag. II, 77° mit. Elischa erzählte: אביה אבא מגדולי ירושלים דיה ביום mein Vater Abuja gehörte zu den Grossen Jerusalems. Diese waren am Tage meiner Beschneidung zum Gastmahle versammelt, und unter ihnen auch R. Elieser und R. Josua

Letztere trugen Gesetzeslehren vor, worauf ein Feuer vom Himmel kam und das Haus ebenso wie einst den Sinai umzüngelte. Mein Vater sagte: Da die Macht der Gesetzlehre so bedeutend ist, so will auch ich meinen Sohn derselben widmen. In Folge dieser unlautern Gesinnung erhielt sich die Lehre nicht bei mir. Vgl. auch Ruth r. sv. לינר, 42°; s. אַלֶּפְבֶּטָא.

אבויין, richtiger אַבּרִירָן f. pl. (gr. אָ טֿאַענגָ u. צֿיענגָ) Pflugschar. j. Schabb. VI, 8b un. לאָנִים לאבוייך Ar. (l. לאכוייך, vgl. de Lara K. Keh. u. Wiener in Frankels Monatsschr. vom J. 1854, S. 421. — Ag. לאחים (das W לאחים (Jes. 2, 4) bedeutet: zu Pflugscharen.

אַבּוֹרַנְקי ${\bf s}.$ אַבְּוֹרְנִקי ${\bf s}.$ אבּוּרנִקי ${\bf f}.$ (${\bf e}$ יִּיִּינִי ${\bf s}.$ d.) Stirnband zum Zusammenhalten des Stirnhaars der Frauen, dasselbe, was das gr. ἄμπυξ. Schabb. 57b wird das Wort שושפת der Mischna erklärt durch אבזריני Ar. sv. אב (Agg. אבזריני אפדריני) was Raschi durch פרונ'טיל של זהב: goldne Stirnbinde (franz. frontal) erklärt. — Unser W ist syn. mit אסטמא, für welches auch בזרונר steht. Stw. wahrsch. בְּוַע = בְּוִי, s. d.

אבוקת f. Gewürm, das Thiere sowohl, als Kleider beschädigt. Das W. ist "vielleicht zu combiniren mit pers. ﴿ رَزُكُ Assel, Kelleresel, Kellerwurm". Fleischer, nach freundlicher briefl. Mittheilung. — B. mez. 78b wird das הבריקה der Mischna nach einer Ansicht erklärt durch אבזקת: die Eselin erkrankte durch Würmer im Körper. Das. אבזקת במילתא רמלכא das Kleid des Königs wurde durch Gewürm (Motten) beschädigt. — Die Erklärung Musafja's: ברק = בזק, wonach unser W ein Verbum und die wörtliche aram. Uebersetzung von הבריקה wäre: sie (die Eselin) wurde vom Blitzstrahl getroffen, sie erblindete, ist unrichtig, denn das besagt die andere Erkl. das. נהוריתא, was überdies zu במילתא הבוק nicht passt; vgl. jedoch בוק .

eig. alles, אָבוֹרָא m. (arab. ابزار) was den Speisen während des Kochens hinzugethan wird, wie Gewürze u. dgl. Uebrtr. was zu einer Sache gehört, Hinzugehöriges; vgl. Sachs Beitr. I p. 28. — Pl. Snh. 74b אינהור sie (die Gebote) und alles Dazugehörige. Men. 73 b עולה וכל אביזרהא Ar. (Agg. חבירתא; Raschi zu Snh. l. c. citirt für unsere St. ebenfalls: אביזרהא) das Brandopfer und alles, was dazu gehört.

אַבְהָמֹס s. אַבְרְמַס

וָיִם " (arab. "אַרְטִי, אַרְטִי, לּ ur-

sprünglich jede sich nach innen erweiternde Vertiefung, Höhle oder Grube trop. tiefster, innerster Theil eines Dinges" u. s. w., s. Fleischer im TW. II, 578b) Behältniss zum Baden, Badewanne, dann auch Badehaus. Chag. 15ª vielleicht באמכטי עיברה Ar. (Agg. באמכטי עיברה) wurde sie in einem Badebehältniss schwanger. — Pl. Schabb. 40° אָבְטָאוֹת של כרכין Ar. (Ausgg. אמבינוארת) Badehäuser grosser Städte, wo man sich auch ergehen kann (מבריל בהן); vgl. auch בנה

الكالله m. (arab. عَلَيْهُ) ein aus Leder angefertigter Wasserkrug od. Schlauch. Ab. sar. $34^{
m b}$ אבטא דטייער ${
m Agg.}$ u. R. Chananel (Ar. אכטא) der Wasserkrug der Araber, den sie auf Reisen mitnehmen. Raschi: Man nennt ihn ברבירן. Die Etymologie der Tosaf. z. St., אבטא sei gleich אבטרח: Kürbiss, den man mit Wein füllt, ist nicht zutreffend. — (j. Jeb. IV, 5^d crmp., s. אמֿסמא).

אַנְטִינָא od. richtiger אַנְטִינָא m. (gr. מֹעֹבּעיסֹע m. sc. ίμάτιον) ein buntfarbiges Kleid, desgleichen in Athen nur die Hetären trugen; vgl. Frankels Monatsschr. J. 1854, S. 421. — Sifre Abschn. Reë § 81 (mit Bezug auf Dt. 12, 30) dass du nicht etwa sagest: הואיל והם יוצאים 'באבשרגא (l. באנשרגא) da sie (die Heiden) in buntfarbigem Gewande ausgehen, so will auch ich in buntfarbigem Gewande ausgehen; da sie sich in Purpur kleiden, so will auch ich mich in Purpur kleiden. Vgl. אנטנא.

ಗ್ರಾಧಿ ಶ. ಗಡಿತ.

תַּבְּשְׁיהַ m. (= bh.) Melone. Maasr. 1, 5. 2, 6 fg. — Pl. אַבְּשִׁיחִים das. 1, 4 u. ö.

אַבְּמִירָא ch. dass., s. TW.

אַבְּמִיוּנְא m. (gr. εΰαυνος) Untersucher, Züchtiger, Bändiger. j. Schabb. VI, 8c un. es kam אתא אבטיונא דרומאי ואוקמיה מאחוריה ein Zuchtmeister der Römer und hielt ihn rückwärts an (in der Parall. bab. Ber. 62^b steht רומאה, l. רומאה s. d. W.).

אַבְּטִינֶס (gr. Εΰανος) Euthinos, N. pr. eines Mannes, der das Räucherwerk zum Tempeldienst mit besonderer Kunstfertigkeit zubereitet haben של בית אבטינס לא רצו ללמד Joma 3, 11 של בית אבטינס לא על מעשה הקטורת die Familienglieder des Euthinos wollten Niemanden in der Zubereitung des Räucherwerks unterrichten, weshalb sie getadelt wurden. Das. 1, 5 עלייה בית אבטינס die obere Halle des Euthinos, die zum Tempel gehörte und woselbst (vgl. das. 19^a) der Hohepriester vor dem Versöhnungsfeste die vorgeschriebene Hebe mit der vollen Hand (הפינה) erlernte.

f. (=בטל von בּבְטָלָה) Müssigkeit, Nutzlosigkeit. j. Bez. V, 63b mit. כר של ein Licht, das ohne besondere Nutzgewährung brennt. j. Schebi. VII, 37° ob. על wegen Müssiggehens, Arbeitslosigkeit, d. h. dass man keine andere Arbeit vornehmen konnte.

תבטילוס (אבטילוס אבטילוס אבטילוס אבטילוס (קד. (gr. Πτολεμαῖος) Ptolemäus, Name eines Taunaiten. Erub. 36° י קבים אבטילמוס העיד משום ה' Ptolemäus bezeugte im Namen von fünf Gelehrten. R. hasch. 15° dass. — j. Erub. III, 21° un. העיד אבטילוס בשם ה' זקנים dass. Exod. r. s. 21, 121° העיד אבטילוס הזקן R. Ptolem., der ältere. — Viell. auch dav. verkürzt. M. kat. 18° אביטיל ספרא Ptl., der Schreiber. (Im bibl. Hebr. ist אביטיל N. pr. fem.)

שׁבְּטוֹמְטוֹלָ m. (gr. αὐτόματος) Automat, was sich von selbst, ohne Zuthun eines Andern bewegt, von selbst, (durch Zufall) entstanden. Midrasch Tillim zu Ps. 1, sv. אין jene Sektirer, האונירים אבטוניטוס הוא העולם Musafja und de Lonsano (richtiger jedoch: אַרְטוֹנְיטוֹם oder אַרְטוֹנְיטוֹם, syr. אָרְטוֹנְיטוֹם, αὐτόματον, Agg. crmp. טוניטום) die da sagen: die Welt ist ein Automat.

אַבְטַּלְנָא s. אַבְטַלְנָא.

אָבֶּי, הַאָּ wollen, verlangen; s. TW

בי אבידן .od. אַבִּידָן m. Abidam, bes ein Sammelplatz oder Behausung, wo Belustigungen, Wahrsagereien u. dgl. wie auch Disputationen zwischen Juden und Sektirern stattgefunden haben. — Die Πύβωνες, welche sowohl Bauchredner als Wahrsager waren, fehlten in den spätern griechischen Zeiten selten bei Volksbelustigungen, und mochten an jenem Platz eine Hauptrolle gespielt haben. Da aber die Trgg. das gr. Πύζων (in der Mischna פיחם) durch שבירן wiedergeben, so dürfte davon unser אבירן herrühren. — Schabb. 152ª der Kaiser fragte den R. Josua ben Chananja: מאר נוענוא לא אחרת 'לבי אכידן אמר ליה טור תלג וכ warum besuchst du nicht den Abidanplatz? Und er erwiderte ihm: Der Berg ist mit Schnee bedeckt u. s. w., d. h. mein vorgerücktes Alter (das schneeweisse Haupt, vgl. שור hält mich davon ab. Das. 116a רב לא אזיל לבי אבידן וכל שכן לבי נצרפי וכ'

Rab besuchte nicht den Abidanplatz, um wie viel weniger den Nizrefiplatz (s. פערפר); Samuel hingegen besuchte jenen Versammlungsort, diesen aber nicht. Das. ספרי דבר אבידן die Bücher, welche auf dem Abidanplatz abgefasst wurden und welche Disputationen über Religionsangelegenheiten enthielten. Vgl. auch Ab. sara 17^b — Gegen die Ableitung aus dem, überdien nicht ganz zutreffenden pers. אבאדאן (Rapop. Erech millin hv.) spricht schon der Umstand, dass R. Josua in Palästina, zuw. auch in Rom lebte, wo, namentlich in so früher Zeit, persische Wörter noch nicht eingedrungen waren.

אבידור Abidarna, Name eines Nichtjuden. Ab. sara 65° ob.

אביה, אים viell. Euboea, N. pr einer Insel Griechenlauds. j. Meg. I, 71 un. wird מרום durch אביה erklärt. Viell. jedoch ist אכרה Achaja zu lesen. Sifre Balak Anf. אביא Var. אכרה אכרה. Die jer. Trgg. haben dafür הכונה.

מביר, אבּניה, למביי, von ביר (für אַבּניה, von ביר (ביר אַבְּניה, von בר (ביר אבירה) das Beten; mit vorgesetzt. בר (עוד עסר אבירה עבר מון ein Vorbeter trat an das Vorbetepult, um das Gebet vorzutragen. j. Taan. III Ende, 67° un. und j. Schebu. I, 33° ob. הד בר אביר Aus dem Zusammenhange ergiebt sich, dass darunter ein Ausländer zu verstehen ist.

ערביא) f. (hbr. אביי, syr. אביי) Trauer, Wehe; mit vorgesetzt. בר: Trauerredner, Weherufer. Jeb. 103° und M. kat. 25° בר אבא בר קפיר Ar. (Agg. im erst. St. אביו בר קפיר הווא הווא הווא הווא בר אבא בר אבין בר קיפוף (בר אבין בר קיפוף in letzt. אבין בר איבון בר אבין בר קיפוף (בר אבין בר אווא beig. Mann, (Sohn) der Trauer, Mann des Klagens; übertr. als Name zweier bekannter Trauerdichter, Leichenredner.

אַבְיוֹנְא m. (syr. אָבִינֹן Ebioniter. Nach Tertullian heisst der Stifter dieser Sekte: Ebina (אברמא); nach andern Kirchenvätern wurden sie spottweise wegen ihrer Armuth so genannt (hbr. אַבְּיוֹנְ), vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 10. — Pl. B. kam. 117ª R. Huna bar Juda איקלים לבר אָבְיוֹנְר traf in dem Orte der Ebioniten ein.

אָבְיוֹנוּה f. (vom hebr. אָבְיוֹנוּה gebildet; Stw. אבי Dürftigkeit. Midrasch Tillim zu Ps. 70 Ende חשוב לעניותי ואביונותי וגאלני חושה bedenke meine Armuth und meine Bedürftigkeit und erlöse mich alsbald.

אביוֹנְה I f. (bh. אָביּוֹנְה, von אבי wollen, reizen) Kapper, u. zw. die Kapperbeere, welche einen scharfen, reizerweckenden Samen enthält; unterschieden von קַפְּרֵס, s. d. — Pl. Maasr. 4, 6 R. Akiba sagt: אין ניתעשר אלא אָבְיוֹנוֹת 'Di bei dieser Fruchtart wird blos von den Kapperbeeren der Zehnt entrichtet, weil nur sie als Früchte anzusehen sind. Ber. 36 a. j. Maasr. IV, 51° ob. u. ö.

אַבְיוֹנָה II f. (= bh. אַבְיוֹנָה pl.) Wasserschlauch. — Pl. Kel. 2, 2 האָבִיוֹנוֹת Ar. Var. sv. האָבִיוֹנוֹת (= Tosefta, vgl. auch R. Simson z. St.; Agg. חביונות) die Wasserschläuche.

Abaji, N. pr. Das Wort stammt vom syr. , trösten, und ist eine Uebersetzung des nh. נחכנכר, eig. mein Tröster; daher steht in den hier nächstfolgenden Stellen für eine und dieselbe Person bald אברר, bald כחמנר. Dahingegen ist das syr. Let eine Uebersetzung des nh. כחכוך, ein Tröster. Danach wäre Bernstein, Lex. Syr. hv. zu berichtigen. Die Erklärung der Commentt.: אביר sei eine Abbreyiatur für יתום ירחם ירום (Hos. 14, 4) oder אך בר ירחם יתום: ישוב יהפך (Klgl. 3, 3) ist zu weit hergeholt. Keth. 65°. Schabb. 33°, 74° u. ö. — Uebrigens giebt es mehrere Amoräer dieses Namens. Keth. 94° אביר קשישא Abaji, der ältere. Erub. 62° יתיב אביי בר אבין ור' חיננא בר אבין ויתיב אביי Abaji bar Abin und R. Chinena bar Abin sassen, und Abaji sass vor ihnen.

אַבְּיִה s. אבירגוס ב. אַבְּיַה s. אַבְּיָה.

אביק s. in אביק.

אַבְיֵת m. (= מִית prosthet.) Stätte, s. TW.

אֶבְּבֶּא (אֵבְבָּא) m. (syr. בְּבֹבוֹ) ein grosser, stolzthuender Hahn mit doppeltem Kamme, gallus gallinaceus, vgl. ital. becco, s. TW

(= bh.) Abel (gr. 'Aβέλη) N. pr. mehrerer Städte. Erub. 87° u. ö.

אָבֶל (= bh.) trauern. Part. (od. Adj.) M. kat. 14 b fg. אָבֶל der Leidtragende, bes. während der siebentägigen Trauerzeit. Keth. 8b ברכת אַבּלִים der Segenspruch der Leidtragenden; ein solcher wurde nämlich bei dem ersten Mahle, das man ihnen nach der Leichenbestattung gab (vgl. הַבְּרָאָה; von den Tröstenden ge-

sprochen, und dessen Schluss lautete: אחינו בעל מתכם ברוך מנחם אבלים unsere Brüder! der Herr der Tröstungen gewähre euch Trost; gelobt sei er, der die Trauernden tröstet; vgl. auch Levit. r. s. 23, 166^d. — j. Ab sara I, 39° un. ניחבילי ישראל man tröstet nichtjüdische ebenso wie jüdische Leidtragende.

אביל ch. (syr. אָבֵל בּוֹל trauern. j. M. kat. III, 82 d un. אביל ברן בשובתא רשאל ברן als er die Leidtragenden am Sabbat sah, so grüsste er sie, d. i. fragte nach ihrem Befinden. j. Ber. II, 5b un. dass.

Af. trauern (hbr. הְאֶבְיל: trauern machen). B. kam. א מא נַזְאֲבִילְנָא אירושלם ich trauere um Jerusalem.

ארן הוקפו של אבל אלא עד ז' ימים die eigentliche (die Stärke der) Trauer dauert blos drei Tage, näml. nach Beisetzung der Leiche. Das. 82° mit. מניין לאבל מן התורה שבעה וכ' woher ist aus der Schrift erwiesen, dass die Trauerzeit sieben Tage dauert? Denn es heisst (Gen. 50, 10) "er veranstaltete seinem Vater eine Trauer von sieben Tagen"; vgl. אַבּולה — Pl. M. kat. 17 אַבּולהו אַבּוליו זה אחר זה די הואר אור זה מופלהו unmittelbar aufeinander. — Uebrtr. das. 26 בחי שבל רבתי (eig. die grosse Trauer) Name des Traktates, der auch euphemistisch שבל רבתי (Freuden) genannt wird, in welchem von Trauerfällen und Trauerbräuchen gehandelt wird.

שלבול m. N. act. das Trauern, die Trauer.

Jeb. 4, 10 מפני האיבול wegen der Trauer. j.

Jeb. IV, 6b ob. מפני האיבול יום wie
lange dauert diese Trauer (einer Wittwe)?

Dreissig Tage. j. Pes. VIII, 36b ob. קרע ואיבול
das Kleiderzerreissen und die Trauer um einen
Todten. j. M. kat. III, 82c un. dass.

אַבְּלְה, אָבְלְה (בּבֶּל Ch. (בּבֶּל Trauer. Genes. r. s. 27 בשעת חדוותא חדוותא בשעת אבלא אבלא zur Zeit der Freude herrsche Freude, zur Zeit der Trauer herrsche Trauer. Cant. r. sv. מור.

זאת, 32° es giebt Orte, זאת אבלה לבית אבלה אינוחין לבית אבלה wo man das Trauerhaus: Haus des Zorns nennt.

לוְלְהְ f. das Trauern, die Trauer. Thr. r. Einleit., 44^d אניכה מבחרץ ואניכה מבפנים ואבילה נתבחרץ ist die innere Trauer, unter אבילה hing. sind die äussern Trauerzeichen zu verstehen.

אבילות f. dass. M. kat. 20° fg. אבילות die Trauerzeit dauert sieben Tage. Das. 24° מין אבילות בשבת die Trauerbräuche werden am Sabbat nicht beobachtet. j. M. kat. III, 82° fg. Jeb. 43° אבילות ושנה אבילות ושנה eine neue Trauer (d. h. wegen eines Sterbefalles), eine alte Trauer (wegen der Tempelzerstörung).

אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות, אבילות לא תנהוג אבילותא באפה לא תנהוג אבילותא האפה לא תנהוג אבילותא in Anwesenheit deiner Frau (welche Trauer bekommen hat) beobachte die Trauerbräuche, in ihrer Abwesenheit aber nicht. Keth. 4b הבילותא die Trauer (-Beobachtung) liegt ihm ob.

אבולא א. (בוּלָא פּריל, gr. βουλαίος) der Rathsmann, der zum Rath gehört, Rath. — Pl. B. bath. 143° Betreffs jenes Kronengeldes, דשרו דבי מלכא אאבולי ואאיסטרוגי אמר רבי זיהבר השרו דבי מלכא אאבולי ואאיסטרוגי פלגא (ואיסטרוגי פלגא איסטרוגי פלגא (איסטרוגי פלגא איסטרוגי פלגא (איסטרוגי פלגא ואיסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פלגא (איסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פלגא (איסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פלגא (איסטרוגי פלגא וואיסטרוגי פוויטרוגי פלגא וואיסטרוגי פווייטרוגי פווייטרוגייטרוגי פווייטרוגי פווייטר

אָלָוֹם אָ m. (syr. מבּבוֹן, שְּׁבבּוֹן, gr. פֹשְּׁם אָן הוֹלָ Stadtthor, Eingang an einer Ringmauer. M. kat. 22 wenn ihr euch vom Trauergeleite umgewendet habet, מבבא דאבולא אחחילו von der Pforte der Stadtmauer (deren Eingang) ab, so beginnet (die siebentägige Trauerzeit) zu zählen; d. h. ohne abzuwarten, bis das Begraben, welches zuweilen, wegen der Entfernung viel später erfolgte, siattgefunden hat. Das. 17ª מאבולא ועד סיכרא vom Stadtthor bis zum Grabe; vgl. Raschi (Nach Ar. wäre איבול = אבולא, Trauer, was jedoch nicht einleuchtet). B. bath. מה בולא וכ' am Eingang der Stadt war verzeichnet: Ein Richter, gegen den ein Process geführt wird, ist kein Richter. -Pl. Joma 11 a und Nid. 64 b אבולר דמחוזא (אבּהַלָאֵר) die Thore der Stadt Mechusa. Erub. 6^b הני אבולי דנהרדעא דטיינון עד פלגייהו בעפרא jene Stadtthore von Nehardea, welche bis zur Hälfte mit Erde beschüttet sind, so dass man sie nicht schliessen kann. Ruth r. zu 1, 5, 37° die Stahtthore. In der Parall. Levit. r. s. 16, 160° האבילין. Tosef. B. mez. cap. 11 אין חולקין את האבולים עד שיהא man theilt nicht eher die Thore (eines Gehöftes von zweien Besitzern) als bis jeder von ihnen einen angemessenen Durchgang erhält.

אבוּלְאָת m. der Thorwächter, Thorschliesser, janitor. Pl. Nid. 67^b משום אַבּוּלָאֵר wegen der Thorwächter. (Nach einer Erklärung Raschis: Eingänge in Höhlen.)

אוֹבְלָא (od. אוּכְלָא) m. ein korbartiges, durchlöchertes Gefäss. Schabb. 123b Snh. 92a, 104a Ned. 23a אובלא דקצרי Ar. (Agg. überall ארכלא) ein Walkerkorb, der (vgl. Ar.) dazu gedient haben soll, dass man inwendig Pech auf Kohlen spritzte, von dessen Dampf die darüber aufgehängte Wäsche durchzogen und gebleicht wurde. Nach einer andern Ansicht: Wäschermulde, aus welcher das Wasser, das man auf die Wäsche sprengt, abläuft. — Bech. 43b לאכלא Ar. (Agg. לאכלא) Jem., dessen Kopf einer Mulde gleicht; vgl. בֵּרלָן. Snh. 28^b die beiden Väter des Brautpaar's sind gegenseitig als giltige Zeugen anzusehen, רלא דמר להדדי denn sie (אכלא לדנא Ar. (Agg. אלא כי אובלא verhalten sich in verwandtschaftlicher Beziehung nur so zu einander, wie der Korb zum Fasse, der nämlich dieses nur bedeckt, nicht aber gehörig verstopft.

אַבְּלֵט Ablet, N. pr. Aboda sar. 30° מביראל Samuel und Ablet. j. Schabb. III, 6° un. אבלט שאל ללור Ablet fragte den Lewi.

אברינא f. (gr. ἐβέλινος = ἐβένινος, α, ον) Ebenholz (ygl. hbr. אְבְּיִם ἔβενος). Jelamd. Abschn. Behalotcha מטרת של אבלינא Ar. (fehlt in Tanch.) Betten von Ebenholz. Pesik. r. s. 33, 62 d אבליגה als Uebers. des hbr. אלנגרם אלנגרם; ygl. Rap. Er. millin p. 3b und Sachs' Beitr. II p. 47.

אבְלוֹנִיס N. pr. eines Ortes (wahrscheinl. gr. ᾿Αβελλάνη, vgl. Reland Palästina p. 520) Abellane. Genes. r. s. 33, 32° מעיין טבריה ואבלוניס die Quelle von Tiberias und Abellane und die Höhle von Paneas wurden zur Zeit der Sündfluth nicht verstopft.

אָרֶלֶם, אָרֶלֶם, Aulon, N. pr. eines Ortes, s. TW — Sifre Balak § 131 ביארולס von Aulon, vgl. ב.

אבלושא s. אבלושא.

אַבְּטְכוֹס N. pr. (gr. Εὔμαχος, der gute Kämpfer) Eumachos. j. Snh. III, 21^d ob. רבר אבטכוס R. Eumachos.

אַבְּמוֹסוֹכּ: der Schöngebildete) Eumousos oder אַבְמִיִּם: Ευμαθής. j. Meg. III אַבְּיִּדִיקוֹם. (Ag. אַבְּמִירָן), s. אַבְּיִּדִיקוֹם.

אָבָן f. (= bh.) Stein. Pl. אָבָנִים, St. c. צַּבָנִי, Schabb. 10° und Pes. 12b מכאן ואילך כזורק אבן לחבים wenn Jem. später als in der sechsten Tagesstunde seine Mahlzeit abhält, so ist es, als ob er einen Stein in den Schlauch würfe, d. h. das Essen bleibt unverdaut im Magen liegen. j. Pea I, 15° ob. אבן שישב עליה אביר 'בי מיביר בים עליה מיביר בים auf den Stein, worauf sein Vater gesessen, setzte er (der Heide zu Askelon) sich niemals: und nachdem sein Vater gestorben war, machte er einen Götzen daraus. Num. r. s. 22, 245° בור ששתית נימנו אל תזרוק in den Brunnen, aus welchem du einmal getrunken hast, sollst du keinen Stein werfen; vgl. ברב. Cant. r. sv. אל גנה, 29 a u. ö. — Para 1, 1 בית אבן das steinerne Gemach, Name einer nordöstlich gelegenen Tempelhalle; vgl. hierüber Joma 2ª. — אַבְנֵר בֶּרת בַּיִרְקוּלִים die Steine des Merkurtempels. Diese sollen näml. so geschichtet gewesen sein, dass ein Stein entfernt vom andern lag, oberhalb welcher ein Stein gelegt war, der die beiden Enden der untersten berührte. Ab. sar. 51°. — אַבֶּנֵי בֵּית לוליס dass. B. mez. 25 b. — אָרָנִי רְלִּיסְיְרָא (gr. βλητά, vgl. (בְּלִיכְטָא) Wurfsteine, die als Geschoss dienten. Thr. r. sv. בלב, 61 b — אַבֶּנֵר בליקטראדה dass. Mechil. Beschallach cap. 2. – אָבֶּרְ הַבְּּרְדּ der Hagelstein. Mikw. 7, 1. Pl. אַבְנֵי בְּרֵד Ab. sara 25° . — אָרֵן s. אַבָּן גַליון . ein guter, d. h. Edelstein. B. bath. אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם 10b אבינו שכל חולה הרואה איתו ניוד מתרפא Abraham, unser Erzvater, trug einen Edelstein an seinem Halse, bei dessen Anblick jeder Kranke sofort genas. Genes. r. s. 16 Anf. — אַבֶּן הַשּׂוֹעִים eig. Stein der Zweifler, ein grosser Stein in Jerusalem. Taan. 3, 8. Vgl. j. Taan. III, 66d un. wer etwas verloren hatte, ging zu dem Steine der Toim; denn wer etwas gefunden hatte, brachte es dorthin. Choni sagte nun zu denen, welche ihn gebeten hatten, den Regenströmen צאו וראו אם כנוחית אבן הבועים :Einhalt zu thun gehet hin und sehet, ob der Toimstein sich aufgelöst hat, d. h.: So wenig es möglich ist, diesen Stein vom Erdboden fortzuschaffen, so wenig kann auch dem Regen durch Gebet Einhalt gethan werden. B. mez. 28 b. — אבני כַחָּת Schultersteine. Schebi. 3, 9. Nach einer Ansicht das.: Steine, die nicht mit einer Hand. sondern blos auf der Schulter getragen werden können; nach einer andern Ansicht: Steine, deren zwei oder auch drei auf der Schulter getragen werden können. — אֶבֶן הַבְּּלְנוּפַיֵם der mit Aussatz behaftete Stein. Sab. 5, 5. — אֶבֶּלְ מִיכַבְּיא Blendstein, d. h. Spiegelstein, Marienglas, womit man Betten u. dgl. bedeckte; nach Nid. 69b hingelegter Stein. j. Schabb. IX, 11^d ob., vgl. auch bab. Gem. z. St. — אַבָנִים מְפּוּלַמוֹת (vom gr. πλήμη=πλήσμη) wasservolle Chaossteine. Chag. 12a; s. TW -- אַכנים spitze (oder weiche) Steine. Schabb. 43a. — אֶבֶן קבוּעָה ein in der Erde festsitzender Stein, im Ggs. zu אבן תלושה ein von der Erde lossgerissener Stein. j. Sota IX, 23° ob. — אֶבֶן שֶׁבְּקְרְוְיָה ein Stein, den man in den Kürbis legte, damit dieser beim Wasserschöpfen untersinke. Schabb. 125a, vgl. אבן שוֹאָבֶת -- .ארני, s. אבני השרה -- .הדוּק, s. Magnetstein (eig. anziehender St.). Šnh. 107⁶ und Sota 47° אבן שואבת תלה לחטאת ירבעם einen Magnetstein hing er (Gechasi) dem Sündbilde Jerobeam's an, d. h. den goldnen Kälbern, wodurch sie in der Luft schwebend erhalten wurden. Ab. sara 44^a (mit Bezug auf 2 Sm. 12, 10) אבן שואבת היתה בה דהות דרא ליה die Krone hatte einen Magnetstein, der sie trug; denn sonst hätte sie David wegen ihrer Schwere ("1 Talent Goldes") nicht tragen können. — שָׁבְנֵּר שֵׁיְשׁ טָהוֹר die reinen Marmorsteine; bildl. für metaphysisch beschaute Gegenstände, die, wenn sie falsch aufgefasst werden, dem Auge als Wasser (Urstoff, vgl. מֵרם) erscheinen. Chag. 14b. — אַבֶּן הַטָּעוֹת die steinerne Platte des Stundenzeigers. Kel. 12, 4 und Eduj. 3, 8 מסמר של אבן השעות die Stange dieses Zifferblattes, die den Schatten darauf wirft und die Tagesstunden angiebt. — אָבֶּן שַׁתַּיָה der Stein Schetija, eig. Grundstein. Joma 5, 2(3). Er befand sich im Allerheiligsten des zweiten Tempels und war drei Finger breit von dem Erdboden erhöhet, an dem Orte, wo früher, im Salamonischen Tempel die Bundeslade stand, und woselbst der Hohepriester am Versöhnungstage die gesetzlichen Celebrationen verrichtete. Von jer. und bab. Gem. z. St. erklärt: שמימור הושתח der Stein, von welchem die Weltschöpfung ausgegangen ist, also: Grundstein der Welt. Vgl. auch Levit. r. s. 20, 163 b und Num. r. s. 12, 214°. — אַבנים מזעזעתן שהמחרישה מזעזעתן Steine, die sich einbürgerten (d. h. die von anderswoher gebracht wurden), welche die Pflugschar fortrückt. Tosef. Schebi. cap. 3 Anf., vgl. Schebi. 3, 7 und j. Gem. z. St. — אֶבֶן תִּלוּשָׁה s. אֶבֶן אבן הקובה – קבונה. Erhaltungsstein, der naml. die Eigenschaft haben soll, die schwangere Frau, die ihn trägt, vor dem Abortiren zu schützen. Schabb. 66 b. — (j. B. bath. II, 13° דיין אבן crmp. für אכן.)

אָבֶּרָץ. (syr. אַבֶּרֶ = אָבֶּרְ אַנְּרָן. Pl. אָבְּרָץ. Stein. Pl. אָבְּרֵץ. בּרָרְאָרָץ. בּרָרְאָרָץ. בּרָרְאָ אַרְבֵּיך אַרְבֵּץ אַרְבֵּץ אַרְבֵּץ בּרָרְאָרָץ. Laststeine, die man auf die Garben legt, damit sie nicht vom Winde zerstreut werden. B. bath. 69°. אַרְנָא בּרָא בּרָא der schwarze Marmorstein. Kidd. 12° — Bibl. ch. auch אָבֶן Dan. 2, 34, s. TW.

אָבְּיֵכִם (bh.) Gebärmutter oder Geburtsstuhl, auf welchem die Gebärerin

sitzt, s. w. u. Exod. r. s. 1, 101^d האכנים מקום die Gebärmutter führt שהולד נקנה (נבנה 1.) בו diesen Namen, weil da das Kind entsteht (eig. gebaut wird; also von בֶּלָה). Nach einer andern שהק'בה עושה איברים של אשה קשה לשה Ansicht: weil Gott die Glieder der Gebärerin hart werden lässt wie Steine, denn sonst müsste sie sterben (also von אֶבֶּלְ). Nach einer dritten Ansicht: יריכותיה מצטננות כאביים weil ihre Lenden zur Zeit der Geburt kalt werden wie die Steine (ebenf. v. אָבֶּר). Endlich nach einer vierten Ansicht: אין אבנים אלא סדן שהוא דבר קשה שובי unser Wort bedeutet nichts anderes als einen Holzblock, d. i. etwas Hartes, u. zw. mit Bezug auf Jer. 18, 3: So wie der Töpfer seine Lenden an den beiden Seiten des Blockes herunter hängen lässt, אף אשה ירך מכאן וירך מכאן וולד באניצע ebenso hält auch das Weib das neugeborene Kind auf dem Stuhl zwischen ihren an beiden Seiten ruhenden Lenden; also: Geburtsstuhl; vgl. auch Sot. 11^b

אַרְנְבָּא, אַרְנְבָּא f. (בְּאַרָּנְא, s.d., בע. יו. יו. verw., syr. בְּאַרָּלֶּוֹ cig. Kammer. Uebertr. Meg. 24b die Lichtstrahlen (Adern, Sehnen) des Auges באבנתא הליבא הלר hängen mit den Kammern des Herzens zusammen (Raschi erklärt das W. richtig: מעורין ואחוזין בערפשר הלב (מעורין ואחוזין בערפשר הלב). In der Parall. Ab. sar. 28b steht בארבנתא.

אבונגרי s. אבונגרי אבונגר s. אַכְרַנְנַּצַר.

אָבְנִיהְאֹf. N. pr. eines unreinen Vogels, s. TW

אבניניול N. pr (gr. Eυνομος: der gesetzlich Handelnde) Eunomos. Genes. r. s. 65, 65 a niemals gab es solche Philosophen (פרלרסרפרן) wie Bileam, Sohn Beor's יבער הגרדי und wie Eunomos, der Weber. Exod. r. s. 13 Anf. Ruth r. sv. רמאכיר בעבור, 38 a. Thr. r. Einleit. Anf.

(=bh.) mästen, füttern. B. mez. 865 wird hbr. אברסים erklärt, nach Ansicht Rab's: שאובסין אותן בעל כרחן Thiere, die man durch Zwang mästet; nach Samuel: שאובסין ועומדין solche, die an der Mast stehen und von selbst Futter einnehmen. Schabb. 155 b in der אין אובסין את הגמל אבל מלעיטין אותר Mischna man darf (am Sabbat) das Kamel nicht mästen, sondern man schüttet die Speise in seinen Magen; welches Wort in Gamara das. als denom. erklärt wird: עושין לה אבוס בתוך מעיה dem Thiere in den Eingeweiden eine Krippe machen, d. h. eine solche Fülle von Futter hineinzwängen, dass der Magen gleichsam eine Krippe bildet. Vgl. auch Erub. 20b und Tosaf. z. St.; ferner Genes. r. s. 63, 62b. Num. r. s. 21, 245a. — Part. pass. Meg. 9a und j. Meg. I, 71d un. כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס (angeblich eine der 13 Abänderungen der 70 griechischen Dolmetscher im Pentat., Gen. שור . 49, 6 anst. איש, denn in ihrem Zorne erschlugen sie den Ochsen und in ihrem Muthwillen machten sie lahm den Gemästeten". Vgl. auch Genes. r. s. 98, 95^b.

אביסן אביסנא Schabb. 151 b ermp. s. אַכְּסָרָ.

ກຽວວາ s. den nächstflg. Art.

שביסקנים (gr. ἀβάσκαντα) unberufen! unbeneidet; vgl. de Lara Keter K. und Sachs Beitr. I p. 64. — j. Ab. sara I g. E., 40^b אמר אלא ברוך שכך לו בריות נאות בעולנוו er (R. Gamaliel, beim Anblick einer schönen Nichtjüdin) rief nicht etwa aus: unberufen! (was das. als verboten dargestellt wird), sondern blos: Gelobt sei Gott, der solche schöne Geschöpfe in seiner Welt hat! In der parall. St. j. Ber. IX, 13° ob. ist ebenf. אַבְּסְבְּיָטָא statt צו lesen.

עֲבֻע Taan. 25 b u. ö. Af. von לָבֵע.

יָבֶעבוּעִין od. יְבָעבוּעִין f. pl. (Stw. יָבֶע=בּוּעֵין)
Blasen, Pusteln; s. TW.

בַנר s. אָבָעָד.

לביה, אבּיָנִיה, אבּינִיה, אבּינִיה ליו אבּינִיה (in Agg. des j. Tlmd. steht אוּבְינִיה (in Agg. des j. Tlmd. steht אוּבְינִיה (in Agg. des j. Tlmd. steht אבים (in Agg. des j. Tlmd. steht (in h. die Armen, denen das Abpflücken des Getreides von den Eckfeldern freistand (Lev. 19, 9), durch-suchten zu diesem Behufe die Felder dreimal des Tages, u. zw. die säugenden Frauen des Morgens, die Kinder zur Mittagszeit und die Greise vor Abend. Vgl. j. Gem. z. St. wo unser W. von ברולה (Obad. 6) abgeleitet wird: "sie werden durchsucht" Die Erklärung der Commentt. (nach Ansicht der bab. Gem., vgl. ברולה בירות בותלה וובעל הברות ist nicht einleuchtend.

אַבְאָ m. Zinn, s. TW.

אוֹבְצָנָא s. אוֹבְצָנָא.

אַבְּקְ m. (=bh.) Staub, Pulver. Cant. r. sv האבק של אבינו יעקב 17^d מי זאם der Staub unseres Erzvaters Jakob, den er näml. bei seinem Ringen mit dem Engel hervorbrachte; vgl. auch Chull. 91^a (Gen. 32, 25 ייי wird näml.

als denom. genommen, vgl. jedoch אַבַק). Schabb. 3, 3 'כו דרכים דרכים בחול ובאבק man darf es (das Ei am Sabbat) nicht einscharren in den Sand oder in den Staub auf den Wegen (die von der Sonnengluth heiss geworden), damit cs gebraten werde. Das. 12, 5 כתב בניטקין במי שירות באבק דרכים באבק הסופרים wenn Jem. mit Getränken, oder mit dem Saft von Früchten (anstatt mit Dinte) schreibt, oder in den Staub der Wege und in den Staub der Schreiber (d. h. Abfälle der Schreibmaterialien) mit dem Finger Schriftzeichen macht. (Nach einer Erklärung in Ar. bedeutet באבק כופרים: Jem. streute den farbigen Sand der Schreiber, den sie auf die Schrift werfen, um diese schwarz oder deutlich zu machen; was jedoch nicht dem באבק דרכים entspricht. Aus demselben Grunde ist auch Musafja's und de Lara's Etymol. vom gr. ἄβαξ, abacus, Tafel, nicht zutreffend.) B. mez. 86b als Abraham zu den drei Engeln sagte: "Waschet eure Füsse"! entgegneten sie ihm: רכי בערביים hast du uns חשרתנו שהם משתחוים לאבק רגליהם etwa in Verdacht, dass wir Araber seien, welche sich vor dem Staub ihrer Füsse (götzendienerisch) bücken? Ber. 9, 5. Seb. 19 a מבק עפר der Staub vom Sande. — Uebrtr. j. Pea I, 16^a ob. eig. ein Stäubchen von Verleumdung, d. h. ihr Aehnliches, Anhängsel. B. bath. $165^{\rm a}$ dass. — B. mez. $61^{\rm b}$ $67^{\rm a}$ אבק רבית Zinsähnliches, vgl. הבִּיח – Succ. $40^{\rm b}$ eine am Brachjahr minder verbotene Beschäftigung, z. B. das Handeltreiben mit Früchten, denn das eigentliche Verbot bezieht sich blos auf Pflug und Ernte.

אָבָקָא ch. (syr. אָבֶק = פְּבָּל Staub, s. TW

קבקה (=bh.) Staub, Pulver. Uebertr. Cant. r. sv. מי זאת, 18° und Levit. r. s. 30, 173^d הרכל, "Gewürzpulver des Krämers" ein Epitheton des R. Elieser bar Simon wegen seines vielseitigen Wissens, vgl. קראור.

אָבֶּק (denom. von אָבֶּק von יָשָּבּר mit Staub bewerfen, bestäuben Schebi. 2, 2 נְאַבְּקִין ומעשנין man bringt Staub und Rauch auf die Pflanzen; was zu ihrem Wachsthum förderlich sein soll (vgl. j. Gem. z. St. hum förderlich sein soll (vgl. j. Gem. z. St. אבק או און און לה אבק). M. kat. 3° dass. j. Schabb. VII, 10° ob. מְאַבֵּק dass. — Part. pass. j. Bicc. I, 63° un. ענבים מאונקוה (נאוּבְּקוֹה וֹן ומערשנות מאונקוה (נאוּבְּקוֹה לוֹת נאוֹנקור, die bestäubt und beräuchert wurden.

Hithpa. u. Nithpa. sich mit Staub bewerfen. Aboth 1, 4 הדרי מתאבק בעפר רגליהם wörtl. bewirf dich mit dem Staub ihrer (der Gelehrten) Füsse, d. h. wirf dich ihnen zu Füssen, so dass ihr Staub dich trifft, da die Schüler zu Füssen ihrer Lehrer sassen. — Genes. r. s. 43, 41 מראבקר רגליו אלא כזה שהוא הולך מביתו לבית נמאבקר רגליו אלא כזה שהוא הולך מביתו לבית seine Füsse haben nur so viel Staub an-

genommen, wie diejenigen eines Menschen, der von seinem Hause in die Synagoge geht.

od. אַבִּיק וו einander verschlingen, verflechten. — Das W. ist syn. mit הבק und syr. אַבוּקה, s. d. und אַבוּקה; davon auch hbr. Nif. נאבק (Gen. 32, 25) "er rang, eig. er verflocht sich mit ihm"; vgl. Raschi und Nachmanid. z. St. (eine dav. abweichende Erklärung vgl. in אביק להו נויבק er verflocht sie (die Schaufäden) durch Schleifen. -2) übertr. fest anhängen. Snh. 64^a בחר דאביקו nachdem sie sich mit den Götzen verbunden hatten. Ab. sara 14 b מיבק הוא דאביק בע"ז er klammerte sich fest an den Götzen. Das. so wie אביק ביה כולי עלמא נמי אביקו dieser Mann אביק daran hängt, so hängen auch alle Andern daran. Das. 17^a un. אביק בה כובא er hängt ihr (der Buhlerin) sehr an.

בוקר. I p. 62 richtig mit φάκελος, fasciculus zus. bringt, also eig. angezündetes Reiserbündel, vom vrg. אברקה משנים binden, verflechten. — Sota 21 מברקה משנים ביות של ארר אברקה משנים של שור של שור של שור של אור של שור של אור אור של אור של אור של אור של אור של אור אור של אור אור של אור של אור אור של אור אור אור אור של אור אור אור אור של אור אור אור אור אור אור של אור

אבקרא f. (von אָבַק Höhlung, die von einem Ggst. ausgefüllt wird, eig. Umschlingung, d. h. ein hohler Ggst., mit welchem man einen andern, vermittelst eines Pflockes oder einer Schnur verbindet. Erub. 11 b und Men. 33 wird ביכר ציר לוב שולי לופ die Höhlung, Fuge der Thürschwelle, in welcher die Angel angebracht ist. Ned. 56 b אבקרא מעולי נאפוקי באבקרא מעולי נאפוקי באבקרא מעולי ואפוקי באבקרא durch deren Löcher man die Bindebänder zum Zusammenschnüren durchzieht, welche man durch Schleifen befestigt. Snh. 20 dass., vgl. בּוְיוֹנִיר.

אָבִיק m. (=bh. אָפִיק) Canal, Rinne. Stw. פּרָק s. d. (syn. mit פְּפַק =פּרָק): durchlaufen, oder wie arab. יָבֶיל: etwas Hohles, Leeres. Mikw. 6, 10 בין שבערחץ die Rinne (Canal) im Badehause, durch welche näml. das Wasser aus dem Bassin in die Badewanne fliesst. Das. אביק כל האביק כל Das. שהוא שהוא wenn die Rinne nur etwas Wasser aufnimmt; vgl. auch אביק האבין. Tosef. Mikw. cap. 8 steht אבק אבק אבין. Maim. erklärt das W durch das arab. אלנביק.

אַבְקוֹלְּאָ N. pr. (gr. Eűxoloç: der Zufriedene, Genügsame) Eukolos. Git. 56° und Thr. r. sv. זכריה בן אבקולס היז הריה בן אבקולס R. Secharja ben Eukolos, Zeitgenosse der Tempelzerstörung. Sein Bedenkentragen gegen Alles, was nur irgend welchen Anstoss erregen konnte של ר"ז בן אבקולס entspricht ganz der Bedeutung unseres Ws.

אַבָּר stark sein. Pi. אִיבַּר (ähnl. bh.) איבַר (stärken, stark machen. Trop. Snh. 109 b der Genosse Korachs hiess אבירם, (Num. 16, 1) שאיבר לכבו נועשות תשובה (so in En Jakob und Raschi; Agg. עצמר (weil er sein Herz stark (hart) gemacht hatte, um keine Busse zu thun. — 2) verstärken, umfangreich machen. Erub. 5, 1 מאַפרין את הערים (so nach einer LA. in bab. und jer. Gemara z. St.) man macht die Stadt umfangreich, d. h. man betrachtet einen leeren Platz der Stadt, der einem mit Häusern bebauten Winkel gegenüberliegt, als zur Stadt gehörend. (In j. Gem.: מוסיפין לה אבר und in bab. Gem.: אבר אבר, wird unser W als ein Denom. aufgefasst: Theile einverleiben; nach unserer Erklärung jedoch wäre מאברין synon. mit מעברין der andern LA., da צבר: schwanger sein, und יעבַ: schwanger, trächtig machen, eig. wie בר, אָבַר, stark sein, stark machen bedeuten dürfte). j. Ber. VIII, 12° ob. und j. Ab. sara I, 39° ob. dass. — 3) denom. (=bh.) sich, durch Schwingen, erheben. Genes. r. s. 42, 41° der König hiess deshalb Schemeber, שַּׁמָאָבֶּר ופורח שמאבר Ar. sv. שמאבר (Agg. מכורן wo aber die Anspielung fehlt) weil er sich Schwingen machte, um hinaus zu fliegen und Geld herbei zu schaffen.

קבר ch. (בּרֶבּי) stark sein, s. TW.

אַבירים m. Adj. (= bh.). Pl. אַבירים stark, mächtig. Trop. R. hasch. 25 b אפילר קל שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים selbst der Allergeringste ist, wenn er als Oberhaupt der Gemeinde angestellt wurde, wie der Mächtigste (Erhabenste) der Mächtigen anzuschen. Khl. r. sv. דור הולך, 71° dass. — j. R. hasch. II 58^b un. (mit Bezug auf 1 Sm. 12, 6. 11) die Schrift הקיש ג' קלי עולם לג' אבירי עולם stellt die drei Geringsten (Jerubaal, Bedan und Jiftach) den drei Mächtigsten der Welt (Mose, Ahron und Samuel) gleich. (In den Parall. bab. Gem. l. c. steht dafür דומוריי עולם, und in Khl. r. l. c. גרולי עולם). Ber. 17 b die Einwohner von Matha Mechasja 'אבירי כב נינהר וכ sind starrsinnig, denn sie sehen zweimal im Jahre (zur Zeit der Kalla [s. בַּלָּה]) die Verehruug der Gesetzlehre, und dennoch wird bei ihnen kein einziger Proselyt angetroffen.

m. Blei, plumbum. j. Schabb. VII, 10b un. במחיך אבר wenn Jem. Blei schmilzt. Snh.

52° מתילה של אבר eine Stange (Streifen) von Blei. Schabb. 104 של מחבר באבר wenn Jem. es (ein Wort) mit Blei schrieb. Chull. 8° אבר Blei aus seinem Schachte. Kel. 14, 5 מעיקרו ein Stück Blei, das an der Seite des Halses eines Thieres als Verzierung hängt.

אברא ברודא באברא ובסיוה באברא דשייף קליה werfet ihn in einen bleiernen Kessel, und deckt ihn mit Blei zu, welches seine Stimme an sich zieht, unvernehmbar macht. Git. 19° wenn Jem. schrieb במיא דאברא mit Wasser, worin Blei aufgelöst wurde, so wird dies nicht als eine Schrift angesehen.

m. Glied, membrum. Stw. בר mit prosthet. x, eig.: was von einem organischen Körper herausgeht, hervorragt. Chull. 101b, 102ab fg. ein Glied, das von einem lebenden Thier abgelöst wurde, ist selbst den Noachiden (Nichtjuden), denen das Schlachten nicht anbebefohlen ist, zum Genusse verboten. Ohol. 2, 1, 3 ein Glied, das von אבר מן המת ואבר מן החי einer Leiche und ein Glied, das von einem lebenden Menschen abgenommen wurde, verunreinigt in vielen Fällen gleich einer Leiche. j. Nas. VII, 56° un. u. ö. — Uebetr. das männliche Glied (vgl. auch גויַה). Snh. 107° אבר קטן יש בארם פשביער רעב מרעיבר שבע ein kleines Glied besitzt der Mensch, wenn er es sättigt, so ist er hungrig, lässt er es aber hungern, so ist er satt; bildl. für: Je mehr der Mensch der Wollust fröhnt, desto unbefriedigter bleibt er. j. Keth. V, 30^b un. האבר הזה וכ', derselbe Satz in etwas veränderter Form. — Ferner übrtr. auf leblose Gegenstände. Bab. und jer. Gem. zu Erub. 5, 1 Anf. אבר אבר ein bebauter Stadttheil, der vom Weichbilde der Stadt ausläuft, vgl. אבר Pl. Genes. r. s. 60, 58° מת בנשילת אָברים er starb durch Abfallen der Glieder. Das. s. 69 Anf. ממה שיברים שיש בי die 248 Glieder, die ich habe. — Kelim 18, 9 אברים Bestandtheile eines Bettes. Schabb. 81a, 82b עבורה זרה לאברין ein Götzenbild, das in Stücke zerbrochen wurde. — Delitzsch (Paulus' Römerbrief S. 84, 85) hat zwar die Punktation אָבֶר, אֵיבֶר mit Kamez angenommen; wir glaubten jedoch die recipirte LA. אבר mit Segol um so mehr festhalten zu müssen, als auch das entsprechende chald. W. in den Trgg. überall איבָרָא und nicht איבָרא lautet, s. TW. hv.

אֹבְרָא ch. (בּבֶּר) 1) Glied. Joma 25 b איברא דבשרא ein Glied vom Fleische. Uebrtr. männliches Glied. B. mez. 84° איבריד דריד למי das Glied des R. Ismael. Schabb. 90 b שמעאל der linke Arm. — 2) (syr. וְּבֶּרָ, hbr. אַבֶּר und אָבֶר, Schwung feder, penna, s. TW.

אָבֶר od. אֶבֶר m. Adj. (von עָבֵר אָבַר, s. אָבַר אָבַר, s. אָבַר אָבָר, s. אָבַררת) Fährmann, der mit der Fähre (מברא טָבררא) übersetzt. — Pl. j. M. kat. III, 82b un. אָבָריו וספניו (richtiger אַבְּרִיו וספניו seine Fährleute und Schiffer; vgl. auch אַוֹרִר.

שברגני מ. pl. (pers.) königliche Beamte. Boten. Erub. 62° בריאה במהרקי Agg. (Ar. בריאה במהרקי ואבורגני רעועה בלא מוהרקי ואבורגני (אברגני רעועה בלא מוהרקי ואבורגני (אברגני הפוס הופ kräftige (d. h. vollgültige) Miethe ist eine solche, die durch schriftliche Dokumente und durch königliche Beamte beglaubigt ist, eine schwache (nicht vollgültige) hingegen, wenn sie nicht durch Dokumente und Beamte vollzogen ist; vgl. Ar. hv. und sv. מוהרקים, ebenso Tosaf. z. St. Nach Raschi und R. Chananel z. St. wäre unter אבורגני eine Art Hausgeräthe zu verstehen, wie Stühle und dergl.

לברוורי בוור ממח לווור אברורי הוה לווור אברורי הוו לווור אברורי הוו לווור אברורי הוו ממח לווורר אברורי הוו אברורי הוו לווורר אברורי הווורר אברורי הוווררי הווווררי הוווררי הווווררי הוווררי הוווררי הוווררי הווווררי הווווררי הוווררי הוווררי הוווררי הווווררי הווו

אֹנְרִייִינְ, אֹנְבְרִייִנְיּ, m. (syr. . סוֹסבֹּבּוֹ, gr. ὄβρυ-ζον, obryzum) reines, gediegenes Gold, s. TW.

ת (gr. βύρσινον sc. στρῶμα) von einem Fell gemachte Decke. B. kam. 66 b מעיקרא אברזיך vor der Zubereitung nannte man es: Fell, jetzt aber: Decke. Ar. hält unser W. für persisch.

אַברוטי s. אַברוטי.

מְבְרָאִי Adv. (בֵּר=) ausserhalb, draussen. Chull. 130 ab מבראר מנאר מענאר מענאר מענאר מענאר halb (der Tempelhalle). B. bath. 68° הרר הכהר אבראר שבראר es waren jene Läden von aussen. — Oft mit vorges. Präp. ב. Keth. 23° ארקנין לשבויניהר sie licssen ihre Gefangenwärter draussen warten. Ab. sara 2° es ist nicht schicklich, warten. Ab. sara 2° es ist nicht schicklich, dass ihm näml. Andere vorgezogen werden sollen. R. hasch. 8° steht dafür: למיקם ביתים מבראר Ber. 18° אבראר ביתים אבראר מביתים אבראר Ber. 18° אבראר מלכא אבראר הוא הוא ביתים מביתים ביתים ב

פופ. was draussen ist, hervorragt, dah. auch 1) Balken, Söller. Cant. r. sv. יונתר, 16° מחברא והלילא מחברא אברייאה שפחא בבייהא wenn das Pesachopfer im Hause gegessen und das Hallel (der Psalmenhymnus) dabei rezitirt wird, so bricht der Söller (durch den Freudenlärm) zusammen; ein Sprichwort. In der Parall. jedoch j. Pes. VII, 35° un. steht אגרייא, Dächer (vgl. הַלֵּילָא) woraus unser W. crmp. sein dürfte. — 2) Dorf, Landgut, ausserhalb der Hauptstadt. — Pl. j. Ber. VI, 10° mit. דלרך בלרך איברייא sie gingen in die Dörfer (nach dem Comment. — flg. אִרבְּרָיִרָּא : Speisen zu geniessen; was jedoch nicht einleuchtet).

אֹיבְרְיָא f. (ברי הּוֹבְרָיָא , s. הַבְּרָאָה, von בּרי, s. הַבְּרָאָה, von בּרי, s. הַבְּרָאָה, s. הַבְּרָאָה, con הברי, seraftig sein) das Mahl, das man für die Leidtragenden, gleich nach Beerdigung der Leiche zubereitet. j. M. kat. III Ende, 83^d עבדון ליה man bereitete ihm zu Ehren das Mahl.

אָרְרִירְיּהְא f. (von בְּרִי א prosthet.) der Glanz, das Hellleuchten. j. Joma III Anf., 40^b und j. R. hasch. II Anf., 57^d איביריתא דזיהרא das Hellleuchten des Mondes.

אַבְרֵּדְּ s. אַבְּרֵדְּ II Anf.

אֹבְרוֹאָ m. eine Art kleiner Fische, die sich vom Gewürm nicht unterscheiden lässt; viell. das syr. אָבָרוֹ, genus piscium, vgl. Bernst. Lex. syr. Col. 53. Succa 18^a.

תיבן. אברני m. Vogel. Jalk. II zu Esther sv. רבז, 171^d משל לאברני שקינן על שפת הים (Esth. r. z. St. hat משל לעוף) ein Gleichniss zu einem Vogel, der am Ufer des Meeres nistete.

שבריים nîm bedeutet halb, und birjân gebraten, aber nach persischer Weise müsste, wie bei uns, das näher bestimmende halb vorausgehen: nîm birjân." Fleischer nach briefl. Mittheil.) Pes. 41^a הרכא הברים (Ex. 12, 9) zu verstehen? Rab sagte: das, was die Perser Abarnim, halbgebraten, nennen. — Diese aus dem Persischen beigebrachte Worterkl. sollte wahrscheinlich dazu dienen, um zu constatiren, dass das hbr. איש weder durch "roh"

(Onk. und Pesch.: כד הי, LXX: מְנְסֹיּי), noch durch: "geschmort" (d. h. gekocht ohne Beimischung irgend welcher Flüssigkeit, צלי קדר zu übersetzen sei. Diese letztere Uebers. hält der Commentat. R. Sam. ben Mëir für die einzig richtige; vgl. auch Pes. l. c.

אַכְנַרְנָקִי s. אַבורנקי.

שנרו סל. אברוטי (gr. δβρός) glanzvoll, schön. Ber. 39 אורי שביו לא אגורי שביו אגורי שביו (l.=Ms. M. אברוטי אגורי שנו (λεγός, κ. d.) sondern δβρός: die schöne Olive. j. Biccur. I, 63 d un. זית שנון זיה אורי unter יות שנון זיה שנון זיה שנון זיה שנון זיה אורי בי unter אורי ist δβρός (בי וו בי וו בי erweicht, s. ב' zu verstehen. Dem Sinne nach hat אגורי dieselbe Bedeutung, s. d. W.; vgl. auch Bernst. Lex. Syr. sv. אורי לבי בי בי מברוטי בי מברוטי בי עיסיפי לי עיסיפי לי מברוטי (בי vorgesetzt; Agg. מברוטי).

אברקין m. pl. (gr. βράκαι, bracae, bracae) Beinkleider, Hosen. j. Schabb. XVI, 15 d mit. שני אברקין שני אברקין mit. אַברְיְסְקִין שני אברקין (Samech eingehaben dafür אַברְיְסְקִין, (Samech eingeschaltet), s. TW., vgl. auch

אַרוּקְלִין m. pl. (ngr. βουριχάλια, burichalia) Pferdedecken od. Sättel. j. B. mez. IV Anf., 9°; s. אַמִּבּוּרְקַלִּין.

אַברוֹשֵׁן m. (pers. âfrôsah, vgl. Lagarde: Ges. Abhandl. S. 211) eine Mehlspeise, die mit Honig und Oel zus. gerührt wurde. Ber. 36 b un. חביץ קדירה Ar. (Agg. חביץ קדירה). Raschi z. St. erklärt חביץ קדירה durch אברושרי (?), vgl. auch בּרוֹשָׁא.

אַרָרְאָּ m. (lat. abrotonum od. abrotonus; vgl. jedoch Bernst. Lex. Syr. Col. 21, wonach אָרַבְּילְּי, juncus, scirpus", Binsen) eine Hysopart. Ab. sara 29° ציתרי ואברתא satureja und abrotonum. Schabb. 109° 128° סיאה צתרי אזרב (der Mischna) ist satureja, unter אברתא (der Bibel) ist abrotonum zu verstehen.

אוֹבִישִׁים schlechte Weintrauben, Heerlinge, die wegen der Schlechtigkeit des Bodens oder der Witterung klein und sauer bleiben. (Mögl. Weise jedoch bedeutet unser W wie das ähnliche syr. בשנים בי verw.], welches die Pesch. zu Num. 6, 3 für hbr. יבשים hat: dürre Trauben, sodann wäre auch in unserm W., wie in dem nächst flg. אַבְּשׁרִנּא Stw. אַבְּשׁרִנּא Ar. (Agg. des bab. Tlmd. הבארשרן משובאישר אושר, des jer. Tlmd. הבארשרן משובאישר (שובאישר Trauben und die Heerlinge (werden hinsichtlich des Zehnten als reif angesehen), wenn sie einen bestimmten Grad (d. h. den drit-

ten Theil der völligen) Reife erlangten. Vgl. j. Gem. z. St. 48 d un. משיקראו באושר: wenn sie באישר: wenn sie באישר (באישר) genannt werden. j. Ter. VIII, 45 d ob. בארשר לחולה er spülte Trauben und Heerlinge im Wasser ab, um sie für einen Kranken geniessbar zu machen; vgl. באושה.

אבְשׁבְאָ, אּבְשֹׁיִא, אּ. (von יָבֵשֹׁבִּאָ, s. vrg. Art. Anf.; vgl. auch hbr. עָבַשׁ Geröstetes, geröstete od. getrocknete, gedörrte Aehren. Meg. 7^b Mehl von gerösteten Aehren. Pes. 39^b dass. Das. 40^a קערשנא (Ar. sv. אבר אברשנא 1 liest דאברשנא) ein Becken, worin man die Aehren röstet.

אות (syr. בְּיֶּסְ, vgl. Bernst. Lex. Syr. hv. arab. הישונט פומק, vgl. Maim. z. St., ebenso Fleischer nach briefl. Mittheil.), die rothe Beere des Färberbaumes. Pea, 1, 5 האוג והחרובין die rothe Beere und die Johannisbrote. Dem. 1, 1

die rothe Beere und der Essig. Maasr. 1, 2 הארג והחומץ die rothe Beere und

die Maulbeeren. Kel. 26, 3.

תרְנְתָּא , הֵרינָתָא , הֵרינָתָא , nach Verw. von ה in m) eine Dornart, Distel, Dornstrauch. Vgl. gr. מֹאַקׁ, wovon מֹאמגא, מֹאמאֹשׁמ: Dorn, Dornstrauch. j. Schebi. VII, 37 b ob. עיקר האגה die Wurzel der Distel. — Pl. j. Kil. V, 30 a un. die Stangen, die Disteln und die Stechdornen. — Tosaf. in Ber. 40 sv. האטרין והאטרין וההגיין יהאטרין איריד (titren unsere St. u. zwar האטרין והאטרין וההגיין vgl. auch Erub. 34 האטרין וההגיין יהאטרין.

אָנָא) (samarit. Uebersetzung Lev. 24, 11

אַנייָה s. אַינִיאָּה.

אנאליגין Genes. r. s. 28 Anf., crmp., s. אילוגין.

ענל באַל] Prtkl. (zus. gesetzt aus אַ נלבאַל) und אָנָ, vgl. אַ) eig. auf der Höhe; übertr.: auf, vermöge; ferner: weil, da, u. dgl. Snh. 95^b אגב אבר אברך אברך אשרומע wenn du gerade auf dem Wege bist, so lasse deinen Feind von dir hören, damit er deine Ankunft fürchte. Ber. 2^a vgl.

אורה - B. mez. $21^{\rm b}$ אגב דיקירי da sie schwer sind. Kidd. 26^b 27 fg. מטלטלין אגב קרקע der Verkauf beweglicher Güter geschieht vermittelst eines unbeweglichen Gutes, Grundstücks; vgl. אגב אחר Das. אגב מערch einen Andern. — Pes. מל אגב גביא בעיא Alles, was vermittelst eines Andern geschieht (z. B. ein Darlehn, das erst vermittelst eines Schuldscheines zu erheben ist) bedarf der Einkassirung, d. h. es ist früher noch nicht als Besitzthum anzusehen. Schabb. 116 a אגב כתב in Folge der Schrift ist es (das Bibelpergament) heilig. Schebu. 40b אגב גררא beiläufig, vgl. אָרַרָא.

m. eine Art grober Seide oder Bast. j. Kil. IX, 32° ob. הכלך אגבין קיסריי Agg. (R. Simson liest אצביך, Elias Fulda l. אגטרן; und erklärt das W.: wollartiger Bast, der auf den Steinen des Todten Meeres wächst, der goldgelb und weich, und der Baumwolle ähnlich ist, vgl. auch Schenoth Eliahu) unter 755 ist der cäsareische Bast zu verstehen. j. Schabb. II, 4° ob. אנביו קיסריי אגבין .

אוגבין m. Becher. Stw. גבן, גב bauschig sein, s. TW

κμίκη m. (syr. Τ΄ τ΄, gr. άγωγός) Führer, Leiter; bes. aquaeductus. Thr. r. sv. פרשה, 59^d 'כהדין אגוגא דמיא אר. (Ag. געגעא) wie jene Wasserleitung (άγωγός ὕδατος), welche nicht aufhört zu fliessen, weder am Tage noch des Nachts; mit Anspielung auf das gleichklingende hbr. דורגג.

718 1) binden, zus. binden. j. Maasr. I, 49° un. אם אגרו צינוק גדול wenn er es (das Kraut) zu einem grossen Bunde zus. gebunden hat. Succ. 3, 1 יאגדנר מלמעלה er soll ihn (den Feststrauss, Palmzweig, dessen Blätter aus einander gehen) oben zus. binden. Das. 31a אין ארגדין את הלולב אלא במינו man darf den Feststrauss nur mit einer solchen Substanz binden, die zu seiner Gattung gehört. Schabb. 60° אשה אוגדת בה מיערה Ar. (Agg. ארגרה, wodurch die gezwungene Erklärung der Commentt.) die Frau bindet mit ihr (der nicht durchlöcherten Nadel) ihr Haar. — Uebertr. Pes. 87° בנות ישראל שאוגדות פתחיהן die israelitischen Töchter, welche ihre Zugänge (Schamtheile) verschliessen (eig. zus. binden, d. h. sich keusch halten) für ihre Männer, d. h. bis zu ihrer Verheirathung. Erub. 21b dass.; vgl. Fleischer "Nachtr." im TW I p. 417^a. (Vgl. jedoch TW sv. אבר, und ebenso Ar. sv. זג, 2, nach der Lesart: שמגידות "sie erhalten ihre Keuschheit", eig. sie ziehen sie hin). — 2) denom. von אגרד nr. 2: schaaren. Sifre Abschn. Ki teze Ende, § 296 שלא תאגוד עליך אגודה du sollst nicht eine feindliche Schaar gegen dich zus. rotten, d. h. nicht sie herausfordern.

Nif. מַאַבַר gebunden, zusammen gebunden werden. Maasr. 1, 5 ירק הנאגר משראגר das Kraut, das gewöhnlich gebunden wird, (ist zum Zehnten verpflichtet) wenn es gebunden wurde. j. Erub. III 20^d ob.

Trop. Jeb. 39^b אבר I ch. (בור binden. ביה ביה eig. sie ist an ihn gebunden, d. h. die kinderlose Wittwe an den Levir, dass sie sich nicht anderweit verheirathen darf; vgl. זַקַק.

(לָבַר=) lang sein, anhalten, andauern;s.TW.—Af. dass. j.Keth, V, 29^d un. הרי אנר ich werde meine Wittwenschaft in dem Hause meines Mannes zubringen. — Dav. אוֹגדוּתא f. die Verlängerung, s. TW.; vgl. auch אגלה.

תיגדא III אַנד m. 1) (בייגדא Stab, Stock, s. TW. - 2) eine in der Mitte krumm gebogene Stange, an deren beiden Enden die Träger Lasten anbringen und sie auf einer Schulter zu tragen pflegen. B. mez. 83 a הני דררו באגרא גר. sv. גר (Agg. überall אגרא) diejenigen, welche die Lasten an einer krummgebogenen Stange tragen, ersetzen, wenn jene zerbrochen wurden, nur die Hälfte des Schadens; weil näml. eine solche Last zwar für einen Träger zu schwer, für zwei jedoch zu leicht דררו בדגלא לידרו באגדא דדרו Bez. 30° לידרו באכפא Ar. (באגרא) diejenigen, welche gewöhnlich die Lasten an einer zweizackigen Stange (gr. δίχελλα) tragen, sollen sie (am Feiertage, um das Tragen zu erleichtern) an einer krumm gebogenen Stange tragen; diejenigen aber, welche gewöhnlich mit einer krummen Stange tragen, sollen sie am Feiertage auf der Schulter tragen; vgl. אַכְפָּא II und דּגלָא.

אַנֵר, אָנֵר m. (von אָנֵר) 1) das Binden, Zus. binden. Succ. 30b לולב צריך אגד der Feststrauss (Palmzweig am Hüttenfeste) bedarf des Zus. bindens, näml. seiner Blätter. Nach einer andern Ansicht das. אין צריך אגד braucht er nicht gebunden zu werden. Das. 33 b איגר מעלייתא (fem.) ein festes Zus. binden. — 2) Verband, Bund. Das. הותר אגדו wenn sein (des Lulab) Verband losgegangen ist. Schabb. 53a אגר שעל לבי המכה der Verband, der auf einer Wunde ist. j. Schabb. V, 7° ob. dass. — j. Ter. II, 41^b ob. אגד שנשמא ein Bund (von Kräutern), welches levitisch unrein geworden ist. — 3) das Band, womit man bindet. Erub. 101b, 102a ניטל (und באגדו) es wird vermittelst seines Bandes genommen. — Uebertr. Tosef. Schebi. cap. 3 Anf. איגד יוצא כוכוה eine kleine Erhöhung des Feldes, die dieses mit dem locker darüber liegenden Felsen (סלע אַדָּ) verbindet.

m. das Binden, das Gebund. j. Schabb. VI, 8a un. אגרד מלבינקי das Zus. binden vermittelst eines Bastbandes. j. Jeb. XII, 12^d ob. dass.— Pl. Pea 6, 10 אַגרדֵי השום Knoblauchstauden, die zum Binden der Knobläuchgebunde dienen;

unterschieden von אגורות השום (s. flg. Art.). — Num. r. s. 4 האוריהם מגוריהם crmp., s. אוריה.

אנדו, אנדו crmp., s. אַנרו.

אוקדה f. (= bh. אוקדה) 1) Bund, Bündel, Gebund. B. mez. 1, 8 שגודה של שטרות ein Bündel mit Wechseln, Schriftstücken. Succa 33b ein Bund von Kräutern. — Uebrtr. Levit. r. s. 30, 174^d die verschiedenen Gattungen der Menschen sind den vier Pflanzenarten des Feststrausses zu vergleichen; Gott sagte: ירקשירו מולם אגודה אחת והן מכפרין אלו על אלו mögen sie allesammt sich zu einem Bunde vereinigen, damit die Einen für die Andern die Sühne bewirken! Genes. r. s. 88 g. E. שיהיו כל העולם מגרדה אתר die ganze Welt wird (in der messianischen Zeit) einen Bund bilden. — Pl. Pea 6, 10 אגורות השום והבצלים die Bündel von Knoblauch und Zwiebeln. Machsch. 6, 10 האגרדות של בית השווקים die Kräuterbündel, die auf den Markt gebracht werden. — 2) übertr. Bund von Menschen, Schaar, Verein. Ber. 4ª die Könige von Ost und West יושבין אגודות אגודות בכבודן sitzen schaarenweise in Ehren. Jeb. 13b (mit Bezug auf לא תתגורדר, Dt. 14, 1) לא תעשו trennt euch nicht in Schaaren, d. h. Parteien durch Zwiespalt in Religionsangelegenheiten. Vgl. das. 14^a.

אָבֶּוֹן אָ, אָבָּוֹן f. Agada, eig. Erzählung, Sage, Fabel u. dgl.; insbes. aber: derjenige Theil des rabbinischen Schriftthums, der nicht das Gesetzliche, die Halacha (vgl. הַלֶּכָה) behandelt; daher auch: Biblische Exegese, insofern sie nichts Halachisches enthält. -- Dem Grndw. 52 (im Hebr. נגד [eig. fliessen, dann auch: sprechen, vgl. הַּטָּבָה u. a.], wovon Hif. הגיד) wurde ein א vorgesetzt, vgl. אַנָּרָה II; dah. auch: אַנָּרָה Agada. Dahingegen ist von dem nh. Worte הַּנְּרָה Haggada, welches dieselbe Bedeutung hat, (s. d. W.) die Wurzel כגר. — M. kat. 23° מכועה ואגרה eine Tradition (Halacha) und eine Agada. B. kam. 60^b אגרחא im Ggs. zu שמעתחא dass. j. Pes. V, $32^{\rm a}$ un. R. Samlai sagte zu R. Jonathan: אלפך אגדה א"ל מסורת בידי מאבותי שלא ללמד אגדה לא לבבלי ולא לדרומי שהן גסי רוח ומעוטי תורה unterrichte mich in der Agada! Und dieser entgegnete: Ich habe eine Tradition von meinen Vorfahren, weder einem Babylonier noch einem Daromäer die Agada zu lehren, weil sie von stolzem Gemüthe, aber von wenigem Wissen j. Taan. II 65 b un. רגיל בחכמה ורגיל באגדה gewandt in der Weisheitslehre und gewandt in der Agada. j. Jeb. XII g. E., 13ª. j. B. bath. VI g. E., 15° מסורת אגרה היא das ist eine traditionelle Agada. j. Snh. XI Anf. 30a ob. Levit. r. s. 1 Anf. Das. s. 36, 180°. Sota 49^a יהא שמיה רבא דאגרתא das Kaddisch nach einem Vortrage der Agada. j. Schabb. XVI, 15° un. הדא אגדתא הכותבה אין כו חלק הדורשה מתחרך

השומעה אינו נוקבל שכר jene Agada, wer sie niederschreibt, hat keinen Antheil (am zukünftigen Leben), wer sie vorträgt, wird verbrannt (Var. בתברך: wird in den Bann gethan), wer sie anhört, der erhält keinen Lohn. Von demselben Autor jedoch heisst es Genes. r. s. 94, 91° חזרתי על כל בעלי אגדה שבדרום שיאמרו לי ich besuchte alle Meister der Agada in Daroma, dass sie mir diesen Vers erklären, sie vermochten es aber nicht. Dah. auch j. Git. IV Anf., 45° un. von einer nicht einleuchtenden Halacha: באגדה רסבך מאן דייק לן in der Agada (dem Gerede, Geschwätz) deines Grossvaters (R, Jehuda hanasi) wer will da Genauigkeit finden! j. Jeb. IV, 5° un. רבנן ראגרתא die Gelehrten der Agada. Khl. r. sv. בעל אגדה איש אשר יתן, 84^d בעל אגדה der Agadakundige das ist "der verständige Arme" (Spr. 28, 11). Genes. r. s. 33, 32^b אגרת תילים die Agada über die Psalmen. — Uebertr. die Agada (Haggada), die am Pesachabende vorgetragen wird, und welche die Erzählung vom Auszuge aus Egypten, sowie die Exegese der einschlägigen Bibelstellen enthält. Pes. 115^b אגדהא והלילא die Agada und das Hallel. Das. עאן אמר אגדתא בי רב יוסף wer trägt die Agada im Hause des (blinden) R. Josef vor? --Pl. אַנְדוֹת Levit. r. s. 22 Anf. Khl. r. sv. ויתרוך,

אוֹנְדוֹיִיקוֹנְאָא Numerale (gr. ὀγδοήκοντα) a cht-עטר נפק ר' חונה לר' zig. j. B. bath. X, 17° un. שמיי אוגרוי (אוגדויי (1. מחיק קונטא לא מחיק א"ר חונה לר" שמיי פוק חמי עד ההן אהן קונטא משמש נפק ומר עם טרייאקונטא מי נפק אמר הדא בעי מהגרא תלת (תלתין l.) אפסדת עשר (עשרין l. בעי מהגרא R. Chona zeigte dem R. Schammai einen auf achtzig Sela (eingeklagten) Wechsel vor, worin ογδοη verwischt (d. h. weil überschrieben undeutlich gemacht), κοντα aber deutlich zu lesen war. R. Chona sagte zu ihm: Siehe, von welcher Zahl ab im Griechischen der Worttheil χοντα angewandt wird! Dieser sagte: Von dreissig ab, τριάκοντα. Beim Herausgehen sagte er: Diese Wechselfälschung war darauf berechnet, dreissig einzubringen, brachte aber zwanzig aus.-Der verwischte Theil des Wortes hatte näml. ursprünglich, wovon noch eine Spur zurückgeblieben war, muthmasslich πεντη (also πεντήχοντα: fünfzig) gelautet, welches durch die Fälschung in ογδοη (όγδοήκοντα) verwandelt Nach dem Grundsatze jedoch, dass in zweifelhaften Fällen der Wechselinhaber nur die geringste Forderung zu beanspruchen hat, konnte das Guthaben nur auf dreissig Sela (τριάκοντα) zuerkannt werden, näml. die kleinste Zahl, die auf κοντα endigt; vgl. Pineles: Darka schel Thora p. 134.

תוּדְל m. (בּדְל, von גדל) der Daumen, eig. der starke Finger. Jom. 2, 1 אין מוציאין man zog (bei dem Verloosen der Priesterdienste, wo jeder Priester einen Finger vorstreckte) im Tempel nicht den Daumen hervor. Vgl. j. Gem. z. St.: מפני הרמאין wegen der Betrüger, welche nächst dem Daumen auch den nebenanstehenden Zeigefinger vorstrecken könnten, um als zwei Personen gezählt zu werden. Cant. r. sv. אור אור ביה אור בקרקע וכ' הרגדם בן לוי היה אגודלו בתוך פיו ואגודלו אחר בקרקע וכ' Hugdas ben Lewi legte beim Singen den einen Daumen in den Mund und den andern Daumen auf den Fussboden, wodurch er die verschiedensten Töne hervorbrachte.

אנדון crmp., s. אַנרון.

אנדים s. אנדים.

אוֹנְדוֹר Ogdor, N. pr. eines Ortes der Samaritaner. j. Ab. sara V, 44 d mit. ריך של ארגדור der Wein von Ogdor. In bab. Ab. sar. 31a steht dafür זגדור Sagdor.

אב' s. hinter אוֹג in 'אַנּג.

אָרָוְאָי Adv. (von גר) innerhalb, inmitten. Chull. 130°b, s. אָבְרָאִר.

אגל s. in אנונא.

אָנוֹן m. (syr. בֿעֻלֿ, גְּבֹבְּעֹלְ, gr. ἀγών) Kampf, Streit. Jelamdenu Abschn. Emor אגרך נעשה (citirt von Ar., fehlt in Tanchuma) ein Kampf hat im Lande stattgefunden.

אַנוּנְה (syr. בְּבֹבׁ, , gr. ἀγωνία) Kampf, Wettkampf. Tanch. Abschn. Mischpatim, 92^a Aquila sagte zu Hadrian, dem er die Nothwendigkeit der Beschneidung vor dem Beginn des Gesetzstudiums beweisen wollte: מלורום אורום אירום שלו שלורום אורום אלורום אלורום שלו שלו אורום אלורום אלו אורום אלורום שלו עלו אורום אלורום אלורו

אנות (בּוּתְשׁ, גּוּרְתָּב prosthet.) eig. Körper; übertr. das Wesen, das Wesentliche. j. Git. VII, 48^d mit. שניר לר אנופדה das Grundstück selbst

(das Wesentliche desselben) für sich zurückzubehalten.

אגר' s. in אגרר.

אָנוֹן ch. (בְּגוֹז Nuss, Nussbaum. Keth. אוי לאגרוא לא das Abgeschälte von einem Nussbaum; vgl. אַנְגּרוּוָא und אַנְגּרוּוָא.

እርዝጣኒጂ f. N. act. (Af. von ፲፻፮, s. d.) das Kämpfen, s. TW.

אָנְטִין m. (= לֶגְטוֹן, ל abgeworfen) Legat, Schenkung, Vermächtniss. Snh. 91 אב אב אב וופאל (Ar. sv. שנתן אגטין לבניו בחייו (Ar. sv. שנתן אגטין לבניו בחייו ein Vater, der bei Lebezeiten seinen Kindern eine Schenkung ertheilte. (j. Kil. IX, 32 a, s. אַבְּבין).

אַנְאַרְרָבְּאַ m. (gr. καταβράκτης) Wasserfall. Pl. j. M. kat. I Anf., 80b איליך אַנְטַרְגְּטַיְּיא מה wie verhält es sich mit jenen Wasserfällen, betrachtest du sie als Röhrwasser (קילוֹדָן s. d.) oder nicht?

אוֹנְי, אוֹנְי, איִר, איִר, איִר, איִר, אוֹנְי, איִר, אוֹנְי, אוֹנְיי, אוֹנְי, אוֹנְי, אוֹנְי, אוֹנְיי, אוֹנְי, אוֹנְיי, אוֹנְי, אוֹנְי, אוֹנְייי, אוֹנְיי, אוֹנְיי, אוֹנְיי, אוֹנְייי, אוֹנְיי, אוֹנְייי, אוֹנְייי, אוֹנְיייי, אוֹנ

איניאָה s. in 'אר' s.

der mit der Schwester der Frau Jemands verheirathet ist; vgl. Bernstein Lex. Syr. Col. 25) Schwager. j. Snh. III 21^b un. u. ö. Das. 3, 7., s. 5. J. II.

אָנְלֶּא od. אּנְּלֶּא m. (=±, s. d.) Thüre, Pforte. — Pl. B. mez. 108° מִּיְנֶלֵי גַּפּא die Verschlussthüren. B. bath. 8° אַרָּגֶלי אָנָפּא Ar. sv. אַרָּלְלָּא נָפָא בָּפָא Alle müssen beisteuern, um die Verschlussthüren der Stadt anzufertigen.

מגלים masc. pl. (= bh.) Wasserbehälter, Teiche. Chag. 12b שליית אגלים der Söller der Wasserteiche, welche sich in dem sechsten Himmel (קול s. d.) befinden. — Raschi z. St. vergleicht hiermit richtig שול מים (so nach seiner LA. in Chull. 2, 9, vgl. auch Ar. sv. לעגל של מים Wasserteich. Demnach wäre unser W gleich אַ מוֹם, mit prosthet. אַ.

אָלְלְבּוֹלְאַ f. N. act. (von אָלֹב, gr. γλυφή) das Eingraben, Einfassen, s. TW.

בין I (hbr. אָנֵם) betrübt sein, s. TW Davon אָנַם f. bes. אַנַם M. kat. 14^b u. ö.

אָנְמָת נפש f. bes. אַנְמָת M. kat. 14 u. ö. Ar. (Agg. überall ענמת Betrübniss der Seele.

II m. (=bh.) 1) Schilf, Binsen, juncus. Kidd. 42b אגם לישנא דבוצלא Ar. (Agg. דבוצלנא) das W. אגם bedeutet eine Staudenart. Es wird das. mit אַגמוֹן (s. d.) verglichen; im Ggs. zu שחת: Aehren, die einigermassen reif sind. Ab. sara 38a הצית את האור באגם er zündete Feuer im Rohrgebüsch an. j. Ab. sara II, 41^d un. es enstand Feuer באשת (בחישת (בחישת באשת (בחישת in einem Rohrgebüsch und in Dattelstauden. j. Schabb. VII, 10° ob. בחישת קנים ובאגם dass. — 2) (arab. בּברים dass. — 2) (arab. בּברים Wiese, ein Ort, wo Schilf, Binsen wachsen, juncetum. Taan. 22ª שרה הסמוכה לאגם ein Feld, das in der Nähe einer Wiese ist. - Grundw. נכוא (s. גבוא (s. גבוא) bedeutet eig. einsaugen, daher vom Schilf, welches Wasser einsaugt.

אַנְבְּל ch. (syr. אַבֶּל בּוֹל בּוֹל (אַנָם בּוֹל בּוֹל בּוֹל (אַנָם B. mez. 86° אַזיל לאַנמא er ging auf die Wiese. Nid. 50b תרנגולתא דאגנוא eine Henne der Wiese; vgl. גוריתא. B. mez. 36b הבלא דאגמא die Ausdünstning (Luft) der Wiese. — Uebertr. Schabb. 95° רבך קטיל קני באגמא dein Lehrer mäht wohl die Binsen auf der Wiese! d. h. er versteht nicht, eine Mischna richtig zu erklären. Daher auch Snh. 33° אטר און קטלי קני באגמא און sind wir denn etwa Binsenmäher auf der Wiese? d. h. Idioten. — Pl. Schabb. 77 שְּבָבֵיר Wiesen, vgl. jedoch בַּקא. — 2) Agma, N. pr. eines tiefliegenden Ortes in Babylonien, wahrsch. wegen seines sumpfigen, wiesenreichen Bodens so genannt. B. bath. 127° בני אקרא דאגמא die Einwohner zu Akra (s. d.) in Agma. Snh. 38^b der Rumpf Adams wurde aus babylonischer Erde, sein Kopf aus palästinischer Erde gebildet, מאקרא דאגמא ${
m Agg.}$ (Ar. אגמא דיוקרא seine Schamtheile aus der Akra zu Agma.

אַנְמוֹן m. (=bh, אַבְּלֹץ) Schilf, Binsen, s. TW. Ferner: Zuchtruthe für die Sträflinge, etwa Fasces, Lictorenstäbe. j. Sota IX, 24b ob. מסרו לבעל האגמון וחבשו והיה קשה מבעל האגמון מסרו לבעל הרצועה... מסרו לבעל הרצועה... מסרו לבעל הרצועה מסרו לשלטון והחזירו לקמין מסרו לשלטון והחזירו לקמין

אַבְּמִוֹן אָיִהְ m. (syr. בְּבְמוֹן = בְּבְּמוֹן, gr. ἡγεμών) Heerführer, Feldherr. Schabb. 145^b es vergeht kein Feiertag, שלא בא לטבריה אגמון וקמטון Agg. (Ar. הגמון וקומון) an welchem nicht ein Hegemon, ein Komes, oder ein Centurio (Rebenträger, s. vrg. Art.) nach Tiberias kommt.

אנוֹמִי (gr. ἄγωμεν von ἄγω) wir wollen gehen, lasst uns gehen! Genes. r. s. 78, 76^d der Fuchs sagte zu den Thieren, er wolle gehen, um den zürnenden Löwen zu besänftigen; אמרין worauf sie ihm antworteten: Nun lasst uns gehen!

אגר' s. in אַנוֹנְד, אָנוֹן.

קבן m. 1) (syr. בָּלְ = בָּלָ) Garten. Genes. r. s. 56 g. E. אחד ששמר את אגינו שבולה הנהר הנהר שמנר את אגינו שבולה אגינו שבולה שמנר את אגינו שבולה לפרים. Jem., dessen Garten der Strom beschützte. — 2) N. pr. eines Ortes. j. Schabb. II, $5^{\rm b}$ ob. das Dorf Agin. Genes. r. s. 100, 99° dass. (Tanchuma Emor, $177^{\rm b}$ s. בְּאַרָּדָל).

אָבְין (gr. ἀγνύω, ἄγνυμι) zermalen, zermalmen. j. Schabb. VII, 10^b un. יהרן דאגין גירקררין wenn Jem. Glasstücke zermalmt.

אוֹגן (bh. אַבּּן) eig. was umfriedet, umgeben ist (Stw. אגן, s. vrg. Art.), daher: Becken, Kessel. Chull. 2, 9 ארגן של מרם Ar. ed. pr. (Agg. ערגא) Wasserbecken.

אנותית f. Schutz, Beschützung, Beschirmung, eig. Umgebung (von גנן=אגן). Num. r. s. 12, 214^b: das hebr. אנחר bedeutet אנחר mein Schutz.

יַבְּנְטִין j. Ter. VIII, 21^b crmp. s. אַרְבַּנְטִין.

אנויה od. אונייה f. (gr. ἄγνια, ἄγνια) was von einem Keuschlamm (ἄγνος, vitex) ist, agnina. Genes. r. s. 20, 21 wird כתנות עור עור עור עור עור אוניה אוניה אוניה (Gen. 3, 21) nach einer Ansicht erklärt: אגנייה (Musaf. אנריה): Kleider von Lammfell; nach einer andern Ansicht: אַרְיִאָּה (gr. מוֹיְצֹּהֹץ) von Ziegenfell, caprina.

אַבגינוס s. אוֹגְגָסִין.

رِإِذْ بَكِ اس m. (,,arab. إِ جَّاس, إِ جَّاس, auch إِذْ بَكِاس,

שְּבֶּכּ wonach vielleicht auszusprechen אַנֹּבְּּלּס oder מוּבְּּפּׁרִי Birne and Birnbaum. ("Birne bedeutet das Wort aur im syr. Dialekt; sonst Pflaume" Fleischer nach briefl. Mittheil.) j. Kil. I, 27° un. in den Strassen von Sipphoris הרי סרכיבין קרוסטמלין על גבר אגס Goldäpfelbäume auf einen Birnbaum. — Pl. j. Ter. XI, 47° un. אַנְסִין Birnen. Kil. 1, 4 u. ö.

אָגוּסְטוֹל, אָגוּסְטוֹל s. hinter אָגוּסְטוּל,

מבסרות od. אוריסטון m. mit königlichen Abgaben belastet. Snh. 26° Resch Lakisch hielt sich darüber auf, als er sah, dass Jem. am Brachjahr auf dem Felde pflügte; und man sagte zu seiner Entschuldigung: יכול לומר אנסטרן אני er kann sagen: Ich arbeite da, weil ich den königlichen Tribut zahlen muss. — Das W. ist viell. augustanus; vgl. j. Schebi. IV, 35° un. und j. Snh. III 21° ob. der Pflug am Brachjahre wurde gestattet, כשרותה אונסת שונים wenn die Regierung durch Steuerauflage dazu zwang. Sachs Beiträge II p. 141 erblickt darin das agistare bei Dufresne: pensionem imponere, tributo onerare etc.

DIDDIN, DIDUN m. (syrisch Δίνουστος) Augustus, eig. als Adj. ehrwürdig, dah. Sbst., ein Beiname, der in Rom zuerst dem Octavius, später auch den andern Kaisern beigelegt wurde, und dann soviel als Kaiser

bedeutete. j. Ber. IX Anf., 12d un. als Widerlegung der Häretiker, welche die Trinitätslehre aus der dreifachen Benennung Gottes (Jos. 22, 22 und Ps. 50, 1) zu beweisen suchten: באינש es ist so, wie wenn ראמר בסיליוס קיסר אגושטוס Jem. den Herrscher nennt: βασιλεύς Caesar Augustus, worunter näml. eine und dieselbe Person zu verstehen sei. In der Parall. Genes. r. s. 8, 9b crmp. בסילגום קיסר אגוסטום (l. אגוסטום קיסר אגוסטום (בסיליום קיסר אגוסטום Das. s. 12, 13 b לר (l. במדינה ממונה על בית (ביא der Augustus im Lande ist der Verwalter über seinen Staat (eig. Lebensunterhalt, gr. βίος, vgl. פֿרַא). Exod. r. s. 23 Anf. ein Gleichniss zu einem Könige, der in einem Kriege siegreich war, ועשר ארהר אגוסטוס אמרו לו עד שלא עשית המלחמה היית נילך עכשיו עשינוך אגוסטוס מה יש כבוד בין המלך לאגוסטוס אלא המלך עומד על הלוח in Folge dessen ernannte man ihn zum Augustus. Sie sagten zu ihm: Vor der Kriegführung warst du blos König, jetzt aber ernannten wir dich zum Augustus. Welcher Unterschied ist zwischen einem Könige und einem Augustus? Der König steht an dem Bret (Säule, vgl. TW. sv. אסטונא), der Augustus aber sitzt. Tanchuma Abschn. Waëre, 69b beim menschlichen Könige (l. אין נקראין בשמו קיסר אגוסטא darf man sich nicht nach seinem Namen nennen: Caesar, Augustus; Gott hing, legte seinen Namen dem Mose bei: "Siehe, ich mache dich zum Gott (אלהים) für Pharao" (Ex. 7, 1). Ar. sv. אגוסטלא citirt auch aus Jelamdenu zu derselben Bibelstelle: ביום שנעשה אגוסטוס בו ביום הקים את an demselben Tage, als Mose Augustus wurde, stellte er auch die Stiftshütte auf.

בורים, f. (syr. לבית", Αύγούστα) Augusta, ein Ehrenname für die Gemahlin, Tochter, Mutter und Schwester des Kaisers, etwa: kaiserliche Majestät, Hoheit. Esth. r. sv. מו ושתי 103° die eine Waise, die von der Nachkommenschaft Nebukadnezars (welcher der Urahn der Waschtigewesen sein soll) übrig geblieben ist, ששירה אורטים במלכות שאיכה שלה שלה אורסים במלכות שאיכה שלה עבור Augusta in einem Reiche, das ihr nicht gehörte. Das. öfter.

שׁנְּוֹכְּעֲלְיִי m. (gr. αὐγουστάλιος) Augustalis, den Augustus betreffend, auch Priester des

Augustus, ein von Tiberius eingeführter Titel. Genes. r. s. 1, 4^b bei dem Menschen nennt man zuvor seinen Namen und dann erst seinen Titel: מבר פלן פלן אורסטולר פלן (Aruch liest אַבּרְסְטָלְאַ) jener N. Augustalis, jener N. πρώτιστος; Gott hing. erwähnt zuvor seine Schöpfung und dann erst seinen Ehrennamen; mit Bezug auf Gen. 1, 1.

אָכְטַגְּרָה s. אָנ**ְסְטַרְא**

אגע ביה ר' יונתן Af. von אַבּע: begegnen. Khl. r. sv. אגע ביה ר' יונתן 79^b, דעתי כי כל R. Jonathan begegnete ihm. Derselbe Sprachgebr. ist im Talmud oft anzutreffen: הגיע בפלוני. Die Emendation des Matn. Kehuna הגיע פגע ist unnöthig.

אָנָף, אָנָן comm. ($= \eta$ אַ, אַ prosthet. vgl. auch bh. אנפים (אנפים 1) Flügel, ala, s. w. u. — Stw. גנף syn. mit בכת bedecken, beschützen. - 2) übrtr. Pes. 7, 12 האגף der Thürflügel. j. Pes. VII, 35 b un. האגרף (das. mehrere Mal) dass. — Pl. Neg. 14, 1 ראשי אנפיים die Spitzen der Flügel (unterschieden von כלפים; אגה ist näml. der Theil des Flügels, der mit Knochen versehen ist, מכן hing.: das mit langen Federn versehene Ende desselben; vgl. Tohar. 1, 2 'הכופים ראשי אופיים וב"). Genes. r. s. 39, 38° die Taube קופצת באחת מאגפיה ופורחת באחת hüpft mit einem ihrer Flügel und fliegt mit ihrem andern Flügel. Cant. r. sv. רולמר, 15° die verfolgte Taube התחילה צווחת ומשפחת fing an zu girren und mit ihren Flügeln zu schlagen. — 3) übertr. Geflügel. Succa 42^a ein Opfervogel, שונגעאת בין האגפים der unter andern Vögeln gefunden wurde. — 4) von Menschen. j. Snh. VII Anf., 24b un. יכול יטלינר ich könnte glauben, dass man ihn (den zum Tode Verurtheilten) zwischen den Armen (Schultern) durchbohren müsse; vgl. הַבַּעָרָה. Schabb. 129° הבירותיה נושאות אותה באגפיה ihre Gespielinnen tragen sie an ihren Armen. M. kat. 24b, vgl. גלוֹסְקוֹם. — 5) übrtr. Ufer, gleichsam der Arm, Flügel des Stromes. B. kam. שנוחלקת שלל לאגפיה, שנוחלקת שלל לאגפיה der die Berieselung nach den Ufern verbreitet. B. bath. 99b כלו אגפיה die Ufer sind eingestürzt, überschwemmt.

אָבָּאָ ch. (בְּבָּף Flügel. Genes. r. s. 75 Anf. die Henne רכוערה אופה כון קיטנא welche von ihrem Flügel die Asche abschüttelt. Uebrtr. B. bath. 8° איגלי אגפא die Stadtthore, s. אַרָּגָלא.

ቫኒ**እ** B. kam. 105^a Af. von ነው s. d.

אַג (=bh.) sammeln, zus. tragen. j. Joma III, 41° ob. (zur Erkl. des Ws. אגרשלי. Esr. 1, 9) מקום שאוגרין בו דמו של שלה das Behältniss, in welchem man das Blut des Opferlammes sammelt, d. h. Becken (אגר־שלי). j. Nid. III Anf., 50° ob. דם אַגוּר Blut, das sich an einer Stelle gesammelt hat. - Uebrtr. Sifre zu Dt. Anf. (mit Bezug auf שאוגר עליו דברים: derjenige, der die Rechtsansprüche gegen ihn zus. bringt. Num. r. s. 12, 207^a אגור שאגר דברי תורה er hiess Agur (Spr. 30, 1), weil er die Worte der Gesetzlehre sammelte. Exod. r. s. 7, 108° dass. Dafür hat Khl. r. Anf., שאגור בדברי תורה; vgl. auch Cant. r. Anf., 4ª. In Midr. Mischle u. Jalk. z. St. II, 145° jedoch: אגור שחגר חלצים לחכמה er hiess Agur, weil er seine Lenden gürtete, rüstete zur Weisheit. אגר also = תגר gürten. Chull. 17^b אהבה eine Scharte am Schlachtmesser, die den darüberfahrenden Nagel am Finger aufhält, eig. einsammelt. (Mögl. Weise jedoch, wie in der vorangeg. Stelle חוגרת שוגרת wenn der Nagel an die Scharte anstösst, eig. darüber hinweghüpft, hinkt, תהגור בה צפורץ, vgl. חגר; im Ggs. zu בוכוכככת: wenn das Messer zwar keine Scharte, aber auch keine Glätte hat, wodurch der Nagel hin- und hergleitet). Ber. 39° שנוכר אגור, und j. Bicc. I, 63^d ארגר שנוכר vgl. אַגוֹרָר. — Schabb. 60^a אוגרת richtiger אוגרת s. אַגַר.

Nif. אולר gesammelt werden. Num. r. s. 20 Anf. (zur Erkl. von הדן לעריהם (ויגר sie sammelten sich (aus Furcht) in ihre Städte.

אַנָר I אַנָּר m. Stab, Krücke, s. אַנָר II.

און (syr. ייני) miethen, Jemdn. oder etwas durch Lohn an sich bringen. Levit. r. s. 3 Anf. das Sprichwort lautet: דאגר גינא אכל ציפרין אכלין ליה wenn Jemd. einen Garten pachtet, so isst er Vögel, pachtet er aber Gärten, so fressen die Vögel ihn; weil er näml. viele Grundstücke nicht leicht beaufsichtigen kann. Khl. r. sv. אור בולא פורי מלאר לעבורינהר אגור אורי בולא פולאר לעבורינהר שווים בולא בוליגר אגורי בולא בוליגר אגורי מולא בוליגר אגורי מולא בוליגר אגורי מולא בוליגר אגורי בולא בוליגר אגורי בולאר בוליגר אגורי בולאר בוליגר אגורי בולאר בוליגר אגורי בולאר בולארי בולאר בולאר בולארי בולארי בולאר בולארי בולאר בולאר בולארי בולאר בולאר בולארי בולאר בולארי בולאר בולאר בולארי בולאר בולאר בולאר בולאר בולאר בולארי בולאר בולאר בולאר בולאר בולארי בולאר בולאר בולארי בולארי בולאר בולארי בולאר בולארי בולארי בולארי בולארי בולארי בולארים בולארי בולאר בולארים בולאר בולארי בולארי בולאר בולארים בולארים בולארים בולארי בולאר בולאר בולארים בולארים בולארים בולארים בולאר בולארים בולארי

Af. אוֹגר 1) vermiethen. Erub. 63^b אוֹגר לערותך לין רשותך ליכוים vermiethe uns deine Besitzung. j. Dem. VI, 26^b ob. אלך כוררן לעכוים wir vermiethen (verpachten die Äcker) den Heiden. j. Taan. I, 64^b un. אוגרית חמרי לחרא איתה ich vermiethete meinen Esel jenem Weibe. — 2) (=Pe.) miethen. B. mez. 77° מאן דאוגיר אגירי לדוולא Jem., der Tagelöhner zum Berieseln der Felder miethete. Das. 79° מהדר שקרי אאוגרייהו זילי falsche Zeugen sind bei ihren Lohngebern selbst verachtet.

Ittaf. vermiethet werden, sich vermiethen. Joma 20 אִרְהַ לִיה פוּץ עבורא (Agg. crmp. אִרְהַּבּרְהְּ לֹיה dich Jemdm. vermiethet hast, so musst du ihm auch die Wolle hecheln, d. h. selbst die niedrigste Arbeit verrichten, s. auch TW.

אַנְרָא III אַנְרָא m. (syr. אָנָה) Miethe, Sold, Lohn. B. mez. 63b אגר נטר ליה der Lohn für Vorauszahlung des Kaufgeldes, als Zins. Das. $68^{
m b}$ fg. פלגא באגר ופלגא die eine Hälfte als Lohn und die andere Hälfte als Schadenersatz. Das. 69b אגרא ופגרא Lohn (Gewinn) und Schaden (Ersatz). j. Maasr. scheni V g. E., 56^d gieb mir meinen Lohn. j. M. kat. II Anf., 81^b אגרא וקרנא der Lohn und das Grundcapital. Ber. 6b אגרא דפירקא רידשא der Lohn des Vortrages liegt in dem Laufen zu demselben; vgl. auch בַּלַנְא und בָּלּרְלָּא. j. B. mez. II, 8° ob. dem Simon ben Schetach war es lieber, den Ausspruch zu hören: בריך אלה:הון דיהוראי פוסאגר כל הדין עלמא gelobt sei der Gott der Juden! als aller Lohn dieser Welt.

אָנְיְרָא, אָנִירְא, m. (syr. אָנִירָא) Miethling, Tagelöhner. — Pl. B. mez. 76 אוגר פונר er miethete Tagelöhner; vgl. TW

אוֹגְר m. Steinhaufe, Steinhügel, eine Anhöhe von zus. getragenen Steinen. Stw. zus. tragen, s. TW

אָנוֹרָא, אַנוֹרָא m. Götzenaltar, eig. wohl: Steinhaufe (בַּלבּ), s. TW. — Ar. citirt auch aus Erub. Anf. בנצא ואגורא, was jedoch in unsern Agg. fehlt.

רְּבֶּי, אֵינְהָא m. (syr. בְּיִהְיֹּה) Dach, bes. das Dach des Hauses, das bei den Alten bekanntl. platt war. Stw. nach Bernst. Lex. syr. hv. ,, בגר, extentus, longus factus est" etc. — Arach. 32a חומה ולא שור איגר, eine (wirkliche) Mauer" (שור איגר Lev. 25, 29, 31), aber nicht die Bedachung der Häuser, wenn sie sich als eine Mauer um die Stadt zieht. Meg. 5b dass. Ruth r. sv. באשר חמותר, איגר פלטין 38° das Dach eines Palastes. — Pl. j. Pes. VII, אָרְבָּרָיָא un. מחבר אִרנְּרָיָא die Dächer werden zerbrochen (In der parall. St. אברייאה s. d., minder rtchtig, vgl. הַלֵּילָא). Thr. r. Einleit., 47° (mit Bezug auf Jes. 22, 1) ולארגריא סלקיך stiegen sie denn auf die Dächer? Pes. 111b רבי אִינְרֵי רישפּי (in Ar. ed. Landan ist fälschl. שידי, das zum vorangehenden Satz gehört, hierher gezogen) diejenigen (Dämonen), welche auf den Dächern anzutreffen sind, heissen רשפר. (Vgl. syr. לَبُوْرُ oder الْبُوْرُ فَيْ oder الْبُوْرُ وَكُرُ وَقَالِي Sohn des Daches [der Dächer] d. i. der Dämon, der auf dem Dache weilt, am Anfange jeden Monats von einem bösartigen Dämon gepeinigt wurde und welcher vom Dache herab die Menschen beschädigte, daemon lunaris; vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 32. — Ar. sv. אור וופאל אורארארים: Flussdämonen).

אינהת f. (=sp. bh. אָנֶּרֶת) Brief, Edict, epistola, literae. Stw. pers. آنگُارَه Erzählung, Schriftstück; vgl. Bernstein Lex. Syr. hv. Keth. 64° und j. Kidd. I, 59° un. איגרה מרד ein gerichtliches Dokument über die Widersetzlichkeit einer Ehefrau. j. Meg. IV, 75b ob. איגרת ביקורת ein Dokument, das der Gerichtshof nach erfolgter Licitation (אַכּרָזָה s. d.) über die festgesetzte Taxe ausstellt. j. Snh. I, 19b ob. dass. — Pl. M. kat. 3, 3 איגרות של רשות wird in j. Gem. z. St. erklärt: שאילה שלום Freundschafts-Briefe; nach vielen Commentt. jedoch: Dokumente der weltlichen Obrigkeit; vgl. רָשׁוּת. — Das. und B. mez. 20° איגרות שום ואיגרות שום Dokumente, worin gerichtliche Abschätzungen und Dokumente, worin Alimentations-Verpflichtungen verzeichnet sind.

אינרא אונרא אינרא אינרא אינרא אינרא אינרא אינרא אינרא אינרא פוו אינרא לאינרא אינרא לאינרא אינרא פוו אינרא אינרא לא אינרא לא פוו אינרא אינרא לא פוו אינרא לא אינרא אינרא בווערבא לא בווערבא לא בווערבא אינרא אינרא אינרא פוו אינרא א

אברא חמוה Agra, N. pr. Chull. 104 המרא המרא המרא אבר Agra, der Schwiegervater des R. Abba-Das. 134 רבי יהורה בן אגרא R. Jehuda ben Agra. Nid. 53a dass.

תורון, אורון אורון, אורון אורון, אורון שוויתית רנמצאת הונמצאת לופ von bräunlichem Getreide, es stellt sich aber heraus, dass es weiss ist (vgl. B. bath. 5, 6 מבנה אורון שנותיה ונמצאת לבנה (לבנה אורון שנותיה ונון שנותיה ונמצאת לבנה (לבנה מארון על שנותיה ונון שנותיה ונון שנותיה ונון אורון אורון שנותיה ונון שנותיה ונון אורון ואורון על אורון ווון אורון אורון אורון וווון אורון אור

מארו שמחית על האגרו (גין השמחית על האגרו (17° ob. אגרו וחצי שמוחית (18° לאגרו (18° סצר חצי אגרו וחצי שמחית (18° לאגרו (18° ממחית ואגרו (18° לאגרו (18° לאנר (18° לאגרו (18° לאג

אנרוי j. B. bath. X crmp., s. אג' in אוגרור. אנורי , אורי , m. (gr. ἀργόν, s. vrg. Art.) weiss, hell. Kel. 17, 8 זית שאמרו לא גדול ולא קטן עלא בינוני זה אגורי unter der Olive, von der die Gelehrten sprechen, ist weder eine grosse noch eine kleine, sondern eine mittelgrosse gemeint, und zwar die weisse Olive. Diese Olive wird in Ber. 39° durch אברוטי (l. אברוטי oder) und in j. Bicc. I, 63^d durch ארורוס bezeichnet, was denselben Sinn giebt, nämlich άβρός, vgl. אברוֹסי. Die Worterklärung in den hier citirten bab. und jer. Gem.: diese Olive werde deshalb שטיבונו אגור בתוכו (in j. Bicc.: אבר שמנו לתוכו (שהוא אוגר שמנו לתוכו , näml. von אָבֶר sammeln, rührt blos von dem öfter anzutreffenden Bestreben her, fremdländische Wörter zu hebraisiren; vgl. בַּיִיתִּיקִי , אַפּוֹתִיקִי u. m. a. Jalk. I, 269b (zur Erkl. von זר זית אגורי (Dt. 8, 8 זית dass. — Genes. r. s. 91 g. E. נור איגורי weisse Myrrhe. Num. r. s. 4 Anf. alle andern Völker bestehen aus Abfällen vom Getreide, אבל ישראל צדיקים יאגורי הם (l. אגורי הם; vgl. Lonsano im Maarich) die Israeliten hing, sind fromm, und gleichen allesammt den weissen Weizenkörnern. Tosef. Nas. cap. 4 Anf.

אַנַרְדָּבִי'ם, אָנַרְדָּבִי'ן m. (etwa gr. ἀγοραδαήμων) eig. ein Marktkundiger, daher Aufseher über die Marktangelegenheiten, der die Masse für den Handel festzusetzen, zu eichen, und die ungesetzlichen zu confisciren hat; vgl. auch מענירדין אגרדמין למדות B. bath. 89^a אַגרוֹנִימּוֹס ואין נוענוידין אגרדנוין לשערים (Ar. Var. אגרדנוין) man stellt einen Marktaufseher über die Masse, nicht aber über die Preise an. Nach einer andern Ansicht das. מעמידין אגרדמין בין למדות stellt man einen Aufseher sowohl über die Masse als auch über die Preise an. Ab. sar. 58° אגרדנוים כותי Ar. (Raschi liest mit Unrecht אגרדכנים) ein nichtisraelitischer Marktaufseher. B. kam. 98° אגרדמים טייעא ein arabischer Marktaufseher. Pesik. Asser, 96ª אגרדבויך שיצא לשער המדות Ar. (Ag. הגרינימוס, viell. zu lesen אגרונינוס s. d. W.) ein Marktaufseher, der da geht, um die Masse zu untersuchen. — Sifra Kedoschim cap. 8 מנה לך אַגַרְדִּינִים על כן (viell. Pl.) stelle dir Marktaufseher hierüber (über die Masse) an.

שנרְטוֹן m. (gr. ἄκρατον) ungemischt. Khl. r. sv. כי ברב חכנוה כי כי, 75° אגרטון פותה יין ישן ומיוני היין ישן ומיוני היין ישן ומיוני פות היין ישן ומיוני פות מיין פות פות פות מיין פות פות er trank alten Wein und verschiedene Arten ungemischter Getränke.

אַגוֹרִי s. hinter אַגוֹרִי.

אַגוֹרְיָא f. (syr. אַבּוֹרְיָ, gr. ἀγορά) Volksversammlung, wo auch gerichtliche Verhandlungen stattfanden. Pl. Git. 88^b אַגוֹרְיָאוֹת של נכרים Gerichtscollegien von Nichtisracliten.

אַנריאון, אַנריאון m. (gr. מאַנריאון eig. rusticum, dah. auch: wild, ungezähmt. Genes. r. s. 77, 76° כלב אגריאון וארי אינוירון Ar. sv. מנר אנור אינוירון נמירין (Ag. נמירין אגריון) ein ungezähmter Hund und ein zahmer (gr. ημερον) Löwe. Cant. r. sv. מור זארז, 18a dass. Num. r. s. 11, 211c Adam, vor dem Sündenfall היה שומע הקול אימירון משחטא היה שומע את הקול אגריון hörte er die Gottesstimme sanft, nachdem er aber gesündigt hatte, hörte er sie rauh. In der Parall. Cant. r. sv. ארמירון, 18^d אדיבון crmp. aus אימירון. Pesik. r. Hachodesch, 29b בנחת אינוירון בזעף (wo die beiden hbr. W. ein späteres Glossem sind zur Erklärung der gr. Wörter). — Dav. אגיריסין ungezähmt, wild, von den Pferden; s. TW

אַנְרְלָּא m. (gr. γραμμάριον, κ prosthet.) Skrupel, ½ Unze. j. Git. V, 47 un. קרקע שרת כרימיסין wenn Jem. von dem Sekarier ein Grundstück für einen Denar gekauft hat, so giebt er dem Eigenthümer einen Skrupel, den vierten Theil des Kaufgeldes, näml. einen Tremissis.

אנרוֹמִי f. wahrsch. die Groma, als Massstange der Agrimensormen; γρῶμα ist nach Salmas, (vgl. Sachs Beitr. I, 133) das gr. γνώμων. — Genes. r. s. 75, 74° הלך ונטל אגרונוי מנוצרים וכ' Er (Esau) ging nach Egypten und holte sich von da die Groma (um die Zölle zu erheben), denn er dachte bei sich: Werde ich dem Jacob beikommen, so ist es gut, wo nicht, so werde ich zu ihm sagen: Gieb den Zoll! währenddess werde ich mich über ihn hermachen und ihn tödten. Ar. citirt diese Stelle auch aus Levit. r. Anf., die jedoch das. nicht steht. An welches gr. W Musaf. hier denkt: המרך אנשים מקבלים, ist mir nicht klar.

אַרוך m. Faust (über das bh. אַרוף jedoch vgl. בעלי אגרוף). j. Pea VII, 20° ob. בעלי אגרוף die Männer der Faust, d. h. Gewaltthäter. Sota seitdem die מיום שגבר אגרופה של חנופה Faust (d. h. Macht) der Schmeichelei überhand nahm. Pes. 57° אור לי מאגרופן wehe mir wegen ihrer Faust. Kel. 17, 12 כמלא אגרות גדול זה soviel als eine grosse, הוא אגרופו של בן בטיח Faust enthält", darunter ist die Faust des Ben Batiach zu verstehen, welcher näml. von sehr hoher Statur gewesen sein soll. Exod. r. s. 1, 103^b er erschlug ihn (Mose den Egypter) mit der Faust. — Pl. Kidd. 76b בעלר אַגרוֹפִים של בית דוד die Männer der Fäuste (d. h. die Mächtigen) vom Hause Davids. Snh. 49a, Sota 53b steht בעל אגרופין im Ggs. zu גברא: grosser Mann, also: Gewaltsmann.

Ας- (syr. ____, i, gr. 'Αγρίππας) Αgrippa 1) N. pr. des vorletzten Herodianers und Königs in Judäa. Sota 7, 8 als der König Agrippa bei dem Vorlesen aus der Thora zu der Stelle kam: "Du darfst dir keinen Fremdling als König ansetzen", wobei er heftig weinte, so sagten die Gelehrten zu ihm: אל תתירא אגריפס אחינר אחה fürchte nicht, Agrippa, du bist unser Bruder (seine Mutter war näml. Jüdin, wiewohl sein Vater Idumäer war). Levit. r. s. 3, 147° אגריפס המלך בקש להקריב ביום אחד אלת עולות der König Agrippa wollte an einem Tage tausend Brandopfer darbringen. Thr. r. zu 1, 1 und sonst oft. — 2) N. pr. eines Zeitgenossen jenes Agrippa. Ab. sar. 55° שאל אגריפס שר עבא את רבן גמליאל Agrippa, ein (heidnischer) Feldherr fragte den Rabban Gamaliel.

אגריקוס s. אגריקוס.

תברות (nach Kohut: Jüd. Angelologie S. 88: vom Zend agra: schlagend, sehr böse). Pes. 111a אגרת בלוסיא ein Geheimsprnch, um vor dieser Dämonin geschützt zu sein. Das. 112b man soll an den Abenden zu Mittwoch und Sonnabend nicht allein ausgehen, חבלה היא ושנוה עשרה רבוא של נולאכי חבלה מחלת היא ושנוה עשרה רבוא של נולאכי חבלה עשרה רבוא של נולאכי חבלה weil die Agrath bath Machlath (nach Kohut l. c.: die Tänzerin) und 18 Myriaden schädlicher Engel ausziehen. Nnm. r. s. 12, 214b אגרת הערכתה אברה בחלת ונורכתה Agrath bath Machlath mit ihrem Gespann.

אינֶּרָת s. vor אִינֶּרָת.

אנושטוס s. אניסטוס.

יל mit flg. די mit flg. די mit flg. די vgl. א) bis, während. Chag. 5° על (בדי שרזוטר (בדי שרוטר מרטר) als er jung war. Nid. 26b, Chull. 105b un. עד ההכי ארהכי שמhrenddess sah er sie. Git. 70° ארהכי והכי während dessen. Pes. עד דחלא על=) ארחלא אכרעיך זבינך זבין 113° שליד) während du noch den Sand auf deinen Knien hast, d. h. kaum von der Reise behufs Einkaufens zurückgekehrt, so verkaufe schon das Eingekaufte. Ber. 38^a, Snh. 33^b ארמוקדך יקיד während es auf deinem Herde brennt. B. mez. 81° אַרְחַנֵּר da er lehrt. Git. 56° u. ö. — 2) zus. gesetzt aus א (=לש) und ה: auf, an, über. Meg. 28a על דיום (של auf das den Tag Anbelangende. Keth. 21° ארחר דעמיה (=דור (של דחד) auf das (Zeugniss) des Einen, der mit ihm war. B. bath. 159b קשיא דרבא אדרבא es herrscht ein Widerspruch zwischen der einen Lehre des Raba und der andern desselben. B. mez. 18^a אַרֶּרֶבָּה auf Rabba. Dav. unterschieden ist אַרָרֶבָּא s. d.

אר שובר אידן של בעלי (bh.) aufsteigender Dunst, Wolke. Genes. r. s. 13, 14° אד שובר אידן של בעלי diese Wolke wird deshalb: א genannt, weil sie das Verderben (אָדר), das die Marktvertheuerer herbeiführen wollen, vernichtet. Ar. liest blos שובר לבעלי שערים sie bricht ihre Macht.

אר s. in 'אר . . אר' s. in 'אר' s. in 'אר'

אָדָא, I f. Pron. (בְּאָדָא, s. אַדְי, s. אַדְי, diese, jene, haec. j. Ber. III Ende, 7° ob. הדא אכרה היא הרא הרא הרא מרא daraus kannst du entnehmen, dass es ein und dasselbe ist; wörtl. dieses ist eben so wie jenes. j. Erub. IV Ende, 22° היא ארא das ist ein und dasselbe.

ארא II Ada, Nom. pr. j. Ter. X, 47^b un. ארא בר גרשרן Ada Sohn des Gerson. Das. ארא ארא בר גרשרן Ada, unser Freund. B. kam. 119^a ארא ארא ארא בירלא und Num. r. s. 9, 202^d ארא דירלא Ada, der Bediente der Gelehrten. — Kidd. 70^b ארא, Name eines Sklaven.

בָר אָרָא III s. בַּר אָרָא.

אֹדְאָ (syn. mit אִּדְדָא) Wolle, s. אִירָא.

אדני s. אדני.

לבאל j. Maas. scheni IV Anf., 54^d ob. wahrsch. crmp. aus אַרָבַאל.

אדיבון Cant. r. sv. הנה מטתר, 18^d crmp. aus הנרי אינירון, s. d. W und אַנְרִיאוֹן.

אָרָבְעָא, אָּרְבְּעָא f. (hbr. אָבְבּע) Finger, s. TW.

אַדְרָא od. אַדְרָא m. Fischgräte. Schabb. 67° לאררא לינא הכי Ar. (Agg. לאררא) gegen die Fischgräte (die in der Kehle stecken blieb) sage man folgenden Spruch.

אווא, אוויא אייא אוויא אוויא אוויא אוויא אייא אייא אייא אייא אייא אוויא

בדדא Cant. r. sv. אתר מלבנון, 23^a , s. דרי ch.

ארהי לרות crmp. aus אָרָא. j. Kil. IV, 29 מרהי (l. ארה s. d. j. Erub. I, 19° un. steht dafür jene Borajtha lehrt u. s. w.

אַדּהָכִי s. אַדּהָכִי.

اَذِي f. pl. (arab. إِذِيِّي, unda) die Wel-

len, undae. B. bath. 4ª der Herodianische Tempel, aus Marmorsteinen gebaut, מיחזי כי אדורתא gewährte einen Anblick wie die Meereswogen. Succ. 51b dass.

אַרְּרָנִי s. אַרְּרָנָה . אוּדְיָנִנִי s. אַרָּרָנָה . אַרּרָנָה.

יַרָּי (בְּיִר (יַרָּיבּ) erheben, werfen; (oder syr. בְּיִרְּיִּרְ בְּּעִרְּיִּרְ בְּּעִרְּיִּרְ בְּּעִרְיִּרְ kommen machen, bringen, vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 35) Snh. 7° ארירה er warf (od. brachte herbei) seine Waffe. B. kam. 22° ארירה ארויר שור er warf es. Bez. 39° dass.

Af. אַיִּרִיִּר, s. d., arab. (هَانَ sich zuwenden. j. B. kam. V Anf., 4^d לדין בערת ist wahrsch. zu lesen ליקונוך (anst. ליקונוך) du stellst ja deine

Forderung an diesen (d. h. den Besitzer des stössigen Thiers), so wende dich an deinen Gegner.

אירי s. d. איבד s. d.

אָדְיִא m. eine Speiseart, wahrsch. Reis. j. Maasr. I, 49 b mit. פרנכא דאדיא eine Schüssel mit Reis. In der Parall. j. Schabb. III, 6b ob. steht פרנכא דאורוא; vgl. אַלוֹסָא.

ארִדְיָא s. in 'אר.

אַדְיוּקּא f. N. act. (von אַדִּיוּקּא, Af. von יָּדָר s. d.) das Sprengen, s. TW

ארי. Adv. der Zeit (=hbr. אוֹן) damals, hierauf. Stw. ערי=ארי (hbr. אוֹר). Dan. 2, 15. 17. 19; פאריון eig. zur selbigen Zeit, sogleich. Dan. 2, 14. 35. — Esr. 2, 16 מון ארין von der Zeit an.

אודיין s. אוריין II.

לוֹדְיָנִי od. אוֹדְיִנִי f. Sessel, bes. aber ein hohes, mörserförmiges Gestell, das bald zum Sitzen, bald aber auch dazu diente, um von da aus eine weite Aussicht zu gewinnen (vgl. אָסִיהָא). M. kat. 21° er sass על גבי מולה על גבי מולה מון auf einem Stuhl oder auf einem hohen Sessel. B. bath. 144° ein Vater hinterliess seinen Erben ארדייני דלנטירותא הוא דעבירא der Sessel (ein hoher Stand, worauf die Wächter der Felder stehen, um von da aus überall hinzusehen) dient zum Bewachen. — Tosaf. z. St. citiren eine Variante: אורדיני אורדיני, und leiten unser W. richtig ab von דְּיִרִי schauen (s. d.); anders nach den Commentt.

ינ (בְּדְּבֶּהְ trnsp., nach Verwandlung von שׁנָן trnsp., nach Verwandlung von נורא בי löschen. Kidd. 81° er schrie: נורא בי

עמרט אחר כילי עלמא לאדוכי Ar. (Inf. Pa. od. Af.; Agg. אחר רבגן אמרו לידו כסיפתינון Feuer ist in dem Hause Amrams ausgebrochen! Da kamen Viele, um es zu löschen. (Musaf. citirt irrthüml. לאתכא; denn dieses W bezieht sich daselbst auf ein anderes Factum, und bedeutet: am Tische, אַהַבָּא, s. אַבָּהָ).

אַרְבֵּי, s. d., א prosthet.) Schichten, Reihen. Schabb. 50° סכרנא דבוני אדכי אדכי ארכי. Ar. (Var. ארכי; Agg. ארכי) das Schneidewerkzeug, das zwischen den Mauerschichten sich befindet. Git. 69° אדרבי דביתא חדתא (גדכי (גד

לפרה, אוֹבְרָה, אוֹבְרָה, Stw. קבּרָה, dal. Training, bes. Benennung Gottes, dal. There is a series of the series

אָדְיָאָ f. Andenken, Erinnerung, s. TW

אַרָל m. (syr. עַרֵל= s.d.) Gartenkresse, Pfefferkraut, lepidium od. Saturei, satureja, Gartenysop, vgl. Bernst. Lex. Syr. sv. Tosefta Schebi. cap. ל הארל שנירון בירק die Dornen und die Gartenkresse. Das. הארל שנירון כירק der Gartenysop (oder Kresse), der wie Kraut zu behandeln ist.

m. pl. Seeungeheuer, grosse Seefische. B. bath. 74b wird das hbr. התנינם הגרלים (Gen. 1, 21) übersetzt: ארלי דינוא Ar. (Agg. ארלי דינוא) die Seeungeheuer.

יאָרָא m. Adlai. Schabb. 67ª, s. אָרָלאי m. Adlai.

קלְקְה N. act. (בְּלְקָה, von קַלַּלְ, von בְּלְלָּקָה, von בְּלְלָּקָה, Anzünden, Verbrennen. Pl. j. Schebi. VII Anf., אול און verschiedene Arten des Anzündens.

ברבי stückeln, glied weisezerreissen. Af. Ab. sar. אוֹני אוּני אוּי אוּני אוּ

בות (=bh.) roth sein. — Pi. אַרָּה roth machen, roth färben. j. Schabb. VII, 10° ob. הרָשְׁבֶּּים ארדם wenn Jem. (das Fell eines Thieres durch Blutanschwellung) roth macht.

Hif. הַאָּרִים 1) (=bh.) intrns. roth sein, werden. j. Jom. VI, 43° un. nach dem Tode Simon des Gerechten פעמים מלבין פעמים מאדים wurde er (der rothe Faden, vgl. לשון זהורית) zuweilen weiss, zuweilen blieb er auch roth. (Vgl. bab. נושיארים Chull. 53° (פעמים אינר מלבין). Chull. 53 שבים wenn das Fleisch roth wird. j. Maasr. I Anf., 48 d משיארינור פניהם wenn das Aeussere (die Schale) der Früchte roth wird. Das. מניהם ihr Aeusseres wurde (פרהם (Ag. crmp. באַרְימוֹת) roth. j. Ber. I Anf., 2b un. כל זמן שפני מורח solange die Ostseite des Himmels roth ist, währt der Tag; vgl. hierzu Schabb. 34^b und 35^a. — Num. r. s. 9, 202^a -wenn sie (die des Ehe בואַדַבות עוטין אותה. ירוקה bruchs Beschuldigte, Sota) roth von Gesicht war, so macht das Prüfungswasser sie gelb. לשעבר היו פניה מאדימות 39b, ותלכנה Ruth r. sv. לשעבר היו früher war das Angesicht der Noomi infolge des Wohllebens roth (heiter), jetzt aber wurde es durch Hunger gelb. — 2) trnst. roth machen. שהאדים פני דויך 191ª אדים פני דויך עובד אדום er hiess deshalb Obad Edom, weil er das Gesicht Davids roth machte, d. h. ihn durch Gottesfurcht beschämte (gew. steht für beschämen: באַדִים 156° Davon Schabb. באַדִים der Planet Mars.

 $\Box$ ירק m., אַדיּמָּה f. Adj. (=bh. אַדיּמָה , אַדיּמָה foth. Cant. r. sv. שררך 30^a אדרמה eine rothe Rose, bildl. für den Blutfluss des Weibes, vgl. שׁוֹשַׁיּבָּה Threni r. sv. סורו, 68^b קלורית eine rothe Salbe, vgl. אַלוֹרִית.

אֹרֶם m. Röthe, rothe Farbe (vgl. bh. אֹרֶם Mame eines rothen Edelsteins, Rubin). j. Kil. VIII, 31° un. האודם מן האשה שממנו העור והבשר die rothe Farbe (empfängt das Kind) von der Mutter, wovon Haut, Fleisch und Blut entstehen. Vgl. Nid. 31° אמו מזרעה אודם הלובן ראה. j. Schebu. II, 33^d un. אודם ולובן ראה wenn einem Zwitter (סוברוגינוס, s. d.) Rothes (Blutfluss) und Weisses (Schleimfluss) abgegangen ist. Vgl. Bicc. 4, 3 (nur in den Tlmd. Agg.)

קרָא, אָרָן אָרָא, אַרְלָא, אַרְלָא, אַרְלָא, אַרָּלְא, אָרָלְא, אָרָלְא, וּפָּלָא, אָרָלְא אָרָניה פֿירע פֿיתן sein (des Vogels) Blut

mit Flachssamen vermischen. Git. 47° דליחול eig. dass sein Blut süss werde, d. h. dass er sich behaglich fühle; s. auch TW

m. (=bh.) Mensch und N. pr. Adam. Genes, r. s. 20 Anf. mit drei Geschöpfen redete Gott, ארם נחש ודג mit Adam, mit der Schlange und dem Fisch (Gen. 3, 14. 17. Jon. 2, 11). Khl. r. sv. אחה, 88d Gott fragte den Adam: אחה מה שמך אמר לפניו אדם מפני שובראתי מן האדמה wie aber ist dein Name? Und er entgegnete: Adam; weil ich von der Erde (Adama) erschaffen wurde. Genes. r. s. 17 Anf. und Khl. r. sv. ארה בזמן ששניהם כאחד הם אדם אין שניהם 91^d , חיים שרם wenn Mann und Frau zusammen (d. h. verheirathet) sind, so führen sie den Namen: Mensch, wenn sie aber nicht zus. sind, so heissen sie nicht Mensch (mit Bezug auf Gen. 5, 2 שמם ארם). Das. Der Unverheirathete אינר אדם שלם ist kein vollkommener Mensch. In Jeb. 63° ist also anstatt כל יהודי כל מיר שארן :zu lesen כל מיר שארן רב', welche Stelle jedoch durch die Censur, weil man hierin einen Anstoss gegen das Coelibat erblickte, crmp. wurde. Exod. r. s. 40 Anf. לפרו של אדם הראשון das Buch Adams, in welchem näml, alle Generationen vom Anfange der Schöpfung bis zur Auferstehung der Todten verzeichnet sein sollen. B. mez. 85 b סיפרא דארם das Buch Adams, in welchem selbst der Titel des Amoräers Samuel (vgl. בַרְחִינָאָה) verzeichnet gewesen sein soll. Ab. sar. 4a אדם גדול ein grosser Mann, ein Vielwissender. j. Snh. X, 29° ob. אדם גדול בתורה ein grosser Mann im Gesetzesstudium. Ber. 31° vgl. ישׁוּב – j. Taan. II 65b un. (mit Anspielung auf Num. 23, 19) אם יאמר לך אדם אל אני מכזב הוא בן אדם אני סופן wenn לתהות בו שאני עולה לשמים ההוא אמר וג' "ein Mensch" zu dir sagt: Ich bin ein "Gott", "so lügt er"; (לא איש אל "der Mensch ist kein Gott"). Ich bin "der Menschensohn"! "so wird er es später bereuen". (Wenn er aber sagt:) Ich steige in den Himmel (so ist zu entgegnen:) "wird er (Gott) denn sprechen und es nicht thun? und sagen, aber nicht erfüllen?"

בולמת, א. (= bh. בולמת, א. pr. des Sohnes Isaacs, Beiname Esaus, gew. Volksname: Idumäa. Uebrtr. Rom, das römische Reich, Römer; in welcher Bedeutung das W. im fem. (wobei מלכוה zu suppliren) steht. Vgl. Ab. Esrazu Gen. 27, 40: Edom bedeutet Rom, weil Idumäer die ersten Bekenner des Christenthums waren, das Constantin zur röm. Staatsreligion erhob; ebenso werden alle Mohamedaner: Ismaëliten genannt. Genes. r. s. 10, 10^d מחורך אורן אדום החור (dem Tode preis) geben"; mit Anspielung auf Jes. 43, 4 אורם הרשבה בית מווריבה בית למs frevelhafte Rom, welches den Temture den Temture Rom, welches den Temture Rom, welches

pel zerstörte. Das. מלכרת אדום das römische Reich. Levit. r. s. 13, 157 $^{\rm b}$ dass. Khl. r. sv. כל הממון אינו עולה אלא למלכות $72^{\rm c}$ היהלים כל הממון אינו עולה אלא למלכות alles Geld fliesst nach dem römischen Reich, aber dieses Reich wird nimmer voll, satt. Tanch. Abschn. Breschith, $4^{\rm b}$ אנררינום מלך אדום Hadrian, Kaiser von Rom.

אַרְמִּדְּם m. Adj. (=bh., redupl. von אָרֹם, hochroth. j. Succ. III, 53^d un. ארמרם שבארומים das Hochrothe unter den rothen Farben. Schebu. 6^a ארמרם ein hochrother Aussatz.

m. pl. (בְּרְרָּכֵּר mit Verwandl. der labiales, א prosthet.) Trauben, deren Saft herabfliesst. Genes. r. s. 4 g. E. wenn uns ein Kind geboren wird, בבלרך לידו אדברבני וב' so kneten wir einen Teig von Trauben, womit wir seinen Schädel bekleben, damit die Mücken ihn nicht stechen.

וֹלְתְיי Idmi, N. pr. eines Ortes. j. Meg. I, 70° un. ארמי דמין.

קרמותית f. Röthe. Chull. 87b, 112a ביראה die röthliche Farbe.

אָרְכּאָלן Admon, N. pr. eines der Polizeirichter in Jerusalem. Keth. 105° ארבורן בן גראר Admon ben Gadai.

m. Adj. (=bh.) rothfarbig, bes. von dem goldlockigen Haare. j. Nas. I, 36^d un. er war מדמוני עם יפה עינים וטוב רואי rothfarbig mit schönen Augen und wohlgestaltetem Gesichte

dessen Locken geordnet herabwallten. In den Parall, bab. Nas. 4^b und Ned. 9^b fehlt unser W.

אידן m. eine Bastart, die in einer Pflanze sich befindet und zum Dochte angewandt wird. Viell. das gr. נֹדְנֹינִיסי: von Weiden. Schabb. 2, 1 פחילה האידן ein Docht von Bast (Weide); in bab. Gem. z. St. durch אחרינא, und in j. Gem. das. durch שורניתא erklärt, s. d. W-

אוְדְיָנִי I f. (בּאָרָיִנִיב, s. d.) Sitz, Sessel, s. TW

אוֹדְנָא II (אַרְנָא) f. (=אוֹנָאָם, s. d., nach Verw. von א und א Wanne, Becken. Ber. 22^a רמיב באודנא דנויא Ar. (Agg. באודנא הנויא er sass in einer Wanne mit Wasser. Schabb. 157^b רמיב Ar. (Agg. באודנא דנויא Ar. (Agg. באודנא דנויא Ar. (Agg. באודנא דנויא בערא

m. (=עידָכָּא עידָן) Zeit; blos mit vorgesetzt. als Adv. jetzt. Git. $56^{\rm b}$ עידָרָא bis jetzt. Ber. $4^{\rm b}$ כי האידנא wie jetzt. B. mez. $84^{\rm b}$ מאר קא עביד האידנא was macht er jetzt? Kidd. $71^{\rm a}$ נאר קא עביד האידנא jetzt aber, da es Betrüger giebt. Jeb. $62^{\rm a}$ האידנא יונא $62^{\rm a}$ האידנא יונא וווא $62^{\rm a}$ האידנא יונא heute ist ja der Versöhnungstag.

לארונהו f. Herrin, Gebieterin. Genes. r s. 89, 86^b נצטער יוסף עם אדונהו Josef hatte Leid durch seine Herrin, näml. die Frau des Potifar. Das. s. 98, 96^d (mit Bezug auf בן פרח בן שהפירה לו אדונהו (Gen. 49, 22) בן שהפר לאדונהו בן שהפירה לו אדונהו (aer Sohn, der den Plan seiner Gebieterin (ihr beizuwohnen) vereitelte, der Sohn, dem seine Gebieterin den Plan vereitelte, dass sie ihn näml. in das Gefängniss brachte. Das. 97^a לאדונהו בן שהמר בן שהמר לפרותות שהפרח למדונהו der Sohn, der gegen seine Herrin ungehorsam war.

אָרְנוּת f. Herrschaft. Genes. r. s. 93 Anf. חבל מלכותו ואדנותו nimm seine Obergewalt und seine Herrschaft an.

בי (=bh.) Pl. excellentiae: der Herr, ausschliesslich von Gott. Durch die Form בי soll dies W. von אַלבֵי: "meine Herren" unterschieden werden. Khl. r. sv. בל זר. 88d Gott fragte den Adam: האני מוכני מוכ

ארני השרה: Name eines fabelhaften Geschöpfes. Kil. 8, 5 ארני השרה (Var. ארני השרה) wird in j. Gem. z. St., 31° un. durch בר כש רשר בר נש רשור בוווח erklärt: ein Mensch, der aus einem Berge entstanden; er zieht die Nahrung durch den Nabel, und, sobald dieser abgeschnitten wird, stirbt er. — Nach Bartenora zu Snh. 7, 7 und Kil. 8, 5 soll dieses fabelhafte Geschöpf das Zauberthier יהוי sein, s. d. W. Khl. r. sv. ארני השרה וכלב הים מה אים להון הבייה מנהון לברים מה אות מפשלורים מפשלורים מו להון הבייה מנהון אבני השרה וכלב הים מו שוא להון הבייה מנהון אבני השרה ושלה למצ (Hiob 5, 23) mit unserm W in Verbindung.

ארגי ארני ארני ארני ארני Schabb. 35^b s. הַרָנִי

m. pl. (wahrsch. gr. ὁ ἔνδικος sc. πόλις) Rechtsstaaten, Gerichtsbezirke. 60^b (um den Widerspruch in Jos. 13, 3 auszugleichen, wo fünf Fürsten, סרנר, aber sechs Völkerschaften aufgezählt werden) ארנדקי שלהו המשה Ar. (Agg. ארונקי) ihre Gerichtsbezirke waren blos fünf, d. h. die 6 Völkerschaften waren in 5 Gerichtsbezirke eingetheilt. בתוב Das. schreibe dieses W. in deine Agadasammlung und erkläre es. Man pflegte näml. selten vorkommende fremdländische Wörter sammt ihren Erklärungea in ein Buch einzutragen. Dass unser W griechisch ist, bezeugt, dass dasselbe auch von den Wörtern קניגר das. ausgesagt wird. Mögl. Weise jedoch ist unser W zus. gesetzt aus dem semit. ארך: Herr, und dem gr. δίκη: Recht, also: Rechtsverwalter.

אוריק, אוריק schauen, genau auf etwas sehen; Af. von דיק, s. d.

אָרָקין בשטר, anhängen, anheften. Part. B. mez. 7^{ab} fg. אדוקין בשטר, אדוקין בשטר אדוקין בטלח אדוקין בשטר, אדוקין בשטר אדוקין בטלח שנופס (über diese passive Form vegl. אַבוּדי, Das. אדוק בטופס אדוק בתורף er hält fest den unwesentlichen oder den wesentlichen Theil des Wechsels. — B. bath. 77^b , 78^a אדוקין בר sie (die Maulthiere) sind an den Wagen gebunden.

אַרק) m. eine Art Spritze, die mit kleinen Löchern versehen ist, und die man mit Wasser füllt, aber deren oberste, grössere Oeffnung verstopft, so dass das Wasser durch die Löcher nicht auslaufen kann. Wenn

man hingegen den Stöpsel (oder den Finger) entfernt, so spritzt das Wasser mit Geräusch hervor. Erub. 104° מטיפין מארק לחולה Ar. (Agg. מטיפין מארק) man darf am Sabbat für einen Kranken die Flüssigkeit aus einer Spritze tropfen lassen; obgleich dies näml. Geräusch verursacht.

אַרְקוֹלְאוֹן s. אַרְקוֹלְאוֹן.

אידוֹר m. (gr. ὕδωρ) Wasser. Succ. 35^a, s. הידוֹר.

קבר, Hif. האֵרִיר (=bh.) verherrlichen.

קבר ch. Pa. אַבר dass. verherrlichen, zieren. Snh. 63b das Maulthier, דארר ליה שלכירה בטעינה welches seinen Herrn mit der Last verherrlicht, d.h. verschont, indem es seine Lasten trägt; vgl. אַדְרַבְּּנִלְדְּ.

אַדִּירִים M. Adj. Pl. אַדִּירִים (bh.) gross, herrlich, mächtig. Men. 53° יבא אדיר ויפרע האדירים שאדירים מאדירים באדירים שמיי was das. wie folgt erklärt wird: Es komme der Mächtige (d. h. Gott, אדירים Ps. 93, 4) und nehme Strafe für die Mächtigen (d. h. Israel, אדירים Ps. 16, 3) von den Mächtigen (d. h. Egyptern, אדירים Ex. 15, 10, als Subject des Satzes genommen) in den Mächtigen (d. h. Fluthen, אדירים Ps. 93, 4).

אַדִּירָא I ch. (בּיִדים) gross, mächtig, s. TW-

אַדְּיְרָא II m. Wand, Seite. j. Schabb. III, 5^d un. אסטרך לאדירא דתנרא er stellte (am Sabbat ein Gefäss) nahe der Seite des Ofens. Die vom Comment. citirte Var.: לאוירא scheint nicht richtig zu sein; vgl. auch bab. Schabb. 38^b, Raschi sv. לסטור.

אַרְרוֹתְא f. od. אָדּרּר (von אָדָר M. (von אָדָר herrlichkeit, Ansehen. Ber. 56b ob. אדרותא באדרותא בייתו לידי נסיון in Herrlichkeit (Ehren der Gesetzeslehre) wirst du sterben (oder richtiger: gross werden) und nicht in Versuchung gerathen; mit Anspielung auf die Monate אדר ניסן. Wahrsch. jedoch ist zu lesen: אדר תורה (=j. Maas. scheni IV, 55c ob. באדר תורה und Thr. r. sv. אַדָּר, 53c, רבתי, s. flg. אָדָר.

אַרָר אַרָּה, syr. אָרָר (בּשׁר, syr. אָרָר, syr. אָרָר, Adar, der zwölfte Monat der Hebr., ungef. März; in einem Schaltjahr (vgl. עיבוּר) giebt es zwei Monate dieses Namens, näml. des zwölften und dreizehnten Monats des Jahres. Stw. pers. אור באשון אדר שני אור איר שני אור ביראשון אדר שני אור ביראשון אדר שני בותב אור מתם אור הראשון אדר שני בותב אור מתם אור הראשון אדר שני בותב אור מתם Adar schreibt man: der erste Adar, am zweiten schreibt man schlechthin: Adar. Nach einer andern Ansicht das. schreibt man am ersten schlechthin: Adar, und am zweiten: Adar, der zweite. j. R. hasch. II, 58b ob. בכיר לקיש באור.

מיניץ die Früh- und Spätsaat blüht im Adar gemeinschaftlich. Das. הור באדר בעדרייה ינורח der Ochs könnte im Adar (durch die Nachtfröste) in seinem Stall verenden, aber (bei der Tageshitze) möchte er unter dem Schatten des Feigenbaumes sein Fell abwerfen; vgl. auch Snh. 18^b. Thr. r. sv. דבתר את בירה וניסן לית את Traume angekündigt worden: באדר את ביית וניסן לית את משיר שו du wirst im Adar sterben, und den Nisan nicht erblicken; was ihm aber im guten Sinne gedeutet wurde: הַרְּבָּרָהְ אָת בִּיִרָּתְ עוֹלְיִתְ אַת חביר בּרַרְרָהָ אָת בִירִר לִית אַת חביר בּרַרְרָרָהָ אַת בּיִרְרָרָת עוֹלִירָ לִית אַת חביר בּרַרְרָרָת אַת בּיִרְרָרָת עוֹלִירָ לִית אַת חביר בּרַרְרָרָת עוֹלִירָ בְּיִרְרָת עוֹלִירָ בְּיִרְרָת עוֹלִירָ בְּיִרָּת אַת חביר בּרַרְרָרָת עוֹלִירָ בּרַרְרָרָת עוֹלִירָ בְּיִרָּת אַת חביר בּרַרְרָרָת עוֹלִירָ בְּיִרְרָת עוֹלִירָ בְּיִרְרָת עוֹלִירָ בְּיִרְרָת עוֹלִירְ בִּירָרִי בְּיִרְרָרִת עוֹלִירָ בְּיִרְרִים עוֹלִירְ בַּיִרְרָת עוֹלִירְיִם בּרִרְרָרָת עוֹלִירְיִם בּיִרְרִים עוֹלִירִים בּיִרְרִים עוֹלִירִים בּיִרְרִרִים בּיִרְרִים בּיִרְרִים בּיִרְרִים בּיִרְרִים בּירִרְרָת בּיִרְרִים בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְיִים בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְרָם בּירִרְיִים בּירִרְרָּרִם בּירִרְרָם בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְיִים בּירִרְרִים בּירִרְרָם בּירִרְרָּת בְּיִרִרִים בּירִרְרִים בּירִרְרָרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרָּת בְּיִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִרְרִים בּירִרְיִים בּירִרְיִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרים בּירִרים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בּירִרְיִים בּירִרְרִים בּירִרְרִים בְּיִרְרִים בְּיִרְרִים בְּיִרְרִים בְּיִרְרְיִים בְּיִרְרִים בְּיִרְרִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בּיִּרְרְיִים בְּיִים בְּיִים

אַרָּר, אִירָּר אָיִרָּר אָיִרָּר אָיִרָּר אָיִרָּר אָיִרָּר אָיִרָּר אָיִרּ, אַיִּרּר אָיִרּ, אַיִּרּ אָיִרּ א viell. נאֹר, arab. נאֹר, vgl. Gesenius Thes. hv., s. w. u.) Tenne, aufgeschütteter Garbenhaufen. Dan. 2, 35. — Genes. r. s. 63, 61^b עתרא דאפיך אידרא die Wurfschaufel, welche die Garbe wurfelt; bildl. für das Gebet (צַחָרָת), welches das böse Verhängniss zum Guten wendet. Das. fol. 62 a (mit Anspielung auf כאררת), ihn לזרותו כמוץ וכקש מאדרא (Gen. 25, 25 (Esau, d. h. Rom) zu zerstreuen wie Spreu und Stoppel von der Garbe (oder: Tenne). Ruth r. sv. ורחצת, 41° אררא אררא wo hast du die Garbe aufgerichtet? Vgl. auch TW - "Die in Verbindung mit בית oft vorkommende Pluralform אידרי, und syr. אידרר, schlechthin für den Singularis יָרָאָ (s. Bernstein's Lex. l. syr. fasc. I, 42) scheinen zu beweisen, dass אדרא an und für sich den auf die Tenne geschütteten Garbenhaufen, pers. خَرْمَن, dann, wie dieses, das so aufgeschüttete Getreide überhaupt, endlich, wie فِرْمَنْ für خِرْمَنْکاه, die Getreidetenne selbst, vollständig בית אדרא oder בית אדרי, bedeutet." Fleischer im TW. Bd. I S. 417b. — Mögl. Weise jedoch ist Stw. דרי, דרי: wurfeln, s. TW hv.

zehn Bälge, die mit Stroh gefüllt waren. Ned. 25° dass. Für die Richtigkeit der LA. Aruchs spricht eine von ihm aus Jelamdenu (sv. דיסע) citirte Stelle: Man brachte עורות של Rinderhäute, die mit Stroh ausgestopft waren, welche eine Schlange, in der Meinung, es seien Thiere, verschlang, und wodurch sie, nachdem ihr Leib aufgeschwollen war, erstickte; vgl. auch אַרָּא und עָּבָּה.

אַרֶר װּ אָדְרָא m. (syr. אָן, וֹאָיַן, vgl. Bernst. Lex. syr. Col. 42, gr. δρῦς viell. κέδρος, nach Abwerf. des Ka-Lautes) Eiche (Ceder). R. hasch. 23ª wird קתרוס (eine der das. aufgezählten vier Baumarten) nach einer Ansicht erklärt durch אדרא Eiche (oder: Ceder). Nach einer andern Ansicht das. gäbe es zehn Cederarten. Nach den Alten gehören bekanntlich verschiedene Baumarten zur Cedergattung. Snh. 108b מאי גפר רב אמר אדרא דבי ר' שילא אמרי וכ' אנורי (אנור רב ארא אנורי was Ar. (Agg. crmp. bedeutet גפר (Gen. 6, 14)? Rab sagt: Eiche u. s. w. j. Keth. VII, 31d un. und Genes. r. s. 15, 15^d wird das hbr. חדהר durch אדרא erklärt. Bez. 15^b wenn Jem. seine Güter zu erhalten wünscht (damit sie näml. kein Anderer während seiner Abwesenheit sich aneigne), יטל so pflanze er darin eine Eiche (Ceder). Das. wird auch auf eine hbr. Etymologie angespielt: אריר "der Mächtige" (näml. Ps. 93, 4 במרום ה'; aus der Anspielung auf במרום ה' ergiebt sich auch, dass hier ein hochwachsender Baum gemeint sei); dann aber auch auf ein Sprichwort: אדרא דקיימא לדרי דרי Idra (heisst dieser Baum) weil er viele Generationen überdauert, näml. כר=ארר (Nach Sachs' Beitr. II, p. 47, 48 soll in dieser Stelle "vielleicht edera" Epheu gemeint sein, "da dies als eine Pflanze bezeichnet ist", wofür jedoch kein Grund vorhanden ist. Denn יטע kann ebenso gut von einer Baumart als von einer Schlingpflanze gesagt werden). Git. 69 b un. אטרת ארמ das Blatt einer Eiche; nach Raschi: edera, Epheu. Das. מיא דאדרא das Wasser (od. Saft) der Eiche.

κητικ I m. (viell. gr. δέρρις, δέρις) die leinene Decke auf den Kriegsschiffen oder Flagge. B. bath. 73° wird das Wort oder Mischna erklärt durch κητα: Flagge.

אידרא II f. (gr. δόρυ) Lanze, Spiess. Khl. r. sv. רשבתי אני ואראה, S1a "ich sah die Nichtigkeit unter der Sonne" זו אידרתו של מלאך המות darunter ist der Speer des Todesengels zu verstehen.

אַדְרָא III f. (gr. ἔδρα) Sitz, Stuhl. Cant. r. sv. אררא דאזהרה der Sitz, von dem der Glanz, die Erleuchtung ausgeht, d. h. die Halle des Synedriums. Mögl. Weise bedeutet hier אררא: Tenne, u. zw. als bildliche Benennung

für das Synedrium (talmud. גֶּדֶל, s. d., vgl. auch TW sv. אָבַר).

אוּדְרָא s. אוּדְרָא — אוּדְרָא s. אוּדְרָא s. אוּדְרָא

אדריב s. אדריבא אדריב.

אַרָּכָּה, אַרְּכָּה Prtkl., ein Schulausdruck (zus. ges. aus בּלְ דָּבְּאַל und בְּלָבְּה) im Gegentheil, eig. dort, in dem andern Falle ist ein grösseres Recht. B. kam. 65 אררבא רחמנא im Gegentheil, Gott beschütze uns vor deiner Ansicht! Pes. 28° אררבה איפכא im Gegentheil, das Entgegengesetzte ist einleuchtender! Schabb. 20° dass. Das. 122° im Gegentheil, am Sabbat u. s. w. R. hasch. 35° u. ö. — Davon zu unterscheiden ist אַרָּרָאָ und אַרָּרָבָּא s. דאַר.

אַרְרַבְּלְּהְ m. (gr. ὑδραύλης) Orgelspieler, der die Wasserorgel spielt. — Pl. Genes. r. s. 50, 50° die Schwiegersöhne Lot's sagten: אַרְרַבְּלִין במדינה ומדינה נהפכח wie, Orgelspieler, (ὑδραῦλαι) und Tänzer (χοραῦλαι) sind im Lande, und das Land sollte zerstört werden! Das. s. 23, 23° מדרבלין ובורבלין ובורבלין וכורבלין. אדריכולין ובורבלין s. d. W

אַרְבְּוֹרִין m. pl. b. ch. (zus. gesetzt aus אדרבּוֹרִין: Herrlichkeit, Würde, und הזה: entscheiden) Oberrichter. Dan. 3, 2. 3.

אַרְרוֹאָ Adv. b. ch. richtig, wie es sich gehört. Esr. 7, 23, Vulg.: diligenter. Das W ist pers. Ursprungs, vgl. Gesen. Thesaurus hv.

אַיְרְרוֹמִירוֹן od. אִידְרוֹמִירוֹן m.eine Mischung von Wasser ซึ่งผว mit Myrrhe u. dgl. j. Schebi. VII Anf., 37^b.

אידרי Ab. sar. 59b, 60b, s. דְּרֵר I

אדורי, אדורי in אַביר in אַביר in אַביר

מבריאת. (syr. בריאס, 'Αδρίας, 'Αδρίας) das Adriatische Meer. Tanch. Abschn. Breschith, 5° בין אדריאס לאוקינוס zwischen dem Adriat. Meer und dem Okeanos. Jalk. II, 120° מדעשה באדרינוס שביקש לענור על סופו של (od. אדרינוס שביקש לענור על סופו של (hadrian wollte einst die Tiefe (das Ende) des Adriat. Meers ergründen (adrianus = adriaticus, mare Adrianum).

תוריינים אוריינים א

nahm er eine eiserne Stange (צפורן של ברזל) und untergrub sie. אמר מתוך שאני מפיל את er dachte bei sich: Wenn ich nur das Postament (Basis) gestürzt habe, so wird die Statue von selbst umfallen. Ebenso beabsichtigten die Völker durch die Vernichtung Israels auch Gott zu entfernen. In Exod. r. s. 51, 143° steht dafür אנדריאנטוס. Genes. r. s. 8, 9° אררינטוס אני עושה אותה Ar. (Ag. ich verfertige aus ihr (der Erdscholle, vgl. בלורין) eine Statue. — Pl. Deut. r. s. 1, 249° wird das hbr. נציבים (2 Sm. 6, 8. 14) erklärt nach ein er Ansicht durch אדריאנטירן, David richtete in Edom Statuen auf", als Zeichen des Sieges; vgl. auch קַסְטְרָס. Oft steht für unser W. אַנדַרָנָא, s. d.

אַרְרְיֵנוֹס אָדְרְיֵנוֹס Hadrian, N. pr. des bekannten römischen Kaisers, unter dessen Regierung die Revolution der Juden, unter Anführung des Exod. r. s. 30, 127^d Bar Kochba stattfand. פעם אחת אמר לו עקילם לאדריינום המלך רוצה אני להתגייר einst sagte Akilas (Aquila) zu dem König (Kaiser) Hadrian: Ich will zum Judenthume übergehen; was ihm dieser widerrieth. j. Jom. IV, 41^d ob. Cant. r. sv. עמרדיר, 19^a. j. Chag. II Anf., 77° אדריינוס שאל לעקילס הגר Hadrian fragte den Proselyten Aquila. j. Taan. IV, 68^d un. Genes. r. s. 78, 77^b. Deut. r. s. 3, אררינוס שחיק עצמות Hadrian, dessen Gebeine zermalmt werden mögen! Khl. r. sv. כנסתר, 76^d dass. Genes. r. s. 63, 61^c "zwei Grosse der Völker sind in deinem Leibe" (mit Anspielung auf גאים גיים, Gen. 25, 23) אדרייאנוס באומות das zielt hin auf Hadrian unter den Völkern und Salomon in Israel; vgl. auch אַדִרִיאַס.

הַדְרְיָנִי אָּ אַרְרְיִינִי m. Adj. hadrianisch. j. Ab. sar. 40b un. und 41b ob. הרס אדרייני (so in Mischna u. Gem.; Agg. des bab. Tlmds. in der Mischna: הדרינר) die hadrianische Scherbe; was in bab. Ab. sar. 32a erklärt wird: חרם של חברינוס קיסר. Dieser Kaiser liess näml. eine ungebrannte Scherbe vom Weine durchziehen, welche das Militair mit sich führte, und sie in den Stationen auflöste, so dass der Lehm sich setzte und der Wein obenauf kam, welcher getrunken werden konnte; vgl. auch Maim., Barten. u. A. (Musaf. sv. הררינא denkt an ύδροῖνος: Lehm, der mit Wasser (?) und Wein vermischt wurde; was jedoch nicht einleuchtet). j. Orla III 63° ob. חרס הדריוני. — Pl. Thr. r. sv. פרשה, 59^d man fragte die Wallfahrer: Wessen Unterthanen seid ihr? והם אומרים אספסיאני שרכיני אַרְרִינִי worauf sie antworteten: Wir sind Vespasianer, Tarquinier und Hadrianer, d. h. treue Anhänger der römischen Regierung.

אַדְרַבְּקְּ f. (von קּרַבְּן eig. das Betreten, Antreten; bes. Besitzergreifung, das vom Ge-

richtshofe dem Gläubiger zugestellte Dokument, worin ihm die Befugniss ertheilt wird, die Güter des Schuldners, nach geschehener Abschätzung, in Besitz zu nehmen. B. kam. 112 מרכסיד שליכסיד wir schreiben ein solches Dokument über seine (des Schuldners) Güter. Das. שמרכחא מכסלטלי לא כחבריך über bewegliche Güter stellt man ein solches Dokument nicht aus. B. bath. 169°a. B. mez. 16°b, 35°b. Bech. 49°a u. ö. — B. kam. 70°a אדרכחא Ar. (Agg. אררכחא, das. öfter, wahrsch. crmp., mögl. Weise ¬ elidirt).

אָרַרְבִּיאָן ,אָרַרְבִּיאָן ,אַרַרְבִּיאָן ,אַרַרְבִּיאָן ,אַרַרְבִּיאָן ,אַרַרְבִּיאָן ,אַרַרְבַּי pr. eines persisch-medischen Herrschers. Ab. sar. 10b un. אדרכן שמשיה לרב Abarkan bediente den Rab. — Esth. r. Anf. 101a אַרְרַבּיּא; viell. jedoch ist unser W crmp. aus אַרְיְבַן, od. אַרְיְבַן, s. d.

אדרכל Genes. r. s. 27, s. אַרְדִּיכָל.

אריכולין Genes. r. s. 23, crmp., s. אַדְרֵבְלָּא אָרִרְכּוֹלְיּן m. (בְּרְכּוֹלְ m. הְרָכּוֹלְ prosthet.) Dareikos, eine aus reinem Golde geprägte persische Münze, deren Werth auf ungef. 1½ Dukaten berechnet wird. Esr. 8, 27.

אָרְרוֹמְא m. (בּרוּמָא prosthet.) Süden, s. TW.

אַרְרָבְּיִלְּהְ m. (bh. 2 Kn. 17, 31) Adram melech, N. pr. eines Götzen. Snh. 63b וענמלך הארר ליה למריה אררמלך הארר ליה למריה בפרינה וכ Adrammelech und Anammelech bedeuten Maulthier und Pferd, u. zwar Adrammelech: das (Maulthier), welches seinen Herrn durch Lastentragen verschont, Anammelech: das (Pferd), welches seinem Herrn im Kriege entgegen wiehert. — In j. Ab. sara III, 42d ob. werden diese Götzen erklärt durch יטורסא ופסיוני: Pfau und Fasan.

אדרימון Levit. r. s. 35 crmp., s. אַרִימוּן.

אִידְרוֹנְא אִידְרוֹנְא m. (syr. אַיִּדְרוֹנָא "persisch

פול (כיי enderûn" Fl. im TW. hv.) Zimmer, Kammer. B. mez. 86^a עייליה לאידרונא דהוה man brachte ihn ins Zimmer. Meg. 26^b אידרונא ביה מח das Zimmer, wo man die Leiche bis zur Beerdigung liegen liess. B. bath. 7^a ein finsteres Zimmer daraus. Chull. 52^b בי פון אידרונא er ging in das Zimmer. — Ferner als N. pr. j. Schabb. III Anf., 5^d ob. אוַדרונא R. Ammi und Idron; vgl. אוַדרונא.

אַררוסטי s. אָדרוֹסְטִי

קרוע, אָרְרְעָא, f. (bh. אָזְרוֹעָ) Arm, brachium. j. Ber. II, 4° ob. דארעיה die (Tefillin) seines Armes, die Handtefilla. Khl. r. sv. ארעיה, 96^b sein Arm wurde entblösst. — Pl. Genes. r. s. 65, 64^d תרין אֶּדְרָצִין דאבונן יעקב die zwei Arme unseres Erzvaters Jakob waren zwei Marmorsäulen gleich.

אַרְעִייָא m. N. patron. Einwohner des Ortes Edra. j. Ber. V, 9b ob. ר' תנחום אדרעייא R. Tanchum aus Edra.

אַרוֹפִיקוֹס m. (gr. ὑδρωπικός) wassersüchtig. Levit. r. s. 15, 158° der Mensch hat gleich viele Theile von Wasser und von Blut; wenn er tugendhaft ist, so wird dieses Gleichmass nicht gestört, wenn er aber sündigt, פענום שהנום so nimmt das Wasser zuweilen überhand, wodurch er wassersüchtig wird, zuweilen auch das Blut, wodurch er aussätzig wird. Jalk. I, 156° dasselbe. Das. II, 151° אַררופיקוס, Nun eingeschaltet, od. ו. הַרְרוֹפִן עוֹרָ מוֹרָן עוֹרִי עוֹרָן.

denom. von אַרָיי oder Af. אַרִיי (syr. יְּרָסְבֹּבוֹלְּ, denom. von וֹבְּבּרִי (incuria, silentium, vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 45) schweigen, unbekümmert sein. Snh. למבות ואדיש ולפות מאד glücklich, wer (Schmähungen) hört und schweigt; hunderte von Uebeln gehen spurlos an ihm vorüber. j. Pea I, 15° un. אסר מבא סבא מוא אכלין ומַדְשִׁין אוֹ אַכּלין ומַדְשִׁין Alter, Alter, iss und schweig (kümmere dich um weiter nichts), denn die Hunde fressen und schweigen, d. i. bellen nicht. j. Kidd. I, 61° mit. dass.

קבם אידתיקרימא j. Dem. V, 24d s. קבם.

בהבה, בא, (=bh.) lieben. Grundw. בה, s. בהבה j. Ab. sar. II'Anf., 40° ארבהה שו ihr Liebhaber kommt. Das. ארבה (l. ארבהר בא) seine Geliebte. Jeb. 23° (mit Bezug auf Dt. 21, 15) ארבה לפני המקום אלא ארובה לפני המקום אלא ארובה ארבה מפובה "Geliebte" oder eine "Gehasste" bei Gott? Es ist vielmehr unter שניאר בע verstehen eine Frau, die durch ihre (weil gesetzlich gestattete) Verheirathung geliebt ist, unter שניאר hingegen, eine solche, die durch ihre (weil gesetzlich nicht gestattete) Verheirathung gehasst ist. j. Jom. VI, 43° ob. ראר כארובהר Geliebten gelobt hat!

Nif. מְאָהַה und Hithpa. הַחְאַהה geliebt, beliebt sein, werden. Levit. r. s. 32 Anf. (mit Bezug auf Sach. 13, 6) המכות האלה גרטו לי diese Schläge (die ich durch die Religionsverfolgung erduldete) sind die Veranlassung, von meinem Vater im Himmel geliebt zu werden; vgl. אַפּרְבּל. — Joma 86a geliebt zu werden; vgl. אַפּרְבּל ידך der Gottesname soll (infolge tugendhafter Handlungen) durch dich (von Andern) geliebt werden. — Pual dass. Jalk. I, 267a חהא מארהב על הבריות bestrebe dich, bei den Menschen beliebt zu sein.

Hif. האהיב geliebt, beliebt machen. Cant. r. sv. שיר, 4° (mit Bezug auf 1 Kn. 11, 2) ",Salomo hing heidnischen Frauen an", להאהירן ולגיירן נלגיירן שו sie (bei Gott) beliebt zu machen, sie Gott zu nähern und zum Judenthum überzuführen. Das. sv. באתר לגנר במה בנון להאהיבן 25° באתר לגנר Mose beabsichtigte, sie (die Fürsten Israels) beliebt zu machen und Gott zu nähern. Jalk. II, 175° שלנורח האהבנו לך עלנורח wir haben die Mädchen (durch Uebertritt zum Judenthum) bei dir beliebt gemacht.

רבְּקְבּא I f. (=bh.) Liebe. Aboth 5, 16 אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה וכ' die Liebe, die von Eigennutz abhängt, hört auf, sobald dieser erreicht ist, diejenige aber, die von keinem Eigennutz abhängt, hört nie auf. Genes. r. s. $55,\,54^{
m d}$ אהבה מקלקלת את השורה die Liebe sowohl wie ושנאה מקלקלת את השורה der Hass überschreitet die gebührliche Grenze. Sota 31° ביראה מיראה עושה מאהבה Jem., der Gott aus Liebe und Jem., der ihm aus Furcht ${
m Snh.}\ \, 61^{
m b},\ 62^{
m a}$ העובד מאהבה ומיראה wenn Jem. einen Götzen aus Liebe, oder aus Furcht anbetet, d. h. aus Liebe zu einem Menschen, der dies verlangt, oder aus Furcht, von diesem gezüchtigt zu werden, ohne aber die Göttlichkeit des Götzen anzuerkennen; vgl. Raschi. Kerith. 3ª dass.

אָהְבֶּה II m. Ahaba, N. pr. R. hasch 29a אהבה בריה דר' זירא Ahaba, der Sohn des R. Sera. Ab. sar. 30a u. ö. הבה בר אהבה ר' אַנוּוּא R. Ada bar Ahaba; vgl. אַנוּוּא

יאַרורי j. Ber. I, 4b, vgl. אַרוּרָה in אַרַיּרָה in אַרַיּרָה.

אָה, öfter איה m., איה, f. Pron. (=יה, הר, הרא, הוא mit prosthet. א od. אר, sie, derselbe, dieselbe, ille, illa, ipse, ipsa. j. Ab. sar. V, אהו דמרגל זיקא מעיל לרע derjenige, der einen Schlauch mit Wein von oben nach unten aufrührt. Keth. 3ª איהו הוא דאפסיד er hat sich selbst den Schaden zugezogen. Kidd. 2b לאר אידור קא נוקני nicht er bewirkt den Kauf. Genes. r. s. 49, 49b יסב איהו קינומא וכ' er selbst nehme Asche und streue sie auf sein Haupt. -Nid. 72 b איהי ארהור er, sie. Keth. 102b איהי דהואי בשעת קנין sie aber, welche zur Zeit des Kaufes anwesend war. Das. איהו דליתא. Kidd. 65° אבל איהי וכ' was sie aber anbetrifft u. s. w. Ab. sar. 27^a u. ö.

Pl. (mit eingeschalt. Nun) אַרְנְהֵּד m., אַרְנָהִר f. Ab. sar. 2 אַרְנָהָר מתרי בית המקדש sie (jene Völker) zerstörten den Tempel. Nid. 65 אַרְבָּרָר הַנְיִּרְ sie verfuhren u. s. w. Bez. 10 הני אינהר למצכבי das sind dieselben. Keth. 2 יינהר מעכבי אינהר שאינהר דקא מעכבי אינהר wenn sie (die Männer) oder wenn sie (die Frauen) das Hinderniss bereiten. — Zuw. wird die Silbe אינהר הוא abgeworfen, daher: לִינְהֵּרְ ,נִיהַרְּ ,נִיהַרְ ,נִיהְרָּ , אַרְנָהְרָּ ,נִיהְרָ , אַרְנָהְרָ , בּרְכוּרְתִירָהְרָ Silbe אַרְרָ בַּרְכוּרְתִירָהְרָ בּרְבּוֹרְתִירָהְרָ בַּרְבּוֹרְתִירָהְרָ jene kamen in den Schatz. Chull. 53° אַרְנָהְרָ בַּרְבוֹרְתִירָהְרָ jene

(beschädigen) ihresgleichen. — Mit angehängt. Nun: אַיכּוּן אַ אַיכּוּן אַכּוּן אַיכּן אַיכּן אַיכּן אַיכּן אַיכּן אַיכּן אַיכּן אַיכּוּן אַיכּוּן אַיכּוּן אַיכּוּן אַרּן אַיכּוּן אַרְן אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַיכּוּן אַיכּוּן אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַרְין אַיכּוּן אַרְין אַירָן אַרְין אַיכּוּן אַרְין אַרְיִין אַרְין אַיּין אַרְין אַרְין אַרְין אַרְין אַ

ייא und היר s. הריא und הייא.

אַרִינְא לּ. unreife Frucht, bes. Feige. Chull. 46b ריאה דאיגליד כאהינא סרנוקא eine Lunge, deren oberste Haut abgeschält wurde, wodurch sie einer rothen Feige ähnlich sieht. Succ. 55b dasselbe vom Paradiesapfel. B. mez. 113b wenn Jem. eine bittere, unreife Feige bei leerem Magen isst, so schadet es ihm. — Pl. Ab. sar. 38b sat, so schadet es ihm. — Pl. Ab. sar. 38b geweichte, unreife Feigen. B. bath. 5a אַרְינֵי שליקי ein Kamm, woran unreife Feigen hängen. Pes. 53a אַרְינִי שליקי die Feigen aus Tubina. — j. B. kam. 5b un. כבשה דאהיני דטרבינא בווקפה בווקפה בווקפה בווקפה לו. דאהיני דורנון אורני בווקפה בווקפה (1. דאהיני).

אַרוֹל (=bh.). Pi. אָרוֹל (denom. von אַרוֹל (denom. von אַרוֹל (denom. von מיבל aus breiten, gew. von der levitischen Verunreinigung einer Leiche, die durch ihr Verweilen mit einem Menschen in einem und demselben Zeltenraume unrein macht. Meïla 17² איהל על כולו er bedeckte einen Theil oder das ganze Blut. Schabb. 17² איהל של הקבר איהל על הקבר er bedeckte mit einer Seite (der Decke) das Grab. Oefter

Hif. תּאְהֵיל dass. Ohol. 3, 1, 3 fg. על המה רכ' er streckte sich zeltartig über eine Leiche oder über einen Theil derselben. Das. das Haus ist darüber (über einen Theil der Leiche) ausgebreitet. j. Sota IX 23° ob. המאהיל עליה wer sich über einen Leichenstein zeltartig ausstreckt. j. Schek. I, 46° ob. dass. j. Nas. IX, 57° un. und ö.

היילֵה f. N. act. das Zelten; bes. das Verweilen mit einer Leiche in einem Zelte. Nas. 7, אהילן (st. אהילתן) ihr Zelten. Das. 53ab אהילו (st. אהילתו) sein Zelten. -- Pl. אהילו eig. die Zeltungen, die verschiedenen Arten dieser Satzung, dah. auch: Ahiloth, Name des Mischnatraktats, der hierüber handelt. j. M. kat. II g. E., 81b אית מילין במועד דקשיין מן אהילות es giebt Abhandlungen in Moëd (Name einer Talmud-Abtheilung; vgl. נוֹער), die weit schwieriger sind als sogar Ahiloth und Negaim (diese beiden Traktate werden näml. gew. als die schwierigsten angesehen). j. Nas. VII, 56^b ob. die zwei Fragen באהילות in Ahiloth (den Gesetzen des Zeltens). j. Erub. I, 19b un. רבר יוסה דאהילות R. Josa in Ahiloth. — Im bab. Talmud steht gew. für unser W minder richtig:

אָהֵלֹּוֹת wonach bei den spätern Rabbinen der ber. Traktat: Oholoth genannt wird; z. B. Chag. 14° u. ö. Akiba, was hast du dich mit der Haggada zu befassen? בלך מדברותיך אצל נגעים verbreite deine Lehren über Negaim und Oholoth! Vgl. hing. B. mez. 86° אני יחיר בגגעים ich bin einzig (d. h. hervorragend) in Negaim, einzig in Ahiloth.

ע אַהַל I אֹהָל m. (=bh. אֹהָל Zelt. מּהָל וֹ אָהָל 21b אהל עראי אהל קבע ein Zelt, das bisweilen, und ein Zelt, das beständig benutzt wird. Nas. יאהל זרוק bewegliches (eig. übergeworfenes) Zelt; z. B. wenn Jem., der sich innerhalb eines Behältnisses, Wagens, Kastens u. dgl. befindet, irgend wohin gebracht wird. B. bath. 27b אהל ein Zelt, das sich über etwas Unreines ausbreitet, z. B. ein Baum, unter welchem sich eine Leiche befindet. — Pl. j. Schabb. XX Anf., אוהלין אוהלרן 17° wenn Jem. Zelte aufschlägt. j. Erub. I, 19^d ob. אוהלים שבשיירה אהלים שבמחנה Zelte, die in einer Karavane, Zelte, die in einem Lager aufgeschlagen sind. j. Git. III, 44^d ob. j. Bez. IV, 62^c ob. u. ö. — Uebertr. שני אהלים רות המואביה Genes. r. s. 41, 40^d רנירת בעמרה העמרה zwei "Zelte" (hatte Lot, Gen. 13, 5), das sind die Moabiterin Ruth und die Ammoniterin Naama, d. h. hervorragende Stammmütter, die von ihm abstammen.

קא פתר (בּלֶּהֶלְּא ch. (בּלֶּהֶלְא) Zelt. Bez. 30^b קא פר בפרstört das Zelt, wenn er näml. einige Theile desselben entfernt. Das. 32^b u. ö. — Pl. Schabb. 137^b אוסופר אָהֶלֶר Zelte hinzuzufügen.

אֹהֶלֹית (bh. אַהָּלִים pl., gr. ἀλόη) Aloë oder eine ähnliche Substanz, die von einer Pflanze der Aloëarten gewonnen wurde und deren Asche oder Saft zum Waschen diente. Schabb. 90° הבורית והאהל Lauge und Aloë. M. kat. 17°b. Taan. 13°b u. ö., s. auch flg. Art.

אוֹרְלָא, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרְלְאָ, אוֹרָלְאָ, אוֹרָלְאָ אוֹרָלְאָ, אוֹרָלְאָ אוֹרָלְאָרָא אוֹלְאָ אוּרָלְאָרָא אוֹרָאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְאָרָא ווּלְיִרָא Aloë und Wachs (cera); vgl. אַלְרָא וּלְירָא

אַרְּוֹלוֹיְג m. Adj. Aloëhändler. Pl. Ned. 91^b בּוְרְלוֹיִג Einer von den nichtjüdischen Aloëhändlern. B. mez. 81^a היהו אהלוני jene Aloëverkäufer.

קיוֹת f. pl. Schwefelhölzer, viell. Aloëhölzer. Jalk. II, 90b שנא אהוליות וצוצריות bedarf ich etwa (zum Anzäunden) Schwefelhölzer oder Reisig?

אָהֶלְיּוֹחְ f. pl. (gr. ἡ αυλή, aula) Redouten, Levit. r. s. 1, 145° hätten die Heiden den Nutzen eingeschen, den der Tempel auch für sie hatte, היו מקיפין אותו החליות so würden sie ihn mit Redouten und Castellen umschanzt haben, um ihn zu erhalten. Cant. r. sv. בתפוח, 30° dass.

אָדְלִיאָ Oholja, N. pr. einer Stadt. Eduj. 7, 4 מעטה באהליא. Rap. in Erech millin hv. muthmasst: Helio. Seb. 25^b אוהלירא.

אָהִילְאי Ahilai, *N. pr.* eines Mannes. Pes. 30° רבא בר אהילאי Raba bar Ahilai.

ילָרָן (אָרָן oder הָהוֹ, אָרָן, m. Pron. (=, הָהוֹ, s. d. W.) 1) dieser, jener, Jemand. j. Ber, II 4° un. אהן חזירא jenes Schwein. Das. VI, 10° c אהן האכל Jem., der da isst. j. Chal. I, 57b ob. אהן קרייא dieser Bibelvers. j. Jom. VI, 43d un. wie die Mischna, die wir gelernt haben. j. Schek. II, 47° ob. אהל דהכא jener (Autor) von hier, d. h. der in Rede Stehende. j. Sot. VI, באהן תנא wie jener Tannaite. j. Nas. Ende, 52 d אהן דמר jener, welcher sagt. j. B. mez. II, 8° אהן קרפיפא jener umzäunte Raum. Das. אהון להן לי אהן מהו חשוב dieses, wozu soll es mir? wie wenig ist es doch geachtet! j. Snh. I, 18° u. ö. Num. r. s. 9, 203^b אהרן זיין ומפרנס jener giebt Speise und ernährt. – 2) dieser Ort. j. Ber. IX, 13b ob. כל אהן דאת אזיל אלהך ענוך wohin du nur gehst, ist dein Gott mit dir. — Ferner als Adv. der Zeit: dann, sodann. j. Taan. IV, 69b ob. אכליך esset, sodann werdet ihr trinken. — 3) als Fragepartkl. j. Schebu. III, 34d un. אפילו worin besteht das אפילו (selbst)?

אָלְיִיהְ, s. d.) Genuss, Nutzen. Keth. 67^b מקרבן אהלייתי mein Nutzen (d. h. den man durch mich geniesst) ist nahe.

אוֹרֵר, אוֹרֵר, אוֹרִר, אוֹרָר, שרי מיעבריניה במוערא שרי מיעבריניה במוערא ein Flechtwerk darf man in den Mitteltagen des Festes anfertigen.

— Pl. M. kat. 11^a מיגלל אוֹרָר, אוֹרָר אוֹרָר, אוֹרָר אוֹרָר, אוֹרָר אוֹרָר, אוֹרָר פּפּאָר פּפּאָר פּאָר פּאָר אוֹרָר, אוֹרָר פּאַר פּאָר. הוֹר מוֹר (nach Verw. von הוֹר, womit das hebr. אוֹרָר מוֹר מוֹר שׁרַר שׁרָר, שׁרַר אוֹר שׁרָר. שׁרַר שׁרַר. שׁרַר שׁרָר. שׁרַר.

מהרר אהרר ("zus. gesetzt aus אהרר, persisch היין" achor: Marstall, Pferdestall und pers. בוֹל achor: Marstall, Pferdestall und pers. jâr: Herr, Besitzer" Fleischer im TW. I, 418b) Stallmeister. Meg. 12b אבא der Sohn des Stallmeisters meines Grossvaters. B. mez. 85 מבא der Stallmeister des Hauses Rabbis. Schabb. 113b dass.

ארוּרְמִין (pers. אוֹרְמִיּלְיּ), syr. ארוּרְמִין (אוֹרְמִיּן , syr. ארוּרְמִין (אוֹרְמִין) Ahriman, das böse Princip im Parsischen, im Ggs. zu Ormuzd, dem guten Princip (vgl. Kohut:

Ueber die jüd. Angeologie S. 65). Snh 39^a ein Magier sagte zu Amemar: נופלגך לעילאי דהורבויז מפלגך לתתאי דאהורמין (Tosaphoth z. St. lesen für das letztere W.: דהרכניך und Ar. ed. pr. sv. liest הרמיד) die Hälfte deines Körpers nach oben zu gehört dem Ormuzd (pers. اورمزد), die andere Hälfte nach unten zu gehört dem Ahriman. Worauf ihm Amemar entgegnete: מא כן היכא שביק אהורמין (הורמין od.) להורמיז שלעבורי מיא בארעיה wenn dem so wäre, wie würde Ahriman dem Ormuzd gestatten, das Wasser (die Excremente) durch sein Gebiet zu ziehen! - Damit sollte näml. der parsische Dualismus, den der Magier selbst in der Bildung des menschlichen Körpers nachweisen wollte, von dem Talmudlehrer in's Lächerliche gezogen werden.

לבור (bh.) N. pr. Aharon, älterer Bruder des Mose und Hoherpriester. Levit. r. s. 27, 171° die Wolken der göttlichen Herrlichkeit (welche die Israeliten in der Wüste beschützten) waren durch das Verdienst Aharons; vgl. R. hasch. 3°. — Exod. r. s. 26° Anf. העמרד Gott ernannte einen Erlöser, den Aharon durch Veranlassung der Schwangerschaft, (von הרון הוה abgeleitet). Es soll näml. zur Zeit als seine Mutter mit ihm schwanger war, Pharao das Gebot erlassen haben, alle neugeborenen Männlichen zu tödten; vgl. Ar. hv. — Davon

רונית Adj. (syr. בּבּוֹבוֹת von Aharon abstammend, Aharonidin. Erub. 53b ein Mädchen von Aharons (priesterlichem) Stamme, das seine zweite Frau wurde.

רוד Vorschlagssilbe א prosthet. vgl. אַרְרָנְי, אַרְנְיָנְי, אַרְנְיָנְי, אַרְנְיָנִי, אַרְנְיִנְי, אַרְנִינִי, אַרְנִינִיס, אַבְּרָנִיס, אַבְּנִינִיס u. v. a. — אָרְנִינִיס, אַבְּנִינִיס u. m. a.

I Conj. (=bh.) oder. Schebu. 27 ab und Men. 91° אר לחלק in der Schrift steht, um zu trennen, z. B. להרע או להטיב (Lev. הלהטיב Böses oder Gutes zu thun", während רלהטיב bedeuten würde: "und Gutes zu thun" Nach einer andern Ansicht hing. אר לדרשא, d. h. da das Waw schon: oder bedeutet, wie z. B. אביר er fluchte seinem Vater oder seiner, ראמר קלל Mutter", folglich ist אר hierzu nicht nöthig, und wird daher zur Eruirung einer andern Satzung angewandt. — אר entweder, oder. j. Schebi. IV, 35^b, vgl. אָרְמַאָּר. — Pl. Schebu. 33^b או לרוצח אואין דסוטה die Wörter אר, die bei der Sota u. bei dem Mörder vorkommen. j. Schebu. IV, 35 cd נאמר כאן אויים ונאמר hier (bei Vereidigung der Zeugen, Lev. 5, 1) steht einige Mal אר, und bei aufbewahrtem Gute steht ebenfalls einige Mal אר. Das. öfter אויר סוטה, אויין אויי רוצח dass.

in II Interj. (syr. o) o! oh! s. TW

או (gr. δ) der, das. j. R. hasch. I, 57° un. für den König אוֹ גריפט אוּ גריפט Agg. δ νόμος οὐ γραφός (ist das Gesetz nicht geschrieben); vgl. אַגרַפּוֹס

าง I (gr. อ๋ง) nicht. j. R. hasch. I, 57ª un., vgl. วัล III.

218 m. (=bh.) ein durch Zauberformel heraufbeschworener Todter. Snh. 65^{ab} in der Mischna בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו unter בעל אוב (eig. der über den zu beschwörenden Todten Gewalt ausübt) ist der πύθων (vgl. פיהוֹם) zu verstehen, welcher Zaubertöne aus seiner Achselhöhlung hervorbringt. Der Nekromant soll näml. den Todten zwischen den Gelenken des Armes oder an ähnlichen Stellen gehalten haben, wobei durch das Zus. schlagen der Arme (הקשת זרועות), oder anderer Glieder verschiedene Töne hervorgebracht und die Nekromantie bewerkstelligt wurde. Nach einer בעל אוב אחד המעלה בזכורו ואחד Borajtha das. בעל אוב ist darunter sowohl derjenige zu verstehen, der den Beschwörergeist heraufbringt, als auch derjenige, der den Schädel des Todten befragt. Nach Kerith. 3b בעל ארב זה bestand diese המקטר לשה על מנת לחברו Nekromantie darin, dass man einem Dämon Räucherwerk darbrachte, um durch seinen Beistand Zauberei zu bewirken.

אוֹבִיסוֹס oder אוֹבִיסוֹל Euböa, Insel Griechenlands, s. TW

אוֹבְל אוֹבְל אוֹבְל (דּבְּל m. (=בּל אוֹבְל ב. 3. 6. — Genes. r. s. 16 אובל אובל שונה על של Ubal ist der mächtigste (gr. מטמלידעק) der Ströme. Unter אובל ist hier בובל שני (בובל שני Unter ביובל שני וובל שני penommen) zu verstehen; vgl. Bech. 55 b der Euphrath יובל שני führt den Namen Jubal, der näml. im Paradiese strömte, vgl. Raschi z. St.

אַבַנָתָא s. אוֹבַנָתָא.

אל s. 'אב Anf. — אוֹגָ s. in 'אב'.

אַןוּגִינְיסְאָמִי , אַוְגְּנַסְמְמוֹ , מֵוְוּגִינֹסְ (gr. εὐγε-νέστατος) der Hochedle, s. אַבְּגִּינוֹס.

718 m. (=bh.) Schürholz, Ofenkrücke, rutabulum, vom Wenden, Umkehren der Kohlen.

Stw. arab. 5 curvus evasit. Bez. 33 und

Schabb. 43° eine Frau darf am Feiertage nicht in den Holzstall gehen, ליטול מהן אדר ואוד wm sich von da ein Schürholz zu holen; auch darf man ein Schürholz, das am Feste zerbrochen wurde, an demselben nicht als Brennholz benutzen (weil dieses vor dem Feste nicht hierzu bestimmt war, vgl. הַבְּבָּה.).

תֹרְאָת, אוֹרְאָת, אוֹרְאָת, ליני, Af. (von ררי, Af. אוֹרָאָת) das Danken, s. TW., vgl. הוֹרָאָת.

Bekenntniss, Eingeständniss, bes. gerichtliches Dokument über das in Gegenwart von Zeugen geschehene Eingeständniss der Schuld von Seiten des Schuldners. Snh. 29^b מחבינן רובונין לא בחבינן הא ארדיתא זבונין כחבינן רובונין לא כחבינן בחבינן בחבינן בחבינן לא כחבינן פותפstandene Schuld schreibt man in manchen Fällen auf, in manchen aber nicht; ersteres näml. wenn der Schuldner selbst die Zeugen herbeigerufen hatte, letzteres, wenn sie zufällig anwesend waren. Das. öfter.

אוּדְיָא I f. Gefäss, Kasten u. dgl. B. mez. 28b אוריא דרינרי ein Kasten mit Denaren.

אוֹדְיא II f. (wahrsch. syr. בּיֵבוֹ) eig. Wasserbehältniss, dah. überh. Badehaus od. Badewanne. — Pl. j. Schebi. VIII Anf., 38° זוסיכני אוֹדְיִיהָא die Bedienten, die in den Bädern den Badenden die Gürtel anlegen; vgl. TW. sv. אַדְיִיהָא.

אוְדְיָא m. Adj. Tohar. 7, 7, vielleicht vom vrg. אוֹרָיָא II: Badediener, vgl. jedoch אוֹרָיָא.

ארְדְיִינִי s. in אר. — ארה s. ארר.

לה כזה die Gans und die wilde Gans (anser ferus, viell. anas fera) sind von verschiedener Gattung. Ber. 57° הרואה ארוז בחלום יצפה wem eine Gans im Traum erscheint, der kann auf Weisheit hoffen, vgl. TW

און און f. (gr. ξξᾶς, ᾶντος, sextans) der sechste Theil, Usia, ein determinirtes Gewicht. Bez. פולגר אוזיא eine und ein halb Usia; vgl. יַטְרִיטָא.

אל ווינקא s. in 'אז s. in 'אז'

אוֹנְבּוֹתְא f. N.act. (von רָזַף) Darlehn, s. TW.

אֹמְבוּתְאֹ f. N. act. (בְּיִטְבּה, s. d., von יְיַטֵב, das Gutmachen, Bessern, s. TW.

אנטפיטא Khl.r.sv. שַּנְטִיפִּיטָא, $95^{
m d}\,{
m crmp.},\,{
m s.}$ אַנְטִיפִּיטָא.

אוי (=bh., syn. mit אבי) Kal ungebr. Pi. אִירָּה wünschen, begehren. Snh. 63ª אינו אלהות הרבה sie begehrten viele Gottheiten.

Hithpa. und Nithpa. dass. Genes. r. s. 51, 51² לום נְחָאַהָּ לבנותיו ובנותיו לא נחארו לו נחארו ובנותיו לא נחארו לבנותיו ובנותיו לא נחארו לו לבנותיו ובנותיו לא נחארו באלום באלו באלום באלו באלום באלו

אור (=bh., s. v. a. אָּנְה (=cichnen. — Hithpa. dass. Khl. r. sv. רישב העפר, 97^d Nebukadnezar auf seinem Feldzuge nach Palästina התחיל מִּתְאַנָּוֹה תאוים בדרך fing an, Grenzen zu zeichnen auf dem Wege.

איל m. (=bh.) 1) Sbst. das Wehe. Genes. r. s. 46, 45^d von zwei Personen, die sich beschneiden liessen, ohne dass der Eine von der Beschneidung des Andern Kenntniss erlangte, sagte der Eine zum Andern: אר לך אחר אמר

ביים אוֹיים לפרס Genossin. j. Chag. II, 78° ob. Schimeon ben Schetach wollte die in einer Höhle versammelten achtzig Zauberinnen tödten. Am Eingange der Höhle angelangt, אורם אורים אויים אויים אויים אויים אויים אויים אויים דיכן דירכן אוא אמר אוים אויים פוחדון לי rief er: O Genossinnen, Genossinnen, öffnet mir, denn ich gehöre zu euch! Wahrsch. galt dieser Ausruf den Gleichgesinnten als Erkennungszeichen. In j. Snh. VI, 23° un. steht dafür: אוים אוים אוים אוים געוסטי, מעוסטי: o ihr Heilige! leuchtet nicht ein.

שויין, אויין, אויין, אויין, אויין, s. d.

m. (gr. ἀήρ) 1) Luft. Num. r. s. 14, באויר שממנו נוצר הרוח למעלה מן המים ²²⁷ והאש למעלה מן האויר שהאש קלה מכולם וכ' die Luft, von welcher der Wind erschaffen wurde, ist höher als das Wasser, das Feuer aber ist höher als die Luft, denn das Feuer ist das leichteste Element ,vgl. גַּבֶּע. Genes. r. s. 34, 33^d sie היה להם אויר יפה כמן הפסח ועד העצרת hatten eine schöne (d. h. reine, gesunde) Luft wie vom Pesach bis zum Wochenfeste. — 2) leerer, freier (blos mit Luft gefüllter) Raum. Ohol. 4, 1 מגרל שערמד ein Thurm, der im Freien steht. Das. 18, 10 אוירה של חצר der innere Hofraum. Jeb. 67b er kam לאריך in den Raum der Welt, d. h. er erblickte das Licht der Welt. — Pl. אַנִירוֹת. Genes. r. s. 34 g. Ende ברית נחלקה לאוירות der Gottesbund ist mit den verschiedenem Luftregionen geschlossen; d. h. dass selbst solche Klima's, die schädliche Lüfte haben, dennoch ihren Einwohnern gefallen, so dass diese ihren Wohnsitz nicht verlassen sollen. - Uebrtr. vom leeren, unbeschriebenen Raum eines Schriftstückes. B. bath. 163° שני שיטין ושלשה אַנֵירִין zwei Linien und drei Zwischenräume. — Stw. wahrsch. The "wehen", wovon auch The: "Licht" als Derivat. angenommen werden könnte; vgl. das gr. $\alpha \ddot{u}\omega = \ddot{a}\omega$: wehen, trocknen, sodann: glänzen, zünden, davon $\alpha \ddot{u} \rho \iota o \varsigma$, lat. aurora: Morgenröthe, von aura: Luft; vgl. TW hv.

 ^{p} ירָא od. אָןירָ ^{p} ch. (syr. אָןירָ ^{p} und אַןירָ ^{p} Luft. Pes. 30b שלים בהר ארירא die Luft weht sie an. Genes. r. s. 34, 34^b אוירא בישא die schädliche Luft. B. bath. 158b אוירא דארץ ישראל מחכים die Luft Palästina's macht weise. j. R. hasch. II 58° un. הוה אוירא מעונן die Luft war wolkig. — Raum. j. Schabb. III, 5d un. ארירא דתנורא der leere Raum des Ofens. Genes. r. s. 53 Ende זרוק חוטרא לאוירא ועל עיקריה הוא קאים wirfst du den Stock in die Höhe, so fällt er auf seinen Stamm zurück, d. h. auf den Erdboden. Uebrtr. Git. 20 b ארירא der leere Zwischenraum in einer Buchrolle. Men. 35° אוירא דשמאל ארירא דימין der leere Theil der rechten und der der linken Aussenseite der Tefillin.

אוירא 1) Schichte, Reihe, s. אַאָרָא — 2) Fluss, s. אַיִירָא.

אֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, אוֹבְהוּהְא, das Zurechtweisen, Zurechtweisung, s. TW.

אכ' in איבְפִית s. אוֹבייפֿי.

אַנל, אָנוֹל, אָנוֹל, אָנוֹל, m. (arabisch לֹ, וֹּ)

Anfang, Vorzeit; als Adv. früher, vor, s.TW.

אולוותא j. Taan. III, 66° ermp. aus מולרותא s. מולא.

אולון, אולון אולון, אולון, אולון, אולון, אולון, אולון, אולון אולון, אולון אולון, אולון אולון אולון פוסא, ביפוש אולו מרגלינון (Ar. ed. pr. sv. בלבוש אולון מרגלינון וופא וופאן וופאן וופאן וופאן מרגלינון וופאן וופאן וופאן וופאן און וופאן און וופאן און וופאן און וופאן און וופאן און וופאן וופאן און וופאן אולון וופאן ווואיאן ווופאן ווואיאן ווופאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן ווואיאן

אולוכורָסין m. (gr. ὁλόχρυσον) ganz golden. Levit. r. s. 33, 1776 Nebukadnezar sagte zu den Völkern: Eure Götzen bestehen aus einem Gemisch von "Gold und Silber" (Hos. 8, 4), אבל אולוכורסין mein Götze hingegen ist ganz golden (Dan. 3, 1). Ar. sv, בולך בולד ברוכא Liest אלון ברוכא — Trop. Cant. r. sv. אלון לברוכא אולון לברוכא אלון אלון, 22^d אבר זכריה אנא חמירה אולוכורסין 22^d אבר זכריה אנא חמירה אולוכורסין 22^d אמר זכריה אנא חמירה אולוכורסין 23 sacharja sagte: Ich sah sie (die Gemeide Israels) ganz aus Gold (Sach. 4, 2); im Ggs. zu dem Ausspruch des Ezechiel (Ez. 22, 18) "das ganze Haus Israel ward mir zum Gemisch von Kupfer, Zinn" u. s. w. — Ar. citirt diese St. aus Pesikta:

אולון s. vrg. Artkl.

אוֹלוֹסְרִיִּקְין m. pl. (gr. τὸ ὁλοσηρικόν) ganz seiden. Khl. r. sv. בל הנחלים, 72^d Gott wird den

Frommen in der zukünftigen Welt auch die Kleider wechseln lassen, יומא דין סימיסריקין מחר מיסריקין מחר an dem einen Tage halbseidene (סבּשְניסוּמְאָנֹאָמֹ aus lat. semi und gr. סאָנאמֹ zus. gesetzt) und an dem andern Tage ganz seidene (סׁמסקסיאמֹ). j. Schabb. II 8b un. (zur Erkl. des Ws. חריבים Jes. 3, 22) זונרין מציירין וארלוסריקין bunt gemalte Gurte und bunt gemalte, ganz seidene Gewänder. Jalk. II, 133b אולוסריקא אולוסריקא.

אל' in איליאוס in אל'.

וֹלייך m. Adj. (lat. olearius) 1) Badediener der durch Einreiben und Bestreichen mit wohlriechenden Oelen und Salben den Badenden Dienste leistet. j. Maas. scheni I, 52d ob. מערת Münzen, die dem Badediener הנתונות לאולייר gegeben werden; eine Art Marken, gegen deren Umtausch eine gewisse Summe ausgezahlt wurde (wofür B. mez. 47b מעות הנתונות בסימן לבית והמרחץ). — Pl. אוֹלְיִירִין. j. Ber. II, 4° ob. R. לכיון שהיה מגיע Jochanan, so oft er baden ging, כיון שהיה und zu den Badedienern kam, so legte er die Tefillin ab. Nach einer andern Ansicht daselbst: עד יעקב תורמסרה habe er die Tefillin blos so lange anbehalten, bis er zu dem Bademeister Jakob kam (πισουπη etwa βερμάσιος, eine ungebr. Form für Σερμαντήριος). Der Badende kam näml erst zu dem Σερμαντήριος (πισισισ), wo er sich nur zum Theil, sodann zu dem olearius (ארלייר), wo er sich ganz entkleidete. ersterer Ansicht habe also R. Jochanan die Tefillin erst, als er ganz, nach der andern schon als er theilweise entkleidet war, abgelegt. (Der Commentat. Pene Mosche übersetzt aus Missverständniss irrthüml. die hier zuletzt eitirte Stelle: "wenn er von dem Bademeister, הרמוסרה wegging (!), so legte er die Tefillin ab"; - was jedoch schon sprachlich ganz unzulässig ist; -und sicht sich hierdurch genöthigt, mehrere, ganz unnöthige Emendationen vorzunehmen). Pesik. r. Zelingebote, 44° כיון שהיה מגיע אצל האולייר היה חולצן dass. — עד יעקב תורמוסא לבשן Schabb. 47b האוליירין מביאין בלרי נשים לבי בני die Badediener bringen die Badewäsche der Frauen ins Badehaus. Bez. 32ª Kohlen, למוסרן um sie den Badedienern zu übergeben. Tosef. Kel. B. mez. cap. 2 מגרדות של אולורין (l. die Bürsten der Badediener, womit sie den Körper abreiben. — Ueber Tohar. 7, 7 vgl. אוֹרְיִיר. — 2) in Verbindung mit כלים: vestes oleariae, kostbare, von feinen, wohlriechenden Oelen durchzogene Zeuge, wie auch Kleidungsstücke u. dgl., deren ersterer man sich vorzüglich im Bade beim Einreiben oder zum Einhüllen bediente. Schabb. 114ª (zur Erklärung עס בנאים אוליירין הבאין (Mikw. 9, 6 של בנאים כלים האוליירין Zeuge, die von feinen Oelen durchzogen sind, welche aus überseeischen Landen eingeführt werden. Das. werden unterschieden

גלרבור: Mäntel, Hüllen, die gewöhnlich von rother Farbe, von לברשר: Unterkleidern, Leibwäsche, die gew. von weisser Farbe waren. Nid. 20ª dass., woselbst unterschieden werden גליבור: Hüllen, von פתורי solchen durchzogenen Tischzeugen, die gew. schwarz gefärbt waren. — Raschi hält dies ארליירין identisch mit dem ארליירין in den vorhergehenden Stellen, also ebenf.: Bademeister (בלנים); welcher Erkl. jedoch, ausser andern Schwierigkeiten (wie z. B. פתורי und das Einführen solcher Kleider ממדינת הים) noch besonders das W. כלים entgegen steht; es müsste doch dann unzweifelhaft כלי stehen. Die Emendation von Sachs' Beitr. I, p. 130 אולוורין, holovera, δλόβηρα aus όλος und vera" ist, ausser andern Unzulässigkeiten schon deshalb nicht zutreffend, weil das W. בנאים, zu dessen Erkl. כלים האוליירין beigebracht wird, hierdurch eben nicht erklärt wird.

עולם Ulam, N. pr. eines Ortes. j. Schebi. VI, 36° ob. אולם רבתא das grosse Ulam. j. Snh. X, 28^d mit. מאולם es ereignete sich bei Sobtha aus Ulam. In der Parall. bab. Snh. 64° steht: מכנוא בן אלס Sabta Sohn des Ales (?)

אוֹלוֹסְרִיקִין s. in אולוֹסְרִיקִין s. אַבְּבַּס .. אַבְּבַּס

רלף אוּלְבְּן, אוּלְבְּן m. (בּיִנְאָ von רּלף, יוּלְפָנָא). Lehre, Belehrung, eig. Gewohnheit, Uebung. j. R. hasch. IV Anf., 59^b achtet auf den Vortrag des R. Lewi, לית איפשר דהוא מפיק פרשתיה דלא אולפן denn es ist unmöglich, dass er einen Bibelabschnitt ohne Belehrung vorträgt. j. Meg. I, 71^d ob. sie erlaubten ihm etwas, שרון ליה דלא מן אולפן ohne (d. h. nicht nach der) Lehre. Genes. r. s. 80, 78° אולפן קביל er hat seine Lehre traditionell. Levit. r. s. 19, 162a חמין אולפני מה נהיר sehet, wie meine Lehre klar ist! Das. s. 3 Anf. ein Gelehrter, der namentlich viele talmud. Discussionen inne hat; vgl. הלכתא. Genes. r. s. 81 Anf. dass. j. Ber. VI, 10° un. אבוריך sie sagten: נישבוק אולפנה וניתי לן למתניתה Wir wollen die Lehre (Discussion) lassen und an die überlieferte Borajtha gehen. j. Jeb. IV, 6b ob. רבה דמתניתא רבה דאולפנא der Lehrer der Borajtha, der Lehrer der talmud. Dis-בושבורה 67ª בושבורה אכור ר' נחכון דארלפנא R. Nachman sagte im Namen der Lehre, die näml. traditionell von einem Autor auf den andern überging. (Ms. M. דאילפא des Ilpha) Genes. r. s. 7 u. ö. — Pl. j. Kidd. I, 61b ob. אילין חרין אוּלְפָּנַיִּיא diese beiden Lehren. j. Pea I, 15¢ un. dass.

אוֹלְר I m. Schneideinstrument od. Bohrer. Ar. ed. pr. erklärt das W. שקי שהוחרון בו אחריין בו אחריין שהולמוטרן, wahrscheinlich also vom gr. סְטָסֹסְּסְטָּטְ (nach Verw. der liquidae): Holz, womit man das Schreibrohr ausbohrte, aushöhlte; vgl. אַרְרָן (Rel. 12, אַרָרָן בהקולמוס das Schneideinstrument und der Calamos.

אוֹלְרָיָּא II אוֹלְרָיָּא m. Pl. אוֹלְרָיָּא (lat. oraria, sc. lintea, ἀράρια, nach Verw. der liquidae, vgl. Sachs' Beitr. II, 54) Schweisstücher, Schnupftücher. j. Schabb. VI, 8b un. צויפות (Jes. 3, 23) erklärt durch אוֹלָרֵיָּא Schweisstücher.

Din od. Din (wie שמים für שמים f. (במה) 1) Mutter. j. Jeb. XI, 11^d ob. מבר כמום לעשה מום לפעה die Mutter des Mannes wird gleichgestellt der Mutter des Weibes, d. h. die Mutter des Schwiegervaters ist hinsichtlich der ehelichen Vermischung ebenso verboten wie die Mutter der Schwiegermutter. — 2) Übrtr. Ursprung, Stamm. Tohar. 10, 8 שלה במות שמח בונע במות אם wenn es (das Reptil, das auf Blättern gefunden wurde) den Stamm des Baumes berührt hatte. Neg. 1, 5 שמות לכה לה המות שמרא שלכה לה המות אמרא שלה שלה שלה שלה שלה לה המות אמרא geblieben ist. Das. 4, 8. 9. 10. j. M. kat. I, 80° un. Ar. liest an allen diesen Stellen, die zu nr. 2 gehören: אורס אורס בונע הבא g. E.

אוֹקְאוֹא m. das zum Sauerteig verwendete Mehl, Pes. 42 מונניתא דאונא das in Fäulniss übergehende Mehl; vgl. בּוּהָה.

אֹמְאָה, אוֹמְאָה, אוֹמְאָה, Af. יְמִי אוֹנְיִי, Af. אוֹמְלָא, Af. אוֹמָר, Af. מוֹמָר, Af. מוֹמָר, Af. מוֹמָר,

אוֹמוֹלוֹנְיִיא f. (gr. ὁμολογία) eig. Beistimmung, dah. auch Zugeständniss, bes. Schriftstück, worin der Gläubiger erklärt (eingesteht), die Wechselschuld bekommen zu haben. j. Keth. IX g. E., 33° אין שם ארמרלרגייא ist denn ein Dokument des Zugeständnisses nicht da? Das. öfter.

— Pl. j. M. kat. III, 82° un. שוברים אוֹמוֹלוֹנִים (s. d.) sind Zugeständniss-Dokument zu verstehen.

אוֹמוֹלוֹנִין m. (gr. ὁμολόγημα) eig. das Anerkannte, dah. Erkenntniss, Urtel. Pesik. r. Schuba, 75^b der menschliche Herrscher כוחב מוחלובין קשה ומחליפו בממון הרבה והקבה כוחב אומולוגין (מומולוגין (מומולוגיון (מומולוגין (מומולוגיון (מומולוגיון

לוֹתְוֹ f. (gr. ἄγμος, s elidirt) gerade Reihe, Linie; bes. Furche, Beet, Schwad des Ackers. Pea 4, 5 ברתכון ואוכן ואוכן פראה מכל אומן ואוכן מאום man giebt die Armengabe (das Eckfeld, Pea) von jedem Beet, d. h. das Getreide auf dem Eckstück eines jeden Beetes muss den Armen freigegeben werden. B. mez. 7, 4 die Arbeiter dürfen essen שהליכתן מאומן לאומן שאורפול לאומן מאומן לאומן מאומן לאומן מאומן לאומן מאומן die Anfänge der Beete; vgl. אומן אומן אומן אומן אומן אומן.

אוֹמְנא ch. (=אוֹכָין) Beet, Reihe, s. TW

אלבון s. in אבלי.

הוניוֹנְיָא f. (ביִּא הוֹניוֹנְיָא ה. d., gr. δμόνοια) Gleichheit, Einigkeit. Esth. r. sv. גם רשתר 103^b, וכרלן עשר ישראל אונזרניאה ועבדו ארתן in Betreff aller (Götzen) machte Israel Gemeinschaft, um sie anzubeten, d. h. sie beteten sie allesammt an.

אביבא od. אביבא אוביבא מעלירוא אוביבא הונצא העלירוא אוביבא ווער היינגא מעלירוא אוביבא הונצא ביר אוביבא הונגא ביר אונגא ביר אונגא ביר אונגא ביר אונגא ביר אונגא ביר אונגא וויא ביר אונגא ביר אונגא

פּתְר, אְנֵוֹן eig. (=bh. אָנֶן Unheil. Schabb. 116a און גליון Ar. ed. pr. (Ar. ed. Ven. און, Agg. און, in m. Agg. אבן גליון Unheil, das auf leerem Papier niedergeschrieben ist; kakophemistisch für אָנִינְבּּלְיוֹן (syr. אָנַרְבּּלָּבּלָן, gr. εὐαγγελιον): Evangelium.

אַוְוֹנְא m. (syr. בَבُوْرٌ) Station, Nachtherberge. Stw. vgl. Bernstein Lex. Syr. "פֹּרֶ (arab. وَأَرْبَى) recepit se in locum commorandicausa".

Nas. 11° אוונא אוונא jede Station. Taan. 11° und B. mez. 29° קאונא לאוונא פר er geht von einer Nachtherberge in die andere. Ab. sar. 65° מַבְּנָהָא dass. — Dav. אַבַנְהָא und הַבּנָהָא, s. d. W

אוֹנְא II אוֹנְא Awna, oder Ona (vgl. אַכבדה וארנא) N. pr. eines Ortes. Kidd. 71b אכבדה וארנא Ar. (Agg. בגדא וארנא) Achbeda und Awna. — 2) N. pr. eines Mannes, welcher Name nur bei Nichtjuden anzutreffen war, שם מובהק. Git. 11a.

אונא Wanne, Becken, s. ארּדְכָא II.

אוֹנָאf. (=ל אוּדָלָא) Ohr. Uebrtr. אוּדָל fGit. 69^a ארנא דזיקא der Henkel eines Schlauches. Schabb. 108a ob. ארנא דחצבא der Henkel des Fasses. Chull. 59b בין אונא לאונא zwischen einem Lappen der Lunge und dem andern (wegen ihrer Aehnlichkeit mit den Ohrlappen so benannt). — Pl. Chull. אוני אוני die Ohren zu schütteln. Jeb. 60b מפיקנא לך פ' מאוניך ich werde dir den N. (die Autorität, auf die du dich stützest) aus deinen Ohren treiben, d. h. ich werde dich mit dem Bann bestrafen, so dass du ihn vergessen wirst. Chull. 105b כי אותביה באונאי als man es (das Fass) an meine Ohren setzte. Genes. r. s. 45, $45^{\rm a}$ אם אמר לך חד אוניך דחמר שלא תיחוש תריין עתיד לך פרובי wenn Einer zu dir sagt: Du hast Eselsohren, so kehre dich nicht daran, sagen es aber zwei, so bestelle dir die Halfter (φορβειά). — Chull. 46b, 47a דל ארני אית

לנאָה f. N. act. (ביר הוֹנְאָה, von יכי) das Bedrücken, Bedrückung, Uebervortheilung. B. mez. 49 fg. Das. 58 מכון ברום מאונאת דברים מאונאת שפול אונאת דברים מאונאת weit sträflicher ist die Bedrückung durch Worte (Neckereien) als die Bedrückung durch Geld (Uebervortheilung). j. B. mez. IV, 9d ob. כל הנושא ונותן במנת שאין לו אונאה יש לו אונאה שרותן במנת שאין לו אונאה יש לו אונאה שרותן במנת שאין לו אונאה שלו אונאה שוחקם. dass er für die Uebervortheilung nicht aufkommen würde, so kann der Uebervortheilte dennoch die übervortheilte Summe zurückverlangen. Dav. denom.

אוֹכָה אוֹכִי אוֹכִי .— Hithpo. übervortheilt werden. j. B. mez. IV, 9d ob. בשעה שהמוכר מהאונה בשעה שהמוכר עד חומש בשעה שהלוקח מהאונה מהאונה עד חומש בשעה שהלוקח מהאונה מחאונה wenn der Verkäufer übervortheilt wurde, so hat er das Uebervortheilungsrecht (Rückgang des Kaufes oder Rückgabe der betr. Summe), wenn die Uebervortheilung den fünften Theil des Preises beträgt; wenn hing. der Käufer übervortheilt wurde, so findet dies schon beim sechsten Theil des Preises statt. — In bab. Gem. lautet das Denom. etwas ungenau: אַנָּה s. d. W in אַנָּר אַרָּר.

אוֹנִיקְה ch. (בּוֹנָאָה בּה Bedrückung. B. bath. 22 מוֹנָאָה למא הארום שוניתא למא לפא הארום מוניתא למא לפא הארום אוניתא למא deine Kränkung von Edom. Das. אוניתן deine Kränkung. Levit. r. s. 33 Anf. (zur Erklärung des Ws. אוך, Am. 7, 7) על שורא "auf der Mauer der Bedrückung".

אונדה j. Snh. VI, 23° crmp. aus אורכה.

אונו (=bh.) Ono, *N. pr.* einer Stadt im Stamme Benjamin. Cant. r. sv. כשרשכה, 12° לוד Lydda (als feindliche Nachbarin) gegen Ono. Thr. r. sv. פרשה, 59^d dass.

 לור הא כותב את הארנה יהי enthält) רמי מתר את הארנה יהי הארנה ומי מעיד על הארנה יהי יור הא כותב את הארנה ומי מעיד על הארנה יהי של wer schreibt den Kaufbrief? Jod He (der Gottesname, Gott) schreibt den Kaufbrief. Und wer steht als Zeuge auf dem Kaufbrief? Jod He steht als Zeuge darauf.—Pl. B. bath. 52° אונית ושטרות Wechsel.

אוֹנִי אוֹן אוֹנִי אוֹן אוֹנִי אוֹן אוֹנִי f. (gr. שׁאַה, שוֹאַה) 1) Kauf, das Kaufen. j. Pes. IV, 31 b un. מיסתיוסיס die Vermiethung (μίσθωσις) ist ebenso wie ein Kauf. — 2) (=אוֹנר Kaufbrief, Kauf schein. j. Kidd. I, 60° un. בכסף על מנת לכתוב לו אוני לא קנה עד שעה שיכתוב אוני (wenn Jem. ein Grundstück) für Geld, mit dem Bemerken verkauft, dass er auch einen Kaufschein ausstellen würde, so gilt der Kauf nicht eher als bis er den Kaufschein ausgestellt hat. Genes. r. s. 2 Anf. ein König kaufte zwei Sclaven, שניהם beide mit einem Kaufbrief und für gleiche Preise. j. Taan. IV, 69^a ob. sie schickten והוון משלחין אוניתא לבר ביתיה den Kaufbrief an den Verwalter seines Hauses. In der Parall. Thr. r. sv. בלד, 61^d lies ebenfalls ארניתא st. אונר. — Pl. Genes. r. s. 84 g. E. כמה wie viele Kaufbriefe wurden אוניות נכתבו לו über ihn (Josef, der mehrmals verkauft wurde) ausgestellt! Uebrtr. Midr. Tillim zu Ps. 104 (mit Anspiel. auf אניות das. V 26) אלו האוניות ערשין לישראל וכ' darunter sind die Schuldscheine (eig. Loskaufscheine) zu verstehen, die die römischen Herrscher täglich betreffs der Israeliten ausstellen. Pesik. R. hasch. ed. Buber, 151a אוֹניוֹת רזמיות Ar. ed. pr. (ed. Landau crmp., Ag. בהניות l. בארניות) Gelder für Loskaufen und Strafgelder.

Dii M. (viell. gr. εΰνους) der Wohlgesinnte, Edle, od. εὐγενής der Edle, s. TW

אָנְטוֹס s. אָנְקַטְנִין - אָנְקַטְנִין s. אוֹנוֹסְקַאָּנִין.

אָנְיָא אוֹנְיָא wahrsch. *N. pr.* j. Orla I, 61^a ob. ר' יהושע אוניא. j. Schabb. I, 3^d un. ר' יהושע R. Josua Onja.

אונין m. pl. Fäden, Fädengebinde. (Viell. das gr. דס אויסט, nach Abwerf. des 5.) Schabb. 17^b ארנין של פשחן Flachsfäden. j. Schebi. V, 36^a un. und j. Git. V g. E., 47° dass.

אוֹנְייִקְי (?) Onjaki, N. pr. einer Völkerschaft in Kleinasien. Jom. 10° הובל זה בית אונייקר ist Beth Onjaki zu verstehen; wahrsch. jedoch ein W. אוניימי בית אונייקר Bithynien, vgl. רְּוַתְּיָרָה Ab. sar. 29° גבינת בית אונייקר die Käse dieses Landes. Tosef. Schebi. cap. 6 steht dafür בית, vgl. auch הוניקר,

אוֹנְנְא Levit. r. s. 23, s. hinter אַנוֹנְא.

ארָקא 1) Unze, s. אוּלְקּא. — 2) Hals, s. in'אר.

אוֹנְקוֹכ m. (gr. ὄγαος) Last, Schwere, schwere Masse. Tanch. Abschn. Teruma, 102b die Chajoth עומדות טעונות כל אוהו אונקום של stehen beladen mit jener schweren Wassermasse (Wolken). Das. (ל. אונקום (אונקום מל אונקום אונקום לאונקום הוא הו אונקום לאונקום (אונקום לאונקום בשל אש sie selbst aber bilden eine grosse Feuermasse. — Uebrtr. Genes. r. s. 12, 13b כל מה וכ' כל האונקום הזה בשביל מה וכ' (so richtig in Jalk. I § 18; Agg. crmp. האונקום האונקום diese grosse Masse (d. h. der ganze Erdball) wozu ist sie da? Weil "du bist der Gott, der den Abraham erwählte".

ל מוּבְקי אוּנְקי אוּנְקי, אוּנְקי אוּנְקי, אוּנְקי, אוּנְקי, אוּנְקי, אוּנְקי, אוּנְקי, אוּנְקי, κία, uncia) Unze, ein kleines Gewicht. Genes. r. s. 17, 17d R. Jose entgegnete einer Matrone, die es komisch fand, dass Gott dem Adam heimlicherweise, im Schlafe die Rippe entnommen hat, um daraus ein Weib zu bilden: אם הפקיד שאי וכ' wenn dir אדם לידך אונקיא של כסף בחשאי וכ' Jem. eine Unze Silber insgeheim aufzubewahren gegeben hat, (eine anständige Wendung für: wenn du heimlicherweise genommen hast) und du ihm eine Litra Gold wiedergiebst; könnte das wohl als Diebstahl angesehen werden! Thr. r. sv. הערר Anf., 51bc נסבון מן אונקא נסבון sie nahmen (von den Speisen) gegen eine Unze, sie nahmen so wenig als eine halbe Unze. — Uebrtr. j. Taan. IV, 68° ob. אין כל דור ודור שאין בו אונקי אחת מחשיו של עגל es giebt keine Generation, an der nicht eine Unze (ein Weniges) von der Sünde des goldnen Kalbes haftet. Genes. r. s. 29, 27^d (mit Bezug auf Hiob 22, 30) אי נקי" אונקיא אחת ביד נח, (so nach der einzig richtigen LA. in Jalk. I, 13a mit.) eine Unze (von Sündhaftigkeit) haftete auch an Noah. Wenn dem aber so ist (dass auch er nicht ganz unschuldig war), warum wurde er gerettet? (mit witziger Anspielung auf אר נקר, das dem ארנקר, ähnlichlautend, "nicht unschuldig" bedeutet). — Alle andern Lesarten: אינוניתא אונקיא (Agg.) und endlich die (תתיה od. תיניה (Ar. sv. תתיה) Emendation אינוקנתרא: innocentia (Sachs' Beitr. I, 21. 22) geben durchaus keinen Sinn. — Pl. Genes. r. s. 79 Ende (zur Erkl. von קשיטה, Gen. 33, 19) במאה אוּנְקיוֹת "für hundert Unzen"; vgl. auch אוֹקָרָא.

אוֹנְקּי f. (gr. ὄγκος, uncus) Haken. — Pl.

Kel. 12, 2 אם יש שם אוֹנְקִיּוֹח (so in den Mischna-Agg. und Ar.; Talm. Agg. ארנקליות wenn Haken da angebracht sind.

אוֹנקלִי I f. (gr. סעוֹאק, uncina) eig. gekrümmt, gebogen, bes. 1) mit Widerhaken versehene Stange (verwandt mit gr. ἀγκύλη: gekrümmt); dann auch: Widerhaken selbst. Kel. 12, 2. 3 eine mit אונקלי של פַתפּין Ar. (Agg. אונקלי של Widerhaken versehene Stange der Lastträger. Eine solche Stange trug man näml. auf der Schulter, und befestigte an deren beide, mit Haken versehene Enden die Lasten; vgl. Barten. z. St. — Das. אונקלי דרגש eine solche gebogene Stange des Bettes. אונקלי שבכחלים eine widerhakige Stange an den Wänden, zum Aufhängen der Geschirre. Teb. Jom 4, 6 wenn die Leisten zerbrochen wurden, ואונקלי שלהן קיינות und ihr Haken (hakige Stange) ganz blieb. — 2) übrtr. Ab. sar. 29° מעלין אונקלי בשבת die krummgebogene Fleischmasse (Lappen), die am Magen sich befindet, und die sich zuweilen gegen das Herz senkt, wodurch das Athmen erschwert wird, darf man (weil es gefahrbringend werden könnte) am Sabbat heben; vgl. אֹזֶלָ. — Pl. Tam. 3, 5 und Midd. 3, 5 אוֹנְקְלִיוֹת של ברזל eiserne Haken. Kel. 12, 2 s. אוֹנְקֵר.

אוֹנְקְלֵי II f. (באָקְלִי אוֹנְקְלֵי, gr. ο̈γκος) Last, grosse Masse. Tosef. Maas. scheni cap. 4 לא א ברריש על כל האונקלי אלא על (אגודה) אחת מהך er soll nicht für die ganze Masse (mehrere Gebünde zusammen) den Zehnten entrichten, sondern blos für ein Gebund. — Pl. Das. אוֹנְקּוֹלִין grosse Massen.

ר (gr. ἀγκάλη; ו steht oft zur Bezeichnung des A-Lautes, s. d. Bst.) Ellenbogen, Arm. Meg. 24^b בית אונקלי der Aermel, eig. das Behältniss, in dem der Arm steckt, vgl. בית יד. Thr. sv. בני ציון, 67b שלו שלו er dreht sich den Aermel um; als Kennzeichen, dass man zur Mahlzeit eingeladen ist. — Oft steht ארנקלי allein für Aermel; ein Gewand, das blos den oberen Körper, die Arme bedeckt, ähnlich den Kniehosen. Schabb. 120° ארנקלר ופרנדא der Aermel und der Gurt (funda). M. kat. 24^{a} מטייל באונקלי בתוך ביתו er geht in seinem Hause auf und ab im Aermel. Men. 109b Onias gelobte seiner Geliebten: אלבוש באונקלי שליכי ich werde deinen Aermel (wahrsch. auch Unterkleid, etwa Kniehosen) tragen. j. Jom. VI, 43^d ob. הלבישו אונקלה er bekleidete ihn mit

סוגקלוֹם, אוֹנְקְלוֹם Onkelos, N. pr. des angeblichen Autors der nach ihm benannten chaldäischen Uebersetzung des Pentateuchs. Meg. 3° תרגום של תורה אונקלום הגר אמירו נופי ר' אליעזר das Targum des Pentateuchs verfasste (trug vor) der Proselyt Onkelos nach der Unter-

weisung des R. Elieser und R. Josua. Ab. sara 11a אנקלוס בר קלונימוס איגייר Onkelos bar Kalonomos wurde Proselyt. Das. als der ältere Rabban Gamliel starb, שרף עליו אונקלוס הגר so verbrannte ihm zú Ehren der Proselyt Onkelos Geräthschaften im Werthe von 70 tyrischen Minen. (Die beiden ersterwähnten Handlungen jedoch werden bekanntlich in palästinischen Quellen richtiger dem Akilas, Aquila zugeschrieben. Vgl. bes. Tanchuma Abschn. שקילם הגר בן אחותו של 91. 92 אקילם הגר בן בא לארץ ישראל ולמד תורה לאחר אדריינום 'זמן מצאוהו ר' אליעזר ור' יהושע וכ der Proselyt Akilas, Brudersohn des (Kaisers) Hadrian kam nach Palästina und erlernte die Thora (die jüdische Gesetzlehre); später trafen ihn R. Elieser und R. Josua u. s. w., vgl. צַּקִרלָם u. בַּאַרְרָנוֹם. In Thr. r. Anf., 51° ist anst. בת אונקלום zu lesen, wie in der Parall. richtig steht: עקילס, vgl. אַפּקליטִין. B. bath. 99°. Toseft. Chag. cap. 3 u. ö., vgl. צעצוע.

Tohar. 10, 8. Neg. 1, 5. 4, 8. 10 Ar. liest hier überall אוס. Musaf. versteht hierunter das lat. os (אוֹס) Mündung, was jedoch unwahrsch.; richtiger scheint die LA. der Agg. אוֹס. s. d. W.

אווסוסו N. pr. für Griechenland. j. Meg. I, 71^b un. wird יון erklärt durch אורסוס, viell. ermp. aus אוובוס: Euböa.

וּסִי'ָא, אוּסִי', אוּסִי', אוּסִי', אוּסִי, אוּסִי, f. (gr. οὐσία, syrisch اڤوسِمُ () 1) Wesen, Substanz. Genes. r. s. 14 g. E. האוסיתא נובא Ar. ed. pr. sv. מוֹפָי (vgl. אוֹפָי (מוֹפָי die Substanz (der Seele) ist gut. — 2) Vermögen, Besitz, bes. Feld, Grundstück. Genes. r. s. 49, 48 b למלך שנתן אוסי לאוהבו וכ' ein Gleichniss von einem Könige, der seinem Freunde ein Feld schenkte, von dem er später einige Bäume fällen wollte. j. Taan. IV, 69^a mit. da ich gehört habe, דאת בעי מזבנא אוסיא דילך dass du dein Feld verkaufen willst. Das. wenn jener kommen wird, בייעול לאוסיא דידיה um auf sein Feld zu gehen. Thr. r. sv. צרו, 68^d dass. Levit r. s. 34, 179^b אזיל ארסיא אוסיא (Ar. liest אסרונן pl.?) gehe und kaufe uns dieses Grundstück. Num. r. s. 23, 247° ein König hatte Knechte und Mägde, רהיה משיא לעבדיו שפחות מן אוסיא אחרת ולשפחותיו עבדים und verheirathete an seine Knechte Mägde von dem einen Lande und an seine Mägde Knechte von einem andern Lande. --- Pl. Exod. r. s. 20, 120° היו לו י' אוּסִיוֹת er hatte zehn Besitzthümer. Khl. r. sv. מלא כק , אוא, או א , אוא , אוא, אוא מרי אוּקיואס, (syr. בּהְנְאָם), vgl. כ Besitzer von Gütern, bildl. für Kenntnisse. Levit. r. s. 3 Anf. מרי אסיאן (l. אוּסָיָאן) dass.

אֹנְסִי א אוֹסְיּא f. (lat. os, oris, das bekanntl. mit dem gr. ĕσσε verwandt ist) Mund, Oeffnung, Mündung; dah. auch Nasenlöcher, Nase. Schabb. 67° אקרקף דארי ואאוסי דגוריתא (vgl. קרַקף) auf dem Kopfe des Löwen und in der Nase der jungen Löwin. B. bath. 73° ein Fisch, אס באר באוסיה בינא אכלה באוסיה וננית בעליה טינא אכלה באוסיה וננית (Ar. sv. אס ליה עליה טינא אכלה באוסיה) dem ein nagender Wurm in die Nase kam, in Folge dessen jener starb. Chull. 67° באוסייה מיים כוורא ועיילי מורא (in Agg. steht באוסייה באוסייה אווסייה אווים בוורא ועיילי מורא (die Würmer) kriechen in seine Nase. Pes. 112° באוסייה לוב אאוסיא דרגא לפחרא דרגא לפחרא דרגא לפחרא באוסייה מופרא באוסיים מופרא בעורא באוסיים מופרא באוסיים מופרא בעורא באוסיים מופרא בעורא ב

אֹסִינִיסִי wahrsch. *N. pr.* eines Ortes. j. Ab sar. V, 45^b un. אילין דאוסיניסי jene Einwohner von Osinise.

אפר אופר אופר אופר s. in אפ' s. in אפ'

לארפתא f. Holzblock, Strunk. Chull. 47b ריאה דרמיא לארפתא eine Lunge, die einem Holzblock ähnlich ist, näml. in der Farbe, beim Anfühlen u. s. w. Daselbst 16a אויר ברחיב אאופתא ein Waw auf einen Holzblock geschrieben, das näml. in Folge der Adern und Ritze unleserlich ist; bildl. für eine nicht einleuchtende Ansicht. Succ. 32a אופתא vielleicht ist unter מברים (Lev. 34, 40) der Strunk einer Palme zu verstehen? — Pl. Ber. 44b אוברים אופר פרסייהא persische (d. h. grosse) Holzkloben. Git. 61a הורן חברי אופר ונחרן חברי אופר ונחרן חברי אופר ונחרן חברי אופר ונחרן חברי אופר הווים פתכא דאופר במבר הווים ein Bündel von Hölzern.

עוביא od. אוֹבְיּא f. (viell. gr. מֹסְבּכֹב, ר elid., vgl. auch יו Schaum. Ab. sar. 26° אוביא קא בישפילנא ich liess ihr Blut in solcher Menge fliessen (d. h. ich tödtete als Hebamme so viel Kinder) wie der Schaum des Flusses. Raschi: אשק'לאא éscume, écume; Ar. hält unser W. ungenau für den Pl. von אוֹפָּיא הור נקינא אופיא בירה אופיא בירה sie nahm den Schaum (vom Weine) mit ihrer Hand auf. Chull. 105° früher dachte ich, הופיא בושום נאיטותא אופיא משום נאיטותא אופיא בירה Agg. (Ar. דלא שהי אופיא משום נאיטותא wenn man den Schaum des Getränkes nicht trinke, so geschehe es aus Ekel.

אוֹבְּיוֹן m. (gr. ὅתנסט) Opium, Mohnsaft. j. Ab. sar. II, 40^d ob. אהן אופיון מכנה der Genuss des Opiums ist gefährlich.

אני (wahrsch. crmp., s. w. u.) m. pl. Befehle, Verordnungen. Exod. r. s. 28 Anf. ein Gleichniss von einem Könige, שביקש לעשות אופרמטטאטא חוץ מדעהו של אפרכוכ welcher beabsichtigte, Befehle ohne Vorwissen des Eparchs ergehen zu lassen. — Sachs Beitr. I, 170 erblickt in unserem Worte eine Corruptel aus אפרטגטאטא (gr. ἐπιτάγματα): Verordnungen.

אוֹלְּחָאָא s. in אוב Anf. — אָצְיָא s. אָצָיָא.

אוקן, אונקן אורק, אונקן, אונקן, אונקן, אורקן, אונקן, אונק

קרי (viell. gr. αὐγή) Glanz, Strahl. Cant. r. sv. זאת קומתן, 31^b den drei Männern, welche in den Feuerofen geworfen und nicht verbrannt wurden, zeigte sich das Feuer כמין wie ein Glanz; vgl. auch בַּלָּבָּב.

אוֹקיָנוֹם, אוֹקיָנוֹם m. (gr. שׁאבּמעהֹכָ, syriseh اڤومنانهُ صنين Ocean; übrtr. das Mittell. Meer. j. Chall. IV, 60° un. נינחל מצרים ועד אוקינוס von dem Strome Egyptens (Nil) bis zum Mittelmeer. Genes. r. s. 4, 6ª Gott nahm das ganze ונתנם חציים ברקיע וחציים, Wasser der Schöpfung, ונתנם חציים und that dessen eine Hälfte in den Himmel (Wolken) und dessen andere Hälfte in den Ocean. Das. s. 13, 14^b woher wird die Erde getränkt? נינירניר אוקראכרס vom Wasser des אוקינוס גבוה נוכל העולם Doceans. Das. s. 23, 24° der Ocean ist höher als die ganze Welt. Das. s. 32 Ende: die Fische während der Sündfluth flohen in das grosse ברחו לים הגדול לאוקיינוכ Meer, in den Ocean. Exod. r. s. 15, 115^a Gott trat auf den Ocean und בעם באוקיינוס והרגן vernichtete (tödtete) das Wasser. Tanch. Abschn. לכך נקרא אוקינוס ים הנית לer Chaje Sara, 29b וכך נקרא אוקינוס Ocean wird das Todte Meer genannt. Khl. r. sv. בל הנחלים, 72°. Das. 79° u. ö.

אוֹר (=bh.) hell sein, werden. j. Ber. I, 2^b un. משיאור המזרח wenn die Ostseite des Himmels hell wird.

Hif. האיר 1) intrns. erleuchten, leuchten, Licht verbreiten. j. Ber. III, 6° un. פתח פרך ויאירו דבריך öffne deinen Mund, dass deine Worte leuchten; d. h. sprich deine Lehre laut, ohne Scheu. Levit. r. s. 36, 180° בי ששרתה wer von ihm (dem Weine) מכוכר פניר בואירות trinkt, dessen Gesicht leuchtet, wird heiter. Num. r. s. 11, 212^d (mit Bezug auf יאר, Num. 6, 26) שיביט בך בפנים ניאירות ולא בפנים זעוגוות dass er (Gott) auf dich mit heiterm (lichtvollem) und nicht mit zornigem Gesichte schaue. — 2) trns. erleuchten, hell machen. j. Meg. I, 70d un. האיר הק"בה עיניהם Gott erleuchtete ihre Augen, d. h. gab ihnen Verständniss. j. M. kat. 83b ob. ein Lehrer, שהאיר עיניו במשנתו der die Augen seines Schülers erleuchtete, ihm in dem Erlernten Verständniss verschaffte. Num. r. s. 11, 212^a שיאיר עינך ולכך בתורה dass er (Gott) deine Augen und dein Herz in der Gesetzlehre erleuchte. — 3) anzünden, Feuer unterhalten. Das. יעמיד ניניך כהנים שמאירים את המזבח er lasse von dir Priester abstammen, welche auf dem Altar das Feuer unterhalten.

אוֹת (=bh.) 1) Licht, d. h. Sonnenlicht, Tageslicht. Ber. 2b ob. ביאת אורו der Eintrttt des Tageslichts, näml. am achten Tage der Reinigung, vgl. Raschi (der Einwand der Tosaphoth z. St.: es müsste dann heissen יציאת אורר oder זריחת אורו ist nicht stichhaltig, denn die Worte רצא זרח, werden blos von der Sonne [שמש], nicht aber vom Lichte [ארר] gebraucht; daher ist auch die Erklärung derselben: ביאת ארר bedeute: den Beginn des Sonnenunterganges am siebenten Tage, nicht einleuchtend; denn xz kann wiederum vom Untergange des Tageslichtes nicht gebraucht werden). j. Pes. I Anf., 27^a un. אור החמה אור הלכנה אור הכוכבים das Licht der Sonne, des Mondes und der Sterne. Uebrtr. Keth. 111b אור מורה das Licht der Gotteslehre. B. bath. 4° אורו של עולם das Licht der Welt, d. h. die Gesetzlehre, die Gesetzlehrer. - 2) künstlich hervorgebrachtes Licht. Snh. 32b שור הנר בברור חיל משתה שם ein brennendes Licht in Beror Chail (diente zur Zeit der Religionsverfolgung zum Zeichen), dass dort eine Hochzeit gefeiert werde. In j. Keth. I, 25° lautet dieser Satz: אור הנר בב' ח' שבוע הבן שברע הבן; ebenso ist der Vordersatz in diesen beiden Stellen umgekehrt, vgl. מגרוֹם und כמגרוֹם. — 3) das Urlicht, das ganz ohne Materie gedacht wurde. Num. r. s. 15, 229b הקב"ה מאירים מזיקוקי אור של מעלו החמה והלבנה unermesslich gross ist das Urlicht Gottes, denn Sonne und Mond leuchten in der Welt; woher aber beziehen sie das Licht? Von den Funken des himmlischen Lichtes. Das. גדול האור של מעלן שלא נתן ממנו לכל הבריות אלא אחד ממאה gross ist das himmlische Licht, denn allen Geschöpfen zusammen (den Lichtkörpern) ist blos der hundertste Theil davon zugemessen worden. Exod. r. s. 15, 114^d drei Dinge sind der Weltschöpfung vorangegangen: המים הרו והאש המים הרו וילדו אפלה האש הרה וילדה אור הרוח הרה das Wasser, der Wind und das Feuer. Das Wasser wurde schwanger und gebar Finsterniss, das Feuer wurde schwanger und gebar Licht, der Wind wurde schwanger und gebar Weisheit. Und durch diese sechs Geschöpfe wird die Welt erhalten: durch Wind, Weisheit, Feuer, Licht, Finsterniss und Wasser. - 4) übrtr. Heil, Glück, Glanz. Genes. r. s. 6 Anf. כל זמן שאורו של גדול קיים אין אורו so lange der Glanz des Grossen של קטן מתפרסם besteht, wird der Glanz des Kleinern nicht be-שקע אורו של עשו מתפרסם אורו Das. שקע אורו של ינקב wenn das Licht Esaus (Roms) untergegangen ist, so verbreitet sich das Licht Jacobs. — 5) Feuer. j. Chall. I, 57^d un. סרפגנרן שנעשו בארר Kuchen, die beim Feuer zubereitet wurden. Ber. 53° אור של תנור ושל כירים das Feuer vom Ofen und vom Heerde. — 6) übrtr.

der Abend, die Nacht, und zw. gew. des darauf folgenden (selten des verstrichenen) Tages. Bei dem gestrigen Abend oder Nacht dachte man zunächst an die unmittelbar daran grenzende Zeit; die Lichtzeit; daher bedeuten אוֹרָה, אוֹר, בנהר, אורהא: Abend, Nacht. Ebenso dachte man bei der Bezeichnung des gestrigen Tages an die daran grenzende Nacht; daher bedeutet (eig. Finsterniss, das Weichen des Lichtes, s. d. W.): den gestrigen Tag, gestern. Auf ähnliche Weise nannte man den Rüsttag des Sabbats oder Feiertags, wobei man vorzugsweise an den daran grenzenden (Sabbat- od. Fest-) Abend dachte: ערב שבת, ערב יום טוב, ערב שבת. — Pes. 1, 1 אור לארבעה עשר am Abend zum 14. Nisan. Das. 3ª אור לשמנים ואחר in der Nacht (vom 80.) zum 81. Tag. — R. hasch. 22^b ראינידי עבורו עבורו wann zündet man die Fackeln (als Kennzeichen der Neumonds-Verkündigung bei einem Schaltmonat) an? In der Nacht des (verstrichenen Schalttages, d. h. des 30. Tages zum 31., vgl. Raschi. Snh. 70^b dass. — 7) (bh. אורה f.) Pflanze, Kraut. Die Begriffe: glänzen und blühen werden bekanntl. im Semitischen durch ein W. bezeichnet, vgl. נָצֵץ, נָצֵץ u. m. a. Genes. r. s. 20, .21^b in der Pentateuchrolle des R. Mëir בגדי אדם אור אור אלו בגדי אדם fand man geschrieben הראשון שדומה לפיגם וכ' עור (anst. עור, Gen. 3, 21): das waren die Gewänder Adams, welche der Raute (gr. πήγα-עסע) glichen, unten weit und oben eng zus. schliessend.

הרות f. (=bh.) 1) Licht, Tageslicht. Pes. 2^b לאררה beim Tagesanbruch. j. Pes. II, 29° mit. פתח לנו ר' יוחנן פתח מאיר כאורה R. Jochanan öffnete uns einen Eingang, der wie das Licht leuchtet, d. h. durch die von ihm mitgetheilte, treffliche Halacha. Genes. r. s. 55 g. E. שמשם יוצא אורה לעולם der Berg hiess deshalb מוריה, weil von ihm das Licht (der Gotteslehre) in die Welt kam: "der Leuchtende". Cant. r. sv. כמגדל, 22ª dass.; vgl. auch אָרִירָה, אַרִירָה, woselbst andere agadische Deutungen dieses Ws. — 2) das Urlicht, das auch in der zukünftigen Welt, in der Messiaszeit leuchten wird. Genes. r. s. 3 Anf. das Licht ward vor der האורה נבראת החלה שורה וכל נבראת האורה וכ' Welt erschaffen. Das. woher wurde das Licht erschaffen? Gott umhüllte sich damit wie mit einem Gewand, wodurch sein Glanz von einem Weltende bis zum andern leuchtete. Exod. r. s. 50 Anf. dass. -Genes. r. s. $3,\,5^{\mathrm{b}}$ אורה שנבראת בששת ימי בששת המו 'das Licht, das in den sechs Schöpfungstagen erschaffen wurde, kann am Tage nicht leuchten, weil es die Sonnensphäre verdunkeln würde. Das. s. 42, 40^d אותה האורה שובראת ביום הראשון מביט בה מסות העולם ועד סופו durch das Licht, das am ersten Schöpfungstage erschaffen wurde, konnte der Mensch von einem Weltende bis zum andern schauen. — Num. r. s. 14 Anf. אני מאיר לכם אורה גדולה לעתיד לבא ich (Gott) werde euch ein grosses Licht in der zukünftigen Welt leuchten lassen. Das. Israel sagte zu Gott: אתה הוא אורו של עולם והאורה מצלך du bist das Licht der Welt und das Licht wohnt bei dir. — Als Adv. Keth. 54^a beim ersten לכאורה כשמואל רהיטא כי מעיינת וכ' Anblick kommt es (ist dies zu nehmen) wie Samuel, wenn du jedoch genauer darüber nachdenkst u. s. w. — Ar. sv. מאור hält das W für ein aram. Sbst. — 3) Pflanze, Kraut (vgl. vrg. าห์ nr. 7). Pl. Jom. 18^b אורות זה גרגיר unter למה נקרא שמן אורות שמאירות את העינים אורות (2 Kn. 4, 39) ist die Raute zu verstehen. Sie führt deshalb diesen Namen, weil sie die Augen hell macht.

אר I m. (=bh.) eig. Licht, Flamme; insbes. Pl. אוּרִים ותומים die Urim und die Tummim, die der Hohepriester an dem Brustschilde (תשך) trug und bei schwierigen Rechtssachen befragte. Jom. 73b אורים שמאירים את דבריהם sie hiessen אררים, weil sie ihre Aussprüche lichtvoll, klar angaben. Nach j. Jom. VIII g. E., 44°: שהה weil sie Israel leuchteten. Sot. 9, 12 mit dem Tode der Ersten Propheten (d. h. zur Zeit der Zerstörung des ersten Tempels) hörten die Urim und Tummim auf. j. Kidd. IV Anf., 65b (mit Bezug auf וכי אורים ותומים היו באותה השעה (Neh. 7, 65 בבית שני אלא כאדם שהוא אומר עד שיחיו המתים עד שיבא בן דוד gab es denn etwa noch zu jener Zeit, im zweiten Tempel Urim und Tummim? Es ist dies vielmehr so aufzufassen, wie wenn Jem. sagt: Bis die Todten auferstehen, bis der Messias kommen wird, d. h. er verwies sie auf ganz unbestimmte Zeit.

אוֹרְאָ ch. (ביר. אוּרביּיָא). Pl. אוּרַבְּיָא die Urim, s. TW

אוו או. (בורב, nach Verw. des Gutturals) Spreu. j. Ab. sar. II, 40^d mit. אור דשערין Von Gerste.

ארָקרא m. (für אוּרְרָא elid., vgl. אַרָר I) Haut, Fell, Balg. j. Ned. III Anf., $37^{\rm d}$ אנא חמירת נושך

כססטולא (ו. מסטולא ערמני (וווי עבד אוריה על ערמני (וווי עבד אוריה ווויה) ich sah die Haut einer Schlange, deren Balg sich über acht Masse ausdehnte.

אוֹרָות s. ארי ארי אורוותא s. אָדָר I. אורורין אוריין אורייך אורייך. אוֹרָיִיר אוֹרָיִיר.

ערי, N. pr. j. Ber. II Anf., 4a ר' חונה R. Chona Namens des R. Uri.

יוֹרָי m. Adj. ("pers. אָוֹרָי Fl. nach briefl. Mittheil.) Müssiggänger, Vagabund. M. kat. יזים אורי ואמברי יזיפתא יזים Ar. ed. pr. (Agg. רנפיל אנועברא, und unser W. fehlt) es rennt und stürzt hin der Müssigänger, und an der Fähre (מַבְּרָא, s. d.) nimmt er ein Darlehn auf; ein Klagelied der Trauer-Weiber zu an der Bahre eines verstorbenen Trägen עצל) Ar. ed. pr., sp. Ar. Agg. falsch: עצל), der nicht einmal so viel erübrigt hatte, um die Sterbekleider zu beschaffen, so dass man sie für ihn leihweise aufbringen musste. — Ar. citirt auch בי אוורי ואמברי eine Var.: אוור Pl. zu lesen, von עבר אבר שוור vgl. איבֶּרָא: er rannte und fiel unter den Hinscheidenden (welche nach dem Jenseits übersetzen), aber auf der Fähre u. s. w.

אוֹרְיָתָא, אוֹרְיִתְּא f. (syr. אוֹרְיָהָא, von ירר, Af. 1) Lehre, Belehrung, das Gesetz j. B. bath. VIII, 16° ob. בער נורשנוע נורלה דאורייא er will eine Lehre hören. j. Taan. III, 66° un. שמעין מילה דאורייתא ומתכנעין sie hörten die Lehre und wurden demüthig. j. Snh. I, 18° ob. er lenkte ihre Aufmerksamkeit auf die Worte der Lehre. j. Horaj. III עתיד לך מילה דאורייא דנשייא נפיק Anf., 47° bereite dich in einer Gesetzstelle vor, denn der Nasi kommt euch entgegen. j. Schek. עווו 47° ob. נאי אורייא חדתא שמעת welche neue Lehre hast du gehört? Das. לוגא דאוריתא das לג in der Bibel. j. Jeb. II 4ª ob. כון הרה אורייה aus dieser Bibelstelle. Taan. 4ª אורייתא קא das Gesetzstudium bringt ihn (den Gelehrten) zum Zorne, zur Aufwallung. Kidd. 71^b mein Unterricht אורייתין כשרה בנתין לא כשרן steht dir an, meine Töchter aber nicht! d. h. mein Schüler bist du gern, und doch willst du nicht eine meiner Töchter heirathen. Esth. r. sv. אי רבי אתון אורייתכון מוקרא 102^b, בהראתו לכון ברם אנן אי לית לן ממונא לית בר נש דמוקר ס לס Rabbi! euch bringt eure Gesetzkunde Ehrenbezeigung, uns aber, hätten wir kein Geld, würde Niemand achten. Schabb. 116 b der christliche Richter (פילוסופא) sagte: נון יומא דגליתון מארעכון אתנטלית אורייתא דמשה ואתיהיבת אורייתא אחריתי seitdem ihr aus eurem Lande vertrieben ginget, wurde das Gesetz des Mose aufgehoben und ein neues Gesetz (die Neue Lehre, das Neue Testament) gegeben. Als derselbe jedoch durch Bestechung andern Sinnes wurde (vgl. בָּטָשׁ), sagte er bald שפילית לסיפא דספרא וכתב ביה אנא לא לא ורייתא אורייתא אורייתא למפחת מן אורייתא אתיתי ולא לאוספא על אורייתא למפחת מן אורייתא אתיתי ולא לאוספא על אורייתא ביה ich sah die hierauf folgende Stelle des Buches (im N. T.) nach, welche lautet: "Ich bin nicht gekommen, um etwas wegzunehmen von dem Gesetze Mosis, auch nicht, um etwas hinzuzufügen" (Matth. 5, 17). — 2) die Gesetzrolle. j. Jom. VII, 44b ob. אוריא דורא אוריא שוריא עסירופים עסירו שוריא מוריא שוריא עסירופים עסירו ביה אוריא ביד וויא שוריא וויא מוריים ווויא מוריים ווויא מוריים ווויא מוריים ווויא מוריים ווויא מוריים לוויא מוריים לפווא מוריים לפווא מוריים לפווא מוריים לפווא מוריים שוריים ווויא מוריים עסירו מוריים שוריים ווויא מוריים עסירו מוריים שוריים מוריים עסירו מוריים שוריים מוריים עסירו מוריים עסירו אוויא מוריים עסירו מוריים עסירו אוריים עסירו מוריים עסירו אוריים עסירו איי

אורית, א

אוריא II Krippe, s. in 'אר.

לוריאל (Licht od. Lehre Gottes) Uriel, N. pr. eines Engels, der (vgl. TW. hv.) zu den vier Fürsten der Weisheit (רבני חכמתא) gehört. Num. r. s. 2, 184^b אוריאל בשביל תורה נביאים וכתובים שהק"בה אוריאל בשביל תורה נביאים וכתובים שהק"בה Uriel steht zur linken Seite des göttlichen Thrones, gegen den Stamm Dan, dessen Fahne zur linken Seite (im Lager) angebracht war. Warum heisst er Uriel? Wegen der heiligen biblischen Schriften, denn Gott sühnt durch ihn und bringt Israel Licht.

שוֹרָיאן אוֹרָיאן mit angeh. Nun) die Gesetzlehre. Git. 31b und 62a ניקום מקמיה מיקום מקמיה wir wollen vor ihm aufstehen, denn er ist ein Gelehrter (eig. Sohn der Lehre hh. בר אוריאן s. d.) Ber. 12a בריד רחמנא דיהיב אוריאן dass. Schabb. 31b, 88a בריד רחמנא דיהיב אוריאן מליתאי לעם תליתאי על ידי תליתאי בים תליתאי תליתאי על ידי תליתאי בים תליתאי מפוסד gelobt sei Gott, dass er die dreifaltige Lehre (Pentat., Propheten und Hagiogr.) gegeben hat dem dreifaltigen Volke (Priester, Leviten und Israeliten) durch den Dritten (d. h.

Mose, den Drittgeborenen nach Mirjam und Aharon) am dritten Tage (der Vorbereitung), im dritten Monat (Siwan).

וו אוֹרָייִן Μι m. (gr. ὄριον) Grenze, Ziel. Genes. r. s. 50 Anf. die dem Abraham erschienenen "Männer, Menschen" (אנשים, Gen. 18, 2) werden bei ihrem Eintreffen in Sodom, um es zu zerstören "Engel" (מלאכים das. 19, 1) genannt; das ist zu vergleichen Jemdm., der die Obergewalt (הגבונרא, τηγεμονία) vom Könige erhalten hat; κόω το הגיע לבית אוריין שלו היה מהלך כפגן כיון שהגיע לבית אוריין שלו היה מהלך כקאלמין bevor er an seinem Ziele (Wirkungskreis) angelangt war, ging er wie ein Landmann (paganus); nachdem er aber an seinem Ziele angelangt war, ging er wie ein Edelmann (κάλλιμος, eig. schön, vornehm). Raschi liest ארדיין, verwandt mit ארדיינ, s. d.: Sessel, Thron. Die Emendation (Sachs' Beitr. I, 172) , ברתאוריון, πραιτώριον, Palast im spät. Gebrauche" ist nicht zutreffend, vgl. auch בורתו ביין.

m. N. pr. Orjan. Esth. r. Anf., $99^{\rm d}$ אבא אוריין Abba Orjan, vgl. אַבָּא II. j. Schabb. X $12^{\rm d}$ ob. אריין בר אוריון Jizchak bar Orjon.

אוֹלְיִיר (בּיִרִיר m. (בּיִרִיר m. אוֹלְיִיר m. אוֹלְיִיר m. אוֹלְיִיר m. אוֹלְיִיר m. אוֹלְיִיר m. אוֹלְיִיר m. der die Badenden mit feinen Oelen und Salben einreibt. j. B. bath. IV Anf., 14° un. wenn Jem. ein Badehaus verkauft, מקרם הבלן מכור ומקום האורייר אינו מכור מכור מקום האורייר אינו מכור מכור מקום האורייר אינו מכור מולְיִיר so ist der Aufenthaltsort des Bademeisters (βαλανεύς, balneator mit verkauft. — des Badedieners, Einreibers mit verkauft. — Pl. Das. (l. אוֹרְיִירִין (האוֹרְיִרִירִן das Zimmer der Badediener. Tohar. 7, 7 אוֹרְיִארִין.

אורכתא B. kam. אַרְרַכְּהָא.

אר (s. in ארֹכְנִים s. in

אורלוגין, אורלוגין אורלוגין (gr. ωρολόγιον) Horolog, Stundenzeiger, Uhr. j. R. hasch. I, 57^b ob. מלך שהיה לו אורלוגין ein König, der eine Uhr hatte. Pesik. r. Abschn. Hachod., 32^a למלך שהיה לו אורולוגין שעמר בנו מסר לו אורולוגין einem Könige vergleichbar, der eine Uhr hatte, welche er seinem Sohne, nachdem er herangewachsen war, übergab.

אַןורוֹס m. (בּבְרוֹכּם, gr. άβρός) glanzvoll, schön. j. Bicc. I, 63^d un., s. אַבְרוֹכִי.

ארוסטי (gr. δοδωτόν, rosatum, oder υδρορόσατον) Name einer aus Rosen u. dgl. zubereiteten Mischung, die als Medicament, aber auch zur Speise diente. j. Schebi. VII Anf., 37bmit. אדרוסטי שרי.).

אוֹרְשִׁיגה) m. der Vogel Phönix, welchem Wundervogel bekanntlich ein unver-

gängliches oder sich stets verjüngendes Leben

zugeschrieben wird. Die Identität dieses Vogels

mit dem hbr. 57 (Hiob 29, 18) hat Delitzsch in s. Comment. zu Hiob l. c. durch unumstössliche Beweise festgestellt. - Sollte man viell. durch die talmudische Benennung dieses Vogels: zu der Annahme berechtigt sein, dass er ursprünglich eine Waldtaube war (arabisch هُرَشَاقٌ), woraus später, da ihm durch die Sage der Segen eines unvergänglichen Lebens (s. w. u.) zu Theil geworden, dieses fabelhafte Thier entstanden ist! - Snh. 108b Sem, der Sohn Noah's erzählt: אוורשנא אשכחיניה אבא רגני בכפנא א רעיא דלא חמית Ar. ed. pr. דתיבותא אל יהא רעיא דלא (Agg. אר־שינה) den Vogel Phönix (Wraschna) hat mein Vater (als er die Thiere fütterte) im Hintergrunde der Arche liegend angetroffen. Er sagte zu ihm: Woher kommt es, dass du allein kein Futter verlangest? Der Vogel antwortete: Ich sah dich beschäftigt, und so wollte ich dich

אוְרְהָא Abend, Nacht, s. hinter אוּרְה. j. Sot. I, 18^b ob. crmp., s. בָּרָת.

nicht auch belästigen. Noah sagte hierauf: Möge es der göttliche Wille sein, dass du nie sterbest!

Ψηκ (gr. ἀΐσσω) eig. etwas mit Heftigkeit thun, laut, heftig sprechen, lärmen, toben. Ber. 50° איידי דאוושו כולי עלמא לא שמעי da alle (Tischgenossen) laut sprachen, so hörte man (das Tischgebet) nicht. Das. ארישי כ"ע ברכר es schrien Alle: Barchu. B. mez. 86a נשב זיקא לארוש ברנר קנר der Wind wehte und tobte zwischen dem Gesträuch. Erub. 97b אוושא בילתא die Sache verbreitet sich, eig. macht Lärm. M. kat. 12b dass. Ber. 58a die erste Schaar (מַנְּבָּאַאַ) s. d.) ging vorüber בי כא ארושא Geräusch machend. שמער קל אוושא שמער קל אוושא שמער קל אוושא שמער ה eine ריאה דארושא als Subst. — Chull. 46 אחריחר eine Lunge, die (wenn man sie aufbläst) ein Geräusch von sich giebt; was daher rührt, dass die sie umgebende Haut (die unterste oder auch beide Häute, vgl. ריאה) schadhaft geworden ist. — Uebrtr. R. hasch. 35ª weil die Benedictionen in Masse, d. h. viel und sehr lang sind. (Ar. liest מרישר קראר als Ggs. zu נפישר קראר das.). Ned. 26 הכין נשום דאיישי ליה diese Sätze weil sie viel sind.

אושי f. (gr. ἄτξ. von ἀτοσω, fut. ἄξω) heftiger Andrang, stürmische Bewegung. j. Meg. I. 71^b ob. ראת שתים בשופי ואחת באושי ein Weib, das zweimal Blutabfluss mit Ruhe und einmal mit Heftigkeit (Andrang) hatte.

Zur Zeit der Hadrianischen Kriege und Religionsverfolgungen in Jerusalem, wiederholentlich Gelehrtenversammlungen, Synedrialsitzungen abgehalten, und woselbst auch verschiedene, allgemein nützliche Verordnungen beschlossen wurden. Cant.

r. sv. סמכוני, 13° בשלפי השניד נתכנסו רבותינו am Ende der Religionsverfolgung versammelten sich unsere Lehrer in Uscha. (In der Parall. Ber. 63b, wo dieselben Gelehrten und dieselben Verträge wie hier erwähnt werden, steht כשיכנסר רבותינו לכרם ביבנה?) R. hasch. 31b ob. das Synedrion wanderte aus: רבירבנה לאושא וכאושא ליבנה ונייבנה לאושא וכאושא von Jabne (Jamnia) nach Uscha, von da zurück nach Jabne, von da wiederum nach Uscha, von da nach Schefaram u. s. w. Keth. 49^b באושא התקינו שיהא אדם זן את בניו ואת בנותיו im Uscha verordnete man, dass der Vater seine unerzogenen Kinder ernähren müsste. Das. 50° אוכלוכא דאושא die Menschenmenge zu Uscha. Das. מרה דשניעתא דאושא der Inhaber (Kenner) der Verordnungen zu Uscha. werden auch mehrere, dort entstandene Verordnungen und Beschlüsse aufgezählt. 15^b. M. kat. 17 u. ö.

אושעיה (בושעיה) Oschaja, N. pr. eines Amoräers. Jeb. 18^b u. ö.

אָוֹשָׁר (=אָנִישָׁר (möglich, s. TW.

1) Zeichen, Merkmal, Ausgezeichnetes. Chag. 16^a (mit Anspielung auf האחה, Dt. 33, 2) שלו ברבבות שלו Ar. (Agg. ברבבות שלו) Gott ist ausgezeichnet unter seinen Myriaden von Engeln; daher verfiel R. Akiba bei seinen metaphysischen Betrachtungen (vgl. פַרָּדֶּכ nicht in den Irrthum des Acher, einen der Engel für Gott zu halten. M. kat. 25b אל הזניחנר באות מי verlasse uns nicht bei dem Zeichen des Bitterwassers, d. h. des Prüfungswassers der Sota; bildlich für die Leidenszeit des abtrünnigen Israels. — Pl. Kil. 9, 10 אוֹתוֹת הגרדין ואותות die Zeichen der Weber und die Zeichen der Wäscher, womit sie die ihnen übergebenen Kleidungsstücke zeichnen, damit sie nicht verwechselt werden. B. kam. 119b אין לוקחין כין man darf vom Färber weder Zeichen noch Muster kaufen, weil sie dem Arbeitsgeber gehören. אותות sind näml.

die Stücke, die der Färber in Gegenwart des Arbeitsgebers vom Zeuge abschneidet, um zu probiren, ob sie die Farbe annehmen; דוגמות: Proben, die man mitbringt, um anzugeben, wie die Zeuge gefärbt werden sollen. — 2) Buchstabe, Schriftzeichen. B. bath. 15a איפשר -wäre es wohl mög כפר הורה חכר אות אחת וכ' lich, dass selbst nur ein Buchstabe in dem Gesetzbuch, das Mose dem Volke übergeben, gefehlt hätte? Als Einwand gegen die Ansicht, dass Josua die letzten acht Verse des Pentateuchs ("Es starb daselbst Mose" u. s. w.) hinzugefügt hätte. Schabb. 75b אות אחת גדולה ein grosser Buchstabe. — Pl. Genes. r. s. 9 g. E. הוא מאך הוא אדם הינון אותיות דדין unter מארם (Gen. 1, 31) ist ארם (Mensch) zu verstehen, denn das eine Wort hat dieselben Buchstaben wie das andere. Kidd. 30° die alten Schriftgelehrten werden deshalb die Soferim genannt, -weil sie sämmt שהיו כופרים כל האותיות שבתורה liche Buehstaben der Schrift gezählt (die Schrift mit Zahlen d. i. mit der Massora versehen) haben; vgl. jedoch כופר כתרים לאותיות Schabb. 89° סופר er fügte Striche den Buchstaben hinzu, setzte ihnen Kronen auf. Levit. r. s. 23 Anf. שמר של der Gottesname besteht aus 72 Buchstaben. Snh. 90° ההרגה את השם wer den göttlichen Namen nach seinen Buchstaben ausspricht. Vgl. Ab. sar. 18^a Tosaf. sv. הרגה. Kidd. 71^a טם כן ארבע אותיות שם בן ארבינים טם בן טתים עשרה אותיות ושחים אותיות der vierbuchstabige, der zwölfbuchstabige, der zweiundvierzigbuchstabige Gottesname, vgl. שַׁבּ. Levit. r. s. 26 Anf., vgl. צקב. ששים אותיות שבברכת כהנים Num. r. s. 18, 236° die sechzig Buchstaben im Priestersegen. Das. die Doppel-מנצ'פך האותיות כפולים צופים אמרום buchstaben (finales) מכצ'פך haben die Seher (d. h. die Vorvordern) bestimmt. — Uebrtr. B. bath. 75° , 76° אותיות נקנות במסירה Buchstaben (d. h. schriftliche Dokumente, Wechselschulden) werden durch Einhändigung des Schriftstücks verkauft. Nach einer andern Ansicht das. משיכה, בנישיכה, durch Ansichnahme, durch Verschreibung. j. Keth. XI, Anf., 34b ob. u. ö.

heit. j. Meg. IV, 74 d ob. ארהן שבפה חביבין diejenigen (Lehren), die mündlich überliefert wurden, sind beliebter als die schriftlichen. — Nid. 47b אותר מקום jener Ort, d. h. das Schamglied. Git. 7b, 69b אותר מקום die Scham des Weibes. j. Horaj. III, 47d un. אותר האים jener Tag. Ber. 5, 4 הוהה שעה in jener Stunde. Schabb. 13b in jener Stunde. Schabb. 13b ברם זכור אותר האים לטוב fürwahr, jenes Mannes möge zum Guten gedacht werden! Snh. 13b u. ö. Levit. r. s. 22, 165c בל אותן הימים bestrafte jenen Mann. Keth. 4a בל אותן הימים die jene Tage. B. bath. 21a und ö.

אוֹרְבוּלוּת das Sitzen, s. TW·

N. pr. eines unreinen Vogels, viell. das gr. ἀτίζ, syr. τος, eine Trappenart, s. TW.

אַוְוּהְּן m. mächtig, s. TW.⇒אַוְרַהַּנְטִין, s. d.

אוותובייה, אוותובייה fem. (griech. מטמטרים) Macht, Gewalt. Genes. r. s. 25 g. E., עיקר אורתנטיא שלר seine (des Hungers) Hauptmacht. Das. s. 40 Anf. und s. 64 Anf. dass. Ruth r. Anf., 36°. Cant. r. sv. שיקר אורתנטיה ליידי למה שלמה ihre Hauptmacht (d. h. unter den sieben Namen, die Salomon führte, waren die vorzüglichsten) Jedidja, Koheleth und Salomo. Khl. r. Anf., 70d אורתנטייה 1. איתנטייה 1. איתנטייה ציקר אוותינייה 1. איתנטייה 1. איתרנטייה אורתינטייה 1. שיקר אוותינייה 1. אינתרנטייה 1. אינתרנטייה 1. איתנטייה 1. אינתרנטייה 1. א

אוותונין א. (gr. מטשלטדעק) stark, mächtig, Gebieter, Herrscher. Genes. r. s. 16, 16° פרה אוותנטין של נהרות der Euphrat ist der Beherrscher (Mächtigste) der Ströme. Das. der Ströme. Das. אובל אונתינטין של נהרות . אובל אונתינטין של נהרות ביום אונים אונים אונים אונים אונים אונים אונים אונים אונים של פולים של נפולים צולטים לוא אונים אוני

עמודין Cant. r. sv. מאוד, 19^d crmp. aus אַרְרוּנִין s. d.

אוֹתְנְיוְיְהְיּהְ ? gr. סׂססעֹיִיתְ sc. מרתיניה f. (oder אוֹתְנִיוְיִהְיּהְ? gr. סׂססעֹיִיתְ sc. מרסֹעֹיִיתְ Kleid von Leinen. j. Snh. II g. E., 20° un. R. Chanina ging zu R. Juda Nasi zur Zeit als dieser Trauer hatte; בפק לגביה לביה מביר לביה חזור ולבוש לגין דידך dieser kam ihm mit einem einfachen leinenen Mantel bekleidet, entgegen. Jener sagte nun zu ihm: Gehe zurück und ziehe dein Staatskleid an! Der Fürst muss näml. selbst zur Trauerzeit in seiner Herrlichkeit erscheinen; vgl. אַנְבִיבָּיּאָ.

אור anzünden, heizen, s. אור.

אָרָאָ od. אוְאָ m. Flussadler, Meeradler, s. TW. אין Pl. אינירא s. in 'אר.

אורב ירן der griechische Isop. Ar. liest hier wie auch in den nächstfolgenden Stellen: אזבר רוביר (ein W.); da aber unser W neben אזבר רוביר der römische Isop. אזרב מצרי der egyptische Isop un. dgl. steht, und das. bezeichnet wird durch un. dgl. steht, und das. bezeichnet wird durch ein Isop mit näherer Bestimmung, so dürfte die LA. אזרב ירן vorzuziehen sein. Mögl. jedoch, dass man später aus diesen, urspr. zwei Wörtern ein W אזברין gebildet hat. Par. 11, 7. Schabb. 109b u. ö. — Pl. M. kat. בארזים נפלה שלהבה מה יעשר איזובי שלהבה פור אם בארזים נפלה שלהבה מה יעשר איזובי wenn die Flamme Zedern ergriffen, was werden die Isope der Wand machen? bildl. für: wenn der Tod grosse Männer hinrafft, welche Hoffnung bleibt dem gewöhnlichen Menschen?

אַזוֹבְא, אַזוֹבְּ ch. (בּאוֹנב Isop, s. TW — אַזוֹב s. אַזוֹב s. אַזוֹב אַ

Tabellar, der von Station zu Station theils zu Fuss, theils zu Pferde die Depeschen Könige) überbrachte.

איוֹבְּי m. (vielleicht gr. ἔσχατος sc. τόπος) hochgelegener Ort, Erhöhung. Pl. Genes. r. s. 74, 72^d מימר מון ביה איז ביה ביה איז ביה מערין מער מער ביה איז ביה ביה מערין מער מער ביה ביה ביה מערין מער מער ביה ביה ביה ביה מערין מערין מערין מערין מערין (Erhöhungen) hat, sprich kein Geheimniss aus; weil sich näml. Jem. dort leicht versteckt halten könnte.

אוגרר) Isdagerd, N. pr. פines persischen Königs. Keth. 61° un. אזגרר מלכא (richtiger אידרבר, vgl. Rap. Erech. millin, 35°) der König Isdagerd. Seb. 19° הרה קאימנא ich stand vor dem (persischen, s. das.) Könige Isdagerd.

אַזל, nach Verw. der linguales) gehen, weggehen, entgehen. Dan. 2, 5. — Bez. 10^b (אזלר לעלמא (wofür das. 11^a הור לעלמא (wofür das. 11^a הור לעלמא, 77^d diese gingen fort. Khl. r. sv. איר לבקש sie gingen und verurtheilten sie. B. mez. 116^b wenn ein Hausbesitzer beim Vermiethen gesagt hat: עלייה זו אזרא diesen Söller (vermiethe ich dir; welcher aber später ein-

gestürzt ist), so ist er ja dahin! d. h. er braucht ihm nun keinen andern zu verschaffen. Ab. sar. 47° קמאי קמאי מדר die je ersten sind fortgegangen. Mëila 17° מדר Ar. (Agg. מדר Ar. (Agg. מדר שרה sechs Halachoth entgingen ihm (durch Vergesslichkeit). — Uebertr. Schabb. 34°. Chull. 69° u. ö. ראזרו לטעמייהו eig. sie gingen nach ihrer Ansicht, d. h. die Differenz der hier zwischen den Autoren ausgesprochenen Ansichten findet auch an einer andern Stelle ihre Begründung.

יַזְרַב s. אזדרבויי -- יַזְקַר s. אָיּוְדְּּלָןדּ

עפרית ללשון ל. (von הדר) Warnung, Verbot, Verwarnung j. Pea I, 16a ob. אוהרה ללשון eine Verwarnung vor der Verleumdung (d. h. ein in der Schrift ausgesprochenes Verbot). j. Schabb. VII, 9a un. Schebu. 19b אוהרא seine Verwarnung rührt von diesem Bibelverse her. — Uebrtr. Cant. r. sv. שהרא, 30a אורא אורא, s. אוהרה אורא, s. אוהרה לכם לאוהרה (אור און און אורא, s. אוהרה לכם לאוהרה (אור און אורא, אור לורא שנייכן ואילן יוהירו להם שמיכן ואילן יוהירו להם שמיכן ואילן יוהירו להם warnen. Levit. r. s. 18 g. E. dass. (der Comment. fasst es=אוהרה: Gift auf.) — Pl. j. Jom. VIII, 45a mit. יוהרא drei Verwarnungen, Verbote.

ענית, אוֹאָ, anzünden, heizen. Dan. 3, 19. 22. — j. Ter. VIII g. E., 46° הרה ההיא בי בני es war dort ein Badehaus, welches er (Diokletian) sieben Tage und sieben Nächte hindurch heizen liess. Khl. r. sv. אוֹרָיה משרה ושירה ושירתה דהרון אוֹרִין בהון männliche und weibliche Dämonen, welche sie (die Badehäuser) heizten. Cant. r. sv. הנה מעותו, 19° und Num. r. s. 11, 211° dass.

Ithpe. אָהְוֹּרִי (contr. aus אָהְאָדִּי (פּרפּגּ r. s. 63, 61^d קלרון אנא דיתזון בי בני תלתא יוביר (Ar. ed. pr. sv. ז [זז] liest דרתזון בי בני תלתא, Pe.) ich befehle (אבאָצּישׁט גּוֹשְׁוֹ), dass sie drei Tage hindurch das Badehaus heizen sollen. (Viell. jedoch pass. "dass die Badehäuser geheizt werden".) Das. אַלוּן ואַתזון בי בני בני בני בני בני Badehaus (vgl. jedoch die parall. St. im Pe., wonach die Heizung sie ben Tage dauerte).

יוִי und איוֹיא s. in 'א.

ליי, s. d. W., א prosthet.) verachtet, werthlos sein, werden, zu Grunde gehen. j. Dem. III, 23b un. הגרברא מיבלא מיבלא מיבלא מיבלא שות das Holzbündel des Mannes geht zu Grunde, wenn Jeder davon einen Span nimmt. j. Ber. VIII, 12a mit. אזילא ההיא דרב ושמואל ser. VIII, 12a mit. אזילא בהיא דרב ושמואל sollte etwa diese Halacha unbeachtet zu lassen? j. Snh. X, 28a un. הוא אזילא הרא ווא sollte etwa diese Halacha unbeachtet bleiben? Jeb. VIII, 9c un.

דר' הרנא ed. Amst. (ed. Krot. ארזלא crmp.) wie, soll etwa der Ausspruch des R. Huna nicht angenommen werden, eig. verachtet sein?

יכר אין פֿרָהf. (=bh.) das Andenken; insbes. aber 1) das Erwähnen, an etwas Erinnern. j. Ber. V, 9b mit. אזכרה שהיא מריות das Erwähnen (des Regens in der zweiten Benediction des Achtzehngebetes), welches blos zum Preise Gottes geschieht. Meg. III, 74b ob. שתהא אזכרתן קודם לעשייהן das Erwähnen des Wunders am Purimfeste muss vor dem Begehen dieses Festes geschehen. --2) übertr. der Gottesname, das Tetragramm, eig. wohl: das Erinnerungszeichen, da man letzteres nicht aussprechen darf. Num. r. s. 2 Anf., 183° die Schulkinder מראים את האזכרה באצבע zeigen auf den Gottesnamen mit dem Finger. אדם מנית ידו על האזכרה 13b, הביאני man legt die Hand auf den Gottesnamen. Das. das Kind geht über התינוק נידלג על האזכרה den Gottesnamen weg. — Pl. Jom. 8a שיש בהן die Tefillin, in welchen die Gottesnamen oft vorkommen. j. Ber. III, 6° mit. j. Schabb. XVI, 15° un. הגליונים וסיפרי מינין אית תני קודד אזכרותיהן ושורפן אית תניי תני שורפן הן דאזכרותיהן Betreffs der Evangelien und der Bücher der Häretiker, schneidet man nach einer Ansicht die darin sich befindenden GN. aus und verbrennt sie; nach einer andern Ansicht verbrennt man sie sammt den GN. Schabb. 116^a dass. j. Taan. II, 65° ob. das Achtzehngebet כנגד ist gegen das 18 Mal י"ח אזכרות שכתוב בחבר vorkommende Tetragramm im 29. Psalm (das W. אל wird nicht dazugerechnet). Das. das Siebengebet an Sabbaten und Feiertagen כנגד ז' אזכרות ist gegen das 7 Mal vorkommende Tetragramm im 92. Psalm. Num. r. s. 2 Anf. י"ח אזכרות שכתובות בשמע ישראל 18 Mal steht das Tetragr. in dem Abschnitt Schema (und den dazu gehörenden 2 Abschnitten, Keriath Sche $m\bar{a}$, Dt. 6, 4-9. Das. 11, 13-21 und Num. 15, מתחלת הספר ועד .Genes. r. s. 20 Anf עמן שבעים ואחת אזכרות vom Anfange des Buches Genes. bis hier (das. 3, 15) steht das Tetragr. 71 Mal. M. kat. 26^a u. ö.

קול II (בְּאַרְזָל bh. אָזַל Ez. 27, 19 בְּיִבּוֹר spinnen, weben. B. mez. $24^{\rm b}$ קיבורא דאזלוי der Knäuel, an dem die Spinner gesponnen haben.

אור s. in אורל s. מורל

אַוְלוֹיְא m. Adj. der Spinner, Weber. Pl. B. mez. 24^b אַלוֹיִר, s. d. Verb.

אֹבְוְאִבְּיֹא richt. אֹבְיְאִיאָ f. (gr. αίμασιά) Dornstrauch. Tosef. Kil. cap. I אין מרכיבין man darf nicht eine Gurkenpflanze auf einen Dornstrauch pfropfen.

אוֹרְבְּיָא f. Name eines Gefässes. Pl. Tosef. Kel. B. bath. cap. 5 שירי מרוְבְּיִנְאוֹת die Ueberreste dieser Gefässe.

 denden Werkzeug und heilt durch ein Pflaster; Gott hing. heilt mit demselben Gegenstande, womit er verwundet hat. Levit. r. s. 18 Ende dass.

ז'וטר j. Schebi. IV, 35° mit. praet. von יובור s. d. אַנְמֵרְנְדָא, אָנְמֵרְנְדָא, אוֹמָרְנְדָץ, אוֹמָרְנְדָץ m. (syr. וּמֵרָנְדָא = τειτειτ, gr. σμάραγδος) Smaragd, s. TW

זרך, זִירְשָׁן (בּוֹיָן, אָוֹיִן sich bewaffnen, und אַזיכָא m. Waffe, s. TW.

להן f. (von אונגי) Speisevorrath, Magazin. Pl. Tosef. Schebi. cap. 7 ארוכיות של die Speisevorräthe von Maon.

 $f. \; (= \mathrm{bh.} \;$ אָנֶן, $ch. \;$ אונָן, $\mathrm{s.} \; \mathrm{d.}) \; 1)$ Ohr. B. kam. אוון של מטה לas Ohr des Menschen (eig. von unten, im Ggs. zu Gott). j. Schabb. I, 3b ob. und VI, 8b ob. הלבלר בקרלמוס שבאזכר der Schreiber (libellarius) mit dem Schreiberohre an seinem Ohre. Das. הצבע בדוגנא שבאזנו השולחני בדינר שכאזנו (in bab. Schabb. 11b: שבצרארו, vgl. auch דוּגְּכָּוּא) der Färber mit der Probe (des gefärbten Zeuges) an seinem Ohr; der Geldwechsler mit dem Denar an seinem Ohr. j. Meg. IV, 74d ob. אין שני קולות נכנסים zwei Stimmen dringen nicht in ein Ohr, d. h. sie können nicht gleichzeitig gehört werden. j. Kidd. I, 59^d mit. תבא האזן ותירצע '⊃¬ das Ohr (des hbr. Sklaven, der länger als sechs Jahre dienen will) soll durchbohrt werden, weil er nicht befolgen will, was jenes gehört hat: "Die Israeliten sind meine Knechte," vgl. הוֹמֶר. — 2) übrtr. Henkel eines Gefässes. j. Ter. VIII, 45^d un. אזן חבית der Henkel eines Fasses. j. Schabb. VIII, 11b ob. לעשות אוזן לקפיפה einen Henkel für einen Korb anzufertigen. Cant. r. Anf., 3^d (mit Anspielung auf אָדָּל, Khl. 12, 9) die Gleichnisse, Sprüche, die Salomo dem Gesetze hinzugefügt hat, sind einem Kessel mit heissem Wasser zu vergleichen, רלא הדיה לו ארזך der keinen להטלטל ובא אחד ועטה לו אוזן וכ' Henkel zum Fortbewegen hatte, da kam Jem. und brachte daran einen Henkel an, und so konnte der Kessel vermittelst des Henkels hin und her bewegt werden; vgl. Erub. 21b לכפיפה שאין לה אזנים אזנים - Pl. Khl. r. sv. גם במדעד, 95b לכרחל die Wand hat Ohren; bildl. für unsichtbare Hörer. Levit. r. s. 32 Anf. אזנים לדרך der Weg hat Ohren und die Wand hat Ohren; vgl. ארוָבָּר. j. Schabb. VII, 10° un. אזנים של דיסקיא die Henkel eines Doppelsacks. Thr. r. sv. בכה, $54^{\rm a}$ קופה של ארביה ein Behältniss mit vier Henkeln. — 3) die fleischigen Theile des Herzens, die den Lappen des Ohres ähnlich aussehen. Ab. sar. 29° אונקלי Ar. (Agg. אונקלי, s. d. W.) man darf die Lappen des Herzens (die sich gesenkt haben, wodurch das Athmen verhindert wird) am Sabbat wieder heben. (Ar. sv. כועל versteht darunter: Adern, die mit dem Ohr in

Verbindung stehen). In den Parall. j. Schabb. XIV, 14^d ob. und j. Ab. sar. II, 40^d ob. steht dafür בנות אזנים.

אוייגק א m. Aufwand, Kosten. B. bath. 6b חוmm den zur שקול אוזינקא ועבדיה את כוליה Verausgabung erforderlichen Aufwand und verfertige den ganzen Bau.

אוֹנִיכָּן m. Schatz, s. TW Mögl. Weise ist unser W.=ארוַכי: Magazin.

יִרָּבְ m. pl. eine Bienenart, s. TW., vgl. יָרָק.

אַלָּאָ (=בְּוַק, הָעַשְׁק) verbinden. Khl. r. sv. ich muss mir den אזיק לרישי 89^d, מי כהחכם Kopf verbinden.

אָיוָקבָּא, האָיוָקבָּא, אייִוּקבָּא, אַיוָקבָּא, אַיוִקבָּא, f. (gr. σκάφη, σκάφος) Schleppkahn. Tosefta B. bath. cap. 4 wenn Jem. ein Schiff verkauft, לא את האדקפא so ist der Schleppkahn und der Sumpfkahn noch nicht mitverkauft. j. B. bath. V Anf., 15° האסקופה והביצית (l. האסקפה).

אַב (=bh., syn. mit אַכר) umbinden, umgürten. — Hithpa. sich umgürten. Trop. Ber. 16b הְתָאַזֵר בחנינותך umgürte dich mit deiner Gnade.

7118 m. (=bh.) Gurt, Gürtel. j. Schebu. VI g. E., אזרר גדול ein grosser Gurt. M. kat. 14a איזורו מוכיח עליו sein Gurt zeugt für ihn, d. h. wenn Jem. blos ein Hemd hat, so darf er es an den Mitteltagen des Festes ausziehen und waschen, denn dadurch, dass er den Gurt am nackten Leibe (oder: dass er den Turban um den Leib gebunden) trägt, weiss Jeder, dass er kein anderes Hemd hat. - Pl. Genes. r. s. 100, 98d אַזוֹרֵי מתניהם התירו die Gurte ihrer Lenden lösten die Egypter, als Zeichen der Trauer um Jakob.

ארוון ch. (ביוור Gurt, Gürtel. j. Sota I, 17 b ob.(?) נסבית איזורא דברי ואיזורי דחמוי. Richtiger j. Pea VII, 20^a un. und Num. r. s. 9, נסבית אזורי ואזוריה דברי ואזוריה דחמריה 202^d ich nahm meinen Gurt, den Gurt meines Sohnes und den Gurt seines Esels.

Spierlingsbaum. Tosef. Kil. cap. 1 היו מרכיבין sie pfropften das Reis eines Apfelbaums auf einen Spierlingsbaum.

זרת m. (=bh., von זרת, s. d.) Eingeborener, indigena. Succ. 27^b u. ö. — Pl. Sifra Abschn. Emor g. E. נשר אָזְרָחִים die Frauen der Eingeborenen. — Fem. Succ. 28° נשים die in Israel geborenen Frauen.

אָוַרָעָא f. (hbr. אָזְלעַ) Arm, s. TW.

אָלְתַּוְוֹרָא f. (אָסַתַּוְורָא) Fuss, s. TW.

TN I m. (=bh.) Bruder, Verwandter, Stammgenosse. Meg. 11a אחיר של ראש "Ahaswer" (als Composit. של ראש er war verbrüdert, gleichgesinnt mit jenem Oberhaupte, näml. Nebukadnezar. — Pl. Genes. r. s. 89 Anf. (mit Anspielung auf קאחר) wenn die Jahre fruchtbar sind, הבריות נעשין אחין אלו so werden die Menschen Brüder (befreundet) mit einander. Das. s. 99, 97d Simon und ולא אחים ליוכת Lewi mit Be- אחים דפחתא zug auf Gen. 49, 5, vgl. das. 34, 25 אחר דרנה) "Brüder" der Niedrigen, aber nicht Brüder Josefs; d. h. ihrer Schwester Dina, die sich vergangen hatte, nahmen sie sich an, den Josef hingegen verkauften sie. Pes. 50° שנר אחין דלרק Ar. sv. הרג (Agg. הרגי לוד) die zwei Brüder aus Lydda. Eine Kaiserstochter soll man näml. erschlagen gefunden haben; weshalb alle Juden hätten getödtet werden sollen. Da gaben sich zwei Brüder in jenem Orte (Schemaja und Achija, vgl. Taan. 18b) als die Mörder an, weshalb sie allein hingerichtet wurden. Cant. r. sv. מי יתכך שני אחים 32b שני xwei Geschwister, d. h. Bruder und Schwester.

ארנה, ארוא, ארא, ארא, ch. (syr. ארא) Bruder, Verwandter, s. TW — Pl. Jeb. 65b un. יהורה Juda und Chiskija waren Brüder, Pasi und Tawi Schwestern; jene sowohl als diese waren Zwillinge, Kinder des R. Chija. j. Jom. VI, 43d mit. אחרנך שומצי unsere Brüder.

אַתוֹרָה Schwester, s. hinter אַחַוֹרָה.

TI Interj. 1) (=bh.) Ausruf des Schmerzes: ah! ach! Meg. 11 מחלרום אווערום או

אָרְאַ Acha, N. pr. Arach. $22^{\rm b}$ רבי אחא רבי R. Acha, der Tempelfürst.

ערואי Achai, N. pr. wahrsch. eines Saboräers, vgl. ברבינו הוהרו ברבינו אחאי ברבינו אחאי הוא ברבינו הגולה הוא seid ermahnt, die Lehre unseres Lehrers Achai zu befolgen, denn er erleuchtet die Augen der Exulanten.

אַרְבֵּי m. (contr. aus אחראבא) Oheim, patruus. Jeb. 21^b דבי אחבי רבה Ar. (Agg. רבי דודי), vgl. אָרְבָּא, s. auch TW. sv. אַרְבָּא.

קרות m., הוא f. Numerale (= bh.) einer, eine (eines). Levit. r. s. 27, 171° הן לשרן רוכי הקב"ה אומה אחת אמש לי מארמורה הוא הדולם das W. הן (Jes. 41, 24) ist das gr. $\tilde{\epsilon}$ v, Gott sagte: Eine (einzige, auserwählte) Nation

seid ihr mir unter den andern Völkern; vgl. דרר, הר Kidd. 50b fg. בבת אחת auf einmal, vgl. wenn Jem. המחליק מאחת יד 3, 3 Wenn Jem. (die Zwiebeln) ausreisst zu einem Behufe, d. h. um sie insgesammt aufzuspeichern oder insgesammt zu verkaufen. Ber. 61b דל אחת כמה רכמה (Abbreviat.: עמבר wörtl.: über eines wie viel und wie viel, d. h. um wie viel mehr! Das. 63b u. ö. — Sot. 8a אין משקין שתי סוטות כאחד man giebt nicht zweien Sototh (des Ehebruchs verdächtigten Frauen) zu gleicher Zeit (auf einmal) das Prüfungswasser zu trinken. Num. r. s. 9, 201° u. ö. — Bez. 3 b . . (für beide Geschlechter) sowohl, als auch. Tem. 2a אחד אנשים ואחד נשים sowohl Männer, als Frauen. Das. 29b אחד זונה כותית ואחד זונה ישראלית sowohl eine nichtisraelitische als auch eine israelitische Buhlerin. Chull. 2ª fg. j. Keth. V, 29^d ob. אחת זו ואחת sowohl die eine als auch die andere. Schebi. 1, 3 u. ö.

לתה, אחרא (syr. אחר, hbr. אחרא, s. d.) 1) greifen, ergreifen, fassen. Pes. 111b אחרא ליה es überfällt (erfasst) ihn ein Geist, d. h. Dämon, Krankheit. — 2) verschliessen, einschliessen. Snh. 26a אחריה לדשא er verschloss die Thür. Ab. sar. 70a dass. Part. pass. Genes. r. s. 38, 36d (mit Anspielung auf hbr. אחרים, Gen. 11, 1) ודברים אחרים geschlossene, d. h. verheimlichte Dinge.

Ithpe. verschlossen werden, sich verschliessen. Chull. 52b אַתְּחִיר רְשֵׁא בַּאפִיה die Thür verschloss sich vor ihm; s. auch TW.

אַרוֹרְה f. Besitzergreifung. Meg. 6 מגרל שד Ar. (Agg. מגרל שר) die Besitzergreifung, Einnahme des festen Thurms. Nach Ar.: Dämonenthurm; s. auch in 'אחר'.

אַרְּדְּחַרְאָ f. (=hbr. אַחּרְּהָה s. d.) Besitzung;

श्रीष्ट्रं f. (syr. $i^{\circ}_{\bullet}$ ं) Riegel;

אַחְדְּחָוֹא f. Fangeisen;

אוֹחְדְּהָא f. (von הוּר=אחר) Sinngedicht;

אֹרְוְדְגָּא m. (syr. וֹבְיּבֶר) Macht, s. TW.

אַרוְדְבּוֹי Achadboi, N. pr. eines Amoräers (eig. Vatersbruder אחדראבא). Chull. 113b. Kidd. 65b u. sonst.

אחר s. אחר Davon

דוֹתְבּל (=bh., syr. לְבַבּל) Brüderschaft, Brüderlichkeit. j. Ber. I, 3° mit. השוכן בבית מלום ורעות מדה יטע ביניכם אחוה ואהבה שלום ורעות der in diesem Hause (dem Tempel) wohnt, gebe euch Brüderschaft, Liebe, Frieden und Geselligkeit! Das. IV, 7d un. R. Jochanan pflegte zu beten: Es sei dein göttlicher Wille, שתשכן dass du in

unserer Wohnung Liebe, Brüderlichkeit, Frieden und Geselligkeit weilen lassest! Snh. 58b באחרות באחרות באחרות באחרות וואר באחרות באחרות וואר באחרות ו

אָרוֹת (=bh.) Schwester. Jeb. 1, 1 fg. — Pl. Das. 3, 1 fg. אַרִיה Schwestern.

אַתְּבֶּה (בְּהָבָּה, nach Verw. von ה in ה und ב in ה, eig. Liebe) Achwa, N. pr. j. Jeb. VIII, 9b° ob. רב ארא בר אחוא R. Ada bar Achwa. In bab. Gem. steht gew. dafür ר' ארא בר אהבה. Mögl. Weise jedoch ist unser Wort בּחָרָה zu nehmen.

אָרְוּיְהָּא f. (hbr. אָהוּיִּ) Wiesengras, Ried, s. TW. מוֹרָלּ f. (von חור die Anzeige. Dan. 5, 12. אָרְוּיְרָא f. (von חור das Belehren, die Belehrung, s. TW.

אַדְוּנְאָ m. (בּאִדְּוּאָ, mit angehängter Silbe מּבְּרָאָם) Gras, Viehfutter. j. Ber. VI, 10° un. הב קיא gieb Gras (Futter) den Ochsen. Schabb. 20° wird das hbr. האה erklärt nach einer Ansicht durch מחרוכא: Ried, Stauden, Binsen, die getrocknet, zur Unterhaltung des Feuers dienen; nach einer andern Ansicht durch ארונה אוד, באַדְרָבָּה Agg. s. בּאַדְרָבָּה Das. b wird ארונה מרונה אורונא אחרונה (אחרונא) eine Weiden- oder Bastart, die als Docht dient.

eine Baumfrucht, Pflaume oder dgl. j. Ber. VI, 10b un. und c ob. der Wirth setzte den Gelehrten vor פרגן אַרְנַיִּרָא gekochte Küchlein, Pflaumen und Lauch. Sie überlegten nun hinsichtlich des Verfahrens beim Segenspruch. (Nach rabbinischer Lehre näml. muss dem Genuss einer jeden Speise ein Segenspruch vorangehen, u. zw. vor dem Geniessen der Erdfrüchte: ברא פרי הארמה, der Baumfrüchte: שהכל נהיה בוברו Jedoch genügt der hier zuerst genannte Segenspruch auch für Baumfrüchte [da sie beide von der Erde abstammen], und

der zuletzt genannte für alle Speisen). על קפלוטה דו פטר אחוניתא ולא פטר פרגיתא נברך על קפלוטה דו פטר אחוניתא לא פטר לא דין ולא דין אוא אוניתא לא פטר לא דין ולא דין של Sollen wir etwa den Segen über den Lauch sprechen, worin die Pflaume (als Baumfrucht) mit inbegriffen ist, nicht aber das Küchlein (worüber griffen ist, nicht aber das Küchlein (worüber den Segen sprechen, worin aber die Andern zwei Arten nicht mit inbegriffen sind? j. Dem. II, 22d ob. אחוניות wahrsch. dass.

にない (=bh.) 1) ergreifen, festhalten. j. Ber. IV, 8b un. אם יש לו כוי לאחוז בחמורו wenn er Jemdn. hat, der ihm den Esel festhalten wird. Schabb. 100° אחזתר הורות der Wind erfasst es. Ab. sar. $36^{\rm b}$ הנח דברי ואחוז דברי $^{\prime}$ nasse meine Worte bei Seite nnd halte die Worte des R. Chija fest. Schabb. 120°. j. Jom. II 39° ob. שנשיאחוז האור ברובו wenn das Feuer (das Opfer) den grössten Theil erfasst hat. Schabb. 20a. j. Schabb. XIX g. E., 17 b un. אחזתו חמה wenn das hitzige Fieber es (das Kind) erfasst hat (In bab. Schabb. 137° steht dafür הלצתר). j. Jeb. VIII, 9° ob. dass. Snh. 27° ארחזין מעטה sie halten fest an den Handlungen ihrer Eltern, d. h. sie ahmen sie nach. — Part. pass. in act. Bdt. (=bh.) Exed. r. s. 46, אחוזים ביריו Aharon und die 70 Aeltesten אחוזים ביריו משר משר hielten die Hände Mosis fest. — 2) übrtr. befallen, sich Jemandes bemächtigen, über ihn Gewalt ausüben. Bech. 33b אחזר כם eig. das Blut erfasste ihn, d. h. er bekam einen heftigen Blutandrang, Blutsturz. j. Pes. I g. E., 28b מחודת ein Thier, das vom Blutandrang befallen wurde. Chull. 58b dass. j. Schabb. XIV, 14° un. אחזתר ערן Augenschmerz befiel ihn. — Snh. 65b wird das hbr. מערכך (Dt. 18, 10. 14) erklärt: זה הארחז את הערכים Jem., der das Auge durch Blendwerk täuscht; eig. darüber Gewalt ausübt, dass es Dinge nach dem Willen des Zauberers sieht. j. Snh. VII g. E., ער ass. (vgl. TW sv. אָחַל, syr. [ער אַבּגֿן).

Nif. (=bh.) ergriffen, festgehalten werden.
j. Taan. II, 65^d ob. Abraham sah den Widder, באילן זה וניתור ריוצא נאחז בחורש נאחז במבך וכ' dass er von einem Baume festgehalten, sich losmachte und entkam, ferner von einem Zweige und vom Gebüsche festgehalten, ebenfalls entkam; worauf Gott zu ihm sagte: כך עתידים בעונות ומסתבכין במלכיות so werden auch deine Kinder bald von Sünden festgehalten, bald aber auch von grausamen Regierungen ergriffen werden.

Hif. הַאָּחִדין causat. vom Kal. Schabb. 19^b בְּאַחִדין אַת האָרוּ (Ar. sv. זה liest מחזיך כחזיך במחזיך (Ar. sv. זה liest במחזיך כחזיך (במחזיך Schabb. II Anf., 4^c un. steht ebenf. רְבְּחִדִּיך (die Holzstücke) erfassen, d. h. zündet sie an, bringt sie zum Brennen.

בּתְּדְהָּלָּה (=bh. מְּתְּדָה) Besitzthum, eig. das als Eigenthum Erfasste, Erworbene. j. Chall-IV, 60° ob. אחרוה lies החרוה. j. Kidd. I 60° ob. יקצע פלרני ניאחרותר jener N. wurde von seinem Besitzthume abgeschnitten, vgl. קצעה.

মন্নানাম ch. (ভানাম) Besitzthum, s. TW

אַרְהְטָא m. Adj. (von מְהָה, vgl. auch יַהְטָּא m. Adj. (von הָה, vgl. auch הרה) sündhaft, Sünder. j. Taan. II, 64° ob. הרה בלישניה er war sündhaft mit seiner Zunge, d. h. ein Verleumder.

אָרָ, אוֹרְאָ denom. (von אָּב; vgl. Fleischer Nachtr. zu TW I, 418a) verbrüdern, vereinen. Part. pass. Num. r. s. 13, 117d מירדיר sie (die Israeliten) sollen mit ihm (Gott) vereint sein.

Pi. אָרְהָה vereinen, verbrüdern, dah. auch: zus. nähen, anheften. j. M. kat. III, 82b ob. die in Folge eines Todesfalls naher Verwandten (mit Ausnahme der Eltern) zerrissenen Kleider (mit Ausnahme der Eltern) zerrissenen Kleider שלש ל לאחר שבעה ומאחה לאחר שלשה darf man heften (durch weit auseinander stehende Stiche) nach den sieben Trauertagen, aber fest zus. nähen erst nach 30 Tagen. Genes. r. s. 39 Anf. אברהם שאיחה את כל באי העולם alle Weltbewohner (durch die Bande der Religion) vereinigt hat. Das. אברהם שאיחה את כל באי הקרע שווא שאיחה את ישראל להקב"ה. 33a dass. Exod. r. s. 40 g. E. אחרת ישראל להקב"ה. 33a dass. Exod. r. s. 40 g. E. שאיחה את ישראל להקב"ה. Israel mit Gott vereinigte.

Hithpa. und Nithpa. vereint (zus. genäht) werden, sich vereinigen. j. Kil. I, 27° ob. und ob. zwei Kerne von zwei verschiedenen Fruchtarten, die zus. gepflanzt wurden, בְּלְמַאִּדְרְן) vereinigen sich und es wird daraus eine Mischpflanze. j. Schebi. II g. E., 34° un. אם נהאחה אם wenn das Kraut (das getrennt wurde) sich eint, zusammen wächst. j. Orla I, 61° un. שמא השרישה הילדה ער שלא vielleicht hat die junge Pflanze Wurzeln geschlagen, bevor sie sich mit der ältern vereinigt hat. Genes. r. s. 68, 67° Jacob sagte: אם בּיִהְאַחוֹה הֹן שׁכִים עשר אַבְּיִרם wenn die zwölf Steine sich vereinigen werden, so bin ich gewiss, dass ich zwölf Stämme

erzeugen werde. Cant. r. sv. מני ישוה, 25° die Israeliten, שנתאחו לי בנוצרים בשתי מצוות welche sich in Egypten mit mir vereinigten durch zwei Gebote, näml. durch das Blut der Beschneidung und das Blut des Pesachopfers. Pesik. r. Hachod., 29° dass. M. kat. 26°.

ארו ch. Pa. אַהִי (איַהָה (איַה ch. Pa. אַהי) vereinigen, s. TW.

איחוי m. N. act. das Zus. nähen, die Naht. j. M. kat. III, 82° un. 83° ob. אי זהר איחוי אידור מארוני מארן מקומו ניכר was ist unter איחוי zu verstehen? Wenn die Stelle, wo das Kleidungsstück zerrissen war, infolge der festen Naht nicht mehr kenntlich ist. M. kat. 26° איחוי אלכסנדרי die alexandrinische (unkenntliche) Naht.

תוּר (בוּר יִרָּה (חוּר von תוּר, Räthsel. Pl. Dan. 5, 12 אַחידָן.

אָרָיִּי m. (=bh., syr. בְּיֵבֶּיְי) Achija, N. pr. mehrerer Personen in verschiedenen Zeiten. Nid. 61° סיחון ועוג בני אחיה בן שמחזאי Sichon und Og waren die Söhne des Achija des Sohnes des (Giganten) Schamchasai. — Schek. 5, 1 אחרה על הנסכים Achija war der Tempelherr, der über die Trankopfer gesetzt war. — Ber. 63^b wenn unsere Brüder in der Diaspora euch kein Gehör geben sollten, יעלו להר אחיה יבנה מזבח so mögen sie sich doch nach dem Berge (wahrsch.: dem Aufenthalt der Samaritaner, Garizim) begeben; Achija (ein dort hervorragender Gelehrter, Priester) möge einen Altar aufbauen und Chananja (als Levite) auf der Harfe spielen (vgl. הלכרה); d. h. wenn sie die palästinischen Verordnungen nicht befolgen wollen, so wäre es besser, dass sie sich ganz vom Judenthume lossagten. — M. kat. 20^b רבי חייא לחור ורבי אחייה לחור R. Chija ist ein anderer und R. Achija ein anderer, d. h. אייה ist zwar verkürzt von אחרה, jedoch zur Bezeichnung einer andern Person.

מְחֵיוֹתְאָ f. (von תרים) das Wiederaufleben, Beleben der Todten, s. TW.

אַרְוּנְיִירָהא s. אַרְוּיִגִּיוֹרֹג.

פות (von המר) eig. brennender, d. h. Edelstein, s. TW.

אַרְבְּיהָ m. (verwandt mit hbr. הַנֶּמָת) Behältniss, Kasten, s. TW

Hauptstadt Mediens. Esr. 6, 2.

אַרְטְבְּיּה, אַרְּיְטְבְּיּה, לְּאַרְּטְבְּיִה, Besitzthum, Erbc. B. bath. 133b עבורי אחסנהא diejenigen, welche auf unrechtmässige Weise die Erbschaft von Einem auf den Andern übertragen, s. auch TW

עתור בין (בשלום) zurückbleiben. — 2) (denom. von אָתּוֹר, s. d.) den Coitus verrichten, bes. vom Kamel, das sich mit Rücken gegen Rücken gekehrt, begatten soll. B. bath. 93° u. ö. אַבּילִים ein Kamel, das unter den Kamelen die Begattung vollzieht (oder: vollziehen will, zu welcher Zeit dieses Thier bekanntlich sehr bösartig, auch gefährlich ist). j. Keth. II Anf., 26° שברה אותר j. B. kam. V Anf., 4°d.

Pi. איחר און אותר (bh. איחר בו מישר spät thun. j. Jom. III, 40° ob. איחר בו מישר hat die Handlung auf später angesetzt. j. Ned. X g. E., 42ab פיהר בינירה er säumte mit dem Stehen, d. h. er stand etwas länger. Genes. r. s. 81 Anf. (mit Bezug auf Spr. 20, 25) איחר פיקסר איחר פיקסר שיחר מיקסר פיקסר שוועס seines Gelübdes zögert, so wird sein Buch (das Verzeichniss seiner Handlungen) untersucht.

Pual (und Hof.) spät gethan werden. j. Jom. III, 40° ob. הרה הרה בכלל במאהחר בפ gehört zu denen, die spät gethan werden sollen. Das. רגאור השור השלם möge das u. s. w. später gethan werden. j. Sot. VIII, 22d ob. אין מוקדם ומואחר בהורה (gew. רביארה) in den Stellen der heil. Schrift

giebt es kein Früher und Später; so z. B. Ex. 25, 21 "Du sollst den Sühnedeckel auf die Lade legen; und in die Lade sollst du das Zeugniss legen." Nach einer Ansicht jedoch wurde erst das Zeugniss in die Lade, und dann der Sühnedeckel darüber gelegt. Cant. r. sv. משקני, 4^d u.ö.

Hithpa. sich versäumen, spät kommen. B. bath. 16^b ob. wenn der Adler מָּהְצַּחֶר רגע einen Augenblick zu spät eintrifft.

לתה (בחרות). Pa. אַרות etwas spät thun, zurückhalten. Schabb. 119a un. אר רגיליתו לאקדוני אחרות אי רגיליתו לאקדוני אחרות אי רגיליתו לאקדוני אחרות אי רגיליתו לאחרות שפיה wenn ihr gewöhnt seid (in den Wochentagen die Mahlzeit) früh abzuhalten, so haltet sie (am Sabbat, um ihn durch Auszeichnung zu ehren) später ab; wenn ihr aber gewöhnt seid, sie sonst spät abzuhalten, so haltet sie am Sabbat früher ab.

אורה א. N. act. Verspätung, spätes Verfahren. j. Meg. III, 74^b ob. איהור הוא לעיררות es ist eine Verspätung für die grossen Städte.

ארור (=bh.) 1) die Hinterseite, Rückseite. Bech. 8a גמל אחור כנגד אחור das Kamel (vollzieht den Coitus) Rücken gegen Rücken gekehrt, während alle andern Thiere כנים כנגד עורק Gesicht gegen Rücken. Vgl. jedoch Genes. r. s. 20 Anf. חרץ מב' שמשמשין אחור כנגד אחור גכול וכלב wonach ausser dem Kamel auch der Hund sich auf diese Weise begattet. — Pl. Pes. 17^b u. ö. אַחוֹרים ותוך Ar. (der überall אחורים hat; Agg. überall אחורים (?) Dual) die Rückseiten und das Innere der Gefässe. Kel. 2, 3 fg. — j. Jom. V, 42° ob. שלא ליתן אחוריו damit er seinen Rücken nicht dem Heiligthume zuwende. j. Pes. VI, 33° un. נשים מאחורר die Weiber hinter den Weberstühlen. — 2) als Adj. hinten, hinter. B. kam. 102ª R. Josef sass אחורי הר' אבא hinter R. Abba. j. Maasr. III, 50° ob. man brachte sie לאחורי הגגרת hinter die Dächer. Ruth r. sv. לאחורי 42^d, 42^d er stand hinter der Thür.

אֹקְוֹחֹאַ ch. (בְּחוֹר die Hinterseite, Rücken, s. TW

m. Adj. (=bh.) ein anderer, der An-

der e. דבר אחר etwas Anderes, ein anderer Ggst.; oft auch für etwas, das man sich zu nennen scheut, wie Aussatz, Schwein, Götze u. dgl., s. הבר. — Dah. übrtr. Acher, Beiname des Elischa ben Abuja, den man ihm nach seiner Abtrünnigkeit von der jüdischen Lehre beilegte. Chag. 14b. 15a אחר קיצץ בנטיעות Acher hieb die Zweige ab; bildl. für das Verwerfen traditioneller Lehren, dort auch für Irrthümer in metaphysischen Anschauungen. Das. יצא אחר להרבות רעה Acher verfiel der Abtrünnigkeit, fiel der Entartung anheim. Das. ein Weib, das ihn den Sabbat entweihen und andere Gesetze übertreten sah, אמרה אחר היא sagte: Er ist ein Anderer geworden. j. Chag. II, 77 bc ob. R. Mëir, sein Schüler sagte: מצילין לאלישע אחר man rettet den Elischa Acher (von der ewigen Verdammniss) wegen der Verdienste seiner Gelehrsamkeit. — Pl. Snh. 52b אשת אחרים die Frau eines Nichtisraeliten. B. mez. 111^b u. ö. Mechilt. sv. בחדש Par. 6 die Götzen heissen שאחרים קורין אותן אלהות, deshalb, שלהיב אחרים weil Andere (Nichtisraeliten, Heiden) sie: Gottheit nennen. Nach einer andern Ansicht das. weil sie das שהן מאחרין הטובה מלבוא לעולם Eintreten des Guten (des Heiles der Welt) zurückhalten. Ferner: שהן עושין עובדיהן weil sie ihre Anbeter zu Fremden machen, der Gottheit entfremden u. s. w. — Uebrtr. Horaj. $13^{\rm b}$ אסיקו לר' מאיר אחרים man nannte den R. Mëir: Acherim; wahrsch. mit Anspielung auf Elischa Acher, welcher sein Lehrer war und den er auch nach dessen Tode in Schutz zu nehmen suchte, s. ob. R. Mëir näml. beabsichtigte, gemeinschaftlich mit R. Nathan den damaligen Nasi, R. Simon ben Gamliel, indem sie dessen Unkenntniss des Gesetzes in der Akademie nachzuweisen suchten, vom Nasiat zu degradiren und sich selbst die höchsten Würden anzueignen. Beide aber wurden, nachdem ihr Vorhaben misslungen war, dadurch bestraft, dass bei Anführung ihrer Lehrsätze die des erstern unter אחרים ארמרים (Andere sagen, d. h. R. Mëir) und die des letztern unter יש אומרים (Manche sagen, d. h. R. Nathan) citirt wurden.

עבורה אחרת. j. Pes. V, 32° mit. fg. אחרת eine andere Dienstverrichtung. Snh. 104° (mit Bezug auf Jer. 22, 19) auf dem Schädel des Königs Jojakim, der in den Strassen Jerusalems hin und her geschleudert wurde, fand man verzeichnet: זאת רעור אחרת dieses und noch ein anderes, d. h. es steht ihm noch eine zweite Beschimpfung bevor; er wurde näml. später auch schimpflich verbrannt.

פֿאַרֶּרָת ch. (בּהֶרֶת eine Andere. Erub. 23° מילתא אחריתי eine andere Sache. Pes. 83° fg.

אָרָל (=bh.) Pl. nur im St. constr. od. mit Suff. אַרָּב urspr. Sbst.: der hintere Theil; gew.

als Adv. hinten, hinter. Genes. r. s. 44, 42° שנאמר אחרי סמוך אחר מופלג überall in der Schrift, wo אחרי steht, so bezeichnet es: "bald hinterher", אחר hing.: "weiter hinaus", "später, nachher". Nach einer andern Ansicht das Gegentheil: אחר סמוך אחרי מופלג. Esth. r. sv. אחר הרברים, 105° dass. j. Keth. V, 29° ob. אין אחר קנין כלום nach geschehenem Kaufe gilt nichts, kein Einwand. j. Schabb. XIX, 17b ob. אחר שבת nach Sabbat. Jom. 6a sie sind אלא באחר אחר אבל בחד אחר מודו ליה blos dann verschiedener Ansicht, wenn es weiter hinaus erfolgte (wörtl.: nach dem Nach), wenn aber bald hinterher (einmal nach), so stimmen sie ihm bei. — Schabb. 153b דריק ליה כלאחר יד er wirft einen Ggst., wie mit der Rückseite der Hand; überh. mit dem Fuss, der Schulter u. dgl. werfen. j. Kil. IX, 32° יהורה בני אחריך ואין עול mein Sohn Juda soll dein Nachfolger sein, sonst Niemand, d. h. es giebt keinen so Würdigen. j. Keth. XII, 35° ob. dass. Keth. 95° ניכסי ליך mein Vermögen soll dir gehören und nach dir dem N. — מַאַחַר in Folge, da doch, da. Chull. 29ab מאחר ששנינו da wir gelernt haben. Keth. 62° וכי מאחר דהכי da es j. Snh. VII, 25° ob. מאחר שמתחייבין על ידו וכ' da man durch ihn sich schuldig machte u. s. w. j. Pes. V, 32 b un. j. Schabb. II, 5^a ob. Genes. r. s. 20, 20^b u. ö. — j. Schebu. אין אומרים בנימון מאחר דיכיל למימר .VI, $36^{
m d}$ un in bab. Gem.) in Geldangelegenheiten מרגוֹ (ביי in bab. Gem.) wendet man den Grundsatz מאחר nicht an, da er hätte sagen können u. s. w., vgl. כמגוֹ. Das. VI, 36^d un. dass.

אַרְרְיִי m. (syr. בּוֹרְיִי, 1) ein Anderer, der Andere. j. Pes. I g. E., 28 אחריים פות anderer R. Josua. — Pl. j. Ter. VIII, 45 dun. אַחְרֵיִין וְמִיּיִן וְמִיִּין מַּחַרִּיִּץ Andere (tranken davon) und starben. — 2) der Letzte. j. Ber. II, 5 ob. אחריים der letzte Abschnitt. — Pl. j. Meg. III 74 bun. פּרקא אַחְרִיִּיא מַּחְרִיִּיא die letzten acht Verse des Deuteronomiums. — Fem. j. Taan. I Anf., 63° אַחְרֵיִיְאָּא j. Schebu. III 34 demit. באַחַרִּיִּיא in dem letzten.

אַרְרָיא (אַרְרָיא אַרִרָּיא , אַרְרָיא , אַרְרָיא , אַרְרָיא , שּרְרָיא , שּרְרָיא , שּרְרָיא , שּרְרָיא , שׁרְרָיא , שׁרְרָיא) hinten darein kommend, von Personen oder Gegenständen, die an die Stelle ihrer Vorgänger treten. — Pl. Dem. 3, 5 אין אנו אַרָּרְאִין לרנאין ערנאין wir stehen nicht ein für Betrüger, es liegt uns keine Verpflichtung gegen sie ob; eig. wir sind nicht ihre Hintermänner, dass wir etwa ihre Schuld übernehmen müssten, d. h. ihre Handlungsweise verdient keine Beachtung. j. Succ, IV, 54b un. dass. j. Maasr. V, 51d mit. אַרְרָיִרְן אַרְרָאָרָן לרַתְרָבְּרָרְן dem Einen liegt keine Verpflichtung gegen den Andern ob. j. Keth. VIII Ende, 32b un. שׁרַרְאַרָּן לַכְּתַרְבָּרָהְרָּרָן .

sind (hypothekarisch) verpfändet für ihre Kethuba (Heirathsverschreibung). Keth. 81^b.

לְּחֵרֶיוּה f. eig. das Dahintersein, dah. Verpflichtung; namentl. von hypothekarisch verpfändeten Gütern, deren Besitzer für den Schuldner im Unvermögensfalle aufkommen muss, welcher erstere also gleichsam den Hintermann desselben bildet, indem sein Besitzthum an die Stelle des Besitzthums des Schuldners tritt, hinter dasselbe kommt; s. auch vrg. Art. Die verschiedenen Worterklärungen der Commentt. sind nicht zutreffend. -Kidd. 1, 5 נכסים שיש להם אחריות Güter, auf welchen eine Verpflichtung haftet, d. h. Grundstücke, Immobilien, die man verpfänden kann, welche also dem Gläubiger, wenn ihm der Schuldner nicht bezahlt, als Zahlungsobjekt dienen; im Ggs. zu נכסים שאין להם Mobilien, die dem Gläubiger, wenn sie ihm nicht als Pfandgut eingehändigt werden, nicht hypothekarisch verschrieben werden können. B. kam. 8b fg. אחרינתר עליר die Verpflichtung des A. ist auf B., d. h. B. haftet, ist verantwortlich für A. Men. 109^a u. ö. נתחייב באחריותו er ist zum Ersatz (des Verlorengegangenen) verpflichtet.

אַרֶּיוּרָיוּת ch. (בּהַרִיוּת Zukunft, s. TW.

בּתְרִית (=bh.) Zukunft, Ende. j. Meg. III, 74° un. הסגא אחריתך deine Zukunft wird gross sein.

אַרוֹן m. Adj. (==bh.) ein Anderer, Letzter.

— Fem. Erub. 53^b אַרוֹנְיָה die andere, d.h. zweite Frau, vgl. אַרוֹנְיָה.

ch. (בְּחָרוֹן) ein anderer, s. TW — Fem. Thr. r. sv. רמקרבין 67^a , בני ציון 67^a , פון רמקרבין הולופייהון sie opfern ein anderes (Thier) an ihrer Stelle. B. bath. אַחָרָנִיהָ eine andere (nicht seine eigene) Frau. — Pl. Cant. r. sv. אַחַרַנִיְאַהָּא 24^b אַחַרַנִיִיאָהָא jene drei andern.

אַרורינא m. (syr. אַרוּרינא, וְבּוֹּנוֹ, וְבּוֹנוֹ) ein Anderer. Chull. 12a אינש אחרינא ein anderer Mann. Bez. 28a לישנא אחרינא etwas Anderes. לישנא אחרינא eine andere Lesart, Variante. — Pl. Jeb. 45a הוני אחריני נינהו לא Andere. Bez. 10b אַרִריני das sind andere (Tauben).

אַרַּבְּלְּנִים m. pl. (hbr. אֲחַשְּׁרֵּבְּלִּנִים) Satrapen, persische Statthalter. Dan. 3, 2. 3. 27, 6, 2. 3. Ueber die pers. Etymologie d. Ws. vgl. Gesen. Thes. sv. und Andere, vgl. auch אַרְכָּן.

בש"א, אמש"א At bach, d. h. die Zus.setzung der Buchstaben des Alphabet nach dem Zahlenwerth, u. zw. des ersten Einers mit dem letzten Einer, des zweiten mit dem vorletzten u. s. w., deren je zwei zus. die Zahl zehn ergeben, näml. אמ ב"ח ב"ז ה"ז ה"ה (1+9=10, 2+8=10 u. s. w.), von denen das ¬ als nicht zus. stellbar zurückbleibt. Ferner

die Zus. setzung des ersten Zehners mit dem letzten Zehner, des zweiten mit dem vorletzten u. s. w., welche je hundert ergeben, näml. ל"צ כ"ל כ"ל כו"ל (10+90=100, 20+80=100 u. s. w.), von denen das zurückbleibt. Endlich (was jedoch blos aus spätrabbinischer Zeit herzurühren scheint, da in den Talmudim und ältern Midraschim kein Beleg dafür gefunden werden dürfte, und dies nur von Ar. und Raschi citirt wird — die hier nächstfolgende Stelle scheint sogar dagegen zu sprechen —) verwandte man auch die fünf Finalbuchstaben zu Zahlen (näml. 7=500, b=600, $\eta = 700$, $\eta = 800$, $\gamma = 900$), und sodann wird der erste Hunderter mit dem letzten Hunderter, der zweite mit dem vorletzten u. s. w. zus. gesetzt, welche je 1000 ergeben, näml. ק"ץ ר"ף ש"ן ה"ם (100+900=1000 u. s. w.), von denen 7 zurückbleibt. Diese Zus.setzungen dienten oft zur Permutation der Buchstaben. — Exod. r. s. 15, 113° מהו הן כל האותיות מזרווגין חוץ מב' אותיות הללו כיצד אם הרי י' ב'ח הרי י' כמצא ה' לעצמה נמצא ה' לעצמה כן האות נ' אין לה זוג יצ הרי ק'כפ הרי ק'וכ' was bedeutet das Wort 37? (Num. 23, 9 "Siehe, הה, dieses Volk wird allein wohnen") Alle andern Buchstaben, mit Ausnahme dieser beiden können gepaart werden, näml. 2% = 10, % = 10 u. s. w.; folglich bleibt das 🛪 allein stehen. Dasselbe gilt auch vom ג', näml. ב"ל =100, ב"ל =100 u. s. w. Gott sagte nun: Ebenso wie diese zwei Buchstaben : sich mit den andern nicht verbinden lassen, ebenso wenig wird sich Israel mit den andern Völkern verbinden können. (Nach Jelamdenu z. St. jedoch wird dieses און als das gr. בין vgl. הן בלשרן יוני אחד, vgl. הון הדן בלשרן יוני III). Succ. 52b באטבח של ר' חייא קורין לסהדה מכרך (Ar. hat die Worte של ר' חייא nicht) in dem At bach (des R. Chija) bezeichnet man ההדה durch כוכרן, näml. durch Permutation von מ'ל ה"ך ק"ה ל"ז. Der Sinn der St. Spr. 29, 21 wäre also: "Wer seinen Knecht (den Trieb zum Bösen) in der Jugend pflegt, gegen den wird er später als Zeuge auftreten."

אַניין s. in אלי. — אטרן s. אבויין.

אַלְיְגָּא m. (für אֲטְבָּעָא, von טָבַע, s. d., ש elidirt und א prosthet.) eine Art Klammer, Haken. ግርያ m. (=bh.) Dorn, Stechdorn. j. Ber. VI, 10b un. האטר der Dorn. Genes. r. s. 100, 98d (mit Bezug auf Genes. 50, 10) wir gingen die ganze Bibel durch, fanden aber keinen Ort, ששמו אטד וכי יש גורן לאטד אלא אלו הכנעניים שטר welcher מלמד שהיו ראויין לדרוש כאטר hiess. Oder hat denn etwa der Dorn eine Tenne? Darunter sind vielmehr die Kananiter zu verstehen, die dem Dorn gleich, zertreten werden sollten. In der Parall. Sota 13^a: man umgab die Bahre Jakobs mit Kronen, כגורן זה שמקיפין לו wie die Tenne, die man mit Dornen umgiebt. j. Ned. VI g. E., 40^a un. Rabbi liess dem Chananja sagen: צא לך למדבר האטר ותהא שוחט וכהרכיון זורק wandere aus nach der Dornwüste (od. Wüste von Atad, Name eines dornenreichen Ortes; ebenso wie Gen. 50, 10 im hbr. T. und in den Trgg.; so führten auch mehrere Ortschaften den Namen Rhamnus, — vgl. Bernstein Lex. Syr. Col. 134 Al Name einer Wüste am Jordan; wahrsch. Sitz der Samaritaner), du mögest da die Opfer schlachten und Nechonjon das Blut auf den Altar sprengen; d. h. da du den palästinischen Verordnungen dich nicht unterwirfst — er hatte näml. in der Diaspora eine von den palästinischen Gelehrten nicht gebilligte Kalenderberechnung eingeführt — so sage dich doch ganz vom Judenthume los! vgl. אחקה. — Pl. Schebi. 7, 5 האַטַרִיך j. Kil. V, 30° un.

אַדְיִאָּ, אַנְיְנְאָ, אַנְיְנְאָ, ch. (syr. וְּלֶנְ" u. וְלֶנֶת בּרָהָ Dorn. — Pl. אַנְיִרָן, שִׁנְיִרן, שִׁנְיִרן, שִּנְיִרן, אַנְיִרן, אַנְיִרן, דע. TW.

 Haflaah, soll אַשׁר verkürzt sein aus פֿאַטרָלָא eig.: durch die Last; was jedoch nicht einleuchtet.

בייט א. א. pr. (wahrsch. בייט א, שִּיטְיט אָ אַר.) Atitas. Chall. 4, 11 (12) אייט העלה בכורות Mischn. בן אייט העלה בכורות Mischn. Agg. בן אייט אלוגס Atitas brachte die Erstgeborenen (der Thiere) aus Babylon nach Jerusalem, um sie daselbst zu opfern. Tem. 21° אייטט אר. (Agg. בן אייטט אר. (בן אייטט גווס).

אַרנוֹם ,אַיִרנוֹם s. אַיִרנוֹם, אַיַרנוֹם.

אַמִימְטוֹנוֹ m. Adj. (gr. ἀτίμητον) unschätzbar. j. Pea I, 15d un. Artabon schickte an Rabbi einen unschätzbaren Edelstein (viell. Perle, s. מֵרְגְּלִי טִבּא אִטִימִטוּן). Genes. r. s. 35 g. E. מרגלית אַטִּימִטוּן. In Schëiltoth des R. Achai Abschn. Ekeb Anf. מֵרְגְלִית אַנִיינִיטוּן (l. מַרְגַלִּית אַנִיינִיטוֹן (l. אַטִּינִיטוֹן oder Nun eingeschalt.).

שמימוֹם, סוֹמִימוֹם m. (gr. ετοιμος) gegenwärtig, bereit. Genes. r. s. 48, 47° (mit Bezug auf Ps. 82, 1) עומד אין כהיב כאן אלא נצב , sondern געב, sondern געב, sondern געב, sondern איניה, das bedeutet: "Gott ist gegenwärtig in der Versammlung der Richter." Cant. r. sv. דומה דורי דורי בורי . Genes. r. s. 100, 98° wenn ich zur Auferstehung verlangt werde, אנא so werde ich bereit dastehen.

אַמִימִיסְיּאָה f. (gr. צּדסוּמְמסוֹמ=צּדסוּמְלִיסְיּאָה f. (gr. צּדסוּמִמֹם=צּדסוּמִלִּיסְיּאָה bereitete Stelle, bestellte Station. Num. r. s. 16 g. E. (mit Bezug auf Num. 10, 33) wenn ein Herrscher eine Reise unternimmt, יהא עבדר Ar. (Agg. קודם ומחקן לו אטימיסיאה so geht sein Diener voran und bestellt ihm die Station; ich hing., sagt Gott, verfahre nicht so, denn ihr seid meine Knechte, ואני מחקן לכם אטימיסיאה und ich bestelle euch die Station.

אַמִיקְא m. (בּיִרָּד, s. d.) Höhlung. — Pl. Ab. sar. 35^a die Milch, דקאר ביני אֲטִיפֵּר Ar. (Agg. אַטָּפּא) die in den Höhlungen (Augen) des Käses sich befindet.

אַמְלוּהְא f. N. act. (von נְטֵל, Af. אָטַלוּהְא das Bewerfen mit Steinen, s. TW.

אימַלְיָא s. in 'אר'.

אַטְלִיק, אַטְלִיק, s. d., gr. κατάλυσις, wo jedoch p in y [vgl. קטַלִּיז, und dieses wiederum in w überging; nach Rapop. Erech millin p. 259 wurde der Ka-Laut abgeworfen; vgl. κάπρος, aper, Eber) eig. Herberge, Wirthshaus, wo die Zugthiere losgespannt werden, wo aber auch für die Reisenden im Orient der Handelsplatz, Markt war, dah. überh. Markt, Bazar; vgl. חַנוּת. Chull. 91b אטליז של אנזאוס der Markt von Emaos. Bech. 31ab und Tem. 21ª in der Mischna: die Opferthiere, die wegen eines Leibesfehlers zum Opfern untauglich geworden, נמכרין באטלס ונשחטין באטלס Ar. (Agg. שרטליד) werden auf dem Marktplatz verkauft und auf dem Marktplatz geschlachtet. Arach. 24° אם ממתינין אותה לאיטלס wenn man mit dem Verkaufe der Käse bis zum Markt wartet. Tanch. Abschn. Balak, 232b עשה שווקים של מקח er (Balak) richtete Märkte zum Ein- und Verkauf ein, u. stellte dem Bileam einen Bazar auf. Pesik. Asser, 98b מוכר מוכר טלית er verkauft einen Mantel, Sklavin auf dem Markt. — Pl. Genes. r. s. 79, 77d התחיל מעמיר אַטַלָּסִין ומוכר בזול Ar. (Agg. crmp. הטלסיך) Jakob fing an, Bazare aufzustellen und verkaufte die Waaren billig (mit Bezug auf ריחן, von הנות gedeutet). Das. wir müssen gleich unsern Vätern verfahren, שהיר עושין אִיטַלָּסִין שוול welche Bazare errichteten und billig verkauften. In den Parall. Khl. r. sv. הופר, 94° und Esth. r. sv. גם ושתר, 103^d steht עושה איתליס עשו איתלים Genes. r. s. 37, 36° היר בועבורדין הוטלסין (l. אטלסין).

אַמְלִיט Athlet, s. אַמְלִיט.

עמר (שלא (שלא, s. א) werstopfen, verschliessen. Uebrtr. Snh. 44 אינים ערונות אינים ערונות אינים ערונות אינים ערונות און אינים ערונות אינים ערונות אינים אינים ערונות אינים פוחל אינים פוחל פוחל פוחל אינים אינים אינים פוחל פוחל פוחל אינים אינים אינים בארטה אינים פוחל אינים אינים בארטה אינים בארטה אינים בארטה אינים אינים בארטה אינים אינים אינים בארטה אינים איני

בריאה m. eig. Verstopfung, gew. jedoch als Concretum: verstopfter Ggstnd. Chull. 47b אומר בריאה Ar. (Agg. אטרם בריאה) ein Theil der Lunge, der verstopft ist, in den, infolge einer Schadhaftigkeit, keine Luft eindringt, und der daher beim Aufblasen der Lunge nicht in die Höhe geht. Ohol. 6, 5 המלו היא אוטר האלו הוא הטונאה כאלו היא אוטר לוואין את הטונאה כאלו היא אוטר לוואין את הטונאה das Fundament (Grundbau des Tempels, worauf die Wände gesetzt wurden) betrug sechs Ellen in der Höhe, das näml. ohne Fenster und sonstige Oeffnung war. Par. 3, 6 מכלה האוטר dem Fundament.

בּעִיטָא, אִיטִבּא, אָיטַבּא comm. jede dichte, undurchdringbare Masse. Kidd. 70b man warf Steine in den Fluss, וקם איטנא בנהר מלכא und die aufgethürmte Masse setzte sich fest im Königsstrom. — Dah. auch von Gebäuden: Thr. m r.~sv. דאיטם תנייתא $m 51^b$ דאיטם קמייתא die Einwohner des ersten Stockwerks (oder: Flanke) und die des zweiten Stockwerks. — Ferner von dichten, d. h. umfangreichen Fleischmassen. B. mez. 23b אי דרפנא אי דאטמא Ar. (Agg. דרפקא) ob vom Rücken oder von der Flanke. Chull. 42b בוקא דאטמא das Dickbein der Flanke. B. bath. 73b הדא דלי אטמא die eine Gans erhob den Schenkel. — Pl. Chull. 82 אַטִבֵּי דקיימין לקורבנא Fleischstücke (Braten), die zu einem Geschenk bestimmt sind. Schabb. ברני אטמר zwischen den Hüften. Snh. 59b תרתי אַנְעָתָא zwei Fleischstücke. Thr. r. sv. רבתר, לכב תרון אטמתא ויהב לתרון בנוהי er nahm die zwei Schenkel (einer Henne) und gab sie seinen beiden Söhnen. Chull. 97b הנהר אַנִינְיהָיא diese Fleischmassen. — Erub. 57b אטמהתא דשורא die Flanken (hervorragende Theile) der Mauer.

אַנְעְבּוֹלְי m. (eig. der Verschliessende) Itmon, N. pr. Snh. 45 b איטמון של עוונותיהן של (der Engel Gabriel hat den Beinamen) Itmon, weil er verschliesst (d. h. unsichtbar macht) die Sünden Israels.

אַמוּרָ, אָמוּרָ אָמוּרָ אָ m. (hbr. אָמוּר, von מּמרָ, Strick. R. hasch. 23° אַטרנא דָכרתנא ein Strick von Flachs, s. auch TW. — Pl. Tosef. Maasr. c. 3, 9 אַטרניך.

אְיְטְנִי m. (בְּינִים, א prosthet., verwandt mit bh. נְּנָיִת Behältniss, Gefäss. Sot. 48b רמניחיך אותר באיטני של אבר Agg. (Ar. בטני של אבר wahrt ihn (den Schamir) in einem bleiernen Gefäss

אנונס Esth. r. sv. ההקרב, 104° crmp. aus אנונס, vgl. de Lara in K. Keh. und Sachs' Beitr. I, 35.

אַבְּעְאָ s. אַטִירפָא in אָטר. — השטה s. הַפַּהָּ.

אַרְסַאָּע s. אּהָפְדֵי; vgl. auch אּהָבְפַדְאַ.

אַנְרְבָּל m. (gr. ἄτακτος) un geordnet, regellos. Pl. Pesik. Echa sv. מריך, 122b ארכי בריונס Ar. (richtiger ed. Buber בהוון אינון אינוקטקיא, alles übrige jedoch crmp., vgl. das. Anm. 75) wilde Häuptlinge, welche zügellos waren.

קמה אימר, אומר, אומר, m. Adj. (= bh. אמר, gelähmt, oft von der Hand, eig. geschlossen, dass man sie nicht benutzen kann. Unser W ist syn. mit בלם, das dieselbe Bedeutung hat. Schabb. 103° אינור יר. Men. 37° אינור ברגליו Jem., dessen Hand gelähmt ist. Tosef. Bech. c. אינור ברגליו gelähmt an seinen Füssen.

אַמרבּוֹלִיס Atarbolis, *N. pr.* eines Ortes. j. Schabb. III, 6° ob. הורי באטרבולים er lehrte in Atarbolis. אָמְרוֹנְאָשׁ יֹּהְרוֹנְאָשׁ יֹּתְרוֹנְאָשׁ יֹּתְּרוֹנְאָשׁ יֹּתְּ יִּתְרוֹנְאָשׁ יִּתְרוֹנְאָשׁ יִּתְרוֹנְאָשׁ יִּתְרוֹנְאָשׁ יִּתְרוֹנְאִשׁ יִּתְרוֹנְאָשׁ יִּתְרוֹנְאִשׁ כּרֵינִאּ Orange. j. Ab. sar. II, 41° un. es ist nicht gestattet, לכויציע סכינא ein Messer in eine Orange zu stecken; s. auch TW.

איטרטלין crmp. aus אָסָטַרְטַלִּין, s. d.

אֹבְרוֹן m. (syr. μ΄μ΄, gr. τύραννος) Tyrann, Herrscher, s. TW

אַטוֹרְנְגְּא m. Tafelmeister. Keth. 61° un. חליף ראזיל אטרכגא דבילכא מערכגא דבילכא מערכגא דבילכא מערכנא פווע מייט מייט מייט מייט מייט (sénéchal). — Ar. liest כראנגר, Var. ברנדקא, und erklärt es: מרנדקא: die königliche Tafel; unser W ist wahrsch. crmp. aus אַרַנְבַּרַ

קְּעִרְאָ, אַּאַרְגְּא m. (בַּרְפָּא בּ, hbr. קּטְרָ Blatt. Git. $69^{\rm b}$ אַטרף אַררא das Blatt eines Cederbaumes (oder: Eiche). Das אטרף דעראר das Blatt eines Lorbeerbaumes. — Pl. B. mez. $114^{\rm b}$ הני אֲטַרְבֵּר Blätter.

אר I f. Pron. (ביב) sie, diese. j. Erub. III, 21b un., s. אר II.

 gestorben ist. Jom. 17^b u. ö. אי אבירה בשלמא wenn du auf diese Weise sagst, so wäre es richtig, dass u. s. w.; vgl. בְּשֶׁלֶמָא.

אין Mun abgew., wie בּ für אין אוו Adv. (bh. אֵין Nun abgew., wie בּ für מַרן nicht. Sifra Anf. אי יכול מו du kannst nicht. Git. 41^{ab} אי אפשר es ist nicht möglich. Keth. 12, 3 אי אפשר ich mag nicht. Nas. 28^a u. ö.

אני (לְיה אָיה IV (für הְּאִיה abgew. wie לֵּיה für הְּיֹב) es ist. j. Snh. VI, 23° un. איר ביר ich kann thun (ביד eig. es ist in mir, vgl. j. Chag. II, 78° ob.). Das. מה אי בך עבר was vermagst du zu thun?

עו VI Interj. (gr. $\Tilde{\varepsilon}$, $\Tilde{\varepsilon}$ ei! o! R. hasch. 19 אי שמים פו Himmel! Taan. אי שמים אי פו Himmel! Taan. 7 אי שמים פו solch herrliches Wissen in so einem hässlichen Gefässe! Thr. r. sv. הבתר אי ס N. N! Khl. r. sv. מערה שבערלם o du Narr der Welt! Esth. r. sv. ס מרטה שבערלם אי רבי $\Tilde{c}$ בהראתר, $\Tilde{c}$ אי רבי $\Tilde{c}$ בהראתר, $\Tilde{c}$

איבה f. (=bh., von אִיבּה feindschaft, Feindseligkeit. Snh. 27b שווא כל שלא דבר ein "Feind" ist ein solcher, der mit Jemdm. drei Tage aus Feindschaft nicht gesprochen hat. j. Dem. IV, 24° ob. בשבח של בשום איבה משום איבה an dem Sabbat kurz nach der Verheirathung (gr. πρωτογαμία) erlaubte man Demai (s. דְנֵאֵה) zu geniessen, um sich keine Feindscligkeit zuzuziehen. Cant. r. sv. הרושבה 34b, הרושבה הקיאה ושיאה Feindschaft,

Neid und Hass. — Uebrtr. Hässlichkeit (wie רבים: hässlich von verhasst). j. Jom. VIII, 44^d un. הכלה מפני איבה die Braut (darf sich am Versöhnungstag das Gesicht waschen) um sich keine Verachtung zuzuziehen, um nicht hässlich zu erscheinen.

איבן Name eines Raubvogels, s. TW

אַיִיבּן s. אִרבָּעְיָא אַיִּבּעָיָא s. בְּעִי, s. בְּעִי,

ערת מיד (zus. gesetzt aus איבעית und פָּעִיר won du willst. Jom. 28b u.ö. איבעית ארביא וכ' wenn du willst, so erkläre ich es auf diese Weise, und wenn du willst, so erkläre ich es auf andere Weise, d.h. es giebt hier zwei Arten, es zu erklären.

איגיאָר (gr. αἰγείη) von Ziegen, s. אַנְרָיָרה.

איר (איר איר) m. (arab. פֿבּל, vgl. איר, vgl. איר) Fest, heidnisches Fest. — Pl. Ab.sar. 1, 2. איריין איר (so nach einer LA. in bab. Gem. z. St. nnd j. Gem. zu Erub. 5, 1) die Feste der Heiden. — Die das. gegebenen hebr. Ableitungen (von ישר, "Unglückstag", und von ישר ", Zeugniss") sind blos agadisch.

איָדָא I (אֵידָא) ch. (=איָדָ) Fest, s. TW.

אָיְדָא II f. (syr. יְרָא בַּוֹּיִבּיּן) Hand, s. TW.

אָרָה. III Pron. dem. (zus. gesetzt aus הָּרֹבּאָר, s. אָר, und אָד) dieses, dasselbe. j. Erub. III, 21b un. הר הרא אי מרה אי אירא אירא הרא (בא אמרה אי אירא אירא הרא ממרה איר אירא ממרה מו daselbst) daraus ist erwiesen: es ist ein und dasselbe.

איְרָא IV m. Wolle, Baumwolle (בּיִּדְלָא) s. אירא

אַרְיִרָי ,אֵייְדָא, s. אַרְידִר ... אַר'דור אייִרוּר ... אַר'דור. איידור אייִרי אייִרי אַ s. in אל

על, אַל, אַל (על, אַל אַל Präpos. (zus. ges. aus אַ [=אַל, אַל, אַל, אַל, אַל 1) weil, wegen, infolge, eig. auf der Hand. Kidd. איידי דתנא הא תנא נגיי הא שנו עלי הא א weil er diesen Fall in der Mischna lehrt, so lehrt er auch jenen Fall. Chull. 26 איידי דעיא יקירי א יקירי להעו לא da er sagte. s. w. Jeb. 22 a. 58 איידי דאמר באמר א לא מו איידי פונא א מו איידי פונא א מו איידי פונא א נפקא איידי פונא עופר א איידי פונא עופר א צו איידי פונא עופר א איידי פונא עופר א עופר א איידי פונא א יידי פונא עופר א איידי פונא א לפרא איידי פונא א איידי שוופרא איידי פונא א איידי שווף איידי איידי פונא א איידי פונא איידי פונא א א איידי פונא א א איידי פונא איידי איי

לבין אייד, אייד,

אָרְדֹי (אִידְי R. Idith, *N. pr.* j. Jom. VII Anf., 44^a ראידי R. Idi. Snh. 38^b רב אידית R. Idith. (אִידֶר Pl. v. אִידֶר, s. d. in אַרָר).

אָרָה Aja, N. pr. Git. 35° un. איה בורי Aja Mari, Beiname des Acha bar Hidja.

אַרָּר , אָירוּף s. אַירוּף.

(oder Flusses). Kidd. 72° u. ö. איהי Agg. (Ar. איהי הקירא Aejopolis od.: Dakira (od. auch: der Asphaltstrom Is), vgl. Rapop. Er. millin p. 33 fg.—2) N. pr. eines Mannes. B. mez. 75° בר איהי der Sohn Ihi's.

אָיל Ajo, $N.\ pr.$ Chull. $14^{\rm b}$ חנר איר Ajo lehrte. Bez. $37^{\rm b}$ u. ö.

Ijob, Hiob, der Held des nach ihm benannten Buches. B. bath. 14a איוב בימי משה היה Ijob lebte zur Zeit des Mose. Das. 15ª fg. nach einer andern Ansicht: איוב בימי יעקב היה בל Ijob lebte zur Zeit Jakobs und hatte dessen Tochter Dina zur Frau. Ferner: איוב לא היה ולא נברא אלא משל הוא Ijob existirte gar nicht, sondern ist blos als eine dichterische Figur hingestellt. j. Sot. V g. E., 20^d ob. steht dafür: איוב בימי Das. איוב לא היה ולא עתיד להיות. — Ijob lebte zur Zeit unseres אברהם אבינו היה Erzvaters Abraham. Das. f. 20° un. פרוש יראה ein Pharisäer aus Furcht vor göttlicher Strafe wie Ijob, vgl. ברוש. Genes. r. s. 57 g. E. Exod. r. s. 20 u. a. m. — Nid. 52 ab Ijob sagte zu Gott: שמא רוח סערה עברה לפניך vielleicht ist von dir, infolge des Vorüberstreifens eines Sturmwindes, verwechselt worden אירב (Ijob) mit אריב (Ojeb: Worauf ihm Gott entgegnete: גומא ein בגומא לא נתחלת לי איוב באויב נתחלת לי Grübchen (des Haupthaares) mit dem andern wird von mir nicht verwechselt, und Ijob sollte von mir mit Ojeb verwechselt werden! B. bath. 16^a dass.

אין אין אי. (gr. οἶσος od. οἰσός) Gerte, Dorn (ביִּוְמָאָ א., s. d.). Pl. j. Maas. scheni IV, 55b un. דאת מייתר אִינִיָּא וכל עמא ערקין מן קדמך du wirst Dornen (Gerten) bringen und Alle werden vor dir entlaufen. (In der Parall. Thr. r. sv. מגבב כובין 3bb steht מגבב כובין; demnach ist die Erklärung des Comment.: Brände, Fackeln unrichtig).

איוה, איוה, m., איוה, f. Prtkl. der Frage (zus. ges. aus אַר־זֶה, אַר־דֶה, אַר־זָה, = bh. אַר־זָהm.) wer? was? welcher? welche? welches? quisnam? quidnam? j. Meg. IV, 74d ob. wir wissen nicht, איזה מהן חביבים was von ihnen (ob die schriftliche oder die mündliche Lehre) beliebter ist? vgl. אות III. Num. r. s. 4, 189° באיזה צד היו עושיך auf welche Weise machten sie es? Cant. r. sv. מי זאת auf welche Weise (d. h. in welcher Gestalt) erschien er ihm? (Im bab. Talmud gew. dafür: פרצד, vgl. auch אַר, vgl. auch אַר, Aboth 4, 1 איזהו חכם וכ' wer ist ein Weiser? Seb. 5, 1 איזהר מקומן של זבחים welches ist der Ort der Opfer? d. h. wo sie geschlachtet, ihr Blut gesprengt wird. — M. kat. 20° איזר היא welche (Nachricht) ist als eine nahe (d. h. kurz nach dem Todesfall) und welche als eine entfernte anzusehen? — Auch ohne Frage. j. Ber. VI, 10b un. על איזה er spricht den Segen über das von ihnen, was er will, wie es ihm beliebt. — Chald. אידָא, אַרדֵרן, s. d.

κυν, πων (gr. ήτα) und zwar in doppelter Bedeutung: 1) als Bst. Eta, und 2) als Adj. verbale: ἰτός von ἰέναι: gehen, untergehen. Genes. r. s. 14 Anf. R. Abahu wurde von den Sektirern befragt: Woher ist es bewiesen, dass ein zu sieben Monaten geborenes Kind leben könne, während das zu acht Monaten geborene zu sterben pflege? אמר להון מדירכון אנא מנוטי ארכ"טא איטא ארכ"טא worauf er ihnen antwortete: Dies will ich euch aus dem Eurigen beweisen (d. h. diesmal aus der griechischen Sprache, nicht wie sonst, aus biblischen Stellen): ζῆτα έπτὰ ήτα ὀκτώ, d. h. der Bst. Zeta (ζ) steht für die Zahl sieben, also (mit Anspielung auf ζην: leben) lebt das zu sieben Monaten geborene Kind; Eta (η) steht für die Zahl acht, also (mit Anspielung auf ἰτός: untergehen) stirbt das zu acht Monaten geborene. Genes. r. s. 20, 20° steht איטה. In j. Jeb. IV, 5d ob. ist der ganze Satz crmp. זוטא אכטא זוטא אכטא. In Tanch. Abschn. Bamidbar, 190b דילא אילטא

אֹרְיְאָ Adv. (gr. εἶτα, ita) sonach, somit, itaque. j. Snh. I, 18^d ob. אינטה עברתני מבוי sonach hättest du mich gar zum Verächter der Gelehrten gemacht!

שַּרָינִים und אַנִינִים s. אַנִינִים und אַיִרנִים.

לארר s. יוא אוי.

קיף Prtkl. (syr. אֵיך, zus. ges. aus אֵים u. בּירָדָּבּב) wie, gleichwie, s. TW.

אָרָת־כָּא Prtkl. zus. ges. aus אִרת־כָּא, n elidirt, entgegen ges. לֵרת־כָּא aus וֹלָרָת eig. es ist da, dah. auch: mancher, manche u.s. w. (est qui, sunt qui). Chull. איכא דאמרר Bas. 4° איכא למימר es ist ein Unterschied zwischen ihnen. Das. 12° u. sonst oft מאר איכא למימר was ist da zu sagen? wie ist es zu verstehen?

איכו אוב א אור (wahrsch. gr. צּוֹ אצּ) wenn doch! wenn nun! B. mez. אור איכו שכיבא איכר לכו הא מילרא אמרי לכו הא מילרא שנדר לכו הא מילרא wenn ich jetzt nun gestorben wäre, so hätte ich euch dies nicht sagen können. Jeb. 46° dass. Bez. 4° ob. איכו השתא hätte ich sofort (die Entscheidung gegeben), so würde ich mich geirrt haben. Ber.

אַיִיכַל Af. von אַבַל=יְכַל, s. d.

איכן Frageprtkl. (syr. אָיבן, zus. ges. aus אֵיבו: wo? und פַמּן=בָן: da) wo da? wo denn? ubinam? auch als Relat. wo, ubi. j. Ber. I 3b un. wo kam hervor (wurde vernommen) das Bath kol? vgl. בת קול. Das. III 6° un. אם יש לר מאיכן ללבירד wenn er Jemdn. hat, von dem er lernen kann. Das. IV Anf., 7ª un. מאיכן לנידו תפלות woher haben sie die Gebete (deren Verpflichtung) erwiesen? Das. V, 8^d un. איכן הוא נוצור wo ist er anzutreffen? j. Pea VIII Anf., 20^d un. ער איכן bis wie weit? j. Ter. IV, 43^a un. j. Schabb. III 6^b ob. Das. XVI, איכן מצילין אותן wohin räumt man sie? j. Erub. V Anf. 22b ob. j. Pes. VII, אין לו איכן להגן. er hat keinen Ort, wo er sich schützen könnte. j. M. kat. I, 80° ob. Cant. r. sv. עד איכן היו קיימות 28ª bis wie lange haben sie sich erhalten? - Im bab. Talmud steht gew. dafür: הַרָּבָּך s. d.

אַרָיל m. (=bh. אַרַל, von אָרַל) Kraft, Stärke. Midr. Tillim zu Ps. 104, 29 אילולא איילר של wäre nicht die Kraft Gottes, die den Menschen beschützte, so würden ihn die Dämonen tödten.

אייל, אויל (ביל, אויל, אויל בן יומו קרוי איל (איל אויל בן יומו קרוי איל ein Widder, der auch nur einen Tag alt ist, wird איל genannt. — 2) eine Heuschreckenart. Eduj. 8, 4 u. ö. אייל קמצא die Heuschrecke Ajil.

אַלְיָּל ch. (בּאַל) Widder; übrtr. das Vordertheil des Schiffes, womit dieses bockt oder schwerstampft, Schiffsbock, der den Schiffern oft als Aufbewahrungsort für ihre Werthsachen diente. Ned. 50° אילא דספינתא der Schiffsbock.

אַיִּלְא, אַיִּלְא, od. אַיִּלְא m. (syr. בּיִּלְ, hbr. אַיִּלְא dirsch. Bech. אורא דארלא הוא דאויל בתר הרא האול בתר פו es ist der Same eines Hirsches, welcher der Hirschkuh nachlief, um sich mit ihr zu begatten; vgl. הולי.

אָיֶלֶת אַיֶּלֶת (= bh. אַיֶּלֶת, אַיֶּלֶת), אַיֶּלֶת, אַיֶּלֶת, אַיֶּלֶת, 1) Hirschkuh, Hindin. B. bath. 16b ob. אילה die Hindin hat eine enge Gebärmutter. - 2) übrtr. von der anbrechenden Morgenröthe, deren Strahlen, Hörner (קרנים) hervorbrechen. Vgl. bes. Jom. 29° מה איילה זר קרניה מפצילות לכאן ולכאן את שחר זה מפציע so wie von der Hindin die Hörner לכאן ולכאן sich dahin und dorthin brechen, so brechen, verbreiten sich die Strahlen der Morgendämmerung. Cant. r. sv. מי זאת, 28° בשחר שבקעה sie sahen die Morgenröthe (eig. Hindin des Morgens), deren Licht hervorbrach. j. Ber. I, 2° mit. 'מאיילת השחר עד שיאור המזרח וכ' vom Beginn der Morgendämmerung an bis der Osten hell wird, kann man einen Weg von vier Mil zurücklegen.

אֹלְדֹא I f. (gr. εὐλή) Wurm, Made. Schabb. 90° אילא דעינבר Agg. (Raschi אילא, Ar. איילא, die Made in den Weintrauben.

אלי, II Ila. 1) N. pr. eines Tannaiten. Bech. 4, 5 (29a) ein Gelehrter כאילא ביבנה (Ar. מאילא ביבנה) wie Ila in Jabne. — 2) N. pr. eines Amoräers. Jom. 73b. j. Schek. IV, 48° ob. u. ö. — Davon auch אילי, אילי,

אילָא s. in 'אילָא.

אלוגין, אילוגין m. (lat. elogium) Sündenverzeichniss, Anklageakt. Exod. r. s. 15, שאם תעלר לפני , bringet mir ein Geschenk שאם תעלר לפני לבימה שאעביר אילוגין שלכם damit ich, wenn ihr vor mir auf dem Richtplatz (βημα) erscheinen werdet, euer Schuldenverzeichniss bei Seite lege. Das. s. 31, 129^d משל לאחר שהיה אלוגין שלו ein Gleichniss von einem Menschen, dessen Sündenregister dem Richter vorgelesen wurde. Num. r. s. 16, 232b Jem., der auf dem Richtplatz stand, um gerichtet zu werden, that Aeusserungen, die seine Schuld an den Tag legten, (l. המילוגין (האילוגין את המלך את הניח הניח שלר וחייבו כופיר da legte der König das Sündenregister bei Seite und verurtheilte ihn nach seinen eignen Aeusserungen. In der Parall. Tanch. Abschn. Schelach, 212b steht המלוגרן. Genes. r. s. 28 Anf. אגאליגין crmp. Thr. r. sv. כשקד, 57° אנלרגין (l. אילרגין). Ar. liest auch: אולרגלרגין crmp.

אלוסריקא s. אולוסריקא in 'אר.

אילופיסא wahrsch. zu lesen אילופיסא gr. Eűskaug: Euelpis; N. pr. eines Mannes. j. Ter. I. 40° ob., das. m. Mal.

אילטים s. אילטים.

אילִיא und אילִי, s. in 'אילִיא s. in 'א.

אַלִּיכָּא, אִילִיכָּא, und אִין פֿוּפּא. (zus. ges. aus אִילִיכָּא, und פֿרַבָּרָא, eig. wenn man sagen sollte, dah. wenn etwa, in dem Falle. B. kam. 13^a wenn etwa, um auszuschliessen u. s. w. B. mez. 12^b אילינא כשחיים בורדה wenn etwa, in dem Falle, dass der Schuldner eingesteht. Kidd. 74^a אַלינא רב' אולינא אולינא שהייא אילינא רב' worauf bezieht sich das? wenn etwa u. s. w. Schabb. 150^b שלינא. Jom. 52^b u. ö.

אילין f. (wahrsch. gr. αὐλαία=ירלון, velum) Vorhang. Tosef. Kil. cap. 5 Ende קלע ואילין Schiffsdecke und Vorhang.

איקן m. Baum (bh. אֵלוֹץ: Eiche, wovon unser W im erweiterten Sinne. Stw. איל, שרה stark sein, vgl. ארל). Schebi. 1, 1. 2. 3 שרה ein Baumfeld, wo näml. auf je einer Strecke von einer Seah (s. בָּאָה) drei Bäume stehen. Das. אילן כאכל ein leerer (d. h. fruchtloser) und ein Fruchtbaum. M. kat. 2ª fg. R. hasch. 1, 1 באחר בשבט ראש השנה לאילן am ersten Tag des Monats Schebat ist das Neujahr für die Bäume. Taan. 5b אילן אילן במה ס רכ Baum, Baum womit kann ich dich segnen? Du hast ja alle Pracht, die den Baum schmückt. Dort als eine Parabel, die ein gelehrter Gast auf seinen wohlbegüterten Wirth beim Abschiedsgruss als Segen anwandte; vgl. נְטִיעָה. Uebrtr. Pes. 112° אם בקשת ליחנק התלה באילן גדול wenn du dich erwürgen willst, so hänge dich an einen hohen Baum; um näml. selbst beim Untergang noch grossartig zu erscheinen; als Ggs. zum Hängen an einem dürren und schattenlosen Pfahl, vgl. auch אֵילֶנוֹת. — Pl. אַילְנוֹת Bäume. Schebi. 1, 2. 5 fg. Genes. r. s. 16, 16° אִרלָנֵר אילני ביאכל סרק leere (d. h. fruchtlose) und Fruchtbäume.

אילְן, אילְן, אילְן, אילְן. (syr. בְּבַבוֹּיִבּ vrg. אִילְןּ, אילְןּ, אילְןּ, בינוּ באר. (syr. בְּבַבוֹּיַבְּי Dan. 4, 7. 8 fg., s. auch TW. — Pl. B. bath: 16^b die Freunde Hiobs אילְנֵי הוו להו רכ' hatten Bäume, vgl. בְּבֵינִי Levit. r. s. 5, 149^b אילְנִיא מַחקריין, בּבוֹנִי Das. s. 12, 156^a אילניא מַחקריין לשמההון die Bäume werden nach den Früchten genannt, vgl. גוֹפַן.

אָרְכָּא m. pl. eig. von אָרְכָּא, s. d. Pron. interr. (syr. אֵי־הָלֵין, zus ges. aus אֵי־הָלֵין) welche? j. Ber. II, 5^b mit. איילן רבון welche Gelehrten?

ילְּאָ (אַלְּאָ) f. (syr. אַלְּאַ, von אָילְם oder אלף, syn. mit לפר zusammenfügen) 1) Schiff, navis, Floss; (vom Zus. fügen der Hölzer, wie hbr. ספּרנָה von יַסְפּר täfeln). j. Schabb. XI Ende, 13b מאן דבעי מיעבר תקנה לאילפא wer dem Schiff einen Vortheil bereiten will. Levit. r. s. 13 Anf. בהדא אילפא דמטרפא בפילגום דימא wie jenes Schiff, das in der Tiefe (πέλαγος) des Meeres taumelt. Khl. r. sv. גת ללדת, 77b הד, דאת קטר לולבך קטר אלפך zur Zeit, wenn du deinen Lulab bindest (zum Hüttenfeste, im Herbst), so binde auch dein Schiff an, d. h. wage wegen des herannahenden Winters keine Seefahrt mehr. In der Parall. steht ריגלד, vgl. לוּלַבַּא. Ab. sar. 10b נור לה לאילפא דאזלא בלא מיכסא wehe dem Schiffe, das ohne Steuerentrichtung segelt! bildl. für einen Heiden, der, ohne sich beschneiden zu lassen, die jüdischen Gesetze befolgte. Thr. r. Anf., 52° ein Gast, dem Geflügel vorgesetzt wurde, um es an die Tischgenossen zu vertheilen, sagte: כבית אנא הדרן: ich nahm אילפא באילפא אתרנא ובאילפא אנא אזיל für mich dieses Schiff (d. h. den Rumpf der Henne ohne Kopf und Flügel), denn im Schiffe kam ich an, und im Schiffe werde ich abreisen. - 2) Ilpha, N. pr. eines Amoräers. 21^a. Keth. 111^a u. ö. In jer. Gem. steht dafür gew. חילפיר R. hasch. 17b אילפי ואמרי לה Ilphai, manche sagen: Ilpha.

אַרְלְת Elath od. Elais (vgl. Neubauer, Geogr. du Talm. p. 119. 120) eine palästinische Stadt. Maas. scheni 5, 2 אילת בין הדרום Elath (lag eine Tagereise von Jerusalem) südlich. Bez. 5^a.

אַיֶּלֶת אַיֶּלֶת s. אַיֶּלֶת s. אַיֶּלֶת

בירם (= bh.). Pi. אַיִרם Angst machen, Furchteinjagen, erschrecken, ernststimmen. R. hasch. 20° מאירים של הערים man jagt den Zeugen (die das Sichtbarwerden des verjüngten Mondes vor dem Gerichtshof bezeugen) Furcht ein, damit sie keine falsche Aussage machen sollen. Sot. 1, 4 רבאייביין עליה כדרך אור המאריניין על עירי נפשרח man macht ihr (der des Ehebruchs Verdächtigen, der Sota, vor dem Trinken des Prüfungswassers) ebenso Angst (um

sie zum Geständniss ihrer Schuld zu veranlassen) wie man den Zeugen in Kriminalsachen Angst macht. Vgl. Snh. 4, 5. j. Sot. I, 16d mit. במאיימין עליה שלא שמאיימין עליה שתחזור בה כך מאיימין עליה שלא ebenso wie man ihr Angst macht, dass sie ihre Aussage (Behauptung der Unschuld) widerrufe, so macht man ihr auch Angst, dass sie, falls sie wirklich unschuldig sei, nicht widerrufen solle. Num. r. s. 9, 203b dass. Jom. 4b "Gott rief den Mose" מאיים עלירו um ihm Furcht einzujagen, ihn zum Empfange der Gesetze ernst zu stimmen.

אַנְיא , אַיְטָא , אַיְטָא s. אַיָּגָא s. אַנְאָא

可以的 f. (=bh.) Angst, Schrecken, Furcht. Num. r. s. 9, 203b כדי להחיל אימה עליה um ihr (der Sota) Furcht einzujagen. j. Sot. I Anf., ולא מתוך לבר של אמה crmp. (l. ולא מתוך דבר של אימה . ., vgl. Mareh Hapanim z. St.) der Mann verwarne nicht seine Frau (die Sota) mit Furcht-R. hasch. 17° פרנס המטיל אימה ein Vorsteher, welcher der יתירה על הצבור וכ' Gemeinde zuviel Angst einjagt, ohne etwas Nützliches zu fördern. Genes. r. s. 44, 43°, vgl. אָכִּוּתָּכִי. Levit. r. s. 27, 171° קרארה באימה וביראה man las es (das königliche Edikt) mit Schrecken und Ehrfurcht. Das. s. 30, 174° (zur Erkl. von תורא, Ps. 130, 4) ליתן אימתך על הבריות um den Menschen Angst vor dir einzuflössen. — Pl. Schabb. es giebt fünf Arten von Angst, vgl. סבונורת.

אמתא באביה לה. (אַיְמָה Angst, Furcht. B. kam. 28° אימתא דרביה עליה die Angst vor seinem Herrn lastet auf ihm. Das. 33° u. ö. Schabb. 30° יחב באימתא ופתח בשמעתא er sass in Ehrfurcht und begann das Gesetzstudium. Das. 156° כסי רישך כי היכא דתיהוי עלך אימתא דשמיא bedecke dein Haupt, damit du Ehrfurcht vor Gott habest.

אָרְאָתְ m. Adj. der Furchtbare, Furcht einjagend. Pl. Trakt. Derech erez cap. 2 Anf. die Furchtbaren und die Stolzen; vgl. auch אֵנְיְהָיִנְיִי וּהֹגִיפָּתוּיִנְ.

קיבְא, אִיבְא, od. אָיבְא f.der Spinnrocken. Kel. 11, 6 הכוש והאימה Agg. (Ar. אימא, Var. שימא, die Spindel und der Spinnrocken. Das. 21, 1 הצמר שעל האימה die Wolle, die auf dem Spinnrocken ist.

אר' in אומולוגים s. אימולוגים

אימוכן) Adv. (gr. ήμισυ) zur Hälfte, halb. Cant. r. sv. מורתי אעלה, 31° מורנער אינורם שירוף Nebukadnezar wurde halb verbrannt. Das. 2 Mal. Tanch. Abschn. Zaw, 139° אינור crmp. aus אינורס. — Musaf. und de Lara lesen אינויקסירוֹס (ήμιξηρος) halbverdorrt.

אמ' s. in אמ'.

אֹלִירְה f. (gr. ἡμέρα) Tag. j. Ab. sar. I, 39° ob. בון יונוא דבחרה מהאבלין עליו מילני אינוירא Tags darauf klagt man um ihn: μέλαινα ἡμέρα, o Unglückstag! dies ater; vgl. יינוּבְרִיס. Die sogenannten dies postridiani, d. h. die auf Calendae, Idus, Nonae folgenden hielt man für ungünstig; vgl. Sachs Beitr. II, 125. Mit vorges. ס, vgl. סְנִירוֹן

אימירון m. (gr. אָנְבּרְטוּרָן zahm, sanft. Cant. r. sv. איבורן אור אור אינירון ארי ארי אינירון למלך שהיה לו ארי אינירון ארי אינירון פוח Gleichniss von einem Könige, welcher einen zahmen Löwen und einen wilden Hund hatte. Genes. r. s. 77 g. E. נכיירון (l. נכיירון, vgl. Ar. sv. אינירון אינירון, vgl. Ar. sv. אינירון אינירון, אינירון און, 211° und Pesik. r. Abschn. Hachodesch, אַגִּרִיאוֹן אַנּיִרוּן, ידור אוני אַניירון, ידור אַניירון אַניירון, פּוּרַנוּן אַניירון.

ערכות איבונא אי

אימונים Khl. r. sv. טובה, 87^d, s. אָמָאוּס,

אַיכִּיכְּוְמַרוֹן Imikanteron, *N. pr.* eines Juden, Zeitgenossen der Hadrianischen Religionsverfolgung. Khl. r. sv. שנאתר, 76°.

איטֶתי אָלְטָת (בּbh. מָחַר s. in 'אַנּמ'ת .

אַרֵין (בְּיֵין אָרֵין, אַרֵּין, s. d.) nachdenken, genau untersuchen. B. bath. 115² אַרֵין עלירג, was aber zu עיין עלירג, ar. (Agg. אַרין עלירג, was aber zu אַרין אַרירג. [Num. 27, 8 und Lev. 22, 13], woraus die betr. Halacha deducirt wird, nicht passt; vgl. jedoch Ar. sv. עירן forsche sorgfältig darüber nach, ob näml. irgend ein Nachkomme vorhanden ist.

אין II constr. אין (=bh.) eig. Sbst. Nichts, nihilum, gew. als Adv. nichts, nicht. j. Kil. IX, 32° ob. und j. Keth. XII, 35° ob. וארך עוד, s. אַחַר. Thr. r. sv. פרשה, 59^d כל מקום שנאמר אין הרה ליה überall, wo in der Schrift: אין steht, so ist auch "ja" darunter begriffen (wahrsch. mit Anspielung auf folg. אין; so z. B.: Sara ארך לה רלד (Gen. 11, 30) "sie hatte kein Kind", während sie später ein Kind bekam; ferner: Hanna אין ילדים (1 Sm. 1, 2) "hatte keine Kinder", sie bekam jedoch welche; ebenso: Zion דרש אין להד (Jer. 30, 17) "hat keinen Nachfrager", es bekommt jedoch einen Erlöser u. s. w. Dah. auch Kidd. 3b, 4a אין כסף לאדון זה אבל רכ מסק וכ (mit Bezug auf Ex. 21, 11) dieser Herr (ihr Dienstherr) bekommt kein Lösegeld, aber ein anderer Herr (ihr Vater) bekommt Geld, näml. wenn er sie verheirathet. — Ber. וב' מומע לכם וכ' ich höre איני (אין אני=) שומע לכם וכ' nicht auf euch, stimme euch nicht bei. B. mez. ירדע יודע ich weiss nicht. Git. 54^b u. ö. אינר כאכיך er ist nicht beglaubigt. j. B. bath. VIII g. E., 16° אינה היא איסרטה das ist nicht der (richtige) Weg. j. Git. VII, 48d mit. אינה איסרתה (l. אסרטא) dass. j. Nas. VI, 55ª mit. 'אינר דין שנעשה וב ist es denn nicht recht, dass u. s. w. Chull. 65b fg. מניין רכ' אין לי אלא eig. ich habe nichts anderes als woher aber u. s. w. d. h. aus dem beigebrachten Schriftverse wäre blos zu entnehmen, dass woher aber auch u. s. w. Dav. auch die Frageprikl. בוכריך (contr. aus כון־אַין) woher?

אָר און און Conj. (syr. אָר = אָר אָר) wenn. j. Git. V, 47° ob. אין תימר wenn du sagst. j. Macc. II, 31^b un. ראין תימר אין תימר wenn du sagst, dass wenn du aber sagst u. s. w. j. Keth. XII, 35° ob. אין אתי משיחא wenn der Messias kommen wird. Das. öfter. j. Nas. VI, ארן כרבי wenn dem so ist, wenn das der Fall. (בֵּרוָראִר=בֵּרנִר) Thr. r. sv. בלע, 61^d אין אתי גב" פלוני wenn dieser Mann kommen wird. — Thr. r. Einleit. g. E., 50° אך את יתיב ראן את אזיל עמהון wenn du hier הכא bleibst, oder wenn du mit ihnen gehst. Khl. r. sv . אן אתת ענתה מה אית בה ואן 94^b יש רעה אתי מלאך המות דיסביניה מה הוא מיניר לית

wenn meine Todesstunde kommen wird, was schadet es (dass ich so gesprochen habe), und wenn der Todesengel ihn (den Antonin) abrufen wird, wird er sich etwa dann auf meine Worte berufen können?

אינא m. Pron. relat. (syr. אינא derjenige, s. TW. — Pl. אַיִילֵּך, s. d.

אִינִין ,אִינוּן ,אִינוּן ,אִינָרן ,אִינָרן אינָרן f. אַינָרן אינָרן Pl. von אָדּר, s. d.

אינגוּרְרְן (אניגרון) אינגוּרְרְן (תוֹנְרוֹן, אוֹנְגוּרְרְן) אינגוּרְרְן (תוֹנְרוֹן, אוֹנְגוּרְרְן) אינגוּרְרְן (מוֹנִיסְרְסְסְסְסְסְס) mit Wein vermischte Brühe von Salz und kleinen Fischen, Inogaron. Ber. 35^b 36^a אנגרון מיא דסילקא (Ar. liest אנגרון (מינגרון (מינגרו

אינוי Pron. interr. (ביינה ist es der? מיינוי ist das dein Sohn?

שנובין אינוֹכִזילִין (אֵנוֹכְזִילִין m. (gr. clνόμελι) Weinhonig. Schabb. 139 אינובילרן בשבת מרכנילרן בשבת Ar. ed. pr. (Agg. אנרנילרן) man darf am Sabbat den Weinhonig zubereiten. Ab. sar. 30° אנרנילרן וורבש ופילפלין Inomelin besteht aus Wein, Honig und Pfeffer, vgl. ירניבּילִרן.

אינוניתא Genes. r. s. 29 Anf. crmp., s. ארּנְקר.

אינטפלינית wahrsch. zu lesen אינטפלינית f. (zus. ges. aus οἶνος Wein, und σπλήνιον Pflaster) Pflaster mit Wein bestrichen, Weinpflaster. Tosef. Kil. Ende (cap. 5) אינטפלינית מלוגמא רכ' beim Weinpflaster u. dgl. findet das Verbot der Vermischung nicht statt. Tosef. ed. Wilna hat אינטפלינית, R. El. Wilna emend. אירטפלינית.

אָרָי אָרִי=(1.-2)אַינְי אַרָי אַרָי אָרָי אַרָי אַ II. אַרן אָרי אָרן אָרי גען אַרי I.

יני Ini, *N. pr*. Cant. r. sv. כרם, 33^d יודן '-בשם ר' איני R. Judan Namens des R. Ini.

אינייא Inja, N. pr. j. Git. I, 43^d mit '- R. Inja Namens des R. Jochanan; viell. crmp., s. die Glosse.

פופ. ohne Faser, Nerv, dah.) entnervt, erschlafft. j. Dem. VII, 26b mit. R. Jochanan איניס ובל מברא איניס ובל traf einen Jugendlehrer erschlafft an. Und auf sein Befragen: woher das käme, antwortete man ihm: Er fastet; was er diesem untersagte. — R. Simson in s. Comment. zur Mischna liest אמרינוים Richtiger jedoch dürfte die LA. אמרינוים sein (gr. ἄνυμος) erschlafft, betrübt; s. Glossen zu Maimon. Titel Sechiroth cap. 13, vgl. Rapp. Er. Millin p. 261, nach Sachs.

קר (1) die Anderen, s. Pl. von אָנָה — 2) Onyx, s. אָנָה

אינמרנון (od. אינמרנון) m. (viell. gr. clus-שטפנאקג) Myrrhenwein. Cant. r. sv. כרד, 24° יור אינכירנון ist Myrrhenwein zu verstehen.

אינטפלינית s. אינטפלינית.

אָל (DN) Praep. (gr. ɛlζ, ἐζ) vor, in. Exod. r. s. 15, 113^b סנדריאוס איס (מס) איל מוס die Gerichtssitzung vor dem Helios (der Sonne) u. s. w., vgl. איל אוֹם in איל.

אָסְא Isa, Name eines Amoräers. j. Ter. I, 40° ob. רבי איסא R. Isa, Schüler des R. Jochanan.

איסי בן איסי גוו, N. pr. Chull. 116b u. ö. הרא איסי בן ווידי Isi ben Juda. Jom. 52b היא יוסף איסי Josef aus Huzal u. s. w., ist derselbe, der öfter: Isi genannt wird. Demnach ist unser W. verkürzt von אָסִיהָא; vgl. auch יוסף, II.

איסָיָא s. איקיָא.

קקק Isaak, N. pr. B. mez. 39^b נירי בר איסק Mari bar Isaak.

אַיסָר m. (syr. יבּיּן, gr. ἀσσάριον, lat. as) Ass oder Assar, eine römische Kupfermünze; insbes. איכר האיטלקר: ἀσσάριον ἰταλικόν, das italische Ass. Kidd. 1, 1. B. mez. 4, 5 u. ö. Der Assar wird in der rabbinischen Literatur gew. dem ½. Theil des Denars gleichgesetzt, wobei jedoch auch Schwankungen vorkommen, und zw. derart, dass ein Denar zuweilen mehr, nie aber weniger als 24 galt; vgl. Zuckermann: Ueber Talmudische Münzen und Gewichte S. 22 fg. j. Kidd. I, 58^d ob. יכניה היא פרוטה אהר נישמנה wie viel beträgt die Peruta? Den achten Theil eines italischen Assars. Das. האיסר אחד מכ"ד בדינר בסף $\det$ Assar ist 1/24des Silberdenars. Cant. r. Anf., 3b פתילה באיכר ein Docht (Licht) für einen Assar. Das. sv. מה תפוח זה את נותן בו איסר וכ $^{\prime}$ 12^d, כתפוח so wie der Apfel, für den du einen Assar giebst u. s. w. Taan. 19b מדלית איכר da kein Assar (d. h. Geld) vorhanden ist. — Pl. j. Maas. scheni IV, 55° ob. שני איסרין פונדיון zwei Assare betragen einen Pundion. Genes. r. s. 42, 41° איכרין לשם אלכר die Assare sind nach Elassar (Gen. 14, 1) benannt. Kidd. 12° איסורי, s. זרוָא, s. זרוָא.

איסוּדְא m. (ביר Stw. ייסר, Stw. ייסר) Züchtigung, Schmerz, s. TW.

אָסְרָה, אִיסְרָה m. (בּים s. auch בּים היברה הניזרני נקיד שביה m. (בקיד שביה בינדרה בינדרה בינדרה לביל שביה מברל שביה der Engel, der über die Nahrung gesetzt ist, heisst Nakid, (Reinlichkeit, vgl. נקד,), der Engel, der über die Armuth gesetzt ist, heisst Nabil (Schmutz, vgl.

יבל). In Chull. 105 steht dafür שרא דענירתא. Jom. 77a איסרא דפרסאר Ms., vgl. דיפואל.

איפוּטָא s. in בּא.

Denk- und Anklageschrift; vgl. Sachs Beitr. I, 18. Deut. r. s. 2, 252d die Engel sagten zu Gott: Mose steht schon vor Pharao angeklagt, יחרי איפוניניא שלו נקרין und schon wird seine Anklageschrift vorgelesen. Das. Abraham stand vor Amrafel angeklagt, הרי איפוניניא שלו נקרין dass. Oder ist vielleicht an beiden Stellen איפוניניא שלו בקרין עובר איפוניניא (Pl., passend zu יקרין) zu lesen? nämlich τὰ ὑπομνήματα. Jalk. I, 52b איפוניניא crmprt.

od. ס אופופי od. o Popi! od. o Pipi! o Gott! als Ausruf der Betheurung. — Nach Musafja sy. פרפר hätten die Griechen das hbr. Tetragramm aus Missverständniss von Links nach Rechts. nach Art des Griechischen gelesen, infolge dessen sie glaubten: der Name des jüdischen Gottes laute ποπι, da diese Buchstaben dem Tetragramm ähnlich aussehen. Origines und Hieronymus berichten auch, "dass in gewissen alten Exemplaren der LXX das W. ... aus Superstition der Abschreiber unübersetzt hebräisch beibehalten worden sei, u. zw. in alter hebräischer Schrift". Vgl. damit Hieronymos epist. 136 ad Marcellam, wonach unwissende Abschreiber dieses W für Pipi (od. IIIII) gehalten und gelesen hatten; vgl. Perles in Fr. Monatsschr. XIX, 425. j. Ned. 42° ob. Jem. kam zu R. Jose, dass er ihm ein gethanes Gelübde als nichtig erkläre. Dieser fragte ihn: Wie hast du geschworen? אניה מיפופי ישראל לא עללה לביתי אנור ליה איפופי ישראל ולא כלכה לבריתד worauf jener erwiderte: o Popi Israels! ich will nicht in mein Haus gehen. R. Jose sagte hierauf: o Popi Israels (ist ein giltiger Schwur = bei dem Gott Israels!) du darfst also nicht in dein Haus gehen. Der Gelehrte darf näml. nach einer Ansicht blos Gelübde, in welchen er einen Nichtigkeitsgrund ermittelt, nicht aber solche Eide als ungiltig erklären.

איפוֹקין, gew. איפוֹקין s. d.

אבר בעל אים ביינים אוליין, gr. ἀπόφασις = ἀπόφασις) Urtheil, gerichtlicher Ausspruch. j. R. hasch. I, 57a un. die wirklich Frommen בבר בעל אים ביינים אוליים ביינים אוליים ביינים ביינים אוליים ביינים ביינים ביינים אוליים אוליים ביינים ביינים ביינים ביינים אוליים אוליי

ΚΥΡΟΝ, ΠΑΥΡΟΝ, ΚΥΡΟΝ f. (gr. ὑπατεία) eig. Consulat, dann überh. jede durch ein epochemachendes Ereigniss entstandene Aera. Levit.r.s. 36, 180° (mit Bezug auf Jes. 1, 1) "Achas" במכדה של מלכים wird unter der Aera der Könige aufgeführt. Num. r. Anf., 182a (mit Bezug auf Num. 1, 1) um Israel zu heben erwähnt die Schrift אי זה חדש אי זה מקום אי זה חדש אי ist unzweifelhaft מקום) זה טנה אי זה איפטיאה vor יוב zu stellen) an welchem Orte, an welchem Tage, in welchem Monate, in welchem Jahre und in welcher Aera die Zählung stattgefunden hat ("nach ihrem Auszuge aus Egypten"). Vgl. bes. Pesik. Bachodesch, 104^a ein Gleichniss von einem Könige, der seinen in Gefangenschaft gerathenen Sohn befreit hatte, ראכזר דירו ניוכרן איפטייא לפדיון בני כך אמר הקב"ה היו מונין אפטייא ליציאה und sagte: Zählet fortan eine Aera nach der Befreiung meines Sohnes; so sagte auch Gott: Zählet eine Aera nach dem Auszuge aus Egypten. Das. auch ein anderes Gleichniss von einem Könige, der seine Tochter verheirathet hatte, אמר היו מונין אפטייא לנשואי בתי דור מוכין אפטייא למתן תורה sagte: Zählet eine Aera nach der Verheirathung meiner Tochter; ebenso sagte Gott: Zählet eine Aera nach der Gesetzgebung, vgl. בַּלַב. Das. Abschn. Hachodesch, 52b, 53a (mit Bezug auf Esth. 2, 16) Ahaswer hat ausnahmsweise, als er die Esther geheirathet hatte, בת טובים בת גינוסים כתב לה גמיקון וכתב לה מיפטיה die Tochter guter und edler Ahnen, γαμικόν und ὑπατεία (Hochzeitskontrakt und Aera) verschrieben ("im siebenten Jahre seiner Regierung"). Vgl. auch Buber z. St. Anm. 180. In der Parall. Pesik. r. Abschn. Hachodesch, 32ª sind einige Worte crmp., vgl. Sachs, Beitr. I p. 117.

בוֹטִיקוֹס, איפּוֹטִיקוֹס, איפּוֹטִיקוֹס, איפּוֹטִיקוֹס, איפּוֹטִיקוֹס, איפּוֹטִיקוֹס, פוֹפּ. Consularis, Oberst. Mechil. Beschallach g. E. Par. 2 Mose sagte zu Gott: Ist etwa dein Verfahren dem eines Menschen vergleichbar! אפוטרופס גוזר גזירה קלדיקוס מבטל על ידו הקורוון מבטל על ידו דיקורוון מבטל על ידו דיקורוון גוזר גזירה הגמון מבטל על ידו הנכון גוזר גזירה בא איפוטיקוס מבטל על ידו איפוטיקוס גוזר גזירה בא מרושל הגדול ומבטל על ידו כילן איבו כילן מבטל על ידו כילן המושל הגדול ומבטל על ידו כילן איבון איבון איבון איבון איבון איבון מובטל על ידו כילן איבון איבון איבון מובטל על ידו כילן איבון איבון איבון איבון איבון מובטל על ידו כילן איבון איבון איבון איבון איבון איבון איבון איבון איבון מובטל על ידו כילן איבון איבון

איבקינון Cant. r. sv. אתר מלבנון, 22^d, crmp. aus אַנְבַּקִינוּן, s. d.

אֹיפֶרא Ifra, N. pr. Seb. 116^b אִיפָרא הַרְרְנִיִּדְּיִּ Ifra Ormuzd, Mutter des pers. Königs Sapur. B. bath. 8^a un.

איבוריא s. איבוריא.

אָרְיָא I m. (בְּיִרְאָ, gr. οἶσος, οἰσύα) Gerte, Binsen. Git. 69^b איצא רטיבא דסכר נהרא Agg. (Ar. איצא) feuchte Binsen, womit man den Fluss verstopft.

איצָגָּא וו אִינָּאָ m., אוּיְצָגָּא f. (wahrsch. von סל. von אַנֹבָּא, s. flg. Art.) Schaden,

Verderben. Keth. 100b R. Kahana wartete mit dem Verkaufe des Biers einer Waise bis zum Feste; אמר אף על גב דנפל ביה איצעהא מייחי זוזי חריפי Agg. (Ar. sv. איצ liest איצא, Raschi: איצא (איצצא) denn er sagte: Obgleich (dem Getränke durch das Warten) Schaden, infolge des Sauerwerdens entstehen könnte, so erwächst doch andererseits der Gewinn, dass man zur Festzeit dafür baares Geld erhält und nicht zu leihen braucht. — Nach Ar. besteht der Verlust in dem Minderertrag, der durch die Menge der feilgebotenen Waaren entsteht, und der Gewinn darin, dass man für den Erlös die Nahrungsmittel billiger erhält; oder auch: dass man zur Festzeit vollgiltige Münzen, zu jeder anderen Zeit aber nur schlechtes Geld erhält.

אינאָאָא, אַנְאָאָא, אַרָאָצָא f. (wahrsch. von אַראָ f.) oder אצץ drängen, drücken, hbr. אוין) das Drücken, Drängen. Ber. 33^a und Jeb. 121^b in Folge des Druckes (den Jem., der in eine Grube mit Schlangen gefallen, auf diese ausübt) beschädigen ihn die Schlangen. Schabb. 144b der Saft der Traube, אין אר. sv. אין (Agg. איצצא (איצצא) der nach dem Drücken derselben ausfliesst. B. mez. 40° משום איצצא wegen des Druckes, den die zus. gehäuften Früchte auf einander ausüben. M. kat. 11ª die eingesalzenen Fische ביתאכלי אגב איצצא können durch Auspressen des Salzes bald genossen werden. — Pl. das. יברי ליה שיתין ארצציר man machte für ihn sechzig Auspressungen. d. h. man presste die Fische 60 Mal aus.

יקוניני איקוניני באיקוניני באיקוניני באיקונינים (איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איקונינים איפיע מוצרי העיר באינינים לוא מוצר או באיקונינים לוא באיקונינים לוא באיקונינים או באיקונינים (גובר או באיקונינים לו באיקונינים או באיקונינים איקונינים או באיקונינים או באיקוניים או באיקוניים

(אָקונִין) אִיקונִין) f. (gr. פּגאַטאטי) Bild, Ebenbild, dah. auch Gesicht, das dem eines Andern ähnlich ist; vgl. auch דְּרוֹקֵלָ, j. Ber. III, 6ª ob. איקונין אחת טובה היה לי בתוך ביתך ein gutes Ebenbild hatte ich in deinem Hause, näml. den Menschen. j. M. kat. III, 83^a ob. dass. j. Horaj. II, 46^d un. Josef erhob seine Augen, עורין של אביר und erblickte das Bild seines Vaters, in Folge dessen er der Frau des Potifar kein Gehör gab. Genes. r. s. 53, 52° sein (Isaacs) Ge- שהיה זיו איקונין שלו דומה לר sicht war dem des Abraham ähnlich; mit Anspielung auf זיר איקונין) לזקניר). Das. s. 40, 39b חרה של אקונין אקונין das Ebenbild der Eva. Das. s. 78, 76d חקוקה שלך שלך שאיקונין שלך למעלה du (Jacob) bist es, dessen Ebenbild im Himmel eingegraben ist, Das. 79d. Exod. r. s. 15, 114^{cd} vom menschlichen König, צר איקונין שלו על השבלא של עץ השכלא גדולה מצורתו האלהים יהי שמו מבורך הוא גדול ואיקונין שלו wenn man sein Bild auf eine Tafel abmalt, so ist die Tafel grösser als das Bild, Gott hing. — sein Name sei gepriesen — er ist gross und sein Bild ist gross. Das. s. 27, 125°. s. 30, 127°d, vgl. בַּרִיוֹץ. Das. s. 35, 133°a איקונין נאדק ein schönes Bild. In der Parall. Pesik. r. s. 17, 35° איקונים crmp., l. איקונין. Cant. r. sv. אוהרנין crmp. in אוהרנין. Num. r. s. 2, 183°. s. 4 Anf. Cant. r. sv. אם הומה, 33° wenn der König nicht in der Provinz residirt, איקרנין שלר so שם אלא שאין איקונין עושה מה שהמלך עוטה ist doch sein Bild da, aber das Bild kann das nicht thun, was der König thut. Exod. r. s. 30 "Wer das Blut eines Menschen vergiesst" u. s. w. נשל לאדם שקפח איקונין של מלך (Gen. 8, 26) ועלה לבימה אמר המלך לא קראת בדיוטגמא שלי שכל מי שנוגע באיקונין שלי הוא אבד das ist einem Menschen zu vergleichen, der das Bild des Königs vernichtet und desshalb den Richtplatz (βημα) besteigen musste. Der König sagte zu ihm: Hast du denn nicht in meinem Edict (διάταγμα) gelesen, dass, wer mein Bild berührt, verloren ist? Das. s. 35, 133b. Esth. r. 106b u. ö. — Pl. j. Ab. sar. III Anf., 42b איקוֹנִיוֹת למה הן אכרריך רכ' warum sind die Bilder verboten? Weil man, wenn man sie anbringt, vor ihnen opfert. Das. באיקינות l. באיקינות. Das. 42° ob. als R. Jochanan starb, אתכפון אִיקוֹנֵיָא stürzten die Bilder um. Das. אִרקוֹלַחָא. Khl. r. sv. כל אשר מכל אשר 92° dass. — Midr. Tillim zu Ps. 17 sv. wenn der Mensch auf Reisen ist איקוֹניִא של תנו מקום לאיקוניה של הקב"ה מלאכים (anst. לאיקוניד I. לאיקוניד= Jalk. II, 95° und Deut. r. s. 4, 255^d) so gehen Engelsbilder vor ihm einher, und rufen aus: Machet Platz dem Ebenbilde Gottes. Mechilta Jithro Par. 8 ein Gleichniss von einem Könige, der in einer Stadt eintraf, ועשה (lies איקונות = Jalk.) ורשה לו צורות וטבע לו מטבעות לאחר זמן כפר לו er errichtete sich Statuen, fertigte sich Bilder an und prägte sich Münzen. Später aber warf man die Statuen um, zerbrach die Bilder, schaffte die Münzen ab und verletzte die Ehrerbietung gegen das Königsbild. Daher steht näml. das 6. Gebot: "Du sollst nicht morden"! dem 1. Gebote gegenüber: "Ich bin der Ewige dein Gott"!

איקוֹסְלְאָ m. (gr. ἀκέστωρ) Heiler, Chirurg. Levit. r. s. 5, 149^d עלובה היא מדינהא דאסיא (וראיקוטטא (וראיקוטטא (וראיקוטטא (וראיקוטטא (וראיקוטטא (וראיקוטטא (Podagra) leidet und deren Chirurg nur ein Auge hat; indem näml. Ersterer zum Kranken nicht gehen und Letzterer die Wunde nicht sehen kann.

אֹיַרְלְּיִלְ, m. (gr. αἶκλον, bei den Spätern das δεῖπνον, vgl. Sachs Beitr. II, 199) Mahlzeit, Abendessen. j. Ab. sar. II, 41^d mit. R. Jonathan, so oft er einen Herrscher in die Stadt einziehen sah, איקרין ראין אחא, viell. nach Verw. der liquidae) schickte er ihm eine Mahlzeit, damit er, wenn der Process einer Waise oder Wittwe vor ihn käme, sie gnädig behandle. In der Parall. j. Schabb. I, 3° un. איקרין.

 s. d.). j. Pea VIII, 21b un. מרכה דאיקר ehrenhafte Nahrung. j. Schek. V, 49b un. dass. j. Chag. I 76d ob. איגרא דאיקר ein ehrenvolles Schreiben. j. M. kat. III, 83b ob. j. Kidd. I, 61b ob. מזבוא לכון איקרא דאבהתי בפריטין wie, sollte ich etwa die Ehre meiner Eltern euch für Geld verkaufen? Ueber אִיקְלִין.

אַרָּי, arab. אַרָּי, ljar, eig. Glanz, Sonnenglanz (hbr. אָר, vgl. אור אור אור אור אין אין N. pr des zweiten Monats der Hebr., ungef. Mai. R. hasch. 3a u. ö., s. auch TW.

אירָא m. (gr. ἔριον, εἴριον, ἐρέα) Wolle, Baumwolle. Schabb. 11^b גרדי באירא שבאזנו לפר Weber mit der Wolle in seinem Ohr, vgl. אָזָן Das. 79^a שׁרָבוּא לאַרוּא לאַרוּע בהן דוגמא לאַרוּא לאַרוּע בהן דוגמא לאַרוּא לאַרוּע בהן מוני שׁר damit (mit den Farben) ein Probestück von Wolle zu fürben (R. Hai liest אִירָא, אַרְדָּא.). Tosef. Schabb. cap. 10, 3 dass. — Pl. B. kam. 119^b אַרְרִין וּכּ אִירְין וּכּ (Ar. liest עירין וֹכּ (Ar. liest עירין וֹכּ (אַרִרין לוֹקְרַיּא.) man darf von dem Weber nicht kaufen die Wollreste u. s. w., weil sie näml. dem Lohngeber gehören.

אַיִירְינוֹן m. (gr. εἰρίνεον) von Wolle. Esth. sv. חור, $102^{\rm c}$ חור שקילם איירינון שקילם תרפסיגון die ersten zwei hebr. Worte übersetzt Aquila: εἰρίνεον καρπάσινον.

אַיִּרְא (אוֹיְרְא) f. (viell. vom gr. ἐρωέω: fliessen) Fluss, Strom. j. M. kat. I, 80 h un. איירא (in m. Agg. איירא) לוירא (in m. Agg. איירא) der Fluss in Sipphoris schwoll am Feste an.

ארי s. in אירָיָא, אַיִירִי.

עירים אירים אירים אירים אירים אירים אירים אירים דאירים אירים אירים דאירים אירים דאירים אירים פורים אירים אירים מוצע פורים אירים מוצע פורים אירים אירים אירים מוצע פורים אירים איר

אוריכויאָה f. (gr. ἐρημία) Einöde, Wüstenei. Khl. r. Anf., 70° למה נקרא שמר ירמיה שבימיר weshalb wurde er (der Prophet): Jirmeja (Ἱερεμίας) genannt? Weil in seinen Tagen Jerusalem eine ἐρημία (Wüstenei) wurde; vgl. auch אַרימוֹן.

אירוֹנִית f. Adj. (ביר von עיר עיר, von עיר (עיר) städtisch, urbana. Pl. Eduj. 2, 5 לפסין אירוֹנְיוֹח städtische Pfannen, vgl. אַלְפֵּס und לָפָּס j. Bez. IV, 62° un. לָפָס j. Schabb. XI, 13° un. dass.

איירינון s. hinter איירינון.

אירוס) אירוס, אירוס, אירוס, אירוס, אירוס, אירוס, אירוס, אירוס, פופ. der vielfarbige, farbenspielende Regenbogen) die Pflanze Iris, eine Lilienart mit wohlriechender Wurzel, woraus die Irissalbe bereitet ward. Kil. 5, 8 הארוס) wird in j. Gem. z. St., 30° ob. durch אירוס erklärt: die Irispflanze. Ohol. 8, 1 האירוס.

m. (=bh.) Mann, Mensch. Genes. r. s. 17, 17d man fragte den R. Josua: מפנר מה האיש יוצא פניו למטה והאשה יוצאת פניה למעלה woher אמר להם האיש מבים למקום ברייתו וכ' kommt es, dass der Mann bei seiner Geburt das Gesicht nach unten, und das Weib das Gesicht nach oben gekehrt hat? Und er antwortete: Der Mann blickt nach dem Orte, woraus er geschaffen wurde (zur Erde), und die Frau dahin, woraus sie geschaffen wurde (zum Manne). Das. mehrere Deutungen. Sot. 17^a איש ואשה שו אוכלתן wenn Mann זכר שכינה ביניהן לא זכר אש אוכלתן und Frau (die Eheleute) tugendhaft sind, so ist die Gottheit bei ihnen; wenn sie aber nicht tugendhaft sind, so verzehrt sie das Feuer. Eine Anspielung auf den Gottesnamen: יָהוּ, dessen erster Bst. in dem W מיש und dessen letzter in dem W אטה steht; wenn aber diesc zwei Buchstaben entfernt werden, so bleibt bei beiden Wörtern das W. ชัง (Feuer) zurück. — Uebrtr. Jom. 18° אישי כהן גדול mein Herr, o Hoherpriester! Aboth. 1, 4 איש ירושלים איש צרידה der Einwohner von Zereda, der Einwohner von Jerusalem; viell. jedoch: Tempelherr. Das. 2, להיות איט da, wo במקום שאין אנשים השתדל להיות keine Männer (Hochstehende) sind, bestrebe du dich, ein Mann zu sein, d. h. stelle dich an die Spitze, um das allgemeine Wohl zu fördern; vgl. אַבר II. Tosef. Kil. cap. 2 Anf. איש רוכי ein Grieche. Levit. r. s. 30 Anf. רבי הושעיא איש מיריא R. Hoschaja aus Tirja. — Pl. מיליים, א. אַנוש.

Gen. 7, 2) אישות לבחמה כיי אית לה giebt es denn etwa beim Vieh eine Ehe?

אישות Maulwurf, s. אישות.

אַנְשֵׁר, אַנְשֵׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, אוֹשָׁר, s. d.) Glück zu! Heil auf! eine Grussformel bes. an Arbeiter. j. Taan. I, 64b un. אמררן לו אישר is sagten zu ihm: Glück auf! j. Schebi. IV, 35b mit. V, 36a un. שואלין בשלונין אישר was bedeutet: man grüsst sie? Man sagt: Heil auf! Das. אישר איישר שביעית איישר מון אוויישר שביעית איישר denjenigen, die im Brachjahr pflügen, nicht sagen: Heil auf! j. Ab. sar. IV, 44b mit. dass.; vgl. auch אישר nr. 1.

אֹרְשָׂיאָ Fieber, s. אשָׂאָ.

רוא, אוֹת, Prtkl. (syr. בּוֹן, hbr. שֹׁיֵן) es ist, es giebt, est, sunt; eig. Sbst.=:: οὐσία, gew. jedoch als Adv. j. Ber. VI Ende, 10d אית תניי der eine Autor lehrt so und ein anderer lehrt so, eig. es giebt Einen, der u. s. w. j. Chall. I, 57^b un. dass. j. Schebi. X, 39^c mit. שלשים יום לא איתיי wenn man Jemdm. ein Darlehn auf 30 Tage giebt, so darf man ihn vor dieser Zeit nicht mahnen, eig. es ist nicht. j. Macc. I, 31° mit. איתי dass. R. hasch. 11b eig. wie es ist, d. h. wie erwiesen wurde. Snh. 90° מר כדאית ליה ומר כדאית ליה der Eine wie er es (vernommen) hatte, und der Andere wie er es hatte. B. mez. 3ª מה אית לי גבי שכיר was habe ich bei dem Miethling zu schaffen? Das. 5° fg. אם איתא לדר חייא wenn die Halacha des R. Chija giltig ist, so muss er schwören. Jom. 41° מאר אית לך למיכיר was hast du zu entgegnen? Pes. 50° כי היכא דאיתו אכן הכא so wie wir hier (in dieser Welt) sind, so sind wir auch dort, im Jenseits. Jeb. 116° כי איתוכר בשילי wenn ihr in Schili seid. — Aus אִיה mit angeh. אָיכָּא wird אָיק, mit vorges. ליתא, ליה : ל. s. d. W

אָרְא, אִרְא komme! kommet! Imp. von אַרָּא, s. d.

אָרֶאָבּי Prtkl. (zus. ges. aus אַרְאָע u. אַרְאָבּי ; die aspirirten Bstn. gehen bei Contractionen in tenues über, vgl. אִיבָא u. m.) mancher sagt, manche sagen. Bez. 6° מעואל ואירונא ר'

אמר החלן אמר Samuel (manche sagen: R. Jochanan) sagte. Jom. 26^b אנגר ר' אבא רמי בר R. Abba sagte (manche sagen: Rami bar Chama, und manche wiederum sagen: R. Jochanan habe es gesagt). Das. 28^a, 73^b u. ö.

בתום m. (במום die Waise, s. TW

יתן, m. (=bh., Stw. יתן, s. והן Adj. und Sbst. 1) fortdauernd, dah. auch: der frühere Zustand. Nid. 48b איתנר sie (die körperliche Beschaffenheit) hat wieder den früheren Zustand erlangt. Sot. 36 b שבה קשתר sein Zeugungsglied (vgl. קשׁת) erlangte wieder seinen früheren Zustand. — 2) fest, stark. R. hasch. 11° איתן לישנא דתקיפי unser Wort bedeutet: stark. — Pl. Das. ירח שנולדו בו אַיתַנִי לרלם der Monat, an welchem die Gewaltigen der Welt (d. h. die Erzväter) geboren wurden, näml. Nisan. Genes. r. s. 98, 95^d (mit Anspielung auf בנים אַתְנִים ראוים (Genes. 49, 11 בני אתונו בנים אַתְנִים ראוים לעמור בומכר mächtige Söhne (Helden) werden von ihm abstammen. — 3) Ethan, N. pr. Suc. 18^a להדל איתן der Strom Ethan. (In der Parall. Ab. sar. 39^a steht גרזא, s. d.)

איתנטייה Khl. r. Anf., 70d s. אַוּרְהַּנְטֵיָא.

אך וואר. der Einschränkung (=bh.) nur, aber. Pes. 5ª אך חלק das W אך (Ex. 12, 15) zeigt an, dass es getheilt sei, d. h. nur an einem Theil "des ersten Tages" (an welchem das Pesach geopfert wird), näml. des Rüsttages des Pesachfestes, darf man das Gesäuerte entfernen, u. zw. am Vormittag, zu welcher Zeit man es auch geniessen darf; vgl. Raschi. — Pl. j. Ber. IX, 14^b un. Nehemia lernte von R. Akiba: אַכּין נֵיִיעוֹטֵין die Worte אור בייעוֹטֵין in der Schrift sind beschränkend. R. hasch. 17^b. Genes. r. s. 53, 53^b u. ö. בועוטים מיעוטים dass.

אך חרא (syr. אר מוא zusammen, zu gleicher Zeit, s. TW.

אר בול היה (gr. ἄχος) Trauer, Betrübniss. B. mez. 59^b als man den R. Elieser in den Bann gethan hatte, אך גדול היה באותו היום so war an demselben Tage eine grosse Trauer. In der Parall. j. M. kat. III, 81^d ob. steht הוכן s. d. (Vgl. Genes. r. s. 32 Ende, wo das hebr. אך כהו און שונה פא בולנונים און און הוא און

אכאבית Genes. r. s. 53, 53b; vgl. אַבְבית

אַבְאָרָע, syr. בּבּבּוּן, M. (griech. ἀχάτης, syr. בּבּבּוּן). Achat; ein Edelstein. Exod. r. s. 38 g. E. נפחלי מכחלי מכחלי מכחלי den Stamm Naftali war der Achat, der Stein näml. im Brustschilde des Hohenpriesters, worauf sein Name verzeichnet

אָבֶבֶּא, richtiger אָבָבָא, s. d.

אַכְבְּדְה Achbeda, N. pr. eines Grenzortes von Babylonien. Kidd. 71^b אכבדה ואונא Ar. (Agg. בגדא), vgl. אַוְנָא II.

אַכּהְי, אָבּרּה, אַבּרּה, אַבּרּה, מּכּהְיה (gr. אַטּסֹכְּ) After. Bech. 40° מרטיבו על אַכּוּזר (so nach einer LA. in Erub. 53°, nach einer andern: עכרור או man setzt das Thier auf seinen After. — Ms. M. hat, das. 2 Mal: עברור מודר אברור אברור (gung. Rabbinowitz Anm. z. St.): עברור שברור (gungsglied; in ähnlicher Bedeutung nach der LA. דֹרְבִּיוֹר, näml. דֹרְבִּיוֹר, gr. κρχις, Hode, s. d. W. Viell. ist auch אברור הברור המברור הברור הברור

אָרָוֹאָ f. (בּרּזָא, gr. χόος, χοῦς, א prosthet.) Mass für Flüssiges, Krug. Taan. 20b un. הרה Ms. M. (Agg. כרוא) er füllte einen Krug mit Wasser.

לבונגר, von אַבּונגר, von אַבּונגר, von אַבּונגר, Tafel, und אַבּונגר, Besorger". Fleischer nach briefl. Mittheil.) Tafelmeister, der die Oberaufsicht über die königliche Tafel hatte und die dem König vorzusetzenden Speisen vorher kostete (vgl. auch Lagarde: Ges. Abhandlungen S. 18 u. 19). — Pl. M. kat. 12a אַבּונגרי דבי ריש אַבוּנגרי, Agg. אַבוּנגרי, Ms. M. אַבוּנגרי; richt. in Raschi ed. Ven. אַבוּנגרי die Tafelmeister des Exiloberhauptes; vgl. auch בּרַאָּבָּר.

אַכְנוּר Achwar, Name eines Ortes (viell. = בְּּלְבָּרָר oder daraus crmp.). j. Suc. V, 55b un. הרי אכוור die Berge Achwars.

יַּבְרַוּרָגִקיm. (=בָּרַרְנַקּאַ, s. d.; "arab.

בּרנים בליב Chwarnak, nach Angabe der Araber selbst vom persischen בינוא Chorungah, d. h. Speiseort" u. s. w. Fleischer im TW. hv.) Plantage, die man gewöhnlich bei ausserordentlichen Gelegenheiten anzulegen pflegte, und deren man sich bei freudigen Ereignissen als Speiseort bediente. Taan. 14b und Meg. 5b הנוטע מכורנקי של מלכים אפורנקי (אבורנקי של מלכים אפורנקי (אבורנקי של מלכים אפורנקי אפורנקי של הווא אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי אפורנקי הווא אפורנקי של אפורנקי הווא אפורנים אפו

N'iDN od. Naja, s. TW

בְּיִרב Achsib (=bh.=בְּיִרב) N. pr. einer Seestadt im Stamme Ascher. j. Schebi. V, 36b un. המהלך מעכר לאכזים wenn Jem. von Akko nach Achsib (Kesib) geht.

מָרָוְרִי m. Adj. (= bh., von כזר) grausam, |

streng. Khl. r. sv. אל תהי צדיק, אל מלירי פון שנעשה אכזרי שנעשה רחמן במקום אכזרי פוף שנעשה אכזרי שנעשה רחמן במקום אכזרי פוף שנעשה אכזרי אר wer erbarmungsvoll da ist, wo er hätte streng (grausam) sein sollen, der wird später grausam da, wo er hätte erbarmungsvoll sein sollen. — Pl. Pesik. r. s. 44, 75 שבורים בעלה זו אַכוּרִים על בניה. — Fem. B. bath. 16a un. יעלה זו אַכוּרִית על בניה של בניה אכזרית על בניה אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית. אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אכזרית אבידים א.

אַכְוְרָאָּ ch. (syr. בּוֹבְיֶבְיּ בּוֹרָרִבּ der Grausame. Thr. r. Einleit., 48d מכזראה der grausame Mord; s. auch TW.

אבֹוְרְיּוֹר (=bh.) Grausamkeit, Strenge. Succa 14ª und Num. r. s. 10, 207d die Gebete der Frommen מהפכין מדת אכזריות למדה רחמנות verwandeln die (göttliche) Eigenschaft der Strenge in die Eigenschaft der Barmherzigkeit. Esth. r. sv. אלא באכזריות לחזירתה כדת ולאומה קדושה שלא 104d באכזריות לחזירתה כדת ולאומה קדושה שלא gegen die Sau (d. h. das heidnische Volk [Rom] verfuhr Waschti als Königin) "nach dem Gesetze", aber gegen die heilige Nation (Israel) verfuhr sie nicht nach dem Gesetze, sondern mit Grausamkeit.

אַכְוָרִיאֵל s. אַכְוָרִיאֵל.

אַבְאָא, אַבְאָא, Numerale (gr. ἀκτώ) acht. Genes. r. s. 14 Anf. Das. s. 20, 20°. j. Jeb. IV, 5^d, s. אִּבְאָ

κος) Ηeilmittel, s. TW

אָבֶל (=bh.) 1) essen, verzehren. Ber. I, ו בכנסרן לרכל וכ' (so im j. Tlmd., wo oft א abgeworfen wird, vgl. das. Mischna 6, 3b mit. יקרר, von קרא; im bab. Tlmd. יקראר, לאכול) sie gehen, um zu essen u. s. w. j. Schebi. VIII, 38ª ob. לוכל דבר שדרכו לוכל zu essen das, was man zu essen pflegt. j. Pes. I, 27b mit. u. ö.; vgl. אַפַּה, אַפַּה. — 2) übrtr. an etwas zehren, absorbiren, einnehmen. j. Schebu. VII, 38ª mit. כשרבית אוכלת בו wenn die Zinsen das Vermögen absorbiren. j. Erub. IV, 21^d un. sie absorbiren von dem Gebiete von Tiberias. Num. r. s. 4, 190^d כמה עורון אוכלות בארון wie viel Raum nahmen die Tafeln in der Bundeslade ein? — 3) euphemistisch: den Beischlaf ausüben, eig. geniessen (vgl. bh. אכלה, Spr. 30, 20). Keth. 65 b wird das אוכלת עמור der Mischna erklärt: תשמיש (ebenso j. Keth. V, 30b ob. בלשרך נקרה, d. h. unser W ist ein Euphemismus) sie vollzieht mit ihm den Beischlaf. Nach einer andern Ansicht: אכילה מנגש wirkliches Essen, d.h. sie isst mit ihm. Ruth r. Anf. אַכַל s. אַכַל.

Nif. אָאֶבֶל (=bh.) gegessen, verzehrt werden. Seb. 1, 3. 5, 3 fg.

Pi. איבל verzehren, verbrennen, trns. Part. pass. j. Jom. II, 39° mit. בְּמְּאוּכְּלוֹת die verbrannten Opferstücke. Tam. 1, 4 המאוכלות so in Mischnaagg. u. Ar. (in Tlmdagg. המעוכלות) dass.

Hithpa. u. Nithpa. verzehrt, verbrannt werden. Ber. 51b ער כדי שיתאכל המזון במעיו Ar. (Agg. שיהעכל) bis die Speise in seinen Eingeweiden verzehrt wird. Tam. 28 b die Opferstücke, שלא נתאכלו מבערב welche am Abend nicht (vom Feuer) verzehrt wurden. j. Ber. IV, 7b ob. שהיר מָתְאַכּלִין על גבי המזבח sie wurden auf dem Altar verzehrt, verbrannt. Genes. r. s. 68, 67^d dass. — 2) schwinden, vernichtet werden. j. Snh. VI, 23d un. נתאכל הבשר das Fleisch der Leiche ist geschwunden, vernichtet worden. Cant. r. sv. כמגדל, 21b שלא es wurde keine von ihnen abgerieben. j. Schabb. I, 4° ob. מתאכל צבער seine Farbe wird (durch das Feuer) verzehrt. — Kidd. 59° נתאכלו המערה das Geld wurde ausgegeben, verzehrt.

Af. אוכל אוכל zu essen geben. j. Ter. X, 47b un. אוכליה ליה er gab es ihm zu essen. אכלית (אוכלית (l. אשקית Genes. r. s. 48 Ende hast du dem Gaste zu essen und zu trinken gegeben, so gieb ihm auch das Geleit. Erub. 53b ein Weib aus Galiläa (wo man uncorrect gesprochen, vgl. אפלר) wollte zu ihrer Freundin sagen: תאי דאוכליך חלבא komme, ich will dir die Milch zu kosten geben; ראכורה: שלוותי תיכלוך לבא Ms. M. (Agg. לבא מולוכתי anstatt dessen aber sagte sie: Meine Genossin (von שלה שלרה, eig. Verbundene, vgl. Raschi) die Butter verzehre dich. Das n wurde näml. durch das nicht hörbar); vgl. לְבָא. j. Kidd. I, 61b mit. הוה er gab seinem Vater zu essen. — Ithpe. verzehrt werden. Kidd. 59° קא מחאבל es wurde verzehrt.

אוֹכֶל m. (= bh. אֹכֶל אַכּל אַכּל Pl. Schebu. אוֹכְלין שאינן ראויין לאכילה Speisen, die zum Essen untauglich sind. Ber. $50^{\rm b}$ fg. Ab. sar. $52^{\rm ab}$ תקרובת עבודה זרה של אוכלין Götzenopfer von Speisen. j. Ab. sar. IV, $43^{\rm d}$ mit. אכלים אוכלים.

אוֹכְלְא I ch. (syr. בוֹבֶּבׁבוֹ) 1) (בוֹבֶּבֹלְ אוֹכְלָּא וֹבְּלָא וֹבְּלָא וֹבְּלָא וֹבְּלָא וֹבְלָא וֹבְלָא וֹבְלָא וֹבְלָא בּלְא בּלְץ בּבְץ בּלְץ בּלְץ בּבְ

אוֹכְלָּאָ II m. (von פֿרָל=אָכל) eig. Mass überhaupt, dann (פַּרְילָא) ein determinirtes Mass, Ukla; und zw.=Kela, פֿלָה (nach Abwerf. des א), die, nach Kallir im Rituale für Sabbat Schekalim etwas mehr als ½100 Seah misst, הרכלה – j. Sot. I, 17² mit. – j. Sot. I, 17² mit. הרכלא הואר בונא ווארכלא ein Tuman, ein halber Tuman (d. h. ein Achtel, ein Sechzehntel Kab) und eine Ukla (d. h. der 20ste [viell. 32ste] Theil eines Kab); vgl. אַרַלָּא. – Ferner ein korbartiges Gefäss, s. אַרַלָּא.

אַבְּרְאָ od. אֹבְּרְלְּה das Absorbiren, eig. Verzehren. Kil. 2, 10 אכלת הגפן והקבר Ilmd. und Ar. ed. pr. (in j. Gem. das. 28ª un. ארכלת; Mischnaj. Agg. אכלת שלה) das, was der Weinstock und das Grab in dem sie umgebenden Boden einnehmen, absorbiren, näml. durch das Verbreiten der Wurzeln und Risse.

לְּבְלְּאָרָ, f. (eig. Part.) die Nagende, Saugende; bes. אכלא טינא die Laus eines unreinen (d. h. zum Genuss nicht erlaubten) Fisches. B. bath. אכלא שיינא אכלה אכלה ליה אכלה ליה אכלה (od. ההוא כיורא דיתבא ליה אכלה (od. טינא אכלה) einen Fisch, in dessen Nasenlöcher eine Laus sich festgesetzt hatte. Lewison, Zool. d. Tlm. p. 324: Wallfischlaus, vgl. ייַנינא.

אָבִייְרָה (=bh.) das Essen, die Speise. j.Schabb. I, 4° ob. u. ö. אכילת בן דרוכא das Essen des Ben Derosa (auch דרוכאר, Drosai), der näml. seine Speisen nur bis zum dritten Theil des Garwerdens kochen liess. Jom. 80b אכילה גסה übermässiges Essen. Das. 81° u. ö. אכילה בכזית unter אכיל ist zu verstehen das Essen einer Speise von der Grösse einer Olive. Ber. 40° אחר כל אכילתך אכול מלח יאחר כל שתייתך שתה מים ואי אתה נזוק jedesmal nach deinem Essen iss Salz und nach deinem Trinken trinke Wasser, sodann wirst du nicht erkranken. j. Sot. III, 19b ob. אכילת מזבח das Verzehren, d. h. Verbrennen der Opfer auf dem Altar. Seb. 31^b dass. — Pl. Pes. 78^a אֲּכִילוֹת das vielmalige Essen. j. Maasr. III, 50^d un. Genes. r. s. 86 Anf. (mit Anspielung auf אוכיל, Hos. 11, 4) אכילות הרבה (in manchen Agg. crmp. אוביל) viele Nahrungsmittel.

אָבִילְהְּא ch. (בְּבִילְה das Essen, s. TW.

איבול m. N. a. das Verzehren, Verbrennen. j. Ber. IV, 7b ob. u. das Verbrennen der Opfertheile. j. Schabb. II 5b ob. u. j. Jom. IV, 41d un. dass. j. Sot. III 19b mit. מיכול בראט המזבה das Verbrennen (der Opfer) auf dem Altar.

m. (syr. الْكُنَّا) der Esser, s. TW.

אַבְּלֻן m. Adj. Jemand, der viel isst. j. Maasr. III, 50^d un. על ידי דהוה אכלן weil er ein starker Esser war.

hältniss. B. mez. 63b חינוי דקרחי באכלבאי wäre denn der Weizen in meinem Behältniss, Speicher verdorben worden? Taan. 24 a אחרא sie למפתח בבא דאכלבא חזת אכלבא דמליא חינוי wollte die Thür der Getreidekammer öffnen und sah, dass die Kammer voll Weizen war. — Pl. אכלבא דחיטי בעי שיתין אַכלבי דציבי 66t. 56° eine Kammer voll Weizen bedarf sechzig Kammern Holz, näml. zum Backen. B. mez. 72b חיטי לבר וארבי der Weizen in den Speichern und auf den Schiffen. — Wahrsch. rührt davon her der Name בן כלבא שבוע (Καλύβη). Git. 56a, ein Reicher Jerusalems, der diese Stadt während der Belagerung mit Getreide verpflegen wollte, בחיביר בשבר. Die talmud. Erkl. von כלבא: Hund ist blos agadisch.

אוֹכְלוֹנָא, אֶכְלוֹנָא f. (gr. ὄχλος, syr. اُوكے اُر Menge, Schaar, Trupp. B. mez. 108ª zum Brunnengraben müssen auch die Gelehrten beitragen, aber nur dann, דלא נפקי באכלוזא אבל לאכלוזא לא דרבנן לאו בני מיפק באכלוזא נינהו (Ar. Var. באוכלוכא) wenn sie (die Stadtleute) nicht selbst als Arbeitertrupp dazu gehen (sondern blos Geldbeiträge dazu entrichten); wenn sie aber als Arbeitertrupp dazu gehen, so ist das für Gelehrte nicht schicklich. Ber. 58ª Jischai, der עיצא באוכלוסא ונכנס באוכלוסא, Vater Davids, שיצא באוכלוסא ערכלוכא welcher (bei Schlachten) mit einer Schaar aus- und einzog und in einer Jüngerschaar lehrte. Das. אוכלוסא פחותה מס' רבוא zu אוכלוסא gehören wenigstens 600,000 Menschen. j. Dem. $IV, 24^{
m b}$ ob. חמית אוכלוסא שלך ich sah, dass eine Schaar dich umgab. Genes. r. s. 6, 7b wenn der Stadtverwalter ausgeht, כל אוכלוסא יוצאת so soll die ganze Schaar mit ihm ziehen; bildl. für die Sterne als Begleiter des Mondes; vgl. בּוּלִי Num. r. s. 6, 194^b נתרבו באוכלוסא waren viel an Mannschaft. — Pl. j. Ber. IX, 13° ob. ראה אוֹכלוֹכִין בירושלם er sah Menschenhaufen in Jerusalem. j. Bicc. III, 65° ob. j. Erub. V, 22° un. j. Hor. I Ende, 46°. Genes. r. s. 39 u. ö.

אַבְּלִי Af. von בְּלִי rufen, lärmen. Davon אַבְלִיוֹתְא f. N. a. das Lärmen, Schreien, s. TW. קלוֹנְס m. (בְּלוֹנְס; griech. καλον, καλινός) Holzstamm, Balken. Sab. 3, 1. 3 sie sassen מלונס auf dem Balken.

אַלְכֵּס) m. (gr. מֹעטאֹכ) essbare Eichel.
— Pl. Ab. sar. 14° אַכְלָסִין ומּצִטרובלין Ar. (Agg. und Ar. ed. pr. Var.: אַלכּסין, viell. trnsp.) die Eicheln und die Kieferfrüchte, welche das. als Cedernfrüchte bezeichnet werden (פָּרָר דָאָרְזָא). Raschi erklärt das W. richtig durch בּלַכּטֹים: franz. gland; vgl. auch בַּלַס בּרָר.

אֶבְלוֹשְׁא m. (gr. ὀχλεύς = μοχλός) Träger, der die Lasten mit dem Hebel fortschafft. — Pl. B. mez. 77^a אָבְלוֹשֵׁי רְנִחוּזא וּ (Ar. Var.: אבלושר) die Lastenträger in Mechusa, die, wenn sie keine Arbeit haben, erkranken.

במר (syr. במר אים, syn. mit מחט; Grndw. במר (wov. auch כמר, חמר), eig. von der Sonne beschienen, dah. auch: schwarz, verbrannt sein; vgl. hbr. הדם, Gen. 30, 32) schwarz sein. — Nithpa. schwarz werden. Sot. 15b נתאכמר פניר Gesicht wurde schwarz.

אָבִי m. Adj. (syr. בּבְּי) schwarz. j. Git. VII Anf., 48° אכים גו סמיק schwarz mit Roth vermischt; vgl. bab. Gem. z. St. — j. Ter. I, 40° mit. אפום (l. אפום od. אפום) roth in Weiss.

אוֹבְטָא, אוֹבְטָא m., אוֹבְטָא, אוֹבְטָא, אוֹבְטָא, אוֹבְטָא, אוֹבָטָא f. (syr. اَوْصُوراً أَرْسُوراً) schwarz, niger, nigra. Pes. 88a פתיא אוכנוא schwarzer Grosskopf, תוה ליה ברתא אוכמתא Zwerg. M. kat. 9b R. Bebai Ms. M. (in Agg. fehlt unser Wort) hatte eine schwarze (hässliche) Tochter. Git. 67b תרנגולתא ארכמתי eine schwarze Henne. Das. 68° ארכמתי ein schwar- בחיורא וחיורא באוכמתא לקותא היא zer Fleck auf weisser Haut und ein weisser Fleck auf schwarzer Haut ist ein Fehler. Ber. 6ª אוכמתא בת אוכמתא eine schwarze (Katze), die von einer schwarzen Katze geboren wurde. eine Lunge, die mit schwarzen Flecken bedeckt ist. — Fem. Schabb. 129° שב תמרי אַבַּמַחָא sieben schwarze Datteln. Uebrtr. Schabb. 20b אוּכַמוֹרָתָא לאוכמתא בחריצי Ar. (Agg. אוכמוותא בחריצי) das Schwarze (Grünliche), das sich auf Schiffen oder in Pfützen ansetzt.

אוְחַבּיּאָ f. (syr. בُבْבُورُ Schwärze, s. TW.

אבמר m. Speichel. Kidd. 81 b ob. אכמר אכמר Ar. (Agg. שרא er warf den Speichel hinein, in den Becher.

אכנגרי s. אַכְנַנְנַּרַ.

אָבְרָא m. närrisch. Git. 69° אַבְּא מּמא כלבא Ar. (Agg. אסא כלבא) alter Hund, närrischer Hahn; eine Zauberformel.

אָכִסיגִרוֹן s. אַכסגרוֹן.

צבפורה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוְרָה, אַכְּסַוּר, אַבּפּלּדִם, Halle, bedachter Gang vor dem Hause. B. bath. 11^b אַכּסַרָרא רַבִּי רְבִּי לְפִּבְּי אַ מֹפּרַרְא רְוֹמִירְא רְוֹמִירְא לֹאַכְּכַּרְרָא לַאַכְּכַּרְרָא רְנִמִירְא לֹאַכְּבְּרָא לַאַנְי רְבִּי לְּעִבְּרָרְא רְנִמִירְא לֹאַכְּבְּרָא לַאַנְי לְאַבְּי רְבִּי לְּאַבְּרָרְא לְּאַבְּי רְבִּי לְּאַבְּי רְבִּי לְּאַבְּי לְאַבְּי לְבִּי לְבִי לְבִּי לְבִי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבְּבְּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִי לְבִּי לְבִי לְבְּבְּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבְּבְי לְבִי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבְּבְּי לְבִּי לְבְי לְבִּי לְבְּבְי לְבִּי לְבְּבְּי לְבְּיִי לְבִּי לְבְּבְּבְי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבְּבְּי לְבִּי לְבְּי לְבִּי לְבְּבְי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִּי לְבִי לְבִּי לְבִּי לְבִי לְבְּבְי לְבִיל לְבִּי לְבִּי לְבְּי לְבִּי לְבְּי לְבִּי לְבִי לְבִּי לְבִּי לְבִי לְבְּי לְבְּי לְבִיל לְבִי לְבְּי לְבְּי לְבְּי לְבְּי לְבְּי לְבְּי לְבְי לְבְּי לְבְּיִי לְּבְּי לְבְּיִי לְבְּיִי לְבְּיִי לְּבְּבְּיוּבְיוּ לְבְּיִי לְבְּבְּיוּבְיוּלְים לְּבְּיוּבְיוּלְ לְבְּבְּיוּבְיוּל לְבְּיוּבְיים לְּבְּבְּיוּבְיים לְּבְּבְּיוּבְיים לְּבְּבְּיוּבְיים לְּבְּיים לְבְּיים לְבְּיוּים לְבְּיים לְייִים לְבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְּבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְּבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְּיים לְּיים לְּיים לְּיים לְּבְּיוּבְיים לְּבְּיים לְבְּיים לְּבְּיים לְּבְּיים לְּיִים לְּבְּיים לְּיים לְּיים לְּיים לְּיים לְייִים לְּבְּיים לְבְּיים לְייִים לְיים לְּבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְבְּיים לְייִים לְּיים לְייִים

אָרְסִיגְרוֹן אָּרְסִיגְרוֹן (gr. ὀξύγαρον) Brühe von Essig und γάρον (eine Art Caviar). j. Maas. scheni II, 53^b אכסגרון מוא דכולהו שלקר. Ber. 35^b, 36^a u. ö. סגרון מוא דכולהו שלקר Oxygaron ist die Brühe von verschiedenen, eingelegten Kräutern. j. Schebi. VIII, 38^a ob. אקינגוֹרְן; vgl. auch אִינְגוֹרְן;

לבתה אם אבקיום אינים אום (griech. ἀξίωμα, syr. אַבְּסְיוֹם אַ Würde, Hochschätzung. Midr. Tillim zu Ps. 6 g. E. für den menschlichen König אחרים מקבלים nehmen Andere die Ehrenbezeigung, die man ihm darbringt entgegen; ich aber verlange blos אנסיומין שלי (l. אַכּסיומא od. אַכּסיומא) meine שבּסיומין (l. אַכּסיומא od. אַכּסיומא) meine Würde, näml. "Gott möge mein Gebet annehmen" Das. zu Ps. 102 אל תחן אַכּסיומא שלו בתוכה Ps. 102 אל תחן אַכּסיומא שלו בתוכה bestrebungen.

אַכְסִיוֹם s. אַבְסִימוֹרִין. אַגִיסְטַרְיוֹן s. אַבְסִימוֹרִין.

לוְנְס אָנְסְלְּגְּס (gr. ξυλικός) von Holz, hölzern. Men. 97^a כלי אכסלגוס ה' hölzerne Gefässe. Chag. 26^b כלי אכסלגס Ar. (Agg. אכלגים) dass. — אַבְּלוֹּסְבוֹס אַ אַכּסלגים.

אָבְּסְלִית f. (wahrsch.verwandtmitgr. אַבְּסְלִית האֹאסכָ, oculus, etwa ocularia) das Auge betreffend, Augenbinde u. dgl. Tosef. Kil. cap. 5 Ende die Augenbinde und die Kopfbinde (סֹלְהַתְּמַ); ed. Pressb. האַכּסלָר.

אָלִיקׁן (gr. ὀξύς) rasch, schnell; mit vrges. b als Adv. (בְּאַלַהַר) alsbald, ὀξέως, celeriter. Levit. r. s. 30, 174° אמר ליה לאכיסן לא Ar. sv. ממר ליה לאכיסן א Ar. sv. לאכסן (in Agg. fehlt unser W.) er sprach alsbald zu ihm: Von alldem, was ich geraubt habe, blieb mir blos diese Matte u. s. w.

אַכְּסְוֹּ, אַכְּסְוֹּ, m. (syr. מְכֹשׁנוֹ, gr. ακέων) Αχε, Stange. Schabb. 151^b un. מכסנא דגרדאי Ar. (Agg. crmp. אביסנא) wie der Webebaum der Weber; s. auch TW.

פוח denom. (vom flg. אַכְּסְנֵא: gr. ξενίζω) einen Gast, Fremdling aufnehmen. — Nithpa. pass. davon. Midr. Tillim zu Ps. 116 sv. פולי gr. בית g. E.: מְּתַלְּכֵוּן מִצֵּל בִעל הבית er wurde von einem Hausbewohner als Gast bewirthet.

אַכְּסְנָא', אַכְּסְנָא', m. (syr. בּבּיֹבּיֹל, gr. צָּבִּיסָנָא', Premdling, Gast. j. Erub. II, 20b un. ייעשה (schwerlich verschrieben f. אַכְסָנּא הישה) möge er wie ein Gast angesehen werden. Tosef. Schebi. cap. 5 g. E., מאכילין את אכסנא פירות שביעית man darf dem Fremdling Früchte vom Brachjahr zu essen geben; viell. אַכְּסָנָאי מוּ מוּ מוּ מוּ בּבּינִין אַרָּא הַבּסָנָא ein zufälliger Gast. Das. אַכְּסָנָאי פוּגם רופּגם (die Herberge oft wechselnder) Gast bringt den Wirth ebenso wie sich selbst in Verruf. — Pl. Levit. r. s. 27, 171d בּבּינִין שִישׁ כּאוֹן מוּ בּבּינִין שִישׁ כּאוֹן מוּ בּבּינִין שִישׁ כּאוֹן j. B. kam. III, 3° ob. אַכְסַנִין פַרּבָּא (gr. צַּבִּיסִבָּיִנִין פַרָּבּא der Quartiermeister.

אָבְּסָוֹנְץ f. (syr. נְבֹשׁבוֹל, gr. ξενία) 1) gastliche Aufnahme, Bewirthung, Herberge. Pes. 118b קבל מהם אכסניא nimm von ihnen die Bewirthung an. Ber. 63b die Gelehrten bei ihrem Abschiede פתחר בכבור אכסניא eröffneten den Vortrag zu Ehren der Herberge. Genes. r. s. 50, 49^d הב לאילין אכסניא gieb diesen (Fremden) Bewirthung. Pesik. r. s. 11, 19b בנימין בעל אכסניא שלר Benjamin ist sein (Gottes) Wirth, eig. Besitzer seiner Herberge; mit Bez. auf Dt. 33, 12. Der Tempel stand näml. auf Benjamins Gebiet; vgl. אוֹשָׁפִּיזְכָּן. Exod. r. s. 35, 133b die Egypter אכסניא נעשר לבני waren meinen Kindern eine Herberge, d. h. nahmen sie gastfreund-ווch auf. — Trop. B. mez. 85° על die Gelehrsamkeit kehrt in ihre Herberge wieder ein, d. h. der Nachkömmling gelehrter Ahnen wird in der Regel ebenfalls gelehrt. — 2) übrtr. Gastwirthin. Exod. r. s. 4, 106° als Elias für den Sohn der Wittwe betete, מכר נפשר על אכסניא שלר so strengte er alle seine Kräfte an wegen seiner Wirthin. B. mez. 87° ישאל אדם באכסניא שלו man erkundige sich nach dem Wohl seiner Wirthin. — 3) die Fremde, Fremdheit. j. Ber. IV, 8b ob. als er in die Fremde (auf הוה נפיק לאכסניא וכ` Reisen) ging, bestellte er sein Haus. — 4)

(אבכנאר Fremdling, Gast. j. Ber. IX, 13b mit. ההן אכסניא עלובה dieser unglückliche Fremdling. j. Erub. VI, 23b un. אכסנייא אינה אוברת der Fremdling verursacht kein Verbot. Levit. r. s. 34, 177^d לאו עלובתא עלובתא ist denn etwa diese schmachtende Seele nicht ein Fremdling im Körper? כד אתא בר נש אכסניא 52^d, רבתי לביניכרן wenn Jem. als Gast zu euch kommt. — 5) (wie das gr. ξένος = μισθωτός) Trupp. Β. bath. 11b אכסניא לפי בני אדם der durchreisende Soldatentrupp wird nach der Einwohnerzahl vertheilt. Dem. 3, 1 האכסניא דמאי man מאכילין darf dem marschirenden Soldatentrupp Demai zu essen geben, d. h. Getreide, von dem man zweifelhaft ist, ob dessen Zehnt entrichtet wurde.

אַבְּסֵנְיוֹת f. (syr. וְבֹבּוֹבְיוֹת) Fremde, Fremdeheit. Sot. 32b גר באכסניות (viell. Pl. אַכְּסֵנְיוֹת er hielt sich in der Fremde auf. An einigen Stellen steht unser W. crmp. aus אפסניות אַפּסניות.

אכסנדריה Neg. 12, 1 Var., crmp. s. אַסָּרָא.

בּבְּבְבְּאָ m. Name eines Fisches, der zum Genusse erlaubt ist. Chull. 66^b. Ab. sar. 39^a. Raschi hält das W für persisch.

אַכְּסֵרְה f. (wahrsch. gr. ξηρά, mit prosthet. α) eig. trocken, bloss, d. h. ohne Mass und Gewicht. Dem. 2, 5 כל זמן שהוא מרכרן אכסרה wenn er sie (die Früchte) ungemessen verkauft. j. Dem. III, 23° ob. dass. Maas. scheni 4, 2 אין א מסרה man darf den zweiten Zehnten nicht unzugemessen (in Pausch und Bogen) auslösen.

לְבְּׁבִּיְרָיְּה od. אָבְּסוֹרְיָּא (אַבְּסוֹרְיִּה) f. (syrisch בּבְּיִרְיִּהְ, gr. ἐξορία) Exil, Auswanderung, Verbannung. Levit. r. s. 18, 161^d (mit Bezug auf Lev. 13, 46) בשר ודם נותן אכסיריה והקב'ה (מסוריה) נותן אכסיריה מחריה (מסוריה) לותן אכסיריה מחריה (מסוריה) לותן אכסיריה auch Cott bestraft mit Verbannung, näml. mit Fortschicken der Aussätzigen.

אָכֶך, אָכֵהְ denom. (vom fig. אִּרְכָּּח) einem Thiere den Saumsattel oder: die Last auflegen. Nid. 14° הא דלא בירַבּף Ar. sv. איכף 2 (Agg. מיכן in jenem Falle ist die Rede davon, dass man dem Esel den Sattel auflegt, und hier, dass man ihn nicht auflegt (dav. unterschieden ist מִיכֹף כִּירָף. Snh. 36°, s. אַכּף.

 auf dem Esel liegt. j. Schabb. V, 7b un. אוכף und בין איכוף לאיכוף und בין איכוף לאיכוף עוד j. Erub. I, 19b un. בין איכוף בין בין איכוף בין בין איכוף בין איכוף בין אוכף בין und das. — Pl. j. Erub. I, 19b un. איכופין und das. 19c un. באוכפות באוכפות בין בין בין אוכפות באוכפות בין אוכפות בין אוכפות באוכפות בין. Agg. (Ar. איכופין).

אוברא אוברא (syr. בברא הופת אוברא אוברא (אוברא לא שאילי אינשי אובפא משום דמסקב במדע לא שאילי אינשי אובפא משום דמסקב לא שאילי אינשי אובפא משום דמסקב ליה לחמרא לא שאילי אינשי אוברא פופא מושות חברך קרייך חמרא אובפא לגביך (see den Sattel auf. Erub. 27° אברא דאובפא לגביר לאוברא באובפא בוש שפח לא במוע ביי שווע שווע ביי אובפא לא ביי אובפא לאביר מוע אובפא לאביך לאובפא ביי אובפא ביי אובפא באובפא ביי באובפא ביי באובפא ביי לאובפא לא ביי לאובפא לא ביי אוברא באובפא ביי לאובפא לא ביי לאובפא ביי לאובפא לא ביי לאובי ל

אָבָאָא I m. (בּפָּאָ I, א prosthet.) Garbe, Getreidebund. B. bath. פֿאַר דאַכפּא; s. אָבֹיָר דאַכפּא.

אָּכְפַּת, gew. אָכְפַּת, אִכְפַּת eig. Sbst. (=syr. אֶכֶף, hbr. אֶכֶף, Hiob. 33, 7 cura, sollicitudo; von כפי אכת: beugen, bändigen, zwingen) Zwang, Drang; nur mit nachfig. 5: es drängt, zwingt Jemdn., es ist ihm ein Bedürfniss, es liegt ihm daran. j. Sot. V, 20 b ob. רביתא מה was kümmerte ihn der Tempel? d. h. wozu hatte der Prophet (Chag. 2, 14. 15) nöthig zu sagen, dass die Priester den Tempel verunreinigen? Taan. 25° לד was macht es dir für Beschwerde? B. mez. 40° in der Mischna was kümmern וכי מה אכפת להן לעכברים וכ' sich denn die Mäuse darum, ob da viel oder wenig Getreide liegt? Meg. 15a לא איכפת לי es schadet mir nicht. j. M. kat. III, 81^d ob. wenn die Gelehrten disputiren, אתם מה איכפת was habt ihr euch darum zu kümmern? (In der Parall. B. mez. 59b steht: מית שיבכם). וכי מה איכפת ליה להק"בה Genes. r. s. 44 Anf. 'כם was liegt denn Gott daran, ob das Thier am Halse oder am Nacken geschlachtet wird? Aber

die Gebote sollen blos dazu dienen, um den Menschen zu läutern. Das. s. 53, 52 d רארבן wenn Reuben בשמחה שמעון מה איכפת ליה freudig ist, was hat sich Simeon darum zu kümmern? Das. s. 93 Anf. Exod. r. s. 27, 125b, vgl. תַבֶּר. Levit. r. s. 4, 148d, vgl. בַּקְדָּהַ. Khl. r. sv. ושבתר איכפת ליה 80° ושבתר was hat dieser gesündigt? (näml. der Bastard, dessen Eltern Blutschande begingen), was kann er dafür? Pesik. r. s. 10, 16° מם יחסר העולם איסטרובלית (איסטרובלים .l) ופלפלין איכפת להם אבל וכ' wenn die Welt Mangel haben sollte an Zirbelnüssen und Pfeffer, würde ihr das etwa schaden? Der Mangel an Weizen aber würde das Leben verringern; deshalb ist näml. Israel einem "Haufen von Weizen" (HL. 7, 3) verglichen. Cant. r. sv. bbb, 33d u. ö. — Vgl. jedoch Git. 62 a מכפת לא אכפת ליה, wonach viell. unser W. zu peb gehören dürfte, s. d.

Bedrückung, Zwang. Esth. r. sv. ריהי בינוי, 100d בני איכפית, 100d בני איכפית בני איכיים שהיו נורוצצין בארכוף, 100d בני איכפית בני איכיים שהיו נורוצצין בארכוף (ein W. jedoch dürfte verschrieben sein) die Söhne der Bedrückung (werden sie genannt), weil sie im Gefängniss bedrückt wurden. — In Thr. r. sv. אבוכיה, 65° steht dafür אפוכיה, s. d. W.

אוֹכְצְּלָא (אוֹבצוֹא) אוֹכְצְּלָּגְּי moleste, aegre tulit. B. mez. 36^b אוכצלא דהר אוכצלא Ar. (überall mit ⊃, Agg. überall אוכצלא דהר durch Bergsteigen. Das. 78^a sie starb אוכצלא אוכצלא מובאר Müdigkeit. Schabb. 106^b אוכצלא אוכברה מובאה אוכברה אובברה אוכברה או

אֹבֶּר m. (= bh. אִבְּר) Ackerbauer, Landmann. Arach. 23b. Ohol. 16, 1 האיכר עובר der Landmann geht vorüber und trägt den Ochsenstachel auf seiner Schulter.

אָיְבֶּרְ ch. (syr. אִיבֶּר=יְוֹיִבְּיֹן Ackerbauer. Pl. Erub. אַיְבָּר, vgl. אִיזְלָא. — Dav. Adj. Erub. באיז אִיבַרְיִירָהְא הִיבַרְיִירָהְא ländliche Brote, oder: Brote, welche die Landleute essen.

אַכְרוֹב m. (בְּרוֹב אָרְמֹבְאָק prosthet., gr. κράμβη) Kohl. j. Schabb. III, 5^d ob. אכרוב ואפרנים Kohl und Bohnen. Num. r. s. 7, 195^b אכרוב schöner und berühmter Kohl. j. B. mez. V, 63^a ob. קולסי אכרוב Kohlköpfe.

אַלְרְגָּא m. (בּרְגָּא s. d.) Kopfsteuer. Jom. מרבו לי רבנן א. כתיבו לי רבנן מרגא באכרגא כתיבו לי לישראל באכרגא (so in ält. Agg., vgl. Dikdukez.St.) verzeichnet mir die Israeliten, die Rabbinen zur Kopfsteuer.

קרָדְה, אַרְרְיְה, פּרֵז von רָבְיּרָ von פָּרֵז von פָּרֵז, gr. אַקר פּטססט) das Ausrufen. j. Meg. IV, 75° ob. wird פּרורה erklärt durch אברת בקורה: der gerichtliche Ausruf, Licitation eines Grundstückes; vgl. יבני יבני j. Snh. I, 19° ob. dass. B. mez. 35° יבני

אַכְרוִיאֵל) אַכְרוִיאָל) m. N. pr. (der Ausrufer, Herold Gottes) A chresiel. Jalk. I, 303a Abschn. Wajelech איתר המלאך הממונה על ההכרוה אכרויא derjenige Engel, der über das Ausrufen (im Himmel) gesetzt ist, heisst Achresiel. Deut. r. s. 11, 263a steht dafür אכזריאל trnsp.

ברוֹם m. (gr. χρῶμα) Farbe, s. TW.

אכרטוניא A carmonia; nach Rapop. Er. mil. hv. wäre darunter zu verstehen: Acarnania, eine Provinz in Epirus. Midr. Tillim zu Ps. 19, 5 של מה מאכרמוניא וכ' של של מאכרמוניא וכ' ל' של מאכרמוניא וכ' ל' מאכרמוניא ומא Schiff, das aus Acarmonia kommt, welches 365 Stricke hat u. s. w. Jalk. z. St. liest מברשניא aus Britannien.

ערוֹע m. eine Krautart, welche sammt ihren Wurzeln genossen werden kann, viell. Kümmel. j. Maasr. I, 48^d ob. המקיים מליאה של wenn Jem. eine Menge dieses Krautes zur Aussaat aufbewahrt.

אָרְאָרְאָר אָר N. a. (von פְּשֵׁר das Rechtthun, Gutmachen, s. TW.

noch immer ist es nöthig. Keth. 88° ואכתר יכולה sie kann noch immer sagen u. s. w. R. hasch. 10^b מראכתר da jetzt erst. Schabb. 104°. Pes. 108° u. ö.

אַבְרְּאָ m. Adj. (syr. אַבְרְּאָ) der Schlechte, Lasterhafte, s. TW

אבתה m. Adj. (viell. gr. ἀκάβαρτος) unrein, vermischt. j. Dem. II Anf., 22b un. רבא אררו הוא מכתר הוא בולתא אכתר הוא סימיק הוא R. Simson in s. Comment. (Agg. בחלתה טימין) es giebt ja Reis in Cheltha! (d. h. ein solcher Reis ist ja ähnlich dem aus Palästina; warum also zählt die Mischna אררו als eine kenntliche Frucht, die blos in Palästina anzutreffen sei?). Dieser ist von unreiner und röthlicher Farbe. — De Lara liest אבתר, wahrsch. gr. φβαρτός: faul.

אַכְתּרְיאֵל m. Achteriel, Beiname Gottes (vielleicht: der Kronaufsetzende). Ber. 7^a אַכּחריאל Achteriel, Ja, Gott Zebaoth.

1) Vorschlagssilbe, Artikel (arab. עוֹל), vgl. אַלְתּוֹיִם, אַלְקְיִיוֹת אָלְבִּינָא u.a. — 2)= אַל, vgl. אַלִּתְּיִּכְּרָא, s. bes. אַל.

אל (=bh., von אל אלינו, dah. als Adv. nicht, nein. Aboth 1, 3. 5 fg. Das. 4, 18 אל תרצה את חברך בשעת כעסו ואל לראותו ואל מתחלל לראותו ואל תחשתל לראותו ואל משתל לו ואל תשתל לראותו ואל השאל לו ואל תשתל לראותו ואל besänftige nicht deinen Nächsten während seines Zornes, tröste ihn nicht so lange der Todte noch vor ihm liegt, widerlege ihn nicht während seines Gelobens, bestrebe dich nicht, ihn während seiner Entartung zu sehen. j. Pes. VI, 33b mit. seiner Entartung zu sehen. j. Pes. VI, 33b mit. ביו בחיב לא אל כחיב steht vielmehr אל sein förmliches Verbot wäre.

Präp. (=bh.) zu, gen, nach, an. Mit vrges. ב: von selbst. Jom. 5 ארביר לא מַוּאַלֵּר אַני ווי יבי ich sage es nicht aus mir selbst. Orla 1, ארביר was von selbst aufschiesst. j. Pea VII, 20 un. מאליר לבירר עוד von ihm selbst hat man das erwiesen. j. B. kam. II, 2d un. בשנקשר

כיאליר wenn es sich von selbst angebunden hat. Genes. r. s. 78, 77° לירך באה ביאֶלֶיהָ es kam von selbst in deine Hand. Davon בִּילָא, s. בְּיִרלָא, s.יִרלָא.

אלְאֵ m. (hbr. אַל, אָבל) balkenartiger Vorsprung, Gesimse, s. TW

אָלֶל 1) weheklagen, s. אֵלֵר — 2) Kolben, s. hinter אֵלֵה.

אַלא Prtkl. (contr. aus אָם־לא, s. flg. אָלָא) 1) nur, sondern, nisi, si non. j. Schabb. II, 4d mit. die Medier, שארן להן אלא שמן אגרזים welche nur Oel (kein anderes, als) von Nüssen haben. Ber. 5° אל תיקרי תלמדנה אלא תלמדנה אל lies nicht "du lehrst ihn", sondern "du lehrst uns", d. h. deute das Schriftwort als ob es תלמהַנה punktirt wäre. Das. er gab jene Güter אלא על ידי יכורין nur nach Züchtigungen. B. kam. אלא . היי מורין אלא אם כן nur wenn, vgl. בורה Snh. 4b u. ö. אל er gab nur drei, d. h. er sprengte nicht mehr als drei Mal. — 2) (gr. ἀλλά) aber, vielmehr. Ber. 30b שנא לא aber (vielmehr) es ist kein Unterschied. Das. אלא אנור aber er sagte. Chull. 2° אלא מעחה eig. aber von jetzt ab, d. h. allein demnach wie wäre u. s. w.? Das. 46° fg. Kidd. 73° u. ö., vgl. אַסרפר.

אָרְלָּא אָרָדְּלָּא ch. (syr. אָרְרָלָּא contr. aus אָרְרָלָּא ; בּילָּא ;; בּילָּא nur, sondern. j. Schebu. I, 33b un. טלא מטרוברא דאילא חילופין es ist nicht einleuchtend (der Satz, wie er hier steht), sondern das Gegentheil, d. h. wenn er nicht umgekehrt wird; s. auch TW

פול (zus. ges. aus אַלִּיבָּא und לִּיבָּא eig. nach Ansicht, dah. auch: nach, gemäss. B. kam. 12b, 13a אליבא דמלבוא המלה nach wessen Ansicht? Sot. 21a אליבא דהלבוא המלומא nach der richtigen Tradition. Schabb. 28b u. ö. אליבא דר׳ יהודה "מאליבא המלומא" nach Ansicht des R. Juda.

אַלְבּינְא אַלְבּינְא (מְכָּכָּא מְנִבִינָא m. (בְּיכָּא בְּיִבָּא) Besen. Kehrbesen. Dem W בְּיכָא: Gerte, Weide wurde על Bezeichnung des Collectivs vorgesetzt, eig.: Weidengebund. j. Meg. II 73° un. Jem. sagte zu der Magd Rabbis: אחייא מטאטא bringe den Besen! (מטאטא) und sie brachte die Albina.

אלְגְּבִישׁ m. (bh.) Hagel, Hagelstein. Ber. 54b wird das W. erklärt: אבנים שעמדו על גב איש Steine, die durch einen Mann stehen blieben (durch Mose, Ex. 9, 33) und durch einen Mann herabfielen (durch Josua, Jos. 10, 11). Man hat näml אַלגביש gelesen (oder so gedeutet), u. zw. אב איש בגביש על איש בגביש.

אלגוּסִין m. pl. eine Bohnenart. Tosef. Maasr. cap. 3 g. E. אלגרסין המרובעין die viereckigen Bohnen.

לאלין ch. (בּאָלָה diese, jene. j. Ber. V, 9° ob. אילין דמתרגמין jene, welche übersetzen, näml. solche, deren Uebersetzung nicht acceptirt wurde. j. Snh. X, 27^d un. אילין רבנין jene Rabbinen! j. Taan. II Anf., 65^a אילין הענירוא jene Fasttage. j. M. kat. III, 81^d ob. אילין לאילין die Einen legten die Andern in den Bann. j. B. kam. II Anf., 2^d אילין פרדתא jene Maulthiere. — Ferner (mit angeh. Kaf anst. Nun, wie אַלָּד, הָדְ, דְּדָ, עוֹ מּנִי פּרַבּרָא diese, jene. Dan. 3, 12. 13.

von wann ab entrichtet man die Hebe in der Tenne? Wenn die Zeichenstange losgemacht wird, d. h. wenn das ganze Getreide ausgedroschen ist, wodurch diese Stange von selbst umfällt. j. Maasr. I, 49°a un. und Tosefta Terum. cap. 3 dass. — Ar. erklärt dieses עללה שלה Getreide, was nicht einleuchtet; wahrsch. entging ihm die Stelle in j. Schabb, l. c.

אָלְתָּא, אַרְאָ od. אַרְרָא ch. (=vrg. אַרָּא) Holzstange, Kolben, s. TW. — Pl. Bez. 33b er löste Zweige vom Baumstamme ab, ויהיב לן und gab uns mehrere Zweige, Stangen. B. bath. רוהוינן ליה באלוראא (Ar. Var. sv. אלותא ווest באליתא (באליתא) wir schlugen ihn mit Stöcken, Zweigen.

ארְא Wurm, Made, s. אר' וו in 'ארָ וו in 'אר.

אַלוֹתָה m. (=bh.) Gott. Genes. r. s. 43, 42ª die Söhne Cheths sagten zu Abraham: נשיא את עלינו אלוה את עלינו du bist ein Fürst über uns und du bist ein Gott über uns; worauf er entgegnete: אל יחסר אלוהו מלכו ואל יחסר אלוהו die Welt entbehre weder ihren König noch ihren Gott. — Pl. majest. Schebu. 35° מלהים als ein Gottesname, der nicht verlöscht werden darf, vgl. אלהי כסת ואלהי זהב . j. Bicc. III, 65° ob. אַל "Silberne Götter und goldene Götter"; eine schimpfliche Benennung für Oberhäupter, die durch Geld zu hohen Würden gelangten; vgl. אלוה הבא בשביל כסת ואלוה הבא בשביל Snh. 7b ein Gott, der durch Silber, ein Gott, der durch Gold kam; d. h. der durch Geld, bei der Regierung seine Anstellung bewirkte. — Meg. 9ª und j. Meg. I, 71^d un. אלהים ברא בראשית, Gott erschuf im Anfange" (angeblich eine der 13 Abänderungen der LXX im Pentat., anst. בראש' ב' אלה Gen. 1, 1). Diese Umstellung der Worte geschah dem griech. Sprachgebrauch angemessen, wo gew. der Gottesname den Satz beginnt; anders nach dem Comment.; vgl. auch מָבַה; s. אגוסטולי. — Schabb. 145° אגוסטולי. הד bei Gott! "meine Augen haben es gesehen" (ich selbst sah es) "und nicht ein Anderer". Erub. 14b und Meg. 10a האלהים אמרה bei Gott! er hat es gesagt. Chull. 54° האלהים מורי בה hei Gott! Rab lehrte u. s. w. Das. והאלהים שנים bei Gott! alle die Jahre u. s. w. - B. kam. אמר רב $^{
m a}$ (die Form ist, bei den spätern Rabbinen, aus Scheu vor dem Gottesnamen entstanden und wurde gelesen: "Elokim", ebenso im Chald. אלקא, ja selbst אל wurde nicht selten "Kel" gelesen. Auf ähnliche Weise אלדים und für das Tetragramm: ידוד; vgl. TW. sv. אַרלַהּה).

האלה, אולה, האלה (syr. מלוה, האלה, האלה) Gott. Dan. 3, 28. 6, 8. 13. Das. 2, 20. 32. — Levit. r. s. 5, 150 את אלה רב ראנא

הובי רברבין יאי לאלה רב וכ' Ar. (Agg. אלוה, was jedoch zu dem chald. Satze nicht passt) du bist ein grosser Gott, und ich habe grosse (schwere) Sünden; aber dem grossen Gott geziemt es, grosse Sünden zu vergeben. j. B. mez. II, 8° mit. בריך אלההון דיהוראי gelobt sei der Gott der Juden! j. Snh. X, 28b mit. בריך הוא פלההון דצריקיא gelobt sei der Gott der Frommen. — Pl. אֱלָהֵיץ. Dan. 2, 11. 5, 4 fg. Jer. 10, 11 אֱלָהֵיָא — Genes. r. s. 25, 25 d wenn גובי אלהיא מאן מומי ביה או כיאן מקרב die Priester den Gott bestehlen, wer wird bei ihm noch schwören oder ihm Opfer darbringen? Das. R. Simon ben Jochai verfluchte denjenigen, בני האלהים der דקרי להון בני אלהיא (Gen. 6, 2) durch "Göttersöhne" übersetzt; es sei vielmehr zu übersetzen: בני דינייא "die Söhne der Richter" (vgl. Onk. בני רברביא, s. More Neb. I, 2). Levit. r. s. 33, 177° (mit Bezug auf Dt. 4, 29 "Ihr werdet dort fremden Göttern dienen") מבין קריין לבילכיא אלהייא dort (d. h. in Rom) nennt man die Könige (Kaiser) "Götter", näml. Divus, wie Jul. Caesar, Divus u. A.

תְּלְהוּת f. Gottheit, Göttlichkeit. Genes. $r. s. 46. 45^{cd}$ ככי הוא שאין העולם ומלואו מדי לאלהרה (zur Erkl. des Ws. לאלהרה) ich bin derjenige, dessen Gottheit die Welt und was sie füllt, nicht genügen, umfassen. Das. אם מקבלים wenn בניך אלהותי אני אהיה להם לאלוה ילפטרין deine (Abrahams) Kinder meine Gottheit annehmen, so werde ich ihnen ein Gott und Patron sein. Das. s. 4, 5^{d} . s. 6 Anf. אומות העולם עושין מותך אלהות die heidnischen Völker machen sie (Sonne und Mond) zur Gottheit. Das. s. 64 Anf. ויהן לך אלהוהו "er gebe dir seine Göttlichkeit"; שלהים wird näml. als Objekt genommen. — Pl. j. Ber. IX Anf., 12^d die Sektirer fragten: כמה אלוהות בראו את העולם wie viele Gottheiten haben die Welt erschaffen? Levit. r. s. 4, 148^d (mit Bezug auf Gen. 36, 6 und 46, עטיו טהוא עובד לאלוהות הרבה כתיב (15 fg.) 'ביה נפשרת רם bei Esau, der viele Gottheiten anbetet, steht מפשרה; bei Jakob hing., der nur einen Gott anbetet, steht כפש. — Uebrtr. j. R. hasch. IV, 59° ob. אלרהות ומלכיות die Bibelverse, in welchen die Worte בילך und כילך vorkommen.

אילְהוֹן, אּלְהוֹן Partkl. (zus. ges. aus אִילְהוֹן, s. d.) nur dass, nur wenn, s. TW Nach Abwerf. des און אָלָהוֹן, s. d.

איל, אלין Pron. pl. (באלה) diese, jene, illi, illae. Schabb. 13 אלר חכך ואלר חכך האלר הבר ואלר הבר ואלר הבר האלר הבר ואלר ("die folgenden Halachoth" u. s. w.), nach einer an-

dern LA.: אַלָּה ("die vorangehenden"), vgl. אַלָּה B. mez. 21° אַלָּה משלו ואלו חייב להכריז מלו נעראות שלו ואלו חייב להכריז מני diese (folgende) gefundenen Gegenstände gehören ihm (dem Finder) und diese (die andern) muss er ausrufen. j. Taan. II Anf., 65° אילו הדילו הן folgende fünf Gegenstände. — אלו השה דברים sowohl diese als jene Seb. 5, 2. j. Sot. III, 19° ob. אלהים חיים הן אלו ואלו דברי הוים הן diese sowie jene Lehren (sowohl von der Schule des Schammai, als auch von der des Hillel) sind (trotz ihrer Gegnerschaft) die Worte des lebendigen Gottes.

אילו, אלן Conj. (= spätbh. אַלּר, syr. בַבֹּוֹ, zus. ges. aus אָרן מות (לה wenn, wenn doch. Chull. 9b. 10a ואילר ספק מים מגרלין wenn aber beim Zweifel unbedeckt gebliebenen Wassers, vgl. ברלהר. j. Schebu. I, 33b un. אילו בוי שאכל wenn (in dem Falle, dass) Jem. gegessen hat u. s. w. Jeb. 63b un. באילר כאילר ממצט הדמות מופך דמים als ob er Blut vergösse (d. h. Menschen tödtete); als ob er den D'muth (Gottähnlichkeit, vgl. דְּמֵרָת) verringerte. Git. $12^{\rm b}$ רכוה אילו ומיש wie wäre es, wenn u. s. w.? j. Maas. scheni V, 36d un. כאלו לפניו שינה als ob es vor ihm einen Schlaf gäbe. j. Kil. IV Ende, 20° את ראה כילו (contr. aus כמילו) du betrachtest es als wenn u. s. w. Das. V Anf., 29^d u. ö.; vgl. ברלר.

אלן Interj. (בארה, s. d. ה in ל verw.) siehe da! Dan. 2, 31.

אלואי אלואי (ביאי: Adv. des Wunsches בּלְנַאִּר s. d. W., hbr. לנאי s. d. W., hbr. קלנאי אנו נישרן דגלים כמותן o, dass auch wir in solche Ordnungen getheilt würden wie sie! Vgl. auch TW

אולוגלוגין s. אולוגלוגין.

לְנְיִיהְ s. d.) Begleitung. j. Maasr. II, 49 d mit. ושאר ביי אדם השאר שכיחא ליה bei den andern Menschen, die gewöhnlich nicht eine Begleitung (d. h. begleitende Personen) haben.

לְיִיוּהְאָ f. das Wehklagen, Trauerlied beim Todtengeleit, s. TW

לול m. (=bh., syr. ﴿ أَكُونُ od. أَوْكُونُ Elul, der sechste Monat der Hebräer, ungefähr September. R. hasch. 1, 1 באחר באלול ראש השנה am ersten Tage des Monats Elul ist der Jahresbeginn für den Zehnten vom Vieh; vgl. Gem. das. 7d fg. Das. 19b מיניות עזרא ואילך מעובר אלול מעובר אלול מעובר אלול מעובר אלול מעובר straß an und später fanden wir nicht, dass Elul ein Schaltmonat geworden, d. h. von 30 Tagen. Bez. 6a dass. j. Schek. III Anf., 47b un. בני אלול שני die im Elul geborenen (Thiere).

אַלוּרְיִי m. Adj. was im Elul entsteht. Pl. j. Schek. III Anf., 47^b und j. R. hasch. I, 56^d obdie im Monat Elul Geborenen.

אלום, אלום אלום, הואלים, m. (viell. lat. alum, oder alus, halus) eine Pflanze, Beinwell oder Schwarzwurz. Teb. jom 1, 5 החלחיה והחלחים (Ar. Var. מברוב der Asant und das Beinwell. Maimon. erklärt das W. durch das arab. אלגרוב, das von der Wurzel des Asants gewonnen wird. Mögl. Weise ist es das gr. מאנעם: ein strauchartiger Spinat. Vgl. jedoch Smith, Lex. Syr. Col. 240 "לבבור" atriplex halimus", Melde.

ארל ווארל ו

אלון או m. (gr. מאלסט) ein Anderer. Genes. r. s. 60, 59b הלזה אלון זה das W. הלזה (Gen. 21, 65) bedeutet: ein Anderer ist dieser (מאלסטר, לוהריסט, d. h. er ist nicht wie ein gewöhnlicher Mensch. Das. s. 81 Ende (zur Deutung von אלון בכות מאלון בכות לשנון יוכי הוא אלון אחר das W. ist das gr. מאלסטי: ein Anderes; Jacob habe näml. während der Trauer um seine Amme noch eine zweite Trauerbotschaft erhalten, dass seine Mutter gestorben sei; vgl. Khl. r. sv. אלון בכות של הבורה מנוקתו בתה לו שמועת רבקה אנון ובכה ב בכיות במניקתו באת לו שמועת רבקה אנון ובכה ב בכיות במניקתו באת לו שמועת רבקה אנון ובכה ב בכיות

Pesik. Sachor, 24° שרן תרי שתי אלון יוני הוא אלון יוני הוא אלון יוני הוא יוני הוא אלון יוני הוא ist das gr. מארי: zwei (=lat. alter), denn zwei Trauerfälle beweinte er. (Die Emend. Bubers Anm. 55: חרי anst. ist nicht einleuchtend.)

אר' s. in אר'.

אַלוּנְמִית f. (בּיְנִבִּית אָלוּנְמִית, prosthet., lat. linteum, gr. λέντιον, λίντιον) leinenes Tuch. Schabb. מיחם אדם אלונטית ומניחה על בני מעיין 40° man darf am Sabbat ein Tuch wärmen und es auf den Leib legen. j. Schabb. XIX, 17ª un. dass. Genes. r. s. 80, 79ª steht dafür אלינתית. Schabb. 147b מסתפג אדם באלרנטית (Ar. לונטית) man darf sich am Sabbat mit einem leinenen Tuch abtrocknen und es forttragen, obgleich näml. dadurch das Tuch ausgewunden wird; vgl. סְחִיטָה. Erub. 88ª dass. Men. 72ª היינו מעלין לו שמן ואלונטית wir brachten ihm Oel und ein leinenes Tuch, j. Erub. VIII, 25b ob. הבאת אלונטית das Bringen eines Tuches zum Abtrocknen. -- Pl. Schabb. 147° נסתפג אדם אפילו בעשר אַלוּנְטְיָאוֹת man darf sich selbst mit zehn Tüchern abtrocknen.

ה (אלונטית) אַלִינְהִין יאַלִינְהִית יאַלוּנְהִית f. Liniment, aus Oel und Wein zus. gemischt, welches vorzüglich beim Baden, aber auch sonst zur Einreibung diente. Mögl. Weise ist das W. zus. gesetzt aus λίντιον und βετή, eig. das auf das linteum Gelegte; da die Einreibung gewöhnlich vermittelst eines leinenen Tuches geschah. Ein Compositum aus έλαιον und οἶνος (Rapop. Er. millin p. 61) ist nicht zutreffend. Ar. ed. pr. trennt richtig diesen Art. vom vrg. אַלוּנְטִית - Ab. sar. 30° אַלוּנְטִית. — Ab. sar. אַלוּנְטִית שלולים ואפרסמון דעבדי לבי מסותא dieses Liniment besteht aus altem Wein, klarem Wasser und Balsamöl, welches man zum Gebrauch im Badehause zubereitet. In der Parall. Schabb. 140° אוֹנטית (welches wahrsch. durch Verwechselung mit dem vrg. אלוכטית entstanden ist. Chull. 6ª wenn Jem. Wein kauft, um ihn zu mischen mit Muries לחוך המוריים או לתוך האלונתית oder mit Liniment. j. Ber. I, 3º ob. סכין אלרוכתיה man darf einen Kranken (אלונתית ולחולה בשבת am Sabbat mit Liniment bestreichen. j. Schabb. XIV, 14° un. steht dafür אליכתין. j. Ber. VI, 10^d ob. המרבץ אלינתית בתוך ביתו wenn Jem. Liniment in seinem Hause sprengt, um näml. einen angenehmen Geruch zu verbreiten. j. Bez. I, 60^d ob. אינושה אלינהין ביום נוב אסור משום ein Liniment am Feiertage zuzubereiten ist verboten wie jedes Umrühren eines Salbenbreis. j. Schebi. VII Anf., 37 b יצאה אלינחין משאינה: אלא לתפילין = תפילין ausgeschlossen ist das Liniment, welches gewöhnlich nur für Kinder gebraucht wird.

אַלוּנִיסְנִיר s. אַלוּנִיסְתִּין.

אלוּנְרָאm. (=לּּרְּכָּא, s. d., gr. אוֹיִרָא, s. d., gr. אוֹיִרָא, Lanze.

Pl. Git. 70° wenn man Jmdn. schlägt באַלּהְנָבֵי אור Agg. (Ar. בּלַרנכר) mit den Lanzen der Perser, so bleibt er nicht am Leben; vgl. Raschi: weil man sie mit Gift bestreicht.

אַלְנְקִר s. אַלְנְקִר.

אַלְנָא s. אַלְנָוֹס.

רות Pesik. r. s. 22, 44° crmp., s. ברלים.

אלוש (Num. 33, 13) Alusch, N. pr. Lagerstätte der Israeliten. Jom. 10a שטר בנה אלוש Scheschai (der Enakite, Num. 13, 22) baute Alusch. Genes. r. s. 48, 47° הוא מדבר סין הוא die Wüste Sin ist dasselbe, was die Wüste Alusch. Durch wessen Verdienste wurde Israel das Manna gegeben? Durch Abrahams, weil er sagte: סוברל השבה אולוש ביהנה השבה in Alusch wurde der Sabbat anbefohlen; nach einer andern Ansicht das.: in Mara.

אַרְטִיכְּחָיָא f. (contr. aus gr. ἀλήβεια u. ἀξία) die hochgeschätzte Wahrheit. Genes. r. s. 8, 9ª als Gott die Wahrheit (אמת), welche die Erschaffung des Menschen widerrathen hatte, zu Boden warf, sagten die Engel zu ihm: מבוה אלטיכסייא שלך Ar. (Agg. תכסים אלטיכסייא שלך was verachtest du deine hochgeschätzte Wahrheit?

אַלְטִינוֹן m. (gr. ἀληδινόν) purpurroth. Khl. r. sv. מה שהיה , 73° אלטינון die Tachaschfelle waren purpurroth; vgl. auch גַּלְאַקְּסִינוֹן.

אילטים s. אילטים in 'אר'.

לאלה, אליה (=bh.) fluchen. Sifre zu Num. 18, 21 (mit Bezug auf לאלה, das. Piska 18) מיהיו אָלין בה יארעוך כשם שאירע לפלונית man wird mit ihr fluchen, näml.: Möge es dir ebenso ergehen, wie es dieser Person erging!

אלי, אלְּהָּר. (syr. שְׁןֹּה, hbr. אָּבָּה, syn. mit אָּבָּי nach Verw. der liquidae) trauern, ein Klagelied anstimmen, gr. ἐλεέω, ululare, s. TW.

Trauer, s. אֲלִיתָא I.

אָלְיִה אִילְיָה comm. (syr. אִילְיִה Klage, Klagelied. j. Sot. VII, 21° ob. סררסר die syrische Sprache eignet sich am

besten zum Trauerlied. j. Meg. I, 71^b un. dass. Esth. r. sv. רישלח, 105^a פרסי לאלייה (l. סורסי) dass., s. auch TW

אליאס s. אליוא in 'אליאס.

אליית f. (syr. אליים Trauerweib, die Klagefrau, die bei Trauerfällen Klagelieder anstimmt, praefica. Kel. 16, 7 רביעית של אליית מל אליית למצא Spielinstrument der Klagefrau. Das. 15, 6 denn die Klagefrau sitzt darauf, näml. auf der Handpauke, אירוס.

אקיית ch. (בּליִית die Klagefrau, s. TW.

אֹרְיוֹיִא f. (syr. אֹבְיבוֹי) die Klage, das Klagelied, s. TW.

אליות I f. (אילייא Trauer, Klage. Genes. r. s. 15 g. E. ברת אלי דאייטיאת אליתא ברת אלי דאייטיאת אליתא ובכיתא לעלמא אליתא האמטיאת (Agg. ברת אלי אליתא לעלמא (אָטָא die Feige heisst deshalb ברת אלי sie (durch den Sündenfall der ersten Menschen, der durch den Genuss einer Feige, האמה erfolgt sein soll) Trauer und Weinen in die Welt brachte.

אָלִיקְא II f. (viell. gr. ὄλυνδος, Nun elid.) Feige. Genes.r.s. 15 g. E. ברת שבע= ברת שבע, s. d.), s. vrg. Art.

אָלִירְאָ IV, 1) Schweif, 2) Span, s. hinter

אלי**תא** s. אַלָּא, אַלָּקא.

sein; "arab. שׁלֵּבׁ überhaupt Fleisch- od. Fett-wulst, an den Hinterbacken, der Wade, dem Oberschenkel, der Wurzel des Daumens und der grossen Zehe; im Talmud auch das [wulstige]

Ohrläppchen. Daher אליון eigentlich wie בופחלה. Eigenschaftswort: einen Wulst habend; dann als Hauptwort: Finger oder Zehe mit wulstigem Hinter- oder Untertheil". Fleischer, Nachtr. zum TW. I, 418°) Fettschwanz, Schweif. Ab. sar. 25° (mit Bezug auf רוהעליה, 1 Sm. 9, 24) שוק לאליה נואר והעליה דנוסנוכא שוק לאליה אליה נואר והעליה בנוסנוכא שוק לאליה אליה נואר והעליה. Weshalb wird dieser genannt: רהעליה?

אליקא, אליקא verbannt sei Narasch (Name eines Ortes), sein Fett, sein Fell und sein Fettschwanz; d. h. Alle sammt und sonders, Alles, was darum und daran ist. Pes. 114° אליקא, vgl. אליקא, vgl

יה und אליה s. hinter nächstfig. Art.

שליון od. אליון m. Daumen, grosse Zehe. Ueber die Etymol. unseres Ws. s. אליון Anf.

— Pl. Pesik. r. Wattomer Zion, 58° als man die Leviten zwingen wollte, die Lieder Zions zu spielen, (Ps. 137, 4) ביתו מליוני דיים לתוך פיתם so steckten sie ihre Daumen in ihren Mund und bissen sie ab. Midr. Tillim. zu Ps. l. c. und Jalk. II, 129° dass.

אַלְיוֹנְא ch. (בְּלִיוֹן) Daumen. Git. 69° טופרא der Nagel des Daumens.

Eliahu, Elias, N. pr. des bekannten Propheten zur Zeit Ahabs. M. kat. 26ª אכיההר הי הוא Elias lebt ja immer! Genes. r. s. 33, 32b und sonst oft אליהו זבור לטוב Elias, dessen zum Guten gedacht werde! B. mez. 37° יהא מונה ער שיבא אלידה es soll liegen bleiben bis Elias kommt, der näml. alles Zweifelhafte lösen wird, d. h. bis auf unbestimmte Zeit. Num. r. s. 3, כך אכיר עזרא אם יבא אליהו ויאנור לניה 188^b so dachte sich Esra (als er die Worte לנר ולבנינר [Dt. 29, 28] mit diaktrischen Punkten versah): Wenn Elias kommt und sagen sollte: Wozu hast du diese zwei Worte geschrieben? so werde ich ihm entgegnen: Ich habe sie bereits mit Punkten versehen. Wenn er aber sagen wird: Du hast sie mit Recht niedergeschrieben; so werde ich die Punkte verwischen. Men. 45° הרד להרם להרד להרטה diesen Bibelabschnitt (Ez. 45, 18 fg.) wird einst Elias erklären. Jeb. 102° במכל שונירן לו אין הולצין בסדל אין טונירן לו אין הולצין בסדל אין טונירן לו אין הולצין בסדל אין טונירן לו הייני שונירן לו אין הולצין בסדל אין טונירן לו הייני שונירן לו אין הולצין בסדל אין טונירן לו הייני שווילי wenn Elias kommt und sagen wird: Man darf die Chaliza (Entschuhung des Levirs; vgl. הייני שווילי שווילי אייני שווילי שווילי אייני שווילי שווילי אייני שווילי שווילי אייני שווילי שווילי שווילי אייני שווילי אייני שווילי שווילי אייני שווילי שווילי שווילי אייני שווילי שוויל

Hiobs. j. Sot. V g. E., 20^d אליהוא מיהרא זה בינב אונה אונה אונה מיהרא זה בינב של Elihu, N pr. eines der Freunde Hiobs. j. Sot. V g. E., 20^d שליהוא זה בינב על unter Elihu ist Bileam zu verstehen. Nach einer andern Ansicht das. אליהוא זה יצחק unter Elihu ist Isaac zu verstehen; vgl. יבור יצחק.

אַליוֹן s. vor אַליוֹן.

Sonne, Helios. Exod. r. s. 15, 113^b συτέπους. Εκοd. r. s. 15, 113^b συτέδριον εἰς ήλιον: der Gerichtshof vor dem Helios (dem Sonnengott) führt (in Griechenland) den Namen πωπ, näml. ήλιαία (durch welchen Namen bekanntl. in Athen sow. der Ort des höchsten Gerichtes, als auch das Gericht selbst bezeichnet wurde). Wenn nun in sehr heissen Tagen die Sonne mächtig scheint, so entlaufen ihm Alle; aber Matathias und seine Heldensöhne (die Makkabäer) blieben fest stehen vor Gott, während Antiochus und seine Schaaren vor ihnen fortliefen und erschlagen wurden.

קרופולים אליופולים אליופולים (syr. ברסבב באינופולים אליופולים (syr. ברסבב באינופולים אליופולים אליופולים (אליופולים באינופולים ואני אוני אליופולים באינופולים באינופולים באינופולים באינופולים באינופולים באינופולים באינופולים אלייכטן אלייכטן (als eine der fünf Städte in Egypten; vgl. Jos. 19, 18) das ist Heliopolis. Pesik. r. ed. Breslau, 35° ist anst. איליופולים ציו ציוופולים בעלים פולים איליופולים באינופולים באינו

מְלִיוֹתְרוֹפּוֹלְים (griech. Έλευβερόπολις, syrisch الْكُونُونِ الْكِينِ Eleutheropolis, eig. Freistadt, eine Stadt in Idumäa (unterschieden von der unter diesem Namen bekannten Stadt, welche unweit Jerusalem liegt und erst im 3. Jahrh. gegründet wurde; vgl. Reland Palaest. p. 749 fg. und Rapop. Erech millin hv.) Genes. r. s. 42, 41^b ואת החורי אליותרופולים ולניה קורא אותה אליותרופולים שבררו אותה ויצאו להן לחירות חורי שבררו Ar. (Agg. בדור הפלגה זר משרופלין crmp.) unter החרי (Gen. 14, 6) ist Eleutheropolis zu verstehen. Warum aber nennt man diese Stadt: Eleutheropolis? Weil sie (die Choriten) dieselbe gewählt und zur Zeit der Sprachenverwirrung in Freiheit auszogen. Das W. sei also zus. gesetzt aus ἐλεύβερος (hbr. חרר: frei, und πόλις: Stadt.

אלילים m. (=bh.) Götze. Das W. scheint contr. aus אַליאַל (אַ in 'übergeg.) Nichtgott, Ohnmacht.

— Pl. Jom. פיים הלוי ערוות ושפיכות Götzendienst, Incest und Mord als die grössten Verbrechen, denen der Tod vorzuziehen ist. Keth. 19° u. ö. אלילים (Abbrev. אלי) oft in der Bedeut. Götze. Snh. 97° u. ö.; ähnlich יוֹאָאָר eig. Gottesfurcht, dann Götze.

מלְים mit vorges. בית Name eines Ortes. Genes. r. s. 99 Anf. תבור בא מבית אלים Tabor erstreckt sich von Beth Elim aus.

סלבים, פל. איליס, איליס, פל. איליס, gr. איליס, Pflock, Zwecke. Pl. Levit. r. s. 19, $162^{\rm b}$ (mit Bezug auf Am. 6, 11) איה מיניה אַלִּיִסִים והדין בקיעה ליה בייניה אַלִּיסִין איר מיניה אַלִּיסִין הדין בקיעה ליה בייניה אַלִּיסִין איר מיניה אַלִּיסִין מוּ מיניה אַלִּיסִין אַרָּיסִין מוּ מוּ פּשׁיִּוֹחוֹ man Pflöcke, von der Spalte aber gewinnt man keine Pflöcke. In den Parall. Khl. r. sv. אַלְּיסִים, $95^{\rm b}$ אַלְּיסִים אַלִּיסִים, und in Cant. r. sv. מרכים אַלִּיסִים, $24^{\rm c}$ אַלִּיסִים אָלִיסִים, $95^{\rm b}$ אַלִּיסִים אָלִיסִים, $95^{\rm b}$ אַלִּיסִים

אלסים s. אילויסים in אילויסים.

ביי Elieser, der Damascener, Hausgenosse Abrahams. Genes. r. s. 44, 43°, die Eingeborenen seines Hauses 318 Mann" (Gen. 14, 14) מנרן אליעזר הרי י"ח רג' ניאות das ist die Buchstabenzahl von Elieser, 318; d. h. er bewaffnete blos denselben. — Ferner Name mehrerer Tannaiten רבר אליעזר R. Elieser. Ber. 2° fg.

אליקה wahrsch. crmp. j. Schabb. VII, 10° ob. ההן דמגפר עאל מני נחבלין אליקה. Zutreffend ist die Emendation des David Lorja: אהן דמגפר אחלין לפופה wenn Jem. Holz verpicht, um Gefässe, oder Stricke verpicht, um einen Korb daraus zu verfertigen.

אָלִיקִי אָלִיקּי, אָלִיקּי, אָלִיקּי, אָלִיקּי, אָלִיקּי, אַלִיקּי, אַלִּיקּי, אַרָּיִקּי, gr. פּגּפּאָתָּ ad. פּגּאַתָּ syr. פַּבּאַת, gr. פּגּאַתָּ od. פּגּאַתָּ syr. פּבּאַת, unwerdienterweise, immerito oder: frustra. Pesik. Bachod., 104° als ein König, der eine Frau von guter und edler Abkunft heirathen

wollte, אכיר אליקי אני תובע בה משאני עושה אליקי אני תובע בה משאני עושה אל אהי איני ארי מאלי בה בה בה משאני עוברת וכ' אל אהי איני איני איני ארי אליקי איני אליקי איני אליקי איני אליקי אולי אליקי איני ואליקי איני מוא אליקי מוא מוא מוא מוא אליקי אני ווא אליקי אני נותן אליקי אני נותן אליקי אליי אליי אליי אליי ערבים עובים וכ' אמר להם הקב"ה אלייך אני נותן אל הביאו לי ערבים עובים וכ' אמר להם הקרה אלא הביאו לי ערבים עובים וכ' אמר מוא מוא מוא מוא מוא אליין אליי ערבים עובים וכ' אליין אלא הביאו אליין אליין אליין אליין אליין אליין אליין אליין אליין אלא ביין ערבים עובים וכ' אליין אלא הביאו אליין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין ערבים עובים וכ' אליין אלא הביאו אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין ערבים עובים וביין עובים וביין ערבים עובים ובין עובין עריין אלא ביין אלא ביין אלא ביין עריין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין אלא ביין עריין אלא ביין אליין אלא ביין אלא ביין אליין אל

רב ביקים Eljakim, N. pr. Ab. sar. 58° רב R. Eljakim, sein (des Raba) Diener.

אלִירָא s. in אלר. — אוֹלְנִיר s. in אר' אר.

ישטע m. N. pr. 1) j. Chag. II, 77bc u. ö. אכריה בן אבריה Elischa ben Abuja, Lehrer des R. Meir, der infolge seiner Apostasie den Beinamen Acher erhielt; vgl. אַהַר und אברנה. M. kat. 20° R. Zadok fragte in Betreff einer Halacha את אלישע בן אבויה וזקנים שעמו den Elischa ben Abuja und die Gelehrten, die bei ihm sassen; wohl vor seiner Apostasie. Aboth והלומד 4, 20 אלישע בן אבויה אומר הלומד ילד זקן רכ' Elischa ben Abuja sagt: Das in der Jugend Erlernte gleicht einer Schrift auf neuem Papier und das im Alter Erlernte einer Schrift auf verwischtem Papier. Auch dieser Satz dürfte von seiner frühern Zeit herrühren; und sollte höchst wahrsch. seinen Gegner R. Akiba geisseln, der sich erst in den spätern Jahren dem Gesetzstudium gewidmet hatte. — 2) j. Ber. II, 4° un. ביפים בעל כנפים Elischa, der Mann der Flügel. Ueber diese Benennung vgl. Schabb. 49a. 130a; vgl. auch בָּנָתְּ

אלי הא Anf.

אַלְבָּם Pl. אַלְבָּם s. אַלְבָּם.

אלבקס N. pr. Alachsa od. Alaxa. j. Keth. V Anf., 29° אלכסא בשם חזקיה R. Alaxa im Namen des Chiskija. — Das. IX, 33° un. אכבא (crmp. aus אמר לר ר' מנא (crmp. aus אמר לר ר' מנא (ein heidnischer Richter) sagte zu R. Mana. Vgl. j. Schebu. VII, 38° un. ליכסה אמר קומי ר' מנא.

לוֹכְסָן, אָלְבְסוֹן, m. (= לּוֹכְסָן, gr. λ סְּלָּטִּטּן, gr. λ סְּלָּטִּטּן, gr. kכּר גדד kכּר אונרת אלכסרן או ב' כרעים אלכסרן או ב' כרעים אלכסרן kכּר לשונות אלכסרן או ב' כרעים אלכסרן kכּר לשונות אלכסרן אוב' בעים אלכסרן kכּר לשונות אלכסרן אוב' בעים אלכסרן אוב' בענים אלכ' בענים אל' בענים אלכ' בע

אַלְכְּטְנְּדְרוֹס N. pr. (syr. בּיבּיֹנָן אַלְרָטְנְּדְרוֹס Alexander der Grosse, König von Macedonien. Tam. 31b fg. אלכסנדרוס מוקדון Alexander der Macedonier. j. B. mez. II 8° un. אלככנדרום מקדון כליק גבי מלכא קצייא Alex. M. ging zum König von Kasi (in Indien). Genes. r. s. 33, 31d und Levit. r. s. 27, 170d dass. Genes. r. s. 23 Anf. "Sie benennen mit ihren Namen auf Erden" אלכסנדריאה על שם אלכסנדרום (Ps. 49, 12) Alexandria nach ihrem Gründer Alexander. — 2) N. pr. auch anderer Personen. j. Ber. עובדא בחד ארכון דהוה שמיה אלכסנדרוס .IX, 13b ob es ereignete sich bei einem Archonten, der Alexander hiess und der einen Räuber richtete. אמר ליה מה שמך אלכסנדרום אמר ליה אלכסנדרום (l. פנה אלכסנדריאה der Richter fragte ihn: Wie heisst du? Und er erwiderte: Alexander; worauf jener sagte: Alexander befreit den Alexander.

אלכסודריא, אלכסודריא, אלכסודריא, אלכסודריאה (syr. אלכסודריאה Alexandria, N. pr. der bekannten von Alex. M. erbauten Stadt. j. Chag. II, 77d mit. Juda ben Tabai sollte zum Nasi in Jerusalem ernannt werden; ערק ואזל ליה לאלכסנדריאה והיו בני ביושלם בותבין מירושלם הגדולה לאלכסנדריאה יושב אצלכם ואני יושבת יושב אצלכם ואני יושבת ביושב אצלכם ואני יושבת שליו aber er floh nach Alex. Da schrieben die Jerusalemiter: Das grosse Jerusalem an das kleine Alexandrien! Wie lange soll mein Verlobter (bildl. für Nasi, Fürst) bei euch weilen, und ich wegen seiner Abwesenheit betrübt sein! j. Snh. VI, 23° mit. dass., wo aber בעלידי (mein

Gatte) anst. ארוסי steht. j. Keth. II, 26 d ob. Cart. r. sv. ארוסי, 18a. Tosef. Meg. cap. 2, 10 R. Elasar bar Zadok kaufte בית הכנסת של eine Synagoge von Alexandrien, die in Jerusalem war; wahrsch. von alexandrinischen Juden gegründet, die sie aber nicht mehr benutzten. Suc. 61b; vgl. הָּרוֹפְלוֹסְטוֹרְן Thr. r. sv. הִרוֹב דֹאַרֹכּה אַרֹרָה such TW

אַלְכְּטַנְדְּרִית f. alexandrinisch. Schabb. 90° נתר אַלכּטנדרית alexandrinisches Nitron, Nίτρον Άλεξανδρῖνον. Kel. 15, 1 ספינה אַלכּטנדרית ein alexandrinisches (d. h. grosses) Schiff. Ohol. 8, 3; vgl. בּוֹר II. Tosef. Nid. cap. ז אַלפּטרא אַלכּטנדרית אַלכּטנדרית אַלכּטנדרית אַלכּטנדרית אַלכּטנדרית צוֹר אַלבּטַר אַלבּטנדרית צוֹר אַלבּטַר אַלבּטנדרית von Egypten, vgl. בְּדַק.

ארבל, nur Pi. ארבלל eig. (בילל: hin- und hergehen) dah. auch (wie hbr. בְּבַּל denom. von בְּבָּל kundschaften, nachspüren. Trop. Khl. r. Anf., 3° Gott sagte zu Salomo: אחר דברי הורה den Worten der Gesetzlehre spürtest du nach; mit Bezug auf ולהור, doppelt gedeutet, von הוֹרָה und הוֹרָה.

אַלֵּיל ch. Pa. (בְּילֵּל kundschaften. אַלִּיל kundschaften. אַלִּיל m. Adj. der Kundschafter, s. TW

אליל s. in 'אליל.

לְלָּלְ od. לְלֵאָ m. (=bh. Hiob 13, 4, wo jedoch die Interpunktion אלל nicht richtig zu sein scheint) eig. Nichtiges, Kraftloses (verstärkt von אא), daher: saftlos, abgestorbenes Glied, oder: losgeschältes Fleisch, s. w. u. Chull. 9, 1 איד wird in Gem. das. fol. 121° erklärt: ר' יוחנן אמר מרטקא ריש לקיש אמר בשר שפולטתר nach R. Jochanan: מרטקא (wahrsch. eine spätlat. Nebenform, etwa mortica-morticina) abgestorbenes Glied. Nach Resch Lakisch: Fleisch, welches das Messer losgeschält hat. Nach beiden Ansichten jedoch sei unter dem bibl. אלל nichts anderes als מרטקא zu verstehen, weil dieses unheilbar sei. Das. האלל המכונס das losgeschälte (zerstückelte) Fleisch, das zus. gedrückt wurde. Seb. 35ab האלל. Tohar. 1, 4 האלל (l. האלל). Meïla 7º דלית ביה מששא אלל das Alal, woran nichts Wesentliches ist.

אוֹלְלָא וֹ אַלְּלְא m. sack- oder siebartiges Behältniss in der Kelter, in welches man die Wein- und Oelbeeren schüttet, um sie zu pressen, Alela. Stw. בללא פופ. hineingehen, durchgehen. Nach Ar. wäre unser W. בעללא ביי פופללא ביי פופללא הוא Ertrag, Frucht; nach de Lara das gr. איי לכלא (nach Verw. der liquidae) Kufe, Kelter. B. mez. 105 מווי באלא הא באתרא דמעיילן כורא באללא הא באתרא דמעיילי הלתא כורי באללא Ar. (Agg. באתרא דמעיילי הלתא כורי באללא der eine Autor spricht von einem Orte, wo man ein Kor (Mass der Früchte) in die Alela, unter die Presse legt, der andere Autor von einem solchen, wo man

drei Kor hineinlegt. Das. wird näml. פריצר זהים von R. Elasar erklärt: Oliven, von denen man vier Kab aus der Presse gewinnt; von der Schule des R. Janai hingegen: wenn man zwei Sea (פאחים) באחים E12 Kab) daraus | gewinnt. Beide Erklärungen wären demnach von gleicher Bedeutung.

אָלֶלָּא II m. (בּילָבִים) Wehe, od. וְלָּלָה (יְלָּלָה בּיוֹם) Jammer. Esth. r. sv. בינים, 101° ארלא ווי היוי אוללא ווי היוים, 101° ארתן הינים Wehe (Jammer) herrschte in jenen Tagen.

s. hinter nächstfig. Art.

שלל m. (=bh.) Wehe, Klage. Stw. אלר שלל י und אלר לוי קרי להרן R. Levit. r. s. 17 Anf. אלר לעולם R. Lewi nannte sie Glanzvolle (näml. vor Freude), diejenigen, welche Wehe in die Welt bringen (mit Bezug auf Ps. 75, 5, wo הוללים doppelt gedeutet wird, von הוללים glänzen, und יבל klagen). Das. s. 20 Anf., s. den nächstflg. Art. — Thr. r. sv. אלר עליך קיםר Wehe (komme) über dich, o Kaiser!

אַלִים אָלֵים (בּיֵים, syr. אַלַוֹּ, hbr. אָלֵים 1) stark sein, werden. B. bathr. 124° ריקלא ein Dattelbaum, der stark (umfangreich) geworden ist. — 2) fest binden. — 3) stumm

sein; s. die nächstfig. Deriv.

Pa. אַלְּרֵתְ אַלְּרְתֵּרְ אַלְּרְתֵּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ וּלְּרְתִּרְ אַלְּרְתִּרְ בְּעִּרְ לְאַרְתִּרְ בְּעִּרְ לְאַרְתְּרְ אַלְּרְתִּרְ בְּעִרְ לְשִׁרְבְּרְאַ דְבְּעָלְ die Rabbinen machten das Besitzungsrecht des Mannes mächtig. Schabb. 156^b אלמיה יצריה die Leidenschaft bemächtigte sich seiner.

אלים גבר אלים אירנים אירני

wird denn sie (die beigebrachte Boraitha) stärker (d. h. weniger fügsam) sein als die Mischna? Chull. 48^b אַלִּיבְּיִהְא die starke (Nadel). Pl. Jeb. 43^a אַלִּיבְיִהָא starke, dicke Gefässe.

m. (=bh.) stumm, eig. mit gebundenen Lippen, vgl. הָשָׁק. Ter. 1, 6 האלם der Stumme, d. h. der nicht sprechen kann, während מרש: der Taubstumme. Uebrtr. Ruth r. sv. רבעז עלה, 42^d (mit Anspielung auf אלנדנר, der sich weigerte, die Ruth zu ehelichen) אלם היה מדברי תורה er war stumm in der Gesetzkunde, d. h. er hielt die Ehelichung der Moabiterin Ruth aus Unkenntniss des Gesetzes für eine Sünde. — Pl. Snh. 71° אַלְמִין Stumme. Das. 100° להחיר פה um zu lösen den Mund der Stummen. — Fem. Num. r. s. 9, 204° אָלָבֶּוֹת die Stumme. Chull. 79° אלמה stumm, von einem Thiere. Sot. יונה אילמת ¹⁰⁶ eine stumme Taube. — Ferner Name eines Ortes. j. Kidd. IV, 65^d ob. מילם Illam od. Illem.

אֹלִיכְוּא, אִילִיכְּוּא, אוֹלֵיכְּוּא, אוֹלֵיכָּוּא, אוֹלֵיכָּוּא, אוֹלֵיכָּוּא, אוֹלֵיכָּוּא, אוֹלֵיכָּוּא, אוילֵיכָּוּא ch. (בּוּלֵיה יוּ stumm, s. TW. — Pl. Chag. 3° הכהר הרי אִילֵּיכְיי jene zwei Stumme.

אוֹלְנְאֵא m. Macht, Stärke. Schabb. 134^a von der starken, dicken Seite nach der dünnen zu. Uebrtr. Nid. 8^a מאר אולמידו worin besteht seine Stärke, d. h. der Vorzug des Einen vor dem Andern? Kerith. 4^a. Chull. 73^b. Ab. sar. 37^b u. ö.

אַלְּמוּהָא, אַלְּמוּהְאָּ f. Macht, Stärke, s. TW אַלְּמוּהְאָּ f. (=bh. אַלְּמִה gebundene Garbe, Gebund, vom Getreide. Exod. r. s. 31, 129^d החת מכרו לו אלומה אחת man verkaufte ihm ein Gebund. — Pl. B. mez. 22^b. 23^a אַלְּמִּהוֹת grosse, schwere Garben, während בריכות: leichte Gebunde.

אָלְיָא Prtkl. (zus. gesetzt aus אָלָבְּשׁ u. אָיָ) eig. über das, dadurch ist erwiesen, dass Dah. auch: also, folglich. Jom. 14 b אלנא also ist ja das Räucherwerk zuerst u. s. w. Pes. 2^b אור יוממא also bedeutet ja אלמא אור יוממא also bedeutet ja אלמא אור אורחא. Tag. Das. אור אורחא also bedeutet doch אור. Schabb. 151^a fg.

אלְמוּנְ m. (bh. אַלְמְנְּיִם pl.) Sandelholz; vgl. Winer BRW. hv. Kel. 13, 6 שלמוג ein Ring von Sandelholz. Schabb. 59b. j. Schabb. VI, 8b ob. — Pl. R. hasch. 23a אַלְמֵּרְנִין כּסִיתּא אַפְּנְיִנְיִן כּסִיתָּא bedeutet: Koralle. B. bath. 80b 81a dass.; vgl. auch אַלְנָא vgl. auch אַלָּנָא vgl.

קרבין m. (syr. ירבין und ירבין m. (syr. ירבין und קרבין, gr. געאָא, prosthet.) Hafen. j. Succ. II Anf., 52^d wenn sie (die Hütte) am Hafen angebracht ist.

אָלְטְלֵּא, אִלְּטְלֵּא, Prtkl. (=אָלְטְלֵּא, mit eingeschalt. בי, für פּראָ: etwas, vgl. auch אַרְּלֶּרְמָאָ (אַרְלֶּרִאָּר) אייב (אַרְלֶּרְאָרָאַ) אייב (אַרְלֶּרְאָרָאַ nicht, eig. wenn das nicht. Snhdr. 49ª אלמלא שמי wäre nicht David, so hätte ראלמלא יואב Joab nicht Krieg führen können; wäre nicht Joab, so hätte sich David nicht des Gesetzstudiums befleissigen können. — Meg. 12 b wären nicht die ersten Briefe u. s. w. - 2) wenn ja. Keth. 33^{b} אלמלא נגדוה לחמ"ויג hätte man Chananja, Mischael und Asarja gegeisselt, so würden sie die Götzen angebetet haben. Schabb. 118b אלמלא משמריך ישראל שתי שבתות כחלכתן נזיר נגאלין wenn Israel nur zwei Sabbate nach Gebühr beobachten möchte, so würde es bald erlöst werden. Meg. 24^b u. ö. אלמלד. Der Unterschied, den die Tosaf. zu Meg. 21° machen: אלמלד bedeutet "wenn ja", und אלמלא: "wenn nicht" ist nicht stichhaltig, da die Silbe לא≡לָר, contr. aus היה, nicht" bedeutet; ebenso ist hbr. להלא = להלים.

אַלְּמוֹן I m. eine Cederart od. Terebinthe. Pl. אַלְבוֹנְרָם R. hasch. 23°. B. bath. 80°, s. אַבְנִינִם und בּוּטְבָּא.

אַלְּמוֹן m. Wittwer (bh. אַלְמוֹן: Wittwenschaft). Stw. wahrsch. רבול = לבון א הבול אין, s. אַרְבוּלָא; mögl. Weise jedoch: אַלם , arab. אַל betrübt sein,

leiden. Keth. 7 מלכורן בחרר פו Wittwer, ein Jüngling. j. Keth. V, 29 d mit. הרא אלכורן הוא שלכון wenn er (bei der Verheirathung) ein Wittwer und sie eine Jungfrau ist. j. Sot. VIII, 22 d un. אלכורן שנשא ריבה ein Wittwer, welcher ein junges Mädchen heirathet.

עלְּלְּלְּהָ denom. (vom fig. אַלְהָלָה) zur Wittwe machen. Pes. 49° ein Gelehrter, der überall grosse Mahlzeiten abhält, סרף מחריב את ביהו der wird später sein Haus zerstören, seine Frau zur Wittwe und seine Kinder zu Waisen machen; d. h. er wird sich, infolge der Verarmung zur Auswanderung genöthigt sehen, so dass bei seinem Leben Frau und Kinder den Wittwen und Waisen gleich werden.

Nithpa. Wittwe werden. j. Keth. II Anf., 26° בְּחַצְּלְמִיכָה (woselbst auch die richtige LA. für die Mischna:) האשה שנתאלמנה eine Frau, die verwittwet wurde. In den Agg. der Mischna, sow. im jer. wie im bab. Talmud steht minder richtig: נתאלמנר, in chald. Form. Das. V, 29° un. נתאלמנר sie wurden verwittwet oder geschieden.

אלמלה f. (=bh.) Wittwe. Keth. 7ab fg. — Kidd. 75a אלמלח עיסה die Wittwe von einer Mischung (eig. Teig), d. h. die Wittwe eines solchen Mannes, über dessen Abstammung Zweifel obwalten, ob. näml. seine Eltern eine den Priestern erlaubte Ehe eingegangen waren, oder sich auf unerlaubte Weise ehelich vermischt hatten. Keth. 14a; vgl. Tosaf. z. St. — Uebrtr. Erub. 101a אלמלה בילה אלמלה eig. eine verwittwete, d. h. unvollständige Thür; vgl. אַנְשִׁיָא.

אַלְמוֹנְי (bh. אַלְמוֹנְי Ruth 4, 1: irgend Einer) Almoni, N. pr. Ruth r. sv. רבעז עלה, 42^d פלינר אלהרטר שמר , 42^d אלמרטר שמר r (Tob) hiess auch Ploni Almoni; vgl. auch אַלָּבּ

אילן — .אלר' s. in אלונכא ,אלונטית ,אַלון s. in 'אילן.

אלוניסְתִין, אלוניסְתִין Adv. (gr. ελληνιστί) hellenisch, griechisch. Tanchuma Abschn. Wajikra, 139^b מטבר מטבר משרל לשרן אלייסטר קטבר שארל לשרן אלייסטר קטבר (Hos. 13, 14) ist griechisch: κατάβα (steige hinab) in die Gruft! — j. Sot. VII Anf., 21^b R. Lewi bar Chajta אזל ging nach לקיסרין שמע קלון קריין שמע אלוניסתין ging nach Cäsarea und hörte, dass man dort das Schemā (vgl. קריאת שמע.) griechisch lese.

 א. M. u. Ar. (in Agg. fehlt unser W.) den Amemar und Mar Sutra trug man am Sabbat einer Festwoche mit überschlagenen Armen. Das. למיפק באלנקי Ms. M. (Agg. למיפק באלנקי) so auszugehen, getragen zu werden; vgl. auch פַּחַף.

עלים, אָלִים, אָלִים, אָלִים, אָלִים, nach Verw. der Guttur.) zerkauen, zerbeissen. B. kam. 84° ההוא תורא דאלם ידיה דינוקא ein Ochs, der die Hand eines Kindes zerbiss. Git. 70° אלים er zerkaute ihn (den Crocus) und verschlang ihn.

לְּלֶּכְּם Alas, N. pr. (בְּלָם). j. Kidd. I, 27° ob., s. דָּלֶּל.

אל N. pr einer Landschaft in Kleinasien, Aeolis, Aeolia, viell. Elis, s. TW j. Meg. I, 71^b un. (l. אלס וטרסס (אלס וטרסס Aeolis und Tarsis (oder: Tartessus). Genes. r. s. 37 Anf. אלס וטרסס ו אלסטרוס.

אַלְיס s. אַלְטָרָין in אי' אי אַלְסָרָין s. אַלְטָרָין אַלָּסְרִין אַלּסְרָיקוֹן s. in 'או'

אלעזר בן. Elasar, N. pr. einiger Tannaiten u. Amoräer. j. Keth. V, 29 d ob. u. ö. לעזר בן האלעזר בן (wofür das. auch verkürzt לעזר , Lasar; in Agg. des bab. Tlmd. ist dieser Name oft crmp. האלעזר (אלעזר בו אלעזר בו הוא אלעזר בו Ar. (Agg. crmp. אלעזר הוד Ar. (Agg. crmp. אליעזר אווי אלעזר בו Ar. (Agg. crmp. אליעזר בו Elasar, welcher Meister (hervorragender Lehrer) Palästinas war. — Kidd. 66a אלעזר בן Elasar ben Poïra, Rath des Joh. Hyrkan; vgl. אַפּיקוּרְסַרּה.

אליקי s. אַלִּעִיקִי in 'אלר.

אלוק m. (= bh.) eig. Fürst, Herr eines Volksstammes, Familienhaupt, φύλαρχος. Stw. אלה. Uebrtr. Genes. r. s. 20 Anf. (mit Bezug auf Spr. 16, 29, auf die Schlange gedeutet) der Verleumder, שלופר של עולם welcher den Fürsten der Welt (d. h. Adam durch seinen Sündenfall von Gott) getrennt hat.

אָלֶךְ, אָלֶךְ, אַלֶּךְ, אַלֶּךְ, אַלֶּרְ, אַלֶּרְ, hbr. אַלְפִּיּ, אַלְפִּיּך, Pl. אַלְפִּיּ, אָלְפִּיּ, Dan. 2, 1. 7, 10; s. auch TW

 גלי לְאַלְפָּא du wandertest aus, um zu lernen, er aber, um zu lehren. Taan. 4ª מיבעי ליה לאינש מיבעי ליה לאינש der Mensch muss sich an Sanftmuth gewöhnen.

Pa. אַכּף (syr. אַרַבּר") lehren, unterrichten. j. Dem. I, 22° ob. und j. M. kat. III, 82° ob. רלא ולא בור הבי hat der Rabbi (hast du) uns nicht so gelehrt! j. Ab. sar. II, 40° un. דגרירא לא die Glaser unterrichten nicht. Cant. r. sv. מושנה בי און ואלפיר בי אין ואלפיר בי אליפיר בי אליביר בי אליפיר בי אליביר בי

Af. אוֹלָף עלר Pa. Levit. r. s. 30, 174° בּוֹלֵף עלר (vgl. לְנֵּוֹך) er bringt Vertheidigungsgründe für mich vor. Mögl. Weise gehören einige der hier angeführten Stellen zu יֵלֵיף.

אֹלוֹץ (syr. בּבְיֹי) Alef, Name des ersten Buchstaben des Alphabet. j. Snh. I Anf., 18ª א'לת רישא דאלפא ביתא מ'ם באמצעותה תי'ו בסופה 'בב Alef ist der erste Buchstabe des Alphabet, Mem der mittelste und Taw der letzte; daher näml. das W אמת (Wahrheit) als Bezeichnung für Gott. Das. X, 28b ob. der Gottesname שוות שיור ה"ר ונקרא בא"לת ד"לה wird geschrieben mit רה (Tetragramm) und gelesen mit אר (Adonai ארכר). Pes. 50° dass. Schek. 3, 2 die drei Behältnisse, worin die Schekalim zum Einkaufe der Opfer lagen, אלף בי"ח גינו"ל waren bezeichnet mit Alef, Beth, Gimmel, um näml. jede Verwechselung zu verhüten; vgl. j. Gem. z. St. Nach einem andern Autor war die Bezeichnung griechisch; vgl. אלשׁמ. j. Git. IX, 50d ob. ר' אבדור R. Abahu unterzeichnete sich א als Anfangsbuchstabe seines Namens. j. Jeb. IV, 6^a mit. רבה בא"לת רבא כל שהוא בה"י רבה בא"לת näml. mit Anspielung auf Gen. 3, 16 הרבה ארבה) was mit He und רבה ist, wird mit א dem רבה vorgesetzt sein; d. h. ein Kind, das nach einer Schwangerschaft von 212 Tagen (=dem Zahlenwerth von הרבה, d. h. = 7 Monaten) geboren wird, wird am Leben bleiben (ארבה: werde ich gross werden lassen); vgl. אינא. j. Nid. I, 49^b ob. כל שהוא בהרבה הרי הוא בארבה giebt denselben Sinn. Genes. r. s. 20, 20° dass, vgl. הַרָבָּה. — B. bath. 168 b אלת בית בעלמא קאמינא ich sage: Es ist blos ein Alef Beth, d. h. werthlose, unzus. hängende Buchstaben, Wörter. — Genes. r. s. 1, 4° הא'לת קראה תגר לפני הק"בה וכ das Alef beklagte sich vor Gott, das Beth sei ihm dadurch vorgezogen worden, dass der Pentat. mit בראשית) beginne. Vgl. auch Cant. r. sv. ראשר, 26°. Thr. r. Einleit., 48° אנכר אלה Alef, der erste Buchstabe im Dekalog. j. Schabb. XVI, 15° ob. אלת ב"רת אחר ein Alef Beth, d. h. ein Capitel der Klagelieder des Jerem., dessen Akrostichon das Alphabet ist. Schabb. 104° אל"ן בינה אלף בינה Alef Beth, das bedeutet: lehre Vernunft. — Pl. das. 103^b man schreibe eine ganze, d. h. deutliche Schrift, שלא יכתוב אלפין

עירנין עירנין אלפֿרן aber nicht die Alef's wie die Ain's, die Ain's wie die Alef's; vgl. א. Genes. r. s. 38 Anf. ג' אלפ"ר ג' אלפ"ר das W. ראנאסאך ג' אלפ"ל (Hos. 4, 6) hat drei Alef's, um anzudeuten, dass sie verworfen wurden vom Priesterthum, vom Tempel- und Levitendienst.

אלשׁל ch. (syr. צבר שלף und gr. αλφα) יונית כתוב בהן אל"פא בי"טא Schek. 3, 2 יונית כתוב בהן אל"פא גבולא (so richtig im j. Tlmd., in Mischnaagg. minder richtig: בית"א) mit griechischen Buchstaben waren die Behältnisse bezeichnet: Alpha, Beta, Gamla (=Gamma); vgl. אלא. Men. 8, 1. לייך das Alpha (d. h. אלפא לסולת 6 das Vorzüglichste) der Weine, das Alpha der Mehlsorten. j. Schabb. XII, 13° un. אלת אלפא Alef (hbr.), Alpha (griech.). Cant. r. Anf., 3ª הדין פייטנא כד עביד אלפא ביתא זינונין נוחסיל לה וזימנין דלית מחסיל לה ברם שלמה עביד אלפא עליו שאתין יתירין עליו wenn der Poët Verse nach dem Alphabet (Akrosticha) verfasst, so macht er sie zuweilen vollständig, zuweilen aber auch unvollständig; Salomon hing. hat noch fünf Verse mehr gemacht (mit Anspielung auf 1 Kn. 5, 12 ויהר שירו חמשה ואלת). Thr. r. Einleit., 49^b Jeremias wird abfassen קינות שהוא שבע אלפא ביתין Klagelieder, welche sieben Alphabets enthalten (da näml. im 3. Capitel drei Alphabets sind. Das letzte Cap. wird, wiewohl es nicht alphabetisch ist, dennoch, weil es 22 Verse enthält, als ein solches angesehen). Das. sv. שרתי, $54^{\rm a}$ und sv. רוח, $68^{\rm d}$ שרתי ein Alphabet, d. h. das letzte Cap., vgl. ከሃል.

אַלְפָבּטְרִין m. Pl. אַלְפְבּטְרִין Alphabeta; insbes. zur Bezeichnung griechischer Lieder, deren Akrostichon das Alphabeta ist, oder: die Homerischen Gesänge, die mit Alpha Beta überschrieben sind. Ruth r. sv. ליני, 42° nach Beendigung der Mahlzeit bei der Beschneidung des Elischa Acher, שרון אילין אמרין מזמורים ואילין אמרין (d. h. die Gelehrten) an, Psalmen zu singen, jene aber griechische Lieder; vgl. אַבוּיָה. Khl. r. sv. מוב אחרית, 87° dass.

אלֶפּבּיתִין m. Pl. אלֶפּבּיתִין Alphabet, d. h. hebr. Verse, deren Akrostichon das Alphabet bildet. Khl. r. sv. הדין פייטנא 74° , ונתתי את לבר את לבר זמנין מחסר כד הוה עביד אלפביתין זמנין משל לה וזמנין מחסר לה אבל שלמה כד הוה עביד אלפביתין הוה מוהר לה אתואן wenn der Poët alphabetische Verse verfasst, so macht er sie zuweilen vollständig, zuweilen auch unvollständig; Salomo hing. fügte zu den Alphabetversen noch fünf hinzu; vgl. אלפא.

אַלְּבָא Schiff, s. אִילְפָא.

ארלְפָנָא , אוּלְפָנָא s. in 'אר'.

שליפיס j. Schebi. IV, 35° ob. crmp., s. אַרלּוֹסִיס. אַרלּפֿסָר m. (בּפֹסָּדֶ, gr. λοπάς, κ pros-

thet.) flaches, irdenes Kochgeschirr, wie Tiegel, Pfanne u. dgl. j. Chal. I, 58^a ob. was in einem Tiegel oder in einem Topfe zubereitet wurde. Ned. 51 a כבר ירד לקדירה קודם שירד לאילפס die Speise war bereits in den Topf gelegt, bevor sie in die Pfanne kam. ('hull. 104b רותה ein heisser, kochender Tiegel. Pes. 37 b מינשה אילפס was in der Pfanne zubereitet wird. Genes. r. s. 1 g. E. sie beide שניהם לא נבראו אלא כאלפס וכסויו (Erde und Himmel) wurden nicht anders erschaffen, als wie die Pfanne und ihr Deckel. Levit. r. s. 35, 180b dass. Chull. 97a u. ö., vgl. auch לֶפֶּס, — Pl. Bez. מַנְפֶּס, הרניות städtische (בירוניות od. אירוניות; vgl. אירוניות) Pfannen. Diese wurden näml, in kugelrunder Form angefertigt und gebrannt, sodann in zwei Hälften getheilt, deren jede eine Pfanne bildete.

אוֹלְצְּוֹא אוּלְצְּוֹ m. (syr. בُבُסוֹ, von בְּוֹץ), eig. Bedrängniss, bes. Hungersnoth, s.TW.

אלְצְּרָץ, אּלְבֶּרְאָ m. eine Art Baumfrucht. Nach Smith, Thes. Syr. Col. 212 בְּבְּרָא : eine Pistacienart. — Pl. j. Dem. II Anf., 22b הַאַלְצָרִין die Alzarin und die Pistacien. j. Maasr. I Ende, 48d dass. Tosef. Maasr. cap. 1 אלרסין Das. cap. 3 Ende אלרסין crmp. oder trnspon.

אַרקולאון s. אלקולאון.

אלקקום. (bh. Spr. 30, 31) Nichtbestand. j. R. hasch. I, 57° un. der Mensch bestrebt sich, seinen Gegner zu besiegen, Gott hing. רמלך אלקרם ist "der König kein Bestand bei ihm", d. h. er will nicht, dass sein über den Menschen beschlossenes, unglückliches Verhängniss bestehen bleibe, sondern dass dieser durch Busse den Sieg davon trage.

שליקט m. Schlafgemach, Alkove. Das W ist wahrsch. das gr. אסנדטס od. אינעט mit der Vorschlagssilbe (Art.) אל. Tosefta Erub. cap. המש דיאטות פתוחות לאלקט fünf Oberzimmer sind zum Schlafzimmer (Alkove) geöffnet. Das. באילקטו crmp., l. באילקטו in der Alkove.

קלְקְיוֹת f. pl. (zus. ges. aus אַלְקְיִים und קרים, vgl. קיים) Sommerhütten. Maasr. 3, מבורגנין והאלקטיות die Thurmhäuser und die Sommerhütten.

אליקים אלהים באלקים אליקים אליקים אליקים, s. in אליקים אלקים אליקים אלי

D. MG. XVIII, 89—90): das in einer palmyr. nschr. vorkommende ארגבטא, ἀργαπέτης, ein Vürdename. Eine gr. Etym. etwa άρχύπατος Musaf.) ist nicht zutreffend. — Schebu. 6b בולכא ורופילא ואלקפטא וריש גלותן der König und (sein Begleiter) der Rufulus (Kriegsoberster), der Alkafa und der Exiliarch. j. Schebu. I, 32d un. מלך ורב תיליה וארקבטא וריש גלותו dass. j. Ber. II, 5° ob. wer iat den Vorzug beim Eintritt zum König, ארקפטא או ריש גלותו Ar. (Agg. ארקבסא l. ארקבטא) ter Arkafta oder der Exiliarch? Seb. 96^b ארקפטא נקטו ביד ריח אתי ליה לי: Ar. ed. pr. ${
m iv.}$ אלקפתא נקטן ריחא ${
m der}$ ${
m der}$ ${
m Arkafta}$ ${
m nahm}$ hn bei der Hand, daher kam ihm die Herrschucht bei; als Sprichw. auf einen Gelehrten angewandt, der sich dem R. Schescheth, dem Richter ind Begleiter des Exiliarchen angeschlossen hatte.

אלקפרין s. אלקפרין אלקפרין s. אלקפרין אלקפרין s. אַלְקַפְּטָא s. אַלְקַפְּטָא.

לְּרָא f. (gr. ελαρία = ελαρότης) Heiterkeit, Fröhlichkeit, hilaritas. Cant. r. sv. כמגדל, 20° lie Heerde, die am Sinai stand, לא היו עומדים stand nicht da in Fröhlichkeit, war nicht leiter. Das. לא היו עומדין באלירא אלא ביראה ברתח sie standen nicht da in Fröhlichkeit, sondern n Furcht, Zittern und Beben.

אַרָרְיָא I f. (gr. τὰ ἱλάρια, hilaria) Freudenest. Pesik. Schemini, 193b während des siebentägigen Hochzeitsfestes machte die Matrone den Palastvärtern bemerklich: ער שהמלך עסוק באלריא שלר אריים אר (Ag. צרכיכם) so lange der König noch mit seinem Freudenfest beschäftigt st. tragt ihm euer Anliegen vor.

אלְרָיָא II f. Erbrechen, vomitus. Git. 70° אלריא Ar. (Agg. crmp. הלריא, s.d.) wenn Jem. den Beischlaf sitzend vollzieht, so ereidet er Erbrechen.

אָלְתְא , אַלְרָתָא - . אֵלֶה hinter אֵלָה . — אַלִּרְתָא - אַלִּרְתָא . . אַלי

אַלְתוּסְבְּרָא m. (בּהְסְבְּרָא , mit vrges. Art. אַאַ, gr. בּאָסמטסְכֹּכְ) Schatz, Magazin. Pl. Midr. Fillim zu Ps. 15 Anf. מַלְתּהְּסְבְּרָאוֹת שלו (Sammelort) מגור

אלתר (zus. gesetzt aus אַלַהְּבְּע und אַמָּרְ, wov. א abgew.) zur Stelle, alsbald; nur mit vrges. בי oft im bab. Talmud u. selten im Midr. Vgl. bes. Git. 3, 3 אמר לאלחר (in der Mischna des jer. Talm. steht dafür אמר מול אחר (in der Mischna des jer. Talm. steht dafür אל אחר (den verlorenen Scheidebrief) alsbald gefunden hat. — R. hasch. המרוב לאלחר למיחר לאלחר למיחר לאלחר לאלחר לאלחר לאלחר מון werden alsbald dazu verpflichtet. Das. 16b die wahrhaft Frommen שלה לאלחר לאלחר למיחר מון werden alsbald (d. h. schon am Neujahrsfeste) aufgeschrieben und (die Schrift) untersiegelt zum Leben; die völligen Frevler hing. לא נצא alsbald zum Tode. Genes. r. s. 30, 28° Mardechai אלחר למיחר לפריד לפריד לפריד אומר של מצא של של מצא אורים א

לאסתר לאלתר מניקה וכ fand nicht alsbald für die Esther eine Amme, u. so nährte er sie. B. mez. 50bu.ö.

אַלְתֹּית f. Iltith, N. pr. eines Fisches, den man gew. in Stücken verkaufte. Machsch. 6, 3 מלחית Ar. (Agg. אלחית האלחית ein Stück Iltith.

DN Conj. (=bh.) wenn. Mechilta Abschn. כל אם שבתורה רשות :Jithro g. E. R. Ismael sagte 'מם in der שם in derall bedeutet הרץ משלשה וכ in der Schrift: etwas Freiwilliges, Mögliches (d. h. ist die Conj. wennu. s. w.) mit Ausnahme dreier Stellen, wo dieses W nicht etwas Freiwilliges, sondern Nothwendiges, ein Gebot bezeichnet, und zw. ראם נוזבח 'אבנים רג (Ex. 20, 22), denn der Altar muss ja aus Steinen gebaut werden; ferner das. 22, 24, da man dem Armen leihen muss, und endlich Lev. 2, 14, da die Erstlingsfrüchte dargebracht werden müssen. j. Git. VII, 48d ob. בגרך דאמר אם weil er da (wenn) gesagt hat, z. B. wenn Jem. eine Scheidung bedingweise vollzieht: אם מתר wenn ich zu der und der Zeit sterben sollte. Succ. 53a (mit Bezug anf Ex. 20, 24) אם אתה תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך אם אתה לא תבא wenn du in mein אל ביתר אני לא אבא אל ביתך Haus (den Tempel) kommen wirst, so werde auch ich (mit Segen) in dein Haus kommen; wenn du aber nicht in mein Haus kommen wirst, so werde auch ich nicht in dein Haus kommen, (In Ms. M. steht der zweite Satz nicht). Das. אם אנר עכר, vgl. אַכּר; vgl. auch Mech. l. c. — Ferner (בלום) j. Pes. VI, 33° ob. wir sagten ja bereits: hat man etwa von einem אם יש תוחלת מבבלי Babylonier irgend etwas zu erwarten! — Keth. עלא אם כן. 76° u. ö. בַּדָק nur wenn, als bis; vgl. בַּדָק.

 $\square N f$. 1) (=bh.) Mutter. Jeb. 1, 1. Kidd. 4, 4 fg. אמה ואם אמה ihre Mutter und die Mutter ihrer Mutter. Schabb. 134° אמרה לי אם Mutter (d. h. meine Mutter) sagte mir. Trop. j. M. kat. III Anf., 81° הניח חיק אמו וחיבק חיק er liess zurück den Schoss seiner Mutter und umarmte den Schoss einer Fremden; d. h. er wanderte aus Palästina nach einem fremden Lande. Num. r. s. 10, 207^a (mit Bezug auf אמר זו היתה התורה שמיסרתו לשלמה (Spr. 22, 1 שנקראה אם לומדיה כמא דתימא כי אם לבינה וג' darunter ist die Gesetzlehre zu verstehen, welche den Salomon züchtigte und welche die Mutter ihrer Jünger genannt wird; denn es heisst (Spr. 2, 3) אם לבינה (vgl. TW sv. איבוא) wenn du die Vernunft: Mutter nennen wirst. - 2) Mutterleib, Muttermund. Levit. r. s. 14, אם של אשה 158^b der Mutterleib des Weibes. Chull. 54°, 55° כישלה האם wenn der Muttermund eines Thieres losgerissen ist, so ist es deshalb noch nicht zum Genusse verboten, weil es noch immer hätte am Leben bleiben können. Vgl. Bech. 28b wo über einen solchen Fall gefragt wurde, הודוס הרופא אין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריא של מצרים שאין חותכין האם מלה בשביל שלא חלד da sagte der Arzt Todos (Theodoros; vgl. הוֹרָרוֹס): Es wird keine Kuh oder Sau aus dem egyptischen Alexandrien ausgeführt, welcher man nicht zuvor den Muttermund ausschnitte, damit sie nicht anderwärts gebären sollen. — 3) übrtr. Hauptsache, von der etwas ausgeht, woraus etwas eruirt wird. Succ. 6b יש אם לניסורת nach einer יש אם למקרא Ansicht ist die traditionelle Lesart des Schriftwortes, nach einer andern die traditionelle Schreibart die Hauptsache, woraus eine Halacha (gesetzliche Bestimmung) zu deduciren ist; so z. B. das W. בסכת (Lev. 23, 42) ist nach der Lesung ein Plur., näml. בככות בככות, nach der Schreibung hing., weil diese defect, ein Singl. רבשם – בפקה Macc. 7b רנשל (Dt. 19, 5), nach der Lesung lautet es רְנָשֵׁל (Kal. "es wird herabfallen"), nach der Schreibung hing. רנשל (Pi. "es wird herabwerfen"). Daher erfolgt bei unvorsätzlichem Todtschlage nach ersterer Ansicht (der Chachamim) nur dann die Strafe der Auswanderung, wenn das Eisen (ברזל) der Axt vom Stiele (עדי abspringt, abfällt, und einen Menschen tödtet, nicht aber wenn die Axt ein Stück vom Baume Holz (ברזל) abwirft; nach der andern Ansicht (Rabbi) hing. ist es umgekehrt. Das. 8a. Snh. 4a יש אם למקרא die Schreibung des Ws. ist massgebend; daraus sei auch erwiesen, dass שבעים (Lev. 12, 5) bedeute zwei Wochen, שֶּׁבְעַיִם, und nicht siebzig שבעים; ferner בחלב (Ex. 23, 19): in der Milch, עבתלב, und nicht im Fette, בַּתַלב. — Pl. (von nr. 1) Kidd. 4, 4 wenn Jem. eine Priestertochter heirathen will, צריך לבדוק אחריה ארבע אַמַּהוֹת שהן שמנה so muss er untersuchen, ob nicht ein Eheverbot obgewaltet hat in Betreff der vier Mütter (näml. Mutter, Grossmutter u. s. w.) und zwar von beiden Eltern, welche also acht ausmachen. j. Snh. II, 20b un. (mit Bezug auf האַמָּהוֹת, 2 Sm. 6, 22) שאינן sie sind nicht Mägde, sondern Mütter, d. h. Stammmütter. j. Succ. V g. E., 55° dass. Uebrtr. Pea $3,\,4$ האפורות של בעלים die Stammzwiebeln, die man näml. länger als die andern Zwiebeln wachsen lässt. Erub. 29².

אָטָא, אַיָּטָא ch. (syr. אָבוֹּן=וּשׁ) Mutter; zuw. als N. pr. Imma, Emma. Pes. 4ª u. ö., vgl. אב III. j. Schabb. XV, 15 b ob. אימא שובתא היא Mutter, es ist Sabbat, d. h. du darfst also nicht viel sprechen. Meg. 27 b אינוא זקינה Grossmutter. Levit. r. s. 5 Anf. גליג לאימא דאימן sage es (o Dämon) deiner Grossmutter! Genes. r. s. 47, 46° אי זו היא זקינה. כל שקורין אותה אימא פלנית von wann an ist eine Frau alt zu nennen? Wenn man von ihr sagt: jene Mutter, ohne dass sie es übel nimmt. j. Nid. I, 49b un. dass. Das. Knechte und Mägde soll man nicht nennen: אבא פלוני ואימא פלנית Vater N! Mutter N! Im Hause des Rabban Gamaliel hing, nannte man sie: אבא טבי ואימה טביתא Vater (Abba) Tabi! Mutter (Imma) Tabitha! j. Meg. I, 72b ob. אינה אודר אודר אודר אודר אינא Simeon der Bruder meiner Mutter. Ber. 18b אַרָּבְּא לֹה לִאִּיבָּא אַ sage meiner Mutter; vgl. אַבּ Anf. und אַבּ III Anf. j. Git. I, 43° ob. אַבּ Mutter (oder: Imma, Emma) Salome, Frau des R. Elieser und Schwester des Rabban Gamaliel. Schabb. 116° un. j. Schebi. VI, 36° ob. und Levit. r. s. 20, 163° dass. j. Meg. III, 74° un. אַרְבּוּדְּ אָב ihre Mutter. — Uebrtr. Schabb. 143° die Kerne der Datteln אַרְבּוּרְ אָבּר sind wegen ihrer Mutter (d. h. der Frucht, in der sie liegen) tauglich. — Pl. Kidd. 82° מְבְּלַרְהָא רָבּרִקִּר die Mütter der (schulbesuchenden) Kinder.

እርጂ I እርጂ f. Magd, s. TW., vgl. አርር hinter ከነሷል.

אַבְּוֹ II אֲבָוֹ fut. בִינָיא , בֵּינָיא , בֵינָיא , אֵיבִוּא , אֵיבִוּא , אֵיבִוּא , אֵיבָוּא , אַיבּוּא , תרבוא, Imp. אינות (ביר abgew. und א od. an dessen Stelle gesetzt) sprechen, sagen. Succ. 13b אפילו חינוא eig. selbst wenn du sagen wirst, d. h. selbst dann. Das. מר לרמא soll man etwa sagen? וכי תימא wenn du sagen wolltest. Das. 26 b, 42 a u. ö. אינוא ich möchte sagen. Chull. עלא איכנא . vielmehr sage. Ber. 18b s. האיפוא. Taan. 3a נימא כורתיה möge er (seine Halacha) gleich jenem sagen! Erub. 74b, 75a ich hätte sagen können. Jom. 85b אי הואי התם אמינא דידי עדיפא מדידהו wäre ich dort gegenwärtig, so würde ich gesagt haben, mein Grund ist besser als der ihrige. Git. 47b u. ö. קאמינא ich sage, vgl. קאמינא Pes. 3 מאר Pes. 3 מאר דקמא Ar. sv. קמא (=דקאמר; Agg. מאי האי דקמן) was sagt er da? B. bath. 140b מאר דקמא Ar. (Var. in ed. pr. רקאנוא, Agg. דקאנור) und Keth. 676 מאירע dass. (Raschis Erkl. das. טאירע לפני: was ist das, was sich vor mir zugetragen hat? ist gezwungen).

אַפְּיתָא א אַרְאָדָא s. hinter אַרְּאָה. — אַנְיקא s. hint. אַנְּיתָא

אַלְּמָה Frageprtkl. (בּה מַּלְּמָה contr. aus אַ, אַלְּמָה und מָה בְּמִאר worüber? weshalb? Schabb. 48° אמר ליה ר' זירא אמאר R. Sera sagte zu ihm: weshalb? Das. 80°. Erub. 70° אמר לא warum nicht? Das. 97° u. ö.

`N₽N s. -N.

במאני, (בואניא, (בואניא, Ammaus, N. pr. einer Stadt in der Ebene Judäas, die wegen ihrer Heilquellen berühmt war und die auch אממאה (Chamtha, d. i. Therme) hiess. Aus diesem אמחת ווא המהא המהא המהא המהא לוב המהא המהא לוב לוד שפלה עבר לוד שפלה בו אלעזר בן ערך 13 אלעזר בן 13 אלעזר בן

μαούμ, vgl. Winer BRWB. hv.) einem Orte, der gutes Wasser und angenehmen Aufenthalt gewährte. Khl. r. sv. טובה חכמה, 87^d R. Jochanan wurde krank, (l. נאינארס (לאינארס) und ging nach Emmaus.

אַרְבּוּהָא f. (pers. anbûh) Volksmenge, Versammlung von Menschen. Jom. 87^a und Snh. 7^b ברוד אברוד אברוד וכי הוד אמברוד ובי als er eine Menschenmenge (zur Ehrenbezeigung) hinter sich sah, sagte er: "Wenn auch bis zum Himmel seine Höhe reicht so geht er doch wie sein Koth auf ewig unter" (Hiob 20, 6. 7).

מבטה Genes. r. s. 68, 67°, richtiger דְיִרְטָר oder קּרְנְטָא, s. d. W.

אַכְּבָּטִי, אַבְטָא f. (=אַבְּטָי, אַבְטָא, s. d. W., mit eingeschalt. 2) Behältniss zum Baden, Badewanne, dann auch Badehaus. Ned. 4, 4 (41b) אמבטר גדולה ein grosses Badebehältniss. Pesik. r. s. 12, 22° אמבטי eine Badewanne mit heissem Wasser. Mikw. 6, 10 אם מקבלת שלא יגיעו לאביק wenn die Badewanne ein Viertel (Mass) Wasser fasst, bevor es zur Rinne (Canal, vgl. אביק) reicht. Schabb. 40b שט באמבטר er schwamm in dem Badebehältniss. Das. 42a. Genes. r. s. 10 Anf. אמכניר eine Badewanne, die voll Wasser war. j. Schabb. VIII g. E., 11° ההה למשוג אמבטיתה dasjenige Wasser, womit man die Badewanne ausspült. — Pl. Schabb. 40² die Badehäuser der grossen Städte. j. Schabb. III, 6° ob. היר שם שתי אמפטיות es waren dort zwei Badebehältnisse. Uebrtr. j. Pes. III Anf., 29 d באלכסנדריאה עבדין אמכטיות in Alexandrien verfertigt man wannenartig geformte Gebäcke aus Teig. Vgl. hierzu Jom. 38^a die alexandrinischen Kunstbäcker formten die Brote (Schaubrote) schiffartig; vgl. Raschi z. St.

סוֹ אַבְּאָבׁה od. אַבְּבְּאָר m. (gr. ἀμβάτης, verk. von ἀναβάτης) Bespringer, Beschäler. j. Schabb. V, 7b ob. אמבטיס מהר (l. אמבטיס חמר סלקל (d. אמבטיס חמר סלקל (d. אמבטיס חמר סלקל ist ἀμβάτης zu verstehen. Was ist ἀμβάτης? Ein bespringender (אברכור Esel (=ὅνος βάτης); mögl. Weise seleucischer Esel. In der Parall. steht אבהכוס, s. d.

אַלְבּוֹלְי s. d., gr. ἔμβολον) Pflock, Zapfen, eig. was man in einen andern Ggst. steckt; daher Klöppel in der Klingel. Pl. j. Schabb. VI Anf., 7^d עמה להן אַנְבּוֹלֵי er hat in ihnen (den Klingeln) Klöppel angebracht.

אַמְבּוֹנְאָ m. (syr. מְבּבּבּילְ, gr. ἄμβων) Anhöhe, Berggipfel. Pl. Levit. r. s. 5, 149^b כי הרה קאים איניש על אַמְבּוֹנַיָּא רסרום לא הוה יכיל אילניא Ar. (Ag. אילניא ארניא און wenn Jem. auf den Berggipfeln Sodoms

stand, so konnte er wegen der starken Bäume nicht die Erde sehen.

אמברא א. (syr. לעבין, arab. לעבין, vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 64, pers. anbâr) Magazin, Vorrathskammer. Keth. 105° אמברא ממברא das Weinmagazin. — Pl. Git. 56° קלנהו מו להנהר ממבר להנהר ממבר להנהר ממבר להנהר ממבר להנהר ממבר להנהר בפנא sie (die Zeloten, welche die Uebergabe Jerusalems an die Römer erzwingen wollten) verbrannten jene Magazine von Weizen und Gerste, wodurch Hungersnoth entstand.

אַבְבּוּרְכְּלִין אָבְבּוּרְכְּלִין אָבְבּוּרְכְּלִין אַבּוּרְכִּלִין אַבּוּרַכְּלִין אַבּוּרַכְּלִין אַנּאָכּט, imburuclum bei Meurs, gleichbedeutend mit "βουριχάλια, burichalia", instrata equorum, vgl. Sachs Beitr. I, 133) Pferdedecken oder Sättel. j. B. mez. IV Anf., 9° המבורקלין אמבורקלין אברוקלין אברוקלין אברוקלין (Ag. באמבורקלין אברירוקלין אברירוקלין שפח שווי שווי שווי אבריקאות (באמבירוקלין אברירוקלין אבריקאות שפח שווי אבריקאות אבריקאות אבריקאות אבריקאות אבריקאות אבריקאות (באמגבירוקלין אבריקאות אבריקאות

אָמָנוֹשָׁא, אָמָנוֹשָׁא m. (בּנוֹשָׁא, אָמָנוֹשָׁא, אָמָנוֹשָׁא, אַמָנוֹשָׁא, אַמָנוֹשָׁא

arab. ܡܫܝܩ, gr. μάγος, magus) Mager, Magier, eig. Priester und Weiser der Perser, der sich auf Zauberei und dgl. geheime Künste verstand, dah. überhaupt jeder Zauberer. B. bath. 58a אמגרשא מחטט שכבי ein Magier, der ein Todtenausgräber war; wahrsch. behufs Nekromantie. M. kat. 18° פרעה שהיה בימי משה אנגושי Pharao, der Zeitgenosse des Moses, war ein Magier; vgl. TW hv. — Schabb. 75° wird אמגושא erklärt, nach einer Ansicht: חרשר Zauberer, nach einer andern: גדופר Gotteslästerer. Jom. 35° פרוה unter פרוה in der Mischna ist ein Zauberer dieses Namens (Parwa) zu verstehen, welcher die Tempelhalle baute, die nach ihm genannt wurde: בית הפרוה; vgl. auch Chull. 62b. — Pl. Snh. 98a אי בטלי יהירי בטלי אַמגּוּשִׁי wenn die Hochmüthigen (unter den Israeliten) aufhören werden, so werden auch die Magier (der Perser, d. h. ihre schädliche Gewalt) aufhören. Schabb. 139a dass.

אמגיירתיה (von בֵּיֵיר, s. d.) Proselytenthum. j. Ab. sar. II, 41 a ob. רלא הרון אלא אמגיירתיה nicht sie (die Juden erschienen dem Astrologen als Blutvergiesser), sondern nur ihre Aufnahme der Proselyten, wobei näml. die Beschneidung vollzogen wird.

ענדר (פובר dem Grundw. בּוֹבַר, wurde א vorgesetzt, was häufig bei den Geminaten vorkommt, s. או (א eig. messen. Erub. 58 ארמדר er misst ihn (den Berg) und geht fort. — Dah. auch 2) abschätzen, bemessen. j. Pea IV Anf., 18d ארמדין אותד man schätzt sie. אמדוהו למיתה Snh. 78ab man אנדרהו לחיים hat ihn (infolge der erhaltenen Verletzung) geschätzt, dass er leben könne, dass er sterben müsse. j. Snh. IX, 27ª un. dass. (wofür das. auch עמד nach Verw. der Gutturalen). j. Nas. IV Anf., 53^a. IX, 58^a ob. j. B. kam. VIII Anf., 6^b u. ö. — Uebrtr. Chull. 51^a das Thier, welches sich von einer Anhöhe herablassen will, אמדה נפשה schätzt sich selbst, d. h. misst seine Kräfte, ob es nicht dadurch Schaden erleiden könnte.

Hif. הְאֵמִיר (=Kal) abschätzen. Genes. r. s. 64, 63b (zur Erkl. des hbr. מאה שערים, Gen. 26, 12) מאה כמה כמה שהאמירוהו אותה ועשתה נאה כמה שהאמירוהו man hatte das Feld abgeschätzt (wie viel Früchte es tragen würde), aber es brachte 100 Mal so viel als die Abschätzung war.

אַמֵר ch. (=אָמֵר) schätzen, abschätzen. Bech. 61ª להכי אמרחיך dafür habe ich dich geschätzt. Keth. 100° dass. Das. 68° הא דאמירניה in dem einen Falle ist davon die Rede, wenn wir ihn (den Vater, durch längern Umgang mit ihm) erkannt (d. h. seinen Wohlthätigkeitssinn erprobt, bemessen) haben, in dem andern Falle, wenn wir seine Gesinnung nicht erkannt (bemessen) haben. Part. Peïl. Arach. 20° הא אמיד וקאי es ist bereits abgeschätzt. — 2) bes. vermögend sein, אָמָיד eig. Jem., dessen Vermögen und dadurch er selbst hochgeschätzt wird. B. kam. 62ª איניש אמיר ein vermögender, reicher Mann. Keth. 85^b ידענא ביה דלא ich kenne ihn, dass er unvermögend ist. B. bath. 8b הא דא דא דאניר הא דלא אנירד wenn er vermögend ist (so zwingt man ihn, Almosen zu vertheilen), wenn er aber unvermögend ist (so darf man ihn nicht dazu zwingen). Das. 52 a אם אַמִירָא לך עשה כפירושה wenn du sie für vermögend hältst, so verfahre nach ihrer Erklärung.

eig. das Bemessen. Men. 54b die Hebe (Teruma) eig. das Bemessen. Men. 54b die Hebe (Teruma) wird entrichtet nach Abschätzung, Muthmassung (d. h. es ist nicht nöthig, den 50. Theil genau abzumessen, sondern nach ungefährer Schätzung) und in Gedanken (d. h. das Bestimmen in Gedanken allein genügt, wenn auch die Entnahme erst später erfolgt). Snh. 37a מארמר ומשמועה מארמר ומשמועה מארמר ומשמועה אומרושה במארמר שמונה אומרושה בארמר במשמועה אומרושה בארמר במשמועה אומרושה בארמר במשמועה אומרושה אומרושה בארמר במשמועה אומרושה בארמר במשמועה אומרושה בארמר במארמר בארמר במארמר בארמר באר

vom Hörensagen. Das. 78b אין אומר אחר אומר eine (gerichtliche) Abschätzung ist nach einer vorangegangenen Abschätzung nicht massgebend; d. h. wenn Jem. Einen verwundet und man die Wunde als tödtlich beurtheilt hatte, später jedoch die Krankheit abnahm, so erfolgt eine zweite Schätzung behufs Kostenentrichtung für die Verpflegung. Wenn der Kranke jedoch hierauf. in Folge der erhaltenen Wunde stirbt, so wird die zweite Schätzung als nichtig betrachtet, und der Thäter wird also gemäss der ersten Schätzung als Mörder verurtheilt. Nach einer andern Ansicht jedoch הלך אחר אומד האמצעי wird die mittelste (d. h. zweite) Schätzung als massgebend angesehen, so dass eine Verurtheilung zum Tode nicht stattfindet. — Pl. j. Taan. IV, 68° ob. "Als Mose sah das Kalb und die Tänze, so zerbrach er die Bundestafeln" (Ex. 32, 19) מיכו שלא יהא אדם דן אומדות daraus ist erwiesen, dass man nicht nach Muthmassungen richten darf; denn Mose überzeugte sich zuvor. Aboth 1, 16 58 entrichte nicht oftmals (oder: selbst nicht im reichlichen Masse, vgl. Lipmann Heller z. St.) den Zehnten nach Muthmassungen; im Ggs. zur Hebe, s. ob.

אבור אי m. (vom vrg. אַבוּר) der Tiefenmesser, Taucher, der die Wassertiefe abschätzt, ausmisst. B. bath. 74 b בר אמרדאר Ar. sv. בר שות und sv. מר (Agg. überall אמרראר) der Tiefenmesser, Taucher. R. hasch. 23a היכא עבדי מייתי אלפי גברי בתריסר ירחי שתא ואנורי לה תריסר אלפי גברי בשיתא ירחי וטעני לה חלא עד דשכנא ונחית בר אמודאי וקטר אטוני דכיתנא בכסיתא וקטר להו בספינתא ונטלי חלא ושדו לבראי וכמא במדליא עקרא ומחלית על חד תרין בכספא zu welchem Zwecke verwendet man sie (die grosse Flotte, בורני גרולה)? Man führt auf ihr an den 12 Monaten des Jahres 6000 Mann (nach einer andern Ansicht: an je 6 Monaten 12,000 Mann) und belastet die Flotte mit Sand, bis sie auf den Meeresgrund zu stehen kommt. Sodann steigt der Tiefenmesser aus und befestigt Flachsstricke mit dem einen Ende an die Korallen und mit dem andern Ende an das Schiff. Hierauf schüttet man den Sand über Bord; und je mehr das Schiff sich hebt, desto loser wird der Korallenbaum, bis er endlich ganz entwurzelt wird. Beim Tauschgeschäft erhält man für die Korallen das doppelte Gewicht an Silber.

אֹלְרְאָשׁ s. hinter nächstflg. Art.

אוכודי, m. (verstärkt von ארכודי,) muthmassliche Abschätzung, das Bemessen. B. kam. אומרוא לאו כלום הוא die muthmassliche Beurtheilung ist nicht massgebend. B. bath. 27b wer ist der Autor der Halacha: דבנזקין בתר dass man sich bei Schäden nach der Abschätzung des gegenwärtigen Zustandes richte? Arach. 19b כחית לאומרנא

sich in eine Schätzung ein. Git. 72b. 73a fg. — Pl. Snh. 78b תרי ארנידיגר zweimalige Schätzungen.

מטיבריה j. Hor. III g. E., 48° מטיבריה wahrsch. zu lesen אנדרומה von Tiberias oder von Daroma.

אַבָּה blos Plur.) Volk, Nation. Stw. עמם (syn. mit עמ, שט, wov. עמם) zus. sein, verwandt sein. — Ab. sar. 18ª weisst du denn nicht, מאומה זו מן השמים המליכוה dass man dieses Volk (Rom) vom Himmel zum Regieren bestimmt hat? Esth. r. sv. בדת, 104^{d} קרושה die heilige Nation (Israel), vgl. אַכַזְרָיּּהּת. j. Taan. יולרתך "das W יולרתד III, 67° ob. אוניתך (Spr. 23, 25) bedeutet: deine Nation. Nach einer andern Ansicht das.: שעחד dein Glück. — Pl. (gew. für Nichtisraeliten, ethnici) Genes. r. s. 39, שבעים אופורת die 70 Völker, nach der Genealogie der Noachiden. Ab. sar. 3 לעתיך לבא in der Zukunft wer- באין אומות העולם ומתגיירין den die Völker (d. h. die Nichtjuden) kommen und ins Judenthum übertreten. j. Kidd. I Anf., ליני האוניות die Gerichtsbarkeit der Völker. j. Meg. I, 71^d un. eine der dreizehn Abänderungen in der alexandrinischen Pentat. Uebersetzung lautete: לא צויתי לאומות לעבדם, was ich nicht befohlen habe" (Dt. 17, 3) den Völkern, ihnen (den Götzen) zu dienen. In bab. Meg. 9^b לאומות fehlt.

หกุอุเพ. หอุเพ. เรงา. ได้จอ(= สอุเพ) Volk, Nation. j. Schabb. VI, 8d ob. הרא ארמתא קדישתא diese heilige Nation, d. h. Israel. Midr. Mischle zu Spr. 30, 28 "die Spinne" זו ארום אומתא דום אומתא darunter ist Edom (d. h. Rom), die frevelhafte Nation zu verstehen. — Pl. Genes. r. s. 61, 60^a ראשי אוכניך die Häupter der Völker. Schabb. 32ª Samuel fuhr nur dann auf einer Fähre (Schiff), wenn ein Nichtisraelite mitfuhr, אמר שטנא בתרי ארפור לא טלים denn er sagte: Gegen zwei Nationen (verschiedene Glaubensgenossen) hat der Satan keine Macht. Midr. Tillim zu Ps. 9 mit ${
m Anspiel.}\, {
m auf}$ שני גוים (Gen. 25,23) שנארהון דאונוייא ליעקב מועיד הכל שונאין לעשו והכל שונאין ליעקב die Gehassten (שֹכר = שׁכר) der Völker sind in deinem Leibe; denn Alle hassen Esau (Rom) und Alle hassen Jacob (die Juden).

מערבון באמה das Blut der verschiedenen auch der ganze Arm. Das W. ist mit אינר עם עם das Blut der verschiedenen Sprengungen vermischte sich in dem Kanal. B. Sprengungen vermischte sich in dem Kanal. Sprengungen v

ihre Magd" (אַמָּהָה der masoret. LA.). — Tam. 3, 6 und B. mez. 33° אמת השחר eine Oeffnung in der Thür, in welche der Vorderarm bis zum Gelenk hineingesteckt wird. j. Hor. III, 48^b ob. dass. — Insbes. Elle, Ellenbogen, ulna, cubitus, zur Bezeichnung des Masses, u. zw. ursprünglich die Länge des Vorderarmes vom Anfange des Ellenbogenknochens bis zur Spitze des Mittelfingers (vgl. nr. 2). Ueber die verschiedenen Ellenmasse vgl. Zuckermann: Das jüd. Masssystem u. s. w. S. 14 fg. — Kel. 17, 10 das אמת הבנין ששה טפחים ושל כלים חמשה Gebäude (des Tempels) wurde mit der Elle von sechs Handbreiten, die Tempelgeräthe aber mit einer Elle von fünf Handbreiten gemessen. Schabb. 31° אמת הבנין die Masselle des Gebäudes. Jom. 31° und Pes. 109° אמה ברום שלש אמות ברום אמה על אמה eine Elle lang und eine Elle breit bei einer Höhe von drei Ellen ist das Wassermass (=40 Seah) für das rituell vorgeschriebene Bad. Jom. אמה ברקסין ל-15 der Raum einer Elle, der im Tempel zwischen dem Allerheiligsten und dem Heiligen (היכל) lag. Seb. $62^{\rm b}$ אמה גרומה Ar. (Agg. גרומה; j. Jom. IV, 41° un. גמורה, vgl. אמה בת die verkürzte Elle; wofür auch אמה בת eine Elle von sechs Handbreiten, deren Finger an einander gedrängt (eig. weinend) sind. j. Schek. VI g. E., 50b אמה שוחקות eine reichliche Elle von sechs Handbreiten, deren Finger nicht an einander gedrängt (eig. lachend) sind. Genes. r. s. 31, $29^{\rm b}$ ממה תביקין die thebaische (Δηβαϊκόν) Elle; vgl. auch Sachs Beitr. I, 135. — j. Git. I Ende, 43^d Jem. schildert einen terroristischen Gerichtshof: ראיתר אותן בני אדם הן אמה וכובעיהן אמה ומדברין מחציין ויוסי ich sah jene Men-אחי כפות ורצועה עולה ויורדת schen, die eine Elle lang waren und die einen ellenlangen Turban aufhatten; es schien als ob sie aus dem Bauche redeten; mein Bruder Jose lag vor ihnen gebunden, und die Zuchtruthe schwenkte sich aufwärts und abwärts; vgl. auch bab. Git. 14b, ähnlich M. kat. 18a, vgl. פרבישה פרבישה ב — 2) übertr. der Mittelfinger als Endpunkt der Elle. Men. 11° זרת קמיצה אנוה אצבע גודל der kleine Finger, der vorletzte Finger (vgl. קבויצה), der Mittelfinger, der Zeigefinger, der Daumen. — Dav. 3) übrtr. (wie אצבע) das männliche Glied. Schabb. 108^b Nid. 13^{ab} fg. B. kam. 19 לשכשה באמחה ein Thier, das sein Glied schüttelte. — 4) Kanal, Teich, eig. Arm des Stromes, wegen der Aehnlichkeit mit dem Ellenbogen so benannt; vgl. אבק. Pea 2, 2 אמת המים der Wasserkanal. Pes. 22ª אלו ואלו ואלו מתערבין באמה das Blut der verschiedenen Sprengungen vermischte sich in dem Kanal. B. bath. 99b אמה בית השלחין der Kanal zum Berieseln der Felder. Das. אמה בית הקילוץ (Var. פרלרך) ein Teich zum Tränken des Vieh's und Waschen der Kleider. — Pl. (von nr. 1) das.

Ellen in der Breite. Kel. 17, 10 כל האמות היו alle Ellen (beim Tempelmasse) hatten die Mittellänge, näml. sechs Handbreiten, s. ob.

אַרְעְיִיבְּאָ f. (בְּיִבְיִּבְיּאָ, syr. אַנְיבְיּאַ dicke Finsterniss. Stw. עמט עמט, vom Grundw. עמט עמט, vgl. auch אמט, עמט עמט עמיט עמט עמט, vgl. auch אמט. Genes. r. s. 44, 43 d אמט (als Uebers. von רעלטה היתה, Gen. 15, 17) es war dicke Finsterniss.

אבויב s. hinter nächstflg. Art.

der Nacht (דאינטין). Dessen ungeachtet gesteht R. Simon ben Lakisch, dass der Gesang der Thora (d. h. das Studium der Mischna, vgl. דְּנְרֶה .. וְנִילְה hauptsächlich in der Nacht stattzufinden habe.

אַרְעִירָּא f. (von מוּנים מְּנִינִי Wage, von dem Schwanken des Wagebalkens, der Wagschalen so benannt; ähnlich אַבְּרֵעָהָא, s. d. Pesik. Beschallach, 82° מַבְּרֵעָהָא המניטון בה אחמים mit der Wage, womit sie gewogen haben, wurde auch ihnen gewogen, d. h. den Egyptern wurde Mass für Mass vergolten.

אָבָּי sprechen, s. אָבָא II.

Dav. wahrsch. denom. j. Schabb. VII, 10° ob. מולבן הייב משום בולבן wenn Jem. den Amiant im Feuer polirt, so begeht er eine Sabbatentweihung ebenso, als wenn er gewaschen hätte.

אַרִיכְּהָא f. (für אָבִּיִּרְהָּא, gr. μίνδα od. μίνδη, mentha) Münze oder Minze, Krausemünze, ein gewürziges Kraut. Schabb. 128² רכן באניתא (Ar. Var. ביניתא, s. d.) dieses findet bei der Münze sowohl als auch bei der Gartenraute (gr. πήγανον) statt. Das. 140² ניניא אנירוא s. d. W

קרה Af. von מירה, s. d.

מְּכָּהְ f. (viell. בְּבָּהְ) Schlag, Verwundung. Khl. r. sv. מר יש דברים, או הד אנוסותר, או הד אנוסותר, או הד אנוסותר, או הד ביעקוצי entweder eine Verwundung oder ein Stich (ist näml. zu gewärtigen von den dort erwähnten Thieren, die den Menschen als Spielereien dienen).

אָבְילְרְאָ f. (syr. וֹבּבְּלְהֹ, וֹמבּבְלֹּהְ, wahrsch. gr. אָרְילִרְאָּ f. (syr. וֹבּבְּלֹהְ, wahrsch. gr. אַרְילָרְאָּ אַרְילָרְאָּ אַרְילָרְאָּ אַרְילָרְאָּ אַרְילָרְאָּ Ar. ed. pr. sv. אַכּטלִרָּר (Agg. דעילתאּ) ein wollenes Kleid.

אמלוגין s. או' in אמלוגין.

m. Mantel, Toga, wollenes Kleid,

אַלְלְתְא s. אַלְּלְתְא.

אָמֵל m. Adj. (=bh. Neh. 3, 31, von אָמֵל m. Adj. (=bh. Neh. 3, 31, von אָמֵל m. syn. mit אָמֵל ohnmächtig, unglücklich. Pl. Snh. 66° (mit Bez. auf Lev. 19, 14) באַמַלְלָּחִם (so nach LA. Raschis, Agg. מבערך הבתוב בדבה) die Schrift spricht hier von den Unglücklichen deines Volkes. Sifra Kedoschim cap. פאמלליך von den Unglücklichen der Menschen.

אַנְלְּתְּרָא f. (בְּלְתְּרָא בְּרֹרָא prosthet., gr. μέλαςςςς) Querbalken, Dachgesims. Erub. 3° היכל אבילתרא הריא ליה der Tempel hatte ein Dachgesims. Das. wird unser W. erklärt, nach einer Ansicht: קיבי nesterartige Verzierungen am Balken: nach einer andern: פסקי דארוא Paun. – Pl. Erub. I, 18^d un. Das. VIII, 25° un. – Pl. Erub. 3° היו של מילה fünf Gesimse von Eschenholz (μελία) waren an der Tempelhalle (מרלם) von oben angebracht. — In Midd. 3, 7 steht בּיַלְּתְּרָאוֹת בּיֹרָ

ביר (בּמִיםְאָּ Grundw. עם בּאם, s. אָמֵיםְאָּ dunkelsein, verglimmen. Schabb. 77 החלים (so ist, nach einer Ansicht, in Pes. 75 anst. ערביביר zu lesen) verglimmende Kohlen.

ארות של עושר האמום של בולים בעום אור האמום של בולים של האמום אור האמום של האמום של האמום של בולים בעום אור האמום אור האמום של בולים בעום אור האמום של בולים בעום אור האמום של בולים אור האמום של בולים בעום אור האמום אור ה

אַיְבְּוּרְרָא m. (gr. ἔμμηρος) Geissel, s. אַבְּרַרָא.

אָרְבְּי m. Adj. (bh. אָבְין) geschickt, kunstverständig; dann überh. Künstler, Handwerker. — Stw. יכן

rechten Hand machen, dah. auch: kunstgerecht, richtig verfertigen; überh. artifex, opifex. Ab. sar. 34 b מוריים אוכון Muria (Salzbrühe) eines Künstlers. Genes. r. s. 1 Anf. wenn der Mensch einen Palast baut, so baut er ihn nicht nach eigener Ansicht, -son אלא מדעת אומן והאומן אינו בונה אותו וכ dern nach Ansicht des Kunstverständigen, und dieser hat Schriftstücke und Zeichnungen vor sich, vgl. דיפתרא. — (Ar. citirt hierzu auch Ned. 41^{b} [4, 4] לא יעשה עמר באומן er soll nicht als kunstfertiger Landbauer mit ihm arbeiten. Richtiger jedoch die Erkl. der Commentatt. באומן: in einer und derselben Feldreihe, vgl. אוֹבָיל. Der Sinn der j. Gem. z. St. אסור ללמרו אומנות ist folgender: Da nach Ansicht des R. Meïr dem נדרר verboten ist, mit dem נדרר (vgl. נַדר) in derselben Feldreihe, selbst in einiger Entfernung zu arbeiten, weil des Letzteren Acker hierdurch locker wird, und ihm also ein mittelbarer Vortheil entsteht: darf ersterer ihm auch kein Handwerk lehren, das diesem Nahrung bringen könnte; vgl. auch Rap. Er. mil. 121b, der jedoch diese St. anders auffasst). — Uebrtr. Beschneider, Aderlasser, weil damit eine besondere Kunstfertigkeit verbunden ist. B. bath. 21a רופא וארניך ein Arzt und ein Aderlasser, s. auch im Chald. — Pl. Ber. 16° האוּנְינין קורין בראט האילן die Handwerker dürfen das Schemā auch auf der Spitze des Baumes stehend lesen; damit sie näml. dem Arbeitsherrn keinen Schaden durch Zeitverlust verursachen.

אוֹבְוּא ch. (syr. אוֹבָיּה) Künstler שב שני הוה כפנא Snh. 29ª שב שני הוה כפנא sieben Jahre währt die Hungersnoth, aber an die Thüre des Handwerkers kommt sie nicht. Uebrtr. Schabb. 133b אמר 'אומנא דלא מייץ סכנתא היא וכ ein Beschneider, der bei der Circumcision das Blut der Wunde nicht aussaugt, bringt das Kind in Gefahr und man suspendirt ihn (es war näml. — nach damaliger ärztlicher Ansicht -- das Blutaussaugen bei der Beschneidung nothwendig). B. mez. 97° מבחא הארבינא der Schlächter und der Aderlasser. — Pl. j. Ber. IX, 13° ob. (mit Bezug auf Ps. 50, 1, woraus die Häretiker eine Dreifaltigkeit Gottes beweisen wollten) שלשתר שם אחד כאינש דאביר אוּנֵיכְיָון בניין ארכיםקטנן alle diese drei Benennungen Gottes sind Namen einer und derselben Person, als ob Jem. sagen würde: Werkmeister, Baumeister, Architekten; vgl. auch אַגרּלָטוֹל.

אֹבְּקְּה (viell. bh. אֹבְיקּה) eig. Geradgestrecktes, dah. Reihe, Beet; s. in 'אר.

אוֹמְנוֹת. f. Kunstfertigkeit, Handwerk, artificium. Kidd. 4, 14 der Vater lehre seinen Sohn ארמנרת נקרה נקלה eine reinliche und leichte Profession. Das. שאין מה ענירת denn es giebt keine Profession, womit

nicht Armuth und Reichthum verbunden wäre. Das. 29° כל שאינו מלמד את בנו אומנות מלמדו שרח Jem. seinen Sohn nicht eine Profession lehrt, so ist es, als ob er ihn Rauben gelehrt hätte. Chull. 54b בעלי אומונות Professionisten, בל אחר ואחר וְפָה לו הקבה Ber. 43b einem Jeden hat Gott sein Handwerk als schön erscheinen lassen. j. Succ. V g. E., 55^d wird באכיותם (1 Chr. 9, 22) gedeutet: durch ihre Kunstfertigkeit. Genes. r. s. 32 Anf. אין כך אדם אוהב בן אונינותו אבל אומותר אוהב בן אומנותר Niemand liebt einen Rivalen in seinem Handwerk, blos der Weise liebt seinen Rivalen. B. bath. 144b בפל לאומנות er wurde zum königlichen Dienst eingezogen. -Pl. Kidd. 4, 14 ארמָנירות. Genes. r. s. 24 g. E. מל האומניות אדם הראשון לבידם alle Handwerke lernte Adam. Num. r. s. 15 Anf. והיה קורא (בעלי אומניות er lud die Handwerher ein. Tanch. Abschn. Behal., 203 dass. — Uebrtr. Exod. r. s. 47, 141 b כל הצדיקים באו alle Frommen kamen (in ihrem Gebete) mit Künsten (d. i. auf Umwegen) zu Gott, z. B. Abraham in seinem Gebete für Sodom: "wenn es 50, 40 u. s. w. Fromme enthält".

אוֹמְנוֹתְא ch. (syr. צמר בינות אוֹמְנוֹתְא ch. (syr. צמר אוֹמְנוֹתְא מּרְנִינִת בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים בּרֹרִים פּר hat ein anderes Handwerk erlernt. j. Git. V, 47b un. אחלין דיהבין בניהון לאומנותא diejenigen, welche ihre Kinder für das Handwerk bestimmen. j. Git. IV, 28d ob. אומנותא ואינותא בינות בינות בינות הואיל ועתים עתים הן מה מהני אומנה אומנה אומנה במשרותיה הואיל ועתים עתים הן מה מהני אומנה בכשרותיה הואיל ועתים עתים הן מה מהני אומנה בכשרותיה בכשרותיה וכשירא בכשרותיה schicke des Menschen) verschiedene Zeiten giebt, was nützt dem Kunstfertigen sein Kunstwerk und dem Emsigen seine Emsigkeit?

אבורן אור. (=bh.) 1) Werkmeister, artifex. Genes. r. s. 1 Anf. אבורן מכוסה אמון מכוסה מבורן מכוסה מבורן מכוסה מבורן מכוסה מבורן מכוסה das W. אבורן אבור (Spr. 8, 30, von der Weisheit) bedeutet: Erzieher, ferner: verborgen, endlich: verheimlicht. — 2) Amon, N. pr. eines Ortes. j. Dem. II, 22^d ob. אבורן רבודר Amon und Masi.

אָבון I Pi. אָרְבֵּין denom. (von אַרְבָּין) eig. recht machen, daher etwas kunstgemäss thun, lenken. j. Ter. I, 40° un. אברו הוא שאימן על sein Vater ist es, der seine Hand gelenkt hat. Das. 40° ob. מַאַבֵּין על ידין er lenkt seine Hände. Schabb. 103° ידי לא ידין מאַבּין איז ידי dass.

אָבון Pi. אָבון zus. tragen, sammeln. Stw. = בין, vgl. bh. אַבין (Volksmenge, Jer. 52, 15). Ukz. 2, 5 האגווים שאַגִּינָן (Ar. Var. האגווים שאַגִּינָן) die Nüsse, die Jem. zus. gescharrt hat. Nach Barten.: aufziehen, näml. אַבין bh.

אָבון Hif. דאָמִין (=bh.) glauben. j. Git. II Ende, $44\,^\circ$ ob. ימירה אנו מפירה אנו משמיכין glauben wir ihr denn das nicht auf ihre

Aussage? d. h. wir bedürfen dabei ihres Zeugnisses! (ähnlich לא כפרה אכר חירן). Pesik. r. s. 32, 60° אילולי שראיהי בעיני לא האמנהיך לא האמנהיך האילולי שראיהי בעיני לא האמנהיך באיני לא האמנהיך בעיני לא האמנהין בעיני לא האמנהין באילולי שראיהי בעיני לא האמנהין בעיני לא באות בעיני לא האמנהין בעיני לא באות בעיני לא באות בעיני באות בא באות בעיני בעיני

Nif. (=bh.) j. Sot. II, 18b ob. אביך בַיאָבִיכה הדברים Amen bedeutet: Die Worte (des Schwurs) mögen in Erfüllung gehen!

אבון ch. dass. Af. דרבוך s. d.

Adv. (=bh., syr. wahr! wohl! so sei es! Amen! Schebu. 36° אמן בר שבועה -Amen bedeu בו קבלת דברים בו האנינת דברים tet Schwur (wenn näml. Einer den Andern beschwört, und dieser: Amen sagt), ferner: Uebernahme von etwas (wenn man zu Jemdm. sagt: So und so soll dir geschehen, wenn du das oder jenes gethan hast, und er: Amen entgegnet) und endlich: Bekräftigung (wenn Einer zum Andern sagt: Amen! so heisst es: deine Worte sollen in Erfüllung gehen)! Das. 29b, vgl. auch אָסַפַּלֹרָאַ. Ab. sar. אמר רבא אמן Raba sagte: Amen! כל העם עונין אחר העובר לפני 190° אחר העובר כל העם עונין אחר die ganze Gemeinde antwortet auf die Gebete des Vorbeters: Amen! Haleluja! Ber. 47° אכיך חטופה ein schnell gesprochenes Amen (näml. אַבֵּילָ mit Chatef: E'men), ממך קטופה das verkürzte (abgerupfte) Amen (näml. 138: Ame, wo Nun nicht gehört wird), אמן יתומה das verwaiste Amen (wenn Jem. Amen sagt, ohne die Benediction gehört zu haben).

לא ברותר בלותר (=bh.) Treue, Redlichkeit. Keth. 102° לא על אבורתר הלותר ber borgte ihm nicht auf seine Treue, Sicherheit. B. bath. 10, 8 על פווער הלותר הלותר הלותר הלותר הלותר הלותר הלותר שני borgte ihm auf seine (des Bürgen) Versicherung, für den Schuldner einzustehen. Ab. sar. 55° weil dieser Narr dadurch, dass er sein Gut ohne Zeugen aufzubewahren gab, unbesonnen handelte, אכר נאבר את אבורתור sollten wir unsere Redlichkeit vernichten?

ערדים If. (=bh.) Glaubhaftigkeit, festes Vertrauen. B. bath. 48b und Keth. 19ab בירים Zeugen, welche (von ihrer Unterschrift unter einem Wechsel) sagen: Wir haben auf Vertrauen unterschrieben; d. h. das Darlehn sei zwar nicht in ihrer Gegenwart erfolgt, der Gläubiger aber habe es versprochen, was sie, ebenso wie der event. Schuldnerihm geglaubt

אמצע

haben. Das. ממה ein solcher Vertrauenswechsel. j. Keth. II, 26b un. dass. B. mez. 63a שושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדניים der Verkäufer darf die Waare nach dem laufenden Preise auf Credit geben; der Käufer hing. darf nicht das Geld im Voraus geben; denn wenn die Waare später im Preise steigt, so hat es den Anschein, als ob er für das vorausgegebene Geld Zinsen nähme; anders nach Raschi. Genes. r. s. 32, 31° נח מחוסר אמנה היה Noah war nicht glaubensfest. Das. s. 41 Anf. s. 52 g. E. Das. s. 100 g. E. Josef sagte zu seinen Brüdern: Wenn ich euch tödten würde, so könnten die Egypter sagen: אין לשמור אמנה עם זה עם אחיו עם מיר הוא משניר אנינה von diesem ist keine Treue zu erwarten; gegen seine eigenen Brüder beobachtete er keine Treue, wie sollte er sie gegen einen Fremden beobachten!

אביי II (=bh.) Amana. 1) Name eines Flusses, s. TW. — 2) Name eines Berges. Exod. r. s. 23, 122a (mit Bez. auf HL. 4, 8) הרא ושמו אכולה עד ארתו ההר ארץ ישראל וב ist ein Berg, der Amana heisst, bis zu diesem Berge reicht Palästina, das Land weiterhin aber gehört nicht mehr dazu.

Mאָמֶינְה (syr. בּבְּרֶעְּלָ, בּבּעְרָּבְּרָ אַבְּינְה m. (syr. בּבּעָרָן, בּבְּעָרָן, אַבְּעָנוֹן m. (syr. רמאמונרס ולפנים לפנים m. Schebi. 6, 1 בי תמאמנרס ולפנים m. Simson (Agg. אמונה) das Land vom Amanus einwärts gehört zu Palästina. j. Chall. IV, 60^a un. משוררי אמנון m. Git. m משוררים אנים dass. — משוררי אמנון m. Khl. r. m0 vgl. אָנְאַאָּרָס .

אירְנוֹן m. (=הינְינוֹן, gr. υμνος) Hymnus, Feiergesang. Jalk. II, 90° § 224 אמרר אימורן די richtet den Hymnus an Israel!

אימוס (gr. קעוסט) s. in 'אי; s. auch אימוס.

אמוס Amus, N. pr. eines Ortes. j. Sot VII, 21° un. מפר אמוס das Dorf Amus.

לי) אַרְבּוּלִי) f. (lat. mappula) Tüchlein. Schebu. אוֹם לי באבופולי Ar. (Agg. בתתיו לך ונתתיו באבופולי Ar. (Agg. בארופלי) ich gab dir den Denar und du legtest ihn in dein Tüchlein.

אָרְבִּילְיָא, אַרְבִּילְיָא, אַנְבִּילְיָא, אַרְבּילְיָא, f. (lat. impilia pl., vom gr. πίλος: Filz) eine, gew. von Filz verfertigte Art Beschuhung oder Socke, die über das Schienbein reicht. Kel. 27, 6 אמפליא רפבידליניא (Var. אנפליא) Socke und Kniehose. Jeb. 101^a, 102^b אופיליא של בגד אנפיליא של עור eine Socke von Fell, eine Socke von Zeug, erstere ist hinsichtlich der Chaliza (vgl. הַלִּיצָה) als Schuh anzusehen, letztere aber nicht. j. Jeb. XII, 12° mit. אניפיליא אנופיליא אנפיליא. j. Jom. VIII, 44^d mit. אכיפליא. j. Taan. I, 64^c un. Git. 25^a. Ned. 55^b. Exod. r. s. 51 Anf. — Pl. Schabb. 120° אינפּילאוֹת. Genes. r. s. 61, 60° שתר אַנפּלְאוֹת 2 Socken. j. Schabb. XVI, 15d ob. אַנפּלִיוֹת.

אבטושא, אבוניםא s. אניניםא.

pl. (gr. ἔμποροι) Handelsleute, od. (ἔμφωροι) Verständige; s. TW.

אמפרטור m. (lat. imperator) Befehlshaber, Kaiser. Thr. r. sv. ביבי דומיני, 55° היו צריה, 55° ביינו אינפרטור (מארי אפלטור (Agg. רמינו (מארי אפלטור (פארי (פארי (פארי (פארי (פארי (פארי (בארי ברא (l. בירי כירי (פירי ברא (פירי ברא (מירי ברא (אירי בירי (מירי ברא (מירי בירי (מירי ברא (מירי בירי מירי) אמפרטור (אמפרטור אמפרטור) אמפרטור (אמפרטור (אמפרטור (איפרטור))

ן אָבֶין, trnsp., אָבֵיץ, s. d.) fest sein, s. Pi. Ende.

Pi. אבּלץ eig. stärken, festigen, daher auch: etwas fest, stark thun. j. Taan. III, 66d mit. אוווי בואַפּוּצִין כחד Alle werden deine Kraft (d. h. dich) stärken. Snh. 44b dass. Das. הנאמץ עצמר בתפלה wer sich im Gebete anstrengt. ארן נואנוצין את הנות בשבת ... והמאנוץ Schabb. 151^b 'טעצמין רהמעצים Ar. (Agg. מעצמין המעצים, vgl. das. 77b, wo gezweifelt wird: ob מאמערן od. כועבוציך zu lesen sei) man darf einem Todten am Sabbat nicht die Augen zudrücken (fest zus. schliessen), und wenn Jem. (auch am Wochentage) einem Sterbenden die Augen zudrückt, so ist es, als ob er einen Menschen getödtet hätte. Tosef. Schabb. cap. 18, 12 הרוצה לאמץ את עיני המת בשבת נופח יין בחוטמו ונותן שנין בשני ריסי עיניו והן מתאמצות מאליהן wenn Jem. die Augen eines Todten am Sabbat zudrücken will (d. h. ohne den Sabbat zu entweihen): so lasse er Wein in dessen Nase fliessen und träufele Oel in die Höhlen seiner Augen; sodann werden diese sich von selbst schliessen. — Sot. 47 b ביאפיצר הלב die Hartherzigen, eig. die, welche das Herz fest machen. — Tosef. Sot. cap. 14 אוֹנוצר הלב Kal, viell. intrns. die hart sind in Betreff des Herzens.

אר' s. in אר אוֹנְוצָא.

אַיקצי s. d. Keth. 62a. Ned. 89b.

אָרָצָּי, אִ מִיסְרָּר, נְיִצְּיִבּ, א. d. gr. μέσον, א prosthet.) Mitte. Jom. 16° fg. באמצע העזרה מוחודנים באמצע העזרה וחודנים המוחד המ

למנצע dass., eig. sein Finger ist darunter. B. bath. 172 מונגע der Gewinn ist zur Hälfte. Bildl. j. Chag. II Anf., 77 יהלך באמצע der Mensch wandle (in moralischer Beziehung) in der Mitte; vgl. auch אָּלְטְבָּרֶנְיָאָ.

אַבְּעְעוּה f. (gr. πεσότης) die Mitte. j. Snh. I Anf., 18^a באביציבוהה Mem steht in der Mitte des Alphabet, vgl. אָל'אָ.

אונונות א. Adj. (gr. μέσος) mitten inne, der Mittelste, medius. j. Erub. V, 22° un. ההכו אמצער ממצער שווי אונונות אונונות אינונות אמצער ביר אמצער ביר אמצערין אמצערין אמצערין אמצערין אמצערין אמצערין אמצערין אמצערין פון אינונות אמצערין פון אינונות אמצערין פון אינונות אי

וֹמִירְוֹס s. אימִיקְסִירוֹס in 'א.

אָבֶּאָ I (= bh.) sprechen, sagen, dicere, loqui. j. Pea IV, 18° ob. מי שאמר והיה העולם er, der ein Wort gesprochen, durch welches die Welt entstanden ist. Jom. 3° איל אחר הוא האנייר ein Widder כאן הוא האמור בחונים הפקודים (wurde am Versöhnungstage geopfert), denn der Widder, der hier (Lev. 16, 5) erwähnt wird, ist derselbe, der in Num. 29, 7 vorkommt. Sifre Haasinu Pisk. 334 u. ö. אמור מעתה eig. sage von jetzt, d. h. daraus schliesse, dass u. s. w. Genes. r. s. 39 Anf. האמר du könntest denken u. s. w., vgl. בירה במה דברים .j. Jom. V g. E., 43° u. ö. בירה eig. in welchem Falle sind die Worte gesagt, d. h. blos dann, wenn u. s. w. Chag. 14^b u. ö. אכל vor dir zu sagen; vgl. אכל Anf. In unserm W jedoch ist diese Inf. Form fast immer anst. des bh. לאמר anzutreffen.

Nif. (=bh.) gesagt werden. Schebu. 25^b 38^b. 39^a בכן בהן וכח במורה שבחרה כל עבורות שבחרה במוך ואכר לא יכקה von allen andern Sünden heisst es (wurde gesagt, vgl. אַבּ) in der Schrift: הנקה (Gott wird sühnen), vom Meineid hing.: רכקה (Gott wird nicht sühnen). Aboth 1, 18. 2, 9. 13 u. ö. שומש denn es heisst in der Schrift, d. h. aus dieser Schriftstelle ist dieser oder jener Lehrsatz erwiesen; etwas abweichend davon ist שנאבר, vgl. שנאבר

אבת הוא לאבן. אבל ch. (syr. באון אבן אבן vrg. אבל chen, sagen, dah. auch lehren. Ber. 2ab אמר אמר der Herr (d. h. der Autor einer angeführten Halacha) sagt. Das. אבר קרא der Schriftvers lautet. j. Ber. I, 2d mit. אבר אברה אברה sein Spruch (d. h. Halacha) spricht, handelt davon, dass u. s. w. j. Orl. III g. E., 63b אבררנה בשם ר' ירותנן מאברנה בשם ר' ירותנן מאברנה בשם ר' אבותנה שמה sagte es im Namen des R. Jochanan. Im

babl. Tlmd. gew. dafür: אמרוה. Chull. 85ª u.ö. קאמרי , קאמרר (für קא אמר פאמרי, קאמרי er sagt, sie sagen. Schabb. 23° u. ö. מנא חימרא woher erweist du das? j. Schabb. VI, 8° כבר נוימר er gedachte zu sagen, d. h. er war Anfangs der Ansicht. Keth. 87^b u. ö. סבר למימר. Ber. 43^b u. לא ממרך אלא das gilt (eig. das ö. 'בל וכ' sagten wir) blos in dem Falle, dass u. s. w. --- כלונור für כאלו אנור, s. פּרלוּ. Keth. אתון 88°, טובה חכמה Khl. r. sv. טובה חכמה, 88° ihr habt es gesagt, ich אמריתון אנא לא אמינא aber nicht, näml. diese Unglücksbotschaft. j. Kil. IX, 32° un. R. Mëir sagte vor seinem Tode in Asia: אימורין לבני ארעא דישראל הא משיחכון דידכון saget den Palästinern: Da ist euer Seil; durch welches man näml. bei der Auferstehung der Todten seinen Leichnam nach Palästina ziehen solle (die Frommen, die ausserhalb Palästinas starben, pflegten näml. anzuordnen: Man solle an ihren Füssen zu diesem Behufe ein Seil anbinden; vgl. j. Keth. XII, 35° un. ייבון משיחא בריגלוי; s. auch הבלא Die Erkl. des Ws. בושיחא: Messias od. gar von שיה sprechen ist unstatthaft). — Ferner: befehlen, herrschen. Hor. 13ª, vgl. und אַנִּירְכָּל II. — Unser W verkürzt in אַכִּיל , und בַּיִר s. d. W.

Ithpe. gesagt, gesprochen werden. j. Jom. V g. E., 43° של דרבנן אָרְאַמְרָח es wurde mit Bezug auf die Halacha der Rabbinen gesagt. Das. contr. אַרְמַרָר dass. Succ. 15° u. ö. אַרְמַרָר es wurde gesagt, gelehrt.

אָבֶא II (=גירא, מרר s. d.) Hif. 1) mästen, eig. gross, stark machen. Schabb. 155 b אין נוא העגלים (in Mischnaj, Agg. und Ar. man mästet die Kälber nicht am Sabbat. – 2) intrns. sich mästen oder in die Höhe schiessen (vgl. bh. המריא, Hiob 39, 18). Sot. 9, 15 (49 b) kurz vor der Messiaszeit חוצפא יסגא והיוקר יאמיר wird die Frechheit überhand nehmen und die Schwere (die Belästigung der Gewalthaber) gedeihen, zunehmen. (In Snh. 97^a und Trakt. Derech erez Ende steht והיוקר יעורת. Dieser ganze Passus jedoch sammt den darauffolgenden Sätzen ist ein späteres Glossem. In Cant. r. sv. המאנה, 15 bc werden sie dem Amoräer Resch Lakisch zugeschrieben. Anst. היוקר יאמיר steht das. ויוקר הווה).

liche Haus zurück. Sot. 35 b ob. מאך מַצְּרֶרְהָּ שב שני ärgerte dich, dass du dich gekränkt fühlst? Num. r. s. 5, 193a dass. Chull. 58b מב שני אנוראי בקתא לבקא Ar. (Agg. מבקא sieben Jahre hindurch ärgerte die weibliche Mücke ihr Männchen.

אבֶּוֹר m. (≡bh.) Spruch, Rede, s. TW — Pl. Genes. r. s. 99, 96^d משפרין אַנְיִרִין sie machen die Worte schön, lieblich.

Nill m. Adj. (syr. i) Lehrer, eig. Sprecher, bes. Amora, derjenige Redner, der die von dem vortragenden Lehrer (קבא) in Kürze mitgetheilten Decisionen, Halachoth, in populären Vorträgen durch eingeschaltete Erläuterungen und Diskussionen den Zuhörern verkündete. Daher führt er auch zuw. den Namen ביתרהגבון: Dolmetscher, vgl. Pes. 50^b. — Ausschliesslich aber führen diejenigen Lehrer den Namen אמררא, Amora, Pl. אמוֹרַמּר Amoräer, die nach Abschluss der Mischna (Ende des 2. Jahrhs.) gewirkt und die traditionellen Lehren (מימרות) der Tannaiten (Autoren der Mischna und Borajtoth) in der Gemara niedergelegt und diese (vgl. אוקים (קלבייק) abgeschlossen haben. — Taan. 16b ר כחמן אמורא עליה הדרש רברם R. Nachman stellte einen Amora neben sich und trug vor. Sot. 40^a R. Abba gab in seinem Vortrag einen Grund für die Halacha an, ואמר אמוריה חד שעניא und sein Amora gab einen andern Grund. Vgl. das. דגדרר רוקיף שליה der Amora bückte sich (um die Halacha zu hören), erhob sich aber dann, um sie vorzutragen. Chull. 15° אטר כולר עלמא לתנא אייהי לאנירא צייהי hört denn das Publikum auf den Hauptlehrer (הנא, welcher während des Vortrages, פירקא sitzend und leise sprach), man hört ja blos auf den Amora! Das. 84b אשהרכאא er lehrte eine קאניר לישמטרה לאניורא נייניה sonderbare (wunderliche, unrichtige) Halacha, möge man ihm den Amora von der Seite fortnehmen! damit näml. dieser die falsche Lehre nicht weiter verbreite. (Nach einer andern Ansicht, vgl. Ar. und Raschi: Man reisse ihm die Zunge los). Exod. r. s. 8 Ende (mit Bez. auf כשם שהדורש יושב ודורש והאניורא ($\mathrm{Ex}.\,7,\,1)$ נביאך so wie der Lehrer אומר לפניו כך אתה וכ' sitzt und lehrt, der Amora aber vor ihm spricht, so sei auch Ahron dein Redner. j. Ber. IV, 7° un. vgl. אַבְּדָּלָ. j. Meg. IV, 75° ob. vgl. בר ישרטא. j. Git. I, 43° mit. u. ö. Zuw. überragte auch der Amora den vortragenden Lehrer. Snh. 7b man stellte einen Ungelehrten aus dem Hause des Nasi als Oberhaupt an, und sagte zu Jehuda bar Nachmani, מתור גמניה דריש לקיש קום עליה באמורא קם גחין עליה וב dem Dolmetscher des Resch Lakisch: Stelle dich ihm zur Seite als Amora! Dieser stellte sich hin und bückte sich, um den Vortrag zu hören. Als der Lehrer jedoch nichts vorzutragen wusste, so rief jener aus: ,,Wehe dem, der zum Holzblock spricht: Erwache! Ermuntere dich! zum todten Stein. Der soll lehren! Er ist wohl in Göld und Silber gefasst, hat aber keinen Geist". (Habk. 2, 19); vgl. אַלוֹהַ. — Pl. j. Ber. I, 2° ob. אַלוֹהָי zwei Amoräer. j. Succ. V, 55^b und j. Sot. I, 17^b ob. dass. Dafür im bab. Gem. Schebu. 40^b u. ö. ברואר ניכהר אליבא דפ' zwei verschiedene Amoräer (Schüler) berichteten verschieden im Namen eines Autors. — Snh. 17^b Rabba und R. Josef waren die Amoräer Nehardea's.

וֹאָמִירְה I f. N. a. das Sprechen, Sagen, Reden. j. Snh. IV, 22b ob. VII, 25b un. כאכנה כאן אמירה ונאמר אמירה במסית מה אמירה וכ' hier (bei der Anbetung des goldnen Kalbes) kommt der Ausdruck Sagen vor (näml. ריאבירר אלה אלה אלה Ex. 32, 9) und bei dem Verleiter ebenf. Sagen (לאמר, Dt. 13, 7): so wie nun hier das Sprechen, Sagen gleich einer That bestratt wird, so auch dort. j. Sot. VII, 21° ob. ענייה אמר .od. אמר steht, muss der Vortrag in hbr. Sprache geschehen. Kidd. 1, 6 das Sprechen zu Gott אמירתו לגבוה כמסירתו להדיום gleicht der Uebergabe an einen Menschen; d. h. wenn Jem. etwas für das Heiligthum gelobt, so ist es schon dadurch als dessen Eigenthum anzusehen, während der Mensch das Besitzungsrecht eines geschenkten oder gekauften Ggsts. erst durch die erfolgte Uebergabe erlangt. Genes. r. s. 5 Anf. לא אמירה ולא דיבור weder Sprechen noch Reden. Das. s. 28 Anf., s. 42 vgl. אַמֶּרֶה. Cant. r. sv. דומה דודר, 15a. j. B. kam. IX, 6d שתר האמר האמר – Pl. j. Kidd. I, 59^d un. שתר ממר das W. אמר zwei Mal. Num. r. s. 14, .ציה und אביר die Worte אמירות וציוויים 228° Levit. r. s. 26, 169^d u. ö.

אַמִירָה זו אָמִירָה m. (syr. אָמֹירָה arab. אַמֹירָה)

Emir, Herrscher. Mechil. Beschallach sv. עזי (mit Bez. auf האמרה, Dt. 26, 17. 18) עשאני אימרה ועשיתיו אימרה (richtiger in Jalk. I, 70 ממירה אמירה) Gott machte mich zum Herrscher und ich machte ihn zum Herrscher; vgl. הָּטִיבָה, das dieselbe Bedeutung hat.

ווו אַבּירָה III f. (ἐμηρεία) eig. das Zus. gehen, dah. auch das Geben und Annehmen (Austausch) der Geissel, als Unterpfand des Friedens, zur Sicherheit. Exod. r. s. 29, 126° der menschliche König יוצא לאמירה יוצא יחידי נלחם wenn er zum Friedensschluss (zur Uebernahme der Geissel) auszieht, so geht er allein, wenn aber zum Kriege, so begleiten ihn viele Myriaden. Num. r. s. 11, 213° steht daf.: משהוא הולך לשלום: s. auch den nächstfig. Art.

אַמוּרְדִּא m. (gr. τμηρος) die Geissel. Pl. Thr. r. sv. הביא בכלירתר, 65^a wird בי אשפתר erklärt: ביר אָמוּרְבִיר Ar., vgl. auch Musaf. (Ag. אמררים; Ar. ed. pr. אמררים: ὁ ἔμμηρος =οῦνη-

פסג) die Geissel. In der Parall. Esth. r. sv. רידי בני אמרריי שהיו המורות של אבותיהן 100^d die Geissel, welche anstatt ihrer Väter als Bürgen gestellt waren. (Für das unzweifelhaft griechische W wurde von späterer Hand eine hebr. Etymol. — von בור שונה beigebracht).

שורים, אימורים, m. pl. (gr. μοῖραι) Εmurim, diejenigen Opfertheile, bes. Fettstücke, welche auf dem Altar verbrannt wurden, αί μοῖραι τοῦ 知εοῦ. Seb. 27 b. 109 a אימורי אשם die Emurim des Schuldopfers, des Sühneopfers, der hochheiligen (Brand-) und der minderheiligen Opfer. Genes. r. s. 56, 55^d הוי רואה אינוריו כאילו אינוריו דיצחק ברי mögest du aufnehmen seine (des Widders) Opfertheile, als wären es die meines Sohnes Isaak. Pesik. r. s. 40, 70^a dass. Jom. 67^b u. ö. — Succ. בג' פרקים היו כל המשמרות שוות Mischna בג' 'באיניורי הרגלים ום in den drei Zeiten (Festen) des Jahres waren alle Priesterposten gleich betheiligt an den Opferstücken der Feste u. s. w. אמורי הרגלים של גבוה נינהו Vgl. Gem. das. die Emurim der Feste gehören ja Gott! (d. h. sind doch auf dem Altar zu opfern, worin besteht also die Betheiligung der Priester daran?) R. Chisda antwortete: Hier, in der Mischna sind (ausnahmsweise, nicht wie sonst die Theile derjenigen Opfer zu verstehen, die an den Festen darzubringen gesagt, anbefohlen sind, d. h. Brust, Keule und Fell, die den Priestern gehören. — Ar. sv. מר 2 erklärt unser W vom semit. מרים oder מרים, gleichsam die vorzüglichsten Theile des Opferthiers, die auf dem Altar, als der Antheil des Herrn der Welt dargebracht werden. למה נקראר החלבים אימורים שהן מורים ואדונים על כל האיברים ועולים על גבי המזבח לחלק אדון השולם, was jedoch nicht zutreffend ist. Eine Ableit. von אמלה, wie S. Geiger meint, weist Rap. in Erech millin p. 56b mit Recht zurück. Das von ihm selbst herbeigezogene gr. W ίμερόεις, desiderabilis leuchtet nicht ein und passt am Allerwenigsten zu איכורדר הרגל. Möglich aber auch, dass in Succ. l. c. nach der von der Gem. gegebenen Etym. ausnahmsweise: אַכּיּרָדם (Part. pass. von אַמַיה) zu lesen ist.

איבוירון Tag, und איבוירון zahm, s. in 'אר.

πητικ f. (gr. ἀμαυρά) Dunkel, Dunkelheit, Schattenähnliches. Genes. r. 42, 41^a

אמרה אפילה Ar. sv. אמרפל לשון חושך אמרה אפילה (Ag. אמרפל אמרהה אמירתו das W. אמרפל bedeutet Finsterniss, näml. zus. gesetzt aus ἀμ.αυρά und מַוְורוֹן; vgl. auch מַוְורוֹן.

ר, אִיפִּור, אִיפִּור, אִיפִּור, m. (syrisch אָיפַור, אָיפַור), m. اُسِرُ) Lamm, agnus. Stw. arab. امر: viel sein, wie עשתר von עשתר; vgl. Smith Thes. Syr. Col. 246. — Esr. 7, 9. 17. 7, 17. — j. Ab. sar. III, 42d ob. wird אשימא (2 Kn. 17, 30) erklärt durch איכורא: Lamm (od. Widder, vgl. אִישִּׁיבָא). j. Ned. I g. E., 37^a wenn Jem. gelobt: Es soll ihm etwas verboten sein כאימר תדירא wie כאינורה das Lamm: so sagt R. Jochanan: Er meint: wie das Lamm des beständigen Opfers, das Tamid. כהדין ערבאה דהוה נכיס Thr. r. Einleit. 47° wie der Araber, welcher ein אמרא רחמי בכבדא Lamm schlachtet und die Leber beschaut (als Zauberwerk). Erub. 53^b wenn ein Galiläer fragte: אמר למאן אמר למאן אמרו לו גלילאה שונה חמר למרכב חמר למשתי עמר למלבש או אימר לאתכסאה wer hat ein אמר? Wer hat ein אמר? So erwiderte man ihm: Närrischer Galiläer (weil näml. in seiner undeutlichen Aussprache bes. die Gutturalen und die Vocalisation nicht zu unterscheiden waren), meinst du etwa einen "Esel" zum Reiten (חֵכוֹר) oder "Wein" zum Trinken (חֲכוֹר) oder "Wolle" zum Kleiden (צַמֵּר) oder ein "Lamm" zum Schlachten (אבַּוֹר). — Pl. j. Snh. I, 18^d ob. איפּוֹרַיָּא רכּיכּיך die Lämmer sind noch jung. Num. r. s. 2, 184° אַכְּלְרָיָה. — $Fem. (syr. j^2)$. Chull. 51° ההיא איפורים jenes Lamm. — Uebrtr. Genes. r. s. 44 Ende חזירתא רעיא בי' ואינורתא לא בחד die Sau weidet mit zehn Jungen, und das Lamm nicht einmal mit einem; bildl. von der Verheissung an Abram: dass er das Land der zehn Völker als Besitz erhalten werde; während Sara damals noch nicht ein einziges Kind hatte. — Ferner als N. pr. eines Ortes. j. Taan. IV, 69^a un. כפר אינורא das Dorf Immera, eig. Lamm, ähnlich das. כפר דכרייא.

איִקְרָא, חּוּנְירָא m. (הּנְירָא, mit Verw. der Gutturalen) 1) Knoten. Snh. 98° כולהו שרי ראסרי אינורא בחד זנונא Ar. (in Agg. fehlt unser W.) alle andern Leidenden lösen und binden den Knoten (den Verband ihrer Wunden) zu gleicher Zeit, der Messias hing. löst je einen Knoten und verbindet ihn sofort, damit er, sobald nach ihm verlangt wird, ohne Verzug erscheinen könne. — 2) fem. (syr. إَحَالُ أَحَالُ أَرَاكُ إِلَّالًا أَحَالًا أَلَاكُ أَلَا اللَّهُ الْعَالَى الْعَالَى اللَّهُ اللَّ Saum, Franse eines Gewebes, eig. das Geknüpfte. Taan. 11b und Ab. sar. 34a Mose versah das Priesteramt בחלק לבן שאין בו אינורא in einem weissen Kittel, an welchem keine Franse war. Schabb. 105° על האימרא auf der Franse. j. Schabb. XIII Anf., 14² und Tosefta Schabb. cap. 13 dass. j. Kil. IX, 32 a ob. und Tosef. Kil. cap. 5, 11 אימרה מפורכמת eine sichtbare Franse. j. Kidd. IV Anf., 65b פירסמו עצמן כאימרא

בחלקם sie machten sich (durch Schlechtigkeit) bekannt wie der Saum am Hemde. j. Meg. I, 72° un. ארבירת חלוקי der Saum meines Hemdes. j. Hor. III, 47° mit. dass. Pesik. r. Abschn. Schimëu, 53° הארבירת העורה הוא הארבירת הוא הארבירת הוא die Säume (Fransen) der Kleider. j. M. kat. I, 80° un. dass. — Ferner ארבירת הוא Herrscher, s. און אוויירים II.

ברי ביראה בר אבוראה לבר ישראה ein emoritischer Abkömmling sagte (bei dem Einzuge der Israeliten in Kanaan) zu einem Israeliten. — Pl. Schabb. 67 מבוראה לפר שבוראה לפר ביי שבוראה לפר ביי לבר ישראה לפר ביי לבר שבוראה לפר ביי לבר ביי לבר שבוראה לפר ביי לבר שבוראה לפר ביי לבר ביי

אמוראי Tiefenmesser, s. אַכוּרָאי.

m. (=בּרָבָּל , zus. gesetzt aus בּרַבָּל [mit prosthet. אַ: מַרְבָּל und בֹּר eig. Allherr = קהוליקא, Katholikos, s. d., bes. Amarkol, ein priesterl. Ehrentitel: Tempel herr, Präfect, Oberster. Levit. r. s. 5, 149cd warum למה הוא קורא אמרכל שהיה ניר לכל nennt man ihn Amarkol? Weil er Herr Aller war. Horaj. 13^a wird eine andere Etymologie versucht: אמר כולה עואר אכורכל was bedeutet Amarkol? Einer, der Alles zu befehlen hat. Num. r. s. 3, 188° der Priester Elasar, היה אמרכל war als Tempelherr über die Leviten של הליייב gesetzt. Das. s. 6 Anf. ראש בית אכ קורם לאמרכל das Oberhaupt der Priesterfamilie steht höher als der Amarkol und dieser höher als der Schatzmeister. — Pl. Schek. 5, 2 im Tempel stellte man nicht weniger Beamte an משלשה גזברין ומשבעה אַנַיְרְבּּלִין als drei Schatzmeister und sieben Tempelherren. — In j. Gem. überall מרכל, s. d.

אָבוְרָלְאי Amarlai, N. pr. Schabb. 67a, s. בַּוְבוֹדָ.

אָיבְרְרָא s. hinter אָיבּרְרָא.

אַבְּיְרָבָּל Amraphel, N. pr., vgl. אַבְירָה.

eig. Subst. (arab. פֿשׁתוֹ) der verwichene, d. h. gestrige Tag, dah. auch gestern. Dem Grundw. מיני (אַנּיני), weichen) wurde א, eben-

אַרְהָר, אִירָּר, אַירָּר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, מוֹשְׁרְאָ und אַבּיּרְרְּרָר, אַרְיּרָר, אַרְיּרָר, מוֹשְׁרָר, ווּרְרָּרְ אַרְרִירְרָלְרְ ירְּהַרָּרְ אַרְרְ יִרְּהַרָּרְ שִׁרְרִ יְרָרְרָ לְרִ ירְּהַרָּרְ שִׁרִּרְ לְרִ ירִּהְּרָן שׁרִּרְ וּבְּעִירָא לַהּ שִׁרְּיִרְלְרְ לֹרִ ירִּהְּרָ wenn sie eine Widerlegung oder eine Stütze für die Halacha des R. Jochanan beibrachten. Ab. sar. 53b בל היבערנא להּ מוֹשְׁרְבָּעִרְיִּלְּאַ בְּלֵּרְ אַרְנִינְאָ לָהְּ וּלְּבְּעִרְיִנְאַ לָהְּ אַרְנִינְאָ לָהְּ מִּרְרָ אַרְבְּעִרְיִבְּעִינְאַ וְּבְּעִרְיִיִּבְּעְּרְ בְּעִינִיאַ וְבֹּי אַנְיִּבְּעְרָ בְּעִרְיִּבְּעִּרְ בְּעִרְיִבְּעִּרְ בְּעִרְיִיִּבְּעִרְ בְּיִרְ וּבְּעִרְ בְּעִרְ בְּעִר בְּעִיבְייִי בְּעִר בְּעִר בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּעִיבְיי בְּערִיי בְּעִיבְיי בְּערִיי בְּערִיי בְּעִיבְיי בְּערִיי בְּערְיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערִיי בְּערְיי בְּערִיי בְּערִיי בְּיי בְּערִיי בְּיבְיי בְּערִיי בְּיבְיי בְּיבְייים בְּערִייי בְּיבְייי בְּערִיים בְּערִייי בְּיבְייי בְּיבְיי בְּערְיייִיי בְּייִיי בְּיבְייי בְּיבְייי בְּייִיי בְּייי בְּייִייי בְּייִי בְּייִייי בְּיִייְיי בְּיִייי בְּיִייי בְּייִיי בְּייִיי בְּייִייי בְּייִיי בְּיִיי בְּייִייי בְּיִייי בְּיי

אָבֶּילָת f. (=bh. für אָבֵיך von אָבֵיץ) Wahrheit, Zuverlässigkeit, Sicherheit. j. Dem. IV, 24° mit. רהוא אמר er spricht die Wahrheit. Genes. r. s. 81, 79^b und j. Snh. I, 18^a un. das Siegel Gottes ist: הרמנו של הק"בה Wahrheit, vgl. א"לא. Das. IV Anf., 22a. Das. XI g. E., 30° הנאכיל את חבירו לחם אמת wenn Jem. seinem Nächsten Brot der Wahrheit (d. h. mit wahrem, aufrichtigem Herzen, ohne Falsch) zu essen giebt. j. Schebu. VI, 37a ob. אבירתן של לברים die Wahrheit der Worte. j. Meg. I, 70° ob. die Megilla ist hinsichtlich des Schreibens zu behandeln באמיתה של תורה wie die Wahrheit des Pentateuchs, d. h. wie der Pentat. selbst. Num. r. s. 12, $214^{\,\mathrm{b}}$ אניתה של תורה זיין הוא die Wahrheit der Thora ist dem Besitzer eine Waffe. — Schabb. 11a באבית אבור in Wahrheit sagten sie, dass u. s. w. Vgl. j. כל מקום ששנו באמת הלכה Schabb. X, 12° un. א משה מסיכי wo irgend in der Mischna: באמת steht, da ist der Satz eine Halacha des Mose am Sinai, d. h. eine sehr alte Tradition, die bis auf Mose zurückgeführt wird. B. mez. 60° באבת אכורו dass. הלכה היא

ירדערן ה. Adj. wahr, wahrhaftig, aufrichtig. j. Ber. VII, 11° mit. ירדערן הן הכביאים die Propheten wussten, dass ihr Gott wahr (wahrheitsliebend) sei, darum heuchelten sie nicht vor ihm, d. h. legten ihm nicht solche Eigenschaften bei, die sich in ihrer Zeit nicht bewährt haben; vgl. Jom. 69°. Genes. r. s. 70, 69° אמרתר ישקב אמרתר ישקב אמרתר sagt ihr etwa nicht,

class Jacob aufrichtig war? Das. s. 78, 776 משמר למדבות בל ist es wohl möglich, dass Jacob, der wahrhaftig war, den Esau hintergangen hätte' (Genes. 33, 14), mit Bezug auf Mich. 7, 20.

NAMES S. in TEXT.

אַרָּבְיּבְ, א prosthet.) eig. Gleichniss, übrtr. passende Ausrede, Berichtigung, Einwand; nur im bab. Tlmd., im jer. steht immer אירום. Git. 88b. 89ab ברברה פלא es darf jedoch kein Einwand (Berichtigung, die das sich verbreitende Gerücht widerlegt) vorhanden sein. Keth. 22a ברברה sie macht eine Berichtigung (Ausrede) für ihre Worte.

ארקה f. (Stw. מרקד. arab. kräftig sein) kräftig, stark. Dan. 7, 7. — In der rabbinischen Literat. jedoch wird fast überall (vgl. Genes. r. s. 44, 43° u. m.) ארייה כי citirt, was viell. richtiger (näml. von אַרְיָה, vgl. אַרְיָה) "Schrecken erregend."

್ ವಾಗ್ ಶಾಗ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಪ್ರಾಜ್ಯ.

% s. 728 in '28.

אַרָאָא אָרנָא — אָרנָא s. in 'אר. — אָרנָא s. in 'א.

אָבָא I m. Zweig, Frucht, s. אַבָא.

אבא אובא היה אובא לבא f. Ei der Laus, Nisse lendes. Nas. 39° איבא מתה אובא היה ופ le bende, todte Nisse. Taan. 22° איבא איד ליה כי די מונא Ar. (vgl. auch den Comment. Ms. M מחדר אינבא; Agg. אוניבא (מחדר אינבא) er wurde angesehen wie das Ei einer Laus; vgl. הירבא.

אָבוֹר m. (בּיִבְּבִּיבִּי, gr. ἐμβολον) eig. was man hineinschiebt, steckt; insbes. der Klöppel in der Schelle; vgl. אָבְבִּיבִּי, — Pl. Seb. 88b der Obermantel des Hohenpriesters bestand ganz aus blauer Wolle, ומיבולין שבהן עב אִבוֹלִין und man bringt 72 Schellen, in welchen 72 Klöppel sind. Tosef. Kel. B. mez. cap. 1 עשה להם אַנבלים wenn man an ihnen (den Gefässen) Klöppel angebracht hat.

אָנְבוֹץ m. (בּיבָּא I, s. אִבְּא) Frucht. — Pl. Num. r. s. 3 Anf., 186b die Palme אינה עושה אִבוֹנִין trägt nicht weniger als drei Früchte.

ין j. Schabb. II, 4° ob., s. צַּבָּבֶּרָ.

מובורקראות oder אובורקראות fem. plur. (בורקלין s. d.) Pferdedecken od. Sättel. B. kam. 114b אנבקראות של כלים על כתביהן אוברקראות (Agg. אוברקראות) sie tragen Pferdedecken mit Gefässen (Kleidungsstücken) auf ihren Schultern.

אינגני Adv. (pers. andak, andakî, vgl. Grätz Monatsschr. XIX, 225) ein wenig. Git. 58° wie weit bin ich von jener Stelle (in der h. Schr.) entfernt? אמר ליה אינגר פוסתא ופלגא er antwortete ihm: Ein wenig, anderthalb Seiten (פוסתא): pers. pûst).

אובירן Angetos, N. pr. j. Snh. I, 19b ob. der Feldherr Angetos, Zeitgenosse

des R. Jochanan dem Sakkni; vol. jedoch virginis mr. L

DECEMBER OF PS. 68 comp. L officers, s. d. December 1. For. VIII. 46° s. propping.

s "W.

Tiers & Marie

No. No. (= 8750. 8 d von der fliessen)
Fluss. Strom. Ernh. 100° stode. B. mez.
107° stod der stode den fliestern des
Gage. stode den fliestern des
Flusses. — Pl. R. bath. 12° den stode der
trom flusse gehören den fliestern des
Flusses. — Pl. R. bath. 12° den stode der
trom flussen.

CELLIN. CELLIN . CHESTRY

die adject. Indust hinnigelügt, etwa: angaritina) was enm Frohndienst gehört. Genes r. s. 64 g.E. wird das W. 777 (Est. 4, 13) erklänt: | 777 (ebenso Jalk. I. 892) die Stoner des Angaros. Esth r. Anf. 792 steht dafür

Name of the American syr. Line of Frohndienst, bes. die Einziehung von Menschen od. Ginera en herrschaftlichen Piensten. Das W. ist pars, and walrech, von 7708 abruleiten, s. d.; rel anch species, j. Ber. 1. 20 un. 1922-18 The second secon dienst eingefangen, um Myrten in den Palast The beingen: vol. 252. R. mer. 1811 20022 1000 der Esel (die Esehn) wurde zur Verrichtung herrschaftlicher Dienste eingerogen Das. wird unterschieden ---- ---- K- K---- K---- K---- K wenn der vermierhere und dierauf confiscirte Esel dem Besitzer wieder zugestellt werden kann. schold ein anderer an seiner Stelle eingezogen wird, so kann der Miether zum Vermiether sagen: Hier stehn deine Esel, jener ist also nicht rum Schademersett verpflichtet: wenn der Esel aber nicht abgelöst werden kann, so ist er, weil dem Fredriches verfallen, als verendet anzusehen. Vel. anch j. R. mez. VI. 118 eds. Levit. r. s. 12. 155° zeren zeren jeren sie hörten, dass eine Ginerconfiscirung im Staate vorgenommen winds. Esther st. str in 105° dass. Inh. 101° n. ä. — Pl. Levir. r. s. 25, 166° הוך בנברך sie werden ausgehoben zu Tributen und Frohndiensten. Jalk. zu Esther. II 170° jurus wur zum ihr wurden wur wie viel Weiber kamen in Susa zu Frohndiensten an!

— Lehrte. (syr. i. 11, gr. dypapsia: vgl. Smith. Thes. Syr. Col. 251) Zwang. Midr. Tillim zu Ps. 112 wurden sin neuen wie er (der Fromme) beobachtete die Gebote nicht mit Zwang. sondern mit Freude. Pas. Abraham reiste nicht wie nicht w

cine Zauberformel gegen Purst.

"I'm in with a will "

Tipins in easy.

m pl. die Einkassirer königlicher Abgaben. Pas W. ist zus. gesetzt ans -28 gr 21) and 272- 2 d. — R bath. 55° der Geschäftslose (72772 s. d.) muss zu den Gemeindesteuern (d. h. die die Gemeinde an die Recierung zu entrichten hat) beitragen; im im Harren Ruman advant may tol gall their sampareto Ar. in Acc. fehlt ==:2x) aber nur dann, wenn die Stadt ihn (wegen seiner Geschäftslesigkeit) von Abgaben befreit hat (weil in diesem Falle die andern Gemeindeglieder durch ihn mit mehr Stenern belastet würden): wenn aber die königlichen Einkassirer ihn als steuerfrei erklärt haben. so ist dies eine göttliche Gunst. d. h. er braucht dann nicht beizutragen, weil er von Seiten der Regierung nicht als Mitglied betrachtet, und die Stenerlast also durch ihn nicht vermehrt wird. — Nach einer Erklärung des R. Chananel (Ar. ed or in the first in the control wave the lesen: wowing fem.: ein Befreinngsschrei ben der Regierung.

NETTAL s. den nächstig. Art. g. E.

ist unter אנדיפי und was unter אנדיפי (in der Mischna) zu verstehen? Rab sagt: Jenes bedeutet den obern (grössern) Theil, und dieses den untern (kleinern) Theil des Schlafes, welche beide näml. mit Kalk bestrichen wurden, wodurch das Haar ausfiel und die Stirn vergrössert wurde. Nach einer andern Ansicht das. מאר אנדיפר bedeutet unser W.: die Stirn, die man mit Kalk als Verschönerungsmittel bestrichen hatte. — Das. אנד ר' יצחק אנדיפי Ar. (Agg. אמר ר' יצחק אנדיפי chak sagt: Hier bedeutet unser W. den ganzen Körper, den man mit Kalk bestrichen hat; vgl. Ar. Nach Raschi bedeutet dieses קרופר (ביופר) אנדיפא od. richtiger דירבים, s. d. W.) ein irdenes Gefäss mit zwei Oeffnungen, deren unterste man mit Kalk verstopft hat.

אנדיקום

אַנְדִיקִם s. אַנדיקום.

לְּנְּדְּכְחָרִי f. Kleidungsstück, Tuch u. dgl., in welches Buchstaben eingewebt sind. Git. 20° כתב שעל גבי כפה ואנדכתרי Ar. (Agg. die Schrift (eines Scheidebriefes), die auf einer Kopfbedeckung oder an einem Umschlagtuch sichtbar ist, ist als Scheidebrief ungiltig. Die farbige Haube wurde näml. mit einem durchlöcherten Flor bedeckt, durch welchen Buchstaben schablonenartig durchschimmerten; in das Umschlagtuch aber waren verschiedene Buchstaben zur Verzierung eingewebt, vgl. Raschi. j. Git. IV, 45^d un. steht dafür: הרנירק.

אַנְדָּנָא m. Andorn, marubium. Ab. sar. 29ª מרובי'א: Raschi: מרובי'א.

אוּדְרַ"י אּוּדְרַ"י, אוּדְרַ"י Anderai, N. pr. (von gr. ανδρεῖος: männlich, tapfer). j. Keth. IX, 33° ob. אילין דבר אנדראי jene von der Familie Anderai. j. Meg. IV, 75^b mit. ר' חיכנא בר אכדריר R. Chinna bar Anderai.

Mannweib. (gr. ἀνδρόγυνος) Μannweib Zwitter. Biccur. 1, 5 טרמטום ואנדרוגינום der Tumtom (eig. Verstopfte, Abnormität eines Menschen, dessen Geschlechtstheile mit einer Haut überzogen sind u. an welchem daher das Geschlecht nicht zu erkennen ist) und der Zwitter. Das. 4, 1.5 'אנדרוגינוס בריה בפני עצמו הוא וכ der Androgünos ist ein abnormes Geschöpf, von welchem die Gelehrten nicht entscheiden konnten, ob er als Mann oder als Weib anzusehen wäre. Jeb. 83ab. j. Schebu. II, 33^d un. j. Nid. I Anf., 48^d u. ö. — Genes. r. s. 8 Anf. und Levit. r. s. 14 Anf. אנדרוגינוס בראו Gott erschuf den Adam ursprünglich als Zwitter; vgl. קֿיל.

אַנְדַּרְאָא m. (verkürzt v. nächstfig. אַנְדַּרְאַּדָּ gr. ἀνδριάς, άντος) Bildsäule, Statue. Snh. 62b. Kerith. 3a u. ö. הזי אנדרטא וסגיר ליה er sah eine Bildsäule und bückte sich vor ihr. R. hasch. 24b בי כנישתא דשף יהיב ביהרדעא רהוה בה אנדרטא Ms. M. und Ar. (Agg. דאוקימו בה אנדרטא eine Synagoge war in Nehardea, welche früher

zerstört und dann wieder aufgebaut wurde, in welcher man die Bildsäule des Königs aufstellte. – Pl. Ab. sar. 40b אַנְדַּרְטֵי של נולכים die Statuen der Könige. M. kat. 25b beim Tode des R. Tanchum bar Chija אתעקרו כל אַנדַרְטַיַא Ms. M. u. Ar. (Agg. אהקציצר) wurden alle Statuen ("der verstorbenen Könige", vgl. den Comment.) losgerissen. j. Ab. sar. III, 42° ob. als R. Chanan starb, אתכפון אנדרטיא senkten sich die Statuen. Genes. r. s. 8, 9° אינדרטין (l. אַנְדַרְטִין Pl. wie das. דימוסיות, פריבטאות, פריבטאות).

שנְדְרִיאַנְטוֹם m. (gr. ἀνδριάς, von Herrschern. Exod. r. s. 27 Anf., 125^a (mit Bezug auf Num. 24, 21 "Fest ist dein Sitz und im Felsen bereitetest du dein Nest") משל לצפור שברחה מן הצייד ונפלה לתוך ידו של אנדרואנטיא וכ' ein Gleichniss von einem Vogel, der dem Schützen entfloh, sich in den Arm einer königlichen Statue warf und welchen der Schütze, der dies gewahrte, hochpries: Welchen schönen Flug hast du dir ersonnen! Das. s. 51, 143° אנדריאנטוס wofür jedoch öfter אַדְריּוּנְטוֹס, s. d.

אַנְדַּרְיָינוֹס (=אַנְדַּרְיָינוֹס, Nu eingeschaltet) Hadrian, der bekannte römische Kaiser. Exod. r. s. 51, 143° בשעה שנכנס אנדריינוס לבית קה"ק als Hadrian in das Allerheiligste des Tempels eindrang.

m. (gr. ἀνδραχ2ής) eig. Männerbelastend, Last, woran ein Mann zu tragen hat, dah. Lastenträger. Pesik. Beschallach, 92b ר'א ברשׁ אתמני אנדרכטוס Ms. Karmoly (Ag. אנגרבטוס, Ar. ed. pr. אנגרבטוס, vgl. Buber Anm. z. St. und Hamagid Jahrg. 1870 f. 62b) R. Elasar bar Schimeon wurde als Lastenträger angestellt.

אָנִהָּרוֹלוֹמוֹסְיָת, אַנִּדְּרוֹלוֹמוֹסְיָא f. (etwa gr. ἀνδρολοιμός - λοιμία) Pest, Niedermetzelung der Männer (der Menschen). Genes. r. s. 26, 25^d da, wo Buhlerei angetroffen wird, אנדרולומוכיא באה לעולם והורגת טובים ורעים Ag. (Ar. אנדרמוכיאה) kommt die Pest über die Männer und tödtet die Guten wie die Bösen. Levit. r. s. 23, 167° und Num. r. s. 9, 203° dass. j. Sot. I, 17° ob. אנדרולמסיה. Tanchuma Abschn. Bemidbar, 192b אנדרומוסיא. — Num. r. s. 5, 192b der menschliche König, gegen den sich das Land empört, 'הוא עושה בה אנדרולומסיא וכ richtet in ihm eine Niedermetzelung an und tödtet die Guten wie die Bösen.

אנדרטוסיאה s. vrg. Artikel.

(البنودة براجة براجة براجة براجة براجة البنودة البنودة براجة البنودة براجة البنودة براجة البنودة براجة البنودة البنودة براجة البنودة البنود Zimmer, Gemach. Men. 33b אנדרונא מעליתא ein gutes Zimmer. B. kam. 85 b ההוקרה er hat Jemdn. in einem (vgl. בארנדרונא) er Zimmer eingesperrt gehalten. Taan. 25 a ציילא sie ging in das Zimmer; vgl. auch אִידְּרוֹן.

אבר אור אור פורנ אינרפטא א. m. Anderafta, N. pr. eines Vogels. Chull. 62 אינר אינרפטא שרי פירוז אינרפטא (Ar. liest אינרפהא) der Anderafta mit dem Beinamen Schabur darf gegessen werden, der aber mit dem Beinamen Perus ist zu essen verboten.

אָנְדְרוֹפִיקוֹם s. אָנְדְרוֹפִיקוֹם.

אנר s. אָנָה.

אִינְהוּ m. אִינְהוּ f. und אִינָן m. אִינָן f. (אִפִּרן, Dan. 3, 44. 7, 17), s. אָהוּ,

אָנְהוֹרְי, אָנְהְרוֹרְא f. N. act. (von נְּהַר das Leuchten, die Beleuchtung, s. TW.

אבורין s. אבויין.

אר' in אילוגין. אנלוגין.

אַנוֹנְא s. in אנרקר אנרקר s. אַניָקר.

אבר (hbr. אַבּה) seufzen, s. TW. — Ithpe. (syr. אַהְלּהָּבֶּה) dass. — Ber. 59° אַהְלּהָבָּה Ms. M. (Agg. אַלְּבָּבׁה מהאנה) er seufzt. Pesik. r. Beschallach g. E. שרי מירובה er fing an zu seufzen. Pesik. Haomer, 72° dass.

אָנְחָה f. (=bh.) Seufzer, Betrübniss. Ber. המה שוברת חצי גופו של אדם die Betrübniss zerstört den halben Körper des Menschen.

אָינְהְהָּאָ ch. (בּאָנָהָה) Seufzer, s. TW

אַנְרוּהָא f. (בְּחַרְּהָא, s. d., von מְנִיחָה, s. d., von מַנִיחָה (קַחַּרְּהָא, Tafel, worauf man etwas legt. Nid. למניחה מניחות (Ar. ed. pr. sv. פפשר או באנחותא) er legt es in einen Korb oder auf ein Bret. Tosef. Kel. B. mez. cap. 6 מנורה ואנורה ואנורה (בעורה ואנורה באנורה במנורה (בעורה באנורה באנורה במנורה באנורה (בעורה באנורה באנורה באנורה (בעורה באנורה באנורה באנורה (בעורה באנורה באנורה באנורה (בעורה באנורה באנורה באנורה באנורה באנורה באנורה (בעורה באנורה באנורה באנורה באנורה באנורה באנורה (בעורה באנורה (בעורה באנורה באנ

אַנַהְנָא Pl. von אָּבָאַ, s. d.

אַנְטְבִילְּא Antebila, N. pr. j. Pea VIII, 21a un. משפחת אנטבילא היהה בירושלם eine Familie Antebila war in Jerusalem. In Tosef. Pea cap. 4 steht: משפחת בית גבלטא.

אָנְטוּבִין m. (בּיִבְּיבּי syr. וְנְבָּבֹבּי pl., gr. פֿיענוֹנָטָס, intubum) Endivie. j. Kil. I, 27^a ob. wird אנטובין erklärt durch אנטובין (l. אנטובין) Endivie.

אנטר' s. in אנטיר s. in אנטר'.

heit; wenn er aber sagt: Ich verkaufte ihn an den Antiochenser in Antiochien, so zieht er in Freiheit. Unter אנטיוכי allein ist näml. zu verstehen: Jem. der in Antiochien geboren, wenn er auch nicht da wohnhaft ist. Das. אנטוכי השרוי בלוד ein Antiochenser, der in Lydda wohnt. j. Git. IV, 46° ob. פלוני אנטיוכי Antiochenser.

אַנְטוּכִיאָּה, אַנְטוּכִיאָה (syr. נוגַבּבגן) או Antiochia, N. pr. der von Antiochus Epiphanes (s. אַנְטֵיוּכָס) gegründeten Hauptstadt am Orontes in der Landschaft Antiochene. j. Dem. II, 22^d ob. j. Snh. III Anf., 21^a u. ö. — j. Schek. VI, 50° un. דפני של אנטוכיה, und Levit. r. s. 19, 162^d דפני של אנטוכיא Daphne Antiochena. Epiphanea, Beiname von Antiochien. j. Snh. X. 29° un. Num. r. s. 16, 233 dass. Genes. r. s. 23 Anf. אנטיוכיאה, s. אַנְטִיוּכָס. — Keth. 67² משמים של אנטוכיא Gewürze von Antiochien, die schr gesucht waren. — 2) Antiochene. Genes. r. s. 19, 19a. j. Nid. III, 48a un. חולת אנטוכיא der Umkreis von Antiochene. Deut. r. s. 4, 256^a מיטוכיא של אנטוכיא dass. Levit. r. s. 5, 149b המת של אנבוכיא Chamath von Antiochene. Num. r. s. 10, 206° dass. Daselbst s. 2, 184° השובת שפילו היא גדולה כאנטוכיא wenn Jem. am Sabbat in einem Lande verweilt, selbst wenn es so gross ist, wie Antiochene. Tanch. Abschn. כאנטוכיא שהיא מדינה גדולה Bemidbar, 187° wie Antiochene, welches ein grosses Land ist.

אַנְטוּבִין crmp., s. אַנְטוּבִין.

אָנְעוֹלְיִי (eig. gr. ἀντολή, ἀνατολή: Sonnenaufgang) Antoli, N. pr. j. Dem. V, 24 d un. אבא אנטולי Abba Antoli.

אַנְטוֹלִינוֹס (בּינוֹס אַנְטוֹנִינוֹס, s. d., mit Verw. der liquidae) Antoninus. j. Kil. IX, 32b ob. אנטרלינרס Antonin fragte den Rabbi. j. Keth. XII, 35a ob. dass. — Khl. r. sv. כל אשר לכלימוס (אנטרלינוס (אנטרלינוס (אנטרלינוס Antonin hat sich beschneiden lassen.

אנטונינוס (syr. אנטונינוס) Antoninus 1) N. pr des bekannten römischen Kaisers Antoninus, oder Mark Aurel, oder auch (was höchst wahrsch. ist) irgend eines römischen Statthalters dieses Namens (mit der Bezeichnung קיסר ist es überh, nicht so genau zu nehmen; so wird z. B. der Feldherr Ursicinus oft ארסקינוס מלכא genannt, s. d., was wohl nichts anderes bedeutet, als: kaiserlicher oder königlicher Beamter), der mit R. Jehuda Hanasi (Rabbi, Mitte des 2. Jahrh.) befreundet war. Bei den einander widersprechenden Quellen wird schwerlich jemals die darunter zu verstehende Persönlichkeit mit Gewissheit angegeben werden können. Ueber einige Hypothesen vgl. Rapop. in Er. millin h. v.; dagegen Cassel, Art. Juden in der Encyclop. von Ersch u. Gruber u. A. — Ab. sar. 10a אסרירוס בר אלבורנוכל Severus bar Antoninus. Das. b אלבורנוכל בן אכוירוכ Antoninus ben Severus. Nid. 45° u. ö. j. Meg. I. 72b un. אנטונינוס שאל לחבי מהו מבנית ביזבת Ant. fragte den Rabbi: Soll ich etwa einen Altar bauen? Das. אית מילין אנירין דאתגייר אנשינינום אית פילין אפיריך דלא אתגריד אנשינינום manche Berichte lauten: Ant. sei zum Judenthum übergegangen, manche wiederum: Er sei nicht übergegangen. Das. III, 74° mit. j. Snh. X, 29° abwechselnd אושרנינים und אושרלינום. — $\mathrm{Khl.}\ \mathrm{r.\ sv.}$ יש רעה, 94^b אנטונינוס זעירא בר בריה הקדוש Anton. דאנטונינוס רבה הוה שאיל לרבינו הקדוש der jüngere, Enkelsohn Anton. des ältern fragte unsern heiligen Lehrer (d. i. Rabbi). — 2) N. pr eines Zeitgenossen der Tempelzerstörung, der beinahe ein Jahrhundert vor dem hier erstgenannten Antonin gelebt hat. j. Snh. I, 19° un. der אנטרנינוס הגניון שאל את ר' יוחון בן זכאי Feldherr Ant. fragte den R. Jochanan ben Sakkai. Uebrigens muss die Richtigkeit dieses Namens bezweifelt werden; denn das. d ob. steht dafür אונבורס: das. 19b ob. אונבורס; Num. r. s. 4, 189 מולד הובירה und endlich Bech. 5° קונטרוקום חשר.

אבריגרבא f. (gr. ἀντιγραφή) Gegenschrift, schriftliche Antwort. Genes. r. s. 67, 66° בה אפטרגרפא Agg. (Ar. אינטרגרפאן) gieb mir die schriftliche Antwort. Das. אינטרגרפא wo ist die Antwort?

אַנְטְוּרֶפּן m. (syr. בְּבֶּבְיּלְּאָל, gr. מֹצְנֹיְרְמָבּרְסִיּי) Abschrift, Copie. Esth. r. sv. משמגן הכתב 107^d wird השמגן הכתב übersetzt אנטיגרפין דאגרתא die Abschrift des Briefes.

סוֹרֵיקוֹם m. (gr. מֹידוֹלוֹנִיה, syr. בּוֹנְיִנִיקוֹם) der gerichtliche Anwalt, der gegen den

Angeklagten das Recht vertheidigt; sodann überh. Gegner. Genes. r. s. 82, 80^b wenn Gott die עיושב דן אותם ונידקדק בדין Völker richtet, מייושב ומאריך בדין ואחר כך הוא נעשה אנטידיקוס כנגדן so richtet er sie sitzend, nimmt es genau mit dem Rechte und unterhandelt lange; dann erst tritt er gegen sie als gerichtlicher Anwalt auf. Das. s. 100, 99^d um seine Brüder zu beruhigen, sagte Josef: 'מר אני נעשה אנטירוקוס לאבא וכ' (l. איבירקוב) wie! könnte ich denn als Gegner meines Vaters auftreten! Mein Vater erzeugte צה אכר נעשה! Kinder, und ich sollte sie begraben! 'אנטירוקוס להק'בה וכ (l.=Jalk. z. St. אנטירוקוס (מיַבה וכ') oder könnte ich mich als Gegner Gottes zeigen! Gott segnete und ich sollte vermindern! In der Parall. Pesik. Nachmu, 126ª fehlt der erste Satz. und im zweiten Satz steht richtig אנטידיקוס, vgl. Buber Anm. 68 und Ar. hv. — Pesik. 'Echa, 122b eine Frau verchrte einst dem Richter einen silbernen Leuchter, יהלך אנטידיקום שלה וכיבדו da kam ihr Rechtsgegner und verehrte ihm ein goldnes Füllen: vgl. นับธ und סים. Deut. r. s. 5, 257ª wenn der Richter Willens ist, 'האנטידיקוס (l. להושיב האנטידיקון יושיב וכ' den Anwalt während der Processverhandlung sitzen zu lassen, so darf er es thun; es ist blos nicht gestattet, die eine Partei stehen und die andere sitzen zu lassen.

אנביניגע. s. אנביניגע.

Antiochus Epiphanes, N. pr. des bekannten Königs aus dem Geschlechte der Seleukiden Genes. r. s. 23 Anf. "Sie benennen nach ihrem Namen auf Erden" (Ps. 49, 12) אנטירכיאר על Antiochia nach ihrem Gründer Antiochus genannt.

אַנטַרָדָס s. אַנטַייריס.

לביבי f. Kochgeschirr, in dessen einem Theil Kohlen zum Heizen und in dessen anderm Theil das Wasser zum Wärmen sich befindet, Antichi (viell. aus Antiochien, d. h. ein Geschirr, wie man es daselbst anzufertigen pflegte). Schabb. 41° in der Mischna אינטיכי אף על פי aus der Antichi darf שגרופה אין שותין הינינה man das darin gewärmte Wasser am Sabbat nicht trinken, selbst wenn die Kohlen schon den Tag vorher ausgescharrt wurden. Nach einer Ansicht in Gem. das. wäre unter צוביבר zu verstehen: ein (irdener) Herd mit zwei neben einander sich befindenden Höhlungen, deren eine die Brennkohlen und deren andere das Kochwasser enthält. Das Verbot sei deshalb erlassen, weil die zwischen den Höhlungen sich befindende Scheidewand durch das viele Heizen das Wasser, selbst nach Entfernung der Kohlen am Sabbat wärme; nach einer andern Ansicht: בי דודי eine kupferne Maschine, durch deren eine obere Oeff-

nung das Wasser hinein gegossen wird, während die untere zur Heizung dient; vgl. auch מהלניר und תְּיָחוֹ. j. Schabb. III, 6 a un. Bez. 31 a כנדו מירן man darf (am Feiertage) das Wasser in der Kochmaschine wärmen. Tosef. Bez. cap. 3 g. E. dass. j. Bez. I, 60° un. בהדא wie jene Koch- אנטיכי נפלת על ר' ירמיה בשובתא maschine, die dem R. Jirmeja am Sabbat auf den Kopf fiel. - Bildl. M. kat. 28b als ein Trauerlied über einen Verstorbenen: גרך גרמא מככא schneide den Zahn (Knochen) ונמשר מיוא לאושיכר aus dem Gebiss, so dringt das Wasser in die Kochmaschine; d. h. wenn der Zapfen von dem Boden des Wasserbehälters entfernt wird, so dringt das Wasser in den Kohlenbehälter, wodurch das Feuer verlischt; ebenso verliert sich das Leben, wenn der Lebensodem entschwindet. Anders nach den Commentt., vgl. auch Ar. sv.

אַנְעִינְרְיּכִיּטְ (gr. מֹעדֹעְסָקְסוּבָ) Gegengebrauch, wechselseitige Benutzung. j. B. mez. VI g. E., 11 הדא איטיכרסיס ריבית הוא ler Gegengebrauch ist wegen Wucher verboten, d. h. wenn zwei Personen sich gegenseitig Gegenstände zur Benutzung leihen, wodurch das Leihgeld compensirt werden soll.

אַנְטֵילָא s. אַנְטִילָא.

אַנמימון s. אַנמיממון.

אַנְעִינְיָּה m. (gr. סׄבּסׁסׁיסי) ein Stück feiner Leinwand, bes. die daraus verfertigte Wäsche zur Benutzung im Bade. Pl. j. M. kat. III, 82a mit. wird בלכרי אישים בשים erklärt durch מְּנְטִינְיָּיִה Badewäsche für Männer (und Frauen). אַנְטִינַיְּיָה אָנִטִינַיְּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיָּיִה אָנִטִינִיְּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִטִינִיּיָה אָנִייִרִּיִּה אָנִייִּרְיִּה אָנִיּיִרְיִּה אָנִטִינִיּיִה אָנוּנִיּיִה אָנִייִּה אָנִיּיִרְיִּה אָנִיּיִרְיִּה אָנִיּה אָנִיּה אָנִיּה אָנִיּה אָנִיּה אָנִיה אָנִיה אָנִייִּה אָנִיּה אָנִיה אָנִיה אָנְיִיּיִרְיִּה אָנִיה אָנִיה אָנִיה אָנְיִּה אָנִיה אָנְה אָנִיּה אָנִיה אָנִיה אָנִיה אָנִיה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנִיה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנְיִּה אָנְה אָנִיה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנִיה אָנְה אָנְיִיּיִּיִּה אָּיִּיִּיִּיִּה אָנִיה אָנְיִיִּיְנְיִּה אָנִיה אָנִיה אָנְיִיּה אָנְה אָנִייִּיִּה אָנְיִּה אָנְה אָנִיּה אָנְיִּה אָנְה אָנְיִיּתְיִּיִּה אָנִיּה אָנִיּה אָנִיּה אָנְיִיִּיְיִּה אָנְה אָנִיּיִיּיִיִּיְ אָיִיְיִּיְיִּיְיִיִּיְ אָּיִיְרָּיִיְ אָּיִיִּיְיִּיִיּ אָנִייִיְּיִיְיִיּ אָּיִיּ אָּיִיִּיִּיְיִיּ אָּיִיּ אִינְיִיְיִיּיִי אָּיִייִי אָּיִיִּיִי אָּיִי אָּיִיּ אָּיִיּ אִיִּיִי אָּיִייִי אָּיִייִי אָּיִי אָּיִי אָּיִייִּ אָּיִי אָּיִּיְיִיּ אִּיִּי אָּיִיּיִי אָּיִיּ אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִיּיִי אָּיִי אָּיִיּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִיּיִיּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִיּיִּיְיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִייִי אָּיִי אָּיִייִיּיִי אָּיִי אָּיִי אָּיִיּיִיּיִי אָּיִיּיִי אָּיִייִי אָּיִייִי אָּיִי אָּיִי אָּיִיּיִיּיִי אָּיִייִי אָּיִי אָּיִייִי אָּיִייִייִי אָּיִייִייִי אָּיִייִי אָּיִייִי אָּיִייִייִיי אָּיִייִיי אָּיִיי אָּיִיי אָּיִיי אָּי אָּייִייִייִיי אָּיי אָּיי אָּיִיי אָּיי אָּיי אָּיִייי אָּייי אָּיי אָּיי אָּייִייי אָּיי אָּייִיייי אָּייי אָּייי אָּיי אָּיי אָּייי אָּייי אָּיי אָּייי אָּיי אָּייי אָּיייי אָּייי אָּייי

אָנִינוֹס s. אַנְטִינוֹס.

(syrisch אַנִּמִיפַרס) אַנִּמִיפַמָּרִים ,אַנִמִיפַמַרַם) (syrisch σε γ gr. 'Αντιπατρίς) Antipatris, N. or. der von Herodes d. Grossen angelegten und nach seinem Vater Antipater benannten Stadt in Judäa, auf dem Wege von Jerusalem nach Cäsarea. Git. 76° היה הולך מיהורה לגליל הגיע לאנטיפטרכ Agg. der Mischnaj. und des j. Tlmd., ınd Ar. (im bab. Tlmd. לאנטיפרס, elidirt) wenn er von Judäa nach Galiläa ging und bis Antipatris kam. Vgl. Gem. das. אנטיפטרס ביהורה (מבשיבית) Antipatris in Judäa. j. B. mez. VII Ende, 11° אינטיפטריס כיהודה Antipatris wird wie Judäa angesehen. j. Taan. IV, 69 b ob. מגבת ועד אנטיפריס (אנטיפטריס l. אנטיפריס (אנטיפטריס von Gabbata bis Antipatris sind 60 Myriaden Städte; eine Uebertreibung. j. Meg. I, 70° un. Cant. r. sv. בבקר. 11^du. das. sv. נפת, 23° dass. Khl. r. sv. בבקר זרע, 96^d R. Akiba sagte: Ich hatte 12,000 Schüler wahrsch, seine und seines Freundes Bar Kochba, des angeblichen Messias Anhänger im Aufstande gegen Hadrian) מגבת רעד אנטיפרס רכן (l. מנבת רעד אנטיפרס) von Gabbata bis Antipatris, welche sämmtlich starben (d. h. getödtet wurden) von Pesach bis Schebuoth während meiner Lebenszeit. Genes. r. s. 61, 59^d u. ö.

אָנְטִיבְּטְרִין (תּנִמִיפּטריר, אַנְטִיבְּטְרִין m. Adj. antipatrinisch. Schabb. 90° und Nid. 62° נתר אנטיפטרין Ar. (Agg. crmp. אנטפטרית, אנטפטרין) antipatrinisches Nitron.

אַנִטִיפִטִרָס s. אַנטיפרס.

אומיקיסף או Anticäsar, Antikaiser, derjenige, der nächst dem Kaiser die höchste Würde im Staate bekleidete. Genes. r. s. 53, 53° האמיקיסר שלו er (der König, Kaiser) von Jericho und sein Antikaiser. Das. s. 85 Ende רבילך der König von Babel hatte seinen Antikaiser in Jericho sitzen.

אנטיריקוס, אנטיריקוס ermp., s. אַלְטִירִיקוֹס. אַלְטַלְטוֹן ermp., s. אַלְטַלְטוֹן.

אָנְטִילְא, אָנְטִילְ m. (gr. ἀντλίον) Schöpfgefäss, woraus man auch zu trinken pflegte. B. bath. 58b ואיזהו אנטל זהו רביעית של תורה wie viel misst das Antel? Ein Viertel Log (= $1\frac{1}{2}$ Eierschalen) des Pentateuchs; vgl. auch אַנבַג und נטלא. — Pl. Ruth r. sv. נטלא, 41b diese Welt דמי מתרוקן דמלי אנטילייא דמלי דכיתרוקן מתמלי gleicht dem Räderwerk, woran Schöpfgefässe angebracht sind; das volle wird ausgeleert und das leere gefüllt. Levit. r. s. 34, לגלגל אַנְטַלֵיָא Ar. sv. דומה לגלגל אַנְטַלַיָּא (Ag. לגלגל תיטין הבאות Tosef. Machsch. cap. 3 האנטילא). — Tosef. Machsch. מאלכסנדריא טמאות מפני אנטליא שלהן der Weizen, der (zu Schiff) aus Alexandrien eingeführt wird, ist unrein (d. h. durch Anfeuchten zur levitischen Verunreinigung fähig gemacht, vgl. שיב) wegen seiner Schöpfgefässe, die sich näml, auf dem Schiffe befinden, um das eingedrungene Wasser auszupumpen, wodurch das Getreide Feuchtigkeit erlangt haben mochte; vgl. R. Simson zu Machsch. 6, 2 und Sachs' Beitr. II p. 170. 171.

אַנְטוֹלִינוֹס s. אַנְטוֹלִימוֹס.

m. (gr. ἐντολεύς) Mandatar, der von einer fürstlichen Person bevollmächtigt wurde.

Vgl. Du Cang. p. 389: ἐντολή: mandatum, unterschieden von Epistola; jenes wird vom Fürsten dem anwesenden Bevollmächtigten, bevor er in die Provinz geschickt wird, übergeben, die Epistola hing. wird dem Abwesenden nachgeschickt; vgl. Bernst. Lex. Syr. Col. 60 u. Sachs' Beitr. I, 118. j. Snh. II Anf., 19^d (mit Bezug auf die Mischna, דנין אותו: man richtet den Hohenpriester, wenn er näml. angeklagt ist) רימונה ליה אנטלר הגע עצמך שופלה לו שבועה ראנטלר בשברעה möge er doch einen Mandatar stellen! (d. h. wozu braucht er persönlich vor Gericht zu erscheinen, da er ja den Process durch einen Bevollmächtigten führen könne? Vgl. das. Mischna 2: "den König richtet man nicht"). Denke selbst nach (d. h. die Antwort liegt ja auf der Hand); falls ihm ein Eid zugeschoben werden sollte, könnte dann etwa der Mandatar auch den Eid leisten?

אנטנא richtiger אַלטינא m. (gr. מֹעלטיטי sc. נְּעָמִדנֹטי) buntfarbiges Kleid. — Pl. Midr. Tillim zu Ps. 15 Anf. wird אַלטרניף פּרּגוֹן אַנְטִרנִיף (wahrsch. zu lesen אַלְטִרנִיף) seine buntfarbigen (Pracht-) Kleider, entsprechend dem מגרר מגרר das. zur Erklärung von מגרר. Der Comment. in ed. Amst. erklärt unser W. richtig: מכשינים.

אנטיפרעא s. אנייביטָא.

אוְמַרְדָּס (ἀντάραδος, syr. בּינְיִנְים) Antarados auf der syr. Küste, der Insel Arados gegenüber. j. Bez. III, 62° ob. אונטרדס ר' סרמיר אזל R. Simai ging nach Antarados. j. Schabb. I, 4° un. לאנטרדס (l. לאנטרדס).

אוֹטִרן, אוֹטִרן, f. (gr. מֹעדָסִטּ, antrum) 1) Höhle, Grotte. Pesik. r. s. 23, 47 d R. Janai und R. Jonathan הור מטרילון באנטרי ergingen sich in einer Grotte (vgl. Keth. 49 b). — 2) Höhlung in einem Bauwerk, Vertiefung. j. Schabb. VII, 10 a un. בוטרין משרע באנטרין משרע באנטרין משרע שרים wenn Jem. etwas (am Sabbat) in eine Höhlung versenkt, so begeht er eine Sünde als ob er gebaut hätte.

אוֹנְיִם s. אוֹנְטְרִים II.

אוֹנְהָה eig. denom. von הְּנְהָה, אוֹנְאָרָה. mit Elision des ר oder durch Verw. von י und אוֹנְה. — Piel אִרְּהָה, eig. bedrücken, dah. auch: hintergehen, übervortheilen. B. mez. 49b, 50b הך לי מה שאיניתני שאיניתני שוֹנָה שאיניתני שי gieb mir das ab, womit du mich (im Geschäfte) übervortheilt hast. Das. 59b המאנה את הגר אוֹנָה את הגר אוֹנָה את הגר אוֹנָה. wer den Proselyten neckt, mit Worten bedrückt. Richtiger jedoch אוֹנָה, s. d.

Nithpa. bedrückt, übervortheilt werden. B. mez. 47^b נחשנה נווכר wenn der Käufer oder wenn der Verkäufer übervortheilt wurde. Das. 50^{ab} fg. B. bath. 83^b u. ö.

Pron. pers. (=bh.) ich. Succ. 53ª Hillel sagte bei der Freude der Wasserlibation im אם אני כאן הכל כאן ואם אין אני כאן :Tempel כור כאך Ms. M. (Agg. ראם ארנר) wenn ich ("Ani". d. h. Gott, s. w. u.) hier bin, so ist Alles hier; wenn ich nicht hier bin, wer ist sonst hier? Das. 45 a (4, 4) R. Jehuda sagt: Bei der Prozession mit der Bachweide im Tempel sagte man: אני והוא הושיעה נא אני והוא הושיעה (so in Agg. des jer. Tlmd. in Mischna und Gem., näml. והוא mit א, und der ganze Satz verdoppelt; Ms. M. רהה, und der Satz verdoppelt; Agg. des bab. Tlmd. רהר ohne א und der Satz nur ein Mal; in Levit. r. s. 30, 174b: והוא jedoch der Satz nur ein Mal, ebenso in Ar. sv. עני (4 אר und הרא hu, s. d.) hilf doch! und הרא hilf doch! Nach mystischer Ansicht näml., mit Bezug auf den Grundsatz: Gott sei anwesend, mitleidend bei dem Leide Israels (wonach auch Ez. 1, 1 יאני und Jer. 40, 1 והוא "Ani, Hu" auf Gott gedeutet wird, vgl. u. A. Mechilta Abschn. Beschallach Ende; vgl. auch עבאר) werden diese beiden Wörter als Gottesnamen angesehen. Demnach wäre der Sinn unserer Stelle: Hilf, o Gott dir selbst! — Mögl. Weise jedoch ist אני רהוא (od. אני רהר) eine Contraction aus ארני יהרה, indem das ד (s. d.) elidirt wurde. — Pl. אַנר (=bh. Jer. 42, 6 Keth.) wir. Jom. 18b אכר שלוחי בית דין wir sind Abgesandte des Gerichtshofes. Das. משביעין אנר שליד wir beschwören dich. Succ. 53b wird die Phrase der Mischna: אנר ליה ועינינו ליה richtig als eine Abkürzung erklärt: אנו ליה מודים wir danken (bücken (citantina) wir danken (bücken uns vor) Gott, und unsere Augen harren auf j. Taan. II, 65 a u. ö. — Auch אַנַרְוֹכרּ (=bh.) Jom. 84b u. ö.

אַנְייָא s. אַנְרָאָ . אַנְרָאָ s. in אַרָּיָא.

אר' in אינְגּוֹרָן. s. אייְגּוֹרָן in 'אר.

אניצי m. pl. Bündel, Büschel; nur אניצר Flachsbündel. B. mez. 21^a. j. Succ. I, 52^b u. ö., vgl. הוצבר.

יוֹנְרָ s. אִינְרָ im Plur.

אנדן) אונדן) אונדן באונדן באונדן באונדן באונדן באונדן באונדן באונדן באונדן באונדן אונדן א

אַרְנְאָ ch. (syr. בבו), בבבבווֹ, האינגיּ (אָנְהָ Onyx, s. TW

אָנָן od. Pi. אָפָאָ denom. (von אָּבָּן) mit Onyx

pelegen. Tosef. Kelim Baba mez. cap. 1 Anf. כלים הטהורים שאנכן באנן reine Gefässe, die nan mit Onyx belegt hat.

אנך זה (bh.: Bleigewicht) Levit. r. s. 33 Anf. אנך זה סנהדרי גדולה בינין אנן anter אנך זה סנהדרי גדולה בינין אנן Am. 7, 7) ist das grosse Synedrium zu vertehen, welches den Zahlenwerth von אנן hat, ndem es näml. aus 71 Mitgliedern bestand.

קּלֹכִי egyptisch=אָלֹלִי, s. d.

אנרי Pron. pers. (bh. אנרי אנרי וברי אוריני ich. Pesik. r. s. 21, 41° und Jalk. I, 80° ob. Gott sagte: הריני ich will (beim infang des Dekalogs) mit ihnen in der egyptischen Sprache sprechen (weil sie ihnen bisher geläufig war), näml. אנרי לשון יחוד שלכי שון יחוד בשון אנרי לשון יחוד בשון אנרי לשון יחוד בשון אנרי לשון יחוד אנרי לשון יחוד אנרי לשון יחוד אנרי לשון יחוד אנרי לשון אנר לפשי לחבית יחביר יחוד אנרי לשור לעירון אנא לפשי לחבית יחביר יחוד שלכי של שון אנרי לשור לתיבה יחוד לעירה לעירה לעירה לתיבה יהים אנרי לאורך לעירה לעירה לעירה לעירה לעירה לתיבה יהים אנרי אנרי לעירה לעי

אַרְנְכֵּר m. (richt. zu´א) Händler, Einkäufer im Hause eines pers. Fürsten. Pl. Succ. 30ab אֵונָכָּרִי Ar. (Agg. אוונכרי).

אנגלין) אולונין trnsp.) m. (gr. ἀναλογεῖον) Pult, worauf man die Bücher zum Lesen legt. Kel. 16, 7 אנגלין של ספר Ar. (Agg. אנגלין אין בו Ar. (Agg. אנגלין אין בו מו אנגלין אין בו (מולגין אין בו מולגין אין בו das Pult (worauf man die Gesetzrolle zum Vorlesen legt) ist nicht so heilig wie die Lade der Gesetzrolle, sondern blos wie die andern Synagogengeräthe.

מנים (?) (viell.—hbr. בַּמֵם od. Af. davon) sprechen, entgegnen. j. M. kat. III, 83° un. רמה יום ליה und was entgegnete er ihm? Wahrsch. jedoch crmp. aus אַרָּב אָּ

במעם: A nam. Snh. 22b und Cant. r. sv. ממעם אנם 17a אנם אנם so sollen nach einer Ansicht die Worte מנא נונא (Dan. 5, 25) urspr. gelautet haben, welche Daniel als transponirt entzifferte, vgl. אאלרן.

אינְמַרְנוֹן ,אִינוֹמִילִין s. in 'אר' s.

לבן (bh. Hithpo. הְּתְּאוֹבֶן) klagen, seufzen, von Trauer erfüllt sein, bes. wegen eines Todten. M. kat. 14b fg. אובן אובן מובן אובן בול מוד Leidtragende vor Beerdigung der Leiche, während er nach derselben: אַבֶּל heisst. j. Jeb. VIII Anf., 8c u. ö. Snh. 47b die nahen Verwandten eines Hingerichteten אַב הווי מוחאבלין אלא אוֹנְנִין שאין אַנִינות אַלא בלב בפופל keine äusserliche Trauer, sondern beobachteten blos eine innere Betrübniss, denn אַנִינות אַלא בוֹנות נוֹל ושראל ist blos innerlich. j. Chag. II, 78a mit. David starb am Wochenfeste, בהרו כל ישראל, ההרו בדיו כל ישראל, ההרו בדיו בל ישראל, ההרו בל ישראל בל ישראל, ההרו בל ישראל בל י

ארכנין weshalb alle Israeliten leidtragend waren; vgl. bab. Chag. 17a, Tosaf. sv. אף עצרת. Keth. 53b un. אֹנְכֶּתְּה eine Leidtragende.

לאָבָן ch. 1) (syr. סֿגֿס od. יְּשִּבּער yrg. אָבַן) betrübt sein, klagen, s. TW. — 2) sich ekeln. Chull. 112a אנינא דערור er ekelt sich vor etwas. Ber. 24b und B. bath. 23a אנינא ich ekele mich. Pes. 113b אַניני דרעה ich ekele mich. Pes. 113b אַניני דרעה אַניני דרעה אַניני דרעה אַניני דרעה. אַניני דרעה אַניני אַניני דרעה. אַניני דרעה אַניני אַנייני אַנייני דרעה. אַניני דרעה אַנייני אַנייני אַנייני דרעה.

דניה לענה לילה. Betrübniss, innere Trauer. Thr. r. Einleit., 44^d אנינה מבפנים, vgl. אנינה לילה. j. Dem. I, 21^d mit. j. Pes. VII, 35^a ob. אנינת לילה das Beobachten der Trauer in der Nacht ist ein biblisches Gebot; so nach einer Ansicht. j. Horaj. III, 48^a ob. אין אנינה אלא למת בלבד Anina findet blos bei einem Todesfall statt. Daselbst אין אנינה משעת מיתה ועד שיעת Daselbst עבורה אין diese Art Trauer währt von der Zeit des Sterbens bis zur Beerdigung; nach einer andern Ansicht dauert sie den ganzen Tag hindurch. Genes. r. 85, 83° ארון שהביא אנינה לעצמו der Sohn Judas hiess Onan, weil er über sich selbst Trauer brachte.

אניגות f. dass. innere Trauer. Kidd. 80b ארן שישב die Trauerzeit. Snh. 109b ארן שישב פרורה er hiess On (Num. 16, 1), weil er immer in Betrübniss war, dass er der Rotte Korahs angehörte. Num. r. s. 18, 235d dass. j. Snh. II, 20a mit. u. ö.

እ፡፲፮ s. እን፯ Anf.

אָנוֹנְה , אֲנוֹנְה , אֲנוֹנְה f. (syr. נְבֹבֹּוֹ, lat. annona, gräcisirt ἀννώνα) eig. der jährliche Ertrag des Feldes; übertr. die Portion an Lebensmitteln, Mundprovision, welche die zum Hofstaate Gehörenden bezogen. Genes. r. s. 47, 46^b das Gebet Abrahams: "Möge doch Ismael vor dir am Leben bleiben"! ist zu vergleichen einem Freunde des Königs, שהיה המלך ביעלה לו אנונא אמר לו המלך אני מבקש לכפול אנונא שלך אמר ליה לא תמלא רוחי קריר הלויי קדמייתא לא חמונע Ar. (Ag. אנרנה אנרנה) dem der König die Provision ertheilte. Als er aber einst zu dem Freunde sagte: Ich will fortan deine Provision verdoppeln, so entgegnete jener: Mache mir nur keine leere Hoffnung (wörtl.: fülle nicht meine Gedanken mit kaltem Wind), mögest du mir nur die frühere nicht entziehen! Das. s. 87 Ende, die Frau Potifars sagte zu Josef: :: 8 שלך Ar. (Ag. פרנסה) ich entziehe dir deine Provision. Exod. r. s. 41, 136b der menschliche König sieht, so lange die Staatsbewohner gegen ihn friedliche Gesinnung beobachten, הוא נזקק ליתן להם דונהטיבא לחלק sich veranlasst, ihnen Geschenke (donativa) zu geben, die Provision zu ertheilen und überhaupt für ihren Lebensunterhalt zu sorgen; wenn sie ihm aber ungehorsam werden, שלונית שלונית היונית שלונית: Gott hing. ertheilte das Gesetz gerade zur Zeit, als Israel das goldene Kalb anfertigte.

— Pl. Levit. r. s. 10, 153d שלונים אורבים השרבו השרבו בשרבו אונים, syr. בשרבו ראר מיים עשמונים Portionen wirst du nehmen, näml. die 24 Priestergaben. Das. s. 18 Ende בשר ורך אונים והקב"ה נותן אונים לפר אונים והקב"ה נותן אונים לפר אונים והקב"ה נותן אונים לפר אונים מותר אונים לפר אונים אונים לפר אונים אונים לפר אונים אונים

f. (syr. מֵנֹנְקֹי, gr. ἀνάγκη) Bedrängniss, Noth. Exod. r. s. 5, 106d בחרתי דהורת ich ängstigte mich, אחר באנוקר ופלטת ביניה weil du, mein Bruder, in Noth warst, nun aber bist du ihr entronnen. Cant. r. Anf., 3^d ליה בר der נש ניתני אננקי דידיה אלא בשעת רווחיה Mensch erzählt erst dann von seiner Noth, wenn er im Wohlstande lebt. Das. sv. ביר יחבך, 32b. אור קהלת crmp. aus אווקר 14°, אור קהלת. — Uebrtr. Genes. r. s. 12, 13^{cd} בשר ודם ביתה der Mensch אחל אננקי על ידי שהות הוא יפה spannt ein Zelt in Eile auf (πρός ἀνάγκην), nach einiger Zeit wird es unbrauchbar; בוכך בולכ אננקר על ידי שהות הוא מעלה הלירה וכ' כמין כבין תרקיב Ar. (Ag. תרקיא er (מוצק כלים giesst eine durchsichtige Masse, Kugel (βέλος) in Eile, nach einiger Zeit kommt Rost darauf; der Himmel aber ist "fest wie durchsichtiger Krystall" und gewährt einen Anblick wie der Tyrkis (mit Bezug auf Hiob 37, 18 תרקיש). In der Parall. j. Ber. I, 2d ob. בווסך בולם מננקי Ar. (Ag. crmp. כובך כלים).

באיות (=bh.) Jemdn. drängen, nöthigen, zwingen. Chull. 45° מכל בסיניכר wenn man (während des Schlachtens) die Venen (Speiseröhre und Schlund) gewaltsam heraufgezogen hat. Das. אינה אינה שביה שביה wenn das Thier selbst den Hals gewaltsam gedehnt hat. — Keth. 3, 4 fg. המפהה der Nothzüchtiger (im Ggs. zu המפהה). j. Jeb. VI. 7° mit. u. ö. אינה להמנא die Genothzüchtigte. — Ned. 27° מור בעונה שבירה der Zuch die Schrift von Bestrafung frei.

Nif. אול פות genöthigt, gezwungen werden. Ber. 13b במול בשריה er wurde vom Schlaf übermannt. Chull. 31a הובים המולה sie wurde zwangsweise untergetaucht, wenn sie z. B. von der Brücke ins Wasser fiel. — Keth. 1, 10 באיבה sie wurde genothzüchtigt. Das. f. 3a 12b fg.

Ithpe.=Nif., gew. contr. Ned. 27° מרכם הא מרכם הא מרכם אין פרים פר שולה פר wurde ja gezwungen. Keth. 16^b אַקְּבָּרְבֶּּם sie waren (durch den Weinrausch) gezwungen. Schabb. 145^b הדכר ich war gezwungen. — Git. 56°, vgl. אַבְּקָּבִּיִּבְּּם.

Git. 34° מין ארנס בגיבין bei Scheidungen wird der Zwang nicht berücksichtigt; d. h. wenn eine Scheidung auf Bedingung geschehen ist, und diese, in Folge eines unvorhergeschenen, unüberwindbaren Hindernisses nicht erfüllt werden konnte, so gilt die Scheidung. j. M. kat. III, 81° un. ארנסר הלבודו בחביה ארנסר ביו ein Gelehrter (Greis), der sein Wissen durch Zwang (d. h. ohne seine Schuld, in Folge des hohen Alters) vergessen hat. j. Keth. XI, 34° ob. — Pl. Ned. 20°. 27° בדרי אונסרן ביו Gelübde, die durch unvorhergesehene Hindernisse (eig. Zwang) nicht erfüllt werden können.

אָנְיֶלֶ ch. (syrisch בְּיֵבֶּבֶׁלְיִי Zwang. Git. 31a.

אר' s. in אונוֹס

אנסיומא crmp., s. אַבְּיִרְאָצ.

אַנְיְּסְבָּא m. (בּלְּכָּאָם, s. d., von נְּלֶּבְּא m. (בּלְּבָּא, s. d., von מוּלִבְּלָּא tall angefertigtes Geräth. Schabb. 59b ein metallenes Blech als Putzsache des Weibes; vgl. אַרְקָהָא I.

קבר (=bh.) schnauben, insbes. zürnen. — Pi. dass. Chull. 63° היה נקראת שמה אים הלוחים (l. שמואפת עם הברותיה (warum wird dieser Vogel: אנפה (Levit. 11, 19) genannt? Weil er mit seinen Gespielen zürnt; woher auch das. sein Name: מנאפת) דיה רגונים: buhlen giebt hier keinen Sinn).

אפור (gew. אַפָּאַ, syr. אַבּוֹלְי, von פוּר (אנף vor, für. Gestalt, vgl. TW. — 2) (mit Suff.) vor, für. B. mez. 86° באנפיה לבמא באנפיה פר schloss die Thür vor ihm zu. — Pl. Chull. 121° (בחר נפטיה (בחר באנפי נפטיה) für sich selbst. B. mez. 22° באנפי נפטיה für sich. Keth. 7° איניאלך ich werde dir in ihrer Gegenwart sagen. B. bath. 103° u. ö.

לבי f. (von כפי) das Weben, Schwingen, s. TW.

צפַנטר s. אנפטי.

שוֹבּילוֹגוֹס m. (gr. ἀμφίλογος) der Streitende, Streitsüchtige. Khl. r. sv. אי לך, 95° אי לד der Streitsüchtige fing an mit seiner Weisheit.

אָבְּילֹוֹן s. אֲבְילֹוֹן I. אַפִּילְיוֹן s. אַנְפּילִי אַנִפּוּלִי, s. אונפּלי, s. d. אַנִּפִּילִיָא, s. d.

אָנְבֶּג, אוֹבָּג, m. (בּוֹבֵּגבׁ) Anpak, ein Gefäss, das den vierten Theil eines Log enthielt. B. bath. 58b, vgl. אַנְבֵּל Kidd. 70a אַנְבֵּל בוֹאמרי אַנִּבּק בוּאמרי אַנִּבּל Anpak wie die gewöhnliche Sprache lautet. Schabb. 109b אַנְבֵּל אוֹנָל sie haben das Mass eines Anpak. Git. 69b קייני אַנְּבָּל הוּבּוֹרא דוֹנִירא דוֹנִירא פּוֹנ ein Anpak mit ungemischtem Wein. B. mez. 86a. Chull. 94a u. ö. Esth. r. sv. אַנְּבְּער (אַנְבָּל אַנְּבְּער (אַנְבָּל אַנְבְּער (אַנְבָּל אַנְבָּל לַבְּּלְּבָּל (אַנְבָּל אַנְבָּל לַבְּּל (אַנְבָּל des Weingefässes.

תְּבְּקְוֹת f. (בְּקוֹת, von נְפֵּק die Ausgabe, eig. das Ausgehende (wie נְצִיאָה). B. mez. 105° ובאנפקות ידי Raschi (Agg. ובנפקות) durch meine Ausgabe, Auslage.

אנפקיטן crmp. s. den nächstfig. Art.

ולון m. (gr. ὀμφάκινον sc. ἐλαιον, syr. رَمِكُومِيَّة) Omphacinum, von grünen, unreifen Oliven bereitetes Oel. Pes. 43ª wird שכון המרה (Esth. 2, 12) erklärt nach einer Ansicht durch סטכת: Stakte, nach einer andern durch שנון זית שלא הביא שליש: Omphacinum, ... שנון זית שלא הביא שמשיר את השער ומעדן את הבשר das Oel solcher Oliven, die noch nicht den dritten Theil der Reife erlangten, und welches das Haar ausfallen und den Körper geschmeidig macht (R. Mazliach, vgl. Ar. hv., liest שמשחיר: ,, es macht das Haar schwarz"). Levit. r. s. 5, 149b wird ראשית שמנים (Am. 6, 6) ebenf. erklärt nach einer Ansicht: שמן אכנוקנורן Stakte, nach einer andern: שמן אנפקינון Omphacinum. Num. r. s. 10, 206° dass. Men. 8, 3 אין נוביאין אנפקינון Omphacinum ist zum Opfer untauglich. Genes. r. s. 98, 96^d כפליות ואנפקיטן wahrsch. zu lesen: unreife Datteln und Omphacinum. Cant, r. sv. ארם מלבנון, 22d, 22d, 1. אנפקינון.

Πηρέκ f. (gr. ἀναφορά) Abtreten eines Besitzthums, remissio. Schabb. 80 הכי אדם עושה מעותיו אנפרות wird denn etwa Jem. sein Geld freiwillig abtreten, als freiwillig Abgetretenes hingeben? d. h. sich selbst Schaden verursachen? - Insbes. eine von einem Gewaltthätigen erzwungene Abtretung. j. Keth. X g. E., הנהיג רבי בארנונא ובגולגולת ובאנפרות כהדא ³⁴° דכך ננס Rabbi führte ein, dass bei der Steuer des Feldertrages (annona), bei Kopfsteuer und bei Abtretung des Grundbesitzes die Halacha des Ben Nanas massgebend sei. Vgl. Git. 442. בא מחמת חוב ומחמת אופרות אין בו משום 58b סיקריקון ואנפרות עצמה צריכה שתשהא יב חודש wenn ein Nichtisraelite ein Feld in Beschlag genommen wegen einer Schuld oder wegen Abtretung des Grundbesitzes, so findet das jus sicarium (vgl. פיקריקוֹן) keine Anwendung; die Abtretung des Grundbesitzes selbst tritt erst nach zwölfmonatlicher Frist in Kraft. Das. ארך in Babylon wird eine solche (דין) אנפרות בבבל Abtretung nicht als erzwungen betrachtet, weil der Eigenthümer bei der Obrigkeit deshalb hätte Beschwerde führen können; wenn er dies also unterlassen, so hat er sein Eigenthum gutwillig abgetreten. Vgl. auch j. Git. V, 47b. — Pl. Jelamdenu Abschn. Schelach (citirt von Ar.) אכר ich nehme נוטל אַנְפֶּרִיּוֹת מהן בכל שנה ושנה וכ' ihnen alljährlich Steuern ab (bildl. für gute Thaten, Busse), und ziehe meinen Zorn hin, damit sie nicht untergehen.

אָנְפֿוּרְיָה, אַנְפֿוּרִיָה, אַנְפֿוּרִיָה, f. (gr. ἀναφορεύς, wovon man etwa ἡ ἀναφορεύα gebildet) Werkzeug, woran etwas aufgehängt, gehalten und getragen wird, Behälter, Tragegeräth, wie Tragband u. dgl. B. mez. 2, 2 כל כלי אנפוריא אינו חייב alle Tragegeräthe (die Jem. gefunden hat) braucht er nicht auszurufen, um den Eigenthümer zu ermitteln. Vgl. Tosefta cap. II Anf. ואלו הן כלי אנפוריה בדי מחטין וצינוריות ומחרוזות unter solchen Geräthen sind zu verstehen: die Stangen, woran Nadeln und Gabeln hängen und die Geflechte zum Umhängen der Aexte. j. B. mez. II Anf., 8b כגרן בדי וכ' was denselben Sinn giebt (der ganz uncorrecte Ausdruck אלר הן כגרן ist wohl dadurch entstanden, dass man diese St. mit der Auffassung der bab. Gem. s. w. u., in Einklang zu bringen suchte, weshalb man später das W. כגרך eingeschoben hat). Vgl. auch das. Jem. fand עזיל כריד במקטורה ein Gewebe um einen Mantel gewickelt, was er nicht auszurufen brauchte. Als Grund hierfür dürfte anzusehen sein, dass der Eigenthümer sich aus dem Verlust solcher werthlosen Utensilien nichts macht und sie daher freigiebt (יארש); mögl. aber auch: weil er sie wegen ihrer Geringfügigkeit sich nicht genau merkte und daher ausser Stande wäre, ein Merkmal (סימד) dafür anzugeben. — In bab. Gem. das. 23 b. 24a

wurde die oben angegebene Etymologie unseres Ws. ausser Acht gelassen: כלי אנפוריא כלים חדשים שלא שבעתן העין da-כגון בדי מחשין יכ' runter sind neue Geräthe zu verstehen, welche das Auge sich nicht hinlänglich gemerkt hat, wie Stangen u. s. w.; etwa vom gr. έμπόρια: was zum Handel gehört; welche Etymologie jedoch nicht zutreffend zu sein scheint. Ueberdies wäre nicht abzusehen, warum gerade diese Gegenstände genannt werden, da doch von allen neuangekauften Geräthen: לא שבעתן הערן gesagt werden kann. Vgl. auch das. דבר דתלו ביה מידי בד קרו ליה: Etwas, woran man einen Ggst. aufhängt, nennt man בר. — Midr. Tillim zu Ps. 118, 20 'לאחר שהתקין אנפוריא שלו וכ' nachdem er seinen Ranzen zum Reisen fertig gemacht hatte.

אנפרראות אופריאת (syr. אופריאת, אופריאת, אופריאת, אופריאת, אופריאת, מעסססמ, zunächst ein Bitts chre i ben an eine hohe Person, libellus supplex, vgl. Smith Thes. Syr. Col. 274) alsdann ein Bericht, der vom Feldherrn an den König abgestattet wird, Militär-Verzeichniss.

— Pl. Num. r. s. 2, 184° אופריאות פון אופריאות (Pesik. Schekalim, 186 אופריאות

s. in אנר' s. in אַנראַר s. in אנר' s. in אנר'

אָנֶל (hbr. אָנַלְ seufzen; אַנִיקּרָאָא f. das Seufzen, s. TW

קבק j. Bicc. I, 63^d מאונקות s. אָבק

ארְנְקָּר I Unze, s. ארי in 'ארּנְקָר.

אונקא וו m. (בּוּבְּקּא , arab. בּוּבִּרְ אונגא ליזבן אונקא דאית אונקא ליזבן אונקא ליזבן אונקא דאית אונקא ליזבן אונקא באית שפר rohes Fleisch zum Essen kaufen will, kaufe den Hals, weil drei Fleischarten darin enthalten sind, näml. mageres, fettes und knorpliches. Ber. 44b אונקא אונקא אונקא אונקא (Agg. אונקא) das Fleisch des Halses erquickt die Seele, weil es der Seele nahe ist.

الْمِارِ, Ankâ) eig. der كَنْقَاء , Ánkâ) eig. der Langhalsige, dab. Schwan, s. TW

אָנְקְאָ f. (בּתְה, נָמְתָה, s. d., arabisch בֹּשֹבֶׁא) weibliches Kamel. Thr. r. sv. אית 52^d אית שוירא שוירא שוירא שוירא wir haben ein weibliches Kamel vor uns, das blind ist.

אנקא s. ניאקה, vgl. אַנּרְגָרָא II.

ין אוֹנְקְמְבְין אוֹנּוֹסְקְמְבִין אוֹנּ m. pl. (gr. ὄνος κατ' κουν, welche drei Worte in מוניסקשם od. אוניסקשם

zus. gezogen wurden) Eselsfigur (Figuren), dergl. von Possenreissern, Komödianten auf der Schulter getragen wurde und welche mit farbigen Zeugen behangen, zur Belustigung diente. Schabb. 6, 8 אנקטמין טהורין ואין יוצאין בהן so in Mischnaagg. im jer. Tlmd. und im Ar. (Agg. des bab. Tlmd. und Ar. Var. לוקטמין) die Eselsfiguren sind levitisch rein, und man darf sie am Sabbat nicht austragen; weil sie näml. nicht als Geräthe betrachtet werden. j. Schabb. VI, 8° un. wird unser W. erklärt: אונוסקטמין חמרא דיידא Ar. (Ag. crmp. הונים קטמין, s. הונים), der Bedeutung nach übereinstimmend mit bab. Gem. 66b: ארנוסקטמין . d. i. אונוסקטמין bedeutet eine Eselsfigur, die man auf der Schulter (Hand) trägt; vgl. אַבָּאַ II.

אוֹנְקְינוֹס אוֹנְקְינוֹס, אוֹנְקְינוֹס, s. d., Nun eingeschaltet) Okeanos, Ocean. Pesik. r. Para, 32 ed. Lemberg אילולי שהחול הזה מקיף את אנקיינוס (ed. Bresl. אילולי שהחול הזה מקיינוס (הוה אנקיינוס וכ) hätte der Sand nicht den Okean umringt und um ihn einen Zaun gebildet, so würde der Okean Alles überschwemmen; vgl. auch TW.

ענקלוְוֹסִים f. (gr. ἀνάκλησις) das Anrufen, Zurufen. j. B. mez. VIII Ende, 11^d lasse ihn, bis er mit seinem Anrufen, Zurückrufen (?) fertigt ist.

אר' s. in אונקלי.

אַנְקְלִיטִין, אַנְקְלִיטִין, m. (gr. ἀνακλητόν) eig. zurückberufen, aufgefordert, bes. die Berufung, Appellation von einem niedrigeren Richter an einen höheren. Genes. r. s. 49, 49ª Abraham sagte zu Gott: בשר ודם תולין לו אנקליטון מדוכוס לאפרכוס ומאפרכוס לאסטרטליטוס ואתה בשביל שאין לך מי שיתלה לך אנקליטון וכ Ar. ed. pr. (Ag. crmp. מלך בשר ורם) beim Menschen (der angeklagt wird) sucht man die Appellation vom Dux zum Eparchen, von diesem zum Feldherrn nach; du aber solltest, weil es keinen giebt, der gegen dich die Appellation einbringen könnte, nicht das Recht ausüben! Tanch. Tasria, 154b der Herrscher (שלטרן), der zu Gericht sitzt, fürchtet den Mächtigeren, שלא ירננו עליו אנקליטון לקומום dass man nicht gegen ihn beim Comes Appellation vorbringe. Deut. r. s. 2, 252d wenn der Mensch sich einen zuverlässigen Patron verschafft, והוא נתפס באנקליטון הלכו ומצאו לפטרונו וכ' und in der Appellation als schuldig befunden wird, man darauf aber seinen Patron aufsucht und zu ihm sagt: Dein Klient wurde verurtheilt, so entgegnet er: Ich stehe für ihn ein; vgl. אִיבּוֹנְינִימָא (Sachs' Beitr. I, 18 emend. mit Unrecht אנקלוכליך). Das. s. 9, 261b Niemand kann ליתן לפניר אנקליטין לומר לפניו אנקלומא gegen Gott Appellation anbringen und Niemand gegen ihn Anklage vorbringen. Khl. r. sv. אין אדם, 90° אין שיתלה, 90° אנקליטין אין מי שיאמר אנקלומה dass.

שוֹנְקְלְמוֹס אּנְקּלְמוֹס m. (viell. mit gr. κάλα-μος zus. hängend) der Stadtschreiber. Bbath. 68^d אונקלמוס אינר מכור Agg. (Ar. אונקלמוס אינו מוכור benso Tosef. B. bath. cap. 3) richtiger אִיקוֹנוֹמוֹס s. d.

אַנְקְלְּכִיא f. (gr. ἀνάκλησις) das Anrufen, bes. die Änfrage des Gerichtes bei Zeugen, ob in ihrer Gegenwart von Seiten des Schuldners ein Eingeständniss der Schuld erfolgt sei (בּוֹרְאָדִה). Tosef. B. bath. cap. 11 אַנְקְלְּכִיא אִין בוּתְבִין אַלא das Dokument über ein solches Geständniss darf man wohl ohne Vorwissen des Gläubigers, aber nicht ohne Vorwissen des Schuldners schreiben.

אוֹנְקוֹס s. in 'אר. — אנקום s. אוֹנְקוֹס.

אַנְקָּקִיהָא s. אַנְקַקּקּתָּא.

אַנְקוֹרָא m. (בְּקוֹרָא, prosthet., von נְקוֹרָא)
Vogel, Geflügel, eig. der Pickende. — Pl.
Chull. 57a במא דאִקְקוֹרֵי ein Korb mit Geflügel.
Nach Raschi: eine Vogelart von schwarzer Farbe
und mit weissen Flecken an der Stirn.

אָנִירְרָפִין Pes. 112°, vgl. אַנִירְרָפִין

wilk m. (=bh.) Mensch, Mann. — Pl. מלשים Dan. 4, 14. — Exod. r. s. 25, 123° zuweilen erschafft Gott die Engel בדמות נשים in der Gestalt von Frauen (Sach. 5, 9) und zuweilen als Männer (Gen. 18, 2). j. Jom. V, 42° ob. רעל אנשי השרון היה אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו לא יעשו בתיהן קבריהן für die Einwohner von Saron betete er (der Hohepriester am Versöhnungstage): Es sei dein Wille, o Herr, unser Gott und Gott unserer Väter, dass ihre Häuser sich nicht in ihre Gräber umwandeln! Vgl. j. Sot. ${
m VIII}\,\,{
m g.}\,\,{
m E.},\,\,23^{
m a}$ אף אנשי השרון לא היו חוזרין שהן מתחדשין פעמים בשבוע את כה"ג היה מתפלל auch die Einwohner Sarons kehrten wegen des Baues ihrer Häuser nicht zurück (vom Kriege, vgl. Dt. 20, 5), weil diese in je sieben Jahren zwei Mal von Neuem aufgebaut, restaurirt werden mussten (indem näml. ihre, von Ziegeln gebauten Häuser in diesem Tieflande in Folge der vielen Regen öfter einstürzten und sie also nicht als "neue Häuser" anzusehen waren); deshalb betete auch der Hohepriester u. s. w. — Jom. 69^b die Männer der grossen Synode, der hohe Rath in Jerusalem, vgl. בנסת. Aboth 1, 1 u. ö. — Taan. 15b אכשר משמר die Männer des Priesterpostens. Solcher Posten gab es 24, deren jeder je eine Woche den Tempeldienst zu verrichten hatte, welche Posten wiederum in je sieben Abtheilungen, בהי אבות Priesterfamilien, nach den sieben Wochentagen eingetheilt waren, vgl. בּיִשְׁבְּה Das. אנשר בית אם diejenige Priesterabtheilung, welche an dem laufenden Tage den Priesterdienst zu vollziehen hatte. — אנשר eig. die Männer des Standes, d. h. diejenige Abtheilung, die je an dem betr. Tage bestimmte Gebete zu verrichten hatte, damit die Opfer mit Wohlwollen aufgenommen würden; zu welcher Abtheilung ausser Priestern und Leviten auch Israeliten gehörten.

עָנְשׁ, אִינְשׁ, אִינְשׁ, אִינְשׁ, אִינְשׁ, אִינְשׁ, ch. (syr. Mensch, Mann, Jemand. (אֵלוֹשׁ = וֹבֹא וֹבֹבּ Dan. 3, 10. 5, 5. 7. Das. 7, 13 בר אנש Menschensohn. — j. Ber. VIII, 12a un. אינטא רבא ein grosser Mann. j. Snh. III, 21d ob. אינטא רבא dass. — Das. VII, 25° un. רבא wie wenn Jem. sagt. j. Nid. I, 49b ob. כאינש רשינוע wie wenn Jem. etwas hört und darüber eine Frage vorbringt. j. Ab. sar. V, 45^b mit. j. Sot. VIII, 23^a u. ö. — Pl. B. kam. 92b fg. אנורי אינשוי (so nach der recipirten LA.) die Menschen pflegen zu sagen, d. h. es ist ein Sprichwort. Keth. 23° u. ö. ארנשי דלא מעלי schlechte (eig. nicht gute) Menschen. Ber. 27b un. R. Elasar ben Asarja sagte zu den Gelehrten, die ihn als Nasi anstellen wollten: ארזיל ראמליך באינשי ביתאי אנורו ליה לחיי אזל ואנוליך באינשי ביתיה אמרה ליה אתתיה ודלמא מפייסי ליה ומעברי לך אמר לה גמירי מעלין בקדש ולא מורידין ררלנוא עניש לך א"ל וכ Ms. M. (ganz anders in Agg., wo auch einige Sätze fehlen) ich will gehen und mich mit meinen Hausleuten berathen. Sie erwiderten ihm: Nun gut. Hierauf ging er und berieth sich mit seinen Hausleuten. sagte seine Frau zu ihm: Sie könnten ihn (den vom Amte abgesetzten R. Gamaliel) besänftigen (sich mit ihm aussöhnen) und dich wieder absetzen. Darauf antwortete er: Es ist eine feste Regel: Man darf erhöhen im Heiligen (d. h. hier: im Lehramte, Nasiwürde), aber nicht wiederum erniedrigen. Vielleicht aber könnte er (R. Gamaliel) die göttliche Strafe gegen dich herausfordern. Er antwortete: Einen Tag benutze man einen werthvollen Pokal, möge er auch morgen zerbrochen werden. Keth. 23 a עבירר ארנשר die Menschen pflegen u. s. w. Taan. 21b דלא ליתו Menschensöhne. Git. 45° בני אינשי אַרְכָשִׁירְ damit die Menschen nicht kommen u. s. w.

j. Ter. II, 21° Af. von לָשׁׁר, s. d.

אָנְהְה, אָנְהְה, Pron. pers. comm. (syr. אַנְהְּה, אָנְהְּה, hbr. אַהְּה, אַנְהְ du. Dan. 2, 29. 31 fg.
— Schabb. 31° אינת שלמה אן הכמהך אן סכלתונהך du Salomo, wo ist deine Weisheit, wo deine Vernunft? vgl. אַסְר.

אָרָאָא m. Oel, das gallertartig geronnen war und die Form eines Brotes erhielt. Men. 78° אותא כשמא ein Oelbrot. Nach einer andern Erkl. Raschis: ein in Oel gebratenes Brot.

אָרָתּוּ f. eig. Ehe (בְּשׁנִּתּ, s. d.), übrtr. Ehefrau, Gattin, s. TW

אַרִתּוּסָנִיה s. אַנְשׁוֹסאי.

אָנְהִיקִי f. (gr. פֿעמֹתְאָת) das Eingelegte, die Ladung. B. bath. 73° in der Mischna: wenn Jem. ein Schiff verkauft פֿא אַת האנהיקי so hat er nicht auch gleichzeitig die Schiffsladung mit verkauft; vgl. Gem. das. 77° zur Erkl. unseres Ws. עיסקא דבורה die Waare, die sich darin befindet. Das. 78° dass.

m. (gr. ἄνδρωπος) Mann. Genes. r. s. 18, 18^b und das. s. 31, 29^a so wie die Thora in der heiligen (d. h. hbr.) Sprache gegeben wurde, so wurde auch die Welt in der hebr. Sprache erschaffen; שינועת מינורך אומרים גוני גוניא אנתרופי אנתרופיא גברא גברתא אלא איש ואשה למה שהלשון הזה נופל על הלשון הזה hast du denn jemals gehört, dass man den Mann: ברבי (etwa γυνός) nannte, entsprechend dem Namen der Frau: γυνή? oder dass man von ἄνξρωπος den Namen איתרוביא (etwa ἀνβρωπία) für: Frau kildete? oder von גברתא Mann, den Namen גברתא für Frau bildete? Dahingegen wurde von שֹׁישׁ das W ກາໝັ້ນ gebildet, weil in der hbr. Sprache das letztere W. von dem ersteren abgeleitet werden konnte; d. h. im Griechischen hängen die Benennungen für Mann und Frau nicht zusammen, indem der Mann: ἄνδρωπος od. ἀνής, aber die Frau: γυνή heisst. Ebensowenig im Aramäischen, wo der Mann: גברא und die Frau: ארדא heisst; folglich muss die hbr. Sprache, in welcher der Grund angegeben wird: "Die Frau wurde deshalb אים genannt, weil sie vom אים genommen wurde" (Gen. 2, 23) als die Ursprache bei der Schöpfung angesehen werden. — Die gr. und die aram. Sprache werden deshalb hier angeführt, weil sie als die ältesten Sprachen, nächst der hebr. galten.

TDM als Vorschlagssilbe, vgl. אָסְפּּרְנְקֵק, אָסְפּּרְנְקְק, עָּסְבּּרְנְקְק, ע. a., vgl. auch den Bst. ס.

איס s. in 'אר - אוֹס איכר s. in אר' s. in אוֹס איכר.

אָסָא heilen, s. אָכָר.

እርጂ, እርጅ f. Heilung; אַסָא m. Arzt, s. TW.

אָסָאָ I m. (syr. אָסַוֹּ) Myrte. Pes. 56° אָסא T Agg. feuchte, saftige (gr. διερός) Myrte. (Ar. liest אכא רדא: viridus). R. hasch. 23ª wird במאי איתזקת erklärt: אכא Myrte. Ber. 9b במאי איתזקת "wodurch erlittest du דאמשיית אסא לבי כילכא וכ Schaden? etwa dadurch, dass du eine Myrte in den königlichen Palast bringen musstest? Einen solchen Tribut möchte Jeder geben, um den König zu sehen, vgl. אַכּאַרָיָא. Snh. 44° אַכּאַריָא die Myrte, die חילפי אסא שניה ואסא קרו לה zwischen Dornen blüht, behält den Namen Myrte, und man nennt sie Myrte; dort als Sprichw.: Selbst wenn ein Israelite schlecht wird, so bleibt er doch Israelite. — Pl. Nid. 37° ברחא אַכּרָא רכ' die Myrten flogen von einem Bett auf das andere.

אָרָא II od. אָיָא m. alt. Git. 69° אכא כלבא Agg. (Ar. מֶּרֶבְא alter Hund, vgl. אַרְבָּא. Auch im Syr. wird יוֹם in der Magie angewandt; vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 291.

בֿסָב (viell. אַפָּב Af. von נָכָב den Kehlkopf, der geschwollen ist, heilen. Schabb. 123° אכרבי יכרקא ein Kind mit geschwollenem Kehlkopf heilen. Ar. erklärt unser W.: Dem Kinde, das einen geschwollenen Kehlkopf hat, steckt die Hebamme ihren Finger in den Mund, um die Geschwulst zu entfernen, wodurch oft ein Erbrechen erfolgt. Dah. findet die Gem. das. Anstössiges darin, dass eine solche Heilung am Sabbat gestattet sei, da sonst ein Brechmittel nicht angewandt werden dürfe, vgl. Raschi erklärt אכובי ינוקא: Die אפיקטפיזין. verrenkten Gliedmassen des Kindes in Ordnung bringen. Keth. 10° אסבוהו כופרי züchtigt ihn Vgl. auch syr. Law Züchtigung, mit Gerten. castigatio; Smith, Thes. Syr. Col. 292; s. jedoch ַלְּטָב.

שלבטוֹם m. (gr. Σίγμα, sigma) eig. der gr. Bst. σ, übrtr. (wegen der Figur des grossen Sigma Σ) Tischbank od. Speisesopha in Gestalt eines Halbzirkels. Jelamd. Abschn. Bemidbar Anf. בוחב על גבי מסגטוס כמה מיסא (fehlt in Tanch.) er schreibt auf die Tischbank, wie viele Gerichte (missae) es seien, vgl. מיסא.

ein Ausgezeichneter, Edler. Esth. r. sv. אכי אסגנטירין, 107° Mardechai sagte: אני אסגנטירין, 107° Mardechai sagte: אני אסגנטירין ich bin der Edle Gottes, denn alle andern Stämme wurden ausserhalb Palästinas geboren, mein Ahn aber (Benjamin) in Palästina. Vgl. Jalk. z. St. וכי אסגנטירין משתחוה להדיוט sollte sich etwa ein Edler vor einem Gemeinen (dem Haman) bücken!

אָיֹטְרָאm. Pl. פַרָיָא(=קּרָא, כָּרָאָ, s. d., syr $_{\perp}$ vorges.) Kopfseite, Kopfstelle. Ber. הזינן פטר חמור דקאי אאיכדן 6°. (Agg. בר Ar. (Agg. בר איי wir sahen einen erstgeborenen Esel, der ins zu Häupten stand; s. auch TW.

קרָא, הֹקְסָאָ f. (=סָרָא, syr. i, ∞) Floss. 3er. 4, 6 (28b) היה מהלך בספינה או באסרא Agg. (Ar. בסרה) wenn Jem. in einem Schiff oder unf einem Floss reiste. j. Ber. IV, 8° mit. הרא אסרא היא אסכריא (אסכריא (l. אסכריא das W. אככדיא ist dasselbe, was אככדיא (gr. σχεδία) ınd das hbr. רפכורות, d. h. diese drei Wörter oedeuten: Floss. Sabim 3, 1 ישבר בספינה אר sie sassen in einem Schiff oder auf einem בית הבנוי בספינה או באסרה Neg. 12, 1 בית הבנוי בספינה Ar. (Agg. באכקריה) ein Haus, das auf einem 3chiff oder auf einem Floss gebaut ist.

אַסְהַדּר אַסְהַדּר אָסָרָדּרוּטָא f. N. act. (von סְהֵדּר Bezeugung, Zeugniss. Ber. 14b מאי אכהדתיה שר' הייא was würde die Bezeugung des R. Chija pedeuten? Tem. 18b מאר אסהרוחיה dass. Jeb. 34b אסהרותיה דר' חייא dass.

אסא, אַרַוּסאָ f. (von אכר) Heilung, Heilmittel. B. mez. 86° ואסר דרבי על ידר תהא die Heilung Rabbis wird durch ihn (Samuel) erfolgen. B. kam. איז אסותרה was ist das Heilmittel dafür? Keth. 50° u. ö. Schabb. 110° דילנוא דורא vielleicht hat ihn דרבנן טרקיה דלית ליה אסותא die Schlange der Rabbinen gebissen (d. h. der Bann), wofür es kein Heilmittel giebt? Ab. sar. 27b dass. — Pl. B. bath. 59b בריש כל אַכְּוָדְן an der Spitze aller Heilmittel stehe ich, der Wein. B. mez. 113b ידענא אסוותייהו ich kenne ihre Heilmittel. Levit. r. s. 37, 181^b אסוותך אכול מן אילין אתרוגין וכ` dein Heilmittel ist, von jenen Paradiesäpfeln zu essen, mit welchen die Juden am Hosanatage (d. 7. des Succothfestes) das Gebet verrichten; vgl. הוֹטענא.

Severus, N. pr. eines römischen Kaisers, wahrsch. Alexander S., dessen Vater, Antonin mit Rabbi befreundet war. Ab. sar. 10ab. יוסטני בתר של אסוירוס בן אנטונינוס Nid. 45° 'בצר לפני ר Justinia, die Tochter des Severus des Sohnes des Antonin kam zu Rabbi.

אָסוּרm. (=סוּר, סוּר, g. g. g. g. g. g. g. keit, böse Art. Pesik. r. s. 22, 44° die Proselyten sagten: נחזור לאסורינו wir wollen zum Heidenthum (eig. zu unserer bösen Art) zurückkehren.

אַסְחַרוּתְא f. N. act. (von סָחַר) das Sitzen im Kreise, in der Runde, s. TW.

אַסִים s. in אַסִים.

אַכְּעָאמִי בּ f. (lat. stativa sc. castra) Standlager, Ruhestation. Genes. r. s. 10 Ende בשר ודם בשעה שהוא עושה אסטאטיבא אינו

כותן דונטיבא ובשעה שהוא נותן דונטיבא אינו עושה אסטאטיבא אבל הק"בה עשה אסטאטיבא ונחן שבות ויברך wenn der Mensch (König) die Ruhestation hält: so vertheilt er kein Geschenk (donativum) und wenn er ein Geschenk vertheilt, so hält er keine Ruhestation; Gott hing. hielt die Ruhestation und gab gleichzeitig das Geschenk: "Er ruhte und segnete" (Gen. 2, 3); vgl. auch אָטָטָטָאָ.

אָסְמִיב, אִיסְמִיב, אָסְמְנִיא m. (=איסְמִיב, II, s. d., gr. στιβάδιον, stibadium) eig. Ruhesitz in Gestalt eines Halbzirkels, worauf man sitzt oder auch Gegenstände legt; daher auch: Balkon, balkonartiger Vorsprung vor dem Laden. j. B. bath. II, 13° ob. פני חד חלינור ein Krämer räumte (die Waaren, oder: die Speisen) von einem Ruhesitz auf den andern. Das. III Ende, 14b חלרן שהיא ein Fenster, das nach dem Balkon geöffnet ist. j. Erub. I, 18b un. עושה איכטבה על er macht einen Vorsprung an der Thür der Halle. Kidd. 70° ארצטבא דאמרי ארנשי לב' die Ruhebank wird in der vulgären Sprache: ארצטבא, in der rabbinischen: ארצטבא, genannt. Erub. 68° איצטבא על גבי איצטבא ein Vorsprung über dem andern. — Uebrtr. (s. v. a. στοά) j. Succ. V, 55° un. דיפלי איסטבא die Doppelgallerie, vgl. דיוֹפְלוֹסְטוֹץ. — Pl. Exod. r. s. 31, 130b ברכה er baut Posta-בינוסאות ומרחצאות ואיצטַכָאות mente, Badehäuser und Altane. Pes. 65b דבוסגר אאיצטבר sie gingen auf den Altanen einher.

אַלְטִבְלָא, אּלְטַבְלָא m. (syr. אָבּלֶבּוֹ, אַבּלֶּגוֹ,

arab. اِصْطَبْلُ, gr. στάβλιον, stabulum) Standort des Vieh's, Stallung. - Pl. Num. r. s. 11, 213° (zur Hebung des Widerspruchs in 1 Kn. 5, 6 [4, 26] und 1 Chr. 9, 25) ארבעה es waren אלפים אָסְטַבְלָאוֹת ארבעים אלף כוסים 4000 Stallungen und 40,000 Pferde (Krippen). אם מ' אלף אָצְטַבְלָאוֹת היו :Snh. 21° steht dafür כל א' וא' היו בו ד' אלפים ארוות סוסים ואם ד' עלפים אצטבלאות וכ' waren es 40,000 Stallungen, so hatte eine jede derselben 4,000 Krippen, waren es aber 4,000 Stallungen, so hatte deren jede 40,000 Krippen. Erub. 24° ישורין אצטבלאות sie sind reihenweise aufgestellt, so dass näml. dazwischen ein Stabulum, Ruhepunkt ist.

אַסְטַבְּלְּאָנּ m. (syr. אַסְטַבְּלְּאָנּ) stabulum, Stallung. — Pl. Esth. r. sv. רתמאך, 104^b ליית אבא היית של בית אבא היית du warst der Oberste (comes) der Stallungen meines väterlichen Hauses.

אָסְעֵנְיָה f. (gr. στέγη) Dach, Decke. — Pl. אם יש לה אַסְטַגִיוֹת Wel. 8, 9 שפיות der Ofen (furnus) wenn er Bedachungen hat. j. Ab. sar. II 42° un. (l.=ed. Zytomir איסטיות (איסטגיות מביות unser W bedeutet dasselbe, was הן כפיות

(בפריב) näml. Bedachungen; vgl. auch Tosef. Kelim B. kam. cap. 6.

אָסְבַּוּנִינִין, אָסְבַּוּנִינִין m. pl. (gr. δ στέγανος, homo tectus) Geheimkundige, Geheimkunstler; insbes. (= gr. δ στεγανογράφος): die mit versteckter, jedem Fremden unlesbarer Geheimschrift schreiben, Hieroglyphenkundige. Sot. 126, 366 'ברעה יכ' Ar. (Agg. die Hieroglyphenkundigen (die Priester) sagten zu Pharao: Einen Knecht (Josef), den sein Herr für 20 Silberlinge gekauft hat, willst du zum Regenten einsetzen! Ber. 4ª Mose gab die Zeit der Befreiung unbestimmt an: בהצרת "gegen Mitternacht" (Ex. 11, 4 u. nicht בחצית, vgl. das. 12, 29) שמא ישער אסשגליני פרעה Ar. (Agg. אבמבינר denn die Hieroglyphenkundigen Pharaos könnten sich sonst (in der Zeitrechnung) irren und würden sagen: Mose ist ein Lügner!

אָסְטַּדְיָה s. hinter אָסְטַּדְיָה.

יין אָבְטְדִין, אָבְטְדִין, comm. (syrisch ငှင်းနှိုင်းရှိ, ဇင်းနှိုင်းရဲ့ gr. στάδιον, stadium) das Stadion, eig. eine Strecke von 600 (od. 625) Fuss, s. w. u. Insbes. die Rennbahn, wo zur Belustigung Thierkämpfe oder Stiergefechte aufgeführt wurden. B. kam. 39° שור האסטדין אינו חיים מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגיחוהו אחרים Ar. (Agg. האצטריך) ein Ochs vom Stadion wird (wenn er im Stiergefechte einen Menschen getödtet hat) nicht (wie sonst ein stössiger Ochs) zum Tode verurtheilt, denn es heisst: "wenn er stossen wird" (יגח Ex. 21, 28), nicht aber wenn man ihn zum Stossen antreibt. j. Erub. V, 22b un. את רואה את האצטדין כילו מליאה בתים du betrachtest das Stadion, als ob es voll von Häusern wäre. j. Ab. sar. I, 40° mit. היושב שופך דניים wenn Jem. im Stadion weilt, so ist es, als ob er Blut vergossen hätte. — Ab. sar. אצטרינין Bas. אצטרינין חרי זה מושב לצים ש ולכרכום wenn Jem. ein Stadion oder einen Circus besucht, so heisst dies "den Aufenthalt der Spötter" besuchen. Nach einer andern Ansicht das. ist ein solcher Besuch gestattet, weil der Besuchende möglicherweise Beistand leisten könnte, wie auch, weil er Zeugniss ablegen könnte, dass die Frau des im Gefechte Getödteten wieder heirathen dürfe. — Uebrtr. B. bath. 103b אמטריין eine Strecke Feldes von der länglichen und gebogenen Gestalt eines Stadions.

אווְאָסְאָ I m. (gr. ໂστός od. ໂστίον) Gewebe, Decke. j. Maas. scheni IV, 55b un. אים אים מחרא ברה חדי ששר מדקען ed. Amst. (ed. Krot. crmp. ברא אים die Decke des Esels dieses Mannes (d. h. deines Esels) hat zwölf Flecken.

אַנְטְוּה II אָסְטְוּה, אִיסְנְוּה m. (syr. וֹבֶּיבוֹ = רו in רו in רר in רר in באָלָבָיר verw.. gr. סטנאָלאַלאַניי, stibadium) balkonartiger Vorsprung vor einem Gebäude, worauf man sich setzt oder etwas legt, Vorbau, Altan. M. kat. 10b ארבכה אכביר Ar. (Agg. einen Altan zu bauen. Jom. 49º דעביר er verrichtete ארבשבה אבשרה Ar. (Agg. אבשבה) den Dienst eines Vorbaus, d. h. der eine Priester setzte das Opferblut auf des Andern Hand. Pes. אר האכשריה או Ar. (Agg. אבשביאה) das Dach des Altans. j. Schabb. I, 2d un. מיכביות ואסקיפת Altan und Schwelle. Schabb. 7° אכטורה שלפנר עמודין Ar. (Agg. איצטבא) der Vorsprung vor den Säulen. j. Sot. VIII, 22 c un. איכשורה der Vorsprung an der Bundeslade. Vgl. Num. r. s. 12, 215° die zwei silbernen Säulen, טהיו ערביריך שלפניה כמין איצטורה welche vor der Lade balkonartig standen. — Pl. Cant. r. sv. תרבר, 10° die Säulen vor der Bundeslade בבירן מִצְּטְרְוּרָן waren wie Altane.

קביר m. (בְּיִרנּם, gr. στοά) Säulengang, Gallerie. j. Succ. V, 55° un. die Basilika in Alexandrien אסטיר לפנים ניסטיר שייה war ein Säulengang innerhalb eines andern. j. Taan. III, 66° un. dass.

سُنُون m. (syr. أَصَدُّتُ أَسْطُواَنِيَّ wom pers. أَسْنُون ,vom pers. أَسْنُون ,arab. أَسْطُواَنِيَّ Fleischer im TW. I, 45° und 418°) Säule, Pfeiler, s. TW

 genannt, ein Säulengang innerhalb eines andern. Dhol. 18, 9 האסטורנית Ar. (Agg. האטטורנית להאטורנית Ar. (Agg. האטורנית האטורנית האסטורנית האטור שבטרינד שבטרינד שבטרינד שבטרינד האטור האטור האטור האטור אינד שבטרינד האטור הא

אָכָטָמיבָא s. אַסָטַמיבָא.

νιμύρικ f. (gr. ἀσταθής od. ἄστατος) uneständig, unzuverlässig. Macc. 5ª (von ציסטטית (Leugen, die einander widersprechen דיא ד ein solches Zeugniss ist unzuverlässig. Fosef. Mac. cap. 3 g. E. אצטליסית (wahrsch. u lesen אַנטטטית: ἀσταδής). Ar. liest אַנטטרית στάσις, syr. land und und d. h. diese Leugenschaft ist durch gesetzwidriges Zus. treten ntstanden; sie beriethen sich näml., alle beastenden Zeugen zu strafen. Seine Erkl. lautet iach der Ed. pr.: עשר עצה ועמרו באסטוסיא. R. Chananel erklärt das Wort durch לא נכרך wahrsch. gr. ἀστασία). Maimonidis in s. Comnent. liest אסטיסית, was wohl durch das hier uletzt angegebene gr. W. erklärt werden könnte näml. ein Sbst. von ἄστατος Unbeständigkeit, Inzuverlässigkeit) oder: στασιώδης, sediiosa. Die von ihm gegebene Erkl. von אכטרכ: gefärbt, ist nicht zutreffend.

אַסְטְיִינְרוֹן אִסְטְיִינְרוֹן richtiger אִישְׁטְיִין אַ m. lat. stationarium, i. e. milites stationarii) Sollaten, die auf Posten aufgestellt sind, Posten. Cant. r. sv. שובר עובר (מוד עובר בילי של שרכה שמשלמת (as Volk (Israel), welches en Posten der Welt aufrecht erhält. Genes. s. 66, 65d steht dafür minder richtig אַסְיּטְיִרוֹנָרְ אַל אַרוֹלִי אַר אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנְיִר אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוֹנִין אַרוּנִין אָרוּנִין אָרוּנִין אָרוּנִין אַרוּנִין אַרוּנִיין אַרוּנִין אַרוּנִין אַרוּנִין אַרוּנִין אַרוּנִיין אַרוּנִין אַרוּנִין אַרוּנִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִּיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַיִּין אַרְינִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְיִין אַרְינִין אַרְיִין אַרְינִין אַיִּינִיין אַרְייִין אַרְינִין אַרְינִין אַרְינִין אַנְייִין אָּיִין אַרְינִין אַרְינִין אַרְינִין אַרְינִין אַרְינִין אַנְייִין אַנְיִין אַרְינִין אַיִּין אַרְינִין אַיִּין אַרְינִין אַרְינִין אַרְינִין אַיִּין אַרְינִין אַיִּין

לְּבְּׁבְּעְבְּיִרְה f. (lat. stationalis) still, müssigtehend. Pl. Genes. r. s. 45, 44^d als Eigenchaften der Frauen אִיסְטְּיִרִיה וּרְברוֹיוֹת וּרְברוֹיוֹת sie tehen müssig und sind redselig. Mögl. Weise st unser W. das gr. ἄστατος od. ἀστατής: untät, unbeständig; vgl. auch אָסְטֵּיְהִיִּרִּה.

אַכְטְיִר s. hinter אָסְטְרָנא II.

אָיֹּכְאְיִיא Isteja, *N. pr.* j. Jeb. I, 2° mit. יצחק בר איסטייי יצחק בר איסטייי Jizchak bar Isteja.

אָסָבִיין N. pr. eines Mannes. B. mez. 86b.

מסמים crmp. s. אִיסְטִיה II.

עַּסְׁמִיר s. אִסְמִית I und אִסְמִיר.

מיסטיוט (מות (מות (von מום?)) das reten. Ned. 41° מטא תיתורא איסטיוט Ar.

(Agg. אסתיום) er kam an die Brücke und trat darauf. Nach Ar. sv. נדרון und den Commentt.: er zitterte, vgl. סָרָר und .

T f. (gr. στάσις) status, Stand. Exod. r. s. 15, 115° Gott bereitete die Wolken als seine Wagen, רארט שלו על סערה Ar. (Ag. האסטיה) sodann seinen Stand auf dem Sturm.

סְיִיכִּי, isatis tinctoria) Waid, eine Farbepflanze zum Blaufärben. Schebi. 7, 1 ספרהר ארכטים Blaufärben. Schebi. 7, 1 ספרהר ארכטים die Nachwüchse des Waid. j. Schebi. VII, 376 ob. ספרהר ארכטים B. kam. 1016 ארכטים Ar. (Agg. ארכטים B. kam. 1016 ארכטים Ar. (Agg. יסטים ופואה Ar. (Agg. יסטים ופואה Ar. (Agg. in Gem. 246 שרטם und letztes W. fehlt) wenn seine Hände mit Waid und Färbekraut gefärbt waren.

אָסָטְיסָית. s. אָסָטָיסָית.

אַסְבּבְיוֹן od. אָסְבּבִיוֹן m. Gürtel. Gencs. r. s. 19, 19° (mit Bezug auf הַגוֹר, Gen. 3, 7) הגור הגורי הגורי הגוריה אסטכיון גליונים סדינים Ar. (Ag. הגורי הגורי הגוריה אסטכיון גליונים סדינית (Ag. אסטכיון גליונים סדינית (sing.) oder: הגורי (sing.) oder: הגורי (zur Bezeichnung von drei Kleidungsstücken, näml.) Gürtel, Turbane und Hüllen (und zwar was den Leib, den Kopf und den Oberkörper umgiebt). Diesen drei Kleidungsstücken des Mannes entsprechen die des Weibes: צילצולין קילוסין סבנין, s. d. Wörter.

deckt. j. Schek. III, 47° un. אצטלי של זהב פוח goldenes Gewand. — In der Parall. Tosef. Schek. cap. 2, 4 אָסְטְרָאוֹת של זהב (mit Wechsel der liquidae; syr. الْهَاهُا أَلْهَا أَلْهُا أَلْهَا أَلْهَا اللهُ اللهُ (mit Wechsel der liquidae; syr. المُونِا أَلْهَا أَلْهَا اللهُ اللهُ (mit Wechsel der liquidae; syr. المُونِا اللهُ اللهُ اللهُ اللهُ (mit Wechsel der liquidae; syr. المُونِا اللهُ الل

אָסְטוּלִי, אָסְטוּלִי, f. (gr. סדהְאָץ) Säule, insbes. die von Staatswegen aufgerichtete Säule, welche Inschriften, Verträge, Bündnisse und dgl. enthielt, Markstein, Gedenkstein. Jelamd. sv. בצר (Dt. 4, 30; citirt von Ar.) עשה אסטולי וכתוב עליה אם יעלה העם הזה לעשות er errichtete einen זכהים בבית ה' בירושלם וכ' Markstein, worauf geschrieben stand: Wenn dieses Volk hinaufgehen wird, um Opfer darzubringen in dem Tempel von Jerusalem u. s. w. — Pl. j. Sot. VIII, 21^d un אָסָטַלְיּוֹת שׁנתן להם משה die Marksteine, die ihnen Mose (beim Einzug in Palästina) mitgegeben hat. Num. r. s. 23, 247^b הענוד להם אכטליות נוכוונות לערי: Gott sagte zu Mose מקלט שיהא יודע לילך לשם ובכל אסטליות רשום שליה רוצח לערי מקלט errichte ihnen Marksteine (Grenzsäulen), welche nach den Zufluchtsstädten hinweisen, damit der Mörder wisse, wohin er zu fliehen habe. Auf allen diesen Marksteinen soll verzeichnet sein: "Mörder! nach den Zufluchtsstädten!" Genes. r. s. 74 g. E. Joab, der Feldherr Davids stiess auf die Idumäer und wollte sie unterwerfen; הוציאו לו אָסְטַלִּיאוֹת שלהם רב לכם רב' da zeigten sie ihm ihre Marksteine vor: "Ihr habet genug diesen Berg umringt"; er stiess ferner auf die Moabiter und wollte sie unterwerfen, 'והוציאו לו אסטליות שלהן אל תצר וג Ar. (Agg. an beiden Stellen אפיסטולי, ebenso Ar. Var., s. d. W.) sie zeigten ihm ihre Marksteine vor: "Belagere nicht Moab" u. s. w. (Dt. 2, 3. 9). Das. öfter.

אסמליסטקין crmp., s. אִיסְכוֹלַכְטִיקָא

κριστέμμα) Κορfbinde, Kranz um das Haupt, eine Putzsache des Weibes. j. Schabb. IV, 7d un. שלטה דברים נאמרו באיסטמא רכ' drei Dinge gelten bei der Kopfbinde: das Verbot der Vermischung von Zeugen (Kilaim) ist auf sie nicht anwendbar (weil sie näml., obschon aus Wolle und Leinen verfertigt, doch nicht gewebt ist); sie wird ferner durch Aussatz der Kleider nicht verunreinigt (weil sie nicht aus Aufzug und Einschlag besteht) und man darf endlich am Sabbat nicht damit ausgehen (weil sie sich dem Kopfe nicht fest anschliesst, und man sie daher, wenn sie herunterfiele, in der Hand tragen würde). Tosef. Kil. cap. 5 Ende. Schabb. 57b dass. Daselbst מאר איסטמא ביזיוני כליא פרוח eine solche Kopfbinde dient dazu, um das aufgelöste Haar zus. zu halten; vgl. בזיוני.

אַסְטְאָ f. (syr. בּעמוֹל, gr. στόμωμα) das Härten, Stählen des Eisens, Ber. 62^b שינור השחר כאסטמא לפרזלא יציאה בעמור השחר כאסטמא לפרזלא וציאה לפרזלא ופרזלא ופרזלא לפרזלא ופרזלא לפרזלא der Schlaf (und die Ausleerung) bei Tagesanbruch ist dem Körper so dienlich, wie das Stählen (der schärfende Stahl) für das Eisen.

אַלְטְאָאָ Siegel, s. אַלְטִאָלָאָ

אַכְּטְמְכִּרְיאָ od. הְאָנְכִרְיאָה f. (etwa gr. στομαχρία=στομαχική) zum Magen (Herzen) gehörig, eine Putzsache des Weibes, die am Magen getragen wurde. j. Schabb. VI, 8b un. אובתי הנפש הירגם עקילס אסטמכרא Ar. ed. pr. (Ag. רבתי הנפש הירגם עקילס אסטמכראה) Aquila übersetzt בתי הנפש (Jes, 3, 20): στομαχρία.

אַרְטְאָרִירָ od. אִרְטְאָרִי f. (= פּישּוּמְיִּמְּשִּׁ s. d.) Siegel. Schabb. 67^{a} בשם מוריגר ומוריפת במוד מוריגר ומוריפת Ar. ed.pr. (Agg. אסטמטיהיד (agg. Morifath und seines Siegels; eine Zauberformel gegen einen Dämon.

אָסְאַ (viell. gr. סדביסטי) enger Raum. Tractat Semach. cap. 13 g. E. (אר) המוצא בכוך הן wenn Jem. Todtengebeine in einer Höhlung oder in einem engen Raum findet.

j. Chall. IV, 60° ob. אָמָנְינוּהְיּא er vergass, die Priester- und Levitengaben von diesem Kraut zu entrichten.

אַכְמָנִים s. אָכָהְנִים ... אָכָהְנִים אָ אָכְתְּנִים ...

גם מגבוה . Khl. r. sv. גם מגבוה , 97° crmp. aus איסטרטולישין, s. d.

אָכְטָמָת s. אָכְטָמָסִית.

אים שובין (gr. אים שלים אים wahrsch. crmp. aus אים (gr. מדגף אים (gr. מדגף אים (gr. מדגף אים (gr. אים

אַסְעַקּעוֹן s. אָסְעַקּעוֹן.

אַסְטְלָא s. אַסְטְלָא.

אַסְטָרִין s. אַסְטָרִין

אָסְמְרוֹבִיל, אָסְמְרוֹבִיל m. (gr. στρόβιλος) gedrehter, gerundeter oder: sich drehender, windender Körper; dah. 1) der rund eingefasste Mühlstein. B. bath. 65° wenn Jem. ein Haus verkaufte, את האיסטרוביל אבל לא את הקלה Ar. (Agg. האיצטרוביל), so hat er den eingefassten Mühlstein, nicht aber die Einfassung mit verkauft. Das. 20^b, vgl. Raschi z. St. Sabim 4, 2 er klopfte על הים ועל האיסטרוביל Ar. (Ag. auf die grosse Wanne (in der Kelter) und auf den Mühlstein. — Pl. Levit. r. s. 31, אַכְטַרוֹבְלִין של ריחים die Mühlsteine. Genes. r. s. 28 Anf. Das. s. 30, 28b. Cant. r. sv. יפה, 11° und das. 20° dass. — Keth. 69° איסְטַרוֹבִילֵי דריחיא Ar. (Agg. איצטרובלא) dass. — 2) (syrisch عداد عام die länglich runde Frucht der Fichte und Tanne, Fichtenapfel, Tannenzapfen, bes. die Zirbelnuss, nux pinea. Ab. sar. 13b אסטרובילין ובנות שרח Ar. (Agg. אַנְטְרוֹבְלִין) Fichtenäpfel und Feigen, die zum Götzendienst verwendet werden. In Gem. das. 14a wird unser Wort durch פירי פארזא erklärt; zur Cedergattung wird jedoch auch die Pinie und dgl. gezählt; vgl. אֶּרֶד. Cant. r. sv. שררך, 30b und Tanch. Abschn. Ki tissa, יערימת של אסטרובלין ein Haufe von Pinien- |

äpfeln. j. Dem. II, 22b un. j. Maasr. I, 48d un. j. Ab. sar. I, 39d un. Pesik. r. s. 10, 15° (l. אסטרובלית ופלפלין (איסטרובלית Fichtenäpfel und Pfeffer. Das. (l. ערימת איסטרובלית (איסטרובלית) ein Haufe von Fichtenäpfeln.

אֹיְלְיִלְרִיבוֹלְיִאְ Istribolia, N. pr. j. Keth. XII, 35^b ריבוליא, viell. 'Αριστόβου-λος, Aristobulus.

אסטרוני B. bath. 143b, s. אסטרטיג.

אסטרוגילא, אולי, אסטרוגילא, siehe אָסְטְרוֹלוֹגיִלא, אָסְטְרוֹלוֹגִיָּא,

אֹלְטְרְיֹגְ m. (wahrsch. σταυροειδής oder σταυρός) Mastbaum, Pfahl. Schabb. 111^b Agg. (Ar. רבאיסטרידא Agg. (Ar. קטרא באיסטרידא Agg. (Ar. איסטרידא באיסטרידא Agg. (Ar. איסטרידא באיסטרידא הוו Knoten, den man (bei dem Klettern am Schiffstau) am Mast anbringt. Nach Raschi: der Ring auf der Spitze des Mastes, durch welchen man das Tau zieht.

ערָטְלָיף m., אַטְיִלְיִף m. und f. (syr. $_{i}$ $_{i}$ $_{i}$ $_{i}$), Du Cange: στράτα, strata, stratum) 1) Strasse, Weg; vgl. das spätgr. στρώννυμαι όδόν: einen Weg bahnen. Khl. r. sv. כי העשק, 86 d ich habe einen (meinen) krummen Weg eingeschlagen, d. h. ich machte einen Umweg. j. Git. IV Anf., 45° אשכחיה באסטרטא er traf ihn auf der Strasse. j. Snh. II, 20° ob. 75, איסטרטה mitten auf dem Wege. j. Horaj. III, 47^d un. dass. j. Ab. sar. V, 44^d un. בהדא אסטרטא מביירך auf jener Strasse von Zaidon. Khl. r. sv. באסטַרטא של צפורי 3^a, כל הדברים auf der Strasse von Sipphoris. Das. 77 b. Thr. r. sv. רבהר, 52° u. ö. — Pl. j. Schabb. VI, 8° un. sie ergingen sich in den הוון מטיילין באָכְטַרָשִין Strassen. In der Parall. j. Kil. IX, 32^d ob. באכטריך; ebenso j. Keth. XII, 35b un. Cant. m r.~sv. לחייו, $m 26^b$ בהרא אכטרין ist das m 2. m ausgefallen; vgl. auch אָכְרָם (=ביינים (אָכְנָם בּינים (אָכְנָם בּינים (אָכְנָם בּינים (ביינים (אָכְנָם בּינים (ביינים (ביינים בּינים (ביינים (Feldherr. Deut. r. s. 3, 253° שנר אָרַכערָטִין ושנים עשר בלבוטין die zwei Feldherren (näml. Mose und Aharon) und die zwölf Räthe (Häupter der Stämme). Das. 2 Mal. — Cant. r. sv. אמרתי אעלה (Dan. 3, 2. 3) גדבריא erklärt: אִיְסְטַרְיְטַנִיּא die Feldherren.

עוברת בין שני דרכים אחת של אור ואחת של שלג אם מהלך כנגד האור הרי נכווה באור 'ist einer Strasse ver יעשה ילך בינתיים ויזהר וכ' gleichbar, die sich zwischen zwei Wegen hinzieht, auf deren einem sengendes Feuer und auf deren anderm Schnee (Eiskälte) vorhanden ist. Neigt sich der Mensch dem einen zu, so wird er vom Feuer versengt, neigt er sich dem andern zu, so erstarrt er vor Kälte. Was soll er nun thun? Er gehe in der Mitte und sei auf seiner Hut, sowohl vor dem Feuer als auch vor der Kälte! vgl. j. Chag. II Anf., 77a, s. auch שָׁבִּיל. — 2) (gr. στρατιά) Kriegsheer, Heerschaar. Thr. r. sv. בלש, 61b die Gelehrten riethen dem Bar Kochba: Wer nicht eine Ceder aus dem Libanon entwurzeln kann, אל יכתב באכטרטיא möge nicht für dein Kriegsheer eingeschrieben werden. j. Taan. IV, 68 d un. steht dafür ט, באסרטיא, ט elidirt. Num. r. s. 9, 199^d מוכתב באסטרטיא של für das königliche Heer eingeschrieben. Uebrtr. das. s. 12, 216^a (mit Bezug auf Ex. 26, 15 und Jes. 6, 2) die Bretter der Stiftshütte "standen" כנתון באסטרטיא של מעלה wie Jem., der der Himmelsschaar einverleibt ist. — Pl. j. Git. III, 45° ob. אָכִטְרָטִיוֹת המקיפין את העיר die Heere, welche die Stadt belagern. j. Ned. XI, 42d un. איסטרטיות נכנסו לעיר die Kriegsheere drangen in die Stadt ein (dahingegen ist das. anst. אלטרטיות חבקני zu lesen: אלטרטיונ ein Krieger umarmte mich). j. Nas. VII, 57^a un. die Kriegsheere und die איסטרטיות ושונירי ציריך Thorwächter; vgl. auch אָכרַנִירוֹם.

אַם אָרְטְיְאוֹת fem. pl. (בְּינְיְאוֹת mit Vorschlagssilbe אָס, griech. τὸ מֹלְמִילְסָּי, mit Vorschlagssilbe אָס, griech. τὸ מֹלְמִילְסָי, Theater. Tanch. Breschith Anf., 2° הולכין לאסטרטיאות וב' man darf Theater und Circusplätze am Sabbat besuchen, um daselbst Gemeindeangelegenheiten zu besprechen.

יִּינְיִינִייִם, אַסְּבְּרַבְיִינִים, אָסְבְּרַבְיִינִם, אַסְבְּרַבְיִינִם, אַסְבָּרַבְיִינִם, אַסְבָּרַבְיִינִם, א μέσωί, gr. στρατιώτης) Krieger, Soldat; bes. Kriegsoberster. j. Schek. V, 49 a mit. ein Priester, שהלביש לאסטרטיוט welcher einem Kriegsobersten die Priestergewänder anzog (Cant. r. sv. מי זאת, 18° steht dafür אסטראטיגא); vgl. אָסְטַרְטִיג, j. Keth. I, עָסָטַרְטִיג, i. אָזרר שיהא die römische Regierung אכטרטיום בועל החלה befahl, dass der Kriegsoberste mit jeder Braut den ersten Beischlaf vollziehe, jus primae noctis (In bab. Keth. 3b steht dafür: תיבעל לטפסר תחלה). Tanch. Haasinu, 276° ein Gleichniss von einem Herrscher, der seine Provinz bereiste, No אסטרטיוטין של אותה מדינה אצלר und zu dem der Kriegsoberste jener Provinz kam. — Pl. j. B. נועשה ששליח (טשלחה (l. המלכות ששליח משליח מעשה einst שני אָסָשַרֲטִיוֹטוֹת ללנווד תורה מרבן גמליאל schickte die römische Regierung zwei Oberste, damit sie von Rabban Gamaliel in der Gesetzlehre unterrichtet würden; vgl. auch אָכַרַרִיוֹם und בַּרְדְּיוֹט.

אָסְעַרָּטִיגוֹס, אָסָעַרָאַיגוָא, אָסָעַרָטִיג, m. (syr. λωί, gr. στρατηγός, strategus) Strateg, Feldherr, Oberster. Exod. r. s. 31, 130d אַרְכִיסְטְרָאסִיגוֹס, s. מינוהו אותו היום אסטרטיגוס. אַרְכִיסְטְרָאסִיגוֹס. Das. s. 37 Anf., 134ª ein König hatte einen לאחר ימים ביקש, Freund וביקש למנות קתליקוס לעשרת אכטרטיגוכ den er zum Katholikos (Oberaufseher) ernennen wollte, den er aber einige Tage darauf zum Strategen einsetzte. Deut. r. s. 10, 261^d שטימש (l. לאסטרטיגין (לאסטרטיגין ein Gleichniss von einem Strategen, der in zwei Ländern Feldherrndienste zu verrichten hatte. Cant. r. sv. מר זאת, 18° אלבש , 18° אַכטראטיגא, vgl. אַכטראטיגא Anf. — Pl. j. Ber. VIII, 12° ob. die Regierung von Sonne und דומה למלך שהיה לו שני אָסְטַרְטִיגִין זה Mond 'ארמר אני משמש ביום וכ ist zu vergleichen einem Könige, der zwei Feldherren hatte, deren jeder am Tage herrschen wollte. Da rief der König den Einen herbei und zeigte ihm sein Gebiet an und ebenso dem Andern; vgl. דָּרָן I im Pi. In Genes. r. s. 3 Anf. etwas abweichend ב'אסטרטרגרן von den אחד שליט ביום ואחד שליט בלילה וכ' zwei Feldherren herrschte der Eine am Tage und der Andere in der Nacht; weshalb sie uneinig waren, bis der König ihnen die Zeit festsetzte. B. bath. אבולי ואַסְטַרְטִיגֵי Ar. (Agg. איסטרוגי; das. 2 Mal) vgl. אברלא. j. Jom. I, 39a ob. כרלי יאסרטיגי (l. בולי ואסטרטיגי, od. ט elidirt) Rathsherren und Feldherren.

אָּכְטַרְטִיג s. vor אָסְטְרַטְיוֹט.

סונוס Ar. hv. citirt dieses W. aus Jelamdenu zu Lev. 21, 10 בבור שבקשו לאסטרטינוס גבור שכקשו ; wahrsch. jedoch crmp. aus אסטרטיגוס, s. den vrg. Art.

אָסְעַרְאִילוֹס ,אָסְעַרְלִימוֹס ,אָסְעָרְאַינוֹסִיּס, אַסְעָרָטִלִירוֹם m. (syr. אַסְטָרָטִלִירוֹם) חוֹ (syr. אַבְעַרָטִלִירוֹם) gr. στρατηλάτης, wovon bald das erste, bald das zweite 🗅 elidirt wurde) Heerführer, Anführer. Levit. r. s. 16, 159b דוכוסא רואני ונוטל אסטרטליטוס וכ' אותי אפרכוס רואה אותי der Herzog (dux) sah mich und nahm mich zu sich, ebenso der Eparch; aber der Feldherr nahm mich und setzte mich in den Wagen. Das. auch אסטרליטוס. Thr. r. sv. סורו ממא, 68° אסטרליטוס, (l. אסטרטילוס). Genes. r. s. 49, 49° דוכוס אפרכוס שם ליטום (Desik. r. s. 21, 40° אסטרליטום (ט Tanch. Abschn. Mischpatim, 92^a elidirt). viell. eine Nebenform unseres Ws. od. crmp., vgl. אַגרּכָה. j. Snh. X, 28b ob. היאל שלרטליטיה (ט elidirt) der Feldherr Chiel. — Pl. Genes. r. s. 44, 43° מאה ועשרים אַסְשְרְטְלִיטִין 120 Feldherren. Das. s. 78, 77° אַטרטילַר meine Feldherren. j. Ab. sar. I, 39° ob. Levit. r. s. 1, 145b. Cant. r. sv. ישקנר, 5b. Pesik. r. Para g. E. u. ö.

אַלְעַרָיָא s. איָסְטַרְיָא Anf.

איסטרפין f. Gewand, Kleid. j. B. kam. X Ende, 7° Abba Hoschaja aus Tirja הוה קצר הוה עביר ליה חרא איסטרכין בין חד עביר וכן war ein Walker und er verfertigte sich ein Gewand immer von einer und derselben Wolle, damit die Menschen nicht etwa sagen sollten: Er kleidet sich von unsern Zeugen, die er näml. beim Walken abgeschnitten hätte.

masculin. (syrisch אָבְּטְרוֹלוֹגוֹם אָסְטַרוֹלוֹגוֹם σέι ἀρομος, griech. ἀστρόλογος) Astrolog, Sterndeuter. j. Schabb. VI, 8d ob. חמהין חדא אסטרולרגום (l. הד sie sahen einen Astrologen. Das. דר גיור הוה אסטרולוגוס ein Proselyt war Astrolog. j. Ab. sar. II, 41° ob. אצטרולוגוס. Genes. r. s. 1, 3°. Das. s. 44, 43° נביא אתה ואין du (Abraham) bist ein Prophet, aber kein Sterndeuter. Khl. r. sv. את כל , 74b ein לאסטרולוגוס שהיה יושב על פתח הלמן וכ' Gleichniss von einem Astrologen, der am Eingange des Hafens sass und den Reisenden sagte: Diese Waare findet an diesem Orte und jene Waare an jenem Orte Absatz. Deut. r. s. 4, 255d TN7 'ארתו אסטרולוגוס ום ein Astrolog sah ihn, näml. den neugeborenen Knaben, um sein Loos im Voraus zu verkünden. Das. s. 9, 260^d man sagte zu Samuel: הרי אתה איכטרולוגוס וגדול בתורה אניר להן לא הייתי ניבים באסטרולוגי אלא בשינה du bist ja Astrolog (vgl. יַרְחִינְאָה) und dennoch gross in der Gesetzkunde (vgl. den Pl.)! Und er antwortete ihnen: Ich beschäftige mich nur dann mit der Astrologie, wenn ich von dem Gesetzstudium frei bin. — Pl. Exod. r. s. 1, 102^b "Pharao befahl seinem ganzen Volke: Jeden neugeborenen Sohn sollt ihr in den Fluss werfen", שהיר אָסְטֵרוֹלוֹגִין אומרים לו גואל ישראל נתעברת ממנו אנו וב' weil die Astrologen zu ihm sagten: Die Mutter des Erlösers Israels sei mit ihm schwanger, sie wüssten aber nicht: ob er ein Egypter oder ein Israelit sei. Khl. r. sv. כל זר, 88d. Num. r. s. 19, 237^b אין. Deut. r. s. 8, 260^d אין. die Gesetzkunde ist התורה מצויה באסטרולוגין nicht bei den Astrologen anzutreffen. Cant. r. sv. הדברי מלכא 31° wird, הדברי מלכא (Dan. 3, 27) erklärt durch אִרְסְּיִרוֹלוּגוֹכִי: die Astrologen des Königs. — Jalk. I, $51^{\rm b}$ ארטטרוגולין, l. ארטטרולוגין

אסטרולוניא) אסטרולוניא) fem. (syrisch אסטרולוניא) אסטרולוניא) fem. (syrisch אַרַבְּבִּבְּבִּיבְּיִי, gr. ἀστρολογία) Astrologie, Sterndeuterei, j. Ab. sar. II, 41° ob. הרה חמר היה באסטרולוגיא דידיה er sah vermittelst seiner Sterndeuterei, vgl. אמגרירתוד ואור פאלוני באסטרולוגיא וואור באסטרולוגיא Deut. r. s. 9, 260° באסטרולוגי s. vrg. Art. — Pl. Genes. r. s. 88 Anf. אסטרולוגין שלה sie sah durch ihre Sterndeutereien. Levit. r. s. 36, 180° אסטרולוגים שלה באסטרולוגים באסטרולוג

durch seine Sterndeutereien. j. Schabb. VI, 8^d ob. נברא שקר דְאָכְתְּרוֹלוֹנְגַיִיא דידיה שקרין ein lügenhafter Mann, dessen Ästrologien lügenhaft sind.

אַרְטְרְרָן m. pl. (viell. gr. στράτιος, ט elidirt) Krieger, Soldat. Jalk. zu Kohl. II, 184° המלך לאכטרון טלו טלו פולו אותו וטפחו אותו וכ' der König sprach zu seinen Soldaten: Fasset ihn und schlaget ihn aufs Gesicht!

ת אַסְעְרוֹנְגִילוֹן m. (gr. στρογγύλον) rund, gerundet. Pesik. r. Abschn. Ki tissa, 15 be כהדרין שלא היו יושבין בוטרגונין (שורה ארוכה) כהדרין שלא היו יושבין בוטרגונין (שורה ארוכה) אלא אסטרונגילון כחצי גורן (עגולה) das Synedrium, welches nicht gradwinklig, (gr. ἀρλογώνιον) sass, sondern gerundet (in der Runde) wie eine halbrunde Tenne. Das. (עגול הוה (עגול כך היו יושבים so wie das Becken rund ist, so sassen auch sie (עגולה, עגול ist eine spätere hbr. Ucbers. unseres gr. Ws., ebenso שורה ארוכה

אנירובונים, אנייבונים, אנייבוני

אָסֶר, אָסֶר, Pe. ungebr. Part. אָסֶר, s. d.

Pa. אָפָר (syr. אָפָר heilen, gesund machen. Ned. 49° של לגביה ההוא אסיא לאסיוה es kam ein Arzt zu ihm, um ihn zu heilen. Das. לְצַבְּאָה dass. Schabb. 111° איכא מכה מסר wenn eine Wunde vorhanden ist, so heilt er (der Essig) sie. Levit. r. s. 16 Ende ואסיניה ליה לגרמי ich allein werde ihn heilen. Git. 56° u. ö.

אָסָר, אָסָרְאָ Part., אָסָרָא Adj. m. (syr אָסָרָא Adj. m. (syr heilend, ein Heilender, Arzt (wie hbr. היה איז בעיבורין). j. Jom. III, 40^d un. רֹבָּא

ein Arzt zu אמר איתא ואנא ניסר ליה לך Sipphoris sagte zu R. Pinchas bar Chama: Komme, ich will dir das Tetragramm (d. h. die Kenntniss der richtigen Aussprache desselben) mittheilen (wahrsch. ist hierunter ein Therapeut oder Essäer zu verstehen, welche beide sich mit der Heilkunde sowohl, als mit Geheimlehren befassten; vgl. auch Frankel Monatschr. 2. Jahrg. Anf.) j. Taan. III, 66^d mit. אוקיר לאסייך עד ליה chre deinen Arzt, bevor du seiner bedarfst. B. kam. 46b. 85a אַכיא רחיקא ערנא עוור bevor der fernwohnende Arzt anlangt, erblindet das Auge. Genes. r. s. 23, 23d אַכיא אכר חיגרתיך Arzt, heile deine eigne Lahmheit! Sprichw.: Anstatt Andere zu tadeln, bessere dich selbst. Num. r. s. 9, 200d מרעא דלא פתיח למצוותא die Thür (Thor), welche für Wohlthaten nicht offen steht, wird dem Arzte offen stehen. Levit. r. s. 5, 149^d, s. אִיקוֹסְטָא. B. mez. שמואל ירחינאה אסייה דרבי הוה Samuel, der Astronom, war der Arzt Rabbis. Snh. 99^b לרמין אסרא בנימין der Arzt Benjamin. Ab. sar. 28b בינרובור אסרא der Arzt Minjomi (wahrsch. derselbe). j. Bez. I, 60° un., s. בר גירנטר. — Pl. j. Nas. IX g. E., 58° אמרין אָכַיָיא אין מקטעה die Aerzte sagen: Wenn ihm die Hand amputirt wird, so wird er am Leben bleiben. In der Parall. j. Snh. IX, 27a steht אנור אביא singl. — Gew. mit fem. Endung (syrisch אַבּוֹנְתָא דמסיין ליה לר' צדוק Git. 56^b אָבּוֹנְתָא דמסיין ליה die Aerzte, die den R. Zadok heilen sollen.

אבי Assi, N. pr. eines Amoräers. Schabb. 22° u. ö. אמי ה. j. Ab. sar. V, 45° un. רבי (contr.) R. Imi und R. Assi. j. Keth. II, 26° un. אילין ספרוי דאסי jene Bücher des Assi, Name eines damals bekannten Mannes, welcher viele Bücher anfertigte, die er stets mit seiner Namensunterschrift versah.

S. in 'N.

אָרְיִיּאָ f. (syr. נְצִבֹּבְיִיּיִיּ) Heilung, Genesung, s. TW

אַקְייָנְא m. Adj. (syr. אַבּרָיְרָ?) Arzt. j. Schabb. VI, 8° ob. שאל לאסיינא דר' יעקב er fragte den Arzt des R. Jacob.

אר' או ארכר (gr. ούσία) s. אר in 'אר in 'אר.

אַיְרָאָ od. איָסְוּא Asja, Usja, ein Wort in einer Zauberformel. Pes. 111a, vgl. אַנָרַמ.

אָרָה (syr. אָרָה) Asia, u. zw. 1) Asia minor, Kleinasien. j. Schebi. VI, 36b un. wird הקרבר (Gen. 15, 19) erklärt durch אסרא Kleinasien. j. Kidd. I, 61d ob. und Genes. r. s. 44 g. E. dass. — 2) Name mehrerer Städte. B. mez. 84a אברך ערק לאסרא ואח ערק ללרקיא dein Vater floh nach Asia, mögest du nach Lydien fliehen. Snh. 26a u.ö., vgl. auch Rap. Erech millin p. 153 fg.

שׁמֵיטׁ, m. Adj. (gr. ἄσωτος, syr. בُבּשׁ) ausschweifend, liederlich, s. TW — Fem. אָבֶירָא, s. d.

אסיטון Deut. r. s. 7, crmp., s. אַמִייִנְטוֹן.

אסימון א. (gr. ממקעסי) eine Münze, worauf kein Bild geprägt ist. B. mez. 44° אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את המטבע והמטבע אינו קונה את המטבע עודה שואל durch die Uebergabe der ungeprägten Münze wird die geprägte. gekauft, nicht aber umgekehrt. Erstere wird näml. als Waare angesehen, und zwar nach dem Grundsatz, dass durch Uebergabe der Waare, aber nicht durch die des Geldes, der Kauf als geschlossen zu betrachten sei. Das. 48° wird אסימון שליו שורה שואל שליו שליו שורה היו לפר geprägten Münze. j. Maas. scheni I, 52°d. j. B. mez. IV, 9°d u. ö.

אֹסְיֹסְאָ od. richtiger אֹחְוֹסְאָּ f. (gr. ἡ ἄσωτος) liederliches Weib, perdita. Genes. r.s. 17, 17^b liederliches weib, perdita. Genes. r.s. 17, 17^b Ar. (Agg. אנהרא מכינד Ar. (Agg. אנהרא אפרתא dich von dieser Liederlichen. Levit. r. s. 34, 179^a dass.; vgl. אָּכָים.

אֹרָיִיאָ f. (syr. אֹבְיּיֵן, Smith: אַבּיוֹ) 1) Mörser, mortarium. Schabb. 77b wird als witzige Etymologie angegeben: אכיתא חכידתא Ar. (Agg. der Mörser heisst deshalb אסיתא, weil er fromm ist, d. h. einem Frommen gleich, Schläge erleidet, vgl. Ar. — Wie es scheint, liegt in dem eine Anspielung auf gr. δσιότης: Frömmigkeit, הכיד "coioς (vgl. auch Sot. 22 b פרוש מרכרא: der mörserartig gekrümmte Pharisäer, Fromme); vgl. בּלְכֵא , בּלְכֵא u. a. — Sollte viell. in unserer Phrase eine Anspielung sein auf das syr. das die Hex. (vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 305) für das hbr. הַכִּירָה setzt? Chull. 105^b אסיתא ובוכנא דתבלי Mörser und Stössel zu Gewürzen. Erub. 102a, vgl. אַרָּדֵב — Trop. Nid. 36b Isi sagte (mit Anspielung auf seinen Namen איסי (איסי: Ich bin אסיתא דנחשא דלא שליט ביה רקבא ein eherner Mörser, der vom Wurmfrass nicht befallen wird. Worauf ihm Schila bar Abina erwiderte: Ich aber bin בוכנא דפרזלא דמתבר אכיהא דנחשא die eiserne Keule, die den ehernen Mörser zerschlägt. — 2) mörserartiges Gefäss, das umgekehrt, als Sessel diente (=בּוֹלֶבָה בפו ליה אסיתא בצבורא (מַכְהָּשׁת). Keth. 49 של בצבורא גליכוא kehrt ihm einen Mörser in der Versammlung um, dass er sich hinauf stelle und spreche. M. kat. 22^b dass. — 3) mörser- od. beckenartiger Knochen an der Hüfte des Thieres. Chull. 52a בוכנא ואסיתא eig. Stössel und Mörser, d. h. die Rippe, die in dem Becken (Pfanne) steckt sammt demselben. — Mit eingeschalt. Nun אֲכִינְהָא, s. d.

κτισοκ, κτισοκ f. (syr. μος) plur., gr. σχεδία) leicht gebautes Schiff, Floss. j.

Ber. IV, 8° ob. איס אסרא היא אסכרא (ו. אסכריא אסכרא איס (ווי אסכריא איס (ווי אסכריא אסכריא אסכריא אסכריא ובספינה ובאסקריא (Musaf. liest richtig אסקריא (אסקריא Wagen, Schiff oder Floss. Neg. 12, 1 בספינה או באסקריה (באסקריה).

אַבְבְּאָ I אַבְּבְּאָ f. (gr. ἐσχάρα, mit Verw. der liquidae) Bratrost. Ab. sar. 76° השפרה der Spiess und der Bratrost. Pes. 7, 2 dass. Das. 75° ביוקבת פוחלא ein durchlöcherter Rost. j. Pes. VII, 34° un. אַכּכּלה der auf dem Rost zubereitete Braten.

בפול און אַסְבְּלְא f. (lat. scala) Stiege, Leiter, Schiffsleiter, scala navis. B. bath. 73° אום אום אום המכרו את השכרה את השכרה (Tosefta cap. 4: אבקלא) wenn Jem. ein Schiff verkauft, so gehört die Schiffsleiter dazu. j. B. bath. V Anf., 15° dass.

אַבְּבוֹלְי f. (syr. בּבְבּבּה, gr. σχολή, schola) Schule. Pesik. Bachodesch, 101 b. 102 a לבן מלכים שעמד מחליו אמר פידגוגו ילך לאסכולי אמר המלך עדיין לא בא זיוו של בני נחליו והוא הולך (למלך ... פידגונו לאסכולי .Ar. (Ag. crmp. לאסכולי וב ein Gleichniss von einem Königssohne, der von seiner Krankheit genesen und von welchem sein Pädagog sagte: Möge er doch in die Schule gehen! Aber der König entgegnete: Noch hat mein Sohn nicht sein früheres, schönes Aussehen nach seiner Krankheit wieder erlangt und sollte schon in die Schule gehen! Möge er sich lieber noch 2-3 Monate pflegen und dann die Schule besuchen. Ebenso wartete Israel nach dem Auszuge aus Egypten 3 Monate bis zur Gesetzgebung, um sich von den egyptischen Arbeiten zu erholen. Cant. r. sv. כמכונד, 13b und Khl. r. sv. את הככ הככ, 78d dass. Jalk. I, 220cd ein König natte einen Sohn, ועשה לו פדגוג והיה ניוליכו er gab ihm einen Erzieher, der ihn n die Schule führte. Exod. r. s. 9, 110^a Pharao liess die Kin- הביא תינוקות מן אסכולי שלחב וכ ler aus ihrer Schule holen, welche die Wunder nachahmten. Das. s. 20 Anf. ללמוד באסכולי in der Schule zu lernen. — Pl. Cant. r. sv. אחזר, 16^b מביאין בניהם מן האיספוליות שלהם sie liessen thre Kinder aus ihren Schulen holen.

יל אסקולין, אספוליקר אספוליקר של m. pl. (für אסקולין, gr. סגאאסו, syriseh אספוליקר, gr. סגאאסו, syriseh אספוליקר קר. קר. אספוליקר פרעה gr. סגאאסו, scholaris) die Schulbesuchenden, d. h. Gelehrten. Deut. r. s. 2, 252° כל אסכילי פרעה alle Gelehrten Pharaos wurden theils stumm, theils taub u. s. w. Das. זכור מה עשיהי לאסכילי פרעה, denke, was ich den Gelehrten Pharaos gethan! In der Parall. Cant. r. sv. שרבר, 30° steht dafür אסקולין של serve.

στικός, scholasticus) Schullehrer, bes. Lehrer der Beredsamkeit, professor eloquentiae, später auch: Advokat. j. Ber. IV, 7d un. תנחום בר איסכולסטיקא R. Tanchum, Sohn eines Schullehrers; wahrsch. des R. Josua; vgl. Genes. r. s. 64 Ende ייעול רבי יהושע בן חנניא דהוא ים, אַרְכִילוֹסְטַקְנָא Ar. (Agg. אַרְכִילוֹסְטַיכּא, Archischolasticus: Hauptlehrer) möge R. Josua ben Chananja, welcher der Professor der Gesetzlehre ist, kommen, um die Gemeinde, welche gegen die römische Regierung aufgebracht ist, zu beschwichtigen. — Pl. Cant. r. sv. אמרתי אעלה, 31° wird das W רחבריא (Dan. 3, 2. 3) erklärt: איסכלוסקקי (אִיסִכּוֹלַסְטִיקֵי 1.) הוא קורא להם scholastici רתבריא שהם שוברין את הדברים (wahrsch. Advokaten). Weshalb nennt sie die Schrift: דתבריא? Weil sie die Worte (der Ankläger) brechen, vernichten. Exod. r. s. 43, 138^a קתדרה עשה לו כקתדרה של אסטליסטקין (אָסְכּוֹלַסְטָקִין 1.) הללו בשעה שהן נכנסין לפני ein Katheder (אמשלטרן רכ ein Katheder (אמשלטרן רכ Gott dem Mose wie das Katheder der Scholastiker (Advokaten) zur Zeit, wenn sie vor den Regenten treten, wo sie zwar sitzen, aber doch zu stehen scheinen. — Die Emendation (Sachs' Beitr. II, 180) איקליסיסטקין: פאאאקטומסדואסנ ist nicht zutreffend.

אָרְיְאָהָ, אוֹטְיִבְּטְאַ f. (syr. בּבּבּבּ), gr. סגַאָּעוּמ) Haltung, Miene, s. TW.

אָרְאָרְאָ f. (von בְּבֵם) Uebereinstimmung, eig. Zählung der Stimmen, s. TW

אַלְבוֹלְהָאָ f. (syrisch אַלְבוֹלְהָּאָ f. (syrisch בּבּבּבּבּּבּּּ ְּבְּּבִּיבָּאָ s. d., arab. uskufta, אַלְקוּפָּא Schwelle, Unterschwelle. j. Meg. IV Ende הין דר ידר אסכופחא ארעירתא wenn man die Unterschwelle betritt. — Pl. Das. I, 72d ob. אִיְּיְבּוּבְיָּא die Schwellen von Schilo.

אַסְכְּרָת, אַסְכְּרָת f. das Ersticken, Erstickung, Bräune. — Stw. סכר, wofür das Trg. בַּרְבֵּיק hat: ersticken lassen, erwürgen, vgl. TW. hv. Sachs' Beitr. hält unser W. für das gr. έσχάρα, das jedoch blos: Schorf auf einem Geschwür bedeutet. — Ber. 8° קשה שבכולן אסכרא die schwerste unter allen Todesarten (deren Anzahl dort auf 903 angegeben wird) ist der Erstickungstod. Taan. 27b die Männer des Standes (אכשר בועבוד, s. d.) fasteten und beteten am Mittwoch, על אסכרא שלא תפול בתינוקות damit die Erstickung, Bräune die Kinder nicht befiele. j. Taan. III, 66^d ob. IV, 68^b ob. שלא תעלה פיהם לחוך מכרה לחוך פיהם. Levit. r. s. 18, 161° und Num. r. s. 7, 195b wird das hbr. לזרא (Num. 11, 20) erklärt אַזְהָרָה; vgl. auch אַזְהָרָה. Khl. r. sv. כי גם, 92^d אסכרה עלתה בגרונם ונחנקו ומתו die Bräune kam in ihre (der Kundschafter) Kehle, so dass sie erstickten und starben. Pes. 105° u. ö.

אַסְכַּרָיָא j. Ber. IV, 8°, s. אָסְכַּרָיָא.

אָסֵל, אָסֵל m. (gr. ἄσιλλα) ein auf den Schultern ruhendes Trageholz, an dessen Enden Lasten, Körbe und dgl. hingen (Musaf. scheint an das lat. assula: Brettchen zu denken, was jedoch nicht zutreffend ist). Para 7, 5 קוטרו er bindet den Wassereimer an die Tragestange. Kel. 17, 16 ביכור לפול שיט בו בית קבול die Stange, woran ein Behältniss zum Einnehmen des Geldes angebracht ist. Khl. r. sv. האסיל אינה לאסיל.

אָסָלָא I ch. (=סָלָּא Tragestange, s. TW

אָסָלָא II אַסְלָא f. (בּלָא לָּבָּלָּא לָבָּלָּא f. (בּלָא לִבְּלָא לִבְּלָא לִבְּלָא לִבְּלָא מִמְאָה מִדְּרָס f. (בּלָא מִמָּא מִמְאָה מִדְרָס fer Sessel (eig. Sitz, s. w. u., welcher zum Verrichten der Nothdurft diente) ist levitisch unrein wegen Tretens, vgl. בִּירְס Ein solcher Sessel bestand aus einem Gestell, in dessen Mitte ein eiserner Reifen angebracht war, der mit einem runden und hohlen Polster belegt wurde und worauf man sich setzte. Vgl. Erub. 10b אינר באסלא רחלל שלו שלו לו ברת בסוי של בירת Sella und ihre Höhlung; was das. erklärt wird: עור בסוי של בירת בסלל ואסלא ברת Schabb. 138° ברסלל ואסלא ברסלל באסלא ברלל ברלל ברלל באסלא ברלל באסלא ברלל באסלא ברלל באסלא ברלל ברלל באסלא ברלל ברלל באסלא ברלל ברלל באסלא ברלל בא

אָסָלִי ,אַסְלָּא Af. von סָּלִי , s. d.

אָסְרָט m. (בּיַרָט , mit Verw. der liquidae, für אָסְטִרָּט, s. d.) Strasse, Weg. — Pl. j. Ber. V, 9a un. הרו מטרילין באָסְטָין sie gingen spazieren in den Strassen. An saltus: Forst, Waldung (Musaf.) ist hier nicht zu denken, da in der Parall. באסטרטין steht, s. באַסְטָרָט.

יִסְלְיוֹן s. אָסִלְיוֹן.

אָלְּמְאָא f. (בּימְטָא, lat. semita) Fussweg, Pfad. j. Ber. III, 6° un. הוה אתי באיסטא er ging des Nachts auf einem Fussweg.

אָסְבֶּבְרָאָ f. (von כְּבֵיךְ 1) eig. Anlehnung, dah. auch trop. Stütze. Keth. 67° אכמכתייהו הרא הרעא הרא ihre Stütze ist auf das Grundstück gerichtet. — Insbes. in Betreff einer rabbinischen Satzung, für die irgend eine Andeutung in einem Bibelausdruck beigebracht wird, gleichsam um einen mnemotechnischen Halt dafür zu haben (הכמכרה) מדרבנן וקרא אסמכתא בעלניא (אקרא). Chull. 64b dies ist nur eine rabbinische Satzung, aber der beigebrachte Bibelvers ist blos eine mnemonische Anlehnung. Das. 77^a. Jeb. 72^a Jom. 74^a u. ö. — 2) eine, im Gespräch blos hingeworfene, nicht aber ernst gemeinte Zusage, Versicherung. B. bath. 168° אכנוכתא לא קניא eine blosse Versicherung bildet noch kein Eigenthumsrecht. So z. B. wenn Jem. seinem Gläubiger einen Theil der Wechselschuld bezahlt, ihm jedoch den Wechsel mit dem Bemerken zurücklässt, dass, wenn er ihm den Rest nicht bis zu einem bestimmten Termine zahlen würde, dem Gläubiger das Recht zustehen solle, mit diesem Wechsel die ganze Schuld von Neuem einzufordern: so wird durch eine solche Versicherung, die eigentlich blos als ein Versprechen, den Termin pünktlich innehalten zu wollen, anzusehen sei, jene Berechtigung nicht bewirkt. Nach einer andern Ansicht jedoch wird sie dadurch bewirkt, ფστα αστα βε πες. 66° fg.

אַכִּי' s. in 'אַכִּימוֹן.

אַנְרָבְּיִא Usmana, N. pr. eines Ortes, s. TW.

אָלְבֵּירְנְּדִין m. (בּיִרְנְּדִין, gr. σμάραγδος, syr. pl. אָלְבִירְנְּדִין) Smaragd. Exod. r. s. 38 Ende זברלן אסטרגדין für Sebulun war der Smaragd der Edelstein in dem Brustschilde des Hohenpriesters.

אַלְּהָלְּ, von בּוֹלְּהָ, von מּמָבְּיִרם aufhäufen; hbr. מְּבָּיִרם, pl. מַּבְּּהָרם, mit Verw. von ט und ב' Getreidemagazin, Speisebehältniss, s. TW

אָסָהְ oder אָסְהָּה. (hbr. הְּסָהָ, אַ prosthet.)

1) Dorn, Dornbusch. Ab. sar. 28a un. אירדא das Abgeschabte des Dornes, s. auch TW.

— 2) Frucht, die in den Dornengehegen wächst. Ab. sar. 28ab ob. אירדא לפרוא der Kern einer solchen Frucht. — Pl. Pes. 107a ראַכְּיֵר וּאַכְּיֵר וּאַכְּיֵר וּאַכְיֵר וּאַכְיִר וּאַכְיִר וּאַכְיִר וּאַכְיִר וּאַכְיִר וּאַכְיִר וּאַכִּר וּאַכְיִר וּאַכִּיר וּאַכְיִר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיי וּאַכִּיר וּאַכּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכּיר וּאַכּיר וּאַכִּיר וּאַכִּיר וּאַכּיר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַר וּאַכּיר וּאַכּיר וּאַכּיר וּאַכּיר וּאַכּיר וּאַר וּאָר וּאַר וּאָר וּאָר וּאָר וּאָר וּאָר וּאָר וּאָר וּאָר וּאַר וּאָר וּא וּאָר וּאָיי וּאָר וּ

אָסִינְתּא I f. (=vrg. אַסָּנְא Dorn, Dornstrauch. Schabb. $109^{\rm b}$ גירדא דאסינתא גירדא גירדא.

אַסְיֹבְאָ II f. (אַסִיבְּאָבּ s. d., mit eingeschalt. Nun) Mörser. Keth. 8ª die Vorfeier der Hochzeit beginnt מכר רבי שיברי באסינתא von der Zeit ab, da man die Gerstenkörner in den Mörser wirft, um sie zu enthülsen und Bier davon zu brauen. Ab. sar. 8b dass. Nach einer anderen Ansicht bedeutet אסינת das Gefäss, worin die Gerste geweicht wird; oder auch: der Napf, in welchem man kurz vor der Hochzeit Gerstenkörner gesäet hatte, und welchen man während des Aufblühens, am Hochzeitstage vor dem Brautpaar als Vorbedeutung einhertrug, dass dieses ebenso fruchtbar sein möge.

אנגרון Tosef. Schebi. cap. 6 Anf. אנגרון אנגרון crmp. aus אָבָּסִינְרוֹן, s. d.

איסניא Genes. r. s. 37 Anf. für hbr. הוכל, richtiger , וותניה, s. d.

אַסְנַפּר m. (Esr. 4, 10) Fürst, Magnat. Snh. 94° אכנפר רבא ויקירא grosser und würdiger Magnat, Epitheton des Sanhereb.

אָסִיסְגָא m.~(=אָסָגָא) Dorn, Dornstrauch Pl. Pes. $4^{\rm a}$ אַכּיקני ביראָהא (Raschi

zitirt auch eine LA. אכנא, richtiger: אכלוי) am Meeresufer (wo das Wachsthum spärlich) gelten lie Dornen als Cypressen. Mögl. Weise das gr. אַסּשׁי: ein syrisches Gewächs; vgl. auch סָּכּ. — Ar. citirt אַכּיבוֹא יבישׁרא Git. 69b, wo er mögl. Weise אַמּכּיכוֹא gelesen hat: auf trocknen Dorntrauch.

ቫርኒያ (=bh.) ein sammeln, ein heimsen. Snh. 24b in der Mischna אוכפי שביעית diejenigen, velche die Früchte des Brachjahres (die blos zum Essen, nicht aber zum Handelsbetrieb gestattet waren) einsammeln. Vgl. das. 26ª in der iltesten Zeit, als die Aussaat im Brachjahr gänzich verboten war, hielt man auch die Einheimser ür Gesetzübertreter und also auch für untaugiche Zeugen; später jedoch, wo man die Aussaat gestattete, um die Steuern (ארנרנא, s. d.) entrichten zu können, חזרו לומר אוספין כשרין סרתרין פסולין bestimmte man wieder: Die Einneimser sind als Zeugen tauglich, die Händler ther nicht. — Uebrtr. j. Keth. V, 30b לא מכתברא רמב כאכפרן (l. באכפרן Part. pass.) es ist nicht inleuchtend (die Gelehrten hinsichtlich der eheichen Pflicht gleich den Müssiggängern zu benandeln), sondern vielmehr als Eingesammelte, 1. h. im Studienhaus Versammelte; s. Nif.

Hif. (=bh.) vermehren, sammeln. Aboth. 1, 13 רדלא בורסיף יסיף (Var. יאסף) wer an Lehren nicht zunimmt, geht unter.

Nif. מַבְּבֶּבְ (=bh.) eingesammelt werden, sich versammeln. Kidd. 69°, vgl. אַסרפּר. Num. s. 14, 223° wenn der Lehrer zum Studium geht, יהום נאספּרם לשנים und sie (die Schüler) sich versammeln, um ihn zu hören; mit Bezug uf הַּבָּבָּע s. d.

יאָסוּבִּי m., אַסוּבִּי f. Findling, eig. einge-אסופי כל שואסף מן (69°) אסופי כל שואסף מן unter השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא את אמו ist ein aufgefundenes Kind zu verstehen, das, on der Strasse heimgenommen, weder seinen Vater noch seine Mutter kennt; im Ggsatz. zu שתוק, s. d. Das. 73° שתוק, אלא מעתה אסופי אסופית nach dem hier angegebenen Grund lürften ja auch Findlinge einander nicht heirahen, denn sie könnten mögl. Weise leibliche Gechwister sein; eine Heirath jedoch, welche in der Mischna das. gestattet wird. B. mez. 87^a die Heiden sagten bei der Geburt des Isaac: ראיתם אקן וזקנה שהביאו אסופי מן השוק וכ habt ihr gesehen, wie diese Alten (Abraham und Sara) einen Findling von der Strasse heimtrugen, von lem sie sagten: Es ist unser Kind!

 den Aeltesten Israels". Nach einer andern Ansicht: Die Worte (der Gesetzlehre), die in der Versammlung gesprochen werden. Nach Num. r. s. 14, 223d אלו הלמידי חכמים שיושבין אסופות ועוסקין בתורה אלו הלמידי חכמים שיושבין אסופות ועוסקין בתורה עיפידי ביידי darunter sind die Gelehrten zu verstehen, welche sich in Versammlungen mit dem Gesetzstudium befassen. Chag. 3b. Snh. 12a אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד ביידו אברן הכהן אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירה ביידו ביידו ביידו ביידו ביידו ביידו ביידו ביידו ביידו הוא שומה בו אהרן הכהן הכהן הוא שומה בו אהרן הכהן הוא שומה ביידו פוחה Statthalter (d. h. Schaltmonat) ein in dem Monat, in welchem der Priester Aharon starb (Ab). Ueber diesen Lapidarstil vgl.

אָרָי m. (= bh.) das Einheimsen, die Ernte. Pl. j. Schebi. II, 34° ob. שטה זרעין sechs Aussaaten und sechs Ernten in einem Septennium. Sifra Behar Anf. dass.

תְּבֶּלְבָּה f. וֹ) (bh. אֵכֶּפָה) Versammlung, das Einsammeln. j. Taan. I, 64° ob. אסיפת עם die Volksversammlung zum Fasten. j. Snh. X, 28° un. Genes. r. s. 98 Anf. Jacob sagte zu seinen Söhnen: תהון כולכון אסיפה אחת ihr sollt allesammt eine Versammlung bilden. Chag. 18^a מג הבא בזמן אסיפה das Fest, welches zur Zeit des Getreideeinsammelns, der Ernte trifft. — 2) das Sterben der Frommen, Eingesammeltwerden zu den Vorfahren (vgl. bh. כאסף אל עכור). B. bath. 16b גויעה ואסיפה das Verscheiden der Frommen und ihr Heimgehen, vgl. פּריעָה. — 3) das Tödten der Thiere, im Ggs. zu dem rituellen Schlachten. Chull. 27^b (mit Bezug auf יאסף, Num. 11, 23) באסיפה בעלמא סגי להו bei den Fischen genügt das blosse Tödten. Num. r. s. 19, 237° אלו טעונין שחיטה ואלו מכיפה die Einen ("Schafe und Rinder") bedürfen des Schlachtens (ישהשי), die Andern aber ("die Fische") blos des Tödtens (יאכת).

אַסְיבָּא m. (בּיבָּאָס, אַ prosthet.) Schwelle. B. kam. 104^b er bewirkte den Verkauf אָברתרה durch die (d. h. vermöge des Verkaufes der) Schwelle seines Hauses, vgl. אַבּב.

פוֹנִית, syr. גְּסְפוֹנִית) eig. Schwamm, gr. σπόγγος; übrtr. lockeres, poröses Gebäck, Kuchen; s. TW. — Schabbook Ar. (Agg. אספוגית קשנה) ein kleiner Kuchen.

אַרְרִיּרָה m. (syr. בְּבִּיבּה), "pers. צוֹנְיבָּהוּ), שּבִּיבּהוּ, mit abgestreiftem צו auch שִבּּיבּהוּ, mit abgestreiftem צו auch שִבְּיבּוּ, weiss", Fl. nach briefl. Mitth.) Bleiweiss. Git. 69b אלוא ואספריכא ארוא ואספריכא Ar. (Agg. אספריכא) als Mittel gegen Unterleibsleiden; vgl. אַלְרָא.

אָסְפְּתִי s. אָסְפָּתִי. אר' in ארפוטיקוס s. איספוטיקוס.

אִיסְבְּעֵיְה, אִסְבְּעִיָּה, אָסְבְּעִיָּה, f. (lat. hospitium, hospitalis) Herberge, Aufenthaltsort der Gäste. Genes. r. s. 44, 43d גירות בארץ לא להם עבדות das Wohnen als Fremdlinge geschah "in einem Lande, das ihnen nicht gehörte", aber die Knechtschaft und Peinigung in ihrer Herberge; näml. mit Bezug auf Gen. 15. 13. Da aber aus vielen Stellen nachgewiesen wird (vgl. auch Raschi z. St.), dass der Aufenthalt in Egypten unmöglich "400 Jahre" gedauert haben könnte, so wird der erste Satz auf die Zeit bezogen, als Isaac geboren wurde und von welcher Zeit an die 400 Jahre gerechnet wurden. גירות עבדות עינוי בארץ לא להם לת' Ar. liest מלח לאכבשרה שלהד, und ebenso Jalk. z. St., welche LA. jedoch nicht einleuchtet, und noch weniger die LA. in Cant. r. sv. דר שיבוח, 16^d מפילו במיספטלייה שלהן Pesik. r. s. Hachodesch. 30b dass.

ארטובטא crmp. aus מְיִנְיּנְיּמְיִא Mesopotamia, N. pr. eines Landes in Vorderasien. Genes. r. s. 30, 28° anstatt, dass dein Licht leuchtet בי הרבידים (ו. מעטבוענים (ו. עמינים עמינים) von Mesopotamien und seiner Umgegend, leuchte es von Palästina aus. Das. s. 60, 58° מעטבוענים wahrscheinlich ebenf. crmp. aus מעטבוענים vgl. auch Er. millin h. v.

אות (syr. קרביה, gr. σπηλάδιον, Dimin. von σπήλαιον, spelaeum) 1) Höhle, Grotte, s. TW — 2) Halle. B. bath. המידים auf den Einen (der Brüder, die sich in die Erbschaft theilten) kam eine Halle; vgl. Tosaf. z. St. Das. ממבר משרה מחום אות מור בבית משרה אחרות בבית משרה אחרות בבית משרה בית מש

אַסָּבְּיִשׂוֹן s. אָסָבְּלִישׂוֹן

Pflaster, Salbe. j. Orla III Anf., 62^d wenn Jem. ein Pflaster (Salbe) bereitet von dem Fleische eines gesteinigten Ochsen oder von Gesäuertem. das ein Israelite während des Pesach im Hause behielt. Schabb. 18^a προς τος δου με δου Αποροία στο Βου Βου Αποροία στο Βου Βου Αποροία στο Βου Αποροία στο

חד לה אספלנית lege das Pflaster darauf; dort übrtr. auf die Heilung von der Sünde. Pesik. r. Schuba cap. 44 jeder Prophet, der Israel geschlagen, מספלנית (l. אספלנית) legte ihnen auch ein Pflaster auf.

לבית אספלנית הובר ליבור ליבור

אַרָבְּאָהָ 1) (syr. בְּיִבְּאַהֹּ, gr. Ἱσπανία) Hispania, Spanien, N. pr des bekannten Landes auf der Pyrenäischen Halbinsel. Nid. 30b אדם ישון wenn Jem. auch hier כאן ורואה הלום באכפניא schläft, so kann er doch träumen von dem, was in Spanien vorgeht; d. h. von sehr weiter Ferne. Dieses Land wurde näml. als sehr entfernt angesehen. Vgl. bes. B. bath. 38^a die dreijährige Frist für das Eigenthumsrecht (vgl. הַוֹּקָה) führte man deshalb ein, כדי טיהיה באיספנויא ויחזק שנה וילכו לשנה אחרת לשנה ליבות damit, wenn der eigentliche Besitzer des Grundstückes in Spanien ist, ein Anderer aber das Land ein Jahr im Besitz hat, man hingehen und ihm davon Anzeige machen könne (was ein Jahr dauert), und jener ein Jahr darauf zurückkehre. Ber. 62b אפילו עושה כשפים באספמיא וכ' selbst wenn man die Zauberei in Spanien ausübt, so trifft sie ספינות הבאות מגליא לאספנייא הבאות ספינות Schiffe, welche von Gallien nach Spanien segeln. Vgl. auch Rap. Er. millin hv. — 2) (=אַפֿמיַא mit eingeschalt. 5) Apamea, Name vieler asiat. Städte, die ihn daher erhielten, weil sie vom Wasser umschlossen waren. Insbes. lag eine in Bithynien, eine in Mesopotamien, eine in Syrien. j. Schebi. VI Anf., 36b wird קבדר (Gen. 15, 19) erklärt durch אכפבירא Apamea. j. Kidd. I, 614 ob. dass. Genes. r. s. 44 g. E. Das. s. 5, 6d. Das. s. 99 Anf. Levit. r. s. 3, 147°. Das. s. 29, 173° u.ö.— במספרטמיא crmp, aus מאספרטמיא במחספרטמיא.

אָּבְּבֶּרְ m. N. gent. Hispanus, Spanier. Pl. Machsch. 6, 3 קולים האַסְּבְּרִיךְ der κολίας (eine Art Thunfisch) der Spanier. Schabb. 39°. 145° dass.

אָספּינְדְּמוֹן m. (griech. σφένδαμνος) Rüster, Ahorn. Jelamdenu Anf. Teruma חדהר אספינדמרן Ar. (Ag. in Tanch., 102° מיספר נרבירז crmp.) unter איספר נרבירז ist der Rüster zu verstehen.

אַפְּכַּנְרָא s. א**ַספֿג**יא.

ster bestreicht. j. Erub. X, 26° ob. u. ö. Jalk. zu Ps. 51, 107° je nach der Grösse der Wunde gr. oũxoc, fucus) rothgefärbter Gurt, s. TW.

אכבוסין in 'אר in 'אר in 'אר'.

Vespasianus, N. pr. des bekannten römischen Kaisers. Sot. 9, 14 פרלמוס של אספטריבוס der Vespasianische Krieg. Vgl. Snh. 97b und Raschi z. St. j. Meg. III, 73d ob. und Thr. r. Einleit. 45d שלה אספטראבוס והחרובן "über alle diese (Schulen) kam Vespasian und zerstörte sie. Das. sv. היו צריה, 55° היו צריה, 55° היו צריה עפסטראבוס את ירושלם "tespasian schloss Jerusalem ein, d. h. belagerte es. Sifra Bechukkoti cap. 8 אספטרים מאסרים בימי "Ich habe sie nicht verstossen" in den Tagen des Vespasian. Esth. r. Anf., 99° dass. Anders in Meg. 11a.

קבְּסְרְאנִי m. Adj. vespasianisch, d. h. so gesinnt. Pl. Thr. r. sv. פרטה, 59^d אַכְבַּכְּיָאנֵר צּרִינִינּיני Vespasianer, Tarquinier, Hadrianer, d. h. treue Anhänger der römischen Regierung, vgl. אַרְרָיִנִינְיַנְי

אָסָפַּסְריאן s. אספסריאן.

אָלְּבְּלְּהְ m. (für אָסְקְפָּא, syr. צְבֶּבֶּבוּ, gr.סֹצְיֹסְכָּר, trnsp.) Pokal, Trinkgeschirr. Git. 14a un. איספקא דכספא ein silberner Pokal, s. auch TW.; vgl. auch אַבָּקָא.

אַסְפַּתִר s. א**ספ**קטי

אָסְכּיקוּיְאָ m. (בּפְקוּלאָם, gr. סּמְאֹצּאֹסג = מְמֹּרְאָבּאֹס, fasciculus) eig. Bündel; übrtr. Zuchtruthe oder: Befehl der Züchtigung. Exod. r. s. 15, 115° wenn sie sich widersetzen, ישמער so sollen sie das Züchtigungs-Edikt hören; vgl. אָּבָּפְּתָר.

אַיְּׁסְבּּרְעְּׁנוֹר (= סָפַּקּלְּטוֹר , lat. spiculator) Spion; insbes. sind die Speculatores eine Art Trabanten bei den römischen Kaisern, die theils als Leibwache, theils auch zum Köpfen der Soldaten dienten. Schabb. 108° אחד הרגו אספקלטור האוא לפו בירו אספקלטור שלו Mose wird deshalb bei dem Liede auf den Brunnen (Num. 21, 17 fg.) nicht erwähnt, weil er durch das Wasser bestraft wurde, ואין אדם מקלם לאיספקלטור שלו und Niemand preist seinen (d. h. ihn strafenden) Trabanten.

אִיסְבַּקְלְמוֹרָא ch. (syr. נְיּבְבּבּבּבּוֹ) dass., s. TW

אָסָבֶּקְלָּרְיֵא f.(lat. specularis sc. lapis) Spiegelstein, Marienglas, ein durchsichtiger Stein, der sich in dünne Blätter theilen lässt, deren sich die Alten, anstatt unserer Fensterscheiben bedienten. Kel. 30, 2 חמחור שישאו אספקלריא eine metallene Schüssel, die man als Spiegel anwandte. Trop. Succ. 45^b die auserwählten Frommen, דמסתכלי באספקלריא die Gott gleichsam durch eine hellleuchtende Scheibe schauen. Genes. r. s. 91, 88° (mit Anspielung auf שׁבר) שראה באספקלריא שסברו במצרים (genommen שבר Jacob sah durch den prophetischen Geist (eig. durch Spiegelglas), dass seine Hoffnung in Egypten wäre. Levit. r. s. 1, 145^d ככל הנביאים ראר מהוך משה ראה מתוך אספקלריא אספקלריא מלוכלכת alle andern Propheten sahen durch ein unklares Speculare, Mose hing. durch ein feingeschliffenes Speculare. — Pl. das. בתרך כי לַכְיוֹת היו הנביאים רואים durch 9 Arten von Specularien haben alle andern Propheten עוויא אחת Visionen gehabt, Mose jedoch באספקלריא nur durch ein Speculare.

לְיִּכְיִיכְייִ m. Adj. (viell. gr. ἀσπαστιχός) der Beamte, der die Gäste zu begrüssen und zu bewirthen hat. Esth. r. sv. רהקרב, זה היה האיספקסיטין שבכולם וכן 104° ביבוכן זה היה האיספקסיטין שבכולם וכן Memuchan war der Begrüssende, Zuvorkommendste unter Allen, denn seine Frau bereitete ihnen Alles zu, was sie brauchten. (מַבּוֹכֵן genommen).

אָסָקַפָּטִי , אָסְקָפִי s. אָסְקָפָּטי , אָסָקַפָּטי.

אַסְבּוֹר m. (gr. σάπφειρος, hbr. קבָּד) Sapphir, s. TW

אָסָבּרָ II m. (ngr. ἀσπρός, vgl. Ducange Glossar. ad scriptores med. et inf. graecitatis hv. und Zuckermann: Ueber talmud. Münzen und Gewichte S. 29. 30) eig. weiss, übrtr. als Name einer Münze: Asper = Maa (ebenso bedeutet לקן, s. d. λευκόν: weiss, dann eine Münze Leucon). Mögl. Weise ist unser W. das gr. σφαιρίον, eine kugelrunde Münze. — Pl. Maas. scheni 2, 9 und Eduj. 1, 10 מרבנה מפברי כסף vier Asper Silber; vgl. den Comment. des Abr. ben David.

אספרול s. hinter nächstfolg. Art.

אַסְבְּרוֹן m. Adj. (ngr. ἀσπρόν) weiss. Genes. r. s. 7, 8b man bringt zwei Fische, אחד מכורון אור אור מוררון וב' Ar. ed. pr. (Ag. ביררן וב' einen weissen (ἀσπρόν) und einen dunkeln (μαυρέν),

welche vermittelst Bastes zus. gespannt, ein Schiff führen; was jedoch wegen Mischung verschiedener Gattungen verboten ist. (In der Parall. j. Kil. I, 27ª un. steht קטר בארדנא דלכיסא ובארדנא man bindet das Seil am Ohre des weissen Fisches (λευχός) und am Ohre des dunkeln an; was denselben Sinn giebt). — Musaf. scheint an das gr. σφύραινα: Meerfisch zu denken, was jedoch nicht passt.

קרבל (תשב) איספרגל, arab. (משב) קיים (עווו איספרגל, arab. מיים (עוווו איספרגלים) Quittenapfel. — Pl. j. Maasr. I, 48d un. wird איספרגלין (עוווו איספרגלין Quittenapfel. In der Parall. j. Kil. I, 27a mit. אמר ר' יונה איספרגלין (Ag. אמר בלגין trnsp.)

סְבַּרְבֹּרָ m. (gr. ἀσπάραγος, asparagus) 1) Spargel, von dem es bekanntl. viele Arten giebt. Ned. 53b wenn Jem. ein Gelübde thut, בין הכרוב אסור באיספרגוס מן האיספרגוס מותה keinen Kohl (κράμβη) zu essen, so darf er auch keinen Spargel essen; wenn er aber gelobt, keinen Spargel zu essen, so darf er Kohl essen; weil näml. Spargel auch eine Gattung des Kohls ist. Tosef. Dem. cap. 4 Anf. כרוב שלקטו לקנב את האספרגוס שבו ולהשליך Kohl, den Jem. in der Absicht gepflückt hat, den Spargelkohl (d. h. dessen Blumenstengel) abzuschneiden und wegzuwerfen. 2) übrtr. Spargeltrank. Man pflegte näml. Spargel mit Wein aufzustellen, den man gew. des Morgens nüchtern trank. Ber. 51° אספרגוס יפה ללב ונוב לעינים וכ der Spargeltrank ist dienlich für das Herz und gut für die Augen, um wie viel mehr für die Eingeweide. Demjenigen, der sich daran gewöhnt, ist er für den ganzen Körper heilsam, schadet aber, wenn man sich davon berauscht. Das. auch ברשכרא ein Trank aus Spargel und Bier. Pes. 110^b. Kidd. 70° איספרגוס דקריוה רבנן Spargeltrank, so nach der Sprache der Gelehrten; vgl. אַנבּג.

אַבְּרְוְוֹא f. (pers., gr. σπεῖρα) Soldatentrupp Tross. Keth. 3b wenn der Feldherr am Mittwoch in der Stadt eintreffen soll, אספרווא דיריה so trifft sein Trupp schon am Dienstag zuvor ein; vgl. אַסַבּוּן I.

אָסְבּלִיטוֹן) אָסְבּלִיטוֹן) אָסְבּלִיטוֹן) אָסְבּלִיטוֹן) m. (gr. σπάρτον, spartum) gedrehtes oder gewundenes Seil, Strick. — Pl. Levit. r. s. 16, 160° die Frau spinnt eine Maah (Name einer Münze, מְּעָה s. d.) Wolle dünn und die anderen dick, אַלוּ לאִיבּוֹן ולעינות ואלו לאִסְבּּרִיטִין Ar. ed. pr. (vgl. auch Ar. sv. אַלוּ לאִיבּוֹן מּנְּעָה (לִינוֹת ואלו לאִיספּלִיטוֹן) erstere zu Fäden und Fasern und letztere zu groben Stricken.

אָסְבּירָכָא s. אָסְבּירָכֹא.

אָסְפַּרְנַּל s. אִסְפַּרְנַּל.

אָסְפַרְמְקֵין (אוספּרקטיי) אַסְפַרְמְקֵין m. pl. (gr. דמׁ φάρμακα, mit Vorschlagssilbe אמ Gewürz. Bez. 36° הדוגא

שר עכברא דאשתכה באספרנוקי דר' אשי Ar. (Agg. 'ספר עכברא בי אספ') eine Maus, die sich im Gewürze des R. Asche fand. Men. 43 באספרנוקי Ar. (Agg. באספרקני trnsp.) mit Gewürz und kostbaren Früchten. Schabb. 121b dass.

אַסָּבְּרוֹן s. hinter אַסָבּרוֹן.

Adv. eifrig, sorgfältig. Esr. 5, 8. 6, 8. 12 fg. Ueber die pers. Etym. unseres Ws. vgl. Gesen. Thes. hv.

אַסְפּיְרָס m. (gr. σφυρόν) der Knöchel am Fusse. Num. r. s. 4, 191 David הופך אספירט machte mit dem Knöchel eine Wendung und sprang vor der Bundeslade. Das. öfter; vgl. אַרְכִּיכְבִיס.

אַסְבְּרִיסְא m. (lat. sparus) Speer, Lanze. Thr. s. sv. דרך, 65^b בורמא לאספריסא wie ein Schild (πάρμη, parma) gegen den Speer, mit Bezug auf ממטרה לחץ, d. h. ich wurde hingestellt wie ein Schild, um von dem Speer durchlöchert zu werden.

אָסבוֹרָק Asporak, N. pr. eines Ortes. B. kam. 94a גוריון דמאספורק Gorjon aus Asporak.

אָסָפַּרָקְמֵי s. אִסְפַּרָקְמֵיי

י, אָסָפָּתִין, אָסָפָּתִין, gr. אָסָבָּתִין, אָסָפָּתִין, gr. σπάβη, spatha) 1) die Spatel, ein breites, flaches Holz, dessen sich die Weber statt des Kammes bedienten. Ohol. 13, 4 העושה מקום עקנה ולאספתי (vgl. auch אַבַבְתָּר) wenn Jem. in der Wand eine Oeffnung macht, um ein Rohr oder eine Spatel hinein zu stecken. (Nach Rabad in s. Glossar zu Maim. Titel Tumath meth cap. 14 § 7 wäre אֱבֶבְּהִי=אֱבָהָי: Lichtzange näml. mit Wechsel der Buchstaben; er hält die ihm mitgetheilte gr. Etymol. σπάλη für unrichtig). — 2) ein breites Schwert. Exod. r. s. 15, 115ª wenn ein König Sklaven kauft, so sagt er: עשר אספתין וכ' bereitet das Schwert, damit sie, wenn sie sich widersetzen, das Urtheil (אספיקולא, s. d.) hören. Tanch. Chaje Sara Anf., 29a dass. — Pesik. Beschallach, 81b באספטר 'טהכו המצרים וכ Ar. (Ag. באיספטר, Jalk. II § אַכפּקטר (באַספּקטר mit demselben Schwerte, womit die Egypter die Israeliten geschlagen, wurden sie selbst geschlagen.

μακρόλαφρος (schnellfüssiger Riese) nannte. Da sagte sie: Mein Sohn ist Makrolaphros, und ihr stellt ihn nicht als Spatelträger an! Worauf man ihr entgegnete: Wenn du ihn auch als Makrolaphros ansiehst, so halten wir ihn doch für den Kleinsten der Zwerge; mit Bezug auf Esau: "Siehe, klein habe ich dich gemacht unter den Völkern, sehr verachtet" (Ob. 2). Levit. r. s. 5, 149^d אַרְיִבְּיִלְם אִרְכִּיְרִיִּמְן עֵּלְהַ רְנְבִּיִּרְם אִרְכַּיְרִיבְּוֹן עֵלְהַ רְנְבִּיִּרְם אִרְכַּיְרִיבְּוֹן (Ob. 2). Schebna ging nach Jerusalem und wurde als κόμης σπαβάριος (oberster Spatelträger) angestellt.

איכְקְרִיטוֹרָא s. אסקבמיריי.

אָסְכַּדְנָא s. אָסְכַּדְנָא.

אַסְקוֹהְא f. N. act. (syr. אַבֶּקוֹהְ, von יְכֵּק das Verbrennen, die Heizung, s. TW.

אִיסְקוֹוֹת f. pl. eig. (בְּזִוֹזִה, mit Vorschlags-

silbe איס; arab. (בֹבֹבֹבׁ kleine Kieselsteine, daher auch: Steinchen, worauf die Loose standen, dann übrtr. (ביבות אפרספים, s. d.) Loose, Verhängnisse. Esth. r. sv. והקרם, 104^d והיר איסקודות של כולן ביתוקנות וכ' wo (von wem) aber waren die Loose aller dieser vorherbestimmt? Vom Jesaias (14, 21) "Bereitet seinen Kindern die Schlachtbank" u. s. w.

אָסְקּלָא s. אַסְבּילָא I. אַסְבּלָא s. אָסְבּילָא. אָסְכּוֹלַסְטִיקָא.

אסקובה" oder אסקובה" (אסקובה") m. pl. kleine Steinchen oder Scherben, deren sich die Kinder im Spiele bedienten, Spielmarken. Kidd. 21b als ihr in der Schule Samuels waret, בסקונדרי איטללתר (Ar. Var. באיסקונדרי איטללתר) habt ihr wohl mit Marken gespielt!

weil ihr nämlich die Halacha nicht richtig aufgefasst habet. (Die Erklärung R. Chananels: בררי קלבים "junge Hündchen" stimmt mit der nächstfig. Stelle nicht). Schebu. 29° man verwarnt den Schwörenden vor reservatio mentalis, דילמא denn er könnte dem Kläger Spielmarken gegeben haben, die er "Gulden" nannte. Ned. 25° dass.

אוֹסְקְנִיהְא f. (von כְּסַבְּ, Grundw. כְּסָר kleine Brücke, eig. das, worauf man steigt. Snh. 67^b als er dem Esel Wasser zu trinken geben wollte, מבולא במלא Ar. ed. pr. sv. גמלא דרסקניהא אבימלא ברסקניהא so verrann es (floss ab), und er blieb auf dem Brett einer kleinen Brücke stehen.

אָסָקוּפַא f. (=אָסָבּוּפָא, s. d., von סקף f. (=אָסָבּוּפָא אָסָרּוּפָא) f. (בקף אַסָבּוּפָא Unterschwelle. Schabb. 8b ארם עומר על שמקופה Jem. steht auf der Schwelle. Das. 9a die Schwelle der אסקופת בית Halle, die Schwelle des Hauses. j. Schabb. I, 2° ob. היה מוטל על האסקופה es lag auf der Schwelle. j. Erub. I, 18^d un. j. Pes. VI, 33^{bc}. Das. IX, 37ª ob. wird nach einer Ansicht das hbr. פר erklärt: אכקופה (nach einer andern Ansicht: מלא Becken, Gefäss, vgl. TW. hv.). j. Snh. VI, 23b un. עשה אותר כאסקופה mache mich wie eine Schwelle! d. h. lasse mich hinrichten (etwa = אכקופה הנדרכת), eig. gehe kaltblütig über mein Leben hinweg, damit deine Rechtlichkeit kund werde! In dieser letztern St. jedoch kann unser W das gr. σχοπός, scopus sein: mache mich wie einen Scopus, Zielscheibe. Vgl. Jalk. II, 97^d עשה אסקופא, wo wahrsch. אותר ausgefallen ist.

אַסְקּהָא, אִסְקּהָא ch. (בְּקּהְבָּה) Unterschwelle. j. Jom. I, 38° mit. אַסְקוּפָת הַן דו דרס מסקופתא wenn man auf die Schwelle tritt. — Pl. Jom. 53° מְרְהוֹנְן אִסְקּבְּהָא die Schwellen werden besudelt. j. Ab. sar. III, 42° ob. bei dem Tode des R. Jizchak אַרְקּרְוּן שִׁוּבְעִין אִיכְקוּפִּין wurden 70 Schwellen der Häuser Galiläas losgerissen.

אָסָקְבָּה s. אָסָקְבָּה.

אָסְקוּפְתְּא, תְּסְקוּפְתָּא f. einige Fleischtheile, wie Kopf, Füsse und Eingeweide, carnes. j. Ab. sar. II, 41^d un. Jem. wollte מסקופתה גו נהרה solche Fleischtheile im Flusse abspülen. j. Schek. VII, 50° un. בשר אסקופתרה (משדגא). j. Schek. in den Agg. des bab. Talmd. zu 7, 4 בשר אסקופתרה.

לבות אבתמסד ל, (gr. σκέπη, σκεπαστής) bedeckter Raum, dah. auch: Sänfte, Baldachin. Midrasch Tillim zu Ps. 3 שבקם של בת חובע die Sänfte der Bathseba wurde vor David einhergetragen. Das. zu Ps. 103 sv. בתכי das Kind im Mutterleibe liegt בתכי שהוא סלפים מורן בתוך האיסקפת (ו. מורן בתוך האיסקפת) wie

אַסְקְרִין od. אַסְקְרִין m. (gr. ἀσκαρής, von σκαίρω, vgl. auch קדו und סקר nichtspringend, nichthüpfend, von einer Heuschreckenart. Chull. 65° ממר אביר אסקרא Ar. und Raschi (Agg. זהל אמר אביר אסקרא) was bedeutet זהל? Abaji antwortete: Die nichthüpfende Heuschrecke.

קרִיטִי f. (gr. ἐσχαρίτης) auf dem Rost Gebackenes. Mechilt. zu Ex. 16, 31 das W. באפיחת wie Gebäcke auf dem Roste. — Pl. Chall. 1, 4 הדובשנין והאָכָּקרִיטִין Honiggebäcke und Rostgebäcke. Pes. 37°. 119°b dass.

אַסְקְרִישִׁין ch. 1) (בְּּמְקְרִישִין Rostgebäcke.
— 2) Schnauzen oder Schnäbel der Lampenröhren, s. TW. hv. und das. I, 418ab.

אָיַסְקוֹרְטִיָּא f. (בְּקוֹרְטִיָּא, gr. σκυτάριον, scorteum) von Leder Gefertigtes. Ned. האנא מאר איכקורטיא עמאר איכקורטיא מאר איכקורטיא פוחרטיא? Einen ledernen Rock.

אָסְקְרִיבְטוֹרָא m. pl. (für אְסְקְרִיבְטוֹרָא, lat. scriptor, ב oder a ausgef.) der Schreiber. — Pl. j. Keth. XII, 35 mit. אָסְקְרִיטוֹרָי רְשׁלְּטֵּה Alichoref und Achija, die beiden Schreiber des Salomo. j. Kil. IX, 32° mit. אסקריבטורי ermp. aus אסקריבטוריי Musaf.'s Erkl.: Secretarii ist nicht zutreffend, da in Succ. 53° dafür: סופרים steht.

אֹיסָקרַנְדְּה m. (gr. ἐσχαρεών oder ἐσχάριον)

kleiner Herd. j. Ab. sar. I, 39^d ob. R. Schimeon ben Jochanan liess bei R. Schim. ben Jozadak anfragen: Weisst du vielleicht, wie es sich mit dem Jahrmarkt von Tyrus verhält? (d. h. ob derselbe zu Ehren eines Götzen eingesetzt wurde). Und dieser liess ihm sagen: Ja (er wurde wohl zu Ehren eines Götzen eingesetzt, näml. des Herakles, אַרְקְלֵיכ s. d. W.), יהב תרחין s. d. W.), לימרא דפלפלין לאיסקרנדה Tinfolge dessen warf er die zwei Litra Pfeffer (die er dort gekauft hatte) auf den Herd; er wollte davon keinen Genuss haben; vgl. Rap. Erech millin p. 162^a.

קס (=bh.) 1) binden. Trop. Levit. r. s. 23 Anf. 'מלולא שאסר הקב"ה עצמו בשבועה ומ hätte sich Gott nicht durch einen Schwur gebunden (es sich fest vorgenommen) gehabt, so wäre Israel nie erlöst worden. — 2) verbieten, eig. durch ein Verbot binden, sich oder Andern etwas untersagen, im Ggs. zu דותיר eig. lösen, daher: erlauben. j. Meg. I, 70° mit. מה בא לאסור was will das verbieten? Chull. 40ab u. ö. Levit. r. s. 22, 166b (mit Anspielung auf מהיר אסורים 'ה' מה שאכרתי לך התרתי לך אכרתי לך (Ps. 146, 7 Aehnliches von dem, was ich dir verboten, habe ich dir erlaubt; ich habe dir das Unschlitt des Viehs verboten, aber das vom Wild (חַיָּה, s. d., wie Hirsch, Reh und dergl.) erlaubt u. s. w., vgl. auch flg. Art. — Chull. 982 fg. אַסוּרָה (מותרת im Ggs. zu מותר, מותרת) es ist verboten, interdictus, interdicta. Erub. 8, 4. 5 אוכר עליו er macht ihm (das Tragen am Sabbat) durch sein Wohnen verboten.

Nif. יְאֵכֶּר verboten sein, werden. Chull. 110^b fg. אינה sie wird zu geniessen nicht verboten.

רְאָכָר (syr. בְּיֶלְ=vrg. אָסָר 1) binden. B. mez. 86° als er sah, דקא אכר ושרי dass er sich verband und auflöste. Snh. 98^a, vgl. אִינְירָא. Schabb. אוינִירָא sie band (bannte durch Zauberei) das Schiff. -2) verbieten. Chull. 109b כל דאכר לן רחמנא שרא לן כוותיה Alles, was Gott (die Schrift) uns verboten, davon hat er uns etwas Aehnliches erlaubt; s. vrg. אָכַר Das. 111ab. 112a אָכַר, es ist, sie sind verboten. Ab. sar. 37^b יוכת אַסרָא מיבער ליה er müsste: Josef der Verbietende (und nicht: שריא der Erlaubende) genannt werden; da er näml nach einer Ansicht das. Mehreres verbietet. j. Meg. I, 70° un. לוסר zu verbieten das Fasten vor dem Halbfeste. — 3) intrns. verboten sein. Meg. taan. cap. 12 Ende (vgl. Taan. 12a) להן כל אינש דייתי מלרהי מקדמת דנא ייסר aber, Jedermann, der sich ein Fasten auferlegt hatte von früherer Zeit (d. h. bevor diese Halbfeste eingesetzt waren) dem bleibt an solchen Tagen Speise und Trank verboten (so nach dem einfachen Wortsinn und zum Theil nach dem Wortlaut der das. beigerachten Borajtha; anders nach den Comment gl. aber auch j. Meg. I, 70° und j. Taan. II, 66°). Ithpe. contr. אַיְהְיַּהְיִּ verboten werden. Thull. 101° מהא ליהסר von dieser Zeit b sollte es verboten werden! Das. 115° מעשה ליהסר das am Sabbat Zubereitete sollte um Genuss verboten sein! Jeb. 33° בבילאסו פא ביילאסו es ist ihm (am Sabbat) die Arbeit veroten.

אַסוּר ch. m. (hbr. אַסוּר) Band, Fessel. Dan. , 12 אַסוּר די פרזל פּוֹפרור Fessel. — Pl. אַסוּרִין 26; s. auch TW. — אַסוּר = אַסוּר = אַסוּר. s. in אַסוּר.

m. pl. eig. Bänder oder Bündel, gesisse Utensilien, die zur Kelter gehören. B. bath. IV Anf., 14° wenn Jem. die Kelter verauft, מכר את היקבין ואת האסורין so verkauft r auch gleichzeitig die Kufen und die Utensien. In bab. B. bath. 67° steht dafür: העסרים, s. d.

לְרְיִירְא f. pl. die Bündel. Chull. 51^b Bündel von Reisern. Bez. 12^b 13^a Bündel von Senftstengeln.

לקרה אוסף f. das Binden, Anspannen. Genes. בא אסרה שאסר יוסף לקראת אביר הבא אסרה של פרעד es kommt das Anspannen des Josef, das er, um seinem Vater entgegen zu gehen vollzog, und wiegt auf das Anspannen Pharaos, um Israel zu verfolgen; vgl. Gen. 46, 29 mit Ex. 14, 6.

קררה של אָסִיר, (=bh.) Gefangener, Gefesselter.

— Pl. Kel. 12, 1 קורות של אַסירין die Balken der Gefesselten. Man legte näml. die Füsse
ler Gefangenen in ausgehöhlte Holzblöcke, welche
nan mit Balken bedeckte, dasselbe, was bh. סַרַּ

קרָרְה eig. Fesselung, übrtr. Gefängniss. Genes. r. s. 92, 90° wenn unter zehn Menschen einer beim Diebstahl ertappt wird, אין כרלך kommen sie dann nicht sämmtlich ins Gefängniss? Davon verkürzt הָרָרָה, s. d.

אָכִיר I אִיכּוּ א (בְּיִר אַ אָכִיר M. (בְּיִר אַ Gefangener, Gefesselter. — Pl. Exod. r. s. 30, 127d בעט בעילקי והוציא אִיבּירִין (wofür das. auch בְּיִלֹקי והוציא אָיבּירִין er sprengte das Gefägniss (φυλαχή) und befreite die Gefangenen; vgl. בַּרִיוֹן.

איסור II Issur, N. pr. Ab. sar. 70° u. ö. der Proselyt Issur.

עלפר אוו m. (bh. איסור לחג באכילה ושמדה 1) eig. Band, s. TW Uebrtr. Succ. 45^b מיסור לחג באכילה ושמדה eine Beifügung (eig. Angebundenes, Anhängsel) zum Feste durch Speise und Trank, d. h. vergnügtes Festleben. Nach einer Ansicht (vgl. Raschi) der Anschluss des auf das Fest folgenden Tages. — 2) Verbot, daher auch ver-

botener Gegenstand, interdictum, vetitum. j. דברי תורה יש בהן איסור ויש בהן. Ber. I, 3b mit. דברי in dem mosaischen Gesetze giebt es היתר וכ' theils Verbotenes, theils Erlaubtes, Erleichterung und Erschwerung, in dem rabbinischen Gesetze hing, nur Erschwerungen. j. Meg. I, 71^a u. ö. — Jeb. 20° איכור ערוה ein Verbot wegen Incest; so z. B. wenn ein Levir deshalb die Leviratsehe nicht vollziehen darf, weil die Jebama (Schwägerin) die Schwester seiner Frau ist. Das. איכור ein eheliches Verbot in Folge מצרה ואיכור קדושה einer Satzung und ein solches in Folge der Heiligung. Unter ersterem ist ein rabbinisches Verbot zu verstehen, das sich um einen Grad weiter als das mosaische erstreckt. So ist z. B. mosaisch die Verehelichung mit der Mutter oder mit der Frau des Sohnes u. dergl. verboten; rabbinisch aber auch: die Mutter der Mutter, die Frau des Enkels u. s. w. zu ehelichen (שניות, s. d., vgl. auch בו IV). Diese Verbote führen den Namen בוצרה, weil es ein Gebot ist, die Satzungen der Gelehrten zu befolgen. Unter איכור קדושה hing. sind die priesterlichen Eheverbote (behufs Heiligkeit) zu verstehen, z. B. die Wittwe für den Hohenpriester, die Geschiedene u. s. w. für den gewöhnlichen Priester. Nach einer andern Ansicht das. wird letzteres: איכור ניצוה, ersteres hing.: איכור קדושה genannt. Vgl. auch j. Jeb. II, 3^d ob. — Jeb. 33^{ab} fg. Schebu. 24^{ab} Chull. 101° fg. איכור כולל ein Verbot, das Verschiedenes umfasst, איכור מוכיף ein Verbot, das etwas hinzufügt; vgl. die Commentt. ein schweres Verbot, auf dessen Uebertretung eine schwerere Strafe gesetzt ist denn auf ein leichtes Verbot, איסור קל. איסור דרבנן, ein biblisches Verbot איסור תורה ein rabbinisches Verbot. איכור לאר ein biblisches Verbot, worauf Geisselung (מלקות, s. d.), איכור כרת ein solches, worauf Ausrottung, איכור ein Verbot, worauf gerichtliche Todesstrafe gesetzt ist. — Chull. 115b u. ö. איסור אכילה das Verbot, Fleisch in איכור הנאה איכור בישול der Milch gekocht zu essen, oder sonst irgend einen Genuss davon zu haben, wie auch, es zu kochen. Genes. r. s. 82, 80° u. ö. איכור במוח das Verbot, auf andern Anhöhen ausser dem Tempel zu opfern. — Pl. Chull. 98° כל איפורין שבתורה alle in der Bibel verbotenen Gegenstände werden, wenn sie mit einer Menge, die 60 Mal so viel als sie selber sind, beträgt, vermischt werden, nicht mehr als verboten betrachtet; nach einer andern Ansicht das. במאה: wenn die Mischung 100 Mal so viel beträgt. Das. 99 fg.

איסוּרָא, איסוּרָ איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, איסוּרָ, botenes. Chull. 9b. 98a. 101b fg. B. bath. 92b כי אזלינן בתר רובא באיסורא במכומא wir richten uns nach der Mehrheit (vgl. רוב) blos bei rituellen Verboten, nicht aber bei Geldangelegenheiten, Prozessen. Ab. sar. 18a עברה

איסורא sie buhlte. Das. איסורא איסורא sie buhlte. Das איסורא איסורא פא אייסורא בה איטור בה איטור בה איטור הוו קא מעבדי בה אינשר איסורא הוו קא מעבדי בה אינשר איסורא man trieb Unzucht mit ihr. — Pl. Schabb. 60 איסורי ein Babylonier, der die verbotenen Dinge erlaubt, näml. R. Chija. Nid. 24 הלכתא כרב die Halacha wird nach Rab entschieden bei rituellen Verboten, im Ggs. zu Geldprozessen, wo die Halacha gew. nach seinem Gegner, Samuel entschieden wird.

אָכָּר m. (bh. אָכָּר und אַכָּר) 1) Band, Fessel, s. TW — 2) Enthaltungsgelübde, Anlobung. j. Ned. I Anf., 36°. — Pl. das. אין האִיפְרוֹת שׁל האִיקּרוֹת שׁל האִיקּרוֹת שׁל האִיקּרוֹת שׁל האִיקּרוֹת wan bestraft nicht mit Geisselung wegen Uebertretung von Anlobungen. Das. 36 d un. אִיכָּרוֹת j. Jeb. XIII, 13 d un. אִיכָּרוֹת ווֹפּאַרוֹת.

אָיֹסֶר Assar, s. in 'אי.

אַסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, אָסְרְיִיוֹם, gr. סדמדנטדעג Soldat, Kriegs-oberst. Khl. r. sv. שלח 96° er ging בהדי שוד einem Kriegsobersten. Das. כשלח שוד שמע ההוא אסרדיום וכל שמע ההוא אסרדיום וכל שמע ההוא אסרדיום וכל inen Haufen Weizen באיסר מילין דאיסרטוס (für מאילין דאיסרטוס von denen, die der Oberst hatte. — Pl. j. Pes. VIII Ende, 36° איסיריום הדיו שומרין בירושלם אירין בירושלם waren Thorwächter in Jerusalem. Num. r. s. 7, 195° ein König vertheilt בלים ובסביא לאיסרטיוטות Geräthe und Kleidungsstücke unter seine Soldaten, so auch Gott: "dein Gewand wurde nicht morsch"; vgl. auch ברי בסבילים.

יאָסְנָע I אָסְרָטְלָא m., אָיִסְרָעִיּא f. (= יאָסְנָע יִא אַכְּטַרְטָא, s. d.) Strasse, Weg. j. Schek. VII, אשתכת באכרטא ein gebratenes Böcklein אשתכת באכרטא באיכרקא (in Agg. des bab. Talm. crmp. באיכרקא (דגרפתה) wurde in der Strasse von Gufta gefunden. Das. איסרטיא גדולה eine lange Strasse. Tosef. Schabb. cap. 11 Anf. זרק מן האסרטא לדיר er warf etwas von der Strasse in den Stall. j. Taan. I, $64^{\,\mathrm{b}}$ un. איכרטא בכייה בגר sie weinte auf der Strasse. j. M. kat. III, 83b un. er ging auf der Strasse. j. Git. VII, 48d mit. אסרתה crmp. aus אסרטא. j. Ber. V, 9º un. היה מתפלל באסרטיא er betete auf der Strasse. j. B. bath. VII g. E., 16° u. ö. — Pl. masc. j. Taan. IV, 68° un. הרינא עקים ich schlug Umwege ein. j. Jeb. XII, 12d ob. אָכָרָטָן dass.

אַסְטֵרְטִיּא f.(בּאָטְרְטִיּא m., אַסְטֵרְטִיּא f.(בּאָטְרְטִיּא nr. 2, gr. στρατία) Kriegsheer, Heerschaar. j. Taan. IV, 68^d un. איסְטֵרְטִיּא, s. אִיסְטֵרְטִיּא מל מעלה Midr. Tillim zu Ps. 92 איסרטיא של מעלה die himmlische Schaar (der Engel). — Pl. Genes. r. s. 87, 85^a Josef sagte zu der Frau des Potifar, als sie ihren Mann tödten wollte: מֹא דִריּי

שאמנה באָּסְרְטִין של נואפים אלא באיסרטין של שאמנה באָסְרְטִין של נואפים אלא באיסרטין של (Ar. liest באַחנים) nicht genug, dass ich zu den Schaaren der Ehebrecher gezählt werden soll, soll ich etwa auch zu den Schaaren der Mörder gezählt werden? Die Emendation אסרסטין: exercitus (Sachs Beitr. I, 171) ist nicht zulässig.

אָסְטַרְנִיג s. אָסְבַרְנִיג.

אָסָרָשוֹם s. בּיִידְקסְאָ, אַסְרָשוֹם אָסָרָשוֹם

איסרטילוס ,אסרטליטייה s. אָסְנְיַבְיְנִינֹיּס.

איסרקה, איסרקה crmp., s. אָסְרָם I.

איִסְנְיִרָּא s. אִסְתִּדִּירָא.

אַסְטוֹנְמָכָא s. אַסְתוּמכּא.

אָסְהְוִירָא אָסְהְוִירָא m. (hbr. אֵטִּרּ, "viell.

vom pers. ustuwâr, אייגין, fest" Fleischer im TW. hv.) Knöchel, Schienbein, dah. auch: Fuss. Jeb. 103° האי אסתורא עד ארעא לחירה (Agg. אסתורא) das Schienbein reicht bis zur Erde, d. h. vom Schenkel an bis zur Fusssohle. Arach. 19° dass. Men. 33° אסתורא Ar. (Agg. דעבידא כי אסתורא sie ist wie das Schienbein gemacht.

אסתלגינית לה אסתלגינית f. Schaar. Ber. 51° אסתלגינית בכ"ל בי מלאכר הבלה וכ"ל Ar. (Agg. אַסְתַּלְנָּנְרָת) eine Schaar verderbender Engel wartet auf den Menschen, dass er etwas Schädliches geniesse, damit sie ihn beschädigen könnten.

וְלְחָלָּא, אָלְחָּאָ, אֹלְחָבְּא, m. (syrisch נוֹג'בוּ) Nordwind, Boreas (viell. verwandt mit gr. σπένος: Gewalt, Stärke, σπεναρός: kräftig, mächtig, von der Heftigkeit dieses Windes). Keth. עדים בעד אסתן ^a die Zeugen sind in der Gegend des Nordwindes, d. h. an unbekanntem Orte, da der Norden bei den Alten als unbekannt galt; ähnl. Phrase s. in אוּרָיָא. Kidd. 12b. Ber. 59ª wenn es die Nacht hindurch geregnet hat, 'בצפרא אתר אסתנא ומגלי ליה לשמיא וכ' und des Morgens der Nordwind den Himmel sichtbar macht, so zeigt sich das Himmelsgewölbe in seiner Klarheit. Erub. 65° צריכא הלכתא ליומא כיוניא דאסתנא die Halacha bedarf Klarheit wie der Tag, an dem der Nordwind weht. Davon ist der Ggs. יונא דשותא ein Tag, an dem der Südwind weht; vgl. Raschi zu Schabb. 115^b. Jeb. 72^a.

אַסְתַלְּבְּרָא s. אָסְתַלְּבְּרָא.

אָרָהְנִיך (vom gr. ἀσαενέω, das κ vertritt gleichzeit. die erste Pers., s. den nächstflg. Art אַרְהָיִר g. E.) ich bin schwach, kraftlos. 3. kam. 40° שבקן דאסתניד בקניתא Ar. (Agg. אסתגר) asse mich zufrieden (d. h. überhäufe mich nicht nit Fragen), denn ich bin bereits von der ersten schwierigen) Frage schwach geworden.

אַסְתּוּנְיָא Istunja, *N. pr*. eines Ortes unweit Pumbedita. Keth. 111^a. Mögl. Weise ist unser V = V. Taan. 9^a un. R. Chija מוויסתניא us Westanja; vgl. Rap. Er. millin p. 162^a.

מתונים אונים (gr. ἀσθενής) kraftos, matt, kränklich. Jom. 3, 5 אסריים (Ar. ed. pr. liest überall אסריים oder
ירסא, in den Agg. des bab. Tlmd. zumeist אסריים (אסריים) alt oder kränklich. Pes. 108° אסריים ובר. 2, 7. j. Ber. VIII, 12° ob. ירסאים ich in schwach. j. Jom. VIII, 44° un. j. Bez. I, 60° n. איסריים, im Ggs. zu בריא בריא j. Taan. I, 64° m. j. Schebu. III, 34° ob. j. Kidd. I, 61° u. ö. —
Jebrtr. Jem., der sich ekelt (im Ggs. zu
Jenes. r. s. 11, 11° Gott segnete den Sabbat mit chmackhaften Speisen מסריים אר. (Agg. מסריים) wegen derer, die sich ekeln.

Denom. אִרְהְּנִים (für אִרְהְהֵנִים, gr. ἀσδενέω) chwach werden, sich ekeln. Git. 56^a איתניכא sie ekelte sich davor und starb.

אַיְּסְהְנִיסְיְהּ f.(gr. ἀσδένεια, ἀσδένεια) Kränkichkeit, Schwäche; übrtr. das Sich ekeln. hr. r. sv. ברי בירך, 67° die Jerusalemer hatten lle Speisen eingewickelt שמכור איסחניסיד wegen es Sich ekelns, d. h. weil sie sich sonst, etwas u geniessen geekelt hätten.

מוֹנְבְּכֵּל m. Adj. (gr. ἀστυνόμος, mit Verw. er liquidae) Verwalter der Strafpolizei, omit man auch den römischen Aedilis bezeichete, ähnlich dem אַבְּרוֹבְיבּוֹם. — Pl. j. Maas. cheni V, 56^b ob. R. Hoschaja führte herbei אַכְּהוֹבְנַכְּירָן ובעפרק על פונעו drei Polizeiverwalter nd löste den "zweiten Zehnten" nach ihrem Auspruch (Preisfestsetzung) aus.

אַסְטַּפְּנִינִי s. אָסְתַּלְּנִינִי.

אַסְהַלְטוֹן s. אִסְהַלְטוֹן.

קקק (von קבר, s. d., viell. Inf.) blinzelnd, nit den Augen zwinkernd. Keth. 62b ליל Ar. (Agg. סרי Ar. (Agg. ליבו מוני als sie ihr Auge erhob und ihn blinzeln ah, so entschwand ihr Geist.

Esther, N. pr. der Gemahlin des lönigs Ahasverus, die Heldin des nach ihr beannten Buches. Exod. r. s. 15, 116^b wie man 1 der Nacht ohne Mondschein nicht gehen kann, 0 war es auch zur Zeit des Ahasveros, als die sraeliten vertilgt werden sollten; אמתר

להאירה וכ da kam Esther und leuchtete Israel, daher heisst es von ihr: "schön wie der Mond" (HL. 6, 10). Unser W. also von ההה, אההם genommen. Vgl. auch Meg. 13°. — Snh. 100° als sie (die Gelehrten, die beauftragt waren, die heiligen kanonischen Bücher zu umwickeln) zu der Estherrolle gelangt waren, sagten sie: Diese bedarf keiner Umwickelung; d. h. dieses Buch ist nicht kanonisch. Vgl. Meg. 7° nach einer Ansicht incht kanonisch. Vgl. Meg. 7° nach einer Ansicht הירים משמח את הירים משמח את הירים משמח את הירים משמח את הירים משמח און, 175 fg.

Νητης Ι f. (gr. ἀστήρ) Stern, bes. der Planet Venus, s. TW.

אַסְתְּיֹרְ, gr. στατής) der Stater, die bekannte römische Münze. Keth. 64° המה אסחירא פלגא דורוא wie viel beträgt der Stater? Einen halben Sus. Kidd. 11° B. mez. 102° איסחירא מאר מער מור הווא ein Stater beträgt 100 Maah (פרוטים) Perutoth, vgl. Raschi. Bech. 49° אסחירא סרורטיא der syrische Stater; nach Zuckermann: Ueber talmd. Münzen S. 27. 28: der achte Theil eines Golddenars. — Pl. Git. 14° איסחירי פשיטי gewöhnliche Stater; d. h. Provinzialselas. Das. 105° איסחירא Münzen überhaupt.

אָסְמָרוֹלוֹגִיאָה s. אָסְמָרוֹלוֹגִיאָה.

אַסְרוֹקְוֹיִת (wahrsch. syr. בּבֹּי, וֹסִבְּּנִּיּׁתְּטִׁיּׁ) istrikonisch, aus Istria, einer Stadt im Pontus (Rap. Er. millin hv. vermuthet darunter eine persische Stadt Istarak = Istakar). B. bath. 20b בילו מכוניית בילו מכורוקנית sodomitisches Salz, istrik. Salz. Bez. 39a. Men. 21a dass. Das letztere Salz ist gröber und härter als das erstere, vgl. Raschi z. St. Nach Ar. jedoch wäre das sodomitische Salz härter; vgl. auch בּלוֹקְוֹיִרִית.

אָכְטַרְטִינָא=אסתרטינא, s. d.

אָאָ, אָאָ m. (hbr. אָדָי, mit Wechsel von ש in א und יב in ש) Holz, Gehölz. Esr. 5, 8 u. ö. — j. Schabb. VII, 10° ob. vgl. אליקה. — Pl. j. Pes. IV, 30^d ob. אָדִין דשישין Schittim-Hölzer. j. Erub. I, 19° ob. נישל אָדִים er nimmt Hölzer. j. Succ. I, 52° un. dass.

אָטְיֶרְאָ f. pl. (eig. St. emph. von אָל f. pl. (eig. St. emph. von אָל die Hölzer, übrtr. Gitter, Luken, s. TW.

אַנרָעא m. (von עַרַע) Begegniss, s. TW.

אף I Conj. (=bh.) auch, so auch. Keth. 15ab u. ö. אף על פר (Abbrev. בּרֵא) cig. auch auf dem Munde, der Aussage, d. h. trotz dem Gesagten, dah. obgleich, obschon. Aehnliche Bezeichnung hat על גב (Abbrev. איל (Abbrev. איל) eig. auch auf dem Rücken, der Höhe; da aber בי

גב (verkürzt אַבָּב, s. d.) auch bedeutet: infolge, dah. bedeutet diese Phrase: selbst darauf hin, trotzdem dass. Erstere Form (mehr hbr.) kommt zumeist in der Mischna und in den ältern Borajthot, letztere (mehr aram.) in der Gemara vor. — Keth. 5, 1 אף על פר שאמרו obgleich die Gelehrten sagten. Chull. 51b אָד על את על פי שלא חלכה סר שלא עמרה obgleich das Thier nicht stand, obgleich es nicht ging. Tem. 3°. 5° flg. — Snh. 98° אף על פר כן dessen ungeachtet, selbst auch dann. j. Snh. VI, 23° un. dass. — Meg. 3° את על גב דאיהו לא הזא רכ' obgleich er selbst den ihn beängstigenden Ggst. nicht sieht, so sieht ihn doch sein Schutzgeist. Ber. 26ª u. ö.

אוֹר ch. (syr. בּוֹבּאָב) auch, so auch. j. Dem. I Anf., 21° אוף הכא auch hier. Das. II, 22d un. אוף ר' יודה auch R. Juda. j. Ter. VII Anf., 44° j. Bicc. II, 65° ob. j. Jeb. XIII, 14°. j. Git. VI, 48° u. ö.

אות וווא (=bh., contr. aus אות, vgl. אופא) 1) Nase. Jalk. II, 24d wird das hbr. אפסרנר (2 Sm. 22, 5) erklärt, nach einer Ansicht: הגיער die Leiden reichten bis zur Nase; nach einer andern: הגיעו הרעות עד אפיא die Unglücksfälle reichten bis zum Gesichte; vgl. auch אַפָּפּוֹן. — 2) übrtr. Zorn, eig. Schnauben der Nase. j. Taan. II, 65b un. (mit Bezug auf $Jon. \ 4, \ 2)$ ארך אפים כתיב כאן אלא כתיב כחיב es steht hier nicht ארך אף (sing.), sondern אפים (dual), was bedeutet: Gott ist langmuthig gegen Fromme und gegen Frevler. — 3) Af als N. pr. des Engels, der über den Zorn gesetzt ist. Exod. r. s. 41, 137° nach der Anbetung des goldenen Kalbes gab es fünf verderbenbringende Engel: אף וחמה וקצף והשמר והשחת Af, Chema, Kezef, Haschmed und Haschcheth. Das. s. 44, 139ª und Deut. r. s. 3, 254^b dass.

אפא ch. (= vrg. אַפַא 1) Nase, s. TW — Uebrtr. Gesicht, Gegenwart. Genes. r. s. 35 Anf. למחמי כבר אפאי mein Gesicht (eig. wohlwollendes Gesicht) zu sehen. M. kat. 20b באפה בלא אפה in ihrer Gegenwart, in ihrer Abwesenheit, vgl. אברלו. Genes. r. s. 87, 85b als die Frau des Potifar das Gesicht des Götzen in ihrem Gemache verhüllte, sagte Josef zu ihr: יאות הדין אפה כסי du hattest recht, das Gesicht desselben zu bedecken, um vor ihm keine Schandthat zu begehen, aber Gottes Auge sieht überall. — Uebrtr. Seite. Pes. 111b קא אתי לאפיה er kommt zu seiner linken Seite. Snh. קאר לאפאר er stellt sich mir entgegen. Chull. אפה ihre (der Lunge) Seite. — Pl. (syr. וֹבּוֹ, bh. אַפֿוֹם, gew. פָּלִים). Pesik. r. s. 21, 40° אַפּרן באפרן Gesicht gegen Gesicht. Cant. r. sv. אנה, 19° der Engel אית ליה חמש אַפּין hat fünf Gesichter. Thr. r. sv. על צוארינו, 69° er kam mit schwarzem, finste-

rem Gesichte, d. h. muthlos. Esth. r. Anf., 99d מדכגו מַּבְּיָא חציפתא אתנסיב הודא והדרא ויקרא ויקרא ויקרא seitdem die Frechen (eig. die frechen Gesichter) überhand nahmen, wurde Majestät, Pracht und Herrlichkeit den Menschen entzogen. Ber. 9b. Levit. r. s. 5, 150a u. ö. — 2) Arten, modi. Ned. 41a Rabbi lernte הלח עשרי מפר לפרא die Halachoth nach 13 verschiedenen Arten. j. B. mez. IV, 9c un. הלח אמרין לה לכל מורא אמרין אמרין לה לכל מורא אמרין אמ

אפדייני s. אבדייני.

מפריר (vgl. Ar. sv. אפירים) der Fussboden eines Viehstalls, der von den Excrementen der Thiere im Winter durch Befeuchtung und Stampfen sich bildet und welcher, bei eintretender Hitze steinhart wird. Stw. פרר א כל א א הואר באפיריא באפיריץ באפירי

אפר אבר backen, s. אפר.

אב' ווא אופר s. 30 crmp., s. אוֹי in 'אוּר' ווּאַ

אַרָּאָבּא f. (syr. וְצַבּאַרְאַבּאַ) 1) Nase, s. TW — 2) Stirn. Stw. אָא, קאָּא, eig. die Vorderseite des Gesichtes. Pes. 112° אינרא לשינתא die Hand auf die Stirn gelegt, ist der Uebergang zum Schlafe. Ber. 44°, s. יּדְרָאָא נשקרא דנורא מאפוריד. 12° בא אמש פק ציציתא דנורא מאפוריד. 12° es kam

ein Feuerstrahl aus seiner Stirn. Ab. sar. 25° מורי דמנין דמניה לה ירה אאפרתיה וקטלא ליה Ar. (Agg. crmp. אפרתא sie (die nichtisraelitische Amme) legt zuweilen ihre Hand auf des Kindes Stirn und tödtet es. Jeb. 120° u. ö., vgl. auch אָסַקּוּטֵלָאּ I.

וָבבּגַלְסְמוֹן, אַפּוֹבַלְסְמוֹן. (syr., פּבּגַלְסְמוֹן), gr. ὁποβάλσαμον) Saft des Balsambaumes, Balsam. Genes. r. s. 27, 26^d die Zeitgenossen der Sündfluth היו מביאין אפופלסמון ושף באבן ובאים בלילה ומריחים והותרים (l. ושפים) brachten Balsam, den sie an die Steine der Häuser (der Reichen) rieben; sodann kamen sie des Nachts, diesem Geruche folgend, herbei und machten Einbrüche. Vgl. j. Schebi. V, 55^d un. היר רושמין sie bestrichen באפרבלסמון ובאין וגונבין בלילה die Häuser mit Balsam u. s. w. In der Parall. Snh. 109^a jedoch etwas abweichend: Sie suchten sich des Tages die Reichen aus, רמפקידין אצלן אפרכבירך welchen sie Balsam zur Aufbewahrung gaben, um durch dessen Geruch die Häuser derselben zu ermitteln. j. Horaj. III, 47° un. באפר mit Balsam wurden (באפובלסמון (l. באפובלסמון נמשחר) die Könige (nach der Zeit des Josias) gesalbt. לצלוחית של אפופלסמון מוקפת Genes. r. s. 39 Anf. לצלוחית ein Gleichniss von einem Glase mit Balsam, das umwickelt ist und welches durch Schütteln dessen Duft verbreitet.

אפט' s. in אפוטיין.

אַבּוֹטְנִיוֹקְא f. pl. (gr. ἡ ἀφανία) Ueberfluss, Fülle von Lebensmitteln, s. TW.

אַפּיטָרוֹפּוֹס s. אַפּוטרופּוֹס.

עםוֹלִי od. אַבְּּכִי f. (gr. ἀποχή, apocha) Urkunde des Abstandes von einer Forderung, Quittung. Genes. r. s. 42, 41° die Eroberung Jerusalems gereichte Israel zur Freude, denn an jenem Tage מטלו ישראל אפכי על עונותיהם nahmen sie eine Urkunde über ihre Sündenvertilgung. Das. אפכי גדולה dass. Thr. r. sv. מול אפוכי בדולה שול אפוכי הופן הוא הפוני של אפוני שול אפוני שול אפוני בישראל אפוני הוא הוא נשלי ושראל אפוני בישראל ביש

Ps. 41, 1) zweiundzwanzig Mal steht השרי in den Psalmen, רמכולם לא נטל אפוכי אלא זה ומאי 'אפרכי נטל ביום רעה וג aber von Allen hat blos dieser ("der Arme" oder: "Kranke") die Urkunde des Sündenerlasses erhalten. Welche Urkunde erhielt er? "Am Tage des Unglücks rettet ihn Gott". - Pl. Jelamdenu zu Num. 15, 37 fg. und Num. r. s. 17, 233d (mit Bezug auf Dt. 32, לבעל הבית שהיה (das ist euer Leben") לבעל שואל בארנונות וכותב אַפְּכִיּוֹת אמר לו אביו הזהר 'באפכיות האלו שכל חייך נהונין בתוכן וכ Ar. ed. pr. (Agg. in Num. r. שוקל ארנוניות, in Tanch. Abschn. Schelach g. E. באנפריות ein Gleichniss von einem Hausherrn (Gläubiger), der die Steuern einforderte und darüber Quittungen schrieb. Da sagte sein Vater zu ihm: Sei vorsichtig mit diesen Quittungen, denn dein ganzes Leben ist davon abhängig.

שלפוֹלְי das Zurückhalten, bes. der Geissel, die als Pfänder eingesperrt, zurückgehalten wurden. Thr. r. sv. הביא, 65° אותר הוא ביי אפרכי ביי אפרכי ביי אפרכי אופרכיים die zurückgehaltenen Geissel, eig. Söhne der Einsperrung. In Esth. r. Anf., 100°d steht dafür ארכפית viell. crmp.

אַבּוֹל Bohne, s. אַפֿוּן.

שוֹלְמוֹמוֹם, s. d., gr. πολεμιστής) der Kämpfer, Krieger. Tosef. B. bath. cap. 10 גבאר אר אפולמוסטוס Steuereinnehmer (Zöllner) oder Krieger.

אָרְבּוּלְאָשׁ. (בּרּבְאָשׁ , mit vrges. או eig. Mund, gew. übrtr. Mündung, Oeffnung. Erub. 100° er stieg hinein durch die Oeffnung. Kidd. 81° הרה כליק באיפונא das Licht fiel durch die Oeffnung. Chull. 51° eine auf dem Dache stehende Ziege, רחוא הושלא welche geschälte Gerste durch die Oeffnung des Daches erblickte.

איפֿומגימא crmp. aus איפֿומגימא s. in 'אר' s.

מפוסמטא, אוֹבְיוֹבְאָא m. pl. (für אמוסמטא, gr. τὰ φάσματα) Erscheinungen, Bilder einer Sache, im Ggs. zur Sache selbst. Pesik. Beschallach, 86b auf welche Weise waren die Gewässer der Binsensee wie eine Mauer? Serach, die Tochter Aschers sagte: יבון הרוכא ולא הרוך אפומטא (Ms. Karmoli: אמפוטטא, אמפוטטא (Ms. Karmoli: אמפוטטא אמפוטטא) ich war dort anwesend (und bemerkte), dass es blos Wassererscheinungen waren, d. h. nicht wirkliches Wasser, sondern etwas dem Wasser Aehnliches.

שובר הוא eine Kraut- oder Laubart. Unser W., wahrsch. crmp., ist viell. das gr. φυλλάμπελου: Weinlaub. j. Ned. VII Anf., 40^b מרכר אפרכולריא dem ירק entsprechend.

אפרן שלול, אפול m. (bh. אוב, wovon אפרן, durch den Wechsel der liquidae entstanden ist) Bohne; vgl. Tosef. Terum. cap. 10 g. E. אפונים für אפונים Das. cap. 2 Anf. אפולין אופילין אופילין (l. אפולין) alle Bohnenarten werden als eine Gattung angeschen. — j. Jom. IV, 43° un. nach dem Tode Simon's, des Frommen, hörte bei den Schaubroten der Segen auf; והיה נופל לכל אחר ואחר ניהן עד כאפרך so dass auf jeden Priester davon nur die Grösse einer Bohne kam. Das. ein Priester nahm einst sein und seines Nächsten Theil יהוא היה נקרא בן חאפון (wahrsch. zu lesen (בן האפרך deshalb wurde er Bohnenmensch genannt. (Vgl. hierzu die Parall. bab. Jom. 39a, בן האפון .anst בן חניצן und כאפון anst כפול steht; Ar bemerkt richtig: die Bohne heisst im Arabischen אלחמץ). j. Ab. sar. III, 43a un. בינל לאם גויה היה וכאפון היה der Baal hatte die Gestalt der Spitze des männlichen Gliedes (der Eichel) und war wie eine Bohne geformt. j. Schabb. IX, 11^d ob. וכאפון l. וכאפון. j. Nas. VII, אַפֿרנֶרךָ הּגְבִילִּדִּרךְ לַ Kil. 3, 2 אַפֿרנֶרךָ הַ הַבְּבִילְ Ar. (Agg. הגנילנים) die grossen Bohnen. Schabb. 143° טינר של אפונרן das Haar des Bohnenstengels. Teb. jom 1, 5 אפרנים אפונים שחורים לבלים schwarze, weisse Bohnen. Pea 3, 3. j. Pea VII, 20^b VIII, 20^d un. אפרניך חייך rohe Bohnen. j. Kil. III, 28°. j. Ter. II, 41° j. Schabb. III, 5^d. j. Erub. III, 20^d.

אָבּוּוְדָּה, lat. funda) Gurt, in welchem sich auch Behältnisse zum Aufbewahren von Werthsachen befanden, Beutel, Geldkatze. j. Schabb. X Anf., 12° כמין צלוחית קטנה היה לו er hatte ein Behältniss wie ein kleines Gläschen in seinem Gurt zur Aufbewahrung des Salböls. j. Ber. IX, $14^{\rm c}$ ob. אפונדתו עליו אפונדתו wenn man den Gurt auswendig trägt. j. R. hasch. II, 57^d un. הרי מאתים זוז קשורים באפונדתי 200 Sus sind in meinen Gurt eingebunden. j. B. mez. III, 9b. Num. r. s. 4, 191d u. ö. — Uebrtr. Tanch. Abschn. Tasria, 153b aus einem Beutel (אפרנדיה), der voll und nach unten zu geöffnet ist, schüttet sich der ganze Inhalt aus, אבל das Weib האשה הזאת אפונרה שלה לניטה וכ' aber trägt den Beutel (die Gebärmutter) nach unten zu geöffnet, und Gott beschützt das Kind darinnen. — Mögl. Weise hängt unser W. mit hbr. אַבֹּיָם zus., und beides mit dem pers. יילע, sanskr. bendha, Band; vgl. auch das lat. funda.

Diam. Name eines reinen (viell. Thun-) Fisches. Chull. 66b

אנפריאה. s. אנפריאה.

DIMMINIA Apostumos, = Postumus, eignach des Vaters Tode Geborener, N. pr. eines römischen Feldherrn zur Zeit der Tempelzerstörung. Taan. 4, 6 am 17. Tage des Tammus שרף אפוטשטוס את התורה verbrannte Apostumos die Gesetzrolle.

אר' in איפופסין in אר' in.

אַבּיפּוֹרִין, אָפּוֹפּוֹרִין m. (gr. ὑποπόδιον) Fussbank, Schemel. j. Chag. II. 77° un. (mit Bezug auf Jes. 66, 1) Gott erschuf zuerst den Himmel und dann die Erde למלך שינשה כסא משעשאר עשה אפופודין שלי Ar. ed. pr. (der hier wie in allen folgenden Stellen אפופודין liest, diesen Art. vor den Art. אפיפיירות stellt, und unser W auch richtig aus dem Griech, herleitet; aber dessen ungeachtet ist unser Wort in den spät. Ar. Agg. in אפיפורין crmp.) das ist zu vergleichen einem Könige, der sich zuvor den Thron und dann den Fussschemel anfertigt. Genes. r. s. 1, 4° und Levit. r. s. 36 Anf. dass. — Uebrtr. Genes. r. s. 17, 17^d nachdem Gott dem Adam die Rippe genommen, עטה לו מנעל ואפיפודין מכוש עליו כדי שלא יצטער כשהוא יושב machte er ihm einen Verschluss und ein Gesäss darüber, damit er beim Sitzen keinen Schmerz empfände. In Khl. r. sv. כי ניכְרה, 80b steht dafür ואבופרין ואפופדין (l. כפוי עליו שלא יהא (ואפופדין ניתבזה damit er nicht hässlich aussehe wie ein האפופודין של בעל הבית Kel. 16, 1 (האפיפורין) der Schemel eines Ausziehtisches, worauf der Hausherr die Füsse stellt. Nach Hai Gaon (vgl. auch Ar. und R. Simson z. St.) wäre hierunter ein Ausziehpult zu verstehen, worauf man die Bücher legt.

איפופסין איפופסין איפופסין איפופסין s. in 'אי. אי' איפופסין איפופסין איפוקליס. איפיקוֹרין s. in 'אַפּיקוֹרִין.

אַבּוּרְטִין m. pl. (בּירְטִין, s. d., gr. δ πειρατής, pirata) Seeräuber. Levit. r. s. 25 Anf. ניתיירא אני בדרך מהלכטים ובים מפני אפרטין ich fürchte mich auf dem Landwege vor den Räubern und auf der See vor den Piraten. Jalk. I, 174^d אפרטין dass.

מור (gr. ἀπώρα) eig. Frühherbst, dah. auch (weil in dieser Jahreszeit die Früchte reif sind) Sommerfrüchte, bes. Baumfrüchte. Pl. Genes. r. s. 72 Anf. בשנת בכור כל נויני Ar. (Ag. אִיפּוֹרְיָא zur Zeit, wenn alle Sommerfrüchte reif sind.

אמרתים אורים אור

nast du Behältnisse, um sie (die Waaren) hinein zu legen?

קבוריקן f. (syr. בּבְּאַבּוֹן, gr. ἀποδήκη oder ὑποδήκη) 1) Hypothek, Unterpfand, Verpfändung. B. kam. 11^b u. ö. עטה עברו אפותיקי er stellte seinen Sklaven oder Unterpfand. Das. 96° ביהוליה chsen als Unterpfand. אפותיקי דאמר ליה לא יהיה לך פרעון אלא ניזר der Schuldner stellte (dem Gläubiger) das Grundstück als Hypothek, indem er zu ihm sagte: Du sollst blos davon Zahlung erhalten. (In der Etymol. dieses Ws., es sei zus. geszt. aus אפר ההר קאר: hierauf soll die Schuld haften, ist blos das öfter vorkommende Bestreben zu erkennen, auch fremdländische Wörter als semitisch zu erklären, vgl. דַירָהַרְקָר u. v. a.). j. Pes. II, 29^a u. ö. — 2) Urkunde der Verpfändung. Tosef. Schebi. cap. 8 g. E. שטר שיש בו ein Wechsel (Contrakt), worin eine hypothekar. Verpflichtung steht. Exod. r. s. 31, על כרניך 129^d כתוב לי אפותיקי על שדך או על כרניך schreibe mir eine Hypothek auf dein Feld oder deinen Weinberg. — Pl. B. mez. 19a דייתיקאות Testamente, Hypotheken- und Schenkungsurkunden.

לְּבָּי, s. א) hüpfen. Genes. r. s. 68, 68 wird nach einer Erkl. בו (Gen. 28, 12) auf Jacob bezogen: Die Engel בו קפוים בר אפזים בר hüpften um ihn, sprangen um ihn, neckten ihn, um näml. ihre Freude zu bekunden.

אבזרייר s. אבוייני.

אַבּוֹלְי m. (von מְּבַּהַז 1) Aufbauschung, Umfang, näml. von Gegenständen, die zwar umfangreich, aber werthlos sind. Pes. 50b der Handel mit Stangen und Fässern bringt keinen Segen, כיון דנפרש, denn, da ihr Umfang gross ist, so übt das böse Auge (das Berufen) Einfluss darauf. — 2) übrtr. Leichtsinn. Snh. 57a מורחייהו דקא בעלי Ar. sv. מורחייהו דקא בעלי אורחייהו בופלד en damit an.

אַבְּאָ, אַנְאָלָ Numerale (gr. צּתִדמ) sieben. Genes. r. s. 14 Anf. Das. s. 20 und Parall. אַנטא אינא, vgl. אינא

בּיבּיבּיבּ m. (בּיבּיבּיבּיבּ, s. d.) Gestell oder Aufbau auf dem Herd, zum Daraufsetzen des Kochgeschirrs. Tosef. Kel. B. mez. cap. 1 מיש בו ברבות ein Gestell, an welchem Metall ist.

אַבּאָ f. 1) (בּיִבְּעָרָא, אַרּפִער, אַרּפּער Consulat. Jalk. İ, 261° der König אפטר לר אפטר לר אפטר verschrieb ihm das Consulat. (Sifre Waetch. Anf. hat dafür אפרכר, Eparchie). — 2) (wahrsch.=עפָּעָם Gestell auf dem Herd. Tosef. Nid. cap. 7 Anf. שפחיר של אפון שפחיר של אפון אפריר של אפון אפריר של אפון אפריר של אפון.

אר' in אַרְפָטָרָא s. איַבְטָרָא in 'א.

לְּלֵבְיּלְיִהְ f. pl. (viell. gr. תוֹניסְמ, ה clidirt) Schuppen, Schalen. Jalk. zu Ps. 91, fol. 118^d der Dämon "Keteb" ישורי אפוטירן אפוטירן ist voller Schuppen. (Midr. Tillim zur St. und Num. r. s. 12, 214^b haben dafür: קליפין, Tanch. Abschn. Naso, 200^a hat (אפסירן).

איפוֹמִיקוֹס s. in 'אר.

שמוניות f. pl. (gr. τὰ ὑπεύανονα) Unterwürfigkeit, Bestrafung, eig. der Beurtheilung Anderer unterworfen. Khl. r. sv. כל הדברים סל הוברים Schüler des R. Jonathan floh zu den Häretikern, אזל ואשכחיה עבר בן אפטוניות dieser lief ihm nach und fand ihn, hierauf übte er Strafen an ihnen aus.

אפוטונקריק m. wahrsch. crmp., (etwa gr. פֿתנאמֹצאנסי) von schlechter Beschaffenheit. Pesik. r. s. 26, 51° מארה בבית האסורים שאני בתוכו מאני בתוכו איפוטונקריק הינטין שאני בתוכו schön ist es in dem Gefängniss, in welchem du sitzest; von schlechter Beschaffenheit hing. und schimpflich (gr. ἀνείδειον) ist das, worin ich mich befinde.

אפוֹטִיקִין s. in אפוֹטִיקִין s. in אפרי

רַבְּטָבְאָ, אַסְוֹטְבָּאָ f. (=הּיִבְיםְהַ, s. d. Stw. בשם: beschliessen) 1) Abschiedsrede, namentl. beim Verlassen eines Aufenthaltsortes, als Danksagung oder Segen für gute Bewirthung. Mögl. Weise von פטר: öffnen, weil die Eingangsworte in der Regel einer Bibelstelle entlehnt sind; vgl. Ber. 63b; שכבוד אככניא; welche Bedeutung auch für Nr. 2 gelten dürfte, da die Haftara als Einleitung zu dem daran geknüpften Gelehrtenvortrage diente. — Genes. r. s. 60, 58° עבד לה אפטרה ומה אם אליעזר על רכי משרת את הצדיק וכ R. Jochanan wandte die Bibelstelle (Gen. 24, 31: "Komme Gesegneter Gottes") als Abschiedsrede an: Elieser, welcher den frommen Abraham treu bediente, wurde aus dem "Verwünschten" (Kanaan) ein "Gottgesegneter"; um wie viel mehr die Israeliten, die an ihren Grossen und Kleinen Liebesbeweise Num. r. s. 4, 191° לה רבי יוסי עבד לה אפשרה מה אם הארון שלא אכל ושתה וכ' מי שקבל חכמים ותלמידים במאכל ובמשתה וכ' R. Jose wandte die Bibelstelle (1 Chr. 13, 14: "Gott segnete das Haus des Obed Edom") als Abschiedsrede an: Die Bundeslade, die nicht ass und trank, und die nur wegen der, in ihr sich befindenden Bundestafeln geehrt wurde, brachte dem Hause des Obed Edom den Segen; um wie vielmehr wird derjenige gesegnet werden, der die Gelehrten sammt ihren Schülern mit Speise, Trank und anständigen Lagerstätten bewirthet hat! -j. Sot. I, 17ª un. עבד לה אפטרה מה אם נודת הפורענות מעוטה אבר אחד לוקה וכ' R. Abba wandte die Bibelstelle (Num. 5, 27 die Bestrafung der Sota "an Leib und Hüfte") als

Abschiedsrede an: Wenn beim Masse der Strafe, die von Gott nur spärlich ausgeht, die sämmtlichen Glieder bei der Bestrafung eines Gliedes leiden (vgl. Mischna das.), um wie viel mehr findet ein ähnliches Verhältniss bei dem Masse des Segens statt, dass näml. alle Glieder gesegnet werden, wenn eines den Segen erhält. (Die hier zuletzt citirte St.. die den Lexicographen entgangen ist und wo des Abschiedssegens keine Erwähnung geschieht, dürfte viell. schliessen lassen, dass bei מפטרתא [unterschieden von אפטרתא], die mit '= = eingeleitet wird, gleichzeitig auf das gr. ἐπιθεωρία = ἐπιθεώρησις: Betrachtung, Beschauung angespielt werde, woran auch Musaf. hv. zu denken scheint). - 2) Aftara, Haftara, eig. Beschliessung, Verabschiedung, u. zw. derjenige Abschnitt aus den Propheten, der an Sabbaten, Feier- und Fasttagen, nach Verlesung des betr. Pentateuch-Abschnitts in der Synagoge vorgetragen wird; s. auch ob. — Pes. 117b ארשבאדל die (Benediction) der Haftara. Taan. 12b die Gemeinde-Versammlung am Fasttage (כינרפיא) begehen wir auf folgende Weise: מצפרא עד פלמא דייניא נישיינילן בניילי דניתא ניכאן יאילך ריבשא דיוניא קרילן בספרא ואפטרתא ניכאן ואילך בעילן vom Morgen bis Mittag untersuchen wir die Stadtangelegenheiten, von da ab lesen wir den vierten Theil des Tages in dem Pentateuch und die Haftara und hierauf beten wir; vgl. Meg. 30b. — Pl. Git. 60a מפר דאַפּטָרָתָא das Buch der Haftaroth, worin diese gesammelt sind; vgl. auch Rap. Er. millin hv.

ΝϽϽϽΣΊΕΝ, ΝΤΟΤΙΏΞΝ m. (gr. πατριάρχης) 1) Patriarch; bes. Oberhaupt der Samaritaner. Genes. r. s. 94, 92° זול לגבי אפוטרכא דידהון Ar. (Ag. אפטריקא) er ging zu ihrem Patriarchen. — 2) N pr. B. mez. $5^{\rm a}$ מבוה דר' אפטוריקא der Vater des R. Aptorika. Dafür auch פברוקר,

שַּׁבְּטְרוֹפּוֹלִין m. pl. (zus. ges. aus gr. ὁ πατήρ und πόλις) Statthalter, Präfecten. Jalk. I, 4ª ein König hatte ב' אפטרופרליך zwei Präfecten. Genes. r. z. St. hat אפישרופין s. d.

אפי' in אַפּינירוֹפּוֹס s. אפי' in אפּר'.

້າວຸຮັກ 'ວຸໂຮັກ ເກົາວຸໂຮັ f. (gr. φύη, φύσις) Beschaffenheit, Naturanlage, Wesen. j.Schek. אין אתה יכול לעמוד על אופי של אוניה יכול לעמוד על אופי של 'בואת ום du kannst die Beschaffenheit dieses Volkes (der Juden) unmöglich begreifen. Als ihnen Geld zum goldenen Kalbe abgefordert wurde, so gaben sie es hin; als wiederum zum Tempelbau, so gaben sie es ebenfalls. Levit. r. s. 30, 174° wir können nicht begreifen 'אופי של דויד וכ Ar. ed. pr. (Ag. crmp. אפר) die Beschaffenheit Davids, bald nennt er sich "arm", bald "König". Jelamd. Waethchanan (citirt vom Ar.) "wer ist wie diese Nation", שהיא יודעת אופי של אלהיה welche das Wesen (Verlangen) ihres Gottes kennt? | Maas. scheni 55° mit. פתר לה בשיטה אפירטות

נטמה זו האופי דברייתא Genes. r. s. 14 g. E. נטמה die Seele führt den Namen משבה, das bedeutet: die Beschaffenheit; denn die Menschen pflegen zu sagen: Die Naturanlage ist gut. — Pl. j. Snh. X, 28° un. Manasse sagte: Ich werde zu Gott rufen, erhört er mich, so ist es gut, ואם לאו כל מַפַנא שוין wenn nicht, so sind alle Wesen (die verschiedenen Gottheiten) gleich. Ruth r. sv. היאביר להד, 40°. Thr. r. Einleit., 45° אביא Ar. (Ag. אפידן). Pesik. Schuba, 162b dass. Buber das. Anm. 109 hält unser W. für lat. (ops) opes, was jedoch nicht einleuchtet.

יבוא (=bh.) backen. Pes. 116° הוא er (der Arme) heizt den Ofen und seine Frau bäckt. j. Ab. sar. V, 45° un. er backte drei Oefen voll. Part. pass. Genes. r. s. 67, 66° (mit Anspiel, auf מברא. Gen. 27, 37) Isaac sagte zu Esau: ברב לן פיחך אַפּריָה fürwahr, dir wird dein Brot gebacken, d. h. du wirst ohnedies Nahrung in Fülle haben. Nach einer andern Ansicht das. פורניתא dass. אפריה לך בכל ניקום

Nif. gebacken werden. Cant. r. sv. ופת 23^d ניר איפה (?) ניר נאפה בתנור זה (ebenf. mit Anspiel. auf Gen. l. c. אפרא) wer wird in diesem Ofen gebacken (d. h. verbrannt) werden? näml. auf die brennende Hölle hindeutend, die mit Esau eingetreten sein soll. Men. 94ª die zwei Brote am Wochenfeste אחת אחת wurden einzeln gebacken.

'១៩, '១៩ ch. (syr. 🖆 🚐) backen. Men. 94° כיון דאפי לה da er es (das Brot) bäckt. ביתא דהוו ביה שיתין אָפְיָיתָא ביניניא Ber. 58b ושיתין אפייתא בליליא ואפיין לכל מאן דצריך וכ' ein Haus, in welchem 60 Bäckerinnen des Tages und 60 Bäckerinnen in der Nacht anwesend waren, und für jeden Bedürftigen backten u. s. w. soll nun zerstört sein! Schabb. 63b למֵיכָּא um zu backen. j. Bez. IV, 62° un. אתה מופה גר תכורא (l. גייפה) sie kam, um in dem Ofen zu backen.

אָבָּיִיה f. N. a. das Backen. j. Schabb. VII, 10b un. אפייה תולדה לבישול das Backen ist eine Unterart vom Kochen, d. h. dazu gehörend, vgl. ⊐¾ II. j. Ab. sar. V, 45° un. j. Orl. II, 62°. Men. 94a fg. — Pl. j. Pes. III, 30b ob. טתר אַפּױוֹת zweimaliges Backen.

Τ' Ε΄ f. (gr. πόα, πόη od. ποίη) Gras, Kraut. j. Ned. VII Anf., 40b הנודר מן אפייה בקישואין וכ' wenn Jem. gelobt, πόη nicht zu geniessen, so darf er auch Gurken u. dgl. (weil sie zu derselben Gattung gehören) nicht geniessen.

אָלְאָא Schaum, s. in 'אוּבָּ'א.

אפר' in אַפּוֹבֶּלְסָמוֹן. א מּרבׁלְסמון in 'אפר'.

אביוֹטוֹת m. pl. (gr. παῖδες) die Kinder. j.

אַפִּיבְרופוּס m. (gr. ἐπίτροπος) Vormund, Statthalter, Procurator. B. mez. מעמידין אפיטרופוס וכ' 39º an stellt (über die Güter eines in die Gefangenschaft Gerathenen) einen Procurator zur einstweiligen Verwaltung, aber nicht für beständig an. j. Terum. I, 40b un. ein Vor-אפיטרופוס לשינה mund, der für beständig, ein Vormund, der einstweilen angestellt ist. Exod. r. s. 46 Ende, eine die שהיתה מתגדלת אצל אפיטרופוס וכ' Waise, von einem trefflichen Vormund auferzogen wurde. Schabb. 121° Josef ben Simai אפיטרופוס של מלך war der Verwalter der königlichen Güter. ישראל שנעשה לו לגוי Tosef. B. mez. cap. 5 ein Israelite, der als Procurator oder als Notar für einen Nichtjuden angestellt wurde. — Uebrtr. j. Keth. I, 25^d ob. אפילו חסיד שבחסידים אין ממנין אותו אפיטרופוס של ערורת selbst den Allerfrömmsten stellt man nicht als Vormund gegen Unkeuschheit (um sie zu verhüten) an. Vgl. Keth. 3^b. — Pl. Pes. 7, 1 מַבּרְטִרוֹפַכִּרִם (das כ wird oft beibehalten) die Verwalter des Vermögens der Waisen. Esth. r. sv. בימים ההם, 101° "Ich werde das Land an Böse verkaufen" (Ez. 30, 12) das bedeutet: ביד an böse Verwalter. — j. B. kam. IV, 4b un. אַבּיטֵרוֹפִיץ. j. Ter. I, 40b u. ö. Genes. r. s. 6, 7b ein Gleichniss von einem Könige, שהיר לו שני אפיטרופין der zwei Procuratoren hatte, vgl. ברלר.

עפיטרופּל eh. (syr. בּבּיטרופּל בּבּל בּבּל בּבּיטרופּל eh. (syr. בּבּיטרופּל בּבּל בּבּל בּבּל בּבּל בּבּל בּבּל אַ נירופּא אַפּיטרופּא für Bebärtete (Herangewachsene) stellt man keinen Vormund an. j. B. mez. III Anf., פּבּיטרופּא בּבּל משרת בה אפיטרופּא als Verwalter dabei zu verfahren. Thr. r. sv. שרים, 69^d הרה הורה שליל לקרהא der Procurator ging in die Stadt. — Pl. Pesik. Asser, 95^b אילין אַבּּיטרופַרָּא לקרירא אַרילן בַּבְּיטרופַרָּא יַלְּבְּרִירָא יַלְּבְּרִירָא יַלְּבְּרִירָרְא יַבְּיִירְרָלְּבְּרִירָר לִּבְּרִירָא יַבְּבְּיִרְלְּבְּרִירָר לִבְּרִירִא jene Procuratoren, welche aufs Land gehen.

עפינורופיא (אפיטרופיא) f. (syr. בְּבֶּבֶּוֹ אַבְּיִנְרוֹפְּיִא Vormünderin, Verwalterin. Keth. 86b in der Mischna אפיטרופיא er setzte sie (seine Frau) als Vormünderin ein. Das. 87a. 88b fg. אפיטרופיא אפיטרופיא בחיי בעלה האפיטרופיא בחיי בעלה (אפיטרופיא בחיי בעלה) sie handelte als Verwalterin schon bei Lebzeiten ihres Mannes. Das. öfter. B. bath. 144a אפיטרופיא פר setzte sie als Vormünderin ein.

תולה (syr. בסביל אוני), gr. נתתומרדססט) Thierarzt, eig. Rossarzt. Num. r. s. 9, 199a (mit Bezug auf den Bibelabschn., wo über Aussätzige, Schleimflüssige und unmittelbar darauf über die Ehebrecherin gehandelt wird, Num. 5, 1 fg. und das. v. 11 fg.) חולה והוליכה אצל האפייטרוס וכיוה אותה וילדה וילדה מילה של ההוליכה אצל האפייטרוס וכיוה אונה וילדה אמו וכ' בורשם למה שלכויה אמו וכ' בורשם למה של Sie erkrankt war, zum Thierarzt führte, welcher ihr die Wunde ausbrannte. Sie gebar hierauf ein Junges, das ein Mal hatte. Woher nun dieses Mal? Weil man die Mutter gebrannt hatte. Ebenso erzeugt der Aussätzige eine Ehebrecherin.

מפילו (contr. aus אפלילו) auch wenn, wenn auch, obschon, selbst, etiamsi. R. hasch. 25° אחם אפילו מוגים אחם אפילו מוגים אחם אפילו מוגים אחם אפילו מומיין, ihr" (habt den Calender festzusetzen) sei es auch, dass ihr aus Irrthum oder selbst muthwillig ändert, oder auch durch falsche Zeugen irre geleitet seid. j. Pes. IX, 36° ob. צפילו להחריבו selbst nach der Ansicht dessen u. s. w. Ber. 9° u. ö. (Cant. r. g. E. אפילו להחריבו אפילו להחריבו. seich auch der Ansicht dessen u. s. w. Ber. 9° u. ö. (Cant. r. g. E. אפילו להחריבו. s. den nächstfig. Art.); vgl. auch אוריבו ובמוצר אוריבו במוצר אוריבו במוצ

אוֹבִּיוֹן s. in 'אגי.

D'ES m. (gr. Άπις) Apis, der in Aegypten als Gott verehrte Stier. Ab. sar. 43 a zu den Geräthen, die mit Götzenbildern bemalt und daher zur Benutzung verboten sind, fügt R. Juda חסכh hinzu: דמות נוניקה וכר אפים מניקה על שם חוה שמניקה כל העולם כולו כר אפים על שם יוסת שסר ומפים את כל העולם כולו והוא דנקים לביקה וקא כייל והיא דנקטא בן וקא מניקה das Bild der "Säugenden" und das des "Sar Apis". Die Säugende stellt die Eya dar, als die Säugamme der ganzen Welt, und כר אפיס den Josef, der die ganze Welt beherrschte und besänftigte. Aber nur in dem Falle (sind solche bemalte Geräthe verboten), wenn letzterer den Modius hält und misst, und erstere ein Kind hält und säugt. — Sachs Beitr. II p. 99. 100 macht bereits die richtige Bemerkung, dass die "Säugende" die Isis und der כר אפרס, worunter Josef zu verstehen, den Sarapis (Σάραπις) bedeute. Nach einer andern Sage (bei Cedren I p. 569 Bonn.): "soll es einen sehr reichen Mann Namens Apis in Egypten gegeben haben, der zur Zeit einer Hungersnoth den Alexandrinern (!) Lebensmittel aus seinen Vorräthen dargereicht" hätte, wo also die Identificirung mit Josef sehr nahe liegt; vgl. Brühl: Jahrb. für jüd. Gesch. und Lit. S. 144, welcher mit Chajes, in dem אברס (anst. שׁבּרֹל, vgl. den egypt. Apis erblickt. Dass aber die Isis als Eva gedeutet und für סר אפיס (Sarapis oder: der Fürst Apis) eine aram. Etymologie beigebracht wird, ist in der rabbinischen Literatur nicht auffallend; vgl. דְרַיִּתִּרְקִר u. m. a. (אפיס Tosef. Par. cap. 4 crmp. aus הפאים s. d.).

קביסטוֹלְי f. (viell. gr. פֿתנסדטאֹן, epistola) Epistel, Urkunde. Genes. r. s. 74, 73d הרציאר לר אפיסטולים. Ar. ed. pr. sv. סטט citirt dieselbe Stelle aus Jelamdenu: הרציאר לר אפיסטוליך; an beiden Stellen jedoch ist richtiger die LA. אִסטוֹלִי, s. d.

אָפִיסְטִילְיוֹת f. pl. (gr. דֹס פֿתוסדטֹאנסי) die

über den Säulen ruhenden Balken. j. Kil. IV, 29^b un. עליהן ד' אפיסטיליות, vgl. דליהן, vgl. פּיִּסטוּלִיוֹת.

אַפְּסַתְּקִיתָא s. אַפְיסחקיחי.

אָפּוֹפוֹדִין s. אָפּוֹפוֹדִין.

mit Staub bestreut. Kel. 24, 7 האפיפורין mit Staub bestreut. Kel. 24, 7 האפיפורין שניבון die mit Staub oder Sand bestreute Rechentafel (im Ggs. עו קבול שינוה בה בית קבול שינוה die mit Wachs überzogene Schreibtafel; vgl. אָבְק; s. auch Ar. sv. פֿלקס (im Widerspruch mit seiner Erkl. sv. אפופורין). Sachs Beitr. I, 65 erblickt in unserm W.: "papyri, papyraceae tabulae", was jedoch nicht zutreffend ist.

אַבִּיבִיוּרָא m. Epitheton eines Würdenträgers; viell. das gr. έπίφορος: derjenige, der einem höhern Würdenträger die Waffen nachträgt. Ab. sar. 11° ניפרא נקים נורא קמי אפיפיורא אפיפיורא קמי דוכסא דוכסא להגמונא הגמונא לקונוא קונוא מי נקים נורא מקמי אינשי Ar. sv. פיפיררא und Raschi (Agg. פיפיררא (ניפיורא der Wachthabende (ξμφουρος) trägt das Opferfeuer vor dem Würdenträger (ἐπίφορος), der Würdenträger vor dem Dux (δούξ), der Dux vor dem ήγεμών, der ήγεμών vor dem κόμης; trägt aber etwa der κόμης das Feuer vor irgend Jemandem? Sachs Beitr. II, 112 weiss sich die ersten zwei Worte nicht zu erklären; übersetzt auch unrichtig: Der פיפיורא trägt das Feuer vor dem ניפיורא wer aber trägt es vor diesem? (Im Mittelalter brauchte man bekanntlich אפיפיור zur Bezeichnung des Papstes: παπᾶς *ξερεύς).*

קּיִפְיָרוֹת f. pl. (=בִּיפִירוֹת, s. d., gr. ἡ πάπυρος) Papierstauden, Geflechte aus Bast, Lattenwerk. j. Sot. IX g. E., 24° die bemalten und goldverbrämten Umhängekleider hat man infolge der Tempelzerstörung (vgl. הַּפָּה) verboten, אבל עושה הוא אפיפיירות ותולה בהן כל מיך שירצה aber man darf Lattenwerk machen und daran jeden beliebigen Putz anhängen. Kil. 6, את הגפן על מקצת אפיפירות wenn Jem. die Weinreben auf einen Theil der Lattenwerke zieht. Das. 7, 3 מוהר אפיפירות das Uebrige der Lattenwerke, d. h. woran der Wein nicht gezogen ist. Tosef. Kel. B. bath. cap. 6 dass. — Die Ableit. Aruchs (vom hbr. פרה, פרה, wie die Musafs. (vom gr. ἄφορος: nicht fruchttragende Reiser) leuchten nicht ein.

סרוס j. Ter. VIII, 46b, s. פּיפָּטָרוֹס j. פֿיפָּטָרוֹס.

אַפִּיק s. in אפק . — אָפִיקוֹלוֹס, s. אָפִיקוֹרִיץ.

אביקוֹכְין m. (etwa gr. פֿתוֹגספָסי, von פֿתוּגס-געני hinzubringen) eig. Nachträgliches, daher Nachtisch. Pes. 10, 8 אין מפטירין אחר הפכח אפיקוטן man darf nach dem Verzehren des Pesachopfers keinen Nachtisch halten. Tosef. z. St. erklärt unser W.: süsse Früchte, wie Nüsse, atteln und dergl. In j. Gem. z. St., 37^d un. ird unser W. (מפיקובירן geschrieben, viell. Plur.) klärt: בירני ביתיקה Süssigkeiten, oder: ערדיליא Tischgeing; vgl. auch bab. Gem. 119^b.

אפר אַבּיקְלִין ,אַבִּיקְלִין s. in אפר. יסורוֹס אַבּיקוֹרוֹס m. Adj. eig. Epicureus yr. كَانُوكُونُ Anhänger der freien Denkungseise des gr. Philosophen Epicurus; später jedoch erweitertem Sinne (vgl. auch im N. T. Acta 17, 3): Epikuräer, Jem., der ein freies, zügelses Leben führt. Dazu fand man sich umsomehr erechtigt, als das Verb. בקר=פקר: "frei, unbunden, nicht unterworfen sein" bezeichnet. nh. 10, (11.) 1 Folgende haben keinen Antheil n zukünftigen Leben: האומר אין תחיית המתים der מן התורה ואין תורה מן השניים ואפיקירו 1 sagt: Die Auferstehung der Todten ist in der esetzeslehre richt begründet, oder: das Gesetz t nicht ein geoffenbartes und der Epikuräer. Snh. XI, 27^d un. wird unser W. erklärt: ההן יהבר אהן כבר wie Jem., der von der Gesetzeshre verächtlich spricht: jenes Buch! oder: איליך קרח אפיקרסי היה jene Rabbinen! Das. רב: orach war ein Gesetzverächter. Vgl. bab. Gem. St. j. Pea I, 16b ob. dass.; vgl. auch הכר, ודע מה שתשיב לאפיקורוס Aboth 2, 14 בַּבְּ isse, was du dem Epikuräer erwidern sollst; קני מילי אפיקורוס נכרי אבל אפיקורוס ^{38b} הני מילי ישראל כל שכן שפקד ש das gilt blos von einem chtisraelitischen Freidenker, aber ein israelitiher wird durch Widerlegungen noch mehr entten. Genes. r. s. 19, 19a die Schlange אפיקורום war epikuräisch. — Pl. R. hasch. 17ª die Freidenker, Gesetzverächter. Jalk. ימחו שמן של אפיקורסים וכ' möge der ame der Epikuräer vertilgt werden, die da gen: Es giebt keine Auferstehung der Todten. 1ag. 5^b ob. als R. Josua ben Chananja sterben llte, sagten die Gelehrten zu ihm: מאר תיהור שלך כיאפיקורם wie wird es uns bei den Epiıräern (Gegnern der traditionellen Lehre) er-

אַבִּיקוֹרְוֹס = פּקר ch. (wahrsch. von אַבּיקוֹרוֹס = צּפִיקוֹרוֹס בּפּקר reidenker. Pl. Ned. 23° u. ö. אַבּיקוֹרֵי.

אביקורסות f. freie Denkungsweise, Verchtung der Gesetze und der Gesetzlehrer. Kidd. לורקה בו אפיקורסות die freie Denkungseise (gegen die traditionelle Lehre) kam ihm ei, näml. dem Elasar ben Poïra, Rath des Königs yrkan.

אַפַּקְרוּהָא אָפִּיְקרוּהָא ch. dass. kat. 16a אַפּיִקרוּהא לאפיקרוהא duf Gesetzveraching (erfolgt der Bann) alsbald, ohne Verwaring. Das. öfter. Snh. 100a מחזי כי אפקרוהא sieht aus wie Freisinn gegen das Gesetz, näml. ne Aeusserung gegen die Kanonicität des Buches

מַבּיקוֹרִין, m. Beimischung, Zus. mischung. Das W. dürfte vom gr. ἐπικεράω, έπικεράννυμι: beimischen, hinzumischen gebildet sein. Chull. 104b Agra lehrte, trug eine Borajtha (Tosefta, s. w. u.) vor: שוף רגבינה נאכליך באפיקורין Ar. (Var. אפיקולוס, ebenso Alfasi z. St.; Agg. אפיקורן) Fleisch vom Geflügel und Käse dürfen in unmittelbarer Folge (eig. in Beimischung) genossen werden. Agra selbst fügt die Erklärung bei: בלא נשילת ידים ובלא קנות הפה "ohne dass inzwischen Händewaschung und Mundausspülung stattfinden müssen"; während dies zwischen dem Genuss von Rindsleisch und Käse nöthig ist. אפיקולוס ist mit Verw. der liquidae gebildet. Die Ableit. vom gr. φακελός, φακελλίν (Sachs, Beitr. II, 56) ist schon wegen des נאכלין nicht zutreffend. — Vgl. jedoch Tosef. ראב"צ אובור העות עולה עם הגבינה על Chull. c. 8 השילחן אפיקולום אומר אינו נאכל אחרים אומרים כשביר את נאכל. Dieser Satz hat zu der irrthümlichen Ansicht veranlasst: Epikolos sei der Name eines Autors, über dessen Lehrsatz die Schüler verschiedener Ansicht waren (vgl. Heilpern Seder hador. sv. u. v. A.), was jedoch kaum möglich ist, da dieses Namens sonst nirgends Erwähnung geschieht. — Man corrigire jedoch אבל anstatt ארמר im zweiten Satz, alsdann wäre der Sinn folgender: R. Elasar ben Zadok sagt: Fleisch vom Geflügel und Käse dürfen in Vermischung (באפיקולום), d. h. gleichzeitig auf den Tisch gebracht, aber nicht zus. gegessen werden. Andere berichten in seinem (des R. Elasar ben Zadok) Namen: dass sie auch zus. gegessen werden dürfen. — Agra hing. (in Gem. l. c.) durch die von ihm gegebene Erkl. des Ws. באפיקורין), näml. בלא 'כשילת ידים וכ (s. ob.) sucht die beiden, im Namen des R. Elasar tradirten Ansichten folgendermassen auszugleichen: Sie dürfen zwar unmittelbar auf einander (ohne Händewaschen u. s. w), aber doch uicht zusammen gegessen werden.

אַפַקריסין s. אַפַקריסין.

אָפִין, אָפַן ch. (אַפַּדְּ 1) umwenden, umwandeln, umdrehen. j. Kil. IX, 32° ob. אתאמר es wurde ihm gesagt: Wende (dich, dein Gesicht) um! Wende um! Men. 25b רמי מצית אפכת ליה kannst du es denn umwenden? Chull. 101^b u. ö. Dah. auch fliehen, s. TW. — 2) umkehren, verwandeln. Taan. 25° ניחא לך דאפכיה לעלניא מרישא wäre es dir wohl lieb, dass ich die Welt von Neuem umwandle? Jeb. 63° אפיך לה er kehrte es ihr um, d. h. er berichtete ihr den Auftrag umgekehrt als er ursprünglich lautete. Das. אלא הרא דקמ ich habe es ihr anders berichtet. Git. 67b כל דאמינא מיפך אפכי was ich sage, drehen sie um. Schabb. 31a אפיך ליה er hat ihm (das Alphabet) umgekehrt vorgesagt. Keth. איפוך 66° kehre es um! Kerith 3° fg. Schebu. 41° ú. ö. מיפך טברעה den Schwur einem andern zuwenden, vgl. Af. — 3) verkehren, sich hinund herwenden, herumgehen. Ab. sar. 31^b וכיון דקא אפכי כולי עלמא מירתת אמר השתא מרבו לי ישראל Ar. sv. קס 2 (Agg. אי חזי לי נופסדו; ist contr. aus מרבר, von ארב (ארב) da viele Menschen dort verkehren, so denkt er sich: Nun könnten die Israeliten es mir ablauern, mich dabei antreffen. — 4) (בפת, איכפַה Bewandtniss haben, in Verbindung stehen. j. Bez. I, 60° un. מה אפכן לן פתילה גבי ביצה (das. 2 Mal) welche Bewandtniss hat die Satzung über den Docht mit der über das Ei? j. Ter. VIII, 46° ob. מה אפך עלן מצות גבי ניקורין welche Bewandtniss haben die gewöhnlichen Verbote mit den Verboten wegen Benagung? d. h. Schlangenbiss an Früchten, welche zu geniessen Gefahr bringen. Das. לה אפכיי dass.

Af. contr.—Pe. nr. 1: umwenden, umwandeln. Git. 69b רנפכים er wende es um. Schebu. 41a בדאורייתא לא נופכינן שבועה בדרבנן מפכינן einen mosaisch abzuleistenden Eid wendet man nicht (d. h. da ist der Beklagte nicht berechtigt, den Eid, den er zu leisten hat, dem Kläger zuzuschieben, מיפך שבועה), einen rabbinischen Eid darf man dem Gegner zuschieben.

Ithpe. contr. Pass. vom Pe. — Bez. 10^b אָּתְּפּוּדֶּ sie wechselten mit einander, d. h. sie vertauschten gegenseitig den Ort.

אָבָאָאָ f. das Umgekehrte, Gegentheil. Bech. 5° מהנינן לה wir haben das Gegentheil gelernt. R. hasch. 20° Schebu. 49° u. ö. אירבא איפכא מסתברא wir haben das Gegentheil gehört. Chull. 20° u. ö. אָרָרבא איפכא מסתברא, s. אַּדְרָבּא.

אפר' in אפוכי s. אפוכיה in אפר'ת.

افکار (=bh., arab. افکار, eig. schwinden, untergehen von der Sonne, dah. auch) 1) finster, dunkel sein. — 2) spätzeitig sein, zurück, bleiben.

Hif. הַאַפּרל dunkel machen. Schabb. 86a ו

er macht dunkel durch Bedecken mit seinem Mantel. Nid. 17a במליתו לבכותו dass. j. B. bath. III, 13° ob. der Baum in der Nähe eines Ortes עומר ובמר ובמר macht diesen dunkel, beraubt ihn des Lichtes. — 2) spätzeitig zur Reife bringen. j. Schebi. V Anf., 35d מאפילות מות בואפילות שהשנים בואפילות שהשנים בואפילות Jahre die Früchte spät zur Reife. Genes. r. s. 99, 97° בית אל שהיא בואפלת Bethel, welches die Früchte spätzeitig zur Reife bringt.

אַפַל ch. = אַפַל. — Af. finster, dunkel machen. B. bath. אַמּלר עלר עלר מאפלה עלר du machst mir (meine Besitzung durch den Anbau) dunkel.

תַּפְלָה אִפֶּל m., הֹפֶל fem: (=bh. אַפֶּלָה, אִפֶּל Dunkelheit, Finsterniss. Trop. Genes. r. s. 89 Anf. "Gott setzte eine feste Zeit für die Welt", כמה שנים יעשה באפילה וכ' wie viele Jahre sie in Finsterniss verharren sollte; denn so lange der Trieb zum Bösen in der Welt waltet, אול מוח בשול וצלמות בעולם so waltet auch Finsterniss und Todesschatten in ihr. Nach einer andern Ansicht das. "Er bestimmte eine Zeit für Josef" בבית האסורים wie viele Jahre er in der Dunkelheit des Gefängnisses bleiben sollte; als aber das "Ende" davon herangenaht war, da träumte Pharao.

אָבָּל I m. (wahrsch. = נְּבֶּבֶּי hoch, Taan. 22b קרן אפל ein hochgelegener Ort; nach den Commentt. N. pr. eines Ortes: Afel.

אַפֿל II m. Adj. (=bh.) dunkel. Keth. 65^b בית אפל ein Haus, wo es dunkel ist. Chull. 10^b. Schabb. 68^b j. Schabb. II, 5^b. j. Bez. III, 62^a u. ö. dass. — Fem. j. Nas. IX, 57^d ob. אם נקבר ובאַפֵּרלָה wenn eine Leiche im Wasser od. an einem dunkeln Orte begraben ist. — Pl. Leyit. r. s. 8, 152^c מברארת אַפֵּרלות dunkle Hallen.

אפיל m. Adj. (=bh.) spätzeitig, seratinum. M. kat. 6² בכיר אפיל דכיר דיש Frühfrucht, Spätfrucht. Genes. r. s. 61 Anf. בכיר זרע באפיל וכ' Frühfrucht, so säe auch spätzeitig; denn du weisst nicht, was mehr gelingen wird, של אפיל אם של בכיר ob das Spätgesäete oder das Frühgesäete. Khl. r. sv. דרש הייש של מור אור של מור לייש ל יש ל מור לייש לייש ל מור לייש לייש ל מור לייש ל

אַבּילָּה (אָפִּרל : spätzeitig. Pl. (syr. אָבּרל : Taan. אַבּילָה משרי ליה מופר הוא die Frühregen und die Spätregen. — Fem. M. kat. 6b אַבּלְּא משרי ליה חרפּא dem Garten, der sonst spät Früchte trägt, macht er einen solchen, der früh Früchte trage.— Pl. R. hasch. 8a אַבְּלְהָה die spätträchtigen Schafe.

אפילון ,אַפִּילון s. in אפר'.

אפרטור Thr. r. f. 55° crmp., s. אַנְפָּרָטור

אפליקטא , אפליקטא s. אַפְּקְּלִיטִׂין.

אַפַּלְּסְמוֹן m. (syrisch אַפַּלְסְמוֹן = m. (syrisch מָבֶּרָסְמוֹן mit Verw. von ב in ה, ל in ה, שלכמון, mit Verw. von ה in ה, ל in ה, שלכמון 1) Balsam. Thr. r. sv. סורו ממא, 68° "mit ihren Füssen stampfen sie" (die Töchter Zions, שהיתה מביאה זפק של תרנגול וממלאה (Jes. 3, 16 sie אותו אפלסמון ונותנת אותו בין עקיבה לנינילה (die Unzüchtige) nahm einen Hahnkropf, den sie, mit Balsam gefüllt, zwischen ihre Ferse und ihren Schuh legte, und worauf sie beim Anblicke versammelter Jünglinge trat, so dass der hervorgebrachte Duft gleich Schlangengift wirkte. -נושל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון 39° ein Gleichniss von einem Menschen, der Naphta und Balsam zu verkaufen hat, vgl. נפט. Ab. sar. 30^{a} , vgl. אלינתית. j. Sot. VIII, 22^{c} mit. באפרסמרן mit Balsam salbte man ihn (den König, nachdem Josija das Salböl auf bewahrt hatte). j. Schek. VI, 49° un. dass. j. Ab. sar. III, 42° ob. כהרין דאפרסניון Ströme von Balsam; vgl. Taan. 25°. Levit. r. s. 16 Anf. u. ö. — 2) Balsambaum. Ber. 43ª אפרסמון של בית ר' אפרסמון die Balsamstauden des Hauses von Rabbi und die des kaiserlichen Hauses waren die wohlriechendsten Gewürzhölzer, עצר בשמים.

אָרָיְבֶּי (syr. אָלְיִבְּיִלְי, אָלְיִבְּיִלְי) 1) Apamea, N. pr. eines Ortes in Syrien. j. Kil. IX, 32° un. das Meer von Apamea. j. Chall. IV, Ende, 60°, vgl. אַרִיכְּעוֹרְן. — 2) Apamia an der Grenze von Babylon. Kidd. 71°, vgl. Rap. Er. mil. hv.

אר' s. in איל s. in אר'.

אָפּוֹנְקָא, אָפּוֹנָס, אַפּוּנָס s. in 'אפר'.

אוֹבָן m. (=bh., von אָפַן) Rad. Uebertr. Ophan als Engelname. Chag. 13b, "ein Ophan stand auf der Erde" (Ez. 1, 15) מלאך אחד שהוא (Ez. 1, 15) מלאך אחד שהוא das ist ein Engel, der auf Erden steht und dessen Kopf bis zu den Chajjoth reicht.

— Pl. Chag. 12b 'כובר ושרפים ושרפים ושרפים ושרפים ושרפים ושרפים ושרפים לפרבים dort (in dem obersten, siebenten Himmel, dem Araboth, s. שַּרְבוֹים sind die Ophannim, die Seraphim, die heiligen Chajjoth u. s. w. R. hasch. 24b meine Diener, die mich im Himmel bedienen, כבוך אופנים ושרפים וחיות הקדש וכ' Ophannim, die Seraphim, die heiligen Chajjoth und die Engel.

אוֹפְּלְא ch. (syr. בּוֹסְכוֹב (אוֹפְן Debrtr. Pl. j. Ber. V, 9° un. ein Vorbeter אישהתק באוֹפַניִיה verstummte inmitten der Stelle der Ophannim (näml. in dem Morgengebete: 'רהאופנים וכ').

אוֹפֶן m. (=bh. אֹפֶן) Art. Pl. Ruth r. Anf., 37ª (mit Bezug auf הרש, Jos. 2, 1) dadurch, dass ihr euch als "taub" anstellt ארם עומדים שלהם werdet ihr ihre Arten ermitteln können.

אוֹפָּלָא ch. (בּוֹפֶּלְבּי) Art, modus, Bedingung. j. Dem. VI, 25^b un. אופנא לית לון אופנא לית לון אופנא לית לון אופנא לית bes hat hier unter ihnen (bei ihrer Verabredung) keine Bedingung stattgefunden; und eine bedingweise Verabredung hat mit einem Abkommen ohne Klauseln nichts gemein.

(אפּגִמִי gr. מֹתּבֹעִיי f. (syr. בובון, gr. ἀπάντησις) eig. das Entgegenkommen; übrtr. Gegenwart, gew. mit vorges. 5 als Adv. Tanch. Abschn. Emor, התחילו גדולי המדינה יוצאין לאפנטי של 178° die Grossen des Landes fingen an, dem Könige entgegen zu gehen. Pesik. r. Abschn. Zehngebote, 41 b sie führte den Sohn לאפטר seinem königlichen לאפנטר (l. לאפנטר) Vater entgegen. Jalk. zu Esth. II, 173^d das ganze Volk gehe 'להדין אנפטי דיהודאי וכ' (wahrsch. zu lesen לאפנטי דהדין יהוראי) jenem Juden entgegen, der gekreuzigt werden soll. Cant. r. sv. עד שהמלך, 10^d לאפנתי של מלך; das. öfter. Jelamdenu Abschn. Behalot. (citirt von Ar., fehlt in Tanch.) יצא אודבו לאפנטי שלו sein (des Königs) Freund ging ihm entgegen. Das. Abschn. Waethchanan: Das Gotteswort rief ihnen vom Himmel (und von der Erde) zu, והן הולכין und sie gingen ihm entgegen.

קבורים (gr. ἀπάντησον, Imper. von ἀπαντάω) gehe entgegen! begegne! Pesik. r. Wat. Zion, 59^a (zur Erkl. von קרמה פניר שלנו להזרוג [אליה] אלא אה אפנטרסון, Ps. 17,13) אינו שלנו להזרוג [אליה] אלא אה אפנטרסון es ist nicht für uns (d. h. wir sind nicht mächtig genug)!, der feindlichen Macht entgegen zu treten, sondern du, o Gott "begegne ihr"; vgl. Sachs Beitr. I, 26.

קבּוֹת (בְּיִהִיר m. (בְּיָהִיר, pantherinus sc. lapis) Pantherstein, s. TW

יסִין m. pl. Kapperfrüchte. j. Schabb. III, 5d ob. נַשָּׁרָכִיסִין רשנמן יפה כאפנקריסין Ar., s. פַּנַקְרִיסִין

אַבּוֹהָא f. (בּּיִהָּאָבּ, s. d.) Schuh, eig. die Ober- oder Vorderseite des Schuh's. Das W (ähnlich אַבּוֹהָא) hängt mit אָב und פָּיִכּים sie zogen sich den Schuh (ohne Sohle, vgl. Tosaf. z. St.) an. Jeb. 102^a משום דהוה ליה אפנתא מועל Ar. (vgl. Height ist. Ber. 43^b ein Gelehrter soll nicht mit geflickten Schuhen ausgehen; הלא אמרן אלא (בה לובה ליה לבה אמרן אלא (Agg. בה מונים לובה ליה לבה אמרן אלא (Agg. בה מונים blos von dem Oberleder, bei der Sohle hing. schadet es nicht.

אַפַּנִטָר s. אפֿנת'

אפר' s. אפרכ — אפּרכ s. in אפר'.

D m. (gr. ἄφησις) das Loslassen, Ablassen, Entlassen (bh. סָּבָּא: aufhören, Sbst. σρκ: das Aufhören; was jedoch im rabb. Schriftthum als gr. gedeutet wird). B. bath. 111^a σρκ

אַכְּטְאַיָּ Apastia, *N. pr.* eines Ortes in Babylon. Erub. 100^b רב איקלע לאפסטיא Rab kam in Apastia an.

אָרְטְטְיִיהָ f. (wahrseh. gr. πτιστής) Wurfschaufel, eig. das Enthülsende. j. Schabb. VII, 10° un. באפסטיתא משום זורה mit der Wurfschaufel (das Getreide werfen ist eine Sabbatverletzung) wegen Wurfelns.

איפּסְטִלְיֹן m. pl. (lat. pastilli) Kügelchen, Brötchen, von Balsam und andern Sachen. Cant. r. sv. למלך שהיה אוכל איפסטלין (Musaf. liest אפיצטלין) ein Gleichniss von einem Könige, der Brötchen ass, welche er aber sofort seinem ankommenden Sohne gab; vgl. פַּטִנילוֹס und פּיצִטלין.

אָרְטְבְּאָתְ f. pl. (gr. ἡ πιστάκη) Pistacien, Pimpernüsse. j. Dem. II Anf., 22^b. j. Maasr. I g. E., 48^d, s. אָלַצְרָאָּ.

אַפְּסִיוֹת f. pl. gewisse Fruchtarten. j. Dem. II, 22° un. ממרים אפסיות

אוֹפְסִין m. pl. (=פּרְסָא s. d., gr. ἡ ψιά, ψειά) Steinchen. Mechil. Beschallach sv. שמעחר fiel blos אינו יורד אלא על האופסין fiel blos auf die Steine.

אַפּוֹטִיִרן s. אַפֿסיין.

אַבְּּסִינְהִיןְ m. (gr. ἀψίνδιον, absinthium) Absinth, Wermuth. Ab. sar. 30° dreierlei Weine giebt es מר אַפּסינחין der bittere das ist der Wermuthwein, οἶνος ἀψινδίτης u. s. w.

die Anschaffung oder Besorgung der Lebensmittel, bes. die an das Kriegsheer zu zahlende Ration, Traktament. Snh. 18^b משרם אפסניא der König (darf im Gerichtshofe der Festsetzung des Schaltjahres nicht anwohnen) wegen des Traktaments, das er zu geben hat; weil es ihm näml. lieb wäre, wenn es mehrere Schaltjahre gäbe; vgl. Raschi. — Das. 21^b "Silber und Gold soll er (der König) sich nicht häufen", (Dt. 17, 17) אלא כדי ליחן לאפסניא שלו (Agg.

ברבות Traktament auszugeben braucht. In j. Snh. II, 20° ob. ליהן אפסנייא ליהן הפלבר , mit dem Zusatz: רבלבר ובלבר אוווי אווו ליהן אפסנייא של שנה זו ליהן אפסנייא של שנה זו הלבר מחלק שמוו ist blos das Traktament vom laufenden Jahre gemeint. — Pl. Cant. r. Anf., 5° למלך שהיה מחלק אפסנייה לליגיונותיו (Ag. crmp. למלך שהיה מחלק אפסנייה לליגיונותיו (Ag. crmp. מהלך במהלך שהיה und Kriegsobersten Könige, der die Traktamente an seine Legionen durch die Herzöge, Eparchen und Kriegsobersten vertheilen lässt, seinem Sohn aber solches mit eigner Hand giebt. Jalk. Abschn. Beschallach § 246 אפסניאות להם אסכניאות (crmp. aus מספיק אסטניות Mech. z. St. אפסניות. Das. öfter.

מְלְּכְּוֹנִין, אוֹפְּסְנוֹין m. (gr. ἄψον) eine lecker zubereitete Speise. Jalk. zu Zaw Anf., I, 132b כבר שלהתיאופסנון לביתך ich habe die leckere Speise bereits in dein Haus geschickt. Tanchuma z. St., 138b hat dafür אפסונין.

אַפְּסָקְיְאָא od. אַפְּקּיְאָא m. der Bast an dem Stamme der Palme; vgl. בַבְרָא. Erub. 58ª תבל של אפסקימא Agg. (Ar. אפקימא) der aus dem Bast geflochtene Strick.

לְּבְּכָּף ch. (syr. אַפְּכָּף בְּיִבְּיֹן בּיִבְּיּלְ Zaum, Halfter. Uebrtr. Kidd. 27° שטר אפסרא דארעא der Kaufbrief ist der Zaum des Feldes. B. bath. 53° מצר אפסרא דארעא die Grenze ist der Zaum des Feldes.

Speisebehälter, Brotsack. Genes. r. s. 70, 70° Laban dachte bei sich: Elieser, der Knecht des Hauses hatte zehn beladene Kamele bei sich, um wie viel mehr des Hauses Liebling; יכיון או הפרול אפרסתקיתי ויחבק לו וכ' בלא חמר אפילו אפרסתקיתי ויחבק לו וכ' Agg. (Ar. אפרסתקיתי ויחבק לו וכ' אפרסתקיתי beide haben das W. אפרסתקיתי אפילו אפרסתקיתי ihn", weil er dachte, er hätte Geld bei sich; vgl. חַרִיצִּה Die Etymol. Sachs', Beitr. I, 155 "ἐπισίτια, ἐπισισμός: Mundvorrath, Reisezehrung" ist nicht zutreffend.

אָפָּגָה s. אָפָּגָה. אפּר' s. in אפֿר פֿלָסְמוֹן.

איפופין, איפופי s. in 'אי. — אפרפורין s. in 'אפר'

אפים s. in 'אפים אפים אפר'ן.

שׁבְּבּבוֹן m. (gr. ἐφυφή) eig. der Einschlag beim Weben; übertr. das mit Einschlag Gewebte, Gewebe. Midrasch Tillim zu Ps. 18, 5 wird כשהאשה אורגה בתרי הוטין wenn das Weib mit zwei Doppelfäden webt, so wird es ἐφυφή (wov. man sich wahrsch. ἐφύφανον gebildet) genannt; bildlich für die Leiden Israels zur Zeit der vier Reiche, ארבע מלכינה, deren jedes zwei Namen führte, z. B. בשרים, בבל, בדר מלכינה, שורים, בבל אונה.

(arab. عفص, mit Verw. der Gutt.) zus. drücken, umgeben, verschliessen. Part. pass. Ohol. 9, 3 איתה פחותה ופקוקה בקש או שפרצה wenn er (der Bienenstock) schadhaft, aber mit Stroh ausgestopft oder zus. gepresst ist, d. h. der Deckel drängt die Wände desselben so zusammen, dass ihre Sprünge nicht kenntlich sind. j. Schabb. III, 6° un. באפרצה wenn der Docht an dem Leuchter befestigt ist. Das. V, Anf., 7b שרפין wenn die Gefässe los, ob. באַפיִצים wenn sie zus. gedrückt sind. Das. XV, 15^a. XVII, 16b. j. Pes. I, 27c ob. באַפּוּצוֹת במחוללות Fässer, die hohl, und solche, die zus. gedrängt auf einander liegen.

עפיא, אָפֿע (arab. عَفَصُ, Conj. II, Denom. von אַבְּאָן (arab. عَفَصُ, Conj. II, Denom. von אַבְּאָן (arab. אַפּיץ, Conj. II, Denom. von אַבְּאָן (מַבְּאָן ווּשְׁרָאָן ווּשְׁרָאָן רַלָּאַ אֲפִּיץ רְּפָּוּלְוּף (מַבְּאַן וּפְּרָאָן רַלָּאַ אֲפִיץ רְפָּאַרָּוּץ רַלָּאַ אָפִיץ רְפָּאַרְאָן (arab. אַבּיץ רְפּוּלִים (בּלּאַ אָפִּיץ רְפָּאַרְאָן וּפְּאַרָּאָן (מַבְּאַרָּאָן הַאָּ רְפָּרִים (מַבְּאַרָּאָן הַאָּ רְפָּאַרְאָן הַאָּרָאָן הַאָּרָאָן (מַבְּאָרָאָן הַאָּרָאָן הַאָּרָיִין הַאָּרָאָן הַבְּיִין הַאָּרָאָן הַעְּיִין הַאָּרָאָן הַיּיִין הַאָּרָאָן הַיּיִין הַאָּרָין הַאָּרְיּיִין הַאָּרְיִין הַיּיִין הַאָּרְיּיִין הַיּאָרָאָן הַיּיִין הַיּיִין הַיּאָרְיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הּאָרָין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הַיּיִין הּיִיין הּיִיין הּיִיין הּיִיין הּיִיין הּיִין הּיִיין הּיִין הּיִין הּיִיין הּיִין הּיִין הּיִין הּיין הּיִין הּיִין הּיִין הּיִין הּיִין הּיִין הּיִין הּיין הּייין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּיין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּייִין הּיין הּייִין הּייִין הּיין הּיין הּיין הּייין הּייין הּייין הּייין הּייין הּייין הּייין הּיין הּיין הּייִין הּייִין הּיין הּייִין הּייִין הּייִין הּיין הּייִין הּייין הּייין הּייִין הּיִין הּייִין הּייִין הּייין הּייִין הּיייף הּיייף הּייִין הּייִין הּייין הּייין הּיייף הּיייף ה

אַבְּאָ m. (syr. בְּיֵבּיׁן, arab. בּיבּׁבּׁ) Gallapfel. Git. 19a wenn man den Scheidebrief geschrieben במר נברא ואפצא mit Beeren- oder Galläpfelsaft; vgl. auch בַּרְרָא Schabb. 104b dass.

אפ' in איפַּכְטָלִין s. אָפִּיצְיָלִין in 'אפּ'.

אַפּר m. Adj. (=bh.) 1) stark, mächtig. Stw. viell. אָבּרק, mögl. Weise אַבּדּס, dann wäre unser W. אָבּרק, vgl. Nr. 2. — Pl. trop. Cant. r. sv. אָבּרק מים (mit Anspielung auf אָבּרקים על מיבוד (das. durch מגברים erklärt) welche stark sind (ihre geistige Kraft bekunden) auf dem Wasser der Gesetzlehre. — 2) Bäche. Ab. sar. 54^b אַבּרקים גאַרות אַבּרָר Bäche und Thäler; eig. wohl: Wasserbehälter, oder von Ausströmungen des Flusses.

אמר (eig. Af. von פָּפַל, s. d.) herausführen, herausbringen. j. Bez. III, 62ª un. אמר לאַפּק (gew. לאפוקי) er sagte, dass man es hinaustrage. Levit. r. s. 37, 181^b אפקנהדון לנגצוותא er gab sie (die Geldmünzen) zu Wohlthaten aus.

Ithpa. Pass. davon. j. Git. VI, 48° un. אַרַאַפּלא פר wurde herausgeführt, um getödtet zu werden.

אפוקי מות der Ausgang. Pes. 105b רומא מפוקי der Ausgang des Tages. j. Pes. IV, 30d ob. אפוקי שובחא beim Ausgang, Ende des Sabbats. Genes. r. s. 63, 61d dass. j. Pea VII, 20b ob. מוקי שמיטחא (wofür auch das. פוקי שמיטחא) das Ende des Brachjahres.

אַבְּקוֹתְא, אַבְּקּוּא, f. eig. das Herausgehen; insbes. vom Baume, an der Stelle, wo er der Erde entsprosst. Mögl. Weise hängt unser W. mit dem syr. אַפּקוֹתא דריקלאי zus. nach Smith: gossypium, Baumwollenstaude.—Succ.13a אפקותא דריקלא der untere Theil der Palme, der glatt und ohne Triebe ist; vgl. Raschi. Nach Ar.: das obere Gezweig des Baumes; vgl. auch TW.

אַפְּלְדְוֹנָא m. (בּקְדוֹנָא, hbr. פֿקּדוֹן, von פֿקּד, von פֿקּדוֹן, hbr. פֿקּדוֹן, von מּקּדוֹן, Aufbewahrtes, Depositum. j. Schebu. VII, אים מריה דאפיקדונא der Besitzer des aufbewahrten Gutes.

ארן עושין אפיקטפיזין אפיקטפיזין אפיקטפיזין אפיקטפיזין ארבים מפני הכבוד Ar. (so überall; Agg. überall: ברשות הרבים מפני הכבוד Ar. (so überall; Agg. überall: ארבים מפני הכבוד או אין עושין אפיקטפיזין ומי (אין עושין אפיקטפיזין ומי (Ar. und j. Talmd.) man darf am Sabbat kein Erbrechen bewirken. Tosef. Schabb. cap. 17 g. E. dass. Succ. 40b ארביה אפיקטפיזין (ebenso Sifra Abschn. Behar cap. 1 Ende) "zum Essen" (sollen die Früchte des Brachjahres verwendet werden), nicht aber, um ein Brechmittel daraus zu verfertigen. — Stw. wahrsch. פקטי און אפיק טפי זון s. d., Aruchs Erklärung: אפיק טפי זון die überflüssige Speise heraustreiben, ist agadisch.

אַפָּסְקִימָא s. אַפָּסְקִימָא.

Anst. ארנקלוס in Thr. r. l. c. ist (=den Parall.) zu lesen עקילס.

אפיר, אַפִּיקוֹרוֹם ,אַפִּיקוֹרוֹם s. in 'אפּר' s.

אַכְּקטיון crmp. aus אָסְטֵּכְטוּן. Musaf. emendirt fälschl. אָלְפַּקִינוֹץ, s. d. W

אַפְּקְעָהְא f. (von פּקע ausgehen) Abzug, Wegnahme. B. mez. 39a. 106a שביעית אפקעתא das Brachliegenlassen der Felder am Brachjahr ist eine Wegnahme durch des Königs (Gottes) Edikt. Das. 109a dass.

אַפִּיקרוּתָא s. אַפַקרוּתא.

אָפְּיְרְוֹס , אָפְּקִירוֹס N. pr. eines Ortes, Ἐπίκαιρος, Ēpicaerus, s. TW.

אָיְבְּקַרְסִין, אָבְּקַרְסִין, Plur. בבּׁיִבֶּין, Plur. על יבינים , vgl. Pesch. Ri. 14, 12 für hbr. סדינים) eine lang herunterhängende Kopfbedekkung, die, entfaltet, den Körper einhüllt; dah. auch Hülle als Unterkleid. Kel. 29, 1 אפיקרכין neben פיליון של ראש. j. Ber. II, 4° ob. אפיקרסין er war von Innen היה לוכש (לבוש .l) מבפנים (d. h. am Leibe) mit einer Hülle bekleidet. j. Pes. VIII g. E., 36b המעבירן באפקרסין ממקום wenn Jem. sie (die Gebeine eines Todten) in einer Hülle von einem Orte nach dem andern bringt. j. M. kat. I, 80^d ob. steht dafür באפיקרסין. Das. III g. E., 83d אין אפיקרסין מעכבת die Hülle bildet kein Hinderniss, d. h. sie braucht bei einem Trauerfalle nicht, gleich den andern Kleidern, zerrissen zu werden. Pesik. Schek., 15b fg. למלך שהיה לו אפיקריסין (אפקרסין וו מכל אָפִיקְרִיסִין שיש לך אין אתה מצוני אלא על זה אל (Pl.) ein Gleichniss von einem מפני שדבוקה בבשרי Könige, der eine Hülle hatte und seinem Diener befahl: Schüttle sie, klopfe den Staub aus ihr und lege sie sorgfältig in Falten, habe überhaupt Acht darauf. Sein Diener sprach: In Betreff aller deiner übrigen Hüllen ertheilst du mir nicht solche Befehle wie über diese! Der König erwiderte: Weil diese fest an meinem Körper sitzt. Levit. r. s. 24, 168^a dass. Pesik. r. s. 22, 44^a ermp. אפקרייהם

אפַקרָסוּת, אפַקרָסוּת f. (בּמַּקרְסוּת, אַפַּקרָסוּת, אַפַּקרָסוּת, Hülle, die von der Kopfbedeckung herunterhängt. Nid. 48b der Busen der reichen Frauen reibt sich an ihrer Hülle, wodurch sein Wachsthum befördert wird. Ber. 23b man darf das Geld sammt den Tefellin zus. einwickeln באפרקסותו Ar. (Agg. באפרקסותו (l. באפקרסותו הוא נבאפרקסותו און באפרקסותו אפיקרסותו און באפרקסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו אפיקרסותו לתוכו 26a אפיקרסותו לתוכו 26a אפיקרסותו לתוכו אפיקרסותו לוו אפיקרסותו לוו אפיקרסותו לוו אפיקרסותו בפון אפיקרסותו אפיקרסות א

אפין in אפּיקרוּתָא s. אפּיקרוּתָא.

שבר I m. (von מדבריות שלנות Wiese, Weideplatz. Bez. 5, 7 מדבריות הלנות באפר Feldthiere sind solche, die auf der Wiese über Nacht bleiben. Pes. 8' מההא פרחך רועה באפר וכ deine Kuh wird auf der Wiese weiden, ohne Schaden zu erleiden. B. bath. 123b. Schabb. 45b u. ö.

אַבְּרָא I אָבְרָה ch. (בּיבָּים) Wiese, s. TW.

אל (ar. וֹפֹל) überschreiten, darüber hinausgehen. j. Bicc. II Anf., 64° un. אפר wenn Jem. das fünfzigste, das sechzigste Lebensjahr überschritten hat.

אפר 2, 2 m. (= bh.) Asche. Ohol. 2, אפר שרופים die Asche verbrannter Menschen. B. bath. 60° אפר נוקלה שבראשי התנים die gebrannte Asche, die man den Bräutigamen aufs Haupt streut, als Zeichen der Trauer, zur Erinnerung an die Tempelzerstörung. Taan. 2, 1 an einem לותנין אפר מקלה על גבי התיבה ובראש Fasttage "הכשיא וכ streut man gebrannte Asche auf das Vorbeterpult, auf das Haupt des Nasi und des Vorsitzenden des Gerichtshofes. j. Gem. z. St. Taan. II, 65^a nach einer Ansicht geschehe dies, um die Tugendhaftigkeit Abrahams in Erinnerung zu bringen, wonach also: בין עפר בין אפר sowohl Staub als Asche (vgl. Gen. 18, 27); nach einer andern בדי להזכיר זכותו של יצחק ובלבד אפר :Ansicht רואין אפרו של יצחק כאילו צבור על גבי המזבח um die Tugendhaftigkeit Isaacs in Erinnerung zu bringen, wonach also blos Asche; denn man betrachtet die Asche Isaacs (d. h. des anstatt seiner geopferten Widders, vgl. (צַקֵּירָה) als ob sie auf dem Altar aufgehäuft läge. Genes r. s. 49, 49^b dass.; vgl. auch Levit. r. s. 36, 180^d.

אפרא דעקידתא Asche. אפרא דעקידתא vgl. TW. sv. אַפּרא בעקידתא. — j. Taan. III, 67a mit (mit Bezug auf Spr. 10, 1, wo das W אפרא בעייני אינזיה (mit Bezug auf Spr. 10, 1, wo das W אפרא בעייני אינזיה Asche komme in die Augen seiner (des Narren) Mutter! indem nicht blos er, sondern auch Andere (die sich so äussern) sie betrüben; näml.

הרגח ist nach Permutation von אפרא א'ת בשׁ Eine solche Permutation wird anderswo בְּיבַיְטְרִיקוֹן genannt, s. בְּיבַיְטְרִיוֹן.

אפרניה, אפרניא, f. (gr. ἀπραγία) Geschäftslosigkeit, Billigkeit. Pesik. Schemini, 195ª , Ein Schlussfest soll es euch sein", und wielerum: "Ein Schlussfest dem Ewigen, deinem לשני פרגמטיוטין שנכנסו למדינה אמר (Gotte") אחד מהן אם פותחין אנו שנינו כאחת אנו עושי: אפרגייא וכ Ar. ed. pr. (Ar. Var. אפרגייא וכ, Ag. אפרגיד, vgl. auch das. p. 193 u. Buber Anm. 66) las ist zu vergleichen zweien Kaufleuten, die n ein Land einziehen, und von denen der Eine :um Andern sagt: Wenn wir unsere Waare gleich-:eitig feilbieten, so rufen wir eine Geschäftslosigreit (Billigkeit) im Lande hervor; besser dass du n der einen Woche den Laden öffnest und ich in ler andern Woche. Cant. r. sv. מה. יפר, 29^d ist unstatt אפרגיים zu lesen אפרגיים.

פרגים fem. (gr. ἄπεργος) geschäftslos. Pesik. r. Abschn. Tikëu, 70° פרגנים בידו והיחה er führte Waare bei sich, die im Geschäft sicht anzubringen war, d. h. die Niemand kaufen vollte. In Jalk. II, zu Ps. 48 steht dafür יכול למוכרר; eine hbr. Uebers. unseres Ws.

m. (lat. flagrum, flagellum, mit Verw. ler liquidae) Geissel, Peitsche. Mech. Abschn. sithro Par. 6 Ende: "Die mich lieben und meine Febote befolgen" (Ex. 20, 6), das zielt auf die palästinischen Israeliten (wahrsch. unter Hadrian), lie ihr Leben wegen Befolgung göttlicher Geote preisgaben. מה לך יוצא ליהרג על שמלתי את בני מה לך יוצא לישרת על שקראתי בתורז מה לך יוצא ליצלב על שאכלתי מצה מה לך לוקז מאפרגל על שונטלתי את הלולו (man fragte den Einen und den Andern:) warum wirst du hinauseführt, um getödtet zu werden? "Weil ich 1einen Sohn beschnitten habe". Warum du, m den Verbrennungstod zu erleiden? "Weil ch in der heiligen Schrift gelesen". Warum .u zur Kreuzigung? "Weil ich die Mazza (das ngesäuerte Brot) am Pesach gegessen". Waum wirst du mit der Peitsche gegeisselt? "Weil ch am Hüttenfest den Lulab (Feststrauss) ge-10mmen".

סוֹסבוֹלְבְּלְבְּילִבְּה m. (בְּרַדּוֹבְּכּוֹם, s. d., gr. παράτέξος) auffailend, sonderbar, wunderbar. Num. r. s. 10, 207 bei den Frommen steht: "Sein Name war N." (z. B. רשמר בועד, ähnlich wie bei Gott השמר הושמר (משמר הושמר), bei den Frevlern hing.: "N. var sein Name" (z. B. לבית שמר). Hiergegen vird eingewandt: Heisst es ja auch: רשמר לבן השמר לבן משמר R. Jizchak antwortete: מברוכסוס וst hier nicht der Eigenname: Laban, sonlern bedeutet: der auffallend Weisse; nach iner andern Ansicht das. מלובן ברשע weiss, rgraut in Sünden.

אַבּרוֹדִיטִי , gr. 'Aסְּרוֹדִיטִי , gr. 'Aסְרּסׁלְרִיטִי) Aphrodite, Venus, die bekannte griech. Göttin. Ab. sar. 44b Proklos stellte den R. Gamliel zur Rede, שהיה רוחץ במרחץ של אפרוריטי weil er in dem Bade der Aphrodite (wo näml. ihre Statue stand) badete. Worauf R. Gaml. entgegnete: Ich kam nicht in ihr Gebiet, sondern sie in das meinige; אין אומרים נעשה מרודיטי נוי למרחץ מיי אפרודיטי נוי למרחץ מרודיטי נוי למרחץ denn man sagt doch nicht etwa: Das Bad ist eine Verzierung der Aphrodite, sondern vielmehr: Die Aphrodite ist eine Verzierung des Bades. j. Schebi. VIII g. E., 38b R. Simon ben Lakisch המחרך מזלפין sah, dass man im Bade vor der Aphrodite Wasser sprengte.

bedeutet im Persischen Sitten- und Geistesbildung, gutes Betragen, gute Lebensart" Fl. nach briefl. Mittheil.; viell. davon) Zuchtmeister. Git. 44° wenn Jem. seinen Sklaven verkauft מפרהנג נכרי יצא לחירות Ar. (Agg. לפרהנג לפרהנג לפרהנג לפרהנג לפרהנג נכרי יצא לחירות (Gewalthätigen), so erlangt er dadurch die Freiheit; vgl. Tosaf. z. St.

אפרוודין (gr. οί φρουροί) die Besatzung, die Garnison eines festen Platzes, s. TW.

של הוטוֹם m. (gr. πρῶτος) der Erste, daher auch: der Hauptengel. Midr. Sam. sv. אל תרבו (1 Sam. 2, 3, mit Anspiel. auf מלאכיה Dan. 3, 28) בה שלו היה es war der Hauptengel (dah. näml. hatte ihn Nebukadnezar zuerst: Gottessohn, מרהון, das. V. 25, genannt). Cant. r. sv. אמרחי, 31° steht dafür פריבין dass.; vgl. auch בר

Pesik. r. Abschn. Zehngebote, 41^b crmp. aus אפרכוס s. d.

אַבְּרְיוָא m. (pers.) die Bohle, die oberhalb der Wand, der ganzen Länge nach liegt, worauf man die Balken legt. B. bath. המפרוא דכשורי bei der obern Bohle und der Einfassung der Balken; vgl. קבַּנְהַא ישות מוּ

אַבְּרַוֹּחָא II. אַרְזַפִּהָא

אַפְרוֹחַ m. (=bh. אָפְרוֹחַ, von קַּבְּר prut, kleiner Vogel. Bez. 6^b u. ö. — Trop. Genes. r. s. 36, 36^a אתמול אפרוח עכשיו ביצה gestern warst du ein junger Vogel und heute bist du ein Ei! d. h. du hast an Würde ver≈loren.

אַבְּרוֹחָאָ ch. (בְּקְרוֹחָ Vogel, s. TW — Pl. j. Ber. II, 5° mit. אַכְּרוֹחְיָּרָא ich zähle (während des Gebets) die Vögel, d. h. ich habe dabei verschiedene Gedanken.

ירוי j. Sot. III, 18°, s. אברחיי j. Sot. III, 18°, אברחיי

אברטונות אווע מונים א

אָפּוֹרְיָא, אָפּרטין, אָפּוּרְטִין s. in 'אפּר'

אפריין (מבייה לרבי אפרייא ליה אפריין (מבייה לרבי אפרייא לריש לקיש אפריין למבייה לרבי אפרייא לריש לקיש אפריין למבייה לרבי (Agg. אפרייא לריש לקיש bringet Dank, huldvolle Anerkennung dem Resch Lakisch; weil dieser näml. einen höchst annehmbaren Lehrsatz des R. Schimeon zum Gesetze erhoben hatte. Nach LA. der Agg.: Huldvolle Anerkennung zollen wir dem R. Schimeon.

אַפּרִיוֹן, אַפּרִיוֹן m. (=bh. אַפּרָיוֹן, HL. 3, 9. LXX und Vulg. סְסְבּנֹסִי, vgl. auch פּוֹרְיוֹן Sänfte, Tragesessel, bes. für die Braut am Hochzeitstage. Sot. 49^a zur Zeit des Hadrianischen Krieges גזרו שלא תצא הכלה באפריון (באפיריון) בחוך gab man den Befehl, dass die Braut nicht in der Sänfte durch die Stadt getragen würde. Das. 12a Amram הושיבה באפריון setzte die Jochebed (um seine Hochzeit zu erneuen) in die Sänfte. Exod. r. s. 1, 102b dass. Daselbst s. 20, 120°. Num. r. s. 12, 214° fg. In der Parall. Pesik. r. s. 43, 73^{d} steht הושיבה בפוריא. Das. s. 20 Anf. אפיריון. Ueber die Etym. unseres Ws. von פּוּרָיָא vgl. פּריה ורביה und בּילָה. j. Sot. I g. E., 17° vgl. איפרכוֹס. Num. r. s. 20, 243° (mit Bezug auf Num. 25, 7, sie weinten") לבת מלך שנתקשטה ליכנס לחופה לישב באפריון das ist zu vergleichen einer Königstochter, die sich putzte, um in das Brautgemach zu gehen und sich in die Sänfte zu setzen, die aber dabei betroffen wird, wie sie mit Jemdm. Unzucht treibt. Cant. r. sv. צמודרו, 19° wird unser W. erklärt: פַּרָרוּנָזא, s. d.

ברים אַבּרִים Ephraim, N. pr. 1) Pesik. r. s. 36 und 37, 65^d fg. אברים משיח צרקר Ephraim, mein (d. h. Gottes) gerechter Messias; wohl derselbe, der in Suc. 52^a משיח בן יוסף Messias ben Josef genannt wird, im Ggs. zum Messias ben David; vgl. הַוֹּדְ. — 2) B. mez. 87^a אפרים מקשאה Ephraim, der Disputirende, Schüler des R. Mëir (vgl. Kidd. 52^b, wo R. Mëirs Schüler, wegen ihrer Disputirsucht den Beinamen: קנהרנים erhielten). Genes. r. s. 85, 83^d dass.

אַפָּרִיקְיּא אַפָּרִיקְיּא אַפּרִיקְיּא אַפּרִיקְיּא אַפּרִיקְיּא אַפּרִיקְיּא אַפּריקי עווא אומר diesem Namen bekannte Welttheil, bes. Nordafrika. In dieser Bedeutung ist wohl überall אפריקא als Corruptel anzusehen. j. Schebi. III, 36° un. Girgaschi räumte Palästina והלך לר לאפריקי und wanderte nach

Afrika aus. Das. ארץ כארצכם זו אפריקי, ein Land wie euer Land" das ist Afrika. Levit. r. s. 17, 160^d. Num. r. s. 17, 233^c. Deut. r. s. 5, 257d. — Ebenso dürfte bei der Reise Alexanders von Macedonien: Afrika zu verstehen sein. Tam. 32^a fg. Levit. r. s. 27, 170^d u. ö. — 2) (gr. Φρυγία) Phrygien, eine kleinasiat. Landschaft. R. hasch. 26ª erzählt R. Akiba von seinen מערביא nach Arabien, nach Reisen לאפריקי Phrygien. Dass. von R. Lewi in j. Ber. IX, 13c ob. באפריקיא בערביא. Genes. r. s. 37 Anf. wird גומר erklärt: זו אפריקא. Thr. r. sv. היו בריה, 55° דוכוס דערביא דוכוס דאפריקא der Herzog von Arabien, der Herzog von Phrygien.

רוֹם אִיפַּרְכוֹם אִיפַרְכוֹם m. (gr. ἔπαρχος) Εραrch, der oberste Verwalter einer Provinz, oder: ein Stadtpräfect. j. Schabb. XVI, 15d un. Jose ben Simai schickte einem Jeden der Einwohner von Sipphoris für ihren gezeigten Eifer, einen am Sabbat entstandenen Brand zu löschen, einen Sela, ולאיפרכוס שלהן נ' דינר aber ihrem Stadtpräfecten funfzig Denar. j. Jom. VIII, 45b ob. und j. Ned. IV, 38^d ob. dass.; vgl. dag. Schabb. 121^a. - j. Sot. I g. E., 17° ein Gleichniss von einem Könige, der seine Tochter verheirathete, וכא איפרכוס לטעון באפיריון ולא הניחו da kam der Eparch, um die Sänfte zu tragen, aber jener gab es nicht zu. Genes. r. s. 11, 11^d אמר איפרכה לבלריא der Eparch sagte zu seinen Knappen. תמן הינון צווחין ליה 30^d, מה יפית לאיפרכא נבוזבזתאך dort (in einem gewissen Lande) nennt man den Eparchen: Nebusbastach (wonach נבזביתך, Dan. 5, 17, bedeute: "dein Präfectenamt"). Khl. r. sv. וראיתר, 90^d איפרכא ביש der Eparch erkrankte. Schebu. 6b איפרכר של זה der Eparch des einen למעלה מאיפרכו של זה Königs steht höher als der Eparch des andern. j. Schebu. I, 32^d mit. dass. Genes. r. s. 8, 9^b למלך ואיפרכוס שהיו בקרוכין וכ' Ar. ed. pr. (Ag ein Gleichniss von einem Könige und einem Eparchen, die zus. in einem Reisewagen (carruca) sassen. Die Landbewohner wollten dem Könige einen Hymnus anstimmen (anst. דרמינר ist zu lesen הימנרך, s. d. W.=Jalk. z. St.), sie wussten aber nicht, wer von beiden der König sei. Dieser stiess nun den Eparchen aus dem Wagen, ערכוס woraus Alle erkann- וידער הכל שהוא איפרכוס ten, dass das der Eparch wäre. Ebenso irrten sich die Engel beim Adam, sie wollten ihm "Heiliger!" (קדוש) zurufen, bis Gott einen tiefen Schlaf auf ihn brachte. Khl. r. sv. מה שהיה, 85°, dass. Num. r. s. 4, 189a. Das. s. 15, 230b die Frommen nehmen einen hohen Rang ein, den sie nicht mehr verlassen, אכל מעלתר של עשר מעלה שכולה ירידה היא היום הוא אפרכוס למחר סגן למחר קומום למחר סרדיום וכן כל גדוליהם aber der hohe Rang Esaus (Roms) besteht Heute wird Jem. Eparch, nur im Sinken. morgen wird er ein Signatus, hierauf ein κόμης, und dann ein στρατιώτης; so verhält es sich

nit allen seinen Grossen. Exod. r. s. 15, 114°. ב' מלכים וב' Hl. j. Schebu. I, 32d mit. ב' מלכים וב' zwei Könige und zwei Eparchen. Schebu. אַפַרְכֵּר זּל יוּן. Genes. r. s. 44, 43° . אָבַּרְכֵּר לבלה) "gross", ק"ב אפרכין ק"ב אסטרטליטי, Gen. 15, 12) darunter ist Griechenland gemeint, welches 120 Herzöge, 120 Eparchen und 120 Heer-"ührer hat. Vgl. damit Levit. r. s. 13, 157a. Genes. r. s. 75. 78 u. ö. — Jelamd, Abschn. Bechukkoti g. E. (citirt von Ar., nach ed. pr.) מלך ששלח אפרכוס שלו מי מספיק לאפרכוס צרכי בנ מדינה אמר הקב'ה אפרכין שלחתי לכם והן מספיקי שלכם מן רבאר רעל wenn der König seinen Eparchen rgend wohin schickt, wer beschafft dann dem Eparchen seine Bedürfnisse? Die Einwohner der Provinz. Gott aber sagte: Ich habe euch Eparhen zugeschickt (Mose, Ahron und Mirjam), ber sie beschaffen euch das Manna, den Brunien und die Wolkensäule.

אָיַפַּרְכִי, אִיפַּרְכִי, f. (syr. בְּלֶבֹּ, בַּבּוֹ, gr. ἐπαρία) Eparchie, die von einem Eparchen veraltete Provinz oder Stadt. j. Ber. IX, 13b ob. er Mensch hat einen Patron, שולט באיפרכיא der über die אחת ואינו שולט באיפרכיא אחדו ine Eparchie herrscht, nicht aber über die anere Eparchie. j. Ab. sar. II, 42° un. dass., vgl. יבירוב. Genes. r. s. 39, 38° מארצך מאפרכי שלך aus deinem Lande" d. h. aus deiner Eparchie. Das. s. 55, 54° dass., wo jedoch מארצך fehlt. לנולדת בועז איין, $40^{\rm c}$ steht dafür מולדת מולדת למדינה אפרכיא נדינה אפרכיא למדינה אפרכיא מדינה אפרכיא לא nter מדרכה in der Schrift ist "eine Eparchie" u verstehen. Esth. r. Anf., 100° dass. Num. r. . 1, 182 d. — Pl. Genes. r. s. 89, 86 die chriftkundigen deuteten dem Pharao seinen raum: "Die sieben schlechten Aehren" bedeu-יח: שבע אַפַּרְכִיּוֹת מורדות בק sieben Eparchien erden von dir abfallen. Esth. r. Anf., 100d es giebt ja 252 והלא רנ'ב אפרכיות הן בעיל parchien in der ganzen Welt!

קבְרַבֶּל, m. (בּרְבֵּל, s. d.) Traubenkamm, icemus. Pl. Schabb. 45° אַפַּרְכְּלִי של ענבים Trau-enkämme.

אַרָּבְּכֶטֶת ,אַרְבָּבֶם od. אַרַבְּּבֶטֶת אַרְבָּכֶטֶת fem. vahrsch. gr. πρόχοος, mit vrgs. κ) eig. Gefäss ım Ausgiessen, daher auch Trichter u. zwar lühlentrichter, aus welchem die angehäufen Körner sich nach und nach ausschütten. Nach der LA. νiell. das gr. ἐπίχυσις: richter, ה eingeschalt.) Kel. 14, 8. 30, 4 האפרככ האפרכס של זכוכי של מחכות Agg. (Ar. überll ארפכס) der metallene der gläserne Tricher. Genes. r. s. 4, 5^d ein Nichtisraelite fand es onderbar, dass der Regen durch Gottesausspruch ı der Luft schweben bleibe. R. Mëir sagte zu וm: כיון הבא לי אפרכס הביא לו אפרכס שנחן אצבער עמדו המי bringe mir einen Trichter oder: Spritze) und er brachte ihm ein solches Gefäss. Als er die obere Oeffnung mit seinem Finger verstopfte, so blieb das Wasser stehen. Er sagte nun: Wenn mein Finger den Stillstand des Wassers bewirkt, um wie viel mehr Gottes Finger! — Trop. Chull. 89° wo du nur die Worte des R. Elasar in der Haggada hörst, (מספרסס הוו אולך כאפרסס הוו שול so halte dein Ohr hin, einem Trichter gleich. In j. Kidd. I g. E., 61° steht dafür: מקברס הזו ושמע so halte dein Ohr אונך כאפרסס הזו ושמע so halte dein Ohr אונך כאפרסס הזו ושמע so halte dein Ohr hin, einem Trichter gleich. In j. Kidd. I g. E., 61° steht dafür: הרעישה אונך כאפרסס הזו ושמע schüttele dein Ohr, dem Trichter gleich, um ihn (den Ausspruch des R. Elasar ben Jose) alsbald zu fassen.

אַפַּרְכוֹרִיס N. pr. eines Ortes. j. Git. IV, 46° mit., vgl. אוֹני II.

אַפְּרוּמְבִּיָא f. (בּרוּמְבִּיָא, gr. φορβεία) Halfter. Tosef. Kel. B. mez. cap. 4 שלשלת שעשאה eine Kette, aus der man eine Halfter anfertigte. Das. öfter.

אַפֿרְסְיֵא masc. pl. (בְּרְסָרֵא) die Perser. Esr. 4. 9.

Esr. 4, 9, Namen zweier Völkerschaften des assyrischen Reiches.

אַפַרְסְמוֹן m. (syrisch אַפּרְסְמוֹן † בּּיִּסְמוֹן † אַפּרְסְמוֹן, s. d.) 1) Balsam. Kerith. $5^{\rm b}$ אפרסמא לכיא der reine Balsam. — 2) Balsambaum. R. hasch. $23^{\rm a}$ wird עץ שמן (Jes. 41, 19) erklärt durch אפרסמא. Ber. $43^{\rm a}$ אפרסמא das Oel des Balsambaumes.

אַפַּלְסְמוֹן s. אַפַּלְסְמוֹן.

אָיבַּרְסָן (gr. ἀπορέω, ήσω) verarmen, unbemittelt werden. j. Kidd. III, 64° ob. איפרסן לוי לוי Levi wurde arm.

אַבּרְּסָקּין, gr. דֹמ װּבּרְסָקּין, mala persica) Pfirsiche. Maas. 1, 1. j. Pea VII, 20^d un. חמשה אפרסקין fünf Pfirsiche. Succ. 10^a המה בה אגוזין אפרסקין er hing in der Festhütte Nüsse, Pfirsiche u. dergl. zur Verzierung auf. Schabb. 45^a dass.

איפּרְפּוֹס m. (viell. gr. περιφερές) der umfriedete Ringplatz. Jalk. II, 95 b באיך בינורן sie betreten den Ringplatz; vgl. בּינורן.

מברקקי, s. d.) rücklings, auf dem Rücken. Ber. 13b und Nid. 24a גני er liegt (schläft) auf dem Rücken. B. bath. 74a dass.; vgl. die Commentt. — Ar. sv. bath. 74b liest אפורקקן, und erklärt das W. durch das Bett, u. zw. mit dem Rücken nach unten gekehrt. Nach einer andern Ansicht das. durch erklärt, d. h. auf dem Gesichte liegend.

אפרי' s. in אפרי.

אַפְקַרְסוּת s. אַפְקַרְסוּת.

שַׁרְבּיל Adv. (zus. ges. aus אַבְּרָם u. שַׁרַבּּן) bis auf unbestimmte Zeit; nur לָאַפְּרֵשׁ, im Ggs. zu לְאַלְּבָּר, s. TW.

קברשה f. (von פרשחר (פרשחר בטהרה וזה אפרשתו בטהרה וזה אפרשתו (in bab. Jom. 8b בקדושה und in Tosef. Par. cap. 2 Anf.: הפרשתו (הפרשתו bei dem Einen (d. h. dem Priester, der die Asche der rothen Kuh zubereitet) findet die Absonderung behufs der Reinigung statt (weil man ihn levitisch verunreinigt hatte, vgl. Raschi zu Jom. l. c.), bei dem Andern (dem Hohenpriester vor dem Versöhnungstage) behufs der Heiligung, d. h. damit er sich zu dem Eintritt in das Allerheiligste vorbereite. — 2) das Abgesonderte, die Hebe. Pl. j. Schek. II, 46d ob. אפרשות dem Tempelbedarf.

לְּבְּרְשׁוֹרְאָ, אָּבְּרְשׁוֹרְאָ ch. (בְּיִנְיָּהָבּ) das Absondern, Abgesondertes, s. TW

אפרתי m. (viell.=bh.) N. gent. Ephratäer, aus Euphrata. j. Keth. XII, 35° ob. סידי אפרתי, und j, Kil. IX, g. E., 32° סידי (wofür Genes. r. s. 100, 98° הפרתי) Josef (verkürzt: Jose) der Ephratäer, der den R. Juda Hannasi bei Lebzeiten bediente, sowie auch sich mit der Bestattung seiner Leiche befasste. Vgl. jedoch Ruth r. Anf., 37° wo שמרתים אפרתי erklärt wird durch פלטיאני palatini. Demnach dürfte auch unser אפרתי אפרתי אפרתי אפרתי וחלם של אפרתי המשומל של האפרתי המשומל של האפרתי וחלם של אפרתי המשומל של של האפרתי המשומל האפרתי המשומל האפרתי המשומל האפרתי המשומל האפרתי המשומל האפרתי המשומל השל המשומל המשומ

עָּלֶשׁ, שֵׁלֶשׁ m. (syr. בּוֹבּץ) das Verlangen, Begehren; nur mit Suff., zumeist der 1. Pers., gew. mit nachflg. z, oder Inf., oder w construirt. Nas. 28° אי איפשי באשה מנוולת אי ich mag nicht eine hässliche Frau, ich mag nicht eine Frau, die sich das Haar abgeschoren hat. Keth. 12, 3 אר אפשר ich mag (kann) mich nicht aus meinem väterlichen Hause entfernen. j. Jom. $m VIII,~45^{\,b}~un.~'$ אר אפשי שיכפר לי וכ ich mag nicht, dass der Versöhnungstag mir Sühne bewirke. j. Jeb. XIII, Anf., 13b, אי איפשר לא 'בנישואיך וכ ich mag weder dich, noch deinen Bruder zum Ehemann. Das. 'אפשי בנישואיך וכ ich will dich, nicht aber deinen Bruder heirathen. Num. r. s. 13, 218b (mit Anspielung auf Gen. 3, 22 ועתה פן) Gott sagte zu Adam: Thue Busse, so will ich dich aufnehmen; ראכור אדם אי אפשי הקב"ה אמר ועתה ואמר אדם פן אי אפשי aber Adam entgegnete: Ich mag es nicht! Gott sagte hierauf "und nun" (רעתה); worauf Adam entgegnete "nicht doch"! (उ5) d. h. ich mag nicht. j. Pes. VIII, 35^d un. איפשר שתיכוכה (l. איפשר). j. Keth. VII, אי איפשי אשה א^b (l. באשה). Git. 6, 1. j. Nas. IV, 53° u. ö. — Selten mit Suff. pl. Genes. r. s. 38, 36^d (mit Anspiel. auf מקרמונו של עולם אמרו אי אפשנו לא (Gen. 11, 2) מקרמונו של עולם אמרו אי אפשנו לא sie entzogen sich dem, der der Welt vorangegangen ist, indem sie sagten: Wir wollen weder ihn, noch seine Göttlichkeit.

אפשת Af. von שְּשַׁבּ, s. d.

אפעלתא crmp., s. אַשְׁפַּלְהָא.

ארֹן אוֹפָי s. in 'אכר אוּפְהָא s. אוֹי in 'אר.

Vorderseite, dah. Front eines Gebäudes, Vorbau. B. bath. 61° wird das W. אברת der Mischna durch אחם erklärt: wenn Jem. ein Haus verkauft hat, so gehört der kleine Anbau (רצרע), der vor dem Hause steht, nicht mit dazu. Chull. 92° בר כנישתא דתורו אפתא die Synagoge unter einem Anbau.

אָבֶּהְא II f. (בּיהָאבּ, הָּ מָּת, אַפָּר, א prosthet.) Brot. Ber. 40^b (als Segenspruch nach dem Mahle) בריך מריה דהאי אפתא Ar. (Agg. פיתא) gelobt sei der Herr dieses Brotes!

אַרְבּאָא III f. (gr. φυτεία) die Pflanze, das Gepflanzte. Thr. r. sv. אלה, 59° "Meine Kinder wurden zerstört, so der Feind mächtig wurde" כהרא הכמא דההיא רבייא לפנא לההיא מפתא דקרא דכמא דההיא das ist der Pflanze (dem Eingesteckten) des Kohls zu vergleichen, je grösser dieser wird, desto kleiner wird jene; vgl. auch הַּיִּרְקָּא.

אפרי אלפרי f. (בְּתִּיבְּ, א prosthet.) eig. die Weite, bes. vom Eintreten der Nacht, wenn die Dunkelheit zunimmt; nur mit אפתר יכשא verbunden. j. Ab. sar. I Anf., 39 מפתר יכשא der Beginn der Nacht. j. B. bath. II g. E., 13°. Levit. r. s. 25, 168°. Khl. r. sv. וסבותר, 76° dass.

אַפְּתִיסִיס, gr. פֿתּוֹשׁפּתּי, gr. פֿתּוֹשׁפּתּי, Angriff, Nachstellung, Hinterlist. Cantr. sv. לכוסתר, 10° בים לכם בים Angriff (oder: Hinterlist) geschieht gegen euch im Meere.

אפר' s. in אפותיק.

בּהְם m. Schatz od. Tribut. Esr. 4, 13.

אפתקנטין אפהקנטין Numerale (für אפתקנטין, gr. εβδο-גייניסאלים) siebzig. Jelamdenu zu Num. 11, 16 (citirt von Ar. sv. אמתנטין) warum "siebzig Aelteste"? שבעים נפש (Var. כנגר אפתנטין של ישראל של שבעים נפש (Var. כנגר אבותינון in Jalk. z. St. steht blos שבים) entsprechend den Siebzig von Israel, den 70 Seelen, mit denen unsere Vorfahren nach Egypten zogen.

אַפְתְּקְא m. (von פּתק Hals. Snh. 39° ביה באפתקא er schlug ihn am Halse, vgl. Raschi-Mögl. Weise jedoch: etwas, womit man schlägt, etwa Gertenbündel במכא.

אב' in איצא in 'אר.

אּלְבְּרָא f. 1) Finger, s. אֶּלְבְּעָא. — 2) Zwerg, s. אָצבּער.

עבע f. (=bh. von צבע 1) Finger, digitus; insbes. der neben dem Daumen stehende Finger, Zeigefinger. Men. 11^a. Keth. 5^b 77, אצבע, vgl. אַצָּבּר nr. 2. j. Taan. IV, 68^d un. Bar Kochba (Kosba בך כרזכא) hatte ein Heer מאתים אלת מטיפי אצבע (Thr. r. sv. בלע, 61b עבער אצבע (מקומער אצבע) von 200,000 Kriegern, deren Zeigefinger abgehauen waren, als Zeichen der Tapferkeit. Men. 29^b drei Dinge waren dem עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ,Mose unbegreiflich bis sie ihm Gott mit seinem Finger zeigte. Jom. 19b מכין לפניו באצבע צרדה man schnellte vor ihm (dem Hohenpriester in der Nacht des Versöhnungsfestes, um ihn wach zu erhalten, den Daumen) an den mittelsten, grössten Finger; vgl. Tosefta z. St. 1, 8 של ימין, vgl. auch Maim. Comment. — Die Erklärung der שרדה צרתה דרא מאי היא גודל :bedeu tet nicht (wie Raschi meint) den Nebenfinger des Daumens; da diese beiden Finger beim Schnellen keinen Schall hervorbringen (Ar. sv. צרדה liest צרדא דדא), sondern: Zerada (d. h. der mittelste Finger), der mit dem Daumen (wenn man diesen gerade ausstreckt) zus. kommt; vgl. auch Men. 35 b und Tosaf. z. St. Vgl. ferner Tanch. Bo g. E., 77ª der Riemen der Handtefilla muss reichen עד אצבע צרדה ומאי צרדה אצבע אמצעית bis zum Finger Zerada! Was ist darunter zu verstehen? Der mittelste Finger. — Bildl. Keth. 71° wenn eine Frau Gelübde gethan, die der Mann durch sein Stillschweigen bestätigte, so hat er den Finger הוא נותן אצבע בין שיניה zwischen ihre Zähne gesteckt, dass sie die Gelübde halten müsse, denn er hätte diese für ungültig erklären können; wie wenn Jem. dem Andern den Finger zwischen die Zähne steckt, und dieser ihn beisst. j. Ned. XI g. E., 42d dass. — 2) Uebrtr. Chull. 61° אצבע יתירה die überragende Zehe bei den Vögeln. Tam. 31^a (4, 3) אצבע הכבר der Leberlappen. — 3) s. v. a. Hand, d. h. Eingriff, Antheil. j. Pes. IV, 31° ob. אצבע הגוי באמצע (in bab. Gem. dafür יד, vgl. אָמָצֶע der Nichtisraelite ist dabei betheiligt. j. Ab. sar. I, 40° ob. dass. — 4) Uebrtr. das männliche Glied. Nidd. 44b. $\mathrm{Das.}$ סאדם שנותן אצבע בעין wie $\mathrm{Jem.},\ \mathrm{der}$ den Finger ins Auge steckt; bildl. für den Coitus. — Pl. Chag. 15° אין בין זה לזה אלא ג' zwischen dem Oberwasser und dem Unterwasser ist blos ein Zwischenraum von drei Fingerbreiten; vgl. jedoch Genes. r. s. 2, 4d אצבעותיו של אדם Keth. 5b כשתים ושלש אצבעות 'die Finger des Menschen gleichen deshalb den Nägeln, damit er, wenn er etwas Schädliches höre, sie ins Ohr stecken könne; vgl. אַלָיָה. — Pes. 112b אין כל האצבעות nicht alle männlichen Glieder sind einander gleich. Nid. 66° dass. — Ferner in masc. Form: Cant. r. sv. ברם, 33^d גירם אֶּאֲבָּעִים Jem., dessen Finger abgehauen sind. Das. dicses Handwerk אינה נקנית אלא באצבעים kann blos durch die Finger erlernt werden. — Dual. j. Schek. III, 47° ob. das Mass eines Bechers (כרס) ist אַצבַעַיים על אצבעיים על רום אצבע ומחצה ושליש zwei Finger lang und zwei Finger breit bei einer Höhe von $1^{1}/_{2} + {}^{1}/_{3}$ Finger. Pes. 109^{2} wird das Mass der רביעית um etwas kleiner angegeben: אצבעים על אצבעים וחצי אצבע וחומש אצבע. Tosaf. z. St. sv. רביעית suchen einigermassen diesen Widerspruch zu beseitigen.

אָצְבַּע = אָצְבַע אָ, אּאָנְעַבּע הּ. (syr. אַבְּעָבּע = בְּעָּגָּי, ch. (syr. בְּבַע בּוֹּלָּי,) Finger. Ned. 49b zwei Personen assen zus. aus einer Schüssel, חד אכיל דיכא באצבעתיה וחד אכיל der Eine ass den Reis mit seinem בהוצא וכ' Finger und der Andere mit einem Holzlöffel; jener beklagte sich, er müsse den (am Löffel haftenden) Speichel von diesem verschlucken, und dieser, er müsse den (an den Fingern haftenden) Schmutz essen. Erub. 53° אכן כי אצבעתא עסברא (Ar. Var. אוצבתא) wir sind (gegen die Vorvordern) wie ein Finger in festes Wachs dringend, hinsichtlich des Verstandes, d. h. schwer auffassend; ולשכחה כאצבעתא בביזרא Ar. (Agg. הבירא) hinsichtlich der Vergesslichkeit aber gleichen wir einem Finger, den man in Samenkörner steckt, die wieder zus. fallen, wenn man jenen herauszieht.

אַבְּבְעֵי m. Adj. ein sehr kleiner Mensch, eig. so gross wie ein Finger, Däumling. Bech. 45° בנס לא ישא ננסת שמא יצא מהן אצרער Agg. (Ar. אוצרתא) ein Zwerg soll nicht eine Zwergin heirathen, denn es könnte ein fingerkleiner Mensch von ihnen abstammen.

אָבָרְתּי f. (בּהָא, אָבַרְתּא prosthet.) Zange. Ohol. 13, א לקנה ולאצבתי Ar. Var. (=Tosef. z. St.; Agg. ולאספתי, vgl. ימָפָּחָר) zur Stange und zur Zange, die zum Leuchter gehört.

ารห์, หบ่ารห์, หบ่ารัฐ f. (syr. น้อรู้) Back-

trog, μάκτρα, alveus pistorius; übrtr. Gebäck. Pesik. Beschallach, 91b אבר הד אצו דפתחא er backte einen Backtrog (oder einen Ofen) voll Brot. Das. עד דאכיל כל אצוותא דפיתתא (das. 2 Mal) bis er das ganze gebackene (oder: den Backtrog voll) Brot aufgegessen hat. Cant. r. sv. אצורתר, 26c dass. j. Chall. I, 57d un. ידיר, 26c dass. j. Chall. I, 57d un. אַבְּרָר, בּיבִּיר, Das W. hängt viell. mit אַבְּרָּאָרָ Reihe zus., von den Reihen des Gebäcks, wie אַרָר, אַרָר, s. auch אַרָר, אָרָר, s. auch עַרִיךְּ, אָרָרָר,

אַנוּוְהָא, אַנּוּוּהָא f. ein bitteres Kraut, das sich um den Baum schlingt. Pes. 39a wird אצורא בדיקלא: Ar. (Agg. אצורא דריקלא Ar. (Agg. אצורא דריקלא eine Schlingpflanze um die Palme. Keth. 50a ערקבלין dass. — Pl. Erub. 26b wird אצורא דריקלא Ar. (in Agg. fehlt אַנְוֹרָא הרזייתא דריקלא) die Schlingpflanzen um die Palme; wahrsch. Skorpionkraut oder Raupenklee.

אַבְּטְדִין, אָצְטַדְין, אָצְטַדְיָן, אָצְטַדְיָן, u. a. s. in מטט.

אַנְטְרוּתְיאָ s. אַצְטְרוּתְיּהָא. אָבְטְרוּתְיא.

אַמְרֵכְיָא f. (von צַרֵּךְ was nothwendig ist, necessarium. Genes. r. s. 60, 59ª wenn Jem. auf Reisen ist, אינו מסהגף und die Reisebedürfnisse nicht bei sich hat, so quält er sich. Khl. r. sv. שלח אשטרכיא שלנר בואר ונשתחפינון א אינור אינו

אוֹצִיא, אְצִיּא, f. Reihe, Furche im Felde od. im Weinberg. Das W dürfte das arab. פֿשׂפּ sein, eig. locus, in quo aqua stagnat. — Pl. B. bath. 12a תלה אָצִיאָה בני הריסר גופני Agg. (Ar. bath. 12a תלה אָצִיאָה בני הריסר גופני Agg. (Ar. אַצִייָהָא) drei Reihen, deren jede zwölf Weinstöcke hat. Das. 41b מרהי אוּצִייִהא zwei Reihen (Furchen) des Ackers.

מצל (hbr. אָצֵל) abnehmen, befreien, eig. absondern. B. bath. 55° הבני ניתא אצלוה אנריסקי Ar. wenn die Stadtbewohner (Bürger), oder wenn die Steuereinnehmer Jemdn. von Steuern befreiten; vgl. אַנְּרִיסְקּי.

לאנל (hbr.) Azel, N. pr. eines Mannes. Pes. 62b בין אצל לאצל טעיני ד' מאה גמלי דררשה zwischen Azel und Azel (d. h. von 1 Chr. 8, 38 — 9, 44, woselbst sich mehrere Widersprüche finden) können 400 Kameele mit kritischen Forschungen belastet werden; eine Uebertreibung; vgl. אוֹנָמָא.

 אניל m. (= bh. אַבּילים pl.) Achsel oder Knöchel der Hand. Arach. 19b מכנים בידו פידו בידו בידו בידו פידו er steckt die Hand (in das Fass) bis zur Achsel. — Pl. Levit. r. s. 8 Anf. דין עינו Achsel. — Pl. Levit. r. s. 8 Anf. דין עינו מפריך dem Einen ward das Auge ausgeschlagen und dem Andern wurden die Achseln zerschmettert. Seb. 18b un. 19a אַבילי ידיה ווחק היה Handknöchel. j. Jom. V, 42b un. דוחק היה er drängte (die Pfanne) an seine Handknöchel. j. Succ. I, 52b un. dass.

אַצְאָ (syr. בּבֶּן=קצַיִּ) betrübt sein, s. TW.

אַבְּיבָּא, אּבִיבָּא m. (בּיבָּש, s.d.) das harte Fleisch der halbreifen Dattel, das den Kern umgiebt. Git. 89° איקרשא באציפא דהוחלא Agg. (Ar. ed. pr. באצפא, ohne לחוחלא) eine Frau wurde getraut durch Uebergabe des harten Fleisches einer Dattel.

אינְצְּצְא , אִינְצְצָא s. in 'א.

אַצִיצָא m. (arab. קַצִּיצָא = בּׁבְּיבָּא irdenes Geschirr, bauchiges Gefäss, labrum. B. bath. 144° אציצא דהרכנא Ar. (Agg. אציצא פונג און ein Gefäss mit gesottenen Fischen. Meg. 16° אציצא Ar. (Agg. אציצא Ar. (Agg. אציצא ארבות הכסא

אַצֶּר, אַצֶּר ch. (syr. אָצֶר) anhäufen, sammeln; s. TW.

איצְרָא m. (von אָצֵי nr. 2) Ausgepresstes. eig. das Auspressen. Git. 69 איבר איניטופירתא איצרא drei Tropfen von ausgepresstem Lauch.

אצרותרותא crmp., wahrsch. aus אַבְּיִרְיּהָא f. (syr. גוב), gr. סדףסטאלסט, struthion) Seifenkraut, zum Reinigen der Kleidungsstücke gebraucht. j. Schabb. IX g. E., 12b . . אשלג עטרות ווא (ו. אצטרות (s. d. W.) אשלג unter אשלג (s. d. W.) st das Seifenkraut zu verstehen.

אר' s. in 'אר.

אַקְרָא od. אַקְרָא f. (von קָהִי eig. etwas, was wackeln macht, übrtr. Einwand, der eine Haacha wanken zu machen sucht. — Pl. Jeb. 110b וחבי וקביקור אַקְנְיהָא (Raschi Var. יחבי וקביקור אַקְנְיהָא, vgl. auch יחבי (קבִיא sie sassen und erhoben Einwände, Fragen.

אָקְרְיוּהָא f. (syr. בּבֹבוֹ = בְבֹב', von קָּהִרי Stumpfheit, das Stumpfsein; s. TW

מוביטון א. (syr. מביבון מאסטאָגיס, ἀκούβιτον, accubitum) eine niedrige Lagerstatt bei Tische, Sopha. Levit. r. s. 7, 151^d משל למלך פוור פוור מיים מיים פוור מיים מיים פוור מיים פוור מיים של מיים פוור מיים פוור מיים פוור איים פוור איים פוור איים פוור מיים פוור איים פוור איים פוור איים פוור איים פוור מיים פוור מיי

קוֹרְנְאָה f. (eig. Adj. von gr. אַקּוֹרְנְאָה pel, Zinne. B. bath. 73° un. דהוה נקיטה Ar. sv. אקובנאה דשורא רמחוזא Ar. sv. אקובנאה דשורא קופיא (Agg. אקוביאה) er erfasste die Zinne der Mauer von Mechusa. — Pl. Tosef. Kel. B. mez. cap. 2 אַקּוּבְּנִיאוֹה שׁבמּגרלים ושבקניפות die Zinnen (Kuppeln) auf den Thürmen und Himmelbetten (τὸ κωνωπεῖον, conopeum).

איקוֹנוֹם, אִיקוֹנוֹם s. in 'אר' s. in 'אר'

m. ein zum Genuss erlaubter Fisch. Chull. 66^b. Ab. sar. 39^a, vgl. אֲכוּרָּכָּס.

אוֹקְטוֹרין, אַקְטוֹרין m. pl. (lat. actores) die Führer, Verwalter. Mechil. zu Ex. 14, 5 (Jalk. z. St. אוקטורין wer sagte ihm (dem Pharao "dass das Volk entflohen")? Seine Verwalter. Vgl. auch דָּיִבְטָּוֹרין.

לְבִּינְבּפּוֹן (קְּטִיּסְפּוֹן (קְטִיּסְפּוֹן (Ttesiphon, N. pr. einer assyrischen Stadt am östlichen Ufer des Tigris. Jom. 10° wird רסן (Gen. 10, 13) erklärt: דמ מאקטיספון לבי ארדשיר וה אקטיספון לבי ארדשיר von Ctesiphon bis Be Ardschir. Erub. 57° בני מעטיספון לבי און מון מון אקטיספון לבי ארדשיר die Einwohner von Ctesiphon.

אַקְעַיְרָאָ f. (von קטר) was Dampf, Rauch hervorbringt. Taan. 24b un. die Frau des R. Chanina ben Dosa pflegte an jedem Freitag den Backofen zu heizen, רשרייא אקטרתא בחנורא Ms. M. und irgend ein Räucherwerk (was Dampf aufsteigen lässt) in den Ofen zu werfen, wegen Beschämung, d. h. dass man nicht merke, dass sie nichts zu backen habe, (En Jacob: ציבי ואקטרתא (vgl. Rabinow., Anmerk. z. St.) Reisig und Dampfendes.

'ρ' f. (gr. ἄγη) Staunen, Verehrung. Jelamd. zu Dt. 11, 22 die Engel, die Gott dem Menschen zur Seite gestellt hat, מהלכין לפניו מהלכה מהלכה מהלכה כדורגין כשם שהטכסים הזו של מלכות מהלכה כדורגין כשם שהטכסים הזו של מלכות מהלכה Ar. (ähnl. Tanch. z. St., $254^{\rm a}$) gehen wie Lanzenträger vor ihm einher, ebenso wie das Heer des Herrschers vor diesem einhergeht, und rufen vor ihm aus: מֹץאִ! Verehrung! Mögl. Weise gr. ἀχή, Adv. ἀχήν: still, ruhig!

שׁלְיוֹם m. (gr. ἄκιος) eig. ohne Wurmfrass, dah. übrtr. unvergänglich. Genes. r. s. 46, 45° מריום אפסיום Ar. (Agg. הרגום עקילם אקיום ואקנום Ar. (Agg. אבסיום) Aquila's Uebersetzung (der Worte אמים, Gen. 17, 1 lautet:) ἄκιος ἱκανός: der Unvergängliche und Allgewaltige, eig. an Macht Hinreichende. LXX haben blos: Ἐγώ εἰμι δ Θεός σου, wo also die Uebers. von שרי fehlt.

אָקילוֹס N. pr. Akilos. Genes. r. s. 1, 4ª ר' יורן בשם אקילוס אמר R. Judan sagte im Namen des Akilos.

אוֹקינוֹם s. in 'אר.

אַקיקא s. אַקיקא.

אָקלִיבוּסָת s. אַקלִיבוּסָתָא.

אָקְלִיְדָא (syr. וְבֶּבוּלֶה, arab. אָקְלִידָא , gr. אאנוֹς,

איַרְיִּטְא m. (gr. ή ἔκκλητος) der zur Berathung berufene Volksausschuss. Jelamd. Abschn. Waethchan. Anf. (mit Bez. auf Ps. 94, 15; citirt von Ar.) ein Gleichniss von einem Eparchen, der Alle richtete, שילה באקליטא עולה לפניו וישב משה לשפוט את העם שלא לדון אלא לפניו וישב משה לשפוט את העם שלא לדון אלא לפניו וישב משה לשפוט את העם jede Provinz erschien mit ihrem Volksausschuss, damit jener nur in dessen Gegenwart richte "Mose sass zu richten das Volk" (אמר), d. h. mit dem Volksausschusse, der vor ihn hingetreten war.

אַקלס, אַקלס, j. Schebi. VII, 37° und j. Snh. III, 21°a, Ithp. von קַלַם, s. d.

אַקְלַבְּרִין m. pl. (lat. aquiliferi) die Adlerträger, die den Adler auf der kaiserlichen Standarte trugen; vgl. Musaf. — Midr. Tillim zu Ps. 45 g. E. drei Personen, die zum Tode ver-

urtheilt waren, wurden durch Verwendung einer Matrone freigesprochen; einige Zeit darauf sah sie dieselben, אקלפרין טעונין קונטבריא של מלך (in manchen Agg. אלקפרין transp.) als aquiliferi, die Cantabra (Fahnen) des Königs tragen.

אַרְקְיּאָ f. (syr. אַבְּעָלוֹן trnsp.) Spinne, s. TW

אָלְקוֹנְ masc. ein Rohrgeflechte, das den Fischern als Fischbehälter dient. Kel. 12, 2 die Stange des Fischbehälters ist levitisch rein. Das. 23, 5 האקון והרטוב der Fischbehälter und der Käfig.

אַקְנְאָ f. das Aufschiessen des Getreides im Halm. Git. 30°. Taan. 19°, vgl. אַקּלָן.

אָרְיָאָ f. Aknitha, Name eines in Babylon gefeierten Festes. Ab. sar. 11^b.

ערי אָקניִיף, von קני עסר פור אָקניִיף, von קני עסר אַקנייף, von עסר עסר אַקנייף, von אַקנייף, von עסר אַפּר Güter. B. mez. 13° שטר אַקנירט ein Schuldschein, worin sich Jem. verpflichtet, einem Andern eine gewisse Summe in jedem Falle zu zahlen, gleichviel, ob er sie geliehen nehmen werde, oder nicht. Das. 16°. — Pl. B. bath. 172° אַקניָאָרָא solche Schuldscheine.

אָקנוֹס m. (gr. ໂκανός) hinreichend an Macht. Genes. r. s. 46, 45° אַקיוס אייוס אקיוס איין אַקיוס אַ אַקיוס. אַקיוֹס אַקיוֹס אַ

אַלָּנְקִיתָא (gr. אַקּנָקיתָא) der Falbe, Fahle, Beiname des Wolfes; dah. Wolf; vgl. Levysohn, Zoologie d. Tlm. p. 81. $m Jalk.~II,~122^d$ אריא וכלבא ואקנקיתא $m \pi$ וו קיינוי בעא אריא למיזק כלבא והוה חמי אקנקיתא וצרי ליה מיניה דהוא סעדא דאריא וכלבא סעדא ראקנקיתא ולא הוו מזקי דין לדין וכ['] (Midr. Tillim zu Ps. 104 sv. מלקתא überall: אנקקתא) der Löwe, der Hund und der Wolf standen einst zus. Da wollte der Löwe den Hund beschädigen; als er jedoch den Wolf erblickte, so bekam er Angst vor ihm, weil dieser der Beistand des Löwen, und der Hund der Beistand des Wolfes ist: und so fügte Keiner dem Andern Schaden zu. Als R. Akiba dieses gesehen hatte, so rief er aus: "Wie gross sind deine Werke, o Herr!"

אָכְסיגְרוֹן s. אָכְסיגרוֹן.

לְּכִילִי Pl. אַקְּסִילְאלִיאָןוּן f. (gr. $\hat{\eta}$ ξυλαλόη) Aloehölzer, s. TW

מקפר, von קפר das Aufbrausen, die Uebereilung. Num. r. s. 10, 208 בני ארם מתוך אקפרה הם נודרים בנזיר וכיון die Menschen pflegen im Aufbrausen ein Nasirat zu geloben, und da sie ein solches Gelübde im Aufbrausen gethan, so bereuen sie es später.

אַקְבּוֹּאָ f. N. od. (von נְּקַם) das Kräuseln der Haare, Lockenmachen, s. TW

אַקוּבְנָאָה und קוּפָנָא s. אַקוּבְנָאָה

אוֹקְצָא m. (בּיְקְצָא , s. d.) eig. Spitze, dah. auch Spitzwinkel. — Pl. Bez. 24° כל היכא דאית 3 (Agg. ליה אוּקְצֵי עוקסי ביבר גדול Ar. sv. עקס פות 3 (Agg. עיקצי) ein Käfig, der mehrere Spitzwinkel hat, ist ein grosses Thierbehältniss. Schabb. 106° dass.

אָקְרָּהְאָ f. (gr. ἀκακία, acacia) Akazie, die Schote des Akazienbaumes. Git. 69^b אקקיא Ar. (Agg. אקיקא) Akazie und Aloësaft, als Heilmittel.

אַכְרְא אַ לְּרְא אַ f. (gr. ἄκρα) Burg, Castell. B. bath. 127° אַכְר דּהגרוניא מקרא דהגרוניא die Burg Agma, die Burg Hagronja. Mac. 10° אקרא die Burg Seleucia. B. mez. 73° Keth. 112° u. ö.; vgl. Rap. Erech millin hv.

בי דינא m. (von קָרָא) eig. Begegniss, dah.: zufälliges Eintreffen. R. hasch. 29^b בי דינא ein Gerichtshof, der zufällig anwesend ist. Snh. 25^b אקראי בעלמא es war blos zufällig, ein Mal. Ab. sar. 33^b. Jom. 23^a. Tanch. Balak, 232^a u. ö.

אַקרַבְּּטָא m. (בְּפְּטָא, gr. κράβατος, grabatus) Ruhe stätte, bes. ein kleiner Vorsprung eines Gebäudes, der als Sitz dient. M. kat. 10^b Ar. (Agg. אקרפטא) einen Ruhesitz zu bauen. — Dahing. bedeutet אקרפטא in Kidd. 70°: auf dem Sitz, s. יְּקרַפְּטָא.

אקרוֹקְהָא f. (von קרקר, ה elid.) eig. die Quakende, dah. der weibliche Frosch. B. bath. 73b es zeigte sich mir in einer Erscheinung ההיא מקרוקתא דהויא כי אקרא דהגרוניא ein Frosch, der so gross war wie die Burg Hagronja. Ned. 41a יתיב על אקרוקתא er sass auf einem Frosch.

אָקוֹשׁא m. Adj. (בְּשִׁיב) fest, hart. Keth. אַקוֹשׁא הומא אַקוּשׁא hartes Brot. Sot. 4b אַקוּשׁא n Ggs. zu בירדי ראקושא Schabb. 65° בירדי ראקושא Hartes. Chull. 105° u. ö. — Pl. Schabb. 55° הרובין ראָקוֹשִׁי Johannisbrote, welche hart ind.

רבּיבֶּע, אַרְעַבְּלָא, אַרְעַבְּלָא, אַרְעַבְּלָא, אַרְעַבְּלָא, אַרְעַבְּלָא, אַרְעַבְּלָא, שַּרָבְּבָּע, שַּרָבּיבָּ

אָרְא (viell. gr. ἀρά) Verderben, Schaden. 'ant. r. sv. עד שיפוח , 16^d (mit Anspiel. auf הרי (מיטלו (וו המלכיות בתר אריהין (בח amit die heidnischen Reiche bestraft werden ach ihrem Verderben (das sie angerichtet).

ארר sprechen, reden, s. ארר.

I f. (lat. area) Vogelheerd. Snh. 25a dird מפריחי יונים der Mischna erklärt ארא dienigen, die einen Vogelheerd errichten, um fremde auben herbei zu locken, sind als Zeugen untuglich; vgl. auch זֹרֹן.

אָרָא II m. Ara, Name eines Fisches. Ab. ar. 40° בארא ופלמודא betreffs des Ara und des hunfische (gr. πηλαμύς, ύδος), vgl. jedoch בָּרָא

תראלים הוצר אור. (=bh.) Erëlim, bildl. Name ir Engel, eig. Löwen Gottes. Keth. 104° Bar tapra, der den Tod Rabbis (R. Jehuda hannasi) nzeigen, aber doch nicht deutlich aussprechen sollte, rief aus: אראלים וכשורים ומשור בארון מחור בארון מחור בארון שורים ומשור ארו שורים ומשור שורים ומשור שורים ומשור שורים ומשור שורים die Engel und die Gewaltigen (die Fromten auf Erden) fassten die heilige Lade (d. h. tabbi, dessen Seele die Einen für den Himmel nd die Andern für die Erde haben wollten); ber die Engel besiegten die Gewaltigen, und ie heilige Lade wurde uns entrissen. j. Kil. IX, 2b ob. j. Keth. XII, 35° ob. dass. mit einiger bänderung; ferner Khl. r. sv. מובה. 88° und 92°

מְרֵב (hbr. אָרֵב (אַרֶב hbr. ביי אריא אַרְבּ du kommst mir vor ie ein auflauernder Löwe, d. h. ich fürchte mich, nit dir Gemeinschaft zu haben. B. kam. 85°2. bath. 168° dass.

Af. dass. Ab. sar. 31b מרבו לי ישראל (contr. us מרבו על vgl. אָפַךְ die Juden könnten mir uflauern, mich dabei ertappen. Schabb. 106b nd Bez. 24a לַרְבּוּנֵי , vgl. דְּבָא, יִבָּר,

עָרֶב, אּרְבְּהְ, אַרְבָּה, bh. עֶּרֶב, od. עֶּרֶב, veide, Weidenbaum. Git. 6° ארבא תניינתא ארבא תניינתא Ar. (Agg. ארבים) die zweite Weide an er Brücke. Pes. ארבתא בארבתא Ar. (m. ועַרבתא der Schatten der Weide. — Pl. chabb. 20° הנהר אַרְבָּאהָא Ar. (Agg. אַרְבָּחָא) ene Weiden.

אָרֶבְּה f. (syn. mit בֶּרִיבָּה) Schiff, Kahn. ג bath. 34b 'ההיא ארבא וכ' jenes Schiff um dessen Besitz zwei Personen stritten. B. mez. 101^b ארבא דחמרא ein Schiff mit Wein beladen. Pes. 111^b טולא דארבא לפר Schatten des Schiffes. Bech. 27^a u. ö. — Pl. B. mez. 72^b אַרְבֵּר, vgl. אַרָבָּא.

אַרְבָּי, אַרְבָּא m. Reihe, Schichte. B. bath. 3°. Git. 69°. Schabb. 50°, vgl. אַרָבָּר.

אַרְרָאֵי m. pl. (syr. בְּבֵּוֹי) die Araber, s. TW.

וּלֶרָה (=bh. אַרֶבָּה, von ארב, arab. ארב, יוֹרָרָה, יאַרָבָּה, ארב schadhaft sein) Luke, Gitter. Bez. 4, 1 (35b) ארובה: eine Luke im Gitter eines Daches, die durch die ganze Länge des Gitters, von oben nach unten geht, verschieden von הלרן: Fenster, das sich in der Mitte befindet, vgl. Raschi. Nid. 20b כסומא בארובה wie ein Blinder durch die Luke; bildl. für: das Richtige blos zufällig, ohne Sachkenntniss treffen. Ohol. 10, 1. — Pl. Jom. כמה ארובות יש בדלת ארבע ארבע וארבע 76° 'וב Ms. M. (in Agg. fehlt וכ) wie viel Luken hat ein Thürflügel? Vier. Vier und vier (in beiden Flügeln) sind acht Luken. Ohol. 10, 4 ארובות זו על גב זו Gitter, die über einander sich befinden, näml. das Gitter des Daches gerade über dem der Stube. — Schabb. 43a. 153b Kel. ארובות 15, 2 ארובות, s. אָרוּכָה in אָרוּכָה.

ארבל, gr. ארבל, gr. Άρβηλα) Arbela, N. pr. eines Ortes unweit Sipphoris. j. Ber. I, 2° mit. בקצח ארבל בקצח ארבל במארבל במארבל בער ארבל (l. ברבל (l. ברבל (l. ברבל (l. ברבל (l. ברבל (l. ברבל (l. ברב הבבר הבבר (l. ברב הבבר הבבר (l. ברב הבבר הבבר (l. ברב הבבר הבבר (l. ברב בור בורב בורב (l. ברב (l. בר

שרבלי מעה אורבלי אור. N. patron. (syr. בליבלי) aus Arbela. Aboth. 1, 6. 7 כלי פשתן Nitai aus Arbela. — Pl. Genes. r. s. 19 Anf. האַרְבּלִיין דוֹר Flachszeuge aus Arbela (Ar. ed. pr. sv. האַרכליין אורכל , vgl. jedoch die Parall. im vrg. Art.). — Fem. j. Pea, VII, 20° un. האַרבּליה ein arbelisches Sea (Mass). j. Sot. I, 17° IX, 24° dass.; vgl. auch אַרְבָּלִּיִּר.

אַרְבִּלְא אַרְבִּלְא (שַרְבִּלָּא m. (בּילָא אַרְבִּלְא) Sieb. Stw. eig. zus. mischen, mit angeh. ל. —

B. mez. 26^b, vgl. אַרְבֶּל. Snh. 39^a שרינדו בארבילא er warf sie (die Früchte) in ein Sieb. Macc. 20^b er isst die Datteln im Siebe.

ארבון א. (syn. mit ערב: Abend, eig. Vermischung der Farben) Finsterniss, dah. auch: Blindheit. Pes. 111b הני חלת מילי יהיבי diese drei Dinge bringen Erblindung dem (Augen-) Lichte, d. h. verursachen Blindheit.

עְבַּעָת I f., אַרְבַּעָת m. Numerale (=bh., von ארבעה דברים פטרו במחנה vier. Erub. 17ª ארבעה von vier Dingen hat man die Kriegsmannschaften im Heere befreit: Sie dürfen Hölzer von allen Orten bringen (ohne dass dies als Raub anzusehen wäre); sie sind frei von dem rituellen Händewaschen; sie dürfen Getreide, von dem es zweifelhaft ist, ob der Zehnt entrichtet wurde (דמאר, s. d.) geniessen, und brauchen am Sabbat die gemeinschaftliche Speise (עירוב, s. d.) nicht niederzulegen. R. hasch. 18b ארבעה דברים היה ר' עקיבא 'בורש וכ vier Dinge hat R. Akiba durch Schriftforschungen erwiesen, denen ich nicht beistimme. Schabb. 70b אבות — Pl. ארבעים vierzig. die (am Sabbat verbotenen) Hauptarbeiten sind 40 weniger einer, d. h. 39. Macc. 2a לוקה ארבעים er wird (wegen Gesetzübertretung) mit 40 (39) Geisselhieben bestraft. Vgl. das. 22ab wie thöricht sind doch diejenigen, welche dem Gesetzbuch (d. h. der Pentat.-Rolle) durch Aufstehen Ehrerbietung bezeigen, den Gesetzlehrern aber nicht! דאילו בספר תורה כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא denn im Gesetzbuch steht "vierzig" (Geisselhiebe, Dt. 25, 3), die Gelehrten jedoch bestimmten 40 weniger 1.

von ihm, bis sie ihm im Gedächtniss blieb, als ob sie in seinem Beutel läge. j. Git. VI, 47^d un. פי wiederholte es nach ihm 40 Mal. — Dav. אַרְבֵּיכָר vierzehn, מַרְבָּיר der Vierzehnte. Meg. 2^b בארביסר am vierzehnten Tage des Adar; s. TW

ארבערא ארבערא m. Ordinale: der Vierte. Genes. r. s. 11, 12a 'הר מרמא ארבערא הרי חלה חדר בשבא תרי מלחא מרי מלחא der erste Tag in der Woche (Sonntag) hat den zweiten (Montag) zur Gesellschaft, der dritte den vierten (Mittwoch), vgl. זרג.

רְבְּעָה f. N. act. das sich Hinstrecken, (eig. auf allen Vieren, s. בַּבל Lagern, s. TW.

ארג (בְּגַּב) Köstliches, das, wonach man gelüstet, s. TW

(=bh.) flechten, weben. j. Schabb. XIII, 14^a. j. Schek. IV, 48^a. j. Taan. IV, 69^a u. ö. — Trop. Ruth r. Anf., 37° אורגים שהיו Orgim (ist ein מעלין לו את ההלכה והוא אורגה Beiname Davids, welcher nach der Agada auch Elchanan hiess, ארגים, 2 Sm. 21, 19) weil man ihm die Halacha vortrug, welche er webte, d h. durch Diskussionen zum Abschluss brachte Nach einer andern Ansicht das. wären darunter die Synedristen zu verstehen, שהיו אורגין עכור die mit David die Gesetzlehre webten Num. r. s. 4, 189^d מה בארגמן שהוא היה אורג את ישראל כון החטא warum bedeckte man den Opferaltar mit Purpur? Weil er (durch die Opfer) Israel vor der Sünde umwebte (beschützte) ${
m n\ddot{a}ml.}$ ארג als Stw. von אַרְנָּמְן, s. d. Das. s. 12 מרכבו ארגען זה הקבה. והוא אורג את מרכבו ארגען זה הקבה. העולם שיצאו כולם למיניהם ולא יתערבו "Seir Wagen (die Merkaba, vgl. מֶרְכַּבָה) ist ארגמן" (HL. 3, 10) das ist Gott, der die Geschöpfe der Welt webt, dass sie alle nach ihren Gattunger hervorkommen und sich nicht vermischen.

Pi. dass. Uebrtr. Tosef. Pea cap. 1 g. E המירוג wird in j. Pea III, 17° ob. erklärt: (woselbst jedoch הבירוג anst. במירוג gelesen wer den muss) Jem., der von einem Zwiebelfeld die feuchten Zwiebeln ausreisst, um sie zu verkaufen die trocknen aber bis zur Ernte zurücklässt wodurch also das Feld eine bunte, gewebeartige Gestalt erhält.

Nif. בְּאֵרֵג gewebt, geflochten werden. J Terum. XI g. E., 48b das Gewand des Priesters ליש משריה נארג אצל ישראל das bei einem Israeliter gewebt wurde. Exod. r. s. 50, 142° נל עב נירים auf 72 Stäben des Webebaumes wurde der Vorhang gewebt. Num. r. s. 4, 189b. j. Jom III, 40c u. ö.

ארונה f. Gewebe. j. Suc. I Ende, 52° ארונה ein unreines Gewebe, als Bedachung der Hütte.

אָרִיג m. Gewebtes. j. Kil. IX Ende, 32' מרוג Gesponnenes und Gewebtes. j. Schabb

VII, 10° mit. X, 12°. XII, 13°. j. Pes. VI, 33° u. ö. j. M. kat. III Ende, 83°d אי זהר אידור מאריג (festes Zus. nähen) zu verstehen? Wenn es dem Gewebten gleicht, d. h. dass die Naht nicht sichtbar ist.

מריי f. N. a. das Weben. Snh. 48a מריגה das Spinnen des Flachses, um daraus ein Gewand zu weben. j. Jom. III, 40° un. bei den Priester-Gewändern בריך שתהא אריגתן muss das Weben im Heiligthum stattfinden.

בונב Argob, N. pr., s. TW.

κτική m. (syr. μος ή, trnsp. vom gr. εργολάβος) Bauunternehmer, redemptor operis, s. TW

אָרְגָּז (בּהּוּ, אַרְגָּז אַרְגָּן (בּהּיה אַרְגָּז אַרְגָּן (בּהּרּה אַרְגָּז אַרְגָּז (בּהּרּה אַרְגּז וּקבריה אַרְגּז וּקבריה ארגז וקבריה ברוב ארגז וקבריה Ar. (R. Hai Gaon liest ארזג ארגן (ליה ארן ארוך) man macht einen Sarg und verbirgt die Leiche darin; woher aber ist das Verscharren derselben in der Erde erwiesen?

אַנְגָּוֹיִאָ, אַרְאוֹלְאָ, אַרְאָןיֹנְאָלָ f. (von מר Zorn, das Erzürnen, s. TW

מרנין אור. אורנין Arges, Argesa, Name eines Ortes in Babylonien. Schabb. 19b und Erub. 63a הרגיז Charta in der Landschaft Arges. (Nach Raschi: ארגיז, Name eines Magiers, der die Stadt Charta erbaute). Git. 7a (מבר ארגיזה (und מבר ארגיזה) R. Gebiha aus Argesa. Seb. 18b R. Huna איקלע לארגיזא traf in Argesa ein.

ארגוטדייא Esth. r. Anf. crmp., s. אַרְגַּנְטִין.

שרובים אר. (gr. ἐργάτης, syr. בְּיֵּיבְיֹּן) Arbeiter. Jelamd. Abschn. Korach Anf. (citirt von Ar.) משה נטל לעצמו את המלכות רעשה אותו ארגטיס משה נטל לעצמו את המלכות ועשה ארגטיס ארגטיס Mose eignete sich die Regierung an, aber Gott machte ihn zum Arbeiter: "Auf den Schultern sollen sie (die Leviten) die Lasten tragen" (Num. 7, 9).

אַרְגִּירָא s. בָּרִיסוּ.

אַרְגַּלְיִא f. (gr. τὸ ἐργαλεῖον) Werkzeug. Exod. r. s. 40 Anf. בל נגר שאין בידו ארגליא

שלו אינו נגר ein Handwerker, der sein Werkzeug nicht bei sich führt, ist kein ordentlicher Handwerker. Jelamd. Abschn. Behalot. (citirt von Ar.) wenn Jem. ein Schiff verkauft, אלא שלו וכל ארגליא שלו וכל מרגליא שלו וכל מרגליא שלו וכל מרגליא שלו ובענים חובר dabei aber die Werkzeuge nicht ausdrücklich erwähnt, hat der Käufer auch darauf ein Anrecht? j. Succ. VI, 54° ob. היא וכל ארגלייה שלה (viell. Plur. ארגלייה שלה (das Werk, הובעיה שלה ganzes Werkzeug. Levit. r. s. 23, 167° und Cant. r. sv. ארג ארגליים, 22° dass.

אַרְגָּקן m. (=bh., vgl. auch אַרְגָּקן) rother Purpur, und das damit Gefärbte. Schabb. 90°. Kel. 27, 12 u. ö. — Stw. רגם (welches im Aram. in ירקם: Buntfarbiges; über die Etym. des Midr. vgl. אַרַגּ.

אַרְנְּנִטִין ,אַרְגִּינִיטוֹן m. Argantin oder Argonaut, ein Dämon, der im Badehause den Badegästen verschiedene possierliche Künste vormacht, auch sonst Wunder zu verrichten vermag. Die Vorstellung von einem solchen Dämon dürfte aus den Kreisen des griech. Volksglaubens in den jüdischen eingedrungen sein; vgl. Sachs Beitr. II, 115. — Es ist nicht unwahrsch., dass das W. aus dem gr. ἀργός (contr. aus ἀεργός) und ναύτης zus. gezogen ist, also eig.: der mühlose Seefahrer, zu welchem Namen der Anklang an den Άργοναύτης: der Argofahrer Veranlassung gegeben haben mochte. — Genes. r. s. 63, 61^d Diokletian erliess den Befehl, dass die Gelehrten in kaum inne zu haltender Frist von Tiberias nach Paneas kommen sollten, welcher Befehl kurz vor Eintritt des Sabbats ein-עלון למסחי ואתא הדין ארגניטון מגחיך ומרקד קדמיהון וכ' sie gingen baden, hierauf kam jener Argonaut, scherzte und tanzte vor Er sagte: Begehet einen frohen Sabbat, der Herr wird euch schon Wunder thun, denn ich werde euch am Sonntag früh vor den Herrscher stellen. Bald nach Ausgang des Sabbats trug er sie bis zu den Thoren von Pa-Als die Gelehrten aber auf Befehl des Diokletian in einem sehr heissen Bade baden sollten, ועל ארגנטין ומזגא קדמיהון Ar. (Ag. חד ארגניטין?) da kam jener Argonaut und linderte es durch kaltes Wasser. j. Ter. VIII, 46° ob. steht dafür אנגיטריס crmp. Jalk. I, 32° דהדא ארגרנטין.

niss von einem König, der seine Tochter verheirathen wollte und der ein kostbares, aber altes Gefäss (zum Hochzeitsgeschenk) hatte. Er dachte nun bei sich: Wenn ich mit der Verheirathung warten sollte, bis ich ein neues Gefäss angeschafft habe, so würde ich die Freude meiner Tochter zu lange hinziehen. Er liess daher das alte Gefäss aufpoliren und schenkte Jalk. I, 78^a ein König wollte seinen es ihr. Sohn verheirathen, ולא היה לו ארגניטין er hatte aber kein kostbares Geschirr. j. Pea VIII, 21^b ob. בהדוך אגנטין (ארגנטורין l. אנן אכלין יומא von דין בארגנטורין דהבא [או] בארגנטורין כספא welchem Gefässe wollen wir heute speisen, von einem goldnen, oder von einem silbernen Gefässe? - Pl. Esth. r. sv. בל הדין $102^{
m b}$, בהראתו ארגנאטארייא (l. ארגנטארייא) alle diese kostbaren Gefässe. Das. ארגוטרייא (l. ארגנטרייא) dass.

אַרְנַסְטִים s. אַרְנַסְטִים.

אַרְנְּטְנִירְין m. (gr. ἀκρατέστερον, ein irreg. Comp. von ἄκρατον, trnsp.) ganz ächt, ungemischt, bes. von Getränken. Khl. r. sv. שמה או gamischt, bes. von Getränken. Khl. r. sv. אמנה gieb mir fettes Fleisch, alten Wein רמיכר und verschiedene Arten von ungemischten Getränken. In der Parall. steht אַגְּרְשׁוֹן, s. d.

אַרְבָּרוֹן m. (wahrsch. gr. מֹסְיְטִסְנִסִי, syr. וֹנִּ, בּוֹן) Silbergeld, Geld. j. Pea VIII, 21ª ob. demjenigen, der von Thür zu Thür betteln geht, wendet man keinerlei Unterstützung aus Gemeindemitteln zu; ובלבר דלא יפחות ליה מן ארגרון jedoch ist darauf zu sehen, dass der Arme nicht von seinem eignen Gelde (Privatvermögen) zusetze; weil man ihn näml. in diesem Falle unterstützen müsste. Vgl. auch אַרגוֹרִי und אַרגוֹרִי.

קרוֹדְא, אַרוֹדְא אַ m. (בְּרוֹדִי, s. d.) Maulthier. Pl. Ab. sar. 16b מחני רחיא באֱרוֹבִי Ar. (Agg. בערודי) sie führten die Mühlsteine vermittelst Maulthiere. B. bath. 36a גיגורא דארודי Ar. (Agg. לערודי) von der Umzäunung der Maulthiere.

אּוְרָדְּא I od. אוֹרְדְּא m. Knüppel, Stock s. TW

אוֹרְדָּא II m. Baumwolle. Pl. Kidd. 13 ein Gebund Baumwolle; wahrsch jedoch ist דארדר zu lesen, vgl. אוּדָדָא.

אוֹרְדָּא , אוֹרְדִיא (lat. hordeum) Gerste. P Keth. 67° שקר דאוֹרְבַיִּא Ar. sv. אשל 2 (Agg הַרְדָּאָה) Säcke mit Gerste, vgl. auch הַרְדָּאָה.

אַרְדָּה I m. Schwamm, Pilz. Pl. Keth. 61 מבשילא דאַרְהַּר ein Gericht Pilze, Morcheln. Al sar. 38° ארדי ודירסא Morcheln und Gegräupe Pes. 119° ארדי וגווליא לאבא לי וגווליא לאבא Ar. (Agg ארדיניא, ארדלייא) Schwämme (sagte Samuel bilden für mich, und junge Tauben für Abb (d. h. Rab) den Nachtisch. Ber. 47° dass.

אָרָדְא II Arda, N. pr. eines pers. Richters Git. 14b אנרתיהן מבוהלין ארדא וארטא ופילי ihre Namen klangen barbarisch: Arda, Art und Pili Barisch (vgl. jedoch Gen. 46, 21 un Num. 26, 40 אַרְדְּ, Name eines Sohnes von Ben jamin).

קרְבּלְלָּה m. (בְּדְלֵבְלָּא, vgl. auch הְדְּבֹּלְלָּה, γgl. auch הְדְּבֹּלְלִּס הָּ. אָ עוֹלָכְּלִיס eig. Wasserorgel, dann überl Orgel. j. Suc. V g. E., 55^d וגב זה ארבליס של bedeutet Orgel. Das. א היה bedeutet Orgel. Das. א היה הנעימה ועובליס בירושלם מפני שהוא סורח את הנעימה וערבליס בירושלם מפני שהוא סורח את הנעימה jerusalem gab es keine Orgel, weil sie de schönen Gesang verdirbt.

וּנִיבּעוֹ , אַרְדִּיכְל m. (syr. אַרְדִּיכְל , אַרְדִּיכְל m. (syr. אַרְדִּיכְל מַשׁרָ. zuw. וּנִיבּעוֹ Baumeister, Architekt. Stw. כל

(=, s. d.), arab. כלל: Baumaterialien zw. tragen; mit vrges. ארואר און ארואר און ארואר אר

von einem Könige, der einen Palast durch einen Baumeister bauen lässt, und der ihm später missfällt; gegen wen ist er unwillig? Doch wohl gegen den Baumeister! Daher "war Gott unwillig gegen sein eignes Herz" (Gen. 6, 6). Das. s. 27, 26^d אדרכלין. — Pl. Erub. 26^a מדרבלין Ar. (Agg. אדרכלין) die Wand, welche die Baumeister auf dem Gebäude errichten, um sich während des Baues vor Sonnenhitze zu schützen.

קרְבּּפְנִים, gr. δοδοδάςνη) Lorbeerbaum, laurus, s. TW.

עְרָדְּקְכָּיְא Ardaksam, N. pr. eines Ortes; vgl. עָרְבַּכִיאָ. j. Erub. III Anf., 20° מעשה ששבת מיר בארקכם ר' R. Meier blieb einst in Ardaksam über Sabbat.

פור (syr. אַרְשִׁיר) Ardschir, N. pr. einer Stadt unweit Ctesiphon. Git. 6°. Erub. אָרָשׁיר die Einwohner von Ardschir. B. bath. 52° הורמיז ארנשיר s. הוֹרְמִיד.

ארן Interj. (trnsp. aus רְאוּר) sehet! siehe! Dan. 7, 5. 6. — Davon אַלּר, vgl. auch אַרוּם.

ארווד (syr. בסיסוֹ, Ἄραδος, Jos. Antt. I, 6. 2) Aradus an der phönicischen Küste. Genes. r. s. 37, 36° wird הארוד (Gen. 10, 17) erkl.: ארווד, Aradus.

קרְוְיְסְא (תְרוֹסְיְר) f. (pers. arwîs od. gr. αλυ σις, mit Verw. der liquidae) Kette, Fessel. Jeb. 46° רמו ליה ארויסא בצואריה Agg. (Ar. אי. וופא בואריה liest ארסה) man warf ihm eine Kette um seinen Hals.

ברי אָרוֹן (aus אַרָּר mit angeh. Mem; in ישׁר ging י in י über, vgl. auch יהֵר wenn, weil, als, s. TW. — s. auch אַרִים.

אָרוֹאָ Aroma, Name eines Ortes. Erub. 51b.

מרון אורן מור comm. (=bh.) Kasten, Lade, Sarg. Stw. viell. ארון בעל בעל גרוכות בעל גרוכות בעל גרוכות בעל גרוכות לבעל בעל גרוכות der Kasten der Gräupner, in welchem sie das Gegräupe liegen haben. j. Ber. IV, 8° ob. wird ארון (Bundeslade) erklärt: שמשם der Gegenstand, von dem das Licht in die Welt kommt; nach einer zweiten Ansicht: ארירה עורה עירה עירה לבעל עירה לבעלים שיראה עירה לבעלים שיראה וכל der Grenes. r. s. 55, 54d מקרם שיראה וכל der Ort, von dem

die Ehrfurcht ausgeht. Ber. 14b לוחות ושברי die ganzen und die (von Mose) zerbrochenen Bundestafeln lagen in der Lade; bildl. für die Ehrerbietung, die man auch demjenigen Gelehrten erweisen muss, bei dem die Gesetzkunde, infolge von Krankheit u. dgl. sich verloren hat; vgl. אונס. Keth. 104° ארוך die heilige Lade, bildl. für die Seele eines frommen Lehrers, vgl. אָרָאֵלִים j. Kil. IX, 32^b ob. Rabbi hinterliess in seinem Testamente: ותהא ארוני נקובה בארץ mein Sarg soll nach der Erde zu durchlöchert sein. In der Parall. Genes. r. s. 100, 98° steht ארוני נקופה לארץ mein Sarg soll nach der Erde zu schadhaft sein. Snh. אין לך כל ארון וארון שבארץ ישראל שאין 98º פוס מדי אוכל בו תבן es giebt keinen Sarg in Palästina, aus dem nicht ein römisches (מַדָּרָ für פרכר gesetzt) Pferd Stroh frisst; die Feinde hatten näml. die Särge ausgegraben und sie zu Krippen verwendet. (j. Keth. VI, 30^d רארון crmp. aus וערון, s. ערַר, . — Pl. Jom. 72b שלש אַרוֹנוֹת עשה בצלאל אמצעי של עץ חשעה וכ' Bezalel fertigte drei Laden für die Stiftshütte an; die mittelste war von Holz und hatte eine Höhe von 9 Faustbreiten (= $1\frac{1}{2}$ Ellen), die innerste von Gold hatte eine Höhe von 8 Faustbreiten und die äusserste, ebenf. von Gold, war um etwas höher als 10 (oder: 11) Faustbreiten; vgl. דיר. Man stellte näml. die kleinere, goldene in die hölzerne Lade und diese wiederum in die längere, goldene. j. Sot. VIII Anf., 22b שני ארונות היו zwei Laden gingen mit Israel in der Wüste, die eine enthielt die Bundestafeln und die andere die zerbrochenen Tafeln. Davon abweichend j. Ber. II, 4° ob., wonach diese zwei ארונו של חי עולמים וארונו של ארונו של הי עולמים רוסף die des ewig Lebenden (d. h. der Bundestafeln) und der Sarg Josefs. Sota 13ª dass. j. Keth. XII, 35^b un. u. ö.

ארוני s. אירונית s. ארונית in 'אירוני.

ארונים s. ארוכיה ארוכים s. אַרְוִיסָא.

עפו. אוֹרוֹ אוֹר (gr. ὄρυζα) Reis. Ber. 37° אורז אינון אורז (gr. κείs; nach Raschi: ביליל, milium Hirse. Pes. 35° אורז בירן דגן דוא Reis ist eine Getreideart, weshalb näml. das Gesäuerte davon am Pesach verboten sei, wie auch, dass er als "Mazza" — am ersten Pesachabend — gebraucht werden dürfe. So jedoch blos nach einer Ansicht; nach den meisten Autoren hing. אורד ורוחן לא sind Reis und Hirse nicht gleich

den fünf Getreidearten anzusehen. Schebi. 2, 7. R. hasch. 13^b u. ö.

אָרְוֹדְאָ, אּוֹרְזְשׁ, ch. (syr. אָרָזּוֹן) Reis. j. Schabb. III, 6^b ob. פרנכא דארדא eine Schüssel mit Reis. Pes. 50^b und 114^b ארוזא dass.; vgl. auch ארוזא. Stw. ארוזא, s. den nächtfig. Art.

אָרָה m. (=bh.) Ceder, zu welcher jedoch die Alten viele Gattungen zählten. Stw. ארז אירז, syn. mit ארז bezeichnet: gross, hoch, stark, dah. sow. von der hochwachsenden Ceder, als auch vom hochaufschiessenden Reis, vgl. אַרְזָּלָא. Tam. 3, 5 רְבִינִין של ארז רביעין של ארז פר פוער ארזים ביערה מיני אַרְזִים הּן es giebt 10 R. hasch. 23° ששרה מיני אַרְזִים הּן es giebt 10 Arten von Cedern. Trop. Schabb. 118° בשרה בישראל בישראל Gelehrte habe ich in Israel gepflanzt. M. kat. 25°, vgl. אֵזוֹב.

ארוא פּרוּג (syr. אָרֶז בּילְּאָרָן בּרוּג (אֶרָז בּילְּאָרָ בּרוּא בער בּרוּא עריז לפּרוּא בער בראוּג עריז עריז בעני בער פוּג לפּרוּא בער בעריד בעריד ארוּא בער ד ארוּא בעריד ארוּא בעריד בעריד שריד שוּבער בעריד ב

אַרְוֹרְאַ m. (von אַרְזפָּהָא: Наmmer, s. TW.

תרוֹבְנִית אַרְוֹבוֹנִית f. eine Heuschreckenart (ähnlich der ערצוביא, ἐρυσίβη, LXX Joel 1, 4). Sifra Schemini Par. 3 cap. 5 "zu der Heuschrekkenart" (למינהר) gehört auch הארזבונית. In Chull. 65° steht dafür הרזבנית; vgl. auch בַּרְזוּבָּא.

אַרְנָּג s. אַרְנָּג.

מוֹרְוֹיִלְא m. (syr. בֹּבְוֹבְלֹּב, arab. בֹבּוֹלָב, ה eingesch.) das Junge der Gazelle. B. bath. 72b Ar. (in Agg. fehlt אורזילא דרינא בר יונא וב' Ar. (in Agg. fehlt אורזילא דרינא בר יונא וב' Ar. (in Agg. fehlt לרינא das Junge eines wilden Esels (od. einer Antilope), das einen Tag alt und von fabelhafter Grösse war. Num. r. s. 11, 211a wird עופר האילים אורזילא דאיילתא und Cant. r. sv. דרנה אורזילא דאיילתא das Junge der Gazellen. Pesik. r. s. 15, 30c dass. — Pl. אוֹרְזִילִין, אוֹרְזִילִין, s. TW

#קוֹלְא ארוֹילא) f. (בּרְסָלָּא) eine schwebende Matte, Hängematte, die, an Bäume befestigt, dem Gartenwächter am Tage Schatten gewährte und des Nachts als Lagerstatt diente. Stw. ברב בארז: Bett, mögl. Weise אזל (mit eingeschalt.

י) von dem Hin- und Herschweben eines solchen Bettes. — Erub. 25^b דעבידא כי ארזלא Ar. (Agg. אררזילא; Tosaf. z. St.: ערסלא) es ist wie eine schwebende Matte gemacht.

ארוילי B. bath. 74b s. אַדִילִי.

ארונא m. (syr. אוֹנוֹנְאַ 1) Adj. gross, stark. Stw. ארר ארד ארד ארד אווו אווו angeh. Nun. — Pl. fem. Git. 70° ארבי אַרְזַכְיִרְא grosse Weizenkörner. — 2) (בפרזינא Reiskorn oder Reisart. Pl. Taan. 24° ארבי דאַרְזָכָאר Ar. (Agg. רפרזינא) Schiffe mit Reisladungen.

שרְוֹנְא m. (von אַרְיּזָא, אָרֶזּ) Cedernfrucht בירא דארזא בירא פירא פירא בארזאב. — Pl. j. Maas. scheni II, 53b ob. אילין אורְזְכַיִּיה וגמזוזיכייה jene Cedern- und Sykomorenfrüchte, die man beim Kochen mit Wein vermischt. In der Parall. j. Jom. VIII, 45a ob. וגמזוזיכייא וגרמנכי (l. ארזכייא וגרמנכי (l. מזוזיכייה וארוזרייה).

אַרְזַבְּתָּא I f. (syr. אַבְּזִיףְבּהָא בַּרְזַבְּתָּא יסוּ קרוּ, vgl. auch ייִרְבָּתְּא Hammer. Git. $56^{\rm b}$ שמע קל er hörte den Hammerschlag. Meg. $25^{\rm a}$ מרופתא רופתא פר Hammer des Schmiedes.

פור (בְּרְזִיפָּא II od. אַרְוֹבְּאָ f. (בּרְזִיפָּא בּרְזִיבָּר פּוּת פּוֹלְנִיבָּר B. kam. 47b פּרִרי בּרוֹפּתא דהיינו Ar. (Agg. באפרותא, Ar. Var. in ed. pr. פּרִרי giftiges Kraut, das eine Fruchtart ist. B. bath. 20° בארופתא Ar. (Agg. באפרותא) ein Kraut, dessen Genuss dem Vieh schädlich ist.

אורורייה. s. אורורייה.

לבות (=bh.) einkehren, hin und herwandeln. Part. Ber. 58° בורח רוב פות פות פות פות מונר (d. h. dankbarer), ein böser Gast (viator). B. bath. 98° הרח מכנים אורח מכנים אורח Gast, der einen andern Gast bewirthet, verräth Leichtsinn. — Uebrtr. Suc. 52° (mit Anspiel. aut 2 Sm. 12, 4) המחלה קראו הלך ולבסוף קראו אורח den Trieb zum Bösen) "Reisender", sodann "Gast". Vgl. auch Genes. r. s. 22, 22°d. — Ferner übrtr. Nid. 16° אורח בזמנו בא der Gast (menstruum) trifft zu seiner Zeit ein. Vgl. auch Levit. r. s. 4, 148°. — Pl. Schabb. 127°a u. ö. בהות המות מונר של Bewirthung der Gäste, Gastfreundschaft.

Pi. (denom. von אוֹרֵהֵ) bewirthen, einen Gast beherbergen. Ber. 63b הּוְאָרָה תלמיד הוֹאָאָרָה הלמיד wenn Jem. einen Gelehrten in seinem Hause bewirthet. Levit. r. s. 34, 178d dass. j. Ab. sar. I, 39° un. man dringe nicht in Jemdn., wenn er es nicht annehmen will.

Nithpa. בהארחת eig. bewirthet werden, dah. auch als Gast verweilen. Schabb. 13b ממלה ich weilte als Gast bei ihr. Das. 38a Erub. 53b מכניא וכחלה ich kehrte bei einer Wirthin ein. j. Ber. VI, 10b un. זמארחר

אצל בעל הברל הברית sie kehrten bei einem Wirthe als Gäste ein. Thr. r. sv. בתארח, 54° משה אלנינה, 54° משה אלנינה er kehrte bei einer Wittwe ein. j. Chall. IV, 60° ob. מְתְאָרֵח מִצלו er weilte als Gast bei ihm.

 (nach dem Jenseits) ausstatten, d. h. bei der Leichenbestattung verfahren.

ית m. 1) Latte, viereckige Stange. Erub. 13b (1, 3) מפחים ג' מפחים אריח חצי לבנה של ג' die Latte ist halb so breit wie ein Ziegel von drei Handbreiten, d. h. 1½ Handbr., circa ¼ Elle. B. bath. 3b. — 2) Uebrtr. Latte, von einer Schrift, bei der auf einer Seite ein Theil der Linie von dieser und jener Seite beschrieben und das Uebrige leer bleibt. Der beschriebene Theil heisst אריה (Lattenähnliches) und der leere Theil: לבינה (Ziegelartiges). j. Meg. III, 74b un. (vgl. auch Trakt. Soferim 12, 10) שירת הים ושירת דבורה נכתבים אריח על גבי לבינה ולבינה ע"ג אריח עשרת בני המן ומלכי כנען das Lied נכחבין אריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לכינה am rothen Meere (Ex. cap. 15) und das Lied der Debora (Ri. cap. 5) werden geschrieben: Latte über Ziegel und Ziegel über Latte; aber die zehn Söhne Hamans (Esth. 9, 7 fg.) und die Könige Kanaans (Jos. 9, 7 fg.) werden geschrichen: Latte über Latte und Ziegel über Ziegel. Ein Beispiel der ersten Art ist in den Synagogenrollen:

כרכ					גאה	כי	ליהוה	אשירה		לאמר
<u>ز.</u>	רידור	77	רזכורת	עזר				בים	רנוה	ורכבו
מלהי				ראכרהר		-	מלר	77		לישועה
7777	מלחמה		איש	יהוה				רארכונוכהור		אבי

Ein Beispiel der zweiten Art:

ראת	ארש
ואת	פרשנדתא
ואת	דלפון

— 3) Ariach, Name eines Ortes. j. Snh. X, 28d un. איש גופתא אריח (Sifre Abschn. Balak g. E.: איש פוח Mann aus Gufta Ariach. Tosef. Kil. cap. 1 ארים אריח das Gebiet Ariach.

እርጎጅ (syr. ጊኔነ) Arta, *N. pr.* eines pers. Richters. Git. 14^b, s. እንጂ II.

אָרְטַבְּלָּא m. (von מֵּבְלָּא, mit vrges. אר, s. d.) tabellarius, Briefträger, s. TW

וֹבְעְבְוּלְ, וְּבְּעְבְּוּלְ, (syr. בְּיֵּבְיּלְ, Artaban, Artabun, N. pr. eines pers. Herrschers, der mit R. Jehuda hannasi befreundet war. j. Pea I, 15^d

un. und Genes. r. s. 35, s. אָמִימְטֹרְאָ. j. Kil. II, 27^d un. מִימְינוֹ מוֹן החצר המבון nachdem Artaban geerntet hatte. — Jom. 11^a מועטה בארטבון אחר בארטבון אחר 11^a פריטבון אחר בארטבון אחר 11^a מועטה בארטבון אחר gewissen Artaban; hier wahrsch. Titel eines Aufsehers; vgl. auch אַרְרָבָּן, das viell. aus unserm W. crmp. ist, da die Silbe ארט, ארר auf persischen Ursprung schliessen lässt.

אַרְטִיבְגְּא Artibna, *N. pr.* eines Ortes. Erub. אוֹרְטִיבְגא von Artibna nach Pumbeditha.

ארטיקנס crmp., s. אַרְסָקינָס.

בער (viell. gr. ἀερώδες) Luftartiges, Luft. Exod. r. s. 13, 112b (mit Anspiel. auf מתכבד) Gott machte das Herz Pharaos הבנה שהיא מחבשלה שניה וארנוסים נכנס בחוכה wie die Leber, in welche, wenn sie zum zweiten Male gekocht wird, die Luft eindringt; einer solchen Leber gleich wurde das Herz Pharaos, in welches Gottes Wort nicht eindrang.

Conj. wenn, s. ארום

ארי, אוּרְרָא sprechen, s. hinter אוּרְיָא.

ארה, ארי (=bh.) abpflücken, abrupfen, bes. von den Feigen. Schebi. 1, 2 האוֹרֶה וסלו der Abpflücker (der Früchte) und sein Korb. B. mez. 89b פועלין שהיו אוֹרִין בתאנים Ar. ed. pr. (Agg. ערדרך) Arbeiter, welche die Feigen abpflückten. j. B. bath. V, 15^a. j. Schabb. VII, 10^a u. ö. Genes. r. s. 46 Anf. התאינה הזו בתחלה אורים אותה עד שאורים אותה בסלים ובמגרפות die Feige pflückt man anfänglich einzeln, sodann je zwei und zwei u. s. w. bis man sie endlich in Körben und mit Schaufeln sammelt, abpflückt. Num. r. s. 20, 240^d wird ארה (Num. 22, 7) gedeutet: כאדם שהוא אורה את התאנים wie Jem., der die Feigen pflückt, abrupft.

m. (=bh.) Löwe. Stw. vrg. ארי, von dem abrupfenden Fressen des Thiers. Chag. der König unter den שבחיות ארי 13^b Thieren (Wild) ist der Löwe; vgl. הַאָּהַ. B. kam. 16^b ארי תרבות ein zahmer Löwe. — Uebrtr. Jeb. 122b אריה יישר כחך Löwe (d. h. beherzter Mann) habe Dank! — Insbes. hervorragender Gelehrter. Kidd. 48b ארי שבחבורה der Löwe in der Gelehrten-Genossenschaft. Snh. 8b. — Git. 83b und j. Git. IX, 50a אין משיבין את man widerlegt nicht den Löwen (grossen Gelehrten) nach seinem Tode. B. kam. 117° ארי עלה מבבל ein Löwe (Resch Lakisch) kam aus Babylon. Als dieser aber sich schweigend, ohne zu disputiren verhielt, sagte R. Jochanan: ארי שאנורת נעשה שועל der angebliche Löwe ist ein Fuchs geworden. B. mez. 84b u. ö. - Pl. Genes. r. s. 28, 27° גּקָיוֹת גסטריות, vgl. אַקָיוֹת אַנורה ווו. j. Snh. IV, $22^{\rm b}$ un. מתני' אַנורה הוי זנב לאריות ולא ראש לשועלים מתלא אמר הוי ראש לשועלים ולא זנב לאריות die Mischna (Aboth 4, 20) sagt: Sei ein Schweif unter Löwen und nicht ein Haupt unter Füchsen (d. h. besser den Grossen untergeordnet sein, als unter Kleinen herrschen); das Sprichwort dag. lautet: Besser ein Oberhaupt der Füchse als ein Schweif der Löwen. — Ferner der Löwe, ein Sternbild. Jalk. I, 112^d § 418. Das. II, § 185. Pesik. r. s. 27 g. E. נקרא חמישי אריה der fünfte Monat wird "Löwe" genannt. Das. Israel wurde geschlagen בחודש שנקרא אריאל על שבטלו דבריו של אריאל in dem Monat (Ab), welcher "Ariel" (בריה) genannt wird, weil es die Worte des Ariel (Gottes) übertreten hatte.

אָרָי ch. (syr. אָרִי=) Löwe. B. mez. 101^b u. ö. אריא ארבא, s. אַרֶב. Uebrtr. Ned. לאברוחי אריא מיניה den Löwen von sich zu vertreiben, d. h. den Steuerbeamten los zu Erub. 78b. Schebu. 22b u. ö. אריא werden. ein Löwe lagert darauf, d. h. ein Verbot haftet daran. — Ab sar. 31b ¬¬ אריא Löwensohn! d. h. Sohn eines grossen Mannes. Chag. 14a dass. — Chull. 59b אריא דבי

ערלא vgl. Schorr. Hechaluz VII, S. 32. Nacl Kohut: Jüd. Angelogie=arya od. airya. — P! Thr. r. sv. שַּרְיִנָתָא דאוריתא die Löwen der Gesetzlehre. j. Schebi. IX 39a ob שאיל לתעליא wie, Löwer sitzen vor dir und du fragst die Füchse! d. h du vernachlässigst die Grossen und kümmerst dich um die Kleinen. j. Schabb. I, 4ª ob. מעלה לישא בין אריוותא das Haupt unter Löwen er. heben, d. h. sich gegen Grosse ein Urtheil er lauben.

אוֹרְיָא f. (syr. אַרָה, hbr. אָרָה, von ארר, ארר, Krippe, Raufe, Getreidebehält. niss, Stall. M. kat. 10b למבני אוריא ein Getreidebehältniss (od.: einen Stall) zu bauen. Snh 986 der Ochs läuft und stürzt hin, ושרי ליה sodann stellt man schnell ein Pferd an dessen Krippe; bildl.: Durch den Sündenfall Israels kamen die Völker zur Grösse, die dann schwer zu verdrängen sind. — Pl. Erub. 55^b אוּרְיָאוֹת Ar. (Agg. אוּרְיוֹת) Magazine (od. Krippen). Tosef. Maasr. cap. 2 g. E. האוריות die Krippen (Stallungen) und die Getreidebehältnisse auf dem Felde. Tanch. Abschn. Breschith, 4b das Schiff strandete, וכל und alle meine Schätze befinden sich darin.

אוֹרְיָא Lehre, s. in 'אר.

(gr. εἴρω) reden, sprechen, fragen, forschen. B. kam. 30b מרקא ארינן גלל Ar. (Agg. איירינן Af., s. d.) da wir über גלל fragten, einen Einwand erhoben. לה מאי קארי לה מאי קארי לה derjenige, der die Frage aufgeworfen hat, was fragt er? d. h. wie war es möglich, die gegebene Antwort zu übersehen, da sie so handgreiflich ist? Bech. 4^b. Git. 61^b. Jom. 30^b. B. kam. 47^b u. ö. dass. (Nach Baal Haittur ist diese Phrase ein Zusatz der Sabboräer).

Af. dass. Ned. 2b אַנירָר בהור er spricht (handelt) davon. Pes. 6b איידי דאיירי במילי דפסחא da er von der Angelegenheit des Pesach handelt. Kerith. 14° באבר אחד קא נויירי בשני איברים לא חבררר nur von einem Gliede handelt man da, nicht aber von zwei Gliedern. B. kam. 30b כי איירינן wenn wir fragten. Das. 16a. R. hasch. 7a. Schabb. 57^b u. ö.

אִיְרְיָא, אִירְיָא, אִירְיָא, f. Rede, Gespräch, Verhandlung. Kerith. 3b גבי כריתות דאיריא bei Kerithoth, wo dies blos im Gespräch (d. h. beiläufig) geschieht. Jom. 74° אי משום הא לא איריא deshalb (d. h. wegen dieses erhobenen Einwandes) ist keine Rede, d. h. dadurch entstände noch keine Schwierigkeit. B. mez. 100^a. Schabb. 48° dass. — Insbes. bei Fragen, Ausrufen. Kerith. 18a 'מאר איריא כי אכלה וכל eig. was ist die Rede u. s. w., d. h. warum ist hier

אַרָיאָל s. אַרָנה, אַרָי.

פֿריון: eig. N. pr. Arjoch (Gen. 14, 1). נברזראדן הוא 69°, על צוארנו Thr. r. sv. נברזראדן אריוך ולמה נקרא שמו אריוך שהיה נוהם על אריה כאריה Nebusradan ist Arjoch. Weshalb wird er Arjoch genannt? Weil er über die Gefangenen wie ein Löwe brüllte. — Insbes. oft als Ehrentitel für Samuel, den Zeitgenossen Rabs, wahrsch. ebenfalls auf אָרָי (s. d.) anspielend; mögl. Weise aber auch auf gr. ἄρχος: König (vgl. Gen. l. c. ארירך מלך אלסר, welcher Satz von den spätern Rabbinen wie folgt gedeutet wird: Arjoch, d. h. Samuel ist König, d. h. gewöhnlich, namentlich im Civilrecht, wird die Halacha nach seiner Ansicht entschieden, jedoch nicht in Ritualien; אַל אַכר=אַלסר, vgl. אָיכּוּרָא). וכן תרגמה אריוך בבבל אריוך מנו Schabb. 53° שביואל so hat es auch Arjoch in Babel erklärt. Wer ist unter Arjoch gemeint? Samuel. Kidd. 39^a. Men. 38^b. Chull. 76^b; vgl. auch die Commentt.

אר', אוֹרִיוֹן s. in. 'אר'.

סל. od. ברוח Arim, Arum, N. pr. eines Ortes. j. Chag. I, 76° un. בית ארים. j. Pes. III g. E., 30° בית ארום Beth Arim (Arum).

אַרִיכוֹן m. (gr. צֹּחְשְׁרִסי) einsam, verlassen, wüst. Levit. r. s. 35, 179^d מרימון ארימון משרה משובש בגריסות Ar. ed. pr. (Agg. crmp. ein Gleichniss von einem einsamen Orte, der von Kriegstruppen besetzt war. Cant. r. sv. ארימון, 29^a steht dafür ארימון. ארימון
אירימיאָה s. in 'אר' s.

אַרִיסְטוֹן m. (denom. vom nächstfig. אַרִיסְטוֹן, vom gr. ἀριστάω gebildet) Einer, der die Mahlzeit isst, pransus, Tischgast; (syr. בוביין invitati, convivae, ἀριστηταί; vgl. Smith, Thes. Syr. hv.) — Pl. Khl. r. Anf., 71^b lasse die Gäste speisen. Levit. r. s. 28, 172^b (l. אַרִיסְטֵין דיוכלון du lässt die Gäste nicht speisen. Thr. r. sv. בינ אַריסטירא er fand ihn unter den Tischgästen.

לוֹכְלּוֹכְלּוֹכְ Aristubelos, N. pr. Bruder des Hyrkan. Men. 64^b. B. kam. 82^b.

פֿון אַרִיסְטון I m. (gr. ἄριστον, syr. פּבּגרַס) eig. Frühstück, prandium, dann überh. Mahlzeit. j. Ber. IV, 7b mit. אין הוה לכון אריסטון ומטא יומא לשית שעין עד דלא תסקון לאריסטון וכ wenn ihr die Mahlzeit zu essen habet, und der Tag bereits bis zur sechsten Stunde (d. h. Mittag) vorgerückt ist, bevor ihr die Mahlzeit begonnen, so müsst ihr zuvor das Vespergebet (Mincha) verrichten. j. Snh. III, 21° ob. שריסטון um die Mahlzeit zu halten, zu speisen. Das. VI, 23° mit. und j. Chag. II, 77^d un. עבר אריסטון לבולבטיא er gab den Rathsherren ein Mahl. Genes. r. s. 11, 11^d בענתא דאריסטון zur Zeit des Mahles. Levit. r. s. 13, 156^d אריסטון (l. אריסטון אריסטוון לעשות לעבדיו הצדיקים Gott wird seinen Knechten, den Frommen (in der zukünftigen Welt) eine Mahlzeit bereiten. Das. s. 28, 172ª und Thr. r. Auf. sv. אריסטון, 51^b , אריסטון; vgl. auch דָּהַב.

אריסטון II Ariston 1) N. pr. eines Zeitgenossen des zweiten Tempels. Chall. 4, 11 אריסטון הביא בכוריי נאפטיא Ariston brachte seine Erstlingsfrüchte aus Apamea. j. Schebi. VI g. E., 37° dass., wo jedoch מאספטיף steht. — 2) Adj. (gr. ἄριστος, ον) ein Vornehmer, den die römische Regierung über die Juden gesetzt hatte; vgl. Frankel, Mebo, 65°. j. Jeb. XII g. E., 16° מוא דיסטון בעי קומי ר' מנא ein Ariston (ἄριστος) fragte den R. Mana.

אּוֹרְיִיךְא m. (בּוּרְיָא) Magazin, s. TW. אָרוֹתָא s. in 'ארת.

לבור (=bh.) lang sein, werden. Hif. מקרם lang machen, verlängern. Ber. 1, 4 מקרם איריך וכ' wo die Rabbinen bestimmt haben, eine lange Benediction zu sprechen, darf man sie nicht verkürzen; wo eine kurze, אינר איריך שמי להאריך שמי להאריך שמי להאריך שנים darf man sie nicht verlängern. Das. 34°, vgl. אַרְפָּן. Jom. 52°. 53° האריך פנים er verrichtete ein langes Gebet. j. Schebu. IV Anf., 35° ביגר אחר באריך פנים פנים (der Processführenden) ist er langmüthig, geduldig. j. Taan. II, 65° un., vgl. אָרָר, עלינר אולר. Nid. 16° אַרְרָּר. Nid. 16° אַרְרָּר. Nid. 16° אַרָר. wie sehr schwierig hast du es uns gemacht! d. h. welche Weitläufigkeiten uns verursacht! Vgl. יביר אורי

לְרָבֶּהְ ch. (syr. אָרֶהְ ch. (syr. אָרֶהְ ch. (syr. אָרֶהְ ch. (syr. אָרֶהְ ch. (syr. אָרְהָּ ch. (syr. אַרְהָּ ch. (syr. בוּ ch. (syr. - 2) passend machen, zubereiten. Keth. 103b אַרְהָּ מְּבֶּרְ מִּרְ וֹבְּרִ וֹבְּרְ בּוֹבְּרִ וֹבְּרְ לִרְהָ לְבִּישְׁרִהְ ch. (syr. (syr. 1,39° ob. אַרְבָּיְאָ אַרְבָּיִ אַרְבָּיִּ בְּרָבְּיִּ בְּרָבְּיִ בְּיִבְּיִּ בְּרָבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּרָבְּיִ בְּרָבְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִבְּיִ בְּיִבְּיִבְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִבְיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּייִי בְּיִבְּייִ בְּיִבְּייִ בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּייִי בְּיִבְּייִ בְּיִבְּיִי בְּיִבְּייִ בְּיִבְּייִי בְּיִבְּייִי בְּיִבְּייִי בְּיִבְּייִבְייִבְייִבְייִבְיי בְּיבְּייִבְייִבְייִבְּייִי בְּיבְּייִבְייִי בְּיבְּייִבְּייִיי בְּיבְּייִיבְיי בְּיבְּייִבְייִי בְּיבְּייִבְייִיי בְּיבְּייִבְּייִבְּייִבְּייִי בְּיבְּייִבְייִיי בְּיבְּיייי בְּיבְּייי בְּיבְּייי בְּיבְּייי בְּיבְּיייי בְּיבְּייי בְּיבְּיייי בְּיבְּיייי בְּיבְּיייי בְּיבְּיייי בְּיבְּיייִיי בְּיִבְּיייִייי בְּייִייי בְּיִייי בְּיִייי בְּייִייי בְּיִיייִיי בְּיִייי בְּיִייי בְּיִייִיי בְּיִייִייִי בְּייִייִי בְּייִיי בְּיִייִיי בְּייִייי בְּיִיי בְּיִייי בְּייִייי בְּייִיייִיי בְּייי בְּייִייי בְּייי בְּייִייי בְּייי בְּייִייי בְּייי בְּיייי בְּיייִיי בְּייי בְּיייִיי בְּייי בְּייִייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּיייִיי בְּייִיי בְּייי בְּיייִי בְּייי בְּיייי בְּייי בְּיייי בְּיייי בְּיייי בְּיייי בְּיייי בְּיייי בְּיייייי בְייייי בְּייייי בְּייייי בְּייִייייי בְייייי בְּיייייייי בְּייייִייי בְּייי

lich, passend, eig. angepasst. Suc. 44b אריך אריך אריך ist es (handeln sie) recht oder nicht recht? B. mez. 75a הלוני מאה פלפליך ואריך (wenn Jem. sagt:) leihe mir 100 Pfefferkörner für 120 Pfefferkörner, die ich dir abgeben werde, so ist das recht, d. h. nicht als Wucher, sondern vielmehr als Geschenk anzusehen.

Af. אוֹרָה 1) verlängern, lang machen. j. Taan. IV, 68° mit. זכית מארכה יומין מער du erreichtest ein hohes Alter. Khl. r. sv. כי העשק סגין אוֹנין סגין er lebte infolge seiner Verdienste, viele Jahre. — 2) intrns. lang sein. Snh. 109° die Sodomiter hatten ein Bett für alle Gäste, כי מאריך גייזי ליה כי גוץ מחחין war Einer zu lang, so schnitten sie ein Stück von ihm ab, war er zu kurz, so dehnten sie ihn aus. — 3) warten, eig. seine Geduld in die Länge ziehen. j. Jom. VI, 43° mit. אררכין אור מוֹרְכָה כל שחא צבחד warte ein wenig! j. R. hasch. I, 57° mit. אררכין מוֹרְכָה כל שחא sie wartete das ganze Jahr hindurch. Das. הוות מוֹרְכָה כל שחא sie warteten. j. M. kat. II g. E., 81° זמור מוֹרְכָה das Schiff wartet auf dich. j. Taan. III, 67° u. ö.

ערלם שכולו 12 m. lang, longus. Kidd. 39 ערלם שכולו מרוד die Welt, die ganz lang ist, d. h. das Jenseits. Nid. 24b אבא שאול ארוך בדורו הוה רב ארוך בדורו ר' חייא ר ברפון Abba Schaul war der Längste (sehr gross gewachsen) in seinem Zeitalter, ebenso R. Tarfon, R. Chija und Rab, jeder in seiner Zeit. Num. r. s. 9, 202d dass. — Pl. Jom. 71a תיים אַרוּכִים ומתוקנים langes und glückliches Leben. — Fem. Ber. 1, 4 אחת ברוכה ואחת קצרה eine lange und eine wurze Benediction. j. Meg. I, 70d un. שנה ארוכה ein langes Jahr, d. h. Schaltjahr. j. Horaj. II, 46^d ob. בא לו בארוכה er ging (im Tempel) auf dem langen Wege. — Pl. j. Ber. II, 5° ob. הדה er ging mit ihm (dem emsigen Arbeiter) lange und kurze Wege, d. h. hin und her. Cant. r. sv. דרדי ירד, 27d dass. — Uebrtr. Suc. 15b. 16a ארוכה ושתי כרעים das Seitenbrett (des Bettes, eig. das lange Brett) und die zwei kleinen Brettchen zu Häupten und zu Füssen (eig. die Schenkel). Pl. Schabb. 43a. 153b ארוכות המטה Ar. (=Suc. 15a, Agg. crmp. ארובות) die Seitenbretter des Bettes. Kel. 15, 2 die Bret-ארוכות של נחתומים Ar. (Agg. ארובות של ter der Bäcker, auf welchen sie den Teig rollen. Eduj. 7, 7 dass.

אריכתא אריכתא Ms. M. (Agg. crmp. אריכתא Ms. M. (Agg. crmp. אריכתא) ein langer Tag. Suc. 45^b רונא אריכתא. Seb. 28^b פרא אריכתא המלה אריכתא הוו langer Vers. — Fem. Ber. 4^b המלה ביול ein langes Gebet; אריכתא באולה באולה פוח langes Benediction, worin die Erlösung Israels erwähnt wird, vgl. באולה. Das. 9^b dass. — Pl. Keth. 8^b שרת אריכתא die sechs langen Benedictionen.

אָרֶה m. Adj. St. c. (=bh.) lang. j. Taan. II, 65^b un. und Pesik. Schuba, 161^b ארך אפרט unterschieden von ארך ארך אך; ersteres bedeute: langmüthig gegen Fromme und Frevler, letzteres blos gegen Fromme. Nach einer andern Erklärung das. bedeute ersteres: מאריך רוחו ער רוחו ער כמאריך רגובה מאריך רגובה שלא יגבה בא לגבות מאריך רגובה שלא יגבה בא לגבות מאריך רגובה selbst (vgl. בָּבַה nr. 2) lässt er nach und nach (in langen Zwischenräumen) erfolgen.

בונא ה. (syr. ביבול, hbr. אורבא המפפ. Schabb. 140b אורבא מערלא eine Last (von Reisern) ist ebenso wie die andere, doch die Länge kommt von selbst, ist eine schöne Zugabe, d. h. ein Bündel mit langen Reisern kostet nicht mehr als eines mit kurzen; man zieht jedoch jenes vor, vgl. auch אינים.

אוֹרְיכוּתְא, אוֹרְיכוּתְא chald. (syr. צַבְּבּבּוֹיּ = Länge, s. TW.

אַרְבָּה f. Länge, Zeitdauer, Frist. Dan. 4, 24. 7, 12. — Num. r. s. 14, 225° מקן להם Gott gewährte ihnen (den Zeitgenossen der Sündfluth) eine Frist, sodann aber bestrafte er sie.

אַרָּדָן m. Adj. (im Ggs. zu קַּצְּרָן) Jem., der etwas lange thut. Ber. 34ª von Jemdm., der zu lange betete, sagte man: כמה ארכן הוא זה wie sehr lange macht doch dieser! Mechil. Beschallach, Par. דרסע dass.

ארוֹכְּה f. (=bh., vgl. אַרִיךְ nr. 2) Genesung. Chull. 77ª. 125ª das Thier מעלה ארוכה genest (bh.: genesen lassen). B. kam. 91b. — Ferner: langes Brett, s. אָרוּדְּ

אָרוֹכְא ch. dass., Genesung; s. TW.

אַרִיכָּא, s. d., syr. אַרִיכָּא, gr. מֹסְאָלוֹ, Anfang, Einleitung במחאב. — Midr. Tillim zu Ps. 1 Anf. עבר לה אריכא er machte für sie (die betreffende Bibelstelle) eine agadische Betrachtung als Einleitung zu seinem Vortrage.

אָרִיךָ lang, s. אָרִידְ.

אַרָרַכָּתָא s. אורכתא.

תכובת לבור הלמכרת עם הראש Aas Kniestück, das gew. mit dem Kopfe zus. verkauft wird. j. Ned. III Anf., 37d ארכובה דיעלא das Knie der Gemse. j. Maasr. V g. E., 52a ארבובא (ו. ארבובה (ארבובה למבובה) das Knie des Elephanten. — 2) übrtr. knieartig Gekrümmtes. Kil. 7, 1 שבובה שבובה die gekrümmte Weinrebe, die man einsetzt. j. Meg. I, 71° un. ארכובה שבובה לביד לביד שבובה של ארכובה אום ארכובה ארכובה אום ארכובה ארכובה אום אום ארכובה א

תכב f. (von רכב die oberste (eig. reitende) Fläche, Schichte eines Lehmdammes. B. mez. 103b בוכרא ושפתא וארכבתא Man pflegte näml. eine Lehmschichte dammartig um das Feld herum zu errichten; wenn diese getrocknet war, eine zweite Schichte darüber, und später noch eine dritte. Die zuerst gelegte Schichte heisst: מבכרא (das Erste), die zweite: מבכרא (das Hinzugefügte) und die dritte, oberste: ארכברא (das Daraufruhende).

" f. (syr. ἐκριή, gr. ἀρχή) Anfang, Spitze; übrtr. 1) Herrschaft, Regierung. Ruth r. so. וימת אלינילך, 37°. 38d ארכי של בנך דוחקת die Herrschaft (d. h. die Zeit des Regierungsantritts, vgl. Schabb. 30a) deines Sohnes, Salomon, drängt. Deut. r. s. 2, 250^d הגיע ארכי die Regierungszeit des Josua ist angekommen. Das. ein Eparch, שהיה בארכי שלו der in seinem Regierungsbezirk war. Jalk. I, so משה כל ימים שהיה בארכי שלו וכ' so lange Mose in seiner Regierung war u. s. w. אלר נכנסין לארכי 71°, דור הולד Khl. r. Anf. sv. אלר ראלר נשמטרן מן הארכי diese traten ein in die Regierung, und jene zogen sich von ihr zurück. — Pl. Ruth r. sv. אַרְכִיּוֹת ארכיות, 37°, וימת אלימלד, 'ב' es giebt' verschiedene Herrschaften, Regierungsbezirke. — 2) Herrscher, magistratus. Num. r. s. 9, 199^d ארכי ישנה של צפורי die Gerichtsbehörde von Jeschana, unweit Sipphoris.—Pl. j. M. kat. II, 81^b un. דורם ומעלה לאַרְכּדִּים er versiegelt (oder: unterschreibt das Dokument) und trägt es zum Magistrat.

אַרְכִיאִמְרוֹס, gr. ἀρχία-τρος) Hauptarzt, erster Arzt, Leibarzt. Exod. r. s. 46, 140^b משל לבן ארכיאטרוס שפגע ein Gleichniss von dem Sohne eines grossen Arztes, der (erkrankt) einen Gaukler, Betrüger (gr. σαμάρδαχος), dem er begegnet war, zu Rathe gezogen hatte; worüber sein Vater aufgebracht wurde.

תרכון, m. (syr. לבבון, gr. ἀρχεῖον) Archiv, Obrigkeitsgebäude, Stadthaus. Pesik. Sachor, 27° was that Amalek? ירד לביה ארכוון Ar. ed. pr. (ebenso Jalk. Ki teze § 938, Ag. crmp. ארמון, vgl. auch Buber Anm. 109). Er ging in das Archiv Egyptens und nahm die Listen (Register, בונוס, gr. τόμος, tomus) der Stämme, in welchen ihre Namen verzeichnet waren; sodann rief er sie beim Namen (mit Anspiel. auf ארבון הואר). Esth. r. Anf., 101° "Die Fürsten der Länder sassen vor ihm", הוא להרא ארכיון הגדר וכ" (fem.?) das ist dem Rathhause von Gader zu vergleichen, wo der König zu Gericht obenan sitzt und das Volk unten auf der Erde.

קרְכִימִיקְמוֹן, אַרְכִימִיקְמוֹן m. (syr. וֹבָּבּגָּבּיּגְיּסִוֹן m. (syr. וֹבָּבּגַבּיּגִיּיִלְמוֹן m. (syr. וֹבְּבּיּגִייִלְמוֹן m. (syr. וֹבְּבּיּגִייִלְמוֹן m. (syr. וֹבְּבּיּגִייִלְיִילִין m. (syr. וּבִּבּיּגִייִלְיִילִין m. (syr. בּיִבּיּיִלְיִילִין m. (syr. בּיבּיילִינְילִינִין m. (syr. בּיבּיילִינְילִינִין der im cleichniss von einem Architekten, der im Lande Bauten aufführte. Num. r. s. 9 Anf. בארכיקיטרן l. לארכיקיטרן בארכיקיטרן l. לארכיקיטרן האַנְילָא ob, אַרְכִינֶּיְלְטִילְן, vgl. אוּנְילָא.

שְּׁרְכִייוּדְקְי m. (gr. ἀρχίδικος) Vorsitzender des Gerichtes, Oberrichter. Genes. r. s. 50 Anf. אותו היום מינוהו ארכייודקי Ar. sv. ידקי (Agg. ארכי דיינים) an jenem Tage stellte man ihn (den Lot) als Oberrichter an.

אָסְכּוּלַסְטִיקָא s. אַרְכִילּוֹסְטַקְּוָא.

in Gestalt eines Räuberhauptmanns. — Pl. Jalk. I, אור מו היו שם עמו אַרְכִילִיסְטוֹסִין es waren dort bei ihm Räuberhauptmänner.

ארכיליפורין m. (etwa gr. ἀρχιληπτήρ, u elidirt) Oberhaupt der Gefangennehmer, Polizeiverwalter, Haupthäscher. Pesik. Beschall., 31b R. Elasar bar Simon אתמני ארכיליפרין ארכיל בני ארנטא בני ארנטא ליפרן Ar. ed. pr. (Ag. ארטל ליפרן) wurde als Haupthäscher angestellt, um diejenigen, welche den Tod verschuldet hatten, zu tödten.

לבבשל, פריסטריס, אָרְכִיסְטִיס m. (syr. אַרְכִיסְטִיס, gr. פֿאַמְקּדִיס, פֿאָמְסָּדִיס, m. (syr. אַרְכִיסְטִיס, gr. פֿאַמְסָאָדּס, לבּבְשׁל, m. (syr. אַרְכִּיסְטִיס, gr. פֿאַמְסָאָדּס, לבּבְּשׁרָה, m. (syr. אַרְכִּיסְטִּיס, gr. פֿאַמָּעַס דּמוּריס בּבּר. m. Sam. (2 Sam. 6, 20) erklärt: אַרכּיסטיס ממיט פֿאַמּר פֿאַמיס פֿאַר פֿאַר פֿאַמיס פֿאַר פֿאַר פֿאַר פֿאַר פֿאַר אַרָּכּטָיס פֿאַר פּאָר פּאַר פּאַר פּאַר פּאַר פּאַר פּאַר פּאַר פּאָר פּאַר פּאָר פּאַר פּאַר פּאָר פּא

אַרְיּמִינוֹס m. (griech. ἀρχιστρατηγός) Feldherr, der oberste Heerführer. Genes. r. s. 58, 57^b אוחר היום מינוהר ארכיסטראטיגוס an jenem Tage (als Abraham von Efron die Grabstelle kaufen wollte) ernannte man diesen zum obersten Feldherrn, damit es nicht heisse: Abraham bedürfe der Gunst eines gewöhnlichen Menschen. In Exod. r. s. 31, 130^d steht dafür מסטרטיגוס.

ארכיקיטון s. ארכיקיטון. ארכל s. אַרְבָּה s. hinter אַרְבָּל.

אַרָכוֹנְאָ, אָרָכוּנְאָ, אַרָכוּנְאָ, אַרָכוּנְאָ, אַרָכוּנְאָ, אַרָכוּנְאָ, אַרָכוּגָּאָ, אַרָכוּגָאָ, אַרְכוּגָאָ, אַרְכוּגָאָ, אַרְכוּגְאָרָ אַרְכּוּגְיה שנה פלוני בארכנותרה בשנת פלוני בדק אינמרי עמד ארכן בארכנותרה im Jahre des Archon N. Darauf sagte R. Chanina: Man erkundige sich, wann dieser Archon seine Archonwürde erlangt hat, da dieses Amt blos ein Jahr dauert. j. Ber. V, 9° ob. עבר ארכונא פוון אינוי ליה מקניה עבר ארכונא פוון ליה מקניה עלה מקניה מקניה מוחל er stand vor ihm nicht auf. — Pl. j. Pea VIII, 21° mit. Gott מקרם אַרְכּוֹנִין stellt die Fürsten an. — Cant. r. sv. אמרתר אעלה (Dan. 3, 2 fg.) erklärt durch אַרְכּוֹנוֹת Archonten.

אַרְבְּנוּתְא f. die Archonwürde. B. bath. 164^b, s. vrg. Art.

אַרְכוֹנְטוֹס m. (syr. אַרְכוֹן $\sqrt[3]{\epsilon}$ בּוֹן Archont. j. Taan. IV, 69^a ob. wir haben erfahren, דאת dass du Archont oder Rathsherr (βουλευτής) werden möchtest. Thr. r. sv. בלע הלע העברא לאיעברא ארכונטוס willst du nicht Archont werden? Das. sv. ארכונטוס, 68^d dass. Genes. r. s. 76, 75^c dieser

Mann ist reich, (l. נעבדיניה ארכוננוס (ארכונטוס daher wollen wir ihn zum Archonten ernennen.

אַרְבְּסְא m. Adj. (viell. gr. ἀσχυρός od. lat. acer, acris, trnsp.) kräftig, stark. Men. 43² מברר ארככא רשערי starker Sauerteig von Gerstenmehl.

ארכי' s. in אַרְכִיסְמִים.

אָרְבּוֹץ m. Gefängniss, Einschluss. Das W dürfte mit gr. צּאָסֶכְּ zus. hängen. Esth. r. sv. יהיר ברנוי, 100d die Geissel, יהר ברנוי, welche im Gefängniss zerdrückt wurden; vgl. אַפּוֹכִי und אַפּוֹכִי.

אַרְלָּא m. (בּרְלָא Un beschnittener, s. TW

אר' s. in אורולוגין.

שורס j. Maasr. V, 52° crmp. aus אירס, s. d.

ברם (בשור) (בשור) Aram, N. pr. eines Sohnes von Sem; dann: Aramäa, Syrien, s. TW. Stw. ברם בווים: hoch sein. — 2) (ביניים) Rom. Pes. 87b Gott wusste, dass die Israeliten nicht vermöchten, לקבל גזירות אכזריות ארם לפיכך הגלה die grausamen Decrete Roms zu ertragen, darum vertrieb er sie nach Babel.

ארמי שארן ארמי שארן ארמי בלשון ארמי בלשון ארמי בלשון ארמי ווארן ארמי בלשון ארמי ווארן ארמי ווארן ארמי ווארן ארמי ווארן ארמי ווארמי ווא

hnen" בינור אַרָנִים וכ' (in m. Agg. geändert n pro-e) zur Zeit der Römer, wo ich ihnen lie Familie Rabbis und andere Gelehrte enttehen liess. (Sifra Bechuk. Parascha 2 cap. 8 1at dafür בימי, wo jedoch der Nachsatz ehlt). Git. 17a גזירת ארוֹמִיִּים die harten Decrete $m ler\ R\"{o}mer,\ vgl.$ אל תשבר $-Fem.\ Ber.\ 8^b$ אל ארמיר sitzet nicht auf dem Bette einer Römerin, Heidin; man soll näml. in einem ähnichen Falle, wo ein Kind im Bett todt gefunten wurde, den Verdacht des Mordes auf den uden gewälzt haben. Pes. 112b dass. Snh. 81b שר פיגעין ביגעין ביגעין שר wer einer Römerin, Ieidin beiwohnt, den tödten die Religionseiferer, Yeloten. j. Meg. IV, 75° mit. זה שהוא נושא wer eine Römerin, Heidin heirathet ind mit ihr Kinder erzeugt, der bringt Feinde fottes (Israels) zur Welt. — j. Meg. I, 71° ob. לשרן ארמיי die römische (lateinische) Sprache, gl. בדי im Piel. Sot. 49b, vgl. בֶּבֶל.

יאַרָטָאי, אַרטָאי, אַרטָאי, אַרטָאי, אַרטָאי *ch.* (syr. heidnisch, götzendienerisch, אַרָבִּיי= ۗ إِنْكُنْدُ ömisch; überhaupt: nichtjüdisch, Nichtude, ethnicus. j. Schebi. IV, 35ab הד ארמאר ein Nichtjude in Rom. Das. אר יהודיר יהודאי אר ארנוא entweder du bist Jude ınd lebst als Jude (enthältst dich des Genuses vom Schweinefleisch), oder Heide und lebst ls Heide. j. Snh. III, 21^b mit. dass. j. Ab. sar. H, 41° ob. ארמייא אתבזעת זיקיה der Weinchlauch eines Nichtjuden wurde schadhaft. Jeb. לבר ארנאה der Sohn eines Nichtjuden. — ?l. Ab. sar. 31^b אַרְמָאֵר זוקאני vgl. זְוַק. Git. 17^a Römer, Perser. Genes. r. s. 33, 61° vor der Geburt Esaus und Jacobs wurden lie Völker nach ihren Stammvätern genannt: Sabta, dir כוינך יקובוון יהודאין ואַרְנָיאִין von dir Ribka) aber entstehen Juden und Heiden (Nichtuden); d.h. ihre Sonderung wird fortan nicht nach ler Geburt, sondern blos nach der Religion sein. מובה חכמה באַרְמָיִין 87^d, טובה חכמה ein aden der Nichtjuden. Num. r. s. 7, 196a אַרְכֵּוּאָרם wofür Kel. 1, 8 עכ"דם אוים). — Fem. Jeb. 46b בר אַרְבַיִּרָקּא Sohn einer Nichtjüdin.

אָרְטְאָ, אָרְטְאָ, f. (von רוּם) das Heben, Weben, s. TW

ארי' s. in אריםון, אַרִים.

אַרְמֵלְ (syr. אַרְמֵלְה) denom. vom nächstfig.W.— Nithpa. יְמָשְׁרְמֵלְה sie wurde verwittwet. Keth. 2, 1. 5, 1 fg., s. jedoch אָלְמֵלְ Jeb. 42^b sie wurden verwittwet oder geschieden.

אַרְמְלּהְוֹת f. (syr.אַרְמְלּהִנּוּת בּיּלְוֹכּע בּעוֹלוּג f. (syr.אַרְמְלּהִנּוּת בּיֹלוּת אַלְמְנוּת בּית ארמלות. אוֹלוּת פוח Wittwenhaus. B. bath. 98b, vgl. jedoch אַרְמְלּהּ Keth. 75a אַרְמְלּהּ הּ. בַּיְרָהּרּ, s. בַּיְרָהּ.

ארמילוס) Armilos, N. pr. einer mythischen Person. (Auch im Syr. kommt dieser Name vor, näml. יוֹפּבּבּבּבּיּגוֹן, "Ερμιλος, Hermylus, Smith, Thes. Syr. hv.) s. TW.

ארמון ווה (צְּרְמוֹן: von רּוּם=אָרֵם hoch sein) Platane, der oriental. Ahorn. Pl. R. hasch. 23° zu den sieben Cederarten fügte man hinzu אלונים אַרְמוֹנִים die Eichen und die Platanen. Genes. r. s. 15 Anf. ארמונים דלבין wofür in R. hasch. l. c. ערמונים דולבי.

Palast. Exod. r. s. 5, 107° שלבו hoch sein)
Palast. Exod. r. s. 5, 107° שלבות ארבון ככנס לבית ארבון er ging in seinen Palast; vgl. auch אַרְבִינְן. Ab. sar. 24b un. (mit Bez. auf ישרות אור 1 Sm. 6, 12, von שבר מוח משרר Gesang der "Kühe" lautete: רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך ארמון רוני רוני השיטה התנופפי ברוב הדרך ארמון בעדי עדיים Jubele, o jubele du Bundeslade von Acazienholz, erhebe dich ob deiner grossen Herrlichkeit, umgürtet mit Goldreifen, berühmt durch die Gesetzrolle des Himmelspalastes, verherrlicht mit dem grössten Schmuck. — 2) Armon, N. pr. eines Ortes. Jeb. 45° Gefangene, אחר מארמון לטברא die von Armon nach Tiberias kamen.

אָרֶבְּיָרֶיּא (syr. אָרָבְּיִרְיּא) *N. pr.* des bekannten Hochlandes im westlichen Asien, Armenien

Thr. r. sv. לשקר, 57^d דרני מגלה ארתם דרך ישקר, 57^d ארמם דרך ich führe sie in Gefangenschaft auf dem Wege nach Armenien. — Dav. Nom. patron. (syr. ר' יעקב אַרְמְנָיָרָא un. בֹּיְנְיָרָאָ j. j. Git. VI, 48^a un. ר' יעקב אַרְמְנָיָרָא R. Jacob aus Armenien. j. M. kat. III, 82° ob. ארמנייא ארמנייא, wobei wahrsch. das N. pr., etwa יעקב fehlt.

ארון, אָרוֹן s. in 'ארר.

אֹרֵנ m. (=bh.) Name eines starken, hochwachsenden Baumes, Lorbeerbaum, s. w. u. oder: ornus, Esche, vgl. Winer, BRWB. I, 345.

— Pl. Para 3, 8 ארונים עריי Cedern und Lorbeerbäume (Eschen). R. hasch. 23° ארונים עריי (das. zu den zehn Cedernarten gezählt) sind Lorbeerbäume zu verstehen; vgl. אורונים עריי verstehen; vgl. אורונים עריי verstehen; vgl. אורונים עריי אורונים.

אָרְנָא m. (arab. נוֹלְנֹא) Urne, Holzkasten. Schabb. 32a diejenigen handeln sündhaft, שקורין הקדש ארנא welche die heilige Lade: orna (Urne) nennen.

אַרְנִבְא s. אַרְנִרְא.

אַרְנֶבֶּת f. (=bh.) Hase. Levit. r. s. 13 g. E. ארנבת זר הארנבת זר נון (Levit. 11, 6) ist Griechenland zu verstehen; wohl mit Anspiel. auf Ptolemäus, dessen Beiname λαγώς war; vgl. אַרְנָבִים — Pl. Schabb. צמר אַרְנָבִים Hasenwolle.

ארנונא I ארנונא m. (gr. ຮັρανος, ຮັρανον) Beisteuer, Beitrag zur Beköstigung der Herrschertruppen, dann überh. Steuer. B. bath. 8° הלך הלך die Beisteuer zur Mahlzeit, die jeder Einwohner bei der Durchreise (הלך) des Landesfürsten, oder seiner Trabanten zu entrichten hatte. Pes. 6° הלונא צור ברונא צור ברונא עובר ארנונא למצי gemeinschaftlichen Speise des Hofstaats, oder der Truppen hergegeben werden musste. j. Chall. III, 59° un. עוכת ארנונא ein solcher Teig, Gebäck. j. Keth. X, 34° ob. XIII, 35° mit. ארנונא Beisteuer und Kopfsteuer. Pesik. Schek., 11° (mit Bez. auf Spr. 15, 19) "wie

eine Dornhecke" ist Esau (Rom); דאת מפשר ליה מן הכא והיא מתעריא מן הכא כך הוא עשו הרשע מתהפיך אייתי גולגלתיך אייתי דימוסיך אייתי ארכוכיך wenn du sie von hier losmachst, so hängt sie sich anderswo an; ebenso wälzt sich auch Esau: Bringe dein Kopfgeld! Bringe deine öffentliche Steuer (δημόσιον, publicum)! Bringe deinen Beitrag (צֹבְּמַרְטִּר)! j. Keth. X, 34°, vgl. אַנִּפַרוּח j. B. kam. Ende, 7°. Num. s. 19, 237°. Levit. r. s. 1 Anf. u. ö. — Pl. j. Snh. III, 21^b ob. 85 er beabsich- אתכוון משמדתון אלא מגבי אַרַנוֹנִין tigte nicht, sie zur Gesetzübertretung zu zwingen, sondern blos die Steuern zu erheben. Gewöhnl. mit fem. Endung. j. Ab. IV, 44b un. ארלונות. j. Schebi. IV, 35b mit. אחם מגלגליך עלינו פיסים וזימיות גולגוליות וארנוניות ihr überbürdet uns mit Tributen (δ φόρος, ρ elid.), mit Strafgeldern (ζημία), Kopfgeldern und Beisteuern (ἔρανα). Das. V, 36^a un. j. Pea I, 15^b un. j. Git. V g. E., 47° dass. Levit. r. s. 29, 173°. Das. s. 33, 177^b u. ö.

אַרְנוֹן II m. eine Art Geschirr, Vase u. dgl. Tanch. Bemidb., 191° משל לאדם פרגמטיוטים Ar. (Ag. משל לאדם שהיה לו ארכון של זכוכית לאדם שהיה לה ארכון של זכוכית כיות Gleichniss von einem Kaufmann, der ein gläsernes Geschirr hatte; vgl. auch Jalk. I § 692.

סרוביין od. אַרוֹנְיְלְּשׁ m. (viell. lat. ornatum= ornamentum) Schmucksache, Zierath. Thr. r. sv. איכה יועם איל הארנטס של היה לארנטס של denn er (Jesajas) glich einer goldenen Schmucksache. Das. שהיו דומין לארונטס וכ' denn sie (die Jerusalemer) glichen einer goldnen Schmucksache.

פּתְינֶת (vgl. arab. בּוֹרָנֶת) eine Holzart Gewürzrohr u. dgl., die im Laden gew. von Frauen gekauft wurden, um Wolle oder Garn darauf zu winden. Pl. Schabb. 91^b אָרְנָסִי Ar. (Agg. אַרְנָסִי) im Ggs. zu צררי: Bündel von runden Früchten.

אַדַנְרָּקֵי s. ארונקי.

אָרֶס, אָרֶס m. (gr. ἰός mit eingeschalt. ¬ und war durch Vermittelung des lat. virus) animaisches Gift, das von Schlangen, Nattern u. igl. herrührt. j. Ter. III Anf., 42° הטיל בו אירס lie Schlange warf in sie (die Frucht) ein Gift.

Chag. II, 77^b un. die Mutter des Elischa ben Abuja ging während ihrer Schwangerschaft vor inem Götzentempel, wo der Weihrauch duftete, orüber, היה אותו הריח נופעפע בגופה כאירסה da drang dieser Geruch in ihren Körer wie das Gift der Schlange (ἔχιδνα). Schabb. אבסנה (mit Anspielung auf תעכסנה, Jes. 3, 16) urch den duftenden Balsam, den "die Töchter lions" beim Anblicke der Jünglinge verbreiteten, בכעום .anst מכניסות בהן יצר הרע כארם בכעוי st, nach Mittheilung des sel. S. Nissen zu lesen בעבר, gr. צֹצנג) brachten sie diesen einen Trieb ur Leidenschaft bei wie das Gift der Natter, gl. עֶּכֶּס j. Maasr. V g. E., $52^{\rm a}$ שאין לו אירם, Tosef. hat אירס, יעָּל. יעָנו. פָּצַל. — Pl. j. er. VIII, 45^{cd} כל האֶרְסִין מעלין חטטין ואירס alle andern animalischen Gifte bringen los Hautausschläge hervor, aber das Gift der chlange tödtet, d. h. wenn man Speisen geniesst, relche von solchen Thieren beleckt und vergiftet rurden, vgl. ג' אַרְרָסִרן הון. Das. ג' אַרְרָסִרן הון es giebt rei Arten solcher Gifte. Verkurzt דים, s. d. W

אַרַס (=bh. אַרַש Pi.) anverloben. — Die Jerlobung (אֵרוּסִיךְ, s. d.) in der talmud. (biblichen?) Zeit bestand in der Trauung durch Ueberabe einer Werthsache von Seiten des Mannes an lie Frau, worauf die üblichen Benedictionen geprochen wurden; die eigentliche Verheirathung iber, (כישׂוּאַרן, s. d.) in der Verehelichung, näml. ler Heimführung in des Mannes Haus und Brautgemach, welche einige Zeit nachher (bei einer Jungfrau gew. nach 12 Monaten) stattfand. Part. pass. Keth. 13b מרוס וארוסה ein Verlober und eine Verlobte. j. Pes. X Anf., 37b דוארכל מצה בערב הפסח כבא על ארוסתו בבית חגיו wer ungesäuertes Brot am Rüsttage des Pesach isst, der gleicht demjenigen, der seiner Verlobten schon im Hause des Schwiegervaters beiwohnt; d. h. er ist wie dieser ausserordentlich gierig. Ned. 67a u. ö. j. Chag. II, 77d mit. ארוסר bildl. für Oberhaupt, vgl. אַלַכְסַוּדְרִיאָה. j. Bez. V, 63ª un. man darf am אסור לארס אשה בערב טבת וכ' Freitag sich nicht eine Frau anverloben, was jedoch blos von der Verlobungsmahlzeit gilt; aber das Verloben allein ist gestattet. Das. u. ö. בט' באב יארס, vgl. אָב I. j. Jeb. I, 3ª mit., vgl. הוּצָה.

Nif. verlobt werden. Jeb. 42b flg. לַראַרָס verlobt und verheirathet zu werden.

Pi. אַרַכ (=bh. אַרַט) vom Bräutigam: anverloben. Jeb. 6, 4 אירס את האלמנה er verlobte sich mit einer Wittwe. Keth. 1, 6. 3, 6 fg. משארסתני nachdem du dich mit mir verlobt hattest. Das. ארסתיך ich habe dich mir

anverlobt. — Jeb. 43° kurz vor dem Fasttag des 9. Ab מארסין אכל לא כונסין darf man die Verlobung, aber nicht die Verheirathung begehen. Pesik. r. s. 15, 29^a (mit Bez. auf Spr. 13, 12) "Eine sich in die Länge ziehende Hoffnung" u. s. w. לאחר זמן das gilt זה הוא שנוארס אשה ונוטלה לאחר זמן von demjenigen, der sich mit einer Frau verlobt, die er erst nach längerer Zeit heirathet; aber "ein Lebensbaum" u. s. w. זה הוא שמארס אשה לוכילה כיד das gilt von demjenigen, der sich mit einer Frau verlobt, die er kurz darauf heirathet. — 2) von dem Vater der Braut. Keth. 4, 2 מארס את בתר wenn Jem. seine Tochter verlobt. Part. pass. Exod. r. s. 33, 132ª wird מוּרַשָּׁה (Dt. 33, 4) gedeutet: מאוֹרַבָּה מלמד שהתורה verlobt", denn die Gesetzlehre ist Israels Verlobte.

Hithpa. und Nithpa. verlobt werden. Keth. 3, 3 fg. נערה שנחאָרְסָה ein Mädchen, das verlobt wurde. Jeb. 4, 10 הנשואות יתארסו והארוסות לנשאר die Wittwen, die verheirathet waren, können (innerhalb dreier Monate nach dem Tode, oder nach der Scheidung) des ersten Mannes wieder verlobt werden, die Verlobten (dürfen während dieser Zeit) heirathen; vgl. בחן.

ערַס אַרַס, אַרַס ch. (syr. בייּוֹ≡vrg. אָרַס) verloben. Cant. r. sv. גך נעול גלף. 24b was hat jener seiner Verlobten zugeschickt? (Levit. r. s. 34, 178^d מארסוון crmp. aus ניאנסרון, s. אַנַס.

Ithpe.=Nif. Git. 43a u. ö. בת אחרוכר (contr. aus איתארוסי) verlobungsfähig, zur Verlobung geeignet.

אַרוּסִין, אֱרוּסִין m. pl. Verlobung, Trauung, s. אָרַס Anf. Keth. 1, 2 מון אלמנה eine Wittwe nach der Trauung, vor der Verheirathung. Das. 5, 1 נתארמלה או שרוסין בין מן הנשראין wenn sie verwittwet oder geschieden wurde, sei es nach der Verlobung oder nach der Verheirathung. Jeb. 43° u. ö. סעורת אירוסין die Mahlzeit bei der Trauung; vgl. auch בְּרָכָה. — Bildl. Exod. r. s. 15, 116^b אבל לימות העולם הזה אירוסין in dieser Welt ist das Verhältniss Gottes zu Israel eine Verlobung, aber in der Messiaszeit eine Verheirathung.

אירוּס, אירָסְיָה, אירוּס) s. in 'אג.

אריס m. (gr. נֹסָגֹ) ein farbenspielender Edelstein, Diamant. — Pl. Deut. r. s. 4, 254^a ein Gleichniss von einem Könige, der eine Matrone heirathete, והכניסה לו שני אַרִיסִין אף המלך welche ihm zwei זקף לה כנגרה ב' אריסין וכ' Diamanten mitbrachte und der auch er zwei Später aber ver-Diamanten entgegenstellte. heimlichte sie ihre zwei Diamanten, infolge dessen der König auch die seinigen verheimlichte. Als sie wiederum die ihrigen und auch der König die seinigen herbeigeschafft hatte, sagte er: Man fertige aus den beiderseitigen Diamanten eine Krone an, und setze sie auf das Haupt der Matrone. Bildl. für משפט "Recht und Tugend" von Seiten Israels und חסד ורחמים "Liebe und Barmherzigkeit" von Seiten Gottes; mit Anspiel. auf Hos. 2, 21.

D', m. (gr. οὖρος) eig. Aufseher, Wächter, bes. Gärtner, Pächter, der am Feldertrage betheiligt ist. j. Bicc. I g. E., 64b חכור Ersterer ist ein solcher Gärtner, der einen gewissen, verabredeten Theil, z. B. ein Drittel, ein Viertel des Feldertrages erhält; הכור hing. der ein bestimmtes Quantum Getreide dem Grundbesitzer giebt und den ganzen Feldertrag, gleichviel wie dieser ausfällt, sich nimmt. j. B. bath. III, 14² un. ארים שהוריד ארים ein Gärtner, der einen andern Gärtner an seine Stelle gesetzt. Exod. r. s. 43, 138° הלך הארים ופרנס אותה שרה der Gärtner ging und besorgte das Feld. Levit. r. s. 1, 145b אין גנאי למלך לדבר עם אריסו es ist keine Schande für den König, mit seinem Gärtner zu sprechen; bildl. für Gottes Unterredung mit Adam, dem Hüter des Gartens Eden, vgl. auch נְקְּדּוֹד und פּוּנְדְּקִי . — Pl. Bicc. 1, 2 האַרִיסִין. j. M. kat. III, $82^{\rm b}$ un. אריסיו חכיריו seine Gärtner und seine Pächter. Deut. r. s. 7, 259b u. ö.; vgl. auch עָרִים.

תים אריסות f. das Gärtner- oder Pachtverhältniss. Pea 5, 5 שנים שקבלו את השדה zwei Personen, die ein Feld in Pacht genommen. Exod. r. s. 41 Anf. אדם נותן שדהו שום לאריסות והוא נותן ורעה וכ' wenn Jem. sein Feld in Pacht giebt, so giebt er die Aussaat und das Arbeitslohn. B. bath. 168° שטר אריסות der Kontrakt über ein solches Verhältniss. — Pl. j. M. kat. III, 82° un. שטרי אריסיות dass. j. Bicc. I g. E., 64° בעלי אריסיות diejenigen, welche Felder in Pacht haben.

אַרִיסוּג ch. dass. Ab. sar. 21b, vgl. אַרִיסָא Levit. r. s. 5, 150a der Gärtner sah ein, דשקע dass er in seiner Gärtnerei zu Grunde gehe.

אריסותא M. kat. 22^b und B. bath. 55^a s. אַרִישׂוּן und אַרִישׂוּן.

ארוסיה s. אַרְיסְטָּא — אַרִיסְטָא, אָרִיסְטּוּן s. in 'ארי

 (d. h. in dieser Welt sind die Frommen bekleidet) mit halbseidenen Gewändern, aber morgen (in der zukünftigen Welt) mit ganz seidenen; vgl. אוֹלוֹסְרִיקִין.

ערָסָקינָס Ursicinus, N. pr. eines römischen Feldherrn, Legatus des Gallus, der einige Jahre eine Plage Judäas war. j. Jeb. XVI, 15° un. ביומר in den דארסקינס מלכא הויין צפוריא מתבעין Tagen des Königs (d. h. kaiserlichen Beamten) Ursicinus wurde den Einwohnern von Sipphoris nachgestellt. j. Sot. IX, 23° un. dass. j. Ber. V, 9ª mit. עלון קומוי ארסקינס באנטוכיא sie gingen vor dem Urs. in Antiochien vorüber. j. Schebi. IV, 35° un. הורון מפי לארסקינס בשובתא die Gelehrten erlaubten, für den Urs. am Sabbat zu backen. j. Bez. I, 60° un. הורי פיתא לארסקינס כשובתא שמא יצרכו לו רבים (wahrsch. zu lesen נופר פרתא, wie in vrg. St., oder: ניתר פרתא) er erlaubte: am Sabbat dem Ursic. Brot zu bringen, denn viell, wird die Gemeinde seiner bedürfen. (Frankels Erkl. in Mebo hajr. 56^a: einen gewissen Arzt Ursic. in einer fassartigen (?) Sänfte [gr. πίβος] zu tragen, ist nicht statthaft). j. Meg. III, 74° ob. ארסקינס אוקיד אורייתא Urs. verbrannte die Gesetzrolle. (Frankels Annahme in Mebo hajr. 98a: Ursic. hätte nicht absichtlich jene Gesetzrolle verbrannt, diese wäre vielmehr zufällig im Kriegsgetümmel theilweise verbrannt worden, ist keinesweges in der hier citirten Stelle begründet. Die Anfrage das.: Ob man aus einem Buche, בספר, in der Gemeinde vorlesen dürfe, bezieht sich nicht etwa auf eine damals theilweise verbrannte Gesetzrolle, sondern blos auf Pentateuchrollen, die zum Privatgebrauch angefertigt und oft unvollständig waren, vgl. Git. 60° כיהו לקרות בחומשים בבית הכנסת.).

ערת (bh. קרָה=קָרָא, zunächst in קרָה שׁפָרָא, woraus unser W. entstanden) begegnen, treffen, eintreffen. Ber. 4, 2 bei meinem Eintritt in das Studienhaus bete ich, שלא הארע הקלה על ידי dass nichts Schädliches (schädliche Lehre) durch mich entstehe; vgl. j. Ber. IV, 7d mit. Jom. 1, 1 שמא vielleicht stösst ihm etwas Schädliches zu (d. h. was den Priester zum Dienste untauglich macht, Pollution u. dgl.). Esth. r. sv. שעחיד דבר גדול שיארע על etwas Grosses wird Israel begegnen.

Pi. אירער אבל 2, 1. 2 אירער אבל ein Trauerfall traf ihn. j. Ber. II, 4° un. רכשאירע ווע ביי משרה ביי משמר als sich jenes zugetragen hatte. j. Kidd. I, 58d ob. הקב"ה משמר ולא אירע מעשה Gott verhütete es, dass nie dergleichen (Gesetzwidriges) passirte. j. Jeb. I g. E., 3b dass. Genes. r. s. 84, 81° כל מה שאירע לזה אירע לזה משמר Einen (Jakob) begegnete, begegnete auch dem Andern (Josef).

ערַע ch. (syr. אָרַע) begegnen, ein-

reffen. Levit. r. s. 37, $181^{\rm b}$ ארעת שעתא eig. lie Zeit kam, d. h. es traf ein, es ereignete sich. thl. r. sv. שלח $95^{\rm d}$ ארעת ענתה dass. j. Dem. , $22^{\rm a}$ mit. ארען וכך ארעון) so und so begegnete es uns.

אָרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, אּיִרְעָא, m., אוֹרְעָא, f. (syr. $\mathcal{L}$ ic) m., $\mathcal{L}$ a Begegnen, Begeniss, s. TW.

שַׁרְאֵי (שֵׁרְאֵי eig. etwas Zufälliges, dah. in Weniges, beiläufig. Tosef. Maasr. cap., 3. 4 fg. ארכל מהן ארכל מהן ed. Wilna (m. Agg. ערע er isst davon ein Wenig, d. h. keine orentliche Mahlzeit.

ארְעִיהְ f. (hbr. צְרְעָה) Hornisse, Wespe, ig. die Anfallende. Stw. ארע, hbr. צרע: anallen, ארע מחל א verw. wie hbr. ארץ, ch. ארע הרלעהא. Trde; s. TW. — Pl. j. Schabb. I, 3b un. הולעהא אורע aus dem Wurm des (geallenen) Pferdes entstehen Wespen.

אַרְעָא ch. f. (syr. אַרָּץ = hbr. אָרֶץ, ע und verw., s. vrg. Art.) eigentl. was unten ist, m Ggs. zu שמי: was oben ist, s. d. W.; dah. Erde, Acker, Feld. B. bath. 29a ארעא ein stück Feld, Acker, ein Theil eines ganzen Feldomplexes, באגא, s. d. B. kam. 7a הרזל ארעתא das Feld wurde billig, אוקר ארעתו theuer. בבלאי טפשאי משום דיתבי בארעא 3ech. 25b לחשוכא אמרי שמעתתא דמחשכ die närrischen Babylonier! weil sie in einem finstern Lande vohnen, bringen sie verfinsterte Lehren; vgl. בבלאר. – Uebrtr. Schabb. 65b wird צינית erklärt: בת eine Wunde auf der Fusssohle (dem intersten Theil des Körpers), auf welche man eine Münze (סלכ) zur Heilung legt. Sota 9, 15 חזכא כעמא דארעא der Aufseher der Academie wird ierabsinken (an Würde verlieren) wie der gewöhnliche Mensch (nh. עם הארץ, s. אַרָץ). — Pl. B. bath. 12b 61b מרתי אַרְעָהָא zwei Aecker.

תְּלְצִיְּרֹ , אֵּרְעָיִר m. Adj. inferus, infimus, was unten ist. j. Kil. IX g. E., 32^d דלא שלח ארעייר wer nicht das Oberkleid uszieht,zieht auch nicht das Unterkleid aus. j.B.mez. X Anf., 12° דלא יכיל אַרְעִיִיא באני עד דבני עילייא kanf., 12° דלא יכיל אַרְעִיִיא באני עד דבני עילייא kanf., 12° דלא יכיל אַרְעִיִיא באני עד דבני עילייא kann nicht eher bauen als bis der Obenwohnende baut. —Pl.Thr. ∴ sv. אלה עביד באַרְעָאֵר נוֹה דעבדת לאַר, לאַר אלה עביד באַרְעָאָר נוֹה דעבדת לאַר.

ערלאי verfahre mit den Unteren (niedrig Stehenden), wie du mit den Oberen verfahren; d. h. tödte die Frauen, ebenso wie du die Männer getödtet hast. Das. sv. קלים, 68^d dass.— In j. Succ. V, 55^b mit. umgekehrt באר דעברר, was jedoch crmp. ist.

ארעית f. das Unterste. j. Kil. VII Anf., 30^d und j. Schabb. IV Anf., 6^d ארעיתו של כותל das Unterste der Wand. j. Schebi. I, 33^b ob. מרעיתו של בור das Unterste der Grube.

ארְעִיהְא ch. dass. j. Maas. scheni V, 56° un. מריה ארעיתא die Einwohner von Untergaliläa. Men. ארעיתא רמנא מוא das Unterste des Gefässes. Jom. 48° dass. Keth. 77° ארעיתא die Hirnschale.

בְּבְּכֶּטֶת, אַּרְבְּּכֶּטֶת viell. gr. ἄρπαξ, eig. was aufnimmt, dah. Trichter, s. jedoch אַפַּרָבָּט.

אָרְפָּרִיָּא f. (בּּרְכִיְא פֿרְכִּוֹמ, מֹתמְצְלֹם, mit eingeschalt. ס und trnsp. ה') Eparchie. Jalk. I, 261^d לאפרכוס שהיה בארפכוסיא שלו ein Gleichniss von einem Eparchen, der in seiner Eparchie herrschte. (Sifre Waetchan. Pisk. 27 hat dafür הפרכי).

אֶבֶיץ comm. (=bh.) Erde, Land, vgl. אַרָץאַ נטל הקב'ה עפר נותחת כסא Exod. r. s. 13 Anf. הכבוד וזרק על המים ונעטה ארץ Gott nahm den Staub, der unter dem Throne seiner Herrlichkeit lag, und warf ihn auf das Wasser, woraus die Erde wurde. — Git. 2ª fg. ארץ ישראל das Land Israels, d. h. Palästina, wofür oft blos ארץ. Das. 8a איזהו ארץ ואיזהו הוצה ארץ was gehört zu Palästina und was nicht zu Palästina? — הוצה לארץ eine gewöhnliche Benennung für jedes Land (mit Ausnahme Babels, vgl. Git. 6a. Erub. 21a; wahrsch. aus besonderer Hochachtung vor den babylonischen Gelehrten, vgl. auch בַּבֶּל) ausser Palästina. j. Pea V, 8d u. ö. — Ber. 47^b u. ö. עם הארץ eig. Jem., der für die Erde, das Irdische lebt, dah. Idiot, namentl. Uebertreter einzelner Satzungen, die der הַבֶּר (s. d.) streng befolgte; worüber das. verschiedene בל האַרַצוֹת עיסה 111ª Ansichten. — Pl. Keth. לארץ ישראל וארץ ישראל עיסה לבבל alle andern Länder sind Teig (d. h. verworren, näml. ihre Familien sind ihrer Abstammung nach nicht genau geprüft, ob nicht etwa eine unerlaubte Ehe unter ihnen vorgekommen ist, vgl. עיכה) Palästina gegenüber, aber Palästina ist ein Teig, Babel gegenüber; vgl. בֶּבֶל, vgl. auch בֶּרֶד,

ארְצוּהְא f. N. a. (von רצי, s. d.) das Zureden, Besänftigen. Sot. 4^a כרי טומאחה so lange ihre Verunreinigung (Beischlaf) und ihre Beruhigung dauert.

אַרַק s. אַרַק.

אַרְקָא, זּל, (syr. אַרְעָא), hbr. אָרֶץ, אַ, ע, und p verw.) Erde. Jer. 10, 11 in der chald.

Phrase im hbr. Text. Pesik. Bachod., 155^a ארקא als einer der sieben Namen der Erde.

אָרְקְא II N. pr. eines Ortes: Arka, gr. "אָרְאָח, am nordwestl. Fusse des Libanon, auch Arca Caesarea. Genes. r. s. 37, 36° wird הערקר (Gen. 10, 17) übersetzt: ארקא דליבין Arca Libani. (Winer R. RWB. hy. citirt unrichtig ערקס דלבנון).

אַרְקְּאָ II f. (syn. mit עַלּהְקָא, עַרְקָא) ein Wurm, der sich in den Eingeweiden findet, viell. Leberegel. Schabb. 109b ארקתא Agg. (Ar. ערקתא).

אַרָקבָטָא s. ארקבסא אַרְקּבָטָא.

ארקוליאני ארקוליאני ארקוליאני s. בַּרְקּיּרְיָאנִי

אַלְקוֹלְאוֹן, אַרְקוֹלִין, אַרְקוֹלְאוֹן m. (gr. εύροαχύλων, εὐραχύλων=εὐρυχλύδων, syr. $(\circ_{\bullet}^{*} \stackrel{\cdot}{\searrow} \circ_{\bullet}^{*})$ heftiger Sturmwind, Orkan. Cant. r. sv. חורי זו התורה שלמד אלקולאון בדעתו של 10°, זהב unter הקבה ist die Gesetzlehre zu verstehen, welche der Sturmwind mit dem Willen Gottes gelehrt hat. Vgl. das. sv. נורד הודיבור 4° לארקולאון .anst) נושקו על פיו לארקולאון בן הדינוה ist wahrsch. כארקולאון zu lesen, in m. Agg. falsch: לאדקולאין) sofort küsste der Ausspruch (λόγος) seinen Mund, wie der Sturmwind, mit Wohlgeruch (הרינוה, gr. ήδυσμα). Die Erkl. Rapps. in Er. millin sv. ארקל ist ebenso nicht zutreffend, wie der vom Maarich angeführte Mythos unbegründet ist. Anst. בך הדימה ist viell. zu lesen בהנדימה, gr. ἔνδεμα: mit einem Halsband; vgl. auch TW

פביל (syr. אָרָקְיֹר), gr. 'Ηρακλῆς) eig. Herakles, Herkules, N. pr. des bekannten Halbgottes der Griechen; sodann übrtr. auf Maximianus, den Mitkaiser des Diokletian, welcher erstere den Beinamen Heraclius erhielt; vgl. Rap. Er. millin hv. j. Ab. sar. I, 39d ob. אנא הוא ביל מולכא שכנית אהן ירידה דצור לגדיה וכילטיאנוס נולכא שכנית אהן ירידה דצור לגדיה לגדיה (König (Kaiser) Diokletian habe den Jahrmarkt (vgl. ירִיד (לביר לעריד) von Zor (Tyrus) für den Schutzgeist meines Bruders (d. h. meines Mitkaisers) Heraklius (näml. den Herakles, Merkur) auf acht Tage festgesetzt.

ארקפטא s. אַלְקפְטָא ארקפּטא Anf.

ברל (=bh.) die Grundbdeut. ist, wie das gr. όρύσσω 1) bohren, eingraben, stechen; day. אָרֶלָך, s. d. — Part. pass. B. kam. 11ª יביא ארורה לבית דין Ar. und Tosaf. (vgl. auch ארר אדר I) man bringe das durchbohrte (erschlagene Thier) vor den Gerichtshof (die Erkl. ביתה בלא ברכה ist nicht zutreffend, vgl. jedoch בי ברוך). — 2) übrtr. verwünschen. Diese doppelte Bedeut. von אָרֵר ist auch in dem hbr. מָבֶר anzutreffen. Part. pass. Genes. r. s. 59 g. E. Abraham sagte zu Elieser, der seine Tochter dem Isaac zur Frau zu geben beabsichtigte: אחה ארור ובני ברוך ואין ארור מתדבק בברוך du bist verflucht (d. h. Sklave, Kanaanite, s. Pi.). aber mein Sohn ist gesegnet; der Verfluchte soll sich nicht mit dem Gesegneten verbinden. j. Meg. III, 74^b un. am Purimfeste soll man sagen: ערור דונן אַרוּרִים בניר verflucht sei Haman, verflucht seine Söhne! j. Snh. VI g. E., 23d גירים ארורים verwünschte Proselyten, die näml. nicht als Juden gehandelt haben.

Pi. אירה, אירה אירה verfluchen. Genes. r. r. 36 g. E. Noah sagte zu Cham: אני מַאְרֵר בּן רביעי ich verfluche deinen vierten Sohn, Kanaan. Cant. r. sv. נפת 23° וריהו שאררה יהושע Jericho, über welches Josua den Fluch ausgesprochen. Pesik. r. s. 26, 50° die zwei Personen, שאיררו שאיררו welche den Tag ihrer Geburt verflucht und verwünscht haben, näml. Hiob und Jeremias.

אַרַר ch. (=אַרַר) verwünschen, verfluchen. Part. pass. als Sbst. j. Meg. III, 74b un. ארלין אַרוּרַיִּרא jene Verwünschungen, näml. die zwei Abschnitte im Pentat., worin oft ארור vorkommt (Lev. 26, 14—46 und Dt. 28, 15—69; in bab. Gem. oft קלכות תוכחות genannt). Meg. באַרוּרֵי מ¹¹ אל , und Khl. r. sv. קא כגניגם קרא את ארוריא מגמגם בהון Jem. las diese Schriftstellen (Verwünschungen) in der Gemeinde vor, sprach sie aber (aus Ehrerbietung) unverständlich. — Ferner ארוכה: Götzenbild, eig. die Verfluchte. Ab. sar. 51° in dem Gottestempel darf man ein solches Thier opfern, לארורה מיבעיא Ar. sv. אר 5, vgl. auch Ar. sv. דק (Agg. לע"ז) um wie viel mehr vor dem Götzen! j. Schek. II g. E., 47° מהו למיעבר ist es wohl erlaubt, vor dem Götzenbild vorüber zu gehen? j. Ber. II, 4^{b} mit. אהדורי צילמא, und. j. Ab. sar. III, 43° un. ארורי wahrsch. crmp. aus ארורי.

אַרִיךְ od. אַרִיךְ m. (von אָרֵר nr. 1) Spitzisen, Dolch, Werkzeug zum Eingraben oder
linhauen, gr. סַּטְבָּ. Snh. 30b und 41a wenn
in Zeuge sagt: בסייף הרגו ואחד אומר באררן
Ar. (Agg. בארירן) der Mörder hat ihn
nit einem Schwert, und der andere: Er hat ihn
nit einem Dolche getödtet; so ist das als ein
Viderspruch im Zeugniss anzusehen; vgl. auch

ארישות (אריסותא) f. (pers. ârâsten, vgl. chorr, Hechal. VIII, 109 und Perles, Etym. tudien S. 11) eine geordnete, festgesetzte lahlzeit, die man einer Gesellschaft giebt, on der man Aehnliches erwartet. M. kat. 22b בארישוא הא בפריעו in dem einen Falle ist die Rede on einer zuerst gegebenen, in dem andern Falle, on der abzahlenden, Revanche-Mahlzeit.

(viell. pers. ârâjis) die 'estsetzung, Besitzungsrecht; bes. der lesitz eines Grundstückes während eines Zeitaumes (nach talmud. Rechte: von drei Jahren, וְחַיִּח, s. d.), wodurch ersichtlich ist, dass der egenwärtige Besitzer, obgleich er nichts Schriftches oder Zeugen über den rechtmässigen Ererb aufweisen kann, dennoch als Eigenthümer nzusehen ist. B. bath. 55° ארבין שני ארשיון דפרסאר עד Ar. (Agg. אריסרתא) das Besitzungsecht der Perser wird nach Ablauf von 40 Jahren uerkannt.

ארותא f. (gr. ארותא der Kanal, 'luss. Chull. 107° אריתא דרלאי der Kanal um Berieseln der Felder. B. kam. 50°. 51° ein solcher Kanal Fluss) ist blos sechs Faust breit; vgl. auch TW

אַרְהָא m. (בּוֹר (אוֹר mageslicht, Helle. j. Ber. I, 2d ob. אוה ארוא של wahrsch. zu lesen ארמא (m. Agg. שחרא das Tageslicht traf den David nicht schlafend an.

ארחוסיה (syr. ביבילגוֹ, griech. 'Opdwords, 1 Macc. 15, 37) Orthosia, Seestadt in Phönizien, südlich von der Mündung des Flusses Eleutherus; vgl. Winer B. RWB. hv. — Genes. r. s. 37, 36° wird הסיבי (Gen. 10, 17) übers.: ארחוסיה, N. gent. (mit Verw. der liquidae) die Einwohner von Orthosia.

אַרְתּוֹקוֹפְיוֹן m. (gr. ἀρτοκοπεῖον) Brotbäkkerei. Midr. zu 1 Sm. 16, 1 בית הלחמי בית 2 (von הלחמי: Brot) ist zu verstehen seine Brotbäckerei. Jalk. z. St. II § 124 בית ארכקפאן

שש comm. (=bh., Stw. ששט) Feuer. j. Sot. תורה שנתן הקב"ה עורה אש לבנה .VIII, 22^d mit חרותה אש שחורה היא אש ומובללת באש חצובה מאש נתונה מאש מימינו אש דת למו die Thora (Gesetzrolle), die Gott gegeben hat — ihr Fell bestand aus weissem Feuer, die Eingrabung (die eingezeichneten Buchstaben) aus schwarzem Feuer, sie selbst war Feuer und gemischt mit Feuer, ausgehauen aus Feuer, gegeben vom Feuer; "von seiner Rechten kam das Feuergesetz an sie" (Dt. 33, 2). Genes. r. s. 44, 43b כאש בנעורת wie Feuer im Flachs, d. h. leicht entzündend, aufregend. Sot. 48b dass., vgl. זמר Exod. r. s. 15, 114d vgl. אור II. Levit. r. s. 19, 162^d כמין יד של אש einer Feuerhand Aehnliches kam vom Himmel und nahm sie (die Schlüssel des Tempels) von ihm. Num. r. s. 2, 185^d wa Feuer der Gemeinen, d. h. von Nichtpriestern. Genes. r. s. 39, 37^d מבול אש eine Sündfluth von Feuer, vgl. במבול — Pesik. r. s. 20, 38d 'ריגיון נהר של אש וכ Rigion der Feuerstrom, von dessen Kohlen Engel und Menschen verbrannt werden. אַט של עצמרת, vgl. אַחילר. Num. r. s. 14, 227b, vgl. אַרָּיר – Pl. Jom. 21b es giebt sechs Arten von Feuer. Exod. r. s. 2, 104° אוחן אשוח jene Feuer. — Uebrtr. Cant. r. sv. סמכרכר, 13b (mit Anspiel. auf בשתי אשות תורה "Stützet mich, באשישות, mit zwei Feuern, mit dem schriftlichen und dem mündlichen Gesetze.

אַשָּא, אַשְּא, רּה. (syr. בעורין דאשא רֹה בּמּבּר B. mez. 85b אישא היכליה היכליה Feuer möge ihn verzehren. — 2) Fieber (תּטְבּדֹלְּבָּר). Jom. 29a אישהא דסהווא קשה מדקייטא das Fieber im Winter ist strenger als ein solches im Sommer. Schabb. 66b 67a אשרא בתירוא hitziges Fieber; אשרא בת יומא (syr. בערהא הולא) tägliches Fieber; אישהא תלתא דינתיה מולא למוא דינתיה אישהא ממא דינתיה אישהא ממא דינתיה אישהא למא Fieber hält ihn rege.

אַנְשֶׁה m. (=bh. אַנְשֶׁה) Feueropfer, Speise des Opferfeuers. — Pl. Ned. 13a אַרְשָׁים. Seb. 5, 4 fg. כֹליל לאִישׁים es (das Brandopfer) wird ganz als Feueropfer verbrannt.

רשׁאָ, אַנשׁ f. (=bh., für אָנשָׁה, von אנש, ch. אִרָהָא, אִרָּהָא, s. d. W.) Frau, Weib. B. bath. 110° הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה wenn Jem. eine Frau heirathen will, so prüfe er zuvor ihre Brüder; weil näml. die Kinder (Söhne) zumeist den Brüdern der Mutter nachgerathen, רוב בנים הולכין אחרי אחי האם. Schabb. 118b, vgl. בֵּית. Ab. sar. 25b אשה כלי זיינה עליה die Frau trägt ihre Waffen bei sich; d. h. selbst unter Mördern hat sie keinen Mord zu befürchten, sondern weit mehr, dass man mit ihr Unzucht treiben werde. Jeb. 22b ob. שארר זר אשתר das W שארו (Lev. 21, 2) bedeutet: "seine Frau" Das. 90b dass. j. Erub. X Anf., die Frau אשת יונה היתה עולה לרגל וכ' des Propheten Jona wallfahrtete zum Feste nach Jerusalem und die Gelehrten untersagten es ihr nicht. — Pl. נָשׁים und הוֹשׁים, s. d.

אַשִּיה, אַשְּׁה, אַרָּעוֹיה, וֹשֵׁל, וֹשֵּׁר, וֹשֵּׁר, וֹשֵּר, וֹשֵּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וֹשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּר, וּשִּׁר, וּשִּיר, וּשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּׁר, וּשִּיר, וּשִּׁר, וּשִּׁיר, וּשִּׁיר, וּשִּׁיר, וּשִּׁיר, וּשִּׁר, וּשִּיּיל, וּשִּייל, וּשִּ

אני) Uscha, s. in אוי Uscha, s. in אוי

ສີບຸ້ຊື່ m. alt, s. ສຸວຸສຸ II. Mögl. Weise hängt unser W mit ໝ່ຫຼຸ່ງ und ໝໍພຸ່ງ zusammen.

עבר (von שבר?) Vertiefung, wo sich das Wasser sammelt. Pes. 42ª das Wasser, worin der Bäcker sich die Hände gewaschen hat, שופכן במקום מדרון ואין שופכן במקום האשבורן Ar. (Agg. האישבורן) giesse man an einem abschüssigen Orte, aber nicht in eine Vertiefung aus;

weil näml. das am Pesach verbotene Gesäuerte in solchem Wasser enthalten ist. Ab. sar. 72^a im Ggs. zu אָםפּרס, καταφερής: schräge. Ohol. 3, 3. Tohar. 8, 9. Mikw. 1, 7 fg.

מגר (שגר עוגר, von מגר) eig. das Werfen; übrtr. Geläufigkeit. j. Meg. II, 73b un. אשגרת לשון die Geläufigkeit im Sprechen.

פּירָר (syr. שֶׁרָר = בֹּיבֹּי) eig. werfen, meist jedoch von flüssigen Dingen, giessen. Als Grundw. ist ירר) anzusehen, das w ist von einer Schafelform entstanden, א entw. prosthet. oder anst. י, s. bes. nächstfig. Art. — Schabb. 156° אַשִּׁרָר רַכֵּוּא ein Blutvergiesser, Mörder.

אַקְּדְּיָּא f. pl. (=hbr. יְדֹּוֹח, s. vrg. Art.) die Axen der Räder, künstliche Hände, s. TW.

אָשָׁאָ und אוּשָּׁאָ s. hinter שָּׁאַ.

אשרת, talpa. Ar. liest überall אשרת (ohne Jod); und für die Richtigkeit dieser LA. spricht die chald. Form אשרת (Agg. überall אשרת). Genes. r. s. 51 Anf. (mit Bezug auf אשרת, Ps. 58, 9) משרות זורת לעפר כאשות זור מספקת לראות שמש עד שהיא חוזרת לעפר wie jener Maulwurf, der die Sonne nicht schaut, bis er zum Staube zurückkehrt. — Pl. Kel. 21, 3 משרת האשות (so ist wahrsch. zu punktiren) das Fangeisen der Maulwürfe. M. kat. 1, 4 בררים ברים ברים שארן לה עינים ברים ein augenloses (d. h. nicht sehendes) Geschöpf; in j. Gem. das. 80° ob. durch הולדה; s. TW. I, 419².

אָשׁוּתְאָ ch. (בּשׁוּת) Maulwurf, s. TW.

שוויה, אשוויה, אשוויה (von שרי legen, auf etwas thun) Spindel oder Stange, um welche man die Wolle windet. Kel. 21, 1 האימה ובאשויא ארגע בצמר שעל Ar. (Agg. האימה ובאשויא wenn Jem. die Wolle berührt, die auf dem Spinnrocken oder auf der Spindel ist. Tosef. z. St. hat בצמר האשוייא.

אמהתי m. pl. (syr. אביבוֹ) eine Cedernart. Schabb. 157a ארזי ואשוחי männliche (d. h. starke) und weibliche (schwache) Cedern, ארזים נקבות. Nach einer Ansicht des Ar. bedeutet אשוחי: Cypressen.

אשרור אשרור אורר אייר שהרשחרו פניר משחור שהרשחרו פניר התעניה ולמה נקרא שמו אשחור שהרשחרו פניר ולמה נקרא שמו (1 Chr. 4, 4) ist Kaleb zu verstehen. Warum wird dieser auch Aschchur genannt? Weil sein Gesicht durch Fasten schwarz wurde (von שחר), damit er nicht mit der Gesinnung der Kundschafter übereinstimme.

אָסְטַיִּוֹן s. אִישְׁטַאָיוֹן.

Asche, näml. R. Asche bar Simai, Ober-

haupt der Akademie zu Sura (Ende des 4. Jahrhs.) der wie einst R. Jehuda hannasi, weltliche Macht mit Gelehrsamkeit in seiner Person vereinigte. Git. 59°. B. mez. 86° הוראה סות הובינא סות הוראה R. Asche und Rabina (R. Abina, worauf das. אבינה Ps. 73, 17 angewandt wird) bilden den Schluss des traditionellen Unterrichts. Er galt daher als Redacteur des bab. Talmuds; vgl. auch מהדורמ. Uebrigens gab es auch andere Amoräer dieses Namens; vgl. Schabb. 75b u. ö.

אַשִימָא (אַשִימָה Aschima, *N. pr.* eines Götzen der Hamathäer (2 Kn. 17, 30 אשימא). ${f i}$ Ab. sar. III, $42^{
m d}$ ob. אימרא (? אשימה (אשימא unter Aschima ist באיל האשם ein Lamm zu verstehen; mit Anspiel. auf איל בשאה. In bab. Snh. 63b wird dieser Götze durch פרחא קרחא erklärt: kahler Bock.

אשישה s. in אשישה.

אָשִׁיהָא Mauer, s. אָשָׁאָ sechs,

אַשְׁרָּ m. (=bh.) Hode. — Pl. אֲשֶׁכִּים. Bech. 44^{b} wird מרוח אשך (Lev. 21, 20) erklärt; nach einer Ansicht: אין לו בצים וכל Jem., der keine Hoden oder nur eine Hode hat. Nach R. Ismael: שכיר אשכיד wenn seine Hoden zerrieben sind. Nach R. Akiba: שהרוח באשכיו wenn die Hoden aufgeschwollen (רות, wov. מרוֹת als Adj. genommen wird) sind. (Nach R. Chanina ben Antigonos endlich: ניראיו חשוכין wenn sein Gesicht schwarz ist; dass hier von Hoden gar nicht die Rede sei, vgl. אָרַע.). — Dav. denom. Bech. 44b מָארשָׁכֶּן ein Mann, mit übermässig grossen Hoden.

אַטְבֶּבְעָאָ f. (von שכב 1) eig. das Liegen, übrtr. das Sterben, der Tod der Frommen. Keth. 103b יומא דאשכבתיה דרבי der Todestag Rabbis (R. Jehuda hannasi). Das. eine himmlische Stimme wurde vernommen: כל דהרה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העולם הבא Jeder, der beim Tode Rabbis anwesend war, ist für das zukünftige Leben bestimmt. In den Parall. j. Kil. IX, 32^b und j. Keth. XII, 35^a galt dies von der Trauerbeobachtung, קַּבֶּּכֶּה — 2) B. mez. 116a und Schabb. 123b סכינא דאשכבתא ein Messer, womit die Fleischer das Fleisch zerschneiden. Nach Tosaf. z. St.: Schlachtmesser.

אוֹשָבֵי m. Tag. Schabb. 67b אושבי Tag und Nacht, eine Zauberformel. Nach Ar. sv. גד: Macht und Ohnmacht. Tosef. Schabb. cap. 8 Anf. hat dafür: רכליא (רכוכורא) ersteres W. bedeutet: Tag.

מַעַבוֹל, אָעָבל m. (=bh.) 1) eig. der Kamm, woran die Beeren hängen, racemus. j. Nas. II Anf., 51^d (mit Bezug auf Jes. 65, 8) תורה קראת die Schrift nennt den Traubenkamm: מרכים (die Weintraube). Dah. auch (wegen der Aehnlichkeit) Bez. 7° שטכול של der Eierstock, das Fleisch am Rückgrat des Geflügels, woran die Eier hängen. Midd. 3, 8 אשכול Weintraube (Kamm) von Gold, vgl. בַּכָּך. — 2) trop. hervorragender Mann, Gelehrter, eig. die Weintraube, im Ggs. zu den Blättern (Ungelehrten, s. den Plur., vgl. auch אַחָבּלָא), sodann wurde auch das W. agadisch als Compositum genommen אש־כל), wie אמרכל, s. d. — Cant. r. sv. אשכל, 11ab Eschkol bedeutet 'איש שהכל בר וכ einen Mann, in dem Alles enthalten ist: Bibel, Mischna, Talmud, Toseftoth und Agadoth, d. h. Gelehrter, Polyhistor. Das. auch זה הקב"ה איש שהכל בו unter Eschkol ist Gott zu verstehen, in welchem (durch welchen) Alles ist. — Pl. Chull. 92^a Israel ist einem Weinstock verglichen, אַשׁבּוֹלוֹת שבה אלו תלמידי חכמים die Eschkoloth daran (die Weintrauben) das sind die Gelehrten; vgl. auch Levit. r. s. 36, 180b. — Sot. 47ab mit dem Tode des Jose ben Joëser und Jose ben Jochanan בשלו האשכולות hörten die Eschkoloth (d. h. die tadellosen Gelehrten) auf; mit Anspiel. auf Mich. 7, 1. Vgl. Gem. das. אשכולות כל האשכולות vgl. ferner Tem. 15b איש שהכל בו שעמדו לישראל וכ' alle Eschkoloth, die in Israel von Mose bis zum Tode des Jose ben Joëser auftraten, waren makellos. Tosef. B. kam. cap. 9 dass. (j. Sot. IX, 24ª ob. steht dafür הזוגות). — Die Etymol. (Musaf. u. A.) vom gr. σχολή, schola, dürfte schon durch die hier beigebrachten Stellen hinlänglich widerlegt sein.

n. eine essbare Heuschrecken. art. Chull. 65b למינהו להביא האשכף Ar. (Agg. (הארשכף, nach seiner (כלעם) Art", dazu gehört auch der Aschkaf.

رِيْسَكَاف . (syr. مَحْدُهُ, arab. اِلْمِهْرِيِّةِ, اَسْكُوف) Riemer, Schuhmacher; s. jedoch w. u. Git. 68b er sagte אושכפא עבוד לי לשב שכין zum Schuhmacher: Verfertige mir Schuhe, die sieben Jahre halten sollen. - Pl. Schabb. 112^a ברטייעי דקטרי אוּשׁפפי bei (den Sandalen) der Araber, welche die Schuhmacher anbinden. Das. 104b הרתא דאושכפי die Schwärze (eine Dintenart) der Schuhmacher. Das. 123b אם־ד. das Messer der Schuhmacher (oder Riemer). Pes. 42b פרורא דאושכפי der Kleister der Schuhmacher. — Stw. viell. ภุพม, vgl. พรุษัญ Fell, mit eingeschalt. Kaf, vgl. בּוּרֶבָּא, אוֹשִׁפִּיזְכָּן

رَّمُ الْمُعْلِلَةِ m. (syr. اِثْمُواْ, اَنْمُواْ) 1) Ring, Armband. - 2) Ringmauer, Grenze, Gebiet, s. TW.

עָשִׁבְּרֵע. od. אָשִׁבְּרֵע. m. (syr. בְבִּיּבֶ וֹ) Buchsbaum oder Ebenholz. Maim. in s. Comment. zu Neg. 2, 1 erklärt das W. durch das arab. אלבקע (?) vom Verbum בּצֹבּי mischfarbig (weiss und schwarz) sein. Neg. 2, 1 die Söhne Israels הרי באשכרע לא שהורים ולא לבנים אלא בינונים Ar. (überall אשכרע, Agg. überall אשכרע (ihrer Farbe nach) wie das Ebenholz, weder schwarz, noch weiss, sondern von mitteler Farbe. B. bath. 89b das Instrument zum Abstreichen beim Getreideverkauf של אשכרע von Ebenholz sein; vgl. אַהוֹק Jom. 3, 9 (8) בְּחוֹק die Täfelchen (zum Loosen am Versöhnungstage) waren von Ebenholz. j. Gem. z. St. erklärt unser W.: פסקינון פסקינון s. d., gr. πύξινον Buchsbaum.

בואת f. eine Eulenart. Chull. 63° בואת ברתי אשכרתי אשכרתי Ar. Var. sv. קרפראי (Agg. קרפראי) eine Eule, die zu den Würmern gehört, ist die Eschkarti.

אַשׁל m. (=bh.) Tamariske, eine Baumart. Stw. אַשׁל tiefe Wurzeln schlagen. Uebrtr. Genes. r. s. 54 Ende פורדיק מנהרין משל פרדס פונדיק מנהרין (Gen. 21, 33) bedeutet nach einer Ansicht: Gartenanlage, nach einer andern: Gasthaus, nach einer dritten: Synedrium, d. h. Gelehrte; s. den nächstfig. Art. Sot. 10^a.

פּאָשׁלָל ch. (בּאָשֶׁל ch. (בּאָשֶׁל ch. (בּאָשֶׁל ch. (בּאַשֶּׁל ch. (בּאַשֶּׁל ch. (בּאַשֶּׁל ch. (בּאַשׁל הרינין שבגלירת גזלי דיינין שבארץ (d. h. hervorragende, kräftige Männer) das sind die Richter in der Diaspora, "junge Tauben", (d. h. Ohnmächtige) das sind die Richter Palästinas. Vgl. j. Ned. VI, 40° un. ישראל ישראר עובר בהגלה כת קטבה שבארץ ישראל גדלה כת לבבר הברבי פוב eig. es hängt an grossen Bäumen, d. h. es rührt von grossen Gelehrten her; ähnliche Phrase: אִילָן גַּרול באַילן גַּרול. Bez. 27° u. ö.

אַטִּלְּא m. (syr. אַבּוֹר) Strick, Seil, funis. Git. 69° משלא דפוריא עחיקא der Strick eines alten Bettes, durch welchen dieses zus. gehalten wird. Keth. 85° ממחח לה במשלא er zog es (das Schiff) mit einem Seile. B. kam. 116° הדי משלא die Entfernung eines Seils. — Pl. Succ. 16° משרא אַטִּלִי Stricke um eine Bettstelle flechten. B. mez. 107°, vgl. בְּהַח Bech. 8° אַרירור אַרירור אַבּילי ומשהר שלי ומשהר העלי ומשהר אַרירור אַבּילי ומשהר אַשלי ומשהר אַרירור אַריריר אַריריר אַרירור אַרירור אַריריר אַרייר אַריריר אַריריר אַריריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריריר אַריריר אַריריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר אַריריר

אושלא Jom. אושלא, s. d.

פות אייני, אייני אייי אייני אי

pers. אצרותרוחא, arab. أَشَنَانَ Alkali) vgl. אצרותרוחא. Snh. 49° אשלך, viell. crmp. aus אשלד.

ביר (בשל 1) (=bh. Ez. 6, 6. Hos. 14, 1) zerstört, verwüstet werden. Snh. 97° יהגבלן der Gablan wird zerstört werden. In den Parall. steht ישום, vgl. אַבּבלן. — 2) sich verschulden, schuldig sein. Dav.

שַּׁשְׁאַ m. (=bh.) Schuld, Schuldopfer, bes. Ascham, eine besondere Gattung von Opfern. Kerith. 3, 1. 4, 1 fg. אשם חלוי ein Aschamopfer wegen eines Zweifels, ob eine Sünde begangen wurde. Vgl. Gem. das. 17b התיכה אחת שנינו der Zweifel besteht darin, dass Jem. ein Stück, das vor ihm gelegen, gegessen hat und von dem er zweifelt, ob es ein erlaubtes (שרכלך) oder ein unerlaubtes (חלב) war. Nach einer andern Ansicht: התיכה אחת נושתי התיכות ein solches Ascham wird nur dann dargebracht, wenn Jem., der zwei Stücke, ein erlaubtes und ein unerlaubtes vor sich liegen hatte, eines davon gegessen hat, ohne zu wissen welches. Das. 25^a משם חסירים das Ascham der Frommen, welche, weil sie sich stets als zweifelhafte Sünder betrachteten, ein solches Ascham oft, auch ohne Veranlassung opferten. Dies wird jedoch von den meisten Autoren nicht gebilligt. - Diesem אשם תלוי (Lev. 5, 18) steht das אשם וראי gegenüber, d. h. ein Ascham, das wegen einer, mit Gewissheit begangenen Sünde geopfert wird, deren es vier giebt; nämlich (vgl. Seb. 5, 5) אטם גזילות das Ascham wegen Räubereien (Lev. 5, 25), משמ das Ascham wegen Veruntreuung der Heiligthümer (Lev. 5, 15 und Num. 5, 7), พบพ das Ascham wegen Beischlafs mit einer Magd, die einem Manne verlobt ist, desponsata (Lev. 19, 21) und אשם כזיר das Ascham des Nasiräers (Num. 6, 12). — Pl. אַשָּׁמוֹת das. und öfter.

תאשמם כתרב (באשמם, Dt. 1, 13) ראשמם כתרב (mit Ansp. auf משמם, Dt. 1, 13) ראשמם כתרב (das W steht defect und kann dah. auch משמם gelesen werden, denn Mose sagte: Wenn ihr den Häuptern nicht gehorchen werdet, so kommt die Schuld auf euch selbst. Nach Sifre (vgl. Raschi z. St.): Die Schuld fällt auf die Häupter, sie hätten es verbieten müssen. (In den vorliegenden Bibelexemplaren jedoch steht בשמם plene). Schek. 6, 6 ein Opfer, das dargebracht wird משמם שובר המשום משמם wegen einer Sünde, (Chatath, משמם oder wegen einer Schuld (Ascham, משמם Aelteste der Schuld, d. h. lasterhafte Greise.

אַטִילְאָ s. in 'אשר'.

איטמאי, איטמאי א. Adj. ein Lasterhafter. Kidd. איטמאי פון פוו lasterhafter Greis (בקן פון איטמאי, s. vrg. Art. Ende). Sifra zu Lev. 19, 32 hat משמרי ohne אין. Mögl. Weise ist unser W.

von τώς nr. 1 abzuleiten: ein leerer, d. h. unwissender Greis (τίπ, s. d.). — Die Etymol. vom gr. ἄσημος, ohne Gepräge (Landau und Sachs Beitr. II, 80) ist nicht einleuchtend.

אַשְּׁמְרֵיי, אָשְׁמְרָאי Aschmedai, N. pr. eines Oberhauptes der Dämonen. Die Identität mit dem parsischen Aêschma (Aêschmadaô) sucht Kohut in s. Abhandl. Jüd. Angelologie S. 72 fg. wahrscheinlich zu machen; vgl. auch Rap. Erech millin hv. — Pes. 110° אמר לי יוסף שידא אשמדאי לכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי der Dämon Josef sagte mir: Aschmedai, der Dämonenkönig ist über alle gepaarten Zahlen gesetzt. — Der Aberglaube von der Schädlichkeit der gepaarten Zahlen, z. B. zwei (vier, sechs u. s. w.) Glas zu trinken, zwei Früchte zu essen u. dgl., war im Alterthum allgemein verbreitet; vgl. Virg. Ecl. VIII, 75: Numero Deus impare gaudet. — Git. 68ab ausführlich über diesen Dämonenkönig, משמדאר, auf welche Weise Salomon sich seiner bemächtigt hatte, dieser aber wieder entkam, den Salomon von seinem Throne stürzte und einige Zeit anstatt seiner regierte. In ältern palästinischen Quellen dürfte אשמדאר nicht vorkommen; nur in dem spätern Num. r. s. 11, 211d וכל המעשה של אשמדאי וכיון שחשא מרדי אשמדאר, die aus Git. l. c. entnommen ist und in den Parall. Cant. r. und Khl. r. nicht steht. So z. B. hat Pesik. Achre, 165° ירד מלאך בדמות ein Engel in Gestalt שלמה וישב לו על כסאו וכ' Salomos setzte sich auf dessen Thron, während dieser als ein gewöhnlicher Mann auswandern musste u. s. w.; was in Git. l. c. von Aschmedai erzählt wird.

אַשְׁבְיְא Aschmeja, *N. pr.* eines Ortes. j. Dem. II, 22^d ob. אשמיא ובית בריא.

אָשׁן (שַשֵּׁן stark, fest, hart sein. Part. (Adj.) Chull. 136^b מהאי דרכיך ומהאי von dem, was weich und von dem, was hart ist. Chull. רכיכי feste (starke Adern) und weiche. Schabb. 155^a חרובין דאַשִּׁינִי העוברן דאַשִּׁינִי אַטְּינִי אַשְּׁינִי אַשְׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַנִּי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַשְּׁינִי אַ Johannisbrote, die hart sind, Grummet, das hart ist.

אַטוּנָא, אַטוּנָא m. 1) etwas Festes, Starkes. j. Ned. IV, 38^d ob. der zuerst Badende מסר nahm bereits die starke Wärme fort.

אָשְׁלְה (syr. אַבּבוֹ) Aschna, N. pr. eines Ortes; wahrsch. dass., was ישנה, vgl. אַרְכִּר. Esth. r. sv. אַרְכִּר ליה חד רחים באשנה er hatte einen Freund in Aschna.

אפר m. (syr. בּבּבוֹ) Beschwörer, Zauberer, incantator; nach Abulwalid: Astrolog. Grundw. אָשׁ (wovon unser אָשׁא, ferner אָשׁ und אָשׁ) eig. weichen; dah. אָשׁא Jem., der verschiedene Thiere durch Bannspruch zus. treibt, eig. sie von ihrer Stelle weichen macht. Dan. 1, 20. 2, 2. 10. — Pl. אָשִׁפִּרָא, אָשִׁפִּרָא. Das. 4, 4. 5, 7.

אַלְעָרָא m. Fell, Leder. Keth. אַלְעָרָא m. Fell, Leder. Keth. אור מאר das Abgeschabte vom Fell. Ar. sv. גירד 1 liest אַמשׁכפּא: das, was der Riemer abschabt.

רַשְּׁעִבֶּר, הַשְּׁעִיבָּר, (bh. הַּשִּׁבֵּר) Mist, Misthaufen, fumetum. j. Keth. I, 25d un. ראר אותה man sah sie auf den Misthaufen hingeworfen. Das. III, 27° un. לא דומה נבעלת חופה הוכעלת בחופה nicht zu vergleichen ist ein Weib, dem auf dem Misthaufen beigewohnt wird (eine Prostituirte) einer Ehefrau, der im Traubaldachin beigewohnt wird, vgl. אשפה שבבית ב12ª הופָה אשפה שבשוק ein Misthaufen auf der Strasse, ein Misthaufen טער האשפה Schabb. 15a im Wohnhause. שבירושלם das Mistthor in Jerusalem. j. Schabb. II, 4^d. j. Pes. II, 30^a u. ö. — Pl. Exod. r. s. 10 g. E. Jeder von ihnen היה ארבע אַשָּׁבּוֹה bereitete vier Misthaufen. Thr. r. sv. הביא רכליותי, 65ª Menschen, die viel essen רמוציאין und viel Excremente auswerfen. — Trop. Keth. 7, 5 Jem. macht seiner Frau durch ein שתהא ממלאה ומערה לאשפות :Gelübde zur Pflicht (so in Agg. des j. Tlmd., im bab. לאשפה) dass sie fülle und auf den Mist ausschütte, d. h. den empfangenen Samen ausleere, damit sie nicht schwanger werde (minder richtig ist die Erkl. in Gem. das. 72a, nach einer Ansicht: Auf unnöthige Weise viel Wasser füllen und ausgiessen). שהיה חורש בגנות ומערה 23°, Genes. r. s. 85, 83° לאשפות der Sohn Judas, E'r, pflügte im Garten (bildl. für weibliche Scham, vgl. נַבָּן und leerte den Samen auf den Mist aus, damit sie nicht schwanger werde. — Ferner Pl. (=bh.) Schebi. 3, 2 שלש กากอนุ่ง drei Misthaufen. j. Schebi. III, 34° öfter.

Sot. 42° היהשתות. מללים של החלקים אישפתות של זבל ganze Haufen von Erschlagenen, ganze Haufen von Mist.

راشفی , pers آهدُزا ,آهداز , m. (syr. آهدُزا hospitium; vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 410; übrtr. ביב אישביזא (ביב lat. hospes, Gastwirth. Jom. ארח ארעא למשבק גולפא ומשמא לאושפיזיה 12° es ist Sitte (wenn man sich in einem Gasthause aufhält), den leeren Krug (κάλπη) und das Fell (wenn man da ein Thier geschlachtet) dem Gast-Erub. 53b הוה שאיל wirth zu überlassen. er zog über den Wirth Erkundigung ein. Das. אושביז:א, vgl. וְבֶּר II. — Ferner Hospitium, Herberge, Aufenthalt für Gäste. Git. $44^{
m b}$ אית ליה אושפיזא בארעא דישראל (im ${
m Ggs.}~{
m zu}$ er hat seinen Aufenthalt in Palästina. B. mez. 24° — Uebrtr. Ber. 55° בוארשפרזאר von meiner Wohnung bis zum Studienhaus. Seb. 61b der Altar אושפרזא הוה נקט war im Hospitium, bald יבינין הכא וזבינין הבא hier, bald dort. — Pl. Meg. 26° בעלר אוֹשׁפֶּרוָרן מושלין אותן בזריב die Besitzer der Herbergen nahmen sie (die Häute der Opfer) mit Gewalt fort. Tosef. Maas. scheni cap. 1 dass.

אושפותי Oschpasti. N. pr. Taan. 24^b הרשות בר אושפותי 'Agg. (Ar. sv. בר אושפרתי או R. Nachman bar Oschpasti (Oschparti). Ms. M. אושפרתי Ischpoti.

לְבְּשִׁבְּ, אַתְּבְּשִׁהְ, s. d.) Korb. Stw. בּשׁבְּיבּשׁ (mit Verw. der liquidae) äthiop. safara: zumessen, s. den nächstfig. Art. j. Dem. II, 22d ob. מַשְׁבְּלְתָה בּקבּשׁה בּקבּשׁהְ בּשׁבּלֹה בּקבּשׁהְ בּשׁבּלֹהְה lies בּשִּׁבְּלָהְה bei jenen Körben.

אביי m. (bh., von בש zumessen, s. vrg. Art.) Mass, Becher u. dgl. Nach talmd. Erkl. jedoch (als Compos. genommen) Theil. Pes. 36^b בשטה בשטה Eschpar bedeutet den sechsten Theil eines Stiers, vgl. auch בּיִיישָׁה.

bes. Einer, der weibliche Putzsachen wäscht und dgl. verfertigt. Stw. השם: schön machen,

putzen. — Pl. Ab. sar. 20b בינ למשברה הרכא Ar. ed. pr. (Agg. יהביון להו Ar. ed. pr. (Agg. לאשברה Inf.?) wie darf man die weiblichen Kleider den Aufputzern geben? Sie denken ja, bei dieser Beschäftigung an die Frauen, wodurch ein verbotenes Gelüste entsteht.

יאַישָׁפַּרָתי s. אישָׁפּוֹתי אוֹשְׁפַּרָתי s. אוֹשָׁבַּרָתי

משקל f. (von שקל nehmen) die gewaltsame Aneignung eines Besitzthums, dah. auch: das zwangweise ausgestellte Dokument über die Abtretung eines solchen Gutes. B. bath. 48b אוריה ואשקליה die Kundgebung (eines Protestes von Seiten des Eigenthümers, s. d.) und das erpresste Cessions-Dokument.

אַשְּקְלּוֹנְי (bh.) Askalon, eine philistäische Stadt. — Dav. N. patron. j. Pea I, 15° ob. גור אבן Anf. — Pl. Kel. 13, 7 הכרובין הצשׁקְלוֹנִי die Hebestangen, die in Askalon angefertigt werden.

אשקוקה לא Aschkuka. Ned. 10b אשקוקה לא Ar. (Agg. אשקיקה) wenn Jem.: Aschkuka (als Corruptel aus שבועה) sagt, so bedeutet dies nicht einen Schwur; während שקיקה als Nebenbenennung eines Schwurs (כינוי לשבועה) anzusehen ist.

אָשָקְקְאָ m. (syr. שֶׁקְקָא = בּבּבוֹ, s. d.) Strasse, freier Platz. j. Taan. III, 66° un. לא הוה ופ' er ging nicht in die Strasse, woselbst R. Chanina wohnte.

קשׁשָּ' (=bh., syn. mit שרה, Grundw. מר אי vrges.) fest, stark sein. Schabb. 87a (mit Anspiel. auf שָּשֶׁר, Dt. 10, 2) יישר כחך ששברח eig. deine Kraft erstarke (d. h. habe Dank), weil du die Bundestafeln zerbrochen hast.

Pi. אישר (=bh. אישר, Jes. 1, 17) 1) fest, stark machen, dah. auch, bei Ausstellung gerichtlicher Dokumente: beglaubigen, bestätigen. j. Git. IX, 50° un. אישרנוהר במעמר פלרגי ופלרגי ופלרגי wir haben es (das Dokument) in Anwesenheit des N. und N. beglaubigt. Keth. 21° אשרנוהר בדור ערובי wir haben ihn (den Wechsel) beglaubigt und bestätigt, wie es sich geziemt. — 2) preisen. Pesik. r. s. 45, 76° התחיל מאשרם er fing an, sie zu preisen und zu loben.

Pual אומים eig. befestigt werden, dah. auch 1) gepriesen werden. j. Succ. III, 54° ob. במרכן הללויה לפיה die vorzüglichste unter allen (Psalmüberschriften, vgl. הללויה ist Haleluja, weil der Bezeichnung "Preis" (הלל) auch der Gottesname (הל) beigefügt ist. Genes. r. s. 28, 27° שבהם לוברים שבהם die Gepriesenen (Vornehmen) unter ihnen. Das. s. 90 Ende (mit Bezug auf אשררים שמאושר בכתב deshalb: אשררים שמאושר בכתב Ar. (Agg. אשררים שמאושר בכתב deshalb: אשררים שמאושר בכתב , weil sie in den Schriftzeichen

gerade ist. j. Meg. I, 71^b un. אשורר שמאושר j. Sot. VII, 21° ob. dass. — Genes. r. s. 15 Anf. מבולן מבול מבולן שהוא נארשר מבולן pener Baum wird: מאשור genannt, weil er der geradeste (sehr gerade gewachsen) ist unter allen Bäumen.

אטר ch. (באשר). Pa. אשר 1) fest, stark machen. Keth. 10b die Datteln נאשרן רלא kräftigen, machen aber den Körper nicht geschmeidig. Git. 70a dass. — 2) an etwas festhalten, glauben. Git. 30b wenn Jem. zu dir sagt: אמרך בירת אשר אתעשר לא תאשר לא האשר dein Freund ist gestorben! so glaube es; wenn er aber sagt: Er ist reich geworden! so glaube es nicht.

Af. אַנְשֵׁר Glück haben; s. d. W.

אַשֶּׁר. (=bh.) Heil, Glück; nur im Plur. st. constr. אַשׁרֵּר. Pes. 117° u. ö. — Midr. Tillim zu Ps. 84 g. E. משראר שאני למעלה מזה Heil mir (ich bin glücklich), dass ich höher stehe als dieser. Erub. 53° אשריכם ישראל Heil euch, Israeliten! Jom. 87° אשריהם לצדיקים wohl den Frommen, dass u. s. w.

אישור אישור אישור אישור מורד אישור ביישור ביישור ביישור ביישור של שבח נאמר ספר תילים באישור בייצוח של שבח נאמר ספר תילים באישור בייצוח של שבח נאמר ספר תילים באישור בייצוח של שבח נאמר של שבו אישור איש

אַשְׁרָא, אַשְׁרָא f. 1) Kräftigung! Heil! eine Grussformel, bes. an Arbeiter; vgl. אֵרָשֵׁר. ר' יהודה אמר להו אחזוקו ר' ששת R. Juda rief den Arbeitern (auch wenn sie nicht Israeliten waren) zu: Erstarkt! R. Schescheth rief ihnen zu: Kräftigung! — 2) die gerichtliche Beglaubigung, Bestätigung eines Dokuments. B. bath. 163ab בין עדים לאשרא Ar. (Agg. לאשרתא) zwischen der Zeugenunterschrift und der Beglaubigung. Das. האשרתא שבר die Beglaubigung darin. j. Git. IX, 50° un. אשרת die Beglaubigung der Richter. Keth. 21^b אשרתא דרייני dass. — 3) Vertrauen, was man auf Treu und Glauben übergiebt. Git. 14^a R. Schescheth hatte אשרתא דסרבלי במחוזא ihm anvertraute Kleidungsstücke in Mechusa; s. den nächstflg. Art.

אַנְערָאָ m. Vertrauen, Glauben. B. mez. 63b אית ליה משראי במחא er geniesst Vertrauen in der Stadt, dass man ihm näml. das Kaufgeld vorausgiebt, bevor er die Waare abliefert. B.

bath. 22ª dass. Pes. 113ª כל אשראי ספק אתי כפק אתי כפק אתי מעות רעות נינהי von jedem auf Treu und Glauben anvertrauten Gut ist es zweifelhaft, ob es einkommen (bezahlt) wird oder nicht, und wenn es einkommt, so geschicht es in schlechten Münzen.

אינור אינור (pers., vgl. arab. שׁל: sehr fröhlich, hurtig sein) hurtig! muthig zu! Git. 34° אמר הבו לה הייא hurtig! gebet ihr schnell (den Scheidebrief)! Schabb. 119° אמר להו אשור הייא אשור אשור אשור אשור אביקי וכ' אמר (Agg. רהושר) er sagte: Muthig zu! ihr Frommen, becilt euch, den Willen eures Gottes zu vollziehen.

und die Assyrer. Jom. 10^a ματο το απο unter Aschur ist Σελεύακια, Seleucia zu verstehen, eine Stadt in Syrien am Mittelmeer. Keth. 10^b dass.

עוריתm., אשוריה f. eig. assyrisch; insbes. als Adj. für die hbr. Quadratschrift, im Ggs. zur syrischen und samaritanischen. j. Meg. I, 71^b un. אשהרי יש לו כתב ואין לו לשון עברי יש לו כשון ואין לו כתב בחרו להם כתב אשורי ולשון עברי ולמה נקרא שמר אשורי שהוא מאושר בכתבו אמר ר' לוי על שם שעלה בידם מאשור das Assyrische hatte (ausgebildete, schöne) Schriftzeichen, aber keine (ausgebildete) Sprache; das (Alt-) Ebräische (Syrische, s. w. û.) hatte eine (ausgebildete) Sprache, aber keine (schönen) Schriftzeichen (vgl. Tosaf. zu Ab. sar. 10° sv. שאין להם); darum wählten sie (die Juden unter Esra, für die Bibel) sich die assyrischen Schriftzeichen und die ebräische Sprache. Weshalb heisst diese Schrift אשורי ? Weil sie gerade (von ישר⇒אשר) ist in der Schreibweise. R. Lewi sagt: Weil sie (die Juden) dieselbe aus Assyrien mitbrachten. Nach einer andern Ansicht daselbst: אשורית ניתנה התורה וכשחטאו נהפך להן לרעץ וכשזכו בימי עזרא נהפך die Thora wurde (bereits durch Mose) in assyrischer Schrift gegeben; als die Israeliten aber sündigten, so ging sie in Raaz (das Samaritanische) über; nachdem sie aber in Esras Zeit tugendhafter wurden, so ging sie wiederum in die assyrische Schrift zurück. In der Parallele Esth. r. sv. רישלח, 105° steht היבור anst. לשרן. Etwas abweichend hiervon Snh. 21b ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש הזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארניי וביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש והניחו להדיוטות כתב עברי ולשון ארמית מאך הדי טות כותאי מאי כתב עברית anfänglich wurde die Thora (von Mose) den Israeliten in ebräischer Schrift und der heiligen Sprache gegeben; sodann wieder unter Esra in assyrischer Schrift und in aramäischer Sprache.

Hierauf wählte man für die Israeliten die assyrische Schrift und die heilige Sprache, und überliess den Idioten die ebräische Schrift und die aramäische Sprache. Wer sind die Idioten? Die Kuthäer (Samaritaner). Was ist unter כתב עברי verstehen? Die hingestreckte, untersetzte Schrift (Estrangelo). Das. 22°. Meg. 8°. 9° u. ö. Vgl. auch מור ברולים.

אַשֶּׁרְה. (=bh., von ישר=אשר) Aschera, Phallus, ein Baum, der dem Götzenkult geweiht war. Ausführlich in Movers' Phöniz. 567, Winer: BRWb. hv. u. A. — Suc. 31^b אשרה פוחד eine Aschera, die Mose (Josua) bei Eroberung Palästinas angetroffen, die näml. nach dem mos. Gesetze verbrannt werden musste. Pes. 27^a עצר die Hölzer der Aschera.

אָשִירְתָּא ch. dass. Aschera, s. TW

אַשְׂרְיוּהָא f. (von שָׁרִי das Verweilen, s. TW.

אַשְׁרְגָא m. Mauer, vom gerade Aufsteigen so benannt. Esr. 5, 3. Stw. ישר

שְּׁשֵׁי m. (s. אַשׁ) Feuer- oder Lichtbehälter, Laterne u. dgl.; gew. dafür לָּשָׁשִׁר, s. d. j. R. hasch. II, 58° mit. wenn der Mond מראה באשש ובמים durch eine Laterne (Glas) oder im Wasser sichtbar ist.

בשׁינית, אַשִּׁישׁירָת, בּשִּׁשִּׁית, Laterne, Leuchte, Lichtbehälter. Num. r. s. 12, 215^d die egyptische Plage des Hagels war בהדא (l. אששיתא wie jene Leuchte mit Licht (candela), in welcher Wasser mit Oel vermischt ist. Tanch. Waëre, 71^b hat אשתא בששיתא und Jalk. I, 57^a

עשיא (arab. ריבון מומל) gründen, festmachen. Pual אוש und Nithpa. שושיה fest gemacht, befestigt, begründet werden. Trop. Genes. r. s. 67 g. E. היכן נהאוששו בירו כאן וכ' Ar. (Agg. אושט) wo aber wurden sie (die Segnungen Isaacs) bei Jacob befestigt? Hier, näml. (Gen. 28, 1) "Isaac segnete den Jakob". Das. r. 78, 77° dass. (mit Bezug auf Gen. 33, 9 "Es bleibe dir, was du hast"). Pesik. Bachodesch, 101° und Cant. r. sv. אושות המשוח הלכוח הנאוששות (באשושות לא die befestigten (d. h. fest begründeten) Gesetze. Das. sv. מושא, s. d.

 kuchen und ein gebackener Kuchen. — 2) eine mit Honig eingerührte Linsenspeise; viell.

arab. كَشِيشَكْ, mit Abwerf. des ה. Pl. Ned.

ch. pl. Mehl- u. Eierspeise, s. TW.

៣២៩ s. in ២៧ Anf. — សព្ទម៉្នាស s. សម៉្នេ

אָשְׁרָּאָ Adv. (zus. gesetzt aus מהא הש, mit prosthet. א) dieses Jahr, heuer. j. Maas. scheni IV, 55^b un. אשהקר הוה דירך אשהדא דירד משהקר הוה עודה אינה אינה אינה אינה אינה משהא מינה אינה משהא בירד משהא im Vorjahr war es das deinige, dieses Jahr ist es das meinige.

אָשְׁחְדִיוּהְא f. (von שִׁיִּדי das sich Hinundherwerfen, s. TW.

שרר (von שרר, s. d.) Empörung, Widersetzlichkeit. Esr. 4, 15. 19.

אַטְרַחְּמִיה Ischtatith, N. pr. eines Ortes. Chull. 95° מברא דאשתטית die Fähre von Ischtatith.

לְשְׁתְּר (s. יְשָׁתָּר). Thr. r. sv. ויגרס מינרס aus einem Becher trank er. — שׁתֵּר אַ אַשְּׁתִּר . שׁתַּר אַ אַשְּׁתִּר . שׁתַּר אַ אַשְּׁתִּר .

אַטְּחְרְאָּ f. (von שַׁבֵּים) etwas Wunderliches, Sonderbares. Chull. 84b אשתרמא האַר er sagt etwas Wunderliches, Nichteinleuchtendes, vgl. אַמוֹרָא

עשתים (von שׁמֵּם) er war betäubt, verwundert. Chull. 21° אשתרמם כשעה חדא (vgl. Dan. 4, 16) er stutzte einige Zeit. Schabb. 47° dass.

אַשְהְּמְמִיּא, אֹחְוֹמְמְאָלָּא f. die Verwüstung, Zerstörung, s. TW

אַרְאַרְמּוֹרָע, wovon syr. יְדְע, unser Wort hingegen dürfte ein Denom. von מוֹרֵע sein) 1) act. erkennen, anerkennen. Jeb. 39b (in einem gerichtlichen Dokumente bei Vollziehung der Leviratsehe) אשרמורעיניה דמורה דמירהנא מאבא ניהו haben ihn (den Levir) recognoscirt, dass er der Bruder des Verstorbenen väterlicherseits ist. — 2) pass. erkannt werden, s. TW

אָשְׁתְּמוֹרָע II m. Adj. Bekannter, Verwandter. — N. act. אִשְׁהְמוֹרָעוֹרָת f. das Erkennen, Bevorzugen, s. TW.

ליקרי איף: verschliessen) der Siegler, der etwas zusiegelt. Ab. sar. 41° מבית מעיקרא סבור אשתימא בעלמא ולבסוף סבור בעת מעיקרא סבור אשתימא בעלמא ולבסוף סבור אחרתם את עצמו תחת כל העולם כולו למיהה Ar. (Agg. אישהיימא) "den Siegelring" betreffend (als Symbol eines Idols, den man anfänglich erlaubt, später aber zur Benutzung verboten hatte), so dachte man früher: Es sei blos das Symbol eines Siegelbewahrers, später aber erkannte man, dass es den Götzen vorstelle, welcher das Todesurtel der ganzen Welt besiegle (wörtl. er besiegelt sein Todesurtel unter der ganzen Welt, kakophem.).

אָשְׁאָקְעָהְאָ f. (von שׁיִר das Erzählen, Erzählung, s. TW

אַעְקּאָם (von שַּׁיְבָּמִם) Verwüstung, s. TW

קשׁחוֹר, אַשׁחוֹר Aschtor, $N.\ pr.$ j. Bic. I, 64^{a} ob. ברימין בר אשתור (und ברימין בר שתור) Benjamin bar Aschtor.

אָלְיוֹתְוּא Aschtitha, N. pr. Erub. ביי א Aschtitha, N. pr. Erub. אישתיהא Ar. (Agg. אישתתא) R. Jehuda bar Aschtitha.

Pron. pers. comm. (syr. 2) = hbr., verkürzt aus אָנָה du. j. Snh. I, 19a ob. לית את יכיל du vermagst es nicht. Das. ואת כור הכן und du sagst so! (Dahing. ist das. anst. nx ע zu lesen איתא, s. אָרָא. B. mez. 67a את ונרולא אחר du und sie (vgl. נַרָרָלָא), ihr seid verwandt, befreundet. — Uebrtr., bes. את אמר du sagst (liest) in der Schrift, d. h. die Schriftstelle lautet. j. Pes. V, 32° un. אה מר ההיה לאבק die Schrift sagt (du sagst in der Schrift) "Es sei zum Staube". Das. ואת צווח לם du nennst es, d. h. die Schrift nennt es, vgl. דְּנֵילֵא. j. Kil. VIII, 31b ob. הן ראת אמר לא אמרה למה את אמר רכ' für das, was du sagst, d. h. was in der Schrift gesagt wurde: ("Dein Feld sollst du nicht mit Mischsaaten besäen"), hat sie keinen Grund angegeben, weshalb sie es sagte. (Frankel: Mebo p. 9 irrthüml.=אמאמר; s. bes. w. u. ארמר אומר). Genes. r. s. 11 g. E. אנ"ג דאת מבר כי בו שבת obgleich die Schrift sagte u. s. w. Levit. r. s. 10 g. E. את אומר אל פתח אהל מוער את אומר יקוו המים du sagst (die Schrift sagt): "zum Eingange der Stiftshütte"; du sagst: "Es sammele sich das Wasser". Cant. r. sv. אחר מלבנון, אחר (מברו Khl. r. sv. שבתר, 92b u. ö. — דאת אמר wird auch verkürzt: דת מר, s. d. — Pl. אחרן m., אחרן f. j. Kil. IX, 32^b ob. und j. Keth. XII, 35^a man fragte den Bar Kapra: 7:7 רבי אמר לון אתון אמרתון starb Rabbi? Und er antwortete: Ihr habt es gesagt (er wollte näml. diese Trauerbotschaft nicht deutlich verkünden; vgl. אָב III). Khl. r. sv. טובה חכמה, 88a, vgl. אַבַּר. — Verkürzt: j. Snh. VI, 23d ob. רמה תון בעון (für אתון) was verlangt ihr nun?

תותר אות אות בול, ולו אות בול, בולה ווו Zeichen, Buchstabe, s.TW. — Pl. Khl. r. sv. רותר אחותר ליי ליין ליי ליין ליי ליין ליי ליין
אָּ mit Makk. אָא (=bh.) eig. Prtkl. zur Be-

zeichnung des Accus., τόν, τήν, τό; jedoch wurde das W auch als Sbst. genommen (schon im sp. bh. Khl. 4, 3; vgl. Weiss: Mischpat 1. Mischna S. 112). Ohol. 2, 4 את שהגולל נשען עליו, s. אָה. Pl. j. Ber. IX, 14b un. Nechemja Emmasuni (aus Emmaus) lernte von R. Akiba: אתים bezeichnen את die Wörter הגמים היברייך eine Vermehrung, (z. B. Gen. 1, 1) ראת nicht blos "Himmel und Erde", sondern auch ihr Zubehör wurde mit ihnen gleichzeitig erschaffen (Aquila übersetzt daher diese Partikeln durch σύν mit). j. Sot. V, 20° un. dass. — Genes. r. s. 1, 4b wird Nahum aus Gimso als der Autor dieser Regel des R. Akiba: אָרָין רגמין דיבויין angegeben. Das. s. 22 und s. 53 g. E. dass. Pes. 22^b Simeon (od. Nehemia) aus היה דורש כל אתים שבתורה כיון שהגיע Emmaus 'את ה' אלהיך הירא פירש וכ deutete jedes את in der Schrift (als etwas Hinzufügendes); als er jedoch zu der St. את (Deut. 10, 20) "Den Ewigen, deinen Gott sollst du ehrfürchten" gelangte, so liess er von dieser Forschungsweise ab (da man neben Gott Niemanden fürchten R. Akiba jedoch lehrte: את לרבות מלמידי חכמים damit sind die Gelehrten gemeint. -- Num. r. s. 10, 210^a הרים שהיה אחת כגג' אחים שהיה ר' ישמעאל דורש בתורה, vgl. אות III.

NAN, NAN (syr. 121, bh. Aan und kan) kommen. j. Pea III, 17d un. אתאר עובדא קומור die Angelegenheit kam vor ihn. j. Dem. I Anf., 21° לא אתינן wir kommen nicht. Genes. r. s. 68, בא השמש מרא שמשא (agadische Deutung von בא השמש Gen. 28, 11) die Sonne kam an; bildl. für Jakob. Snh. 96° ob. אחר נולאכי שרח die Engel kamen. (Wie man auf den Gedanken kommen konnte, das W non durch "drei" zu übersetzen. — Bxt. nach Levita(?) ואשכחוהו אחר מלאכי et invenit tres angeles -- ist wirklich unbegreiflich.) --Snh. 98b ייתר ולא ארחנוניה möge er (der Messias) kommen, ich will ihn aber nicht sehen, d. h. diese Leidenszeit mitmachen. Meg. 28a. Schabb. 1186 u. ö. ידהר לר ד' es komme mir (Gutes, Segen), dass u. s. w., d. h. diese verdienstvolle Handlung komme mir zu Gute! — j. Ber. II, 5° un. דהר עלי דלא בעיכת עילוי (eine Betheuerungsformol, wobei בים u. dgl. zu ergänzen ist=יבא עלי, vgl. ובא עלי) es komme über mich (Böses; d. h. wahrhaftig!) ich habe nicht über ihn gezürnt. j. Schebi. IV, 35b ob. ייתר עלי וכ'. Das. VI, 36° ob. דיתר דלא ידערו (zu ergänzen ich betheuere, dass ich es nicht gewusst habe! j. Git. I, 43° ריחר עלי דלא דרעדים. — j. Keth. XII, 35b ob., vgl. אול I. Git. 57a יות אחר siehe da! eig. komme und siehe! j. Dem. VI, אירוא חכור ob. אירוא הכור (=bab. מומ שנים) komme und siehe! d. h. hier ist eine Schwierigkeit. j. Pes. VI, 33° u. 8. dass. j. Nas. VI, 54° un. אַרָהָיָא ואחייא (für האחייא, das. d un., ed. Krot. crmp. רחנייא) es ist so (eig. es kommt) wie das, was Chiskija lehrte; vgl. auch m. j.

Af. אַרְהַר , אֵרְהַר , אֵרְהַר , אַרְהַר , אֵרְהַר , אֵרְהַר , אַרְהַר , אַרְהַר , אַרְהַר , אַרְהַר , אַרְהַר , אַרְהַר , B. mez. III Anf., 9° מכן היהר שנו שסים שטר שטר שטר שטר בער בער בער מון בער איני של מון בער בער בער בער בער מון בער להון להון להון בער מון בער מון בער מון בער מון בער מון בער מון לאַרְהְרָה לכון בער מון בער מון בער מון בער מון לאַרְהְרָה לכון בער מון מון שוויים שטר שטר איני שטר איי שטר איני ש

ארא f. (hbr. צֵיוָשׁ) Siebengestirn od.: der kleine Bär. Ber. 58b wird עיש (Hiob 38, 32) erklärt: ארא Ms. M. (das. 2 Mal; Agg. יורא).

אַרְתָּאָא, אֹרְתָּאָא, s. d.) Frau, Weib. Der ursprüngliche Unterschied zwischen אירמא und אירמא ist der, dass ersteres für den st. absol. (hbr. אִישָּׁה) und letzteres für den st. emph. (תְּאָשָׁה) steht; was jedoch später weniger beachtet wurde. j. Maasr. V g. E., 52° weniger beachtet wurde. j. Kidd. IV, 66° un. vgl. אירמ שו שו הוא אירמ j. Taan. I, 64° un. אירמ j. j. Taan. I, 64° un. אירמיה דאבוהי. j. Taan. I, 64° un. אירמיה באבוהי. bildl. für Babylon, s. פַּבָּר.

איה f. eig. (=nh. אִיהוּה) Ehe; übrtr. Ehefrau, Gattin, s. TW

אַהָבַּקָנִיא s. אַתְאנא**ָסִיא**.

אתתקת, eig. Stw. אתתקת, ch. (בחקת, von הח, eig. Stw. הח, הלה שלה der Anfang, das Anfangen. Sot. 41° ob. אתחלתא דמועד der Anfang des Festes. Taan. 29° אתחלתא דפורענותא der Anfang des Unglücks. R. hasch. 10° אתחלתא דמות מפר Anfang des einen Jahres. Meg. 22° יביאר אחלתא דמא נייקיל וכ" wenn beim Anfangen u. s. w. um wie viel mehr beim Uebriglassen. Snh. 86° u. ö.

איוְנְעְּרוֹן m. (= הִיאַטְרוֹן, s. d.) Theater, s. TW.

אוֹתְבֶּלָא, אוֹתְבֶּלָא, s. d.) eig. der Kamm, woran die Trauben hängen, racemus; bildl. für Gelehrte. — Pl. Chull. 92a ליביר רחמר איתפּלַיִיא על עליא האילמלא עליא מחקיימין איתכלייא שהמלייא של שליא מחקיימין איתכלייא mögen die Trauben (Gelehrten) beten für die Blätter (Ungelehrten), denn wären nicht die Blätter, so könnten sich die Trauben nicht erhalten.

ליבְבּלּן m. (griech. מֹשׁאַתְהָּה, syr. בּבְּלֵילְוֹ Athlet, Wettkämpfer. Genes. r. s. 77 Anf. לאחליטים שהיה עומד ומהגשגש עם בנו של מלך ומ' Ar. (Ar. Var. ההליטים, Agg. פוֹח (ומתגושש)

Gleichniss von einem Athleten, der mit dem Königssohne einen Wettkampf eingegangen. — Pl. das. s. 22, 23b לשכר אַרְלִיטֵין שהיר ערנדין ein Gleichniss von zwei Gleichniss von zwei ein Gleichniss von zwei Athleten, die vor dem Könige einen Wettkampf aufführten. Exod. r. s. 21 g. E. משל לב' אחלינוים ein Gleichniss von zwei Athleten, von denen Einer stark und der Andere schwach ist. Jelamdenu Abschn. Emor (citirt vom Ar.) הוקעין החלה ואחל בן האחלינוין נכנסין נכנסין עובר ואחל מוצר בן האחלינוין נכנסין אונים בי בי האחלינוין וואחלה אונים לבי שובר לבי האחלינוין נכנסין אונים בי באחלינוין נכנסין. אונים מוצר בן האחלינוין בי האונים ב

איתלים. s. אִטְלִיז.

אַרְבְּיִה Interj. (von אַרְהִיה zum Verwundern, wunderbar! auffallend! eig. ich müsste mich wundern. Genes. r. s. 4, 6° בואמר הן "Gott machte", auffallend! es wurde ja Alles durch das Wort erschaffen. Das. s. 5, 6°. Pesik. r. s. 31, 59° "Zion spricht: Gott hat mich verlassen", (Jes. 49, 14) אַרמהא wunderbar! Gott hat ja die Erlösung zugeschworen!

אָתְמוֹל Adv. (=bh.=המוֹל, s. d.) gestern. j. Bez. II, 61^b מאחמול von gestern.

יהְקְל ch. dass. Erub. 15° und ind j. Bez. II, 61° un. מארחמל von gestern.

אָרְתְּלְוּרָא f. N. a. (von בְּיַלֵּךְ das Rathen, Sinnen, s. TW.

אָתְקְיָנְיּהְאָ f. N. a. (von מָנִיר das Zählen, die Anzahl, s. TW.

וְרָאָ s. אָרָדְע. — אַרּהָן ihr, s. הַאַנ. ihr, s. הַאַ

אָרָאָ, אֹרָרָאָ, f. (syr. בְּבֹנוֹן, hbr. אָחוֹן) Eselin, s. TW. — Ferner אַתנס crmp., s. אַתנסנא.

אתונא m. (syr. אמנונא) 1) Rauchofen, fornax. Das W. steht für אמנונא, von דמיר רבים מודים, von אמנונא אמנונא אורנא אורנא אורנא הדור הוא הווא פוח Ofen, in dem das אמנונא פוח Ofen, in dem das Feuer (die brennenden Kohlen) ausgescharrt war. Esth. r. sv. ומנאן, 104^b זרוק גופריתא באתוניה (des Ahaswers) Rauchofen! bildl. für: lasse ihn vom Zorn entbrennen! — 2) dicke Rauchwolke, s. TW

אַרְהָנִים denom. von אָכְהְנִים, s. d. — אּוֹתְנִיתְיָה s. in 'א.

תבי m. (bh., für קּלָּקְ א prosthet., Stw. תבי Buhlerlohn. Tem. 29a in der Mischna איזהר Ar. ed. pr. (Agg. אתכן האומר לזוכה היליך זה בשכרך? Wenn Jem. zu einer Buhlerin sagt: Hier hast du das als Buhlerlohn.

אָתְנְסִיְיָּא, אַתְנְסִיְיָּא, אַתְנְסִיְיָּא, אַתְנְסִיִּיְאָּה, אַתְנְסִיִּיְא, אַתְנְסִיִּיְא, אַתְנְסִיִּא, אַתְנְסִיִּיא, אַתְנְסִיִּא, אַתְנְסִיּא, לַרִּית עמסוֹם) Unsterblichkeit. Cant. r. sv. אלרית איל (mit Bezug auf עלכיות, Ps. 48, 15) עלכיות אות אריב עקילס אתנסייא עולם שאין בו מות Aquila übersetzt es: מֹשְׁמִישְׁמָּל (בּרְיִּתְּהָּב) die Welt, in welcher kein Tod ist. In den Parall. j. M. kat. III, 83b un. אתנסיאה Ar. (Agg. crmp. אתאנסייא ווא אות נסייא עוליים אווא אתנסיאה (ווא אתנסיאה ווא אתנסיאה Ar. (Ag. מתניסאה). Levit. r. s. 11 Ende

אָתְּנְשְׁאָ f. N. a. (von יְשִׁי) das Vergessen, Vergessenheit, s. TW.

תְּבְּלְגוֹת f. (von פַלֵּג Getheiltheit, Meinungs-Verschiedenheit. Num. r. s. 13 Anf. אתפלגות ר' אליעזר ור' יוסי die Getheiltheit der Ansichten des R. Elieser und R. Jose; gew. הְּפָלוּגְהָא, s. d. W.

אַרְקְּלְאָלְ f. N. a. (von קְּטֵּל f. Morden, s. TW

אַסְקוּטְלָא s. אָסְקוּטְלי

אַחְקְּבְּתְא f. (von קףה) das Fragen, Einwanderheben. B. bathra 129a איקפתא דמר die Einwanderhebung des Mar bar R. Asche. Chag. פר עושא לר' שישא לר' שישא der Einwand des R. Schischa.

אַתָר, אָּחָרָא m. (syr. אָלַוּ, וֹגָּלַןּ) Ort, Ort-מבית לבית חלוק schaft. Genes. r. s. 39, 38b der Umzug von einem Hause in das andere kostet ein Hemd (d. h. dabei werden Kleider verdorben), von einem Orte in den andern ein Menschenleben. Num. r. s. 11, 211^b dass. — Genes. r. s. 45 g. E. (mit Bezug auf אתרי נופלה לי ואין אני (Ex. 33, 21 מקום אתר mein Ort (Raum) ist mir nebensächlich (Accidenz, Attribut), aber ich nicht meinem Orte; vgl. ניר כי אתריה. Ned. 49a. 52b לכר כי אתריה der eine Autor richtet sich (hinsichtlich des Sprachgebrauchs) nach seinem Orte und der andere Autor ebenf. nach seinem Orte. B. bath. 124b איקלע אנוימר לאתרין Amemar traf in unserm Orte ein. — Uebrtr. j. Jeb. II, 3d ob. an allen בכל אתר ר' לעזר סמך לר' חייה רבה Orten steht R. Lasar neben dem ältern R. Chija, näml. als sein Gegner in den Halachoth. — Pl. j. Ber. II, 4° mit. כל מילא דלא מחוורא מסמכין einen Lehrsatz, der nicht klar לה כון אַתְרין סגין erwiesen ist, muss man durch viele Beweisstellen

ארור, אור (syr. יְּבְעוֹר אַר, s. d.) Aschur, Assyrien. — אַתוּרָאָה der Assyrier, s. TW

אַרוֹרֵי m. pl. (hbr. אַשׁוּרָים) Schritte, Füsse, s. TW.

אָתְרַבְּרְבוּתְאָ f. N. a. (vom Palp. בְּבֶרֶב, s. d.) das Grossthun, Stolziren, s. TW

עורונגא m. (s. אָרוּנְגָא) Orange, bes. der zu dem Feststrauss verwendete Paradies- oder Adamsapfel, Ethrog. Suc. 3, 1 fg. אחרוג. Genes. r. s. 16, 16° die Frucht, die Eva genossen hat, אחרוג היה איזהו אילן שעצו נאכל כפריו ואין אחדו war ein Ethrog. Denn wo gäbe es einen Baum, dessen Holz ebenso geniessbar wäre wie seine Frucht? Das findest du blos beim Ethrog (mit Anspiel. auf שור היעץ הוב היעץ למאכל, Gen. 3, 6). Das. s. 20, 20° dass. — Levit. r. s. 30 g. E. (mit Bezug auf Lev. 23, 40) wer hat denn den Israeliten diese vier Pflanzenarten erklärt, שהרוג לולב הדס ערבה חכנוים dass darunter: die Orange, Palmzweig, Myrte

und Bachweide zu verstehen seien? Die Gelehrten. — Pl. Maasr. 1, 4 אָרְהוֹגִין.

אָלְוּוֹלְנְאָ masc. (בּוּנְנָאָם, "pers. turundsch,

לְבְנּוֹשְׁא f. (von יְבֵשׁ) das Toben; אָתְרַהְאָּ f. (von רְהֵץ) das Vertrauen; אָתריסתון, s. d.

אָחְרִשְׁלוּתְא f. (von רְשֵׁל) Erschlaffung, s. TW.

אַרָּתָא, אַרּתָא s. אָיּתָתא

□ Beth, der zweite Buchstabe des Alphabet; seine Aussprache fällt zwischen 5 und 7 (v) und wechselt daher am meisten mit diesen beiden Buchstaben, z.B. פָּקר=בְּקַה frei sein, הֶּבְקַר die Freigebung, Freigegebenes; נְּהָהׁ, בָּא Ba, Wa (N. pr. für אָבָּא Abba) vgl. auch בּרְדִּינִין, בִּיבִין וּ בִּרְנִין, בִּיבִי u. a.; אַבְטַלְיָא πτόλις=πόλις: Stadtbezirk, τομπεία, öffentlicher, feierlicher Aufzug; אֲבָלַס, אַרְוּכַס Aulon u. v. a. — Zuw. wechselt auch ב mit ל, wie בַּלשׁוּשׁית בַּבְשׁוּשִׁית Anhöhe; ferner mit ב, wie בַּלְטִיתָא בּבְלְטִיתָא Wurmfrass, Fäulniss u.m. — ב wird zuw. dem Grundw. vorgesetzt, wodurch die Bedeutung des Ws. verstärkt wird, z.B. בָּדֵר von דרי) und בָּדַר von בָּלֵם zerstreuen, בְּלַם zuschnüren, den Mund verbinden, von อุรุ่น (ม abgew.) stumm sein; לָכַס) to (לָכַס) betrübt, aufgeregt

sein, פּלֵעס, von לעס verschlucken, s. d. (vgl. auch bh. פַלַּעס von סַטַּשָּׁ niedertreten) u. m. a. Dahin gehört auch die Verdoppelung des ש am Ende eines Ws., z. B. ערְבֵּב vermischen, ganz z us. rühren, פַּרְבֵּב sehr lügen, s. TW.; vgl. auch בַּב — ש wird oft abgeworfen oder elidirt, z. B. אַרְנָתָא אַרְנָתָא אַרְנַתָּא ilügen, s. der, ferner; אַרְנַתָּא ערב ער vermischen, s. d. W., שוֹנַב אַר הַרַב ער lügenhaft; יסברר הוֹנָם הוֹנָם וֹנָם הוֹנָם וֹנָם הוֹנָם (j. Erub. V, 23° ob.), יסברר הוֹנָם (j. Erub. VII, 24° ob. u. ö.) sie nahm ihn u. s. w. (vgl. auch gr. βρέχω, lat. rigo: regnen).

u. s. w. (vgl. auch gr. אָבְּרָשׁ, וֹמָנוֹ rɨgo: regiten).

I unzertrennliche Prtkl.; mit Suff. der Pronom. im Hebr. lautet es בָּר, דְבָּ, וְבָּר, וְבָּר, וְבָּר, וְבַּר, וְבַּר, וְבַּר, עִבּי, וֹשׁ u. s. w., vgl. TW. Vorzügl. bezeichnet diese Präpos. drei Hauptbegriffe: 1) in (im weitesten Gebrauch dieses Wortes: auf, gegen, unter, innerhalb

ק וו (בּיב, für קָּל, Nun. abgew.) Sohn, ben. j. Ber. V, 9^d ob. אייא בר' הנחומא בר' R. Tanchuma, Sohn des R. Chija (vgl. Ber. 63^b ר' יוסי ברבי חנינא .Das. ר' יוסי ברבי חנינא בר' R. Jose ben R. Chanina, vgl. auch בַּרַבָּר.

אַבָּא I m. (בּאָבָּא, Alef. abgew.) 1) Vater, s. TW. — 2) Ba (=Abba) N. pr. j. Ber. I, 3b ob. חלן בר בא Chanan bar Ba. Das. II, 5b ob. הל בר בר הא בר בא R. Chija bar Ba. Das. II, הא בר בהן R. Ba bar Kohen. j. Schabb. III, 6a mit. בא בר מבל Ba bar Mamel. j. Pes. III Anf., 29a. j. Schebu. VII, 37d u. ö. — Dafür auch בא בר ביד, s. ב. — Ferner בא בר ביד, הבהן (sehr oft im bab. Gem.) contr. aus בא בר בהן R. Ba.

אָבָ װ m. (בִּיהָא, בֵּיב) Haus, s. TW.

אבן III m. (eig. Part. von אוב, jedoch als Sbst. gebraucht, wobei etwa זבן u. dgl. zu suppliren ist) die Zukunft, das Zukünftige, eig. das Kommende. j. Taan. II, 65° un. דבר etwas, was auf die Zukunft Bezug hat. j. Ter. I, 40° un. ביכאן ולבא von jetzt an und weiter; vgl. בוא.

Thür, s. בַּב.

באנין crmp., s. בָּאיִרָן.

קאר (אדב) Badan, N. pr. eines Ortes. Orl. 3, 7 u. ö. ריכוכר באדן Granatäpfel aus Badan. Kel. 17, 5 באדן Ar. (Agg. באן).

באז -- בוֹאָת s. באז -- באז.

וְיֵירָן oder יְבּאוֹיִיְרָן m. Adj. (pers., arab. أَنِّ الْأَدُارُ eig. falconarius, d. i. ein Jäger, der sich eines Falken oder Habichts (etwa

Taubenstössers, falco palumbarius, arab. be dient, um die Vögel einzufangen. — Pl. Schabb. 94° דרידן Ar. ed. pr. sv. סוסא דבאזיארן Ar. ed. pr. sv. זיירן (als LA. des Hai Gaon; sp. Ar. Agg. דבאזיירן; Tlmd. Agg. דבי דייארן; Ar. liest דבי לויררן das Pferd, das diese Jäger zur Jagd mitnehmen, auf welches sie den Taubenstösser oder Falken setzen (damit er nicht müde werde) und den sie, bei Ansicht des einzufangenden Vogels dorthin fliegen lassen. R. Hai macht dazu die Bemerkung: Der Jäger heisst im Persischen: אבאזיארן, wovon Plur. באזיארן; so in Ar. ed. pr. l. c.; vgl. auch שכרבואי

באחב Abbreviat. s. דצ"ד.

מני אב (gr. βάτος) Stachelroche, ein zum Genuss verbotener Fisch. Ab. sar. 39° באטי Agg. (Ar. בטי ב) Bate, N. pr. eines Mannes. Git. 11° באטי als Name, den nur Nichtjuden führten, שם מובהק Ab. sar. 76° בטי בר טובי, und Kidd. 70° בטי בר טובי, tund Kidd. אוני בר טובים Bate bar Tobi, Name eines Sklaven.

קּאָינְה, הְאָינְה, Namen zweier Ortschaften, die zu Palästina gezählt werden, Bëima, Bëina. j. Orl. Ende, 63^b.

ת (gr. βάϊον) Palmzweig. Levit. r. s. 30, 147a באן דנסב באיין ביידיה אנן ידעין אנו דנסב באיין ביידיה אנן ידעין שיריא נצוחייא wer den Palmzweig (die Siegespalme) in seine Hand nimmt, den erkennen wir als den Sieger; d. h. der Palmzweig am Hüttenfeste dient den Israeliten als Siegeszeichen, dass sie in den vorangegangenen Gerichtstagen (Neujahr und Versöhnungstag) vom himmlischen Gerichte freigesprochen wurden und die Nichtisraeliten besiegt hatten. In Pesik. Suc., 180a und Jelamd. zu Lev. 23, 40 ist (= Jalk. z. St. und Ar. hv.) zu lesen דנסב ביין (Agg. crmp. באיין ובידו אגין, vgl. auch בימין.

קרא, בְּלְא, הָּאֹלְא m. (בְּרָא , mit Verw. der liquidae, א eingesch.) Feld, Wald. Chull. 80° שיוי דבאלא wilde Ziegen, die stets auf dem Felde weiden. Das. הּרְבָּלָא als Uebers. von שור הבר: wilder Ochs, Auerochs.

Pali: etwas eilig thun. Nid. 26 בְּהֵלֵּכ פּרְנְתְּלְּי פּרְנְתְּלִי פּרְנְתְּלִי בְּאַלִי נְאָרִי פּרְנְתִי בּאַלִי בְּאַלִי בּאַלִי בּאַלי בּאָלי בּאַלי בּאָלי בּאַלי בּאַלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָּבְי בּאָּבְיי בּאָּבְי בּאָּי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָּבְיי בּאָּבּיי בּאָלי בּאָּבְיי בּאָבְיי בּאָלי בּאָּבְיי בּאָּבְיי בּאָּבְיי בּאָלי בּאָּבְיי בּאָּבּיי בּאָלי בּאָּבְיי בּאָביי בּאָּבְיי בּאָּבּי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָּבּיי בּאָלי בּאָּבּי בּאָלי בּאָלי בּאָלי בּאָּבּי בּאָלי בּאָביי בּאָביי בּיי בּאָביי בּיי בּייי בּיי בּאָביי בּאָביי בּאָביי בּייי בּאָביי בּיי בּאָביי בּייי בּיי בּאָביי בּייי בּייי בּאָביי בּייי בּיייי בּיייי בּיייי בּייי בּיייי בּיייי בּיייי בּייי בּי

wahrsch. zu lesen בּיָּשָׁ, s. d.

'ΆλΑ (gr. βημε, Imper. aor. 2 von βαίνω) steige herab! Cant. r. sv. כמעם, 17° (mit Bezug auf Jes. 47, 1 "Steige herab und setze dich auf die Erde, jungfräuliche Tochter Kasdim"), ימרה ירושלם לבת בבל פגי פילאי קקים באמי מחי את סבורה בעצמיך שאת בתולה so spricht Jerusalem zur Tochter Babels: ἄπαγε παλαιὰ κακή βῆμε μοιχάς (fort mit dir, du alte Sünderin, steige herab, o Buhlerin!). Du hältst dich noch für ein junges Mädchen, bist aber schon ein altes Weib. (Musafs. Emendation: קתים כאמי ist unrichtig).

בנ' s. in בּאנִיץ s. in באני

(arab. بَأَرَ graben, dav. fig. جَيْر (arab. بَأَرَ Pi. בַּאֵר (=bh.) eig. eingraben auf Tafeln; übrtr. erklären, erläutern. j. M. kat. III, 83b ob. seine Mischna (das Erlernte) zu erklären, deutlich durchzunehmen. Khl. r. sv. ינב מראה, אין, vgl. מָבָאָר, ענוב, יקרְגָּל. — Part. pass. Jad. 3, 1 מבוֹאָר הרבר die Sache ist klar, eig. klar dargestellt.

ch. dass. — Pa. בְּאֵר erklären, deutlich darstellen. j. M. kat. III, 83b ob. 35 שור verstehen nicht, die חכמין מְבַאַרָה מתניתין Mischna zu erklären.

f = bh.) Brunnen. Genes. r. s. 93 Anf. (mit Bezug auf Spr. 20, 5) לבאר עמרקה 'בוכך וכ' ein Gleichniss von einem tiefen Brunnen, der voll war von kaltem Wasser, und aus dem nur ein Kluger durch Anbinden von Seil an Seil schöpfen konnte; vgl. Maim. More Nebuch. Einleit. Erub. 104° הקר, s. den Plur. Taan. 9^a באר בזכות מרים "der Brunnen" in der Wüste wurde den Israeliten durch die Tugendhaftigkeit der Mirjam zutheil; als sie starb, נסתלקה הבאר da hörte der Brunnen auf. — Uebrtr. j. Sot. II, 18ª un. (mit Anspiel. auf באירך בורך בוראך באירך (Khl. 12, 1 בוראך, ממקום שבאת בורך למקום שאתה הולך בוראך Sei ein- (,Sei eingedenk") deiner Quelle (des Brunnens), ferner deiner Grube und endlich deines Schöpfers. "Deiner Quelle", näml. des Ortes, von dem du gekommen; "deiner Grube", des Ortes, wohin du gehst; "deines Schöpfers", vor dem du einst Rechenschaft abzulegen haben wirst. Levit. r. r. 18 Anf. dass. mit Bez. auf Aboth 3, 1. Tohar. 8, 11 באר אחאב der Brunnen Achabs. — Pl. j. Erub. II Anf., 20° בַּאַרוֹת הקר Brunnen mit kaltem Wasser.

ארָאָרָ ch. (syr. אָבָּאַר = בּאָר Brunnen, s. TW., vgl. ביקא.

Beri, Name eines Ortes in Palästina, viell.=ביר בארי Pesik. r. s. 28, 53^d ביר מארי die Einwohner Beris. — בארי oder ביארי Schabb. 90b, s. פליא.

m. (pers., vgl. arab. وَرَاح vorzüglich, עמרוק חמר בארג 30° ann מתוק חמר בארג Ar. (Agg. גיי בארג) "süsser" (Wein), darunter ist der vortreffliche (gut zubereitete) Wein zu verstehen. Snh. 98a כוכיא בארג (so nach Raschis LA. in Ab. sar. l. c. und Ar. Var. sv. ברקא) ein vortreffliches Pferd.

₩N⊒ (=bh.). Hif. 1) übelriechend machen. Exod. r. s. 26, 124d Gott הבאיש המים machte das Wasser in Mizraim stinkig. — Uebrtr. übele Gerüchte verbreiten. Khl. r. sv. זבובי, 93^d 'התמול מבאישין כנגד משה וכ' gestern brachten sie den Mose in übeln Ruf. indem sie sagten: Mose ist kein wahrer Prophet. Das. 'אתמול מבאישין דברים כלגד דוד וכ' gestern verbreiteten sie übele Gerüchte über David, er sei von unedler Abstammung (von der Ruth). — 2) intrns. übel riechen. Ter. 10, 2 sein Wasser wurde übelriechend. B. kam. 47b. 48b dass. Cant. r. sv. בי טובים 6° מה המים מבאישים ומחמיצים בקנקן wie das Wasser übelriechend und schlecht schmeckend im Fasse wird u. s. w. Pesik. Beschal., 81b ::ein übelriechender Fisch. — 3) denom. (vom flg. באוֹשָׁה). Maasr. 1, 2 die Trauben (werden hinsichtlich des Zehnten als reif angesehen), משיבאישר (oder משיבאישר) wenn sie einen gewissen Grad der Reife erlangt haben; vgl. בַּאוּשֵׁה und בּאוּבשׁר. Schebi. 4, 8 die unreife Frucht, wenn sie diesen Grad der Reife erlangte.

eig. wie vrg. בֿוָבי eig. wie vrg. übel riechen, dah. auch (im Ggs. zu בַּסִים) 1) schlecht, missfällig sein, verdriessen. j. Schabb. VIII, 11° un. רבאש לר' אלעזר es verdross den R. Elasar. j, Ber. III, 6° un. דבאיט es missfiel ihm. Das, VII, 11° ob. ובאים es verdross den R. Sera. j. Snh. III, על ההרים . Thr. r. Einleit. sv. על ההרים, 50°, 50° עלך באישָׁה עלך du (eig. deine Seele) bist missmuthig. — 2) erkranken. Ned. 40° רב חלבו R. Chelbo wurde krank.

Ithpe. erkranken, Contr. j. Ter. VIII, 45° ob. ר' ווניר אובאש R. Janai wurde krank. j. Ab. sar. VII, 41° mit. dass. j. B. kam. VIII Anf., 6° אהן ערבאַט wenn der Römer krank wird u. s. w. j. Kidd. I, 59° un. אילו הרית גבאר לא wärest du bei mir gewesen, so würdest du nicht erkrankt sein.

אַנְאָישָׁ m. (syr. בּוֹב) krank, ein Kranker. Ber. 22ab באישא הוה בקילעא דר הושעיא Ar. (Agg. crmp. באושא הוה עוברא, Ms. M. ein Kranker befand sich in der Vorhalle des R. Hoschaja. Schabb. 30° מהו לכבויי בוצינא מן קדם באישא בשבתא Ar (Agg. בוצינא דנורא) darf man wohl ein Licht vor einem Kranken (den es belästigt) am Sabbat auslöschen? Vgl. auch ฆ่าฮ.

פּאִשׁים f. (bh. pl. בְּאִשִּׁים) eine schlechte Art von Trauben, Heerlinge u. dgl. j. Maasr. I, 49^d mit. wird das מטרקאישו der Mischna erklärt: אבט Ar. sv. אבט Ar. sv. משיקראו באושה (Agg. באושה) wenn sie (die Trauben): באושה so in Agg. des j. Tlmd. (vgl. אוֹבְשִׁין) die Heerlinge.

פּישׁוּה, s. d.) Schmählichkeit, eig. Schlechtigkeit. j. Taan. III, 66° un. בדירתא das Land geht in Schmählichkeit, d. h. schimpflich zu Grunde.

בְּק, בְּאָב, אָבְאָר, אָבְאָר, m. (arab. בָּלָבָ) Stw.

ברב, arab. לבב, syn. mit נבב: hohl machen, durchbrechen (davon auch ביב II und ברביא, s. d.; daher, wie hbr. הַבָּה 1) Thür, Pforte. אבב חנותא נפישי אחי ורחמי אבב מנותא נפישי אחי ורחמי בזיוני (?בי זיינא) לא אחי ולא רחניי Ar. (Agg. an der Ladenthür giebt es בירתנור viele Brüder und Freunde, an der Gefängnissthür giebt es keine Brüder und Freunde; d. h. dem Wohlhabenden gesellen sich Viele zu, von demjenigen aber, der zur Einsperrung verurtheilt wurde, ziehen sich Alle zurück. Das. אבב ישרא vgl. חוטרא Das. 156b פרא אבבא er rief (d. h. bettelte) an der Thür. Erub. 11b, vgl. זיינא M. kat. 25° פרוס בבא man zerbrach die Thür. B. kam. 113° הליף אבכא דבי דינא er ging vor der Thür des Gerichtshofes vorüber. Chull. 47a u. ö. — בכלאי בבא s. בלאי . — Pl. Ber. 58b בר וכ' ארבעה בֶּבֵי וכ' er hatte vier Thüren nach den vier Weltgegenden geöffnet stehen. Men. 34° ד' dass. -Uebrtr. Schabb. 3a בבא דרישא בבא לכיפא der erste Fall (in der Mischna), der letzte Fall. (Davon auch die Benennung der ersten drei Talmudtraktate in der Ordnung בבא, näml. בבא בכא בתרא ,בבא נוציעא ,קניא die erste, die mittelste und die letzte Baba, eig. Pforte. Die Tosefta theilt auch den Traktat Kelim in drei solche Pforten ein, בבות הקיעה R. hasch. 33b der Posaunenschall (Tekia) von allen Sätzen, deren jeder näml, aus drei Tekioth besteht. — 2) Baba, N pr. eines Mannes. Git. 57° בבא בן בושא Baba ben Buta, ein Schüler Schammais. Ned. 66^b Jem. sagte zu seiner Frau: על ריש דבבא Ar. (Agg. על ריש דבבא, wo jedoch der Doppelsinn verloren geht) zerbrich die Geschirre an Baba; er meinte näml. an der Thür, die Frau aber verstand darunter den Gelehrten Baba, der gerade anwesend war. B. bath. 3b fg. — 3) Ab. sar. 39a בב נהרא der Strom Bab, vgl. Raschi.

אַבְּבּר (=קבָּבּן) Feindschaft, s. TW

הְבּוֹאָת, אָבוּאָל (ersteres gew. im bab., letzt. im jer. Dialekt) f. eig. Bube, Bübchen, pupa

(vgl. arab. جَبَّة, kleines Kind), dah. auch: die im Wasser, Metall oder Glas durchsichtige Figur, Abbild, Widerschein; vgl. flg. בַּבַרתַא und Fleischer in TW I, 419a. — Ned. 9b ich ging, um Wasser aus dem Brunnen zu schöpfen, ונסחכלתי בבבואה Ar. (Agg. והסחכלתי בבואה שלי und erblickte mein Abbild. Tosef. Nas. cap. 4 mit. ונסתכלתי בבוביא שלי. j. Ned. I, 36 d un. ראיתי את הבוביא שלי dass., ebenso Num. r. s. 10, 208b. j. Jeb. XVI, 15d un. בוביא של מרם das Abbild eines Menschen. j. Git. VI g. E., 48b dass. — Ab. sar. 47a לבבואה קא סגיד er bückt sich (götzendienerisch) vor der im Wasser abgespiegelten Figur. Chull. 41^b. Jeb. 122^a בבואה אית להו בבואה דבבואה מית להו haben einen Widerschein (Schatten), aber keinen Widerschein des Schattens. Genes. r. s. 4, 5^d R. Mëir sagte zu einem Samaritaner, der es seltsam fand, dass Gott, der "Himmel und Erde erfüllt" (Jer. 23, 24), sich dem Mose "zwischen den zwei Stangen der Bundeslade" geoffenbart haben sollte: Bringe mir grosse (d. h. Vergrösserungs-) Spiegel und er brachte sie ihm; אמר לו ראה בוביא שלך ראה אותה גדולה הבא לי מראות קטנות הביא לו ראה בוביא שלך 'בראה Ar. (Agg. רבראה) da sagte er zu ihm: Siehe dein Abbild! und er sah es gross. Nun bringe mir kleine (Verkleinerungs-) Spiegel! er brachte sie ihm. Jener sagte: Siehe da dein Abbild! und er sah es klein. Wenn du nun, fügte er hinzu, als ein sterblicher Mensch dich in verschiedenen Gestalten, bald gross, bald klein zeigen kannst, um wie viel mehr Gott!

בּיבֵי s. בֵיבוֹן, בָּבַי

ערק I f. (syr. בבית und בביק, hbr. בבית בין) eig.=vrg. בְּבוּאָה Puppe, dah. auch Augapfel, Pupille, wegen des darin sichtbaren Bildes so genannt. Git. 69° בביתא דעינא der Augapfel; s. auch TW.

אברית וו סל. אבית אל. (syn. mit בִּרֹיתְא) Rinne, Gosse, eig. etwas Hohles. Grundw. בב, s. d., dav. בבריא וו שום hohl sein, ferner בבריא: hohles Instrument, Pauke, ברביא: Herd, ברבי Kanal. — Chull. אול בביתא דמיא במיא אויל שהוט עופא על בביתא דמיא אויל אינ אויל שהוט עופא על בביתא דמיא אויל אר. (Agg. הוביתא) gehe und schlachte einen Vogel über der Wasserrinne, worin näml. der Flachs, der vom Wurm (אמרבא), s. d.) angefressen war, zum Weichen lag, damit der letztere, der solches Blut nicht riechen kann, sich vom Flachs entfernen sollte.

j. Dem. III, 23b, s. בּיהִין.

לְּבְרְיָא f. musikalisches, eig. hohles Instrument (s. vrg. Art.) wie Pauke u. dgl. j. Taan. I, 64^b un. בברייא קדמיהון er schlug die Pauke vor ihnen.

בר וווו (בוּבְיָא 1) Bild; s. בּבראָה. — 2) Herd, s. in בר

🤼 🚍 (=bh.) Βαβυλών, Babel, N. pr. der berühmten, am Tigris gelegenen Hauptstadt der Provinz Babylonien, Βαβυλονία, wofür ebenf. steht. Kidd. 71b שד היכן היא בבל וכ wie weit erstreckt sich Babylonien? Bis zum Fluss Jasek u. s. w. Das. 69b. 71b לא עלה עורא מבבל בר שכשאה ככולת נקייה ועלה Esra zog nicht eher aus Babel, als bis er es wie reines Mehl gemacht hatte, d. h. er entfernte alle diejenigen Personen, die solchen Familien angehörten, welche unerlaubte Ehen eingegangen waren und deren Töchter Priester nicht heirathen durften; עפו. אַרָשָּ Sot. 49b בבבל לשון ארמו למה אלא אר לשין הקדש או לשון פרסי wozu in Babel die aramäische Sprache? Man bediene sich entweder der heiligen (hbr.) Sprache oder der persischen כר ביבבל (Umgangs-) Sprache! j. Snh. I, 19° ob. כר ביבבל denn von Babel, תצא תורה ודבר ה' נונהר פקוד kommt die Lehre und das Gotteswort von Nehar Pakod"; eine ironisch gehaltene Travestie der Bibelstelle Jes. 2, 3 ("denn von Zion von Jerusalem"), um das Exiloberhaupt Chananja, der für Babylonien dieselben Rechte, hinsichtlich der Kalenderfestsetzung zu vindiziren suchte, die nur Palästina eingeräumt wurden, damit zu geisseln; vgl. הַבַּנֹיָה. j. Ned. VI. 40° un. dass. Snh. 24° הלמורה של בבל der babylonische Talmud. Das. פיאי בבל בלולה במקרא was bedeutet hier בלולה במשנה בלולה בהלמוד Babel? Vermischt mit Bibel, Mischna und Talmud (Diskussionen). Ned. 47b, vgl. בָּבָּד. אמנה . vgl רומי ול בבל wgl והמנה.

m. N. gent. babylonisch, der Babylonier. j. Pes. V, 32a un. דרונגי ein Babylonier, ein Daromäer. Das. VI Anf., יש כאן בבלי אחר והלל שמו es giebt hier (in Jerusalem) einen Babylonier, dessen Name Hillel ist. Dieser sollte näml, bei einer wichtigen Angelegenheit entscheiden. Als jedoch der für seine Ansicht angegebene Grund nicht einleuchtend erschien, sagte man: כבר אמרנו אם יש חוחלת haben wir es nicht immer gesagt: Lässt sich etwas Erspriessliches von einem Babylonier erwarten! Pes. 66a. — Pl. Jom. 66b בַּבְלַתָּים.

בּרְלָאִי ch. (syr. בּרְלָאִי ch.) בּרְלָאִי ch. = בַּבֹלִי babylonisch, der Babylonier. Schabb. 105b בבלאר o Babylonier, näml. R. Chija bar Abba; vgl. auch אִרכּוּרָא. B. mez. 85a גנורא בבלאה die babyl. Gemara. j. Schabb. VI, 8b ob. j. Meg. II, 73b ob. אבא מרי בבלייה Abba Mari, der Babylonier. j. Keth. III, 27^b. Das. IX, 33b un. u. ö. בבלייא. — Pl. Chull. 45a חברין unsere Collegen, die Babylonier. Keth. 75a u. ö. בכלאר טפשאר die närrischen Babylonier; ein Ausdruck, dessen sich oft R. Jirmeja nach seiner Auswanderung von Babylonien nach Palästina bediente; vgl. אַרָעָא. Cant. r. sv. אַר תונוה, 33° ספסלין מלאין בַּבְלָיין Bänke, von Babyloniern besetzt. — Fem. בַּבְלִיהָא, s. TW

m. babylonisch. Cant. r. הוו קריין ליה רוני בבלין 8^d באהלי קדד sr. הוו man nannte sie (die neuerbaute Stadt Rom): das babylonische Rom, weil näml. ein gewisser Abba Kolon (vgl. NIN II, wahrsch. aus Babylonien dorthin eingewandert), um diese Stadt haltbar zu bauen, gerathen hatte, zu den Baumaterialien Wasser aus dem Euphrat zu verwenden. Jalk. II, 5b zu Jos. 7, 21 פררפירא בבליקון babyl. Purpur.

בן בג בג בג ב. Bag, N. pr. B. kam. 27b u. ö. בן בג בג der Sohn des Bag Bag. Kidd. 10b ייחין בן בג Jochanan ben Bag Bag, derselbe.

Njā s. njnā.

בנה (=bh.) eig. bedecken, verhüllen; übrtr. etwas verhüllt thun, dah. treulos handeln. Snh. 37a (mit Anspiel. auf Gen. 27, 28) אל תקרי בגדיו אלא בוּגְדַיר lies (d. h. deute) nicht בגדיו (seine Gewänder) sondern ברגדר: seine Treulosen, denn auch die Treulosen in Israel haben "den duftenden Geruch" der göttlichen Gebote.

m. (=bh.) Kleid, Gewand. — Pl. Genes. r. s. 20, 21^b בְּנֵדֵי מִּדֶם הַרְּמִּשֵׁרְן die Gewänder Adams; vgl. אַרָּה II nr. 7. Seb. 88^b בַּנֵדִי die Priestergewänder bewirken כהרנה ביכפרין Versöhnung. Arach. 16^b dass. Jom. 60^{ab} בגדר לבן die weissen (d. h. leinenen) Gewänder, die der Hohepriester am Versöhnungstage bei den, diesen Tag betreffenden Funktionen trug, während בגדי זהב (das.): die acht hohepriesterlichen Gewänder, von denen vier auch goldne Bestandtheile hatten. Jene werden das, 68b fg. auch בגדר בוץ genannt: Byssusgewänder, welche auch die Bekleidung des gewöhnlichen Priesters bildeten.

קּבִירְדָּה f. Treulosigkeit, treuloses Handeln. — Pl. j. Pea I, 16b ob. (mit Anspiel. auf בגרותיך, $\operatorname{Ps.}(45,\,9)$ בגרותיך ממור וכ alle die Treulosigkeiten, die du gegen mich ausgeübt hast, sind wie Myrrhe, Aloë u. s. w., d. h. sie werden verziehen. Cant. r. sv. חכר, 27° und Num. r. s. 10 Anf. dass.

Bagda, N. pr. eines Grenzortes Babels. Kidd. 71b בגרא ואונא , vgl. jedoch בגרא ואונא und אַרְנַא II. Day. wahrsch.

אָרָדְעַבְּיִר N. gent. aus Bagda. Jeb. 67° רֹבָּי תנא בגרתאה. Keth. 10b. Ber. 54b dass. — Suc. 52b הוא בגרתאה Ms. M. (Agg. באגרתא: in der Agada) Chana aus Bagda.

Bagdal, N. pr. eines Ortes. Genes. r. s. 98, 96a בגדל דיר als Grenzort Sebuluns.

 $\vec{\xi}$ s. פּגְלָאר $\vec{\xi}$ s. פּגְלָאר $\vec{\xi}$ s. פּגְלָאר $\vec{\xi}$ s. פּגָלָאר $\vec{\xi}$ $\vec{\xi}$ $\vec{\xi}$ s. $\vec{\xi}$ chreien, lärmen. B. kam. 114b עמר וּהְבְּגִּרן

Ar. (Agg. והפגין) er stand auf und schrie. Taan. 18° הבגינו בלילה Ar. (Ms. M. und Agg. הפגינו lärmten in der Nacht.

الْبَلِمُ oder الْبَلِمُ m. (syr. الْمَوْتُ) Anklage, Klageschrift, s. TW

נבֶּבֶר (syn. mit בָּנָר) reif, mannbar sein, werden; insbesondere von der Jungfrau nach zurückgelegtem Alter von 12½ Jahren. אין לאביה רשות בה sobald sie mannbar geworden, so hat ihr Vater keine Gewalt mehr über sie. Pes. 113ª בתך בגרה שחרר עבדך וחן לה wenn deine Tochter mannbar geworden ist, so lasse deinen Sklaven frei und gieb ihn ihr zum Manne, d. h. beeile dich, sie an den ersten besten zu verheirathen. Dafür Levit. r. s. $21,\,164^{
m d}$ בתך בגרת בא והשיאה. m j.~Keth.~IVg. E., 29b בגרו איבדו נוזונות wenn die verwaisten Töchter mannbar geworden sind, so verlieren sie die Ansprüche auf Alimente. Das. XIII, 25^d un. ער טיבגורו bis sie mannbar werden. B. bath. 139b. 140a ער שיבגרו. Keth. 29a. 57b בוגרות (l. בוֹגֶרֶת) die Mannbare. j. Keth. ו Anf., 24d un. בוגרת כחבית פתוחה die Mannbare gleicht einem geöffneten Fasse. Pesik. Beschallach, 82ª בנרת בוֹנְרוֹת mannbare Töchter.

קבר ch. (בְּנֵר ב) 1) mannbar werden. Kidd. 79° השתא הוא הברה jetzt ist sie mannbar geworden. — 2) übrtr. hart, rauh, eig. männlich werden. B. bath. 167° בגר לה קלא sie bekam eine rauhe Stimme.

Af. rauh machen, reiben. Nidd. 66° אלגורי נונגר לה. Ar. (Var. אלגורי נונגר לה. Ar. (Var. אלגורי נונגר לה) ein hölzernes Rohr im Körper reibt das Fleisch, ritzt es. Keth. 65° die Stricke im Bette דמבגר לה machen ihren Körper rauh, alt.

m. Adj. mannbar, von einem Manne, s. TW.

את מא mannbare Alter der Jungfrau. j. Kidd. I, 59b ob. רמרת הבגר das mannbare Alter (nach 12½ Jahren, s. d. Verb.). j. B. bath. IX Anf., 16d שממוכררן (שסמוכרה (שסמוכרה מון לבגר שממוכרן (שסמוכרה מון הבגר שמתוקות מון הבגר sie sind nahe fern dem Jungfrauen-Alter. j. Keth. V, 29d mit. הבגר מים wenn das mannbare Alter eingetreten ist, so gewährt man die Frist von 12 Monaten; vgl. Pene Mosche. Kidd. 4a בגר מארלריבה das mannbare Alter der Unfruchtbaren, das im Alter von 20 Jahren eintritt.

קלרות frau, von 12½ Jahren an, im Ggs. zu לערות, von 12½ Jahren an, im Ggs. zu לערות אוץ, dem Alter von 12 Jahren. j. Jeb. I, 3° ob. אין מין ימות הנערות לינות הבגרות אלא ששה חדשים zwischen dem jungfräulichen Alter und dem reifern, mannbaren Alter liegen blos sechs Monate. Vgl. Nid. 65°. Kidd. 4° u. ö.

בגרון Levit. r. s. 28 g. E. קומוס בגרון crmp. aus דומין סומין, s. d. W.

אַרּכִּדְּרָא s. בגרונדי

קבי, דב, unzertrennl. Prtkl. (syr. בּי, zus. gesetzt aus בְּ und דְ, dasselbe, was hbr. בְּשִּׁרְ בַּ עִּשְׁרָ zur Zeit wann, wenn, von etwas. Jom. 78b, Schabb. 112a ברטייעי bei (den Sandalen) der Araber; vgl. אושָׁכָּפָא. Chull. 4a ברלא wo es nicht in der Schrift steht. Das. 20a, vgl. ברהור ליה Git. 49b ברהור ליה שפח er hatte.

אַבּר I (für אָבֶּר, abgew.) untergehen, s. TW.

🗖 🗓 II m. (von ברל) Kelter, Butte, eig. das Gefäss, worin das Oel von den Oliven abgesondert, gepresst wird. Das Grundw. 72, woran Buchstaben gehängt werden, bezeichnet: sondern, trennen, so בדק, בדל (s. d.), בדק, בדר Schebi. 8, 6 בדר ובקוטב זיתים בבל אין עושין זיתים בבל man darf die Oliven (im Brachjahre) nicht in der Kelter und unter dem Pressbalken (vgl. קוֹטֶב) pressen. j. Schebi. VIII, 38b ob. dass. - Oft בית הבד, das Gebäude, wo die, gew. aus Stein gehauene Butte und der Pressbalken (קורה) sich befanden. Toh. 10, 1 fg. Schabb. 19ª u. ö. Bez. 19° גתו על גב בדו ובדו על גב גתו Ar. sv. גב גתו 2 עבר), vgl. נַב und Heller Tosaf. וכדו .Agg(z. St. — Pl. Toh. 9, 7 רצה ליטול מהן ב' בַּדִּין er will von den Oliven so viel nehmen, als er zu zwei Keltern nöthig hat. B. bath. 68° בית בּרִים die Kelter; vgl. auch בִּרִים.

אָלָם ch. (syr בָּלְּבֶּי) Kelter, Butte. Pl. Snh. 95° בי בַּדְנֵיא die Kelter; s. auch TW.

בווו m. (=bh.) eig. Absonderung, Abtheilung; dah. 1) abgesondert, einzeln. Ber. 63b die Gelehrten, כל בבר וכל welche vereinzelt, abgesondert sitzen und sich mit dem Gesetzstudium befassen, gehen unter, werden thöricht; mit Anspielung auf Jer. 50, 36 הברים "das Schwert (od.=ביה genommen: Zerstörung) auf die Einzelnen". Kerith. 5a. — 2) mit vrges. b als Adv. בלבר (=bh.) besonders, dah. auch בלבר allein, jedoch. Seb. 5, 8 הבלבר jedoch, dass er gebe u. s. w. Meg. 7b fg. בלבר הער בלבר הער (das und das) allein.

Pl. das. 23b. 24a בַּדִּי מחטין, vgl. אַנְפּוֹרְיָא. Das. בדי שוכי was bedeutet בדי Stangen.

ברי s. in בּרָאוּת, בַּרָאי, בְּרָא.

ארק 1) verachten, s. בדי ב. — 2) Pron. s. בָּה, הָיָּא.

דוֹבֶר Adv. (zus. gesetzt aus Sbst. דובר pers.,

מד. ברובר קיינות קמי (בּ Rücken, und Präp. ברובר קיינות קמי מרך א Rücken, rückwärts. Ber. 6^b ברובר קיינות קמי מרך מרך ארובר (Ms. M. ברובר בר l. ein W., Agg. מדובר) du stehst deinem Herrn mit dem Rücken zugewendet. Ar. bemerkt: Im Arab. nennt man den Rücken: ברכובר (?).

קבר (בורה ברגלו aus einander trennen. j. Jom. V, 42° ob. das Räucherwerk בורדה ברגלו treibt er mit dem Fuss aus einander. Thr. r. Anf. sv. איכה אובר (mit Anspiel. auf בְּרָרָה (בְּרָרָה בּרְרָּתְּה לַבְּרָרְה בּרְרָּתְּה Ar. ed. pr. (Agg. בּרְרִּרִם בְּרָרִּרִם Ar. ed. pr. (Agg. בּרְרִּרִם בְּרַרְּרָם Ar. ed. pr. (Agg. בּרְרִּרִם בְּרַרְּרָם אַרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם (בּרְרִים בְּרַרְּרָם (מענים בּרְרִּרָם בְּרַרְּרָם (מענים בּרְרִּרָם בְּרַרְּרָם בְּרַרְּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרַרְּרָם בְּרָרְּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרָם בְּרְרִּרְם בְּרְרִים בְּרְרִים בְּרְרִים בְּרְרִם בְּרְרִים בְּרְרִם בְּרְרִם בְּרְרִים בְּרְרִים בְּרְרִּרְם בְּרְרִים בְּרְרִים בְּרְרִם בְּרְרִים בְּרִרְים בְּרִרְים בְּרְרִים בְּרִרְיִים בְּרִרְיִים בְּרְרִים בְּרְרִים בְּרִּרְיִים בְּרִּרְיִים בְּרִּרִים בְּרִרְיִים בְּרִרְיִים בְּרִּרְיִים בְּרִּרְיִים בְּרִיּרִים בְּרִרִּים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיּרִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּים בְּרִיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיּיִים בְּרִיּיִים בְּרִים בְּרִיִּים בְּרִים בְּרִיִים בְּרִיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִים בְּרִיִּיִים בְּיִיִּיִים בְּרִיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִים בְּרִיִּים בְּרִיִּים בְּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִים בְּרִיִּיִים בְּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּרִיִּים בְּרִיִּיִּיִים בְּרִיִּיִים בְּיִיִּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִיִּים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִּיִּיִים בְּיִים בְּי

Hithpo. sich trennen, entfernen. Thr. r. Einl. sv. מה הצפור מיתבודר מגג אלכסנדרי אלכסנדרי so wie der Vogel sich trennt (entfernt) von einem Dach auf das andere u. s. w.

קריר, בריד m. 1) Grabscheit, zum Graben der Furchen, eig. was den Boden trennt. Kel. 29,7 יד הבדיד der Griff des Grabscheits. — Pl. Jelamd. Abschn. Schelach (citirt vom Ar.) בְּדִידִין בברזל Grabscheite mit Eisen beschlagen. — 2) Furche, Graben, eig. der getrennte, mit dem Grabscheit gegrabene Boden. M. kat. 4b wird das W. עוגיות בעיקרי זיהים ושבעיקרי גפנים die Furchen, die an den Wurzeln der Oliven und Weinstöcke gegraben werden; vgl. auch

קרידה (בוֹדִידְה) f. dimin. (von בַּדִּידְה) בּּדִידְה (בּוֹדִידְה) f. dimin. (von בַּדִּידְה בּדִּר וּמכּנים f. dimin. (von בבד ומכנים f. die Oliven gepresst werden. Sifra Abschn. Behar cap. 1 Anf. בבד ומכנים לבדידה man zerstampft (die Oliven des Brachjahres) in der grossen Kelter und bringt sie dann in die kleine Kelter. Das. ברידה לברידה dass. Schebi. 8, 6 steht dafür לברידה לבודידה f. בדידה קטנות קטנות קטנות קטנות קטנות קטנות (Hiob. 24, 11).

תות הבידון הבוצרין der Kelterer, der viel Lohn erhält. — Pl. Toh. 10, 1 fg. הבַּדִּין והבוצרין die Keltertreter und die Winzer. Schabb. 19b das Oel (in den Kelterwinkeln), das den Kelterern gehört und die Matten derselben, womit sie die Oliven bedecken. Vgl. B. kam. 119a Tosef. Maasr. cap. 1 Ende ברדין מבד לבד לבד die Kelterern gehört und die Matten derselben, womit sie die Oliven bedecken.

tertreter, welche von einer Kelter nach der andern leuchten. Thr. r. Anf., 51° בגדי בדדן viell.: Kleider der Keltertreter; s. jedoch בַּדֵר.

בדי s. in בָּרוֹחָא, בִּידוֹן s.

(syr. בְּרָה, syn. mit בּוֹט: illudere) sich ergötzen, heiter sein. Das W. ist verwandt mit הדר יקוד, vgl. auch יְּהָי und יְּהָי (syr. יְּהָן) wohlgemuthet sein, mit vrges. ב; und scheint blos im bab. Dialekte vorzukommen. Schabb. 30b בדר רבנן die Gelehrten waren heiter. Ber. 30b בדר בובא מונה פא בדר בובא פי הווה בא בדר בובא פא בדר בובא פא בדר בובא בייה בייה אונה בדירה בדירה בייה בדירה בדירה בדירה בדירה אונה בדירה בדירה בדירה לא בדירה בדירה אונה בדירה בדירה אונה בדירה אונה בדירה בדירה אונה בדירה בדירה אונה בדירה אונה בדירה אונה בדירה אונה בדירה אונה בדירה אונה בדירה בד

Pa. חבם erheitern. Ned. 50b. 51a ob. אוהרחך דלא הברחך אוהרחך דלא הברחך הלא habe ich dich denn nicht gewarnt, dass du mich (uns) nicht (durch witzige Redensarten) erheitern sollst? Bar Kapra pflegte näml. oft durch seine Witze den Rabbi zu beleidigen. Taan. 22a, s. den nächtfig. Art.

אָקְּדוֹקְא m. Adj. ein Lustigmacher, welcher erheitert, belustigt. — Pl. Taan. 22^a בְּדוֹחֵר אַנְךְ עציבר wir sind Lustigmacher und erheitern die Missmuthigen.

אַרְוֹדְאָ, אַרְוְזְאַ m. (syr. בּוֹרָהָא) Heiterkeit, s. TW

Schabb. 30 h Rabba sagte vor Beginn seines Unterrichts בילהא רבדיתותא ובדתי רבלן etwas Belustigendes, wodurch die Gelehrten (Schüler) heiter wurden. Ber. 55 בדיהותא מפכחא ליה die Heiterkeit, der Frohsinn vernichtet es, näml. das Schädliche des bösen Traumes.

רבדי (בזי תוחל די verw.) verachten. — Pa. dass. Cant. r. sv. כליה רא מצידה, 32° ליה רא das schändet mich nicht.

Pi.=Kal. 1) absondern, dah. auch erdichten. j. Meg. I, 71° ob. בורגני אחד בּידָא להן ob. למון ארנית מתוך יונית ein Hütteneinlieger hat ihnen (den Römern) das Römische, die lateinische Sprache aus dem Griechischen gesondert, d. h. daraus eine besondere Sprache gebildet; vgl. jedoch בַּרֵין הַיִינוּ – j. Keth. II, 26° mit.

wir sagten Erdichtetes, wir trieben Scherz. j. Kidd. III, 64^d mit. מבדין אתם ihr sagt eigene Erdichtung, Unrichtiges. j. Schebi. IV, 35^b mit. ברים ווברין בחרשים ווברין בחרשים, vgl. יברין בחרשים וווברין בחרשים, vgl. יברים im Hif., vgl. auch קברים trnst. zum Lügner machen. Tanch. Abschn. Balak, 234^b (zur Erkl. von בדים sie machen sie zu Lügnern. (j. Sot. IX, 23° un. בדרא, בריך, אורבים.).

Hithpa als Erdichtender, Lügner erscheinen. Ber. 4ª gewöhne dich zu sagen: Ich weiss nicht, ממפר בו denn du könntest als Lügner erscheinen und dabei gefasst werden.

בר. (syr. בְּרָה בּיֹּבְ, erdichten, s. TW. — Ithpe. dass. j. Jeb. VIII, 9° mit. עברת du reistest durch drei Ströme und sagtest Erdichtetes. j. Schabb. VII, 9° ob.

לביד, לביד f. (syr. ביב") Erdichtetes, Erdichtung. j. Jeb. XVI, 15° mit. ראתצידון כולהון sie (die Einwohner von Sipphoris) wurden sämmtlich durch Erdichtung (infolge boshafter Verleumdung) eingefangen. In der Parall. j. Sot. IX, 23° un. מן בידא (Aus Unkenntniss dieses Ws. wurde in den Bericht über den Tod des Gaon Scherira viel Verkehrtes gebracht. Der betr. Satz lautet näml. רבתלה ר' שרירא בון בידר אחר, vgl. Seder Hakabala des Rabad u. A. "R. Scherira wurde, infolge einer Verleumdung gehängt", was in בּיִרוֹ uberging "er wurde an einer Hand (sic) gehängt").

אָרְוּקְאָ f. Erdichtetes, Falsches. B. bath. 145° u. ס. אברותא, vgl. jedoch הא דר' אשי בדותא, vgl. jedoch בָּרוּתָא

תְּבְּיוֹת לְבְּיוֹת לְבְּיוֹת לְבְּיוֹת לְבְּיוֹת לְבְיוֹת לְבִּיוֹת לְבִּיוֹת ברי בראות עוון ברי בראות ברי בראות ברי בריות פריות בריות
ירָא) בּרָאָה (בּיִירָא) בּרָאָה (הַנִייְרָא) בּרָאָר (בּיִירָא) בּרָאי (בּיִירָא) Lügner, der sich etwas erdichtet. Snh. 89b בך עונשו של בדאי וכ' das ist die Strafe des Lügners, dass man ihm, wenn er auch die Wahrheit spricht, nicht glaubt. In Genes. r. s. 94, 91° lautet dieser Satz: 'מה טיבו של בראי וכל. Kidd. 49ª wenn Jem. einen Bibelvers wörtlich übersetzt, so ist er ein Lügner, vgl. בוּרָה מוּיבראי. Deut. r. s. 5, 257^d (mit Bezug auf Gen. 50, 16) die אמר הכתוב דברים של בדאי ליתן שלום יב' Schrift bedient sich erdichteter Worte, des Friedens halber. Chull. 63° ההוא ביירא הוה (Jalk. II, 86^b hat dafür: בראה) das war ein Lügner. — Pl. j. Git. IV, 46° un. נמצאר הדברים בַּדָּאִים die Dinge stellen sich als lügenhaft heraus. B. bath. 74^a Mose ist wahr und seine Gesetzlehre ist wahr, ואכר בראים wir aber sind Lügner. Tosef. Keth. cap. 2 Anf. אמרו בראין אנו wenn sie (die Zeugen, nachdem sie ein Zeugniss abgelegt hatten) sagten: Wir haben gelogen.

תביים, רבון m. pl. (vom syr. ביי, Pa. ביי, murmuravit, mussitavit, commentitus est, hbr. בדר אים, von בדר Absonderliches sprechen) Todtenbeschwörer, vgl. auch בדר Pi.; mögl. Weise zus. hängend mit פירום, gr. חשלשט, s. TW.

בר' s. in בודיא.

אָרֶיהְא Beditha, N. pr. eines Flusses. M. kat. 11°; vgl. auch בּרִיתָא.

בְּרֵיל Prtkl. (syr. בָּרִיל, aus בְּ, יבְ und בַּרִיל gesetzt; hbr. בְּשָׁל eig. was dieses betrifft, dah. umwillen, umwegen. Levit. r. s. 28 g. E. אזל בלנאי er ging wegen cines Bademeisters, d. h. ihn zu suchen. j. Kidd. III, 64° mit. בדיל ממונו משווים לא יכפור

בריני בירני אבריני (עוב. gez. aus בריני, pers. diwân Steuerrolle; vgl. Gr. Monatsschr. J. 1870 S. 260) Steueramt, Zollhaus. Ber. 56° בריני דמלכא (עוב בריני במלכא) das Steueramt des Königs wird erbrochen werden. Das. איתבר בדיני וכ' אבריני וכ' schatzkammer.

לבול (Grundw. s. בול עצמך ממכה (Grundw. s. בול עצמך ממכה trenne dich (sondere dich ab) von ihr. j. Chag. II, 78b ob. בדל מן התרומה er sonderte sich ab (hielt sich fern) von der Hebe, Teruma. B. mez. 59b es scheint mir, dass die Gelehrten (infolge des Bannes, womit man dich belegt hat) sich von dir fern halten. — Das. 89a הבודל בחמרים wenn Jem. die zus. klebenden Datteln (vermittelst eines Instruments) aus einander bringt, vgl. Raschi. j. Maasr. II, 50a ob. dass.

Hif. (=bh.) 1) trennen, sondern. Chull. פולק ואינו בַּבְּדִּיל er kneipt (den Kopf des Opfervogels) aber trennt ihn nicht vom Rumpfe ab. — 2) denom. (von הַבְּדֶּלָה, s. אַבְדֶּלָה) den Segenspruch beim Ausgang des Sabbats oder Feiertags (die Habdala) sprechen. $\mathrm{Bez.}\ \mathbf{4^b}$ ר' אסי מבדיל מיומא טבא לחבריה $\mathrm{R.}$ Assai sprach die Habdala beim Ausgang des ersten Feiertages und Antritt des andern, weil er näml. diesen als zweifelhaft ansah, ירם טוב שני של כיצד מבדילין המבדיל s. d. Chull. 26b, גליות wie spricht man die Habdala (beim Ausgang eines Sabbats, auf den ein Feiertag folgt)? "Der da unterscheidet zwischen Heiligem und Heiligem", d. h. zwischen Sabbat und Feiertag. j. Pes. X, 37° un. מבדילין בלא יין die Habdala darf man, ausser beim Wein, auch bei andern Getränken sprechen, während zum Kiddusch (s. קידוש) Wein nöthig ist.

Hofal pass. vom Hif. Num. r. s. 9, 205^b כל נינשיהם של ישראל מובדלים מן אומות העולם כל נינשיהם של ישראל מובדלים מן אומות alle Handlungen der Israeliten sind unterschieden von denen anderer Völker, beim Pflügen, Säen u. s. w., wobei näml. die Israeliten gewisse Gebote zu vollziehen haben. Nas. 7ª die Haare מברלות זו מזות sind von einander getrennt. Tosef. Pea cap. 3, 10 בורכות המובדלות זו מזו ב' zwei Getreidegebunde (zwei Garben), die von einander getrennt sind.

ברלב ch. (syr. ברלב) 1) trennen, sich absondern. Chull. 116b מירידן ברליכן לפונגר die Schmerzen bleiben ihm fern. — 2) denom. von ביי ברלי אמר Erub. 40b מיי ברלי אמר hast du schon die Habdala gesprochen? Worauf jener: Ja, ich habe bereits die Habdala gesprochen.

הלוֹת א. (=bh. הלבֹם) Bedolach, Name eines Edelsteines. Stw. vrg. ברל : auserlesene Perle, unio, od. weisser Edelstein, mit angeh. ה. Genes. r. s. 16 Anf. את סבור כבדולה הזה של פטמים יגיד (so nach der richtigen LA. im Jalk.; Agg. עליו ריעו מה זה אבן טובה וכ' (so nach der richtigen LA. im Jalk.; Agg. ריעו רעיו רעין וג' (fen. 2, 12) verstehen eine Harzart, welche die Apotheker benutzen (d. h. = LXX, Vulg. u. A. βδελλιον, bdellium); das ihm zunächststehende jedoch (näml. ראבן) bezeugt, dass wie hier, so auch unter ברלה Edelstein gemeint sei.

אַרְוּלְּחָא ch. (syr. בּבּבּבּבּ, wahrsch. crmp. aus 'בְּבוֹ dass., s. TW

richtiger ברולקי, s. בַּרְקִיל, s. בַּרְקִיל.

בלרס und בּוֹלְם m. (syn. mit בּוֹל und בּלרס s. d. W.) Matte, Decke zum Einhüllen. ברכ unterscheidet sich so von ברכם, dass ersteres ein feines und letzteres ein grobes Gewebe bedeutet; nach einer Ansicht bedeutet ersteres ein leinenes und letzteres ein wollenes Gewebe. Stw. ברכם (in ברכדם, ברכדם wurde הוח פלרם, ברכדם יש פלרם, ברכדם הוח שלבו שנהם שלבו delt.

Mögl. Weise hängt unser W. mit arab. وُبُورُةُ zus. ein buntfarbiges Kleid; vgl. auch בורנא in בּרְרָיִא. Sachs Beitr. I, 135 fg. hält ברדסיך für "Bardici cuculli, Bardei: wollene Gewänder, die mit Kappen versehen waren", und בדסין für "אמβάδης, καβάδιον, καβαδίκι (mit Abwerf. des Ka-Lautes) vestimenti virilis species". Unsere Wörter der Mischna werden in j. Gem. z. St. durch griechische erklärt (vgl. בּרּדְיָא), und sie scheinen semitisch zu sein. - Pl. Kil. 9, 7 (5) הברסין והבּרְדְּסִין והבּרְדְּסִין והבּרְדְּסִין והבּרְדְּסִין והבּרְדְּסִין. Tosef. Kel. B. mez. cap. 10 הברדטים die Matten. Tract. Semach. cap. 9 הברסין dass. crmp. Tosef. Kelim. B. bath. cap. 5 הבררצין והברתצין (R. Sims. zu Kel. 28, 8 liest הברתצין, R. El. Wilna emendirt הברכין והברדכין), wodurch das W. העבון das. erklärt wird: dicke, grobe Decken.

eig. in etwas eindringen, etwas durchbrechen (s. בֵּרֶק nr. 1), daher bildl. (=קר) durchsuchen, ausforschen. Pes. 1, 1 fg. בודקין את החמץ man sucht das Gesäuerte (vor dem Pesachfeste) auf. Das. 10° fg. בית בַדוּק ein durchsuchtes Haus, d. h. in dem bereits das Gesäuerte aufgesucht wurde. Snh. 3, 6 fg. בודקין את העדים man forscht die Zeugen aus, d. h. man prüft ihre Aussage durch Kreuz- und Querfragen, ob sie die Wahrheit enthält. Das. 4, 5 שהופינו לבדוק אתכם בדרישה, wisst ihr denn nicht, מחקירה dass wir euch später durch Ausforschen und Untersuchen prüfen werden? vgl. דרישה. Schabb. 139^a wenn du Leid über Israel kommen siehst, צא ובדוק בדייני ישראל so erforsche die Richter Israels, ob sie es nicht verschuldet haben. אין אדם שותה בכוס אלא אם כן Keth. 75b. 76a man trinkt nicht eher aus dem Becher, als bis man ihn untersucht hat; bildl. für: Man heirathet nicht eher eine Frau, als bis man genau weiss, dass sie keinen Leibesfehler hat. Das. יניה אולם 'vgl. יניה B. bath. 110°, vgl. אַשָּׁה. — Nid. מעשה בקלפטרא מלכת יוונית שנחחייבו 30° שפחותיה הריגה למלכות ובדקן ומצאן זכר למא es ereignete sich bei Kleopatra, der griechischen Königin, deren Mägde zum Tode verurtheilt wurden, dass man dieselben untersuchte (anatomirte) und fand, dass ein Knabe nach 41 und ein Mädchen nach 81tägiger Schwangerschaft ausgebildet waren. Tosef. Nid. cap. 5 hat dafür ערתן וקרעתן (vgl. hierzu) בגלופטרא מלכסנדרית (vgl. hierzu Bech. 45° und den Art. שׁלַק).

Nif. untersucht werden. j. Git. I, 43b und IX g. E., 50d בְּבַּק הִשֵּׁם das Gerücht wurde untersucht. Nid. 45b בַּבְּק וֹי בֹּבִּק וֹי ihre Gelübde werden geprüft, d. h. man prüft die Gelobende, ob sie hinlänglich reif ist, um den Inhalt der Gelübde zu verstehen.

קברק, בְּרָק ch. (syr. בְּרָק = בְּרָק) 1) eindringen, durchbrechen. Chull. 105a אווא שקל . Agg. (Ar. ed. pr. שינורא דבדקא בארעיה בידקא) er sah, dass ein Kanal sein Feld durchbrochen hatte. — Dah. auch 2) untersuchen, prüfen, ausforschen. Jeb. 65° איבדוק נפשאר ich will mich selbst prüfen. j. Ned. II, 37b un. בער חיפה מבדקרניה Chefa wollte ihn prüfen, ausforschen (vgl. Schebu. 28b). j. Taan. IV, 69a mit. ניבְּדְּקִינֶן חד זכּין wir wollen ihn einmal untersuchen. Taan 21^b Abaji sandte ein Gelehrtenpaar ab, למברקיה um ihn zu prüfen. Levit. r. s. 22, 166a dass. Pes. 6b. 111ab בדיקנא ביה eig. ich untersuchte den Herrn, d. h. ich kenne dich, dass du u. s. w. Chull. 32ª לא $^{\prime}$ בריקנא בחביבי וכ m Ar.~ed.~pr.~sv. בריקנא בחביבי וכ $({
m Agg.}$ ich fragte meinen Oheim nicht. Das. בדיק לן רבא Erub. 51° בדיק לן ר' יוסף R. Josef (Raba) hat bei uns angefragt, wörtlich: Er hat uns geprüft, eine bescheidene Redewendung. Taan. 23b לא בדקיתו לי ihr seid mir

nicht erprobt (ob ihr ehrliche Leute seid), wörtl. ihr habt mich nicht geprüft. B. mez. 48° בדקה בהקה Lewi hat darüber in der Borajtha nachgesucht. Part. Peil j. Sot. V, 20° un. אל das war bei mir noch nicht erprobt. Chull. 48 fg. בדיקה לם das Schadhafte am Vieh untersuchen. Ber. 55° ich prüfte mich, d. h. ob ich nicht die Nothdurft zu verrichten hätte.

קּבֶּק m. (=bh.) 1) Riss; übrtr. j. Pes. VIII, 36° ob. u. ö. ברק הביה die Reparatur schadhafter Stellen des Tempels. — 2) Untersuchung, Ausforschung. Pl. Schabb. 32° בְּדָבִי מִיהה, s. d. Untersuchungen des Todes. Var. הבקי מיהה, s. d.

Riss, פּדֶק בּדְקָא (בּדְקָא בּרָקְא בּרָקְא בּרְקָא בּרְקָא (בּרָקָא בּרִקְא בּרְקְא בּרְקְא בּרְקְא בּרְקְא בּרְקא בּרִקא בּרִץא בּרִקא בּרִקא בּרִקא בּרִקא בּרִקא בּרִץא בּרִקא בּרִץץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִּץץ בּרִץץ בּרִץץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיך בּרִיךְץ בּרִּיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִיךְץ בּרִץ בּרִיךְץ בּרִיךְייִיךְ בּרִיךְייִיךְ בּרִיךְייִיךְ בּרִיךְייִי בּרְיִּץ בּרִיךְייִי בּרְיִי בּרְיִי בּרִיךְייִי בּרִיךְייִי בּרִיךְייִי בּרִיךְייִי בּרְיִי בּרִיךְייִי בּרִיךְייִי בּרִיךְייי בּרִיךְייי בּרְייִי בּרִיךְייי בּרִיץ בּרִיץ בּרִיךְייי בּרִיי בּרִּייי בּרְיייי בּרִיי בּרְייי בּרִיי בּרִיי בּרְייי בּרִייי בּרִייי בּרִייי בּרִיי

תרוך m. Adj. eig. untersucht, geprüft. Kidd. 4, 2 בדוקי (als Beiname des שהרקר) wird in j. Gem. IV, 65^d un. erklärt: בדוק אחריר ein solches Kind, über dessen Abstammung du nachforschen musst. Nach bab. Gem. das. 74^a שבודקין שבו און man prüft, fragt die Mutter, ob sie von einem Makellosen (כשר לכהונה) schwanger geworden ist.

רקריקה f. das Untersuchen, Nachsuchen. Pes. 1, 1 אין צריך בדיקה של es bedarf uicht des Nachsuchens nach Gesäuertem. Das. 8° fg. j. Pes. I Anf., 27° בדיקה בדיקה das Aufsuchen (des Gesäuerten) bei Tageslicht ist giltig, wiewohl das Suchen am Abend, bei brennendem Lichte vorzuziehen ist, הדר הבר לבדיקה Kil. 9, 7 u. ö. Num. r. s. 9, 202° בדיקה דידיה ובדיקה דידיה (der Sota, s. בדיקה דידיה (der Sota, s. בדיקה שואל) wirkt auf den Mann, ebenso wie auf die Frau. — Pl. Snh. 40° בדיקה לפו Untersuchungen des Gerichtes beim Zeugenverhör, welche minder streng sind als die הקירות, s. d.

לביקה ch. (בדיקה) das Untersuchen, Nachsuchen, bes. oft vom Thier, ob es nicht innerlich schadhaft und daher zum Genusse verboten ist. Chull. 47° לית להו בדיקותא das Untersuchen nützt ihnen nicht. Das. 48°. 46° dass. — Das. 10° בדיקותא das Untersuchen des Schlachtmessers, ob es eine Scharte hat.

קר (syr. פּוַר, syn. mit hbr. פְּזַר, בְּזַר, syn. mit hbr. בְּזַר, בְּזַר, הַבּיּר) אייב, mit vrges. ב. — Chull. 54° אייב מרה מנא חייב wenn man auf sie (die

Wunde) ein Pulver streut, so wird das Thier genesen. Git. 56^b בדרי לקטמיה man streute seine (des Titus) Asche umher.

Pa. בַּדֵּר (syr. בָּדֵי zerstreuen, zerstieben machen. j. Ber. IX g. E., 14^d בטעה דמכנשון בדר ובשעה דמבדרין כנש zur Zeit, wenn man sammelt (d. h. die Lehre gern aufnimmt), so streue aus (verbreite sie unter Schüler); wenn man aber zerstreut (sie verwirft), so sammle ein, halte zurück! Cant. r. sv. בדרר 33°, 33° בדרר zerstreut euch! gehet aus einander! Git. 57° die Asche des Titus נבדרו אשב ימי zerstreute man auf sieben Meere. Ruth r. sv. מרקם, 41a הוה מבדר כלעים er zerstreute Sela's (Münzen). Part. pass. j. M. kat. III, 81d ob. אית סגין 'מינהון נובַדְּרָן בטחניתא וכ es giebt mehr als die (aufgezählten 24 Sätze), welche in den Mischna's und Borajtha's sich zerstreut finden. Schabb. 20^a קנים מבדרן Stangen werden aus einander gelegt.

Ithp. zerstreut werden. Levit. r. s. 6, 150° שריין הלין דינרין מְתְבַּדְרִין die Denare wurden zerstreut. Git. 33° ליבדרו איבדורי mögen sie sich doch zerstreuen, aus einander gehen! Snh. 8° un. איבדור sie (die Richter) zerstreuten sich, sie gingen aus einander.

לבילון, בידון, m. (syr. בידון) das Zerstreuen, die Zerstreuung, s. TW.

קה, בהי, קבה, (gr. βοάω) schreien, toben. Genes. r. s. 2 Anf. ישב לו אותו תוהא ובוֹהא jener (Sklave) sass lärmend (gr. שׁנֹשׁ) und tobend. Das. ישבה לה הארץ תוהא ובוֹהָא die Erde sass lärmend und tobend.

Bahu, N. pr. (für אבהר, א abgeworfen). Ber. 45^a u. ö. רב בהר Ms. M. (Agg. רבי אבהר) R. Bahu.

od. יבְּהַיִי od. קבּהַיי f. (gr. βοής stand) Hilfe, Beistand, eig. herbeigerufene Hilfe, s. TW.

בן בוהיין Bohejan, s. בן בוהיין.

בהל (bh. בַּהַל Pi.) eilen, beunruhigt sein. Part. pass. Pes. 11b ארם בְּהוּל על ממוכר der Mensch ist wegen seines Geldes (d. h. wenn ihm Verlust droht) beunruhigt. Das. 72b זכינר בהול seine Zeit ist eilig, kurz zugemessen. Jeb. 34a dass. Jom. 85a בהול על מחר ברול של נעום ברול על מחר ברול על מחר ברול על מחר של beerdigenden) Todten beunruhigt.

Pi. ביהל trnst. beunruhigen, erschrecken. j. Jom. VI, 43° un. o Tempel, Tempel, ממה אחה למה warum beunruhigst du uns? vgl. auch

Nithpa. pass. davon. Num. r. s. 14, 225^b Josef לא נְחְבַּהֵל מֹן מעשרה liess sich durch ihre Verleitungen nicht verwirren. Pesik. r. s. 36, 66^b alle Völker במהבהלים רמהבהלים erzitterten und wurden beunruhigt. — Part. Hof. Git. 14^b שבירתיהן ihre Namen klingen schrecklich, d. h. barbarisch.

בהל, בהל ch. (syr. בהל בהל, בהל, בהל ch. (syr. בהל בהל). — Ithpe. beunruhigt sein, werden. j. Keth. I, 25° mit. (mit Bezug auf הההם, Ruth 1, 19) ist es wohl möglich, כל קרהא מְחְבַּהְלָה בגין נעמי dass die ganze Stadt wegen Noomi beunruhigt wurde?

בּהְלְּהֹ f. (=bh.) plötzlicher Untergang, Bestürzung. j. Bicc. II, 64^d ob. לשנים מיתה der nach zweitägiger Krankheit erfolgte Tod ist ein plötzlicher Tod. (In M. kat. 28^a steht dafür מיתה דחויה. j. B. mez. II g. E., 8^d כל קרע שאינו של בהלה אינו קרע 6 das Kleiderzerreissen, das nicht alsbald nach der ersten Bestürzung (wegen der Todesnachricht eines nahen Verwandten; in bab. Gem. שנה חיבום erfolgte, ist als nicht geschehen zu betrachten. — Pl. Num. r. s. 11 u. ö.

אביהולְהָא chald. (= בְּהָלָה Verwirrung, Schreck, s. TW

לְּבְּרִילֹוּ f. Eile, Schnelligkeit. Esr. 4, 23, s. auch TW.

 $\square$ בָּהֶבָּה, (בֵּיאָם), יבָּהָבָm. (denom. von בַּהָבָּה) Viehtreiber, Viehhüter, Hirte, dasselbe, was gr. βούτης. Deut. r. s. 3, 254ª R. Jonathan ritt auf einem Esel והבהם עמר und der Viehtreiber war mit ihm. Das. אמר לו הבהם הן לי 'רשרת וכ der Viehtreiber sagte zu ihm: Gieb mir die Erlaubniss, ihm zu antworten. j. Ned. $\mathrm{XI}\ \mathrm{g.}\ \mathrm{E.},\ 42^{\mathrm{d}}$ הביאם $(\pi$ הבהם) שלי פיתני mein Hirte hat mich (zur Unzucht) überredet. Der Gelehrte fragte sie: אין הביאם אסור ist mit diesem Hirten keine Ehe gestattet? d. h. ist er ein Nichtisraelite? Genes. r. s. 56, 54° לבהמר ein Gleichniss von einem שהיו לפניו ו"ב בהמות וכ" Vichtreiber, der 12 Thiere vor sich hertrieb. -שמא הבַּהָמִים מכניסין לתוכו 1, Pes. I, 27b mit. שמא הבַּהָמִים מכניסין vielleicht bringen die Viehtreiber Gesäuertes hinein. Cant. r. sv. כמגדל, 21° (mit Anspiel. auf אפילו בבהמין שבכם (Dt. 7, 14 ובבהמתך selbst unter euren Viehhirten wird keiner in der Gesetzlehre unkundig sein. Deut. r. s. 3, 254ª dass. — In Genes. r. s. 32, 31^b steht dafür unrichtig בבהמות שבכם.

קְּהֵהְּיּה f. (=bh.) Vieh, vierfüssiges, gew. zahmes Hausthier, im Ggs. zu היה: Wild.

Stw. arab. בהמה מכה בהמה לפא Conj. X: stumm sein. Genes. r. s. 20, 20b בהמה מהה בהמה מהמה מסרה Grossvieh, Kleinvieh; vgl. auch Bech. 8a. — j. Jeb. VII, 8a ob. בהמה מלרג Vieh, das der Frau gehört, von dem aber der Mann die Nutzniessung hat; vgl. מלרג Pes. 6a מלרג בהמת ארנונא Pes. 6a בהמת ארנונא gebet den Thieren Orangen zu fressen, vgl. ההריגו Gew. (=bh.) הַהמות ולויתן הן קניגין של צריקים לימיד לבא Behemoth und Livjathan bilden die Jagd (איטאי)

γία) der Frommen in der zukünftigen Welt. Das. כיצר נשחטים בהנות נותן ללויתן בקרניו וקורעו auf welche Cert ולויתן לבהנות בסנפיריו ונוחרו auf welche Weise werden sie geschlachtet werden? Der Behemoth wirft den Livjathan zwischen seine Hörner und schlitzt seinen Leib auf; und der Livjathan wirft den Behemoth zwischen seine Flossfedern und durchbohrt ihn. Das. s. 22, 166° מחרת איסור בהנות בהנות בהכור אלף anstatt des Verbots, unreine Thiere zu geniessen, erlaube ich (in der zukünftigen Welt) den Genuss des "Behemoth auf tausend Bergen" (Ps. 50, 10).

glänzen, leuchten; eig. einen matten Glanz verbreiten, z. B. vom Lichte in der Nacht u. dgl., während ההם Hif.: hell leuchten, bedeutet. Bech. 45^b ein auffallend Weisser soll nicht eine Weisse heirathen, שמא יצא מהם בוהק denn es könnte ein glanzvoller Mensch von ihnen abstammen. — Gew. Hif. הְבְּהֵיק 1) glänzen, leuchten. j. Pes. I Anf., 276 wir hatten Lichter in der Höhle, בשעה שהיו מַבְהִיקִים היינו יודעין sobald sie leuchteten, so wussten wir, dass es Nacht war. Das. Noah nahm Edelsteine sobald בטעה שהיו נַוְבְהִיקוֹת וכ' sobald sie glänzten, so wusste er, dass es Nacht war. Genes. r. s. 31, 29b dass. Das: s. 40, 39b הבהיקה מל ארץ מצרים מזירה ganz Egypten leuchtete von ihrem (Sara's) Glanz. Pesik. r. s. 14, 27b sein Gesicht glänzte und הבהיקו וצהלין אפוי war heiter. Exod. r. s. 50 Anf. woher wurde das נהעטת הקב"ה בשלמה והבהיק ?Licht erschaffen Gott hüllte sich in ein Gewand, und die Welt leuchtete durch seinen Glanz. Levit. r. s. 31, 175° dass. Deut. r. s. 21, 249°. Num. r. s. 10, 206^d. Pesik. r. Hachodesch, 32^b u. ö. — 2) trnst. leuchten lassen. Snh. 100° הקב"ד מבהיק זירר Gott lässt seinen Glanz leuchten.

Hof. pass. davon. Sifra Abschn. Negaim cap. 1 שאת מובְּדֶּקְתוּ וֹכֹּל das W. שאת שאת נובְּדָּקָתוּ וֹכֹל weisser (und matter) Glanzfleck, und zwar: wie der Schatten sich beim hellen Sonnenschein (erhaben) ausnimmt. — Uebrtr. Kidd. 33° רבר sein vorzüglicher (illustris) Lehrer. Git. 11° שמות מוּבְּדָּקְרָךְ Namen, die blos einer Menschenklasse eigen sind, wie Hermes (Ormuzd), Abudjana bei den Nichtisraeliten.

קברק ch. Af. אַבְהֵיק (syr. בּהַקֹּב) glänzen, s. TW.

קהק m. (=bh. בּהַק) weisser, blasser Glanzfleck; vgl. Hof. Neg. 1, 5 המכוה והבוהק die Brandwunde und der Glanzfleck.

אָבְהָקְי ch. masc., בְּהָקְי, אָהָ, fem. (syr. אַבְּהָלְי, dass., blasser Glanzfleck, s. TW. בְּהִיק m. Adj. glanzvoll; übrtr. illustris, s. TW

ein Blasser ist leicht aufbrausend. — Pl. das. בּוֹבְּקְנִין Eer. 58^b בַּבְּקְנִין (Ms. M. בּוֹבְּקָנִין sing., was richtiger, dem 'תגר וכ entsprechend, vgl. auch בּבְּקְנִיוֹר – Fem. Meg. 24^b בּבְּקְנִיוֹר Jem., dessen Hände mit weissen Flecken behaftet sind.

אבְהִיר Hif. הְבְהִיר hell leuchten, glänzen, s. בְּהַרָּ Anf. Grundw. בר klar, hell sein. — Trop. Levit. r. s. 15 Ende בַּהְרָה בגזרותיה וכ' בברת זו יון שהיהה (Lev. 13, 2) ist Griechenland zu verstehen, das durch seine Edicte gegen Israel glänzte (sich hervor that), indem es sagte: Schreibet auf ein Ochsenhorn (קרן השור), s. d.), dass ihr euch von dem Gotte Israels lossagt.

קר בהר. (syr. בְּרֵבּר hell leuchten. Schafel שַׁבְּהַר , s. d.

אבּהָרָה (=bh.) weisser, heller Hautfleck. Neg. 1, 1 בהרת עזה כשלג unser W bedeutet: ein hellweisser, dem Schnee gleichender Glanzfleck. Das. 2, 1 בהרת עזה בגרמני der starke Glanzfleck sieht an der Haut eines weissen Menschen matt aus, und der matte Glanzfleck sieht an der Haut eines Mohren hell aus. In Sifra Neg. cap. 1 ed. Weiss crmp. ברימני ככושי. Jalk. I § 551 crmp. גררמני.

אַרְהָבָּי, אַרְּוֹבְיּבָ ch. dass., s. TW.)

קהור, בְּהוֹר, m. Adj. (=bh. בְּהוֹר, =fleckig. Pl. Taan. =7a (mit Bezug auf Hiob =37, 21) אפילו בשעה שהעננים עונזרון בְּהִירִין בְּהִירִין אַפּילו בשעה שהעננים עונזרון בְּהִירִין בְּהִירִין Ms. M. (Agg. להוריד טל ומטר רוח עברה וחטהרם selbst wenn die Wolken glanzfleckig (d. h. matt, dunkel, vgl. שַּהְרָּה sind, um Thau und Regen zu bringen, so "zieht ein Wind vorüber und macht sie klar".

קְּרִירְ ch. (בְּהִיר ch. (בְּהִיר glänzend, leuchtend, s. TW.

הריק s. בחריק, בהריק.

ווית, הַוֹית (syr. במבה, hbr. שוֹב, ו in ה und ש in י verw.; vgl. רוּץ, רְהַטּ, הָשָּׁא; לְהַהָּט, 1) beschämt sein, werden, sich schämen. j. Schek. I Anf., 45^d נקרא ולא נבהת wenn wir dies lesen, sollten wir uns nicht schämen? Mögl. Weise: erschrecken, vgl. nr. 2. (In Agg. des bab. Tlmd. steht הנקרא ולא נבעיה). j. Kil. IX, 32° ob. אין קמית ביני צדיקיא לא נבהת אין wenn ich (in diesen קמית ביני רשיעיא לא נבהת Gewändern bei Auferstehung der Todten) unter den Frommen auferstehen werde, so werde ich mich (eig. werden wir uns) nicht zu schämen brauchen, und wenn unter Frevlern, so werde ich mich ebenfalls nicht zu schämen brauchen. Das. ומה אנא בהית בעבדאי (l.=Parall. בעובדי brauche ich mich etwa meiner Thaten zu schämen? j. Keth. XII, 35° dass. j. Kidd. IV, 65° ob. דילמא דאינון בַּהַדּין vielleicht schämen sie sich. j. Orl. I, 65b ob. דאכיל כון חבריה בְּהֵית wenn Jem. von seinem Nächsten etwas geniesst, so schämt er sich, ihn anzusehen. Levit. r. s. 31, 175d die Götzendiener הכיין להון sehen, dass sie (Sonne und Mond, die von ihnen angebetet werden, durch Verfinsterung) geschlagen werden, und sie erröthen dennoch nicht, sie anzubeten! — 2) (בְּבָּהַה erschrecken, intrns. (vgl. auch Pa.). Keth. 62a eine Frau, הכלא לא בהתא ארנופא חכלא לא בהתא ארנופא חכלא לא בהתא ולפא חכלא לא בהתא ולפא חכלא לא בהתא ארנופא ולפא הכלא לא בהתא ארנופים (oder: zu abortiren) erschrickt nicht mehr davor. Nach Ar.: sie schämt sich nicht (?).

Pa. בַּהֵּרת (od. Af. מַבְּהֵרת) beschämen, erröthen machen. j. Pea I, 15d mit. איך הוא wie er uns doch beschämt! — Bildl. j. Schebi. IV, 35b un. מבהרן ארתר man beschämt ihn, näml. den Baum, der die Früchte verliert, damit die Menschen, die ihn so sehen, für ihn beten; vgl. Schabb. 67a. — 2) erschrecken, trnst., ängstigen. j. R. hasch. II, 58a un. לא erschrecke nicht die Söhne deines Herrn, d. h. die Israeliten, die Söhne Gottes.

Ithpa. beschämt werden, sich schämen. Cant. r. sv. סנוכוני, 13^d הוא בְּהְתַבְּהֵית ואזל ליהו er schämte sich und ging fort. j. Schabb. VI, 8° ob. הוא מִבְּהַתְא (contr.) sie schämte sich.

אַרְהָבּבְּבָ, אַרְהְרָבּ, אַרְהְרָבּ, f. (syr. בַּבָּבּבּבּ, hbr. בּבְּרִבּרָ, Schande, Schmach. Snh. 102b und Genes. r. s. 49, 49a מבר דבהתא Greise der Schmach, d. h. Lasterhafte, vgl. אַשְׁבָּה. Uebrtr. Chull. 56b אַלְאֵר בהתיהר eig. ihre Schande wird aufgedeckt, d. h. es zeigt sich, dass die Eingeweide schadhaft sind, s. auch TW.

באר (=bh.) 1) kommen. R. hasch. 16° באר ערלם die Weltbewohner, eig. die in die Welt kommen. Chull. 54b בואכם בשלום euer Kommen sei zum Heil! Snh. 102 fg. ערלם הבא die zukünftige Welt. Jelamdenu und Midr. Tillim zu Ps. 78, 47 wird בחנמל als Abbrev. erklärt: בא es kam (die Heuschrecke), lagerte und rupfte (die Blätter) ab (vgl. Raschi und Aben Esra, welche הכמל ebenf.: Heuschrecke übersetzen, ebenso Trg.: כרזרבא, s. TW. hv.; LXX, Vulg. und Pesch.: Reif, was jedoch zu חד מל nicht passt). Vgl. auch Midr. Tillim zu Ps. 105. — Exod. r. s. 12, 111^d בא כה כל crmp., ebenso Jalk. z. St. — j. Schebu. VIII, 38° ob. במקום eig. an dem Orte, woher du kommst, d. h. von der gesetzlichen Bestimmung, von der etwas erwiesen wird. — j. Pea I, 15° ob. רבא שלי אם שמעתיה es komme über mich (Unglück). wenn ich es gehört habe! d. h. ich schwöre, dass ich es nicht gehört habe (ähnl. bhbr. בה יעשה לר אלהים); vgl. auch אָתָא. Genes. r. s. 79, 78° 'רבא עלי אם אין בידי הלכות וכ es komme über mich Böses, wenn ich nicht im Besitz von Halachoth bin, dass u. s. w. Khl. r. sv. חפר גומץ, 94° אם לא יבא crmp. j. Jom. I, 38d ob. u. ö. —

2) beiwohnen, den Beischlaf ausüben (wie gr. βινέω von βαίνω). Kerith. 2ª fg. j. Sot. III, 19ª u. ö. פא על אחת מכל העריות er hat einem der ihm verbotenen Weiber beigewohnt. Dav. בְּיַאָה, s. d.

אביה, vgl. ביב אוו בוריא היה (syr. ביב ביה, vgl. ביה, אוו אווו אוווים, אוווי

בּוֹבְיֶה III בּוֹבְיֶה f. Abbild, Widerschein, s. בּביאָה.

בוב Schabb. 104° als Trnspos. von נבוב.

m. (buda, Du. C. gl. med. lat., vgl. Perles, Etym. Stud. S. 28), oder richtiger בּרְרָיָא (syr. خونئا, pers. بررتا) eine aus Schilf oder Bast geflochtene Matte, Decke, storea, teges. Suc. 20b מכככין בבודיא Agg. und Ar. (Ms. M. בבוריא, vgl. Dikduke z. St.) man darf (die Festhütte) mit einer Matte bedachen. Bech. אייתי כל חד וחד בודיא פשטיה jeder brachte eine Matte und breitete sie aus. Erub. 8ª eine Halle, כרוך בוריא (Ms. M. בוריא) die mit einer Matte umgeben war. Das. 102b dass. B. mez. 67b תכורי האבודיא Datteln, die auf der Matte ausgestreut sind. Keth. 50b dass. — Pl. j. Kil. zu 9, 5 (7) ברסין בּוּרַיָּא R. Sims. in s. ברסין (od. ברסין, unter ברסין, s. d.) sind Matten, Decken zu verstehen. Suc. 20 h הני בוּדְיָהָא דבני מחוזא (Ms. M. בּוּרְיָהָא (בּוּרְיָהָא die Matten der Einwohner Mechusas.

אל חהר (=bh.) verachten. Aboth 4, 3 ארם ארם ישור ליי verachte Niemanden, d. h. halte ihn nicht für zu gering, als ob er dir gar nicht schaden könnte. — Pilp. בּוֹבֶר, s. d.

אָרְוֹיִם od. אַרְיִבּי f. Verachtung, Schmähung, s. TW.

בולי Git. 36b wird dieses, ebenso wie בולי durch Missverständniss eines gr. Ws. erklärt: בוטר אלו היעורים, mit Ansp. auf עבט: gepfändet, vgl. jedoch בולבוטס.

לבינות, אוֹרָים, ל. der Blumenkelch aut der Kapperfrucht; vgl. syr. לבְּבֵל und בּוֹבְיבֹי Kelch, Trinkgefäss. Ber. 36 הוה בוטיתא החיי בוטיתא לניצא דפרחא וחיי בוטיתא אז. (Ms. M. הויא בוטיתא לניצא דפרחא וחיי בוטיתא אז. Ar. (Ms. M. בוטיתא הפוטיתא לפרחא ברטיתא ואיקיים ביטיתא לפרחא בוטיתא לפרחא מוש Sereignete sich, dass man die Blüthe der Blume abgenommen hatte und der Blumenkelch dennoch unversehrt geblieben war. — Pl. Chull. 59° שו היכון בוטיתא דפרחי כב sieben Kapperkelche. Nach Raschi: Kapperkerne. j. Maasr. IV, 51° ob. כבשין הדא קפרי דיהוון מרימין אילין בוטיתא שפחח sie die Kappern zum Weichen einlegen, so sollen sie die Blumenkelche davon entfernen.

לבְּכִּה (בְּכָה שׁ weinen. j. Taan. II, 65 mit. נון גוא דאינון בְּיִיכִין infolge dessen, dass sie weinten; mit Bezug auf Mich. 7, 4, מברכתם. — Mögl. Weise auch Genes. r. s. 87 Anf. בְּיִיכָה Ar. (vgl. jedoch בָּיִיכָה II) eine Heulerin, für hbr. הומיה.

אבוביא f. Spinne, eig. die Spinnende, Webende. Suc. 52° הוט של בוכיא Agg. (Ar. הוכיא s. d.) ein Faden der Spinne. — Ferner: Kochherd, vgl. בּרְבֵוּא I.

בוֹכִוֹא. (wahrsch. mit vrg. בּיּכִיאָּג. häng.) Weberschiffchen, Schiessspule. Schabb. 96 אורגי יריעות זורקין בוכיאר ביריעה (Ar. Var. ביריעה) die Weber der Vorhänge (des Tempels) warfen die Schiessspule in das Gewebe des Vorhanges, näml. durch die Kettenfäden. — Das. זורקין בוכיאר לשואליהן sie warfen das Schiffchen den andern Webern zu, die es verlangten.

כוכליאר , כוכלין s. בוכלין.

المال sers, Mörserkeule (Sachs Beitr. II, 71 "Mörser (?) gr. βυκάνη (?)"). Schabb. 77b wird nur als witzige Etym. erwähnt: בוכנא בוא ואכנה das W als Compos. bedeute: komme, ich will damit schlagen. j. Bez. I, 60° un. בוכנא לו כתת ביה die Mörserkeule, womit man (die Trauben) zerstampft. In der Parall. j. Schabb. XVII, 16b ob. בכרכדה crmp., l = Ar. ed. pr. sv. בוכנא דפרזלא $m Nid.~36^b$ בכואנא: זייר eiserne Erub. 102^a. — 2) übrtr. Chull. 52^a Keule. die Rippe, die in dem Becken (Pfanne) steckt, sammt demselben; vgl. אָּכִיהָא Suc. 35b wird ניטלה פטמחו erklärt: בוכנתר der Stiel des Paradiesapfels, der in ihn hineingewachsen ist, wurde losgerissen. - Pl. B. kam. 93b בּוּכַאנֵר Mörserkeulen.

בּוּלֹ I (בּלַכֹּ) mischen, s. בִּיל

עותפה. (=bh. für den Monat Marcheschwan, ungef. November, wahrsch. der Regenmonat = בין. Nach rabbin. Erkl. jedoch Bul 1) (von בירה abfallen, welken) j. R. hasch. 56d un. בירה השלה ניבל "im Monat Bul" (1 Kn. 6, 38) bedeutet: in dem Monat, in welchem das Laub abfällt. — 2) (von בלכבהל בולין לבהבות מחוך הבין der Monat, in dem man das Viehfutter aus dem Hausvorrath mischt; weil näml. auf dem Felde kein Getreide mehr anzutreffen ist, vgl. auch den nächstflg. Art. (j. Snh. X, 27d un. קרם ברל (j. Snh. X, 27d un. פרל (j. Snh. X, 27d un.) פרל (j. Snh. X, 27d un. ברל (j. Snh. X, 27d

Μ. (gr. βουλαῖος, βούλιος) Rathsmann, der zum Rath oder zum Gerichtshof gehört. — Pl. j. Pea I, 15° ob. die Mutter des Dama, des עלסרטתו (פטרבולר, s. d.) מסרטתו (מסרטתו אפטרבולר) schlug ihn aufs Gesicht in בפני כל בוּלֵי שלו Gegenwart aller seiner Rathsmänner. j. Kidd. I, 61^b ob. dass. j. Jom. I, 39^a ob. כולי ואסרטגי (l. ברלי, vgl. אברלַא). j. Schek. VII, 50° un. כנישתא דבולי Rathsversammlung. j. Taan. I, 64ª un. dass. j. M. kat. II, 81b mit. אם הזכירוך wenn man deiner לבולר יהא הירדן בינל גבולך unter den Räthen gedenkt (dich als Rath anzustellen), so soll der Jordan deine Grenze bilden, d. h. fliehe in weite Ferne, weil eine solche Anstellung nur behufs Gelderpressung geschieht. Das. קבלין רשות להיפטר מבולי das Joch der Regierung zu tragen, ist noch leidlich, wenn man nur von dem Amte der Rathsherren loskommt. j. Snh. VIII, 26b ob. dass. — Ueber Git. 37° בולר, vgl. בולר und בולר.

der Rath (βουλή) und eine Volksmasse (od. tribus, curia, δημος) mit ihm ausziehen, und bei seinem Einzuge der Rath und die Volksmasse mit einziehen sollen. Daher wird auch der Mond von der Sternenschaar begleitet. Exod. r. s. 15, בולי (בולי (l. בולי לרמוס der Volkshäuptling und der Rath bückten sich vor der Königsstatue. - Pl. j. Ned. III, 38° ob. und j. Schebu. III, 34d un. ברום וכ' vierundzwanzig Rathsversammlungen (Gerichtsbezirke) gab es im Süden (oder: in Daroma), welche sämmtlich wegen falscher Eide zu Grunde gingen (Pesik. r. cap. 22, 44° crmp. אלות. In Tanch. Abschn. Wajikra und Mattoth steht dafür עיירות). Git. 37ª "Ich werde brechen den Stolz eurer Macht" (Lev. 26, 19) אלו בוּלָאוֹת שביהורה darunter sind die Rathsversammlungen in Judäa zu verstehen. Raschi: עשירים, Reiche, verleitet durch die spätere Erläuterung eines missverstandenen Wortes das. בוּלִבּוּטָס, vgl. בולי אלו העשירים.

בּוּלְבוּשָׁם ,בּוּלְנוּשִׂם ,בּוּלְוּשִׂם ,בּוּלְבוּשָׁם m. (syr. מַבּוּלְבּוּשָׂם χέος, gr. βουλευτής) Senator, Rathsherr, Rath. j. Taan. IV, 69a ob. wir hörten, דאת מעברה ארכונטס ובולבוטס dass du Archont oder Rathsherr werden willst. Genes. r. s. 76, 75° פלן עתיר נעבדיניה בוליוטוס Ar. (Agg. בליוטוס) dieser Mann ist reich, so wollen wir ihn zum Rath ernennen. Cant. r. Anf., 3° בליוטס שהיה פולד (l. בוליונים) ein Rathsherr, der im Hause des Königs heranwuchs. Khl. r. Anf., 70° steht dafür בלוובטום und בלוובטו; Sifre Haasinu § 309 כ) בלירסטוס (בי eingeschalt.). — Pl. j. Jom. I, אישכת בּוּלְנוִנְטִין die Halle der Rathsherren, Tempelherren; die frühere Benennung für פלהדרין, s. d. W.). In bab. Jom. 8b ungenau : בלבשר. j. Chag. II, 77d un. er gab den Rathsherren עביד אריסטון לבוּלְבְּטֵיִיא ein Gastmahl. j. Snh. I, 19ª ob. VI, 23° un. dass. — Git. 36b un. fg. wird פרוסבול erklärt: פרוסבולי רבובי; der Satz lautete ursprünglich höchst wahrsch. פרום בולבוטר (πρός βουλευταῖς), d. h. das Document, in welchem der Gläubiger vor Eintritt des Brachjahres "in Gegenwart der Richter" die Erklärung abgiebt, dass er seine Schulden zu jeder Zeit, wenn es ihm belieben würde, einkassiren dürfe, vgl. פרוֹזָבוּל. Aus Missverständniss jedoch wurde letzteres W. in zwei W. getheilt, wodurch die irrthüml. Erkl. das. 37ª ob. ברלי: die Reichen, ברלי: die Armen. Ueber בולאות das. vgl. בולא — Die Emendation Sachs' Beitr. II, 70 "פרום בולי פרוסבוטי, d. h. πρὸς βουλή πρεσβευτών, vor dem Rath der Alten" ist nicht zutreffend. — j. Taan. IV, 69° ob. ברלרובי לירושלם die Räthe Jerusalems. Thr. r. sv. בלע, 61cd und sv. דבוליוטין שבירושלם (hing. ist das. anst. לאינברא בוליוטין zu lesen לאינברא בוליושס , s. ob.). Das. sv. דרכי ציון, $55^{\rm b}$ "die Strassen Zions trauern", מבלי בורגנין מבלי ohne Hütteneinlieger und ohne Rathsherren. Das. sv. ארבעה הון בירושלם ארבעה בלינון ובן נקדימון ובן בוליוטין בן ציצת ובן גוריון ובן נקדימון ובן בוליוטין בן ציצת ובן גוריון ובן נקדימון בן ארביה פא פא פא פא פא מברע המאו. Ben Zizath u. s. w. (Git. 56° הלהא עתירי בן גוריון וכ' drei Reiche u. s. w.). Khl. r. sv. שובה חכניה, 87° Esth. r. Anf., 100° — j. Pea I, 16° mit, טובה חכניה בעיקורין, אופרין לפג מור Räthe von Sipphoris. j. Ned. VI, 40° un. wird הדש ושוא (Jer. 24, 1) erklärt: בולווטין. In j. Snh. I, 19° mit. steht dafür בלבוטין אלו החבירים בעירים עירונייא ובגייא למינותר אלו האבירים. Nach einer andern Ansicht das.: בוליותוי j. Hor. Ende, 48° בוליותוכ j. Hor. Ende, 48° בוליותוכ בולווטייא ופגנייא (Räthe und die Landleute, pagani. Deut. r. s. 3, 253° u. ö.

בּוֹלְבּוֹם, בּוֹלְדֵּר s. in בּל; s. auch nächstfig.

בולמוס m. (gr. βούλιμος, gew. βουλιμία, syr. בסבים, verwandt mit למס, griech. λιμός, Hunger) 1) Heisshunger; bes. als krankhafte Magenschwäche, plötzliche Ohnmacht, welche aber von einem verschluckten Bissen aufhört. Jom. 83° אחזר בולמוס אחזר Heisshunger überfiel ihn. Khl. r. sv. מובה חכמה (87° מובה חכמה בולמוס 1. בולמוס 1. בולמוס 1. בולמוס 1. בולמוס 1. של ערוות 1. של ערוות 1. בולמוס 1. בולמוס 1. בולמוס של ערוות 1. בולמוס 1. בולמוס 2. אוברות 1. בולמוס 1. בולמוס 2. אוברות 1. בולמוס 1. בולמוס 1. בולמוס 1. (Ag. crmp. של ערוות 1. (Ag. crmp. בולמוס).

בולוס (gr. βελος, eig. Geschoss, dann auch Blitz, Feuerkugel) leuchtende, durchsichtige Masse, Kugel. Num. r. s. 2, 184^d den Sand wirft man ins Feuer, ועושין הימנו כלי זכוכית (מוציאו בולים בולום (ו. בולום בולים den man dann als durchsichtige Kugel herausnimmt und aus dem man Glasgeschirr bereitet; ebenso wird Israel im Feuer nicht verderben. j. Ber. I, 2^d ob. und Genes. r. s. 12, 13^d מוסך בולם אננקי (Agg. crmp. כלים), vgl. אַנַנְקָר. Jalk. Abschn. Chukkath I, 235° Dinge, die euch עתירין הן להיות צפים לכם כהדין ,verborgen sind שרלוכ werden euch durchsichtig werden, wie jene durchsichtige Kugel. Pesik. r. Para, 27^d dass. Pesik. Para, 39b גלויים להם כהדין בולס dass. Num. r. s. 19, 238° כהדרן כמיא דעפי crmp. Schabb. $154^{\rm b}$ בבלוכא Ar. (Agg. בכולסא, wahrsch. zu lesen בבולכא) bei einem Glasstück, woraus man Scheiben schneidet. — Pl. j. Kidd. I, 60° ob. אילון בּוּלְסַיִּיא jene Spiegelgläser. Das. אית לך du hast viele Spiegel.

בוֹלְסִיף. s. בּוֹלְסִיף.

בוֹלְקְס Bolkas, N. pr. einer Provinz. j. Taan. II, 66° mit. מדינה בולקס, wofür jedoch im Scholion zu Meg. Taan. קוסליקוס steht, vgl. Grätz: Gesch. d. J. III, 474.

בולרא וכרגא ^m. Steuer. B. kam. 113^b בולרא וכרגא בולרא וכרגא Ar. (Agg. בורלא und בלרא Ländersteuer und Abgabe (Kopfgeld).

לב"ב" (gr. βωλάριον, Dim. von βῶλος, syr. צב"ב") אום kleine Scholle, Kloss. Genes. r. s. 8, 9° ein Gleichniss von einem Könige, der vor seinem Palaste auf und ab ging, הראה בה בולרין אחת מושלכת אמר מה נעשה בה Ar. sv. בולרין אחת מושלכת אמר מה נעשה בה 4 (Agg. בלרין ביתו הוא eine kleine, hingeworfene Scholle erblickte. Er sagte: Was sollen wir daraus anfertigen? Cant. r. Anf., 3° wenn Jem. verliert הוא מדליק ביתו הוא מדליק ביתו הוא מדליק einen Sela (Münze) oder sonst ein Werthstück in seinem Hause, so zündet er viele Lichter an, bis er den Werthgegenstand findet. — Pl. Genes. r. s. 28, 27° בלריות (בוֹלרִיוֹת (בוֹלרִיוֹת (בוֹלרִיוֹת (בוֹלרִיוֹת של זהב (Coldstücke, Goldbarren. In Jalk. II, 84° steht dafür: בלוריות של זהב

אַבּוּן I Bun, N. pr., verk. von אַבּוּן. j. Ber. II, 5° fg. בר רמך ר' בוך als R. Bun starb.

וֹבָר אוֹ בּוֹן בּרן. בּדן II einsehen, s. בּדן. בּדן s. בּוֹן בּר. בּוֹן בּרֹן.

בוני ,בונתא -. פונא s. בוני s. בּינָא.

אבּהנְה Buna, N. pr., verk. von אַבּהנָה, Abbuna. j. Git. II, 44b mit. ברנה בר שילא ed. Amst. (ed. Krot. crmp. בינה שילרח) Buna bar Schila.

od. בוני od. Bunai od. Buni, Name eines der angeblichen fünf Jünger (חמשה תלמידים) oder Apostel Jesu. Snh. 43^a ed. Ven. (fehlt in sp. Agg.) בוני אתיוה לבוני אמר בוני אל יהרג יהרג שנאמר וכ man brachte den Bunai vor das Gericht. Er sagte: Bunai darf nicht getödtet werden; mit Anspiel. auf Ex. 4, 22 "Mein erstgeborener Sohn (בכי ist Israel"; worauf man ihm entgegnete: Bunai soll getödtet werden, mit Anspiel. auf (das. V. 23) "Ich werde tödten deinen erstgeborenen Sohn" (בִּנְּדְ); vgl. בְּיַתְאר. Unter diesem Bunai soll Nicodemus gemeint sein, vgl. Taan. עלא נקדיכורן שמור אלא ברני שמור א wonach also auch Nakdimon ben Gorjon: Bunai geheissen habe; vgl. Grätz: Gesch. d. J. III, 243. Rösch: Die Jesusmythen des Judenthums, Theol. Stud. S. 99 u. A.

Bunja, Name eines zum Genusse erlaubten Vogels. Chull. 62b ברניא שרי Agg. (Ar. liest בוניא).

בּסָרָא s. בּוּסָהָ --- בּוּסָרָא s. בּסָרָא.

אָבָּחָלְּבָּא masc. (syr. בּיַתְּלָּבָּא, "pers. bôstân برستان, womit hbr. יִבְּיתוּן, womit hbr. יִבְּיתוּן, womit hbr. בּיִתוּן, zus. hängen dürfte". Fl. im TW. I, 104b) Garten, Baumgarten. Schabb. 30b הוה ליה בוסתנא באחורי ביתיה er hatte einen Baumgarten hinter seinem Hause. Erub. 25b, vgl. אַכְּוּוְרְנָקִר וּפֹרְנִי B. mez. 22a. — Pl. B. bath. 61b בּיְסִיְנֵי וֹפֹרְנִי Baumgärten und Gemüsegärten.

אָבָע (בְּבֶּע, Grundw. בְּבֶע בּר, בּלְ ausströmen, sprechen, vor Freude aufjauchzen, s. TW

Wunde. Snh. 84b לא שבק ליה לבריה למפתח Ar. (Ar. sv. בועחא בועחא elidirt; Agg. בונהא בונהא אדום er gestattete seinem Sohne nicht, dass er ihm eine Wunde öffne, aufsteche, damit dieser nicht die dem Vater schuldige Ehrerbietung verletze. Chull. 46b fg. בונא Geschwür an der Lunge. — Pl. das. 47a fg. בוער בוער בוער Geschwüre.

אָרְאָב f. 1) Fröhlichkeit, freudiges Aufjauchzen. — 2) (wofür auch בּוֹעֵרָא, בּוערָא, בּוּערָא) Mast, Mastbaum, s. TW

בגדי m. (=bh.) Byssus. Jom. 68b fg. בגדי עם, vgl. בָּגֶּה Stw. בּוֹץ aufsprossen, chimmern, glänzen. Pilp. בִּּצְבָּץ, s. d.

אָנְאָ ch. (syr. נְיֵּלְבֶּבְ Byssus, s. TW.

سَالِدُا , الْمَا بِي الْمَا أَلِي الْم תרת, s. d.) 1) Licht, Leuchte. Cant. r. sv. ארלקת בוצינא Sie zündete das Licht, כמענ ın" (als Uebers. von צפה הצפיה, Jes. 21, 5). לכבויי בוצינא das Licht auszulöchen; vgl. בוצינא — Trop. Snh. 14° בוצינא קיהורץ glanzvolle Leuchte! d. h. hervorragender Gelehrter. Genes. r. s. 85, 83° בוצינא דאתרא lie Leuchte der Stadt, dass. — 2) Küchengewächs, Gurke. Ueber die Stammverwandtchaft von Licht und Pflanze vgl. אוֹר II; vgl. erner gr. ἀνατέλλω: aufsprossen und aufgehen, יסח der Sonne. — Ber. 48a בוצין בוצין מקיניה ידר: Ar. und Raschi (Agg. מקשפרה) das Küchengewächs (die Gurke) giebt sich schon in der Blüthe zu erkennen; bildl. für einen Gelehrten, lessen Wissen sich schon in seiner Jugend ע erkennen giebt. Suc. 56b בוצינא כב מקרא lie Gurke (die man bald geniessen kann) ist besser als der Kürbis, der näml. erst nach vieler Zubereitung geniessbar wird. — Pl. Ned. 66^b ein Babylonier sagte zu einer palästinischen Frau: אייתי לי תרי בוציני bringe mir zwei Buzine; er neinte "Gurken", sie aber brachte ihm "Lichter". m paläst. Dialekte näml. war die letztere Beleut. unseres Ws. nicht bekannt; vgl. TW. Jom. 78^{a} רבה מצטנן בבוציני Ms.~M.~(Agg. בינוקא, vas nicht passt) Rabba kühlte sich (am Versöhnungsfeste) an Gurken. Meg. 12° איחו בקרי er treibt Unzucht mit Kürbissen nd seine Frau mit Gurken, vgl. קלא — 3) Pes. 94b בוצינא דריחיא die Axe des untern Mühlsteins, der sich immer um jene dreht, wäh-'end sie stehen bleibt; vgl. Raschi. Nach Ar.: las Loch des Mühlsteins. Richtiger jedoch scheint die LA. סרגא דריחיא, s. d.

אָבּרֹק I m. (syr. בְּבֹבּלֹּ, ngr. βύκος, βίκος, LXX Jer. 19, 1. 10 für hbr. בַּקבּרִּק, vgl. auch מָבִּרִיּל, Krug, Wasserkanne. — Pl. Ab. sar. 37^b eig. hänget dem R. Nachman nicht leere Kannen an, d. h. macht nicht diesen grossen Mann zum Träger geschmackloser Lehren. B. bath. 151^b. Chull. 50^{ab} u. ö.

אקא II m. die Keule, das Dickbein an der Hüfte des Thiers. Chull. 42b und 54a בוקא למונה das Dickbein der Flanke, das von seiner Stelle gerückt ist.

ברקיא N. pr. Bukja. Jeb. 84a, s. בית בוקיא.

סל. אות שות הו. (syr. בּבּבּבּב, gr. אָ אַסטאניעמ od. אָטאמעא, buccina) Trompeten. Levit. r. s. 29, 173 (mit Bez. auf רודער הרועה, Ps. 89, 16) die heidnischen Völker בוקינוס haben so viele Blasehörner und so viele Trompeten! Cant. r. sv. ברקינוס איד שהמלך, 10^d ברקינוס דיסיינוס דיסיינוס איד שהמלך עד שהמלך Trompeten und Posaunen. Pesik. R. hasch., 152 dass.

קבר, öde sein; vom Acker: unbebaut sein (viell. auch bh. Spr. 14, 4 אבוס ברה ,die Krippe ist leer"). B. mez. 101° אבוס ברה בידו dass es (das Feld) bei ihm unbebaut bleibe. B. bath. 168° בבורה hinsichtlich eines unbebauten Feldes. j. Ab. sar. I g. E., 40° die Weinberge יבורו sollen unbebaut bleiben. j. Dem. VI, 25° ob. יבורו (l. יובורו).

Hif. brach, unbebaut liegen lassen. Arach. 9, 1 (29b) כרה או הבירה er hat es (das Feld) ausgerodet oder unbebaut gelassen. B. mez. 9, 3 הבירה dass. Exod. r. s. 27, 125° הבירה Genes. r. s. 82, 80b חוכר שדות הרבה ומבירן er pachtet viele Felder und lässt sie brach liegen. In der Parall. Khl. r. sv. שוב מלא (מבירן 81a).

Piel בְּרֵר (männerlos) machen. Levit. r. s. 19, 162d, vgl. בַּרְרָים. — 2) denom. (vom nächstfig. בֹּר Trop. Exod. r. s. 32 Anf. (mit Anspiel. auf אשיתך, Jer. 3, 19) ביירתם (hr habt euch selbst zu einem unbebauten (dornenvollen) Acker gemacht; näml. von בִּיר genommen.

Af. brach liegen lassen. B. mez. 9, 3 der Pächter verpflichtet sich in seinem Contrakte: אשלם במיטבא אוביר ולא אעביר אשלם במיטבא wenn ich das Feld brach liegen lassen und es nicht bearbeiten werde, so will ich den Schaden bestmöglichst ersetzen. Das. 104b אם מוברנא wenn ich das Feld sollte brach liegen lassen. Das. חברא אובר וואיבא לובר והאי מובר והאי מובר והאי מובר והאי מובר ואיכא דמובר ואיכא דמובר וואיכא לובר והאי מובר והאי מובר וואיכא מובר וואים שמחברה מובר וואים מ

ו הות (arab. ייל) eig. unbebaut, uncultivirt, dah. uncultivirter, ungebildeter (des Wissens und der Sitte baarer) Mensch. Aboth 2, 5 אין בור ירא הטא der Ungebildete ist nicht sündenscheu. Jom. 37° אין בור ירא הטא של שלא wer gegenüber (d. h. ganz an der Seite) seines Lehrers geht, ist ungebildet. Tosef. Ber. cap. 6, 23 eitirt als täglichen Segensspruch: שלא שלא wofür in den Gebetbüchern: עטר בור איני הארץ בור j. Ber. IX, 13° un. dass. — Pl. Num. r. s. 3 Anf. בור בור שלא בור שלא בור שלא בור בור אוא בור אוא שלא בור בור אוא בור אוא שלא בור בור אוא
אורום f. (syr. נְבְסֹבֶּב) etwas Leeres, Gehaltloses, Ungebildetes. Nid. 69b. 70b דרר בורום gehaltlose Dinge, im Ggs. zu דרך הוה, אורה, א

 in der Schrift dient zum Beweise. das Wiesel und der Brunnen, s. בור המתגלגל "Uebrtr. B. kam. 6 בור המתגלגל eig. die sich wälzende Grube, d. h. ein Stein, der im Rollen beschädigt, gleich der Grube, in die man hineinfällt. בור וסירה, vgl. הַירֶה. — Midd. 5, 4 בור הגרול der grosse Brunnen. — Daselbst בור הגולה (wahrsch. zu lesen הגולה, bh. הגולה) der Brunnen der Quelle im Tempelraum, wovon auch לשכת הגולה (das.) die Zelle, in welcher die Quelle sich befand. Mögl. Weise jedoch: הבולה: der Brunnen, den die Exulanten angelegt haben. Erub. 104a dass. — בור זינקא ein Brunnen, aus dem das Wasser sich verloren hat (eig. entsprungen ist, vgl. נְבַק). Schabb. 77b, was das. auf witzige Weise etymologisirt wird (vgl. זה נקר .u. a.) als Composit. זה נקר: Dieser בור ספינה אלכסנדרית – Brunnen ist wasserleer der Brunnen eines alexandrinischen (d. h. grossen) Schiffes, dessen man sich auf Seereisen von Palästina nach Alexandrien, und überh. auf dem Mittelmeere bediente. Ein solches Schiff hatte auch einen Brunnen mit süssem Trinkwasser. Ohol. 8, 3. Schabb. 35°. — בור קטן eine kleine Grube, näml. in der Kelter, wo das ausgepresste Oel hineinfliesst. Maasr. 4, 1. Ab. sar. 56^b fg. --- Pl. Erub. 104b בורות הקרות Brunnen mit kaltem Wasser. Tosef. Ter. cap. 3 קורה אחת ein Pressbalken zu zwei Keltergruben. — Ferner בורך, בור für בוראד, elidirt, s.

ארוב ch. (=vrg. בור 1) Grübchen. Schabb. 103° der Pflug einer kleinen Strecke dient לכורא לכורא אדקרא Ar. sv. בר 7 (Agg. לכנירא) zu einem Grübchen für den Kürbis. — 2) übrtr. das. 140° ביורא Raschi Var. (vgl. jedoch פּרּרָא die weibliche Scham, Vertiefung.

בורבלין crmp. aus כורבלין, vgl. אַּדְרַבְּלָא.

שורוב, בורוב, m. (syr. בורוב, gr. πύργος, burgus, od. richtiger syr. בורוב, turriculus) 1) eig. Burg, Thurmhaus, bes. Hütte, Stationsort in der Nähe der Stadt, wo Städter und Durchreisende bewirthet werden. Levit.r.s.7, 151^d das "Brandopfer" ist das vorzüglichste der Opfer, weil es "auf dem Altar die ganze Nacht hindurch" verbrannt wurde (Lev. 6, 2). Das ist einem Könige zu vergleichen, der in der Wüste reiste; הגיע לבורגין הראשון ואכל שם ושתה שם הגיע ות לבורגין השני אכל שם שתה שם ולן שם וכ' in der ersten Einliegerhütte (od. im Thurmhause) angekommen, ass und trank er, in der zweiten Hütte aber ass und trank er und übernachtete auch daselbst, weil ihm diese Hütte lieber war. In der Parall. Pesik. Eth Korbani, 61° לבורגן Ar. (Ag. crmp. לבורגנין לבורגן Pesik. r. s. 16 g. E. dass. — Pl. j. Erub. V, 22^b un. ich kann eine Vorrichtung treffen, שיהו מהלכין מצור לצירון מטיביריא לציפורין על ידי

מערות ועל ידי בוּרְגּנין dass man soll von Tyrus nach Sidon und von Tiberias nach Sipphoris lurch Höhlen und Einliegerhütten gehen können. Das. 22° צריפון בורגנין vgl. אָרִיף. j. Taan. IV, g. E., 75° מזוזה מחדר בבורגנין ל' יום צריך ליתן מזוזה wenn Jem. sich in Einliegerhütten dreissig Tage aufhält, so muss er am Thürpfosten eine Mesusa anbringen; weil näml. durch einen solchen längern Aufenthalt die Hütte als Wohnzimmer angesehen wird. Levit. r. s. 37 g. E. עיירות jene Städte, die aus Einliegerhütten bestehen. Erub. 64b dass. j. Ab. sar. I, 40b un. בורנין). — 2) Magazin, Aufbewahrungsstätte für Getreide, Schober. Erub. 21ª לא בבבל ולא אין בורגנין בחוצה לארץ Getreidebehältnisse giebt es weder in Babel, noch in andern ausserpalästinischen Orten (vgl. ארַץ); im erstern nicht, weil da oft Ueberschwemmungen (infolge deren das Getreide durch Feuchtigkeit leidet) eintreten, in letztern nicht, weil es da viele Diebe giebt. Das. 55^b die Schober auf dem Felde. Maasr. 3, 7, vgl. אַלַקטיות.

בּוֹרְנְנִי m. Adj. Burgbewohner, Hütteneinlieger. Midr. Tillim zu Ps. 10 Anf. אמר אין דרכו של בורגן להיפתח בלילה der Burgbewohner sagte: Die Burg pflegt nicht in der Nacht geöffnet zu werden, um Reisende aufzunehmen. Das. בבורגן (1. בא לו הבורגן); vgl. בא לו הבורגן j. Meg. I, 71° ob. und Esth. r. sv. vgl. ישִיר, וושלח ספרים, 105°, בורגני אחד vgl. וישלח ספרים, בדְּרָבְּנִין Thr. r. sv. בּרַבּרים. Pl. בּרַבְּנִין Thr. r. sv. בּרַבּרים.

מוֹרְנְּנְרְה m. Adj. Aufseher der Hütten oder der Magazine. j. Ab. sar. IV, 43^d mit. בורגנה ed. Sytom. (ed. Krot. בורגנה Hüttenaufseher kam zu ihm. Mögl. Weise בורגר: Landmann.

אבור בורגר m. Adj. Ackermann, Landbauer, dass., was gr. איש הארמה בורגר לשם בורגרים (Gen. 9, 20) d. h. Landbauer, wegen seines Landbau's so genannt; s. auch vrg. Art.

בּרְבְּחָב Burgetha, N. pr. eines Ortes der Samaritaner. j. Ab. sar. V, 44^d mit. של בררגתה der Wein von Burgetha. In bab. Ab. sar. 31^a steht dafür ברקתא Barketha.

אבורולא, בורולא, בורולא, בורולא, בורולא, בורולא, בורולא במאט אנים, vgl. Sachs' Beitr. II, 88) Geisselung, Prügel. Mögl. Weise ist סררלא, כררדלא בור צים lesen; gr. κορδύλη: die Keule, der Prügel. — Pl. Pesik. Beschallach, 81^b wähle dir eine von den drei Strafen: או סרריות אחה אוכל או מאה בורולן אחה לוקה

אר ממרן אתה כותן אתה כותן אתה כותן אתה כותן אתה כותן chenden Fische (die du selbst vom Markt gebracht hast), oder du wirst hundert Geisselungen bekommen, oder auch du giebst Geld als Schadenersatz. Jalk. I, § 225 בורלודן (2 בורלוד). Num. r. s. 13, 218^d הבית שוטין וברליא והוא מדחלת sie sah die Ruthen und die Prügel und fürchtete sich.

עלביטוני בורדיקא. Pl. אורייקיא. (bardaici cuculli, vgl. Sachs Beitr. I, 135) Hüllen mit Kappen versehen. j. Keth. XII, 35° ob. אלביטוני בורדיקא (l. פורדיקיא) bestattet mich in Hüllen (mit Kappen), die weder weiss noch schwarz sind. In den Parall. j. Kil. IX, 32° ob. ברריקא; Genes. r. s. 96, 93° בורריקא; vgl. auch בַּהַט אַבוּעים בריקא.

בורדקאי Pes. 40b, s. פורדקאי פורדקאי

Zange od. ähnliches Werkzeug. Schabb. 146a מהר למיברז חברתיא בשבתא darf man wohl am Sabbat ein Fass mit einem Spiesse anbohren? d. h. den Spiess zwischen die Bretter stecken, um das Getränk durchfliessen zu lassen. Snh. 27b ob. קתא דבורטיא der Stiel des Spiesses.

— Pesik.r.s. 33, 63b הברטיא הזה dieser Spiess(?).

ירו, בּוֹרִית, בּוֹרִית s. in 'רם.

אַרְיָא so ist wahrsch. zu lesen anst. בּדְּרָא, s. d. Wort.

אביר בוּרְבָּא, vgl. auch אוֹשִׁפּיזְכָּן, wie hbr. עֶּרְכָּךְ, vgl. auch אוֹשִׁפּיזְכָּן u. a.) Unwissendes, Thörichtes. Keth. 63b אביר רבא אכיר ליה רב נחמן בר יצחק מאי האי בורכא אכיר ליה רב נחמן בר יצחק מאי Ar. sv. בורכתא (Agg. בורכתא) Raba sagte: Das ist etwas Thörichtes, Sinnloses (d. h. Worte eines Unwissenden, רברי בוֹר R. Nachman aber entgegnete ihm: Worin besteht da das Sinnlose? Schebu. 12b und Chull. 88b dass.

אָבוּרְלָא , בּוּרְלָא m. (syr. μ̄ομ϶϶, gr. βήρυλλος) Beryll, ein meergrüner Edelstein, s. TW

בורלא בורנוא — בו' in בוללא בורנוא — בורנוא בורלא in 'בו.

לברני (לברני בוּרְנִי קברני), gr. אנאָטְטְילָכָ, liburna sc. navis, b abgew.) 1) Liburne, ein leicht gebautes, schnell segelndes Schiff, Feluke. R. hasch. 23° wird das hbr. אי (Jes. 33, 21) erklärt: בורני גרולה eine grosse Liburne. Jom. או als ein Trg. des R. Josef citirt. Das. בורני רבתא eine kleine Felucke. B. mez. 80° שלשת כורין לבורני גרולה drei Kor Last (mehr als die gewöhnliche Ladung) ist für die grosse Liburne als Ueberladung anzusehen, während ein gewöhnliches Schiff (ספינה) nur den dritten Theil der Liburne führen könne (j. Ab. sar. I, 40° un. בורנין su dreiten aus "בורנין s. d.

j. Kidd. I, 61^a un. ברניות, s. in 'בר). — 2) Burni, $N.\ pr$ eines Ortes. Snh. 32^b קול ריחיים das Geklapper der Mühle in Burni; vgl. פּגְּרוֹם.

בּוְרְנִיין Burniz, N. pr. eines Flusses. M kat. 4^b נהר בורניץ.

תורסגניות f. pl. eine Art Steuer. Cant. r. sv. כשושנה, 12° die Israeliten נגבין ארנוניות werden belastet mit Beköstigungsbeiträgen und andern Steuern.

1) Fellbereiter, Gerber. Kidd. 82ª הגרע והבורסי Ar. (Agg. והבורסי) der Aderlasser, der Bademeister und der Gerber. Keth. מעשה בצירון בבורסי אחד שמת והיה לו אח 77° in Sidon starb einst ein Gerber, der einen Bruder hatte, welcher ebenfalls Gerber war. Das. ein grosser Gerber (der בורסי קטן viele Felle zubereitet), ein kleiner Gerber; nach einer Ansicht soll letzterer: מקמץ heissen, vgl. . Tosef. Kidd. cap. 2 Anf. בסם ובורסי ein Gewürzkrämer und ein Gerber. j. Keth. VII g. E., 31^d dass. Pes. 65^a אי אפשר לעולם בלא בּסַם ובלא בורסי אשרי מי שאומנתו בסם אוי לו מי שאומותר בורכי die Welt kann weder des Gewürzkrämers, noch des Gerbers entbehren; wohl dem, dessen Beschäftigung es ist, Gewürzkrämer zu sein, wehe dem, dessen Beschäftigung es ist, Gerber zu sein. In der Parall. Kidd. $82^{\rm b}$ ermp. בורסקי בורסקי. B. bath. $21^{\rm b}$ היים תיים ., 1. בורסי - Pl. Suc. $51^{\rm b}$ בורסי עצנין Ms. M. (Agg. u. Ar. ישנין) die Gerber sassen (in der Synagoge zu Alexandrien) besonders; vgl. Dikduke z. St. — Davon

עור מכורסינון (ו. קינון ein gegerbtes Fell. — 2) Bursi, (ו. מבורסינון) ein gegerbtes Fell. — 2) Bursi, N. pr. eines Ortes in Babylonien. Kidd. 72° פרת דבורסי der Euphrat bei Bursi. Mögl. Weise jedoch ist unser W verkürzt von בּוֹרְסִיקְ (s. hint. dem nächfig. Art.): Borsi.

בּוּרָסָקי f. (etwa gr. βυρσεκή) 1) Gerberei, Gerberstätte, wo die Felle zubereitet werden. Schabb. 9b kurz vor-dem Minchagebet besuche man weder ein Badehaus, noch eine Gerberei; was das. erklärt wird durch בורסקי גדולה eine grosse Gerberei. Das. התחלת בורכקי der Beginn der Gerberei, des Gerbens. j. Ab. sar. I, g. E., 40b בורסקי שבצירון die (kleine) Gerberstätte in Sidon. B. bath. 25^a man muss fern halten die Aeser, die Grabstätten ואת הבורסקי מו העיר נ' אמה und die Gerberei 50 Ellen von der Stadt. Das. אין עושין בורסקי אלא למזרח eine Gerberei darf man blos an der Ostseite einer Stadt anlegen; weil näml. von da die Ausdünstung weniger in die Stadt dringt. Nach R. Akiba jedoch darf sie überall, mit Ausnahme der Westseite, angebracht werden; vgl. אוּרָיָא. — An einigen Stellen ist anstatt בורכקי zu lesen פּרְכֵּי s. d. — 2) (בּרְכִּי nr. 2) Name eines Ortes. Cant. r. sv. משכלי, 7b מהמן לבורסקי וכ' von dort (Tiberias) nach Burseki, und von da nach dem obern Markt.

בּוֹרְסִיף, בּוֹרְסִיף Borsif (Bolsif, mit Verw. der liquidae), N. pr. eines Ortes in Babylonien; viell. Βόρσιππα, od. Borsippon, vgl. Neubauer, Geogr. du Talm. p. 346. — Snh. 109° בבל ובורסית סימן רע לתורה Babel und Borsif sind nachtheilig für das Gesetzstudium. Schabb. 36° der Ort, der früher בבל בורסיף בורסיף Babel hiess, wurde später Borsif, und der, welcher Borsif hiess, wurde später Babel genannt. Genes. r. s. 38, 37^b man fragte Jemdn. nach seinem Wohnorte; worauf er erwiderte: מון בורסיף אמר ליה לא תימר כן אלא מן בולסית כי שם aus Borsif. Man entgegnete בלל ה' שפח רג' ihm: Sage vielmehr aus Bolsif; mit Anspiel. auf בור שפת . Gen. 11, 9). Snh. l. c. בלל Ar. (Agg. שאפר) zur Erkl. unseres Ws.

שלורתידה wahrsch. zu lesen בּירְתִּירָה f. (gr. סְּבָּיבְּיִסְיִיסְיּטְ Trage, Bahre. Cant. r. sv. אתי משלין סביא דלית אינון יכולין מטענין להון בבורתידה כל קדיקה (קרוקה: (1. ואינון מטענין להון בבורתידה) wie jene Greise, die in keinem Reisewagen (carruca) geführt werden können, weshalb man sie auf einer Bahre trägt; mit Bezug auf hbr. כרכרות.

שלם (=bh.) sich schämen. Seb. 101² רלא בוש פר בי פרא בי פרא ביש פרא בי פרא בי פרא בי פרא בישה לעמור לעמור לפניר ערום אום sie schämt sich, nackt vor ihm zu stehen. j. Pes. I, 27º mit. אובר שאינו בוש לוכל בי פרהף שהוא בוש מרהף שהוא בוש מרבר שאינו בוש לוכל der Keller, wo er sich schämt, das Magazin, in welchem er sich nicht schämt zu essen. Chag. 22º בושני מוברים בישלו בישנים וביש אני בי בושני מוברים ובי אלה שאתם מגלגלין עלינו את הישנים על החדשים אנו שאתם מגלגלין עלינו את הישנים אור בישים אלא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים אור בישים אלא מאתם מגלגלין עלינו את הישנים אור הוא שאתם מגלגלין עלינו את הישנים אור שוארם (בשואה (erst entstandenen Halachoth, betreffs der מרוכה אור (מבואה) aufbürden. j. Keth. VIII, 32² mit. und j. Pea VI, 19² ob. dass.

Pi. בּרֵישׁ אַת הַקְטֵּן beschämen, Schande verursachen. B. kam. 86ab נחכוון לביישׁ אַת הַקְטֵן לביישׁ אַת הגדול Jem. hatte die Absicht, einem Kinde Schande zu verursachen, und that dies einem Erwachsenen. Das. הַעביישׁ אַת הִישׁן שביישׁ wenn Jem. einem Schlafenden Schande zufügt, oder wenn ein Schlafender Schande zufügt. Suc. 53a, vgl. זְּקֵנְהַתּ

Hithpa. und Nithpa. beschämt werden, sich schämen. B. kam. 83b. 86ab אותרביים של Bem., dem Schande zugefügt wird. Num. r. s. 15, 229b התביים והטמון פר schämte sich und verbarg Alles, was er zubereitet hatte. Das. העושה ich schämte mich. Ber. 12b העושה של wenn Jem. eine Sünde begeht und sich ihrer schämt.

ארר בושה אור לבושה בושה אור לבושה להותה כלימה לאותה בישה אור להו לאותה כלימה לא wehe dieser Schande, wehe dieser Schande! Seb. 113° אברתיני הוא לנו שנגזור נונאה על עיר שנגזור נונאה על עירי müsste es uns denn nicht zur Schande und Schmach gereichen, wenn wir die Stadt unserer Väter (Jerusalem) als unrein erklärten! j. Schebu. VII, 38° ob. מפני הבושה wegen Schande. j. Ned. V, 39° dass.

אושֶׁב f. (=bh. השֶׁב) Schande, Scham. Ber. 32° יש בי בושת פנים ich besitze Schamhaftigkeit. Schabb. 119b u. ö. (dahing. ist in Aboth 5, 20 anst. בושת פנים — als Ggs. zu – – עז פנים zu lesen בּוֹשׁ פֹנים, Adj.: der Schamhafte). בושתה של אשה מרובה משל איש .Keth. 67^b ob die Schande des Weibes (unverheirathet zu sein) ist grösser als die des Mannes. - Uebrtr. B. eig. בושת הכל לפי המבייש והמתבייש eig. Schande, d. h. Geldersatz für die Jemdm. zugefügte Beschämung, wird je nach dem Beschämenden und dem Beschämten abgeschätzt. 85b בושת דרק ליה באפיה Beschämung heisst, wenn man Jemdm. ins Gesicht spuckt. — Levit. r. s. 14, 157^d מקום בשתה die Scham des Weibes. j. Jeb. VI, $7^{\rm b}$ u. ö. הבושה dass., s. d.

בּיִישָׁן s. בּיִישָׁן in בּיִישָׁן.

אושכי ובושכי 17 m. Nacht. Schabb. 67 אושכי ובושכי משכי (od. אשכי Tag und Nacht.

מום übernachten, s. בית

אָלוֹם s. אַנוֹם. — אַנוֹים s. אַניִים. - אַנוֹיוֹחָם s. אַנוּוֹיָם s. אַנוּיוֹחָם.

בּיתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין בּוּתְנְיִין ווּא Bithynia, N. pr. einer Provinz in Kleinasien. j. Maas. scheni IV, 54b ob. ברהניין; vgl. auch ביתניין:

וֹם plündern, s. דום, vgl. auch קוֹבוֹם.

וֹם m. Adj. der Plünderer. Esth. r. sv. בְּוֹבוֹיז, 104°, s. בַּוֹבוֹים.

אָדָּיִ I verachten, s. בְּיִר.

אות (בולא בוניא brechen, hinraffen, abschneiden. Part. pass, Pes. 110° דיקולא בוניא ביירא מוני ביירא ביירא ביירא ביירא בייר ביירא ב

אָלְיִגְּא m. (syr. אָבֶּ', vgl. Smith Thes. Col. 503, בּיְנָא Riss, Ritze. Levit. r. s. 19, 162b

שכר בזאר Snh. 95°. Jalk. II, 24°, s. שכר בזאר.

Pilp. 1) (von בּוֹבוֹן verschwenden, das Vermögen ohne Berechnung ausgeben, eig. es Keth. 50° המכזבז אל יבזבז יותר verachten. wer verschwenden (d. h. zu wohlthätigen Zwecken reichlich geben) will, darf nicht mehr als den fünften Theil seines Vermögens fortgeben; er könnte näml. sonst später selbst der Unterstützung bedürfen. B. bath. 11ª Monbas, שבזבד "אוצרותיו ואוצרות אבין וכ welcher seine eignen Schätze, wie auch die seiner Vorfahren (zu wohlthätigen Zwecken) verschwendete. Man machte ihm hierüber Vorwürfe: אבותיך גנזו אוצרות ואתה deine Vorfahren häuften Schätze und du verschwendest sie! j. Pea I, 15^b un. dass. In Genes. r. s. 83, 81ª wird diese Handlung einem römischen Herrscher (שלטון אחד ברומי) beigelegt. Das. s. 80, 78d בזבז siehe, wie viel Geld hat dieser (um ein Feld zu kaufen) verschwendet! — 2) (von כוד plündern, sich etwas aneignen. B. bath. 142ª und j. Pes. II, 29° ob. בזבזר ישראל את נכסיר die Israeliten haben sein (des Proselyten) Vermögen sich angeeignet. j. Jeb. IV, 5° ob. und j. B. bath. IX, 16d dass. Tosef. Meg. cap. 3, 13 אין אדם מבזבז לעצמר man darf nicht eine Würde sich selbst aneignen, ohne dazu aufgefordert zu werden.

בּוְבֵּוֹ ch. Palp. (syr. בֹוְבֵּוֹ , arab. בֹּוְבֵּוֹ verschwenden. j. Sot. III, 19ª mit. רהות מבובות

sie verschwendete die Güter. Keth. 67^b un. בזבורה לפלגיה מעורנה er verschenkte die Hälfte seines Vermögens.

ארובון א. (vom arab. בּוֹבוּלְי: entreissen, od. von בְּוֹבוּלְיִּגְּי Plünderung, geplündertes Gut. Pl. Cant. r. sv. מה יפיח, 30^d (zur Erkl. des Ws. בְּוֹבוּלְיִרְ בִּינִין בִנִי בִּינִין, Dan. 5, 17) בּוֹבִיתוּן, deine geplünderten Güter (gieb einem Andern)"; denn ihr seid Räuber, Nachkommen der Räuber.

בות א. Adj. der Plünderer, Räuber. Esth. r. sv. ביום השביער, 104° werden die Eigennamen בנהא ואבות פרגום בירא ואבותו פרגות פרגות פרגות בירא ואבותו פרגות בירא ואבותו בירא ואבותו בירא ואבותו בירא ואבותו בירא ואבותו בירא ואבותו בירא בירו בירא בירו בירא בירו בירא ביר ביריא
אבּוְבְּנְא m. Adj. (pers. báźwân, báźbân, vgl. Perles, Etym. Stud. S. 117) Steuereinnehmer, der an den Brücken den Zoll einnimmt. B. bath. 167ª ההוא בזבנא ראמא לקניה האביר Ar. (Agg. בזבנא) ein Zolleinnehmer, welcher vor Abaji kam.

אַבְּוֹבְא m. (בּחְבָּא, s. d.) Gebund. Chull. 52° תיבנא ועביר בזגא לא עביר בזגא Stroh, das in einem Gebunde besteht, oder das kein Gebund bildet.

בזר 1) s. hinter בורה. — 2) Pi. von בדיה.

ולק, וב (=bh.) plündern, rauben, erbeuten. j. Macc. II, 31d un. בוזז ובונה להן דימוסיות ואין תימר שהיה wenn du sagst: Er (Joab) habe geplündert und von dem Geplünderten Volksbäder angelegt: so leistete er etwas Gutes, Lobenswerthes (שבח); wenn du aber sagst: Er habe geplündert und davon die Gelehrten gepflegt: so leistete er das Vorzüglichste (שבחים). Part. pass. Genes. r. s. 1 Anf. בְּוֹנִיְם.

קבות באר. ביום השביעי plündern. Esth. r. sv. ביום השביעי, 104° (mit Anspiel. auf das N. pr. ביום השביעי, Esth. 1, 10) Gott sagte zu dem Engel des Zornes: ביותר ביותר plündere sein (des Ahaswer) Haus! Cant. r. sv. מתלה מה לא מון דיירות ולא מון דיירות ולא מון דיירות ולא מון דיירות וליה das Sprichwort lautet: Nimm Geschenke an von dem, der die Güter geerbt, aber nicht von dem, für welchen

m. Adj. der Plünderer. — Pl. Genes. r. s. 1 Anf. (mit Bezug auf Ps. 111, 6) die Schöpfungsgeschichte wird deshalb von der Schrift erzählt, damit die Völker nicht zu den Israeliten sagen: מארם של בְּדִוֹיִם אַרָּם ihr seid ein Volk von Gewaltthätigen! Auf Grund jener Erzählung aber wird Israel erwidern können: רארם הלא בזרוה besitzt ihr denn nicht ein geraubtes Land! (mit Anspiel. auf Dt. 2, 23). Aber die ganze Welt gehört Gott, früher wollte er euch das Land geben, nach seinem Willen nahm er es euch weg.

אָלְוֹזְלְ ch. (syr. בְּבוֹזְ = בֹּבְ der Plünderer, Gewaltthätige. Pl. Snh. 94° die messianische Zeit wird eintreten, ער דאחר בְּזוֹזֵר ובזוזי דבזוזי דבוזי wenn die Bedrücker kommen und die Bedrücker der Bedrücker. Keth. 120° dass.

אָן בוֹין dass., der Plünderer. Cant. r. sv. מה יפית, 30d, s. בּוְבּוּוָא.

ស៊្រាក្ m., សក្សាក្រ f. das Plündern, die Plünderung, s. TW

וֹחֲבָּי, בְּיִין schamhaft, schüchtern sein. Pes. 72b u. ö.; richtiger יַבָּס od. זָבָּד, s. d. W.

יוֹיִ od. בּוְבְּוֹיֵ m. pl. 1) Pfannen, Schalen, s. TW. — 2) Schabb. 67°. vgl. בָּזָבָּ.

ביזת הים ביזת (בּוַדְּ, Stw. בִּיזָת, Beute, Erbeutetes. Num. r. s. 13 g. E. ביזת הים ביזת הים מערים die Beute an der Binsensee, die Beute der Egypter, die Israel sich aneignete, erbeutete.

— Pl. Thr. r. sv. מוד אערדן, 63° ממד ביזוֹח wie viel Arten von Beute liess ich euch zu Theil werden! mit Anspiel. auf אעידך, s. den nächstfig. Art.

Beute. Thr. c. l. c. בּינָה Beute. Thr. r. l. c. בערביא צווחין לביזתא עדיתא in Arabien nennt man die Beute: עָּרִיהָא, s. d. W.

אברות (=bh.) verachten, schmähen. Aboth de R. Nathan cap. 29 הברות את הברות את הברות את הברות את הברות אות אמלים אלים אלים בינות מהון ברות בינות שהון ברות בינות שהון ברות בינות שהון ברות בינות אינות שהון ברות בינות אינות שהון ברות בינות שהון ברות בינות אות בינות בינות אות אות אות בינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות אינות בינות אינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות אינות בינות בינות אינות בינות בינות אינות בינות
Pi. בּיזָה (=bh. בִּיזָה (בַּהִי עֵּ'ז בְּשׁעָה שִנעקר בַּרְי שביזה כל בתי ע״ן בשעה שנעקר במינה כל בתי ע״ן בשעה שנעקר במינה כל בתי ע״ן בשעה שנעקר במינה בווע (d. h. Isaac, so nach einer Ansicht, vgl. אַליהוּא (אַלִיהוּא) hiess deshalb הברוי, weil er durch seine Opferung allen Götzentempeln Verachtung brachte. j. Ab. sar. III, 41^d ob. מברוין verachtet. Snh. 65^b בירותו ביישתו du hast ihn verachtet und beschämt. Das. 99^a במברות ביישתו שיי wer die Feste (d. h. Halbfeiertage durch Arbeit) verachtet. Das. המבוה דיבור שנאמר לו למשה wer ein Wort verachtet, das dem Mose am Sinai gesagt wurde.

Hithpa. verachtet werden, verächtlich erscheinen. Keth. 97b der Mann will nicht, erscheinen. Keth. 97b der Mann will nicht, der dem Gerichte Schande habe. j. Taan. II Anf., 65a לא דומה המהבוה מעצמו למחבוה מאחר לא דומה המהבוה מעצמו למחבוה מאחר לא דומה המהבוה מעצמו למחבוה מאחר verächtlich darstellt, einem solchen, dem von Andern Verachtung zugefügt wird, d. h. diese ist weit empfindlicher als jene. (Taan. 15b steht dafür אימה דברי למחבות מחביליהן אימה בחרה מחבוין בפני עמר הארץ בשעה שבעליהן אימה מחבוין בפני עמר הארץ בשעה שבעליהן איחן הורה מחבוין בפני עמר הארץ בשעה שבעליהן איחן הורה מחבוין בפני עמר לופ Gelehrten selbst) sie (durch schlechte Handlungen) verachten.

עניה בלי בור. (syr. בוֹב, arab. בֹּיִל בּיִּר, pverachten, schmähen. j. Chag. II, 77d un. לא הַיבְּיֵר בֵּינִי בֵּירִיךְ verachten, schmähen. j. Chag. II, 77d un. deines Herrn (Gottes, vgl. בְּהָר Pa.). Genes. r. s. 63, vgl. בסי.

Ithpe. verächtet werden. Keth. 97^b כי היכי דאיהי לא ניחא ליה דתתבזי יורשיה so wie der Mann nicht haben will, dass sie (seine Frau) zu Schanden komme, ebenso will er nicht, dass ihre Erben zu Schanden kommen.

Pa. verachten. Meg. 25b wenn Jem. übel berüchtigt ist, שרר ליה לְבַזּרְיֵר בגר׳בׁיל וש"ץ so darf man ihm den Schimpfnamen beilegen: Sohn einer Buhlerin (גיירתא) und übel Berüchtigten (שמא כרייא), oder: Buhler (גירפא) und Ausschweifender (שירשא).

יאוי m. Verachtung, Geringschätzung. Schabb. 22^a ביזור מצרה die Geringschätzung eines Gebotes. Esth. r. sv. הוי משקה, 103b, דרית, die Blösse der Verachtung.

אבין יי m. verachtet. Genes. r. s. 30, 28b man nannte den Noah: ביזיא כבא verachteter Greis; vgl. auch דָּבֵר II nr. 2.

בּרוֹלֵר s. בּרוֹלֵי.

עבר של ביזין m. (בידין Werachtung, Schmähung. j. Ab. sar. III, 42d mit. דבר של ביזיון אומא פיזין אומא Verachtung. j. Schabb. XI, 13a ob. שלא Verächtliches. j. Schabb. XI, 13a ob. שלא להרג בקרשים ביזיון gegen die Bretter (der Stiftshütte) keine Verachtung zu begehen. Tam. 31b die Verachtung der Opfer. j. Chag. II, 78a ob. ביזיון קדשים er führte sich mit Verachtung, d. h. er verletzte den Anstand. Snh. 45a נהגון בו ביזיון מות man fügt ihm Verachtung zu.

עביניון ch. (ביניון erachtung. Snh. 46b fg. קבורה משום בזיונא או משום כפרה findet die Beerdigung statt, um Schande zu verhindern oder um Sühne zu erlangen? Das. 45° בזירנא ליה טפי נוניתא דגופיה dem Menschen steht die Vermeidung der Schande weit höher als die körperliche Schmerzlosigkeit, d. h. er zieht es vor, in Ehren dazustehen, obgleich er dadurch Schmerzen zu erdulden hat, als ehrlos zu sein und weniger Schmerzen zu erleiden. Nach einer andern Ansicht ist es umgekehrt: ניחא דגופיה עדיף נובזיוניה. Dort handelt es sich näml. darum: Ob die Hinrichtung einer Frau bekleidet oder entkleidet geschehen solle; im erstern Falle würde zwar der Schmerz grösser sein, aber die Schamhaftigkeit nicht verletzt werden; im letztern Falle würde zwar die Schamhaftigkeit verletzt werden, aber der Tod schneller eintreten.

אבוית אין לי (syn. mit בּוֹיָנְא = בּיזָא , von בְּוֹיְנְא , s. d.) Spalte, Oeffnung, worin man einen Ggst. befestigt. Ned. 56 מטרה אינולי ואפוקי בבזיוני ist eine solche Bettstelle zu verstehen, deren Bretter zu Häupten und zu Füssen Spalten haben, durch welche man die Riemen (als Unterlage) hindurchzieht und sie durch Zus. binden befestigt, im Ggs. zu אַבַּקְאָא. γgl. אַבַּקְאָא (סָבְּנִא מַבְּנִינִי eine Kopfbinde des Weibes, die eine Höhlung, Spalte hat, durch welche man die Haarflechten zieht, damit diese nicht hin und her flattern, (vgl. auch אַבְּנִיְרָנָר אַבּוֹיִרְנָר. Das. 32a בַּיִרְנָר אַבּר בַּיִרְנָר אַבּיִרְנָר. עובר בּיִרוֹנִר בּיִרְנָר אַבּר.

קוד, דְּוֹלְבְּ m. flache Pfanne, Schale, patera. Tam. 31^b בוך Schale. j. Jom. II, 39° mit. קירוש בוך die Heiligung (Einweihung) der Opferschale. — Pl. Men. 11, 5. 7. 8 בויבי לבונה Schalen mit Weihrauch, die zum Schaubrote gehören. Das. סידר את הלחם ואת הכויכין er ordnete die Schaubrote und die Schalen. Das.

13, 3 fg. — Num. r. s. 4, 189° wird hbr. פרגור ברוכין לא das sind die Opferschalen. — Schabb. 67° אלר הבדרכין בדיך בדיך בדיך בדיך בדיך ברכיסיך רכ' אר. (Agg. רכין בדיך בובדרך ברכנים wiewohl die Etymologie der Worte in diesem Zauberspruche dunkel ist, so lässt sich doch aus ihnen entnehmen, dass בדיר: Schale bedeute, vgl. בדירים.

תבוֹיֵה, בּיוֹבֵי m. pl. die äussern Theile (eig. Zugabe) des Feldes, die von diesem durch Berge und Schluchten theilweise getrennt sind.

Stw. wahrsch. arab. בּבֹל reichlich schenken, zugeben; in שיריה ist בויוה 'elidirt. — B. bath. 68b wird שיריה (die Reste einer Ortschaft) erklärt durch פסקר und dieses W. wiederum durch פסקר, vgl. בְּגֹי, j. B. bath. IV, 14° un. wird erklärt: בּוֹנְיִה dass.

עשה (syr. קבע , syn. mit בַּצַע, בַּצַע) spalten, zerreissen, zertheilen. j. Snh. II, 20° ob. רבזעה er zerriss es (das Kleid). j. M. kat. III g. E., 83°d R. Jochanan nahm bei der Nachricht von dem Tode des R. Chanina seine besten Kleider ובזעון und zerriss sie. Levit. r. s. 6, 151° בצע אמרתו (für hbr. בערור אמרתו) er zerriss seinen Purpur; d. h. er liess durch Titus den Tempelvorhang zerschneiden, אנדר את הפרכת, 64° dass. Ab. sar. 22°b, vgl. בַּבָּלַב,

Pa. בְּבַיֵע פורפירא Pe. Thr. r. Anf., הובינע פורפירא בּיבַינע פורפירא פור בייב פורפירא פיינע פורפירא פיינע פורפירא פיינע פורפירא Part. pass. j. Kil. IX, 32b ob. מבזין (in m. Agg. מבזין von מבזין dass.) seine Kleider waren zerrissen.

Ithpe. zerrissen, zerspalten werden, sich spalten. j. Ab. sar. III, 42° ob. beim Tode des R. Chanina אַהְבֵּיע ימא דְּטֵיבריא spaltete sich das Meer von Tiberias. Das. bei der Reise eines Gelehrten, die den Zweck hatte, einen Schaltmonat festzusetzen, דארבוע קומור spaltete sich das Meer vor ihm. Das. II, 41° ob. אחבועת זיקיה sein Weinschlauch wurde zerrissen. j. Snh. VII, 25^d mit. ein Sektirer (מִיבריא) sagte etwas, דארבוע in Folge dessen sich das Meer spaltete. Contr. Bech. 36^a אִבְּיֵע שִׁיפּתִיה seine Lippe wurde aufgerissen.

אָבִיֹבָּא m. (syr. בּוֹבָא, בּבֹבֶּא) Spalte, Riss, Ritz. Ab. sar. 70° בוֹדא בדשא הוה ביזעא בדשא es war ein Spalt in der Thür. Cant. r. sv. גרד, 24° לכר לביזעה dieser Riss des Daches. — Pl. Taan. 21° er hatte ein Gewand, דאיה ביה ביזעי ביזעי (Agg. דאיה ביה ביזעי ביזער) welches mehrere Risse hatte. Num. r. s. 18, 236° אזלי ich ging und sah zwei Risse (in der Erde). B. bath. 74° und Snh. 110° vgl. בּיִישָּ

 wie Jem., der Olivenschalen auf den Heerd streut, welche näml. leicht aufflammen (Chag. 13b wird בְּוֹק erklärt: כאור wie die Flamme, die durch Scherben [vgl. בְּוֹקְא durchbricht. Pesch. מְבִין הווי vorges. ב, Sturm).

Nif. בְּבַּוֹק gestreut werden. Genes. r. s. 26, 26° in dieser Welt הרוח היא נבזקה באחד wird נאיבריו אבל לעהיד לבא נבזקת בכל הגוף wird der Lebensodem des Menschen in eines seiner Glieder (die Nase) gestreut; in der zukünftigen Welt hing. wird er in den ganzen Körper gestreut werden.

בוק בהון גילי (syr. בוק בהון גילי באר בוק בהון גילי למלא בוק בהון גילי למלא בוק בהון גילי למלא Ar. (Agg. שרינון?, und unser W. fehlt) Abraham streute Staub gegen sie (die feindlichen Völker), und es wurden Schwerter daraus, er streute Stoppeln, und sie verwandelten sich in Pfeile. — 2) j. B. mez. VI, 11° ob. הבריקה ובוק למצ שהבריקה לפו למצ שים למצ שים למצ שום למצ

דלא ביר מורדלא ביר ביר ארבעין גריוי דבזרא דחרדלא Ar. (Agg. בייבוק ארבעין גריוי דבזרא דחרדלא Ar. (Agg. בייבוק ארבעין גריוי דבזרא בייבוק Ar. (Agg. בייבוק als ob 40 Mass Senfkörner ausgestreut werden. — Ferner als Denom. vom fig. ביִּרָקא (1 Sm. Jom. 22b woher ist erwiesen, dass בְּיָרֶא (1 Sm. 11, 8) בְּיִרְ וּב' bedeute: "Scherbenausstreuen", vielleicht ist es ein Ortsname (=Ri. 1, 4)? näml.: "in Besek".

את בּוֹלְתָּא m. (syr. בֹּבֶבׁ abgebrochenes Stück, Scherbe, s. TW — Pl. Pesik. Ki tissa, 18a (mit Bezug auf במלאים, 1 Sm. 11, 8 und במלאים das. 15, 4) במלאים אינון מסכינין באילין בּוֹקיָא כד אינון מסכינין באילין בּוֹקיָא כד אינון מסכינין באילין אַנדיא Ar. (Ag. hat die Sätze umgekehrt) als sie arm waren, so zählte man sie vermittelst Scherben (jeder gab näml. eine Scherbe ab, welche später zus. gezählt wurden), als sie aber reich wurden, vermittelst Lämmer. Tanch. Ki tissa, 112a und Num. r. s. 2, 184c dass. — j. Kidd. I, 60b ob. בזקה, s. בזקה, s. בזקה.

לבות (=bh., syn. mit בדר streuen, zerstreuen. Grundw. זר (mit vrges. ב), wovon auch זרע, זרע, vgl. auch זרק u. a. — Kerith. 6b ביבורת החמה ברזרה שלא תתעפש Ar. (Agg. falsch: ביבורת מות sommer streut man es (das Räucherwerk) aus einander, damit es nicht verwese.

Pi. בּזַר (=bh. Ps. 68, 31; in Pes. 118^b un. wird dafür פֿזר citirt) dass. Part. pass. Sifra Behar cap. 1 von den Weinreben, die noch in der Erde sitzen (השמור בארץ) darfst du im

Brachjahr die Trauben nicht abschneiden, אמה בוצר מן המבדיף ed. Ven. u. a. aber von den auf der Erde zerstreuten darfst du abschneiden. (Gegen die LA. המופקר erhebt R. Abr. b. David mit Recht Widerspruch).

רָבְיֵר ch. dass., s. TW — B. bath. 73a, s. בְּיַר

Eista, N. pr. eines Ortes. Erub. 52a ביוְהָא Ar. (Agg. בעיכתא Bista sei ler Ort, wo ich den Sabbat zubringen werde, יgl. יְשִׁבִיהָה. — Ferner בִּיּוְהָא: Beute, s. hinter

יבָּחַל Pi. בָּחַל (und Hif. בָּחַל) reif werden, den ersten Grad der Reife erlangen; eig. aus der Knospe hervorbrechen, diese sprengen 'dav. auch bh. בָּדֵל, Sach. 11, 8 eig. ausstossen, ביחלר כונס Schebi. 4, 7 ביחלר כונס rop., syn. mit wenn sie (die Früchte im Brachjahre) die erste Reife erlangt haben, so darf man sie einheimsen. j. Gem. z. St., 35b un. מהר ביחלר was bedeutet unser W.? Es brach hervor; mit Bezug auf Sach. 11, 8. — Maasr. 1, 2 התאנים die Feigen (sind behufs Entrichtung des Zehnten als reif zu betrachten), wenn sie angefangen haben zu reifen. In j. Gem. z. St. ebenf. durch הייתה erklärt. Nid. 47° wird unser W. erklärt: משילבין ראשיהן wenn die Spitzen der Früchte weiss geworden sind. Mechil. Pesach. cap. 2 Ende ביחל אביב ובא ed. Livorno (vgl. Friedmann z. St., sp. Agg. crmp. כר הל) wenn der Frühling früher als gewöhnlich eintraf. — 2) reif machen. j. Schabb. VII, 10a ob. כל דבר שהיה (שהוא l. מבחיל את חפירי Alles, was die Frucht zur Reife befördert. Das. להבחיל את להכחיל (ed. Krot. crmp.) הפירי (מכחיל).

m. die erste Reife, eig. das Hervorbrechen aus der Knospe, Fruchtknoten; insbes. von dem weiblichen Busen als Zeichen der eingetretenen Jungfräulichkeit. Nid. 47a מבה ברחל רצמל die Knospe, die reifende Frucht (Fruchtknoten)

und die ausgebildete Frucht. "Die Knospe" bedeutet die weibliche Brust (mamma) eines Kindes bis zu 12 Jahren (הינוקת); "die reifende Frucht", wenn die Brustwarze sich auszubilden anfängt, näml. bei der Jungfrau von 12-12¹/₂ Jahren (נערה); "die ausgebildete Frucht", wenn die Brustwarze bereits eine längliche Form angenommen hat, näml. von 12½ Jahren an (בוגרת). — צמל hängt wahrsch. mit אבול zus. (die hervorragenden Theile oder Knoten eines Joches, denen der Busen ähnlich sieht), s. d. W. In der Mischna das. werden auch andere Kennzeichen der Jungfräulichkeit angegeben, z. B. wenn unter der Brust sich eine Falte gebildet, oder: wenn die Warze schwärzlich geworden ist u.m. Nach Gem. das. wird אמנל agadisch erklärt: sie kam voll heraus.

🞵 (=bh.) prüfen. — Pi. und Hif. dass. j. B. kam. IV, 4b un. ein Vormund, den das Gericht eingesetzt hat, braucht nicht zu schwören, שבית דין מבחנין אותר weil das Gericht ihn geprüft hat, ob er Vertrauen verdient. Jom. 73b sie haben nicht הם שלא ביחנו אם לנצח אם להנצח genau gefragt (Ri. 20, 23), ob sie gegen Benjamin ziehen sollen, um zu siegen oder um besiegt zu werden. Snh. 8b u. ö. die Verwarnung (vgl. התרַאַה) geschieht blos zu dem Behufe, להבחין בין שוגג um zu prüfen, ob die sündhafte Handlung לבקדר irrthümlich oder vorsätzlich begangen wird. Jeb. 42a eine Wittwe darf sich erst drei Monate nach des Mannes Tode verheirathen, להבחין בין זרעו של ראשון לזרעו של שני um prüfen zu können, ob die Schwangerschaft von dem ersten oder von dem zweiten Manne herrühre.

ch. (syr. dass., s. TW.

בתר (=bh.) erwählen. Tanch. Mischpatim, 95d (mit Bezug auf Hiob 36, 21) רלא את הוא du hast ja selbst die körperlichen Leiden der Armuth vorgezogen. Ar. citirt aus Jelamdenu שבחרת בנגעים dass. Hiob soll näml. auf Befragen, was ihm leichter erscheine, jene vorgezogen haben.

Pi. dass. Pesik. r. s. 33, 60° הייתי שראלו ומבחרו ich habe mich erkundigt (nach dem Prozesse) und habe das Urtel gewählt, geprüft. — Part. Hof. Bicc. 1, 3 u. ö. קבור יידי von dem Vorzüglichsten, eig. Auserwählten. B. kam. 78b ob. מון המרבחר מובחר die Vollziehung eines Gebotes auf die vorzüglichste Weise. j. Pes. VI, 33b ob. מון המרבחר מובחר das Allervorzüglichste.

קה ch. (syr. יבה, syn. mit קהם הקה 1) wählen, aussuchen. j. Schabb. VII, 10a un. wenn Jem. (die Getreidekörner) unter den Schalen aussucht. Das. הבררא (נבחר בגררא (מבחר בגררא). — 2) prüfen, erproben, s. TW.

מות (=bh.) 1) auserwählt, ein Auserwählter. Schabb. 105° Gott sagte zu Abra-

ham: אב) אב נתתיך לאומות בחור נתתיך באומות als Abbreviat., Gen. 17, 5) ich habe dich als Vater der Völker gesetzt, als den Auserwählten unter den Völkern. Genes. r. s. 76 Anf. הבחור der Auserwählte (Vorzüglichste) unter den Erzvätern (Jacob), der Auserwählte unter den Propheten (Mose). — 2) Jüngling, junger Mann, eig. zum Kriegsdienst auserwählt; dah. auch ein Unverheiratheter. Keth. 7b, vgl. אַלכּוֹרְ Ruth r. sv. דיאכּור אוהבת אשה בחור מסכן מזקן עשיר 42°, ברוכה die Frau liebt einen Jüngling, wenn er auch arm ist, mehr als einen alten Mann, wenn er auch reich ist. Genes. r. s. 39, 38b בחור ובתולה, vgl. מוֹנִיבִין. Chag. 14*, vgl. יַקַן. — Pl. Num. לבחורים קול ה' בכח לתשים קול ה' Anf. ה' בכח den Jünglingen ertönt "die Gottesstimme בהדר in Kraft", den Schwächlichen (Greisen), die Gottesstimme in Majestät" (Ps. 29, 4). - Fem. Genes. r. s. 71, 71^b bei der Silpa steht das W. weil sie בַחוּרָה היתה וכ' deshalb nicht, ותהר noch jung und daher die Schwangerschaft bei ihr nicht zu erkennen war.

אַרְוּרְבּ ch. (בְּחוּר Jüngling, junger Mann. Pl. j. Chag. II, 78° ob. המנין גוברין achtzig junge Männer.

בחירה שנאמר להלן f. N. act. das Erwählen, die Auserwählung. j. Meg. I, 72d ob. בחירה שנאמר להלן das "Erwählen", von dem oben die Rede ist (näml. בחר בחירה). — Dav. Snh. 20b בית הבחירה der Tempel, eig. das Haus der Auserwählung. j. Pes. IX Anf., 36° dass. Zuw. auch mit Auslassung des Ws. ביר ב. B. j. Jom. I, 38° un. ביריכם הבחירה z. B. j. Jom. I, 38° un. שיריכם הבחירה steht).

בּתִירָה ch. eig. (בְּתִירָה) die Auserwählte; bes. Bechirta als Benennung für den Traktat Edujoth; wahrsch. deutete man ערירה (eig. die Bezeugungen) in dem Sinne des nh. עירִיה (s. d. W.): das Beste, Vorzüglichste. Kidd. 54b die Halacha wird nach Ansicht des R. Meir entschieden, הואיל ותכן בבחירתא כווחיה weil wir diesen Lehrsatz auch in der Bechirta (Edujoth) finden. Ber. 27° u. ö.

בוחשיך mischen, umrühren. Ber. 38° בוחשיך man darf die Mehlspeise am Sabbat umrühren; eine solche Speise bestand näml. aus gerösteten Getreidekörnern und Honig, vgl. שהית. Schabb. 156° dass.

 entstanden. Schabb. 152° אדלא אבדנא בחשנא בחשנא nach dem, was ich nicht verloren habe, suche ich (metaph. für das Hin- und Hertasten des schwachsehenden Greises; nach Raschi: für das zitternde, zur Erde gebückte Haupt des Greises). B. mez. המנו באנם באנם ich suche in der Wiese. Das. 86° בחשו שבחרום er suchte nach ihm. B. kam. 97° בחשו sie suchen es nicht. Schabb. 30° כליק ובחיש באילני er stieg hinauf und betastete (schüttelte) die Bäume.

דר ביה בחשא (Pes. 111 הדר ביה בחשא er rührt mit dem Kochlöffel in dem Kruge um. — 2) Ellenbogen, eig. der Betastende. Ab. sar. 60 בקים קנה Ar. ed. pr. (fehlt in Agg., vgl. auch קינים er nahm die Stange unter seinem Ellenbogen hervor. Snh. 39a אותבה תותר בחשא Agg. (Ar. אותיבתיה קמיה בביחושיה, Jalk. I, 8a liest אותיבתיה פולה בחשא unter der Fussbiegung) er legte es (das Stück Fleisch) unter seinen Ellenbogen; infolge dessen es ihn anekelte. Nach Raschi: er legte es in die Asche (?).

אַטָּק, הַעֲאָ s. ביר ביני s. in 'בר' s. in ביניא

עבות Pilp. (von בּיב, gew. בבט, Grundw. באָב, syn. mit בְּיבְבָּץ, von בּיבֹן hervorbrechen, anschwellen. — Hithpalp. und Nithpalpel dass. Tanch. Mischpat., 95° der Wucher (שָּשָׁיָם) gleicht einem Schlangenbiss; so wie der Gebissene den Biss nicht eher merkt, עליו כך שהיא נוְחבַּטְבָּטָת עליר כד שהיא נוְחבַטְבָּטָת עליר מורגית ער שהיא נוְחבַטְבָּטָת עליר die Wunde anschwillt, ebenso merkt man den Zins nicht eher, als bis er hoch anschwillt. Exod. r. s. 31, 129° שמהבשבש dass.

עברי, ובְּאַבּרי, m. Hanf. Stw. wie im vrg. Verb., vom Hochaufschiessen der Flachsstengel. j. Ab. sar. V g. E., 45^b un. העקל של נערים ושל das Geflecht von Weiden oder vom Hanf.
— Ab. sar. 75^a steht dafür בעברץ, ebenso Nid. 65^b und Tosef. Tohar. cap. 11.

אַנטָרָא s. בטרא

בטרת (==bh.) vertrauen. j. Nas. IV Ende, 53° בטרת אני שאי את יוצא כון הזיקנה עד שתורה כטוח אני שאי את יוצא כון הזיקנה עד שתורה בישראל ich halte mich versichert, dass du nicht eher das Greisenthum verlassen wirst, als bis du Lehren in Israel verbreitet hast. Levit. r. s. 31, 175b' שגרזר ושגרזר בישר er ist versichert (fisus), dass er befiehlt u. s. w.

Hif. הבְּטִרח Jemdm. etwas versichern. Pesik. r. s. 1 Änf. es starben zwar aus המכטרחין אלו הלבים שהבטיח חי רקים אבל האלהים שהבטיח חי רקים die Versichernden, näml. die Propheten, aber Gott, der versichert hat, lebt und bleibt ewig. — Part. pass. B. mez. 83° בכם וכי מרבטח מלים ich bin bei euch versichert, dass u. s. w. Levit. r. s. 16 Ende בובטח שנשמתה הפלחר ביובטח שנשמתה הפלחר pass. B. mez. מובטח שנשמתה הפלחר ביובטח שנשמתה הפלחר אורים ביובטח שנשמתה הפלחר ביובטח שנשמתה הפלחר אורים ביובטח שנשמתה הפלחר אורים ביובטח שנשמתה הפלחר ביובטח שנשמתה הפלחר אורים ביובטח שנשמתה הפלחר ביובטח שנשמתה ביובטח בי

בַמַל

dass sein Gebet erhört werde. Nas. 29b מוכטחני בו שמורה הוראה Git. 58a אני בזה הורטחני בו שמורה בו הוראה ich halte mich versichert, dass er Lehre in Israel verbreiten wird. Das. 28b מוכטח כו פירטח לו er kann versichert sein, dass er der zukünftigen Welt theilhaft sein wird.

קְּבֶּים ch. (בְּיבֶים). Af. אַבְיב versichern, s. TW.

א בְּטְּחוֹן m. (=bh.) das Vertrauen. j. Ber. IX, 13b un. יש להם בטחון sie haben Vertrauen, d. h. Hoffnung. Levit. r. s. 31, 175b בטחונה בה ihr Vertrauen ist auf sie gerichtet. Das בטחונו של מלאכים das Vertrauen der Engel. Men. 29b של מלאכים wer seine Hoffnung auf Gott setzt.

תְּבְיִם (od. מַּבְּטִר, אַבְּטִר m. Vorsprung eines Gebäudes, der hohl ist und an welchem zuw. ein Gesimse (יִדּז) querüber angebracht ist. Grndw. בב, vgl. אַבְּטִר — Ohol. 12, 3 הבטח (Ar. Var. אבטר, Tosef. cap. 13 אבטר).

אַבְּשִּׁיהַ m. eig. (בְּשִּׁיהַבְּא) Melone, Kürbis; insbes. als N. pr. Battiach. Kel. 17, 12, vgl. בן בטיח 87^d, טובה חכטה, 87^d בן בטיח Ben Battiach, Schwestersohn des R. Jochanan ben Sakkai.

اَبُصَّ (arab. بَصَّ leuchten, schimmern, s. TW. — Dav.

אמר הי ששת ונפקר בוטבי שלתא אמר ר' ששת ונפקר בוטבי בוטביה לעיניה בולתא אמר ר' ששת ונפקר בוטבי אר. ed. pr. (Ms. M. הב הש נחן עיניר אר. ed. pr. (Ms. M. הבי לעיניה לעיניה לעיניה לש נחן עיניר אוביר בוטרא וב ein Satz, der gar nicht hierher gehört und augenscheinlich aus Schabb. 34° entnommen, der übrigens hier ganz unpassend ist, da R. Schescheth bekanntlich blind war) R. Schesch. sagte etwas, infolge dessen Feuerfunken kamen und jenen blendeten. B. mez. 85° אחר הרי ברטבי דכורא מחירה להאי גברא בעיניה אחר הרי ברטבי דכורא מחירה להאי גברא בעיניה אחר הרי ברטבי דכורא מחירה להאי גברא בעיניה אחר אותר ברטבי דכורא מחירה להאי גברא בעיניה אחר אותר ברטבי בוטבי הואר אותר של בוטבי לאפר אותר אותר אותר של בוטבי ב

אָטְיִאָּ, הְנְיִיטְּאָ f. Höhle ("arab. إِبط , إِبط

Plur. اباط, wovon ein neuer Vulgär-Singular

ערקין, Höhle oder Grube; trop. tiefster innerster, heimlichster Theil eines Dinges" u. s. w. Fleischer TW II, 578b). Genes. r. s. 31, 29b ערקין הוינן מן קומי גונדא בהדא בטיטא דטבריה Ar. (Agg. בוטיטה) wir flohen vor einer Schaar in jene Höhle von Tiberias. — Pl. j. Pes. I Anf., 27a כד הוינן ערקין באילין בוטיתא דסדרא רבא רבא (wahrsch. zu lesen בטיביה flüchteten.

ביטר, בטר, ביטר פרופא. ד. פֿרופא פרופא Genes. r. s. 50 u. ö. richtiger in den Parall. דריטר, s. d.

בל הבוטה (בשלה, הַבְּעָה, בּמִיה (בּשׁה) etwas unbesonnen sprechen. Erub. 64^b בל הבוטה ראוי לדוקרו wer unbesonnen (Gelübde) ausspricht, der verdient, dass man ihn mit dem Schwert durchbohre. — Pi. בְּמֵא dass. Dav.

פורית שברעת ביטרי אישר אווא אישר אישרים ביטרי ביטרי ביטרי ביטרי ביטרי ביטרי שברעה ביטרים בי

בר' in בוטיתא s. בּיטִיתָא.

I (=bh.) aufhören (zu arbeiten), feiern, müssig sein. Keth. 103b אותר היום שמת an dem Tage, an welchem Rabbi starb, hörte die (priesterliche) Heiligkeit auf; d. h. selbst die Priester durften sich mit der Bestattung seiner Leiche befassen, vgl. Tosaf. z. St. Aboth 4, 10 אם בטלת מן התורה יש לך wenn du müssig (nachlässig) כנגדד bist im Gesetzstudium, so stellen sich viele müssige (störende, beunruhigende) Dinge dir entgegen. Das. 5, 16 wenn die Liebe von irgend einem Interesse abhängt, בטל דבר בטלה אהבה so hört sie auf, sobald das Interesse aufhört. j. Meg. I, $70^{
m d}$ ob. בטלה נוגלת תעניה m die~Fastenchronik hat (hinsichtlich der darin verzeichneten Feste) aufgehört, d. h. sie hat keine verbindende Kraft mehr.

Nif. gestört werden, aufhören. j. Meg. I, 70d un. הנביאים וכתובים עתידין ליבְּטֵל וחמשה הלביאים וכתובים עתידין ליבטל מפרי תורה אינן עתידין ליבטל die prophetischen Bücher und die Hagiographen werden einst aufhören, aber der Pentateuch wird nie aufhören. Nach einer andern Ansicht das.: אף מגילת אסתר auch die Estherrolle und die Halachoth (die Mischna) werden nie aufhören. — Uebrtr. Git. 4, 5 (41b) יַבְּטֵל (er ledig, unverheirathet bleiben? vgl. בּישׁרל.

Hif. aufhören machen. Suc. 53b לְּבְּנְיֵלֵל (das Blasen am Freitag vor Abend geschah deshalb), um das Volk vom Arbeiten aufhören zu lassen.

Pi. בישל aufhören machen, stören. Aboth 2, 4 בטל רצונך מפני רצונו כדי שיבטל רצון pib deinen Willen auf vor seinem (Gottes) Willen, damit er seinen Willen vor dem deinigen aufgebe, d. h. damit er sein, gegen dich beschlossenes böses Verhängniss nicht

ausführe (wörtl.: den Willen Anderer, euphemistisch). Das. 4, 9 כל המבטל את התורה מעושר שרכי לבטלה בוערכי wer das Gesetzstudium im Wohlstande verabsäumt, der wird es später, infolge der Armuth verabsäumen müssen. Schabb. 63² wer ein Gesetz genau nach Vorschrift bewird אפילו הקב"ה גוזר גזירה הוא מבטלה ,wird ein böses Verhängniss, selbst wenn Gott es beschlossen hat, aufheben können. — Uebrtr. Ab. נכרי נובטל ע'א שלו ושל חבירו וישראל 52b מינר מבטל עא של נכרי der Nichtjude kann sein eignes, wie eines Andern Götzenbild vernichten (näml. durch irgend eine Schändung, wie durch Abbrechen eines Theils davon u. dgl., wodurch das Verbot, davon einen Nutzen zu ziehen, aufhört), der Israelite aber kann nicht das Götzenbild eines Nichtjuden vernichten. — Erub. 65b fg. בישל רשות das Besitzungsrecht aufgeben, damit man näml. von einem Gehöfte in das andere (als einem Einzigen gehörend) einen Ggst. am Sabbat tragen dürfe. — Part. pass. Erub. 69b רשותי מבושלת mein Besitzungsrecht sei aufgehoben. Git. 32^a מתנה זר מברטלת diese Schenkung sei aufgehoben.

בעשרין נהלת ביה בטילת 1) aufhören. Meg. taan. cap. 11 בעשרין והלת ביה בטילת 22. desselben (d. h. des Monats Schebat) wurde der Götzendienst zerstört, den der Feind in den Tempel einführen wollte. — 2) trnst. stören. Erub. 66b למאן ניבטיל ליבטיל ליבטיל für wen soll er (das Besitzungsrecht) aufheben; sollte er es etwa aufheben u. s. w.?

Pa.=Pi. Git. 32 b בשולי בטליה er hat ihn (den Scheidebrief) vernichtet, ungiltig gemacht. Das. 36 אבטליניה ich würde ihn (den Prosbul, vgl. אבטליניה מברת לדריה wenn du sagst, dass Hillel den Prosbul blos für seine Zeit bestimmt hat, so kann man ihn aufheben. Erub. 67° מבטלים er hebt das Besitzungsrecht auf.

אבתיל II m. Adj. nichtig, werthlos. Git. 32° fg. der Scheidebrief בטל הדמר sei nichtig, ungiltig. — Pl. Khl. r. sv. כל הדברים, 72° לים חוברים הולום nichtige, werthlose Dinge. Ab. sar. 16° זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים ein Greis wie du (sagte der römische Zuchtmeister zu R. Elieser) soll sich mit solchen nichtigen Dingen (d. h. der Gesetzlehre) befassen! Aboth 4, 10 u. ö.

תימול m. N. a. das Stören, Vernichten. Kidd. 33° קימה שאין בה ביטול das Aufstehen (vor einem Greise), wodurch keine Störung in der Arbeit entsteht. Schabb. 32° ערן ביטול Gesetzstudiums. Men. 99° מיכוים שביטולה של תורה זהו של תורה זהו zuweilen ist die Störung, Aufhebung eines Gesetzes seine Befestigung; vgl. יסור המדרש Schabb. 15, 1 ביטול בית המדרש die Störung im Studien-

hause durch Lesung nicht heiliger Bücher. j. Pca IV, 18b mit. ביטול עניים die Störung der Armen, wenn sie näml. das ihnen gehörende Getreide des Eckfeldes erst am Ende des ganzen Feldes erhielten. Erub. 66b fg. ביטול רשות das Aufgeben des Besitzungsrechts, s. d. Verb. j. Git. IV, 46a ob. ביטול פריה ורביה der ledige Stand, eig. die Vernichtung der Fruchtbarkeit und Vermehrung. j. M. kat. I, 80b u. ö. — j. Ab. sar. III, 43b ob. für das Gebäude, das man götzendienerisch angebetet hat, יש לו ביטול giebt es eine Vernichtung; s. das Verb.

בישוק ch. (בישול בישול) Störung, Vernichtung. Ab. sar. 53 b מברטולא בעלמא סגר die blosse Vernichtung (Schändung des Götzen) genügt, um ihn zur Benutzung verwenden zu dürfen.

קבר לבטלה f. Nichtigkeit, Nutzlosigkeit. Ber. 63b לא יצא הדבר לבטלה das Wort ward nicht vergeblich ausgesprochen. Aboth 3, 4 המפנה wer seinen Sinn Nutzlosem zuwendet. Keth. 59b לבר לבטלה הבטלה מביאה לידי זיבה . . לידי שעמום Müssiggang führt zur Unzucht, zu Geistesstörung. j. Ber. VI, 10a un. שלא להזכיר שם שנים לבטלה um nicht den Gottesnamen umsonst (zu Unnützem) auszusprechen. j. Keth. VII, 31b un. דבר של בטלה und Genes. r. s. 91, 89b של בטלה Unnützes, unnütze Dinge. j. Nas. IV, 53b u. ö.

אָלֶר ch. (בְּטְלָה eig. Unnützes, bes. Störung, Müssiggang. Keth. 105a אגר בטילא der Lohn für Störung von Beschäftigungen. Das. öfter. j. Ned. IV, 38° un. שכר בטילא dass.

אָבְּיִלְנָא ch. (בְּיִנְלָּךְ Müssiggänger. Pl. Pes. 51^b. 55^a בְּיִלְנֵי אִיכא בשוקא wie viele Müssiggänger giebt es doch auf der Strasse!

אָלְיוֹבְאָב) m. (syr. בּוֹבְעָב) Müssiggang, das Nichtsthun, s. TW

గాస్త్రామ్ comm. (syr. మైక్స్, స్ట్రైన్, arab.

אלמרנים בּרְטְבֵּיר, butm) Terebinthe, s. TW. — Pl. R. hasch. 23° אלמרנים בּרְטְבֵּיר Ar. (Agg. בלוטי (in der Borajtha) sind die Terebinthen zu verstehen. j. Kil. I, 27° un. לוזין וברְטְבִירן Nussbäume und Terebinthen.

בִּמְנְרָא, בִּמְנְרָא f. eig. (=hbr. נְּשָׁבָּ) Leib,

übrtr. Schwangerschaft. Thr. r. sv. רבתי, 52^d ירחי דביטנתא die Monate der Schwangerschaft.

אבון, הבון (syr. בון) schwanger, trächtig sein, werden, eig. concepit utero. Genes. r. s. 98, 96 wird מריה (Ri. 15, 15) erklärt: מריה מונה מונה מונה של die Eselin war mit zwei Jungen trächtig. Das hbr. W. wurde näml. als das gr. דרונ gedeutet, d. h. mit ihr waren es "drei". Nach einer andern Ansicht das. בר הלחא רובון sie war drei Tage alt. Thr. r. sv. ברה, 52d das Kameel במלה הרין ist mit zwei Jungen trächtig.

קּוְנִיקְּ (syr. אַנְבּלְּ, אַנְיּלְּ) gravida, trächtig. B. mez. אור בטניתא פר בטניתא (vgl. jedoch יַנְהָא) die schwarze Gluckhenne, wenn sie einen starken Leib hat.

אַנְאָי f. Geschwulst, geschwollener Leib. Levit. r. s. 18 g. E. und Num. r. s. 7, 195 wird das hbr. לזרא (Num. 11, 20) erklärt: לזרא ולבוטא (in letzt. St. crmp. בער אינוא), zur Aufdunstung und zur Geschwulst".

אָבְּיֹבְים, בּוֹמְלָאָ m. (bh. בְּיִבְים pl.) Pistazie. Schebi. 7, האלה והבוטנא (so in Agg. des j. Tlmd.=Ar.; in Agg. des bab. Talmd und Tosef. cap. 5 והבטבה) die Terebinthe und die Pistazie.

תולא m. Gebund. Pl. Chull. היתוא מיתוא דעריך ביוני Flachs, aus dem Gebunde angefertigt wurden.

הבושב, בושב, (syr. בושב, בושב, בושב, Batanäa, Name eines Ortes oder Gegend, die früher Besan hiess, vgl. בישר. j. Ab. sar. I, 39^d mit. ירירה der Jahrmarkt von Batanäa, der vorzüglicher gewesen sein soll, als derjenige von Gaza und Akko. Genes. r. s. 47 Ende יריר של dass.

קבונות m. ein Spielinstrument, das zum Spiele aufgeblasen wurde. Das W. ist wahrsch. vom vrg. בְּבָּוֹ abzuleiten, und zw. wegen der bauchigen Figur dieses Instruments; ähnlich bh. בְּבָּוֹ (1 Kn. 7, 20) eine Benennung in der Architektur. — Nach einigen Commentt.: Cyther, die der Spielende vor dem Leibe trägt. Kel. 15, 6 הבשנים (Ar. הבשנים (Ar. הבשנים) das Spielinstrument und die Eselsfigur, vgl. אַבְּקְשִׁבְּנִין.

לְּכְיּ לְּבְּיִּלְיּ f. Batni, N. pr. eines Vogels. Chull. 63a לקני ובשני שריון Lakni und Batni sind zum Genusse erlaubt; — dahing. waltet über בְּעַבְאַר Batnai (eine andere Vogelart) ein Zweifel ob.

אָבְיב m. (arab. יְבֹב, von בָּבְר, mit eingeschalt. Nun) Finger. Chull. 50b unter הפרסה (Handumspannung) ist zu verstehen מכולא בטרא Ar. (Agg. בטרא) soviel ein Finger misst, vgl.

Raschi: ארבעה בטרי Pl. das. 76° ארבעה בטרי Ar. (Agg. רטדי vier solcher Masse. R. Chananel giebt für unser W. eine ganz eigenthümliche Etymol. an, dass es näml. verkürzt sei aus בי (vom hbr. טחרה ?).

בוֹטֵרְנּוֹנְין m. (gr. ὀρδογώνιον, ב vrges. oder crmp.) gradwinklig. Pesik. r. Ki tissa, 15bc die Mitglieder des Synedriums, שלא היר יושבין welche nicht gradwinklig (d. h. in langer Reihe) sassen; vgl. אָסְטָרוֹנְנְיִלוֹן.

שני treten, stampfen, mit dem Fusse stossen. Das W ist wahrsch. das gr. πατάσσω schlagen, klopfen od. πατέω, ήσω, treten; mögl. Weise aber auch von בעם, mit Elision des ע und angeh. ש. — Schabb. 116 שבורא ובמשא לשרגא משרא ובמשא לשרנא und trat auf (stiess um) den goldnen Leuchter; vgl. אוֹרְיָאָה bildl. für die Bestechlichkeit eines Richters, dessen Urtheilsspruch sich je nach dem ihm gemachten Geschenke richtete. Das. 156² שבור er trat auf ihn, stiess ihn. Schebu. 30b dass. Erub. 54² Berurja (Valeria) במשא ביה במשא ביה (Valeria) בשש במשא ביה לפושה במשא ביה (Valeria) בשש במשא ביה לפושה במשא ביה (Valeria) בשש במשא ביה לבושה במשא ביה לבושה במשא ביה (Valeria) בשש במשא ביה לבושה במשא ביה לבושה לבושה אונה אונה במפחא לבושה במשא ביה לבושה במשא ביה לבושה לבוש

אבים א. das Treten, der Tritt (auf die Kleider), eine Art Walken. B. kam. 99° ביטשא במעהא jeder Tritt für eine Maah (Münze). B. mez. 112° ביטשא במשא dass. — Pl. das. ביטשי באריה לביטשי er hat ihn mit der Verabredung gemiethet, ihm für jeden Tritt zu bezahlen.

בי I Prtkl. (בּ־בּ) in, mit, zu. Sot. 10^a בּר ברציני mit Kürbisen, mit Gurken. (Meg. 12^a steht ברציני ברציני). Schabb. 109^b מיללי דנורא auf brennenden Kohlen.

ביר וו בּי m. (für בָּן, St. c., Nun abgew.) Sohn; ברבי gew. in בירבי, vgl. auch בְּר וו und בְּרַבְּי Ber. IV, 7° un. יוסר ר' יוסר בי ר' יוסר ד. Ismael, Sohn des R. Jose. j. Jeb. I, 2^b un. ר' ישמעאל בי ר' יוסר ר' אלעזר בי ר' יוסר וכ' R. Ismael ben R. Jose u. s. w. j. Sot. III, 19^b mit. j. Keth. II, 26^d ob. u. ö. — j. Ber. V, 9^d ob. יוסר בירבין אביי בי ר' R. Jose ben R. Abin. Das. IV, 7^d ob. בירבי אברן הוסר בי רבי בון R. Jose ben R. Abin. Das. V, 9^c ob. יוסר בי רבי בון R. Jose ben R. Bun. j. Nas. VII Ende, 56^d . j. Ab. sar. II, 41^d un. j. Jom. II, 39^c ob. u. ö.

Grenzen. Schabb. 109^b בי שבתי im Zwielicht. Ber. 43^b ביני אבר ביני געובר ביני געובר ביני השמשרת ביני השמשרת ביני מינשר; Raschi liest שינשר בי שינשר; m Zwielicht, beim Eintritt des Abends. Keth. 103^a בי שמשר Freitag vor Abend, vgl. Raschi. Men. 100^b. Jeb. 118^b un. בי הרתא unter den Fürstinnen.

ובי IV m. (syr. בית בית abgw.) Haus, Stätte. — דבר פלונר eig. der (die) aus dem Hause des N.; übrtr. aus der Angehörigkeit, aus der Schule (griech. of περί, vgl. syr. علي المجانة على المجانة على المجانة المجان platonici); ferner: Behältniss, wo etwas ist. Chull. 42a u. ö. הנא דבר ר' ישמעאל Jem., ein Lehrer, Tanna aus der Schule des R. Jsmaël. — Ab. sar. $6^{\, \mathrm{b}}$ תני ר' זביד בדבי רבי אושעיא $\mathrm{R.}$ Sebid lehrte in der Borajtha des R. Oschaja. — Jeb. 52b בי אבא כוראה das Haus (die Familie) des Abba Suraa, aus Sura. בי אבא רבד eig. Angehörigkeit des Grossvaters. Jeb. 21^b biblisch verboten zur Ehe ist die Frau des Vaters, sopherisch (d. h. alttraditionell, eig. der zweite Grad, שנירח, vgl. שיכור (die Frau des Grossvaters väterlicherseits (d. h. des Vaters seines Vaters), rabbinisch: die Frau des Grossvaters von Mutterseite (d. h. des Vaters seiner Mutter), und zwar weil man כולהו דבי אבא רבה קרי להו letztere ebenso wie vorletztere die Angehörige des Grossvaters nennt. — Ferner: bibl. verboten ist die Mutter, sopherisch: die Mutter der Mutter, rabbinisch: die Mutter des Vaters, כולהו weil man letztere ebenso דבי אינוא רבתי קרי להר wie vorletztere die Angehörige grossmutterseits Endlich: bibl. verboten ist die Frau vom Bruder des Vaters von Vaterseite, sopherisch: die Frau vom Bruder des Vaters von Mutterseite, rabbinisch: die Frau vom Bruder der Mutter von Vaterseite, כולהו דבי אחבי רבה א קרי להר Ar. (Agg. דבי דורי) weil man letztere ebenso wie vorletztere Angehörige des Grossoheims nennt. — בי אבידן A b i d a n platz Schabb. 152a, s. אַבִּידן, s. und בי אינא, s. בי אבא בי הרא דיילא — das Haus des Bedienten Ada Ber. 53b, vgl. בי אובא — בי אובא מברא das Haus des Todtenbeschwörers Ber. 59 a. — בי מיגרי od. בי פיגרי Pes. 111b, vgl. בר אסיא -- איבר das Haus des Arztes B. kam. 46b. — בי בני, בי באני Badehaus Schabb. 41a. Meg. 16a. — בי בליער Ort der Verschlingung, Charybdis Bech. 9°. - בר בר die aus dem Haus (der Schule) des Barhabu Ber. 53b Ar. (Agg. בר אבהר). Insbes. wird deren Tüchtigkeit in der Anfertigung der Tefillin gerühmt B. mez. 29b Ar. (Agg. בי בר בר הסיסין. Meg. 18b dass. — בי בר כיסין (Ar. liest בי כרכין) die Familie des Bar Sisin B. bath. 30°. — בי ברוך die Stelle am Halse des Thiers, wo man den Segen beim Schlachten spricht. Ber. 44b. — בי ברציתא Be Barzitha, Name einer Stadt M. kat. 4b. — בר גובר Be

Gubar, N. pr. eines Ortes Meg. 21b. — Erub. 61b steht dafür בי גברי ... בי אגרבר das Männerhaus (ἀνδρών) Erub. 68b; im Ggs. zu בר נשר Frauenstube (עטאמאנדער) das. Men. 33° dass. — בי גזא (syr. אָבְּיֹי Asa) Schatzkammer Chull. 139a u. ö. s. d. W בי גרגותא eine Stelle, die eine Cisterne hat B. mez. 103a. B. bath. 56a. — בר הגים Behältniss zum Aufbewahren der Fische Pes. 8a. — בי דוור, בי דואר das Haus eines Beamten, wo Briefe an ihn anlangen Schabb. 19a. B. kam. 114a s. d. W. — בי דרגי Gefäss, in dem sich eine ablaufende Flüssigkeit (Blut) sammelt. Chull. 111b; s. בר דהדר - ... הרבר Kochgeschirr Schabb. 41°, vgl. בי דוֹדֵי — Angehörige des Oheims Jeb. 21b, vgl. בי דורא — בי אבא Be Dura, Name eines Ortes Ber. 31^a; viell. eig. (=syr. בי דינא - Ring schule. - בי דינא (syr. בי לוֹנֹן) Gerichtshof Erub. 65^a. j. Ab. sar. II, 41^d un. u. ö. בי דינא שריא ein erlaubender Gerichtshof, der näml. drei, bis zu seiner Zeit für verboten gehaltene Dinge erlaubt. — בי דיירא Wohnort R. hasch. 9b. — בי דפר Presshaus, eig. Bretterhaus B. mez. 74°. — בי דרר 1) Scheuer Taan. 3b. B. mez. 73a, vgl. אינר. — 2) Gebiss, die Reihe der Zähne Ab. sar. 28a, vgl. דָרֶרָא. — בי הדיא Be Hedja, Name eines Ortes Jeb. 121a ob. — בי הרלולא Hochzeitshaus Ned. 51° u. ö. — בי הרמך Be Harmech, Name eines Ortes Git. 60°. — בי וורדי Rosenhaus, Zimmer mit Rosen verziert B. bath. 98b; vgl. auch בי זונות — Unzuchtshaus Ab. sar. בר זיונא — בדיוני Ber. 56°, vgl. בי זיונא Kerker Erub. 11b Ar., vgl. בי חדי — זְיִיכָאָּ Busen Schabb. 13a. Kidd. 70b. — בי חרזאר 1) Be Chosaë, Name eines Ortes Taan. 21b. — 2) die Einwohner von Chosaë Keth. 85°. — בי החנא das Haus des Bräutigams Chull. 83a. — בי נובחא (syr. בי נובחא) Fleischerei, Schlachthaus Chull. 113°. — בי בי נועמא בי -- טַעַמָא Trauerhaus Ber. 6b, vgl. בי בי הַטַעָמָא שרפא Be Tarpa, Name eines Ortes Genes. r. s. 10, 10^d. — בי יאורי Kanäle zum Berieseln der Felder B. mez. 103b. — בר יוכה Be Jona (eig. Taubenhaus) und בי עורבתו Be Orabti (eig. Rabenhaus), Namen zweier Familien, mit deren ersteren sich Priester ehelich vermischen durften, mit deren letzteren aber (deren Abstammung nicht legitim war, vgl. רָחַרָּס) nicht. Kidd. 70^b. ein Feld, das vom Regenwasser בי כיבשא hinlänglich befeuchtet wird (בית הבעל=) Kidd. 62b. — בר כדר Fensterbehältniss, d. li. eine Scheidewand zwischen zwei Gehöften, in welcher Lucken angebracht sind, in welche man die Balken legt B. bath. 6a. — בר כובר 1) Kramladen, bes. Weinhaus. B. kam. 97ª. B. mez. 64b דארו עבדא דמרקד בי כובי der Sklave Daro, der im Laden herum tanzt. - 2) Be Kube, Name eines Ortes unweit Pumbedita, der blos

تڌر

von Sklaven bewohnt war. Kidd. 70b. — -- --מוכבי freier, gestirnter Himmel Schabb. בר כותאר - Wohnort der Kuthäer (Samaritaner) Chull. 6ª. — בר כיפר Be Kipe, Name eines Ortes Ber. 31ª. - בי כירי Herd Schabb. 412. — בי ככי Gebiss, Backzähne Ab. sar. 28a. — בר כלתא das Haus der Braut nh. בית הכנסת) Versammlungshaus, Schule, בי כנישתא דיהודאי רומאי Synagoge Meg. 26b (Raschi liest blos דרונואר) die Synagoge der römischen Juden, die sich in Babylonien angesiedelt hatten. Das. 29ª u. ö. — בר ככר (=nh. der Theil der Eingeweide, der mit zwei Säcken, Mistbehältern versehen ist, Haube Suc. 34°. — בי כרבא Ackerfeld Mac. 16°. — בי כורכי Tragsessel der Braut (φορεῖον) Jeb. 836. 110a. — בי כתרל Be Katil, Name eines Ortes Ab. sar. 22ª. — בי כיתנא Flachsmarkt oder: Ort, wo man den Flachs weicht Git. 27°. – בי לועא ein Brett, das man am Kinnbacken eines Esels, der eine Wunde hat, anbringt, damit er sich nicht daran reibt Schabb. 54b. — בי מדרי Abhänge, abschüssige Stellen Schabb. 145b. Bech. 44b הנר בר מדרי Ar. (Agg. בר מדרשא -. Studienhaus, Aka-Be Mechse (eig. Zöllnerhaus), Name cines Ortes Keth. 67^a. 112^b und Meg. 6^a Ar. (Agg. in letzt. St. בי מילחי Salzmagazin Pes. 8^a . — בי מסרתא (=בי מסרתא, ה elidirt) Badehaus B. mez. 41a. — בי מסחותא dass. Kidd. 33°. – בי מעיה (=בי מעיה) die Därme Levit. r. s. 3, 147b. — בר מעצרתא Wein- und 0el-Presshaus B. mez. 74° — נמפקתר (von נפק) Mastdarm Schabb. 134° Ar. ed. pr. (=Agg., sp. Ar. Agg., wonach Musaf. בי מר — בי מר das Haus des Herrn, Lehrers Pes. 101a. Chull. 105°. — בי מרזיתא Trauerhaus Keth. 69°. — בי נורא (syr. בו (בול בול) Tempel des pers. Feuercults Ned. 62b, vgl. wgk I. -בר נפחא die Schmiede Git. 69b. -- בר נצרפר, יל אבירן vgl. Pesch. Ruth 1, 8, hbr. לבית אמה) eig. das Haus der Frau, woher sie näml. abstammt, daher: Schwiegervater, Schwiegereltern des Mannes B. bath. 12^b. Chull. 110^a. Jeb. 35^a. Zuw. auch: das elterliche Haus des Mannes, rgl. Schabb. 23b Tosaf. sv. בר נשר Frauenstube, s. בי גברי das Haus, 1. h. der Anhang, die Schule des Nasi בי סריא , בי סדוותא - Chull. 98°. Snh. 7° u. ö. syr. L., wahrsch. contr.) Polster, Kopfkissen (vgl. איסָרָא) Schabb. 48a. 124b בי סרוותא Ar. (Agg. סריותא). Das. 146b. Ber. 56°. — בר ספרא Studienhaus, wo Bibel gelernt wurde Thr. r. sv. רבתר, 53^d — בי כרסין, s. בי בר סיסין Be Achbore (eig.

Mäusehaus) N. pr. eines Ortes Ab. sar. 30a, vgl. R. Ascher zu Chull. 100°. — בר ענרר Ort, wo sich viele Arme befinden Keth. 67b. — e i ne בי עשרין ותלתא ,בי עשרה ---.בי יונה .s ,עורבתי Körperschaft von zehn, von dreiundzwanzig Personen Snh. 8º. 39º. — בר פוקרי Mastdarm Jeb. 76a. — בי פרחר Name von (fliegenden) Dämonen Pes. 111°. — בי ציבי Holzstall Pes. 8ª. — בי קברי (syr. زُعه مُحُوزُ) Grabstätte M. kat. 17^a. B. mez. 107^b ob. — בי קירי Wachs- (od. Wachslichter-) Magazin [Pes. 8a. — בי קרנא die Schule des Karna Snh. 30b. — בי רב eig. die Schule des Lehrers, Lehrhaus, Studienhaus. Mögl. Weise jedoch bedeutete ursprüngl. in späterer Zeit בר בה: die Schule (das Studienhaus, Akademie), deren Gründer und Hauptlehrer in Babylonien, näml. in Sura, Rab (d. h. Abba Aricha) war, welcher Name (Be Rab) auch später unter den babylonischen Gelehrten beibehalten und selbst auf die Schulen der Vorgänger Rab's angewandt wurde. — (Daher wird auch die Schule des Gegners von Rab in Babyl., näml. in Nehardea Jom. 70°: בי שמראל die Schule Samuels genannt. R. hasch. 29^b dass.). Snh. 24^b man liess eine Frage ergehen מבי רב לשמואל aus der Schule Rab's an Samuel. — Erub. 73° בכר בר רב die Jünger aus dem Studienhause; vgl. auch בית. — Insbes. bedeutet בי רב: die Schule (d. h. die Lehrsätze, Schriftforschungen und Halachoth), die von dem Hauptlehrer, R. Akiba gegründet wurde, dessen Lehren die meisten Gelehrten seiner Zeit, wie auch der spätern Generationen anhingen, und welche auch allgemeine Verbreitung im Studienhause fanden; vgl. אוֹצָר. Chull. 66° ob. חנא דבי רב der Autor aus der Schule des Lehrers (d. h. des R. Akiba, im Sifra, vgl. die treffliche Bemerk. Raschis z. St.), im Ggs. zu הגא דבי רבי לשמעאל der Autor aus der (minder verbreiteten) Schule des R. Ismael. Vgl. bes. Keth. 62^b R. Chananja ben Chachinai הוה קאזיל לבי רב ging in die Schule des Lehrers. Wer aber dieser Lehrer war, erhellt aus der Parall. Levit. r. s. 21, 164^d ללמוד תורה אצל ר' עקיבא um zu lernen bei R. Akiba in Bne Berak. Keth. 62ª un. R. Akiba lernte als Schüler בבי רב im Studienhause. B. bath. 124b במי סיפרי דבי רב die übrigen Bücher aus dem Studienhause [d. h. ausser dem Sifra (סיפרא) über Leviticus] die Bücher (Sifre oder Sifri, כיברי über Numeri und Deuteronom. und die Mechilta über Exodus, welche sämmtlich auf R. Akiba als ihren eigentlichen Autor zurückgeführt werden; vgl. die Commentt. — בי רבלן die Schule der Rabbinen, Studienhaus Ber. 172. Kidd. 29b. Meg. 28b wird בי רבנן erklärt: ביתא דרבנן das Haus der Gelehrten, d. h. diese können von dem Studienhause jeden beliebigen Gebrauch machen, z. B. daselbst essen od. schlafen. — =

ריש גלותא die Schule des Exiloberhauptes Git. 31b. Suc. 31a רכנן דבי ריש גלותא die Gelehrten aus der Schule des Exiloberhauptes, die sich oft sträfliche Handlungen haben zu Schulden kommen lassen; vgl. Schabb. 55°. — בי שיחיא die Achselhöhlung j. Ab. sar. II, 41° un. -בי שקיא (syr. בי שקיא ein Feld, das man künstlich, weil das Regenwasser nicht genügt, berieseln muss (בית השלחין) Kidd. 62b. — בי שריר Be Scharje, Name des Begräbnissortes Rabbis j. Kil. IX, 32^b mit. j. Keth. XII, 35^a mit. (=בית שערים, elidirt, Keth. 103b). — בי שותפי Gemeinschaft Erub. 3°. ביתיבנא Strohlager Erub. 60°. — בי תורתא Be Torta, Name eines Ortes (eig. Kuhstätte) Ab. sar. 26a. — צר תלתא Versammlung von drei Personen B. mez. 74°. -- בר תמרר Magazin der Datteln Pes. 8a. — בי חפר (syr. בי תפלה — Gebet בי תפלה בי הפלה Herd Ber. 39ª. haus, Synagoge Git. 39b. — בי חרבר Be Tarbo, Name einer Familie B. kam. 23b. Jom. 77b. — בי תרי 1) Versammlung von zwei Personen B. mez. 105^a. Schabb. 151^b — Git. 66° בר הרי מינייכר zwei von euch. Seb. 21b, vgl. היפירא. — 2) Be Tre, Name eines Ortes. Snh. 95° un. כי מטא בי תרי als er in Be Tre ankam; s. auch == III.

אָרֶּיִה, אָרֶּיָה, הְבִּיֶּה, (gr. β ίος) Leben, Lebensunterhalt, Vermögen. j. Chag. II, 77° un. (mit Anspiel. auf בַּיָה, Ps. 68, 5) אין לד מקום ומקום שאינו ממונה על ביה שלו ומי ממונה על ביה שבכולם הקבה פּיָה שמו כי יה (בייה 1. es giebt keinen Ort, der nicht einen Vorgesetzten, Aufseher über seinen Lebensunterhalt (βίαρχος) hätte; wer aber ist über den Lebensunterhalt Aller gesetzt? Gott, ביה שמר, d. h. Bíoc (Lebensunterhalt) ist sein Name. Midrasch על בייא שלו וכור Tillim zu Ps. 114 Anf. על ממונה על פּיַיאוֹ של עולמו כביכול הקב"ה שנאמר ביה שמו אתמהא אל תהי קורא ביה אלא בייא שמר dass. (die Commentt. haben unser W. nicht verstanden, und bringen es dah. mit nächstfolg. in Verbindung). Jalk. zu Ps. 68, II, 110^d .. שאין ממוכה על ביא שלו ... הקבה ביא של עולמור Genes. r. s. 12, 13b בית שלו בית של עולם crmp. ביא של עולם (l. אנדיקוֹם vgl. auch אנדיקוֹם), und אגוסטוס. — j. Ned. III, 38° mit. כן אורחא so ist die דבר נש מימור לחבריה כורוסתי Art des Menschen, dass er zu seinem Nächsten (den er zu Tisch eingeladen hat) sagt: γαρίζεσ-Sal βίον! es gereicht mir zur Freude, dass du bei mir das Mahl (eig. den Lebensunterhalt) geniessest!

אָרָי, הֹיִהְ f. (gr. βοή) 1) das Wehe, als Sbst. Mögl. Weise: βία Gewalt. Genes. r. s. 93, 90° (mit Anspiel. auf אָבְיר אָה מעביר עלינו (בּי) bringst du über uns, "mein Herr". Exod. r. s. 20, 119^d שנא אני מעביר בייא על בריה bringe ich denn etwa Wehe über irgend ein Ge-

קיאָה (=bh. בְּאָה, Ez. 8, 5, von בּוֹשׁ, בֹּוֹשׁ בּיּאָה) בּוֹשׁ das Hereinkommen, Eintritt. j. Nas. VII, לה ob. ביאה המקדש der Eintritt in das Heiligthum. j. Kidd. I, 61° un. הקיש ביאתן בימי עזרא לביאתן בימי יהושע die Schrift vergleicht den Einzug der Israeliten (in Palästina) unter Esra ihrem Einzuge unter Josua. Men. 4^a (mit Bezug auf ושב ובא, Lev. 14, 39. 44) זו היא bei dem Zurückkehren, wie dem Einkehren finden ein und dieselben Gesetze statt; vgl. Sifra z. St. und bes. Raschi zu Erub. 51°. Chull. 85° u. ö. dass. Cant. r. sv. שמאלד, 14a (mit Anspiel. auf Dt. 6, 10 ביתך in doppelt. Erkl.) ביאחד נון השוק לביתך "dein Eingang" von der Strasse "in dein Haus", d. h. die rechte Seite, wo die Mesusa (s. מודר, angebracht sein muss. Jom. 86 b und 87 a ולואר שתהא ביאה סרציאה o möchte doch der Eintritt in das Haus (das Zurückkehren vom Richteramte) so schuldlos sein, wie es der Ausgang war! B. mez. 107^a שתהא יציאתך מן העולם כביאתך לעולם מה ביאתך בלא חטא וכ' möge dein Scheiden aus der Welt deinem Eintritt in die Welt gleichen! So wie dein Eintritt ohne Sünde war, so sei auch dein Scheiden! Jom. 53° ביאה ריקנית ein leeres Eintreten (des Hohenpriesters in das Heiligthum), d. h. ohne Rauchpfanne. Ber. 2ª ביאת שמש der Sonnenuntergang. — Pl. j. Chall. II Anf., 58b ביאות שנאמרו בתורה die Schriftstellen, in denen der Einzug in Palästina vorkommt. j. Sot. VII, 21° un. und Kidd. 37 b dass. — 2) (=בילה Beischlaf, Coitus, vgl. das Verb. — Kidd. 2ª fg. die Frau wird zur Ehe erworben לבראה לבכית בשטר ובביאה durch Geld, Wechsel oder durch Coitus, d. h. jedes derselben bewirkt die Heirath. j. Jeb. II, 3° un. ביאת ערוה Incest. — Pl. Kerith. 2, 3 הכא על השפחה בִּיאוֹת הרבה wenn Jem. einer Sklavin mehrere Mal beigewohnt hat. (Levitas Bemerk. im Tischbi sv. בָּעַל: unser W bedeute blos den ersten Coitus und habe dah. רלהון Ned. 51° keinen Plur., ist unrichtig). alle andern Arten von Beischlaf. Cant. r. sv. גן כעול zwei Arten שתי ביאות לאשה 24° von Beischlaf giebt es beim Weibe, den natürichen und den unnatürlichen. (Im Tlmd. steht tew. dafür משכבות, s. d.).

בּקהם .Viehtreiber, s. בֶּקהם.

לבב=בב , בוב von ביב I m. (syr. בבב; von ביב, rgl. בב) eig. etwas Hohles, dah. Röhre, Rinne, (anal; vgl. syr. کیدیا عربی aquaeductus, canais. Erub. 88ª ביב שהוא קמור eine Rinne, die iberwölbt ist. Das. המים יורדין לבים das Wasser liesst in die Rinne. j. Erub. VIII g. E., 25^b. Kil. IX, 32^a ob. und Tosef. Erub. cap. 6 dass. 1b. sar. 44b זו עומרת על הביב dieses (das Götzenoild der Aphrodite, vgl. אפרודיםר) steht an der Rinne des Bades. Genes. r. s. 12, 12° wenn der nenschliche König einen Palast baut, יאם נתך und dessen Kanal ביבה על פתחה אינו נאה וכ ın der Thür anbringt, so ist es nicht schön; ונתן ביבו על ,Jott hing. erschuf den Menschen בת שבת לאו והוא לאו Ar. ed. pr. (Agg. und brachte den Kanal an seiner Oeffnung in (d. h. die Nase am Munde), und das bildet eine Schöne und seine Zier! Khl. r. sv. רכניתר, ואיזה זה בית חוטמו והוא נואו ⁷⁶a ונתן ביבו מבח dass. Exod. r. s. 36, 133^d wenn Jem. m Finstern geht, מצא אבן ונכשל בה מצא ביב stösst er auf einen Stein, so strauchelt בופל ב r daran, kommt er an eine Rinne, so fällt er ninein. — Pl. j. Chag. II, 77° un. הפלטין הזר dieser Palast steht in der Nähe יסח Rinnen, was hässlich ist; vgl. בַּרם. Genes. s. 1, 3^d dass. Das. s. 24 Anf. חדרים וביבים רביברנו Kammern, Rinnen und Höhlen. Khl. r. אחf. das Kind פרשם ידו בביבין steckt seine Hand n die Rinnen. Exod. r. s. 6, 108° גורף ביבין Iem., der die Rinnen ausrafft, reinigt; als eine erächtliche Arbeit. B. kam. 6° פותקין ביבותיהן mit fem. End.) sie durchbrechen ihre Rinnen.

בות II oder בות (trnsp. von יבת toben, lärnen. Part. Ruth r. cap. 3, 39° שמער קלהון sie hörten die Stimme der Menschen, welche lärmten. — Genes. r. s. 87 Anf. אַבְּיִבְּה היא וטעיא Ar. (wahrsch. zu lesen בְּיִבְּה הָיא וטעיא; Agg. מגטיא) sie tobt und läuft herum; als Uebers. les hbr. המיה (Spr. 7, 11).

וֹבְיבָא ch. 1) (=ביב I) Kanal, s. בּיבְּא II. − 2) vive! s. ביבי.

לבייב f. (von בּיב, מרב, arab. בִּיבְּל durch-löchern) Schleier, durchlöcherter Flor, zum Verhüllen des Gesichtes. B. bath. 146° בייבא רכבכהא Schleier und Kopfnetz, Putzsachen les Weibes.

בּיבִי Interj. (lat. vive!) lebe, es lebe! Thr. r. sv. ביבי דומינו אמפרטור Ar. sv. ביבי דומינו (Agg. crmp. דמינו עמרי אפלטור) vive domine imperator! lebe, o Herr und Kaiser!

יבֵי, בֶּבָי, בֶּיבִי, m. N. pr. (=bh.

ברי, Esr. 2, 11. 8, 11) Bebai, Bebon. Schek. 5, 1 בן Ben Bebai, ein Tempelherr. Jom. 23° steht dafür בן ביבאי Das. 34° ביבי R. Bebai, ein Amoräer. B. bath. 36° u. ö. — j. Git. VII, 48° mit. בדל בר כהנא Crmp. בעל ביבי ביבי ביבי, s. d.).

תביר בני בני בני מוס. (zus. gezogen aus בּיבְנִי, s. בּי בני א. בי בני, s. ביבני, s. ביבני, s. ביבני הוה ביבני פו es war dort ein Badehaus. j. Schabb. VIII g. E., 11° ההן רמשוג גו ביבני derjenige, der das Badehaus ausspült, reinigt.

עניבר I m. (lat. vivarium) Thierbehältniss, wo verschiedene (auch wilde) Thiere, Geflügel und Fische sich befinden. Snh. 39² כל דוכר כל דוכר לביבר שדיוה לביבר שדיוה לביבר שדיוה לביבר עמלכה לשדיוה לביבר שדיוה לביבר ולא אכלוה Dispute) besiegt, den wirft man in das Thierbehältniss. Das. שדיוה לביבר ולא אכלוה man warf ihn in das Vivarium, aber die Thiere haben ihn nicht gefressen. Bez. 24² אַרְּבָּאָא. — Pl. Bez. 23b. 24² ביבר בדור של חיה Behälter der Thiere (Wild), Geflügel und Fische. j. Snh. VII, 25b un. בהביברים של הבביברים die Fische, die in den Fässern und in den Vivarien sind. Das. X, 29c un. j. Schabb. XIII, 14² un. B. bath. 60b u. ö.

II m. 1) (viell. lat. fiber) Biber, Name eines Thiers. — Pl. Chull. 127° ביברי דנרש אינן מן הישוב die Biber des Ortes Narasch hausen nicht in wohnbarem Lande, d. h. sie sind blos in Seen anzutreffen. Tosaf. z. St. lesen בי ברי רכרש Namen zweier Ortschaften: Be bare und Narasch; vgl. Erub. 56° דבי ברי ורבי נרש. Sot. 10° steht dafür: בי בארי ושוקא דנרש. — 2) Bibar, Name eines wohlschmeckenden Thiers; wahrsch. eine Art fetter Vögel. — Pl. Levit. r. s. 34 (zur Erkl. des ברברים, 1 Kn. 5, 3) die Thiere, die zur Tafel Salomos gemästet wurden, מיני ביברים Ar. sv. ברבר (fehlt in Agg.) waren Bibararten. Nach einer andern Ansicht war es eine Vogelart, והיה בא מברבריא die aus der Barbarei eingeführt wurde. In Pesik, r. Et Korbani: מינר ביברייא (so in edd. Prag. und Lemberg; ed. Breslau ציברייה crmp.) dass. Jalk. II, 28d steht ברבורים, ebenso Jalk. I, 248c; vgl. Pesik. ed. Buber, 58^b, Anm. 37.

צְיִּדְא s. בּיִדְא - פּדָּא s. in בּיִדְא - בידיא, בידיא, s. in 'בו' in בוֹדְיָא.

בְּיֶה, בְּיֶיה Lebensunterhalt, s. בָּיָא.

Σ I (gr. βῆτα) Beta, der zweite Buchstabe des gr. Alphabet. Schek. 3, 2 אלפא ביטא Alpha Beta, s. אלפא.

אַבּיבָּא; für בּיבָּה, mit Verw. von ע und ש Ei. j. Schebu. III, 34d un. בגוך (in ed. Dyhrnf. 2 Mal) wie Ei und Perle.

verkürzt von בַּרְבַּיִר, s. בַּרְבַּיִר

פול (בִּיל לישני ודריש , vgl. syr. בּיל (בִּיל לישני ודריש , vgl. syr. פּבּיל (בּיל מישני ודריש , vgl. syr. פּבּיל (בּיל מישני ודריש אוֹג הוה בּיִיל לישני ודריש פר (Mardechai, Beiname des Tempelherrn Petachja) vermischte die Sprachen, um etwas zu ergründen; d. h. er suchte durch Sprachvergleichungen, aus der Aehnlichkeit im Ausdrucke die Worte anders zu deuten als sie gewöhnlich genommen werden, vgl. בִּיבָה — Davon wird das. auch das N. pr. בִּיבָה (Esr. 2, 2. Neh. 7, 7) erklärt (welches W. dah. auch im sp. Rabbin. für "Sprachkundiger" genommen wird). — Tosef. B. mez. cap. 9 ביילין crmp. aus ביילין, s. d. — Davon

בּילְה (בּלִילָה f. (בּלִילָה) das Vermischen, Zus. rühren. R. hasch. 13b. 14a לכל אין בילה חוץ נוירך רשכון für alles Andere (für compakte Dinge, wie Getreidekörner u. dgl.) giebt es keine Mischung, ausser für Wein und Oel; d. h. jene Getreidearten sind, wenn sie auch zus. geschüttet werden, doch nicht als gehörig vermischt, Flüssigkeiten hing., die zus. gegossen werden, sind als völlig vermischt anzusehen. Nach einer andern Ansicht das. יש בילה giebt es auch für Getreidekörner ein Zus. mischen. — Insbes. das Begiessen der Mehlopfer mit Oel, wodurch sie zus. gerührt werden. Chull. 83b u. ö. כל הראור לבילה אין הבילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה הילה מעכבת בר für das, was sich zur Mischung eignet, schadet die Unterlassung der Mischung nicht, für das aber, was sich zur Mischung nicht eignet, schadet die Unterlassung derselben. So darf z. B. ein Mehlopfer, das mehr als 60 Issaron (Zehntel des Epha) Mehl enthält, nicht in einem Gefässe dargebracht werden, weil eine solche grosse Masse mit dem Oele nicht gut durchmischt werden könnte, obschon die Unterlassung der Mischung bei kleinern Massen kein Hinderniss für das Opfer bilde. Dieser Grundsatz wird auch auf andere ähnliche Fälle angewendet; vgl. אוf. בלל

בּילְבֹּי (viell. gr. βλέμμα) der Blick, das Auge. Pesik. r. s. 21, 42° כמית לבילמית?).

בילן בילון (oder בילון m. (gr. βελόνη: die Spitze) Spitzkopf. Bech. 43° הבילן Ar. (Agg. הכילון דרמי בילן דרמיד הבילן הרמיד אחר. (Agg. מבילן דרמיד בישיה לאכלא Ar. (Agg. מילון דרמי רישיה לאכלא Ar. (Agg. לארבלא כילון דרמי רישיה לאכלא שוחר Bilon ist Jem. zu verstehen, dessen Kopf einem Fassdeckel gleicht. — Sollte übrigens die LA. der Agg. richtig sein, so wäre כילון das spätlat. cilo, cui caput oblongum et compressum est.

קילן II m. (=ילון, lat. velum) Vorhang am Schiff oder an der Thür. Kel. 20, 6 עשאר Ar. (Agg. רילון) er machte aus ihm (dem Hemde) einen Vorhang, s. auch TW.

בּיִרְבִּי f. (בּיְלָּיִב, gr. βαλανεῖον) Bad, das Baden. j. Ber. VI, 10° un. (l. בהדין מהדין שמר ברכ ברכבי Jemdn. betreffend, der Wein nach dem Bade trinkt. Da näml. ein solches Weintrinken blos aus Gesundheits-Rücksichten geschieht (vgl. j. Pes. X, 37a ob., s. אָרָפּלָא, so muss man über den Nachtischwein noch einmal den Segen sprechen. An das gr. βάλανος Eichel oder gar an bilis (Musaf. u. A.) ist nicht zu denken.

מלוני od. בילוני m. eingravirte Figur. Git. 57° man zündete so viel Lichter an, דר בליונא אדי בילוניא דגושפנא וכ' Ar. (Agg. בליונא דגושפנא וב', Ar. ed. pr. Var. דגושפנא dass die eingravirte Figur eines Siegelringes in der Entfernung eines Mil gesehen wurde. Das. 58° בליונא דגושפנא בילוניא דגושפנא בילוניא דגושפנא (בליונא דגושפנא) die Figur des Siegelringes.

בר' s. בּוֹלְרִין in בּוֹלְרִין.

Πζή f. (gr. βημα) erhöhter Ort, bes. Bema, Rednerbühne, Gerichtsstätte, Richtersitz u. dergl. Sot. 41° עושין לו בימה של שליה רווא יושב עליה man bereitete ihm (dem Könige, an dem Tage nach dem Hüttenfest, nach einem Cyclus von je sieben Jahren) eine hölzerne Bema, worauf er sass und aus der Gesetzrolle vorlas. Suc. 51b רבימה של עץ eine hölzerne Bema war in der Mitte der Synagoge zu Alexandrien, worauf der Aufseher (חזך הכנסת) stand (vgl. Raschi z. St. כעין מלכור"מ שלכר ähnlich dem Almemer in unsern Synagogen). j. Suc. V, 55^b ob. dass. j. Jeb. XII g. E., 13a עטר לר בינוה גרולה man machte für ihn (den Lewi bar Sisi, zum Vortrage) eine grosse Bema. Genes. r. s. 81, 79^b dass. — Das. s. 42, 41^d dass. für Abraham, als er zu den Söhnen Chets sprach. Ab. sar. 16 b איצטריא רבימה Stadion und Bema zum Götzendienst. j. R. hasch. I, 57b ob. העמידו בימה יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין errichtet die Bema (Gerichtsstätte): mögen die Vertheidiger (συνήγοροι) und die Ankläger (κατήγοροι) sich aufstellen! Exod. r. s. 15, 113^d, vgl. אילוֹבִיך, Das. s. 30, 127^{cd} und 128b, vgl .איקוֹנין und איקוֹנין. Das. s. 43, 137d die Fürbitte Mosis für Israel ist dem Verfahren eines Königs zu vergleichen, der über seinen Sohn zürnte, וישב על בימה ודנו וחייבו נטל את הקולמוס לחתום גזר דינו מה עשה סונקתררי חשף את הקולמוס und der sich מהוך ידו של מלך כדי להשיב חמתו auf den Richterstuhl setzte, den Sohn richtete und ihn verurtheilte. Schon nahm er das Schreiberohr (Kalamos, κάλαμος), um das Edikt zu unterzeichnen. Was aber that der Beisitzer (συνκάβεδρος=σύνεδρος)? Er entriss den Kalamos der Hand des Königs, um inzwischen den Zorn desselben zu beschwichtigen. Genes. r. s. 75 Anf. und Levit. r. s. 13, 157^d das römische Reich raubt und übt Gewaltthaten aus, ונראה כאילו מצעת את und giebt sich dennoch den Anschein, als ob es den Richterstuhl aufstellte. Genes. r. s. 37

Anf. כנגד בימה של רשע אמר die Schrift zielt hin auf den ungerechten Richterstuhl Esaus, des Bösewichts, d. h. Roms. Khl. r. sv. כל הדברים, 72d העלר על הבימה לידון אותו man führte ihn auf die Gerichtsstätte (oder: Richtplatz), um ihn zu richten. Das. sv. בוב ילד, 81° u. ö. — Tanch. Schemoth, 62ª Pharao sagte: העלר את משה לבימה להורגן führt den Mose auf den Richtplatz, um ihn zu tödten. — Pl. Pesik. Beschallach, 84ª דביניאות וביניאות Tafeln und Gestelle. Meg. 32ª לוחות והבימות אין בהן משום קדושה die Tafeln und die Gestelle besitzen keine Heiligkeit. Unter letztern sind wahrsch. die Estraden in der Mitte der Synagogen zu verstehen, auf welchen die Pulte (לוחות) sich befinden und woselbst die Vorlesung aus der Pentateuchrolle geschieht; anders nach Raschi. — Ar. liest ההבמרה, und versteht darunter: die Stangen der Gesetzrollen; oder auch: die unbeschriebenen Pergamenttheile (Ränder) der Gesetzrolle.

בּימוֹס, בּימְוֹס, m. (syr. בּבָּב, גַבַּבּב; riehtiger σίπια, κομία, syr. λώνδα; gr. βωμός) Erhöhung, worauf man etwas legt oder stellt, Untersatz, Gestell, Postament. j. B. mez. K, 12° un. העלה על גבי בימוס er trug den Stein auf das Gestell. Bes. aber von Erhöhungen zu heiligem Gebrauche, Untersatz des Götzenbildes oder: Altar zum opfern. Ab. sar. 47^b (3, 7) אבן שחצבה מתחלה לבימוס ein Stein, den man ursprünglich zum Untersatz für das Götzenoild gehauen, der aber zuw. selbst angebetet wurde. Das. 53b בימוס אבן אחת מזבח אבנים ein Bomos besteht aus einem Steine, ein (Götzen-) Altar hing, aus mehrern Steinen. Das. ein Bomos, der beschädigt wurde, wodurch nach einer Ansicht (vgl. בטל) das Verbot der Benutzung desselben aufhört. Das. ערלא יתיב אבימסא פגימא Ula sass auf einem beschädigten Bomos. j. Ab. sar. IV, 44^a ob. — Pl. Ab. sar. 53b בימוסאות של מלכים die Postamente der Könige, auf welche näml. bei ihrer Durchreise die Götzenbilder aufgesetzt wurden. Das. בונה בינוסות Genes. r. s. 53, 53° Ismael בונה בינוסות וצר חגבים ומקריב עליהם baute Altäre, fing Heuschrecken (?) und opferte sie darauf. Ab. sar. 16^a רימוסאות בית מרחצאות (richtiger Ar. דימוסאות ובית Exod. r. s. 9 g. E. Das. s. 31, 130b.

בירון m. (lat. vimen) Gerte, Zweig, Palmzweig. Jalk. II, 95b (mit Bezug auf Ps. 16, 11 "Annehmlichkeit in deiner Rechten") ההלולם שבי שהוא כנור שהוא נוצח ונוטל בינון בנוהג שבעולם שבי הנדיוסין באין באיברפוס נוי נוטל בינוין נוי שהוא כנוי שהוא כנוי פאין באיברפוס נוי נוטל בינוין נוי שהוא כוצח הנדיוסין באין באיברפוס נוי נוטל בינוין נוי שהוא כוצח הנדיוסין באין באיברפוס נוי נוטל בינוין נוי שהוא כוצח באין באיברפוס (am Hüttenfeste) zu verstehen, wie Jem. der da siegt (d. h. hier bildl. für: in den vorangegangenen Gerichtstagen, Neujahrs- und Versöhnungsfest als schuldlos befunden und über die gegnerischen Völker sie-

gend, vgl. נְבְּארָיך und ein Vimen (als Siegeszeichen) ergreift. Gewöhnlich geschieht es, dass zwei Wettkämpfer (Gegner, δ ἐναντίος) den rings umfriedeten Kampfplatz (περιφερές) betreten. Wer aber ergreift die Siegespalme? Derjenige, der gesiegt hat. (Eine witzige Anspielung auf מביביד, in doppelter Auslegung: "dein Vimen" [ביביד] "in deiner Rechten", nach der bekannten rabbinischen Satzung: מבידן "der Sieger". Eine ähnliche Anspiel. s. in מביביד).

יַּבְּאַנְין s. בָּאַנְין

בּין בּין (=bh.) einsehen, verstehen, eig. eindringen in etwas, scheiden, unterscheiden; davon בּינָה, בֵּין.

Hif. 1) zu verstehen geben, Einsicht verschaffen. Ab. sar. 41° אני אובין ואדון לפניך ich werde es zu verstehen geben und vor dir darthun, Beweise dafür führen. — 2) durch Verständniss etwas entnehmen. Schabb. 31° un. בנת דבר מתוך דבר hast du eine Lehre aus der andern entnommen?

Poël dass., übrtr. Men. 21° בנולה יכול יכול יהן בו מעם כבינה (oder: תבוננהו (ygl. Raschi; nach Gem. das. erklärt: תבולה (יכול יהן בו טעם כבינה) bei במלח bei במלח (Lev. 2, 13) könnte man glauben, dass man durch das Salz einen Geschmack beibringt wie die Vernunft; d. h. dass man nur wenig Salz auf die Opfer streue, so dass nur ein geringer Salzgeschmack zu verspüren sei; so nach Ar. und dem Comment. des Rabed in Sifra z. St. Nach Tosaf. hing.: dass man das Opfer sehr stark salze, so dass man es, ohne abzuwaschen nicht geniessen könne. — Ar. ed. pr. liest יכול הבניהו (näml. nach der Erkl. das. יכול הבניהו (mäml. nach der Erkl. das. מבניהו (מבנין הבניהו (mäml. nach der Erkl. das. מבניהו (הבנין הבניהו (הבנין הפנים (paml. nach der Erkl. das. מבנין הבניהו (הבנין הבניהו (הבנין הפנים (paml. nach der Erkl. das. מבנין הבניהו (הבנין הפנים (paml. nach der Erkl. das. מבנין הבנים (מבנין הבנים (paml. nach der Erkl. das. מבנין הבנים (paml. nach der Erkl. das.)

Hithpo. und Nithpo. zur Einsicht gelangen, nachdenken. Genes. r. s. 34, 33b (mit Bezug auf בַּיבֶּן, Gen. 8, 20) מוֹלְבָּלְן קרוב כתוב נְתְבּוֹלֵןכּן das W. kann auch בִּיבֶּן gelesen werden, d. i. Noah dachte nach: Weshalb sind wohl die reinen Thiere in der Arche in grösserer Anzahl vorhanden als die unreinen? Wohl nur deshalb, dass ich von jenen Opfer bringe. B. kam. 27b die Menschen pflegen nicht, בררבים sich umzusehen auf den Wegen, d. h. einen auf den Strassen liegenden Anstoss zu merken.

בין ch. (=vrg. בִּין, בַּהֵן. Pa. בַּיֵן (syr. בַּיֵּן). zu verstehen geben, verständig machen, s. TW.

בּינְה f. (=bh., von בִּין, s. d.) Verstand, Einsicht. Nid. 45^b (mit Anspiel. auf יבָּן Gen. 2, 22) ייבן מלמד שהקבה נתן בינה יתירה באשה ("er machte verständig") gelesen werden; daraus ist erwiesen, dass Gott dem Weibe mehr Einsicht als dem Manne

gegeben hat, vgl. auch בֵּרֹן, Hithpo. — Ber. 10ª (mit Bezug auf Ps. 103, 2) die Wohlthaten Gottes beim Nähren des Kindes bestehen darin, דשה dass er dem Weibe die לה דרים במקום בינה Brüste am Orte der Vernunft (des Herzens) angebracht hat; vgl. TW sv. חיפולר.

בּינָא ch. (Dan. 2, 21 בִּינָה), בִּינֹהּתָא פִינֹהּתָא בִּינֹהּתָא (ברכַה=) Verständniss, Vernunft, s. TW.

(=bh.) eig. Sbst. Zwischenraum, Mitte; gew. jedoch als Präpos. zwischen, inmitten, sow. vom Raum als von der Zeit. Meg. 7b fg. 'אין בין יום טוב לשבת אלא וכ zwischen Feiertag und Sabbat ist blos der Unterschied, dass u. s. w. Aboth 5, 6 u. ö. ברן השמשות Zwielicht, eig. zwischen Untergang der Sonne und Aufgang des Mondes. — בין sowohl als auch, ob so, oder so; eig. Alles, was dazwischen ist. B. kam. אין מועד מועד sowohl ein theilweise stössiger, als auch ein völlig stössiger Ochs, s. d. W Levit. r. s. 6, 150^d בין זכאר בין ס חריב ob gerecht oder ungerecht. Ned. 63a בין כך ובין כך sei es so oder so. Jeb. 23a בין שאומרים לו לאביך קיים בין שאומרים לו הוצא sei es, dass man (d. h. das Gesetz) zu deinem Vater sagt: Du kannst sie als Ehefrau behalten, oder dass man zu ihm sagt: Du musst dich von ihr scheiden; vgl. TW sv. ערריא. — Ned. 79b fg. דברים שבינו לבינה Dinge zwischen ihm und ihr, wenn z. B. eine Ehefrau sich durch ein Gelübde versagt, den Körper zu putzen, woran der Mann Anstoss nimmt.

עורם (ביניים Dual בניים בניים (vom St. c. pl. בינות, בינות, von welchem letzt. W. das Waw elidirt wurde) eig. Sbst. Zwischenliegendes, Mitte; gew. als Adv. zwischen. Genes. r. s. 4, 5^d (mit Bezug auf בתרך, Gen. 1, 6) zwischen und inmitten, d. h. gerade in der Mitte. j. Meg. I Ende, 72d בינתיים dazwischeu, d. h. zwischen einem Orte und dem andern. j. Ber. II, 5b ob. ימי טהרה בנתיים die Reinigungstage dazwischen. j. Taan. I g. E., 64^d ימים שבנתיים die Tage, die dazwischen liegen. j. Maasr. I Anf., 48° שול מבנתיים nimm von dem Dazwischenliegenden, aus der Mitte. j. Kil. VII Anf., 30^d. j. Nas. VII, 56^c u. ö. Levit. r. s. 23 diese Fromme צדקת הזו יוצאת מבנתיים (Ribka) stammte aus ihrer Mitte ab.

ערין ch., gew. בּרנֵר pl. (syr. בּרנֵר λוֹבּלֻ, wofür auch בין contr.=vrg. בין zwischen, dazwischen, inmitten. Chull. 114ª אתרא מברניא es ist aus der Mitte dieser Beiden zu erweisen. Schabb. 132b dass. Git. 69b ביני אדכי zwischen den Reihen. B. mez. 47b u. ö. איכא בינייהו eig. es ist zwischen ihnen, d. h. sie sind in der oder jener Sache verschiedener Ansicht. Jeb. 712 er hat es inzwischen verkauft. — Oft auch als Sbst. Chull. 47a ההוא ביני וביני jenes Dazwischenliegende. Bez. 7ª ברכר רברכר die Differenz zwischen solcher und anderer Waare. Das. 14^b u. ö.

m. Adj. der in der Mitte, medius. Kel. 17, 8 und Ber. 39a, vgl. אַגוֹרָר. j. Schabb. I, 2d un. לא לח ולא יבש אלא weder feucht noch trocken, sondern mittelfeucht. j. Ber. I, 2° un. אדם בינוני מהלך ארבעים מיל ביום ein mittelkräftiger Mensch (d. h. vom gewöhnlichen Schritte) geht 40 Mil am Tage (=10 Parasangen, vgl. Pes. 93b). Sot. 42b (zur Erkl. des Ws. הבנים, 1 Sm. 17, 4) Goliath, בינוני שבאחיר der Mittelste unter seinen Brüdern. — Pl. R. hasch. 16b Mittelmenschen, die weder zu den ganz Frommen noch zu den ganz Schlechten gehören. j. R. hasch. I, 57^a un. dass. Levit. r. s. 30, 174^c die Mittelgrossen des Landes, im $\operatorname{Ggs.}$ zu פרטוטי $\mathfrak{g}$. - Fem. $\operatorname{Git.}$ 5, 1 u. $\ddot{\mathrm{o}}$. בינונית ein Mittelfeld, das näml. weder zu den besten, noch zu den schlechten gehört. j. Taan. I, 64² un. הבינונית die mittlere Regenzeit. Zuw. als Sbst. j. Ber. V, 9° un. hinsichtlich dreier Dinge 'רובן ומיעוטן רע ובינוניתן יפה וכ ist das Zuviel und Zuwenig schädlich, das Mittelmass aber vortheilhaft, näml. Sauerteig, Salz und das Ablehnen angebotener Würden, בירוב, s. d. — Pl. j. Sot. עווו, 22° un. בינוֹנִיוֹת היו בּתנוֹנִיוֹת ed. Amst. (ed. Krot. crmp. בבינויות) alle Ellen (im Tempel, vgl. אמַרה) waren Mittelellen. Kel. 17, 1 בינונית l. בינוניות.

שורבינא ובינא 1 m. Weide. Git. 68^{b} שורבינא Cypresse und Weide. Schabb. 139b ברניהמא (so in einigen Agg.) richtiger צינירתא, s. d.

שב או m. Blutegel. — Pl. Git. 69 שב מב sieben Blutegel.

I f. Korn vom Getreide oder auch andern Früchten; vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 519 nach B. S. triticum repens. B. bath. 18^b בילתא Senfkorn. Git. 69b mit. ניזדהר מבילתא er nehme sich in Acht vor dem Samenkorn der Rauke. — Pl. Schabb. 67^a בִּרכֵר כמרנא Kümmelkörner.

אנתא II f. Haar, einzelnes Haar. Schabb. 140° בינחא דראשי das Haar meines Hauptes. Nas. 39 a רישא דבינתא die Spitze des Haars. Jom. 69b dass. Das. בינתא ממזייא ein einzelnes Haar ist ihm vom Haare ausgefallen. Ber. 8º der Tod der Frommen ist so leicht כמשחל wie man ein Haar aus der Milch zieht. — Pl. Schabb. 67° בינֵר נודיקנא וכ' sieben Haare aus dem Barte eines alten Hundes.

אָבְינִיתְא (syr. אַבּוֹנְיתָה, viell. gr. βαιών) f. eine Fischart. B. kam. 19b ביניתא ein Esel, der einen Fisch gefressen hat, als etwas Ungewöhnliches. B. mez. 79b ביניהא אכרסה מקלה der Fisch hat sein Gewicht im Bauche, d. h. wenn man einen Fisch kaufen will, so leere man zuvor seinen Bauch aus, weil diese Füllung

werthlos ist; anders nach Ar. Git. 69b ניתר ביניתא משמא man bringe einen Fisch und brate ihn vollbäuchig, als Medicament. — Uebrtr. Mac. 16b ביניתא דבר כרבא ein Gewürm, Raupe (von fischartiger Gestalt), das man beim Pflügen findet. — Pl. Bez. 28b מב בִּינִתָּא sieben Fische.

בינינו j. Taan. III, 66° un. crmp. aus בינינו zwischen uns. — Ker. 3b בינכיהון, s. בַּנָהָה.

בין s. בֻּינְתַּיִים.

אלים If (syr. בבבי, vas?) Gefäss, Schale, worin man das Mehlopfer einrührte. Men. 7a פיסא גדושה eine vollgehäufte Schale. Das. 24ab פיסא בריסא בריסא בריסא בריסא בריסא בריסא בריסא מון בריסא מון בריסא מון בריסא מון בריסא alle drei Theile liegen in der Schale. — Pl. Thr. r. sv. החזה, 65b שתה להיס פיסיר בריסי ארו (Agg. פיסיר וביסי וביסי וביסי וביסי וביסי שווא jedem Trinkgefäss, Becher.

אַרְיָבְ II m. stachliches Kraut; vgl. syr. pabulum. — Pl. Schabb. 77b das Kameel hat deshalb einen kurzen Schweif, ביבי Ar. sv. ביבי Ar. sv. ביבי (Agg. ביבי (Cross) weil es stachliche Kräuter frisst; ein langer Schweif würde näml. daran hängen bleiben. — Ferner N. pr. j. Git. IV, 46a ob. רבי ביכא R. Bisa.

בְּיֵעְהָא m., אַבְּיַעְהָא f. Fröhlichkeit, das Aufjauchzen vor Freude. Stw. בוע oder משנאדיס oder ausströmen, dah. auch sprechen, jauchzen, s. TW.

בּיְעָה, בּיִּעְה, וּבִּיעָה, fem. (syr. בַּבּבּ) Ei. Stw. wahrsch. wie im vrg. W.: בוע strömen, fliessen, von der Flüssigkeit des Ei's; vgl. auch ביצה. j. Ned. III, 38b ob. ביצה ומרגליתא Ei und Perle; wofür auch בּרְטֵא, s. d. Ber. 44b ein weich gebratenes Ei, s. אוקןא, Jom. 69b ביעתא בת יומא ein an diesem Tage gelegtes Ei. Das. 80° ביעהא דצפורתא ein Vogelei. Schabb. אילא דעילעלא דעילעלא das Ei eines sehr kleinen Vogels, etwa Colibri od. dgl. — Bildl. Levit. r. s. 11, 155^b, s. בֵּיצָה. — Pl. (syr. ביבי, השילתא Chull. 93ab ביני חשילתא die Hoden eines männlichen Thiers. Das. קרמא דביעי die Haut der Eier. Keth. 61° דאכלא ביער eine Frau, welche während der Schwangerschaft viel Eier isst, gebärt Kinder mit grossen Augen. Bez. 7a ברער ביעי דפחיא דשחוטה. Eier der Schreienden (d. h. der lebenden Henne, die beim Eierlegen schreit, im Ggs. zu) Eiern, die man in der geschlachteten Henne findet. Das. ביעי דספנא מארעא ביעי דדכרא Eier der Henne, die infolge des Tretens des Hahns und Eier der Henne, die durch Erwärmen der Erde gelegt werden. Levit. r. s. 16, 159b seine Eier. בעיוא דיליה) seine

جَائِ f. (=bh., arab. يَّاثِينُ f. (=bh., arab. يَاضَى) 1) Ei. Stw. arab. بَاضَ in der Bedeut. humiditatem amisit,

also=vrg. ch. בּינָה, s. d.; nach vielen Lexico-

in der Bedeut. weiss باض sein. — Bez. 1, 1 fg. ביצה שנולדה ein Ei, welches gelegt wurde (von diesem W., womit der genannte Talmudtractat beginnt, führt er den Namen Beza, neben der Benennung Jom tob (יום טוב), weil er grösstentheils über die Feiertage handelt). Kel. 17, 14 ביצת הנעמית המצופה ein Straussenei, das überzogen wurde. j. Schabb. I, 3^d mit. wird בת הרענה (Lev. 11, 16) erklärt: ביצת הנענוית Straussenei (wahrsch. deutete man הם=syr. ביי ovum). In Chull. 64b steht dafür: ביצת החרגול Schabb. 67ª ביצת ממאה das Ei des Heupferdes. Das. 80b in der Mischna ביצה קלה wird in Gem. das. erklärt: ביצת הרנגולת Hühnerei, das leicht (d. h. schnell) gar wird. j. Orla I, 61° ob. ביצת הקדש ein Ei, das dem Heiligthum, ביצה ע"ז ein Ei, das dem Götzen geweiht wurde. Trop. Genes. r. s. 36, vgl. אַפַרוֹחָ. בר יוכני (בר בר יוכני .s. בר יוכני . ubrtr. eirunde Masse. Schabb. 80b ביצת הגיר Ar. (Agg. הכיך) ovale Masse, die von Cement oder Kalk bereitet wird. Bez. 15a. Par. 5, 6 ביצת die ovale Lehmmasse der Töpfer, woraus sie Gefässe machen. Levit. r. s. 23 g. E. dass. — 3) bildl. Ei für Stamm, Wurzel eines einzelnen Menschen oder eines ganzen Volkes; zumeist in der Phrase: 'חתך מיטרין (= קעקע ביצה של פ eig. das Ei Jemandes ausmärzen, d. h. Jemanden vom Grunde (dem Eierstocke) aus vernichten, mit Stumpf und Stiel ausrotten. j. Ab. sar. IV, 44° ob. (mit Anspiel. auf אבנר גיר, Jes. 27, 9 ביצי גיר genommen, s. ob.) רדות אחריהם עד שהקעקע ביצתם מן העולם verfolge sie (die Götzen) bis du ihr Ei (ihren Stamm) aus der Welt ausgerottet haben wirst. Levit. r. s. 26, 170° der Engel Gabriel ביקט לזרקן ולקעקע ביצתן wollte sie (die Israeliten) hinwerfen und ihren Stamm vernichten. Cant. r. sv. כמעם, 17° קעקע הקבה מיצתן מן העולם והעמיד אחרים תחתיהם Gott hat ihren Stamm aus der Welt entwurzelt und Andere anstatt ihrer gesetzt. Ruth r. g. E. sv. רחאמרכה, 43° infolge des von den Frauen ausgesprochenen Segens לא נתקעקע ביצתו של דור wurde der Stamm Davids unter der Regierung der Athalia nicht vernichtet. Pesik. r. s. 12, 22° fg. ביצתר מהקעקעת sein (Amaleks) Stamm wird vernichtet. Levit. r. s. 11, ביקט לקעקע ביצתן של ישראל בעא Haman ביקט לקעקע ביצתן wollte den Stamm Israels ausmärzen, denn er wollte (dem Ahaswerus) jeden Keim in dem Mutterleibe abkaufen. Aehnlich Ruth r. sv. ישם האיש, 36°; in Esth. r. Anf. l. ברל ביעהא anst. ביתא. Thr. r. Einleit. Anf. u. ö. — Pl. Ab. sar. 3b ביצי כינים die Nisse der Läuse. Uebrtr. j. Snh. XI, 30b un. und Cant. r. sv. סמכרני, ביעפועי=) (ביצים (und פתפותי בֶּצִים יש כאן (=פיעפועי ברער, Schabb. 109a) eig. ein Zus. klopfen der Eier ist da, d. h. geschmacklose Redensarten.

Nach einigen Commentt. von בְּבֶּה, s. d. — j. Schebi. V, 35^d un. עשה ביצים wenn der Lauch Samen getragen hat. j. Schebi. VII Anf., 37^b היצי נץ חלב., s. היצי נץ חלב.

אַרָּכְּאָ f. (gr. κρέκος) irdnes Gefäss zu Wein, Mehl u. dgl. Men. 24b בולהר בני ביקתא ההדדי sie alle (die Theile des Mehlopfers), die in einem Gefässe liegen, gehören zusammen (Raschi identificirt unser W irrthümlich mit einem andern היקתא [s. d. in בְּקָהָא], und zw. nach talmud. Etymologie ביקהא, was hier gewiss nicht zutreffend ist, wie schon aus dem nebenanstehenden בִּיְּבָּהָא, s. d. W., hervorleuchtet).

— Uebrtr. Meil. 17b בִּיְבָּהָא אִינְרָנְ בּיִּבְּהָא בּיִבְּהָא בּיִבְּהָא Ar. (Agg. בּיִבְּהָא) der Fall, der nebenan steht.

קייה, היקיא, f. (gr. βιλον, vicia, syr. ביבוּל pl.) Wicke, eine Hülsenfrucht. j. Maasr. V g. E., 52° זרע ביקיא er säete Wicke. Das. ביקיא ביקיא. Tosef. Maasr. cap. 3 בקיא. j. Chall. IV,

אָבָא (בֵּרְבּ, wie אַבְּא בּאִרָּא) Sohn. Ber. איַבָּא und B. bath. 116 a עשיראה ביר der zehnte Sohn, vgl. בָּרְבָּא, s. TW

בּאֵרָא בּסוֹלוֹ, נְבּאֹּן, s. d.) בּאַרָא בּסוֹלוֹן, יבּאֹן, s. d.) ו) Brunnen. Ber. 56° נפל פיתא בבירא ולא משתכת das Brot fiel in den Brunnen und ist nicht mehr zu finden. Schabb. 66b נפל פרתא das Kraut (gr. πόα, als Heilmittel) fiel in den Brunnen. B. kam. 92b בירא דשתית מיניה in den Brunnen, aus dem du einmal getrunken hast, wirf nicht Werg hinein! Warnung vor Undankbarkeit, vgl. auch אָבֶל. ---Pl. Erub. 17^b 18a ביראות Brunnen. j. Erub. II, 20b ob. בירות und בירות dass. Tosef. B. mez. cap. 9 שרה ביראות ein Feld, das Brunnen hat. — 2) Grube, Graben. B. mez. 85° הוה קיינא בירא כליא כויא die Grube (das Grübchen, aus dem man Rettig gegraben) stand voll Wasser. Chull. 106a, s. בת בירתא — Pl. Genes. r. s. 42, $41^{
m b}$ בירין בירין מסקן ${
m Gruben,\ welche\ Lehm}$ enthielten. Bildl. Snh. 7° שב בירי לשלמנא sieben Gruben bedrohen den Frommen (welche ihm jedoch nicht schaden), und eine den Uebelthäter (in welche er hinein fällt). Schabb. 110b שב בירי.

שר הרונים לא לבייר ולא (Denom. von בּירָא אין נרתנים לא לבייר ולא אין נרתנים לא לבייר ולא הואס שרן מאר בייר ולא הואס שרן מאר
ist in j. B. mez. VII, 11^d ob. anst. בין הבייר אי בייר איז, vgl. Tosef. I. c., wo jedoch anst. הביילין והחפררות zu lesen ist: הביילין, vgl. דביילין.

Pi., und בַּרֵיר Pa. von בּהַר, s. d.

אבּיִּירָ m. Adj. (von בּיִּירָם) leer, unbebaut, vom Acker. Levit. s. s. 1 Anf. המי הקליה ביירא הקליה ביירא er sieht sein Feld (im Brachjahr) unbebaut, seinen Weinberg unbebaut.

תור הבירנית ביירא f. Adj. (von בַּיִּררָא mit adjectiv. Nun) eig. leer, von Frauen, männerlos. — Pl. Levit. r. s. 19, 162d Jojakim wurde deshalb bestraft, על שהושיב נשים בַּיִּרְנִיּוֹת בירושלם מהר בעליהן ומענה בירניות בִּיִּרְן צִיִּירְן שהיה הורג את בעליהן ומענה ומערה ומעיהם וכ weil er männerlose (und unglückliche) Frauen in Jerusalem zurückliess. Was bedeutet בירניות? Er machte sie männerlos und misshandelte sie בירניות, s. d. eig. spalten); denn er erschlug ihre Männer, nothzüchtigte deren Frauen, und confiscirte ihr Vermögen für den königlichen Schatz.

בּיְרְיֵיה, הַיִּרְאָּה Biraah, Beiname, gew. des Amoräers Ulla, viell. nach seinem Wohnorte, aus Berea, Βερέα. Μ. kat. 26° עולא ביראה Cant. r. sv. שובר, 29° u. ö. dass. — j. Meg. II, 73° mit. und j. M. kat. III, 83° un. עולא ביריוה

בירה I f. (=bh.) Burg, Kastell. Das W.

ist wahrsch. pers. בּלְנָר , bâru, vgl. auch אַבְרַוְרָרִי B. bath. 61b המוכר בית לחבירו בבירה גדולה wenn Jem. ein Haus in einer grossen Burg verkauft. Genes. r. s. 39 Anf. Abraham erkannte auf seinen Wanderungen die göttliche Weltregierung; das ist einem Reisenden zu vergleichen, der von Ort zu Ort ging, וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג הציץ עליו בעל und der, als הבירה אמר לו אני הוא בעל er eine Burg brennen sah, bei sich dachte: Möglich, dass diese Burg keinen Verwalter (Besitzer) hat. Aber der Eigenthümer der Burg schaute auf ihn herab und sagte: Ich bin der Besitzer der Burg! - Oft auch für den Tempel. Par. 3, 1 לישכה שעל פני חבירה die Tempelhalle vor der Bira. j. Pes. VII, 38a ob. כל הר הבית קרוי der ganze Tempelberg wird בירה genannt. Nach einer andern Ansicht führte ein gewisser Raum im Tempel diesen Namen. Vgl. auch Pesik. r. s. 14, 24^d; s. auch בית הבירה. Orla 2, 12 תנו עיניכם der Tempelherr. Jom. 9^b חנו עיניכם richtet euer Augenmerk auf den Tempel, die Tempelburg! Das. בירה תוכיח, vgl. בירה, vgl. בירה שלש בירות הן שילה וכוב וגבעון Pl. Seb. 119° ובית עולמים es gab drei Tempel, näml. den zu Schilo, den zu Nob und Gibeon (als einen gerechnet) und den ewigen Tempel, d. h. der Salomonische in Jerusalem.

היְהַ II אַיְרָה oder אַיְרָהָ *ch.* (syr. בֹּיָרָה בֹיִרָה =vrg. בירה Burg, Kastell. Esr. 6, 2 בירה. _ j. Ber. II, 5^a ob. Menachem (der angebliche Messias) מן בירת מלכא דבית לחם יהודה stammt aus der Königsburg von Bethlehem Jehuda. Thr. r. sv. על אלה, 59b steht dafür בירה ערבא בדבית לחם רהרה. Pesik. Schimëu, 117°, vgl. auch Jalk. zu סד תמום בירה בירה שמה וכד תרום Jer. II, 60b שבה (קיקלא) שבה wenn die Burg auch sinkt, so behält sie doch immer den Namen Burg; wenn aber der Misthaufe sich erhebt, so heisst er doch blos Misthaufe; dort mit Anspiel. auf "Haus Israels" (Jer. 2, 4), das entartet war, und "das Land Chaldäa war nie ein Volk" (Jes. 23, 13). Sot. 38b בירתא רשחורי die Burg der Schwarzen, d. h. wo schwarze Menschen wohnen. j. Ab. sar. V, 44^d mit. בירת סיריקה die Burg Serika (j. Pea VII, 20° un. בירתא דחרובתיה (?) viell. zu lesen כירתא).

וֹדְי Biro, Name eines Ortes. j. Pes. IV, 30^d ob. ברירו in Biro.

קבירי (בּירִי , בּירִי Biri, Birji, Name eines Ortes (od. zweier Ortschaften). Ab. sar. 40° ר' דרכהאי בירי Br. Dostai aus Biri. Jeb. 83° ביריר der Zwitter zu Biri. j. Schebi. VI, 36° ob. ביריר, s. בירי, s. בירי בירי (Chull. 139°).

בּיְרְיֵים Birjam, *N. pr.* Chull. 98° ביריים 'ר R. Birjam.

בירית s. בִּירִית II.

בּיְרָם Biram, Name eines Ortes. R. hasch. 23^b zur Erklärung des בית בלתין.

f. (=bh.=בִּירְבוֹּה, mit adjectiv. Nun) Burg, Castell. Pes. 118^b in jeder Strasse Roms היו בה שסה בִּירְנִיּוֹת וכל בירנית ובירנית שסה מעלות waren 365 Burgen, und jede Burg hatte 365 Stufen. = בַּיְּרָנִיּוֹת . s. hinter בַּיִּרְנִיּוֹת .

אַרְנְהָא ch. (בּירָנִיתּב) Burg, s. TW.

תְּבְיְרְתְּיוֹת f. pl. (?) in Wasser eingelegte Kräuter. j. Pes. III, 30° mit. קובטיות בירתיות קובטיות.

בּישׁב contr.; syr. בּוֹב) schlecht sein, missfallen, s. TW — B. mez. 75 b un. דביש ליה בהא נותא ולא אזיל לבותא אחריתי יכ wenn es Jemdm. in dem einen Orte (wo er wohnt) schlecht geht und er nicht nach einem andern Orte wandert; so schreiet er, findet aber kein Gehör.

לבים, אבייש, m. Adj. (syr. בים, בים, לבים, böse, schlecht, malus, impius. Levit. r. s. 22, $165^{\rm d}$ טב לביש עבדת בישא עברת טב לביש לא תעביד erweisest du einem Bösen Gutes, so handelst du schlecht; erweise dem Bösen nicht

Gutes, damit dir selbst dadurch nicht Böses entstehe. Khl. r. sv. ויתרון ארץ, 83b dass. B. kam. 115° הכן בישא Chanan, der Schlechte. — Pl. וו פרר א כלא כף Kranke, s. בישירא II. ${
m j.~Bez.~I,~60^c}$ un. מבקרה ביישייא (l. בישייא) ${
m die}$ Kranken zu besuchen. Davon Thr. r. sv. בלד, 62ª בפר ביש Kepar bisch N. pr. (eig. das schlechte Dorf), welcher Name davon herrühren soll, דלא dass die Einwohner jenes Ortes keine Gäste bewirthet hatten. — Fem. בישׁא, בישא (oft auch als Sbst.). Schabb. 129° בישתא kann etwa aus Schädlichem Gutes entstehen? j. Schabb. XIV, 14° un. der Essig ist heilsam, wenn ein טב לבישתא רביש לטבתא Schmerz vorhanden ist, aber schädlich da, wo kein Schmerz vorhanden. Levit. r. s. 33, 177^a מינה טבתא ומינה בישתא כד הוה טב לית טבא von ihr (der Zunge) מינה וכד ביש לית ביש מינה kommt das Gute und das Böse; wenn sie gut ist, so giebt es nichts Besseres, und wenn sie schlecht ist, nichts Schlechteres als sie. — Pl. Snh. 7° אָדָשׁיִם, s. שַׁדַשׁ.

לבה fem. (syr. בישות , בישות , בישו كَمُعُمِّدٌ) Schlechtigkeit, Bosheit. Schabb. 156° אי כולי לטיבו אי כולי לבישו entweder Alles zum Guten oder Alles zum Schlechten, d. h. entweder sehr gut oder sehr schlecht. Thr. r. sv. בישר עברית habe ich etwa Schlechtes gethan? Pesik. Sachor, 24 b למיגד לבישא בישותיה dem Schlechten seine Schlechtigkeit zuzutheilen, zu vergelten. B. kam. 115^a bekannt durch Schlechtigkeit. Ab. sar. 65° עינא דבעיא למחזי לכו בישותא das Auge, das euer Unglück zu sehen wünscht. Men. 52° מבישותין אמרי קמייהו מטיבותין לא אמרי von unsern Nachtheilen (d. h. den misslungenen Lehrsätzen der Babylonier) berichtet man ihnen (den Palästinensern), von unsern Vorzügen aber nichts; weshalb wir in ihren Augen als Narren (בבלאר נופשאר) erscheinen. — Uebrtr. Keth. 25b חזייה לרא בישות er sah den R. Elasar mit Missmuth (eig. krankhafter Gereiztheit, פנים חולניות) an. Pes. 53b dass. בישות

אביישׁן, בּיִישׁן (בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן, בּיִישׁן (אַפּה בארם שהוא בירשן פּפּ ist eine schöne Eigenschaft des Menschen, wenn er schamhaft ist. Aboth 2, 5 לא הבירשן לבוד לבוד לבוד Schamhafte (der sich schämt über Nichtverstandenes zu fragen) lernt nichts. — Pl. Jeb. 79° drei Eigenschaften kennzeichnen die Israeliten, רחביבים גובלי חסדים sie sind mitleidig, schamhaft und wohlthätig. j. Snh. VI, 23° ob. steht dafür בּוֹישִׁבִין. Num. r. s. 8, 197° dass.

אבריט (syr. ביישׁן (syr. בית מואר) Name eines Ortes (contr. aus ביה שׁאָן, בֵּיה שׁן, Baldoáv; bei Steph. Byz. p. 675 Balow) Besan, Bethsean. j. B. mez. X, 12° ob. דרייא דבישן die Einwohner Besans.

תבישני m. Einwohner Besans, Bethseans. Meg. 24^b היפני ובישני ein Einwohner Cheipha's oder Besans darf den Priestersegen nicht sprechen, weil sie die Buchstaben א und ש in ihrer Aussprache nicht unterscheiden. — Pl. j. Ber. II, 4^d un. איפנין ובישנין ובישנין die aus Cheipha und Besan, die in ihrer Aussprache ה und ה, א und חובר unterscheiden; vgl. א. j. Meg. III, 73^d ob. ברשנאר (בישנאר die Einwohner von Besan.

בּיְשׁנִי oder בַּיְשׁנִי , בּיְשׁנִי m. Adj. (von בישׁנִי, s. w. u.) schlecht, saftlos. Pea 7, 1 eine Olive בישני או בישני Agg. (Ms. M. בישני; Ar. sv. ביישוני liest ביישוני) welche überströmend (d. h. vollsaftig) oder saftlos (schlecht) ist. Vgl. j. Gem. z. St., 20° ob. אית דבער מימר בישני מימר אית דבעי מימר דהוא מבעית (מבהית?) לחבריה mancher erklärt unser W.: Eine schlechte Olive (בּרשׁכִר); mancher auch: Eine Olive, welche (durch ausserordentliche Saftfülle) die andern beschämt (בְּיִשְׁיִב, von בְּיִשְׁיִב); ebenso nach der LA. des Ar. — Nach R. Samson z. St. wäre unser W = יבשנר: trockene, dürre Olive; nach Maim. in s. Comment.: Eine Olive aus Besan (בּישָׁינִי), s. vrg. Art.), welche letztere Erklärung jedoch weder dem שפכוני entspricht, noch zu der Bezeichnung בשמר passt.

בית (eig.=בית Haus) Beth, der zweite Buchstabe des Alphabet; vgl. z. j. Schabb. XVI, 15° ob. אל"ת בר"ה, Alef, Beth. j. Chag. II, 77° un. u. ö., s. אל"א. j. Ned. III, 38° un. (mit Bezug auf ביצחק, Gen. 21, 11) בית תרי בן שהוא 'ב bedeutet zwei, ב das ב bedeutet zwei, d. i. der Sohn, der zwei Welten besitzen wird, diese und die zukünftige Welt, d. h. nur Jacob ist als der eigentliche Same Isaacs anzusehen, nicht aber Esau. Levit. r. s. 19, 162b (mit Bezug auf 'הם, Jer. 5, 12. Hos. 5, 7) אם אחה עושה שבי"ה כ"ף אתה מחריב את כל העולם wenn du das Beth (beim Schreiben) in Kaf verwandelst, so zerstörst du die ganze Welt, d. h. es würde dadurch eine grosse Blasphemie entstehen. Die Sätze würden näml. dann lauten: "Sie leugnete ('¬¬) wie Gott". "Sie handelten treulos wie Gott". Das. (mit Bezug auf 'הם, 1 Sm. 2, 2) אם אחה ערשה כ'ף בר"ת וכ' wenn du das Kaf in Beth verwandelst, so entsteht eine Blasphemie, näml. "Es giebt keinen Heiligen in Gott". — Pl. Schabb. בר''תין 103^b.

ביתא ch. (בר'ת=) Betha. Cant. r. Anf., 3°a u. ö. אלפא ברחא Alpha, Betha; vgl. אלפא.

בְּתּרם .(=bh., von בִּית, s. d.). — Pl. בְּתּרם .1) Wohnort, Haus, Stätte. Jom. 11^b בירה ein Haus, das zum Wohnen bestimmt ist. Das. מי שמירחד ביהר לו Ar. (Agg. שמירחד ביהר לו Jem., dem sein Haus allein gehört; ein solches Haus wird mit Aussatz heimgesucht. Ar.

hat hiefür eine doppelte Erklärung; 1) wer keine Gäste bewirthet; 2) wer seine Hausgeräthe Niemandem leiht; er scheint also den Zusatz das. חובה להשאיל כליר nicht gehabt zu haben. Genes. r. s. 22 u. ö. בעל הבית der Herr des Hauses, Hausherr, s. בֶּל - der Sohn des Hauses, s. בַּל Das. s 70, 70° אליעזר פכול הבית Elieser, der Gemeine (Niedrige, d. h. Sklave) des Hauses. Das. אוהבו של בית kob, der Liebling des Hauses. Chull. 95^b und Genes. r. s. 85, 83° בית תינוק ואשה, s. בית, s. סימן. Cant. r. sv. הגירה, 9° צרכי הבית die Bedürfnisse des Hauses, der Hausbedarf. - Sehr oft in der Bedeutung: Tempel. Chull. 78a fg. während der Zeit בפני הבית ושלא בפני הכית als der Tempel stand und nach der Tempelzerstörung. — 2) Schule, Lehrhaus, dann auch übrtr. Schüler (gr. οί περί, vgl. בר . Bez. 1, die Schule Scham-בית הלל fg. בית mais, die Schule Hillels, d. h. die Schüler, wie auch die spätern Anhänger dieser Schulen. j. Schebi. II, 33^d un. דבית רבי ינאי (wofür gew. לבר) die aus der Schule des R. Janai. Das. לבית רבי die aus der Schule Rabbis. j. Suc. I, 51^d un. dass. — 3) bildl. der menschliche Körper, der Leib. Ber. 44b un. אוי לו לבית wehe dem Hause (dem Leibe), durch welches das Gemüse (λάπαζον) hindurchgeht; d. h. dessen Hauptnahrung Kräuter bilden. — 4) übrtr. Frau, Hausfrau. Jom. 2° ביתר זר אטתר, sein Haus" (Lev. 16, 17), das bedeutet: seine Frau. Das. 13 ab בית אחד eine Frau (soll der Hohepriester am Versöhnungstage haben), aber nicht zwei Frauen. Schabb. 118b מימי לא קריתי לאשתי ich habe niemals meine אלא לאשתי ביתי Frau: אשתר genannt, sondern: ביתר mein Haus, Hausfrau, Verwalterin des Hauses. In der Parall. Ruth r. sv. רימת, 37° ביתר רלביתי אטתי(?). Davon דביתהו, $\mathrm{s.~d.} - 5)$ weibliche Scham. j. Schabb. IX, 12° ob. שימשה sie vollzog ihre eheliche Pflicht. Nid. 72a dass. Mikw. 8, 4 כבדה את הבית sie reinigte die Scham, eig. fegte das Haus aus. j. Sot. I, 16° un. אסורה לביהה sie (die Sota) darf die eheliche Pflicht nicht thun, d. h. sie ist für ihren Mann verboten. Nid. 5° מהומה לביתה sie beeilt sich, ihre Ehepflicht zu vollziehen. j. Nid. I Anf., 48^d. Aehnliche bildliche Benennung ist הקר. — 6) Gehäuse der Pflanzen, um sie vor der Sonne zu schützen. Schebi. 2, 4 man macht (bis zum Neujahre des Brachjahrs) Gehäuse für die Bäume; eine Art Bedachung, welche die Sonnenhitze abhält; vgl. j. Gem. z. St., 33^d mit. בית עוטה לה צל; vgl. Din. Nach einigen Commentt.: eine ellenhohe Bretterumzäunung, welche man mit Erde ausfüllte. j. Schabb. VII, 10^a mit. — Men. 34^b fg. בתרם die Gehäuse der Tefillin, worin die Pergamentstreifen liegen, vgl. הַפּלָה.

בית אב 1) eig. das Vaterhaus. Levit. r. s. 1 מבית אב שלהם נקראו הנביאים נולאכים Anf. מבית vom Vaterhause aus werden die Propheten: Engel genannt, d. h. der Name מלאך, den der Prophet führt, wird ihm nicht etwa erst bei Vollziehung der Prophetie beigelegt, sondern er ist ihm schon von vorn herein, vermöge seines Berufes eigen. Tosef. Terum. cap. 2, 10 בתר אבות Pächter, deren Pachtung von den Eltern auf die Kinder übergegangen ist = אריכי בתי אבות B. bath. 46b: vgl. jedoch גָרִיס. — Snh. אין בן דוד. בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל ואלו הן -der Mes ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל sias (Sohn Davids) kommt nicht eher, als bis die zwei Stammhäuser in Israel untergegangen sein werden, nämlich der Exiliarch in Babylon und der Patriarch in Palästina. — 2) die Priesterabtheilung. Taan. 15b. Jom. 6b, s. with. - 3) übrtr. Begründung, Normirung eines Gesetzes. j. Schabb. XIX, 17^a ob. Cant. r. sv. בית אב של הלכה die Begründung, der Ursprung eines Gesetzes. Midr. Tillim zu Ps. 104; vgl. אַב II. -- בית אבטינס Ort des Abtinos, Name einer Tempelhalle Tam. 1, 1. בית -- בית קצופה s. בית אבלה -- בית קצופה אונקלי s. אוליין) בית אוריין בית יד Grenzpunkt, Bezirk Genes. r. s. 50 Anf., vgl. אוֹרְיֵיךְ. — בית אחיזה Henkel, woran man das Gefäss angreift Schabb. 125° 126°. — בית אחרוך der letzte, d. h. der zweite Tempel (בית שני=) Cant. r. sv. אם חומה אלמנות — Witwenhaus B. bath. 98b. — בית האילן Baumgarten B. mez. 103b. — ביה אלים Beth Elim, Name eines Ortes Genes. r. s. 93 Anf. — בית das Haus, die Stätte des Handwerkers Kel. 5, 4. — בית אצבע 1) das Loch im Spunde des Fasses, in welches man den Finger hineinsteckt, um den Spund zu drehen Kel. 10, 3. - 2) das Loch in der Schleuder, zum Hineinstecken des Fingers Eduj. 3, 5. — בית אצבעות eine Art Handschuhe von Leder, in welche man nicht blos die Finger hineinsteckt, sondern zuweilen auch Früchte hineinlegt Kel. 26, 3. — בית אוצר Magazin zu Getreide, Wein und Oel Pes. 118b. Pl. בית אוצרות Jom. 11a. — בית ארניין Palast Exod. r. s. 5, 107°. — בית הבר, בית הבדין Kelter B. bath. 28a. Toh. 9, 7, vgl. ברת בוקיא — II. — בית בוקיא Beth Bukja, Name eines Ortes Jeb. 84ª. — בית בורסקי Gerberstätte Jom. 11a. — בית בושת Scham des Weibes j. Jeb. VI, 7^b u. ö. — 2) Zeugungsglied des Viehs j. Pes. VII, 35° un. Chull. 122°. — בית הבחירה der Tempel zu Jerusalem j. Pes. IX Anf., 36°. Cant. r. sv. אתר מלכנון, 22d. — בית הבליעה — dass. Seb. 104° un. בית הבירה Schlund Toh. 1, 1. j. Ber. VI, 10^d ob. j. Nas. III, 52d ob. — בית במיא Götzentempel Meg. 6a, vgl. בית הבעל ein tiefliegendes Feld, das vom Regen hinlänglich befruchtet wird, im Ggs. zu בית השלחין ein Feld, das

man künstlich berieseln muss M. kat. 2ª fg. Tosef. B. bath. cap. 2 Anf.; vgl. ביה — ביה Ort, wo Wein und Oel gepresst werden j. Maas. II, 31d mit. -- בית הבקר Rinderstall Jom. 11a. — בית בריא Beth Barie, Name eines Ortes j. Dem. II, 22d ob. — בית ברסנה Beth Barsena, Name eines Ortes j. Schebi. IX, 39a mit. — בית גוברין Beth Gubrin, Name eines Ortes j. Dem. II, 22° un. Genes. r. s. 67, 66°. — בֵּית נֵּדְיָא das Haus des Gadja (eig. des Glückes, vgl. צַּרָרָאָ), N. pr. j. Sot. IX, 24b mit. בית גדיא ביריחו (in der Parall. bab. Snh. 11a steht ביה גוריה). j. Ab. sar. III, 42c mit. — בית גלגול eine steile und zackige Anhöhe, die man nur mit Mühe ersteigen kann Toh. 6, 6. Erub. 22b (Ar. Var.: בית גד גד, vgl. בית גליא – Götzentempel, Schutthaus (eig. Glanzhaus, vgl. נַלָּלָא) Ab. sar. 46°. Meg. 6ª. - ביה גניזה Aufbewahrungsort Pes. 118b un. — גורנא (l. גורנא, syr. בית גונא, איר, אירונא) المُدَدُّمُ) Hochzeitshaus, Thalamus Ned. 50 — בית גרמר (syr. בית גרמר (syr. בית גרמר, Garmenses) Beth Garmo, Name einer Priesterfamilie Jom. 38a. — בית גרם Beth Gerem, Name einer Stadt in Arabien Erub. 19a. — בית הגרנות Scheuer Bech. 26b. — בית הגת Kelter j. B. mez. VIII, 11d. -- ביה הדיר Dintenfass Tosef. Kel. B. mez. cap. 4. -- בית דין Gerichtshof, בית דין der hohe Gerichtshof, Obertribunal, näml. das grosse Synedrium von 71 Mitgliedern, in der Tempelhalle j. Taan. II Anf., 65^a. j. Sot. IX, 23° ob. j. Kidd. III, 64° un. Snh. 2° fg. — לבית דיכו של משה 61°, דור הולך der Gerichtshof des Mose, בית דינו של ירובעל der der des Jiftach. בית דינו של יפתח der des Jiftach. d. h. die Grossen, die diesen Oberhäuptern zur Seite standen. Snh. 82° בית דינו של השמונאי der Gerichtshof der Hasmonäer (Makkabäer) u. m. a. בית דין נוטה ein Gerichtscollegium von ungerader Zahl, in welchem eine Stimme den Ausschlag geben kann, um eine Majorität zu bilden. Snh. 3b; vgl. בית דין שרייא — בית דין שרייא ein erlaubender Gerichtshof, der näml., trotz des Widerspruches von Gelehrten, in drei Lehrsätzen erleichtert j. Nid. III, 50^d un. — בית דירה Wohnhaus j. Erub. II, 20b un. j. Sot. IX, 23° un. u. ö. — בית דלפה die Rinne auf dem Tempeldach Midd. 4, 6, vgl. Maimon. — בית בית -- הַדַּמַע s. בית הדורי, -- הַמַע, s. בית הדורי, בית הדורי, s. מרשך der Ascheplatz, näml. der Ort, wohin die Asche vom Opferaltar geschafft wurde Seb. בית — דָּשֶׁן, vgl. בית הדשנין -5, 2. Das. 104 בית הדשנין der Ort, wo man das Wasser ablaufen lässt Midd. 4, 7. — בית היני Beth Hini, Name eines Ortes B. mez. 88ª (j. Pea I, בית החיון — (בני חנון 'בית החיון - 16° un. steht dafür Stelle der Schwangerschaft, Leib Arach. 7º. -- בית הוילאות der Ort der Umhänge im Badehause B. bath. 67b. — בית, בית הוַעד,

(syr. איל אבר) Studienhaus, Akademie (ähnlich bh. אהל מועד) Aboth 1, 4. j. Ber. IV, 7° un. j. R. hasch. II, 58b ob. j. Taan. IV, 67^d ob. Cant. r. sv. התאנה, 15^b. Thr. r. Einleit., 49°; vgl. בית זברין (syr. בית (syr. בית ברין 🛋 Beth Sabdin, Name eines Ortes j. Taan. II, 66a ob. j. Meg. I, 20° un. — בית הזבלים ein Acker, der gedüngt werden muss Men. 85ª. — ביה tor Werkstätte des Glasers M. kat. 13b. — בית זיחא Olivenplatz Levit. r. s. 30, 173d. Cant. r. sv. מים רבים , 33°. — בית זניתה (syr. eig. lupanar) Beth Senitha, Name eines Ortes j. Schebi. VI, 36° ob. — בית חבירתא Beth Chaberta j. Erub. I, 19° ob. — בית חבישה (syr. کمٹ کمٹ) Gefängniss, Einsperrungshaus j. Jeb. XII, 12d un. — בית חדודו Jom. 6, 8, s. בית חוניו — der Oniastempel in Alexandrien Men. 109. Meg. 10a, vgl. ביה חורון - ... Beth Horon j. Ned. V g. E. 39b. — בית חוורון Beth Chiwron, Name eines Ortes j. Schek. I, 46a mit. (Das. auch ברת חוורון בית חובם - Nase, s. בית חובם I. — בית חיים 1) Ort des Lebens, bildl. für Palästina und Tempel Levit. r. s. 19, 162°. — 2) Nahrungszweig B. mez. 30^b (im Spätrabbinischen: Friedhof). — בית החיצון eig. das äussere Haus, bildl. für den Aussentheil der weiblichen Scham, Nid. 5, 1. j. Jeb. VI Anf., 7b. בית החולסאות — Höhlung Chull. 3, 1. בית חלל Schacht, wo man Kies ausgräbt B. bath. 67^a — בית החליפות Ort zum Aufbewahren der Schlachtmesser Midd. 4, 7. Jom. 36° מבית בית — .(מן החליפות .Ar. ed. pr. (Agg החליפות Götzentempel des Sonnengottes Mechil. Jithro Par. 10. — בית החצים (syr. אָנֹיּג (syr. אַבּרֹיּג בּבּרֹיּג) בית חקלא ,בית חקל — Köcher Kel. 16, 8. Feld Levit. r. s. 30, 173d. Cant. r. sv. מים רבים, 33°. — בית חרוכת Behältniss zum Anstellen von Sauer, Essig und dgl. als Zukost zum Fleische Pes. 30b. — בית החנות Hochzeitshaus, d. h. das Haus, das der Sohn bei seiner Verheirathung vom Vater als Geschenk erhält B. bath. 6, 4. j. Ned. V, 39° un. — בית טבילה Badehaus der Priester vor ihrer tempeldienstlichen Verrichtung Jom. 11^a. Schek. 8, 2. -ביה יד (1 ביה יד 1 Handschuh Schabb. 65°. — 2 Henkel od. Stelle des Gefässes zum Angreifen desselben Schabb. 125a. — 3) Länge der Hand, so weit die Hand reicht Suc. 37^a (woselbst viell. בת zu lesen, s. d. W.). - בית יד אונקלי der Aermel Meg. 24^b Ar. (Agg. בית אונקלר). — רוני (eig. Taubenhaus, vgl. בית יוני) Beth שבר ברת יוני Jone, Name eines Ortes. Erub. 28b die unreifen Feigen in Beth Jone. (Ms. M. hat בית ואני, das. 2 Mal). — בית ואני Beth Jaasek, Name eines Ortes R. hasch. 23b. j. R. hasch. II, 58° ob., vgl. עזק. — בית היוצרה Töpferstätte(?) j. B. mez. VIII g. E., 11d. — בית die Stelle des Kopfbedeckens im

Badehause B. bath. 67b. — בית הכדר die Werkstätte des Büttners Pes. 55b M. kat. 13° (in manchen Agg. falsch: בית --- בית). --- בית בהוכה Priesterabstammung Exod. r. s. 48. 141d. — בית הכחול Kästchen zum Aufbewahren der Schminke Kel. 16, 8. -- בית Ort der Gemeindeversammlung, Synagoge Meg. 26 fg. בתי כנסיות Synagogen j. Meg. III, 73^d ob. — Schabb. 32^a diejenigen handeln sündhaft, שקורין לבית הכנסת בית עם welche die Synagoge Volkshaus nennen; vgl. auch אַלַכְסַנְדְּרִיאֵה. — אַלַכְסַנִדְּרִיאָה 1) Behältniss für Becher Kel. 16, 2. — 2) der Darm des Thieres, der mit zwei Säcken versehen ist. worin sich der Mist sammelt Chull. 3, 1 fg. -בית פַּסָיָא ,בית פַסָא dass. Levit. r. s. 3, 147b אל בית הכפא - 88°. בית הכפא Abtritt j. Ber. II, 4° un. j. Pes. VII, 35b un. בתי כסאות pl. Khl. r. sv. כל הנחלים, 72°. — Tam. 1, 1 בית ככא של כבוד dass. — בית הכפרת (=bh.) Ort des Sühnedeckels und der Bundeslade im Tempel Midd. 1, 2. — ביה כור ein Feld zur Aussaat eines Kor's Getreide B. bath. 7, 1. — בית כריא (gr. γοῖρος) Ferkelhaus oder Misthaus, schimpfliche Benennung für Götzentempel Ab. sar. 46°. — ביה כרם Weinberg Cant. r. sv. בית הלגינין, 33°. — בית הלגינין Behältniss zum Aufbewahren der irdnen K rüge Kel. 16, 2. — בית לינה Nachtherberge Sifre Waetch. § 29. — בית המדרש Studienhaus Meg. 27a. — בית המוקד (syr. וֹבֶּעֻ אָב) Brandhalle im Tempel, woselbst das Feuer beständig unterhalten wurde Tam. 1, 1. Midd. 1, 1. 8. — בית המזרות das Behältniss für die Mesusa (s. d. W.) an der Thürpfoste Kel. 16, 7. j. Meg. IV g. E. 75°. — ציה מיחוש Veranlassung zum Bedenkentragen Kidd. 5b. -בית המחיה Platz, wo Nahrungsmittel verabreicht werden Sifre Abschn. Massë § 159. das Fleischerhaus, Schlachtbank Chull. 51b Ber. 26b בית מטבחייא dass. Eduj. 8, 4. j. Chag. III, 78d. — בית המים Ort zum Wasserlassen, Uriniren Meg. 27b. — בית המכס Zollhaus, Steueramt B. bath. 127b. Suc. 30a. — בית מלורן Beth Malwan, Name eines Ortes j. Meg. IV, 75° un. — בית המנחמין das Haus der Tröstenden M. kat. 27ª. — בית מנעול Behältniss zum Aufbewahren der Schlüssel Kel. 16, 7. — בית מערן Beth Maon, Name eines Ortes unweit Tiberias j. Erub. V, 22b un. j. B. mez. VII Anf., 11b. — בית מעקה Gitter j. Maas. scheni IV, 54d un. — בית המקדש (syr. der Tempel Tam. 1, 1. Midd. 1, 1. בית כורון, בית כורון Beth Maron, Beth Meron, Name eines Ortes Exod. r. s. 4, 106d. Cant. r. sv. בית המרחץ, 32b. — בית המרחץ Badehaus Jom. 11ª. -- בית המשרה Teich zum Einwässern der Kleider Khl. r. sv. בכל עה, 91b. — בית הנגר Behältniss für den Riegel

Kel. 16, 7. — בית נכופה Beth Netufa, Name eines Ortes Genes. r. s. 79, 78a. - בית הנסרים Bretter- oder Lattenhaus im Bade B. bath. פה שנפט – der Magen, als Ggs. zu פה und מערים Sifra Achre cap. 12 (ähnlich dem bh. בתי הופש, vgl. אָסָטַמַכְרָא). Das. cap. 7 (mit Be-עינוי שיהא בבית נפשותיכם (29) zug auf Lev. 16, 29 die Kasteiung, die in eurem Magen ist, d. h. Enthaltung von Speisen. j. Jom. VIII, 44^d ob. אב בית נפש viell. zu lesen בבית נפש dass. Weiss in Sifra z. St. und Mischpat l. m. p. 26 emendirt אבביה, s. d. W.; vgl. auch אַבֵּירָה. — בית הניצוץ wahrsch. der Raum im Tempel, wo das Feuer unterhalten wurde (ähnlich בית המרקד; die Commentt. wissen das W. nicht zu erklären) Tam. 1, 1. Midd. 1, 1. — בית הנקב die Oeff nung in den Beinkleidern, dem Mastdarm gegenüber Nid. 13b, vgl. auch Raschi. — בית נקובה die Oeffnung des Thieres am Schwanze Pes. 7, 1 (74a). — בית הנר Ort auf dem Herde, wo man das Licht hineinstellte Kel. 5, 3. Schabb. 48b. — בית נתזה Beth Nithsa, Name eines Ortes j. Snh. III, 21d ob. — בית כאה ein Feld von solcher Grösse, dass man zu dessen Besäung ein Sea Getreide braucht Schebi. 1, 2. 3, 2. — בית כאתים ein Feld zu zwei Sea Aussaat Erub. 2, 3 (18a). — בית סבל Beth Sabal, Name eines Ortes j. Schebi. VI, בית כלוני — בַּיָתוּסָי s. בית כי , כין – 36° mit. Beth Seloni, Name eines Ortes Genes. r. s. 63, 62º. — בית הכפלים der Ort, wo die Badewannen stehen B. bath. 67b — בית הספר die Schule, Lehrhaus, wo in der Bibel unterrichtet wird Genes. r. s. 48, 46^d u. ö. — j. Keth. XIII, שבית ספר ובית הלמוד ein Zimmer, wo in der Bibel und ein Zimmer, wo im Talmud (Mischna) unterrichtet wurde, näml in den Synagogen Jerusalems. — בית כפרא dasselbe Levit. r. s. 9, 152°. — בית הכתר geheimer Ort, Versteck Sot. 1, 2. — בית הכתרים verhüllte, bedeckte Stellen am menschlichen Körper Mikw. 9, 2. 3. Exod. r. s. 9, 110^d. Levit. r. s. 15, 158^d. — בית פית עלמא , כלם eig. das Haus der Ewigkeit, dah. Friedhof Levit. r. s. 12, 155d. j. M. kat. I, 80b un. Thr. r. sv. רבתי , 51^d בית — בית שלמין. בולבייב (vgl. 1 Kn. 8, 13) der Tempel, eig. das ewige, beständige Gotteshaus, im Ggs. zu den Opferstätten in Gilgal, Schilo u. dgl., die blos auf kurze Zeit geweiht waren; vgl. ריעוד. Seb. 119a. Cant. r. sv. יונהר, 15d u. ö. — בית עם s. בית הכנסת. — בית העמל, בית העמד. און s. בית הכנסת, s. דָּרָהוֹן. — בית היצים Holzstall Jom. 11ª. — בית Oeffnung in den Beinkleidern, dem männlichen Gliede gegenüber, zum Uriniren Nid. 13b, vgl. auch Raschi. — בית פאגי (syr. בַּבֶּא בֹּרָ, Βηβφαγή, eig. domus ficus, Feigenstätte) Beth Phage, Vorstadt Jerusalems, Pes. 91^a u. ö. — בית הפגושות (gr. πάγος od. πηγάς, Fels) Köcher, Schusswaffe Kel. 16, 8. — בית הפך

Vertiefung im Herd, wo man den Oelkrug wärmt Kel. 5, 3. — בית פקיע die Stelle an der Schleuder, wo der Riemen angebracht ist Eduj. 3, 5. — בית הפרוה Beth Parwa, Name einer Tempelhalle Midd.5, 3; vgl. אבלגרשׁא.— בית הפרכ (wahrsch. gr. φάρσος) abgesondertes Stück Land, Begräbnissplatz Ohol. 17, 1 u. ö. Nach Raschi in Nid. 57ª (von סַפַּ) die Stätte, wo durch die Pflugschar zerbrochene Gebeine בית הצביטה — .שרה טנחרש בו קבר =liegen; also die Stelle am Gefässe, wo man es anfasst. wenn man Andern daraus zu trinken giebt (von בית הצביעה), oder: בית שבים worauf man beim Trinken die Hand (eig. Finger, צבע, אצבע legt. Kel. 25, 7 fg. איביעה (Var. so im jer. בית הצביעה Chag. 3, 1 בית הצביטה Talmud und Ar. (bab. Talmud: הצביטה; vgl. das. עוקום שנקיי הדעת צובעין Ar. שותין בו (שותין בו אין. — בית הצבע Werkstätte des Färbers M. kat. 13b — בית הצואר die Halsöffnung im Hemde Schabb. 48°. — בית הצלמים Götzentempel Meg. 15° — בית קבול ein Theil des Gefässes, worin man Geld u. dgl. aufnimmt Kel. 17, 16. Ohol. 16, 2. Khl. r. sv. הם זה, 92^d. — ביה קברות Begräbnissplatz Snh. 46° der allerheiligste Raum בית קדשי הקדשים im Tempel Sot. 13^a. Num. r. s. 18, 236^d. — בית קולין (καλιά) eig. Zellenhaus, dann Gefängniss Cant. r. sv. היושבת, $34^{
m b}$ — בית הקילון (χήλων) ein Feld, das vermittelst eines Brunnenschwengels berieselt wird B. bath. 99b - בית הקמטים die Falten am menschlichen Körper Mikw. 8, 5. — בית קצופה Trauerhaus, eig. Stätte des Zorns, Nebenbenennung für בית אבלה Cant. r. sv. ניי זאת, 32°. — בתי קריות gewölbte Häuser Genes. r. s. 18 Anf. — בית הרעי בית הראי eig. Miststätte, dah. 1) Abtritt Cant. r. sv. בית רעי, 17b. Kel. 17, 2 בית הראי (vgl. Barten., m. Agg. הרער) Nachtgeschirr. — 2) Magen der Vögel, in welchem der Mist liegt. Sifra zu Lev. 1, 16 בית הראי für das bh. מראתו. — 3) der Mastdarm Men. 60°. — בית רבה das grosse Studienhaus j. Snh. X, 28a un. -- בית רבי das Haus (die Familie) Rabbis (Jehuda hannasi) j. Ab. sar. II, 41° ob. - ביה רובע Feld zur Aussaat eines Viertel Kab Pea 3, 6. --- בית מרחם Muttermund, weibliche Scham j. Chall. II, 58° un. — בית הרועים Hirtenwohnung Bech. 26b. — בית השואבה die Tempelhalle, in welcher am Hüttenfeste die Prozession des Wasserschöpfens geschah Suc. 5, 1, vgl. בית שאור — Behältniss zum Einrühren des Sauerteiges Kel. 8, 6, Pes. 30b — בית die Schlachtstelle am Halse des Thieres Chull. 8ab. — בית השחר 1) Krümmung, von einem sich schlängelnden Flusse j. Horaj. III, 48b ob. (Tam. 3, 6 blos השחר). j. B. mez. II g. E., 8d. — 2) Achselhöhlung Nas. 59a. Levit. r. s. 15, 158^d. — בית שכינה Aufenthalt der

Schechina, der Gottheit Num. r. s. 7, 195d. - בית שמש - בית הבעל s. בית השלחין Sonnenstadt, Heliopolis Men. 110°. — בית השיניים die innern Theile der weiblichen Scham j. Jeb. VI Anf., 7b. — בית שער 1) (syr-בֿבוֹ צִׁיבֹבָן) Platz vor dem innern Thore Erub. 75b. 76a. - 2) bildl. der Sitz des hohen Gerichtshofes Cant. r. sv. טררך, 30°. — בית שערים Beth Schearim, Aufenthaltsort Rabbis Keth. Dieser Name rührt wahrsch. von Rabbis Akademie (בית שער) her. — בית שופרי Beth Schofre, Name eines Ortes Levit. r. s. 22, 165°. — בית שקע die Vertiefung eines Gefässes, worin das Licht steckt Kel. 2, 8. — בית שריי Beth Scharje, Name eines tiefliegenden Ortes unweit Beth Seon Genes. r. s. 98, 97°; vgl. auch בי שריר, viell. dass. — בית הבלין Gefäss zum Aufbewahren der Gewürze Kel. 2, 7. Tosef. Kel. B. kam. cap. 2. — ביה החבן Strohmagazin Jom. 11°. — בית תיאטראות das Theater בתי תיטריות - , 72°. הנחלים Khl. r. sv. בתי תיטריות dass. pl. j. Ber. IX, 13° un. — בית תלמוד s. die Schamtheile בית התורפה — .בית הספר des Weibes Nid. 8, 1. — בית תר s. בִּיהֵר.

אָרָיִאָ, אּבְיִירָא, ch. (syr. אָבִיירָא בּיִבּי 1) Haus, Wohnstätte; über die agadische Etymol. Schabb. $77^{
m b}$ vgl. בּקתַא ${
m Meg.}~16^{
m a}$ ביתא ווי מברא wehe vom Hause! wehe von der Strasse! Genes. r. s. 32, 31^b ביתא קילקלתא Schmutzhaus; eine schimpfliche Benennung in dem Munde eines Samaritaners für den Tempel zu Jerusalem. j. Snh. I, 18° mit. ההן ביתא דלרע jenes unterste Haus, d. h. das Gerichtscollegium Rabbis, viell. im Ggs. zu dem des Exilhauptes, das höheres Ansehen genoss. j. R. hasch. II, 58a un. בייתא dass. Jeb. 109^b דבייתיה כי בייתיה למי denn das Haus des Andern (der mit ihm in derselben Stadt wohnt) ist so gut wie sein Haus. — Pl. B. bath. 61b fg. Uebrtr. Ber. 6a un. התר ein Gehäuse der Tefillin. Das. שאר בתי die anderen Gehäuse; vgl. auch בית. — 2) (בת= II) Mass, s. TW.

שביתא) weilen, hausen, übernachten. Dan. 6, 19. — Pes. 107^a בת שוות er übernachtete ohne etwas zu geniessen. Snh. 95° בת דינא בטל דינא wenn der Prozess über Nacht bleibt (unterbrochen wird), so hört er ganz auf. Pes. 42^a man sah sich genöthigt, מים שלנר zu übersetzen durch , שיא דביתר, ,Wasser, das über Nacht gestanden", weil das Volk das hbr. שלנר missverstanden hatte "unser Wasser". Ber. 60b בת ברברא er übernachtete auf dem Felde. Snh. 63b בת בקלנבו er übernachtete in Kelonbo. Das. 109° ob. בנא er wollte übernachten. Cant. r. sv. עבורדרר, 19b, vgl. לְנֵרְיָתָא.

Pa. בייתו בבי רב dass. Erub. 73° בַּיִּית sie kamen und nächtigten im Studienhause. Das. sie nächtigten in seinem Hause.

m. Adj. (syr. בֿייֹתִי m. Adj. (syr. בֿייֹתִי zum Hause gehörig, domesticus. — Pl. fem. Bez. 5, 7 Hausthiere sind solche, die in der Stadt übernachten. Schabb. 45b. 157a u. ö.

ביתין) בִּיתין) f. pl. (wahrsch. gr. ἡ βοήδεια) Hilfeleistungen, Armen-Unterstützungen. j. Dem. III Anf., 23b (?אילין דיהבון בביתין 'אסור ליתן מדמי שביעית וכ diejenigen, welche Unterstützungen geben, dürfen sie nicht vom Erlöse der Brachjahrsfrüchte geben; denn es ist als ob sie davon eine Schuld bezahlten (Pne Mosche commentirt: die, welche zu Hause Armengaben vertheilen; was jedoch nicht zutreffend ist). Sollte die LA. בביהיך richtig sein, so bedeutet es: Zu od. in Armenunterstützungen: od. es ist zu lesen בַּבִיתִין für בויתין βοήδεια.

bithynisch; so ist wahrsch. zu lesen in Ab. sar. 29b und 34b, anst. בית אונייקי

und אַרנייקי, vgl, בְּרַנָה und יְהִילָי,

בּיִתוֹם, בּיִתוֹם (Βοηπός, eig. Helfer, Beistand) Boëthos, Name mehrerer Personen in verschiedenen Zeiten; insbes. des Stifters einer religiösen Sekte im Judenthum, die von ihm ihren Namen: Boethusäer führten, und welcher, vor der Tempelzerstörung lebend, die Verbindlichkeit der traditionellen, sopherischen Lehren leugnete. Nach Aboth de R. Nathan cap. 5 wäre Boëthos mit seinem Gesinnungsgenossen Zadok (צרוק) Schüler des Sochäers Antigonos (s. d. Art.) im 3. Jahrh. vor der christl. Zeitrechnung, welche den Ausspruch ihres Lehrers: "Seid nicht wie die Knechte, die den Herrn bedienen, um Lohn zu empfangen, sondern gleichet solchen Knechten, die den Herrn bedienen, ohne die Absicht, Lohn zu empfangen; nur allein die Ehrfurcht vor Gott walte über euch" (Aboth 1, 3) missdeuteten. עמדו ופירשו מן התורה ונפרצו מהן שתי פרצות צדוקים וביתוסין צדוקים על שום צדוק ביתוסין על 'טום ביתוס וכ sie sagten sich hierauf los von dem (rabbinischen) Gesetze, infolge dessen ein Doppelriss entstand, indem sich jene in zwei Sekten theilten: die Saduzäer (Sadduzäer) und die Boëthusäer; erstere nach Zadok und letztere nach Boëthos genannt. Sie fröhnten einem geund die Saduzäer sagten: nussreichen Leben; Die Pharisäer quälen sich in diesem Leben und im Jenseits haben sie keine Belohnung zu erwarten. Git. 56° מרתא בת בייתוס Martha, die Tochter des Boëthos, Zeitgenossin der Tempelzerstörung. Möglich, dass dieser Boëthos der Stifter jener Secte war, dass er also viel später als in der oben gedachten Quelle angegeben ist, gelebt hätte. Thr. r. sv. על אלה, 58b dass. j. B. mez. V, 10b ob. u. ö. ביתום בן זונין Boëthos ben Sonin. — j. Erub. VI, 23° un. ר' ביתוכ R. Boëthos, ein Amoräer.

m. Adj. Boëthusäer, Anhänger der Lehre des Boëthos, s. vrg. Art. Schabb. 108ª ein Boë- שאל ביתוסי אחד את רבי יהושע הגרסי

thusäer fragte R. Josua hagarsi (den Gräupner). שהיו בייתוּסִין אומרים עצרת Pl. Men. 65° אחר השבת die Boëthusäer sagten: Das Wochenfest muss immer an einem Sonntag gefeiert werden; weil näml. das Ernten und das Darbringen des Omer (sieben Wochen vorher) ebenfalls an einem Sonntag "an dem Tage nach dem Sabbat" (ממחרת השבת, Lev. 23, 15, wörtlich genommen, vgl. die Mischna das.) stattfinden müsse. Nach den Pharisäern (Peruschim) hing. bedeute hier השבח "Feiertag", näml. den ersten Tag des Pesachfestes. j. Jom. I, 39ª un. man beschwor den Hohenpriester, das Räucherwerk am Versöhnungstage nach pharisäischer Lehre, im Allerheiligsten zuzubereiten, מפני הבייתוכין und שהיר אומרים יקטיר מבחוץ ויכנים בפנים zwar wegen der Boëthusäer, welche sagten: Man bereite das Räucherwerk draussen zu und trage es hinein. Diese näml. stützten ihre Lehre auf die Stelle (Lev. 16, 2) "Denn mit einer Wolke (des Räucherwerks, d. h. während es bereits dampft) werde ich sichtbar werden über dem Sühnedeckel". Darauf entgegneten die Pharis.: Heisst es ja (das. V 13) "Er lege das Räucherwerk auf das Feuer vor Gott", d. h. im Allerheiligsten. (In bab. Jom. 19b steht dafür ככרך שהצרוקין עושין. Höchst wahrsch. gingen die, wenig Ansehen geniessenden Boëthus, in den machthabenden Saduz. ganz auf, weshalb in späterer Zeit nur letztere genannt werden). Tosef. בשביל לעקור מליבן של ביתוסין .Snh. cap. 6 g. E. בשביל (wofür Mac. 5b: צרוקים) um es den Boëthus. aus dem Sinne zu schlagen. — Zu bemerken ist noch: Ar. ed. pr. hat überall בית כין für ביתוסין, in Schabb. l. c. בית שיח, und hat auch diesen Art. unter בית עליה vor בית. Sollte man hierdurch berechtigt sein, an "die Schule der Essäer" zu denken?

תונים אול ביות Biddynpa, Bitthera, Bitther, eine unweit Jerusalem gelegene Stadt, welche bes. in der Revolution der Juden unter Hadrian Epoche machte. Git. 57° ביתר לפתר ביתר die grosse Stadt Bitther. j. Ber. I, 3° un. u. ö. הרגני ביתר die Erschlagenen Bitthers. j. Taan. IV, 69° ob. ביתר לאחר חורבן בית הבוקדי ביתר לאחר חורבן בית הבוקדי 52 Jahre behauptete sich Bitther nach der Tempelzerstörung. Thr. r. sv. בלע. 61°d. Das. sv. בית 68°d fg. — Cant. r. sv. שויפוח ל. ein W. ביתהר לאחר.

בית j. Suc. I, 52° un. crmp. aus בית, s. d.

בכה הבלי (=bh.) weinen. Chull. 7b u. ö. הללר בוכין Rabbi weinte. Suc. 52a הללר בוכין die Einen (d. h. die Frommen, wenn sie auf den überstandenen Kampf mit dem Trieb zum Bösen zurückblicken, werden vor Freude) weinen, und die Andern (d. h. die unterlegenen Frevler) werden weinen, vor Schmerz. Ohol. 18, 4 שרה בוכין das Feld der Weinenden wird

in M. kat. 5^b erklärt: פות בו מתים ein Feld, wo die Leidtragenden bei der Uebergabe der Leichen an die Todtengräber, sich verabschieden; vgl. syr. בבר מבר (der Ort, wo die Trauer abgehalten wird; richtiger שרה כוכין vgl. שבר כוכין

Pi. جوה (syr. عومة) 1) weinen machen, Jemdn. zum Weinen bringen; wahrsch. hat auch das bh. Pi. (Jer. 31, 15) dieselbe Bedeutung. — Thr.r. sv. בוכה תבכה, 54^d בחרים אחרים בוכה "sie weint" und עמה בוכה ומבכה הקב'ה עמה וב, bringt auch Andere mit sich zum Weinen; sie weint und veranlasst auch Gott, mit ihr zu weinen. Jalk. II, 166° dass. Exod. r. s. 1, 102° wenn die Egypter vermutheten, dass irgendwo ein neugeborener israelitischer Knabe versteckt läge, so führten sic einen egyptischen Knaben dahin, רהיר בַּלְבַפִּין אַרתר und כדי שישמע תינוק ישראל קולו ויבכה עמו brachten ihn zum Weinen, damit der israelitische Knabe, wenn er dessen Stimme hörte, mit weinen sollte. - 2) beweinen. Tosef. Kel. B. bath. cap. 2 הנשים יושבות עליהן ומבכות מתיהן die Weiber sitzen auf ihnen (den Polstern der Leiche) und beweinen ihren Todten.

לבי חורת (=bh.) 1) das Weinen. Snh. 22a שלרות בכי ושירות של Weinen und Gesänge (mit Anspielung auf בכושרות אום, Ps. 68, 7, das das. auf die Ehe angewandt wird). Vgl. Genes. r. s. 68, 67b שמן דבעי אנור שירה ונאן דלא בעי בכי wem die Ehe gut einschlägt, der stimmt Gesang an, wem sie aber nicht einschlägt, der weint. — 2) Name eines Ortes, Bechi. Ab. sar. 11b יריד שבעין בכי der Jahrmarkt zu En Bechi. Maasr. 5, 8 בכי בכי Baal Bechi, ebenf. Name eines Ortes. Nach einigen Commentt. bedeutet בעל בכי Knoblauch, bei dessen Genuss die Augen thränen. — Pl. j. Kil. I, 27a mit. הבכיים (wahrsch. = הבכיים, s. d., oder daraus crmp.) die wilden Narden.

לביה תבייה לבייה לפרים (בִּרִים das Weinen. j. Taan. IV, 68^{d} ob. אתם בכיתם לפני בכייה של נומש הפלוח הוי עתידין אתם לבכות בכייה של נומש ihr habet vor mir ein Weinen ohne Grund vollführt (beim Berichte der Kundschafter, Num. 14, 1); darum werdet ihr auch ein gegründetes

Weinen vollführen, näml. wegen der Tempelzerstörung. Git. 58°. 70° u. ö. גער בבכיה sie schluchzten vor Weinen.

בְּכִיוּתָא , בְּכִיּתָא , בְּכִיּתָא , בְּכִיּתָא , בּּכִיּתְא , בּּכִיּת , בּּכִיּת , בּּכִיּת , בּבִּיּת) das Weinen, s. TW

יין m. Adj. ein Weinender, Heuler, s. TW.

בוֹלְיָאר, בּוֹכְיָאר, בּכוּלא, בּוּכְיָאר, s. in 'בּוּ. בּוֹכִלִיץ, בכוּליאר s. בּוֹכִלִיאָר.

נבין (syr. בּבֹב) sodann, hierauf, s. בָּרָ

בר (arab. בּבֶּר etwas früh thun, syn. mit בּקר, s. d.) Kal wahrsch. ungebr.

Pi. בּיפֵר (=bh. בַּכָּר trns. frühe, neue Früchte tragen. Genes. r. s. 99, 97°, des Morgens wird er Beute verzehren", (Gen. 49, 27) זר יריחר שהיתה מבַּכַּרָת darunter ist Jericho zu verstehen, welches die Früchte früh zur Reife brachte. (Jalk. z. St. I, 49^d: מָּהַבַּפֶּרֶת בפּירותיה Hithpa.). Dahing. ist das. 98b anst. רהן מבכרין מכבדין zu lesen (=Tanchuma z. St.) מכבדין. בשעה שהנטיעות הללו 30°, מה יפו בשעה zur Zeit, wenn diese Pflanzen die ersten Früchte tragen werden. — 2) Erstgeborene hervorbringen. Bech. 1, 3. 4 המור שלא ביכרה eine Eselin, die noch kein Erstgeborenes ge-אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה. worfen hat. Das. die eine Eselin hat bereits ein Erstgeborenes geworfen und die andere nicht. (Das. 3, 2 הַנֵּבְכִּירוֹת, Hif. dass.). — 3) intrns. zeitig, früh wachsen. Biccur. 3, 1 רואה האנה שבכרה שבכר שבכר wenn Jem. eine Feige sieht, die zuerst reifte, einen Traubenkamm, der zuerst reifte. j. Maas. I, 49° ob. משיבכר צמייא קיינא wenn die Sommerfrucht צמייא (s. d. W.) gereift ist. Das. ביכר es reifte. Das. משביכירו ביכרו lies לא ביכירו.

תבור m. (=bh.) erstgeboren, sow. vom Menschen als vom Vieh; als Ggs. steht ๒๑๒๖. j. Pes. X Anf., 37b בגין רהוה בכור וכ' weil er ein Erstgeborener war, ass er am Rüsttage des Pesach nichts. Das. אבא הוה בכור והוה אכיל mein Vater war ein Erstgeborener und ass dennoch. Num. r. s. 4, 188^d אדם הראשון היה בכורו של עולם Adam war der Erstgeborene der Welt. $m j.~Jeb.~I,~3^a~un.$ יונתן אחי היה בכור שטן mein Bruder Jonathan war es (der diese Halacha verbreitete), er ist ein heftig Disputirender; eig. der Erstgeborene als Widersacher. In bab. Jeb. 16° אח קטן יש לי בכור שטן הוא wol in der Bedeut.: winzig, unbedeutend zu nehmen ist. Genes. r. s. 91, 89b בכור שוטה närrischer, thörichter Erstgeborener, näml. Ruben. Gew. jedoch bedeutet בכור שונה einen Erstgeborenen von Mutter- aber nicht von Vaterseite, vgl. בּוּכְרָא I. — Pl. Num. r. s. 4, 188d warum hat לפדות בכוֹרֵי ישראל בלוים שבתחלה, לפדות בכוֹרֵי ישראל בלוים שבתחלה dass man die Erstgeborenen Israels mit Leviten auslöse? (Num. 3, 45 fg.) Weil in früherer Zeit (bevor der Stamm Levi dazu geweiht war) die Erstgeborenen den Tempeldienst verrichteten.

בכור בלה ובלה (syr. בכור בלהם) Erstgeborener. Chull. 44b. 47b fg. R. hasch. 28b ein anderer Erstgeborener. B. bath. 126b בוכרא ככלא (in hbr. Form בכור (in hbr. Form בכור) eig. ein thörichter Erstgeborener, übrtr. für einen Sohn, der blos von Seiten der Mutter erstgeboren ist, der also die sonstigen Vorrechte der Erstgeborenen, hinsichtlich der Erbschaft u. dgl. nicht geniesst. — Fem. Ber. 62 בוכרתא בוכרתא die erstgeborene (Katze), das Junge einer Erstgeborenen.

אָרְכַּבְהָא II f. die unterste Lehmschicht eines Dammes um das Feld, worüber man, wenn diese getrocknet ist, noch einige andere aufführt. Stw. בכר die erste Schicht. B. mez. אַרְכַּבְהָא , s. אַרְכַבְהָא .

הבעורה (=bh.) Frühfrucht, bes. Frühfeige. — Pl. Genes. r. s. 22, 22^b הבעורה die Frühfrüchte und die Spätfrüchte. Ter. 4, 6 dass. Snh. 91^b ob. und Levit. r. s. 4, 148^c בעורות נאות (=bh.) die Erstlingsfrüchte. Biccur. 1, 1 fg.; wonach auch dieser Talmudtraktat Bikkurim genannt wird.

בּרֶרָה f. (בּפּרְרָה) Frühfrucht, Frühfeige. Pl. Tanch. Abschn. Wajikra, 135° בְּרֵרִיּה schöne Frühfeigen sehe ich im Garten. Das. ענבים ותאנים ורמונים frühreife Trauben, Feigen und Granatäpfel.

אָלְוֹבְיּהָ ch. (בּפוּרָה Frühfrucht. Pl. masc. בְּבוּרַיָּא, s. TW.

הבורה לבלוך f. (=bh.) 1) die Erstgeburt, das Erstgeburtsrecht. B. bath. 123^a האויה היתה לצאה נורחל וכ' die Erstgeburt (d. h. der Erstgeborene) hätte von Rahel abstammen

sollen, aber Lëa kam ihr durch Gebet zuvor. Das. 124 fg. — 2) die Pflicht, das Erstgeborene der Thiere dem Priester zu geben. Chull. 130°. 132 fg. הבכורה sie (die Thiere) sind als diese Priestergabe zu entrichten; andere wiederum, die nicht entrichtet zu werden brauchen.

בּבְּבִירוּתְא, בְּבֵירוּתְא, בּבִירוּתְא, בּבִירוּתְא, בּבִירוּתְא, בּבִירוּתְא, בּבּירוּתְא, בּבּירוּתְא בּבּירוּתְא Erstgeburt, Erstgeburtsrecht. Ber. זבניה לבכירותיה verkaufte sein Erstgeburtsrecht. Das. שקליה יוסף לבכירותיה מיניה ליניה Josef nahm ihm (dem Ruben) die Erstgeburt fort. Sot. 13° בכירותא פשיטותא das Recht des Erstgeborenen und das Recht der ihm folgenden Söhne, s. auch TW.

שלקה, bacchar, baccar od. baccaris) eine Pflanze mit wohlriechender Wurzel, aus der man ein Oel bereitet, auch: wilde Narde. Schebi. 7, 2 הברכריא Ar. (Agg. הברכריא). Ar. bemerkt: Diese Pflanze heisst im Arab. בנגר

אַנְיֹם m. (בְּמְלֵּשְׁא, s. d. מֵ und ב verw.) Schlegel, Hammer. Mögl. Weise syr. בְּבְּלְּיֵּלְיּ: ein grosser Stein. j. Meg. III, 73^d un. מונה ברושא גו ארוכה er sah sie einen Hammer (oder Stein) in die Lade legen; vgl. auch בְּגִּוּשָׁה.

בל Conj. (=bh.=אַב, ב vorgesetzt) nicht, dass nicht. R. hasch. 28b u. ö., vgl. הרכ.

לְבָּל m. (syr. מָבֹּל, trnsp. von לָב Herz, Gedanke. Dan. 6, 15.

אברלה, אברלאר בא m. pl. (für אברלה, אברלה, gr. ή ἐμβολή)

1) Eingang. Ned. 91b אירוים בכלאי Ar. (Agg. crmp. ארתים בכלאי בכא er setzte sich nieder an den Eingängen des Thores (ähnlich בלא דאבולא). Nach R. Nissim wäre unser W. בלאים (von בלאים): Vorhänge der Thür. — 2) N. patr. Kidd. 70b בלאים die Einwohner des Ortes Bela, mit denen keine eheliche Vermischung stattfinden darf.

בר s בָּלְבָּר III.

בר' in בּהַלְבּהְטָס s. בולוומס, בלבומס in 'וב.

Pilp. (von בּלַבֵּל od. בּלַבֵּל zus. mischen, verwirren. Bech. 38 שׁ wird הְבַּלֹבל פּת הּעוֹן erklärt: הְבַּלֹבל פּת הּעוֹן ein Fleck, der das Auge (d. h. das Schwarze und Weisse desselben) vermischt. Suc. 22a הכרה מבולבלת, s. בְּבַל. — Trop. Snh. 108a בלבל פת הופתו er warf seinen Hochzeitsbaldachin über den Haufen, näml. der Vater vor Schmerz, weil sein Sohn kurz vor der Hochzeit gestorben war. j. B. kam. IV g. E., 4c המבול הכיות מותה ובא השני ובילבלי

Einer Jemdn. tödtlich verwundet, und der Andere kommt hinzu und verwirrt ihm die Sinne, macht ihn bewusstlos.

Ithpalp. vermischt werden. Chull. 26b die Flüssigkeiten מִיבֵּלְבְּלִי werden zus. gemischt. Trop. M. kat. 9b מיבלבל פתורך בבני ובנתא möge dein Tisch in Unordnung gerathen (verwirrt werden) durch viele Söhne und Töchter; dort als Segen.

Diacid m. (syr. בבלבבל, בבלבל, gr. βολβός, bulbus) Bolle, Zwiebel, Trüffel u. dgl. — Pl. j. Dem. II, 22° un. בוּלְבּוֹסִין הנמכרין (Ag. crmp. בוּלְבוֹסִין die Bollen, die in Cäsarea verkauft werden. Ukz. 3, 2 הבולבסין Ar. ed. pr. sv. בּוּלְמוֹס und בּוֹמִין. die Bollen, vgl. auch בּוֹמְסִין und בּוֹמְסִין

עוברים, אברים, לברים, לבין ליינו (etwa gr. βολβίσκη) was von der Bolle, Zwiebel gewonnen wird, Bollensaft. Khl. r. sv. הם זה ראיתי המערב מים ביין בלבקי, 92^d der betrügerische Verkäufer, המערב מים ביין בלבקי welcher Wasser mit Wein, Bollensaft mit Oel vermischt. Das. sv. מי בלקיא הש א 10 מים ביין מי בלקיא בשמן (בלבקיה בשמן מון מים ביין מי בלקיא בשמן מון מון מון בלבקיא בשמן (גלבקיא בשמן). Sifra Wajikra cap. 22 בלבקיא בשמן Rabad (Ag. גלוביא) Zwiebelsaft mit Oel.

לבלג (בְּלֵג בְּיֹר (בְּלֵג בִּיּר) theilen; übrtr. fern sein. — Hof. pass. davon. Deut. r. s. 9, 260 כיון שרואה wenn Jem. sein Leid (einen hingeschiedenen Angehörigen) vor Augen hat, so ist sein Sinn getheilt (abwesend), d. h. er verliert seine Besinnung, vgl. בַּלָּג בּיִּר

א בּלְנְא m. Theil, Portion. Pl. Jom. 83b (Ar. liest פלוגר, Ms. M. בלוגר וצער) Brotportionen und Schüsseln mit Speisen.

בּלְנְה ,בּלְנְה Bilga, N. pr. des Stammvaters eines Priesterpostens, בְּישָׁבֶּיר, s. d., der nach ihm seinen Namen erhielt. Suc. 56ab בלגה) Bilga erhält immer seinen לעולם חולקת בדרום וכ' Antheil an den Schaubroten (zur Vertheilung an die einzelnen Mitglieder) an der Südseite des Tempels, während die andern Posten bei ihrem Antritt des Dienstes ihre Antheile an der (heiligern) Nordseite erhielten. Als Grund für diese und ähnliche Erniedrigungen (wozu auch der Gebrauch des fem. Verb. gehört, vgl. Lipmann Heller z. St.) wird das. angegeben: כירים בת שנטתמדה. (j. Gem. שנטתמדה Mirjam, die Tochter Bilgas hätte ihre Religion gewechselt, einen römischen Obersten geheirathet und Schimpfreden gegen den Altar ausgestossen, vgl. לרקוֹם.

232

בַלְדָר

Nach einem andern Bericht wäre Bilga einmal beim Antritte des Dienstes saumselig gewesen.

יַּבְלְּדָרָת בּּלְדְּרָת masc. (syr. וֹלְדְּרָת בּּלְדְּרָת, بَرِيكٌ, lat. veredarius, mit Verw. der liquidae) ein Depeschenträger, Tabellar. j. Taan. IV, 68° un. ביום ובלילה נפק בלדרה מן ירושלם ואתי לצור Tag und Nacht hindurch marschirte ein Tabellar, der von Jerusalem (am 9. des Monats Ab) fortging und in Tyrus (am 1. des Elul) eintraf. Genes. r. s. 10, 10^d עבר חד טעין כתבין בישין וכ' -ein Depeschen בלדר träger reiste durch, der mit verhängnissvollen Edikten gegen die Juden beladen war. Das. s. 78, 77^b אתא חד בלדר מן מלכותא ein Depeschenträger der Regierung kam an. Levit. r. s. 22, 165^d. Num. r. s. 18, 236^d und Khl. r. sv. ויתרון, 83a dass. — Pl. Esth. r. sv. השתיה, 103ab יצאו הכתבים והבולדרין die Edikte und die Tabellare wurden ausgeschickt. Das. שלח בּוּלָרָארִין er schickte wiederum andere Tabellare und liess die Edikte zurückbringen. — Dav. בּילַדִּין, s. TW

באר כלדרסין Erub. 53° באר נובלדרסין Ms. M.; richtiger פרנדסין, s. d.

בלי s. בַּלָּה.

לְּבְּלוֹ f. eine Art Abgabe (nach B. bath. 8a ברלוֹ f. Esr. 4, 13. 20. 7, 24.

בּלְּוְטְׁי (eig. בלווטרס, s. בּוּלְבּוּטוֹס, gr. βουλευτής, Rathsherr) Balwati, N. pr. Arach. 11^a בלרוטי א'ר יוחנן Balwati sagte im Namen des R. Jochanan.

אבלוֹלְהָא f. (gr. δ βαλλισμός) Tanz, Ball.—Pl. Levit. r. s. 12, 156b nachdem Salomo den Tempelbau vollendet und die Tochter Pharaos geheirathet hatte, אותו הלילה שתה יין והיו שם trank er in derselben Nacht Wein, und es wurden damals (wegen dieser beiden Ereignisse) zwei Bälle veranstaltet.

בלנ' s. in בלולין s. in בלולין.

(arab. جَلْتِ Conj. V) hin- und herirren,

vom Wege abirren. — Hif. trop. von der Flamme: flackern, flattern. j. Pes. I Anf., 27° man darf das Gesäuerte blos mit einem brennenden Lichte, nicht aber mit Fackeln aufsuchen, מפכר מאררן מִבְּלִים weil ihr Licht hinund herflackert, wodurch sie näml. nicht gut leuchten; vgl. bab. Pes. 8° האר מיקטף אקטופי

ַלְחוֹד s. בַּלְחוֹד.

μος hervorragen, hervorstechen, im Ggs. zu τω. Das W. hängt wahrsch. zus. mit gr. βλέμμα, ατος, vultus, eig. das Gesehene,

oder mit βλαστάνω, βλαστάω (wovon wahrsch. auch das syr. ביביב): entspringen, eig. von einer Pflanze: keimen. — R. hasch. 24b אורתמו בולט ביביב ביביב Siegel sticht hervor. Git. 20a die Schrift war nicht שוקע אלא בולט tiefliegend (concav), sondern hervorstechend (convex). j. Ab. sar. III, 42c un. dass. Sot. 3, 4 ערידה בולטות ihre Augen waren hervorstechend, herausstehend. Num. r. s. 9, 202b dass. Jom. 54a die Latten an der Bundeslade בולטון ובולטון ובולטון ובולטון ובולטון ובולטון ובולטון ובולטון ובולטון האיז שמרח hervorragend und hervorstechend wie die Brüste der Frauen. j. Schek. VI Anf., 49c dass. j. Schabb. XII g. E., 13d בבולט מקום הכתב כגון הדין דינרא wenn die Schriftzeichen hervorstechend sind wie die eines Denars. Jom. 73b. j. Jom. VII, 44c u. ö.

בּלִיטָן ch. (בְּלֵם: Part. Peil Chull. 45 בּלִיטָן end das. 76° בְּלִיטֵי hervorstechend, vom Knotenpunkt der Adern, im Ggs. zu בליער: tiefliegend.

(gr. βλάδαροι). Cant. r. sv. אחזוי, 16b קיניגין מכללה ודיארטיה עתידים מן בלטורא קיניגין מכללה ודיארטיה עתידים מן בלטורא איניטורד, welcher Satz ganz griechisch ist und viell. (vgl. Frankels Monatsschr. III, 73) wie folgt lautet: κυνήγιον μεγάλα ἐδιάρτα, ἐζήτουν μέν βλάδαροι δέ διῶκται ἐβηρῶντο, d. h. "Er (Gott) täuschte die Jagd (die Jäger) auf eine grosse Weise; sie stellten zwar nach, aber die albernen Verfolger wurden gefangen".

אָרְטִירְה f. (syr. אַבְּלְטִירְה) Fäulniss, Wurmfrass, oder Holzwurm, teredo xylophagus; s. TW.

בּלְיִי s. in 'בלי בלי j. Ned. III, 38° crmp aus בּריְכְסוֹן, s. בְּריְכְסוֹן.

בלי, הבלי (=bh.) morsch werden, welken,

Pi. בּלְּה morsch, hinfällig machen. Levit. r. s. 4, 148^d הנפט מבלה את הגוף והקב'ה מבלה מבלה את הנית הנפט מבלה את הגוף die Seele überdauert (eig. lässt hinfällig werden) den Körper, und Gott überdauert seine Welt. Das. s. 19, 162^b (mit Anspielung auf אין בּלְהֶּהְ אוֹר, 1 Sm. 2, 3) אין בּלְהֶּהְ es gibt nichts, das dich überdauert, hinfällig macht. Cant. r. sv. און מבלה מבלה מבלה מבלה מבלה מבלה מבלה שוקיו אתרו אתרו אתרו ביון ואחר מבלה מבלה שוקיו der Mensch führt ein Gebäude auf, und ein Anderer lässt es verfallen.

morsch wurden.

Nif. und Nithpa. welk, morsch gemacht werden. Esth. r. Anf., 100b (mit Bezug auf Jes. 51, 6) כל בזה שנברא ביום הראשון הן עתידין Alles, was am ersten Schöpfungstage geschaffen wurde (d. h. Himmel und Erde), wird ninfällig werden. B. mez. 87a נְתְבֵּלֵה הבשר der Körper wurde morsch. Deut. r. s. 7 g. E. ihre Kleider im Kasten נתבלו werden morsch.

תלי, בלא, בלי ch. (syr. בבב, בבב, בלא, בלי ch. (syr. בבב, בבב, בלי בבלר להר. Das. 6a בְּלָא, vgl. בלי sie wurden sinfällig und gingen zu Grunde. — Trop. Aboth 5, 22 סיב ובלה בה werde alt und hinfällig im Gesetzstudium, d. h. verwende alle deine Kräfte darauf.

Pa. בְּבִּר Pi. Levit. r. s. 33, 177b (zur Erklärung des Ws. בְּלָה Ez. 23, 43) פּליאה פורני (Ag. בָּלָה Ar. sv. מפּל' גיארא מָבַלְּיָא גִייריא die alte Buhlerin (παλαιά πόρνη), welche die Buhler hinfällig machte, schwächte. Nach einer andern Erkl. wäre בּלה einer Götze Bel.

בליביה (=bh.) eig. Sbst. Vernichtung (vom vrg. בליבי); insbes. nicht, Nichts. Num. r. s. 14, 227b (vgl. auch Traktat Jezira Anf.) עשר ספירות בלי die zehn Himmelssphären, die auf Nichts gesetzt sind. Davon wird auch das bh. בליביה (Hiob 26, 7) als Compositum gedeutet. Vgl. Exod. r. s. 15, 115° של מורר העולם er stellte es (das Himmelsgewölbe) über die Luft, auf Nichts; vgl. auch בלם ווארים בליביה בינים בלים של בליביה בינים ליינים אותן על אויר העולם בינים ביני

בּלִיתְבּ f. Fetzen, Lappen, ein Stück abgenutztes, morsches Zeug, von einem Kleidungsstück oder sonst einem Geräth. Schabb. 134^a ein Fetzen, woran eine

Franse ist. Chull. 8b בליתא דפרסא der Lappen eines Vorhanges (φάρος). Kidd. 48b דקא צייר Ar. (Agg. בבלייתא er wickelte es in einen Lappen ein. Jeb 120a אייתי קירא דבק Ar. (Agg. בבלייתא er brachte Wachs und klebte es an einen Lappen.

יים ,בְּלְאִים m. pl. (bh. בְּלֹוִים, בִּלֹוִים, syr. Fetzen בַּלָאֵי כלים 16ª Fetzen. Succ. דּבָאָי כלים Fetzen עבלאר מכנכר כהנים von Kleidungsstücken. Das.51° מבלאר מכנכר כהנים aus den Fetzen der Beinkleider der Priester verfertigte man Dochte. Vgl. hiermit j. Succ. V. מבלאי מכנסי כהן הגדול וכ' מבלאי מכנסי בהן הגדול וכ' מבלאי aus den Fetzen der Beinkleider כהן הדיום וכ' des Hohenpriesters verfertigte man die Dochte, vermittelst welcher man die Lichter im Tempel anzündete; aber aus den Fetzen derer, der andern Priester, verfertigte man die Dochte zum Anzünden der Lichter ausserhalb des Tempels. Kel. 27, 5 בלוני נפה וכברה die Fetzen, Bruchstücke der Schwinge und des Siebes. - Ferner mit fem. Endung: Jeb. 10, 1 מזונות ובְלָאוֹת Nahrungsmittel und abgetragene Kleider. Git. 79^{b} u. ö. — j. Keth. V, 30^{b} un. und das. XI, 34° un. בַּלַיוֹת.

בלינוס Pesik. r. s. 42, s. בְּלִינוֹס. בלינוֹא בּיִנוֹא in 'ב. בליונא s. בליונא s.

בר in בילוּנְיָא.

בלינידין j. Snh. X, 29° crmp., s. בַּלִינִידִין.

אָבְרִיּאָבִרְא, בְּלִיְמְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בְּלִימְאַרְא, בּלִימְאַרָא, ballista) grobes Geschütz, Wurfgeschoss, um grosse Steine abzuschleudern. Thr. r. sv. אבלי בליכטרא אבלי בליכטרא שלהן Wurfsteine, Geschosse. j. Sot. VIII Anf., 22b Gott schleuderte gegen die Egypter בליבטרא שלהן Hagelsteine gegen ihr (d. h. entsprechend ihrem) Wurfgeschoss. Pesik. Wajhi Bachzi, 67a אבלי אור בליכטרא Ar. (Ag. בליכטרא בליכטראה בליכטראה בליכטראה שבני בליכטראה שות שליקטילס שות שלילים שלילי

בְּרְיֵעֵל m. (bh.) Schlechter, Niedriger. Das W. dürfte (als Ggs. zu בן עליה: Vorzüglicher, Erhabener) zus. gesetzt sein aus בלי על

oder בלי יעל פופ. der nicht hoch steht. Nach Snh. 111b בני בליעל בנים שפרקו עול שמים ist zu verstehen: Kinder, die das Joch (die Regierung) Gottes von ihrem Halse abgewälzt haben, also בלי על.

בלל (=bh.) vermischen, umrühren. Seb. 112b היואק והבולל wenn Jem. die Mehlopfer (mit Oel) begiesst oder umrührt. Dem. 5, 5 בורל וכוטל (Ar. Var. בורל וכוטל) er vermischt (die Früchte) und nimmt eine heraus. j. B. kam. IV Anf., 4b איפשר לבלול שמח kann sie vermischen. j. R. hasch. I, 56d un. איפשר לבלים לבהמות das Vichfutter mischen. Part. pass. Snh. 24a בלולה שפרותיהם (j. Taan. III, 66d un. בְּלָה בללו שפרותיהם, ו. בְּלָה ,בלי , בלה, ובלל j. Jeb. VIII Ende, 9d בכלול לו קריבה בבלל (בכליל). יבלל וו קריבה בבלל (בכליל). בכלל וו קריבה בבלל (בכליל). יבלל וו קריבה בבלל (בכליל). יבלל וו קריבה בבלל (בכליל).

קליל ל. א. a. das Vermischen, Zus. rühren. j. Maas. scheni II, 53° mit. אין בלילה אין בלילה ישנץ בלבד j. Dem. V, 24d ob. dass. Men. 22a הַּילָה ווו בלילתה עבה וזו בלילתה עבה וזו בלילתה מופ die Mischung des einen Mehlopfers war fest, und die des andern locker. Das. 18b רבלילה das Begiessen des Mehlopfers mit Oel und das Vermischen. — Pl. das. בּלִילוֹת Mischungen.

בְּלֵם I(=bh.) 1) zu binden, zu schnüren. Das W. ist aus אלם entstanden, mit vorgesetztem ב, vgl. בולם u. a. — Uebrtr. Chull. 89° מר שבולם עצמר בשעת מריבה wer sich stumm verhält (eig. den Mund zubindet) zur Zeit des Streites; wonach das. auch das bh. בַּלִּינֵוֹה erklärt wird: das Verstummen. — 2) eig. verstopfen, näml. den Mund durch Zubinden, dann übrtr. von Aufschwellungen (auf dieselbe Weise wird auch אַטָּר gebraucht, s. d. W.). Part. pass. Bech. 40b פיר בלום sein Mund ist geschwollen. Das. 43b seine Nase ist בולם .Ar. (Agg. crmp verstopft. Viell. auch Git. 67° ארצר בלום; richtiger jedoch בלוס, s. d. — Part. Pual. als pass. vom Kal. Bech. 40b רגליר מבוּלְמוֹת seine Füsse sind gelähmt, eig. geschwollen.

Hif.=Kal. j. Chag. II, 87° un. שיבלים לעיסתו dass er sich des Essens enthalte, eig. den Mund zugebunden halte.

בְּלֵם ch. (syr. בְּלֵם בּבֶּם) zus. binden, s. TW. — Uebrtr. Chull. 107^b במת ליה ארמצא

steckte ihm ein Stück rohes Fleisch in den Mund, eig. er verstopfte damit seinen Mund. Nach Raschi: abschneiden, oder: in Kohlen braten.

ten, Verschliessen (vgl. syr. בבים: Maulkorb). B. mez. 103b כל עיקר בלמא דבעל הבית Alles, was die eigentliche Bewachung betrifft, liegt dem Eigenthümer ob. Ar. liest בלמי ליבים: vgl. syrisch במביל: Maulkorb, capistrum.

בקם II ausschlagen, ausstossen. Pesik. Sachor, 24b מכשכשו והוא בולם מאכילו שעורים והוא בולם מסכשכשו והוא בולם מאכילו שעורים והוא בולם וכ' מכשכשו והוא בולם נאכילו שעורים והוא בולם וכ' לגניה (קריב לגניה (giebst du ihm Gerste zu fressen, so schlägt es aus; nahest du ihm, so schlägt es aus. Ihr aber sollt nicht so sein! mit Bezug auf Ps. 32, 9, wonach auch das bh. בראומדו בראומדו שוראומדים בראומדים
בר', בּרְלָכוֹלָם s. in בּילְנָא , בּילָנָא אוֹר (gr. אַבּילָנָא , בּילָנָא אוֹר (gr. אַבּרלָנָא , בּילָנָג אוֹר (gr. אַבּרלַנָּא , balneator) Bader, Bademeister. Mëila 20° ש מתנה לבלן er gab sie (die Münze) dem Bader. Schebi. 8, 9. j. B. mez. IX, 12°, vgl. בּיִיר j. B. bath. IV g. E., 14° בּיִרוֹר סרֹנָי מרוֹר (gr. אוֹרְיִיר (gr. אוֹרְיִר (gr. אַבּרֹלָי (gr. אַבּרֹלָי (gr. אַבּרֹלָי (gr. אַבּרֹלָי (קרוֹר הבלן 13, 219° בּיִר מתריר (gr. אַבּרְלִיר (gr. אַבּרָלִי (קרוֹר הבלני מתריר (gr. אַבּרָלְיִר (קרוֹר הבּלְנִי (קרוֹר הבּלְנִין (gr. אַבּרְלְיוֹר (קרוֹר (קרוֹר (קרוֹר (gr. אַבּרְלִיר (קרוֹר
Bader. בּלְנְא' , בּלְנְא' , בּלְנְא' , בּלְנְא' , בּלְנְא' , בּלְנְא' , בּלְנָא' , בּלְנָא' , בּלְנָא' , בּלְנָא' , בּלְנָא' , בּלִנְא' , בּלִנְא' בּעוֹל. ר. s. 28, 172^d Haman אזל בדיל בלנאי וספר Bader und ein Haarverschneider. Das. בלנאי וספר בלנאי וספר בלנאי וספר בלנאי וספר בלנאי וספרא בלנא בעא בעני וספרא 109^a steht dafür בלנא בעא בעני וספרא בלני נספרא בלני בער בלני בעי שובעי שובעי שובעי שובעי שובעי שובעי שובעי שובעי בער בלני מסיק לזוודיה וכ"ל בעו בער בלני מסיק לזוודיה וכ"ל beissen Sommer den Bademeister sucht, seinen Speisevorrath herbeibringt und verkauft.

בר' s. in בּילְנִי

בלינירין, בלנידייא, richtiger בּלינירין, s. d.

אביניםי fem. (gr. βαλάντιον) Geldbeutel, Seckel. Sifra Abschn. Behar cap. 7 "Du sollst ihn nicht als Sklaven behandeln" (Lev. 25, 39) dass er dir nicht etwa den Geldbeutel nachtrage. Jalk. z. St. § 666 steht dafür: בלטקא לא רטיל אחריך בלטקא dass er nicht hinter dir mit der Sänfte (lectica) gehe, sie dir nachtrage.

בלוניא בילוֹנְיָא Cant. r. sv. צוארך s. בְּלוֹנְיָא — בְּלוֹנִיא פּילוֹנְיָא ... בי

לוּלְּכְּי f. wahrsch. Handelsplatz, Markt. Dem. II, 22° un. בלוקח מן הבלוקח מן wenn Jemdie Früchte) auf dem Markt kauft, im Ggs. zu שלוקח מן הגנד wenn man sie aus dem Garten sauft.

בּלְרֵי) בַּלְרֵי בַּלְּרֵי בַּלְרֵי בָּלְרֵי בָּלְרֵי בָּלְרֵי בִּלְרֵי בָּלְרֵי בִּלְרֵי אָבְיִרִי פּשּׁת אמאנמׁנִים, gew. βαλανευτικά, balnearia) was zum Bade gehört, Badewäsche. j. Kil. IX, 32° un. בלנרי נשים בלנרי נשים בלנרי ושים Badekleider ler Frauen, Badekleider der Männer. j. M. kat. III, 82° ob., vgl. אָנְטִינָא Schabb. 147° האוליירין בלרי נשים לבי בני Ar. (Agg. בלורי בנים לבי בני lesen בלורי בלורי משים לבי בני lesen בלורי משים לבי בני lesen בלורי בלארי בלארי (olearii) bringen lie Badewäsche der Frauen in das Bad. Tosef. Kil. cap. 5, 10 בלארי נשים.

ערסת בְּלִּהֶם (wahrsch. gr. βλύζω oder βλύω, ύσω) voll, überfüllt sein. Part. pass. Schabb. 56b ein Teig, der mit Kleie und Spreu ein Teig, der mit Kleie und Spreu eins. gerührt, gefüllt ist. j. Schabb. VII, 10b un. gerührte Salbe (vgl. Pné Mosche; ed. Krot. מבלהסרן אולים). Mikw. 9, 5 הַבְּלַהְּסִין Tische, Betten u. dgl.), die voll sind, d. h. auf velchen Verschiedenes liegt, im Ggs. zu שהרר לר ארצרות Genes. r. s. 28, 27b ein König, המברות שהרר לר ארצרות (wit vielen Kostbarkeiten) gefüllte Schatzkammern hatte. — Dav. auch trop. B. ath. 58a מרצר בְּלָהַס (Var., vgl. auch בַּלָּהַס (Var., vgl. auch בּלַהַּס (Var., kiba, der die verschiedensten Lehrgegenstände in sich vereinigte, vgl. בר רב רב.

בולוסא), בולסיף, בולוסא) בולוס s. in בליסיף בּלִיסְטָא בּלִיסְטָה, s. in בלי בליסְטָרָא, s. in בלי

בְּלְּסְבִּימִיסוֹן (gr. βλασφημέω, 3. Pers. aor.) lästern. Jelamdenu zu 1 Kn. 21, 10 (citirt vom Ar.) ברך נבות בלספיניסון das W. ברך נבות bedeutet: Naboth lästerte Gott und König.

עָלְלְּ (=bh.)1) verschlingen, verschlucken. j. Schabb. XIV, 14^d ob. מגמא הוא חומץ ובולע er schlürft den Essig und verschluckt ihn. j.

Ter. VIII, 45^b un. הלעום מבלוד das Zerkaute ist ebenso wie das Verschluckte. Chull. 71^a מונאה מוניאה שוניאה die Verschlungenen Gegenstand. Snh. 110^a הבלוערן הבלוערן die Verschlungenen von Korahs Rotte. — 2) übrtr. verzehren. j. Schek. VI, 49^c un. שהאור בולע והעבים בולעין והיורה בולעת denn das Feuer verzehrt (einen Theil des Oels), die Hölzer verzehren und der Kessel verzehrt es. j. R. hasch. I, 56^b un. חשבון מורבה בולע לחשבון בורבה בולע לחשבון.

Nif. entzogen werden. Genes. r. s. 94, 92° Benjamin nannte seinen Sohn בלע שוְרֵלֵע ממור Bela, denn er sagte: Josef wurde mir entrissen.

Hif. הבליע verschlingen machen, unsichtbar werden lassen. Ber. 24b מבליער בטליתר נובליעו באפקרסותו er macht ihn (den Speichel) unsichtbar in seinem Mantel, in seinem Ueberwurf. j. Schabb. VII, 10b ob. זה שרוקק מבליעו מבליע דם באברים dass. Chull. 113° בכסותו er verursacht, dass das Blut in die Glieder (in das Fleisch) eindringt. Exod. r. s. 33, 132b הבלעת לקרח du liessest (die Erde) den Korah verschlingen. — Trop. B. mez. 64° ob. הגוול את שברן והבליע לו בחשבון wenn Einer dem Andern etwas raubt, stiehlt, aber den Werth desselben in einer spätern Berechnung stillschweigend erstattet, das Geraubte wieder einzubringen sucht. Bech. 32° מבליער wenn man einen Ggst. zu theuer verkauft, dafür aber einen andern Ggst. unentgeltlich darein gibt, eig. man den Preis des einen von dem andern verschlingen lässt, vgl. הַּבְּלָעָה.

Hof. ארבלע verschlungen werden. Trop. Ber. 31^b ein Sohn, שמובלע בין אנשים der gut aufgenommen (gern gesehen) wird unter Menschen. j. B. bath. VII, 15^{cd} ob. מובלעין בה die Theile des Feldes, die zu einem grossen Gute gehören. j. Erub. IV, 21^d un. עיירות המובלעות Städte, die in einem Binnenlande liegen.

Ithpe. (=Hof.) j. R. hasch. II, 58^d un. der Mond אִיחְבַּלֵי מון שווא wurde für ihn unsichtbar, ihm entzogen.

עבק'ע m. 1) Verschlungenes, Verschlucktes. Trop. B. mez. 3, 8 (40°) לוג ונחצה בלע 1'/2 Log werden berechnet auf das Oel, das von dem

Fasse eingesogen wird. Wenn näml. Jem. Oel aufzubewahren gegeben hat, so muss er es sich gefallen lassen, wenn bei der Zurückgabe jenes Quantum fehlt. — 2) übrtr. etwas schnell Geschehenes. Num. r. s. 5 g. E. (mit Bez. auf מבלע הזה (mit Bez. auf מבלע הזה (מבלע הזה מור), Num. 4, 20) מבלע הזה שהוא בופלע הזה שהוא בופל מן העין מיר הם מהים wenn die Leviten von der Bundeslade selbst einen so kleinen Theil sehen, wie das Zwinkern (vom Blicke), das dem Auge entfällt, so müssen sie sofort sterben.

עָאַ, בְּלַעָא, בְּלַעָא, chald. (syr. בְּלֵעָא, בָּלַעָא, עָּלַעָא, עָּלַעָא, עָּלַעָא, עָּלַעָא, עָּלַעָא, schlucktes, was in der Kehle stecken bleibt. j. Ab. sar. II, 40d mit. 'אהן בלעא וכ jenes Verschlucken (Verschlucktes) ist als gefahrdrohend zu betrachten. Das. בר בריה הוה ליה בלע אתא חד ולחש ליה בשמיה דישו בן sein (des R. Josua ben Lewi) Enkelsohn litt infolge einer Verschluckung, da kam Jem. und raunte ihm einen Zauberspruch ein, im Namen Jesu ben Pandera, und er genas. j. Schabb. XIV, 14^d mit. dass. Dieselbe Stelle citirt Ar. auch aus Thr. r. sv. נפלה, 69^d, welche jedoch in Agg. fehlt. In Khl. r. sv. יש רעה, 94° lautet diese Stelle: בריה דר' יהושע בן לוי הוה ליה חד בלעא אזל ואייתי חד מן אילין דבר לאפקא בלעיה der Sohn des R. Josua ben Lewi litt infolge einer Verschluckung; da ging er und holte Einen von jenen Anhängern des (Jesu) bar Pandera, damit er ihm das Verschluckte (durch einen Spruch) herausbrächte.

ソネコ m. Adj. (syr. レーロー) Verschlinger, gefrässig, s. den nächstfig. Art.

אבליעה f. das Verschlingen, Verschlucken. Num. r. s. 14, 226b בלע בן בעור והוא הנקרא על בניתו בשביל בליעתו שם עשר שהיה בַּלָּע ונוכר בכורתו בשביל בליעתו "Bela ben Beor" (Gen. 36, 32) wurde nach Esau genannt, welcher gefrässig war und der seine Erstgeburt infolge seiner Gefrässigkeit verkaufte. Dav. בית הבליעה eig. Ort der Verschlingung, d. h. Schlund, s. בית בליעי Charybdis in בית הבליעה.

בְּלִיעָרָא ch. (syr. אַבְּלִיצִרְהָ) das Verschlingen, s. TW.

יבלעין j. Dem. III, 23b crmp. aus בלעין.

בּלְּבֶּלְ m. (bh.) gr. Βαλαάμ, Bileam, N. pr. des bekannten, aus Mesopotamien von Balak herbeigerufenen Propheten, um Israel zu verwünschen. Snh. 105^a בלת הלע הם Ar. (Agg. שהלה עם Bileam (ein Compositum) "der Volksverderber, Verschlinger", ἐρεμέω und λαός. Nach einer andern Ansicht das. הלא עם "ohne Volk", d. h. der mit Israel nichts gemein hatte. Genes. r. s. 65, 65^a, s. אַבְּיִבְּיִבְּיִּה — Oft ist unter הַלְּבֶּׁם ("dem Zauberer" בּּיִּבְּׁם Jesus versteckt (vgl. TW. sv. בירס). Bei Beiden wird die Gewalt,

Israel geistig und körperlich zu Grunde zu richten, ihren Zauberkünsten zugeschrieben (vgl. בר מטרא (סטרא). Snh. 106 b 'אמר ליה ההוא צדוקי לר' ein חנינא מי שמיע לך בלעם בר כמה הוי וכ' Saduzäer צרוקר in späterer Zeit gew. für Judenchrist) sagte zu R. Chanina: Hast du vielleicht vernommen, wie alt Bileam wurde? Er antwortete ihm: Geschrieben ist hierüber nichts. Da es aber heisst "Blutschuldige und trügerische Menschen erlangen nicht die Hälfte ihres Lebensalters" (Ps. 55, 22): so wurde er 33 oder 34 Jahr alt. Und jener erwiderte: Du hast Recht, לדידי חזי לי פנקסא דבלעם דהוה כתיב ביה בר הלתין ותלת שנין בלעם חגירא כד קטילתיה פנחס denn ich habe selbst eine Chronik des Bileam gesehen, worin verzeichnet ist: 33 Jahr alt war Bileam, der Lahme, als ihn der (Zelote) Räuber Pinchas getödtet hat. (Nach jüdischen Sagen sei Jesus lahm geworden, weil man ihm ein Zaubermittel entrissen, infolge dessen er von einer Anhöhe herabstürzte; vgl. auch Sot. $10^{\rm b}$). הלמידיו של בלעם 19. 19. הלמידיו 'הרשע יורשין גיהנם וכ die Jünger des Frevlers Bileam (als Ggs. zu den Schülern Abrahams) erben die Hölle und sinken in die Gruft der Verwesung; ebenf. mit Hinweis auf die oben citirte Stelle Ps. 55, 22. Vgl. auch Num. r. s. 14, $228^{\rm b}$. Sifre Beracha g. E. "Es stand ferner kein Prophet mehr in Israel auf wie Mose" אבל באומות קם ואיזה זה בלעם (Dt. 34, 10), aber unter den Völkern erstand Einer; wer ist es? Bileam. Vgl. Num. r. s. 14 g. E., 228b כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אילו היה לנו נביא damit die Völker כמטה היינו עובדים לה"קבה וכ' nicht etwa eine Ausrede haben: Hätten wir einen Propheten wie Mose gehabt, so würden wir Gott gedient haben! Und wen hatten sie zum Propheten, entsprechend dem Mose? Den Bileam.

אבים (neusyr. ביבב) verschlucken, eig. kauen, manducare. Grundw. ביל mit vorges. ב. — Ithpa. auf gefährliche Weise verschlucken. j. Ter. VIII, 46° mit. Jem., der kein Lammfleisch essen konnte, ass Fleisch; als ihm von einem Vorübergehenden zugerufen wurde, es wäre Lammfleisch, האיתכלעס (ואיתכלעס (ואיתכלעסרן) רבירת וביתון sie verschluckten sich und starben.

הבלופסין m. pl. (syr. בלופסים, bulbi) eine Feigenart, die gew. gekocht wurde. Ned. 49b אייתו לקמייהו בלופסין Ar. ed. pr. man setzte ihnen Blopsin vor. Das. 50b היה עושה בבלופסין er verrichtete eine Feldarbeit an solchen Feigen. Unser W. wird das. erklärt: מבלום מרונ לפרי בעברין מנהון לפרי eine Art Feigen, woraus man gekochte Speisen (λοπάδια) zubereitet. Maas. 2, 8 בבלופסין Ar. (Agg. בלבסים; j. Maas. II, 50° un. בכלוסין. Sollte viell. unser W. mit בולבוס zus. hängen?

Exod. r. s. 29, 126° מרלצא את Balza fragte den R. Akiba. בלצא את Balza fragte den R. Akiba.

בלי' in בּלִיסְטְרָא s. בּלִיצְיְנְאָן

רבְּלְק ,בּלְק m. eig. (arab. בֹּלְק ,בּלְק heerung; nur in Verbindung mit חִילָּק, חִלָּק, (arab.

(حَوْلَةُ) Unglück, Chillak und Billak, Namen zweier erdichteter Personen. Snh. 98b ein Autor sagte: Israel wird die messianische Zeit geniessen; worauf R. Josef erwiderte: פשיטא ואלא מאך das ist ja selbstverständlich! wer sollte sie denn geniessen, etwa Chillak und Billak? d. h. wohl nichts anderes als: Der und jener, ungef. wie Hinz und Kunz. Chull. 19^a auf den Einwand: Die Halacha stimmt weder mit der Ansicht der Rabbanan, noch mit der des R. Jose, entgegnete R. Nachman: אנא לא חילק ידענא ולא בילק ידענא אלא שמעתא ידענא ich kenne weder Chillak noch Billak, sondern blos die Tradition u. s. w., vgl. auch Raschi. Ar. liest an beiden Stellen הלק בלק, wonach viell. הַלֶּק, הַלֶּק Chalak, Balak zu punktiren wäre.

בילקאות Sifre Waetchanan, Pisk. 36 crmp. aus בטילקאות.

פילקטירים m. pl. (für פילקטירים, gr. φυλα-אדֹקְבָּבְּיִ) die Wächter. Pesik. r. Korbani, 32^d כלי פורע להם שני בלקטירים מרדכי ואסתר וב' wer rächt sich (an Haman und seinen Söhnen)? Die beiden Wächter Mordechai und Esther; jener ausserhalb des Palastes und diese im Innern desselben. (Dahing. ist das. cap. 24, 48 בלקטירים [Pesik. Hachodesch, 56^a דלקטירין] crmp. aus סרקטירין od. כלקטירין, s. d. W.).

s. בּלְבְיּא בּּלְבְיּן s. בּלְבְיּא בּּלְבְין s. in 'ב. — בּלְבִיץ בּוּלְרָא s. in 'ב. בּלְבִיץ בּוּלְרָא

עלוריא לבלוריא לפריא. R. hasch. 17b הגיורת die Proselytin Valeria. — Mit Verw. der liquidae: ברוריא דברתדו Ab. sar. 18a ברוריא דברתדי Valeria, die Frau des R. Mäir. Das. 18b מעשה דברוריא das Ereigniss der Valeria. Sie soll näml. den Ausspruch der Gelchrten: Die Frauen sind leichtsinnig, verspottet haben. Ihr Gatte, R. Mëir sagte zu ihr: Du wirst einst selbst die Wahrheit dieses Ausspruches einsehen. Auf seine Veranlassung nun wurde sie von einem seiner Schüler zu einer unzüchtigen Handlung verleitet. Infolge dessen soll sie sich erwürgt haben und R. Meir vor Schande flüchtig geworden sein; vgl. Raschi.

חבלוריה. Haarflechte, Lockengekräusel; und zwar das Haar der Kopfspitze, wie es namentl. von den Götzenpriestern und überh. von Götzendienern getragen wurde, während sie das

Haar ringsherum abschoren; vgl. Maim. zu Ab. sar. 1, 3. Das W. scheint das lat. vellus (von vello) zu sein, und zwar vellera crinis: das gezupfte Haar, wie τίλος von τίλλω: Tolle. Levit. r. s. 23 Anf. אלו מגדלי בלורית ואלו מגדלי מגדלי diese (die Egypter) lassen sich die Locken auf der Kopfspitze lang wachsen und jene (die Israeliten) nicht minder, d. h. die Einen sind ebenso Götzendiener wie die Andern. Cant. r. sv. כשרשכה, 12b dass. Deut. r. s. 2, 251c העושה בלורית אינו שלא לשם ע"ד wer die Locke auf der Kopfspitze trägt, der lässt sie blos in götzendienerischer Absicht wachsen. Snh. 21^a und 49^a die Söhne Davids von einer Heidin מגדלי בלורית Ar. (Agg. pl.?) trugen eine solche Locke. 82ª Pinchas תפשה בבלוריתה hat sie (die Midianiterin) an der Locke festgehalten. Num. r. s. 20, 243a dass. Ab. sar. 29a.

אָלְוֹיִיתְא ch. (syr. בּבּבוֹני oder פּבּבוֹני pl.) dass., Haarflechte, s. TW

שלבלים suchen, aufsuchen, durchsuchen. Midd. 1, 7 לבלוש את העזרה die Tempelhalle zu durchsuchen. Levit. r. s. 36, 180b beim Einsetzen eines Weinstocks, הולשין אותה מתחתיה ואחר untersucht man zuvor (den Boden, um ihn von Steinen zu reinigen), sodann erst pflanzt man ihn. Sollte viell. auch das bh. בלכ (Am. 7, 14) dieselbe Bedeutung haben?

בּלֵשׁ ch. dass., s. TW

בּלְבׁיק m. Adj. der Durchsuchende. — Pl. Kel. 15, 4 מקל הבּלְשׁיק der Stock der Durchsuchenden, d. h. der Steuerbeamten, die mit dem Stock das Stroh aufschütteln, um zu sehen, ob nicht Getreide darunter aufbewahrt sei.

לבְּלִישִׁי לּשִׁיי ch. (בּלָּשֵׁי der Untersuchende. Jelamd. zu Gen. 38, 1 (citirt vom Ar.) בלוהג שבעולם בלשיי מסר לפרסוף אם בורח ממנו der gewöhnliche Lauf (bei Kriminalverhaftungen) ist: Der Untersuchungsrichter übergiebt (den Verhafteten) dem Gefangenwärter; und wenn er diesem entflieht, so bleibt er am Leben. — Pl. das. zu Num. 23, 7 שלח עמה אפיקלין ובלשיין er schickte mit ihr (der Frau, die ihren Sohn beim Herrscher angeklagt hatte) Fascesträger und Kriminalrichter, vgl. אַפַּקלין הַלְּשִׁין 1. בּלִּשׁין בּלָשׁי בּלָשׁי בּלִשׁי בּלִשׁי Ar. (Agg. בּאַלישׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשְׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוּשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי בּרוֹשׁי ב

תלְשֶׁת od. בּוֹלֶשֶׁת f. (wozu etwa בלשת בקמות ergänzen ist) Spionentrupp. Bez. 21^a בלשת בלשת ein Spionentrupp kam in unsere Stadt und wollte sie ganz ausplündern. Ab. sar. 5, 7 בולשת (in Agg. des j. Talmud: ברשת, ebenso in Gem. das. 45^a ob.). Schabb. 145^b אין לך לך הגל ורגל שלא באה בלשת לצפורי Ar. (Agg.

es vergeht kein Fest, an welchem nicht ein Spionentrupp nach Sipphoris käme.

שדר בלשא ואפקוה ch. dass. Nid. 52° בּלְּשָׁא er schickte einen Spionentrupp, welcher sie aus dem Hause ihres Mannes entfernte.

אַבְלוֹשְׁא m. das Suchen, Durchsuchen, s. TW.

ארָליתָא, s. בליתָא Anf.

בְּחַלְנִימִין crmp. viell. aus בְּחֲלָנִימִין od. אַבּוֹלְמֹמִין f. (gr. ἐπίταγμα) nachrückende Heerabtheilung, Nachtrupp. j. R. hasch. I, 57b mit. die Weltbewohner ziehen am Neujahrstage vor Gott vorüber במגנימין wie jener Nachtrupp vor dem Befehlshaber; nachdem näml. vorher das göttliche Gericht über die Schaar der Engel ergangen ist; vgl. Cant. r. sv. ברם, 34d und das treffliche Gebetstück ברבה הקה הלאכים יחסזרן im Rituale des Neujahrs- und Versöhnungsfestes: רבלאכים יחסזרן .); vgl. auch הירין und דיניין und

אָבָּ f. (=bh.) eig. Anhöhe; insbes. Bama, eine auf einer Anhöhe errichtete Opferstätte, Ort des Heiligthums. Meg. 1, 10 במה גדולה die grosse, gemeinschaftliche Bama (במה בברר), in welcher auch das Pesach und überh. die Gemeindeopfer dargebracht wurden, und die kleine Bama, die blos für die Privatopfer bestimmt war. Den erstern Namen führten alle Opferstätten: die vor Erbauung des Tempels in Jerusalem als Heiligthümer angesehen wurden, und namentlich die zu Schilo, Gilgal, Nob und Gibeon; vgl. בירה. Ueber die Beschaffenheit einer solchen Bama vgl. Seb. 14, 6 מא היה שם הקרה אלא בית של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן sie hatte kein Gebälk, sondern bestand vom Fussboden an, aus einem steinernen Gebäu, über welchem Vorhänge angebracht waren. Eine solche Bama führte den Beinamen מכרחד: Ruhe (d. h. der einstweilige Aufenthalt der Gottheit, der Schechina, während der Tempel zu Jerusalem: הולה hiess, eig. "Erbe, ewiger Besitz" בית עולמים); mit Anspiel. auf מנרחה זו שילה נחלה 10° Meg. 10° הלה זו שילה מנרחה או מנרחה מנרחה או נחלה ist Schilo, unter מנוחה ist Schilo, unter Jerusalem zu verstehen. — Ueber das Verfahren in der kleinen Bama vgl. bes. Tosef. Seb. g. E. עושה אדם במה על פתה חצרו ועל פתח גינתו man errichtete sich ומקריב עליו הוא ובנו ובתו eine Bama (Anhöhe) am Eingange des Hofes oder des Gartens, auf welcher der Hausherr, sein Sohn und seine Tochter opferten. - Pl. Seb. 14, 4-9 (vgl. auch das. 115b-120) היתר בַּמוֹת die Erlaubniss, auf den Bama's zu opfern, näml. bevor die gemeinschaftlichen Opferstätten (die Stiftshütte in der Wüste und in Schilo, so wie der Tempel zu Jerusalem) entstanden waren. איכור das Verbot der Bama's, näml. zur Zeit,

als die Gemeinde-Opferstätten existirten. — Meg. 32° הלוחות והבמות im Plur.

אָרְאָבָּ ch. (בְּנָיה Anhöhe, Bama, s. TW.

אָבֶּלְיָא f. Anhöhe. Meg. 6° בית במיא Götzentempel, vgl. בַּלְיָא.

בר' s. in בּימוֹם.

במרוה במרוה, 31^d במרוה crmp. מנגרוה במרוה, פונגר זה crmp. מנגר זה בנגר זה

🔁 m. st. c. בָּן (=bh.) Sohn, Kind. Chull. 49^{b} . 63^{a} יפה כח הבן מכח האב der Sohn ist besser als der Vater, dort bildl., vgl. בר הימצא. B. kam. 80^a und B. bath. 60^b un. ישרע הבך die Beschneidung eines (eine Woche, acht Tage alten) Sohnes, die Auslösung eines erstgeborenen (30 Tage alten) Sohnes (פריון הבן), s. d.), an welchen beiden Tagen Gastmähler stattfanden; vgl. Raschi. Ar. sv. שבע 1 führt eine Erklärung des R. Chananel an: Unter ישוע הבן ist der Geburtstag eines neugeborenen Sohnes zu verstehen; was jedoch weniger einleuchtet. שלא להקים שבוע הבן .Tosef. Sot. cap. 15 g. E. שלא dass man die Beschneidung (wenn man infolge der Trauer um die Zerstörung Jerusalems nicht heirathe und keine Kinder erzeuge) zerstöre. Snh. 32b. j. Keth. I, 25c mit. (j. Ber. VI, 10c un. בשבוע הבן crmp. aus בשבוע הבן). — Jeb. בוך הבא נוישראלית קרוי בנך ואין .7a. 23a u. כיך הבא נישראלית dein Sohn בנך הבא מנכרית קרוי בנך אלא בנה (Kind), der von einer Israelitin abstammt, wird "dein Sohn" genannt, aber dein Sohn (Kind), der von einer Nichtisraelitin abstammt, heisst nicht dein Sohn, sondern "ihr Sohn", näml. nach dem Grundsatz הולד הולך אחר אנור. Pesik. Para, 36° בנך הבא נון הגויה וכ' dass. — Sot. der Sohn בן פניו למטה בת פניה למעלה liegt (im Mutterleibe) mit dem Gesichte nach unten zu, die Tochter aber nach oben gekehrt; vgl· Nid. 31b. — Aboth 2, 2 u. ö. ר"ג בנו של ר' רהרה R. Gamaliel, der Sohn des R. Jehuda (nach aram. Sprachgebr., vgl. þý). Jom. 44 b u. ö. בנו של ר' יוחנן der Sohn des R. Jochanan. — Genes. r. s. 91, 89^b so oft man in Gegenwart des R. Tarfon eine einleuchtende Lehre sagte, rief er aus: כפתור ופרח "Granatapfel und Blumenkelch!" (d. h. vortrefflich, wunderschön!); wenn ihm aber Abgeschmacktes vorgetragen wurde, so rief er aus: לא ירר בני עמכם "mein Sohn gehe nicht hinab mit euch!" (d. h. ich stimme euch nicht bei, mein Sohn soll es ebenfalls nicht thun. Nach Raschi bedeutet hier בִּינַתָּר, בַּינִיר meine Vernunft). Ab. sar. 50° בנן של קדושים der Sohn (Nachkomme) der Heiligen, näml. R. Menachem bar Simai. Pes. 104^a dass. — Pl. Aboth 3, 14 Einder (Söhne) Gottes, d. h. Israel. j. Kidd. I, 61° mit. wenn die Israeliten nach dem Willen Gottes handeln, קרואין בנים so werden sie

Kinder genannt, wenn aber nicht, אינן קרויון בנים so werden sie nicht Kinder (sondern Knechte Gottes) genannt. Genes. r. s. 82, 80^b בניה של die Kinder, d. h. Anhänger der Religion, vgl. בל, פּנִין, פּנִין, אַבָּר, אַבּר.

בן אדם der Menschensohn j. Tann. II, שלם was zum בני אכילה - אָלָם was zum Essen tauglich ist Chull. 127b. — בכר אלול die im Monat Elul Geborenen j. Schek. III Anf., 47b. — בני אלמנה die Kinder der Wittwe. צפל. המל בני אלמנה ואל יזוז שמעון Ned. 66^b mögen alle Kinder der Wittwe aussterben, aber Schimeon wird nicht von seiner Stelle weichen, d. h. selbst wenn sie auch verwittwet werden und alle ihre Kinder verlieren sollte, so werde ich ihr dennoch nicht willfahren! -- כד Ben Elascha, Schwiegersohn Rabbis Ned. 51°. — בן אומנות (syr. 1201266); vgl. TW.) Künstler, Handwerker Genes. r. s. 32, 30°, vgl. בכר אימרלא — die Geissel R. hasch. 18a, zur Erklärung von בנר מרוך, vgl. בן ארזא – איבורנא. Ben Arsa, Name eines Instrumentenspielers (צלצל) im Zweiten Tempel Tam. 7, 3; vgl. auch Schek. 5, 1. — Tosef. Schek. 2, 14 בן ארזא על הרוכן Ben Arsa war über das Duchan gesetzt, vgl. דן בג בג – הדכָן Ben Bag Bag (Jochanan) Aboth 5, 22. Kidd. 10^b; vgl. בן ברהיין — בן הא Ben Bohajon בן בונים — בן כובדי s. בן בוכרי — בן בונים Ben Bonim Erub. 85b בונים בן בונים Ar. (Agg. בן בטיח — Ben Battiach Kel. 17, 12. Thr. r. sv. היו צריה, 55° , vgl. בן בית - בי Hausgenosse, zum Hause gehörig j. Snh. X, 28^d ob. Levit. r. s. 12, 156². — בני ברית Bundesgenossen, d. h. Israeliten B. kam. 1, 2. — בני ברק Bne Berak, Name eines Ortes Levit. r. s. 21, 164^d. — בן בתירא Ben Bethyra (R. Juda) Jeb. 102a. j. Snh. VII g. E., 25d u. ö. -בני בתירה Bne Bethyra, eine babyl. Familie, die bei Herodes in Gunst stand und durch ihn das Präsidium im Synedrium erlangte, später aber von Hillel verdrängt wurde. Pes. 66°. B. mez. 84b. — בן גבר Ben Geber, Name eines Präfecten im Zweiten Tempel, der im Tempel über das Schliessen der Thore gesetzt war Schek. 5, 1. — בן הגבר Sohn eines Mannes j. Succ. V, 55° mit., vgl. בן גדולים — Sohn grosser Ahnen j. Ber. IV, 7d ob. — בכר גרלה die in der Gola, Diaspora Wohnenden Ab. sar. 30°. — בן גוריון Ben Gorjon Genes. r. s. 42 Anf. — בן גזירא Ben Gesira Cant. r. sv. אשכול, בכר גיהכם — Frevler, die für ewige Zeiten im Gehinnom (Hölle) verbleiben R. hasch. 17ª בן גיל Einer, der mit Jemdm. gleichzeitig geboren wurde und dah. mit ihm gleiches Geschick hat B. mez. 27b. 30b; vgl. גָּרַל. — ביר גליל die Galiläer Erub. 53b, vgl. ביר גליל. — בר בכר Ben Gamla j. Jom. V, 42b mit. — בכר (syr. المُعَارِ بُرُ diejenigen, die sich ا

mit dem Traubaldachin beschäftigen Erub. 40°. — בך דור der Sohn Davids, d. h. der Messias Snh. 98° fg., vgl. דן דינאר – דָּוָד (von דרך: rechten, disputiren) Ben Dinai Kel. 5, 10. – Keth. 27° בן דינאי Ar. (Agg. דוכאר) Name eines Räubers. — בן דעת ein mit Vernunft Begabter j. Kidd. I, 60° ob. B. mez. 8°. — בני דיעה Pl. dass. Chag. 2b. — בן הא הא Ben He He Aboth 5, 23. Nach einer Ansicht wäre derselbe ein Proselyt gewesen (Sohn Abrahams und Sarahs, welchen beiden der Buchstabe 🗔 hinzugefügt wurde); (vgl. auch בר הי הי.). Dasselbe sei auch in בן בג בג der Fall, näml. בג =\(\pi\), dem Zahlenwerthe nach; man habe aber durch Namenveränderung diese beiden Proselyten unterscheiden wollen. — בר הדיא s. בר הדיא. — בן הריגה ביקלאון s. בן הדימה Jem., der den Tod verschuldete Ber. 62b. — בכר הרגשה Spürende, die Empfindung haben Nid. בן זרג – בר זרג Ehegenoss, d. h. Gattin j. Sot. I, 17^a un. Genes. r. s. 11, 12^b. Das. s. 32, 30^d. בהמות ולויתן שאין להם בן זוגות Das. s. 7, 8b der Behemoth und der Lewjathan, welche keine Gattinnen haben. — בן זומא Ben Soma (R. Schimeon) Aboth 4, 1. — אָפּוּך s. בַן האפוּן. die zu einer Genossenschaft gehören j. Pes. VII, 35b ob. — בני חד מולא Menschen, die, weil sie unter der Herrschaft eines und desselben Planeten geboren wurden, auch gleiche Geschicke und gleiches Wissen haben. B. bath. 12a un., vgl. בני חילא — בני חילא eig. die zu einem Heere gehören, dah. Nichtisraeliten Bez. 21ª. Chull. 94b — בן חכינאי Ben Chachinai (wahrsch. R. Chananja, vgl. בי חבל j. Schek. V, 48d ob. — בני חולדה die Söhne der Prophetin Hulda j. Nas. IX, 57^d un. — בני חופה die zur Hochzeit Gehörenden j. Succ. II, 53° ob. — בני חורין Freie, die nicht Sklaven sind B. kam. 14^b. 15^a. Uebrtr. (im Ggs. zu נכסים משועבדים) hypothekenfreie Güter, so lange sie im Besitze des Schuldners sind Das. 8b. — בני חרי dass. B. mez. 13b. j. B. kam. X, 7^b un. — בן חריץ kleiner Graben B. bath. 107 b. 108 a. — בן מובים ein Sohn edler Ahnen Tosef. Schek. 2, 16 u. ö. - - - - - -שושפות Ben Totafoth, Name eines Präfecten im Zweiten Tempel, der über die Schlüssel gesetzt war Tosef. Schek. 2, 14. — בנר נוענויא (בני עצתיא) Rathsmänner Esth. r. sv. בשנת שלש, 101^d. — בני יבשה die auf dem trockenen Lande (Continente) wohnen j. Ned. III, 38° mit. — בץ יום ein Kind, das Einen Tag alt ist Schabb. 151b — בן יומא dass. Genes. r. s. 34, 33d. — בני יכוא Delphine oder Nixen בן — dass., s. TW. I, 101b). — בן בן כובדי --- Ben Jazef j. Taan. IV, 68ª un. יצח Ben Kobdi Schek. 1, 4 Ar. (Agg. בוכרי). — בן כוזיבא Ben Koseba, eigentl. Lügenhafter, schimpfliche Benennung für בר כוכבא Bar Kochba, ein Oberhaupt der jüdischen Revolutionäre unter Hadrian j. Schabb. XIX, 17ª un. j. Jeb. VIII, 9° ob. בן כוזבא Ben Kosba. — בן כלבא שבוע (syr. בֹלבֹל בי Ben Kalba, Name eines der drei Reichen Jerusalems zur Zeit der Tempelzerstörung, Schwiegervater des R. Akiba Git. 56°. Genes. r. s. 41, 40°, vgl. אַכַלְבָא und ein Sohn (Jünger) der בן כומרים -- בולבוטס Götzenpriester Num. r. s. 14, 222d. — בכר Mitglieder religiöser Versammlungen (behufs Gebetverrichtungen, Besprechung gemeinnütziger Angelegenheiten u. dgl.), die weder zu den Gelehrten (חכמים) noch zu den Idioten (הדיוטוה) zählen Bech. 5, 5; vgl. auch בַּטַלַּך . — בן כפר Dörfler Chag. 13b. -- בן כפר die Schiffsleute, eig. die das mit Pech bestrichene Schiff bewohnen B. mez. 70°. — בן כרך Grossstädter, im Ggs. zu בן עיר Kleinstädter j. בני כרכושתא - Kidd. II, 62° un. Chag. 13b. die Eingeweide B. mez. 85°. — בנר לריה Geleitgebende Chull. 7ª. — בן לעכה Ben Lana Name eines Mannes, dessen Schriften gleich denen des בן תגלא und בן סירא Ben Sira (Jesus Sirach) und Ben Tagla als apocryph galten j. Snh. X, 28a ob. Genes. r. s. 8, 8d Das. s. 91, 88a. — בן מגוסת Ben Megusath, Name eines Eunuchen in Jerusalem Jeb. 79b. — בכר מדינהא die Morgenländer j. Schabb. XII, 13^d mit. j. Git. II, $44^{\rm b}$ ob. — מכיר המזרח dass. Genes. r. s. 74, $72^{\rm d}$. Khl. r. sv. מל זה 55, $88^{\rm d}$ die Tischgäste Sifre Ekeb Pisk. 43. — בני מערין, בני מוערים Eingeweide Kinn. 3, 6. Chull. 53 fg. j. Ter. VIII, 46° ob. (Khl. r. sv. בנת מעייא dass.). — בני מעלייא gute (fromme) Kinder Kidd. 36°. — בני נוערבא die Palästiner Nid. 51b u. ö. — בני מצרני die Nachbarn B. mez. 108b. – בני מרוותא die Kinder der Herrschaft Git. 40°. — בני אימרנא s. בני אימרנא. משפחה die Verwandten Bech. 8, 10. — בנר מחא die Einwohner einer Stadt B. bath. 22a -- בני נהרא die Adjacenten eines Stromes Git. 60b. -- בלי נח Pl. בלי Noachiden, d. h. Nichtisraeliten, welche die dem Noah angeblich anbefohlenen sieben Gebote (שבע מצות). s. d.) befolgen Ab. sar. 71^b. j. Ab. sar. II, 40^c ob. Snh. 56° fg. Exod. r. s. 25, 124°. — כך הנפח Ben Nappach, d. h. R. Jochanan Sohn des R. Jizchak Nappacha (eines Schmiedes) j. R. hasch. II, 58b ob. j. Snh. I, 18c mit. — בן הנפילים 1) eine Eidechsenart Chull. 127ª Ar. (Agg. רכן הנפרלים). — 2) Name eines Dämons Ben Nezar, בן נצר — בן נצר Ben Nezar, Name eines Räuberhäuptlings Keth. 51^b Genes. r. s. 76, 75^b "ein anderes kleines Horn entstand aus ihnen" (Dan. 7, 8, auf das römische Reich bezogen) זה בן נצר das ist der Ben Nezer; wahrsch. eine Anspielung auf den Nazaräer Jesus. — בן נקדינורן Ben Nicodemos Thr. r. sv. היר בני נש – בולבוטס Menschen בני נש – בולבוטס אריה j. Taan. II, 65 b ob. – בני סוריא die Syrer

Exod. r. s. 12, 111°. — בן כוטרא j. Snh. VII, 15d ob. und בן סטרא Ben Soteda (Sateda), d. h. Jesus, Sohn der Maria (כוכה) j. Schabb. XII, 13^d ob. j. Jeb. XVI, 15^d un. — בן כירא Ben Sira Chag. 13a. Khl. r. sv. ריותר, 98c, vgl. בן בן סנסן – לענא. — בן סנסן Ben Sansan Genes. r. s. 19. 19a. — בן עוף junger Vogel Keth. 5a (Var. בן עזאר — Ben Asai (R. Schimeon) Snh. 17b u. ö. — בן ערר 1) Einer, der mit Jemdm. aus derselben Stadt ist Cant. r. sv. סמכרנד, 13° u. ö. — 2) Kleinstädter, vgl. دن لاלייה — בן כרך (=syr. هُوكُو اللهُ Vorzügliche, Hochstehende, zuw. auch: für den Himmel Bestimmte Snh. 97b. Suc. 45b u. ö. — בן העמל, בן העמל s. בַּרְהוֹן. בנר עממרך (syr. בבבין אם Nachkommen der Heiden, näml. Schemaja und Abtaljon שנו בן -. בני טעמייא s. בני עצתייא -. בני טעמייא בן . בני ערל Ben Arel, eig. schwerfällig in der Aussprache (ערל שפתים) Chull. 134° Ar. (Ar. Var. בן עדל, Var. in Ar. ed. pr.=Agg. בן עדל, sp. Agg. בך גדל); nach Raschi: Name eines damals bekannten Narren. Die Erklärung: אות sei eine אם, הן דעהך לומר, habe Acht darauf" (denn es ist einleuchtend) ist nicht zutreffend. — בן הפטים der kleine Hammer Kel. 29, 7 — בני הפלטין (syr. בני בני) die im Schlosse weilenden Diener, Palatini Exod. r. s. 23, 122b — בני פלטיר dass. Num. r. s. 1, 183b. — בני פמליא (Gottes) Dienerschaft, familia Genes. r. s. 48, 47°. — בי פנדרא der Sohn des (Josef) Pandera (oder Panthera, πανθήρα, oder ähnl., vgl. Rösch: Die Jesusmythen des Judenthums in Theol. Studien Jahrg. 1873, S. 88 fg.), d. h. Jesus. Schabb. 104^b (Ven. Ag.). — j. Ab. sar. II, 40d un. ישו בן פנדרא. בן פקועה – das Junge, das in dem Leibe eines geschlachteten, trächtigen Thieres gefunden wird Chull. 69°. 75°. — בני פירקי Schüler, die, sich stets in der Umgebung des Lehrers aufhaltend, seinen Unterricht geniessen Keth. 62a. — בן צירן Ben Zion, Name eines angesehenen, aber gewaltthätigen Mannes Kidd. 71a. — בן ציצית הככת Ben Zizith, Name eines Reichen Jerusalems Git. 65^a. Genes. r. s. 41, 40b. — בן קוביכין Ben Kobisin, Name eines Abkömmling des Königs Achab j. Taan. IV, 68^a un. — בן קיינא ein Kind, das Lebensfähigkeit hat, wie sich namentl. nach 30 tägigem Alter zeigt (beim Thier, wenn es acht Tage alt ist) j. Jeb. IV, 5° ob. Nid. 26^b, vgl. Schabb. 135b. — בן קמחית Ben Kimchith, Name eines Mannes, der sehr grosse Hände hatte j. Jom. V, 42b mit. — בן קמצא Ben Kamza, der Mitveranlasser der Tempelzerstörung Thr. r. sv. בן קמצר — בר קמצא אירן, 67^b (Git. 55^b צירן). Kamzar, der auf kunstvolle Weise das Tetragramm schreiben konnte Jom. 38ab. — ביי קצרא die Bewohner Kazras j. Jom. VIII, 45b mit.

u. ö., vgl. בני רומי — die Römer Exod. r. s. 12, 111°. — בן טבעה (בן ז') ein Kind, das nach siebenmonatlicher Schwangerschaft, בן שמנה das nach achtmonatlicher Schwangerschaft, בין תשעה das nach neunmonatlicher Schwangerschaft geboren wurde Num. r. s. 4, 188°. Jeb. 80° u. ö. — בל שלקות Ben Schalkoth Nid. 52ª. -- בלי שוחר נוים die Nachkommen der Wassertrinker, d. h. die Rechabiten (Jer. 35, 2 fg.) denen ihr Stammvater, Jonadab das Weintrinken verboten hatte Mechilta Jithro Par. 2. — בן הגלא s. בן לענא — בן תורה Gesetzkundiger Pesik. Hachodesch, 44b. — Pl. בני הררה Schabb. 139b. Erub. 40a. — בל הורתה Ben Torta (eig. von ciner Kuh) Pesik. r. s. 14, 25°. Dieser soll näml., ein Heide von Geburt, einst von einem Juden eine Kuh abgekauft haben, die am Sabbat nicht arbeiten wollte. Infolge dessen soll er zum Judenthum übergetreten sein und den Namen: יוחלן בן חורתה erhalten haben. Vgl. Jom. 9a בן בין הורתא יוחלן בן הורתא בן - בר תרא בן הורתא חמליון Ben Temaljon, Name eines Dämons Mëila 176, vgl. בני תרבות — בר תלמיון zahme Thiere B. kam. 15b.

בר' bauen, s. בוֹנָא — בּוֹנָא, בּוֹנָא s. in בר'. m. Adj. Baumeister, der aber unter dem Architekten steht, eig. Baugehilfe, Geselle. B. mez. 118^b, s. אַרְדִיכָּל. Schabb. 115^a R. Gamaliel אמר לבנאי שקעהו חחת הנדבך sagte zum Baumeister: Versenke es (das Targum zum Buche Hiob) unter die Bauschichte! j. Schabb. אוו g. E., 10^d הכנאי שיישב את האבן בראט der Baumeister (Gehilfe), der den Stein auf die Spitze des Gebäudes aufgesetzt hat. j. Chag. II, 77b ob. אומלתיה דהן בואי die Profession, der Beruf dieses (Knaben) ist, dass er Baumeister werde; ein Ausspruch des Acher, der die Schuljugend dem Gesetzstudium zu entziehen suchte. Schabb. 156° בנאי וסתיר כתיר ובנאי er wird aufbauen und niederreissen, niederreissen und wieder aufbauen. Exod. r. s. 13 Anf. NIN יוסף הבנאר Abba Josef, der Baumeister. Kel. 14, 3 הקנטר של בנאי der Nagel (אצערסטי) des Baumeisters. — Ferner als N. pr., wofür oft auch בנאה, Bannai, Bannaa. Ber. 55b. bath. 58° u. ö. — Genes. r. s. 18 Anf. ר' בניה R. Bannaja. Ferner: רבלאר Ber. 38b. B. mez. יה contr. aus רב בלאי: Rabbannai.

תְּלְנָאָם m. Adj. (für אָלָבָם, gr. βαλανεύς, balneator) Bademeister, s. TW

בּלְּיִרְ, רְבְּאָּאֹיִ, מָּרְבָּאָ, vgl. בַּלְּיִרְ, gr. τὸ βαλανεῖον, balneum) Badestellen, Bäder. Mikw. 9, 6 die Kleider של בנאים, die man in den Bädern benutzt, welche näml. besonders reinlich gehalten werden. Vgl. Tosefta (citirt von R. Simson das. Mischna 7; in den Agg. der Tosef. Mikw. cap. 7 ist diese Stelle ganz crmp.)

של בואים מצר אחר ואת משל בור גדולה מצר אחד (משל בור) קשנה עד שתהא משני צדדין. Demnach ist hier unzweifelhaft (und also auch in der Mischna l. c.) הבור "Brunnen, Wassergraben", was "den Bädern" (בנאים, nach der oben gegebenen Erklärung) ganz entspricht. Hiermit kann auch in Uebereinstimmung gebracht werden die Erkl. des Ws. בנאיך in Schabb. 114a, nach Resch Lakisch: כלים הארליירין וב'. näml. vestes oleariae, die zum Einhüllen od. beim Einreiben der Badegäste dienen; vgl. אוֹלְרֵיר nr. 2. -- Nach einer andern Erkl. (R. Jochanan) das. ביאי בנאין אלו תלמידי חכמים שינוסקין בבנינו של עולם כל ימיהם was ist unter בלאין (Mikw. 9, 6) zu verstehen? Die Gelehrten, welche sich ihr ganzes Leben hindurch mit dem Aufbauen der Welt (d. h. Erhaltung der Weltordnung durch die Gesetzeslehre) beschäftigen. Da wurde allerdings unser W auf agadische Weise in der tropischen Bedeut. des vorhergehenden אנאר (vgl. auch חבר, בלר nr. 2) genommen; — eine Worterklärung, die dem Geiste der Mischna durchaus nicht entspricht. Die Commentt., von der Annahme verleitet, die Ansicht R. Jochanans sei der des Resch Lakisch vorzuziehen, erklären daher auch das מכאים der Mischna durch "Gelehrte", und demgemäss auch das nebenanstehende 772 durch "Unwissenden" (näml. von הוֹד I); was aber nach der oben citirten Tosefta ganz unmöglich ist. --Die Annahme also: בלארץ bedeute: "die Essener". eig. "Bauleute" (Frankels Zeitschr. Jahrg. 1846, S. 455) oder "Hemerobaptisten; die Badenden, gr. Bezeichnung für שובלי שחרית (Sachs' Beitr. II, 199) muss demnach, wenigstens für die Auffassung der Mischna zurückgewiesen werden.

קבור, בּאני, בּנִי f. (für בּלָבָב, syr. בּבָּלּב, gr. βαλανεῖον, balneum) das Baden, Bad. Meg. $16^{\rm a}$ עייליה איהו לבי בני er selbst führte ihn ins Badehaus. Schabb. $33^{\rm b}$ בבי בני Das. $11^{\rm a}$ בבילני dass.; vgl. auch בּילָני.

בנה, הבה (= bh.) 1) bauen, aufbauen. Schabb. 102b fg. Men. 21a Ar. ed. pr. vgl. אבין בין בין אר. בין אר. בין אר. בין אר. בין אר. בין אלא ברניך halten. Ber. 64a (mit Anspiel. auf Jes. 54, 13) ממר בניך אלא ברניך בין אלא ברניך בין אלא ברניך בין אלא ברניך בין, also "gross ist das Heil deiner Baumeister" d. h. der Gottesgelehrten (בור בין אותם לבורי בין אותם בין בין אותם לו. das grosse Synedrium Israels, dessen Mitglieder sitzen und es (durch die Gesetzlehre) aufbauen.

Nif. (=bh.) 1) aufgebaut werden. j. R. bath. III, 14^b u. ö. מריבולות um aufgebaut zu werden. — 2) (denom. von יבון mit Kindern beschenkt werden. Genes. r. s. 71, 71^b (mit Bez. auf Gen. 30, 3) Rahel sagte: בירות זו נבנית של ידי צרחה אף זו נבנית של ידי צרחה אף זו נבנית של ידי צרחה אף זו נבנית של ידי צרחה

jene (Sara) durch ein Nebenweib mit Kindern beschenkt wurde, so wird auch diese (d. h. werde auch ich) durch ein Nebenweib mit Kindern beschenkt werden.

Nithpa. als Kind angenommen werden. Pesik. r. s. 43, 73^d נהבנו בישראל sie (die Heiden, die zu Abraham kamen, um Proselyten zu werden) wurden als Kinder Israels aufgenommen.

Pi. בְּרַבְּבֹּרְן Kal. Trop. Exod. r. s. 23 רְבְּבַבּּרְן, s. oben. — Part. pass. Sot. 42b Goliath, שׁבְּבֹּרְּבָּ welcher gut gebaut, ausgebildet, d. h. ohne einen Leibesfehler war; zur Erklärung von בבירב (1 Sm. 17, 4), vgl. auch בַּרוֹבָי. Das. 31b (mit Bezug auf בבורב, Num. 13, 22) Chebron, שהיתה בבונה על אחת משבעה בצוען welches siebenfach besser bebaut (d. h. fruchtreicher) war als Zoan, vgl. auch Raschi z. St.

לנה בּלָה, ch. (syr. בָּלֶה = בְּלָא, בני) bauen. — Ithpe. אִרְבָּנִי contr. אִרְבָּנִי gebaut werden, s. TW.

בּוֹנֵי s. in בוֹי - Genes. r. s. 16, vgl. בּוֹנֵי.

פּנֵאר (syr. בּבּאר) eig. Baumeister; übrtr. Gelehrter. j. Jom. III, 40° mit. היה הארריתא der Baumeister der Gesetzlehre. j. Git. VII, 48d un. und j. B. bath. VIII, 16d ob. dass.; vgl. auch בַּנְיִר אַר בּיִבּעִם — Pl. j. Ber. IX, 13a ob. הַנְּיָר אַר בּיִבּעִם Baumeister und Architekten, vgl. אַרְנִינָא

אין אין m. Adj. (syr. בוֹבֶב der Aufbauende.

— Pl. Jom. 10° דורר מתררי sollten etwa die Aufbauer (des Tempels, d. h. die Perser) in die Gewalt der Zerstörer (desselben, d. h. der Römer) fallen!

בניית, בניית, לבניית, Gebäude, übrtr. etwas Zus. gestelltes, Gewirktes. Ber. 61° (mit Bezug auf ריבן, Gen. 2, 22) Gott hat die Eva gewirkt (eig. geflochten, zus. gestellt, קלכה), und führte sie dem Adam zu, שכן בכרכי הים קורין denn in den Küstenländern nennt man ein Geflecht: בניתא בנייתא המים Gebäu. j. Schabb. X, 12° un. dass. Khl. r. sv. שוב ללכת, 86° steht dafür בניתא בניתא

שנבנה הבית (בּנִּיְן הַ שׁנִּיִּין הַ שְּנִּיִּן הַ שְּנִיּיִן הַ בּנִיִּין הַ בּנִיִּינִּי משובבה הבית במובר במובר למנות לבניינו מא זכו למנות לביניינו התחילו מונין לבניינו מא זכו למנות לבצמן התחילו מונין למרבנו לא זכו למנות ליצמן התחילו מונין למלכיות nachdem der Tempel gebaut worden war, begann man die Aera nach dem Tempelbau einzuführen (während früher: nach dem Auszuge aus Egypten); später aber, als er zerstört war und man also nicht mehr so glücklich war, nach seinem Bau zu zählen, so begann man eine neue Aera nach dessen Zerstörung; als man aber hierauf (in Ermangelung eines nationalen Ereignisses) nicht mehr so glücklich war, eine eigne Aera zu haben, so begann die Zäh-

lung nach den heidnischen Regierungen; mit Bezug auf 1 Kn. 6, 1., ferner das. 9, 10., ferner Ez. 40, 1, und endlich Esr. (1, 1) 7, 7 fg. Suc. 51^b wer nicht den Tempel in seiner Pracht gesehen hat, בנין לא ראה בנין נופואר נועולם hat noch kein herrliches Gebäude gesehen. näml, das Bauwerk des Herodes, den Herodianischen Tempel. j. Schek. VI, 49d ob. u. ö. rax die Masselle des Gebäudes, s. אמה die Masselle des Gebäudes, s. אמה 2) übrtr. Levit. r. s. 24, 167^d u. ö. בניך אב Hauptnorm, Massgabe, s. 38 II. Vgl. Sifra Kedoschim Ende, cap. 11 (mit Bez. auf Lev. 20, 27) diese זה בנין אב לכל דמיהם בם בסקילה Schriftstelle ist massgebend für alle andern Stellen; wo näml. דמידהם בם steht, so ist darunter die Steinigung zu verstehen. Vgl. Snh. 54° u. ö. לסוסתי .dass. Cant. r. sv בנה אב לdass. 9° u. ö. Schabb. 114° בנינר של עולם der Aufbau der Welt, d. h. die Erhaltung derselben durch die Gesetzlehrer, vgl. בלי und בלאים. — של מח Bech. 45° לרכי בניינו der grösste Theil des Gerippes einer Leiche.

בּיְנְיֶנְא ch. (syr. בּיִנְיֶנְא Gebäude, s. TW.

הַנינות j. Schek. VI, 49^d crmp., s. בינוֹכָי

m. pl. Gräben, Furchen in den Feldern und Gärten, die mit dem Grabscheit (lat. vanga) gegraben werden; auch בְּלִיה hat ebenf. diese doppelte Bedeutung: Grabscheit und Graben. M. kat. 4b wird בוכר erklärt durch בוכר

un willig sein, grollen (viell.) Dan. 2, 12; vgl. TW hv. und Ende des II. Bds. — In den Talmudim und Midraschim kommt blos 55: vor; dem Grundw. 55 wurde 5 vorgesetzt.

אָבֶּבְּיָ m. Missmuth, Unwille, s. TW.

ביניהרן j. Schek. IV, 48^b un. crmp. aus ביניהרן (בניהר im bab. Talm.). — j. Keth. XII, 35^a mit. מנישן crmp. aus תמני עשרה בניסן.

ש בּוֹפִיקין, בְּוִיפִיקין m. (lat. beneficium, βενεφίκιον) Belohnung (vgl. Lunzano, Musaf., de Lara sv. und Sachs' Beitr. I, 92. Ar. sv. po: hält unser W. für נפיקין mit vorges. ב). — Jelamdenu Abschn. Korach Anf. (mit Bezug auf das Verlangen Mose's: Korachs Rotte solle eines ungewöhnlichen Todes sterben) משל לשושבינה של בת נילך שביקש בניפיקין אמר אם אינך תובע ein Gleichniss von dem Hoch מלי וכ' zeitskameraden einer Königstochter (die Jem verleumdet hatte, sie wäre bei der Hochzeit keine Jungfrau gewesen), welcher eine Belohnung (d. h. Genugthuung vom Könige) verlangte, in dem er sagte: Wenn du mir nicht Genugthuung verschaffen wirst, so werde auch ich sagen: Deine Tochter war damals nicht eine Jungfrau. Num r. s. 18, 235° אם אין אחה חובע בנפיקין שלך לבר וברגר וב' dass. In Tanchuma z. St. steht blos der letzte Satz: Wenn du diesen Verleumder nicht dem Tode überliefern wirst u. s. w.; wahrsch. hat man damals unser W. nicht mehr verstanden.

א בּוֹלְכְּרְין m. pl. (lat. beneficiarii, Du C. βενεκμαλιοι, vgl. Perles, Etym. Stud. p. 93) satellites, Trabanten. Sifre Haasinu § 317 בני (l. ein W.), vgl. ביין (ו. ein W.).

דורייה f. pl. (בְּלְרֵרִים, לּ elidirt, balneariae sc. vestes) was zum Baden gehört, Badewäsche; vgl. syr. אוֹב בער balneator, צוֹב לֹב סוֹר officium balneatoris. j. B. kam. VII, 6° ob. מון דמר של הדא מולהא אוא נסיב בנרייהיה wer mir das erklären wird, dem will ich seine Badewäsche (ins Badehaus) nachtragen (dieselbe Phrase lautet in bab. B. mez. 41° ביובלוא מאניה בתריה לבי אונים בתריה לבי בתריה לבי בנריה לה למרחץ. — Genes. r. s. 45, 45° הוליבה לה למרחץ בלירות אמנים ובנריות למני אמנים ובנריות למני אמנים ובנריות למני אמנים ובנריות למנים אמנים ובנים למנים ובנים למנים אמנים ובנים למנים למנים אמנים ובנים למנים אמנים אמ

j. Kil. IX, 32b, s. בַּרְדָּכִין.

בין s. in בּילְתַיִּים בּילְתַיִּים

אבוקיקה m. Schlag im Rücken. Das W hängt wahrsch. mit dem gr. המאדלב מינגאףט zus. und bedeutet eig. gegenüber. j. Schek. VII, 25d mit. כל מאן דעליל הוה יהיב ליה היב ליה ביחיקה על מאן דנפיק הוה יהיב ליה ביחיקה wer herein kam, gab ihm einen Schlag aufs Herz, und wer hinaus ging, gab ihm einen Schlag auf den Rücken.

אָבֶּלָ s. בּילָא בּילָא s. in בּילָי s. in בּילָי

עם אים Num. r. s. 10, s. סָבַּלְטִי, Sebaste.

תנת (viell. von סגר, mit vorges. ב) Kastell, befestigte, umschlossene Burg. Thr. r. sv. זה בסגר, 64^d "Er umzäunte mich", גדר מל darunter ist die befestigte Burg Arabiens (der Araber) zu verstehen. — Ferner Basgar, ein mnemotechnischer Ausdruck, als Abbreviatur folgender vier Halachoth: 1), ברבה ברבה (בי, 2) הברוך וב' (בו; 3) הברות (בו), בילודה (בו); בילודה (בו), בי

אַטְסְאָ m. (lat. vestis) Kleid, Gewand. — Pl. Num. r. s. 7, 195° ein König בּחלק כלים vertheilt Geräthe und Gewänder an seine Truppen; vgl. בְּסָהַיִּרָה.

אמר (syr. ביב, arab. בָּבוֹל, syn. mit בּבּר, wahrsch. jedoch vom Grundw. בּבּר, wov. בּבּר, eig. also: mit Füssen treten; vgl. auch בּבָּר, eig. also: mit Füssen treten; vgl. auch בּבָּר, verachten. — Pa. בַּבָּר dass. j. Ter. VIII, 46° ob. בַּבּר בּבּר דערר דערר שור זעיר ולא בחבר דערר שור in einigen Agg. crmp. מבסי לא ברובעי דערר ולא בחבר שור weder einen geringen Römer, noch einen geringen Chabar (Perser); denn sie könnten einst, wie Diokletian zur Herrschaft gelangen. In der Parall. Genes. r. s. 63, 62° steht dafür: מבורן לא בבורן לא בבורן לא בבורן לא בבורן לא בבורן בא

ברוכיר זעיר ולא בגולייר זעיר מיר חורgends mit ב construirt wird, so lautete auch hier das W fast unzweifelhaft: מבסרן, das man jedoch, weil man es nicht verstand, in das geläufigere בזי verwandelte.

אַנְסָבּ, אַנְסָוֹם m. (syr. בַּבֶּי) grobe Fahrlässigkeit, eig. verächtliche Behandlung, Wegwerfung einer Sache = פָּטִיעָה, s. d. Stw. vrg. בסי j. B. mez. V, 10b un. ביתה בבוסיא יהב wenn das Vieh כוליה דלא בבוסיא יהב פלגא durch grobe Fahrlässigkeit (des Hüters) verendet, so muss dieser den ganzen Schaden ersetzen, wenn aber ohne Fahrlässigkeit, blos die Hälfte. Das. öfter. In Tosefta B. mez. cap. 5 בכרכרא ermp. B. kam. 116b steht בכוכיא die Eselbesitzer können unter einander das Abkommen treffen, dass, wenn Jem. unter ihnen seinen Esel einbüsst, die Anderen ihm Schadenersatz leisten müssen, אבדה בבכיא אין מעמידין פלא בבסיא מעמידין Ar. (Agg. בכוסיא) endet der Esel (die Eselin) durch grobe Fahrlässigkeit des Besitzers, so braucht man ihm keinen andern Esel zu stellen; wenn aber ohne Fahrlässigkeit, so muss man ihm einen andern stellen. Dasselbe gilt auch von Schiffern, die sich gegenseitig versicherten: אבדה בכסיא אין מעמידין טלא בבסיא מעמידין (Agg. בכוסיא).

כולנוס crmp., s. den nächstfolg. Art.

ערכיליאוס, בּסִילִיאוֹם m. (gr. βασιλεύς, syr. בסיליאוס König, j. Ber. IX, $12^{\rm d}$ un. בסיליאוס (בסיליוס קיסר אגוסטוס Ar. (Ag. אגוסטוס קיסר אגוסטוס (Rönig, Augustus, Kaiser; vgl. אגוסטוס (Genes. r. s. 8, $9^{\rm b}$ בסיליגוס המשף. j. R. hasch. I, $57^{\rm a}$ un. und Levit. r. Abschn. Bechukothi פרא בסיליאוס (vgl. אַגרְפָּס für den König ist das Gesetz nicht geschrieben.

ת בּסִילְיוֹן m. Adj. (gr. βασίλειος, ον) königlich, fürstlich. Genes. r. s. 93, 91^b רישיבוני קברון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון בסיליון צמד Pharaos", das bedeutet: zum königlichen Patron. — Davon Sbst. τὸ βασίλειον. j. Snh. II, 20° un. מלכא יהיב על בסיליון דיריה der König sitzt auf seinem königlichen Thron.

בשרבום f. (gr. ή βασιλική, syr. בסילקי f. (gr. ή βασιλική, syr. בשרבום f. (gr. ή βασιλική, syr. בשרבום f. (gr. ή βασιλική, syr. בשרבום f. (gr. ή βασιλική, syr. der gewöhnlich mit Säulengängen versehen war. Jom. 25° die Quaderhalle im Tempel (Sitz des Synedriums) war wie eine grosse Basilika. Suc. 51° die Synagoge in Alexandrien לפנים מסטיר war wie eine grosse Basilika, ein Säulengang (Gallerie) innerhalb eines andern. j. Suc. V Anf., 55° dass. Genes. r. s. 68, 68° dasilika und trifft ihn (den König) richtend. Exod. r. s. 15, 115° וביא מצל בכילקי וכילי ובילים עובר עיים יובר עיים אמל בכילקי ובילים עובר עיים יובר עיים אמל בכילקי ובילים לבכיל (wollte der König), dass ich ihn neben

der Basilika erwarten solle. Esth. r. sv. שלש לבסילקי גדולה שמליאה בני אדם למסיבן ודולה שמליאה בני אדם למסיבן ודולה שמליאה בני אדם למסיבו וכ" ein Gleichniss von einer gressen Basilika, wo viele Menschen sind und wo der König auf seinem Throne sitzt, während das ganze Volk vor ihm ausgestreckt, auf dem Gesichte liegt. — Uebrtr. auf ein ähnliches Gebäude. j. B. bath. IV, 14° mit. שלקי (l. בסלקי ein Säulengang im Bade. Tohar. 6, 8. — Pl. Ab. sar. 16° שלש בסילקאות הן של מלכים ein Säulengang im Bade. Tohar. 6 auch בסילקי Pl. Ab. sar. 16° של מרחשאות ושל אוצרות ישל אוצרות von Basilika's, die der Könige, die der Bäder und die der Magazine. (Levit. r. s. 34, 178d בסלקי crmp. aus בסלקי vgl. יצובים.

בוֹטֶם, בּעֵּשׁם, Grundw. מם, mit vorges. בוֹטָם, Thr. r. sv. בוֹטֶם, Grundw. מוֹם, mit vorges. בוֹס. Thr. r. sv. בוֹמָם, 56° die Götzenpriester rufen demjenigen, der sein Kind opfert, zu: יברב לך ויבכם s bekomme dir lieblich und angenehm! Num. r. s. 13, 218° dass. Genes. r. s. 85, 83° steht dafür בונים לכם Pual es bekomme euch wohl!

Pi. durch feine Oele und Gewürze wohlriechend machen, parfümiren. Exod. r. s. 23, 122° כלה מקשטין ומבסמין אותה ואחר כך מוסמין אותה לחופה כלה מקשטין ומבסמין אותה מכניסין אותה לחופה die Braut putzt und parfümirt man, sodann führt man sie unter den Hochzeitsbaldachin. Num. r. s. 20, 243° כערה של das Mädchen kam geputzt und parfümirt heraus. Ber. 43° ein Gelehrter אל יצא כשהוא מבושם לשוק gehe nicht parfümirt aus. Pesik. r. s. 23 g. E. מבוכם . j. Jom. III, 41° un. מבושם מבושם בישם parfümirtes Weib. Pesik. r. s. 21 בישם crmp., s. פר.

Hithpa. und Nithpa. 1) sich mit wohlriechenden Oelen und Gewürzen parfümiren. Genes. r. s. 17, 17^d להחבסם ומכי מה האשה צריכה להחבסם ואין weshalb muss sich die Frau, nicht aber der Mann mit wohlriechenden Spezereien parfümiren? Weil der Mann von der Erde erschaffen wurde, welche nie verriecht, die Frau aber von der Rippe (Fleisch), welche leicht verriecht. Das. s. 67 Ende אול שנהם מבות שנהם מבות בשמח שנהם מבות בשמח שנהם מבות בשמח שנהם מבות בשמח שנהם אופים המבות לשמה לשמה לשמה לשמה אופים אופים המבות שנהם מבות אופים
בּסֶר chald. (syr. בּבּב בּב lieblich, schmackhaft, angenehm sein, s. TW

Pa. בְּכִּים lieblich, angenehm machen. Suc. 51° לְבַּכּוּבֵיִי קְלֹא die Stimme des Gesanges lieblich zu machen. Arach. 11° dass.

Ithp. sich berauschen, berauscht werden. Snh. 38° ביון דאיבסום als er berauscht wurde. Schabb. 66° מיבר מיבסטי als sie berauscht waren. B. bath. 73° un. רדמר כמאן es war, als ob sie berauscht wären und schliefen. Meg. 7° (1. לבסרמי לאיבסרמי לבסרמי sich am Purimfeste zu berauschen.

בּוֹטֶם m. (=bh. בּשָׁם) Wohlgeruch, Würze, Gewürz. Snh. 108° מקום הבוסם ein Ort des Wohlgeruchs, im Ggs. zu מקום הטנופת.

ברות לבשם, אורף בלים בלים להיים להי

אבירום, אבְּשׁבְּי m. schmackhafte (gewürzte) Speise. — Pl. Erub. 82b und Meg. 7b אבירום לבסימים Ms. M. u. Ar. (Agg. רנותא לבסימים למסימים אותר wohlschmeckende Speisen hat auch der volle Magen Raum. Cant. r. sv. עד שהמלך, 18b Gott gab ihnen einen angenehmen Geruch מבשומי גן עדן von den lieblichen Gerüchen des Paradieses.

פּבְּיבֹּי, אָבָּיִים m. Adj. (syr. בְּבִּיבֹי, וְבַּבִּיבֹיּ)
lieblich, angenehm, süss. Keth. 104° ob.
מים מופרא בסים מופרא בסים מופרא בסים מופרא בסים מופרא בסים מופרא במערא בינער בא מופרא שופר מופרא בסים מופרא מופרא בסים מופרא בסים מופרא
בּסִין (פּפּימָא, בָּסִּים (od. בַּסָּבָ, אבָסָבַ) הָּסִין m. Essig. Unser W. stammt vom vrg. ab, wie אים: Essig von הלב: süss sein, s. d. W. j. Maas. scheni IV, 55° ob. חמרא דההוא גברא מפיק בסים ואנת מינסב חסין וצבע בבסין (בבסים?) dein (eig. dieses Mannes) Wein wird in Essig übergehen, und du wirst Lattich nehmen und in den Essig eintauchen. (In der Parall. Ber. 56ª steht בסים בסים (בסים], im Ggs. zu תקיף, dein Wein wird süss, schmackhaft werden; was jedoch nicht zutreffend ist). Thr. r. sv. רבחר, בסים לבסים zwei Schläuche, der eine mit Wein und der andere mit Essig gefüllt. Das. sv. הופשה, 66° מרירן כרנכי מירן .Ar. sv. עלת 1 (Agg. בסימא חמיע wenn die Endivien bitter sind, so ist der Essig (חומץ הארומי) sauer. j. Pes. HII Anf., 29b בסימה דרונויא der Essig der Römer; zur Erklärung des חומץ הארומי in der Mischna. Cant. r. g. E., 30^d von den Weintrauben, die unreif abgepflückt wurden אפילו בסליה לית הוא טב (l. בסימיה) taugt selbst der daraus bereitete Essig nichts.

אבּוֹסְבְּוֹגְ m. (syr. בּוֹבְבּבּב) Gewürz, wohlriechende Spezerei. Pl. Num. r. s. 13, 217^d die Wohlgerüche des Paradieses.

TEDIE f. Gewürzbereitung, s. TW

בוס (=bh. בוס, Pol. בוס mit Füssen treten. Ukz. 1, 5 ידות האוכלין שבססן בגורן die Stiele der Früchte, die Jem. in der Tenne getreten, zerdroschen hat; vgl. Suc. 14^a — Pesik. Hachodesch, 45^a זו בזר sie traten (drängten) eine auf die andere. Num. r. s. 11, 211° סוסטות (l. בוסטות ה).

Pi. (denom. von בְּסִים, βάσις) Fundament legen, durch ein Fundament befestigen. Cant. r. sv. מרים למולם, 10° למוסחי, 10° שובי עבר העולם wer hat die Welt durch ein Fundament befestigt? "Ich gründete ihre Pfeiler" (Ps. 75, 4). Das. sv. רבי שובי שובי שובי שובי שובי שובי (Psik. r. s. 21, 39° dass. Ruth r. Anf., 35° שובי שובי (l. ביסו ביסו ביסו ביסו ביסו למעלה 15, 230° למעלה (d. h. Gottes) Thron ist oben befestigt. Tanch. Behalothcha, 207° dass.

Nithpa. gegründet werden. Num. r. s. 12, 216° wie ein zweifüssiger Tisch, der nicht feststeht, כיון שעשר לו רגל שלישי נחבשם רעמד כך מיד נחבסם רעמד פיון שנעשה המשכן מיד נחבסם רעמד erst dann, wenn man an ihm den dritten Fuss anbringt, befestigt wird und steht; auf dieselbe Weise wurde auch durch den Tempelbau die Welt fest begründet und sie besteht.

D'Dユ m. (gr. βάσις, syr. 🚅) Basis, Gestell, Untersatz, Fundament. Kel. 11, 7 מפרח והבסים der Kelch (des Leuchters, worin das Licht steht) und der Untersatz. j. Schabb. XVII, 16b ob. בסים דידיה sein Gestell. j. Suc. כל דתלי מאה אמין בעי בסים תלתין .V, 55b un jeder Ggst., der hundert Ellen hoch ist, bedarf eines Postaments von 33 Ellen. j. Ab. בוס בסיס לררקון אסור דרקון .ar. III, 42d ob. כוס ein Kelch, der als ein Postament für einen (dem Götzen geweihten) Drachen dient, darf nicht benutzt werden; der Drache aber, der als Postament für den Kelch dient, darf benutzt werden. Levit. r. s. 25, 169^a כעמרר wie הזה שיש לו בסים מלמטן וקיפלום מלמעלה וכ mit der Säule, die unten eine Basis und oben ein Kapitäl (κεφαλίς) hat, ebenso verhält es sich mit den Abschnitten der Thora; indem man aus deren Zusammenstellung mit den vorangehenden und den nachfolgenden Stellen so manche Lehrsätze gewinnt. Cant. r. sv. שרקיר, 26^d dass. — Uebertr. Schabb. 117°. 142° בסיס לדבר האסור ein Gestell, worauf etwas (am Sabbat zu transportiren) Unerlaubtes und ein Gestell zu einem erlaubten Gegenstande (z. B. das Futteral eines Buches, da man auch letzteres am Sabbat transportiren darf). - Pl. Kel. 24, 6 es giebt בססיות בַּסִיכָאוֹת הּוָ Ar. (Agg. בססיות) drei Arten von Basen. Num. r. s. 10, 205° מה העמודים חללו יש להן קפליות מלמעלן ובסיסיות ים מלמטן וכ' s. ob. in Levit. r. (Thr. r. sv. רבתי, בסים crmp., s. בָּבָּכִים).

בסיסטאות s. בסיסטאות.

קבת (arab. בּשׁלֵ) zu thun anfangen, beginnen, dah. halbreif sein, von einer Frucht, die zu reifen anfängt. Part. Peil בְּכִירָא, s. TW.

ער שובים m. (= bh. בּוֹסֶר und בּוֹסֶר unreife, saure Frucht, unreife Traube, Heerling u. dgl. Schebi. 4, 8 'הבוסר משהביא מים die unreife-Frucht (wird von der Zeit ab als geniessbar betrachtet) wenn ihr Saft ausgepresst werden kann. Git. 31° בשעת כניסת מים בבוסר dass. Nach einer andern Erklärung: wenn man eine solche Frucht mit Wasser anstellt, um Essig daraus zu gewinnen; vgl. Raschi. Pes. 53^a פול הלבו הוא גירוע Boser ist הוא בוכר dasselbe was Gerua (s. d. W.) und zwar von der Grösse einer weissen Bohne. j. Maasr. I, 49° ob. אתרוג הבוסר ein halbreifer Paradiesapfel. j. B. kam. VI, 5b un. u. ö.

אַרְסָוֹם chald. (syr. נְלֵינֶ בְּיֹבֶ = רְסָוֹם) unreife Frucht, s. TW

קבר (בּהָה, הַבּּה, s. d., von בּח, mit angeh. ה, eig. mit Füssen treten, dah., meist mit של construirt) verachten, geringschätzen. Genes. r. s. 34 Ende (mit Anspiel. auf בשר של הברר של הברר (של של 1) לב בּוֹסֶר של הברר (של של 1) לב בּוֹסֶר של הברר (של בּוֹסֶר של הברר (של בּוֹסֶר של הברר (של בּוֹסֶר בּיסֶר בּיסֶר בּיסָר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסִר בּיסַר בּיסָר בּיסִר בּיסִיר בּיסִיי בּייי בּיסִיי בּיייי בּייי בּיסִיי בּייי בּייי בּייי בּיייי בּיייי בּייי בּיייי בּייי בּייי בּיייי בּ

Pi. dass. Exod. r. s. 1, 103^b בּיבֶּר עליה er verachtete es (das Götzenbild).

תַּכֶּר (syr. בְּכֵּר בֹּבֶּב) s. TW. — Pa. dass. verachten. j. Ber. II, 5° un. Kahana fragte den R. Jochanan: בר נש דאיניה מַבְּכָּרְא ליה ואיתיה פוֹ ein Mensch, den seine Mutter verachtet, den aber die Frau seines Vaters (Stiefmutter) ehrt, wohin soll er gehen? Bildl. für Palästina, wo Kahana gering geschätzt und Babylon, wo er verehrt wurde; vgl. אַם Anf. j. Snh. I, 19° ob. בעא מבסרתהון wollte sie geringschätzen. j. Ned. VI, 40° mit. dass.

אַקְּחִירְהָּבְּ f. (syr. צְבֶּבְיֹבְיּבָ) Verachtung;

m., בּוּסְרָנוּתְאm., בּוּסְרָנוּתְאf. (syr. נְיִּבּבּ) Verachtung, s. TW

קבָ 1) Fleisch. — 2) verkünden, s. אים.

 והיה מפקיד כל שעה את הבסתייר שלו על אותר פריה מידי er (der König) ertheilte zu jeder Tageszeit dem Garderobenmeister Befehle in Betreff dieses Purpurs; vgl. בְּּטָהַרְקָא

בּוֹסְתְּנָא Baumgarten, s. in 'בר.

אָרְחָקְאָ od. אוְחָרְאָרָא m. Gefäss, Fass. Chull. אול פוסתקא דרובשא (Ar. בוסתקא) ein Fass mit Honig.

אברות לישור, pers. pister, בבאלים, pers. pister, נישור, Polster. B. kam. 117° הדא בסהרקא ein Polster. Bech. Bb. Taan. 21° בסהרקי er legte ihnen Polster hin, worauf sie schlafen sollten. Jeb. 63°, im Ggs. zu גלינוא Mantel. Snh. 95°. — B. bath. 98° בסהרקר Kleidungsstücke überhaupt.

בינר s. בְּעָא.

אָרְעָבְּ od. אֹרְאָצְיּ f. Drohung, das Schelten, s. TW.

בּעָבַע Pilp. (von יָבַע=בּוּעַ) 1) aufströmen, anschwellen. Mikw. 10, 4, vgl. בּלבּרּבַ. Jalk. zu 2 Sm. II, 24^d טמן המשחה מבעבע עליו das Salböl sprudelte auf ihm (dem David). — 2) übrtr. das Wasser durch Schwimmen in Wallung bringen, Wellen hervorbringen. j. Schabb. XIII, 14b ob. ראה הינוק נובעב"ג בוהר er sah ein Kind, das, sich anstrengend, um im Flusse zu schwimmen, mit den Wellen kämpfte. j. Sot. III, 19a ob. dass. j. Jom. III, 41a mit, החרל er fing an, unter dem Schiffe מבעבע מתחת הספינה hervor zu schwimmen. — 3) Geräusch machen. Levit. r. s. 21, 164^d als R. Jochanan den R. Chanina zu begrüssen kam, הרה מכעכע (Ar. liest so machte er ein Geräusch, klopfte an. Pesik. Achre, 177a; vgl. auch בַּבַבָּע

אבעביע m. das Anschwellen, Sprudeln. Mikw. 10, 4 Kleider müssen, behufs Reinigung, so lange im Wasser liegen, דר שיבעבער רינוחר bis es Blasen schlägt und mit dem Sprudeln aufhört. Teb. jom 2, 8 בעבוע שבחבית die Blase am Fasse, die durch das Brennen desselben im Ofen entsteht.

(arab. (syr. entfernt sein. — Af. (syr. entfernen, weiten Zwischenraum machen. Cant. r. sv. הבד יפה, 20b (mit Bezug auf הבד ערבי הוא אין בעי (ביה אומר אַבער ליה נימר (למיניתר (לי מיניתר (לי מיניתר (לי מיניתר (לי מיניתר)). Rappoport in Erech millin sv. אבער לי מיניתר (למיניתר (למיניתר)) אבער (לי מיניתר (לי מיניתר)). אבער (לי מיניתר) אבער (לי מיניתר).

סל בוערא od. בוערא, בוערא f. Mast, s. TW.

עלי, אָרְעוּרְאָא f. (syr. בּבֹב', וֹבִניב', von בּדר s. d.) das Bitten, Gebet, s. TW.

עוֹד s. בעוֹד.

בענים (=bh.) wegtreten, ausschlagen (miden Füssen), eig. vom Stiere. j. Jom. VIII, 45¹ ob. Niemand kann dir erzählen: אבעטהר פרדה dass er, von einem Maulthiere getreten am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30, 127º am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30, 127º am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30, 127º am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30, 127º am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30, 127º am Leben geblieben sei. Exod. r. s. 30 midd. 3, se und dass sie (die Wand) sieh nicht senke umschlage. — Ab. sar. 55ab am Leben gebresst hat.

Pi. 1) dass. B. kam. 2, 1 היתה כובעטת es (das Vieh) trat, stiess. Ber. 32° אי גרם ליך שתהא 'מבעבת בי וכ' wer hat dich veranlasst, mich zi treten? Ich, weil ich dir gute Nahrung gegeben mit Bez. auf Dt. 32, 15. Levit. r. s. 27, 171 eine Mutter beklagte sich vor einem Richter über ihren ungehorsamen Sohn. Als sie jedoch sah wie streng der Richter bestrafte, בנור ובופת mit Feuer, mit Pech und mit Peitschen da fürchtete sie, es könnte auch ihrem Sohne so ergehen, und sie sagte: בד הוה במער הוה noch in meinem Leibe liegend, stiess er mich schon. Num. r. s. 10 Anf. dass. vgl. אַכַּקלין und יקפת. — 2) trop. etwas verächtlich behandeln, mit Füssen treten. Sot. 22° המבעם wer seine Lehrer verachtet. j. Ber. IX 14b un. מבעם ביסורין die Leiden verachten d. h. sich durch sie nicht bessern. j. Sot. V 20° un. dass.

בעם, בעם בלה. (syr. בעם בים) eig. treten Trop. j. Schabb. VIII, 11° mit. בים er verachtete ihn. Das. כגין דשאל לך את בעים ביה weil er dich gefragt hat, verachtest du ihn! j Schek. III, 47° mit. בגין דלא הות דעתי בי בעים weil ich gedankenlos war, verachtete ich ihn

שניט, בעוט ש. (syr. בביצום) das Treten der Tritt. B. kam. 19° מחמת ביעום infolge des Trittes. j. Taan. IV, 68° un. יהב ליה תר er versetzte ihm einen Tritt. In der Parall. Thr. r. sv. בלע הוד בעיטא 61°, בלע od. בעוט וודר בעיטא.

לבעיטה f. das Treten, der Tritt. j. B. kam. I Anf., 2a בעיטה החיום das Treten (des Thieres) und das Stossen. — Ferner von Menschen. Men. 6, 5 (76a) בעיטה בחיטים das Stampfen auf die Weizenkörner, um sie zu enthülsen, das Stampfen des Teiges. B. kam. 27b לרכובה שלש ולבעיטה חמש ולכיקרת לפיטה שלש עשרה לכיכובה שלש ולבעיטה חמש den Stoss mit dem Knie (bestraft das Gericht) mit drei, den Fusstritt mit fünf, den Faustschlag mit dreizehn Sela.

אבּעְבְיֹן m. Adj. stössig. — Fem. B. mez. 80° פרה בַּעְבְיִרָּה eine stössige Kuh.

בעי, הבעי, (=bh.) aufsuchen, durchsuchen. Hif. dass.; bes. von den Feldfrüchten, sie abpflücken. B. kam. 1, 1 המבעה wird in Gem. das. 3b erklärt nach Ansicht Rabs: 77 ein Mensch, der Jemandes Felderträge (durch Abpflücken) beschädigt; nach Ansicht Samuels: מה הד der Zahn des Thieres, der durch Abfressen des Getreides Schaden zufügt. Da aber diese Art von Beschädigung (המבעה) aus Ex. 22, 4 deducirt wird, so scheint die Mischna: anst. יבער (dessen Interpunction ohnedies Schwierigkeit verursacht) gelesen zu haben (ebenso Samarit. יַבֶּעֶר oder יַבֶּעֶר; vgl. Pineles' Darka schel Thora p. 97. 98 u. 292). Demnach wäre nach Rab die ber. Bibelstelle zu übersetzen: "Wenn Jem. die Feld- oder Gartenfrüchte (eines Andern) aufsucht, d. h. abpflückt (יבעה), oder wenn er sein Vieh austreibt, damit es eines Andern Feld abweide". Nach Samuel hing .: "Wenn Jem. die Feld- od. Gartenfrüchte abhütet (יביבר), oder sein Vieh austreibt, damit es . abweide". - Nach ersterer Ansicht enthält also die Schrift zwei Arten von Beschädigungen, welche beide vom Menschen, und zwar die eine unmittelbar, die andere mittelbar ausgehen, und daher eine Klasse, an bilden; nach letzterer Ansicht hing. nur eine Art von Beschädigung, welche vom Vieh bewirkt wird (anders nach Pineles l. c.) - Zu bemerken ist noch, dass die Tosef. B. kam. cap. 9 Anf. המבעה anst. המבעה hat, dass ferner die Pesch. z. St. sow. רבער als רבער durch عند: abweiden, wiedergibt, und dass LXX für beide Worte: καταβάσκω hat. Die talm. Erklärung: שן פעמים מגולה פעמים מכוסה ist gezwungen; vgl. auch אַבְיָרָה.

יבעא און ch. (syr. בּיָה בּיָה 1) suchen, rufsuchen, nach Jemandem oder etwas fragen. j. Chall. I, 57d mit. שמראל בר אבא בש Samuel bar Abba fragte. Das. III, 59a un. אוא ביניתד ich habe es gefragt. j. Taan. I, 64ª mit. אימת דאתרן בעיי הוא בני wenn ihr (Gott) sucht, so sucht auch er euch. B. kam. 33° fg. מיניד er fragte ihn. Ber. 2b ביא מיניד מיבכיא manche stellten es als Frage auf. Snh. 10° un. מר בעיתו מכאי מילתא ולא אמרי לכו habt hr denn jemals eine Frage an mich gerichtet, worüber ich euch keine Aufklärung gegeben hätte? – 2) verlangen, wollen. Keth. 39b לא בשרגא ich will dich nicht. Ber. 7° un. בעא רחמי er betete hierüber. Das. 8ª u. ö. רבער אינש רחמי וב man bete u. s. w., vgl. יבילא B. kam. 102b לא יקרייכר בעינא ולא ich verlange weder eure Ehren-Dezeigung, noch eure Beschimpfung. Das. 19b. $53^{\,\mathrm{b}}$ u. ö. איבעית אימא (contr. aus איבעית) wenn du willst, sage ich u. s. w. j. Snh. VI, 23° וח. לרן כן בערין diese verlangen wir.

Ithpe. איבֶדֶי = Pe. B. kam. 21^{b} איבֶדֶי איבשר

er hätte daran denken sollen, eig. er müsste verlangen. Das. 27b. 32b איבעי לידו לידו פר hätte darauf Acht geben sollen. Das. 54b שיוני פר המור לא מיבעיא שור וב' er hätte darauf Acht geben sollen. Das. 54b לא מיבעיא שור וב' der Autor lehrt einen Fall mehr, nicht blos hinsichtlich eines gewöhnlichen Thieres (Ochsen), sondern auch hinsichtlich eines tollen Thieres, d. h. wenn er eine Halacha bei dem zweiten, mehr zweifelhaften Falle lehrt, so ist dies bei dem erstern dann unnöthig zu erwähnen, weil er selbstverständlich ist. Das. 40b. Chull. 86a u. ö. איבעיא להר שנולא פר es entstand bei ihnen eine Frage.

Baja (oder: Majan) Name eines Frevlers, dessen Leiche jedoch, infolge einer guten Handlung ehrenhaft bestattet wurde. Snh. 44b ההרא מרכסא jene Geschichte des Zöllners Baja, vgl. Raschi. In j. Chag. II, 77d un. wird Achnliches von einem Zöllner Majan (משרן מרכסא) erzählt.

בר' in בּרנָדה s. בּענֵייא

Nif. בתולה הנשאת ביום הרביעי חיבעל es wurde ihr beigewohnt. Keth. 3ab fg. Das. בתולה הנישאת ביום הרביעי חיבעל eine Jungfrau, die am Mittwoch (an welchem Tage gew. Hochzeiten stattfanden; vgl. Raschi: auch in den andern Tagen) verheirathet wird, soll zuvor vom Feldherrn beschlafen werden (jus primae noctis); vgl. אַכְּטְרָשִׁים Jungfrau, בֹּבַעַל in masc. Form nur vom Zwitter: בַּבָּעַל j. Jeb. VIII, 9a un. und Tosef. Biccur. cap. 2, 4.

בעיל, בעל (syr. בעל בשל) beiwohnen. Keth. 6b לא בעיל er wohnte ihr noch nicht bei. Das. דלא בשבת am Sabbat den ersten Beischlaf auszuüben.

קעיקה f. N. a. das Beiwohnen, der Bei-שריוה רבנן לבעילתו בעילת זנות *schlaf. Keth. 3 die Rabbinen behandeln seinen Beischlaf (den Jem. behufs Eingehung der Ehe vollzogen) als einen unehelichen, d. h. in dem Falle, wo sie, um eine Gesetzübertretung zu verhindern, den Grundsatz geltend machten: כל דמקדש אדעתא wer דרבנן נוקדש ואפקעינהו רבנן לקדושי מיניה eine Ehe eingeht, geht sie im Sinne der Rabbinen (nach ihren Bestimmungen) ein, daher auch dieselben im Stande seien, sie wirkungslos zu machen; was beim Heirathen mit Geldübergabe an die Frau (ככף, vgl. בּיאָה nr. 2) dadurch geschieht, dass die Rabbinen das Geld als ein blosses Geschenk oder Freigut (הפקר) erklärten. Wenn also eine Ehe, die rabbinisch gesetzwidrig ist, durch Beischlaf vollzogen werden sollte, so wurde sie von den Rabbinen als eine für die Ehe wirkungslose erklärt. — Keth. 4° בעילה מצרה מצרה der Pflichtbeischlaf, d. h. bald nach der Hochzeit. j. Macc. II, 31^d un. בעילה ראשונה dass. j. Ber. II, 5^b ob. j. Jeb. VIII, 9^d mit. j. Git. VII, 48^d un. — Pl. Jeb. 103° שבע בעילות בעל אותו הרשע sieben Beiwohnungen übte jener Frevler (Sisra) aus. Schabb. 72ª u. ö. — j. Sot. I, 17ª un. die Kinder einer Ehebrecherin werden dem Gatten zuerkannt, מפני שרוב בעילות מן הבעל denn die meisten Beiwohnungen rühren von ihrem Manne her. Sot. 27^a.

אבעל m. (=bh.) 1) Herr, Mann einer Frau. Schabb. $104^{\,\mathrm{b}}$ בעל סטרא בעל פפוס בן יהודה פרה ed. Ven. (fehlt in sp. Agg.) der Mann der Satda (Maria), ihr Mann war Papus ben Jehuda. — 2) übrtr. Regen. B. bath. 28° שדה בית הבעל Ar. ed. pr. (Agg. שרה הבעל) ein Feld, das vom Regenwasser hinlänglich getränkt wird, weil es näml. tief liegt. Tosef. Suc. cap. 2, 8 ערבה של eine Weide, die auf einem Felde wächst, wo viel Regen fällt. Suc. 3, 3. Schebi. 2, 9. M. kat. 1, 1 בית הבעל, vgl. בַּיָת, s. auch בַּצֵלָא, בָּצֵילָא. Num. r. s. 16, 232d die Götter Kanaans, werden die Völker sagen, sind stärker als die Götter אלהיהן של מצרים שקר (של שקיא Mizraims, (l. אלהיהן הם אבל של כנען של בעל הם denn die Götter Mizraims beherrschen die blos künstlich getränkten, aber die Götter Kanaans die vom Regen befruchteten Felder. Tosef. Schebi. cap. 2, 4 ein Feld, das vom Regenwasser getränkt wird; im Ggs. zu בשל שקיא. — 3) der Baal, j. Ab. sar. III, 43° un., vgl. 755%. — 4) in Verbindung mit vielen Substantiven bezeichnet unser W den Besitzer einer Sache. j. Snh. VI, 23° mit. בעלר mein Gatte, d. h. Nasi, Fürst, Lehrer, vgl. אַלַכְּבָּנְדְרִיאָה.

בעל אבירה Jem., der etwas verloren hat Ned. 33b fg. — בעל אגרה, בעל אגרה ein Agada-(Haggada-) Kundiger Levit. r. s. 36, 180°. Das. s. 31 Anf. Num. r. s. 3, 186b u. ö. — בעלר בא Faustmänner, Mächtige Snh. 49a.

בעלי אושפרזין Gastwirthe Meg. 26°. — בעל אכסניא Wirth, s. אַכְסַנְיָא - צַּבְּלַר אמנה Vertrauensvolle Taan. 8° — בעלר אומניות die Handwerker Chull. 54° — בעל הבית der Hausherr, bildl. für Gott Sot. 35ª; vgl. auch קחק. — בעלי בתים die Hausbesitzer Kel. 15, 3. 4 fg. — בעל בוהקית Jem., der mit einem Glanzfleck (Aussatz) behaftet ist Tosef. Bech. cap. 5 Anf. — בעל בשר ein Wohlbeleibter B. mez. 86°. — ביכל גבר Einer. dessen Zeugungs-Glied übermässig lang ist Bech. 44b. Pl. בעלי גברין Levit. r. s. 25, 169° zur Erklärung von גדלר בשר (Ez. 16, 26). — בעלי גמרא (בעלי תלמוד) Gemara- (Talmud-) Kundige Erub. 21b. B. bath. 145b. -בעל דבבא Feind Git. 55b Snh. 95b. — בעל דבבא דברים B. mez. 14°, vgl. דברים דין - 1) Gegner in moralischer Beziehung Men. 110°. — 2) der etwas zu fordern hat, Kläger Aboth 4, 22. — בעלי דינין die Prozessführenden Snh. 17b. — בעלי הדלדולין Menschen, die am Körper grosse Warzen hängen haben Bech. 45b (Raschi liest התלתולין). — בעלי הודיה s. בעל הנאה -- Wollüstling Snh. 26b. — Pl. בעלי הנאות Tosef. Sot. cap. 14 Anf. — בעל הרירן der Beschwängerer j. B. kam. V. 5 ° ob. — בעל הולד der Eigenthümer des Jungen eines Thieres B. kam. 46b. — בעל der Rebenträger, Centurio Schabb. בעל -- אַגְמוֹך . j. Sot. IX, 24 b ob. vgl. בעל -- בעל --וָקּדָ Jem., der einen Bart hat Tract. Soferim 14, 17 — בינלר זקנה alte Männer Men. 65°. — בעלי זרועות die Gewaltthätigen B. mez. 118°. Snh. 58°. — בעלי חביות Besitzer der Weinfässer, die näml. das Studienhaus verlassen, weil sie sich zum Zechen beeilen Bez. בעל חוב -- Schuldherr, Gläubiger Keth. 84° fg. — בעלי הרבין die Schuldner Ned. 47 b — בעל החוטם der Grossnäsige, d. h. der die Nase hochträgt, der Stolze Taan. 29a. — בעלי חטרות die Höckerigen Bech. 43°. -- בעלי חיים lebende Wesen, bes. Thiere Schabb. 128b u. ö. — בעלי חכמה Weise, Gelehrte Men. 65ª. — בעל החלום der Engel, der über die Träume gesetztist Tosef. Maas. scheni cap. 5, 6. Snh. 30°. בעל החלומות Ber. 10°. – בעלי כוכות Besitzer der Weinbecher Bez. 15b (ähnlich בעלר כיסין. — בעלר כיסין eig. Beutelbesitzer, d. h. Reiche, die viel Getreide aufkaufen Men. 67ª (oder: reiche Grundbesitzer, die viel Getreide verkaufen; vgl. Raschi). — בעל לנפים der Mann der Flügel Schabb. 49a, vgl. בעלי כשפים -. פַּנָת Gelehrte, die der Zauberkunste kundig sind Men. 65°. — בעלי לגיכין Besitzer der Weinschläuche Bez. 15d. — בעל הלשון der Verläumder Levit. r. s. 26, 169° (vgl. Khl. 10, 11). — בעלי לשונות Sprachkundige j. B. bath. VIII, 16°, vgl. דיאַּחִימוֹן. — בעלי נוארה Männer der Verminderung. d. h. die letzten Zuhörer (vom Publicum), die

den Vortrag verliessen Bez. 15 b. — בעל מום mit einem Leibesfehler behaftet, sow. von Menschen als von Thieren Bech. 3, 4, 4, 1 fg. - בעל מחשבות Herr der Gesinnungen, nachsinnend. Snh. 19b ob. בעלי מחשבות אחם יבא בעל מחשבות ויפרע מכה ihr seid Nachsinnende (d. h. ihr tragt Bedenken, den frevelhaften Machthaber zu bestrafen), so komme der Herr der Gesinnungen (Gott) und bestrafe euch! -בעלי מסטירין s. בעל המעות בעל המעות der Inhaber, Ausgeber des Geldes Keth. 98b. -בעל מעשה Mann der That, d. h. heftiger Gegner Ber. 27b. — בעלר מצוח Gesetzbeobachter, Gesetzestreue Levit.r.s. 3, 186b. – בעלר ביקרא Bibelkundige Erub. 54b. B. mez. 33b – בעלי מראה Wohlgestaltete Men. 65°. — בעל משנה der Mischnakundige Levit. r. s. 22, 165b. Das. s. 36, 180c. Erub. 54b B. mez. 33b. — בעל נחמות der Herr der Tröstungen, d. h. Gott Keth. 8b. — בעל ein Frommer, der auf sein Seelenheil bedacht ist Chull. 6ª (das. auch: Gieriger =Spr. 23, 2). Pes. 40^a. Ned. 16^b. 65^b. — בעל עצבירת (ein Thier) das Knochen hat Sifra Schemini cap. 4 Par. 3. — בעל הפיקים Jem., der am Daumen oder an der grossen Zehe einen Fleischwulst hat Bech. 45^a. Das. הפיקום, und הקיפין); in der Mischna der Scharf- בעל פלפול -- בעל פיקה der Scharfsinnige, Disputirende B. bath. 145b. — בעל ברקרת Wohlthäter Num. r. s. 3, 186b. — בעלר קביך Menschen, die einen künstlichen Fuss tragen Chag. 3°, vgl. בעלי קומה — תב. Männer von hoher Statur Men. 65°. — בעל קווצות der Lockentragende, d. h. der Prophet Elias Pesik. r. s. 26, 50°. — בעל קורה der Balkenbesitzer; bildl. Ber. 64ª "Der Gott Jakobs", מכאן לבעל הקורה שיכנס בעביה של קורה das will sagen: Der Balkenbesitzer fasse beim Tragen die dicke Stelle des Balkens an, d. h. Jakob, der mehr Kinder als die andern Erzväter hatte, rief Gott am meisten an. Genes. r. s. 42, 41b בעל לורה טעין בעוביה der Besitzer des Balkens trug dessen dickere, schwere Seite, während die andern Träger, die ihm tragen halfen, die leichtere Seite anfassten; dort mit Bezug auf Kedorlaomer (Gen. 14, 5), der an der Spitze der kriegführenden Könige genannt wird. — בעל קיק ein Mann mit übermässig grossen Hoden. Bech. $44^{\rm b}$ בעל קיק בבצים Ar. sv. קק und קק 3בעל , בעל קרי — .(הגרבתן זה בעל קיק . Agg. ein mit Pollution Behafteter Ber. 21b u. ö. — בעלי ראתן (gr. þεῖδρον) mit Schleimfluss Behaftete Nid. 17^a. Keth. 77^b. Levit. r. s. 16, 159^b u. ö. — בעל הרחמים der Herr des Erbarmens, Gott Levit. r. s. 17, 160°. Ruth r. sv. רימורחר, 37°. — בעל השטו der Inhaber eines Dokuments, Wechsels, Kaufbriefs u. dgl. Keth. 83b fg. — בעלי שיבה Greise Ned. 30b. — בעל השם denselben Namen

führend. Pes. 86^b weshalb nennst du dich selbst הרנא (Weiser)? worauf er antwortete: בעל ich führe diesen Namen Huna, d. h. mein Eigenname lautet so. Vgl. Smith Thes. Syr. Col. 562 Los homonymus, eodem nomine praeditus. — בעל השמועה der Mann, von dem man eine Lehre vernommen hat j. Schabb. I, 3ª un. — בעל שמועות der Inhaber vieler Traditionen, Halachoth B. bath. 145b. — בעלי שיער behaarte Menschen Ned. 30b. – בעל הלמוד Talmudkundiger Levit. r. s. 22, 165b. Das. s. 36, 180c. Num. r. s. 3, 186b — בעלי הריסין eig. Beschildete, d. h. heftig disputirende Gelehrte Ber. 27b. Bech. 36°. — בעל חשובה der reuig Büssende Suc. בעל חשובות --. Jem., der viele Ein wände, Ausreden vorbringt Genes. r. s. 20, 20^a.

תניל, בעל היל בעל ה. (syr. בעל בעל היל בעל היל בעל הא. Herr, Mann einer Frau, auch: der Baal, s. TW

— Uebrtr. Taan. 6^b מטרא בעלא רארעא der Regen ist der Gatte der Erde, der sie näml. befruchtet.

קבעקלה (=bh.) Herrin, Besitzerin. Genes. r. s. 52, 51° wird בַּעַלַה (Gen. 20, 3) בַּעַלַה מפל agadisch gedeutet: מרתא רבעלה die Herrin, Gebieterin ihres Mannes.

אַבָּע Af. אַבַּע beschleunigen, s. TW.

אָרָעָהָ 1) (בּעַבּה, בּ und בּ verw., vgl. auch syr. בּ בּ בּ בּ) treten. — 2) drücken, eindrücken; s. TW

עשבר הוא מבלא בין ביל und אַבְּאָ ch.) Zinn, plumbum album. Kel. 30, 3 ישאר בין ביע בין ביוסר אוע בין ביע בין ביע בין ביוסר אין בין ביע און אין אין עושין משקלות לא של אבר וכ' היין עושין משקלות לא של אבר וכ' Gewichte darf man weder aus Zinn noch aus Blei oder aus andern Metallen anfertigen, weil sie näml. nach und nach an Gewicht verlieren, sondern blos aus Stein. Men. 28b ein Leuchter של בעץ ושל אבר R. hasch. 24b u. ö.

בְּעִיץ, בְּעִיץ ch. (בַּעַץ) Zinn, s. TW

אור (wov. אור syn. mit אר (wov. אור : zünden, rege sein, und יבר, יברי abpflükken, entblössen); dah. 1) intrns. brennen, auflodern. — 2) trns. verbrennen, zünden. — 3) wegräumen (Num. r. s. 9, 201° הבערים מר ermp., 1. מערערים, s. יערער, . — Hof. angezündet werden. Schabb. 37° הובערה.

רער ch. (syr. בְּעָר) brennen, s. TW.

קער, בְּעוֹרָא, m. Brennendes, Fackel. Pl. B. mez. אויך דאשא Feuerfackeln, s. auch TW.; vgl. זִיק.

קערה (=bh.) Brand. B. kam. את הבערה ליק f (=bh.) Brand. B. kam. את הבערה wenn Jem. einen Brand (brennende Fackel) fortschickt.

קיעור m. das Wegräumen, Absondern. Maas. scheni 5, 3 fg. ביצור die Wegräumung der Früchte. j. Ter. III, 42b mit. Pes. 21a fg. ביצור das Wegräumen des Gesäuerten vor dem Pesachfeste.

אַדְעוּרְבּ ch. (בִּיעוּר בּ) das Wegräumen. Pes. 6^b fg. זכון ביעורא die Zeit des Wegräumens des Gesäuerten. — Pl. בִּיעוּרין j. Chall. IV, 60^a un.

ซันวี (= ซันวี) unangenehm, misfällig sein, s. TW

בּער eig. (wie arab. בְּעֹר plötzlich, unvermuthet eintreffen. Kal wahrsch. ungebr. j. Schek. I Anf. (in Agg. des bab. Talmud) היקרא, richtiger היברה, s. בְּרֵה, s. בְּרֵה

Hif. הְבְּעֵה (בּשׁת הַ בְּעֵּה Pi) eig. plötzlich überfallen, daher auch Jemdn. ängstigen, erschrecken. Jom. 39b היכל היכל מפני מה אתה (in j. Jom. VI, 43c un. steht richtiger: מבער עבער (למה אתה מבהלינו) o Tempel, Tempel, weshalb willst du uns (dich selbst?) erschrecken? Das. 52b fg. מהיה נאריך בתפילתו שלא להבעית er (der Hohepriester am Versöhnungstage) verrichtete kein langes Gebet, um Israel nicht zu erschrecken; man könnte näml. glauben, er sei im Allerheiligsten umgekommen, wie es einigen unwürdigen (saduzäischen) Hohenpriestern ergangen sein soll.

Nif. sich ängstigen. Num. r. s. 18, 234^d als Mose das Salböl auf Aharons Haupt goss, so zitterte Aharon und ängstigte sich; dass er vielleicht dessen nicht würdig wäre.

אָבֶר ch. (syr. בבר בבר) Angst haben, sich ängstigen. Nid. 66b weil sie Angst hat.

Pa. Jemdn. ängstigen, erschrecken. Chull. 53° un. בעותר קא מבעתר אהדדר sie ängstigen einander. Nid. 66° אזל בעתה er ging und erschreckte sie. (j. Pea VII, 20° ob. ניבעית לחבריה richtiger: מבדית, vgl. בישנר).

Ithpe. sich ängstigen. j. Schabb. VI, 8b ob. wenn Jem. sagt: Lies diesen Bibelvers über meinen Sohn, שהוא מתבירת ובי weil er sich ängstigt, so ist dies als ein heidnischer Brauch untersagt. j. Ab. sar. V, 44d un. הוא כבר דינון er glaubte, es wären Menschen, daher ängstigte er sich. — Oft contr. Meg. 3a ביר נוון דמובערה wenn Jem. sich ängstigt. Keth. 106a מיבעית ליה בעותי er ängstigte sich. Das. 77b u. ö.

אַרְעוֹלְאָ f. Angst, Furcht, s. TW

ארעם Men. 42b für ביכתא, s. d.

הבה קוביך j. Meg. I, 72^a ob. בפה קוביך, I.=j. Suc. III, 54^a ob. כיפה קוניר, s. d. W.

אַבָּב (syr. אָבָּב, syn. mit אָבָם und אָבָב, צ, יי und יי verw.) aufsuchen, durchsuchen, s. TW

[בּבְבֵי Pilp. (von בּרִּץ, s. d.) 1) aufsprossen, hervordringen, durchbrechen. die israelitischen Kinder היי בבצבעין ויוצאין schossen empor und brachen durch (die Erde, welche sie auf wunderbare Weise vor den Egyptern verborgen hielt) wie die Feldblumen. Exod. r. s. 1, 101° dass. Keth. 111^b עתידים die Frommen צדיקים שמבצבצין ועולין בירושלם (die ausserhalb Palästinas begraben sind) werden in Jerusalem emporsprossen und auferstehen. Pes. 13° היה חמץ מבצבץ ויוצא das Gesäuerte drang durch, näml. durch die Löcher eines Sackes. -2) (בְּעַבֵּע) von Flüssigkeiten, aufspritzen, sprudeln. Git. 56b היה הדם מבצבץ ויוצא das Blut spritzte empor und drang durch. Num. r. s. 18, 236^d התחיל דם לבצבץ das Blut fing an empor zu spritzen. Chull. 56a אם ניבצבץ wenn das Gehirn durch den Hirnschädel spritzt.

ch. Palp. dass. Chull. 46 b fg. von

ler Lunge, die man, infolge einer Schadhaftigkeit ins Wasser legt und aufbläst, אי מבשבא wenn sie Blasen schlägt, so ist das Thier zum Genusse verboten, weil die Haut der Lunge durchlöchert ist.

וְלְצְבּוּין Hanf, s. בְּטְבּוּים.

קבּאָה, הבְּאָה, (=bh. בְּאָה, von בְּאָה, s. d.) Sumpf, Schlamm. — Pl. Par. 8, 10 מיר בִּאִים Sumpfwasser. Snh. 5b ein Lehrer sagte: מיר ביצים 'בי אר. (Agg. ביצים); die Schüler verstanden darunter irrthümlich: Sumpfwasser (näml. בִּיאִים), er jedoch hatte: die Flüssigkeit von den Eiern (בִּיאִים) gemeint. (j. Kidd. I, 58d mit. liest Musaf. irrth. באים [lat. bes. acht Unzen], Agg. ניצים, s. d. und בינין).

בּיצָה s. in 'בר' בּיצָה s. in בי'בה s. in ביצה.

קיציה f. Sumpfkahn, der gew. ein grosses Schiff begleitet, eig. was im Sumpfe ist, darin fährt. B. bath. רציה als babylonische Bezeichnung für das jerusal. דרפָּרַח, s. d.

בּיצִירָת ch. (בּיִצִית בּ). Pl. B. bath. אויר בּיצִירָם בּיִצְיִיתְא Ar. (Agg. בּיִצְיָאתְא) die Sumpfkähne von Meschan.

בעל (syn. mit בעל, arab. בעל abschälen) auseinander gehen, sich trennen. Thr. r. Einleit., 47° und Khl. r. sv. ישב העפר, 97°d wird אם הבעלר (Ez. 21, 26) erklärt: אם הבעלר die Ecke, wo die Wege sich trennen.

Ithpe. (denom. vom flg. בְּצֵל). Erub. 29^b אִיבְּצִיל die Zwiebel hat die Länge einer Spanne erreicht.

סל. סל. בְּצֵל מוּל (בּbh.) Zwiebel; eig. sich Schälendes. Nid. 17° בצל פוח eine abgeschälte Zwiebel. Kil. 1, 3. Maasr. 5, 7 (8) בצל של רכפה wird in j. Gem. z. St. erklärt: כל שעוקצו נמעך eine Zwiebel, deren Stiel hineingedrückt ist. Nach einer andern Ansicht: כל שאין לו אירס שאין לו אירס שאין לו אירס אירס שאין לו אירס אירס שאין לו אירס אירס אירס צולים הסריסים Saft hat. — Pl. Schebi. 2, 9 בְּצֵלִים הַקיצונים א. 5, 4 בְּצֵלִים הַקיצונים הַּקיצונים 5 Sommerzwiebeln.

רצול Kel. 21, 2 s. יצול.

בּצִּלְאָ , בְּצִּלְּא ch. (syr. בָּצֵלְם בּבּלבּבּבּ, בְּצִלְּא ch. (syr. בָּצֵלְם בּבּלבּבּּ, בַּצִּלְם בּבּלבּבּּ בּבּלבּ בּבלבּ בבלבּ בבלבּ בבלבי בּבלבּ בבלבי בבבלבי בבלבי בבלבי בבבלבי בבבלי בבבלי בבבלי בבבלבי בבבלבי בבבלבי בבבלבי בבבלבי בבבלי

Bozla, N. pr. Num. r. s. 12, 215^d הצלה מרים R. Bozla. — j. Snh. VI, 23° un. מרים Mirjam, die Tochter des Eli Bozlim. j. Chag. II, 77^d un., vgl. בָּרָת

masc. kleine Zwiebel. Kil. 1, 3

wird in j. Gem. z. St., 27a mit. erklärt: פגלגולה Ar. ed. pr. (Agg. פגלגולה) kleine Zwiebel. Nach Maim. in s. Comment.: eine Zwiebel, die in der Wüste wächst.

אבּלְלָא m. aufschiessendes Schilf, Binse, Rohr. Stw. בעל (syr. בעל), trnsp.) aufsprossen, blühen. Kidd. 62 מנם לישנא דבוצלנא ישנא ist: Schilf, Binse zu verstehen.

פצע und בקע, בזע Grndw. פצע, פצע Grndw. ער בער und mit angeh. הבער (בער ביות) 1) eig. zerschneiden, zerreissen, zerbrechen. Chull. 7b 85 er brach nie ein Brot בצע על פרוסה שאינה שלו an (d. h. ass nicht davon), das ihm nicht gehörte. Ber. 46° בעל הבית בוצע כדי שיבצע בעין יפה der Hausherr breche das Brot an, damit er es mit Freigiebigkeit anbreche, d. h. dass er den Gästen ansehnliche Theile vorlege. Das. 47a איך "הבוצע רשאי לבצוע עד שיכלה אמן וכ wer das Brot anbrechen will, darf es nicht eher anbrechen, als bis die Tischgenossen das "Amen" auf den Segenspruch geendet haben. Schabb. 117b (mit בשבת הייב (Ex. 16, 22 , לחם משנה Anspiel. auf אדם לבצוע על שתי ככרות am Sabbat muss man zwei Brote anschneiden. — 2) übrtr. einen Vergleich in Prozesssachen zu Stande bringen, eig. die streitige Summe theilen (oder: die Streitenden selbst auseinander bringen), ohne auf das stricte Recht zu achten. Snh. 65 עמר הדין אי אהה רשאי לבצוע wenn das Urtel bereits beschlossen ist, so darfst du keinen Vergleich mehr zu Stande bringen. Das. nach einer Ansicht: אסור לבצוע וכל הבוצע הרי זה חוטא darf man (die vor das Gericht gekommenen Parteien) nicht vergleichen; wer da vergleicht, begeht eine Sünde. Nach einer andern Ansicht: ist es Pflicht, sie zu vergleichen. Das. 6b. 7a צאר רבצער gehet und vergleicht euch!

Pi. בַּצֵע dass. einen Vergleich zu Stande bringen. j. Snh. I, 18b ob. המבצע הרני זה כמנאץ המבצע הרני זה כמנאץ wer einen Vergleich zu Stande bringt, der begeht eine Sünde, und wenn Jem. den Vergleichenden lobt, so ist es als ob er Gott erzürnte (mit Anspiel. auf Ps. 10, 3). Nach einer andern Ansicht: מצרה לֶבַצֵע, s. oben,

עָבָּע ch. (בְּצֵעְ aufbrechen, zerbrechen B. bath. 91^b בר הוה בצע ינוקא הרובא als ein Kind ein Johannisbrot aufbrach, davon ass. Schabb. 140^b, vgl. בִּיצוּנְא

עוצים m. eig. das Zerbrechen, Zerbrochenes; übrtr. (בְּשִׁרָה, s. d., vgl. Kal nr. 2) der Vergleich in Prozessen. Snh. 6ab משפט שיש עמו שלום הוי אומר זה הביצוע (mit Anspiel. auf Sach. 8, 16) "Recht und Friede" verbunden, das ist der Vergleich. In j. Snh. I, 18b ob. מיזהו אמה שיש בו משפט שלום וכ' איזהו אמה שיש בו משפט שלום וכ' איזהו.

שני בצעים היו Pl. Teiche, Gräben, eig. Einschnitte im Lande. Schebu. 16a שני בצעים היו Ar. (Agg. בּוֹצְעִין) zwei Wasserteiche waren auf dem Oelberge. Schabb. 31a ob. und Snh. 96a ביצעי הנים Wasserteiche (das. 5b, richtiger ביצעי הנים, vgl. auch TW sv. אַנָּאַ.

(syr. בָּבֹּי, arab. (בִּבֹיּי) tröpfeln, tropfenweise fliessen lassen. j. Pes. VII Anf., 34° כל העצים בוצצין משקין ושל רמון אינו alle andern Hölzer (wenn man sich ihrer als Bratspiesse bedient) tröpfeln Flüssigkeiten, aber das des Granatbaumes tröpfelt nicht. j. M. kat. I Anf., 80° כל זמן שהגשמים יורדין so lange die Regen fallen und die Berge das Regenwasser träufeln. Tosef. Mikw. cap. 1 dass.

ווו, 14^b crmp. aus j. B. bath. III, 14^b crmp. aus בציצטראות, s. פעוצטראות.

קרניות s. בצוצריות.

m. (=bh.) Teig, eig. Anschwellendes (vgl. das Verb. Dt. 8, 4 u. Neh. 9, 21). Pes. 46^a eig. der stumme Teig, d. h. ein solcher Teig, der, wenn man ihn klopft, keinen Schall von sich gibt, woraus erkannt wird, dass er noch nicht die eigentliche Säure erlangt hat, nicht gährt. Nach Raschi: der taube Teig, dessen Stücke man dehnen kann, ohne dass sie sich zurückziehen, der also dadurch dem Tauben gleicht, der zwar Ohren hat, an dem man aber nicht erkennen kann, ob er hört oder nicht. Oder auch: בצק החֵרֵשׁ der Scherbenteig, der näml. hart wie eine Scherbe ist. - Uebrtr. Mikw. 9, 2 בצק שתחת הצפורן die klebrige Masse unter dem Nagel. — Pl. Pes. 40° בצקות של die Teige (Gebäcke) der Nichtisraeliten.

בּצֶל (=bh., syn. mit בְּצֵל, s. d.) 1) abschneiden. Ohol. 18, 1 בוצר בצור er schneidet die Trauben mit einem scharfen Feldstein ab. Pes. 3^b u. ö. — Daran schliesst sich 2) düngen (denom. von בַּצִיר) eig. den Boden zum Ab-

schneiden der Trauben, zur Weinlese reif machen. Git. 57° un. בצרו את כרמיהן מדמן של ישראל במרמן את כרמיהן מדמן של ישראל sie düngten ihre Weinberge von dem Blute hingeschlachteter Israeliten. — 3) wenig haben, eig. von etwas abscheiden, abziehen. Keth. 7° sie hat weniger als einen Tag zur Hochzeitsfreude.

Pi. בַּצְר umringen, umgeben, eig. etwas von dem Daranliegenden absondern. j. Pes. VII, 35b un. בּ בְּיִבוּבְּיג ein mit Bauwerken umringtes Dach. j. Schebu. VIII Anf., 38b dass. Neg. 1, 5 pach. ein Hautausschlag, der ringsherum mit gesundem Fleisch umgeben ist. Das. 10, 2. 3 von dem Haare im Ausschlage. Deut. r. s. 1, 249c (mit Bez. auf מבוצר אורה מכל מקום, Ps. 60, 11) "die Stadt" (d. h. Rom), מצורה מכל מקום die von allen Seiten befestigt ist. Nach einer andern Ansicht: מצורה לישראל die Stadt, die Israel bedrängt und einengt.

קציר (=bh.) Weinlese. Pea 7, 7 fg. vor der Weinlese. j. B. bath. III, 14^a ob. ג' שנים בציר die Weinlese in drei Jahren.

תבציר ch., בציר m. (syr. בביב) klein, parvus, minutus. Oft auch als Adv. minus. Snh. 108b אר בציר נשית ולא טפי מתריסר nicht weniger als sechs und nicht mehr als zwölf. B. mez. 21a בציר מהכי weniger als dies. Ab. sar. פרא בצירא תנא תוספאה der Bibelschreiber schreibt viele Wörter defectiv, der Tanna (Autor einer Mischna oder Borajtha) hing. stets plene. — Fem. בציראה וו parva, minuta. — 2) Abgesondertes, s. TW.

ביצור m. das Beten, Gebet(?). Deut. r. 2 Anf. zu den zehn Benennungen für das Gebet gehören auch קריאה, und zwar nit Bezug auf Ps. 18, 7 בצר לי אקרא (?). Richiger hing. in Midr. zu 2 Sm. 22, 7 (vgl. auch Jalk. II § 157), wo ebenf. zehn Benennungen für las Gebet vorkommen, ביצור aber nicht gezählt vird

בּוֹצְרָה (=bh. בְּצְרָה) Bozra, Name einer dumäischen Stadt. j. Nas. VII, 56° un. אחת seine Mutter kam nach Bozra.

m. N. gent. aus Bozra. Ned. VI Anf., 39° ריונה בוצרייא R. Jona aus Bozra. j. Kil. IX Anf., 31° dass. Cant. r. sv. בוב, 29° הוח אפרנה ה' R. Berechia aus Bozra. Thr. r. sv. ר' אלעזר בצראה ה' ה' החה ה' היהה בוצריה ה' אלעזר בצראה ה' ה' הוח אפרנה מוצריה בוצריה שו שמו שמו שמו שמו היהה בוצריה בוצרי

תבאקה, (=bh. בַּאַרָה, בַּאַרָה) Regenmangel, Dürre. Aboth 5, 8 רעב של בצורת Hungersnoth urch Regenmangel. Genes. r. s. 33, 32° שנת פות ein Jahr der Dürre. Taan. 19° wird מכה המביאה לידי בצורת erklärt: מכה המביאה לידי בצורת ine Plage, die den Mangel (an Nahrungsmitteln) ur Folge hat.

באורתא באורתא ביהרדעא מישכח שכיחא Dürre, Mangel. Geth: 97° באורתא ביהרדעא מישכח שכיחא Dürre tommt in Nehardea öfter vor. Taan. 19° ob. אבורתא מבדינתא מבדינת של den dern vermittelst Schiffe geführt werden müssen d. h. wenn blos einzelne Landstriche an Dürre und daher an Missernte litten), so ist lies blos als ein Mangel anzuschen; wenn man ing. die Lebensmittel von einem Lande in das ndere befördern muss, so ist dies eine Hungerstoth; weil näml. das eigene Land nicht hinängliche Nahrungsmittel hat; anders nach den Commentt.

בּצֶּת Bezeth, Name eines Ortes. j. Dem. II, 22d ob. שצח רבצח Schezeth und Bezeth.

בּקְרָהָא בּקְרָהָא f. (בּקְרָהָא בּקְרָהָא בּּקְרָהָא f. בּקְרָהָא ל. בּקְרָהָא f. בּקְרָהָא ל. בּקְרָהָא f. בּקְרָהָא f. בּקרָהָא f. בּיקרָא f. באר ביקר, s. d.) 1) Thal, Erdriss, Loch. Ger. 34b הציר האר ביקר (Ms. M. ארביר) ich betrachte denjenigen als anmassend, ler in einer Höhle, Vertiefung betet, weil er sich ladurch überhebt. — 2) übrtr. en ge Wohnung, Iöhlung, Kammerloch. Keth. 54a und 103a min meinem Hause (sollst du vährend deines Wittwenstandes wohnen"; so lautet las gerichtliche Dokument, das der Mann bei einer Verheirathung seiner Frau zuzustellen hat), las bedeutet: in einem wohnlichen Hause, iicht aber in einem Kellerloch. Die in Schabb. Tob gegebene Erklärung unseres Ws. als Comositum aus propositum aus gegebene gerklärung unseres Ws. als Comositum aus gegebene gegebene gerklärung unseres ws.

(wonach auch Raschi in den oben angeführten Stellen) ist blos als agadisches Witzwort zu betrachten, ebenso wie die andern das gegebenen Erklärungen, z. B. ביתו בהו לאינה בה das Haus heisst: אַכִּיתוּ (בִּית) d. i. komme, ich will darin wohnen; vgl. אָכִיתָא אָכִיתָא u.a. — Davon ist unterschieden בריקו s. d. in 'ים.

בר' s. in בּוּקִיוֹן, בּוּקָא:

בקרתא בקוותא ermp., s. בקוותא

יבקי, אבקי, m. Adj. erfahren, kundig, eig. einsehend, peritus, expertus. Kidd. 10 בקר kundig (eingedrungen) in den Kammern der Gesetzlehre. j. Keth. V, 29b un. בקר kundig der Geheimnisse der Gesetzlehre. Snh. 7, 2 בית דין בקי (auch בקיא) ein gesetzkundiger Gerichtshof. Jom. 49° בקר ברפואות bewandert in der Heilkunde. Jeb. 120a לום אתה בקי בר' יהודה בן בתירא kennst du etwa den R. Jehuda ben Bthera? Keth. 6b u. ö. — Pl. Chull. 4ª die Samaritaner אין בַּקראָרן sind mit den Genauig- בדקדוקי מצות כישראל keiten (Einzelheiten) der Gesetze nicht so bekannt wie die Israeliten. Git. 86b הבקיאין בדבר die der Halacha Kundigen. Kidd. 30a sie אינהו בקיאי בחסרות ויתרות אנן לא בקיאינן (die Alten) waren kundig der defectiven und plenen Schreibart der Bibel, wir aber sind deren nicht mehr kundig. — Fem. בַּקִיאָה Chag. 5a; vgl. auch בַּקִּרַעַ II.

בר' in בּרְקָנָא Wicke, s. בר' in בּרְקָנָא

בּקְלָאוֹ m. (viell. lat. vocalis) Musikinstrument, Pauke u. dgl. — Pl. Cant. r. sv. ער ער שהמלך, Ex. 19, 16 ein König traf die Einwohner einer Stadt schlafend an, העמיד עליהן בַּקְלָּאנִין בוקינוס ושופר darum stellte er bei ihnen Pauken, Trompeten und Posaunen auf.

קרל הקלקת, בקלקת (syr. בקלקת, בקלקת, אסט, baculus, vgl. den Bst. יו Stock, fustis. Genes. r. s. 38, 37 h Abraham קם נסיב בקלכה בידוי דרבה דבהון רהברהון ויהב ההוא בוקלסה בידוי דרבה דבהון Ar. ed. pr. (Agg. ריברון ויהב ההוא בוקלסא ביניהון (die Götzenbilder); sodann legte er diesen Stock in die Hände des Grössten unter ihnen: damit man näml. glaubte, dieser hätte sie zerschlagen. — Pl. Seb. $105^{\rm a}$ cerqidor sie fassten ihn mit Stöcken.

בקל (=bh., syn. mit בְּקַל, אָפָּק, vgl. auch בְּקַל (=bh., durchbrechen. Kidd. 47b בקל בר בר בקל בר Ar. (Agg. ביקל Pi.) wenn er mit der Axt Holz gespalten oder nicht damit gespalten hat.

— Uebrtr. Ohol. 6, 6. 9, 14 בוקלת ויורדת die Unreinheit (eines levitisch unreinen Ggsts., der unter der Erde, unter Gebäuden verborgen liegt) dringt durch und steigt empor, und dringt wiederum nach unten. j. Pes. I, 27b un. בוקעון בו בוקעון בו ein Hof, in welchen viele eindringen, hindurchgehen.

Nif. בְּקַע הַנְרָא gespalten werden. Chull. 14b יבְּקַע הַנוּר vielleicht wird der Weinschlauch springen, sich spalten. Nid. 13b בריכר נבקעת sein Leib wird (infolge des Schmerzes) gespalten.

Pi. בּיקַע 1) spalten. j. Bez. I, 60° un. die Söhne Jehudas, שביקעו להם זאבים יותר מג' נארת מצ' צאך עסר. deren Schafen die Wölfe mehr als drei Hunderten den Bauch aufschlitzten. Das. IV, 62° mit. Hunderten den Bauch aufschlitzten. Das. IV, 62° mit. בקערן בקערן בקורדום man spaltet (das Holz am Feiertage) mit einer Axt. Ab. sar. 65° בברקעות משוקפטרסchene Weintrauben. — 2) (קבע trnsp., vgl. TW. hv.) hin einste cken, befestigen. Schabb. 67° (Raschi Var. המקעת בעים בכוחל (Raschi Var. המקעת בעים בכוחל Frau, welche die Eierschalen (nachdem die Küchlein herausgekrochen sind, behufs Zauberei) in die Wand steckt.

Hif. spalten. Schebi. 4, 5 המבקרע בזית wenn Jem. die (verdorrten) Zweige eines Oelbaumes abbricht, spaltet. j. Kil. III, 28d ob. לְבַּבְּקִיעַ um vier Reihen (von Pflanzen) im Thale durchzubrechen.

בית ביקוע m. das Spalten. Kel. 13, 3 בית ביקוע der Theil eines Grabscheits (oder: einer Schaufel), womit man Holz spaltet. Das. 29, 7 פרדום ל ביקוע die Axt zum Holzspalten. j. Meg. I, 21b ob. dass., im Ggs. zu קורדום של ניכוש: Hacke zum Jäten. j. Ned. IV Anf., 38c קורדום ל בקער. Sifra Behar Anf. Par. 1 ביקוע das Abschneiden (der Kräuter) und das Spalten, d. h. das Lostrennen der Zweige von den Bäumen.

I m. eig. Erdriss, tiefliegende Ebene; bes. Graben, kleiner Teich zum Waschen der Kleider. M. kat. 8b wird נברכת ובקיע (in der Tosef. B. bath. cap. 1, im Widerspruch mit M. kat. cap. 1, wo נברכת durch בקיע erklärt wird) erklärt: גיהא ובר גיהא ein grosser Teich und ein kleiner Teich. (Vgl. hiermit B. bath. 192 לברכת הכובסין der Teich der Wäscher). Nach einer Erkl. im Ar. wäre בר גיהא) בקיע) ein Stein. eine Platte, worauf die Wäscher die gewaschenen Kleider ausklopfen, während גיהא) eine solche grössere Fläche ist. Vgl. hiermit j. M. kat. $m I,~80^d~ob.$ כל שהוא תושב נקרא בקיע ein solcher festsitzender Stein heisst בקרע. — Nach R. Ascher z. St. bedeutet בקיע (und also auch הרשב): einen Erdriss, der einstweilen als Grab dient.

קבקעה לו בקעה פוח Span entsprang ihm (dem Zimmermeister). j. Mac. II, 31° un. נהדה הבקעה עליו der Span sprang auf ihn. j. Bez. IV, 62° un. אין מכבין את הבקעה עליו אין מכבין את הבקעה (am Feiertage) nicht den brennenden Span. Schabb. 29b. Bez. 33a. — Pl. Chull. 37b ein Thier, אוכלה בְּקַעִיוֹה das Späne, Holzstücke frisst. Khl. r. sv. אמרתי אני erklärt durch גזירין.

קעה f. (=bh.) 1) Thal, tiefliegende Ebene, eig. Erdriss, Einschnitt zwischen zwei Bergen. Tohar. 6, 5. 7 'הבקעה בימות החמה וכ das Thal wird im Sommer (weil da oft Menschen zur Verrichtung der Felddienste sich aufhalten) theils als gemeinsamer Platz, theils auch als Besitzthum eines Einzelnen angesehen; im Winter hing. blos als Besitzthum. B. bath. 61b המוכר שרה לחברו wenn Jem. einem Andern ein Feld בבקעה גדולה in einer grossen Ebene verkauft. — 2) übrtr. Riss, in moralischer Beziehung, Lücke. Chull. er (der Gelehrte, בקעה מצא ונַדר בה גדר Rab) bemerkte einen Riss und umzäunte ihn; er sah näml., dass das Volk aus Unkenntniss gesetzliche Bestimmungen überträte, daher untersagte er ihnen auch gesetzlich Erlaubtes. Erub. 63. 100b dass. — Pl. Genes. r. s. 98, 96a שהי בְּקִעוֹת zwei Ebenen. - 3) Name eines Ortes in Palästina. Git. 57ª un. טני נחלים יש בבקעת ידים אחד מושך אילך ואחד מושך אילך ושיערו דם וא' דם cwei Bäche gibt es in Bikath Jadaim, deren einer dahin und deren anderer dorthin fliesst, und nach Berechnung der Gelehrten enthielten sie 2/3 Wasser und 1/3 Blut; näml. von den vielen Erschlagenen zu Bitther.

בּקְעָה (בּקְעָה בּר. (בּקַעָה) Ebene, Thal. j. Schebi. III, 34° ob. פקועא דבקעהא die Pfütze in der Ebene. Genes. r. s. 10, 10^d למיחצר בהרא zu ernten in der Ebene. — Dav. contr. אָבָקהָא, s. d.

בּקיעה f. das Spalten, Eindringen. Levit. r. s. 19, 162b und Khl. r. sv. בעצלתים, 95b הדין בקיעה, richtiger בּינָא, s. d. und אַלִּיס. Schabb. 101° בקיעת דגים das Eindringen der Fische in die Spalten des Schiffes. — Pl. Khl. r. sv. כי כל בקע לי ב' בְּקִיעוֹת 574, 77 $^{\rm a}$ בקע לי ב' בְּקִיעוֹת spalte mir zwei Spalten, Erdrisse. (In Genes. r. s. 27, 26 $^{\rm d}$ steht dafür שתי בקיעות Das. sv. מסיע, 94 $^{\rm c}$ das zweimalige Spalten (der Hölzer zur Opferung Isaacs), das Abraham verrichtete.

Bekiin, Name eines Ortes. j. Chag. I Anf., 75^d ר' יהושע בבקיעין R. Josua in Bekiin, woselbst er seine Schule hatte. Snh. 32b u. ö. wird dieser Ort: פקיעין Pekiin genannt.

אַרָּקְיקְ m. syr. בּבְיּהָ morsch, faul, cariosus, s. TW.

קר (arab. בָּקֵל, syn. mit בְּקַל, Grundw. בִּק, Grundw. spalten, dah. auch: pflügen, den Erdboden spalten).

Piel ביקר (=bh. בקר) untersuchen, aufsuchen. Keth. 106° מבקרי מומין שבירושלם diejenigen Beamten in Jerusalem, welche die Opferthiere untersuchten, ob sie keinen Leibesfehler hätten. j. Bez. II, 61° ob. ביקרן מנלרמין er hat sie (die Schafe) untersucht betreffs der Leibesfehler. Chag. 9 b אין אונירים בקרו גמל בקרו חזיר אלא בקרו טלה ואי זה זה תלמיד חכם man sagt nicht etwa: Untersucht das Kameel, untersucht das Schwein! (ob es wegen eines Fehlers zum Opfer untauglich ist), sondern: Untersuchet das Lamm (ob es nicht einen Fehler erhalten hat); das ist der Gelehrte, der sich von der Thora getrennt hat. אין אומרין בקרו גמל ואת 74cd, מעות בקרו אין אין אומרין מי מבקרין את התמידין man sagt doch nicht u. s. w. Wen aber untersucht man? Die Opferlämmer! d. h. bei gewöhnlichen Menschen sucht man nicht nach moralischen Fehlern, sondern blos bei den hervorragenden Gelehrten. j. Ber. IV, 76 ob. טליים מבוּקַרִים untersuchte Lämmer, die als fehlerfrei befunden wurden. Esth. r. sv. ריהר שאבקר פנקסותיהן וכ' 101°, בינין wenn ich die Schuldregister der Völker durchsuchen werde. - 2) besuchen, bes. Kranke. Ned. 38b נכנס er ging, um ihn zu besuchen. Das. 39ab שלה כל הבבקר חולה כל wer einen Kranken besucht, nimmt ihm den 60. Theil der Krankheit ab.

84, 82b נְתַבַּקְרָה פּינקכו sein Schuldbuch wurde

Hif. הְבְּקִיר (הְבָּקִיר) freigeben, sich eines Eigenthumsrechtes begeben. j. Ned. IV, מרון שאדם מבקיר (דבר) יצא מרשותו 38^d mit. כיון wenn Jem. etwas (was ihm gehört) als Freigut erklärt, so ist es seinem Besitzungsrechte entzogen. Ebenso ist wahrsch. auch zu lesen in j. Pea V Anf., 19^b und j. Dem. III Anf., 23^b. j. Schek. I, 46° un. התקינו שיהו מבקירין את כל man bestimmte, dass sie das ganze Feld freigeben sollten. Ruth r. sv. מבקר 41° מבקר (l. מבקיר), vgl. גָּרִישׂ. — Hof. pass. davon. j. Pea VI, 19b un. שרי בוובקרת יום אחר mein Feld soll auf einen Tag freigegeben sein.

קר ביבי ch. (syr. בָּקר) suchen, aufsuchen, s. TW — Af. = Hif. j. Schebi. IX, 39^a ob. ואבקרה קומיהון ich will es in ihrer Gegenwart freigeben.

לַכֶּר, בֹּקֶר m. (בּקר der Morgen, dann überh. der Tag, die Lichtzeit. Stw. aufsuchen, durchsuchen, unterscheiden, die Gegenstände durch das anbrechende Tageslicht erkennen, von einander unterscheiden (wie שַׁחַר die Frühe, von שֶׁהֵר suchen), im Ggs. zu צֶרֶב (von ערב vermischen) Abend, anbrechende Nacht, eig. Vermischung der Farben, Gestalten. — Uebrtr. Heil, Glück. j. Taan. I, 64a ob. בוקר לצריקים ולילה לרשעים (mit Bezug auf Jes. 21, 12) "Der Morgen (kam") für die Frommen, und "die Nacht" für die Frevler. Ruth r. sv. לרכר, 42b מברלו שכולו "am Morgen", d. i. in der zukünftigen Welt, die ganz (vollkommen) gut ist. Esth. r. Anf., 99a (mit Anspiel, auf Dt. 28, 47) -am Mor בבקרה של בבל תאמר מי יתן ערבה וכ' gen, in der Zeit des Glückes von Babel (oder Medien u. s. w.) wirst du sagen: "O, dass schon seine Nacht, sein Untergang käme!" Genes. r. s. 21, 21° (mit Bezug auf Dan. 8, 14) לכטיעטה בקרן של אומות העולם ערב וערבן של ישראל שבה ונצדק קדש wenn der Morgen der Völker in Abend und der Abend Israels in Morgen übergeht (d. h. das Glück in Unglück und umgekehrt sich verwandelt), sodann "wird das Heilige als gerecht erscheinen". Das. s. 78 Anf. בוקרן של מלכיות der Tag (das Glück) der weltlichen Machthaber. — Pl. Jom. 33b und j. Pes. VII, 35° un. שלי בְּקְרִים zwei Morgen, d. h. der Morgen zweier Tage. Exod. r. s. 41, 137° und das. s. 51, 142b dass. — j. Pes. V, 31d ob. אית לך מימר תמן בין הבקרים kann man denn etwa von der Morgenzeit sagen: בין הבקרים, als entsprechend dem בין הערבים! Daher wird näml. das Abendopfer (Tamid) auch vor Eintritt des Abends dargebracht, das Morgenopfer hing. erst nach dem Beginn des Morgens.

m. Adj. (denom. von בָּקָר; Rind, eig. der Nithpa. untersucht werden. Genes. r. s. Pflüger, s. d. Verb.) Rinderhirt, Ochsentreiber, bubulcus. j. Bez. V, 63^b mit. הבורסר wenn Jem. sein Vieh dem Rinderhirten übergibt.

אַקְרָבּ I ch. (syr. בַּקֶּר בּבְּרָבּ וּבְּקָר בּבְּרָבּ וּבְּבָּר וּבְּבָּר וּבּקָר בּבּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּר וּבּבְּרָר וּבּבְּרָר וּבּבְּרָר מוֹטראור בּבְּבָר der Gesang der Ochsentreiber.

פֿקּרִין II m. Pl. בַּקּרִין eig. freie, d. h. gesetzlose, ungebildete Menschen, s. TW

אבקר, אבקר, גיין (syr. בּקרָה) Rinderheerde, Rinderpaar. B. mez. 84° בקרא בקרא ein Rinderpaar, vgl. בַּמִלָּא V, s. auch TW

אבקרות בקרות לבקרות f. Rinderei, Rinderstallung. M. kat. 12a הבהמות מכניסון אותן לבקרות die Rinder treibt man (auch in den Mitteltagen des Festes) in die Rinderstallung, näml. zur Begattung. j. Pes. IV, 31b ob. j. Jeb. VI, 6d un. und j. Nid. I, 49b ob. בקרות (l. בקרות של רבי בקרות של רבי (l. בקרות של רבי mögl. Weise Pl.) die Rinderei des Antoninos.

בקרותא I ch. (בַּקְרוּתב) Rinderei. Thr.r.sv. בּקְרוּתא בּלָּה בְּלָרוּתא בּלָּה בּלִּה בּלֹּה בּלֹּה בּלֹּה בּלֹה בּלֹה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְה בּלְנוֹת בּל בּיךְ בּקְרוּה בּל בּיךְ בּקְרוּה בּל בּיךְ בּקְרוּה בּל בּלְרוּה בּל בּיךְ בּקְרוּה בּל בּוֹל בּלְב בּקרוּה בּל בּוֹל בּלְב בּקרוּה בּל בּלְב בּלְרוֹת בּלוֹת בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּלְב בּלְרוֹת בּלוֹת בּלוֹת בּלְב בּלְרוֹת בּל בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּל בּלְב בּלְרוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּלְרוֹת בּל בּלְרוֹת בּל בּלְרוֹת בּל בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּל בּלְבוֹת בּלְבוּת בּלְבוֹת בּלְבוּת בּל בּלְבוּל בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּלְבוּל בּבְּלְבוּל בּלְבוּל בּבְּלְבוֹת בּבְּלְבוֹת בּלְבוּב בְּלְבוֹת בּלְבוּל בּבְּלְבוּל בּבְּלְבוֹת בּלְבוֹת בּלְבוֹת בּבְּלְבוֹת בּלְבוּל בּבְּלוּב בּלְבוֹת בּבְּלוּב בּלְבוֹת בּבְּבוּל בּבְּלְבוֹת בּבְּלוּב בּבְיבוּל בּבְּבוּל בּבְּבוּל בּבְּבוּל בּבְּבוּב בּבְלוּב בּבְּבוּל

אַרְוּהָא II אַרְנוּתְא f. Leerheit, Unbesonnenheit, s. TW

ערקרה אינור הדירות אינור אינור אינור של מא של מא Untersuchen, die Untersuchung. Pes. 96° das Opferlamm ביקור bedarf des Untersuchens, ob es fehlerfrei ist. Chull. 32° בדי ביקור so lange man das Schlachtmesser untersucht, ob es näml. frei von Scharten ist. Kerith. 11° (mit Bezug auf bh. ברקרה Lev. 19, 20) ברקור ההיה (die Magd) soll der Untersuchung unterzogen werden, ob sie näml. die gerichtliche Strafe (die Geisselhiebe) wird aushalten können. Nach einer andern Ansicht daselbst: ההא בקראי man lese ihr vor, vgl. Raschi. — 2) das Besuchen, der Besuch. Ned. 39° und B. mez. 30° ביקור הולים Krankenbesuch. Genes. r. s. 49, 48° u. ö.

איגרת f. das Untersuchen; bes. ביקורת das gerichtliche Dokument über erfolgte Abschätzung eines Grundstücks. Keth. 99b. 100b. j. Snh. I, 19b ob. u. ö., vgl. אִינֶּרָת.

Pi. (=bh.) suchen, verlangen, bitten. Das W. hängt mit בַּקר, בַּקר zus., dem Grndw. בַּקר wurde ש angeh. Kidd. 65° מבקשין man ersucht ihn, dass er in die Scheidung einwillige. B. bath. 91° שהיה להן לבקש רחמים על דורן ולא מדיה להן לבקש רחמים על דורן ולא sie hätten beten (Erbarmen erflehen) sollen für ihre Zeitgenossen, sie haben aber nicht gebetet. — Hithpa. gesucht werden. Taan. 29° בַּעַל החוטם מִחְבַּקּשׁר, s. בַּעַל.

א בק א בקרא Anf.

אם I m. (pers. bâr, בולי בור הא דעיילי בבר הא דעיילי בבר הא דעיילי בבר הא דעיילי בבר הא דעיילי בלא diejenigen Frommen die blos mit Erlaubniss (in das Himmelsgemach vor Gott) hineingehen dürfen (deren Anzahl ist gross), diejenigen Frommen aber, die auch ohne Erlaubniss eintreten dürfen (deren Anzahl ist klein).

 $\neg \exists \text{ II } \aleph \neg \exists m. \text{ (syr. } \bowtie ,) \stackrel{\triangleright}{\mapsto}) \text{ eig. Unbehautes,}$ Uncultivirtes (von בורם), dah. 1) offener Platz, Feld, was ausserhalb eines angebauten und von Menschen bewohnten Ortes (im Ggs. zu ist, dass., was hbr. שור הבר Chull. 80° שור הבר Auerochs, urus, oder Büffel, taurus silvester. Das. בר הבר ein Widder des Waldes. Schabb. 78ª תרנגול ברא Auerhahn. j. Schabb. XIV, 14b un. ein wildes Schwein. j. Pes. VII, 34° un. הרך בר (ebenso nach LA. des Ar. in bab. Pes. 74^a; Agg. חוך תוך) das gebratene Pesachlamm, dessen äussere Theile, Kniestücke u. s. w. hineingelegt wurden; vgl. jedoch אַדּכְבָּרָא – 2) das Aeussere. Schabb. 139b ברא דתומא die Aussenseite des Knoblauchs. Jom. 72b הלמיר ein Gelehrter, חכם שאינו תוכו כברו אינו תח dessen Innerstes seinem Aeussern nicht entspricht, ist nicht als Gelehrter anzusehen. — Trop. Snh. 62ab und Schabb. 106a פוק תני לברא gehe und lehre diese Halacha draussen, nach Aussen hin, d. h. sie ist verworfen, apocryph, in den Canon der Mischna nicht aufgenommen. M. kat. 17° und B. bath. 93b הנא ברא Ar. sv. הנא הנא (Agg. in letzt. St. בתרא) ein Tanna von draussen, d. h. der Autor einer Halacha in der Borajtha, vgl. בּרִיּתָא und בַּרַיִּיתָא. יְבָּרָאָה

וע בַּר זוע אַ זְיִּ זְּיִה m. (syr. יָבֶּר, וְיָּבּ, hbr. בַּר Spr. או, 2, gew. בָּ, mit Verw. der liquidae) Sohn, ilius, partus. Unser W. dürfte mit vorhergehenlem בֵּל zus. hängen, da die Kinder als die 3prösslinge der Eltern, wie die Zweige des Baumstammes angesehen wurden. Für beide hat die abr. Sprache ב, und für letztere auch שֹׁלַתִּים HL. 4, 13) und שׁלְחוֹת (Jes. 16, 8), eig. die vom Baume (Stamme) Hinausgetriebenen, Abgezweigen. בַּ, fem. בַּה bedeutet also eig. Sprössing. Zweig, der vom Stamme ausging, abgesondert wurde; vgl. auch בָּרָא, ברי. — Chull. מר בריה דרבינא Mar, der Sohn des Rana (R. Abina). B. mez. 110° רב מרי ברה דבת שמואכ R. Mari, der Sohn der Tochter Sanuels. Pesik. r. s. 23, 40ab (mit Bezug auf Dt. אם יאמר לך ברא דזניתא תרין אלהים אינון (5, 4 ע wenn der Sohn der Buhlerin (vgl. סטרא zu dir sagen wird: Es gibt zwei Götter, so entgegne ihm: Es steht nicht דברו אלהים, sondern דבר ה, im Singl. j. Schabb. VI, 8d ob. als Nebukadnezar sagte: "Die Gestalt des Vierten gleicht einem Gottessohne" (לבר אלהיד, Dan. 3, 25), da kam ein Engel, der ihn auf den Mund schlug und sagte: תקין מיליך ובר אית ליה verbessere deine Worte! hat denn Gott etwa einen Sohn? Infolge dessen sagte jener hierauf: מלאכה, sein Engel" (das. V 28). j. Schebi. IX, 39° un. אימה die Mutter dieses Mannes hat einen Sohn (d. h. einen ausgezeichneten Gelehrten) geboren. j. Ab. sar. IV, 43^d mit. אית seine Mutter hat einen Sohn dass.; vgl. Macc. 17b, s. יָלֵד. Snh. 104a ברא נזכר die Tugenden des Sohnes אבא אבא לא מזכי ברא nützen dem Vater, die des Vaters aber nicht dem Sohne. Schabb. 116b בתיב לן במקום ברא in unserer Lehre (im Pentat.) steht: Wo ein Sohn da ist, soll die Tochter nicht erben. — Pl. j. Kil. IX, 32° un. 'תרין בַּרוֹנֵי דר לאובן die zwei Söhne des R. Ruben. — Gew. jedoch בּנֵיָא, בּנֵיָא (syr. בּנַיָּא, בְּנִיץ). Keth. בכין דיכרין ^{52b} männliche Kinder, Söhne. Ber. בכין דמעלו ^a gut gerathene Kinder. j. B. bath. VIII, 16 שות בכור ההנריה dasselbe. Das. אין שנית דלא ביין wenn sie kinderlos sterben wird. רחמי דאבא אבני רחמי דבני אבני אבני Sot. 49° die Liebe des Vaters erstreckt sich auf die Kinder, die Liebe der Kinder auf die Kinder, die sie haben; d. h. nicht auf den Vater. j. Ab. sar. I, 39° ob. חרי סרי בני die zwölf Söhne des Januarius, vgl. יִרנוֹבְרָיס. j. Taan. 1, 64b un. בני בייתיה seine Hausleute. M. kat. 28a חיר ובני ומזוני langes Leben, Kinder und Nahrung, vgl. 5772. B. bath. 143° fg.

Mixtur von Aloë, Myrte und Viole, ein Reinigungsmittel für's Gesicht. Schabb. 50b בר ארא שרי Ar. (Agg. ברדא) mit einer solchen Mixtur darf sich der Nasiräer das Gesicht abreiben, obgleich er dadurch das Haar des Gesichtes verliert (Ar. erklärt das W ungenau: עפר לבינתא Ziegelstaub, was daselbst von einem andern Autor herrührt). — 2) Name eines zum Genusse verbotenen Vogels. Chull. 62^b 72 ${
m Ar.}$ (${
m Agg.}$ בר אולפן ${
m ---}$ (ברדא אסירי). ${
m ---}$ (syr. liasa ; Gesetzkundiger Genes. r. s. 81 Anf. — בר אוריא Suc. $43^{\rm b}$, und בר Git. 31^b Gelehrter. — בר איהי Bar Ihi, *N. pr.* B. mez. 75°. — בר איניש (=בר נש) Mensch Ab. sar. 10° — בר אלעשא Bar Elascha, Schwiegersohn Rabbis j. M. kat. III, 81° un. u. ö. — בר אמרראר Tiefenmesser, Taucher B. bath. 74 h Ar. (Agg. אמוראי, vgl. אַמוֹרָאָג. — בר אריא Löwensohn, d. h. grosser Gelehrter $Jom. 78^a.$ בר בוחין Bar Bochin, N. pr.eines Mannes Esth. r. sv. בהראתר, 102a. — בר ein Jünger aus der Schule, Gelehrter Chull. 6b. — Ber. 58a בר בי רב Ms. M., vgl. auch Dikduke z. St. (Agg. צרוקי) jener Sektirer (Manäer), ein Jünger aus der Schule. — בר בי רב דחד יומא ein Gelehrter, der erst einen Tag .das Studienhaus besucht Chag. 5b. — בר בר (syr. אבר ביים) des Sohnes Sohn, Enkel. Esth. r. Anf., 100b wird כיך ונכך erklärt: רבר בר (Ag. crmp. רובר – בר ברא dass. B. bath. 143b. — Sot. 48a 'ר' ר' בר ברתך אנא Rabbi, Rabbi! ich bin (blos) der Sohn deiner Tochter! d. h. ich habe nicht die Verpflichtung, dich wie ein Sohn zu ehren. — בר בשרא die Fleischseite des Leders Bez. 15a, Ar. sv. גר 12 (Agg. blos בר). — בר בחרה Sohn der Bithja, Moses Snh. 31b, vgl. בתיה. — בתיה Bar Gurja N. pr. j. Kidd. III, בר גרזלא — Meeradler, s. TW. בר גרזלא junge Taube Chull. 76b. — בר גיהא kleiner Teich M. kat. 8b, vgl. בר גירנטי — Bar Giranti, Name eines Arztes j. Bez. I, 60° un. — בר גלילא Galiläer Erub. 53b. — בר גלילא Bar Gimsa, Name eines Ortes Thr. r. sv. כלה, בר -- גרוגרות Jom. 78°, s. בר גרוגרות -- 57d. ein Sohn j. B. mez. III, 8° un. Genes. r. s. 33, 31^d. — בר דליה j. Erub. VI, 24^a crmp., s. ברדלא mit Verstand begabt, vernünftiger Mensch B. mez. 80b ob. — ¬¬¬ דיקולי Bar Dikule, eig. Dattelsohn (בר תמרי=) Chull. 110^a (Nach Men. 29^b jedoch war letzterer der Schwiegervater des erstern). — בר דרומא Bar Daroma, Name eines Helden Git. 57a. — 72 דרוסיה Bar Derosja j. Ab. sar. IV, 43d un. (=בן דרוסא, vgl . בן דרוסא). -בו דרוסא ו) Name eines unreinen Vogels, Wiedehopf Chull. 63ª Ar. (Agg. חיריא). Levit. r. s. 5, 149° (Ar. ed. pr. בר הריא). Sifra Schemini Par. 3 cap. 5 wird בן ההדיה zu den Habichtarten (הנץ למינהר)

gezählt. — 2) Name eines Traumdeuters Ber. 56^a. Ab. sar. 30^a (Stw. הדר, viell. gr. εἶδον, video; dah. für den Wiedehopf [hbr. קאָה], eig. der weit Sehende, ἔποψ, dann für Traumdeuter, Seher, ἐπόπτης, nach der LA. πικ, gr. δράω; vgl. auch Sachs Beitr. II, 89). — בר הריה Einer, dessen Ehe giltig ist Sot. 26b, vgl. הַנֵּיָה. — בר הי הי (wahrsch. = גר הי הי, s. d.) Bar He He, ein Zeitgenosse Hillels Chag. 9b. — בר הכי Einer, der zu etwas (zur Ehe u. dgl.) tüchtig ist Sot. 26 b u. ö. — בר הרלכן ein Kundiger der Halachoth Levit. r. s. 3 Anf. - בר הימג eine Ysopart, die unter Stauden, und eine solche, die unter Dornsträuchern wächst Schabb. 109b. — בר המדורר Bar Hamdodi, Name eines Mannes Chull. 87b. — בר חימצא .od בר הימצא — הרמיך s. בר המדך $ext{Fett Chull. 49}^{ ext{b}}$, s. בר זוגא ,בר זוג $ext{---}$ בר זוגא (syr. Logi in) 1) Genosse. Jeb. 83° R. Simeon בר זרגרה sein (des R. Jose) Genosse, welche beide gew. in Halachoth übereinstimmen. - 2) Gattin, Jugendgenoss, s. TW. - בר זרזא etwas, was einen Sus werth ist M. kat. 27b. -- בר זיזא Bar Sisa, Name eines Mannes j. B. kam. VI, 5° un. j. Schebu. VII, 37^d mit. — ¬ s. בר הבר הבר בר הבר (eig. Käsesohn) Bar Chubaz, Name eines Mannes j. Pea I, 16ª ob. - בר חיובא ein Verpflichteter B. mez. 10b. — בר חיותא Bar Chajotha, N. pr. j. Schabb. VI, 8d ob. — בר חוליא der kleine Ring in der Gurgel Chull. 50° - בר חיור גווני Snh. 98a, s. בר חמרא — 1) Füllen eines Esels Chull. 79a. — 2) Essig, Sohn des Weines; bildl. für einen Gelehrten, den der Vater weit überragte Chull. 105°. -- בר חכרי (syr. אמרתר Bar Chasdai Cant. r. sv. אמרתר בר חקולא — בר אעלה der Landmann j.Dem. ${
m IV,\,24^a\,\,ob.\, --\, בר חיריא \, s.\, בר הדיא ... בר הריא בר הדיא אונה בר הדיא (syr. اَتَمَ بِعَابُ) ein Freier, liber (als Ggs. zu בר חורין - Genes. r. s. 92, 89°. - בר חורין dass. Snh. 52b. — בר טבת (wahrsch.=syr. בר טבת (wahrsch. filius adoptivus per gratiam) Bar Tebeth Cant. $r. \, sy. \,$ בר טובים אז, 31°. — טובים (syr. בי ici) ein Sohn guter (d. h. vornehmer, anständiger) Eltern Ber. 58b. — בר טינא Lehm von altem Gemäuer Jom. 29°. — בר טירא Bar Tira j. M. kat. III, 83° un. — בר יודאי Jude j. Ber. II, 5° ob. — בר יודנה Bar Judna, N. pr. j. Ab. sar. II, 41° mit. — בר ירחכי Bar Jochni $\it N.~pr.~{
m Esth.~r.~sv.}$ בר יוכני $m 102^b.-102^b.$ Jochni (Riesenvogel), Name eines sehr grossen Vogels, dessen Ei ungewöhnlich gross ist Jom. 80°. Suc. 5°. — בר יומא (syr. בל ביל) ein Mensch (oder: Gegenstand) von einem ein ההוא מרבנן בר יומיה לSchabb. 49 ein Gelehrter, der erst an diesem Tage das Studienhaus zu besuchen anfing. Chull. 58b, vgl. בַּקּא.

– בר יומי dass. Genes. r. s. 38, 37b. – בר רשישא Bar Jeschita, der Amora des R. Abahu j. Meg. IV, 75° ob. — בר כוזבה (Lügensohn) Bar Kosba (od. Koseba) N. pr. des bekannten Revolutions-Häuptlings unter Hadrian, eine schimpfliche Umwandlung des ihm früher von R. Akiba beigelegten Namens, בר כוכבא (Sternensohn) Bar Kochba j. Taan. IV, 68d un. Thr. r. sv. בר כוחא – בר כוזיבא 61b, בלד – בר כוחא – בר כוחא – בר כוזיבא Bar Kocha (eig. Sohn der Kraft, Kräftiger) N. pr j. Schabb. XIV, 14d un. — בר לריאר Bar Lewii, N. pr. eines Mannes Schabb. 108b. — מר לרעא das Bret, das man dem Zugthiere an's Kinn bindet Schabb. 54b Ar. (Agg. בי לועא). — בר ליואי Sohn Lewis, näml. R. Josua ben Lewi Snh. 98°. — בר לקישא der Sohn des Lakisch, näml. R. Simeon B. mez. 84ª un. — לבר מאה פפי וחד נאנאי der Sohn von hundert Männern und einem Hunde, näml. Goliath, dessen Mutter 100 Männer und ein Hund beigewohnt haben sollen; ממערות (1 Sm. 17, 23, Kethib) wird agadisch gedeutet מער und von מנלאה ערלות und von מנואה Sot. 42b Vgl. auch Ruth r. sv. ותשאנה, 38b der Einwohner eines Gehöftes B. bath. 21b. — בר מדונה (syr. אַבֿבָּע (syr. אַבֿבָּע), eig. Städter) Bar Medina, N. pr. eines Mannes j. Ber. VI, 10^b ob. j. Schabb. XIX Anf., 16^d. — בר מהילא Einer, der beschnitten werden kann Jeb. 71^a. — בר מזליה B. bath. 12^b ob., vgl. בר מחווניתא -- בני חד מזלא Vogt, der die Grundstücke genau nach ihrer Begrenzung kennt und diese den Ortsangehörigen mittheilt B. bath. 68°. — בר מחים תנורי der Schmarotzer, der sich an dem Ofen wärmt und der sich überall da einfindet, wo es warm ist Pes. 49°. — בר מך רבע der Faulenzer, der, wo er hinkommt, seinen Mantel ausbreitet, um sich darauf auszustrecken das. — בר מלחיך פינכי der Tellerlecker das. — בר מרקיר בי כובי der Kneipentänzer das. — בר מכילאן ein Kundiger der Gesetzesnormen Levit. r. s. 5, 147°. — בר מצוה der zur Ausübung des Gesetzes Verpflichtete B. mez. 96^a - つコ נצרותא Einer, der die Gesetze treu befolgt Levit. r. s. 5, 147°. — בר מיצרא der Nachbar im Grundstück B. mez. 108b u. ö. (=syr. בר מקטייא — (בבע געס Bar Maktaja (eig. Kürbisfeld), Name eines Ortes j. M. kat. I, 80b un. — בר מתא der Stadtbewohner B. kam. 113b. B. bath. 21b. — בר נגרא Zimmermeister B. bath. 73b. Trop. Ab. sar. 50b u. ö. בר נגר Sohn eines Gelehrten; vgl. בָּרָּ בר נטרזא Bar Netosa, N. pr. eines Mannes j. Ab. sar. II, 41° mit. — בר נירא (syr. أَمْنَ أَلَمُوْ) trop. jugi socius) ein kleines Joch, das man auf das Kalb legt, damit es sich an das Ziehen gewöhne Schabb. 54b. — בר נפחא 1) Bar Napcha (Sohn des Schmiedes) d. h. R. Jochanan Snh. 96^a. B. mez. 85^b. — 2) N. pr. eines Vo-

wird, ob er zu den reinen oder zu den unreinen Vögeln gehört Chull. 62b. — בר נפלר der Wolkensohn (gr. νεφέλη, vgl. Dan. 7, 13), d. h. der Messias Snh. 96 b un. — בר נש (syr. نَا إِنْهُمْ , كُونَ إِنْهُمْ) Mensch Genes. r. s. 100, 99°. _ בר נש דטור (syr. בר נש דטור scopulum, rupes acuta) der Bergmensch, ein fabelhaftes Geschöpf j. Kil. VIII, 31° un., vgl. בר סוכיא Füllen eines Pferdes Chull. 79ª. --בר כילני Bar Silni, N. pr. j. Horaj. III, 48ª un. — בר כיסי 1) eig. Sohn der Betrübniss, betrübt Tem. 16a Ar. (Agg. בנסיסי). — 2) Bar Sisi N. pr. Genes. r. s. 39, 38°. — בר סיסין, s. בר סיסין (syr. בר סיסין) Bar Sira, d. h. Jesus Sirach j. Chag. II, 77° ob. Genes. r. s. 10, 10°. Das. s. 73 u. ö. — בר סמכא ein zuverlässiger Mann, eig. auf den man sich stützen kann Git. 6b. Jeb. 64b. — בר סנגרא Bar Sangeda j. Schebi. VI, 36° mit. — בר עבדין Sklave, im Ggs. zu בר חורין Jalk. Abschn. Ekeb, 269b — בר עולא Bar Ula, Name eines Aufsehers in einer babylon. Synagoge j. Meg. IV, 75^b un. — בר עיטיין (Sohn der Rathschläge) Bar Etjan, N. pr. eines Lehrers j. B. bath. VI, 15° ob. — בר ענומרא (syr. كَقُوْمُو) Heide Genes. r. s. 7 Anf. — בר עשר Sohn Esaus, d. h. Römer Git. 17°, vgl. בר פרא Bar Peda N. pr. Tem. 10a. — בר פחין (von פחת, s. d.) eig. Jem. der zerrissene Kleider trägt, daher: niedriger Mensch j. Ber. II, 5^b mit. j. Snh. XI, 30° ob. Cant. r. sv. סמכרכר, 13d. Khl. r. sv. שמח, 97°. — בר פחתר Fürstensohn, d. h. der von grossen Gelehrten abstammt Ber. 13^b 43a. Schabb. 3b (Ar. Var. בר פנוא —). — בר פנוא Bar Peta, N. pr. eines Mannes j. M. kat. III, 81^d mit. — בר פיילי Bar Pajli, *N. pr.* eines Mannes Chull. 96° Ar. (Agg. בר פנדירא). — בר פנדירא der Sohn Panderas, d. h. Jesus Khl. r. sv. רש רעה, 94°. -- צערא Sohn des Schmerzes Genes. r. s. 82, 80b. — בר קיבליי eig. Sohn der Finsterniss, d. h. Närrischer, Thörichter Levit. r. s. 25, 168^d. Khl. r. sv. וסבותי, 76^d. — בר קורייה Sohn des Korja, N. pr. Genes. r. s. 19, 19a. — בר קפרא Bar Kapra Keth. 104a. j. M. kat. III, 81° un.; dessen eigentlicher Name jedoch Abba war, s. אַבָּא. Genes. r. s. 54, 53^d בר קפרא 'Ar. sv. גזל (Agg. blos בר קפרא (Agg. blos בר כר קשא -- Zöllner (oder: Beamter) einer Stadt Schabb. 110^a ob. B. bath. 110^b Pes. ein Sohn erha- בר רמי, בר רברבי bener, grosser Ahnen M. kat. 28b. — בר רכא Königssohn (ἀρχός) B. bath. 4^a . — בר רשיע ein Frevler j. Snh. X, 28° ob. — בר שאן Wahnsinniger, s. TW – בר שורא (syr. kleine Mauer Pes. 86^b. j. Pes. VII, 35^b un. (für hbr. הרמה). Thr. r. sv. מרמה, 63^a — שטרא ער שטרא Wahnsinniger Jeb. 31°. Keth.

gels, Bar Napcha, hinsichtl. dessen gezweifelt

20°. — בר שידא Sohn eines Dämons Chull. 105b. – בר שישך Bar Scheschach, Name eines persischen Herrschers Ab. sar. 65a. — ¬¬ שניא Kanal, der das Wasser eines Flusses zum Theil ableitet Git. 60b Ar. (Agg. בריה דשנוותא), vgl. בר שפיר Bar Schapir, Name eines Ortes M. kat. 11ª Ms. M. (Agg. רב שפיר). – בר תוטני Bar Totni, Name eines Gelehrten Schabb. 71a. — בר תורא Mastochs Ab. sar. 16^a, vgl. Raschi. Mögl. Weise ein Epitheton des בר תורתא — Sebida (זבידא), Ochsenzüchter. wahrsch. Rinderzüchter Chull. 127°; vgl. רַעַר. -בן תמליון=) בר תלמיון, syr . בר הלמיון Bar Telamjon, Bartholomäus, N. pr. Levit. r. s. 6, 150°. Pesik. r. s. 22, 44°. — בר תמרי s. בר דיקולי בר הפקן בר Bar Tafkan, $N.\ pr.$ eines Mannes j. Keth. X, $34^{\rm a}$ ob. — בר הרנגולא j. Jom. V, 48^d un., vgl. בר תשלומין — בר Jem., der bezahlen muss Macc. 5a.

בר' Sohn. — בּירָא Brunnen, s. d. in בירָ קַרָת, אָבָרָת, f. (syr. צָּבֶבֶּל, St. c. צָבֶּל, hbr. Tochter, filia, parta; s. vrg. בַּ Anf. j. Chag. II, 77^d un. באלים, vgl. ברת עלי בצלים, B. bath. 141° ברתא נמי לא חסריה רחמנא לאברהם Gott liess dem Abraham auch eine Tochter nicht fehlen. j. Sot. I, 17b ob. אורתא דחרוביתא ed. Krot. crmp. (ed. Amst. בורתא, wahrsch. zu lesen ein junges Reis vom Johannisbrot-Baum. — ברתא אוכמתא M. kat. 9b Ms. M., s. ברת חוורן — אַלִיהָא s. ברת אליתא — ביפל Berath Chiwarn (oder: Choron), Name eines Ortes j. M. kat. I, 18^b un. j. Schek. I, 46^a mit. j. Ab. sar. III, 42° ob. — ברת נוקבא eine Tochter j. B. mez. III, 8° un. — ברת פחין niedriges (eig. zerlumptes) Weib Levit. r. s. 25, 168 d. ברת קלא —. בר פחין .76^d, vgl. ברת קלא —. s. TW., vgl. ברת שבע — בת קול eine Feigenart. Genes. r. s. 15 g. E. wird תאנה (Gen. 3, 7) durch unser W. erklärt. j. B. bath. III, 13° un. שובעין חיוורין weisse Feige. — Pl. (syr. בּנֶן נוקבן Keth. אַנ נוקבן Töchter. Das. 23° בכן דמוריין die Töchter eines Lehrers. Thr. r. sv. רבתי, 51^d קנְאָתָן בּנָאָתָן zwei Töchter. Kidd. 71^b בנתין, s. אוֹרְיָא B. bath. 141^a mir sind die Töchter lieber als die Söhne, vgl. Tosaf. z. St. — Uebrtr. j. Git. IV, 46° mit. ערקין לבנותהון sie flohen nach ihren Töchterstädten, Dörfern.

לבר Tosef. Kil. cap. 3 Jose ben Golai, שהרא לפר. Tosef. Kil. cap. 3 Jose ben Golai, שהרא שהרא welcher klar und erfahren ist in den Angelegenheiten des Weinberges, d. h. wie ein solcher beschaffen sein müsse, um diesen Namen zu verdienen. Num. r. s. 10, 207^a (mit Anspiel. auf הרר שהרא נקראת, Spr. 31, 2) die Gesetze und Gebote של הררה שהרא נקראת der Gotteslehre, welche rein genannt wird.

— Pl. das. (mit Anspiel. auf בר Pl. das. (mit Anspiel. auf בר, Ps. 2, 12) die

Gotteslehre, שכל דבריה בָּרִים deren sämmtliche | Worte lauter sind.

ארבי 1) erschaffen. — 2) essen, sich mästen, s. ברי

אָרָבָּ, אָייִבְּ m. Adj. (von יוֹבַ II) was draussen ist, äusserlich, externus, im Ggs. zu אַנַאָּב. j. Pes. VII Anf., 34° מינא ברייא der Tanna in der Borajtha, vgl. 72 II. j. Jom. Vl, 43^d mit. dass. — Pl. B. bath. 30^a בשוקר בָּרָאֵר ich war auf entfernt liegenden Marktplätzen. Kidd. 33° בתי בֶּרָאֵר die inneren בתי גואי und die äusseren Gemächer (des Badehauses). Chag. 5^b בתר בראר die inneren und בתי גואי die äusseren, himmlischen Gemächer, vgl. בָּיֶבְתָּרִים. — Fem. j. M. kat. III Anf., 81° ארעא בָּרַיִיתָא (ביץ לארץ) das draussen (d. h. ausserhalb Palästinas) liegende Land. j. Ned. X, 42 b ob. dass. B. bath. 40b 'היתבר בשוקא ובבריתא וכ' setzet euch auf der Strasse und auf offnem Platze (d. h. ganz öffentlich) und verbreitet die gerichtliche Verordnung. Chull. 47°. 58° חינו ברייתא die Feldthiere. - Insbes. Borajtha oder: Barajtha, eig. die ausserhalb des Canons sich befindende (ברנָהא zu ergänzen ברנָהא) d. h. jede Mischna (od. Halacha, Lehrsatz), die in das Sammelwerk der Mischna von R. Jehuda hannasi nicht aufgenommen wurde, und deren viele von den spätern Zeitgenossen desselben einzeln gesammelt, in verschiedenen Compendien enthalten sind. Namentlich ist die Tosefta (ארכבית), hinsichtlich der äussern Form dem Sammelwerk der Mischna am ähnlichsten: welche in j. Gem. ebenf. Mischna, קבים genannt wird, s. אָב II. Vgl. bes. Num. r. s. 18, 236° (mit Anspiel. auf HL. 6, 8 "Die d. i. die משנה החיצונה ("Mägdlein onhe Zahl aussen (d. h. ausserhalb des Canons) stehende Mischna, näml. Borajtha; vgl. auch בַּדְּבָשׁ. Keth. 12° ברייתא (im Ggs. zu מתניתון), welche oft unter dem Namen בתכיתא vorkommt. Schabb. 19b בריתא לא שביע ליה die Borajtha hat er nicht vernommen. Ber. 19^a u. ö.

אַרָאָי Adv. (בּרְאִר, s. d.) draussen. Ab. sar. 28a מכה דבראר eine äusserliche Wunde, eig. eine Wunde von aussen. Seb. 15a קאר בראר er steht innen, er steht draussen.

ברוך בישר ביראשית, mit vrges. Prtkl. ב zus. ges.) im Anfang; im talmud. Sprachgebr. jedoch: Schöpfung, Urbeginn, Breschith. — מעשה בראשית האסים אול האיי האסים היים אול האיי האסים
auch über den Eintritt der Sonne in den Wendekreis u. dgl. j. Maasr. V, 52° mit. אין אין פא בייבע מששת יביי בראשית es giebt kein viereckiges Wesen von der Schöpfung her, d. h. es ist nichts von der Natur viereckig erschaffen. j. Taan. II, 56° un. מיי בראשית das Schöpfungswasser, d. h. der Ocean. — Uebertr. Genes. r. s. 3, 5° בראשית das Buch Breschith, die Genesis, deren erstes Wort so lautet.

קרובה j. Chall. I, 57° crmp., s. ברובה.

תובי, ברבי m. Berabbi, Beribbi, Titel hervorragender Gelehrter. Das W ist eig. contr. aus בל חבר: dem Hause (der Familie oder Schule) eines namhaften Gelehrten angehörig; insbes. aber wenn der Sohn (oder Schüler) selbst schon als Rabbi autorisirt wurde. Zumeist wird dieser Titel bei den Zeitgenossen (und einigen Ahnen) des Rabbi (R. Jehuda hannasi) angetroffen, zuweilen aber auch (s. w. u.) bei den ersten Amoräern. -B. mez. 85° אכמכיה ברבי er (R. Jeh. hannasi) hat ihn (den R. Jose bar Elasar) als Berabbi autorisirt. Chull. 11b. 137a דבריהן דברי קבלה die Worte der andern Gelehrten sind blos traditionelle Lehren, aber die Worte des Beribbi (d. h. des R. Jose, in dessen Namen sein Sohn, R. Ismael, eine Halacha referirt hatte) sind Gesetzeslehren. Schabb. 115° רבן גמליאל ברבי Rabban Gamal. Berabbi. Erub. 53° ר' אוטעיה בריבי R. Oschaja Beribbi. Sifre zu Dt. 1, Pisk. 1 g. E. יהורה ברבי o Gelehrter Juda! Chull. 84b ר' אליעזר הקפר ברבי R. Elieser, der Kappar, Berabbi. Das. 57ª 'מדבריו של בריבי וכ aus den Worten des Beribbi u. s. w., d. h. Chiskeja. Ber. 35° ר' שביערך ברבר R. Schimeon Berabbi (Sohn des Rabbi). Kidd. 21b יודן בריבי Judan Beribbi. — j. M. אמנ. III, 82° un. 'חד ברבי אמר הרא דר' יוחנן וכ ein Gelehrter (Amoräer) sagte die Halacha des R. Jochanan in Gegenwart des Resch Lakisch. Genes. r. s. 100, 99ª dass. j. Sot. VIII Ende, 23ª "Niemand blieb vom Feldzuge befreit" (1 Kn. 15, 22) לית רבי בריבי selbst nicht ein Rabbi Beribbi, d. h. der hervorragendste Gelehrte. -Snh. 17^b רנוי בר ברבי, s. רנוי, s.

תר בית בית בוני המאפש.) Hausgenosse, der zum Hause, zur Familie gehört, oder als solcher angesehen wird. Cant. r. sv. שוקיו, 26^d הוא אזל ומהעביר ברביר ברביר er wird immer mehr Hausgenosse. Levit. r. s. 25, 169^a dasselbe.

יבּלְבֵּל vermischen, s. בַּלְבֵּל

Das W., reduplicirt von με II, bedeutet eig. externus, d. h. der ausserhalb der gebildeten und gesitteten Welt, einem solchen rohen Volksstamme angehört, daher s. v. a. ein Wilder, der auch eine unausgebildete, unverständliche Sprache spricht. Das gr. βάρβαρος (Hom. βαρβαρόφωνος)

ist erst aus dem Semitischen gebildet, welches, ohnedies ein hartklingendes W., den Hellenen als eine passende Bezeichnung für die rohen, nichtgriechischen Völker erscheinen musste. - Esth. r. sv. בימים ההם, 106° Ahaswerus setzt die Fürsten als Thorwächter ab ומושיב הברברי הזה und stellt diesen Barbaren (den Nichtperser Mardechai) an. — Pl. Exod. r. s. 20, 120° משל לבך ein Gleichniss von מלך שנשבה בין הברברים einem Königssohne, der unter die Barbaren in Gefangenschaft gerathen war. — 2) Einer aus der Berberei, ein Berber (vgl. בַּרְבָּרָיאָה) oder überh. Einwohner eines nordafrikanischen Landes, da die Nordafrikaner besonders Barbaren genannt wurden. Genes. r. s. 60 Anf. שנלא יבא כושי אחל או כרבר אחד וישתעבד בי es könnte ein Aethiopier oder ein Berber kommen und mich als Knecht fortführen. Cant. r. sv. כותי (כושי (l. א' או ברברי א' בא(l. קול דודי ein Aethiopier oder ein Berber kommt und unterjocht euch. — Pl. Levit. r. s. 11, 155ª der Freund des Königs reiste in ein Land, באר בַרְבַּרְיִים וכזרווגו da kamen die Bewohner der Berberei und überfielen ihn. Genes. r. s. 42, 40°. Ruth r. Anf. 35d und Esth. r. Anf. dasselbe.

בּרְבְּרָאי ch. (syr. בַּרְבְּרָשׁ Barbar, s. TW. — Pl. Thr. r. sv. צל אלה, 58° die Frau des Tarquinius schrieb an diesen: צר ראת מכבש בּרְבּרְיין בא וכבוש אילין יהודאי דמרדו בך bevor du die Barbaren unterwirfst, unterwirf lieber jene Juden, die sich gegen dich empörten. Das. sv. קלים, 68^d j. Suc. V, 55^b ob. und Esth. r. Anf., 99^b dass. Levit. r. s. 22, 165^c als Titus nach Besiegung der Juden in Rom eintraf, so riefen ihm die Römer zu: נקיטא בַּרְבָּרַיָּא o Besieger (gr. νιχητής) der Barbaren!

m. Adj. (gr. βάρβαρος, ον) Barbar, barbarisch, ungebildet. j. B. mez. II, 8° mit. מה אתון סברין שמעון בן שטח ברברון הוה glaubt ihr denn etwa, Schimcon ben Schetach sei ein Barbar, d. h. des Gesetzes unkundig? Thr. r. Einleit. (ר' יהושל), 47° man beglückwünschte den Nebukadnezar: נקיטא ברברון Ar. sv. נקטה ברבריה (Agg. נקטה) o Besieger (יקטה κητής) des barbarischen Volkes, d. h. der Juden (oder: des Zidkija)! Mögl. Weise jedoch ist zu lesen; s. vrg. Art.

לַבְרַבְּרִיָּה, בַּרְבַּרְיָּא f. die Barbarei, das nördliche Küstenland Afrikas. Jeb. 63b "das verworfene Volk" (גרי נבל, Dt. 32, 22) אלו בני לכין ערומים בשוק darunter sind die Einwohner der Barbarei und Mauritaniens zu verstehen, welche nackt auf der Strasse einhergehen. Sifre z. St. hat אלר , wo jedoch הבאים מברבריה ומטונס וממורטניא, das W. ומטרנס wahrsch. zu streichen ist, das auch in Jalk. z. St. nicht steht (oder Tunis?). אחר מכם גולה לברבריה 14°, קול דודי .Cant. r. sv בולה לכמטריה Einer von euch wird nach der Barbarei und der Andere nach Mauritanien (vgl. סְמֵרְטִין) vertrieben. Midr. Tillim zu Ps. 109 wenn Esau (Edom, Rom) den Jacob (Israel) hasst, so geschieht es, weil dieser ihm die Erstgeburt abgenommen, לברבריה ולשתותיה מה עשה (wahrsch. ולגותיה?) was aber hat Israel der Barbarei und dem Gothenland (d. h. deren Einwohnern) zu Leide gethan? — Khl. r. sv. קניתי, 75° wird hbr. ברברים (1 Kn. 5, 3) erklärt: Eine grosse und vorzügliche Vogelart, die täglich auf den Tisch Salomos kam, und woher wurde sie ומהיכן הוא בא מברברייה eingeführt? Aus der Barbarei; vgl. auch ביבר II.

הרבריאה. Berberei, die im Westen von Egypten liegende Nordküste Afrika's. j. Schek. VI, 50° mit. und Genes. r. s. 23 g. E. בראשונה שלה עד קלבריאה ובשניה עד כיפי ברבריאה die erste Ueberschwemmung ging bis Kalabrien, und die zweite bis zu den Ufern der Berberei. Das. s. 75, 74° "ein Zaum" (Ps. 140, 9, vgl. זְנָיִם) für אלו בני ברבריאה ובני גרמניא (Rom) אלו לבות מהיראים מהיראים מהום das sind die Bewohner der Berberei und Germaniens, vor welchen sich die Idumäer (Römer) fürchten. Exod. r. s. 18, משל למלך שהלך בנו לברבריאה עמדו 117^d ein הברבריים וקבלו אותו ועשו אותו מלך עליהם Gleichniss von einem Könige, dessen Sohn nach der Berberei ging, den die Berbern gut aufnahmen und den sie als König einsetzten.

Barberith, Name eines Ortes. j. M. kat. HI, 81d un. (l. רשב"ל הוה מעייני תונין R. Simon ben Lakisch bewachte Feigen in Barberith (in bab. M. kat. 17ª steht blos הוה מנטר פרדיסא).

שררבן, wofür auch בּרְרַבַּס Burg. Pl. Mechil. Bachod. Anf. בּוּרְנְּסִין; s. in 'בּ. בּוּרְנְּסִין $m.~(=\mathrm{bh.})~\mathrm{Hagel},~\mathrm{s.}$ אָבֶּן הברר.

אַדְרָדְּ *ch.* (syr. פָּרָדִּ בּיִרָּ Hagel. M. kat. 25^b ביפי דברדא Hagelsteine; vgl. jedoch פֿיפּא. Ber. 18b, vgl. הָּוֹרָנָא.

ברדא Schabb. 50b. Chull. 62b, s. בר אדא.

ערדיוני Nid. 67°, vgl. בְּרְיּוֹנֵי und יּדִּיִרוֹנֵי בּרְדִּרְאָא, בַּרְדִּרְאָא, Bardela, Bardalja, Name eines Ortes. Genes. r. s. 76, 75 d אבא הכהן Abba, der Priester aus Bardela. Suc. 26° אחא ברדלא 'ה R. Acha aus Bard. j. Schebi. II, 33^d un. דברדלייה aus Bardalja. j. Pea III, 17^d un. דבררליא. j. Erub. VI, 24^a ob. אנשי בר ליה (l. ein W ברדליה) die Einwohner von Bardalja. — Ferner ברדלא s. ברֹדְלָא in ברֹדלא.

בַּרְדְּלִים m. (gr. πάρδαλις, pardalis) 1) Pardel, Panther. B. kam. 16a הדוב והומר והברדלים der Bär, der Tiger und der Panther. Snh. 2^a. B. mez. 93^b dass. — 2) (gew. in Verbindung mit הולדה) ein zahmes (d. h. nicht sehr wildes) Nagethier, das an Farbe dem Panther ähnlich ist; wahrsch. der Iltis, mustela putorius L. Raschi näml. in Pes. 9 b übers. unser W פושריש (franz. putois: Iltis), ungenau aber in Snh. 15b, vgl. Tosaf. z. St. — Nid. 15b 16a התלדה וברדלם j. Pes. I, 27c mit.

בְּרְינִין m. (für בְרְינִין, gr. δόδυον) Name eines rosenrothen Edelsteines im Brustschilde des Hohenpriesters, worauf der Name Jehuda verzeichnet war. Exod. r. s. 38 Ende יהורה ברדינין.

תריביקוֹם m. (für ירְדָּנִיקוֹס, etwa gr. ροδινικός = ρόδινος, s. vrg. Art.) ein rosenroth farbiger Mensch, als Abnormität. Ber. 58b arbiger Mensch, als Abnormität. Ber. 58b Ar. ed. pr. (vgl. auch Ar. sv. ירולוקן והברדניקוס Ar. ed. pr. (vgl. auch Ar. sv. לרוקן והברדניקוס) der Hochrothe, der glänzend Weisse (λεινός) und der Rosenfarbige (Ms. M. Pinchas, 239a הדרניקוס, ebenso Tanch. Abschn. Pinchas, 239a דרניקוס, letzteres W dürfte zur Erleichterung der Aussprache aus הדניקוס, פסלוניל transponirt sein). — Ar. erklärt das W durch Riese, wonach Sachs (Beitr. I, 23, nach Vorgang Musafs.) Britannicus in unserm W. erblickt, was jedoch durchaus nicht zutreffend ist. Raschi z. St. erkl. das W. durch הדרבים, sieh unserer Ansicht nähernd.

Diplo m. Jem., der an Durchfall leidet. Das W. ist höchst wahrsch. aus dem gr. διάβρους, διάβροια, Diarrhöe entstanden, woraus man ein Adj., etwa διάβροιος gebildet (mit Trnspos. der Bst. und Vorsetzung eines מברדם ארן מבקרין מפלי שהוא כמעין ארן מבקרין מפלי שהוא כמעין Ar. (Agg. הנובע Ar. (Agg. ברדם ארן מבקרין den am Durchfall Leidenden besucht man nicht, denn er ist wie ein sprudelnder Quell; weil er näml. infolge des Desuches den Stuhl zurückhalten würde, was ihm gefährlich werden könnte.

ברדס Pl. בַּרְדָּסִין, s. בַּרָדָס, s.

פְּרָהֵים eindringen, durchdringen. Stw. wahrsch. ברק, mit eingeschalt. הרק, s. TW.

בר' s. d. in בוּרְדִּיקא

אברותא f. (von בוו) eig. etwas, was draussen ist; dah. übrtr. verworfen, externa, näml. eine Lehre, die im Studienhause verworfen, nicht angenommen wurde; vgl. בְּרָאָה. B. mez. 9² היא Ar. und Agg. die Halacha des R. Abbahu ist verworfen. Das. 71b die Halacha des R. Asche ברותא היא ist verworfen, nicht annehmbar. Kerith. 14² וברותא היא die Halacha des Rafram (R. Ephraim) ist verworfen. — Ar. hat überall ברותא, wo in Agg. ברותא steht, z. B. B. bath. 145² u. ö.

אַרוֹיִירְא Berojra, Name eines Ortes. Khl. r. sv. ידעתי כי כל , 79 הדרוירא רברויירא רברויירא רברויירא רברויירא רברויירא רברויירא R. Samlai aus Berojra.

אַבְרוּנְא m. (syr. בָּרָא Dim. von בָּרָא, mit angeh. Silbe ז, wie אָברּלָא, vgl. auch hbr. מְּכְּרְוֹנְה, מְּכְּרְוֹנְה, מְּכְּרְוֹנְה, das Söhnchen, filiolus. Pesik. Beschallach, 82b. 83a die Heiden warfen den Israeliten vor, dass sie Nachkommen der Egypter wären (dass näml. diese ihren Müttern beigewohnt hätten). Darum befahl Gott dem Engel der Schwangerschaft: Bilde ihre Gestalt gleich der ihrer Väter, הרא הוא דכתיב הראובני השמעני כאינש דאמר ברוני סברוני סכיוני deshalb sagt die Schrift: הרארבני, השמעני (Num. 26, 5. 14); wie wenn Jem. sagen möchte: Mein Söhnchen, meine Hoffnung, meine Sehnsucht! Die Endung - wird näml. vom Midrasch als ein Suffix der ersten Person (nicht als gentil.) gedeutet; d. h. diese Kinder, bezeugt Gott, stammen von meinem Ruben und meinem Simeon ab, und nicht von den Egyptern. Vgl. den dort darauffolgenden Satz: מערד עליהן (ביַה) הא ויוד (ביַה) הא 'שהן בניהן של אבותיהן וכ He und Jod (der Gottesname Ja) bezeugen, dass sie die Nachkommen ihrer (israelitischen) Väter sind. — Ar. citirt diese St. (l. ברוני סברוני סבוני mit dem Zusatz מאברי, d. h. sie rühren von ihren Vätern, den Stämmen her. Cant. r. sv. גן נעול, 24° ברוני סברוני סכויי dass. — Den Commentt. entging diese einfache Worterklärung. — Ferner Bruna, N. pr. eines Amoräers. Ber. 9^b רב ברונא. Ab. sar. 38a u. ö.

לבי durchbohren, durchlöchern, stechen. Das W ist wahrsch. syn. mit החד, s. d. Chull. 8° דברויה מיברו er hat ihn (den Spiess) hineingesteckt. Schabb. 146° למיברו ein Fass anzubohren. Snh. 52° מיברו ליה er hat ihn durchbohrt. Das. 56° und öfter.

אר. dass. Git. 84° אי בעי מבריז נפשיה בסלואתא wenn er will, so kann er sich mit Dornen stechen, damit er nicht einschlafe; vgl. jedoch הַרָי — Dav. בַּרְזִנִיתָא, s. d.

m. Rinne, Kanal, eig. Gehöhltes, s. TW.

I m. Loch, durchbohrte Stelle. Ab. sar. 59b. 60a wenn ein Götzendiener seine Hand auf die Oeffnung eines Weinfasses legte, so soll der Wein, כל דלהדי ברזא חמרא אסיר der dem Loche zunächst ist (d. h. der zuerst aufschiessende Strahl) zum Trinken verboten sein, weil ihn der Heide unmittelbar berührt hatte, vgl. ברזא דדלא Schabb. בוּגָּע die Oeffnung des Fasses. B. bath. 98° שכר בברזא er hat die Oeffnung des Fasses anderswo angebracht. — Pl. Schabb. 117a שקיל ליה בבַּרְזֵי er hat beim Abziehen des Felles vom Pesachopfer jenem einige Löcher beigebracht, wodurch er näml. zu erkennen gab, dass er das Fell nicht benutzen wolle (die Frage der Tosaf. z. St. ist durch diese Erklärung beseitigt).

בּרְוֹג denom. (aus בר זרג) paaren, copuiren, s. TW

ארות בותר שברות מדיר בנותרהן: m. N. pr. Birsaith (1 Chr. 7, 31) שימים מדיר בנותרהן: שהיר בנותרהן שימשחין בשמ מארת והיר נשואות למלכים (לכהנים) שימשחין בשמ ihre (der Nachkommen Aschers) Töchter aren schön und sowohl an Könige als auch an Iohepriester verheirathet, welche mit dem Salböl estrichen wurden; näml. בר זית (oder בר זית).

m. (= bh.) Eisen. Midd. 3, 4 man erwandte zum Abputzen der Altarsteine kein שהברזל נברא לקצר ינויו של אדם והמזבח lisen, נברא להאריך ינייו טל אדם אינו בדין שיונ denn das Eisen wurde erchaffen, um das Leben des Menschen zu verürzen, der Altar aber, um es zu verlängern; aher geziemt es sich nicht, dass das Verkürende über das Verlängernde gehoben werde. enes. r. s. 5 Ende כיון שנברא הברזל התחילו als das Eisen erschaffen האילנות מרתחים ונ ard, fingen die Bäume an zu zittern (man ürde sie damit fällen). Jenes aber sprach: as habt ihr nöthig zu zittern! Möge kein olzstück (Stiel) in mich eindringen, so wird einer von euch beschädigt werden. Das. s. 75, מהן לוכשי ברזל ומהן רוכבי die Kriegsheere סוסים ומהן יושבי קרנו deren einige mit Eisen epanzert sind, deren andere auf Pferden reiten 1d wiederum andere in Wagen (currus, carrus) Tosef. Schabb. cap. 7 Ende הנותנת מפני הרעמים מפני הברק וי wenn ein ברזל ⁷eib Eisen hinlegt (als Ableitungsmittel) gegen ewitter und Blitz, so ist dies nicht als ein eidnischer Brauch anzusehen. B. kam. 89ª u. ö. ככר צאן ברי die Güter des eisernen Fonds, h. die von der Ehefrau eingebrachte Mitgift, r welche der Mann mit seinem Vermögen haftet, גלָּבָים אוּן. — Trop. die Lehre. j. Snh. X, 3° mit. vgl. בַּרָר im Pi.

בְּרְזְלָא ch. (בּרְזֶל=בּרְזְלָא=) Eisen. Schabb. 3b מול ברזלא das Geklirr des Eisens.

ברוליה Pa. schütteln. Schabb. 66b ברוליה er soll sie (die Ameise) schütteln und sie agen.

Hirt, richtiger בּרְוִילָא, s. d.

m. pl. eine Art Edelsteine, s. TW.

בּרְוֹיְלְה Barsila, Name eines Ortes. j. Meg. I, 71^a mit. ר' יהודה בר פזי דברזילה R. Jehuda bar Pasi aus Barsila.

מבּרְוֹיְגָא m. Barsina, ein kleines Mass; nach Ar.: der 32. Theil eines Log. Schabb. 109 b ברזינא לזיבורא ein Barsina (voll Urin) dient als Heilmittel gegen den Stich einer Hornisse.

לברוניתא f. (von ברזניתיה) das Bohren, Anbohren. B. mez. 40^b מרחיה ורמי ברזניתיה Ar. (Agg. ברזניתא) seine Mühe (die der Kaufmann beim Ausmessen des Weines hat) und das Geld für das Anbohren des Fasses (Raschi hat auch die LA. כרזנייתא, von כרזנייתא: das Ausrufen, Feilbieten der Waare).

עשם ברח להר המלך משם איס לאלכס:דריאה von da floh er (Simon, der Bruder des Onias) nach dem Königsberg, und von da nach Alexandrien. Trop. j. Jeb. XIII, 13° mit. מושל והידבק בשלש ברובק בשלש ברובק בשלש ברובק בשלש והידבק בשלש Dinge und andre drei Dinge suche dir anzueignen. Erub. 13 b ברולה וכ' אורלה וב' שלש ברובה בורח מן גדולה וב' שני שלש ברובה שלים. אורלה בורבה בורבלה בורבלה בורבלה sucht, den sucht sie auf; vgl. ברובלה.

Hif. הברים fliehen machen, verjagen. B. kam. 58^a מבריח ארי מנכסי מבריח er verjagt einen Löwen aus dem Besitzthum seines Nächsten; oft auch bildlich für Entfernung von Schäden. j. Jeb. ihn von seinem להבריחו מוככיו ibn von seinem Besitzthum zu vertreiben. B. kam. 113a להבריח את המכס dem Zoll zu entgehen, eig. die Waaren heimlich fort zu schaffen. j. Ber. I, 2d un. להבריה את המזיקים die Dämonen zu vertreiben. j. Keth. VI, 30° un. מברחת משל בעלה sie entwendet etwas von dem Vermögen ihres Mannes. j. B. mez. I, 8a ob. dass. j. Git. V, 47a ob. ארם מברית עצמו מן השבועה ואין אדם מבריח עצמו מין man ist bestrebt, sich einem Eide, aber nicht, sich der Bezahlung zu entziehen. j. Snh. VII, 24^d un. j. Maas. scheni VI, 30° u. ö. — Hof. הוברה pass. davon. Thr. r. sv. שמער, 60° הוברחו ענני כבוד die Wolken der göttlichen Herrlichkeit wurden vertrieben, flüchtig gemacht.

קבר ch. (בְּרֵח: s. TW. — Af. fliehen machen. B. mez. 88b לאברוחינהו לנכסיה מבריה Seine Güter seinem Sohne zu entziehen.

קריקה f. das Entfliehen, Fortlaufen. Genes. r. s. 74, 73° שלישי לבריחה "der dritte Tag" (Gen. 31, 22) des Entfliehens. Exod. r. s. 27, 125° שברחת שברחת welchen schönen Flug hast du da gethan! vgl. אַנְדְרִאַנִטוֹס.

ארות (syr. נביב") Bock, Ziegenbock. Die Etymol. ist dunkel; gegen eine Ableit. vom vrg. רבה, etwa: der Laufer spricht u. A. der Umstand, dass im Syr. dieses Verb. nicht gebräuchlich ist. Mögl. Weise ist Grndw. רבות mit

בריחי Schabb. 145b, s. בּרִיהָא.

בר' s. in בוּרְמִיְא

Pesik. r. Hachod., 30b und Jalk. I, 307d ברטניא ברטניא ermp. aus מורטניא, vgl. בַּרְבַּרָא. An Britannia ist keineswegs zu denken.

ברי, אֶּדֶבְ (=bh.) eig. absondern, aushauen, s. Hif., bes. erschaffen. Unser W ist (wie das syr. • ein Denom. von תַב II, und bedeutet: herausbringen, aus sich heraussetzen; daher blos von Gott: die Welt (aus sich) erschaffen; ferner בר, בב, das von den Eltern Hervorgegangene, Abgesonderte (Kind, Sohn, Tochter). - Snh. בשעה שבקש הקב"ה לבראות את האדם ברא 38º מרת וכ' als Gott den Menschen zu erschaffen beabsichtigte, so erschuf er zuvor eine Abtheilung von Engeln, die er aber, als sie ihm davon abriethen, ebenso wie später eine zweite Abtheilung vernichtete. Erst eine dritte Abtheilung überliess die Schöpfung des Menschen dem göttlichen Willen. Schabb, 77^b כל מה שברא הקבה לא ברא דבר אחד לבטלה von allen Wesen, die Gott erschaffen, hat er nicht ein einziges ohne Zweck erschaffen. Part. pass. Genes. r. s. 44, 44° ברואה ומתוקנת erschaffen und zubereitet. j. Snh. I, 19² un. אנר ובורך (verk. aus ובוראן) ich und dein Schöpfer.

Nif. בְּרָא וּבְרָא erschaffen werden. Genes. r. s. 8, 8d מהם אומרים לא יברא ובהם אומרים לא יברא פווופפ von ihnen (den Engeln, die Gott bei Erschaffung des Menschen zu Rathe gezogen, s. ob.) sagten: Er soll erschaffen werden, und einige: Er soll nicht erschaffen werden. Men. 29b העולם הזה נברא בה" וכ' diese Welt wurde durch das He (des Gottesnamens הי, mit Bezug auf Jes. 26, 4), aber die künftige Welt durch das Jod erschaffen.

Hif. הַבְּרִיא (=bh. בֵּרָא Pi.) durchstechen, einschneiden, aushauen. Chull. 43b שמא vielleicht hat er (der Dorn, der sich im Schlunde vorfindet) diesen durchlöchert (nach einer Erkl. Raschis: gesund, heil werden; was jedoch nicht einleuchtet, da hier von einer Beschädigung, Durchlöcherung noch nichts erwähnt ist). j. Schabb. VII, 10a ob. המברה בחרשים wenn Jem. Wälder ausrodet. Ebenso ist in

j. Schebi. IV, 35^b mit. מברין בחרשים zu lesen; Agg. crmp. מבדין בחדשים. — 2) (=bh. הבֶּרֶה) zu essen geben, eig. stark, kräftig machen; bes. oft von dem Speisen der Leidtragenden unmittelbar nach Beerdigung der Leiche (vgl. אין מברין אלא קרוביו של M. kat. 24b אין מברין אלא man reicht מת ואין מברין אלא על מטה זקופה die Trauermahlzeit nur den nächsten Verwandten des Verstorbenen und nur auf aufgerichtetem Bette. Snh. 18a 'כשמברין אותו וכ' wenn man ihm (dem Hohenpriester) das Trauermahl reicht, so sitzen alle Andern (die Tröstenden) auf der Erde, er aber auf dem Sessel. — 3) intrns. gesund, kräftig sein, werden. Meila 17ª יכחיש או יבריא soll er mager oder fett (kräftig) werden? j. Pea III, 17^d un. שמא יבריא vielleicht wird er gesund werden. Chull. 33° הרוצה שיבריא wer kräftig werden will u. s. w. Schabb. אין מוהלין אותו עד 237° ein krankes Kind אין מוהלין שיבריא beschneidet man nicht eher, als bis es gesund geworden ist. j. Jeb. VIII, 9^a mit. dass.

Af. 1) durchbohren, durchlöchern. Chull. 93b דץ ביה מידי דמברי ליה Ar. (in Agg. fehlt unser W.) wenn er etwas hineingesteckt hat, was es durchbohrt. Das. 112a אבריה das Blut drang durch das Brot. — 2) kräftigen, nähren. Succ. 44b אבריי אילני die Bäume (durch Düngen) kräftig zu machen. Ab. sar. 50b, vgl. אבריוה. Nid. 47b אבריוה מבריוה nährt, kräftigt ihn! Jeb. 97a dass.

קריא, בּרִי, m. 1) gesund, kräftig, wohlbeleibt. Nid. 47b בריא (im Ggs. zu בריא (im Ggs. zu בריא j. Nas. VI, 55b ob. בריא (im Ggs. zu תש) dass. B. bath. 148a fg. (im Ggs. zu תולה

gesund, ein Gesunder. — 2) hell, klar. Trop. Taan. 29b בריא מזליה sein Glück ist hell, d. h. günstig. j. Suc. I, 52b mit. 'בר בריא וכ eig. es ist etwas Klares, d. h. es steht fest, ist bestimmt, dass u. s. w. j. Pes. II, 29^b un. dass. Jom. 57^a ob. ein Sektirer sagte zu R. Chanina: jetzt (d. h. im Exil) seid השתא ברי טמאים אחון ihr doch bestimmt unrein; d. h. Gott thront deshalb nicht in eurer Mitte. Chull. 10a בריא לי 'שלא היה עלי וכ ich weiss gewiss (eig. es ist mir klar), dass dies mir früher nicht anhaftete. j. Erub. IX, 25^d ob. ברי לי שנעשו בטהרה ich weiss gewiss, dass diese Früchte levitisch rein zubereitet wurden. Keth. 12b. 14a u. ö. בריא רשמא gewiss und ungewiss (vielleicht), d. h. unter zwei Prozessführenden, deren Einer etwas mit Gewissheit behauptet, während der Andere dies nicht mit Bestimmtheit in Abrede stellt, sondern blos einen zweifelhaften Einwand dagegen erhebt. — 3) fest, stark. Cant. r. sv. כמעט, 17° דבש בריא כאבן Honig so fest wie Stein. — Pl. Levit. r. s. 17, 160° צשיתים בְּרָיאִים ich machte sie kräftig wie die Tempel-אבא ממשפחת בריאים הוה Chull. 84° Abba (Rab) stammte von einer Familie kräftiger Menschen ab. — Fem. Kidd. 71b בבל בְּרִיאָה Babel ist gesund, kräftig, d. h. die Priester dürfen die Töchter der Babylonier heirathen, vgl. בְּרֶּנֹת Pl. j. Erub. I, 19a ob. בְּרֶנֹת starke, feste Balken.

#Ch. (בְּרִיא gesund, kräftig, s. TW
– Pl. Keth. 60b un. בני בְרָבֵּי kräftige Kinder.

לבורי חוב אור בוריו (d. VII, 48° un. בוריו בוריו בוריו בוריו בוריו (d. h. plötzlich) stumm. j. Nid. I, 49° mit. das Kind פירש מחוך בוריו היד החיד היד הסיד היד היד הורך בוריו הוד בוריו היד היד היד היד היד היד היד היד משכחר איל משכחר איל משכחר על משכחר איל (Ex. 21, 19) bildl. erklärt: "של בוריו "mit seiner (frühern) Kraft". Mechil. z. St. dass. — 2) übrtr. Gewissheit. j. Sot. I, 16° un. על בורייך ענדר הורין bleibe bei deiner gewissen Aussage, lasse dich nicht davon abbringen. Num. r. s. 9, 203° dass. Das. s. 21, 244°. Genes. r. s. 70, 69° מענידין אותו על בוריו man bringt es (das Recht) auf seine Gewissheit, d. h. man sucht es klar zu ermitteln.

תְּרִינוֹת f. Kräftigkeit, Gesundheit. Esth. r. sv. ששרה חלקים של בריות 201° בשנת שלש צמרה הלקים של zehn Theile Gesundheit giebt es in der Welt, neun Theile davon unter den Arabern und einen Theil in der übrigen Welt; vgl. auch בְּרַרָּה.

בריאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּרִיאוּרְא, בּריאוּרְא בריארא החלא בשמאל בשמאל Bech. 45° בריורא אתחלא בשמאל die Kräftigkeit (eines Menschen, der mit der linken Hand ebenso, wie mit der rechten etwas

verrichten kann) fing bei der Linken an, d. h. diese wurde kräftiger bevor die Rechte schwächer wurde. Nach einer andern Ansicht das. ברשותא ging die Schwäche der Rechten voran. Jeb. 97° בריותא בריותא בריותא. Sota 19b. 20° מחמת בריותא durch Kräftigkeit, Furchtlosigkeit.

אַרְיִיא, אַרְיִיא, בּוֹרְיָא, הַּבְּרִיִיא, m. (syr. בּוֹרָיָא, בּוֹרָיָא, לֹבֹּרָיִא) der Schöpfer, d. h. Gott. j. Ber. I, 2^d mit. איקריה דבריר die Ehre meines Schöpfers. Genes. r. s. 68 Anf. לית אנא מובד סברי מן בריי ich verliere nicht meine Hoffnung auf meinen Schöpfer. Thr. r. sv. ברייא בסעריכון der Schöpfer ist in eurer Hilfe, steht euch bei. j. Taan. IV, 69ª un. ברייכון כעודינכון dass. j. Horaj. III Anf., 47° דיגמא דידכון דמי לברייכון euer Wesen gleicht dem eures Schöpfers. j. Snh. II, 20° ob. לבירייתכון crmp. aus לבורייתכון. j. Snh. X, 29° ob. du, o Bileam לא דברייך עבדת ולא דבלק עבדת hast weder nach dem Willen deines Schöpfers, noch nach dem des Balak gehandelt. Levit. r. s. 15, 158° בורייך קאים לך dein Schöpfer wird dir beistehen. Thr. r. Einleit. g. E., 50° ררזרל מלכהון ברייהון עמהון möge ihr König, ihr Schöpfer mit ihnen ins Exil gehen! vgl. אַנר — Zuw. auch Vater. Genes. r. s. 56, 55 b (mit Anspiel. auf הוצה, Jes. 33, 7) "die Engel schrien" als Abraham den Isaac schlachten wollte: היצה es ist etwas Sonderbares (Unnatürliches), dass der Vater seinen Sohn schlachten soll! vgl. היצה.

קּרְיָה, בּוְיָה, בּוְיָה, f. Geschöpf, erschaffenes Wesen, Creatur, dah. auch Mensch, in welcher Bedeut. unser W oft als masc. vorkommt. j. Ber. IV, 8b mit. du wollest geben לכל בריה einem jeden Wesen seine Bedürfnisse. Ber. 17° אני בריה וחברי בריה; vgl. נְּדַר; j. Keth. VII, 31b un. אין בריה משגחת עליה kein Wesen kümmert sich um sie. j. Git. III, 44^d un. לא עבר שם בריה kein Wesen ging da vorüber. Deut. r. s. 1, 249b מֹא כיבד בריה את noch nie hat Jem. seine Eltern so verehrt, wie ich die meinigen. Cant. r. sv. לרית, כל המכנים בריה אחת לתוך כנפי השכינה וכ' 6° wenn Jem. einen Menschen den Armen der Schechina zuführt (d. h. ins Judenthum bringt), so ist es als ob er ihn erschaffen hätte. Macc. 17a בריית ein Geschöpf, das einen Lebensodem hat, d. h. ein Thier. Git. 56b בריה קלה ein unbedeutendes Geschöpf, die Mücke. Num. r. s. 18, 236^d בריה שפלה ein niedriges Geschöpf. — Pl. יש לך בּרְיּוֹת גדלות בים es giebt Geschöpfe, die im ביבשה Chull. 127° באויר באור Meere, andere, die auf dem Trockenen, andere, die im Feuer und wiederum andere, die in der בוה הבריות אומרות 86° Jom. 86° was sagen die Menschen? Das. יהא משאר ומתנר sein Handel und Wandel mit den Menschen sei sanftmüthig. j. Schek. III, 47° mit. ארם צרוך לצאת ידי הברוות כדרך שהיא man muss vor den Menschen ebenso gerecht erscheinen, wie vor Gott.

אָבֶרָיָי was draussen ist, dah. auch Borajtha od. Barajtha, s. בֵּרָאָּה.

בריה j. Kil. IX, 32^d ob., s. בררה.

מַרְיוֹן m. Adj. ein roher, zügelloser, ausgelassener Mensch. Das W kommt von 🔁 II und bedeutet eig. (wie arab. بَرِي, syr. المَّانِية, syr. المَّانِية, agrestis, externus, der ausserhalb der menschlichen Cultur sich befindet, Wüstling. Eine Ableit. vom gr. βαρύς (woran viell. Musaf. denkt) oder βαλλίων (Sachs Beitr. I, 8) ist nicht zutreffend. — Exod. r. s. 30, 127d (mit Bezug auf Hiob 23, 3 "O, dass ich ihn zu finden wüsste, ich würde das Recht ihm vorführen") בישל לבריון שהית שכור בעם בפילקי והוציא איסרין רגם איקונין של מלך הראו לו למלך יושב בבימה סגר לניטרונה וטרד אפרכוס סיניא לדוכוס נתן קטדיקי לקרטים קרב קיסין למגיסטר כיון שראה ein Gleichniss von einem Wüstling, der, da er betrunken war, den Kerker (φυλακή) sprengte, die Gefangenen hinausliess, das Bild (εἰκό-ענטיי) des Königs mit Steinen bewarf, dem Statthalter fluchte und sprach: Zeiget mir nur, wo der König weilt und ich will ihn das Recht lehren! Er tritt ein, man zeigt ihm den König auf dem Richterstuhl ($eta ilde{\eta} \mu lpha$) sitzend. Dieser sperrt eben die Herrin (matrona) ein, verstösst den Eparchen (ἔπαρχος), blendet den Herzog (dux, δοῦκας), giebt das Verdammungsurtheil (καταδίκη) dem Richter (κριτής) und lässt die Zuchtruthen dem Zuchtmeister (magister) bringen. Da aber jener sieht, dass der König so verfährt, so geräth er in Furcht und spricht: Ich thue euch Abbitte, ich war betrunken. — Pl. das. שהבַּרִינִים ein Gleichniss von einem Könige, שהבַּרִינִים לבוש den die ver- שלו גינו אותר בפורפרא שהוא לבוש

wilderten Menschen wegen des Purpurs, womit er bekleidet war, verachteten. Tanch. Beschallach, 83° ביידו בעיר בריידים קשים es erhoben sich gegen ihn (Joasch, vgl. ביידו בעופר gellose Menschen und quälten ihn durch Päderastie. j. Kidd. I, 61° un. ביידות crmp. aus

אבא סיקרא ריש בריובר roher, zügelloser Mensch. — Pl. Git. 56° אבא סיקרא ריש בריובר Abba Sikra (der Sikarier), das Oberhaupt der rohen Menschen in Jerusalem. Ber. 10° הוולר בריובר וב' jene rohen Menschen, die in der Nachbarschaft des R. Meir lebten und ihn quälten. Taan. 24° אברו ליה הכך בריובר שוואר Ms. M. (Agg. ביי באקיה) jene Zügellosen sagten zu ihm. Snh. 37° u. ö.

Berin, Name eines Ortes. j. Dem. II, 22^d ob.

شَدِّدَدَد s. خَزِرَدْ

בּרִית I f. (=bh.) Bund, Bündniss. Stw. בריב schneiden, von der Sitte des Bundesschliessens entnommen, wobei die Bundesgenossen zwischen den Theilen zerschnittener Thiere durchgingen (vgl. Gen. 15, 17. Jer. 34, 18. 19). Schabb. 135a לברית das Bundesblut, näml. der Beschneidung. j. Jeb. VIII, 9° ob. dass. Kerith. 9° מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא בנילה וטבילה והרצאת 'סבים רם so wie eure Väter in den israelitischen Bund nur durch Beschneidung, Baden und Sprengung (eig. wohlwollende Handlung) des Opferblutes aufgenommen wurden, so sollt auch ihr verfahren, näml. bei Aufnahme der Proselyten. Aboth 3, 11 המפר בריתו של אברהם אבינו wer den Bund Abrahams, unseres Vaters (die Beschneidung) zerstört. — Uebrtr. j. Pea VIII, 21^a un. בריתו של אברהם אבינו das Glied der Beschneidung; vgl. Genes. r. s. 49, 48a, vgl. auch ברית כרותה לשפתים Num. r. s. 18, 234^d ברית כרותה ein Bund ist mit den Lippen geschlossen, d. h. es steht fest. — Oft als Eidesformel. j. Fea V, 19b un. ברית הן הדברים שנאמרו לו למשה בחורב beim Bunde (sei es geschworen), das sind die Worte, die dem Mose auf dem Horeb gelehrt wurden! Pes. 38b dass. — Pl. Ber. 48b x die dreizehn Bündnisse der Beschneidung, wo näml. 13 Mal בריה steht. Vgl. jedoch Num. r. s. 14, 227^d מילה בפרשת האמורות בפרשת בילה

Sot. 37^b מ"ח בריהות על כל מצוה ומצוה 48 Bündnisse auf jedes Gebot.

תרת בלרית (בשלה, אירים, עם לברית) Reinigungsmittel, Laugensalz u. dgl. Nid. 62° wird nach einer Ansicht das בררים der Mischna erklärt: אדלא s. d. (Agg. בררים Schwefel?), dann aber auch durch אדלא: Aloë. Schabb. 90° dass. Kerith. 6° בורים כרשינה das Borith, das von einer Lauchart gewonnen wird.

ברן (=bh.) eig. beugen, von den Knieen; vgl. Hif., ferner בָּרֶבְּ fg.; insbes. loben, segnen, s. Piel. — Part. pass. ברוך אחה לשנים בים gesegnet, welches W zuw. als Sbst. gebraucht wird. Ab. sar. 52b ברוך אחה לשנים בים gesegnet seiest du vor Gott, vgl. אביקה. j. Ber. IX, 13° ob. der liebevolle Gast spricht: ברוך בעל הבית זכור בעל הבית זכור בעל הבית שפsegnet sei der Hausherr, des Hausherrn sei zum Guten gedacht! Pes. 104b u. ö. (manche Benedictionen) פותח בברוך ואינו חותם בברוך נאינו חותם בברוך seinnt man mit Baruch, schliesst sie aber nicht mit Baruch.

Pi. בֵּרֶךְ (=bh. בֵּרֶךְ 1) loben, preisen (Gott, weil der Anbetende das Knie beugt); insbes. die rituell vorgeschriebene Benediction sprechen. Ber. 49b ברכו את ה' המבורך preiset den Herrn, den Gepriesenen! ein Synag. Gebet; nach einer Ansicht auch ein Tischgebet. Pes. 121ª fg. בירך ברכת הפסח er sprach die Benediction über das Pesach. Ber. 42ab fg. בירך er sprach die Benediction über den Wein, über das Brot, d. h. vor deren Genuss. — Uebrtr. euphemist. Snh. 56° fg. בירך את השם er hat Gott geflucht, gelästert (vgl. bh. 1 Kn. 21, 10. 13). — 2) denom. von בַּרֶכָה Part. pass. Tosef. Schebi. cap. 1, 7 אם היו מְבוֹרְכוֹת wenn die Pflanzen von einem Teiche bewässert waren.

Nithpa. gesegnet werden. j. M. kat. I Anf., 80° שהיר מימיר מועטין ונחברכו sein (des Quells) Wasser war wenig, und es wurde gesegnet, d. h. viel. j. Ber. IX, 14° ob., s. גַּרל.

Hif. הבריך ein Reis, bes. die Weinrebe ziehen, d. h. die Spitze des Setzlings unterhalb der Erde ziehen, um sie an einem andern Orte aufkeimen zu lassen, eig. beugen. Kil. 7, 1 fg. בארץ את הגבן בארץ מו

Pa. (syr. ביב Pi.) segnen. Ber. 46° כי Pi.) segnen. Ber. 46° כי מר מוריך לן מר als es dazu kam, den Segen zu sprechen, so sagte er zu ihm: Sprich du (Herr) uns den Segen! j. Ber. VI, 10° un. לא אנא הוא מורים ובר עליה ובר מברכא עליה ich verstehe nicht, den Segen über das Brot zu sprechen. — Uebrtr. euphemist. Snh. 56° בינאר דהאר נוקב לישנא דברוכי הוא נקב לישנא דברוכי הוא עליה עליה עליה עליה וואר לישנא ברוכי הוא (Lev. 24, 11) fluchen bedeutet? Es ist dasselbe, was ברוכי הוא קבב

קבֶרֶה fem. (syr. בּוֹסבְ, בּוֹסבְ, hbr. בְּרֶבֶּן Knie. Pl. Ber. 6a הנהו בְרְבֵּי דשלהו מינייהו wenn die Kniee erschlaffen, so rührt es von ihnen (den Dämonen) her. Pes. 108a בירכי דהדרי, s. זְנָא.

תוקב, הביקבים m. krummgebogenes (eig. knieartiges) Stück Holz. Taan. 25b ברך המחריםה (Var. קוד, vgl. Rabbinow. Dikduke z. St.) der krummgebogene Stock an der Pflugschar. Ohol. 17, 1 dass. Kel. 21, 2 wer da berührt בבורך die Stange und den Stock der Pflugschar. R. Hai liest הריד, s. d.

קבריקה f. 1) (syr. בריקה) das Hinknien. j. Ber. I, 3° un. הראה בריקה er zeigte das Hinknien; was darunter zu verstehen sei, vgl. קיידה. Das. 3d ob. לך בריקה vor dir (o Gott) geziemt das Hinknien. j. Suc. V, 55° ob. und Genes. r. s. 39, 38° dass. — 2) die Brut der Tauben, die in den meisten Monaten ein Männchen und ein Weibchen ausbrüten, dah. die Brut eines jeden Monats. B. bath. 80b und Bez. 10a בריקה שנייה die erste Brut bei Anfang des Jahres. Das. בריקה שנייה die zweite Brut im Jahre. — Ferner: von Menschen. Jeb. 63°, vgl. בריקה שווה Hif. — 3) übrtr. von Früchten. R. hasch. 15° אילן העושה בריקה אחת er im Ham, der im

Jahre nur einen Fruchtertrag bringt. (Tosef. Schebi. cap. 4, 12 steht dafür ארלן אחת (Tosef. 1, 4 ארלן שנעקר ובו בריכה ein Baum, der losgerissen, entwurzelt wurde und an dem sich ein Setzling befindet, näml. ein Reis, das man in die Erde gepfropft hat. — Pl. R. hasch. 15^a ein Baum, der im Jahre zweimal Früchte trägt, z. B. Feigen. Tosef. l. c. dass. (Tosef. Dem. cap. 1 Anf. הברכות והסייפות והכיירות והסייפות והכיירות והסייפות והסייפות והבריכות והסייפות והכיירות והסייפות והבריכות והבייכות והבייכות והבייבות והבייכות והב

Teich, Wasserteich (arab. בְּרֵכְה Wasserbecken oder Teich", wo sich die Kameele niederlegen "nach Gauharî, von der stetigen Wasserfülle darin", s. Fl. TW I, 420b). Mikw. 6, 11 u. ö. — Genes. r. s. 39 (mit Anspiel. auf בְּרָכָה זוֹ מְטַהְרָת וֹכֹּי כִּרִי זוֹ מְטַהְרָת וֹכֹּי וֹנִי מְטַהְרָת וֹכִּי (Ah. so wie der Wasserteich die Unreinen reinigt, so sollst auch du die Entfernten (Abtrünnigen) nähern und für ihren Vater im Himmel reinigen. Num. r. s. 11, 211b dass., vgl. auch בּיִבְּיַבְּת וֹנִיי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּתְּיִּי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִּבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִי בְיִי בְּיִי בְּיי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּייִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיי בְּיִי בְּייִי בְּיי בְּיִי בְּיי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְייִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיי בְּיִי בְ

בּרֵיכָהָא ch. (בּרֵיכָה) Teich, s. TW

בְּרֶכֶּה f. (=bh.) 1) Segen. Keth. 5° am ברכה fünften Schöpfungstage steht in der Schrift ברכה der Segen für die Fische, am sechsten ברכה der Segen für den Menschen. j. Keth. I Anf., 24d am Sabbat אין כתיב ברכה בבריות אלא bezieht sich der Segen (ויברך) nicht auf die Geschöpfe, sondern blos auf den Sabbattag. Erub. 63^b u. ö. תבא עליו ברכה es komme Segen über ihn! Keth. 103° ברכת הבית ברובה der Segen des Hauses kommt je nach der Menge der Familienglieder. B. bath. 44b dass. Genes. r. s. 1, 4°, vgl. אַרִירָה. Das. s. 17 Anf. der Unverheirathete בלא ברכה שרור lebt ohne Segen. Das. s. 47, 46^b ברכת החלב der Segen der Milch, d. h. der Mutternährung. — 2) der Segenspruch, der laut rabbinischer Satzung vor (auch nach) jedem Genusse von Nahrungsmitteln oder auch vor Ausübung eines Gebotes zu verrichten ist. Ber. 35° אסור לו לאדם שיהנה נון העולם man darf in dieser Welt nichts ohne Segenspruch geniessen. Das. 40b כל ברכה ein Segenspruch, שאין בה הזכרת השם אינה ברכה in welchem nicht der Gottesname vorkommt, ist nicht als ein Segenspruch anzusehen. Num. r. s. 20, 242° כשראיתי שאכלת בלא נטילת ידים ובלא ברכה הייתי סבור שאתה גוי als ich sah, dass du ohne Händewaschung und ohne Segenspruch isst, so glaubte ich, du wärest kein Jude. Sot. 38b כום של ברכה der Becher (mit Wein), worüber man den Segen spricht.

der Segen- (Trost-) spruch der Leidtragenden während der sieben Trauertage Keth. 8b. Levit. r. s. 23, 166d. — ברכה der letzte Segenspruch, d. h. nach

dem Verlesen des Schemā. — ברכת ארוסין der Segenspruch bei der Verlobung (Trauung) Keth. 8b. — ברכת הארץ der Segenspruch über Palästina (der im Tischgebete vorkommt) das. — ברכת הזכח der Segenspruch beim Verzehren des Festopfers (חגרגה), das man nebst dem Pesach darbrachte: beim Verzehren des letztern (am 14. Nisan Abends) wurde der Segenspruch des Pesach (ברכת ברכת (ברכת gesprochen Pes. 10, 9 (120a). — ברכת לדימוך der gemeinsame Segen, womit näml. die Versammlung (3 oder 10 Tischgenossen u. s. w.) zum Segenspruch nach der Mahlzeit aufgefordert wird Ber. 45b -- ברכת חחנים der Segenspruch, den man am Hochzeitstage (und in den darauffolgenden sechs Tagen) für das Brautpaar spricht; welcher Segenspruch sow. bei der Mahlzeit der Verlobung (Trauung, סעודת אירוסיץ), als auch bei der Mahlzeit der eigentlichen Heirath (סעורת נישואין) bei einem Becher Wein gesprochen wurde (wahrsch. herrschte auch damals, wie bei uns die Sitte, dass die Brautleute davon tranken; vgl. syr. کشف (Tosef. Meg. cap. 3, 7. Keth. 8b. — ברכת היין der Segenspruch über den Wein R. hasch. 29 ab. der Segenspruch der Priester ברכת כהנים (Num. 6, 24—26) Sot. 37b. — ברכת הלחם der Segenspruch über das Brot R. hasch. 29ab. – ברכת המזוך der Segenspruch nach der Mahlzeit Keth. 8b. — ברכת המצוות der Segenspruch vor Erfüllung von Geboten Keth. 7b. — ברכת הפירות der Segenspruch vor dem Genuss von Früchten das. der Segen- (Trost-) Spruch auf offnem Platz, wo die Leidtragenden unmittelbar nach Beerdigung der Leiche die ersten Tröstungen (oder auch die erste Mahlzeit, הַבֹּבֶלָאָה, s. d.) erhalten Keth. 8b. — ברכת השם Gotteslästerung Snh. 56° fg. — ברכת התורה der Segenspruch vor dem Gesetzstudium j. Ber. I, 3° mit. — Pl. בּלְכוֹת Ber. 45° fg. Meg. 25b ינוחו לו ברכות על ראשו Segnungen mögen über sein Haupt kommen! Ab. sar. 60b dass. -Davon hat auch der Traktat Berachoth, der zumeist von den Benedictionen handelt, seinen כותבי ברכות כשורפי 115b בותבי ברכות תורה, richtiger כותבי הלכות, vgl. בַּלֶּבֶה.

s. d. in 'בר'.

בְּרֶכְהְא Berachta, Name eines Ortes. j. Ber. VI, 10^b un. דרן פונקא דברכתא jenes Gasthaus zu Berachta, vgl. auch מברכתא.

רְלְכִי Berochi, N. pr. Snh. 17 ברוכי המי בר $\dot{Ar}$. sv. נהרבלאי (Agg. ברבי Rami bar Berochi.

תבויד m. eine Lauchart. Tosef. Kil. c. 3 g. E.

תְּבְרְבִיִּרְ m. (lat. brachiale, mit Wechsel der liquidae) Armband. Kel. 26, 3 הזרן והברכייר Ar. (Agg. והברכיים) der Gurt (ζώνη) und das Armband. — Nach den Commentt.: eine Art Schurz über den Knicen, בִּרְפַּיִים, was jedoch nicht einleuchtet.

ברר' s. in בריבסון.

בְּרָבֵר m. Name einer Eidech senart. Chull. 127° בל הנפרלים Ar. sv. בל הנפרלים (Agg. הצרוד). — j. Pea VII, $20^{\rm a}$ mit. ברכרה, ברכרה, ברכרה. $\frac{1}{2}$

בו' s. in בּוּרְלָא

עובר בון אלים אלים וו Adv. (syr. בון בון Adv. (syr. בון בון אלים בון אלים וויים וו mit angeh. Mem, wie hbr. ביקם בון עובים עודים ביים ביים ביים עודים עודי

בּוֹרְבְּאֹ f. (gr. πάρμη, parma, vgl. רבות לאספריסא בורמא עקן. עקל עקל עקל עקל , עקל אספריסא בורמא עקפריסא. אַספּריסא אַספּריסא.

ברו' s. in. ברו'.

 sie nahm das Handbecken des Königs und wärmte das Wasser darin. Der König aber sagte zu ihr: Von allen deinen Gefässen musstest du gerade mein Handbecken zum Wärmen nehmen! Ebenso sagte auch Gott: Von allen deinen Kindern opfertest du die mir geheiligten (Erstgeborenen) den Götzen!

בר' s. in בּירְנִית בּירְנִית s. in בּירְנִית.

א לְבוּלְרָיָלְ, א. pl. grosse Tücher, Hüllen, s. TW

בּרְנִשׁ Barnasch, Name eines babyl. Ortes. Erub. 21° אתיתו מברנש לבי כנישתא דרניאל ihr gehet von Barnasch in die Synagoge Daniels (wo Daniel gebetet haben soll) am Sabbat. B. mez. 73°.

בְּרַס (gr. βράζω) brummen, lärmen, s. TW
— בָּרָס, s. בָּרָס, s. בָּרָס.

בר' u. s. w., s. in בוּרָסִי ,בורסגניות

בּוֹלְם m. (syr. בּיִּלְם), spuma; vgl. jedoch Smith, Thes. Syr. Col. 617; viell. gr. βάσμα, vrges.) Schleimfluss aus der Nase, Schnupfen. Chull. 105^b den Schaum zu trinken enthalte man משום דקשה לברסם משתיא קשה לברסם sich, 'רחמרא שכרא מעבר ליה וכ Ar. ed. pr. (Agg. שפרסם) weil er wegen des Schnupfens schädlich ist. Ihn (den Schaum) zu trinken, ist wegen des Schnupfens schädlich; denjenigen Schnupfen, der durch Weinschaum entstanden, vertreibt das Bier, den durch Bierschaum entstandenen vertreibt das Wasser, für den durch Wasserschaum entstandenen aber giebt es kein Heilmittel. Git. 69^a gegen den לברסם ליתי כי פסתקא דנישדור וכ' Schnupfen wende man ein Ammoniakpulver von der Grösse einer Cedernfrucht an u. s. w.

Υρά (gr. βρύω, -ύσω, βρύζω) voll sein von etwas, davon strotzen, überschwellen. Mögl. Weise ist unser W syn. mit γρο, und bedeutet eig. vordringen; vgl. auch Smith Thes. Syr. sv. γρος.

Pi. ברץ המור היתר שקמצו מבורץ häufen, strotzend machen. Part. pass. Men. 1, 2 איזה הוא היתר שקמצו מבורץ איזה הוא היתר שקמצו מבורץ was heisst "zuviel" (mehr als eine Handvoll von dem Mehlopfer, Lev. 2, 2)? Wenn die Hand des Priesters gehäuft, strotzend vom Mehl ist. Vgl. Jom. 47° und j. Jom. V, 42° ob. יכול מבורץ כובורץ המבור לומר בקמצו — Tosef. Kil. cap. 3, 10 בריק ein Graben (im Weinberge) der (sehr tief liegend) deutlich gesehen wird בבק, vgl. בבק.

לְבִילְ ch.=יְבִילְ Pa.=Pi. häufen. Ab. sar. 59 ובירצוה עד דשפי Ar. (Agg. רברצוה עד דשפי Ar. (Agg. רברצוה עד דשפי) machet es (das Fass, mit Wein) so voll, dass es überläuft (Raschi hält dies als Denom. vom fig. בּרְיָצָא: bis zum Rande neigen).

נְרוֹץ m. (gr. βρύσις) die Häufung, das

Häufen, Strotzenmachen. — Pl. Men. 88° מרוצי המדות die Häufungen, Ueberfüllungen der Masse. Das. בירוצי, j. Schek. IV, 48° un. בירוצי יבש das, was von flüssigen Dingen und das, was von trocknen Dingen überläuft. Das. בירוצים die Ueberfüllungen.

מחוף להו להו להו מחוף להו אפומייהו וחתים להו אפוקצייהו פר kehrte sie (die gefüllten und zugeschnürten Säcke um, d. h. er schlug den oben übriggebliebenen, leeren Theil derselben über der Füllung zusammen) und versiegelte sie an ihren Rändern. — פרצא Git. 69^b, s. פרצא.

m. Obryzum, s. TW.

שַרְצוֹץ m. Priesterturban, s. TW.

Hif. הְבְּרִיק 1) sichtbar sein. j. Kil. V, 29^d un. הְבְּרִיק ain Graben im Felde, der (so tief ist, dass er deutlich) sichtbar wird. — 2) erblinden, eig. leuchten; ein Euphemismus, der gew. für Blindheit vorkommt, vgl. הָבִּר סָבָּר, עַבָּר, סַבְּר, סַבְּר, עַבָּר, עָבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עָבָּר, עָבָּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבְּר, עַבָּר, עַבְּר,
der Sehkraft beraubt "יִּבְפֿבּי"). B. mez. אוריקה sie (die Eselin) erblindete, bekam den Staar, נְהוֹרִיתָא; vgl. auch אַבְוַקַת und בְּזַק.

ופרק. ברק בריק ch. (syr. ברקה ברקה) leuchten. Ber. 59ª wird ברקא הקיפא דבריק erklärt בענני וכ' ein starker Blitz, welcher in den Wolken leuchtet und die Hagelsteine zerschlägt. Das. מבריק ברקא der Blitz leuchtet.

קְּבְּק m. (=bh.) der Blitz, eig. der Leuchtende, Glänzende. Levit. r. s. 31, 175° הברק הוא הוה מעל מעלן הוא der Blitz gehört zu den Schöpfungen des himmlischen Feuers. Num. r. s. 15, 229° dass. — Pl. בְּרָקִים Ber. 54° fg.

 von ברקים der Mischna) wahrsch. zu lesen ברקים. — 2) euphemist. (ברקתי) Staar, Blindheit. Bech. 38b רסימנד ברקא als Zeichen (für den weissen, lockern Flor an den Augen, der als bleibender Leibesfehler anzusehen ist, merke dir) den Staar. — 3) als Adj. glänzend, schimmernd, weiss. Snh. 98° סוסיא ברקא (vgl. jedoch בַּארֶג) ein schimmerndes Pferd, Schimmel. — Pl. j. B. bath. VIII, 16b ob. ארכביה ריכשר בַּרְקֵי wörtl. er liess ihn auf zwei schimmernden Rennthieren reiten; was das. erklärt wird: מייתי תרין סוסוון חיורן ומרכיבין על תריהון ודין אזל ברא ודין אזל ברא man bringt zwei weisse Rosse und setzt Jemdn. auf sie, worauf das eine dahin und das andere dorthin geht; bildl. für eine Verschreibung, die dadurch zweideutig abgefasst ist, dass sie theils als Schenkung, theils als Vermächtniss (das erst nach dem Tode des Erblassers zu erheben ist) angesehen werden kann. j. Kidd. I, 60° un. dass. — In den Parall. in bab. Gem. steht unser W. nicht.

שׁרָרְא בּרקא II m. Haar. Git. 69° ob. שׁרָרָא בּרקא ein Büschel Haar. Schabb. 67° נירא ברקא ein Haarzopf.

אר בוקב III m. kleiner Anbau des Hauses, Gesimse, eine Art Balkon. (Das syr. בּבְּילֵב turris ist wahrsch. aus בוקא בהוה יכי crmp.; s. Smith Thes. hv.). — Erub. 15^a ברקא בהוה וברקא ברקא הלולא ein Balkon war im Hause des Bar Chabu. B. bath. 61^a ברקא הלולא Ar. (Agg. ברקא הלולא Gesimse.

אַרִיקְה, בְּרִיקְה, בְּרִיקְה, בְּרִיקְה, בּרִיקְה, בּרִיקְה, בּרִיקְה, בּרִיקְה, פּרּיה, schimmernde 'Farbe. Genes. r. s. 96, 93^d קברו אותי בכלים צבועים דבריקא לא לבנים ולא begrabet mich in Farbekleidern von glänzender Farbe, die weder weiss noch schwarz sind. Das. s. 100, 98° מאנין דבריקה dass. — Pl. Jalk. zu Hiob II, 154^a אלבשוני בּוּרְקיָא bekleidet mich mit schimmernden Kleidern.

יבְּרַכְא', בּוֹרָכְן m. eig. der Glänzende, Leuchtende, dah. der Morgenstern. Jom. 28^{ab} . j. Jom. III Anf., 40^{b} . j. R. hasch. II Anf., 57^{d} , vgl. פַרַק .— Ferner als N. pr. Pes. 57^{ab} כפר das Dorf Barkai.

שלוקה, בוּרָקי Borki, Beroka, N. pr., eig. wohl: der Leuchtende (בְּאִיר D. Khl. r. sv. איים, 91° בניקר, R. Borki, der zu der heiligen Gemeinde (ערה קרושה) gehörte. j. Kidd. III, 63d un. dass. Aboth 4, 4 ר'יוחנן בן ברוקא ר'יוחנן בן ברוקא R. Jochanan ben Beroka. Pesik. r. s. 1, 2a' ר' ברוקא R. Berokja.

אַרָּיְרָ Birka, N. pr. einer babyl. Stadt. Kidd. 72^a.

אָבּרוֹכְןא (syr. בּרוֹכְןא fem. (syr. בּרוֹכְןא hbr. בּרְכָּן Smaragd, eig. glänzender Edelstein, s. TW.

לברקית, לבּרְקּת, לבּרְקּת, לבּרְקּת, לבּרְקּת, לבּרְקּת, לבּרְקּת, der Staar, die Blindheit. Schabb. 78° שכן אמר מוס man pinselt (mit Blut) gegen den Staar. Pes. 111° un. משחי מיא בצעא קשה Ar. ed. pr. (Agg. מאן דשתי לברוקתי לברוקתי לברוקתי לברוקתי לברוקתי לברוקתי ein Heilmittel gegen den Staar.

קר אברקר, לברקר, לברקר, פרקה, אברקר, אברקר, לברקר, לברקר, אברקר, אברקר, אברקר, אברקר, אברקר, bracae, bracae) Hosen, Beinkleider. Jelamd. Breschith wird פטישיהון (Dan. 3, 21) erklärt: ברקון הלחרנות על ירכותיהן die Beinkleider, die über ihre Lenden gezogen sind. Jalk. II, 18^d ניקורים של ברוקלי Fetzen von Beinkleidern; zur Erkl. des hbr. מרפים (1 Sm. 19, 13) von turpe genommen: Bedeckung der Schamtheile (die von Musaf. citirte LA. ברולקי ist wohl verschrieben).

ברקום Genes. r. s. 98 crmp., s. בַּרְקוֹם.

בּרְקְנִים m. pl. (=bh.) eine Art Brennnessel; nur קוצים וברקנים Jom. 69ª u. ö.

Barkirja, N. pr. j. Kil. IX, 32^d ob. רבי ברקיריא R. Barkirja.

אַרְקוּרְיָאנֵי m. pl. (für אַרְקוּרְיָאנֵי אַרְקוּרְיָאנֵי mit Wechsel der liquidae und Vors. des בּרָקוּרְיָאנִי von Liokletian und Maximian, nach dem Sturze der Prätorianer, eingeführten und benannten Legionen; vgl. Sachs Beitr. I, 113. 114. — Esth. r. sv. שלם אור בשנח שלש א 101^d auf den Rath der Decumani und der Augustiani (vgl. אַגרּסְבִיאָנִי verstörte Nebukadnezar (hier bildl. für Hadrian) den Tempel. Darum vernichtete sie Gott von Grund aus, והשמרר החתרהם ואלר הם und setzte Andere anstatt ihrer ein, näml. die Joviani und die Herculiani.

ברי' in בִּרִיכָסוּן s. ברי' in ברילשון.

בּרְקְּתְא Barketha, Name eines Ortes. Ab. sar. 31a, vgl. בּוּרְנְּתָּה in 'ב.

(=bh.) 1) aussondern, absondern, sow. das Bessere vom Schlechtern ausscheiden, wählen, als auch: das Schlechtere entfernen. Grndw. ¬⊐ eig. klar, hell sein, dah. auch vom Entfernen nicht dazu gehöriger Dinge; dav. auch mit hinzugefügten Bst. Maasr. 2, 6 hier ist ein Ass בעשר תאנים שאבור לי בורר ואוכל für die zehn Feigen, die ich mir aussondern (aussuchen) werde; so sondert er aus und isst. Pea 2, 1 יבור er sondere ab. j. Schabb. VII, 10ab fg. er begeht eine Sabbatverletzung משום שנורר wegen Auslesens, eig. eines Auslesenden. Bez. ברור לו מיתה, יפה מahle ברור לו מיתה für ihn (den Verurtheilten) einen schönen, leichten Tod, d. h. dass er nicht Beschimpfung u. dgl. dabei erleide. Snh. 3, 1 (23°) זה בורר לו אחד

וזה בורר לו אחד ושניהם בוררין להן עוד אחד der Eine (der Prozessführenden) wählt sich einen Richter, der Andere ebenf. einen, und beide wählen gemeinschaftlich noch einen als Obmann. (Nach der frühern Ansicht in Gemara das. wäre der Sinn folgender: Wenn die eine Partei sich ein Gerichtscollegium [von drei Richtern] und die andere Partei ein anderes Collegium gewählt haben, so müssen beide Parteien gemeinschaftlich ein drittes Gerichtscollegium wählen). - 2) klar machen; übrtr. genau darstellen. Keth. 46ª un. wird ופרשו השמלה (Dt. 22, 27) bildl. gedeutet: Die beiderseitigen Zeugen kommen herbei רבוררין und stellen die Angelegenheit so klar dar, wie ein neues Gewand, vgl. חַרַר.

Pi. בּירֵר 1) aussuchen, absondern, wählen. j. Ber. IX, 13° ob. Adam דש זרה בירר drosch (das Getreide), wurfelte es und suchte die Körner aus. j. Snh. X, 28° mit. ביררו הברזל sie suchten aus, wählten das Eisen; bildl. für die לשונות שביררו להן Lehre. j. Ned. I Anf., 51° ראשונים Ausdrücke (Wörter), welche die Alten sich gewählt haben, näml. Nebenbenennungen (בינרים) für Schwur, Gelübde u. dgl., vgl. קוֹנַם (in bab. Ned. 10° שבדר?). Esth. r. sv. רישלת בורגני אחד אנורו ברר להון לשון 105°, ספרים ein Hütteneinlieger רומי בלשון (מלשון 1.) יוני soll ihnen (den Römern) die römische (d. h. lateinische) Sprache aus der griechischen ausgesondert (d. h. einen besondern Dialekt daraus gebildet) haben. In der Parall. steht בַּרָא, s. בּרָא, בּרָא. - 2) klar darthun, genau beweisen, eig. aus dem Dunkeln absondern. Snh. 23^b der Prozessführende צריך לברר muss einen klaren Beweis (tüchtige Zeugen u. dgl.) beibringen. Kerith. 24^a das Opfer wegen der Sota wird nicht der Sühne halber dargebracht, אלא לברר עוון sondern blos, um die Sünde zu ermitteln. j. Kidd. בירר את הסמפון s. בירר את הסמפון.

Hof. הוברר הובר abgesondert werden; übrtr. von einem Ggst., bei dem zwei Möglichkeiten vorhanden sind; bei welchem, wenn eine derselben erfolgt ist, dieser Zustand als der ursprüngliche angesehen wird (vgl. ברירה), z. B. Chull. 14° das Thier hat die Bestimmung, entweder geschlachtet und genossen zu werden, oder Junge zur Welt zu bringen; הובררה דלגדל עומדת שומה הובררה דלגדל עומדת es geschlachtet, so stellt sich heraus, dass seine Bestimmung vom Anfange an war, verzehrt zu werden, wird es nicht geschlachtet, so stellt sich heraus, dass es ursprünglich zum Gebären bestimmt war.

רבְּרָת ch. prät. בּ (syr. בְּבֶּרבּיּבְ) aussuchen, wählen. Bech. 57°. j. Schek. VI, 50° mit., vgl. בְּרֵירָה, s. TW.

m. eig. Part. pass., oft jedoch als Adjausgesucht, ausgewählt, dah. auch: rein,

lauter, klar, purus, eig. von Schlacken gesondert. B. bath. 147° רום בוב של עצרת ברור יכ' wenn am Wochenfeste ein klarer, heller Tag ist, so gilt das als eine gute Vorbedeutung für das ganze Jahr. Nach einer Ansicht ist בלול zu lesen: ein trüber, wolkiger Tag. Tosef. Arach. cap. 1 היה היום ברור es war ein heller Tag. — אם ברור לך הדבר כבקר אמרהו Trop. Snh. 7b wenn die Sache (das Recht) dir so klar ist wie der Morgen, so sprich das Urtel, wenn aber nicht, so unterlasse es. j. Ber. II, 5° mit. מקרם מברור die Stelle, die ihm klar ist (d. h. von der er genau weiss, dass er da geblieben ist). Pes. 50° עולם ברור ראית eine klare Welt (wo Alles gebührendermassen zugeht) hast du gesehen. j. Maasr. I, 49 b mit. חלוט ברור הבשיל ברור förmlich Gesottenes, förmlich Gekochtes, d. h. durch Feuer, das unter dem Kessel brennt. j. Schabb. III, 6^b mit. und j. Chall. I, 58^a ob. dass. Git. 89° דבר הברור etwas Gewisses. j. Jeb. IV, 5° un. הלב ברור Unschlitt, hinsichtl. dessen nicht zu zweifeln ist, ob es geniessbares (d. h. erlaubtes) Fett sei. j. Git. IX, 50° un. קיים שריר וברור "Es ist bestätigt, steht fest und ist klar!" Schlussformel eines gerichtlichen Dokumentes. der הברור שבהן היה למך der Auserwählte (Beste) unter ihnen war Lemech, und hatte zwei Frauen. - Pl. j. Kidd. IV, 66ª un. הברורין שבאחיך nur diejenigen deiner Brüder, deren Abstammung genau nachgewiesen ist, dürfen als Könige eingesetzt werden. Num r. r. 9, 199^d dass. Genes. r. s. 98, 96^a, vgl. בַּרָבֵּא Uebrtr. Bez. 29° ברורי המדוח der Schaum des Weines beim Eingiessen, eig. das Klare, Durchsichtige, vgl. Raschi.

תברות m. das Wählen, die Wahl. Pl. B. mez. 1, 8 שברי בירורין Dokumente über die Wahlen der zwei Richter (von Seiten der Prozessführenden) und eines Obmannes, vgl. בר j. M. kat. III, 82° un. wird dies erklärt: קונופרוניסין Compromisse. j. B. bath. X, 17° un. dass.

ברור חיל, nur ברור חיל Beror Chail, Wohnort des R. Jochanan ben Sakkai, wo er seine Schule hatte. Snh. 32b. j. Keth. I, 25c mit. u. ö.

הַרִּיְרָה f. das Absondern, Aussuchen. j. Schabb. VII, 10^b ob. הוחר מכלל ברירה ביום טוב am Feiertage, wo das Aussuchen erlaubt ist, im Ggs. zu Sabbat. j. Bez. I, 60^d un. dass.

פלבוירה. eig. das Absondern; insbes. der Gedankenact, vermittelst dessen man etwas aus einer Mischung als gesondert sich vorstellt, ideelle Sonderung, Berera, und zwar von zweifacher Art a) bei einem Ggst., bei dem zwei Möglichkeiten vorhanden sind und vom Erfolg auf die ursprüngliche Bestimmung geschlossen wird (vgl. בַּרַ Hof.) und b) die Annahme, dass bei einer Mischung, von der irgend ein Theil zu einem besondern Zweck entnommen

wird, dieser jetzt abgesonderte Theil schon wäh rend seiner Mischung als abgesondert, von diese ganz unabhängig zu behandeln sei. Z. B. Bech 57ª (mit Bezug auf Dt. 23, 19: "Das für eine Hund Eingetauschte, מחיר כלב, darf nicht ge opfert werden"); wenn nun gemeinschaftliche In haber eines Geschäftes dermassen eine Theilung der Masse unter sich getroffen haben, dass den Einen zehn Lämmer, und dem Andern neu-Lämmer und ein Hund zufallen, so sind die ersteren zehn Lämmer sämmtlich als Opfer un tauglich, אי אמרת יש ברירה ליברור חד מינייהו wenn jedocl לבהדי כלבא ולשקול והנך נשתרי der Grundsatz der Berera angenommen würde so könnte man eines von den zehn Lämmeri als das für den Hund eingetauschte herausneh men, und die übrigen neun würden als Opfe tauglich sein. Vgl. bes. die treffliche Bemerk der Tosaf. Tem. 30° sv. ואירך. — j. Schek. VI אי אמרינן ברירה נברור ד' זוזי ונשדי 50b mit. אי אמרינן שברד לשתרי wenn der Grundsatz de Berera angenommen würde, so könnte man vie Sus (als Opfergeld, aus der Masse) absonder und ins Wasser werfen (d. h. als verboten an sehen), während das übrige Geld benutzt werder dürfte. Das. ר' יהודה לית ליה ברירה R. Jehudi erkennt den Grundsatz der Berera nicht an Oft in bab. Gem. Git. 25 fg. Chull. 14b. Erub 36^b u. ö.

קרירות ברירות f. Reinheit, Lauterkeit. j. Taan III, 67° mit. wird בבר (Hiob 22, 30) erklärt כפיך "mit der Lauterkeit deine Hände".

רִירוּת, אְרִירוּת ch. (syr. צֶׁסُגָּבּיִרוּת = ch. (syr. צֶׁסُגָּבּיִרוּת = Reinheit, Klarheit, s. TW.

אַרוּרָיָא s. בּרוּרָיָא.

אַרוֹשֶׁךְ (od. אַרוֹשְׁךְ) f. (pers., vgl. אַרוֹשֶׁרְ Brot, Kuchen. Pl. Git. 69 אלה בְּרוֹשִׁיִיתָא (Ar. אלה בְּרוֹשִׁיִיתָא (Ar. ברושייתא דחיטי dre Kuchen (Gebäcke) von Gerstenmehl, Kuchen vor Weizenmehl.

Earisch, N. pr. Git. 14b, vgl. אַרָדְא ספּרְשָׁן od. בּרְשָׁן m. Wahnsinniger, s. TW Tochter, s. hinter בַּרַתָּא, בְּרָת

אָרָתָא, אָרָתָא m. (syr. אַבֿרָתָא hbr. הּוֹחַשָּ, zinz) Cypresse oder ähnliches Nadelholz. R. hasch. 23a ברוש zur Erklärung des hbr. ברוש. j. Keth. VII Ende, 31^d und Genes. r. s. 14, 15^d dass. B. bath. 80b ברתר. j. Pea VIII, 20d un. עררה כמך הדא ברהא wozu steht dieser Stein neben dieser Cypresse? Eine Frage um einer Antwort auszuweichen.

בר' und בוֹשָׁבָּי s. in בר'.

שברתצין s. ברתצין.

Baschkar, Name eines Ortes in Babylonien. Jom. 10° wird מפר übers. durch בשכר. Git. 80b, vgl. אָסְטֵוּדֶּרָא Schabb. 139a u. ö. בני איכן בני תורה die Einwohner von Baschkar sind des Gesetzes unkundig; daher hat man ihnen näml. auch solche Dinge verboten, die gesetzlich erlaubt sind. (Tosaf. in Bez. 6^a sv. רהאירנא machen die richtige Bemerkung, dass diese und ähnliche Verbote, die blos aus der Besorgniss entstanden sind, man könnte aus Unkunde des Gesetzes auch wirkliche Verbote übertreten, in jetziger Zeit ohne Weiteres wegfallen, wenn der hierfür angegebene Grund aufgehört habe).

בְּשֵׁל (=bh.) reifen, reif, gar werden, durch die Sonne oder überh. natürliches Wachsthum oder durch das Feuer, intrns. j. Snh. VIII בשל הזרע מבפנים השחירה הקדירה Anf., 26° שבחוץ wenn der Samen inwendig (d. h. in den Schamtheilen) gereift ist, so entsteht auswendig der Haarwuchs (eig. es wird schwarz).

Pi. שׁבֹּב (=bh.) reif machen, kochen, trns. Snh. 95° לבשל פירות die Früchte reif zu machen. Chull. 97° fg. u. ö. בשל kochen. Trop. Pes. 112° un. לא תבשל בקדירה שבישל בה חבירך koche nicht in einem Topfe, in welchem dein Nächster gekocht hat; d. h. heirathe nicht eine Geschiedene; vgl. גַרוֹשׁ . Ned. 49a, vgl. לַשׁוֹדְ

Nithpa. reif, gar gemacht werden, gekocht werden. Chull. 96b. 98b אין בשלה אלא יב האיל unter בשלה (Num. 6, 19) ist nichts anderes zu verstehen, als wenn der Bug (זרכן) mit dem Widder zus. gekocht wurde, näml. bevor man jenen dem Priester gab. Nach einer andern Ansicht: אין בשלה אלא שלימה dieses W. bedeutet: etwas Ganzes, d. h. den Bug vor dem Kochen im Ganzen, als ein Stück ausgeschnitten (näml.=בָּשֶׁל לָהַה, was dazu gehört, vgl. Tosaf z. St). — Trop. Sot. 11ª und Exod. r. s. 1, 101^b בקרה שבשלו בה נתבשלו in demselben Topfe, in welchem sie gekocht hatten, wurden auch sie gekocht, d. h. die Egypter wurden durch Ertrinken bestraft, weil sie die neugeborenen Israeliten ertränkt hatten; mit Anspiel. auf זרר (Ex. 18, 11) von זרר: kochen gedeutet.

רְשֵׁיל, בְּשֵׁיל ch. (syr. 🚅==שׁל, reif, gar werden. Ab. sar. 38° אי לא היפך בה הוה בשיל wenn er es auch nicht (im Feuer) gewendet hätte, so wäre es doch gar geworden. — Ithpe. Ab. sar. 29b איבשׁיל es wurde gekocht.

Pa. שְׁשֵׁבַ reif, gar machen, kochen. Ab. sar. 38a לבשולי מנא das Gefäss (durch Brennen im Ofen) fertig, brauchbar zu machen. - Chull. 101° ריבעא דבשרא כמה חלבא בעי לבשולי wie viel Milch bedarf man, um darin ein Viertel Litra Fleisch zu kochen? Man wusste näml. in jenem Orte (מטלפוש) nicht, dass Fleisch in Milch zu kochen verboten sei.

תבישול, בשול m. das Reifwerden, Kochen. Snh. 95^b זמן בישול פירות die Zeit der Früchtereife. Chull. 115 fg. איסור בשול das Verbot des Kochens, näml. von Fleisch in Milch. j. Schabb. VII, 10° ob. und j. Bez. I, 60° ob. הותר מכלל es gehört zur allgemeinen Erlaubniss, am Feiertage zu kochen. j. Ab. sar. V, 45^b u. ö. — Pl. Ab. sar. 38° בישולי כותים בישולי נכרים die von Nichtisraeliten gekochten Speisen.

ליטוק chald. (syr. ובישול das Kochen, Garmachen. Pes. 27ª קבלה בישולא das Kochen begann u. s. w. Ab. sar. 38a קרובר das Kochen zu fördern. Chull. 111^b בשרלא gekochte Speise.

אבושל m. eig. (wie syr. אברישל Gereiftes, s. w. u.; übrtr. Schabb. 79° התם בבושלא Ar. und Raschi (Agg. בבישולה) dort ist die Rede von einem Fell, das im feuchten Zustande, so wie es abgezogen wurde, verblieben ist, d. h. nicht gegerbt wurde; eines solchen Fells bedienten sich die Krämer zum Ueberziehen der Gewichte, welche dann sehr hart wurden. — Pl. Ber. 40b un. כמרא (zur Erkl. von נובלות) Feigen, die erst dann, wenn sie in der Erde verscharrt liegen, reif werden. Nach Raschi: Feigen, die durch zu starke Sonnenhitze überreif wurden.

ein Schulausdruck, Prtkl. (syr. عد كفاية), zus. gesetzt aus שלמא mit vorges. ב als Präpos.) eig. in Nachgiebigkeit, dah. zugegeben, wohl u. dgl. Pes. 50° ′ביינר וכ בשלכוא לכואן דאכור zugegeben (wohl) nach der Ansicht desjenigen Autors, der da lehrt, dass so wäre es richtig, aber nach Ansicht des andern Autors u. s. w. Jom. 17^b u. ö. בשלמא רכ zugegeben (wohl) wenn du sagst, dass u. s. w. Erub. 10a. Pes. 76^a u. sehr oft.

בכם s. in בּעַים, בְּעַים.

בישני , בישני s. in 'רב.

בשקר (trnsp. Schafel von בשקר) eig. untersuchen, prüfen, dah. auch: erkennen. Erub. 19° ולא מבשקר ליה man erkennt ihn nicht. Jeb.

120° חליף קמייהו ולא בשקרוהו er ging an ihnen vorüber, und sie erkannten ihn nicht.

ا جَسِّرَ (arab. جَشِرَ heiter, erfreut sein). — Pi.

קבי (=bh.) frohe Botschaft verkünden, dadurch erfreuen. Chull. 87° מבשר טובות להשר ביותר
Nithpa. von Gutem benachrichtigt werden. Pesik. r. s. 42,72^d כבניר (Abraham) wurde erfreut durch die Nachricht betreffs seiner Kinder. Genes. r. s. 47, 46^b בַּתְּלֵבְּ sie wurde durch die Nachricht erfreut, dass sie Milch zum Nähren haben würde.

רביב, אם הישב, רביב, רב

Ithpa. אַתְבַשֵּׁר pass. davon, vgl. בִּשׂוֹרָתָּא.

בשורתא בשורתא (בשורתא) frohe Botschaft, zuw. Unglücksbotschaft. R.hasch. 19° בשורתא פוחר פוח eine glückliche Botschaft. Thr. r. sv. היו היו לא מתבשרת לא משורתא בא מורתא בשורת לא לא מורתא שנורתא שנו שלא בשורתא שמות אמור er bekam die Nachricht, dass seine Mutter gestorben wäre.

אָרְשְׁרָא, אָלְשְׁרָא, dass., gute Nachricht, s. TW.

שארל (=bh.) Fleisch. Sot. 5° wird unser W als Abbreviat. gedeutet: בֿושה כֿרוחה רֹמה Schande, Verwesung, Gewürm; nach einer andern Ansicht: שארל דכתוב בשון bedeute der mittelste Bst.: שארל הכתוב בשון (Gruft), weil das W mit w geschrieben wird. Chull. 16° בשר הארה eig. Fleisch des Gelüstens, d. h. das Fleisch solcher Thiere, die zu Hause (nicht als Opfer) geschlachtet wurden, was erst beim Einzuge in Palästina gestattet wurde (vgl. Dt. 12, 20). — Das. 17° בשר בחירה, בשר בחירה בירה באורם בשר בחירה באורם בשר בחירה באורם באור

vgl. בשר ודם. Ber. 33° u. ö. בחירה Fleisch und Blut, d. h. der Mensch. j. Ber. IX, 13° ob. בשר (so nach Jalk. zu Ps. 146; das in j. Gem. vorangehende מלך ist zu streichen) der Mensch hat einen Patron u. s. w.

אַרְשִׁר, אֹרְטְבִּ ch. (syr. בְּשִׁר בּשִׁר בּשׁר בּא Fleisch. Chull. 109° בעינא למיכל בישרא בחלבא ich möchte Fleisch in Milch gekocht essen; d. h. eine Speise, die denselben Geschmack hat, vgl. זְנַק und זְנַך chabb. 145°, vgl. אַרְּקָא. Arach. 15° und בשרא הווא Fleisch und Fische. Schabb. 140°, vgl. בערר B. bath. 22° בישרא שבירא בישרא שבירא fettes Fleisch bildl. für gute Lehre, vgl. בְּרַכְּא

אַרְנָא m. Adj. eig. fleischig, d. h. wohlbeleibt. Pl. Keth. 61° ביי בישְׂרָנִי wohlbeleibte Kinder.

שנים, אניים m. (syr. במביל, ngr. βησσᾶ, βισασά, vgl. Sachs Beitr. I, 139 und Smith Thes. Syr. hv.) Zukost, Zuspeise, die aus Milchrahm, Eiern und Pfeffer bereitet wurde. Vgl. Ar. hv.: Alles was dem Brote als Zuspeise dient, heisst in der Mischnasprache: עמרון (λάπασον) und in ber rabbinischen: שם. — Ber. 40° הין צריך בשם das bedarf keiner Zuspeise, d. h. es ist an und für sich schmackhaft, so dass es auch ohne Zukost genossen werden kann.

אַם s. הישָׁים; הישׁים s. in 'בר'.

תבו א לבו הלו בלה בלה בלה Tochter. בת איתתיה בלו הלה בלה בלו הוא. בת איתתיה בלו הוא. בלו הוא הבלו הוא בלו הוא בלו הוא הבלו הוא בלו הוא בלו הוא הבלו הוא בלו ה

die Tochter vornehmer Ahnen Num. r. s. 1, 182^d. — בת אבא כוראה die Tochter des Syrers Abba, Frau des R. Papa Snh. 14b. Keth. 39b. — בת אור eig. Tochter des Lichtes, d. h. die Heizung Schabb. 25b. — na ארעא die Verhärtung der Fusssohle Schabb. 65° (zur Erkl. des Ws. צינית, vgl. auch פורגרה). — בת בירתא ein Kanal, der von einer Quelle abgeleitet wird Chull. 106 a. — בת גשתא, s. גשתא — בת דומה die Tochter eines Weibes, das als Ehebrecherin verrufen ist Sot. 27a. — בת הכי von solcher Beschaffenheit Snh. 25b, vgl. בר הכי בה הקרבה ein Thier, das zum Opfer fähig ist Men. 11a. - Keth. 62b בת חכינאי בת חכינאי o Tochter (d. h. Enkeltochter) des Chachinai, o Tochter des Chachinai! näml. Tochter des R. Chanina ben Chachinai. — בת חורין 1) eine Freie, libertina Git. 41^b u. ö. — 2) ein böser Geist, der auf Händen, die des Morgens nicht gewaschen wurden, ruht Schabb. 109a. — בת יום ein Mäd-

chen, das einen Tag alt ist j. Kidd. III, 64b ob. בת יומא an demselben Tage Ab. sar. 76°. בת מזגא חמרא eig. Tochter des Weinmischers, Name eines zum Genusse erlaub ten Vogels בת — נטלא Git. 69a, s. בת מחרוא — Chull. 63a. was zur selben Gattung gehört Ab. sar. 28°. — בת מלך eig. Königstochter, bildl. für eine Dämonin, die das Auge beschädigt Schabb. 109a. — בת נירא ein jochartig krummgebogener Stab am Webebaum, durch welchen die Fäden gezogen werden Schabb. 105^a בכת נירא Ar. (Agg. בבת נירא der Strauss M. kat. 28a. — בה עיך der Augapfel Exod. r. s. 30, 128b (mit Bezug auf בבבת, Sach. 2. 12) חביבין ישראל כבת עין העליונה Israel ist ebenso (von Gott) geliebt wie der himmlische (wie Gottes) Augapfel. — בת ערנא eig. dass.; übrtr. das Loch im Mühlstein, durch welches das Getreide sich ausschüttet M. kat. 10^a. (Ms. M. ביה טינא der untere, kleinere Theil des Schlafes (tempus) Schabb. 80b; vgl. בת קבריא – אַנדְיפִי eig. Tochter der Gräber, Name eines Vogels, Krähe u. dgl. Esth. r. sv. בת קול -- גרצרא, 102a, vgl. בת קול -eig. Tochterstimme, bes. 1) Widerhall, Echo. Exod. r. s. 29 Ende כשאדם קורא לחבירו יש לקול בת קול והקול שהיה יוצא מפי הקב"ה לא היה לקולו שבה קול wenn ein Mensch dem Andern etwas zuruft, so hat seine Stimme einen Widerhall, aber die Stimme, die von Gott ausging, hatte keinen Widerhall. Cant. r. sv. לריח, 6° מה השמן הזה אין לו בת קול כך ישראל אין להם בת קיל so wie das Oel (beim Giessen) keinen Ton von sich giebt, ebenso giebt Israel (wenn es leidet) in dieser Welt keinen Wehruf von sich. — 2) übrtr. Bath Kol, eine Art göttlicher Stimme, die nächst der Prophetie den zweiten Rang einnimmt. Schabb. VI, 8° un. נלך אחר שמיעת בת קול wir wollen die Aeusserung des Bath Kol auflauschen! Nach dem Tode (des Amora) Samuel hörten sie die Schulkinder lesen: רשמואל מת (1 Sm. 28, 3), woraus sie entnahmen, dass Samuel gestorben sei; nach dem Tode des R. Acha hörten sie eine Frau zur andern sagen: Das Licht erlosch. Jom. 9b nach dem Tode der letzten Propheten ככחלקה רוח הקורש מישראל ועדיין היו נשתמשין בבת א היל hörte der heilige (d. h. prophetische) Geist in Israel auf, aber noch bediente man sich des Bath Kol. Snh. 11^a, vgl. Tosaf. z. St. j. Ber. I, 36 un. ביבנה יצאת בת קול in Jabne (Jamnia, wo die Gelehrtenschule war) ertönte das Bath Kol, dass näml. die Halacha nach der Schule Hillels zu entscheiden sei. Genes. r. s. 67, 66^d 'בת קול אומרת וכ das Bath Kol rief aus u.s.w. eine Feigen-בלות שבע - Thr. r. Enl. Anf. u. ö. art Maasr. 2, 8 u. ö., vgl. בנות ... ברת שבע eine weisse Feigenart. Ab. sar. 14a erklärt: בנות שקמה — האיני היוראתא Sykomoren Dem. 1, 1. Nach Barten.: Reiser von Feigenbäumen, die auf Kastanienbäume ge-

pfropft sind. — בת היהא ein Loch im Spunde des Fasses, durch welches man den Wein riecht Ab. sar. 66^b.

☐ II m. (=bh.) Mass für flüssige Dinge. Pl. בַּחִיך Esr. 7, 22. — Uebrtr. (fem.) בת אחת nur mit vorges. z, eig. mit ein em Masse, dah. auf einmal. Jom. 38b Ben Kamzar schrieb den vierbuchstabigen Gottesnamen בבת אחת auf einmal, d. h. alle 4 Buchstaben gleichzeitig. Num. ${
m r.~s.~4,~189^b}$ לא היו משפילין אותה בבת אחת sie haben ihn (den Vorhang) nicht auf einmal heruntergelassen. Tanch. Chuk. Ende, 229 b מַלַר מבערן מן העולם בבת אחת ich werde sie auf einmal von der Érde forträumen. — בת ראש kopfüber, eig. Kopfmass. j. Schek. V, 48d un. sie stürzten (vor Erstaunen wegen seines Gesanges) kopfüber. Cant. r. sv. נסקרין בבת ראש לאחוריהם dass. — Erub. 16a. Jom. 38b und Suc. 14b Agg. בת ראש (Ms. M. an allen drei Stellen: בת אחה).

אַרְוּוְרָבּ (oder אַרְוּוְבָּ) f. pl. Mitte. Die eig. Bedeut. unseres Ws. dürfte dem neusyr. בתווה (Pl. von בווה (Pl. von pl. von

בתיה (bh. 1 Chr. 4, 18) Bithja. Levit. r. s. 1, 144^d מבר לה הקב'ה לבתיה בת פרעה משה אבר לא הקב'ה לבתיה בת פרעה משה לא את בתי לא היה בנך וקראוהו בנך אף את לא את בתי Gott sagte zu Bithja, der Tochter Pharaos: Mose war nicht dein Sohn, und dennoch nannte man ihn: dein en Sohn; so bist auch du nicht meine Tochter (d. h. keine Israelitin), aber ich nenne dich dennoch: meine "(Gottes) Tochter", näml. בת יה Bathja. Snh. 31^b un. (als Ueberschrift eines Briefes an das Exilhaupt Mar Ukba:) לרזיו ליה כבר בתיה demjenigen, der Glanz hat wie der Sohn der Bithja (Mose) sei Heil, Gruss!

f. Pl. בְּתוּלְהַה (=bh.) 1) Jungfrau. שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת קרקע Nid. 8b dreierlei Jungfrauen giebt es: das Weib, das noch nicht verheirathet, die Erde, die noch nicht angebaut, und die Sykomore, die an den Zweigen noch nicht beschnitten ist. j. Nid. I, 49° un. und Tesef. Schebi. cap. 3 dass., vgl. אָרַק. Jeb. 61b אין בתולה אלא נערה unter בתולה ist blos ein Mädchen von 12 bis 12½ Jahren zu verstehen, vgl. בַּגְרוּת. Ohol. 16, 4 ein Fels und ein unbearbeiteter Boden. Schabb. 90° בתולת הורד, vgl. וְרָד, j. Sot. III, 19ª mit. בתולה ציימנית die sich kasteiende Jungfrau gehört zu denjenigen, welche die Weltordnung stören. Sot. 22ª steht dafür בתולה צליינית eine betende Jungfrau, Betschwester. -

2) die zwei, im Fussboden der Kelter befestigten Holzstämme, in welche der Pressbalken eingefugt wird. B. bath. 67b wird das כלונסות של ארז B. bath. 67b wird das בחולות der Mischna erklärt: שמועמידין בהן הקורה. Der Comment. z. St. bemerkt: diese Holzstämme werden: שרור"ש (gemelli) Zwillingsbrüder, oder auch: שרור"ש (sorores) Schwestern genannt. — 3) die Jungfrau, näml. das Sternbild im Thierkreise. Jalk. I, 112d § 418. Das. II § 185. Pesik. r. s. 20, 38b.

קרולים m. pl. (=bh.) Jungfrauschaft. j. Jeb. VI, 7° ob. בוגרת כלו בתוליה במעיה מוכת bei der Mannbaren (älter als 12½ Jahr, vgl. בַּבֶּר) verliert sich die Jungfrauschaft in den Leib hinein, bei der durch Holz Verletzten verliert sic sich nach aussen.

לין ch. (syr. צُבּסבُם = בּתּרּלִים בּתּרּלִים Jung-frauschaft. j. Keth. I, 25^b un. j. Snh. I, 19^a mit. u. ö.

בּוֹתְנְיָאָס Batinias, N. pr.; und בּוֹתְנִיאָס, בּוֹתְנִין (בִּיְתְנַן gr. Βαταναία, hbr. בַּיְתְנַן Basan, N pr. einer Gegend jenseits des Jordan, s. TW. בי s. in בי.

קר, אָרַה, räp. (syr. אבר, zus. gesetzt aus ב: in, und אַרַה. Ort, Stelle) eig. an der Stelle, anstatt, dah.: nach, hierauf, hinter, sow. räumlich als zeitlich. Dan. 7, 6. 7. — j. Dem. II, 23° mit. ההוא לתנינן לבתרה das, was wir hierauf gelernt haben. j. Git. VI Anf., 47°d, vgl. אַרַבּע II. Kidd. 71° שִׁרָבִּע unיקותא זיל אבתר שתיקותא זיל אבתר שתיקותא

חמר dem Schweigen, d. h. derjenige, der im Streite früher schweigen wird, der ist von edler, legitimer Abkunft, בתר לכהונה. Pes. 84ª בתר בפוף אזלינן בתר בפוף אזלינן בתר בפוף אזלינן מאלינן בתר בפוף אזלינן בתרך ליהונ למאן דבתרך דיהבר "bmögen sie (die überschickten Güter, die Rabbi von Anton. nicht annehmen wollte) deinen Nachfolgern gehören, welche sie meinen Nachfolgern, die auf dich folgen werden, geben sollen. Das. 11ª fg., vgl. auch אַרָא.

ארת, התראי היותא, התראי היותא ה. Adj. der Letzte. Git. 47° יומא בתרא לפר letzte Tag vor der Hinrichtung. — Pl. Nas. 56° קמאי ובַתְרָאֵי die ersten und die letzten tradirenden Lehrer, vgl. אַבּלָנָא בתראי (בים אחרונים ביו das Wasser zum Waschen der Hände nach der Mahlzeit. — Fem. Ab. sar. 51° die Letzte; s. auch TW

בני בתירה s. בְּחֵירְה : und בני בתירה; s. auch טבלא.

בררים m. pl. (=bh.) die Stücke; insbes. ברית בין הבתרים der göttliche Bund mit Abraham zwischen den Stücken der getheilten Thiere (Gen. 15, 17. 18). Cant. r. sv. מרפות 16^b u. ö.

κητηΣ m. (gr. βότρυς, βότρυον) Weintraube, s. TW

ביה (viell. syn. mit שָׁבָּם) in Jemdn. drängen, ihn sehr bitten. — Pa. Chull. 7b הוה קא מבחש er drang sehr in ihn (Raschi z. St. citirt dieses W auch aus Schebu. 30b, wo jedoch in den Agg. שבם steht).

אות (verstärkte Form von בות, בות, sich aufhalten, hausen, s. TW

Nachträgliches zu den Buchstaben 🛠 und 🗅

von

Prof. Dr. H. L. Fleischer.

Seite 1, Spalte 2, Zeile 28. מלמרר scheint durch Umstellung aus גלוטרי und dieses durch Erweichung aus אלוטרי entstanden zu sein, entsprechend dem arab. פֿלפֿטרי, das selbst wiederum eine Verderbniss von פֿלפֿטרי d. h. φυλακτήρια ist. S. Tausend und Eine Nacht, (Bresl. Ausg.) 1. Bd., S. ۴۴٩, Z. 4 u. 5: "Sie (die Zauberin) zeichnete auf die Kreislinie Namen in kufischer Schrift und "בּלְּשִׁלֵּשִׁי". Ebenso Flügel's Katalog der arabischen, persischen und türkischen Handschriften der Hofbibliothek zu

Wien, 2. Bd., S. 561, Z. 16, in der Inhaltsangabe eines Abschnittes des Werkes غاية الحكيم die zauberei: ممل القلفطريات السبعة "die Verfertigung der sieben Phylakterien". Bistânî's Muḥît al-Muḥît S. ١٧٥۴, Sp. 1: القَلْفَطْرِيَات

ي المات المتحرّة "Kalfaṭriât sind Zeichen der Zauberer". Aber die ursprüngliche Form الفلقطيات oder الفلقطيات hat Hâgî Ḥalfa's bibliographisches Wörterbuch, 4. Bd., S. 463,

Nr. 9189: علم الفلقطيرات, Flügel: Doctrina phylacteriorum. Es sind dies, wie es da heisst, "lange beschriebene Streifen, auf denen Buchstaben und Figuren, d. h. Ringe und Kreislinien, mit einander verflochten sind und die, wie man vorgiebt, durch die ihnen inwohnende besondere Kraft gewisse Wirkungen ausüben. Nur einiges davon lässt sich lesen".

S. 4, Sp. 2, Z. 35 u. 36. Die characteristische Infinitivform أَبِيبُ in أَبِيبُ und weist darauf hin, dass die beiden entsprechenden Verbalstämme ursprünglich lautnachahmende sind zur Bezeichnung des Wehens, Hauchens, Aufathmens. So noch eigentlich בَهُبُ النائم der Wind weht, bläst, النائم der Schlafende athmet auf, d. h. erwacht; dann übergetragen auf vegetabilisches Ausschlagen, Hervorbrechen, Sprossen, Treiben, Blühen und Fruchtbringen; daher אַבֶּר אָבֶּר אָבָר (אַבָּר Yollkommen entsprechend ist das persische عَمِيكُنْ Yollkommen entsprechend ist das persische عَمِيكُنْ Yollkommen entsprechend ist das persische عَمِيكُنْ Yollkommen entsprechend ist das persische كَمُعِيكُنْ Yollkommen entsprechenden entsprechenden verschenden entsprechenden verschenden verschend

Körper, das Morgenlicht u. s. w.; ausschlagen, blühen, aufblühen, von Gewächsen aller Art. Andere Uebertragungen der Grundbedeutung auf verschiedene Arten von Regung, Bewegung, beginnender und zu etwas ansetzender Thätigkeit,

sich aufmachen zu etwas, s. unter wind und

S. 5, Sp. 1, Z. 36. Dem חוטרא אבוב רועה entspricht das von Maimonides zu jenem Worte bei Buxtorf angeführte arab. עצאלרער, d. h. عَمَا الرَاعِي, Dipsacus fullonum L., über dessen medicinischen Gebrauch s. Seligmann, Liber fundamentorum pharmacologiae, P. II, S. 51.

S. 10, Sp. 1, Z. 9 fig. Unter den bestehenden Ableitungsformen giebt es meines Wissens keine, nach welcher אַבִּיִי in der Bedeutung Tröster von אַבִּיִי (mit wurzelhaftem), arab. אַבִּיִי (mit wurzelhaftem), arab. אַבִּיִי (mit wurzelhaftem) herkommen und der st. emphat. אַבִּי eine Uebersetzung von בּחֹכוֹן eine Uebersetzung von צֹּבִייִ sein könnte. Buxtorf und Cureton betrachten das Wort, wie mir scheint, richtig als ein dem lat.-byzant. patricius, אַבִּיִּיִּה (arab. יָבּלַיִבָּיִבָּ, nachgebildetes Relativnomen, und für identisch damit halte ich יַבְּלַיִּה (st. emphat. בּרַ אַבְּיִיה S. 9, Sp. 2, Z. 22 fig., wonach ווּלַי יִבּלַיבָּי oder ווּלָי יִבּלַיבָּי im Namen des Patriarchen von Alexandrien Eutychius (arab.

Saîd) Ibn Batrik, des Verfassers der von Pocock herausgegebenen Annalen, entsprechen würde.

S. 14, Sp. 2, vorl. u. l. Z. Die von Maimonides gegebene Erklärung von אליביק durch אליביק, d. h. الأنبيق, lässt vermuthen, dass beide Wörter nicht nur dieselbe Bedeutung, sondern auch denselben Ursprung haben, wonach אַבּיק statt oder אנביק auszusprechen wäre. Dieses arabische ambik aber, span.-portug. alambique, lambique (s. Dozy, Glossaire des mots espagnols et portugais dérivés de l'Arabe, S. 56), ital. lambicco, limbicco, franz. alambic, engl. alembic, kommt vom gr. ἄμβιξ, ἄμβυξ, ἄμβικος, und bedeutet als alchymistisches und chemisches Kunstwort den Hut oder Helm der Destillirblase, mit der von ihm ausgehenden Ableitungsröhre. Der fremde Ursprung des Wortes machte die Schreibart unsicher; neben انبيك kommt auch vor; s. Freytag, T. I, S. 62, Sp. 2. Wie besonders fremde Namen von Werkzeugen häufig, war es früher Femininum, nach der Aufzählung der alchymistischen Werkzeuge und Gefässe in Abubekr al-Râzî's Kitâb al-asrâr; s. den Katalog der Handschriften der Leipziger Stadtbibliothek S. 510, Sp. 2: "9) القرعة, cucurbita (von der kürbissähnlichen Gestalt so genannt), die Destillirblase, 10) الانبيق ذات الحطم, der digerirende Blasenhelm mit der Leitungsröhre, 11) القابلة, das Gefäss zur Aufnahme des Destillirten." Hingegen in Bistânî's Muhît al-Muhît S. 1940, Sp. 2 erscheint es als Masculinum:

ist bei den medicinischen Chemikern ein القرعة, länglich rundes, unten weites, oben enges Gefäss, in welches die zu destillirenden medicinischen Substanzen mit Wasser zusammen über das Feuer gestellt werden. Auf die Mündung desselben wird الأنبيق aufgesetzt, d. h. ein convexes Gefäss mit einer langen, engen Röhre daran. Wenn nun das Wasser kocht, so steigt der Dampf davon in den Ambik hinein und zieht von da weiter in jene Röhre, wo er sich in Wasser auflöst, welches sich das Temperament (جزاج) und die eigenthümlichen Kräfte der betreffenden medicinischen Substanz angeeignet hat. Diese destillirten Wässer nennt man Geister (,), spiritus)". Maimonides scheint in jener Erklärung einem neuern Sprachgebrauche gefolgt zu sein, nach welchem al-ambîk speciell jene Leitungsröhre und dann weiter auch andere ähnliche Röhren bedeutet.

S. 16, Sp. 1, Z. 8 v. u. Als persisches Wort ware יִרְנָנֵה , וֹּבְרָזִין, eine Zusammensetzung von יִרֹנָנֵה , über, auf, und יִבַיה , tuber, auf, und יִבִיה Sattel, demnach eigentlich Satteldecke.

S. 17, Sp. 2, Z. 13 flg. v. u. Eine Ableitung aus dem Griechischen wird entbehrlich durch Beachtung der Zusammengehörigkeit dieses אגא,

שנה mit dem echt semitischen ענה und Ueber das Lautmalende in der zu Grunde liegenden Wurzel hat schon Gesenius im Thesaurus, wenn auch nicht erschöpfend, gehandelt; vgl.

des Kâmûs, die Bedeutung von عُبَى Spottverse machen, satyrisiren, sei von der andern, buchstabiren, hergenommen, ist dahin zu berichtigen, dass beide von der sinnlichen Grundbedeutung eines einförmigen Summens oder Murmelns

ausgehen; ﴿ فَجَالُةُ eigentlich: er hat ihn angesummt. So bedeutet ﴿ خَرِيةِ er hat ihn verspottet, verhöhnt, eigentlich: er hat ihn angeschnarrt; daher mit Steigerung des س zu

er hat geschnarcht. Dieselbe Lautbezeichnung liegt dem scheinbar ganz fremd-

artigen ﴿ عَرِي zu Grunde: er hat ihn zur Arbeit gezwungen, ihm Frohndienste auferlegt, ursprünglich: er hat ihn schnaufen gemacht.

S. 21, Sp. 1, Z. 24. Schr. בֹּלֹּלְ, nicht bloss arundinetum, Röhricht, sondern überhaupt aus Marsch- und Sumpfboden oder Sumpfwasser aufgeschossenes dichtes Gebüsch, Baum-, Strauchoder Wasserpflanzendickicht, anglo-indisch jungle. Daher אגם המרים ein solches Dattelpalmendickicht. Unser "Wiese" trifft das Wesentliche dieses Begriffes nicht.

S. 22, Sp. 1, Z. 17 u. 18. Schr. ἀγνία, ἀγνίνη, aber der Sache nach richtig agnina (pellis). Denn das aus missverständlicher Uebersetzung

entstandene Agnus castus und "Keuschlamm" hat hier zu einer Verwechslung des lat. agnus, (griech. ἄμνος) mit dem griech. ἄγνος oder ἄγνος, des Lammes mit dem Keuschbaum, vitex, geführt.

S. 24, Sp. 2, Z. 10. Schr. آنْݣُارَه

S. 27, Sp. 1, Z. 4 v. u. (a), Inf. (b), von der Wurzel (c), die nach der einen Seite him Sanftheit, Gelindigkeit, langsam und leise sein,

Ruhe und Stille ausdrückt (vgl. أَهُدَى, هَذَاً

dung nach der religiös-sittlichen Seite hin "reversus fuit ad officium et justum" (Freytag), aber nicht "sich zuwenden" im allgemeinen und gewöhnlichen Sinne. Wenn hinwiederum Biståni im Muḥîṭ al-Muḥîṭ nach Vorgang des Ķāmūs sagt: "Der Stamm و ist ursprünglich bestimmt zum Ausdrucke von: gemach und sacht umkehren; die übrigen Bedeutungen haben sich hieraus entwickelt", so ist hier der aus jener tropischen Bedeutung abgezogene allgemeine Begriff des Umkehrens irrig zum Hauptbegriffe erhoben und der wirkliche Grundbegriff zur specificirenden Nebenbestimmung herabgesetzt.

S. 28, Sp. 2, Z. 1. Schr.: vom pers. اَنْكُام, Glied, woher aram. בְּבָּה, κέλος, בֵּבָּה, μελίζειν, διαμελίζειν; s. TW. 1. Bd., S. 194, Sp. 1, Z. 27 flg. und Nachträgliches S. 423, Sp. 2, Z. 35 flg.

S. 29, Sp. 2, Z. 21—23. Diese alte, auch noch von Gesenius im Thesaurus und von Bernstein im Lex. I. syr., wiewohl von beiden nur zweifelnd, überlieferte Meinung über die Grundbedeutung von Archie hat Dietrich in seiner Bearbeitung von Gesenius' Handwörterbuch mit Recht aufgegeben und dafür diejenige aufgestellt, welche ich später in Merx' Archiv, 1. Bd. (1869), S. 236, weiter ausgeführt habe. Nach derselben ist "die sich dem Erdkörper wie seine Haut anschliessende und ihn flach überziehende Erd-

decke, wie الْكَمْة die sich dem menschlichen oder thierischen Körper anschliessende und platt über ihn ausgespannte Haut". — Auch die zweite Bedeutung ist nur eine Unterart der ersten: Bolus, terra sigillata, wie الطين, gleich dem

pers. Ž das generelle Wort für alle zu industriellen und medicinischen Zwecken dienende Erdarten (Seligmann, Lib. fundam. pharmacol., P. II, S. 44—46), speciell für Siegelerde gebraucht wird. Und so hat auch Hoffmann's Bar Ali

S. 13, Nr. 239 unter المحارية, — wie das Wort bei ihm der Analogie gemäss statt des gewöhnlichen المناه ال

S. 29, Sp. 2, Z. 34 flg. Dass diese Verdopplung den Farbenbegriff nicht verstärkt, sondern im Gegentheil abschwächt, ist ausführlich begründet in Gesenius' Thesaurus unter מַבְּיִלְיִה Ugl. בַּאַלְאֵרּל S. 252, Sp. 1, l. Z.

S. 32, Sp. 2, Z. 10 v. u. Schr. ἀνδριάς.

S. 33, Sp. 1, Z. 5 u. 4 v. u. Die Reihefolge dieser Namen nöthigt zur Annahme eines Schreibfehlers in שרכיני etwa טרייני oder, wie nach Buxtorf Sp. 914 in Aboda sara, מורייני: Trajaner, d. h. Anhänger des Kaisers Trajan.

S. 33, Sp. 2, Z. 15 v. u. Schr. اَذْكُرُونِ.

S. 34, Sp. 1, Z. 5. "Edra" d. h. das alttestamentliche אָרָעִר.

S. 37, Sp. 1, Z. 9 v. u. אוביכום wahrscheinlich eine Entstellung von אוריפוס, Εύριπος, (vgl. אוריפוס bei Bernstein, Lex. l. syr., Sp. 97 u. 98), von der Meerenge bei Euboea später auf die Insel selbst übergegangener Name; auch bei den Türken אבאפן, Egriboz, Eyriboz.

S. 38, Sp. 1, Z. 1 u. 2. Nach den arabischen Originalwörterbüchern sind وَالْ (abgekürzt) und كُورُ (abgekürzt) und كُورُ (abgekürzt) und كُورُ (abgekürzt) und eine, wie noch bei Bistânî, ohne weiteres durch den andern erklärt wird. Der türkische Kamûs: "الْمُورُ اللهُ heisst der Wasservogel kâz (die Gans), in der Bedeutung von عَمَا اللهُ
merkt, bedeutet nach jetzigem Sprachgebrauche im Allgemeinen البط die Gans und البط die Ente, in Uebereinstimmung mit der Angabe Ibn Dureid's in der Gamharah, dass die Araber برط von der kleinern und باوزية von der grössern Art (dieser Wasservögel) gebrauchen. — Wilde Gänse oder Enten, schlechthin با genannt, erscheinen auch bei einem arab. Dichter in Wüstenfeld's Jâkût, Bd. 3, S. ٨٠٩, Z. 18, als Vögel, auf die zur Herbstzeit in der Umgegend von Bagdad mit Pfeil und Bogen Jagd gemacht wird. — Z. 14 "Enten" schr. Hühner.

S. 39, Sp. 1, Z. 28. Das entsprechende Nomen ist Jos.

S. 39, Sp. 2, Z. 3 u. 4. Schr. nach der Quantität des lat. semi σημισηρικά, oder vielmehr lat. semiserica, gegenüber dem griech. ήμισηρικά. Dagegen δλοσηρικά lat. ebenfalls holoserica.

S. 40, Sp. 1, Z. 7 v. u. flg. Da die versuchte Ableitung des Wortes אולד von ὀρύσσω, ἄρυξ, besonders in der Endsylbe lar auf eine unüberwindliche Schwierigkeit stösst, so möchte ich dasselbe lieber zu den zahlreichen noch ungelösten, vielleicht überhaupt unlösbaren etymologischen Räthseln dieser Mischsprache rechnen.

S. 41, Sp. 1, Z. 25. Schr. أَوَى Die von Freytag nur für die Bedeutung condoluit, misertus est, angegebene Form أُوى ist nach dem Zeugnisse der Originalwörterbücher überhaupt zu streichen.

S. 47, Sp. 1, Z. 16. Schr. nach den einheimischen Wörterbüchern أَدُوْرُ , was aber nicht "Abend" in der Bedeutung von Abendgegend, Westen, sondern وقت عُمْر , d. h. die Nachmittagszeit bis gegen Sonnenuntergang bedeutet. — Z. 24 ist أَدُوْرُ , أَدِّرُ أَرِّرٍ , أَدِّرٍ , أَدْرٍ , أَدِّرٍ , أَدْرٍ
S 50, Sp. 1, Z. 29. "Jukul" schr. Auch ich neige mich jetzt dieser Ableitung von zu, da die stärkern Consonanten bei dem Vebergange fremder Wörter in das Semitische gern in die entsprechenden schwächern umschlagen: wogegen Ασκανδης bei Hesychius, — wie auch bei Eustathius vielleicht Άσκανδαι zu lesen ist. — das s und das k treu bewahrt hat. Die Ableitung und Aussprache dieses alten Wortes ist bei den Persern selbst ungewiss geworden; das jetzt in Calcutta als Theil der Bibliotheca indica erscheinende Farhangi Rashídí sagt Fasc. II,

S. ox und o4: "Δω΄ Courierpferd. βriefbote, für den auf jeder Station Courierpferde bereit stehen, damit er schnell vorwärts komme" Die Anmerkung dazu führt aus dem Burhâni gâmi' drei andere Vocalisationen an: καινός, die dritte dem καινός entsprechend, und giebt aus dem Sirâg folgenden etymologischen Nachweis: "Μεντις welcher auf einem Courierpferde (÷ Ν΄) weitet welches wen al. I normte

rierpferde (اللاغ) reitet, welches man اسك nennt; الاغدار ist demnach soviel als الاغدار, Courierpferdreiter".

S. 61, Sp. 1, Z. 2. Schr.: arab. أُدُرِجَ.

S. 63, Sp. 1, Z. 25. Schr. 151, das ebenso, wie das fragliche אָרָדְּ, אָרָדְּאָ in den folgenden Beispielen, in der Bedeutung von dann, engl. then, franz. donc (d. h. wenn oder da es so ist) nach Imperativen und Jussiven gebraucht wird und als ursprüngliches Deutewort mit dem hebr. אָרָדָּ allerdings auf das nächste verwandt ist.

S 63, Sp. 2, Z. 7. Schr.: Conjunction, zusammengesetzt aus אָדן, wenn, und einem dem אַדן, אָדַ u. s. w. verwandten Deuteworte בּב. — Das altepische בּנֹ צֵב war den Semiten. welche diese Mischsprache bildeten und gebrauchten, gewiss nie zu Ohren gekommen.

S. 69, Sp. 2, Z. 5. Schr. ήγεμών.

S. 69, Sp. 2, Z. 23 u. 24. Die richtige Ableitung ist die erste; der Begriff des Bedrängens

und Bedrückens geht, wie in غَرَ, in den des Schädigens über. Uebrigens entspricht der harte emphatische Zischlaut γ nie dem feinen Lispellaute 3.

S. 71, Sp. 1, Z. 8. Schr.: Die syrischen Monatsnamen nehmen, als durch sich selbst (ohne Anwendung des Artikels) determinirte fremde Eigennamen, die ihnen von Freytag irrthümlich gegebene Nunation nicht an.

S. 71, Sp. 1, Z. 26. Die Ableitung des fraglichen איריא oder ארריא von dem ionisch-homerischen ἐρωέω ist ebenso zu beurtheilen wie die der Conjunction אירי von εἴ κε. Durch Umstellung und Erweichung liesse sich das Wort aus dem gleichbedeutenden altpersischen arkyå, arghâ (رغا) erklären; s. Haug, An old Pahlavi-Pazend Glossary, S. 70.

S. 73, Sp. 1, Z. 16. Ueber 73, Sp. als echt semitisches Wort s. TW Bd. 1, S. 427 u. 428.

S. 73, Sp. 1, Z. 34 u. 35. Schr. Chawarnak und Chorengah.

S. 73, Sp. 2, Z. 30 u. 31. Ueber dieses angebliche אַבְּאַ vgl. TW Bd. 1, S. 418, Sp. 1, Z. 17 u. 18.

S. 78, Sp. 2, Z. 17. Schr.: südlich von Epirus.

S. 78, Sp. 2, Z. 22. אַכְרוֹצַ wahrsch. פֹּתְכֹּפְ gemeinhin cher t ausgesprochen (Thomas a Novaria, Thesaurus, S. 130, Z. 8, Berggren, Guide arabe-franç.-vulg., Sp. 873, Z. 8), Ricinus communis L.

S. 79, Sp. 1, Z. 16. Schr.: wahrsch. arab. بَتُرَ, unvollkommen, mangelhaft.

S. 82, Sp. 1, Z. 32. אינגרבי st. אינגרבי, d. b. الغَرْبيّ.

S. 82, Sp. 1, Z. 34—36. ἄλιμον und Smith's control sind ein und dasselbe mit planta salsuginosa" bei Castell-Michaelis, d. h. Atriplex hortensis L., ἄλιμος genannt wegen seines etwas salzigen Geschmacks; s. Seligmann, Lib. fundam. pharmacol. P II, S. 26, Z. 1 flg.

S. 84, Sp. 2, Z. 19 v. u. Schr. nach grammatischer Analogie ήλίσστον.

S. 85, Sp. 1, Z. 17 u. 18. Die gesicherte allgemeine Bedeutung von אַלִּיל als unmittelbarem Sprössling des Stammes אַלל Eitles, Nichtiges,

reicht zur Erklärung seiner Anwendung auf Götzen vollkommen aus, und überdies steht in negativen Nominalzusammensetzungen der angenommenen Art nicht 3, sondern 25.

S. 86, Sp. 2, Z. 33—35. Dem מרדקא oder מורדקא näher liegt jedenfalls das ältere pers. murdak, gestorben, abgestorben, das heutige murde; s. TW Bd. 1, S. 418, Sp. 1, Z. 32 flg. and Bd. 2, S. 567, Sp. 2, Z. 19 flg. Das d in dem neupers. ישר ist ebenfalls aus einem iltern t erweicht; s. Spiegel, Die traditionelle Literatur der Parsen, S. 432, Z. 15.

S. 90, Sp. 2, Z. 6 v. u. flg. Vom Arabischen und Semitischen überhaupt ist bei der Ableitung und Erklärung dieses Wortes abzusehen. Die glückliche Zusammenstellung des sel. Prof. Levy bedarf nur noch der Erklärung des κατασικ, άργαπέτης, als einer Zusammensetzung des pers.

ליל innere Veste, Citadelle, Hofburg, und (urspr. בֻּבּי, schr. pati) Herr, Oberster, Vorsteher; s. Haug, An old Pahlavi-Pazand Glossary, S. 173, Z. 5 u. 6, und meine Beiträge z. arab. Sprachkunde, Nr. 1, in Sitzungsber. d. phil.-hist. Cl. d. Sächs. Ges. d. Wiss. Bd. 15 (1863) S. 96, Z. 1 flg. Das ל in אלקפטא ist demnach eine Erweichung des ursprünglichen ה.

S. 97, Sp. 1, Z. 17 v. u. fig. אַכּלְּים und אַכּלְים und יִבּים und יִבּים und יִבּים und יִבּים und יִבּים und יִבּים und proprenss wie אָכּלְים, Vorlage, Vorbild, Muster, Modell, von יַבּים 1) vor sich haben, sich vorsetzen und zu erreichen suchen, 2) zum Vorbilde und Muster dienen.

S. 100, Sp. 1, Z. 6. Schr. μεσότης.

S. 116, Sp. 2, Z. 4. Schr. viridis.

S. 117, Sp. 1, Z. 33. Schr. أَصْطَبْلُ.

S. 118, Sp. 1, Z. 3. Schr. στεγανός.

S. 118, Sp. 2, Z. 7. Es wäre wenigstens σταδία zu schreiben; denn dem Gemeingriechischen waren jene alten ionischen Formen wie σταδίη überhaupt fremd. Da aber dieses σταδία die Bedeutung von στάδιον nicht hat, so ist das Schluss-ā von אַכְּעַדְרָאָּ, אָכְעַדְרָאָּ, vielmehr eine dem griechischen ον, wie das von אָבָעַדְרָאָ dem lateinischen o (in statio) substituirte rein semitische Endung.

S. 118, Sp. 2, Z. 7 v. u. Schr. أُسْطُوانَة.

S. 120, Sp. 2, Z. 16 v. u. fig. Vgl. die Anmerkung zu אִיןבַּר S. 50, Sp. 1, Z. 26 fig.

S. 121, Sp. 2, Z. 21. Schr. στρωννύναι.

S. 123, Sp. 1, Z. 11. Schr. ἀστρολόγος. Levy, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I. S. 123, Sp. 2, Z. 22. Schr. στροφώματα, Plur. νοη στρόφωμα. Vgl. hinsichtlich der Form κιριρικά S. 137, Sp. 2.

S. 124, Sp. 2, Z. 23 " $\lambda^{\frac{7}{2}}$ " nämlich mit Genetivanziehung.

S. 125, Sp. 2, Z. 33. Schr. uskuffa, عُلْسُكُفَّة.

S. 127, Sp. 2, Z. 8-6 v. u. Schr. persisch

سِفِيدَاج arabisirt auch راسْفِيدَاك , سِفِيدَاج , مِسْفِيدَاج , deriv. von اِسْفِيد , weiss.

S. 128, Sp. 2, vorl. u. l. Z. Gegen Smith's Ableitung von φῦκος ist die in TW Bd. 1, S. 49 gegebene von φοινίκεος entschieden richtig, sowie auch die dort vertheidigte Bedeutung: rothgefärbter Ledergurt, durch Hoffmann's Bar Ali

S. 39, Nr. 1025: "خارى اللكّاء ", mit Schellack gefärbte Häute, bestätigt wird.

S. 129, Sp. 1, Z. 2. Schr. يُسْيِسْت.

S. 129, Sp. 1, Z. 25. S. die Anm. zu אדריכר S. 33, Sp. 1, Z. 5 u. 4 v. u.

S. 129, Sp. 1, Z. 13 v. u. Schr. speculatores.

S. 130, Sp. 1, Z. 18 v. u. ist "pers." zu streichen.

S. 131, Sp. 1, Z. 6 v. u. אָסְקוֹנְרְּהֵי $= \chi$ ονδροι, tesserae, tessellae, wie in χονδροβολία, opus tessellatum.

S. 134, Sp. 1, Z. 6 v. u. Schr. στρατιά.

S. 134, Sp. 1, Z. 21. Schr. أُسْدُوار.

S. 135, Sp. 2, Z. 30 u. 31. Von "Istria, einer Stadt im Pontus" ist nichts bekannt.

S. 136, Sp. 2, Z. 15. Schr. vaiva. Die Bedeutung von f, Hyäne, ist unzweifelhaft; s. Bar Ali S. 45, Nr. 1304; Thom. a Nov. S. 238,

wo statt "Dama s. Dorcas عُنعة أُولُة zu lesen

ist: Hyaena בֹבֹיל ; Castell-Mich. S. 61 u. d. W. בְּלֵים; Gesen. Thes. u. d. W. בְּלֵים, Otter, Natter, Viper ist bei den Syrern fund בּבֹּיל , Bar Ali S. 27, Nr. 657 (bei Thom. a Nov. S. 242 בּבְּיל d. h. ἔχιδνα, bei Castell-Mich. S. 35, Z. 1 falsch בֹּבִיל gedruckt.

S. 139, Sp. 2, Z. 15 u. 16. Da κάχεκτον weder mit ἐπί noch mit ἀπό oder ὑπό zusammengesetzt wird und begrifflich nicht zusammengesetzt werden kann, auch nicht leicht abzusehen ist, wie aus einem ἐπικάχεκτον ohne die gewaltigsten Lautveränderungen oder Buchstabenverwechslungen dieses predicter hätte entstehen können, so

282

möchte, in Ermanglung von etwas Wahrscheinlicherem, vor der Hand auf eine Etymologie zu verzichten sein.

S. 140, Sp. 1, Z. 14. Schr. φυή. Dies ist aber eine bloss dichterische Form, und wahrscheinlicher liegt dem Worte das Compositum εὐφυΐα zu Grunde.

S. 140, Sp. 2, Z. 2 v. u. Ich vermuthe in diesem אפרנטרת einen Plural von אַפִּינּט, ἀποίητος, ungebildet, oder ungekünstelt, naïv, wie שירט von ποιητόν.

S. 141, Sp. 1, Z. 9. Die Lesart פֿרָריָּא, ihre Richtigkeit vorausgesetzt, ergiebt vielmehr die Verkleinerungsform παιδία.

S. 141, Sp. 2, Z. 13. Schr. πυλεών=πυλών.

S. 142, Sp. 2, Z. 21. Schr. έμφρουρος.

S. 142, Sp. 2, Z. 6 v. u. Die Bildung eines ἐπίκομον von ἐπικομίζω ist sprachlich unzulässig. Immer noch wahrscheinlicher, wenn auch in der hier stattfindenden Bedeutung nicht belegbar, ist Buxtorf's ἐπίκωμον, Sp. 193.

S. 145, Sp. 2, Z. 4 v. u. Schr. «φεσις.

S. 146, Sp. 2, Z. 16. Schr. οψώνιον.

S. 146, Sp. 2, vorl. Z. Schr. ἐπισιτισμός.

S. 148, Sp. 2, Z. 23. Die Vergleichung von

in der angegebenen Bedeutung mit אַפַר gründet sich auf Freytag's "Transgressus fuit"

als erste Bedeutung von أَفَرَ. Dies ist aber eine

unrichtige Uebersetzung des المقد der Original-wörterbücher, d. h. rennen, laufen, wie aus dem vom Kâmûs angeführten Beispiele erhellt: الفاعل اذا على von dem türkischen Bearbeiter richtig mit سكرتبك übersetzt. Das seltene altarabische Wort ist übrigens, nach dem Zeugnisse der übrigen Bedeutungswendungen, ein Sprössling der Wurzel فر nächstverwandt mit

und δίδ. S. 149, Sp. 1, Z. 20. Schr. ἀπεργός oder auch, in Uebereinstimmung mit ἀπραγία Z. 4, ἀπραγής nach Analogie von εὐπραγής und δυσπραγής.

S. 149, Sp. 1, Z. 26. ματερια entsprechend dem lat.-griech. φλαγέλλιον, φραγέλλιον, woher das neugriech. φλαγελλώνω, φραγελλώνω, ich geissle,

peitsche. Auch neuarab. خَرْقَلْة; s. meine Remarques critiques sur le premier tome de l'édition des Mille et Une Nuits de M. Habicht im Journ. Asiat. vom J. 1827, T. XI, S. 230, und Bocthor, Dict. français-arabe u. d. W. Fouet:

"شرط فرقلة مقرعة". Ein Pariser coptischarab. Glossar: "φραγελλιον مقرعه ".

S. 149, Sp. 2, Z. 16. Schr. فَرْهَنْح , فَرْهَنْد .

S. 149, Sp. 2, Z. 17 v. u. Pers. اَفْرِيرٌ, arabisirt

S. 150, Sp. 1, Z. 10. אָפַרְנִיץ, אָפַרְנִיץ, pers. וּאַפַּרְנִיץ.

S. 150, Sp. 1, Z. 4—2 v. u. Die Form אפריקר für Africa vera oder propria der Römer entspricht genau dem griech. Άφρίκη nach der spätern Aus-

sprache, woher auch das arab. آفُرِيقِيَة; s. meine Beiträge z. arab. Sprachkunde, Sitzungsberichte der philol.-histor. Cl. d. Sächs. Ges. d. Wiss. v. J. 1870, S. 255, Z. 1 flg.

S. 151, Sp. 2, Z. 16. Schr. φορβειά.

S. 152, Sp. 1, Z. 33. Das neuhebräische wie das syr. Wort ist mit מָּלֶּי nur als bedeutungs-, aber nicht als stammverwändt zusammenzustellen, da beide aus ἔφεσις entstanden sind.

S. 153, Sp. 1, Z. 10. Das so oft aus dem mittelpersischen &, neupers. & entstandene p, &p, unterstützt die Vermuthung der Entstehung

dieses אַפֿתקא aus dem pers. בָּגֹא, der ältern härtern Form von בּגֹא, arab. בִּגֹא, Salix babylonica, nach Farhang i Rashídí S. 1۲۸, Z. 7—9.

S. 155, Sp. 2, Z. 7. Sowohl die grössere Lautübereinstimmung von κατ mit ἀκή oder ἀκήν, als auch der Umstand, dass ἄγη ein nur dem Hochgriechischen angehörendes Wort ist, machen die zweite Vermuthung weit wahrscheinlicher als die erste.

S. 155, Sp. 2, Z. 11. Es ist statt des unpassenden אַקְּדְּוֹס, אֵמְנִיס, mit den Agg. zu lesen אַכּסִּדְּס, d. h. ἄξιος, sinnentsprechend dem folgenden ἐκανός: der Anbetung würdig und dazu geeignet.

S. 157, Sp. 2, Z. 10 u. 11. Nicht das denominative תובל mit der viel zu allgemein gefassten Bedeutung "schadhaft sein" war hier herbeizuziehen, sondern וֹלִיל in der mit מַּבְּב im Wesentlichen übereinstimmenden Bedeutung fest knüpfen.

S. 157, Sp. 2, vorl. u. l. Z. אַרְבּלָא, eine Erweichung von עַרְבּלָא (oder beide vielmehr, in Uebereinstimmung mit אַרְבּלָא und den entsprechenden syrischen und arabischen Formen, mit unveränderlich langer zweiter

Sylbe), sowie in und wermuthlich entstanden aus cribrum durch Vermittlung der Deminutivform cribellum, wovon ital. crivello, franz. crible.

vaten halte ich nur für Verkürzung eines deominativen منزبًّ, wofür das Arabische nur ie volle Form غَرْبَلَ hat.

S. 158, Sp. 1, Z. 5. S. dagegen TW 1. Bd., 418, Z. 26 flg.

S. 160, Sp. 2, Z. 11 v. u. Ausser Stande, eine nir selbst genügende etymologische Erklärung es dunkeln אֵרָדְיכָל zu geben, habe ich nur zu

emerken, dass JJJ, ein seltenes altes Wort, on Freytag nach den Originalwörterbüchern ichtig erklärt, (also nicht: "Baumaterialien zuammentragen", sondern: Lehm oder Letten in ie Hand zusammenfassen, um eine Wand, Mauer der einen Fussboden damit zu überziehen) zuächst nur zur Benennung eines Maurers oder Maurergehülfen gedient haben müsste, um erst päter durch eine Begriffssteigerung einen Arhitecten oder Baumeister bedeuten zu können.

S. 161, Sp. 1, Z. 19 v. u. Ein "pers. arwîs" st weder in der Bedeutung "Kette, Fessel", 10ch in irgend einer andern bekannt.

S. 163, Sp. 2, Z. 9 v. u. Schr. ἀερῶδες. Inlessen macht die Gewaltsamkeit des Lautwechsels, der bei einer solchen Umwandlung stattgefunden haben müsste, diese Ableitung sehr unwahrscheinlich.

S. 166, Sp. 1, Z. 10 v. u. Schr. إِذِيكُ الْ الْمِينَ الْ الْمِينَ الْمُرْكِ الْمُرِكِ الْمُرْكِ الْمُراكِ الْمُراكِ الْمُرِكِ الْمُرْكِ الْمُرْكِ الْمُراكِ الْمُرْكِ الْمُراكِ الْمُرْكِ الْمُرْكِ الْمُرْكِ الْمُراكِ الْمُولِ الْمُراكِ
Nebensache und der doppelte specielle Gebrauch davon die Hauptsache ist, steht mit diesem אָרְכָּס, das weit mehr das Ansehen eines lateinischen oder griechischen Wortes hat, sicherlich nicht in Verbindung. Wahrscheinlicher

aber ist seine Verwandtschaft mit عُرْفَاتُ , nach Bistânî's Muḥîṭ al-Muḥîṭ: "ein mit Zinken versehenes Geräth aus Eisen oder dergleichen, auf welches die Weiber die Docken der gereinigten und gekämmten Baumwolle winden, um sie dann zu spinnen".

S. 172, Sp. 1, Z. 7. Das altepische οὖρος hat nur eine zufällige Lautähnlichkeit mit dem rein semitischen אָרִיס, welches als יוֹרָבָּשׁ, , אַרִיס in der Bedeutung von אַרָּבּשׁ, Ackermann, Landwirth, zum altarabischen, längst ausser Uebung gekommenen Wortschatze gehört.

S. 172, Sp. 1, vorl. Z. Schr. σημισηρικόν, semisericum; vgl. die Anmerkung zu S. 39, Sp. 2, Z. 3 u. 4.

S. 178, Sp. 1, Z. 1. "אלבקע Schreibfehler statt אלבקט oder וּעְבּשׁה, d. h. וּעְבּשׁה oder וּעִבּשׁה, der Buxbaum, אָ πύξος; vgl. Z. 11 u. 12 ווּעַבּה, πύξινον.

S. 178, Sp. 2, Z. 1. Die gewöhnliche arabische Form dieses Lehnwortes ist von der ursprünglichen persischen nicht verschieden: in beiden Sprachen lautet es الشفال: nur hat das Arabische noch eine Nebenform الشفال.

S. 179, Sp. 2, Z. 19 flg. Auch ich halte η το für die Wurzel des Verbalstammes η τος, aber in der Grundbedeutung hauchen, blasen, wehen; wie in dem ursprünglich gleichbedeutenden η τος μος μος, desgleichen in ἐκονος καὶς, desgleichen in ἀκονος καὶς, wie τετους unter τος μος καὶς. Demnach wäre καὶς, wie ητος είgentlich Bläser, Flüsterer von Zauberformeln, wie mit einer andern Wendung des Grundbegriffs είνοις καὶς, der Ohrenbläser. So auch, wie ich eben bemerke, Dietrich in der 6. Aufl. von Gesenius' Handwörterbuch.

S. 180, Sp. 1, Z. 4. Ein "pers. κίναι, hospitium" giebt es meines Wissens nicht; aber ist allem Anscheine nach ein alter, auch in Hoffmann's Bar Ali, S. 56 unter Nr. 1600, erscheinender Schreibfehler statt μοῦ, gleichbedeutend mit dem unter derselben Nummer aufgeführten (vgl. S. 180, Sp. 1, Z. 25 flg.), welches dort durch κοῦ, d. h. κοῦ, το, τος, τος, τος, δοπήτιον abgekürzte neugriechische οπίτι, σπήτι angenommen hat.

S. 181, Sp. 2, Z. 7 Ein "pers." aschür oder ein ähnlich lautendes Wort für hurtig! schnell! ist mir nicht bekannt. Das zur Vergleichung herangezogene arab. i aber bedeutet nicht "sehr fröhlich, hurtig sein", sondern übermüthig, frech und ausgelassen sein; auch wird die angenommene Verwandtschaft mit dem fraglichen Worte schon dadurch sehr zweifelhaft, dass, entgegen dem gewöhnlichen Wechsel von wund w, beide Wörter denselben zweiten Stammlaut haben. Ich halte dieses אשׁבּר das gleichlautende hebräische Nomen, nur

als Interjection gebraucht: Zugeschritten! Vorwärts! Allons!

S. 183, Sp. 1, Z. 12. Schr. Schr.

S. 186, Sp. 1, Z. 11 u. 10 v. u. Schr. einfach πομπή.

S. 187, Sp. 2, Z. 1. Das ק in dem persischen Plural יוֹנְאַרְןּ ist ein Schreibfehler statt קי ist ein Schreibfehler statt הוא ein Schreibfehler stat

S. 188, Sp. 1, Z. 1. " $\beta \tilde{\eta} \mu \epsilon$ " ist keine griechische Form, und $\beta \tilde{\eta} \mathfrak{I}\iota$, wie es heissen müsste, bedeutet wenigstens nicht "steige herab", sondern steige oder gehe überhaupt.

S. 188, Sp. 2, Z. 1 flg. Das neupersische לבולא, dessen ehemaliger palataler Schlussconsonant durch das בארג in ממפאל dargestellt sein kann, wird in der That von einem edeln Rosse gebraucht, und שורי wäre demnach eine Substantiv-Apposition; aber die allgemeine adjectivische Bedeutung "vorzüglich, vortrefflich", hat es wenigstens jetzt nicht mehr, und das arabische

ist weder damit verwandt, noch hat es eine hierher passende Bedeutung. – בי, Z. 3, wofür Aruch מֹב hat, ist gut persisch: مَنْ

S. 192, Sp. 1, Z. 6 u. 7. Soder Si, urspr. allgemein Rückseite, Hintertheil, ist bloss arabisch, nicht persisch. Die Bemerkung des Aruch, im Arabischen nenne man den Rücken

משבה, d. h. משבה, ist genauer so zu verstehen, dass dieses Passivparticip, substantivisch gebraucht, überhaupt eine von der Rückseite gesehene Sache bedeutet; daher auch speciell die jemandem zugekehrte Rückseite einer Person oder eines Dinges.

S. 192, Sp. 2, Z. 5 flg. Das arabische zwischen und und sowohl hinsichtlich des Lautes als der Bedeutung mitten inne stehend: (körperlich) hoch und (geistig) hochmüthig, hochfahrend und übermüthig sein, ist seinem ganzen Lautbestande nach unvereinbar mit der Annahme eines Zusammenhanges dieses Stammes mit und und in, wie überhaupt die innerhalb gewisser Grenzen vollkommen berechtigte, aber von Fürst weit über diese Grenzen hinaus verallgemeinerte Vorschlags-Theorie nur mit der grössten Vorsicht anzuwenden ist. So ist sie z. B. auch nicht anwendbar auf

und בְּזֵר (S. 195, Sp. 1, vorl. Z., und S. 208, Sp. 2, Z. 9 v. u.), deren Wurzeln offenbar בז und בז sind.

S. 198, Sp. 1, Z. 6. "البوة schr. البوه , d. h. ألبوه mit wurzelhaftem »; ohne Artikel أُلْبُوهُ

S. 198, Sp. 1, Z. 20 v. u. "بررتا" schr. بُورِياً

S. 198, Sp. 2, Z. 8. "syr. [2] ist das aus

dem pers. بَاطِيَة arabisirte بَادِيَه, eine breite

bauchige Bowle, "Mayo" aber die syrische Form davon.

S. 200, Sp. 1, Z. 29. "βέλος" schr. βῶλος, nach späterem Gebrauche, wie noch heutzutage im Neugriechischen, Klumpen, Stein- und Erdkloss; runde Masse, Kugel von Glas, Metall u. s. w. Das Deminutiv davon ist τις βωλάριον, Sp. 2, Z. 1.

S. 200, Sp. 2, Z. 9 v. u. Die Worte "womit hbr. בִּיחָן zus. hängen dürfte" sollten, da sie nicht von mir herrühren, ich auch ihre Mitvertretung ablehnen muss, nicht mit den vorhergehenden zusammen in Anführungszeichen eingeschlossen sein.

S. 204, Sp. 1, Z. 18 v.u. "βυρσεκή" könnte nach den Ableitungsgesetzen des Griechischen von βυρσεύς nicht gebildet werden. Es ist allem Anscheine nach ein auf persische Weise (wie

אָנוֹעׁלֵּם Knechtschaft, von אָנוֹעׁלֵּם Knecht) von בּוּרְכּדּ gebildetes Abstractum: Gerbergeschäft, Gerberei; dann, wie das letztere Wort im Deutschen und tannerie im Französischen, in concreter Bedeutung Gerberwerkstätte.

S. 208, Sp. 1, Z. 11 u. 12. Wenn für dieses בּיזְבֵּׁר überhaupt eine arabische Etymologie versucht werden darf, so liegt בֹּילִי mit der Grundbedeutung des Spaltens und Trennens näher,

umsomehr da كَذُكَ zwar willfährig und reichlich geben, aber nicht "zugeben" bedeutet.

S. 209, Sp. 1, Z. 16. "pers." schr. arabisch.

S. 213, Sp. 1, Z. 4 u. 3 v. u. ist nicht Finger überhaupt, sondern Ringfinger, vierter Finger, und die Richtigkeit der Lesart des Aruch, איים statt איים, angenommen, ist doch ein etymologischer Zusammenhang zwischen בים sehr zweifelhaft. Dass übrigens das n in בים in der That mit Gauharî gegen Fîrûzâbâdî als epenthetisch zu betrachten ist, wird dadurch bestätigt, dass das form- und bedeutungsverwandte خَنُور, kleiner Finger, nach dem gleichbedeutenden syr. أَنُون unstreitig von خَصَة abzuleiten ist.

S. 213, Sp. 2, Z. 12—15. Das arabische vièt, wie von der Wurzel eine so zutreffende Bedeutungsparallele mit μας dass eine materielle Ableitung dieses Wortes von πατάσσω oder πατέω durchaus entbehrlich ist; womit übrigens nicht gesagt sein soll, dass der malende Naturlaut bat, pat in beiden nicht als urverwandt dieselbe sinnliche Vorstellung ausdrücke.

S. 216, Sp. 1, Z. 10 u. 9 v. u. Χαρίζεσ α α βίον giebt, soweit ich sehe, überhaupt keinen Sinn, und so auch nicht den, welchen der Herr Verfasser hinein legt. Wie in andern ähnlichen Fällen, wäre auch hier einer nicht haltbaren Deutung ein non liquet vorzuziehen gewesen.

S. 220, Sp. 2, Z. 7 v. u. בְּלִבְּיָ ist בִּילִיתְא nach der gewöhnlichen Aussprache statt des יָבָּי der Wörterbücher, Cyprinus Binny nach Forskal, Cyprinus lepidotus nach Geoffroy, eine Art Karpfen; s. Freytag, I, S. 159, Sp. 1. Bistânî's Muḥ. al-Muḥ., S. לְּיִוֹן, Sp. 2: "Der Bunnî ist eine Art Fisch in den Teichen, der schnell wächst, lange lebt und sehr gross wird. Ferner eine Art Farbe, die der natürlichen Farbe der Caffeebohnen

(بَنَ ähnlich ist." Wahrscheinlich hat hiervon auch der Fisch seinen Namen; es stimmt damit die naturgeschichtliche Notiz überein, welche Seetzen im 3. Bde. seiner Reisebeschreibung S. 497 über den "Binni" giebt; vgl. ebendas. S. 498, Z. 5 und den Commentar im 4. Bde., S. 516, Z. 9 flg. Aus Forskal's und Seetzen's Beschreibungen geht hervor, dass der Binni nicht blos, wie man nach Bistânî's Worten glauben könnte, in Teichen oder überhaupt stehenden Wässern, sondern auch in Flüssen, z.B. im Nil lebt. Thomas a Novaria, Thes. S. 241: imit der Erklärung: البنى من السمك صئما "Naricae [?], genus piscis minuti", worin nach dem Vorhergehenden wenigstens das "minuti" nicht zutreffend ist.

S. 221, Sp. 1, l. Z. Das "humiditatem amisit", als Bedeutung von بَاض, ist bei Freytag selbst nach dem Kâmûs, worauf überall wohl zu achten, durch das hinzugefügte "lignum" ausdrücklich auf einen bestimmten Gegenstand beschränkt. بَاضَ العُون, albuit lignum, d. h. durch Verlust der innern Feuchtigkeit, durch Austrocknen, ist die natürliche dunklere Farbe des Holzes eine lichtere geworden. Ebenso ist بَيْضًاء, Weissland, dürres, unangebautes, von Pflanzenwuchs entblösstes Land, woraus bei Freytag durch das falsche الجِراب des Calc. Kâmûs statt الخِراب "Saccus coriaceus, marsupium" geworden ist. Den Gegensatz dazu bildet سَوْدَاء, Schwarzland; denn, sagt Lane unter اَجَيْثُن nach Tâg al-árûs: "dead lands are white; and when planted, become black and green". Demnach kann بأض nicht vom Auslaufen des an und für sich weissen und weiss bleibenden Eies (s. weiter oben Z. 30) gesagt und ebensowenig die Bedeutung von ביצה selbst davon abgeleitet werden. Etwas andres ist es, wenn Gesenius-Dietrich בּרַצַה auf die in

באץ, נָבֹּשׁ zum Reduplicationsstamme ausgebildete Wurzel אים mit dem Grundbegriffe weich, schwammig und zähflüssig sein zurückführt und den Farbenbegriff als denominativ von Ei betrachtet. Dem stimme ich bei. Das יה ביעהא aber kann, als blosser Umlaut des ursprünglichen יש und יש, keine von der obigen verschiedene Etymologie begründen.

S. 227, Sp. 1, vorl. u. l. Z. Die Glosse zu der betreffenden Stelle erklärt פגרשות (s. Buxtorf u. d. W.) durch הצים רחבים, also eine besondere unmittelbar vorhergehenden הצים Art der Ueber die Herkunft des Wortes schlechthin. und die Berechtigung zu jener Erklärung kommen wir dadurch freilich nicht ins Klare; aber gegen die Ableitung von πάγος oder πηγάς spricht auch hier wieder der überwiegend dichterische Gebrauch dieser Wörter zur Bezeichnung, nicht von Steinen oder Felssplittern, wie man dergleichen etwa in einer Tasche oder einem Sacke als Wurfwaffe bei sich führen könnte, sondern von grössern Erd- oder Felsenmassen in Hügeloder Bergform.

S. 231, Sp. 1, Z. 20 u. 21. בְּבֶּרְאָּ, nach Aruch das arabische Synonym von בַּבְּרָאָּ, ist rothe Rübe, Beta rubra; s. Boethor, Dict. françaisarabe, unter Betterave, und Berggren, Guide français-arabe, unter Bette.

S. 231, Sp. 1, Z. 28. Der hier versuchten

Auflösung von בי in das ausschliesslich hebräische אם und ein Vorschlags - widersetzt sich seine nahe Verwandtschaft mit בל, und בל, und dem syr. בי und dem arab. יאלם, und בי und deren Ableitung vom Stamme יאלם, בלה zwar geleugnet, aber nicht widerlegt worden ist.

S. 231, Sp. 2, Z. 22 flg. Abgesehen davon, dass ein βολβίσκη in der angenommenen Bedeutung von βολβός nicht gebildet werden kann, lässt sich Bollen- oder Zwiebelsaft nicht mit Oel vermischen, also auch nicht zu dessen Verfälschung gebrauchen. Jenes בַּלְבַּקָי, אָלָבָּקָי, ist

daher wahrscheinlich das pers. بلبك, frische Butter, die in zerlassenem Zustande sich wohl dazu eignet.

S. 232, Sp. 1, Z. 32. Ein Uebergang des sicilisch-unteritalischen βαλλισμός in morgenländisches Gemeingriechisch, wie er bei dieser Ableitung anzunehmen wäre, bleibt zweifelhaft. Auffallend stimmt die Erklärung von בַּלּהִיבָּי durch בַּלּהִיבָּי bei Buxtorf Sp. 308 mit der

des pers. بَرْم in Farhang i Rashídí S. איל überein: بنزم مجلس شراب ومهمانی وشادی Trinkgelage, Gastmahl, Lustbarkeit. Sollte بَرْمَه بَنْم eine ältere Form jenes בְּלִּהְיָבְיּא eine blosser Einsatzbuchstabe sein?

S. 232, Sp. 1, Z. 13 v. u. Der Stamm ਜੋਰ, mit allen Derivaten ist durch seine an beseelte Wesen gebundene Bedeutung unfähig, auf Dinge übergetragen zu werden. Zur Vergleichung mit ienem ਸ਼ਰੂਰਰ würde näher liegen Å. Länge

mit jenem הַּבְּלֵּיתַ würde näher liegen בּּבְלִּיתַ, Länge, Höhe, auf die Flamme der Fackel angewendet: hoch aufflackern, was indessen der Erklärung im babyl. Talmud nicht entspricht.

S. 232, Sp. 2, Z. 32. Schr. بَلُوطً

S. 233, Sp. 2, Z. 29. Das ¬ in κράμος βαλιστής, ist entweder blosser Einsatzbuchstabe, oder wahrscheinlicher das Wort unmittelbar aus balistarium, so wie αικοίτασις βελόστασις

und βλητήρ können theils ihrer Bedeutung, theils ihrer Form wegen den betreffenden Wörtern nicht zu Grunde liegen.

S. 233, Sp. 2, vorl. u. l. Z. Das Dagesch in dem י von בַּלִיבָּל ist ein untrügliches Zeichen der Zusammensetzung des Wortes aus בְּלֵיב, wie man auch immer über Ableitung und Bedeutung des letztern Wortes denken mag.

S. 234, Sp. 1, Z. 20 v. u. Das Aramäische und Arabische haben kein או in der Bedeutung binden, aber בלא neben הלא neben יילא, והא neben יילא, והא neben יילא, והא neben יילא neben יילא in Bedeutungen und Anwendungen, die mit denen des alt- und neuhbr. בל identisch oder nah verwandt sind, — ein deutlicher Beweis, dass die Fürst'sche Vorschlagstheorie auch hier, wie in der Regel bei festen ersten Stammbuchstaben, nicht anwendbar, sondern die Wurzel in של בע suchen ist.

S. 235, Sp. 1, Z. 6 u. 7. בְּלְכֵּרֵ ist unmittelbar aus balnearia abgekürzt, nicht aus einem nach den griechischen Bildungsgesetzen unmöglichen βαλανιάρια.

S. 235, Sp. 1, Z. 7 v. u. Vor "aor." scheint "imperat." ausgefallen zu sein.

S. 236, Sp. 2, Z. 20 v. u. Form und Bedeutung lassen keinen Zweifel übrig, dass בַּלְעֵס nicht aus לעס mit Vorschlags-ב (s. d. Anm. zu S. 234, Sp. 1, Z. 20 v. u.), sondern aus

mit einem Nachschlags-d, wie בּעבֹיה aus demselben Stamme mit einem Nachschlags-d, entstanden ist. Vgl. die Bedeutung von בּלְדָא, בְּלֵד

S. 237, Sp. 1, Z. 5. Schr. بَلُوقَ, "Verheerung" ist zu streichen.

S. 241, Sp. 1, Z. 15 v. u. קְּנָטֵר ist ohne Zweifel κέντρον, aber in der Bedeutung des arab.

das Wort erklärt, d. h. Hebeisen, Brecheisen, Brechstange. Dem κέντρον (eig. Stecher) ähnlich ist ein französischer Ausdruck dafür la pince, gleichsam der Zwicker oder Kneiper, — beide davon hergenommen, dass das etwas gekrümmte untere Ende der Brechstange wie zum Stechen oder Kneipen in zwei Spitzen ausläuft, wie ein zwiegespaltener Huf. Daher auch die ältern Benennungen Kuhfuss, Geissfuss, pied-de-chèvre.

S. 244, Sp. 1, Z. 16. שמח, ממח, אמס, hängt mit מין, אמס, אמס, למיט, ebenso wenig zusammen,

wie بَسَم, lächeln, mit بَسَم, Gift. Die Wurzel der erstgenannten Stämme ist بس, حق, بيض; die Grundbedeutung, von Dingen: sinnlich wohlthuend und angenehm sein, von Personen: wohlgemuth, heiter und freundlich sein. Vgl. أَبُشَ und بَسَأ Hingegen שם u. s. w., φάρμακον im guten und schlimmen Sinne, ist ursprünglich Ein- und Durchdringendes, auf Geruch und innere

Wirkung bezogen, von مَنْفَذُ (s. Lane u. d.

W.), nicht nach Gesenius-Dietrich von شُمْ, etwas riechen, olfacere, wofür bei Dietrich irrthümlich "duften" steht.

S. 244, Sp. 2, Z. 25. בּבָּל, Essig, zeigt dass das gleichbedeutende אַבַּה, וְּבַּלְּי, von בִּבָּה, süss sein, grundverschieden ist und von dem mit שׁבּישׁ bedeutungsverwandten בַּבָּישׁ in der Bedeutung von שְבָּישׁ , ausgeht. בַּבָּישׁ in der Bedeutung von אָבָּישׁ , ausgeht הבֹישׁ in der Bedeutung von שִבְּישׁ , ausgeht ichen Sinne, aber auch, in Hinsicht auf seine Säure und Schärfe, אמד מֹצְילִינְסְמְסֵנִיץ so genannt sein, ähnlich wie nach Dombay, Grammatica linguae mauro-arabicae S. 40, Z. 12, und Marcel, Vocabulaire français-arabe u. d. W. Bile, die Mauren statt אול ווער לוב ווער

S. 245, Sp. 2, Z. 2—4. Ueber die wirkliche Grundbedeutung und Bedeutungsentwicklung dieses Stammes s. TW, 1. Bd., S. 420.

S. 246, Sp. 1, Z. 6 u. 7 בוסחקא, בסחקא, vom pers. בייהיפ, wovon auch arab. בִּייהיפ, beide nur von irdenen Krügen oder Lasen aus Thon oder Porzellan, nie von Holzgefässen gebraucht.

S. 250, Sp. 1, Z. 1—3. Die einheitliche Bedeutungsentwicklung des Stammes בער bei Gesenius-Dietrich führt durch den allgemeinen Begriff des Rein- und Leermachens auf die Wurzel בער zurück, wodurch das Fürst'sche Vorschlags-auch hier in Wegfall kommt.

S. 251, Sp. 1, Z. 22. Dem ברציאת der Agg. entspricht ביפים, eine Art von Schiffen, angeblich arabisirt aus einem pers. פֿלָכָל, das aber in den persischen Originalwörterbüchern selbst nicht zu finden ist.

S. 251, Sp. 1, Z. 24. Schr. بَصَّلَ , was aber nur ein Denominativ von نَصَلُ ist, gleichsam zwiebeln oder abzwiebeln, d. h. Jemandem die Kleider, wie die übereinander liegenden Häute einer Zwiebel, Stück für Stück ausziehen.

Man schreibe dafür فَصَلُ, in intransitiver Bedeutung: weggehen, fortgehen.

S. 252, Sp. 2, Z. 15 v. u. "בּצִירָה f. das Pressen". Sollte dieses Wort wirklich irgendwo

etwas anderes bedeuten als בְּצִיר Weinlese? Meines Wissens steht für das Auspressen der Weintrauben, Oliven u. s. w. stets בב, , אבל, , שבל, wie für die Wein- und Oelpresse מעצרת, מעצרת, מעצרת.

S. 253, Sp. 2, Z. 9. Schr. كُعُلِّ, wie richtig bei Thomas a Novaria, Thesaurus, S. 245: "Culex exiguus بَقَ مُّقَالِ

S. 254, Sp. 1, Z. 5 u. 6. "gr. βάκλον" zu streichen.

S. 255, Sp. 2, Z. 22 flg. Die Bedeutung von אם glaube ich TW, 2. Bd., S. 578 festgestellt zu haben. Der hier vorgetragenen neuen Etymologie des Wortes kann ich ebenso wenig beistimmen, wie der von אבָקר, über dessen eigentliche Bedeutung: hervorbrechen des Licht, die Acten schon seit Simonis (s. Gesenius' Thesaurus, Bd. I, S. 233) geschlossen sind.

S. 256, Sp. 2, Z. 16. Schr. بَارْ

S. 256, Sp. 2, Z. 23 u. 24. ברל, בי, zu-nächst von dem Reduplicationsstamme mit der allgemeinen Bedeutung baar, rein, von Anderem geschieden und gesondert, daher auch leer sein; transitiv: ausscheiden u. s. w. בו unter III ist dasselbe Wort, virtuell im adverbialen Accusativ, wie noch heutzutage gemeinarabisch

mit erstarrter Accusativendung أَبَّرَ, draussen, Gegentheil von جَوَّا, drinnen; أَبَّ أَل hinaus; auch, wie hier مِيّر, mit folgendem min, doch nur in der ursprünglichen örtlichen Bedeutung: بُتَرًا مِن المِدينة, ausserhalb der Stadt, Gegen-

S. 257, Sp. 2, Z. 5 flg. v. u. Bei der Ungewissheit der Lesart lässt sich nur vermuthen, dass zu lesen sei הדרא, arab. בֹעוֹבֵא, vulg. בְעוֹבָא, Weihe, milyus, franz. milan.

S. 260, S. 2, Z. 7 flg. v. u. Meine entgegengesetzte Meinung über Ursprung und Grundbedeutung dieses Wortes s. TW, 1. Bd., S. 420.

S. 263, Sp. 2, Z. 5 v. u. fig. Mit Uebertragung des Begriffes männliches Thier von einer Art des Kleinviehs auf die andere könnte dieses בּרְהָא aus dem pers. יَرَة Widder, Schafbock, entstanden sein; wovon auch arab. יَرَق in derselben Bedeutung.

S. 264, Sp. 1, Z. 19 flg. Die hier dem Begriffe פּרָל, ברא, gegebene Deutung verwandelt mit einem Schlage die ächte altsemitische und überhaupt morgenländische Schöpfung aus Nichts oder aus einem Chaos in eine "Heraussetzung" der Welt aus Gott, nah verwandt mit der pantheistischen Emanation oder Evolution späterer Philosophen, Mystiker und Kabbalisten. Der Stamm ברא mit ursprünglich consonantischem Schluss-Alef ist zwar aus der Wurzel nerwachsen, aber nimmermehr ein "Denom. von 🥆 II" mit der Bedeutung das Aeussere. Die Welt ist nach der Bibel von Gott geschaffen, ברוא, d. h. materiell und formell gebildet, oder, bei Annahme eines Urstoffes, aus diesem herausgebildet, jedenfalls wesentlich und von Anfang an ausser Gott, weder freiwillig aus seinem Wesen entlassen, noch mit Naturnothwendigkeit aus demselben hervorgegangen.

S. 266, Sp. 2, Z. 17, 21 u. 22. Schr. βρέξον Imper., und: βρέξον, ο Herr, lass viel regnen!

S. 267, Sp. 1, Z. 3. Schr. \$\frac{\hat{\sigma}}{2}\display.\$ Freytag hatte das von ihm bezweifelte \$\hat{\hat{\hat{\sigma}}} nicht aufnehmen

sollen; das Wort gehört zum Stamme j, wo es auch bei ihm selbst steht.

S. 269, Sp. 2, Z. 19 flg. בַּרְטָם wäre, wenn persisch. ohne alle Veränderung بَرْسَام, arabisirt بَرْسَام, zusammengesetzt aus بَرْسَام, Brust, und بَلْس, ent-zündliche Geschwulst, dem Sprachgebrauche nach Brust-, Rippenfell-, und Zwerchfellentzündung, Seitenstechen, wie einige auch wirklich das gleichbedeutende ברסם, arab. جُرْسَاء, — Buxtorf meint "male", aber vielmehr in der That bene — erklären. Bistânî's Muḥît al-Muhît: ist eine Entzündung der Scheidewand البَوْسَام, zwischen der Leber und dem Herzen, auch genannt; ein persisches Wort, zusammengesetzt aus bar, Brust, und sâm, Entzündung. Es tritt dadurch kein Delirium ein, sondern die Gehirnkrankheit, bei welcher Delirium eintritt, heisst richtig السّرَسَام (Kopfentzündung)" Die letzten Worte richten sich gegen eine bei den einheimischen Lexicographen selbst, z. B. bei Firuzabadi, eingeschlichene Verwechslung, welcher der türkische Bearbeiter des Kâmûs aus

andern, auch medicinischen Werken die richtige

Ableitung und Bedeutung von barsam entgegen-

1

ג Gimmel, der dritte Buchstabe des Alphabet, wechselt als Gaumenbuchstabe besonders oft mit den, ihm ähnlichen שוח אין בי מוּרָא אַן בּי מּי מּשְׁרָא פּפְרִית Balken, וּבְּפְּרִית פּוּלְפָּא Glas, וּבְּפְּרִית βalken, וּבְּפְּרִית אּ בּּיּפְרִיתְא בּיּפְּרִית א בּיּפְרִית א בּיּפְרִית א אַנְלַפָּפּי בּוּלְפָּא Glas, אַנְּפְּרִית א בּיּפְרִית א אַנְלַפָּא (gr. κάλπη) Krug, בְּיַבְּר κolben, אַנְּיִבְּר (gr. κάλπη) Krug, בְּיַבְּר בְּיָבְי בְּיִבְר בְּיִבְי בְּיִבְיר בְּיִבְי בְּיִבְיר בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְיר בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בִּיבְי בִּיבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בִּיבְי בְּיִבְי בְּיִבְ בְּיִבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיִבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיִבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְיבְי בְּיבְי בְיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְיבִי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְיבְי בְּיבְי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיבְי בְּיִי בְּיִבְיי בְיִי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִבְיי בְּיִי בְּיִבְיי בְּיִבְי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְי בְּיִי בְּיִבְי בְּיִבְי בְּיִי בְּיִי בְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְיִי בְיִי בְייִי בְּיִי בְּיִבְי בְּיִים בְּיבְים בְיּבְי בְייִי בְייִי בְייִי בְּיבְי בְייִי בְייִי בְייִי בְייִי בְּייִי בְּיִי בְייִים בְּיִי בְיי בְייִי בְּיבְיי בְּיבְיי בְייִי בְייִי בְייִי בְּייִי בְייִי בְייִיי בְּייִי בְּייִי בְּיִי בְייִי בְּיי בְייִי בְייִי בְּייִי בְּייִי בְייי בְייִי בְיי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְייִיי בְּייִי בְּיי בְּייִי בְּייִי בְייִי בְּייִי בְייִי בְּייִי בְי

 Aspiration vorgesetzt [eine Art des äolischen Digamma], z. B. αἶα, γαῖα, δοῦπος, γδοῦπος, und häufiger vor Lambda und Ny, z. B. νοέω, γνῶναι, νέφος, γνόφος u. m.); vgl. auch τομ. Zuw. wird a angehängt, vgl. ; μ wird elidirt, z. B.

אַזְמוֹרֵדְ (arab. אַזְמֵרְגְּרָא für אִזְמֵרְגְּרָא אַזְמֵרְגָּרָא אַזְמֵרְגָּרָא für אַזְמֵרְגָּרָא אַזְמֵרְבָּר Man merke ferner auch den Wechsel des z und אַ z.B. אַנּוֹסְקוֹם (gr. γλωσσοκομεῖον) Kasten, בְּלוּסְקְנָא , בְּלוּסְקְנָא (lbr. אַנֹרְבָּא furr; cittern; vgl. auch דְּרַךְ u. a. m. (Ebenso im dorischen Dialekte in einigen gr. Wörtern, z. B. für γῆ, γνόφος, Dor. δᾶ, δνόφος u. a.).

אַ לָּ. (bh. בַּאָרָה, אַבָּ) Thal. Pl. בַּאָרָה (=bh. בַּאַרָּה; die Begriffe von Höhe und Tiefe sind sprachlich verwandt, vgl.

בּלְרֵא , בּלְרָא , בּלְרָא ; Anhöhe, Tiefe, βααύς, altus, βάας, altitudo, vgl. auch אָלֶם und אֵלֶם בּר הגארות על פּר הגארות של פּר הגארות על פּר הגארות של פּר הגארות של פּר הגארות (kurz vor dem Brachjahre) nicht Treppen an den Thälern (Wasserbehältern) bauen; weil man glauben könnte, dass sie am Brachjahre benutzt werden sollten, um die Felder zu berieseln. Ab. sar. 54^b, s. אָפִּרק.

אָּגְּ, אָגוֹ (=bh.) sich erheben, erhaben, majestätisch sein.

Pi. erheben. Mechil. Schira Par. 2 האביר בוצרים וכ' er (Gott) hat mich gehoben und ich habe ihn gehoben; er hat mich in Egypten gehoben u. s. w.; mit Anspiel. auf אכר אכרת בי איד איד. j. Taan. III, 67° mit. אבר אכרת לגאוהן ich sprach, sie zu erniedrigen und du sprachst, sie zu erheben.

Hithpa. und Nithpa. 1) sich erhaben zeigen, erhaben sein; gew. bildl. Chag. 13 b "Gott will ich singen" (Ex. 15, 1) למי שמתגאה על גאים dem, der sich erhaben zeigt über die Erhabenen. אדם מתגאה עליהן והקבה מתגאה על כולן .Das der Mensch zeigt sich erhaben über sie (die Thiere), aber Gott ist erhaben über sie Alle. Exod. r. s. 23, 122d הכל מתגאין זה על זה חשך מתגאה על התהום והרוח מתגאה על המים והאש מתגאה על הרוח והשמים מתגאים על האש והקבה alle (Elemente) erheben sich, das eine über das andere; die Finsterniss ist erhaben über die Tiefe (Erde, worüber Wasser), der Wind (die Luft) ist erhaben über das Wasser, das Feuer ist erhaben über den Wind, der Himmel ist erhaben über das Feuer (das höchste Element); aber Gott ist erhaben über Alles. Khl. r. sv. רכורצא אכר, 89b. — 2) stolz sein, פרנס המתגאה על הצבור Chag. 5b פרנס המתגאה על ein Vorsteher, der gegen die Gemeinde stolzirt. B. bath. 98° המתגאה בטלית של תלמיד חכם ואינו 'מה וכ wer da stolzirt mit dem Gelehrten-Mantel (vgl. גּוּנְדָא I), ohne ein Gelehrter zu sein, den lässt man nicht in das Gemach Gottes hinein. אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה Snh. 109° die Sodomiten waren blos wegen der vielen Güter stolz, die ihnen Gott verliehen hatte. Levit. r. s. 7 g. E. נבוכדנאצר על ידי פרעה "טנהגאה וכ Pharao (Nebukadnezar u. s. w.) wurde, weil er stolz that, durch das Feuer be-שכל המתגאה אינו נידון אלא באש straft. Das. שכל denn jeder, der stolz thut, wird nur durch das Feuer gerichtet, d. h. der sich Ueberhebende durch das erhabenste Element, s. ob. (mit Anspiel. auf Lev. 6, 2, העולה על מוקדה); vgl. וְּיִר

פואה, האה m. Adj. (=bh. באָה) erhaben, gross, stolz, übermüthig. Uebrtr. Ber. 10b wenn Jem. zuvor seinen Leib füllt und dann erst betet, so heisst es von ihm: "Mich warfst du", אל הקרי גויך אלא גאיך (1 Kn. 14, 9) אחרי גויך אלא גאיך ("hinter deinen Rücken") sondern אל hinter deinen stolzen, d. h. du setztest mich deinem übermüthigen (satten Voll-

bauch) nach. — Pl. j. Kidd. V g. E., 66° רוב לבדים באים die meisten Sklaven sind stolz, übermüthig. Genes. r. s. 63, 61° (mit Anspiel. auf שנר גיאר גרים בכטוד (Kethib, Gen. 25, 23 גיים, גיאר גרים בכטוד בי zwei Erhabene der Völker sind in deinem Leibe, näml. Hadrian unter den Völkern und Salomo in Israel. Ber. 57b steht dafür אל תיקרי שני גוים אלא שני גאים זה אנטונינוס ורבי Ms. M. (Agg. גרים) lies (d. h. deute) nicht zwei Völker, sondern zwei Grosse, näml. Antonin und Rabbi. Sifra Bechukothi cap. 5 (mit Bez. auf Lev. 26, 19) "der Stolz eurer Macht", לו הגיאים שהם גאונם של ישראל וכ' darunter sind die Grossen zu verstehen, welche den Stolz Israels bilden, wie Papus ben Jehuda, der Alexandriner Lulianus (Julianus) und seine Genossen; vgl. auch בולר. Chull. 92° (mit Anspiel. auf Gen. אלו ג' שרי גאים (als Compositum שריגים 40, 10 'היוצאים מישראל וכ das sind die drei hohen Fürsten Israels, näml. der Patriarch (Nasi) in Palästina, das Exiloberhaupt in Babel und der dritte, bald in dem einen, bald in dem andern Lande (als Vorsitzender des Gerichtshofes), der den erstern beigesellt wird. Exod. r. s. 23, 122^d ד' מיני גאים נבראו בעולם גאה שבבריות אדם וכ' vier Arten von Erhabenen wurden in der Welt erschaffen; als der Erhabene unter allen Geschöpfen: der Mensch, der Erhabene unter den Vögeln: der Adler, der Erhabene unter dem Vieh: der Stier, der Erhabene unter dem Wild: der Löwe. Cant. r. sv. עכלרדיר, 19° dass. (In Chag. 13b steht מלך anst. גאה.

לאָלָה (=bh.) Stolz, Hochmuth. j. Jom. VII, 44b un. מפני מה אינו משמש בבגדי זהב weshalb verrichtete der Hohepriester am Versöhnungstage die Hauptfunctionen (im Allerheiligsten) nicht in den Goldgewändern? Um nicht hochmüthig zu erscheinen; vgl. jedoch R. hasch. 26a.

אַרְאוֹי, אַרְאוֹי, f. (syr. נְצֹבֶּׁבְ, נְצִבּּרָ, hbr. האוֹן) Erhabenheit, Grösse, s. TW.

אל ה. (=bh.) Herrlichkeit, Zierde, Stolz. Trop. Sifra Bechukothi cap. אורנם בארכם. Trop. Sifra Bechukothi cap. אורנם לישראל של ישראל של die Zierde (der Stolz), d. h. der Grosse Israels, s. אורנה (Diesen Ehrenbeinamen האונה (שמיד Gaonat) Gaon, Excellentia, pl. באונים Geonim, führten bes. die Oberhäupter der babyl. Akademien, von der Mitte des 7. Jahrhs. an mehrere Generationen hindurch; ein Titel, mit welchem später viel Missbrauch getrieben wurde).

גר' s. in גר'.

גרז s. in גרז --- גמןא s. גרז s. גוף
נאוסטייני .s גאוסטייני.

(=bh.) lösen, erlösen; insbes. von der egyptischen und der messianischen Erlösung.

Nif. בְּצְאֵל erlöst werden. j. Taan. I, 63^d un. infolge der Leiden, die Gott über Israel bringt, מיד הן עושין חשובה והן נגאלין üben sie alsbald Busse und werden erlöst. Das. II, 65^d ob. סופן להיגאל בקרניו של איל Israel wird einst durch die Hörner dieses Widders (d. h. durch Blasen mit dem Schofar) erlöst werden.

לאָל ch. (בּאָל) lösen, erlösen, s. TW וואל m. eig. Part. (= bh., gew. נֹאֵל der Erlöser, insbes. der Messias. Pesik. Selich., 166b (mit Anspiel. auf Thr. 1, 6, wo רודף, und auf Jes. 59, 20, wo גראל ausnahmsweise plene steht) כשם שגלו ברודת נולא כך כשנגאלין אין so wie Israel durch einen נגאלין אלא בגראל מלא mächtigen (eig. vollen) Verfolger vertrieben wurde, so wird es auch durch einen mächtigen Erlöser befreit werden. Ruth r. sv. ריאמר לה ברעז, 41a לואל הראשון der erste Erlöser גואל האחרון (Mose), der letzte Erlöser (der Messias), welcher ebenso wie jener sich zuerst ihnen offenbaren, und sodann einige Zeit ihnen entzogen sein wird. Exod. r. s. 26 Anf. u. ö. - Pl. Genes. r. s. 85, 83d Tamar sagte: גוֹאַלִים אני מעוברת ich gehe mit Erlösern schwanger, d. h. von mir wird David abstammen, der Vater der Könige und der Erlöser.

גמולה, וְאוֹלְה ch. (בּוֹמֵלּם) der Erlöser. Levit. r. s. 32 Ende (mit Anspiel. auf בָּלָה, Sach. 4, 2) גאולה פרוקה das W. bedeutet: גאולה, d. h. Erlöser. Khl. r. sv. ושבתר אני, 80° steht da-למיד אני.

אולה f. (=bh. אולה) 1) Erlösung, bes. die egyptische oder die messianische Erlösung. j. Orl. I, $60^{
m d}$ un. היא פרייה unser W. ist gleichbedeutend mit פדירה: Erlösung. Meg. 15° האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה wer etwas '(einen Lehrsatz) im Namen seines Autors mittheilt, der bringt die Erlösung in die Welt. Snh. 99b fg. Genes. r. s. 97, 94a so wie מה פרנסה בכל יום את גאולה בכל יום die Ernährung jeden Tag erfolgt, so auch die Erlösung; auch ist jene wichtiger als diese, שהגאולה של ידי של הקבה denn die Erlösung erfolgt durch einen Engel, die Ernährung aber durch Gott. Cant. r. sv. כשושנה, 12° גאולת, 12° die Erlösung des morgigen Tages, d. h. die des Messias, der in der nächsten Zukunft erwartet wird. — Uebrtr. Ber. 9 h הכומך גאולה שלתפלה wer die Gëula (d. h. die Eulogie vor dem Achtzehngebete, worin der Erlösung Israels Erwähnung geschieht) mit der Tefilla (dem Achtzehngebet) zusammen, ohne Unterbrechung sagt u. s. w. Das. 10^b fg. — Ferner übrtr. Meg. 17^b לאולה בז' die Gëula, näml. die siebente Eulogie im Achtzehngebet, worin um Erlösung gebetet wird. — 2) Auslösung. Kidd. 15^b גארלה עצמר die Auslösung (aus . dem Dienste), die Jem. selbst oder Andere, Verwandte bewirken; mit Bez. auf Lev. 25, 47 fg. — Pl. j. Pea VII, 20b un. שתר גאולות zwei Auslösungen des Zehnten.

באן s. אַ H. -- אָס s. אָטָא und מַסָּן.

בב I m. (=bh., von גבב) eig. hügelig. Gewölbtes, dah. 1) Wall, Erhöhung. Tosef, B. mez. cap. 11 die gemeinschaftlichen Besitzer eines Gehöftes können einander zwingen, לעשות לחצר גב im Hofe einen Wall (als Scheidewand) von zehn Faustbreiten Höhe aufzuführen. Schabb. 109° גב היד וגב הרגל die Höhe, obere Seite der Hand und des Fusses. Ab. sar. 28ª dass. (j. Schabb. XIV, 14d ob. und j. Ab. sar. $II, 40^{
m d} \ {
m ob.}$ גבות וגבות רגלים pl.). Nid. $52^{
m b}$ die Haare der mannbar werdenden Jungfrau auf der Erhöhung, d. h. an den Schamtheilen (=pz, s. d.) und auf ihrem Leibe (anders nach Raschi, vgl. auch Raschi zu Snh. 30^b und B. kam. 70^b). Bez. 17^b in der Mischna רמשבילין מגב לגב wird das. 19ª erklärt: הרוצה לעשות גתו על גב בדו עושה ובדו על גב וכדו Ar. (Agg. גתו עושה שרה) wenn Jem. Gefässe (behufs levitischer Reinheit) eingetaucht hat, um sie bei der Olivenpresse zu verwenden, so darf er sie auch später bei dem Keltern der Weintrauben verwenden. — Uebrtr. j. Chag. II, על טהרת (שולין שועשו על גב הקדש (הרת של טהרת) הקדש Chull. 2b) gewöhnliche, profane Speisen, bei deren Zubereitung die Reinheitsgesetze heiliger Speisen beobachtet wurden, eig. auf der Höhe u. s. w. Nid. 66° על גב הנהר am Ufer des Flusses. — 2) Rücken, wahrsch. urspr. von dem, nach oben gekehrten Rücken der Thiere. Ber. 26° u. ö. אף על גב obgleich, vgl. שנר בַבִּרן Pl. Nid. 24 ab שכר בַבִּרן zwei Rücken, vgl. שֵׁדְרָא. Chull. 60b dass. — Kel. 25, 5 הגַבַּיים die Rückseiten eines Gefässes. — Mit fem. End. Nid. 23b בַּבוֹת הזקן eig. die hohen Stellen des Bartes, d. h. die Haare auf den Kinnbacken.

ברעה (syr. בביים) Anhöhe, Rücken. Chull. 47b אבא obenauf, auf dem Rücken, d. h. auf der obern Seite der Lunge. Jom. 78a אבא die obere Fläche des Knies (Fusses). Jeb. 63b הכרעא לידו הכא ומדרא לידו גבא ieputzt ihm (ihrem Manne) den Tisch, wendet ihm aber den Rücken zu; als Bezeichnung einer bösen Frau; vgl. auch שבים ביות שבים ביות לפאן בביים גב לפאן גב לפאן גב לפאן גביים גם לפאן וגב לפאן גביים גם לפאן ועסוא המאחר משוא sodann durchsägte er ihn und bildete zwei Rücken aus ihm, den einen nach dieser und den andern nach jener Seite hin, d. h. für den Mann einen und für die Frau einen, vgl. ידוֹן II.

בבר י Präpos. (eig. übrtr. vom vrg. בבר 1) auf, nach der Höhe, hinauf (ungef. dass., was hbr. על י על על על על על על על על על אבר הגס רעל גבר הגס ושל משו auf der Borte und auf der Franse (j. Schabb. XIII, 14° mit. גבר הגם ברשף.). — 2) an, bei, neben. j. Ber. II, 5° un. הוה גבר ר' אוא פריטין es war bei R. Chija bar Acha (d. h. er hatte bei sich) Geld. Das. IX,

13d un. R. Simon ben Jochai sagte: קרב אברה כון גביי עד סרף מון גביה ועד גביי ואנא מלקרב בון גביי עד סרף מון גביה ועד גביי ואנא מלקרב בון גביי עד סרף die Tugendhaftigkeit Abrahams möge (als Schutzmittel) reichen von ihm bis zu mir (d. h. für die vergangenen Generationen), und die meinige wird von mir an bis zum Ende aller Geschlechter reichen. j. Ned. VI, 40° un. גבן ja bei uns (wird so gelesen, näml. "Zion", "Jerusalem", vgl. בְּבֶּל (שְּבֶּל פּבָּר עָרָה (שְּבָּר נְרָם אַרָּר עָרָם (שְּבָּר vgl. בְּבָר בְּרַב (wofür in bab. Gem. gew. בּבר (שְּבָר עַר עַר שָּבָר עָר עַר שִבּר עָר עַר שִבּר עַר בּבר עַר בַבר עַר בּבר עַר בּבר עַר בּבר עַר בּבר עַר בַבר עַר בַבר עַר בַבר עַר בּבר עַר בְּבר עַר בּבר עַר בְּבר עַר בּבר עַר בְּבר עַר בְּבר עַר בְּבר עַר בְּבר עַר בְּבר עַר בְי בַבר עַר בְּבר עַר בְי בַר בַבר עַר בְיב בּבר ע

בּוֹ, אָבֶּן m. (=bh.) Cisterne, Teich. Stw.

arab. جب einschneiden, spalten. — Pl. Par. 6, 5 הגבים (Hai Gaon in s. Comment. liest הגבים sing. und erklärt das W. durch פעיל, s. d.) die Cisternen, Teiche. Cant. r. sv. ישקני, 5° כאדם שהוא שהוא בשיק ב' גַּבִין זה על זה wie Jem., der zwei Teiche mit einander verbindet. — Mikw. 1, 1 מר גָבָיִרם und j. M. kat. I, 80° un. מר גָבָיִרם Cisternenwasser. — Snh. 94b (mit Bezug auf מה גבים (Jes. 33, 4, wahrsch. Heuschrecken) מה so הללו מעלין את האדם מטומאה לטהרה וכ' wie die Teiche den Menschen (durch Baden) vom unreinen in den reinen Zustand bringen ע. s. w. M. kat. 25b בנחל שוטת נפלה חכה מה ידשר מי גבים in den fliessenden Strom fiel die Angel; was wird das Cisternenwasser beginnen! Ein Trauerlied auf den Tod eines grossen Mannes; vgl. אַזוֹב und דָּג und.

בוֹ, בוֹן, אבְן, אבּן m. (syr. בבּ, בְּבּב)

Grube. Stw. s. vrg. בּ Dan. 6, 8. 13. 17 fg.

— j. Ab. sar. IV, 44° un. ארנויא נפל לגרבא ein Römer fiel in eine Grube.

בוב, איב ה' שׁנים, Höhe, s. TW. (בַּב m. (בַּב)

גבר s. in נְּבָא', וְּנְבָא.

שלשה I (בְּפַף) beugen. Pes. 42° שלשה Ar. (Var.=Agg. כרפפין) drei Dinge beugen die Statur des Menschen, drücken ihn nieder, vgl. Erub. 53° und Raschi z. St.

לבב ווו. Pi. בְּבֶב (eig. eine verstärkte Form von גבי, vgl. בְּבֶב פָּבְב ע. a.) auflesen, zus. tragen. Schebi. 9, 6 שְּבְב ביבש wenn Jem. trockene Kräuter zus. trägt, im Ggs. zu שלקם wen feuchten Kräutern steht. Bez. 4, 6 מגבב מלקם er kann die Reiser vom Hofe zus. lesen und damit Feuer anzünden. j. Jeb. VIII, 8^d mit. של פני השרה מגבב מעל פני השרה Jeb. VIII, 8^d mit. של פני השרה מגבב מעל פני השרה של wer liest vom Felde auf. B. kam. 101^b גבבר מעל פני השרה. — Uebrtr. Jom. 76^a ארב מגבב ומביא עלינו Ms. M. und Ar. (Agg. מגבב ומביא עלינו שווא wie lange willst du (Kleinlichkeiten) zus. tragen und sie wider uns anführen? Sifra Wajikra Abschn. Nedaba, cap. 4

dass. ohne דברים. (Vgl. syr. בבל, Act. 17, 18 בילק, gr. σπερμολόγος: Schwätzer, Kleinlichkeitskrämer).

בבו ch. Pa. (od. בְּבֵר, s. TW.) dass. — Thr. r. sv. מגבב כובין Jem., der Dornen aufliest.

אביקבא m. Buckel, Bergrücken. Das W ist verstärkt von בו I (vgl. auch lat. gibba, gibbus (syr. gibbosus fuit); s. TW — Pl. Genes. r. s. 98, 96° אילין גְּיבְרָחָא דעפורי jene gebirgigen Höhen von Sipphoris (vgl. Meg. 6° עפורי שיושבת בראשי הרים כעפור dieser Name der Stadt rührt davon her, weil sie auf Bergen lag wie ein Vogel).

לְּבְבֵיי, אָיִבְבִיי, אָיִבְבִיי, קּיִבְבִיי, קּיִבְּבִיי, Gibebai, Gibebaja, Namen zweier Städte. j. Kidd. IV, 65^d ob. (in bab. Kidd. steht dafür גוביא, s. d.).

אָבָה, גבר, s. גבר, הַבְּאָ.

(=bh.) hoch, erhaben sein.

Hof. erhoben werden. Sot. 47 b שפלים הושפלו die Niedrigen wurden hochgestellt und die Hohen erniedrigt. Levit. r. s. 8, 152 a שורן זה הוגבהו mit dem Ausdruck הוגבהו (Ex. 30, 13) wurden sie gehoben. j. Schebu. I, 32 d un. מהו לשון שאח מוגבהו was bedeutet מהו (Lev. 13, 2 fg.) Das Mal auf der Haut ist erhoben, d. h. es sieht höher aus als das andere gesunde Fleisch; vgl. שמח חשבות שוו אינים ביינו שוו מון מון שוו שוו שוו שוו שוו שוו שוו שוו שווים.

Nithpa. dass. Num. r. s. 6, 193° בְּלְבָּבְּהֵּהְ 'בְּעַבְּּמְם וּכְי sie wurden hochmüthig und beteten das goldene Kalb an.

לְבְרָה, וְבְהָ, וּבְהּה ch. (בְּבָה) hoch sein. Schabb. 67° מהסנה לאר משום דגביהת מכל אילני וכ' o Dornbusch, nicht etwa weil du höher bist als alle Bäume liess Gott seine Schechina auf dir

ruhen, sondern gerade deshalb, weil du der niedrigste bist; s. auch TW. (j. Ter. X, 47^b un. בביה crmp. aus בביה).

Af. erheben. Suc. 44b אַנְבְּרֵיה er hat ihn (den Feststrauss) erhoben. B. mez. Ša אנא אַגבהתה ich habe es aufgehoben.

מרת m. (=bh. אובן) hoch. Sot. 5° מרת בשר ודם גבוה רואה את הגבוה ואין גבוה רואה את השפל die Art des Menschen ist, dass der Hohe den Hohen sieht (d. h. dass der Grosse nur den Grossen beachtet, ehrt), nicht aber der Hohe den Niedrigen; Gott hing. הוא גבוה er ist hoch und sieht auf den Niedrigen; mit Bez. auf Ps. 138, 6. Dah. überh. für Gott. j. Snh. VII, 25° ob. fg. עבורת גבוה der Opferdienst Gottes. Pes. 3b אליה לגבוה der Fettschwanz wird ja Gott geopfert! — Uebrtr. j. Nas. I Anf., 51° לשרך גברה die Sprache der Schrift (eig. Gottes), mit Bezug auf 57m ("Sonne" Hiob 9, 7). Genes. r. s. 22, 22° (mit אשריו לאדם שהוא (Ps. 32, 1) אשריו לאדם שהוא wohl dem גבוה מפשעו ולא פשעו גבוה נימנו Menschen, der höher ist als seine Sünde, dessen Sünde aber nicht höher ist als er. Davon wird auch מאר (Gen. 4, 7) erklärt: "Du wirst dich erheben". j. Maas. scheni V g. E., הברה קול גבוה eine hohe (laute) Stimme; vgl. auch אַכִּירָדָה I. — Pl. Esth. r. sv. ויגד, 108° הנבוהים הושפלו die Hohen (Stolzen) wurden erniedrigt. Num. r. s. 19, 237° weshalb erfolgt die Reinigung des Aus-בגבוה שבגבוהים ובנמוך שבנמוכים וכ' sätzigen durch die höchste und die niedrigste der Pflanzen ("Ceder und Ysop", Lev. 14, 4)? Weil er früher gross gethan und nunmehr sich beugen soll. — Fem. Bech. 45b גבוֹהִית, s. בָּבֶּהָ, — Pl. j. Schebi. VI, 36° ob. עיניר של אבא היו גבוהות 'ונשא אשה שאינה הרגוח וכ die Augen meines Vaters waren hochblickend (d. h. er ging dem Gelüste seiner Augen nach) und heirathete eine für ihn (als Priester) unwürdige Frau, wodurch ich um die priesterlichen Rechte gekommen bin. j. Git. I, 43° un. dass. Snh. 5^b steht dafür 🖂 🖹 ערנים הוה.

ברבה (=bh. בובה) Höhe. Men. 37b שברי (בובה) (=Mech. zu Ex. 19, 9) die Höhe (d. h. die erhöhete, dicke Stelle) der linken Hand, worauf die Tefilla gelegt werden soll (vgl. קַּפְּלָּה). j. Jeb. VIII, 9a mit. גובהה של עטרה die Höhe der Eichel am männlichen Gliede. j. Schabb. XIX, 17d un. dass.

אֹרֶבְוֹא ch. (בּהַבוֹא) Höhe, s. TW

גבירא Gebiha, N. pr. Ab. sar. 22ª גבירא גביניה Gebiha aus Be Kathil; s. auch נִבר כתיל.

קברות f. (= bh.) Höhe, Erhabenheit, Stolz. Ber. 10^b (mit Bezug auf Ps. 130, 1) אין אין המכוב המות לפני המקום Gott gegenüber giebt es keine Erhabenheit. Esth. r.sv. אבהות 108^b, והאמר אבתר Hochmuth. Trop. Tanch. Abschn. Ki tissa, 118^a

גבהות של עולם הרכין עצבור die Höhe der Welt (d. h. Gott) bengte sich.

עסח hoher Statur, Riese, Riesin. Stw. אבה von hoher Statur, Riese, Riesin. Stw. אבה אבה verstärkt von אבה, im Samarit. — גבה בה הוא ישה שואי של הוא איי שוא בים לא ישה של הוא לא שואי של של הוא של הוא לא של של של של של של הוא לא ישא בים לא נוברים לא ישא בים לא ישא בים לא ישא בים לא נוברים לא ישא בים לא נוברים לא ישא בים לא נוברים לא ישא בים לא בים

וֹבְיֹת ch. (בְּדֵּין Riese, s. TW

הרבות f. 1) Erhöhung; insbes. von den Heuschrecken, deren eine Gattung hochrückig ist. אין לי הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו Chull. 65^b der Schrift ארבה ש unter dem W גבחת מניין וכ wäre blos diejenige Heuschrecke zu verstehen, die nicht hochrückig ist (wörtl. die vor uns kommt); woher ist aber erwiesen, dass auch die hochrückige Gattung dazu gehört? (nach Raschi: kahlköpfige Heuschr.=nr. 2, ראשו מרוט). — 2) (=bh., syr. اِکْمُعُثْرِ) kahle Platte am Vorderkopf. Neg. 10, 10 איזו היא קרחת נון הקדקד השופע לאחוריו איזו דויא גבחת מן der קרחת was ist unter הקדקד השופע לפניו Bibel) zu verstehen? Die Kahlheit, die sich vom Scheitel ab am Hinterkopfe herabzieht. Was ist unter גבחת zu verstehen? Die Kahlheit, die sich vom Scheitel ab am Vorderkopfe herabzieht.

יבו, הבן (stammverw. mit שַבַּ und נְּבַה eig. erheben, bes. Schulden oder Steuern einkassiren, in Strafe nehmen, bestrafen. בעל חוב מאוחר שקדם וגבה מה שגבה .Keth. 90° fg wenn ein späterer Gläubiger einem frühern Gläubiger (dessen Schuldforderung von einer frühern Zeit datirt und der also das nächste Anrecht auf Zahlung hatte) zuvorgekommen ist und sich von den Grundstücken des Schuldners bezahlt machte, so ist die Besitzergreifung giltig. Exod. r. s. 25, 123^d der Mensch מוציא שמרותיו zeigt seine Wechsel vor und kassirt von ihnen (den Schuldnern) das Geld ein. Levit. r. s. 11, 155b eine Provinz war verpflichtet, Steuern zu entrichten, ושלח המלך גבאי לגבות מה עשר בני המדינה עמדו ותלו אותו וגבו wohin der König den Schatzmeister zum Einkassiren schickte. Wie aber verfuhren die Provinzbewohner? Sie rotteten sich zus., hingen letztern auf und brandschatzten ihn. Genes. r. s. 85, 83b und s. 92 Ende מצא בעל חוב מקום der Gläubiger fand eine Stelle, seine Wechselschuld einzukassiren; bildl. für: Die göttliche Strafe erfolgt da, wo sich die Gelegenheit dazu darbietet. Das. s. 33 Anf. u. ö. j. Taan. II, 65^b un., vgl. 778. Part. pass. B. mez.

הַּנְּבֵּהְ das, was bereits erhoben, confiscirt, aber noch nicht abgeliefert ist. j. Schek. II, 46° un. u. ö.

Nif. erhoben, einkassirt werden. B. bath. 8^b קופה של צרקה נְגְבֵית בשנים die Beisteuer zu Almosen wird durch zwei Personen einkassirt.

בל, אבר ch. (syr. בל, בהולית, Schulden einfordern, Steuern erheben, einkassiren. B. mez. 12b bei einer Wechselschuld ohne hypothekarische Verschreibung בהר הלא גבר ממשעבדי darf der Gläubiger zwar nicht anderweit verschriebene (verkaufte) Güter, wohl aber solche, die noch dem Schuldner gehören, pfänden. Das. 13a fg. j. Git. I, 43d un. wie die Beisteuer für die Gelehrten-Genossenschaft in Palästina zu erheben.

Af. erheben lassen. B. kam. 98b פּגְבֵּר בּרה er liess durch ihn (den Wechsel) einkassiren. Das. בַּנְבֵּר בִּרה dass. Schebu. 48b מַנְבֵּר בִּרה לא מקרע מקרע ליה ולא מַּבְּבּרְנִי מִגבּרוֹן בִּרה nicht den Wechsel der Waisen, man fordert aber auch nicht die Schuld damit ein.

יי, בְּבָּיי, אַבָּיי , בַּבְּאי m. Adj. (syr. בַּבִּיי, Einnehmer, der Almosen oder Steuern erhebt. Ned. שפח כל הנופל אינו נופל לידי גבאי תחילה wenn Jem. sinkt (d. h. sein Vermögen verliert), so fällt er nicht gleich in die Hände des Almosen-Einnehmers (Vertheilers). j. Dem. II, 23° ob. (אבר שנעשה גביי וכ wenn ein Gelehrter (socius) Steuereinnehmer (Zöllner) geworden ist, so verstösst man ihn aus der Genossenschaft (dem Gelehrtenverband), vgl. חברנת. Bechor. 31ª dass. — Uebrtr. j. Schabb. XIII, 15° un. הניחו לגבאי lasset den Einnehmer (d. h. Gott, der die Stadt durch Feuersbrunst heimgesucht hat) seine Schuld (Strafe) einziehen! j. Jom. VIII, 45b ob. j. Ned. IV, 38d ob. und Thr. r. sv. גראי ממיון אלה, 58° dass. על אלה Schatz-meister, s. בְּבָּאִי בּרְקָה Pl. Pes. 13° בַּבָּאִי בּרְקָה die Einnehmer (und Vertheiler, vgl. jedoch Schabb. 118b) der Almosen. B. kam. 94a הרוערן לשה für die Hirten, והגכאין והמוכסין die Steuereinnehmer und die Zöllner ist die Busse schwer; weil sie näml. oft auf unrechtmässige Weise Anderer Güter sich aneigneten, deren Eigner nicht leicht ermittelt werden können. Das. 10, ביס של גבאין der Beutel der Steuereinnehmer. — Trop. Aboth 3, 16 הבבארך מהדירריך תמיד ונפרעין וכ' die Schuldenbeitreiber (d. h. die Vollstrecker der göttlichen Strafen) machen stets die Runde und lassen sich von dem Menschen bezahlen; zuweilen merkt er es, zuweilen aber merkt er es nicht.

אַבְרֶין וּבְּרָין וּבִּרְין bar, ein Erhabener, Vorzüglicher, s. TW בוּבְּין וּבִּרְין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבִּרְין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבִּין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּבְּין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּרִין וּבְּבְּיין וּבְּבְּין וּבְּרְין וּבְּרְין וּבְּרְין וּבְּרְין וּבְּבְּין וּבְּרְין וּבְּרְין וּבְּרְין וּבְּרְיִין וּבּרְין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּיין וּבּיְין וּבּיְרְין וּבּיְרְין וּבּיְרְין וּבּיְרְין וּבּיּבּין וּבּיּין וּבּיּבּין וּבּיּבּין וּבּיּבּיין וּבּיּבּיין וּבּיין וּבּיּבּיין וּבּיּין וּבּיּבּיין וּבּיּין וּבּיּין וּבּיּיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיּבְיין וּבּיְיין וּבּיְין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיִין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּיְיין וּבּירְיין וּבּיְיין וּבּיְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיּבְייִין וּבּייְייִין וּבּיבְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיּיין וּבּייִין וּבּייִין וּבּייְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיּבְייִין וּבּיְייִין וּבְּיִבְייִין וּבּיּבְייִין וּבְּיִבְייִין וּבּיבְייין וּבּיבְייִין וּבּיּבְייִיין וּבּיבְייִין וּבּיְייִין וּבּיּיְייִיין וּבּיבְייִין וּבּייְיִייְייִין וּבּיבְייִין וּבּייִייְיְיי

110° אלום nach Raschi: אלום, Alaun(?). Men. 42° גוברא גילא.

ליבוי m. (syr. בבר מום) die Erhebung, Einkassirung. Bech. היבור כסף die Gabenerhebung, Besteuerung zu Tempel-Baulichkeiten. Keth. 68a קודם שיבא לידי גיבוי bevor es zur Einkassirung kommt.

לבְּרֵי, הוּבְּיִי das Amt des Steuererhebers, Einnehmers. j. Dem. II, 23° ob. יצא כובריתר הרי הוא כחבר wenn er (der Gelehrte, der ein Einnehmer geworden, s. d.) seinem Einnehmeramte entsagt, so wird er wieder als Genosse behandelt. — Tosef. Dem. cap. 3 Anf. פירט נגבאותו dass.

לבְּרוֹתְא ch. (syr. בְבֹּלוֹתְא) dass., Steuererhebung. Snh. 25^b עביד גביותא er betrieb die Steuererhebung.

בְּבְיִית Gabjath, *N. pr.* Pesik. r. s. 29 g. E. אבירה בן גביית Abuka ben Gabjath.

אנבוינא m. (ביבוים) Erhebung, Einkassirung, bes. von Schulden. Jeb. 66^b מחרסר גרביינא es bedarf noch der Erhebung. Snh. 29^b. B. mez. 63^b dass. Das. 110^a der Wechsel, דלגרביינא קאר ter zur Einkassirung bestimmt ist.

גבן s. in גבן.

vermischen, bes. zus. rühren, kneten,

vom Teige, Lehm u. dgl. (Im Arab. בֹרְתֹּכִיךְ שׁבְּל בֹּא גוֹרְמִיךְ נִיִּרם בֹּיִם בֹּרֹם (Im Arab. בֹרְתִּכִיךְ בִּירִם לְּאַבְּרִים בִּירִם בַּרִּמְיִנְ בִּירִם בַּרִּמְיִנְ בִּירִם בַּרִּמְן אַבֵּל לֹא גוּבְלִים man darf (am Sabbat) Wasser in die Kleie, in das Viehfutter giessen, aber nicht diese Masse einrühren. Tosef. Maasr. cap. 3, 14 גובל עיסתו er rührt seinen Teig um. Uebrtr. Levit. r. s. 29 Anf. גובלי in der vierten Tagesstunde rührte er (Gott) die Erdmasse zusammen, um den Menschen daraus zu bilden.

Pi. גיבל לעיסתר dass. j. Dem. V, 24° ob. נוגבל לעיסתר er rührt die Masse zu seinem Teige zus. j. Ter. er sonderte zuvor הפריש ואחר כך גיבל. die Priestergabe (Challa) ab, und dann rührte er den Teig ein. Das. מגבל 1 מגברל חמש. Taan. 10° ob. מגבל את הגבינה er formt den Käse. Das. 19b מגבל את הבים den Lehm umrühren, stampfen. Part. pass. das. הטיט מגובל יפה (und Hithpa. מְחַבַּבֶּל) der Lehm ist gut gestampft. Exod. r. s. 30, 125° wenn die Frau die Teighebe entrichten will, כך עשה מגבלת את הקמח so rührt sie das Mehl האלהים גבל את העולם וכ' ein, sodann ertheilt sie die Hebe. Ebenso war das Verfahren Gottes, er rührte die Welt (d. h. die Erdmasse, vgl. Kal) zus. und bildete daraus den Menschen. Schabb. 23ª das Olivenöl ist für die Dinte dienlich בין לגבל בין לעשן sowohl zum Anrühren, als auch zum Räuchern. Man hat näml. die zur guten Dinte anzuwendenden

Spezereien im Oel, anstatt im Wasser weichen lassen; ferner: das Glas zur Dinte durch Rauch von brennendem Oel schwarz gemacht. j. Chall. IV, 60° mit. u. ö.

Pa. אבל einrühren, kneten. j. Maas. scheni V, 56^d ob. מהר מהר מיכוס צפר ומגבלא ארמיה בזרע ist es wohl gestattet, einen Vogel zu schlachten und sein Blut mit Flachssamen zus. zu rühren? was näml. zur bessern Fruchtbarkeit dienen soll. B. mez. 69^a גביל לחורא גביל לחורא גביל לחורא גביל לחורא אברל לחורה wenn man das Futter für einen Ochsen einrührt, so kann man es auch für mehrere einrühren, d. h. es kostet nicht mehr Mühe. Ber. 40^a

Ithpa. pass. vom Pa. Levit. r. s. 6, 150° die Münzen אִינַּבְּלוּן בלוּק wurden mit dem Teige zus. gerührt.

721m. Adj. der Kneter, Teigzubereitende. Pes. 34° אבא שאול גבל של בית רבי היה Abba Schäul war der Kneter im Hause Rabbis. Das. לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ארבעה מילין . 46° u. ö. für den Kneter, für das Gebet und Händewaschen wurde eine Entfernung von vier Mil festgesetzt; d. h. wenn Jem. einen levitisch reinen Teig einrühren will, aber keine reinen Gefässe hat, so ist er, behufs deren Reinigung nur dann verpflichtet, sich zu einem Teiche zu begeben, wenn dieser vor ihm in einer Entfernung von höchstens vier Mil liegt; dasselbe gilt vom Aufsuchen des Wassers zum Händewaschen vor dem Gebet, wie auch vor der Mahlzeit; anders nach Raschi, vgl. auch Tosaf. z. St. Mögl. Weise jedoch ist לגבל zu lesen. Keth. 72° פלוני גבל תיקן לי את העיסה jener Kneter hat mir den Teig zubereitet, d. h. die Hebe, Challa davon entrichtet.

לבְּלָב ch. (syr. נְבָּל בּיֹל בּיל der Kneter, Breiumrührende. Schabb. 156a גבלא דבר נשרה der Kneter (der das Viehfutter zus. rührte) seines elterlichen Hauses.

ליבול m. das Zus. rühren, Kneten. Schabb. קמח דבר גיבול מורסן דלאר בר גיבול שלאה מורסן דלאר בר גיבול שלאה, das zum Zus. rühren tauglich, grobe Kleie, die nicht dazu tauglich ist. Das. 18^a דיר דלאר Dinte, die nicht zum Zus. rühren tauglich, Sand, der dazu tauglich ist, im Ggs. zu אפר אפר. Asche.

מוביל, גוביל (syr. בבלא בעלניא הוא (m. (syr. בבלא בעלניא הוא מוביל (sit blos eine angerührte Teigmasse, die noch nicht als Brot anzusehen ist. Das. 37b un. גביל siedender Brei.

m. (=bh.) Grenze, überh. Gebiet, fines, eig. hochgelegen, ein bergiger Landstrich, der die natürliche Grenze eines Landes oder eines Feldes bildet. Stw. גבל, syn. mit הבה, syn. mit , גבן, גבע, Grndw. גב, — j. Ter. VIII, 45b mit. die Heiligthümer des Grenzlandes, d. h. die Hebe, die in ganz Palästina, ausserhalb des Tempels und Jerusalems gegessen wurde, im Ggs. zu קרשי, Heiligthümer des Tempels, d. h. die Opfer. Keth. 24^b. j. Keth. II, 26d ob. u. ö. — j. Chal. I, 57b ob. (mit Anspiel. auf Jes. 28, 25) גבולו של לחם die Grenze des Brotes, d. h. die (fünf) Getreidearten bis herab zum "Spelt" geben Brot aus, die niedrigeren Arten hing. geben kein Brot mehr für Menschen aus; vgl. אוֹרֶז. Ab. sar. 24b גבול יש ab es hat eine Grenze. — Pl. R. hasch. 30^a die ausserhalb Jerusalems liegenden בְּבוּלְיךְ Länder. Genes. r. s. 70, 69°. Num. r. s. 8 Ende u. ö. — B. bath. 56° עיירות העומדות על הגבולין die Grenzstädte.

לברל m. (eig. בברל der Rain, die Begrenzung des Feldes. Kil. 3, 1. 2 גובל Ms. M. (Agg. überall: גובל j. Kil. III Anf., 28° גובל ein Rain von der Höhe einer Handbreite. Das. גבר של גובל die obere Fläche des Rains. Das. öfter. R. Simson liest גברל, ebenso in der Mischna das.

בּרְלְא Gabala, Gebal, eig. Bergland, Hochland (vgl. hbr. בְּלִּא) und zw. 1) Idumäa (hbr. מֵעִיר, wofür der Samarit. ebenf. מֵעִיר, s. TW. — 2) Name einer Stadt. Ab. sar. 59° איקלע לגבלא er kam nach Gabala. Keth. 112° dass.

תבולְיִיא , גְבוּלְאָה m. N. patr. aus Gebul od. Gebal. Khl. r. s. ד' יעקב, 71^b דר הולך, 71^b בבולאה ה' יעקב גבולייא. j. Chall. III, 59^a mit. גבולאה R. Jakob aus Gebul; mögl. Weise: der Grenzenzieher.

גיְרְלֵי (נְּיִרְנְאֵי m. pl. die Gebeler, Idumäer, s. TW.

וְבִּילְה Gebila, N. pr. j. Nas. VII, 56° mit. ביל החוי דר' בא Gebila, der Bruder des R. Ba=Abba (j. Bic. II, 65° mit. קרנה של גבילה

הבלית f. eig. (von גָּבֵל, s. נְּבֵל, f. eig. (von גָּבֵל, s. נְבְּלִית, ragendes, bes. ein balkonartiger Anbau an einem Hause. Ohol. 14, 1 הגיזרה והגבלית cyl. Tosef. Ahiloth cap. 14 איזו היא גבלית כל Ar. (Agg. המעוקם מלאן ונוטייר נון האמצע

בכלים אכלים, vgl. auch בכלים) was ist unter בבלים zu verstehen? Ein Anbau, der an beiden Seiten schräg ausläuft und dessen Mitte hervorragt. R. Hai in s. Comment. p. 25 liest הגבילים. j. Schebi. III, 34° un. הגבלים. l. הגבלים.

פות אובלול m. (von בְּבֶלְאֹ, s. בְּבֶּלְאוֹ ein Theil des eingerührten Teiges, der in dem Backtroge von der gesammten Teigmasse abbröckelt.

j. Chall. III, 59° ob. חלה כמין גבלול die Challa (Hebe wird entnommen) wie ein abgebröckeltes Stück Teig. — Pl. das. משחעשה משחעשה משחעשה wenn der Teig sich in einzelne Theile sondert.

נְבְּלְּאְ Gablan, eig. (בַּבְּלָא) Hochland. Sot. 49b kurz vor der Ankunft des Messias הגליל wird der Galil (Galiläa) verheert und der Gablan verwüstet werden. Snh. 97a. Cant. r. sv. התאלה, 15bc, vgl. אָבַר H.

רובְלְנְא (בּוּבְלְנְא c in רו בי erweicht) Gublana, Gablana, Name eines Ortes, wahrsch. im Gablan liegend. j. Ab. sar. II, 41° ob. לגובלנא 'רובירה אזל R. Jirmeja ging nach Gublana. j. Meg. III, 73^d un. לגובלנא רובירה אזל לגובלנא רובירה אזל לגובלנא.

וְבִּיןְ I וְבִיןְ הָּבְינְי וְנְבִיןְ m. (hbr. נְבִּבְ höckerig, hochrückig. Stw. גבל=גבן, vgl. נְבִּרּל, s. TW.

שלבן II m. Augenbraue, eig. die hohe Stelle über dem Auge. Nid. 23b רהגבין והערן Ar. (Agg. רהגבין אום לו בערן אום אום) die Augenbraue und das Auge. — Pl. Bech. 43b הדן אוד לו גבין אוד לו בחורה שון לו גבין אוד לו בחורה שום oder nur eine derselben hat, ist unter dem bibl. בְּבֵּן (Lev. 21, 20) zu verstehen. Nach einer andern Ansicht das.: אברירן שוכבין שוכבין שוכבין שובבין שובבין שובבין שובבין בע verstehen: nach einer dritten wäre unter בַּבָּן zu verstehen: nach einer dritten wäre unter בַּבּן zu verstehen: הגבינים לו שני גבין Jem., der einen Doppelrücken hat; vgl. auch Sifra z. St. Nid. 23b הגבינים. Nid. III, 50bc un. הגבינין.

אָבִּיןְבּ ch. (syr. נְּבִיןְבּ בּבּיןְבּ Augenbraue. Pl. B. kam. 117a הוו מסרחי בְּבִינוֹתְי seine Augenbrauen hingen herunter. — Fem. j. Schabb. V, 7b un. בהרא כיפה דהיא משויא בְּבִינָהָא wie der Schleier, womit das Weib die Augenbr. bedeckt.

אלבוני od. בְּבְנוֹנְי m. der Hochländer. Ab. sar. 27° und Jeb. 71° ערבי מהול וגבן מהול Ar. (Agg. in der 1. Stelle הגבנורי, in der 2. וגבנורי) der Araber sowohl als auch der Hochländer sind beschnitten. Nach Ar.: die Söhne der Ketura, die Gebirgsbewohner.

אַנְיבְּנְא m. (syr. בּבּבּיּג, cacumen) Bergrücken, s. TW.

Pi. denom. von בְּבִיקָה (syr. בְּיֻּלְּ, Pa. proposition) gerinnen lassen, Käse zubereiten. Mögl. Weise bedeutet גבל = גבן: formen, wie

גבינה את הגבינה, s. d. W.; sodann wäre גְּבִינָה davon abzuleiten. — Schabb. 95 ab המגבן wer Käse zubereitet. j. Schabb. VII, 10c un. j. Maasr. II, 50a ob. המגבן והמחבץ, vgl. קבַע, j. B. mez. VII, 11b dass.

אָבִינְּה (= bh.) Käse, eigentl. geronnene Milch. Ab sar. 29b in der Mischna גבינת בית ארנייקי של נכרים der Käse aus Bithynien, der von Nichtisraeliten bereitet wird, darf nicht gegessen werden. Vgl. hierzu das. 34b מפנר מה אסרו גבינת אונייקי מפני שרוב עגלים של אותה עיר נשחטין לעא weshalb hat man den bithynischen Käse verboten? Weil die meisten Kälber dieses Orts (deren Magen man zum Zubereiten der Käse gebraucht) für die Götzen geschlachtet werden. In der Mischna hing. wird Anfangs hierfür ein anderer Grund angegeben, mäml. שמעמידין אותו בקיבת נבילה weil man diesen Käse im Magen von gefallenem Vieh zubereitet. In der Mischna des j. Tlmd. steht $(l.=\mathrm{das.~II~g.~E.,~42^a}$ גבינה ותירייקי ותרנייקי) bithynischer Käse. Ebenso ist in bab. Gem. zu lesen: ביתוניוקו dass. Tosef. Ab. sar. cap. 5 g. E. hat: גבינת בית היניאקי (l. ein W.).

אוֹבְּלָא ch. (syr. בְּבִינָה בֹּבְּל ch. (syr. בְּבִינָה בֹּבְּל ch. (syr. בְּבִינָה בַּבְּל ch. (syr. בְּבִינָה בּבּיל בּבּינָה עובר בּבּיל בּבּינָה אוֹב בּבּיל בּבּינָה בּבּיל בּבּיל וּבּיל אוֹב בּבּיל בּבּיל אוֹב בּבּיל וּבּיל אוֹב בּבּיל וּבִיל אוֹב בּבּיל וּבִיל וּבִיל וּבִיל וּבִיל וּבִיל מותא בייא אסקיה עום ההוא יומא סטקיה עום ההוא יומא מיא מסקיה עום ההוא יומא מאר מיא אסקיה עום ההוא יומא נייא אסקיה עום הבייל וּבּיל שוֹב בּבּייל וּבּביין נוב בייין נוב בייין נוב בייין, s. TW.

לביני Gebini, 1) Name eines Wächters im Tempel, der die Priester u. s. w. zum Opferdienste weckte. Das W bedeutet eig.: der auf einer Anhöhe Stehende. Tamid 3, 8 und Jom. 20b der Herold Gebini. j. Suc. V, 55b un. ברנו מחד (1. גביני בן הרסון 1. גבי כרוז (1. גביני בן הרסון 1. אבי כרוז Gebini ben Charson, an dessen Todestag Belsazar geboren worden sein soll.

גבונתא j. Ter. X, 47^b mit. crmp., l.=j. Ab. sar. III, 42^a mit.: גּבִרנָא, . גּבִרנָא. , s. גּבִרנָא.

ארֹבְנִי s. in 'גר. — בְּבָלוֹנָר s. וְבְּבָּנִי

אָפָסִים s. גִּיבָסָים.

עברל (stammverw. mit גבה, גבה, vgl. גָּברּל) hochrückig, bucklig sein. Part. Peil. גָּברִעָּ, s. TW.

Pa. anschwellen. Part. pass. j. Dem. I, 22^a ob. חד בְּנַבֵּע ואחד eine Maus war angeschwollen (durch eine verschlungene Perle) und kam herbei.

עבע Geba (=bh., eig. Höhe, Hügel), Name eines Ortes. Kel. 17, 5 חצירי גבע der Lauch (die Laucharten) von Geba. j. Orl. III, 63ª un. חריצי, l. הצירי, גבע

(mit Bezug auf Lev. 8, 2) עשה כמין גבעה איל (mit Bezug auf Lev. 8, 2) עשה כמין גבעה איל פר באן ואיל מכאן ופר באמצע er ordnete die Opferthiere hügelartig, auf jeder Seite einen Widder und den Stier in der Mitte. Genes. r. s. 47, 46° als Abraham seine Hausgenossen beschnitten hatte, דרא העמידן גבעה ערלות so bildete er einen Hügel von Vorhäuten (abweichend von Jos. 5, 3). — Pl. Chag. 15° ברא הרים ברא גְּבְעוֹה Gott erschuf Berge, aber auch Hügel; dort als Ggs. von hoch und niedrig.

ו גביעה I m. der Hochrückige, Höckerige, s. d. flg. Art.; übrtr. Gebia, N. pr. Genes. r. s. 61, 60° גביעה בן קוסם Gebia ben Kosem, der zur Zeit des Alexander M. die Juden gegen die Araber, welche das Recht der Erstgeburt für ihren Stammvater Ismael beansprucht hatten, vertheidigte. Snh. 91° steht dafür גביעא בן Ar. (Agg. גביעא פסיסא).

אוֹבְּיְעָה II f. Buckel, Höcker. Genes. r. s. 61, 60^b Alexander M. sagte zu Gebia ben Pesisa: פרחתך (Var. פרחתך, Snh. 91^a פרחתן) ich werde dir deinen Höcker gerade schlagen.

נובעין j. Kil. IX, 32b mit. crmp. aus גוביהון, s. בוב.

אַבְעוֹל m. (=bh. גְּבְעוֹל) Blüthenkelch. Dem Stw. גבע ist b angeh.; vgl. auch TW. I, 421ab. Par. 12, 2 הגבעול der Kelch des Ysop. — Pl. das. 11, 7 הגבעול מלא גכולרן שלא גכולר die Blüthenkelche, die noch nicht reiften, noch nicht aufgebrochen sind. Jom. 14a ראשר גבעולרן die Kelchspitzen. j. Suc. III, 53° un. Num. r. s. 7, 195 b מצאה שנעשה שנעשה בעולרן ביי fand, dass sich Blüthenkelche am Flachs bildeten.

לבר (=bh.) stark sein. Uebrtr. Sot. 49° גברו בעלי זרוע ובעלי הלשון die Gewaltthätigen und die Verleumder nahmen überhand. j. Bez. II, 61° ob. בברה ידן של בית שמאי die Schule Schammai's nahm (einige Zeit gegen die Schule Hillel's) überhand. Bez. 20° dass.

Pi. stärken, stark machen. Cant. r. sv. יונתי, 15° לישראל Gott macht Israel stark. Das. sv. הכה מטחו, 18° die Worte des Priestersegens, הכה מטחו, 18° die Worte Usrael stark machen. Mechil. Beschallach, Wajabo Par. זכי ידיו של משה מגברות ישראל או haben denn etwa die Hände des Mose Israel gekräftigt, oder Amaleks Macht gebrochen? Vielmehr so lange Mose seine Hände hoch hielt, so schaute Israel auf ihn und glaubte an den, der ihm anbefohlen hatte, so zu thun. (Anders nach R. hasch. 3, 8), s. die nächstfig. St. Thr. r. sv. בוד, 65° u. ö.

Hithpa. sich Jemds. bemächtigen. R. hasch. (3, 8) 29^a (mit Bezug auf Ex. 17, 11) wenn die Israeliten ihr Herz vor Gott demüthigten, דריר

so siegten sie (bemächtigten sie sich ihrer Feinde), wenn aber nicht, so unterlagen sie. Meg. 15^b המתגבר על wer sich seiner Leidenschaft bemächtigt. Chag. 16^a יצרו מתגבר עליו die Leidenschaft bemächtigt sich seiner. Jom. 81^a מתגברין על הצברר, מתגברין על הצברר, עלוד, צור אפרר, מתגברין על הצברר, עלוד.

Af. stark machen. Snh. 38a אגברר חברה שנברו אנברו קרא gebet den Jünglingen viel Wein zu trinken! eig. sehet, dass der Weinrausch sich ihrer bemächtigt.

וְבֶּרְ m. 1) (=bh.) Mann, eig. der Starke. Num. r. s. 7, 195^b (mit Bezug auf אַנוּשׁ, Jes. 17, 11) לשרן גבר das W bedeutet: männlich (אַנוֹשׁ), d. h. ein starker (männlicher) Schmerz, vgl. auch נְבַרָתָּן. - 2) Hahn, wegen der ihm beigemessenen Stärke. Jom. 20b wird קריאה הגבר nach einer Ansicht erklärt: קרא גברא der Mann (Aufseher) hat gerufen; nach einer andern: קרא הרנגולא der Hahn hat gekräht. In j. Suc. V, 55° mit. wird aus בן הגבר geschlossen, dass לָרא הגבר bedeute: Der Mann hat gerufen, da jenes doch wohl nicht bedeuten könne: Sohn des Hahnes; davon בְּבָּרִית, s. d. — 3) das männliche Glied, vgl. בעל גבר Bech. 44^b בעל גבר Jem., der ein übermässig grosses Glied hat, vgl. Gem. das. בגיר, vgl. auch בגיר, גרַבהָּן.

וֹנְבֶר בּיֹלְ ווֹ אִבְר chald. (syr. בְּרָא ווֹ וְבַרְיֹּב (נְבֶר בֹּיִלְא ווֹ וְבַרְיֹּב וֹיִבְרְא ווֹ וְבַר באתר דלית גבר המן הוי גבר המן הוי גבר באתר דלית לא תהוי גבר da, wo kein Mann (an der Spitze steht), sei du ein Mann; wo aber ein Mann da ist, sei du kein Mann, d. h. ziehe dich zurück; vgl. אילש. B mez. 97 לברא דנשי קטלוה לא דינא ולא דיינא für einen Mann, den die Weiber getödtet haben, giebt es weder Recht noch Richter. Dieses Sprichwort wird das. auf folgenden Rechtsfall angewandt: Jem. hatte sich eine Katze geliehen, um die Mäuse zu vertilgen, welche jedoch verendete. Der Richter sagte nun: In keinem Falle kann hier Schadenersatz beansprucht werden. Denn erlag die Katze im Kampfe gegen die Mäuse, so ist sie einem Manne vergleichbar, der im Kriege von Weibern besiegt wurde, welcher

wegen seiner unnatürlichen Feigheit kein Mitleid verdient. Erlag sie aber durch unmässiges Verschlingen der Mäuse, so ist dies dasselbe Verhältniss, als wenn Jem. einen Sklaven geliehen nimmt, damit seine Mägde von ihm beschwängert, Kinder gebären, letzterer aber, infolge unmässiger Ausschweifung stirbt. Da braucht ja der Verlust des Sklaven ebenfalls nicht ersetzt zu werden, weil dessen Tod durch seine eigne Schuld erfolgt ist. --Erub. 53b wird bei Erkundigungs-Einziehung über einen Gastwirth das W אושפיזנא auf folgende, witzige Weise umschrieben: גבר פום דין חי נוה טיבו ארש für גבר d. h. מה זו טובה für אוש (statt פום (איש für דרן, פי für ז (st. דר, תיה), חר für Ni (welches W. die Trgg. für in haben), also ארש פר ז' נא dieser Mann (der Wirth), wie ist seine Art? — Uebrtr. das. 27a גברא דאוכפא, s. אוכפא — Pl. Levit. r. s. 23, 166^d R. Jona unterrichtete seine Schüler in den verschiedenen Benedictionen, denn er sagte: יהורן נַבְּרִין בכל sie mögen Männer (d. h. tüchtig) in allen כד הוינן זוטרי לגברי 92b בר הוינן זוטרי als wir noch klein (jung) השתא דקשישנא לדרדקי waren, wurden wir als Männer geachtet, jetzt aber, da wir alt geworden, werden wir wie Kinder gering geschätzt. Ber. 60° u. ö. — Fem. als ein nichtgebräuchliches W. Genes. r. s. 18. 31, vgl. אַנְתְּרוֹפָר. (Im Syr. bedeutet اَكْنَاكُمْ اللَّهُ وَاللَّهُ اللَّهُ ا vgl. auch אַבֶּרָת).

לבור m. (=bh.) stark, Held. Ned. 38° Gott lässt seine Schechina ruhen של חכם גבור nur auf Jemdm., der weise, stark, reich und demuthsvoll ist; welche sämmtliche Eigenschaften Mose besass. — Uebrtr. Aboth 4, 1 Eigenschaften Mose besass. — Webrtr. Aboth 4, 1 Der seine Leidenschaften besiegt. — Pl. Genes. r. s. 37, 36° בלשתים גבורים כפרום לכפים "Pelischtim" (Gen. 10, 14) bedeutet: Helden, "Kaftorim": Zwerge.

וּיְבֶּרְאָ, וּיְבֶּרְאָ, ch. (בּבּוֹר בּ) 1) stark, Held. — 2) das männliche Glied, s. TW

רְּבְּעָלְ, (=bh.) 1) Kraft, Stärke. Jom. Levy, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch.

לבורת גבורתו Ms. M. (Agg. גבורתו גבורתו ומ' Ms. M. darin besteht die Macht Gottes, dass er seinen Zorn bezwingt und den Frevlern nachsieht. Kidd. עשרה קבין גבורה ירדו לעולם ט' נטלו פרסיים 49b בל' zehn Mass Stärke kamen in die Welt, neun davon erhielten die Perser. Vgl. jedoch Esth. r. sv. משעה ביהודה 101^d, בשנת שלש neun Mass davon erhielt Judäa. Num. r. s. 10, 208b (mit Anspiel. auf Jes. 5, 22 und Khl. 10, 17) גבורה של תורה היא באשרי אבל גבורת יין היא באוי die Kraft der Gotteslehre fördert Heil, die Kraft des Weines aber Wehe. — 2) übrtr. der Allmächtige, Gott. Schabb. 87º ומה השיב משה was hat Mose Gott erwidert? Das. שיצא מפי הגבורה נחלק ,89b jeder Ausspruch לע' לשרך der von dem Allmächtigen ausging, theilte sich in 70 Sprachen. j. Snh. X, 28^a un. Exod. r. s. 24, 123b. Das. s. 33, 132b אוכר ולא יהיה die ersten zwei Verse des Dekalogs ("Ich" u. s. w., "Du sollst nicht haben" u. s. w.) hat Israel unmittelbar aus dem Munde Gottes vernommen. Meg. 31b הללו בלשון אמורות ומשה מפי הגבורה אמרן והללו בלשון יחיד אמורות ומשה מפי עצמו אמרן jene (d. h. die Flüche in Lev. cap. 26) stehen im Plural, und Mose hat sie im Namen Gottes gesprochen; aber diese (die Flüche in Dt. cap. 28) stehen im Singular und Mose hat sie in seinem eignen Namen gesprochen. — Pl. Taan. 2ª גָּבוּרוֹת גשמים die Kraft des Regens, d. h. der Regen. Als Grund für diese Benennung wird in Gem. das. angegeben: מפני שיורדון בגבורה weil der Regen durch die göttliche Kraft fällt. — Uebrtr. die zweite Benediction im Achtzehngebete, die vom Regen handelt. j. Ber. IV, 8° un. שנונים גבורות אבות II. M. kat. 28° אבות וגבורות (Ms. M. גבורה) wenn Jem. im achtzigsten Lebensjahre stirbt, so ist das ein sehr hohes Alter (eig. Kraftalter; mit Bez. auf Ps. 90, 10). Das. er erreichte das 80. Lebensjahr; יוַקנה .vgl

אָבוּרְהָא, אָבוּרְהָא, אָבוּרְהָא, ch. (syr. וְלֶבּוּרָה ch. (syr. וְלֶבּוּרָה Kraft, Stärke, s. TW

לבירה (=bh.) Gebieterin, Herrin. Sot. 12b גבירתנו unsere Gebieterin. Uebrtr. Taan. 21b R. Nachman hat, als die Pest in Palästina herrschte, in Babylonien Fasten eingesetzt; אמר מכן שפות לא כל שכן מכן שפות לא כל שכן מכן שפות לא כל שכן שפות denn er sagte: Wenn die Gebieterin (Palästina) bestraft wird, um wie viel mehr hat die Magd (Babyl.) zu fürchten! — Pl. Exod. r. s. 1, 101a בי גבירות בירות בירות שפחר der Hausfrauen, näml. der Rahel und der Lea, im Ggs. zu בני השפחרת: die Söhne der Mägde.

תְּבְרִית f. Adj. (von נֶּבֶר nr. 2) hahnartig. Schabb. 67b wenn Jem. sagt: שחטר תרנגול זה schlachtet שקרא עַרְבִית ותרנגולה שקרתה גברית וכ' schlachtet diesen Hahn, weil er rabenartig, und diese, Henne

298

weil sie hahnartig geschrien hat: so ist dies ein heidnischer Brauch. Tosef. Schabb. cap. 7 Anf. hat שקרא בערם: er hat am Abend geschrien; welche Corruptel jedoch durch das missverstandene W. ערבית entstanden sein dürfte. R. El. Wilna emendirt richtig

קבְרְתְּלְ m. Adj. (von נְּבֶרְתְּח nr. 1) stark, mächtig, Held. Sifre Abschn. Wajelech § 305 Josuabin Nun, גברתן כמותן ein Held wie du. — Fem. Num. r. s. 7, 195^b מכה גְבְרְתְּלִית eine starke Plage (als Uebersetzung von מכה אָלוּשׁ, vgl. נְּבֶּר,

נבריאל (Kraft Gottes) Gabriel, N. pr. eines Engels, der nach der Mystik zur Linken, während Michael zur Rechten Gottes steht. Genes. r. s. 1, 3^b גבריאל בצפונו. j. Ber. IX, 13^a un. wenn der Mensch von einem Leid heimgesucht wird, 'א יצווח לא למיכאל ולא לגבריאל וכ' so soll er weder zu Michael, noch zu Gabriel flehen, sondern blos zu mir. Cant. r. sv. bnb, 33d מיכאל גבריאל die Könige מלכיהון דמלאכיא der Engel, das sind Michael und Gabriel. Deut. r. s. 5, 257° מיכאל כולו שלג וגבריאל כולו אש הכ' Michael ist ganz aus Schnee und Gabriel ganz aus Feuer, und dennoch stehen sie neben einander, ohne sich zu beschädigen. Thr. r. sv. רעיה, 55° "Alle ihre Freunde", כל רעיה tas sind Mich. und Gabr. Snh. 21b und Schabb. הרד גבריאל ונעץ קנה בים וכ' Gabr. stieg herab und befestigte ein Rohr im Meer, worauf später Rom gegründet wurde, vgl. הוֹרֶשׁ und דובור.

Pa. aufhäufen, zus. häufen. Grndw. בּ mit angeh. ש. Mögl. dass hbr. בְּרִישׁ: Krystall, mit unserm W zus. hängt, s. TW., vgl. auch שַׁבָּ — Tosef. Ahil. cap. 17 ein Feld, מברשין das man mit Erdhäufchen füllte.

אָבּרּשִּׁירָ f. Hügel, s. TW Pl. נְברּשִּׁיר, s. vrg. Art. לבשושיה f. Häufchen, kleiner Hügel, von zus. geworfenen, über einander gehäuften Steinen. Schabb. 73b היתה לו גבשושית ונטלה wenn Jem. einen Steinhaufen hat und ihn abträgt. Das. 152ª אפילו גבשושית קטנה נדמה לו selbst der kleinste Hügel erscheint כהרי הרים ihm (dem Greise) wie die höchsten (unbesteigbaren) Berge. j. Erub. II, 21° mit. מקצתו חריץ ein Theil des Feldes ist ein Graben und ein Theil ein Hügel. — Pl. j. Sot. שתי גַבשׁוּשִׁיוֹת עטו וקראו זה הר . WII, 21° mit sie warfen zwei Steinhaufen גריזים וזה הר עיבל auf, deren einen sie Berg Garizim und deren andern sie Berg Ebal nannten; mit Bez. auf Dt. 27, 11 fg.

אַרְשׁוּשִׁיקּב oder אַרְשׁוּשִׁיקּב ch. (בּבְשׁוּשִׁיקּב der אַרְשׁוּשִׁיקּב ch. (בּבְשׁוּשִׁיקּב eh. (בּבְשׁוּשִׁיקּב sie warfen Steinhaufen auf.

רַבָּל, אֲבָּרָן (gr. γαββααά) Gabbatha, N.pr.

einer Stadt unweit Daroma, vgl. Hieron. Onom. j. Meg. I, 70° un. Ruth r. Anf., 35° u. ö. מגבת von Gabbatha bis Antipatris, vgl. אַנְטִיפִּרְיס dass. מגיבתון ל-62°, בלע s. in 'גג'

רְּבְּיִלְת, הְּבְּיִלְת, 1) Becken, Wanne, die gew. von Thon bereitet war, eig. gewölbtes Gefäss. Stw. (wie vrg. W.) גנית נר Schabb. 18b ob. גגר וקדרה Ar. (Agg. גיגית) Becken, Leuchter und Topf. Das. 157 b גנית סדוקה ein gespaltenes Becken. Das. 109° יד לגיגית הקצץ die Hand, die (vor dem Waschen des Morgens) in das Bierbecken greift, soll abgehauen werden. Nach Ar.: die oft aus dem Becken schöpft, um zu trinken; weil durch das öftere Trinken kein Gewinn bleibt. Genes. r. s. 33 Anf. אין עושין "מיסוי לגיגית לא של כסת וכ man macht zum Becken weder einen silbernen, noch einen goldenen oder kupfernen Deckel, sondern blos einen irdenen, weil letzterer vom Stoffe des erstern ist. Exod. r. s. 14, 112°. Num. r. s. 1 Anf. dass. — 2) geflochtener Weidenkorb. Snh. 77a כפה עליר גיגית wenn Jem. über einen Menschen einen Korb, eine Mulde gestürzt hat, um ihn durch בפה הקב"ה Ersticken zu tödten. Schabb. 88° "עליהם את ההר כגגית וכ Gott stürzte den Berg (Sinai) über die Israeliten, wie einen Korb, um sie zur Annahme der Gesetze zu zwingen. Ab. sar. 2b dass. — Pl. j. Snh. VII, 25b un. בְּרְבֶּרוֹת Becken, Fässer. Suc. 45° גיגירת של זהב goldene Becken.

אנית: ch. (בּנִּית=) Becken, Fass. j. Ter. VIII, 45° un. גרגיתיה sein Becken. Das. d un. גרגיתיה ו. גרגיתיה Pl. j. Schabb. I, 3d ob. die Weinfässer blieben unbedeckt. j. Ab. sar. II, 41° un. בּנְּרָתָּיִם die Fässer.

שלבו od. בּוֹבְבֵּי m. pl. (syr. בּבּבּי) steinige Erbsen. Hor. 13° die Mäuse sind bösartig, גליבור גרנדר בושה Ar. (Var.=Agg. גליבור גרנדר גריבר אווים או

אָנְלֵל m. (syr. נְּרְלָבֵל = אַרְלְבֵּל, לּ elid.) Pupille, Augapfel, s. TW. אָנְלְתְּאָ f. (syr. אַבְּבֶּלְתָא = Kopf, Schädel, s. TW

גר' s. in גינָבְמִין

ן וַ וּ װּ. (בּדִיך, א abgew.) Stab.—Pl. נָּדָיך, s. TW-

קד א ליך m. etwas Bitteres, Wermuth, Absynth. Exod. r. s. 7, 107° (mit Bezug auf הגר, Ex. 16, 31) הגר וגר וגר וארום בועמין ארתו בור בור וגר וארום הגרים בועמין ארתו בור בור בור וארום הארום לשני הארום הארום ביידי ארום ביידי בברים ביידין לארם Ar. ed. pr. (Agg. ברים ביידין לארם (Ex. 19, 9) bedeutet: Worte, die so bitter wie Wermuth waren. Genes. r. s. 71, 70° (mit Anspiel. auf בדים ובורדים ובורדין וארום בורדים ובורדים עודים מארום בורדים ובורדים עודים אורים בורדים ובורדים בורדים עודים של Wermuth und Tod.

אָלְדָא , אִידְא chald. (syr. וְּיִדְא , pl.=vrg. בּר vermuth, Absynth, s. TW

וו בּדְ m. (=bh. בּ, syr. וֹבֶּי,) eig. das Zugetheilte, Beschiedene, ungef. das gr. μοῖρα (Stw. בַּרֵל, zerschneiden, theilen), dah. Geschick, Schicksal, bes. der Schutzgeist des Glückes, Fortuna. Schabb. 67b הַרָּבָּר reigne dich (treffe ein, vgl. וברל) mein Glück und ermüde nicht! Chull. 40° גדא דהר der Schutzgeist des Berges. Ned. 56° ערכא דגרא das für den Schutzgeist, Fortuna bestimmte Bett. j. Ab. sar. I, 39^d ob., s. אַרְקליס. j. Schabb. XVI, 15^d un., j. Jom. VIII, 45^b mit. und j. Ned. IV, 38^d mit. בגדך מדלי soll ich deinem Schutzgeist mein Vermögen überlassen? d. h. versprichst du mir Schadenersatz? Genes. r. s. 65, 64^d יקום אבי גרא דע'ז דאת קאים חייך "Es erhebe sich mein Vater!" (darunter verstehst du) den Schutzgeist des Idols, wofür du dein Leben einstellst. Das. s. 71, 71b אתא גרא דביתא אתא גרא דעלמא es kam der Schutzgeist des Hauses, es kam der Schutzgeist der Welt. Khl. r. sv. את הכל, 88° und sv. שמח böse ביש גדא וטמיע נוזלא böse ist dein Geschick und unglücklich dein Loos, d. h. Niemand mag mit dir etwas zu thun haben! Esth. r. sv. ריבד, 107b dass. Khl. r. sv. רמוצא, 89ab eine Frau, die auf ihre Nachbarin neidisch war, sagte zu ihrem Manne: מה ביש גדא דההיא איתתא דאירבקת לך wie unglücklich ist doch das Loos dieses Weibes (d. h. mein Loos), das sich mit dir vermählt hat! Sab. 1, 5, s. בַּרִיוֹךְ. — Ferner גדא Gadda, Name eines Dieners des R. Schescheth. Erub. 11^b.

אַ IV m. (=דָּרְדּרָדְ, s. d.) steile Anhöhe. Toh. 6, 6 und Erub. $22^{\rm b}$ בית, vgl. בית, גלגול

רל בוֹן 1) Schlauch, s. in 'גר. — 2) Imp. von ברל . — 3) von בְּבֵּר, s. d. W.

אַדְּוֹא fem. (syr. וְיִּבֹּר, für אַדְרָא, von בּרְרָא, Wand, Zaun, bes. Scheidewand, dah. auch Ufer, vom Scheiden, Trennen (בְּיָלָם) so benannt. B. bath. 2ab wird מחיצה erklärt: גורא, wofür das. auch כוחל Wand. Das. 36° גודא דערודר (vgl. אָרוֹד die Wand (Zaun), die man zum Schutze der Felder vor wilden Thieren macht. Schabb. 110b בין תנורא לגודא zwischen dem Ofen und der Wand. Taan. 21a גורא רעועא ein wankender Zaun. Khl. r. sv. טריף, 94b, ראיתי עבדים er schlug seinen Kopf an die Wand. B. kam. 92b קרית חברך ולא ענך רמי גודא רבא שדי ביה wenn du deinen Freund rufst (um eine Gefahr von ihm abzuwenden), und er dir nicht antwortet, so erhebe eine grosse Wand und wirf sie auf ihn! d. h. lasse ihn dem Verderben entgegeneilen. Taan. 24b גודא דנהרא das Ufer des Stromes. Git. 73^a. Snh. 7^a und Chag. 15^a גורא דנימלא Ar. ed. pr. (Agg. רגמלא) die Abschüsse des Hafens (gr. λιμήν, trnsp.), näml. die Bretter, die über einen Graben gelegt sind. j. Meg. I, 71^d ob. גודא crmp. aus פִּרָדָא, s. d. — Ferner Gudda, N. pr. Ab. sar. 32a שמערן בן גורא Schimeon ben Guda, ein anderer als שמערן בן גודע.

גרבל crmp. aus גרבל, s. בְּבַל.

אַרְבְּרָא m. (בְּזְבֶּר Schatzmeister, s. TW — Pl. בְּרָבִין Dan. 3, 2. 3.

פליבות f. pl. (בְּיַבְּקֹבֵּי ein schwer verdauliches Kraut, das gew. als Kameelfutter gebraucht wurde, viell. der griechische Lotos. j. Pea VIII, 21° ob. wird unser W. durch הנדקוקי medische erklärt. Erub. 28° durch הנדקוקי מודא medische Pflanzen der Art. j. Erub. III, 20° ob. Git. 70° un. ארנייות (l. ברגריית) als Pflanzen, die den Samen vermindern. — Ber. 57° steht גרגריית (neben Baumfrüchten, ברגריית ופגר המרה schlechte und unreife Feigen), von denen der Körper keinen Genuss hat. Raschi erkl. dah. unser W. an dieser St. durch מרבה (franz. cerises) Kirschen-

קרַן, קּוַן, אָן (=bh., syn. mit קּוַזָּ, s. d. W.) schneiden, einschneiden (dem Grundw. די wurden

auch einige Endbuchstaben angeh., wie in גדל, גדל, גדל, גדל. Bech. 44° יגור er soll (die Hörner) abschneiden. B. bath. 36° שלש גדידות bis er drei Abschneidungen (der Datteln) vollzogen hat

(vgl. arab. ברדין בחמרים (Agg. גודרין בחמרים) die Datteln abschneiden. j. Schabb. VII, 10° mit. ארדין בחמרים dass.

— Schabb. 125° Baumzweige, הברדי לעצים die Jem. als Hölzer geschnitten hat. — Uebrtr. B. bath. 13° אוֹם bestimme du den Kaufpreis (במין דמים), oder ich werde ihn bestimmen! Wenn näml. ein Grundstück das Eigenthum zweier Personen ist, so ist derjenige Socius, der dieses Societätsverhältniss auflösen will, berechtigtzu dem Andern zu sagen: Entweder kaufe du meinen Theil, oder ich werde dir den deinigen abkaufen. Trop. Genes. r. s. 68 Anf. אברר שלחור Trop. Genes. r. s. 68 Anf. אברר שלחור Jacob fortgeschickt, damit Esau ihn nicht verfolge. (Vgl. syr. אברי שלחור juvenis caelebs).

Pi. = Kal. schneiden, abschneiden, abstumpfen. Genes. r. s. 71, 71^b "Es kam Gad" (Gen. 30, 11) בא מי שעתיר לגרד משתיתן של es kam derjenige, der die Grundfeste der Völker einst zerstören, abschneiden wird, näml. Elias; welcher Prophet in der Mystik bekanntlich als glückbringend, בי und als Vorläufer des Messias geschildert wird. Exod. r. s. 40, 135° ירצא רמגיר במגרד במגרד. Tanch. Ki tissa, 113° מגרד משתיתן ומשתיתן בשתיתן ובשתיתן והשתיתן והי עום והיים ובשתיתן und ihre Grundfesten zerstören.

Nif. abgeschnitten werden. Keth. 51^a לינְּדֶר כגדור דמי Ar. (Agg. ליגזו כגזוז (ליגוז כגזוז Ar. (Agg. מרגזו cur eif ist, um abgeschnitten zu werden, ist so gut, als ob es schon abgeschnitten wäre.

לבריבה ch. (syr. לבר לבר בליה) 1) abschneiden, umhauen. Dan. 4, 11. 20. — M. kat. 28 לבריבה vgl. אובים הבלימא Bez. 6° אובים לכריבה גלימא לבריבה הלימא וואר הואר בלימא ב

von einem Teiche, der keine hügeligen Uferhat, und dort von einem solchen, der sie hat. Erub. 6ª dass.

— Das. 52b (5, 1) בְּדְּיִּדְיֹתְ גְבֵּרְהַוֹּתְ (fem.) hervorragende Theile einer abgebrochenen Mauer. Sifra Bechuck. Anf., Par. 1 (mit Bez. auf Lev. 26, 31) "Ich werde eure Heiligthümer zerstören" das bedeutet: מון עס von den Fundamenten aus; d. h. der Tempel wird nicht blos "leer" sein, ohne Opfer, sondern er wird auch von Grund aus niedergerissen werden. Raschi zu Lev. l. c. erklärt unser W.: Schaaren der Wallfahrer; was jedoch nicht einleuchtet.

בּירּוֹדן m. Adj. zerstückelt, auseinander gerissen. j. Dem. II Anf., 22b das Johannisbrot in Baraja גירור הוא ist zerstückelt, aufgerissen. — Erub. 100b בגרורא (Ar. בגרורא), vgl. בּּירָדָא.

קרור ש. (=bh.) Schaar, eig. Abtheilung, sectio. — Pl. Ber. 29^b ברור חיה ולסטים Schaaren von wilden Thieren und Räubern. — Fem. j. Dem. I, 21^d mit. במקום שהיתה גַרוּרְתָה so nach R. Simson (Agg. גרורתה) an einem Orte, wo eine Schaar wilder Thiere vorhanden ist.

קדוּרְה od. קדוּרְה Gidduda, Gedura, N. pr. eines Ortes. j. Orl. I, 61° ob. חרובי גירודה die Johannisbrote von Gid. j. Maasr. I Anf., 48° הרובי גדורה; vgl. auch גָּרוּרָא.

לרודה בכלי f.N. a. das Einschneiden, der Einschnitt (am Leibe). Mac. 21° גדידה בכלי das Einschneiden geschieht vermittelst eines Schneidewerkzeuges, im Ggs. zu הגדידה שישיה במקום השער mit der Hand. Kidd. 35° ושלא במקום השער das Einschneiden, das sowohl an einem behaarten, wie an einem nichtbehaarten Körpertheil stattfindet; im Ggs. zu קרודה קרחה קרחה Haarausraufen.—2) das Abschneiden der Früchte. Pl. B. bath. 36° הַּרְידוֹח, s. בְּרַבּ, s. בְּרַבּי, s. בְּרַבּ,

תוֹריוִין m. pl. losgerissene Stücke. Stw. גדר ברד, s. TW

m., דְּרָהְ f. (=bh.) 1) Bock, Böckchen, Ziege, caper, capra. Men. 13, 7 ברי הגדרה ein Bock und eine Ziege. Pes. 3b, vgl. סַנַק. Chull. גדי שלש פענוים פרט וכ' bei dem Verbot: Fleisch in der Milch zu kochen, steht dreimal , um Wild (היה), Geflügel und unreine Thiere auszuschliessen. Das. (mit Bezug auf Gen. לאמר כאן גדי עזים הא כל מקום שנאמה (17) לזים da hier גדי סתם אפילו פרה ורחל במשמע unserm W hinzugefügt wird, so ist daraus erwiesen, dass, wo blos גדר, ohne Zusatz steht, auch Kuh und Lamm darunter zu verstehen seien. — Pl. masc. j. Snh. X, 28b un. אל אין wenn es keine jungen Böcklein בְּדָיִם אין תישים giebt, so wird es auch keine Ziegenböcke geben; bildl. für Verderbniss der Schuljugend. Genes. r. s. 42, 40° und Esth. r. Anf., 100° dass. j. Snh. I, 19° ob. גדיים שהנחת נעשר תישים בעלי die kleinen Böcklein, die du zurückgelassen, wurden gehörnte Ziegenböcke, d. h. die früheren Schüler haben sich als bedeutende Gelehrte ausgebildet. j. Ned. VI, 40° mit. dass. — 2) übrtr. unreife Getreidekörner. Pesik. Asser, 99b (mit Bez. auf 'לא תבשל גדי רג', Dt. 14, 21. 22) אל תגרמו לי לבשל גדיים עד שהן במעי אמותיהן veranlasst mich nicht, die jungen Getreidekörner, während sie noch in den Eingeweiden ihrer Mütter (d. h. in den Aehren) liegen, vorzeitig zur Reife zu bringen. Wenn ihr näml. die Zehnten nicht nach Gebühr entrichten werdet, so werde ich durch den Brand des Ostwindes euer halbreifes Getreide versengen; vgl. auch Raschi z. St.: גדיים של חבואה. — Ferner 3) Ziegenbock, ein Gestirn. Jalk. I § 418. Das. II § 185. Pesik. r. s. 20, 38b.

171 Nid. 36b, s. 774.

אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיִד, אָרָיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרּיד, אַרִּיד, אַרִּיד, אַרִּיץ אַרִּד, אַרִּיץ אַרִּד, אַרִּיץ אַרִּד, אַרִּיץ אַרִּד, אַרִּיץ אָרִיד, אַרִּיץ אָרִיץ אָרִין אַרִּד, אַרִּיץ אָרִיץ אָרָיץ אָרָיץ אָרָיץ אָרָיץ אָרָיץ אָרָיץ אַרִיץ אָרָיץ אַרִיץ אָרָיץ אַרִיץ אַרִיץ אָרִיץ אָרָיץ אָרָיץ אַרִיץ אַרִיץ אָרָץ אַרִיץ אָרָיץ אָרייץ אָרָיץ אָרָיץ אָרָיץ אָריין אָרָין אָרָין אָרָיץ אָריין אָריי

אברון m. Gadjon, Name eines Ortes, eig. Stätte der Fortuna, welche die Griechen vor den Makkabäischen Siegen diesem Götzen geweiht haben sollen. Sab. 1, 5 ככון גדיון לשילות (גד יון Maim. Comment. u. m. (Agg. גדיון לשילות) wie von Gadjon nach Siloa, d. h. so viel Zeit man bedarf, um diese Strecke zurückzulegen. Snh. 63b wird diese Stelle citirt שילה wie von Gadjon nach Silo. — Die LA. בד יון לשילה etwa: die griech. Fortuna leuchtet nicht ein.

וְבְּיִרְן m. Heuschrecke. Chull. 65a, vgl. jedoch יְדִירְן und יְדִירָן.

לבל המצופה Tohar. 16, 7 גודלי המצופה diejenigen, welche die Haube flechten. Kel. 15, 3, vgl. בי Schabb. 94 הגודל כלי die Haarflechterin. j. M. kat. I, 80d un. j. Schabb. VII, 10d mit. הגודל כלי wenn Jem. ein Gefäss mit Bildnerei dreht, d. h. wenn er Figuren im Drahtwerke bildet. — 2) (= bh.) gross, stark sein, da das Geflochtene auch stark ist.

Pi. בְּרֵים 1) flechten. Schabb. 104b מגדלת שער נשיא (fehlt in sp. Agg.) Maria, die Flechterin der Frauenhaare. Von dieser Maria jedoch, der Mutter Jesu, ist, wie Tosaf. z. St. (fehlt ebenf. in spätern Agg.) richtig bemerken, die zur Zeit des Amoräers R. Beba lebende "Haarflechterin Maria" (vgl. Pa.) zu unterscheiden. — Suc. 37a diejenigen, welche die Hoschana

(den Weidenstrauss am Weidenfeste) flechten. — 2) gross, kräftig machen, dah. auch: erziehen. Snh. 19b רות ילדה ונעמי גידלה Ruth gebar (den Sohn) und Noomi erzog ihn. j. B. bath. III, 14^b ob. גידל הרלגולין er züchtete Hühner. j. Meg. III, 74° ob. (mit Bezug auf הגדול, Neh. 8, 6) בברכה גידלו בשם המפורש במה גידלו wodurch hat Esra Gott gross gemacht? Durch das ihm beigelegte Tetragramm; nach einer andern Ansicht: durch die Benediction; vgl. auch sie מגדלת שער כלילית 100b. ביגדלת שער כלילית sie hat einen Haarwuchs wie die Lilith. Part. pass. Ber. 11a זקנך בְּגרּהָל dein Bart ist schön gewachsen; vgl. יקו.

לברל. (syr. לבל הרחי פתילחא er soll zwei Fäden flechten. M. kat. 11° וניגדול הודרי פתילחא הדרי פתילחא למיגדל אודרי למיגדל מורגדל מורגדל מורגדל בידול בידול בידול בידול בידול בידול בידול בידולהא Netze zu flechten, Oefen zu bauen (eig. in die Höhe zu ziehen), Siebe zu flechten. B. bath. 133° ביל כלילי לבילי לבילי Jem., der Kränze flicht. Äb. sar. 41° dass. — 2) heranwachsen. Kidd. 71° בלא נסכ er war herangewachsen und heirathete nicht.

Pa. flechten, erziehen. Chag. 4b כלרים מגדלא דרדקי Mirjam (Maria, Magdalena?) die Flechterin der Frauenhaare; Mirjam (Name einer andern Frau) die Kindererzieherin.

 er (Josef, Gen. 50, 4) im Hause Pharaos"? Zur Erzieherin, dass sie der Königin und diese dem Könige seine Bitte vortrage.

בּרוֹל m. Adj. (=bh.) gross, ein Grosser, ערול כבוד הבריות Vornehmer. Schabb. 94b u. ö. גדול כבוד הבריות gross ist die Ehre der Menschen, d. h. es ist gegen sie selbst in dem Falle Anstand zu beobachten, wo dadurch eine Satzung übertreten wird. Genes. r. s. 100, 98^d גרול העולמים der Grosse der Welten, d. h. Gott. Snh. 21^b גדול ein Grosser der Welt, d. h. Salomo. j. M. kat. III, 82° ob. גרול משפחה der Angesehenste der Familie. -- Pl. Levit. r. s. 27, 171° נְּדְוֹלֶר die Grossen des Reiches. Das. s. 30, 174°, vgl. גדולי אָרָטוֹטַי, Khl. r. sv. טוב אחרית, 87°, נדולי גדולי ירושלם die Grossen der Zeit, die Grossen Jerusalems. Ber. 26 b ob. גדולי רומי Ms. M. (Agg. גדורר) die Grossen Roms.

להול, והול, m. 1) das Erziehen; insbes. גידול בנים Kindererziehung. Snh. 19b. Genes. r. s. 20, 20^d u. ö. — 2) das Wachsen, Wachsthum. Ber. 40b דבר שאין גרולו מן ein Nahrungsmittel, das nicht aus der Erde wächst, z. B. Fleisch, Fische, Milch u. dgl. j. Ber. V, 9° ob. die Pflanzen דרך גירוליהן nach Art ihres Wachsens, d. h. aufgerichtet. j. Nas. VII, 56° un. גידול שער das Wachsthum des Haares. — Pl. Ber. 40b בְּרוּלֵר קרקע Erdgewächse. j. Ter. VII, 45° ob. גידולר איסור Gewächse, die von verbotenen Dingen entstanden. j. Ned. VI, 39 d ob. 'גידולין וכל Gewächse, die von Gewächsen der Hebe entstanden. j. Bez. I, 60^a un. j. Ab. sar. II, 41° un. j. Bicc. I Anf., 63° u. ö. — Uebrtr. auf Menschen. j. Keth. IV, 28^d ob. (mit Bezug auf Dt. 22, 21) יבואו גידולים es sollen herbei רעים שגדלו יתנבלו הן וגידולין kommen die bösen Sprossen (Kinder), welche sie (die Eltern) erzogen haben; mögen diese sammt ihren Sprossen geschändet werden! Daher wird näml. die Ehebrecherin (נערה נוארשה) "am Hause ihres Vaters" getödtet. — 3) Erhebung. Genes. r. s. 55 Anf. (mit Bezug auf נס להתנוסס, Ps. נסה 60, 6, und נסה, Gen. 22, 1) גירולין אחר גירולין Erhebungen nach Erhebungen erfolgen für die Frommen. — 4) N. pr. Git. 34° גידול בר רעילאי Giddul bar Rëilai. j. Keth. V Anf., 29° משכח גידול רביתא ומר זעירתא Giddul wäre im Stande gewesen etwas Grosses (d. h. einen vorzüglichen Lehrsatz) zu finden, er aber theilte Unbedeutendes mit.

עלקה (syn. mit מְגְּדְּוֹלְ) was in die Höhe thurmartig gezogen ist. Pl. j. B. mez. II, 8b un. שלשהן של מלך אחד ועשויין גּוֹדְלִין drei Münzen, die sämmtlich ein Gepräge (eines Königs) haben und über einander gethürmt sind.

תוְלֶל m. der Daumen; ferner: die grosse Zehe; eig. der starke, dicke Finger. Cant. r. sv. רגרלר עלי אהבה, 13^b הביאני sein Daumen

auf mir (d. h. den das Kind auf den Gottesnamen legt; auf דרגלו anspielend, vgl. דרגלו ist Liebe. j. Ber. I, 2° ob. die Priester beim Besteigen des Altars היו מהלכין עקב בצד גורל וגודל בצד עקב gingen mit der Ferse an der Seite der Zehe (des andern Fusses) und mit der Zehe an der Seite der andern Ferse. j. Snh. II, 20b un. לא גודל וכ"ל אודל וכ"ל weder Ferse noch Zehe sah man bei ihnen, aus Keuschheitsrücksicht. Schabb. 62b "die (unkeuschen) Töchter Zions" gingen בצד גודל וב"ל בצד גודל וב"ל בצד גודל בצד גודל מופר בצד גודל לפוף הצליו בצד בצד גודל die grossen Zehen seiner Füsse. — Mit prosthet. Alef: אַגּוּדֶל, s. d.

וְרוֹלָה, הְרוֹלָה, (= bh.) Grösse, Würde, Herrlichkeit, hohe Stellung. Git. 59a הורה הגדולה במקום אחד Gelehrsamkeit und Würde כל המחזר על הגרולה לeiner Person. Erub. 13 wer sich bestrebt, eine hohe Stellung zu erlangen, dem entzieht sie sich; vgl. ברח. Das. 54° עולה לגדולה er erlangt Ehre. j. Ter. V, 43° ob. למשחה לגרולה das W משח bei den Priestern bedeutet: Grösse (dah. haben auch die Trgg. dafür לָבוּ, הַבָּר, s. d. W.). j. Bicc. III, 65° un. גדולה מכפרה das Erlangen der Grösse sühnt die Sünden, näml. bei einem Gelehrten, Bräutigam und Oberhaupte einer Gemeinde. j. Hor. III, 47ª un. dass. j. Taan. II, חטא הנשיא הגדולה במקומה חטא הצבור .חטא השבור אין הגרולה במקומה wenn das Oberhaupt entartet, so bleibt noch immer die Würde an ihrer Stelle. wenn aber die Gemeinde entartet, so hört die ע"מרולה מתחילין . Würde auf. Genes. r. s. 20 Anf 'בין הגדול וכ bei einer Würde beginnt man mit dem Grossen, beim Verderben aber mit dem Kleinen; letzteres bei der "Verwünschung" (Gen. 3, 14. 16. 17) "Schlange", "Eva" und "Adam". j. Pes. VI, 33ª un. u. ö.

קריל, pl. ברילים ארבעה (=bh.) 1) gedrehter Faden. Men. 39b גדיל שנים גדילים ארבעה "Gedil" bedeutet zwei (d. h. ein Faden, der aus zweien gezwirnt ist), "Gedilim": vier Fäden, die in zwei gedreht sind. — 2) etwas Ueberzogenes, Gethürmtes. B. bath. 57b des Gelehrten Tisch ביי שלישי גדיל ושליש גילוי ובלוי בלוי בלישי גדיל ושליש גילוי ובלוי באר. (Agg. בלאר באר באול Drittel überzogen (bedeckt) und ein Drittel unbedeckt, auf welchem letztern Schüsseln, Gemüse u.s.w. stehen. — 3) gehäufte oder abgestrichenes Mass.

אוריקה nr. 2) das Wachsen, der Wuchs. Nid. 67a die Frau soll sich beim rituellen Baden verhalten דרך גדילתה nach ihrem Wuchse, d. h. wie ihre Beschaffenheit ist, ohne sich irgend einen Zwang anzuthun.

ן גדליי j. Keth. XII, 35° crmp. aus הַּרְבֵּיר, s. d. לַּרְבָּרָּהְ, הּוֹרְלְבָּהְ f. die Häufung, beim Masse (vgl. בְּרָלְבְּרָא nr. 3). j. Pes. IV, 31° ob. אנא נוחשבנא גודלנה נון פורני ich werde ab-

rechnen (d. h. mir abziehen lassen) die Häufung (d. h. das, was das gehäufte Mass mehr werth ist als das abgestrichene) von meiner Morgengabe. Esth. r. sv. בהראתו, 102 אנא יהיב גורראניה ל) נון פורני (ל in ¬ verw.) dass.

בּדֵל (syn. mit בָּדֵל; Grndw. גר, s. בָּדַל und abstumpfen, eig. abschneiden. Stammverw. sind קדם, קדם u. s. w. — Part. pass. Seb. 62 b, גדוכוה, vgl. אפרה. — Ithpa. abgestumpft, abgehackt werden. Taan. 21^a יהגדמר . יחגדמר meine Hände mögen abgehackt werden.

רַבְּרֵם ch. (syr. ∞, בְּרָם בֹּיִם,), dav. Parel בְּרָם,

מולק, בוון, m. Adj. Jem., dessen Hände (Finger) abgestumpft, abgehackt sind. Men. 37ª הגידם משתר Taan. 21ª Nahum הגידם משתר יקיר war verstümmelt an seinen beiden Händen. Cant. r. sv. הידם אצבעים, s. גידם אצבעים, .--Pl. Snh. 45^b בּרְּכֵּרְךְ, j. Snh. VIII, 26^b ob. "Unsere Hände haben dieses Blut nicht vergossen" (Dt. 21, 4), פרט לגירמים also sind die Stumpfhändigen hier nicht gemeint. — Fem. j. Jeb. XII, 13° ob. גִּירֶבֶּית ש הולצת womit vollzieht die Stumpfhändige die Chaliza? vgl. הָלַץ. Genes. r. s. 81, 79b dass. Schabb. 53b אשה גידמה ein stumpfhändiges Weib. Sot. 27a. j. Sot. III, 18c un. j. Kidd. I, 61° un. — Chull. 79° ברך כות ein Thier, dessen Vorderfüsse abgehackt sind.

אנְּדְבְאָא הּוּדְבְאָא m. (syr. בּיִבְּא, וּבּּדְבְאָא) Stumpf, Abgestumpftes. Mac. 8a רשרי פסא ומחייה לגודמא ואזיל גודמא ומחייה לכבסא Ar. ed. pr. er warf eine Scholle, גרמא .(Agg. welche einen dürren Zweig abbrach und der Stumpf stiess auf die Trauben. Git. 37° גורכוא בריקליה Ar. (Agg. גידמא דריקלא) der abgestumpfte Zweig am Dattelbaum. — Pl. Schabb. 110° רגידביר Ar. (Agg. רגידביר) Myrte und abgeschnittene Palmzweige (zur Hochzeitsfeier). — גירוניי Genes. r. s. 33, s. גרוניר

m. pl. Schläuche, s. TW.

אָבְוְנְאָא m. (syr. בַּוֹבֶּיּ [minder richtig אָּדְוָבָּא, vgl. Smith Thes. Syr. Col. 658] = אָבָּדָאָ, Nun eingeschalt.) Rand, Saum. Suc. 20b איה ליה גרנפא (Ar. ed. pr.: גרנפא) es לית ליה גדנפא hat einen Rand, es hat keinen Rand. Ab. sar. $76^{\rm b}$ גרנפא דלישא (Ar. גרפא) ein Rand aus Teig. (Ms. M. hat גרפנא).

נְּדַעָּ (= bh., syn. mit נְּדַע Grundw. בַּ, s. abstumpfen, abhacken. j. Schabb. IV g. E., 7° שגרען, Pi.) Weiden, die man abgeschnitten hat.

y ch. (syr. v) dass., s. TW ירוֹעָ m. N. a. das Abstumpfen. j. Ab. sar. IV, 44° mit. או טיבור או entweder Zerbrechen oder Abstumpfen des Götzenbildes.

einschneiden, ritzen, أَجَلُفَ einschneiden, ritzen, verletzen. Grundw. גד, s. גד, dah. auch auskratzen, wegscharren. Part. pass. Pes. 42ª (הגרופים מן Ar. (Agg. מים הגדופים מן המולייר Wasser, das aus dem Kessel herausgescharrt wird, d. h. das unterste, am Boden befindliche Wasser. — Kerith. 7b wird כהגדף (Num. 15, 37) bildl. erklärt u. zw. nach der Redensart: גרפה את הקערה וחכרת Ar. (Agg. überall 'גרפ', Sifre z. St.: גררת) du hast die Schüssel (deren Inhalt) ausgekratzt und von ihr selbst abgeschabt; d. h. er hat nicht blos Götzendienst getrieben, sondern auch Gott selbst gelästert, ihn verleugnet. Nach einer andern Ansicht: גרפת הקערה ולא חכרת du hast die Schüssel ausgekratzt, von ihr selbst aber nichts abgeschabt; d. h. מגדף er hat Götzen verehrt, die göttliche Allmacht (Einheit) also verleugnet, ohne aber Gott selbst zu verleugnen; vgl. קערה, j. Snh. VII, 25^b ob. dass. — Uebrtr. lästern. Part. pass. נְדוֹפָת, vgl. Piel.

Pi. קְּדֶאָ (=bh.) lästern, eig. schneiden; vgl. schneiden, הַתְּבֵּהֵר sich überheben, stolziren; dah. wird im Syr. unser W. mit לא construirt, ומאל יש פר lästerte Gott. — Levit. r. s. 7, 152° ברות הרשעה על ידי שהיא מחרפת ומגדפת מלכות הרשעה על ידי שהיא מחרפת ומגדפת das frevelhafte Reich (Rom), das da schmähte und lästerte. Num. r. s. 13, 218^b als Adam verurtheilt wurde, התחיל מחרף ומגדף fing er an, Gott zu schmähen und zu lästern. Num. r. s. 10, 206a לפר שהיה מחרפם ומגדפם בנחיצה לכך מת מיתה גדופה רכ' weil er (Sisra) die Israeliten in Hast gelästert und geschmäht hatte, deshalb starb er einen schmählichen Tod, näml. durch ein Weib, Jaël. --- Uebrtr. Snh. 40b. Kidd. 71b u. ö. ביגרף בה ר' אבהר 'R. Abahu schalt darüber, d. h. er entgegnete heftig. בלגרף בה ר' Ab. sar. 35° ירביה R. Jirmeja schalt darüber.

רְדַן ch. Pa. אַבֵּיף (syr. בָּיִי = קּבָּן lästern, s. TW.

קדון, קידון m. das Lästern. Git. 56b ניאוצו רגידופר sein (des Gottesleugners) Schmähen und Lästern. — Pl. j. Ter. I, 40 d mit. אם התפלל wenn er (der Betrunkene) betet, so sind seine Gebete Lästerungen. Exod. r. s. 41 Anf. הירופין וגידופין Schmähungen und Lästerungen. Levit. r. s. 7, 152 a. Num. r. s. 13, 218^b u. ö.

נידוף ch. (syr. ביבות und בידוף) Lästerung. B. kam. 38ª die Gelehrten forderten Ulla auf, mit ihnen zu einem Leidtragenden zu gehen, um ihn zu trösten; worauf er entgegnete: מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי איפשר למיעבד הא איפשר למיעבד was habe ich mit der Tröstung der Babylonier, die gewöhnlich in einer Gotteslästerung besteht, zu thun? Denn sie pflegen (um bei Unfällen zu trösten) zu sagen: Was vermögen wir denn gegen die Vorsehung! Wenn sie also etwas zu thun vermöchten, so würden sie es gethan haben! d. h. die göttliche Züchtigung muss als eine väterliche, liebevolle Handlung aufgenommen werden. — Pl. Cant. r. sv. אל הראוני מו לוינוא להורופיא וגידופיא die Stadt (Cäsarea) der Schmähungen und Lästerungen.

אָבוֹקֹב m. (syr. בּבּבּׁהְ) der Gotteslästerer. Schabb. 75°, vgl. אִטְּיִא אָנִיּ

אור אָבְּיבְיּנְי, אָבְּיבְיּנְי, m. der Lästerer. Pl. j. Jom. VII, 44° ob. das Stirnblech des Hohenpriesters bringt Versöhnung על הגוֹדְפָנִין den Gotteslästerern. j. Snh. VII, 25° ob. Cant. r. sv. במגדל dass. j. M. kat. III, 83° mit. משרבו הבַּדְּפָנִין seitdem die Lästerer überhand nahmen.

לְּדְבּי fem. (syr. בְּיֵל für אַבָּב, s. TW.) אָן Flügel, ala. B. bath. 73b הדא דלי גדפא הוא die eine (Gans) erhob den Flügel. — 2) übrtr. Feder. Git. 86a ob. גדפא דארוזא eine Gänsefeder. Ab. sar. 28a. Chull. 46b גדפה בילך עלה גדפא man legt darauf eine Feder (eig. wohl Schwungfeder, ein Theil des Flügels). — Pl. das. 31a ob. גידפי לוב ארניה לופ die Federn. — 3) übrtr. Geflügel, Vogel. Keth. 105b בּרְבָּיר אַרְיִייִר מוּרְבָּיר בּרִבּיר בּרָב אַרְיִייִר שׁרִייִּר בּרִב אַרְיִייִר אַרִּייִר בּרִב אַרִּייִר בּרִב אַר בּרָב אַרִּייִר שׁרִייִּר שׁרִייִר שׁרִייִר אַרִּייִר אַרְיִייִר שׁרִייִר בּרִב אַרְיִייִר שׁרִייִר בּרִב אַר בּרָב אַרִייִר בּרִב אַר בּרָב בּרַב בּר

תְּבְּלְ, בְּבְּרְ הָּבְּרְ הָּבְּרְ הָּבְּרְ הָּבְּרְ הָּבְּרְ הָבִּר רְ׳ יוסר Gadpa, Gadpi, Name eines Ortes. j. B. mez. IV, 9° un. סלקון גבר ר׳ יוסר אינו Sie gingen zu R. Jose nach Gadpa. Snh. 4b u. ö. טט בגרפר שהים (Agg. בכתפי Ar. sv. טט בגרפר שהים) Tat bedeutet in Gadpi: zwei.

קֿבַר (=bh.) eig. 1) (=בַּזַר) schneiden, abschneiden (Grndw. 5.). B. mez. 89^b u. ö., s. בּרֵל. Dah. auch vernichten, vertilgen. Genes. r. s. 49, 48^d (mit Anspiel. auf האה, Gen. 18, 23) du vernichtest אתה גודר את האף והאף לא יגדרך den Zorn, der Zorn aber vernichtet nicht dich. - 2) scheiden, eine Scheidewand machen, umzäunen. Mikw. 5, 6 גודר כלים er bildet (in einem Flusse) eine Scheidewand durch Gefässe, die er zaunartig an einander reihte. Das. כלים die Gefässe, womit er den Zaun gezogen. j. Schabb. XV, 15^a un. — Bildl. Ber. 19^a לותינו du mögest unsere Risse umzäunen! d.h. den Unglücksfällen Einhalt thun. B. bath. 91b סנהדרין שגדרו פרצותיהן של ישראל das Synedrium, welches den Rissen (d. h. Sünden, Uebertretungen) Israels Einhalt gethan hat. j. Ber. III, 6° mit. דבר שהוא גודר את ישראל מן העבירה das (näml. das Frauenbad nach der Menstruation), was Israel von der Sünde abhält, absondert. Levit. בל מי שהוא גודר עצניו מן הערות 168° גודר עצניו

עקרא קדוש wer sich des unerlaubten Umganges mit Frauen enthält, wird heilig genannt. Genes. r. s. 70, 70° אנשי נוזרת גדורים נין הערות die Morgenländer enthalten sich der Buhlerei. Cant. r. sv. גן נערל, 23d. Num. r. s. 13, 222a u. ö. — Ber. 22a. Chull. 110a, vgl. בַּקְבָּה. j. Ber. IX, 14°, vgl. זְקֵלָ. Levit. r. s. 1 Anf., 144d (mit Bez. auf 1 Chr. 4, 4) הרבה גודרין וכ' Abigedor (ist ein Beiname des Mose), denn viele Umzäuner (Sündenverhinderer) hatte Israel, er aber ist der Vater aller dieser, אבר גדור. — 3) intrnst. abgesondert sein. j. Erub. X, 26b un. רכת גודרת מחצלת גודרת קנקילון גודר eine Thür, die (vom Zimmer) abgesondert, eine Matte, die abgesondert und ein Gitter, das abgesondert ist. (In bab. Erub. 10° und Tosef. z. St. steht: הגורה וקנקן הנגרר

Nif. eig. umzäunt werden, sich umzäunen. Trop. j. Schabb. XVII, 16° mit. סרוך שנגדרו da sie sich der Uebertretung der Gebote enthielten. Das. III, 6° mit. שנתגדרו (Nithpa.) dass. Levit. r. s. 32, 176° Sara in Egypten enthielt sich der Buhlerei, הנגדרו כל הנשים בזכותה und durch diese ihre verdienstliche Handlung enthielten sich auch alle anderen Frauen der Buhlerei. Dass. von Josef: אגדר עצייו מין הערוה ונגדרו ישראל בזכותו

Pi. בְּרֵהֵל zerschneiden. Git. 56^b Titus nahm ein Schwert הפרוכת und zerschnitt den Tempelvorhang, vgl. בְּיֵל Levit. r. s. 20, 163°, und s. 22, 165^b. Num. r. s. 18, 236^d. Khl. r. sv. בְּרֵל dass. Tosef. Schebi. cap. 3 בררי בחרשין Hif.

Hithpa. הַתַּבַּבֶּר sich hervorthun, grossthun, eig. separat erscheinen, ähnlich dem Nif. (Ar. nimmt das W.= התגדל mit Verw. der liquidae). Ber. 17^a ich (der Gelehrte) bin ein Geschöpf, aber auch mein Nebenmensch (der Ungelehrte) ist ein Geschöpf (vgl. בַּרָנָה), כשם טאינו ניתגדר בנילאכתו כך איני ניתגדר בנילאכתי Ar. (Agg. במלאכתו so wie er sich nicht überhebt wegen seiner (weltlichen) Beschäftigung, so darf auch ich mich nicht überheben wegen meiner (geistigen) Beschäftigung. - Nach LA. der Agg., und Ar. Var.: So wie er nicht grossthut durch Eingreifen in meine Beschäftigung, so darf auch ich nicht grossthun, in seine Beschäftigung einzugreifen. Chull. 7° ob. מקום meine Vorgänger הניחו לי אבותי להתגדר בו liessen mir einen Raum (eine Gelegenheit), um mich (durch eine neue Institution, welche jene versäumt hatten) hervorzuthun. Jom. 78° דבר זה הניחו להן לבית רבי להתגדר בו Ar. (Agg. dies (näml. die Autorisirung) überliess man dem Hause Rabbis, um sich dadurch hervorzuthun. Jom. 81ª weshalb pflegen Gelehrte nicht auch gelehrte Nachkommen zu haben? שלא יתגדרו כל הציבור damit sie nicht stolz auf die Gemeinde herabblicken. j. Dem. II, 22° un. להחגרר בה Ar. (Agg. כהתעטר).

לְּבֶּר (בְּבֵר בּה umzäunen. j. Schabb. XV, 15b ob. אוֹם פר machte (aus den Zweigen) einen Zaun. B. kam. 23b, vgl. בְּבֵּרְבָּא. Trop. Jeb. 90b um der Gesetzübertretung Einhalt zu thun, wurde auch ein kleines Vergehen hart bestraft.

st.c. נְּרֵר (=bh. נְּרֵר) צוֹן st.c. נָּרָן m. (=bh. נְּרֵר) צוֹן צוֹן מון און מון און און אינון אינון אינו eig. Scheidewand. j. Snh. II, 20b un. (zur גדר לפנים נוגדר (Sm. 24, 4) גדרות בדר לפנים נוגדר es war ein Zaun innerhalb eines andern Zaunes. — Oft trop. j. Ter. I, 40d un. גדר בור eine Umzäunung des Reinigungswassers, d. h. was zur Aufrechthaltung desselben dient (שלא יהו מי חטאת בטילין). Levit. r. s. 26, 169° die Schlange hat den הנחש פרץ גדרו של עולם Zaun (der Tugendhaftigkeit) der Welt durchbrochen. Das. s. 24, 168^a גרר ערוה Enthaltsamkeit vom Inceste, s. d. Verb. Snh. 21^a גרר einen grossen Zaun errichtete גדול גדרה חמר Tamar, d. h. die anderen Jungfrauen erlernten von ihr die Keuschheit. j. Pes. I, 27c un. ריש גרר לגרר giebt es etwa einen Zaun um einen andern Zaun? d. h. ein rabbinisches Verbot, um dadurch das Uebertreten eines andern rabbinischen Verbotes zu verhüten (in bab. Gem. gew. גזירה לגזירה, s. d.). j. Snh. V, 22^d un. dass. j. Ab. sar. II, 41° ob. לא פרצה גדירן של חכמים du hast den Zaun (das Verbot) der Gelehrten nicht durchbrochen. Genes. r. s. 79, 78ª und Deut. r. s. 5, 257^a dass. — Pl. Pesik. r. s. 26, 51^d אבנים אבנים viele Wände von Stein, d. h. Steinhaufen. — 2) Gader oder: Geder, Name eines Ortes. R. hasch. 22° שופר כאטה של גדר Schaspar, das Oberhaupt Gader's. j. R. hasch. I, 57b un. ראש גדר dass. Esth. r. sv. ביון אביון בשות שלש, 101^d, vgl. בַּרַכִּיוּן.

לְּבִּירָת מּבּיּרָן m., בְּדִירְת f. das Umzäunen, die Umzäunung, Enthaltsamkeit; insbes. rabbinisches Verbot zur Verhütung der Uebertretung mosaischer Vorbote. j. Dem. I, 21d mit. מפכי גדירה wegen Umzäunung. Das. III, 23° mit. גדיר ערוד dass. Levit. r. s. 32, 176° גדירות ערוד למני גידורו למצל למני גדירות מפני גידורו, 24d גדירות ערוד למss. (B. bath. 36b גדירות, גדירות, 24d).

וּדְּרָּבְּ Gedur, Name eines Ortes. j. R. hasch. II, 58° ob. מכוור וגדור , s. גדורא, s. גדורה, s. גדורה, s. גדורה. , s. גדורה.

אודרות f. pl. (syr. sing.) Kleinvieh, Heerde, eig. wohl: die jungen Thiere, die in den Viehhürden (גררות צאן) zurückgehalten werden. B. mez. 69° מגררות כ"ד חדט bei Klein-

vieh (das man Jemdm. als Unterpfand übergeben hat), dauert die Zeit des Aufbewahrens 24 Monate. B. bath. 36° u. ö. המדרות אין להם חזקה bei Kleinvieh gilt das Besitzungsrecht nicht sofort (wie bei Mobilien, sondern erst nach drei Jahren, vgl. Gem. das.); d. h. wenn solche Thiere anderswo als bei dem Eigenthümer angetroffen werden, so steht von dem gegenwärtigen Besitzer nicht an sich fest, dass er sie abgekaufthabe; denn es wäre ja möglich, dass sie von selbst in sein Gehöfte gekommen wären, oder dass er sie aufgefangen hätte, vgl.

נְיִדְרוֹנְא m. ($\equiv$ נְגִיִידוֹר Füllen. Ned. 41° אינדרינא גירדונא Ar. (Agg. גירדונא, גירדונא) er reitet auf einem kleinen Füllen.

גרדאניה s. גרדריתא s. גרדריתא s. גרדאניה s. גרדייתא. כ. גרדריתא s. גרבוס

271 1) häufen. Pes. 56° und Men. 71° 'גודשיך וכ man häuft das gemähte Getreide. Tosef. B. kam. cap. 6 השאילו לגדוש בו חיטין וגדש שעורים er hat Jemdm. (einen Platz) geliehen, um Weizen רכ' darauf zu häufen, dieser aber häufte Gerste darauf; oder er hat ihm einen Platz geliehen, um Gerste darauf zu häufen, er aber häufte Weizen darauf. — 2) übervoll machen, häufen, gew. vom Masse. B. bath. 5, 11 in denjenigen Orten, wo der Brauch ist, למחוק לא יגרוש לגרוש לא ינוחוק das Mass (beim Verkaufen) abzustreichen, soll man es nicht häufen, wo zu häufen, soll man es nicht abstreichen. Tam. 5, 4 מלא רגַרוש voll und gehäuft. Jom. 48a גרושות gehäuft, im Ggs. zu בתרקות. — Bildl. Schabb. 153b und j. Schabb. I, 3c mit. R. Elieser, Anhänger der Schule Schammai's, sagte:'בו כאה וכ" an jenem Tage—(an dem man die achtzehn Beschlüsse gefasst hat, 77 דבר; welche sämmtlich den Zweck hatten, das jüdische Volk von den anderen Völkern, namentlich von den Römern abzusondern; wie z. B. durch die Verschärfung der Reinheits-Gesetze, durch die Verordnungen, Brot, Oel und Wein der Nichtjuden nicht zu geniessen, ihre Töchter nicht zu ehelichen, Gesetze, welche nur im grössten Kampfe von der Schule Schammai's gegen die Schule Hillel's durchgesetzt wurden) -- häufte man das Mass der Gesetze. Ein Mass, voll mit Nüssen, füllte man noch mit Mohn aus; d. h. die hinzugefügten rabbinischen Satzungen füllten die Lücken des bibl. Gesetzes aus. R. Josua hing., Anhänger der Schule Hillel's, sagte: 'בו מחקו כאה וכ an jenem Tage strich man das Mass der Gesetze ab. In ein Mass voll Oel goss man Wasser hinein; je mehr also dieses zunahm, desto mehr ging das köstliche Oel verloren; d. h. durch die Hinzufügung (Ueberhäufung) mancher rabbinischen Satzungen verlor das mosaische Gesetz an Gehalt. — Genes. r. s. 22, 22° חטאר של אותר האיש גדוש ומגודש dieses Mannes (dein) Sündenmass ist gehäuft und übervoll.

Nif. gehäuft sein, werden. Men. 9, 5 (90°a) alle Masse im Tempel היו בְּנְּשִׁוֹת waren gehäuft. Trop. Sot. 34° היו המים לגדשין ועולין die Wellen schwollen an und stiegen in die Höhe.

Hif. denom. (von בְּרִישׁ). B. kam. 6, 3 בתוך שרה er häuft die Garben mitten auf dem Felde auf.

تِرِّ عَلَيْهِ الْمُعَالِمُ الْمُعِلِمُ الْمُعَالِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَالِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعِلِمُ الْمُعَلِمُ الْمُعِلَّمُ الْمُعِلِمُ الْمُعِلِم

שוֹתוֹשׁ m. die Häufung, das Angehäufte. Men. 9, 5 (90°a) היה גורשה לחוכה die Häufung war im Masse, d. h. dieses war so gross, dass es, obgleich abgestrichen, dennoch ebenso viel enthielt wie ein gehäuftes Jssaron. Seb. 62°b שום כמחק גורש כאה wie das Abstreichen der Häufung eines Masses (Sea).

אוֹרְשָׁא ch. (בּוֹרֶשׁ) die Häufung. Erub. 14^b גוֹרָשׁא תלתא הוי die Häufung betrug den dritten Theil des Masses. Schabb. 35^a dass.

שלק א. (=bh.) Haufe, bes. aufgehäufte Garbe, Schober. B. mez. 72b הברים מוסק שבור על של man darf mit dem Verkäufer den Kauf auf die Garbe abschliessen, d. h. selbst wenn der Marktpreis noch nicht bekannt ist, so ist ein solcher Kauf dennoch nicht als Wucher anzusehen. Pea 6, 2. Jad. 4, 7 ילך רידליק גדרשו של אחד של אחד של אחד של אחד של אחד של אחד Schober won Gerste. Das. שעירין בדישים של האונים ל die Haufen Linsen der Philistäer; mit Bez. auf 2 Sm. 23, 11. Genes. r. s. 51 Ende בדישים ביריף של בדישים של אחד של בדישים של בדישים ביריף של בדישים ביריף של בדישים ביריף בדישים ביריף של בדישים ביריף של בדישים ביריף בדישים ביריף של בדישים ביריף ביריים ביריף בירייף ביריי

אַרִישָׁא (syr. בְּרָישׁ בּה. (syr. בְּרָישׁ) Haufe, Schober. j. Schabb. XVI, 15^d un. פרס גולתיה של er deckte seinen Mantel über das brennende Getreide, um das Feuer zu löschen; s. auch TW

אָרִישׁוּהָ f. die Anhäufung des Masses, s. TW.

אוֹהָא f. (syr. בּבּׁי, Krach, Erderschütterung. Stw. גהר, s. d. Ber. 59ª wird das W

זרעות der Mischna, von R. Ketina durch גוהא Agg. u. Ar. (Ms. M. überall בִּרְהָא?) erklärt. Das. כי מטא אפתחא דבי אובא טמיא גוח גוהא (Ms. M. גיהא das. 2 Mal) als er an der Thür eines Zauberers angelangt war, so entstand ein Erdbeben (eig. es erregte einen Krach; vgl. das syr. La, as Smith Thes. Syr. Col. 751: eine Erschütterung bewegte ihn in seinem Herzen). Der Zauberer erklärte es dahin: Wenn Gott sich seiner, im Exil gequälten Kinder erinnert, so lässt er zwei Thränen in das grosse Weltmeer fallen, wodurch solche Erschütterung entsteht. Auf die Bemerk. des R. Ketina: Die Worte des Zauberers seien ebenso lügenhaft. wie er selbst, denn nach seiner Erkl. hätten zwei Erschütterungen erfolgen müssen (גודא גוהא עביר והאי (גוהא)! wird entgegnet: גוהא 'בלא אודי ליה וכ es waren in Wirklichkeit zwei Erschütterungen hörbar gewesen, R. Ket. jedoch habe es deshalb nicht eingestehen wollen, damit man an den Zauberer nicht glaube. — Da aber das. von mehrern Amoräern und von R. Ket. selbst andere Erklärungen des Ws. זועות gegeben werden, so scheint κιπια (an γόη, γόος, Klage, Wehklage anlautend) hier deshalb gewählt zu sein, um auf das gr. γόης: Zauberer, Gaukler= מרבא טכויא anzuspielen.

גר' s. in 'גר'.

אנְדְרָאָ od. אָרִרְיִא m. (syn. mit ההר, התר, s. d. W., א abgew.) roth. Bech. $45^{\rm b}$ סומקא גיהיא bedeutet einen rothen, לבקן פוחר weissen Menschen.

וֹתְלֹי I (gr. γαίω, gaudeo, gavisus sum) sich freuen, fröhlich sein. Genes. r. s. 39, 38° האם האמר גהין ושמח למה לא רצא רר (Agg. שלא גהין אבר' ושמח שלא wenn du etwa sagen wolltest: Wäre Abraham erfreut und fröhlich gewesen (über die göttliche Verheissung, Haran zu verlassen), warum ging er nicht früher fort? Weil

er hierzu noch keine Erlaubniss hatte. — Mögl. Weise ist متر das arab. جَهُضَ: sich beeilen.

אַרָּהַיִּנְינְנוּן (wahrsch. arab. אַבָּה nimio onere gravare) Pi. und Hif. säubern, von der Wäsche, sie mit Reinigungs-Substanzen, Steinen glätten. Pesik. Beschallach, 32° המריטרן הזה שלא בארר אלא בארר שלא בארר אלא בארר שלא בארר שלא בארר שלא בארר בין אורה אלא בארר הדינן אורה אלא בארר הדינן בין אורה אלא בארר הדינן בין היה 23° (die Wäsche der Israeliten in der Wüste) und säuberte sie. Part. pass. j. M. kat. III, S2° un. כלר צמר בין מגורצין שלו שלי שלא בארר שלי שלו שלי שלו מגורצין שלו מגורצין בארר שלו שלי שלון מגורצין שלו פון מגורצין אוריינטון באריינטון אוריינטון אוריינטון אוריינטון אוריינטון, עור אוריינטון באריינטון בין אוריינטון באריינטון אוריינטון באריינטון אוריינטון באריינטון באריינט

את ביהוץ אים. das Säubern der Wäsche, eine Art Glätten mit einem Reinigungsstein. j. M. kat. III, 82° un. איהוי das Zus. nähen und das Säubern. Taan. 29° מלהו לביהוץ שלנו ככיבוס das. mehrere Mal) das Glätten der Wäsche bei uns (in Babylonien) reinigt blos so viel wie ihr (der Palästinenser) Waschen; weil diese näml. bessere Reinigungs-Substanzen anwandten, oder auch, weil ihr Linnen feiner war und daher besser gesäubert werden konnte. Keth. 10°, vgl. ההנותא.

Pi. בְּהֵק rülpsen, ructare, vom Aufstossen genossener Speisen. Ber. 24ab גיהק er rülpste und gähnte. Das. מְנְבָהַק ומפהק Part.

גריקין crmp. aus גריקין, s. בְּיִרְסָקִין.

ירור (arab. جُوْهُر) Edelstein, s. TW. Stw. גיחר = גהר, s. גיחור.

I m. (wahrsch. pers.) Tragsessel, der baldachinartig geformt war. Taan. 20b ביומא an einem דעיבא הוו מפקין ליה בגוהרקא wolkigen Tage trug man ihn (R. Huna) in einem goldenen Sessel aus. B. mez. 73 b בועריל להר er spannte sie (Menschen, die nichts taugten) an den Tragsessel Rabas. Git. 31b R. Nachman, דיתיב בגוהרקא דדהבא ופריס שליה כרבלא דכרתי welcher in einem goldenen Sessel sass, und über welchen man ein blauwollenes Tuch deckte. — Pl. Khl. r. sv. מה יתרוך, אית דאייתי גמורקין (וֹהַרְקִין (l. וֹאִית דאייתי גמורקין der Eine brachte Sessel und der Andere בגרהרקי דכולהו brachte Stühle. Trop. B. mez. 85b תסתכל לבר מגוהרקיה דר' חייא אמר ליה מאי סימנא אצ כולהון יתבי בגוהרקי דדהבא ואסקו להו מלאכי לבר מגוהרקיה דר'ח דמופשיה סליק אר. ed. pr. (ganz anders in Agg.) die Tragsessel aller andern Frommen (auf welchen diese in den Himmel fahren) kannst du betrachten, mit Ausnahme des Tragsessels des R. Chija. Jener fragte: Was für ein Kennzeichen ist daran? Worauf der Andere erwiderte: Alle anderen Gelehrten sitzen in goldnen Tragsesseln, welche die Engel hinaufführen, mit Ausnahme des Tragsessels des R. Chija, der von selbst hinaufsteigt und von selbst herabkommt.

אנורקן וו m. unreife Beere. — Pl. Pes. 25^b גוברְקר (Ar. גרקי) unreife Oliven in den ersten drei Jahren der Pflanzung; dort als Heilmittel. Nas. 34^b גורקי (Ar. גורקר).

ת (בּלָּר, s. לְּגִּרְ Mitte, Inneres. Keth. 15ª זורק אבן לגר er wirft einen Stein in die Mitte einer Menschenversammlung. Das. 111² und Kidd. 44⁵ דברים בגר es sind noch Dinge darin, vgl. בַּב II.

14 II 14, 141, i, Nia ch. (syr. a,, ia, =vrg. ון) 1) Mitte, Inneres; mit vrges. בַ (wie hbr. בחוק) inmitten. Dan. 3, 6. 11. 15 fg. Esr. 5, 7. — Chull. 41° אית ליה שותפות בגוה er hat einen Theil (eig. Gemeinschaftliches) daran. Das. 48b קופא לגיר der Kopf (der Nadel) ist nach innen gekehrt. Levit. r. s. 12, 155d na מפכר כולגאר du räumst von innen. B. mez. 53b fg. מלגיר der fünfte Theil von innen, vgl. ich kam nicht לא אתיתי לגר Pes. 110^b לא in (eure) Mitte. j. Dem. V, 24d mit. אילרך לגרא מילין die einen in die anderen. j. Pea VII, 20° un. לגרא ידיה in seine Hand. Das. VIII, 20d un. מוך גרא לפסא aus dem Topfe. j. Schabb. VII, 10b ob. u. ö. — 2) mit vrges. בין, als Adv. da, daraus, infolge dessen. j. Taan. II, 65b mit. מן גרא דאיכרן בייכין da sie weinten. j. Ber. I, 3b ob. מן גר דאינון ציבחד da sie nur wenig sind. — Dav. contr. מגר, , כלגר, gew. mit flg. ד, eig. aus dem, da. B. mez. 39b כורגר דכורקכויכן 'אפיטרופום לפלגא מוקמינן וכ da wir einen Vormund über einen Theil (der Güter der Waisen) ansetzen, so setzen wir ihn auch über das Ganze an. Chull. 101° מיגר דמיתייב אחתיכות מהורות 'כם da er wegen der erlaubten Fleischstücke sich verschuldet hat u. s. w. — Ferner Miggo als ein technischer Ausdruck, d. h. aus dem, was geschehen ist oder gesprochen wurde, ist auch das und das zu schliessen. B. mez. 6ª בויגר דחשיר אממונא חשיד אשבועתא da er verdächtig ist, Geld auf unrechtmässige Weise zu behalten, so ist er auch verdächtig, falsch zu schwören. — Insbes. in Prozesssachen, wo die Wahrheit der Aussage Jemds. daraus geschlossen wird ("Miggo") dass er, wenn er ein Lügner wäre, eine weit bessere (d. h. einleuchtendere) Aussage gethan hätte. Schebu. 42ª u. ö. ביגר דיכיל למימר וכ'. B. bath. 33° ביוגר דאר בעינא אנוינא וכ' wenn ich gewollt hätte, so würde ich gesagt haben u. s. w.; wofür zuweilen auch (vgl. das. 32^b fg.) 'מה לו לשקר אי בעי אמר וכ was hätte er nöthig zu lügen, er hätte ja eine weit bessere Aussage vorbringen können. — Die hebr. Form für בירגר lautet מחרך, z. B. Schebu. 45b בירגר

לומר ומר יכול לומר יכול לומר ומדות מעולם יכול לומר ומדות. Wenn näml. ein Tagelöhner den Arbeitsherrn wegen des Tagelohnes verklagt, dieser aber behauptet, er hätte es bereits bezahlt; so ist der Beklagte, in dem Falle, dass das Miethen ohne Anwesenheit von Zeugen erfolgt ist, beglaubigt, denn (מרגר, מחר) wäre er ein Lügner, so hätte er es gewiss vorgezogen, das Miethen überhaupt abzuleugnen. In j. Gem. steht dafür: מחר.

ּבְּרָאִר Adv. inwendig. Seb. 15°, vgl. בְּרָאִר גרָז s. in גרז.

אָבוֹלְלָּאָ אוֹלְלְּאָל יִּער (syr. בُבُבּל, "vom pers. בּבּלוֹשׁ, איבוּ שׁבּּלְּשׁ, woher auch arab. בּבּלוֹשׁ, יבּבּלוֹשׁ, vulgär בּבּלוֹשׁ Fl. im TW. I, 421b) Sack. Taan. 23b הבר לי גואלקא Ar. (Agg. דבר לי גואלקא gebet mir den Sack. — Pl. Schabb. 154b בחבר גואלקן בואלקן בואלקן בואלקן בואלקן בואלקן בואלקן בואלקן בואלקן עובר אווין לגואלקי ובואלקי ובואלקי ובואלקי ובואלקי בואלקי בואלי
אות Pa. und Af. erwidern, s. יוָרם. — בּוֹם Grube, s. בּוֹם.

בול m. (בין הור, ז' in a verw.) das Innere, die Mitte. j. Keth. XII, 35° mit. רמן גרביהון innerhalb derselben (näml. der 17 Jahre, die Rabbi in Sipphoris lebte) hat er 13 Jahre an Zahnschmerzen gelitten. j. Kil. IX, 32° mit. רמן גרביהון (גרביהון); vgl. auch Genes. r. s. 96 Ende.

אָבָּוֹג I m. (syn. mit בַּבְבָּא) Stück, Theil,

Scheit. Stw. arab. בּוֹבְי theilen, spalten. Mögl. Weise hängt unser W. mit אַרָבּא, אָרַבּ zus., s. d. — Pl. B. kam. פּהְבֵּר דַרַיְקלא Stücke, Scheite vom Dattelbaum. Schabb. 109 אובר גרבר ברבי פון es gingen von ihr (der verschluckten Schlange) die Theile stückweise ab.

אבור אבון אבון אבון אוביי masc. (hbr. בוב Heuschrecke, bei Linné: Halbfügler. Stw. wahrsch. בריב גוב, eig. der sich Erhebende, vgl. TW. — j. Taan. I, 64^d ob. עצירת גשמים רגובים רגובים המשמים עצירת בשמים וגובים וגובים וגובים וא Regenmangel und Heuschreckenplage. Das. III, 66^d mit. (eine agad. Etymol.) דו שמיו גובים שמיו גובים שמיו גובים שמיו גובים שמיו גובים שמיו אונים אונים שמיו גובים על שמיו אונים אונים אונים שמיו אונים אונים שמיו שמיו אונים שמיום
אוֹבִראָ Gobja, Ortschaft in Babel. Kidd. 72ª גורכיא j. Jeb. I, 3b ob. steht dafür גורכיא. — Dav. N. patr. j. Keth. XII, 35a un. גורביא. — Dav. N. patr. j. Keth. XII, 35a un. המתיה גוֹבְנִי ולא אתכזע מן קומור פוֹח Gobeer sah ihn (Rabbi) und beugte sich nicht vor ihm. — Pl. Ber. 17b ים של אַרְאַר טפּשאי וכ' לפּבְּי מפּשאי וכ' Gobeer, von denen kein Proselyt abstammt. Kidd. 70b גובאי גבעונאי die Gobeer sind Gibeoniten, d. h. sie stammen von diesen ab.

natürliches) Rohr, das zum Aufbewahren einer

flüssigen Masse dient. Stw. arab. גובתא דכוחלא einschneiden, höhlen. — Ber. 18b איבתא דכוחלא ein Rohr zur Schminke. Schabb. 90b גובתא ein kupfernes Rohr. Das. 146b. Chull. 58b גובתא רבוד מעברא מבי כסי לכרסא die Röhre (im Körper), welche die Speise vom Magen in den Leib führt. Jeb. 75b גובתא דשכבת זרע לפוס die Vene im männlichen Gliede, in welcher sich der Samen befindet.

dem Nordlande einst in Israel einfallen und dort eine Niederlage erleiden wird; ein Ereigniss, welches nach den Rabbinen der Messiaszeit unmittelקול m. Schlauch. Stw. אָב hohl sein, wovon auch אָב. Grndw. גל, א. בְּדַלְ ausschneiden, höhlen. Schabb. 138° הגרד רהמשרת der Schlauch (der aus Fell bereitet wurde und den die Reisenden mit Wasser u. dgl. füllten) und der Weinseiher. Das. לבכ בכיסנא der Schlauch an dem ihm angebrachten Riemen.

אָרְוֹאָ, אָרְוְיֹא fem. (syr. בַּבֶּב, hbr. הַנָּב) Erhebung, Erhabenheit, s. TW.

אָרְוּחְנוּחָא, אָרְוּחְנוּחָא f. (syr. נְצֹמֹשׁנֹם, Erhabenheit, Hoheit, s. TW.

גה : s. in גה.

ווו (syr. בין, הְבַּדְיּב) 1) schneiden, abschneiden. Nid. 17° גז מידר בתריהו er hat hernach etwas geschnitten. Snh. 110a גריז למרזייכר er schneidet euch das Haar ab. Das. 109b גררזר, vgl. אריך פול. Git. 67^b גאיז ליה לדיבוריה er schneidet sein Wort ab, d. h. er hört inmitten der Rede auf. Ned. 68°. 69° בעל מיגז גייז וכ' der Mann vernichtet, annullirt (eig. schneidet ab) die von seiner Frau vor ihrer Verheirathung gethanen Gelübde. — 2) hindurchgehen, eig. den Weg durchschneiden, incedere. Levit. r. s. 12, עברין Ar. (Agg. כדון גזון נטוריא מהכא Ar. עליה) nun sind die Wächter von hier fortgegangen. Das. s. 37, 181b מיני גוזין בחד נהרא als sie einen Strom durchschritten hatten. Khl. r. sv. גייז בשוקא 87°, טוב אחרית er ging auf der Strasse.

Af. durchführen, Jemdn. übersetzen. Genes. r. s. 10, 10^d מגיזא יתיה נהרא er setzte ihn über den Fluss. Khlr. sv. ריתרון, 83^a dass. Das. אגיזתה (l. אגיזתיה). Levit. r. s. 22, 165° sie setzte ihn über den Fluss.

NIII I NINII (NII, NINI) m. 1) Holz, sow. Scheit, eig. Abgeschnittenes, Stumpf (Stw. גרָד), als auch Ast, Zweig, eig. was vom Stamme ausgeht (vgl. ביה גרוזא nr. 2). Chull. 8b פסק ביה גרוזא er hat damit Holz geschnitten, abgehackt. Git. 69b, vgl. מַרְנִיהוֹן. B. kam. 22b גרוזא סילתא רשרגא Baumzweige, Späne und Licht. Ber. 40ab 'היכא דכי שקלת ליה לפירי איתיה לגווזא וכ (Ar. liest hier, wie an einigen andern Stellen: אנזא da, wo du die Frucht abpflückst und der Zweig bleibt, der dann wieder Früchte trägt, wird über die Frucht der Segenspruch: בורא פרי העץ gesagt; wo aber der Stengel mit der Frucht abgepflückt wird, weil jener keine Früchte mehr trägt (ליתא לגווזא דהדר מפיק), da lautet der Segenspruch: בורא פרי האדמה, d. h. jene werden als Baumfrüchte, diese als Erdfrüchte angesehen. Ab. sar. 35b קטפא דגוזא (Ar. sv. קטף 1 liest גלדא) das Harz des Holzes. Nid. 8b. Ned. 50° u. ö. — Pl. Schabb. 155° כינחיה אוַנַראזַר er soll sie (die Leiter) an die Aeste anlehnen. Das. לא לינח כרעיה אגרואזי er soll sein Knie nicht an die Aeste des Baumes stützen. — 2) Loos, das gew. auf Holztäfelchen geschrieben war, vgl. הא נעביר Thr. r. sv. רבתי, 52° הא נעביר בראדיך komme, wir wollen loosen, Loose ziehen.

Njiji II NjNji m. Verschnittener, Castrat, Eunuch. Stw. ברז Schabb. 152° אמר ליה לריבק Ar. (Agg. גוזאה לריבק jener Castrat sagte zu R. Jos. ben Korcha. Das. גרזא ס גרזא o Castrat, Castrat! — Diese Castration des Judenchristen (צרוקר) war die Folge einer vermeintlich religiösen Anschauung, um im Cölibat zu leben; vgl. אָרָקָה und הָּדֶרָר. — Nach der Parall. Khl. r. sv. ראיתר, 94b habe diese Unterredung zwischen einem Castraten der Regierung in Rom und R. Akiba (Vater des R. Josua) stattgefunden, חד סריס מן מלכותא. — Pl. Kidd. 33° ר' נחמן משדר נותא Ar. (Agg. גרזאי) R. Nachman schickte Eunuchen, die bei ihm Dienste verrichteten, um den Greisen Ehrerbietung zu bezeigen. Meg. 28° אתר גואזי קא מחו ליה es kamen Eunuchen (Hofbeamte des R. Nechunja) und wollten ihn (den R. Akiba, der gegen jenen eine beleidigende Aeusserung gethan) schlagen.

אוֹן m. 1) eig. (syr. מְבּוֹזְיִבְּיִּ בְּוֹנִי Nuss, übrtr. nussartig geformtes, rundes Kästchen. Ned. 50b die ganze Waare אלא ברוא בההרא גרוא legte er in dieses Kästchen. Das. אלא גרוא (ו. ברוא בירוא בירוא בירוא בירוא בירוא בירוא בירוא בירוא (גרוא בירוא בירוא (ערוא (צרוא (ערוא (צרוא (

ווים losbrechen, s. קים.

גומה, גומה crmp. s. גומה I.

פּרָי (syr. בַּרָּי (anom. von פַּרָּר. Pa. פְּרָּר (syr. בַּרְּי (syr. פּרָּע (anom. von פּרָר (syr. פּרָר (anom. Innere bringen, tief hineinlegen. Erub. פּרָר (מבּר (anom. Erub. 61 (anom. Erub (בּררּרב), s. d. W.) so weit als möglich am Ende des Gebäudes nieder.

נוי m. eig. (= bh.) Volk. Stw. גר Inneres, ebenso עם von ארמה, vgl. ארמה. Uebrtr. הור m., הֹרָה f. Nichtjude, Nichtjüdin, ethnicus, ethnica (vgl. עבום). Ebenso nennen die christl. Scribenten die Heiden: gentiles, nach Vorgang der Römer, welche die auswärtigen Nationen ebenf. gentiles genannt hatten. — j. Jeb. II, 4^a ob. גור שבא על גורה ein Nichtjude, der einer Nichtjüdin beiwohnte. Tosef. Ab. sar. cap. 3 im Ggs. zu הכוחר: Samaritaner. Num. r. s. אף על פי שמדבר בלשון הקדש גוי 20, 241b סרות סרות obgleich der Nichtjude (Heide) hebräisch spricht, so ist doch seine Redeweise geschmacklos (mit Bezug auf Bileams Ausdruck: התעללה, Num. 22, 29, welches W. auch: den Beischlaf ausüben bedeutet). Levit. r. s. 23 Anf. und Pesik. r. Hachdesch, 31^d wird sogar das bh. גרר (Dt. 4, 34) ebenf. so gedeutet: Es heisst nicht: "ein Volk aus der Mitte eines andern Volkes" (עם מקרב עם), sondern: גוי מקרב, denn auch die Israeliten waren, gleich den Heiden unbeschnitten und hatten Lockengekräusel, vgl. בלורית. — Pl. j. Jeb. II, 4° ob. בורים יש bei Nichtjuden wird eine eheliche Abstammung angenommen; vgl. הַדָּיָב j. Git. I, אריים לוקין חתומין עליו niedrige Nichtjuden sind auf dem Dokument unterschrieben (d. h. solche, deren Namen schon die nichtjüdische Abstammung bekunden; vgl. bab. Git. 11ab דור בור כויד לוקוס לוס (לוקוס לוס). j. Ab. sar. II, 42° mit. dass. j. Ter. X, 47b mit. גויים לוקין crmp. aus גויים לוקין. — Fem. j. Ber. IX, 13b un. und j. Ab. sar. I, 40a un. ראה אשה אחת גוֹנָה er sah ein nichtjüdisches Weib. j. Snh. IX, 27b un. זה שהוא נושא גויה wer eine Nichtjüdin heirathet. Das. X, 28d mit. Genes. r. s. 85, 83b. Num. r. s. 14, 226a u. ö. — Pl. j. Jeb. IV, 6° un. גייות; davon בּירּתָא, s. d.

אָרָיָא das Innere, der Leib, s. אָזָאַ.

f. 1) (=bh.) Körper, Leib, eig. אסנאסג, intestina. j. Ber. IV, $8^{\rm b}$ mit. du wollest geben לכל בריה ובריה צרכיה ולכל גויה וגויה די

jedem Geschöpf seinen Bedarf und jedem Körper das, was ihm noththut. j. Nid. III, 50d mit. גוייתה מתוחה נוייתו כטיפה של זבוב כשערה der Körper beim Keime des männlichen Kindes ist wie ein Fliegenauge, der Körper des weiblichen Kindes ist gedehnt wie ein Gerstenkorn; vgl. Nid. 25^a. — Erub. 29^a eine levitisch unreine Speise פוכל את הגויה macht den Körper (Menschen) unfähig, heilige Speisen (Teruma) zu geniessen. Toh. 1, 2. Mikw. 10, 7 u. ö. -Pl. Jom. 80b בונאת בְּרָיּוֹת die Verunreinigung der Körper. — 2) das männliche Glied. Sc bedeutet auch אורף (gew. Körper, Leib) zuw.: das Zeugungsglied. Levit. r. s. 25 g. E., 169^a נרלת מצות הגוף die Vorhaut des Gliedes. Das. מצות הגוף das Gebot, das männliche Glied zu beschnei den, dass näml. unter "Beschneiden" nicht etwe ein Beschneiden des Ohrs, der Lippe u. dgl. zu verstehen sei. Vgl. ferner gr. σωμα: Leib, danr auch: einzelnes Glied, bes. das männliche Zeugungsglied. Eine Ableit. vom gr. γυῖον leuchtei nicht ein. — Kidd. 25° גיד = גוייד. Neg. 6,7 הגריה die Spitze des Gliedes. j. Ab. sar. III, 43° un u. ö., vgl. אפרך. — Pl. Midrasch zu Samuel cap. 20 sv. בינערות, (mit Anspiel. auf מכערות, Kethib, vgl נהערבו בה גויות של מאה בני אדם (Sot. 42b es vermischten sich mit ihr (der Mutter des Goliath) männliche Glieder von 100 Männern. Jalk. z. St. II, 18² in derselben Nacht, als sich Orpa (welche die Mutter des Goliath gewesen sein soll) von ihrer Schwiegermutter getrennt hatte vermischter נערבו בה גויות של כמה בני אדם sich mit ihr die Glieder vieler Männer (Ruth r sv. ערות גויים וכ' 38^b , ותשאנה crmp.).

בול m. 1) unbehauener Stein. (Stw. גול

arab. umgeben), eig. von der Kruste Umgebenes. B. bath. 2ab 3a זיל אבני דלא משפרין unter Gewil (Pl. גררלרן) sind zu verstehen: unbe hauene, noch im Naturzustande sich befindende Steine; im Ggs. zu גזית: behauene Steine. B mez. 117b. — 2) Pergament u. zw. eine noch nicht völlig zubereitete Thierhaut, die weder von der Haarseite, noch von der Fleischseite abgeschält und daher nur nothdürftig als Schreib material anwendbar ist (ähnlich dem unbehauenen Steine). Ausführlich hierüber s. in דּוּכְכוּכְשׁוֹס Schabb. 79^b קלף, גריל, דוכסוסטום, קלף, vgl. Tosaf z. St. sv. קלף, j. M. kat. III, 81^b un. (mit Bez. auf Jer. 36, 2) הרברים זה מגילה זה הגריל unter "Rolle" ist das Gewil (Pergament), unter "Worte" die Schrift zu verstehen. Ab. $\mathrm{sar.}\ 18$ " גיליון נשרפין ואותיות פורחות (l.= En Jakob גרילין) die Pergamentstücke wurden verbrannt, aber die Buchstaben (die Schrift) entschwanden in die Höhe.

אָנִילְא ch. (בְּרִיל=) Pergament, s. TW. אָנִילָּא s. גּוּבְיָא.

וֹלְל m. Kleppel, s. בָּל III.

יסל. ליל (syr. מולל ביל), arab. ליל (syr. מולל ביל) rollen, zus. rollen. j. Jom. VII, 42b ob. דר מולה מדא אוריא תהא גייל לה להדי פרוכתא wenn nur eine Pentateuchrolle da ist, so rolle sie zus. dem Vorhange (vor der Lade) gegenüber. j. Sot. VII g. E., 22a (l. תוגייל (תור גייל (תור גייל (תור ברוכתא) du sollst sie hinter dem Vorhange zus. rollen. j. Meg. IV, 75b un. מארן גרילים ספר (גיילא (גיילא (גיילא ברוכתא תורה ברוכתא תורה ברוכתא תורה ברוכתא מארן גרילים ספר Das. מורה ברוכתא תורה ברוכת מארן גרילים ספר Das. תורה ברוכתא תורה ברוכת הוו Gegenwart der Gemeinde zusammen.

אַרְאָלוּ, הוֹלְוֹזְלּ, (syr. שָּׁבְלֶּ, אַבֶּלֶּ, vom vrg. Mantel, Hülle, gew. für: vornehmes Kleid; vgl. איז im hbr. פתיגיל, s. auch לגלון. Schabb. 77b als eine witzige Etymol. גלתא גלי והיב Ar. (Agg. ואחיב) der Mantel heisst גלתא, d. h. rolle ihn fort, wenn du dich setzen willst, damit er nicht beschmutzt werde. j. Kil. IX, 32d mit. מההר 'מיתן פריטין בגר גולהה וכ ist es wohl gestattet, Geld in eine Hülle (von Wolle, im Ggs. zu כדינא zu legen und sie mit einer leinenen Schnur (כלאיב) zuzubinden? j. Schabb. XVI, 15^d un., s. נְּדִישָׁא. j. Taan. III, 66^d ob. עצור גולתך בין מברא halte deinen Mantel vom Regen fern! rolle deinen Mantel zusammen!). Das. IV, 67° mit. יהב לי גולתי דניצלי gieb mir meinen Mantel zum Beten. j. B. mez. VI, 11^a un. ארים er nahm ihm seinen Mantel fort. B. mez. אכים עבדו יתך גולתא דדהבא פרסו עלך ורבי ^{85°} קרו לך man machte dich zum Gelehrten, umhüllte dich mit einem goldverbrämten Mantel und ernannte dich zum Rabbi. j. Snh. X, 28° un. ציציתה die Zizith (Schaufäden) seines Mantels. עטות גולתיה ותפילין ברישיה 80°, ושבתי גולתיה eingehüllt in seinen Mantel (mit Zizith) und die Tefillin auf seinem Kopfe tragend, d. h. im Gelehrten-Anzug. B. bath. 111¹a הרא יאי וגולתיה יאיה Ar. ed. pr. (Agg. יאי ראי) er ist schön und sein Mantel ist schön. — Pl. Genes. r. s. $36,\,35^{\circ}$ כרבילין zur Erkl. von סרבילין (Dan. 3, 21). Bez. הולניים שקלי ich nehme euch eure

אולנוס m. (lat. caliga; אולנוס היליין א. גיליין w. v. a) Halbstiefel, bes. der gemeinen Soldaten. — Pl. Thr. r. sv. זכח, 63° die Römer drangen in den Tempel ein, רעושין רושם במסמרות הגולנסיים בקרקע ביה Ar. (Agg. ועשר מסגר של גליאסין) und machten Spuren durch die Nägel der Soldatenstiefel in den Boden des Tempels (nach Agg. גליאסין: galeae, die Helme).

אונקלן m. (viell. אונקלר, griech. ἀγκάλη) Aermel. j. Bez. V, 63° un. wir sahen אצבעתיה die Finger Rabbis durch seinen Aermel.

הוּלְיִיר , גּוּלְיִיר m. Adj. (lat. galearius; über das Waw vgl. גולנס) Galear, Knappe, eig. der sich mit dem Helme beschäftigt. (Nach B. B. bedeute das syr. 1 : einen niedrigen, verachteten Menschen; vgl. Smith Thes. Syr. Col. 730). Genes. r. s. 63, 62° גרלייר זעיר פוח kleiner Galear. Num. r. s. 9, 202° die Sterne wichen nicht ילא ספנוהו נופני von ihrer Stelle vor Sisera, ולא und erwiesen ihm keine Ehre, weil er blos Galear war. Esth. r. sv. אחר הדברים, $106^{
m d}$ משל לגרלייר שקלל בלו של ein Gleichniss von einem Galear, der dem Königssohne geflucht hatte. Der König dachte bei sich: Wenn ich ihn jetzt tödtete, so würden Alle sagen: Er hat blos einen Galear (גלייר) getödtet; deshalb liess er ihn zuvor Tribun (טריבונוס crmp. aus טריבונוס) und Hegemon (הגמרך) werden, sodann erst tödtete er ihn. Das. sv. גליור וכורז¹09 Galear und Herold. — Pl. Pesik. r. Hachodesch, 29° (mit Bezug auf Dt. 9, 19) (פנר הגוּלְנַררָין רכ', und Khl. r. sv. אפילו גוליירין שבהם לא היה 92°, שבתי וראה selbst den Galearen unter den Engeln scheute sich Mose, ins Gesicht zu sehen, näml. Af und Chema; vgl. אַק II nr. 3. Num. r. s. 11, 211° בגלורין, l. בגוליירין. Nas. 66 b הגליורין (הגוליירין) מתגרין במלחמה והגבורים לוצחין die Knappen zetteln den Krieg an und die Helden tragen die Siegespalme davon.

גב' in גרבלָנָא in גרב'.

לולנית f. Adj. wahrsch. nach einer Stadt, etwa: aus Gawlan. Tosef. Maas. scheni cap. 4 g. E.

נולקא s. גוולקא.

בּיַרס s. גוליקום.

רום, אוֹמָא, אוֹמָא, יבּוֹמָא s. in 'מסג.

Pa.) färben. Schabb. 140° ob. לבַּרָּאָן Ar. ed. pr. (Agg. לבַרָּרָן) man macht es blos um zu färben, d. h. die Speise durch das Eidotter, von dem das Eiweiss entfernt wird; anders nach Raschi.

וְלָן, אָלָן, m. (syr. בְּׁלֵּ, בְּבֶּׁלֶּ, נְנֶוֹן (über die Vocalisation vgl. Smith Thesaur. Syr. Col. 682]

,vom pers. gûn, gûne אלנג , ג'ב אלנג (Fl. im TW.) Farbe. Erub. 53b אורא לנג לאר גוון שליחד לפנא על איט wie ist die Farbe deines Mantels? B. kam. אורא לפנה בירניך die Fleischfarbe. — Pl. Ber. 6b בירשרא לפנה בירניך es verwandelt sich in viele Farben. Nid. 24b לפנה בירנים "Ensber. Ober "בירנים" בירנים שו של של של של שנים ביר האר גרונא בירנים שו auf diese Weise. — Insbes. oft פגון שנים eig. wie die Art, d. h. zum Beispiel. B. kam. 107b. 108a fg. בארן שמכר ב. B. wenn er es übergeben hat. Jom. 86ab

אוֹנְדָּא I m. (pers., gr. κάνδυς; über das ז vgl. פּרּלְבָּס ein persisches Oberkleid mit Aermeln, Kaftan, gew. von schwarzer Farbe. Schabb. 119 מ' ענן לבש גונדא R. Anan zog (am Freitag) einen dunkeln Kaftan an, um näml. in diesem einfachen Kleide Vorbereitungen für den Sabbat treffen zu können. Git. 68^b "Das war mein Theil von all meiner Mühe" (Khl. 2, 10), גרנדר darunter ist sein (Salomo's) Kaftan zu verstehen (Ar. sv. קרדו liest: קרדו seine irdene Schüssel; nach einer andern Ansicht das.: מקלר sein Stock). Snh. 20b dass. — Pl. Sot. 22b ליתפרע מחני דחפו גוּנְדֵּי das hohe (himmlische) Gericht wird diejenigen bestrafen, welche (um als Pharisäer oder als Gelehrte zu erscheinen) sich in Kaftane einhüllen; vgl. auch בָּלָרָא . — Ar. sv. אַת 2 liest דחייפי גונדי, und erklärt unser W (nach ed. pr.) durch גורא (Nun zum Ersatz des Dag.) d. i. diejenigen Pharisäer, welche sich an den Wänden reiben, um sich wund zu kratzen, also = פרוש קיזאי daselbst.

אוּרָבּא II m. (בּאָדָא, Nun zum Ersatz des

Dag., arab. جُنْگُ, ngr. γοῦνδαι) Heer, Schaar. B. mez. 86° גונדא דפרשי eine Schaar von Reitern. Ab. sar. 11^a גונדרא דפרשי Ar. (Agg. גונדרא רונואי גונדאי דרונואי הוה חלית גונדא Git. 57° הוה חלית גונדא ein Heer der Römer zog vorüber. Ber. לפניתא (richtiger קנואה) die erste Schaar zog vorüber. Das. גונדא תניינא die Genes. r. s. 31, vgl. בִּטִיטָא. zweite Schaar. Trop. Ned. 32^a גונדא דחכוה die Engelschaar des Chema (אמ und המה werden näml. als Engel personificirt, s. d. W.). — Pl. Chull. 60^a du wirst Gott nicht Speise reichen können, בישרם אר. (Agg. דופישי גוּוְדֶּר weil es viele Schaaren von Engeln giebt.

לבור Adv. (wahrsch. pers.) in verkehrter Schrift. Wenn Jem. z. B. das W ראובן, welches von der Linken zur Rechten gelesen: ראובן Rëuben lautet. Git. 87^b ראובן vielleicht hat er sich umgekehrt unterschrieben! Dort näml. in dem Falle, wo unter zwei neben einander stehenden, hebr. geschriebenen Scheidebriefen die Unterschrift eines griechischen Zeu-

gen sich findet, u. zw. so, dass sein Name unter dem einen und sein Vatersname unter dem andern Scheidebrief steht, z. Β. Άλέξανδο υίος Πτολεμαί (ohne Casuszeichen), so ist noch nicht erwiesen, dass der Zeuge heisse: Alexander Sohn des Ptolemäus (in welchem Falle derjenige Scheidebrief, unter welchem "Alexander", der Eigenname des Zeugen gezeichnet ist, giltig wäre); denn es wäre ja möglich, dass er seine griechische Unterschrift, hinsichtlich der Stellung, dem hebr. Schriftstücke accommodirend "umgekehrt", näml. von der Rechten zur Linker gezeichnet hatte, dass er also in Wirklichkeit heisse: Ptolemäus Sohn des Alexander, wie die Unterschrift hebr. lauten würde: הלמי בן אלכסנדר - Ar. (vgl. auch Raschi) citirt die Worte eines Gaon: Derjenige, der nur mit der Linken schreiben kann, wird in jener Gegend: גונדליא, und die Schrift eines solchen: גונדליתא genannt.

s. in 'גג. s. in 'גג, וּנְדָּרָיתָא

לְּנְיל, וּלְּנְי (gr. γυνή) Frau, Weib. Genes. r. s. 18, 18^b גרני גרניא, und das. s. 31, 29^a גרניא, letzt. W als ein fingirtes, nicht anwendbares; s. אַנְהַרוֹפָי.

אוֹבְ' f. (gr. γωνία) Winkel, s. in 'גנ'.

אוֹנְבְּא) f. (gr. καυνάκη, gaunace, gaunaceum) zottige Decke, s. TW.

אוּהְאָא (בּרְהָא (בּרְהָא , Nun eingesch.) Gothia, das Land der Gothen. Jom. 10 מגרג זו גולהא או מגרג או גולהא (Gen. אר. sv. מגרג (Agg. קכריא) unter מגרג (Gen. 10, 2) ist Gothia zu verstehen; vgl. גּוּחְיָרָא.

אניר אוּבְּרַאְא' m. N. patr. ein Gothe. Thr. r. sv. אמר ליה חד גרנתאר אנא קטלית לדין 61°, בלע ein Gothe sagte zu ihm: Ich habe diesen da erschlagen. — Pl. j. Snh. II Auf., 19^d שלח גנתן (ו. נותאי) er schickte Gothen, vgl. גותאי.

DIAI (ברץ, גרז) abschneiden. Ukz. 2, 6 שיגרס wenn man die Spitze des Eies abschneidet (abhackt), um das Ei auszuschlürfen.

DIA III od. ביס Hif. מיגים עשר wmrühren (Speisen oder Getränke). Machsch. 5, 1 מגים בקדירה er rührt die Speise im Topfe um. Ab. sar. 38^b ob. באת נכרית ומגיסה eine Nichtjüdin kommt und rührt (die Speise) um. Schabb. 67b המגיס wer die Speise in Gegenwart der Küchlein umrührt (ein Zauberwerk). Mëil. 17a ein Viertel (Log) Blut, das man umgerührt hat.

DIJ IV D'I nahe, eig. an der Seite sein (vgl. נִּיס II); dah. auch 1) begegnen, anstossen. Git. 65b בהדי דקאזיל מיגס גאיס בה während er geht, begegnet er ihr. Pes. 110^b גם ביה ההוא טייעא jener Araber begegnete ihm. Chull. 18b גיכא גיכא es ist zu nahe! zu nahe! Ein Verweis, den R. Jochanan dem Resch Lakisch gegeben, welcher das Schlachten unweit des Kopfes erlaubt hatte; d. h. es ist dem Kopfe viel zu nahe, als dass ein solches Schlachten erlaubt sein sollte. (Viell. wurde hier dieser Ausdruck deshalb gewählt, um gleichzeitig auf die Schwägerschaft dieser beiden Männer anzuspielen, also mit der Nebenbedeutung: Schwager! Schwager! vgl. ביסא (ביסא). — 2) befreundet, mit Jemdm. vertraut sein, eig. in der Gesinnung nahe sein (= קרב דעה, s. d.). Keth. 25° die Verlobten גייסי בהדדי leben vertraut, ungenirt mit einander. Das. 85b אינט דגיים ביה הא גל ביה Ar. (Agg. גל ביה שאירכ) wenn es ein Mann ist, mit dem er befreundet ist, so ist er doch mit ihm befreundet, d. h. so nennt er ihn auch ohne Titel. Kidd. 33° גיסי בה רבנן dort (in Mata Mechasja) leben die Gelehrten mit den Ungelehrten vertraut. Das. 81° גייכא ביה sie ist frei gegen ihn, mit ihm befreundet.

על VI אול ch. (syr. במ', vgl. TW. = vrg. גם ליח דעתיה gross sein. Trop. Ber. 47° גיסר בעתיה ביסר er wurde übermüthig. Levit. r. s. 20, 164° גיסר sie überhoben sich. Snh. 8° ob. חזייה דהוה er sah, dass er übermüthig war.

סוא VII gelähmt, krampfhaft sein (gr. γυιός, Verb. γυιόω: lahm machen, schwächen; syr. מייליג, tödtlich krank sein). Nid. 63^b dem Weibe kurz vor Eintritt der Menstruation sind der Kopf und die anderen Gliedmassen schwer, sie zittert und ist gliederlahm. — Dav.

אַסְלּגֹּז I f. Gliederlähmung. Thr. r. sv. אַדּה, 66° ich verschaftte den Israeliten leicht verdauliche Speisen, כרר שלא יהא אחד מהן גוסא להוא אחזחר משלא יהא אחד מהון גוסא damit Niemanden von ihnen Gliederlähmung oder Diarrhöe überfiele. Pesik. Watomer Zion, 131° גוסה ודלריא (Jalk. I, 209° u. m. crmp. גוטה, גוטה, vgl. גוטה.

אָסָן II יוָסָן s. hinter אָנָסָל.

מום לובר vom vrg. פום gliederlahm, krampfhaft; bes. Jem. der tödtlich krank, in Todeszuckungen darniederliegt. Ohol. 1, 6 אפילו גוסס זוקק ליבום selbst der schwer Kranke verpflichtet zur Leviratsehe, d. h. er wird noch immer als lebend angesehen. Trakt. Semachoth cap. 1 Anf. הגוסס הרי הוא ein solcher Kranker wird in allen Dingen als lebend angesehen. j. Schabb. II, 5^b un. u. ö — Pl. Git. 28° רוב גּוֹכָסָין למיתה die Meisten der in Agonie Darniederliegenden sterben. — Fem. Schebu. 37b נשותרהן גוֹכְסוֹת ihre Frauen sind sterbenskrank. — Trop. Kidd. 71b צילם גוססת Elam ist sterbenskrank, d. h. die meisten Frauen jenes Landes sind für Priester zur ehelichen Vermischung verboten, ebenso wie die Meisten der Schwerkranken als sterbend zu betrachten sind (im Ggs. zu נישן, מדר חולה מיחה Medien ist leicht krank, Mesan ist todt). j. Jeb. I, 3b ob. עילם וגובאי גוססות Elam und Gobai sind gefährlich krank dass. Genes. r. s. 37 Ende, vgl. בַּרָד g. E.

אָסְלּגְם, gr. γάζα, ה für Voc. a, vgl. אָבָּאָם) Schatz. Pl. Exod. r. s. 9, 110^a ששה גרָּכְּרְן sechs Schätze (Schatzkammern) zeigte Ahaswer den Fürsten.

man sich darauf übergeben muss; näml. vom syr. אָפִרקְטָפִרוִין : vomiren; vgl. אֲפִרקְטָפִרוִין.

לגויטה f. (עס בה גריעה אל מיתה (גרעה לביעה) das Verscheiden. B. bath. 16ab בל מיתה טיש בה גריעה זו היא מיתהן בה בה בייעה על מיתה שופים jeder Tod, wobei der Ausdruck "Verscheiden" (ריגרע) vorkommt, bezeichnet den Tod der Frommen; aber nur dann, wenn אַסיפה daneben steht, vgl. אַסיפה.

קול I prät. קיף verschliessen, verstopfen. Nid. 6b גפה הביות sie hat Fässer verstopft, zugepfropft. j. M. kat. II Anf., 81° גפין את הביותיו man spundet seine (des Leidtragenden) Fässer. M. kat. 11b כדו לגוף seinen Krug zuzupfropfen. Das. 12°. Maas. scheni 3, 13 קיקנים שגפן Kannen, die man gepfropft hat. j. Maas. scheni IV, 34° ob.

Hif. (= bh. Neh. 7, 3) verschliessen, verstopfen, verrammeln. Par. 6, 1 הַּבְּירָתְּ אִר מִירְםְּרָּהְּ פִּירְתְּרִּ מִירְםְּרִּהְ פִּירְתְּרִּ פִּירְםְּרִּ er verrammelte die Thür. Ohol. 13, 3 הדלת er hat es (das Loch in der Thür) verstopft, aber nicht ganz verschlossen. Sab. 3, 2 מגיפרן sie verschliessen die Thüren. — Part. pass. j. Keth. VII, 31° mit. מרגף wenn die Thür verrammelt ist. — Pi. (בּּחָבָּיּ) umschlingen, umarmen. j. Jom. III, 41° mit. ענוך רגייפו er stand auf und umarmte ihn.

אוו בוף II ch. Af. (בְּגִּיף) verschliessen, verstopfen. B. kam. 105° אַגָּף הצייה er hat das Fass nur zum Theil verstopft.

און IV m. (bh. בּרְפָה f. und אָבַ, s. w. u.; arab. جُوْف (جُوْف) 1) Körper, verwandt mit عبي , عرب , κοιλία, eig. Höhlung, Leib. Kidd. 20° (zur בגופו נכנס בגופו יצא (Exkl. von בגפו, Ex. 21, 3) der Sklave tritt in den Dienst "mit seinem Körper und verlässt den Dienst mit seinem Körper", d. h. wenn der Herr ihm eines seiner Glieder verwundet, so erhält er deshalb nicht (gleich einem kanaanitischen Sklaven, Ex. 21, 26. 27) die Freiheit. Nach einer andern Ansicht יחידי נכנס נְחידר יצא wenn er "allein" herein kam, geht er allein heraus; d. h. der Herr darf ihm nur dann eine Sklavin übergeben, wenn er schon verheirathet ist, LXX: μ.όνος. Snh. 91^a גום ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין der Körper und die Seele können sich von der göttlichen Strafe befreien; da einer ohne den andern keine Sünde begehen kann; vgl. הדגר — 2) Person. Kidd. 37° fg. הובת הגוף Pflichten, die an der Person haften und die überall beobachtet werden

müssen; im Ggs. zu חובת קרקע Pflichten, die den Boden betreffen und die daher sich blos auf Palästina beschränken, z. B. Hebe, Zehnt u. dgl. j. Taan. I, 64d ob. הגרף הקדוש die heilige Person, näml. R. Jose. - 3) übrtr. Guf. näml. das Himmelsbehältniss, in welchem die zu inkorporirenden Seelen aufbewahrt sind. Jeb. 62°. 63° der Messias kommt nicht eher, ער als bis alle Seelen שיכלו כל הנשמות שבגוף aus dem Guf ausgegangen sein werden. - Pl. שנבראו לדום ,Genes. r. s. 31, 30b die Dämonen die blos mit Seelen, נפשות ולא נבראו להם גיפין aber ohne Körper erschaffen wurden. Chull. 83ª גרפין בורחלקין verschiedene Körper. — 4) Wesen, Hauptsache, Kapital. Pes. 113b bei Geldausleihungen auf verpfändete Grundstücke מצרה רגרת גדול erfüllt der Gläubiger ein Gebot (dem Armen zu leihen) und das Grundkapital ist ihm gesichert. j. Ber. I, 3° mit. עשרת הרברות הן שמע שמע die Zehngebote bilden den wesentlichen Inhalt des Schema. j. Schabb. II, 5° ob. גופה של פתילה der Docht selbst. Git. אום על גם das Wesentliche des Scheidebriefes. Jom. 74^b גופר של מעשה die Handlung (Beischlaf) selbst. Chag. 10^a und 11^b גופה של תורה Ms. M. (Agg. גופי תורה) der Hauptbestandtheil (das Wesentlichste) der Gesetzlehre.-Pl. j. Schabb. II, 5b un. הלכות die Haupthalachoth. — Ferner 5) übrtr. männliches Glied, s. בְּרָכָה nr. 2.

ביפן s. גר' in גרפָקא s. גר' אונְבָּקא. s. גריְהַקּקא.

קפיבר וו צון א. Adj. kurz, klein, eig. abgeschnitten. B. mez. 27b ארוך וגוץ lang und kurz. Ber. 31b. Snh. 109b, vgl. אַריב im Af. Meg. 27b איניש גרצא ein kleiner Mann. Ned. 50b איניש גרצא ררבה כריכיה er ist klein und hat einen starken Leib. — Pl. Chull. 63a ob. אריכר kleine und rothe Vögel. Sot. 38b

באפי גרצי Grosse, in Gegenwart der Kleinen. — Fem. B. mez. 59° מתהך גרצא גחין וחלחוש לה אתהך גרצא גחין וחלחוש לה שפח ביא גרצא wenn deine Frau klein ist, so bücke dich und flüstere ihr zu, d. h. sei in häuslichen Angelegenheiten nachgiebig gegen sie. Jeb. 106° הרא ארוך והיא גרצא wenn er (der Mann) gross und die Frau klein ist.

The II (syr.) buhlen, ehebrechen. Das W. dürfte eig. denom. von גירא (Geschoss) sein, etwa jaculari semen in feminam, talmud. יורדה אבחע. Nach Smith Thes. Syr. Col. 688 hängt unser W. mit vrg. אות zus., da ein ausländisches Weib für eine Buhlerin gehalten wurde. — Levit. r. s. 3 Anf. נְיָרָא בחזורין ומפלגא לבישיא Ar. sv. גר 4 (Var. = Agg. גיפא, minder richtig, vgl. אות בות III) sie buhlt für Aepfel und vertheilt sie an die Kranken (Exod. r. s. 31 g. E. in hbr. Form: מנאפת בתפוחים וחולקת לחולין). ${
m Ab.\ sar.\ }10^{
m b}$ er (גרגירה Ar. ed. pr. (Agg. שדר ליה גר גילא) schickte ihm Gargila (Rauke), d. i. Gila (N. pr. der Tochter des Antonin) buhlte. Genes. r. s. 76 Ende: hättest du die Dina dem Esau zur Frau gegeben, לא גיירתה so würde sie nicht gebuhlt haben.

junges Thier (catulus), das noch bei der Mutter wohnt (von און I). Levit. r. s. 19, 162d גור טב מכלב ביש לא תרבי גור ביש מכלב ביש ל אחת כמה וכמה das gute (zahme) Junge eines bösen Hundes pflege nicht, um wie viel weniger das böse Junge eines bösen Hundes! Genes. r. s. 31, 30b עלה גורא אחד לארץ ישראל וב' das Junge (eines wilden Ochsen) kam nach Palästina und liess keinen Baum übrig, den es nicht entwurzelt hätte. Snh. 64° גוריא דנורא ein junger Hund von Feuer (Ar. ed. pr. sv. גר 11 hat richtig פירוש כלב קטן; sp. Ar. Agg. crmp., wahrsch. nach Vorgang Raschi's: גור אריה). Jom. 69 b dass. — Pl. j. B. bath. II, 13b un. שורא die Mauer von דחמץ מן קל גּוּרֵי פרסייא נפל Emessa (Name eines Ortes) stürzte durch das Gebrüll der jungen persischen Löwen ein. Snh. 95° un. בתרון גורנין קטלוה לאריא kann man etwa durch zwei Junge den Löwen tödten? Genes. r. s. 31, 30b ראם לא נכנס עמר אבל גוריו נכנסו der wilde Ochs selbst (vgl. jedoch רָאֵם) ging nicht (wegen seiner ausserordentlichen Grösse) mit Noah in die Arche, aber seine Jungen gingen mit ihm. — Fem. גּוּלְיהָא. Schabb. 67², vgl. נבח בך כלבא עול נבחא 86² אוֹסִי. Uebrtr. Erub. 86² נבח בך כלבא עול נבחא bellt dich auch der Hund an, so gehe hinein (d. h. kehre dich nicht daran); bellt dich aber die Hündin an, so gehe fort! bildl. für: Den bösen Eidam wirst du schon beschwichtigen, die böse Schnur aber nie. — Pl. Schabb. 155b אַרְרָאָאָא זוטרתי אַנוּריָהא kleine Hunde. Keth. 61b דמטלא בגורייתא קיסנייתא sie spielt mit kleinen Hunden.

אלרית ליתוא היינו ליתוא היינו ליתוא ליתוא ליתוא ליתוא ליתוא ליתוא ליתוא לישוא ליתוא ביתוא ביתוא ביתוא ביתוא ביתוא ביתוא ביתוא לישוא ביתוא לישוא לישוא ביתוא לישוא לישוא לישוא ביתוא ליישוא לישוא לישוא ביתוא לישוא ביתוא לישוא ביתוא לישוא לישוא לישוא ביתוא לישוא ביתוא לישוא ביתוא לישוא לישוא ביתוא ביתוא ביתוא לישוא ביתוא ביתו

אָרְדְּי, גּוּרְדְּי, Gurja, Gurjan, *N. pr.* j. Kidd. III, 64^d mit. Kidd. 4, 13 u. ö. vgl. אַבָּא I.

קורדינון, גורדינון אורדינון וורדינון אורדינון וורדינון m. gordinisch, gordianisch, den römischen Kaiser Gordianus (M. Antoninus) betreffend. j. Jom. IV, 41^d ob. und j. Chag. III Ende, 79^d דינר גורדינון in gordinischer Denar. Levit. r. s. 7, 151^d דינר (l. גורדינון od. גורדינון). Men. 29^a דינר לינר (אורדינון dass. Num. r. s. 12, 214^d דינר לינון משקל גורדינון 19^b עמודיו (צום ergänzen דינר das Gewicht eines gordinischen Denars; vgl. auch דַרְיִנְאָה.

גר' s. גריְלָה א III. בּרּרְלָה s. in גרי.

לְנְעֵשׁ (syn. mit בְּנֵשׁ, Grndw. נגש) nahen, berühren. Jeb. 117b גיש לה צערא Ar. sv. גיש (Agg. ררגיש) der Schmerz berührt, packt sie. Pilp. בְּשֵׁישׁ, und Pol. שִׁשׁה s. in שִׁשָּׁ,

נולין גוו אור (=bh.) eig. was einander berührt, fest zus. klebt; daher: Kloss, Scholle. Stw. vrg. שוא. Gesenius im hebr. Wörterb. irrthüml. "Staub", so dass das "talmud. שמחה (l. שמחה) sich im Staube tummeln, kämpfen, ringen, wie מוא ביאבי ein Denom. sei; da unser W (syn. mit ביאבי die Bedeut.: compakte Masse überh. hat. Nid. 23° מוא ביא בוש איקרי das wird eine (Fleisch-) Masse genannt. j. Nid. II, 50° mit. ארמה ביא eine Erdscholle. j. Kil. IX, 32° ob. und j. Keth. XII, 35° un. "Sie verunreinigen mein Land" (Jer. 2, 7), הון נושלין גוש עפר ומניחין, ארונן ארונן ארונן גוש עפר ומניחין של ארונן הון נושלין גוש עפר ומניחין אור אווי של מון ארונן מון ארונן ארונן גוש עפר ומניחין, אורנן ארונן גוש עפר ומניחין, אורנן ארונן גוש עפר ומניחין, אורנן גוש עפר ומניחין, אורנן גוש עפר ומניחין, אורנן גוש עפר ומניחין ווא של מון ארונן ארונן גוש של מולח nehmen und auf die Särge (der ausserhalb Palästinas Gestorbenen) legen. j. Schabb. XVIII, 16° un. הווים בווים בוו

אנים ch. (בּוֹשׁבּ) Erdscholle, Kloss. Nas. 54^b. 55^a גושא (im Ggs. zu אוירא) der Erdboden. Schabb. 15^b אגושא hinsichtlich der Scholle, des festen Bodens.

בית ביל הקלב Gusch Chalab, Name eines Ortes unweit בית מרון. Arach. 32° מרה של גרש חלב. Arach. 32° מרה של גרש חלב. Arach. Exod. r. s. 4, 106° מני ביתוך. 32° און הלק. און הלק. 75° און הלק. Das. sv. הן הלק. 96°.

גש׳ s. in נושְׁקְרָא ,נוּשְׁפְּקָא. s. in גש׳.

אוֹתְיְיִי (syr. בְּיַבְיַבְּ) Gothia, das Land der Gothen. j. Meg. I, 71b un. wird נגרג פרגוני יער יער ; vgl. auch גּרְנָהָא

פותא" m. N. patr. (syr. בוברא") ein Gothe. Pl. j. Hor. III Anf., 47° der Nasi Juda שלם schickte Gothen (seine Leibwache), dass sie den R. Simon ben Lakisch gefangen nähmen. In der Parall. j. Snh. II Anf., 19° גנחן, vgl. גנחן j. Bez. I, 60° un. R. Abahu הרה נוסחביך על הרין גוחיין stützte sich auf zwei Gothen, die ihn ins Bad führten.

גר' s. hinter בינה in 'גר'.

ול זה. (von נדוד) אושר eines Raubvogels, Falke oder Adler, eig. der Hinraffende. Chull. 3, 1 (42°) דרוכת הגז Ar. (Agg. רובת ארובת הגז ארובת הוא ארובת בין בין ארובת בין ארובת בין בין פוח בין ארובת בין פוח בין פוח בין ארובת בין בין ארובת בין בין הארובת בין ארובת בין בין הארובת בין ארובת
אוֹב ch. (בּזיב) 1) Raubvogel, s. TW. — 2) Biene. Pl. Nid. 17^a מַקרקש בַּזִיר Ar. (Agg. נוֹר) er schüttelte (verscheuchte) die Bienen.

 dafür: בצמרוב). — Pl. B. kam. 118b שתר גיזין zwei Wollen. Chull. 135a זָיזוֹת dass.

אָלְיִאָ, אָרְיְיִּלְּ ch. (syr. וֹנְיִהָ, וֹבֶּעָהָ = זְּאַ, הַּזָּאַ) Wolle, s. TW-

גזר schneiden, s. גזר.

אוֹן m. (syr. אָרָיְר, gr. γάζα, urspr. wohl vom semit. גנז, vgl. אָנרן 1) Schatz, Schatz-kammer. Schabb. 63° מלכתא בי גזא דעטעת בי גזא דעטעא בי גזא דעטעא בי גזא בענעא (Agg. מלכתא מלכתא מלכתא מואר בי גזא בענעא (פגזאר בי גזא בענעא של הואר בי גזא בי מואר לבי גזא בי מואר לפגיאר לפגיאר לונילינהר לגניזה (Agg. מל הואר פאר אוואר לונילינהר לגניזה (Agg. ערלו לבי גזא דרומנא בי גזא בי מואר אוואר אוואר מואר אוואר מואר אוואר מואר אוואר מואר אוואר אוואר אוואר מואר אוואר
בּן אָוְבֶּר , נְוְבָּר . (= spät. bh.; zus. ges. aus ז., s. vrg. Art. und der persischen Endsilbe בר, , כן Schatzmeister. Esr. 1, 8. — j. Ter. I, 40^b un. גובר, גובר, j. Snh. I Ende, 19^d Mose גיזבר שבון היה נאמן ובקי בחשבון היה war ein treuer Schatzmeister und des Rechnens kundig. j. Hor. III, אם mit. גיזבר קודם ליגבר (לגיזבר (l. המרכל קודם ליגבר לגיזבר המרכל '57 der Tempelherr hat den Vorzug vor dem Schatzmeister, dieser vor dem gewöhnlichen Priester. j. Chall. I, 58^a mit. j. Keth. VIII, 32^b un. j. Kidd. I, 61ª ob. u. ö. — Uebrtr. Exod. r. s. 21, 121b כבר עשיתיך גזבר עליר ich habe dich (Mose) zum Befehlshaber über das Meer Das. s. 51, 142b. Schabb. 31b cin Gesetzkundiger ohne Gottesfurcht דומה לגזבר "gleicht einem שומסרו לו מפתחות הפנימיות וכ Schatzmeister, dem man die Schlüssel zu den inneren, aber nicht zu den äusseren Gemächern übergeben hat; wie sollte er also in jene kommen können! — Pl. Mëila 3, 8 הּנְּזָבָּרִים. j. Schek. II, 46° mit. נשבעין לבני העיר במעמד גזפרין man leistet den Stadtbewohnern den Eid (dass an ihren abhanden gekommenen Sekeln keine Veruntreuung begangen wurde) im Beisein der Schatzmeister. Levit. r. s. 19, 162d הואיל ולא יכינו להיות גזברין וכ' da es uns nicht vergönnt war, Schatzmeister des Tempels zu sein u. s. w. — Fem. Schabb. 62ª משה גוברות eine Hausverwalterin, Geschäftsinhaberin.

אָלְבְּרָא ch. (syr. ijْבְרֶּ und ij́ch ֶ = אָלְבָּרָ Schatzmeister, s. TW.

אָנְן (syr. בְּיֵּר, hbr. נְּזָזְ , syn. mit גדל; vom Grndw. גדל werden gebildet: גדל, גזם , גזר , גדל, גדל, יזה; vgl. auch arab. עוֹבָה schneiden) vgl. ferner אָבָא, דְּבָּף, בּוֹדְן, בּוֹבְי u. v. a.—1) abschneiden, abscheren. j. Schabb. VII, 10° mit. הדך דגדד wer Coriander abschneidet. sie sollen (die Weiden) abschneiden. Chull. 135° ליגזרז וליפרוק er soll (die Wolle) abscheren und auslösen. Part. pass. Jom. 78b כואני גזיזי דפחרא zerbrochene, irdene Geschirre. — 2) gehen, hindurchgehen (vgl. און). Ruth r. sv. אלישע רביה גזיז בשוקא sein (R. Mëirs) Lehrer, Elischa ging auf der Strasse. Thr. r. sv. רמרב, 55b der Dämon, דהרא גזיז welcher den grössten Theil der Mittagszeit durchschreitet; vgl. בַּזָא und יבוּ .--3) (viell.) sich schämen. Nid. 15 b דגדיזא למטבל, vgl. בְּוַז , s. auch בְּוַז. — Pes. 111b, vgl. גזר.

אוֹב m. Adj. (syr. אָבֹרָ) Wollscherer. Pl. Genes. r. s. 86 g. E. als Josef in dem Hause seines Herrn Wunder that, sagte dieser zu ihm: קררים בכפר חנינא בַּזְיַרְ ברמשק willst du etwa Töpfer nach Kefar Chanina (Chananja) oder Wollscherer nach Damaskus bringen! (in welchen Orten es näml. viele solcher Professionisten gab), vgl. קרנו s. auch קרנו.

אַנְיִוֹאָ m. eig. Part. pass.: etwas Abgehauenes, Abgebrochenes, daher Holzkloben, Scheit. Trop. B. kam. 5°. 42° המרוה דא תברוה דא תברוה R. Akiba hat bereits seine (des Gegners) Kloben zerbrochen, d. h. die gegnerischen Gründe, die jenem als Streitwaffe, Stütze dienten, vernichtet (Raschi אגרופר א seine Faust?). Snh. 7° אגרופר עפור לגזיוה עפור א ארופר פון אוריה לגזיוה די דברוא Hagel- (Eis-) schollen. Das. 59° רברוא Ar. (Agg. דברוא; Ms. M. בירור דבורא?) dass.

בויות f. N. a. das Scheren. Chull. 135° מהוכר גדיזה es bedarf des Scherens. Genes. r. s. 74, 73° מקום שנאמר גזיזה עושה רושם es bedarf des Scherens. Genes. r. s. 74, 73° מקום שנאמר גזיזה עושה רושם workommt, da geschah ein Merkzeichen, d. h. traf ein unglückliches Ereigniss ein. Das. s. 85, 83° dass. — Pl. j. Orl. III, 63° ob. גזרם בְּזִיזֹרת (od. בְּזִיזֹרת) er zerschneidet Stücke (von Zeug). j. Schabb. IV, 7° ob. ראשר בְּיזִירֹת (von Zeug).

אניון m. ch. das Abschneiden, Abgeschnittenes. B. bath. 4° un. גיזרזא מירע ידיע das Abschneiden, Abbrechen (eines angebrachten Baumaterials) ist kenntlich.

Νημίτι, κημοίος f. (gr. έξωστήρ) eig. das Herausstossende, Heraustreibende; insbes. Ge-

simse, balkonartiger Anbau eines Gebäudes. איזהר זיז שפניר למטה והגזרזטרא Ohol. 14, 1 והגיזרה Ar. (Agg. רהגיזרה) Sis ist ein Gesimse, dessen Kante nach unten zu, abwärts geneigt ist, Gesustera hing, ein solches, dessen Kante aufwärts gerichtet ist. Sab. 4, 1 הקרש על גזוזטרא Ar. (Barten.: כסוסטרא, Agg. כצוצרא) er klopfte auf das Gesimse. Midd. 2, 5 גזרזטרא Ar. (=Suc. 51b; Agg. crmp. בצוצרה, l. כצוצרה). — Pl. Schabb. 96° בַּזרּוְטַרָאוֹת. Erub. 78° u. ö. Exod. r. s. 15, 115^a (mit Bez. auf Ps. 104, 2) בגזרזטראות של מים Söller בגזרזטראות mit Gesimsen von Wasser. B. bath. 60° זרזרך גזרוטראות Gesimse und Balkons. j. B. bath. III $\mathrm{Ende},\ 14^{\mathrm{b}}$ וכצוצטראות crmp. aus וכצוצטראות dasselbe.

des Feldes kein Schaden. — 2) (arab. 5) zutheilen, ertheilen, dah. vergelten. Pesik. Sachor, 24b ihr sollt darauf achten, למרגזר לטבא שבתיה ולמיגזי לבישא בישתיה Ms. Karmoli (vgl. Buber Anm. 68) dem Guten seine Güte und dem Bösen seine Bosheit zu vergelten; mit Bez. auf Dt. 23, 8 und 25, 16 fg. — Auch im Samarit. (vgl. Brüll: Krit. Stud. üb. Samar. p. 27) bedeutet זגרר, גזרר: vergelten. — 3) gehen. Pes. לגזריר לה Raschi und Raschbam (Agg. לגזרזי) sie zu fliehen. Uebrtr. j. Taan. IV, 69° ob. רגדר לה ההיא וכ' ganz abweichend ist diese Stelle von einer andern; woselbst näml. von den hier referirenden Autoren entgegengesetzte Aeusserungen berichtet werden. j. Meg. I, 70° mit. רגזה dass.

בּוֹינְה f. pl., s. בּוֹינְה Ende.

לְיִירְאָ ch. kleine Durchgänge. Pes. 19b. 113a ob. נבוארת קטנות; vgl. Raschi: נבוארת קטנות.

לוֹיִל f. (=bh.) eig. Behauung, Abschneidung, dah. auch: behauener Stein, Quaderstein. B. mez. 117b. B. bath. 3a, vgl. אַנִיל Midd. 5, 4 בּוֹיל הולה ומוֹיל הולה מוֹיל מוֹיל הולה מוֹיל מוֹי

Gelehrten: אבן גזית אבן פינה אבן פינה, vgl. פָּנְפָּס,

בְּוִיב (בְּזִיב (בְּזִיב (בְּזִיב (בְּזִיב (בְּזִיב (בְּזִיב (בְּאַרץ ישראל ועד Gesib, Kesib, Name eines Ortes in Judäa. Chall. 4, 8 בֹּארץ ישראל ועד so im j. Tlmd. (in Mischnaj.-Agg.: בֹזִיב (כֹזיב so im j. Tlmd. (in Mischnaj.-Agg.: סויב (בּזִיב הוֹ בּמַנ בְּאַר בּמָּנ בּמָנ בּמָנ בּמָנ בּמָנ בּמָנ בּמָנ בּמָנ בּמַנ בּמָנ בּמַנ בּמַנ בּמַנ בּמַנ בּמָנ בּמַנ בּמָנ בּמַנ בּמָנ בּמָנ בּמַנ בּמ

לְבֵלְ (=bh.) rauben, berauben, gew. mit Accus. der Pers.; eig. wohl etwas abreissen,

entreissen, arab. בָּזָיַ abschneiden, s. נְּזָיַ B. kam. 93b. 118a הגוזל את חבירו wenn Einer den Andern beraubt, ihm etwas mit Gewalt fortnimmt. Chull. 113a בוזל את הבריות er beraubt die Menschen. j. B. bath. III, 14a un. הגוֹוְלֵיךְ הַנְּיִלִיךְ die Räuber. Suc. 29b fg. לולב הבְּזוּל der geraubte Palmzweig.

Nif. פְּבְּוֹלֵם geraubt werden. Suc. 30b. 31a קרקע אינה נגזלת ein Grundstück kann nicht geraubt werden. Part. Schebn. 44b, B. kam. 104b fg. בְּנֵילִם der Beraubte.

לְּבֵל ch. (syr. נְּדֵל trnsp.=לָבְּל rauben, berauben. B. kam. 103° מיגזל גזלוה sie haben es geraubt; s. TW

St. c. אָלֵוֹלְ m. (=bh.) Raub, Beraubung, Geraubtes. B. kam. 104b מביל die Beraubung seines Vaters. j. B. mez. II, 8° mit. אמר das von einem Nichtjuden Geraubte ist verboten. j. Git. IV, 45° mit. אזל die Beraubung des Leviten- (Priester-) Stammes, d. h. die Entziehung der ihnen gehörenden Gaben. j. Orl. II, 61° un. גזל השבט מגזל.

אָנִילְא (בְּיֵלְ (אָנִילְא) ch. (בּוֹלָ) Raub, Geraubtes, s. TW — Pl. j. B. kam. X, 7^b mit. הניה לנְזִילַיִיא er änderte die geraubten Güter(?).

אַנִילָּה f. (= bh. אָנֵילָה) Raub, Geraubtes. B. kam. 98b. 103b fg. כל הגזלנין משלמין כשעת alle Räuber bezahlen das Geraubte nach dem Preise, den es zur Zeit der Beraubung hatte. j. B. kam. X, 7b un. מפררסמת ein Raub, der bekannt wurde. — Pl. Git. 55^b ein Opfer, das als geraubt bekannt ist, sühnt nicht, שלא יאמרו מזבח אוכל נְּזֵילוֹת damit man nicht etwa sage: Der Altar verzehrt geraubte Güter. In j. Git. V, 47b ob. minder richtig: שלא יהא שני דייני גזילות Keth. 13, 1 מזבח מקבל גזילות וכ so im j. Talmd. (im babyl. Tlmd. גזירות, vgl. die gezwungene Erklärung das. 105° גרזרר גזירות על גזילות diejenigen, welche über Räubereien Decrete erliessen) zwei Kriminal- (d. h. Polizei-) Richter gab es in Jerusalem. j. Schek. IV, 48^a ob. dass.

תוֹלָן, בּוֹלָן m. Adj. Räuber, der etwas mit Gewalt wegnimmt. j. Snh. VIII, 26b ob. (גרזלן אנב בפני עדים גַנָּב בפני הבעלים גזלן (גרזלן wer etwas in Gegenwart von Zeugen entwendet, ist ein Dieb, wer in Gegenwart des Eigenthümers, der ist ein Räuber. Das. XI, 30° ob. dass. Genes. r. s. 54, 53^d זה טהוא גוזל בפרהסיא wer führt den Namen Gaslan? Der öffentlich raubt. B. kam. 62° חמסן יהיב דמי גזלן לא יהיב רבור Chamsan ist Jem., der etwas mit Gewalt wegnimmt, dafür aber den Preis bezahlt; Gaslan hing, der etwas wegnimmt und nicht bezahlt, Das. 105b fg. Snh. 26b גזלן דרבנן ein Räuber nach biblischem Gesetze (d. h. der Jemdm. etwas mit Gewalt fortnimmt), ein Räuber nach rabbinischem Gesetze, z. B. ein Hazardspieler u. dgl.; vgl. auch das. 25b. j. Kidd. I, כל המשנה מדעת הבעלים .un כל המשנה מדעת הבעלים ערולן wer an eines Andern Gut eine Veränderung vornimmt, ohne des Eigenthümers Genehmigung einzuholen, wird Räuber genannt. j. Bic. I Anf.. 63°. j. B. kam. I, 2° ob. — Pl. j. R. hasch. I, 57° ob. הַזְלָנִים.

tבְּוֹלֶבְא ch. (=נְּזְלָּגְם) Räuber. B. bath. $30^{\rm b}$ der N. ist ein Räuber. B. mez. אולנא הוא מיקרייה גולנא לא ניקרייה גולנא damit man ihn nicht Räuber nennt.

החזיק f. Räuberei. B. bath. 47a החזיק er nahm dieses Feld durch Räuberei (d. h. räuberisch) in Besitz.

ערעור דגזלנותא לeh. dass. Snh. 23b ערעור דגזלנותא die Nachrede betreffs Raubens. Das. 27b פכליכהו man machte Zeugen durch Nachweis der Räuberei (d. h. dass sie geraubt hätten) ungiltig. B. bath. 47a u. ö.

אוֹלֵל m. (=bh.) junger Vogel, bes. junge

Taube. Stw. גזל, arab. יסיי עס אר ארבעים פאה בוּזְלוֹה vom Pipen der ארבעים פאה בּוֹזְלוֹה vom Pipen der ארבעים פאה בּוֹזְלוֹה vom Pipen der ארבעים פאה בּוֹזְלוֹה Taube. — Pl. Snh. 94 יסיי ארבעים פאה בּוֹזְלוֹה דמוֹם אוֹם הוֹלוֹן Bicc. III, 65 mit. יסיי אהיי נוחנין הנוזלות על גבי הסלין Tauben. יסיי שמו שמו בוולרת על משונה בי אווי שמו בוולרת על משונה בי אווי בי גוזלות אווי בי גוזלות אווי בי גוזלות אווי בי אוויליים בי אווי בי אווי בי אוויליים בי א

אָנוֹלְאָ chald. (syr. מְּיֹלְלְּא trnsp. = נְּנֹּזְלֹּא junger Vogel, Taube. — Pl. j. B. mez. I, 8° ob. אשכח גּוֹזְלִין רנסתרן er fand junge Vögel und nahm sie. Trop. Das. 8° un. נְּלַרְּת דִינִין, עַפָּארץ ישראל, עַפָּארץ ישראל, vgl. auch אָּשִּׁלָא.

בום (syn. mit גרם, הזם, קסם, קסם, עזם u. s. w.,

Grndw. כד mit angeh. Mem; vgl. arab. רָּבָּיֹם dav. bh. Sbst. פְּדָם schneiden, abschneiden. Part. pass. Ab. sar. 50b מכרן שמן לנוום man bestreicht den beschnittenen Baum (d. h. dessen Zweige abgeschnitten wurden) mit Oel.

Pi. אַדָּמ 1) schneiden, beschneiden. Ab. sar. l. c. אדן מגדמרן רבי man beschneide nicht den Baum in den Mitteltagen des Festes. j. Schebi. II, 33^d mit. dass. Tosef. Schebi. cap. 1 מגמדרן. — 2) aufschneiden, übertreiben, drohen. Num. r. s. 14, 225^b Josef befriedigte nicht die Begierde seiner Herrin, בשביל אותר לדשות ל

בול ch. (syr. בּוֹלְם בּוֹלְם בּוֹל) schneiden. j. Orl. III, 63° ob. גזים גזיזרת, s. בּוְיוָה — 2) drohen, übertreiben. Schebu. 46° u. סביד לביד לא עביד der Mensch pflegt mit etwas zu drohen, ohne es aber zu thun. B. mez. 104° גוומא בעלמא הוא דקגזים es ist blos eine Lebertreibung, womit er gedroht hat.

ביזום m. das Abschneiden, bes. der Baumzweige. Ab. sar. 50 b גרזום אברויר מילנא das Abschneiden der Zweige bewirkt die Kräftigung des Baumes. Das. öfter.

Nြုံးမြဲ m. Adj. (syr. နှင်္ခြင့်) Jem., der droht, s TW

נְיִבְּאָ Gisma, Name einer bab. Stadt. Kidd. 71b. 72a מעברתא דגרומא die Furt von Gisma.

אָרֵע (syn. mit בְּרֵע, Grndw. גר בוּגן) abgeschnitten werden. Genes. r. s. 12, 12^d גרעה מיל ארם die Statur Adams wurde abgeschnitten, verkürzt. Das. s. 19, 19° und Num. r. s. 13, 218^a steht dafür גרעה, viell. ist ebenf. מרעה oder: גרעה zu lesen. Pesik. r. Hachodesch, 29^b dass.

שני א. (=bh.) Baumstamm oder Ast, von dem die Zweige abgeschnitten wurden (syr. בּינֵא מון משני למצי מון בינון השרשים ein Zweig (od. Baum), der von dem Stamme oder von den Wurzeln aufschiesst. B. bath. 82° מון הגזע ושאינו רואה פני החמה זהו מן השרשים מן השרשים מן השרשים מון השרשים מון השרשים מון השרשים מון השרשים מון השרשים

Alles (vom Baume), was von der Sonne beschienen wird (vgl. אָבָּרָה) das (nennt die Mischna:) "vom Stamme"; was aber nicht von der Sonne beschienen wird, das nennt sie: "von den Wurzeln" Vgl. j. B. bath. V, 15° un. Erub. 100° גוער מהליף sein (des Baumes) Gezweige wechselt, d. h. wenn das eine verdorrt ist, so blüht das andere. — Uebrtr. M. kat. 25° גוער מובל בובל בובל פובל מבבל eine Abkömmling der Alten (d. h. Sohn ehrwürdiger Ahnen) kam aus Babel. Nid. 55° עלה מובליף בווער מוחליף die Haut, das Fleisch eines lebenden Wesens, die abgeschnitten, wieder wächst.

קבא Pa. בּזַּתְ (syn. mit קְצַהְ) zürnen. Ab. sar. בּזֹת בעלמא ולא אחר מטרא Ar. (Agg. רכי מצטריך) wenn er (Gott) über die Welt zürnt, so dass kein Regen kommt.

נְּזֵד und בָּדַר, vgl. נָּדַר und נָּדַר, und נְּזַד (שָּׂדַר) 1) schneiden, beschneiden, abschneiden. Schabb. 130b und j. Schabb. XIX, 16d un. ר'י הררה הגרזר R. Juda, der Beschneider, viell. Operateur überh.; vgl. הוֹזְרֵיָא — 2) beschliessen, entscheiden, ein Edict erlassen, decidere. Ber. 31a, vgl. אָרַם. Das. 61b גזרה מלכות הרשעה מלא יעסקו ישראל בחורה das frevelhafte (griechische) Reich erliess ein Decret, dass Israel sich nicht mit der Gesetzlehre befassen sollte. Mëil. נזרה המלכות נזרה שלא ישמרו את השבת 17º ושלא ימולו את בניהם ושיבעלו נדות das (römische) Reich erliess ein Decret: Man solle nicht den Sabbat halten, die Kinder nicht beschneiden und den Menstruirenden beiwohnen (d. h. dass diese nicht das Reinigungsbad nehmen dürften). Schabb. 13b fg. י"ח דברים גזרו בר ביום 18 Beschlüsse (rituelle Verbote) liessen die Gelehrten an jenem Tage ergehen, vgl. גרזריני עליך וכ' R. hasch. בולי ich befehle dir, dass du kommest u. s. w. Das. 18b גזרו חענית man ordnete Fasten an. Tosef. Sot. cap. 15, 5. Mac. 24ª u. ö.

Nif. יגודר eig. abgeschnitten sein, werden; übrtr. beschlossen, entschieden, verhängt werden. Ber. 58b seit der Tempelzerstörung das Verhängniss über die Häuser der Frommen, dass sie zerstört werden sollten. R. hasch. 17b das Verhängniss wurde bereits beschlossen. Kidd. 13a. B. bath. 121b fg.

Ithpe. מְחְצְּוֵר abgeschnitten, beschnitten werden; verhängt, beschlossen werden; sich losreissen. Dan. 2, 34. 45; s. TW

קּיָרִים . (bh. בָּיָרִים, pl. בְּיַרִּים, Scheit, Holzstück, eig. Abgeschnittenes. j. Schek. zu 6, 7 (in Agg. des bab. Tlmd.) אייר אחד ביור אותר ביור אחד ביור אחד ביור אחד ביור אחד ביור אותר ביור אחד ביור אותר ביורין ביור ביורין ביורין ביורין ביורין ביורין את מוחו ביורין ביורין את מוחו ביורין ביורין את מוחו ביורין ביורין את מוחו ביוריים ביור

בּוֶר od. בְּיַר nur St. c. בְּיַר דרן Entscheidung, Dekret; zumeist vom himmlischen Gerichte: Verhängniss. Schabb. 33° חרחמיך עליר גזר דין man beschliesst (im Himmel, eig. man siegelt) über ihn das Dekret. Git. 58^a להחתם גזר דין das Dekret wurde besiegelt. Snh. לחתך גזר דין und נחתם גזר דין dass. j. R. hasch. I, 57^a mit. Alle werden am Neujahrstage gerichtet, וגזר דינו של כל אחד ואחד מחחתם und das Dekret eines Jeden wird בראש השנה ebenfalls am Neujahrstage besiegelt. Nach einer מתחתם ביום הכפורים :andern Ansicht wird dies am Versöhnungstage besiegelt. Nach einer dritten Ansicht: מתחתם בזנונו wird dies zu seiner Zeit, d. h. bei jedem eintretenden Falle besiegelt; vgl. bab. R. hasch. 16^a. Genes. r. s. 31, 28^d. Exod. r. s. 43, 137^d. — Levit. r. s. 26, 169^d nach der Zeit der Sonnenwende am Nisan und Tischri nimmt der Tag von der Nacht und die Nacht vom Tage geliehen, und sie zahlen es wiederum

וֹרָה, הְוֹיֵה, f. 1) (=bh.) wüstes, eig. (von der bewohnten Welt) abgeschnittenes Land, terra abscissa. Genes. r. s. 98 Anf. לירע איזה לשם um zu wissen, welcher (Bock) für Gott und welcher für die Wüste bestimmt ist. -2) Beschluss, Dekret, decisio; oft: rabbinische Verordnung. R. hasch. 18b גזרת eine königliche Verordnung. Schabb. 145b קשה ein hartes Dekret. Keth. 3b ein Regierungsdekret pflegt wieder aufgehoben zu werden. j. Taan. II, 65b ob. 'ברים מבטלין את הגזרה קשה וכ drei Dinge vernichten das schwere Verhängniss, näml. Gebet, Almosen und Busse. Schabb. 30a. 63a — Bez. 2b. 3a das an einem Feiertage gelegte Ei darf an demselben Tage nicht genossen werden, weil man sonst auch גזרה משום פירות הנושרין die vom Baume an einem Feiertage abgefallenen Früchte geniessen würde, eig. diese Verordnung erfolgte, weil u. s. w. Das. היא גופה גזרה ואכן aus Besorgniss, dass ניקום ונגזור גזרה לגזרה ein rabbinisches Verbot übertreten werden könnte, fügt man nicht noch ein anderes Verbot hinzu. Schabb. 11b fg. Ab. sar. 35a בזירה חדשה היא וב' es ist eine neue Verordnung, man darf daher nicht daran rütteln. B. kam. 79b אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין man darf eine gesetzliche Erschwerung nur dann der Gemeinde auferlegen, wenn der grösste Theil derselben sie ertragen kann. B. mez. 11^a u. ö. גזירת הכתוב היא es ist ein Befehl der Schrift (Gottes), d. h. es lässt sich dafür kein Grund angeben. — Pl. Schabb. 30° הטט רבינו גזר כמה גורות וכ' Mose, unser Lehrer erliess so viele gesetzliche Bestimmungen und sie werden ewig befolgt werden, im Ggs. zu königlichen Dekreten, die mit der Zeit an Kraft verlieren. Mac. 24^a. Snh. 97^b u. ö. — Uebertr. M. kat. 18b גזרות בית דין Dokumente über gerichtliche Beschlüsse. Keth. 105°, s. הַנֵּרְלָה. — 3) logischer Schluss, eine der 13 Normen des R. Ismael (6 od. 7 des Hillel), durch welche die rabbinischen Satzungen aus der Schrift eruirt werden; vgl. Sifra Einleit. — Pes. 66 a גזירה ein Schluss aus einer Wortanalogie, d. h. wenn an zwei Gesetzstellen der Schrift ein und dasselbe Wort vorkommt, so wird die gesetzliche Bestimmung der einen auch auf die andere angewandt; z. B. aus dem W. במועדר, das sowohl beim täglichen Opfer, Tamid (Num. 28, 2), als אבורה און ביירוא (גורה ביירוא לווי ביירוא לוויי) Beschluss, Edikt. Git 55b בזירתא קביירוא das erste Edikt der römischen Regierung gegen die Juden. Ab. sar. 35 שלא במערם מעורבא בעערבא ביירוא ביירוא בעערבא שמא שלא בעבוא ביי wenn man in Palästina eine gesetzliche Anordnung traf, so gab man vor Ablauf von 12 Monaten keinen Grund dafür an; denn dieser könnte Jemdm. nicht einleuchten, wodurch man jene verwerfen würde.

תרובה, היוֹרָה, לפּוֹרָר, eig. Abgeschnittenes, segmentum, sectio; dah. 1) Bauschichte. Pesik. Anija, 135b בירה שהיא שהיא שהיה רכ' בירה וגירה שהיא שהיא שהיה ומ' jede Schichte, die in Jerusalem wird gelegt werden, wird dem Sapphir an Schönheit gleichen; vgl. Buber Anm. 24. Thr. r. sv. ברה וגירה וגירה למ' dass. mit Bezug auf hbr. בורהם בולים של balkonartiger Anbau eines Gebäudes. Ohol. 14, 1 Agg. הבורה בולים, vgl. אונירה בולים. — Pl. Ohol. 8, 2 הבורה, vgl. אונירה בולים.

יייבייתי od. גוורפיתין s. אוָנָּג. — איָהְנָּגְּ s. היאַ. טווּגָּג בּיקּגָּ

יורן, איוון s. יהוא, איון אין אין א

mit vrges. a, dav. 7 m und 777; durch Ver-Levy, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

שחק und בחק wurde אבתק und שחק und שחק gebildet. j. Nas. VII, 56° ob. אהחמר גחיד es schien, als ob er lachte. j. Kidd. III, 64ª un. sie lachten (über eine vorgebrachte, komische Frage) und erhoben sich. j. Ber. VI, 10° ob. גחיך ליה חבריה der Andere verlachte ihn. j. Kil. IX, 32° un. גחיך לקבליה er lachte ihm entgegen. j. B. mez. II, 8° un. פרי גחיך er fing an zu lachen. Genes. r. s. 6, $7^{
m d}$ אתת כולתא ושרין אחכין es kam ilınen etwas Lächerliches vor und sie fingen an zu lachen. Das. s. 30, 28° גחוך ציבורא לקליה die Gemeinde lachte über seinen Vortrag. R. Abbahu sagte näml.: Mardechai habe, da er keine Amme fand, die Esther mit seiner eignen Milch genährt, vgl. קּלֶּם. — Ithpe. (syr. הָּלֶּם j. B. mez. IV, 9^d mit. פלוכר אַרגּרַדְּדָּ jener wurde verlacht, d. h. liess sich anführen, übervortheilen.

ת ליחון m. das Lachen, Spotten. Nid. 23a הביאו לידי גיחוך ולא גהך er wollte ihn zum Lachen bringen, dieser aber lachte nicht. Schabb. 6-4a wird כומו) erklärt: דבר הניביא לידי eine Putzsache (an der weibl. Scham), welche zum Lachen bringt, vgl. בְּחוֹךְ.

ליחוֹכְא ch. (syr. בְּבּבּלֶּ as Lachen, פּיחוּךְ לַּ ch. (syr. גְּיחוּרְאַ)

f. (=bh.) brennende Kohle. Stw. bma, s. אָבּקבּ, j. Bez. V, 63b mit. האחם, im Ggs. zu שלהבת: Flamme. Exod. r. s. 1, 103ª als Mose vom Rath Pharao's gerichtet werden sollte. sagte Jithro: בחנו אותו והביאו לפניו בקערה יהרב וגחלת וכ' prüfet seinen Verstand dadurch, dass ihr ihm in einer Schüssel eine Goldmünze und eine glühende Kohle vorsetzet u. s. w. — Uebrtr. Aboth 2, 10 wärme dich an dem Feuer der Gelehrten, והני זהיר בגחלתן שלא הכוח aber nimm dich in Acht, dass du dich nicht an ihrer Kohle versengst. Genes. r. s. 78 Ende המו נכות אלא בגחלתר של ישקב Esau wurde durch die Kohle Jacobs nicht versengt, d. h. er erlitt keine Strafe. $m Jeb.~63^b$ כניצוץ מבעיר גחלת וכm wie~ein~Feuerfunken, der die Kohle zündet; bildl. für die Leidenschaft. --- Pl. Pes. 75b החלים ליחשות גחלים שרביבירת brennende (eig. summende) Kohlen und erloschene Kohlen; vgl. auch אַכים. j. Bez. V, 63b un. (Der Plur. ist von אָדָשָ od. אָדָשַ m. gebildet, das sich noch im Rituale erhalten hat. z. B. im Musaf des Versöhnungsfestes שה גחל für Engel).

אָרָיְלְּגְא od. בּוֹחֵילְנְא Gechilna, Kochilna, Name eines Vogels, hinsichtl. dessen gezweifelt wird, ob er gegessen werden darf, oder nicht. Chull. מותלבא Ar. (Agg. בחרלבא).

Feuer anzünden, brennen; dav. auch החלה mit Wechsel von שות מול der Verbrennende, Mordbrenner. Genes. r. s. 57 Ende (mit Bez. auf die N. prr. Gen. 22, 24) שבה שבחנן גחם גהמון (so richtig in Jalk. z. St., in den Midr. Agg. גמחון, "Tebach" bedeutet: der Menschenschlächter, "Gacham": der Mordbrenner.

בהל (=bh. בְּהַר sich bücken. Pesik. r. s. 26, 51^d היה גוֹחֵן לארץ er bückte sich gegen die Erde. Part. pass. Genes. r. s. 20, 20^b מהלכר sie gehen gebückt wegen ihrer Todten.

אָבְּחֵלְ , וְּחֵלְ ch. (syr. , בַּחַלְ ch, אָבַּחְלְ , בּּחַלְ ch. (syr. , בּחַלְ ch, , בּחַלְ ch. (syr. , בּחַלְ ch, , בּחַלְ ch. (syr. , בּחַלְ ch) bücke dich und hebe ihn (den Ring) auf! Sot. $40^{\rm a}$, vgl. אַכּוֹרְאָא Part. Peil Schabb. $43^{\rm a}$ ob. בתי בְּחִיבֵּי niedrig gelegene Häuser.

וא" (bh.) Bauch. Kidd. 30° רא"ר דגדורן מל ארהירת das Waw in גדורן (Lev. 11, 42) bildet die Mitte unter den Buchstaben des Pentats. (Dah. wird auch nach den Masoreten dieser Buchstabe gross geschrieben).

חוב, הוון od. הוון m. Tiefe, Erdriss. Stw.

arab. בובל tief liegen, Grndw. הור (הור Loch) mit vorges. ג, vgl. המלעים Pl. Ohol. 8, 2 המלעים Ar. (=Var. in Mischn. Agg.; in Tlmd. Agg. und Maim. הההרים, in m. Agg. crmp. והבהרים; R. Hai Comment. p. 24 הבהרים) die Felsen und Erdrisse.

المِينَ (syr. عَلَى, arab. عَجِينَ) schwachsehend

ת ביחור והלווקן m. Adj. hochroth, ein sehr rother Mensch. Bech. 45^b הכושי הגיחור והלווקן Ar. ed. pr. (Agg. רהלבקן) der schwarze, der rothe und der weisse Mensch; vgl. die Erkl. unseres Ws. in Gem. das.: איהור סומקא, vgl. auch גיהויא, ber. 58^b und j. Ber. IX, 13^b un. dass. — Pl. ביחור, s. den vrg. Art.

m. Schriftstück, Urkunde, u. zw. sow. Verschreibung, Wechsel, als auch insbesondere der Scheidebrief der Frauen, den

man gewöhnlich unter אני verstanden hat; vgl. bes. Raschi zu Git. 65^b sv. כחבר. Das W. ist wahrsch. das gr. χάρτης, charta (mit Elision des ¬), welches aber auf das Semitische zurückzuführen sein dürfte, näml. χαράσσω, χαράττω von יחרת, חרש, חרש, Grndw. הרא, arab.

(woraus בֹּם mit Verw. von ה in ה); oder von שַהַא mit Elision des ה, vgl. שָהַש graben, eingraben, γράφω. B. kam. 95° בו הוב Schuldschein, Wechsel. B. bath. 160° 23 גם פשום בקושר eine glatte (die gewöhnlich übliche) Urkunde, eine gefaltete, zus. genähete Urkunde, vgl. die Commentt. Jeb. 106° גם בויארן גט חליצה das Dokument über Vollziehung der Chaliza (s. d. W.) und über die Weigerung einer als Kind durch Mutter und Geschwister verheiratheten Frau, in der Ehe zu verbleiben. Git. אנט שחרור ל Freiheitsbrief eines Sklaven. Das. נט אשה .Scheidebrief. Snh. 11° גם אשה ein Scheidebrief. B. bath. 48° בם המערשה ein Scheidebrief, der durch Zwang erlangt wurde. — Pl. אָרְשָׁרֹק Scheidebriefe. Git. 4b fg. — Dav. rührt auch der Name des Traktats Gittin her, der grösstentheils von Scheidebriefen handelt.

אניקא ch. (בְּנֵים Schriftstück, Urkunde. Jeb. 106 בייהי החליצתא החליצתא, s. ob. Git. אינוא בייהי sie bringen den Scheidebrief. Das. 38a בינוא לחירותא der Freiheitsbrief. Das. 78b fg.—Pl. Git. 84b הנהר הכחבר בינוא לפופות diejenigen, welche Scheidebriefe schreiben.

ורין s. גמורין.

אַנְעָשְׁ m. Mist, s. TW

ווֹם od. אוֹם Pa. בַּרֵיב (syr. בַּרֶּי, Af. בַּרָּב, ֹזְיֹ,

arab. פֿוֹבּוֹה) erwidern, antworten. Genes. r. s. 80, 78° ואין שאילנא ליה בְּוַבְּרֵב wenn ich ihn fragen werde, wird er antworten? Gew.

גפ' in גּיְפָּסָים s. גיבסים

דְּנְנְּכְבֹּוֹן m. (anst. גרגנטרן, ברגנטרן, קר. γραφικόν; auf Ersatze des elid. ה, ebenso נְּיִבְּן für γραφικόν; auf ähnliche Weise steht קִיקְלָא, הִיבְלָּא, הָיְבָל, für מִיקֶלְאָא, אָרָבֶל, wo b elidirt wurde) griechisch,

mit griechischen Buchstaben, j. Meg. II Anf., 73° die Estherrolle היתה כתובה גיגנטון
war mit griechischen Buchstaben geschrieben.
So z. B. wenn Jem. anst. רידי ביני אחשורוש
schreibt: Ουιει βιμη Αασουηρος; auf dieselbe
Weise wie die älteren Kirchenväter den hbr.
Text oft mit griechischen Buchstaben schrieben.
In bab. Gem. steht dafür , s. d. W.

איך I 1) Wermuth. — 2) Koriander, s. in זין

אניך ביר (syr. ניר = ניר ביר בלין) Sehne, Faden. Chull. 97b גירא דנטיא die Sprungsehne. j. Meg. I, 71d ob. גירא (נירא (גירא (נירא נירא der Faden an dem Riemen der Tefillin.

קיר Pi. denom. (von נודר die Sehnen zerschneiden, dah. überh. zerstückeln. Levit. r. s. 6 Anf. ein Herrscher, הגברים והורג את הקבלנים Ar. sv. גדיר את הגברים והורג את הגברים למחר der den Dieben die Sehnen zerschnitt und die Hehler tödtete. Ohol. 1, 6 בגריד Einer, dessen Sehnen zerschnitten sind. Jeb. 120b. j. Jeb. XVI, 15c un. j. Git. VII, 48c un. dass.

לבור ביר ch. Pa. (syr. ביר ביר לגמלא) dasselbe. Snh. ביר היה לגמלא er riss dem Kameel die Sehnen entzwei. Jeb. 120b dass.

היד! Gido, Name eines Ortes. j. Ab. sar. II, 40° un. דרון הוון בגידו zwei Professionisten gab es in Gido.

בְיִידוֹר m. (gr. γαΰδαρον) Esel (vernaculaasinus, vgl. Sachs Beitr. I, 155). j. B. mez. VI, 11 a mit. קטן ein kleiner Esel; vgl. נִּיִּדְרוֹרָאָ

Teich, receptaculum (جِيَّةٌ I m. (arab. جِيَّةٌ)

aquae. M. kat. 8b גיהא ובר גיהא Ar. ed. pr. und Agg. (Ms. M. גיהיאה ובר גיהיא) der grosse und der kleine Teich, welcher letztere sich in den erstern ergiesst, vgl. בָּקִיבָ. Nach Perles Etym. Stud. S. 118 wäre unser W das pers. gâh Brunnen.

עליא II m. (Stw. נגה, wie hbr. שיא von נשא, wie hbr. גיקוא von נשא (נשא Glanz, Flamme, s. TW. — גיקוא s. in

ביהבם (גהיגם) comm. eig. Thal Hinnoms נר הגל, Jos. 18,16), ein südöstlich von Jerusalem gelegener, dem Molochdienste geweihter Ort, wo das Feuer durch Menschenopfer stets unterhalten wurde. Indem rabb. Schriftthum aber Gehinnom (syr. μόσ^{*}, gr. γέεννα) Hölle, im Ggs. zu Paradies, גן עדן), soviel als Verdammungsort der Frevler im Jenseits. Diese Vorstellung hat sich theils an die Verabscheuung jenes Ortes geknüpft, wo durch die Todtengebeine ein stinkiger Geruch erzeugt wurde, theils aber auch an die dort stattgefundene ununterbrochene Verbrennung der Todten. — Erub. 19° ב' תמרות בגר בן הכום וכ' zwei Palmen wachsen im Thale des Ben Hinnom, aus deren Mitte Rauch aufsteigt; וזר פתחה של גיהנם und das ist die שבעה שמות לגיהנם . Das. שבעה שמות לגיהנם sieben Namen hat das Geh.; vgl. auch הריבם. Ab. sar. 17^a (mit Anspiel. auf הב הב , Spr. 30, 15) קול גיהנם צועקת ואומרת הביאו לי שתי בנות שצועקות ואונורות בעולם הזה הבא הבא die Stimme des Gehinnom ist es, die da laut rufet: Bringet mir die "zwei Töchter" (näml. die römische Religion und die römische Regierung, מינות והרשות das.), welche in dieser Welt lärmen und toben: O bringe, bringe! d. h. erstere verlangt menschliche Opfer durch Bekehrung und letztere Geldopfer durch Besteuerung. wird näml. doppelt übersetzt: bringe und gieb. Sot. 4b ז' מדורי גיהום die sieben Gemächer des Geh. Tam. 32b 'גיהנם למעלה מן הרקיע ום das Geh. liegt höher als der Himmel; Manche aber sagen: Es liegt hinter den finstern Bergen, vgl. Arach. אור של גיהכם der Engel des Geh. Schabb. 33b משפט רשעים בגיהנם י"ב חדש die Bestrafung der Frevler im Geh. dauert gewöhnlich 12 Monate; vgl. בלי גיהנם. Genes. r. s. 9, 10° u. ö. — במשותא מינייכו לא תירתון Uebrtr. Jom. 72b ich bitte euch: Suchet nicht eine zwiefache Hölle zu erlangen; näml. durch das Abmühen im Gesetzstudium, ohne die Gotteslehren zu befolgen.

אליה f. denom. (von אלי, s, d.) Heidenthum, Nichtjudenthum. Keth. אולה האכלה האכלה אולה sie geht und verzehret es in ihrem Heidenthum, in nichtjüdischem Stande.—Ferner: Ungerechtigkeit, s. הַּרָּת.

גר' s. hinter בּירָה in 'גג' in.

לְּנִית oder הַאָּב (syr. בּבּר, hebr. בְּרָה (sobrechen, losstürmen; insbes. ברח קרבא (s. TW.) zum Kriege aufbrechen, kämpfen.
— Gew. Af. dass. Sot. 33° Jochanan, der Hohepriester hörte ein Bath kol: בצחר שליא דאולר

nach Antiochien gingen, um den Krieg zu führen, siegten. — Dah. überh. streiten. Nid. 65 b בשר הם המוכד המוכד בשר Ar. (Agg. במכלפת, wobei man oft streitet (vgl. Schabb. 130a, s. פיגרא). Scheilt. des R. Achai zu Num. 6, 22 איהר ברחביר Ar. (Ag. in Abschn. Behalotcha: איהר ברחביר) sie strengen sich im Gebete an. — Ferner Giach, Name eines Ortes, s. TW

שניהון m. (bh.) Gihon, einer der vier Ströme des Edens (eig. Strom, von בְּיִהוֹ der Hervorbrechende). Genes. r. s. 16, 16^d יווע unter Gihon ist Medien zu verstehen; mit Anspiel. auf Haman, der sich vor Mardechai beugte, näml. von גּהוֹן.

da, wo du giebst, giebst du im Ueberflusse; wen du aber schlägst, den schlägst du in vollem Masse.

I zus. rollen, s. אול I ביל

גיל II m. eig. (wie bh. Dan. 1, 10; von גרל = גלל Zeitalter, Zeitpunkt. Die Grundbedeut. ist Kreis, in der Bezeichnung der Zeit wie יבל (arab. جِيل, sam. גיל in den Bibelversionen für הוֹד, vgl. Gesen. Thes. hv.); desgl. gleichzeitig, Gleichzeitigkeit. Den gleichzeitig Geborenen schrieb man auch gleiche Geschicke zu. B. mez. 27b בן גילר ein Mensch, der in derselben Stunde geboren wurde, wie ein Anderer. Das. 30b. Jeb. 120a Ned. 29b רבבנר גילו Ar. (Agg. רימת). — Pl. Ruth r. sv. רימת נְּילִין וגילין וחבורות וחבורות מביא 37°, אלימלך הקב"ח לעולם נות אחד מן הגיל ידאג כל הגיל וכ' verschiedene Gleichzeitige (d. h. gleiche Geschicke habende Menschen) und verschiedene Genossenschaften setzt Gott in die Welt. Wenn Einer dieser Gleichzeitigen stirbt, so müssen alle dazu Gehörenden besorgt sein; wenn Einer von der Genossenschaft stirbt, so müssen auch die an-

אַיִּלְא ch. (בִּיל (בִּיל ch. (בִּיל נְילְאֵר gleichzeitig. — Pl. Seb. זילו ודברו הרי עולמי יִּילְאֵר (in m. Agg. falsch גולאי) gehet und nehmet zwei gleichzeitig geborene Jünglinge.

deren Genossen besorgt sein.

IV m. eig. etwas Rundes, dah. Rohr,

Stoppel, Strohhalm, Staude. — Pl. Schabb. 138a בלין (od. richtiger גלין) ein Stuhl, der aus einzelnen, nicht zus. befestigten Rohren (oder: Stauden) zus. gesetzt ist, — Fem. j. Schabb. XII, 13° ob. בילה של בילה ein Bett von Stauden. Schabb. 47b steht dafür in chald. Form: מבה איל בילה Ar. (Agg. גיליהא j. Orl. II, 61d un. גיל crmp. aus גדל j. Jeb. XV, 15b mit. בגילה ermp. aus בגילה

ערק f. 1) Name einer Pflanze. Ber. 42b un. מגביא גילא, nach Raschi: מגביא גולא Aloë od. Alaun (?). — 2) Gila, od. Gela, N. pr der Tochter des Anton. Ab. sar. 10b, vgl. וגרר II.

אָרְיָא) וּיְמְאַרְיָא) f. (gr. γεωμετρία, syr. τος) eig. Landmesskunst, Geometrie; übertr. 1) Rechenkunst, Mathematik. j. Ter. V, 43° mit. R. Abahu sagte: Unser Leben lang tasteten wir umher, wie der Stock eines Blinden (d. h. ohne uns diese Halacha erklären zu können), עד שלמדנוהו מן חשבון גימטריא bis wir es durch eine mathematische Berechnung erlernt haben. — 2) (= לוֹטָרִיקוֹן) Buchstabenberechnung nach dem Zahlenwerth. Ber. 8ª hat תוצאות das W תוצאות בגימטריא הכי הוו diesen Zahlenwerth, näml. 903, vgl. אַכָּבָּרָאַ. Schabb. 10b נא בגימטריא נ' וחד הוי das W. נא hat den Zahlenwerth von 51. Jom. 20^a u. ö.— Mac. 23b un. הורה בגימטריא שית מאה וחד סרי מרה das W היר hat den Zahlenwerth von 611; soviel Gebote hat Mose anbefohlen, ausser den ersten 2 Geboten des Dekalog, die Gott selbst offenbarte, zus. also = 613. — Ferner übertr. Snh. 22a (mit Bez. auf Dan. 5, 25) בגימטריא איכתיב die Buchstaben wurden ihnen permutatorisch geschrieben, näml. ישת anst. בילא, ע. zw. nach Permutation des א"ת ב"ש, s. d. Levit. r. s. 21, 164°. Num. r. s. 13, 220° u. ö. — Pl. (von nr. 1) Aboth 3, 18 הקופות וגימַטְרְיָאוֹת פרפראות die astronomischen und mathematischen Berechnungen sind, der Weisheit gegenüber, wie die vor der Mahlzeit herumgereichten Speisen (ἡ περιφορά). Ar. u. A. verstehen hierunter (=nr. 2): Zahlenwerth; was jedoch nicht einleuchtet, vgl. auch Hellers Tosaf. z. St. - Suc. 28a. Sachs Beitr. II, 74 hält unser W ebenso unrichtig für אף בימשריון für גימשריון für γραμματέων.

ביניין איניין אייין איניין איייין אייין איניין אייין איייין איי

אָרְן m. 1) Schutz, Beschützung. Stw. בּרָך od. גלן=בּין beschützen, s. TW — 2) mit vrges. ב al- Prtkl.: בְּנִיךְ umwillen, wegen, damit (eig. im Schutze, in Folge dessen), sowohl mit nachflg. Sbst., als auch mit einem Relativsatz. Jeb. 90° אוכלת בגינו תרומה sie isst seinetwegen (durch ihn) die Hebe. j. Ber. III Anf., 5^d בגרן להוא דא הוא דמ da er diesen Fall lehrt, so lehrt er auch den andern Fall (in bab. Gem. steht gew. dafür: איידי s. d). j. Pea VII, 20b mit. בגין לא (דלא) מטעיא לכון da ich euch nicht hintergehen will. j. Bic. II, 64d mit. בגין דכתיב weil geschrieben ist. j. Git. IX, 50d ob. בגין דא, und j. B. kam. X, 7° ob. בגין כן deswegen. j. Kidd. I, 60b un. j. Snh. III, 21d ob. בגין דהרא ארנטא כבא weil er ein grosser Mann war. j. Ab. sar. I, 39d ob. Exod. r. s. 27 Anf. Levit. r. s. 36, 180^d u. ö. (j. Kil. III, 28^d mit. גיך crmp. aus בגין כורדעתון. j. Ber. IV, 7° mit. בגין כורדעתון, vgl.

גב' s. גב' א ביכרסָרָא ... גב' in גר. א ביכרסָרָא s. in גב'

3) nahe sein. — 2) Speise umrühren. — 3) nahe sein. — 4) gross sein, s. 505.

מנים II אנים m. Schwager, bes. Frauenschwestermann, eig. wohl (vom vrg. בּים nr. 3) naher Verwandter; mögl. Weise ist unser W. von בּיבָּא Seite, abzuleiten, also eig. Seiten-

verwandter; ähnlich הוֹרֵג הלנופּלאס הוֹר הניכו Stiefsohn, eig. externus. Snh. 27b in der Mischna המיר רגיכו sein Schwiegervater und sein Schwager. Das. 28b גיכו j. Talmud in der M. Snh. 3, 7 המיר רגגיכו j. Talmud in der M. Snh. 3, 7 המיר נאגיכו המירו המירו המירו אום ביינו שני גיכין שירשו את חמיהן zwei Schwäger (die Gatten zweier Schwestern), welche ihren Schwiegervater beerbten.

אָנִיס, אָנִיס, אָנִיס, גּיס ch. (syr. בּבּבּ, בּבּבּ, בּבּבּל, בּבּבּל, בּבּבּל, בּבּבּל, בּבּבּל, בּבּבּל Schwager. j. Snh. III, 21^b un. אניסיד der Schwager des R. Huna. — Pl. Snh. 28^b אחר וּבְּבַבּל Brüder und Schwäger. — Chull. 18^b גּיַסא גּיַסא בּבּלא גַּיַסא גַּיַּסא גַּיַסא גַּיַסא גַּיַסא גַּיַּסא גַּיַסא גַּיַּסא גַּיַּסא גַּיַּסא גַּיַּסא גַּיַּסא גַּיַּסא גַּיַסא גַּיַּסא גַּיַּא גָּיַא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַא גַּיַּא גַּיָּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַא גַּיַּא גַּיַּא גַּיָּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיָּא גַּיַּא גַּיָּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיָּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיַּא גַּיּא גַּיּיָּא אַרָּיָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּיָּא אַרָּיָּא אַרָּיָּיָּא אַרָּיַּא אַרָּיָּא אַרָּיָּיָּא אַרָּיָּיָּיָּא אַרָּיָּיָּייָּא אַרָּיָּא אַ

m. (arab. جَيْشُ Schaar, Horde, Bande. Stw. גים nr. 4 gross, viel sein; mithin bedeutet unser W. eig. Menge, wie das gr. $\pi\lambda\tilde{\eta}$ -להציל מן הגיים Pes. 3, 7 בית של מן הגיים Ar. (Agg. עכר"ם) von der Räuberhorde zu retten. Jeb. 122ab רדת אחריו גיים die Räuberbande verfolgte ihn. j. Jeb. XVI, 15d mit. ירד הגיים עלינו die Räuberbande überfiel uns. B. kam. 114° u. ö. Pesik. r. s. $21, 42^{bc}$ בייס מן הגודר ולוקים verschiedene Schaaren kommen (aus dem Orte) Goder und niedrige Menschen aus Sositha; vgl. לְקִר. Pl. בַּיָּיסוֹת Ruth r. sv. וימותר, s. בָּיָּיסוֹת, j. Suc. II, 53° mit. שרמרי גייכרת die Wächter der Kriegsschaaren. j. Taan. III, 66^d mit. באו הגייכות die Kriegshorden kamen in seine Stadt. Jeb. 122° המדינה משובשת בגייכות das Land Taan. 8b ist von Kriegsschaaren umzingelt. gross ist der Segen des Regentages, שאפילר dass selbst die Räuberhorden גייכות פוכקות בו (infolge des Ueberflusses an Nahrungsmitteln) an ihm ruhen. Exod. r. s. 22, 121°.

אַנְיִיל ch. (syr, בּרָיס ch) der Räuber, gew. Räuberbande, Horde. Ber. $60^{\rm b}$ un. Ber. $60^{\rm b}$ un eine Räuberhorde kam und plünderte die Stadt aus, vgl. בַּרָבָּא j. Sot. VII, $23^{\rm a}$ mit. und Genes. r. s. 98, vgl. בַּרָבָּא.

ביים Pi. denom. (von בַּיִּים) zus. schaaren. Levit. r. s. 17, 160° Hiob התחיל כיגיים חיילותיר begann, seine Truppen zum Kriege zus. zu schaaren. Ruth r. sv. רימותר, 37° כמה גייסות wie viele Heere kann ich zus. schaaren!

 Sot. 33° נסקלגם und Cant. r. sv. אם חומה, 33° witht, wahrsch. für קלגילום teht, wahrsch. für גיום קלגילום: der röm. Kaiser Cajus Caligula.

אָלֶם m. (syr. בְּיֵבֶּה, viell. das gr. γεῖσον, γεῖσσον, vgl. Sachs Beitr. II, 28. 29) Seite, latus. Kidd. 33° באירך גיכא auf jener Seite. Bech. אניכא (Agg. crmp. אניכא) an der Seite des Kindes; vgl. הדנא Schabb. 110a בהאר גיכא מבהאר גיסא auf dieser Seite und auf jener Seite. Jom. 77^b. B. mez. 86^a. Erub. 16^b u. ö. Khl.r.sv. אל תבהל, 87° גיסיה, vgl. גלש. — Uebertr. Git. פלהאי גיכא ^{87b} מהאי גיכא auf diese Art, auf jene Art, eig. Seite. Nid. 28a דרק נגינה erweise davon andererseits. Das. 66a כי היכא דתהוו עלך להאי גיסא נתהוו עלך להאי so wie sie früher gegen dich auf diese Weise (neidisch) waren, so werden sie jetzt auf die entgegengesetzte Weise (mitleidsvoll) gegen dich sein, vgl. auch Tosaf. z. St. - j. Sot. IX, 23^d un. גיסחה, richtiger גיחתה, s. צַּת, vgl. auch in גל' בּרְּכָּפָא — Ferner mit angeh. Nun. Chull. אחרי גיפגי (so nach LA. des R. Achai Gaon in Scheilt. § 92; Agg. אהלחא רוחתא, das. 2 Mal) an den zwei Seiten des Schlachtmessers.

Pi. von קהג I umarmen, s. d. W. — אַרֶּירָ buhlen, s. קהג HI.

אָיָיף m. Buhlerei. Schabb. 104° בעטו בגייף Ar. ed. pr. (Agg. גיף,), s. ה"ח"ס.

אָרֶיֶּבְ m., אַנְיִּכְּהָא f. Ehebrecher, Ehebrecherin, s. TW

ן בּיבּן (גוֹבּן) m. (gr. γραφικόν, zum Ersatze des elidirten אַניר , wie in גָּרגַנְמוֹן, [vgl. auch אַנִיר , אַנִיר = ק (אַמֵּר, p elidirt; mögl. Weise jedoch steht unser W für γραφεῖον, das man in der Bedeut. von γραφικόν genommen hat) die Schreibweise, schriftlicher Ausdruck, d.h. Schriftzeichen. Meg. 9° כאן בגיפן שלנו כאן בגיפן Ar. sv. גפן (Agg. בגרפן) hier (dass näml. die heiligen Bücher auch in einer andern, als in der hbr. Sprache zu schreiben gestattet wird) ist von dem Falle die Rede, dass sie in unseren (d. h. in hebr. אשוריה) Schriftzeichen geschrieben sind; dort aber (in Jad. 4, 5, wonach biblische Schriften in fremder Sprache nicht als heilig angesehen werden) ist von dem Falle die Rede, dass sie mit fremdländischen Schriftzeichen geschrieben sind. Unsere Stelle stimmt also ganz mit j. Gem. überein, vgl. גרגַנטון.

אָנְיִּבְיּנִים עברית לנפתית לנפתית (gr. מוֹץטֹתְדנוסג,-וֹמ, syr. בּבּבּיּג) egyptisch, coptisch, der Egypter, egypt. Schrift (מוֹץטַתּדנוֹמ γραφή). Erub. 44° רביה נגיפתר Agg. (letzt. W steht in Ms. M. nicht). Meg. 18° wenn Jem. die Estherrolle (Megilla) vorliest גיפטית לנברים עברית לעברים Agg. (Ar. גיפטית לנפתית לנפתית (gyptisch vor Egyptern, hebräisch vor Hebräern. Schabb. 115° ...

j. Schabb. V, 7^{b} mit. מגּוּפְּהְיִרא (od. מגּוּפְהְיִרה) Chanan aus $\mathbf{Egypten} = \mathbf{nct}$ הכלצרי.

יני in יוני s. גייִרת (ניפְּׁחָן in יוּיבְּחָן

אבי I Prtkl. (syr. אָבּיר, gr. γάρ) denn, wohl, enim, s. TW

איך II m. eine Pulverart, ähnlich dem Auripigment. Stw. בר ישור rund sein. Chull. 88b הגיר והזרכיך (citirt von Raschi zu Ex. 16, 14; in Agg. steht ersteres W. nicht, vgl. TW.), s. זַרָיִרְ

וּלִיך III m. (= bh. פִּיר od. אָם) Kalk. Bez. 15^a und Schabb. 80^b ביצה הגיר, vgl. ביאָה. Stw. ביאָה = בירי בור ... Denom. גרי = גרי.

אָיְרָ ch. (ביר בין) Kalk. Dan. 5, 5, s. auch TW

אניך IV m. der Gischt, der aufbrausende Schaum des Weines. Stw. גרי ביר, s. flg. ארי, אירא, in Mischna Agg. falsch: דיר, er warf den Gischt aus.

ביר ch. (= vrg. ניר eig. etwas Aufschiessendes, dah. 1) Welle, s. TW. — 2) (syr.]; μˆ, μˆ, μˆ, Wurfgeschoss, Pfeil, βέλος, telum. Git. בירא גירא er warf den Pfeil. Ned. 76b dass. Snh. 107a פחק גירא er schoss einen Pfeil ab. — Trop. Suc. 38a דין גירא בעיניה דשטנא das ist ein Pfeil in den Augen des Satans, d. h. dadurch sieht er selbst seine Ohnmacht ein. Kidd. 81a dass. Uebertr. Taan 25a אגרי בך גירי (viell.) ich werde meinen Pfeil gegen dich losschiessen, d. h. mit dem Daumen schnellen, vgl. אָּכְקוּטָלָא I; vgl. jedoch גור I. — 3) Gira, Name einer Krankheit. Git. 69b לגירא ליתי גירא דליליתא gegen (die Krankheit) Gira wende man als Heilmittel das Geschoss der Dämonin Lilith, d. h. einen Meteorstein an. — Pl. Snh. 108b Abraham warf גילי והוו נְירֵי Stoppeln, welche sich in Pfeile verwandelten. B. bath. 22b גירי דידיה und B. mez. 44°. 117° גירי דיליה eig. seine Pfeile; bildlich für eine Handlung, die Jemdm. Schaden verursacht. = 4) (= גילא mit Wechsel der liquidae) aufschiessendes Rohr, Halm. Schabb. 109b מגרהי דרובי von den Rohren des Fönnkrautes od.: des Flachses.

m. Adj. der Schütze, Schleuderer des Geschosses. Pes. 28° בירות

ליקטיל der Schütze wird durch seinen eignen Pfeil getödtet, bestraft.

ונייך I Pi. denom. (von גיר III) mit Kalk bewerfen. Thr. r. sv. כלה, 68° גירה וסיידה Ar. (Agg. כלה) er bewarf es (das Haus) mit Kalk und Mörtel und täfelte es.

Hithpa. und Nithpa. sich ins Judenthum aufnehmen lassen, Proselyt werden, sich bekehren. Ber. 57b die Nichtjuden auch ausserhalb Palästinas עהירים להקביים שירים שירים שירים שירים שירים שירים ארקה אלה ich will gehen und Jude werden. Exod. r. s. 27, 125a Jithro אל להתגייר שלא להתגייר שלא להתגייר שלא להתגייר לא בא אלא להתגייר, vgl. בהגיירו לא 17a fg., vgl. בהגיירו שלא.

in den höchsten Himmel gehoben wird! d. h. Ersterem gebührt ja der Vorzug. Erub. 9ª. B. kam. 42^a. Jom. 47^a dass. Ab. sar. 70^a. Snh. $94^{
m a}$ גיורא עד עשרה דרי לא חבזי ארמאי קמיה in Gegenwart eines Pros. darfst du bis ins zehnte Geschlecht keinen Nichtjuden verachten. — Pl. Genes. r. s. 35, 34° רבי יודן גיורי wahrsch. jedoch zu lesen בר גיוֹרָי (=Schabb. 34° בר גיוֹרָי (יהודה בן גרים) R. Judan, der Proselytensohn. j. Taan. III, 66d un. ר' יודן גיריא); vgl. jedoch Erub. 63° יהודה בן גוריא. M. kat. 18° ר' יצחק בר יעקב בר גיורי R. Jizchak bar Jakob, des Proselytensohnes. Erub. 62ª dass. — Fem. (syr. ihr sollt לא תנסבר גיורָהָא Ber. 8b לא תנסבר גיורָהָא ווא איי nicht eine Proselytin heirathen. - Pes. 112b ob. dass. — גַּר s. in גַּר s. in.

Mנְיִּרְהָּא , בּיִּרְהָּא , בּיּוֹרְהָּא , בּיּוֹרְהָּא m., ניּיּרְהָּא , בּיּרְהָּא f. (syr. נְיִּרְהָּא u. נְבְּיֹרְ m., von אבר II) Buhler, Buhlerin, s. TW — Pl. masc. Levit. r. s. 33, 1776 בּיִּרְרָיָּא Ar., vgl. בלר

איר ביר שני היף m. pl. (zus. ges. aus גּירְבָּרְטִין m. pl. (zus. ges. aus גּירְבָּרָטִין, s. גבסין Kalk- oder Gipsstücke. j. Schabb. VII, 10b un. גירגבסין החשר ההן דתשר החשר בירגבסין ההן דתבל. Das. בבל אור גבסין, s. גירגבסין.

גיר (viell. zus. ges. aus גיר und arab. pl. (أَوَرَارِيرُ Glasstücke von Flaschen. j. Schabb. VII, 10 un. ההן גירקררין, s. אָגַן, s. אָגַן

לבישה וגישה, s. auch בָּבֶּטׁ, s. auch בָּבָּטׁ, s. auch לבישה וגישה לבישה וא לבישה

אָמְעָא s. גישָׁקּאָ.

אבל I m. (= bh., von לכל I) Steinhaufe, Schutthaufe. Sot. 9, 2 (44b) שמרך בגל unter einem Steinhaufen (im Schutte) verborgen. Keth. 15b u. ö. לפקח עליו את הגל den Steinhaufen seinetwegen (wegen eines Verschütteten) wegzuräumen. Schabb. 34a בי של משל משמרת בי ein Knochengerippe. Pesik. Anija, 137a dass. j. Pes. VIII,

36° un. גל עגול ein runder Steinhaufe. — Pl. Nid. 61° שני בַּלִּים zwei Steinhaufen. Kil. 1, 2 שני בַּלִּים wird in j. Gem. I, 27° ob. erklärt: הַלִּיך wird, vgl. R. Sims. z. St. (Agg. crmp. הסא דאיגרין) Lattich, der auf Schutthaufen wächst. — 2) aufgethürmte Wassermasse, Woge, Welle. Mikw. 5, 6 שנחלש בל eine Welle, die sich auf das Ufer geworfen hat. Jeb. 121° בלה מלים לא נובל שבא עלי jede Welle, die über mich kam. Uebrtr. Exod. r. s. 19, 119° בליהם וכ' בליהם וכ' שניהם וכ' עברו עליהם וכ' עופל שנים עברו עליהם וכ' עופל הופף (Leiden) kamen über Israel, aber Gott sandte ihm Hilfe!

לא II m. Thür. Stw. אל eig. was sich dreht. Schabb. 81° die Angel של גל einer Thür.

לברה (= vrg. לב) Thür. B. kam. 112a שרק גלא באפרה הה' רביניה er verschloss die Hausthür vor R. Jirmeja. Snh. 113a un. (mit Bez. auf 1 Kn. 18, 1) der Prophet Elias ist zu vergleichen לגברא רשרקיה לגלא ואבריה למפתחיה Manne, der die Thür verschlossen, aber den Schlüssel dazu verloren hat; d. h. den Regen zurückhalten konnte er, ihn aber zu bringen vermochte blos Gott, vgl. אַקלִּירָא. — Pl. Ber. 28a שרקר בַּלֵּיר verschliesset die Thüren (des Lehrhauses). Ab. sar. 58a dass. — Mit vorges. Silbe אַר, אַר, אַר אַרָּא in יאַר, אַר.

אוו m. (=bh., syr· μ.) Schildkröte. Vgl. Hos. 12, 12 אַלָּים, wofür LXX: Χελῶναι, Pesch.: μ... — Stw. אלים בלל rund sein; vgl. Lewis. Zool. d. T. p. 233, nach Bochart. Linné nennt die Flussschildkröte: testudo orbicularis. — Pl. Sifra Abschn. Schemini Par. 3 Anf. הַבַּלִּים וְהַצְּעַרֵּבִים die Schildkröten und die Frösche.

abrasiren, mit dem Scheermesser abschneiden. Davon π. 1) (= bh.) Scherer. — 2) (gr. γλύπτης) Bildhauer, der in Erz oder Stein eingräbt, s. TW.

보고 : 1 m. (gr. γλυφίς) Κerbe, s. TW., vgl. 보고 :

אַלְרָיְ m. (syr. בְּבֹי Schwert, Schneidewerkzeug. — Pl. Genes. r. s. 31, 29 בְּבִירָרְ Schneidewerkzeuge von Felsen; als Uebers. des hbr. חרבות צורים (Jos. 5, 2). — Ferner: Scheermesser, s. TW.

אוֹלְבִינְא , גּוֹלְבִינְא m. Dinkel oder Spelt. Pes. 35° גולבא (richtiger Ms. m. קולבי pl.) zur Erkl. von כרכמין. Men. 70° ob. dass. — j. Kil. I, 27° ob. גולבינא (גילבינא R. Sims. z. St. (Agg. גילבינא) dass.

אליבטון m. (gr. γλυπτόν) in Holz, Erz od. Stein eingegraben. Jelamd. zu Dt. 4, 4 (citirt vom Ar.) גליבטון zur Erkl. von פטורי (1 Kn. 6, 18).

ת (viell. zu lesen בלקינון, gr. γλαύκιימיד , 73°, מה שהיה , 73°, מה שהיה , 73°, מהיד מחיד , 73° בייד להיות גזוז מילהין והכלב גלבטינון
dem Wolf wird (in der zukünftigen Welt) milesische, weisse Wolle, und dem Hunde bläuliche Wolle abgeschoren werden. (Sachs Beitr. I, 132: galbanatus, galbina rosa, gelbes, weich wollenes Gewand; was jedoch als Parall. zu מילהין nicht passt).

גלוביא הלוביא s. בּלְבָּקִי.

בילוג (für לַבְּלֹבָּא m. Geschwätz. — Pl. Levit. r. s. 26, 169° (mit Bez. auf 1 Sm. 24, 12) Abner sagte zu Saul, der die Absicht hatte, den David, der ihm den Zipfel des Mantels u. dgl. vorgezeigt hatte, aufzunehmen: מה את בער בירך (דיריה ובערה וב (ליריה ביריה ובערה וב (ליריה מוגעות ביריה ובערה וב (ליריה ביריה ובערה וב (ליריה ביריה ובערה וב (d. h. was hörst du auf Davids Prahlerei, er hätte dir den Zipfel des Mantels abgeschnitten). Der Zipfel wurde durch einen Dorn abgerissen. j. Sot. I, 17b mit.

לונְדְּקְאָ f. (lat. lectica, mit vrges. s. d.) Sünfte, Tragsessel. Bez. 25^b ein

329

Greis wurde getragen בגלוגרקא שלו Ar. (Ms. M. בגלודקי, l. בגלגדקי, Agg. בגלודקי) in seiner Sänfte. Cant. r. sv. קמהר, 25° er war sehr alt, so dass ואפילו בגלקטיקא לא היה יכול לחטען er selbst in einer Sänfte nicht hat getragen werden können. Khl. r. sv. כל אשר, 92b dass. $Jalk.~I, \S~666$ גלטקא, vgl. בַּלְנַטְיָא. $Jalk.~II \S~238$ מליגיקא crmp. Sifre Ekeb Pisk. 37 בליגיקא ich werde dich in einer Sänfte tragen.

אלגל Pilp. (= bh., von גלגל וואל אוף. (בלל rollen, drehen. Keth. 78ah אתם מגלגלין עלינו 'בי ihr bürdet uns neue Dinge auf, vgl. בוש בוים. j. Pea VI, 19° ob. j. Keth. VIII, 32° mit. u. ö. j. Schebi. IV, 35b mit. u. ö. פיסים ורב' ihr überbürdet uns mit Steuern, s. אַרָנוֹדָ I. j. B. bath. I Anf. 12d מגלגלין עליר את הכל man bürdet ihm alle Unkosten auf. - j. Schabb. III, 6° ob. 'מגלגלין ביצים וכ man rollt die Eier auf heisser Platte, damit sie halb gar werden. Ukz. 2, 6 בצה מגולגלת ein an heisser Stelle gerolltes Ei. — גלגל עיסה einen Teig rollen Chall. 3, 1. 2 fg.; gew. vom Weizenmehl, vgl. בְּיִבְיּם Pes. 7ª ein gerollter Teig. — Eduj. 4, 6 זיתים ביגילגלין Oliven, die gerollt wurden, damit sie den herben Geschmack verlieren. Ab. sar. 39^b זיתי גלוסקאות הניגולגלין; vgl. j. Gem. das. II g. E., 42° הן זיתי קלוסקא הן זיתים מגולגלין, d. h. שלוסקא) und בוגרלגל bezeichnen ein und dasselbe. Men. 86°, vgl. בְּרָבֵּר I. Schabb. 32° man מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה ע"י חייב lässt Tugendhaftes durch einen Tugendhaften, und Böses durch einen Bösen herbeikommen. — מה עדשה זו מגולגלת את אבילות B. bath. 16b so wie die Linse מגלגלת ומחזרת על באי העולם (das. als Symbol der Trauer) gerundet ist, so dreht sich auch die Trauer und sucht alle Weltbewohner heim. — 2) גלגל שבועה (zuw. auch blos גלגל) einen Eid zuschieben, d. h. Jemdm., der ohnedies einen Eid zu leisten hat, auch in Betreff einer andern Forderung, worüber er sonst nicht hätte zu schwören brauchen, einen Eid zuerkennen. j. Schebu. VII, 37b ob. j. Kidd. I, 60^d mit. u. ö. — 3) sich bemühen, mit Jemdm. zus. leben, eig. sich herab wälzen. j. Keth. VII, 31b ob. מגלגלת עמר ל' רום sie bemüht sich 30 Tage mit ihm, d. h. sie versucht, ob sie noch ferner werde mit ihm zus. leben können. j. Jeb. VIII, 8d mit. מגלגליך עמהדן י"ב man bemüht sich 12 Monate mit ihnen. Keth. 1112 גלגל בעצמר עד יום מותר er zog sich hin (quälte sich) bis zu seinem Todestage, ohne zu heirathen. Das. 67b גילגל עמו בעדשים er quälte sich mit ihm in Linsen, d. h. er war trüher gewöhnt, Leckerbissen zu haben, that sich aber den Zwang an und nahm bei seinem Wirth mit einem Linsengericht fürlieb.

Hithpalp. gewälzt, gerollt werden, sich rollen. Chall. 3, 1 der Teig von Weizenmehl עד שהתגלגל wenn er gerollt wird. B. kam. 6a, LEVY, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

vgl. him II. j. Keth. XII, 35b ob. die Frommen, die ausserhalb Palästinas sterben, ביתגלגלין כנרדות רכיון שמגיעין לארץ ישראל נפשותיהן עמהן rollen sich (unterhalb der Erde) wie die Schläuche. und sobald sie in Palästina anlangen, so werden ihnen ihre Seelen einverleibt. j. Kil. IX, 32°, יַחַלַּד .vgl

גלְגל ch. Palp. (syr. אַרְבֶּל = בְּלְגַל wälzen, rollen. Ber. $44^{\rm b}$ אוּקרָא, יערא מגולגלתא, ענו. אוּקרָא, s. auch TW — Ithpalp. (= Hithp.) B. mez. 40° מיגלגל מלחא וכ' eig. die Sache wälzte sich. d. h. der Ausspruch verbreitete sich, bis R. Ami ihn erfuhr. Seb. 19a dass. Esth. r. sv. בהראתר בין מדידה בין לא מדידה מתגלגלת בת קבריא 102^a der Gräber-Vogel (Krähe u. dgl.) schmückt (eig. dreht, rollt) sich mit seinen eigenen oder mit fremden Federn. Das. sv. גם ושתר, 104°, vgl. בַּרְצַרָא.

ול אולל אולל (גלגול m. 1) das Rollen, Wälzen. j. Sot. I, 16° un. גילגול ביצה das Rollen des Eies auf dem heissen Herde, s. d. Verb. Num. r. s. 9, 200° dass. j. Chall. III, 59° ob. j. Pes. III, 30° mit. קודם לגילגולה vor dem Rollen des Teiges. — 2) Das Sichrollen. Keth. 111ª גילגרל לצריקים צער הרא das Sichrollen (der Körper derjenigen, die ausserhalb Palästinas starben, s. d. Verb.) verursacht den Frommen Schmerz, vgl., auch גלגול שבועה (מוחילה das Zuwenden eines Eides, den der Beklagte sonst nicht hätte zu leisten brauchen, den er aber leisten muss, wenn er ohnedies wegen einer andern, schwereren Klage zu schwören hat. j. Kidd. I, 60^d mit. Kidd. 27^b u. ö. — 4) eine steile Anhöhe, wo man hin und herrollt. Toh. 6, 6. Erub. 22^b בית גלגול, s. d.

הלגל m. (= bh.) eig. was sich dreht, etwas Rundes, dah. 1) Rad, Kugel. Midd. 5. 4 לרר כתרן שליר das Rad war auf ihn (den Brunnen, vgl. בור הגולה) gelegt. Erub. 104ª u. ö., s. אנטל. B. bath. 67b גלגל (in Gem. das. erklärt: הוכלרתא) ein runder und gehöhlter Stein, in dessen Höhlung man den Pressbalken (קורה) anbringt, und womit man diesen letztern über die auszupressenden Oliven führt. Tosef. B. bath. cap. 4 g. E. בית גילגל das Gehäuse, in welchem sich dieser Stein befindet. — Jom. 20b גלגל die Sonnensphäre. j. Chag. III, 79d mit. als man einst, behufs levitischer Reinigung den Tempelleuchter untertauchte, sagten die Saduzäer spöttisch: ראו פרושים מטבילין גלגל חמה sehet einmal, die Pharisäer tauchen gar auch die Sonnenkugel unter! Genes. r. s. 3, 5b, s. אוֹרָה. Das. s. 22 g E. — 2) übrtr. rota fortunae, oder: die kreisende Himmelssphäre, der Thierkreis, Galgal. Pes. 94b die jüdischen Gelehrten sagen: גלגל קבוע ומזלות חוזרין der Galgal steht still und die Planeten kreisen; nach Ansicht der heidnischen Gelehrten hing. ist es umgekehrt: גלגל חוזר ומזלות קבועין. — Dah,

auch 3) Schicksal, Geschick. Schabb. 151b מלגל הרא שחרור בערלם das Geschick ist ein Rad, das sich in der Welt dreht (mit Anspiel. auf בגלל, Dt. 15, 10). Exod. r. s. 31, 129b 130° - 4) Augapfel, Pupille, eig. das Runde. das sich Drehende. Genes. r. s. 42, 40° גלגל עינר, בהלב של של של בהלב der Augapfel der Welt; bildl. für Gott. Esth. r. Anf., 100° dass. Snh. 108° die לא נחגאר אלא בשביל Zeitgenossen der Sündfluth גלגל העין שרומה למים לפיכך דן איתן במים שרכה לגלגל הערך waren hochmuthig lediglich infolge des Augapfels, welcher dem Wasser gleicht (mit Bezug auf Gen. 6, 2 "Die Söhne der Grossen sahen" u. s. w.); daher bestrafte sie auch Gott durch das Wasser, welches dem Augapfel gleicht. Vgl. hierzu Genes. r. s. 32, 31^a und Num. r. s. 9, 202b. — Pl. Machsch. 3, 8 die Räder. B. bath. 58° die beiden Fussballen Adams הומדך לשנר גלולר חמה glichen zweien Sonnenballen. j. Nid. III, 50° un. גלבלל אדם עגולין וגלגלי בהניה ארוכין die Augäpfel des Menschen sind rund, aber die des Thieres sind länglich. — Schabb. 64b. 65a גלגל מלח

וּלְנְלְא , גּלְנְלְא ch. (בּלְבַּל) 1) Rad, Kugel, etwas Rundes. Erub. 104° למיבולא בגילגלא Wassergefässe vermittelst eines Rades zu füllen. Levit. r. s. 34, 178°, vgl. אָנֶבֶּל. B. bath. 74° גלגלא דרקיעא der Galgal des Himmels. Das. 73 ל דערגא פיר Augapfel. Tam. 32 מולגלא דערגא der Augapfel. נולגלתא חדא Ar. (Agg. יהבו ליה חד גילגלא דעינא) man gab ihm (Alexander, dem Gr.) ein Auge, das, so lange es geöffnet war, durch nichts aufgewogen werden konnte; als Symbol seiner eignen Unersättlichkeit. Vgl. das. (ו. גרלגלתא (גילגלת) דעינא דבשרא ודמא דלא קא שבע. — Pl. Khl. r. sv. עד אטר, 97° על אַנאָן die Räder (der Brunnen) in Sipphoris. Levit. r. s. 18, 161^a dass. — 2) runder Gegenstand wie Stein u. dgl. Fem. Git. 47° שקל בהדיה חייתא וגַלגַּלהָא er nahm einen Sack und eine runde, schwere Masse (ein Stück Metall oder Stein) mit sich.

לולְגּילֶת ،גּוּלְגִּילֶת (=bh. בְּלְגִּילֶת (בֹּלְגִּילֶת (בֹּלְגִּילֶת f: (=bh. בַּלְגִּילֶת (בֹּלְגִּילֶת Schädel, eig. etwas Rundes. Aboth 2, 6 Hillel sah einst ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים einen Kopf auf dem Wasser schwimmen, vgl. קיש. Snh. 65b und Tosef. Snh. cap. 10 הנשאל שברלגלת wenn Jem. (durch Zauberei) einen Todtenkopf befragt. Das. 104a, vgl. אַחֶרֶת. j. Ned. VI, 39^d un. גולגלתו של ארנון וכ' den Kopf des Arnon fand man unter dem Altar begraben. Chull. 42b, vgl. קובס. Khl. r. sv. עד אשר 79c wird גלת הזהם (Khl. 12, 6) erklärt: גלת הזהם der Schädel, nach einer andern Ansicht: גרגרת die Gurgel. — Pl. Num. r. s. 19, 239 b การอาส וזרועות ורגליב Köpfe, Arme und Füsse. — 2) übrtr. Kopfgeld, eine königliche Steuer. j. Keth. X, 34° ob. XIII, 35°d mit., vgl. אַרַבּוֹךְ I und |

קרמוסיא. j. Pea I, 15b un. גולגוליות Kopfgelder. j. Schebi. IV, 35b mit. u. ö.

בּלְגִּילְא Git. 69b, s. בּּלְגִּילְא.

וַלְגִילוֹן, גַּלְגִילוֹן m. Turban, der um den Kopf gebunden wird (vgl. נָלְיוֹךְ); das W. hängt also mit vrg. בכלבלא zusammen. Eduj. alle כל הקליעות טהורות חוץ נישל גלגילון alle Geflechte sind (weil sie wegen ihres losen Gewebes nicht als Kleidungsstücke anzusehen sind) levitisch rein, mit Ausnahme des Turbans, in welchem näml. die Löcher, weil er zus. gerollt und um den Kopf gewickelt wird, nicht zu merken sind. Neg. 11, 11 גלגוליך (Ar. גלגולירן) dass. (Nach den Commentt.: Gurt, Gürtel). — Pl. j. Schabb. VI, 8b un. wird הגלירנים (Jes. 3, 23) erklärt: בַּלְבֶּרָה die Kopfbedeckungen, Turbane der Frauen; vgl. בְּלִיוֹץ. — j. Pea I, 16ª un. und Pesik. Para, מה את בער כון גרלגלוי דהדין 32b גולגלור דריך Ar. ed. pr. (Ag. crmp., vgl. Buber Anm. 52); richtiger in den Parall. j. Sot. I, 17^b mit. und Levit. r. s. 26, 169° גלגרר, od. לגלגרר, s. d. W

ילְּנְלֵין, וְנַלְּנְיִלוֹן oder וְנִבְּלִיוֹן, וְנַלְּנִלְיוֹן m. (gr. γάγγλιον, ganglion) eig. Gechwulst; dah. übrtr. 1) Ansatz, Beisatz, d. h. das, was der Leiche im Grabe beigefügt ist. Das Morsche einer Leiche (קקב, s. d. Rakab) verunreinigt nämlich nur dann, wenn nichts Anderes damit vermischt ist; so z. B. wenn die Leiche ohne jede Bekleidung in Stein oder Marmor begraben liegt. Wenn sie hing. in einem hölzernen Sarge oder mit den Kleidern begraben ist, so findet die Verunreinigung des "Rakab" nicht mehr dabei statt; weil dasselbe (das Morsche) nicht mehr von der Leiche allein, sondern auch von dem Beisatz (Holz, Zeug) herrührt. — j. Nas. VII, 56b un. קבר עמו אפילו גילגלין קטן אין זה רקב wenn mit der Leiche selbst der kleinste Beisatz mitbegraben wurde, so hört die Verunreinigung des Rakab dabei auf. Das. שני מתים שקברן זה בצד זה זה נעשה גילגלין לזה וזה נעשה גילגלין לזה wenn man zwei Leichen (selbst entkleidet und in einem Marmorsarg) neben einander begraben hat, so wird je eine als Beisatz für die andere angesehen; weil näml. das Morsche der einen Leiche nicht ohne Beisatz von dem der andern herrührt. Nas. 51ª dass. Das. ליבר במער אשה הור wird der Embryo in dem Leibe der (begrabenen) Mutter als Beisatz angesehen

בַּלַרוּ

oder nicht? Nid. 27b בישה לו הלגלין Ar. (Agg. Ar. Var. (גבאלרן). — Die von den Commentt. für unser W gegebene Erklärung: רבר הלגלל עבור אוש בישה בישה בישה משות אוש למנו (Ar.) oder: שמא damit zus. fällt, zum Schutt wird (Ar.) oder: שמא damit zus. fällt, zum Schutt wird (Ar.) oder: שמא שמא שות שמא ihm entgegen steht (Raschi), leuchtet nicht ein. — 2) Besatz, als Verzierung eines Kleidungsstückes. Sifra Achre cap. 12 g. E. בישה בישה של משמח הגבלים הגבלים ובישלין של המשמח של של משמח של הבשלין, welches W das. erklärt wird: herabhängende seidene Bänder. Sifra Mezora Par. 2 steht blos ברלים בישה אונדים של משמח בישה בישולים.

בר' s. in 'גר' גולְנִוֹקין.

اَدُوْدَ (arab. آَدُوُ (arab. اَدُوْدَ) 1) fest, hart werden,

bes. vom Wasser: gefriern. j. Ber. I, 2° un. רבלה הלדה der Himmel werde fest! d. h. das Wasser gefriere, werde zur compakten Masse! Genes. r. s. 4 Anf. בלרה עפה המצערה ונעשר der mittelste Tropfen (des Grundelements, des Wassers) wurde fest, woraus sich die Himmelsfeste bildete. — 2) denom. von לשָׁב, s. d. Part. pass. Chull. 42b. 54a fg. השלקה ein Thier, dessen Fell durch Krankheit, Grinde oder durch Arbeit sich losgeschält hat: die Enthäutete.

Hif. = Kal nr. 1. Tosef. Par. cap. 8 הגלידר wenn das Wasser gefroren und dann wieder zerflossen ist. Nid. 56b בְּנְלֵיך (von einem Blutflecke auf dem Kleide) es liegt krustenartig darauf; im Ggs. zu מקדיר (richtiger: מקדיר) es dringt ein.

Hof. von einer Kruste od. einem Schorf überzogen werden. Keth. 76^b הַּנְּלֵר פּר הַמְּכָּה der Kopf (d. i. die Oberfläche) der Wunde überzog sich mit Schorf. Chull. 51^a dass.

לבל הלה. (בלך בלה. (בלך לבלה. fest, dicht werden; (syr. אם תאמר Pa.) Part. Peil. Levit. r. s. 7, 151^d אם תאמר Ar. (Agg. לכלה Ar. (Agg. לכלה Altar sei mit einer dicken Platte belegt gewesen, was jedoch unrichtig; denn er war so dünn, wie ein gordischer Denar. Schabb. 152^a מהרכור seine (des Berges) Umgebungen sind mit Reif bedeckt, vgl. מבר.

הכפור והגליד m. Eis, eig. etwas Gefrorenes, Festgewordenes. Ohol. 8, 5 הכפור והגליד der Reif und das Eis. Mikw. 7, 1 dass.

אָלְיִדְּל ch. (syr. פְּלִיד = בֹּילִי Eis, s. TW

m. (=bh., arab. جِلْكُ 1) Haut, Fell,

א בּיִלְּדְאָת. Adj. der Riemer, oder: Fellhändler. — Pl. Chull. 48ab שוקא דְּיִלְדָּאֵר die Riemerstrasse. B. mez. 24b. M. kat. 27a dass.

m. (syr. בּיבֹרָנָא m. (syr. בּיבֹרָנָ, Smith Thes. Syr. Col. 725) 1) eine kleine und zum Genuss erlaubte Fischart. Kerith. 6a בילדנא כריא ein übel riechender Fisch. Snh. 100b (ein Citat aus Ben לא תשלח גילדנא גיאוני דלא ליזול גישכיה (Sira להבלא אלא צלו יתיה באש ואכול ביה תרי גריצן כוארדכיוה Ar. ed. pr. (Agg. לחבלא (תונבוש ziehe die Haut des Fisches nicht von den Kiefern an ab, damit sie nicht verderbe, sondern brate ihn (im Ganzen) und verspeise ihn mit zwei Kuchen. — 2) B. bath. 73b גילרנא דיניא ein Seefisch (viell. gr. γαλεώδης: ein fleckiger Haifisch). — Pl. (von nr. 1) Ber. 44b גילְדָכֵר דבר גילר kleine Fische, die unter dem Schilf des Flusses anzutreffen sind. Tam. 32b בנרמה דגלדני לברני מSalzfische. Keth. 105 גלדני דנילחא Ar. (Agg. כתנא) ein Korb mit Fischen. Hor. 12a.

גלודקי s. גלודקי

רְלְּלְ (arab. שֹׁבְּׁ) 1) glänzen, klar sein. — 2) entblössen, s. גלי.

אוֹלְהֹ (=bh., eig. Part. von גלי) Auswanderung, Exil; übrtr. die Ausgewanderten, Exulanten, die Gola, Diaspora. R. hasch. אוֹלה לגולה לגולה לגולה לגולה שמועה לגולה die Nachricht kam in der Diospora an. Chull. 92° האם גולה Ab. sar. 30°, vgl. בַּר. Ab. sar. 30°, vgl. בַּר.

f = bh. Wegführung in die גלות בא לעולם Fremde, Exil. Aboth 5, 9 die Strafe des Exils trifft in der Welt ein. Ber. 56° u. ö. מלות מכפרת das Exil versöhnt, tilgt die Sünden. Mac. 2, 6 fg. Jem., der aus Unvorsichtigkeit getödtet hat, נתחייב גלות wird zur Auswanderung verurtheilt. (Vgl. Num. 35, 11). - Pl. Arach. 12a שלש פליות drei Auswanderungen. Uebrtr. Exulanten. Pes. 88ª קיבוץ גליות die Zus. bringung (Befreiung) der Exulanten. Men. 110^a (mit Bezug auf Jes. 43, 6) "Meine Söhne von der Ferne", אלו גליות של בבל darunter sind die Exulanten in Babel zu verstehen, die, weil sie milde behandelt wurden, noch Männer geblieben sind; "und meine Töchter von fernem Lande", אלר גליות של שאר מרצות darunter sind die Exulanten in andern Ländern zu verstehen, welche infolge des Druckes Weiber geworden sind. Meg. 17^b. Seb. 116^a $u. \ \ddot{o}. \ -- \ \mathrm{Bez}. \ 4^{\mathrm{b}}$ שני ימים טובים של גליות die zwei Feiertage der Exulanten, welche näml. zweifelshalber (in Betreff der Neumonds-Verkündigung) zu dem ersten, dem biblischen, noch einen zweiten Feiertag hinzufügten, vgl. יום כוב. j. Taan. I, 63^d un.

ללות בינות לבלית בינות בלינות באור. (syr. בלינות בינות בינות באור. באור

גלווקי Schabb. 154b, s. הֶבֶר.

(arab. קרח = הוא יגלה את העפר מעל עיניכם Er, der

Bstn.: kahl sein). Pi. higa (=bh.) scheeren, abrasiren. M. kat. 13b fg.

אנילות M. N. a. das Scheeren, Abrasiren. Mac. 21^a הילוח שוש בו השחחה nur dasjenige Abrasiren (ist verboten), wobei das Haar mit der Wurzel fortgenommen wird, näml. vermittelst des Rasirmessers. Num. r. s. 14, 226^a u. ö.

בלתי Galchi, Name einer sodomitischen Stadt. Nid. 69° האי דינא דלא דינג בלמדי מחום nach einem solchen Recht (Decision), das aber ein Unrecht ist, richtet man in Galchi, näml.: wer im Besitz eines Ochsen ist, muss alle Ochsen der Stadt einen Tag weiden, wer aber gar keinen Ochsen hat, muss zwei Tage weiden.

גלטינון s. גלטינון s. גלקינון s. גלטינון

ת אורים או

אנד, הלים, (= bh.) 1) glänzen, dah. klar sein, offen, bloss sein (vgl. בליה, und ילים, vgl. auch Spr. 27, 25). Part. pass. Schabb. 55ª es ist mir bekannt und bewusst. Das. ö. — 2) auswandern, in die Verbannung geführt werden, eig. die frühere Stätte leer, bloss zurücklassen. (Vgl. בבל מקום שגלה ושראל גלה השכינה עלהם ob. בכל מקום שגלה ישראל גלה השכינה עלהם wohin nur Israel auswanderte (ins Exil ging) wanderte die Schechina (Gottheit) mit ihnen. Arach. 12ª u. ö.

Nif. (=bh.) gesehen werden, sich zeigen. Snh. 2, 1 (18a) der Hohepriester folgt hinter der Leiche eines nahen Verwandten nicht unmittelbar, בולה הן נגלין הרא נכסה אלא הן נכסין והוא בְּנְלָה הן נגלין והוא sondern, wenn das Leichengefolge das Gehöfte verlassen (sich entzogen) hat, so zeigt er sich im Gehöfte, zeigen sie sich (im zweiten Gehöfte), so hält er sich von letzterm noch fern.

Pi. בילה aufdecken, entblössen. j. Ber. IX, 13d un. (ein Segenspruch bei Anwesenheit auf dem Friedhofe) היודע מספרכם הוא יעורר Er, der

cure Zahl kennt (d. h. Gott), erwecke euch und nehme den Staub von euren Augen! Daher Sot. 5, 2 מר יגלה שפת משרניך könnte doch Jem. den Staub von deinen Augen fortnehmen! eine gewöhnliche Phrase gegen einen verstorbenen Lehrer, der von seinem Nachfolger in irgend einem Lehrsatz übertroffen wurde; d. i. wenn du nur wieder aufständest und das erlebtest! Genes. r. s. 21, 22^a. Levit. r. s. 25, 168^c. — Aboth שלא כחלכה 11 המגלה פנים בתורה שלא כחלכה wer ungesetzliche (häretische) Deutungen in der Thora nachweist, entdeckt. j. Jom. VIII, 45b un. j. Schebu. I, 33b un. Schabb. 88b מר גילה לבני רז wer hat dieses Geheimniss meinen Kindern entdeckt? Meg. 3^a als Jonathan ben Usiel das Targum der Propheten vorgetragen hatte, so wurde ein Bath kol vernommen: מיר הרא זה שגילה כתריי לבני אדם wer ist derjenige, der meine Geheimnisse den Menschen entdeckt hat? Keth. 111° Gott beschwur Israel: שלא יגלר את ושלא יגלו הכוד לאומות העילם dass sie הקע die messianische Erlösung nicht aufdecken (mittheilen), dieselbe nicht (durch Sünden) zu verzögern suchen, und dass sie das Mysterium (die Kalenderberechnung, oder: die Geheimlehren) den Völkern nicht mittheilen sollten. — Part. pass. Chull. 9b מים ניגרפין Wasser, das aufgedeckt stand, wovon eine Schlange getrunken haben könnte. j. Ter. VIII, 48° ob. u. ö., vgl. גרלהר.

Nithpa. aufgedeckt, bekannt werden. Nas. 23b בְּחַבְּלֵּה קלונו seine Schande wurde bekannt gemacht. Jom. 9b בְּחַבְּלֵה עִבוּם וּבֹּי bei den Frühern (Zeitgenossen des ersten Tempels), deren Sünde bekannt wurde (Götzendienst u. s. w.), wurde auch das Ende ihres Exils (die Erlösung nach 70 Jahren) bekannt; bei den Zeitgenossen des zweiten Tempels hing., deren Sünde nicht bekannt wurde, wurde auch ihre Erlösung nicht bekannt. Pes. 119b u. ö.

Ithpe. 1) aufgedeckt werden. Ab. sar. 30° אָרְבֶּלְר לְּרָהְּ הְּבֵּלְר לְרָהְ הְּבִּרְאָ der Wein wurde ihm aufgedeckt, vgl. אַרְבָּאָ. j. Ab. sar. II, 41° un. vgl. בּּרְבָּאָ. Chull. 49° u. ö. — 2) bekannt werden. Snh. 109° איגלאי מרלחא die Sache wurde bekannt, ruchbar. Sot. 22° איגלאי מישרא בישמרא בישמרא בישמרא בישמרא בישמרא בישמרא בישמרא בישמרא ורמגליא was (vor den Menschen) verborgen geschieht, bleibt verborgen, was aber offen geschieht, wird bekannt. Git. 81°. R. hasch. 21°

עליל לישנא דנויגלי das W. עליל bedeutet allgemein Bekanntes, Sichtbares.

Af. אַגְּלֵּר (hbr. הְּנְּלָה) ins Exil führen, vertreiben. Snh. 94a להרכך אַּגְּלִר להר Stämme? — Wetrieb der assyr. König die zehn Stämme? — Dav. Adj. j. Jom. III, 40° ob. בַּגְּלְרָכָא der Vertreibende (als Uebers. des hbr. יָבֶּלָרְיָבָא); vgl. — Esr. 4, 10. 5, 12 בַּגִּלָרְיַבָּא dass.

Pa. aufdecken, übrtr. kundthun, bekannt machen. j. Maasr. V Ende, 52° כין nachdem ich דגליית לך חספא אטכחת מרגניתא dir die Scherbe fortgenommen (aufgedeckt) hatte, fandest du die Perle; bild. für: Ich gab dir die Anleitung, um den wichtigen Lehrsatz ausfindig machen zu können. j. Keth. IX, 33b un. dass. vgl. auch דלי. Khl. r sv. ויותר, 98b ליבא לפומא לא גלר פרנוא לכואן גלר das Herz that es dem Munde nicht kund (d. h. ich sprach meine Gesinnung nicht aus), wie sollte der Mund es Jemdm. mitgetheilt haben! Git. 34° בַּלֹּהְיֵר דִעהא die Kundgebung des Willens beim Scheidebrief; wenn ihn näml. der Mann zu annulliren beabsichtigt. Ab. sar. 28ª R. Jochanan schwur: לאלהא דישראל לא מגלינא (worunter man verstand:) beim Gotte Israels! ich werde es nicht entdecken. Als er es aber dennoch mitgetheilt hatte, entschuldigte er sich: Ich meinte "dem Gotte Isrs. werde ich es nicht entdecken, 528 aber seinem Volke Israel לעמיה ישראל ביגלינא würde ich es wohl entdecken. Chull. 113a תנא כיפא לגלויי רישא der Autor lehrt in der Borajtha den zweiten Fall, um dadurch den ersten zu erklären. Erub. 26^b. u. ö.

(eig. Part. pass., s. d. Verb.) Offenes, Oeffentliches; jedoch blos mit vrges. ב als Adv.: בגלרי aperte, offen, öffentlich. Aboth 4, 4 wer den Gottesnamen heimlich (בסתר) entweiht, כפרערן ממזכו בגלרי den bestraft man öffentlich, d. h. dermassen, dass durch die Strafe seine Sünde bekannt würde. Sot. 3° בוכריו עליר בגלרי Gott ruft über den Sünder (seine Sünde) öffentlich aus. Das. 9° u. ö בגלרי בגלרי בגלרי בגלרי בגלרי משונה של משונה

בּנְלָאִר , בּנְלָאר (syr. נְבִּיר (בְּנְלָאר , בִּנְלָיר (פּנְלָיר (בְּנִלְאר , בִּנְלָיר (בּנְלָיר בֹּב בֹּב $\hat{z}$ = סׁלָּרִר סׁלָּרִר סֹיּר סֹיּר סֹיּר סֹיּר סֹיּר סֹיִר סֹיִּר סֹיִר סֹיִר סֹיִּר סִיּר סִיּר סִיּר סִיּר כֹיִר סִיּר סִיּר סִיּר סִיּר סִיּר כֹיִר סִיּר סִיּיים סִיּיים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיּים סִיים סְיים סִיים סְיים סִיים סְיים סִיים סְיים כּיים סְיים סְיים כּיים כּייים בּיים בּיים בּיים בּיים בּיים בּייים בּייים בּיים בּיים בּיים בּייים בּייים בּייים בּיים

es komme mir (die verdienstvolle Handlung) zu Gute, dass ich nicht vier Ellen mit entblössten Haupte ging! vgl. אִרְנֵיהָא Sot. 42b der Philistäer hiess (גלור) Goliath, שנמר בגולוי פנים לפני אבקבה weil er sich mit frechem (eig. offenem) Gesichte Gott entgegen stellte. Mechil. Wajabo Par. 1, Amalek, שבא בגילרי פנים welcher mit frechem Gesichte herbeikam. Erub. 69ª ברכור ein Apostat aus Frechheit. — Insbes. 3, Gilluj: das offen, unbedeckt Stehenlassen eines Getränkes, wie Wein und dgl., welches deshalb zu geniessen als gefährlich galt und daher auch verboten war, weil sehr oft giftige Schlangen davon tranken. Ter. 8, 4 שלשה משקין אסורין משרם גלרי drei Getränkarten sind wegen Offenstehenlassens, (Gilluj) verboten. Ab. sar. 30^a fg. j. Ter. VII, 45° ob. u. ö., vgl. קלב. — Pl. j. Ab. sar. II, 41° un. ein Frommer, שהרה מגלגל שברלקה ברלקה (l. מלגלג) welcher über das Verbot von Gilluj (aufgedeckt gestandener Getränke) spottete, wurde mit hitzigem Fieber bestraft.

לגילויא לא ביל הוו (בליד ch. (בליד משרת
אָלוֹיָא m. Adj. (syr. בּבֹב () der Auswanderer, Exulant. Levit. r. s. 5, 149^d בּלוֹיָא Ar. ed. pr. (Agg. crmp. (גלויי ב') Exulant, Sohn der Exulanten.

אָלְיִי II Gallia, u. zw. 1, wahrsch. die in Italien gelegene provincia Gallia. Jeb. 63^a, vgl. אָבָּבְּאָאָ. — 2, (Γαλλαΐα) ein Ort in Judäa oder Philistäa; vgl. Winer, BRWb. sv. Gallim.

R. hasch. 26° R. Akiba sagte: כשהלכתי לגליא als ich nach Gallia reiste. Keth. 60° נחום איש Nahum aus Gallia. — Dav. N. gentil. Levit. r. s. 20, 163° ר' יודן וְּלְרָיא Gallia.

m. eig. (= bh. Jes. 8, 1; syr. المُعْمُونُ اللهُ الله ein noch unbeschriebenes Schreibmäterial; dah. auch: der leere Raum eines Schriftstückes, der Rand. Stw. הלר: bloss, rein sein. Jad. 3, 4 הגליון שבספר Ar. (Agg. (גלירך) der Rand in einem Buche. Men. 30a שיעור גליון וכ das Mass des Randes in den heiligen Schriften beträgt nach unten zu eine Faust breit, nach oben zu drei Finger, und zwischen den Columnen zwei Finger breit. -Pl. Schabb. 116° הגַּלִיוֹנִין של ספר תורה die Ränder einer Pentateuchrolle. Das. הגליוכין של מעלה ושל מבה die obersten und die untersten Ränder. — Ueber הגליונים וספרי המינים (das.) vgl. אָרֶל. j. Schabb. XVI, 15° un. und Tosef. cap. 14 dass. — Ab. sar. 18a גילירך crmp., s.

אליון m. (= bh. Jes. 3, 23) Turban, Kopfbinde. Stw. גלי גלי syn. mit גלי rund sein, oder: umgeben. — Pl. Genes. r. s. 19, 19° סרינים Ar. (zur Erkl. von הגרור, vgl. אליונים, als Kleidungsstücken des Mannes, entsprechen das. die des Weibes: קילוסיץ (לי ציקיני) Kopfbinden; vgl. auch גליונים. — Die Erkl. des bh. בלגינים: specula oder pallia sind nicht zutreffend.

גר' s. גּרְלָבָּס s. גּלְרָיר s. בּלְרָיר in גר' s. גר'אם

שליצון Gallizur, Name eines Engels, der über die Felderträge gesetzt ist. Pesik. r. s. 20 g. E.

אַלְלְבָּא m. (gr. γλωχίν) Spitze, Stachel, s. TW

לְלַלְּ (= bh.) wälzen, rollen. Jom. 68b er rollt die Thora, um näml. zu der Stelle zu gelangen, die gelesen werden soll. Meg. 32° הגולל ספר תורה גוללו מבחוץ ערכפנים יארך גרללו נובפנים wenn Jem. die Gesetzrolle zus. rollt, so rolle er sie von aussen, aber nicht von innen, d. h. so dass die Kehrseite der Schrift nach aussen gewendet ist; anders nach den Commentt. B. mez. 29^b u. ö. — Trop. Ber. 7^a eig. meine Liebe möge יגולו רחמי על מדוהי sich über meine Eigenschaften des Rechts wälzen, d. h. sie möge diese überwinden. -Genes. r. s 21, 21^d (mit Anspiel. auf כגללר, Hiob על שגלל מצוה קלה וכ (21, 7 weil Adam ein geringes Gebot von sich abgewälzt hatte, wurde er aus dem Paradiese vertrieben.

Nif. zus. gerollt werden Cant. r. sv. דייר 26^b die Bundestafeln של כמפריכון היר והיר נגללין waren von Sapphir, und dennoch wurden sie (auf

וָּלִילַאֲרוֹ

wunderbare Weise) zus. gerollt. Snh. 68° ארי מורה שנגללין לכם שהי זרועותי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין wehe euch, dass meine beiden Arme den zwei (umwickelten Stangen) der Gesetzrolle gleichen, welche umwickelt (gerollt) bleiben! d. h. der reichliche Gehalt meiner Gesetzkunde sinket mit mir unbenutzt ins Grab, wie die Schrift der Rolle, wenn sie verdeckt bleibt. — Hof. dass. Taan. 21° הוגללו הפרוכים wenn die Vorhänge (im Tempel) zus. gerollt wurden. Men. 95° dass.

לְלֵל ch. (syr. אָלֵל = בְּלֵל wälzen, s. TW

ו הבל I nur St. constr. ביל (syr. ביל (syr. ביל (syr. ביל (syr. ביל (syr. ביל בית (syr. ביל בית (בית ביל בית (Lev. 7, 11 fg.) werden wegen des Dankopfers, dieses aber nicht wegen der Brote dargebracht; s. auch TW.

שנוקל m. Golel, der Grabstein, der vor der Mündung des Grabes aufgestellt wurde. Das Grab der Alten bestand näml. gew. in einem Loche (קום, s. d.), das in der Wand einer Höhle ausgegraben wurde, in welches man die Leiche hineinschob und vor welchem man als Verschluss einen grossen Stein, den Golel senkrecht aufstellte. Zur Befestigung des letztern wurde ein anderer, kleinerer Stein niedergelegt, welcher Dofek hiess, s. בולם. — Stw. אול, oder אולם בלל ביל מור של היים בלל ביל ביל אולים.

paries septumque sepul- جُولٌ , جَالٌ cri (dav. viell. auch bh. ביל, Hiob 3, 21=5). — Ohol. 2, 4 איזהר הדופק את שהגולל נשען עליו Dofek ist derjenige Grabstein, von dem der Golel gestützt wird. Snh. 47 b סתימת הגולל das Verschliessen des Grabes durch die Anlegung des Golel. Keth. 4b u. ö. (Die von den Commentt. gegebene Erkl. unseres Ws.: Deckel des Grabes oder des Sarges und dgl. ist nicht zutreffend). Tosef. Ahil. cap. 15 בל של ברורות שעשאו גולל לקבר ein Haufe von Steinen, den man als Golel zum Grabe verwendete. Ohol. 15, 9 fg. Erub. 15^b ein lebendes Wesen darf man nicht verwenden רלא לא דופן לכוכה ש גרלל לקבר weder als Wand zur Festhütte, noch als Golel zum Grabe, d. h. man darf kein Thier an der Mündung des Grabloches in der Höhle hinstellen, um dadurch das Grab zu schliessen.

אָרָלֹל m. (=bh., von גלל) eig. Kreis, Landstrich; sodann übrtr. N. pr. Galil, Galiläa, Provinz, welche in der ersten talmud. Epoche ganz Nordpalästina diesseits des Jordan umfasste, und welche vorzügl. in Obergaliläa und Untergaliläa getheilt wurde. Schebi. 9, 2 גליל התחתון והענוק Obergaliläa, Untergaliläa und das Tiefland, das ebenf. zu Galiläa gehörte. Sot. 49 h ההחתו הגליל יחרם Galiläa wird zerstört werden. Keth. 9b. 12a u. ö. הגליל יחרם Judäa und Galiläa; vgl. Winer, B. Rwb. hv. j. Ned. IX Anf., 41b u. ö. דולי גליל die Gelehrten Galiläas.

ליקא ch.(נְּלֵיל = בְּׁלִיל der Galil, Galiläa. Schabb. 47a שכר das hat man in Galiläa gelehrt. Das. 78° בר גלילא שני Ar. ed. pr. (sp. Ar. Agg.. ברגלילא, Agg. ברגלילא) das (Wasser) Galiläas ist anders, d. h. es ist ausnahmsweise für das Auge heilsam, und wird daher oft als Heilmittel angewandt. Schabb. 153^a בני גלילא אמרי עשה דברים לפני מיטתך בני יהודה אמרי עשה דברים לאחר מיטהך die Galiläer pflegten zu sagen: Uebe Thaten aus, die man vor deiner Bahre rühmen kann; die Judäer: Uebe Thaten aus, die man hinter deiner Bahre rühmen kann. In Galiläa näml. gingen die Trauerredner vor, in Judäa aber hinter der Bahre. j. Maas. scheni V, 56° ob. (Sendschreiben des Rabban Gamaliel) אחינו בני גלילא עילאה ובני גלילא ארעיתא שלמכון יסגא Unsere Brüder in Obergaliläa und Untergaliläa, euer Heil sei gross! In der Parall. j. Snh. I, 18^d ob. dass. Snh. 11^b ו. גלילאה anst. גלילא.

#לִילִי m. ein Galiläer Jad. 4, 8, s. דְּלִילִי m. ein Galiläer Jad. 4, 8, s. דְּלִילִי m. ein Galiläer Jad. 4, 8, s. דְּלִילִילִי m. ein Galiläer Jad. 4, 8, s. ברי יוסי הגלילים אלום הבכים והגלילים (הגלילים במולים לום galiläischen Krüge. Das. הגלילים (ו. הגלילים במולים).

לְּלִילְאָת ch. (syr. בְּלֵילֶה = ch. (syr. בְּלִילֶה der Galiläer. Snh. 113° und Schabb. 88° דרש

קברה לכילאה jener Galiläer hielt einen Vortrag. Chull. 27^b steht dafür שובר גלילאה der galiläische Reisende. Erub. 53^b המוש המידילאה närrischer Galiläer! wegen der undeutlichen Aussprache, vgl. אַבַּוּר und אַבַּלּר. — Pl. j. B. bath. VI, 15° ob. אַלִּין בְּּלִילָאֵר.

לבְיהְא f. Adj. (von גְּלֶלְבִיהְ) steinartig, hart, fest. Chull. 113a בלחא גללניתא Steinsalz, d. h. in grossen, harten Stücken. Kidd. 62a dass. Ueber Schabb. 47b, s. דיל steinartig, hart, IV

בלינות (= bh.) zus. wickeln, rollen. Grndw. לבל (בלל) mit angeh. Mem, bedeutet eig. zus. tragen, häufen. Trop. B. kam. 113 הלרם פר soll es ihm in Bausch und Bogen berechnen (im Ggs. zu ידקרק: genau, im Einzelnen berechnen). Part. pass. Exod. r. s. 30, 127 d Gott gab den Heiden מצרת בלרטות plattte, ungeformte Gesetze, d. h. ohne nähere Erläuterungen, die erst in der Tradition niedergelegt sind. Ferner: abschneiden, trennen. Sot. 42°, vgl. בלבורן.

בּוֹלֶם m. (=bh. גֹלָם 1) eine ungeformte Masse, eig. etwas Zus. gewickeltes, Unentfaltetes. j. Nid. III, 50^d mit. die Arme des Embryos (foetus) gleichen dünnen Fäden, רשאר כל איבריר seine übrigen Gliedmassen כמין גרלם מצרמתים aber gleichen einem Klumpen, der zus. gepresst ist. Levit. r. s. 14, 158a dass. Genes. r. s. 14, 15° ′כו הארץ ועד הרקיע וכ' 14, 15° Gott stellte den Adam (als er ihn aus der Erdmasse gebildet hatte) als Klumpen hin, der von der Erde bis zum Himmel reichte, sodann blies er ihm den Lebensodem ein. Das. s. 24 Anf. Exod. r. s. 40, 135^b Levit. r. s. 29 Anf. dass. — Uebrtr. Snh. 22b 'משה גולם היא וכ das Weib ist eine nicht ganz ausgebildete Person, die erst im Ehestande als Mensch zu betrachten ist. Aboth 5, 6 גולם (im Ggs. zu הכם ein Mensch, der zwar Wissen, aber nicht die Geschicklichkeit besitzt, die gehörige Anwendung davon zu machen. — 2) ein noch nicht ganz fertiges Gefäss (Masse, Körper), das zwar als Behältniss einer Sache nothdürftig dienen kann, welches aber noch der Politur oder irgend eines Additaments bedarf, und daher als ein Mittelding zwischen כלי (Gefäss) und פשום (einfaches, rohes Stück) erscheint. — Pl. Chull. 25° גול בגר בלר עץ halbfertige Holzgefässe. Kel. 12, 6 fg. halbfertige Metallgefässe.

Sifre Matoth, Pisk. 158 בלים ולא גלומים (l. = Jalk. I, $254^{\rm d}$ הוֹלְמִים, das. öfter) "Gefässe" das bedeutet: fertige, aber nicht halbfertige Gefässe.

אוֹלְיִאָא (בּוֹלְיִאָּא ch. 1) (בּוֹלִיִם, ungeformte Masse. — Pl. Pesik. r. s. 33, 62^d בְּוֹלְיִאָּא ungehobelte Holzkloben. Schabb. 52^b 123^a בּוֹלְבֵּיִר in Betreff unfertiger Gegenstände (Nadein). — 2) (vom syr. בּוֹלְבָיִר plaga, ictus, percussio) Streitwaffe, Kolben, womit man schlägt, s. TW — Snh. 95^a, s. בּוֹלְנִיְהַרָּג.

II od. בּלְבָא f. 1) Anhöhe. — 2) Tiefe, s. TW — Gndw. או aufhäufen, s. d. Verb. Ueber die hier einander widersprechenden Bedeutungen, vgl. hbr. שֶּלֶם Tiefe, Furche, vom Grndw. או Haufe, vgl. auch בּלבּת – Pl. Pesik. Beschallach, פּלבּת ליה טרין ומחים ליה מכיק ליה טרין ומחים ליה (Ar. liest בּלבּתי (Ar. liest (Arm. 224)) er trug ihn auf Berge und stürzte ihn in Tiefen, Gräben.

קבור ה., דְּלְמוּדְ f. (= bh.) vereinsamt, eig. abgeschnitten, abgesondert. Stw. גרם במר mit eigeschob. ל (für ה, vgl. בַּרְבָּירָא und נְּרְבִּירָא); mögl. Weise jedoch ist unser W. ein quadrilitt.

abgesondert, getrennt (arab. (בּבֹל) von ihrem Manne. Genes. r. s. 31, 30b dass. — j. Taan. I, 64d ob. und Genes. r. s. 34, 33b (mit Bez. auf Hiob. 30, 3) wenn "Mangel" und "Hungersnoth" eintreten, בּבֹר הור רואה את אשתך כאלו גלמורה (d. h. enthalte dich des ehelichen Umganges), betrachte deine Frau als wäre sie eine Menstruirende, Abgesonderte; vgl. den nächstflg. Art. und בַּבַרוֹן

בּלְכֹּלוּרָה (בּלְכִּלּרְרָה: abgesondert, menstruirend. Genes. r. s. 79, 78^b eine arabische Frau sagte zur andern: מכנירדא אכא ich bin eine Menstruirende, abgesondert.

בוקר od. בריידר m. (pers. gîlmuhra, vgl. Lagard Ges. Schriften p. 29) schwefelsaure Talkerde, eine Masse, die zum Versiegeln diente. Snh. 95° כל חדר וחדר נויניכו ניתר לי Ar. (Agg. כל חדר וחדר נוינא ניינה עלמו הרג נוינא ניינה עלמו הרג נוינא ניינה שניינא וויינא פיינה שניינא פיינה Jeder von euch bringe mir von ihr (der Mauer) soviel Thon, als er zum Siegeln bedarf; dadurch wird näml. die Mauer niedergerissen werden. (Jalk. II, 44° hat dafür גולמא ונרגמונית crmp.).

אוֹלְמִישׁ m. eine Cedernart, viell. Ulme. R. hasch. 23° wird ארז nach einer Ansicht durch ברלמים erklärt; s. auch TW.

לב"ב m. Adj. (gr. γαληνός, όν) still, heiter. j. Erub. IV, 21^d un. אם היה הים גלנר (viell. zu lesen נְּלָינוֹן) wenn das Meer still war.

אָלוּסָא m. (בּרוּכָּא , mit Verw. der liquidae) Graupe. j. Maasr. I, 49^b mit. פינכא דגלוסא eine Schüssel mit Graupe, vgl. אַדִיָּא.

תלוסורא וו. (בארסיף, s. d., gr. אלוסורא וו. (במונדעים), s. d., gr. אלוסורא ווייט, claustrum) eig. Schloss, Riegel; übrtr. Verschluss u. zw. der obere, dicke Theil, der Kopf des Riegels, dessen man sich zuweilen zum Zerstossen der Gewürze bediente. Erub. 101^b אינוסטרא בלוסטרא לביטים מונדים לביטים מונדים לביטים מונדים לביטים לביטים לביטים מונדים מונדים לביטים מונדים ביטים לביטים מונדים ביטים לביטים מונדים ביטים מונדים
אָלוּסְקִין, וְלּוּסְקִין f. (syr. בם וְלּוּסְקִין, gr. ຂວ່າໄດ້ເຊິ່ງ ein grosses, rundes Brot. Aus Tosef. Ber. cap. 4, 11 geht hervor, dass גלוסקין ein Geback von feinem Mehl (syr. مُحْمَدُ) ist. Pes. 6^{b} גלוסקא ופיפיה Ms. M. und Ar. (Agg. יפה, vgl. auch קלוּסְקא) ein schönes, ansehnliches Brot. Dem. 6, 12 אחת לי גלוסקין אחת Ar (Ms. M. גלוסקא, אחר, Agg. גלוסקאן אחר kaufe mir ein Brot. שרור נמצא בתוך גלוסקין שלו Genes. r. s. 88 Anf. צרור ein Steinchen wurde in seinem (des Backmeisters) Brot gefunden. Thr. r. sv. אלה, 58°, vgl. קדדן Das. sv. קדדן, 63° קדדן, Brot und gewürzter Wein (= קוריבין). Das. sv. גלוסקין וחמר עתיק Brot und גלוסקין alter Wein. Jad. 1, 5. — Pl. Pes. 37° כריקין בירך בליכקאות Kuchen wie Brote geformt. Schabb. 30b גלוכקאות וכלי נוילה Brote und Kleider von milesischer Wolle. Exod. r. s. 30 crmp., s. בּלוֹכְקוֹם g. E. Erub. 64 b וְלוֹסְקִיךְ הּללוֹ diese Brote. — Tebrtr. Ab. sar. 39 b זיתר גלוסקאות המגולגלין, vgl. בלוכטרא (Ar. sv. גלגל 2 liest איזתר גלוסטרא, viell. gr. γλυχύτης Süssigkeit, d. i. süsse Oliven).

קלוֹסְקְאָא , גְּלוֹסְקְאָא , גְּלוֹסְקְאָא) f. (syr. γλωσσοκομεῖον) Βehälter,

אבל (arab. جَلَב, syn. mit גלר, גלר, גלר, אור אבל , bh. אבל , syn. mit אבל , גלר, אור , אבל , bh. אבל , aufdecken, bekannt machen. j. Jeb. VII, 9d un. הרבו לנגלע הור (Rabbis) Gewohnheit war, (das Eriernte) bekannt zu machen, zu veröffentlichen. Das. שהרה לו ליגלע בר was hätte er davon noch veröffentlichen können?

Nithpa. bekannt, veröffentlicht werden Snh. 6^b (mit Bezug auf התגלע המלע, Spr. 17, 14) קררם שנהגלע הרוב אחד יכול לנטשר נישינהגלע וכ' pevor der Streit bekannt wurde (d. h. bevor die Prozesssache dem Richter vorgetragen wurde), darfst du ihn schlichten (einen Vergleich zu Stande bringen); wenn er aber schon zur Kenntniss (des Richters) gelangt ist, darfst du ihn nicht mehr schlichten. j. Snh. I, 22^d ob. dass.; vgl. בְּצַע nr. 2. — Nid. 58^b wenn sie eine Wunde hat, בַּבַע und diese aufbrechen könnte, so dass das Blut herausflösse.

נילוֹצֶ m. das Bekanntmachen. j. Jeb. VIII g. E., 9^d הרי גילוער בידר das, was er hätte bekannt machen sollen, wusste er schon längst.

בְּרָעִין m. (= בַּרְעִין, gr. κάρυον, mit Verw. der liquidae) Kern der Früchte. — Pl. Schebi. 3, 7 הבַּלְעִינִין אַנּסין. die Kerne der Nüsse. j. Ter. IX, 47^d un. בַּלְעִינִין אַנְסִין die Kerne der Birnen (oder: der Pflaumen). j. Schabb. I, 4^b un. בידורה גלעינים לפועה Haufens von Kernen. Das. VIII, 11^b mit. גלעינים לפועה Kerne zum Pflanzen. j. Snh. V, 22^d ob. j. Ab. sar. II, 42^a un. j. Bez. IV, 62^a mit.

 $f. (= נַלְּעִרן f. (בּלְעִרן f. der Kern. j. Jom. VIII, <math>44^d$ un. הלעינה של wie ihr Kern. Ukz. 2, 2 הושב הלעינה der Kern einer feuchten Feige. — Pl. das. הגלעינין Ar. (Agg. הגלעינין).

קרן (gr. γλύφω) aushöhlen, eingraben Genes. r. s. 47, 46 שיקר בייטרין לא היה לה וגלף איקר מיטרין לא היה לה וגלף ihr (der Sara) fehlte die eigentliche Gebärmutter (μήτρα, matrix), aber Gott höhlte bei ihr die Gebärmutter aus. Das. s. 53, 52°, und s. 63, 61° dass. — Tanch. Balak, 235° שמר של הקבה בלרף עלרי der Name Gottes war in das Stirnblech eingegraben. — Pi. aus-

höhlen. Pesik. Anija, 137° בְּבֶּלְּפֶרְץ בּר sie höhlten ihn (den Diamant) aus. Pesik. r. z. St., 60° (ומגלפים נו. רמפליגים).

לְּכֵּלְ ch. (syr. בְּלֵי = מְּבֵּלְ aushöhlen, eingraben. Part. Peil בְּלִיפָא (als Sbst.) das Eingegrabene; ferner בְּלִיפְה m., בְּלָפִרת (syr. בְּלֵיבְר) die Eingrabung, sculptura, s. TW

על הליפֿה f. das Eingraben, die Eingrabung. Uebrtr. Pesik. r. s. 33, 62 das Sprechen (eig. Einschneiden) mit den Lippen.

אוֹלְפָּא m. (= קוֹלְפֵּר) Kolben, s. TW

אניקים אינוער אייער אינוער אייער אינוער אייער אינוער אינוער אינוער אינוער איי

אָלוּפְּסִין m. pl. grosse und harte Oliven, die dann erst geniessbar sind, wenn sie in Essig od. Salz eingelegt werden. Tosef. Ter. cap. 4 Anf. הרכנין גלופסין על זיהי שנון ולא זיהי שנון על זיהי שנון על זיהי שנון יל זיהי שנון על זיהי שנון מון (in Ter. 2, 6 steht dafür: ידיהי כבש) man darf die harten Oliven als Hebe für saftige Oelbeeren entrichten, nicht aber Oelbeeren für solche Oliven; vgl. קליפְּסִין.

אָלוֹפַמְרָא = בְּלוֹפַמְרָא Kleopatra. Tosef. Nid. cap. 5, vgl. אַבָּ

(גלקטינון) בַּלְקינוֹן m. (gr. אמטאנאסט) bläu-lich, himmelblau. j. Schabb. II, 4d un. wird גלקטינון מחש nach einer Ansicht erklärt: גלקטינון (l. גלקינון) ein Thier von bläulicher Farbe. Khl. r. sv. מה שהיה, 73°, מה שהיה, vgl. פַּיִרנוֹן.

גרּלְרָיר crmp., s. גרּלְרָין.

שני (=bh.)eig. bergartig aufsteigen, dah. auch: wallen, Wellen schlagen. Pi. und Hif. aufhäufen, bergig machen, Wellen treiben. Grndw. או mit angeh. ש, vgl. שבש. (Auch bh. שגלשו, HL. 4, 1. 6, 5 bedeutet: die bergartig, wellenartig herbeikommen). — Cant. r. sv. הכך, 20^b הרך אותו גלעד שניתר מתוכה עשיתר אותו גלעד den Berg, aus dem ich Wellen getrieben, machte ich zum Wellenzeugniss (גל עד) unter den Völkern. Das.

was ist das für ein Wellenschlag, den ich daraus hervorgetrieben habe? Das. sv. במגדל, 20° dass. auf den Sinai bezogen רמה הגלשה שהגלשתן; er wurde גל עך ein Haufe, Berg des Zeugnisses. — Hof. s. אַלָּשׁ.

ברך מה (בְּלַשׁ:) aufwallen, Wellen schlagen. Khl. r. sv. אל חבהל 87° הדך מה sobald der Kessel aufwallt (aufbrodelt), so ergiesst er sich über seine eigne Seite; bildl. der Aufbrausende hat blos die schädlichen Folgen seines Aufbrausens zu tragen, vgl. בְּנַוֹּן.

של אבי מי אלשים החלטה מי גלשים המעסה קמח על גבי מי גלשים החלטה מי גלשים המעסה מי גלשים המעסה מי גלשים ומי אל אבי מי גלשין (Agg. מוגלשין ist zu verstehen: das Aufschütten des Mehls auf wallendes (siedendes) Wasser, unter מואה: das Aufgiessen wallenden Wassers aufs Mehl.

אבר ליש ch. (בּלָשׁה) Wellenartiges, Welle. Pl. Cant. r. sv. הבד יפה, 20b wenn das Weib viel Haare hat, היא עברה לה גלשין בּלְשׁין so macht sie Wellen daraus, d. h. sie toupirt es. Das. wenn das Licht dem Verlöschen nahe ist, so treibt es die Flamme wellenartig empor.

אליי, וְּלְּיִילְיִי m. Adj. kahlköpfig, ein Kahlköpfiger, u. zw. am Vorderkopfe enthaart. Das W. dürfte denom. von der Kopfhöhe (צל von או) sein, vgl. jedoch syr. בל. enthaaren, s. TW

אָלוֹשׁוּחָא, אָלוֹשׁוּחָא, f. Kahlheit am Vorderkopfe, s. TW

גַּלְשׁוּשִׁיתְא f. (בְּנִישׁיִם, s. d.) Anhöhe, Steinhaufe, s. TW

גר' s. גלתא in גלתא.

בּלֵיא (gr. γάμμα) Gamma, der griechische Buchstabe Γ. Erub. 55° המין כמין גם במין גם ממין לשת Ar. (Agg. גאם) nach der Form eines Rogens oder nach der eines Gamma. Kel. 28,7 במה אחת כמין גבא Ar. (Agg. גאם). Seb. 53° גאם Ar. (Agg. גאם). Seb. 53° גים הובר במהן גם פוחפ Blutsprengung in Form eines Gamma. Das. 61°, j. Pea VI, 19° un. u. ö. — Kel. 14,8 בונור גונור גונור במהוך גונור Schlüssel, der in der Länge (eig. in seinem läng-

lichen Gammastrich) zerbrochen wurde, im Ggs. zu אַרְפּוּבָה: Schlüsselbart. Schabb. 105ª הַנָּה, vgl. איניקא und בים II. B. bath. 62a מברן גמא Ar. (Agg. DNI) ein Feld, dessen Grenze gammaförmig (d. h. nordöstlich) angegeben ist. Pes. 8b eine gammaähnliche Reihe (von den im Weinkeller aufgeschichteten Fässern), d. h. die vorderste Reihe, die der Thür zugewendet, und die oberste Reihe, die dem Dache zugewendet ist. — Pl. j. Pes. I, 27b un. כביד שכר בַּבִּירך wie zwei Gamma's, d. h. die Reihe, die nächst der vordersten und die Reihe, die nächst der obersten sich befindet, jenen beiden Reihen noch hinzugefügt; so nach einer Ansicht. B. mez. 28° הקים das Mass der Länge und der Breite eines Kleides, dessen Ränder zus. die Form eines Gamma bilden. Mit eingeschalt. 5, s. 🛪־ភ្នំ Ferner als Plur. vom Bst. אניבי, s. d. W

Pi. אַבְאָ dass. einschlürfen. j. Schebi. VIII, 38° ob. איר הא מגמא חומץ ופולם אבל אבל מגמא חומץ ופולם אבל man soll (bei Zahnschmerzen) den Essig (von den Früchten des Brachjahrs) nicht einschlürfen und ausspucken, sondern man soll ihn einschlürfen und herunterschlucken. j. Schabb. XIV, 14° ob. und j. Jom. VIII, 45° un. אמגמא und מונים und מונים מולים ווויים וווי

אָבְיּל ch. בְּיֵל (syr. אָבֶי = אִיְּאַ) einschlürfen. j. Jom. VIII, 45° ob. רגמייר er hat es eingeschlürft. j. Ab. sar. II, 41° un. wird erklärt: גביר לה (Ag. crmp. הכילה, ein W.) er schlürfte es ein. Schabb. 109° רליגמע er soll Essig einschlürfen. Suc. 49b לרגמיל er soll (den Wein in grossen Portionen) einschlürfen. — Uebrtr. (trnsp. vom syr. 🔊 vomuit) Chull. 111° גבור לשבא es stiess dem Scheba (d. h. Rabba bar Scheba) im Magen auf; d. h. er enthielt sich nicht etwa deshalb des Genusses der ihm vorgesetzten Speise, weil er die Zubereitung derselben nicht gestattete, sondern in Folge eines Unwohlseins, einer Erbrechung, Ueberladung des Magens (die Erklärung: man zwinge ihn zum Essen, vgl. Raschi, leuchtet nicht ein; denn sollte man Jemdm. etwas nach seiner Ansicht Verbotenes aufzwingen?).

Pa. (= Pi.) einschlürfen. Pes. 74^b un. במועל er hat den Essig geschlürft, ausgetrunken.

אבוני א. (= bh. אבוני die egyptische Papierstaude, Ried, vom Wasser einsaugen so benannt. j Schabb. VII, 10° un. כד מקטע wenn Jem. Ried abmäht. Pl. j. Bez. IV, 62° un. מקטע בגוני אבוני א.

ביכר 104ª גום ושתר, גם ושתר, האכילה אותן Speisen, die man einschlürft, gab Waschti den Fürstinnen zu geniessen.

גמם ebenf. von גרבון, sp. bh. גרבין ebenf. von בבים, Grndw. בם, mit angeh. Zade) Grube, bes. kleine Vertiefung, Grübchen, eig. Ort, aus dem Erde ausgegraben, ausgestochen wurde (vgl. רגביא ארץ, Hiob 39, 24 [גמם=גמא] "Er stampft, eig. er macht durch Traben Vertiefungen ינישה גומא בתוך ביתו *Chull. 41 נומא בתוך ביתו er macht eine Vertiefung in seinem Hause. B. כל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני abath. 16° zu jedem einzelnen Kopfhaar erschuf ich ein besonderes Grübchen. Nid. 52^b, vgl. איוֹב. j. Keth. I, 25b mit. לעושה גומא בבשר '> es ist, als wenn Jem. ein Grübchen im Fleische (durch Eindrücken) macht, das sich wieder füllt. j. Kil. I, 27^a un. j. Maasr. I, 48^d un. — Pl. richa Chag. 10a. j. Chag. III, 79a un. — Ab. sar. 76b מבירת Vertiefungen, d. h. Scharten im Messer. j. Nid. III, 50° un. גומות die Grübchen des Bartes. — Zuw. wird Mem verdoppelt. j. Kil. III, 28° mit. שהן עמוקות Grübchen, die eine Faustbreite tief sind. j. Ab. sar. IV, 44° un. גרבוביות שהחת האשכולות die Grübchen unter den Weintrauben. Chag. 19° גונגיות, l. גוכלכיות. Tosef. Mikw. cap. 5 dass.

ארְהְאוֹ ch. (syr. אַבּיּבְאַ = אַבּאָבּ) Grube, Grübchen, s. TW.

Pilp. (arab. אלם) stammeln, unverständlich sprechen. Kidd. 30° un. wenn dich Jem. betreffs einer Lehre fragt, אל הגלגם so antworte ihm nicht stammelnd (d. h. unsicher), sondern sage

es ihm sofort, klar. Ber. 22° היה מגנגם למעלה ב"ב" er sprach unverständlich (leise) in Gegenwart des R. Juda ben Bethera. j. Ber. III, 6° un. התחיל מגנגם בה er fing an, im Lesen der Schrift unverständlich zu sprechen.

ziehen, eig. verkürzen. Pes. 111a לבלור die Schuhe sind zus. gezogen, d. h. eng. Chull. 43a der Schlund גמרא ליהו zieht sich zus. Git. 57a so lange Palästina bewohnt war, רורוא war es geräumig, später aber, als die früheren Besitzer nicht mehr da waren, schrumpfte es zusammen. — Jom. 69a נמרא במרא בווא במרא ein dichtes Stück Zeug, das näml., weil es sich zus. gezogen hat, hart ist. j. Jom. IV, 41c גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, אבורה, אבורה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, אבורה, גמרה, גמרה, גמרה, אבורה, גמרה, גמרה, גמרה, אבורה, אבורה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, גמרה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, אבורה, גמרה, אבורה, א

תות הופת (בור הופת איני, איני

אבור Gamda 1, Name eines Mannes. B. Kam. לבו המרא R. Gamda. Pes. 64° u. ö. הב הניא בר גמדא R. Chija bar Gamda. — 2, Ab. sar. 39° נהר גמדא der Fluss Gamda. Suc. 18° dass.

Tosef. Schebi. cap. 1, s. bij.

אַנְבְּוֹלָ f. Zweig, Trieb des Baumes. Stw.

מנו aufschiessen, auslaufen, arab. פּוֹפָ. vom schnellen Ausschreiten des Kameels. — Pl. Pes. 4, 8 (55°a) של הקדש של הקדש die Baumtriebe des Heiligthums. Men. 71°a dass. j. Pea VII, 20°amit. j. Pes. IV, 31°amit. (Hai Gaon liest גמזירת: Zweige). — Tosef. Ter. cap. 5, 7 גמזירה wahrsch. = מָבְּיִוֹיִרְ, s. d.

לבוֹל (=bh.) Gimso, Name eines Ortes in Judäa. Stw. גמזי, s. den nächstflg. Art. Taan. 21° ממול (ל. מווי (ל. ממול (ל. איש גם זו אום (ל. איש גם ווי) Nahum aus Gimso, welcher Name zu der dortigen Deutung Veranlassung gegeben hat, vgl. אַם I. — Viell. davon בר גמוא, s. d. W

לבייל, בּבְּילוּן אָנְקְוּוֹן (syr. בּבּבּל, arab. בְּבְּוֹוּן בּּבְּוֹן בּרִה, die Frucht der Sykomore. Thr. r. sv. היו צריה 56° (גמזרז Ar. (Agg. גמזרז) er ass eine

Sykomorenfrucht. — Pl. j. Maas. scheni II, 53^b ob. בַּמְדְּרְבְּבְּרְה Sykomorenfruchte. Ebenso ist zu lesen in den Parall. j. Jom. VIII, 45^b ob. und j. Schebu. III, 34^b un., vgl. אַרְדְּבָּא.

וֹלְבְּוֹחוֹלְן s. בְּיִמְמוֹן.

ארָן s. איַרְמַאָן in 'א.

קרְּבְּלֵּכְ m. (בְּרְבָּלֵּכְ, gr. κάμμι) Gummi. j. Schabb. VII, 10^a mit. קרולרן גרנוי קרולרן הדוז כפרג גרנוי קרולרן wenn Jem. (am Sabbat) Schwamm (σπόγγος), Gummi oder Korallen abschneidet, so begeht er die Sünde des Abmähens sowohl, wie die des Pflanzens; weil näml. durch das Abschneiden dieser Gewächse deren Wachsthum befördert wird.

גנוא in גניאה s. גניא in גנייה.

לא ביל הבל (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בְּמֵל ch. (בּמֵל ch. (בּמַל ch. (בּמַ

למול denom. von למול, s. d.

קבורל m. (=bh.) die Handlung, die Einer gegen den Andern ausübt, Belohnung. — Pl. Genes. r. s. 13, 14^d אחה משלם במהלים טובים du erweisest selbst den Schuldigen Wohlthaten. Tosef. Schebi. cap. 7, 6 von den Erträgen des Brachjahrs u. s. w. אין משלמיך געוליך מוליך אין משלמיך געוליך אין המוליך אין המוליך אין המוליף dari man keine Vergütigungen (für empfangene Wohlthaten) entrichten.

אָלְיִלְי, אּלְרָיָלְא ch. (בְּמוּל=) Handlung, Wohlthat; s. TW. — Pl. Levit. r. s. 54, 148^d die Wohlthaten.

m. die Gewöhnung, dah. ein Ggst. der an etwas gewöhnt. j. Schabb. V, 7° ob. גיבורל mancher Autor liest אים חביר חבר גיבורל

(in der Mischna anst. בְּבְּבוֹדְ, s. d. in 'בּי) d. h. Geschirr, Joch, das man dem Kalb an den Hals anbringt, damit es diesen nicht beuge (mit Bez. auf מבולחר, 1 Sm. 1, 24). Wahrsch. jedoch ist

unser W بحناظ ähnlich arab. جَمِيلٌ eine netzartige Verzierung junger Thiere.

וֹבְילֹח j. Ab. sar. II, 41° crmp., s. בְּנָא

Deut. r. s. 1, 249° במילות אני פורע ich bezahle Vergeltung. — Sot. 14° המילות אני החלהה גמילות הסרים חלהה גמילות חסרים ומילות הסרים לפורע החלהה למילות חסרים ומילות הסרים ומילות הסרים ומילות הסרים ומילות הסרים ומילות משל die Bekleidung Adams und Evas (Gen. 3, 21) und die Beerdigung des Mose (Dt. 34, 6). Pea 1, 1 u. ö. במילות הסרים מוקלת כנגד כל מצוותיה של חירה במילות הסרים שוקלת כנגד כל מצוותיה של חירה של חירה של מילות ומילות במילות מוקלת כנגד כל מצוותיה של חירה und Liebesbeweise wiegen alle Gebote der Gesetzlehre auf. Vgl. das. c ob. Suc. 49°.

m. (=bh.) Kameel. Bech. 8a. B. bath. 93°, s. אָהַר, Thr. r. sv. בֶּרְטָיָאוֹת, 65°, vgl. בַּרְטָיָאוֹת. Levit. r. s. 13 Ende, s. קבּה. Schabb. 12ª wenn Jem. eine Laus am Sabbat tödtet, כאילר הזרג גמל so ist es als ob er ein Kameel getödtet hätte, d. h. ein sehr grosses Thier, vgl. בַּמַלוֹּדָ. Ber. wenn Jem. im הרואה גמל בחלום וכ' wen Traume ein Kameel sieht, so wird er von dem, über ihn verhängten Tod gerettet werden; u. zw. mit Anspiel. auf גם עלה (Gen. 46, 4), oder nach einer andern Ansicht auf 🗔 🗅 (2 Sm. 12, 13. Sollte man viell. in dieser St.: גם אל gelesen haben, was den Anklang an גביל darbot?). — Pl. Keth. 67° הטל ערביא אטה von den Kameelen in Arabien גובה פרגא kann die Frau sich ihre Morgengabe (φερνή) auszahlen lassen. j Keth. X, 33d un. dass. Genes. r. s. 60, 59b הגמלים גדילים במזרח die Kameele sind gewöhnlich im Ostlande anzutreffen. — Fem. Snh. 10 (11,) 5 הגמלת die Kameelheerde. B. bath. 8ª dass. — Denom. Pi. j. M. kat. III, 82b un. פרה ניגבילת eine Kuh, welche die Kameele antreibt.

Pl. Genes. r. s 38, 37° ברי בַּיְלֵיְא junge Kameele. j. Hor. III, 48° un. אבא יהורה דבָּמלוּי Abba Juda, der Besitzer vieler Kameele. Levit. r. s. 4, 149° dass. — Fem. Genes. r. s. 75, 74 b חמורתא בַּמְלְחָא eine Eselheerde, eine Kameelheerde.

m. Adj. (arab. جَمَّالُ , syr. المِجْارُ , Kameeltreiber. Erub. 35°. 52° ביל פיל ein Esel- und Kameeltreiber; bildl. für einen Menschen, der am Sabbat weder dahin, noch dorthin gehen darf; da man beim Antreiben des Esels diesem voran, des Kameels hing. hinter ihm hergeht. j. Erub. III, 21° un. j. Kidd. III, 64^a ob. Das. IV, g. E. 66° man lehre nicht seinen Sohn, המר רגמל ein Esel- oder ein Kameeltreiber zu sein. j. B. mez. X, 12° un. שייב מסר החוצב (החצב l. לגמל הגמל חייב wenn der Steinhauer dem Kameeltreiber (das Baumaterial zum Fortführen) übergeben hat, so ist dieser zu Schadenersatz verpflichtet (B. mez. 118^b steht dafür הַבַּיָלִיךְ הווּב. Pl. Kidd. 82ª הבַּבָּילִיךְ die Kameeltreiber. j. M. kat. III, 82b un. בַּבֶּרְכִּיר seine Kameeltreiber.

אבול II (בְּנִיא gr. γάμμα, s. אבון II, b zum Ersatz des מ) Gamma, der dritte griechische Bst. Schek. 3, 2 אלפא ביטא געלא. s. אלפא.

אֹרְלְאָ ווו od. אַרְיְלָא m. (arab. בָּבֶּלֹב, جُבָּלֹב, summa, aggregatum od. gemellus) 1) Gespann. M. kat. 11 b ההרא גכללא דחורי jenes Rindergespann, Das. פסקיה לגמלא er trennte das Gespann, d. h. nahm einen der Ochsen fort. — 2) Brücke, d. h. Ueberbrückung durch mehrere an einander gereihte Bretter. M. kat. 6b רהוא חשר דליכא גמלא nur dann, wenn keine Brücke und keine Ueberbrückung Snh. 67b, vgl. אוּסָקניתא. B. bath. 21 a היהרא Brücke und Ueberbrückung: גכולא vgl. auch with. — 3) Gamla, Name eines Ortes. Arach. 32 a גמלא. j. Mac. II, 31 d mit. המלכה Gamla, ein Zufluchtsort. — 4) Gamla, Name eines Mannes. Jom. 18° ההישים בך גמלא Josua ben Gamla, ein Hoherpriester. B. bath. 21ª.

reich. Das W ist denom. von τις, κάμηλος, indem das Kameel oft als Bild des Grossen diente; vgl. τις Απί, vgl. ferner Snh. 67^b und Exod. r. s. 10 Ende: κις και βια Ggs. zu Επισ

אַנְלְנָא וֹע od. בּנִילְנָא ch. (=נְּמָלּוֹּדָ gross, stark. Jeb. $76^{\rm a}$ und Schabb. $66^{\rm b}$ שרכושבונא (od. גבילא) eine grosse Ameise. — Fem. Ab. sar. $28^{\rm b}$ הַנְּיְלָנִיתָא בַּנְיְלָנִיתָא ein grosser Käfer.

שברייל , גבליאל Gamliel, Gamaliel, Name mehrerer Autoren. Aboth 1, 17 fg. — j. Ter. XI g. E. 48b בכליאל זרגא und j. Chal. IV, 69a ob. בכלייל זרגא Gamal. Suga, ein Amoräer, Zeitgenosse des R. Jochanan, R. Mana u. A. j. Ber. VI, 10° ob. בכליאל זרגה derselbe, wo jedoch בכליאל זרגה ist. j. Suc. III Anf., 53°. j. Bez. V Ende, 63b j. M. kat. III, 82a ob. Gamaliel, Bruder eine- gewissen Hillel. j. Ab. sar. III, 43b un., vgl. auch בכליאל דרקובתיא. — j. Dem. II, 22d ob. j. Ned. X, 42b ob. בכליאל דרקובתיא Gaml. aus Dekunteja. j. M. kat. III, 82° ob. בכליאל דרקובתיא derselbe.

מרכות abrasiren, abstumpfen, bes. vom Boden aus. Schebi. 4, 5 und B. bath. 80° ברכום איר אור ברכום (im Ggs. zu קוצץ למעלה p, vgl. Ar.) man rasirt den Baum vom Erdboden ab, d. h. lässt die Wurzel zurück. j. Ter. IX, 46° un. u. ö. רגו בומנו עום schneidet man sammt der hervorragenden Stelle aus, im Ggs. zu בהמה שפרה das Eingewurzelte ausgraben. Das. 59° בהמה שפרה בהמה שפרה במהם ein Thier, dessen Maul abgeschnitten ist. Tosef. Bech. cap. 4 g. E. במחם במהם ein Thier, dessen Hörner abgestumpft sind. j. Schabb. XI, 13° un. את הכותל כגמום אמר בונותל כגמום wäre sie abgebrochen. j. Erub. IX, 26° un. dass.

Nif. abgeschnitten werden. Schebi. 1, 8 מילך שלגעם ein Baum, der bis zum Erdboden abgeschnitten wurde. Men. 37°. 39° die äusseren Streifen, שולבו לום משלבו משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו משלבו לום משלבו משלבו משלבו לום משלבו משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו משלבו לום משלבו לום משלבו לום משלבו לום משל

 (Agg. בְּאִים) er schnitt das Fett obenauf ab, ohne es auszugraben. Das. 96° dass. — Ithpe. — Nif. Chull. 44° das Kinn אִינּוֹם אִינּוֹם אִינּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוֹם אַנּבּוּם. Bech. 44° dass.

גונוסיות, גנוניסיות — גּוּבְּנִא s. גנוניסיות s. בוניסיות גנוניסיות s.

גרטנטר -- פּרְעַיְרָא s. in 'גרי -- גטטרא s. גרטיטר אַ אַרְעַיְרָא s. גרטיטר איז אַרייַ אַנייַרָאַ.

וויסקוֹם , וְּבִיכְקין , וְבִיסִקין m. (gr. γαμικός, όν, γαμισκόν, auch γάμιος, ον) zur Heirath, Hochzeit Gehöriges; dah: Hochzeitssumme, näml. Morgengabe, Ehepakten. Exod. r. s. 32, 131 bc (mit Bez. auf Jer. 3, 20) das Weib kann nicht den Gatten, wohl aber den Liebhaber (Bräutigam, כמה verleugnen, למה und woher kommt das? Weil zwischen ihnen keine Ehepakten geschlossen wurden. Daher sagte Gott: Ihr habet gegen mich wie gegen einen Liebhaber treulos gehandelt. Das. s. 47, 140d und Tanch. Waëtchan., 250° (mit Bez. auf Ex. 31, 18 und 34, 1 פכל לך ורכתבתר ein Gleichniss von einem Könige, der eine Frau heirathete, 'וכחב לה גמיסקוס משלו וכ und ihr die Ehepakten von seinem eignen Material anfertigte. Später aber, als sie, infolge Ehebruches, aus seinem Palaste verwicsen war und der Brautführer (שרשביך) herbeikam und beim Könige Versöhnung bewirkte, sagte dieser: Zwar bin ich nun ausgesöhnt, אלא עשה לך גמיסקום ולואי אהד בר ידי diese Ehepakten jedoch fertige du von deinem Schreibmaterial an; o, dass ich es über mich gewinnen könnte, meine Hand, (Unterschrift) darauf zu setzen! Pesik. Hachod. 52b. 53a כתב לה גמיקין Ar. ed. pr. (Ag. überall גכייקן) er verschrieb ihr die Morgengabe. Pesik. r. Hachod., 32° גמיקין crmp. aus גמיקין. — Pl. Levit. r. s. 23, 167^a die Generation der שכתבו גוּמַסיּוֹת Sündfluth ging deshalb unter, שכתבו גוּמַסיּוֹת weil sie für Männer (zur Päderastie) ebenso wie für Weiber Ehepakten verschrieben hatten. Jelamd. Breschith Ende (citirt vom Ar.) גמיסקין לזכר ולנקבה. Genes. r. s. 26, 25^d גמרמסיות לזכר ולבהמה wahrsch. crmp.

ינְמִימָה ,נְמִימָה s. נְמִיעָה ,נְמַע

וֹבְייִי höhlen, graben. Grndw. בי mit angeh. אי, s. TW.

אַנְקְּיָאָ m. (syr. בּרּכְּיִל, bh. אָבּה, syn. mit קרבְּיָאָא, Grube, Graben, s. TW.

בשל (= bh.) vollenden, endigen, etwas zu Ende thun, zu Ende bringen. Pes. 10, 7 מת ההלל das Hallel vollenden, d. h. dasselbe ganz, ohne Auslassung sprechen; vgl. הבל מלאכתו Ber. 14° fg. j. Schabb. VII, 10° un. גמר מלאכתו er vollendete seine Arbeit. j. Jeb. V, 6° undas Beiwohnen vollendet die Levi-

ratsehe; nach einer Ansicht auch: מאמור, s. d. W. Kerith. 10b. 11a fg. גמר ביאתר er vollendete den Beischlaf. Das. גרכור שנערה wenn er den Coitus beginnt, vollendet. j. Nas. VIII, 57ª ob., vgl. ערי. Pes. 87º הכל גומרין בה Alle vollenden (ihre Begierde) an ihr (viell.: sie brennen, sind aufgeregt für sie, vgl. Pi. u. Hof.). j. Ber. VI, 10^d ob. גמר מלאכול er hörte auf zu essen. j. Ter. II, 41b ob. הבְּמַנוּר das vollendete Getreide, an dem schon alle nöthigen Vorrichtungen vollzogen sind. Bez. 2 b ביצים נמורות vollendete, ausgetragene Eier. Chull. 89 a u. ö. צדיק גמור ein vollendeter, d. h. vollkommen Frommer. j. Ned. X, 42° mit. קלין גניור ein völliger Kauf. – Uebrtr. beschliessen. Chag. 10° גמר בלבר er beschloss es in seinen Gedanken. Snh. 42ª sie haben über die Prozesssache das Urtel beschlossen. — רגרכור (abbrev. 'רגר') eig. er vollendet, d. h. "und so weiter" namentl. bei Bibelcitaten, wo nicht der ganze Vers citirt wird. Chull. 98 b B. mez. 85 a. Genes. r. s. 51, 50^d u. ö.

Nif. vollendet werden. Snh. 24b fg. הדין das Urtel wurde vollendet, d. h. von dem Gerichtscollegium beschlossen. Genes. r. s. 12, 12d מלמכתן ihr Werk wurde vollendet.

Pi. אָמֵר Räucherwerk verbrennen. Diese Bedeut. hängt mit dem vrg. etwa so zus. wie das hbr. אים holocaustum, mit אים, also eig. ganz verbrennen; dav. ארמרא Kohle, eig. völlig ausgebranntes Holz. Mögl. Weise aber auch ist dieses אים אים אים שלים של הדרים לגמר לבמר במים brennen. — Bez. 22 להרים לגמר לגמר במים das Räucherwerk riechen, es verbrennen. Uebrtr. als causat. Ber. 53° un. שלים בר את הכלים mit dem abgebrannten Räucherwerk die Kleidungsstücke zu parfümiren.

Hithpa. 1) = Nif. vollendet werden. j. Schebi. V Anf. 35^d אין פירותיהן מְנַבְּיִרין אלא לאחר ייים 's ihre Früchte werden erst nach drei Jahren reif. — 2) Pass. vom Pi. Schabb. 18^a מניחין המוגמר תתת הכלים ומתגמרין והולכין כל man darf das abgebrannte Räucherwerk (Mugmar) unter die Kleidungsstücke legen, damit sie den Sabbat hindurch vom Dufte durchzogen, parfümirt werden. -- Hof. dass., insbes. oder בּרְשָׁהַ (syr. אָבָּאָבָה, zu ergänzen ברשם), gew. als Sbst. gebraucht: das Räucherwerk von abgebrannten Spezereien, das man oft nach aufgehobener Mahlzeit herbeibrachte, Mugmar, Mogmar. Ber. 42b רהוא אומר על המגנור ואעפ שאין מביאין את המגמר אלא לאחר סעירה Ar. ed. pr. (Agg. überall. כורגבור) er (derjenige, der das Tischgebet vorgetragen) spricht die Benediction über das Räucherwerk, obgleich man das Räucherwerk gewöhnlich erst nach Tische herbeibringt. Das. 43° כל הנורגנורות מברכין עליהן בורא עצי בשנים über alle Räucherwerke lautet die Benediction: (Gott,) der die Gewürzhölzer erschaffen hat! j. Ber. VI, 10° ob. j. Bez. II, 61° un. כנגבלר Bez. 22° u. ö.

آبِي I ch. (syr. جَيْر = مَنْ اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَلَى اللهِ عَ Pes. 55^b גכוריכן wir vollenden es. Das. vollenden, anfangen. — 2) (denom. von אָבֶּתְרָא, ebenso wie nh. בְּטָב und Hif. בְּשָׁבַ von ו (בְּישׁבָה) lernen, bes. das mündliche Gesetz, die Tradition erlernen; unterschieden von אָרָס, s. d. W Jom. 29° פּיִגְפֵיר בינתיקתא קשה etwas Altes zu lernen (wiederholen) ist schwieriger denn Neues zu erlernen. Schabb. ליגמר אינש והדר ליסבר der Mensch soll zuvor lernen (d. h. viele Lehren aufnehmen), sodann erstrebe er, ein gründliches Verständniss zu erlangen. Ber. 43ª Rab ist nun gestorben, und wir haben nicht וברכת מזומא לא גמרינן das Tischgebet von ihm gelernt. Keth. 17 a es ist traditionell, dass u. s. w. Chull. 98. 99 fg.

Af. lehren. Sot. 36 אבמרים er lehrte, unterrichtete ihn (in Sprachen). Chull. 45 אה אבמרך בכורא komme, ich will dich eine Tradition lehren! B. kam. 17° לַאַנְּכוֹרְרִי zu lehren. Ber. 13°, vgl. בָּבָּר.

יְבְּיִלְ, אֵּיְרְיָּ, m. Part. od. Adj. (syr. אָבְיּבּיּ,) 1) vollkommen; — 2) holocaustum, s. TW.

الْمِينَا f. eig. (= syr. اَنْمُر, اَرُهُمْ مِنْ Vollendung, perfectio, τελειότης, Vervollständigung oder Vollkommenheit; insbes. oft: Gemara als Benennung desjenigen Sammelwerkes, welches kurz nach Abfassung (Abschluss) der Mischna (s. מְשִׁיכָה) von den Amoräern, zuerst in den palästinischen und dann in den babyl. Akademien zu deren Erklärung und Erweiterung, theils durch Beibringung von Borajthot (vgl. בֶּרָאָה), theils durch eigne Hinzufügungen und Bibelexegesen entstanden ist und wodurch das mündliche (und biblische) Gesetz seine Vollendung erhalten hat; vgl. auch השלביה - Ab. sar. 19° במרא das Erlernte, im Ggs. zu מבמרא מו Diskussion. B. mez. 33° גנירא ארן לך מדה גדולה Höheres ביזר ולעולם הוי רק למשכה יותר מגמרא als die Gemara giebt es nicht; dennoch bestrebe dich, mehr der Mischna als der Gem. kundig zu werden. Keth. $10^{\,\mathrm{b}}$ שמרע הרה הכח

er hatte eine Tradition. Arach. 29^a Rab hatte es nach seiner Tradition erlernt; dass näml. die dort citirte Borajtha richtiger wäre als die LA. in der Mischna. גמרא גמור זמורתא תהא יט. א Schabb. 106 ש גמרא גמור מוורתא תהא lernst du eine Tradition, so muss es ein Gesang sein, d. h. du musst ein vollständiges Wissen davon haben. Nach Raschi: wie ein gewöhnlicher Gesang, ohne alle Genauigkeit. Kerith. 13b לברא ,durch Mose" (Lev. 10, 11) das ist die Gemara, d. h. die mündliche Tradition, deren Ursprung bekanntl. auf Mose zurückgeführt wird; vgl. הַלָּכָה. Schebu. 41 b die Halachoth u. s. w. רכולה גבורא und die ganze Gemara. Erub. 53^a u. ö.

لاتِاباء ، الإِنْ الْهُرُاءِ ، الْإِنْ الْهُرُاءِ ، (syr. الْإِنْ عُمِيرُ ، auch i 22, 12, 12, 1) Kohle, carbo. Ueber die Etym. vgl. 723 im Pi. — j. Maas. scheni כל גומרה דלא כויה בשעתה לא כויה דלא כויה V, 56° ob. jede Kohle, die nicht zu ihrer Zeit entflammt (angefacht wird) wird nicht bald entflammen; d. h. eine günstige Gelegenheit, die man unbenutzt vorübergehen lässt, wird nicht leicht wiederkehren, vgl. הַלָּה. j. Bez. II, 61° ob. dass. Chull. 11° דמרה גומרהא שלה man legt eine Kohle darauf. — Pl. das. 93^b גּרְּבֶּרֶר. Genes. r. s. 51, 50 d wird hbr. פחים (Ps. 11, 6) doppelt übersetzt: פחם Kohlen" (von פחם, wonach בחים = בחים (Num. 14,9) צלם [Num. 14,9] למד ביבים, ביכים [Jer. 5, 8] für משכים) und "Schlingen"; vgl. auch Jalk. z. St. — 2) übrtr. Brand, eine Art Krankheit. j. Ab. sar. II, 40d mit. הדא גומרתא ככנה der Brand ist als gefährliche Krankheit anzusehen. j. Schabb. XIV, 14^d mit. dass.

eig. Sbst. Ganzheit; nur mit vrges. b als Adv. (syr. מבר לגמרר ganzlich, ganz und gar. Pes. 55 b פסידי ביעי לגמרי die Eier werden gänzlich verderben. B. kam. 35 b u. ö. פטור er ist ganz und gar frei.

בּבְּלְיִרך .crmp., s. בַּבְּלְיִרך.

אַרְאָ m. Adj. (denom. von אָרְאָּ) Jem., der viele Traditionen inne hat. Pes. 105^b הרוא, vgl. הוֹצָאָה.

גורקין, s. גבורקין.

לבושים, arab. פֿבּשׁה, demersit). Pa. herunter sinken lassen, bücken. Jom. 67° מוערה ליה לרישיה במיטן בענין דגמיש ליה לרישיה zuweilen lässt er (der Sündenbock) seinen Kopf herabsinken, d. h. so, dass dieser vom Körper bedeckt und dadurch unsichtbar wird.

גן עדן das Paradies, der Aufenthaltsort der Frommen im Jenseits, im Ggs. zu בּרְהַבָּם, s. d. Snh. 102a. Ber. 28b. 34a u. ö. — Kil. 2, 2 דרעוני גנה. Gartenpflanzungen. Exod. r. s. 31. 130° גלגל שבגנה das Rad (zum Wasserschöpfen) im Garten. — Pl. fem. Levit. r. s. 3 Auf. nits של אחרים Anderer Gärten. — 2, übertr. (wie gr. κῆπος, hortus) weibliche Scham. Cant. r. sv. גן נעול אלו הבתולות 24°, גן נעול "ein verschlossener Garten" bedeutet: die Jungfrauen. Pesik. Beschallach, 83ab dass. In Levit. r. s, 32, 176° הבעולות crmp. aus הבתולות. Cant. r. l. c. mein Garten ist verschlossen (bildlich für die Keuschheit Israels), und er wird dennoch geschmäht (das Wort גּק in doppelter Bedeut. genommen, näml. von גד: Garten, und גלר: schmähen, schänden, s. d. W.). Genes. r. s. 85, 83° חורש בגנות, vgl. אשׁפַה.

אָלָא, s. גנר s. גנר, אַנְרָא, s. גּיָרָאָ, s. גּיָרָאָ

211 = bh.) 1) stehlen, heimlich entwenden. Grndw. גל, vgl. גּבָב, — j. Snh. VIII, 26b ob. מלך מאחר הגוב שלא שלך מאחר הגוב שלא du darfst das Deinige dem Dieb nicht auf heimliche Weise entwenden, damit du nicht als ein Dieb erscheinst. (ähnl. B. kam. לא הגוב בגונב נפשות הכתוב Snh. 86a לא הגוב בגונב $^{\prime}$ לא תגלב (Ex. $20,\,15)$ verbietet den Menschenraub; dahing. לא תגנבו (Lev. 19, 11) den Diebstahl am Vermögen. Taan. בני גרנבי עלר adie Nachkommen derjenigen, welche heimlich die Frühlingsfrüchte nach Jerusalem trugen und die römische Regierung, die dies verboten hatte, dadurch täuschten, dass sie vorgaben, sie wollten mit der Mörserkeule (עלד), die sie vorzeigten, die Feigen einstampfen. Snh. 81b הגונב את הקסוה wer die Opferschale der Libation stiehlt, vgl. קסנה. — 2) übrtr. täuschen, hintergehen (vgl. gr. κλέπτειν אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו Chull. 94° אסור לגנוב דעת הבריות דעתר של נכרי man darf Niemanden, selbst nicht einen Nichtjuden täuschen. Schebu. 39^a. B. mez. 4, 12 כגרוב את העיך wie Jem., der das Auge täuscht. — Piel. (=bh.) Exod. r. s. 5, 107° היי ממברן את עצניך ונשניטין וכ' sie stahlen sich heimlich fort und entschlüpften Einer nach dem Andern.

Nif. בְּבְבֵּב מְּבְּבֹר hlen, geraubt werden. Schebu. 49 בְּבְּבַר מִינִים מְּבְּבַר אַ פּעמִים זה נגנב ב' פעמים זה נגנב ב' פעמים אוה נגנב ב' פעמים בעמים וזה נגנב ב' פעמים אוה בעמים וזה נגנב ב' פעמים וזה נגנב ב' פעמים וזה נגנב ב' בעמים מו (Gen. 31, 39) und נבהי נמהגים (das. 40, 15), vgl. den Comment. — Hithpa. etwas heimlicher Weise, verstohlen thun. Pesik. r. s. 21, 42bc היו במהגיבין אלו וב' בישותיהן של אלו וכ' היו ביהגיבין אלו וב' וביים בישותיהן של אלו וכ' היו מוספים בישותיהן של אלו וב' היו נמהגיבין אלו הוב' בישותיהן של אלו וב' sositha, vgl. בַּבֵּרַם Sositha, vgl. בַּבַּרַם צַּבַּרַם.

Pa.=Pi. Jeb. 91° לכוה לכוה שנהבי לכוה wozu auf verstohlenen Umwegen? d. h. sprich deine Meinung offen, unverhohlen aus!

13. m. Adj. (=bh.) Dieb. j. Snh. VIII, 26^b ob., vgl. גוב ניכן רגוב חשרי לא Snh. 26b גובן רגוב שמרה גנב wenn Jem. (der Gärtner ist) in den Monaten Nisan und Tischri stiehlt, so führt er nicht den Namen Dieb; weil er näml. in diesen Zeiten des Früchtesammelns die Entwendung einer Kleinigkeit für erlaubt hält. Arach 30°, vgl. win. Suc. 26ª פרצה קוראה לגוב der Einbruch (d. h. die Gelegenheit) ruft den Dieb herbei. — Pl. Mechil. ז' גנבים הם Par. 13 אם במחתרת Mischpat. sv., הראשון שבגנבים הגולב דעת הבריות המסרב es giebt לחבירו לארחו ואין בלבו לקרותו וכ' sieben Arten von Dieben; der Hauptdieb ist derjenige, der die Menschen zu täuschen sucht, wenn er z. B. in seinen Nächsten dringt, dass er ihn bewirthen wolle, während er nicht daran denkt, ihn einzuladen u. s. w. — Fem. pl. Genes. r. s. 45, 44d בַּבְבֵּיוֹת Die binnen, als Eigenschaft der Weiber.

die Diebe stehlen. — Fem. Genes. r. s. 92, 90° אבֶּבְּאָּ בּר בּּבַבְּא בּר בּבַּבְּא בר בּבַּבְּא בר בּבַבְּא בר בּבַבְּא בר בּבַבְּא בר בּבַבְּא בר בּבַבְּא בר בּבּבְא בר בּבּבְא בר בּבּבְּא בר בּבּבְא Dieb, Sohn der Diebin, d. h. Benjamin, der den Becher gestohlen haben soll, Sohn der Rahel, welche die Hausgötter gestohlen hatte. Tanch. Mikez Ende dass.

לְנֵיְרָה (=bh. נְּנֵבְה das Gestohlene, furtum, Diebstahl. j. Sot. III, 19b un. גיבה בוניבתר בניבתר (st. בגיבתר בניבתר בניבתר (st. בגיבתר בניבתר Anf.) wegen seines Diebstahls. — Pl. das. בניבות בניבותר בעיבותר בניבותר ממאר בניבותר שמה אורן בניבותר בניבותר מאר שמה אורן בניבותר שמה אורן בניבותרך לחברי שמה אורן בניבותרך לחברי שמה אורן בניבותרך בניבותרך לחברי das, was du gestohlen hast, in meinen Hof.

הְנִיבוּת f. das Stehlen. j. Snh. VI, 23^d un. בניבות דעת eig. das Stehlen der Gedanken, d. h. Täuschung; vgl. אָנַב nr. 2.

(פְּגֵיכְה בּבְּרָבְּה (syr. בְּבַּבְּרָא וְּנֵיכְה בּבְּרָא לְּנוּרְחָא h. (syr. בְּבַרְבָּרָא וְנִירְבָּתְא למנה Gestohlene; s. TW — Pl. Ab. sar. 26° ביר בְּנִיבְתָא וֹכֹ sie begingen Diebstähle.

m., אָנרּבְהָא f. (=דּוְּנָבָא, t. und די verw., s. 1) Schwanz, Schweif; s. TW - M. kat. ענובהא דכלבא der Schweif des Hundes. שור כרסתן פרסתן רב רישיה רבא Chull. 60° 'גנובתיה רבא פסיעתיה וכ Ar. (in Agg. fehlt der letzte Satz) der Ochs ist starkleibig und grossklauig, hat einen grossen Kopf und macht grosse Schritte; das Gegentheil gilt vom Esel. Das. רבן אודניה וזוטרא גנובתיה בר חמרא זוטרן 79° אודניה ורבא גנובתיה בר סוסיא Ar. ed. pr. (Agg. ein Maulthier, dessen Ohren lang und dessen Schweif kurz ist, stammt von einer Eselin ab; ein solches aber, dessen Ohren kurz sind und dessen Schweif lang, stammt von einer Stute ab. Schabb. 77b ניאר טעמא גמלא זוטרא תורא אריכא גנובתיה וכ' weshalb גנובתיה hat das Kameel einen langen, der Ochs aber einen kurzen Schweif? s. בַּקא.

אָנִיבָא לּנִיבְא לּפּתוֹם, N. pr. Git. 31b גָּנִיבְא, ינִיבא vgl. פַּלְנְּאָה j. Git. VI, 48b un. בּלַנְּאָה מהדין גניבה wie jener Geniba, als er herausgeführt wurde, um getödtet zu werden.

אָנְבְּרָל m. (בּוֹבְבְּיֵל arab. נְנֹבְּבְיֵל, gr. ζιγγίβερις, τ abgew., mit Verw. der liquidae) Ingwer. Git. 86° גינברא (Ar. גינברא) Ingwer, als Heilmittel gegen Hautausschlag.

אָנְרָאָ m. (בּרָאָם, syr. אָבָרָאָ Gigant, Riese; אָנְבְּרוּתָא f. (בּרוּתָא , syr. צָבְּרוּתָא) Heldenthum, s. TW.

m.~(= קְּנִיגִּר, s. d. gr. אָעיא γ о́ ς) Jäger. Chull. 60^{b} Ar., vgl. בְּלִיסְטְרָר.

אנידין m. (gr. γιγγίδιον) Gingidion, eine Art Mohrrüben, eine Pflanze in Syrien. j. Pes. II, 29° ob. wird המכה erklärt נבנידין Gingidion, von herbem Geschmack.

المرابع المرابع عن المرابع الم

לבולים f. Ranzen, Beutel, Handtasche. Kel. 16. 7 כינים הכני Ar. (Agg. מונים Ar. (Agg. מונים) die Handtasche des Armen, in welcher er die erbettelten Gaben sammelt.

Nation 17 77 12 8. in 13.

Ithpa. sich wälzen, rollen. B. kam. 51^a der Ochs The Train wälzte sich in die Grube hinein. Git. 77^b Noore ber Nur Train Ar. (Agg. 578) der Scheidebrief rollte fort und fiel auf das Gesimse. Erub. 85^b. Schabb. 141^a. Das. 148^b. Bez. 30^a. — Jeb. 17^a Nur Nur das grosse Kab (Mass) wie das kleine Kab rollt hinab in die Hölle, von da nach Tadmur, Mesan und Harpanja: d. h. wo es nur einen Verworfenen (von illegitimer Abstammung) giebt, so siedelt er sich in diesen Ortschaften an, die noch tiefer liegen als selbst die Hölle.

אריין od. אריין m. (wahrsch. dass., was syr. וְבְּיִבְּיִין sphaera, globa, s. Smith Thes. Syr. Col. 749) Fels, Klippe. Pl. B. mez. 80^a אריין
pedoch steht unser W. für gr. κυνάντρωπος; jedoch steht unser W. für gr. κυνάντρωπία = λυκαντρωπία sc. νόσος) eine Krankheit aus Melancholie, wobei der Kranke des Nachts umherrennt und wie ein Hund oder Wolf heult. Chag. 3b wenn Jem. des Nachts allein, ohne Begleitung geht, πατικ στεπτία των (Ms. M. στεπτί) so ist es möglich (eig. sage ich), dass eine solche Melancholie ihn befallen hat. j. Git. VII. Ant., 48° steht dafür στεπτία. j. Ter. I, 40b ob στεπτίας ermp.

נַבָּב (syn. mit בָּבֶּ) verbergen, aufbewahren, sammeln. Grndw. 73, (wov. auch כנך גוב) ging über in כן (קנך) קן, wov. בוב, כנן, כנס, דום, אום ע. A., welchen sämmtlich der Begriff des Zus. thans, Verheimlichens zu Grunde liegt. — B. bath. 11° המוד לכיטה לכיטה אבותי גנזו לכיטה meine Vorfahren sammelten בנותר למכלה וב' Schätze für die Erde, ich aber für den Himmel; sie sammelten Geld, ich aber Seelen u. s. w., vgl. Tin. Pes. 119a ein Schatz von Josefs ist für die Frommen בנרוה כצריקים aufbewahrt. Das. 56a Chiskija בנו כפר רפואות verbarg das Buch der Heilmittel, damit die Kranken Gott anriefen. j. Snh. I, 18d un. 723 er verbarg die Tafel der Heilmittel. — Schabb. 115° R. Gamliel צוה כליו befahl, dass man es (das Targum zu Hiob) בקשר חכבים לגנוז ספר קהלת Das. 30b בקשר die Gelehrten wollten das Buch Koheleth verbergen, d. h. den Apocryphen anreihen. Das. auch das Buch der ואף כפר משלי בקשר לגנוז Sprüche (Proverbien) wollten sie verbergen, vgl. Nif. Khl. r. Anf., 71^a dass. — Meg. 26^b eine morschgewordene Pentateuchrolle נונדיך verwahrt man neben einem ארהר אצל הלביד הכם Gelehrten, d. h. in dessen Gruft.

Nif. aufbewahrt, verborgen werden. Jom. 52b' משננו הארון נכנו כבר צוצר הבין וב als die Bundeslade (des ersten Tempels, durch Josia) verborgen wurde, wurde auch die Flasche mit dem Manna u. s. w. mit verborgen. Schabb. 13b wäre nicht Chiskija ben Garon, אס לכנו כבר יחוקאין so wäre das Buch Jecheskel als apocryph erklärt worden.

اَيْدُ ch. (syr. اِلْهِيِّةِ = بَالِيِّةِ) verbergen, verheimlichen, s. TW

נגני מל. ובל m. (=bh.) Schatz, Aufbewahrungsort. — Pl. trop. Chag. 12b ביים מלום ונגדי ברכה וכ die Schätze des Lebens, des Heiles und des Segens befinden sich in dem obersten Himmel, dem Araboth. — Pes. 119a die Schatzkammern Korahs.

אָנְיֵלְ ch. Schatz, dass. — Pl. רְּבְּיִלְּא, אַנְיִבְּא, בּבְּיִלְּא, Schatz, dass. — Pl. אַנְיָבְּא, אַנְיִבְּא, אַנְיִבְּאָּ בּבְּיִר, דִּבְּאָ meine Schätze. — Ab. sar. 35^b, s. אַנְּבָּאָרָ

Meg. 26^b Jom. 12^b die hohepriesterlichen Gewänder des Versöhnungstages שלודן גליזה müssen aufbewahrt (nicht mehr benutzt) werden. Levit. r. s, 21, 165^a dass.

א בּלְוַבְּרְיא m. Adj. Schatzmeister. j. Ber. II, 5^b ob. בניכורן גנזכריא (Var. גנזכריא) Benjamin, der Schatzmeister. Nid. 65^a steht dafür כנרכירן Mögl. Weise für בנזקריא aus der Stadt , גנזק, s. d. W

אנוק אנון היינוק האוקלע לגינזק היינוק אנון אנון אינוק אנינזק אנינזק האיקלע לגינזק מאר. Ak. sar. 34° עקיבה איקלע לגינזק מאר R. Akiba traf in Ginsak ein. Genes. r. s. 33, 32° R. Akiba trug die Begebenheit der Sündtuth vor בגנזק של מדי ולא בכר in Gisak von Medien, die Zuhörer aber weinten dabei nicht einmal. Trakt. Semach. cap. 12 גנזק של מדי.

stöhnen, wehklagen, Seufzer ausstossen. Das W ist aus אנה entstanden, mit vrges. 5, s. d., vgl. auch bbg. — B. kam. 80° ein Frommer, שהיה גונח מלבו ושאלו הרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שיינק חלב עז רותח אביית בשחרית בשחרית בשחרית בשחרית Ar. (in Agg. fehlt עד hatte an Herzklopfen gelitten (eig. stöhnte vom Herzen); man befragte deshalb die Aerzte, worauf sie sagten: Es giebt für ihn kein anderes Mittel, als dass er an jedem frühen Morgen heisse Ziegenmilch sauge. Keth. 60° גוֹנַחַ יונק חלב שבים Jem., der an Herzklopfen leidet, darf auch am Sabbat Ziegenmilch (als Heilmittel) saugen. — Uebrtr. Genes. r. s. 32 Ende הוא הוא הוא auch er (Noah) spie Blut מוכח דם מפני הצוה (eig. er warf beim Seufzen Blut aus) infolge der Kälte; mit Anspiel. auf אך נה, s. אן III.

לבות ch. (syr. בות בלה. stöhnen. Ber. 59°a, vgl. גירודי גירוד גירוד גירוד גירוד גירוד גירוד גירוד אלה. R. hasch. 34°a בלרלי יליל seuf-zen), s. auch TW

Pa. בַּבַּה kastriren; viell. eig. die Hoden herausstossen, verwandt mit הגב. B. mez. 90^b ob. jene Stiere, דגנברן ארמאר ומגנחין יחהרן welche die Nichtjuden heimlich fortführen und (dem jüd. Eigenthümer zulieb) kastriren.

אשרמע f. das Stöhnen. Chull. 51b אשרמע f. das Stöhnen. Chull. 51b sein (des heruntergestürzten Ochsen) Stöhnen wurde gehört.

Af. Jemdn. legen. Num. r. s. 18, 235^d אניתיה בערסיה (Agg. crmp. אניתיה בערסיה) sie legte ihn auf sein Bett. B. mez. 84^b ארגליתיה dass. Schabb. 109^b אגליתיה גבאי ich werde ihn zu mir legen.

ענים או פופ. wohl, wie arab. בולי (mit Wechsel der Guttur.) hässliche Worte sprechen, schimpfen. — Pi. בְּיִבָּה schmähen, beschämen. Snh. 92b ביופרן בחורים שהיו נגגנין את החמה Jünglinge, welche durch ihre Schönheit die Sonne beschämten, d. h. diese als hässlich erscheinen liessen. Git. 58b ביבין את הפז dass. Snh. l. c. (אורה כל שירות וכ') בקש לגנות כל שירות וכ') בקש לגנות כל שירות וכ') ביבין את הפז בקש לגנות כל שירות וכ' (Nebukadnezar, vgl. Dan. 3, 33) beabsichtigte, die Psalmen Davids zu übertreffen. Pes. 3a הרי זה מגונה der ist hässliches. Ber. 33b במוכה der ist hässlich, d. h. tadelnswerth. Das. 44b u. ö., im Ggs. zu משובח ב.

Hithpa. sich schämen, hässlich erscheinen. Chag. 15^b מתגנין בה die sich ihrer (der Gotteslehre) schämen, oder: die damit schändlich verfahren. Kidd. 41^a מתגנה עליר sie wird ihm hässlich erscheinen.

לבו ch. Pa. בַּבּר (syr. בּבּר (syr. בּבר (syr. בור (syr. בּבר (syr. בור בור (syr.
 haben dem Mose nachgeschaut" (Ex. 33, 8) אמר להנאר רכ ישר אמר לגנאר רכ nach einer Ansicht: in hässlicher (verleumderischer) Absicht, nach einer andern: השבה in guter Absicht. Ber. 33^b. Levit. r. s. 32, 176° u. ö.

hässlich. B. kam. אַבְּיָה האית בך קדים ch. (syr. נְיִלָּאָה האית בל קדים hässlich. B. kam. אמרה מערה האית בל haftet etwas Makelhaftes an dir, so sage es lieber selber früher, bevor näml. Andere es dir vorwerfen.

קבות ובי f. Schande, Schändlichkeit, im Ggs. zu שבח Pes. 10, 4 'שנות וב' man beginnt (den Vortrag am Pesachabende) mit Schande (d. h. was Israel zur Schande gereicht) und schliesst mit Lob. Arach 16a man soll nicht des Nächsten Vorzüge zu sehr hervorheben, שביחוך ביובחו בא לידי גנותו denn von den Vorzügen kommt man leicht auf seine Mängel zu sprechen. Sot. 52b. Exod. r. s. 16, 116c u. ö.

אנות בלות ch. (בנות Schande, s. TW.

קּיבֵּיאָן m. (von גֹי in doppelter Bedeut.) Garten und Schande; vgl. בַּן (mit angeh. אָן, wie בַּּרָבָּאָ u. A.), s. TW.

קניינן od. בְּנִינְן m. pl. Kleie. j. Pea VI, 20° un. גניינן ein Mass Kleie. Tanch. Tezawe, 107° מאה גנינים dass.

גר' s. in גר'.

נְּבֶּלְ eig. umgeben, umringen (vgl. נְּבָלָ), dav. אַ Garten, s. d. W.

תנק m. Adj. Gärtner. Levit. r. s. 5, 149 הגנן der Gärtner. — Pl. j. Ter. XI, 48° ob. הגנן das Kraut der Gärtner. Kel. 17, ו הגנים das Behältniss der Gärtner. Pes. 22° das Opferblut מככרין לגננין לזבל wird an die Gärtner (oder: Gartenbesitzer) zum Düngen verkauft.

אָרָקָל ch. (syr. בְּלָרָ = 7ָבָּ) Gärtner. j. Snh. II, 20 d ob. und Genes. r. s. 80, 78° לכרט je nach dem Garten ist der Gärtner, d. h. wie das Volk, so das Oberhaupt; s. auch den nächstflg. Art.

וְנְבֵּוֹן, וְנְבֵוֹן (מֵנֵנְא) m. (syr. בְּוֹבֶּוֹן)
1) Beschützung, Beschirmung, s. TW

2) übrtr. Baldachin, Trauhimmel, Thalamus, unter welchem die Brautleute die Hochzeit feiern. j. Jeb. XIII, 13° un. das Verheirathen eines unmündigen Mädchens mit dessen Einwilligung besteht עבד לה גנון ומלבשין לה קוזמירין ומדכרין לה man bereitet ihr den Thalamus, bekleidet sie mit Putzsachen (κόσμητρον) und erwähnt in ihrer Gegenwart eines Mannes (des Bräutigams). j. Ber. II, 5° mit סלקין מיעבד גנוניה דר' אלעזר sie gingen, um den Thalamus des R. Elasar zu bereiten. Ber. 16ª גנרנא) קטרין ליה גננא) den Thal. durch Stricke befestigen. Git. 57a עבדר גבוא (l. גנרנא) man machte (aus den gefällten Cedern u. dgl.) den Hochzeitsbaldachin. Ned. 50^b רבי עביד ליה הלולא לר"ש ברבי (בריה l. כתב יל בית גננא (גנונא) כ"ד אלפין רבואין דינרין נפקין על בית גונא דין Rabbi machte seinem Sohne R. Simon Hochzeit und schrieb auf das Haus, wo der Baldachin sich befand: 24,000 Myriaden Denare wurden auf dieses Baldachinhaus verausgabt. Cant. r. sv. נשכני, 7° לגינונו, דרדי לגינונו mein Lieber komme in seinen Thalamos (angespielt auf לגכר); bildl. für die Vereinigung Gottes mit der Gemeinde Israel. Das. sv. באתר לגנר, $24^{
m d}$ לגרנוני באתר. Num. r. s. 13, 218a dass. Ruth r. sv. מה את בעי תהי גנונך חסר מה את בעי 'כם warum willst du, dass dein Thalamos in der zukünftigen Welt um eine Perle weniger werth

אָבוּנִיהְא, אוֹיִבּיּגְא f. (syr. בּבַּבּאְ, dimin. von נְּרָבָּא Gärtchen, hortulus; bes. Gemüseund Blumengarten. B. bath. 68ab wird שלחין Gärtchen. Ber. 43b בנרניהא die Narcisse des Gartens. j. Kidd. Ende, 66d man darf nicht in einer Stadt wohnen, שאין wo kein Gemüsegarten ist. Ab. sar 4b u. ö.

קנונים od. בונים m. pl. (wahrsch. gr. τὸ γέννημα) Fleischklumpen in der Haut, worin sonst der Embryo liegt. Nid. 24 b ein Abort, voll von Fleischklumpen (Sot. 36 b גנרנים, s. גנרנים,); vgl. auch בּנִינִינָן.

Pl. Cant. r. sv. שלה הת בורים ובת בניסים, 4^d ביסים ובת בורים ובת בייסים, 4^d ביסים ובת בורים ובת בייסים, 4^d בייסים ובת ביוסים אשה בת טובים ובת בייסים, 4^d בייסים ובת ביוסים ובת בייסים ובת בייסים ובת בייסים ובת בייסים ובת בייסים בת בייסים בת בייסים בת בייסים בת בייסים בת בייסים בייס

אָנִיסְתְּא, וְּנִיסְתְּא, פָּר. בּבּר, וְּנִיסְתָּא, פָּר. γένος) Geschlecht, Familie, Abstammung, s TW

ל הינוסן, א הינוסן, f. (gr. אַנּטפּסג,) Zeugung, Geburt. j. R. hasch. III, 59° mit. יום גינוסיא שלן sein Geburtstag (viell.: דמ אַבּר יום גינוסיא עציסום). Ab. sar. 1, 3 ירם גיניסיא של נולכים (so in Agg. des j. T. = Ar. ed. pr.; im bab. Talm.: (בינוסיא der Geburtstag der Könige. Vgl. j. Ab. sar. I, 39° un. und bab. Gem. 10°, woselbst unser W. durch יום הלידה erklärt wird. Genes. r. s. 88, 86° יום גניסיאה dass. Pesik. Nachmu, 126° Josef sagte zu seinen Brüdern: הודעתם גינוסיא שלי ihr habt (durch eure Ankunft in Egypten) meine edle Abstammung bekannt gemacht. Uebrtr. Exod. r. s. 15, 113° ein Königssohn wurde aus der Gefangenschaft befreit, רעשה לו המלך יום weshalb der König ihm zu Ehren einen Festtag (eig. Tag der Entstehung) bereitete; vgl. Ab. sar. 10° nach einer Ansicht יום שמעמידין רום גיניסיא = בו נילך Tag, an dem man den König angestellt hat.

m. pl. (gr. ὁ γενναῖος, ה eingesch.) die Edlen, s. TW

אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטי אין אינגיסטיר
קניסר, גיניסר (syr. יְבּבֹּיֹם, gr. Γεννησαρέτ) Genezaret, Name einer Stadt im Stamme Naftali. j. Meg. I, 70° mit. wird מורה erklärt: גיניסר ברות ביריסר ein Einwohner von Genez. Genes. r. s. 98, 96° eine agad. Etym. הזוניסר von בירים אור Fürstengärten. Das. s. 99 g E. Ruth r. sv. ליבי ליבי שרים Das. s. 99 g E. Ruth r. sv. ליבי ליבי שורים die (schönen) Früchte von Genez. Maasr. 3, 7 סוכה גלוסר אבוסר לוב הוות היו מעתה ב' gab es denn etwa zwei Städte Genezaret? mit Bez. auf מלרות 15, 20).

אָרְקָא, גור', s. in 'גר. — אָרָפָא s. אַנְקּא. אָר', Dli, Dli und 'גר' s. in 'ra und 'גר'.

קבר אות הגם f. (von ססג, syn. mit אות הגם, s. d.) grosse, umfangreich. Chull. 3, 1 בוף בוף ein grosser Vogel; vgl. auch בון Das. הסג (sc. מסג) ein grosses Thier. j. Pes. IV, 30 d un. בהמה בון ein grosses Thier. j. Pes. IV, 30 d un. בהמה בון ein grosses Thier. j. Pes. IV, 30 d un. בהמה בון ein grosses Thier. j. Pes. IV, 30 d un. בהמה בון ein grosses Essen. Tosef. Schabb. cap. 13 הגסה die Borte, eig. das dicke Zeug, vgl. בן II. Schebi. 4, 1 man liest Hölzer, Steine und Kräuter vom Felde און הגס הגס הגס פון grosse Stück, vgl. j. Gem. und die Commentt. z. St. Nid. 2b הגס הגס הגס הגס הגס הול hochmüthig. — Pl. Chag. 26 בלי הרס בפרן במערם בון Pes. V, 32 un. die Babylonier und Daromäer in chart בון במערם הולה בון במערם הולה sind hochmüthig und von

wenigem Wissen. j. Ber. II, 4^d ob. Levit. r. s. 17, 160^b. j. Schebi. IV, 35^a ob.

אָבָּ ch. (בּכּב) gross, umfangreich. Esth. r. sv. רהשתיד, 102^d "Niemand hat gezwungen", weil man dort sonst aus dem grossen Pokal trank; vgl. Jalk. z. St.: wenn die Herrscher Persiens ein Mahl gaben, so musste jeder Gast aus "dem grossen Pokal" סופקא (gr. סגיססכ) trinken, selbst wenn er dadurch wahnsinnig oder todt hingefallen wäre. — Mögl. Weise: אַבָּא בַּבָּא Becher, Pokal.

תרוח, Ueberhebung. Suc. 29b גסות כנגד כולן, Ueberhebung. Suc. 29b גסות כנגד כולן, Ueberhebung. Suc. 29b גסות כנגד כולן Hochmuth übertrifft alle Laster. Kidd. 49b מימן לגסות דניות Schmeichelei und Hochmuth. Schabb. 33a מנות לגסות דניות Hochmuth ist ein Beweis der Armuth (an Wissen wie an Vermögen). Levit. r. s. 10, 154a der hohepriesterliche Turban לכפר על גסות הרוח ban לכפר על גסות הרוח hochmuth zu sühnen. Das. s. 16 Anf. Sot. 5a. j. Ab. sar. I, 39b ob., vgl. דְּלֵטְם.

אוֹסוֹם ch. (בּפוּת Hochmuth, s. TW.

תַּבְּבֶּר m. Tosef. Schebi. cap. 2=1, s. d. ΥΤΡΟΙ Ι, ΥΤΡΙΙΙ f. (gr. γάστρα) 1) bauchiges Gefäss, eig. Bauch; insbes. der vom Topfe abgebrochene, dicke Theil, der als Napf und dgl. diente. Schabb. 96° הבא גכטרא לגסטרא Ar. (überall ohne Jod, Agg. zumeist גיכטרא) stelle einen Napf unter den andern, damit er die ablaufende Flüssigkeit aus dem letztern, beschädigten Napfe aufnehme. Das. 108b הכבשין שבתוך מבברא Gemüse, das in dem Napf eingemacht ist. -- Mikw. 6, 6 גכטרא שבמקרה eine Wanne, die in einem Bade ist. Kel. 4, 2 u. ö. - 2) übrtr. Theil einer jeden hohlen Masse (eines Thieres und dgl.), wegen der Aehnlichkeit mit einem, in zwei Theile geschnittenen Topfe. Ab. sar. 13b רלישויה גסטרא möge er das Thier zertheilen, in zwei Theile zerschneiden! Chull. 21ª עשאה גסטרא נבילה wenn man ein lebendes Thier gespalten hat, so ist es wie ein gefallenes zu betrachten, בְּבֶּלָה, s. d. W. Das. 27ª. 52ª אָבֶּבֶּה, ihr sprechet von "Gastera", d. h. von einem Thiere, dem zwei einander gegenüberstehende Rippen losgerissen sind und welches, obgleich noch lebend, als gespalten zu betrachten ist. Das. 124° גסטרא ein, der Länge nach aus einander gerissener Ofen. Snh. 52b ראיבוא דעביד vielleicht ist der Verbrecher durch Spalten des Leibes (nicht aber durch Abhauen des Kopfes) zu tödten? — 3) Form, Behältniss, aus dem etwas kommt, eig. Napfartiges. Levit. r. s. 15, 158° es giebt keinen herabfallenden Regentropfen, שלא ברא לה הקב"ה גסטרא בפני עצמה Ar. (Var. קנצטרא, in Agg. fehlt dieser Satz hinter כר פלג; in B. bath. 16° steht

dafür כפוס) dem Gott nicht eine besondere

Form (aus der er fliesse) erschaffen hätte. Tosef. Erub. cap. 6 מַבְּיבְיה Pl. בַּּיְבְיהְה Machsch. 3, 2, vgl. בְּיבְיה, s. auch nächstflg. Art.

גיסָבָרָא II גַּסְבָרָא ,גִּיסָבָרָא f. (= בְּסְבָרָא s.d., lat. castra, castrum) Kriegslager, Castell. ועל כל גיסטרא וגיסטרא בראתי בו Ber. 32b נסטרא אוים אוים Ms. M.; (Ar. ed. pr. גסטרא; Agg. ועל כל קרטון) in jedem Kriegs-ל' גסטרא lager stellte ich 30 Gebieter (ὁ κρατερός) an. — Sot. 14° גסטרא של בית פעור das Castell von Beth Peor. Schabb. 121° אנשי גבשרא של ציפורי Ar. (Agg. גיסתרא, die Mannschaften des Castells von Sipphoris. (Nach Raschi: des Kriegsobersten, שלשון). — Uebrtr. Gastera, Name eines Ortes. Levit. r. s. 23, 166 d גכשרא להיפא Gastera (feindlich gesinnt) gegen Cheifa. Thr. r. sv. פרשה, 59^d steht dafür היפה, - Davon Adj. Genes. r. s. 28, 27^a glauben denn etwa die Männer der Sündfluth, אריות גסטריות אני צריך (l. = Jalk. z. St. § 47 חיילות בַּכְּשִׁרְיוֹת dass ich Heere von Kriegslagern (castrenses) nöthig habe, um sie zu vernichten? Es bedarf blos eines Wortes. - Nach ersterer LA. wäre unser W. ein Adj. von בַּטָבֶרָא Ι (γάστρις) dickleibige Löwen.

קְּטְיִינְין, קּנְטִירָא m. (בְּטְיִינְץ, קּנְטִירָץ, s. d. W.; gr. אמססלדנפסג) Zinn, plumbum album oder stannum. B. mez. 23b גכטרון של אבר Werkblei. Men. 28b נכטרון של אבר של נכטרון ein Leuchter, den man aus Zinn angefertigt hat; vgl. אַדָּאַ.

יבר' s. in 'זב.

אָרְיְלְאָ I m. (gr. γαισός, γαῖσον, gaesum) Wurfspiess, s. TW.

אַנְסְאָ II m. (syr. גִּיכָא s. פּיכָא) Seite eines lebenden Wesens. Pl. בְּיְסְכִּיך, s. TW Nid. 48 ביסטיהן של גיסטיהן sie tragen ihre Brüder auf ihren Schultern.

אָבְּסְטְרָא . Wagen oder Sessel, s. TW בּסְטְרָא . בּיוֹם . בּיוֹם . גיכתרא א גיכתרא ווֹ בּסְטָרָא . בּיִּבֹם . בּיִּבֹם . גיכר א בְּיִבְּא א בּסְטָרָא . ביר . בּיִּבֹּם . ביר . בּיִּבֹם . ביר . ב

אַנְעָבֶּעְ I (= צַּבְּעֵבָּג, s. d., trnsp.) besudeln, benetzen. Part. pass. Levit. r. s. 20, 163° seine Jungen waren in Blut eingetaucht. Khl. r. sv. שלח, 96° ביניך Kleider in Blut getaucht, besudelt.

Ithpalp. sich wälzen. Thr. r. sv. בלי בלה, 61° כל יובין ההדא הרנגולתא מוקבינה בקישביא ליה את כל יובין ההדא הרנגולתא מוקבינה בקישביא ליה את so lange die Henne sich in der Asche herumwälzt, kannst du ihr nicht beikommen. Cant. r. sv. במה במשני הוא rieben sich an den Kräutern des Brunnens u. wurden von deren Duft durchzogen.

אבענע (für רגע, Grndw. גע, wov. יגעגע) sich

eifervoll mit etwas beschäftigen, studere, s. TW. Dav.

לינונין m. das Sehnen, Verlangen, studium. Pl. Snh. 39a ich habe einen Sohn im übersecischen Lande, ריש לי געגרעין עליר und habe ein heisses Verlangen (besondere Liebe, studia) nach ihm. Das. 63b Schabb. 66b בן שים לו הביו של אברי לי געגרעין על אביי ein Sohn, der besondere Liebe bei seinem Vater geniesst. Exod. r. s. 1 Anf. Ismael, שהיה לו געגרעים על אברהם אביי לו געגרעים על אברהם אביי לו געגרעים על אברהם אביי der bei seinem Vater Abr. eine vorzügliche Liebe hatte, eig. die Liebe zu ihm war bei Abraham.

גער איני m. (Stw. viell. גער, s. nächst flg. Art.;

oder das arab. בَבְּבֹּ lärmen) der Geräuschmachende. Thr. r. sv. ברשה, 59^d, s. אָּגוֹנְאָא.

פוער. לעץ, הגאן (= bh.) 1) brüllen (vom Thiere), eig. einen Ton aus der Kehle (קוֹעָא, s. d. W.) hervorbringen. Chull. 38° die Kuh בועה בשעת brüllt beim Schlachten. — 2) schreien, lärmen. j. Taan. II. Anf., 65° warum bläst man beim Fasten mit Hörnern? לומר השבינר שבינה שו dadurch (zu Gott) zu sagen: Rechne es uns an, als hätten wir, dem Thiere gleich, (nach Speise) vor dir geschrien.

אָנְיִרְאָ, גְּעִייְרָא, f. (syr. גְּעִייִרְא, las Brüllen mugitus. Thr. r. sv. דעית מן לאלד, 59 b, געייתא לתררך וכ' durch das Brüllen deiner Kuh weiss ich, dass der Tempel zerstört wurde.

לבניל Hif. הַּבְּיֵל (= bh. הַּבְּיל und בַּבָּיל eig den Schmutz herauswerfen (vgl. Hiob 21, 10 vom Samen des Thieres); insbes. Gefässe, die zu unerlaubten Speisen verwendet wurden, mit heissem Wasser ausspülen, um sie benutzer zu dürfen, eig. den Schmutz, d. h. das Unerlaubte entfernen. Ab. sar. 75b Gefässe der Nichtjuden, הביל להגיל בביל להגיל בביל להגיל בביל להגיל בביל להגיל בביל להגיל בביל להגיל אופים diejenigen Gefässe, für die das Eintauchen ir kaltes Wasser genügt (d. h. wenn sie blos zu kalten Speisen benutzt wurden, z. B. Gläser u dgl.) soll man (behufs Reinigung) eintauchen

diejenigen aber, die mit heissem Wasser auszuspülen sind (d. h. die zu heissen Speisen verwendet wurden, wie Töpfe u. dgl.) soll man ausspülen. Das. 76° fg. j. Ter. XI, 48° mit. מגעילה בחבין man spült sie mit kochendem Wasser aus. — (j. Maasr. I, 49° un. המגררה כובי crmp. aus על ידי האור נגעל ויוצא). — Nif. pass. vom Hif. j. Ter. XI, 48° mit. על ידי האור נגעל ויוצא durch das Feuer wird das Unreine entfernt und geht heraus (vgl. Num. 31, 22 fg.; s. auch לַבּבּוּן).

לְעָלִ ch. (syr. בּבֶּל, Ethpe. בּבֶל = בְּבָּלָ). Ithpe. besudelt werden, s. TW.

ליעול m. N. a. (vgl. auch ביעול m. N. a. (vgl. auch בָּינָלָה) Reinigen metallner Gefässe durch Ausspülen mit heissem Wasser. Ab. sar. 76° die Benutzung der Gefässe mit heisser Flüssigkeit נעטה גיעול לחבירו bildet gleichzeitig ihre Reinigung. — 2) übertr. das Gefäss, das zu unerlaubten Speisen verwendet wurde und daher der Ausspülung, Reinigung bedarf. Pl. das. 75b. 76a איעוּלֵי נכרים דאסר die von Nichtjuden benutzten Gefässe. welche die Schrift verboten hat. - 3) (vom bh. גיעולי ביצים מותרות הנעיל Eier, die auf gewaltsame Weise von der Henne abgehen (wenn man sie näml. auf den Leib, dem Eierstock gegenüber schlägt, so dass sich die Eier ablösen), sind zum Genuss erlaubt, vgl. Tosaf. z. St.; anders nach Raschi. j. Ter. X, 47b un. und Tosef. Ter. cap. 9, 5 dass.

למה f. das Verwerfen. Thr. s. sv. הלא f. למה, 70^b מאיסה וגעילה das Verachten und Verwerfen. Pesik. r. s. 31, 57^d dass.

לעורי f. (bh. נְּדֶּרָה) das Anschreien. Jalk. II, 123°, vgl. נְהוּנְנִיר.

ענט (= bh.) rauschen, lärmen; s. vrg. Art. Anf. Cant. r. sv. עכוריר, 19° הבית das Meer rauschte und überschwemmte die Höhle. — Uebrtr. Levit. r. s. 3, 147° געש מחם der Ochs räusperte sich (oder: er nieste) und warf die Nadel aus seinem Schlunde heraus.

Nithpa. Ruth r. Anf., 35b (mit Anspiel. auf בתגעשר מעשרת גמילות חסדים (מוגעשר מעשרת גמילות הסדים (מוגעשר מעשרת גמילות הסדים (sie räusperten sich, Liebesbeweise zu thun, d. h. sie betrauerten den Josua nicht gebührendermassen. Khl. r. sv. שוב אנות הקבה, 85d dass. — Hif. Geräusch machen. Das.

להרעיש רגם להגעיש עליהם ההר וכ Gott wollte den Berg erschüttern und über sie stürmen lassen, damit sie dort ihren Untergang fänden. (Schabb. 105b un. wird משרגש gedeutet: שרגש; שרגש wahrseh. ist zu lesen שליהן הר od. שהגעיש).

אַלְתְּחֹנֵי Gaton, Name eines Ortes. j. Schebi. VI, 36° mit. געהון, ein Grenzort Palästinas; viell. nach העהם, dem Sohn des Eliphas genannt.

אנת (=bh.) 1) Flügel, ala, der knochige Theil desselben, vgl. אַבָּת. Stw. אַבָּה, vgl. בּבָּה. — Seb. 7, 5 יבֹּשׁי ihr Flügel ist vertrocknet. — Dual יבשׁר בפרה (Chull. 3, 4 יבּפְּר בפרה שמחתרו wenn die (knochigen) Flügel zerbrochen, wenn die langen Federn (Flügel) ausgerupft sind. — 2) übrtr. der Arm, ala. Ohol. 7, 4 יבילה בגפרים sie wird getragen (geführt) an den Armen. — 3) Kel. 8, 3. 17, 3 עשה לו גפרים er machte an einem Gefässe (zum Anfassen) armähnliche Henkel. Tosef. Kel. B. mez. cap. 10.

Tempel Roms (sei es geschworen)! Sifre Schelach Pisk. 116 g. E. בפי של רוכני dass. Jalk. I, 229° steht dafür בפא דרוכני בהא נחתינן Pes. 87° גפא דרוכני בהא נחתינן ält. Agg. u. Ar. (fehlt in sp. Agg.) beim Tempel Roms! daran dachten wir immerfort. — Auf ähnliche Weise steht בינוי דרוכני לפינו Roms; was viell. für eine Ableitung unseres Ws. von ἀγάπη sprechen dürfte.

אָבָּלְּ III od. אַבְּלְּ f. Axt (od.: Leiter). Ned. 89b רהים בגפא וחובליא er lief mit Axt (Leiter) und Strick, um den Baum zu fällen und ihn an den Boden zu ziehen; bildl. für: Er rüstete sich mit allem Möglichen, um die Gesetzkunde zu erlangen.

אר' s. in גּיפְּיוֹן s. in גּיפְּטִית.

אָבּל (arab. בּשׁל schnell wohin gehen). Pi. wohin treiben. j. Schabb. XIII, 14^a un. בּנְבַבֵּל לתוכה Jem. treibt (die Thiere) in das Behältniss, in den Käfig.

joia, kjoia ch. (syr. ida, für idia, = עבר = נְּכֶּן (נְּכֶּן Weinstock, Weinrebe. גופלא מתקרי ג' שמהן וכ' Levit. r. s. 12, 156° der Weinstock führt drei Namen: 1) Weinstock (גופנא); 2) Trauben (ענביך), die an ihm wachsen und 3) Wein (חמר), der ausgepresst wird; vgl. auch דּרְקְרָך. j. Ber. III, 6a un. und j. Nas. VII, לנישתא דגופנא דעיפורין die Synagoge auf einem Weinberge in Sipphoris. j. Snh. VII, 25^d un. גופתא דציפורין dass. (nach syr. Form). — 2) ענור גופנא Baumwolle. Schabb. 110b. Git. 69b. j. Kidd. III, 64c un., vgl. אַלּוֹל. — Pl. B. kam. 92° גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני für Weinstöcke (die Jemand verkauft) kann er Palmen (die viel billiger sind) kaufen, für Palmen aber keine Weinstöcke. B. bath. 69 b u. ö. — 3) Dem. 1, 1 גופנין wird in Ber. 40b erklärt: die letzten Trauben, die noch im Anfange des Winters am Weinstocke bleiben, und die einen sauren Geschmack haben.

אוֹפְנִית, הּוּפְנִין, Gufna, Gufnith,

Gufnin, Name eines Ortes unweit Jerusalem. j. Taan. IV, 69° un. בהדא גרפנא in Gufna. Thr. r. sv. בלד. 62° steht dafür גפנה. Ber. 44° es gab einen Stadttheil in Jerusalem, רגופנית שנה (Ms. M. גרפנין) welcher Gufnith hiess. Tosef. Ahil. cap. 18 ביה גרפנין Beth Gufnin.

אָלְּבְּלֹּהְ f. (=וְּיִפְיּוֹץ, s. d.) Bach, Fluss. Thr. r. sv. היו צריה, $55^{\rm d}$ Vespasian ging, מכחי בהדא um in dem Fluss zu baden.

וֹבִי s. in 'זג.

סבּיָּן od. Pi. סבּיִּן denom. (gr. γυψόω) gypsen, mit Gyps bestreichen. Kel. 10, 5 Muriasfässer, שגפסן עם השפהן Ar. u. Hai Gaon in s. Comment. (Agg. crmp. שגפהן) die man am Rande vergypst hat. — Nif. pass. Mikw. 4, 3 רַּנְבְּפֵּט (so nach Maim. und Rabad, vgl. Heller z. St.; in Agg. crmp. ונכבש (פגר שווי es wurde mit Gyps beklebt.

עוו, 31° mit. (בּיבֵּק טונים die Frau, die sich mit einem fremden Manne umarmt, wird als des Ehebruchs verdächtig angesehen (s. הולפון היים אוים בפתרה ונשקתיה ונשקתיה sie umarmte und küsste ihn. Das. VII, 24^d ob. dass., vgl. auch דּוּלְפֵּקר.

א בּיפוּף m. 1) das Umarmen, die Umarmung. Snh. 56b גיפוף רנישוק das Umarmen und Küssen. — 2) Umschliessung. j. Schabb. III, 5d un. גיפופו (des Ofens) Umschliessung.

אוֹפִרִיתְא (hbr. נְּפֶרִית Schwefel, s. TW.

לבּל ch. Pa. (בּיבֵּר) beschwefeln. j. Schabb. VII, 10° ob. ההן דמגפר wer die Gefässe beschwefelt.

ΠΕΙ f. (ngr. γαφέτ, vgl. Sachs, Beitr. II, 27) eine Masse ausgepresster und zus. gedrückter Olivenschalen u. dgl., welche als Brennmaterial diente. Schabb. 47 b גפת דותים die Masse ausgepresster Oliven-דשומשמין schalen oder von ausgepresstem Mohn. j. Schabb. מרחיקין את הגפת ואת 17a מרחיקין את הגפת ואת 'בובל וכ eine solche Masse und Mist muss man vom Nachbarhause in einiger Entfernung halten, weil durch ihren Dunst die Mauer beschädigt wird. Maasr. 5, 4 זגיר eine solche Masse von Olivenschalen und von Weintraubenschalen. Kel. 9, 5. 6 גפת חדשה eine solche frische Masse von Oliven, die noch Flüssigkeit haben. Genes. r. s. 50 Anf., vgl. בָּזַק. (Kel. 10, 5 גפה, richt. 521, s. d.)

אבים ch. (בּבָּק Masse von Olivenschalen. j. Schabb. IV, 6d mit. die Tochter des R. Janai brachte ihm eine warme Speise am Sabbat und sagte, (l. בגיפתא (בגיפתא בניפתא (בגיפתא הגיפתא (בגיפתא ניפתא על ביפתא ניפתא על גיפתא ביפתא על גיפתא פוחד שו verwahre sie in einer Büchse und stelle die Büchse auf die Schalenmasse.

ול בשנים Im. Funke, Feuerfunke. B. kam. 6, 6 שיצא ביחחת הפעים ein Funke, der unter dem Hammer (der Schmiede) hervorspringt. B. bath. 26° und Schabb. 21° dass. — Uebertr. Genes. r. s. 84, 81° (mit Anspiel. auf Obad. 18 "Das Haus Jakobs wird Feuer sein" u. s. w.) און אחר יוצא משלך וגץ אחר משל בכך ואחה שורפן בין אחר יוצא משלך וגץ אחר משל בכך ואחה שורפן בין ואחה שורפן (Jakob) und ein Funke von deinem Sohne (Josef) ausgehen, und du wirst sie ("die Stoppeln", Esau, Rom) verbrennen.

Pi II m. eig. Et, Xi, näml. der grosse griechische Bst., der diesen Namen führt, E; übrtr. Pfütze (oder Erdkloss) auf dem Landwege, die an beiden Seiten von feuchten Erdstreifen umgeben ist, welche zusammen Aehnlichkeit mit der Form dieses gr. Bstn. haben. Diese Erd-

streifen heissen, wenn sie getrocknet sind: יתידות בע ירכי eig. Wegepfähle. Mikw. 9, 2 גע ירכי das griechische Xi (Pfütze) das. durch יתידות erklärt.

אנג (viell. das syr. אַרָּהָ, arab. בֹּבְהַ) Gyps-schichte, od. vom vrg. אַז: Erdkloss. Erub. Anf. אנא ראגורא Ar. (fehlt in Ms. M. und in Agg.). M. kat. 10^b, vgl. אנא.

רְבְּי prät. von אָב 1) wohnen; 2) buhlen, s. d. W

m. eig. (=bh.) Fremdling, jedoch blos in der Bedeut. (= גיוֹר Proselyt, der zum Judenthum übergegangen ist. Jeb. 46° אינר גר עד er ist nicht eher Proselyt, als bis er sich beschneiden liess und gebadet (untergetaucht) hat; vgl. בְּרִית. Das. גר צריך שלשה zur Aufnahme eines Pros. ist ein Collegium von drei Gelehrten nöthig. Ker. 8 בר כוחוסר des Proselyten כפרה עד שיזרק עליו הדם Sühne ist so lange mangelhaft, bis auf ihn das Opferblut gesprengt worden. Jeb. 47° fg. 7. שבא להתגייר בזמן הזה אומרים לו מה ראית וכ' wenn Jem. in unserer Zeit kommt, um Pros. zu werden, so sagt man zu ihm: Wodurch kamst du auf diesen Gedanken? Du weisst ja, dass Israel unterdrückt ist u. s. w. Snh. 96^b. Git. 57^b ein wirklicher, vollkommener Pros., der näml, das Judenthum im Ganzen annimmt, im Ggs. zu גר תושב (das. u. ö.), der blos dem Götzendienst entsagt und nur die sieben noachidischen Gebote annimmt. j. B. mez. V, 10° mit. גר שקר ein Pros. der blos gewinneshalber übergetreten ist. Num. r. s. 8, 198° u. ö. עקילס הגר der Proselyt Akilas, s. d. W., vgl. auch אוֹנָקַלוֹס. — Pl. Ab. sar. 3b und 24a ברים גרורים diejenigen, die sich als Pros. aufdrängen. j. Kidd. IV, 65° un. und Num. r. s. 8, 197cd dass. Nid. 56b und Chull. 3b fg. גרי אריות eig. Löwenproselyten, namentl. die Samaritaner, welche aus Furcht vor den verheerenden Löwen (2 Kn. 17, 25 fg.) Gott anbeteten; nach einer andern Ansicht wurden sie גרי אמת aufrichtige Pros. Snh. 85b u. ö. — Jeb. 24b גרה חלומות solche, die infolge von Träumen Pros. wurden. Nid. 7, 3 (56b) גרים טרערן Ar. sv. טע (Agg. וטרערן) irrende, d. h. unwissende Proselyten, näml. die Einwohner von Rekam. B. mez. 58b בן גרים Nachkomme der Pros. Nid. 13b קשים גרים לישראל ככפחת Pros. sind für Israel so schädlich wie ein Aussatz; weil sie näml. der Gesetze unkundig sind, vgl. Raschi. Kerith. 9au. m. —

Fem. בּיֹּוְרֵת (eig. vom aram. בְּיֹּוְרָת, aber in Ermangelung eines entsprechenden hbr. Ws. — da eine Form wie בּבֹּה nicht genug bezeichnend schien, oder weil man unter בּבֹּה: die Fremde auch: Buhlerin verstand, vgl. בִּבֹּה II — hat sich unser W im Leben dermassen eingebürgert, dass es als hbr. galt; vgl. בִּבָּה עָלֵי וִיעשׁונִי גִּיוֹרָת Men. 44² בּיֹר וִיעשׁונִי גִיוֹרָת Men. 44² בּיר וִיעשׁונִי גִיוֹרָת בּער מַבְּר שִׁר וֹיִעשׁונִי גִיוֹרָת 13² Albi befiehl (den Schülern) in Betreff meiner, dass sie mich zur Proselytin machen sollen! Keth. 3, 1. 2. Horaj. 13² Alle bestreben sich, בּיוֹרָת בּערית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית נַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית נַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית נַבְּרִית מַבְּרִית מִבְּרִית מַבְּרִית מִבְּרִית מִבְּרִית מַבְּרִית מַבְּרִית מִבְּרִית מִּית מִּית מִּבְּרִית מִבְּרִית מִּבְּרִית מִבְּרִית מִּית מִּית מִּית מִּבְּרִית מִּבְּרִית מִּית
אָרָרָא ch. (בּהבּ) Proselyt. Pl. Kidd. 69ª fg.
- Ferner: Fremdling Taan. 25ª, vgl.

אורה f. (syr. בְּבְּיֹפֶלֶּבְ,) 1) das Wohnen als Fremdling. Genes. r. s. 44, 43^d, vgl. אונבטא. — 2) der Uebertritt zum Judenthum. Git. 85^a אבירות לא שכיחא ביתה שביחא ein solcher Uebertritt ist selten, der Tod aber ist nicht selten.

גרפ' s. בּרְצִין s. נַרְצִין s. in גרפי.

אָרֶב (syr. בּיִר, בּיִר, בּירָב ad. אַרָב ch. (syr. בּירָ, בּירָב, בּירָב מלפר ביר מית בני ליים מלפר ואינון ידעון ביר אית ביר פי מלפר ואינון ידעון ביר אית ביר פי מלפר ואינון ידעון ביר אית ביר es giebt Menschen, die wenn sie auf das Fass von aussen klopfen, wissen, was drinnen ist, näml. ob Wein oder Essig. — Pl. j. Pes. II, 29° un. בְּרְבִין דִּמְשׁת Oelfässer. Das. בּרְבִין דַּמְשׁת Fässer mit Brei. j. Taan. IV, 69° mit. j. B. mez. IV, 9° ob.

אַרִיבְא m. (בְּרִינְא 1) Mass für trockene Dinge, Modius (בְּהָר, eig. Fass, s. בְּרָב Anf. — Pl. Git. $69^{\rm b}$ חלהא נְרִיבֵי סופלי drei Modien Dattelkerne. — Uebrtr. B. mez. $15^{\rm b}$ גרבא דארעא

(l. גריבא, Ar. liest גריבא) ein Feld, worauf man einen Modius Aussaat verpflanzt (= בית סאה).

— Ferner 2) Khl. r. sv. גריבה, 94° הופר גריבה, 94° Geriba, Name einer Strasse.

אַבְּיב m. (syr. בְּיָב , hbr. פְּרָב) Grind, trockner Aussatz, Krätze; — אָב m. Adj. (syr. בְּיִב) Jem., der die Krätze hat, leprosus. Stw. vgl. בוָּב, s. TW.

לבולי (syr. ביל, syn. mit. אור, arab. לבולי) fortnehmen, entreissen, dah. auch: pfänden, mulctare. Schabb. 148° מול ברביה רכ (schabb. 148° ברביה וכל ברביה וכל (syr. ברביה ול ברביה ול הול ברביה ול (den, mulctare. Schabb. 148° ברביה ול הול משל (das Kleid) aus. Er ging und nahm ihm das Kleid fort. Das. אורביה ול הול ל ל (den nicht mit Recht gepfändet? Chag. 5° ob. ברביה בול אורביה ול אורביה להול (den nicht mit Recht gepfändet? Git. 45° ברבי להול (den nicht mit Re

אַרְבָּא m. Adj. der Plünderer. Ber. 60^b un. אחא גרבה לנימא Ar. ed. pr. (Agg. גייכא שבייה) der Plünderer kam des Nachts und plünderte die Stadt aus.

אַרְבִיּלְ, von יבּיּרֶ: der Nordwind) nördlich, s. TW.

אָרָבֶל Parel von בְּבָּל, s. d.

בת Pa. בְּרֵג (syr. יְיֹי reizen, erregen, z. B. durch Bitten Jemds. Mitleid u. dgl. rege machen. Grndw. גרר) גר s. d.) mit angeh. ג, vgl. diesen Bstn.; s. TW.

אַרְבְּרְנִי m. (בְּרְבַּחְנִי gr. γύργα τος) ein aus Weiden geflochtener Korb. — Pl. Ab. sar. 75° מוקצ לפור דארנואי die Körbe der Nichtjuden. — Davon auch Adj. Genes. r. s. 79, 78° שוקצ דגרגינא (l. מוקא דגַרְגִּינִי der Markt der Korbmacher.

גר' s. in גירנבסין

גורגדנא s. גורגדנא.

ערורי, אוריין, אופון. ער מינון, אופון, אוריין, אורייין, אוריין, אוריייין, אורייין, אורייין, אורייין, אורייין, אורייין, אורייין, אורייייין, אוריייין, אוריייין, אורייייין, אוריייייייייייייייייייייייייי

נון שניא ניוקניי ליד. (auch גרגיתא, Ms. M. גרגיתא, L. גרְבְּיִרְהָּא) selbst einen Brunnenaufseher bestimmt man im Himmel. B. bath. 91b dass. — Pl. B. mez. 103° er darf graben כמה seinem Helde, bis er einen geeigneten findet. In den Trgg. גרגריין wahrsch. crmp. aus בְּגְּבְּּרְיִרִין die Brunnen.

בּרָגִּירָא s. בּּרָגִּילָא.

יוְאָלִידְא m. (gr. γογγυλίς, ίδος, ה eingesch.) runde Rübe. Pl. Ber. 39° אוֹרְגָּלִידָר דלפתא Ar. (Agg. גרגלידי לפתא) die Rübenköpfe. Das. 56° הרי Ar. (Agg. גורגלידי דלפתא). Keth. 61° dass.

ת גוֹרְגְּגְא m. (gr. ὄργανον, mit vrges. ג, s. d.) Organon, Orgel. Arach. 10b wird הרדולים (vgl. מַרְבַּלָא) erklärt: טבלא גורגנא Ar. (Agg. גורגרא) Organon oder Orgel. — גּרְגִּיא s. צּרְנְּיִלָּא.

בוֹרְבּוֹב Gorgos (Gregorius), N. pr. Teract. Semach. cap. 2 Anf. מעשה בכנו של גורגוס בלוד es ereignete sich einst bei dem Sohne des Gorgos (Gregorius) in Lydda, dass er sich, infolge einer Drohung seines Vaters entleibte.

ו בְּרַבֶּר I Pilp. (denom. von בַּרַבֶּר 1) die Beeren (von Weintrauben oder Oliven) ablesen. Maasr. 2, 6 מגרגר ואוכל; vgl. j. Maasr. z. St., 50° ob. מגרגר אחת אחת והולך ואוכל er liest jede Beere einzeln ab und isst sie. Das. 3, 9 er liest die Beeren vom Kamme ab. — 2) (=5353 mit Verw. der liquidae) die Beeren rollen, wodurch sie weich und schmackhaft werden. Toh. 9, 6 המניח זיתיו בגגו לגרגרן wenn Jem. seine Oliven aufs Dach legt, um sie zu rollen (oder: damit sie infolge des Trocknens rund werden). Men. 86ª die Olive, die zuerst reif wurde, מגרגרו בראש rollt man (d. h. drückt, reibt man mit der Hand) an der Spitze des Oelbaumes; השני מגרגרו בראש הגג die später reifende Olive rollt man auf dem Dache (welche hinsichtlich der Qualität der ersteren nachstand). Nach der Borajtha das. ist בגלגלר zu lesen, was denselben Sinn giebt, vgl. גָּלְבֶּל; anders nach Ar. und den Commentt. Exod. r. s. 36 Anf. so wie die Olive am Baume, מגרגרין 'אותו ואחר כך נוורידין אוחו וכ die man zuvor rollt (reibt, drückt) und dann herunter nimmt, sie schlägt und auspresst, ebenso wird auch Israel von den Völkern geschlagen u. s. w.

קרבות II Pilp. (denom. von בְּרֶבֶּרָת, arab. בִּרְבָּרָת, gr. γαργαρίζω) in die Gurgel giessen, gurgeln. Par. 9, 4 הרגר er goss sich (das Wasser) in die Gurgel. — Uebrtr. Git. 89^a אכלה בשוק גירגרה בשוק sie ass oder trank gierig auf der Strasse, als Zeichen der Frechheit.

Nach Raschi: sie ging mit aufgereckter Kehle.

קבול m. (= bh.) eig. etwas Rundes, daher: Beere, Korn u. dgl. Stw. גלל=גרר, mit Verw. der liquidae, vgl בָּלְבָּלָא , בַּלְבָּלָא. Pea 7, 4 גרגר eine einzeln stehende Beere. Schebi. 3, 7 גרגר של צרורות ein (rundes) Häufchen von kleinen Steinen (im Ggs. zu גל של אבנים: ein Haufen grosser Steine). Das. 9, 1 גרגר של אפר ein Senfkorn, das auf der Wiese wächst. j. Maasr. I Anf., 48°. j. Schabb. VI, 8° ob. גרגר פלח ein Salzkorn. Das. VII, 10ª mit. Schabb. $64^{
m b}$ ובגרגר מלח אר. (Agg. רבגלגל). — Pl. Pea פרט פרט zwei abgefallene Beeren werden als umhergestreut (d. h. Armengabe, vgl. מרט angesehen. Men. אוים מושרו בנוים הגרגרין שנשרו בנוים Oelbeeren, die ins Wasser abfielen. j. Chag. III, 69° ob.

אָרָנְּרָ ch. (=בְּרָבֵּר Beere, Korn, s. TW.

לובילא ברגירא בערנאה. (syr. ברגירא בערנאר (syr. ברגירא בערנאר (ברגיר) בארנאה (ברגיר) בארנאה (ale Rauke, die am Rain wächst. Schabb. 109 a (Ar. גרגירא אפילו לדידי מעלי (Ar. גרגילא) die Rauke ist selbst mir (dem Blinden) dienlich. Ab. sar. 10b, vgl. ביזרא דגלגילא (Git. 69b ביזרא דגלגילא der Samen der Rauke.

אַרְגּרְיָן s. בּרְגּרְיָן.

gierig, esslustig. Genes. r. s. 45, 44^d vier Eigenschaften besitzen die Frauen: גרגרניות צייתניות sie sind genusssüchtig, aufhorchend (klatschsüchtig), träge und eifersüchtig. Deut. r. s. 6, 258° dass., vgl. auch אָּכְשַׁכְּוּאִנִית.

לְּרְנְּרְנְּ ch. (syr. אָרֶיְלְּאָ, בְּרְנְּרָנְיּ לְּבְּרְנְיִי ch. (syr. בְיֹרְנְיִי, בְּרְנְיִי לְּאָרָ, רְיִי elid. = בני בַּרְנְּרָנִי trunksüchtig. Pl. Keth. 68^b בני בַּרְנְּרָנִי Ar. (Agg. גירדני, s. d.) trunksüchtige Kinder, im Ggs. zu זלולני: gefrässige.

לְּבְּרְנְוֹתְ f. (syr. לְבְּבְּרֶנְיִי Genusssucht, Gefrässigkeit. j. Ber. VI, 10° ob. זה עשה dieser that es in seiner Gefrässigkeit.

תונית f. Feige, namentl. die getrockneten und haufenweise zus. liegenden Feigen, während zus. gestampfte Feigen bedeutet, die eine Masse bilden. Das W dürfte das gr. τὰ γάργαρα sein: Menge, Haufen. Thr. r. sv. לכ עבוד היי היי היי היי אדם הוא Speise in der Grösse einer trocknen Feige stillt den Hunger; nach einer andern Ansicht בירוברת הוא הארוברת וביר הוא eine halbe Feige. j. Nas. II. Anf., 51^d בירוברת הירוב פורין לגרוגרת הירוב die Menschen pflegen die getrocknete Feige Most zu nennen.

— Pl. Maasr. 1, 8 בירוב משירוש die getrockneten Feigen (sind zehntpflichtig), wenn man sie auseinander schlägt. Ter. 11, 1 u. ö.

אַרְנִישִׁר, אַרְנִישִׁר, f. (syr. אַרָנִישִׁר, f. (syr. אַרַנִּישִׁר, f. (syr. אַרַנִּישִׁר, f. (syr. אַרַנּישִׁר, f. (syr. אַרַנּישׁר, f. (syr. אַבּיבּיבּיעַר, f. (syr. אַבּיבּיבּיעָר, f. (syr. אַרַנּישׁר, f. (syr. אַבּיבּיעָר, f. (syr. אַבּיבָּעָר, f. (syr. אַבַּבָּעַר, f. (syr. אַבּיבָּער, f. (syr. אַבּיבָּער, f. (syr. אַבַּבָּער, f. (syr. אַבַּבָּער, f. (syr. אַבָּבָּער, f. (syr. אַבָּבָ

גרגר' s. im גרגר'.

 רמצרה Korb und Netz, als Gefässe, die vermittelst einer Nadel angefertigt werden. Ab. sar. 56b החזיר גרגתני לבור ברות er liess den Wein aus dem grossen Korb (worin er geseiht wurde) in die Kelter laufen. Git. 56b Titus nahm den Tempelvorhang, רבותון und rollte ihn zus., so dass er einem Korbe ähnlich war, wohinein er die Tempelgeräthe legte. Levit. r. s. 22, 165b Genes. r. s. 10, 11a. Khl. r. sv. העלה 83a dass. — Uebrtr. B. kam. 85a העלה העלה seine Wunde hat sich mit Schorf überzogen. Das. wird unser W erklärt: מרכתא מוות dass.

לְרַד (=bh. Hiob 2, 8 Hithpa., syn. mit קָרַר) 1) kratzen, schaben. Grndw. דר, s. d., radiren. Schabb. 81° זכוכית לגרוד בה ראש הכרכך Glas, um damit die Spitze der Webestange abzukratzen, vgl. בַּרָכֵּד. j. Schabb. VIII, 11b un. und XVII, 16b mit. dass. R. hasch. 27b und j. Git. II, 44b un. גרדר er hat es (das Horn, den Schofar) abgeschabt, vgl. גַּלֶּב. Men. 30b בים גורד מה שכתב Ar. (der überall für diese Bedeut.: גרד hat; Agg. des bab. Tlm. sehr oft falsch: גרר) wenn Jem. sich in der Schreibung des Tetragramms geirrt hat, so schabe er das, was er geschrieben hat, ab. j. Schabb. XII, 13° mit. הגררד wenn Jem. ein Fell abschabt. j. Ter. VIII, 45^b un. גורדר. Keth. 60^a רם שעל גבי ככר גורדו das Blut (der Zähne), das auf dem Brote liegt, kratzt man ab und isst sodann das Brot. Ab. sar. 33ª abgeschabte Weinschläuche, d. h. deren Pech entfernt wurde. Kel. 11, 3 הַּבְּרַנְּהֹת die (von einem Gefässe) abgeschabten Stücke. -2) kämmen, weben. Schabb. 147b גורדין mit einem Kamme auskämmen. B. bath. 53b 'כר גרדו וכ er salbte und kämmte ihn; Jom. 72b Dienstverrichtungen eines Sklaven. כגדי השרד בגדים שגורדין אותן מברייתן ומשרדין die priesterlichen Gewänder heissen deshalb שרד, weil man sie von Grund auf webte (d. h. ohne Naht), und ihren Rand (Rest, שריד) zurückliess, welchen man mit einer Nadel befestigte; גרד näml. auch ברד gedeutet.

Pi. abschaben, abkratzen. Schabb. 75^b המנכר כלונסרת שני כלונסרת wenn Jem. die Spitzen der Pfähle abkratzt, sie spitz macht. Das. 141^{ab} מגרדין מנעל חדש man darf (am Sabbat) den Schmutz von einem neuen Schuh abkratzen. j. Schabb. VI, 8^a ob. j. Snh. X, 28^a mit. dass.—Hithpa Schabb. 147^a מהעמלין מחברין sich (im Bade) mit Anstrengung abreiben, sich abkratzen.

קרב ברה. (syr. יָּבְרֵבּ בּרָבּ) 1) abkratzen, abschaben. Chull. 83b רנגרדוד רנכסיד Ar. (in allen hier angeführten Stellen; Agg. überall גרר lasse man es (das Blut vom Messer) abkratzen

und bedecken. Das. גריך לידו man kratzt es ab. — 2) ziehen, abziehen. Jeb. 75^b גריך das zieht den Samen ab, d. h. entlockt ihn dem Körper. Trop. Ber. 35^b er trank Wein, כר אורידי ללביד בגרדיה ללביה Ar. (Ms. M. — Agg. הרי ללביה damit er ihm Appetit mache, eig. das Herz anziehe, zehre. Das. הייל פורחא סעיר viel Wein zehrt (erregt den Appetit), wenig nährt. Pes. 107^b 108^a מערר בגרך בגרך dass. Schabb. 140^b als ich arm war, ass ich kein Gemüse, גרר. אוריך weil es zehrt. — Nas. 4^b, s. גרר.

תובר לוב m. 1) das Abschaben, Abkratzen, Ausradiren. Men. 30b מקום הגרד die Stelle (im Pergament, wo man wegen irrthümlicher Schreibung des Tetragramms, vgl. בבי Buchstaben ausradirt hat. — 2) Faser, Franse, Zotte. Pl. Men. 42b עשאר מדר הבריך פסולה wenn man sie (die Schaufäden) aus Zotten verfertigte, so ist es nicht pflichtgemäss. Suc. 9a.

בּרָדָא נִירָדָא נִירָדָא ch. (syr. נְּרֶדָּ בִּירָדָא נִירְדָּא נִירָדָא ch. (syr. נְּרֶדָּ בִּירָבָּ בּירָרָא נִירָדָא נִירָרָא ch. (syr. נְרֶדָּ בּירָרָא נִירְרָא נִירָרָא ch. (syr. רביה בּירָלָא Ar. (Agg. רביקרא בּירִיקלא) das Abgeschabte vom Dattelbaum. B. mez. 86° dass. Ab. sar. 28°; Schabb. 109°; Keth. 77°, vgl. אַסְרָא II, אַסְרָא I und אַסְיָּה — Erub. 100° בּרַרָא Ar. (Var. בּרַרָא פּוֹה Baum ohne Aeste und Zweige. — Uebrtr. B. kam. 99° בררא דסרבלא מא falten des Mantels. B. mez. 112°. M. kat. 23° בולמא מירבקא גירדא מיניה פּs könnte die Franse des Hemdes der Wunde ankleben. — Pl. Bech. 8° בררי לי בַּרְרֵי לי בּרָרָר cric לי בַּרְרֵי שׁנִירֹי שׁנְרֹבּי לּצוֹר מרוכו לי בַּרְרֵי בּי שׁנִירִי שׁנְרֹבּי לּצוֹר מרוכו לי בַּרְרֵי בּיּרַרָּי בּירָרָי בּירָר בּירָרָי בּירְרָי בּירְרָי בּירְרָי בּירְרָי בּירְרָי בּירָר בּירָר בּירָר בּירָר בּירְרָי בּירְרָי בּירְיי בּירְרָי בּירְיי בּירְיי בּירְרָי בּייי בּירָר בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּירְי בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּירְיי בּיי בּירְיי בּיי בּירָי בּירָי בּירָי בּירְיי בּיי בּירְיי בּירְיי בּייי בּיי בּירָי בּירָי בּייי בּיי בּירְיי בּייי בּיי בּיי בּירָי בּיי בּייי בּיי בּייי בּיי בּיייי בּייי בּייי בּייי בּייי בּייי בּיי בּייי בּיי בּייי בּי

תריד m. Trockenheit, Dürre, eig. abgeschabt, abgekratzt, kahl. Stw. גרך B. mez. 75^b ob. und j. B. mez. V, 10a un. רבור רבור גריד die Tage der Trockenheit, die Tage des Regens. Pes. 63° מקום הטיט מקום הגריד trockner Boden (eig. Boden der Trockenheit), lehmiger Boden. j. Kil. II, 27^d ob. und j. Chall. I, 57° mit. dass. M. kat. 6° שרה גריך trocknes Feld. — Zuw. blos גריד in derselben Bedeut. j. Kil. II, 28° un. 'גריד מותר ליזרע בו וכ auf ein dürres Feld darf man säen u. s. w. Das. öfter. Genes. r. s. 33 Ende "Die Erde wurde trocken" (יבטה, Genes. 8, 14) יבטה, דער כגריד זרער אותה sie wurde wie ein dürres Feld, man säete darauf, aber sie brachte keine Sprossen hervor, vgl. נופית

לְרִיךְא, וְרִיךְא, וְרִיךְא, וֹרְיְרָא, וֹרְיִרְא, וֹרְיִרְא, וֹרִיךְא, וֹרִיךְא, וֹרִיךְא, וֹרִיךְא, וֹרִירָ Genes. r. s. 79, 77^d של גרורא Johannisbrote eines dürren Bodens, vgl. jedoch בְּרִבְּיָא Pl. Sot. 10° בְּרִבְיָּא harte Aecker, s. בּרִבְלָּא.

לְרִירְה f. N. a. das Abkratzen, Abschaben. Chull. 84°. 93° בעי גרירה (1. בעי גרירה) es bedarf des Abschabens.

אַרֶּידָא m. Adj. eig. trocken, kahl, dah. auch

trop. bloss. Ab. sar. 37a אם מתר גרירא die blosse Form: Wenn ich sterben werde (d. h. ohne Zusatz). Ber. 21^b. 56^b דיסא גרידא blosser Reis. Jeb. 20° לא תעשה גרירא ein blosses Verbot.— Pl. Jeb. 79b לאריך בְּרֵידֵי blosse Verbote. Chull. eig. bloss Schlachtthiere, d. h. die nicht Opfer sind. — Tem. Sot. 32° אמירה לבירְהָא das blosse Sprechen, d. h. wo nur אמר, ohne ähnlichen Zusatz vorkommt. Schebu. 31b הוב הרירתא ihr Irren allein. Keth. 15° die Mehrheit העיר גרירתא רוב סיעה גרידתא der Einwohnerschaft einer Stadt allein (ohne die Durchreisenden), die Mehrheit der Durchreisenden allein (ohne die der Einwohner). Das. אשה אחת גרידתא eine Frau allein.

אַרְיוֹוּן f. das Abziehen, Entlocken des Samens aus dem Gliede. Jeb. 75^b, vgl. בָּרָב nr. 2.

וִרְדִּי ,וַרְדִּי m. Adj. (gr. γέρδιος, $\operatorname{gerdius}$) Weber. Stw. גרד abkratzen, dah. auch: der die Fäden, Zotten (גַּרָדִּר, s. בָּרָדִּר, zubereitet; welches W dann ins Spätgriechische überging. Die Annahme (Bernstein, Lex. Syr. sv.): unser W sei aus dem Griech. gebildet, ist nicht zutreffend. -- B. bath. 21° גירדי und גרדי. Kel. 20, 4 מסמר הגרדי der Nagel des Webers. Schabb. 93b קנה של גרדי die Stange des Webers, der Webebaum. j. Schabb. X, 12° un. קנר גירדי dass. j. Sot. I, 16° un. כדי שיקשור גירדי את so lange, als der Weber den Faden knüpft. — Pl. Kil. 9, 9 אותרת הוּגַּוְרְדִּין die Zeichen der Weber. Eduj. 1, 3 שני בַּרְדָּיִים zwei Weber, die eine Halacha tradirten. Kidd. 82° הגרדיים die Weber als bösartige Menschen. (Genes. r. s. 71 גרדים crmp., s. בּד H).

לורְדְּיִירְתּא f. eig. das Zus. gewebte, Geflochtene. Erub. 19b גורדייתא דקני Ar. (Agg. גודריתא לגור למני למני Stamm einer Stange, in welchem näml. nach unten zu mehrere Stangen verbunden sind, die oben aus einander gehen. — בַּרְדִּיתָא dass., s. TW.

יוֹן , בְּרְדִּיוֹן s. בּוֹרְדִיוֹן in 'זג.

הוֹרְדְלֵי Gordeli, Name eines Ortes. Genes. r. s. 98, 96° יין גורדלי der Wein aus Gordeli. יְּנְיִגוֹר s. וְּרָדְלִין

פָרֵד I m. Adj. (von נְּרֵד eig. abgeschabt; trop. des Vermögens und aller Mittel baar, Unbemittelter. Ruth r. Anf., 36^d רילך, Ein Mann ging", das bedeutet: ein Unbemittelter. Das. öfter.

בְּרָדּוֹן II, בְּרָדּוֹם m. (lat. gradus) eig. Stufe, Anhöhe, bes. des Richtplatzes, der sich auf einem römischen Marktplatze befand, dah. überh. Richtplatz. Schabb. 32° העולה לגרדום לידון 'כב wenn Jem. den Richtplatz besteigt, um gerichtet zu werden und gute Anwälte (d. h. Tugenden, vgl. פרַקלים) mitbringt, so wird er freigesprochen. Das. העלוהו לגרדום man führte ihn auf den Richtplatz. Ab. sar. 16b בסילקר גרדום wird das. erklärt = בכילקי של גרדום die Basilika des Richtplatzes. j. Taan. IV, 69b ob. מלו תליין בגרדון er hob ihn (vgl. תלי auf den Richtplatz. Pesik. Schimëu, 118b תלא בגרדון dass. Khl. r. sv. ועוד ראיתי, 79^d. Das. sv. אמרתר, ליסטס עולה לגרדון ור' עקיבה עולה 80° אני der Räuber besteigt den Richtplatz und R. Akiba besteigt ebenf. den Richtplatz.

בְּרָבֵּ Parel (von נְּבָם zerstückeln, abstumpfen. — Ithp. zerstückelt, zerrissen werden. Men. 38b אִינַּרְבֵּם תכלת איגרדם der blaue, der weisse Faden (der Schaufäden) wurde zerrissen. Das. 39° איגרדם איגרדם איגרדם מעולם wurde zerrissen.

בְּרְדּוֹכְי מּזוֹב גרדוניי מכלת m. etwas Abgebrochenes, Stumpf.

— Pl. Men. אוב גרדוניי מכלת מכלת בּיְדְיּוֹנִיי מזוב גרדוניי מטעור Das. בּיְדִּיוֹנְיין das Mass der Stumpfe. Das. ארדונייו בּיין seine Stumpfe.

אַרְּדְּרְבְּי ch. dass. Stumpf. Pl. Bech. 44° אַרְדּרְבִּיר Stücke (d. h. die Wurzeln der Augenbraunen) sind zurückgeblieben. Genes. r. s. 33, s. בְּרְוּבְיִר.

גרדמני Sifra Tasria Anf. und Jalk. I § 551, crmp. aus בַּרְכָּיִנִי.

אַרְדָּרִי m. Adj. (בִּרְדֵּר , mit adj. Nun) der Weber. Ab. sar. 26° הירדנא פוח שוו הוו Weber. Das. גירדנא דלא טייזן שהא בעירא משניה (l.= Jalk. I, 40° שניהא בעירא (שניהא העירא), sich nicht demüthigt (damit ihm der über ihn verhängte Bann abgenommen werde), so verkürzt der Bann seine Lebensjahre. — Ferner: Der Aussätzige, eig. der sich Kratzende. Pl. Keth. 60° aussätzige Kinder, vgl. Raschi; mögl. Weise: kahl köpfige; richtiger jedoch יור בריבי, s. d.

אַרְדְּכְאָ m. (בִּירְנָא) Weber, s. TW

גיך Pi. von גיך, s. d.

וֹבְּלָּה f. der Hals, eig. der Ort wo das Thier

die Speise heraufbringt. Stw. גרר, wovon bh. מולה die Speise. Jom. 25° ברה מולה die Brust und der Hals eines Opferthieres. Tam. 3, 1. 4, 3 בא לו לגרה והקנה והלב והריאה תלויים der Priester ging hin zu dem Hals, an welchem die Speiseröhre, das Herz und die Lunge hängen.

 $oldsymbol{k}$ נְּרִיבָא m.~(=נְּרִינָה ,ּגְּרִינְא m.~(=Fass (Stw. גרב = גרו, mit Verw. von ב und ו, dah. 1) Mass für trockne Dinge (= מוֹריא, סאָה). Ab. sar. 43° דנקט גריוה, vgl. אפיס, Pes. 32° גריוא אכל גריוא פinen Modius (Getreide) ass er, einen Modius muss er bezahlen. Erub. 29 b דגרוגרות (l. גריוא ein Mass Feigen. Snh. 96° מעירתא ein Mass Kerne. — Pl. B. bath. 73° ארבעין גָּרִינֵי vierzig Mass Senfsamen. Ned. ליכול לי מר ארבעין גריוי חיטי דרשינא 51° ליכול möge der Herr (d. h. mögest du) die 40 Modien Weizen mir zumessen, die ich von dir zu fordern habe. Erub. 14b הלפי גריור 6000 ו' אלפי Modien. — 2) Längenmass, bes. (= ביה כאה) tine Strecke Feldes, so viel man גריוא דארעא zur Aussaat eines Modius braucht. B. kam. 96^a. B. mez. 108^a. 110^b. — Das. 15^b גריוא דארעא Ar. (Agg. גרבא, l. גריבא).

ל ברווֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, בּרוּוֹמִין, zus. ges. aus gr. γάρον und ζωμός, vgl. Sachs, Beitr. I, 85) Brühe von Salz, kleinen Fischen und verschiedenen Kräutern, die als Nachtisch diente, eine Art Caviar. Levit. r. s. 9, 153° אלא באה אינה באה הדא גרוזמיתא אינה באה der Garonbrei kommt blos als Nachtisch vor; weil er aus vielen Arten zubereitet ist. Thr. r. Einl., 45° הלואי ועשו אותי בני כגרוזמי הזו שהיא באה באחרונה Ar. (Agg. סגריזבור) o, möchten doch (spricht Gott) meine Kinder mich wenigstens wie jenen Garonbrei ansehen, der als Nachtisch kommt! d. h. nach vielfachem Götzendienst wenigstens mich auch anbeten. j. Ber.VI, 10° un. הרא גרוזמיתא Ar. (Ag. אכל גרוזמי. Das. אכל גרוזמי. Levit. r. s. 27, 170^d ברוזמין דרהב ובלחם דרהב Ar. ed. man ging (בחזורין דדהב ובלחם .Pr. (Agg ihm (Alexander M., um seine Habgier zu geisseln) mit einem Brei von Gold und Brot von Gold entgegen. Genes. r. s. 33, 31 d steht dafür: גרדם בגר דסקוס דרהב בגר בסקוס דרהב גרדם Ar. Var. sv. גרדם 2 (Agg. גידומר) ein Brei von Gold auf goldner Schüssel (δίσχος, discus).

גורוקי s. גורוקי

קברים f. (gr. γρύτη, scruta, gruta) Gerümpel, Trödelwaare; insbes. metallene Bruchstücke. Kel. 11, 3 משברי כלים מן הגרוטים Ar. (Agg. und Hai Gaon: משברי לים מן הגרוטים) von zerbrochenen Gefässen, vom Gerümpel. — Pl. Ab. sar. 53° הכרים מן הכברים wenn Jem. metallene Bruchstücke von Nichtjuden kauft. Schabb. 123° die zerbrochene Nadel זורקה. לבין wirft man unter das Gerümpel. Men. 28° בשאה כון הגרוטאות Jem. verfertigte den Leuchter aus den Bruchstücken.

בּירָה (arab. בִּירָה laufen). — Pi. בִּירָה (בּשׁה הַּיְה) gegen Jemdn. (zu etwas) reizen, eig. zum Laufe anspornen. Snh. 107b בירה דובים er hat Bären gegen die Kinder gereizt. Exod. r. s. 21, 121a בירה בה הליסטים er reizte die Räuber gegen sie. Genes. r. s. 19 Ende wird השיאני (Gen. 3, 13) erklärt durch משכני בירני משכנים רעים בירה בה שכנים רעים פר משכנים רעים בירה בה שכנים רעים פר מונה gegen sie.

Hithpa. (= bh.) sich erregen, sich entrüsten. Meg. 6 b להתגרות ברשעים sich gegen frevler entrüsten. Ber. 7 b dass. Snh. 19 a מתגרות זו בזו sie entrüsteten sich gegen einander, d. h. jede verlangte den Vorzug. Jom. 76 מתגרות בו נעשה רש der Wein heisst תירוש המתגרות בו נעשה רש der Wein heisst מתגרות weil Jeder, der sich an ihn gewöhnt (erregt) arm wird. Num. r. s. 13, 219 a מתגרות ביים die Bärin (d. h. die Frau des Potifar) reizte sich, sie war erregt gegen Josef. Uebrtr. Ab. sar. 18 b. 19 b un. מלך ואתגרות בשינה ich will mich dem Schlafe hingeben; eig. ihn gegen mich rege machen.

אָרִילָא s. in הרב, זרר, גרר, אָרִילָא s. in ברר, גרר.

Stein, dessen man sich gew. zum Loosen bediente. Jom. 39 fg. j. Taan. IV, 68° ob.

לברה להגריל (גוֹרְל Hif. הַבְּרִיל המריל לפסה denom. (von בּבְרֵיל loosen, das Loos werfen. Jom. 39 הגריל כשר מצוה להגריל כשר es ist ein Gebot (bei den zwei Ziegenböcken am Versöhnungstage) zu loosen; wenn man jedoch nicht geloost hat, so ist die Handlung dennoch giltig. Vgl. das. 40° fg. j. Jom. IV, 41° mit. j. Taan. IV, 68° ob. הרילין על כל שברע ושברי במברילין על כל שברע ושברי ושברי , s. d.

المُرَمُ (= bh., arab. (جُرَمُ عُلَيْهُ) 1) schneiden, abschneiden, verkürzen. Part. pass. j. Schek. VI, 50 b mit. אנה גרוניה die verkürzte Elle. Seb. 62b, vgl. אַבָּירדּ. Genes. r. s. 12, 13a הולד יוצא אמה גרומה ממעי אמר Ar. (Agg. מדומה) das Kind kommt aus dem Mutterleibe eine knappe Elle lang. Tosef. Bech. cap. 5 Anf. אבעותיו גרומות seine Finger sind verkürzt, d. h. von der Geburt an kürzer als gewöhnlich. — 2) verursachen, veranlassen, zuwege bringen, eig. wohl entscheiden, κρίνω, כבר הגורם למכון למכון . erno. B. kam. 71^b 98^b u. ö. דבר כמכורן דכור (so nach einer Ansicht) ein Ggst., der einen Nutzen (Geld) bringt, ist so gut wie der Geldeswerth selbst. So z. B. muss Jem., der den Wechsel eines Andern vernichtet hat, den Schaden, der dadurch entstanden ist, dass die Schuld nicht mehr eingefordert werden kann, ersetzen. Snh. 104° גורם גלות לבניו er verursacht seinen Kindern das Exil. Ber. 5^b er verursacht, גורם לשכינה שתכתלק מישראל dass die Schechina (Gottheit) sich Israel entziehe. Sot. 48ª u. ö. — Zuw. ist das Object zu ergänzen, z. B. Snh. 87° המקום גורם der Ort (die Tempelstätte, d. h. die Quaderhalle, in welcher der Sitz des höchsten Gerichtshofes war) bringt die richtige Entscheidung in zweifelhaften Fällen zu M. kat. 25° בכל גרמה Babel (das Wohnen daselbst) war die Ursache, dass die Gottheit auf jenem Gelehrten nicht ruhte. — j. כל דבר שהוא בא מחמת הגורם .Jeb. I, 2° ob בטל הגורם בטל האיסור ודבר שאינו בא מחמת הגורם את על פי שבטל הגורם האיסור במקומו jedes eheliche Verbot, das durch Veranlassung (einen Veranlassenden) entstanden ist, hört auf, sobald die Veranlassung aufhört; dasjenige Verbot aber, das nicht durch Veranlassung entstanden, hört, selbst wenn diese aufhört, dennoch nicht auf. So z. B. hat das Verbot, die Schwester der Frau zu ehelichen, nur so lange Giltigkeit, als die Frau lebt, wird aber durch deren Tod aufgehoben; ferner das Verbot: Die Frau des Bruders zu ehelichen, gilt nur, so lange dieser lebt, hört aber auf, wenn er kinderlos gestorben ist. Dahingegen hören die Verbote bei anderen Verwandtschaftsgraden (auch im letztern Falle, wenn Bruderkinder vorhanden sind) nie auf. — Pi. dass. Genes. r. s. 39, 38b לשלשה דברים וכ' das Reisen verursacht die Verminderung dreier Dinge, näml. des Menschenlebens, des Wohlstandes und der Ruhe.

Hif. הְבְּרֶרִם Chull. 19^{ab} das Messer beim Schlachten des Thieres von der dazu geeigneten Stelle abseits lenken. — Part. pass. מִבְּבֶּרֶכֶּיִת das. 18^b fg. ein Thier, bei dessen Schlachtung auf solche Weise verfahren wurde, vgl. בַּבְּרָכְּיִת.

ch. (syr. », vgl. Land, anecdota syr. 72,

17 = נְּרֵם eig. schneiden; übrtr. verursachen, veranlassen. Ber. 7b woher ist erwiesen, דְּרֵם dass der Name veranlasst, dass u. s. w.? Genes. r. s. 98, 96b (mit Anspiel. auf Gen. 49, 14) (l. במיה (גרמיה (גרמיה (גרמיה (גרמיה (גרמיה (גרמיה (מ. h. seine Geburt) hat der Esel veranlasst. Lea soll näml. die Ankunft Jakobs durch das Geschrei des Esels erfahren haben, infolge dessen sie ihm entgegen ging; vgl. das s. 99 g. E ממר וויי של הוא ייי ייי של מאר מון אורים לה מון אורים לה מון אורים לה בייי של מאר קא גרים לה בייי של אוריביה בייי אוריביה בייי אוריביה בייי אוריביה בייי עוביי עובי אוריביה בייי עובי אוריביה בייי עובי עובי עובי אוריביה בייי עובי אוריביה בייי עובי אוריביה בייי עובי אוריביה בייי עובי אוריביה ביייי עוביי עובי אוריביה ביייי עוביי עובייי עוביי
sache. B. kam. 119 a גרמא im Ggs. zu עביר בידים. Schabb. 120b die That, die Veranlassung. Das. גרם כברי die Veranlassung zum Auslöschen des Lichtes. Kidd. 29^a מל מצות עשה שהזמן גרמא וכ' alle Gebote, die von einer bestimmten Zeit abhängig sind (eig. für welche die Zeit die Bedingung ist), liegen blos den Männern, aber nicht den Frauen ob; solche Gebote aber, die nicht von einer bestimmten Zeit abhängen, liegen den Frauen ebenso wie den Männern ob. (Daher sind die Frauen nicht verpflichtet, die Schaufäden oder die Tefillin anzulegen u. dgl. m., weil solche Gebote blos am Tage zu vollziehen sind. Dahing, sind sie, gleich den Männern verpflichtet, Ehrerbietung gegen die Eltern zu beobachten, ein gefundenes Gut dem Eigenthümer abzugeben, das Gebot der Mesusa an der Thürpfoste zu beobachten u. dgl. m.). — Verbote hingegen, בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא וכ' sowohl solche, die von einer Zeit, als auch solche, die nicht von einer Zeit abhängen, liegen den Frauen ebenso wie den Männern ob. B. bath. 22b גרכוא die Veranlassung zur Beschädigung ist verboten, z.B. die Aufstellung einer Leiter in der Nähe (4 Ellen) vom Taubenschlage seines Nächsten, wodurch der Marder hineinspringen B. kam. 60° גרנוא בנזקין פטור die Veranlassung zu Beschädigungen ist (wenn auch verboten, sodoch gerichtlich) straflos.

בּרְבֵּי m. Veranlassung, Ursache; insbes. דינא לופ die Verurtheilung wegen Veranlassung zur Beschädigung. B. kam. 98b Jem., der eines Andern Wechsel verbrennt, ist, nach Ansicht desjenigen Autors, der dies einer Eigenthums-Beschädigung gleichstellt (דראין דינא דגרביי) schuldig, den vollen Betrag der Schuldforderung zu ersetzen; nach gegnerischer Ansicht hing. blos den Werth eines Stück Papiers zu zahlen. Das. 100a dass. von einem Geldwechsler, der ein ihm vorgezeigtes falsches Geldstück als vollgültig erklärt, worauf sich Jem. verlässt und es ankauft u. dgl. m. Das. 117a. Bech. 28b u. ö. — Ueber den Unterschied zwischen גרביר (s. vrg. Art.) vgl. Tosaf. zu B. bathra 22a: Bei ersterm

(גרכיי) übt der Thäter selbst eigenhändig (ode durch Urtheilsspruch) die Beschädigung aus ferner entsteht der Schaden gleichzeitig mit de That (z. B. beim Verbrennen des Wechsels daher die Verpflichtung zu Schadenersatz. Beletzterm hing. (גרמא בכיזקין) steht der Schade nur in entfernter Berührung mit der That un entsteht überdies auch nicht während derselbe (z. B. beim Hinstellen der Leiter am Tauber schlag, s. vrg. Art. g. E.); vgl. bes. R. Ascher z B. kam. 98^b.

אַרְקְאָ m. (syr. צּבְּרְאָ, גְּבֶּרְאָ, hbr. בּרְ 1) Knochen, Gebein. Stw. אור fest sein Chull. 77a גרבוא דיריה sein Knochen. Genes. s. 70, 70° (mit Anspiel. auf עצמר, Gen. 29, 14 Laban sagte zu Jakob: הדין גרמא אוא מחלק לך wie dieser Knochen (ohne Fleisch) werde ic dich glätten, d. h. trocken, einfach bewirther Jalk. z. St. I, 36° liest הדין גרמא אנא מהדק לך wie dieser Knochen, so hänge ich dir an. Be 5b. B. bath. 116a ביר ביר da ist der Knochen des zehnten verstorbenen Sohner wahrsch. Zahn, da ein Knochen levitisch ver unreinigt. — Pl. B. bath. 58° חביתא דגרביי ei Fass mit Knochen, bildl. für Thiere. Bez. 11 eig. Knochenzerbrecher, d. h. Block worauf man das Fleisch zerhackt. Genes. r. : 98, 96° מה תמור זה גרמיו ברורין וכ' so wi beim Esel seine Gebeine fest sind, so auch di Lehren Isachars; mit Bez. auf גרם, Gen. 49, 14

- Dan. 6, 25. - 2) (arab. corpus) da

Wesen, das Selbst einer Person (wie da nh. גופר = עצמר), ipse, ipsemet. Genes. r. נופר 75 Anf. die Henne, שמנערת גרמה die sich (d. l den Staub von sich) abschüttelt, vgl. auch we j. Ber. III, 6° un. קטר גרמיה בחבלא er ban sich an einen Strick. j. Taan. II, 65° un. מקושש גרנון עד דלא נקושט חורנין lasst uns selbs (unsere eignen Handlungen) prüfen, bevor wi Andere prüfen! Schabb. 38b u. ö. גרמיה הוא פעבר er hat für sich selbst (ausnahmsweise) s gehandelt. j. Orl. I, 61° ob. כא גרמיה hier sagte er (der Autor einer Halacha) es i seinem eigenen Namen, ohne darüber eine Tra dition zu haben. j. Erub. III, 21^a un. und Kidd. II, 63° ob. בשם גרמיה dass. — Auch voi leblosen Ggstn. Chull. 113° זלח גרמא גרמא er salzte (das Fleisch) stückweise. Bez. 11^b dass j. Pes. IX, אים מורה בונא אמרה dieses selbs sagte er zu dem Behufe u. s. w. j. Keth. III, 28 ob. und IX, 32d ob. dass.

אַרוֹבֵּי s. אַרוֹבִּיי.

אַרְטִיתְא f. dimin. (von בַּרְטָּא) kleine Knochen. Chull. 103 h בגרמיהא זעירתא Ar (Agg. בגרמיהא) bei einem sehr kleinen Knochen den man herunter zu schlucken pflegt.

ש בְּרְכּוּבְיוֹן m. (gr. γραμματεῖον) Schriftstück. Exod. r. s. 15, 115° er legte den Wechsel vor, und die Richter prüften: הגרמרון לו לו הגרמרון, vgl. (in Agg. crmp. הגרמרון, vgl. Musaf.) wie und wann er das Schriftstück abgefasst hätte.

τρημή, κτρημία. Αdj. (Γερμανός) germanus, germanicus, der Germane; übrtr. (im Ggs. zu כושר) weiss, von der weissen Farbe der Germanen. Genes. r. s. 86, 84° בכל מקום של בוכר בוכר כושי וכאן כושי מוכר גרמני überall verkauft der Weisse den Schwarzen, hier aber ein Schwarzer (Ismaelite) einen Weissen (den Hebr. Josef, Gen. 37, 28). Neg. 2, 1, vgl. בַּבֶּירָת (Maim. in s. Comment. z. St. leitet unser W. eigenthüml. von גרבוא, Knochen ab). — j. Jom. VIII, 45 b ob. גרמני עבדיה דר' יודן נשייא ein Germane, der Sklave des R. Judan Nasi (die Germanen sow. wie die Gothen standen oft bei den Grossen Palästinas in Diensten, vgl. גּרָהאר und בּרְּנָתָּאֵר). j. Schabb. VI, 8° un. steht dafür נבניא (crmp.) und j. Ab. sar. III, 42° un. 800000

בוובון m. (wahrsch. gr. γραμμαίν) eig. Linien, Striche (מנ γραμμαί) über das Mass oder Gewicht, dah. Zuschuss, Uebergewicht. B. bath. 88^b היה שוקל לו עין בעין נותן לו גרומון, das. öfter) wenn der Ar. (Agg. גרומיר, גרומיר, das. öfter) wenn der Verkäufer dem Käufer die Waare knapp gewogen hat (vgl. צִין), so muss er ihm den Zuschuss nachträglich geben. (Ar. scheint אמה גרומה so zu nehmen: eine reichliche Elle, vgl. jedoch בַּבַּם Anf.).

של הליגי od. בְּרְנִינְי m. pl. (gr. αί γραμμαί) die mit Linien, Strichen bezeichneten Bretter, die anst. Wagschalen zum Wiegen von Levy, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

Metall und Glasstücken dienen. B. bath. 89b ob. בגרניני Ar. (Agg. דיגרוניי). Nach dem Comment. z. St. ist בּרוֹמִי zu lesen: Metallarbeiter, die sehr grosse Stücke abwiegen.

נּיְרְטְּנִיקְיָא Germanicia, s. בַּרְמַנְיִמְיָא.

קרְּמְטִין, m. pl. (gr. δ γραμμισμός = γραμμή, gramma) Gramm, das bekannte Gewicht von zwei Obulen. j. Schek. II, 46^d ob. מחצית השקל die Hälfte eines Sekel, welche sechs Gramm beträgt (גרַמַּיִבוּיוֹץ, s. נרמיסיוּן, s. נרמיסיוּן).

בּוֹרֶן f. (= bh. גֹרֶל eig. ebener Platz. Stw.

אינְדָּרָא s. גּינְדְּרָא.

אורְבָּה , gr. γοῦρνα, Du C. Gloss. Gr. 262 = אָרְבָּא, s. d., mit vrges. ג) Urne, Holzgeschirr, Eimer. j. Meg. III, 74° un. חמא חד בר נש משזיג ירוי וריגלוי מן גורנה er sah Jemdn., der seine Hände und Füsse in der Urne wusch. Das. 2 Mal.

רבל (syr. בּבֹלית, arab. בּבֹלית, vgl. auch hebr. ביון) zerrieben, zerbrochen sein,

vgl. Pa. — 2) (arab. جرس) reden, sprechen, bes. von der Gesetzlehre, davon sprechen, sich damit beschäftigen, studere; ebenso steht טָחַן eig. mahlen, für studiren. Ber. 8° כֹא הוה ich betete nur da, מצלינא אלא היכא דגריכנא wo ich studirte. Das. 13b אגמירו בנייכו תורה unterrichtet eure Söhne in der Gesetzlehre, damit sie über die Traditionen discutiren. B. bath. 21° מותבינן דדייק ולא גרים man stellt (einen Jugendlehrer) an, der sorgfältig (correct) wenn auch nicht viel gelernt hat; ihn einem Andern vorziehend, דגרים ולא בריק der zwar belesen (viel gelernt hat) aber ungenau ist. Taan. 10 b לערוכר zu לכויגרם lernen (d. h. Halachoth herzusagen, ist man auch auf Reisen verpflichtet, aber nicht) nachzudenken. וכי גרסיתי גרסו על נהרא דמיא וכ' Hor. 12ª wenn ihr für euch lernt (näml. das beim Lehrer Erlernte wiederholt), so lernt an einem Wasserstrom; damit eure Lehre sich ebenso wie dieser verbreite. Das. גרסו מהניתא ועיילו קומי רבייכו lernt zuvor die (in den abzuhaltenden Vortrag einschlagende) Borajtha (Mischna), sodann tretet vor euren Lehrer, um näml. discutiren zu können. Men. 32b die Abschnitte der Mesusa מיגרס גריסין sind, weil oft gelesen, gut im Gedächtniss, geläufig. Meg. 18b dass.

Pa. (syr. ביי אברי zermalmen, zerreiben. B. bath. 22° (אבריסהר גרמי בי אברי וכ' Ar. (Agg. אדמגרימהר) anstatt, dass ihr die Knochen in der Schule Abaji's zermalmet, kommt lieber, Fleisch essen in der Schule Raba's, d. h. geniessbare Lehren zu empfangen, während ihr dort Ungeniessbares erhaltet.

נּגָרָים eig. Zerbroche - נְּרָים m. (syn. mit bh. בָּרָים nes, bes. zertheilte Bohne, Graupenkorn. Genes. r. s. 94 Anf. גרים של פרל die Hälfte einer Bohne; auch ohne פול in derselben Bedeut. als deterministes Mass, Geris. Kel. 17, 12 גריכ לגעים das Geris (dessen Mass) bei Aussätzen. Vgl. bes. Sifra Tasria zu Lev. 13, 11 es ist die בנין אב לכל הצרעת שיהיו כגריס Regel bei allen Aussätzen, dass sie (um als unrein zu gelten) den Umfang eines Geris haben müssen. Neg. 4, 5 fg. j. M. kat. I, 80° un. j. Ned. III, 37^d un. גריל האיטלקי das italische Geris. j. Kidd. I, 61^d un. כגרים wie der Flächenraum eines Geris. - Pl. Maasr. 5, 8 בריסיך cilicische Graupen. Tosef. Maasr. cap. 3 הקלקלין crmp. aus הקלקלין. j. Jom. I, 39° un. מקפה של Bohnentheile. Suc. 29° גריסין של פרל בריסיך ein Graupenbrei. j. Suc. II, 53b ob. j. Snh. VII, 25^b ob.

בריסא ch. eig. Part. pass. (syr. ביי, דריסא ch. eig. Part. pass. (syr. ביי, אוֹרָיס, zermalmt = ביים Graupenkorn, gespaltene Bohne. j. Schabb. III, 6b ob. פינכא דגריסא eine Schüssel mit Graupe.

קֹרָיִ m. Adj. Gräupner. Erub. 21 'ר בורסי R. Josua, der Gräupner.

ת ברוסה ועד היינים אלום היינים מעם היינים אלום היינים ועד היינים אלום היינים אלום היינים אלום היינים אלום היינים בירים לגרוסה בירים היינים של בירים היינים היינים של בירים היינים היינים של בירים של בירים היינים של בירים היינים של בירים של בירים היינים של בירים של

אָרָרָאָ f. (von אָרָ nr. 2) das Sprechen,

Gesetzstudium, das Lernen, Erlerntes. Meg. 6b לאוקומי גירסא סייעתא כון שנויא היא das Erlernte im Gedächtniss zu behalten, dazu bedarf es der göttlichen Hilfe. Schabb. 21b das in der Jugend Erlernte. Das. 30b גירסא דינקוהא sein Mund liess nicht ab vom Lernen. B. mez. 86°. B. bath. 22° אתו לינורדו מגירסייהו sie werden sich im Gesetzstudium stören.

μετικά π. Adj. (gr. χείριος = υποχείριος) Unterthan, unterwürfig. Exod. r. s. 43 g E. "Warum o Gott entbrennt dein Zorn über dein Volk, das du aus Mizraim geführt?" (Ex. 32, 11). Das ist Jemdm. zu vergleichen, der einen Sklaven kaufen wollte und den Verkäufer fragte: הנבד הזה שאתה מוכר קאקו גריסין הוא או קלו חסין הוא אמר לו קאקו גריסין הוא ועל זה אני כלוכרו (in m. Agg. קאקגריסין contr.) ist der Sklave, den du verkaufen willst, ein schlechter Unterthan (κακὸς χείριος) oder gut und fromm? (καλός ὄσιος)? Worauf Jener erwiderte: Er ist ein schlechter Unterthan, und eben deshalb verkaufe ich ihn. Als sich nun der Sklave gegen seinen neuen Herrn etwas zu Schulden kommen liess, weshalb er von diesem bestraft werden sollte, sagte er zu seiner Entschuldigung: Wurde dir denn nicht gleich beim Kaufen gesagt, dass ich schlecht sei? Ebenso sagte Mose zu Gott: Du wusstest ja, dass die Israeliten bereits in Egypten schlecht waren!

אוֹרְסִינְא m. Vermögen, Erwerb. Jeb. 117^a מכלה לגורסינא דבי נשא Ar. (Agg. לגירסנא sie verzehrte den Erwerb des elterlichen Hauses. Das. גירסיני) mein Erwerb.

ערט (= bh.) abnehmen, fortnehmen, vermindern, abziehen. Snh. 29ª u. ö. כל ארריב wer zu viel thut, thut zu wenig, eig. wer hinzufügt, nimmt ab; mit Anspielung auf den Zusatz Eva's (Gen. 3, 3) "Ihr sollt sie nicht berühren". Ferner wird aus dem Zahlw. שהר עשר (zwölf) durch ein hinzugefügtes Ain: עשתר עשר, elf. R. hasch. 28h. Erub. 100a עובר על בל תגרע er übertritt das Gebot: בל תוסית "Du sollst nicht vermindern"; "du sollst nicht hinzufügen!" (Dt. 13, 1). B. bath. 111^b גורעין ובורשין ודורשין man nimmt ab, fügt hinzu und cruirt eine gesetzliche Bestimmung. Dort soll näml, die Halacha: Der Mann beerbt seine Frau, erwiesen werden aus den Schriftworten ונתהם את נחלתו לשארו (Nun. 27, 11), welche wie folgt zu deuten seien: Das י von נחלתר, sowie das לשארו werden abgenommen, woraus ein besonderes W gebildet werde, also: ונתחם מארו לה "naher Verwandter"= Frau). Der Sinn wäre also: "Ihr sollt geben das Erbe seiner Frau ihm (dem Manne)". Nach R. Chananel (vgl. Ar.) wäre der Sinn dieser talmud. Phrase folgender: Da das Uebertragen

aus der hbr. in eine andere Sprache nicht wörtlich geschehen könne, so hat es den Anschein, als nähme man da etwas ab und füge es dort hinzu. Die Erkl. jener Bibelstelle laute demnach: Ihr sollt geben sein (d. h. des verstorbenen Verwandten der Frau, näml. ihres Vaters) Erbe seinem (d. h. des Mannes) Blutsverwandten (näml. der Frau); da aber der Mann seiner Frau am nächsten stehe, so soll er sie beerben. - Vgl. jedoch Bech. 44b un. da wird nach einer Ansicht מרוח אשך (Lev. 21, 20) erklärt: מראיו חשוכים sein Gesicht ist schwarz. Es wird näml. das ה von משך zu gezogen, wovon wiederum das א in בורר eingeschoben wird; also מראר חשך, vgl. אָשֶׁךָ. Ferner Jom. 48a, wo unsere Phrase: גורעין ומוסיפין ודורטין auf Lev. 4, 5 angewandt wird, näml.: הבר sei gleich רם מהפר ,das Blut vom Stier"; wobei aber die Erkl. des R. Chan. nicht zutreffend ist. — Part. pass. Genes. r. s. 28, die Schlechten unter ihnen. Das. s. 19 und Num. r. s. 13, vgl. 273.

Pi. 1) abnehmen, abziehen. Kidd. 14^b מגרעה (Erkl. des Ws. רהפרה, Ex. 21, 8) מגרעה מביונה ויוצאה die Sklavin nimmt ab von ihrem Lösegeld und zieht frei aus. Wenn näml. Jem. eine hbr. Sklavin z. B. für 6 Minen gekauft hatte, so konnte sie nach zweijähriger Dienstzeit dadurch die Freiheit erlangen, dass sie dem Herrn 4 Minen herauszahlte und für die verstrichenen zwei Jahre 2 Minen in Abzug brachte, da die Dienstzeit hebr. Sklaven höchstens 6 Jahre dauern durfte (Ex. 21, 2. Dt. 15, 12). j. Kidd. und j. Schebu. שאם ביקשה ליגרע מגרעת und j. Schebu. VI, 36^d mit. dass. — 2) auslaufen lassen. Schebi. 4, 10 הגפנים משיגרער (od. משיגריער), was j. Schebi. IV g. E., 35° erklärt wird (=Hiob 36. 27) משיזחלר מים, d. h. die Weinstöcke (ihre Trauben sind als reif anzusehen) wenn die Beeren Feuchtigkeit ausschwitzen. Mögl. Weise jedoch ist unser W ein Denom. von נרשרך, ציריב: wenn die Beeren Kerne bekommen, vgl. Maim. z. St.

שלול הלה (syr. לברשה) abziehen, abnehmen, dah. auch (vom Haare) abscheeren. Thr. r. sv. רבהר, 53° רבהר דורע רישיה מוס nachdem er sein Haupthaar abgeschoren hatte. Das. ברשיה גריי sein Haupt geschoren. Snh. 96° גרעיתיה לארמאה ושפר ליה אחלי ליה גריי ארעיתיה לארמאה ושפר ליה אחלי ליה גריי ארעיתיה לארמאה ושפר ליה אחלי ליה גריי אומצ du einem Aramäer (Römer) den Bart abgeschoren und es gefällt ihm (d. h. wenn er so närrisch ist), so hänge ihm noch Feuer daran und du wirst nicht aufnören, über ihn zu lachen.

— Uebrtr. Git. 70° בריעא הכולהר (Part. Peil) das Nachtheiligste von Allen. Jeb. 51° גריעא שוחלים minder bindend als die Ansprache (מַבְּאַבְּיִר, s. d.) — Ithpe. pass. Arach. 30°

es wird bei der hebr. Sklavin (s. ob.) vom Kaufgeld abgezogen und sie geht frei aus.

Pa. abziehen, vermindern. Arach. 25°a wenn ein Jahr nicht voll ist, אַבְּבֶּב לּרָה so zieht er ihm (vom Kaufgelde, vgl. בְּרַבְּּבְּּבְּ ab. Das. 30°b fg.

בוב m. Adj. Aderlasser, der das Blut abzieht. (Syr. ביביי Rasirer). Kel. 12, 4 הגרש die Lanzette des Aderlassers. Kidd. 82° בשרה ברע וכ zehn Dinge sind dem Aderlasser eigen, er geht stolz einher u. s. w. Tosef. Kel. B. mez. cap. 2 הגרש (1. הגרש).

m. 1) das Abziehen, der Abzug, Verminderung. Arach. 24ab (mit Bez. auf ונגרע, Lev. 27, 18) ליגאל בגירוע durch Abzug ausgelöst zu werden. Wenn näml. Jem. ein Grundstück dem Heiligthume weiht, so erhält er es nicht blos im Jobeljahre zurück, sondern ist auch berechtigt, dasselbe schon früher einzulösen, in welchem Falle er die Nutzniessung der Zeit in Abrechnung bringt, während welcher das Grundstück dem Heiligthume angehört hatte; vgl. bes. Tosef. z. St. — B. mez. 106a שביעית לא תעלה לו בגירוע Ar. (Agg. מן הגירוע) das siebente Jahr (d. h. das Brachjahr, an welchem Aussaat und Ernte untersagt sind) sollte bei dem Abzug nicht abgerechnet werden! — j. Kidd. I, 58° un. גירוע der Geldabzug der hebr. Sklavin, um die Freiheit zu erlangen; vgl. בֹרַע im Piel. j. Schebu. VI, 36^d mit. dass. — 2) kleine unreife Beere, eig. das Schlechte, was von der Frucht abgeht. Ber. 36b und Pes. 53a הרא unreife Beere בוסר הוא גירוע הוא פול הלבן ist dasselbe, was גירוע, dessen Grösse der einer weissen Bohne gleicht. Demnach bedeute משיגרער (s. גרע Pi.): wenn die Trauben diese Grösse erlangt haben. Mögl. Weise jedoch ist גירוע= גרברן, wie gr. καρύα=κάρυον: Kern, wonach הוא ביכר הוא גירוע bedeuten würde: die unreife Frucht in der Grösse des Kerns, und כלשיגרער: wenn die Beeren schon Kerne haben.

אַירְעוֹן m. (=בירוּע = nr. 1) das Abziehen, der Abzug. Arach. $25^{\rm b}$. $33^{\rm a}$ גירעון כסף der Geldabzug beim Auslösen eines dem Heiligthume geweihten Grundstückes. — Kidd. $14^{\rm b}-16^{\rm b}$ ברעון כסף der Geldabzug beim Auslösen hebr. Sklaven, vgl. $\pm 10^{\rm b}$

לבְּעִינְה f. (בּּרְעִיןְ, גּּלְעִינְה f. (בּּרְעִיןְ, גּּלְעִינְה dass. Kern. j. Maasr. İ, 48^d un. משתבריש נרעינה מידיך האיכל wenn man den Kern von der Frucht absondert. Jom. 73^b כמיה רכניתיה wie sie (die Frucht) sammt ihrem Kern.

المَانِ (=bh., arab. حَرَف) wegraffen, ausraffen, wegscharren, wegspülen. Kel. 8, 11 איתה נורפתר sie scharrte ihn (den Ofen) ein Kochgeschirr, ein הנדוק ... אושיבי נדיפה Wasserwärmer, aus dem die Kohlen ausgerafft wurden. j. Pea VII, 20b ob. (zur Erkl. von תחת שחייני גורפים דבש (Joel 1, 17 מגרפתיחם מור מור בים הקבובית anstatt, dass wir früher Honig (von den Dattein) zus. gerafft haben, raffen wir jetzt Morsches zus. Schabb. 17. 2 בתוכרת הא הם קורגה הברונה eine Schaufel. um damit die Feige (aus dem Fasse, oder: von der Erde) zu raffen, aufzunehmen. Genes. r. s. 28, 27° התחילו מרפים ומשליכים ליאור sie fingen an (die verwesten Dinge) auszuraffen und in den Fluss zu werfen. Das. s. 67, 67° minnen sie fing an, den Schleim גורפת ניחושמה ומשלכת aus ihrer Nase zu schnäuzen und ihn wegzuwerfen. — Uebrtr. Das. s. 53, 52° ברות hinausgeworfen, vertrieben aus dem Hause des Abimelech; vgl. auch בּיב I. Ker. 7b u. ö., vgl. בַּדָּב.

קרה (syr. בָּרֶּשְׁ = בְּּבֶּאָ) ausraffen, scharren. j. Pes. II. 29° un. איזיל ברוף gehe und fege unter ihnen hinweg. j. Bez. IV, 62° un. איזלין ברפין gehet, feget den Ofen aus. j. M. kat. I, 80° un. u. ö.

אַרָּהְ שּה, nur im st. constr. בְּרַהְ שֵּהְ אַלְּ הִינּי אַרְ אַרָּ אַרָּ הַשִּׁר הִינּי אַרָּ אַ אַ Nacht-geschirr, Gefäss zu Excrementen. Schabb. 47°a. 121°b. 143°a. j. Ber. III. 6°d ob. u. ö. (im Ggs. zu ייביר של בייבר הבלים: Geschirr zum Urin B. bath. 89°b, s. d. W.).

הורים f. N. a. das Ausraffen. Bez. 28b מורים תוור ובידום das Ausraffen des Ofens und des Heerdes.

קֿרָלְיּ, יְבְּיְלֵי (gr. γράφω, s. auch אָבַׁיָּ) graben, בּוֹרְלֵי, יְבְּיְלֵּ m. eingraben. Levit, r. s. 27, 170d ich kaufte אָבָהָלָא II, in הז.

eine Ruine Nuid in frankliche Schatz darin. In der Parall. j. B. mez. II, 8° un. steht innenn.

NENTS f. (von אבן) dicker, compakter Brei, eig. was man aus dem Topfe rafft. Esth. r. sv. אברותה 1026 או אשאשר הדראה בארותה באר

Π'Ξίτι f. (gr. κάρφος, viell, syr. 🗀 🚐 γορφίου, segmentum, vgl. Smith Thes. Syr. Col. 788) Reis zum Pfropfen, Zweig. Kel. 12, 8 ריז של היבידה ein Reis des Oelbaumes. Trop. j. Ab. sar. II. 40° mit. שמול נדיבים שמול היה השקש Saul war ein Zweig von einer Sykomore, d. h. fruchtlos, unbedeutend (oder: schwankend, leicht beweglich); daher ist von seiner Handlungsweise nichts zu erweisen. r. s. 25 g E. Das. s. 40 Anf. und s. 64 Anf. und Ruth r. Anf. 36° dass. Tauch. Bechuk. g. E. 184a Jiftach, der in der Gesetzlehre so arm war שקבים של שקבים wie ein Zweig der Sykomore. - Pl. Genes. r. s. 31, 30^b Noah nahm mit sich in die Arche מורים לתמום בירה ליחיב Ar. (Agg. ermp. ביביה) Weinreben zu Pflanzen, Zweige zu Feigen - und Reiser zu Olivenbäumen. Das. s. 36, 35^b dass. B. kam. 81a. B. bath. 80a wenn Jem. Oelbäume kauft, um sie zu fällen, היים יהים so muss er zwei Reiser (zur Pflanzung) stehen lassen.

קר (gr. γραφός=γραπτός) geschrieben. j. R. hasch. I, 57° un., s. בּבְּקָאַ und אַנּ

NOW the f. (syr. 1754) dicker Brotkuchen, s. TW.

die Zus. reihung der Teigstücke. Pes. 37a אבאר קרו ליה פה שרב הוא Ar. (Agg. השוב) man nennt es deshalb dickes Brot, weil es viele Zacken hat (od. weil es aus vielen Teigstücken zus. gesetzt ist).

קְּרֶק, יְבֶּיְהָ m. pl. unreife Beeren, s. אַרְהָיָג II, in יהג.

בור (=bh.) 1) ziehen, schleppen, rücken. Schabb. 22a. 46ab בורר אדם משה וכ man darf am Sabbat ein Bett, einen Stuhl u. dgl. fortrücken, ohne näml. besorgen zu müssen, dass dadurch ein Ritz im Fussboden gemacht und also eine Sabbatentweihung entstehen werde, vgl. אָרירָה, j. Kil. I, 27b un. לא יגור man darf nicht ziehen u. s. w. j. Schabb. XIV, 14° ob., vgl. הולקה. j. Pes. I, 27d ob. u. ö. — Uebrtr. ים אחד גורר כל השבטים .Hor. I, 46° un. ein Stamm zieht alle übrigen Stämme nach sich, d. h. wenn ein Stamm eine Sünde begangen, so müssen auch die anderen das Gemeindeopfer (Lev. 4, 13 fg.) mitbringen; so nach einer Ansicht. Levit. r. s. 13 Ende .. לאת הגביל זו בבל das, מעלה גרה הוא שגררה מלכות אחריה וכ' Kameel" (Lev. 11, 4 fg.) darunter ist Babel zu verstehen, ביכלה גרה bedeutet: es zieht ein anderes Reich nach sich (d. h. auf Babel folgte Griechenland, das Israel knechtete); "das Kaninchen" das ist Griechenland, מעלה גרה: es zieht ebenf. ein Reich nach sich (d. h. Rom, welches später Israel knechtete); "die Sau" das והרא גדה לא יגד שאינה גוררת (Rom) והרא גדה לא dieses wird aber kein Reich (zur Knechtung Israels) mehr nach sich haben, weil näml. dann die messianische Zeit unmittelbar folgen wird. Num. r. s. 18, 236° אַרַּבְּרַרָ nachgezogen, vgl. auch אַב . — Aboth 4, 2 מצרה eine Tugend גוררת בשוה ועבירה גוררת עבירה zieht die andere nach sich und ein Laster das andere. — 2) sägen, eig. die Säge ziehen. אות המפילה Kel. 5, 7 המפילה man sägt den Lehm ab. Chull. 123b. Ohol. 15, 8 בחיד לעור Ar. (Agg. לגוד) man wird davon absägen. Par. 2, 2 יגור Ar. (Agg. יגוד) man soll (die Hörner) absägen. Schabb. 122b בגרה לגור בה את הגבינה eine Säge, womit man den Käse absägt.

Nif. 1) gezogen, geschleppt werden. Bez. 23b אין הכל בגררין בשרה alle diese Gegenstände (Bett u. s. w.) dürfen am Sabbat nicht gezogen werden, s. Kal Anf. j. Schabb. III, 6c un. dass. Erub. 101a, s. הַלָּה. Schabb. 126a בבר הגברי ein Riegel, der herunterhängt, nachgeschleppt wird. — 2) B. kam. 119b בברה שמא mit der Säge gesägt wird.

Pi. schleppen. Pes. 56° Chiskija מברת אביר וכל schleppte die Gebeine seines Vaters (um seine Leiche zu schänden) auf einer Bahre mit Stricken. j. Snh. I, 18° un. (j. Kidd. I, 60° mit. הדה גורר וולה, ו. בירה חולדה vielleicht hat ein Wiesel das Gesäuerte verschleppt. — Part. pass. Genes. r. s. 64, 63° מברר ליסטים (Gen. 26, 26) bedeutet: geschleppt, denn Räuber drangen in das Haus des Abimelech und zerrten ihn die ganze Nacht herum. Nach einer andern Ansicht: מלמר שעלו בו צירום כניא ראת אמר להתגרר מומצר שומצר בו צירום כניא ראת אמר להתגרר unser W. bedeutet: gekratzt; denn Grinde

קר בהריותי גררינן (בר בין בהרייתי בררינן לבר (ברייתי בררינן בררינן בררינן בררינן בררינן (ברייתי בררינן בררינן של בהרייתי בררינן (ברייתי בררינן של בהרייתי בררייתי בררייתי בררייתי בררייתי ברייתי בררייתי בררייתי בררייתיתים בררייתים בררייתים בררייתים בררייתים ברייתים בריית

Ithpe. nachgeschleppt werden. j. Kidd. I, 60^d mit. grosse Beutel, מהגררה die gewöhnlich nachgeschleppt werden.

לבריבית (Stw. בריבית) das Reizen zur Feindseligkeit, feindliches Ueberfallen. Num. r. s. 20 Anf. "Du sollst die Ammoniten nicht anfallen" כל בין גירור וכל in keinerlei Art von feindseligem Anfalle, d. h. nicht einmal um Beute zu erhaschen; mit Bez. auf Dt. 2, 19, wo blos במל הדבר הלי ohne den Zusatz בילהבים steht, im Ggs. zu den Moabitern, das. V 9.

Schabb. 22ª ממרכן בנרכת die Halacha ist nach der Ansicht des R. Simeon hinsichtl. des Ziehens, Fortrückens am Sabbat, vgl. אור ביו אור

Ziehen, Nachsichziehen: übrtr. B. mez. 4b und Schebu. 40b matt Nachsichziehen: übrtr. B. mez. 4b und Schebu. 40b matt Nachsichziehen: übrtr. B. mez. 4b und Schebu. 40b matt Nach Nach dies erwähnt er blos beiläufig, als etwas Beiläufiges. — 2) (hbr. 73) die Speise, die das wiederkäuende Thier wieder heraufbringt, s. TW. — 3) Falle, die man den Thieren aufstellt, um sie darin zu fangen; die stärkeren Thiere jedoch schleppen gewöhnlich die Falle, in der sie gefangen wurden, mit sich fort. — Pl. Bez. 24b matt der Nach Matter aufstellt, um sie darin zu fangen wurden, mit sich fort. — Pl. Bez. 24b matter matten darf Thiere, die am Feiertage in Fallen angetroffen werden, schlachten; weil näml. anzunehmen ist, dass sie schon Tags vorher darin gefangen wurden, vgl. 777

קרְתָּוֹ (בּאָ־חָמְ nr. 3) Falle, Gefängniss.

Khl. r. sv. טוב ילד, 81° בית גיררתו של פרעה das Gefängniss des Pharao.

אָלְרָּדְא m. (בּירָא, syr. אָלְרָּא) Wurfgeschoss, s. TW

נְרִיקוֹ s. בְּרָיקוֹ.

בריט א. (בּרָים s. d., bh. נְּרֶים Zermalmtes, Zerbrocktes, bes. von Getreidekörnern, Graupe. — Pl. Ruth r. sv. ויאמר לה, 40^d קערה, 40^d פוראסר, יואמר לה eine Schüssel Graupen. Das. sv. התקם er gab die Graupen frei.

אָרָשָׂא ch. (בְּרִים: Graupe, s. TW

พิวัฐ, dav. nur Part. pass. กตุ่าวจุ eine Geschiedene, Vertriebene. Pes. 112ª u. ö., s. auch שַּׁרָשׁ גַּירשׁ Pi. בָּרשׁ (= bh. ערטו (גרשו vertreiben. Genes. r. s. 21, 22a למגרשו משל עדו גרשר nach dem freien Platz des Eden vertrieb Gott den Adam. — Insbes. oft von der Ehescheidung, eig. der Mann vertreibt seine Frau. Git. 24a fg. Erub. 13a כתב לגרש er schrieb (den Scheidebrief), um sich von seiner Frau zu scheiden. Part. pass. Git. 89b u. ö. מוניקשׁת geschieden. — Zuw. von der Frau, aber nur einer nichtisraelitischen. Genes. r. s. 18, 18° אשתר נגרשתו seine (des Heiden) Frau kann sich von ihm scheiden lassen, ihn vertreiben, vgl. הופורין. — Uebrtr. Git. 65b vollziehet die Scheidung dieser Frau! Man verstand näml. im gewöhnlichen Leben unter גרש (wie בּוּם, s. d.) die Ehescheidung, vgl. Raschi.

Hithpa. und Nithpa. geschieden (vertrieben) werden. Git. 65b fg. מהגרשה. להתגרשה בון הארוסין נהגרשה בון המרוסין נהגרשה בון הארוסין נהגרשה בון המשה בון המשה בון המשה בון המשה sie wurde nach der Verlobung (Trauung) oder nach der Ehelichung geschieden. Genes. r. s. 21, 22a (mit Bezug auf הירושה, Gen. 3, 24) nach einer Ansicht: כבת כהן שנהגרשה wie eine Priestertochter, die geschieden, zu ihrem Manne nicht zurückkehren darf; ebenso wurde Adam vertrieben, ohne dass er wieder (durch Busse) von Gott aufgenommen worden wäre. Nach einer andern Ansicht: שנהגרשה כבת ישראל wie eine Israelitin, die nach der Scheidung zu ihrem Manne zurückkehren darf.

ערבי לבר היה (syr. בּרֵשׁ בּרֵשׁ) vertreiben, sich scheiden. Pes. 110b jener Mann, דגרשא לדביתהר welcher seine Frau vertrieb. Ber. 56a הרי נשי מגרשה von zwei Frauen wirst du dich scheiden. Arach. 23a אטר כל vollzieht denn jeder, der sich scheiden will, die Scheidung vor dem Gerichtshofe? d. h. er kann es ja privatim thun.

Ithp. vertrieben, geschieden werden. Git. 78a בת אינרופיר eine Frau, von der man sich scheiden kann. Das. 84a בדידה קיימא steht es denn etwa bei ihr, geschieden zu werden? (j. Kil. IX, 32° ob. גרשין crmp. s נוֹן II).

בות שומא ברושה Mann, der sich von seiner Frau geschieden hat, eig der Wegtreibende. Pes. 112° הדוש שומא ברושה ה' wenn ein Geschiedener eine Geschiedene heirathet, so wird im Bette (in der Ehe) an vier Personen gedacht, d. h. der Manr denkt auch an seine frühere Gattin und die Frau an ihren frühern Gatten, vgl. בשל.

ערושין, גרושין ווית pl. die Wegtreibung Vertreibung. Genes. r. s. 19, 19^d יכתי אותו יכתי אותו הוא ich habe ihn (den Adam) gerichtet, bestraft mit Fortschickung und Wegtreibung. Das.: Auch die Israeliten, seine Nachkommen בשלוחין ובגרושין habe ich durch Fortschickung und Wegtreibung (aus Palästina) bestraft. Thr. r. Einl., 44^b dass. — Insbes. oft: Ehescheidung. Git. 64^a fg. j Kidd. I, 58^c mit. יכשראל נתחר גירושין לא נתתי באונות העולם בשראל נתחר גירושין לא נתתי באונות העולם habe ich die Ehescheidung (deren Institution) eingesetzt, nicht aber für die Heiden, vgl.

קרְתִּיקוֹן, נְרְתִּיקוֹן m. (gr. אָסָחְדֹנִאסֹי, creticum) kretische Erde, Kreide, zum Putzen der Metallsachen. Schabb. 50° mit allen andern Substanzen darf man am Sabbat die Geschirre abputzen, חוץ מכלי כסף בגרתיקון Ar. (Agg. בגרתקין) ausser Silbergeschirr mit Kreide. j Bez. IV, 62° mit, שבין אח הכסף בקרטיקון (so nach einer Ansicht) man darf das Silber mit Kreide abputzen. Denom. קרטס, s. d.

ಲ್ಲೇ stossen, s. ಲ್ಲೇ. — ಲೈಲ್ನೇ s. in ಲಲ್ಲೇ

בשנים א. (=bh.) Regen. — Pl. Taan. 2ª fg. מפתח של בְּשְׁנִינים der Schlüssel zu den Regen, vgl. אַבְּלִידָא und הַבּוּרְה. Das. 3ʰ fg. ימוה die Regenzeit, d. h. der Winter im Orient, im Ggs. zu ימרה Sommer. j. Ber. IV, 8ª un. אם היו גשמים אומר בטלי ברכה Ny, 8ª un. אם היו גשמים אומר בטלי ברכה (l.=j. Taan. II, 65° un. בגשמים) wenn Regen fielen, so sage man im Gebet: (Segne uns) mit Regen des Segens.

ארָשְׁבְאָ זּ וּנִישְׁבְאָ זּ m. (syr. בּבּבּע, בּבּבּע, בּבּבּע, Körper. Dan. 4, 30. 5, 21; s. auch TW — Thr. r. sv. היו צריה, 55^b so lange die Schätze in Jerusalem bestehen, לא יהיבין גשמיהון למעבר so werden sie sich (ihre Körper) nicht einer Kriegführung unterziehen.

zus. schrumpfen, blass werden, austrocknen; wahrsch.=אָפַק, אָפַא, vgl. arab. squalore affici. — Ithp. Men. 50° un.

wenn man das Mehlopfer einen Tag vorher backen würde, אִנשֵׁפָא Ar. (Agg. אִנשׁפּא) so würde es vertrocknen, entstellt werden = הכסיפר, vgl. קפַנּה, vgl. קפַנּה

אוֹשְׁבּוּלָא) m. Fingerring, Siegelring ("Aphaeresis von pers. בּוֹשׁבּוּלִא)
wörtl. Fingerhüter Fingerhut u. s. w. Fl. im TW. I, 422a). Ber. 6a רלירחמידה בגרשפנקא er soll es (das eiserne Rohr) mit einem eisernen Siegelring versiegeln; damit näml. die Dämonen keine Macht darüber haben. Git. 57b אישרר איי ובר איי ווא בילוניא דגרשפנא דו ברלוניא דגרשפנא בילוניא דגרשפנא Ar. sv. לבוניא בילוניא בילוניא בילוניא בילוניא בילוניא Sechzig Siegelringe.

אָרָבּיִי m. (gr. γαυσάπης, gausape; syr. אַרָּבּיּבּי, אַרְבּבּיבּי, wahrsch. dass., vgl. Smith Thes. Syr. Col. 693) dickes, wollenes Zeug, das theils zur Bekleidung, theils zu Matten angewandt wurde. — Pl. Git. 70^b הַּרְּבָּרִי מְבָּרִי מְבָּרִי מְבָּרִי מְבָּרִי אַרָּרִי אַרַרְּבָּרִי אַרָּרִי אָרָרְיִּבְּרִי אַרְרִי אַרָּרִי אָרָרִי אַרָּרִי אָרָרִי אַרָּרִי אָרָרִי אַרָּרִי אָרָרִי אָרִי אָרָרִי אָרָרי אָרָרי אָרָרי אָרְייִייִּיּיִי אָרָרי אָרָרי אָרִי אָרִי אָרִי אָרָרי אָרִי אָרִי אָרִי אָרְייִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרְייִי אָרִי אָרְייִי אָּי אָּי אָרְייִי אָרְייִי אָרְייִי אָרְייִי אָרְיי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרְיי אָרְיי אָרִי אָרְיי אָרִי אָרִי אָרְיי אָרְיי אָרִיי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִי אָרִיי אָרְיי אָרִי אָרִי אָרְיי ָרְיי אָּי אָרְיי אָרְיי אָרְייי אָרְיי אָרְיי אָרְיי אָרְייי אָרְייי אָרְיי אָיי אָרְייי א

מולים od. אוֹשִין m. etwas Grobes, grobe Sorte, bes. 1) grobes Mehl, Kleienmehl ("urspr. pers. בֹשִׁבֹּי, trockenes Mehl, zus. gez. und verk. בֹשִּבֹי, arabisirt בישׁבּי, d. h. Kleienmehl und daraus gebacknes Brot", Fl. im TW. II, 570b). Ar. ed. pr. bemerkt: Das Mittelmehl heisst im Arab. אמקרא בשקרא ליכא קימוא דשערי איכא Sondern blos Gerstenmehl. — 2) übrtr. grobe Seide. Schabb. 20b wird בלך ביצולה בעורר ביצולה. עוברן גמשקרא לערר ביצולה בעורר בעורר בעורר ביצולה בעורר בעו

אָשֶׁיבֶּ m. (arab. בַּשׁבֶּ) Brücke. Stw. איים מים

syn. mit שְׁשִׁרְ (wovon בְּשׁוֹרָא und אֲשִׁרְ Balken) und אַשִּׁר. Unser W bedeutet also eig.: was aus Brettern.oder Balken zus. gefügt, verbunden ist, ebenso wie בְּבִּיבָה , אִילְפָּא בּהּן בית דִירה לבּנָּה הגשר והקבר שיש בהּן בית דִירה die Brücke oder die Grabstätte, auf welchen ein Wohngebäude steht. — Pl. das. 53° (5, 1) בְּשִׁרְים רַנְפּשׁרָת נְפּשׁרָת נַנְּפּשׁרָת הַבְּפּרִלְשׁיִּם offenstehende Brücken. j. Erub. I, 18° un. Ab. sar. 2° u. ö.

שׁבֶּי denom. (von שְׁשֶׁב, arab. בֹּשׁב) überbrücken, eine Brücke schlagen. Ab. sar. 2b הרבה גשרים בְּשׁרנו viele Brücken haben wir geschlagen.

פְּשֵׁר ch. (syr. בְּשֵׁר בּישׁר eine Brücke schlagen. B. kam. 113 b die Beamten der römischen Regierung בְּשִׁרָר בִּישׁרָר schlagen Brücken, vgl. דְּינָא.

תבית ולים m. Adj. Fährmann, od. Jem., der Personen oder Sachen über die Brücke führt. Genes. r. s. 76 g. E. שמה עצמו כגשר נסיב מן הכא ויהים המאר כסיב מן הכא ויהים המאר (Jakob beim "Uebersetzen alles Seinigen über den Jabok", Gen. 32, 24) machte sich wie ein Fährmann (der über eine Brücke setzt), der diesseits des Stromes etwas aufnimmt und es jenseits niedersetzt.

אָשׁוֹרָא m. (syr. נְשׁבֹּרֶ = בְּשׁוֹרָא, s. d.) Balken. — Pl. Git. 76 מיעסק בּנְשׁוֹרֵי Ar. (Agg. מיעסק בּנְשׁוֹרֵי) er beschäftigte sich mit (Tragen der) Balken oder: Bohlen.

אבים (arab. בּשׁים) sanft, leicht berühren, betasten. Grndw. מא, vgl. מים. Chal. 2, 2 בישׁם (viell. Polel von מגרשות) das Schiff, das (bei niedrigem Wasserstand) den Boden hin und wieder leicht berührt. j. Chal. II, 58° ob. dass. — Pi. dass. j. Jom. V, 42° mit. so lange die Bundeslade im ersten (d. h. dem Salomon.) Tempel war, so sah der Hohepriester am Versöhnungsfeste, im Allerheiligsten bei ihrem Lichte; als sie aber fehlte, ביבשׁשׁ רוכבים בירבא so tastete er beim Hereinkommen und tastete beim Hinausgehen.

Pilp. (syn. mit הַשְּׁבֶשׁ, שַּׁבֶּשֹׁבֵּ) anklopfen, öfter berühren. Trop. Levit. r. s. 8 g. E. (mit Anspiel. auf לפעמר, Ri. 13, 25) התחיל ריה der heilige Geist fing an, den Simson zu klopfen, anzutreiben. — Hithpa.

und Hithpalp. (Hithpo.) mit einander ringen, eig. einander packen, stark berühren. Exod r. s. 21, 121° der Wolf אַרָּבְּשׁ בּוֹח שׁנִים בּוֹח soll mit diesem (Bocke) ringen. Genes. r. s. 22, 23° und das. s. 77 Anf. בַּיְהַנְּשִׁים (מִיְהְּנִּשִׁשׁי עם המלאכים (Nithpa.) rang mit den Engeln. Cant. r. sv. אַרְבִילְיִסְטֵּיִכ (Nithpa.) rang mit den Engeln. Cant. r. sv. אַרְבִילְיִסְטֵּיִכ (Be², s. אַרְבִילְיִסְטֵּיִכ — Pesik. Selichoth Anf., 166° בּוֹח בּאבּרְ וּבֹי פּוֹבּוֹר שֹבּוֹר שׁבּוֹר מַבְּוֹר שֹבּוֹר מַבּוֹר שׁבּוֹר פּוֹח Gleichniss von einem Helden, welcher mit dem Steine eines Steinmetzen spielte, eig. durch Hin- und Herwerfen berührte.

שׁשֵׁיִּג ch. (syr. בְּשֶׁשׁׁיִג) tasten. Git. 67 שׁ בּשׁשׁה ושקכה er betastete es und nahm es, s. auch TW.

שׁבְּשׁוֹים m. Adj. eig. der Taster, d. h. Steuerruder, Stange, womit man den Meeresgrund zu berühren sucht, um die Wassertiefe zu bestimmen. Schabb. 125 b גשוש של ספונה

Taster, Fühler, u. zw. 1) derjenige, der vermittelst des בשוש die Wassertiefe untersucht. — Pl. Schabb. 100 ממרו קשׁושׁר אולר מולר בשוש Erdaufwühler, die näml. den Erdboden aufwühlen, um Schätze zu entdecken, im Ggs. zu שומרואר die mit den Händen an die Wand schlagen, s. d. W

Brett, das von einem Ggst. hervorragt u. vermittelst dessen ein anderer daran befestigt wird, eig. Berührendes, Fühlendes. Sab. 3, 1. 3 השיש של בישה die Fuge des Bettes, dessen einzelne Theile zus. gefügt werden. Esth. r. sv. אור, 102^d המשיש החיצון של זהב רב' die äussere Fuge (der Sophas beim Trinkgelage des Ahaswer) war von Gold und die innere von Silber.

— Pl. Tosef. Mikw. cap. 6 השבר Pl. Tosef. Mikw. cap. 6 אור משל בבי השבר Ar. (Agg. משקשים) die Brettchen, deren man sich bei einem gebrochenen Arm (od. Fuss) zum Schienen bedient und welche ebenf. zus. gefügt werden (Schabb. 53° קשישין dass.). Tosef. Kel. B. mez. cap. 8 Anf.

אַרְעָּלֵ f. (syr. אַבּער) 1) das Fühlen, Tasten. Chull. 47 השתא beim Fühlen, Antasten (der Lunge). Das. 122 אוול בתר גשתא Ar. (Agg. גישתא) er richtet sich nach dem Fühlen, d. h. es kommt darauf an, ob die Haut sich hart oder weich anfühlt. Schabb. 107 dass.

— 2) eine Art Heber, der auf folgende

Weise construirt war: Man befestigte zwei hohle Röhren, deren eine lang und deren andere kurz war, schiefwinklich zusammen und durchlöcherte die obere Spitze, wo die beiden Röhren zus. schlossen. Sodann setzte man das eine Ende des Hebers in ein volles und das andere Ende in ein leeres Weinfass und zog vermittelst des Mundes, den man an die durchlöcherte Spitze des Hebers anlegte, den Wein von einem Fass in das andere. Die lange Röhre, die bis zum Boden des leeren Fasses reichte, heisst משתא (eig. die Fühlende, Berührende), die kürzere, welche in dem vollen Fasse die Flüssigkeit berührte: בת גשתא . — Ab. sar. 72b גישתא ובת גשתא המרא בגשתא ובת גשתא (גישתא אונים) er zog den Wein durch den Heber (durch die lange und die kurze Röhre). Das. דכוליה חמרא er zieht (גריר, Ar. (Agg. בגשתא ובת גשתא שייך) den ganzen Wein vermittelst des Hebers.

אָל f. (= bh.). Pl. אָיתוֹת 1) Weinkelter, Kufe, in welcher die Trauben getreten werden. Pea 7, 1 fg. j. Pea I, 16° un. שלא יהו קופצין לגרנות ולגרנות damit sie nicht voreilig in die Kelter und Scheunen kommen. — 2) übrtr. die Zeit des Kelterns, das Keltern. Chag. 24b. מניחה לגת הבאה lässt es (das Fass) bis zur kommenden Kelterzeit stehen. Das. סינה מיתרת die Kelterzeit. Levit. r. s. 29, 173° der Monat Tischri, גיתות בתוכו in welchem das Keltern stattfindet. (j. Ter. II, 41^b un. בית גיתים (l. הגיתות). — 3) kufenartige Höh-טרפה חוץ מגיהה Par. 4, 2 מרפה חוץ מגיהה אר בשתי גיהות wenn man die rothe Kuh (zu deren Verbrennung ein tiefliegender Ort, dem Tempel gegenüber bestimmt war) ausserhalb dieser Vertiefung oder in zwei Vertiefungen verbrannte. Seb. 112a. j. Sot. IX, 23d un. ביקום גיכתה (l. = Tosef. cap. 9 גיכתה) die Vertiefung, wo man die Kalbe (עגלה ערופה) tödtete. Tosef. Ahil. cap. 15, vgl. הַצֵּר.

פות שול der הויה לייש f. (vom arab. ביר, ה für ש) ein Weib, das auf den Knieen liegt und schwatzt oder zankt. — Pl. Genes. r. s. 71, 70^d אף הבּתוֹה מאחורי הקורים סונטות בה (Ar. liest הביתוֹח auch die auf den Knien liegenden Weiber hinter der Schnurre des Webstuhls (gr. καίρος, vgl. קירוֹם) schwatzen von ihr. Esth. r. sv. אביא נהיות נאחורי 104° ביום השביעי ich werde die geschwätzigen Weiber hinter den Webestühlen herbeirufen, welche sich über sie lustig machen sollen (an Keltertreterin, wie die Commentt. das W erklären, ist hier keinesweges zu denken).

גר' s. in 'גר ברתיא s. in גר' s. in גר'

קבר, ist besonders mit den Bstn. ז, ב, א ש und ה nahe verwandt und wechselt daher auch oft mit denselben, z. B. הבַהְ (בּהביִּ, הבַטְּ) schlachten, בַּהַבּ, וְבָבוֹ hochroth sein, schimmern, בְּהַבּ (בְּהַבְּ) hochroth sein, schimmern, בְּהַבּ (בְּהַבְ) denken, vgl. auch בּהַר (בְּהַבְ) Schweif; בְּהַר vermischen; בַּר בָּר וֹנָבְ (בִּי) Brust; בּר (בִּר ; בַּר בִּר ; בַר וֹנָבְ) Finger u. m. a.; selten mit ב, s. בַּבְּי, vgl. auch ב. — ד wird zuw. den Wörtern vorgesetzt, vgl. בּבָר (בִּרָ בְּּהַר) עוֹנִר (בִּרָ בִּר בְּרָ בִּר וֹנִר בְּרָ בִּר וֹנְר וֹנִר בְּרָ בִּר (נְּהַר בְּרַ בִּר וֹנִר וֹנִר בְּרָ בִּר וֹנִר וֹנִר בְּרָ בִּר וֹנִר וֹנִר וֹנְר בְּרַ בִּר (נְּהַר בְּרַ בִּר וֹנִר בְּרַ בִּר וֹנִר בְּרָ בִּר וֹנִר וֹנְר בְּרָ בִּר וֹנִר בְּרָ בִּר וֹנְר בִּר בְּר בְּרָ בִּר וֹנְר בְּרָ בִּר וֹנְר בִּרְ בִּרְ בִּרְ בִּרְ בִּרְ בִּרְ בִּרְ וֹנְר בְּרָ בִּר בְּרָבְּיִבְּי (בְּרָבְיִבְּיִי בְּרָבְיִבְּי בִּר בְּרָבְיִבְּי בְּרִבְּיִב וֹנִי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרִיבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרִיבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִבְיִי בְּרָבְיִבְּי בְּרָבְיִּי בְּרִיבְּי בְּרָבְיִי בְּרִיבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּרִיבְיִי בְּרִיבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּיִבְיּי בְּרָי בְּרִיבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּרִיבְּיִי בְּיִי בְּיִבְּי בְּיִי בְּיִבְּי בְּיִבְּי בְּיבְּיִי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְּיִי בְּיִבְיּי בְּיבְיּיִי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּיִבְייִי בְּיִי בְּיִבְּיי בְּיִבְּיי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְּיי בְּיִי בְּיִי בְּיִבְיּי בְּיִי בְּי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיבְייִי בְּייִי בְּיי בְּיִי בְּיִי

אָדָ, הֹדְ f. (דְּיֵל m., s. d.) Pron. demonstr. (= hbr. זֹאַת, זֹי); mit vorges. Prtkl. הָּדָא, sie, Ned. 41^a diese, dieses, haec, haecce. דרא ביה כולא ביה דלא דא ביה מה ביה דא קני -wer sie (die Erkennt מה חסר דא לא קני מה קני niss, הַּנָה, s. d.) hat, hat Alles, wer sie aber nicht hat, was hat er? Erwarb er diese, was fehlt ihm? Erwarb er diese nicht, was erwarb er? Schabb. 52b רא ודא חדא הוא das eine ist wie das andere, beide sind gleich; wofür auch das. דא ורא אחת היא. j. Suc. I, 52° ob. הרא אמרה הוא הדא הדא הרא daraus ist erwiesen: Es ist ein und dasselbe, das eine wie das andere. j. Erub. III, 21^b un. dass. j. Pea III, 17^c mit. הדא ילפא מן ההיא וההיא ילפא מן הדא dies ist aus jenem und jenes aus diesem zu entnehmen, d. h. die gesetzliche Bestimmung des einen ist auch auf das andere anzuwenden. j. Maasr. II, 49° un. dass. Schabb. 80 b מך דיליה von dem Seinigen ist ihm das gekommen; d. h. durch sein ungebührliches Verfahren zog er sich selbst die Strafe zu. — j. M. kat. II, 81^b mit. $\Box$ wie diese Halacha. j. Sot. I, 176 un. הרא דכתים (oft Abbrev. הרא לכתים) das ist, was die Schrift sagt. j. Git. IV, 45d un. ברה ברה R. Meïr eröffnete seine Rede (hielt die Einleitung) mit dieser Deduction. j. Ber. I Anf., 2b ob. נשמעינה מן wir können es daraus entnehmen. j. Taan. II, 66ª un. לא hierin ist die Halacha nicht wie die Mischna, deren Autor nicht genannt ist, zu entscheiden. — Bes. ist zu merken die Redensart לא בדה oder לא בדה eig. dabei |

nicht; z. B. j. Ber. I, 2b un. הרא דתימר וכ' ברם das findet ההוא דאזל ליה באסרטא לא ברא blos seine Anwendung, wenn Jem. auf schmalem Wege geht; wenn aber auf breiter Strasse, so ist dies nicht anwendbar, d. h. so findet dabei die erwähnte, gesetzliche Bestimmung nicht statt. j. Ned. V Anf., 39a אבל מקום הדא דאת אמר לא ברא das, was du (betreffs des Waschens) sagst, gilt blos von einem Orte, wo Männer waschen, wo hing. Frauen waschen, da ist es nicht anwendbar. (Die Annahme Frankels in Mebo hajr., 9 ab: Das W sei ein Verbum ברא = סבר, אמר, ist nicht zutreffend, und passt am Allerwenigsten zu den hier citirten Stellen. Man vgl. auch j. Ber. II, 4° mit. לא ברא (לא ברא). Das. IV, 7b mit. לשיבר הא בתחלה לא das gilt blos von einem Falle, der bereits erfolgt ist, aber von vorn herein darf es nicht geschehen. Das. VI, 10^d mit. j. Bez. I, 60^c mit. u. ö.

אקן (arab. אוֹב אוֹב) Da da, eine Naturschall-Nachahmnng. Pes. 112b איז מונילא דע לא das Lärmen des Kameels lautet: Da da.

אדו (gr. δέ) Cant. r. sv. אחזר, 16b, s. בלשוררא.

באבן (=bh., vgl. auch דָּבָּא und דָּבָּא, Grndw. פּוֹפַ. fliessen, zerschmelzen, dah. schmachten, verschmachten. — Hif. dass. B. bath. 79° (mit Anspiel. auf מירבא, Num. 21, 30) איזהו בשמתן bis ihre Seele verschmachten wird. Ned. 22° (mit Bez. auf Dt. 28, 65) איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש was ist das, was "die Augen schwinden macht" und "die Seele betrübt"? Das sind die Unterleibs-Krankheiten.

eig. das Zerfliessen (vor Angst), dah. Betrübniss, Aengstigung, s. TW

קאנג האינ, האינ (hbr. קאַג) sorgen, besorgt sein. Schabb. 156b הרת דאיגא אמילהא טובא הות דאיגא אמילהא טובא מובא הוו sie war darüber sehr besorgt. M. kat. 28a הוו p die Gelehrten waren besorgt.

Doeg, Name eines vornehmen Reichen in Jerusalem. Thr. r. sv. דואג בן 59°, 59° רוסת Doeg ben Josef.

יוֹי Part. von דָּאוָי װ, s. d.

פון (בֵּר בּיבּן) eig. Sbst., Menge, Fülle; bes. als Adv. ירתר מראר eig. mehr als genug, d. h. zuviel, allzusehr. Keth. 111°. Ber. 55°. j.

Ber. I, 3^d ob. Cant. r. sv. אמהד, 19^d u. ö. — Mit vorges. ב eig. wie genug, dah. werth, würdig. Genes. r. s. 76, 75^b איני כדאר ich bin nicht werth. Das. כדאר אני וch bin werth. Git. 90^b פראר הוא במיחה er verdient den Tod.

קיאין, ןיאין, ראין s. קיזי, ריזי, ריזי.

רום ביקום crmp., s. ראומטיקום.

ינציפי od. דייציפי m. pl. eine Art Turteltauben. Chull. 62 b ראציפר Agg. (Ar. דרציפי).

דור s. in דוֹאָר s.

٦Ν૧ (syr. i), i, gr. δαίρω, δέρω) eig. gerben, dah. schlagen, abprügeln, s. TW.

לארן Daro, Name eines Sklaven. B. kam. 97°a. B. mez. 64°b u. ö., vgl. בי כובי.

אָק denom. (von הָּהְאָה, trnsp.) Af. אַּרְאֵיה (hbr. הְּיְשִׁיא) Grünes, junges Gras hervorbringen, s. TW

קר, הוֹת m. epicoen. (=bh.) Bär, Bärin (arab. בָּיֹל m., בּבֶּיל f., von בַּבֹּל schleichen, langsam gehen). Trop. Num. r. s. 13, 219a הרר לנפ Bärin, d. h. die Frau des Potifar, vgl. גרר Hithpa. Dav. auch הרביק, s. d. in הרבי, s. d. in

יָּבָּב und דְּבָּה hinter דָּבָּה und דָּבָּה hinter. דָבָר,

אָבֶּב (בּהב vgl. קְּבֵב und קּבָּב) eig. fliessen, dah. im Ueberflusse bringen, ausgiessen. Sifre zu Deut. Piska 42 und 355 (mit

Bezug auf כל הארצות דובאות לאום, Dt. 33, 25) ביל הארצות דובאות לאוף ישראל alle Länder werden das Silber nach Palästina ausgiessen; d. h. dieses Land wird eine solche Fülle von Getreide und Wein haben, dass die Völker von da aus (wie ehemals von Egypten unter Josef) die Früchte beziehen und das Geld dorthin bringen werden (man hat also: מובְּבֵּיִדְּקְ gelesen: "wie deine Meere, so wird auch dein Geldzufluss sein"). Levit. r. s. 35 g. E. dass.

בַּבֶּב (= bh., s. דָּבָב 1) langsam fliessen, eig. sich langsam bewegen, tropfen, trippeln (Grndw. جمر, vgl. arab. دَتَ , دَبَّ und שלי langsam gehen, und hbr. שלי trippeln, השית fliessen und נשף fliessen und השית sprechen, ferner זכ fliessen, sich bewegen, wovon דּיבְבָא, Fliege). Jeb. 97a (mit Anspiel. auf HL. 7, 10) ניה כומר זה של ענבים דובב אך תלמידי חכמים . שפתותיהם דובבות so wie die Beere am Traubenkamm, die man mit dem Finger drückt, sofort fliesst, so ergeht es auch den hingeschiedenen Gelehrten (ישנים); wenn man in dieser Welt in ihrem Namen einen Lehrsatz nachsagt, so bewegen sich (oder: sprechen) ihre Lippen im Grabe. Snh. 90°. Bech. 31^b dass. In der Parall. j. Schek. III, 47^a mit. steht מרחשות (Ar. Var. רובבות); vgl. auch j. Schabb. I, 3ª mit. j. M. kat. III, 83° un. und Cant. r. sv. 75m, 31d. — Ferner trnst. j. Ab. sar. II, 41^{b'}un. עוברן ורובבן (viell. zu lesen ערבטן) er bearbeitet (stampft) die Trauben und lässt ihren Wein abfliessen. — 2) feindlich anrücken; überh. feindlich sein; nur im Part. pass. j. Erub. VII, 24° un. אשה אחת eine Frau, die mit ihrer שהיתה לבובה לחברתה Nächsten verfeindet war. Cant. r. sv. אמכה, 19^d שני לגיונות קשין והיו דבובין זה עם זה zwei hartnäckige Legionen, welche gegen einander feindlich gesinnt waren. Das. אש וברד דבובין וה עם זה וכ' Feuer (Blitz) und Hagel, die sonst mit einander verfeindet sind, vereinigten sich bei der Plage der Egypter (Ex. 9, 24). Pesik. Wajhi bejom kaloth, 4° דבובים Ar. (Ag. crmp. רכובים), vgl. Buber Anm. 63. Oft steht dafür עהב , vgl. צהובין זה לזה, vgl.

בבר ch. (בבב) sich bewegen. Ar. citirt קבב ch. (בבב) sich bewegen. Ar. citirt מאר מונה מונה הוא הדינהו (wahrsch. aus B. kam. 117a, wo jedoch in Agg. דפרטיה שיפונתיה steht) er sah, dass seine Lippen sich bewegten, an einander schlugen.

דְּבָּה f. (=bh., von רבב) eig. Gerede, dah. Verleumdung. — Uebrtr. (= דּבְּה Pes. 78^b ob. סל. רעה בת רבה רעה eine übel Berüchtigte, Tochter einer übel Berüchtigten; mit Anspiel. auf רבלים, Hos. 1, 3.

אָבֶּה ch. (= דְּבָּה) Gerede, Verleumdung; s. TW.

רַבְב, אַבְּבָן, m. (syr. בָּבָי,) Feindschaft, Feindseligkeit; nur בעל דבב eig. der feindselig Anrückende, vgl. דֶּבֶב nr. 2. Mögl. Weise iedoch urspr.: der Mann an der Pforte des Gerichtes, Ankläger, näml. von בָּבָא, s. TW hv., welche Ansicht auch Smith Thes. Syr. Col. 562 billigt. — Cant. r. sv. החכך, 31d (mit Anspiel. auf רובב) hätte Israel meine Lehre und meine Regierung nicht angenommen, הייתר נעטה so wäre ich jenen, näml. den בעל דבב לאלו וכ Erzvätern, die in der Doppelhöhle schlafen (ישבים) ein Feind geworden. Sifra Bechukoti cap. 4 die Pest wird darinnen wüthen, רבעלי דבב מקיפים עתכם מבחרץ und die Feinde werden euch draussen umringen. Das. Emor. g. E. cap. 19 יהיו כל העדה כבעלי (mit Bez. auf Lev. 24, 16) alle Gemeindeglieder sollen gegen ihn (den Verbrecher, den man steinigt) als Feinde handeln. Git. 55b רחמיה קמצא ובעל דבביה בר sein Freund war Kamza und sein Feind Bar Kamza. — Ferner Debab, Name eines Ortes. j. Dem. II, 22d ob. חמם ורכב ..

קברוֹהְאָר, וּבְבוּהְאָ, (syr. בְּבֹבּה)
Feindschaft, Feindseligkeit, s. TW. —
Sifre Naso Pisk. 42 שיאה ובעיל דבבא Hass und
Feindseligkeit. Jalk I, 213° בעלי דבבה (?).

אַרָּבָּל m. (syr. בּבֶּבּ, אַבּבּיּ, אַבּבּיּ, hbr. זְּבָּבּ, אַ Anf.) Fliege, s. TW.; vgl. auch דְּבָבּ.

קבר אות הברבויות ליבוריות (בְּבְּבְּנִיּוֹת f. pl. (בְּבְּבְּנִיּוֹת nr. 1; ב in מי verw.) Trauben, deren Saft herabfliesst. Ab. sar. 39b ... הדבש והדברבויות Honig und Trauben, von denen der Saft fliesst. — j. Schabb. III, 4a un. דמרמיות solche Trauben auf dem Weinberge. j. Bez. III, 62a ob. dass. — Mögl. Weise jedoch ist בְּבִּיְבְּיִבְּ syr. בַּבְּיִבְּיִבְּי eig. blutfarbig, also blutfarbige Trauben. — Mit prosthet. אונה היים, Genes. r. s. 34 g E., s. d. W

ובר s. בר

קבר (syr. אָרָרָיּי, hbr. אָרָיּי) schlachten, opfern. Esr. 6, 3; s. auch TW

אריבין m. (syr. בייביי, hbr. הביין) Opfer, Schlachtopfer. Esr. 6, 3, s. auch TW — Uebrtr. das Pesachfest, vom Schlachten des Pesachopfers so genannt. Schabb. 110° ברן בערוא לעצרוא לעצ

 man auflauern (um sie zu fangen), den andern aber braucht man nicht aufzulauern, da sie von selbst in den Käfig kommen; anders nach Raschi. Bez. 24^a בערין לדבורי Ar. (Agg. לא בערין לדבורי).

לוביאל Dubbiel (eig. Bär Gottes), Name eines Engels. Jom. 77° דוביאל איכרא דפרסאי Ms. M. (vgl. Dikduke und En Jakob z. St.) Dubbiel, der Schutzengel der Perser (בד, vgl. Dan. 7, 5).

יַלָּא s. הַּבְיוֹן

schwach, dünn, schüt (فَبَلَ (arab. نَبَلَ) ter sein. — Pilel דָבַלָל dünn machen. Part. pass. Suc. 2, 2 (3) הנדובללה wird in j. Gem. II, 52d un. erklärt nach Ansicht Rab's: eine Festhütte, deren Bedachung dürftig ist (כוכה עכייה, d. h. deren Bedachung zwar aus wenigen Stangen oder Zweigen besteht, die aber, weil letztere dicht neben einander liegen, mehr Schatten als Sonne gewährt, צילתה נירובה מדמתה). Nach Ansicht Samuel's hing.: מדובללת eine Hütte, deren Bedachung schütter liegt (d. h. die zwar aus vielen Stangen besteht, welche aber nicht dicht neben einander liegen, sondern deren eine höher u. deren andere niedriger liegt (קנה עולה וקנה יורד, so dass in der Hütte mehr Sonne als Schatten wahrzunehmen ist, חמתה מרובה מצילתה). Das. I, 52b ob. dass.— In bab. Gem. 22 a steht dafür nach Ansicht Rab's: מבולבלה, nach Samuel: מבולבלה. Bech. 3, 4 המדולדל (in Tlm. Agg. הצמר המדובלל) Wolle, die am Thiere nur noch dürftig ist, d. h. die zwar schon abgeschoren, aber noch hie und da unter der noch nicht abgeschorenen Wolle verwickelt ist.

תְבְּלֹוְלֹ m. etwas, was hervorsteht, hervorragt. Pl. Tosef. Kel. B. mez. cap. 9 Anf. דיר wenn einzelne Theile vom Bette hervorragen. Das. cap. 7 dass.

קבילה f. (= bh. קבלה) getrocknete, in runde Masse zus. gepressste Feigen, vgl. zus. drücken, rund gestalten. Jom. 76^b u. ö. ברלה קדילית eine Feige von Keïla. Genes. r. s. 31 g. E. הכנה וה אור אס אם Noah nahm getrocknete Feigen mit in die Arche, welche näml. gleichzeitig den Menschen und Thieren zur Nahrung dienen solltén. Pes. 87b ob. (mit Bez. auf הבלים, Hos. 1, 3) הבלים בי הכל כדבלה war in Aller Mund so süss wie eine Feige; vgl. auch דור אורוגרות הדְבֵילוֹת (4gg. ההבילה).

רְבֵּילָה בּיִלָּה (syr. בְּבֹילָה וּבְּילָה ch. (syr. בְּבֹילָה וּבְּילָה וּבְילָה וּבִילָה וּבְילָה וּבִילָה שוריי ich sah, dass sie (die Einwohner von Cäsarea) die Feigen als erlaubt betrachteten; s. auch TW.

יַּדַאַבוֹנְא s. דְּבוֹנְא.

רְבָּק, רְבָּק (= bh.) 1) intrns. ankleben, anhangen. Grndw. בק, wov. הְבַק, Part. (od. $\mathrm{Adj.}$) Sot. 40^{b} יבאר כני הנשוקה ויפלו ביד כני die Nachkommen der Küssenden (Orpa) werden durch die Nachkommen der Anhängenden (Ruth) fallen. Genes. r. s. 20, 21 b wird שהן דבוקין לעור : Unterklei שהן דבוקין der, welche an der Haut fest anschliessen. Snh. כשתי תמרות (Dt. 4, 4), הדבקים G4^a (mit Bez. auf כשתי תמרות wie zwei Palmen, die an einander gewachsen sind, d. h. die aber dennoch gesondert sind. Nach einer andern Ansicht: דבוקים ממש förmlich zus. hängend; vgl. Nif. Pes. 49 a wer reich werden will, ירבק בזרער של אהרן der hange an (d. h. verschwägere sich mit) dem Priesterstamme. — 2) trns. zus. kleben. j. Meg. I, 71 d ob. דובקן ברבק er klebe sie (die Pergamentstreifen) mit Leim zusammen. Tosef. Schebi. cap. 1 g. E. דובקין אותן בגללים (so nach der richtigen Emendation des El. Wilna; Agg. ברקין) man bringt die Pflanzen mit dem Dünger zusammen, vgl. סָבֵּיהָ.

Nif. sich Jemdm. anschliessen. B. bath. 91b Ruth, ששבה ונדבקה בבית לחם יהורה welche zurückkehrte und sich an Bethlehem Juda anschloss. Keth. 111b (mit Bez. auf הלרבקה, Dt. 30, 20) וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה וכ' ist es denn etwa dem Menschen möglich, sich Gott anzuschliessen? Wohl, durch gute Handlungen!

Hif. ankleben. Pes. 37 ab 'הַרְבֶּרְק וּכּה Jem. klebte den Teig an die Pfanne. Das. הדברק פנגדו er klebte den Teig inwendig an den Ofen, so dass die Flamme gegenüber war; vgl. Tosaf. z. St.

Pi. 1) trns. zus. kleben. R. hasch. 24ab איברי שופרור Iem. klebte zerbrochene Theile der Posaune zus. — 2) sich anschliessen. Genes. r. s. 29 g. E. ראה אחר ודיבקר es sah ihn Jem. und hing ihm an, befreundete sich mit ihm. — Hithpa. sich verbinden. Genes. r. s. 59, s. אַרַר.

קבת ה. (= bh.) 1) das, womit man Gegenstände zus. klebt, Leim u. dgl. Schabb. 78b הבק ברי ליתן בראש השבשבת Ar. ed. pr. (Agg. השפשה; sp. Ar. Agg. crmp. הכתית, s. d.) Leim in solchem Masse, wie man auf die Spitze der Leimruthe legt; um näml. die vom Leime festgehaltenen Vögel zu fangen. j. Meg. I, 71d ob., s. בְּבֶּק. — 2) das Zus. halten, Zus. kleben. Chull. 50a un. בקום הדבק der Ort im Leibe des Thieres, wo der Darm und die Hüften an einander schliessen. — Pl. j. Schabb. II, 5b un. דְּבֶקר בִירִה בּיִרְקָר בִירִה מוּ die Anhängsel des Todes, d.h. der frühzeitige Tod wegen Gesetzübertretung. Tosef. cap. 2 dass. Schabb. 32a, vgl. בַּבָּק.

פּבֶּק הְיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּדִיבְּקְא וּצ. Zus. fügung, das Zus. fügen. Trop. Nas. 16^b האי דיבקא דידך הוא Ar. ed. pr. (Agg. קּיּוּבְקא דידך הוא ביות הוא יוין און ביות הוא ביות הוא הוא יוין און ביות הוא למנה ביות הוא למנה וויין און ביות הוא למנה ביות הוא למנה ביות הוא

בוק, הבוק, m. 1) das, was zus. hält, Leim, Mörtel u. dgl. Chull. 52° ob. דברק Leim, wodurch der Vogel auf dem damit angestrichenen Bret kleben bleibt. j. Schabb. III, 6° un. שמאל דיבוקו es könnte sein (des Kochgefässes) Klebematerial vernichtet werden. — 2) das Zus. halten. Aboth cap. 6 (Borajtha) דיבוק das Zus. halten der Genossen, Gelehrten. Cant. r. sv. איזהר דיבוק שמאלו וג' 14° איזהר דיבוק שמאלו וג' 15° איזהר דיבוק וג' 15° איזהר דיבוק שמאלו וג' 15° איזהר דיבוק שמאלו וג' 15° איזהר דיבוק שמאלו וג' 15° איזהר דיבוק

קריקן f. N. act. 1) das Zusammensein. Exod. r. s. 33, 132b דקר שניהם דרך Pinchas durchbohrte sie beide, als sie zus. waren, während des Beiwohnens. — 2) Trop. Anhänglichkeit. Genes. r. s. 80, 78 דביקה als Ausdruck der Liebe, vgl. השיקה.

בַבָּר

דּוֹבֶר m. Rücken, s. בּרּבֶר.

רְבָּר ch. (syr. בְּיֵב $\stackrel{7}{\leftarrow}$; = הָבַר führen, leiten, eig. das Vieh auf den Weideplatz treiben, s. TW. — Uebrtr. Erub. 14b פוק חזר מאר עמא דבר gehe hinaus und beobachte, wie sich das Volk führt, d. h. welchen Brauch es befolgt. Khl. r. sv. מאן הוא דכלום (? כל כלום (דלא כלום מאן הוא דכלום עפרת בגרמיה כלום נוח ליה אם לא נברא wenn Jem. nichts ist, sich aber führt (d. h. sich den Anschein giebt), als ob er etwas wäre, so wäre es vortheilhafter, wenn er gar nicht erschaffen worden wäre, vgl. בלרם. — Af. dass. Bez. 21b Raba führte den אַרְבּרֵיה רבא למר שמואל ודרש Mar Samuel (d. h. er ging mit ihm auf und ab) und trug eine Lehre vor. Das. 29° un. dass. — ער כמה קא מדברת אלמנות חיים .Keth. 63ª ob wie lange noch wirst du dein Leben als Wittwe beim Leben des Mannes zubringen?

קבָּרִים m. (=bh.) 1) Wort, Rede. Pl. דָּבָרִים. B. bath. 56^b דבר ולא חצי ,eine ganze Aussage" (Zeugniss), aber nicht eine halbe Aussage; wenn z. B. hinsichtl. des Besitzungsrechtes (הוֹבָּקָה), s. d.), wozu ein Zeugniss über dreijährige Nutzniessung erforderlich ist, zwei Zeugen für das erste, zwei für das zweite und wiederum andere zwei für das dritte Jahr zeugen, so ist nach Ansicht des R. Akiba ein solches Zeugniss ungiltig, weil jede Aussage blos auf den dritten Theil lautet. j. Taan. II, 66° mit. אין דברי ודברי סופרים צריכין תורה צריכין חיזוק חיזוק die biblischen Gesetze bedürfen keiner Befestigung (Hinzufügung), die soferischen hing. bedürfen einer solchen, da man sie sonst nicht beachten würde; daher ist das Fasten ein Tag vor oder nach Sabbat, Neumond u. dgl. gestattet, aber vor und nach rabbinischen Festtagen nicht gestattet, vgl. העבית, vgl. jedoch נְּדֶר und נְּדֶר ... j. Ber. I, 2d un. הרה שאמר דברים אחר אמת ויציב sein Ausspruch besagt (d. h. aus den Worten, die R. Jisa an seine Schüler gerichtet hat: Wenn ihr euch des Nachts mit dem Gesetzstudium befassen wollt, so leset das Schemā [sammt der Schlussbenediction, vgl. יַבָּאֵיב] vor Mitternacht, sodann lernt, ist zu entnehmen)

dass man nach der Schlussbenediction noch sprechen dürfe; d. h. dass diese nicht unmittelbar vor dem Einschlafen zu erfolgen brauche. Nach R. Huna hing, geschieht das Lesen des Schemā zu Hause, um die bösen Geister zu ver-נוילתיה אמרה שלא אמר דברים אחר אמת jagen; מילתיה ויציב woraus folgt, dass man nach der Schlussbenediction nicht mehr sprechen dürfe. j. Git. I, die הלכה כנוי שנויקל בדברי סופרים .die Halacha wird nach der Ansicht desjenigen Autors entschieden, welcher (in streitigen oder zweifelhaften Fällen) in rabbinischen Satzungen erleichtert. j. Ber. I, 3b mit., vgl. דברי זקנים Das. דברי die Worte der Alten, d. h. der Soferim, vgl. אַקר לא ניתנו דברי הימים אלא לידרט Levit. r. s. 1, 144^d die Bücher der Chronik sind blos dazu gegeben, um darüber Forschungen anzustellen. Cant. r. sv. דומה, 15° u. ö. דבר אחר eig. ein anderes Wort, d. h. ein anderer Beweis. — 2) Sache, Ding, Begebenheit, eig. etwas, wovon die Rede ist. j. Sot. VI, 21° un. u. ö. רגלים לדבר eig. die Sache hat Füsse, d. h. es ist Grund dazu da, dass sie glaubhaft erscheine. Sot. 28b fg. u. ö. דבר שאין בו דעת לישאל etwas, was keine Vernunft besitzt, um gefragt werden zu können, im Ggs. zu דבר שיש בו דעת לישאל, insbes. hinsichtl. einer levitischen Unreinheit; d. h. nur der Mensch, bei dem es zweifelhaft ist, ob er während einer gewissen Handlung rein oder unrein war, besitzt Vernunft, um darüber Aufschluss zu geben, alle anderen Wesen aber nicht. Kel. 13, 7 חדש (חדוש (oder: דבר חדש (חדוש לי מה אטיב etwas Neues haben da (in den dort erwähnten Halachoth) die Soferim vorgebracht, und ich habe nichts zu widerlegen, d. h. trotzdem, dass jene Halachoth nicht einleuchten. Num. r. s. 11, 213 בדבר בדבר שבינך לבינו in solchen Dingen, die שבינך לבין חבירך zwischen dir und ihm geschehen (d. h. was du dir gegen Gott zu Schulden kommen liessest, da "ist Gott gnädig", Num. 6, 25); in solchen aber die zwischen dir und deinem Nächsten geschehen ("ist Gott nicht gnädig", Dt. 10, 17); vgl. R. hasch. 17b. — Ned. 59a u. ö. דבר שאין זרעו כלה etwas, dessen Samen, Stamm (während des Winters) nicht eingeht, z. B. ein Baum, im Ggs. zu שזרער כלה Grünzeug u. dgl. Das. 47b. das רבר של עולי בבל דבר של אותה העיר das Eigenthum der aus Babel in Jerusalem Eingezogenen (d. h. aller Israeliten, z. B. die Tempelräume, die Brunnen auf dem Wege u. dgl.); das Eigenthum der einen oder der andern Stadt, z. B. Marktplätze, Badeörter, Synagogen u. dgl. B. mez. 94° דבר שבממון Geldangelegenheiten. Keth. 72° דברים של קלוץ schändliche Dinge. — B. mez. 14° או בעל דברים דידי את du bist nicht derjenige, mit dem ich etwas zu schaffen habe, dem ich Rede und Antwort zu stehen hätte. Keth. 81b בעלת דברים fem. Git. 21b דבר אחר etwas Anderes, ein anderer Ge-

genstand. Zuw: Etwas, was man sich zu nennen scheut. Ber. 43b הלה ליה קורא לדבר hänge dem Schweine אחר ואיהו דידיה עביד den weichen Palmenzweig (zum Fressen) an, so wird es doch das Seinige thun, d. h. nach seiner Gewohnheit den Zweig in den Koth wälzen. Schabb. 129b ob. wenn Jem. sich zur Ader lässt, ohne bald darauf etwas zu geniessen, אר und unmittelbar פגע ברבר אחר קשה לדבר אחר darauf einem Schwein begegnet, so kann er den Aussatz bekommen; weil näml. die Schweine am meisten daran leiden (Trichinen, Finnen), vgl. 76b Fisch und Fleisch zus. gebraten קשיא לריחא ולדבר אחר ist schädlich für das Riechen aus dem Munde und den Aussatz. Schabb. 17b על בנותיהן משום דבר אחר man verbot, die Töchter der Nichtjuden (Heiden) zu heirathen, um Götzendienst zu verhüten; ein Verbot, das zu den achtzehn Verordnungen (שמוה עשר דברים, das. 13b fg.) gehört, vgl. שבשר) לרבר אחר 109° sie dienten als Götzenpriester. Snh. 26b אוכלי דבר מה הה diejenigen, welche von Götzendienern Almosen nehmen (eig. geniessen), sind als Zeugen untauglich. Ber. 8b דבר אחר Beischlaf. Keth. 71b רבר אחר Frechheit; vgl. das. 72a. Bez. 22a, vgl. auch קרְנֵל j. M. kat. III, 82b un. es ist (בר כיהן דבר (zu ergänzen רע) Einem von ihnen ein Unglück begegnet.

าไว้วี, วิโอวีวี m. der Ausspruch, die Rede, Sprache. Cant. r. sv. ביבור 17a, 17a קטה Dibbur bedeutet: harte Sprache, dictio. j. Sot. VII, 21° ob. עברי לדיבור die hebr. Sprache eignet sich besonders zum Reden, vgl. אליניא. j. Ber. I, $4^{\,\mathrm{b}}$ mit. כדר דיבור so lange ein Wort (d. h. eine kurze Ansprache, Gruss) dauert. j. M. kat. III, 83° ob. B. kam. 73b הוך שתיקותיך יפה dass. j. Git. IV, 46° un. בדי דיבור dein Schweigen nützt dir mehr als dein Sprechen. Jeb. 65a dass. Das. 5b לפנר vor dem Sprechen, d. h. vor der Gesetzgebung. — Insbes. oft: das Wort, die Gottesstimme als Person, Engel dargestellt, das gr. ל λόγος. Levit. r. s. 1 Anf. משה שומע קול Mose hörte die Stimme des Wortes (Logos) selbst und blieb am Leben. Das. הנילאך קורא והדבור נודבר der Engel rief (den Mose) und das Wort redete. Cant. r. sv. התאנה, 15^a מיבר עם נישה dass. j. Schabb, VII, 10° mit. על פי הדיבור auf des Wortes (d. h. Gottes) Ausspruch. Schabb. 88^b 'כל דיבור ודיבור שיצא מפי הק'בה וכ jedes Wort, das (bei der Gesetzgebung) von Gott ausging, theilte sich in 70 Sprachen. Chag. 14ª aus מכל דיבור שיצא מפי הקבה נברא מלאך jedem Worte, das von Gott ausging, bildete sich ein Engel. B. bath. 121b u. ö. — Pl. Genes. r. s. 38, 36° בַּרַרִים אחדים einerlei Redensarten, als Ekl. von דָבָרִים, Gen. 11, 1. Cant. r. sv. שנר דבורים 4° zwei Aussprüche.

אינוא הוברא לא כלום הוא Prich. (בור בור לא הוברא לא רבור הוא ich könnte glauben, das Sprechen habe keine Bedeutung. Das. לדיבוריה לדיבוריה לדיבוריה לדיבוריה לדיבוריה לא פינויה לדיבוריה עשי של er erfüllte nicht sein Versprechen. Ned. 41° דיבורא קשי das Sprechen ist den (leidenden) Augen schädlich, aber gegen das Fieber heilsam.

קביר m. (=bh.) 1) das Allerheiligste im Tempel, vgl. קברה 2) Debir, N. pr. einer Stadt in Palästina. j. Schebi. VI, 36° mit. כנואן קרו פרסאי 3) Ab. sar. 24b כנואן קרו פרסאי woher erweisen die Perser die Benennung בביר וכי für Buch? Aus Ri. 1, 11; vgl. אַרְמוֹן.

אַרָּרָא וּרָה (בּוּרָא) Ausspruch, Geheiss. j. Meg. I, 72° un. 'דבירא אמר לידו וכ' Elias sagte zu Gott: Auf dein besonderes Geheiss habe ich diesmal so gehandelt; mit Bezug auf 1 Kn. 18, 36 יובדברך (בדברך). j. Taan. II, 65° mit יובדברך (ובדברך). j. Meg. IV, 65° un. רבירא ווער בייני דיקרונון בייני mache Pausen (Absätze) beim Verlesen der Schriftstellen, damit unsere Kinder weiter lesen! (der Comment: "zerschneide die Gesetzrolle", wogegen jedoch der Zus. hang spricht).

קּבְרוֹת f. (=bh.) Wort, Ausspruch. — Pl. B. kam. 54b un. דְּבְרוֹת הראשונות דברות die ersten Worte (d. h. der Dekalog im Exod.) die letzten Worte (der zweite Dekalog im Deut.). j. Ber. IV, 8° ob. דביר שמשם der Tempel hiess דביר שמשו von da aus die Worte (Lehren) in die Welt kamen; nach einer andern Ansicht von Pest, vgl. אָרוֹן Pest, vgl. אָרוֹן Genes. r. s. 55, 54d dass.

בורית. Adj. Redner, beredsam, geschwätzig, s. TW. — Fem. Genes. r. s. 18 Anf. Gott erschuf die Eva nicht aus dem Munde Adams, damit sie nicht geschwätzig sei. Jeland. (mit Bezug auf Lev. 24, 11) בתרנית וכ' "die Tochter Dibri's",d. h. sie war geschwätzig und infolge ihres Schwatzenshatte sie der Egypter, den Mose erschlug, genothzüchtigt. — Pl. Ber. 48^b בברנית הן die Frauen sind redselig. Genes. r. s. 45, 44^d und Deut. r. s. 6, 258°; vgl. אַפְּטֵבִינִת הַּוֹ

des Lichtanzündens) wenn die Hühner kommen (sich auf die Balken setzen), auf dem Felde, wenn die Raben sich einstellen.

קבר f. (syr. (לבבי) 1) Beute, dem Feinde Entführtes, s. TW. — 2) (hbr. קבר Pest, Seuche. Taan. 21b בטרא הוות דברתא in Sura herrschte die Pest, aber in der Nachbarscheft Rab's herrschte sie nicht.

ּרְבְּהֹ f. (=bh.) Biene, Wespe. Im Arab. und وَبُوْ Collect. Bienenschwarm, der vom Anführer, dem Weisel geleitet wird. Num. r. s. 20, 241° u. ö. (לצרעה) לדבורה לדבורה אומרים לה לא מדובשיך ולא מעוקציך man spricht zur Biene: Ich mag nicht deinen Honig, aber auch nicht deinen Stachel. Deut. r. s. 1, 248° הדבורה הזו דובשה לבעלים ועוקצה לאחרים וכ' so wie die Biene ihren Honig dem Besitzer, ihren Stachel aber Andern zuwendet, ebenso verhält es sich mit der Gesetzlehre, sie bringt Israel Heil und den Völkern Gift. — Pl. Kel. 16, 7 eine Schüssel, in welche man glühende Kohlen und Rindermist legt und die man vor den Bienenstock setzt, um durch den aufsteigenden Rauch die Bienen, wenn man den Honig herausnehmen will, zu vertreiben; vgl. jedoch בַּידַּף.

אבן m. Adj. (syr. אָבֶּבוֹי) Leiter, Führer. Snh. אין ב' הַבְּרִין לדור מאז das Zeitalter kann blos einen Leiter, aber nicht zwei Leiter haben, vgl. auch מַדְבַּרָנָא.

ארקריק ch. f. Leiterin, Oberin. Jalk. II, 9b und das. 97° zu Ps. 22 משוך דרא דאתמא unglücklich das Geschlecht, dem ein Weib als Anführerin vorsteht; mit Anspiel. auf den Namen Debora, הבורד.

NTT m. (syr. jés, jéso!) Leitung, Führung, s. TW.

תְּבְרוֹנְה m. Lauf, Strömung. Ab. sar. 47a die Strömung des Wassers.

קרות f. dass. Strömung. Jalk. I, 7^b 22 ברותא המיא die Hauptströmung aller Gewässer (d. h. wovon sie ausgehen) ist der Euphrat (Bech. 55° steht dafür הכרותא, jedoch scheint unser W richtig zu sein).

עבין Hif. הְבְּבִישׁ denom. (vom fig. לְבַשׁ) in Gährung übergehen, sauer werden, nur vom Honig. B. mez. 38° Jem. hatte zum Verwahren gegeben בש והדביש Honig, der dann in Gährung überging. Schabb. 154° הדביש לכתיתא דגמלי der in Gährung übergegangene Honig, wozu nützt er? Um den wundgeriebenen Kameelhöcker zu bestreichen (vgl. hbr. בְּשָׁת). Snh. 101°.

שָׁבָּת (= bh.) Honig u. zw. sowohl von Bienen als auch von Feigen oder Datteln. Bech. 7b דבש דבורים דבש הגיזין והצירעין der Honig der Bienen, der Honig der Wespen u. dgl.; ersterer ist zum Genuss erlaubt, letzterer aber nicht, vgl. בְּנֵא Ber. 38a דבש המרים. B. bath. 80a דבש המרים Honigscheiben, vgl. הבים und בּנְּוֹרָת.

לְבְשׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשְׁא, דּוֹבְשָׁא, אוֹם אוֹם לוּ המור המורי המורי המורי המורי המורי המורי המורי המורי המורי בדובשא לפני המורי לפני המורי לפני המורי המורי לפני המורי המורי בדיבשא המורי של המורי

דובשנו m. 1) Honig. B. kam. 114b דובשנו אורר דרבשנו m. 1) Honig. B. kam. 114b של חבירו der Honig des Andern. Snh. 101a אין דרבשנו מדביש sein Honig geht nicht in Gährung über. B. bath. 80a דובשנו ihr Honig. — 2) (=syr. בושנו : melleus) Honiggebäck. Pl. Chall, 1. 4 (3) הדיבשנין in j. Gem. z. St. I, 57d mit. erklärt: מילגאלה (gr. μέλι und γάλα) Gussspeisen von Honig und Milch. Pes. 57b dass.

קורתא דובשניתא f. Adj. honigsüss, mellicula. Git. 69a חלבויתא דובשניתא honigsüsser Galbanum.

vgl. arab. דפּשָׁק, m. Wassersumpf; vgl. arab. דשק, סֿשבּט: receptaculum aquae, mit eingesch. ב. – Pl. Schabb. 21a רבדיבְשָׁקִי רבי Ar. (Agg. רבדיבְשָׁקֵי טוח in den Wassersümpfen wächst es (das Blatt, קיקיוֹן).

 legt Eier. — j. Bez. II, 61b ob. צולה לו דגה לו er brät ihm Fische. j. B. mez. VII, 11b un. שיר שיש בו דגה. Ab. sar. 39b un. ציר שיש בו דגה Saft, in welchem Fischstücke sind. Num. r. s. 7, 195^a מי שמתאוה דגה וכ' wen nach Fischen gelüstete, verspürte dies im Manna. Machsch. 6, 3 דג המצרי הבא בקופה der egyptische Fisch, der haufenweise in Körben eingebracht wird. Maim. in s. Comment bemerkt: Darunter ist ein in Egypten allgemein bekannter, sehr kleiner Fisch zu verstehen, den man dort אל נחצא nennt. — Pl. הגים Fische. M. kat. 25b לה בחכה הועלה מה יעשר דגי רקק der Lewjathan wurde mit der Angel heraufgezogen; was werden die Sumpffische beginnen! Ein Trauerlied beim Tode eines grossen Mannes; vgl. auch מזוֹב und ے. - Ferner das Sternbild im Thierkreise. Pesik. r. s. 20, 38^b u. ö.

אוד m. pl. (arab. (5) das Tröpfeln, Sickern. Stw. דגג (arab. (5) stillare, dah. auch הרגר, s. d. Chull. 111b ob. דרגר, s. d. (דרגרן, keth. II, 26d un. crmp. aus אודרן).

קבּאַץ, von בְּאַץ) Sumpf, wo das Wasser tröpfelt, sickert, s. vrg. Art.; übrtr. Sumpfkahn, Fahrzeug im Flachwasser. Morast. B. bath. 73°. 78° ורגית im jerus. Dialekte für ביציה im babyl. — Pl. übrtr. Tosef. Ter. cap. 3 mit. ברגרות של גרוגרות Fässer mit getrockneten Feigen.

רוּגִית ch. (בּוּגִית Sumpfkahn, s. TW

(מבל (arab. בּלֹל) lügen, täuschen, eig. (wie בגד) bedecken, verhüllen. Cant. r. sv. אפילו אוחן הדגולין שדגל יעקב מדגל יעקב אוון, הביאני המילו אוחן הדגולין שדגל יעקב selbst anlangend die (Gegenstände der) Täuschungen, womit Jakob seinen Vater täuschte ("die Felle der Ziegenböcke kleidete sie um seine Hand" Gen. 27, 16), auch darin wird meine Gottheit ruhen, näml. in den "Vorhängen der Ziegenfelle über der Stiftshütte", vgl. הַּיִּבּוּל.

Hif. הְּדְבִּיל Lügen strafen. Schabb. 63ª (mit Anspiel. auf דרגלו, HL. 2, 4) שני תלמידי בהלכה וב, HL. 2 המדגילין זה את זה בהלכה וב zwei Gelehrte, die im Gesetzstudium einander Lügen strafen (d. h. in Controversen, Disputationen), werden von Gott geliebt; vgl. auch Tosaf. Ab. sar. 22b sv. הגלא, anders nach Raschi; vgl. auch T im Piel.

לְבָל בּל בּל בּל (syr. אָדָל lügen, treulos sprechen, s. TW.

קינול m. (syr. בינול) das Lügen, Täuschen, Lügenhaftes. Cant. r. sv. הבראכר, 13b (mit Anspiel. auf דרגולו עלר אהבה (ודגלו

sein (des Jakobs) Täuschen ist mir liebevoll. – Pl. דְּבֹּבֶּר, s. בָּבֵל, s. דָּבָּבָּר,

אָקְלֹתְּלְּתְּ ch. (syr. בְּבֶּבֶּלְ בְּבֶּלְ בַּבְּלְּתְּאָ Tāu schung, Falschheit, Lügenhaftigkeit s. TW

אָנלm. (= bh., s. טיקס, auגנאָן, auגנגן die Aut stellung der Soldaten in Reihe und Glied Schaar, Cohorte. Stw. דגל, schaaren, vgl גר = גל; Grndw. גר = גל. Die Erklärung der hbr Lexicographen: דָּנֶל "Fahne" ist unrichtig. – Cant. r. sv. דבראל, 13b am Sinai sah ich יכאל רכ' ובריאל ודגלו וראו עיני טקסים של מעלה וכ' Michael und seine Schaar (von Engeln), Gabrie und seine Schaar; als ich nun diese himmlischer Schaaren erblickte, gewann ich sie lieb. — Pi Exod. r. s. 24 g. E. und Num. r. s. 2, 183 יגלים Cohorten, s. ארר I. Cant. r. sv. גך נעול, 24ab di Egypter erblickten die Israeliten גלים חונים על am Meere als Cohorten in am Meere Schlachtreihen der Könige lagern; vgl. חַנַק Das. sv. כור זאת, 28d בגרן וכ', מיר זאת: wie die himmlischen Schaaren ("furchterregend" wie Michael u. s. w. (Khl. r. sv. יש רעה, 84 דגלים פטרגרס viell. N. pr. od. crmp.). Exod r. s. 15, 113^b אין דגלים אלא צבאות unser W bedeutet nichts Anderes als Schaaren.

קלקל (syr. אבליף, hbr. הְּדֶּקֶל, mit vorges. ה s. d.) Diglath, Tigris, der Tigrisstrom M. kat. 25^b כיפי דריגלת על die Ufer des Tigris Kidd. 71^b ייל בדיגלת על מחתית בדיגלת עד ישיל בדיגלת שופי wie weit erstreckt sich Babylon an den obern Tigris und wie weit an dem untern Tigris?

דיגקא (gr. δεῖγμα) Probe, Probe stück. Schabb. 11 בּבְּע בדיגמא שבאזנו Ar ed. pr., vgl. אַזָּן. Das. 79d. 90a, vgl. אַיָּרָא וּלרפּואה על מורע לדיגמא ולרפּואה שפאזניע לדיגמא ולרפּואה wenn Jem (Getreide) aufbewahrt zur Aussaat, zur Probe oder zur Heilung (Heilmittel). — Uebrtr. Genes r. s. 51, 51a מעין דוגמא של עולם הבא ähnlici der zukünftigen Welt. Das. s. 72, 72c dass Cant. r. Anf., 3a vor Salomons Zeit אַ הּרְהָּמֹא וּלֹבּיִי מוּל פּרַנּמֹא וּלֹבּיי gab es kein Gleichniss für die Gesetz

lehre; d. h. er war der Erste, der diese durch Gleichnisse, Sprichwörter verständlich machte, עוניך יונים 11° wird, הנך יפה Das. sv. און, 11° erklärt: דוגמא דירך דמיא להדא יונה dein Wesen gleicht der Taube; ערך näml. in talmud. Bedeutung genommen, s. d. W Das. sv. הכד, 20ª dass. Khl. r. sv. היה, 71^d. Das. sv. שבתי, 92^b לר דוגמה מעין דוגמה של עולם הבא er hatte Aehnlichkeit mit der Beschaffenheit der zukünftigen Welt; vgl. auch בְּרָנָא. Exod. r. s. 15 g E. ihr seid ihm (dem Monde, vgl. בא ואראך דוגמתה. âhnlich. Schabb. 30b un. בא ואראך דוגמתה בערלם הזה komme, ich will dir eine Aehnlichkeit hiervon in dieser Welt zeigen. Eduj. 5, 6 und Ber. 19^a דרגמא השקרה ihr ähnliche Personen gaben ihr zu trinken, d. h. Schemaja und Abtaljon, welche Proselyten, von Geburt also Nichtjuden waren, gaben einer befreiten Sklavin (also ebenf. einer Nichtjüdin), welche eine Sota war (vgl. הוֹטָה), das Prüfungswasser zu trinken. R. Hai Gaon (vgl. Ar. hv) liest דיכמא und erklärt: Man gab ihr gefärbtes Wasser, das dem Prüfungswasser an Farbe ähnlich (gleich) war (etwa gr. δοκιμή: die angestellte Prüfung) zu trinken, damit sie glaube, sie trinke wirkliches Prüfungswasser, um sie dadurch zu einem Geständniss zu veranlassen. Aber nach dieser Erkl. wäre eine Missachtung jener Gelehrten weniger ersichtlich. Vgl. j. M. kat. III, 81^d mit., wo sich ebenf. die LA. דכמה findet und unser W. richtig erklärt wird: מהר דכמה דכוותה was bedeutet דכמה? solche, die ihr (der Sklavin) ähnlich waren; also von בַּנֵא, s. d. Keth. 28b חור לכם דוגמא לדורות nehmet euch das als Zeichen, Merkmal für die Zukunft; vgl. קצצה. Taan. 23a ob. צררו מהם דוגמא לדורות man hat von ihnen (den ausserordentlich gesegneten und grossgewachsenen Früchten) einige aufbewahrt als Probestück für kommende Geschlechter; um ihnen näml. zu zeigen, dass die Früchte lediglich infolge der Sündhaftigkeit missrathen. Chag. 16° ob. דוגמא הוא פרבה שלו er (Gott) ist gekennzeichnet in seiner Myriade (von Engeln), d. h. er steht einzig, eig. als Probe da. — Pl. B. kam. 119b דּגְּמִוֹת Proben, s. אוֹת II. Genes. r. s. 71, 71^a, vgl. den nächstfig. Art.

אַדְּלְּבְּלְּהְ f. (gr. τάγμα) Befehl, Verordnung. Pl. Midr. Tillim zu Ps. 118, 10 הוא er wird die Verordnungen über alle Länder verbreiten.

מֹבִיל m. (=bh.) Getreide. Stw. arab. כֹבִיל m. (=bh.) Getreide. Stw. arab. לבּבֹיל constitit, consedit, vom Aufhäufen der Getreide-körner, syn. mit דְּבַר, דְּבַר, s. d. Uebrtr. Pesik. r. s. 10, 15^d Israel ist dem Weizen verglichen, r. s. 10, 15^d Israel ist dem Weizen verglichen, welcher das vorzüglichste Getreide der Welt ausmacht. — Pl. Tosf. Ber. cap. 6, 13 באה דְנָיִם "hundert Getreideschüttungen, Haufen" (Gen. 26, 13). Pesik. r. s. 41, 70° der Thau מנפף את הדגנים hebt das Getreide, d. h. die Aehren.

לְּבֶּלְ, וְבְּבֶּלְ ch. (בְּלֶּבֶּלְ Ch. (בְּלֶּבְּלִּבְּרֹ, וֹבְּבָּלְ וֹיִי, וֹבְּבָּלְ וֹיִי, וֹבְּבָּלְ וֹיִי, Ned. VII, 40° ob. דבנה בעברה בעברה d. h. nach Ansicht des R. Meïr gehört die egyptische Bohne (פרל המעברי) auch zu דגן, weil unter diesem W. blos Aufhäufen auf der Erde zu verstehen ist; nach Ansicht der Chachamim hing. bezeichnet הגן blos das, was als Getreidekörner hervorkommt.

דבר Pa. denom. (von קּלָלָא). — Ithpa. אַרַבּגּן zus. gescharrt, gehäuft werden, vom Getreide. Ber. 47b und Bez. 13b האר אירגן dieses (d. h. die Getreidekörner) wurde bereits aufgehäuft, jenes aber (d. h. das Getreide, so lange es in den Aehren ist) wurde nicht aufgehäuft, geschüttet. Ned. 55a דגן כל הואר בערבן בשבעד ist Alles, was aufgespeichert wird, zu verstehen, im Ggs. zu הבראה, das blos die bekannten fünf Getreidearten bezeichnet, הבירנד, המשרה המיניר, אורנים, פורנים, פורנים, אורנים, דיגון m. N. a. das Aufhäufen, Zus. scharren des Getreides. Git. 47a דיגון ככרי dein Aufhäufen des Getreides (verpflichtet zur Entrichtung des Zehnten), nicht aber das Aufhäufen von Seiten eines Nichtisraeliten. B. mez. 88b דיגון כתיב בהו Ar. Var. (Agg. גורן.).

דיג'ן s. in דיג'ן.

קבר (syr. אָר, hbr. קבר) Grndw. אור häufen, sammeln, wovon דגר אגר (mit vorges. א od. א), welches letzt. W. in דגר, דגל (mit vorges. א od. א), welches letzt. W. in דגן, דגן (mit vorges. א od. א), welches letzt. W. in דגן, דגן (mit vorges. א od. א), welches letzt. W. in דגן, דגן (mit vorges. א od. א), wit Verw. der liquidae überging (das bh. אין, mit Verw. der liquidae überging (das bh. אין, bedeutet näml.: zus. schaaren, einen Menschenhaufen sammeln, wov. אין (בון auf häufen, ansammeln, bes. von der Vogelmutter, Eier oder Junge sammeln und über ersteren brüten, s. TW.—2) die Glieder zus. ziehen, um zu springen, eig. sich sammeln, vgl. אור נפל בארנא לארעא schickte sich zum Springen an und fiel vom Dache auf die Erde herab.

אַדְּגוֹרְאָ m. Haufe, von zus. geworfenen Steinen oder sich thürmenden Wellen, s. TW קירה f. N. a. das Versammeln, Brüten der Vogelmutter. Chull. 140^b אתיא דגירה die Bedeutung der beiden Worte דגר (Jer. 17, 11 und Jes. 34, 15) ist gleich.

אדון ch. (=vrg. קבת Pl. Thr. r. sv. רבתי, 52^d הרין מזגין אילין הרי בַּבָּא וכ' (syr. Pl. Form, od. בַּבָּע lesen) die beiden Schenker (in dem aufgegebenen Räthsel) das sind die beiden Brüste, welche dem Säugling einschenken.

לור (syn. mit דר Grndw. דר bewegt sein, aufwallen; daher 53: Brust, eig. Aufwallendes. — Pi. 777 langsam führen, bewegen. Schabb. 1286 מדרון שגלין וסייחין man führt (bewegt) Kälber und Füllen. Das. האשה die Frau leitet ihr Kind. Pes. בהדרך eine Henne, die fortgelaufen ist, מרדרך רמחזירין אותה למקומה Ar. (in Agg. fehlt unser W.) bewegt man langsam fort und führt sie an ihre Stelle zurück. Schabb. 88b, vgl. Cant. r. sv. ב־ם, 33d die Engel היו מְדַדְּין להם לישראל steht für מדדין. (das 2. רהיו מְהַדִּין לפני הקבה מחדריך, Hithpa.) leiteten Israel, und sie selbst hüpften hin vor Gott; zur Erkl. von ידדרך ידדרן (Ps. 68, 13). Esth. r. Anf., 101a die Engel מרדרך מתקין וב brachten Klageschriften vor Gott. j. Schabb. XVII, 16b un. מדדהו ב־אשי אצבעותיו er zieht ihn hin mit seinen Fingerspitzen. j. Erub. X, 26° ob. dass.

Hithpa. הְּקְבֵּהְ (=bh., für הְּתְּבַּהְ) sich langsam fortbewegen, hüpfen. B. mez. 25b בביבַּוּרְן Ar. (Agg. בביבוּרְ) sic (die Tauben, deren

Flügel gebunden sind) bewegen sich langsam fort. B. bath. 23b כל הבִיבְּהָה אינו מדרה יותר מנ' kein hüpfender (Vogel) hüpft weiter als 50 Ellen.

דרי ch. Pa. בַּדִּר (= Pi.) bewegen, leiter. Schabb. 128 b בַּדְּרֵיִר מִדְרַיִּרְן man bewegt, führt sie langsam fort. — Af. dass. Cant. r. sv. אַרָּר אָדרָם נאַמִירִים אַ so eben hat Gott sie (durch das Meer) geleitet, sie aber glaubten dennoch nicht.

Ithpa. אִרַדָּר אִר הַדר חזי ליה לקיניה בְּיִדְּבָּר בּל בּיבִידְר אַר הַר חזי ליה לקיניה בִּיבַּדָּר אַר מִירְדר וּשׁר jeder hüpfende Vogel (Taube) hüpft nur so weit vom Neste fort, als er beim sich Umwenden noch sein Nest erblicken kann; wenn er es aber nicht mehr sieht, so hüpft er nicht weiter. Bez. 11² אַרְרוּי אַרְרוּי אַרְרוּי אַרְרוּי אַרְרוּי אַרְרוּי אַרְרוּ אַרְרוּי אַרְרוּ אַרְרוּי אַרְרוּ אַר קרְּטִים בּיר בּיבּא רְלָא לֹבְּי בְּרְבִיר אַרְרוּא רְזבונה בִּדְּבְיִר בְּרַכּים das ist die Art des Kaufmannes (seinen Gläubigern) zu entschlüpfen.

שיביר m. pl. (viell. vom vrg. דירוני מא Hüpfen, die Bewegung. Nid. 67a איביר הוער אוני (Agg. ארורוא Ar. sv. ארורוא (Agg. ברדיוני נפל (Badenden anklebte) infolge des Hüpfens, Springens aus dem Wasser heruntergefallen ist. Die Erkl. Ars. l. c.: "Wellen" ist nicht zutreffend; nach LA. der Agg. würde רבייו: Wasser (בדיף) bedeuten.

יְּדְרִינוֹן s. דְּרִינוֹן. דִי' in דִירְכָאוֹת s. דִּרְכִיוֹת יִּדְּרָכְאוֹת s. דּיְרָכְאוֹת יִדְּרָכְאוֹת s. דֹי' זו.

בור (syn. mit בור, אבר , mit Wechsel der Zischbuchstaben) roth sein. — Hif. (syr. Pa. ביין) roth machen, d. h. erschrecken, beschämen. Levit. r. s. 15 g. E. Babel wird ביון genannt (Jes. 14, 4), של ארם weil es das Angesicht der Menschen (d. h. seiner Unterthanen) roth macht, beschämt.

בְהַרָּאָ, אָבְהָדָ m. (syr. בְּהַהַיֻּלָּ, hbr. בּהָדָ) Gold. Dan. 2, 32. 3, 5. 7. — j. B. mez. II, 8° un. als Alexander M. in einer Stadt Afrika's angekommen war, יבד ליה אריסטון אפיק קומוי קופד דדהב תרנגולין דדהב א"ל דהב אנא אכיל וכ" so gab ihm der König ein Gastmahl (ἄριστον) und setzte ihm Fleisch von Gold und Hühner von Gold vor. Jener aber sagte: Esse ich denn etwa Gold? Worauf der König entgegnete: דהב לית אתון אכלין ולמה אתון רחמין דהב סוגין wenn ihr kein Gold esset, warum liebt ihr denn das Gold so sehr? Tam. 32° steht dafür אייה: קסולרא דרהבא אפתורא דרהבא goldnes Brot auf goldnem Tische. Levit. r. s. 27, 170^d, vgl. אַרַהַּדְּבָּר. B. mez. 70^a בַּרְבָּא פַרְבָּא Goldbarren. — Uebrtr. (בָּהָב) eine bestimmte Goldmünze. B. bath. 165 בהב ארן פחות כדונה wenn im Wechsel:

נהב (Gold) ohne Zusatz steht, so ist nicht veniger als ein Golddenar darunter zu verstehen.

m. Adj. (יָּדָּבִי Goldarbeiter. Pl. טמהון הַהָבִים ומנהון פַפַפִים לבהון הָהבִים ומנהון הַהבִים מנהון הַהבִים einige von ihnen waren Goldarbeiter und einige Silberarbeiter.

Dahabai (eig. Goldarbeiter), N. pr. Chag. 2^a ירחנן כן דהבאר Jochanan ben Dahabai.

m. Adj. Goldarbeiter, Goldschmied. i. Git. IV, 46° mit. ר יצחק דהבן R. Jizchak, der Goldschmied.

אַדָּרָבוֹנְאָ m. (syr. יָבּיבוֹנְאָ) Goldeswerth, s. TW.

Dahabath, Name eines Ortes. Taan. 7b זעירי מרהבת Ms. M. (das. 2 Mal, Agg. מדיהבת) Seïri aus Dahabath.

(zus. gez. aus דְּהוֹא) welcher ist, wenn er ist. j. Pea VII, 20a ob. דהוא מבעית, vgl. בְישָּׁיִב. Exod. r. s. 35 Anf. טוביה דהוא wohl ihm, wenn בביתיה טוביה דהוא בלווייתיה es (das Geld) in seinem Hause ist, wohl ihm, wenn es in seiner Begleitung (auf Reisen) ist. Num. r. s. $12,\,214^{
m d}$ und Cant. r. sv. עמודיו, $19^{
m b}$ מובוי דו בביתיה טובוי סובוי דו בביתיה טובוי ל dass. j. Jom. IV, 41d ob. ר וכ' contr., s. דר וכ'

אוויד (= דְחֵידְ) spotten, verlachen. m. der Spott, Hohn, s. TW.

יהין, יהין (syr. ייייי) fett sein. — Ithpa. איבהן fett, markig werden, s. TW - Uebrtr. vornehm, gross werden. Schebu. 47°, s. יְהַרִנְא — דְּהַרְנָא (syr. בְּהַרֶּנְא) Fettigkeit, s. TW.

m. Adj. gross, vornehm (eig. = syr. בְּיַיֵּי, גְּיִבְיּיָ: fett, markig, wie hbr. תַּשְׁבֵּּן, von קרם לגבי דהינא ואירהן Schebu. 47b nähere dich einem Grossen, so wirst du selbst als gross gelten. — Fem. Keth. 61° תמרתא die fette Dattel. Sot. 49a dass. (Ar. sv. דחינוכיתא schöne, liebliche Datteln. Ar. Var. דהרנוניתא, das er für den Namen eines Ortes hält: aus Hinunitha). In letzterer Stelle jedoch steht auch נורחינא ריחא דחינוניתא; demnach scheint הינוניתא der spezielle Name einer besondern Dattelart zu sein, etwa die Schöne, Liebliche, also: Ich rieche den Duft dieser lieblichen Dattel.

j. Ab. sar. II, 41^b un. III, 43^a un. ermp. aus יְהוֹן od. הַרְהוֹן, s. d. W.

ז דו (für קהרא = דָּהרא, s. d., ה elidirt, vgl. א: fem. דר, s. d.) eig. welcher er, dah. da er, wenn er; nur in j. Gemara. — Schabb. XIX Anf., 16^d R. Jochanan, הרא אמר יבור וכן welcher sagt, dass sagt auch u. s. w. Pea I, 15^a un. b ob. 'בוא דו אמר רכ' דר אנור dass. Das. c ob. בגין דו בעה מלפה בנתיה weil er seine Töchter lehren will. Das. V, 19b un.

VII, 20° ob. דר דרש da er die Forschung anstellt. Dem. I, 21^d un. II, 23^b ob. Tem. I, 40^b mit. כד דר חלום wenn er gesund ist. Maas. I, ען דו ישפר כרייה von der Zeit ab, dass er seinen Getreidehaufen ordnet. Schebi. VIII, 38b un. כן גרא דר אמר לידו infolge dessen, dass er zu ihm sagte. Erub. I, 19ª mit. VI, 24ª ob. Pes. I, 28 a ob. Jom. IV, 41 d ob., vgl. अन्तन. Suc. I, 52 b un. Taan. II, 65 b un. ער דו פתח עד דו טרק רחמוי קריבין während er (Gott die Behältnisse seiner verderbenbringenden Waffen) öffnet und verschliesst, naht sein Erbarmen. B. mez. II, 8° un. Snh. I, 19° un. Ab. sar. II, 41° ob. — Ber. IV, 7° mit. כגון מודעתון בו תענית crmp. (l. בגין מודעתון דו תב', vgl. den daraufflg. Satz um ihnen bekannt zu machen, dass es ein Fasttag ist; vgl. auch קר. Git. IX, 50° ob. ולית בר נש אמר אפילו אלא דו מודה על קדמייתא Niemand sagt: קדמייתא (obgleich), wenn er nicht das Erste einräumt.

אד II m. Pron. (= בָּלָ, hbr. זר) dieser, jener. j. Nas. IV Ende, 53° לא דר בירדי לדר ולא דר מודי לדר dieser stimmt jenem und jener stimmt diesem nicht bei.

אר III Numerale (= דּרֹי, s. d., gr. δύο, δύω) zwei. Levit. r. s. 7 Anf. דו פרצופין נברא Adam wurde ursprünglich mit zwei Gesichtern (mit einem Doppelgesicht, πρόσωπον) erschaffen, näml. einem Gesichte von vorn und einem von hinten; vgl. אָבַא. — Uebrtr. Exod. r. s. 5, 107 ab in zwei Arten erschallte פרצופין היה יוצא das Gotteswort. j. Erub. V, 22° ob. דר ואלפים (l. אלפים) zweitausend.

אָרָת s. דור דוי, דּנָאָר, דּנָאָר, s. hinter דור.

בוד (syr. בבי, בבי, hbr. זות , vgl. דוב und דאיב תרבא ובלע בשרא לliessen. Chull. 8b דאיב תרבא ובלע das Fett fliesst herab und das Fleisch zieht es Pes. 74 בירב דאיב es fliesst ab. Nid. 22a מידב דיים das Blut fliesst ab. Chull. 133a מידב דייבי dass.

หลุที่จี, หกุ้งจี m. (syr. เอ๋งฺ้า, hbr. בที) Fluss, Schleimfluss, s. TW. -- דּרָבָּא, s. in בּד,

דובנה s. דובנה

דוגור s. דוגור und הוֹנְנְבֶּר s. דוגור

רג' s. in הונית, דונית, s. in ברג'

717 m. (=bh.) eig. Liebe; übrtr. Geliebter, Freund; dah. bes. für Oheim, Vaterbruder, gleichsam väterliche Liebe. — Stw. 777, syn. mit זרך, syr. Pa. פֿבָי: aufregen, aufwallen, dah. auch vom aufwallenden Wasser, siedenden Topf, s. דּרְרָא; ferner von dem Aufwallen, Erregen, Erglühen der Liebe דוֹד (wie פָמֵר), und endlich von der schmerzhaften Aufwallung, s. דָּרָהָרָאּ (vgl. nh. סָלֵה: aufwallen, vom kochenden Wasser und bh. วัวุจ, Hiob 6, 10: Schmerzliche Aufwallung haben; vgl. auch דַד und ררר). Bildl,

Gott, Lieber, der Liebhaber Israels. Cant. r. sv. משכנר, 7° fg., vgl. גנורל. — Pl. j. Snh. XI, שברייא בשם ר' יוחגן דודים דברי סופרים הברייא בשם ה' יוחגן לדברי תורה וחביבים כדברי תורה וחכך כיין הטוב שמעון בר ווה בשם ר' יוחנן דודים דברי סופרים לדברי תורה וחביבים יותר מדברי תורה כי טובים דרדיך כוירך (die Parall. j. Ab. sar. II, 41° un. und j. Ber. I, 3^b un. sind danach zu berichtigen) die Gelehrten sagen im Namen des R. Jochanan: Nahe verwandt ist das mündliche Gesetz (die Worte der Gesetzlehrer) dem schriftlichen Gesetze und ebenso schätzbar wie das schriftliche Gesetz, denn es heisst: "Dein Gaumen (d. h. Mund, mündliche Lehre) ist wie der köstliche Wein" (HL. 7, 10; ייך ist hier wie in dem nächst flg. Satze zu deuten: רינה של תורה). Simon bar Wa (Abba, vgl. רודה) sagt im Namen des R. Joch.: Nahe verwandt ist das mündliche Gesetz dem schriftlichen Gesetze und auch besser (beliebter) als das schriftliche Gesetz, denn es heisst: "Deine Liebe (d. i. die dem schriftlichen Gesetze nahe verwandten Worte der Gesetzlehrer) ist besser als der Wein" (HL. 1, 2; die Gotteslehre). Ab. sar. 29^b (2, 5) R. Josua fragte den R. Ismael: היאך אתה קורא כי טובים דודיך נויין דודייך אמר לו דודייד אל אין הדבר כך וכ' (so richtig in m. Agg., näml. درثرك רבייך, mit Bez. auf HL. 1, 2 דיר, das aber, wie gew. im rabb. Schriftthum, plene geschrieben wird) wie liesest (od.: deutest) du, רוביר oder רוביר? d. h. im erstern Falle, mit Suff. masc. wäre dies eine Anrede der Gemeinde Israels an Gott: "Deine Liebe [die liebliche Gotteslehre, das schriftliche Gesetz] ist köstlicher als Wein"; im letztern Falle, mit Suff. fem., wäre dies eine Anrede Gottes an die Gemeinde Israels: "Deine Lieben [die Gesetzlehrer, ihre Worte, sind köstlicher als der Wein" der Gotteslehre]. R. Ismael antwortete: דרבַיִּיך. Worauf. R. Josua: Dem ist nicht so, denn der darauffolgende Vers giebt darüber Aufschluss: "Nach dem Dufte darum lieben die Mägdlein (Israels Gemeinde) dich"; d. h. daraus ist erwiesen, dass das Suff. in דריך ebenf. masc. ist, הֹרֵיך (d. h. die rabbinische Lehre besitzt nicht die Machtvollkommenheit, die ihr R. Ismael beilegt). Das. 35^a die Gemeinde Israels spricht ערבים עלי דברי דודיך יותר מיינה של zu Gott: מרחה die Worte deiner Lieben (d. h. der Gesetzlehrer, das mündliche Gesetz) ist mir wohl schmeckender als der Wein des schriftlichen Gesetzes (diese Deutung braucht jedoch noch nicht die Ansicht des R. Josua zu sein). Vgl. מובים דברי דודים מיינה מניינה בברי דודים מיינה שוברים בברי ברי דודים מיינה תורה. Cant. r. sv. כי טובים, 5ed die Worte der Gesetzlehre דורין זה לזה sind nahe mit einander verwandt; vgl. auch אוֹת III. - Nach Tosef. Para cap. 9 hätte R. Josua den R. Ismael, während sie betreffs eines Reinheitsgesetzes unterhandelten gefragt, ob רודך oder דודיד zu lesen sei? לדְּדָלָּא (דּוֹדְנָא לּהוֹדְנָא (הוֹדְ Ch. (בּוֹדְ לּאָרָיִם Oheim. Pl. j. Taan. IV, 69b ob. (mit Anspiel. auf דְּדָלָא, Jes. 21, 13) אָרָיָרָט עברין, דבני דוֹבְיִּרְא עברין, so verfahren die Nachkommen der Oheime (d. h. die Araber, Söhne Ismaels, des Bruders des Isaac.) Thr. r. sv. בלע הבלי דוֹרְבַיָּרְא לּאַרָּט הבלי דוֹרְבַיָּרְא לּאַרָּט הוֹרָב לַיִּרָא עברין לאַרָּנָייָא dass. Vgl. auch Genes. r. s. 37 Anf. und Tanch. Jithro, 85b.

[7] (bh; eig. geliebt) David, N. pr.; oft בך דור Sohn David's, d. h. der Messias; s. d. W Zuw. steht dafür auch blos ... j. Ber. II, 5° ob. אהן נולכא נושיחא אין נון חייא הוא דוד שמיה ואין מן דמכייא הוא דוד שמיה wenn der König Messias unter den Lebenden ist, so heisst er David, wenn unter den Verstorbenen (die wieder auferstehen), so heisst er ebenfalls David. Thr. r. sv. על אלה, 59° dass. עתיר הקב"ה להעמיד להם דוד אחר .Snh. 98° Gott wird einst den Israeliten einen andern David (d. h. den Messias) entstehen lassen. R. hasch. 25ª דוד מלך ישראל, חי וקים David, Israels König (d. h. der jüdische Messias) lebt und bleibt ewig! Wohl als Negation der angeblichen Messianität Jesu (υίὸς Δαβίδ, δ Χριστὸς δ βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ, Matth. 20, 30. 31. Marc. 15, 32 u.m.), der getödtet wurde und dem man auch das ewige Leben abgesprochen hatte.

אָדָּר m. (syr. וְיַבֹּיְ, hbr. דּוֹד, vgl. דּוֹד Anf.) Kessel, Topf. Snh. 64° שריוה ברודא, vgl. שריוה ברודא המוא דודא דבני בור עוקבא. B. mez. 70° אַבָּר B. mez. אַבָּר Boner Kessel der Söhne Mar Ukba's. Ab. sar. אַבָּר mangelt es dir etwa an Töpfen zum Wärmen des Badewassers! B. kam. 101° ob. פרא דורי das, womit man die Kessel auswischt, vgl. פַּלְבּוֹס.

אַלְוֹוְלְאַ m. (syr. צְׁסֵׁסְׁ, vgl. הוֹדְ Anf.) schmerz-hafte Aufregung, s. TW.

אַדְקֿהוּר s. דודורין - דְּדְבָא s. דודורין - דַּרְבָא

אַןוֹק s. דוי s. וֹח דָּוְרָמָא s. in דוי.

הוות. Hif. הוות (בירת (של bh.) abspülen, abwaschen, reinigen. Grndw. אות (wov. auch החד) bedeutet eig. entfernen, fortschaffen (das Unreine durch Waschen). Mikw. 7, 3 הריח בו שמדיח בו Jem. spülte (mit dem Wasser) Körbe ab. Chull. 8b das Gefäss, הייח בו בשר worin man das Fleisch abspült. Tam. 4, 2 בית המדיחים die Halle, wo man die Opferstücke abgewaschen hat. Genes. r. s. 87 Ende בירות את הכוסות er spült die Becher aus. j. Ab. sar. III, 42d un. מרים לַּרִים לַּרִים Wasser zum Abspülen.

Hof. abgespült werden. Machsch. 4, 3 בשביל שתיקח הכוחל damit (durch das Regenwasser) die Wand abgespült werde. Chull. 16^a fg. — Nif. dass. Khl. r. sv. שנו שנו שנו שנו שנו שנו שנו שנו שנו המים ונידוח וכ' wenn das feine Oel ins Wasser fällt, so kann es wieder abge-

spült (abgesondert) werden; der gute Ruf aber אינו נירוח kann nicht abgespült werden.

הוה ch. Af. אַרִיהַ (בּרִיהַ) abspülen, s. TW.

רוי, דוָה (= bh.) ungesund, krank sein, dah. auch: traurig, betrübt sein. Stammverw. mit דוב, דוב, eig. hinfliessen, siechen. מו שלבו דוה עליו יצא זה שאין לבו מוליו מוי מוי שלבו בוה עליו ein Kind, über dessen Tod das Herz des Vaters betrübt ist (ist als Nachkomme, hinsichtl. der Erstgeburt u. dgl. anzusehen), ausgeschlossen aber ist die Missgeburt, über deren Tod sich das Vaterherz nicht betrübt. Ber. 16b un. אל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו möge unser Herz nicht betrübt und unsere Augen nicht (durch Leiden) verdunkelt werden! על רבר זה ירוו כל הדָווים Kidd. 81b und Nas. 23a darüber mögen alle Trauernden trauern. Jeb. die Israeliten ישראל בזמן הזה דווים דחופים 47º in der Jetztzeit sind betrübt und bedrängt. Genes. r. s. 60, 59b דורים ושפופים betrübt und gebeugt. Das. s. 74 g. E. דווים וכגופים betrübt und gequält. Das. s. 88 Anf. דרוים וככופים l. יסגופים oder וכחופים. Deriv. מדוה, s. d. — Nif. betrübt werden. Pesik. Asser, 96ª was wollt ihr euch freuen על אותו האיש שוְדְוָרה über jenen Mann (d. h. über mich), welcher in Betrübniss versetzt wurde?

Hif. הְּרְהָה betrübt machen. j. R. hasch. I, 57b un. (mit Anspiel. auf Dt. 11, 12, מרשית לה בראשה ייהב לה (מַרְשִׁית מבה בכּבּא Gott lässt das Jahr im Anfange betrübt sein und verleiht ihm zuletzt ein gutes Ende; vgl. bab. R. hasch. 16b ob.

ידו, און בו הל. (syr. פּרָה בּיּה) betrübt sein. Part. fem. בְּרָהְא (hbr. בְּרָה) menstruirendes Weib, eig. Krankhafte, s. TW. — Ithpe. Chull. בּירְבְּיר וקריביר sie sind betrübt, sie stöhnen.

תוון, דוון, וון, דוון דוון אוון ווון דוון אוון אוון ווון דווא בליבן דגברין גיברין קטיל בליבן דגברין גיברין קטיל lasse den Kummer nicht in dein Herz eindringen, denn die kräftigsten Männer tödtet der Kummer. — Aboth 2, 7 מרבה לכסים מרבה דוון

Ar. (Agg. ראגה) wer viele Güter häuft, häuft Kummer; s. auch TW (הַיורו, s. חזר לדיוריו, s. היור, s.

নান I (= bh.) stossen, zerstossen, eig. verdünnen. Grndw. דך (syn. mit דק), wovon auch דכן, דוקן und דָּכַף. j. Bez. I, 60° ob. וידוך כואחבוול möge er am Tage vorher (am Rüsttage des Festes die Gewürze u. dgl.) stossen! — Part. pass. Genes. r. s. 5, 6° (mit Anspiel. auf דרכים, Ps. 93, 3) die Wellen sagen: דרכים אנר קבלונר wir werden gestossen, nehmet uns auf! Nach einer andern Deutung das. בְּדֶּבֶּבֶּרְן (Jalk. II § אין פּידוּכְבִים, von דבך) dass., s. auch דָבַן. — Tosef. Schebi. cap. 2, 8 מרדכיך (Hif.) die Zwiebel zus. pressen. — Nif. zerstossen, gestossen werden. Jom. 75° דבר שנדוך במדוכה was im Mörser gestossen wird. j. Bez. I, 60^d ob. כל הנידוכין נידוכין כדרכן Alles, was zerstossen wird (Gewürze u. dgl.), darf am Feiertage eben so gut wie sonst zerstossen werden. Bez. 14^a fg. — Pilp. דְּכְהֵּדְ, s. d., vgl. auch דִּיכָה.

דוך II ch. (= vrg. דוך) stossen. Bez. 14° wenn du (am Feste) etwas stossen willst, so beuge den Mörser auf die Seite und stosse. Part. דָּאִרָּד, s. TW

אָליּרָא f. Mörser, s. TW

Moei, "von 77: abplatten und feststossen" Fl. im TW I, 164b) Ort, Stelle, dass., was hbr. ביקום. Ber. 18^b un. 42^b 43^a ביקום dieser Ort, jene Stelle. B. mez. 93b. Genes. r. s. 5, 6° u. ö. Jeb. 62° un. בדוכתא אחריתי an einer andern Stelle der Schrift. Ber. 4b 522 דוכתא πανταχοῦ an allen Orten, d. h. überall im rabbinischen Schriftthum. M. kat. 12ª ob. an Sabbaten und Feiertagen, דלא שכיחי דאזלי מדוכתא לדוכתא אבל בחולו של מועד דשכיחי אינשי דאזלי מדוכתא לדוכתא אסור Ms. M. (Agg. שי (להתב) wo Menschen nicht von einem Orte nach dem andern zu gehen pflegen (darf man von einem Nichtjuden, der einen Bau unternommen hat, קיבולת, s. d., in einiger Entfernung vom Wohnorte, חוץ לתחום, arbeiten lassen); in den Mitteltagen des Festes hingegen, in welchen die Menschen von einem Orte nach dem andern zu gehen pflegen, ist ein solcher Bau verboten.

דור IV m. (verkürzt von הדוכות, הדוכות, lat. dux, δούξ) Oberster, Fürst. j. Schabb. X, 12° mit. Elasar, der Sohn Ahron's הוה (im Plur. wurde Nun eingeschaltet) war der dux der duces (כשיא הנשיאים), näml. der Oberste der Tempelherren (wofür das. auch: רוכוסין). Num. r. s. 7, 195° dass. Das. s. 4 Ende ist anst. דור דוכנין: zu lesen: דור דוכנין.

m. ("arab. کُتُّان, von der Wurzel فی, eig. die flache Estrade vor dem Kaufladen oder Werkstätte, dah. dann Kaufladen und

Werkstätte selbst". Fl. TW I, 164^b) eine umzäunte Estrade; insbes. 1) Duchan, der an der östlichen Seite des Altars erhöhte Standort, worauf die Priester zum Sprechen des Segens standen. Midd. 2, 6 מעלה היתה וגבוהה אמה eine Anhöhe war in der Tempelhalle, die eine Elle hoch war und worauf sich der Duchan befand. Zum Duchan aber führten von dieser Anhöhe wiederum drei Stufen, von je einer halben Elle Höhe, so dass der Priesterstand eine Höhe von 21/2 Ellen über dem Fussboden des Tempels hatte. Jom. 16a, vgl. בן ארזא. Schabb. 118b עלה לדוכך steige auf den Duchan, um den Priestersegen zu ertheilen! — 2) Estrade, worauf die Leviten beim Opfern, oder sonstigen festlichen Gelegenheiten standen. בהנים בעבורתן ולויים בדוכנן וישראל Meg. 3° die Priester bei ihrem Opferdienst, die Leviten auf ihrem Duchan und die Israeliten auf ihrem Posten (vgl. auch Suc. 51b).

סוֹסוֹק, אַסְסִוֹל m. (lat. dux, δούκας, syr. کوری) Dux, Herzog, Fürst. Exod. r. s. 15, שלטון der Herrscher, אפרכול 114° דוכום der Dux und der Eparch. Das. s. 30, 127^d, vgl. בַּרִיוֹן. Levit. r. s. 16 Anf. אפרכוס σιωτωταδούκας, έπαρχος, στρατηλάτης; ebenso ist die Rangordnung aufwärts in Thr. r. sv. כורור, 68° u. ö., s. d. W. Ab. sar. 11°, vgl. אביפיורא. -- Uebrtr. Exod. r. s. 23 Anf. אמר המלך לדוכום שלר der König sprach zu seinem Dux, d. h. Gott zu Mose. Genes. r. s. 5, 6° לדוכוס הו Raschi (Agg. ים לדיכסא ים, Jalk. zu Ps. 93, II, 120b dem Dux (Engel) des Meeres. — Pl. Genes. r. s. שרי מפיק הּוּכָסֵין ומעייל דוכסין עד זמן 67,66 er fing an, die duces abzusetzen und andere duces einzusetzen, bis die Schätze gefüllt waren. Exod. r. s. 31 g. E. Levit. r. s. 18, 161^a. Thr. r. sv. היר צריה, 56^a er vertheilte פליג ארבע טכסייא לארבע דּוּכְסַיַיא die vier Stadttheile (Mauern, το τεῖχος) an die vier Befehlshaber. Das. sv. הרכוכרך, 65 d Cant. r. sv. אחזר (Rom) בשיר ודוכסיה Esau (Rom) und seine duces. Genes. r. s. 78, 77^b ואין אחה

לגרוכסי (לודוכסי (נודוכסי) fürchtest du dich denn nicht vor meinen (Esaus, Roms) duces?

ארוסוק f. die Würde, das Amt des Dux. Cant. r. sv. לא ידעתר, 29 לא ידעתר verleihe mir die bei uns (in Sipphoris erledigte) Würde eines Dux. Das. כר נסב דוכסותא als er die Duxwürde erhielt.

סומסול, דוּכְסוּסְמוּס $m.~({
m gr.}~\delta \iota \xi$ בּסדּסב ${
m oder}$ δίξυστος, δύο ξεστός) eig. zweispaltig, doppeltgespalten; insbes. Dixestos, Dixeston, eine Thierhaut, die, nachdem die den Haaren zugewendete Seite dünn geschält und geglättet worden, als Schreibmaterial, Pergament diente, indem man auf dieser geglätteten Seite schrieb. Davon unterschieden ist קלף, wo blos die Fleischseite geschält und geglättet wird. Dahing. ist גריל dasjenige Fell, das in rohem Zustande, d. h. von beiden Seiten ungeschält blieb und nur nothdürftig zubereitet wurde. Die hier zuerst genannte Pergamentart ist also vor der Zubereitung doppelt, d. h. auf. beiden Seiten geschält (δίξεστος), zuerst durch das Abziehen der Haut vom Thiere und dann durch das Abschaben der struppigen Haarseite. Bei der zweiten Pergamentart wurde blos die eine, dem Fleische zugewendete Seite des Fells durch das Abschaben des faserigen Theils geschält, welches Schälen nur eine Fortsetzung der Enthäutung (קלף) bildet; vgl. auch גְּרִיל. Anders nach den Commentt. und Hai Gaon im Ar., welche Erklärung bereits Musaf. mit Recht zurückgewiesen hat. — Men. 31b. 32ab קלף במקום בשר דוכסוסטוס der Kelaf ist an der Fleischseite zum Schreiben tauglich, der Dixestos aber an der Haarseite. Schabb. 79^b dass. j. Schabb. VIII, 11b un. בהרך דוככוכשון bei jenem Dixeston.

יַּבְבַכּרּבְּרָא s. דּוֹבְבֹּכּרּבְּיָא.

Ithpe. ausges chöpft werden. B. bath. 8a אי בידיל ואי לא מדריל וכ הריל ואי לא מדריל וכי Ar. (in Agg. fehlt das 2. מדריל (מדריל) wenn aus dem Teiche (Graben) geschöpft werden kann, nun so wird daraus geschöpft werden, wenn aber nicht u. s. w. Das. 12b un. זכיין דהאי מדריל והאי לא מדריל והאי מדריל והאי מדריל והאי מדריל והאי מדריל והאי מדריל והאי משפיל אוני מדריל והאי מדריל Feldteiche zum Berieseln geschöpft werden kann und aus dem andern nicht; weil näml. der Fluss, der ihm das Wasser zuführt, versiegt.

יוֹלָא , דּוְלָא פֿוּן m. (syr. שָּׁסְיָּן א) m. (syr. שָּׁסְיָּן) א Schöpfgefäss, Schöpfeimer. Chull. 107ª אר בזיע דולא wenn der Eimer schadhaft geworden ist. B. mez. 103b, vgl. זְבִילָּא, Das. 104° ob. איבער לך לאיתויי בדוולא 'du' hättest (das Wasser) im Eimer bringen sollen. Erub. פרי ליה לדוולא בהדיה er würde den Eimer mit sich tragen. — 2) Graben, woraus man das Wasser schöpft, um die Felder zu berieseln. B. bath. 12a, vgl. 577. — 3) die Berieselung, das Schöpfen, haustus. B. mez. 77º דאוגיר אגירא לדוולא Jem. miethete den Tagelöhner zum Berieseln. M. kat. 4° הרה דלר eig. er schöpfte die Berieselung, d. h. er berieselte das Feld. B. kam. 85^b. — Trop. דלאי דדלו דולא נישל לכו סתר פתר Teb. 97^b Ar. (Agg. גיפרל בכר) ihr Schöpfer (Gelehrte, vgl. דלה, הלי,), die ihr Weisheit (die oft Wasser genannt wird) schöpfet, ich will euch etwas Unbekanntes, Räthselhaftes fragen (anders nach Raschi.). — Pl. Git. 74^b דלר תלת דַּלְנְרָתָא (l. הרולהא, od. von דולה) sie schöpften in dreimaligem Schöpfen, d. h. so viel Wasser, als man zu dreimaliger Berieselung bedurfte.

לברך etwas anfertigen, weben, spinnen, (ähnlich syr: יוֹר עוֹם und arab. לברך (בוֹל). Jeb. 63° זברך ולא הדורל (מוֹל). Ar. sv. אז מוֹל (Agg. זברן ולא הדורל (איבר ולא הדורל) kaufe lieber (fertige Hausgeräthe, wie Tapeten u. dgl.), nur fertige (webe) sie nicht selbst an; weil näml. solche Gegenstände, wenn man sie selbst anfertigt, sehr theuer zu stehen kommen.

תוניל m. (eig. Part. pass.) das Angefertigte, das Werk. Pes. 28° מדריל ידיה משתלים durch sein eignes Werk wird er (der Schütze, der Zimmermann, vgl. בַּדְאָה und מַדָּדָּא bestraft; anders nach Raschi.

רל' s. in הולְפָּלִי , הוּלְפָּלִי.

בים eig. (בְּבַּם) schweigen; übrtr. über Jemdn. leise sprechen, etwas zuflüstern, insbes. übele Nachreden verbreiten, dah. verdächtig, verrufen sein. Jeb. 52° ביים (EKidd. 12°: Agg. in erster. St. דיים ביותרה (EKidd. 12°: Agg. in erster. St. דיים ביותרה, masc., jedoch unrichtig, da auf den Mann dieser Ausdruck nicht passt) seine Schwiegermutter war im Verdacht eines unerlaubten ehelichen Umganges mit ihm. Das. 69°. 70° בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא בייביא sie ist im Verdacht des unerlaubten Umganges mit ihm (dem Verlobten), des unerlaubten Umganges mit Andern.

יביר דבית אבר להוא das Geflüster, übles Gerede. M. kat. 18b רבית דבית למא das üble Gerede einer Stadt hält gewöhnlich anderthalb Tage an. Nid. 66a ריבות ביריך Agg. (Ar. אמנה למא Gerede der Leute deiner Stadt.

וו eig. (= bh.) das Todtenreich; übrtr. masc. Duma, der Engel, der über das Todtenreich gesetzt ist. Ber. 18b un. דילבא ייני און אייני אייני און אייני אייני און אייני אייי אייני

תובר הובין אורים, (lat. dominus, δόμινος) Herr. Esth. r. sv. מרבר ביין 109° Haman sagte: בייעבר דיבין פריין (קודמו אורים) קלטור עביד בלן ספר לפוופף, der früher der Herr Aller (dominus, δόμινος πάντων; mögl. Weise ist zu lesen: דיבין פלטין mögl. Weise ist zu lesen: שליין פלטין שליין אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים אורים בליין אורים בליין בליין בליין אורים בליין אורים בליין אורים בליין אורים בליין אורים שליין אורים אורים אורים אורים אורים אורים בליין אורים אור

Oberst Aller, מוסטאר פלטין magister palatii magister pa

דומוס (כוביד) m. (gr. δόμος, domus, syr. Two: 1) Bauwerk, Gebäu, Aufgethürmtes, Schichte, Reihe. j. Erub. I, 19ª ob. פרחיד של ארחיד eine Schichte von Latten. Das. öfter. Schabb. 102b דיבוס של אבנים (richtiger eine Schichte von Steinen. B. mez. 118b שבר שבן על הקרבום Jem. legte einen Stein auf die Bauschichte. Sot. 44° הוסיף בו דיניום אחד er hat eine Schichte hinzugefügt. Snh. 48° רישטרו man führe davon ein Gebäude auf seinem Grabe auf. j. Schek. IV, 48° ob. es soll auf das Gebäude gelegt werden! j. Schabb. VII, 10^d ob. XII, 13^c ob. j. B. mez. X. 12° un. Cant. r. Anf., 2° u. ö. — Pl. j. Ber. II, 5° un. אנא כינית דיניוסיא (richt. אָיבֹיבֹיא) ich zählte (während des Betens) die Bauschichten, vgl. אפרוּדא. Exod. r. s. 50 Anf. קיביל דיביבים er befestigt die Bauschichten. Num. r. s. 7 Anf. ראשר ההכיוסין. — 2) Thr. r. Anf. (citirt vom Ar., fehlt in Agg.) er brachte alles Silber und Gold aus Jerusalem, ושפכר und warf es aufgethürmt auf seine Füsse.

קימוֹסְנַא s. דומסיא.

יון s. דְּנָרָץ -s. דְּנָרָץ -s. דְּיַרָאַ.

דון m. Mass. B. bath. 90b דון (so nach LA. der Tosaf. zu Jeb. 79a) das Mass des Papa, vgl. jedoch היו .

דּוֹנְגְּר m. das Mass des Lohnes. Jeb. אין היי היילניא בילניא בילניא Tosaf. z. St. (Agg. דולגר בילניא), vgl-

אלייבוד, הוֹנְייִבּה f. (lat. donativum) Geschenk, bes. was die Soldaten vom Kaiser erhielten. Genes. r. s. 10, vgl. אַסְטָּאִטִּיבְּא Jalk. I, סַּפְאָטִיבְּא Exod. r. s. 15, 115 מברכום לפר בעלון הינטיבה וב לפר בעלון הינטיבה וב der Eparch und der Dux erhalten ein Donativum, ein jeder nach seinem Range. Das. s. 41, 136 מלך בשר הובה ללגיונותיו האלהים בוחלק בער לגיונותיו האלהים בוחלק דונטיבה ללגיונותיו האלהים בוחלק דונטיבה ללגיונותיו האלהים בוחלק בער מוליים שוחלה wie der menschliche König das Donativum an seine Legionen vertheilt, so ertheilte auch Gott das Donativum, näml. das Manna in der Wüste.

אָרְסָא Dosa, Name mehrerer Tannaiten. Erub. 83° ר' דוכא R. Dosa, Zeitgenosse des R. Nathan. Aboth 3, 10 u. ö. הרכינם הרכינם R. Dosa ben Horchinos, vgl. הרּרְכִינוֹכּ.

ידּוֹסָאּי, ידּוֹסָאּי Dosai, Dostai, Namen verschiedener Gelehrter. Tosef. Pea cap. 4 Anf.

אבא יוסי בן דוכאי Abba Jose ben Dosai. Orla 2, 5 דוכתאי איש כפר יתמה Dostai, das Oberhaupt von Kefar (Dorf) Jathma, ein Schüler Schammai's. Nid. 31^b u. ö. יוסתאי ברבי ינאי R. Dostai bar R. Janai.

יבוֹק , בּוֹק s. in 'בּד.

יִּיוֹפָרָא s. דּוֹפַרָה, דּוֹפַרָא.

אונקורן m. (gr. δύο und φερνή) die doppelte Mitgift. Genes. r. s. 18, 18° אשהר בגרשהר seine (des Heiden) Frau kam ihn vertreiben (d. h. sich von ihrem Manne selbst ohne seine Einwilligung scheiden lassen) sie muss ihm aber die doppelte Mitgift zahlen vgl. בַּרַשׁׁ.

קל, דוק praet. דיק (syr. בּיִּר) ו) eig. (=hbr syn. mit דקק) verdünnen, etwas dünn, fei machen. Part. Peil Bez. 14b der Reis דייק war sehr dünn gestossen (vgl. Dan. 2, 3 דקה). Schabb. 155° ein grosses Thier, דיקה das die Speise dünn zerkaut. — Insbe-2) etwas genau, sorgfältig thun, etwa accurate videre, accurate numerare (der adver biale Nebenbegriff wird näml. — wie in den hb Worten הָשָׁפִים, בְּהָה u. dgl. — zum Verbur er nimmt (prüfi בירק דייק er nimmt es genau. Chull. 6ª Ab. sar. 10ª. u. ö. p er suchte sorgfältig nach und fand (ein Belagstelle). Suc. 8a u. ö. אלא דק er nahm e (mit der Berechnung, Messung) nicht genat Erub. 53b die Judäer דייקי sind genar deutlich in ihrer Aussprache; vgl. ארבור un וְּלִּילְאָה. B. bath. 21a, vgl. בְּלִילָאָה. Jom. 83b ′ 'מאיר הוה דייק בשמא R. Meïr achtel (nahm Rücksicht) auf den Namen (den Jen führte), R. Juda und R. Jose א הוו דייקו achteten nicht auf den Namen, vg קידור — Uebrtr. B. kam. 3b die Bibelverse א erweisen weder d כמר דייקי Erklärung des einen, noch die des andern Autor Das. 7ª. 75ª מתניתין ובריתא נמי דיקא d Mischna sowohl als auch die Borajtha erweise es ebenfalls. Schabb. 154b u. ö. קא נביר דקתנר '⊃r es ist auch nach sorgfältiger Erwägun erwiesen, denn die Borajtha u. s. w.

Pa. בייק 1) Verdünnen, zermalmen. Schabb. 155° אייקא באוכלא sie verdünnt, zermalmt die Speise. — 2) etwas durch genaues Eingehen in einen Lehrsatz erweisen. Keth. 31° דייק מסיפא der eine Autor erweist es aus dem ersten Falle der Mischna, der andere aus dem zweiten, letzten Falle. — Pes. 99° מתניתון נבוי דייקא auch die Mischna erweist das Gesagte.

Af. (syr. בבי") (=Pe. nr. 2) genau achten. Genes. r. s. 17, 17^b (קלהרן ר' יוסי לקלהרן R. Jose hörte genau auf ihre Stimme. j. Keth. XII, 35^a ob. אָדִיק להרן er schaute sorgfältig auf sie. Khl. r. sv. טובה חכמה, 88^a dass. Levit. r. s. 16, 159° מובר חכמה, sie sahen auf ihn. B. mez. 67^a, vgl. הויר. — Palp. הוד s. d.

דּוֹק s. in 'דקא — דּוֹק Balken, s. דּיקא.

תוקיא m. eig. (syr. בֹּבֹב) genaues Beobachten, Genauigkeit; übrtr. sorgfältiges Eingehen, Erweisen. Seb. 31b un. מדרקיא aus dem Erweise vom ersten Fall (Raschi liest מדיקא), gew. בְּיִּבְּאָא ל. d. Keth. 31b בדוקיא דהא מתניתין קטיפלגי hinsichtlich dessen, was aus der Mischna zu erweisen ist, dissentiren sie.

לוֹקְלָּא, קּוֹקְלָּא, א. Adj. sorgfältig, Jem. der etwas genau, sorgfältig thut. Ab. sar. 10° פפרא דוקיא פפרא בוקיא פפרא בוקיא פפרי בווקיי דבי רב Pl. Men. 29° ספרי בווקיי דבי רבי רבי Bibelschreiber in der Schule Rab's. Jeb. 43° משום דמסיימי בה דווקני וב' weil die sorgfältig tradirenden Talmudlehrer noch Folgendes hinzufügen.

Dokim, Name eines Ortes. j. Ab. sar. I, 39° mit. מקסים דרוקים die Mauer (τεῖχος) von Dokim, vgl. das. מקסים דקיסריך die Mauer von Caesarea.

קביקני, הוֹקְנִירְא הּוֹקְנִירְא הּוֹקְנִירְא הּוֹקְנִירְא הּוֹקְנִירְא קבּי ygl. קביקני zwei Stangen. j. Maasr. III g. E., 51a יושלת בדוקני wenn eine Frucht an zwei Stangen abgenommen wird. Das. mein Sohn Jirmija, צור דוקניתך דהיא שבא וכ verwahre (halte fest) deine Frage betreffs der Doppel-

stangen, denn sie ist besser als jede agadische Deutung. Tosef. Kel. B. mez. cap. 3 הארזביל של der Kneif der Doppelstange.

ת הוקינה m. (lat. ducenarius) Ducenar, der 200 Soldaten oder zwei Centurien vorgesetzt ist. j. Ab. sar. I, 39b mit. 'חד דוקינר אוקיר לר' ein Ducenar eine Schüssel voll Denare

היקלום s. דוקלימְיָאנוֹס.

ו דיקרן, דיקרן, דיקרן (דיקרן, דיקרן, דיקרן, π. (gr. δίμρανον) zweispitzig, dah. Spitzpfahl. j. Erub. I, 18cd eine Stange und ein Spitzpfahl. Das. 19° mit. דקרן (l. דוקרן). j. Kil. IV, 29b un. einem Spitzpfahl Aehnliches. Vgl. auch אֵלֵה. j. Schebi. II, 33d ob. עוטה לה דיקרן man bringt an der Pflanze einen Pfahl an, um sie zu stützen. — Pl. j. Kil. IV, 29b ob. היה נוטל er nahm Holzkloben אינין וכוחם דיקרנין וכוחם und verstopfte (damit den Riss) und Spitzpfähle und verstopfte ihn. j. Erub. I, 19° ob. und j. Suc. I, 52a un. dass. Das. Anf., 51c הביא ארבעה er brachte vier Spitzpfähle und legte דוקרנין וב ein Laubdach darauf. Suc. 13ª = דוקרני הקני של דוקרנין Ar. (Agg. של דוקרנין) Stangen mit Doppelspitzen, unterschieden von קנים הדוקרין vgl. דַקר. Levit. r. s. 12, 156° der Weinstock wird gestützt בכמה קני ובכמה דוקרין (1. mit mehreren Stangen und mit mehreren Spitzpfählen. Men. 96^a vier silberne Stangen waren im Tempel, ניפועלין ניראשיהן כנוין דקרנין Ar. (in Agg. fehlen die letzten 2 W.) welche an ihren Spitzen, gleich den Spitzpfählen gespalten waren. Uebertr. j. Ber. I, 2° mit. כבין תריך דקורנין (דוקרנין 1.) דנהור דסלקין מון מדינחא רכזכההרך (die Morgenröthe bricht an) wie zwei doppelspitzige Lichtsäulen, welche von Osten aufsteigen und leuchten. j. Jom. III, 40b un. dass. Genes. r. s. 50, 50^b הרין דקרנין Ar. (Agg. תרתין קרנין.

 mente des dort hinaufgetriebenen Viehs) düngen. Schebi. 3, 4 המדייר את שדהו wenn Jem. sein Feld düngt. j. Schebi. III, 34° un. אין מדיירין או אין מדיירין או man düngt nicht an Sabbaten, Feiertagen u. s. w. j. Schabb. VII, 9 d un. Feiertagen u. s. w. j. Schabb. VII, 9 d un. המדייר. — Nithpa. pass. vom Piel. Schebi, 4, 2 שוביירָה או שוִבּיִירָה או שוִבּיִירָה פוּ שוֹה שנטייבה או שוִבּיִירָה gepflügt oder (von dem hinaufgetriebenen Vieh) gedüngt wurde. M. kat. 13° u. ö. Deriv. הַּרִּרַר, בּּיִרְרָה s. d.W.

דור II דיר ch. (syr. יָּי im Kreise herumgehen. Pa. יאס wohnen = vrg. לדור) wohnen. Jeb. 52° חתנא דראיר בבי חמוה ein Schwiegersohn, welcher im Hause seiner Schwiegereltern wohnt. B. mez. 117a הור דיררי sie wohnten. Taan. 24° un. דיירנא בקוסטא דחיקא ich wohne in einem kleinen Dorfe. Pes. 113a ob. לא תדור בעיר דרישא אסי .Ar. sv אסי (Agg במתא דרישא אסי wohne nicht in einem Orte, dessen Oberhaupt Assi ist; d. h. du, der du Assi heisst, nimm kein Amt an; damit er näml. nicht durch Gemeindeangelegenheiten im Gesetzstudium gestört werde; vgl. B. bath. 110° Tosaf. sv. רלא. Nach Ar. sv. אסר: dessen Oberhaupt ein Gelehrter ist; vgl. Pes. 112° לא תדור בעיר שראשה תוו ; weil er sich näml, infolge seines Studiums nicht um Gemeindeangelegenheiten kümmert. Die Erkl. der Commentt. אסיא: Arzt ist nicht zutreffend.

Pa. 1) einen Kreis ziehen, eine Reihe bilden. Kidd. 81° דיר קכר קריר קרי פר בייר גרלפר קריר קרי קרי קרי קרי אולפר פרי stellte Wasserkrüge, er stellte Stangen reihenweise auf, näml. als Scheidewand zwischen sich und den Frauen, damit wenn er etwa hätte zu ihnen gehen wollen, ein Geräusch entstände. R. hasch. 9°, vgl. קריר – 2) (=Pi.) B. kam. 113° דירר Ar. (Agg. דירר) diejenigen, welche durch Hinauftreiben von Vieh die Felder düngen.

פורה ווו m. (=bh., syn. mit שׁוּרָה, arab. לֹכֹילָ, etwas Rundes, Rand. Kel. 16, 3 die grossen Körbe sind als fertige Gefässe anzusehen, משוים שפוים שני דוּרִים לרחב שלהם wenn man an ihrem Saum (zur Befestigung) zwei Ränder (geflochtene Kränze) angebracht; das Gestell der Wage hing., משיעשה דור אחר אחר משיעשה דור אחר angebracht hat.

 Kreise (der Genossen) angehörte. — 2) Dorf, vgl. הַּיְתָא Pes. 40^a הבי בר חשר das Dorf der Familie des Bar Chaschu.

אות I m. (gr. δορά) Fell, Balg. Thr. r. sv. אָרָר, אָפָן, עמר, 53° דור דתבן, vgl. אֶרָ I.

אוד II m. (=bh.) Geschlecht, Zeitalter, Generation. Stw. דור kreisen, vom Umkreisen der Zeit, vgl. auch annus, ἔνος: Jahr, und annulus. anulus: Ring. Levit. r. s. 26, 170b Gott zeigte דור ודור ושופטיו דור ודור ומלכיו dem Mose וכ' jedes Zeitalter mit seinen Richtern (den Nachfolgern des Josua), jedes Zeitalter mit seinen Königen u. s. w. Exod. r. s. 40, 135b. Sot. 47b אין דורינו רואה אלא לפנים unsere Generation sieht blos auf das Aeussere. Arach. 17ª דור לפי פרנס das Zeitalter richtet sich gewöhnlich nach seinem Führer; nach einer andern Ansicht: פרנס לפי דור der Führer nach dem Zeitalter. Genes. r. s. 38, 36° דרר דור אנוש die Zeitgenossen des דור הפלגה Enosch (Götzendiener), die der Sündfluth und die der babyl. Sprachenverwirrung. Snh. 38b. 107a dass. Das. 108° דור המדבר die Zeitgenossen der 40 jährigen Wanderung in der Wüste. Genes. r. s. 34, 33° und Cant. r. sv. שימני, 32^d דורו של שמד die Zeitgenossen der (Hadrian.) Religionsverfolgung. Pesik. Beschallach, 87ª wenn man zu dir sagt: Gieb dein Leben als Märtyrer zur Heiligung des Gottesnamens hin! so erwidere: Gern thue ich es, wenn man mir nur sofort den Kopf abschlägt; לא כדודו של שמד שהיו נותנים כדוריות של אש תחת בית שיחיהם וקרומיות jedoch nicht wie in der של קנה תחת צפרניהם Zeit der Religionsverfolgung, wo man glühende Eisen unter die Achselhöhlen und Brennnesseln unter die Nägel steckte (schöne Musterbilder der heiligen Inquisition!). — Pl. Cant. r. sv. הדודאים מברות האחרונים מברודאים היודאים היודאים 'וכ die alten (Gesetzlehrer-) Generationen, näml. die Männer der grossen Synagoge, ferner: Hillel, Schammai und R. Gamaliel, der ältere; die späteren Generationen: R. Jochanan ben Sakkai und seine Schüler. j. Ned. V, 39b, s. אָב II. Pes. 96 fg., s. מַּסַה. — Chald. קּר, s. d.

הוֹר Kidd. 41° u. ö. Imp. von לָבֵר, s. d.

דנור, דוודm. (Stw. vrg. רוארm) eig. ein hochgestellter Depeschenüberbringer, dann aber auch: Regierungsvertreter, Ortsrichter, der die Documente des Ortes aufbewahrt und Edicte ergehen lässt. Abschn. Ekeb g. E., 256° לדואר שהיה מהלך 'ופרזדוגייא בידי וכ ein Gleichniss von einem reisenden Depeschenträger, dem die Edicte, die er mit sich führte, ins Wasser fielen, u. s. w.; bildl. für Mose, der die Gesetztafeln zerbrach. - Schabb. 19° קביע דוור בניהא Ar. (Agg. בי לראר) der Ortsrichter hat seinen Sitz in der Stadt. B. kam. 14° בי דוור Ar. (Agg. דוואר) Stadtgericht, eig. die Stätte des Richters, im Ggs. zu דייני דיגיר: Dorfrichter, die will-kürlich verfahren. Git. 58b כיון דאיכא בי דוואר לא אזיל קביל אינוא אחולי אחיל da ein Ortsgericht dort vorhanden ist und er keine Klage vorgebracht hat, (dass ihm das Feld auf unrechtmässige Weise entzogen worden wäre), so ist anzunehmen, dass er es gutwillig abgetreten habe. Ab. sar. 26a un. נקים לי זימנא לבי דוור Ar. (Agg. דואר) es wurde mir ein Termin anberaumt, bei Gericht zu erscheinen. - Jom. 82b 'אמר לי מרי דוראי קטליה לפלניא וכ der Vorsteher meines Gerichtshofes befahl mir: Tödte den N., wo nicht, so werde ich dich tödten! Snh. 74^a Pes. 25^b dass. (Nach Raschi, vgl. auch Ar. מכל 2: der Herrscher meines Wohnortes, Dorfes, näml. arab. 5, was jedoch

weniger einleuchtet).
אָר m. eine Krötenart, s. אָב. Stw. דור,

הלוֹל, im Kreise herumgehen. Exod. r. s. 15 g. E. Gott erschütterte die Wüste מת הרואה und zeigte ihm (dem Mose) dort den Duar.

ארְרָא I m. 1) Kreis, Versammlung, s. דיר IV — 2) (von דרי=דרר) Last. B. kam. 92b un., vgl. jedoch דלי, vgl. auch בי דרא und דְרָיָה. — Num. r. s. 7, 195b, s. דְרָיָה.

אָרָה, וֹרָהְ וֹדְרָא, אָרָה, וֹדְרָא, עַנָּה, וְבָּיּה, עַנְּהָּרָ, וְבִּיּהְ, וְבִּיּהְ, וְבִּיּהְ, וְבִּיהְ, וּשִׁה, (hbr. יַבָּיּ, עַנִּהְּיִּה, וְבִּיהְ, Perle; im rabb. Schriftthum jedoch [und wahrsch. auch im bibl. Hebr.] bedeutet unser W., ebenso wie בְּרְבְּלֵּיה, eig. margarita, gew. Edelstein; mögl. Weise ist hier an Perlenstein, Perlenmutter u. dgl. zu denken). Esth. r. sv. אתר דעווחין למרגלית דורא in manchem Ort nennt man den Edelstein: Dura. j. Snh. X, 28° ob. הור בערבי למרגליתא דירה (לירה שבה מבר ישבה יש בברבי שבה וברא שבה in den Küstenländern giebt es einen Edelstein, der Dara heisst.

π. (gr. δορυκός für δορυφορικός,

δορυφόρος) Lanzenträger, hastatus; bes. Trabant, weil die Leibgarde der Herrscher Speere trug, Prätorianer. Mögl. Weise jedoch דרגרן: gr. δροῦγγος, Soldatentrupp, vgl. קרוקא. j. Hor. III Anf., 47° הוא וכל דורגון דיליה er ("Gott ging das Volk zu erlösen") und jeder seiner Trabanten. j. Snh. II, 20° ob. דרגון דידיה und Exod. r. s. 1, 103° הרגון שלו dass. — Pl. Jelamd. zu Num. 12, 1 (citirt vom Ar.) Gott übergiebt jedem Israeliten tausend Engel zur Bewachung, והן עושין לו דוֹרְגִין ואחד מהם לעטה כרוז die ihm als Trabanten dienen, deren Einer sein Herold (κήρυξ) wird, vgl. auch אַקד. Num. r. s. 4, 190^b (mit Bez. auf 2 Chr. 13, 1 fg.) David weihte sie קדשן שיהיו עושין דרגין לפניו (die Mannschaften), dass sie ihm als Lanzenträger dienen sollten. - Uebrtr. j. Keth. XII, 35° un. חמא דורגין דידיה (ed. Amst. ררגזון ידיה, minder richtig) er sah seine Trabanten, d. h. die Engel, welche die Seele des R. Chija bewachten. Khl. r. sv. מל אשר, 91^d dass.

הוְיִיה, הוֹיְיִיה f. (gr. δωρεά, syr. אַלּהַיָּל, אַלּהַיָּה, אַלּהַיָּל, אַלּהַיָּה, הוֹיְיִיה הוֹיִין אַלּהַ od. אָלֹבְיֹן = Ehrengeschenk, Geschenk. Genes. r. s. 53, 52cd "Abraham nannte seinen Sohn: das יצא חוק לעולם ניתן דוריה לעולם bedeutet: Das Edikt ging hinaus (יצי-חק) in die Welt, ein Ehrengeschenk wurde der Welt gegeben; vgl. הַמּרשִׁיה. Das. (mit Anspiel. auf מה עשייה שנאמר (Esth. 2, 18 המה שנאמר בייה עטה את עטיה להלן נתן דורייה <u>דרריה</u> כאן so wie das ששה dort (in Esth.) bedeutet: Er gab ein Ehrengeschenk, so bedeutet auch hier עהק עטה, Gen. 21, 6) ein Ehrengeschenk ertheilen. Jelamd. zu Lev. 21, 10 (citirt vom Ar.) der Hohepriester נוטל דוריה שלימה הוי לפי ישהוא מוציא דוריה וכ' nimmt deshalb ein volles Geschenk, weil er (durch das Versöhnen der Sünden) der Welt ein Geschenk bringt, und deshalb wird er auch "gross", גדול genannt. Jalk. II, 181 b zu Ps. 118, 1 באו ליטול דרוריה של כולך (l. דוריה) sie kamen, um das Geschenk des Königs zu empfangen. — Pl. Genes. r. s. 85 g. E. der babylonische König hatte seinen תהיה זה נשלח לזה Antikaiser in Jericho sitzen, רהיה זה נשלח dieser schickte כותבות וזה משלח לזה דוריות jenem Datteln, wofür jener ihm Geschenke schickte (Cant. r. sv. ברם, 33° steht dafür הורוניות). Exod. r. s. 5, 107° דוריות (od. דוריות) Geschenke von Kronen. — Ferner mit gr. End. Jelamd. zu Num. 15, 1 fg. (citirt vom Ar.) "Wenn ihr nach Palästina kommt", הוו זהירין להיות so seid darauf bedacht, mir מעלין לי דוראטא die Ehrengeschenke zu bringen.

דּוְרְיי Dorji, *N. pr.* j. M. kat. III, 82° mit. יישוע אחוי דרוריי Jesua, der Bruder des Dorji (viell. = בְּנִוֹר).

דורכיאות s. די היְדְכִיאוֹת in 'די. in 'די in 'דור'ן m. (gr. δῶρον) Geschenk, donum,

א דּוֹרְכְּוֹ m. (gr. δορύκρανον, ה elid.) speerköpfig, Lanze. Tosef. Kel. B. mez. cap. 3 g. E., vgl. ישָרַחשַיבָ

דינות וויים וויים וויים לישור וויים

teten sie. — 2) bildl. (arab. قاس den Beischlaf vollziehen. Nid. 41b, vgl. הַילָּים. Pes. 87b ob. (mit Anspiel. auf דבלים, Hos. 1, 3) הכל רשין בה כדבלה Alle traten auf sie wie auf die Feigenmasse; vgl. auch הַרִיפּוֹת. Genes. r. s. 85, 83° Onan היה דש מבפנים וזורה מבחוץ verrichtete den Coitus von Innen (in der Scham) wurfelte aber (den Samen) nach aussen; ähnl. ບ່າກຸ, vgl. ກະບໍ່ຮູ. Jeb. 34b dass. — 3) (wie קביל, s. d.) an etwas gewöhnt sein, eig. gehen, seinen Fortgang haben. Meg. 24^b פברה er ist gewöhnt in seiner Stadt, d. h. man hat sich an ihn gewöhnt. j. Taan. IV, Anf., קסר j. Meg. IV, 75^b un. u. ö. Schabb. 129^b דטר בר רבים Viele pflegen (sind daran gewöhnt), so zu verfahren.

Pi. אחמול ביים מדייטין מע העץ וב' auf etwas treten. Exod. r. s. 15, 114° אחמול הייחם מדייטין את העץ וב' gestern habt ihr auf den Holzblock getreten und heute bückt ihr euch vor ihm! Midr. Tillim zu Ps. 8 פרייט עליך כעפר er tritt auf dich wie auf Staub.

— Pol. בייטי dreschen. M. kat. 13° דושין הפיעד וחסות מצועה לצורך הביועד man darf (einige Fruchtarten in den Mittelfeiertagen) zum Bedarf des Festes heimlich dreschen; vgl. auch ביים und בייסי.

ਹੀਰ II ਹੋਰ੍ਹਿ ch. (syr. •ੁੰ = vrg. ਹੀ) treten, dreschen. Men. 22°, vgl. ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਰ੍ਹਿ B. kam. 9° דיים אביערא er tritt auf die Grenze des Feldes, als Zeichen des Ankaufes. — 2) gewöhnt sein. Git. 56° שיה wenn das Thier sich daran gewöhnt hat, so ist es gewöhnt, merkt es nichts mehr davon. B. mez. 58° המנות ביה בשנורה er ist gewöhnt, so genannt zu werden. Keth. 62° השנן היה בשנור wir sind daran gewöhnt. Schabb. 140°. — הרוב אברים, das von Vielen irrthüml. als Af. hieher gezogen wird, s. d. W.

Pa. erfreuen. Grndw. חדי, s. TW

אוָהוֹ od. סוֹתוֹן f. viell. Beischläferin.

Stw. arab. כב subegit feminam. Pl. דַּחַרָּרָ Dan. 6, 18 (19). Nach Einigen: musik. Instrument, vgl. Gesen. Thes. hv.; wahrsch. je-

doch das pers. und arab. خَرَانَ mit vorges.

אָרְהֹוֹדְאָ m. (בּהוֹהָיָ) Hochmuth, Stolz,

i. Ber. IX, 12d un. ההה אתה לנו מה בקנה לנו מה diese (die Sektirer) hast du mit einem Rohr verstossen (d. h. durch leichtfertige Antwort abgewiesen), was aber wirst du uns antworten? j. Schabb. III, 6ª un. j. Sota III, 19ª ob. u. ö. — Ohol. 7, 6 אין דרחין נפש מפני נפש man darf nicht ein Menschenleben wegen des andern verstossen, d. h. bei einer schweren Geburt ist es gestattet, das Kind im Leibe der Mutter zu tödten, um dadurch diese zu retten; wenn aber jenes schon zum grossen Theil hervor gekommen ist, so darf man es nicht tödten, weil es dann bereits dieselbe Berechtigung wie die Mutter, dass sein Leben geschont werde, erhalten hat. j. Snh. VIII, 26° ob. j. Schabb. XIV, 14d un. Genes. r. s. 94 Ende. Levit. r. s. 19 u. ö. — j. Dem. II, 23 a ob. דוחין אותו מחבורתו man verstösst ihn aus der Genossenschaft, vgl. נָבָּאר, j. Schek. IV, 47d un. der 9. Tag des Ab traf auf einen Sabbat, ורחינו אותו למוצאי שבת und wir haben ihn (diesen Fasttag) auf Sonntag verlegt; vgl. jedoch Nif. Anf. — Suc. 50°. 51° ein Gesetz beseitigt den Sabbat, näml. das Verbot, an ihm eine Arbeit zu verrichten. Levit. r. s. 30, 174° u. ö. Pes. 95b בכח ראשון das erste דוחה את השבת ודוחה את הטוניאה Pesach (am 14. des Nisan, im Ggs. zum zweiten Pesach, פכח שני , am 14. des Ijar) verstösst Sabbat und Unreinheit, d. h. es darf an ihm trotz Sabbat und levitischer Unreinheit geopfert werden. בומאה דחונה הוא בצבור . Part. pass. Jom. 6^b u. ö. ביבור die levitische Unreinheit wird vor einer, der Gesammtheit obliegenden Verpflichtung beseitigt. So darf z. B. ein Gemeindeopfer von unreinen Priestern, wenn es nicht anders möglich ist, dargebracht werden. Nach einer andern Ansicht ist dies, selbst in solchen Fällen, wo es anders möglich wäre, gänzlich erlaubt, בעבור בעבור (Git. 57° הותרה בעבור, s. דוחה, s. דוחה). — 3, drängen. M. kat. 28° מיתה דחויה ein gedrängter (d. h. eiliger) Tod; wenn er näml. nach zweitägiger Krankheit erfolgt; vgl. אָדָן.

Nif. כרחה verstossen, aufgehoben werden. Meg. 5b betreffs des 9. des Ab, der von einem Sabbat auf Sonntag verlegt wurde, sagte Rabbi: הראיל ונדחה ידחה da er einmal verlegt wurde, soll er ganz aufgehoben werden; vgl. jedoch ≥ I. Seb. 12^b wenn Jem., nachdem er ein Sündenopfer bestimmt hatte, Apostat wurde und später sich wiederum zum Judenthum bekennt, הראיל ונדחה so darf das Opfer, das einmal in Folge der Apostasie verstossen wurde, nicht mehr dargebracht werden. Trop. Ber. wenn הנדחה מפני השעה השעה נדחת מפניו "wenn Jem. sich von der Zeit (dem Geschicke) drängen lässt, so weicht die Zeit vor ihm, d. h. die Ausdauer in misslichen Verhältnissen fördert ein besseres Geschick; den Ggs. hiervon s. in Puy. Snh. 47° u. ö.

Hif. verstossen, wegräumen. Nas. 16b

(ברהריכן Ar. (Agg. ברהריך בה אליבא דבר פרא וכ־ sie haben es abgewiesen nach Ansicht des Bar Peda und des R. Mathna, d. h. ein Jeder hat des Andern Frage widerlegt, zurückgewiesen. M. kat. 22° בורחה מטרו er schafft seine Bahre fort, d. h. er begräbt die Leiche so schnell als möglich.

יתה און הוא (syr. בְּיִר בּשִׁיה verstossen. Seb. 12b ההי כפשיה er verstösst sich selbst. — Ithpe. (=Nif.) verstossen werden. Seb. 12b לברא אידהי לא אידהי der Mann (Opferer) wurde verstossen (d. h. war unfähig zu opfern), das Opfer aber nicht.

תורי לדורי, הדורי לידורי י לידורי לידו

קריה להיה das Stossen. Snh. 45^a ... הריה das Herunterstossen (von einer Anhöhe), das der Steinigung des Delinquenten voranging. j. Snh. VI, 23° ob. j. B. kam. I Anf., 2^a החייה das Stossen des Thieres, wodurch es Schaden verursacht. — 2) das Verstossen, Beseitigen. j. Schabb. XIX, 16^d un. החייה das Beseitigen des Verbotes, am Sabbat zu arbeiten. — Pl. קאביה j. Snh. l. c. (Levit. r. s. 33 קאביה, s. קאביה, s. דחייה,

קור, הוון, און lachen, spotten. Grndw. החק. vgl. החק. Pesik. Beschallach, 93b er sah החקה. בהרא dass seine Frau lachte und weinte. Das. החבת המברר מוברי מה חלקי בהדין עלמא du lachtest, weil du dir dachtest: Wie glücklich bin ich doch in dieser Welt u. s. w.! s. auch TW—Pa. Jemdn. verlachen, verspotten. Genes. r. s. 79, 78a היהל בהדין כבא דיהוראי בהדין כבא דיהוראי ich werde gehen und mich über diesen Alten (Gelehrten) der Juden lustig machen. Khl. r. sv. איר ללדת איר איר מדחבין קוביי מדחבין קוביי חדא דיהוראי sie standen und trieben Scherz vor einem Hofe.

אַרְהַרָּמְ m. (= הוֹכָּא Gelächter, Spott, Scherz. Khl. r. sv. דרחוכא מערבב 75°, 75° לשחוק שניה חדותה עברה עברה שפח wenn Lachen auch (mit Kummer) vermischt ist, was macht es dann für Freude! Pesik. Achre, 169^b דרחבה lies הדון בחוכה. Levit. r. s. 20, 163^b steht dafür: הדין דחוכא.

לבול, לוול, אור, ליול, hbr. ליול, sich fürchten, Furcht, Angst haben, vgl. auch בכן בול המאין ein Mann, der Sünden scheut. j. Nas. IX Ende, 58° (mit Bezug auf Jes. 7, 25, wodurch die Mischna Nas. 9, 8 erklärt werden soll, dass näml. בררה של 11 nach R. Jose bedeute: Furcht, בררה של

תמר ורם, nach R. Nehorai hing.: Schermesser) מה הדין ביזרא דחיל מן הדין פרזלא אף הדין סיברה מה הדין ביזרא דחיל מן הדין פרזלא אף הדין סיברה so wie die Saat das Eisen (das sie abmähen soll) fürchtet, so fürchtet auch das Haar das Eisen (Schermesser). Demnach bedeute מורה: das Messer, das dem Haar Furcht einjagt. — Schabb. 23b בחרל מרבנן וכ' wer Ehrfurcht hat vor den Gelehrten, wird später selbst ein Gelehrter werden. — Ithpe. dass. Levit. r. s. 9, 153b איִדְּחִילֵּת מִינִיה sie fürchtete sich vor ihm.

דלא היברין בגין ל. (syr. בבל, לעבל) Furcht, Angst. j. B. mez. II, 8° un. דלא היברין בגין בגין בדרת אלא בגין דחלתיה דרחמנא dass du (o Königin) nicht etwa sagest, ich hätte dies aus Furcht vor dir gethan, sondern ich that es viclmehr aus Furcht vor Gott. R. Samuel näml. hatte eine, der Königin abhanden gekommene Schmucksache gefunden und diese erst nach Ablauf der für den Finder bestimmten Frist zurückerstattet.

דְּחִילוֹ f. Angst, Furcht. — Pl. דְּחִילוֹ grosse (fürchterliche) Thiere, s. TW.

ליבלי m. (syr. מולילים) ein Gegenstand, der Furcht einjagt, Vogelscheuche, eine aus Holz angefertigte Menschenfigur, bei deren Anblick die Vögel fliehen. — Pl. B. bath. 27b un. סגיא בדַחַלוּלֵי בעלמא es würden gewöhnliche Vogelscheuchen genügen; vgl. Tosaf. z. St.

אַבּוְלוֹגְא m. Adj. ein Gottesfürchtiger. Pl. j. Maas. scheni V, 56b un. בַּחָלוֹצַיָּי, s. חַבַּר,

תות (ב bh. לחל) Meerhirse. Grndw. החל, החל בה והה (mit angeh. Nun), vgl. syr. לחלן hochaufschiessen, und למין milium. — j. Pea I, 16° ob. קציר דוחן die Hirsenernte. Pes. 35° u. ö., vgl. אוֹרֶל.

אוֹרוּגָא ch. (syr. בּוֹחֵיגָא $begin{array}{l} ch \end{array}$ Hirse, s. TW

להקל drücken, niederdrücken, stossen. Unser W wurde trnsp. in הדה, das sich in הדה, das sich in mit Wechsel der Bst. verwandelte, Grndw. הדה. Uebrtr. Part. pass. Levit. r. s. 30, 174^d

מה הדס זה דחוס בעלים אף יעקב דחוס בבנים מה הדס זה דחוסה בעלים אינעקב אר. (Agg. רחוש רחוש, vgl. auch Raschi zu Ez. 27, 17) ebenso wie die Myrte von Blättern umgeben (eig. gedrückt) ist, so war auch Jacob (Lea) von Kindern umgeben.

בריך כבר הסודה לכרעיה drücken, nieder drücken. Jeb. 103° der Levir צריך לברחסיה לכרעיה muss (beim Abziehen des Schuhs) sein Knie (den Fuss) an den Boden drücken. Das. דחים לכרעיה ber drückte sein Knie nieder.

החסה m. der Druck, die Quetschung. Jeb. 42^a un. משום דחסה wegen Quetschung des Embryos im Mutterleibe.

קַּחָכּן (=bh., trnsp. קּהַה, Grndw. הד, s. כְּחַכּ) stossen, drängen. Part. pass. übrtr. M. kat. 28° מיתה יְחִיּפְה eig. ein gedrängter Tod, wenn er näml. nach eintägiger Krankheit erfolgt (j. Bic. II, 64° ob. steht dafür בּהִיכרה); vgl. auch הַהְם und הַבָּה — Nif. Levit. r. s. 4, 148° נְּדְהַף פר drängte (beeilte) sich und ging fort.

רַחָּרָ ch. (= מְּחַהָּ) stossen, s. TW.

קרוְיבְּר f. das Anstossen, Quetschen. j. Schabb. VII, 9^d un. נגיחה ורחיפה das Stossen (des Ochsen mit dem Horn) und das Quetschen mit dem Leibe.

בתק (=bh., vgl. רחר) drängen, drücken, treiben. Men. 98b ob. דוחקין ובולטין, vgl. בעל הבית דוֹחָק Uebrtr. Aboth 2, 15 בַּלַם der Hausherr drängt, treibt die Arbeiter an; bildl. für: Gott treibt die Menschen zur Tugend. Ber. 64° הדוחק את השעה השעה דוחקתו wenn Jem. die Zeit (das Geschick) drängt, drängt die Zeit ihn, d. h. das Glück lässt sich nicht mit Gewalt erjagen; vgl. רהר im Nif. Erub. 13b dass. — Sifra Wajikra Anf. cap. 2 דחק להיות מדבר 'ott zwängte sich ein, (zog seine Schechina auf engen Raum zus.) zwischen den Cherubim, um mit Mose zu sprechen. Ab. sar. 35^b Rabbi kam in einem Orte an, וראה פת דחוק לתלמידים und bemerkte, dass die Schüler knappe Nahrung hatten. Levit. r. s. 28, 172b מי דחק בממוכו של 'n wer drängte (übte Druck aus auf) das Geld des N.? d. h. wer machte es werthlos?

קרות, החת (od. החת) m. das Drängen, die Bedrückung, Bedrängniss. Tosef. Jom. cap. מעת העת מאס das Gedränge des Volkes. Ber. 6° שעת הדחק die Zeit der Bedrückung. Aboth 2, 3 sie stehen dem Menschen nicht bei zur Zeit seiner Bedrängniss, Noth. Chag. 5° un. "Gott führt vor's Gericht jede

Handlung, sei sie gut oder böse" (Khl. 12, 14) אות דוחקו לעני בשעח דו das zielt auf denjenigen, der dem Armen zur Zeit der Noth Geld zukommen lässt; weil dieser näml. dann alle Nahrungsmittel theurer bezahlen muss; hätte er ihm früher aufgeholfen, so würde der Arme Alles zur Zeit billiger eingekauft haben. j. Ber. V, 9b mit. שאלה שהיא בדרחק ein Gebet, das infolge der Noth gebetet wird. j. Taan. I, 63d mit. dass.

אַרְחְקוּהְ f. dass. Bedrängniss , s. TW. דּיִחְקוּהְאּ, s. d. in בּיטִּוּבְאָא, s. d. in בּי

ידי (=bh. Stw. דיר, vgl. auch פואר) eig. Sbst. Menge, Genüge; gew. als Adv. genug. Nid. 1, 1 fg. דירן שכהן eig. sie haben genug an ihrer Zeit, d. h. es genügt, wenn man annimmt, dass der gegenwärtige (unreine) Zustand eben jetzt, nicht schon früher eingetreten ist. Ber. 16^a. 24^b wäre ich hergekommen, um nur dies zu hören, דַּיִּר so hätte ich genug. Pes. 8b דריכר wir hätten genug. Taan. 24 b un. דר לר er hat genug, d. h. er begnügt sich. B. kam. 25ª fg. es genügt, dass דיר לבא מן הדין להיות כנדון dasjenige, was durch einen logischen Schluss erwiesen wird, demjenigen gleiche, woraus man es schliesst. Diese Norm wird das. aus Num. 12, 14 erwiesen: Der Verweis des Vaters zieht eine siebentägige Beschämung nach sich. Demnach sollte ein Verweis, der von Gott ausgeht, wenigstens das Doppelte, d. h. eine vierzehntägige Beschämung zur Folge haben (קל רחומר); aber dennoch genügte eine 7tägige Einschliessung der Mirjam. Diese Norm (Dajo das. u. ö. als Sbst. genommen לא דריש דיר, דריש דיר, ähnlich כוגר, Miggo, vgl. אַן wird das. auch auf Beschädigung, Schadenersatz angewendet. — j. Snh. VII Anf., 24 b כא דייך שאת וכ es genügt dir sondern auch u. s. w. Genes. r. s. nicht, dass 21 Anf. דייך פפוס du hast genug Papos! d. h. du gehst zu weit in deiner Schriftforschung, denn diese ist einer Blasphemie ähnlich. Levit. r. s. 35 g. E. u. ö.

Mit vorges. בי פּוֹבי eig. wie zur Genüge. Pes. 42 א ברת מדתה soviel sein Mass ist. B. kam. 73ab u. ö. דיבור כדי דיבור vgl. קבור Snh. 31b ביר מחלוק כבוד um Ehre zu erweisen. Das. 32^a fg. קלָת, רלה שלא חנעול דלח, vgl. קלָת. — Ferner mit vrges. מכדר z. B. Bez. 2^b . 5^b u. ö. מכדר da es bereits geschrieben steht u. s. w. Chull. 29^a על עוף קאר da es sich auf Geflügel bezieht, vgl. auch פַּדְר .

יוֹן, דְּיֹן unzertrennliches Wörtchen (gr. δύω, δύο) zwei, vgl. דְּיִבְּקְנָא , דִּיבְּקְנָא , דִּיבְּבָרָא , דְּיבְּבָרָא , דְיבְבָּבָר , בְּיבְּבָרָא , בְּיבְבָּרָא . a. m.

יִּדְּיּ I Pron. relat. (wof. oft ק als Präf., eig. verkürzt von קַל, hbr. קַד, vgl. Ps. 104, 26, -שַׂי) welcher, er, es. Dan. 2, 34. 5, 2 fg. Esr. 6, 2 u. ö. — j. Git. II, 44b un. דר פתר לה welcher sie (die Mischna) erklärt, s. auch TW — Zus. ges. יְבִילְהוֹן, הִילֶרה, הִילֶרה, הִילֶרה, הִילֶרה, הִילֶר, פִּילִר, יִבִּילְר, הִילֶר, יִבִּילְר, הִילִר, יִבּילָר, dein sein u. s. w. eig. was mir, dir gehört. — B. bath. 4b דידי ודידיד das meinige und das seinige. Ber. 2^b un. בין השמשות דידך dein Diluculum, d. h. was du so nennst. Tamid 32° דידי שבא mein Rath ist besser als der eurige. Bez. 3^b ob. לדידכר לדרדר nach mir, nach euch. Git. 84^b R. Jochanan sagte zu den Babyloniern: 'דילכון אמר וכ der Eurige sagte u. s. w.; d. h. R. Kahana, der aus Babylonien nach Palästina kam, sagte dies. Keth. 2 b בדירהי von ihnen (den Frauen). Suc. 44° דילכון אמרי דילהון היא ich glaubte früher, dass die Gesetzkunde euch (den palästin. Gelehrten) gehört, sie gehört aber ihnen (den babylon.) an, d. h. diese sind darin weit gelehrter als ihr. Chull. 42 h תלא דידן unser Tanna, d. h. der Autor der Mischna (im Ggs. zur Borajtha). Jom. 71^b שבקרה לדידית sie verliessen ihn, d. h. seine Begleitung. Ab. sar. 17^a ein Ausspruch von ihm widerspricht einem andern, der ebenf. von ihm herrührt. Num. r. s. 6 Anf. דרכמא דירדה, s. d. j. Chag. II, 78° ob. מן דידכן von euch (Frauen), vgl. אוים.

ק III (verk. von קאר) denn, wenn; und mit angeh. קילא קילא, קילא denn, wenn nicht. j. R. hasch. I, 56b mit. דר לא כן denn, wenn es nicht so wäre. j. Bez. II, 61b ob. dass. (j. Ter. I, 40c ob. מוכרתא קי crmp.) j. R. hasch. II Anf.,

די לא היו שיים 57^d היו שיים ישים די לא היו שיים ישים j. Ter. V, 43° ob. דילא כן denn, wenn es nicht so wäre. j. Bez. I, 60^b ob. dass. j. Suc. V, 65^a un., d. ob. מא בורכא דילא כהדא דהני es ist blos nöthig in Bezug auf das, was gelehrt wird u. s. w. j. Taan. IV, 67^d un. dass., vgl. הל.

ארק א. (lat. dius = dies) Tag. j. Ab. sar. I, 39° ob. als Adam nach der Winterwende sah אימיר און ארך אמר קלנדס קלוך דיאר den Tag länger werden, sagte er: קלנדס, d. i. אמאסע dius, ein schöner (glücklicher, näml. Fest-) Tag. (die eigentliche Bedeut. Kalendae war verloren gegangen).

ן דְּיִאוֹן (ביהוֹן (ביהוֹן, von הרי, vgl. יִיאוֹן) dass sie seien. j. Chull. I, 58° ob. דייארן עבדין dass sie machen sollen.

אַטְּוְטַאָּיִק, s. איָזְעַדיק. — אָניזעִריק, s. אָניזעָריש,

דיארטיה (gr. פֿלטורא s. בלטורא.

אר (viell. gr. διάβεμα, Nebenform von διαβήμη, קייתיקר) ein Testament, das von nichtjüdischen Richtern abgefasst wurde. Mögl. Weise jedoch הרושבמא די אוי (s. d.), ב elidirt: Anordnung. — j. B. bath. VIII, 16° ob. הרוב דיאריטון בלעז (Tosef. cap. 9 הרו זו כטחנה Jem. ein διάβεμα in nichtjüdischer Schrift verschreibt, so gilt dies als eine Schenkung.

לְּרֶבְ , דְּיבְי , לַּרְבּ f. (von קוֹב, לְּרָבּ das Fliessen, Schleimabfluss. Khl. r. sv. ההכמה, 88° סכר מוח ליבא, מניא דיבו das Schleimsieb, s. בְּרָבּא.

דיג'ָת, אָריגלָת s. in 'דיגלָת.

קיגון m. (gr. διαγώνιον) 1) zweiwinklig. Nas. 8^b בית עגרל דיגון טריגון פונטיגון אינו ein rundes, ein zweiwinkliges (διαγώνιον), ein dreiwinkliges (τρίγωνον) oder ein fünfwinkliges (πεντάγωνον) Haus wird durch Aussatz nicht unrein; nur ein vierwinkliges (τετράγωνον) wird unrein. B. bath. 164^b dass. — 2) übrtr.

(wie gr. διχῶς) zweifach, (wo aber die Silbe יגרך verkannt oder nicht beachtet wurde, vgl. ים עם und טַרִיגוֹן). Nas. 8^b הדָ בורנג כזגע אחת דיגון שתים טריגון שלט טטרגון ארבע פונטיגון שמש wenn Jem. sagt: Ich will ein Nasir sein הר (ציע), so meint er ein Nasirat, sagt er דינרן, so meint er zwei Nasirate, טריגרן: drei, מברגרן: vier, פרנטיגרן: fünf Nasirate. j. Nas. I, 51b ob. ist unsere Stelle mangelhaft und crmp. - B. שנה ראשונה קורין לו ארכן שנייה ראשונה שנה שנה im ersten Jahre seiner Regierung nennt man ihn (den griechischen Herrscher): Archon (ἄρχων) od.: Archont, in dem darauffolgenden Jahre: דיגרן. Dahing. nennt man ihn, wenn er einige Jahre später noch einmal gewählt wurde: ארכן דיגרן zum zweiten Mal fungirender Archon. (viell. dachte man hier wie in der vorangeg. St. an das Adv. διχῶς).

די s. דיד. I.

יוֹת, דּיִדְכָאוֹת, דּוּדָכִיּוֹת, דִּידְכָאוֹת m. pl. (gr. διάδοχοι) Aufpasser, die einander ablösten und die in verschiedenen, einander gegenüberliegenden Stationen von Jerusalem an bis zur Wüste aufgestellt waren. Jom. 6, 8 דירכאית היו עושין ינגניפין בסודרין וכ' (so richtig im jer. Tlmd., vgl. Gem. das. 44° ob., wo unser W. durch כבלן erklärt wird: "Gegenüberstehende". Im bab. Tlm. hat Ms. M. דידכאות = דיתכאות; Agg. crmp. דרכיות, דרכיות) man stellte Aufpasser an, welche sich gegenseitig Signale gaben, um die Ankunft des Sündenbockes am Versöhnungstage anzuzeigen. Mechil. Beschallach Par. 1 (mit Bez. auf Ex. 14, 5) wer sagte dem Pharao, dass das Volk entlaufen wäre? דורכיות (דודכיות (דודכיות ו b er hatte Aufpasser. Nach einer andern Ansicht: אקטורין, wahrsch. אָץאָלספָּג: die Heerführer. — Uebrtr. Esth. r. Anf., 100^d דורכיאות להיות (l. עם דורניות עתידות (עתידין) להיות einander ablösende Gesandte מצריים למלך המשיח werden, mit Geschenken versehen, sich beim Könige Messias aufhalten.

אירמא s. דידמא.

matt, dunkel sein; bes. von der Farbe.

Viell. hängt unser W. mit arab. בּוֹס, schwach, krank sein, zusammen. Schebu. 6 ab (mit Bez. auf Neg. 1, 1) ריהה הימים der Aussatz, der die Kalkfarbe hat (2. Grad nächst dem schneeweissen Glanzfleck, בהרת ist matter als dieser. Nid. 19a (von dem Blutflusse des Weibes) ייהה מכן wenn es matter als dieses aussicht, näml. als das hochrothe und hellschwarze Blut. Das. 20a ריהה בייה matter als eine gewöhnlich matte Farbe. Das. 62a u. ö. — Ferner vom Samenflusse. Git. 57a בורה בין האור בון האור בון האור בון האור בון האור בון באור בון

trauben sind weich (eig. matt, schwach) und lassen leicht den Saft ausfliessen; Oliven hing. sind fest und verlieren nicht leicht das Oel.

קיף ch. dass. matt sein. Part. j. B. bath. VIII, 16a un. מורשה לשון דיהא das W מורשה ("Erbe") bedeutet: Mattigkeit, näml. von הרש ביהא סגין eig. es giebt nichts Matteres (d. h. mehr die Kraft Schwächendes) als sie; mit Bez. auf Dt. 33, 4.

Af. אַרִיהַ matt, dunkel machen. Nid. 20° אריהו ליה שמח machte ihm (dem Gelehrten) den Blutfleck matt, im Ggs. zu בָּבִיק, s. בָּבֵיק. j. Nid. II, 50° un. אַרְהִיהָה er machte es dunkel.

קה, (=bh.) Name verschiedener Raubvögel, Geier, Weihe u. dgl., nach der schwarzen dunkeln Farbe (vom vrg. קיה) so genannt. Chull. 63° החסרה זו דיה לבנית האנפה זו דיה רגזנית ist die weisse Daja (viell. der mattoder schmutzigweisse Storch), unter אַבּה מֹנִית האַנּבּה זו אַבּה.

קיי, אָרָיי, ליי, פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אָר פֿייר, אַר פֿייר מייניה פּיירה ביירה בּייר אָר בּייר אַר בּייר אַר בּייר אַר בּייר ו דיו I f. (=bh., von דיון) Dinte, atramentum. Schabb. 133b דיר נַאָּה schöne Dinte. Aboth 4, 20 דיו כתובה על נייר חדש Dinte, womit man auf neues, d. h. noch nicht benutztes Papier schrieb, vgl. אַלישָׁד. j. Git. II, 44b ob. wenn Zeugen des Schreibens unkundig sind, רושם לפניהן בדיו והן so zeichnet man ihnen die Buchstaben mit Dinte vor und sie überschreiben sie mit Röthel. Cant. r. sv. לריח, 6^d אם יהיו כל 'הימים דיר וכ wenn alle Meere Dinte wären u. s. w. — Pl. Genes. r. s. 58, 57b כמה דיות wie viele נשתפכות כמה קולמסין משהברין וכ' Dintenmassen werden vergeudet und wie viele Federn werden zerbrochen, um das zehnmal wiederkehrende בני חת (Gen. 23, 3 fg.) zu schreiben!

וְּדִיןֹ Π (gr. δύω) zwei; vgl. דְּיוֹזְגִי, דְּיוֹזְגִי, עוֹנְ מִינְבַּרְצִיוֹן u. a., vgl. auch דִין und בַּגְּבָּל

לבים, (syr. פבל, pers. פבל, div) Dämon, Genius. Pl. Genes. r. s. 74 g. E. "Laban kehrte zurück למקמי (Gen. 32, 1; למקמי חמר לבירורי מלמד שנכנסר הדר לדירורי מלמד שנכנסר $\dot{A}$ r. sv. לסטים בביתו והיו מקרקרין כל הולילה $\dot{A}$ r. sv. לסטים בביתו והיו מקרקרין כל הולילה $\dot{A}$ r. sv. בביתו בביתו במוחר Jalk. I, 38° (Agg. לסורר: Er kehrte zu seinen Dämonen zurück; denn Räuber drangen in sein Haus und beunruhigten ihn die ganze Nacht hindurch.

שניק (הְיוֹבִישׁ) m. (gr. διαβήτης, diabetes) der grade oder Doppelheber.. j. Erub. X, 26^d ob. מעלין בדיובים (das. 2 Mal) man darf (am Sabbat das Getränk) vermittelst eines Doppelhebers heraufziehen. Tosef. Schabb. cap. 2 und Erub. 104^a minder richtig: בדיום ; vgl. auch דיום ; wovon דיום eine Verkürzung sein kann. Mögl. aber auch, dass man hierbei, aus Missverständniss an eine Zus. setzung, etwa aus δύω- doppelmündig gedacht hat.

קיוֹוְנֵי f. gr. διζυγία, vgl. קיוֹוְנֵי eig. Zweigespann; übrtr. Doppelpaar. Sot. 13b (mit Bez. auf Dt. 31, 14 "Mose und Josua gingen" u. s. w.) אותה שבת של דיוזגי היתה ניטלה רשות jener Sabbat gehörte einem Doppelpaar an (d. h. der Zuhörerkreis war ein doppelter); denn das Lehramt wurde dem Einen abgenommen und dem Andern übertragen.

אַיוּטְגְאָא, דִּיוּטִגְאָ, דיוט s. in 'דים.

דְיוֹבְירִין m. (gr. διάτορον) Höhle, eig. gehöhlt, durchbohrt. Genes. r. s. 62, 60^d Sem und Eber gingen vor Sara's Bahre einher, suchten einen freien Platz für Abraham aus, suchten einen freien Platz für Abraham aus, אורם בדיום אורן שלר שלר Ar. (Agg. אורם האורם שלר begruben erstere in seiner (für Abr. bestimmten) Höhle; vgl. auch שירם.

דיוֹכְן m. (zus. ges. aus דְּיוֹכְן m. (zus. ges. aus בירונין משום אוניר פושרם בירונין sie werden als Doppelsäule behandelt. j. Erub. II, 20° ob. dass. Das. דיונדר אורך ביום lange Dop-

pelsäule. — Pl. דְרוֹבְיִרְין Erub. 19^b u. ö. Das. 18^a wird unser W. erklärt: דיר עבורדין.

קימורון od. דיומרין Saft der Maulbeere. j. Schebi. VII Anf., 37^b.

וריק (gr.διαμονή) Stillstand, das Stehenbleiben (eig. Verbleiben, Beständigkeit). Jelamd. zu Num. 24, 6 (citirt vom Ar.) warum vergleicht Bileam die Israeliten "den Bächen"? בקש ליהן (Jalk. z. St., 244° ob. hat durch Missverständniss unser W. in דיונין בישראל שהיהל הזה כשביר אום verwandelt, was jedoch keinen Sinn giebt) Er wollte (in der Absicht zu fluchen) Israel einen Stillstand (eine Beschränkung) bereiten. Denn wenn die Menschen aus dem Bache schöpfen, so drängt Einer den Andern, weil sie wissen, dass sein Wasser bald aufhören wird; daher fügt Gott hinzu: "Sie sind ausgestreckt", wie "der Strom", dessen Wasser nie versiegt.

הִיבְּיכִית s. דְיוּבְּוֹסִית.

דיוסמוס crmp., s. דינסטוס.

קיֹסְטֵר, דִּיֹסְטֵר, m. (zus. ges. aus δύω-קסָס) Gegenstand von zwei Seiten, Kel. 20, 3 הדיוסטר eine Art Spinnrocken, in welchem zwei Stäbe der Länge und Breite nach gezogen sind. Das. שבור לו דיוסטר man brachte in dem Holzblock (כלונס) den Spinnrocken an. Ar. Var. הטבר: δύο היסטר.

לוֹמְלָאָרָ ch. dass., s. TW.

דְּוֹּסְבְּרְא Diosafra, Name eines Ortes in Palästina. Schabb. 46° הלך רבי לדיוספרא Rabbi ging einst nach Diosafra.

דיוֹסַק s. דיוסקום - דיוסקום s. דיוֹסַק. -- דיוסקום.

אַבְּיוֹפּוּטָא; gr. δάπις, ιδος = τάπης, ητος, beides verwandt mit δάπεδον) Teppich, Decke. Levit. r. s. 30, 174° von Allem,
was ich geraubt hatte, blieb mir nur הדין אינו מסהיר עליה
Ar. (richtiger in Agg. מפרטא, ebenso Ar. Var.)
dieser Teppich Und dieser Teppich legt
Zeugniss über ihn ab. — Ar. erklärt das W.:
ein Gewand von doppelter Form, also
etwa gr. δίφατον sc. ίμάτιον.

קיוּבְּיטִין, דְּיוּבְּיטִין, s. d., gr. διαβήτης) die Bleiwage der Zimmerleute, Lothwage, libella. Sifre zu Dt. 1, 8 in Palästina angekommen, bedürft ihr keiner Waffen, criedit liber triedit libe

richtiger דּיוּבִים, s. d.

יוֹפְּלֵי m. pl. (für דְּיוֹבְּלֵי, zus. ges. aus gr.

קיוֹפְלוֹסְמוֹן, דִיפְלֹסְמוֹן m. (gr. διπλῆ-στοά) Doppelgallerie. Suc. 51^b דיופלוסטון של לכסנדריא die Doppelgallerie von Alexandrien, vgl. auch אִיסְטֵיב. Midr. Tillim zu Ps. 93 g. E. לדיופלוסט בטבריה (l. יורד הייתי לדפליסט בטבריה (לדיפלסט) ich ging in die Halle (der Schule) zu Tiberias.

דין א דין א . זין א דין s. דיק s. דיק s. דין אין א.

קרורן f. (gr. δύω-εἰχών) eig. Doppelbild, verschieden von אָרקוֹרָן; dah. Ebenbild, Bildähnliches, gew. von Gott (auch von den Seelen hingeschiedener Frommen), wobei noch zur grösseren Fernhaltung anthropomorphistischer Vorstellung: דמרת vorgesetzt wird. Unser W. scheint im j. Tlm. und in den ält. Midrr. nicht vorzukommen. — B. bath. 58° R. Bannaah besuchte die Grabstätten der Erzväter; als er aber auch den Adam sehen wollte, wurde ihm zugerufen: בתכות בדנות דיוקני בדיוקני בביות בדנות דיוקני בדיוקני לא הסתכל

durftest du betrachten, nicht aber mein Ebenbild selbst (d. h. Adam allein, der unmittelbar von Gott erschaffen wurde, trägt das דיוקד Gottes, alle andern Menschen aber haben blos דמות דיוקני נתתי בהם M. kat. 15b דמות דיוקנ die Aehnlichkeit meines Ebenbildes habe ich ihnen verliehen. Chull. 91b עולין ומסתכלין ברמות של מעלה יורדין ומסתכלין בדמות דיוקני של מטה sie (בדיוקנו של מע' Ar. (Agg. ברר' של מטה (die Engel) steigen hinauf und betrachten die Aehnlichkeit Gottes; sie steigen herab und betrachten die Aehnlichkeit des göttlichen Ebenbildes im Menschen. — Sot. 30b ליוקנו של אבין Ar. Ms. (in Agg. fehlt דיוקנו של אבין) die Aehnlichkeit des Bildes seines (des Josef) Vaters schwebte ihm vor. Jom. 69° דמות דיוקנו אני דיוק' של זה .Ar. (Agg. הוצח בנילחמה ונוצח 'מונצחת לפני וכ') das Bild dieses (Simon) erblicke ich im Kriege, infolge dessen ich siege. Num. r. s. 14 Anf. דמות דיוקנו של דוד die Aehnlichkeit des Bildes von David. Schabb. 149^a דיוקנה. — Pl. Tosef. Schabb. cap. 18 Anf. כתב eine Schrift, המהלך תחת הצורות ותחת הדיוקנאות die sich unter Gemälden oder unter plastischen (Götzen-) Bildern befindet. B. mez. 115° כשכר דירקנאות der Lohn für solche Bilder.

אין ביוֹקוֹנְי f. (בְּיוֹקוֹץ) Bild, Abbildung (eines Menschen). B. kam. 104b אין משלחין מערה man darf nicht Geld gegen ein Bild einschicken, selbst wenn Zeugen unterschrieben sind; d. h. wenn Jem. an einen Schuldner folgendes Schreiben ergehen lässt: "Schicke mir den Betrag der Schuld"! woselbst aber anstatt der Unterschrift das Bild des Gläubigers gezeichnet ist, so ist der Schuldner noch nicht berechtigt, durch den Ueberbringer gegen dieses Dokument die Zahlung einzusenden, selbst wenn durch Zeugenunterschrift bescheinigt wird, dass dieses Bild vom Gläubiger selbst als sein eignes gezeichnet sei; vgl. Tosaf. z. St.

דיותקא m. (zend dutan, huzv. דיותקא, vgl. Perles: Etym. Stud. p. 80, nach Pott: Etym. Forsch. 112, 230 Note und Spiegel tradit. Lit. 406) Familie. B. mez. 59b un. דזקית ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקית ביניתא Jem., der einen Gehängten in seiner Familie hat, sage nicht zu seinem Freunde: Hänge den Fisch auf! damit man näml. hierdurch nicht an seinen Makel errinnert werde. Vgl. Scheïlt. des R. Achai Gaon § 153 wer eine Frau heirathen will, muss darauf sehen, רניכם מדותקא דמייחס ולא ליקרי לינסב מדותקא דאית ביה dass er heirathe aus einer legitimen Familie, damit es nicht vorkomme, dass er aus einer Familie heirathe, in welcher unerlaubte Ehen vorhanden sind, vgl. אָרֶץ. Das. § 41 דותקא, l. דותקא.

דיחתי (gr. διῶκται), s. בלטוורא.

אָטְיִטְיִקּא, אָרְיִטְיִנְאָא, דִּיאָטַוּנְאָא, דּישָׁוּנְאָא, f. (syr. גבּרֶאֶג, gr. διάταγμα) Anordnung, Befehl, Edikt. Levit. r. s. 1, 145° המחותמת בתובה בתובה Ar. (Agg. דירטגמא) ein geschriebenes und versiegeltes Edikt. Cant. r. sv. בתפוח, 13a dass. Sifre Waëtchan. Pisk. 33 "Die Worte, die ich dir heute befehle" (Dt. 6, 6) שלא יהו בעיניך sie mögen dir כדיונגמא ישנה שאין אדם סופנה nicht etwa wie ein altes Edikt erscheinen, das Niemand achtet. Exod. r. s. 30, 128b לא קראתם habt ihr denn nicht in meiner בדיוטגמא שלי Verordnung gelesen? dass u. s. w. Deut. r. s. 5, 257^d היה פורש דיאטגמא er (Josua) verbreitete das Edikt. — Pl. Exod. r. s. 30, 127^b ein König hatte zehn ungerathene Söhne, רבטלר ר' דיוטַגמאות שלה welche seine zehn Edikte übertraten; auf das Zehnstämmereich und den Dekalog anspielend. Jelamd. Mikez Ende (citirt vom Ar.) שלש יוסף drei Edikte erliess Josef. — j. Schebu. VII, 38° un. אבן משלחין דיאטומתין wir erlassen (gerichtliche) Edikte (διατάγματα).

קייִטִי, דְייִטִי, f. (gr. δίαιτα, diaeta, zeta) eig. Ort, wo man lebt, dah. Zimmer, Gemach, insbes. bewohnbare Räumlichkeit im Anbau eines Hauses. Schabb. 96° היו שתיהן אחת בדייטי Ar. (Agg. בדייטי wenn Beide in einem Zimmer waren. B. bath. 63a. 64a. 148ab u. ö. דייטר Ar. (Agg. דיוטה). Snh. 31° בדייטר in dem obersten, בדייטי התחתונה in dem untersten Gemach. j. Schabb. III, 5^d un. דיוטי העליונה דיוטי und das. IV, 7^a un. dass. — Uebertr. j. Jeb. I, 3^a un. R. Nechunja stellte die Regel auf: Das 🛪 am Ende eines Ws. vertritt oft das fehlende 5 am Anfange desselben, auf die Frage: wohin? (He locale), z. B. שעירה, מדבה, anst. לסדם, לשעיר. Auf den Einwand aber: Wozu in dem W לשאולה (Ps. 9, 18) לדייטי התחתונה: entgegnete er: לדייטי שארל ("Die Frevler kehren ein") in die tiefste Tiefe der Hölle. Midrasch Tillim z. St. hat לדיוטא התחתונה. — In den Parall. Genes. r. s. 50 Anf. steht לביטי התחתונה (Ar. לבטי), vgl. auch das. s. 86, 84°; wofür wiederum das. s. 68, 67° לאמבטה; an allen diesen Stellen wäre zu emendiren: לדיוטא oder לדיוטא. Jalk. I, 35a לדיוטי התחתונה שבשאול, welches W. jedoch der Comment. durch das unrichtige לאמכםי erklärt. Khl. r. sv. טוב ללכת, 86^b דיוטא התחתונה das unterste Gemach des Gehinnom. $oldsymbol{ol}oldsymbol{oldsymbol{oldsymbol{oldsymbol{oldsymbol{oldsymbol{ol{ol}}}}}}}}}}}}} in}}}}}$ in in das tiefe Gemach (Gefängniss) von Cäsarea gesetzt. Tosef. Erub. cap. 6 דיוטס (l. דיוטא). — Pl. Erub. 88° (דְּרְּטָּאוֹת בֹל Ar. (Agg. דְּרִיטוֹת וּכֹל) zwei Gemächer, eines gegenüber dem andern. j. B. bath. I, 13a ob. דיוטות. Tosef. Erub. cap. 5 Ende המש דיאטרת fünf Gemächer.

קייטוֹנָא m. dimin. von דייטוֹנָא kleines Gemach, Söller. Thr. r. sv. רבתי, 53°d בחלמי דבייהי מתברא בחלמי בחלמי Ar. (Var. = Agg. שריתא) ich sah in meinem Traume, dass der Söller meines Hauses zerbrochen wurde.

דיישריטון s. דיישריטון.

קיבה, s. d.) das Zerstossen, von Gewürzen u. dgl. Schabb. 19b sie bedürfen noch des Zerstossens. Das. wird unser W. unterschieden von שחיקה: ein feines Zerreiben, Zermalmen.

דים א דים לים Genes. r. s. 5, s. סוֹם. - ליק', אָדִילְי, s. דִּי I und דִּר II.

אָרָאָ, אָרָיִילָא, וּדְיִילָא, וּ (vom syr. %, Pa. %ministerare) 1) Bedienter, bes. der Aufwärter, Diener bei der Mahlzeit, der auch die Kosten derselben einzukassiren hatte. $m Pes.~86^b$ רגש בהו דיאלא $m \Lambda r.~(Agg.$ ריילא m derBediente bemerkte sie, d. h. die Tischgenossen setzten ihn davon in Kenntniss, dass sie einzeln die Mahlzeit abhalten wollten. Schabb. 148^a und B. kam. 119^a דירלא (= 87 אדא (= 87 אדא שמשא j. Schabb. II, 4^d ob.) Ada, der Bediente der Gelehrten. — 2) Staatsdiener, der die Steuern einzutreiben hatte. Jom. 18° אי בר אחתך דיילא wenn dein נהוי חזי בשוקא קמיה לא תחליף Schwestersohn Steuereinnehmer geworden, so zeige dich nicht vor ihm auf dem Markt; damit er näml. nicht, deine Einkäufe bemerkend, dich hoch besteuere.

דילְנְיָה, הִילְנְיָה, הִילְנְיָה s. in 'דּ.

דים s. דיבור s. דיבור s. דים. s.

דימוֹס I Reihe, Schichte, s. די I הימוֹס in 'דימוֹס II m. (gr. δειμός, δεινός od. δεῖμας syr. יַבְּעָבוֹן) eig. Furcht, Schreck, timor; personificit (=bh. פחר, nh. ירִאָּה) schreckenerregendes Wesen, Gottheit. Ab. sar. 16^b דימוֹס פטור אתה bei Gott! du sollst von der Strafe befreit sein. Khl. r. sv. כל הדברים, כל הדברים, Kidd. 63°, s. פרוֹמוֹס.

דימוֹס III m. (gr. δημοσσόος) eig. Volksheil, volkerrettend; daher: günstiges Urtel, Freisprechung. Das lat. demissio: Straferlassung (Musaf.), ist nicht zutreffend. — j. Ber. IX, 14^b mit. wenn der menschliche König, כשהוא נוחן דימוס הכל מקלסין אותו וכשהוא ביי הימוס הכל מקלסין אותו וכשהוא Freisprechung ertheilt, so preisen ihn Alle, wenn er hing. Strafe verhängt

(spicula, od. φάκελος, fasciculus: die Bestrafung mit dem Ruthenbündel od. auch σφάγανου, φάσγανον Urtel zum Hinrichten), so murren Alle über ihn. Levit. r. s. 24 Anf. dass. Das. s. 29 Anf. Adam בי"א נידון בי"ב יצא בדימוס wurde in der elften Stunde (nach seiner Erschaffung) gerichtet und in der zwölften ging er mit einem Freispruch aus. Pesik. Bachod. (R. haschana), 150^b dass. Genes. r. s. 79, 77^d R. Simon ben Jochai gewahrte einen Jäger, der עלא Vögel einfangen wollte. כד הוה שמע ברת קלא אמרה מן שמיא הות דימוס הות פסגא ספיקולה אר. ed. pr. (Agg. דימוס wenn דימוס) אינורס דימוס wenn er nun eine göttliche Stimme rufen hörte: Vom Himmel ist ein Freispruch erfolgt! so entkam der Vogel; hörte er aber φάκελος! so wurde dieser gefangen. j. Schebi. IX, 38d mit אמרה דימוס ואשתיזבת dass. Vgl. auch Pesik. Beschallach. 88b Khl. r. sv. חופר, 94a. Esth. r. sv. גם ושתר, 103^d.

קּיֹבּוֹל IV m. (gr. $\delta \tilde{\eta}\mu$ oç) 1) das Volk, tribus, curia. Genes. r. s. 6, $7^{\rm b}$ בולר דרכורס der Rath und das Gefolge. Exod. r. s. 15, 114°, s. בּוּלָר.

— 2) (arab. בּבְּיבֶּשׁׁשׁבֹּי = gr. δημόσια) öffentliches od. Staatsgefängniss. Exod. r. s. 2 Anf. wer seine Arbeit vernachlässigt, ינחן בדימוס soll in das Staatsgefängniss geworfen werden. — 3) (gr. δημόσιον) allgemein, Allen gehörend, publicum. Mechil. Jithro Par. 5 die Gesetzlehre wurde deshalb nicht in Palästina gegeben, damit die Stämme nicht mit einander über das Land streiten sollten, wo sie gegeben wurde; אפרכך נחנה במדבר דימוס בפרהסיא במקום הפקדם הפקדם הפקדם הפקדם הפקדם הפקדם הפקדם הפקדם המחלם. Gemeingut, öffentlich und auf freiem Platz, der näml. Niemndm. gehörte.

אָרִיבּוּסְרָא, אָדִיבּוּסְרָא, f. (gr. δημόσια) 1) Volk oder Staat Betreffendes, publica, Allgemeines, Oeffentliches, das Staatswesen. j. Snh. X, 28^b ob. Israel fertigte 13 Kälber zum אלה אלהיך Anbeten an, אלה אלהיך ואחד דימוסיא לכולן הרי לי"ב שבטים זה אלהיך הרי דימוסיא אחת לכולך deren eines aber gemeinschaftlich für Alle war; daher steht "Dies sind deine Götter Israel" (אלה, Ex. 32, 8), darunter sind die 12 Kälber für die 12 Stämme zu verstehen; aber "Das ist dein Gott" (777, Neh. 9, 18), darunter ist der Allen gemeinschaftlich gehörende Götze zu verstehen. Genes. r. s. 84 Ende: die Midioniter verkauften den Josef לדימוסיא של מדינה בא בוטיפר ולקחו מדימוסיא של מדינה Ar. (Agg. an das Staatswesen (den Staatsschatz), und Potifar kaufte ihn vom Staatswesen. Das. s. 8, 8° עסוקין בדימוסיא של מדינה Ar. (Agg. mit den Staatsangelegenheiten beschäftigt. Levit. r. s. 1, 145° die Publicirung des Ediktes בדימוסיא של מדינה im öffentlichen Staatswesen. Cant. r. sv. לכה, 32ª של של בדימוסין של

ערלם (viell. Plur.) im Gemeindewesen der Welt. – 2) Staatsgelder, Staatseinkünfte, Steuer. Levit. r. s. 30, 174bc עבר עלוי חד ein Befehls- לגיון למגבי דימוסיא דההוא מדינתא haber zog an ihm vorüber, um die Steuern jenes Ortes zu erheben. Ruth r. Anf., 35b. Pesik. Schek. 11b, vgl. אַרָנוֹץ I. — Pl. Thr. r. sv. , 64^d "Er legte mir schwere Ketten auf" של ידי דִימוֹסִיּוֹת וארנוניות וגולגליות durch die Gemeindesteuern, Beiträge und Kopfgelder. — 3) öffentliche Badestellen, Thermen, oder: Bäder, die vom Staate unterhalten wurden; nur in plur. Form. j. Snh. VII, 25d ob. j. Ber. II, 5° un. und Levit. r. s. 34, 178° u. ö. דימוֹסְיָן דטבריה die Badestellen, Thermen von Tiberias. j. Ab. sar. IV, 43d un. צלמרא דגר לימוסין die Bilder, Statuen in den Bädern. j. Ber. III, 6° ob. הרער דינורסין die Thore der Bäder. j. Ter. VIII, 46° ob. j. Kidd. I, 61° un. Khl. r. sv. מחוקה, 83^d ר' נפק מן דימוסיין Rabbi kam aus den Bädern. — Ab. sar. 1, 7 בימוסיאות ובית Ar. (Agg. בימוסיאות ומרחצאות (מרח) warme Bäder (Thermen) und Badeörter. j. Macc. II, 31^d un. dass. Levit. r. s. 5, 149^b. Das. 26 Anf. — Genes. r. s. 1, 4b. Das. s. 8, 9a מהן Einige אומרים דימוסיות ומהן אומרים פריבטאות von ihnen sagten: (Wir wollen es verwenden zu) öffentlichen Badehäusern, Einige aber sagten: Zu Privatgebäuden (privata). j. Schebi. VIII, הרמסיה. — Auch mit gr. פריבטה מn. פריבטה ברכה להם Accusat. Endung. Pesik. r. s. 5, 9b ברכה דימוֹסיאָכ (δημοσίας) er baut ihnen Badehäuser.

אר (הְיֹבְּמְכִית) f. (gr. δημόσια) 1) Volksbad, warme Quelle, Therme. Schabb. 147b (קרונזסית Ar. (Agg. קרקעיתא של דימסית Ar. (Agg. מרא ביימסית) das Wasser eines warmen Bades.

— 2) Dimsith, Name eines Ortes, ungef. wie unser Warmbrunn od. Thermopylae. Aboth de R. Nathan cap. 14 g. E. אלך לדימסית למקום ich will nach Dimsith gehen, dem schönen Orte, der so gesundes Wasser hat.

תוריבות היים אורים אור

ן ? Pron., s. אָדָי.

ארות (=bh.)richten, Rechtsausspruch thun; ferner: urtheilen, beurtheilen. Snh. 7, 5 המרן את הערם man fragt die Zeugen

(im Gerichte) aus, forscht nach; vgl. פרשהר. B. kam. 82° ודנין בשני ובחמישי דשכיחי למקרא בסיפרא " Man hält am Montag und Donnerstag Gericht ab" (eine der zehn Institutionen Esra's), weil an diesen Tagen die Landleute zur Stadt zu kommen pflegen, um in der Synagoge im Pentateuch zu lesen. Pes. 27^b fg. er hat für seine Halacha eine andere Schlussfolgerung beigebracht. Snh. 17ab diejenigen, die vor den Gelehrten Schlüsse zogen, disputirten. Aboth 1, 7 הוי דן את כל האדם לכת זכות beurtheile jeden Menschen nach der besseren Seite, eig. mit der schwerer wiegenden Schale der Tugend, vgl. סת. Snh. 5° R. Chija sagte zu R. Jehuda hannasi: Mein Brudersohn, Rabba bar Chana, geht nach Babel; יורה ידין ידין ידין מירה יורה יורה ידיר darf er das Lehramt (in rituellen Angelegenheiten) verrichten? (R. Jehuda antwortete:) Er darf. Darf er das Richteramt versehen? Er darf. Darf er die Erstgeborenen (der Thiere, die einen Leibesfehler haben) zu profanem Gebrauch erlauben? Er darf. - Dahing, hat R. Jehuda dem Rab die letztere Function nicht gestattet; vgl. רְשׁוּת.

Nif. gerichtet, bestraft werden. R. hasch. 16a אדם נידון בראש השנה der Mensch wird am Neujahrstage gerichtet; nach einer andern Ansicht: אדם נידון בכל יום wird er an jedem Tage gerichtet. Das. 8a. 12a ברותחין נדונר beisses Wasser wurden sie (die Zeitgenossen der Sündfluth) bestraft. Das. 17a fg. Aboth 3, 16 בטוב השולם נדון nach der Güte (Gottes Gnade) wird die Welt gerichtet. Chull. 45a בידון כמוח כלידון כמוח כלידון כמוח כלידון כמוח כלידון כמוח של die Lunge, wie das Gehirn behandelt.

Pi. דְהֵיךְ rechten, streiten, hadern. Genes. r. s. 3, 5b היו שכיהם מדייכין זה עם זה sie beide (die Strategen, bildl. für Sonne und Mond, vgl. אַסְטֵרְטִיג) stritten mit einander. Das. s. על כלה היו נגדירכין worüber stritten sie? näml. Kain und Abel; vgl. auch הַּזְּהַ. Das. s. 83 g. E. התבן והמוץ מדיינין זה עם זה 'כם das Stroh, die Stoppel und die Spreu stritten mit einander, indem jedes behauptete: Um meinetwillen ist das Feld besäet worden. Aber die Weizenkörner sprachen: Wartet nur bis ihr in die Tenne gebracht werdet! Als nun der Feldbesitzer angekommen war, so gab er jene allesammt der Vernichtung preis, und nur die Weizenkörner verwahrte er sorgfältig in der Scheuer; mit Anspielung auf die Vernichtung Esaus (Rom's) und die Erhaltung Israels. (Jes. מלנוידי חכנוים 75^d, כנסתי הלנוידי חכנוים שמדרינין בהלכה Gelehrte, die in der Halacha streiten, disputiren.

ין און דין ch. (syr. פּרָן בְּירָן =vrg. דְּיֹן richten, urtheilen. j. Snh. I, 18a un. דרה יתיב דְּרֵין מוני ר' הייא er sass richten. Das. אזל בידון קוניי ר' הייא

er ging, um den Prozess vor R. Chija zu führen. Keth. 27b הכי דאינגא לך (באין אנא בי דאינגא לך (באין אנא בי דאינגא לד (באין אינט הבי האינגא לד מות הבי הבי הבי הבי הבי הבי man richte nicht Jemdn., mit dem man sehr befreundet, oder sehr verfeindet ist. Pes. 4a ההוא דאנור דונו דיני של Jemd. pflegte (bei jedem Vorhaben) zu sagen: Richtet meinen Streit!

Pa. dass. Schebu. 32b. 47a היכי לידיינו דיינו היכי לידיינו דיינו איינא wie sollen die Richter in dieser Prozesssache richten? B. bath. 34a u. ö. — Ithpa. (=Pi.) streiten, prozessiren. j. Snh. III g. E. 21d לעזר ה' לעזר sie führten einen Prozess vor R. Lasar.

ווו m. (=bh.) Gericht, das Recht, die Rechtssache. Jeb. 92° יקוב הדין את das Recht möge den Berg durchbohren! ungef. das: fiat justitia, pereat mundus. j. Snh. I, 18b ob. dass. Keth. 9, 2 (84a) אין מרחמין man erbarmt sich nicht im Gerichte, d. h. man berücksichtigt dabei keine Dürftigkeit u. dgl., vgl. Gem. das. Keth. 83° דין: ודברים אין לי ich will keinerlei Rechtsanspruch auf deine Güter haben. B. mez. 30 b דין תורה das strikte Recht nach dem Wortlaut des Gesetzes, im Ggs. zu לפנים משורת הדין eig. innerhalb der Linie des Rechtes, d. h. der Vergleich mit Berücksichtigung der Nebenumstände und der eignen Einsicht; vgl. auch אורָה. Schabb. מינוי הדין ועיוות הדין וקלקול הדין das Quälen des Rechts (d. h. das unnöthige Verschieben des richterlichen Ausspruchs), die Verdrehung des Rechts und die Fahrlässigkeit beim Gerichtsverfahren; vgl. auch בית דיך und bei welchem das Gericht merkt, dass die Klage auf trügerische Weise geführt wird. — Ber. 55° ob. מוסר דין על חבירו לשמים eig. er übergiebt Gott seine Rechtssache gegen seinen Nächsten, d. h. er hält sich bei einem Streite dermassen für unbedingt im Rechte, dass er sich der göttlichen Bestrafung des Gegners versichert hält. R. hasch. 16b dass. Taan. 11a מצדיק עליר er erkennt die Gerechtigkeit des Gerichtes (seiner Strafe) an. Ab. sar. 18a יום הדרך der Tag des göttlichen Gerichtes. B. bath. 73b sie werden einst עתידין ליתן עליהם את הדין deshalb bestraft werden. Chull. 62ª. Kidd. 40b u. ö. — Genes. r. s. 12 g. E. מרת הדרך (im Ggs. zu מדת הרחמים) die göttliche Eigenschaft des Rechtes, d.h. die Erbarmungslosigkeit.—j. Ber. II, 5° un. למדח הדרך in Betreff einer Rechtssache. j. Schebi. X, 39° un. d ob. מרת הדין למד מפרוזבול die Geldangelegenheiten entnimmt man der Institution des Prosbul, s. d. - j. Kidd. I, Anf., $58^{\rm b}$ 'ררן הוא ומה es ist ja Recht (d. h. es ist logisch zu erweisen), wenn u. s. w., sollte es denn nicht umsoviel mehr auch bei dem andern Fall anzuwenden sein? j. Pes. III, 30° un. ברין היה es wäre recht, d. h. |

eigentl. sollte u. s. w. Git. 3° u. ö. Midd. 3,5 אינר בדין es geziemt sich nicht, vgl. אינר בדין j. Ber. I, 3° mit. Pes. 54° u. ö. Sifre zu Num. Pisk. 8 הדין לוקה die Schlussfolgerung würde beeinträchtigt werden. — יהוא פוּב פּוּג ממאכור ווֹ eig. dasselbe Gesetz, d. h. ebenso auch Pl. Chag. 10° הדינין יש להן על מה שיסמוכו וכ' Chag. 10° הדינין יש להן על מה שיסמוכו וכ' Rechte (d. h. selbst manche rabbinische Rechtsverordnungen) haben Stützen in der Bibel und sie bilden die Hauptlehren. Snh. 1, 1. 4, 1 u. ö. דיני ממורת דיני נפשות היני ליוווי הינין שבלב "Civilprozesse, Kriminalsachen. Schebu. 30° u. ö., vgl. בַּעַל R. hasch. 21° הינין שבלב "die Rechte, Urtheile des Herzens, d. h. solche, die ohne Zeugen und Verwarnung gefällt werden.

ריך ch. (syr. יביב vrg. קירן) Recht, Urtheil, Prozesssache. Snh. 8ª יונא דדינא der Gerichtstag, vgl. דרך I. B. bath. 58° un. da er so weise ist, ליתיב אבבא ונידון דינא so möge er am Thore sitzen und das Recht sprechen. Das. 58b u. ö. מזכוין להו לדינא man ladet sie vor Gericht. Das. 130b דרינא das Gerichtsdekret. B. mez. 117b u. ö. halte an der Rechtslehre des R. Nathan fest, דדיינא הוא ונחית לערכוקא דרינא denn er ist ein Richter (vgl. und dringt in die Tiefe des Rechtes ein. B. bath. 173b האי דינא דפרכאי das ist ja ein Recht der Perser, d. h. Unrecht. B. kam. 58^b was גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי habe ich bei dem Exiloberhaupt, das nach persischem Rechte richtet, zu suchen? Das. 113ª u. ö. דינא דמלכותא דינא der Rechtsausspruch der (nichtjüdischen) Regierung ist ein vollgiltiges Recht. Snh. 95° בת דינא, s. בת, s. שבית. B. mez. 108ab דינא דבר מצרא das Vorrecht, das der Nachbar eines Grundstückes beim Verkauf desselben geniesst. — B. mez. 83ª דינא הכי lautet etwa so das Recht? — Ber. 5^b ist es wohl von Gott denkbar, דעביד דינא בלא דינא dass er eine Strafe auf ungerechte Weise vollziehe? j. Nas. IV, 54^d un. (das. 2 Mal) auf den Ausspruch eines Autors wurde ein Einwand erhoben, וקבלה (er nahm ihn an, schwieg dazu); worauf hinzugefügt wird: ניהו וקבלה כאינש דאמר יוקבלה was bedeutet hier בעל דינא קבליה? (Nicht etwa: Er habe deshalb geschwiegen, weil er sich widerlegt sah, sondern vielmehr:) wie Jem. bei sich denkt: Der Gegner wird (später selbst, nach reiflicher Ueberlegung die Nichtigkeit seines Einwandes einsehend) des Andern Lehrausspruch als richtig befinden und annehmen; ähnlich der Phrase in Chull. 75b u. ö. מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה (anders nach Frankel' Mebo, 17^a)! vgl. auch j. Orl. II, 62^b mit. — Git. 56b בנואי גברא גברא איי worin besteht dieses Mannes (deine) Strafe? Levit. r. s. 27, 170^d u. ö.

אָדְיוֹנְא m. eig. = דִּיוֹנָא, vom Pa. gebildet: Streit.

Pl. Levit. r. s. 12, $155^{\rm d}$ קירין למאן למאן Ar. sv. למאן (Agg. דיכין) wer hat Streitigkeiten? (für hbr. בדינים, Spr. 23, 29).

m. Adj. (= bh. קֿיָרָן) Richter. Snh. 7b דירן שאינו הגון ein unwürdiger Richter. B. bath. 133 b der Richter hat blos nach dem zu urtheilen. was er selbst sieht. Levit. r. s. 28 Anf. הרתרה eig. der Riem (d. h. die Fessel, der Zaum) ist gelöst, es giebt weder Gericht noch Richter. — Pl. Snh. 76 כלר הדַיִּרְכִיךְ die Geräthe der Richter, z. B. Stock, Riemen und dgl., eine Art Fasces. Das. 17b דריני גולה: לרינר ארץ יטראל die Richter der Diaspora (näml. Karna, auch Samuel, vgl. B. bath. 51ª ob.), die Richter Palästinas (näml. R. Ammi und R. Assi). Das. 18a u. ö., vgl. auch בְּזֵילָה. — Fem. Khl. r. sv. כנסתר, 75^d wird שרות erklärt: דַּיַרנוֹת weibliche Richterinnen.

Richter. Keth. 94b R. Nachman sagte zu R. Schescheth: NON ירינא ומר לאר דיינא ich bin der (vom Exiloberhaupte autorisirte) Richter, du (eig. der Herr) aber nicht. Snh. 109b u. ö. — Pl. B. bath. 29° הַרְיֵר דְשׁפּרלר niedrige, beschränkte Richter, die nicht das Richtige zn treffen verstehen. Das. 133b דייני החצצתא Richter, die noch in dem Vorhof (im Atrium der Akademie, הרביצא) sitzen, die näml. noch nicht gehörig ausgebildet sind, vgl. מַצָּצָה und אָבָד, הַצָּצָה. B. mez. 30 שריכי דמגיסתא דייני דייני דמגיזתא דייני B. kam. 114° Dorfrichter, vgl. בנר דַרָּבַרָּרָא., s. אלה. B. bath. שלה. B. begünstigung (od. Einsicht) der Richter, vgl. שׁרֹרָא בון דסגון דייני שיקרא סגון 99^d כון דסגון seitdem die falschen Richter überhand genommen, nahmen auch die falschen Zeugen zu. Snh. 109b ד' דייני הוו בסדום vier Richter gab es in Sodom, vgl. שֵׁקרַאר.

Tip Dina, N. pr. Tochter Jakob's. B. bath. 15b Hiob war ein Zeitgenosse Jacob's, רריכה und hatte dessen Tochter Dina zur Frau; so nach einer Ansicht. Genes. r. s. 19 g. E. dass.; vgl. אַיּרֹב, j. Ber. IX, 14a un. בה דיכר היה וכר היה של דינה וכר היה וכר של בינה וכר היה וכר של בינה וכר היה werden sollen; aber durch das Gebet der Rahel verwandelte es sich in ein Mädchen.

דינְמִי f. (gr. δύναμις) Kraft, Stärke, Macht. Cant. r. sv. אחר מלבנוך, 23b wird בך אחר בלבנוים וכ' (Jes. 45, 14) erklärt: אכן יש בך דינמים וכ' ,fürwahr, du besitzest die Macht zu helfen", aber du verbirgst dich, vgl. א.

רְינַסְּטִיס, דּוֹנְסְטִיס m. (gr. δανειστής, danista) Gläubiger, Leiher. j. Schabb. II, 5b ob. wer in einem schadhaften Hause wohnt, שוטה מלאך המות דינסטיס שלו Ar. (Agg. רניסטיס שלו) der macht den Todesengel zu seinem Gläubiger, d. h. er setzt sein Leben auf's Spiel, als ob er dasselbe gleichsam dem Todesengel verschrieben hätte; mit Anspiel. auf Ps. 55, 16 ישר מוח, von משל: "leihen". Exod. r. s. 29, 126° משל ein Gleichniss לדניסטים שמילא כיסו זהובים וכ' von einem Geldverleiher, der seinen Beutel mit Gulden füllte und schrie: Wer will Geld geliehen nehmen? Das. s. 31 Anf. משל לארם שלוה מן (l. דיולטול (דינסטיל ein Gleichniss von Jemdm., der sich von einem Gläubiger Geld geliehen nahm. Num. r. s. 9, 199^a giebt es wohl einen Schuldner, dem, wenn er nicht bezahlt, שארך לביסטים משבר שיניו וכ' der Gläubiger nicht die Zähne zerschlägt, um seine Schuld einzukassiren? Jelamd. Tasria Ende (citirt vom Ar.) ein Gleichniss von לאחר שהיה חייב לדינכטים Jemdm., der einem Gläubiger schuldete. Das. zu Dt. 4, 30: Wenn ihr von den Götzen ablasset und zu mir kommt, אני דינסטים ליתן לכם שכר so bin ich der Gläubiger, der euch belohnt. — למי שלוה מב' דִּינַסְטִין וכ' Pl. das. zu Dt. 2, 9 ein Gleichniss von Jemdm., der sich von zwei Gläubigern ein Darlehn nahm und über welchen, wenn er seine Ernte bestellte, Beide herfielen.

קרי m. (lat. denarius) Denar, eine römische Münze, deren es zwei gab, einen silbernen und einen goldenen Denar. j. Kidd. I, 58d ob. דינר מחד מ"כר לדינר זהב der Silberdenar ist der 24. Theil eines Golddenars. B. mez. 44b דינר של כסף אחד מכ"ה בדינר של זהב Dass hier dagegen 25 Silberdenare 1 Golddenar betragen, ist durch das Hinzuthuen des Agio erklärlich; vgl. auch אַסְיָּה בַּוֹרְיִנוֹן, אַיִּסְר Der. IX, 13d un. R. Simon ben Jochai rief aus: בקעה בקעה התמלאר דִינִר זהב והיתה o Thal, Thal, mögst du von Golddenaren voll werden! Und es wurde voll davon.

klärt: Ein Denar mit dem neuen Bilde des Kaisers, welcher letztere die früheren Denare abgerufen hatte. — Pl. B. bath. 166^a קינָרין (ohne Zusatz) bedeutet: Silberdenare; dahing. קינָרי (emph.): Golddenare. j. Kidd. I, 58^d un. סילעא ארבעה דינרין cin Sela beträgt 4 Denare.

אָרָיִ, אָרָיִ, אָרָ דִּיִּרָס, אַרָּיִּרָ, אָרָיִ, אָרָ דִּיִּרָט, אַרָּיִּרָ, אַרָּיִּרָ, אַרָּרָּט, אַרָּרָט, אַרַּרָט, אַרַרָּט, דּרִּטּ בּרִּרָּט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִּרָט, בּרִרָּט, בּרִרָּט, בּרִרָּט, בּרִרְט, בּרִרְיט, בּרִרְט, בּרִרְט, בּרְרִיט, בּרְרִיי, בּרְרִיט, בּרְרִיי, בּרְרִיט, בּרְרִיי, בּרְרָיי, בּרְרָיי, בּרְרָּי, בּרְרִיי, בּרְרִיי, בּרְרִיי, בּרְרִיי, בּרְרִיי, בּרְרִייי, בּרְרִייי, בּרְרִייי, בּרְייי, בּרְרִייי, בּרְיייי, בּרְיייי, בּרְיייי, בּיייי, בּרְיייי, בּיייי, בּיייי, בּייייי, בּייייי, בּיייי, בּיייי, בּיייי, בּיייייי, בּייייי, בּייייי, בּייייי, בּייייי, בּיייי, בּי

ת (lat. dusignum) Doppelzeichen.
j. Maas. scheni I, 52^d ob. מערת של דיסגנים (El. Fuld liest דיסקנים) Münzen mit Doppelzeichen, d. h. Bademarken, denen ausser ihrem gewöhnlichen Werthzeichen, noch ein zweites vom Bademeister aufgeprägt wurde.

קייִם (oder ייִם מוּרָיִם) m. Sänfte, thronartiger Sessel, der von Menschen oder Thieren getragen wurde. Git. 55b. 57a אייספק אשקא דדייספק (דריספק Ar. (Agg. דריספק) wegen des Fusses (oder: Wand) einer Sänfte wurde Bitther zerstört. Das. איהבר שקא דדייספק Ar. (דריספק) der Fuss der Sänfte wurde zerbrochen. Chull. 79a כי מעיילת לי כודנייתא בדייספק (בריספק) wenn du mir die Maulthiere an die Sänfte spannst.

אָרָיְסְרָא, אָרִיסְרָא, m. ein Schreiben, Brief, Schriftstück. Vgl. syr. Ιοωνί, δισκάλιον pro διδασκάλιον, libellus. Smith Thes. Syr. Col. 888. — B. kam. 112b נקים דיסקא מבית er erhielt ein Vorladungsschreiben Kidd. 70° דכקא vom obersten Gerichtshof. דומינותא Ar. (Agg. פיתקא) das Vorladungsschreiben. — Pl. Men. 40° ליכתביה אדיסקי möge man es in Briefen schreiben, durch Schriftstücke bekannt machen. Git. 36°. 88° ⊐¬ בריסקי הוה חתים (Ar. בריסקי הוה חתים) Rab unterschrieb sich (an der Seite der Schriftstücke) blos bei Vorladungen (hing. bei Dokumenten immer unter denselben).

מל, דִיסְקי, סd. aram. pd) Doppelsack, dessen Füllung, näml. Getreide u. dgl. sich an den beiden Enden des Sackes befand, dessen Mitte aber leer war und der gleichzeitig als Sattel auf Lastthieren diente. — Ber. 18° א יתום בדיסקיא ויניחם על man soll sie (die Gebeine) nicht in einen Doppelsack thun und auf den Esel legen. Schabb. 142° דיסקיא מליאה פירות Erüchten. Snh. 31°. B. bath. 78° (Wiewohl im Ar. als Stichwort דיסקיא steht, so hat doch Ar. ed. pr. in allen dort angeführten Stellen: דיסקיא, ed. Landau crmp.). j. Ber. III,

6^d un. דייסקי שהיא מלאה ספרים ein Doppelsack voll mit Büchern. j. Schabb. VII, 10^c un. vgl. אַזָּן, j. Erub. VI, 23^c ob. u. ö.

ת (דיםקום , דיםקום , דיםקום , דיםקום m. (gr. δίσκος, discus) eig. Wurfscheibe; übrtr. 1) alles Scheibenförmige. Exod. r. s. 15, 115d die Mondscheibe ist voll geworden. - Insbes. 2) Teller, Schüssel u. dgl. j. Ab. sar. I, 39b, vgl. ההקינר. Genes. r. s. 33 Anf., vgl. גררוזכור. Das. s. 11, 11^d (l. דיוסקוס (דיסקוס; richtiger jedoch בַרְפִּיזִין, s. d. Das. s. 34, 33° דורון נאה דסקוס נאה ein schönes Geschenk in einer schönen Schüssel. Esth. r. sv. אם על המלך, 105° אני מכנים את ich werde ihren Kopf in einer Schüssel hereinbringen. Das. sv. רינוב der König gab Befehl, בדיסקום und und man brachte ihren Kopf in einer Schüssel herein. — Pl. Genes. r. s. 10 Anf. דיסקוֹכים נאים Ar. (Agg. דיוסקוסים, Jalk. I, 5b היסְקְסִים) schöne, runde Metallspiegel. Das. öfter. — 3) N. pr. Diskos. Tosef. Mikw. cap. 1 und j. Ter. VIII, 45^{b} mit. מגורה של דיסקוס ביבנה (Kidd. 66^{b} ein Wasserbehältniss des Diskos in Jabne.

לְּכְּלִינְא f. (lat. disciplina) Disciplin, Lehre, Unterricht. Jelamd. Wajikra Ende (cit. vom Ar.) dieser Arbeiter יידע נינוסי אוריסקפלינא שלי kennt mein Gesetz und meine Discisplin.

אול היסקרין הואה. (עסח היסקרין היסקרין הואה אווים אווים היסקרין הואה אווים הואה אווים היסקרין וחדא אווים מטינא ליה הד דיסקרין וחדא והדר לה דיסקרא טסינא בגויה קם נכב סכינא והדר לה דיסקרא עסינא בגויה קם נכב סכינא והדר לה דיסקרא עומל בגויה קם נכב סכינא והדר לה דיסקרין וחדא אווים האווין המשר האווין הרבב בגו דיסקרין דכסף אין במשריה בגו הורין דרהב בגו דיסקרין הססול מיים אווים האווין הרבב האווין הרבב בגו היסקרין אווים אווי

עיק od. אָדי (hbr. זְּרַעַ, זָרָעַ) zittern. — Palp. בַּעְבַע zittern machen, schütteln, s. TW.; vgl. קַרַרַח.

אָרְיִעְקּא f. (syr. אַבּיֹף) Schweiss, s. TW.

דיעבר zus. ges. aus דיעבר und בַבָּד, s. d. W. eig. was man bereits gethan hat; בריעבר im Ggs. zu לכתחילה, s. d.

אָרִיפְּלְי ,דִיפְּלְּה (gr. διπλῆ) zwiefach, das Doppelte. j. Ab. sar. I, 39^d un. קיסיה בדיפלא er bestrafte ihn um das Doppelte, d. h. den doppelten Werth zu bezahlen. — j. Pes. X, 37° ob. ידיפלי פוטירין מחר המרחץ כדיפלי פוטירין מחר המרחץ einen Doppelbecher (ποτήριον von Leiden wird Gott den Frevlern zumessen) wie der Doppelbecher nach dem Bade; der näml. in reichlichem Masse eingeschenkt wird, vgl. auch שַּיִּילִי j. Suc. V, 55° un. בִּילִי die Doppelgallerie, vgl. בִּילִי Jalk. Ps. II, 120° dass.

תוֹלְלְּלִוֹ, דְּיִבְּלֹוֹן, m. (gr. δύο πόλιον) eig. Doppelgreis, d. h. hohes Greisenalter. Genes. r. s. 59, 57^d wird בא ברופלון erklärt: בא ברופלון (Jalk. בה הופלון) er kam in das hohe Greisenalter. Ar. hält unser W. für διπλοῦν etwa: die Uebergangszeit vom Diesseits ins Jenseits, vgl. jedoch פּרלוֹן.

קרוֹבְיִבְי m. (gr. δίπλωμα, ατος, mit angeh. ה) ein Gefäss, das in ein anderes grösseres gesetzt wird, Doppelbehältniss zur Aufbewahrung von Schmucksachen. Exod. r. s. 20 Anf. Jem. ging in den Palast des Königs היםל דיפלרביםר שלר und entwendete dessen Schmuckkästchen. Jelamd. zu Gen. 49, 1 (citirt vom Ar.) דיפלרמטר מלא מרגליות ein mit Edelsteinen gefülltes Schmuckkästchen.

אָרְיּבְּרָאָ, s. אָיִפְרוֹפְכִּין — דְּיבְּרוֹפְכִּי, s. אָוֹנפַרְאַ. קּיוֹפַרְאָ s. אָיוֹפַרְאַ. Genes. r. s. 65 דיפרא כרmp., s. אָיוֹסוֹפָא.

ντίξη, γτιξής με. (gr. ή διφθέρα) abgezogene und zum Theil zubereitete Thierhaut, Diphthera, das älteste, rohe Pergament. Meg. 17°. 19° דיפתרא דנוליח וקנויח ולא עפיץ Diphthera ist ein Fell, das mit Salz bestreut und mit Mehlbrei gegerbt, aber nicht mit Galläpfelsaft besprengt wurde, vgl. אָבַץ. Das. (vgl. auch Git. 22 a) werden ausser Diphthera noch zwei Pergamentarten erwähnt, הדיפה und הדיפה. Maza (gr. μάζα) hat keine der drei, hier erwähnten Arten der Zubereitung, Chipa blos die erstere Art erhalten; vgl. auch דוככוסנוס. Schabb. 79^a. — Uebrtr. Tanch. Waëra, 68^a דפתרא של אלוהוה das Schriftstück, in dem die Götzen verzeichnet waren. — Pl. Genes. r. s. 1 Anf. der hat דְּיפִתְּרָאוֹת ופינקכאות יש לו וכ' Baumeister verschiedene Pergamentstücke und Tafeln, worauf die Eintheilung der Gemächer verzeichnet ist. j. Pea II, 17° un. אלו נווציאין דפתריהן ואלו diese (die Juden) bringen ihre Pergamentrollen (worauf ihre Gesetze geschrieben sind) vor und jene (die Nichtjuden) ebenfalls ihre Pergamentrollen; woraus näml. erwiesen wird: Das mündliche Gesetz verdiene den Vorzug vor dem schriftlichen; vgl. הלה j. Chag. I, 76d ob. dass. Pesik. r. s. 8 Anf., 13a דיפתראות (כתובות וכ' l.=Jalk. II, 141° כתבות וכ') die Tafeln, die vor Gott liegen, sind mit den Handlungen der Menschen beschrieben.

דיין, דיין, אין m., ארְדִין f. (syr. נְיבֹּיִי) Freude, Wonne. Stw. און hüpfen, tanzen dah. auch vor Freude tanzen, sich freuen, s. TW.

דרבה להן בדיצה מיעט להן להן בדיצה ביינט להן להן בדיצה מיעט להן להן בדיצה ביינט להן להן בדיצה ביינט להן פריצה להן בדיצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה פריצה ביינט פריצה ביינט פריצה

פּרָבְי m. (syr. פּרְבִי) ein zum Gazellenoder Hirschgeschlecht gehörendes Thier.
Stw. זמר, עוד, (wie hbr. זמר, wofür unser W
steht), von dem charakteristischen Springen dieses
Thieres. — Fem. דִּיצִיהָּא (syr. בַּבָּיַ) Gazelle,
Hirschkuh; s. TW

אָדָי ָדָּה, von דעץ, wofür דָּיִבְּאָה, s. d., velid.) das Hineinstecken, Stechen. Ab. sar. 28b und Bez. 22a רירא דיצא das Eitern und das Stechen des Auges; als gefährliche Krankheiten.

יַנְאִצִיפֵר s. דַּיִיצִיפֵּי.

קּיֹק, אָּרְיֹק eig. verdünnen; übertr. etwas genau, sorgfältig thun, s. אוד. Dav.

קייק m. Genauigkeit, das genaue, sorgfältige Eingehen in etwas; dah. auch: das Erwiesene. Keth. 17^b u. ö. ירוקא דמהניהיך das aus der Mischna Erwiesene. (Nas. 16^b, s. קיבקא).

ΥΓ΄, f. (gr. δέκα) zehn. Ber. 56^b Jem., der einen Traum hatte, sein Vater hätte ihm in Kappadocien (קפודקיא) — wohin dieser jedoch niemals gekommen war - Geld hinterlassen, kam zu R. Jose, welcher ihm folgende Lösung, mit Anspielung auf den Ortsnamen gab: קפא 'כשורא דיקא עטרה וכ kappa, קפא bedeutet (nach Raschi: im Griech. und Persischen?) Balken, דיקא: zehn; im zehnten Balken deines Hauses wirst du den Schatz finden. — In j. Maas. scheni IV, 55^b un. lautet dieser Satz: קפא לקרריא die Zehnzahl (decuria) von Balken. — Dahing. lautet dieser Satz in Thr. r. sv. רבתר, בפא בלשון יון עשרים Balken, כפא בלשון יון עשרים דיקייא בלטון יון קורות Kappa bedeutet im Griech. zwanzig (näml. der Bst. κάππα, κου nach hebr. Schreibweise) und דָּרְקַיִּיא (oder richtiger דּוֹקֵיִיא, von דּוֹקָה, δοκός) die Balken. In Genes. r. s. 68, 68° werden ebenf. zwanzig Balken erwähnt, woselbst jedoch der betr. Satz fehlt.

דיקי f. (gr. δίκη, dica) Recht, Rechts-

דייקטא T. Levit. r. s. 5 Musaf. s. אִיקוֹכְטָא.

ת (gr. δικολόγος, δικολέκτης) Gerichtsredner, Sachwalter, Anwalt, der Anderer Prozesse führt. Levit. r. s. 29, 173^b קיה לך דיקליקוס פלוני ואת זוכה לפני בדין Ar. (Agg. לפה לך דיקליקוס פלוני ואת זוכה לפני בדין אם, s. d.) erwirb dir diesen Anwalt, dann wirst du vor mir im Gerichte gerecht erscheinen. — Pl. Jalk. I, 221° ביקלוגין היי צעפו Rechtsanwälte standen vor Hadrian, deren Einer das Reden und deren Anderer das Schweigen vertheidigte.

דיקְלוֹט , דּיקְלוֹט Dioklet, Diokletian, der bekannte römische Imperator von niedriger Herkunft, der gegen Ende des 3. Jahrhs., zur Zeit des R. Juda Nesia lebte. Sein ursprünglicher Name war bekanntlich Diokles, Dioklet, und erst später, als er Kaiser wurde, gab er sich den Namen mit lat. Endung: Diocletianus. Höchst wahrsch, führte auch er früher, wie sein Präfect den Beinamen Aper, weshalb ihm die Juden den Ehrennamen: הזירא Eber, beilegten. Dabei dürfte man gleichzeitig auf den Befehlshaber des römischen Reiches, das ebenf.: חזיר genannt wurde, angespielt haben. — j. Ter. VIII, 46^b un. דיקלוט חזירא מחוניה טלייא דרבי יודה נטייא Dioklet, den Eber אתעביר מלך נחת לפמיים (oder Sauhirten) schlugen die Knappen des R. Juda Nesia; als er aber Imperator geworden, ging er nach Paneas. Das. 46° ob. דיקלוט חזירא לא בזינן den Dioklet Aper בזינן דיקליטיאנום מלכא לא בזינן (Sauhirt) verachteten wir, aber den Imperator Diokletian verachten wir nicht. Genes. r. s. 63, לדיקליטיינוס רעי חזירין אקילינון וכ' dass. vgl. auch אַרגַנְטִין, j. Ab. sar. I, 39d ob. V, 44d un. בד סליק דיקליטינוס מלכא להכא גזר ואמר כל ענוא ינסכון בר מן יודאר als der König (Kaiser) Diokletian hieher (nach Caesarea) kam, befahl er: Alle Völker sollen die Libationen machen, mit Ausnahme der Juden. j. Keth. XII, שולים un. דיקליםיאנוס הקוה נהרות ועשאו Diokletian leitete mehrere Ströme zus. und bildete daraus den See (Kanal) von Emesa. j. Ber. III, 6^a un. j. Schebi. IX, 38^d un. j. Nas. VII, 56^a mit. דרקלינוס crmp. Cant. r. sv. עבורדיר, 19b.

דייקלרא , דייקלרא s. in 'דיקוּלְרָא.

קיקיני m. pl. Decumani, Leibgarden des Königs (des römischen Kaisers). Esth. r. sv. דיקונלניים, 101^d. Genes. r. s. 94, 92^b דיקונלניים, אָגוּסְטַוָאנִי ygl. אָגוּסְטַוָאנִי. אָגוּ

הוקני s. היקני.

קיקינתין, דייקינתין, דייקינתין, mit vorges. ידיקינתין, דייקינתין, דייקינתין, דייקינתין, ges. ידיקינתין, דייקינתין, my acinth, ein Edelstein von der Farbe der Hyacinthblume. Exod. r. s. 38 g. E. לור דייקינתין לפר לפר אול מביא לפר אול בייקינתין לפר לפר אול מביא שור מביא בורא בליות ודיקינתין אחד מרכבין בורא בליות ודיקינתין (Jalk. I, 269 להות בייקינתין להוות שור להוות בייקינתין שור להוות בייקינתין הליות בייקינתין הליות בייקינתין הלייקינתין שור הלייקינתין הלייקינתים הלייקי

סלאסיס, דיקרמיס m. (wahrsch. gr. איקרמיס) eig. zweirudrig, übrtr. zweifüssig, mit zwei Füssen versehen. Genes. r. s. 19 Anf. die Schlange דיקרטיס היה עומר כקנה Ar. (Agg. איקרטיס היה עומר כקנה (קרטיס אמר zweifüssig und stand aufrecht wie eine (zweispitzige) Stange. Jalk. I, 8° דיקרסיס (gr. δίκορσος) welche LA. viell. richtiger ist: zweiköpfig, d. h. die Schlange stand zweiköpfig aufgerichtet und hatte Füsse.

דק' s. in דיקוריון.

דיקןן zweispitzig, s. די in 'די in'.

דיקרסוֹס (δίχορσος) z weik ö p fig, s. דיקרסוֹס.

Pi., דְּמִיך Pa., von דָּמִין wohnen, s. d.

יִרְיּ, אָיִיקְ זְּיִּיְתָ m., אַנְיִיְדְּיָּ זְ f. 1) (syr. וֹיִיּיְ m.) Einwohner (als Fremdling), Einwohnerin. j. Maasr. III, 50d ob. דייר der בעל הביה Hausbesitzer, der Einwohner. Genes. r. s. 58, 57° wird גר ותושב erklärt: דייר מארי ביתא dass. j. Erub. V, 23° ob. בוה את העשירי לשם דייר wenn Jem. das zehnte (Gebäude) für den Einwohner gebaut hat, so wird es wie sein Einwohner behandelt. j. B. mez. V, 10^b ob. לבייתא עם דיירא דאיר das Haus wohnt mit dem Einwohner, d. h. es gewinnt durch diesen an Werth, weil er das Schadhafte untersucht und reparirt. — 2) (= וְּהֹּרְתָּא, Proselyt, Proselytin. Git. 54° דיירא בר דיירתא Proselyt, Sohn einer Proselytin. Bech. 30^a dass.

דיור ישן ה. Adj. (בְּיֵּרְ Einwohner, Bewohner, der bei Jemdm. wohnt. j. Maasr. III, 50d ob. בעל הבית ודיורו der Hausbesitzer und sein Einwohner. j. Erub. VI, 23d un. דיור ישן הוור ישן הוור ישן הוורין בעליונה Einwohner. j. Git. V, 47b un. dass.—Pl. Suc. 1, 2 fg. דיורין בעליונה Einwohner in der obersten Hütte. Genes. r. s. 5 Anf. הושיב der König setzte Bewohner hinein. j. Suc. I, 52b un. j. Mac. II, 31d mit. Thr. r. sv. ברשה, 59c u. ö.

אַקְיֹּהְיּנִ ch. (syr. בְּיִּהֹיִי = הְיִּהָ) Be wohner,

bes. Dorfbewohner, Hütteneinlieger. Pl. Taan. 21^a הוֹרָאֵר und Snh. 109^a הוֹרָאֵר.

היף m. Aufenthaltsort, bes. Hürde, Stall und Hirtenzelt. B. kam. 6, 1 הכרנס צאן לדיר Jem. treibt das Kleinvieh in den Stall. Erub. 18a. 22a דיר וסהר eine bedachte Stallung und ein umzäunter Platz für die Thiere. j. Erub. IV, 21^d un. u. ö. — Pl. Ned. 10^b. 13^a דירים Stallungen (der Opferthiere). — Fem. Frem. Wohnung für Menschen. Jom. 10ab, vgl. בית דרה. Ber. 57b drei Dinge erheitern den Menschen, דירה נאה משה נאה וכלים נאים näml. eine schöne Wohnung, eine schöne Frau und schöne Hausgeräthe. Levit. r. s. 27 Anf. בדירתן in ihrem Aufenthalte. Snh. 94 b ob. דירה של דירה של מגלה die Wohnung Gottes (der Tempel) auf Erden und sein Tempel im Himmel. — Pl. Pesik. r. s. 15, 32° רהלא אינו יפה מלא כודירות das Lamm ist ja am vorzüglichsten, wenn es frisch aus den Stallungen genommen worden ist.

אזל רבת בההוא בירא (איר בהרוא הווקר, הייך אול הווא הוא הוא הווא בירא הוא הוא בירא הוא בירא הוא בירא בירא הוא פר ging und übernachtete in jener Herberge. Das. דירא בירוא בירוא (גרור בהרוא בירוא פרון בירון
יוֹרְא m. Part. (von הְּרַאַר) der Herumreisende, Hausirer. R. hasch. אין פנדיור דיירא (כנדיור דיירא), vgl. הְּרַאַר.

קירְה f. (בְּלְמֵנְטוֹן, s. d.) Kornwurm; viell. eig. die Wohnung des Käfers, die Larve. Par. 9, 2 הדירה והכנה שבתבואה der Kornwurm und die Blattlaus im Getreide.

דיְרָח 1) Edelstein, s. דירָה II. -- 2) Wohnung, s. דיר.

ןירוטין s. דיירוטין, אָנייִינְינִאָם, פּיצִייִנְינִאָּיִי,

תרישות (ב bh. ביש, von דיש, s. d.)

1) das Treten, Zertreten, dah. Dreschen, eig. Treten des Thieres. Meïl. 13° דישו של הקדש sein (des Stiers) Dreschen deines, oder des Getreides des Heiligthums. Tosef. Kel. B. mez. cap. 4 Anf. מקום הדייש die Stelle, worauf man tritt. Genes. r. s. 69, 68° משור דיש לכל אף בייך עשורם דיש לכלכוות so weider Staub" (Gen. 28, 14) Allen zum Treten dient, so werden auch "deine Kinder" den heidnischen Herrschern zum Treten dienen. Pesik.

r. s. 11, 19^d und Num. r. s. 2, 184^d dass. — 2) j. Ter. IX, 46° un. דרים das gedroschene Getreide.

ליי הורא ברישיה (בישׁ ביי ביי ביי das Dreschen, das Gedroschene. Chull. 6 מרוא מדרשיה der Stier frisst von dem, was er drischt.

אין דישה אלא לגדולי קרקע f. N. a. 1) das Dreschen. Schabb. 75° אין דישה אלא לגדולי קרקע das Dreschen findet blos bei Erdgewächsen statt; d. h. nicht bei lebenden Wesen; wenn man z. B. eine Schnecke zerquetscht, um ihren Saft zu gewinnen. Pesik. Hachod., 46° הדישהו hinsichtlich ihres Dreschens unterscheiden sich die Israeliten von den andern Völkern; denn jene dürfen nicht das Maul des Dreschthieres verbinden. B. mez. 90° fg. שעת דישה die Dreschzeit. — 2) übrtr. Beischlaf (vgl. שעת דישה 2). Nid. 41° שירו בישה שמע הוא מקרם דישה das. erklärt: מקרם שהשמע דעו der Ort, wo das membrum virile den Coitus vollzieht, d. h. die weibliche Scham.

אָלְיִי m. Adj. (syr. בֿבּבּ) der Drescher. Pl. Seb. 116b die Maschine, דריישין ביה דַיִשָּׁאָר womit die Drescher dreschen. Ab. sar. 24b בַּרָבָּע die Maschine der Drescher, vgl. בַּרָבָּע

קייק oder רְּיֹם eig. schwitzen, dah. auch: vor Angst schwitzen, zittern. Das W. ist denom. von בֵּישְהָא (s. d., ש elidirt), vgl. auch הָרַע, s. TW.

Pa. בַּרֵית 1) schwitzen, Feuchtigkeit ausschwitzen. Pes. 30b אויינן דערייהי wir sehen, dass sie (die glasirten, irdenen Gefässe beim Kochen) schwitzen. Tanch. Chuk., 222a steht dafür אויינא להו דערייתי וערבורייתי ובארייתי ובארייתי על שיי wir sehen, dass die glasirten Gefässe schwitzen, und da sie schwitzen, so hatten sie gewiss die Feuchtigkeit angezogen. — 2) de nom. von אַדִיהָא, s.d.

אָרָיָּק s. hinter אָדְיַּק.

 σ ייתִיכוֹם od. דּיַהִיקוֹם σ . (gr. δια σ ετιχός oder διοιχητής, υ elid.) Staatsverwalter, Haushalter, Anordner. Sifre zu Dt. 32, 44. Pisk. 334 "Mose kam" בא דייתיכוס שלו והרשות לתונה ביך אחר (Jalk. דיתיקוס) d. i. sein Verwalter kam und die Regierung wurde in die Hand eines Andern (Josua) gelegt (der Midr. erblickt näml. hier in ריבא gegen das früher, das. 31, 1 erwähnte וילך, er ging fort", einen Widerspruch. — Perles, Etym. St. S. 115 emen- dirt דיידוכוכ, δ ומאסעסג: Nachfolger, vgl . היִּדְּבָּאוֹת. Dag. jedoch spricht nicht blos der ganze Zusammenhang des Satzes, sondern auch der Schriftausdruck "Er und Hosea". Es heisst auch nicht מעתה בא וכ' "nunmehr war sein (des Moses) Nachfolger bereits angekommen", sondern: אמרר d. h. daraus (aus diesem Widerspruch) schliesse, dass u. s. w.). Sifre zu Dt. 3, 24 Pisk.

27 wenn der menschliche König auf seinem Richterstuhl (בּימָה, βῆμα) sitzt, מתירא הוא יחזירנו (ליתיכוס (ליתיכוס (ליתיכוס (ליתיכוס (ליתיכוס (ליתיכוס (ליתיכוס so fürchtet er sich vor seinem Verwalter, dass dieser seine Entscheidung umstossen könnte; du aber o Gott, der du keinen Verwalter, דיתיכוס hast, warum verzeihst du mir nicht?

קייתיקי קייתיקי f. (syr. בּבְּבֹעְלְּיִבְּהָּי, דִּייתִּיקי, קּייתִּיקי, gr. δ ומאָלְאָת) Anordnung, Disposition, Testament. j. Ber. V, 9^b ob. בדייתיקי נתתיו לו durch Anordnung gab ich ihn (den Thau) dem Abraham. j. Taan. I, 63d ob. dass. j. Snh. II, 20c un. כל דייתיקי שבטלה מקצתה בטלה כולה jede Disposition, die zum Theil aufgehoben wurde, ist ganz aufgehoben. Levit. r. s. 19, 162ª dass. j. Schebu. VII, 38^a Genes. r. s. 59 g. E. "Alles Gute seines Herrn war in seiner Hand" (Gen. 24, 10) זר דיאתיקי das bedeutet: die Disposition. Das. s. 61, 60°. M. kat. 3, 3 דייתיקי ומתנה Testament und Schenkungsurkunde. B. bath. 152b דייתיקי מבטלת דייתיקי ein (d. h. das letztere) Testament hebt das frühere Testament auf. j. B. bath. VIII, 16b un. dass. Das. הזר בדייתיקתו er hat sein Testam. widerrufen. Cant. r. sv. ראשר, 26°. Num. r. s. 2, 184°. Tanch. Wajchi, 94° u. ö. — Pl. B. mez. 19a דְיַיִהִיקּאוֹת Testamente. j. B. mez. I, 8° un. man pflegt nicht, לפגם דייתיקין שלו seine Dispositionen zu verderben; vgl. דּרבוֹגָהָא Ende. — B. mez. 19^a wird unser W als aram. Abbreviat. erklärt: דא תהי למיקם (קיימא) das Testam. sei bestehend, fest. Diese Etymol. scheint durch Missverständniss flg. St. entstanden. Pea III, 17^d un. wird näml. unterschieden דייתיקי von מתנה: Ersteres bedeute: מתנה 'רלעכורר וכ dieser Ggst. soll bei Lebzeiten mir verbleiben und erst nach meinem Tode dem N. N. gehören; מהכה hing. eine Schenkung, die sofort in Kraft tritt. Diese sachliche Erkl. der Jerusalemer wurde von den Babyloniern, die des Griechischen unkundig waren, als Etymon angesehen. Aehnliches Verfahren in Behandlung gr. Wörter s. in אָפּיל , אָפּוֹתִיקי u. m. a., vgl. bes. דָּרכוּבֵוּא und בּוּלֵר.

קבן, אוֹרָי (verk. aus קבּן, Dan. 2, 31. 7, 20; wie אַ פֿרי (פֿרי (פֿרי (פֿרי (פֿ

קּבַהְ m. Adj. (=bh., von קָבַהְ) zerknirscht, gebeugt. Pl. Schabb. 104°. 105° die Brüder Josef's sagten zu dessen Statthalter: דַּפִּים אנחנו wir sind zerknirscht.

קרָהָן: Pilp. (von קּבֶּם od. קרה, s. d.) zerstos- |

קברון m. Zerknirschung. j. Chag. II, 77° ob. (mit Bez. auf אכא, Ps. 90, 3) "Du bringst den Menschen" של נפש bis zur Zerknirschung der Seele. Ruth r. sv. ליני, 42° und Khl. r. sv. טוב אחרית, 87° dass.

בּכִיק zurechtweisen, züchtigen, s. TW.

יבר, אֹבְי, וֹנְהָה, hbr. יבּר, אָבָי, hbr. יבּר, sein, sow. im physischen, als im moralischen Sinne: makellos, heilig sein, bes. levitisch rein sein. Eduj. 8, 4 איל קמצא דָכָן (Part. mit angeh. Nun) eine Heuschreckenart, die rein ist, d. h. genossen werden darf. Das. Flüssigkeiten des Schlachthauses, דאיכון דָכִין לַכִּין, dass sie rein sind. Pes. 20° u. ö. Khl. r. sv. אור הופר דַּכְיִרה, 94° מוקא דְּכַבְיִרה die Strasse der Reinen, wo diese näml. sich aufhalten durften, vgl. Pa. — Jom. 76° מונין דְּכִיִּרָת reine Weizenkörner.

Ithpe. eig. rein werden. Uebertr. Ber. 2^b איערב שמשא ואידָכר יונאא die Sonne ist untergegangen und der Tag ist dahin, eig. rein, nichts davon geblieben, vgl. בַּהָר.

וֹסוֹ, אָרָוֹסְיּ, f. Reinheit, s. TW.

קיבי m. pl. (אַדְבּי Reihen, Schichten. B. bath. 4b סנף דיכר לבר Ar. sv. אנה (Agg. ירכי) die Reihen (Spitzen der Stangen, welche die Mauer befestigen sollen) sind nach aussen gezogen.

דכמה Eduj. 5, 6, vgl. בְּהָא und דרְּנְּהָא .

קבן. Pi. אין (arab. פֿליט, Grndw. אין, s. stossen, zus. drücken. j. Schebi. V, 35^d un. דרכנו בשבועית man hat ihn (den Lauch) im Brachjahre zus. gedrückt, d. h. die Blätter an den Stamm gepresst, gedrückt, was

gew. kurz vor dem Ausreissen der Pflanzen geschah. Tosef. Schebi. cap. 2, 8 מוחר לדכן ברגל man darf (die Zwiebeln) am Feste zus. drücken, zus. pressen. Part. pass. Ned. 38ab בַּיִּדוֹּפְיַנִיץ Zwiebeln, deren Blätter zus. gedrückt wurden. Genes. r. s. 5, 6° מדוכנין (von den Wellen) gestossen, getrieben.

היכון m. N. a. das Zus. drücken, Andrücken der Blätter einer Pflanze. j. Schebi. V, 35^d un. דרכון כיניקור das Zus. drücken der Pflanze ist wie das Ausreissen, Entwurzeln derselben; nach einer andern Ansicht: אין דיכון.

iein erhöheter, abgeplatteter Ort auf dem Herd, worauf man, wenn dieser gefüllt ist, die Kochgefässe stellt. Kel. 7, 2 הכרן שיש בו בית קבול der erhöhte Ort, auf welchem eine Vorrichtung zur Aufnahme der Töpfe angebracht ist. Nach dem Comment. des Hai Gaon: Eine Art hölzerner Mörser, worauf ein kleiner Herd angebracht ist. Tosef. Kel. B. kam. cap. 5

ובר' s. in ידובן s. in ידובן.

קרָכְּלְ f. (gr. δόξα) Meinung, Gesinnung. Jelamd. Chaje Sara Anf. רכן שלמה כיון שהזקין Ar. ed. pr. (sp. Ar. Agg. הולי דכסן נשיו השו את לכבי Ar. ed. pr. (sp. Ar. Agg. דּיִּבְּכֶּן; fehlt in Tanch.) auch von Salomo, als er durch Geistes-Krankheit gealtert war, heisst es: "Es war im Alter Salomo's, da verleiteten seine Frauen sein Herz". Musaf. denkt an gr. διξόν = δισσόν, doppelt, näml. Alter und Verleitung; irrthüml. citirt er hieher auch j. B. mez. II, 8° בדוכסון, s. בדוכסון.

דו' s. in דוכְסוּכִמוֹס s. in

תורכורים m. (wahrsch. pers.) Reiter, der die Stadtangelegenheiten befördert. (Mögl. Weise hängt unser W mit dem syr. אַבְּבּבּיבּי , ἐξουσία, Macht, Herrschaft zus., mit vrges. אוֹר אַבּבּרָכּי אוֹר (Agg. רוכטרטיא), welches W das. durch פרשא דענהא דערא לפר אויים erklärt wird: der Reiter für die Stadtangelegenheiten; vgl. auch שוֹרְוִינִאּ

أَلِيًّا (syr. يُكْنِ, nur Part. Peil يُحْنِ, hbr. קבר) gedenken, eingedenk sein. Schabb. 12^b רחמוא ידכרינך לשלם Gott gedenke deiner zum Heil! Das. 57^a שניה דכר שניה מאן דכר "Baden" (wovon die Mischna spricht), wer that dessen Erwähnung? d. h. wie kommt das hieher? — Oft Part. Peil דְבִיך eingedenk, memor (vgl. זכור אונטי Snh. 29b). מילי דכדי לא דכירי אינטי unbedeutender Dinge erinnert sich der Mensch nicht. Chull. 75 b מילתא דתניהא מידכר דכירי an etwas Auffallendes erinnert man sich, man behält es im Gedächtniss. Taan. 20^b seiner בינקותיה לא דכירנא בסיבותיה דכירנא Jugend erinnere ich mich nicht, seines Alters (der Thaten, die er damals ausgeübt) erinnere ich mich. Chull. 137b 'הכירנא כד הוה יתיבנא וכ' ich erinnere mich, wie ich gesessen habe u. s. w.

Ithpe. contr. אִידְכֵר מִינְ אִידְכֵר sich erinnern. Keth. 20^b סהדותא עד ס' שנין מִידְכֵר שפי לא מידכר eines Zeugnisses erinnert man sich bis sechzig Jahre, länger aber nicht. Ber. 18^b הרו קא sie quälten sich, um sich (der vergessenen Lehre) zu erinnern. Nid. 24^b.

Af. Jemdn. erinnern, etwas in Erinnerung rufen. Ber. 31b und Sot. 46b ארכרתן מילחא du hast uns an etwas erinnert. Suc. 53ª un. אדכרתן ניילתא והכי אתניר Ms. M. (Agg. du hast mich an die הראיל וארכרהן מל' הכי Sache erinnert, denn so wurde es gesagt. Erub. 3° un. מדכרי אהדדי sie werden sich gegenseitig erinnern. Snh. 82° אדכריה רב לגניריה Rab erinnerte ihn an seine Tradition. Nid. 24^b wenn ein Gelehrter einen Lehrsatz aufstellt, so füge er auch den Grund bei, דכי מדכרי ליה מידכר damit er, wenn man ihn an letzteren erinnert, sich auch der Sache selbst erinnere. j. Taan. II, 65d ob. ההוא דאדכרה das, woran du erinnert hast. Keth. 62a u. ö. — Levit. r. s. 32 g. E. מרכריך erinnert man sich ומניחין מדכרין ומשחקין mancher Hingeschiedenen (näml. der Frommen), so wünscht man ihnen Seelenruhe; erinnert man sich Anderer (der Frevler), so wünscht man ihnen Zermalmen der Gebeine, שחיק במיא, s. d. Exod. r. s. 48, 141^d dass.

קבר או דְּבֶרְא דִּבְרָא m. (syr. יָבֹּיְ, hbr. פֿבּיְ, יִבֹּיִי). Das. W. (syn. mit דקר) bedeutet eig. "Stecher, als Correlat. zu (נוקבא), jenes gleichsam δ τρυπητής, dieses ή τρυπητή oder τὸ τρυπητόν" u. s. w. Fl. im TW I, $422^{\rm b}$. Vgl.

auch arab. ללל das männliche Glied. — Männliches, mas, masculus, u. zw. 1) von Menschen, Mann. Genes. r. s. 33, 31^d בר דכר בירן ביכון דיהור ליכי (4, 10) ביין דיהור ליכי (4, 10) ביין יתר על חולקהון ניילאי אינון ירתין כסף כתובתיך יתר על חולקהון die männlichen Kinder, die du von mir haben wirst, sollen das Geld deiner Kethuba (verschriebene Hochzeitssumme) erben ausser dem

mit den andern Brüdern ihnen zukommenden Erbantheile; - eine rabbinische Institution, die eigentlich in die Ehepakten aufgenommen werden sollte; wenn dies aber auch unterblieb, so behält dennoch jene Institution gerichtlich bindende Kraft, הנאר בית דיך, vgl. auch בית, j. Keth. XII, 35° un. und Genes. r. s. 33, 32b R. Jehuda hannasi sagte betreffs des R. Huna: (דיהולה) הוא מן דָכַרְיַיא er stammt von den Männlichen des Stammes Juda ab, ich aber blos von den Weiblichen. — 2) von Thieren, bes. Widder (syr. أَصُرُّا, vollst. מַבְּלוֹ יִבְּׁלוֹ, dass., was hbr. אַיִל, vgl. gr. ἀρήν, ἄρης, aries, Widder, verwandt mit ἄβρην, männlich; vgl. auch זְכֶר nr. 2) Esr. 6, 9. 17 7, 17. — R. hasch. 26^a , vgl. יוֹבְלָא Erub. 47b, vgl. מברכתא B. kam. 65b ich habe dir (blos) einen Widder gestohlen. — Pl. Chull. 51° הנהר דַכְרֵי דגנבי jene Widder, welche die Diebe stahlen. - Uebrtr. von geilen Menschen. Genes. r. s. 70 g. E. מה את צבו (סכור וו.) דאנן דכרין דכוותכון (Raschi liest דכרנין, Jalk. בזריר) glaubst du etwa, dass wir solche Widder (Böcke) sind wie ihr? — 3) vom Geflügel, Hahn. Bez. 7a, vgl. ברעה. — 4) von Pflanzen. Pes. 36° מנחר man pfropft das (männ- כופרא דיכרא לנוקבתא liche) Reis in den gehöhlten Zweig. (עינבי דכרין, דכרא, s. בְּרַם I und כָּרָר).

אַלוּרָא m. (hbr. זָכוּר, s. d.) männlich, masculinus, זְכוּרר f., s. זְכוּרר ; s. TW

auיִּלְרָנְא , דּוְּכְרָן, דּוּבְרָנְא m. (syr., coo), אָלָסבּיְנוֹ, hbr. יְברוֹן) Andenken, Gedächtniss, s. TW — Snh. 29b un. ההיא אודיתא דהוה כתיב 'בה דוכרן פיהגמי וכ jenes gerichtliche Dokument über das Eingeständniss des Schuldners, worin die Formel stand: Zum Andenken der Verhandlungen, wie überhaupt alle anderen gerichtlichen במרחב :Ausdrücke, woselbst jedoch die Formel עווא הרינא כ' wir waren ein Gerichtscollegium von 3 Richtern u. s. w., fehlte.—Pl. דְּכַרְנַיָּא Esr. 4, 15. — Fem. דַכרוֹנְה nur als Adv. (wie hbr. ראשׁנָה, Num. 2, 9) zum Gedenken. Esr. 6, 2.

רַל פון, bes. דָל פון, zus. gez. דָלא כן, auch דלא כן (verk. aus דאר לא כן, vgl. דאר iII) denn, wenn es nicht so wäre. j. Jom. VIII, 44^d un. דל "בן ניתני וכ' und j. Jeb. IV, 6° mit. דלכן ניתני denn, wenn es nicht so wäre, so müsste es lauten u. s. w. j. Git. VII Anf., 48° דל כן היוצא בלילה denn wäre es nicht so (dass nur derjenige, der alle die dort angegebenen Zeichen des Irrsinnes an sich hat, als ein Wahnsinniger anzusehen sei), so wäre u. s. w., vgl. בַּלְרָרוֹפּוֹס j.•B. kam. $II,\, 2^d$ un. 'דל כן מה כן אמרין וכל; wofür j. Ber. II, 5^a un. und j. Kil. V, 29^d un. דלכן מה אנן denn wäre es nicht so, wozu sagen wir u. s. w. j. Erub. I, 18 un. j. Schebi. IV, 35 un. אכול iss, wo nicht, so werde

ich dich tödten. j. Erub. VI, 23° ob. דל כך, j. Taan. I, 64° un. דלכן.

ז פוֹל I eig. Imper. (von דלל, syr. ציי) nimm fort, nimm weg! tolle, aufer! oder vermindere! zuw. jedoch als Sbst. gebraucht. Trop. R. hasch. 7^b דל מעשר חimm weg דל רגלים (d. h. streiche) "die Feste", "den Zehnten", vgl. Raschi. Schabb. 89^b דל תרתי סרי דל עשריו בפלגא ziehe 20, 12½ Jahre ab! Keth. 64b u. ö. — Suc. 56b נימא ליה דל בדל wörtl.: möge er zu ihm sagen: Hebe auf! gegen hebe auf! d. h. sie können doch einander decken; dort mit Bezug auf den Ausspruch R. Juda's: "Der eintretende Priesterposten erhält 7 und der abgehende 5 Schaubrote". Mögen sie doch immer je 6 Schaubrote bekommen, so würde ja dasselbe Resultat erzielt werden; wozu also die ungleiche Theilung?

דַר II m. Adj. (=bh., von דַּלַל) arm, dürftig. Trop. Kil. 5, 1 כרם דל ein dürftiger, d. h. spärlich bepflanzter Weinberg. Vgl. j. Kil. V, 29^d un. דל בגפנים ועשיר בעבודות dürftig an Weinstöcken, welche aber, weil sie zerstreut gepflanzt sind, viel Arbeit erfordern. — Pl. Tanch. Behar, 180^b (mit Bez. auf. רידל, Ri. 6, 6) דַּלִים ממעשים טובים sie waren arm an guten Handlungen.

הלות f. Armuth, Dürftigkeit. Kerith. 10b (mit Bez. auf Lev. 1, 10. 14. 2, 1) bei Wohlstande (ist das בדלי דלות Opfer ein "Lamm"), bei Armuth ("Turteltaube oder Taube"), bei sehr grosser Armuth ("Mehlopfer"). Hor. 9a. j. Hor. II, 46d un. — Jom. 9b (mit Bez. auf דכשיו שעליחם, HL. 8, 9) עכשיו שעליחם ברלות Ms. 2 (vgl. Dikduke z. St., Jalk. Ms. בדלי דלות בדלה Ar. ed. pr. sv. בדלי דלות liest בדלי Agg. כרלחות) jetzt, da ihr in Dürftigkeit (d. h. mit geringer Mannschaft) nach Palästina ge-

ווו פּר. s. דְּלָא , דְּלָא contr. aus דְּלָא , דְּלָא , דְּלָא , דְּלָא

heben, schöpfen, s. דלר.

m. Adj. der Wasserschöpfer, Beriesler, haustor. — Pl. דָלָאָר B. kam. 50b. 51a. Chull. 107a, vgl. אָרִיהָא. Trop. Jeb. 97b דלאי דרלו דולא, vgl. דרלו דולא,

رُدُلْب m. (syr. المُحَدِّع, "arab الْجَرِيِّم, بَرَالَد رُدُلْبِ Dulb" Fl. im TW.) Platane oder: Ahorn. -Pl. j. Keth. VII, 31d un. wird ערמונים erklärt: קשט"ניא : R. hasch. 23ª dass., nach Raschi קשט"ניא (Kastanienbaum; vgl. jedoch R. Simson zu Dem. 1, 1: Ein Feigenreis auf einen Kastanienbaum gepfropft). Genes. r. s. 15 Anf. wird ארמונים erklärt: דילבין. Das. s. 73 g. E. wird hbr. וערמון übersetzt: ודדליף (l. ורדלוב). Ber. 40° wird בנות שוח erklärt: דולבר Ms. M. und Raschi (Agg. דולבר).

קלוּבְקוֹס (gr. λιβυκός, mit vrges. ה) libysch, bes. libyscher Esel. Tosef. Schabb. cap. 5 Anf., vgl. לוּבְּקוֹס.

יבנּלְפָּלִר s. בּנּלְפָּלִר.

(= bh.) springen, hüpfen. Meg. 22ª דוֹכֵל man springt zu einem Vers zurück, d. h. man liest den zuletzt gelesenen Vers noch einmal. — Pi. dass. Meg. 24° מדלגין בנביא ואין man darf bei dem Vorlesen aus den Propheten eine Stelle überspringen (auslassen), nicht aber bei dem Vorlesen aus dem Pentateuch. Num. r. s. 2, 183° מדלג מהלכה er springt von einer Halacha zur andern. Tosef. Dem. cap. 3 g. E. die Sammler der Almosen im Brachjahre מדלגין על פתחיהן של אוכלי טביעיה müssen an den Thüren derjenigen, welche die unerlaubten Früchte des Brachjahres geniessen, vorübergehen, d. h. sie dürfen von ihnen keine Gaben annehmen; weil diese näml. von solchen Früchten herrühren könnten. Git. 82° ob. קא מדלג er überspringt (lässt aus) eine der Zeugen-Unterschriften.

Pilp. (von הָלֵבל 1) schwächen, verringern, verarmen lassen. Sot. 9b (mit Anspiel. auf דלילה (Delila) דילדלה את כחו sie schwächte דילדלה את לבו דילדלה את מעטיו seine (Simsons) Kraft, schwächte seinen Sinn und schwächte seine Handlungen. Num. r. s. 9, 202° dass. Tanch. Abschn. Behar, 181° מרלדלר er lässt ihn verarmen, so dass er seine Güter verkaufen muss. Part. pass. Levit. r. s. 34, 178° הוכבים מן הולדל מן der Arme heist 57, d. i. geschwächt an Gütern, vgl. auch קבהן. — 2) herabhängen machen. Midd. 24b ob. תלש בזקנו ורילדל בו עצם Jem. riss ihm den Bart aus und machte ihm einen Knochen (Zahn) wacklig. Kerith. 15° fg. אבר המדולדל ein am Thiere herabhängendes (d. h. zum Theil abgelöstes) Glied. Chull. 129b האבר והבשר ein Glied und ein Fleischtheil, welche herabhängen. Mikw. 9, 4 צפורן המדולדלת ein herabhängender Nagel. j. Pes. III, 30° ob. u. ö. vgl. auch 525 Ende. Bech. 35° es gab einen Widder זָקן ושערו נידולדל der schon alt war und dessen Haar (Wolle, weil er als Erstgegeborener nicht geschoren werden durfte) herabhing. (Gesen. Thes. sv. בְּלַל sagt, wahrsch., von Buxt. irregeleitet: "Chald. (?) מַדְרַלָּדֶל mentum pendulum").

Hithpalp. und Nithpalp. 1) pass. von nr. 1. Num. r. s. 5, 192b die Leviten בית בית בית בית בית שבילכם werden dürftig (mühen sich ab) euretwegen. — 2) pass., von nr. 2. j. Ab. sar. V, 44d ob. יבל בי הרתבן ihr Verschluss hängt herab. Chull. 46a נדלדלה כבד die Leber ist losgelöst. Das. 44a סימנים שנדלדלר die Venen (Schlund und Gurgel), welche, zum Theil losgerissen, herabhängen.

לקל ch. (=Pilp.) abnehmen, zu Grunde gehen. Sot. 49b ob. שמא דארעא אזלא ורלדלה das gewöhnliche Volk geht (nach der Tempelzerstörung) immer mehr zu Grunde. — Ithpalp. Chull. 44a איבלבל אידלדולי Ar. (Agg. אפרוק אפרוק, vgl. Tosaf. z. St.) dass., was סינונים s. ob.

m. eig. das Herabhängen eines vom Körper zum Theil losgelösten Stückes, bes., das Herabhängen de. Chull. 46° היכלול das Herabhängen der Leber. — Pl. Neg. 6, 7 היבלות והדְּלְדִּוֹלִין die Grinde und die (infolge einer Krankheit) herabhängenden Fleischmassen eines lebenden Wesens. Bech. 45° בילר s. d. vgl. auch

אַלְּלְוֹת s. בּלִּהְלוֹת

תמות (zus. ges. aus אות של של לא dass nicht. j. Nas. II, 51^d un. ממרך הפך המא מלה לבון הפך המא מלה מלה מלה מלה פלה מלה פלה מלה פלה מלה מלה es ist eine umgekehrte Redensart, wie wenn eine Frau etwa sagt: (wenn sie das und das gethan hätte) möge sie nicht ihren Sohn begraben! während darunter verstanden werden soll: sie möge in diesem Falle ihren Sohn begraben; dort mnemotechnisch, כרבון

לְּנְוֹא das Schöpfen, s. בַּלְנָא

וֹלְייִ (syr. בְּלֵיבִי fliessen, strömen; übrtr. sich ängstigen, s. TW

אַקוֹקא, אָיִדְיּאָ m. (syr. בּבֹּביִי) Angst, Furcht, s. TW

תר הלטור אני לך m. (lat. delator) Angeber, Denunciant. Snh. 43b רכי דרלטור אני לך m. (lat. delator) ביכי דרלטור אני לך m. (lat. delator) Angeber, רכי דרלטור אני לך m. (lat. delator) Angeber, רכי דרלטור אני לקור אני לקור אני לפור דילְטוֹרִיָּא, דּלְטוֹרִיָּא f. (lat. delatoria) Angeberei, Verläumdung. j. Ber. I, 3b ob. der Mensch hat nur einen Mund, und dennoch kann die Welt nicht bestehen מון דילטוריא "עסי seiner Angeberei; דיליה אילו הוו תרין וכ vor seiner Angeberei; was wurde erst geschehen, wenn er einen doppelten Mund hätte! j. Pea I, 16ª un. die Kriegs-שלא היה להן דילטוריא schaaren Ahab's siegten, שלא weil unter ihnen keine Angeberei stattgefunden hatte. Genes. r. s. 19, 19a die Schlange התחיל הומר דלטוריא על בוראר fing an Verläumderisches gegen ihren Schöpfer vorzubringen, vgl. 357. Cant. r. sv. אל תראני, 8b Gott hat nicht Wohlgefallen במי שאומר דילטוריא על ישראל an demjenigen, der gegen Israel Verläumderisches spricht. Pesik. r. s. 33, 61° דלטורא lies דלטוריא.

רלי, הדל, (= bh.) heben, heraufheben, dah. auch schöpfen, mit dem Eimer das Wasser heraufheben. Genes. r. s. 93 Anf. (mit Bez. auf Spr. 20, 5) ein Gleichniss von einem tiefen Brunnen mit frisch sprudelndem Wasser, den jedoch Niemand benutzen konnte, bis ein Weiser kam, der Seil an Seil, Strick an Strick band, ודלה הימנה ושתה התחילו הכל דולין הימנה und daraus schöpfte und trank; infolge dessen fingen Alle an, daraus zu schöpfen. Ueber die Trefflichkeit dieses Gleichnisses vgl. Maim. More Neb. Einleit. — Exod. r. s. 1, 103° u. ö. — Uebrtr. Jom. 28b Elieser hiess דמשק (als Abbre-שרולה ומשקה מתורתו של רבו (viat. genommen weil er "schöpfte und Andern zu trinken gab" von der Lehre seines Herrn.

Hif. (mit fig. של) über etwas hinziehen, erheben. Suc. 11° הְּלֶה עליה את הגפן er zog den Weinstock über die Hütte hin. j. Erub. I, 18° mit. j. Suc. I, 51° ob. — Kil. 6, 3. 4 המרלה wenn Jem. den Weinstock über einen Baum hinwegzieht. — Part. pass. Midd. 3, 8 מרְלָה על גבי כלונסות auf Stangen hinauf gezogen. j. B. mez. X, 12° un., s. הַלָּיה.

רלי, רלי, ch. (syr. אָן פּלָה eben, schöpfen. B. kam. 92b אי דלית דלינא ואי דלית לא דלינא Ar. (Agg. דלית לא דלינא, vgl. Raschi) wenn du schöpfen wirst, so werde auch ich schöpfen, schöpfest du nicht, so schöpfe auch ich nicht. Ber. 18a דלייה hebe ihn (den Mantel) in die Höhe. Schabb. 108° sie sahen das Wasser, דקא דלו ועכירי das sich hob und trübe wurde. Trop. Jeb. 92b u. ö. אר לאר דדלאר לד הכפא וכ hätte ich dir nicht die Scherbe aufgehoben, so würdest du nicht die darunter liegende Perle gefunden haben; bildl. für Andeutung einer Lehre, vgl. בֵּרְבָּנִיתָא. M. kat. 25° כי הוינן התם לא הוה לן לדלויי רישין מיניה 'so lange wir dort (in Babylonien) waren, wagten wir es nicht, die Köpfe vor ihm (dem R. Huna) zu erheben (d. h. wir waren ihm unterthänig); jetzt, da wir hier (in Palästina) angekommen sind, so kommt er uns nach. Das. 28b הדל ידלוניה wenn Jem. seine Klagestimme (bei einem Todtengeleite) erhebt, so wird man sie über ihn ebenfalls erheben. Vgl. Ber. 6b מגרא דהספרא דלוני das Verdienstliche bei einer Trauerrede liegt in der Hebung der Stimme.

— Af. auf heben. Sot. 34a שעונא דמדלי אינש במדלי אינש לכתפה

Ithpe. gehoben werden, sich entheben. B. bath. 16^b אִידְלי ירנא אידלי קצירא hebt sich der Tag (beim Zunehmen des Sonnenscheins), so hebt sich auch die Krankheit, d. h. sie lässt nach. Pes. 8^a דניתואי wenn es (das Bett) hoch, wenn es niedrig gestellt ist; vgl. אַנִידְלָא.

לְּכִילְ f. N. a. (syr. בְּבְבוֹ od. נְבְיבוֹ das Schöpfen. Exod. r. s. 1, 103° הליה אחת הלה mit einmaligem Schöpfen tränkte er die Schafe.

יִּדְלָבֵן s. דָּר. — יִּדְּלְבוֹן, s. דְּלְבֵן I.

לבות (=bh.) spärlich, dürftig sein, bes. dünn sein (im Ggs. zu בּבֹר: dicht sein); dav. בּבֹרּת בָּבֹרָת, בּבֹל spärlich machen. Pea 3, 3. 7, 5 הַבִּיבֹר (so überall im j. Tlmd., im bab. המידל המדל wenn Jem. die Weinstöcke spärlich macht, d. h. wenn er einige ausreisst, damit für die anderen mehr Raum bleibe, um besser zu gedeihen. Schebi. 4, 4 בירות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה לבות של מונה של

u. ö. M. kat. 4ab מדלין לירקרת man darf (in den Mittelfeiertagen) die Kräuter ausjäten. (Ein Autor das. dachte an Stw. דלי: mit Wasser besprengen). — Part. Pual j. Suc. II, 52d un. הַּבָּל eine dürftig bedachte Festhütte, vgl. דְּבָּל . Pilp. דְּבָּל , s. d.

קרּלְלָּאָ m. (sinn- und stammverw. mit בְּלִילָּאָ, s. d. in ידון Gesträuch, Fäden, Werg, überh. Alles, was in einander verwickelt ist, Gewinde; vgl. auch syr. 700, Smith, Thes. Syr. Col. 904.

— B. kam. 2, 1 (17°) היה בליל קשור ברגליו (17°) פיי הפיל קשור ברגליו, ein Gewinde war um seine (des Hahns) Füsse gewunden, das er im Gehen fortschleppte. Das. 19°, ein Gewinde, das Freigut ist, d. h. das Niemandem angehört.

דלם crmp., s. דלם.

אַדְּלִטְא II דְּלִבְא m. (eig. gr. δίλημμα, dilemma; jedoch nicht in der Bedeut, die dieses W. in der Logik angenommen, sondern, ähnlich dem διλήμματον) Gespräch, Unterredung zwischen zwei Personen, Doppelrede, eig. aus zwei (zuw. aus mehreren) Sätzen zweier oder mehrerer Personen bestehend. j. Ber. I, 2° mit רכ' שמערן רב' eine Unterredung: R. Chija, der ältere und R. Simon Ersterer sagte zu Letzterm u. s. w. Das. II, 4° un. 5° mit. j. Pea III, 17d un. דילמא בילמא ר' פינחס ר' חזקיה סלקון אמר לון eine Unterredung: R. Chona, R. Pinchas und R. Chiskija besuchten den R. Jose. Er sagte zu ihnen. Das. VII, 20^a un. j. Schebi. IV, 35^b mit. j. Taan. II, 65° un. 'בא בר זבדא דרש ר' בא וכ' eine Unterredung: R. Ba (Abba) bar Sabda, R. Tanchum und R. Josia gingen, um Fasten abzuhalten. R. Ba hielt diesen Vortrag, R. Tanchum einen andern, R. Josia wiederum einen andern (In Thr. r. sv. הפשה, 66b ist das erstere ברש crmp. aus דרלמא). j. Snh. VII, 25d mit. Pesik. Bachodesch, 155° דלמא ר' יוחנן ורשב"ל הוון מתקשיין eine Unterredung: R. Jochanan und R. Simon ben Lakisch haben gemeinschaftlich folgende Frage aufgestellt. (In der Parall. j. R. hasch. IV Anf., 59b 'ר אבא בר פפא אמר ר' ירחכן וכ', so ist zu lesen anst. א"ר ירחכן, denn אמר bedeutet hier: R. Abba sagte). Ruth r. sv. מהוקה, 38^d. Khl. r. sv. מהוקה, 84^a u. ö.—Ferner von einer Unterredung zwischen einem Gelehrten und Privatpersonen. j. Jeb. IV, 6^b mit. קלמא חלה ששר אחין הויין וכ' eine Unterredung: Es waren einst dreizehn Brüder u. s. w.

אוֹרְלְבְּא (viell. gr. δουλαμά bei DC.) eine Art Bettdecke. j. Kil. IX, 32^d ob. wird ברדסין erklärt: דילמא (R. Sims. liest קדולמא), vgl. בְּבָּים

קינון f. pl. (gr. ἡ δαλματική) wollene Priestergewänder. Kil. 9, 7 (5) דלמטיקרון wird in j. Gem. das. IX, 32^d erklärt durch: מעפורין, קולבין, die ebenf. geistliche Gewänder bezeichnen, s. d. W.

לְּבְּרָהְ f. Schmucksache, Zierath. Das W. ist wahrsch. das syr. בְּבְרָהְ, τὸ ἴδιον, Eigenthum, Besitzthum, eig. das, was ihr gehört, קָּי לָּה. — j. B. mez. II, 8° mit. ארברה הוה die Königin verlor ihren Schmuck, vgl. בַּחָלָא.

Diλi m. (gr. δόλος, dolus) List, Betrug.

Das samarit. דלם und arab. לנייט hat dieselbe Bedeut. (vgl. Kohn: Samarit. Stud. S. 101), was viell. auf einen semit. Ursprung unseres Ws. schliessen liesse. Pes. 57° מלאכתן נאה ואין בהן Ar. (Agg. crmp. רלוס hre Arbeit ist schön und kein Betrug daran. — Uebrtr. Tosef. B. kam. cap. 7 אין השמן מקבל דלוס das Oel nimmt nichts Unreines an.

אָלוּסְקְאָא Behälter, Kiste, s. בְּלוּסְקְאָ

קלעת נוצרית (in m. Agg. falsch המצרי המצרי der egyptische Kürbis. Ned. המצרי פראות הוות פראות האומרים פראות ברמונה ברמון ברמון פראות השמונה לעת הרמונה ברמון ברמון האומרים המונה לעת הנונה ברמון המצרים אומרים המצרים המצרים המצרים המצרים המצרים המצרים לעת ארמים המצרים לעת מצרים לעת המצרים במצרים ב

קְּלֵקְ (=bh., vgl. auch קָּלֵקְ träufeln. Bech. 44° שיניו דומעות דולפות וטורדות seine Augen thränen, träufeln, strömen, vgl. Raschi קלוב, s. דְלוּהָ.

קלף בל ch. (syr. קלף בילים) träufeln. Schabb. 43° בתי חדתי השכיחי דדלפי neue Häuser, in denen es oft träufelt, weil sie näml. feucht sind.

קלֶף m., הַלְּבָּה f. (= bh. קלֶף Traufe, Dachtraufe. Bez. 5, 1 (35b) החת נותנין כלי החת man darf am Sabbat ein Gefäss unter die Dachtraufe stellen; um näml. das Regenwasser aufzunehmen. Pes. $39^{\rm b}$

קלף לתוכו דלף לתוכו דלף לתוכו דלף לתוכו דלף מידר הדלף לתוכה מידר הדלף לתוכה שירר הדלף לתוכה שירר הדלף לתוכה בית פוח Fass oder eine Mulde, in welche die Traufe fiel. Das. 5, 3 u. ö., vgl. auch בית דלפה Midd. 4, 6 בית הדְּלִיפָּה. — Midd. 4, 6 בית הדְּלִיפָּה. בית הדְלִיפָּה.

אַדְיֹלְקְּה ch. (syr. בְּבֶּבְּיִם) Traufe. Jom. 28b. j. Maas. scheni IV, 55° ob. נחת דילפא die Traufe fiel auf deinen Weizen. Thr. r. sv. בתר, 53b dass.

א דּוֹלְּלְבְּוֹא m. Adj. triefend. — Pl. Keth. 60b un. בני דוּלְפָנִי Kinder, deren Augen triefen.

קלק (=bh.) 1) brennen, zünden. Grndw. לקק (=bh.) 1) brennen, zünden. Grndw. לקק ליד ופגעה בי ופגעה אחד האור ב' lecken, fassen, mit vrges. אחד האור ב', wov. auch אחד האור (vgl. אחד האור ב', flamma lambit). B. kam. 6, 5 לקד sie (die Gefässe) brannten, entzündeten sich. Genes. r. s. 11 Anf. ich fand das Licht ביוצאי שבת דְּלוּק beim Ausgange des Sabbats noch brennend, eig. angezündet. Das. s. 39 Anf., vgl. בירה ב', בירה ב' verfolgen, eig. angreifen, fassen. Thr. r. sv. קלים של ישראל die Verfolger Israels.

Nif. בְּלֵכְּך verbrannt werden. Orl. 3, 3 fg. die Pflanzen ידלקר sollen verbrannt werden. j. B. kam. IV, 5° ob. דרכן לִידָּלֵק sie pflegen verbrannt zu werden.

Hif. trns. et was anzünden, verbrennen. Schabb. 2, 1 fg. במה מדליקין womit (d. h. mit welchen Brennstoffen) darf man am Sabbat anzünden? Das. 2, 7 במת להדליקו zündet das Licht an! j. Schabb. II, 4° un. באת להדליק sie kommt, um anzuzünden.

קלק ch. (syr. קלק בילים) brennen. Dan. 7, 9; s. auch TW — Af. אַרְלֵּיק anzünden, brennen machen. Thr. r. sv. אַרְלִיק sie zündeten die Lichter an, illuminirten.

קּבֶּלֶ m. (syr. בָּבֶּלְיִי) das Anzünden, Brennen. j. Schabb. II, 4° ob. רוב הדלק das viele Brennen. Midd. 1, 4 טער הדלק das Thor, durch welches das Brennholz für den Altar getragen wurde.

קלין f. Brand, Feuer. Schabb. 16, 1 (115°) die heiligen Schriften מצילין ארהן מסני darf man (am Sabbat) aus dem Brand retten. Das. 116° fg. j. Ned. III, 38° un. ראה Jem. sieht das Feuer immer näher kommen. j. B. kam. IV, 5° ob. שברה דליקה את הירדן das Feuer verbreitete sich über den Jordan hinweg. B. kam. 6, 4. Exod. r. s. 5 Anf. בביהו דליקה בביהר Feuer brach in seinem Hause aus.

אַדְלֵּיקְתָּה (בְּלִיקָה ch. (בְּלֵיקָה 1) Brand, Feuer. Bildl. Nid. 36 רלא מסתפי מר מדליקתא hast du (der Herr) denn keine Furcht vor dem Feuer? d. h. vor Strafe wegen Uebertretung meines Befehles; vgl. בַּחֶלָה — 2) hitziges Fieber, s. TW.

א בּלְקּה f. (= bh.) brennendes, hitziges Fieber. j. Ab. sar. II, 41° un. לקה בדלקה er wurde mit hitzigem Fieber bestraft.

אַרָּרְיָּא f. (lat. delirium tremens) Wahnsinn, Zittern durch Wahnsinn. Git. 70° הרא מלמעלה והוא מלמעלה והוא מלמעלה והוא מלמעלה והוא מלמעלה והוא מלמעלה נהוא counsie (während des Coitus) oben und er unten liegt, so überfällt ihn das Delirium (das. im 2. Satz מבריף, זה זה כריף, זה זה זה ידי זה. זה זה און זה און זה מבריף הוא און זה און זה און זה מבריף הוא און זה מבריף הוא און זה מבריף הוא און זה מבריף הוא און זה מבריף הוא און זה מבריף הוא מברי

הַלֶּל (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von לּבָּל f. (= bh., von bh.) von der Fallthür) Thür, Thürflügel. Erub. 101° דלת אלמנה eine unvollständige (eig. verwittwete) Thur, vgl. גרשבוא II. Das. הדלה שבמוקצה die Thür eines Gehöftes, die näml. nicht vermittelst Angeln befestigt, sondern blos angelehnt ist, und die beim Oeffnen auf die Erde gelegt wird. — Uebrtr. Keth. 88 a. u. ö. כונין eig. die Thür vor den Leihenden verschliessen, d. h. den Credit schwächen. B. kam. 80b דלת הנועלת לא במהרה מפתח eine Thür, die einmal geschlossen wurde, wird nicht sobald wieder geöffnet; bildl. für: Wem das Glück einmal den Rücken zugewendet hat, dem wird es nicht so leicht zulächeln, vgl. אַרְבִּוּרָא. Dort hinsichtl. der Autorisation (כמיכה): Wem sie einmal versagt worden ist, dem wird sie nicht bald wieder ertheilt werden. — Pl. j. Schabb. XVII Anf., 16a הבית die Thüren des Hauses.

Levit. r. s. 14, 158° כשם שיש דְּלְהוֹת לבית כך so wie das Haus Thüren hat, so hat auch das Weib Thüren. (j. Kidd. I, 59°d ob. כדלעת crmp. aus מבלעת).

Daleth (eig. Thür, wegen der Form dieses Bstn.), Name des vierten Buchstaben des Alphabet. Schabb. 104a, vgl. גר'נעל. j. Schabb. $Var{II}$, 10d ob. דיה ללת ועשאו wenn Jem. aus einem Daleth ein Resch bildete. j. Maas. scheni IV, 55b ob. ד'לה דמאר Daleth diente zur Bezeichnung von דכואר, s. d. W. j. Snh. X, 28b ob. הלף קלף, s. קלה. Levit. r. s. 19, 162a (mit wenn du dieses אתה מחריב את כל העולם כולו Daleth in Resch verwandelst, so zerstörst du die ganze Weltordnung; d. h. es würde dadurch eine Blasphemie entstehen: "ein Anderer (אחר) ist Gott." Das. auch (mit Bez. auf אחר, Ex. 34, 14) אם את עוטה ריש דלה וכ' wenn du dieses Resch in Daleth verwandelst, so zerstörst du die Weltordnung. Es würde näml. dann heissen: "Du sollst dich nicht bücken vor dem einzigen Gott", אחד. (Die Masoreten haben deshalb an diesen beiden Stellen das Daleth und das Resch als grosse Buchst. verzeichnet). -Pl. Schabb. 103b man schreibe die Buchstaben deutlich, דג"תין רישין רישין דל"תין nicht aber die Daleth's wie die Resch's und die Resch's wie die Daleth's.

ן דלתן j. Snh. I, 18° un. הרעא דלהן ed. Krot., crmp. aus דלהן (anst. רלהלן).

אָרָּהְוּתָא f. Glücksgut, s. TW

. 다. St. c. 그건 m. (= bh.) Blut. Grndw. 다. (wov. אדם): roth sein. Schabb. 31b Gott sagt: רביעית דם נתתי בכם על עסקי דם הזהרתי אתכם ein Viertel (Log) Blut gab ich euch (d. h. das geringste Mass, das zur Erhaltung des Lebens nöthig ist) und gab euch auch rituelle Verwarnungen in Betreff des Blutes. j. Schabb. II, 5^b un. אדם הראשון דמו של Adam ist das Blut der Welt, d. h. von dem die Lebenskraft aller Menschen herrührt. Dah. auch für Leben. Snh. 72b denjenigen, der einen Menschen verfolgt, um ihn zu ermorden, darf man tödten, rette das Leben הצל דמר של זה בדמר של זה des Einen (des Verfolgten) durch das Leben des Andern; vgl. רוֹבֶת, vgl. auch זַרִּצִית. Genes. r. s. 63 g. E. דם של מילה das Blut der Beschneidung. j. Schabb. XIX, 17ª un. u. ö. דם ברית dasselbe, vgl. בַּרִית. j. Nid. IV Ende, 51^b u. ö. דם בחולים, s. d. W Men. 44° u. ö. דם Saft, עgl. הְלִזוֹן II. — Pl. Jom. 9° u. ö. שפיכות דָּנִים Blutvergiessen, Mord. Seb. 53° דמים העליונים das Blut, das auf den obern Theil des Altars und dasjenige, das auf den untern Theil desselben gesprengt wurde, vgl. תַנַר.

סק, אֹבְין ch. (syr. אַנָּי, גָּעֵייַ = בּיִּן) Blut. B. bath. 58b בריש כל מרעין אנא דם an der Spitze aller Krankheiten bin ich, das Blut, d. h. dasjenige, von dem sie ausgehen. Ab. sar. 28b במא das Blut (im Auge) und die Thräne, d. h. thränendes Auge, als krankhafte Zustände. Git. 68^b un. דמא דרישא Kopfschmerzen, die vom Aufsteigen des Blutes herrühren. Keth. 60b un. רמא דחמרא (Agg. crmp. רנוא). Pes. 25^b u. ö. מאר חזית דרמא דידך סומק טפי דילמא דמא יההוא גברא כומק שפי woher weisst du, dass dein Blut röther ist, vielleicht ist des Andern Blut röther; d. h. wenn dir die Wahl überlassen wird, entweder zu morden oder ermordet zu werden, so musst du letzteres vorziehen, denn du weisst nicht, wessen Leben dem allgemeinen Wohle förderlicher ist; wenn du also mordest, so erfolgt der Verlust eines Menschenlebens und gleichzeitig eine Sünde; vgl. אַלִּיל. — Kidd. 81ª hätte man im Himmel nicht ausgerufen: Seid vorsichtig betreffs des R. Meir (R. Akiba) und seiner Gesetzkunde! שויתינהו לדמך כתרתי מעי Jakob (Tlmd. Agg. הרתי מער, Ms. M. שניניר, Ms. M. משיניר anst מער), so würde ich dein Leben (s. בָּם Anf.) wie zwei Maa (kleine Münzen, die man leicht verausgabt) behandelt haben. Pes. 112b un. hätte man nicht ausgerufen u. s. w. שריכהר לדמך משרינא לידה לדמך תרתו Ms. M. (2. Ms. תרת פשיטר מנער, Agg. blos ככנהיך) dass. — Nach Rabbinowitz in Dikduke z. St. bedeutet לדכוך: dein Werth, Würde, eig. Geld. — Mit vorges. 8, 8. אַדַם.

קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch. (syr. קבוים ch) Geld, pretium. ch ohne Geld. B. kam. ch ohne Geld. ch ohne ch ohne Geld. ch ohne ch

אבין m. (entgges. dem רַבָּאר) Demai, d. h. Getreide, betreffs dessen ein Zweifel obwaltet, ob der Zehnt (מעשר) bereits davon entrichtet wurde oder nicht; namentl. wenn es von einem gewöhnlichen Manne (der nicht zum Gelehrtenbunde oder sonst zu den Beglaubigten [באבין] gehört, vgl. קבר) gekauft wurde, von welchem

Getreide man den Zehnten zweifelshalber entrichten muss. — Stw. דכוי eig. es ist ähnlich, d. h. die Möglichkeit, dass von diesem Getreide der Zehnt entrichtet wurde, ist ähnlich der Möglichkeit, dass dies nicht erfolgt ist. Denn da der gewöhnliche Mann (עם הארץ) blos verdächtig ist, den Zehnten nicht entrichtet zu haben — also hierüber noch keine Gewissheit obwaltet — so spricht kein Umstand weder für diese noch für jene Annahme. Vgl. j. Maas. scheni V Ende, 56^d דמאי דמי תיקן דמי לא תיקן (so ist zu lesen anst. דנואר לא) d. h. Demai bedeutet: Es ist ebenso denkbar, dass man dieses Getreide durch Entrichten des Zehnten zum Essen tauglich gemacht, als es auch andererseits denkbar ist, dass man es nicht tauglich gemacht hat. j. Sot. IX, 24b ob. dass. (anst. lies רמר lies רמר). Einige vom Ar. gegebene Etymologien unseres Ws. (vgl. TW.) sind nicht zutreffend, und noch weniger die von Musaf. (gr. לעם הארץ = δημόσιος (עם הארץ). Dem. 1, 1 fg. 2, 1 u. ö. Schabb. 2, 7 מעשרין את הדמאר man entrichtet (selbst kurz vor Eintritt des Sabbats, כפק חשיכה) den Zehnten vom Demai. — Pl. j. Dem. II, 22° ob. ראריכותרן דכורין habt ihr auch (den Zehnten der) Demai's entrichtet? j. Schek. V, 48^d ob. dass. — Dav. rührt auch der Name des Tractats her, der über diese Satzungen handelt: רכואר, Demai.

אָבְיּבְיּ m. pl. Götzenbilder, simulacra, eig. Aehnliche, weil man den Götzen eine gottähnliche Kraft zuschrieb, vgl. אַבָּיָב; s. TW

הַלְּהוֹר חמה חמר Plur. דְּלְהוֹרוֹם Dämmerung, u. zw. sow. die Zeit, wenn die Sonne anbricht, Morgendämmerung, diluculum, als auch die Zeit, wenn sie untergehen soll, Abenddämmerung, crepusculum. Grndw. מרם) (ארם) erubescere, vom Sichröthen des Himmels. Ber. es ist Pflicht, zu מצוה להתפלל עם דמדומי חמה es beten (sow. das Morgengebet als auch das Abendgebet) in der Dämmerungszeit; nach einer andern Ansicht wird dies getadelt. j. Ber. IV, 7^b un. Schabb. 118^b. j. Ter. VIII, 46^a un. j. Maasr. IV, 51^b u. ö. — j. Pes. V Anf. 31^c un. של בין הערבים עם דימדומי החמה das Vesperopfer wurde zur Zeit der Abenddämmerung dargebracht. Das. VIII, 36b ob. j. M. kat. III, 83. j. Kidd. I, 59^b un. Genes. r. s. 11, 12^a u. ö.

שלה denom. (vom vrg. W.) eig. dämmern; übrtr.: in halbbewusstem Zustande sich befinden, wo der Verstand theilweise verdüstert ist. Part. pass. j. Ter. I, 40^d un. בורה ביר ein Taumelnder, der durch Weinrausch fast bewusstlos ist. — Part. pass. (vom Palp. ch.) Cant. r. sv. במעם, 16^c ההרא כיליא פי war jene ganze Nacht hindurch (infolge der Angst) halb bewusstlos.

יַּבְבַּנְיוֹת s. דַּבְּבַּנְיוֹת.

דר, דוֹקוֹת s. in 'דר. — דּרֹמָי s. hint. דמי.

Nif. הְּלְּנְלֵּהְ eig. gleich, ähnlich gemacht werden dah.: wie etwas erscheinen. Kidd. 32b al die Engel zu Abraham kamen, א כרמי כו אלא erschienen sie ihm blos als Araber Suc. 52a der Trieb zum Bösen לערביים בדיקים נדמה להם כחום השערה החל מו להם כחום השערה wird den Frommen (in der zukünftigen Welt wie ein hoher Berg und den Frevlern wie ein dünnes Haar erscheinen, vgl. בכי בכי בווא בי לואס למו לואס מו Pi. vergleichen, ähnlich machen. Trop Sollte וכי מפני שאנר בְּוּדֶפְּוּיךְ נעשה מעשה sollte wir etwa deshalb, weil wir diese Gegenständ mit einander vergleichen, auch berechtigt seir dies auf die Praxis anzuwenden? Part. pass Men. 18° כנודו פוד אני שלא כיווננו שמועתנו e will mich bedünken, dass wir unsere Lehre nich zutreffend vorgetragen haben. j. Ber. II, 5b ur מדומה הייתי שאתם נכוין בפושרין ואי אתם ich glaubte, dass ihr mı נכוין אפילו lauem Wasser verbrüht werden würdet, abe ihr werdet es nicht einmal mit kochendem Wasser bildl. für: Durch eine schwache Andeutung hab ihr früher meine Absicht nicht gemerkt, späte aber nicht einmal durch eine in die Augen fallend Handlung. Tract. Derech erez cap. 9 dass. Taar 23° כמדומין אנו שאין וכ' es scheint uns, dass de Regen kommt blos u. s. w. Hor. 10^a un. מדומרך: ותם שטררה אני נותן לכם עבדות אני נותן לכם glaubt ihr etwa, dass ich (durch dieses Amt euch eine Herrschaft gebe? ich lege euch blo einen Dienst auf. B. mez. 59a, vgl. בָּדֵל. Snh. 68t

לביה ארוכה לודי אור (syr. בְּיֵה בּאָר רְבָּיה בּאָר בּאָר רִבּיף בּאָר בּאָר רַבּיף בּאָר (syr. בְּיִה בּאָר רַבְּיף בּאָר רַבּיף בּאָר רַבּיף בּאַר רַבּיף בּאַר וּבּאַר וּבּיף וּהַר וּבְיף וּאַר וּבּיף וֹהַר בּאַר וּבְיף וֹהִיף וֹהְיף וֹהִיף בּאָר וֹהְיף בּאָר וּבְּאָר בּאָר בּאַר ב

Ithpe. ähnlich erscheinen, eig. ähnlich, gleich gemacht werden. Kidd. 29b אַרְבָּגִיר לִּרָה er erschien ihm wie ein Drache. Snh. 29ab ארכוי ליה כגברא מבא er zeigte sich ihm wie ein alter Mann. j. Schek. V, 48d ob. selbst der Eselin des R. Pinchas ben Jaïr לא אירבוינן

Pa. בְּזֵּל gleich, ähnlich machen. Snh. 47° ביי וכל kannst du etwa vergleichen u. s. w.? j. Keth. I, 25° un. עד דאת מדמר ליהו של bevor du es vergleichst u. s. w.

That f. (=bh.) Achnlichkeit. Num. r. s. 19, 237^d דמות גבורה של מעלה eig. die Aehnlichkeit der Kraft des Höchsten, d. h. die Aehnlichkeit Gottes. Mechil. Jithro, Par. 8 dem Gebote: "Ich bin der Herr, dein Gott" stand auf den Bundestafeln das Gebot: "Du sollst nicht שכל מי שהוא שופך דם ,morden!" gegenüber מעלה עליו הכתוב כאלו ממעט בדמות המלך denn demjenigen, der Blut vergiesst, rechnet es die Schrift so an, als ob er die Gottähnlichkeit verringert hätte. — Gew. auch ohne Zusatz in ders. Bedeut .: Gottähnlichkeit, D'muth; vgl. auch בלב. Jeb. 63b ein Jude (Mensch, vgl. אָרָם), der sich nicht bestrebt, Kinder zu erzeugen, כאלר ממעם הדמרת ist so straffällig als ob er den D'muth verringerte. Vgl. Genes. r. s. 34 g. בל מר Das. s. 8 g. E. Gott בומעם הדמות E. sagte: Ich will den Menschen erschaffen בשלם וברכורת כון העליונים mit Zelem und D'muth gleich den Himmlischen. Das. s. 14 Anf. (דַּמוּרָה s. דר' in הרבור).

אָרְמוּרת בּיִּטְבּבּבּי, וְבִּבּרת (syr. נְבַבּבּי, וְבַבּבּיּר, בְּבּרת בּיִּנְבְּרת (Abbildung, simulacrum, s. TW.

תונית היונית היונית או הוונית או הוונית היונית היו

Pesik. r. s. 33, 63° Gott sagte: כמה דְמַנְּיֹה לכם ים in wie vielen Arten von Aehnlichkeit habe ich mich euch geoffenbart! An der Binsensee wie ein rüstiger "Kriegsheld", am Sinai wie ein "greiser Gesetzlehrer", in der Stiftshütte wie ein "Bräutigam" der in das Brautgemach einzieht; vgl. הבב.

ברתיה דבמים Domitianus, der bekannte römische Kaiser. j. Schabb. XIV, 14^d ob. ברתיה דרמים die Tochter des Domitian. In j. Ab. sar. II, 40^d ob. lies דרמים מחלבות anst. בתימים מורכה במים המונה במים מורכה במ

אָרָמִיךְ, וְּמֵיךְ, וְּמֵיךְ, וְּמֵיךְ, וְּמֵיךְ, וְמֵיךְ, וּמְיּלְ, schlafen, schlummern, s. TW — Insbes. vom Tode

der Frommen: sterben, im Grabe ruhen. j. M. kat. III, 82° ob. דמכת איחתיה seine Frau starb. Das. 83d רנוך במוערא er starb an einem Feste. j. Ab. sar. III, 42° ob. ר' אבהו מי דמך als R. Abahu starb. j. B. kam. IX, 7° ob. כלי als sie sterben sollte, vgl. כמל Genes. r. s. 72 Anf. (mit Anspiel. auf. Gen. 30, 15) Rahel sagte zu Lea: עמך הוא דמיך עמי לית הוא דמיך "Bei dir" wird er (Jacob im Grabe) "ruhen", nicht aber bei mir. Das. s. 91, 89° בה דכלך ה כימון als R. Simon starb. Khl. r. sv. מתוקה, אות למדמוך לית אנן משתבקין selbst zu schlafen im Grabe haben wir keine Ruhe. j. Kil. IX, 32° un. ר' מאיר הוה אידמיך ליה באסיא (x prosthet.) R. Meïr sollte in Asia sterben. Das. עולא נחותה הוה אידמך Ulla, der oft nach Babylonien reiste, sollte daselbst sterben, d. h. kurz vor seinem Tode u. s. w. - Auch von leblosen Ggstn. Ruth r. sv. ליכי, 42b, לדמכת das Feuer erlosch. In der Parall. steht איטפיית.

אַבְּבְיָּ m. Adj. (syr. בְּבִּינְיִּ) der Entschlafene, Verstorbene. — Pl. j. Ber. II, 5° ob. דָּנִבְיֵּרִא, s. דָּנִבְיֵרִא

אְבְּמִיבְתָּ, אִבְּמִיבְ m., אַבְמִידְ, אַנְיבְיּהְ f. (syr. وُحُدُر) der Schlaf, das Schlafen, s. TW.

ארתורות f. (syr. לְשׁבְּׁבּלְיִי) der Tod, das Sterben. j. Ab. sar. III, 42° ob. R. Nahum hat die Bilder bei Lebzeiten nicht gesehen, אל darum sollte er sie auch bei seinem Tode nicht schauen.

אָלָא m. (בּמוֹלְאָ trnsp.) Vermögen, s. TW.

בימיר (= bh.) schweigen. Pesik. r. s. 33, 61° (mit Bez. auf בימיר, Jes. 6, 5) היאך היה לי (Jes. 6, 5). שרממיר wie war mir, dass ich geschwiegen habe! Taan. 20° un. רממיר הרוחות עמד הקנה במקומיר wenn die Winde ruhig werden, so bleibt das (früher geschüttelte) Rohr an seiner Stelle. Snh. 91° un. der Körper sagt: Seitdem mich die Seele verlassen hat, סאבן דומין ביומין פון ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין פון ביומין ביומין ביומין און ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין ביומין און ביומין ביומין ביומין ביומין (Ps. 42, 5): אורם ביומים Hif. Exod. r. s. 29 Ende הדרים כל הערלם er brachte die ganze Welt zum Schweigen, zum Stillstand. Genes. r. s. 96, 94 יהושת שהוא Josua, welcher Sonne und Mond zum Stehen bringen wird.

דר s. in דוֹמִינוֹ . s. in

יכוֹנִיכְא od. רִיכוֹנְיְקְא m. Kohlenbehälter.

Pl. Snh. 74^b קרומקי הדינולקי (Ar. liest ררינזונקי, vgl. קרואקי (Euerpfannen und Kohlenbehälter.

סוֹמוֹס s. in 'דר' פּרְמְּסָית, הְּיְמְּסָית u. s. w., s. in 'דר'

Damascus, N. pr. der Hauptstadt in Syrien. j. Bicc. III, 65^d ob. Simon bar Ba בּזַּכְקּאָה (וווות הר כר מסקוס) war in Damascus. — Dav. N. gent. בּזַּכְקָאָה der Damascus cener, s. TW

קְּבָּעְלֵ (=bh.) thränen. Tosef. Bech. cap. 4 אם היתה עינו דוֹמַעַת בידוע שהמים עוברין פסקה אם היתה עינו דוֹמַעַת בידוע שהמים קבועין wenn sein Auge immerfort thränt, so ist es gewiss, dass das Wasser (im Auge) schwindet; wenn es aber zu thränen aufhört, so ist es gewiss, dass das Wasser sich festgesetzt hat. Bech. 44° הַּבְּעִּעוֹת בּּיִנְיִינִינִי דוֹמִעוֹת בּּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי בּינִינִי דוֹמִעוֹת בּינִינִי בּינִינִי בּינִינִי בּינִינִי בּינִינִי בּינִינִינִי בּינִינִי בּינִיי בּינִינִי בּינִינִי בּינִיי בּינִיי בּינִינִי בּינִינִי בּינִיי בּינִיי בּינִינִי בּינִינִי בּינִיי בּייי בּינִיי בּינִיי בּינִיי בּינִיי בּינִיי בְּינִייי בּינִיי בּינִיי בּינִייי בּינִיי בַּינִיי בִּייִיי בִּייי בִּיי בִּיייי בִּייי בִּייי בִּייִיי בִיייי בִּיייי בִּייי בִּיייי בִּיייי בִּייייי בְּיבִּייִייי בְּייייי בִּיייייי בְּיייייי בִּייייי בִּיייייי בִּיייייי בּיייייייי ב

אָנִע בּיִל ch. (syr. קְּנֵע בּיִילּבִי), thränen, s. TW.

עליני m. (=bh.) 1) die Thräne. Men. 30° und B. bath. 15ª die letzten 8 Verse des Pentat. "Es starb daselbst Mose" u. s. w. הק"בה ארמה hatte Gott dem Mose vordictirt, welcher letztere sie unter Thränen niederschrieb. — 2) übrtr. die Hebe, Teruma. Mechil. zu Ex. 22, 28 die Hebe hat drei Namen: ראשית ררמה ודמע אלו תרומה Tem. 4° אלו תרומה; vgl. Tosaf. z. St.: Die Hebe heisst deshalb דמל, weil sie (im Ggs. zu בכורים) auch vom Flüssigen Ohol. 16, 4 אוכל בדמער er entrichtet wird. isst seine Hebe. Tosef. Ter. cap. 10 g. E. בית ein Getreidehaufen, in welchem eine Mischung von Teruma sich befindet.

לו היקעה f. (= bh.) Thräne. Thr. r. sv. הכלר, 63b dreierlei Thränen (דְּמְעוֹה) sind dem Auge schädlich: דמעת הקרר ודמעת העשן ודמעת הקרר ודמעת הקרר ודמעת העשן ודמעת הקרר ודמעת הקרר ודמעת העשון ודמעת הקרר ודמעת העשון לו הקבר Ar. ed. pr. (spät. Ar. Agg. crmp. לו הקבר Thräne infolge der Kälte, des Rauches und des Weinens. Die Midr. Agg. haben dafür vgl. damit Schabb. 151b. 152a: es giebt sechs Arten von Thränen, wozu auch של בית הכסא gehört.

ארת בארה ביל בארה ביל בארה ביל בארה באלון בארה באלון בארה באלון בארה באלון בא

in der Mischna ist das מרכוע מחבר מוערב Mischen der Teruma zu verstehen, ebenso wie unter מערב das Mischen im Allgemeinen (dort von dem Mischen des verbotenen mit erlaubtem Weine). Orl. 2, 4. 6 הבור פוד פועד. Ter. 5, 5. 6 אין das Vermischte הפרופוע מדמע אלא לפי חשבון bewirkt das Verbot des Genusses nur nach Verhältniss der ersten Mischung; d. h. wenn z. B. 1 Scheffel Teruma mit 50 Scheffeln von gewöhnlichem Getreide; sodann aber ein Scheffel von dieser Mischung mit anderm Getreide vermischt wurde, und letzteres 2 oder mehr Scheffel beträgt: so ist diese zweite Mischung als erlaubt anzusehen, da in jedem Scheffel der ersten Mischung blos der 50. Theil Teruma war. Chag. 24b כדי יון וכדי שמך המדוכועות Krüge mit Wein oder mit Oel, deren Inhalt vermischt wurde; vgl. das. 25 נודו מודיונוערת דקדש. — Nif. pass. vom Pi. Ter. 5, 6 נְרָנֵוֹער sie wurden vermischt. Schabb. 142a. Nid. 46b un. עיכה שנדנועה ein Teig, in welchen Teruma gefallen ist, die damit vermischt wurde.

בורע m. eine Grasart, die nur nothdürftig als Speise für Menschen dient. j. Ber. VI, 10^b un. j. Kil. VII, 30^a un. dass.

אַרְיָבְיּהְ Dumkeja, Name eines assyr. Ortes. Jeb. 17^a ob.

יובר, nur Ithpa. אור (syr. אור) sich verwundern, erstaunen, s. TW.

יַן, דָּין, הַין, דְּנָת, רְּנָה, Pron. (syr. יִי, בִּין, הַן f. Pron. (syr. יִי, בִּייִ, m.). Der eig. Stamm ist 7, vgl. 77 und fem. בא — dieser, diese (dieses), hic, haec (hoc). Dan. 2, 18. 28 fg. — Levit. r. s. 8 Anf. דין אנור לינא בעיא לדן ודן אמר לינא בעיא לדן der Eine (der von der Matrone copulirten Sklaven und Sklavinnen) sagte: Ich mag diesen nicht, und der Andere sagte: Ich mag jenen nicht. Ab. sar. 10b לית דין בר אינש das ist kein Mensch, d. h. er ist ein höheres Wesen, ein Engel. j Sot. II, 17d un. כון קדמת דנא vor dieser Zeit, vormals. j. Schek. VII, 50° un. אסור לך דנא das ist dir verboten. Mit vorges. He: דָּבֶיך, s. TW. — Mit angh. Waw: קרפה (verk. aus דרך הדר). j. Erub. VII, 24° ob. די דינו צד והי דינו אמצע was heisst: Seite und was: Mitte? j. Snh. V, 22d ob., vgl. הַיִידְּכֹר.

אַדְּ m. (syr. אָלֵי, arab. كَنْ) grosses Fass. Jom. 28b un. דוא דחלא ein Fass mit Essig. Ab. sar. 60° מכרי אדנא וישראל מכובא der Nichtjude sitzt auf dem Fass und der Jude auf der Kufe. — Pl. Schabb. 67b דכר דַכֵּר Ar. (denom., Agg. דונר) mögen fest werden die Fässer! i. Schabb. VI, 8° un. dass.

m. pl. patr. die Einwohner des Ortes Dena. Kidd. 70b.

Denab, Name eines Ortes. Tosef. Dem. cap. ו אוצרה של דוב der Schatz von Denab.

رَبِّة , الْمِرْة , الْمُرْدِة , Schweif, Schwanz, s. TW. - Pl. Snh. 37ª früher habe ich unter den Gelehrten (der unteren Bänke) obenan gesessen, השתא מותביתו לי בדַנְבֵי jetzt aber (wenn ich auf die obere Bank vorrücke) setzt ihr mich unter die Schweife, d. h. als den letzten der Hauptgelehrten, vgl. אָרָר.

Dinag, Name der Tochter des R. Nachman. Kidd. 70° דונג Ar. (Agg. דונג Ar. (Agg. דונג תשקיון Dinag (Dunag) gebe uns zu trinken.

 $f. \ (=$ אַנִירָהָא, μ וֹעלָדָּנָא, mentha) Münze, Krausemünze. Schebi. 7, 1 עלה הדנדנא Ar. (Agg. הדנדנה) das Blatt der Münze. Nid. 51b עיקר הדנרנא die Wurzel der Münze.

von 77, s. d.

רבו (syr. ינייב) eig. wohl (wie hbr. ביל, wov. חַרָּה, mit Wechsel der liquidae) verlassen; nur von der Sonne, die, nach Vorstellung der Alten, bei ihrem Aufgange den Ocean verlässt, um die Erde zu beleuchten; dah. aufgehen, oriri, exoriri, im Ggs. zu טָׁקַע, eig. untersinken, dah. untergehen. Vgl. auch hbr. יָבַאָּ herausgehen, aufgehen von der Sonne, während eig. eingehen, auch vom Untergange der Sonne steht, wenn sie in den Ocean zurückkehrt. — Genes. r. s. 33, 31^d אית גבכון שמשא geht etwa bei euch die Sonne auf? j. B. mez. II, 8° un. und Levit. r. s. 27, 171° רשמשא לכחה בארעכון dass.

א דְּבַּסְטִים, דְּרָנְמִים -. דר' s. in דּוֹנְטִיבָּא s. in

הְנִיאֵר Daniel (bh.) Name des nach ihm benannten Buches. Erub. 21ª, vgl. בַּרָנַשׁ. — Ferner Name eines Amoräers. j. Suc. IV Anf., 44^{b} רבי דניאל בריה דר' קטינא R. Daniel, Sohn des R. Ketina. Levit. r. s. 32 Ende דכיאל חייטא der Schneider Daniel. Khl. r. sv. ושבתי אני, 80^d dass.

דנכר Danko, N. pr. B. kam. 99b un. דנכר ראיכור Danko und Issor, zwei berühmte Geldwechsler. Das. auch רבכא Danka.

Das eig. Stw. ist אנק, wov. Ithpe. אראנק, das in אראנק, contr. ארנק überging, s. TW. — Ferner Denak, N. pr. Ber. 42b כהר דנק der Strom

vom pers. اِنْق vom pers. إِنْكُمْ m. (syr. إِنْكُمْ arab. وَانْقَ نانک); gr. δανάκη) Danka, eine kleine, pers. Münze, der sechste Theil eines Sus. Aus R. hasch. 26° ergiebt sich, dass כועה der כועה gleich sei. B. mez. 60b הנקא ארופיה ודנקא קא שקיל מיניה eine Danka hat er ihm geliehen und eine Danka nimmt er von ihm bezahlt. Seb. 48° בת דנקא im Werthe einer Danka. Bech. 11^a – Uebrtr. der sechste Theil eines Ggsts. Schabb. מלגא דרנקא die Hälfte einer Danka (שתות=). — Pl. R. hasch, 26° wird משונה (Gen. 33, 19) übersetzt: ביאה דַנִבֵּר hundert Danka's.

እርያቸ Dankai, N. pr. Genes. r. s. 79, 78^a לקאי כפרא der Schreiber Dankai.

ד' ַ s. in רברסי, s. דר', s. דיד', s. דיבּקהַד.

יוֹרָין (וְסְמוֹרָין m. Pachtverhältniss. Beaufsichtigung des Feldes. Im Neusyr. (vgl. Smith Thes. Syr. hv.) bedeutet ;: venia, promissio, vom pers. دستور, was viell. mit unserm W zus. hängt. — Arach. 28a שדה כגר ליה ברכטורין Ar. (ebenso Jalk. I, 200b; Agg. beim Felde kann er doch wohl ein Pachtverhältniss eingehen. Kidd. 60b בקיט ליה ברסטורין Ar. (Agg. בדכתורא) er nahm es in Pacht.

על אייסלוס (דּיסלא) דייסלוע u. s. w. s.

אוּסְקניתָא s. דוֹסקניתוּא.

ל سُكَرَة f. ("pers.. "גُ سُكَرَة أَنْ أَرْالِهِ الْمُعْرَالِهِ الْمُعْرَالِهِ الْمُعْرَالِهِ الْمُعْرَالِهِ ا

تَكَسَكُمَ" Fleischer im TW II, 577ab) 1) Ortschaft, Stadt, Dorf. Git. 40a דבקרתא דעבדר ein Dorf der Sklaven. Erub. 59a דסקרתא דריש גלותא Ar. (Agg. דאיסקרתא) die Ortschaft, in welcher der Exiliarch residirte. Das. דיכקרתא die Ortschaft des Nathsai (N. pr. des Desitzers derselben). Meg. 16° סגר ליה בחדא er (Mordechai) hat an einer Ortschaft genug. — 2) Diskarta, Name eines Ortes. Sot. 6b ר' יהודה מדיסקרתא R. Jehuda aus Diskarta.

כרק או Ted. 50°, s. in כרק.

ירור (vgl. pers. کشت vestis) Turban, Kopfhülle. Schabb. 48° חזייה דקא פרס דסתודר er sah, dass jener cinen Turban (Tuch) über die Oeffnung der Kufe deckte.

ליסְתְנָא f. (syr. נְבֹּלְתָנָּ Theil, יבר (syr. בין, Pa. בין, Pa. בין, Seufzen, ächzen. | Portion, Gabe. Ber. 42a בין, ובר (ו. יבר)

ידְּסְטוֹרְין s. דסתורן ,דסתורא.

רַעָּח, דְּעָח, (=bh., eig. Inf. von ירע das Wissen, die Kenntniss, Erkenntniss. Snh. 94° (mit Bez. auf Spr. 24, 4) כל אדם שיש בו ein Mensch, der Kenntniss דיעה לכרף מתעשר hat, wird später auch reich werden. Das. (mit כל ארם שאין בו דיעה אסור (Bez. auf Jes. 27, 11 eines Menschen, der keine Kenntniss besitzt, darf man sich nicht erbarmen. Ned. 41^a ob. "Bei Mangel an Allem" (Dt. 28, 57) בלא דרכה d. i. ohne Erkenntniss. Das. אין עני אלא בדיעה arm ist nur derjenige, dem es an Wissen mangelt. Levit. r. s. 1, 145b דיה קנית מה חכרת דעה חכרת מה besitzest du Wissen, was fehlt dir? fehlt dir Wissen, was besitzest du? Khl. r. sv. כל זר, 88d. Num. r. s. 19 Anf., vgl. auch דמ. Sot. 9, 6 (45b) וכי על דעתינו לתה שזקני בית דין שופכי דמים הן könnte es uns denn in den Sinn kommen, dass die Aeltesten des Gerichtshofes Blut vergossen hätten? mit Bezug auf Dt. 21, 7 (das. 38b steht dafür עלה על רוח , und den nächstflg. Art. — Snh. 33° שיקול הדעת Erwägung einer Ansicht, d. h. in zweifelhaften Fällen, hinsichtlich welcher noch keine gesetzliche Bestimmung getroffen wurde. j. Keth. IX, 33ª mit., vgl. קעות - Cant. r. sv. אתי מלבנון, אתי $22^{
m d}$ eig. ein übel riechender Verstand, d. h. schlechter, närrischer Mensch. j. Chag. II, 77 b ob. ihr Wissen war nicht rein, klar. B. mez. 11b דעה אחרת נוקנה ein anderer Sinn, d. h. eine andere Person, bringt es in הולה בדעת עצמו תולה לSnh. 25ab תולה בדעת עצמו es ist von seiner eignen, eines Andern Absicht, Gesinnung abhängig. רעת נוטה Chull. 90b der Sinn דעת תורה einer gesetzlichen Bestimmung, der Sinn, der wahrscheinlich ist, Wahrscheinlichkeit. Pes. 113^b ד' אין הדעה סובלתן vier Menschenklassen kann die Vernunft nicht dulden; vgl. auch אַבֶּר im Pi. — Uebrtr. Snh. 100 b זה שרעתו יפה jem.,

dessen Sinn heiter ist, d. h. der sich nicht leicht ekelt. B. bath. 145^b "Alle Tage des Trübsinnigen sind böse" (Spr. 15, 15), זה אכתנים das ist derjenige, der sich ekelt; "aber ein heitres Herz ist ein stetes Gastmahl", זה שרעתר יפה derjenige, der Alles froh geniesst. Nach einer andern זה שדעתו רחבה :Ansicht זה שדעתו קצרה bezeichnet ersteres den Engherzigen und letzteres den Freigebigen. — Pl. Schebu. 42° אזלינו בתר wir richten uns nach der Mehrheit der Ansichten, nach Stimmenmehrheit. j. Sot. I, 17ª un בשם שיש דיעות במאכל ובמשתה כך יש דיעות so wie es Ansichten (Geschmacksver schiedenheit) beim Essen und Trinken giebt, ebenso giebt es solche bei den Männern hinsichtlich des ehelichen Verhältnisses, vgl. זָבוּב. Pes. 112ª vgl. שַׂוֹים.

אַרָּעָת ch. (= דַעָה Wissen, Verstand Ansicht. Pes. 2ª u. ö. קא כלקא דעתך (verk für על דעהך, vgl. den vrg. Art.) eig. es komm dir in den Sinn, d. h. ohne weiteres Nachdenker könnte man glauben, dass u. s. w. Sot. 45^b. 46 u. ö. אכיינא דעתך אכיינא ich könnte glauben, das u. s. w. Kidd. 81b un. לאר אדעתאר ich dachte nicht daran. M. kat. 17a בדיחא דעתאר ieh bir heiterer Gesinnung. Git. 70b פועתא ein verworrener Sinn. M. kat. 26b un. ביה לית ביה: דעתא להאי צורבא מרבנן wie hat doch diese Gelehrte keinen Verstand! j. Keth. II, 26b ob על דעתיהון דרבנן nach Ansicht der Rabbinen. – Pl. j. Jeb. I, 2b un. יייון דעון אית ליה לר' יוחנן' verschiedene Ansichten wurden dem R. Jochanai nachgesagt. j. Keth. VI Anf., 30° דֵּלָוֹן דערון.

רְעָרֵק (eig. Palp. für בְּקְדֵּק. von דְּעָרָן; p in verw.) dünn, klein machen, verdünnen zermalmen, s. TW

קרין ה. Adj. dünn, klein. — Pl. Toset Snh. cap. 2 ראמריא בְּיבְּקִין die Lämmer sind nock klein, jung; als Grund für Einsetzung eine Schaltmonats. Snh. 11^b אימריא דעדקין Ar. sv אימריא דעדקין (ערקין).

יְּלֵעְןּ, וְּלֵעְןּ (syr. יָבֹיץ, hbr. קּעַןּ) erlöschen verlöschen, s. TW., vgl. אַבַרָּ.

דען (syr. יביי) einstecken, einsetzen s. TW – B. bath. 74°, s. דעציתיה, s. דעציתיה.

דעץ m. Beiname der samarit. Schrift eig. Verschlingung (Hineinstecken) der Buch staben. Snh. 22° אַשׁוּרִר, s. כהפך להם לדעץ, s. להם Ar. Var. sv. liest רעץ, s. d. W.

דעקין j. B. kam. X, 7° ob. בר נש דעקין lie ruggi ein Mensch von Drangsalen, d. h. ei Armer, näml. Plur. von אָקא, s. d.

 loren gegangenen δάπος, womit auch έδαφος zus. hängt. Kel. 15, 2 דת של נחתומים das Brett (die eherne Tafel), worauf die Bäcker den Teig rollen. Vgl. B. bath. 66ab דת של מתכות. — Pl. Ab. sar. אדבפין והעדשין והלולבין die Bretter (die man auf die ausgepressten Trauben legt), die linsenförmigen Kufen und die Besen (womit man die Kelter ausfegt, reinigt; vgl. Raschi, vgl. dagegen j. j. Ab. sar. V, 45^b un. und Nid. 65^a dass. Num. r. s. 14, 224^b der Nagel in der Thür הרפים הדפים hält die Bretter zusammen. — 2) übrtr. die Columne eines beschriebenen Pergamentblattes. Jad. 4, 8 die Pharisäer sagten: Wir klagen dich, o galiläischer Sektirer an, שאתם כותבים את המושל 'עם השם בדת וכ dass ihr den Namen des weltlichen Herrschers mit dem Gottesnamen in einer Columne schreibt und zwar den ersteren vor dem letzteren, näml. Ex. 5, 2 ריאמר פרעה 'כוי ה; was doch nach curer Ansicht eine Beleidigung für Gott ist, vgl. אלום. (Diese Anklage ist eine Ironie gegen den Sektirer, welcher es für unschicklich gefunden hatte, dass die Pharisäer in gerichtlichen Dokumenten die Aera mit dem Namen des Regenten versehen und diesen dem Namen des Mose voranschicken). Men. 3^a יריעה בת שלש (תשע) rein Pergamentstreifen, der drei (neun) Columnen breit ist. Das. בין דף zwischen einer Columne und der andern. Das. 3^b ein zweibuchstabiges Wort des Pentats. לא לבין הדפין darf man nicht zwischen die Columnen (die von den Rändern durch Linien getrennt sind) einschalten, d. h. die leeren Ränder beschreiben. Levit. r. s. 25 Anf. Exod. r. s. 16, 116° u. ö. — Neg. 11, 9 שני דפי חלרק die zwei zus. gehefteten Zeugstreifen (Blätter) eines Hemdes.

אטפֿד, אטאפֿד m. (gr. δάπεδον = ἔδαφος) Grundstück. Pl. Taan. 20^a רפטי. Snh. 98^a בפאטי Ar., s. אוָאַ.

קיוּפְטִין s. דפּטִיא.

T m. (=bh. לפֿפר) Makel, Verderben. Jom. 22b warum erhielt sich das Reich Sauls nicht? שמלי שלא היה בו שום דופי weil nicht der mindeste Makel an ihm anzutreffen war; daher hätten sich näml. seine Nachkommen überheben können; David hing. stammte von der Moabiterin Ruth ab. Tem. 15b א היה בהם פא es haftete kein Makel an ihnen; vgl. אַשָּׁבֶּל. Tanch. Waëthch. Anf. wird dies auch von den 12 Stämmen berichtet. Cant. r. sv. מותר ביונים אומרים וויים אומרים וויים אומרים.

23° an dem Gelehrten darf nicht דבר של דופי irgend ein Makel haften. Snh. 99° הגדות של דופי, vgl. ידופי, vgl. ידופי

אדוֹתָּל II m. (≔וְפֶּלְ, s. d., Nun abgew.) Seite, Wand. Pes. 30b bei irdnem Geschirr איכר ירצא geht die eingezogene Flüssigkeit nie ganz aus dessen Wand (Seite) heraus. Ab. sar. 34a steht dafür דופנר.

אָיּפְלְאן , דִּיפְלְאן s. in 'יק.

בָּלָן denom. von דּלָּבָן, s. d. g. E.

בּלְ ch. schlagen; viell. eig. an die Seite schlagen (mit vrg. בָּלָן zus. hängend), vgl. arab.

ספרט occultare, tegere, eig. auf die Seite schaffen. Jeb. 88b שאם לא רצה דפנו wenn er (von einer Frau, die ihm zur Ehe verboten ist, sich nicht scheiden) will, so schlage ihn! d. h. zwinge ihn dazu durch Geisselung. Das. צריכא למימר דרפני למימר ברפני Das. אריכא למימר דרפני שוום שווא selbstverständlich, dass man ihn geisselt. Git. 34a משום דרפניה weil man ihn geschlagen hatte. B. mez. 107b דפנרה sie schlugen ihn.

μπ f. Wand, Seite, latus; urspr. wohl Bretterwand, also von ηΞ, εδαφος, mit angeh.

verborgen, bedeckt liegt, vom arab. رَفَعَن vgl. latus und latére.

בוצא דרבא (gr. δάφνη) Lorbeerbaum und Lorbeerfrucht. M. kat. 7° בוצא ודפנא Zweige des Dattelbaumes und des Lorbeerbaumes. B. bath. 4° dass. Pes. 56° מיכרא דרפנא das aus der Lorbeerfrucht (bacca lauri) zubereitete Getränk.

קּבְּנִי (gr. Δάφνη, syr. יְפַּנִי Daphne,

Name eines Flusses und eines daran gelegenen Ortes, s. TW — Genes. r. s. 94 g. E. דבור של Daphne Antiochena. Levit. r. s. 19, $162^{\rm cd}$ und Thr. r. sv. רשבר, $63^{\rm b}$ dass. — In Jos. Antt. öfter χώριον Δάρνης.

ביבון m. (=ביבון, gr. שלתסכן, typus) Form, כל טיפה וטיפה ומים B. bath. 16° הבים כל טיפה zu jedem Regen בראתי לה דפום בפני עצניה tropfen erschuf ich eine besondere Form. Dem. 5, 3. 4 ניעטר מכל דפרס ודפרס Ar. (Agg. טפרס) man ertheilt den Zehnten von jeder Form besonders. Suc. 36° ברכר ברבר הם Jem. zog den Paradiesapfel durch eine Form, um ihm eine gewisse Gestalt zu geben. j. Suc. III, 23 d un. dass. — Pl. Men. 94° ג' דְפִּיְכִין הם נותנו לדפום רבריין הוא בצק וכ' drei Formen gab es (zum Backen der Schaubrote im Tempel); zuvörderst legte man den Teig in eine gewisse Form, sodann war auch im Ofen eine Art Form (worin sie gebacken wurden) und endlich legte man sie beim Herausschieben wieder in eine Form. auch Num. r. s. 4. 189°. Men. 97° קערותיו אלו קשרתיר unter קשרתיר (Ex. 25, 29) sind die Formen zu verstehen. Num. r. s. 13, 220° steht dafür הַיּבַּרְבָיית.

רְּבִּיּבּי, ch. (בְּבִּיבִּי) Pressbrett, s. TW.

רבקוֹ (hbr. רְבַק) anklopfen. — Pa. dass. Levit. r. s. 5, 150° findet sie die Thür verschlossen, אוֹ אַרְבָּקוֹיִם so klopft sie an. Genes. r. s. 45 ביתוד אוֹן, s. הוֹתְבַּקוֹת.

רבות m. eig. der Anklopfende, insbes. Dofek, derjenige Grabstein (od. Brett), der den Verschlussstein des Grabes (Golel) stützt, an ihn anschlägt. Ohol. 2, 4, vgl. בובן הובן הובן לפון derjenige Stein, der zur besseren Stütze an die Stützsteine gelegt wird.

ארובן Num. r. s. 9 crmp. aus ארבּלָא, s. דּיּבְלָא. B. mez. $23^{\rm b}$ הפקא, richt. דפלא, s. אִיטַם.

יְּבְּבְּרִין, richtiger דִּיבְּרִין od. דְּיַבְּרִין, s. d.

דר' in דּיְפְּחָרֶא .s. דפתרא

וְדִיץ s. דִּיץ und הַּיץ.

לצד עלים באחר במר הציד עלים באחר במר הציד עלים באחר במרה. Dezach, Adasch, Beachab, zur Bezeichnung der zehn Plagen Egyptens, näml. דם צפרדע במרדע במר מון במרדע במרדער במר

קְבֵּי, יְבְּיִן (בּיִץ sich freuen. — Davon אַבְיבָּי m. Freude, Wonne, s. TW — Besh. 8b אַביבָא s. רְצִיבָא .

קק, s. d.) dünn, fein, zart, im Ggs. zu בּק, s. d.) dünn, fein, zart, im Ggs. zu בּק. Chull. 88° בדל הדק הול הדק dünner, zerriebener Mist, dünner Sand, Staub. Das. 42° צוף הדק במלי zartes (d. h. kleines) Geflügel. — Pl. Kel. 2 2

on die kleinen Gefässe unter irdnem Geschirr. Chull. 42 a הדקין die kleinen, schmalen Därme. j. Ber. II, 4^d ob. דקים dünne, kleine Urintropfen. - Fem. j. Pes. IV, $30^{
m d}$ un. בחביה בקבה Kleinvieh. B. kam. $79^{
m b}$ $80^{
m a}$ הרן בחביה דקה vieh. B. kam. 79^b. 80^a חיה דקה man darf (in Palästina) nicht Kleinvieh, auch nicht kleines Wild züchten, weil sie näml. die Aecker abweiden. Dem. 2, 5 הקדה הקה מדה דקה; vgl. hierzu j. Dem. II, 23ª un. ein Hin (od. Sumen, vgl. שרביך) das ist ein grosses Mass, כין הין ולמטה נידה דקה kleiner als ein Hin ist ein kleines Mass. Jom. 4, 4 an jedem בכל יום דקה והיום דקה מן הדקה andern Tag besteht das Räucherwerk aus fein zerstossenen Spezereien, aber heute (am Versöhnungstage) aus sehr fein zermalmten Spezereien. — Pl. Chull. 56° בקוח kleine Zähne.

קָּקָּ II ch. dass. — Pl. Nas. 59b אָרָבָּדַ die dünnen, kleinen Därme. — Fem. (syr. الْحُدِيُّ). Chull. 51b אַרְבַּקַבַ אַרְבָּלַ Werg (eig. dünn zerschlagene, gehechelte Flachsstengel) und sehr dünnes Werg.

קלק און הלק m. (= bh. און הלק, פופ. etwas Dünnes, dah. dünner Flor, im Auge. Sifra zu Lev. 21, 20 רק זה הדוק בעונד בעונד בעונד בעונד בעונד וויד יוד בעונד בעונד וויד יוד בעונד וויד יוד מוא (als ein Augenfehler); in Gem. das. wird unterschieden: דוק לבן der weisse (graue) Staar ist unheilbar; dahing. ist יוד שהור למוא לבן der schwarze Staar heilbar, wofür das. auch און שהור בעונד בע

সাল od. সাল ch. dass. 1) Spreu, die dünne Schale der Getreidekörner. — 2) dünner Flor, s. TW

דר' s. in דיקא.

Pilp. (von דקה 1) etwas sehr dünn machen, zermalmen. Schabb. 75 b השובט ערקדק wenn Jem. mit der Spule auf den Webeaufzug schlägt (um ihn zu glätten), oder die aufgesponnenen Fäden durch Anschlagen dünner macht, damit zugleich mehrere Fäden übersponnen werden können. — 2) übrtr. mit Jemdm. etwas genaunehmen, eig. subtil verfahren. j. Pea VIII, 21° un. מדקדקין בכסות ואין מדקדקין בחיי נפשות man nimmt es genau (d. h. man pruft die Dürftigkeit des Almosen Fordernden) hinsichtlich der Bekleidung, nicht aber hinsichtl. der Nahrungsmittel. Nach einer andern Ansicht das. אף בכסות אין נידקדקין מפני בריתו של אברהם אבינו prüft man auch nicht bei Bitten um Bekleidung die Dürftigkeit, wegen des Bundes unseres Erzvaters Abraham; d. h. damit der Bittende nicht mit dem Gliede der Beschneidung bloss gehe; vgl. בָּרִית Levit. r. s. 34, 178d dass. j. Suc. I, 52b ob. 35 er nahm es nicht genau damit. j. Kidd. IV, 65^d un. אין מרקדקין אחריה man untersucht sie (eine Familie, in der unerlaubte eheliche Vermischungen vorgekommen sind) nicht genau. j. B. bath. IV, 14b ob. דרד הלקוחות die Käufer pflegen die Umstände genau zu ermitteln. Jeb. 121 b הקב"ה מרקרק עם סביביו כחום השערה Gott nimmt es mit seiner Umgebung (mit den Frommen) genau, haarklein, d. h. dass er auch deren kleinste Sünde bestraft. Chull. 4° ein Gebot, das die הרבה מדקדקין בה יותר, Samaritaner beobachten befolgen sie weit sorgfältiger als die Israeliten, vgl. הָוֹלָק. — Part. pass. Exod. r. s. 31, $130^{\rm c}$ מדוכרך, איר (בדר מדוכרך) gedrückt durch Armuth. Genes. r. s. 100, 99° עני מדוקדק ein gedrückter Armer. — Nithpalp. pass. von nr. 1. Ohol. 2, 7 עצמות שנדַקדְקוּ Gebeine, welche zermalmt wurden.

פותק ch. Palp. (בְּקְבֵּק etwas genau mit Jemdm. nehmen. Thr. r. sv. הבא, 60b wird עליהון מה דרקדקתא עלי erklärt: דקדק עליהון מה דרקדקתא עלי mimm mit ihnen (den Heiden) das genau, was du gegen mich genau genommen hast (oder: drücke auf sie u. s. w.). Esth. r. sv. גם ושתר, 103b מדקדקין בהון dass.

הקרוק m. genaue, sorgfältige Forschung, subtilitas. Snh. 99a, Das Wort Gottes verachtet er" (Num. 15, 31) האומר אין דקדוק מחד כוך השכוים der da sagt: Diese eine Forschung (von den Rabbinen eruirte Satzung) rührt nicht von Gott her. j. Ber. II, 4^d mit. 'אלו צריך (צריכין l. אלו צריך אלו diese Worte bedürfen der Sorgfalt in der Aussprache, z. B. על לבכך oder עשב בשרך damit ein א od. ב u. dgl. nicht ausgelassen werde. Deut. r. s. 2, 252d לקדוק אותיות die Genauigkeit bei der Aussprache der Buchstaben. — Pl. Suc. 28^a הַקרּוּקֵי תורה sorgfältige Forschungen der Schriftworte, rabbinische Forschungen über die Sitten der Menschen, um danach die Gesetze zu modificiren. Chull. 4° דקרוקר מצרוח die Subtilitäten der Gebote. Erub. 41b דקדוקי עניות drückende Armuth. j. Sot. II, 182 ob. דקרוקי הפרשה die Einzelheiten, Genauigkeiten des Bibelabschnittes. Levit. r. s. 22, 166^b דקרוקי שחיטה die Einzelheiten hinsichtlich des Schlachtens. Meg. 19b. j. Schek. IV, 49^d un. Genes. r. s. 81 g. E. Exod. r. s. 28 Anf.

וו בּל s. בּלְרַלְּהָא II.

אביקיין m. Adj. dünnfliessend, tropfend. Das W. ist viell. zus. ges. aus דק und gr. δά-אָסָטְטָא: Thräne. j. M. kat. II, 81 b ob. זפּתא דקדקירא dünn fliessendes Pech; vgl. auch de Lara, Keter hv.

নিট্যু f. Vorsprung eines Gebäudes (Balkon) oder eines Berges. Erub. 60° ob.

אם יש לפניהם דקה או wenn vor ihnen (den Gebäuden) ein Vorsprung ist, der näml. den einen Theil der Gebäude von dem andern trennt. Das. öfter. Raschi erklärt das W.: ספהה קבון porticus. Das. 61° הבי עבור דקה והני לא עבור דקה die Bewohner des einen Ortes (der am abschüssigen Berge liegt) haben einen Vorsprung zu besteigen, aber die des andern Ortes nicht. — Pl. das. אבר.

אָרְיְתְא f. 1) Schlund. — 2) der unterste Wirbel des Rückgrats, s. TW

דיקיון, richtiger דיקיון m. (gr. δίκαιον; syn. mit דיקר, s. d.) die Rechtssache, die Gerechtsame. Jalk. I, 21^d תכע דיקיון דידי nimm dich meiner Rechtssache an! Das. öfter דיקיון. Genes. r. s. 9 g. E. die irdische Regierung ist "sehr gut", לתבוע דקיון של בריות (Jalk. I, 5^{b} שיקיוֹכ um das Recht der Menschen geltend zu machen (= תבע דין, etwa: τὰ δίκαια πράττε-לתבוע דקיון שלו Das. 10, 10° לתבוע דקיון שלו sich seiner Rechtssache anzunehmen. Das. s. 22 g. E. בא נחש הקדמוני לתבוע דקיון של הבל Ar. (Agg. לדר) die erste Schlange (der Nachasch) kam, um das Recht Abels zu verfechten. Num. r. s. 20, על אתון וכ' wollte denn etwa der Engel sich des Rechtes der Eselin annehmen?

בּהֶלְ I m. (gr. δίχελλα, syr. בּחָלֵּי) zweizinkige Hacke; mögl. Weise steht unser W. für קָקר (von קָקר, mit Wechsel der liquidae). j. Sot. II, 18² un. יחפור בדקל er soll mit einer Hacke graben. Das. öfter.

72. II comm. (arab. كَقَلَ, gr. δάκτυλος, dactylus) Dattelbaum, Palme. B. bath. 36b נערה Ar. (Agg. נערה) eine Palme, die ihre Früchte vor der völligen Reife abwirft, verliert. Nach einer andern Erklärung: Eine junge Palme, die mehr als ein Mal im Jahre Früchte trägt. Uebrtr. Ab. sar. 13b. 14b קל טב gute Früchte einer Palme, vgl. Gem. das. — Trop. Sifra Tasria cap. 13, 68b הרים אחה דקל דקל ושמעאל דקל Ismael, du bist eine Bergpalme! d. h. wie diese wegen des dürren Bodens die Früchte frühzeitig abwirft, so kannst auch du nur wenig Lehre behalten. - Pl. Genes. r. s. 38, 37ª wer die Spitze jenes Thurmes bestieg, רואה דַקַלִים שלפניו sah die vor ihm stehenden Palmen als wären sie Heuschrecken. Tosef. M. kat. cap. 2, 6 נוי דקליך der Saft der Palmen, als Medicament; vgl. jedoch 777.

אַרָּקְלָּא I דְּקְּלָא ch. (syr. בְּבֶּלְ בּבְּלָ I דְּקְלָא I דִּקְלָא וּ בּרַבְּלָא וּ בּרַבְּלָא וּ בּרַבְּא רְצִוּה ch. (syr. בְּבָּלְ בּרַבְּלָא וּ בּרַבְּא רְצִוּה ch. (syr. בְּבָּלְ בּרָבְּא הוּ הוּש Ber. 55 man zeigt Niemandem im Traume כֹּא היקלא דרהבא ולא פּילא דעייל בקופא דנוחנוא (Ms. M. hat בקופא דנוקלא anst. דיקלא ברהבא ולא פילא מואר anst. דיקלא פוחפא eine goldene Palme, noch einen Elephanten, der durch ein

Nadelöhr geht, d. h. etwas ganz Undenkbares. B. kam. 92b שייך ואזיל דקלא בישא בהדי קינא דשרכי Ar. sv. שרך 3 (Agg. גבי die schlechte Palme gehört und wandert zum unfruchtbaren Taubennest; Sprichw. mit Bezug auf die Verheirathung Esau's, vgl. זרזיר II (anders nach Raschi). Pes. 111b, vgl. אָרְרָדָא. B. bath. 52b wird סגרלה (s. d. W.) nach einer eine דיקלא דאכיל מיניה תמרי :Ansicht erklärt Palme, deren Datteln man isst. Keth. 10^b Datteln vor dem Mahle sind schädlich כר נרגא 'וכ' (l. לדיקלא (לדיקלא wie das Beil für die Palme; nach dem Mahle hing, sind sie vortheilhaft wie der Riegel für die Thür. - Pl. B. bath. 26ª er hatte דיקלי אנוערא Palmen an der Grenze des Feldes. j. Schabb. XIV, 14° mit. דקלין. Schabb. 110° Dattelsaft, שירצאין כון ב' דקלי der von zwei Palmarten fliesst, vgl. auch דַקר.

אָלְיְלְּאָ f. Dattel, die Frucht der Palme, s. TW

סל. הקלי מתר Palmgärtner, Pflanzer. Genes. r. s. 41 Anf. שבר דקלי אחד פוח Palmpflanzer ging vorüber. Num. r. s. 3 Anf. פוח Palmpflanzer ging vorüber. Num. r. s. 3 Anf. אמר להם דקלי אחד ein Palmpflanzer sagte zu ihnen. Midr. Tillim zu Ps. 92 dass.

אניקיק II od. דיקול פון דיקול m. (wahrsch. gr. κλύδων, trnsp.) Strömung, Wallung, Woge. Pes. 40° ob. דיקלא דמיא Ar. (Agg. ריקולא און) die Wallung des siedenden Wassers; vgl. auch den nächstflg. Art.

m. Korb, bes. geflochtener Korb. Das W = σέπα (gr. κάλαθος) ist viell. von diesem, mit vorges. Silbe 77 abzuleiten; od. eig. aus Palmzweigen Verfertigtes. Snh. 7a היא נינא sie schlummert und der Korb schwimmt fort; Sprichw. zur Bezeichnung der Fahrlässigkeit einer Frau, die am Ufer einschläft. Meg. 7b אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא wenn der Dorfbewohner auch König wird, so kommt doch der Korb nicht von seinem Halse herab. Pes. 112b ריש תורא ein Ochsenkopf im Korbe. Chull. 98° es (das Fett) fiel in einen Korb Fleisch, d. h. in einen kochenden Kessel, der soviel Fleisch enthielt, als ein Korb fasst (Nach Raschi sei דיקולא ein siedender Kessel, wahrsch. vom vrg. Art., vgl. Tosaf. z. St.). Ned. 51° ob. שקל דיקולא רבה er nahm einen grossen Korb. — Pl. B. mez. 83b היקולר דיקולר viele Körbe mit Fett. — Uebrtr. Jom. 78b רבא נפק בדיקולי Ar. (Ms. M. בדקולי, Ms. Oxf. בדיקורי; Agg. בריבלי) Raba giug (am Versöhnungstage) in Korbschuhen aus.

m. (= דִּיקְלוֹן הּיקְלוֹן היקְלוֹן היקלוֹן) Flechtwerk. j. Schabb. II, 5^a ob. דיקלון הדן זקוקה הדן ein Gefäss von Flechtwerk.

היקוּלְאָּר m. Adj. der Korbmacher. Pl. B. bath. 22° הכהו דיקוּלָאֵר דאייתר דיקולר Ar. (Agg. דיקלאר) jene Korbmacher, welche Körbe brachten.

אַרְקּרְלְּאָה m. Adj. (בּיקּרְלָּאָה, vgl. אַרִּקּרָלְּאָה, der die Körbe zum Verkauf trägt. j. Ber. III, 6^d un. רבלבד דלא יעביד כהדיך דיקוברא jedoch darf man (hinsichtl. der Tefilin) nicht verfahren wie der Korbmacher; d. h. obgleich die Tefillin hängen dürfen, so ist es doch nicht etwa gestattet, die Riemen derselben (בּבִיערות) anzufassen und die Gehäuse (בתיתו) herabhängen zu lassen, nach Art wie man die Körbe zu tragen pflegt. — Den Commentt. entging der Sinn dieser Stelle.

יק, קיקליקוֹם, דיקוּלְינִי s. in 'די s. in 'די

וְבָּקְנָא, וְּבְקְנָא m. (syr. בָּלֵי, hbr. א מפשיה בדיקניה Bart. B. bath. 58° פרקניה er fasste ihn am Barte an. Genes. r. s. 72 Anf. meinem Alten willst du הניאת לסבי מן דיקני mit meinem Bart Vergnügen machen! d. h. dazu soll ich die Haare meines Bartes liefern; ein Sprichw. mit Anspiel. auf den Ausspruch Lea's ("Ist es dir noch zu wenig, meinen Mann zu nehmen" u. s. w. Gen. 30, 15). Snh. 100^b מאן 'דאית ליה מעברתא בדיקניה וכ wer eine Abtheilung im Barte hat, dem kommt Niemand bei, wegen seiner Verschmitztheit. B. mez. 60^b ein Greis, der sich als Sklave verkaufen wollte, färbte sein Kopf- und צבעיה לרישיה ולדיקניה Barthaar, damit er jugendlich aussähe. Später aber, als sein Herr niedrigen Dienst von ihm verlangte, אזל חווריה לרישיה ולדיקניה אמר ליה חזי דאנא קשיש מאבוך ging er und wusch sich Kopf und Bart (so näml. dass die Farbe abging) und sagte: Siehe, dass ich älter bin als dein Vater. Nas. 39ab כד צבעין כביא שיקבי נימהון wenn die Greise ihren Bart färben, so werden die untersten Theile ihrer Haare (beim Wachsen) weiss; dort als Beweis, dass das Haar nicht an der Spitze, sondern an der Wurzel wächst. Jeb. 80b un. סיכי דיקנא einzeln stehende Theile (eig. Pflocken) des Bartes. — Dav. die Composita אַבַּרְקַן, זַלַּדְקַן, s. d. W.

בעל בעל פוני מו. Adj. (syr. בעל פוני פוני פוני היקוני של ein Bebärteter, barbatus, herangewachsen. B. mez. אפרטרופא לדיקני לא pl.) dem Bebärteten stellen wir keinen Vormund an. Das. דיקני מפילר אפילר שרי לנויעבד selbst bei Bebärteten (herangewachsenen Waisen) ist dies zu thun gestattet.

ר' s. in דוקינָר , דוקני.

קרוּבְּוּיִרְי Dekunteja, wahrsch. N. pr. eines Ortes. j. Ned. X, 42b, vgl. בַּנְילִימֵּל.

יָּבֶק prät. פְיַ (syr. בַּיֻּי, hbr. פְּבַק, syn. mit קרא, דְּכָא, דְּכָא, s. d.) zerreiben, zermalmen. Schabb. 152b דוק בככך וחשכח בנגרך Ar. (Agg. ברכי zermalme (die Speise) mit deinen Backzähnen, und du wirst es in deinen Füssen empfinden; d. h. du wirst dadurch zum Gehen gekräftigt sein. B. kam. 101° גזל כמניך ודקינהו וחדיהן Jem. raubte Färbespezereien, zerrieb sie und nässte sie.

Af. phi, phi (syr.) dass. Dan. 2, 34. 45. 7, 7. 19. — Part. pass. j. Sot. II, 18a ob. eine Schrift, לא נוערבה ולא מוידק אלא בינוני die weder dick noch dünn, sondern mittelgross ist. Deriv. בַּקָה, בַּק, s. d.

יַקיק, דְקִיק, אָדָקיק, וּקִיק, תַּקִיק, וּקִיק, dünn, klein, tenuis. — Pl. j. Ber. I Anf. 2ª היפהר באילין כופרניא דְקִיקַיָּיא דאורחהון מסתלקא עד hier ist die דהרא יכומא דצדי לון מקמי חיותא Rede von jenen kleinen Dörfern, deren Bewohner (vom Felde) fortzugehen pflegen während es noch Tag ist, weil sie sich vor dem Wilde ängstigen, vgl. צדי. (Eine Emendation רחיקיא, wie Frankel in s. Comment., ist nicht zulässig; אורחהון מכחלקא bedeutet auch nicht: ihr Weg hört auf, דרכם כלה). j. Maas. scheni V, 56° ob. und j. Snh. I, 18^d ob. גרזלרא die Tauben sind noch klein, jung, vgl. בָּעָבָּק j. Bez. I, 61° ob. und j. Schabb. VI, 7° un. טליין דקיקין junge Kinder. j. B. kam. VI, 5° un. בניך לון למוד dass. j. Schebu. VII, 37d mit. מון דקיקין wenn die kleinen Kinder herangewachsen sind. j. Schek. I, 45^d un. כד אינון דקיקין wenn sie (die Pflanzen) noch zart sind. j. Suc. III, 53° un. Esth. r. sv. ריקראר, 107° u. ö. — j. R. hasch. IV g. E., 59° un. תלת דקיקין drei kurze Posaunenstösse, vgl. בְּרִמּוֹטָה. — Fem. Levit. $r.~s.~27,~171\,^a$ בהמה בעירא בעירא (= בהמה בהמה (בהמה Kleinvieh. Pl. j. Git. V, 47° ob. אילין בְּקִיקָהָא die jungen Thiere. j. Dem. V, 24° mit. דקיקתא kleine Früchte.

רַקְּינוֹק בּיָב f. (syr. בּיִבוֹק בּיָב ein kleines, junges Kind. j. R. hasch. II, 58b ob. seine Nägel wurden im hohen Alter so roth כהדא דקקה wie ein junges Kind. j. Snh. I, 18° un. רקקה (l. דקקה).

m. Verdünnung, Zerschlagenes, s. TW.

קר (=bh.) durchbohren, stechen. Schabb. בני דקרים שהם דוקרין את המרה 110° das Getränk (זיחום, געלסכ, Gerstenbrei) wird deshalb בור דקרים genannt, weil es die Galle durchbohrt, ihr schädlich ist (die Mischna hat dafür: בור , s. d.). j. Ber. VI, 10^d un. dass. j. Ned. IX, 41b un. wenn Jem. ein Gelübde thut, כאלר נוטל so ist es, als ob er ein Schwert nehme und damit sein Herz durchbohre. Kidd.

22b דוקר והולך er bohrt immer weiter, vgl. jedoch קבר Suc. 13° קנים הדוקרין Ar. (Agg. בקבר Ar. (Agg. ביום הדוקרין stechende, d. h. spitze Stangen. — Pi. dass. Part. pass. Erub. 11b קנים מְדּהְּקְרָין Ar. (Agg. הדוקרנין) die in die Erde gesteckten Stangen, vgl. דּרַקרָן.

לְּכֵּר בּיִלָּי ch. (syr. יָּכַר בּיִל durchbohren, stechen. Git. 56° als man während der Belagerung Jerusalems den R. Jochanan ben Sakkai behufs Besprechung mit dem römischen Feldherrn durch das Stadtthor, angeblich als Leiche בעו למדקריה. אמר להו יאמרו רבן דקרו, trug, wollten sie (die Zeloten, die gegen eine Uebergabe der Stadt waren) ihn stechen (um sich näml. zu überzeugen, dass er wirklich todt sei). Da widerrieth ihnen der Häuptling (ein Verwandter des R. Joch., der auch mit ihm einverstanden war) und sagte: Nun werden die Römer sagen: Ihren Lehrer haben sie gestochen. Thr. r. sv. היו צריה, 55° dass.

תְּכֵּלְ m. Spiess, Schaufel, Picke, eig. der Stecher; viell. jedoch=דֶּקֶל I, vom gr. δίκελλα: zweizinkige Hacke. Bez. 1, 2 (2a) יחפור er gräbt mit dem Spiess. Das. 7b דקר נערץ ein in die Erde gesteckter Spiess. Schebi. ל, 6 המזרה והדקר die Wurfschaufel und die Picke. — Pl. Schabb. 110° ניי דְקָרִים (s. דָקַרִים (s. und בַּקל) eig. Wasser von Spiessen, d. h. stechendes Wasser. j. Schabb. XIV, 14° mit. j. Suc. I, 52° un., vgl. jedoch דוקרן in 'דר'.

אַרְּקְרָא ch. (= יֶּקֶר, Ch. Pl. Pes. 118b eiserne Spiesse. קרֵר דפרזלא

לְרָהְ f. N. a. (syr. אַבּיּנְהָרָ f. N. a. (syr. אַבּיּנְהָרָ das Einstechen, Graben. Bez. 8b דקירה אחת -— Pl. das. ב' דַּקִירוֹת zweimaliges Graben.

m. (für דיקור, gr. δίχελλα, mit Verw. der liquidae) zweizinkige Hacke. 16, 4 הקנטר של בנאי והדקור של חרש der Nagel (κέντρον) des Baumeisters und die Hacke (δίχελλα) des Zimmerers.

דִּקוּלָא m. (בִּיקוּלָא, mit Verw. der liquidae) Korb. Pl. B. mez. 84° דקורי דהרפנאי die Körbe der Einwohner des Ortes Harpania. Schabb. 127a dass. (Ar. liest רקודר, s. d.; viell. ist unser W. davon trnsp.). Jom. 78b Ms., s. דִיקוּלָא.

Dakira, Name einer mesopotam. Stadt. Kidd. 72°. Ber. 59b u. ö., vgl. ארהר.

דר' in דיקרטים .s דקרטים in יד.

קוֹרָיָא f. (lat. decuria) Dekurie, eig. Anzahl von zehn Dingen. Uebrtr. Chull. 4ª דקוריא של צפורין eine Sammlung von Vögeln. j. Maas. scheni IV, 55^b un., s. דר' in 'דר' in.

דיקוריון m. (lat. decurio, onis, syr. ייםוי)

Befehlshaber, der eine Dekurie von Reitern kommandirt, dann überh. Vorgesetzter, Decurio. Sifre Haasinu Pisk. 322 רץ דיקוריון אחר בה בן ישראל בסוס להרגו ein Decurio auf einem Pferde ritt eilends einem Israeliten nach, um ihn zu tödten. Mechil. Beschal. Par. 2. Jalk. I, 262° und 308°, vgl. איפוֹשִיקוֹס.

דקרין Exod. r. s. 47 u. ö., ד ist Präp. wie in קרין und קרין, vgl. אַיְנְטִין,

ירן, דֹקרָן s. דיקרָן in 'דר.

אָרָ, אָרָ אָר פּוּר (syr. יִּרְ, וֹנֵי בּיר, von הּוֹר wohnen, sich im Kreise drehen) Geschlecht, Zeitalter, Generation. Chag. 5ª ich halte sie so lange הול להר לדרא וכ' bis ihre Lebensdauer vollendet ist, dann überliefere ich sie dem Duma, s. דּוֹנְיִה Keth. 17ª הול בדרא בדרא בדרא הוא Einer in der Generation, d. h. dem Niemand an Grösse gleichkommt. — Pl. Chull. 93b אכשור דְּרֵי בְּרֵי פּנְיִי מּנִי מַנְּיִי בְּרֵי פּנְיִי מִּנְיִי מַנְּיִי בְּיִיִי בְּיִיִּי מַנְיִי מַנְּיִי בְּיִיִּי מַנְיִי מַנְיִי בְּיִייִ בְּיִיִי מַנְיִי בְּיִיִי מַנְיִי בְּיִיִּי מַנְיִי בְּיִייִי בְּיִיי בְּיִייִי בְּיִייִי בְּיִיי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּייִיי בְּייִי בְּייִי בְּייִיי בְּייי בְּייִי בְּייי בְּייי בְּיייי בְּייִיי בְּיייי בְּיִיי בְּיִיי בְּייִי בְּייי בְייי בְּייי בְּיִיי בְּיִיי בְּייי בְּייי בְּייִי בְּייִיי בְּייִיי בְּייי בְּייִי בְּייי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְּיִיי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְּייִי בְּיִיי בְּייִיי בְּייִיי בְּייי בְּיִיי בְּייי בְּייִיי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייִיי בְּייִייי בְּיִייְייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּייי בְּיייי בְּיייי

וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּרָא וּר Reihe. Keth. 60° אותבה בדרא דנשי er setzte sie in die Reihe der Frauen. B. kam. 116^a דרא בתרא לרא קנוא die erste, die letzte Reihe der Schüler in der Akademie. Kidd. 36^b Erub. 54a u. ö. R. Elasar sagte לר' יאשיה דדריה zu R. Joschaja, der mit ihm in einer und derselben Schülerreihe sass (od.: der zu seinem Kreise, seiner Umgebung gehörte; vgl. syr. 👸 🚅 coaetanei ejus, Smith Thes. Syr. Col. 586). Die Erkl. Raschis u. Aruchs: Zeitgenosse, od. zur selben Zeit geboren, בן גיל, ist nicht zutreffend; vgl. auch דר TV. Chull. 11°. 47° דרר die Reihe der Lungenlappen. Das. 53° דרא דסיחופיה die Reihe seines Gebisses. - Pl. Snh. 97b und Suc. 45b בְּרֵי רקמי אַב Ar. (Agg. דְרֵי רקמי) die Reihen der Frommen, die vor Gott weilen. Meg. 12ª verschiedene Reihen, reihenweise. Nid. דרי חוורתא drei Reihen. Ber. 28° הלתא דרי Reihen (Locken) von grauen Haaren. Das. 62^b (nach Raschi), vgl. קפנדריא.

אָרָהְיִ אוֹ (syr. נְצִיּלָ, נְצֹיּיִ) Hof, Hofraum, Vorhof, dah. auch: Wohnung, atrium, domus; s. TW j. Snh. X, 28° un. רחיה דר הריה לרחיה לפא מרי לרחיה ברי בררחיה דר' ירמיה der Hof des R. Chama. j. Schabb. VI, 7° un. junge Kinder היון בחרביין בדרחיה דר' ירמיה שנהאפר im Hause des R. Jirmija auf. j. Bez. I, 61° ob. dass. — Uebrtr. Jom. 72° bez. I, 61° ob. dass. — Uebrtr. Jom. 72° wehe dem, der keine Wohnung hat, und sich ein Thor zu seinem Hofe macht; bildl. für Gesetzesstudium ohne Gottesfurcht. Schabb. 31° dass. — Pl. B. bath. 67° בְּרָאָהְ Vorhöfe; nach einer andern Ansicht: Häuser. Das. בְּרָאָהָא dass. — j. Erub. I, 18° ob. בְּרָאָהָא בִּישׁראל die Wohnungen Palästinas. Das. VI, 23° un. dass.

אָדְּדְּ III m. Holzstoss, rund aufge thürmte Hölzer. Stw. דיר rund sein. Cant r. sv. במעם, 17° יקרא יקרא יקרא einen brennen den Holzstoss hast du angezündet, bildl., vgl יְבִוּרָ

אָדְן IV m. Edelstein, s. דָרָא II.

Υקְּקְ V m. Adj. (gr. διερός) feucht, saftig Pes. 56², vgl. སབསྲ.

אָדְיּ 1) tragen. — 2) wurfschaufeln s. דרי.

קרה (arab. כֿרָב) Pforte, weiter Ein gang. Tosef. Kel. B. mez. cap. 6 רבן הכרם die Pforte des Weinberges und du Umgebung des Weinberges.

דְרְבּוֹן m. ("pers. בַּרְבָּאן Fl. im TW. hv.) eig Thürhüter, Pförtner, dann überh. Hüter Wächter. Deut. r. s. 6, 258° א הדרבון וישב der Wächter kam und setzte sich ih (der Schlange) gegenüber; um näml. die Vorübergehenden vor ihr zu warnen. — Pl. Bed א שכח בַּרְבָּאנִי נגואי ודרבאני נבראי er fan Pförtner von innen und Pförtner von aussen.

אין (syn. mit אין; vgl. arab. אין incessi syr. Pa. אין gradatim promovit). — Hif. אין פּליגי פּלאי gradatim promovit). — Hif. אין פּלאין פּלא

ארתה (syr. בּיִּיֹיִי) Stufe, Steige. Struge. ארתה הוא היד. Keth. 10b wird eine agadische Etyn beigebracht: דרך גג die Steige führt auf de Dach. — Schabb. 155a, vgl. אַבּיִרְאָּא. Trop. Je 63a und j. Kidd. IV, 66a un. זית דרגא נסיב steige eine Stuniedriger, um eine Frau zu heirathen, eine Stuhöher, um einen Freund zu gewinnen. Pe

112a die Hand auf die Stirn gelegt, דרגא לשינהא ist ein Uebergang (Stufe) zum Schlafe, vgl. אוֹסָי.

זרגיבת, דרגים, j. Schabb. VI, 8° un. ein Zauberspruch; welche Worte jedoch crmp. zu sein scheinen.

דר' s. דר in ידר in ידר.

דרגט איר וון. Bett, Lagerstatt zum Schlafen, lectus. Ned. 56° wird unser W. erklärt: מרכא דגרא das Bett, das dem Glücke (der Fortuna) geweiht ist; nach einer andern Ansicht: ערכא דצלא eine Bettstelle, die aus Riemen geflochten ist. Das. wird איר ייי עסא דעלא dahin unterschieden, dass bei letzterem die Bänder oder Riemen von aussen, דרגש נוכרגין אורון hing. von innen angebracht sind. Eine andere Erklärung s. in אַבַּקְהָּא. Snh. 20° ob. — Nach Maim. in s. Comment. z. St. ist בווח הופלידות ein niedriges Bett, das vor einem grösseren Bette (מובר) steht. Demnach wäre Stw. בוון eig. Stufe, Steige, mit angeh. ש. j. Ber. III, 5° un. j. M. kat. III, 83° ob.

אידָר, nur Ithpe. אידָריך (1) sich herunter lassen. Sot. 44° ob. מידריך ונפל es senkt sich und fällt hinab. — 2) den Bodensatz, die auf den Boden gefallene Asche fortnehmen, s. TW. — Grndw. ירר): herunterfallen, mit vrges. ד, wie דְּנַק, דְּנַק, s. d. W., vgl. auch דְּנַק, Dav.

אנרא אינרא הייני אינרא האינרא אינרא האינרא

Pa. träufeln, tropfenweise gies-

(syr. בְּלֵבְיֵלְיּ) Dardania, Gegend in Obermösien. Genes. r. s. 37 Anf. wird דרכים erklärt: דרכית j. Meg. I, 47b un. steht dafür, מארכיידי dass.

קרְהְּסִין, הַרְהְּסִין m. pl. Fussbekleidung, eine Art Socken u. dgl. j. Kil. IX g. E., 32d zur Erkl. von גינעלות הפינון, s. d. Das. דרדסין ועמר leinene Socken, wollene

Socken. Genes. r. s. 100, 98° אלבשרני דרדכאר bekleidet mich (nach dem Tode) mit meinen Socken. In j. Keth. XII, 35° ob. und j. Kil. IX, 32° ob. ist anst. דרדכיי ebenf. ברדכיי ebenf. ברדכיי zu lesen. j. Orl. III, 63° ob. die Fetzen eines Kleides מעבדיניה דורדכין zu Socken zu verwenden.

Adj. klein, jung. Das W steht für דקרק (vgl. auch ד, בעביק), Grndw. דק, ה eingesch. B. mez. 66° דרדקא קרעיה וכ' hat denn ein Kind ihn (den Wechsel) zerrissen? Ein grosser Mann (Rechtsgelehrter) hat es ja gethan, wozu er wohl einen guten Grund hatte! Nach einer andern Ansicht hätte R. Nachman gesagt: דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא בַרְדְּקֵי ננהו ein Kind (d. h. ein Rechtsunkundiger) hat ihn zerrissen, denn in Rechtssachen sind alle Anderen gegen mich als Kinder anzuschen. — Pl. B. bath. 21° מקרי דַרְדְּקִי Bibellehrer der Jugend. Schabb. 104° אתו דרדקי האידגא לבי ראמרו מולי ראפילו בימי יהוש"ג בן נון לא איתמר es kamen nun Jünglinge (od. angehende, unbedeutende Gelehrte, Agadisten) ins Studienhaus und sagten Dinge, dergleichen selbst in den Tagen des Josua ben Nun nicht gesagt wurden. Sie haben näml die Buchstaben gedeutet, z. B. Alef, Beth: אלת בינה lerne Vernunft; Gimel, Daleth: גמול דלים thue den Armen Gutes u. s. w. Bech 46^a. Keth. 10^b. B. kam. 92b, vgl. וְבַר II.

דר Pilp. trns. herab wälzen. Grndw. דר mit Abwerf. des Nun, s. d. W.; vgl. auch בַּבַּדְּר Hithpa. pass. davon. Cant. r. sv. אל גנה אוניםל אחד wenn du eine von dem Haufen fortnimmst, alle übrigen sich wälzen und herabrollen, ebenso leiden alle Israeliten, wenn Einer von ihnen leidet.

רַרָּכּוֹ m. (= bh.) Unkraut, Distel. Stw.

קרר, arab. ג'ל, eig. sich ergiessen, in strotzender Fülle wachsen. — Pl. Schebi. 7, 1 החוחים die Dornen und die Disteln. Levit. r. s. 23, 166^d und Cant. r. sv. כשושלה, 12° dass. Exod. r. s. 30, 128° קוצים ודרדים וסיראות pornen, Disteln und Brennnesseln.

בּרְבֵּר ch. (syr· וֹנְיִנְיּבְר בַּרְבֵּר ch. (syr· וֹנְיִנְיּבְּר בַּרְבַּר בַּרְבַּר בּרֹבְּר Distel. Git. 70° wird ברדרא erklärt: הוחא Crocus, der wild unter Dornen wächst. — Pl. Pesik. Beschall., 93° הקלוון דבַּרְבְּרִין Felder, wo Disteln wachsen.

תורות (lat. tortura) Fass, grosse Kiste, die viele Fächer (eig. Krümmungen) aus Brettern und Latten hat. Kel. 15, 1 דרדור. עגלה

eine Kiste, die auf den Wagen gebracht wird. Sifra Schemini cap. 7 Par. 6 dass. Das. auch הברלדירין כרוב עגלה crmp. — Pl. Ab. sar. 32° הרוב עגלה die Fässer und die Schläuche. Das. 59° להברדורין Ar. (=Tosef. Ab. sar. cap. 8; Agg. crmp. בכלים וברדורין) in Körben und in Kisten. — Uebrtr. Sifre Schelach Pisk. 115 die korbförmige Kopfbedeckung (Netz) des Weibes (En Jakob hat הדרור של משה).

אַרָאֹיִן od. אַרְאָרִין m. fest, hart, von getrockneten Pflanzen. Pl. Schabb. 155° זירין Ar. ed. pr. sv. אר. (Agg. אַראָר) die Reiser mit Samenbehältern (vgl. אר. III, sind, wenn man daraus ein Gebund macht und dies trocknen lässt) hart, fest; man darf daher ein solches Gebund am Sabbat nicht auflösen, weil es grosser Anstrengung bedarf. Nach einer andern Ansicht das. ארוי דארוי עובריי עוב

פות (syr. נילי) tragen. Schabb. 66^b eine grosse Ameise, דרי מידי die etwas trägt; vgl. אי דריה ביהי דרי מידי ארדי ארדיה ביהיה ביהי ביהי ארדיה ביהיה ביהי ארדיה ביהיה ביהי ארדיה מוצא ארדיה ביהיה לאר הדריה ביאהין או wenn du gewöhnlich in deiner Stadt (die Schaufel) trägst, so trage sie. Ab. sar. 60^a דרי ניקא פוח ביהי er trug einen Schlauch. Das. 44^a, vgl. אבן שואבה. Chull. 105^b דביה אביה מוא לאר הביהא ביהי שלא דרי על חד "Träger, welche ein Fass trugen. Schabb. 77^a שקולאי דרי על חד ביהא לאר הביהא פוח לאר מוא לאר הביהא ein Wein, der nicht drei Mal so viel Wasser als Wein aushält, ist kein ordentlicher Wein. — Uebrtr. B. mez. 105^a הודראי בוהאין פסידא בהדאי hilf mir diesen Schaden mittragen.

Ithpe. אִידְרִי eig. sich tragen, dah. sich irgend wohin begeben, herbeispringen. Ab. sar. 59b איררי ככרי מיררי der Nichtjude sprang herbei. Das. מברי איררי dass. Das. 60b ob. Ber. 62b, vgl. אָקבּריא.

אָדְיָא m. der Träger. R. hasch. 9b, vgl. jedoch קּבָאר.

דריגון Tosef. Nas. cap. 1 crmp. aus טָרִיגוֹן, s. d. דּרִי s. in בר'ד.

Darius, der bekannte Perserkönig. Levit. r. s. 13, 157^b דריוש האחרון בנה של der letzte Darius war der Sohn der Esther. Esth. r. sv. ותבאנה, 108^a dass.

דרינוֹן m. Adj. (gr. δρύϊνον) von Eichen. j.

Schabb. II Anf., 4° wird ברינון ein Docht vom Bast der Eiche (ähnlich bab. Schabb. 20° עמרניתא das Wollartige, d. h. Bast der Ceder). j. R. hasch. II, 58° ob. wird עצר פראלון, lies דרינון.

קרנ (=bh., syn. mit קרנ) steigen, treten.

— Hif. הְּדְרִיך führen, leiten. Trop. Snh.

76b הקריך בניר ובנרתיר wer seine Söhne und
Töchter auf tugendhaftem Wege leitet. Jeb.
62b dass., vgl. auch חַרְרָב.

לבר לשון ב comm. (=bh.) Weg. Kidd. 2b זכר das W. דרך kommt דרך לשון נקבה als masc. und als fem. vor. — Uebrtr. Wandel, Beschäftigung, Art und Weise. j. Ned. I Anf., 37° ההורה דברה כדרכה die Schrift drückt sich nach ihrer Art aus, näml. den Inf. oder das Sbst. dem Verb. finitum hinzuzufügen, z.B. ירה נדר , הלוד הלכת u. dgl. Suc. 2, 1 (20b) nach unserer Weise (d. h. beiläufig, aus einem Gespräch) haben wir entnommen, dass u. s. w. Im Aram. steht gew. ${
m daf}$ מר אוֹרְחָא, s. d. W. — Kidd. $2^{
m b}$ דרכו טל 'איש לחזר על אשה וכ es ist die Art des Mannes, die Frau zu suchen u. s. w., vgl. אבירה. ארץ Aboth 2, 2 יפה הלמוד תורה עם דרך ארץ schön ist das Thorastudium mit weltlicher Beschäftigung verbunden. Sot. 44° למרה הורה דרך ארץ die Schrift lehrt eine Lebensweise, Sitte. Ber. 32^b. 61a u. ö. — Bildl. Git. 70a הרך ודרך ארץ die Reise und der Beischlaf. Erub. 100b. Genes. r. s. 18 Ende u. ö. (vgl. Gen. 19, 31). — Das. s. 80, 78d כדרכה ושלא כדרכה nach natürlichem und nach unnatürlichem Beischlaf. Snh. 31^b mein Bruder Jirmija הגביר עלי את הדרך entzog mir die Art; er soll ihn näml. castrirt haben. Nach Ar. sv. זיר: Er verfuhr nicht gegen mich nach Art der Menschen, d. h. er schlug und verwundete ihn. — Pl. Kidd. 2ª fg. מפני דרכי drei Arten. Snh. 25b u. ö. מפני דרכי wegen friedlichen Einvernehmens. R. hasch. 17° פירשו מדרכי הציבור sie sonderten sich vom Gemeindeleben ab, d. h. sie wurden Sectirer, vgl. Raschi. — Dav. rührt der Name des Traktats Derech erez her, der in zwei Theile (einen grösseren und einen kleineren) getheilt wird.

עּבֶּר, אַבְּיִרְבָּא ch. (syr. בָּיִּרְבָּא) Weg. עָּבֶרְ

Ab. sar. 48^b אחרינא אחרינא ein anderer Weg. — Uebrtr. Kidd. 2^b דרכא רביכלא יהירא וכ' פינכלא יהירא וכ' es ist die Art des übermässigen Genusses an Speise und Trank, den Schleimfluss zu verursachen.

תוכות (der Form nach wie לקרחות) m. pl. die Keltertreter. Ter. 3, 4 (5) הדרוכות Ar. und Agg. des j. Tlmd. (a. Agg. הדרוכות מכיון שהילכו וכ') j. Ter. III, 42° un. הדרוכות מכיון שהילכו וכ' sobald die Keltertreter darauf gegangen u. s. w. j. Ab. sar. IV, 44° ob. הילכו עליהן דרוכית Das. öfter.

الْبُولِينِ اللهِ الل

דר הרביות, דורכיאות s. דירָכָאוֹת in 'דר.

יוֹבֶל (syr. אָבֹּיִי) Ethp. stolz einhergehen, s. אַנבּל:

קרכון m. (syr. נָבֹבּבוֹיִ, gr. Δαρεικός) Dareikos, pers. Goldmünze einem gemeinen Sekel. — Pl. דרכון Schek. 2, 1. B. bath. $165^{\rm b}$; vgl. Schek. 2, 4, wonach דרכון $1^{\rm 1}/_{\rm 2}$ Sela (jedenf. mehr als ein Sela) war. (דרכון j. Kil. I, $27^{\rm a}$ un., s. דרכון).

m. 1) (= בְּרְכּוֹן) Dareikos. Esr. 2, 69. — 2) (gr. $\delta \rho \acute{\alpha} \chi \mu \eta$) Drachme. — Pl. Thr. r. sv. ריגרס, $65^{\rm b}$; vgl. Zuckermann: Ueber Münzen S. 29.

אָנְדְּרוֹלוֹמוֹסְיָא f. (=ורמוסיא) דְּרוֹלְמוֹסְיָא, gr. ἀνδρολοιμός, λοιμία, die Silbe או [zuw. auch 5] abgew.) Niedermetzelung der Menschen. Genes. r. s. 32, 31b ein König, שקבע der eine allgemeine Niedermetzelung in seinem Staate angeordnet hat. — Pl. Pesik. Wajhi bachzi, 67° ראחר כך נותן להם דורמוסיות דבר כבד מאד Ar. ed. pr. (Ag. דורמסיאות כגון הדבר; ל elid.) später liess Gott über sie (die Egypter) die allgemeine Niedermetzelung kommen, "die sehr schwere Pest" (Ex. 9, 3). Tanch. Bo, 73b מביא עליהם דרמסיות. Pesik. r. s. 17 g. E. dass. In Jalk. z. St. fehlt dieser Satz. — Mögl. Weise ist tas gr. δριμύς: schneidende, stechende Waffe, wovon viell. auch דרולמוסיא δριμύλος dass.

קרום Hif. הְּרְרִים denom. vom flg. הָּרְרִים שׁר. Gen. 13, 9) sich gegen Süden wen den. B. bath. 25^b הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין wer weise werden will, der stelle sich (im Gebete) gegen Süden, wer reich werden will, stelle sich gegen Norden. Part. pass. Men. 85^a שדרת שדרת südlich gelegene Felder.

קרים ch. Af. הְּדְרִים (= הַּדְרִים) sich gegen Süden wenden. B. bath. 25^b ihr, die ihr im Norden Palästinas wohnt, אדרינור אַדְרוּנִיר stellt euch (im Gebete) gegen Süden!

ברוכו של היוני של הקיע m. 1) (=bh.) Süden, Mittaggegend. Genes. r. s. 1 Anf. דרוכו של הקיע die Südseite des Himmelsgewölbes. — 2) (gr. Δαρωμᾶς) Daroma. Pes. 70b Juda ben Durtai הלך וישב ging fort und liess sich in Daroma nieder. Jeb. 45a und Seb. 22b זקני דרום die Gelehrten von Daroma. j. Erub. VI, 23c un. זקני הדרום.

עָּרוֹבִייִף, דּרוֹבְיִיף ch. (=ירוֹבִייף) der Daromäer. j. Ber. III, 6b un. ר' יעקב דרומיא R. Jakob, der Daromäer. Das. V, 9° un. ר יהרשע ר' חילפא דרומיה Pesik. r. s. 33, 63° דרומיא. R. Chilfa (Ilfa), der Daromäer. — Pl. Seb. 22^b בחית מיטרא לדרומאי. j. Taan. III, 66° un. ברומאי er bringt den Daromäern Regen. Das. IV, 69b un. (mit Anspiel. auf Hos. 2, 13) דרומאר נהגרן חגה צפוראי נהגין חדשה טיבריאי נהגין שבתה die Daromäer beobachteten (die Trauergebräuche wegen der Tempelzerstörung) vom "Feste" an (d. h. vom Neumonde des Ab bis zum 9. desselben), die Sipphoräer: während des "Monats" (d. h. im ganzen Monat Ab), die Tiberäer: während der "Woche, Sabbat" (d. h. in der Woche, in welche der 9. des Ab trifft; vgl. Taan. 29b un.). j. Ber. II, 5b un. רבנן דרומיניא die Darom. Gelehrten. j. Pes. V, 32a un. דרוֹנֵינֵיר אמררך die Darom. sagen.

קרוֹמְנְהְ (בּרוֹמְנָאְ (בּרוֹמְנָאְ der Daromäer. j. Ber. I Anf., 2 ה' יעקב דרומנה R. Jakob, der Daromäer.

קנירונן (viell. crmp. aus המרינון, gr. δεῦμαμόρον) Speise, die von Maulbeersaft benetzt ist. j. Schebi. VII Anf., 37^b דרנינון שרי eine solche Speise ist (im Brachjahr) erlaubt.

הרומוֹם) m. (gr. δρόμος) Lauf-

שנהה לפני בלונה (Kunststücke) wie in jener Rennbahn. B. mez. 72b מדרבורם הזה (Kunststücke) wie in jener Rennbahn. B. mez. 72b שנה wie diese Laufbahn, wo näml. der Markt abgehalten wurde. Genes. r. s. 48, 47b das Zelt Abrahams war ל) כהדין דרומילוס (b eingesch.) wie die Rennbahn, d. h. nach allen Seiten geöffnet, zum Empfang der Gäste.

סקרסקוק, וּרְטְּשֶׁלְּק (syr. בּרְטְּשֶׁלְּק, hebr. בּרְטְשֶׁלְּק Damascus, Stadt in Cölesyrien. Genes. r. s. 44 Ende wird הקרמני 'übersetzt: הרביבקרס', i Kidd. I, 61^d ob. steht dafür: הרביבקרס.

לְּכִּעְּׁכְּיִנְאָ f. Adj. (syr. נְיֹבֶשְׁבֶּיבֶּי m., lat. damascena sc. frux.) damaskische Frucht, bes. Pflaume. j. Schabb. I, 4ª un. אייתון ליה man brachte ihm eine damaskische Pflaume. j. Bez. III, 62a ob. דּרְרְעַוֹּסְקְנַה dass. — Pl. B. kam. 116b ob. ברוב ודרבוסקנין Ar. (Agg. ודרמסקין Kohl und Pflaumen. Ber. 39° (רדרר מסקין (richtiger Randgl. in Ms. M. ודררמסקנין). (Unser W. bedeutet hier, wie auch sonst, nichts Anderes, als eine Baumfrucht, wie Raschi, nach einer richtigen Tradition erklärt: פרונים = prunes, Pflaumen. Der Einwand desselben, vgl. auch Tosaf. z. St., ist dadurch zu beseitigen, dass man das.: ב"ב הארמה anstatt ב"ב liest, und unter שלקוח: eingekochte Baumfrüchte versteht. Demnach stimmt unsere Stelle mit der Parall. j. Ber. VI, 10^b un. ganz überein; vgl. מהונונייתא, das in derselben Bedeut. genommen werden muss). — Tosef. Dem. cap. 1, 7 האגוזים והדַרְנֵיכְּקְנִיוֹת die Nüsse und die Pflaumen.

תור לו ר' יוסי בן f. aus Damascus, die Damascenerin. Sifre zu Dt. 1, 1 אמר לו ר' יוסי בן דורמסקיה לר' יהודה ברבי למה אתה מעוות דורמסקיה לר' יהודה ברבי למה אתה מעוות שב מעודני עלי שמים וארץ שאני מדמשק ויש שב R. Jose, der Sohn der Damascenerin, sagte zu R. Juda: Gelehrter! warum willst du uns (durch eine agadische Erklärung des Ws. הדרך, Sach. 9, 1) die Schriftworte verkrümmen? Ich rufe Himmel und Erde als Zeugen an, dass ich aus Damascus bin, und dass es dort einen Ort mit Namen Chadrach giebt. Chag. 3b. Meg. 7au. ö. — Mechil. Jithro Abschn. Bachodesch, Par. 1 steht אבא יוסי derselbe.

מבול m. (syr. בּוֹנֵי, Wurm, Motte; wahrsch. arab. סֹכֹּס, eig. Unflath, Schmutz, sodann übrtr. für daraus entstandenes Gewürm, Made u. dgl. — Schabb. 95° בה דרוא ein Pergamentstreifen, welcher von einem Wurm befallen, benagt wurde. Das. 102° קרש שיפל בו דרנא פוח Brett, welches vom Wurmfrass befallen wurde. — Pl. Schabb. 54° ברני ראשה das Ungeziefer ihres Kopfes. Chull. 67° ברני דבישרא die Maden

(Trichinen) im Fleische. Das. הדרנים שבמהמה die Würmer im Viehe.

קרינון s. in 'דר' s. in קרינון s. in דר'.

בּרָדָנִיקוֹם s. בּרָדָנִיקוֹם.

רַרַ (syn. mit קָּרַט, vgl. דּרָם) און stark auftreten, stampfen. B. kam. 2, 1 דרכה על הכלי das Thier trat auf ein Gefäss. j. Maasr. II. בתמרים והוא עתיד לדורסן בגרוגרות והוא 49^d un. עתיד לדושר Datteln, die man stampfen, Feigen, die man treten wird. - Uebrtr. vom Beischlaf (ähnlich Hiob 31, 10). Part. pass. Keth. 1, קרופת איש femina calcata a viro (vgl. auch syr. (Los), concubina). — 2) übrtr. das Schlachtmesser auf den Hals des Thieres fest aufdrücken, ohne es, wie beim rituellen Schächten üblich ist, hin und her zu führen. Chull. 20b שהוא דורס. Das. 30ab wenn zwei Menschen mit einem Messer gleichzeitig schlachten, אין חוששין שמא ידרוסו זה על זה so hat man nicht zu besorgen, dass sie (der Eine durch den Andern) das Messer aufdrücken werden. — 3) von gewissen Raubthieren, denen ein Gift zugeschrieben wird, womit sie, infolge eines Druckes (Tretens u. dgl., vgl. קּרַס) die Thiere tödtlich verwunden; und wodurch letztere, wenn sie auch noch nicht verendeten, dennoch zum Genusse verboten sind, ungef. erdrosseln. Chull. 53° fg. שמא ארי דרכו vielleicht hat ein Löwe das Thier erdrosselt (durch sein Gift krank gemacht). Das. ררס שועל רחל ein Fuchs hat ein Lamm erdrosselt, vgl. דָּרַהַּכָּה. Pes. 49º seine Tochter an einen rohen Menschen verheirathen, ist so viel als sie gebunden, einem Löwen vorlegen; 'מה ארי דורס ואוכל וכ' so wie der Löwe erdrosselt und frisst ohne Scham, so verfährt auch jener im Eheleben; er schlägt sie, wohnt ihr bei u. s. w. Snh. 90^b. B. kam. 16^b. – 4) vom Geflügel: das Futter mit den Klauen oder Krallen von der Erde aufheben und sich in den Schnabel stecken. Chull. 59° כל עות הדורס טמא jedes Geflügel, das auf solche Weise die Speise zu sich nimmt, ist ein unreines, zum Genusse unerlaubtes. Das. 61a der Adler דורם ואוכל verfährt so beim Fressen; vgl. Raschi. Nach Tosaf. jedoch sv. הדורכ: der Adler, der das Thier erdrosselt und dieses, bevor es noch verendet ist, frisst. – Schabb. 24, 3 (155b) דורסיך von Menschen, die dem Kameel das Futter in die Kehle stecken, im Ggs. zu לַעַנם, vgl. אַבַס und אַבַס. Genes. r. s. 63, 62b und Num. r. s. 21, 245a dass. Derivn מְּדְרָס, s. d. — Nif. getreten, zertretet werden. B. mez. 22b. 23a עשור לידֶרֶם es pfleg. zertreten zu werden.

סוף (syr. קרס = ילים) 1) stark auftreten. Levit. r. s. 28 Ende אנא מינוך לך קדל ודרום עלי ich will dir meinen Nacken beugen und sodann ritt auf mich. — 2) das Schlachtmesser fest aufdrücken. Chull. 9ª fg. שהי ודרים er pausirt beim Schlachten oder er drückt das Messer auf. — 3) vom schädlichen Druck, dem Treten der Thiere. Chull. 53ª דרים שדי זיהריה ישרים לידיה מהו דחרים שדי זיהריה עשרי לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה מהו לידיה שלים שרי זיהריה dem Raubthiere während des Tretens die Klaue ibgehackt hat, (so ist das getretene Thier zum Genusse erlaubt); man könnte näml. glauben, dass jenes während des Aufdrückens der Klaue dem Thiere sein Gift beibringt, was jedoch nicht der Fall, denn dies geschieht erst beim Fortnehmen der Klaue.

קרוֹקוֹת f. (eig. Part. pass.) Derusa, eine ausschließ. Benennung für das schädliche Treten (Aufdrücken der Klaue) der Raubthiere. Chull. 3, 1 (42²) דרוסת הזאב בדקה דרוסת הגל בעוף הגס בנסה דרוסת הגל בעוף הגס die Derusa (das Treten) des Wolfs ist schädlich beim Kleinvieh, die des Löwen beim Grossvieh; die des Habichts beim kleinen Geflügel, die des Falken (vgl. נַבּוֹ beim Grossgeflügel. Das. 52b –54², vgl. auch בְּבֵּרִיפָּה Nid. 55b אַרוֹכָה דּזִיהַרָּא, vgl. זְיִבְּיִבָּה Nid. 55b.

חוֹרְסָה od. הוֹרְסָה f. zus. gestampfte (getretene) Masse. Pl. Tosef. Mass. scheni cap. 1 בוֹרְסוֹת (בְּרִיסוֹת (בְּרִיסוֹת) מצרות zus. gestampfte Datteln.

הרכה f. das blosse Aufschlagen des Schlachtmessers auf den Hals des Thieres (Hacken), ohne jenes hin und her zu führen; eine der fünf Arten, die beim Schlachten verboten sind. Chull. 9ª. 27ª שהייה דרסה חלדה, s. diese Artt.

קרְׁלְּחָ m. Adj. der Treter, Walker, bes. der Treter der Thierhäute, Gerber. Bez. 11ab (Ar. liest בית הדריסה) das Fell vor dem Gerber.

לְּרוֹסְאֹי, דְּרוֹסְאֹי, דְרוֹסְאֹי, Derosa, Derosai, $N.\ pr.\ j.\ Jom.\ IV,\ 41^d\ ob.\ ברוכא 'ח.\ Cant.\ r.\ sv.\ 'ח.\ Num.\ r.\ s.\ 12,\ 215^a$ 'ח 'ח. בין דרוכא בין דרוכא. בין דרוכא יוסי. קוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. בין דרוכא בין דרוכא יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי. עמור יוסי.

אָבִילָה (j. Kidd. I, 58^d un. דרוסה, richtiger, vgl. auch הָּרָדָּס,

אָרָת (syn. mit דרי; hbr. זְרֵע, syn. mit זְרָה; säen, Samen streuen. — Dav. דְרֵע m. (hbr. נֻרַע) Samen, Saat, s. TW

רופקתא m. (viell. für דרופּתָקא, אוֹ הרופּתָקא, gr. δρύφακτος, vgl. Musaf.) Umfriedigung, בולהו גופי דַרְפְּחְקֵי Behältniss. Pl. Snh. 99 ש נינהו טוביה לגופיה דגברא דיזכי והוי דרפתקא דאורייתא שנאמר כי נעים כי תשמרם בבטנך Ar. ed. pr. (Agg. 'טובים וכ 'דרופת) alle Leiber sind Behältnisse; glücklich ist der Leib des Tugendhaften, der ein Behältniss der Gotteslehre ist, denn es heisst: "Es ist gut, wenn du sie in deinem Leibe aufbewahrst" (Spr. 22, 18). Die von Raschi beigebrachte zweite Erkl. unseres Ws.: מרחניך "Mühsame", ist nicht zutreffend und scheint nur durch die LA. der Agg. entstanden, wonach auf עמל, Hiob 5, 7 Bezug genommen wird.

קינ, m. Zimmt, eig. (syr. יינ, pers. dâri-cînî) chinesisches Holz; vgl. de Lagarde: Ges. Abhandll. p. 35. — Schabb. 65° "was das Weib (zum Wohlgeruch) in den Mund legt": דרצין Ar. (Agg. דרצין) Ingwer oder Zimmt.

דְרַק (hbr. יְרַק) werfen, sprengen, s. TW

אַדְרּבְּקְא הּת (ngr. δροῦγγος, vgl. de Lara u. Sachs, Beitr. I, 96) Soldatentrupp. Keth. 62° un. מא הליף דרוקא דמלכא אברה Ar. (Agg. אברה das königliche Heer zieht nicht vor seiner Thür vorüber, d. h. es beunruhigt ihn nicht.

דרקון m. (gr. δράκων) Drache, grosse Schlange. Ab. sar. 42b אורה דרקון das Bild eines Drachen, das götzendienerisch verehrt wurde. j. Ab. sar. III, 42d ob. איזהו דרקון כל was ist das Kennzeichen des Drachen? Wenn Schuppen von seinem Halse hervorragen. Levit. r. s. 16 Anf. (mit Bez. auf Jes. 3, 16 העכסנה als denom. von ביל בעליה שהיחה אור אורה דרקון במנעליה שהיחה שהיחה אור ביה ברה ביה הרחם וכל 68b dass. B. bath. 16b אור מומיון לה דרקון שמכישה בביה הרחם וכל bestimme für sie (die Hündin, wenn sie ge-

bären soll) einen Drachen, der sie am Muttermund beisst, damit sie das Junge werfe. Git. 56^b ein Fass mit Honig, ישליה um welches ein Drache gewunden ist; bildl. für die Zeloten, die sich gegen die Uebergabe Jerusalems sträubten, vgl. חבר.

בְּרְקוֹנְא ch. (בּרְקוֹנְא Drache. Git. 57ª פֿרָקוֹנְא שמטיה לכרכשא ein Drache kam und riss ihm die Därme (aus dem Leibe)

ר' s. in דוֹרְקָן.

יניקטי, דּוֹרְקְטִי (wahrsch. zus. hängend mit gr. τρυγητή von τρυγέω) getrocknet, gedörrt. Nid. 9, 11 (64b) דורקטי (j. Keth. I, 25a un. liest טרוקטי) ein Weinstock, der keinen Saft hat (keinen Wein trägt) ist ein ausgetrockneter; dort bildl. für ein Weib, das an Blutmangel leidet und daher kinderlos ist. Keth. 10b בשפחת דורקטי eine Familie, deren Frauen an Blutmangel leiden. (Die Erkl. das. דור קטול: abgeschnittene Generation, ist agadisch).

רוֹקְתֵּה Derokreth, Name eines Ortes in Babylonien, woselbst R. Huna wohnte. Taan. 21^b

אַרְרִיּא f. (gr. διάβροια) Diarrhöe, Durchfall. Levit. r. s. 18, 161° (wird אודל, Num. 11, 20 erklärt:) אימר לדרריא 'Ar. (Agg. crmp. לקררא; Num. r. s. 7, 195^b לקדרא (אודריא) R. Ebjathar sagt: "zu Diarrhöe". Pesik. Watomer, 131° גוסה ודרריא Ar. (Ms. Oxf. אורריא); Ms. Parm. ודרריא, l. ein W., Ag.

ודלריא, Sifre zu Dt. 1, 1 ודלריא, die liquidae verw.) Gliederlähmung und Diarrhöe.

ורים s. דרֹיִים in 'דר.

שלק (= bh.) 1) forschen, untersuchen; insbes. etwas in der Gesetzlehre Enthaltenes, aber nicht allgemein Bekanntes, durch ein tieferes Eindringen in den Geist der Schrift oder auch eines Schriftstückes ergründen. Das W bedeutet also eig. treten, syn. mit קַלָּם, s. d.; vgl.

arab. دُرُس trita vestis, دُرُس scholae, von

abnutzen, die Spur verwischen; Conj. II كَرْسَ ein Buch lesen. — j. Ab. sar. IV, 44b mit. לקרות את יודע לדרוש אי את יודע die Bibel zu lesen (d. h. nach dem einfachen Wortsinne zu erklären) verstehst du, aber eine Forschung darüber anzustellen, verstehst du nicht. Ber. 3, 5 דרשה בן דרבאא Ben Soma hat es erforscht, näml. durch Schriftdeutung. Taan. 5b מקרא אני דורש ich deute einen Bibelvers. Keth. 49° זה מררש דרש 'ר' אלעזר וכ diese Forschung stellte R. Elasar ben Asarja im Gelehrtenkreise zu Jamnia an; näml. über den Wortlaut einer von den Gelehrten eingeführten Institution. B. mez. 104° הלל הזקן היה דורש לשון הדיום Hillel, der Aeltere hat ein von Idioten eingeführtes Schriftstück erforscht. Die Alexandriner näml. (Nichtgelehrte) führten die Formel in den Ehepakten ein: לכשתכנכי von der Zeit ab, wenn du unter den Hochzeitsbaldachin treten wirst. sollst du meine Frau sein. Daraus schloss nun Hillel dass, wenn die Frau, selbst nach der Trauung (ארוכין) unerlaubten Umgang gepflogen, die Kinder doch keine Bastarde sind. Men. 45^a diesen Abschnitt פרשה זו אליהו עתיד לררשה (im Ezechiel) wird einst der Prophet Elias deuten, da er näml. mit andern Gesetzstellen im Widerspruch steht. Das. Chananja ben Chiskija ישב sass im Söller und deutete das בעליה ודרשו Buch Ezech. Jom. 8, 9. Schek. 6, 6 u. ö. — 2) Forschungen vortragen. Chag. 2, 1 (11b) אין דורשין בעריות בשלשה ולא במעשה בראשית man darf keinen בשנים ולא במרכבה ביחיד וכ' Vortrag über die Incestverbote (לשלשה, s. Gem.) vor drei Hörern halten (sondern höchstens vor zwei), über die Weltschöpfung (Cosmogonie) auch nicht vor zwei, und über die Merkaba (Theosophie) auch nicht vor einem Hörer; es müsste denn sein, dass dieser selbst Wissen und Verständniss hätte. Der Grund für den ersten Fall ist folgender: Während der Lehrer mit einem Schüler diskutirt, werden die anderen zwei, durch verbotenes Gelüste verleitet, sich durch Disputationen Verbotenes erlauben. Die letzten zwei Fälle sind leicht metaphysischen Verirrungen ausgesetzt. Snh. 99 h Menasse ben Chiskija יושב ודורש בהגדות של דופי trug gesetzverachtende Haggadoth vor. Bez. 15b. Chag. 3b u. ö. Genes.

r. s. 34 Ende, Ben Asai נאה מקיים trägt schöne Forschungen vor, handelt aber selbst nicht danach, näml. hinsichtl. der Pflicht zu heirathen, während er selbst unverheirathet blieb. Exod. r. s. 42 Anf. אבא הדורש Abba, der Vortragende (oder: der Schriftdeuter). דורשי המורות B. kam. 82° דורשי המורות die Forscher der heiligen Schriften (scripta). Ber. 24° דורשי Ar. sv. בוומות (Agg. חמורות). Num. r. s. 11, 222b.

ררש eh. (syr. יְרַשׁי forschen, vortragen. Suc. 51b קרא אשכחו ודרוש sie fanden einen Bibelvers, den sie deuteten. Arach. 30^b er erklärte diese Schriftstellen wie am Sinai, d. h. so treffend wie die göttliche Gesetzgebung. M. kat. 15^b u. ö. — Bez. 28^a un. solche treffliche Lehren הררשון conjugat ihr immer in meinem Namen vortragen. Ber. 28° לדרוש ר"ג וכ' möge R. Gamaliel an zwei Sabbaten und R. Elasar an einem Sabbat vortragen. j. Jeb. XII, 13 a ob. Die Einwohner von Simonia sagten zu Rabbi: בעא תחן לן חד בר נש דריש דיין וחזן ספר מתניין ועביד לן כל ערכנן wir bitten, dass du uns einen Mann anstellst, welcher Prediger, Richter, Synagogenaufseher, Bibellehrer und Mischnalehrer sei und alle unsere religiösen Angelegenheiten verwalte.

Ithpe. geforscht, erklärt werden. Ber. 60° mit. der Vers Ps. 112, 7 מְרִישׁיה לְּרִישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה מַרִּישׁיה kann sow. vorwärts als rückwärts erklärt werden; näml. "Er fürchtet ein böses Gerücht nicht, weil sein Herz fest und auf Gott vertrauend ist"; oder auch: "Derjenige, dessen Herz u. s. w. fürchtet nicht" u. s. w. Das. 63° dass. mit Bez. auf Ps. 119, 126: "Es ist für Gott Zeit zu thun (zu strafen), weil sie dein Gesetz übertraten"; oder: "Weil man dein Gesetz übertritt, darum ist es an der Zeit, etwas (selbst Gesetzwidriges) für Gott (d. h. für Erhaltung der Gotteslehre) zu thun". Snh. 70°

קרְשָׁה, דְרְשָׁה, (syr. יְבּיבּה, und יְבּיבּי,) Forschung, Schriftdeutung, eig. das Treten. Pes. 62b אמלי דררשה א 400 Kameele mit Schriftforschungen beladen. Jeb. 54b כוליה קרא לדרשא der ganze Vers wird zur Deutung ange-

wandt. Meg. 11^a . B. mez. 86^b u. ö. j. Jeb. VIII, 8^d ob. הרושה.

קרושה לשכנו הרשו ל. das Forschen, Ergründen. Snh. 11b (mit Bez. auf שכנו חדרשה שלא בשכנו של ל דרישה שאתה דורש לא יהא אלא בשכנו של בל דרישה שאתה דורש לא יהא אלא בשכנו של jede religiöse Forschung, die du anstellst, soll blos in der Thronstätte Gottes (d. h. in Jerusalem) geschehen. Pes. 22b בשכל שכר של הדרישה כך אני מקבל שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הדרישה ל אני מקבל שכר של הפרישה so wie ich bisher wegen des Forschens (himmlischen) Lohn verdiente, so werde ich auch wegen des Unterlassens belohnt werden. — Pl. Levit. r. s. 13 Anf. הַקִּירָה zweimaliges Forschen; vgl. auch

m. Adj. Schriftforscher, Erklärer, Prediger. Levit. r. s. 30 Anf. פייטל ודרשל Dichter (Poet) und Prediger. — Pl. Sot. 49b als ben Soma starb, בשלר הדרשינין hörten die Schriftforscher auf. Genes. r. s. 5, 6° רש מוך "הרשנין שהיו דורשין וכ manche Schriftforscher erklärten wie Ben Asai und Ben Soma. Khl. r. sv. מרב לשמרע, 86° "Besser ist es zu hören das Schreien des Weisen", אלר הדרשנין das sind die Schriftforscher; "als zu hören das Lied der Thoren", אלו המתורגמנין das sind die Dolmetscher. Das. sv. דברי חכמים, 93b dass. — Fem. pl. B. bath. 119b בנות צלפחד דַּרְשָׁנִיּוֹת die Töchter des Zelofchad waren forschend, gesetzkundig; denn sie sagten: "Unser Vater hatte keinen Sohn"; sie wussten also, dass wenn ein Sohn da wäre, sie nicht geerbt hätten; vgl. Num. 27, 4.

ארינן בּרְשָׁן בּרוֹשָׁץ ch. (syr. בַּרְשָׁן בּרְשָׁן בּרְשָׁן בּרְשִׁן בּרְשִׁן ch. (syr. בּרְשָׁן בּרְשִׁן בּרְשִׁן בּרְשִּרְיּ רָרְרְשֵׁא בּרִים בּרְרִים הַרְרְרְשֵׁא um zu hören den Vortrag des Predigers. Levit. r. s. 9, 153b ארינן עכוך לגבי לגבי wir werden mit dir zum Prediger gehen, näml. zu R. Meïr, der am Freitag Abend einen Vortrag hielt, an dem sich auch die Frauen betheiligten. Das. öfter. Num. r. s. 9, 201d dass.

— Pl. Suc. 38b דְרְשִׁיָּא oder בְּרִשִׁיָּא die Schriftforscher, vgl. בּרְשִׁיָּא חַרָּרָם.

אַרָּהָיּא Hof, s. און Anf.

እንግግ m. Aufbrausender, od.: Hofmann, s. TW. İ, 189^b und 423^a.

אני אין m. (samarit. הרשה) Thür, Pforte.

אָשׁקְ (= bh., arab. בֿשׁקֹ, mit Wechsel von Nun und Mem) fett werden. Part. pass. Tanch. Achre, 163° שנה דְשׁוּנָה גשונה טלולה ein

fettes und mit Regen und Thau gesegnetes Jahr. In den Parall. steht דשונה, vgl.

ַנַשַׁם.

Pi. דְשֵׁרְ 1) fett machen, gedeihen lassen. Ber. 29° רשכנו בוארה אראך lasse uns gedeihen auf den Fluren (nach Raschi: in den Wohnungen) deines Landes! eine Gebetformel. — 2) denom. von דָשֶׁין: von Asche reinigen, die Asche fortnehmen. Jom. 25° ער בורשן של wer die Asche vom Altar fortnehmen soll. j. Jom. III, 39° ob. לרשן את הבענורה den Leuchter von der Asche zu reinigen.

Nithpa. zu Asche werden. Uebrtr. Men. 88³ כר שכבתה נידַשׁן השמן נידשנה הפתילה wenn die Lampe im Tempel vor der Zeit verlischt, so wird das (noch zurückgebliebene) Oel zur Asche, ebenso wie der Docht zur Asche wird; d. h. dadurch, dass der Docht zur Kohle geworden, wurde das Oel ebenfalls unbrauchbar.

קּשֶׁן m. (bh. דּישֶׁן) Fettigkeit. Sifre Behalotcha Pisk. או ררחר die Fettigkeit (der fette Boden) von Jericho. Sifre Reë Pisk. 62 dass.

קּשֶׁן m. (=bh.) Asche. Seb. 47^b u. ö. בית s. d. — Pl. Seb. 104^b, הדשך פאלשה בית הדְּשִּׁיִרן es gab in den Tempelräumen drei Plätze für die Asche.

קישון m. das Fortnehmen der Asche. Jom. 21°. 33° דישון das Fortnehmen der Asche vom Altar. j. Jom. II, 39° ob. Tam. 3, 9 דישון המנורה das Reinigen des Leuchters im Tempel von der Asche.

אַבְּעִיןְ m. (pers. dâsán, syr. אָבּוֹבְ, vgl. arab. בּאֹר schenken) Geschenk, Gabe. Snh. 94° האר פררשוא להאר פררשוא Ar. und Jalk. II, 39° (vgl. auch Ar. sv. פררשן; Agg. רישוא passt denn etwa dieses Geschenk (d. h. die Gesetztreue, "Wahrheit" Chiskijas) zu diesem Gegengeschenk, Vergeltung (Belagerung Sancheribs)? mit Bezug

auf 2 Chr. 32, 1; vgl. auch Perles Etym. Stud. p. 121.

רשונא crmp. s. רָשׁוֹנָא.

שיפון דישרא הישְרָא m. Spelt. Pes. 35° שיפון דישרא שיפון שיפון שיפון unter שיפון der Mischna ist Spelt zu verstehen. Nach Raschi: שיג"לא, franz. seigle, Roggen. Men. 70° dass.

אָרָי m. (בּישָׁרָא m. (בּישָׁרָא yrrges.) Balken, s. TW

יַלְשְׁעֵּ verstärkte Form von פּוּשׁים. Pa. רַשִּׁשׁ und Palp. בַּשִּׁרַשׁ zerstampfen, s. TW.

שׁישׁין m. eig. getreten; übrtr. verachtet, s. TW

שרות m. Adj. (arab. N. a. هُنَّ Gräupner, der die Getreidekörner zerstampft. — Pl. M. kat. 2, 5 (13^b) הרְשׁוֹשׁוֹח die Gräupner. Mögl. Weise ist הְשׁוֹשׁוֹח zu lesen, vgl. הַרְּרְכוֹח.

אַנְישׁישְׁ ch. (בְּשׁוֹשִׁי der Stampfer. Pl. M. kat. 13^b 'בי הרלקא רכ' die Stampfer der Speltgraupe u. s. w., vgl. הִילְקָה (halica, alica). Das. בשושר ציפורין die Gräupner von Sipphoris.

קּלְשְׁקְאָה (בִּיְשָׁאָה m. (בִּיְשָׁאָה) der Drescher. Pl. Men. 22ª die Maschine, דרשר ביה דְשִׁהָאֵר womit die Drescher dreschen, vgl. בַּיִבְּל.

ליייא f. Beherrscherin. Stw. viell. pers.

אמרה אמרה Hand, Gewalt. Pes. 110° un. אמרה אמרה Ms. M. (Ms. Oxf. לי אם דשתייהי מכשפליות עובר עובר או Ms. M. (Ms. Oxf. אם השתייהי עובר עובר עובר עובר עובר און, vgl. auch Dikduke z. St.; Agg. רישתייהי es sagte mir die Mutter, die Beherrscherin der Zauberinnen.

קריי m. Adj. (von דרי חד. 2) Jem., der an etwas gewöhnt ist. j. Schek. V, 49b ob. דערן גבן er ist an uns gewöhnt. j. Pea. VIII, 21b mit. ist דשרו מוא במור מוריא בווריא מואר.

אנה לייד ל. (syr. אולה), pers. daschtan) menstruirendes Weib. Ab. sar. 24b un. כמאר לנדה דשתוא קרו פרסאי לנדה דשתוא דרך נשים weshalb nennen die Perser die Menstuirende: דרך נשים איל (agadische Etymol.). Das. 18a. Schabb. 110a אוא אוא דעשתוא. Taan. 22a דיי מוא דשתוא אוא אוא אוא לאריים.

הבל הכ מר מר מר מל הל das ist blos gesagt, wenn . aber wenn u. s. w.; vgl. auch אבל הן.

בֿע

 ארְקְלְּלְ ch. (syr. לְלֵי od. לְלֵי, vgl. Smith Thes. Syr. Col. 598 קרובין Gesetz. Dan. 6, 6. 9. 13, 16. אַרְרָבְיּרָ m. (von יְּהָשׁ mit angeh. Endsilbe יְּהָ pers. (כוֹלְ מַבּרִיףְ Gesetzgeber, Richter. Pl. אָרָבְרַיִּאָּ. Dan. 3, 2 3, vgl. auch אַרְבּרִיּרָשׁ.

קרְאָּר, m. (syr. אָלֵילֶ, trnsp., hbr. אָלֶילָ) junges Grün, Gras; s. TW — Meg. 27^b R. Huna Ar. (Agg. ריתא, s. d.) band Reiser.

Nachträgliches zu den Buchstaben 1 und 7

von

Prof. Dr. H. L. Fleischer.

S. 292, Sp. 2, Z. 32. Ueber die Bedeutungserbindung dieses בְּבָּה, גָּבֶּה, aram. בְּבָּא, aram. בּבָּא, p. 1, Z. 7, mit den so eben besprochenen בב TW. a. a. O.; ebendas. über die eigentliche edeutung von בַּבְּיֵא, S. 293, Sp. 1, ittl. Z.

عَصًا , لِإِلام rspr. عَصًا

S. 293, Sp. 2, Z. 8. "בּרָירָה" und Z. 20 בּרָירָה" sind analogiewidrige Formen, wie berhaupt die Reinigung dieses hebr.-aramäischen brachnachwuchses von solchen durch willkürhe Vocalisirung u. s. w. entstandenen Unformen n dringendes Bedürfniss ist. Am nächsten liegt

יבָּי oder בָּאוֹבֻא und בְּאוֹבָא und אָרָיָה.

S. 297, Sp. 2, vorl. Z. Eine Henne, welche äht wie ein Hahn, galt auch bei den heid-

S. 299, Sp. 2, Z. 43. אָרָהְלָּהָטֹלּ, הַּנְּהָלָּהְלָּ, בּוֹענֹבֶּים (wie bei cast. Mich. S. 228, Z. 1, statt בׁנְבָּיָבׁ, ist allerdings Lotus in der bei Lane unter beiden Worten näher bestimmten Bedeutung, nämlich Melilotus, Stein- oder Honigklee. Berggren, Guide arabe-français, S. 859: "Lotus, Lotier, Trèfle sauvage jaune, בּוֹעבִּיבָּי, handaqoûq." In einem Pariser koptisch-arab. Glossarium fand ich: KHPOC TPIĄTAON בּוֹעבִּיבָּי Mit der Angabe von der Schwerverdaulichkeit dieser Kleeart stimmt überein was Lane unter בּיִּבְּיִבּׁי aus arabischen Quellen beibringt: "sheep, or goats, suffer from eating it, and sometimes

or goats, suffer from eating it, and sometimes become distended in their bellies", und was der Perser Abû Manşûr Muwaffak bei Seligmann, Liber fundamentorum pharmacologiac, !, S. 61 von مندورة, Lotus" sagt: "faucium et tracheae inflammationem causat". Von dem verhältnissmässig hohen, aber dünnen und gebrechlichen Stengel dieses Gewächses ist مندورة in der Bedeutung: ein langer schlottriger Mensch hergenommen. — Bei einer so allgemein bekannten Pflanze ist die arge Missdeutung durch "Kirschen" nicht wohl denkbar; Raschi's

winner soll vermuthlich das franz. cierges darstellen, wie wir eine ähnliche Pflanze von ihrem langen, geraden Stengel Königskerze nennen und auch die Griechen nach der oben aus dem koptisch-arabischen Glossar angeführten Stelle ihr κηρός in dieser Bedeutung gebraucht haben müssen. Noch heute nennen die Franzosen die "Fackeldistel" unserer Botanik cierge du Pérou.

S. 300, Sp. 1, Z. 6. Statt "den Wein" schr. die Datteln, in Uebereinstimmung mit dem unmittelbar vorher Angeführten; wiewohl im Arabischen das Object von 文章 nicht die Datteln selbst, sondern die Dattelpalmen sind: 文章 ler hat die Dattelpalme, d. h. ihre Früchte, abgeschnitten (nicht wie bei Freytag: er hat sie beschnitten oder geschneidelt). Vom Abpflücken oder Abschneiden der Trauben gebraucht man nicht 文章, sondern wie im Hebr. und Aram.

S. 301, Sp. 2, Z. 7 v. u. Sollte die Sprache missbräuchlich dem הֹבֶּבֶלָה auch die Bedeutung von בְּיִבְּבֶּלָה gegeben haben? Die "Haarflechterin" der Herrin vom Hause oder gar der Königin, die בִּיבַּלָּה Haarkämmerin der Araber und die בִּיבַּלָּה Spiegelhalterin der Perser, war oft eine einflussreiche Vertrauensperson im Harem, wie die Kammerjungfer oder Kammerfrau mancher unserer vornehmen Damen, und so konnte nach der Legende wohl auch der Grossvezir Josef unbeschadet seiner Würde sich einer solchen Vermittlerin bedienen.

S. 306, Sp. 2, Z. 7 v. u. Die völlig unzulässige etymologische Zusammenstellung dieses ächt

semitischen τως mit dem altionischen γαίω und dem lat. gaudeo ganz bei Seite lassend, kann ich auch die versuchte Herbeiziehung von عُهُفَى um so weniger billigen, als die angebliche Bedeutung "sich beeilen" auf einem doppelten Missverständnisse beruht: 1) der Verwandlung von Freytag's "fecit ut properaret c. a." in ein intransitives properavit, 2) auf Freytag's eigener unrichtiger Uebersetzung des als der arabischen Quellenwerke, welches hier (s. Lane) bedeutet: er hat ihn überholt, ist ihm durch grössere Schnelligkeit zuvorgekommen. — Von der Bemerkung ausgehend, dass das mittlere = der Stämme גהה, גהה II offenbar eine Abschwächung des damit zum Theil wirklich abwechselnden ה ist (vgl. auch , סלא = זְחַלְּ und $\mathfrak{sol}_{\infty}$ = אַקּאַ S. 322, Sp. 1) schlage ich vor, dieses ترجع I mit خَحَظُ zu combiniren, in der Bedeutung: stolz blicken, eigentlich die Augen hervortreten lassen, glotzen.

S. 307, Sp. 1, Z. 3 "ערה II" hat mit "בּבּעׁת nimio onere gravare" nichts zu schaffen, sondern ist unmittelbar verwandt mit "בּבְעָם, schaben" S. 306, Sp. 2, Z. 29. Die auch in den Stämmen בביע , בער ausgeprägte Grundbedeutung des Schabens, Reibens, Abschabens, Abreibens, ist in diesem אוני statt אוני in die des Glättens und Säuberns übergegangen.

S. 307, Sp. 2, Z. 6. Während אַרָּבְּקָּגוֹן I S. 307, Sp. 1, Z. 34, unzweifelhaft persischen Ursprungs, auf ein בּבָּבּע, früher בֹּבּע, 'cartiges, d. h. Glänzendes, Prächtiges, aber überhaupt und besonders als "baldachinartiger Tragsessel" für uns nicht nachweisbar, — ist אַבְּרָבְא II offenbar, wie schon Buxtorf unter אַבּרָבָּע ווֹרַבְּעָּר אָבּרִבְּעָּר הָּבִּרְבָּע (בְּבִּרְבָּעָה (בְּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּרַבְּעָּר (בִּבְּרָבְּעָּר בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בִּבְּרָבְּעָר (בַּבְּרָבְּעָר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבְּר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבָּר (בַּבְּרָבְיבְּר (בַּבְּרָר בּבְּרָר בּבְּרָר בּבִּר (בַּבְּר בּבְּרָר בּבְּרָר בּבְּרָר בּבְּרָר בּבְּר (בּבְּרָר בּבְּר (בּבְּרָר בּבְּרְר בּבְּר (בּבְּרָר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר (בּבְּר בּבְּר ּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְר בּבְּר בּבְּר בּבְרְר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְר בּבְיר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְּר בּבְיר בּבְיר בּבּר בּבְיר בּבְּר בּבְיר בּבּר בּבּר בּבּר בּבּר בּבּר בּבּר בּבּר בּבּר בּב

S. 307, Sp. 2, Z. 15 "i" schr. ia.

S. 315, Sp. 2, Z. 21 u. 22. Der Aruch identificirt dieses גורית aller Wahrscheinlichkeit nach mit בורית, Aal, welches selbst, wie schon der unarabische Consonantenbestand zeigt, ebenso wie das gleichbedeutende בּבָּבֵי mit Verhärtung des ב zu p, aus einem aramäischen ברית entstanden sein muss.

S. 316, Sp. 2, Z. 16. NTA ist entschieden nicht bloss der Bedeutung, sondern auch dem Ursprunge nach das pers. Sanskr. ganga. Dafür bürgt vor allem die Erhaltung der ursprünglichen Form ohne Assimilation mit der altpersischen Endung ak in TEA, entsprechend dem neupersischen Sie, s. de Lagarde, Ges. Abhandl. S. 27 u. 28, wo auch die Entstehung von TEATA erklärt ist. Ueber das noch ganz

persische ; (S. 317, Sp. 1, Z. 1) s. ebendaselbst S. 28, Z. 13 flg.

S. 318, Sp. 2, Z. 37. "كُوْرُوْل " schr. گُوْرُوْرُةَ ;
"vom Pipen der Taube", d. h. von عنه als lautnachahmendem Ausdruck (vgl. gazouiller, gazouillement) für girren, dial. ruchsen oder rucksen, roucouler, roucoulement. Das gleichbedeutende أَوْرُوْمُ أَ ist ebenfalls onomatopoetischen Ursprungs, von خول dem umgestellten نجنل

S. 319, Sp. 1, Z. 15. pri mit seinen Derivaten erhält die Bedeutungen drohen und übertreiben, hyperbolisch sprechen, durch den Uebergang von schneiden in schneidend,

scharf sprechen, sowie is mit bedeutet: etwas mit schneidender Schärfe, d. h. entschieden behaupten.

S. 322, Sp. 2, Z. 4 v. u. Ohne das räthselhafte Wort berichtigen oder erklären zu können, bekenne ich nur zur Wahrung meines Gewissens, dass ich den Uebergang von graecum — wie statt γραικόν zu schreiben gewesen wäre — in auch auf dem vom Herrn Vf. versuchten Wege, für unmöglich halte und rathen möchte, die Sache bis auf Weiteres dahingestellt sein zu lassen.

S. 323, Sp. 1, Z. 11 v. u. "γαΰδαρος" schr. γαΐδαρος. κττττ stellt übrigens schon die neugriechische Deminutivform γαϊδούριον, γαϊδούρι dar.

S. 323, Sp. 1, l. Z. Dem جَبَة noch näher als جَبَة kommt جَبَة, die ursprüngliche Form mit dem sp. lenis in der Mitte, woraus جَبَة erst erweicht ist. Das Wort mit Perles vom pers. "gâh", — soll heissen جَبَة, tschâh, — abzuleiten, ist schon wegen der Vocalverschiedenheit bedenklich, geradezu unmöglich aber deswegen, weil das hebr.-aram. sicherlich nie wie der unsemitische Quetschlaut gelautet oder ihn ersetzt hat. Im Arabischen wird er theils zu صرب wie in چاروشاروق, Gyps, ungelöschter Kalk, dasselbe aber auch mit o: ماروج.

LEVY, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

nung, besonders schwankende oder irrige, Zweifel, Verdacht, Misstrauen, — in der allerdings nicht mehr nachweisbaren concreten Bedeutung: zum Schein Nachgemachtes, Unächtes. Eine Zusammenstellung von אָבילוּ mit diesem Worte ist jedenfalls nur für die zweite Bedeutung zulässig. S. 325, Sp. 2, Z. 14 מַבְּיִבֶּי. Die Analogie

von בְּבֶּי und בִּבְּי verlangt die Segolatform בְּבִיל, wie הָּדְל, st. constr. הָרָל, pl. בְּרָל, davon erst בָּרָל, latro (in älterer und neuerer Bedeu-

tung), troupier, und جَيَّشَ, réunir des troupes. Ich halte das Wort in beiden Gestalten mit s und s' für ächt semitisch und ebenso laut-

nachahmend (s. جُشَّا, wie בَّشَّ, ructavit, mit der Urbedeutung brausende, tosende Menge, hebr. הְּכּוֹדְ, das auch 2 Chr. 32, 7 mit übersetzt ist, s. TW 1. Bd., S. 137, Sp. 1, Z. 17 u. 18. Bekanntlich verallgemeinert sich der genannte Lautbegriff gern, wie in בְּכֹּוֹדְ, selbst, zu dem einer grossen Menge, auch von leblosen Dingen; daher בּרָבּה, πληθύνειν.

S. 326, Sp. 2, Z. 15 flg. Der von dem Herrn Vf. im TW. 1. Bd., S. 137, Sp. 2 als Möglichkeit hingestellte Zusammenhang zwischen בְּּבִּיך II und בְּּבִיך III ist im Grunde völlige Einerleiheit: einmal Kalk als natürliche Substanz im Allgemeinen, ein andermal in seiner besondern An-

wendung zur Enthaarung, wie arab. نُورَة und pers.

לשל theils ungelöschten Kalk schlechthin, theils ein daraus mit Zusatz von Arsenik bereitetes Depilatorium bedeuten, ganz das הגיר והזרניך bei Raschi zu Ex. 16, 14. Mit "rund sein" hat dieses , ביל, nichts zu schaffen, auch

nichts mit "ziehen, überziehen", wie Dietrich unter dem Stamme מודל annimmt; sondern in wesentlicher Uebereinstimmung mit TW. 1. Bd., S. 138, Sp. 1, Z. 13 u. 14 und Gesenius im Thesaurus u. d. W. hat man für dieses אָנִיר, ebenso wie für גּיר IV, Gischt, aufbrausender

Schaum, und für نُورَة auf den Begriff aestuare, fervere zurückzugehen, worauf auch die im Altarabischen statt جِير gewöhnliche Eigenschafts-

oder Thätigkeits-Intensivform جَيًّا, eig. admodum aestuans, deutlich hinweist.

S. 328, Sp. 2, Z. 11 flg. Dass בּלְבֵּרְצָּא, פּלְבֵּרְצָּא, ebensowenig wie בְּלָבְּרָא, Dinkel oder Spelt", sondern eine Varietät des Lathyrus cicera mit grossen, ungleichen, vieleckigen, weissgrauen Samenkörnern ist, hat, in wesentlicher Uebereinstimmung mit den arabischen Originalwörterbüchern und Lane unter בּלְּבָּרָ, Wetz-

stein auf S. 707 seiner Excurse zur zweiten Ausgabe von Delitzsch' Jesaias-Commentar aus gründlicher Sachkenntniss nachgewiesen. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach berichtige man auch den Art. (Danach bei Cast.-Mich. und Thom. a Novaria S. 277.)

Zu seiner Auseinandersetzung über das noch von Gesenius im Thesaurus und nach ihm von Dietrich gegen Abulwalîd's Erklärung gemissdeutete nugg, zu dessen richtigem Verständnisse zuerst wieder de Lagarde in den Ges. Abhandl. S. 59 mit Zurückgehen auf Celsius eingelenkt hat, sei nachträglich bemerkt, dass der türkische

Kâmûs nur mit verdoppeltem n anerkennt, während Bistânî im Muhîț-al-Muhîț diese Aussprache für vulgär erklärt und کُرْسِنَّة vocalisirt, als gleichbedeutend mit کُشنّی, unter welchem كُشْنَة Worte er als die persische Form davon angiebt. Die persischen Originalwörterbücher selbst aber haben کُشْنی, daneben کِشْنگ und كسنك. Der Artikel des türk. Kâmûs über diese Varietät von "Vicia sativa" (Wetzstein) ist in Uebersetzung: "Kersenne — eine Art Stengelgewächs, (منجر صغير), dessen Früchte in einer Hülse oder Schote (غلاف) stecken. Sie erzeugen Kopfschmerzen, sind abführend, ziehen das Blut nach der äussern Haut, machen die Reit-, Zug- und Lastthiere fett, helfen wider den Husten, und ein davon mit Wein eingemachter Teig, als Umschlag auf Bisswunden von tollen Hunden, Schlangen und Menschen gelegt, thut gute Dienste. In einer Handschrift heisst der Artikel so: "el-kersenne ist ein Gewächs, dasselbe was el-kuśni". In den Werken über einfache Heilmittel ist kersenne erklärt als "die auf türkisch بورچق burćak und auf persisch und کارداند (gâwdâne, wörtlich: Rinder-

korn) genannte Körnerfrucht (מֹבֹּבׁ)". Die bald hierauf folgenden Worte des Vfs. (Fîrûzâbâdî): "el-kuśnî ist el-kersenne" bestätigen dies. — Was das von Abulwalîd bei Gesenius als syrische Benennung von מָּבֶּיִים oder בּיבָּיִים angegebene wildfremde "בּיבָּיִים betrifft, so steckt darin wahrscheinlich ein verschriebenes בּיבִּיבִים oder בּיבִּיבִים. Die Form בּיבִּיבִים aber erinnert an das von Bistânî S. ۴۴۷, Sp. 1, Z. 8 v. u. als gemeinarabisch beigebrachte Deminutivum

S. 328, Sp. 2, Z. 19. Wenn die Vermuthung des Herrn Vfs. richtig ist, braucht man נַלְבְּטִינוֹן vollkommenen Darstellung der neuern Aus-

sprache von אמטאטאס nur in וְּלַבְּקִינוֹן zu verwandeln.

S. 329, Sp. 1, Z. 43 flg. Das dritte baba ist einfach das lat. volvere als Bild für degere: die Zeit und das in ihr Geschehende aufrollen, d. h. durchleben, hinbringen, überstehen. Aehnlich Zamachsari in Nr. 49 der goldenen Hals-

bänder: طَوَى بِيضَهُ وَسُونَهُ, er hat seine Weissen und seine Schwarzen (Tage und Nächte) aufgewickelt oder aufgewunden, wie der Faden auf die Spindel, das Garn auf die Winde oder Weife gewunden wird.

S. 329, Sp. 2, Z. 14 flg. Das doppelte ערוגלגלו verlangt eine andere Auffassung des in מתגלגלת liegenden Bildes: der Gräbervogel dreht sich zwischen diesem und jenem umher, dem Sinne nach allerdings: er schmückt sich reihum, wechselsweise bald mit diesem, bald mit jenem.

S. 331, Sp. 1, Z. 2—4 fig. Die Glosse βεστ bedeutet übereinstimmend mit des Herrn Vfs. eigener Erklärung: das damit Zusammengewickelte, d. h. das ihm überhaupt Angefügte, Beigegebene, Anhaftende. Zugleich aber weist sie auf die Ableitung des dadurch erklärten Wortes von ββ hin, welche ich nicht wegen des in den Formen κτεκτή und κτεκτή tund τους τα Laut-Differenzirung an die Stelle des ersten l getretenen n mit der von γάγγλιον vertauschen möchte, dessen einzige den Griechen selbst bekannte Bedeutung Ueberbein doch zu speciell ist, als dass man an eine derartige Verallgemeinerung derselben im semitischen Sprachgebrauche glauben könnte.

S. 331, Sp. 2, Z. 9 v. u. "γαλεώδης" schr. γαλεώτης.

S. 332, Sp. 2, Z. 22 flg. Meine Ableitung und Erklärung von גלטורי s. oben S. 276, Sp. 1 im Nachträglichen zu א und ב.

S. 334, Sp. 1, Z. 37 "בְּלוֹרָאְ nach sicherer Analogie בְּלוֹרָא mit unveränderlich langem Kamez der ersten Silbe, wie das gleichbedeutende בְּלוֹלָא S. 336, Sp. 1, Z. 7.

S. 334, Sp. 2, Z. 29 "δ κόρυς" schr. ἡ κόρυς, dessen Bedeutung und Gebrauch bei den Griechen aber schwerlich erlaubt, dieses קילוסיך, "Kopfbinden", von ihm abzuleiten. Näher liegt die Herbeiziehung des seiner Herkunft nach freilich

selbst noch unsichern قَلَنْسُوَة, قَلَنْسُوَة mit eingesetztem n, plur. قَلَاسِ.

S. 335, Sp. 1, Z. 12 flg. Gegen die hier wiederholte angebliche Bedeutung von 533, "Zuwendung, Zuwälzung", und über den ursprünglichen Sinn von 524, "‡4, um-willen,

wegen, s. TW. 1. Bd., S. 421, Sp. 2, u. S. 422, Sp. 1.

S. 337, Sp. 1, Z. 4 v. u. Weder der allgemeine Geschmack der Oliven, noch das Lautverhältniss zwischen γλυκύτης und גלוסטרא giebt dieser Vermuthung Wahrscheinlichkeit.

S. 341, Sp. 1, Z. 5 und 6. Zur Vermeidung eines Missverständnisses wäre zu bemerken gewesen, dass in Allgemeinen schön, hübsch, schmuck, anständig bedeutet.

S. 342, Sp. 1, Z. 5 v. u. "pa" schr. pa.

S. 342, Sp. 2, Z. 10. Wenn das s in גניסקרט, neben גניסקרט nicht blosser Zusatzbuchstabe ist, so kann ihm, da γαμισκόν keine Analogie für sich hat, nur die Verbalform γα-μίσω zu Grunde liegen.

S. 343, Sp. 1, Z. 27 fig. בְּבֵּלִר, ist Denominativum von בְּבָּלִר, גַּבְּלֵּרָא, zunächst: auf glühende Kohlen legen; daher dann: räuchern; denn בְּבָּלִרָּא, sind immer nur prunae, בְּבָּלִרָּא, in Brand gesetzte oder zu setzende Kohlen, nicht carbones schlechthin, בְּהָלִרָּץ, בַּּהְרַלִּר, Seiner Grundbedeutung nach wird also בּרבּלִרא vielmehr, nach des Herrn Vfs. zweiter Vermuthung, mit בַּרִילִרא verwandt sein.

S. 343, Sp. 1, Z. 13 v. u. flg. בַּלְבָּיָר oder jist der Form wie der Bedeutung nach das arab.

***

**

d. h. theils als substantivisch gebrauchtes Passivparticip: das auf Kohlen gelegte oder zu legende Räucherwerk selbst, theils als n. vasis: das Kohlenbecken, die Räucherpfanne, dasselbe

was عَجْمَرَ und عَجْمَر.

S. 344, Sp. 1, Z. 4 v. u. flg. Der bei uns ge-

wöhnlichen Annahme, בַּבָּה, בַּבָּה, בּבָּה, habe ursprünglich passive Bedeutung: ein eingehegter, durch eine Mauer oder einen Zaun geschützter Ort, steht die der arabischen Sprachgelehrten gegenüber, wonach zunächst das den Boden beschattende und gegen die Sonnenhitze schützende Baum- und Strauchwerk, dann erst der Garten selbst so heisst. Und dafür sprechen in der That die verschiedenen Anwendungen und Be-

deutungen des Stammverbums جن, גנך, und seiner übrigen Derivate, deren keiner die Vorstellung einer blossen Einfriedigung von aussen her zu Grunde liegt; ferner das im Koran so oft wiederholte جنات تجرى من تحتها الانهار,

"gannât, unter denen die (Paradieses-) Flüsse strömen"; s. Baidâwî's Commentar zu Sur. 2, V 23.

S. 347, Sp. 2, Z. 20. "خَذَ schr. خَذَ. Aber der weiche Gaumenlaut wechselt nie mit dem harten Kehllaute خَدَى und خَذَى selbst: Schmähliches begehen und Schmähliches vorwerfen, ist mit diesem فِقِرَّ , فِقِرَا unmittelbar bedeutungsverwandt.

S. 348, Sp. 2, Z. 38 u. 39. "wahrsch. gr. τὸ γέννημα". בְּנִינִים, בְּנִינִים, entspricht dem ächtsemitischen בְּנִינִים, Embryo, Foetus, so genannt, weil er vom Mutterleibe umgeben und in ihm geborgen ist; intransitiv: جَنَّ الْجَنِين, die Leibesfrucht war (im Mutterleibe) geborgen; transitiv: أَجَنَّتُ جَنِينًا, sie barg (in ihrem Schoosse) eine Leibesfrucht.

S. 349, Sp. 1, Z. 22 u. 23. ,,χνηστήριων" schr. χνηστήριον.

S. 349, Sp. 2, Z. 24 flg. Die Bemerkung des Aruch bei Buxtorf zu diesem אָבְּטֵרָא, אָבָטֵרָא, Sp. 462, dass die Araber dafür אָבָּטֵרָא, Sp. 462, dass die Araber dafür קּבָּרִיהּר, sagen, giebt dankenswerthe Aufklärung über den griechischen Ursprung des gemeinarabischen בָּבְּיבָּבָּא, ein bauchiges, mehr breites als hohes Gefäss, ein solcher Napf, heutzutage schlechthin das Nachtgeschirr (Bistânî, Muḥît al-Muḥît, S. 1914, Sp. 1, Z. 4—6), aber namentlich in Verbindung

S. 350, Sp. 2, Z. 7 flg. Das Bedeutungsverhältniss von 5 und 55 in den zwei letzten Beispielen kann analoger Weise nicht das Gegentheil von dem im ersten sein. Also: ein Sohn, der heisses Verlangen nach seinem Vater hat, und: der heisses Verlangen nach seinem Vater Abraham hatte.

S. 350, Sp. 2, Z. 16 v. u. "גְּיְרָהָא , בְּיְרָהָא "schr. נְּיְרָהָא , בְּיִרָהָא

S. 353, Sp. 1, Z. 13 ff. المِجْبِة, ch. אַרְּאָבּ, gemeinarabisch جَفْت ; Bistanî, Muhît al-Muhît: die Kerne der Oliven, nachdem diese ausgepresst worden sind". Seetzen im 2. Bande seiner Reisen, S. 34, Z. 4 v. u. fig.: "Einige Bauern trieben mehrere Esel in die Stadt (Jerusalem), welche mit Schifft, شفت, beladen waren. Hierunter versteht man die Ueberreste von den gepressten Oliven, welche man in den Bädern, Seifensiedereien u. s. w. als ein sehr gutes Brennmaterial benutzt. Die davon übrig bleibenden Kohlen werden in den Haushaltungen zur Unterhaltung des Kohlenfeuers gesucht." Im Commentar zu den Reisen, S. 260, bemerkt Dr. Rosen zu d. St.: "Für Schifft ist zu schreiben Dschift, — So heissen

die Ueberreste der ausgepressten Oliven, welche mit den Kernen zusammen ein vortreffliches Brennmaterial geben, aber wegen des strengen Geruches nur in der von Seetzen angegebenen Weise benutzt werden."

S. 353, Sp. 2, Z. 9 flg. S. die Anm. zu S. 349, Sp. 2, Z. 24 flg.

S. 354, Sp. 1, Z. 15 v. u. flg. Die syrische und arabische Form جراب, بخواب zeugt für die Nothwendigkeit von גְּרֶבֵּר, Pl. נְּרֶבִּר, mit unveränderlichem å. Wie übrigens das hier fehlende גוּרְבֵּא des Aruch bei Buxtorf Sp. 468, جَوْرَب, gemeinarabisch auch جَرابة, Strumpf, Socke, vom pers. לُوْرَب, ferner בְּרִיבָא, בְּרִיבָא, جريب, Mass (Gefäss) für eine gewisse Quantität Getreide, dann diese Quantität selbst und die zu ihrer Aussaat nöthige Strecke Feld, vom pers. بِجْرْبَان ,جُرِبَّان , جَرِبَّان , جُرْبَان , جُرْبَان , بْرُبَان, Hemdenloch, d. h. die Oeffnung zum Durchstecken des Kopfes, und eine köcherartige Ledertasche für den Säbel sammt Scheide und Wehrgehänge, vom pers. خُريبَان herkommen und mit dem semit. جرب, גרב, rauh und krätzig (nicht "trocken") sein, kratzen, nichts zu schaffen haben, so halte ich auch جراب, וְּרֶב, und das mit جربان in der zweiten Bedeutung تفراب bereinstimmende قراب, — heutzutage schlechthin Säbel- und Messerscheide, - nur für andere Wortformen von demselben arischen

S. 354, Sp. 2, Z. 14 v. u. "mit angeh. 3", viel-

mehr mit Wiederholung des ersten Wurzelconsonanten statt der vollen Wurzelverdopplung הרגר, wie جرجر im Verhältniss zu כרכר, בובל, s. Gesenius-Dietrich zu בָּרֶדְּ, und שִׁרֵשׁ.

S. 354, Sp. 2, Z. 4 v. u. Ein pers. "kuriégurié, Grube, Höhle" ist mir nicht bekannt. Von گرر, Gräberstätte, Grab, kann ein solches Wort mit dieser Bedeutung nicht wohl in der Weise einer arab. Relativform gebildet sein zumal da تربی ursprünglich nur, ähnlich wie بختانة, unangebautes Land, freies Feld, مقبرة, bedeutet und erst durch eine Art Euphemismus auf eine Gräberstätte, قبر, und auf ein einzelnes Grab, قبر, übergetragen worden ist.

S. 355, Sp. 2, Z. 3. "בְּרַבֵּר" davon γίγαρτον, Weinbeerkern, wie von einer dem שׁלשׁלתא st. גיגרתא u. dgl. entsprechenden Form גיגרתא

S. 355, Sp. 2, Z. 20. "בְּבָּרָ, auch mit derselben vocalischen Länge wie בְּבָּרָ, in derselben vocalischen Länge wie בְּבָּרָ, Diese Benennung der Rauke, — einer Art Kresse, wie denn auch die Brunnenkresse unter Anderem בּבָבִּר וֹנִיּם Wasserrauke genannt wird (s. Bocthor unter Cresson), — bedeutet nicht "rund geformtes Kraut, Kohl", wie etwa runde Kohlköpfe, mit denen die Rauke gar keine Aehnlichkeit hat, sondern sie heisst so von ihren senfartigen runden Körnern, daher auch gemeinarabisch

خريدلة (Demin. von خريدلة) kleiner Senf, und von dem scharf würzigen Geschmacke ihrer

Blätter kleiner Rettig (s. Bocthor unter Roquette und Bistânî's Muḥîṭ al-Muḥîṭ S. ۴μι, Sp. 1). Vom Gebrauche der Samenkörner zum Würzen der Brühen kommt der altgriechische Name εύζωμον, und nach Bistânî a. a. 0. dient auch im Morgenlande der Samen des eine kochen als Gewürz statt des Senfes.

S. 355, Sp. 2, Z. 33. ,,γαργαρέων" schr. γαργαρεών.

S. 356, Sp. 1, Z. 17 u. 18. Auch das Arabische hat das Reduplicationswort ייריפי in der Bed. von בּוּשׁבּא, eig. runder Haufen oder rundlicher Klumpen, wovon bildlich מֵוֹבֹצֹי בִינִינְי ein rundes, d. h. vollständiges, Hundert. Dem besondern Gebrauche von הבוגרת nähert

sich das gemeinarabische seine Bistân S. fm, Sp. 1: "Oliven, die den höchsten Grad der Reife erreicht und dadurch alle Bitterkeit verloren haben." Damit übereinstimmend giebt

Cuche, Dict. arabe-français, S. ٩٣, جرجر und als Vulgärform جرجار in der Bed. "Olives très-mûres".

S. 358, Sp. 2, Z. 7 "אָרָינָא " vgl. die Anm. zu S. 354, Sp. 1, Z. 15 v. u. fig.

S. 358, Sp. 2, Z. 26. "בְּרְדְּבֵּרִי.". Ein mir unbekanntes neugriechisches γαρίσμη könnte nach allgemeinen Laut- und Ableitungsgesetzen wenigstens nicht aus γάρον ζωμός zusammengezogen sein, sondern müsste durch Vermittlung eines vorauszusetzenden γαρίζειν von γάρον selbst abgeleitet werden, wo dann freilich die Analogie nicht ein Femininum γαρίσμη, sondern ein Neutrum γάρισμα verlangen würde, dessen Plural γαρίσματα in πετίππει vorliegen könnte.

S. 358, Sp. 2, Z. 7 v. u. "gruta" ist zu streichen. S. 359, Sp. 1, Z. 5. Der Form nach liegt allerdings פֿרָה diesem הָּרָא, אָרָה am nächsten, aber der Bedeutung nach הָּרָה, sowie dem Pi. und Hithpa. בּרָה und הַבּרָה Der sinnliche Grundbegriff ist: gereizt und aufgeregt sein, zunächst durch körperliche Einwirkungen wie

Kratzen, Stechen u. dgl. (vgl. جرب), جرب, بجري, بجرش, بجري), was im Arabischen übergeht in: muthig und kühn sein. Der Reduplicationsstamm جرب, zerren, schleppen, ziehen, führt seinerseits zu جَرَى, laufen, strömen, fliessen, eig. über den Boden streifend hinziehen.

dass jemand etwas thut, ihn dazu veranlassen, bewegen (to cause him to do it), besonders zu etwas Bösen, wie Sur. 5, V. 3 und 11, oder dass er etwas erleidet, es ihm zuziehen, wie Sur. 11, V. 91, = benso construirt, daher auch dieses bei Baidâwî zur Erklärung von jenem in der ersten und dritten der angeführten Koranstellen dient.

S. 361, Sp. 1, Z. 13 v. u. Die versuchte Ableitung dieses angeblichen "Zuschuss, Uebergewicht" aus dem Griechischen scheint mir sowohl von Seiten des Lautes als von Seiten der Bedeutung ebenso unzulässig, wie die des folgenden בַּרְבָּיִבִּי oder שַּׁבְּיבִי Während ich aber für das letztere keinen Rath weiss, sehe ich in dem erstern nach der Lesart בְּרִבְּיִר ein passivisches Derivat von בַּבְּיִר abschneiden, abbrechen, in der gerade entgegengesetzten Bedeutung: die von ihm (dem Verkäufer) abgebrochenen (unterschlagenen) Theile der Waare, um welche der Käufer zu kurz gekommen ist und die ihm jener nachliefern oder ersetzen muss.

S. 361, Sp. 2, Z. 6. Ist dieses κραμμή wirklich von γραμμή abzuleiten, so braucht man zur Erklärung des τ nicht ein unbelegbares γραμμισμός als angebliches Synonym von γραμμή anzunehmen, sondern es wird genügen, dem Worte den gemeingriechischen Pluralnominativ γραμμαίς zu Grunde zu legen, dem dann durch eine Art sprachlicher Superfoetation die semitische Pluralendung în angehängt worden ist.

S. 361, Sp. 2, Z. 12. Das von Gesenius-Dietrich entlehnte " eben, glatt machen " ist zu verwandeln in abgerieben, glatt, geschmeidig werden oder sein, glatt, geschmeidig werden oder sein, mit dem Inf. " Transitiv, mit dem Inf. " ist " in ur als hudailitisches Dialectwort in der Bedeutung zerreiben, zermalmen, nicht schlechthin zu fassen als "ebener Platz", sondern als etwas muldenartig eingedrückter Platz, zum Dreschen des Getreides und zum Trocknen der Datteln. Der Grundbegriff der Glätte bezieht sich auf das Innere dieser Bodenmulde", und dasselbe gilt für die übrigen Be-

deutungen von جُرْن: ausgehöhlter Steintrog oder

¹ S. Robinson's Palästina (deutsche Uebers., II, S. 520): "Ein ebener Platz wird zu den Dreschtennen ausgesucht, welche alsdann nahe bei einander in kreisrunder Form von vielleicht 50 Fuss im Durchmesser bloss durch festes Niederstampfen der Erde zurecht gemacht werden."

solches Becken zum Waschen, steinerne Mulde oder Wanne, Badewanne, steinerner Mörser zum Stossen und Reiben. Dasselbe Wort in der ersten der angeführten Bedeutungen liegt vor in τρομά, γούρνα Ζ. 28, das demnach weder für κρημα mit vorgesetztem anzusehen, noch mit Urne, Holzgeschirr, Eimer zu übersetzen ist.

S. 362, Sp. 1, Z. 15 v. u. "הְּבְּוֹםְ" schr. הַבְּוֹםְ mit unveränderlichem â der ersten Silbe.

S. 363, Sp. 2, Z. 7 "בֶּרֶע schr. בֶּרֶע schr. בֶּרֶע.

S. 363, Sp. 2, Z. 38. μααρύα = " zu streichen.

S. 364, Sp. 2, vorl. Z. "נְרָקֵר, s. darüber meine Anm. zu גּוּדְרָאָ II.

S. 366, Sp. 2, Z. 27 "γρητικόν" schr. κρητικόν.

S. 367, Sp. 1, l. Z. "5" schr. 5".

S. 368, Sp. 1, Z. 17. "Steuerruder" schr. Staken; Z. 20 "das Steuerruder" schr. der Staken, in der Schiffersprache eine lange, am untern Ende mit einer eisernen Spitze versehene Stange zur Fortbewegung kleinerer Schiffe und zur Untersuchung des Grundes.

S. 368, Sp. 2, Z. 13 u. 14 v. u. flg. Es ist sehr

gewagt, nach מֹמי das sonst durch nichts beglaubigte Vorhandensein eines gleichbedeutenden hebr. אָמָה anzunehmen, um davon wiederum ein gegen die Formenanalogie verstossendes concretpersönliches בַּתְּיָא statt אָמָה oder בַּתְּיָא, arab.

אָבָּהְיָּא, aram. בְּהֵיְא, abzuleiten. Wie ferner von jenem בְּהִרָּא, atam. בְּהָרָא, atam. בְּהָרָא, abzuseiten. Die Variante הקורים, הקורים, statt הקורים b. Buxtorf Sp. 490, wird der Herr Vf. voraussichtlich am betreffenden Orte zu begründen wissen; bis dahin aber möchte ich die Lesarten הַבְּּתִּיּוֹת oder vielmehr קוֹרִים und קוֹרִים mit der von der Glosse gelieferten Erklärung nicht aufgeben. Die Schwatzhaftigkeit und Klatschsucht der Keltertreterinnen war, so scheint es, im Morgenlande

ebenso berüchtigt und sprüchwörtlich, wie bei uns die der Waschweiber.

S. 370, Sp. 1, Z. 12. "gerben" schr. häuten, schinden, insoweit sich diese Bedeutungsangabe auf δαίρω, δείρω, δέρω bezieht; denn ; bedeutet vielmehr (TW 1. Bd., S. 189, Sp. 1, Z. 3 u. 2

v. u.) ringen, luctari, صَارَع (Hoffmann's Bar 'Alî S. 107, Z. 11 u. 12) und geht von dem Begriffe des Stossens aus, der auch in أَرَى liegt.

S. 370, Sp. 2, Z. 17. זָבׁבּ דִּיבָב , זְבוּבּ ; von dem eine vielfache und unstäte Bewegung ausdrückenden Reduplicationsstamme

יניב, זבב, in der intransitiven Bedeutung, he went hither and thither, not remaining in one place" (Lane); hiervon, setzt der türk. Kâmûs hinzu, ist das

Wort ذُبَاب hergenommen. Auch nach Demîrî

(Lane u. d. W فَكَابِ) heisst die Fliege so "because of its fluttering about, or because it returns as often as it is driven away", wovon jedenfalls die erste Erklärung das Rechte trifft. Dem gleichbedeutenden عَنُّ (الابتاء) entspricht,

abgesehen vom Vocale, das altarabische على als Eigenschaftswort in der Bedeutung كثير, sich viel hin und her bewegend, z. B. von einem unruhigen Kamele, das nicht auf einem Platze still stehen will. Das von Gesenius-Dietrich zu إحادة als Etymon angegebene

פּנְיטָּיִט geht als eine zur Bedeutungsverstärkung aus der Wurzel פּיש gebildete zwiefache Verdoppelungsform um eine Stufe über יַבְרָבָּע u. s. w. hinaus und liegt vielmehr dem gleichbedeutenden בַּרְרָבָּא st. דַּרְרָבָּא zu Grunde; s. S. 378, Sp. 1, Z. 25.

S. 370, Sp. 2, Z. 34 fig. Den Zweifel an der Richtigkeit dieses לְבוֹּבֹיּב, verfeindet, in meinen Nachträgen zum TW 1. Bd. S. 422, Sp. 1, Z. 4 v. u. nehme ich hiermit zurück und erkläre dieses Passivparticip, ebenso wie das oft dafür stehende אַבּהִּיּב, zum Zorne gereizt, erbittert, durch dieselbe Formverwechslung, vermöge

deren das entsprechende von intransitiven ersten Formen in einzelnen Fällen schon im Altarabischen, im Gemeinarabischen aber

durchgängig an die Stelle von مُفْعَل und مُفْعَل tritt; s. meine Diss. de gloss. Habicht. S. 89 flg.,

Zeitschrift der D. M. G. Bd. XI, S. 437, Anm. 1, und Bd. XVIII, S. 340, Nr. 10.

S. 370, Sp. 2, Z. 5 v. u. "eig. Gerede" vielmehr Schleicherei, nach قَبْرُوب , كَبُوب , Schleicher, heimlicher Verläumder; s. Gesenius-Dietrich u. d. W. تَجَابَ.

S. 371, Sp. 1, Z. 5 flg. Solange die in den Nachträgen zu TW 1. Bd., S. 422, Sp. 1 dieser Ansicht entgegengestellten Gründe nicht widerlegt sind, kann ich, trotz der Zustimmung Payne Smith's, an diese "Möglichkeit" nicht glauben. Kein einziges der vielen andern Beispiele solcher Genetivverbindungen des hebr. בַּעַל zur Bildung eines Gesammtbegriffes unserer Sprachen bei dem Herrn Vf. selbst, S. 248, Sp. 1 bis S. 249, Sp. 2, zeigt dieses aramäische 7 als Exponent des Genetivverhältnisses, und ebensowenig erscheint es in den entsprechenden Verbindungen des Aramäischen selbst, wie المُرَّدُّةُ عَلَى الْمُرَّدُةُ عَلَى الْمُرَّدُةُ عَلَى الْمُرَاءُ عَلَى الْمُرَاءُ عَلَى الْمُرَاءُ الْمُرَاءُ عَلَى الْمُرَاءُ الْمُراءُ الْمُرَاءُ الْمُراءُ Lex. syr. zu seiner Ausgabe von Kirsch' Chrestomathie und bei Cast.-Mich. S. 111. Ohne Zweifel hat man also bei der gewöhnlichen Erklärung zu bleiben.

S. 374, Sp. 2, Z. 14. Das pers. פֿבָּע bedeutet nicht מָּבֶּר, sondern מָּבֶּר; demnach ist nicht מָבֶּר, Buch", sondern עַבְּבֶּרָא zu lesen und Schreiber, Schriftgelehrter zu übersetzen.

S. 375, Sp. 2, Z. 1 flg. Diese Bedeutung von בּרְבֵּרִישׁ ist keine denominativ-privative, gleichsam zu Nicht-Honig werden, sondern geht auf den ursprünglichen Farbenbegriff zurück, den das Arabische in dem Verbalstamme פּגָּשׁ und seinen Sprösslingen überhaupt, insbesondre auch

in dem entsprechenden فَحُبَسَ bewahrt hat; also eigentlich dunkelbraun werden, wie der umschlagende, in saure Gährung übergehende Honig.

S. 375, Sp. 2, Z. 39. رَصِقَ, von dem alten seltenen رَصِقَ, zum Ueberlaufen voll sein, wird als Eigenschaftswort, wie dieses Zeitwort selbst, von einem حَوْف gesagt, ist aber nicht selbst = حَوْف , d. h. ein Wasserbehälter, ein grosser steinerner Trog zum Tränken des Viehes, Joch weniger ein "Wassersumpf". Die Möglichkeit der Einschiebung eines ¬ oder ¬, — stwa statt ¬ in der Form عَوْفَ , — vor dem weiten Elemente eines dreiconsonantigen Stamnes wäre ferner erst zu beweisen, und die Ab-

leitung jenes דּרְבְשִׁקְא oder סֹפּיבּי von מּשׁבּט von מּשׁבּט von מּשׁבּט ist somit überhaupt sehr unsicher. Eher könnte die Endung אַך, wie so oft, einen persischen Ursprung andeuten; doch finde ich dort für das Wort in der angegebenen oder einer ähnlichen Bedeutung keinen Anknüpfungspunkt.

S. 375, Sp. 2, Z. 8 v. u. flg. Mit dieser Ableitung sind die Formen קָּבֶּה, דְּבֶּר, דְּבֶּר עָּהְ, תְּבֶּר עָּהְ, וּבְּבָּר עָּהְ, וּבְּבָּר עָּהְ, וּבְּבָּר עָּהְ, עַהְּבָּר עָּהְ, עַהְּבָּר עָהְּבָּר עָהְּבָּר עָהְבָּר עָהְבָּר עָהְבָּר עָהְבָּר עָהָב עִּהְר עָהָב וּבְּרָ עָהְבָּר עָהְבְּיִב עָהְבְּבְּר עָהְבָּר עָהְבְּיִר עָהְבְּיר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָהְבְּבְּר עָבְבְּר עָהָב עִבְּיִי עָבְבְּר עָבְבְּר עָבְבְּר עָבְבְּר עָבְבְייה עָבְּבְּר עָבְבְּר עָבְבְּר עָבְבְּר עָבְבְייה עָבְּבְּר עָבְבּיי עָבְבְּייה עָבְּבְּייה עָבְּבְּר עָבְבְּייה עָבְבְּייה עִבְּייה עָבְבְּיִים עָבְּבְּייה עָבְבְּיִיה עָבְבְּייה עָבְבְּיִיה עָבְבְּיִיה עָבְבְּייה עָבְיּיה עָבְבְּיִיה עָבְבְּייה עָבְבְּיִיה עָבְיּיה עָבְבְּייה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּבְיּיה עָבְיּב עִבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְיּיה עָבְייה עָבְייה עָבְייה עָבְיּיה עָבְייה עָבְיּיה עָבְייה בּיּיה עָבְייה עָבְייה עָבְייה עִבְּייה עָבְייה עִבְייה עִבְייה עִבְּייה עָבְייה עִבְייה עִבְּייה עִבְּייה עִבְייה בְּיִיה עִבְּייה עָבְייה בְיּבְייה עִבְּייה ב

S. 376, Sp. 1, Z. 11. "אל צחנא schr. אל צחנא

d. h. צַחַלָּה, das talm. אַחַלָּה, אַחַלָּה, das talm. אַחַלָּה, s. de Sacy zu Abdallatif's Relation de l'Egypte, S. 279 u. 280, 321—324.

S. 376, Sp. 2, Z. 11 flg. דגל und יהגר werden von Ges.-Dietrich beide richtig zu der Wurzel gezogen; die Fürst'sche Vorschlagstheorie ist auch hier nicht anwendbar. — Die durch HL. Cap. 2, V 4 gesicherte ursprüngliche Bedeutung von הָבֶּל, Panier, ist dann weiter (s. Gesenius'

Thesaurus), wie bei vexillum, بنك und Fähnlein, auf die zu einem پَدِاخ gehörende Mannschaft übergegangen.

S. 376, Sp. 2, Z. 17 v. u. Das assyrische Hidiglat bei Schrader, Die Keilschriften und das A. T. S. 5 u. 6, weist eine dem hebr. אַדָּקָּבָּ, nah verwandte Form dieses Flussnamens auf.

S. 377, Sp. 2, Z. 1. Näher als die bedenkliche Verwandlung von τάγμα in τίεςt die Annahme, dass jenes τιξείτια?) ein entstelltes διώγματα ist, wie nach Bar Bahlûl τος διωγμα darstellt. Die Worte würden demnach bedeuten: er wird Verfolgungen über alle Länder ausdehnen.

S. 378, Sp. 1, Z. 37—39. Für mich ist 77, wie mamma, eins der naturwüchsigen Lall- und Kosewörter, von denen s. TW. 1. Bd., S. 419,

Sp. 2. Dasselbe gilt von 35, 155, 555, Tand, Tändelei, Spielwerk, von dem dad, daddy der englischen Kindersprache, dem Tate der unsrigen, und dem franz. dada, Steckenpferd, im eigentlichen wie uneigentlichen Sinne. Im Uebrigen bin ich mit den meisten Sätzen Dietrich's über die Stämme און דוד in seinen Abhandlungen für semitische Wortforschung S. 276 u. 277 einverstanden, ja ich führe sogar in weiterem Verfolg der dort gegebenen Entwicklung den Begriff des Liebens in דוד und

ידר, ס, auf den des Schaukelns, Wiegens, Hätschelns zurück, entgegen der Ansicht Dietrichs in seiner Bearbeitung von Gesenius' Handwörter-

buch u. d. W. ירד und der des Herrn Vf. u. d. W. ידר.

S. 379, Sp. 1, Z. 32 u. 33. Wenn הַשְּׁבֵּּוְ überhaupt mit dem Begriffe der Fettigkeit in Verbindung gebracht werden soll, so bietet das

arab. בَشُوّ, wohlbeleibt und fett werden, einen so nahe liegenden Anknüpfungspunkt, dass man durchaus nicht nöthig hat, zu der, wie Dietrich zu מַבְּעָבֶּלְת mit Recht bemerkt, sehr zweifelhaften Vorsetzung eines ה zu greifen.

S. 382, Sp. 2, Z. 8 u. 9. "δύο ξεστός" ist als ungriechisch zu streichen.

S. 383, Sp. 1, Z. 29. "Jj" sowohl med. waw als med je bedeutet nichts hierher Ge-

höriges; erst $\vec{j}$ hat die allgemeine Bedeutung rem obire, sich mit etwas beschäftigen, daran arbeiten, es besorgen.

S. 384, Sp. 1, Z. 35. דרגזר und דרגזר und דרגזר d. h. Tagelöhner,

journalier, pers. לפניגלר, אלפניגלר, לפניגלר, לפניגלר, zusammengesetzt aus אלפפיער, journée, und הביניר, באליל, Erweichung von אליל, machend. Buxtorf Sp. 2266: הלפנית Mercenarius, in dies mercede sua vivens, Talm. הרנגר בעלמא Mercenarius vulgaris, Bava bathra Fol. 122, 1. Volunt Persicum esse. Richtig, bis auf jenes ב statt הרילים. — Vielleicht führt diese Berichtigung auch zu der des angeblichen "הוֹך, m. Mass" in

דרך פפא, S. 384, Sp. 1, Z. 32.

S. 385, Sp. 1, Z. 2 u. 3. Das hier unter 1) angeführte Beispiel gehört zu Kal, wo es auch S. 384, Sp. 2, Z. 31 u. 32 richtig steht.

beide bes. Kloster; , is, allgemein Wohnsitz,

Niederlassungsort, bewohnter Ort, = 🍀 "a country or district: or a city, town, or village" (Lane), dann einzelnes Wohnhaus, mit oder ohne Gehöfte. Alle diese Wörter, und so auch דירא oder דירא in der Bedeutung Hürde, Stall, Stallung, gehen offenbar von dem Begriffe des Umkreisens, Umschliessens und Umgebens aus. wie Kreis, Bezirk, cercle, auch bei uns in weiterer Bedeutung von einer Gebietsabtheilung gebraucht wird. Davon ist das entsprechende Verbum, wie hausen von Haus, lagern, camper, von Lager, camp, αὐλίζεσα αι von αὐλή, אַהַל, zelten, von אָהָל, Zelt, auf die Bewohner eines דיר, דיר u. s. w. übergetragen. Schon Simonis bei Gesenius a. a. O. denkt an Aehnliches, nur fasst er den Begriff der Rundung zu eng von der Anlage und Bauart der Wohnsitze, Städte, Zeltdörfer u. s. w. Auch

lässt sich nicht mit ihm "غُورَة (l. عُورَة urbs", etymologisch hierher ziehen; denn das Wort hängt nicht mit dem Stamme, zusammen, sondern ist wie غهر , المُعنى, aus χώρα entstanden. An die Stelle der unrichtigen Angabe des türk. Kâmûs, es sei aus dem "persischen (in der That gar nicht existirenden) خورا arabisirt, setzt Bistânî im Muhîț al-Muhîț die richtige: "aus dem griechischen ζώρα) arabisirt". Freytag giebt zwei Bedeutungen: "civitas, urbs" und "regio, terrae tractus"; bloss in der zweiten soll das Wort nach ihm das griech. χώρα sein. Aber die Bedeutungsangabe Gauharî's und Fîrûzâbâdî's:المدينة والصقع ist nicht in zwei zu zerlegen, sondern mit dem türk. Kâmûs so zu fassen: Stadt mit ihrem Gerichts- oder Amtsbezirk, قضاسیله شهر, türk. ایل, arab.-türk. ایالت, ولایت, wie Syrien fünf Ejâlet, jedes mit einer namengebenden Hauptoder Kreisstadt, enthält.

S. 387, Sp. 1, Z. 1 ff. Die nach Maimonides bei Buxtorf Sp. 519 gegebene Erklärung von neight, "Praefectus vel Magister cursorum, ad quem literae omnes deferuntur, quique singulas (per tabellarios suos) in suum locum procurat", geht auf den Stamm neight zurück, gleichsam: Umhersender; aber der andern Bedeutung: Regierungsvertreter, Ortsrichter, liegt

das persische לפֹלָט, Richter, Regent, zu Grunde; s. Spiegel, die traditionelle Literatur der Parsen S. 400 unter דְאָחִרּבֶּר; Haug, An old Pahlavi-Pazand Glossary, S. 109 unter dâtôbar und dâvar; de Lagarde, Ges. Abhandl. S. 36, Z. 24 u. 25, S. 187, Z. 15 u. 16.

S. 387, Sp. 1, Z. 32. "eine Krötenart" schr. eine Eidechsenart; s. TW. 1. Bd., S. 425, Z. 29 flg., und 2. Bd., S. 311 unter % ? \cdot \cdo

S. 387, Sp. 1, Z. 13 v. u. "55" schr. 53. S. 387, Sp. 1, 1. Z. und Sp. 2, Z. 1 flg. Ohne gewaltsame Lautveränderung finde ich in בַּרְגּוֹן ein pers. وَرُكَان , aulicus, Höfling, Hofherr, Hofmann, zusammengesetzt aus 5,5, Thor, Pforte, Hof, und خُانَ, einem alten Nominalanhange zur Bildung persönlicher Beziehungswörter, wie دِهْکَان, Gutsbesitzer, Landlord, بَازَارْخُانْ, Handelsherr, Kaufmann; s. Vullers, Gramm. ling. pers. S. 237 u. 238. (דּוֹרָבִּין) דַּרָבִּין aber halte ich mit Buxtorf nicht für eine verstümmelte Pluralform statt דֵרְבּוֹנִיךְ, sondern für eine blosse Variante der obigen Singularform, mit der sie in der von Buxtorf richtig erkannten Collectivbedeutung: "Famulitium, Comitatus" übereinstimmt.

S. 388, Sp. 1, Z. 16. דרקרן ist wahrscheinlich nur ein verschriebenes דרקרן, S. 385, Sp. 2, Z. 11, das ebenfalls unmittelbar vom Stamme γραφονου nicht bedürftig scheint. Jedenfalls aber ist das aeschyleïsche hochpoetische Beiwort δορώκρανου nie als Hauptwort statt des einfachen δόρυ in die Prosa, am allerwenigsten in die asiatischhellenistische Gemeinsprache herabgesunken.

S. 388, Sp. 1, Z. 21 flg. Auch hier kann ich der Einsatz- und Vorschlagstheorie in ihrer Anwendung auf die Stämme הדם, הדם, הדם nicht beistimmen und sehe die Wurzel derselben durchgängig in den beiden ersten Consonanten הד, הם und הד; s. Ges.-Dietrich unter und החה, und den Herrn Vf. selbst S. 388, Sp. 2, Z. 10 v. u.

S. 388, Sp. 1, Z. 39 u. 40 (vgl. Sp. 2, Z. 3). Die den Uebergang von der ersten zur dritten Bedeutung vermittelnde sinnliche Vorstellung ist vielmehr die des immer wiederholten Betretens eines Ortes, wodurch man sich an ihn gewöhnt.

 S. 18, Z. 28 flg. Uebrigens ist das dort von de Lagarde in Anm. 2 besprochene خرائي, ein regelrecht durch Anhängung von ביוליב, ein regelrecht durch Anhängung von ביולים, ein regelrecht durch Anhängung von ביולים, gebildetes Verkleinerungswort; s. Quatremère zur Histoire des Sultans Mamlouks de l'Egypte, T. I, S. 2, Anm. 4, Z. 12—8 v. u. Das rabbinische בַּחַרָּוָ, Pl. רַחַבוּרָן (Buxtorf, Sp. 524, Z. 9 u. 10), in der Bedeutung von שֵׁלְחָרוֹם, kommt, wie dieses von שִּׁלְחָרוֹם, von הוה in derselben Bedeutung flach ausdehnen, ausbreiten; s. Ges.-Dietrich unter שֵּלְחָרוֹם. So hat Gott bei der Schöpfung, nach dem Koran Sur. 79 V 30, die Erde flach aus-

gebreitet, اَدَحَاهَا, d. h. إِدَسَطَهَا وَمَدَّهَا اللهُ إِنْ أَنْ فَا اللهُ

S. 390, Sp. 1, Z. 39 flg. Ich hoffte durch die Anmerkung zu TW 1. Bd., S. 422, Sp. 2, Z. 10 flg. die Etymologie und ursprüngliche Bedeutung von אָדְהַ, in Uebereinstimmung mit Ges.-Dietrich, auch für den Herrn Vf. sicher gestellt zu haben, was aber, wie ich nun sehe, nicht der Fall ist.

S. 392, Sp. 1, Z. 8 u. 5 v. u. "διαγώνιον" schr. δίγωνον, wenn auch nicht im Sprachgebrauche vorhanden, doch nach der Analogie von τρίγωνον u. s. w. richtig gebildet; wogegen das von Buxtorf's selbstgemachtem "Διάγων, Diagon, Diagonum" hergeleitete διαγώνιον nicht zweiwinklich, zweieckig, sondern übereck oder überzwerch gehend bedeutet, was wir mit einer lateinischen Form desselben Wortes diagonal nennen.

S. 392, Sp. 2, Z. 36. "wahrsch. ἡγήτορες", gewiss actores, nach dem Herrn Vf. selbst unter אַקְשׂוֹרִין, S. 155, Sp. 1; denn ἡγήτωρ ist eine der Gemeinsprache unbekannte dichterische Form.

S. 393, Sp. 1, Z. 30. דְּרָה unmittelbar von בְּיהַה abzuleiten ist wegen des fehlenden wurzelhaften ה nicht möglich, wohl aber deutet

das arabische قرارية, vulg. كَوْالِيَة, Kapsel für Dinte und Rohrfedern, auf den Stamm

אות, dessen andere Form שּלֹב der Herr Vf. S. 392, Sp. 2, Z. 14 v. u. mit הַּיהַ in Verbindung bringt und den auch Ges.-Dietrich unter mit Zugrundelegung der Bedeutung langsam fliessen für הַּיהֹ annimmt, was durch die dickflüssige Beschaffenheit der morgenländischen

Dinte und durch die Vergleichung mit دواية, der gerinnende oder geronnene oberste Theil der Milch u. dgl., wahrscheinlich wird.

S. 393, Sp. 2, Z. 11 v. u. Die Ableitung des

יריבורין von διάτορον hat wieder dasselbe gegen sich, wie die des angeblichen דּוֹרְקּן von δορύκρανον: es ist ein in dieser Bedeutung nur von Aeschylus gebrauchtes, nirgends als Substantivum in der Bedeutung Höhle vorkommendes dichterisches Beiwort. Buxtorf's Annahme einer Zusammensetzung von δύο oder vielmehr δίς und ἄντρον mit Ausstossung des n vor t (wie מיניבור) ist noch immer die wahrscheinlichste.

S. 394, Sp. 1, Z. 3. קרמורון lässt Zusammensetzung aus aramäischem יד und griechischem μόρον vermuthen. Aber Zweifel an Ableitung und Bedeutung erregt יפ ייט וואר לייט וואר לייט וואר בייט . 394, Sp. 1, Z. 11 v. u. "δίφατον" schr. διύφατον, von διυφαίνω, διυφή.

S. 394, Sp. 2, Z. 1 u. 7—8. "βουλαίοι" schr. βουλαίοι.

S. 394, Sp. 2, Z. 17 u. 22. "διφόρος" schr. δίφορος.

S. 396, Sp. 1, Z. 13 "ministerare" schr. ministrare.

S. 396, Sp. 1, Z. 15 v. u. "δεινός" ist zu streichen.

S. 396, Sp. 1, Z. 8 v. u. Ich kann nicht umhin gegen dieses δημοσσόος wesentlich aus denselben Gründen, wie unter דְּרִקְן und דְּרִקְן gegen δορύκρανον und διάτορον, Verwahrung einzulegen, ohne eine eigene bestimmte Meinung über die Entstehung dieser Bedeutung von aussprechen zu können. Einstweilen halte ich es mit Musafia's demissio, nach späterem Sprachgebrauche statt remissio, Straferlass, als entsprechendem Seitenstücke zu dem unzweifelhaft ebenfalls lateinischen כפיקולה oder אַכפּיקולא S. 129, Sp. 1, Z. 34 flg., nicht "σφάκελος=φά-אבאסג", sondern Abkürzung von כפַקלָטוֹר oder איספקלטור, speculator (spiculator) oder nach Buxtorf von speculatio (spiculatio), Hinrichtung durch den speculator.

S. 396, Sp. 2, Z. 24 ,,δημόσια" schr. δημόσιον.

S. 397, Sp. 1, Z. 30—32. Das as in דְּיְבְּיֹלְּכְּיִּ entspricht vielmehr dem gemeingriechischen מנּכְ als Nominativendung des Plurals der Feminina der ersten Declination, welche dann auch im Syrischen als שַׁ durch die übrigen Casusverhältnisse hindurch unverändert bleibt; s. Hoffmann's Gramm. syr. S. 256.

S. 397, Sp. 1, Z. 33. "δημόσια" schr. δημοσία, entsprechend der weiblichen Singularform von דְּינִנְּכִית.

S. 400, Sp. 1, Z. 15. "dusignum" ist in dieser

Form wenigstens nicht lateinisch, da es keine solche Zusammensetzungen von duo mit einem Singular giebt. Vielleicht ist das Wort ein verstümmeltes designatio, Bademarke mit Bezeichnung der Nummer der Badezelle.

S. 400, Sp. 1, Z. 13 v. u. ,,δύο-σάκκος" schr. δισάκκιον, δισάκκι, neugriech., Quersack; entsprechend dem neulat. bisaccium, ital. bisaccia, franz. besace.

S. 400, Sp. 2, Z. 31 "τρητή, πους Dimin." neugriechisch δισκάριον, δισκάρι, Teller.

S. 401, Sp. 1, Z. 11. ,,δύο πόλιον" schr. πολιόν; aber auch so grammatisch und logisch unmöglich. Das Richtige wird sein δίπυλον in tropischem Sinne: ein Haus mit zwei Thüren, die eine nach dem Diesseits, die andere nach dem Jenseits gerichtet, d. h. das irdische Leben.

S. 401, Sp. 1, Z. 18. "דִיפְלּוֹמְטֶּר" d. h. διπλωματάριον, zunächst ein Behältniss zur Aufbewahrung von Diplomen, dann aber überhaupt zur Aufbewahrung von werthvollen Dingen; ähnlich wie γλωσσοχομεῖον (s. בּלוֹּסְקוֹם S. 337, Sp. 1, vorl. Z.), λοφεῖον, armarium, und andere Benennungen ursprünglich nur für gewisse Dinge bestimmter Behältnisse, die dann auch in allgemeinerem Sinne gebraucht werden.

S. 402, Sp. 2, Z. 14—16. "יקרָטִיס, דִּיקַרְטִיס). Offenbar ist die erste Form die richtigere, die zweite eine durch Verwechselung des 🖰 mit 🤊 entstandene Unform. Weder δίκροτος, angeblich "zweirudrig", in der Bedeutung "zweifüssig", noch δίχορσος "zweiköpfig" haben die geringste Wahrscheinlichkeit für sich; denn δίχροτος, eigentlich mit doppeltem Ruderschlage, wird von einem Schiffe gebraucht, welches zwei Reihen Ruder in Bewegung setzt; mit welchem Rechte könnte dieses Beiwort auf ein Wesen mit zwei Füssen übergetragen werden? δίχορσος aber ist ein rein dichterisches Compositum, zu derjenigen Classe von Wörtern gehörig, die in dieser Sprache überhaupt nicht zu suchen sind. דיקרסטיס, δικεράστης, ist Doppelhornschlange, zusammengesetzt aus δίς und dem bekannten κεράστης, d. h. zweigehörnte Schlange.

S. 403, Sp. 2, Z. 18 v. u. flg. Statt διαθετικός würde die Sprache in der angenommenen Bedeutung die Substantivform διαθέτης verlangen. Es lässt sich aber, besonders nach morgenländischen Begriffen von königlicher Gewalt, nicht erklären, wie ein König nach S. 404, Sp. 1, Z. 2 flg. fürchten könnte, dass sein "Verwalter", sei es Staatsverwalter oder Hausverwalter, seine auf dem Richterstuhl gegebenen Entscheidungen umstossen könnte. Wohl aber war dies gerade in einer orientalischen Monarchie mit unbeschränkter Königsgewalt sehr leicht möglich von Seiten eines Nachfolgers, διάδοχος, und auch ich finde

daher die Vermuthung von Perles, dass in dem היביתיכום oder ידיתיקום " ein verschriebenes דיידוכוס stecke, durchaus zutreffend. Die Worte in der Bedeutung: "da die Regierung in die Hand eines Andern zu legen war" bestätigen diese Vermuthung.

S. 405, Sp. 1, Z. 14. "pers." schr. arabisch.

S. 405, Sp. 1, Z. 7 v. u. דכסוסיד betrachte ich nicht blos als "möglicher Weise", sondern als gewiss aus יִד und ἐξουσία in der Bedeutung von ὁ ἐξουσίαν ἔχων zusammengesetzt. "Persisch" ist das Wort durchaus nicht, und die Glosse שרשא דבוחא ist aus aggadischer Missdeutung der beiden letzten Silben (מוֹסָיָא das Pferd) entstanden, mit Uebergehung der ersten.

S. 409, Sp. 2, Z. 7. "δουλαμά" ist nicht ursprünglich griechisch, sondern türkisch, Nomen verbale vom türkischen dolamak, d. h. umwickeln, und entspricht daher im Allgemeinen unserem Umwurf oder Ueberwurf, von einem Kleidungsstücke, welches den ganzen Körper umgiebt.

S. 409, Sp. 2, Z. 22 flg. Was eine etymologi-

sche Verwandtschaft von δόλος mit τος sehr unwahrscheinlich macht, ist die Grundverschiedenheit des ς und ω, von denen jenes zur grammatischen Endung, dieses aber zur Substanz des Wortes selbst gehört. Uebrigens ist das arabische Wort auch nicht schlechthin "List", "Betrug", sondern eigentlich Verbergung, Verheimlichung, und dadurch herbeigeführte Täuschung.

S. 410, Sp. 2, Z. 18 v. u. Die hier gegebene Begriffsableitung von דָּלֶה ist deswegen, weil das Wort nirgends von einer "Fallthüre" vorkommt, weniger wahrscheinlich als die bei Ges.-Dietrich unter בַּלָת und הַבֶּל.

S. 412, Sp. 1, Z. 21 v. u. בְּלְּבְּרָם kommt als Verbalnomen unmittelbar von dem (nicht "denominativen") Verdopplungsstamme בְּלָבֶּם, dessen in

S. 415, Sp. 2, Z. 21 flg. Diesem Worte liegt vielleicht das pers. Sur Sur Grunde, das nach Ferh. bedeutet: was Jemand mit seiner

Hände Arbeit gewinnt. Dies gäbe für נקינו den passenden Sinn: er pachtete es (das Feld) für eine daraus zu gewinnende (als Pachtgeld zu zahlende) Summe.

S. 415, Sp. 2, Z. 6 v. u. בַּסְתּוּבֶר ist das heutige pers. בֿשׁשׁל, Handtuch, Taschentuch; Kopfbund. Die durch das neuhebr. Wort dargestellte ältere Form verhält sich zu der jetzigen

wie אַרוּבַת (גּוֹכֹי, s. oben S. 440, Sp. 2, Z. 7 v. u. Ein "pers. كَشْت vestis" giebt es nicht.

S. 415, Sp. 2, vorl. Z. דיסתנא (nicht היסתנא) ist das pers. כֿשׂשׁל, eig. was Jemand in die Hand bekommt, ital. mancia, buona mano, kleines Lohngeschenk, douceur; aber mit erweiterter Bedeutung.

S. 416, Sp. 2, Z. 3 u. 2 v. u. Mag die Herkunft des griech. δάπεδον sein welche sie wolle, sicherlich hat das ächt semitische ηΞ, τό, κρΞ damit keine andere Verwandtschaft als die Urlautsymbolik der Wurzeln אָד, אָד, אָד, δαπ, τυπ u. s. w.

S. 419, Sp. 2, Z. 7 v. u. בְּקְדִּקִירָא mit dem Herrn Vf. als eine vox hibrida, zusammengesetzt aus בַּק und δάκρυον, zu betrachten, kann ich mich nicht entschliessen; dergleichen Etymologien erinnern zu sehr an das "Humano capiti" der Ars poetica. Eher noch könnte man auf den Gedanken kommen, בְּקִרְיָרְא דְקִרְּרָיְרָא יִבְיִּרְיִרְא בָּקִרְיִרְא בָּקִרְיִרְא בַּיִּרְיִרְא בַּקּרִירָא (צִּיִרָּיִרְא בַּקּרִירָא) einen uns unbekannten harzigen Baum zu suchen.

S. 419, Sp. 2, Z. 33. Bei der Zusammenstellung von ξζ, ζό mit δάκτυλος scheint übersehen worden zu sein, dass das griech. Wort die Bedeutung Dattel durch die Vergleichung dieser Frucht mit einem Finger gewonnen hat und mit jenem semitischen Worte für Dattelpalme durchaus nicht etymologisch verwandt ist.

S. 420, Sp. 1, Z. 26 u. 27. Dieses "wahrsch. gr. κλύδων, trnsp." wünschte ich völlig hinweg. Wie sollte ohne gewaltsames Auseinanderreissen und Untereinanderwerfen einzelner Buchstabenlaute, wie es in keiner lebenden Sprache vorkommt, aus κλύδων דְּיִקְלָּא oder יְּיִקְלָּא geworden sein?

S. 420, Sp. 1, Z. 32 flg. Die zweite Vermuthung des Herrn Vfs. über die Herkunft von יְּדִּקְלּוֹךְ, דְּיִקְלּוֹךְ und יְּדִיקְלּוֹךְ (S. 421, Sp. 2, Z. 13 v. u.) von בָּקֶל gewinnt dadurch an Wahrscheinlichkeit, dass noch heutzutage im Morgen-

lande ein grosser Theil der im Hauswesen, Gewerbs- und Geschäftsverkehr, z.B. zum Verpacken von Waaren gebrauchten Körbe aus

Palmenblättern خُوص geflochten wird. Ihr arabischer Name, تُغُغّة, ist in der Form couffe oder coufle in die levantinische Handelssprache übergegangen.

S. 421, Sp. 2, Z. 16 u. 15 v. u. Dass κέντρον, in solcher Verbindung nicht "Nagel", sondern Hebeisen, Brechstange ist, glaube ich oben S. 286, Sp. 2, Z. 19 v. u. flg. bewiesen zu haben.

S. 422, Sp. 1. Z. 12. Die Bedeutung "wohnen" kommt hier nicht in Betracht, sondern die auf einander folgenden Zeitalter und Geschlechter werden in דָרָא, אָפָל, אוֹדָל, wie in בָּאל, als kreisend vorgestellt.

S. 422, Sp. 2, Z. 12. Wie אַלְבָּי, Ochsenstecken, von אָלָבָּי, so kommt אָרָבָּי, nach meiner Meinung von אָלָבָּי, sich an eine Arbeit gewöhnen, Uebung und Fertigkeit darin gewinnen, trans. עָּבָי, üben, abrichten, dressiren. Dem

ن von زَرِبَ würde im Hebräischen, wenigstens nach überwiegender Analogie, ein rentsprechen.

S. 423, Sp. 1, Z. 14 v. u. Statt eines Pealpel mit Elision von a ist für angeneinsch die Form Paspel anzunehmen, über deren häufiges Vorkommen besonders im späteren Aramäischen neulich Dr. Hartmann in seiner Inaugural-Dissertation: Die Pluriliteralbildungen in den semitischen Sprachen, Halle 1875, S. 37 flg. mit Beibringung vieler Beispiele gehandelt hat.

S. 423, Sp. 2, Z. 8. " "" schr. " schr. "".

S. 423, Sp. 2, Z. 32 flg. יְרְהֵר ist schlechthin Verdopplungsstamm von der Würzel א, ohne Ab-

werfung eines Buchstaben. Das arab. 1000 hat die in dem Worte liegende allgemeine Bedeutung, ringsum drehen, rollen, wälzen, auf das Herumdrehen eines schwer zu kauenden Gegenstandes im Munde beschränkt; jene allgemeine Bedeutung tritt aber wieder hervor in

َ تَرُورُورُ عاء. wasserwirbel, Stru-

del, und in dem gemeinarabischen סֿכּכּכּלּכּכָּסׁ Bistânî, kleiner kreisförmiger Strohteller. So ist auch Z. 3 v. u. בַּרְדְּיִה, weit entfernt von irgend welcher Verwandtschaft mit "lat. tortura", etymologisch nichts anders als rundes Gefäss, das man wie eine Tonne wälzen kann; und als weibliche Kopfbedeckung (S. 424, Sp. 1, Z. 8 u. 9) wird es eine ähnlich gestaltete Haube oder Mütze bedeuten.

S. 424, Sp. 1, Z. 10. "אָרָאיָה fällt äusserlich mit pers. בּנוֹל zusammen, aber dessen Bedeutung, lang, passt nicht. אַרְיָא lässt an pers וֹט, lö, Holz, denken; um aber das hier nöthige Beschaffenheitswort zu erhalten, müsste man annehmen, jenes דָּאִרְיָא sei ursprünglich אונה, holzähnlich.

S. 424, Sp. 1, Z. 17 v. u. "בְּרָנָא schr. בָּרָנָא

S. 425, Sp. 1, Z. 25. "δράχμη" schr. δραχμή. S. 425, Sp. 1, Z. 29. "ἀνδρολοιμός, λοιμία"

S. 425, Sp. 1, Z. 29. ,, ανδρολοιμος, λοιμία" schr. ἀνδρολυμασία, von λυμάζω = λυμαίνω. Ebenso unter der vollständigen Form S. 106, Sp. 2, Z. 19 u. 18 v. u.

S. 425, Sp. 1, Z. 15—12 v. u. Nie hat das Adj. δριμύς oder sein Deminutivum δριμύλος (nicht "δριμόλος") "schneidende, stechende Waffe" bedeutet. Der ganze Satz ist zu streichen.

S. 425, Sp. 2, Z. 5 u. 4 v. u. Ich weiss nicht, was דרכייכון ist, möchte aber am allerwenigsten mit dem Herrn Vf. versuchen, es durch "δεῦμα-μόρον, eine überhaupt und besonders in der angeblichen Bedeutung unmögliche Wortverbindung, zu erklären. Wäre das Wort persischen Ursprungs, so läge es am nächsten, an ein von

نَّرُمَان, Heilmittel, Arzenei, Medicin, gebildetes Beziehungswort دَرْمَانَان zu denken.

S. 426, Sp. 1, Z. 14 u. 15. "lat. damascena sc. frux". Nach lateinischem Sprachgebrauche hätte man damascenum, nämlich prunum, zu sagen, wie armeniacum, cydonium, persicum, nämlich pomum oder malum. Die Singularfemininformen armeniaca, cydonia u. s. w., nämlich arbor oder malus, stehen für die Fruchtbäume. Das Wort ist aber überhaupt nicht lateinisch, sondern das neugriechische δαμάσκινον, Pl. δαμάσκινα, Pflaume.

S. 428, Sp. 2, Z. 11 u. 12. Die hier nach der falschen Angabe Freytag's der zweiten Form

الله تَرَسَ zugeschriebene Bedeutung: "ein Buch lesen" kommt der ersten مَرَسَ zu. تَرَسَ ist, wie الله تَرَسَ doppelt transitiv.

S. 430, Sp. 2, Z. 19 v. u. Ueber die Herkunft dieses mittelpersischen dastan s. Spiegel, Die traditionelle Literatur der Parsen, S. 409, Z. 14 v. u. flg., und de Lagarde, Ges. Abhandl. S. 35, Z. 2 flg.

S. 431, Sp. 2, Z. 3. "יְרָהְרֶּר ist nach dem mittelpersischen לְאָהוֹבֵר ursprünglich יָאָחְבַר; s. oben S. 440, Sp. 2, Z. 8 v. u. flg.

THe, der fünfte Buchstabe des Alphabet, wechselt als Guttural oft mit den anderen ihm ähnlichen Buchstaben, z. B. mit א, s. d., בינין אידין wer denn? namentl. oft am Ende der Wörter, z. B. אָבָא = אַבָּה, Abba, Ba, קא = פָּה diese, קא ich u.s. w.; mit ה, z. B. הְחַהְ lachen, הַבָּ und בָּבַה und בָּבַה hoch sein, vgl. auch הַּרֶר, הָהַרָר u. a.; — ferner mit ו, wie בהית (hbr. בֹרשׁ) sich schämen, רְהֵילְ (hbr. רְהִיץ) laufen, בְּהוֹר בּנוּר Licht, מוּל בְּ מְהֵל beschneiden. — Als Formationsbst. wird : dem Stw. vorgesetzt, z. B. הַכְּבֵּר (Heiligthum, הֶקְהֵשׁ Trauer, הֶקְהַשׁ Erlaubniss, Erlaubtes, הַּבָּאָה (von רלך, בוא das Bringen, Führen u. dgl. Man merke bes., dass das 7 solcher Nomina act. im masc. stets mit Segol, im fem. mit Patach punktirt ist, z. B. הַבְּדֶלָה, הַבְּדֶלָה עָהָבָהָ, השָׁרָשָׁה, השָׁרָשָׁה u. a. (Die Annahme [vgl. u. A. Delitzsch in s. Römerbr. S. 79], ein solches He müsse ein Patach haben, widerspricht nicht blos der recipirten LA., sondern erweist sich in manchen Wortbildungen als fast ganz unmöglich. Sollten etwa Wörter, die vom Hif. der לי gebildet wurden, wie הקם חבה, u. a. auch patachirt werden können? Dass aber das Segol in diesen Wörtern eine offene Silbe bildet, hat nichts Anstössiges, indem dieselben von den femin. Formen הַּפָּרָה, הַפָּרָה gebildet wurden, und ein solches Segol, genau genommen, ein verlängertes Schewa ist - von den späteren hbr. Grammatikern: תנרעה קלה genannt. — Ueberdiess müssen wir den Rabbinen, welche die neuhbr. Sprache ausbildeten, mehr Geschmack zutrauen, als dass man annehmen könnte, sie hätten ein N. act. wie בַּבְּבֶּל gebildet, wobei man sicherlich eher an einen Inf. od. Imper. denn an ein Sbst. denken muss; vgl. auch דֶּרֵיבֶּק, u. a., wobei ein Dag. forte auf das He folgt, um den fehlenden ersten Radical zu ersetzen). — In gr. Wörtern steht 🛪 gew. für Spirit. asper, ע בהלביר עgl. בהלביר u. a. m. Zuw. auch für Spirit. lenis, vgl. הרגנס, הְבְּרִינִם (ἀπολήκη), הרגנס, s. auch בְּבְרִינִם u. a. — ה sehr oft elidirt, z. B. אָר, הָּה, הָּה, (für אַההּ, הָהֹה, הָהֹּה, s. d. W.

Partikel der Frage: num? ne? etwa? wie?, s. TW.

 $\vec{\eta}$, ידָן verkürzt aus הָה, z. B. פֵּין $\vec{\eta}$ בּין $\vec{\eta}$

du sagst ja, dass u. s. w. Ned. 23° u. m. אין ja! und siehe, die Borajtha lehrt ebenso. Oft jedoch ההתניא (bei einer Frage) lehrt nicht die Borajtha dass u. s. w.? Chull. 6° u. ö. — Das. 2° המיב, wofür das. 4° u. ö. — s steht ja in der Schrift, dass u. s. w.? Das. 6° והתנן die Mischna lehrt ja, dass u. s. w.?

No. 'I He, Name des fünften Buchstaben des Alphabet. j. Pea VII, 20b un. לא מחמנערך die Rabbinen nehmen es nicht genau hinsichtl. des He und Cheth, d. h. sie lassen sich nicht abhalten, ein bibl. W., das ein He hat, zu deuten als ob es ein Cheth hätte, z. B. הלולים = הלולים (Lev. 19, 24) s. d. W j. Schabb. VII, 9b un. ה תמניא לא מתמנעין רבנין לחי"ה der Bst. ה (in אלה, Ex. 35, 1) bedeutet: acht, $\pi = \pi$ genommen (so näml. dass אלה den Zahlenwerth 39 enthalte; eine Hindeutung auf die am Sabbat verbotenen 39 Hauptarbeiten, vgl. אַב II im Plur.). — j. Meg. I, 71° un. צריך לכתוב ה"א לנוטה מארכובתו 'של ל"מד הלר"י in dem W. הלר"י הא לר"י רג (Dt. 32, 6) muss man das He unter dem Knie (krummen Strich, vgl. אַרְכּוּבָה) des Lamed schreiben: "Siehe! (הָא od הָהֹא) Gott thut ihr dieses an!" Exod. r. s. 24 Anf. הור לר"ד למעלן הור למשן ולמ"ד das He unten und das Lamed oben, damit es bedeute: "o (wehe) Gott" u. s. w. (Wie es scheint hat die Aussprache: haladonai Anstoss erregt, denn es würde wie eine Blasphemie gelautet haben: לא אדנר; durch das Absondern des He aber bekommt das Lamed vor יהוה Chirek od. Schewa. Man vgl. לאלהים, Ex. 22, 19, wo Lamed ausnahmsweise ein Kamez hat, wegen der Deutung: dem Ungott, Ungöttern, לָא אלהים). j. Chag. II, 77° un. diese und die zukünftige Welt wurden vermittelst der zwei Bst. des Gottesnamens, 77 erschaffen; אחר בה"א ואחר בי"ר die erstere mit He und die andere mit Jod. Vgl. auch Genes. r. s. 12, 12°. 13°. Das. s. 39, 38° Gott sagte zu Abram: בה"א בראתי את העולם הריני מוסיף ה"א על שמך וכ' mit dem He habe ich die Welt erschaffen; ich werde nun deinem Namen (אברהם) ein He hinzufügen (אברהם), und du wirst die Welt bevölkern. — Ferner He locale (accusat. locat.) auf die Frage: wohin? j. Jeb. I, 3° mit. ... כל דבר שהוא צריך למ"ד מתחלתו 'כיתן לו הא בסופו וכ. Genes. r. s. 50 Anf. u. ö. dass., vgl. דרכבר und הרצה. Levit. r. s. 19, 162b (mit Bez. auf יחללו, Lev. 22, 15) אם אה עושה שריב את העולם wenn du dieses Cheth in He verwandelst, so zerstörst du die Weltordnung; d. h. es würde dadurch die Blasphemie entstehen: "Sie sollen nicht loben meinen heiligen Namen. Das. auch (mit אם את עושה הא (Ps. 150, 6) אם את עושה הא שר"ת וב' wenn du das He in Cheth verwandelst, so zerstörst du die Weltordnung; es würde näml. dann heissen: "Jede Seele entweihe (החלל) Gott". — Zuw. wird das He parag. gedeutet. Men. 37° ידכה בה" זו שמאל unter רדכה (Ex. 13, 16) mit He ist die Linke zu verstehen. Levit. r. s. 1, 145° לכה ה" בכוף חיבותא 'לכה in dem W. לכה (Ex. 3, 10) steht ein לומר וכ' He am Ende des Ws., um den Sinn anzudeuten: "zu dir," dir liegt es ob! wenn du sie nicht befreien wirst, so wird sie ein Anderer auch nicht befreien; vgl. auch Exod. r. s. 3, 105^a. — j. Macc. II, 32° ob. (mit Bez. auf Hag. 1, 8) ראכבר חסר 'ב וב in diesem W fehlt ein He (nach Keth., sonst אכברה), weil im Zweiten Tempel fünf Dinge fehlten; vgl. Jom. 21^b. — Pes. 9, 2 (93^b) 'נקוד על ה לומר וכ' (mit Bezug auf רחקה, Num. 9, 10), vgl. j. Pes. IX, 36^d mit. הא שברחוקה לקוד רחוקה למינו רחוק ואין למs He in dem W. החקה ist mit einem Punkte versehen (wodurch dieser Bst. ganz annullirt werde und zu lesen sei), d. h. der Mensch war entfernt (z. B. infolge Erkrankung fern gehalten, wenn auch der Weg nicht mehr weit war) von der Tempelhalle: auch in diesem Falle opfert er das zweite Pesach. Nach Raschi wäre durch die Punktirung des He das ganze Wort (?) annullirt, also blos בדרך. — Pl. j. Ber. II, 4^d un. die Einwohner Chephas עושין היהון היהון sprechen die He's wie die Cheth's, vgl. x. Schabb. 103b man schreibe die Buchstaben deutlich, aber nicht die He's wie die Cheth's, die Cheth's wie die He's.

mit Nun demonstr.) 1) siehe! siehe da! en! Dan. 3, 25. — Ned. 15° wenn Jem. sagt: אה בותר בו הא עולה הא עולה הא עולה הא עולה הא עולה הא מלחה ולה, siehe, ein Brandopfer, siehe ein Mehlopfer sei das, was ich etwa von dem Deinigen geniessen werde: so bedeutet dies ein Gelöbniss bei dem Opferthier und ist daher nicht als ein Gelübde

anzusehen. — 2) als FrageprtkI.: num? ne? j. Suc. V Anf., 55° מרבן וכ' בל aber die (Flöte) beim Darbringen des Opfers beseitigt Sabbat u. s. w.? Men. 23° אמרי אוד sie sagen ja, dass u. s. w.? Sehr oft contr. R. hasch. 34° u. ö. אור באמר פר sagte ja. .? האמרים du sagtest doch, dass u. s.w.? Jom. 10°. 26° הכרים (באים כרים) es steht ja.. B. kam. 12° הברינוא das, was in der Borajtha gelehrt wurde. R. hasch. 24° u. a.

אה Prtkl. (בּרְבּי) num? ne? Dan. 2, 42, s. auch TW. — Ferner N. pr. He, s. בן הא הא הא מרך in ארך in ארך א.

'N' comm. Pron. dem. (syr. Joi, Joi f.) dieser, diese (dieses), jener, jene. B. bath. 30ab האר dieses Land. Das. 31a האר מרעא dieser brachte אייתי כהדי והאי אייתי כהדי Zeugen und jener brachte Zeugen. Das. 32ª fg. אברה ההאר der Vater dieses Mannes. Jom. 13a האר diese, jene Frau. Ber. 2ª האר וטהר das "Er soll rein werden". Erub. 10ª u. ö. פאר באר eig. was (ist) das? d. h. wie wäre dies denkbar? Snh. 100°, s. בולי. Nid. 25° u. ö. כולי so sehr. Chag. 4b כולי האי האר so viel (Leiden u. dgl.) und dennoch blos: vielleicht. Das. öfter. Vgl. auch מי und הַ. — Mit angeh. Kaf: בשלמא האיך dieser. R. hasch. 2⁵ ... בשלמא אלא האי וכ' wohl, bei diesem ist es richtig, aber bei jenem u. s. w. Das. 3ª un. dass. B. bath. 167b אתתא דהאיך die Frau dieses Mannes. Snh. 4b דהאיך והאי von jenem und von diesem Verse.

אָלְ, s. d.) weiter, sow. vom Raum als von der Zeit, s. TW.

אָבְּלְּהָה f. N. a. (von אמן) Beglaubigung, Bekräftigung. Schebu. 36° האמנת דברים, Tosef. B. bath. cap. 5 g. E. האמנת die Glaubhaftigkeit, Richtigkeit der Masse.

אָדְ Adv. der Frage (contr. aus הָארּאָן) wo denn? wohin denn? ubinam? s. TW.

siehe ich! s.TW. הַאּרַאָּן (contr. aus הַאּרַאָּן)

אָסְטְאָרְ Pron. (gr. צְּסְנוֹנְ) der da! wer du auch seiest! du da! j. Schebi. IV, 35ª un. מירדי du da! ist euch denn (am Brachjahre) gestattet zu pflügen? j. Snh. III, 21b ob. dass.

לבר אלה הארה (אור אות לוו אות לוו אות לוו אות בים לוו אות אוו אנו אות אנו אין לנו אלא הארה פנים אות אות אות אנו אין לנו אלא הארה פנים wir haben durch nichts Anderes Heil zu erwarten, als durch das Leuchtenlassen des göttlichen Antlitzes, d. h. durch gnadevollen Anblick Gottes. Sifra Zaw Par. 11, cap. 16 Ende (mit Bez. auf Mal. 1, 10) אפילו שני דברים שהן חנם בעולם לא עשיהם לי

תכם ראלו הי הגפת דלתות והארת נרות LA. des Hai Gaon in seinem Comment. zu Sab. cap. 3; Agg. crmp.) selbst solche zwei Dinge, die man in der Welt gewöhnlich unentgeltlich thut, habt ihr mir nicht unentgeltlich gethan, näml. das Verschliessen der Tempelthüren und das Anzünden der Lichter.

בה (בְּהַבּב , rabgew.) geben. Ab. sar. 76b הב ליה לכאטי er gab es dem Bate. Das. הב ליה למר יהודה er gab es dem Mar Juda. j. Ber. I, 2d un. es giebt Menschen, הְבִין פריטין welche Geld geben, um das königliche Schloss (palatium) sehen zu dürfen. Gew. Imper. הב, s. הב, s. הבין.

ארביתו ל. N. a. (von בוא das Bringen, Herbeiführen. Bicc. 2, 2 הבאת מקום das Bringen (des Zehnten u. s. w.) nach Jerusalem. Chag. 4b ob. הבאת dass. j. Erub. VIII, 25b ob., s. הבאתר מחוץ j. Pes. VI, 33b ob. אלינטית sein (des Opfers) Herbeibringen von ausserhalb des Gebietes, vgl. החום das Zustandebringen des Friedens zwischen dem Einen und dem Andern. Jeb. 109a und Genes. r. s. 93 Anf. dass. — Pl. Jom. 47a שחי הבאות הבאות das zweimalige Bringen der Rauchpfanne.

m. (Stw. הבא, s. vrg. Art.) ein stachliches Dorngewächs, s. TW.

בּבְבַב s. בְּבַבְּה.

וֹבְרָּדְּקְה f. N. a. (von בָּבֶל f. N. a. (von בָּבֶל) das Trennen, Absondern. Chull. 20b מצות הברלה. Das. 21° הבדלת עולת העוף das Trennen, Ablösen des Kopfes vom Rumpfe beim Brandopfer des Geflügels (vgl. Lev. 1, 17 und Sifra z. St.) Genes. r. s. 3, 5b ויבדל הבדלה ממש unter ויבדל (Gen. 1, 4) ist ein wirkliches Absondern zu verstehen. Chag. 15° הבדלה ביום שני הוא למא das Absondern (des Wassers) hat ja am zweiten Schöpfungstage stattgefunden! — 2) Habdala (s. אבדלה), der Segenspruch am Ausgang des Sabbats und Feiertags. Ber. 51b fg. j. Ber. I, 3d ob. Das. IV, 7c ob. היאך הוא מזכיר wie könnte er da die Formel der Habdala sprechen? Das. VIII, 12b ob. u. ö. — Pl. Chull. 26b סרר הַבְּלוֹת die Ordnung der

Unterscheidungen in der Habdala. Pes. 104^a ברלות במוצאי שבת וכ' man spricht die Habdaloth an dem Ausgange des Sabbats, des Feiertages u. s. w.

וּהָבְהֵב Pilp. (von הָּבְבּב) 1) sengen, rösten, glühen lassen. Stw. הבב, (הב) syn. mit הבב אבב, s. d. W. Von dem Grndw. הוא ist auch lieben (א vrges.) abzuleiten; wovon auch mit vrges. לְּהֵב mit vrges. לְּהֵב mit vrges. לְהֵב mit vrges. לְהֵב mit vrges. לְהֵב מוֹ אברב (Mbr. אָברב אָבר [hbr. אָברב [אָברב [hbr. אַבר Blüthe, Frucht; vgl. ferner בנן .wofür Trg שתי בנות הב הב wofür Trg מהבהקן, Pesch. מהבהקן, Pesch. בביה, Pesch. בביה, brennende, Alles vernichtende Töchter; בה הב wurde als ein W. genommen. So ist auch Hos. 8, 13 זבחר zu übersetzen: "meine Brandopfer", nicht von יהב, wie Gesenius u. A. meinen). j. Maas. scheni IV Anf., 51° המהבהב שבולין שרר wenn Jem. Aehren im Feuer sengt. Tosef. Maasr. cap. 3 Anf. המהבהב בשרה wenn Jem. (Aehren) auf dem Felde röstet. Bez. 34^a. Men. היו מהבהבין אותו באור Omergarbe היו מהבהבין sengte man im Feuer. j. R. hasch. I, 57° un. j. Meg. II, 73° un. und Levit. r. s. 28 Anf. dass. j. Pes. IV, 34b ob. היבהבר וצליו er sengte und briet es. j. Snh. VIII, 26a un. מָהַרְבָּדֶב gesengt, d. h. nur theilweise gebraten. Schabb. 2, 3 er sengte den Docht. Trop. Snh. 37^a ist es wohl אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת möglich, dass Feuer in Flachs gelegt, nicht brennen sollte! als Bild, womit ein Saduzäer die Rabbinen tadelte, dass sie das Zus. wohnen eines Mannes mit einer Menstruirenden gestatten. — 2) theilweise einwilligen, durch Kopfschütteln u. dgl. ein Zeichen der Einwilligung zu erkennen geben, eig. übrtr. vom gesengten Ggst., der nicht mehr ganz roh, aber auch nicht völlig gar ist. Ber. 34ª wenn Jem. zum Vorbeten aufgefordert wird, 'פעם א 'יסרב ב' מהבהב וכ so soll er das erste Mal sich weigern, das zweite Mal seine theilweise Vgl. das. Einwilligung zu erkennen geben. weigert er sich gar nicht, so gleicht er einer Speise ohne Salz; weigert er sich aber zu sehr, so gleicht er einer Speise, die vom Salze verbrannt ist (הקדיחהו מלח). — Nithpa. pass. von nr. 1. Jom. 41b נְתְהַבְּהֵב הלשון wenn der Faden versengt wurde.

בּהְבָּהֵב ch. (בְּהַבָּה sengen. Pesik. Hachod., הַבְּהָה לא היכלון יהיה מְהַבְּהָב Ar. ihr sollt es (das Pesachlamm) nicht gesengt essen (Ag. לא הבעתי crmp., s. Buber Anm. 246. Vgl. auch Pesik. r. Hachod., 33°: הבהבה מהבהב לא הבעירם מהבהבה.).

קבְּבְּיְהָ f. N. a. (von כבים) das Hinblicken. Genes. r. s. 44, 43° (mit Bezug auf Gen. 15, 5) מין הבטה אלא מלמעלה למטה unser W bedeutet nur: Von der Höhe herunter sehen; Gott hatte näml. den Abram über den Himmel gehoben. Thr.

r. sv. במה מקרום וראייה מהחוק das W הבים bedeutet: von der Nähe aus sehen, האות hing.: von der Ferne. Nach einer andern Ansicht das. umgekehrt. B. mez. 118a un. המח das Hinschauen auf ein herrenloses Gut, wodurch es sein Eigenthum werden soll. Ar. schwankt zwischen der LA. המחת מחםה.

רְבְּבֶּבְּהָ f. N. a. (von בְּבָבָּ) Versicherung, Vertrauen. Ber. 17ª. 34ª 'אם הבשחתר וכ' wenn er die Versicherung hat, d. h. wenn er mit Zuverlässigkeit darauf rechnen kann, dass u. s. w. Sot. 38b Genes. r. s. 41 Anf. und s. 52 Ende אברהם יצא בהבטחה Abr. entrann infolge der göttlichen Versicherung. Das. s. der אין הבטחה לצדיק בעולם הזה der Fromme hat keine Versicherung in dieser Welt. Esth. r. sv. ההבשחת לו 108^b, ותאמר אסתר die Versicherung, die du uns gegeben hast. Num. r. s. 2, 184°. Mechil. Jithro Par. 2 ,,tapfere Männer" (Ex. 18, 21) אלי בעלי הבשחה darunter sind Männer des Vertrauens zu verstehen. -כל הבטחות שהבטיח Pl. Exod. r. s. 19, 118° alle Versicherungen, die er dem Fremdling gegeben.

קּבְּכֵין Prtkl. (contr. aus הְּבְּכֵין) alsdann, sodann, s. TW.

לְבֶּל denom. (vom fig. הָבֶּל; bh. übrtr. Eitles hegen, sprechen). Hif. dampfen, Dampf aufsteigen lassen. Schabb. 1, 6 (17b) Flachsgebünde, die im Ofen zum Trocknen liegen, שרבילר שיהבילר wenn sie dampfen.

לבל ch. (=בל bh.) Eitles hegen, s. TW

ת (=bh.) 1) warmer Hauch, Dampf, Ausdünstung. Grndw. הב = הה, mit angeh. ל: s. הְבְהֵב, vgl. auch הַבְּהַב. Jeb. 80b בשרו sein Körper bringt Ausdünstung hervor. B. kam. 50b בור להבלו die Beschädigung in einer Grube infolge ihres Dunstes. j. Ter. X, 47° un. ההבל כובש die Ausdünstung eines starken Getränkes erweicht das warme Gebäck. j. Ab. sar. III, 42d un. הבל המרחץ רע לשינים der Dampf des Bades ist für die Zähne schädlich. Schabb. 88b 119b die Welt besteht blos durch den בשביל הבל הינוקות של בית רבן Hauch der Schuljugend. — 2) übrtr. Nichtigkeit, eig. eitler Dunst. B. bath. 16b הכחרמיך הבל הבל nichtige Tröstungen. Pesik. Bachod., עד שהן ישויין (mit Bezug auf. Ps. 62, 10) עד שהן ישויין während die Embryo's noch im Mutterleibe Nichtiges (Dunst) sind, so werden sie schon geeint, d. h. durch göttliche Bestimmung gepaart; vgl. TW. sv. 577. Levit. r. s. 29, 173b dass. — Pl. Pesik. und Levit. r. l. c. הַבָּלִים וכזבים שישראל עושין die Eitelkeiten (Schlechtigkeiten) und Lügen, welche שביבה הבלים Israel ausübt. Khl. r. Anf., 70d der Ausdruck הבל, der in diesem Buche siebenmal vorkommt.

יְהַבְּלוּהָא, הְבְּלוּהְ ch. f. Eitelkeit, Nichtigkeit, s. TW

schnell, alsbald, s. בְּבֶל

להְלִילְלְּא f. (בְּיִבֶּכֶּם der zweite Magen der Wiederkäuer, Haube. Suc. 34ª und Schabb. 36ª הבלילא בי כבי בי ככי הבלילא Ar. (Agg. הובלילא) derjenige Theil des Magens, der früher הבלילא הופלילא, hiess, heisst jetzt: בי כבי, und ebenso umgekehrt; vgl. auch בּוֹרְכִיף.

פּלֵע f. N. a. (von בּלֵע eig. das Verschlingenmachen; bes. der Verkauf eines Ggsts. für einen hohen Preis, wobei ein anderer unentgeltlich abgelassen wird, die Dareingabe, vgl. יבוכרין אוחר שובה שוה Hif. — Bech. 31b בהבלעה man verkauft es durch Dareingeben. Erub. 27b בהבלעה בהבלעה er giebt den Preis für Wasser und Salz als Dareingabe, d. h. indirekt. Ned. 37a der Lohn des Jugendlehres für den Sabbat הבלעה ist eine Dareingabe in den Lohn für die Wochentage.

רוּבְעֻיוֹת f. pl. (Stw. ביר Durchsuchungen. Pea 4, 3 Ms. M., s. אַבְעָיָה.

תבער m. (von בְּעֵר) das Anzünden, Verbrennen. B. kam. 1, 1 (2^a) מא das Beschädigen eines fremden Gutes durch Brandstiftung; vgl. j. u. bab. Gem. z. St. Tosef. B. kam. cap. 9.

הָבְעָרְה f. 1) (= הָבְעָרָה) das Anzünden, Verbrennen. Schabb. 70° הבערה ללאו יצאת das Verbot des Feueranzundens am Sabbat (das in Ex. 35, 3 ausnahmsweise erwähnt wird, was bei den anderen, 38 verbotenen Arbeiten nicht geschieht) will besagen, dass diese Arbeit blos durch ein einfaches Verbot, das nur mit Geisselhieben bestraft wird, untersagt ist, während auf die anderen Arbeiten die Todesstrafe gesetzt ist. Nach einer andern Ansicht das. הבערה לחלק soll die specielle Erwähnung dieser Arbeit blos eine Theilung aller am Sabbat verbotenen Arbeiten anzeigen, dass diese näml. sämmtlich in vielen Stücken dem Feueranzunden gleichen müssen, wie auch, dass das Ausüben mehrerer derselben ebenso viele Strafen verursache; dass hing. von einer geringeren Be-

strafung dieser Arbeit keine Rede sei. 5^b. Jeb. 33^b u. ö. j. Schabb. II, 5^a un. steht ומדה על עצמה הבערה לימדה על הבערה הבערה לימדה על כל הבולאכור; vgl. das. VII, 9° ob. — 2) das Wegräumen, Vernichten. j. Snh. VII, 24b in, dass die Todesstrafe durch das Schwert, blos ım Kopfe, und zwar am Nacken, zu vollziehen iei, ist aus Folgendem erwiesen: נאמר כאן הבערה הבערה עריפה עריפה מד ובערת hier (bei der Todesstrafe im Allgeneinen) steht ובערת: "Du sollst wegräumen" Dt. 19, 19) und dort (bei der Sühnekalbe, leren Genick gebrochen werden soll) steht הבער: "Du sollst wegräumen" (Dt. 21, 9); man deducire nun "Wegräumen" von "Wegräumen"; 30 wie bei der Kalbe ein Abschlagen des Kopfes (התזה ראש) stattfindet, so auch bei dem zum Tode Verurtheilten; desgl. ist zu deduciren ערת (Dt. 21, 4. 6) von ערת (Lev. 5. 8): So wie bei diesem Opfer des Geflügels die Tödtung "gegen das Genick" erfolgt, ebenso auch bei der Kalbe und bei dem zum Tode Verurtheilten.

תובקר אינים היים (von הַבְּקַר; nur im palästinischen Dialekte, im bab. gew. מוֹם לוֹם Freigebung eines Eigenthums, die Erklärung desselben als herrenloses Gut, dann auch: das herrenlose Gut. Pea 6, 1 הבקר לעניים הבקר או. Ms. M. und Agg. des j. Tlm. (im bab. Talm. הבקר לעניים הבקר ווה die Freigebung des Gutes, die blos für Arme geschieht, ist giltig. j. Pea III, 17° un. הבקר הייב בפיאה unterliegt denn ein herrenloses Gut der Pea (Ueberlassung des Getreides auf dem Eckfelde an die Armen)? Das. V, 18^d ob. הבקר בית דין die gerichtliche Freigebung eines Gutes ist giltig. Das. V, 19^b, vgl. הבקר בית דין j. Maasr. I Anf., 48°. j. Schek. I, 46° un. j. Keth. VIII Anf., 32°. j. Ned. IV, 38°d mit. j. Git. VII, 48°d un.

ע ,עבר קול von הַעַבָרָה, elidirt, wie מַבְּרָא für מעברא) die Verbreitung eines Schalls, Widerhall (entsprechend dem אם קול הברה s. d.). R. hasch. 27b 28a בת קול שמע wenn Jem. den Widerhall (des Schofar) gehört hat; im Ggs. zu קול שופר: der Schofarschall. Jom. 19b am Vorabend des Versöhnungsfestes wachten die Vornehmen Jerusalems, כדי שישמע כהן גדול קול הברה damit der Hohepriester (der in dieser Nacht nicht schlafen durfte) das Geräusch höre. — 2) verbrei tetes Gerücht. j. Dem. I, 22ª mit. נפלה 'מברה בעיר וכ das Gerücht verbreitete sich in der Stadt, dass u. s. w. j. Schek. V, 48d un. dass. j. R. hasch. IV, 59b un. j. Snh. X, 28c mit. עריין לא יצאת הברה בעיר noch hat sich das Gerücht nicht in der Stadt verbreitet. Git. 89° שמער קול הברה sie hörten ein Gerücht. Genes. r. s. 10, 10^d. Levit. r. s. 22, 165^c.

LEVY, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

אַרָּהָ, דּרָבְּהָ f. (syr. וְבָּבֹּלֶ, von הבה, syn. mit חבר) Finsterniss, Dunkelheit. Tamid 32ª חמרי לובאי דפרשי בהברא lybische Esel, welche in der Finsterniss marschiren können. Ker. 5^b בביתא ההברא Ar. (Agg. רבהתא?) in einem dunkeln Hause. Hor. 12a בהברא Ar. (Agg. רחברא). Pes. 112b man gehe nicht in ein Haus, דאית ביה שונרא בהברה בלא מסני בהכרא .Ar. (Agg יורא (רלית ביה שונרא) in welchem sich eine Katze befindet, im Finstern barfuss. Richtiger Ms. M. וביתא דלית ביה שונרא in einem לא ליזול בהברא בלא מסאני דלמא וכ' Hause, in welchem keine Katze ist, gehe man nicht barfuss, denn es könnte sich Einem eine Schlange um den Leib winden, ohne dass man es merkt; die Katze näml. frisst die Schlangen, vgl. das.

רְבִּיךְ, הַבְּיךְ, הַבְּיךְ, הַבְּיךְ, m. finster, dunkel, s. TW.

ברי f. (von ברי kräftig sein) Kräfti gung, Genesung. Schabb. 137a יום הבראתו der Tag seiner Genesung. Dav. סעורת הבראה eig. die Mahlzeit der Labung; bes. die den Leidtragenden unmittelbar nach Bestattung der Leiche dargereichte Mahlzeit, vgl. M. kat. 25a fg.

להֶרְאָה ch. (בְּרָאָה die Mahlzeit der Leidtragenden. Genes. r. s. 49, 48^b "Er wird seinen Kindern, die ihm nachfolgen werden, befehlen" (Gen. 18, 19) זו הובריא darunter ist das Mahl der Leidtragenden zu verstehen.

אֶּהֶה m. (hbr. הגר, von הגר) Lärm, s. TW. אָהְוּגְא, הֵוּנְאָ s. in הגר.

קּבְּלְּהְ f. (von נְּבֵל Begrenzung. Schabb. אין הגבלה בּמוֹת הגבלה מצות הגבלה ממות das an Mose ergangene Gebot der Begrenzung des Sinai (Ex. 19, 12).

א רברים לראיה (עמר מבל לראיה (עמר מוצ Aussage. Snh. 30b) מקשינן הגדה לראיה משינן הגדה לראיה man vergleicht die Aussage eines Zeugen dem Sehen der Handlung; nach einer Ansicht thut man dies nicht. Jom. 74a בר הגדה ein Zeuge, welcher der Aussage (Ablegung eines Zeugnisses) fähig ist. Sot. 7b ברים של הגדו eig. Worte des Sagens, d. h. Dinge, die sich schon in früherer Zeit zugetragen, dass näml. auch die grössten Männer ihre Fehler eingestanden haben. j.

Schebu. IV, אברה הגרה הגרה "das Aussagen" in einer Schriftstelle wird mit demselben Ausdruck in einer andern Stelle verglichen. --2) (בורה, s. d. W.) Haggada, (im Ggs. zu Halacha), Erzählung, Sage, bibl. Exegese u. dgl. Dahing. ist von אַנְרָה das Stw. אגר, גד, nicht כגר, da das Afel hiervon nirgends die Bedeutung: "sprechen", hat. Eine Form אַנֶּדֶה mit Dag. (od. gar אַבָּרָא) hat wohl noch niemals ein Kenner des rabbinischen Schriftthums geschrieben. — Chag. 14° שקיבה מה לך אצל הגדה Akiba, was willst du mit der Haggada u. s. w.? $\mathrm{vgl.}$ אַהִּילָה. Genes. r. s. $12\,,\,13^\mathrm{b}$ בעל הגרה ein Haggadakundiger. Levit. r. s. 21, 164° אם להגדה will Jem. aus der Mischna eine Haggada ziehen, so kann er es. Chag. 3ª und Num. r. s. $14,\,223^{
m c}$ במה היתה הגדה היום über welche Schriftstelle wurde heute eine Haggada vorgetragen? — Uebrtr. die Haggada, die am Pesachabend vorgetragen wird; אַנַרה g. E. Pes. 115^b אַנַרה הטלחן אין עוקרין את man rückt den Tisch אלא לפני כוי שארכור הגדה nur vor demjenigen fort, der die Haggada vorträgt. Das. 116b כומא פטור מלומר הגרה ein Blinder braucht nicht die Haggada vorzutragen. — Pl. j. Pea II, 17° un. אין למדין לא מן ההלכות ולא מן ההַגָּדוֹת ולא מן התוספתות אלא מן התלמור man darf weder aus den Halachoth (Mischna's), noch aus den Haggadoth oder aus den Toseftoth (Zusätzen zur Mischna, Tosefta, Borajtha) eine gesetzliche Bestimmung erweisen, sondern blos aus dem Talmud (Gemara).

בּוְבֶּים m. (von תֶּבְיָם eig. das Abschneiden, s. הַנְּבֶּר.

אנדים, הוֹנְדְּים, Hogdas od. Agdes, N. pr. Jom. 3, 11 הגדם בן לוי הוא so im j. Tlm. (im bab. הגדם und הגדם בו הגדם בו הגדם אוד. Tosef. Jom. cap. 2 הגדם Schek. 5, 1 (2) הגדם so im j. Tlmd., vgl. auch das. 48^d un. (הוגדם). Cant. r. sv. מר זאח, 18°, s. מר זאח.

פּבר m. (von הֶּלְהֵר m. (von הָּבֹר m. d. h. die Weihung fürs Heiligthum. j. Ned. I Anf., אור הגרם הגרם als Nebenbenennungen oder Verstümmelungen des Ws. הַּרְבָּר, vgl. הַּרְבָּר. Anst. הגרם ist wahrsch. הגרם (von הַּגָּרָם, s. d., anklingend an גרם zu lesen.

קוֹנוֹ m. (von גזר) eig. das Absondern, s. vrg. Art.

הוֹיְהָה f. (= הֵיְהָ Distel, Dorngehege, senticetum. Vgl. gr. ἀκή, ἄκανα. — Pl. Thr. r. Einleit., 49^b (mit Anspiel. auf הגים, Jes. 29, 1, s. den nächst fig. Art.) היי הדרכים מעלים הֵינִים die Wege (nach Jerusalem) brachten Dorngehege hervor. Erub. 34^b המברין וההַנְיין וכ' die Dornen und Disteln sind als Baumarten anzuschen. (Pesik. r. s. 22, 44^c היגים crmp., s. מתר, s. (אתר, s. 22, 44^c).

יה, הבי 1) (= bh.) nachsinnen, nachdenken, ferner: reden, sprechen. j. Meg. $m I,~72^b~un.$ הגה נח תורה מתוך תורה Noah ersann sich eine gesetzliche Bestimmung aus der andern. Das. IV, 74d un. אפילו רגיל בתורה כעזרא לא יהא הוגה מפיו וקורא selbst wenn Jem. so gesetzkundig wie Esra ist, so darf er dennoch (eine Schriftstelle, die er nicht geschrieben vor sich liegen hat) nicht mündlich vortragen und auswendig citiren. Khl. r. sv. דברתר אנר, 74d das Herz sinnt, denkt nach. Snh. 10, (11,) אַנָא א רהרגה את השם 1, vgl. אַנָא. Ab. sar. 18a ob. Exod. r. s. 3, 105c. Khl. r. sv. ויותר, 98° להגות ניתנר, vgl. הְּנְּיוֹץ, — 2) (= הַיּזְּק, Hif. von נגה, s. d.) beleuchten, zum Vorschein bringen. Thr. r. sv. דרכר, 55b (mit Anspiel. auf נוגרת) sie schändeten die Jungfrau, של שהגר את נוכתה bis sie ihre Wunde zum Vorschein brachten. Das. sv. כר לא, 66ª Haman hat ihre (der Israeliten) Wunde הגה את מכתן zum Vorschein gebracht. — Nif. pass. von חד. 1. Schabb. 12, 4. 5 הן נֶהֵנִין זה עם זה sie (die Buchstaben) werden zus. gelesen.

אָרָה ch. (syr. בְּיֶה = הַּנָּה denken, sprechen, s. TW.

תְּבְּיוֹן m. (= bh.) das Sprechen, bes. das Lesen der Schrift ohne tieferes Eingehen in den Sinn derselben. j. Shh. X, 28° ob. (mit Bez. auf להגל, Khl. 12, 12) die nichtkanonischen Schriften להגרון ניתנר ליגיעה לא ניתנר מא sind zum blossen Lesen (Sprechen) freigegeben worden, nicht aber zum Nachdenken, Forschen (Sichabmühen) darüber. Ber. 28° מכער בניכם מן ההגיון מון בניכם מן ההגיון בניכם מן ההגיון מון בניכם מן ההגיון בניכם מן ההגיון בניכם מן ההגיון בניכם מן ההגיון sind gen Schrift (ohne Benutzung traditioneller Forschungen) zurück; anders nach den Commentt.

קּגְלְשָׁה f. (von נְּלֵשׁה) Wellenschlag. Cant. r. sv. בְּלִשׁה, s. נְּלַשׁה, s. נְּלַשׁה, s. נְּלַשׁה.

m.~(=אַנְמוֹן, s. d., gr. אָרָבּוּנין ווּרָבּוּנין, אַ הַרָּבּוּנין אַרָּבּוּנין אַ הַּבּּעוֹן m.~(=mon, Heerführer, Anführer, überh. Herrscher. Schabb. 145 b הגכורן רקרבורן Ar. (Agg. אבמרן וקמבון (אבמרן וקמבון der Hegemon und der Komes. j. Snh. I, 19° un., vgl. אַנטוֹנִינוֹס. Taan. 29° un. יארון הגמון Ms. M. (Agg. ארתו הגמון) jener Hegemon kam. Das. אותו הגמון מתוקן לחיי עולם ארון כוזוכון Ms. M. (Agg. ארון כוזוכון) dieser Hegemon ist für das ewige Leben bestimmt. Esth. r. sv. אחר הדברים, 106 d die Rangstufe aufwärts: דגנורו טריבונוס גליור Galear, Tribun, Hegemon. — Pl. Exod. r. s. 31 g. E. הַבְּמוֹנִים דרוכוכים Hegemonen und Duces. Zuw. in fem. דיו בה ב' הַגְּמוֹנְיּוֹת שהיו מקפירין Form: Git. 4b es waren da (in einer Stadt Palästina's) zwei Herrscher, die es mit einander genau nahmen; dass näml. die Bewohner der einen Hegemonie nicht in die andere Hegemonie kommen durften. אמורו להגמוניות שעליהם וכ' Tanch. Jithro, 85ª Ar. (Agg. להגמונות) sie sagten zu den ihnen vorgesetzten Feldherren: Erweiset uns Güte und führet uns durch Ismael's Land.

ch. (syr. בְּבְּבּהׁת $\hat{\sigma}=$ הַגְּמוֹנְא (היִגְמוֹן mon. Ab. sar. 11^a ררכסא להגמונא וכ', vgl. אַפִּיפִיוֹרָא.

א הַּגְּמוֹנְיָאָ f. (gr. ἡγεμονέα, ἡγεμονία) Hegemonie, bes. Distrikt, Verwaltungsbezirk eines Hegemon. Git. 1, 1 מהגמוניא להגמוניא andern. j. Git. I, 43b un. הרחה הגמוניא אחת ונעשית שחים wenn es früher eine Hegemonie war, die später in zwei getheilt wurde. Genes. r. s. 50 Anf. אחד שונשל Jem., der die Hegemonie (das Verwaltungsamt) vom Könige übernahm (Cant.r.sv. הגמוניה 8b und Thr. r. Einl., 45a הראוני. מדשף., s. אל הראוני).

arab. بَالِدِا , Die Grndbedeut. von mattweiss, weisslich sein. ist weiss Dah. zuerst هجان als Sbst.: weisse, lichtfarbige Race oder Art, als Adj.: derselben gehörig, mit dem Abstractnomen هِجَانَة, — zunächst vom Dromedar, هِجَانَة, einer lichter gefärbten und feiner gebauten edlern Art des einhöckerigen Kameels zutage هَجِين, wie syr. كَارِمَ; dann überh. von Kameelen wie von Menschen: von edler Herkunft und Art; endlich allgemein: Bestes in seiner Art; edel, trefflich, ausgesucht . Hieran schliesst sich das talm. כוהגך, הגרן, הרגן, würdig, tüchtig, geziemend." Fl. im TW. I, 423) schicklich, passend, edel; gew. als Part. (vgl. auch הַגִּיך, Ez. 42, 12). — j. Git. I, 43° un. אשה שאינה הוֹגְנָת לו eine Frau, die seiner unwürdig ist. j. Kidd. I, 60° ob., vgl. קצבה. Kidd. 70° dass. Jeb. 106° עצה ההרגנת לו Rath, der für ihn schicklich ist. Git. 79b. 80a die unedle Regierung, d. h. Rom. (die Erkl. das. מלכות פרס: die persische Regierung ist eine Censuränderung; vgl. das. דכוליכא: das Reich, das gegenwärtig regiert, d. h. das römische). — Chull. 1332 הלמיד שאינר ein unwürdiger Schüler. Esth. r. sv. הבנערה. מר הגרן לדבר זה wer war wohl hierzu würdig? Genes. r. s. 48, 47 b הורגַכָם, s. הורגָכַם, s. (Im masc. dürfte wohl ein Part. act. הוֹגֵּך nicht vorkommen, damit keine Verwechselung mit dem Sbst. הובר entstehe). — Pi. Part. pass. Kidd. 70° בנים שאינם מהוננים ungerathene Kinder. Keth. 22a אנטים מהוגנים würdige Menschen. B. kam. 16^b "Zur Zeit deines Zornes verfahre mit ihnen" (Jer. 18, 23) das bedeutet: Jerem. sagte zu Gott אפילו בשעה שהן עושין צדקה הכשילם בבני אדם selbst wenn sie Wohlthaten ausüben, so mögest du ihnen unwürdige Menschen zukommen lassen, damit sie keine Belohnung dafür erhalten.

אָבוּלָבְּ ch. (בּוּבֶּן). Pa. Part. pass. Taan. 22b מלחא דלא נְהַבְּּנָא etwas Unschickliches; s. auch TW.

שלשה שאלו שלא כהוגן "m. das Geziemende, Schickliche, Gebührende. Taan. 4° שלא כהוגן שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן לא שלא כהוגן וואר מבר שלא בעה שאלו שלא שלא שלא שלו שלא שלו שלא שלו שלא בעה שאלו שלא בעה שאלו שלא בעה בעה שאלו שלא בהוגן וכשורה עשה בעהרה עשה בעהרה עשה בעהר בעורה עשה בעהרה שהראן וכשורה עשה בעהרה בעהרה שהראן בעורה

קבן את (s. הבל Anf.) Kameel, Dromedar. j. Bez. III, 63° ob. הרגן אחד גרול ein grosses Dromedar. — Pl. Genes. r. s. 65, 64° מרכיבין man liess sie auf zwei (kleinen) Kameelen reiten (Kel. 11, 3, s. אוֹנֶן).

אוֹנְיָלָ ch. (syr. בּוֹנֶיֶסה, בּוֹבֶּיסה = vrg. הוֹנְיָלְ Kameel, s. TW — Pl. j. Chag. II Anf., 77^a אירחי לי הוֹנְיִין bringe mir Kameele. Snh. 52^a פישר גמלי סבי דטעיני משכי דהוֹנְיִין es giebt viele alte Kameele, die mit den Fellen der Jungen beladen sind. Sprichw. für: Eltern, die ihre Kinder überleben.

 קרבים f. (gr. ἐυγένεια) edle Abkunft. Genes. r. s. 100, 99^d Josef sagte zu seinen Brüdern: Durch eure Ankunft in Egypten הרבים שלים habe ich meine edle Abkunft dargethan.

der Metallgefässe durch Ausspülen mit heissem Wasser. Ab. sar. 76^a das Ausspülen mit heissem Wasser und das Glühenlassen im Feuer. Erstere Art von Reinigung wird bei solchen Metallgefässen angewendet, in denen früher unerlaubte Speisen gekocht wurden, wie Töpfe u. dgl.; letztere bei solchen, deren Benutzung beim Feuer unmittelbar stattgefunden hat, wie Bratspiesse u. dgl.

hinden, zus. binden. Ned. 49b wenn ich die vier Glas Wein am Pesachabend trinke, אריי ביפרה יער עצרה Ar. (Var. = Agg. רהיגרני Ar. (Var. = Agg. יהיגרני) so muss ich mir die Schläfen (infolge des Weinrausches) umbunden halten vom Pesach bis zum Wochenfeste (das bh. הוה bedeutet blos: die Lenden umbinden, gürten).

sein) Hagar, die Magd Sara's, Mutter Ismael's. Genes. r. s. 45 Anf. המר בתר של פרעה הירת Hagar war die Tochter Pharao's; wonach das. das W. als Compos. (האראה) gedeutet wird: hier ist dein Lohn, sc. für die Rettung Moses.

אר אור אינים או

m., אור הרכלה של ליינים מאר ליינים אור אינים של ליינים אור ליינים אור אינים
בולה, richtiger בולה, s. האולה, s. האולה

seitslenken des Schlachtmessers von derjenigen Stelle des Halses, wo das Schlachten stattfinden soll. Chull. 9° mann eine der fünf verbotenen Arten beim Schlachten, vgl. man. Das. 27° u. ö.

אבא ברונית הברונית הוא Hagronja, Name eines Ortes. B. kam. 88° מטראל בר אבא מהגרונית R. Samuel bar Abba aus Hagronja. Taan. 24°. Jeb. 64° אביביר בהגרונית Abimi aus Hagronja. B. bath. 174° dass.

אונרס s. בקונה.

eig. Subst.: die Verbindung, conjunctio; aber nur als Partkl. im St. c. pl. oder mit Suff. anzutreffen: bei, in, mit. Stw.

(eine verstärkte Form des vrg. הרד

einander, gegenseitig, das gr. ἄλληλα. Git. 68° כבשינהו אהדדי er hat sie zus. gepresst. Das. 69^a בהדר הדרר zusammen, eines mit dem andern. B. kam. 92° u. ö. Erub. 69 b כר הדדר sie sind gleich.

سالسان

תודו (=bh. הירואה – Indien. – הירואה m. der Indier, s. TW.

תרות s. הדות und הדות.

חֹחָה f. (von קוֹם) das Abspülen, Abwaschen. Chull. 107b הדחה מי לא בער bedarf es (das Fleisch, das mit Käse in Berührung kam) denn etwa nicht des Abspülens? Ab. sar. 60^b es genügt dabei ein blosses בהרחה בעלמא סגי לה Abspülen. j. Pes. VI, 23b ob. הרחה קרביר das Bespülen der Eingeweide des Opfers. Ber. 51^a das Ausspülen des Trinkgefässes הדחה רשטיפה von innen und das Abwaschen der Aussenseite.

יהי, היד' s. in הייד, אַדְיי, s. in יה.

الله I eig. Sbst. (arab. عُلُقَ) jedoch blos mit vorges. \(\sigma\) od. \(\frac{1}{2}\) als Adv., u. zw. 1) eig. in gerader Richtung, dah. auch eigens, ausdrücklich. Bech. 44b האי איתתא לא חקום ein Weib darf sich nicht להדיא באנפי ינוקא einem Kinde gerade gegenüber stellen, um Urin zu lassen (im Ggs. zu אגיכא: an der Seite). Chull. 123b צרי ליה להדיא er spaltete es gerade aus, d. h. nach der Länge oder Breite. Ber. 40^a ob. man brachte ihm Brot רבציע להדיא und er brach es an sich auf, d. h. obgleich er keine Zukost, Salz u. dgl. hatte (nach Raschi: מיד, sofort). Schabb. 133b בהדיא כתיב ביה es steht ja hierbei ausdrücklich. — 2) öffentlich. Snh. 39° ob. לשקולר בהדיא Gott hätte dem Adam die Rippe öffentlich, (d. h. im wachenden Zustande und nicht auf heimliche Weise als dieser entschlafen war) fortnehmen sollen, um daraus die Eva zu bilden. Das. אי הוה שקילא בהדיא - wäre sie ihm öffentlich entnom הוה מאיכא ליה men worden, so würde sie ihm widerwärtig erschienen sein; vgl. auch ארּלָקר.

ו הויה II הויה וו הויה וו הויה וו והויה וו Vogels. — 2) Name eines Traumdeuters, S. בר הדרא.

od. חַדְיֵיב Adjabene, Hadjabene, Name einer Hauptprovinz des assyr. Reichs, am Flusse Adjabs. Kidd. 72° wird חבור erklärt durch הדיים. Genes. r. s. 37, 35^d ריפת erklärt: חרייב Ar. (Agg. crmp. הדיף j. Meg. I, 71b un. und j. Schabb. XIV, 14b un. הדריב (l. הדריב). M. kat. 28° זוגא דכון הדייב ein Gelehrtenpaar aus Adjabene. Nid. 21b רבוך הדריב. Jeb. 17a ob. דודרים.

m. N. partr. der Adjabenser. B. bath 26 יעקב הדייבא Jakob, der Adjabenser.

 $m. ext{ (syr. حَمْةُ مِنْ مَا <math>m. ext{ (syr. حَمْةُ مَا <math>m. ext{ (syr. حَمْةُ مَا <math>m. ext{ (syr. - <math><math>a. ext{ (syr. - <math>a. ext{ (syr. - } ext{ (syr. - <math>a. ext{ (syr. - } ext{ (syr. - <math>a. ext{ (syr. - } ext{ (syr. - <math>a. ext{ (syr. - } ext{ (syr. - } ext{ (syr. - <math>a. ext{ (syr. - } ext{$ Idiot, ein Unbedeutender, Unwissender, Gemeiner. Meg. 12b ההדיום קופץ בראש der Gemeine stellt sich obenan, d. h. er macht seine Ansicht in Gegenwart grosser Männer geltend. Esth. r. sv. ויאמר מכוכן, 104 dass. B. mez. לטון הדיוט die Idiotensprache, im Ggs. zur Gelehrten- oder auch Schriftsprache, vgl. יּרַכשׁל הדירט Genes. r. s. 96, 93° משל הדירט ein allgemeines Sprichwort. Num. r. s. 19 g. E. dass. Kidd. 1, 6 הדיום der Mensch, im Ggs. zu Gott, vgl. אַנִירָה I. M. kat. 8b הדיום der gewöhnliche Arbeiter, im Ggs. zu ארמך Künstler, Meister. Jeb. 59° u. ö. בהן הדרום der gewöhnliche Priester, im Ggs. zum Hohenpriester. — Pl. Snh. 90² vier Gemeine, im Ggs. zu den Königen. Das. 21 b הדיוטות die Samaritaner, vgl. אַשׁירָר. j. Schabb. XVI, אַשׁירָר. gewöhnliche, d. h. profane Schriftstücke. — Selten mit masc. Endung. Num. r. s. 8, 197° יהַדיוֹטִים im Ggs. zu מלך. — Fem. Ruth r. sv. פרה הָלְיוֹטִית 39 eine Kuh von gemeiner (nicht edler) Race.

رَ (od. اِرَةَ (arab. هُدُنْ عُ, Stw. هَدُنْ) بَيْرَةً (مَا اللهُ إِنْ اللهُ إِنْ اللهُ إِنْ اللهُ إِنْ اللهُ syr. • leiten, führen) das Leiten, Lenken, bes. das Zügelhalten der Rosse auf der Rennbahn, dass., was gr. ήνιοχεία. — Pl. Genes. r. s. 10 Anf.: ein Gleichniss von einem Könige, der nach einem Ort (מדינה, viell. Provinz od. Bezirk) kam und den die Ortsbewohner hochpriesen. וערב לו קילוסן הרבה להן בדיצה הרבה להן בהַדְיוֹכִין (בהַדִיוֹנִין?) לאחר זמן הכעיסר אותר ומעם להן בדיצה ומעם להן בהדיוכין כך עד שלא חטא אדם הראשון היו המזלות מהלכין דרך קצרה ובמהירות משחטא סיבבן דרך ארוכה da ihm ihre Lobeserhebung angenehm war, so veranstaltete er ihnen ein grosses Rennen und vermehrte ihnen die Rosselenkung. Als sie ihn aber später kränkten, so verringerte er ihnen Rennen und Rosselenkung. Dasselbe fand auch beim Planetenlauf statt. Vor dem Sündenfalle Adam's gingen die Planeten auf kurzer Bahn und mit Schnelligkeit; nach dem Sündenfalle aber lenkte er (Gott) sie auf Umwege und mit Langsamkeit. — Brüll in s. trefflichen Jahrbb. für jüd. Gesch. S. 192 verwirft mit vollem Rechte die von Buxt. und Musaf. vorgebrachte Emendation הדרוך, mit der Bedeut. אַסטאה: Vergnügen, — welche LA. Landau auf unverzeihliche Weise ohne Weiteres dem Verf. des Ar. in den Mund legt, — da diese Bedeut. hier keinesweges passt. Aber auch die von ihm vorgeschlagene Emendation: הכיוך, ήνιοχεία ist deshalb nicht zutreffend, weil unser W. dem unzweifelhaft semit. ריצה (das Brüll unnöthig in ריצה verwandelt) nicht entsprechen würde, vgl. דָיצָה nr. 1.

קרִיבְּן f. (gr. ἥδισμα, σ elid.) Annehmlich-

keit, Wohlgeruch. Cant. r. sv. ישקנר, 4°, s. אַרְקוֹלָאוֹן.

קריית, הדיית crmp., s. בַּרְרֵיב.

777 Genes. r. s. 5, s. 77.

לבות לפתח לה ממח לה לפתח לה ליונית למחת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת לה הלקת הלא להיונית למשתה מצות להלקת הלא להיונית להלקת הלא להיונית להלקת הלא להיונית

תְּדְלֵּקְה ch. (בְּדְלֶקָה das Anzünden. Num. r. s. 15 Anf. הרליקתן ihr Anzünden, s. auch TW

Pa. denom. (syr. בּיֵלֶת, "das Grndw. ist

ארות (syr. אוֹמָלֵלְ, s. vrg. Art.) ein Stück, Glied. — Pl. בְּבְּיִרן Dan. 2, 5. 3, 29. — Git. 67 אהדמר לי הַבְּיִרן רחירתא zertheilt mir das Thier in Stücke. Kidd. 73 הדמיר (od. משלבי , s. משלבי) wenn seine (des Kindes) Glieder gerade gelegt sind. (Wie es scheint wurde Snh. 59 auf unser W. angespielt: אוֹנָהְיּה מוֹלְּהִי אַכֹּל הִּדְּם זְּהְּ אַבְּר בִּוְ הַחִּר [Dt. 12, 23, eig.: das Blut]; hier ist angedeutet: Das vom lebenden Thiere abgelöste Glied nicht essen zu dürfen).

בּל s. הַדְּלָא

الرَّانِ (syr. الشَّرِيرُ , المِنِصَا) N. pr. der mesopotam. Štadt Edessa, s. TW

קהם (syn. mit קּהָם, Grndw. ה, s. פּהָם, Pi. הְּהָם הִדְּכֶּם הִיהָם treten. B. kam. 17 und 18 הרכב והתיז ein Huhn, das auf ein Gefäss getreten und es zerschlagen hat. Das. הרכבולים Agg. (Ar. מהדכין ובהְּלְּכִין וּכֹּן עמהדכין Agg. (Ar. שהיו מְהַדְּכִין וּכֹּן עמות מוּלְבּין מוּלְבּין וּכֹן oder auf Früchte getreten und sie beschädigt haben. j. B. kam. II, 2 un. הרכבולין את העיסה ממהירטו את העיסה ממss.

Pa. ch. (בּהַהָּס) treten. j. Pea I, 15^d mit. R. Samuel bar Jizchak nahm einen Myrtenstrauss בהוה מובל פובל פובל פובל בליא ed. Sytom. u. m. (ed. Krot. מקלס, die erstere LA. jedoch bildet ein Wortspiel zu הדס Myrte, vgl. auch Keth. 17^a שול) und trat hin, d. h. tanzte vor den Bräuten, um sie näml. zu belustigen.

תידוס m. das Treten, bes. von Hühnern. B. kam. 17b. 18b הידוס אינו מועד das Treten eines Huhnes (wenn dies auch dreimal hinter einander erfolgte und dadurch Schaden verursacht wurde) wird nicht wie das eines stössigen Ochsen (Ex. 21, 29 נהעד, behandelt, vgl. בהעד, בהעד.

אורוסות m. (?) eine mit Nägeln beschlagene Sandale, deren Spitzen durch das Leder dringen. j. Schabb. VI, 8ª ob. הדוסטא, ähnlich סנדל המסומר.

בער הלטב Abbreviatur folgender Wörter: הנאה ביעור ביע

קְּדָקְ (=bh., syn. mit קְּדַקְ, s. d.) stossen, treiben. Part. pass. übrtr. j. Biec. II, 64^d ob. ביתה הַדּוּפְה (od. הַדְּיִבְּה trnsp. von כּיתה פוֹם ein Tod des Drängens, wenn er näml. nach vieroder fünftägiger Krankheit erfolgt (M. kat. 28^a steht dafür מִיתה כל אַרִם), vgl. יְּחִוּפְה, s. auch הַשִּׁים.

womit man eine Oeffnung ausfüllt, indem man es hineindrängt. j. Pes. III, 30° ob. הידוק קרויה וכרויה der Stöpsel eines Kürbis (Eimers) oder eines Brunnens. Man pflegte näml. in einen Kürbis, dessen man sich gewöhnlich als Eimer bediente, einen Stein oder dgl. hineinzulegen, damit der Kürbis beim Schöpfen heruntersinke, אבן שבקרויה,

s. d.; ferner pflegte man in einen Brunnen, der eine zu grosse Höhlung hatte, Steine zu werfen, um sicherer das Wasser herausholen zu können, הידוק כרויה באחת שנפחהה הבאל הוועלהה והטיל לה רופא הידוק של קרא וחיה בא' גולגלהה והטיל לה רופא הידוק של קרא וחיה בא' גולגלהה והטיל לה רופא הידוק של קרא וחיה בא' גולגלהו עשו לה חידוק של קרויה וחיה es kam vor bei einem Thier, dass sein Schädel schadhaft war und dass der Arzt ihm einen Stöpsel vom Kürbis anbrachte, wodurch es genas. Nach LA. der Agg. hat diese Heilung bei einem Menschen stattgefunden. Kel. 3, 5 הדוק קרויה Agg. u. Ar. (Var. הדוק קרויה). Tosef. Kel. B. kam. cap. 3

קבר (= bh., syn. mit הְדָר, הָדֶר, Grndw. הָּגָּר, umringen, umgeben, ringsherumgehen. Part. pass. Chull. 59 die Hörner Ar. (Agg. חדורות) sind gerundet (nicht platt), gebogen und gezackt.

Pi. הדר, הדר verschönern, schön machen, schmücken, eig. mit Schmuck umgeben. Levit. $r.\,s.\,30,\,174^d$ הַדְר (Lev. $23,\,40$) אברהם שהדרו (שרה שהידרה) das spielt auf Abraham (Sara) an, welchen Gott mit glücklichem Greisenalter geschmückt hatte; ferner auf שהידרה הקב"ה בשיבה כובה , das Synedrium, welches Gott wie ein hohes Greisenthum (vgl. Lev. 19, 32) geschmückt hat. Schabb. 21^b diejenigen, welche ein göttliches Gebot auf das schönste, sorgfältigste vollziehen. Part. pass. j. Sot. II, 17^d un. das Opfer eines Sünders נראה בִּיהוּדָר soll לא יהא nicht geschmückt aussehen, weshalb Oel und Weihrauch dabei fehlen (Num. 5, 15). Levit. r. s. שיהא המזבח מהודר בקרבנו של עני der Altar soll mit dem Opfer des Armen geschmückt sein. Seb. 25^a.

Af. zurückbringen, dah. auch wiederholen. Chull. 20° בדלא אַרָּבר wenn er sie (die Vene u. dgl.) nicht an die Seite gebracht hat. B. mez. 26° אי דעריה ניהלי אהדרוה ניהלי עפורה לאהדורה אהדרוה ניהלי wenn ihre Absicht ist, es wieder zu geben, so mögen sie es mir wiedergeben. Das. 27° fg. M. kat. 28° אהדרי לתלמוראי ich will mein Talmudstudium wiederholen. Schabb. 151° אפרהוא פופ. an der Thür hin und her gehen, d. h. um zu betteln. Deriv. בדרף, s. d.

רוְדָר m., תוְדָר f. (= bh.) Herrlichkeit, Schmuck. Ab. sar. 24b vgl. אַרְמוֹדְ II. Uebrtr. Genes. r. s. 39, 38a (mit Bezug auf Ps. 110, 3) von der Herrlichkeit מהדרו של עולם הקדשתיה (d. h. der Lichtseite, Osten) der Welt habe ich dich geheiligt. j. Suc. III, 53d ob. (mit Bez. auf Lev. 23, 40) עץ שפריו הדר ועצו הדר "ein Baum", dessen Frucht "schön" und er selbst schön ist; d. h. nur der Paradiesapfel kann darunter gemeint sein; vgl. הרוב. B. mez. 84° schönes Ansehen. Schabb. 152ª R. Josua ben Korcha sagte zu einem Castraten תלת אמרת לי תלת שמעת הדרת :(Judenchristen) פנים זקן שמחת לב אשה נחלת ה' בנים ברוך drei Sätze hast du mir המקום שמנעך מכולם gesagt (um meine Barfüssigkeit zu bespötteln, vgl. חכלור), darum sollst du auch drei Sätze von mir hören: Den Schmuck des Gesichtes bildet der Bart, die Freude des Herzens die Frau, "ein Erbe Gottes die Kinder" (Ps. 127, 3). Gelobt sei Gott, der dir alle diese Güter versagt hat! vgl. auch גרוָכָיָא.

אַרָר od. אָרָר ch. (syr. וֹּדְרָא ch. (syr. וֹּדְרָא) Herrlichkeit. j. Maas. scheni IV Ende, הדרא בהדרא durch die Herrlichkeit der Gesetzlehre wirst du gehoben werden; als Erkl. von אדר, Adar s. d. In der Parall. steht: בּדראר, יפורה, אור (?), vgl. אַרְרוּהָא und הִידּוּר Chull. 113², vgl. בַּדרּרָא.

אר הדרך של הירים. (hbr. הדרים pl., Jes. 45, 2) das Sichkreisende, dah. auch von einem Darm, der sich um einen Fettklumpen windet, das Gekröse. Chull. 48b. 113a הדררא דכנהא Ar. (Agg. הדרא למהא) das Gekröse des Fettstückes. — Pl. B. bath. 12a דורע בהדירי er säete auf bergigem (schneckenartigem) Boden. Jom. 6, 8 (68a) ביה הדורי Ms. M. (Agg. חדרון, j. Tlmd. חדרון) ein steiniges felsiges Gebirge, s. auch TW. Ar. liest ביה חרורי von der Sonne versengte Stätte; ähnl. bh. הַרִּרִים.

קרורה f. die Rückkehr. j. Hor. III, 48° un. בהדורה רבותינו bei der Rückkehr unserer Lehrer; vgl. חזירה.

תרגם עקילם הדר הידור אילן שהוא (gr. ὕδωρ) Wasser. j. Suc. III, 53^d ob. הרגם עקילם הדר הידור אילן שהוא Aquila übersetzt das W. הדר (Lev. 23, 40) durch ὕδωρ, ein Baum, der am Wasser wächst. Suc. 35^a אל תקרי הדר אלא Ar. אל תקרי הדר שכן בלשון יוני קורין למים הידור Ar. (Agg. הידור שרור) lies nicht הידור (d. h. deute es wie הידור), denn im Griechischen nennt man das Wasser ὕδωρ. Jalk. I, 188^b dass. (LXX übers. הדר באילנו משנה לשנה (LXX übers. הדר באילנו משנה לשנה לשנה (LXX übers. הביר באילנו בשנה לשנה (LXX übers. בבאילנו בשנה לשנה (LXX übers. בבאילנו בשנה לשנה (LXX ūbers. בבאילנו משנה לשנה (LXX ūbers. בבאילנו משנה לשנה (LXX ūbers. בבאילנו übersetzt.)

רארות richtiger הַּרְּדְיָה, s. d.

דורר B. bath. 3b s. הוְרָבָּא in 'הה.

תוְרְיִינְא m. Adj. hadrianisch, vom Kaiser Hadrian herrührend. Ab. sar. 52^b der hadrianische und der trajanische Denar. Bech. 50^a dass. — אַרְרִינִינִי s. אַרְרִינִינִי s. אַרְרִינִינִי

הַרְרוֹלִים s. הַדְרוֹלִים

מהרר שות (von הדר) die Umkreisung, runder Gegenstand. Pes. 76* der Saft הדר verbreitete sich in der Speise hin und her. Schabb. 77b ob. הודרנא die Rundung, das Runde eines Ggsts., im Ggs. zu מורשא Spitze, Kante.

לְּדְרְנִיהְ f. Adj. eine Widerrufende, die ihre Entschliessungen oft ändert. Keth. 97° damit man sie nicht eine Widerrufende (Wankelmüthige) nenne.

Hadarniel, Name eines Engels, der dem Mose den Eintritt in den Himmel verbieten wollte. Pesik. r. s. 20, 38°.

פוg. (lat. hordeum) Gerstenkorn; übrtr. Hordeum als Name einer kleinen Münze = der siliqua, der dritte Theil einer Maa; vgl. Zuckermann: Ueber talm. Münzen S. 25 flg. — Pl. Kidd. 12a שלשה הְּדְרְסִין למעה שני הינצין להדרס zwei Hordea gehen auf eine Maa, zwei Enneen (הדרים בייצין מעה שלשה בייצין בייגין מעה שני הניצין הרדים שלשה Tosef. B. bath. cap. 5 Ende שלשה הדרסיאות

של הורות של m. (gr. δδρώπικον, σ elidirt, vgl. אַרְרוֹפְּיקוֹס) wassersüchtig, übrtr. Wassersucht. — Erub. 41° drei Arten von Kranken sterben während des Sprechens הולי מערין וחוה näml. der am Durchfall Leidende, die Wöchnerin und der Wassersüchtige. — Ber. צמור החוזר מביא את האדם לידי הדרוקן לפר לביא את האדם לידי הדרוקן לפר צמונגאפר Stuhlgang bringt den Men-

schen zur Wassersucht. Schabb. 33° שלטה es giebt drei Arten von Wassersucht. Jom. 66^b u. ö.

הה oder הה m. Made. Schabb. 90° הה die Made in den Granatäpfeln.

יוֹן, אָרוֹן, m. Pron. dem. (= אָרוֹן, s. d.,

arab. (פּלפּגוֹ) dieser, das. j. Jeb. III, 5ª un. הדין ארבע הרתיי הדין ארבע das sind zwei, das sind vier Verbote. j. Git. IX, 50b mit. כל הדין לארד dieser ganze Abschnitt rührt von R. Meir her. j. Snh. VII, 25d mit. הדין מעשר das ist die Hebe (Teruma) und das der Zehnt.

קהבן (contr. aus קהן ההן das ist. j. Erub. V, 22° un. אין חמשח מן ההן ההרו אמצער wenn du von da (jenem Orte) misst, so ist das das Mittelste. j. Pes. II, 28° ob. ההנו איסור הנייה das ist das Verbot der Nutzniessung. — In bab. Gem. steht dafür הַּרָינה, s. d.

אר' in אוֹהַרָא in 'האר.

והוי Interj. (=bb. Am. 5, 16, sonst שהוי wehe! j. M. kat. III Anf., 81° ההו ההו יאמר הר שפר wer da flieht, ruft aus: Wehe, wehe! vgl. המר.

л, 817 m., 7, 877 f. Pron. pers. der 3. Pers. (=bh. הרא, הרא, syr. בה, בה) er, sie, es, is, ea, id, ipse, a, um; mit vrges. \(\pi\) Art.: ההרא ההרא; vgl. auch ההר, ההרא, דְהַר, יְהָה, verkürzt הומן שאין להם אומנות האל בזמן שאין להם אומנות בזמן שאין להם אומנות האל אלא הרא wenn sie keine andere Beschäftigung als diese (unerlaubte Beschäftigung) haben. Das. שלא הרא ohne diese Beschäftigung. j. Schebi. VII, 37° ob. בהוא מחר an einem und demselben Orte. Chull. 50° אמר מאך דהר es sagte irgend Jemand. Arach. 2ª כל דהר פיש etwas, eig. was es nur ist. Suc. 4, 4 אני והר, s. צור. Vgl. Schabb. 104° הו" זה שמו של הקבה He, Waw (d. h. diese zwei neben einander stehenden Buchstaben) bilden den Namen Gottes. Pesik. Dibre Jirm., 113b (mit Bez. auf ההרא, Jer. 40, 1) כביכול הוא וההוא darunter ist gleichsam Er (d. h. Gott) zu verstehen. Keth. 78b u. ö. הדהוא גברא, jener Mann, jene Frau. Pes. 75^b in Betreff dessen (d. h. um das zu erweisen) wozu brauchte ich einen Bibelvers? — j. Kil. VII, 31b mit. כהיא דאמר ר' זירא wie das, was R. Sera sagte. j. Pes. III, 30° un. כהיא דתנינן wie das, was wir lernten. Jom. 38b ההרא מרבנן jener Gelehrter; eig. von den Gelehrten. j. Schabb. VII, 10° un. wie das, was R. Elasar כהיא האמר ר' אלעזר sagte. j. Jom. VI, 43° ob. j. Meg. IV, 75° un. j. Snh. VII, 25° un. — j. Sot. IX, 23° mit בהר in diesem (Falle) ist es dir bestimmt, dass. u. s. w. Ber. 57° un. u. ö. ולא היא das ist nicht so; d. h. es hat einen andern Grund.

— Genes. r. s. 9 g. E. הוא מאד הוא מאד das eine W. hat dieselben Buchstaben wie das andere. Oft הרא. es ist ein und dasselbe. j. Ber. I, 3b mit. היא היא es ist ein und dasselbe, d. h. selbst das Lesen des Schemā in der festgesetzten Zeit ist dem Gesetzstudium nicht vorzuziehen. — j. Pea IV, 18b ob. היא גיטין היא קרושין dasselbe gilt von Scheidung wie von Eheschliessung. j. Suc. I, 52° un. היא כלאים הרא שבת. j. R. hasch. III, 58^d un. u. ö. — j. Schabb. II Anf., 4° דיא הרא הרא הרא, s. אד, Jom. 6b בההוא בית אב in dieser Priesterabtheilung. Pes. 29a Bez. 18b u. ö. הדר ביה er ist von jener Ansicht abgegangen; vgl. auch הוא ביהו מפר הוא הוא das Buch הוא, היא; s. זאַטרט. — Pl. m. דָּקָ comm. Keth. 78b u. ö. — Ferner steht הוא oft anstatt eines Suff. Schebi. 3, 8 עושה הוא חייץ (wofür richtiger im j. Tlm. ערשהוי; vgl. auch das. $34^{
m d}$) er macht ihn (den Wall) zur Scheidewand, d. h. aus blossen Steinen ohne Ausfüllung durch Schutt. מכסהר בוא (richt. im j. Tlmd. מכסה הוא entsprechend dem יהפהר); vgl. auch Weiss, Mischp. l. Mischna S. 78. Schebi. 10, 6 מזכהר Ms. M. (Agg. כלזכה הוא).

בּוֹנִי s. בַּוֹנָה הַנָּא

গানু od. গান Pron. dem. (syr. ০০) dieser, derselbe, s. TW.

אַרְחָּהְיּה f. (viell. syr. צְׁבְּהָיּה, hbr. הַּיְּהַ) Schaden, Verderben, s. TW.

יהַבַּאי s. הַנָ**אי**

אַבֶּר m. N. a. (von הּבְּרָ s. d. Af. הּבָּר Dan. 2, 12. 18, 24) das Zugrunderichten. — das Zugrundegehen, der Untergang, s. TW

הג' s. in, הוּגָנֵם, הוֹנֶן, הוֹנִין,

קרני ההור (=bh.) Glanz, Pracht, Schmuck. Levit. r. s. 47, 141b קרני ההור die Strahlen des Glanzes, von Mose. j. Jeb. II, 3d ob. (mit Anspiel. auf להדפה, 2 Kn. 4, 27) שנחן ידו בהוד שביפיה, Neuhebr. u. Chald. Wörterbuch. I.

בין הריה er (Gechsi) legte seine Hand an den Schmuck ihrer Schönheit, näml. an ihren Busen. j. Snh. X, 29b ob. dass.; vgl. auch Levit. r. s. 24, 168a. Ber. 10b dass. Ar. (Agg. שאחז בהור בהור יפיה Ms. M. שיחום בהור בהור יפיה er stiess sie an den Schmuck ihrer Schönheit).

וֹדְאָה I הוֹדְיָה f. N. a. (von רדי 1) das Bekenntniss, Eingeständniss. Sot. 47ab להודיית (und הודיית) das Bekenntniss, das man bei Entrichtung des Zehnten ablegt. Schebu. 38b fg. חטעלה וההודאה die Schuldforderung und die eingestandene Summe. B. mez. 3b הודאת בעל דין כמאה עדים דמי das Zugeständniss des Beklagten ist ebenso giltig wie hundert Zeugen. — 2) das Danken, die Danksagung. Genes. r. s. 71, 71° לאה תפסה בעלי הודיה ועמדו הימנה בעלי הודיה וכ` Lea ergriff das Handwerk des Dankes (Gen. 29, 35), darum stammten von ihr Männer des Dankes ab, näml. Juda (das. 38, 26), David (Ps. 105, 1 fg.) und Daniel (Dan. 2, 23); im Ggs. zu der schweigsamen Rahel, von der Geheimnissvolle (בעלי מסטיריך) abstammten, z. B. Benjamin, Saul und Esther. Ber. 4, 3 (28b) אני נותן הודיה יעל חלקר ich statte (Gott) Dank ab für mein Loos. — Uebrtr. diejenige Benediction im Achtzehngebete, die mit dem W. בהודאה תחלה וכות beginnt. Ber. 34° מודים in dieser Benediction muss man sich beim Anfang und beim Schluss bücken. j. Taan. II, 65° un. — Pl. j. Ber. I, 3^d ob. אל ההוֹדָאוֹת der Gott der Danksagungen, d. h. dem diese gebühren. Taan. 6^b un. dass. Levit. r. s. 27 Ende פר של הודיות dass. j. Taan. III, 66d un. פר של der Stier, bei dessen Opfern man die Sündenbekenntnisse ablegt. — Ferner (von nr. 1) B. kam. 84b הודאות הלואות die Zugeständnisse der Schuldforderung un die Darlehen.

אָדְאָה II f. Name einer Habichtart. Sifra Schemini Par. 3 cap. 5 wird בוראה zu den Habichtarten (הנץ) gezählt.

רֹוֹי Interj. (=bh.) o! wehe! Exod. r. s. 24 Anf. הור לר"ר וג', s. אהר.

הָוָה, הְוָה, הְוֹיָה, הְוֹיָה, הָוֹיָה, הווי, entstehen. Schabb. 65° הברו חכמים בהונה die Gelehrten sprechen von etwas, was gewöhnlich vorkommt. Tosef. Schabb. cap. 6 u. ö. dass. j. Jom. VI, 43° כך תהו בשלום (anst. un. כן יהו אויבי השמים יהיר, יהיר oder ההיר, יהור; vgl. Khl. 11, 3 anst. יהור) so möget auch ihr glücklich leben! So ergehe es den Feinden Gottes! Jom. 66b steht dafür: אהא בשלום אני ואחם möge ich und ebenso ihr glücklich sein! Pesik. r. s. 11 g. E. in dieser Welt ist Israel blos "Gott anhängend" (Dt. 4, 4), אבל לעתיד לבא הם הווים מרכנים aber in der zukunftigen Welt werden sie wie Er sein und ihm gleichen; so wie Gott "verzehrendes Feuer" ist (Dt. 4, 24) אָר אט אכלה so werden auch sie "verzehrendes Feuer" sein; mit Bez. auf Jes. 10, 17 "Das Licht Israels wird zu Feuer werden".

Pi. denom. (von בְּבֶרָה nr. 2) s. d.) verehelichen, verheirathen. Keth. 40b בְּבֶרָה wenn sie sich selbst verheirathet.

ווי ch. בְּנֵנִיי הָנָא (syr. joْ $\sigma={
m vrg}$ הוי, הוי, הרה) 1) sein, entstehen. j. Pea III, 17b un. ליתניתא דרבי die Mischna (Borajtha) des Rabbi ist nöthig. Das. הריכן אמריך wir würden gesagt haben. j. Schebu. VIII, 38° ob. 'הרוי לא צורכה וdaraus ist erwiesen, dass es nicht nöthig ist u. s. w. j. Chag. I, 76° ob. j. Jom. VIII, 45^b u. ö. — j. R. hasch. I, 49^a ob. הוי ר' זירא דו אמר וכ daraus ist erwiesen, dass R. Sera derjenige ist, der da sagt u. s. w. Tosef. Nid. cap. 1 הור לא אמרו וכל daraus ist erwiesen, dass die Gelehrten nur in dem Falle sagten, wenn u. s. w. j. Sot. IX, 24b un. מאר סליק Jem., der nach Jerusalem ging. ל הראני ברמי וכ' 8°, אל הראני das ist (d. h. darauf zielt hin) "mein Weinberg". Das. sie bauten sie auf. Das. sv. דניהוי תנין 31^b, זאת קומתך דיהון אבירין dass sie sagen, dass wir dort seien. eontr. z. B. j. Schabb. XIII g. E., 14b ריבא 'יהא בהא (für יהא בהא) es sei dabei (d. h. da ist anzuwenden) wie das, was wir gelernt haben. Das. ייבא כהיא דאמר es ist dabei wie das, was jener Lehrer gesagt hat; vgl. auch ביא. — Khl.r.sv. ich will אחמר יתיה ויהוי מה דהוי 91^d כל אשר ihn sehen, es sei, was da wolle. j. Maas. IV, 51° ob. ריהוון מרימן וכ' תורן מפקדין לנשיכון (für ההרך, ה elid.) ihr sollt euren Frauen befehlen dass sie herausheben sollen. u.s.w. Ber. 38° בימילא es entsteht von selbst. B. bath. 75b Jerusalem הלהא פרכי הויא war drei Parasangen im Quadrat. Das. 73 b u. ö. הראר ich war.

Kidd. 31 הרואר sie war. — 2) (arab. הרואר sie war. — 2) (arab. הרואר) intendere, gegen etwas streiten, etwas dagegen behaupten. Keth. 72 הרואר

Nithpa. entstehen, verwandelt werden. Nid. 66° נְהַר, s. בּיְסָא. — Dav. auch נְהַר, s. d., verk. von

שבהיתה לבוי

lieh ihnen ein Wesen (Bestand), dass sie leben und sich erhalten sollten. M. kat. 15° נאנור hinsichtlich des הויה בראט ונאמר הויה בבגר Kopfes kommt "Sein" vor, näml. יהיה "es soll sein", (Lev. 13, 45) und ebenso hinsichtlich des es kommt הדיה כהיב בהר Bewandes. Men. 28ª הדיה כהיב dabei der Ausdruck vor. Taan. 26ab u. ö. — 2) die Verehelichung (aus dem Verb. מקיש הויה לאיש, Dt. 24, 2). Keth. 27^b נוקיש הויה die Schrift vergleicht die Verehelichung mit der Ehescheidung (הרתה ויצאה, das.) j. Jeb. I, 2° un. die Jebama לא יהא לה kann keine Verehelichung mit einem Anderen, ausser dem Levir, eingehen. In Jeb. 13b. 92b steht dafür: לא תהיה בה הריה לזר. mit Bez. auf Dt. 25, 5; woraus das. erwiesen wird: שאין קירושין תופסין ביבמה dass eine so eingegangene Ehe ungiltig ist. So nach der Ansicht Rab's; nach Samuel hing. ist es zweifelhaft, ob eine solche Ehe giltig sei oder nicht. Kidd. 5ª. j. Kidd. I Anf. 58b. j. Keth. III, 27° un. u. ö. — Pl. Keth. 46° איתקוש die verschiedenen Arten der Verehelichung werden mit einander verglichen. Das. 74°. Git. 85° u. ö. — 3) (von הרר nr. 2) das Erheben von Einwänden, Disputation. Suc. 28^a הויות דאביי ורבא Agg. (Ms. M. הוייה, Ar. liest הויה) die Disputationen von Abaji und Raba. j. Maasr. II, 49^d un. הרויה ער" מכא wahrsch. crmp. aus הר" כוכא, oder: eine ermittelte Halacha des R. Mana.

תוֹכִית m. (eig. Inf. Hif. von רכח, רכח), Ausweis, Muster. j. Dem. II, 22° ob. מנשה אותו dieser Tag diente als Muster für alle anderen Tage. j. Nid. II, 50° ob. הוכיחה קיים ihr Ausweis ist da.

אווכריא Musaf. nach einer crmp. LA. in Genes. r. s. 49; richtig הּוֹבְרָיָא s. d. in 'הב.

קיהוּלְהָא sieben, durchsieben. (Dav. מְהוּלְהָא, s. d.), gew. לְחֵבּוּלְ

לבה f. N. a. (von לכך das Führen, Tragen. Jom. 27° הולכת איברים לכבש das Führen (Tragen) der Opfertheile zur Treppe des Altars. Seb. 15° הולכה רבתי הולכה זוטרתי das Führen. Das. 14° בזר כשירה das Tragen der Opfertheile durch einen Fremden (Nichtaharoniden) schadet nicht.

אורה, הדוך m. ("Die Bedeutungsentwicklung des Stammes הדוף, הדוף, ist folgende: 1) leicht sein, levem esse, 2) unwichtig, unbedeutend, geringfügig, geringgeachtet sein, levi pendi oder pendendum esse, 3) leicht und bequem sein, facilem esse, être aisé, 4) es leicht und bequem haben, wohlhabend sein, être aisé, à son aise; daher הוה aisance, Gemächlichkeit, Wohlhabenheit, concr. Güter, Vermögen, 5) leicht auftreten,

gemach, gelind und bedächtig (nicht heftig und ungestüm) handeln; daher מסנון, wie

جلم, Reife und Milde des Geistes, Bedächtigkeit, Besonnenheit, Vernünftigkeit" u. s. w. Fleischer im TW I, 423b fg.) - 1) Sanftheit, Gemächlichkeit, Verständigkeit. Pesik. Asser, 97 a (mit Anspiel. auf מהרכך, Spr. 3, 9) שביר בהונך ער דלא העביר בלא הונך übe Wohlthaten während du deinen Verstand besitzest, damit du es nicht ohne deinen Verstand thust, d. h. damit du nicht deinen Verstand verlierst und irrsinnig dein Vermögen verprassest. (Für die Richtigkeit dieser Erkl. von הרכך spricht die dort erwähnte Erzählung von einem verschwenderischen Wahnsinnigen. Buber Anm. 29 z. St. ist danach zu berichtigen). Genes. r. s. 78, ich werde immer להוני להוני אני מהלך nach meiner Gemächlichkeit gehen. Thr. r. sv. להונך להונך, 57^b להונך להונך immer gemach, gemach! eig. nach d'einer Gewandtheit. — 2) (= bh.) Vermögen, Güter. Levit. r. s. 34, 178° wird das W הב הוכך agadisch gedeutet: הב הוכך gieb heraus dein Vermögen, das du von ihm (dem Armen) hast; d. h. du besitzest Vermögen, um damit Wohlthaten auszuüben. Ruth r. sv. הרניך, לה חמותה, 41b steht dafür הרניך dein Vermögen hängt von ihm ab.

אָם וֹלְאָ od. אָהוֹן ch. (syr. בּוֹלֶם בּׁם, s. d.) Vernünftigkeit, Einsicht, s. TW — Dav. wohl auch das N. pr. הרֹנָא, Huna, eig. ein Titel, Weiser = אַבָּא, בִירָ; vgl. bes. Pes. 86^b; s. בעל השם.

אַנטוֹנִינוֹס s. אַנטוֹנִינוֹסי.

הוֹנְדְּקְּסְ Hondekas, N. pr j. Schabb. XVI, 15^d ob. רבי הונדקס R. Hondekas.

פוניה, הוניה (אור איניה לוניה) eig. das Bedrücken; übrtr. die Uebervortheilung. j. Keth. XI, 34° ob. אין אין לעולם הוניה לעולם אין לעולם הוניה לעולם הוניה לעולם הוניה לעולם הוניה לעולם הוניה לעולם הוע können. Das. דברים שאין להן הוניה Dinge, für die es keine Uebervortheilung giebt. j. B. mez. IV, 9d ob. הונאה עצמה die Uebervortheilung selbst. Das. הונאה עמור שמון שוון Bedrückung an Geld, Bedrückung durch Worte, Neckereien. j. Kidd. I, 38d un.

סונין m. (gr. ὄνος) Esel. Uebrtr. j. Schabb. VI, 8° mit. קטמירן (l. הרנים הרנים κατ' ώμον (was das. aramäisch durch המרא היידא פראומדר wird) die Eselsfigur, welche die Possenreisser auf der Schulter (Hand) tragen; vgl. אָנִקְּטָמִין.

קוועדה f. N. a. (von יְצֵר, דְּלֵּדְ, s. d.) die Verwarnung, bes. (als denom. von מוּנֶד, s. d.,

vgl. Ex. 21, 29 רהועד) der Zustand eines stössigen Ochsen, welcher, trotz der an den Eigenthümer desselben ergangenen Verwarnung, nicht bewacht wurde, bereits dreimal durch Stossen Schaden angerichtet hatte und infolge dessen den Namen המה führt; הף hing. (eig. Unschädlicher) heisst der Ochse, der blos ein- oder zweimal gestossen hat. j. B. kam. IV, 4 b ob. המה הרועדה der Zustand eines מועד.

לפְּעִיה, הוֹפְעִיה f. (von יְפַע das Glänzen, Strahlen, göttliches Erscheinen. Pl. Snh. 92ª (mit Bez. auf Ps. 94, 1) שתי הוֹפְעִיוֹת הללו dieses doppelte Strahlen bringt Israel Heil und den Heiden Strafe. Jalk. zu Ps. 50 Anf., 106° ארבע הוֹפְעוֹת הן רכ' viermal erwähnt die Schrift ein göttliches Strahlen, Erscheinen; s. auch TW.

אַבא , gr. סנֿססג) Gerte, Staude. Suc. 32ª לוליבא דסליק בחד הוצא die Festpalme (Lulab, s. d.), die nur an einer Seite mit Stauden (Blättern) bewachsen ist. B. bath. 4a, vgl. דפנא. Tam. 31b u. ö. — B. kam. 92a mit der Staude (dem Unkraut) leidet, wird ausgerissen der Kohl (κράμβη); Sprichw. für: Mit dem Schuldigen leidet der Unschuldige. Ned. 49b, vgl. אַצבּעא. — Uebrtr. das. 91 b פרטיה נואף להוצא וערק der Ehebrecher durchbrach den Zaun von Gerten und entfloh. — Pl. j. Schabb. VII, 10° ob. סיב הצירן der Bast der Stauden. Das. VIII, 11b ob. 'הוצין כדי לעשות אוזן וכ Gerten (so viel), dass man von ihnen den Henkel eines Korbes anfertigen kann. Schabb. 78b. B. bath. 69b. — Jom. 78b אביי נפיק בדהוצי Abaji ging (am Versöhnungstage) in Sandalen von Stauden aus; vgl. auch אָדָפָּרָא. — Mit eingesch. Nun: Suc. 12b und j. Suc. I, 52b un. הוצבר פשחן Flachsstengel. — Ferner הוצא, Huza, Name eines Ortes. j. Ned. IX, 42° mit. יהורה אים הוצא Juda aus Huza.

רְצָאָה f N. a. (von יָצָא 1) das Herausführen, Heraustragen, Hervorbringen. Schabb. 2b הכנסה das Hinaustragen eines Ggsts. von einem Gehöfte auf einen freien Platz und das Hineintragen desselben. j. Schabb. I Anf., 2b הוצאה קרויה מלאכה das Hinaustragen (am Sabbat) wird eine Arbeit genannt. B. kam. 30^a לבלים das Ausführen des Düngers. j. Kil. I, 27b ob. הוצאה das Hervorbringen der Gewächse (von der Erde). Suc. 49b הוצאת המה das Heraustragen der Leiche zum Begraben. j. Schebi. V, מה שלין das Hervorbringen der Blätter. j. Keth. IV, 28° un. שנת הוצאה die Zeit des Aufbringens, Verbreitens eines bösen Rufes. Chull. 38° הוצאת לפש das Aushauchen der Seele. — 2) (= יְצֵינְאָה) intrns. das Hinausgehen. Genes. r. s. 72 Anf. הוצאה משל מעל הבית והכנסה משל פועל die Zeitversäumniss, die der Arbeiter zum Hinausgehen aufs Feld hat, büsst der Arbeitsherr ein, diejenige aber, die er zur Heimkehr verwendet, büsst der Arbeiter ein. - 3) die Ausgabe, Kosten-מלוה להוצאה ניתנה aufwand. Kidd. 59° ein Darlehn wird zur Ausgabe gegeben. j. Pea IV Anf., 18° הוצאה משל בעל הבית die Ausgabe (um die Früchte an die Armen zu besorgen) muss der Feldbesitzer tragen. j. Schek. I, 46^b un. הוצאת דרכים der Kostenaufwand zur Herstellung der Wege. j. Keth. VIII, 32b ob. השבח לההרצאה der Vortheil (durch Meliorirung eines Grundstücks) übertrifft die Ausgabe. j. B. kam. IX, 6^d un. u. ö. — Pl. Keth. 80^a 'המוציא הוצאות wenn Jem. Auslagen (Kosten) אוויי שוויי שוויי שוויי שוויי שוויי אוויי וויי macht, um die Güter seiner Frau zu melioriren. Num. r. s. 14, 228b der königliche Koch יודע שולחנו שeiss, wie כמה הוצאות יוצאות למלך על שולחנו viel Ausgaben der König auf seinen Tisch verwendet, vgl. יָצֵיאָה.

bereits zur Zeit Josua's befestigt gewesen sein soll. Schabb. 92° u. ö. Ueber einige Conjecturen hierüber vgl. Neubauer, Geogr. du Talm. p. 152.

ש. E. הוצא g. E.

קלְעָה f. N. a. (von יקש das Aufhängen. Snh. 34b (mit Bez. auf 2 Sm. 21, 6) מניין להוקעה עליה וכ' woher ist erwiesen, dass unter das Aufhängen zu verstehen ist? Von dem W והוקענום.

הוֹרָנָה s. הוֹרָאָה.

הוְרְהָה f. N. a. (von יְרֵיך das Herunterbringen. j. Sot. IX, 24° ob. משת הורדה die Zeit des Herunterführens der Kalbe ins Thal (vgl. Dt. 21, 4). Midd. 4, 7 ביה הורדת המים, s. d.

הוֹרְה f. eig. Inf. (Hif. von יריר), jedoch blos substantivisch gebraucht: die Schwangerschaft, das Schwangergehen. j. Jeb. XI, 11^d un. גר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו ein Proselyt, mit dem die Mutter als sie noch nicht jüdisch (eig. als sie unheilig) war, schwanger ging, bei dessen Geburt aber sie schon Jüdin (heilig) war. Snh. 58^b j. Keth. IV, 28^b un. הירתה שלא בקדושה Exod. r. s. 1, 102^b Jochebed, הירתה בירך ולידתה בין החומות deren Schwangerschaft (d. h. die ihrer Mutter) unterweges, deren Geburt aber beim Eintritt in die Mauern Egyptens eingetroffen war.

לרְיְה, הּוֹרְאָה, הּוֹרְאָה, הּוֹרְאָה, הּוֹרְאָה, הּוֹרְאָה, בוּרְיִה, Lehramt, die Belehrung; bes. in ritueller Beziehung, vgl. קוריה I. j. Ber. IV, 8° ob. מוריה, Morija (Gen. 22, 2) heisst deshalb dieser Berg, שמשם הוריה יוצאה לעולם weil von da die Be-

lehrung für die Welt ausging; nach einer andern Ansicht von יראה: die Gottesfurcht. Taan. 16a und Genes. r. s. 53, 54d dass. j. Schebi. VI, 36c ob. תלמיד שהורה אפילו כהלכה אין הוראתו wenn ein Schüler ein Gesetz verordnet, so ist seine Lehre, selbst wenn sie gesetzlich begründet ist, ungiltig. Ker. 13b כל היכא דמוקי תלמור Ar. sv. רב אמורא לא סגי ליה בלא הוראה (Agg. דיתיב רב) wo nur Rab einen Amora sich zur Seite stellte, so konnte er nicht umhin, auch seine eigene Belehrung vorzubringen; d. h. die blosse Wiedergabe traditioneller Lehren genügte ihm nicht. j. Sot. VIII, 22d un. der vom Wein Berauschte אכור בהוריה darf das Lehramt nicht verrichten. j. Horaj. I, 45d un. 46a ob. fg. דוררית בית דיך die Gesetzlehre des Gerichtshofes, Synedriums. Pes. 3b und Keth. 79a מורה הוראה Gesetzlehrer. Sot. 22a fg. Jom. 69b הוראת שעה eine Gesetzlehre, die blos für eine bestimmte Zeit Giltigkeit hatte; dass näml. Esra das Tetragramm ausserhalb des Tempels ausgesprochen (Neh. 8, 6), was sonst nicht gestattet ist. Vgl. auch Jeb. 90b von Elias, der (1 Kn. 18, 20 fg.) eine Opferstätte ausserhalb des Tempels errichtete, vgl. בְּמָה. Par. 7, 6. 7. — Exod. r. s. 43, בל זקן שמורה הוראה אם ירצה שיקבלו 138° wenn אחרים הוראתו הוא צריך לקיימה תחלה ein Gelehrter (Alter, Senator) ein Gesetz lehrt und will, dass Andere es befolgen, so muss er zuvor selbst darnach handeln. Bez. 16 b תחלת הוראה לקלקולא dieser angehende Gelehrte beginnt sein Lehramt mit Gesetzwidrigkeit, Verderben. — Pl. j. Nas. IV, 53° ob. תורה du wirst einst Gesetze in Israel הוֹרַאוֹת בישראל lehren. — Dav. rührt auch der Name des Tractats: הוריות, Horajoth her. Ar. ed. pr. citirt oft dafür הוראות, Horaoth, so. z. B. sv. המה

הוֹרְמִיז s. in 'הוֹרְמָנוֹס , הוֹרְמִיז s.

פישים f. N. a. (von ישטי) das Hinlangen eines Ggsts., Darreichen. j. Schabb. VII, 10^d mit. רלמה לא תוכן הרשטה עמהון warum steht in der Mischna unter ihnen (den am Sabbat verbotenen Arbeiten) nicht auch das Zulangen? Seb. 14^a הרשטה ודר das Hinreichen seiner Hand.

אוֹעְיָבֶה m. (ähnlich הּרְּצָה, s. הּרְּצָהְּ) eine Art Stengel. Pl. Suc. 12b הּרְּשָׁבִּר פֿשׁהן Flachsstengel; eine Pflanze, die das. als eine nicht genau zu bestimmende Art bezeichnet wird.

אַנְעָּאָן f. (syr. אַנָּאַלּיּאָ; eig. hilf doch! u. zw. zwei Worte: הושע־נא, verk. von הושעה־כא, Ps. 118, 25) Hoschana, Hosana, Hosiana, Name der Bachweide (zuw. auch der Myrte), die man mit dem Feststrauss am Hüttenfeste vereinigt; weil man dabei jenes Gebet sagt. Suc. 30b. 31a מעיקרא הוה ליה אסא והשתא früher hiess sie Myrte und jetzt (beim Festbrauch): Hosana. Das. 34ª. 37ªb כי גדליתו wenn ihr die Hosana flechtet, vgl. auch דּרָץ. — Insbes. aber führt diejenige Bachweide den Namen הושכוא, mit der man am letzten (siebenten) Tage des Hüttenfestes gewisse Processionen machte, vgl. היבום. Levit. r. s. 37, אתרוגין דיהודאי מצלין עמהון ביום הושענא 181^b die Orangen, deren sich die Juden beim Gebete am Hosanatage (spätrabb. הושענא רבא) bedienen, vgl. אַכּר Das. יונא דהושענא dass.

וותיאום s. וותיאום.

להוד f. N. a. (von הדר) das muthwillige Handeln. Snh. 16a הזרה הדרה der Ausdruck זריך u. דרך der an einigen Schriftstellen vorkommt.

לַּהָה, הֹהְי, הֹה f. N. a. (von לָּהָה, הַדָּי, das Sprengen, Spritzen, insbes. des Blutes auf den Opferaltar, den Sühnedeckel u. dgl., ferner des Reinigungswassers auf unreine Menschen, oder Gegenstände. Seb. 47° fg. הזירה ihr (der Opfer) Blut bedarf der Sprengung, d. h. muss gesprengt werden. j. Ber. V, 9° ob. אחרה סטרה seine Sprengung ist ungiltig. j. Pes. VI, 33° un. הזירה שברח j. Orl. II, 62° un. j. Schabb. VIII, 11° mit שברח הורה das Mass (des Ysop) zum Sprengen. Das. XII, 13° ob. Pes. 69° u. ö. — Pl. j. Jom. V, 42° ob. הַּזְּאַהֹה die sieben Sprengungen am Versöhnungstage.

von sechs Abschnitten des Liedes in Haasinu (Dt. 32, 1—43) beim öffentlichen Vorlesen dieses Wochenabschnittes. R. hasch. 31^a, vgl. die Commentt.

בולקר f. N. a. (von יְּבֶר הוֹכרוּ f. N. a. (von יְּבָר וֹבְּרְ הוֹכרוּ f. A. ביוֹרְרָ בְּר הוֹכרוּ f. א. a. (von יְבָר וֹבְר וֹבְּר וֹבְר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וְבִּר וֹבְּר וְבִּר וֹבְּר וֹבְּר וְבִּר וֹבְּר וֹבְּר וֹבְּר וְבִּר וְבְּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִּר וְבִיך וּבְּר וְבִּר וְבִּרְרִיך וְבִּרְרִיך וּבְּר וְבִיך וְבִּבְּר וְבִיר וְבִּר וְבִיך וְבִּרְרִיךְ וּבְּבְּר וְבִיר וְבִּיךְ וְבִּבְּר וְבִיר וְבִּירְ וְבִּירְ וְבִּירְ וְבִיר וְבְּבְּר וְבִיר וְבִּבְּר וְבִיר וְבִיר וְבִּירְוֹבְיוֹת וְבִּירְוֹבְיוֹת וְבִירוֹבְיוֹ וְבְּבְרוֹבְיוֹת וְבִירוֹבְיוֹת וְבִירוֹבְ וּבְּבְּרְוֹבְיוֹת וְבִירוֹבְ וּבְּבְרוֹבְיוֹת וְבִירוֹם וְבִיר וְבִייְרְיִים וְבְּבְּירְוֹבְיוֹם וְיִים וְבְּבְרוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹת וְבְּבְּירוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְּיוֹבְיוֹבְיוֹבְיוֹם וֹבְיוֹבְיוֹי וְבְּבְיוֹבְיוֹבְיוֹם וֹבְיוֹבְיוֹם וֹבְּבְיוֹבְיוֹבְיוֹם וֹבְיוֹבְיוֹיִים וֹבְּיוֹבְיוֹיְיִים וֹבְּיוֹבְיוֹם וֹבְיוֹבְיוֹבְיוֹבְיוֹם וּבְּיוֹבְיוֹם וֹבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹים וֹיוֹים וּבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹים וְבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹבְיוֹים וּבְיוֹים וּבְיוֹים וּבְיוֹים וְבְּיִים וְבְיוֹבְיוֹים וֹבְיוֹים וֹבְיוֹבְיוֹיִים וְיִים וֹיְיִים וְבְיוֹבְיוֹיִים וֹבְיוֹים וְיוֹבְיוֹים וְיִים וְיִייִים ו

die im 29. Psalm vorkommen. Levit. r. s. 1, 145 ל"ח הזכרות שבקרית שמע die achtzehn Gottesnamen in dem Schemā-Abschnitte.

קובר f. N. a. (von יוֹבר) eig. das Ansinnen, insbes. von Zeugen, die, durch einen Alibibe weis als falsche überführt, dieselbe Strafe zu erleiden haben, die sie Jemdm. zuzufügen beabsichtigt hatten (vgl. Dt. 19, 19); unterschieden von המושה: Widerspruch der Zeugen. B. mez. 4ª. Keth. 20ª הומה שלא בפניהן die Ueberführung durch Alibinachweis geschieht selbst in Abwesenheit der Zeugen. Mac. 2ª fg.

אֹבְוֹחָ f. (für הְּזְיַת, arab. בֹּסֹצְּ, s. בַּחָת, Bündel. Snh. $26^{\rm b}$ הזמת כפא Ar. (Agg. קבא ein Gebund von Garben.

אקובית, f. (syr. ביבה, arab. לאנים, vgl. Smith Thes. Syr. Col. 1003; wahrsch. gr. מנעמטוע trnsp.) Dornstrauch, Dornbusch. Erub. 28b man mäht das Dorngesträuch ab. — Pl. Keth. 77b un. שכר של היונית של היונית של היונית של היונית לה להיונית של היונית לה להיונית לה להיונית של היונית לה starkes Getränk, das man aus Lupinen zubereitet, die in Dornsträuchen wachsen. Gew. היונית ההיגי ההיגי ההיגי ההיגי ההיגי היונית היו

לבון f. N. a. (von יְבֵּיךְ) die Zubereitung, das Bestimmen eines Ggsts. zu einem gewissen Gebrauche. Snh. 47^b מילחא die Zubereitung ist etwas Wesentliches; z. B. wenn man ein Gewebe anfertigt, um es als Sterbekleid zu verwenden, so ist es als ob die Leiche schon damit bekleidet wäre, und darf man also hiervon keinen Nutzen haben. Nach einer andern Ansicht das. אוולוה לאו בילחא Bez. 26^b הובירה das Zubereiten, Bestimmen der Gegenstände für den Feiertag.

הַּוְּבְּעָה (בּוְּבְּעָה הּ. (בּוְבְּעָה הּ. (בּוְבְּעָה בּיתקא הוֹבְּעוֹר (בּוְבְּעָה בּיתקא הוֹבּר (בּוּבְּעָה בּיתקא לבו לבו das Vorladungsschreiben. Das. Tob ob. שסקא דהזמנותא בסקא בהזמנותא dass., s. d. Worte.

תְּלֵּכֵלְ m. N. a. (von בְּלֵּכְלְ m. Schaden. Git. 53° היזק שאינו ניכר eine Beschädigung, die nicht zu erkennen ist; z. B. wenn ein levitisch Unreiner Esswaaren berührt, infolge dessen sie vom Priester nicht genossen werden dürfen und dgl. j. Ber. IX, 14° ob. היזק חביר חביר של היזק מצר. Genes. r. s. 82 g. E. דבר של היזק פרשא Schädliches.

להיוקת ch. (ביוקת. Schaden, Beschädigung. B. kam. 22b ברי היזיקא der Schaden, (der durch die Uebergabe einer Fackel an einen Unmündigen entstehen wird) ist klar, d. h. mit Bestimmtheit zu erwarten. Das. 5a היזיקא דלא כינכר eine Beschädigung, die zu

erkennen, und eine solche, die nicht zu erkennen ist. Pes. 8b היכא דשכיה הזיקא da, wo der Schaden wahrscheinlich ist, oft vorzukommen pflegt.

כתר (pers. ביל tausend. Snh. 98° un. מיר (Agg. בר הזר גונא Ar. sv. מר (Agg. בר hast du etwa einen tausendfarbigen Esel? Nach Raschi bedeutet היור im Pers.: hundert. Und der Sinn wäre: Besitzest du etwa ein hundertfarbiges Pferd?

אַלוֹיִם s. אַלוֹיִם.

שׁהַהֶּלֶם m. (von הַהָּהֶ anheimfallen) das Verbleiben in einem gewissen Zustande; bes. im Ggs. zu הכגר: die einstweilige Einschliessung. j. M. kat. III, 82° un. ימר החלט die Tage, an welchen der Aussätzige nach erfolgtem Ausspruch des Priesters als für beständig unrein gilt. Genes. r. s. 100, 99° מה יכור הכות ז' אף יכור so wie die Trauerzeit um einen Todten sieben Tage dauert, so dauerte auch die völlige Unreinheit der Aussätzigen (Mirjam) sieben Tage.

קלְטָּה f. N. a. (von הָלֵטָם, s. d. durchrühren) das Durchrühren, Anrühren des Teiges. Pes. 37 b החלטה מי גלשים על קמח, vgl. נַּלָשׁ תול בילגבים.

הרפותא החרפותא. Pesik. Para, 35ª דיונה; Ar. sv. בלתה citirt eine Var. תרפותיא דנונא richtiger, הרפותיא דנונא die Schuppen des Fisches, s. d. W

קבור f. N. a. (von בוב) 1) das Gutthun, Gutthätigkeit, beneficentia. Schebu. 25°. 26° (mit Bez. auf Lev. 5, 4) דברים שיש בהן הטבה רהרעה Dinge, Worte, die eine Gutthätigkeit oder eine Schlechtthätigkeit enthalten; wenn näml. Jem. schwört oder gelobt, etwas zu geniessen od. es nicht zu geniessen. Das. 27a הטבת אחרים הרעת eine Gutthätigkeit und eine Schlechtthätigkeit gegen Andere, z.B. wenn man schwört, Jemdm. etwas zu schenken oder: ihn zu verwunden. j. Schebu. III, 34° un. j. Ned. II, 37^b un. u. ö. — 2) das Zurechtmachen, Putzen. Jom. 14b. 33° fg. המבת הכרות das Abputzen der Lichter im Tempel, eig. sie gut brennen machen. j. Pes. V, 31^d mit. Levit. r. s. 32 Anf. הטבת נרות das Zurechtmachen (Putzen) der Lichter und des Räucherwerkes. Cant. r. sv. יונתי, 15^d und Khl. r. sv. גם במדעך, 95^b dass.

od. אוֹטְבִי od. אוֹטְבִי f. Buntfarbiges, Ge-

streiftes. Stw. hbr. אָטָה, arab. בּֿשִׂבּי buntfarbig sein. Ned. 49 b sie nahm Wolle עברה und verfertigte בהיטבי Ar. (Agg. דהיטבי) ein buntfarbiges Kleid daraus.

קבְּלָה f. N. a. (von טְבֶלָ) das Eintauchen der Gefässe. Bez. 18b קשיא הטבלה.

קרים, f. N. a. (von יים, s. d.) das Stossen. j. B. kam. III, 3° ob. אם כדרך הטחה הטיח wenn er nach der gewöhnlichen Art des Stossens gestossen hat. j. Schabb. VI, 8° un. דומה es scheint. שלא עלתה בירי אלא הטחה זו בלבד dass ich nur dieses Stossen (Verletzen des Fingers) davongetragen habe.

וֹקְשְׁיֵיה f. N. a. (von נְטָה 1) das Hinneigen, Ausschlaggeben. Snh. 1, 6 (2a) mit Bez. auf Ex. 23, 2 לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה הטייתך לטובה על פי אחד הטייתך לרעה על פר שנים wörtl.: nicht wie dein Hinneigen zum Guten sei dein Hinneigen zum Bösen; dein Hinneigen zum Guten geschieht auf den Ausspruch eines Einzigen, dein Hinneigen zum Bösen aber auf den Ausspruch (wenigstens) zweier Personen; d. h. zum Freisprechen im peinlichen Rechte genügt die Majorität eines Richters, zum Verurtheilen hing, bedarf es wenigstens der Majorität zweier Richter. Daraus wird näml. erwiesen, dass zu peinlichen Prozessen ein Collegium von 23 Richtern nöthig sei, vgl. בָּרָה. — 2) das Beugen, Krümmen. Sot. 47b das Beugen des Rechts. Keth. 6b בקיא בהטייה gewandt im Biegen, näml. im Coitus, wobei die Jungfrau unverletzt bleibt.

הַטוּלִים s. הַטוּלִים.

Ι m. Adj. (gr. ἀτελής) eig. unvollendet, mangelhaft; dah. auch frei von etwas, allein, ohne Gehilfe. Genes. r. s. 19, 19^b Eva sagte zu Adam, nachdem sie von der Frucht des Erkenntnissbaumes genossen hatte: שמא אני מתה ואתה יושב לך הטליס Ar. (Agg. crmp. הטלים) glaubst du etwa, dass, wenn ich gestorben bin, du allein, ohne Frau bleiben sollst! Das. s. 20, 20^d dass. Das. s. 87, 85^a Gott sagte zu Josef: הטלים חייך שאני מגרה du bist frei, ledig (und deshalb auf böse Gedanken gekommen); so wahr du lebst, ich werde die Bärin (die Frau des Potifar) gegen dich reizen.

ת הוֹאְלֵים II הַאְלִים m. Wirthshaus. Genes. r. s. 37 und s. 79; s. אַטָליז.

קבור אות f. N. a. (von טָמֵץ) das Verbergen; insbes. das Aufbewahren einer Speise in warmem, geheiztem Ofen u. dgl., um sie warm zu erhalten. Schabb. 39 ab fg. Das. 50° יחרן man hat sie (die Wollgebünde) dazu bestimmt, um die Speisen darin aufzubewahren. Das. 47^b un.

m. pl. (gr. ltśivoc, η, ον) von Weiden gemacht oder geflochten. Jom. 78° יהודה נפיק בדהיטני R. Juda ging (am Versöhnungstage) in Sandalen aus, die von Weiden geflochten waren, vgl. אבּיה.

אבין f. N. a. (von קטָם, Hif. קיבור) das Sprechen, vgl. ביב. Genes. r. s. 44, 42 d für die Prophetie giebt es zehn Ausdrücke: מכונה דבור וכ' Prophezeihung, Erscheinung, Sprechen, Reden u. s. w. Cant. r. sv. כמעם, 17 dass.

ל הַשְּרִי f. (= אִטְרִי, s. d., gr. מֹשׁרָי) Weizengraupe. Pl. Ned. 49° היטריות שהחולין שולין בהן פיחן היטריות אוכלין בהן פיחן אוכלין בהן פיחן אוכלין בהן פיחן אוכלין בהן פיחן weich gekochte Weizengraupen (oder: der Milchbrei davon), womit die Kranken ihr Brot essen. In der Parall. j. Ned. VI, 39° un. ist החולה anst. עובלה בחולה zu lesen. Tosef. Ned. cap. 3 Anf. אולים בחורות המור בחטריות רכות ואונים (Agg. crmp. באיטרית שולים) er darf nicht einen Brei von Graupen essen; mögl. Weise ist באיטרית ulesen und zw. vom gr. צורונים בהטרים.

He, Name des Bst., s. Nin.

יה I איה f. Pron. pers., ⋅s. זה.

קר. (בי, gr. צּ! oder bh. הָר. Ez. 2, 10) we he! ach! Snh. 11a beim Tode Hillels rief man aus: אר היי היי היי עניו וכ' wehe, ein Frommer, wehe, ein Demuthsvoller! (In j. Sot. IX, 24b mit. steht dafür היי שניו הוי הוי הוי הוי שנא רמלי ספרי החסר. Meg. 28b הי שנא רמלי ספרי החסר wehe, ein Bücherkorb, der nun fehlt! eine Elegie auf den Tod eines kenntnissreichen Mannes, dem aber die Geschicklichkeit der richtigen Anwendung abging.

וה Interj. (bh. אה) 1) siehe! en! ecce! j. Snh. V Anf., 55° הי לך מצה הי לך חמץ (so in Mischna und Borajtha) hier hast du ungesäuertes, und hier gesäuertes Brot! — Die Gemara hing. contr. gew. die ersten zwei W.; s. das. הילך מצה הילך חמץ. B. mez. 4ª fg. ich schulde dir hundert Sus, רהילך und hier hast du sie. Das. הכי הולך הכי זוזי hier hast du diese Sus'. — 2) (= אור) Frageprtkl. welcher? welche? Schabb. 9b הי כמרך למנחה welche Zeit ist unter "nahe dem Vespergebete" (in der Mischna das.) zu verstehen? Chull. 14° u. ö. הי ר' יהודה welcher R. Juda? d. h. aus welchem Ausspruche desselben ist das erwiesen? Das. 49b un. אל ירשנא הר כויניהו ich weiss nicht: welches von ihnen. — 3) Interj. wo da! o, wo! Ber. 31a ob. הי תורה והי מצוח דמגני עלן o, wo ist das Gesetzstudium, wo die Pflichterfüllung! die uns beschützen sollen! הר דרכר, vgl. דָּן. — 4) wie, gleichwie; s. TW.

היאן Frageprtkl. (ביך) wie? Ab. sar. 29b wie? ist du? j. Ber. IV, 7c ob. היאן היאן אים wie sollte er erwähnen? Pesik. r. s. 1 Anf. die Schrift sagt u. s. w. היאן אינו ist das möglich?

gehen, sich Jemdm. od. seiner Pflicht zuwenden. Genes. r. s. 87,

85° Josef sagte zu der Frau des Potifar: הידר (Jalk. לדקומך) wende dich (um den Beischlaf zu vollziehen) an den, der an deiner Seite ist, d. h. an deinen Mann; mit Anspiel. auf הדר הלכני לבעליך: Gen. 39,8 (das. richtig erklärt: אדני לי גבי שנאך והידא לי גבי שנאך והידא לי גבי שנאך והידא (לבבי 170°) gehe zu deinen Feinden, gehe zu deinen Widersachern. Sollte viell. unser W das gr. δδεύω sein?

אורי, הוד, Frageprtkl. (contr. aus הוד, בורד, Frageprtkl. (contr. aus הוד, בורד, welche? quaenam? wo (ist) sie? Khl. r. sv. הכמה חכמה, 93° שמה קמה קמה שפולה אונה הוא welche Nation und welches Reich ist unter ihnen entstanden? s. auch TW

בין Zeitprtkl. (בין אבין dann, sodann, damals, s. TW.

רויי, אין Pron. dem. comm. (= באר) 1) dieses, jenes, diese, jene. j. Keth. XII, 35° un. היי טיניך מה היא עבירא dieser dein Zahn, was macht er? d. h. wie befindet er sich? j. Snh. VIII Anf., 26° היי די ליה אב וכ' da ist er nur als ein Vater, aber nicht mehr als Sohn anzusehen. — 2) (gew. mit fig. קֿרָן, דָּאָ Frageprtkl. welche? welches? j. Schek. V, 48d mit. er wusste, אהיי (חיי (l. דין חמר טב למעיא והיי דין חמר (l. אהיי שכמס למערא welcher Wein den Eingeweiden dienlich und welcher ihnen schädlich ist. j.R. hasch. I Anf., 56° (mit Bezug auf השנר, בשנר, 2 Chr. 2, 3) רהיי דין הוא שני שבחדשים והיי דין הוא שני שבים welches שב bezeichnet den zweiten der Monate, und welches das zweite der Jahre? j. Meg. I, 72° ob. היי לין (l. אינון ראשי פרקים (l. היי לין welches sind nun die Anfänge der Abschnitte? j. Keth. VII, 31° ob. בהיי דא מתניתא in welcher Borajtha (ist dies anzutreffen)? Das. IX Anf., 32d un. היי לון רבנין welche Rabbinen? d. h. auf wessen Ansicht gründen sie ihre Halacha? Keth. 12a אהריא worauf bezieht sich dies? vgl. אָרְלֵינָא. Snh. 79°. Schabb. 150°. Nid, 68 u. ö.; vgl. auch die nächst flg. Artt,

s. hinter הַּרָּיָּלָה.

הַיִּרְנוּ, הַיִירְנוּ, Frageprtkl. (contr. aus בַּרִירָ הרבורה, בורה, בורה, ה elidirt) eig. wer (ist) nun dieser? j. Erub. V, 22° un. היידנר אמצער wer ist da der Mittelste? j. Pes. I, 27d ob. היירכו שעת הביעור welches ist nun die Zeit des Aufräumens (des Gesäuerten)? Das. V, 32° ob. יהרידנו לשמו was ist zu verstehen unter u. s. w.? j. Jeb. IV, 6b ob. הידנו רבה רבה שר ist als grösserer דמתניתא רבה דאולפנא (Hauptlehrer) anzusehen, der Lehrer der Mischna oder der Lehrer der Tradition (Gemara)? j. was הידנו כולל והידנו מונה was versteht man unter כולל, und was unter? In der Parall. j. Nas. III, 52^d un. steht dafür: דיר דינר .od היידינו (l. היי די כר (m. דינר דינר), רדליי די כד יבּל .vgl.

אשרר הייא וו Adv. (arab. ב"ב") schnell, bald, age! Git. 34°. Schabb. 119° ob. אשרר הייא, s. Das. un. אשרר הייא dass sie schnell aufstehen. Das. 134° wenn ein Erwachsener eine Wunde hat, לא סליק ביה בשרא הייא קטן so heilt sein Fleisch nicht schnell, beim Kinde aber heilt es schnell. B. kam. 84° dass.

אייה s. יהַניא בּיְרְהָּן, הַיְרְהָּא s. vor הַיּרָא.

 hast, sprichst du auch zu Diesem. j. Erub. I, 19b mit. הרכור התיכור המון so wie du dort sagst. — B. mez. 3ab היכר ליה ליה damit er ihm (die Schuld) eingestehe, eig. dass wie u. s. w. — 2) Frageprtkl. wie? j. Erub. I, 19b un. היך עברא wie ist das anwendbar? Ned. 10b u. ö. היכר דבר מון שובה

בּיכְבִין f., הֵיכְבִין m. ebenso, so auch; s. TW

תוֹכָל m. (=bh.) Palast, bes. Tempel. j. סובל היכל למה אתה מבהלינו Jom. VI, 43° un. היכל o Tempel, Tempel, warum beunruhigst du uns? vgl. בַּעַח Ned. 10b ברכל wie der Tempel (sei mir dies verboten); eine Art Gelübde. j. Suc. ע g. E., 55° להיכל (l. משחיתים) שהיו משתחוים; vgl. ירה – Pl. j. Schek. V Ende, 49b "Israel vergass seines Schöpfers, ויבן היכלות לא הווה und baute Tempel" בני נש דילעון באוריתא (Hos. 8, 14). Gab es denn hier keine Männer, die das Gesetzstudium betrieben? Dort als Geisselung in Bezug auf eine schöne Synagoge zu Lyda, die mit grossem Kostenaufwand aufgeführt worden war; man hätte anstatt der Aufführung dieses Prachtgebäudes lieber für den Unterhalt der Gesetzlehrer sorgen sollen!

הַכָּן s. הַיכָּנָא — הֵיךָ s. הָבָּן.

ארלא Hila, 1) (= אִילָא Ila) N. pr. eines Amoräers. j. Jom. VI, 43° ob. u. ö. הילא 'ז. — 2) Hila als Ausruf der Schiffer. Pes. 112^b הילא הילוף Ila! Hilof! vgl. הַרֵּיא I.

od. הילְיוֹנִי Hiljoni! (Hilni!) Ausruf der Schiffer. Pes. 112b, vgl. דַּרֵּיא I.

הַלָּה hinter הָלֵין s. הַיָּלֵין

Prtkl. der Zeit und des Raumes (= אֵילֵה

וֹילְהָ (zus. gez. aus הֵילָהְ, s. הֵי־לָּהָ,

ים unzertr. Prtkl. (bh. מכני [in den Suff. נְבִירָן , בִּיבָּוּבָר u. s. w.] für בָּירָן , בִיבָּוּבָר) von, aus. Ned. 9ª ich schwöre, הרמנר שלא אוכל dass ich davon nichts essen werde. Keth. 27b Alle können ihr zu Gunsten ein Zeugniss ablegen, mit Ausnahme ihrer selbst und ihres Mannes. j. Schek. VIII, 38° un. איך man kauft nicht von ihm u. s. w. Genes. r. s. 87, 85^b למעלה הימנה über ihr. Das. s. 38, 36^d 'א כל הימנו לבור לו וכ' eig. es ist nicht an ihm, d. h. er hat nicht das Recht, sich die Obersten zu wählen. Ab. sar. 59^b u. ö. - Bei der 2. Pers. wird Nun elidirt, z. B. Ned. 5º מודרני הרמך) ich gelobe, von dem Deinigen nichts zu geniessen. Exod. r. s. 15, 115^b 'רכל הימך לרמר וכל bist du denn im Stande zu sagen? d. h. wäre es denn möglich, dass u. s. w. Num. r. s. 4, 189b לא היכוך לוכור ליחן ה' כלעים du bist nicht berechtigt zu sagen, dass du fünf Sela geben wollest.

אמן, הוֹטְן, הוֹטְן, פּוּפָר, אמן, eig. Af. von אמן, hbr. הוֹטְן, פּוּפָר, trauen; eig. etwas für fest, für wahr halten. B. kam. 115² הרמריה er glaubte ihm. Scheb. 41² הא הרמריה er hat ihm ja geglaubt. Das. 32² fg. j. Ber. II, 4° ob. אלך הרמנית אלא לאילין דברישך הרמנית לא לך הרמנית אלא לאילין דברישן הרמנית Verwahren) getraut, sondern denen, die an deinem Kopfe sind, d. h. da ich die Tefillin an deinem Kopfe gesehen hatte, so habe ich auch daraus auf deine Frömmigkeit und Ehrlichkeit geschlossen. Part. Keth. 27² בְּהַרְּמָלְ הָּיִבְּיִנְ פָּרָ בְּיִבְּיִנְ בִּינְנִינְ בִּינִינְ בְּינִינְ בִּינִינְ בִּינִינְ בִּינִינְ בִּינְ בִּינְינִינְ בְּינִינְ בִּינְ בִּינְינִינְ בְּינִינְ בְּינִינְ בְּינִינְ בַּינִינְ בַּינִינְ בְּינִינְ בַּינִינְ בַּינִינְ בַּינְ בִּינְ בְּינִינְ בְּינִינְ בַּינִינְ בִּינְ בִּינְ בַּינִינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בַּינִ בְּינִינְ בַּינְ בִּינְ בִינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בִינְ בִּינְ בִּינִ בְּינִינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בַּינְ בִּינְ בְּינִינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינִ בְּינִ בְּינִ בְּינִינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִּינְ בִינְ בִּינְ בִּינְ בְּינִ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּינְ בְּיִינְ ּיִינְ בְּיִי בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִים בְּיִי בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִי בְּיִי בְּיִינְ בְּיִינְ בְּיִי בְּיִינְ בְּיִי בְּיִי בְּיִינְ בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִיְיִי בְּיִי ְ בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִייִיְ

קביקין m. Adj. (בְּיִבִּיכְּיִן) glaubhaft, ein beglaubigter Mann. j. B. kam. IV, 4b un. Mancher würde gern Vieles hingeben, רביתקרי עד um zuverlässig genannt zu werden. Vgl. auch bh. N. pr. בִּיבִּין.

keit, Treue, Vertrauen. B. mez. 15b. 16b es ist ihm lieb, דליקו בהימנותא dass er den Credit behalte, dass man ihm Vertrauen schenke. Das. 86b bei Sklaven ist keine Treue anzutreffen. Ned. 49b הימנותא אין beim Glauben! (in Wahrheit, wahrhaftig!) ich geniesse

keinen Wein. Snh. 38b דימורתא בידן auf Treu und Glauben! Schabb. 10b שרי למימר הימנרתא 'מרי man darf, selbst an einem Aborte, sagen: Auf Treue! wahrhaftig! Ab. sar. 9a u. ö.

ימונא j. Keth. I, 25°, s. היר in 'הר in 'הר. היכונן s. in 'הה.

קימינית f. (viell. lat. humana) human, leutselig, freundlich. Jalk. Abschn. Pinchas, I 247° un. Gott, der den Charakter eines Jeden kennt, weiss, אר זו הינונית ואי זו קפרנית ואי זו קפרנית wer leutselig und wer aufbrausend ist; vgl. Bondi, Or Esther. p. 68.

בינום אות (für הימשם, gr. αίματίτης sc. λίβος) Blutstein, ein Edelstein, der zur Reinigung des Blutes getragen wurde. Genes. r. s. 45 Anf. קמיע היא צריכא הימוס היא צריכא הימוס היא צריכא הימוס היא צריכא הימוס היא בריכא בריכא הימוס היא בריכא הימוס היא בריכא היא בריכא הימוס היא בריכא בריכא היא בריכא היא בריכא היא בריכא

ימים j. Ber. VIII, 12b, s. הַנִיכּר.

אין II הין Prtkl. (אין ja, jawohl. (Nach dem jer. Trg. bedeutet auch das bh. דָּדָ, Gen. 30, 34 ebenf. "ja", näml. יאות, womit auch der Accent Athnach übereinstimmt). B. mez. 49^a שיהא הן שלך (Lev. 19, 36) הין צדק, Lev. טיהא הן שלך צדק ולאר שלך צדק dein ja soll ein wahrhaftiges ja, und dein nein ein nein sein. j. Maas. scheni IV, 55 b ob. והינו הין צדק ist denn sein ja ein wahrhaftiges ja? d. h. wie darf er seine Zusage zurücknehmen? j. Git. VI, 47d un. יהָן הוא היך צרק dass. j. Erub. III, 21b ob. בינוטמע לאר aus der Verneinung entnimmst du die Bejahung (In bab. Gem. dafür gew. נוכלל לאו אתה שונוע הן). j. Ned. II, 37a un. dass. j. Schebu. III, 34d ob. הרך כלאר das ja wie das nein. Men. 65° בא השמש אומר הין ist die Sonne untergegangen? Er antwortet: Ja. j. R. hasch. I Ende, 57°. j. Snh. X, 28d ob. dass. Mechil. Jithro, Par. 4 לאמר שהיר אומרים על הן הן ועל לאו לאו das W לאמר (Ex. 20, 1) bedeutet: Sie antworteten auf ja: Ja, auf nein: Nein; d. h. nachdem Gott ein Gebot vorgetragen hatte, sagten sie: Ja, wir wollen es thun! Nach einem Verbote sagten sie: Nein, wir werden es nicht thun! Nach R. Akiba hing. antworteten sie sow. auf die Gebote, als auf die Verbote: יל הן הן ועל לאר ja, d. h. wir werden darnach handeln. Das. Par. 5 Gott fragte: אנילוך עליכם אמרו לו הן

soll ich über euch regieren? Und sie antworteten: Ja und ja! d. h. recht gern.

neutr. von είζ, ένός,) eines, eine. Schabb. 31b (mit Anspiel. auf Hiob 28, 28) "Er sprach שכן בלשון יוני קורין :zum Menschen Hen"; denn im Griechischen bedeutet ε̃ν, eines, d. h. "die Gottesfurcht" ist das Einzige, was Gott vom Menschen verlangt. Snh. 76^b wird ואת-הן (Lev. 20, 14) erklärt: ואת-הן "und eine", denn im Griechischen קורין לאחת nennt man eins: צוע. Exod. r. s. 12 Anf. הן אל (Hiob 36, 22): "der einzige Gott" Levit. r. s. 27, 171° wird 77 (Jes. 44, 24) erklärt: ארמה אחת; vgl. Tanch. Emor, 175° לשון יוכי הרא הן חד; der Sinn wäre also: Einzig seid ihr mir; vgl. auch אָדָר und אַדָּה. — B. bath. 164^{b} הינא אחת דיגון שתים, wofür Nas. 8^{b} : הן אחת, vgl. דיגון. — j. Git. IX g. E., $50^{\rm d}$ החת אינר (od. אינר (od. אינר selbst wenn er blos: Einer (ενα, ein Gewisser, quidam) im Scheidebrief geschrieben, so ist derselbe zur Scheidung tauglich.

א דונא I m. Adj. (hbr. נא mit vrges. Silbe היר halbgar, halbgebacken. Pes. 37° הינא מצה ein halbgebackener, ungesäuerter Kuchen.

הין II m. (hbr. הין) Hin, ein Mass für flüssige Dinge, s. TW

שויעור Pron. (contr. aus הייעור und הוי mit eingeschalt. Nun) das ist der, das ist es. Ber. 25b un. היינר דבעא מיינד das ist es, worüber er ihn gefragt hat. Erub. 19a דריכו דאכור das ist es, was er sagt. Snh. 47° היינו דחניא das ist es, was die Borajtha lehrt. Keth. 71^a u. ö. das ist dasselbe, was der zuerst genannte Autor sagt. Genes. r. s. 87, 85° הריכו מעליך das ist dein Mann. j. Ter. II, 41b un. das ist ein und derselbe. Schabb. דירבר בַרְדִינֵים vgl. היינר מנחם היינר ורדימס, vgl. בַּרְדִינָים.

m. Pron. pl. (syr. בוה, contr. aus להא־אַרבּרך diejenigen, illi. j. R. hasch. II, 58ª un. בהינון דהוון קיימין bei denjenigen, welche standen u. s. w. Genes. r. s. 9 Ende היכרן אוהיות דרין היכון אותיות דרין, vgl. אות II.

אווי Hini, 1) Name einer bab. Stadt. Git. in Hini, in Schili (Name eines benachbarten Ortes). Bez. 25b מדדיכר לשילי von Hini nach Schili. B. mez. 72^b. — 2) Name eines Mannes. Schabb. 147a אסר בר היני Asa bar Hini; vgl. auch בית היני.

תיוְם m. (arab. هَيْنَ, von הון leichtsinnig, leichtfertig sein) Leichtsinn, Unzucht, Buhlerei. Erub. 19a wird ביהום gedeutet: גיא מהכל יורדין לה על עסקי הינם das Thal, in welches Alle hinabsinken wegen Leichtsinnes, Unzucht.

κρίνη m. (wahrsch. contr. aus gr. έανόν u. είμα, bes. in der Bedeut. dieses Ws. bei den Spät., wie φᾶρος) ein schöner, lichter Teppich, Decke, bes. zum Schlafen. Keth. 2, 1 (15b) und B. bath. 92b wenn Zeugen da 'טיצאת בהינומה (Ar. בהינומא וכ') dass sie am Hochzeitstage mit dem Prachtteppich und mit aufgelöstem Haare ausging; so ist das ein Beweis, dass sie als Jungfrau verheirathet wurde. Vgl. bes. j. Keth. II Anf., 26° תמן למנומא רבנין דהכא אמרין פוריומא dort (in Babylon) erklärt man das W durch נמנרמא (Schlummerdecke), die Gelehrten von hier (Palästina) hing. durch φαρείμα (contr. aus φάρος und είμα). Die Babylonier näml kannten unser W blos seiner Bedeutung nach, aber nicht mehr nach seiner gr. Etymol., und leiteten es daher vom semit. נרם ab. Den Palästinern hing. war die richtige gr. Etymol. noch bekannt, und sie suchten es blos durch ein entsprechendes, bekannteres gr. W., näml. פוריונא zu erklären. (In bab. Keth. 17^b [l. דמומות | דמומוה בה כלתא | worauf die Braut schlummert); vgl. auch עריתא und תנורא. Nach R. Chananel (vgl. Ar. ed. pr.) wäre unser W. das gr. ἔννομος, gesetzmässig, üblich: תורתא חוק הבתולות, was jedoch unwahrsch. ist. j. Keth. I, 25° ob. בהימונא l. בהינונוא.

היתקו Hithlu, Name eines Ortes. Jeb. 59b ein Mädchen zu Hithlu. Tosef. Nid. cap. 1 steht dafür בהיתלות; ed. Solkiew: בהיתלה.

קב (= בַּנִּר בַּנִּר Lamed elid., wie בָּלָרָר בַּנָּר, s. לּיִר בַּנָּר, s. לֹיִר gehen. Esr. 5, 5. 6, 5. 7, 13; s. auch TW. Ein Stw. הרך ist blos eine grammatische Erdichtung.

הול f. Pron. (און mit angeh. Kaf, vgl. הול mit angeh. Kaf, vgl. הול u. m.) diese, jene. B. bath. 58a הך איתתא diese Frau. Jom. 13° מיתה הא קיימא הך מיתה א קיימא הא wenn diese Frau stirbt, so bleibt jene (die andere Frau) am Leben; wenn jene stirbt, so bleibt diese. Das. והך לאו ביתו ליא diese (Frau) ist nicht "sein Haus", vgl. in בהא קאמר אבל בהך "Keth. 73. בית diesem Falle sagte er, dass .aber in jenem Falle u. s. w. Git. 44b מרא הד ואידן וכ' der eine Fall ist dieser, und der andere u. s. w. Jeb. 23b הרינר הך das ist dasselbe, derselbe Fall. R. hasch. 25^b Suc. 4^a. Men. 35^a u. ö.

רֶּבֶּה, דְּבָּה, syr. פָּה, הָא־כָּא, syr. சுர், டிக்க், auch டிக்க், Risch eingesch.) hier, allhier, hic. j. Chag. II, 78a ob. היך אתית auf welche Weise bist du heute hierher gekommen? Suc. 4ª u. ö. אכה dort, hier. R. hasch. 4ab מהכא von dieser Schriftstelle. Meïl. 2b fg. Chull. 5a un. ההא ist denn diese Halacha מהכא נפקא

aus der hier beigebrachten Schriftstelle erwiesen, sie ist ja von dort (d. h. aus einer andern Stelle) erwiesen? — Snh. 5° un. מהכא להתם ומהתא von hier (Babylon) nach dort (Palästina) und von dort hieher. Git. 3° fg. u. ö. in bab. Gem. — j. Ber. I, 3° un. ההתם die Gelehrten von hier (Palästina), die Gelehrten von dort (Babylon). j. Keth. II Anf., 26°, vgl. הְּתְם; s. הְתָם;

הַכָּנִיה s. הַבְּ**טָּה**.

תַּכְחֵשָׁה m., הַכְּחֲשָׁה f. N. a. (von הַכְּחֵשָׁה) 1) das Leugnen, Lügen, bes. Widerspruch von Zeugen, wobei Einer derselben eine lügenhafte Aussage macht. j. Jeb. XV, 15^a un. ein Widerspruch der Zeugenaussage im Zeugnisse selbst; z. B. wenn ein Zeuge sagt: Die Tödtung hat mit einem Stocke, und der andere sagt: Sie hat mit einem Schwert stattgefunden. Oder auch — was aber als ein geringerer Grad von Widerspruch anzusehen ist, weshalb darüber eine Meinungsverschiedenheit obwaltet — wenn ein Zeuge sagt: Der Gläubiger hat dem Schuldner das Geld in die Tasche, und der andere sagt, er habe es ihm in den Schoss gelegt. j. Nas. III, 52d un. הכחשה dass. — B. mez. 3b. 4a הכחשה הכחשה der Widerspruch in der Zeugenaussage und die Ueberführung der Zeugen durch Beibringung des Alibibeweises, vgl. הַּנָּבָּה. B. kam. 73b fg. der Widerspruch der Zeugen bildet den Anfang der Alibiüberführung, d. h. wenn die Zeugen sich auch widersprechen, so werden sie dennoch, wenn sie des Alibi überführt werden, verurtheilt. — 2) Abmagerung. B. kam. 94° הכחשה דלא הדר הכחשה die Abmagerung eines Thieres, die aber ersetzbar ist, z. B. durch Mästen, und eine solche, die unersetzbar ist, z. B. der unheilbare Bruch eines Fusses u. dgl., infolge dessen das Thier abmagert.

אלר. (zus. gez. aus בִּרֹבְּי, הָאִּיכִי, mit Abw. des Nun, s. d. W.) so, also, dann; nur im bab. Dialekte, im paläst. steht dafür הָבֵּין, s. d. — Ber. 2^b הָבִין, s. d. — Ber. 2^b אַרְבִּין אַר אָר אָר הַבִּין so sagt er zu ihm. Git. 5^a u. ö. אַרְבִּין währenddess, eig. während so und so. Erub. 98^a. Kidd. 59^a u. ö. Seb. 14^a אַרְבִּין הַבִּין הַבֵּין הַבְּיִר וֹמְשֵׁבִּין לֹא כַהִיב וֹטְבֵּל רְּמִשְׁבֵּין הַכִּין וֹטְבֵּל hideshalb steht nicht הַבִּין אָר עָּבְּיִּל שׁנִּין לַא פּרִב וְטִבֵּל רְמִשְׁבִּין הַבִּין אַר אָר הַבָּין אַר הַבָּין. Weil es auf diese ebenso wie auf andere Weise erklärt werden könnte; vgl. Raschi. — בּר הַבִּין אַר אַר. אַר הַבִּין הַבּיּיִב, אַר הַבָּין אַר אַר הַבָּין אָר אָר הַבָּין. S. d. W. R. hasch. 28^a הַבִּיר הַשָּׁרָא, s. d. W. R. hasch. 28^a הַבְּיִּיִּיִּר הַשָּׁרָא, s. d. W. R. hasch. 28^a הַבְּיִּר הַשָּׁרָא.

לבְּיִה, הְבְּיִה, f. N. a. (von ככר) das Schlagen. j. B. kam. IV, 4° mit. הכיית ביית פוח ein Todtschlag, d. h. ein Schlag, der den Tod herbeiführt. Mac. 8° 9° fg. הכאה שאין בה שוה ein Schlag, durch den man nicht einmal den Verlust einer Peruta (kleine Münze) erleidet. Snh. 85°. Keth. 32° u. ö.

הבן ,הבל s. הבל, הביל.

קהביצה Frageprtkl. (contr. aus הָהביצה, s. הָארבּת, s. הָארבּת auf welche Weise? j. R. hasch. I, 56^d un. במער לירתו וכ' auf welche Weise (ist das aufzufassen)? Von seiner Geburt an u. s. w.

หวุหวุกุ m. (=กุอกุ s. d.) das Miteinander-

ringen, Einanderkratzen. Stw. arab. בּבֹבּ schaben, kratzen. Tosef. B. kam. cap. 9 g. E. R. Jehuda הרה הכמכא חוחה nannte eine solche Verwundung: Kratzen, Ringen mit einander, weshalb näml. für die Verwundung kein Schadenersatz beansprucht werden kann.

אלהכיל, לובכיל, אלפיל, Adv. (syr. הבין בין, mit Verw. der liquidae) so, also, itaque, alsbald. B. kam. 116° הכל es soll sofort ausgeschüttet werden (nach Raschi: alles zusammen, כולה ביחד, was nicht zutreffend; Ar. liest hier wie in der nächstfig. Stelle: הבל, alsbald). Pes. 20° הבל (Agg. הבל מונה לאבר) (arg. שלפון הבל שלפון (arab. pass. von הבל (arab.

also eig. verbunden; vgl. הַבִּילָה Anf.

אבר f. N. a. (von בְּבָּק) das Verstecken; bes. von Zeugen, die man im Versteck sich aufhalten lässt, um die Verleitung zum Götzendienste, die gew. im Geheimen geschieht, vor dem Gerichte zu bezeugen. Snh. 67° להכמנה, vgl. יבּין.

 ren) darf, die an einem Wochentage, nicht aber solche, die an Sabbat oder Feiertag zubereitet wurden. j. Schabb. III, 20b un. ארנר בהכנו der Ggst. ist nicht im zubereiteten Zustande. Das. öfter. j. Bez. I, 60a ob. fg. שפק הכן wenn über die Zubereitung ein Zweifel obwaltet. הכינה

קֹרֶלְגְּהְ f. N. a. (von כלי, s. d.) Benennung mit einem Beinamen. Taan. 20b und Meg. 28a בהכינתר; s. בהכינתר;

קבְּבֶּק f. N. a. (von בָּבַבָּ) בּוֹלָבָּק f. N. a. (von בָּבַבָּ) bringen, Hineintragen eines Ggsts. in eine Räumlichkeit. Schabb. 2b fg., s. הוֹצָאָה nr. 1. j. Schabb. I Anf., 2b und j. Hor. I, 46a ob. dass. j. Jom. V, 42b un. הכנסה יהירה ein überflüssiges Hineintragen in den Tempel. Jeb. 55^b das Hereinbringen der Eichel הכנכת עשרה (od. praeputium) in die weibliche Scham. B. mez. 91° הכנסה das Begattenlassen der Thiere. — j. Jeb. XII, 12° mit. הכנסת פירות das Einheimsen der Feldfrüchte. j. B. bath. III, 14ª ob. dass. — Schabb. 127^a אַרַח, s. הכנכת אורחים, Num. r. s. 17, 233b לארץ לארץ das Hineinführen Israels in Palästina. Khl. r. sv. לך אכול, 91° dass. Meg. 3° u. ö. הכנכת כלה die Einführung der Braut in das Brautgemach. Suc. dass. (Zur Zeit der הכנסת כלה לחופה Gaonäer [vgl. Seder ha Kabala] verstand man unter הכנכת כלה auch die Sammlung der Gaben für die Akademie, vgl. מַלֵּכוֹם. — 2) intrns. das Hereingehen, Heimkehren. Genes. r. s. 72 Anf., s. สมุรัส nr. 2.

ליהוי לה היכירא (בֶּבֶּר ch. (בְּבֵּר לה היכירא בּין הִיבִּין damit für sie eine Erkennung stattfinde. Hor. 13b sollte denn nicht ein Erkennungszeichen zwischen mir und ihnen vorhanden sein müssen! d. h. ich, als der Nasi muss doch irgend ein Vorrecht geniessen. R. Gamaliel führte näml. den Brauch ein, dass bei seinem Eintritt in die Akademie, ihm (dem Nasi) eine grössere Ehrerbietung, als bei dem der anderen Gelehrtenhäupter gezollt wurde. Pes. 114b היהוי ביה היכירא damit ein Erkennen (etwas Auffallendes) dabei stattfinde. — Pl. Seb. 21b בי הרי הביר עבדי man hat zwei Erkennungszeichen veranstaltet.

קבר f. (=bh., von נָבֶר) die Erkennung,

das Erkennen. Nid. 66b. j. Jeb. IV, 6a ob. מברת העובר ג' הדטים das Erkennen der Schwangerschaft (des Embryos) geschieht in den ersten drei Monaten. Tosef. Nid. cap. 1 und j. Nid. I, 49b ob. dass. j. Sot. IX, 23c un. הכרת פירם seine Nase, die Stelle, woran man das Gesicht erkennt. j. Nid. III, 50c un. הכרות כורם (l. הכרות).

ערביה בבית f. N. a. (von קבה) das Ausrufen, Verkündigen, κήρυξις. Snh. 26b הרדה בבית das Ausrufen im Gerichtshofe, d. h. die öffentliche Bekanntmachung, dass Jem. infolge Uebertretung eines rabbinischen Gesetzes, als Zeuge ungiltig ist. Das. 89a ארביה ארביה שריבין bei vier Arten von Verbrechern muss eine öffentliche Verkündigung stattfinden; d. h. dass ihre Hinrichtung wegen dieses oder jenes Verbrechens erfolgt. Das. öfter. Deut. r. s. 11, 263a שלאך הבינוכה על ההכרוה על בהכרוה לפר מנאר הבינוכה על ההכרוה של der Engel, der über das Ausrufen (im Himmel) gesetzt ist. Jalk. I, 303a, vgl. אַבְּרָדִיּאֵל und אַבְּרָדִיּאֵל.

קברע m. N. a. (von בָּרָע) eig. das Heruntersinken (der Wagschale) dah. 1) Uebergewicht, Zugabe. B. bath. 89ª der Verkäufer נותן הכרע אחד לכולן giebt nur eine Zugabe selbst dann, wenn mehrere Litra gekauft werden; d. h. er braucht nicht jede Litra einzeln abzuwiegen und jedes Mal übers Gewicht eine Zugabe zu verabfolgen. Ker. 5^a כשהוא שוקל בהכרע הוא שוקל או עין בעין הוא שרקל wenn man (die Spezereien zum Räucherwerk) wiegt, wiegt man sie mit einem Uebergewicht oder genau? eig. mit gleichstehenden Wagschalen, vgl. צַיַן. Das. הקבה יודע הַכַרַעוֹת Gott kennt die Uebergewichte, Zugaben, d. h. wenn der Mensch auch nicht ausdrücklich mit einer Zugabe wiegt, so weiss Gott dennoch, ob eine solche vorhanden ist, oder nicht. — Trop. Snh. 102° es giebt keinen Unglücksfall (Strafe), שאין in בה אחד מכ"ד בהכרע ליטרא של עגל הראשון welchem sich nicht ein Vierundzwanzigstel Litra als Zugabe vom goldenen Kalbe (dem ersten Götzendienst) befindet. — 2) übrtr. die Hinneigung, Zugehörigkeit eines Wortes zu dem einen oder zu dem andern Satze. Jom. 52° (vgl. auch Mechil. zu Ex. 17, 9) ה' מקראות אין להם in fünf Versen des Pentat. findet sich je ein Wort, von welchem nicht zu entscheiden ist, ob es zu dem vorangehenden oder zu dem nachfolgenden Satztheil gehört, u. zw. 1) שאת (Gen. 4, 7): Wenn du dich besserst, so ist Verzeihung; mögl. Weise aber auch zu lesen: שאת ואם לא auch wenn du dich nicht besserst, so erfolgt dennoch Verzeihung. 2) ארור (Gen. 49, 7): Verwünscht sei ihr Zorn; mögl. Weise zu V. 6 zu ziehen: שׁוּר ארור sie rissen nieder die Mauer des Verwünschten, näml. des Kanaan. 3) מחר (Ex. 17, 9) heisst das: Morgen werde ich stehen, oder: בעמלק מחר führe morgen mit

469

Amalek Krieg? 4) משקדים (Ex. 25, 35): Mandelförmig seien die Knäufe und Blüthen, oder גבעים בישקדים: Die Kelche seien mandelförmig. 5) וקם (Dt. 31, 16): Das Volk wird sich erheben, דבה: Du wirst dich legen oder אבתיך וקם zu deinen Vätern, sterben und wieder auferstehen; dieses Volk aber u. s. w. — Genes. r. s. $80,\,78^{
m d}$ steht dafür blos ארבע מקראות אין להם vier Verse u. s. w., woselbst das W מחר (Ex. 17, 9) nicht hieher gerechnet wird. Das. wird auch hinsichtl. des Ws. כשמים (Gen. 34, 6) gezweifelt, ob der Satz lautet: Sie kamen vom Felde, als sie es hörten; oder: Als sie es hörten, so waren die Männer betrübt? Cant. r. sv. כי טובים, 5° wird zu den oben gedachten המש הַכְרַעוֹת שבתורה nach einer Ansicht noch בשמעם hinzugefügt. - Pl. j. Meg. IV, 74d un. (mit Bez. auf Neh. 8, 8 ריבינר במקרא, Sie brachten Verständniss in die Schriftlesung") אלו ההֶכְרֵיעִים darunter sind die Zusammenhänge (die Zus. gehörigkeit) der Schriftworte zu verstehen. Nach einer andern Ansicht das. זה המכורת: die masoretische Schreibung, ob näml. ein W. plene oder defect laute; oder auch: ראשי פכוקים die Versabtheilungen. Genes. r. s. 36 g. E. steht dafür אלר ההכרעות.

ווֹבְעֵיר m. N. a. (von בַּיבָּי 1) das Tauglichmachen, Fähigmachen zu etwas. Chull. 36b. 121a הכשר מים das Fähigmachen durch Wasser, d. h. Speisen u. dgl. werden durch Berührung eines unreinen Ggsts., wie Aas u. dgl. (vgl. Lev. 11, 38) erst dann levitisch unrein, wenn selbige zuvor mit Wasser (oder ähnlichen Flüssigkeiten, im Ganzen sieben Arten) befeuchtet wurden, הוכשר לקבל בומאה, vgl. פַּשַׁר. Seb. 105° מרטאה dass. j. Kil. VII, 31° un. ein solches Fähigmachen der Pflanzen. j. Jom. IV, 43^d un. 44^a ob. j. Ab. sar. IV, 44b ob. הכשר בצירה ein solches Fähigmachen der Trauben durch das Schneiden derselben. B. kam. 1, 2. j. B. kam. I Anf., 2a הכשר נזקין die Zubereitung (Veranlassung) von Schäden, z. B. das Graben einer Grube, in welche später etwas hineingefallen ist, die Nichtbeaufsichtigung eines stössigen Ochsen. j. Git. V Anf., 46° dass. — 2) das Fähigwerden, Tauglichwerden. j. Git. III, 44^d un. הכשירו של גם das Tauglichsein eines Scheidebriefes, der näml. rituell abgefasst ist, wodurch er seinem Zweck entspricht. j. Pes. V,

32b ob. הכשירו vom Pesachopfer. Genes. r. s. 14, 15b כלי חרם ברייתו מן המים והכשירו באור das irdene Geschirr erhält seine Gestalt vom Wasser, seine Gebrauchsfähigkeit aber vom Feuer.

א הֶּכְשִׁיךְא ch. (= הַּכְשִׁיך nr. 2) das Tauglichsein (zum Genusse). Chull. 19 לבי מקא כפקא כפקא עוכה בהכשירא קא נפקא wenn das Thier sein Leben verliert, so geschieht dies in einem tauglichen Zustande; wenn näml. der Anfang und das Ende des Schlachtens in nichtritueller Weise, die Mitte aber, welche das eigentliche Schlachten bildet, in ritueller Weise erfolgt ist (בַּרַם הברים שליש הברים שליש הברים שליש הברים שליש הברים שלים.

אר הכשרות f. die taugliche, fromme Art. Mechil. Bo Par. 16 g. E. (mit Anspiel. auf בכושרות, Ps. 68, 7) auch die Israeliten waren zur Zeit, als die Egypter im Schilfmeere ertranken "Abtrünnige"; אלא שנהג עמהם בהכשרות Gott jedoch verfuhr gegen sie (dadurch, dass er sie rettete) nach frommer Art, näml. nach seiner Gnade. Jalk. II, 111ª dass.

הבשרת s. הבשרת

בהלים (בילים) Artikel, hat sich bes. in הַלֶּים, erhalten, s. d. Worte.

אָרָן, אָלָן, Adv. der Zeit und des Raumes (syr. קלאָה, bh. הַלְּאָה) weiter, weiterhin (nur mit vorgesetzt. ל oder שׁבָּי; in הלך ist Nun angehängt). j. R. hasch. II, 58b ob. אעלוניה מן man hat ihn von jenem Thore (des Gerichtshofes) fortgeführt. j. Schabb. I, 4^a mit. אחקרן להל er bestimmte eine Satzung für weiter, d. h. dass es später erlaubt sei. Levit. r. s. 30, 174° am Versöhnungstage spricht Gott: מה was dahin דאזל אזל מן הכא ולהלא נחל חושבנא gegangen (d. h. die bisher verübten Sünden), mag dahin sein; aber von jetzt ab und weiter wollen wir die Rechnung beginnen. j. Keth. IV, בני בנים שכאן הוא בני בנים של הלן .28^d un die Kindeskinder, die an dieser Stelle zu verstehen sind, sind auch dort zu verstehen. Levit. das לקיחה של כאן r. s. 10, 153^d של הלן "Nehmen", welches hier steht und das, welches מה להלן ממון אף כאן B. mez. 84° מה להלן ממון אף so wie in der nächstfolgenden Stelle Geld zu verstehen ist, so ist auch hier Geld zu verstehen. Sot. 38° u. ö. נאמר כאן רנאמר להלן מה es lautet hier so, und ebenso in der folgenden Stelle, so wie da u. s. w. Genes. r. s. 50, 49d wird גש הלאה erklärt: קרב להלן rücke nach weiter hin! d. h. entferne dich!

הלי s. הַלְּא.

הַלְמוֹן s. הֶלְבוֹן und הֶלְבוֹן.

m. Pron. dem. (vgl. bh. 57 Art., od. ge-

nauer arab. اَلُ: ille) dieser, jener. B. mez. 36b מיצר הלה עושה סחורה בפרתו של חבירו wie

רָלֵין

darf sich jener (Jemand) mit der Kuh eines Andern einen Erwerb machen! Das. 113b הלה מוציא משכון והלה נכנס Dieser bringt ihm das Pfand heraus und Jener geht hinein. Snh. 77ª u. ö. הלה אומר dieser (jener) sagt. — Pl. Erub. 54° die Menschen gleichen den Feldblumen, הַלֶּלֹרּ נוצצין והללו נובלין die Einen blühen auf und die מי הם הללו שמימיהם Anderen welken. Horaj. 14° שנו שותים ושמותם אין אנו מזכירים wer sind jene Männer, deren Wasser wir trinken (d. h. deren Lehrsätze wir hören), deren Namen aber wir nicht erwähnen? d. h. R. Nathan und R. Meïr, vgl. אַחָב. Mechil. Beschallach Par. 5 vor diesen מפני דווים וכחופים הללו אנו בורחים Kläglichen und Jämmerlichen sollten wir fliehen! Bez. 15^b הללו בעלי פטסין הללו בעלי חביות, s. בַּעַל,

ללוְאָרוֹ f. N. a. (von לרי leihen) das Verleihen, Ausleihen. B. mez. 82ª u. ö. משכנר Gläubiger nahm das Pfand nach dem Leihen, oder beim Leihen. B. kam. 113 b הפקעת הלואתו שנה הלואתו B. mez. 14ª u. ö. הַבְּּמְעָה ein Wechsel über erhaltenes Darlehn, im Ggs. צע הקנאת, vgl. שנור הקנאה.

לוי f. N. a. (von לרי geleiten) das Geleitgeben. j. Sot. IX, 23d un. (mit Bez. auf Dt. 21, 7) der Fremde kam nicht zu uns, ופטרנוהו dass wir ihn hätten ohne Geleit fortziehen lassen, vgl. לְנָיָה.

לְנֵאי Adv. des Wunsches (בּקְנֵאי für לְּנֵאִי fin אַלְנָאִי fin אַלְנָאִי fin אַלְנָאִי fin אַלְנָאִי o dass! dass doch! utinam! Genes. r. s. 9, 9^d הלואי הדא מעלה הן רכ, möchte sie doch immer bei mir Gnade finden! Das. sie doch immer bei mir Gnade finden! Das. הלואי רבא הלואי יהא הלקי הוא o, möchte ich doch einen Besitz in diesem Lande haben!

ist i mit vorges. ہے۔ das die Bedeut. verstärkt; und es entspricht dem arab. اَلَّذِي. Snh. 11b

יוחלך סופר הלד jener Jochanan, der Schreiber. j. Snh. I, 18^d ob. dass. j. Maas. scheni V, 56° ob. אוחלן הכהן הכופר הלד. Wahrsch. derselbe, der in Schabb. 115^a יוחלן הכווף genannt wird; daher sagte man anst. dieses Schimpfnamens blos ברבי הלד jener. Keth. 36^b ברבי הלד

j. Erub. I, 18° un. פרבה של הלז der Einbruch von diesem. — Fem. Jeb. 18°. 51° בְּלֵזְהַ חַצֵּא וֹכֹ diese aber soll hinausgehen, d. h. geschieden werden. Das. 79° u. ö.

תולון od. וֹלוֹן m. (gr. χηλός) Kiste, Truhe. Pes. 113° תמרי בהלוזך לבי נזייתא רהום Ar. ed. pr. (Agg. ממרי בהלוזך לבי כודנא wenn du die Datteln kaum in der Truhe hast, so laufe sofort in die Brauerei, d. h. zögere nicht, das Getränk davon zu brauen, denn sie könnten in Verwesung übergehen.

תֹלְיָד f. N. a. (für הַלְּיָד, von בַּלְּיַד f. N. a. (für הַלְּיָד, von לֵּיַד f. N. a. (für הַלְּיָד, von לֵּיַד לָּיִד f. N. a. (für הַלְּיִד, von לֵּיַד לָּיִד f. N. a. (für הַלְּיִד, von בּלה הלוה בעיר אמר well sich uble Nachrede (betreffs der Legitimität eines Priesters) in der Stadt verbreitet hat, so sagt R. Jose: Die Nachrede gilt nicht als Beweis; gew. הברה, s. d. R. El. Wilna emendirt unnöthig לעזרה, s. d. R. El. Wilna emendirt unnöthig לעזרה, לזרח, לדורת, לדורת, לדורת, לדורת, לדורת בעורם, אורה בעורם, אורה בעורם, אורה בעורם, אורה בעורם בעורם, אורה בעורם בעורם בעורם, אורה בעורם בעורם בעורם, אורה בעורם בעורם בעורם, אורה בעורם בעורם בעורם, אורה בעורם בעו

קלְטְאָה f. (bh. לְטָאָה) eine Eidechsenart. Ohol. 1, 6 זכב של הלטאה שמפרככת der Schweif der Eidechse, welcher, nachdem er vom Rumpfe abgelöst wurde, noch zuckt. Chag. 11° dass. Pes. 88° בנצאת הלטאה בבית המטבחים es wurde eine Eidechse im Schlachthause gefunden.

— Das He wurde im rabbin. Schrifthum als mit zum Stamme gehörend angesehen.

ארָאָר od. ארְאָר ch. dass., Eidechse, s. TW.

לְּאָר, אּלְהָוּ, (syn. mit לְאַר, s. d.) sich abmühen, ermüden, ermatten, s. TW.

וֹרְלִיוֹנְי Interj. Pes. 112b, s. הַּלִּיוֹנְי I. בַּיִּרָאָ וֹוֹיִי I. בַּיִּרָאָנִי וּ

s. hinter הָלִין s. בּלָּין

איליים s. היליסמיון הלייםמון.

קלין (= bh.) gehen. — Pi. קבין 1) (= bh.)

gehen. j. Pes. V, 32° ob. היה קולר מהלך seine Stimme ging, ertönte. Keth. 60° u. ö. מהלכר die auf zwei Füssen gehen, Zweifüssler, d. h. Menschen. — 2) übrtr. zum Abweichen bringen, vom Durchfall. j. Kil. I, 27° ob. פהלכת את בלר מערים es verursacht den Durchfall in den Eingeweiden. — j. Keth. XII, 35° ob. הלך.

קלים ch. Pa. קלים (syr. ביל = קלים) gehen. Dan. 4, 26. — Af. dass. Dan. 3, 25. 4, 34; s. auch TW. — Mit Elision des Lamed: קק, s. d. W.

הולקן m. wahrsch. Wegegeld, eine Steuer. Esr. 4, 13. 20. 7, 24. — Nach B. bath. 8ª wäre darunter: ארנוא zu verstehen; was nach Tosaf. z. St. bedeute: die Mahlzeit, die man dem Herrscher auf seiner Durchreise (קולר) zu geben hat, also etwa = אִרְקָלִין, s. d.; was

freilich der talmud. Erkl. des ארברכא wenig entspricht.

ליכה f. N. a. (= bh.) das Eingehen, Ausgehen. Pes. 8b הליכה מודרה das Hingehen und das Zurückkehren. Keth. 111a un. אל הרבה בהליכה שהליכה קשה לעינים מהליכה קשה לעינים schädlich; vgl. auch יִשִיבָּה und בּתִּיל שגזלו מן ההליכה j. B. kam. X, 7b un. יִשִיבָה und ההליכה פוח Bienenschwarm, den man beim Ausfluge geraubt hat. — Sot. 12b ob. (mit Bez. auf הלכה זו אלא לשון מיחה bedeutet hier nichts anderes als Tod. Die Mägde sollen näml. der Tochter Pharao's die Rettung Moses widerrathen haben, weshalb sie starben, vgl. אַזַּל.

הילוה m. N. a. (vom Pi.) 1) der Gang, das Gehen. Nid. 31° הקב"ה נותן הילוך רגלים Gott verleiht dem Menschen das Gehen mit den שליש בעמירה שליש בישיבה "Füssen. Keth. 111 den dritten Theil des Tages bringe man mit Stehen zu, ein Drittel mit Sitzen und ein Drittel mit Gehen; s. vrg. Art. Schabb. 113a dein שלא יהא הילוכך בשבת כהילוכך של חול Gehen am Sabbat sei anders als dein Gehen am Wochentage. j. Ber. III, 6 d un. 'הילרד ד ממוה das Gehen einer Strecke von vier Ellen. j. Schabb. I, 4^b. j. Erub. V, 22^b un. j. Jom. V, 42^b un. הילרך מאליר ein Gehen von selbst. j. Kidd. I, 60° un. הילוך קונה das Herumgehen auf einem gekauften Felde bewirkt den Kauf; so nach Ansicht des R. Elieser. Ruth r. sv. וזאת שמענר שיש 43° dass. Genes. r. s. 19, 19° שמענר שיש wir finden in der Schrift "das Gehen" sowohl von der Stimme als auch vom Feuer. Uebrtr. das. s. 20 g. E., 21 b הלרך מעים בררך הארץ der Durchfall beim Stuhlgang. In der Parall. Ber. 57 mit. steht dafür שלשול dass. — 2) (= הוֹלְכָה das Führen, Tragen. Seb. 15 b הילוך שצריך ein Tragen (der Opfertheile), das man befolgen muss.

לוקר ch. (syr. הילוך בהילוקה das Gehen. B. bath. 100° בנאר קני ליה בהילוכא wodurch bewirkte er den Ankauf des benachbarten Feldes? Durch das Hin- und Hergehen darauf; s. vrg. Art. Schabb. 148° קא מפשי er vermehrt im Gehen, d. h. er muss mehrmals gehen. Bez. 30° dass.

ist es eine Halacha (traditionelles Gesetz), so nehmen wir es an; wird es aber blos durch logischen Schluss erwiesen, so giebt es dagegen einen Einwand. Das. 20° בעמה של הלכה der Grund der Halacha. j. Pea II, 17² mit. und j. אם באת הלכה תחת ידיך ואין Chag. I g. E., 76^d אתה יודע מה טיבה אל תפליגנה לדבר אחר שהרי כמה הלכות נאמרו למשה בסיני וכולהן משוקעות wenn dir eine Halacha zu Händen kommt und du nicht weisst, von welcher Art sie (d. h. worauf sie begründet) ist, so verweise sie nicht in die Ferne (d. h. halte sie nicht für unmöglich); denn so viele Halachoth, die dem Mose auf Sinai gesagt wurden, finden sich in der Mischna aufgenommen vor. j. Bez. II, 61^b ob. ein Autor trug ihnen eine Lehre vor, רלא ידערן אין להלכה אין לעובדא sie wussten aber nicht, ob selbige blos als ein Gesetz für die Theorie oder für die Praxis gelten sollte; letztere pflegte näml. gewöhnlich erschwerend zu sein. Bez. 15^b fg. הלכה כר' פלוני die Halacha ist nach dem Ausspruche dieses Autors zu entscheiden. Chull. 43a u. ö. Kidd. 38b in der Mischna הלכה wird in Gem. das. nach einer Ansicht erklärt eine Halacha, die von Mose auf Sinai herrührt, d. h. eine gesetzliche Bestimmung, die von uralter Zeit her, infolge Erklärung oder Definirung biblischer Gebote entstanden ist, s. auch הַלְּכָתָא. Pea 2, 6; vgl. hierüber m. Aufs. in Frankel's Monatsschr. IV, 355 fg. j. Schabb. X, 12° un. u. ö. j. Dem. III g. E. 23^d מהלכה nach einer Tradition, d. h. nach rabbinischem (nicht bibl.) Gesetze. — Pl. Kidd. 49 ab הַלֶּכוֹת מדרש תורה oder תורה Halachoth im Ggs. zu Schriftforschungen. j. Hor. III Ende, 48° (mit עושר זה המקרא נכסים (Anspiel. auf Khl. 6, 2 "Reichthum, אלו הלכות וכבור זה התוספות וכ" das ist die Bibelkunde, "Güter" das sind die Halachoth (d. h. Rabbi's Mischnasammlung, die man vorzüglich, im Ggs. zu den anderen, ähnlichen Sammlungen: Halachoth nannte), "Ehre" das sind die Toseftoth (Zusätze zu Rabbi's Mischnasammlung), "es fehlt ihm nichts von אלו משניות גדולות "Allem, wonach er gelüstet 'cas sind die grossen Mischna's (Borajtha's) des R. Chuna (Huna), des R. Hoschaja und Bar Kapra, ,, und Gott verleiht ihm keine Gewalt, um etwas davon zu geniessen", זה בעל אגרה 'שאינו אוכר ואינו מהיר וכ das ist der Agadakundige, der weder etwas verbieten noch erlauben, weder als rein noch als unrein erklären kann; "denn ein fremder Mann geniesst es", 🛪 בעל ההלמוד das ist der Talmudgelehrte. Ab. de R. Nathan cap. 29, vgl. זְהֵרֶן. B. bath. 7^b הלכות קבועות festgesetzte (unübertrethare) Halachoth. Das. 65ª dass. Tem. 14b כותבי הלכות diejenigen, welche Halachoth niederschreiben, gleichen solchen, welche die Thora verbrennen; sie sollten näml. traditionell bleiben und den jezeitigen Diskussionen unterliegen.

לבתא כל (syr. בליבת) 1) Schritt, Gang, Weg, s. TW. — 2) (בוליבת) Halacha. Kidd. 38b הלכתא מדרנה landläufige Halacha, der Brauch. Git. 14a הלכתא בלא נוענא הווי die Halacha ohne Grund. B. bath. 65a. 142b מדרים die Halacha ist nach eurer Ansicht entschieden. Snh. 51b הלכתא למשרוא למשרוא למשרוא הלכתא למשרוא למשרוא הווי die gegenwärtig nicht anwendbar ist. Ned. 8a. Nid. 24b, vgl. אִיפּוּרָא גברותא בערותא d. אַרְלְבָּא Adv. des Ortes (syr. בּוֹלְבָּא, contr. aus הָאֹרָהָ, mit eingeschalt. לּהָן, hieher, dorthin, huc, illuc, s. TW

דּלְכְּשִׁישׁ m. (gr. ελκωσις od. ελκος, ulcus) Geschwür, Eiterwunde, s. TW

Preis, Lobgesang. Ber. 35° (mit Bez. auf Lev. 19, 24) הילול לברכה (mt Bez. auf Lev. 19, 24) אייתר ליה חד הלדל לברכה (und dem plural. W.) bleibt übrig, um zu beweisen, dass dem Genuss des Weines eine Benediction vorangehen muss; das andere wird näml. הילול להילון להילול die Palmzweige (werden am Hüttenfeste, im Feststrauss) zum Preisen (Lobe Gottes) angewendet. — Pl. R. hasch. 32° הילולים die zehn Lobpreisungen, näml. in Ps. 150.

wo aber das W. בללויה zu Anfang und zu Ende des Psalmes nicht mitgezählt wurde. Pes. 117a, vgl. בַּלְלֵינְהַ j. Pea VII, 20b un.

ch. eig. (syr. אול מיל und מיל ch. eig. (syr. מול und מיל מיל mit Verw. der Guttur. = אָלוּל Gesang, Freudenfest; gew. jedoch: Hochzeitsfeier. Das Verb. הלל wurde als Denom. genommen; vgl. Tanch. Achre, 164 a (mit Bez. auf Ps. 78, 63) "Seine Jünglinge verzehrte das Feuer", של רדר weil "bei seinen Jungfrauen שבתולותיו לא הוללו keine Hochzeitsfeier stattgefunden hat". - Ber. 6b אגרא דבי הילולא מילר das Verdienstliche im Hochzeitshause besteht in den Worten, d. h. in den Gesängen zur Belustigung der Brautleute. Das. 31° עביד הילולא לבריה er machte seinem Sohne Hochzeit. Ned. 50b, vgl. 7554. Erub. חטות ואכול חטות ושתי דעלמא דאזלת מיניה "54 לבי הלולא דמי Ms. M. (Agg. כהלולא דמי beeile dich im Essen und Trinken, denn die Welt, die du verlässest, gleicht einem Hochzeitshause. Snh. ברבושתא ושונרא עבדי הלולא מהרבא דביש "105 מרא Agg. (Ar. liest יומא טבא anst. הלולא das Wiesel und die Katze begingen die Hochzeitsfeier (das Freudenfest) von dem Fette eines Unglücklichen. — Pl. M. kat. 28a בי רב חכרא im Hause des R. Chisda (der 92 Jahr alt geworden sein soll) wurden sechzig Hochzeiten gefeiert. Git. 57° הלולי וחיכגי Hochzeiten und Tänze.

777 m. eig. Lob, bes. Hallel, eine gewöhnliche Benennung der Psalmen 113-118, deren ersterer mit הללר יה beginnt, und die an jedem Festtage recitirt werden. Jenes erstere wird auch zuw., da darin des Auszuges aus Egypten Erwähnung geschieht und selbiges auch bereits von jenen befreiten Israeliten gesagt worden sein soll (vgl. Pes. 117a): הלל המצרה, das egyptische Hallel genannt, im Ggs. zu הלל י'ת יום בשנה יחיד s. w. u. — Taan. 28b, הגדול an achtzehn Tagen im גומר בהן את ההלל וכ Jahre sagt (selbst) der Einzelbetende das ganze Hallel, näml. an den acht Tagen des Hüttenfestes, acht Tagen des Chanukka, am ersten Pesachtage und am ersten Tage des Wochenfestes; in der Diaspora (בולה) an 21 Tagen, näml. ausser den erwähnten Tagen, auch am 9. des Hüttenfestes, am 2. des Pésach- und am 2. des Wochenfestes. Dahing. wird an den anderen Pesachtagen (vgl. ניבע und an Neumonden blos das unvollständige Hallel recitirt, näml. mit Weglassung von Ps. 115, 1-11 und Ps. 116, 1—11. Pes. 64° קראו אה ההלל man recitirte das Hallel, näml. die Opferer des Pesachlammes am 14. Nisan Nachmittags während des Opferns; vgl. auch אין Meg. 14° בּלֵּילָם. Meg. 14° man sagt nicht אומרים הלל על נכ שבחוץ לארץ das Hallel wegen eines Wunders, das sich ausserhalb Palästina zugetragen; daher wird es nicht am Purim recitirt. Pes. 118a הלל הגדול

das grosse Hallel, worunter nach einer Ansicht das. zu verstehen ist der Ps. 136; nach einer andern Ps. 120—136; nach einer dritten: Ps. 135 und 136. — Der Name: Das grosse Hallel rührt wahrsch. davon her, dass das hier erst genannte (egyptische) Hallel urspr. blos aus Ps. 113 oder aus Ps. 113 und 114 bestand, vgl. Pes. 117° un.; anders nach Gem. l. c.

ער הלילא מצראה. (בולל) das Hallel. Ber. 56° un. הלילא מצראה das egyptische Hallel; s. vrg. Art. j. Pes. VII, 35° un. (1. בבירהא (בבירהא שהריה שהריה wenn das Pesachlamm (am Abend) im Hause verzehrt und das Hallel dabei recitirt wird, so zerbrechen (infolge des Freudenschalles) die Dächer. In Cant. r. sv. ווכרי הולה scheint אגרייאה בריש ירחא sie recitirten das Hallel am Neumonde; s. vrg. Art. Meg. 14° קרייהה זו הלילא ברום למא קרייהה זו הלילא ברום מצרייהה זו הלילא ברום מצרייהה זו הלילא ברום (am Purimfeste) vertritt das Hallel.

Hillel, N. pr. und zw. zunächst oder הדקן der babylonische, der ältere Hillel, der ungef. 100 Jahre vor der Tempelzerstörung, also 30 Jahre vor christl. Zeit-Er wurde, infolge seiner rechnung blühte. ausserordentlichen Gelehrsamkeit, anstatt der Bne Bethera als Nasi eingesetzt, welche Würde auch seinen Nachkommen mehrere Generationen hindurch verblieb. Pes. 66 ab fg. Tosef. Snh. cap. 7 Ende שבע מידות דרש הלל לפני זקני sieben logische Regeln trug Hillel den Aeltesten Betheras vor; vgl. בְּּלָּה. — Er hat sich im praktischen Leben durch viele zeitgemässe Verordnungen, durch welche selbst mosaische Gesetze umgangen wurden, hervorgethan; vgl. שׁלַחָ, הַּוֹזְבּוּל, u. m. a. — Schabb. 15ª בּרֹזְבּוּל רשמערן גמליאל רשמערן להגר לשיאותן בפני Hillel und Simon, Gamliel und Simon bekleideten das Nasiath 100 Jahre vor der Tempelzerstörung. Das. 31 fg., vgl. יִּבְוָתָן. מגלת יוחסין מצאו בירושלם Genes. r. s. 98, 95^d man fand ein Genealo- וכתוב בה הלל מבית דוד gien-Verzeichniss in Jerusalem, worin stand: Hillel stammt vom Hause David ab. Bez. 16^a הילל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים וכ' Hillel, der Aeltere hatte eine andere Art (als Schammai, der an jedem Wochentage für

den Sabbat bedacht war), denn alle seine Handlungen geschahen Gott zu Ehren; er sagte: "Gelobt sei Gott Tag für Tag" (Ps. 68, 20). Jom. 35^b un. הלל מחייב את העניים Hillel veranlasst die Bestrafung der Armen; d. h. wenn Jem. die Unterlassung des Gesetzstudiums durch seine Armuth entschuldigen wollte, so entgegnete man ihm: Warst du etwa ärmer als Hillel? — Er führte auch den Beinamen: Vater der Welt (vgl. בית II) und nach ihm wird seine Schule: בית genannt. Bez. 1, 1 u. ö. — Ferner R. Hillel (gew. הַרְּלֵּל plene geschrieben), Name vieler Amoräer. Snh. 98b. 99a ר' הילל אומר אין להם משיח לישראל שכבר אכלוהו בימי חזקיה R. Hillel sagt: Israel hat nunmehr keinen Messias. zu erwarten, denn die prophetischen Aussprüche beziehen sich blos auf Hiskija; wörtl. es hat ihn bereits in den Tagen des Chiskija genossen. j. Kil. IX, 32° ob. רולס 'ר, הילל בי ר' וולס und das. I, 27° ob. ר' הילל בי ר' אלס R. Hillel, der Sohn des R. Wales od. Alas. — Verkürzt j. Bez. V, 63° un. ר' ליל בי ר' וולס derselbe.

תוֹלֵלְהו f. (bh. הוֹלֵלְהות) Tollheit. Khl. r. sv. הוללה של מלכות הוללה של מיכות למכות הוללה של מיכות למכות הוללה של מיכות Tollheit der (römischen) Regierung, die Tollheit der Häresie.

שר ביבת הרלביר (hbr. הַבַּלֵם schlagen) geschlagen werden. Pesik. r. s. 23, 48° אי ביבת הרלביר wenn du geschlagen werden solltest. (In der Parall. j. Pea I, 15° un. steht dafür מילקר (מילקר Weise jedoch Sbst. wenn du Schläge erhältst.

בְּלֵם (=בּלֵּם (בּבֹּים, mit Wechs. der Guttur.,

arab. خلک) 1) vereinigen, zus. bringen, an schliessen (ähnl. bh. בלם), eig. an etwas befestigen, verbinden. Genes. r. s. 41, 42d (mit Anspiel. auf Jes. 41, 7) Abraham, שהיה מחליק את פטיטי והלם את כל באי העולם בדרך אחת welcher seinen Hammer (bildl. für Züchtigung, Zurechtweisung) glättete und alle Weltbewohner auf einem Weg Gott zuführte, mit ihm vereinigte (in der Parallele steht איתה, s. d.) - Ferner 2) anpassen, sich anschliessen, umschliessen. Ab. sar. 44ª die Krone diente als Zeugniss für das Haus David's, שכל הראור למלכות הולמתו ושאין ראוי למלכות אין הולמתו indem sie demjenigen, welcher der Regierung würdig war, sich anpasste (dessen Kopf umschloss); demjenigen aber, der ihrer unwürdig war, sich nicht anpasste. Das. Adonija, שמתנשא להולמו ולא הרלמחר der gross that, dass sie (die Krone) sich ihm anschliessen würde, welche jedoch sich Snh. 21^b steht dafür: ihm nicht anschloss. Tosef. Bech. cap. 4 בירהלמות שביקט להולמו. ermp. aus מובלמות.

eig. (= bh. Adv. hier), jedoch nach talmud. Sprachgebr., näml. הכמה משרה (s. vrg. Art.) als Sbst. Regierung, Herrschaft. Seb.

102º אין הלום אלא כילכות unser Wort bedeutet nichts anderes als Regierung; und zw. mit Bezug auf 2 Sm. 7, 18 "Wer bin ich dass du mich bis zur Regierung brachtest?" (שר הלם).

קלְמִי II (denom. von הַלְּמִי; gr. άλμεύω) in Salzlake einlegen, einmachen. — Hif. dass. j. Ter. X, 47° un. מְהַלִּימִין היו sie legten (das Brot) in Salzlake ein.

אלר' in אַלרם. קלום.

הַלְבָּה: s. הַלְבָּה.

יוֹלְלֵי, יוֹלְלָי, f. (gr. ਕੌλμη) Salzlake. Schabb. ארן עושין הולמי בשבת man darf am Sabbat nicht die Salzlake zubereiten. In Gem. das. steht dafür auch: מר מלח עזרן starkes Salzwasser (unterschieden vom gewöhnlichen כלר כללת), dessen Bestandtheile waren תרי תולתא כולתא zwei Drittel Salz und ein Drittel Wasser. j. Schabb. XIV, 14° ob. שאינה שוקעת כל שהביצה, wofür in bab. Schabb. l. c. הרלמי שפה בהן wenn ein Ei, das man hineinlegt, darin schwimmt (nicht versinkt), so ist das הלמי בריכה אומן . j. Schabb. l. c. הלמי שריכה מוכל Salzlake bedarf zu ihrer Zubereitung eines Sachverständigen. Erub. 14^b בהלמי Ar. (Agg. בהילמי).

הלבון מבחוץ והלמון מבפנים טהורה בינות אל. Ab. sar. 40° הלבון מבפנים והלמון מבפנים טהורה הלמון הלמון מבפנים טהורה הלמון הלבון מעורבבין זה בזה בידוע שהיא ביצה הלמון מעורבבין זה בזה בידוע שהיא ביצה הלמון Ar. (der überall: הלבון מעורבבין זה למון Agg. überall: חלבון, הלמון Agg. überall: חלבון, הלמון הלמון ein Ei, welches das Eiweiss auswendig und das Dotter inwendig hat, ist von reinem (zum Genuss erlaubten) Geflügel; wenn es das Dotter auswendig und das Eiweiss inwendig hat, so ist es von unreinem Geflügel; wenn aber Dotter und Eiweiss vermischt sind, so ist es das Ei eines Kriechwurms. In Chull. 64° ist der erste Satz crmp. Ter. 10, 12 הלמון (חלמון) des Eies Dotter.

אָלְמוֹנְא הַלְמוֹנְא הַלְמוֹנְא הַלְמוֹנְא הַלְמוֹנְא הַלְמוֹנְא בּסבּסבסה, וֹגִטְג בּלְמוֹנְא (syr. סבּסבסה, וֹגעב Γ = הַלְמִוֹנְץ Eidotter, s. TW.

s. hinter הַּבְּין s. בַּלָּה s. הַבָּין s. הַבָּין

והקלה If. N. a. (von לין) das Uebernachtenlassen. Meïla 4b הלכה דקעביד בידים das Liegenlassen des Opferfleisches über Nacht, wobei eine Handlung (d. h. Unterlassen des Verzehrens oder Verbrennens) stattfindet; im Ggs. zu הלכת דיך: Gedanken. Snh. 17° מחשבה das Aufschieben des gerichtlichen Urtels über Nacht. Das. 34°. 35°.

והקלה II f. N. a. (von להן) das Murren. Exod. r. s. 25, $123^{\rm d}$ ob. מה הלה היה שם was für ein Murren hat dort (in der Wüste) stattgefunden?

לביל (1) Helena, N. pr. Mutter des Munbas, welche auch die jüdischen Ritualgesetze beobachtete. Suc. 2^b הילכי המלכה die Königin Helena. Jom. 37^a. Nas. 19^b. — Ferner 2) Hilni, Interj. s. הַלְּיוֹנִי

אור לְּעֵים f. N. a. (von לֶצֵים) das Mästen, Stopfen der Thiere. Schabb. 155b למקום שאינה יכולה להחזיר הלעטה למקום שיכולה ist ein solches Stopfen der להחזיר Thiere zu verstehen, nach welchem sie die Speise nicht wieder von sich geben können; unter הלכים hingegen ein solches, nach welchem sie die Speisen wieder von sich geben können. Tosef. Schabb. cap. המראה כל שמרביעו ופוקט את צוארו ונותן 18, 13 מים וכרשינין כאחד הלעטה כל שמאכילו לנערכוך רכ' die erstere Art des Mästens besteht in Folgendem: Man wirft das Thier auf die Erde, hält ihm das Maul vermittelst eines Werkzeuges aufgesperrt, und schüttet ihm Wasser mit Wicken zus. gerührt, hinein; die letztere Art aber: Man lässt das Thier auf den Füssen stehen und füttert es, indem man ihm Wasser besonders und Wicken besonders beibringt.

ליק (eig. Hif. von לָקָם, s. d.) 1) einzeln ablesen, ablösen, absondern; mögl. Weise denom. vom gr. אמאמלדת (s. fig. הַלַקְטַר) die Knoten von der Eichel entfernen. מהלקטין את המילה ואם לא Schabb. 133 b man muss (bei der Beschneidung) die Fleischfasern (Knoten) von dem Gliede ablösen; wenn man sie nicht abgelöst hat, so erfolgt die Strafe der Ausrottung, d. h. eine solche Beschneidung wird, weil sie nicht rituell erfolgt ist, als ungeschehen angesehen. In Tosef. Schabb. cap. 17 Anf. steht ומהלקטין למילה ר' יהודה אומר אם לא :dafür man muss die Fleischfasern bei der Beschneidung ablösen. R. Jehuda sagt: Wenn man sie (bei einer Beschneidung an einem Sabbat) nicht abgelöst hat, so erfolgt die Todesstrafe; d. h. eine solche nicht rituelle Beschneidung wird, gleich jeder anderen Verwundung, als eine Sabbatentweihung mit dem Tode bestraft. — 2) (syr. مُحَدِّدُ den Vögeln Speise in den Schnabel stecken. Schabb. מהלקטין לתרנגולים man stopft (auch am Sabbat) den Hühnern die Körner in den Schnabel. Tosef. Schabb. cap. 18, 13 מהלקטין אווזיך 'ותרנגולין וכ man stopft Gänse, Hühner, Tauben u. s. w.

ת (viell. gr. אמאמלדת) Rohrgewinde, Röhricht, Auswuchs. Schabb. 157b un. ברום שני בחום בון שני בחום בון שני בחום ein kleines Rohrgewinde (Rohrgeflechte) war zwischen zwei Häusern. — Pl. Nas. 8b מנין הילקטי קיץ וענין die Anzahl der Rohre im Sommer und die Anzahl der Aehren im Brachjahre.

עות f. N. a. (von לָקַשׁה f. N. a. (von בּלְקֹשׁה f. N. a. (von אין מאפליה אלא לשון הלקשה f. אין מאפליה אלא לשון הלקשה (Jer. 2, 31) bedeutet nichts anderes als Verspätung (vgl. אָפַל Der Sinn jener St. wäre demnach: Wenn ich euch Gutes verheissen habe, ההלקשהו אוהה habe ich es jemals zu spät eintreffen lassen? Num. r. s. 23, 247å dass.

እምርን እምርን (hbr. ba) Ham, Hamta, Name eines Ortes, s. TW

אֹבְתָּתְ I Af. אַבְּמִי (syr. צַבֶּמִה, בּבְּמָה) abwenden, wegwenden, s. TW

אבר א ch. (בּהָהָה), s. המר.

א הימר m. (בין trnsp, mit vorges. ה) Staude, Ried. Schabb. 109^b; s. בר הינג.

אר הבאר m. pl. N. gent. (בראר היה vorges.) die Medier, s. TW

ובי m. (=bh., Stw. הביר 1) Geräusch. של רומי של רומי Ms. M. (Agg. העיר העיר urbs; das. 3 Mal) das Geräusch Roms. — 2) Menge, Schaar. — Pl. Cant. r. sv. ברם, 33c (mit אחרי הבעל... (HL. 8, 11 המרן אחרי הבעל... weil sie geräuschvoll לפיכך באו עליהן הַמוֹנוֹת (oder: schaarenweise) dem Baal anhingen, darum kamen feindliche Schaaren über sie. Das. הבנר sie hingen ge- אתרי המוני הביוניות דמלכוותא räuschvoll an den Schaaren vereinigter Regierungen, vgl. הומוכים. Exod. r. s. 11 Anf. (mit Bez. auf עָרֹב, Ex. 8, 17) אתם עשיתם המונים על 'ביר וכ ihr habt euch zu Schaaren gegen meine Kinder zus. gethan, darum werde ich "ein Gemisch" von Geflügel und anderen Thieren gegen euch schaarenweise. המונים המרנים schaarenweise.

לְּבְּמֹנְיָגְ ch. (= הָמֵנוֹן) Geräusch, Menge, s. TW

אברים, הברי, (=bh.) toben, lärmen; übrtr. sehr gierig nach etwas sein, (eig. wie המר sehr gierig nach etwas sein, (eig. wie המר בית אים על פ', von dem Brummen, Beunruhigtsein der Eingeweide). j. M. kat. III Anf., 81° Bar Kapra sagte zu Bar Elascha, dem Schwiegersohne Rabbi's, er möchte doch letzterem folgendes Räthsel aufgeben: משמים נשקפה הרמיה בירכתי בירכתי ביתה מפחדת כל בעלי כנפים ראוה נערים ביתה מפחדת כל בעלי כנפים ראוה נערים והנלכד נלכד בעונר בעו

herab, lärmt im Kreise ihres Hauses und erschreckt alle Befiederten; bei ihrem Anblicke verbergen sich die Jünglinge, aber die Greise erheben sich und bleiben (vor Entsetzen) stehen. Der (ihr entgegen) läuft, ruft aus: Wehe, wehe! und der in die Falle geräth, wird durch sein Verschulden verstrickt. — Wahrsch. ist hierunter der Tod gemeint, weshalb dieses Räthsel den Rabbi, der schon ein Greis und kränklich war, sehr ärgerte, vgl. 327.

Hif. dass. Levit. r. s. 22 Auf. (mit Anspiel. auf מהב בהמון אהב בהמון אהב בהמון כל מי שהרמה רביהה אור. אור. אהב בהמון וכ' אהר הממון וכ' wer gierig (tobt) und lüstern ist nach dem Gelde, der hat keinen Nutzen davon. Khl. r. sv. יריהרון, 82^d dass., wo jedoch anst. שהרמה רמהמה ומהמה של 20 lesen ist.

הביה f. (= bh.) Geräusch, Lärm. Thr. r. sv. אל הר. 69d R. Gamaliel und andere Gelehrte trafen in Rom ein, שמער קול המוכה (קול המוכה Ar. ed. pr. (Agg. רומי המוכה) und hörten das Geräusch der Stadt Rom. Sifre Ekeb Pisk. 43 שמער קול המייה של רומי sie hörten das Geräusch Roms vom Kapitol an bis 120 Mil (In der Parall. Mac. 24a בל בכל המוכה של בכל (בל במל המוכה של בכל בל " was absichtl. geändert wurde). j. Ab. sar. III, 43b un. לע"ד המייח עול. עוד אינות מור אורותכין, vgl. המייח עול. אורותכין, vgl. המייחכין, vgl. יהויה עול.

שבין m. Adj. (wahrsch. vom arab. בּשׁׁ betrübt sein) melancholisch. j. Git. VII Anf., 48° wird קרדייקוס (καρδιαλγικός) erklärt durch בינים Melancholischer. j. Ter. I, 40° mit. dass.

آبَاتِ، اِبَاتِ، m. ("pers. hemjân, هَمْيَانِ [arab.

himjan אביין Fl. im TW. hv.) Gurt, Gürtel, bes. des Priesters oder sonst hoher Beamter, dass., was hbr. אַבְנֵנוּ Erub. 104b wenn ein Reptil sich im Tempel vorfand, בהרביינר so schaffte es der Priester vermittelst seines Gürtels fort. — Pl. Suc. 51a von den abgeschabten Beinkleidern der Priester ברביינים und von ihren Gürteln fertigte man die Dochte an., vgl. בּלָאִים.

קביינה, אוריניה, אוריניה, אוריניה, ווייניה, אוריניה, אוריניה, ווייניה, אוריניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, אוריניה, ווייניה, ווייניה, אוריניה, ווייניה, אוריניה, ווייניה, וויניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, ווייניה, וויי

אָרָאָרָ, m. (syr. בּבְּבִּים, gr. ἡμίνα, hemina) ein Mass, welches die Hälfte eines Sextarius betrug בּבִּיּא, s. TW

י הַבְּיֵינְםוֹן j. Schabb. VII, 10° ob. denom. von אָבְיַרְּיִםוֹן, s. d. W

א הְבְּיוֹנְבְּס m. (gr. קְּעִוֹכְּיס;) Halbesel, d. h. Maulthier. j. Ber. VIII, 12b ob. wird nach einer Ansicht das hbr. ביבה (Gen. 36, 24) erklärt: הבירכם (oder הבירכם pl., s. flg. Art.) das Maulthier. Genes. r. s. 82 g. E. dass.; s. auch den nächstflg. Art.

ארביים, אובים, Adv. (gr. אָנוֹטָיס) halb, zur Genes. r. s. 82 g. E. wird ברבים (s. vrg. Art.) nach einer Ansicht erklärt: רבייבר הציר הביר וחציר כיכ halb, näml. zur Hälfte ein Esel und zur Hälfte ein Pferd; d. h. es war eine eigne Art von Thieren. j. Ber. VIII, 12b ob. הרבירם viell. crmp. aus הרבירם. Wahrsch. jedoch ist הייבורם (od. richtiger הייבורם) verkürzt von ב־בִּיבִיה, näml. pl. von ημισυ, ημι-. (Auf dieselbe Weise wird Genes. r. s. 4 Anf. das W. ברסים, Jes. 64, 1 durch ברסים, halbiren erklärt.) Demnach wäre die Verschiedenheit der Ansichten des R. Juda bar Simon und der Rabbanan in j. Gem. l. c. wie folgt zu erklären: Ersterer deutet das hbr. היבים (היבים) als einen Plur. von הבירולב : od. הבירולם : die Halbesel (u. zw. durch Einschaltung des :) letztere hing. halten das W für הרבוכה (die Consonanten des hbr. Ws. beibehaltend): Thiere, die zur Hälfte Esel und zur Hälfte Pferde waren; oder auch: die theils von Eseln, theils von Pferden abstammen, dem Sinne nach = הבירורם Halbesel. — j. Maasr. I, 48^d un. wird sogar das hbr. המכר (Dt. 1, 28) als das gr. ἡμισεύω gedeutet: פלגרן את לבכזר sie halbirten unser Herz, d. h. sie machten uns unschlüssig. Auf dieselbe Weise wird das auch das W. der Mischna משרביםר (Maasr. 1, 2) erklärt (ήμισεύω): wenn man sie (die Granatäpfel) zur Hälfte eingeheimst hat; vgl. auch בֵּיכָּוָרָן.

הי' s. in הימסיון, הימוס s. in

כירם, המירם, richtiger מירם, s. d. W.) Jad. 4, 6 כפרי המירם. Musaf., de Lara u. m. A. emendiren mit Unrecht הנירוס, gr. "Ομηρος: die Bücher des Homer; ersterer citirt auch ohne Weiteres aus j. Snh. X, 28° ob. ספרי המירוכ. Grätz in s. Kohelet p. 166. 167 ספרי המירס "die Tagebücher"; also etwa gr. ήμερήσια βιβλία. Die hie und da unrichtig angeführte St. aus j. Snh. l. c. lautet in den mir vorliegenden Editionen (Dyhrnf., Krotoschin, Zytomir und Amsterd. mit dem Comment. רפה מראה) wie folgt: ר' עקיבה אומר את הקורא בספרים ההיצונים כגון ספרי בן סירא וסיפרי בן לענה אבל סיפרי המירם וכל ספרים שנכתבו מיכן והילך הקורא בהן כקורא באיגרה R. Akiba sagt: Auch wer in den apokryphischen Büchern liest (hat keinen Antheil am zukünftigen Leben), wie z. B. in den Büchern des Ben Sira (Jesus Sirach) und in den Büchern des Ben Laana; dahingegen was die Bücher and alle anderen Bücher. welchevon jener Zeit ab (d. h. nach Abschluss des Kanons) geschrieben wurden, betrifft: so gilt, wenn Jem. in ihnen liest, dies so viel, als ob er einen Brief läse. — Die Bücher בבירב gehörten also zur Klasse der nachkanonischen Bücher, und waren ebenso wie diese höchst wahrscheinlich von Juden abgefasst. Ueberdies sollte man denn wirklich die Lectüre der Homerischen Gesänge (wenn man sie in jüdischen Kreisen gekannt hätte), in welchen die Götter Griechenlands verherrlicht werden, so ganz als gleichgiltig angesehen und wie "das Lesen eines Briefes" gestattet haben? Dass aber auch das = in unserm W blos Art. ist, bezeugen nicht nur Maimon, und R. Simson, welche in Jadaim 1. c. כפרי בירם lesen, sondern auch Ar., der sv. מרכוב aus Chull. 60b folgendes citirt: הדבה מקראות יש שראויין להישרת כספרי בררב (Ar. ed. pr.: בררב; in Agg. fehlen letztere zwei Worte) es giebt viele Verse in der Schrift, die dem Anscheine nach ebenso verbrannt zu werden verdienen, wie die Bücher בירוב, s. d. W Hai Gaon in s. Comment. zu Jad. l. c. liest כפרר ספרים חיצונים של : und erklärt das W הכירוס חלמת יונים שמם בלשונם הומרום (Ar. ed. pr. sv. מרדב, der diese Erklärung citirt, liest מרדב) apokryphische Bücher, welche die griechische Weisheit enthalten, heissen in jener Sprache: רנירום (?).

לבולים f. (verwandt mit hbr. בילים, Jer. 43, 9) die Befestigungsmittel der Balken, d. h. Holzkloben, Stein, Mörtel u. dgl., womit man die Balkenspitzen in den Höhlungen des Gerüstes befestigt. B. bath. 6° המלח ביה היבילים Ar. (Agg. רשביד ליה היבילים) er legt hinein (in die Höhlungen des Gerüstes, בי כוי , s. d.) die Befestigung. — Pl. (viell. von בליים (Agg. מליים אלו הַמְלְיָסִין (Agg. בֹילְיִסִין (Ex. 41, 26 "Rippenwerk") sind die befestigenden Holzkloben zu verstehen; vgl. auch

המלקה, אוֹקלְהָא f. Ingwer, der noch feucht in Honig eingemacht wurde. Ber. 36b האד הנו אחד המלחא באתר מבר הנדר הנדר המלחא Ar. ed. pr. (Ms. M. המלחא, Randgl. הימלחא; in einem Ms. המלחא, vgl. Rabinow. Anm. 5; Agg. הנדרא der eingemachte Ingwer, der aus Indien eingeführt wird. Jom. 81b dass.

במכו (=bh.) 1) zus. scharren. Thr. r. Einleit., 44° המכם מבמכביד er hat sie zus. gescharrt wie mit einem Kehrbesen. — 2) übrtr. in Verwirrung bringen, Jemdn. überrumpeln. Tanch. Wajera, 27° "Am dritten Tage" (Gen. 22, 4) schickte sich Abraham an, zur Opferung Isaac's zu gehen, damit die Völker nicht etwa sagten: אה בכו והכלך ושחם Gott hatte ihn überrumpelt, daher ging er (Abraham) sofort und schlachtete seinen Sohn.

בובה ch. (בביבה) zus. scharren. Dav. f. Zus. gescharrtes, Kehricht, s. TW. המר' s. in המים s. in

אוניא, gr. ὁμόνοια) אומונינאה, gr. ὁμόνοια) Heichheit, Einigkeit, dah. auch Gesellchaft. Thr. r. Einleit. sv. אלככנדרי, 46b mit Bez. auf Ex. 19, 2 ריחן sing.) früher zogen und lagerten die Israeliten uneinig (ריכיבר דיחנר); als sie aber am Sinai ankamen, ניטר כרכן traten sie Alle in Einigkeit zusammen. Das. sv. וכיון שנגאלו נישו איל, 49° ובדי בן לוי als sie erlöst wurden, bildeen sie Alle eine Gesellschaft. Cant. r. sv. 5x וכולן עשר ישראל הגמוניא (הרמוניא Sb (l. תראנ ועבדו אות, vgl. אוֹמוֹנִימָה. — Pl. Levit. r. s. 33, 177b als ihr in eurem Lande waret, בייהד כשה (נעשים l. מניניות הומניות לע (od. da habt ihr einträchtige Gesellschaften ür den Götzendienst gebildet. Jalk. zu Daniel, I, 155^d dass., mit Anspiel. auf במרץ (Ez. 23, 42). לשעבר הייתי עולה המוניות 59^d פרשה לשעבר הייתי früher (als noch der Tempel המרכירת של חגיגד stand) wallfahrtete ich in ganzen "Fest-Gesellschaften" (המרך הרגג, Ps. 42, 5); vgl. auch ממון.

Himonia, Name eines Ortes. Kidd. 72° הומניא בבבל וכ' Ar. (Agg. הומניא איכא בבל וכ' es giebt in Babel einen Ort Himonia, dessen sämmtliche Einwohner von Ammon abstammen. Mögl. Weise hat der Anklang unseres Ws. an עמרן die Veranlassung zu dieser Behauptung gegeben. — Das. 72^b "Jakob's Feinde ringsherum" כגון הימוניא לפום נהרא (Klgl. 1, 17) Ar. (Agg. wie Himonia zu Pum Nahara. Cant. r. sv. ידיו, 26° מונייא המונייא, ידיו um Getreide zu kaufen von dem Orte Himonia.

מוֹנְיֵיק m. (syr. מְנִירָא = מִּנִירָא אָ מִיּרָבָא מּבֹּב, מוֹנְיֵיק מִיּרָבָא, 3. d. W., gr. μανιάκης) Kette, Band, bes. Halsband. Dan. 5, 7. 16, 29 (Keth. המנרכא), s. auch TW.

הַבְּוֹן, הַבְּוֹן m. (gr. υμνος, ον) Hymnus, Feiergesang, Loblied. Exod. r. s. 45, 139° והיו מלאכי הטרת באין לומר הימנון לפניו die Engel schickten sich an, vor ihm (dem Mose) einen Hymnus anzustimmen. Cant. r. sv. במגדל, 20° ein Gleichniss von einer Gesellschaft שמבקשת לומר המנון למלך וכ' von Männern, die vor dem Könige einen Hymnus singen wollten; der König aber sagte: כולכם מטובחים ihr Alle seid zwar würdig, vor לומר המנון וכ mir den Feiergesang vorzutragen, jedoch soll dieser N. den Hymnus singen, weil seine Stimme am lieblichsten klingt; mit Bezug auf die Bevorzugung David's als Sänger der Psalmen, die von zehn frommen Dichtern abgefasst sein sollen (vgl. auch B. bath. 15^a). Midr. Tillim zu Ps. 1

und Khl. r. sv. コロンカコ、 88° dass. — Genes. r. s. 8, 9b מבקשין לומיר למלך דומינו (l.=Jalk. I \$ 23 und II \$ 261: היכילון), vgl. איפּרְכוֹכ. אלו. r. sv. הבינרן 1. אבר שהרה 1. Pesik. r. s. 2 Anf. הימנרן ושבח Hymnus und Lobgesang, näml. der 113. Psalm. Midr. Tillim zu Ps. 93, 1 ein Gleichniss von einem Könige, der die Regierung angetreten, החלה עביר לגיון אחר אמר כו הימנון נתן לו המלך פרוקפי שאינה זזה ממינו כך כשמלך הקבה בעולמו אמרה הארץ zuvörderst הימלון תחלה אלו מים העליינים וכ' erhob sich der Befehlshaber einer Legion (legio) und stimmte ihm einen Feiergesang an; infolge dessen der König ihm ein Prachtgewand (περιχοπ $\dot{\gamma}$) schenkte, das von ihm nicht weichen sollte. Dasselbe geschah, als Gott die Regierung seiner Welt angetreten. Zuvörderst stimmte die Erde den Feiergesang an und zw. durch das obere Gewässer, denn es heisst: "Von dem Getöse mächtiger Fluthen" u. s. w. Da sagte Gott: Euch schenke ich das Prachtgewand, daher heisst es: "Er gründete die Erde auf ihre Grundfesten, dass sie nimmer wanken soll" (Ps. 104, 5).

Name eines Amoräers. Kidd. 25ª wird dieser Name spottweise geändert in קרנונא. Unser W. wird also (vgl. Tosaf. z. St.) gedeutet=הם כונא warmer Fisch (d. h. scharfsinnig), im Ggs. zu קר נונא: kalter Fisch, vgl. jedoch קרנינא.

m. (wahrsch. pers.) zwei-במכרני ובהמניק B. mez. 25^b בסכיני ובהמניק bei Messern und Gabeln, die, weil sie klein waren, leicht verloren gingen und mit dem Kehricht ausgefegt wurden. Suc. 32ª ein Palmzweig, לעביר כי הימניק der wie eine Gabel gewachsen ist, d. h. dessen obere Bläter von einander getrennt sind. (Ms. M. דעביד לה כי הימוניק er hat ihn wie eine Gabel gemacht, gespalten (?), was jedoch weniger passt).

המי' s. in המים.

מבססס m. (viell. lat. omasum, s. w. u.) ein fetter, dicker Rindsdarm oder die Haube-Chull. 3, 1 (42a) המסס ובית הכוסות der dicke Darm und die Haube. Levit. r. s. 4, 148° המכם der Darm dient zum Zermalmen der Speise. Das. s. 18 Anf. הטחנות זה המכל, die Mahlenden" (Khl. 12, 3) das ist der Darm. Khl. r. sv. בירם שיזער, 97b dass. Demnach kann unser W urspr. semit. sein, näml. vom arab.

oder hbr. סכט, eig. der die Speisen zerreibt.

 $ch. \ (= קּמְטֵל ch.) dicker Darm,$ Haube. Levit. r. s. 3, 147b מאסטרנוכא להמסיסא, vgl. אַסטוֹמְכָא. In der Parall. Khl. r. sv. החכמה, 88° wird der Lauf der Speisen etwas ungenau angegeben: מן וושבא להמסיסא ומהמסיסא לקיבתא vom Schlund in den dicken Darm und von da in den Magen.

תְּבְּעְבְה f. (denom. von עִיכָּה) das Einrühren des Teiges. Pes. 37° המעסה קמח על im Ggs. zu, בַּרְלָבָה, vgl. גָּרָשׁים,

oder אָלְיְמְצָא oder אָלְיְמְצָא m. (viell. arab. בֿאָנֵה)

das Fett auf dem Darm des Thieres. Chull. 19 הימצא ובר הימצא Ar. (Agg. הימצא הרבר הימצא Ar. (Agg. הימצא הרבר בר Ar. (Agg. אדימר) ersteres bedeutet das Fett auf demjenigen Theile des Darmes, welcher krumm, bogenförmig ist (דאקשהא); letzteres: das Fett auf dem schnurgeraden Theil des Darmes (קאיהרא); vgl. אַבְּיַבָּא und בְּשִׁבָּא.

אַרְאָיבְיהָ (od. אַרְאָרָה) f. (arab. בֿיַבָּבָב)

Hemd oder Oberkleid. M. kat. 23ª Rab ging während der Trauerzeit aus בהמיצתא בהמיצתא בהמיצתא Ar. (Ms. M. בהמוְצְיִאְתָא דרומיר בהמוּצִיאָתְא ברומי in einem römischen, rothen Hemde, obgleich es noch neu war.

oder מוֹם m. Saft, Ausgepresstes.

Stw. arab. משלים ausgiessen, auspressen. Chull. 112ª Rab ass das Brot, worauf man gebratenes Fleisch geschnitten hatte, obgleich auf ersterem eine blutartige Flüssigkeit sichtbar war, רקרי ליה Ar. (Agg. המר בשר und nannte es Saft des Fleisches; d. h. es ist nicht als Blut zu betrachten (Raschi: יין בשר, von המר Wein).

oder المجدر (wahrsch. arab. مراجات schöne Gazelle, übrtr. schöne, anmuthige היה דורש Kidd. 22^b Schrifterklärung. פמין הומר Ar. (Agg. חומר) er hat dieser Schriftstelle eine anmuthige Deutung gegeben (eig. wie eine anmuthige Gazelle; nach Raschi: Diamant, von המר, brennende Farbe); näml.: Warum wird gerade "das Ohr" des Sklaven (Ex. 21, 6) durchbohrt? Weil Gott sagte: Das Ohr hatte gehört: "Die Israeliten sind meine Knechte" (Lev. 25, 55); dieser aber verkaufte sich einem menschlichen Herrn; deshalb soll sein Ohr durchbohrt werden. Ferner: Warum geschieht dies an "Thür und Pfoste"? Gott sagte: Thür und Pfoste waren Zeugen, dass ich sie überschritten, um Israel aus der Knechtschaft in die Freiheit zu führen; dieser aber ergab sich freiwillig der Knechtschaft; deshalb soll sein Ohr in ihrer Nähe durchbohrt werden. In Mechil. z. St. wird das erstere כמין חומר anders gedeutet: Das Ohr hatte gehört: "Du sollst nicht stehlen!" dieser aber hat dennoch gestohlen, weshalb er vom Gerichte als Knecht verkauft wurde, darum soll dieses Glied durchbohrt werden. Sot. 15° un. אררשנר כמין הרמר Ar. (Agg. הרמר) ich will es wie eine anmuthige Gazelle deuten. — Pl. Chull. 134b דורשי

תמורות Ar. ed. pr. (Agg. תמורות, wonach Raschi: schwierige Stellen) die Forscher annuthiger Deutungen. — Ar. erklärt unser W. im Namen des R. Saadja: etwas, was der That entspricht; denn im Aramäischen (?) bedeute אַחָנֵלְאַ: Handlung, vgl. אַחָנֵלְאַ.

למרי I f. N. a. (ערר ימרי) die Widerspenstigkeit, das Zuwiderhandeln. Snh. 66° הישיא שאהה מצווה על המראתר דיין beim Fürsten ist in Betreff der Widersetzlichkeit gegen ihn dir anbefohlen (worauf näml. die Todesstrafe gesetzt ist, vgl. Jos. 1, 18); beim Richter hing. ist auf die Widersetzlichkeit gegen ihn keine Strafe gesetzt. Das. 14° 16° dass. — Pl. Jalk. II, 123° (Midr. Till. zu Ps. 106, 7) שהר הַמְּרָיוֹת המִרֹר (Midr. Till. zu Ps. 106, 7) sie liessen sich eine doppelte Widerspenstigkeit zu Schulden kommen.

לקר, II f. N. a. (von מרר das Mästen der Thiere. Schabb. 155b Tosef. Schabb. cap. 18; vgl. הַלָּצָבָה.

לה ל. N. a. (von מורר) das Wechseln. Pes. 96^a המרח הדרה der Religionswechsel, Apostasie. Jeb. 71^a dass.

בורוד s. המרוד

קרֶּרְכְּרְ f. N. a. (von מְרֵבְּי die Erweichung. Chull. 45^b המרכה die Erweichung des Gehirns, im Ggs. zu מְּכְּמֵּלָה, s. d.

המיר s. in המירם.

קֹבֶייְ f. N. a. (von שְּׁבִיּבְ) das Herbeiziehen, Leiten des Wassers. Tem. 12b ob.

ות I Pron. pers. comm. (bh. מת, m., אם f.) sie, diese, illi, illae, ii, eae; mit vrges. Präp. steht בת, z. B. בתה, לקהן, לקהן, לקהן, j. Kil. III, 28° un. מתה הו wie verhält es sich mit den Zweiten? j. Schabb. II, 4^{d} mit. u. ö., s. אַלָּא j. Ab. sar. II Ende, 42^{a} מפרות הון ספירת ist dasselbe zu verstehen, was unter מפרות, s. d. W., vgl. auch אַלָּגָּל.

ווו (= bh.) wenn, ob. הו היה (vgl. Esr. 7, 26) sive, sive. B. bath. 103b. 104a הרר הן הרר ob mehr oder weniger; vgl. הַבְּל (In j. Bez. III g. E., 62b steht in einem ähnl. Fall: אר חסר או יהר און; demnach kann unser W. nicht, wie Weiss in Mischpat l. M. p. 17 meint, das gr. εν sein, gleich אחר אחר).

וּהָן 1) ja, ja wohl. — 2) eines, s. הדיך.

אין m. Pron. dem. (in den Trgg. לה, syr. לה, ביה באמרת להן אפור להן אמרת להן אמרת להן אמרת להן אמרת להן אמרת להן אמרת להן אמרת להן so wie du zu diesem sagtest, sagtest du auch zu jenem. j. Kil. IX, 32° ob. בה הן שאל להן והן שאל להן הן שאל להן הון שאל להן הון שאל להן הון שאל להן הון מינה כלום לופר diesen und dieser jenen fragte, können wir nichts daraus entnehmen. j. Schek. I, 45d

נקרא wenn wir dieses lesen. j. B. mez. 8° mit. אמר אהין להן der Eine sagte zum ıdern. — 2) dieser Ort, diese Stelle, da. Ned. VI, 40° un. הך רמשא הדן דלא משא לרהגין בקלק dal wo er ankam, kam er an h. schaffte man die falsche Kalenderberechmg ab); wo er aber nicht hinkam, verfuhr man ch dieser unrichtigen Weise; vgl. השַאַה. j. Kil. 1, 32° un. להן דאיטתלחית da, wohin ich gehickt wurde. Levit. r. s. 4 Anf. הד דר חלייא ı, wo es hängt u. s w., vgl. במלפא — 3) als agendes Pron. j. Ber. II, 5a ob. כין הך הרא n welchem (Orte) ist er? j. Chag. II, 77b un. שרח לי woher kam das ihm? Khl. r. sv. כל הן הוריתה אמר : 89° er fragte ihn. מון הוריתה ליה מן: woher (aus welcher Schriftstelle) hast i diese Lehre entnommen? Er antwortete: Von ther, d. h. aus folgender Stelle. Genes. r. s. 78 nf. Hadrian fragte den R. Josua: רלאך איכון אזליך אמר מן הן דאתבריין אל ומן (אן) הן אתבריין אל נ שלהר דינו wohin gehen sie (die Engel, die an jedem age verschwinden sollen?) R. Josua antwortete: ahin, woher sie erschaffen wurden. Woher aber urden sie erschaffen? Aus dem Feuerstrom, vgl. יִּיעָ, j. Pea VIII, 20^d un. לָהָן, vgl. בְּרָהָא. — Pl. amid 32^b הַּרְהוּ cres Wasser. B. mez. 117^a ס. בי חרי jene zwei Personen. — Oefter בַּבֶּר lie Punktation הַּבֶּר, הְּבֶּר, bei Luzzatto, ramm. ed. Krüger p. 72 fg., ist nicht einleuchnd und ist gegen die recipirte Aussprache). mez. 117a הני הלת jene drei Dinge. Schabb. יהכר בכר כוחרזא jene Einwohner Mechu-יאבל בוילי jene Worte (mit flg. אבל: dies t blos der Fall wenn wenn aber u. s. w.) ש. אונר מהני וטפי אהני weniger als diese ad mehr als jene. — Ferner mit angeh. Kaf gl. הָּבָּ diese allesammt. הַבָּּד כולהו diese allesammt. chabb. 88b ob. בכך אינשר jene Menschen. Git. " un. הנך ידיני בחתימות ירא דהני והני בדהנך iene wussten von der Unterschrift dieser eugen, diese aber nicht von der Unterschrift mer. Bez. 10^b הנך אזלו לעלמא והני אחריני לינד jene (Vögel) flogen fort, und diese hier nd andere. Pl. fem. בַּבָּלָ illae. j. Bez. V, 63b b. מפרשין להכן sie erklären diese Worte.

אָלְהַ, הני s. הני הניִם, הּנָיִם, הניִם,

קרנא m. (= הרנא, Nun eingeschalt.) Dornehege. Schabb. 109^b, vgl. בר הרגג. — Pl. b. sar. 47^b הרנגר, s. jedoch הרנגר.

m. pl. N. gent. Hungari, die ngarn, s. TW.

אָרִינְדְּאָ Wicke, vicia, eine Hülsenfrucht. Ber. איינדא שוייל (Raschi הינדא איינדא איינדא הינדע איינדא הינדעא). הינדעאה s. הינדעאה

אַנְטוּבִין = תּבְּיִסְ, s. d., lat. tubus, intubum) Endivie. Pes. 39° wird בולם erklärt: הורבר Endivie.

(syr. הֹרָהּ, hbr. הֹרה) Hindu, Indien. Ber. 36° und Jom. 81° בי הנדור , vgl. בּיְּיִלְהָא s. auch הִּנְּלָאָא.

אר הבדין ה. Adj. indisch, indicus. Pl. Jom. 34^b am Nachmittag des Versöhnungstages zog der Hohepriester an דול היה זוז היה ווחלים indische Gewänder im Werthe von 800 Sus. j. Jom. III, 40^d ob. הברין של הבריך die vorzüglichste Sorte indischer Gewänder. — Fem. Midrasch Tillim zu Ps. 6 הרב הבריך ein indisches Schwert.

ותוקרים, הגורה, ch. (syr. צביה, ביורה) indisch, indicus. B. bath. 74 ob. הנדרה הנהות R. Juda, der Inder. Ab. sar. 16 ob. הנראה indisches Eisen; s. auch TW

in Uebereinstimmung bringen, vergleichen (Sachs Beitr. II, 78 hält unser W als denom. von Ἰνδός, und zw. mit Rücksicht auf den indischen Ursprung der Zahlzeichen; dah. im Spätrabbinischen כהברכ: rechnen, הכרכה: Mathematik und Algebra). B. bath. 89b ובאתרא דלא חתמי נמי לא אמרך אלא באתרא דלא מהגדזי אבל באתרא דניהגדזי בהנדבי לא טקיל Ar. (Agg. בהנדבי לא טקיל, und anst. des letzt. Satzes steht ליה לן בה) an einem Orte, wo man die Masse nicht eicht, sagen wir nur dann (dass man ein falsches Mass nicht im Hause halten dürfe), wenn man (Seitens der Obrigkeit) die Masse nicht vergleicht, revidirt; wo man sie aber revidirt (da schadet es nicht), denn Niemand wird sich in einem nicht revidirten Masse etwas zumessen lassen, vgl. התימה.

Ithpa. zus. treffen, congruiren. Chull. 43a זיבין בהדי הדרי sie könnten zuweilen zus. treffen; d. h. die zwei Häute des Schlundes, die an verschiedenen Stellen durchlöchert sind, könnten durch heftiges Rütteln so zus. treffen, dass die beiden Löcher übereinander zu stehen kämen, wodurch der Schlund ganz durchlöchert ist.

לודון f. Berechnung, Ausgleichung. Git. 60 מכר נייסכר ראטקיה בהנדוא Ar. (Agg. בייסכר ראטקיה בהנדוא) verstopfe deinen Brunnen und beriesele das Feld (mit dem Eimer) laut Berechnung, d. h. dass das Tränken unserer Felder auf gleiche Weise geschehe.

שנקדילם m. (viell. gr. ἐναντίος) Gegner, im Wettkampfe. Pl. Midr. Tillim zu Ps. 16, 11 שני die zwei Wettkämpfer kommen an. Jalk.II, 95 dass., vgl. בּרְבִּירָם. Richtiger jedoch הַבְּירִבִירָם (ὁ ἡνίοχος) Rosselenker, s. הַבְּיבִירָבּירָ

(gr. 'Ινδική, syr. אָרָבָּבָּבְּי, indicum, ἐνδική, syr. אָרָבָּבָּבְּי, indicum, ἐνδικόν) Indien. Khl. r. sv. אָרָבִּרְּאָרָ, יוֹנְיבָּרְאָרָ, יוֹנְבִּרְאָרָ, לוֹ מִשׁם מִים, 75° Salomo liess sich von den Geistern bedienen, בשילה להגדיקי וניביאין לו משם מים und schickte sie nach Indien, woher sie ihm Wasser brachten. — Ber. 37b un. בהביא ההגדקא

indisches Brot, d. h. eine Torte (wahrsch. nach indischer Backweise), die am Spiess gebacken und öfter mit Oel und Eiern bestrichen wird, ähnlich unserer Baumtorte.

Melilote, Stein- od. Honigklee; vgl. bes. Fl. Nachtr. S. 431°; nach Sachs Beitr. I, 142: der griechische Lotos, unterschieden von dem egyptischen. — Pl. j. Pea VIII, 21° ob. j. Erub. III, 20° ob. Erub. 28° הַרְבָּרְיִרָם, s. d.

תַּבְּחָה f. (= הֵינוּהָן) das Hinlegen, Niederlegen, Hinstellen. Schabb. 22^b. 23^a in dem Hinstellen der Chanuckalichter beruht die Pflichterfüllung; das. wird jedoch entschieden, dass das Anzünden (הַדָּלֶקָה, s. d.) die Hauptsache sei. Das. 4 ab. 91 a צקירה das Fortnehmen eines Ggsts. von einem Orte und das Niederlegen desselben an einen andern Ort. Kel. 8, 8 מקום הנחת העצים der Ort, wo man die Hölzer hinlegt. Das. 22, 1 מקום הנחת חתיכות die מקום הנחת הכוסות Stelle (auf dem Tische), worauf man die Becher und die, worauf man die Portionen stellt. Taan. 2^b 3ª fg. טעת הנחתר die Zeit, wann man den Feststrauss weglegt, d. h. der 7 Tag des Festes. R. hasch. 27^b מקום הנחת פה die Stelle (an der Posaune), wo man den Mund ansetzt.

לובת f. N. a. (=bh., von תובת) das Ruhen, die Ruhe. Genes. r. s. 87 Anf. der Fromme אין לו הלחה בצר חבורה של רשע findet keine Ruhe in der Gesellschaft der Frevler. j. Dem. VII Anf., 26° חבות רוח Vergnügen, Seelenruhe. j. Pea I, 15° un. דושה הנחת רוחו של אביו er bewirkt die Ruhe, Behaglichkeit (eig. Beruhigung des Geistes) seines Vaters. j. Kidd. I, 61° un. dass.

קיְנְּטִין m. Adj. (gr. ὀνείδειον) schimpflich, von einem Gefängniss. Pesik. r. s. 26, 51°, vgl. איפוטונקריק.

קר s. in 'הר – בור s. קרן.

תני, הני nützlich, bequem, angenehm sein, geniessen. Ber. 10b הרוצה להנות יהנה wer (von den Gütern Anderer) geniessen will, der darf es thun, wie man dies

auch beim Elisa findet (2 Kn. 4, 10); im Ggs. zu Samuel, der von Niemandem etwas hatte annehmen wollen. Das. אַבור לו לאדם שיהוה בלא ברכה מבור לו לאדם שיהוה לו שיהוה מדבר בלא ברכה שלו שלא רצתה לזון ולהכות מדבר שאינו שלו לוון ולהכות מדבר שאינו שלו לוון ולהכות מדבר שאינו שלו das Auge, das nichts benutzen und nichts geniessen wollte, von dem, was ihm nicht gehört, soll sich an dem Guten sättigen.

Nif. מְהֵלְהָּהְ (=Kal) geniessen, Vergnügen empfinden. Ber. 57b drei Fruchtarten giebt es, die der Körper zu sich nimmt, ראין הגוף wovon er aber kein Vergnügen hat. Das. 64a המכורה er ergötzt sich an einem Mahle. B. kam. 20a הבהר וזה חסר der Eine zieht Nutzen von dem, woran der Andere Schaden erlitten hat. Schabb. 30a בהור השכינה מוכרו בור הורה sie ergötzten sich an dem Anblicke der Gottheit. Aboth 4, 5 הבהרה מוכרו הורה (materiellen) הבהרה מוכרו שורא שורא שורא שורא שורא שורא ביו שורא ביו שורא שורא שורא ביו הורה (materiellen) Genuss zu erlangen sucht, beschädigt sein Leben. Keth. 104b. Pes. 49a u. ö.

הני, הוֹני ch. (syr. הַנָּה = הַּנָּה) geniessen, Vergnügen haben; gew.

euch, wenn u. s. w. j. Ber. I, 4b un. מד בוה כוה (in ed. Krot. fehlt בוה welchen Nutzen bringt es ihm?

הַנְיִיה, הַנְיִיה, f. Nutzen, Genuss. j. Keth. עשו הניית בשנוים כהניית כספים .VI, 30 d ob. man betrachtete den Genuss, den die Gewürze gewähren, wie den des Geldes. Das. הכיית פריה לרביה der Genuss des ehelichen Umganges. Genes. r. s. 10, 10° מה הנייה לו welchen Gewinn hat er dabei? Snh. 71 b der Tod der Frevler ist ein Gewinn für sie הנאה להן והנאה לעולם selbst und ein Gewinn für die Welt. Das. סזור das Ausein-לרשעים הנאה להם והנאה לעולם andergehen der Frevler gereicht ihnen selbst, wie auch der Welt zum Nutzen. Taan. 8ª die Thiere sagen zur Schlange: מה המאה יש לך welchen Nutzen (Vergnügen) hast du vom Vergiften? Und der Verleumder, erwidert sie, הלה was hat er denn von seiner Verleumdung für Nutzen? Snh. 26b u. ö. בעל הנאה ein Wollüstling.

ערביה, אווייף, אווייף, פאנייה באלין האייף ch. (syr. באווייף, אווייף,
א הווין (syr. הווין הווי אין) Nützliches, Vortheilhaftes, אווין הווי לי יההרן לא הניין לי יההרן לא הניין לי יההרן לא הניין לי יההרן לא הניין לי יההרן לא הניין לי פסלא, als er bald die eine, bald die andere Welt erschaffen und wiederum zerstört hatte) bringt mir Nutzen, jene aber nicht. Das. auch mit Bez. auf Gen. 1, 31.

ाञ्चि s. ान् im Plur.

אַרַנְלָא s. בּרָנְלָא.

הינְם s. in הינְם s. in

בּרָן, בְּוֹן s. דָּרָ Ende.

תובר ש., הבוד f. N. a. (von קובר m., הבוד f. N. a. (von קובר m., בין f. N. a. (von קובר m., בין f. N. a. (von קובר m., בין f. N. a. (von קובר m., a. (von m., a.

הנת אין ראש השנה חל להיות אלא ביום הנת וביום עבורו (Arach. 9b) das Wochenfest kann blos auf den Tag des Omerschwingens treffen (d. h. wenn z. B. der zweite Tag des Pesach auf Montag traf, so trifft auch das Wochenfest auf Montag); das Neujahrsfest kann blos entweder ebenf. auf denselben Wochentag des Omerschwingens, oder auch auf den Tag treffen, der auf das Omerschwingen folgt, d. h. den dritten Tag des Pesach. Das Suff. in עיבורו bezieht sich näml. nach meiner Ansicht מנק הנף ahnlich wie עיבורה של עיר. — Die Erklärung der Commentt. (nach LA. der Gem.) אור עיבורו bedeute den 31. des Nisan (und zw. nach Raschi: die Nacht vor dem 31., nach Tosaf.: die Nacht nach dem 30. des Nisan) ist deshalb nicht einleuchtend, weil des Monats Nisan hier keine Erwähnung geschieht. - j. Maasr. II, 50° ob. הנפת מגל das Schwingen der Sichel.

Dokument verzeichnete Bestätigung des Gerichtes, worin von demselben Folgendes bescheinigt wird: Dieses Dokument wurde uns vorgezeigt (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ספר (eig. kam vor uns, ob) und wir approbirten und bestätigten es nach Gebühr. B. mez. The die gerichtliche Bestätigung befindet sich auf dem Wechsel. Das. 16^b. 17^a fg.

פונית m., הגלה f. N. a. (von נוץ m., הגלה f. N. a. (von נוץ m., הגלה f. N. a. (von נוץ m., als auch von der Sonne, dah. das Blühen, Schimmern, Glänzen. Ber. פון החנה beim Anbruch, Aufgang der Sonne. j. Taan. III, 67° mit. קורם vor Sonnenaufgang. In der Mischna das. 3, 13 dass. Men. 69° המבר בפירא וחנטה das Blüthentreiben der Frucht und das Knospentreiben der Frucht. Das. הנצה דעלה das Blüthen des Blattes.

אור (gr. ἐννεάς) eig. die Neunzahl, Anzahl von Neunen; bes. Name einer Münze, in der Bedeut. ¹/₉ Sesterz. Pl. Kidd. 12^a שני Tosef. B. bath. cap. 5 הֵריְצֵין. vgl. הָרִיְצִין.

Hinnak od. Hinak, N. pr. Pes. 101h היבְּקּ Rab Hinnak, oder בר הינק Bar Hinnak.

אוניקו s. אונייקר, vgl. bes. בְּבִינֶה

קורון m. pl. kanalartige Balken am Salomonischen Tempel, s. TW.

בּים, בּים, הַיִּם, הַּיִם, הַּיִם, f. (von בּים) eig. das Umringen, d. h. Sitzen oder Lagern im Kreise, in der Runde; was namentl. bei der Tafel zu geschehen pflegte, wobei man auf der linken Seite angelehnt war, Tischgelage; vgl. אַבְּקְרוּהָא. j. Maasr. IV, 51b ob. שבּקרוּהָא ישה היסב בשרה er hat die Tafel (Mahlzeit) auf dem Felde abgehalten. j. B. bath. IX Anf.,

16^d un. wenn Jemand den Hochzeitsbaldachin im Nebenzimmer hatte, ועשה לו הכב בטריקלין und sich das Tischgelage im Triclinium bereitete. j. Taan. IV, 68ª un. סדר הסב בזמן שהן ב' מטות לכ' die Ordnung an der Tafel ist folgende: Wenn zwei Sophas an der Tafel stehen, so nimmt der Vornehmere auf dem obenan stehenden Sopha Platz, der Andere aber auf dem niedrigeren, etwas tiefer. Wenn es aber drei Sophas giebt, so setzt sich der Vornehme auf das mittelste, obenan und die Anderen ihm zur Rechten und zur Linken. Das. אבות דרך הסב הן קבורין die Erzväter liegen in der Form des Tischgelages begraben, näml. Abraham in der Mitte, obenan, und zu seinen beiden Seiten Isaac und Jakob. Vgl. Ber. 43°. 46 b. כיצר סדר היכבה. Das. 52b הכבת גרים Ms. M. (das. 3 Mal; Agg. מסבת) das Gastmahl der Nichtjuden. Pes. 108ª פרקדן לא שמיה הסיבה הסיבת ימין לא שמיה מכבה das Liegen (am Tische) auf dem Rücken führt nicht den Namen Tischgelage; das Anlehnen mit der Rechten ebenfalls nicht, namentlich am Pesachabend, wo הכיבה erforderlich ist. Das. תרי כסי בתראי צריכי היסבה דהויא להו חירות Ms. M. (Agg. בעי חהוא שעתא) beim Trinken der letzten zwei Becher (von den vier Bechern am Pesachabend, vgl. 513) bedarf es des Anlehnens, weil man bei diesen die Erzählung von der Befreiung aus egyptischer Knechtschaft vorträgt; dahing. beim Trinken der ersten zwei Becher nicht, weil man dabei diejenige von der Knechtschaft vorträgt, s. הַּבֶּרָה, אַנָּדָה; vgl. auch בֵּירַפַּב.

קְּקְּהָן f. N. a. (von כסב, vgl. Num. 36, 7 וּהְבְּקֹה) das Wenden, Zuwenden. B. bath. 111 b הסבת הבעל das Wenden (der Erbschaft) durch den Mann.

קבי, הַבּיע, הָבִי, mit Wechsel der Guttur.) eig. das Entrücken, Entschwinden; bes. הרעת (wofür in j. Gem. oft הרעת הרעת , vgl. auch j. Jom. I, 38d ob. הרעת פר שות הרעת er wurde vom Priesterthum entfernt) das Entfallen aus dem Sinne. Snh. 97a שלשה באין בהיכה הדעת ohne dass man an sie denkt, d. h. während man die Gedanken auf etwas Anderes lenkt. j. Ter.

VIII, 46b ob. היכת דבר תורה, und j. Pes. I, 28b ob. הסיע דבר תורה (l. הדעת od. es od. es הדעת בט ergänzen) die Nichtbeachtung (macht unbrauchbar u. s. w.) das ist als biblisch anzusehen. Das. X, 37d un. הסיע הדעת. j. Schek. VII, 57° un. j. Meg. IV, 75° ob. dass. (vgl. das. das Verbum: Ich schaue hin ילא מסע דעתי und es entfällt mir nicht, eig. ich wende nicht meinen Sinn davon).

מוֹלֶם שׁ m. N. a. (von כום das Rütteln, Schütteln, Bewegen. Tohar. 10, 1. Meg. 8b die Unreinheit infolge des Schüttelns eines unreinen Ggsts. j. Maas. scheni II, 53d ob. der Schleimflüssige verunreinigt durch das Schütteln. j. Schabb. IX Anf., מה השרץ מטמא בהיסט את עבורה זרה 11^d so wie das Reptil durch Schütteln verunreinigt, ebenso ein Götzenbild. j. Ab. sar. III, 43° un. dass. — j. Chag. II, 78° un. היכט שטיהרתי לך בשרץ das Schütteln eines Reptils, das ich dir nicht als verunreinigend erklärt habe; vgl. damit Schabb. 83 b ob. זב וכל דדמי ליה. — Pl. j. Dem. II, 23° ob. הכיטות. j. Sot. V, 20^b ob. die Priester die der Prophet Chaggai (2, 11 fg.) über rein und unrein prüfte, בקיארן waren kundig der verschiedenen Arten dieser Verunreinigungs-Gesetze; vgl. בַּרָב

לְּיִמִישְׁא ch. (= הֶּימֵט das Schütteln, s. TW

הַבְּכָּהְ fem. (von בָּבָּ = בָּבָּ) Bedeckung. Exod. r. s. 42 g. E. (mit Anspiel. auf בַּבָּב, Ex. 32, 8; vgl. Jes. 25, 7) מככה רעה הסכתן לדורות die schlechte Decke (bildl. für die Sünde des goldnen Kalbes) bleibt ihre Bedeckung (haftet an ihnen) für alle Zeiten, vgl. auch בַּשִּׁבִּר.

erschlaffen, dah. sich scheuen, etwas zu thun, etwas ungern thun. Schabb. 147^a הוה קא מהסם למיחבה לה Ar. (Agg. überall החה, wonach Raschi's gezwungene Erkl. vom hbr. הוה מואר) er scheute sich, sie (die Mütze) ihm aufzusetzen. Keth. 12^b הוה מהסם er sah ihn Bedenken tragen. B. mez. 23^b und Chull. 50^a dass.

רבופת s בופאר.

תוח א. a. (עסה קפס) das Betrauern, die Trauerrede, Anstimmung von Trauerliedern. j. Ber. III, 6b ob. העסוקים בהספר diejenigen, welche mit den Trauerliedern beschäftigt sind. M. kat. 27a אין מניחין את המטה בחדב man stellt nicht die Bahre mit der Leiche auf der Strasse nieder, um nicht die Trauer überhand nehmen zu lassen. j. Suc. V, 55b un. הספרו של משיח הספרו של משיח הספרו של משיח הספרו של משיח הספרו של משיח הספרו של משיח בו Trauer um den Messias (Sohn Josef's), die Trauer um den Engel der Leidenschaft, welche beide näml. in der zukünftigen Welt werden getödtet werden; vgl. Suc. 52a. — j. Keth. XII,

35° mit. מי שלא נחעצל בהספידו של רבי וכי wer nicht saumselig war in dem Betrauern Rabbis, wird der zukünftigen Welt theilhaftig sein; vgl. אַשָּׁבַבְּהָא.

אַרְסְפֵּר ch. (בְּלָפֵּר ch. (בְּלָפִּר ch. (בְּלָא ch. (בְּלָא Sot. 35° Chook אין הווים ברספירא Sot. 35° Wodurch Alle mit der Trauer um ihn beschäftigt waren. Schabb. 153°, vgl. בְּבֵּר Snh. 46° אַרְבּר בּעכביר wird die Trauer-rede zur Ehre der Lebenden (Zurückgebliebenen) oder zur Ehre der Todten gehalten? Suc. 52°.

קבק m. N. a. (von הָלָבֶּק, s. d.) das Heizen, die Heizung. Pes. 30b, vgl. בּבְּבִיא I. Das. רכי תימא קדירה נמי נעביד לה היסק מבפנים Ms. M. (Agg. unrichtig: הסקה ליה הסקה) wenn du etwa sagen wolltest: Beim Topf könnten wir auch die Heizung von innen machen! Schabb. 125a היסק ראשון היסק שני es ist zweite Heizen. Bez. 33a היסק גדול es ist zu einer starken Heizung tauglich. B. bath. 19b dass. j. Pes. III, 30b ob. היסקה soviel zu ihrer Heizung nöthig ist. — Pl. das. שני הְּפֵּיקִין zwei Heizungen.

קרְסָּקְה f. (בְּיכֵּקְם das Heizen, die Heizung. Bez. 33° לא להכור עצים אלא להסקה die Hölzer sind blos dazu da, um zur Heizung verwendet zu werden. Das. מא חזי להסקה es ist zur Heizung untauglich. B. bath. 19° חזי להסקה.

קאס m. etwas Zerhacktes oder: Zerriebenes. Stw. הכק Pl. j. Snh. VIII Anf., 26° אכלו הַכּיִּקִים wenn Jem. es (das Fleisch) in zerhackten Stücken gegessen hat.

סור f N. a. (von סור) das Abnehmen, גדולה הסרת טבעת Abwenden. Meg. 14° ob. יותר ממ"ח נביאים וז' נביאות שנתנבאו להן לישראל הב' mehr bewirkte "das Abnehmen des Siegelringes" (des Ahaswerus) als die 48 Propheten und die 7 Prophetinnen, die für Israel auftraten; denn diese bewirkten keine Besserung, בעת החזירתן למוטב aber die Abnahme des Siegelringes (und die Uebergabe desselben an Haman, behufs Untersiegelung des Vertilgungsediktes) bewirkte Israels Besserung. Thr. r. sv. הם, 69° הכרת נובעת das Abnehmen des Siegelringes vom Finger. Esth. r. Anf., 99^a dass. Num. r. s. 11, 213° אין ישא אלא לשון מסרה das W. ישא (Num. 6, 25) bedeutet nichts anderes als Wegnehmen, Abwenden, d. h. "Gott wird seinen Zorn von dir abwenden", und zw. = ישא in Gen. 40, 19.

למשת f. (von הכסה, arab. משת) das Insichkehren, Zurathegehen mit sich selbst, Nachdenken über etwas. (Die gewöhnlich gegebene Erklärung vom fig. הַּכְּחָה ist nicht zulässig). Schebu. 40b שברעת היכת ein Eid des Insichkehrens, den näml. die Rabbinen dem

Beklagten auferlegen, damit dieser, bevor er ihn leistet, in sich gehe, ob er nicht schuldig sei. Namentlich wird ein solcher rabbinischer Eid (mit dem weit weniger erschwerende Umstände als mit dem mosaischen Eide verbunden waren, vgl. Schebu. 41ª und R. Ascher z. St.) in dem Falle geleistet, wenn der Beklagte die ganze Schuldforderung ableugnet (כופר הכל); der mosaische Eid hing. wird nur dann geleistet, wenn ein Theil der Forderung eingestanden wird (מורה במקצח). Es wird näml. als bestimmt angenommen (הָדָקָה, s. d.), dass Niemand eine Forderung stelle, wenn er gar nichts zu fordern habe, dass aber der Beklagte einstweilen deshalb die Schuld ableugne, weil er sie gegenwärtig nicht bezahlen könne. Durch die Auferlegung eines Eides aber werde er in sich gehen und zum Eingeständniss gebracht werden. B. mez. 5^a fg.

תְּׁלְתְּהָ m. (eig. Inf. von סָחָב) das Verbergen. Chag. 5a הסתר פנים das Verbergen des göttlichen Antlitzes, d. h. Zorn, Ungnade.

לבר f. N. a. (von עבר 1) das Tragen, Führen; übrtr. das Erschallenlassen einer Stimme, das Blasen. R. hasch. 27b. 34a 777 die Art wie der Widder das Horn trägt, d. h. nach Beschaffenheit seines Wuchses: vgl. Raschi. Mögl. Weise: die Art, wie man das Schofar beim Blasen zu halten pflegt. Das. דיליף העברה העברה ממשה Ms. M. (Agg. דגמר יברה עברה (עברה עברה) es ist erwiesen, dass das (Lev. 25, 9) bedeutet: Blasen (nicht: Einhertragen des Schofars) von ויעבירו קול (Ex. 36, 6) das ebenf. "Blasen" bedeutet. Snh. 64b, s. מה העברה שנאמר . j. Snh. VII, 25b un. מה העברה שנאמר so wie das "Durch- להלן באש את כאן באש führen", das dort (Dt. 18, 10) vorkommt, vom Feuer handelt (באש מעביר), so auch beim Molochdienste (Lev. 18, 21). - 2) Fortnehmen, Abnehmen. j. Nas. II, 52b ob. העברת שיער das Abnehmen, Abrasiren des Haares. Das. VII, 56° un. dass. Nas. 59°.

הערות f. N. a. (עור עור (עור לווי לווי f. N. a. (עור עור לווי f. N. a. (עור עור לווי f. N. a. (עור לווי f. N. a. (un f. un f.

קבְּקְבְּ f. N. a. (von קְדֵעָן das Erübrigen, Erübrigtes. Keth. 43°. 66° הערפה der Ueberschuss, der von dem Erwerb, nach Abzug der Ernährungskosten, übrig bleibt. B. kam. 87b.—
Uebrtr. Git. 12ab העופה reichliche, überflüssige Nahrung.

לבירה, העליה f. N. a. (von עלר תעליה, העליה f. N. a. (von העליה קלפי העליה das Heraufbringen. j. Jom. IV, 41° ob. העליה das Heraufbringen (Ziehen der Loose) aus der Urne. Jeb. 4b מהרך קלפי das Ueberwerfen eines Kleidungsstückes (z. B. über die Schulter), das Tragen desselben. Jom. 69°. Pesik. r. s. 16 Ende, Mose sagte: Wenn ich auch alle Thiere zus. brächte, אחת שבהן כדי העליה אחת würden sie denn zum einmaligen Opfern genügen? oder alle Hölzer in der Welt, יש בהן כדי הבערה אחת würden sie denn zum einmaligen Anzünden genügen? mit Bez. auf Num. 28, 2 und Jes. 40, 16. Chull. 104° un. העלאה das Auftischen der Speisen.

קלֵב m. N. a. (von קלֵב) das Entschwinden aus dem Gedächtnisse, Vergessen, eig. Verdecken. Schabb. 70b העלם מלאכות העלם שבת das Vergessen des Sabbats oder des Verbotes der Arbeiten; d. h. wenn Jem. am Sabbat eine Arbeit verrichtet, ihm aber entfallen war, dass es Sabbat ist oder dass diese Arbeiten nicht verrichtet werden dürfen. j. Schabb. VII, 9ª ob. (l. זיבת וקיטר וניסך בהעלם אחת (אחד wenn Jem. einem Götzen zu Ehren ein Thier schlachtet, die Fettstücke räuchert und Wein spendet bei einmaligem Vergessen, d. h. ohne inzwischen Kenntniss von der Sünde des Götzendienstes zu erlangen. Das. IX, 12b ob. j. Hor. III, 47b un. בהעלם אחד. j. Jom. VIII, $45^{\rm a}$ ob. — Pl. j. Schabb. I Anf., $2^{\rm b}$ בעלימות zweimaliges Vergessen. Das. VII, 9° un. העלימות הרבה mehrmaliges Vergessen. j. Snh. VII, 24° ob. j. Schebu. I, 32d ob. כמה יריעות והעלימות öfteres Kenntnisserlangen und Vergessen. Midr. Tillim zu Ps. 9, 1 (mit Bez. auf על מות לבן) der Psalm, "על העלמות שהבן עושה וכ wegen der irrthümlichen Sünden, die der Sohn (d. h. Israel) begeht und die der Versöhnungstag sühnt; על מוה wird näml. als ein W. genommen; ebenso nach der grossen Masora, vgl. Raschi z. St.

לינות f. N. a. (עמד das Hinstellen, Stellen. B. kam. 34° העמדה בדיך das Stellen vor Gericht. Das. 65° dass. Arach. 5° fg. Tem. 33° fg. העמדה והערכה das Hinstellen des Abzuschätzenden vor den Priester und das Abschätzen desselben (Lev. 27, 8 fg.). j. Maas. scheni III, 54° ob. u. ö. Jom. 41° העמדה das Hinstellen des Sündenbocks.

תוביק m. N. a (von קבל) das Beladen eines freigelassenen Sklaven mit verschiedenen Lebensmitteln (Dt. 15, 14). Kidd. 17b das Beladen und das Durchbohren des Ohres eines Sklaven. j. Kidd. I, 59° un.

הַעַרָנִיה s. הַעַּרְאָה.

בוְעַרֵב m. N. a. (von קרב) das Untergehen, Abendwerden. Jom. 6° היערב שמש der Sonnenuntergang. j. Schabb. II Ende, 5° u. ö.

מלקה denom. (von לֶּלֶרֶב das Verweilen am Abend. j. B. mez. VII, 11b un. הטכמה das frühe Hinausgehen zur Arbeit und das Fortgehen von derselben am Abend. Levit. r. s. 19 Anf. דברי הורה צריכין השכמה והערבה das Gesetzstudium bedarf frühen Aufstehens und späten Schlafengehens.

קרֶרְרָּה f. N. a. (von קרֵדְ) das Abschätzen. Arach. 5a fg. j. Maas. scheni III, 54°, s. קצַמֵּרָה.

קרותיקי f. (gr. ὑποδήκη) Hypothek, Verpfändung. Pl. Tosef. Schabb. cap. 9, 9 שטרי Dokumente von Testamenten und Hypotheken (R. El. Wilna emend. אַפּוֹתִיקוּי, s. אַפּוֹתִיקוּי.

l.h. Esau sendet Consuln aus, Jakob aber Besitzer ler Lehrstühle (ἡ καθέδρα), Kathedristen. Sifre Haasinu Pisk. 317 (mit Bez. auf Dt. 32, 14, welche Stelle auf das römische Reich und seine Habgier gedeutet wird) חמאת בקר אלו הפיטקים כרים אלו כאליריקין שלהנ והגמונים שלהם ואלים אלו בני פוקרין שלהם בני בשן אילו קונטרינינ עלהם ענ (Var. רעתודים אלו סנקירקים (סנקליטין ... הלב "Rahm der Rinder" אלו מטרוניות שלהנ las sind ihre Consuln und Feldherren (ὑπατικοί, ἡγεμόνες), "das Fett der Mastlämmer", las sind ihre Befehlshaber (χιλίαρχοι), und die Widder" das sind ihre Trabanten (beneficiarii, βενεφικάλιοι, vgl. בֵּרִפִּרקרִין), "die Söhne Basans", das sind ihre Centuriones, welche mit ren Zähnen (בֹשֵׁן) beissen, "die Böcke", das sind ihre Rathsherren (συγκλητικοί), "sammt dem Nierenfett des Weizens", das sind ihre Matronen (matronae). — Nach Perles' Etym. Stud. p. 93 wäre מגכטרניות: μαγιστριανοί, magistriani, oder מכשרניות von μάστωρ, Inquisitor.

רָבְּעָבְרָה s. d., von אַפָּטָרָה (בּיַבָּ 1) A bschiedsrede, die bes. sich verabschiedende Gelehrte als Segenertheilung und Danksagung für gute Bewirthung hielten. Genes. r. s. 69 Ende (mit Bez. auf Ri. 1, 24. 25) R. Janai und עבר (עבדי 1.) לה הפטרה מה אם זה (l. עבר שלא הלך לא בידיו ולא ברגליו אלא על שהראה להם באצבע ניצול מן הפורענות ישראל טעושים חסר עם גדוליהם ביריהם וברגליהם על אחת כמה wandten diese Schriftstelle als Abschiedsrede an: Wenn jener Mann ("der aus der Stadt kam"), der bei der Hilfleistung weder Hände noch Füsse anwandte, sondern blos mit dem Finger (,, den Eingang in die Stadt") zeigte, vom Untergang verschont blieb; um wie viel mehr die Israeliten, welche ihren grossen Männern mit Händen und Füssen hilfreich beistehen! (vgl. hiermit Sot. 46b). — 2) Haftara, d. h. der Propheten-Abschnitt, der den Beschluss der Thoraverlesung in der Synagoge bildet. Meg. 30b הפטרה בחול מי איכא findet denn etwa an gewöhnlichen Wochentagen ein Verlesen der Haftara statt? Dieses geschieht näml. blos an Sabbaten, Fest- und Fasttagen. — Pl. das. 29b 30b כרר הַפְּטָרוֹת die Ordnung der Haftaroth.

sie als sein Eigenthum erworben (dass er näml. das Gestohlene nicht im Naturzustande, sondern blos dessen Werth zurück zuerstatten braucht; vgl. שׁרְבָּיִבּי, denn früher hiessen sie: Blätter (בּבְּיבִי), jetzt aber: Besen (תְּבְּבִּי, Wenn er aber ein Bündel gestohlen hat und daraus (vermittelst Bänder) einen Strang anfertigt, so hat er denselben (durch diese Veränderung) nicht als sein Eigenthum erworben; denn er kann die Bindemittel davon losmachen und ihn wiederum als Besen benutzen.

אר' in אופנא in אר' in.

ספינס Genes. r. s. 100, 98°, wofür in j. Kil. IX, 32b ob. und Parall.

קבה (= bh.) wenden, umkehren. Part. pass. Pes. 50b ראיתי עליונים למשה בילם השפה ראיתי עליונים למשה ich habe eine verkehrte Welt gesehen: Die Hohen (besseren Menschen) sind unten, aber die Niedrigen stehen oben. Schabb. 108b בפרבה מילה Sodom ist verkehrt (d. h. zerstört worden) und auch sein Wesen ist verkehrt; insofern näml. in dem Todtenmeere kein Mensch ertrinken kann. — Tract. Kalla mit. דומלה אום מושלהם die ihren Tisch umkehren, bildl. für unnatürlichen Beischlaf, vgl. שילהם שילים בילון אום שליים בילוון שליים שליים בילון עוד שליים בילון אום שליים בילון אום בילון אום שליים בילון אום בי

Pi. hin und her wenden. Kidd. 59a יביר אחר רנועלה שחר אחר רנועלה wenn ein Armer einen Kuchen hin und her wendet (damit er gut gebacken und nicht verbrannt werde), und ein Anderer kommt, der ihn fortnimmt u. s. w.: bildlich für: Jemdm. etwas auskaufen. — Trop. Genes. r. s. 20 Anf. (mit Bez. auf Spr. 16, 28) Genes. r. s. 20 Anf. (mit Bez. auf Spr. 16, 28) ההרחש שהיפך דברים על בוראר schöpfer Worte (Thaten) umkehrte. Sie soll näml. der Eva vorgeredet haben, Gott hätte selbst von dem Baume der Erkenntniss genossen und dadurch die Macht erlangt, die Welt zu erschaffen.

Hithpa. (=bh.) und Nithpa. sich umwenden, sich verwandeln. Genes. r. s. 21 Ende (mit Bez. auf Gen. 3, 24) Engel, במהם מהחם מהם שהם שובים פעמים נשים שובים נשים שובים נשים שובים נשים שובים למו welche sich bald in Männer, bald in Frauen verwandeln. Das. "das Schwert" (bildlich für die Hölle), שהיא מהחםם מהחםם שוביא שובים שובים שובים שובים שובים שובים שובים במו שובים בים שובים בים שובים בים שובים בים buhlerisches Weib wendet sich hin und her, um nicht schwanger zu werden. Das.

בנילה (syr. יְבֶּהְ בּבִילֹהְא וֹלְא הִפּוּךְ בּנִילֹה wende ein Aas um, aber wende (verdrehe) nicht deine Worte, d. h. dieses ist weit schimpflicher als jenes. j. Schabb. XVI, 15^d nn. הפך אפור er wandte sich (sein Gesicht) um. — Uebrtr. j. B. kam. IV Anf., 4^a בדירי בדירי ומתחפך בדירי

ich wende mich hin und her in meinen Geschäften. Aboth 5, 22 בה הפכך בה הפרך בה אטחם שמחל wende sie hin und her (durchforsche die Gesetzlehre nach allen Seiten), denn in ihr ist Alles enthalten. Als Ggs. heisst es von der Agada j. Maasr. III Ende, 51a הרא הפכא הדיא ביכה כלום sie (die agadische Deutung) mag hin und her gewendet werden, so hat man doch von ihr keinen Gewinn. — Part. Peil הפים אפרף ערובים ע

קּבֶּה m. (=bh.) das Umgekehrte, Gegentheil. j. Nas. II, 51^d un. לטון הפך eine umgekehrte Redensart, vgl. א"לה.

קביקה f. das Umkehren, Umwenden. j. B. kam. III, 3° un. המטלטלין נקנין בהפיכה die beweglichen Güter werden durch Umwenden (anders Legen) gekauft, d. h. dadurch wird das Eigenthumsrecht erworben.

אבּבְּהַ f. (=bh.) Verwandlung, das Umwandeln. — Pl. Ber. 55^b הַּבְּבֶּה 'ג drei Umwandlungen, d. h. drei Stellen in der Bibel, wo das Umwandeln der Trauer in Freude vorkommt.

אַקְּיִבְּיָת ch. (syr. בַּבְּעָה = הַבְּבָּה) Verwandlung; אַבְּיָה (syr. בַּבּבּה) Verkehrtheit, perversitas, s. TW.

קבְּבְּבְּרָ m. Adj. (=bh.) wandelbar, unbeständig. Pl. Ruth r. Anf., 35° מון אתם ihr seid krumm Denkende.

אַנְבְּיֵהְ ch. (syr. בְּיֵבְיֵהְ) dass. wandelbar, s. TW

לְּבְּלְאָרה f. N. a. (von פָּלָא) das Absondern, die Absonderung. Schabb. 138b הפלאה זו איני טוהי von diesem "Absondern" ("sonderbare Strafen", Dt. 28, 59) wüsste ich nicht, worin es bestehen soll. Das. הפלאה זו תורה sonderliche Strafe (oder: das Entfallen) besteht in der Vergesslichkeit betreffs der Gesetzlehre. Nas. 62° אחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה לאיסור ואחד הפלאה לאיסור (Lev. 27, 2) dient zum Verbote (dass näml. dieses Gelübde der Geldweihe nicht aufgelöst werden dürfe); das andere "Absondern" (Num. 6, 2) zur Erlaubniss, dass näml. das Nasirat durch reuevollen Widerruf (חרטה) aufgelöst werden dürfe.

קבְּלְנְח f. eig. (= vrg. W.) Theilung; bes. דור הפלגה die Generation der babylonischen Sprachenverwirrung. Snh. 107^b fg. Genes. r. s. 4 Ende. Das. s. 19 und s. 26 Anf., vgl. דור הור II.

אוויקב זיסות. (von פַבֶּב) Schaden, Verlust, Beschädigung. Pes. 55^b הפסד מרובה ein grosser Verlust, ein kleiner דוי מחשב הפסד מצוה Verlust. Aboth 2,1 berechne כנגד שכרה ושכר מצוח כנגד הפסדה den Verlust, der durch die Tugend erwächst, gegen ihre Belohnung (welche näml. ersteren bei Weitem übertrifft) und den (geringen) Gewinn durch eine Sünde gegen ihren (grossen) Nach-מהר לשמוע ומהר לאבר 12. 12. Das. 5, מהר ein Schüler, der schnell auffasst, aber auch leicht vergisst, dessen Verdienst geht im Nachtheile auf; d. h. seine Vergesslichkeit bringt mehr Nachtheil als sein schnelles Auffassen Vortheil bringt. Das. auch umgekehrt. Levit. r. s. 34, 178° הפסד im Ggs. zu מהן שכר: Belohnung. B. kam. 115b הפסד כהן der Verlust des Priesters.

אָרֶּבְּכֶּר ch. (בְּמְכֵּרְ Verlust. B. kam. 115^b כל היכא הפסדה (richtiger הְּמְכֵּרְא überall, wo Verlust vorhanden ist.

לבות m. (von בְּבָּק das Aufhören, Unterbrechen. Erub. 54° כל מקום שנאמר נצח של מקום שנאמר נצח שנאמר נצח שנאמר נצח überall, wo in der Schrift: הנצח או הפסק עולמית steht, da bezeichnet es einen ewigen Bestand (wörtl.: es findet nie ein Aufhören dabei statt). j. Ber. II, 5° ob. סלה רמי הפסק die Tage der Unterbrechung (in der Menstruation). Das. VI, 10° un. אין רעש אלא הפסק ברכה של של הפסק ברכה של היי אלא הפסק של של מלכות wo in der Schrift של vorkommt,

תפסק f. (= הַפַּסֶק) das Aufhören, Unerbrechen. Genes. r. s. 33, 33d הפסקה גשמים las Aufhören der Regen zur Zeit der Sündfluth. raan. 4b בפסקה das Aufhören, d. h. der Wegfall des Gebetstückes wegen Wind und Regen (משיב הרוח וכ"), zu Anfang des Sommers. Levit. $m :.~s.~1,\,145^d$ באהל מוער אין כאן הפסקה in m derStiftshütte war keine Unterbrechung, näml. zwischen dem Rufen des Mose und dem Sprechen Gottes zu ihm (וידבר ויקרא). — Uebrtr. Hafsaka, d. h. der Sabbat, an welchem die Lesung der Pentat. - Abschnitte an den vier Sabbaten (zwei vor und zwei nach dem Purimfeste, vgl. פֶּרָשָׁה) unterbrochen wird. Meg. 30° -der auf die Hafsaka nächstfol שנייה להפסקה gende Sabbat. — Pl. Num. r. s. 14 g. E. רכי מה שכשות וכ wozu dienten die Pausen (bei den göttlichen Anordnungen)? Um dem Mose zwischen einem Abschnitt und dem andern Zeit zum Nachdenken zu lassen.

מְּבֶּצָא הַפְּצָא (אַבְּצָא m. (viell. אַפְּצָא הַפְּצָא) Gallapfel oder: eine Hülsenfrucht. Pl. Chull. היני קטניות לא חיישינן לבר מחמצי והַפְּצִי Ar. (Agg. מיני קטניות לא חיישינן לבר מחמצי והַפְּצִי Ar. (Agg. מיני קטניות לא חישינן לבר מחמצי ובר וכ' bei allen anderen Hülsenfrüchten brauchen wir (wenn ein Thier auf sie herabgefallen ist) eine Erschütterung der Glieder (wodurch es zum Genusse verboten ist, vgl. קיפוק) nicht zu besorgen, mit Ausnahme der Kichererbsen und Galläpfel, vgl. Tosaf. z. St.

קלְקְלָּהְ f. (= ch. אַפְּקַלְהָא, s. d., von פֿקע פֿקע פֿקע, s. d., von פֿקע הפֿקעה מפֿקעה הלואהר das Wegnehmen (die Nichtbezahlung) seines Darlehens.

קבקר m. (בְּבֶּקֵר, s. d., von הְבְּבֶּקר, die Freigebung eines Gutes, herrenloses Gut. i. Maasr. I, 48° ob. j. Snh. VI, 23° ob. הפקר טעות ine Freigebung, die auf irrthümliche Weise entstanden ist. — Uebrtr. Freisinnigkeit. Genes. r. s. 80, 78° בני ארם של הפקר משל הפקר מונה Menschen von einer freisinnigen Denkungsart. Jeb. 66° מנהג הפקר נהגר 19b. 66° מנהג הפקר נהגר 20 man verfuhr auf zügellose Weise gegen sie.

אָהֶבְּקְירְא הָלּפְקִירְ ch. (בְּפְקֵרְ ch. (בְּפְקֵר freies, herrenloses Gut. B. kam. 115^b הכינא קא זכינא ich habe mir (den Honig, der aus einem zerbrochenen Fasse ausgelaufen war) von einem herrenlosen Gute zugeeignet. — Git. 13^a עברא בהפקירא

ליה der Sklave befindet sich im freien, zügellosen Leben wohl.

להים, ההים, א. א. מ. (von הים, das Auflösen, Vernichten; bes. von Gelübden, welche (vgl. Num. 30, 5 fg.) vom Manne oder von dem Vater eines Kindes ausgehen (unterschieden von היםר נדרים, s. d.). Ned. 75° היםר מבא לכלל היפר לכלל היפר שבא לכלל היפר את שבא לכלל היפר solche Gelübde, die bestätigt werden können, können auch aufgelöst werden. Das. 76°. j. Ned. X, 41° ob. 42° un.

להוד ל. (בופר הברת להיפר das Auflösen. Ned. 69°. 76° 77° הפרת לדרום das Auflösen der Gelübde. Jeb. 109°. Genes r. s. 93 Anf. u. ö.

— Auch — היהר Schebu. 29° ob. Mose beschwor Israel (die Gesetze zu befolgen) "nach meinem (des Mose) Sinne und nach dem Sinne Gottes" כי דיכא דלא ההור הפרה לשברעתייהר damit keine Auflösung (Aufhebung, Annullirung) für ihren Eid möglich wäre.

קברכום m. (für הִבּיפּוֹם, gr. ἐππικός, τὸ ἐππικόν) ein Raum von vier Stadien, Rennbahn. Midr. Tillim zu Ps. 16, 11 (17, 1) שני wenn zwei הנדיוסין (הניוכין) ראין בהפרכום וכ' wenn zwei Rosselenker (ὁ ἡνίοχος) auf der Rennbahn laufen, wer erhält die Siegespalme? u. s. w., s. בִּימִין. In Jalk.II, 95 bist anst. איפרפום zu lesen איפרפום dass.

סוֹבְיבֹּבּם m. (gr. ὕπαρχος, syr. בּבּבּבּם, בּבּבּם) Hyparch, Unterbefehlshaber, Statthalter. Exod. r. s. 18 Anf. (mit Bez. auf Ex. 11, 8) Mose sagte zu Pharao: מוד ושר הפרכוס שלך וכל בני פלטין מען הוה הפרכוס שלך וכל בני פלטין לעו selbst, sowie dieser Feldherr, der vor dir steht, wie auch deine sämmtlichen Schlossbeamten werden zu mir kommen. Gew. אִיפַּרְכּוֹס אִיפַּרְכּוֹס (wahrsch. zu lesen לשם הפרכון vgl. הוּרְכִינוֹס אַנוֹין.

לְּבְּרְכִיּא f. (gr. ὑπαρχία, syr. בְּרְבִּיְּבֹּה ກົ) Hyparchie, Unterbefehlshaberstelle. Sifre Haasinu, Pisk. 330 נכנט להוך הפרכיא er besuchte seine Hyparchie, vgl. מלה

ערבות אורים

קברשה f. (בּפְרֵשׁה), Absonderung, Entfernung. j. Dem. VII, 25b un. מלוי בהפרטה es ist von der Absonderung (Entrichtung der Priestergabe u. dgl.) abhängig. j. Chall. III, 59c ob. הפרשה שנייה die zweite Absonderung, Herausgabe. Tem. 15a שניה die Zeit des Absonderns, d. h. des Bestimmens eines Thieres als Opfer. B. kam. 54^b הפרשת הר סיני die Fernhaltung (der Thiere) vom Berge Sinai (vgl. Ex. 19, 13). j. B. kam. V, 5^a un. dass.—Uebertr. Genes. r. s. 6, 7^c הגרול הובר die Fernreise auf dem grossen (d. h. mittelländ.) Meere; vgl. שַׁבָּי. Num. r. s. 10, 209^d, 210^b u. ö.; s. auch

תברתי Genes. r. s. 100, s. אֶבְרָתִי

שְׁשְׁהָ, שִׁשְׁהָּה m., הַבְּשְׁבָּה f. N. a. (von שַשְׁבָּ) das Abziehen, bes. der Felle, Thierhäute, das Enthäuten. Seb. 50b 53b fg. הפשים וכיתות das Enthäuten und Zerstückeln der Opferthiere. j. Pes. VI, 33a un. הפשים Enthäuten. j. Meg. I, 72b un. Genes. r. s. 34, 33b. Levit. r. s. 9, 152d u. ö.—Schabb. 116b הששים das Abziehen des Felles. Sifra Wajikra Abschn. Nedaba cap. 5 שולה שעוכה שולה ששים bei jedem Brandopfer ist ein Abziehen des Felles erforderlich.

תְּבְּשֵׁר m. N. a. (von פְּשֵׁר das Laumachen. Schabb. 40^b הפשרו זהו בשולו sein (des Oels) Laumachen ist dasselbe, was bei anderen Getränken Kochen ist.

קּבְּתֵּק s. הַנְּטְקָה s. בּיּנְתִּק - אַנְּחָבָּה s. הֹלְיבְּהָ s. הֹלְיבָּה s. הֹלִים היי אוֹנְאַ

אבה f. N. a. (von יְצֵב) das Hinstellen, Sichaufstellen. Num. r. s. 18, 234b ישיאה das Hinausgehen und das Sichaufstellen. Pesik. sutarti Abschn. Nizabim Anf. יש הצבה לרעה manches Sichaufstellen ist in gutem und manches in bösem Sinne zu nehmen.

תנאל היאלה ל. N. a. (=bh. von נאַל) Rettung. Git. 56° האלה פורמא eine geringe Rettung. Meg. 16° האלה לבשות בשנה בשנה לבשנת בשנה לבשנת בעלה להאלה לבשנת הארים בער מחוקן להאלה לבענה להאלה לבענה מחוקן להאלה לבענה מחוץ. לבענה האלה עצנה האלה עצנה האלה עצנה האלה עצנה האלה עצנה האלה עצנה האלה ענה לפשנת die Rettung, die von ihm (dem Thiere) selbst ausgeht (indem es sich durch die Flucht vor dem Verfolger zu retten sucht), die Rettung, die von Anderen ausgeht.

ארניר (?) N. pr. f. Num. r. s. 10, 207b ארניר שמה (?) ארנירה דשמשון הצלפוני שמה die Mutter Simson's hiess Hazlalponi. Richtiger jedoch scheint die Angabe in B. bath. 91², wonach sie: Zelalponith, צלפונית geheissen habe. Vgl. hiermit 1 Chr. 4, 3 הַצְּלַבְּוֹנִי N. pr. m. mit vrges. Art. He.

Hazlefoni, Name eines Ortes. M. kat. 22^a בני הצלפוני (Ms. M. הצלבוני) die Einwohner von Hazlefoni.

לבנית f. N. a. (von יבית 1) das Ausbreiten, Hinbreiten. Keth. 61^a ממנה das Hinbreiten des Bettes (Polsterlegen). Das. 96^a. Jom. 69^a ein Gewand von Mischzeugen (Kilaim),

שלהה עותה welches zum Unterbreiten, Polstern verboten ist. — 2) übrtr. der Wortlaut, eig. das Unterbreitete. Chull. 49^b כך הוא so ist zwar der Wortlaut der Mischna (Borajtha), aber sie muss geändert werden. Snh. 51^a u. ö. dass.

עריכה f. N. a. (von רְצֵה) das Anzünden, Verbrennen. j. Schabb. II Anf., 4° ob. אריכה (l. האאה sie bedarf des Anzündens. j. Jom. II, 39° ob. אריה מאט das Anzünden des Feuers. Das. אליהא, s. אליהא. Jom. 24° dass.

לְבָּלֶה f. N. a. (בְּלֶּהְבָּלְ, von לְבָּלֶּה f. Rufnehmen. Schebu. מברל מבר שבינה הבנסת אירחין יותר מהקבלת פני שכינה die Bewirthung der Gäste ist verdienstvoller als die Zuvorkommenheit gegen die Gottheit. Schabb. 127° dass. (Ms. M. מקבלת.).

עקרט m. N. a. (von קרטי) was dem Heiligthum geweiht wird, Geheiligtes, Geweihtes, im Ggs. zu Profanem. Jeb. 46a הקדש etwas Geheiligtes חמץ ושחרור מפקיעין מידי שעבור (ein zum Opfer bestimmtes Thier, das später einem Gläubiger hypothekarisch verpfändet wurde), Gesäuertes (das ein Jude bei einem Nichtjuden verpfändet hat) und Sklavenbefreiung (wenn Jem. seinen Sklaven einem Gläubiger hypothekarisch verschrieben und ihm später einen Freiheitsbrief ertheilt hat) entzieht der Verpflichtung gegen die Gläubiger; dass näml. ersteres geopfert werden muss, das zweite beim Eintritt des Pesachs, weil als Eigenthum des jüdischen Schuldners angesehen, zum Genusse verboten wird, und dass der Sklave die Freiheit erhält Git. 40b u. ö. Genes. r. s. 60, 58° הקרש דמים ein Ggst., den man dem Heiligthum blos hinsichtl. seines Werthes (den Erlös desselben) geweiht hat; im Ggs. zu הקדש מזבח (Arach. 8, 7), d. h. ein Thier, das selbst geopfert werden soll. Tem. 32° הקדש עילוי ein Heiligthum der Abschätzung; vgl. ערלור. Arach. 8, 7. dass. Kidd. 2^b der rabbinische Sprachgebrauch bei der Trauungsformel: הרי את מקודשת לי ("Du sollst mir geehlicht, eig. geheiligt sein") rührt davon her, ראסר לה אכולי עלמא כהקדש dass der Mann die ihm angetraute Frau, infolge der Trauung als ein Geheiligtes, für alle anderen Menschen Verbotenes erklärt. Nach Tosaf. z. St. wäre der einfache Sinn der gedachten Formel: Du sollst mir zur Frau bestimmt sein! beim העבורה הרי הן הקדש עליך beim Tempeldienst (schwöre ich) dieses Getreide soll dir als Heiligthum gelten! d. h. es soll dir zum Genusse verboten sein. — Pl. Levit. r. s. 5, 149^d u. ö. הַקְּדֵשׁוֹת geweihte Gegenstände.

אָלְהֵישְׁ ch. (בּקהֵשׁ) Geheiligtes, Geweihtes. j. Schabb. II, 4d ob., vgl. בַּזְבוֹי

הקר f. N. a. (von קבן) der Aderlass.

Ker. 20b. 22a הקום הל das Blut, das beim Aderlass abfliesst. Nid. 19b dass. Git. 70a מממת לבו der Aderlass. Schabb. 129a מינמא der Tag, an dem man sich zur Ader lässt.

תְּבֶּרְ חִי. חִיּרְבְּיִר m., הַּבְּבְּיִר f. N. a. (von הָבְּרָבְּר m., מוֹנְיִרְבְּרְ f. N. a. (von הָבְּרְבְּר m., Duftenlassen eines Opfers. Ber. 2ª u. ö. הקטר חלבים ואברים das Räuchern der Fettstücke und Glieder der Opfer. j. Pes. V, 31d un. הקטר אינורים das Räuchern der gesetzlich bestimmten Opfertheile. j. Jom. VI, 44ª ob. — j. Pes. VII, 34° ob. — j. Pes. VII, 34° ob. — j. Jom. II, 39° mit.

קרם m. N. a. (von קרם die Bestätigung, Aufrechterhaltung, bes. von Gelübden, im Ggs. zu הֶּיפֵר, s. d. Ned. 75°. j. Ned. X, 42° un. u. ö.

א הקבה לא חידול הקמה אלא אם כן חלה הפרה (היקם Red. 69° לא חידול הקמה אלא אם כן חלה הפרה לא חידול הקמה אלא אם כן חלה הפרה לא מידול הקמה אלא אם כן חלה הפרה die Bestätigung der Gelübde soll nicht eher als die Auflösung derselben stattfinden. — 2) das Aufrichten, Aufstellen. R. hasch. 2° הקמה ליכור die Aufstellung der Stiftshütte. j. Orl. I, 60° un. j. Jom. I, 38° ob. הקמה הליכור das הקמה הליכור seine Aufstellungen.

קּלְנְאָה f. N. a. (von אָקְנֵירָהָא s. d.) die Zahlungsverpflichtung, Hypothecirung der Güter. B. mez. 13°. 14° שטר הקנאה ein Schuldschein der Zahlungsverpflichtung, vgl. אקנייהא. Das. 16°

קלקף m. N. a. (von נַלַתְּ das Umringen, Umgeben, der Umfang. j. Erub. VII Anf. 24b שוויה בו היקת צ'ו טפחים wenn darin ein Umfang von 96 Faustbreiten war. Schabb. 20° רוב הקיפו der grösste Theil seines Umfanges, im Ggs. zu רוב ערביר: der grösste Theil seiner Dicke. Khl. r. sv. רישב, 97^d (mit Bez. auf Dan. 3, 1) ein Gegenstand, dessen Höhe 60 Ellen und dessen Breite ebenfalls 60 Ellen beträgt, צריך היקת חד מהלתא bedarf (um stehen zu können) eines Umfanges vom dritten Theile dieses Masses. Suc. 7 b 55 שיש בהקיפו ג' טפחים יש בו רוחב טפח jeder Körper, der in der Peripherie drei Faustbreiten misst, hat eine Breite (Durchmesser) von einer Faust, d. h. ein Drittel; was jedoch um etwas ungenau, vgl. Tosaf. z. St. — Uebrtr. Schuldforderung. Tosef. B. mez. cap. 8 mit. ער שיגבה bis er seine ganze ausstehende Schuld einkassirt hat. Gew. steht dafür בַּקַפָּה, s. d.

אָלְיְקִיׁבְּ ch. (בְּיקֵּף die Umkreisung. B. kam. 20 את גרמה לי היקיפא יתירא du hast mir eine überflüssige Umkreisung verursacht.

קְּקְּהָ f.~(= הֶּיִּקֶּף) das Umringen, Umgeben. Jom. לה ברגל הקפה ביד הקפה ביד

das Umringen mit der Hand, mit dem Fusse. Nas. 29a. 57b fg. ברתם הרמם eig. das Umgeben des Kopfes, d. h. das Haarabschneiden durch Hinüberführen (der Schere od. des Rasirmessers) um den Kopf herum. j. Sot. II Anf., 17d הקפת נזירות das Abscheeren des Haupthaares infolge des Nasirats. j. Jeb. X Ende, 11° קון der Haarwuchs um das männliche Glied, vgl. קון. Pesik. r. s. 41, 70° משלח התכוח das Umringen des Altars. — Uebrtr. Schebi. 10, 1 הקפת החנות שונה Waarenschuld, eig. das Herumgehen, Hausiren in den Läden, um ein Darlehn zu erhalten. Tosef. Schebi. cap. 8 dass. — Pl. Genes. r. s. 41, 39d Abraham bei seiner Rückkehr הקפותיר ging, um seine Schulden abzuzahlen.

קפר f. N. a. (von קפר), s. d.) eig. das Genaunehmen mit etwas, dah. auch: das Aufbrausen. j. Ned. I, 36^d un. בני אדם מהוך die Menschen pfiegen im Aufbrausen Gelübde zu thun. j. Nas. I, 51° un. מתוך הקפרה מכרה בל dass. j. Ab. sar. IV, 44^a mit. מתוך הקפרה er verkaufte es (das Götzenbild) im Aufbrausen. Tosef. Git. cap. 5, 7.

קביק f. N. a. (von קביץ = קוּץ) eig. das Schneiden. Uebrtr. Snh. 65°a הקצת שפתיו Ar. sv. אד 9 (Agg. דקימה) das Hin- und Herdrehen (Schneiden) seiner Lippen.

קרֶבְּהְ f. N. a. (von קרֵבְה) das Nahebringen, Darbringen. B. kam. 12b מוזי להקרבה es kann dargebracht, geopfert werden. Ab. sar. 13b dass. Erub. 63b הקרבה תמידין das Darbringen der beständigen (täglichen) Opfer. Men. 11^a נאמר הקרבה בת Levit. r. s. 2 Ende. בת הקרבה beim Widder באיל ולא נאמר הקרבה בשור (oder richtiger: בצאך, bei den Schafen) ist das Darbringen (הקריב) erwähnt, nicht aber beim Ochsen (vgl. Lev. 1, 9 und das. V 13). Das. s. 20, 163° die Söhne Aharon's starben על הקריבה ועל הקרבה wegen des Nahens und wegen des Darbringens (vgl. Lev. 10, 1 ויקריבו und das. 16, 1 בקרבתם). Num. r. s. 2, 186ª dass. Das. s. 14, 223° u. ö. — Exod. r. s. 21, 120° הקרבת פרעה לישראל Pharao's Nähern (Entgegenführen seines Heeres) gegen Israel.

ערקים m. N. a. (von קֹלָם das Zus. treffen, Vergleichen, eig. das Zus. schlagen; insbes. Hekkesch, eine der 6 (7) logischen Normen, die zur Eruirung von Gesetzlehren angewandt wurden. j. Pes. VI, 33° ob. Hillel hat erwiesen, dass das Pesachopfer (am 14. des Nisan) auch am Sabbat dargebracht wurde מהרקש durch den Hekkesch (Vergleich): So wie das beständige Opfer (Tamid), weil es ein Gemeindeopfer ist, auch am Sabbat dargebracht wird, so auch das Pesach als ein Gemeindeopfer. Seb. 49° 50° wiesen wird.

ערקשׁ ch. (= הֵיקשׁ) Vergleich, Hekkesch. Snh. 85b בהיקישא פליגי sie sind hinsichtlich des Vergleichens (d. h. ob man dies anwendet oder nicht) verschiedener Ansicht. Ker. 4^b u. ö. Ned. 3^a was in der Schrift durch ein besonderes Wort angedeutet ist, לא צריך bedarf nicht des Hekkesch.

קשָׁה f. N. a. (von נְקַשָׁה) das Zus. schlagen. Snh. 65° הקשת זרועותיו das Zus. klopfen seiner (des Todtenbeschwörers) Arme. Ker. 3b dass.

ו הר ו I m. (= bh. Stw. הרה, s. d.) Berg. Chull. 39 רישיך והר ist dein Kopf und da der Berg! d. h. entweder schlage deinen Kopf an den Berg oder gieb meinem Verlangen nach! Das. גדא דהר, s. בַּל. j. Schebi. IX, 38^d un. הר המלך der Königsberg. Schabb. 56b הר המלך als Citat aus 2 Kn. 22, 13 (im masoret. T. המשהיה, wohl eine kakophemist. Umwandlung mit Rücksicht auf die Samaritaner) der Oelberg; vgl. Raschi. — Ab. sar. 27^a ein Samaritaner darf nicht einen Juden beschneiden, מפנר weil er im Namen des שמל לשם הר גריזים Berges Garizim (d. h. des dort angebeteten Götzen, vgl. רוֹבָה beschneidet. — Pl. Tam. 32 a die finsteren Berge, welche angeblich Afrika von Indien trennen und die Alexander M. passirte. Genes. r. s. 33, 31^d und Levit. r. s. 27, 170d dass., vgl. auch בַּרְהַלָּם. Trop. j. Jeb. I, 3a un. אתם מכניסים ראשי בין ההַרִים הגבוהים ihr bringt meinen Kopf zwischen die hohen Berge, d. h. unter hervorragende Gelehrte. Snh. 24^a שַׁחַל die höchsten Berge, vgl. טָחַל.

ון oder אַן (syr. יָּהְיּ: contendit, titigavit). Af. אַהַר od. אַהַר (syr. יַּאַרְיּ) beschädigen, verletzen, s. TW - Pilp. dass. Levit. r. s. 17 Anf. לא הרהרתים בחלאים (Matn. Keh. liest הַרְחַרְתִּים) ich verletzte sie nicht durch Krankheiten. Jalk. II, 112d hat ebenf. הרהרתים. Ar. sv. ערערתים liest יערערתים: ich habe sie nicht beunruhigt.

אַרְחָבְיּ od. אַרְחָדְיּ f. (syr. נְצִיּה) Streit, Zank; בַּרְחָנָא m. Adj. (syr. בַּרְחָנָא) der Streitsüchtige, s. TW

וֹתְבָּהוֹ (bh. vermehren) Zahlenwerth: 212. Genes. r. s. 20, 20° מהוא הרבה ארבה was den Zahlenwerth von הרבה, d. h. 212 hat (näml. ein nach 212 tägiger Schwangerschaft, = 7 Monaten, geborenes Kind) werde ich gedeihen lassen. j. Nid. I, 49 b ob. בארבה בהרבה dass., vgl. auch אלף.

רַבְּעַה f. N. a. (von רָבֵע das Beilegen, d. i. das Sichbegattenlassen. Snh. 56b und Sifra Achre cap. 13 הרבעה בהמה das Beilegen der Thiere. Chull. 71° להרבעה in Betreff des Beilegens der wilden Thiere und des Viehs.

אָרָל (= bh.) tödten, erschlagen. j. Git. V, 47b ob. הרוגי המלחמה die im Kriege (gegen die Römer) Getödteten. j. Ber. I, 3d un. הרוגר ביתר, s. ביתר, Pes. 50° הרוגר מלכות die von der römischen Regierung (bes. in der Revolution unter Hadrian) Getödteten. Das. דרוגי לוד die Getödteten in Lydda. In diesem Orte näml. soll man die Kaisertochter erschlagen gefunden haben, weshalb alle Juden, als des Mordes verdächtig, hatten erschlagen werden sollen. Aber zwei Brüder (Schemaja und Achija) lieferten sich als die angeblichen Mörder aus und wurden hingerichtet, infolge dessen alle Juden frei kamen; vgl. Taan. 18b. Num. r. s. 21, 243d הבא להרגך wenn Jem. beabsichtigt, dich zu tödten, so komme ihm zuvor und tödte ihn. Git. 56 b Titus durchbohrte den Vorhang des דככבור הרג , Tempels, worauf Blut herauskam את עצמר und er glaubte, er habe die Gottheit (eig.: sich selbst, euphemist.) getödtet.

m. Adj. Mörder, bes. Raubmörder. j. B. mez. IV, 9^d un. eine Münze, deren Gepräge verwischt ist, 'לא יתנה לא להַרָג ולא לחַרָם וכ' darf man nicht einem Raubmörder oder einem Räuber geben, weil sie damit Andere betrügen würden. — Pl. Ned. 27 b הַרָגִין חרמין מוכסין Raubmörder, Räuber, Zöllner. B. kam. 113ª dass.

הַרֵּב m. (=bh.) das Tödten; bes. diejenige der vier gerichtlichen Todesarten, die mit dem Schwerte zu vollziehen ist, Köpfen. Snh. 7, 1 u. ö. סקילה שריפה הרג וחנק Steinigung, Verbrennung, Köpfen und Erwürgen. Nach Ansicht des R. Simon hing. שריפה סקילה חנק והרג (das je vorangehende ist die schwerere Todesart); vgl. auch den nächstflg. Art.

הַרְינֶה f. N. a. das Tödten. j. Keth. II, 26d mit. נגמר דינה להריגה ihr Urtheil ist beschlossen zum Tode. j. Snh. VII, 24b un. בקלה mit der leichtesten der (vier gerichtlichen) Todesarten, näml. mit Köpfen; so nach Ansicht des R. Simon, vgl. הַרֶּב. Das. 25° un. Exod. r. s. 1, 103°. Das. s. 15, 115° איך מחץ אלא הריגה (Hiob, 26, 12) bedeutet nichts anderes als Tödten. Num. r. s. 14, 225° u. ö.; vgl. auch กฐก.

m. (viell. gr. ὄρχις) Hode. Bech. 6, 6 (40°) מרשיבו על הרגיזו Ar. Var. und Maim. in s. Comment., vgl. אַכּרּז. In j. Erub. V Anf., 22b und j. Ab. sar. I, 39° ob., wo die zweifelhaften Lesarten in den Mischna's erwähnt werden, wird hinsichtlich unserer Mischna kein Zweifel darüber erhoben, ob עכרזר od. עכרזר zu lesen sei; demnach scheinen die Palästinenser: דרגיזר gelesen zu haben.

בּרָגְנִין s. הרוגיינא

תרבל m. N. a. (von רבל) Geläufigkeit,

Gewohnheit, Veranlassung. Khl. r. sv. טוב טוב מי שהוא מבאר משנתו ממי ששונה 85°, מראה ורגיל בהרגל לשון והולך besser ist derjenige, welcher seinen Lehrsatz, (seine Mischna) gründlich behandelt, als der, welcher cursorisch, aber fahrlässig lernt, nach der Geläufigkeit der Zunge. Schabb. 11° fg. הרגל עבירה der Uebergang zur Sünde. Bes. 36°. B. mez. 91° dass. Ab. sar. 17º הרגל דבר Beischlaf.

תרובין (syr. ברובין, gr. ορίγανον, origanum) Origanon, ein bitterschmeckendes Kraut. Pes. 39ª הרגנין והרדפנין Ar. ed. pr. (Agg. חרגינין, Ms. M. דרגנין wahrsch. crmp. aus הרגלרן) der Origanon und das Unholdkraut dürfen am Pesachabend als bittere Kräuter (מָרוֹר, s. d.) gegessen werden. j. Kil. I, 27° mit. דרוגיינא dass.

קרְנְּשְׁה f. N. a. (von רָרְנִשְׁה) eig. das Fühlen, Spüren. Nid. 43° נעקרה בהרגשה Pollution, die beim Spüren (Aufregung) erfolgt ist. -- Das. 57b שמש das Spüren des Weibes, das durch das männliche Glied entsteht. Das. öfter. — Uebrtr. Pl. Num. r. s. 14, 227° "fünf Widder" wurden geopfert כנגר ה' הַרְנָּשׁוֹת entsprechend den fünf Sinnen des Menschen.

m. Spitzpfahl, kleine, dünne Stange. Pl. B. bath. 6a אחזיק להוֹרְדֵי לא wenn ein Hausbesitzer die Wand des Nachbars längere Zeit (drei Jahre hindurch) unbehindert benutzt hat, um dünne Stangen (Spitzpfähle) dort anzubringen, so hat er dadurch noch nicht das Anrecht gewonnen, auch dicke Bohlen (Balken) dort anbringen zu dürfen. Nach einer andern Ansicht hätte er dieses אחזיק להורדי אחזיק, Anrecht wohl gewonnen, אחזיק שריגי ליבני והדרי הודרי ליבני והדרי לורדי (l. הורדי) die Ziegel sind übereinander geschichtet, die Pfähle (od. Widerhaken) in einander gebogen und die Balken gelegt, d. h. alle Baumaterialien sind in Ordnung gebracht. — Mögl. Weise ist überall בהֹרֶרֶר zu lesen: die um gebogenen Pfähle, von הַלָּב, s. d.

הַרְרָאָה) fem. Adj. (lat. hordeacea, von hordeum, הָרָדָס, s. הָרְדָס) von Gerste, Pes. 37° יוצאים בפת נקייה ובהרדאה Ar. sv. רד 2 (Agg. ובהדראה, trnsp.) man darf am Pesachabend sowohl Brot (Mazza) von reinem (d. h. sehr feinem), als auch von Gerstenmehl geniessen; d. h. man erfüllt das Gebot am Pesachabend Mazza zu geniessen. j. Pes. II, 29b un. פת הרדאה dass. Tosef. Schabb. cap. 14 Anf. פת הדראה, im Ggs. פת נקייה zu.

הַרְהּוֹלִים m. (für הַּרְרוֹלִים, gr. ὕδραυλις) eig. Wasserorgel, dann überh. Orgel. Arach. לא היה מכה הרדולים במקדש .. מפני שקולו 100

הרד' לא היה Ar. (Agg. ערב ונוערבב את הנעימה (הַדָּרָאוֹלָים: richtiger Tosef. Arach. cap. 1 g. E. במק' es spielte keine Orgel im Tempel, weil sie schöne Töne hervorbringt und die Lieblichkeit des Gesanges verwirrt; vgl. auch אַרַדַּבלִיס.

עם בּוְדּוּבְלָא ch. (syr. אַסְׁיִיּסֹ = הַרְדּוּבְלָא Wasserorgel, Orgel, s. TW

הַּדְרָם Hordeum, s. הָדָרָם.

Herodes, der Idumäer, Sohn des Antipater, welcher durch Heirath einer makkab. Prinzessin den Schein eines legitimen Königs über Judäa erwarb. B. bath. 3b Herodes הורדום עבדא דבית חשמונאי הוה וכ' war der Sklave der Hasmonäer (Makkabäer); er wollte die einzig zurückgebliebene Tochter dieses Hauses heirathen, welche jedoch, als sie davon Kunde erhalten hatte, sich vom Dache herabstürtzte und starb. Das. 4ª בניין הורודוס der Tempelbau des Herodes. Levit. r. s. 35, 180°. Num. r. s. 14, 225°d. — Snh. 66°b מעשה אר. (Agg. חירודין, vgl. Tosaf. sv.) die Schandthat des Herodes. Er soll näml. mit der Leiche der Makkabäertochter Unzucht getrieben haben. (Die Responsen der Geonim, Berlin, ed. Cassel § 110 lesen מעשה הרורים).

קרוּסִיאָה f. Adj. von Herodes. — Pl. Bez. 25a und Chull. 138b יוני הַרְדָּכִיאוֹת Tauben, deren Züchtung zuerst von Herodes eingeführt wurde. Nach einer andern LA. das. 139b הדרסיאות: Tauben, die von dem Orte Had res kamen.

ירוף od. הַרוּף m. Harduf, eine Baumart, deren Blätter (oder Nadeln) bitter und stachlig sind (viell. dem Lorberbaum ähnlich. Nach Cast. Lex. Syr. wäre rhododaphne). Suc. 32b ואימא הרדוף (od. הירדוף) vielleicht soll man den Harduf (d. h. Zweige desselben) anstatt der Myrte zum Feststrauss verwenden? was jedoch das. zurückgewiesen wird, weil es keine דרכי נועם angenehme Weise ist, d.h. weil es stachlig ist und die Hände verwunden würde. Pes. 39° ואימא הירדוף vielleicht kann man auch diesen Baum (d. h. seine Blätter) anstatt der bitteren Kräuter am Pesachabend verwenden? was ebenfalls zurückgewiesen wird, weil es keine Kräuterart (מינר זרעים) ist. — Dass aber הרדות nicht, wie Raschi und Ar. glauben, mit הרדפנר identisch sei, weisen die Tosaf. in Suc. l. c. richtig nach; da letzteres wohl anst. der bitteren Kräuter verwendet werden darf. Mögl. Weise jedoch ist הרדות (= nr. 2) Oleander od. Lorberbaum.

רַבְּרִינים oder הַבְּיַדְהַ f. (vom vrg. הַרָּנים) eine käfigartige Umzäunung von Baumzweigen und Stangen, die zur Einsperrung

der Delinquenten diente und worin sie eingezwängt, nur mit knapper Noth stehen konnten ביבה, s. d. M. kat. 16° ביבה, s. d. M. kat. מאי לשרושי אמר ר יהודה הרדפה מאי הרדפה אמר ר' פפא נצבי דקני (so nach der richtigen LA. der Geonim, citirt von R. Ascher z. St.; ganz abweichend von den Agg.) was bedeutet לשרשי (Esr. 7, 26, als Bestrafung der Gesetzübertreter)? R. Jehuda antwortete: הרדפה. Was ist darunter zu verstehen? R. Papa antwortete: Aufgepflanzte (oben zus. gebundene) Stangen; innerhalb welcher nämlich, nachdem sie eng zus. gezogen wurden, der Gesetzübertreter eingezwängt wurde. Demnach bedeute לשרשי: "Pflanzen, Palisaden herumziehen." - Nach der wenig zutreffenden LA. der Agg. wäre unser הרלפה ein N. a. von רדף: die Verfolgung, und zwar durch dreimalige Wiederholung und Verstärkung des Bannes.

אַרְדַפִּיָא s. אַרְדַפִּיָּא II.

ים, בּוֹרָדּוּפָנִין fem. (gr. βο- בַּוֹרָדּוּפָנִי σd. בַּוֹרָדּפָנִי δοδάφνη) 1) Lorberrose od. Unholdkraut, Kellerhals, Daphne Cneorum u. dergl., ein Kraut, das einen bitteren Geschmack hat. שאכלה הרדפני Chull. 58b von einem Thiere, שאכלה Ar. (Agg. הרדופני) das solches Kraut gefressen hat, darf das Fleisch gegessen werden (weil näml. solche Blätter zwar eine schädliche Substanz für das Thier enthalten, aber das Fleisch desselben zum Genusse für den Menschen nicht unbrauchbar machen. Pes. 39a הרדופניך (od. הַרְדַפָּנִין, vgl. הַרְגַּנִין) solche Kräuter dürfen anst. der bittern Kräuter am Pesachabend verwendet werden (der Genuss derselben ist auch dem Menschen nicht schädlich), während der nicht dazu verwendet werden darf, s.d. W - 2) Oleander od. Lorberbaum, laurus. Mechil. Abschn. Wajassa, zu Ex. 15, 25 "der Baum," den Mose in das Wasser geworfen, wodurch es süss wurde, זה עץ הרדופני war der Oleander; ebenso Exod. r s. 50 Anf., vgl. auch אַבַל.

אוה. (עם היה, arab. ביליין) verpfänden, bes. ein Pfand einlegen; dahing. bedeutet מישבו: pfänden, auspfänden. Pes. 31ab er hat es (das Gesäuerte) bei dem Gläubiger als Pfand eingelegt. Tosef. Maas. scheni cap. 1 Anf. אין מהרוינון אותר (Ar. sv. וופא) man darf ihn (den zweiten Zehnten) nicht als Pfand einlegen.

Hof. verpfändet werden. Eduj. 8, 2 und Keth. 26^b בהירהיה ein israelitisches Mädchen, das verpfändet wurde.

קירון m. (arab. ביירא הוא Pfand, Verpfändung. j. Keth. II, 26d mit. שנייא הוא בהירהון anders verhält es sich bei der Verpfändung.

וֹרְהוֹן) m. (gr. ούρηρόν) Nachtge-

schirr, eig. zum Urin Gehöriges. Genes. r. s. 39, 38d (mit Anspiel. darauf, dass der Ortsname בית אל [Gottesstätte] בית און [Unheilsstätte] עerwandelt wurde) לא זכה להקראות בית העמל הרי היא נקראת בית העמד חמן קריין לפועלא מבא עמילא ולהרהון של מימי רגלים עמידה (so richtig in ed. pr., Constantinop. 1512; spät. Agg. ganz crmp.) man hat es nicht erlangt, dass es (das Bethaus der Christen, die Kirche) genannt werde: Haus der Tugendhaftigkeit (tugendhafter Handlungen, ædes virtutis, בית הַנֶמֶל), sondern es wurde Haus des Taufens (vom syr. baptizatio, also ædes baptismatis, בות העָבֶוּר) genannt; dort aber (d. h. in Syrien) nennt man den tugendhaften Arbeiter: עמילא (בפולא) und das Nachtgeschirr des Urinirens άμίδα (Accus. von άμίς, ίδος), d. h. das syr. עביד ist auch kakophemist. nach dem Griechischen zu deuten. Mögl. Weise ist בית העמל, בית היגמר zu lesen: Haus des Tugendhaften, Haus des Täufers ( ). Ar. hv. liest wie לא זכה להקרות בן העמל הרי הוא נקרא :folgt בן העמר וכ' er (der Christ, viell.: der Stifter der christlichen Religion) hat es nicht erlangt: Sohn der Tugendhaftigkeit, sondern: Sohn der Taufe, Täufling genannt zu werden; dort u. s. w. — In den Parall. j. Schabb. IX, 11^d mit. ist anst. עמלא zu lesen עמרה צמלא und anst. להרהון zu lesen לרהוץ oder; ebenso in j. Ab. sar. II, 41b un. III, 43a un. (Nachman. in s. Comment. zu Dt. 21, 14 citirt nach einer LA. תמן צווחין לפעלא טכא עמירא und hält das betr. W für das syr. زُمُونَةٌ, incola, was jedoch nicht zutreffend ist.)

שורה Pilp. (von הרה) über etwas nachsinnen, nachdenken, sich in Gedanken etwas vorführen (Grundw. הר: aufsteigen, vgl. hbr. הָּרֶה, eig. einen hohen Leib haben, dah. schwanger sein; vgl. ferner den Art. דעה.) er übte הירהר תשובה בדעתיה er übte Busse in seinen Gedanken. Ber. 20^b מהרהר er sinnt nach (über das Schemā) in seinen Gedanken. — Zumeist jedoch im übeln Sinne: Hintergedanken haben, schlechte Phantasien hegen. Snh. 110° המהרחר אחר רבו wenn Jem. üble Gedanken von seinem Lehrer hegt, so ist es so viel als ob er üble Gedanken von Gott hegte. Num. $m r.~s.~7,~194^d$ אם הרהרת אחריהם כאלו wenn du von ihnen (Mose und Aharon) üble Gedanken hegst, so ist es so viel, als ob du von mir (der Gottheit) üble Gedanken hegtest. Sab. 2, 2. Chull. 37b לא הרהרתי ביום ich hegte keine leidenschaftlichen Gedanken des Tages, wodurch eine nächtliche Pollution hätte erfolgen können. Levit. r. s. 17 Anf. ות הרתים s. הרהרתים II.

הְרָהֵר ch. Palp. (בְּרָהֵר über etwas achsinnen, s. TW.

m. das Nachsinnen, fachdenken. Ber. 20b הרהור כדבור דמי as Nachdenken (über das Studium oder Geet) ist gleich dem Sprechen. Nach einer ndern Ansicht: הרהור לאו כדבור דנוי ist es icht gleich dem Sprechen. Schabb. 150° דיבור das Sprechen (am Sabbat on Geschäftsangelegenheiten) ist verboten, aber as Nachdenken darüber ist erlaubt. — Gew. n übeln Sinne: Phantasiegebilde. Ber. 12b ö. הרהור עבירה sündhafte Gesinnung. Nid. של שנור לידי הרהור ש wer sich leidenchaftlicher Gesinnung hingiebt. j. Jom. VIII, שנולה מכפרת על הירהור הלב das 3randopfer sühnt die sündhaften Gedanken des Ierzens. j. Schebu. I, 33^b un. dass. Sab. 2, 2. ichabb. 64°. — Pl. Jom. 29° הרהורי עבירה sündhafte Phantasiebilder sind chädlicher als die Sünde selbst.

ברהור ch. (syr. פרהור בייסיים) Phanta-iebild, Vorstellung. Dan. 4, 2. — Snh. 45° man nimmt Bedacht auf eidenschaftliche Vorstellung, d. h. sie zu vermeiden.

רַנְתָּה, הַנְנְחָה, von בָּנְחָה, von בָּנְחָה, von בָּנְחָה, rweiterung, Erleichterung, dah. Wohlstand, Gewinn. Keth. 43a אלכוכתר לא ניחא bei seiner ליה בהרווחה בתו ניחא ליה בהרווחד Wittwe liegt ihm nichts daran, ob sie (nach seinem Tode) im Wohlstand lebe, bei seiner Tochter aber liegt ihm wohl daran. Snh. 21^b ערוחד Ueberfluss an Geld. Num. r. s. 10, שתה בשרתנו בהרוחה du hast uns Wohlstand angekündigt. Tanch. Mikez, 49ª (mit לא תהא בוסר בשעת (19) Bez. auf Hiob du sollst zur Zeit des Wohlstandes nicht verachten, d. i. nicht glauben, dass du nicht zu beten brauchst! שרע wird näml. doppelter Bedeut. genommen: Wohlstand und Gebet, בכר für בצר, s. d.

בְּרְנְחָה ch. (בְּרְנְחָה Gewinn. M. kat. 2ª הרווחא Gewinn, Verdienst, im Ggs. zu פסידא Schaden.

אַרְזָבוֹנִית s. אַרְזָבוֹנִית.

אַרְזַפְּהָא (בּיְרָבְּיּהָא II) ein giftiges Kraut, dessen Genuss auf das Vieh tödtlich wirkt. Pes. 39 יואינא הרזיפא vielleicht soll man dieses bittere Kraut am Pesachabend (בְּרוֹרִי) geniessen?

Parel (von הזק, arab. בֹבֹב, syn. mit eig. fest zus. ziehen, dah. einschliessen, einsperren. B. kam. 85 באינדרונא Ar. (Agg. ההדקיה) er hat ihn in einem Zimmer eingesperrt. Part. pass. Ned.

91^b ein Mann, דהוה קא מְהַרְזָק בביתא Ar. (Agg. מהרזיק) der im Hause eingeschlossen war.

בי הרזיקי f. Durchgang. Men. 33b בי הרזיקי ein Thorweg, der an der einen Seite in den Hofraum und an der andern in die Wohnung führt.

קרְבְּבְּר f. N. a. (von רחץ) das Waschen. Schabb. 134b הרחצה למנה das Baden, Waschen seines Körpers. Keth. 96a הרחצה פניו ידיו das Waschen seines Gesichtes, seiner Hände und Füsse.

קְטִיבְה f. N. a. (בְּטִיבְּה, von כְּטִיבְ eig. Feuchtigkeit, dah. auch: Fruchtbarkeit. Cant. r. sv. קורות קורות קורות welche Fruchtbarkeit liess er von ihnen entstehen? In der Parall. Genes. r. s. 68 steht בַּיִריּבָּה; s. auch

קרי f. (für א הָרָאִר, elid . = רָרָאָר) $\operatorname{eig.}$ die Gestalt, adspectus; übrtr. (בארי, s. d.) das, was sich geziemt, Anwendbares, Zutreffendes, d. h. der Grund, der für das eine oder für das andere Gesetz spricht. B. kam. 1, 1 לא הרי השור כהרי המבעה ולא הרי המבעה כהרי לא השור (in der Mischna des j. Tlmd.: לא השור לברי המבעה ולא המבעה כהרי השור (מבר השור) das auf den Ochsen Anwendbare ist nicht auch auf das Ablesen der Feldfrüchte anwendbar (d. h. die gesetzliche Bestimmung, die für den Ochsen, näml. durch sein Schadenverursachen, wie Stossen u. dgl. gilt, könnte nicht gleichzeitig auf die andere Beschädigungsart angewandt werden, so dass deren Erwähnung unnöthig wäre) und ebenso umgekehrt. Das. diese beiden Beschädigungsarten sind nicht miteinander zu verglei-. כהרי האש dem, was aufs chen כהרי הבור Feuer, auf eine Grube anwendbar ist. Die Gem. das. 4ª erklärt לא הרי durch לא ראי; vgl. auch Raschi das. ob.: לא ראי זה כראי זה אין דין מחלב בזה ראוי לנהוג בזה (anders nach Tosaf. das. 2ª, welche einen Unterschied machen zwischen ראר und ראר). Sifra Anf., Borajtha des R. Ismael (vgl. auch j. B. kam. I Anf., 2b) x5

הרי המשכב כהרי המושב ולא המושב כהרי das, was auf "die Lagerstatt" (des Schleimflüssigen, Lev. 15, 4) anwendbar, ist nicht auch auf "den Sitz" desselben (d. h. die Unreinheitsgesetze desselben) anwendbar und ebenso umgekehrt. Das. לא פרשת הנרות כהרי לוח שלוח שלוח das, was der Schriftabschnitt von den Tempellichtern sagt, ist nicht wie das, was der Abschnitt vom "Wegschicken der Unreinen" (Num. 5, 2) sagt u. s. w. Das. לא דבור הסנה כהרי Wajikra Anf. cap. 1 das Reden Gottes mit Mose דבור הר סיני וב' im Dornbusch ist nicht so, wie das Reden am Sinai u. s. w. Mechil. Mischpatim sv. רמכה לא הרי דיין כהרי נשיא ולא הרי נשיא Par. 5 כהרי דיין ולא הרי זה וזה כהרי חרש ולא הרי der תרש כהרי זה וזה הצר השוה שבהם וכ' Grund, der auf den "Richter" anwendbar ist (dass man ihm nicht fluchen dürfe, Ex. 22, 27), ist nicht wie der Grund, der auf den "Fürsten" anwendbar ist (d. h. ihm nicht zu fluchen), der des Fürsten ist nicht wie der des Richters; der Grund für diese beiden ist nicht der des "Tauben" (ihm nicht zu fluchen, Lev. 19, 14), der Grund des Tauben ist nicht wie der Grund für jene Beiden. Darin jedoch sind sie gleich, dass man ihnen nicht fluchen darf, woraus das Verbot, dem Vater zu fluchen zu erweisen ist; vgl. auch Sifre Naso Pisk. 1. (Weiss in s. Mischpat leschon hamischna S. 17 hält unser W. mit Unrecht für identisch mit הֵרֵי im nächstflg. Art., welches eliptisch aufzufassen sei, u. zwar für הריני דן, הרי אתה דן, das, was du daraus erweisest, gleicht nicht u. s. w.; da oft unser W., wie aus den hier angeführten Stellen zu ersehen ist, im Vordersatz nicht steht. vollem Rechte hing, weist derselbe die fehlerhafte Etymologie Landau's, vom gr. ἀρά, ἀρή: Schaden, zurück, die auch in den hier zuletzt angeführten Stellen unmöglich ist.

תְבֵי Conj. (בְּיב, hbr. הָבֶּה, mit Verw. der liquidæ)siehe, so, hier. Aboth 3, 4 הרי זה מתחייב siehe (so) er hat sich selbst verschuldet, sein Leben verwirkt. Bez. 37° הרי אלו כרגליו so sind sie wie seine Füsse, d. h. dieselbe gesetzliche Bestimmung wird auf sie angewandt. Das. 38^b fg. Meg. 3^b 'הרי שהיה הולך וכ' siehe, wenn Jem. geht u. s. w. Sifre Naso Pisk. 1 u. ö. du kannst nun folgenden הרי אתה דן וכ' Schluss ziehen. Genes. r. s. 91 Ende (mit Bez. auf Gen. 43, 10 fg.) Jacob sagte zu seinen הרי הכסת והרי הדורון והרי אתיכם :Söhnen hier ist "das צריכין אתון מלתא אוחרי וכ' Silber", hier "das Geschenk", und hier "euer Bruder" (Benjamin); nun braucht ihr noch etwas? Worauf sie erwiderten: "Deines Gebetes bedürfen wir!" Nun, sagte er: "Der allmächtige Gott gewähre euch Erbarmen" u. s. w. -בְּרֵינִי zus. ges. aus הריכני, הריכני, vgl. הַרֵּינִי, vgl. וְ

Ned. 47^b הריני עליך הרם siehe, ich will für dich wie ein verbanntes Gut sein! d. h. dass du von dem Meinigen nichts geniessen darfst. Nas. 2^a fg. הריני כזיר siehe, ich will ein Nasiräer sein. Kidd. 20^a הריני כבן עזאר siehe, ich bin wie Ben Asai. Bez. 39^a u. ö.

mit Verw. von בין m. (wahrsch. arab. איברי mit Verw. von בין m. (p) Speise, Brei. Pes. 116 הברי שבירושלם Ar. die Händler der Speisen in Jerusalem. Agg. הַרָּדְ, nach den Commentt.: die Händler am Kaufladen (bh. חרכים pl.). Nach einer Var. (vgl. Dikduke z. St.: הגרי הדך) die Händler zerstossener Gewürze.

תַּרְבָּב m., הַרְבָּב f. N. a. (von רָכָב) 1) das Reitenlassen, Aufsetzen eines lebenden Wesens auf einen Ggst., um es fortzuführen. j. Pes. VI Anf., 32d in der Mischna und in Gem. das. 33b ob. הרכבו והבאתו (im bab. Tlmd. das. 65^b הרכבתר) sein (des Pesachopferlammes) Aufsetzen auf die Schulter und sein Herbeibringen. – 2) das Einpfropfen der Reiser, ס Culiren. Schebi. 2, 6 הרכבה שאינה קולטת לג' ימים שוב אינה קולטת dasjenige gepfropfte Reis, das nicht innerhalb dreier Tage ansetzt, wird auch weiter nicht mehr ansetzen. j. Kil. $m I,~27^b~ob.~'$ מה זיתים אין בהן הרכבה וכ so wie bei den Oliven kein Einpfropfen stattfindet, so werden auch deine Kinder nichts Fremdartiges מכולת) annehmen. j. Pes. IV, 31b ob. הרכבת מקלים das Pfropfen der Palmen. Snh. 566 מבר האילן das Pfropfen des Baumes.

אַרְבְּיָא Ned. 10b, s. הַּרְקָנָה.

קְבְּלְהְ f. N. a. (von רְכֵּץ) das Sichhinneigen, Zunicken. j. Ter. I, 40^b ob. הרכנה das Zunicken mit dem Kopfe. j. Git. VII, 48^c un. dass.

ארְרָכִינוֹס m. (בּרְכִינוֹס gr. ἀρχώνης) 1) Hauptpächter, der im hohen Ansehen stand. Tosef. Git. cap. 6, 6 wenn Jem. einen Scheidebrief schreibt. משם הפרכין (הפרכוס (od. הרכינוס nach dem Namen des Statthalters oder nach dem des Hauptpächters, d. h. er schreibt darin das Datum ihres Amtsantrittes. — 2) Hurchinos (viell. Hyrkanos), N. pr. R. hasch. 25° u. ö. דוסא בן הורכינוס R. Dosa ben Hurchinos.

להרכות f. N. a. (von רום das Heben, Erheben, Fortnehmen. j. Jom. II Anf., 39b das Heben, Fortnehmen der Asche vom Altar. Das. 39° mit. Jom. 12a להרמה Ms. M. (Agg. להרמה הדשן das Erheben, Absondern der Hebe, Teruma macht diese heilig. Bez. 12b. j. Bez. I, 60d ob. u. ö. — Pesik. Schekal. Anf., 10b (mit Bezug auf הרמה מדיים ראש נהת להרמה להרמה להרמה מהוב לך הרמה במדיים ראש נה anstatt, dass ich mich gegen

dich zum Fortnehmen des Hauptes (Enthauptung, vgl. Gen. 40, 19) verschuldet hatte, schenktest du mir "Erhebung des Hauptes" (diese LA. der Ag., die mit Mss. übereinstimmt, ist die richtige; die entgegengesetzte LA., die Buber in seiner Anm. z. St. vorzieht, ist durch Missverständniss des Ws. nentstanden, s. d.)

אורכוך) הרמוך, הרמוך הרמוך, הרמוך הרמוך הרמוך הרמוך אם Ar. (Agg. הרמוך s. d. M. kat. 4° un. בני הרמיך Ms. M. (Agg. בני הרמיך) die Einwohner von Harmech.

שהוּרְבִין s. אַהוּרְבִין und הוֹרְבִין.

אור בור לינות לי

הַרְבִּינִי Name eines Landes: Armenien oder einer Provinz desselben, s. TW

ירַ מוּצָּה s. הרמוצה.

תרנוגא היינוגא (wahrsch. ἥρυγγος, eryngium), eine Distelart, Brachendistel, Mannstreu. Schabb. 110^b הרנוגא דהיגתא רומיתא מום Ar. (m. Agg. ארנוגא מום של die Brachendistel der Romitha (viell. römischer Dorn). — 2) Name eines Vogels. Chull. 62^b הובא סוגא והרנוגא אובר הוגא סוגא והרנוגא מוגא והרנוגא מוגא והרנוגא (Agg. והרנוגא סוגא והרנוגא סוגא והרנוגא otik derer ein Zweifel obwaltet, ob sie gegessen werden dürfen oder nicht.

eine Vogelart, s. vrg. Art.

od. ארוני od. קרני f. (viell. gr. צֿרְטִיסָּ) Name einer Blume, deren Blätter in den Morgenstunden dem Osten zugewendet, zur Mittagszeit aufrecht, und am Nachmittag dem Westen zugewendet stehen. Schabb. 35b הרכי Ar. (Var. ארוני, Agg. ארוני).

בּוְלֵנְיְרֶם = הַוְּנִיְרְם , s. d. W. אַנְדֵּרְהְיִּרִי = הַוְּנִיּרְרָם , s. d. W. הורוּם הורִיוּם הורִיוּם הוריוּם הוריים הורים הוריים Schleimfluss. Tosef. Tohar. cap. 5 Anf. הרכן של לבה דב ושל זבה Fluss eines oder einer Schleimflüssigen. j. Ter. XI g. E., 48° הריוסן של זב dass.

אַרְיִּכְיּלְ m. kleine Salzfische, die mit Mehl bestreut und in Essig gekocht wurden.

Stw. הרס, wahrsch. arab. ברינהו: schnell verspeisen, gut zerreiben. Bez. 16° un. עברינהו er machte eine Fischspeise daraus. Ab. sar. 38°. Schabb. 37° dass. Jom. 84° u. ö.

קּרְעָקׁ I f. N. a. (von רָרוּשַ das Schlechtthun, schlechtes Handeln. Schebu. 25°. 26°. 27° u. ö., im Ggs. zu הָּטָּבָה, s. d. W.

בּרְעָה II f. N. a. (von רוּשֵ das Lärmblasen. j. R. hasch. IV g. E. 59° un. איזר היא was ist unter Lärmblasen zu verstehen? vgl. פַּרִינוֹנְיָה.

קריעה f. N. a. (yon הריעה) das Jubeln. Pesik. Ronni, 141^b מריעה als eine der zehn Benennungen für Freude. Cant. r. sv. לגילה, 7° steht dafür הרועה.

תַבֵּרְ m. N. a. (von רוּםְ oder לָפַּף) das Zittern; bes. הרף ערן (syr. בוֹב לַבב) eig. das Zittern, Zwinkern des Auges, d. h. ein Augenwink, Augenblick, zur Bezeichnung einer sehr kurzen Zeit. (1 Cor. 15, 52: ἐν ρίπη ὀφαλμοῦ [vgl. Siegfried: Anal. Rabb. ad N. T. קרק gewählt zu sein scheint.) j. Ber. I, 2° ob. בין השמשות כהרף עין ולא יכלו לעמוד עליו das Zwielicht (die Zeit zwischen Ausgang des Tages und Eintritt der Nacht; vgl. מבין) dauert wie ein Augenwink, und die Gelehrten konnten diese Zeit nicht genau angeben. Ber. 2^b und Schabb. 34^b dass. Genes. r. s. 59 Ende. Cant. r. sv. מי זאת, 18a היכביר המלאך עאנו של יעקב בהרף עין der Engel führte die Schafe Jacob's in einem Nu fort. Das. sv. אבר ישנה, 25° עשר תשובה בהרף עין sie thaten Busse im Nu. Thr. r. sv. במה הוא 64° , 64° רגע wie gross ist das Zeitmass כהרת עין von רגע? Ein Augenblick. — Fem. הַרִיפָּה? dass. Khl. r. sv. שלח, 95^d בהריפת עין טבעה in einem Augenwink sank es (das Schiff) unter.

ערכה, vgl. TW hv. Raschis Erklärung giebt keinen Sinn). Das. werden als Belagstellen dafür, dass הריפות: Graupe bedeutet, angeführt 2 Sm. 17, 19 und Spr. 27, 22, wo der Talmud also ebenf. הַרִיפוֹת (mit Chatef) gelesen hat; der masoret. T. hing. hat הַריפות (He articuli), vgl. auch j. Kidd. I, 59° ob. Kerith. 11° und TW sv. איבר.

תרפותא s. הרפותיא — הרְקְיָה s. הרחרפותא התוקקיה . א הרפותיא הווף m. (wahrsch. pers.) Unglücksfall, unheilvolles Ereigniss. — Pl. Kidd. 33° wie viele Unfälle sind schon über diese Greise ergangen! R. hasch. 16° כמה הרפתקי דעדו עלה Ar. (Agg. ממה) so viele Unfälle, die darüber ergangen sind.

רצי הַרְצָּאָה f. N. a. (von רצי 1) die Aufnahme mit Wohlwollen. Chull. 81ª (mit Bez. auf Lev. 22, 27) לילה לקרושה יום am Abend (zum 8. Tage seiner Geburt) wird das Opferthier als heilig angesehen, am Tage darauf aber als wohlgefälliges Opfer. so wie כהרצאת כשר כן הרצאת פכול Seb. 28^b die Aufnahme eines tauglichen Opfers, so auch die cines untauglichen. Kidd. 14b הרצאת אדון die Besänftigung des Herrn, der seinen Sklaven freiziehen lässt. Men. 27° un. וכן בהרצאה so (wie bei den vier Pflanzarten des Feststrausses) soll auch die gottgefällige Vereinigung Israels stattfinden; näml. die Frommen mit den Nichtfrommen; vgl. זַקַק und זַּקַן. Sifra Wajikra cap. 7 הרצאת דמים, das. öfter. Ker. 9° הרציה, vgl. בַּרָית I. — 2) das Erzählen, Vortragen, vgl. רצי Pl. Chag. 14b 'שלש הַרְצָאוֹת הן וכ' bei drei Autoren fand ein Vortrag in Gegenwart ihrer Lehrer statt.

לא הותר מכלל, s. d.) das Sieben. j. Schabb. VII, 10b un. לא הותר מכלל es ist wegen des Verbotes des Siebens am Sabbat unerlaubt. Das. XX, 17c un. und j. Bez. I, 60d un. dass. Pes. 11a בחינה והרקדה das Mahlen und das Sieben.

הַרְּכִיְרִ Harkeja, eine Verstümmlung (oder Nebenbenennung) des Ws. חרק, welches letztere selbst eine Verstümmlung des Ws. חרקים ווווים הרכיא הרפיא הרפיא הרפיא אר. (Ag. falsch; כינוים חרכים חרכים חרפים, da diese Wörter das. als כינוים דחרם genannt werden) die zweite Nebenbenennung (Verstümmlung) für ist: Harkeja, Harcheja, Harpeja; welche näml. zunächst aus חרק חרך חרק werstümmelt wurden.

ארקונים Hyrkan, 1) N. pr. eines makkab. Nachkommens, Bruders des Aristobul. B. kam. 82^b — 2) Name anderer Personen. Aboth 2, 9 u. ö. הורקנוס הליעזר בן הורקנוס R. Elieser ben Hyrkan; dessen Sohn nach Snh. 68^a ebenf. Hyrkan hiess.

קרי אָר. א. a. (von רשר, רשר, s. d.) Bewollmächtigung, Vollmacht, das Uebertragen der Gerechtsame des Einen auf den Andern. Keth. 95° כמבר הרשאה להדרי mögen sie (die beiden Gläubiger) einander eine Vollmacht schreiben. Bech. 47°. 49° בא בהרשאה היו er kommt mit einer Vollmacht versehen. B. bath. 127°. Schebu. 31° u. ö.

להָרָה (תרתת) f. (von הָרָה, הַרָּה, die Gebärmutter bei Menschen und Thieren, Tasche. Ber. 44b sechs Dinge sind dem Kranken, wenn er sie geniesst, heilsam: Kohl u. s. w. יקיבה והרת Magen und die Gebärmutter (der Thiere). Das. 57b (viell. auch davon הרת, Jer. 20, 17). Ar. sv. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 1 citirt auch die LA. און 20, 17) בירו ווער לאון 1 citirt auch die LA. און
קשׁיאָר f. N. a. (von קשׁיאָר) eig. das Hintragen, dah. Ueberführen zu etwas. — Pl. j. Ab. sar. II, 41° un. (mit Bezug auf die Mischna das. 2, 7 השיאר לדבר אחר, vgl. לולד, wenn R. Josua durch seine Frage über eine zweifelhafte LA. in der Bibel den R. Ismael blos auf einen anderen Ggst. bringen wollte, היה לו להשיאר so hätte er ihn ja

uf die fünf zweifelhaften Stellen im Pentat. hinihren können, näml. שארור ,שאת u. s. w., vgl. הַכַּרַע.

תהשבון m. die Rückgabe. Jeb. 47b der Joachide (vgl. בן נהן) wird wegen des Raubes ines sehr geringen (weniger als eine Peruta verthen) Gutes getödtet, ולא ניתן להשבון und lie Rückgabe ist bei ihm nicht zulässig, d. h. ie nützt ihm nicht, im Ggs. zu einem Israelien (Lev. 5, 23). B. mez. 48° להישבון zur dückgabe. Erub. 62°. B. bath. 35b.

קרְתְּה f. N. a. (von שַׁבָשׁ) das Vernichen, Wegräumen. Pes. 5° משבתת שאור das Wegräumen des Gesäuerten.

א הַיְּעֵּה m. N. a. (von לְּשֵׁה eig. das Erreichen. Arach. 5ª. 17ª fg. השג רד das Vermögen etwas aufzubringen, zu erschwingen (vgl. Lev. 27, 8). j. Snh. I, 19b ob. u. ö.

פוגר f. N. a. (= ch. אַשְׁנֵּרְהָּא, von שגר das Werfen. Uebrtr. j. Ber. II, 4^d mit. es ist blos eine Geläufigkeit in der Sprache (oder: Zungengeläufigkeit), d. h. das beanstandete W הרש gehört nicht hierher, es steht aber dennoch, weil es sonst gew. vor שונה וקטן vorkommt.

קרְהְ לּ denom. (von מַחֵר das Frühaufstehen. Levit. r. s. 19 Anf. השחרה, im Ggs. zu הַצְּרְבָה, s. d. W

לישבל m., השבל f. N. a. (von שְׁבֵּלְ m., השבל f. N. a. (von אַבְּעָׁהָ m., השבל f. N. a. (von אַבָּעָּה m., in Suc. III, 54° ob. und j. Meg. I, 72° ob. השבל, eine Bezeichnung der Psalmlieder (näml. die Ueberschrift; משכיל), vgl. אישור השבלה היי השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה השבלה אוא worin aber bestand seine Verständigkeit?

לְּשֶׁכֵּם f. N. a. (von שָׁכֵם) das Frühaufstehen, das Frühthun. Schabb. 86 משה משה Mose bestieg den

Sinai am frühen Morgen und kam herab am frühen Morgen. Sifra Kedoschim cap. 3, Par. 1 (mit Bez. auf Lev. 19, 14) אל האמר לו או אל האמר לו או sage nicht zu ihm (wenn er dich um Rath fragt): Gehe am frühen Morgen fort, dass die Räuber ihn überfallen. Thr. r. sv. פרשה, 59^d in der Vorzeit wallfahrtete ich mit den Körben der Frühlingsfrüchte המשכמה am frühen Morgen. Exod. r. s. 11 Anf. (mit Bez. auf Ex. 8, 16) למה בהשכמה למה בהשכמה אמים am frühen Morgen? Das. s. 19, 118^d. j. B. mez. VII, 11^b un., s. הַבְּרָבָה. — Schabb. 127^a un. המדרש der Besuch des Studienhauses am frühen Morgen.

קלחות, השלקה f. N. a. (von שְּלַהוּת, השִׁלְּהְוּת, f. N. a. (von שִּלְהוּת, chicken. Uebrtr. Levit. r. s. 20, 163d (mit Bez. auf Ex. 24, 11) Nadab und Abihu היי hätten die göttliche Bestrafung (Handanlegung) verdient. Num, r. s. 2, 186a und das. s. 15, 230d השתלחות יר dass.

שלך ה. N. a. (von שלך das Hinwerfen, Wegwerfen. Sifra Wajikra cap. 9 (mit Bez. auf Lev. 1, 16) אותה בהשלכה ואין עולת בהמה "dieses" (d. h. das Brandopfer des Geflügels) wirft man (neben den Altar hin), aber beim Brandopfer vom Vieh findet nicht das Hinwerfen statt.

אם השלמה f. N. a. (von שַׁלַם Vollendung, das vollständig Machen. Nas. 8 מיר הרה כלל ביר הרה giebt es denn etwa dabei ein Vollmachen, d. h. wäre denn ein so langes Leben möglich? Esth. r. sv. בחדש הראשון, 107° בחדש הראשון, 107° השלמה החומה die Vollendung der Mauer. — j. B. mez. VII Anf., 11b מתהא השלמה crmp. aus השלמה, s. d. W.

קשׁבְּה fem. N. a. (von שׁוּם) das Legen, Richten. Genes. r. s. 93, 90° זי היא השמה עין sollte etwa darin das Richten des Augenmerks (auf Benjamin, Gen. 44, 21 ראשימה עיני bestehen? Das hat sich vielmehr in eine Verblendung der Augen (ממר שׁוּם) סמר שׁוּם) gedeutet) umgewandelt!

בּרֵם m., הְשְׁבְיּה f. N. a. (von בּיבָשׁ) das Erlassen. j. Schebi. X, 59° un. משמט בשטה das Erlassen des Geldes (der ausstehenden Forderung, am Erlass- oder Brachjahr, הַשְּשָׁ). j. Git. IV, 45° un. und j. Mac. I, 31° un. dass.

— j. R. hasch. III, 58d un. השמטת כספים dass. Arach. 4^a. Kidd. 38^b u. ö.

אוֹשְׁעְנָא , הוֹשְׁנָא s. in 'הר.

עשבי בישוּק f. N. a. (von שפי = שוּה) das Abreiben, Glätten. Tosef. Kel. B. mez. cap. 4 ein metallenes כלי מתכות המחוסר השפה. Gefäss, das noch des Abreibens bedarf. Kel. 14, 1 steht dafür חטיפא, s. d.

רְשְׁפְּלְה f. N. a. (von שָׁפַשָּׁ) die Erniedrigung. Genes. r. s. 96 Anf. אין מורת אלא לשון השפלה, Tod" (Khl. 8, 8) bedeutet hier nichts anderes als Erniedrigung. Exod. r. s. 45, 139d; im Ggs. zu הַּלְבָּהָה, s. d.

תַּשְׁבֵּעָ m. N. a. (von הָשָׁבַּעָ) Ueberfluss. מדות טובות של הקב"ה בהשפע Esth. r. g. E., 109^d die Wohlthaten Gottes kommen mit Ueberfluss, mit Fruchtbarkeit und Vermeh-

קשָׁקָה f. N. a. (von נָשֵׁק) das Einanderberühren, Zus. treffenlassen; namentl. wenn zwei verschiedene Flüssigkeiten in zwei Behältnissen vermittelst des Zus.bringens der letzteren einander berühren. Chull. 26b לא קא die Flüssigkeit der Früchte כלקי להר השקה למיא (deren Saft) kommt mit dem Wasser nicht ganz in Berührung. Bez. 18b.

מקי הישְקְיָה f. N. a. (von שקי das Tränken, Zutrinkengeben. Meg. 20b השקיית das Zutrinkengeben des Prüfungswassers der Sota. (Num. 5, 23. 24.) j. Snh. XI, Anf., 30^a מחיקה כמוכה להשקיה .dass. j. Sot. III, 18d ob. מחיקה das Verwischen (der Pergamentrolle) muss dem Zutrinkengeben unmittelbar vorangehen. Num. r. s. 9, 203^d dass.

קבְּקוֹתְ f. N. a. (von קַשָּׁק) das Schauen. j. Maas. scheni V, 56° un. כל השקפה שבתורה שרירה וזה בלשון ברכה überall in der Schrift bedeutet השקים: schauen im bösen Sinne, zum Fluche, aber hier (Dt. 26, 15) zum Segen. מקרם השקפה Tosef. Maas. scheni cap. 5, 14 der Ort, von dem das Schauen ausgeht, d. h. der Himmel.

רַשְׁרָשָׁרָ f. N. a. (von שַּׁרַשָּׁ) das Wurzelschlagen. Pes. 55° בהשרשה in Betreff des Wurzelschlagens der Pflanze. j. Kil. I, 27^b un. er verlangt nicht ihr Wurzelschlagen. j. Schebi. II, 34° ob. באורז אחר beim Reis richtet es sich nach dem השרשה Wurzelschlagen. j. Maasr. V ,51^d ob. Ned. 71^a. Men. 69^a u. ö.

אחשת Adv. der Zeit (contr. aus האישנתא, syr. בא־שעא, auch באַה, vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 1056) diese Zeit, jetzt, nunc temporis. Chull. 97° fg. השתא האמר jetzt, da

er sagt. Schabb. 91° בתר השתא nach der Jetztzeit, d. h. nach dem gegenwärtigen Zustande. Schebu. 27^b. B. kam. 85^a. Snh. 41^b u. ö. 757 eig. ist es denn jetzt so? d. h. welcher Vergleich! מיבעיא השתא oder auch השתא לא כל שכז wenn das von diesem Fall gilt, um wie viel mehr u. s. w. Chull. 5b. 6b, vgl. תַלַף. Chag. 5b איכר השתא, s. בּרָבָּא; vgl. auch אַרַר.

רשחי האָחַחַלָּי, האָחַחַלָּי, f. N. a. (von שחי das Sichbücken, die Verbeugung. Ber. anter "sich השתחויה זו פישוט ידים ורגלים bücken" (השתחוה) ist zu verstehen das Ausstrecken der Hände und Füsse. Meg. 22b dass. j. Ber. I, 3^d ob. השתחויה das Sichbücken gebührt dir, o Gott. j. Schabb. VII, 9° ob. j. Jom. V 42b un. טהה כדי השתחויה er verweilte so lange, als zum Verbeugen erforderlich ist. j. Nas. VI, 54° un. Genes. r. s. 56 u. ö. — שלשה עשר הְשַׁהַחֲנִיוֹת היו במקדש Pl. Schek. 6, 1 dreizehn Verbeugungen (d. h. nach verschiedenen Richtungen) gab es im Tempel. j. Schek. VI, לביעות והשתחויות das mehrmalige Kniebeugen und Sichbücken.

מושהת denom. (von נושהת) aus dem Futteral ziehen. Khl. r. sv. דרח, 72ª, vgl. נַרְהֵּיק.

תובה f. N. a. (von הובה, s. d.) Widerlegung, Frage. — Pl. j. Snh. VII, 24b un. 55 alle jene Wider- אילין הַתוֹבַתַה דהוה מותיב legungen (gestellte Fragen), die er vorbrachte.

תְּחָבוּ f. N. a. (von נְחַזּ) das Abschlagen, Abspringenlassen. j. Snh. VII, 24b un. das Abschlagen des Kopfes vom Rumpfe des Verbrechers.

הַחָּחָרָל f. N. a. (von הַהַהָּ, Hif. הַּתְּחִיל, s. לחרל) der Anfang, Beginn von etwas. Schabb. 9b התחלת תכפורת der Beginn des Haarschneidens. התחלת המרחץ der Beginn des Bades. der Anfang der Mahlzeit. Das. 10° התחלת דין der Anfang der gerichtlichen Verhandlung. j. Schabb. I, 3ª un. dass. Pes. 55^a. Taan. 18^b. j. Taan. II, 66^a un. Exod. r. s. 1, 103° אין ויואל אלא לשון התחלה das W. ריראל (Ex. 2, 21) bedeutet nichts anderes als anfangen; vgl. chald. אַרְחָלָהָא.

קרה וויף Pi. קימה (syn. mit לָתַהְּ schmelzen. Part. pass. j. Schabb. II, 4d ob. חלב מהוחה zerschmolzenes, ausgelassenes Fett. Schabb. 31a dass. Levit. r. s. 4 Anf. u. ö. wird דתרך (Jer. 39, 3 התך = (התוך genommen.

הר' s. in היתלו

אַרְלִימִים s. אַרְלִימִים

הַתְּלְעָה f. N. a. (von הלע Wurmfrass. B. kam. 52b לעכרן החלעה in Anbetracht des Wurmfrasses, d. h. der Höhlung des Erdbodens durch Maulwürfe u. dgl.

אָהָא Adv. des Ortes (zus. gez. aus הַאָּה, hbr. בּוּשִׁי dort, im Ggs. zu אָהָיָ: hier. In babyl. Gemara ist darunter: Palästina, und in j. Gem.: Babylonien zu verstehen. j. Ber. I, 3d un. בהלן ההתם die Gelehrten von dort, Babylon. Snh. 5d. Git. 3d u. ö., vgl. אַהָּה, — Schebu. 27d u. ö. ההם ההם dort, in jenem, und hier, in diesem Falle. (j. Ber. VII, 12d mit. בהם בהם crmp. aus בהם). Chull. 5d u. ö. בהם von dort, d. h. von einer anderen Schriftstelle, s. בְּבָא.

קקה f. N. a. (בּקּלָה, von תְּקָה) Festsetzung, Institution. j. Suc. III, 54° mit. giebt es denn etwa eine Festsetzung nach der andern? d. h. eine rabbinische Satzung, als Hinzufügung zu einer vorangegangenen, die ebenf. von Rabbinen ausging – הַּוֹרָה לֹגוֹרָה, s. d. W

נתר W. a. (von נתר, Hif. הַיּהֵר, s. d.) Erlaubniss, eig. Auflösung, im Ggs. zu איפור, Verbot, s. d. Chag. 10a היתר נדרים die Auflösung der Gelübde, die von einem Gelehrten infolge Beibringen eines Grundes erfolgt; vgl. קרפר j. Sot. VIII, 22d un. j. Nas. IX Anf., 57¢ היתר חכם dass. j. Ber. I, 3b un. דברי die תורה יש בהן איסור ויש בהן היתר וכ' biblische Gesetzlehre enthält sowohl Verbote als auch Erlaubnisse, die rabbinische hing. blos Erschwerungen. j. Bic. II, 65° mit. היתר זרות, נדה יש לה היתר . j. Schabb. VII, 9d ob. זרות bei der Menstruirenden giebt es eine Erlaubniss nach dem Verbote, d. h. ihr beizuwohnen, wenn die Menstruation vorüber ist. j. Jeb. I Anf., 2b. Genes. r. s. 80, 78c דרך התר דרך איכור auf erlaubte, auf unerlaubte Weise. Num. r. s. 10, 205° אלו שנוהגין התר משפחות diejenigen, die den Beischlaf mit Sklavinnen für erlaubt halten.

א הוֹיהֵיך ch. (ביהֵר eh. (ביהֵר) Erlaubniss, Erlaub-

tes. Nas. 2° בומר היהירא ברישא er erklärt zuvor das Erlaubte. Git. 41° בהא דהיתירא עדיף der Ansicht des Erlaubens giebt er den Vorzug. Ab. sar. 39° der Gesetzübertreter לא lässt nicht das Erlaubte liegen und isst das Verbotene, d. h. er isst Verbotenes nur dann, wenn er Erlaubtes nicht erreichen kann. Chull. 111° fg. ההירא בספר בלע es zog Erlaubtes ein.

אנדרת הרצועה (נתר מותר) 1) das Auflösen, Aufbinden. j. Jeb. XII, 12° mit. החרת הרצועה das Auflösen des Schuhriemens. j. Sot. I, 16° un. das Auflösen des Gurtes. j. B. bath. III, 14° ob. dass. j. Schabb. VII, 10° un. — 2) übrtr. das Erlauben, die Erlaubniss. j. Schabb. XVII, 16° un. מותרת כלים Drandie Erlaubniss der Gefässe, sie näml. am Sabbat fortbewegen zu dürfen. j. Pes. V, 32° ob. dass. Snh. 58° מאימת התרחה, vgl. מאימת התרחה

תרי תרי, התְּרְיָה f. N. a. (von תרי, s. d.) die Verwarnung, die namentl. jeder gerichtlichen Bestrafung wegen Gesetzübertretung vorangehen muss. Snh. 8b חבר אינו צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג ein Gesetzkundiger bedarf (um bestraft zu werden) nicht einer Verwarnung, denn diese ist blos dazu verordnet, um zu prüfen, ob die Sünde aus Versehen oder mit Absicht erfolgt ist. j. Pes. V, 32° ob. נוקבלין התרייה על ספק man hält eine Verwarnung bei Uebertretung eines zweifelhaften Verbotes für giltig, z. B. bei Arbeitverrichtung an dem zweiten Feiertag, יום טוב שני, s. d. Nach einer andern Ansicht das. ist dies unzulässig. Mac. 6b. 16a התראת ספק, dass. j. Snh. IX, 27b ob. u. ö. — Pl. j. B. kam. VII, 5^d un. שתי הַּתְּרָיוֹת zwei Verwarnungen. j. Mac. I, 31^a un. dass.

קרועה f. N. a. (von הַהָּדְ, denom. von הְּרוּעָה, das Lärmblasen. Taan. 14° un. התרעה das Lärmblasen geschieht mit Posaunen. — Pl. das. הְהָרֶעוֹת הֹיִם achtzehnmaliges Lärmblasen an den Fasttagen.

ו Waw, der sechste Buchstabe des Alphabet, wechselt zuw. mit den anderen, ihm ähnlichen Buchstaben, z. B. אַבְוֹישִׁי möglich; namentl. oft mit ב, wo es gew. verdoppelt wird, z. B. אַבְרוֹיִסִי בִּינִינְיִי (ձβρός) glanzvoll, בַּרְאֵין בַּאֲנִינְיִסִין (βράκαι) Hosen; vgl. auch אַבַּנְהָאָ u. v. a. — ז steht oft für den

A-vocal, z. B. בּרְלָבֶּס (caliga) Halbstiefel, בּרְלָבָּס (galearius), בּרְלָבָּס (κατους) Καftan, בּרְלָבָּס (capsa) u. m. a. — Sehr oft wird Waw verdoppelt, z. B. רלד = רועד (רעד), רלד = דולד (רלד), רלד = אַרְרָבָּא u. a. — י wird oft, namentl. solchen Wörtern vorgesetzt, die mit שְּרָבָּא tose, וְרָד Rose, וְרָד das Triesers

fen, u. a., vgl. auch בַּרְדָּנִיקוֹס, בַּרְדָּנִיקוֹס. — Ferner ersetzt Waw einen fehlenden Bst., z. B. ר ש דיים, דיים על שור ש u. m. a. -- ו geht oft einem Fragesatze voran, z. B. Chull. 2º וכל הכל ist denn überall, wo דכל steht u. s. w.? Das. רהא כחיב es steht ja in der Schrift u. s. w. ראריכלתון דכוירן, s. דְּנַאר u. ö. — Namentlich wird die Frage zumeist durch das Wörtchen יָבִר eingeleitet, wobei die Partikel כל die Bedeutung des eingeschalteten denn (lat. nam) annimmt; z. B. Jom. 7° וכי איזה עון הוא נושא für welche Sünde dient es denn zur Sühne? Das. $27^{\rm b}$ 'וכי יש לך עבודה וכי giebt es (hast du) denn einen Opferdienst u. s. w.? B. bath. 41b 'רכי אין אדם עשוי וכ pflegt man denn nicht u. s. w.? וכי לאורה הוא bedarf er denn etwa des Lichtes? Sot. 45b un. vgl. דעה u. sonst oft. — In chald. Phrasen steht gew. dafür רבור, z. B. Ber. 5 b un. רבור אשרדנא stehe ich denn im Verdachte u. s. w.? Das. 24b un. רכזי אמר ר' הונא הכי hat denn R. Huna so gesagt? j. Chag. II, 77^b un. ומה טיבר ומה חובא עבד עבק welche Sünde beging dieser? und welche Wohlthat übte jener aus?

וו, ויו, ואוו, ואוו, Name des Bchstn. Waw (die eigentl. Bdt. des Ws. ist = bh. ינו Haken, s. TW. hv.). Kidd. 30° ואר דגחון חציין של אותיות משל לעדור רגחון מציין של אותיות (Lev. 11, 42) bildet die Hälfte der Buchstaben des Pentats. Genes. r. s. 58, 57^b (mit Bezug auf Gen. 23, 16) עפרן הסר בתיב hier steht עפרן ohne Waw (näml. לעפרן, während sonst plene), um anzudeuten, dass er mangelhaft war, indem er früher immer von der Schenkung des Feldes sprach, später aber sich den vollen Preis auszahlen liess. Nas. 23 a und Num. r. s. 3 g. E. (mit Bez. auf Gen. 19, 33) נקוד על וא"ד שבאנוצע כל ובקומה וכ' das mittelste Waw des Ws. ist mit einem diakritischen Punkte versehen, um anzudeuten, dass Lot von ihrem Aufstehen gewusst hat. j. Snh. VII, 25b un. (mit כל הן דאנא משכח וי"ר (Bez. auf Lev. 11, 9. 10 אנא מחיק ליה wenn ich in irgend einer Pentat. Rolle: ובנחלים (mit Waw) finden sollte, so werde ich diesen Bst. verwischen; es muss näml. בנחלים (ohne Waw) stehen. j. Schebu. I, 33° un. ושעיר ויוו מוסית על ענין ראשון das Waw in רשעיר (Num. 28, 23 fg.) zeigt an, dass eine Sühne (zu dem Neumondsopfer) hinzugefügt wird. Kidd. 66b היא קטיעא קטיעא das Waw in שלום (Num. 25, 12) ist verkürzt, um auch als שׁלֵם gedeutet zu werden: der opfernde Priester muss "ganz," ohne Leibesfehler sein. Chull. 16a, s. אוּפָתַא. -- Pl. j. Meg. I, 71c ob. (mit Anspiel. auf רור העמודים, Ex. 26, 10) שיהא ווים של תורה דומים לעמודים die Waw's im Pentat. müssen den Stangen gleichen, d. h. gerad gestreckt; dort als Beweis, dass die:ursprüngliche Schrift der Bibel altsyrisch (die

Quadratschrift) war, und nicht etwa samaritanisch oder syrisch, in welchen Schriftarten das Waw zackig (und rund) aussieht. j. Nas. I, 51^b ob. רוים und בו"ר, Das. IV Anf., 53^a. j. Kidd. II, 62^b un. u. ö.

Nון, הון m. N. pr. (=8 $\pm$ 9, הבּ für אַבָּא, שמערן Wa, Wa

אין Interj. (gr. οὐαί! vae!) wehe! Thr. r. sv. היו צריה, 55°, s. הו.

תובי היים ("und das sind die Namen"), auch verkürzt: שׁמוֹת Schemoth, N. pr. des Zweiten Bs. Mose, das mit diesen Worten beginnt. Genes. r. s. 3, 5^b.

פא (syr. אָלֹה) es geziemt, es ist schicklich, oportet, decet. Ned. אי האלר לא האלר אלה לא האלר לא באחריה דרביה לא שרי Ar. (Agg. לא שרי ביותר אלי למשרא למשרא למשרא למשרא באחריה דרביה es ziemt sich nicht, die Gelübde Jemandes am Wohnorte seines Lehrers aufzulösen, als erlaubt zu erklären; vgl. auch TW. sv. הַלָּא.

ער (אבי, אוב", אוב", Wani, Wanai, Name eines Flusses. Kidd. 71b wie weit erstreckt sich Babel? Samuel sagt: ער נהר ראני Ar. (Agg. אדר ראני bis zum Flusse Wani. Genes. r. s. 16, 16c שברת נהר ראני Ar. (Agg. בהר ואני gingst du über den Fluss Wani? j. Jeb. I, 3b ob. נהר ראני der Fluss Wanai. — Erub. 28b בית ראני Ms. M., vgl. בית יוני

Pi. ווּדָה (arab. وى) bekennen, eingestehen. — Hithpa. und Nithpa. (bh. להחוקה) dass., eig. sich selbst als schuldig bekennen. Jom. 35b. 36b ביצד מתוודה wie legt er (der Hohepriester am Versöhnungstage) das Sündenbekenntniss ab? Das. וניאחר שהתורה על הזרונות ועל המרדים חוזר ומתוודה על הטגגות nachdem er bereits über die muthwilligen und die Sünden des Ungehorsams das Bekenntniss abgelegt, wie sollte er es dann über die geringeren Vergehungen (Irrthümer) thun? vgl. הַוּנָא. Das. 86^b fg. (die Construction unseres Ws. mit צַל findet sich auch im spätbibl. Hebr. Neh. 1, 6. 9, 2). j. Jom. VIII g. E., 45° עבירות שונתווה die Sünden, über welche er ein Bekenntniss abgelegt hat. Deut. r. s. 8 Anf. Kain המיל stand auf und bekannte ונתורדה לפני הקבה seine Sünde vor Gott. Snh. 43b kurz vor Vollziehung der Todesstrafe אומרים לו התוודה שכן דרך כל המומחין מתודין sagt man zu dem Verurtheilten: Bekenne die Sünde! denn alle zum Tode Verurtheilten legen gewöhnlich ein Sündenbekenntniss ab. Schabb. 32ª dass. von einem gefährlich Kranken.

Hif. הֹרֶה (= bh.) eingestehen, beistimmen. Pes. 56a sechs Dinge that Chiskija, על hinsichtlich dreier ג' הודו לו ועל ג' לא הודו לו waren die Gelehrten mit ihm einverstanden, hinsichtlich der anderen drei aber stimmten sie nicht mit ihm überein. B. mez. 3° un. בורה שבע הטענה ישבע wenn Jem. eingesteht, dass er einen Theil der Forderung des Gläubigers schuldet, so muss er auf den andern, von ihm abgeleugneten Theil einen mosaischen Eid leisten; im Ggs. zu כופר הכל (der die ganze Schuldforderung ableugnet), welcher blos einen rabbinischen Eid zu leisten hat; vgl. היכה. Das. 12b fg. הריב כורדה der Schuldner gesteht die Wechselschuld ein. Das. 72b u. ö. מורה בשבור שכתבו אין צריך לקיימו wenn der Schuldner die Richtigkeit des Wechsels eingesteht, so hat der Gläubiger nicht nöthig, Zeugen zur Legalisirung der Unterschriften aufzusuchen.

للدر

רדי ch. Pa. רַבְּי (בְּהַה) bekennen, s. TW Af. אַרָּר (syr. בְּיִּלְּהֹה) eingestehen, beistimmen. Jom. ראיכא רכ' בּיי היכא דארכא רב' פורדנא הרכא דארכא ולי פולדנא הרכא דארכא ולי ich gestehe, dass wenn u. s. w. Schebu. 38b ich stimme mit dir überein. Das. עליה ארדורי לפלוג עליה אפלוגי anstatt, dass er ihm beistimmt, müsste er ja anderer Ansicht sein. Keth. 85° איפשר דמכפא ומודיא sie wird sich vielleicht schämen und eingestehen.

לצות וידוי m. Bekenntniss. Jom. 87b לידוי m. Bekenntnisses. j. Jom. VI, 43° ob. שנת הוידוי die Zeit des Sündenbekenntnisses. Das. VIII g. E., 45° un. Snh. 43° מכיפר לו וידויי woher ist erwiesen, dass das Sündenbekenntniss dem Achan (Jos. 7, 10) die Sühne bewirkt hat? j. Schebu. I, 33° ob. u. ö. — Pl. Schebu. 14° תרי וידויין zwei Bekenntnisse.

וַדָּי, וְדָּאִי m., וַדָּאִית f. gewiss, etwas Gewisses, certus, certa, eig. das, was Alle für gewiss halten, eingestehen; im Ggs. zu ספק : Zweifelhaftes. Arach. 1, 1 רדאיה wer gewiss männlich oder gewiss weiblich ist, d. h. kein Zwitter. Jom. 85b u. ö. משם וראר ein Schuldopfer wegen einer Sünde, die mit Bestimmtheit begangen wurde, im Ggs. zu אטם חלוי, s. d. Ber. 33b un. הודאר der Gewisse, Zuverlässige; ein Epitheton Gottes. — Schabb. 34° u. ö. וראר solches Getreide, von dem der Zehnt mit Bestimmtheit noch nicht entrichtet wurde, im Ggs. zu דְּמֵאר, s. d. j. Bez. I, 60b un. רודרייו (im Ggs. zu סְפֵּקוֹ) ein Ggst., von dem man etwas mit Bestimmtheit weiss. Exod. r. s. 3, 105ª לכה וודאיה das W. לכה (Ex. 3, 13, anst. לֶּבֶּה) zeigt auf etwas hin, d. h. "dir" liegt es ob, vgl. xin. j. Suc. IV, 54° ob. (mit Anspiel. auf Ps. 80, 3) (ו. רודייה das W bedeutet: "dir" d. h. hilf dir selbst, o Gott! vgl. אָנִי Num. r. s. 2, 186° אכילה וודייה ein wirkliches

Essen. — Pl. masc. Kidd. 74° מותר מור בודאן כוראן כורה של בודאן בודאן בודאן בודאן בודאן בודאן בודאר של בודאר של בודאר

אוון, (בוֹלְיבֹי wissen. — Hithpa. und Nithpa. bekannt werden, inne werden. Bech. 25° שר שיחובע הטומודע bis der Ggst. der Verunreinigung bekannt wird. j. Schabb. III, 6° mit. להודע לו משחשיכה er hat es beim Dunkelwerden erfahren, es kam ihm zum Bewusstsein. j. Jom. VIII, 45° un. ברן שיחורע לו בהן ברן שלא נחורע לו בהן ברן שיחורע לו בהן ברן שלא נחורע לו בהן ברן אווי sei es, dass es ihm zur Kenntniss gelangt ist, oder nicht. — Aboth 1, 10 ואל תחודע לרשות suche nicht (aus Herrschsucht), dich mit der Obrigkeit bekannt zu machen; vgl. ברלא ברלא.

יווע, אווי, באן הריין ch. dass. — Ithp. j. Keth. II, 26° un. מן הארוביעין מאן הריין nachdem sie (die Töchter Samuel's) sich zu erkennen gegeben hatten, wer sie wären, u. s. w.

וודעא j. Bicc. III, 65° un. ermp. aus רָרַבֶּרָא, s. d.

Π, Πὶ (syr. σίο, gr. οὐά! vah!) ha! wa! Ausruf des Staunens und der Freude. r. sv. היו צריה, 55° Ben Batiach verbrannte die Getreidebehältnisse Jerusalems, um dadurch die Zeloten zur Uebergabe der Stadt zu zwingen. Als R. Jochanan ben Sakkai davon Kenntniss erhielt, אמר ואי אמר למה אמרת ואי אמר ליה וה אמרית בין ואי לוה נמלט רבן (רבי) יוחנן Ar. אכור ררר da rief er ed. pr. (Agg. בין ווי aus: οὐαί! (wehe!). Von jenem zur Rede gestellt: Warum sagtest du οὐαί? entgegnete er: Ich sagte: οὐά! (wa!), d. h. ich freute mich darüber. Durch die Wendung von οὐαί in οὐά wurde R. Jochanan gerettet. Khl. r. sv. שובה חכמה, 87^d dass. — Pesik. Asser, 97^b (mit Anspiel. auf נימקום שהן אומרים (Ps. 40, 3), הירן ויי וה כשהן משליכין אותן באש הן אומרים ווי וכשהן משליכין אותן לשלג הן אומרים וה Ar. (Ag. 'בתחלה הן אומרים ווה וכ') von dem Orte, wo sie: wehe! und wa! ausrufen. Wirft man sie ins Feuer, so rufen sie wehe! wenn man sie aber in den Schnee wirft, so rufen sie wa! d. h. die Leiden der Märtyrer, wenn sie in den Schnee geworfen werden, sind weit erträglicher als das Martyrium im Feuer.

ון s. יוא s. יוא s. יוא. - יוא s. יוף.

בר שונית (arab. وَظَنِّ) Schlauch, übrtr. das männliche Glied. Schebu. 18°

ויי , וַןי' , וַיִּר eig. Sbst. (syr. סֹ, hbr. הור , אור , הור , אור , das Wehe; gew. als Interj. wehe! vae! Ab. sar. ווי לדין כד יקום דין wehe diesem (Esau, Rom), wenn jener (Jakob) sich erheben wird! vgl. זַיִּרפָנָא und יַבָּד M. kat. 28b ויַרפָנָא (ein Klageausruf beim Todtengeleite) wehe um den Heimgegangenen! wehe um den Abgepfändeten! d. h. die Pfändung der dem Menschen zur Aufbewahrung gegebenen Seele (oder: die Leidtragenden, denen ein Familienglied entrissen wurde). Meg. 16^a un. Ahaswer rief aus: ריר מברהא ויר מברא wehe vom Hause! wehe ausserhalb des Hauses! mit Bez. auf Esth. 7, 8 "Der König kehrte vom Lustgarten zurück, (woselbst Engel in Menschengestalt die Bäume, angeblich auf Befehl Haman's, gefällt haben sollen); "und Haman lag auf dem Sopha, worauf Esther war." Genes. r. s. 26, 25d R. Gamaliel segnete seine Tochter bei der Geburt ihres ältesten Sohnes: לא ישלה ווי מפיך möge dein Mund nie aufhören wehe! zu rufen! Zur Erklärung dieses Wunsches fügte er hinzu: In Folge dessen, dass dein Sohn am Leben bleiben wird, wirst du immer wehe! rufen, רור דלא טהר ברי ווי דלא אכיל ברי ווי דלא אזיל ברי לבי שליטיתא wehe, mein Sohn trinkt nicht! wehe, mein Sohn isst nicht! wehe, mein Sohn geht nicht in die Schule! Das. s. 36, 35° in dem Bibelabschnitte vom Weine (Gen. 9, 20 fg.) רי steht vierzehn Mal כתיב בה וי י"ד פעמים, näml. ריםע, ויטע, ויהל וו. s. w. (דיםע, דיםת, הידות וויםע) u. s. w.). Snh. 70° איג ווין (ויין (1. מאמרו ביין 'dreizehn Mal r steht beim Weine; vgl. Raschi: das W ריאמר (das V 25) wird hier nicht mitgezählt. Meg. 11b (mit Anspiel. auf ריהר, Esth. 1, 1) די רהדי wehe! und ach! Levit. r. s. 28 g. E. רוי ליה לההוא גברא wehe diesem Manne, d. h. mir.

אָרֶת m. (syr. צֿבֹּר, hbr. אוֹיָה) das Wehe, die Klage, s. TW

Tברים Wajdabber ("und er redete"), das erste W. vom vierten Buche Mos., wonach in früherer Zeit (nebst הפקודים: liber numerorum) dieses Buch genannt wurde; in späterer Zeit wurde es במדבר, Bemidbar genannt, als ein mehr bezeichnendes W. in demselben Verse. Genes. r. s. 3, 5b. Das. s. 64, 63b בכר בירבר עביד וידבר עבוד בנסוע מפר אחד וביר עביד וידבר עד ו

וייאדן Schabb. 94a, s. בַּאַזַיִירָן.

ילון m. (lat. velum) Vorhang. וילרן טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו der Vorhang eines Zimmers wird deshalb levitisch-unrein (wenn etwas Unreines ihn berührt; was blos bei einem Ggst. der Benutzung stattfindet), weil der Diener sich daran wärmt. Schabb. 138^a. Genes. r. s. 52 Anf. die göttliche Offenbarung an israelitische und heidnische Propheten ist vergleichbar למלך שהיה נתון הוא ואוהבר בטרקלין ווילון מונח ביניהם כל זמן שהיה רוצה לדבר עם אוחבו היה קופל את הוילון ומדבר עמו אבל לנביאי אומות העולם אינו מקפל אותו אלא מרבר עמהם מאחרי הוילון dem Verfahren eines Königs, der sich mit einem Freunde in einem Triclinium befindet, woselbst zwischen Beiden ein Vorhang gezogen ist. So oft der König mit dem Freunde sprechen will, zieht er den Vorhang zurück und unterredet sich mit ihm. Bei den heidnischen Propheten aber zieht er (Gott) den Vorhang nicht zurück, sondern redet hinter demselben mit ihnen. Levit. r. s. 1 g. E. dass. Das. s. 5 Anf. wenn Gott Strafe verhängt, so verhüllt er sein Antlitz כדיין הזה שהוא מותח wie der Richter den Vorhang הוילון מבפנים וכ' inwendig vorzieht, um nicht zu sehen, wie die Strafe draussen vollzogen wird. Esth. r. sv. ובמלאת und sv. חור, 102° wird גלילי (Esth. 1, 6) erklärt: ברילון זה של ארון wie der Vorhang einer Lade. — Uebrtr. Chag. 12b רילון Wilon, als der unterste der dort aufgezählten sieben Himmel genannt, welcher diesen als Vorhang, Hülle dient. Ber. 58b וילון הוא דמתגלגל ומתחזי ומתחזי נהורא כנהורא Ar. (Ms. M. בהורא דרקיע, דרקיע; Agg. רמקרע דמגלגל) der Wilon (velum, Vorhimmel) rollt sich auf, wodurch das Licht des Rekia (des zweiten Himmels von unten) sichtbar wird. — Pl. B. bath. 4, 6 הילאות die Vorhänge in den Bädern. — Tosef. B. bath. cap. 3 unterscheidet יִילָּכָאוֹת von יִילָּכָאוֹת wahrsch. Teppiche.

יִלְּהְאָ ch. f. (syr. בְּבָּבוּן) Vorhang, s. TW

Wajikra ("und er rief") das erste W vom dritten Buch Mos., wonach dieses Buch (nebst הורת כהנים, Leviticus) genannt wurde. Genes. r. s. 64, 63^b מפר ויקרא das Buch Wajikra.

וירדיברנון s. בורדיבון.

רכה) (כה) Kal wie im Bh. und Aram. ungebr.

— Pi. אבי eig. klar, deutlich (bes. sein Recht)
darthun. Cant. r. sv. אכו, 27a רכי יוכל לְוַנְפַּח שׁ בּרַאר, 27a שׁ בּוֹראר
wer kann seinen Schöpfer zu Rede
stellen? Das. öfter. — Hithpa. (= bh.) mit
Jemdm. rechten, eig. seine eigene Unschuld
(und also des Andern Schuld) darthun. j. Sot.
V Ende, 20b הוא עהיד לְהַחְנַפַּח עמך er wird
mit dir rechten.

Hif. 1) (= bh.) zurechtweisen. Arach. 16b fg. wer Jemdn. eine Sünde begehen sieht, הייב ist verpflichtet, ihn zurecht zu weisen, zu bestrafen. Ber. 31ª u. ö. Derech erez suta cap. 9 הרי ארהב את המוכיחך liebe den, der dich zurechtweist. — 2) beweisen. B. kam. 6° fg. בור יוכית שור יוכיה die Schriftsatzung, die bei Schadenersatz vom Ochsen (Grube) vorkommt, kann auch auf ähnliche Rechtsfälle angewandt ערב יוכיח ... עבד כועני "Kidd. 7 werden. der Bürge beweist, der kananitische Sklave beweist, d. h. die gesetzlichen Bestimmungen, die bei diesen vorkommen, können auch für andere Fälle gelten.

הבות ch. Ithpa. הבותה (= Hithpa.), s. TW.

רָאבִי s. וְלָא.

וְלָד, וְלֶּד, St. constr. וְלֵּד m. (= bh. יָלֶד) Kind, Junges, das Neugeborene. j. Jeb. VII, 8º mit. הולד מפחה וולד בהמה das Kind einer Magd, das Junge eines Thieres. Schabb. 63b כבר נד ולד das Kind senkte sich bereits im Muttterleibe. Levit. r. s. 14, 158° צורת הולך die Form des Embryos. — Uebrtr. j. Schabb. II Ende, פי רולד המוכיאה der zweite Grad der Unreinheit, d. h. ein solcher unreiner Ggst., vgl. אָב II. Das. VII, 9^d un. j. Pes. I. 27^d un. u. ö.— Pl. B. kam. 87° המר ולדות das Geld für die Geburten, Kinder. j. Sot. I, 17a un. אשת איש שויכתה הוולרות לבעל wenn eine Ehefrau gebuhlt hat, so sind doch ihre Kinder dem Ehemann zuzuschreiben; vgl. בְּיֵלָה. j. Jeb. VII, 8ª un. רולדי וולדיה die Jungen der Jungen, d. h. die Geburten solcher Thiere, deren Mütter bedingungsweise verkauft wurden. Bech. 16^{ab} dass. — j. Keth. VII, 31^{b} un. המקללת את וולדיו eine Frau, die seinen (des Mannes) Kindern in seiner Gegenwart flucht (eig. vor deren Erzeuger, näml. יולדיהם für יולדיה); was als Grund zur Scheidung angesehen wird; anders nach den Commentt. (In bab. Keth. 72^b יולידיו בפני מולידיו kann ebenso genommen werden).

וֹלְדְא וְּלְלֵה ch. (= יְּבֶּל Kind, Geborenes Geburt, s. TW.

וֹלְרְבִית f. gebärend. j. B. kam. V, 5° ob. שפחה וולרנית eine Magd, die (hochschwanger) bald gebären wird.

לוְלֶּס, וְּלֶּסְ, עְּלֶּסְ, Walas, N. pr., viell. verk. von Julus, Julius. Git 89° הילל בריה דר' ולס R. Hillel, Sohn des R. Walas. Snh. 36° dass. j. Kil. IX, 32° ob., s. הַלֶּל עוֹ אָלֶס.

לְּכִי, אֹכִי, (arab. شَيْ) fleckig machen). Ithpe. befleckt, besudelt werden. Schabb. 75^b ביחא ליה דליתונס ביח שחיטה דמא ובי es ist ihm lieb, dass die Schlachtstelle des Thieres mit Blut besudelt werde, damit man sehe, dass es frisch geschlachtet sei, wodurch das Fleisch besseren Absatz findet. B. kam. 18^a דמהרוכ באבירוס es wird durch das Kneten besudelt. Seb. 35^a מיהרוכר באבירוס באבירוס באבירוס שלופתא die Schwellen wurden besudelt.

 $\int \mathcal{D}_{i}^{j}, \, \mathcal{D}_{i}^{j} \int f. \quad (\text{gr. iffo}, \, \mathring{\eta} \mathcal{D}_{i}, \, \text{die Buch-}$ staben trnspon.) 1) Gewohnheit, Art. Ned. לפלוני "das ist die Art כך היא וסתו של פלוני "das ist die Art dieses Mannes. Snh. 101 die Aenderung der gewohnten Lebensweise ist der Anfang der Leibeskrankheiten. j. Jom. I, 38° un. die Zeitgenossen des Zweiten Tempels besassen jede gute כל ווכת טובה היתה בהן Art, Sitte. Genes. r. s. 87, 85° כך היא ווכתן של das ist die Art der Heiden. — 2) übrtr. (= אֹכָת Regel der Frauen, Menstruation. Nid. 1, 1 fg. אשה שיש לה וכת eine Frau, welche die Regel hat. Das. 14b, s. ותם und ארותיאוס i. Nid. I, 49° ob. רוכת ארוכה eine lang anhaltende Menstruation. - Pl. Nid. 63b. Jeb. 64b u. ö. וְסָתּוֹת die Menstruationen. (Levit. r. s. 28 g. E. נובר רוסתרה crmp. aus זונסתיה, s. זונסתיה).

אָנְוֹסְרְאָיָ Westanja, Name eines Ortes. Taan. 9a, s. אַנְסְהַנְאַ

קער (arab. בَבֹּב, s. auch יָעֵר). Pi. יְעֵר bestimmen, festsetzen. Thr. r. sv. מה אעידך, עוד איז איז ייניד, vgl. ייעדר בכם,

ינינו m. eig. das Bestellen, verabredetes Zus. treffen mit Jemdm.; übrtr. (בתר במה ביתו Lehrhaus, Gotteshaus. — Pl. Thr. r. sv. כמה ויעודין ויערהי בכם אהל הולב ושילה ונוב ובית עלמים wie viele Gotteshäuser (heilige Stätten, wo Gott sich dem Volke offenbarte) habe ich euch festgesetzt, errichtet: die Stiftshütte (in der Wüste), Gilgal, Schilo, Nob und den Tempel zu Jerusalem (eig. das ewige Haus), vgl. בַּוּת וּצַרּת.

וועד יועד, וועד פועד. das Zus. treffen, Bestimmen, dah. verabredete Versammlung; bes. בית המדרש = ; angespielt auf אהל כרעד: das Lehrhaus des Mose, Ex. 33, 7) Studienhaus, Lehrhaus, Akademie, wo die Gelehrten-Versammlungen, Collegien, stattfanden. Aboth 1, 4 יהי ביתך בית ועד לחכמים dein Haus sei ein Sammelplatz (Lehrhaus) für die Gelehrten. j. Ber. IV, 7° un. כשאכנכ לבית wenn ich im הוועד עמוד ושאול את ההלכה Studienhaus eintreffen werde, so erhebe dich und frage in Betreff jener Halacha. j. Nas. שלא תנעול תשובה מבית הוועד .VIII, 57° un damit du die Widerlegung im Lehrhause nicht abschneidest. j. Macc. II, 31^d un. אם היה תלמיד שכם עושים לו בית וועד wenn er (der in die Zufluchtsstadt Geflohene) ein Gelehrter war, so errichtet man ihm dort ein Lehrhaus. Sot. 49b das Lehrhaus wird (kurz בית וועד יהיה לזנות vor Eintreffen der Messiaszeit) in ein Unzuchtshaus verwandelt werden. — Chull. 127ª Huna בר הורתא (wahrsch.: Rinderzüchter) erzählt: ich ging einst auf den Versammlungsplatz der Frevler, deren Beschäftigung vorzüglich in dem Beilegen der Thiere verschiedener Gattungen bestand (das W. ברנא vor הרנא ist wahrsch. zu streichen).

לנעד ch. (syr. לנעד ch (נעד ch (פון c

לעדה ביח. f. Verbale: das Bestimmen, Festsetzen. j. Jom. VI, 43d un. (שלא כחב l.) שלא ביה כלום עובדה שכתב מיניה כלום von einem festgesetzten Opfer, wobei die Schrift nicht ausdrücklich במועדו sagt, kannst du nichts entnehmen. Das. קיים בפר משיח ועדה bei dem Opferfarren des gesalbten Hohenpriesters beobach-

tete er die Festsetzung, d. h. obgleich dabei nicht במועדו steht, so behandelte der Autor der Borajtha dennoch dieses Opfer gleich solchen, wobei dieses W. steht.

إرات بإرات m. (arab. رَرِيكُ, syr. i° , i°) Vene,

Ader, die mit Blut gefüllt ist, namentl. am Halse. — Pl. Seb. 25 ab בריך שיהן וְרִידִין להוך בליד man muss (beim Schlachten eines Thieres) die Vene über ein Gefäss halten, damit näml. das Blut ablaufe. Chull. 27 a R. Juda sagt: Das Schlachten ist nicht eher giltig, ער שישהום אח als bis man auch die Halsadern schlachtet (durchlöchert; vgl. das. 28b). Ber. 8b.

רוְדָּבְּ אֹנִירָ (syrisch וְּדָּבְּ בּּרִבְּ וּבְּרָ בּּרִבְּ בּּרִבְּ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרָ וּבְּרִ וּבְּרִ וּבְּ בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבְּא פּרִבּא בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבְּא בּרִבּא בּרִבְּא בּרְבִּא ּא בּרְבִּא בּרְבִּא בּרְבִייִּא בּרְבִּיִּא בּרְבִּיִי בּרִבְּיִבְּי בּרְבִּא בּרְבִּא בּרְבִּי בּרְבִּיִּא בּרְבִּי בּרִבְּיִי בְּרִבְּיִבְּי בּרְבִּי בּרְבִּי בּרְבִּי בּרְבִּי בּרְבִייִּ בְּיִבְיִבְי בּרְבִּי בּרְבִייִּ בְּרִבְייִ בְּיִבְיִבְי בּרְבִּי בּרְבִייִּי בְּרְבְיִבְי בּרְבִּי בּרְבִייִי בְּיִבְייִ בְּרְבְּי בּרְבְיִבְי בּרְבְּיִבְי בּרְבְּיִבְי בּרְבְיִבְי בּרְבְּיִבְי בּרְבְּיִבְי בּרְבְּיִבְי בְּיִבְייִבְ בְּיִבְיי בּרְבְּיִבְי בְּיִבְיי בְּיִבְייִבְיי בּרְבְיִבְיי בּרְבְּיִבְי בּרְבְיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בְּיִבְיי בּיִרְבְיי בּיִבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיִי בְּיִבְיי בְיִרְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיי בּירְבְיִי בְּיִבְייִי בְיִרְבְיי בּירְבְייִי בְּיִבְייִי בְייִבְייִי בְיִבְייִי בְּיִבְייִיי בְּיִבְייִיי בְּיִבְייִיי בְּייי בְּיִבְייי בְיִבְייִיי בְּיִבְייִיי בְייִבְייי בּייי בְיוּבְייי בּיייי בּייי בְיבְיבְייי בּייי בּיייי בְּייי בּיייי בּייייי בּייי בּיייי בְייייי בְיייי בּיייי בְּיייי בּיייי בּיייי בְּייייי בּייייי בּיייי בְּיייי בּיייי בּייייי בּייייי בּייייי בּיייייי בּייייי בּיייייי בּיייייי בּייייייי בְייייייי בְיייייי בּיייייי בּיייייי בּיייייי בּיייייי בּיייייי בּיייייי בּייייי

סְנְידִיטְס, וַרְדִּיטְס od. וַרְדִּיטְס Wardimas,

Nardimos, N. pr. Schabb. 118b היינר ורדימל היינו מנחם ואמאי קורין לו ורדימס שפניו דומי לורז (Ms. M. רורדימס) Wardimas und Menachem bar Jose) ist eine und dieselbe Person. Wesnalb nennt man ihn Wardimas? Weil sein Gesicht der Rose gleicht. Ned. 81° 'רדרימוס בר' ירסי Wardimos bar Jose. Sifra Emor cap. 13 Par. א) רבי אַנוּרְדִינְים ברבי יוסי prosthet.) Awardimas, derselbe. j. Schebi. VIII, 38b ob. steht dafür אבירודימוס Abirodimos (crmp.) sein (des R. Jose) Sohn. In j. Jeb. I Anf., 2^b und Genes. r. s. 83, 85° wird er: רבי אבדימוכ בי ר' יוסי genannt. Wahrscheinlich hiess er: Εὐδαίμων (eig. der Glückliche), welcher Name, durch Einschaltung des 7 Veranlassung zu der erwähnten agadischen Deutung gab.

עורָדִינוֹן m. Adj. (gr. ρ óδινον) von Rosen gemacht. j. Dem. I, 22^b ob. wird שמן רורדינון: (ed. Krot. crmp. ררינין) Rosenöl; vgl. auch בַּרְדִּינִין.

אנידיל להיכא (וְרְדִּינָא m. 1) Dorn, Dornbusch, bes. Rosendorn. Schabb. 67° ליזיל להיכא פורדינא er gehe nach einem Ort, wo ein Dornbusch ist. — Pl. B. kam. 80° un. רעיא ביני ביני הוו sie (eine Wieselart) hält sich zwischen Dornen auf. — 2) Name eines Ortes, Wardina (viell. Dornen- oder Rosenstadt). Sot. 10° un. ורדינא ובי בארי Ar. (Agg. ורדינא בארי בארי אום die Einwohner Wardinas, welche sehr geizig und missgünstig waren.

וֹרְדִיּנְאָה m. Adj. patron. aus Wardina. Bez. 27^a אמי ורדינאה Ami aus Wardina (viell. der Schöne, Rosenrothe).

וְרוֹן Waron, Name eines Ortes. j. Pea VII, 20° un. כרם דורון der Weinberg von Waron.

וריר אים היים mit vorges. Waw) das Triefen, Eitern, vom Auge, als Leibesfehler. Tosef. Bech. cap. 4 Anf. ביים קבועין ein anhaltendes Eitern und ein anhaltendes Fliessen des Wassers vom Auge. Das. יריר בודקין ארתו ביים בתוך פ' יום וכ' וביים בתוך פ' יום וכ' sein solches Eitern untersucht man drei Mal innerhalb 80 Tage, ob es nicht fortgeht und zurückkehrt. In Bech. 38b steht dafür חורור, was wohl dieselbe Bedeut. hat, näml. ה vorges. Die Erklärung der Commentt.: der weisse Staar entspricht nicht dem gerung; ausserdem werden solche Fehler des Auges das. 38a erwähnt.

אַרְשְׁבֵּי, pl. וְרְשִׁבֵּי m. (wahrsch. pers.) Gebund von Seide, dessen man sich auch als Gurt bediente. Kidd. 13° eine Frau, דהוה קא verkaufte Gebünde, da kam Jem. und raubte ihr ein Gebund. B. mez. 51° לזבוני לזבוני Jem.

hatte Gebünde zu verkaufen. — Raschi erklärt unser W. בונדלוש Bündel. Gegen die Erkl.: Perle (R. Chananel im Ar.) spricht der in der hier citirten letzteren St. angegebene geringe Werth dieser Gegenstände (fünf Sus); dah. ist auch die Erkl.: goldene Granaten (Musafja: ביוני זהב, nach einer griech.[?] Etym.) unannehmbar. R. Gerschom erkl. unser W.: Stirnbinde, פרונשלר, franz. frontal; ähnlich Ar. sv. הוות הוות בלשון ששורא כמן ורשכי שהוא היום בלשון בי' מן הוצא כמן ורשכי שהוא היום בלשון פריי מן הוצא כמן ורשכי שהוא היום בלשון פריי מן הוצא כמן ורשכי שהוא הגורה וכ פרשכא שורא הגורה וכ פרשכא שורא שורא שורא pebenso wie ששורא Gurt von geflochtenen Stauden.

בּישׁרָן I m. (gr. ἱστός) Mastbaum, Schiffsmast. M. kat. 29ª das Aushauchen der Seele ist so schwer בפר ופטר שיפורי בפי וושט wie das Durchziehen des Schifftaues (σπεῖρα) durch die Höhlung des Mastbaumes (Var. פרטורי, s. d. W.); vgl. auch Schönhack Hamaschbir hv.

ביי ווֹ מִשְׁלֵם II מִישְׁבּי m. der Schlund, durch welchen die Speise des Animals vom Munde in die Därme geht. Chull. 3, 1 נקובת הושט das Thier, dessen Schlund durchlöchert ist, darf nicht gegessen werden. Das. 28° 43° ופעיא ביה לא ביה לא ביה der Schlund, dessen sich das Thier beim Einnehmen der Speise und beim Lärmen bedient. Nid. 23° ושנו אשום wenn der Schlund des neugeborenen Kindes verstopft ist. j. Nas. VII, 56° ob. Levit. r. s. 4, 148°.

אוֹנְעִינְה ch. (= vrg. נְשִׁם Schlund. j. Snh. IX, 27° ob. selbst eine kleine Nadel ist fähig zu tödten, דהיא יכלה מיקם גר רושטא ומיקטלניה denn sie kann sich im Schlunde festsetzen und den Menschen tödten. Khl. r. sv. החכמה, 88° אהחכמה, נון וושטא להמסיסא vom Munde geht die Speise in den Schlund und von diesem in den dicken Magen.

לְּמִי (für יְאֵהְ א elidirt) und du. j. Snh. XI, 30^b un. יְאֵהְ מר הכין ות מר הכין und du sagst so! j. Mac. II g. E., 32^a ותמר אכן dass. (ed. Dyhrnf. crmp. יות מר משנין j. Schebu. I, 33^b ob. רות משנין und du sagst: Man ändert. Das. VI, 37^b ob. ותמר מביא קרבן und du sagst: Er bringt ein Opfer u. s. w.

Nη f. Name eines unreinen Vogels; viell. das gr. ἀτίς, otis. 1) eine Trappenart. — 2) der Storch, s. TW.

נאָרייאן, וְתֹּיִיאן (für אַחָניא, וְאַחָניא) s. אַחָּגָיא) s. אַחָּגיא

קוֹרְוּאָ m. ("arab. وتين grosse Herzader" Fl.) Ader, Vene, s. TW.

קוֹתְנְיָה (gr. Βιδυνία) Bithynien. j. Meg. I, 71^b un. הרבל ותכויה unter ist Bithynien zu vertehen. Genes. r. s. 37 Anf. steht התכנית und ותרניה dass., vgl. אוֹנְיָרִקּר. קרנייקי f. Adj. bithynisch. j. Ab. sar. II g. E., 42° un. גבינה ותינייקי bithynischer Käse (In der Mischna das. Anf. ist רתיניקי anst. zu lesen, vgl. הבינה).

תְּרְאוֹם, Adv. (gr. εὐθέως) sogleich, sofort. Nid. 14^{ab} הוס Ar. ed. pr. (spät. Ar. Agg. ההט; Ritba, Novellen zu Nid. 1, 1 liest הותיאוס). j. Nid. II, 49^d un. הותיאוס (als Sbst. mit ה Art.), s. אַווּהְיאוֹס.

[חַהַק Pa. (syn. mit hbr. קַחַק) zerstäuben, zersetzen, s. TW.

קְּתִיק, וְתִּיק, וְתִּיק, m. Adj. 1) (gr. εΰαικος) geschickt, gewandt, erfinderisch, scharfsinnig. j. Ber. II, 5° mit. הלמיד ווחים ein scharfsinniger, gewandter Schüler. Cant. r. sv. דורר ררד, 27^d R. Bun hat in den 28 Jahren seines Lebens soviel Kenntnisse erlangt, מה שלא יגע wie ein scharfsinniger הלמיד ותיק למאה שנה Schüler nicht in 100 Jahren erlangen könnte. j. Pea II, 17º un. אפילו מה שתלמיד וותיק עתיר selbst das, was ein scharfsinniger Schüler in den spätesten Zeiten vor seinem Lehrer vortragen wird, ist bereits dem Mose auf dem Sinai gelehrt worden. j. Chag. I, 76^d mit. dass. j. Erub. V, 22° ob. j. Snh. IV Anf., 22ª תלמיד וותיק היה לו לר' וכ' Rabbi hatte einen scharfsinnigen Schüler, der auf 100 Arten die Reinheit, und auf eben so viele Arten die Unreinheit eines Reptils beweisen konnte. - Pl. j. Snh. X, 29° mit. תלמידים וותיקים gewandte Schüler. — 2) (wahrsch. gr. εὐβύδιχος) gerecht, sorgfältig. Schabb. 105ª Gott sagte zu Abraham: והיק נתהיך באומות ich habe dich als Gerechten hingestellt unter die Völker; vgl. מבחור Pl. Ber. פָּחוּר אותה בּ בּחוּר Pl. Ber. פָּחוּר עם הנץ החמה die Sorgfältigen, Frommen haben das Lesen des Schemā mit dem Aufgang der Sonne vollendet. Das. 25^b 26^a. j. Ber. I, 3^a un. dass. R. hasch. 32 b היקין אותן אותן משלימין die Sorgfältigen haben die sämmtlichen Verse מלכיות זכרונות שופרות) aus dem Pentateuch recitirt.

פאר יהור (gr. φαισική: abzehrend = φαισική, Samech elidirt) Auszehrung, Schwindsucht. Git. 70° מאך דשהי טיליא חיורא אחזהו Agg. (Ar. הוהן) wenn Jem. weissen Wein trinkt, der in Gährung übergegangen ist, so befällt ihn die Auszehrung. Das. wenn Jem. in den Morgenstunden des Nisan sich mit Oel vor dem Feuer salbt und bald darauf an einer sonnigen Stelle weilt, אחזהר ריחק so befällt ihn die Auszehrung.

אָרָיְחָי od. רְיְחָי m. Adj. (gr. φαισικός) an der Auszehrung leidend, schwindsüchtig. — Pl. Git. 70° wer unmittelbar nach dem Aderlass den Beischlaf vollzieht, דְּרִיךְ לִיה בַנִים וְיִהְּקִין Agg. (Ar. יְהַיִּקִין) der bekommt schwindsüchtige

Kinder. Ned. 17° Keth. 77° dass. Tract. Kalla mit. wer seiner Verlobten beiwohnt, הוריין לו dass. בנים וותיקין

m. Mehlspeise, Brei. Pes. 39b ותיקא שרי ותיקא אכור die Mehlspeise (mit Oel und Salz angerührt) ist am Pesach zu essen erlaubt, die Mehlspeise aber (die mit Wasser und Salz angerührt) ist verboten.

Pi. יוְהֵר, etwas als überflüssig halten od. behandeln, dah. auch: als gleichgiltig ansehen; eig. übrig lassen. B. bath. 126° ריתר (אחיל er hat seinen Antheil abgetreten. B. kam. 9° ריתר er büsst es ein, weil es näml. nicht dazu gehört. j. Chag. I, 76° mit. (mit Bez. auf Jer. 9, 11. 12) ויתר הקב"ה לישראל ועל מאסם בתורה לא ויתר על עבורה זרה Gott hatte Israel übersehen (verziehen) Götzendienst u. s. w., aber das Verwerfen der Gesetzlehre hat er nicht übersehen, eig. als überflüssig angesehen. j. Ned. V Anf., 39 a התנו ביניהם על בונת לווחר wenn sie (zwei Personen, die gelobt haben, dass Einer nichts von dem Vermögen des Andern geniessen wolle) ausdrücklich übereingekommen sind, etwas Unbedeutendes (Ueberflüssiges von ihrem Vermögen, vgl. קיחור) geniessen zu dürfen. j. Sot. V Ende, 20d Hiob war fromm, שהיה מוותר על קללתו dass er die ihm zugefügten Beleidigungen mit Gleichgiltigkeit übersah. Snh. 89° המווהר על דברי שנביא wer die Worte des Propheten als überflüssig, nicht bindend ansieht. Levit. r. s. 10 Anf. 'אם אין את מוותר וכ wenn du nicht manches übersiehst, so wird die Welt nicht bestehen können. Num. r. s. 21, 243d (mit Bez. auf Khl. 7, 16) שלא יהא אדם מווחר על התורה der Mensch soll nicht mehr thun als das, was das Gesetz befiehlt, d. h. sich keine überflüssigen Erschwerungen (Entbehrungen) auferlegen. Deut. r. s. 9, 261b נוותר לו עד יום אחד wir wollen ihm einen Tag warten. — Tosef. Schebi. cap. 1, 7 כוותרין man schafft (den Weinstöcken durch Ausgäten) weiten Raum. j. Schebi. II, 33d

Hithpa. u. Nithpa. als überflüssig angesehen werden. B. kam. 50° בל האומר הקב"ה רותרן הוארן מעיו וחייו וכ Ar. (Agg. וותרן הוא יְתְוַוְתְּרֹּן מִעִיו וחייו וּכ wer da sagt: Gott ist zu nachsichtig (d. h. er lässt Vieles straflos hingehen), dessen Eingeweide und Leben mögen schwinden (eig. als überflüssig zu Grunde gehen); Gott ist vielmehr blos langmüthig und lässt später büssen. Cant. r. sv. כמעם, 17^b נתורור מעיו seine Eingeweide gingen zu Grunde, kamen heraus.

וֹתְתּר ch.= רִּוְתַר. Pa. יְנִהֵּר בּוַהַּר; s. TW — Ithpa. als überflüssig angesehen werden. j. Bez. III Ende, $62^{\rm b}$ ניאן דאמר דרחמנא וותרן, s. ob. im Hithpa. j. Schek. V, $48^{\rm d}$ mit. j. Taan. II, $65^{\rm b}$ un. dass.

קוֹתוּר m. Ueberflüssiges, dessen Verlust gleichgiltig ist. Ned. 32 b אפילו ויתור אסור selbst Gleichgiltiges ist verboten; wenn näml. Jem. gelobt, von des Nächsten Vermögen nichts geniessen zu wollen, so ist ihm selbst der Durchgang durch sein Gehöfte verboten. Das. 48b. Meg. 8a u. ö.

וְהָּרָן, וְתִּהְן m. Adj. freigebig, etwas als

überflüssig, gleichgiltig behandelnd. Snh. 102b היה בממונו היה Achab war mit seinem Vermögen freigebig. j. Sot. V Ende, 20d Hiob היה וותרן war freigebig. j. Git. IV, 45° un. אילולא דאנא וותרן wenn ich nicht freigebig wäre. Num. r. s. 5, 199° לימדה אותד die Thora lehrt התורה שתהא וותרן בתוך ביתך dich, dass du (bei Verlusten) nachgiebig in deinem Hause sein sollst. — Pl. Genes. r. s. 53, 53° ביתו של אברהם אבינו ווַתְּרָנִים היו die Hausleute unseres Erzvaters Abraham waren לוהַרְנִית היא der Götze, den ihr anbeten sollt, ist freigebig! So sagte näml. Jerobeam zum Volke, das er für seinen Götzen gewinnen wollte.

וְיְהְרוֹן m. (=bh. יְתְרוֹן) Ueberrest. Genes. r. s. 98, 95° wird אל תותר (Gen. 49, 4) gedeutet: אל יהי לך ויתרון עון שלך es soll kein Ueberrest deiner Sünde bleiben.

שתו s. יותכ - j. Schabb. XIV, 14b ותושין, s. יותרשין.

ן Sain (eig. Waffe, ידרן), der siebente Bst. des. Alphabet, wechselt oft mit den ihm in der Aussprache ähnlichen Zischbuchstaben, zumeist mit ה, s. d.; vgl. auch ידבוֹרָא (hbr. ידבוֹרָה) Biene, Wespe, בְּבָּח abschneiden, דַבָּה (aram. יַבָּה verlassen, יַבָּה säen; ferner יְּבָּה verlassen, בְּבָּה Reis, Aehre, בְּבָּה glänzen, בּּבָּה (aram. יְבָּה (aram. יְבָּה glänzen, בַּבָּה (aram. יְבָּה (aram. יְבָּה ver- בַּבָּה (aram. יְבָּה ver- בַּבָּה ver- בַּבָּה (bbr. בַּבָּה ver- gleichen, יִּבְּרָת (bbr. בַּבָּה Speisevorrath.

אור (=bh.) Wolf. Esth. r. sv. יוכל עבדי, 106d Israel sagt: Wenn ich den Befehl der Heiden befolge, die Götzen anzubeten, so werde ich von Gott bestraft; befolge ich ihn aber nicht, so werde ich von den Tyrannen getödtet. בשל לואב שצמא למים ופרשו לו המצורה על פי המעין das ist einem Wolf zu vergleichen, der nach Wasser dürstete und dem man eine Falle an der Mündung der Quelle gelegt hatte. Er sagte: Steige ich zur Quelle hinab, so werde ich von der Falle festgehalten, gehe ich nicht dahin, so sterbe ich vor Durst. — Pl. B. mez. 7, 9 (93b) der Regierung) die Wölfe losgelassen werden, damit sie die Menschen anfallen.

וֹאָרָה f. Wölfin, Lupa. Jalk. II § 652 zu Ps. 10 הומוס ורומולוס מהה אימן וזימנתה הזאכה שתניקם והניקם ועמדו ובנו שני צריפין גדולים שתניקם והניקם ועמדו ובנו שני צריפין גדולים die Mutter von Remus und Romulus hatte vor ihrem Tode die Wölfin (Lupa, vgl. Liv. B. 1 Anf.) bestimmt, dass sie die Kinder säugen sollte; und als diese herangewachsen waren, bauten sie zwei grosse Binsenhütten (שמים ממֹסְתֹסֹל) in Rom, vgl. auch שורים. Esth. r. sv. בורים, 103°, vgl. בירום. — Dav. contr.

Spitze derselben. Stw. arab. לוֹלְילֹּלְיּלְּתְּחָׁתְּחָ, NONO m. Reis, Aehre, bes. die Spitze derselben. Stw. arab. לוֹלְילֹּלְיּלְּתְּחָׁתְּחָ וּשְׁרֵּלְּתְּחָ וְּשִׁ שִׁרֵּלְתְּחָ Conj. II bewegt werden. Schabb. 20b wird שבים erklärt nach einer Ansicht: אוֹלְילִי die Spitze des Reisigs zum Anzünden. Sot. 5a wird ברואש שבלה (Hiob 24, 24) übersetzt: בי כאסא דשיבולתא die Spitze der Aehre" Chull. 17b ein Schlachtmesser, ביי למאסא das der Aehre eines Halmes gleicht, d. h. zackig ist. — Ar. liest an den beiden letzteren Stellen: מסס. (Wahrsch. ist auch das bh. במאסאד בשלחד , mit ihren Aehren und Zweigen.")

ΣΝΝΝ, ΜΝΣΙ, ΜΝΙ m. (gr. ζητητής) Forscher, Weiser; viell. jedoch: ein Fragender, d. h. Schüler. Nach Perles: Zur rabb. Sprachund Sagenk. S. 5 steht unser W. für "zend: zâta, geboren, huzw. zât, neup. zâd od. zâdah,

natus, ortus, filius" etc.; was jedoch schon deshalb nicht einleuchtet, weil nach den, von Palästina herrührenden Quellen (s. w. u.), wo man keine Kenntniss des Zend. oder Pers. voraussetzen kann, unser W. sich im hbr. Texte befunden haben soll; und andererseits, weil in der von Babylonien herrührenden Stelle (Meg. 9a), woselbst man des Persischen u. s. w. kundig war, unser W. den griechischen Vertenten in den Mund gelegt wird. — Pl. Meg. 9° זאטרטר בני ישראל (angeblich eine der dreizehn Abänderungen der LXX im Pentat., Ex. 24, 5. 11), "die Weisen der Söhne Israels". Wahrsch. wollte man durch diese Umwandlung eine grössere Ehrerbietung gegen Gott bekunden. Trakt. Soferim cap. 1 dass. Jalk. I, 2b steht dafür זטרטר . — Sifre Abschn. Be-ישלשה כפרים נמצאו בעזרה אחד 156 racha Pisk. של מעונה (מעון 1.) ואחר של (הוא) היא ואחד drei Codices fanden sich in der Tempelhalle, einer mit מערך, einer mit הרא und einer, der den Namen Codex זאטרטים führte. Vgl. damit j. Taan. IV, 68^a un. ג' ספרים ספר מעוני (מעון 1.) וספר זעטוטי וספר היא באחד מצאו כחוב נועון וגומר ובשנים כתוב מעונה וג' וקיימו שנים וביטלו אחד באחד מצאו כתוב זעטוטי וג' ובשנים כתוב נערי וג' וקיימו שנים וביטלו אחד באחד מצאו כתוב חשע היא ובשנים כתוב אחת drei Pen- עשרה היא וקיימו שנים וביטלו אחד tateuch-Codices fanden sich in der Tempelhalle: der Codex מערך, der Codex זעטרטר und der Codex In einem Codex fand man näml. מערך (anst. מערכה, Dt. 33, 27), in zweien hing. כלערכה; man hielt daher die LA. der zwei (näml. מערכה) aufrecht und liess die LA. des einen (näml. מערך) fallen. In einem Codex fand man die LA. זעטרטר (Ex. 24, 5), in zweien die LA. נערי (und אצילי? das. Vers 11); man hielt daher die LA. der zwei (näml. נערי) aufrecht und liess die LA. des einen (זעטרטיר) fallen. In einem Codex fand man blos neun Mal היא (als Pron. fem., während sonst הרא gener. com. ist), in zweien fand man elf Mal מיא (aufgezählt in Aboth de R. Nathan cap. 34); man hielt daher die LA. der zwei aufrecht und liess die LA. des einen fallen. In den Parall. Trakt. Soferim 6, 4 und Jalk. I, 312^d sind mehrere Corrupteln, vgl. בָּעבוֹך. — In dem Umstande, dass man in Palästina von der Existenz eines hebr. Codex mit dem W. זעטרטר oder זאטרטי Kenntniss hatte (die babyl. Quellen schweigen hiervon) dürfte der Grund zu suchen sein, warum in j. Meg. I, 71d un., woselbst ebenfalls (wie in bab. Meg. 9a) die 13 angeblichen Abänderungen der LXX aufgezählt werden, dieser Abänderung, näml. זעטרטר (od. keine Erwähnung geschieht und hierfür eine andere Abänderung referirt wird. Vgl. aber auch meinen Aufs, in Ztschr. d. D. M. Ges. XIV, 276.

ארן (von ספר = זור gehen, eig. weichen, s. TW.

במה Abbreviatur von ממה (Zeit) und במה (Anhöhe). Seb. 28^b; ebenso wie das. מקר"ש Abbrev. von מקר"ם (Ort), קערה (Theil), הם (Blut) und שׁלישר (der dritte Tag).

וֹבית ערסי j. Taan. I, 64^b un. וזבית ערסר (wahrsch. crmp. aus וובנית) ich verkaufte mein Bett; mögl. Weise jedoch ist ב elidirt, s. d. Bst.

בוֹן m., הבוֹן f. Part. von או fliessen, s. d.

קובות, וְיבוּת f. Schleimfluss des Mannes (ähnl. זִיבָּה s. d.). Levit. r. s. 18, 161 לוקה לוקה er leidet an Schleimfluss und Aussatz. Das. בזבות ובצרעת dass.

آلات m.(=bh., arab. آلات von نَىٰ sich hin u. her bewegen) Fliege, Bremse. Schabb. 121b זבוב שבארץ מצרים die egyptische Giftfliege, deren Stich so gefährlich ist, dass man sie am Sabbat tödten darf. Git. 90° im ehelichen Leben giebt es ebenso verschiedene Ansichten wie bei Speisen und Getränken; יש לך ארם שזבוב נופל ויש לד אדם לתוך כוכו וזורקו ואינו שותהו שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו ריש לך אדם שזבוב נופל לתוך תנוחוי מוצצו ואוכלו הכ' Manchen giebt es, der, wenn ihm eine Fliege in den Becher fällt, sie herauswirft und nicht mehr daraus trinkt; das war die Art des Papus ben Jehuda, der, so oft er fortging, vor seiner Frau (aus Eifersucht) die Thür verschloss. Manchen wiederum gibt es, der, wenn ihm eine Fliege in den Becher fällt, diese herauswirft und dann weiter trinkt; das ist die Art der meisten Menschen, die da keinen Anstoss daran nehmen, dass die Frau sich mit ihren Verwandten und Nachbarn unterhält. Endlich gibt es Manchen, der, wenn ihm eine Fliege in die Schüssel fällt, jene ausdrückt und weiter isst; das ist die Art eines schlechten Menschen, der von dem frechen Benehmen seiner Frau Kenntniss erhält und dennoch mit ihr die Ehe fortsetzt. In j. Sot. I, 17ª un. wird noch eine vierte Art erwähnt: יש לך אדם שפורת זבוב על גבי כוסו והוא נוטלו 'ושרפכו ראינו טרעמר וכ es giebt Manchen, der, wenn eine Fliege um seinen Becher schwirrt, diesen aufhebt, ausgiesst und nichts mehr davon geniesst; das ist die böse Art eines Menschen, der beim geringsten Verdacht, sich von seiner Frau scheiden lässt. Tosef. Sot. cap. 5 und Num. r. s. 9, 200° dass. — Pl. j. Schabb. XIV Anf., 14b יָברּבִיץ. Keth. 77^b זבובין של בעלי ראחן die Fliegen der Schleimflüssigen, die näml. solche Kranke berührt haben, sind Jemdm., auf den sie sich setzen, schädlich. Raschi's Erklärung, dass hier solche Insekten gemeint seien, welche sich in dem Gehirn der Schleimflüssigen vorfinden, leuchtet nicht ein.

אָבוּנְא (וְבִוּנְא) m. Eidechse, eine Art von ב. — Pl. Nid. 56° זְברְּנֵר דְמִחְרוֹא (Ar. זברּגר) die Eidechsen, die in Mechusa anzutreffen sind.

קבר (syr. יְברְּן, hebr. יְברְּן) beschenken; יְברְּלְּא (syr. יְברְּן, hebr. יְברְּלְּא (syr. יְברְּלְא (יְברְּ הַרְּא (syr. יְברְּלְא (יְברְ הַנְּברְ הַנְּברְ הַלְּא (יִברְ הַנְּברְ הַנְּברְ הַלְּא (יִברְ הַנְּברִר הַלְּא (יִברְ הַנְּברִר הַלְּא (הַברי הַנְּברִי הַנְּברי הַנְברי הַנְּברי הַנְברי הַנְּברי הַנְברי הַנְּברי הַנְברי הַנְּברי הַברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַנְּברי הַברי הַבּברי הַבּי הַי הַבּי הַבְּי הַבּי הַיּי הַבּי הַבּי הַ הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּיי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְיי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּיי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבּי הַבּי הַבּי הַ הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּי הַבְּיב הַיבְי הַבְּיב הַיב הַבְּיב הַבְיי

ין זבוזין j. Ter. VIII, 45b un. בזברזין wahrsch. crmp. aus דים, vgl. זיז.

שול הוברי הוברי אובי הוברי אובי בירקו m. eig. Nest, dah. Ort, wo man lebt und sich ernährt, Nahrungsstätte. Pl. M. kat. 28b ob. אחרה אובי ביר אובי ביר אובי ביר אובי שובי שוא unsere Brüder, die Kaufleute, werden an ihren Nahrungsstätten revidirt; d. h. in ihren Kramläden zeigt es sich, ob sie rechtschaffen gehandelt haben; ein Klageausruf über verstorbene Kaufleute. (En Jacob liest ילוברכי כליבוקו dann wäre der Sinn dieses Klageausrufes: Am Erwerbsplatz [d. h. im Tode, wo sie die Seligkeit erwerben wollen] werden sie untersucht, ob sie näml. ihr Vermögen rechtlich erworben und zu wohlthätigen Zwecken verwendet haben.)

— Ferner דובובי בוביר.

Nif. geschlachtet werden. Seb. 1, 1 fg. מיזבחים שנזבחי die Opfer, welche geschlachtet wurden. j. Snh. X, 29° ob. (mit Anspiel auf Ps. 50, 5) חסידי שישר עמי חסד כורתי בריתי שיכרתו על ידי עלי זבח שעילו אותי ונזבחו על שבי "meine Frommen" (חסידי) bedeutet: die als Märtyrer ihre Liebe zu mir bekundeten; "die meinen Bund schliessen", (ברתי בריתי) bedeutet: die infolge meines Bundes hingerafft wurden, "beim Schlachtopfer" (שלי זבח) bedeutet: die mich gehoben (verherrlicht) haben und meinem Namen zu Ehren sich hinschlachten liessen.

m. (=bh.) Schlachtopfer, insbes. oft das Festopfer, Chagiga (הגרגה), das am 14. des Nisan nebst dem Pesach geschlachtet wurde. בירך ברכת הפסח פטר את של (120°) Pes. 10, 9 יבח וכח וכח wenn Jem. die Benediction über das Speisen des Pesachlammes gesprochen, so braucht er eine solche nicht mehr über das Festopfer (ברכת הזבת) zu sprechen; wenn er hing. über letzteres die Benediction gesprochen, so ist er noch nicht von der Benediction des Pesach befreit. Nach einer andern Ansicht das. bedarf jedes der beiden Opfer einer besondern Benediction; vgl. auch Tosef. z. St. — Pl. Pes. 10, 6 die Festopfer und die Pe-הפסחים sachopfer. Seb. 1, 1 fg. Das. 5, 6 זבחי שלמי צבור die Dankopfer der Gemeinde, d. h. die Lämmer, die am Wochenfeste sammt den Broten im Tempel dargebracht wurden. — Davon führt auch der Talmudtraktat, der über die Opfer handelt, den Namen שחיטת קרשים, (wofür auch שחיטת, B. mez. 109b), Sebachim; im Ggs. zu הדרליך (in älterer Zeit: שהיטת חולין), Chullin, dem Traktate, der zumeist über das Schlachten der Thiere zu profanem Gebrauch handelt.

אָןיבְרָה. (בְּהָא, gew. הָּבְהָא, s. d.) Schlachtopfer. Tem. 31^b עיקר זיבחא das eigentliche Schlachtopfer.

לוביהה f. N. a. das Schlachten. Chull. 31b die Absicht zum rituellen Schlachten, im Ggs. zu החיכה das Einschneiden in den Hals, Durchschneiden der Venen, ohne diese Absicht. j. Schabb. VII, 9° mit. דביהה das Schlachten der Götzenopfer. j. Nas. VI Anf., 54° dass. Snh. 60b u. ö.

קיבור m. N. a. das Schlachten, bes. der Opfer. Snh. 40b. 65a u. ö. זיבוח קיבור ניסוך das Schlachten, Räuchern, Spenden und Sichbücken vor Götzen, näml. die vier Dienstverrichtungen, die dem Gottesdienst im Tempel entsprachen, בעין עבורות פנים.

(זְבָל Pi. זִיבֵּל (arab. زَبَلَ , denom. von זָבָל) düngen. B. mez. 118b המזבל wenn Jem. das Feld düngt. Schebi. 2, 2 מזבלין ומעדרין במקשאות man düngt und umgräbt (kurz vor dem Brachjahre) die Kürbisfelder. (Im j. Tlmd. ed. Krotosch. ist das 2. מיבלין das. crmp. aus מיבלין, ebenso in j. Gem. das. 33d ob.) Das. 4, 10 דרך המזבלין die Art der Düngenden. Pes. 22ª das Blut der verschiedenen Opfer נמכרין לגננין לזבל wird an die Gärtner verkauft, um damit die Felder zu düngen. j. Schebi. III, 34cd. j. Schabb. VII, 9° un. Keth. 10° משר משקה מרוה ומזכל der Regen tränkt, befruchtet und düngt die Felder. Part. pass. j. M. kat. I, 80b mit. ולא כבר הוא מזופל וכ' das Feld ist ja bereits vor Eintritt des Brachjahres gedüngt! Genes. r. s. 72, 71d. 82, 80b. — 2) trop. den Götzen opfern,

eig. ihnen Mist darbringen, ebenso wie sie selbst לבולים (Unflath) genannt werden. j. Ber. IX, 13^b un. לאדו מזבלין לעד wenn man sie (die Götzendiener) den Götzen opfern sieht. Ab. sar. 18^b man darf nicht Theater und Circusplätze besuchen, מפלר שמזבלין שם זיבול לע"ז weil man dort den Götzen Opfer darbringt. Tosef. Ab. sar. cap. 2 בזמן שמזבלין zur Zeit, wenn sie den Götzen opfern.

Nif. und Nithpa. gedüngt werden. Cant. r. Anf., 3b אנחנו לא נזבלים ולא נחבנים wir sind weder mit Mist, noch mit Stroh versehen; bildl. für: wir sind nicht mit Tugenden ausgerüstet. Uebrtr. Ab. sar. 49a שבודה זיה פוד דיה דיה דיה דיה דיה דיה דיה דיה דיה וואר ein Feld, das mit dem Miste (d. h. Opferblute) des Götzen gedüngt wurde.

לְבָל ch. Pa. יבל (syr. יבל בּלְּבֹל) den Acker düngen. Ithpe. (= Nif.) gedüngt werden. Ab. sar. 49° האי גינתא ראוֹדְבַל בזבלה דע" jener Garten, welcher mit dem Opferblut (Mist, s. Nif.) des Götzen gedüngt wurde.

תבול ליבור או. N. a. das Düngen des Ackers; trop. das Opfern vor Götzen. Ab. sar. 18b, s. Pi. Pesik. r. cap. 6, 10a (mit Bez. auf Gen. 39, 11 "Keiner von den Hausleuten war im Hause") יים זיבול נילוס היה והכל יצאו der Opfertag (das Fest) des Nil, darum waren Alle zum Nilfeste gegangen; Josef aber blieb zu Hause, um seine Arbeit zu verrichten. Cant. r. Anf. יים ניבול היה es war der Schand - (= Ehren-) und Opfertag des Nil. Genes. r. s. 87, 85b זיבולא (זיבול היה; vgl. אוף זיבולא פונילא פו

אָרָה (syr. אָרָ אָרָ) Mist, Koth. Ab. sar. 48b. Schabb. 4, 1 (47b). Uebrtr. Ab. sar. 49a יוֹבלים, s. Nif. — Pl. Schebi. 3, 1 יוֹבלים, s. Nif. — Pl. Schebi. 3, 1 החתרים מוחת אים. Genes. r. s. 31, 30a החתרים אים הוא die unteren Zellen" der Arche (Gen. 6, 16) dienten zu Mistplätzen. Nach einer andern Ansicht: עליונים לזבלים dienten die ober en Zellen zu Mistplätzen.

אבורה (ביל Spaten, Grabscheit, Schaufel, pala, eig. ein Werkzeug, womit man den Mist (זבל) אבייל ביר וובילא בוביל בורה לקבורה לקבורה לקבורה ביל בורה ביל בוביל בירה וובילא וורנא וורנא וורנא וורנא ביל הביה Hacke, Schaufel, Schöpfeimer und Schlauch (Geräthe, die zum Graben und Berieseln der Felder nöthig sind) muss der Grundbesitzer (der seine Aecker verpachtet hat) beschaffen. Ber. 8° ליבער אינים בוריא שלבוא ליבער אביריא שלבוא בהריהא שלבוא (Agg. ליבער אינים) der Mensch bete, selbst für die Zeit, wenn der letzte Spaten (womit man die Erde auf sein Grab schüttet) vorüber ist.

אוֹבְייֶל וו m. Bücherbehältniss, Futteral; (viell. = syr. אוֹבָ ווּ Korb, wofür auch וֹבִילֻוֹּ, vom pers. יְבָבּל). Nach Ar. vom hbr. בּבּוֹ וּ Behälter, worin sich etwas befindet. — Pl. Meg. בּבּל החומשר die Futterale der Pentateuchbücher, vgl. מִנַבּלֵא.

ובול m. (=bh., von זְבַל) 1) Gotteswohnung, Tempel. R. hasch. 17ª und j. Ber. IX, un. אותן שפשטו ידיהן בזבול diejenigen Heiden, welche Hand an den Tempel gelegt haben. Ruth r. sv. קטן וגדול, 38° dass. — 2) übrtr. Sebul, (eig. Gottes Heiligthum), Name einer der sieben Himmel, und zwar des vierten, von unten an gerechnet, vgl. דרבות und ייכון. זבול שבו ירושלם ובית המקדש ומזבח Chag. 12b בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן Sebul ist derjenige Himmel, in welchem (das himmlische) Jerusalem sammt dem Tempel und dem Altar gebaut sind und woselbst der grosse Engelfürst, Michael, steht und Opfer darbringt. En Jakob hat hier noch folgenden Zusatz (der weder im Ms. M. noch in Agg. steht): ומה מקריב וכי תעלה על דעתך שיש לשם פרים וכבשים אלא מהו מקריב נשמחן של צדיקים welche Opfer bringt er dar? Könntest du etwa denken, dass es dort (im Himmel) Farren oder Lämmer giebt? Was also opfert er? Die Seelen der Frommen. Vgl. Tosaf. zu Men. 110^a sv. רכליכאל: Nach einem Midrasch sind unter diesem Opfer die Seelen der Frommen zu verstehen; nach einem andern Midrasch: Lämmer von Feuer.

art, die zum Bau verwendet wurde. Snh. 108b wird das hbr. בכר (Gen. 6, 14) erklärt nach einer Ansicht: אָרָר (vgl. אָרָר II), nach einer andern Ansicht: זכבליגא, זכליגא, זכליגא, זכליגא, אַרלא. (Agg. נמכליגא).

וברין m. Adj. (zus. ges. von דר und ילב m., dessen Augen triefen. Meg. 24b זבלגן לא לא מר בפרי der Triefäugige darf nicht den Priestersegen sprechen. — Pl. Bech. 43b. דברין מור die Triefäugigen dürfen nicht Priesterdienste verrichten. Nach Tosef. Bech. cap. 5 Anf. wäre dieses Verbot blos מפנר מראית הערן weil die Menschen es als Leibesfehler ansehen, vgl. Gem. l. c.

קבן, וְבוֹן (syr. אַנוֹרָן) kaufen, erwerben. gewinnen. Dan. 2, 8. — Schabb. 140b דברן אריכא wenn Jem. Gemüse kaufen will, so kaufe er lange Gebünde, vgl. אריכא אריכא וואריכא ich habe es dir abgekauft. Das. 30b אוברן דינאר ich will meine Gerechtsame durch Kauf erwerben; d. h. obgleich der mir streitig gemachte Ggst. mir rechtmässig gehört und ich

ihn gerichtlich dem Gewaltthätigen abnehmen könnte, so ziehe ich es doch vor, ihm Geld zu geben, um nur der Prozessführung überhoben zu sein.

Pa. זַבֵּץ (syr. בַּבֶּץ) verkaufen. B. mez. 40° זבון וזבין תגרא איקרי kaufe und verkaufe dann (für den Einkaufspreis), so wirst du Händler genannt! d. h. das ist ein närrisches Gebahren, da du hierdurch keinen Gewinn hast. Das. זבין אובד 51° אובנית קנית kaufst du etwas, so hast du erworben (dein Besitzthum bereichert); verkauft man, so hat man Verlust. Pes. כל מילי זבין ותיחרט בר מחמרא זבין ולא 113° bei allen anderen Waaren kannst du nach dem Verkaufe Reue fühlen (wenn sie näml. theurer geworden), mit Ausnahme des Weines, dessen Verkauf du nie zu bereuen brauchst; denn er hätte sauer werden können. B. bath. תליוה וזבין זביניה זביני מאי טעמא כל 47º fg. הליוה דניזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו wenn man Jemdn. zwingt, etwas zu verkaufen, so ist der Verkauf giltig. Weshalb? Jeder der etwas verkauft, würde, wenn er nicht (durch Geldmangel) gezwungen wäre, nicht verkauft haben und dennoch ist der Verkauf giltig. Dieser Beweis wird jedoch das. als nicht stichhaltig zurückgewiesen; denn es sei ein Unterschied zwischen einem Zwang, der von dem Verkäufer selbst ausgehe und einem solchen, der von einem Andern auf ihn ausgeübt werde, טאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחרינא. זבוני לא נוזבנא לה דארעא קנוייתא 59° verkaufen kann ich das Feld nicht, denn es ist mein erstes Grundstück; was eine schlechte Vorbedeutung wäre. Meg. 26b האי בי כנישתא חלופה וזבונה שרי אוגורה die Synagoge zu vertauschen oder zu verkaufen ist gestattet, sie aber zu vermiethen oder zu verpfänden, ist nicht erlaubt.

Ithpa. (syr. פֿרְיִלְיִי) verkauft werden. Git. 56° אַרְאַזֹל אִזְדָבּן kaum war er fortgegangen, so ward es (das Mehl) schon verkauft. Kidd. 69° אזרבן בעבר עברי עברי verkaufe dich (d. h. du wirst, infolge eines Diebstahls, vom Gerichtshofe verkauft werden) als ein hbr. Sklave. B. mez. 40° בורבן לר שותר בעורן לר שווים er hätte sich mir verkauft.

לְבְּבּבּוֹ, וְבּוֹנְאָ m. Adj. (syr. וְבּבּבּוֹן) der Käufer, Kaufmann. j. Kil. II Anf., 27° מה דהרה זבן was der Kaufmann gesehen hätte, würde er gekauft haben. j. Kidd. II, 64° ob. קרן זברכה ואזל ליה der Kaufmann verarmte und entschlüpfte; vgl. auch הודר.

לבוני, ובינה (syr. ובינה) das Kaufen, gekaufter Gegenstand. j. Kidd. III Anf., 63° דיר לחבריה R. Seïra fluchte demjenigen, der, wenn er Jemdn. etwas kaufen

אָיְבּוּנְאַ m. N. a. der Kauf, das Verkaufen, s. TW

וְיבוּרָא m. (hbr. הָבוֹרָה) Biene, Wespe. Git. 70° ob. דהאר כואן דבלע זיבורא כויחיי לא חיי wenn Jem. eine Biene verschlungen hat, so bleibt er nicht am Leben. Keth. 50° האי בר שתא דטריק ליה זיבורא ביומא דמשלם שתא לא חיי ein einjähriges Kind, das an dem Tage, wo es ein Jahr alt wird, von einer Biene gestochen wurde, bleibt nicht am Leben. Midr. Tillim zu Ps. 1 g. E. אומרים לזיבורא לא מדובשך ולא מערקצך man spricht zu der Biene: Ich mag weder etwas von deinem Honig, noch von deinem חמימי לעקרבא וקרירי לזיבורא Stich! Ab. sar. 28b עמראה ככנתא warmes Wasser heilt den Skorpionenstich und kaltes Wasser den Bienenstich, aber die umgekehrte Anwendung ist gefährlich. Chag. 5° (mit Bez. auf Dt. 31, 17) רעות שונעשו ערבא ועקרבא, Uebel", die (d. h. deren Medicamente) einander "feindlich", schädlich sind, wie die Stiche von Biene und Skorpion. Num. r. s. 10, 206^a dass. Ker. 3^b un. — Pl. Snh. 109b אתר זיבורי ואכלוה es kamen Bienen und haben sie (die einzige Wohlthätige zu Sodom, vgl. רְבִיהָא) gefressen. — Fem. אתיא זִיבּוֹרְיתַא Ab. sar. 17b אתאי זיבורא es kam eine weibliche Biene, es kam eine männliche Biene. — Uebrtr. Meg. 14b זִיבּוֹרימָא Siboritha (eig. Biene, Wespe), bildliche Benennung für die Prophetin Debora (דבררה), ebenso wie כרכושתא Karkuschta (eig. Wiesel) für die Prophetin Hulda (הולדה); vgl. auch Jalk. II, 38d.

mit Steinen bewerfen) bes. vom Acker, ein schlechtes, steiniges Feld. Git. 5, 1 (48b) schlechtes, steiniges Feld. Git. 5, 1 (48b) פידית בינונית זבורית ein sehr gutes Feld, ein Mittelfeld, ein schlechtes Feld. Das. אין נברעין אלא נין הזיבורית wenn von den Gütern der Waisen eine Schuld zu bezahlen ist, so nimmt man blos von den schlechten Feldern bezahlt. Das. 49a fg. B. kam. 7b fg. j. Keth. IX, 33b u. ö.

וֹבוֹריה f. (syr. أَحْدَرُ) Henkel, Griff, ansa.

Mikw. 10, 1 הטבילו כדרכו בלא זבורית wenn Jem. ein Gefäss gehörig, aber ohne den Henkel eingetaucht hat. — Hai Gaon in s. Comment. liest זוברין; R. Simson citirt eine Var. הזברין; Rabad in Maim. Titel Mikw. 3, 12 liest זרבובית, s. d. W

זרג s. זרג.

און m. (syr. און vgl. און) eig. Kugel; dah.

1) Klingel, Schelle. Pl. Nid. 17a מקרקט ובי schüttelte die Schellen, vgl. Raschi; richtiger jedoch אנד, s. d., vgl. auch Tosaf. zu St. — 2) Kern, bes. von der Weinbeere. Die Aehnlichkeit dieser beiden Bedeutungen liegt in der Rundung, s. TW Nach Smith' Thes. Syr. Col. 1080 bedeutst און (אוג): lärmen, einen Ton von sich geben; was jedoch blos zu nr. 1 passt.

🔭 sich auf etwas stützen, anlehnen, sich niederlegen. Git. 47a לא בעית מירי שליה שליה willst du nicht etwas (ein Polster), um dich darauf zu legen? Meïla 14b דרלכוא בער vielleicht wird er (während des Bauens) nöthig haben, sich nieder zu legen und sich auf die Baumaterialien legen. Schabb. 124b un. למרזגא עלייהו sich auf sie zu stützen. Snh. 85 b דוגא עליה er hat sich an ihn angelehnt. Pes. 108a זגינן אבירכי דהדדי wir haben uns gegenseitig auf die Kniee gelehnt, gestützt. — Af. etwas stützen, niederlegen. Schabb. 119° ob. לא מוזגינא רישי ich legte mein Haupt nicht eher אבי כדיא וכ aufs Bett nieder (um zu schlafen), als bis ich zu Gunsten eines prozessführenden Gelehrten gerichtet hatte.

እኒክ m. Polster, worauf man sich niederlegt, s. TW. I, 214^a Lev. 15, 9 J. — Stw. vrg. እነ፣; so nach freundlicher Mittheil. des Hrn. Rabb. Hochmuth aus Vesperim.

לְּגָהֵ m. Glaser. Stw. זכך בוגר (vgl. זְּבְהֵג klar, durchsichtig sein. M. kat. 13^b, s. ברה. Genes. r. s. 19, 19^b הגג בוהר של זגג לפרה. Genes. r. s. 19, 19^b הוגד. der Kramladen des Glasers. Das. s. 25 g. E. und s. 40 Anf. במל לוגג רכ' ein Gleichniss von einem Glaser, der einen Korb mit Gläsern in seiner Hand trug. Das. s. 64 Anf. Ruth r. Anf., 36° dass. Num. r. s. 2, 185° Israel wird verglichen "den Sternen" (Dt. 1, 10), ferner "dem Staube" (Num. 23, 10) und endlich "dem Sande"

למה הדבר דומה למי שהיה יודע ג' ווצר וזגג וכ' מה הדבר דומה למי שהיה יודע ג' מה הדבר דומה למי שהיה יודע ג' ממה ממיניות זהבי ויוצר וזגג וכ' das ist Jemdm. zu vergleichen, der drei Professionen verstand; er war näml. Goldarbeiter, Töpfer und Glaser. Derjenige, der ihn liebte (Mose), nannte den Sohn desselben: בור של הובר Goldschmiedsohn, wer ihn hasste (Bileam), nannte ihn: בני של דובר Töpfersohn; wem er jedoch gleichgiltig war (Hosea), der nannte ihn: יוצר Glasersohn. — Pl. Kel. 24, 8 דְּבָּרִר B. kam. 31a הקדרין והזגגין die Töpfer und die Glaser.

אַנְּיָּה ch. (syr. בְּרֶבֶּבְּרָיִ der Glaser. Pl. j. Ab. sar. II, 40° un. זְּנְבָיִא וקובטריא die Glaser und die Putzmacher.

קוביבית, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אוויין, אייתי קבא דוגרגיתא וחבר קמייהו ואעציבר Ar. (Agg. אייתי קבא דוגריתא וחבר קמייהו ואעציבר brachte einen Korb mit Glasgeschirr (nach Agg.: einen Becher von weissem Krystall) und zerschlug es in ihrer Gegenwart (näml. der Gelehrten, die bei der Hochzeit seines Sohnes überaus fröhlich waren), infolge dessen wurden sie betrübt. Git. 68b und Chull. 84b, זוגרתא היורתי vgl. auch אונרתא היורתי.

ונדן, סונדן, s. זרּגְרָּם, זרּגְרָּם in 'זר.

לְנֵגְ Pilp. von לְנֵג klar machen. j. Nid. III, 50^d ob. man untersuche den Abort (um zu wissen, ob er von einer Schwangerschaft oder von einem krankhaften Zustande herrührt) blos in Oel, מפני שהוא מפני שהוא מפני שהוא מפני שהוא נוסוג אוון ומזגזג weil dies gelinde ist und klar macht.

נוניאל (eig. der Hellleuchtende Gottes) Sagsagel, Name eines Engels, der sich mit der Leichenbestattung Mosis befasste. Deut. r. s. 11 g. E. Das j. Trg. hat dafür: זגנוגאל wahrsch. aus unserm W. crmp., s. TW.

לודה (= bh., von לודה אור) Vermessenheit, Frevel, der aus Uebermuth begangen wird. — Pl. Jom. 36b ... ערנות אלו השגנות אלו השגנות אלו השגנות אלו השגנות אלו השגנות אלו השגנות שלו השגנות שלו השגנות שלו השגנות bedeutet: Frevel aus Uebermuth, ששי bedeutet: Sünde aus Widerspenstigkeit, אור bedeutet: Vergehen (oder: Fehler) aus Versehen, Irrthum (so nach einer Ansicht, vgl. הבא). Das. (mit Bez. auf Ex. 34, 7 woselbst die schwerere Sünde der leichteren vorangeht) Mose betete vor Gott: עשה להם זרונות כשגנות בשגנות לודפות השגנות לודפות השגנות שלום עשור לודפות השגנות שגנות לודפות שגנות לודפות שגנות לעודה להם זרונות כשגנות לודפות שגנות לעודה להם זרונות כשגנות לודפות שגנות לעודה להם זרונות כשגנות לודפות שגנות לעודה לודפות לעודה לודפות שגנות לעודה לודפות שלום לעודה לעוד

אַ זְּדְּוֹנְאָ m. אְיְדְנּוּרְ, אִיְדְנּוּרְ, אָיִדְּנָן f. ch. (בְּדִּוֹץ)
Frevelthat aus Uebermuth, s. TW.

(viell. von דְבֵּלְ seinen Unwillen oder sein Bedenken über etwas zu erkennen geben. Chull. 48° auch ich bin dieser Ansicht, אלא שהתלמידים מזדכזין ברבר (Ar. liest מלהידין allein die Schüler sind unwillig darüber; nach Raschi בגבגבין, eig. sie stottern, d. h. sie wollen nicht mit der Sprache heraus.

 $n_i m_i$, n_i , n_i f. Pron. (= bh.) dieser, diese (dieses). Grndw. 7 (das im Aram. in ד überging, vgl. ווּך, דָא, wovon auch das relat. יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו Men. 53b ob. יבא זה ויקבל זאת מזה לעם (richtiger wäre לזר) es komme "dieser" (Mose, Ex. 32, 1 זה משה) und empfange "diese" (Lehre, Dt. 4, 44 זאת התורה (Gott, Ex. 15, 2 זה אלר für "dieses" (Volk, Ex. 15, 16 עם זר). Exod. r. s. 38, 134° (mit Bez. auf הז, Ex. 29, 1) מכרך ז'ה ר'ב der Zahlenwerth von זה näml. zwölf; mit Anspiel. auf die 12 Edelsteine im hohenpriesterlichen Brustschilde. Keth. 103b un. Rabbi bewunderte einst die herrlichen Thaten des R. Chija, der so Vieles für die Verbreitung der Gesetzlehre gethan hätte und rief aus: כמה wie gross sind doch die Thaten des Chija! worauf ihn R. Ismael bar Jose fragte: אפילו מאבא אמר לו חס ושלום לא sind sie auch grösser als מהא כזאה בישראל die Verdienste meines Vaters (R. Jose)? Rabbi entgegnete: Das sei fern! Desgleichen geschehe nicht in Israel! d. h. eine solche Aeusserung dürfe sich Niemand erlauben. Snh. 11^a ob. לא תהא כזאת ביטראל desgleichen geschehe nicht in Israel! d. h. eine solche That würde ich mir nicht erlaubt haben. (Aehnl. Ri. 19, 30). Das. 104°, vgl. אַחֶרָת (contr. aus זה־הו Schabb. 40b u. ö. זה־הו darin besteht sein Kochen. j. Git. VIII, 49b ob. אר זהר בם. Das. 49^d un. אי זהר גופר של גם (im bab. Talm. ארזהר Seb. 5, 1. Aboth 4, 1 u. ö.) welches ist der Hauptbestandtheil des Scheidebriefes? Erub. 100b וזהר מדה טובה Ms. M. (Agg. זי היא das ist eine gute Eigenschaft.

יהא von זְהָא aufschiessen, blühen, s. זהי.

ייָד m. das Fortgehen, Sichentfernen,

Scheiden. Stw. arab. לבי fortgehen, vom Kameel, nachdem es gesoffen hat, um Speise zu sich zu nehmen. Jom. 28b un. אירהע בעומא ויהא דשמשא ויהא בעומא רבי Ar. ed. pr. (spät. Ar. Agg. haben fälschlich אירהרא, da das Stichw. דוהומא, wonach Raschi's gezwungene Erkl.) das Scheiden der Sonne (d. h. die Sonne nachdem sie untergegangen ist) verbreitet mehr Hitze als der Sonnenschein; ebenso wie das ausgeleerte Essigfass einen stärkeren Geruch verbreitet als das volle Fass.

בְּרֵב (= יְּרָהֵב, unterschieden von צָּהָב, s. w. u.) hochroth sein; vgl. auch זָהֵר und זָהָר. — Hif. 1) hochroth werden. בוארנותר Chull. 22^b התורים כשרים משיזהיבו מאימתי בני יונה פסולין von wann ab sind die Turteltauben (zum Opfer) tauglich? Wenn sie hochroth werden. Von wann ab sind die jungen Tauben untauglich? Wenn sie mattroth werden; d. h. אור bezeichnet blos die grossgewachsene Taube, die schon hochroth ist, בן יונה hing. die junge Taube, die überh. noch nicht roth geworden ist, vgl. Sifra Wajikra cap. 8 und Rabad z. St.—2) denom. von art. Part. pass. Schabb. 59b un. cin mit Gold belegter (oder: gestickter) Mantel. Sot. 49b, vgl. זְהוֹרָית.

בּהָלָ m. (= bh.) 1) Gold. j. Git. VI g. E., כשם שבין זהב לעפר כך בין דורינו לדורו של אבא wie sich Gold von Staub unterscheidet, so unterscheidet sich auch unsere Generation von der meines Vaters, d. h. diese war weit besser als jene. (Es müsste eigentlich heissen: דורר יוצק זהב רותח לתוך . Snh. 92b un ש' א' לדורינו siedendes Gold hätte müssen in den Mund dieses Bösewichtes gegossen werden! Eine den dort erwähnten Lobeserhebungen des Nebukadnezar entsprechende Verwünschung. — Uebrtr. (=דינר זהב, s. d.). Keth. 99° שלש של זהב drei Golddenare. j. Keth. VII, 31^d ob. חצר זהב ein halber Golddenar. B. mez. 4, 1 (44a) הזהב קונה את הכסף הכסף אינו Gold bewirkt den Einkauf des Silbers, Silber aber bewirkt nicht den des Goldes; d. h. wenn man Goldmünzen gegen Silbermünzen wechselt, so ist das Geschäft schon durch die Uebergabe der ersteren allein als geschlossen anzusehen, nicht aber durch die Uebergabe der letzteren allein; und zwar nach dem Grundsatze, dass durch den Empfang der Waare, nicht aber durch den des Geldes (Werthes) der Kauf geschlossen wird. Die Silbermünze ist nun als Courant (מבלא), die Goldmünze aber, weil dem Course unterworfen, als Waare (פירא) anzusehen. — Diese Halacha, wie sie in den babyl. Talmud aufgenommen wurde, rührt von der zweiten Redaction der Mischna her, die Rabbi in seinem Alter vorgenommen hat. Nach der ersten, von der Jugendzeit Rabbi's herrührenden Redaction hing., die von dem Sohne desselben, dem R. Schimeon als richtiger befunden und die von dem Redacteur des jerus. Talmud aufgenommen wurde, lautet der Satz umgekehrt: הכסף קונה את הזהב הזהב אינו und zw. nach dem Grundsatze, dass jede minder werthvolle Munze einer werthvolleren gegenüber (wie Silber gegen Gold, Kupfer gegen Silber) als Waare anzusehen sei, vgl. und דרים. — Da aber R. Jochanan, als Redacteur des jerus. Tlmd. die Mischna nach der ersten Redaction Rabbi's, näml. הכסף קרנה

מת הזהב aufgenommen hatte, so sah er sich auch zu dem Lehrsatz (B. mez. 47b) genöthigt: לבר תורה מעות קונות dass nach biblischem Gesetze das Geld den Kauf abschliesse, d. h. dass der Verkäufer, der vom Käufer Geld für seine, noch abzuliefernde Waare empfangen hat, auch gehalten ist, jenem die Waare zuzustellen. (Mögl. Weise aber auch umgekehrt, dass erst, infolge seines hier zuletzt erwähnten Lehrsatzes, R. Jochanan sich genöthigt sah, die LA. הככק יהל in den jerus. Tlmd. anfzunehmen). Resch Lakisch hielt an der LA. in der Mischna, wie sie der babyl. Tlmd. hat, fest, daher sagt er das. משיכה קונה das Ansichnehmen der Waare von Seiten des Käufers schliesst den שבעה זהבים Kauf. -- Pl. Exod. r. s. 35, 133° 'היו בבית המקדש וכ sieben Arten von Gold gab es im Tempel. Das. wird יהב סגרר erklärt: ein sehr feines Gold, das alle anderen Goldarten (deren Behältnisse) verschloss, d. h. diese mussten, weil sie weit geringer waren, eingeschlossen bleiben; vgl. auch בַּכַּף. Cant. r. sv. עמודיו, 19b dass. — 2) übrtr. (in einer witzigen Redensart) brennende Koh-Erub. 53b mit. הרקיער לזָהָבִין Ms. M. (Agg. ארקיער, was jedoch in einem hebr. Satze unrichtig ist, vgl. auch הָרֶג) streuet die Kohlen auseinander!

217 m. (eig. Part. pass.: von Gold gemacht) Goldmünze, Gulden. j. Schebi. X g. E., 29^d ein Gulden pflegt geändert, זהוב דרכו להשתנות umgearbeitet zu werden. Genes. r. s. 16 Anf. 'ארם פורט זהוב אחר וכ Jem. wechselt einen Gulden, um dafür Kleingeld zu erhalten. Exod. r. s. 1, 103a זהוב abwechselnd mit בהוב. Deut. r. s. 2, 251° בזכות הזהוב נהלקטו המעות infolge des Vorzuges des Guldens wurde auch das Kleingeld aufgelesen. Jem. hatte näml geringe Münzen an einem dunkeln Orte verloren; er warf daher einen Gulden dazu und bat, man möchte ihm leuchten, um diesen zu suchen, wodurch er auch das Kleingeld auflesen konnte. Dort als Gleichniss: Mose musste in der Wüste begraben werden, damit durch seine Auferstehung auch die anderen Israeliten auferstehen könnten.

"בְּרָבְ m. Adj. Goldarbeiter, Goldschmied. Exod. r. s. 5, 107b משל לזהבי שהביאו לו שהביאו לז שהביאו לזהבי שהביאו לזהבי שהביאו לזהבי שהביאו לזהבי פוח Gleichniss von einem Goldarbeiter, dem man eine Münze zum Probiren brachte. Num. r. s. 2, 185b מולך אצל הזהבי וכ' בי 185b מולך אצל הזהבי ועם dem Goldarbeiter, um eine Schmucksache für seine Frau zu bestellen. Pesik. r. Sachor, 21d dass. — Pl. Suc. 51b מורבין בי בי בי בי לורבים של זהבים של זהבים של זהבים של זהבים של זהבים, 25b.

יהו, ההן, חרן (arab. (צֹק)) eig. aufschies-

sen, blühen; übrtr. glänzen, gross thun, stolziren. — Hif. etwas als Ueberhebung ansehen. Chull. 7ª wenn ein Gelehrter einen neuen Lehrsatz aufstellt, אין בַּוְיִהִין אוהו Ar. (Agg. אין בַּוְיִהִין אוהו so legt man ihm dies nicht als Ueberhebung aus, indem man es als etwas Neues verwirft; denn es ist ja möglich, dass es ihm beschieden sei, etwas zu entdecken, was seinen Vorgängern entgangen wäre, vgl. אָבָה im Hithpa. (So jedoch nach einer LA. u. zw. mit Bez. auf זהוהין, s. d., vgl. auch זהוהין.

קוֹהוֹתְ, חַוֹּחוֹתְ m. stolz, glänzend, sich überhebend. Pl. Sot. 47b משרבו זְהוֹבְּי הלב רבו Ar. (=Tosef. cap. 14 g. E.; Agg. מהלוקות בישראל (זָהָה , זהי, הוֹבְי) seitdem die Uebermüthigen überhand genommen hatten, vermehrten sich die Streitigkeiten (hinsichtlich gesetzlicher Bestimmungen) in Israel. Chull. 7a dass.

אָרְוֹרְיָּר ch. (בּהוֹהַיִּ) stolz, übermüthig, s. TW

יוְדְיֵא m. (syr. בְבֹר הְלְּהָר) Glanz. Ber. 58b זיהיא הוא דעבר ומיחזי כדעבר הוא נמי Ar. (Agg. זיהיא) ein Glanz zog vorüber und so schien es, als ob auch er (der Planet) vorüberzöge.

ווריינא (וְהוֹנָא) m. Adj. (syr. וְהֵינָא, gew. contr. וְבּוֹיִנְא, vgl. Smith' Thes. Syr. Col. 1088) der Glanzvolle, d. h. fröhlich, übermüthig. Pl. Levit. r. s. 20 Anf. (mit Bez. auf Ps. 75, 5) בר כרי קרא יתהון זהיינא (זְהַיִּנִיאָ וֹ.) אלו שמביאין Ar. (Agg. אלליא) R. Levi nannte sie: Die Glanzvollen, die u. s. w. אללי לעולם näml. doppelt übersetzt, vgl. אַלָּלָי. Pesik. Achre, 170° nach Ar. ed. pr. dass. (Ag. crmp. יוֹרְנֵי בִּירָה וֹרָנִי בִּירָה וֹרָנִי מַנְּרָרָנִי אַ warsch. בּיִרָּיָבְיּיַ zu lesen.

עם (arab. (arab. אבי) schmutzig sein, bes. oft von den Händen: kleberig, fett sein. j. Ab. sar. II, 41° un. בול זוֹהָם ein schmutziger Becher. Part. pass. j. Nid. IV Ende, 51° אינו זהום לכה לכה אינו זהום das Blut der Menstruirenden ist schmutzig, aber das Blut der Jungferschaft ist nicht schmutzig. (In bab. Nid. 65° זיהום זיהום זיהום זיהום

Pi. זְּהֵהֵם (ähnlich bh. זְּהֵם, Hiob. 33, 20) 1) besudeln, schmutzig machen, mit Schmutz, Mist belegen. Schebi. 2, 4 מוהמין את man bewirft die Pflanzen mit Mist, Lehm und dgl., um sie vor Beschädigung von Sonne und Gewürm zu schüt-

zen; eine Arbeit, welche bis zum Neujahr des Brachjahres gestattet ist. Vgl. j. Gem. z. St., 33d mit. המזהם אינו אלא כמושים שומר בית עושה לה צל והיא גדלה מחמתן wenn man die Pflanze mit Mist bewirft, so ist es als ob man ihr ein Schutzmittel bereitete; durch das Anfertigen eines Gehäuses aber (vgl. בית nr. 6) macht man der Pflanze Schatten, wodurch ihr Wachsthum gefördert wird. j. Schabb. VII, 10^a mit. dass. Part. pass. Levit. r. s. 16, 159° (mit מה גללים הללר מזרהמין (Bez. auf Hiob 20, 7 so wie die Excremente schmutzig sind, so wird auch er (der Frevler, der infolge seiner Frevel aussätzig wird) beschmutzt, ent-Esth. r. sv. אחר הדברים, 106^d Bech. 41° und Keth. 75° במזרהם ein Thier, das durch Blattern, Schweiss u. dgl. schmutzig ist; als ein Leibesfehler. Ber. 53b un. ר' זוהמאי אומר כשם שמזוהם פסול לעבורה כך ידים מזוהמות פסול לברכה R. Sohamai (s. d. W.) sagt: Ebenso wie ein mit Schmutzblattern behafteter Priester zum Tempeldienst nicht zugelassen werden darf, so darf auch Jem. mit schmutzigen Händen nicht den Segen sprechen. - 2) übrtr. Jem dn. als illegitim ansehen. Bech. 47° מזהמרן את הולד eig. man hält das Kind für schmutzig; d. h. ein Kind, das zwar von einer jüdischen Mutter, aber nicht von einem jüdischen Vater abstammt, wird nach einer Ansicht nicht als Jude angesehen, vgl. קב, j. Jeb. X, 11° ob., vgl. זרהרם. j. Git. VIII, 49° un. einer Frau die einen Scheidebrief erhalten hat, der nicht genau nach Vorschrift abgefasst ist, אין verbietet der Gerichtshof nicht die Eingehung einer andern Ehe. Das. 49^d ob. sie wird von ihm verabscheut.

אל הורים m. das Besudeln, die Besudelung. Ab. sar. 50b זיהום das Bewerfen der Pflanzen mit Mist. — Uebrtr. j. Jeb. X, 11a mit. הרום eig. Besudelung des Priesterthums, d. h. eine Verheirathung, die, wenn auch gesetzlich nicht verboten, dennoch für den Priester den Schein eines Verbotes an sich trägt. Das. XIII, 13d un. dass. Nid. 65b, s. מון Anf.

 Hände zu entfernen. Ter. 10, 1 die Fischlake dient blos dazu, ליטול את הזוהמה nm den Schmutz (Schaum der Speisen während des Kochens) zu entfernen. j. Ab. sar. II, 41° ob. dass. — Trop. Jeb. 103b ob. der Heide, der einer Israelitin beiwohnte, שרי בה זרהמא brachte ihr Schmutz (Verunreinigung) bei. Das. בשלה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן אומות שלא infolge dessen, עמדו בהר סיני לא פסקה זוהמתן dass der Nachasch (die Schlange, vgl. יותיש) der Eva beiwohnte, brachte er ihr ein Gift (Unreinheit, Unflath) bei; bei den Israeliten jedoch verlor sich dieses Gift, seitdem sie am Sinai standen, aber bei den Heiden, die nicht am Sinai standen, verlor sich dieses Gift nicht (Erbsünde?). Ab. sar. 22^b u. ö. — Jom. 28^b u. ö. זוֹמְלִיכְטָרוֹן crmp. s.זוֹמְלִיכְטָרוֹן und זה' und זוֹמְלִיכְטָרוֹן.

אָרְהִיּמְה ch. (syr. אַבְּסְסְּסֹם = דִּיהוּמְה, אַרהיִיה) Schmutz, Schweiss, s. TW.

mit Schmutz behaftet, eine erdichtete Benennung für einen Amoräer, der eine Halacha über schmutzige Hände (vgl. יוֹם) vortrug, von dem wahrsch. sonst selten, vielleicht gar keine andere Halacha herrührte. Ber. 53b un. R. Silai und R. Siwai (ebenf. erdichtete Namen) diskutirten betreffs des Oeles, womit man nach aufgehobener Mahlzeit die Hände vom Schmutze reinigte, und R. Sohamai trug hierüber eine Halacha vor; worauf R. Nachman bar Jizchak sagte: אמא לא זילאי ולא זיראי
בח mit Mist. Pl. Ab. sar. 50^b הרי זיְדְבּעוּבְיּר אילני הרי זיִדְבעוּבִי אילני ושרי וחד לאברני אילני פא es giebt zwei Arten von solchem Bewerfen; die eine dient dazu, um die Bäume zu erhalten, die (bis zum Neujahr des Brachjahres) erlaubt ist, aber die andere Art, welche die Bäume kräftigen soll, ist verboten.

קוֹת (= bh., syn. mit אָהַה, Grndw. הד, vgl. eig. glänzen, übrtr. erleuchten, daher auch warnen, zur Vorsicht ermahnen. Part. pass. Aboth 1, 1. 3 הרי זָהִיר בנצוה קלה וכ' (gewarnt) betreffs eines leichten (d. h. minder wichtigen) Gebotes, es ebenso zu befolgen wie ein wichtiges Gebot. Das. הירין ברשות seid vorsichtig bei der weltlichen Regierung.

Hif. הְּזְהֵר (=bh.) warnen. Part. pass. Snh. 66a החה מוּוְהָר על קללתו du bist gewarnt betreffs des Fluchens gegen ihn, d. h. du darfst ihm nicht fluchen. Jeb. 84b כל היכא ההוא מוזהר כל היכא הוא לא מוזהר היא לא מוזהר היא לא מוזהר היא לא

שנדהר wo er gewarnt ist, da ist auch sie gewarnt, wo er aber nicht gewarnt ist, da ist auch sie nicht gewarnt; d. h. ein Priester darf nicht eine Geschiedene u. dgl. heirathen, und dasselbe Verbot haftet auch an ihr, dass sie sich näml. auch nicht an einen Priester verheirathen darf; dahing. darf ein verstossener Priester (לְּבָל, s. d.) eine Israelitin heirathen, weshalb auch sie sich an ihn verheirathen darf. Das. 85° fg.

אבר (syr. יְבֵּר בּרֹר (th. (syr. יְבָּר בּרָר) warnen, sich in Acht nehmen, eig. gewarnt sein. j. Ab. sar. II, 41° un. לא הרינא זְבֵּר לך habe ich dich denn nicht davor gewarnt? Part. pass. יְדִּרִר לר. בהר הבר אבר בהר בהר Chag. 23° מזהר זהיר בהר בהר Chull. 107° מזהר זהיר בהר בהר בהר במשר יריה er nimmt sich dabei in Acht. Chull. 107° ולא נגע רוריו וקרים ומשר יריה er ist gewarnt (nimmt sich in Acht) und berührt die Speise nicht (weil er unreine Hände hat), er ist vorsichtig und wäscht sich die Hände.

Pa. warnen. j. Ber. V, 9° un. רוכינה מודמת (ו. מיובקא) die Schlange warnte ihn. Das. וליה (ו. מְיִבְּהַרְא לִיה (וֹנִיהַרְא לִּיה הביא רשיעהא מוהרא ליה hat denn diese Frevlerin (die Schlange) ihn nicht davor gewarnt? — Af. dass. Snh. 66° un. (mit Bez. auf Ex. 22, 27) אוהר אחרל לא vielleicht warnt die Schrift blos betreffs des Heiligen, nicht aber betreffs des Profanen? d. h. da אלהרם sowohl "Gott" als auch "Richter" bedeutet, beschränkt sich vielleicht das Verbot des Fluchens blos auf Ersteren, nicht aber auf Letzteren.

Ithpe. אַזְּהַהֵּר (syr. אָזְיָהַהֹּ) sich in Acht nehmen. B. bath. 29° שתא קמייתא מיזדהר אינש das בשטרא תרתי ותלת מיזדהר טפי לא מיזדהר erste, auch das zweite und dritte Jahr (nach Ankauf eines Grundstückes) nimmt man sich in Acht mit dem Kaufbriefe (ihn sorgfältig zu verwahren), länger aber nimmt man sich nicht Daher gelte näml. die ungestörte in Acht. Nutzniessung eines Feldes während eines Zeitraums von drei Jahren, selbst wenn der gegenwärtige Besitzer kein Dokument über den Kauf aufzuweisen hat, als Beweis des Eigenthumsrechtes, vgl. הַזַקַה. Ber. 6° מיכר כי היכר נפשיה כי היכר וב' Ms. M. (in Agg. fehlen die ersten zwei Worte) man nehme sich in Acht, damit u. s. w. Ab. sar. 12b אזרהר משברירי nimm dich in Acht vor Schabriri, s. d. W

קהו m. glanzvoll, schimmernd. Pl. Pesik. r. s. 26 Anf., 50° Jerusalem, שהיא מקשםה das seine Töchter putzt und sie mit glanzvollen Gewändern bekleidet.

קהורית f. glanzvoll, schimmernd, splendida; gew. als Sbst. Glanzvolles, dah. auch Karmesin. Kel. 27, 12 מבה das ächte Karmesin. j. Suc. III, 53^d un. זהורית das hoch- (tief-) strahlende Karmesin,

עפור של זהורית. Jom. 68° u. ö. אַרַמִּדָּם ein Streifen von glänzendem Stoffe, der, am Versöhnungstage am Eingange des Tempels angebracht, beim Eintreffen des Sündenbockes in der Wüste roth wurde. j. Jom. VI, 43° un. dass. Sot. 49b הורית מוזהבת der mit Gold verbrämte Hochzeitsbaldachin. Schabb. 53^a das Pferd darf am Sabbat nicht ausgetrieben werden עיניר שבין עיניר Ar. und Raschi (Agg. mit der Glanzverzierung zwischen seinen Augen. j. Nid. III, 50d mit. טתר זרועותיר -die zwei Arme des Kin כשני חוטין של זהורית des im Mutterleibe gleichen zwei Streifen von glanzvollem Stoffe. Levit. r. s. 14, 158^a und Nid. 25^b dass. (Ar. liest in letzterer St. ושתר ירכותיו?).

תובא דוהוריתא ch. (syr. הבנית), ה und ה verw. = הובא דוהוריתא Schimmerndes. Git. 69b מהורית ein Faden von Karmesinwolle, vgl. דרים I.

לוְהֵרָא, וֹהָרָא, וֹהַרָּא, איִרָּהָ, hebr. וֹהַרָּא, וֹהַרָא, hebr. לוֹהַרֹּא, licht, bes. vom Monde, dah. auch: Mond. Kidd. 81² כפל זיהרא באיפרמא Ar. (Agg. מכל זיהרא באיפרמא) das Licht des Mondes fiel durch die Oeffnung des Bodenzimmers hinein. j. Taan. IV Ende, 69° מיהרא ביהרא als es Vollmond war. j. Jom. III Anf., 40b איביריתא דוהרא לפר Glanz des Mondes. j. R. hasch II Anf., 57d dass. Cant. r. sv. שררך, מהרה סהרה אירון דצווחין מול os giebt Orte, in welchen man den Mond: מהרה סהרה den Mond: שול הוואל

men so genannt; vgl. arab. 👸 🏂 planta ejusque flos, s. bes. אוֹר II nr. 2 u. nr. 7. — B. bath. אי אכזר ליה זיהרא וכ' wenn Jem. sagt: Ich verkaufe dir das Grundstück, so sind auch die Plantagen und Gärten mitbegriffen. - 3) (בסכא) das Gift wilder Thiere, eine von ihnen ausgehende tödtende Feuchtigkeit. Ab. sar. 30b כח מוסיף זיהריה קליש an Kraft nimmt das Thier im Alter zu, sein Gift jedoch wird schwächer. Nid. 55b נהי לדרוכה דזיהרא נפקא כהי דוהירא Ar. (Agg. דמעתא גופא לא נפקא עפרק) wenn auch der Druck, den das Gift ausgeübt hat, aus dem Auge kam, so kam doch die Thräne (d. h. der Gifttropfen) selbst nicht heraus. Chull. 52b un. זיהרא אית ליה ולא קלי sie (die Katze) hat ein Gift, ihr Gift jedoch brennt nicht; d. h. das Aufdrücken ihrer Klaue beschädigt die Thiere nicht. Das. 53^a, vgl. קרוּסָה. — 4) übertr. Zorn, Aerger. Git. איכוליא זיהרא wurde voll Gift, vor Aerger. Ber. 51b קמה בזיהרא sie erhob sich im Zorn.

קירות f. das Gewarntsein, das sich in Acht Nehmen, d. h. Unterlassen eines Vergehens. Ab. sar. 20^b הורה מביאה לידי זהירות לידי זריזות das Gesetzstudium führt dazu, sich in Acht zu nehmen, dieses zur Vorsicht.

קרורי הוא הוא (syr. לְבְּבְּבֶּל) Glanz, Schimmer. Pes. 13° ob. אוהרורי הוא רחזא Ar. (Agg. אוהרורי הוא רחזא er sah den Glanz, vgl. בְּלֹהִיִּה הוא or sah den Glanz, vgl. בְּלֹהִיה אוֹהרורי מעין dieser Glanz ist der Schönheit des R. Jochanan ähnlich. — זהרורית אוהרורית בייניתון s. זהרורית.

אַבְרוֹרְת m. Adj. (von זְיְהֵרָא nr. 2) der königliche Beamte, der die Grundsteuer eink assirt. — Pl. B. bath. 55° הני זְהַרוֹרְרִי דוֹבוֹן ארעא wenn jene Beamten ein Grundstück behufs Einkassirung der Steuern verkaufen, so ist der Kauf giltig.

און s. hinter זְּרָרָא, זְּרָרָא.

אָרָוווֹ f. Speise, Excrement, s. TW.

בוו (=bh., ch. דוב, s. d.) fliessen, rinnen. Bez. 3ª u. ö. משקין שזבר die Säfte der Früchte, die (ohne Pressen) ausfliessen. Chull. 27ª (mit Anspiel. auf Dt. 12, 21 רזבחת, als Compositum) מכלקום שזב חתהו an der Stelle, wo das Blut, infolge des Schlachtens, abfliesst, da sollst du das Thier tödten. Daraus sei näml. erwiesen, dass das rituelle Schlachten blos am Halse stattfinden dürfe, vgl. auch קתה. — Insbes. oft sow. vom Schleimflusse der Männer, als auch vom Blutflusse der Weiber. Part. תלה הכתוב B. kam. 24° ובה , זבה B. המחוב die Schrift את הזב בראיות ואת הזבה בימים macht den Schleimflüssigen von den verschiedenen Abflüssen und die Blutfliessende von den verschiedenen Tagen abhängig, d. h. ersterer führt den Namen זֵב, wenn bei ihm ein dreimaliges Abfliessen stattgefunden hat, gleichviel ob dies an einem Tage oder innerhalb dreier Tage erfolgt ist; letztere führt nur dann den Namen דָּבָּה, wenn das Blutfliessen in drei Tagen, und zwar an jedem Tage wenigstens einmal erfolgt ist. Schabb. 53a, vgl. ביכ . —

Ferner (= arab. (בּוֹלָה) schwach, hinfällig sein. j. Kidd. I, 61° mit. wird das bh. אור (2 Sm. 3, 29) erklärt: השרש schwach.

אוֹת (= bh.) der Schleimfluss, der Blutfluss. Nid. 25 b זוב דומה למי בצק של למי בא דוב דומה למי בא מבשר המת זוב דיהא ודוב המוזרת וכ' שעורים זוב בא מבשר המת זוב ביהה המוזרת וכ' der Schleimfluss gleicht dem wässerig klebrigen Teige vom Gerstenmehl, ferner kommt er vom schlaffen Gliede (im Ggs. zu שכבת זוע, vom Gliede im Erections-Zustande) und endlich ist er unzus. hängend und gleicht dem Eiweiss einer brütenden Henne. Das. u. ö. יולדת בזוב sie gebärt während des Blutflusses. Schabb. 110b höre mit

deinem Blutflusse auf! d. h. dieser möge nachlassen. Men. 64b בונב crmp., vgl. יִּרְבָּה.

אדנו (בְּבֵּב בּוֹרֵג (Part. Pes. 74b דְּרֵיג בּוֹרָגא רְּרָיג בּוֹרָגא בּיִר רְּרָיג (Part. Pes. 74b דְרִיג בּירָגא בּירָג (Part. Pes. 74b דְרִיג בּירָגא בּירָג (Ar. ed. pr. (Agg. בּירָגא) es war durchsichtig wie weisses Glas. Schabb. 134a דְרִירָג wenn es durchsichtig ist. Nid. 25a un. אם ארתא דולד הוא לא הוה זייג כולי האר Ar. (Agg. ארתא דולד הוא לא הוה זייג כולי האר (Agg. ארתא פשפאפה wäre, so würde er nicht so durchsichtig gewesen sein. Das. 76b ob. ברך האר בירך דורך ביר אם da sie durchsichtig, wenn auch nicht weiss sind. — Ferner denom. vom fig. זהלא sie war glasähnlich aufgedunsen.

Pa. klar machen, reinigen. j. Jom. II, 39^d un. und j. Schek. V, 48^d un. הפתילות der da die Dochte reinigte, putzte. (Die Agg. im bab. Tlmd. haben dafür במוררג: er flocht, eig. paarte die Dochte). Schabb. 119^a המרגנא, l. מורגנא, s. d.

אָן m., אַן ווּגְירָא f. (vom vrg. זוג Glas, Krystall. Pes. $74^{\rm b}$ חיורא, s. vrg. Art. Git. $68^{\rm b}$ und Chull. $84^{\rm b}$ חיורתא היורתא, s. זוגרתא, s. זוגרתא היורתא.

זוג m. 1) (bh. זר, vom vrg. זרב) die Schale, durchsichtige Haut der Weinbeeren (nach einer Ansicht: der Kern, s. w. u.). — 2) die Schelle, d. h. der äussere Mantel der Klingel, worin der Klöppel hängt. — Pl. זוֹנֶיךְ (Ar. ed. pr. liest überall זרגיך, זרג; in Agg. des bab. Tlmd. zumeist זרגין, זרג, זגיך, in der Bedeutung Schale). Nas. 6, 1 (mit Bez. auf Num. 6, 4) R. Jose sagt: שלא תטעה כזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי עינבל damit du dich nicht irrst (was תרצל und was bedeute, so merke dir Folgendes:) Es ist wie die Klingel, welche die Thiere tragen; das Aeussere der Klingel heisst rabbinisch זרג, und das Innenliegende (näml. der Klöppel) heisst עילבל. (So ist näml. auch unter dem bibl. זדג: die Schale, das Aeussere der Beere zu verstehen; folglich bedeutet הרצן: der Kern der Beere. — Nach R. Juda das. ist es umgekehrt: החרצנים חרצנים שלו החיצונים הזוגין אלו הפנימיים unter הרצנים sind die Schalen, eig. die äusseren, d. h. die

Häute der Beeren היצון näml. = חוצון genommen, mit hinzugefügtem ר, unter דגרן: die innen liegenden Kerne zu verstehen). Nas. 34b die Kerne, die Schalen. fg. ד.זרגין Tosef. Nas. cap. 4 Anf. j. Nas. V, 55ª un. Maasr. 5, 4 זרגרר die Schalen seiner Beeren. Schabb. מבן das Stroh und die Hül-4, 1 (47b) זרגין sen der Weinbeeren, als Brennstoff. — j. Sot. I, 17b ob. (mit Bez. auf לפעמר, Ri. 13, 25) als der heilige Geist auf Simson ruhte, היו שערותיו so klopften seine Haare wie eine Klingel; vgl. auch bab. Sot. 9b. — Schabb. 54b eine mit Wolle ausgestopfte Schelle, womit man nicht klingeln kann. Das. 58^b. Tosef. Kel. B. mez. cap. 1 g. E. זוג של דלח die זוגין לבהמה וזוגין לרלתות . Schelle der Thür. Das die Schellen des Viehs und die Schellen der Thüren. Das. זגין למכתשת crmp. (l. זוגין) Schellen am Mörser. j. Git. III, 45° ob. זרגיך ושלשליות וכלבים וב' Glocken, Ketten, Hunde, Gänse u. s. w.; als Belagerungswerkzeug, vgl. בַּרְקוֹם. j. Keth. II, 26d mit. דרגין crmp. aus דרגין.

ΤΙ m. (gr. ζυγόν, ζεῦγος) 1) Paar, zwei zusammen gehörende, lebende oder leblose Gegenstände. Erub. 95b fg. מככיסן זרג זרג man bringt sie (die Tefillin) paarweise herein. Zu einem Paare gehören näml. eine Kopf- und eine שנים שנים שנים Ggs. zu שנים שנים שנים שנים (חָפַלָּה), im Ggs. zu je zwei und zwei, d. h. zwei Tefillin am Kopfe und zwei an der Hand. Snh. 12a זוג בא מרקת ותפשו נשר ובידם דברים הנעשים בלוז ובזכותם יצא לשלום ועמוסי יריכי נחשון בקשו לקבוע נציב אחר ולא הניחן אדומי אבל בעלי אסופות נאספו וקבעו לו נציב אחד בירח שמת בו Ar. ed. pr. (etwas abweichend in Agg.) ein Gelehrtenpaar war aus Reketh (Tiberias) angekommen, das der Adler (d. h. das Heer der römischen Regierung) festnahm; aber sie (die Gelehrten) führten die Dinge mit sich, die in Lus angefertigt werden (d. h. die Schaufäden, deren Färbung vorzüglich in Lus erfolgte, vgl. Sot. 46b), und infolge dieser verdienstlichen Handlung war es (das Gelehrtenpaar) glücklich entkommen. Ferner wollten die Nachkommen des Nachschon (d. h. die Abkömmlinge Hillels, des ersten Nasi aus dem Davidischen Hause, ähnlich dem Nachschon, dem ersten Fürsten Juda's, David's Stammvater) einen Statthalter (d. h. Schaltmonat, vgl. 1 Kn. 4, 7. 19, s. נָצֵיב) einsetzen, was der Idumäer (die römische Regierung) nicht gestat-Aber die Häupter der Akademie (vgl. traten zusammen und bestimmten den Statthalter (den Schaltmonat) in dem Monat, an welchem Ahron starb (d. h. im Ab). — Durch diese verblümte Ausdrucksweise suchte man die Namen der Verfolger, wie auch das Factum selbst zu verdecken. j. Jom. VI, 43° ob. זרג ראשון זוג שני das erste Paar (der Böcke am Versöhnungsfeste), das zweite Paar. — Uebrtr. Kel. 13, 1 דרג של die Scheere der Haarverschneider (nach

der Doppelklinge dieses Werkzeuges so genannt, vgl. כדי לקרוץ בזוג Neg. 4, 4 כדי לקרוץ בזוג soviel wie man mit der Scheere abschneidet. Nid. 6. 12 u. ö. — 2) (arab. sot. axor) Gattin. Sot. ער "טטר זוג שטר מול die erste Gattin, die zweite Gattin. Git. 90b dass Keth. 63° זיגמד deine Gattin. Dafür jedoch gew. בן זרג, s. d. — Git. 90b "Sie wird einem andern Manne angehören" (Dt. $(24,\,2)$ 'לומר שאין זה בן זוגו של ראשון וכ das will besagen, dass dieser nicht ein (Gesinnungs-) Genosse von dem ersten Manne ist; denn die Frevlerin, die dieser vertrieben hatte, heirathete jener; die Scheidung soll näml blos infolge des Incestes stattfinden; vgl. יֶּרְנָה. j. Sot. I, 17º un. dass. — Pl. Deut. r. s. 2, 253 a אמר הקב"ה לישראל בני כל מה שבראתי בראתי זוגות שמים וארץ זוגות חמה ולבנה זוגות אדם וחוה זוגות העולם הזה והעולם הבא זוגות אבל כבודי אחד המירחד בעולם Gott sagte zu Israel: Meine Kinder, Alles was ich erschaffen, habe ich zu Paaren erschaffen, Himmel und Erde bilden ein Paar (eig. zwei Zus. gehörende), Sonne und Mond bilden ein Paar, Adam und Eva ein Paar, diese Welt und die zukünftige Welt ein Paar, aber meine Herrlichkeit (d. h. ich) ist einig und einzig in der Welt. Pes. 110a זרגרת Paare, als gefahrbringend (ככנה), s. אַשִּׁינֵרָאַר. — Pea 2, 6 מדוגרת die Sugoth, eine ausschliessliche Benennung für die je beiden Oberhäupter von Jose ben Joëser und Jose ben Jochanan an bis Hillel und Schammai, während welcher Zeit je zwei und zwei Gelehrte an der Spitze des Synedriums standen. Nach j. Sot. IX, 24ª mit. soll bereits vom Tode des Mose an die Zeit der זרגרה beginnen, vgl. jedoch אַשָּׁכּוּל. — j. Maas. scheni V Ende, 56d und j. Sot. IX, 24a un. רבימיר אין וו אדם צריך לשאול על דמאי שהעמיד זוגות in seinen (Joh. Hyrkan's) Tagen brauchte man wegen Demai keine Erkundigung einzuziehen (ob näml. die Zehnten entrichtet wurden, vgl. דְּבֵּוֹאִר, weil er Paare angestellt hatte; wahrsch. zwei Beamte, welche die Aufsicht über die Entrichtung der Priester- und Levitengaben hatten, ähnlich den

zwei Polizeirichtern in Jerusalem, vgl. בְּוֵילָה.

stand des Nachts auf und zog seine Kleider an. Das. אברים ולבש זוגרי (ובש זוגרי 100 dass. — Erub. 100 un. דבינא ליך דיגא (זוגר (ווגרי 112 ליך ער כרעיך ich werde dir ein Kleid kaufen, das dir bis zu den Knieen reicht. — 3) Genoss, conjux. j. Chag. II, 78° ob. של דנגטר ירוכום זוגרה wer es vermag, der merke sich seinen Genossen, d. h. eine Zauberin, der er sich bemächtigen kann, um sie fortzuführen. 4) Suga, N. pr. j. Ned. III, 50° un. של זוגא לבר Suga ging hinaus. Insbes. oft als Beiname, גנוליאל זוגא א. s. d.

Tiel, denom. von vrg. זהג (gr. ζυγόω, ζεύγνυμι) verbinden, zus. paaren. B. mez. 90b המזרוג בכלאים wenn Jem. zwei verschiedene Thierarten zus. spannt. j. Schek. V g. E., 49°, vgl. זְרְרָּהְבְ, j. M. kat. I g, E., 80°d un. מזררג er heftet die Fransen der Kleidungsstücke zusammen. Sot. 2ª אין כוזרוגין לר מאדם אשה אלא לפי מעשיר man gesellt (im Himmel) dem Manne eine Gattin zu, nur seinen Handlungen sie וקשה לזווגן כקריעת ים כות sie zu verbinden hält ebenso schwer wie das Spalten der Binsensee; vgl. bes. Levit. r. s. 8 Anf. und Genes. r. s. 68, 67^b. — Part. pass. Num. r. s. 2 Anf. בי"ח מקומות משה ואהרן מוזוּנְגִין an achtzehn Stellen im Pentat. werden Mose und Ahron zus. erwähnt.

Hithpa. und Nithpa. 1) sich mit Jemdm. verbinden, sich zu Jemdm. gesellen. j. שיזרווג לו חבירו, Jom. VI, 43° ob. er bestimmt, שיזרווג לו dass der Andere sich ihm zugeselle. Snh. 40^a die Richter מזדרוגיך זוגות theilen sich in j. Taan. I, 64ª ob. (mit Anspiel. auf אַלֵּי פּוֹעיר, Jes. 21, 11) אֵלָי פֿרָא משעיר לר משעיר von wo aus hat sich mein Gott mit mir vereinigt (sich mir angeschlossen קֹלָרָא)? Von Seïr, Rom, d. h. durch die Leiden, die mir von der römischen Regierung zugefügt wurden. - 2) sich Jemdm. in feindlicher Absicht anschliessen, Jem dn. überfallen. j. Ab. sar. II, 40° un. לְזְבַהֵּוג לו גור לישראל wenu ein Nichtjude sich unterweges einem Juden anschliesst und eine Mordthat beabsichtigt. Exod. r. s. 1, 101° die Egypter sagten zu Pharao, רכזרוג לאומה it komme, wir wollen über dieses Volk herfallen! Levit. r. s. 11, 155°, vgl. בַּרָבַּר. Das. s. 27 Ende (mit Bez. auf Ps. 2, 2) בתחלה מני מזדווג לפטרון שלהם ואחר כך להם zuvor lehne ich mich gegen ihren (Israels) Patron auf und dann gegen sie.

אָן וְוֵוֹג Pa. ch. (syr. פֿוֹן בּוֹנֶג paaren, verbinden, s. TW.

m. eig. N. a. (gr. ζύγωσις) das Verbinden, Paaren, conjugium, matrimonium; gew. jedoch übertr. Genosse, Ehegenoss, conjux. j. Git. III, 44^d mit. הגע עצמך שזירוג denke selbst darüber nach, wie wäre es, wenn ein Genosse da wäre? d. h. wenn Jem. einen

Namensvetter in seinem Wohnorte hätte; wodurch näml, bei der Ehescheidung eine Verwechselung stattfinden könnte (im bab. Tlmd. שני רוסף בן שמערן). j. Schek. V, 49° un. הגע עצמך שזירוג אותו היום שזירוג אותו המשמר denke nach, wie wäre es, wenn ein zweites Zeichen vom selben Tage, oder vom selben Priesterposten u. dgl. vorkäme? d. h. was nützten alsdann die dort erwähnten Siegel? — Genes. r. s. 68 Anf. im Pentateuch sowohl, als auch in den Propheten und Hagiographen finden wir, שאין זירוגר של איש אלא מן הקבה dass die Ehcgenossin des Mannes ihm lediglich von Gott beschieden wird. Das. יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזירוגר בא אצלר Manchen giebt es, der zu seinem Ehegenoss geht (d. h. der sich seine Gattin holt) und Manchen wiederum, zu dem sein Ehegenoss kommt; mit Bez. auf Isaac, zu dem Ribka ins Haus kam und Jacob, der zu Lea und Rahel ging. Pesik. r. Nachmu s. 30 (mit Bez. auf Klgl. 2, 13) alle Propheten מבקשים זירוג לירושלם ולא מצאר suchten einen Genossen (Leidensgefährten) für Jerusalem, fanden jedoch keinen. Das. Gott sagte: אכי אהיה זירוגך ich werde dein Genosse sein, vgl. אָיִר. — Pl. Genes. r. s. 68 Anf. u. ö. הק"בה יושב ומזווג זיווגים Gott sitzt und verbindet die Paare, schliesst die Ehen.

זגרגיקא s. זגרגיקא.

זיד s. זיד.

אַן (אַדָּאָ, זְּוֹרָאָ, arab. בּוֹרָא, זְוֹרָאָ, n. (syr. וְלֵּאָ, arab. ביר אוֹרָא, זְוֹרָא, וֹוֹרָא, זְוֹרָא, וֹוֹרָא, וֹוֹרָא, וֹוֹרָא, וֹוֹרָא, וֹוֹרָא, die Reise, vorräthe sind gering, aber der Weg ist weit; bildl.: Für eine so grosse Reise, wie der Tod, bedarf es einer grossen Vorbereitung. M. kat. אַבּעלא רבּילתא לבר הורון רשלינאו die Gruft ist ein feines, wollenes Kleid für

den Freien (d.h. Verstorbenen), dem die Lebensmittel ausgegangen sind. — 2) Ranzen, Vorrathssack. Kidd. 12° (אוררי ראורדי (ראורדי (ראורדי (ראורדי ראורדי (ראורדי (ראורדי ראורדי (ראורדי (ראורדי (ראורדי ראורדי (ראורדי ה בה הור contr. aus הור s. הן.

(=537) Scheere, die aus zwei Klingen zus. gesetzt ist. Stw. צו ער עני יער; vgl. צוירָתא Verbindung, ferner בְּבְהָא, צְּבְהָת (s. d. Plur.) Gesellschaft, Paar, Zange aus zwei Bestandtheilen. — Meg. 16a Haman אייתי זווא מביתיה Ar. (Agg. זרוא) brachte eine Scheere aus seinem Hause, um dem Mardachai das Haar zu verschneiden. — B. mez. 116a זרוא דסרבלי Ar. (Agg. זרגא דסרבלא) ein Paar Hüllen, oder: weite Hosen. (Raschi: eine Scheere, womit man die Zotten abschert). B. bath. 52^a und Schebu. 46^b dass. Vgl. jedoch Ab. sar. 75^b זווא דכרבלי Ar. (Agg. זווא דכרבלי); woselbst Raschi's Erklärung: Scheere, richtiger zu sein scheint, ähnlich denjenigen Gegenständen, die einer Reinigung durch Abspülen mit heissem Wasser bedürfen. Suc. 4b 'כל כי האי זורא רכ Ar. (Agg. ידרגא (sammlung) überall in der Abtheilung (sammlung) Moëd (סדר מועד, s. d., vgl. auch זרע, wo dieses Gelehrtenpaar vorkommt (näml. Rab, R. Chanina, R. Jochanan und R. Chabiba), setzen Manche: R. Jonathan anst. R. Jochanan. Schabb. 54^b und Meg. 7a dass. — Pl. Keth. 71a un. זהרר זורר Ar. (Agg. זרגר זרגר) je zwei und zwei Gelehrte, paarweise. Pes. 111^a wenn zwei Weiber am Scheidewege an verschiedenen Stellen sitzen und das Gesicht einander zuwenden, הנהר זורי בכשפים עסקן Ms. M. (in Agg. fehlt unser W.), so befassen sich solche Paare sicherlich mit Zaubereien. unter צבתים זווי זווי מחדי sind je verschiedene Paare der Tefillin zu verstehen, vgl. זרג II. Schabb. 129b am Dienstag ist der Aderlass schädlich, דקאר מאדים בזרוי weil an diesem Tage der Planet Mars zwei Stunden herrscht; indem näml. jede Doppelzahl getährlich sein soll, vgl. זוג Das. מעלר שבתא נמי auch am Freitag herrscht er in zwei Tagesstunden. — 2) Sawa, N. pr. M. kat. 28° תוא דכון הדירב Ar. (Agg. זוגא) Sawa aus Adjabene trug eine Borajtha vor. Nid. 21b dass. — Ferner זורת Winkel, s. hinter זורת.

און וו וון ch. (syr. $\eta'=$ vrg. און ווון ווון וווער. TW. — Af. (=Hif.) weichen machen, fortbewegen. Chull. 38^a לאזרוד ארכר chull. מונד אונד ארכר

III m. Sus, eine Silbermünze, deren Werth=einem Silberdenar=dem vierten Theil eines Sela war. Nach Bernstein Lex. Syr. hv. wäre Sus der 20., in späterer Zeit der 25. Theil eines Golddenars. Unser W steht für hbr. בָּרָה und gr. δραχμή, Drachme, vgl. Smith' Thes. Syr. Col. 1097. — Stw. viell. צרץ=דרד glänzen, ähnlich זָהוּב. Nach Musaf.: vom gr. Zεύς, weil das Bild des Zeus sich auf dieser Münze befand. Daher werde auch dem R. Menachem bar Simai nachgerühmt: לא אסתכל er hätte nie auf ein Bild des Sus (weil dies ein Götzenbild wäre), hingeblickt. Ab. sar. 50°. Pes. 104°, wegen welcher tugendhaften Handlung bei seinem Tode alle Bilder (צילמניא) verwischt wurden, vgl. M. kat. 25^b; was jedoch nicht einleuchtet. Keth. 12° ד' מארה זרז vier Hundert Sus. -- Pl. זרזים. Tanchuma Mattoth g. E., 243b wird eine witzige Etymologie für unser Wort, wie auch für andere Münzen erwähnt: לכך נקרא שמם נכסים שוכסין מזה ונגלין לזה זרזים שזזים מזה וניתנין לזה ממון מה שאתה מונה אינו כלום מעות שהן מעת לעת die Güter im Allgemeinen heissen יְּבֶּבֶּים, weil sie dem Einen sich entziehen (oder: sich verbergen, von ככל, Nif.) und dem Andern bekannt werden, ferner heissen einzelne Münzen: דרזים, weil sie

von dem Einen weichen (von דדד I) und dem Andern gegeben werden; desgleichen heisst das Geld: כוכורן, d. i. was du zählst (מכר) hat keinen Werth; endlich: מערח, weil ihr Besitz nur von zeitweiser Dauer ist (מַר). Num. r. s. 22 g. E. dass.

אווו ch. (syr. אוֹם בּיֹן Sus, susa. Kidd. 12a הא דאיקור איכורי קום כ"ד בזוזא הא דזול קום als die Asse schwer (theuer) waren, betrugen 24 Ass einen Sus (= Denar), als die Asse aber leicht waren, so betrugen 32 derselben einen Sus. Schabb. 66b זרזא היררא ein blanker, noch neuer Sus. Chag. 5° זרזא לעללא לא שכיח לתילותא שכיח בum Einkauf der Nahrungsmittel fehlt der Sus, beim Drängen aber findet sich der Sus. Sprichw. für: Wenn der Arme hungert, so bekommt er nichts geliehen, wenn er hing. von drängenden Gläubigern verfolgt wird, so stellt sich schon ein Reicher ein, der ihm Geld vorschiesst, um die Schulden zu tilgen; kaum aber sind jene Gläubiger befriedigt, so fällt der neue Gläubiger über ihn her, so dass der Arme sich wiederum genöthigt sieht, von Neuem Geld aufzutreiben. Nach Raschi: Zu Nützlichem fehlt immer das Geld, nicht aber zur Verschwendung. B. kam. 11° כשורא במהא der Balken kostet בזרזא כשורא ברברא בזרזא in der Stadt einen Sus und auf dem Felde ebenfalls einen Sus; d. h. ohne dass man die Transportkosten berechnet, ein Sprichwort. עשרה פרכי בזוזא יא פרכי בתרי זוזי Chag. 9° עשרה das Miethsgeld eines Esels, der zehn Parasangen gehen soll, beträgt einen Sus, wenn er aber elf Parasangen gehen soll, so beträgt es schon zwèi Sus; ein Sprichw. für: Man kann das Erlernte nach 100 maliger Wiederholung vergessen, aber nach 101 maliger Wiederholung vergisst man es nicht mehr. — Pl. Keth. 65b. 67a זרָרַר ländliche Sus', die blos den 8. Theil eines tyrischen Sus werth waren. B. mez. 97^b der Verkäufer עייל ונפיק אזוזי geht hin und zurück (d. h. mahnt immerfort) wegen des Kaufgeldes. Jeb. 63a, vgl. חַפוּרָה. Schabb. 19b, vgl. כרכא. זוזי דאינשי אינהו עבדי ליה ספסרותיה B. mez. 63^b die Münzen des Menschen dienen ihm als die besten Makler. — Oft ist דרוא crmp. a. זַּבָּרא, s. d. W

* m. eig. Glanzvolles, Name eines Edelsteines, s. TW.

דר (לחת prät. הן (bh. קחת) erhaben sein. Grndw. זהר, s. זהר, s. זהר. Trop. Keth. 67b mit. zu einem verschämten Armen sagt man: Bringe ein Pfand, sodann wirst du ein Darlehen erhalten, כרי שמזרח דעהר עליר eig. damit sein Gedanke sich erhebe, d. h. damit er nicht kleinmüthig werde. Exod. r. s. 37 Anf. ein Königssohn, שניה דעהר דעהר שום לפי der übermüthig wurde, vgl. הַהַר.

Hif. הַּיִּיהַ erheben; trop. den Muth heben, sich überheben. j. Schabb. VIII, 11°a un. לא

והדה העהר עלי ich überhob mich nicht, wurde nicht stolz, eig. mein Gedanke überhob sich nicht in mir. Keth. אורה מזיך מזיך מזיך מזיך שובה בוכם בובה בוכם לבו der Altar hebt (d. h. entfernt die bösen Verhängnisse, הזירות) auf, ernährt die Welt, macht den Menschen bei Gott beliebt und versöhnt; auf das W. מזבח als Abbreviat. anspielend. Chull. 7b wenn ein Gelehrter eine neue Lehre vorträgt, איך מזיחין אוה (so nach einer LA., vgl. אין מודין אוה, und zw. mit Bez. auf hbr. אין באות, und zw. mit Bez. auf hbr. הזי, Ex. 28, 28) so hebt man ihn nicht fort davon, d. h. man veranlasst ihn nicht zu einem Widerrufe.

קוו, הון ch. (syr. בין = vrg. אווה) sich erheben, steigen. Snh. אווה דעתיה sein Muth hob sich.

אַטְּווֹ, יְטְוֹן m. Adj. (syr. מָסֹן, מֶסֹן) klein, parvus, eig. wohl niedrig, was unten ist, näml. von flg. זרטר. Keth. 66b שרכוא רבה שוכוא eine grosse Aussteuer (Kleidungsstücke oder sonstige Mobilien der Braut) und eine kleine Aussteuer. Das. עיסקא זוטא דזוטר רווחא eine kleine Mitgift, deren Nutzen gering ist, vgl. auch זְיִינָא B. bath. 36b פירא זונא eine kleine (d. h. halbreife) Frucht. Keth. 106° סכר der grosse und דאליהו רבה סדר אליהו זונא der kleine Talmudtraktat (oder die Gesetzlehre) des Propheten Elias. Dieser soll näml. früher dem R. Anan oft erschienen sein und ihn in der Gesetzlehre (סדר דאליהו) unterrichtet haben. Als R. Anan jedoch später, infolge eines Vergehens, das Erscheinen des Propheten verwirkt hatte, so sah er sich, um jenen Unterricht noch ferner zu geniessen, genöthigt, ein Gitter in seinem Lehrhause anzubringen, um innerhalb dieses Verschlages den Vortrag des Propheten zu vernehmen; welcher Vortrag aber nicht mehr von solcher Bedeutung wie der frühere war. Deshalb wurden jene ersteren Lehren: Der grosse Traktat des Elias, und die letzteren: Der kleine Traktat des Elias genannt. Ab. sar. 10b זוטי דאית בכו מחיה מחים selbst der Kleinste (unbedeutendste Gelehrte) unter euch kann die Todten beleben. B. bath. 120b רבה דושר Rabba, der Jüngere, Zeitgenosse des R. Asche. Keth. 69° רבה בר רב הונא זוטא Rabba bar R. Huna, der Jüngere; wahrsch. derselbe. j. Jeb. IV, ביטא crmp. aus זוטא, s. d. — Pl. Ab. sar. 8° יומי זוטי ווומי die kurzen (Winter-) und die langen (Sommer-) Tage. — Mit angeh. Resch: זוטָר, s. d. W.

ווֹהְיוֹ m. (lat. situs) eig. das Untenliegende, dah. 1) der Beutel des Netzes, welcher gewebt ist und in welchen die Fische vom Netze hineinfallen. Kel. 23, 5 מפנר הזונטר Ar. und Agg. (Hai Gaon in s. Comment. liest הדונון) das Netz ist levitisch unrein (obgleich es nicht gewebt, sondern blos gehäkelt ist, vgl. אָרִיג) wegen des (gewebten)

Beutels. Das. 28, 9 (ומזרטר (ומזרטר) מן החרם vom Netz und vom Beutel. - 2) Grund, Niedriges, Auswurf. Cant. r. sv. אתר כלכנון, 23ª unter "Chermon" ist Jacob zu verstehen, מה חרמון זה כל טובו נתון בזוטו כך כהונה so wie bei dem Berge Chermon alle מיעקב וכ' seine Güter in seinem Grunde liegen, so stammt das Priesterthum, das Levitenthum und das Königthum von Jacob (dem letzten der Erz-väter) ab. B. mez. 21b Jem. findet etwas בזושר ים ובשלוליתו של נהר in dem Absatze des Meeres (d. h. was die Ebbe zurücklässt) oder in dem ausgeworfenen Schlamm des Flusses. (Raschi z. St. erklärt das W., seiner Bedeut. nach zwar richtig, jedoch ist sein etymologischer Vergleich mit זמוטר, s. זאטוט, nicht zutreffend). Das. 24° und Ab. sar. 43° dass. j. Ber. IV, 7° un. unter בולה (Jes. 44, 27) ist zu verstehen בבל שהוא זוטו של עולם Babel, welches das Niedrigste (oder: der Schmutz, situs) der Welt ist. Thr. r. Einleit. sv. יהרשת 'ח, 46° (mit Bez. auf דבור, Khl. 12, 6) של עולם (l. זוטא (זוטר dass.

Dian Izates, N. pr., Sohn des Königs Ptolemäus, welcher sich gemeinschaftlich mit seinem Bruder Monbos der Beschneidung unterzog. Genes. r. s. 46, 45^d.

רוְבְוּ, אוֹנְבְיּן m. (syr. וֹנְּלֵן, = אוֹנְיִן mit angeh. י אוֹנְר von זוֹנְן; im Syr. wurde das Waw elidirt) klein, parvus. Keth. 66b, vgl. זּרְטָא. Chag. 5° שכיב ארזוטר er starb als er noch klein (jung) war. Taan. 23b פליג ריפתא לינוקי als er das Brot an לקשישא חרא ולזוטרא die Kinder vertheilte, so gab er dem ältern ein und dem jüngern zwei Stück. Chull. 53^a bei einem Thiere, das kleiner critich ist als jene. — Pl. B. kam. 92b un. זוטר, im Ggs. zu וְבַר, vgl. קשישי II. — Oft als 'N. pr. (=קטינא, זְעֵירָא, Paulus) Sutra. Ber. 43b מר זוטרא Mar Sutra. Das. u. ö. ר' זוטרא ר' מוביה: R. Sutra bar Tobia. — Fem. Ab. sar. 29a אבערה זוטרחי sein kleiner Finger. Ber. 33b אטר יראת שמים מילתא זוטַרְהָּא היא אין לגבי ist denn etwa die Gottesfurcht so etwas Unbedeutendes? (mit Bez. auf Dt. 10, 12 "Was verlangt denn der Ewige von dir? Nur blos Ehrfurcht zu haben vor dem Ewigen, deinem Gott"). Wohl, für Mose war das ein Kleines.

וֹטָר denom. vom vrg. W (syr. אָסֹן: klein machen). Ithp. klein, unbedeutend erscheinen. Snh. 95° כי חזייה אָיזוֹטָר בעיניה als er (Sanherib Jerusalem) erblickte, so schien es ihm gering, unbedeutend. Ned. 50b עד דמתזרטרא bis es klein wird.

מול הוין f. (=bh.) Winkel. Git. 13a מול הויך sie liegen im Eckwinkel. Trop. Kidd. מרנחת בקרן זוית וכ' 66° die Gesetz- l lehre bleibe im Eckwinkel liegen; wer da le nen will, gehe hin und erlerne sie.

יוֹנְייָא, זְּוֹנְיִי , זְוֹנִי od. אָוֹנְיִי , זְּוֹנִי ch. (syris: וֹנְיִרָּת בּוֹנְיִי אָנְוֹנִי , זְנִירִּ בּוֹנְיִרָּת Ecksäule, Winkel. Stw. sy וֹבֶּא, syn. mit וֹמֹן, s. זְהָא ; strotzen, he vorragen. j. Ab. sar. I, 39° un. זרץ בזוור er badete in einem andern Winkel. Taan. III, 66d un. ויו דהות כרמין עבידא זיתין זוויי דהות זיתין עבידא זרעא der Winkel (i Felde), wo früher Weinberge waren, brach Oliven hervor, der Winkel, wo früher Oliven bäume standen, brachte Getreide. Thr. r. s רבתי, 53° בחדא זווייא in einem Winkel, vg בייסנון. — Taan. 23 b als Abba Chilkija u ת איהו בחדא זויתא ואיהי Regen beten wollte, ם איהו so stellte er sich in den eine und seine Frau in den andern Winkel.

praet. אוֹן (arab. אוֹן), vgl. auch bh. Je 46, 6, syn. mit אַנוֹן) geringgeachtet sein Jalk. II, 44d מלכות הוָלָה das niedrige Reicl d. h. Rom. Num. r. s. 10, 2086 בורה של זלין eine Gesellschaft niedriger Menschen.

Hif. gering, billig werden. j. Keth. XI Anf., 34d היו ביוקר והזילו wenn die Lebens mittel früher theuer waren, später aber billige wurden. — Hof. dass. B. mez. 75° ob. ודולר: das Getreide wurde billig oder e wurde theuer.

וול פורל praet. אָן הול ch. (syr. "ן=vrg. וול (זול) וול gering, werthlos, billig sein. B. mez. 77 זל עבירתא die Arbeit wurde billig, d. h. e wurde wenig Arbeitslohn gegeben. Ber. 63 זלת קפוץ קני מינה Ar. (Agg. קבוץ קני מינה) wenn das Getreide billig geworden, so beeile dich (eig springe herbei) und kaufe davon. B. mez. 64 un. אי יקרא אי זילא ברשותי ob es (das Fass Wein) theurer, oder ob es billiger wird, so se es in meiner Gewalt, d. h. so soll der Nutzer ebenso wie der Schaden mir zufallen. Thr. r sv. כד אינין זילין wenn sie (die Sandalen) billig sind. Kidd. 12a דווא, s. דווא, s. דווא, s. דווא, s. דווא — 2) geringgeschätzt, verachtet sein. Ab. sar. אוילא עלייהו da sie bei ihnen verachtet ist. B. bath. 110° דילא בי מילחא es ist mir geringschätzig. Snh. 29° vgl. אַנַר II.

Af. billig machen. B. mez. 73° מרזלר גבירהו man verkauft ihnen billiger. Das. 77b כתם מאן דזבין ארעא באלפא זוזי ארזלי מוזיל ומזבין נכסי es ist in der Regel, dass Jem., der ein Feld für tausend Sus kaufen will, seine Güter, die er besitzt, beim Verkaufe verschleudert, d. h. er sieht sich genöthigt, billig zu verkaufen, um eine solche hohe Summe herauszuschlagen. Genes. r. s. 39, 38° חלא מזיל חמרא wenn der Essig in grosser Menge vorhanden ist, so macht er den Wein billig. — Mit prosthet. א, s. אַזִּיל vgl. auch זיל. — Jeb. 63°, vgl. דְּרֵיל.

אוו m. Billigkeit, billiger Preis. j. Keth. XII Anf. 34^d היר בזול והרקירו wenn die Lebensmittel früher billig (für einen billigen Preis zu erlangen) waren, später aber theuer wurden. Khl. r. sv. ואמרהר, 76° האוכל ביוקר וזה אוכל ביוקר וזה אוכל ביוקר וזה אוכל ביוקר וזה שורין בזול der Eine speist theuer und der Andere billig. B. kam. 20° המול der Werth der Gerste nach billigem Preise. Maas. scheni 4, 1 fg. שער הזול der billige Marktpreis. B. mez. 73° ביקום הזול der Ort, wo man einen geringen Kaufpreis zahlt, im Ggs. zu ביקום היוקר. ביקום היוקר. B. mez. V, 10° u. ö.

אוֹלְאָ ch. (= זוֹל billigkeit. j.Kil.IX, 32° ob. מון זול dort herrscht Sättigung (Ueberfluss an Lebensmitteln), dort Billigkeit. B. mez. 64° ob. מקביל עליה זולא er übernimmt die Billigkeit, d. h. die Verpflichtung, den Verlust, der durch eintretenden billigen Preis entstehen würde, zu ersetzen.

זַלְמָא s. זַלְמָא. זוּלְלָא Chull. 60°, s. זוּלְלָא. לוּלְשָׁבַּט s. זוּלְשָׁבַּט.

בשון, אֹמְוֹן, ימִלּוֹן masc. (gr. ζωμός, syr. גאַסוֹן) Brühe, bes. Fleischbrühe. Num. r. s. 7, 195° יהיו זכורין אוחן הימים שהיינו במצרים בשעה ייושבין יהינו מבשלין קדירות של בשר ויושבין שהיינו מכסמין ופותין בתוך הזום של בשר ויושבין mögen jene Tage uns in Erinnerung bleiben, als wir in Egypten in so vielen Töpfen Fleisch kochten. Da sassen wir und assen Zwiebacke (πάξαμας, paxamas od. paximas), die wir in die Fleischbrühe brockten. Ueber Kel. 13, 2. 25, 3 und j. Schabb. XVII, 16° vgl. זֹמְלִיְסְיֵּחְרוֹן .

תוֹמִית f. (בְּינוֹת κωμές) Brühe. Ned. 55^b הזומית Satz und Brühe. Ber. 36° und 40° steht dafür הזמית. Raschi erklärt das W franz. מלמיר שלמיר א, saumure: Salzbrühe. — j. Schebi V, 36° crmp. s. אַיִּמִיָּא.

ארקיו s. hinter nächstflg. Art. — זּיְנָיָא Soma, N. pr. s. בן זומא

 (d. h. ist noch immer als ein ganzes Gefäss anzusehen) wegen der zurückgebliebenen Gabel; wenn die Gabel allein abgebrochen wurde, so ist es wegen seines Löffels unrein. Das. 25, 3 מדות יין ושמן וזומליסטרון Ar. (Agg. . מדות רזרמא לסטרא) Schläuche zu Wein und Oel und das Somolisteron. j. Schabb. XVII Anf., 16^a זומי ליסטרון (l. ein W.). Tosef. Kel. B. bath. ein Somo- זומליסטרון שנפלו משקין לתוכה ein Somolisteron, in welches Getränke hineingeflossen sind. Schabb. 123 b זומלסטרון של קדירה Ar. (Agg. זומלסטרון Hor. 13b Ar. ed. pr. (Agg. מזוהומא ליסטרון) wer aus einer solchen Kelle etwas isst. — Durch Unkenntniss unseres Ws. hat man theils זרמא oder ידר in זרהכוא verwandelt: Schmutz, Schaum, theils auch ליסטרון vom aram. כטר abgeleitet: ein Gefäss von zwei Seiten.

Νζη, Υίρι f. (gr. ζύμη) Sauerteig, Brei. Pes. 3, 1 (42 ab) רזומן של צבעים (das Nun ist Suff.: ihr Brei, ebenso in קולך, עמילך; Ar. ed. pr. sv. הזרא und Maim. in s. Comment. lesen זרבא. In jer. Gem. das. 29d mit. wird unsere Stelle citirt: רזימי של צבעיך) der Brei der Färber. In bab. Gem. z. St. wird unser W erklärt: מיא דחיזרא דעבדי ליה ללכא (so richtig in der Rndgl. zu Ms. M.; Agg. crmp. דחיורי ein Brei von Kleien, womit man die Lakka (arab. : ein Kraut, das man zum Färben der Ziegenfelle anwandte) zus. Vgl. j. Gem. l. c. דו יהיב בגויה קוצם rührt. בגין דיקלום ציבעא man wirft Kleie hinein, damit es die Farbe annimmt. - Tosef. Tohar. cap. 3 Anf. הזגרך crmp. aus הזרמיך.

וון I יין, prät. דָר 1) ernähren, Jemdn. speisen. זרך ist unterschieden von פרנס; ersteres bedeutet: Nahrungsmittel reichen, um das Leben zu fristen; letzteres: Jemdn. völlig aushalten, seine Bedürfnisse beschaffen. רצד: שלא לזונו ושלא לפרנסו רשאי 12^{ab} wenn Jem. ihn (seinen Sklaven) nicht ernähren und nicht pflegen will, so darf er es Das. der Herr darf zu seinem Sklaven sagen: עטה עמי ואיני זכך arbeite bei mir, ich will dich aber nicht ernähren. Das. 11b fg. Keth. 49^a. 101^b fg. — j. Keth. V, 29^d mit. man darf eine Frau mit der Bedingung heirathen, שלא לזונה ולפרנסה ולא עוד אלא שתהא זונתו sie nicht zu ernähren ומפרנסתו ומלמדתו תורה und zu pflegen, ja sogar, dass sie ihren Mann ernähre und verpflege und ihn im Gesetzstudium unterrichte. Ab. sar. 3 b הקבה יושב וזן את העולם כרלר Gott sitzt und speist die ganze Welt. Schabb. 107b dass. Das. 104a זן אותך רחד ארחד Sain, Cheth (diese zwei neben einander stehenden Buchstaben, vgl. 77) bedeuten: Gott speist dich und begnadigt dich. — 2) trop. mit flg. ערך: sich laben, sein Auge an

Nif. כִידּוֹךְ (nach bh. Sprachgebrauch wäre allerdings נזוֹן richtiger; vgl. Weiss, Mischp. l. Mischna p. 93; vgl. auch קדר) gespeist, ernährt werden. Taan. 24b un. כל השולם כולו ליזון בשביל חנינה בני וכ' die ganze Welt wird infolge der Tugendhaftigkeit meines Sohnes Chanina (bar Dosa) ernährt, mein Sohn Chanina jedoch begnügt sich mit einem Kab (Mass) Johannisbrote von einem Freitag zum andern. Ber. 17b. Git. 12b ביזון מן הצדקה er wird durch Almosen ernährt. Keth. 95b כיזרנת מנכסר sie wird von den Gütern der Waisen ernährt. Trop. Jalk. I, 98° ניזרך מזיר השכינה er labt sich am Glanze Gottes. — Hif. הַּיִּדְרָ ernähren. Keth. 10b un. בֵּיִדְרָ, s. דְּהַה. — Pi. זְהֵרךְ denom. von זְרֵרך, s. d.

Pa. זהרך ernähren, Nahrungsmittel reichen. j. Jeb. IV, 6^b mit. ein Levir sollte zwölf Wittwen seiner kinderlos verstorbenen Brüder ehelichen, was er jedoch wegen Nahrungsmangel verweigerte. והן אומרות כל חדא וחדא אנא מזייננא ירחי אמר ומאן זיין ההוא ירחא דעיבורא פוne jede אמר רבי אנא זייננא ירחא דעיבורא derselben sagte: Ich werde meinen Monat (der auf mich als den zwölften Theil des Jahres kommt) allesammt ernähren. Als jedoch jener entgegnete: Wer aber wird am Schaltmonate die Nahrung beschaffen? sagte Rabbi: Ich werde sie beschaffen. Jeb. 65° un. der Mann darf mehrere Frauen heirathen, והוא דאית ליה aber nur dann, wenn er die Mittel hat, sie zu ernähren.

Ithpe. אַהְזִּךְ, אָהְזִּךְ, אָהְזִּרְ אַהְזִרְ אַהְזִרְ אַהְזִרְ אַהְזִרְ אַהְזִרְ אַהְזִרְ בּנְ נוֹקבן דיהויון (52b) בנן נוקבן דיהויון יתבן בביתי ומחזנן מנכסי עד ליכי מינאי יהויון יתבן בביתי ומחזנן מנכסי עד die Töchter, die du von mir haben wirst, sollen in meinem Hause wohnen und von meinen Gütern ernährt werden, bis sie sich an Männer verheirathen werden. Ferner את ההא יתבא בביתי ומחזנא מנכסי כל ימי מיגר du selbst sollst in meinem

Hause wohnen und von meinen Gütern ernährt werden, so lange du deine Wittwenschaft in meinem Hause zubringen wirst; — zwei rabbinische Institutionen, die (nebst einer dritten in Betreff der Söhne, vgl. קבר II) in die Ehepakten aufgenommen werden sollen, welche aber, selbst wenn deren ausdrückliche Erwähnung unterblieben ist, dennoch gerichtlich bindende Kraft haben, תכאר ברת דרך.

ן ווֹן, סֹנְבֹי m., זוֹנִי f. (gr. ζώνη, syr. בַּרָסוֹן) Gurt, Gürtel. Kel. 26, 3 הזרן, s. הזרן. Cant. r. sv. במגדל, 20° חד אכרו זוני Einer (der Engel am Sinai) umgürtete jeden Israeliten mit einem Gurt. Das. wird דרכס erklärt durch דרכס (wahrsch. bediente man sich in der vulgären Sprache des Ws. זרן anstatt des älteren זרכ, זרכר, ebenso wie man später דינר und הינר sagte). Num. r. s. 16, 232° וונים אסר להם (l. ירנס; im Syr. jedoch ist רונס Plur. zonæ). Levit. r. s. 13 Anf., 156° החיר זונס שלהן Ar. (Agg. זרכרך) er löste ihren Gurt auf. Jelamd. Waëtchan. (citirt vom Ar.) התיר זוני שלו er löste seinen Gurt. Pesik. Haomer, 72a אכר זרנסתיה רעל אסחתיה Ar. sv. זוסתיה (Var. in Ar. ed. pr. זוסתיה; Ag. זרביהידו) er band seinen Gurt um und ging, um ihn (den Mardechai) zu baden. In der Parall. ,ורכתיה crmp. aus מטר ווסתיה Levit. r. s. 28 g. E. vgl. נוצאוני, Cant. r. sv. נוצאוני, 25° wird das hbr. רביד erklärt: וה הזרן (l. הזרן). Das. זין לון) der Gurt, der (זון) der Gurt, der Israel am Horeb geschenkt wurde. In den Parall. Thr. r. sv. כלה אעירך, 63° u. ö. steht dafür זוכי als Uebers. von אזור. — Pl. Tanch. Tezawe, 106^b להם er umgürtete sie mit Gürteln. Pesik. r. s. 33, 62 cd זוניאות. Exod. r. s. 45 Anf. dass. (Hai Gaon in s. Comment. zu Kel. l. c., vgl. auch Ar., erklärt sogar das hbr. והזנות רחצו, 1 Kn. 22, 28: "Man wusch die Gürtel," da vom Baden im Blute nicht die Rede sein könne).

וון, אבוו s. hinter nächstflg. Art.

לוֹנְרָץ ch. (gr. ζωνάριον, syr. וֹנֶנְסְ, arab. לִיבֹּרְ, zunnar, vgl. Fl. in TW I, 226° = כּלום איה לך עלינן וו TW I, 226° ביום איה לך עלינן וו איה לך עלינן ווהדין כלינידין הא טריפין לך אלא הדין זונרא והדין כלינידין הא טריפין לך hast du etwa bei uns mehr als diesen Gurt und dieses Oberkleid (χλανίδιον)? Hier sind sie vor dich hingeworfen! — Pl. j. Schabb. VI, 8° un. זֹיְרָין מציירין מציירין ווי bemalte Gürtel; zur Erkl. von סִיּכְרָּין ווּנִרָּין נוֹנִרְיִן מַנְיִרִין .

ווו m. (arab. נְלָלֵים, לֵלְלֹּים, gr. ζιζάνιον, zizanium) Lolch oder Unkraut. Pl. זונין והדונין אינן כלאים זה בזה Weizen und Lolch ist keine Mischsaat. Nach j. Gem. z. St., 26^d: זונין מין היטין הן אלא Lolch ist eine Weizenart, aber

auch die Früchte buhlen; eine agad. Etymologie mit Anspielung auf Lev. 19, 29 ילא תזנה הארץ; s. nächstflg. Art.

לוך ch. (= vrg. זיך) Lolch. Pl. Genes. r. s. 28 g. E. (mit Anspiel. auf Gen. 6, 11) אף ארן זינחה הוו זרעין לה חיטין והיא מפקא זונין auch "die Erde" buhlte (zur Zeit der Sündfluth); man besäete sie mit Weizen, sie aber brachte Lolch hervor. Das. אילין זונייא מדרא jene Lolchgewächse stammen von der Zeit der Sündfluth her.

אוֹבְן לּוֹבִין Sonin, Sonan, N. pr. Ab. sar. 5, 3 ביהוס בן זוכין so im j. Tlmd. (im bab. 65^{b} j. B. mez. V, 10^{b} ob. u. ö., s. Schabb. 81^{a} זוכין על לבי מדרשא Sonin ging ins Studienhaus.

πυρίι, κυρίι (κποιι) m. (gr. ζωστήρ oder ζῶστρον) Gurt, Gürtel, der aus groben Fäden gehäkelt war und dessen man sich auch zuweilen zum Sieben bediente. j. Meg. I, 71^b ob. ההן זוסטה מכיון שהוא מרחיק ואת חשר ביה עפרה כמיר שהוא נפה wird etwa jener Gürtel, da dessen Fäden weit von einander abstehen und du Mehl darin sieben kannst, als ein Sieb betrachtet? j. Ned. IV Anf., 38° dass. (die LA. יוסטה ed. Amst. in letzterer St. ist unrichtig). Num. r. s. 4 g. E. wenn der Koch sich zum Kochen anschickt, so zieht er die schönen und ולובש מקורעים וזוסטא וכ' Kleider aus bekleidet sich mit Fetzen und mit einem groben Gurt; der Priester hing. legte, selbst beim Ausraffen der Asche vom Altar die schönsten Gewänder an. Levit. r. s. 28 g. E. und Pesik. Haomer, 72a Var. זוכחיה, s. זוֹד,

אוֹסִיכְאָ m. Adj. (wahrsch. vom gr. ζώννυμι) der Badediener, welcher den Badenden den Gurt, oder das bis an den Gürtel reichende Unterkleid (ζώμα od. ζώσμα) anlegt. Pl. j. Schebi. VIII Anf., 38° ob. זוֹסָרבֵיר אודרירוא, s. אוֹכָיבֵיר אודרירוא II.

אָל I prät. יְּדָ (=bh.) weichen, sich rühren.

Hif. הַוֹּישׁ eig. rinnen machen, dah. ausschwitzen. Seb. 18b wird ביזע (Ez. 44, 18) erklärt: ביזע an dem Orte, wo man schwitzt. Toh. 9, 1 משרזיער wenn sie (die Oliven) ausschwitzen, den Saft rinnen lassen. Pilp. זְּעֵוֹעַת, s. d.

וֹעָה od. וֹנְעָה (=bh. זְּרָעָה) Erschütte-

rung. Pl. Ber. 9, 1 (54°) (הזְנְעוֹת) הזוֹעוֹת Das. 59°, vgl. גּוֹּהָא. j. B kam. VI Anf., 5° לפל שנותלו מקול הזועות wenn seine Wand infolge des Gekrachs der Erderschütterungen einstürzte.

אָלְוֹי ch. (syr. בְּיֵסְןֹ, וְנֵיסִוֹּ = הֹיִנוֹ 1) Erdbeben. — 2) Angst, s. TW.

אווו (בְּקְים) 1) anschreien, drohen. — 2) geliehen, geborgt nehmen, s. TW.

און II (syn. mit און) eig. fliessen, s. אָבָת.

לות denom. (von ידרקר II) spicken, eigentl. schlauchartig machen. Chull. 109b זררקר לה כחלא gebet ihr das Euter (die säugende Brust) mit Milch gespickt zu essen; eig. spicket ihr u. s. w. Nach Raschi: שפרדר bratet es auf dem Spiess.

אָנְאָנְא m. Adj. wohlbeleibt, eig. vollgespickt oder aufgedunsen. Pl. Ab. sar. ארכואר דַּרְקָאנֵר jene wohlbeleibten Aramäer (od. Römer).

אוו (ביר אור בינון אור אונים) sich im Kreise drehen. — Pa. dass. Part. pass. Bech. 44^a זירר דנוון עיניה Ar. (Agg. זירר דנוון עיניה Part. act.) Siwar (ein Schielender) ist Jem., dessen Augen sich hin- und herdrehen. (Ar. erklärt unser W. מנומרין, gefleckt?).

יוְּוְרֹ m. Adj. ein Schielender. Stw. vrg. זהר, vom Verdrehen der Augen. Bech. 44a, s. זהר. Das. דהרר והלופין והדרר והלופין ווור ווור ווור ווור ווור Tosef. Bech. cap. 6 Ende הזיוור. הזיוור.

אדו ווו m. (ביר III, arab. פארן לו אלא) Reihe. Tosef. Maasr. cap. 3, 16 Knoblauch, שארן לו אלא der blos eine Reihe (Schale) hat, die den Stamm umringt. (R. El. Wilna emend. unnöthig: דרר, j. Maasr. V, 52a mit. חור crmp. aus זור oder חור.

וור IV auspressen, s. זיר. Dav.

שוֹרְיוֹן od. זְיְרִיוֹן m. das Auspressen, Auswinden. Pes. 107° מר זורירן (Ar. sv. בו liest זריון, richt, זריון die Flüssigkeit, die aus dem geweichten Flachse herauskommt.

זורייה j. Maas. scheni IV, 54^d mit. richt. זוריה, vgl. בלנא

רוֹתְ (=bh., arab. (בּבֹּי). Hif. von der Stelle rücken. Chull. אוֹתָרה, s. בּזְהָרה, s. בּזְהָר, בּתֹּי, s. בְּיָהָה, אוֹתְי, s. בְּיָהָה, s. בְּיָהָה, s. בְּיָהָה, s. בְּיָהָה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָּה, s. בְּיִהָה, s. בְּיִהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בְּיִהָּה, s. בִּיהָה, s. בִיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִיהָה, הוֹה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, הוֹה, s. בִּיהָה, הוֹה, s. בִיהָה, הוֹה, s. בִּיהָה, s. בִּיהָה, הוֹה, s. בִּיהָה, הוֹה, בּיה, בּיהָה, הוֹה, בּיהָה, בּיה, בּיהָה, בּיהָה, בּיהָה, בּיהָה, בּיהָה, בּיה, בּיהָה, בּיה, בּיהָה, בּיה, בּיהָה, בּיה, בּ

פותל eig. (= bh., arab. زَصَل) kriechen, sich vom Orte bewegen; dah. 1) sich ergiessen, von dem Sichbewegen der Flüssigkeit. Mikw. 5, 5 הזרחלין הגרשפין das flies-

sende Wasser (von Flüssen oder Strömen), das (von den Wolken) triefende, herabfallende Wasser, d. h. Regenwasser. Das. נוטפין שעשאן זרחליך das triefende Wasser, das man fliessend machte; wenn man näml. das Regenwasser in einem Bassin sammelte, aus welchem es überströmt. Eduj. 7, 3. 4. Schabb. 65^b. Ned. 40^b. — 2) trnst. ausströmen lassen, fliessen lassen. j. Schebi. IV g. E., 35° משרזחלר מים wenn die Beeren des Weinstockes Feuchtigkeit ausschwitzen; vgl. נַרֵע im Piel. Num. r. s. 13 Anf., מכברות der Nordwind und der Ostwind מכברות וזוחלות כל בוסמני גן עדן stürmen (eig. fegen) herbei und lassen alle Gewürze des Paradieses ausströmen, duften. - Hif. dass. fliessen lassen. Mikw. 5, 5 אין מזחילין בו man lässt nicht hineinfliessen.

לְחָל ch. (בְּלֵתְל kriechen, fliessen. Pa. fliessen lassen. j. Ab. sar. IV, 44° un. ער bis ihr die Grube (in der Kelter) habet abfliessen lassen; s. auch TW.

תה m. Sachal, eine Heuschreckenart, die ohne Springfüsse geboren, solche aber später erhält; eig. kriechend, d. h. nicht hüpfend. Chull. 65° wird הזחל erklärt: אסקריץ, (od. אסקריץ), s. d. W

אַבְּוֹלְלְ, וְבְּוֹלְ ch. (syr. בּוֹבְּלְבּוֹן) der Kriechende, Schleichende, sow. Wurm als Heuschrecke, s. TW

קוב glänzen, leuchten, heiter sein. Das W ist syn. mit אבר, אבר, אבר, אבר ע. a.; Grndw. או הוב (mit angeh. איז. און, אפרי דר' הרשעיא (mit angeh. איז. j. Snh. XI, און אפרי דר' הרשעיא das Gesicht des R. Hoschaja glänzte vor Freude. Khl. r. sv. בהחכם און, 89^d הידלין אפרי דבר פדיה און, 89^d מון אפרי דבר פדיה לפא הוולין אפרי דבר פדיה און, 189^d מון און און און און. Jalk. II, 187^b dass.

בים (gr. ζητι, von ζάω) sei gesund! zur Genesung! j. Ber. VI, 10^d ob. אדן דעטש גו נויכליה אסור לנוינור ליה זע וכ (Ar. (Agg. יים, ἴησις, ἴασις) wenn Jem. während des Essens niest, so darf man ihm nicht: zur Genesung! zurufen, weil hierdurch ein gefährliches Verschlucken entstehen könnte.

אַטְאוֹ, אַטְאוֹ s. in 'זוֹ. — טזטז s. טזטאַזַ.

לוב fem. N. act. (von יוב das Rinnen, Fliessen, bes. vom Schleimfluss des Mannes, als auch von dem Blutfluss des Weibes, der, ausser der Menstruation drei Tage hinter einander anhält; vgl. auch דָבוּה. j. Maas. scheni II Ende, 53^d בומאת זיבה die Verunreinigung infolge Schleimflusses. j. Snh. XI Anf., 30^a בו מו מו לובה דם זיבה das Blut der Menstruation und der Blutfluss. j. Schek. V, 48^d mit. drei Frauen

brachten je ein Vogelpaar als Opfer; אחת אומרת לעינתי ואחת אומרת לימתי ואחת אומרת לזיבתי deren eine sagte: Ich bringe das Opfer לעונתו: die andere sagte: לינותי und die dritte sagte: Die Priester verstanden unter allen לזיבתי. diesen drei Ausdrücken einen heftigen Blutfluss: u. zw. bedeute לעינתו (von מערן שינה) das Blut sei von ihr stromartig abgelaufen; לימהר (von ים = ימה) es sei meerartig von ihr geströmt; לזיבתר: es sei von ihr heftig abgeflossen. Als jedoch Petachja (ein Tempelherr, mit dem Beinamen Mardechai, der über diese Opferarten gesetzt war und der wegen seiner Sprachvergleichungen hervorragte, vgl. ביל) hiervon Kenntniss erhalten hatte, sagte er: לערכהר bedeutet: Sie war in Gefahr das Augenlicht zu verlieren (עין = עינה, näml. בעינה), ferner bedeutet לינותר: Sie war der Gefahr des Ertrinkens im Meere glücklich entgangen (בימה und endlich bedeutet (ים = ימה, näml. ככנת לזיבתי: Ihr Kind, das von einem Wolf angefallen worden war, wurde gerettet (זאב בא ליכול את בנה, näml. זֵיבָה, לזֵיבָתי contr. von זֵיבָה, ebenso syr. נאב = בוב. Demnach wären von diesen Vogelpaaren nicht etwa je ein Vogel als Sündopfer und der andere als Brandopfer (Lev. 12, 6), sondern sämmtliche Vögel als Brandopfer, d. h. Dankopfer (Das. 1, 14) darzubringen. In Men. 64^b ist unsere Stelle mehrfach crmp. 'לעונתה. בזוב וכ'. — Pl. Ker. 8º u. ö. זיבות.

אין klar sein. Pa. זַרָּג s. זַרָּג s. זָרָג.

וֹנְאָ Kleid, s. זרּגָא.

אוביה הנאר Sigod, N. pr. Pes. 113b בוכיה הנאר Tobias beging die Sünde, aber Sigod erhält die Geisselhiebe. Dieser bezeugte näml., dass Tobias eine Sünde begangen; da ihm aber, weil er keinen andern Zeugen zur Seite hatte, nicht geglaubt wurde, so wurde er von Seiten des Richters als Verleumder erklärt und deshalb gegeisselt, woher dieses Sprichwort; ein ähnliches s. in און

קיר, קיר, הויר, פורר. Af. אַזִיר (=vrg. קיר, muth-willig handeln, s. TW

זִידְנָא , זֵידְנָא f. Uebermuth, Frevel; זֵידְנָא j.r. אַנְידֹנְא m. Adj. (hbr. זֵידוֹנְים pl.) der Uebermüthige, Frevler, s. TW., vgl. auch זָדוֹן.

וְייְדֶּל Sajdal, N. pr. j. Ab. sar. II, 41° ob. ר' יהושל בן זיירל R. Josua ben Sajdal.

וירן s. באזיירָן.

וין m. (bh. זר. od. זר, für זיהר, Stw. זהר, s. d.) Glanz; übrtr. heitere, glänzende Farbe. i. R. hasch. I, 56d un. wird ירח זיר (1 Kn. 6, 1) erklärt: שבו זיו של עולם הצמחים ניכרין לכרת ניכריו der Monat, an welchem der Glanz der Welt sich zeigt, weil die Pflanzen (Kräuter) sowohl, als auch die Bäume zum Vorschein kommen, blühen. Cant. r. sv. אל גנה, 27^d זיור של ירק der Glanz der Kräuter. Ber. 64b זיר השכיכה der Glanz der Schechina, Gottheit. Sot. 9, 15 (49a) mit dem Tode des R. ist der בטל זיר החכמה ist der Glanz der Weisheit geschwunden; mit dem Tode des (Hohenpriesters) Ismael ben Fabi בטל זיר ist der Glanz des Priesterthums geschwunden. Ersterer zeichnete sich näml. durch vielseitiges Wissen aus, dem, nach Suc. 28ª u. ö. weder "etwas Grosses" (Theosophie, מעשה מרכבה), noch "etwas Kleines" (selbst die Disputationen der späteren Amoräer, הוירת דאביר ורבא) entgangen war, welcher ferner (vgl. Git. 56^a fg.) während der Belagerung Jerusalems in politischer Beziehung eine hervorragende Rolle spielte; und den man endlich mit Hinblick auf seine tiefe Erkenntniss des wesentlichen Bestandtheils des Judenthums und infolge seiner Vorrichtungen, um die Gotteslehre für alle Zeiten zu erhalten, mit vollem Rechte: "den Vater der Weisheit" (vgl. אַב II) nannte. Die ehrenvolle Auszeichnung "der Glanz der Weisheit" genannt zu werden, verdiente sicherlich R. Jochanan ben Sakkai eher als irgend ein anderer Gesetzlehrer. — Letzterer (Ismael ben Fabi) soll sich durch Reichthum und Verpflegung vieler Priester ausgezeichnet haben. (Für den ersten Satz weiss Raschi z. St. auffallender Weise keinen Grund anzugeben). Ruth r. sv. גדול שבעיר הוא זיוה והוא הודה 37^d, ותצא והוא הדרה והוא שבחה פנה משם פנה זיוה פנה der Grosse einer הורה פנה הדרה פנה שבחה Stadt bildet ihren Glanz, ihre Majestät, ihre Schöne und ihren Ruhm. Geht er von da fort, so geht ihr Glanz, ihre Majestät, ihre Schöne und ihr Ruhm mit fort. Cant. r. sv. ככלכונר, 13c עדיין לא בא זיוחן של בני משעבוד ($l=\mathrm{Khl}.$ r. sv. זירון של בני (מת הכל noch kehrte nicht das heitere Gesicht meiner Kinder zurück, das sie durch die schweren Arbeiten Egyptens verloren hatten; vgl. auch אָכָכוֹלָר. Genes. r. s. 59, 57^d und das. s. 84, 81^d, vgl. איקוֹנין.

אָיִי ch. (syr. פֿרָב בּוֹבֶּל) Glanz, heiteres

Gesicht. Dan. 2, 31. 4, 23 fg. — j. Jeb. XVI Anf., 15° un. אשתכי זירודון דאפרי die Farbe seines (des Todten) Gesichtes änderte sich. R. hasch. 11² זיר als Benennung des Monats Ijar (ungef. Mai), איר ביד זירא לאילני weil in ihm die Bäume Glanz (Blüthen) haben, s. זיר Anf.

ויטויטוס

ווֹהְן m. Adj. der Glanzvolle; übrtr. der Edle. Schabb. 156° גבר זייתן ביו ein glanzvoller, d. h. schöner Mann. — Pl. Keth. 61° ob. ביי glanzvolle, schöne Kinder. R. hasch. 11° nach einer Ansicht heisst der Monat Ijar deshalb יִירְהָּבִי (s. vrg. Art), זיר (s. vrg. Art) weil in ihm (d. h. kurz vorher, im Nisan, vgl. Raschi) die Edlen der Welt (d. h. die Erzväter) geboren wurden. Genes. r. s. 42, 41° wird בּהָם (Gen. 14, 5) erklärt: יִרְהָּבִיְּא רַבּהרוְן die Glanzvollen, d. h. Starken unter ihnen, (בַּהָם), vgl.

m. (= bh. Stw. דרז, s.d.) eig. 1) Sich be wegendes, von lebenden Wesen. Levit. r. s. 22 g. E., 166° זיז ערת טהור הוא der "Sis" (Ps. 50, 11) ist ein reiner (d. h. zum Genuss erlaubter) Vogel. — Insbes. (wahrsch. pers. زيز) Gewürm, Milbe. — Pl. Chull. 67 b הַיְרְיָרֶר שבערשים רכ die Milben in den Linsen dürfen, wenn sie noch nicht herausgekrochen sind, gegessen werden. j. Ter. VIII, 45b un. dass. Das. שקץ (ובזברזין שבזיזין ובזברזין) das Kriechende unter Milben, Fliegen u. dgl. Tosef. Bech. cap. 1 Anf. רבש הזרורן der Honig der Kriechwürmer. j. Schabb. XIV Anf., 14b 'הצר זיזין זבובין וכ wenn Jem. Milben, Fliegen u. dgl. fängt. — 2) balkonartiges Gesimse oder Erker, eine architektonische Verzierung an Gebäuden, eig. Hervorragendes, Heraustretendes. ein Gesimse vor dem Fenster, worauf man Gefässe stellte. Ohol. 4, 1 fg., vgl. זָרְזָטַרָא. — Pl. j. Schek. IV, 48° un. זִייָן וכחלין Gesimse und Wände. B. bath. 60°, j. B. bath. III Ende, 14^b.

לין ch. (=ירון) 1) Gewürm. — 2) Gesimse. B. mez. 83° דיזא דמחרזא das Gesimse eines Hauses in Mechusa; s. auch TW — בר זיזא b. d. W.

וְיְיּוֹן Sisjon, Name eines Ortes. Tosef. Schebi. cap. 4 Anf. זיזיון ויגרי Sisjon und Jagri. בין s. זָט.

ן (gr. ζῆτα) in doppelter Bedeut.

1) der gr. Bst. ζ, Zeta, und 2) von ζῆν leben.
Genes. r. s. 14 Anf. Das. s. 20 u. ö. (זיטא (זיטא) זיטא.
j. Jeb. IV, 5^d ob. זיטא. זיטא.

סְוֹטְוֹיִס, וְיְשׁוֹיְטִי, m. (gr. ζητητός) aufgesucht; inbes. von einem Rebellen, der von der Regierung verfolgt und als vogelfrei erklärt wird. Genes. r. s. 32 Anf. und s. 38 Anf. Doëg

rieth dem Saul in Betreff Davids: הסיר קונעהו נומנו ועשה אותו זיטויטוס וכאלו הוא מת ודמו מותר ועשהו מותרה (in ersterer St. falsch: התיר; Jalk. zu Ps. 5, 91^b liest זיאטטווס) entferne seine

Unterwürfigkeit (arab. פּלְּכָּה , hbr. פּלְּכָּה, mit Wechsel der palatinae) von ihm (d. h. erlasse ein Dekret, dass ihm Niemand Gehorsam schulde) und erkläre ihn als vogelfrei (von der Regierung verfolgt); dadurch wird er als todt angesehen, sein Leben preisgegeben und seine Frau Jedermann zur Ehe gestattet sein (קונעה für γυνή: Weib ist nicht zutreffend).

κριί, κριμί m. (gr. ζήτημα, syr. μές) Untersuchung, d. h. ein Makel, dessen Jem. angeklagt ist und deshalb zur Untersuchung gezogen wird. Num. r. s. 4, 188d (mit Bez. auf Num. 3, 41. 45 "die Leviten sollen anstatt der Erstgeborenen der Israeliten [weil diese das goldene Kalb angebetet hatten] und ihr Vieh für Gott geheiligt werden") לטרפיכים של מדינה שנמצא אחריו דבר של זיטמא ידע המלך ואמר לאפרכום שלו הוצא אותו והכנם das ist einem Geldwechsler (דף מחר החהיר ζίτης) des Staates zu vergleichen, bei dem sich ein untersuchungswürdiger Makel vorfand. Als der König dies erfahren hatte, sagte er zu seinem Eparchen: Setze ihn ab und führe einen Andern an seiner Statt ein. Pesik. Achre, 173b und Levit. r. s. 20, 164ª ein Gleichniss von einem Könige, der seine Tochter verheirathete, ונמצא בשושבינה דבר של זיטימא Ar. Var. sv. זכם (Ag. der Pesik. זינומיא, Levit. r. שמצא; Ar. citirt auch die LA. דיניכורך) und es fand sich bei ihrem Hochzeitsfreund ein untersuchungswürdiger Makel vor.

יל (1) gering, werthlos sein, s. אורל (1) Imper. von אַזַל, gehe! s. d. W

וֹיְרָאׁר Silai, N. pr., eig. der Niedrige, ein erdichteter Name. Ber. 53^b, vgl. זוֹהָבַּמָּא.

לורְתֹא f. (im Ggs. zu יְקרָא) Geringschätzung, Missachtung. Jeb. 100° משום זילותא wegen Geringschätzung, d. h. um eine solche einer Frau nicht zuzufügen. Ned. 66° זילותא הבורבא eine grosse Geringschätzung. Mac. 24° וברא מורבון die Schmähung, Beschimpfung eines Gelehrten. B. mez. 84° זילותא רבורבא מורנון die Geringschätzung des Gerichtes. B. kam. 102° un. דינו ולא זילותייםו בעינא ולא זילותייםו בעינא ולא זילותייםו בעינא ולא זילותייםו בעינא ולא זילותייםו. בעינא פרבינא ולא זילותייםו B. bath. 31° u. ö., vgl. פיפופא פרים.

יבי I f. (syr. בּבּסֹן, gr. סְּנְהְ אָנָן) Nase, eig. Stumpfnase. Pl. B. bath. אור מוא מהרחי לפרץ בייא מהרחי das Wasser strömte aus seinen (des Fisches) beiden Nasenlöchern.

יִּמְי װּ אָיְיְ וּ (gr. ζύμη) Brei, Sauerteig. j. Pes. III, פּפּי של צבערן אויך, vgl. זּרְּמָא.

ויבְינָא (ויבונא) f. (gr. ζημία, syr. איבְין) Strafe, Geldstrafe. Tanch. Naso, 196b, Gott wird dich behüten" (Num. 6, 24), שלא חבא למדינה ויאמרו לד חן זהב dass kein Strafgeld dem Lande auferlegt werde, infolge dessen man dir zurufen würde: Gieb das Gold (Geld) her! Num. r. s. 11, 212d dass., vgl. auch בניאס. - Pl. Jelamd. Achre Ende (citirt vom Ar.) אלר אומרין תנו זִימִין ואלו אומרין תנו פסין ואלו die Einen מבקשין ארנונות ואלו מבקשין גולגליות sagen: Gebet Strafgelder! und die Anderen sagen: Gebet Tribute (viell. pensa, n elid.); die Einen verlangen Beisteuern und die Anderen Kopfgelder. — Gew. mit fem. Ende. j. Schebi. IV, ארנון א פיסים וזיניית פיסים וזיניית, vgl. ארנון. j. Pea I, 15^b un. wenn du aus deinem Beutel Almosen giebst, הקב"ה משמרך מן הפיסין רמן so wird Gott dich vor Tributen und Strafgeldern behüten. In der Parall. Genes. $r. \, s. \, 1, \, 4^b$ הזמירנת (l. הזימירת). j. Schebi, V Ende, 36° פיכים וזרמות und j. Git. VI Ende, 47° וזיכליונות). Pesik. R. hasch., 151° ובזימיות Ar. ed. pr. (Ag. ובזימיות). -- Denom. יְבָּוֹר, s. d.

m. Sin, Name eines Gewichtes und einer Münze, deren Werth=einem Sus, זהו ist. Tosef. Tem. cap. 9 Anf. זין ביהורה das Gewicht von zehn Sin in Judäa (Ter. 10, 8 hat die Mischna hierfür וזו). — Pl. j. Ter. X, 47^b ob. שולה לינורא עבדא מאה זיִנין wie viel beträgt die Litra? Hundert Sin.

וְיִין חָיִין m. 1) Waffe, eig. wohl: Schmuck,

s. w. u. Kriegsrüstung (arab. زَيْنَ, ornamentum, von אָזֵרָ, ornare; verwandt mit bh. אָזַרְ, pl. אָזַרָּ). j. Ab. sar. II, 40° un. אין מוכרין להם לא זיין man ולא כלי זיין ואין משחיזין להן את הזיין darf ihnen (den Heiden) weder eine Waffe noch Waftengeräthe verkaufen, auch darf man ihnen die Waffe nicht schleifen; weil sie näml. im Verdacht sind, sich ihrer zu Mordthaten zu bedienen. Snh. 104° un. זין אוכל זין eine Waffe, welche eine andere Waffe vernichtet; zur Erkl. von בית נכתה, Jes. 39, 2, vgl. פַרְזֵל. Cant. r. sv. כמעם, 17° steht dafür דיין בולע זיין dass. Levit. r. s. 28, 172b (mit Anspiel. auf הָאֶל מצנים, Hiob 5, 5, welche Stelle auf Mose bezogen wird) weder לא בזיין ולא במגן אלא בתפלה והחנונים mit Waffe noch mit Schild (siegte er), sondern blos durch Gebet und Flehen; צין עון doppelt übersetzt 1) = ירן Waffe und 2) = אָבָּה Schild, schild. Exod. r. s. 45, 139° "Lege deinen Schmuck ab" (עריך, Ex. 33, 5) כלי הזין שנתן das bedeutet die Waffengeräthe, die Gott ihnen verliehen hatte; vgl. auch das. s.

51, 143b. Num. r. s. 20 g. E. לא בשבשר בל sie gingen nicht von der Waffe los, näml. dem "Speer" (מביה, Num. 25, 7), derselbe sass in ihnen fest. — Lebrtr. Ab. sar. 25b אשה כלי זייבה, vgl. אַלָּהְהָּא — 2) Sain, der siebente Buchstabe des Alphabet, nach seiner der Handwaffe ähnlichen Figur so benannt. Pl. Schabb. 104b במכרון לפתור הר"ה וכתב שני זייבין Jem., der die Absicht hatte, ein Cheth zu schreiben, schrieb aber anstatt dessen zwei Sains, d. h. er liess den oberen Strich des Cheth in der Mitte offen. Das לאנו של הי"ה וששו שני זייבין בשאר שני זייבין בשאר שני הייבין בשאר שני הייבין בשאר שני הייבין לאנו של הי"ה ובשאר שני הייבין des Cheth, wodurch zwei Sains entstanden.

Waffe. (syr. בוֹלֵי בּירִ od. אַנְייִר od. (syr. בּירָ בְּירַ בְּירַ) Waffe. B. bath. 4ª Baba ben Buta sagte zu Herodes: אבר הייין בייר עמון באר wenn du auch deine Waffen trägst (was nur dem Freien gestattet war), so ist doch dein Buch hier; näml. das Verzeichniss des Stammbaumes, wonach Herodes als Idumäer ein Sklave der Makkabäer war; s. auch TW.

Pi. denom. (von נין bewaffnen, sich mit Waffenschmuck rüsten. Levit. r. s. 34, 179b הדרך als eine der Bedeutungen von יחליץ (Jes. 58, 11), vgl. הַלַץ. Gew. Part. pass. B. kam. היסשים (ליסשים (l. ביזהקין ein bewaffneter Räuber. Num. r. s. 20 Anf. "Moab fürchtete" (Num. 22, 3) כשהיו ישראל נראין לעבינים נראין עטיפין לשלום ולמואבים נראין נהויינין denn als die Israeliten sich den Ammonitern zeigten, so erschienen sie eingehüllt, um Frieden zu schliessen; den Moabitern hing. zeigten sie sich mit Waffen gerüstet, um Krieg zu führen, vgl. בירים. Exod. r. s. 20, 120b wird רחבישים (Ex. 13, 18) erklärt: שילר בוזריביך sie zogen bewaffnet hinauf. 😇 🚡 wird näml. als denom. von tight (die fünfte Rippe, an welcher Stelle das Schwert umgürtet wurde) genommen. j. Schabb. VI, 8b mit. steht dieses W doppelt erklärt: שהיר נהוינים בחכשה כיני זיין (in Agg. falsch: הב"ב, oder ישר המשה sie waren mit "fünf" "Waffenarten" gerüstet. — Trop. Aboth de R. כל מי שיש בידו מדרש Nathan cap. 29 Ende ואין בידו הלכות זה גבור ואינו מזויין כל שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש חלש וזיין בידו יש wer den Midrasch בידר זה הזה גיבור ונחויין (Schriftforschungen), aber keine Halachoth (Decisionen) inne hat, ist zwar ein Held, aber nicht bewaffnet; wer die Halachoth ohne Midrasch inne hat, der ist ein Schwächling, jedoch mit Waffen versehen; wer aber beides inne hat, der ist ein Held, der auch bewaffnet ist.

לְיִין ch. Pa. (syr. בְּיֶּן בְּיִר) 1) bewaffnen, s. TW. — 2) denom. (von יַנְין nr. 2) ein Sain bilden, d. h. die Köpfe einiger Buchstaben in der Gesetzrolle (vgl. יִנְין) mit Sain ähnlichen

Strichen versehen; mögl. Weise vom arab. ביני זיוני דלא ביני אוני דרכי אוני איני דיוני שפות wenn man die Buchstaben noch mit Strichen versehen muss, oder wenn man dies nicht mehr zu thun braucht.

אלין, m. N. a. (von זָּדְלְ, זְדֹּלְ) Nahrung, Nährendes. Ber. 44° wird זְּדְרָבָּא unterschieden von יַרְרָבָּא; letzteres bedeute Speise, die völlig sättigt, זְירָבָא hing. Alles, was nur zum Essen dient, aber nicht zugleich sättigt. — Keth. 66° זְּרָבָא crmp., s. nächstilg. Art.

"زِيَان pers. "zijân رَيْنَان , پَرْيَان pers. "zijân رَيْنَانِ

Fl. im TW. hv.; vgl. auch arab. אינוש אינוען אינען אינוען אינען
זינומי, זינומי, Tevit. r. s. 20, 164°. Pesik. Achre, 173°; richtiger jedoch יִרְיִבְיָּהְ od. אַיְרִיבְּיָּהְ od. אַיִּרְיִבְּיָּהְ od. W.; vgl. auch Buber Anm. 121 z. St., wo jedoch einiges zu berichtigen ist; vgl. ferner TW sv. אַיִּרּבְּיִהָּאּ.

וינון oder יינון (syr. נובה) Sinon, Zeno, Sinun, N. pr. eines Zeitgenossen des Rabban Gamaliel. j. Ber. IV, 7d ob. דירון הייון R. Sihon, der Aufseher in der Akademie, der näml. anzuordnen hatte, dass die Gelehrten ihre Vorträge eröffnen oder schliessen sollten.

שניקה (Agg. סיאנקת od. אלינקה m. Adj. vollgiltig, von einer Münze. Pl. Keth. 67b un. שביה אלפי Ar. (Agg. דינקר) 7000 vollgiltige Denare.

ווען m. (von דוע das Zittern, Beben.

Levit. r. s. 11, 155° und s. 27, 171° man verlas das königliche Edikt באיניה וביראה mit Angst und Furcht, mit Beben und Zittern.

אַנְיִי, וּיִיעָ m., אוֹיִעְיָן f. ch. (בּיצָי) das Zittern, die Erschütterung, s. TW.

וֹיצָה f. (bh. דְּיָבֶה) eig. das Rinnen, daher Schweiss, Ausschwitzung. Machsch. 2, 1 זיעת האדם der Schweiss des Menschen. Das. זיעה בחים die Ausschwitzung der Häuser. Toh. 9, זיעת המעטן זיעת הקופה die Ausschwitzung (der Oliven) im Behälter (woselbst sie näml. längere Zeit liegen, um erwärmt und weich zu werden), ihre Ausschwitzung während sie im Korbe liegen. j. Ter. VIII, 45d ob. j. Ab. sar. II, 41° un. זיעת הפנים der Schweiss des Gesichtes, vgl. flg. Art. j. Maas. scheni II, 53b un. die Frau darf מדיחה אשה בנה ביין מפני הזיעה (am Sabbat) ihr Kind mit Wein bespülen, um den Schweiss zu vertreiben. j. Schabb. XIV, 14° dass. Cant. r. sv. במגדל, 20^d זיעת יצר הרע der Schweiss infolge leidenschaftlicher Aufregung.

אַנְיִאָל, אוֹיְעִין ch. (syr. בְּבֹבוֹי, ז und ז verw. = אָנְיּבוֹין) Schweiss, Ausschwitzung. Pes. 24b der Saft der Feigen und Granaten זינא ist blos als Ausschwitzung, aber בעלמא הרא רכ der Saft der Weintrauben und Oliven als Getränk Ber. 38ª der Dattelhonig zu betrachten. ist זיעא בעלמא הוא blos eine Ausschwitzung. Genes. r. s. 78 Anf. Hadrian fragte den R. Josua ben Chananja: Woher fliesst der Feuerstrom (aus welchem angeblich die Engel erschaffen sein sollen, vgl. אמר ליה מן זיעתהון דחייתא אמר ליה מן דאינון מזיעין מן טעינון כורסייא דקבה R. Josua entgegnete: Von dem Schweisse der Chajoth (höhere Engel), den sie, infolge ihres Tragens des göttlichen Thrones, ausschwitzen. j. Ab. sar. כל זיעא דנפקא מבר נש סם המות דנפקא כל זיעא דנפקא ieder Schweiss, der vom הוא חוץ מזיעת הפנים menschlichen Körper ausgeht, ist, mit Ausnahme des Schweisses vom Gesichte, ein tödtliches Gift. j. Ter. VIII, 45^d ob.

וֹיִך I m. (syr. אַבּוֹן וֹבְּבוֹן) Haar, Borste. Pl. j. Schabb. VII, 11b mit. יבָּר חזיר die Borsten eines Schweines. Tosef. Schabb. cap. 10 Anf. איני מברויר Borsten von der harten Stelle des Schweines (R. El. Wilna emendirt hier mit Unrecht: ניבורן).

וו m. (syr. קבים) Augenbraune. Pl. Bech. 44° היכון דיפים (ליפן) דיפים לופין (ליפן) לופין (ליפן) unter לופין (lippus) ist Jem. zu verstehen, dessen Augenbraunen gross (stark) sind, unter היכון: Jem., dessen Augenbraunen ausgefallen sind.

יוף III ווּךְ (בּקַדָּה, von welchem unser W einige Formen entlehnt) geliehen, geborgt

nehmen. Hif. verleihen. המוזיף טולמון רכ' wer dem Armen ein Brot leiht u. s. w. (mit Anspiel. auf אַדְר, Jos. 15, 24), s. טוּלְמָא.

ווף IV ווף ch. (=vrg. קיק) geliehen nehmen. Schabb. 119 מאך דיזיף שבתא פרעיה שרא פרעיה שבתא שבתא שבתא שבתא שבתא wer sich zum Sabbataufwande Geld leiht, dem ersetzt es der Sabbat. — Af. verleihen. Levit. r. s. 3 Anf. דינוף ברוביתא מאבד דיליה wer Geld auf Zins verleiht, verliert das, was ihm gehört ebenso wie das, was ihm nicht gehört, d. h. das Kapital und die Zinsen. B. bath. 32b אוויפתינהר crmp. aus יופתינהר, s. auch TW.

יוף V m. (wahrsch. gr. σφήξ) eine Wespenart. Pl. Machsch. 5, 9 דבש הוִיפִין der Honig der Wespen; s. auch den nächstflg. Art.

יוֹך VI. Pi. יַבֶּרָת verfälschen, daher

auch: betrügen. Stw. arab. eine Münze verfälschen, sie beschneiden. Sot. 48b un. wird רבש הזיפין (s. vrg. Art.) erklärt: דבש הזיפין Honig, womit man verfälscht; der näml. so vorzüglich ist, dass man andere Flüssigkeiten mit ihm vermischt. Das. wird auch הזיפים (Ps. 54, 2) erklärt: בני אדם המזייפין דבריהם Menschen, die ihre Worte verfälschen, d. h. die trügerisch Nach einer andern Ansicht das. wäre beides von dem Ortsnamen זית (Jos. 15, 24) abzuleiten: "Honig aus Sif", "Die Einwohner von Sif." — j. Sot. VII, 21° mit. R. Elasar bar נמיתי לסופרי כותים זייפתם תורתכם :Simon sagte ולא הועלתם לעצמכם כלום שהכתבתם בתורתכם 'אצל אלוני מורה שכם וכ ich sagte zu den Schriftgelehrten der Samaritaner: Ihr habt euer Gesetzbuch (den Pentateuch) gefälscht, ohne euch dadurch etwas zu nützen; indem ihr näml. in eurem Gesetzbuche (Dt. 11, 30) geschrieben habt: "neben dem Haine More, Sichem." Denn obwohl auch wir eingestehen, dass hier Sichem gemeint sei, so erweisen wir dies doch durch Stellenvergleichung (גזירה שוה, näml. mit Gen. 12, 6). — Uebrtr. Snh. 90^b R. Elieser bar Jose sagte: בדבר זה זייפתי סיפרי (סופרי?) צדוקים 'שהיר אומרים וכ darin habe ich die Bücher (Schriftgelehrten?) der Saduzäer (d. h. Sektirer) Lügen gestraft, dass sie sagen: Die Unsterblichkeit sei nicht aus der Thora erwiesen. Da sagte ich zu ihnen: זייפתם חורתכם ולא העליתם בידכם כלום וכ' Ihr habt eure Lehre gefälscht, ohne irgend eine Stütze zu gewinnen. Die Unsterblichkeitslehre ist aus Num. 15, 31 erwiesen: "Ihre Sünde haftet (auch im Jenseits) an ihr." Sifre Waëtchan. Anf. Piska 26 Mose sagte: Möge meine Sünde niedergeschrieben werden! Damit man nicht etwa sage: דומה שזייף משה es scheint, dass Mose die Thora verfälscht hat. j. Git. VIII g. E. 49d שמא מחק vielleicht hat er die frühere Schrift

verwischt und den Scheidebrief verfälscht. Part. pass. Git. 4ª u. ö. בְּזַרְבֶּרְן מוֹהוֹכוּ ein Scheidebrief, der Falsches enthält; so z. B. wenn Verwandte darin als Zeugen unterschrieben sind, so ist der Scheidebrief selbst nach Ansicht desjenigen Autors untauglich, der die Zeugenunterschrift nicht als unbedingt nothwendig erachtet.

Hithpa. gefälscht werden. Git. 19b מאינו יכול לְהַזְּבֵּיִּים eine Schrift, die nicht gefälscht werden kann. Das. 2, 4 (21b) man darf zum Scheidebrief kein Papier mit verwischter Schrift u. dgl. verwenden, מפני שהוא יכול להזדייף weil er gefälscht werden könnte.

ארן m. N. a. das Fälschen, die Fälschung. j. Git. II Anf., 44° זה זרופר מדבר har die Fälschung dieses Scheidebriefes rührt von einer andern Seite her; d. h. sie betrifft nicht die Scheidung selbst, sondern blos Nebenumstände.

אַלְּוֹיִר (syr. בְּבֹּוֹן , בְּבֹּוֹן) Fälschung. Keth. אוֹין אַר מהדר אוּרפא פּר bestrebt sich, eine Fälschung zu bewirken. Ab. sar. 69 לא פר besorgt nicht, dass eine Fälschung (des Siegels) vorgekommen sei.

אָרָיָּ m. Adj. falsch, gefälscht. B. bath. 32b שטרא זייפא ein gefälschtes Dokument; im Ggs. עו מעלריא: ein gutes, d. h. richtiges Dokument. Das. öfter.

שטרא (זְיִּיבָּל יִּרְיּבְּא הוּא m. Fälscher. Keth. אוֹן הוּיִבּא הוּא es ist das Dokument eines Fälschers. Snh. 109b זויפר ומעלר דינא פוו Fälscher und ein Rechtsverdreher; fingirte Namen zweier Richter in Sodom, vgl. שַׁקרַאר.

אַרָּבּבוּ m. Adj. (syr. אָרַבּבוּן) der Fälscher, Betrüger. Ab. sar. 11b bei einem Feste zu Rom soll ein Herold u. A. ausgerufen haben: מרכוא לייבּנא פוח שויה לייבּנא ווייפּנא der Bruder unseres Herrn ist ein Betrüger (näml. Jacob, der seinen Bruder Esau, den Stammvater Roms hintergangen). Dieser Satz jedoch wird das. im entgegengesetzten Sinne gedeutet: Der Bruder unseres Herrn, des Betrügers (מרכא גרפא זירפנא). Wahrsch. ist hierunter der Messias und sein Rival, der Stifter der christl. Religion, zu verstehen, vgl. אָבָּיָּ

אוֹןְייִּבְּנוּתְ f. (syr. בְּבֹּבֹבוּן) Betrügerei. Ab.

sar. 11^b נואר ברנוארוד ולזייפנא שהני לרנואה ברנוארוד עמא nützte dem Hinterlistigen seine Hinterlist und dem Betrüger seine Betrügerei?

אַבְּיָה f. (syr. אַבּיּה. Stw. אָזי = אָזי Tuch, Matte, eig. Zeug, womit man etwas verhüllt, s. TW.

קיקים m. Pl. זִיקִים (=bh. זִיקִים Spr. 26, 18, so nach einigen Codd. = זִיקִּיה f. pl. Jes. 50, 11) eig. Feuerkugel, Brandpfeil. Ber. 9, 1 (54a) זיקין הזיקין Das. $58^{\rm b}$ wird זיקין פרא דשביט ein Komet.

אין ויק בר הון ז'ב א', וֹב בּר הון הוק וויק Brand-pfeil, Komet. j. Ber. IX, 13° mit. Samuel sagte (mit Bez. auf das זיקין der Mischna): אין עבר הוון זיקא בכסיל מחריב העולם וכ' wenn jener Komet in den Orion führe, so würde er die Welt zerstören. Mir sind die Strassen des Himmels ebenso bekannt, wie die Strassen meines Wohnortes, Nehardea; בר מן הון זיקא mit Ausnahme dieses Kometen, dessen Beschaffenheit ich nicht kenne.

— Mit Verdopp. des p s. זיקיקא.

ויקה II יקה m. u. f. (syr. בוֹה, von יְיִבָּק וּיִרָּק אָ vgl. auch זרק) Schlauch, uter, worin man Flüssigkeiten aufbewahrt. Ab. sar. 60° זיקא ein gefüllter Schlauch, ein leerer Schlauch. j. Kidd. I, 60b ob. ההך רכבר בידיה מבזעא בידיה (l. = j. Ab. sar. V, 45^{a} ob. דנגד בזיקא) wenn Jem. einen Schlauch mit Wein (den er zu kaufen beabsichtigt) an sich nimmt und derselbe in seiner Hand zerreisst. j. Ab. sar. II, 41° ob. איתבזעת זיקיה sein Schlauch wurde zerrissen. Das. V, 45° mit., s. אהר. Genes. r. s. 50 Anf. wird das hbr. בָּזָק (Ez. 1, 14) nach einer Ansicht erklärt: כרוחא לזיקא wie der Wind den Schlauch forttreibt; nach einer andern Ansicht: פזיקא לעננא wie der Sturm (s. den nächstflg. Art.) die Wolke treibt (in בזק wäre näml. ב vorges.), vgl. auch בזק — Pl. j. Schek. VII Anf., 50° un. זיקון, vgl. גָּרנַאר. Mikw. 9, 5 זיקין Ar. (Agg. זיקין), vgl. auch R. Simson z. St. Levit. r. s. 12 Anf. נפרוק אילין משכבא בהדין בתרניהון Ar. (Agg. יקיא בהדין משכבא?) wir wollen jene Weinschläuche nach jener Lagerstatt hinbringen; vgl. auch זִיקוּקא.

 Schwefel in seinen Ofen (Leib); d. h. mache ihn gegen Waschti zornentbrannt. Genes. r. s. 50 Anf., s. vrg. אָדְיקא.

זִיכְּקוּ IV od. אְיִבְּין m. Pl. זִיבְּין od. זִיבְּין (hbr. זִיבְּין) Fessel, Ketten, s. TW., vgl. יִּבְים.

וֹיקָה f. (für זְקִיקָה, von זְקַלָּם, wie בִּילָה, wie בלילה) eig. die Fesselung; dah. 1) das Gebundensein an Jem., die Verbindung, Zusammmengehörigkeit. Snh. 50b und 51b un. זיקת הבעל das Verbundensein mit einem Manne, die Verbindung, näml. infolge der Heirath. - Insbes. oft das Gebundensein der Wittwe eines kinderlos verstorbenen Mannes an den Bruder desselben, der an ihr die Leviratsehe zu vollziehen hat, Sika, vgl. יש זיקה Jeb. 17b יש s giebt eine Sika, d. h. die Verpflichtung zur Leviratsehe ist einer bereits vollzogenen Ehe gleich gestellt. Wenn daher z. B. die zur Leviratsehe verpflichtete Wittwe stirbt, so darf der Levir ihre Mutter nicht heirathen, weil sie infolge der Sika als seine Schwiegermutter anzusehen ist. Das. 18ª fg. פקעה לה זיקה diese Eheverpflichtung hört auf. j. Jeb. XIII Anf., 13° זיקת המת diese Verpflichtung gegen den Verstorbenen. — Men. תנופה עושה זיקה 46° שחיטה עושה זיקה das Schlachten (der Lämmer am Wochenfeste, Lev. 23, 17. 18) bewirkt die Zusammengehörigkeit; das Weben (der "zwei Opferbrote") bewirkt die Zusammengehörigkeit. Wenn näml. während des Schlachtens der Lämmer die Brote an der Opferstätte vorhanden waren, später aber das eine oder das andere Opfer (Fleisch oder Brote) vor Vollziehung der gänzlichen Opferung abhanden kommt, so ist der andere, zurückgebliebene Theil, nicht mehr zu verwenden. Hinsichtlich des Webens jedoch (תנופה) herrscht das. betreffs der Zusammengehörigkeit ein Zweifel. - 2) die Verpflichtung, ein Gebot zu vollziehen. j. Ter. VI Ende, 44b זיקת תרומה ומעשרות die Verpflichtung: die Hebe und die Zehnten zu ertheilen. j. Maasr. II, 50° ob. בא לזיקת das Getreide unterliegt bereits der Verpflichtung der Zehnten-Ertheilung, vgl. טַבל. Trakt. Semachoth cap. 13 זיקת שמירתו עליו die Verpflichtung, die Leiche zu bewachen liegt ihm ob. — Jalk. I, 48a ob. Juda sagte: כולן חוץ 'לזיקא (לזיקה (l. לזיקא לזיקא meine Brüder insgesammt stehen ausserhalb der Verpflichtung (den Benjamin zurückzubringen); ich aber, "dein Knecht verbürgte sich für den Knaben" (Gen. 44, 32).

I אַקוּקוּן I m. (=יִקּאָם I) Brandpfeil, Feuerfunke. Pl. j. Ber. V, 9^a mit. חמון מרין זיקוּקוּן מקרליה sie sahen zwei Feuerfunken aus seinem Nacken herauskommen. Deut. r. s. 7, 259^a של אש למקרין של אש למאנה באתר דויקוסין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל 159^a באתר דויקוסין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל 159^a באתר דויקוסין דנורא ובעורין דאשא מאן מעייל 159^a

Brandpfeile und Feuerfackeln sind, den Bar Napacha (d. h. R. Jochanan) hineinlassen? d. h. dieser ist, dem R. Chija gegenüber zu unbedeutend, als dass er ihm zur Seite gesetzt werden könnte. Chull. 137b un. כפקין זיקוקין דנור מפרמיה דרב בי יכל Brandpfeile (d. h. scharfsinnige Disputationen) schossen aus dem Munde Rab's in den Mund Rabbi's und ebenso umgekehrt.

זִיקוּקְאָ II m. (= זִיקּאָ II) Schlauch. Pl. j. Ab. sar. II, 41° ob. זִיקוּקִין זעררין kleine Weinschläuche.

זיך I (זיך) m. (bh. דָר; hinsichtl. der Vokalisation, Chirek s. TW hv. Stw. זהר, s. זהר II und III) eig. Um zing elndes, Um gebendes, στέφανος, stephanus; dah. 1) Kranz, Krone. Jom. 72b מאר משהר זיר was ist Leisten. unter משהו (das Wenige) zu verstehen? Der Leisten, mittelst dessen die äussere und goldene Bundeslade die kleinere, hölzerne Lade (vgl. שלשה זירין הן של "berragte. — Pl. Das. שלשה זירין הן es giebt drei מזבח ושל ארון ושל שולחן וכ Arten von Kränzen (Kronen), näml. beim Opferaltar, bei der Bundeslade und beim Tische (der Schaubrote; vgl. Ex. 25, 11. 25 und 30, 3). Die Krone des Altars (bildl. für Priesterthum) erlangte Ahron und seine Nachkommen; die Krone des Tisches (bildl. für Reichthum, Königthum) erlangte David und seine Nachkommen; aber die Krone der Bundeslade (bildl. für Gesetzstudium, Gelehrsamkeit) ist für Jedermann frei; wer da will, kann sie sich aneignen. — 2) hochgerändertes Mass. Sifra Kedosch. cap. 8 wird משררה (Lev. 19, 35) erklärt: זיר הגרול ein Mass mit vorstehendem und weitem Rande.

וְיִר II אַּדְ ch. (syr. יְּרֹבּיּיִ =vrg. זִירְ Kranz, Leisten, s. TW.

לוְרָה f. runder Ringplatz, Cirkus zu Wettkämpfen. Exod. r. s. 27, 125° (mit Anspiel. auf לזר, Spr. 6, 1) wenn Jem. ein hohes Amt bekleidet (vgl. קבר) und einer Gemeinde vorsteht; ממר לו הקבה אתה הכנסת עצמך לזירה או נוצה אמר לו הקבה אתה הכנסת עצמך לזירה או נוצה מכניס עצמר לזירה או ניצוח או נוצח so sagt Gott zu ihm: Du hast dich selbst (infolge der Amtsbekleidung) auf den Ringplatz begeben; wer aber den Ringplatz betritt, geht

entweder besiegt oder als Sieger hervor. Ferner sagt Gott zu ihm: אני ואחה ערמדים בזירה ich und du, wir beide stehen auf dem Ringplatz, entweder du siegst (d. h. steuerst durch moralische Kraft den Fehlern der Gemeinde), oder ich besiege dich (d. h. lasse dich den Lasten erliegen).

וֹיְרָא Sera (verk. aus זְיֵרֶרָא, s. d.), Name eines Amoräers. Snh. 15^a. Keth. 17^a und oft in bab. Gem., vgl. הַרוֹכָא.

תות (=bh.) Olive. Seb. 35° כחצר זית von der Grösse einer halben oder einer ganzen Olive. Ber. 20b u. ö. — Das W. כזית wird auch oft als technischer Ausdruck angewandt: Kesajith, weil das Mass (שיעור s. d. W.) für die meisten zum Genusse verbotenen Speisen nach der mittelgrossen Olive angegeben wird; vgl. אגוֹרר und מַשָּׁהוּה. Bez. 1, 1 זה רזה sowohl für das Eine (Sauerteig, שׁאוֹר) als auch für das Andere (Gesäuertes, קוביץ) gilt als Mass des Verbotes am Pesach das Kesajith (die Grösse einer Olive); so nach Ansicht der Nach Ansicht der Schule Schule Hillel's. Schammai's hing, gilt als Mass für ersteres , für letzteres בככותבת die Grösse einer Dattel. Das. 3, 3 u. ö. — Pl. זֵיתִים, öfter jedoch זְּהֵים (ähnliche defective Schreibarten sind פֿרָבָא, פֿרָב, שּׁלְּהָל, u. m. a.; was aber höchst auffallend ist, da selbst die in der Bibel defectiv vorkommenden Wörter, von den Rabbinen gew. plene

geschrieben werden, vgl. בַּצִּיר (בַּצִיר זהים). Ukz. 2, 1. 3, 6 רשני זהים wird in B. mez. 105° erklärt: רשני eig. entartete, frevelhafte Oliven, d. h. Oliven, die sehr hart sind und die beim Pressen nur wenig Oel ausgeben. Chal. 3, 9 זיחי ביסין Oliven, die der Grundbesitzer abschneidet und Oliven, die am Baume zurückbleiben und den Armen als Nachlese gehören. j. Maasr. V, 51°d ob., vgl. auch בּבּבּבּבּבּ

אֹרָית ch. (syr. אַרָּבּא בּירתא בּרבּא פּלגא דירתא בּרבּא בּירתא בּרבּא בּירתא בּרבּא בּירתא בּרבּא בּירתא בּרבּא דירתא בּרבּא דירתא בּרבּא Fett in der Grösse einer ganzen, einer halben Olive. — j. Pes. VII, $35^{\rm b}$ un. בבירתא בירתא בירתא aus בבירתא und בבירתא und בּרבּר (die Erkl. des Commentars nach dieser LA. ist unrichtig).

אָרְיִ m. Saft einer Pflanze, als ein Reinigungsmittel; viell. vom flg. זִיהוֹס. Nid. 62^a מאר בורית זיתא Ar. (Agg. בריתא, welche LA. jedoch unmöglich richtig ist) was ist unter בורית verstehen? זיתא. Schabb. 90^a dass.

זיְתְיָה s. den nächstflg. Art.

פור שות (gr. צול אסג, zythum) ein Gerstengebräu bei den Egyptern, eine Art Bier. Pes. 3, 1 זיתום המצרי Ar. (Agg. זיתום מפאר לאנדי מגרו אמרי המצרי הלתא egyptische Bier. Nach Gem. das. 42b wären die Bestandtheile dieses Gebräues: תלתא שערי הלתא פורטמי והלתא מלחא ein Drittel Gerste, ein

Drittel Saflor (arab. בֹּלֶשׁׁלִּא, carthamus tinctorius) und ein Drittel Salz. (Nach einer anderen Ansicht das. wird Weizen, הים anst. Gerste hierzu verwendet). j. Pes. III Anf., 29^d wird unser W. erklärt durch זיחיד, mit fem. Endung. Schabb. 156^a und Ber. 38^a זיחים המצרר das egyptische Bier, als Heilmittel.

יבא וכי (wahrsch. arab. زَكَ) ablösen, etwas ausroden. M. kat. 10b und B. bath. או הוכי זכיא Ar. (Agg. in ersterer St. דאר מאן דוכי זכיא) wenn Jem. die (von der Erde bedeckten) Baumwurzeln ausrodet. Dav.

לְיֵבְי, viell. pl.) m. das Auszurodende, Zuentwurzelnde. M. kat. 10b und B. bath. 54a, s. vrg. Art.

nicht erlangen (d. h. die gegnerischen Gelehrten überwinden), dass gesagt werde u. s. w. Das. שמן זכינו לריחו וזכינו לסיכתו הדס לריחו 430 יסינר לסיכתר לא זכינר vom Oel gewinnen wir den Wohlgeruch und das Salben, von der Myrte aber gewinnen wir blos den Wohlgeruch, nicht aber das Salben. Pes. 192 זכינו שאין טומאת ידים במקדש wir haben es (trotz des Widerspruchs der anderen Gelehrten) erlangt, dass im Tempel die Verunreinigung der Hände nicht stattfinde; anders nach Raschi. j. Kidd. I, 60ª mit. 757 was der Knecht gewann, gewann העבר זכה רבר sein Herr, d. h. es gehört ihm. j. Pea V Anf., 19b בה בה er erlangte das Eigenthumsrecht davon. Keth. 10b זכה במקחך nimm deinen Erwerb (deine Frau) in Besitz! Jom. 47^a 72 עשית שזכית לכך was hast du gethan (d. h. welche Tugenden sind dir eigen), dass du so viel Glück erreichtest? Ber. 5b לאר כל אדם חוברת לשתי שלחנות nicht Jedermann erlangt zwei Tische, d. h. Glücksgüter hienieden und Glückseligkeit im Jenseits. Schabb. 63ª u. ö.; vgl. auch קבל .vgl. פנים תזכו להקביל ה und תוב . Chag. 5^b. - 2) tugendhaft sein, eig. durch lautere Gesinnungen seinen bösen Trieb bezwingen (hervorragen, od.: emporstrahlen. Ebenso bedeutet צרק siegen. Dav. צַרִיק, Jes. 49, 24 Sieger, parall. zu יָבְרִרץ; ferner אֶדֶקָה, גֶּבֶקָה, ἀρετή, virtus, eig. Kraft, dann Tugend). - Jom. 72° (mit Anspiel. auf זכה צרפתו לחיים לא זכה (Ps. 18, 31 , צרופה wenn der Mensch tugendhaft ist, so "läutert ihn das Gotteswort" zum Leben, wenn er aber nicht tugendhaft ist, so "läutert" es ihn für den Tod. Jeb. 63ª (mit וכה עזרתו לא (Gen. 2, 18) עזר כנגדו זכה עזרתו זכה כנגדר wenn der Mann tugendhaft ist, so ist die Frau "seine Gehilfin"; ist er aber nicht tugendhaft, so ist sie "seine Gegnerin".

Pi. זְיכָה, זְכָה 1) als gerecht (eig. als Sieger) erscheinen lassen; dah. auch: freisprechen im Gerichte. Snh. 6a. 33a דן את שרות את החייב חייב את הזכאי wenn der Richter einen Rechtsspruch gethan, wodurch er den Schuldigen freigesprochen und den Unschuldigen verurtheilt hat. Erub. 192 יפה זכית du hast richtig freigesprochen und richtig verurtheilt. Mac. 23b ob. רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך וכ Gott beabsichtigte, die Vorzüge der Israeliten hervortreten zu lassen, deshalb gab er ihnen viele Lehren und Gebote; d. h. verbot er ihnen auch solche Dinge, deren sie sich von selbst enthalten hätten, z. B. den Genuss ekelhafter Speisen, vgl. Raschi. — 2) die Tugend, das Heil Jemds. befördern, tugendhaft machen. Jom. 87° אשריהם לצדיקים לא דירן שזוכין אלא שמזכין לבניהם וכ' Heil den Frommen, denn nicht nur, dass sie selbst Heil erlangen, sondern sie fördern auch das Heil ihrer Kinder und Kindeskinder. כל המזכה אתי הרבים אין חטא בא לידו demjenigen, der Andere zu Tugenden anhält, bleibt die Sünde fern. j. Taan. IV, 67d mit. R. Akiba, dem R. Elasar ben Asarja vorgezogen wurde, rief aus: אשרי אדם שזכר לו אבותיו wohl dem Menschen, dem seine Ahnen einen hohen Rang verschafften. R. Akiba näml. überragte den R. Elasar an Gelehrsamkeit, welcher letztere aber von vornehmen Ahnen abstammte, vgl. בהדי. Aboth 5, 18 u. ö.

Hithpa und Nithpa. als gerecht, tugend-haft erklärt werden. Snh. 30a. 32b un. Snh. 30a. 32b un. מדבריכם נוְדַכָּה פלוני infolge eurer Aussage ist der N. N. als unschuldig befunden. j. Snh. IV, 22b ob. נודכה בטעות wenn er (der Angeklagte) durch Irrthum freigesprochen wurde. Das. V, 22d ob. באר זו מודכה in welcher Anklage er als schuldlos befunden wurde.

ובי ווו ובי ch. (syr. נָבָה=וְבוֹ 1) siegen, etwas erlangen. Ab. sar. 10b und Snh. 392 'כל דזכי למלכא וכ wer den König (in Disputationen) besiegt, vgl. ביברא . Das. 107^a לכררה der Knecht besiegte seinen Herrn. Nid. 52b לרבנן וכנהר Ar. (Agg. בהא זכינהר Ar. (Agg.) darin überwand R. Chanina die Gelehrten. Kidd. אי חכימת זיל זכינהו Bech. 8b אי חכימת זיל זכינהו wenn du wirklich weise bist, so gehe und besiege sie, näml. die Weisen Athens, in gelehrten Verhandlungen. Das. ואי זכינא בכר אי זכיתו לי (לכר (l. לכר) wenn ihr mich besieget, oder wenn ich euch besiege u. s. w. Das. 60° זכאר 'איכליה דר' הרכא וכ die Mutter des R. Huna hat es erreicht (erlebt), einen Sohn zu gebären u. s. w. — 2) durch ein tugendhaftes Leben oder durch das Gesetzstudium würdig werden. Ber. 17º un. נשים במאי זכיין durch welche verdienstliche Handlungen werden die Frauen würdig? vgl. כנישמא. M. kat. 22a איזכי ואסיק ואגמרא לשמעתא מפומיה דמריה wenn ich doch das Glück hätte, nach Palästina zu gehen und diese Lehre aus dem Munde des Autors zu lernen! Schabb. 21b אי זכאי גמירתה לשמעתא מעיקרא wenn ich würdig wäre, so hätte ich diesen Lehrsatz früher erlernt. j. Chag. I, 76° ים אבהו הוה בקיסרין שלח לר' חנינה בריה מזכי -un בטיבריא שלחון ואמרון ליה גמל הוא חסד שלח כתב ליה המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך R. Abahu, der התלמוד קודם למעשה in Cäsarea lebte, schickte seinen Sohn R. Chanina nach Tiberias, damit er sich dort im Gesetzstudium vervollkommene. Als man ihm aber hinterbracht hatte, sein Sohn übe Wohlthaten aus (besuche die Kranken, begrabe die Todten u. dgl.), so schrieber an ihn (mit Anspiel. auf Ex. 14, 11) "Mangelt es denn etwa an Grabstätten in Cäsarea, dass ich dich deshalb nach Tiberias geschickt hätte?" Die Gelehrten haben es ja längst entschieden, dass das Gesetzstudium dem frommen Leben vorzuziehen wäre! j. Pes. III, 30b un. dass. R. Ascher zu M. kat. 25^a citirt diese St. wie

אבוה דשמואל שדריה לשמואל לנציבין. המבלי אין קברים כאן שדרתיך לנציבין Samuel's Vater schickte den Samuel nach Nesibin Habe ich dich denn deshalb nach Nesibin geschickt, weil es hier keine Gräber giebt?

Pa. יַּבֶּר (syr. בֹּיִב Pi.) das Vermögen oder die Tugendhaftigkeit Jemds. fördern. Pes. 78° שטרא מזכי לבי חרי er erkennt ja den Wechsel (seine Gerechtsame) zweien Personen zu! d. h. er giebt dem Kläger sowie dem Beklagten Recht; dort bildlich für einen Autor, der zwei entgegengesetzten Lehren beistimmte. Snh. 104° בר, vgl. ברא נזכי אבא וכ', vgl. דַב IV

"الِكُمْا , اللهِ" ، اللهِ <math>m. Adj. (syr. اللهُ أَنْكُمُا أَنْكُمُا أَلُكُمُا أَلُكُمُا أَلُكُمُا أَلُكُمُا أَلُكُمُا أَلْكُمُا أَلَّهُ أَلَّا أَلْكُمُا أَلَّهُ أَلَّا أَلَّهُ أَلَّا أَلْكُمُا أَلَّهُ أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلْكُوا أَلْكُوا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلَّا أَلْكُوا أَلَّا أَلْكُوا أَلْكُوا أَلَّا أَلْكُوا أَلْلْكُوا أَلْكُوا أَلْكُوا أَلْكُوا أَلْلُوا أَلْلِكُوا أَلْلِكُوا أَلْكُ 1) gerecht, justus. Snh. 29° fg. שנים אומרים 'זכאי ואחר אומר חייב זכאי וכ wenn zweier Richter Ausspruch lautet: Gerecht! (unschuldig!) und Einer spricht: Schuldig! so ist der Angeklagte frei, und ebenso umgekehrt. Das. הגדול שבדייניד אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב der Grösste (Vorsitzende) der Richter verkündet: Du N. N. bist gerecht (freigesprochen), du N. N. bist schuldig (verurtheilt)! Das. 42ª u. ö. Kidd. לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב 40b db. לעולם לחציר זכאי der Mensch soll sich stets so beurtheilen, als ob er (beim himmlischen Gerichte) zur Hälfte schuldig und zur Hälfte gerecht wäre. Uebrtr. Taan. 29° יום זכאר ein glücklicher Tag, vgl. יוֹם. — Pl. Aboth 1, 9 wenn die Prozessführenden die Gerichtsstätte verlassen, יהיר so sollen בעיניך כזַכָּאִין כשקבלו עליהם את הדין sie, wenn sie das richterliche Urtel angenommen haben, in deinen Augen als gerecht erscheinen. - 2) berechtigt, das Recht haben, etwas zu thun. Keth. 46^a האב זכאי בבתו בקדושיה 'זכאי במציאתה וכ der Vater hat das Recht an seiner (kleinen, noch nicht $12^{1}/_{2}$ Jahre alten) Tochter, sie zu verheirathen; . er hat das Recht, das von ihr Gefundene sich anzueignen u. s. w. — 3) Sakkai, N. pr. Snh. 41^b ob. כי הוה למד בן זכאי קרו ליה כי מוה לימד הוו קרו ליה ר' יוחנן בן זכאי als R. Jochanan noch Schüler war, so nannte man ihn blos Ben Sakkai; als er aber schon Lehrer war, so nannte man ihn R. Jochanan ben Sakkai. — Chull. 52° בן זכאי Ben Sakkai, wahrsch. ein Amoräer. j. Jeb. VIII, 9° mit '¬ זכיי R. Sakkai, Zeitgenosse des R. Jochanan bar Napacha. j. Keth. IV, 28d ob. דֹר זכאר ' R. Sakkai aus Alexandrien. Meg. IV, 74d un. זכיי טבחא der Fleischer Sakkai.

MDI f. 1) Gewinn, Vortheil. Git. 12^b ע. ö. זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות es ist ein Gewinn für den Sklaven, von seinem Herrn fortzukommen und die Freiheit zu erlangen. - 2) verdienstvolle Handlung, Tugendhaftigkeit. j. Pea I, 16b ob. הזכות | gen, das Eigenthumsrecht. B. kam. 12b

יש לה קרן ויש לה פירות die Tugendhaftigkeit hat ein bleibendes Grundcapital und gewährt auch Nutzniessung; d. h. die eigentliche Belohnung der Frommen erwartet sie im zukünftigen Leben, zum Theil aber geniessen sie auch irdische Vortheile. R. hasch. 11^a זכות die Verdienste der Erz-זכות אמהות väter, die Verdienste der Erzmütter. Ber. 27^b un. R. Akiba דלית ליה זכות אבות der keine Tugenden hervorragender Ahnen aufzuweisen hatte, vgl. זכר, זכר im Piel. Schebu. 30° un. "Nach Gerechtigkeit sollst du deinen Nächsten richten" (Lev. 19, 15) das bedeutet: הור דן את du sollst deinen Nächsten nach der besseren Seite (eig. Wagschale, vgl. קב) beurtheilen. Genes. r. s. 44, 43^b (mit Anspiel. auf רַיָּשׁב gedeutet, Gen. 15, 11) Gott sagte zu Abram: לכשיעשר בניך פגרים בלא גירים עומרת להן wenn deine Kinder "Leichname" ohne Adern und Gebein (bildlich für lasterhaftes Leben) werden sollten, so wird deine Tugendhaftigkeit ihnen zu Gute kommen. ich kann für יש לי ללמד עליו זכות ich kann für den Angeklagten Vortheilhaftes (eine Entlastung) vorbringen; im Ggs. zu ללמר חובה eine Belastung vorbringen. Snh. 12ª בזכות הרחמים, vgl. 377. — 3) logischer Schluss. Semach. cap. 4 g. E. R. Akiba sagte: זו היחה das war meine erste החלת זכותי לפני חכמים Schlussfolgerung in Gegenwart der Gelehrten. Er hatte näml. aus deren Verweis eine nützliche Lehre gezogen. (In Tract. Derech erez suta steht dafür תשמישר).

עלות (syr. נְבוּת = נְבוּת Vortheilhaftes, Gewinn; bes. oft: Tugendhaftigkeit. Keth. 10b מאר זכרתא worin besteht der Gewinn? Ber. 10° un. אפשר דגרמא זכוהא רכידך רכ' möglich, dass meine und deine Tugenden es bewirken, dass gerathene Kinder von mir abstammen werden. Das. 60^{a} un. Schabb. 140° דילמא מוכרו לי מזכותא דעלמא דאתי man könnte mir (infolge des Wohllebens) von meiner Tugendhaftigkeit (d. h. von deren Belohnung) in der zukünftigen Welt abziehen. -Pl. Keth. 85° כתבר לי זכורתא schreibet mir die Rechtfertigungsgründe auf; dass ich näml. infolge des geleisteten Eides als schuldenfrei erklärt wurde. Ned. 27b דמיתפסן זכוותן damit unsere Rechtsansprüche beim Gerichte deponirt werden. Chag. 15ª der Engel Metatron למיכתב זכוותא דישראל hatte die Erlaubniss die Tugenden Israels (im Himmel) zu verzeichnen, sowie die Tugenden Achers (s. אַהֶר) zu verwischen.

אָרָאוֹן f. (syr. נְלֵבְבּבֶּייץׁ) Reinheit, Schuldlosigkeit, s. TW.

וֹבֵיה f. 1) das Recht, etwas zu erlan-

להרים זכריה בגריה מרת להר לכהנים זכריה בגריה die Priester haben daran (an dem Opferthiere) das Eigenthumsrecht. j. Pea V Anf., 19b אין הבקר יוצא מתחת יוצא פוח freigegebenes Gut wird dem Besitzer nur durch Aneignung von Seiten eines Andern entzogen. j. Dem. II Anf., 23b nn. dass. j. Pes. II, 29a ob. — 2) verdienstliche Handlung, Tugend. Pl. (eig. von יוכרות ברבה Exod. r. s. 38 g. E. דבירת דבירות דבירות שפרום עבירות עבירות שפרום עבירות במכריעות עבירות לוביות מכריעות מכריעות מכריעות die Tugenden überwiegen.

קרֹכִית (=bh.) Glas, Krystall. Stw. כלי (דוֹך): lauter, rein sein. Schabb. 15 סלי (דוֹך): lauter, rein sein. Schabb. 15 סלי (דוֹך): מכן החול Glasgefässe, deren Verfertigung hauptsächlich aus Sand bewirkt wird. j. Suc. IV g. E., 54d infolge der Zerstörung des Ersten Tempels שהיתה entschwand das weisse Glas, das zus. gerollt werden konnte. Sot. 48b dass., vgl. זְּנְהְנִיתְא Meg. 6a wird חול (Dt. 33, 19) erklärt: זֹר זֹכוֹכִית לבנה (Dt. 33, 19) erklärt: מבנה אות לבנה (Dt. 33, 19) בנה בנה אות היים באות ה

זוכרהו על Ebh.) gedenken. Pes. 106° וָבֶר פריך gedenke seiner (d. h. des Sabbats) beim Wein, näml. beim Segenspruch, Kiddusch (s. זכרהו מאחר שבא להשכיחו Bez. 15^b זכרהו מאחר שבא gedenke des Sabbats, wenn man seiner leicht vergessen könnte, d. h. an einem Feiertag, der auf einen Freitag trifft, vgl. עירוב. Insbes. Part. pass. B. mez. 11^a דכהר ולבכות שכוח eine Garbe, an die man früher gedacht (eig. deren gedacht wurde), später aber vergessen hat. B. mez. 60° זכור לטוב es sei seiner zum Guten gedacht. Oft vom Propheten Elias, dessen Erscheinen als heilbringend galt. j. Dem. II, 22c un. הזכור לטוב jener, dessen zum Guten gedacht sei! j. Ter. VIII, 46b un. Genes. r. s. 33, 32b. Das. s. 96 Ende; vgl. auch הוֹא. Num. r. s. 7, 195°, vgl. זכור אני ברבן Schabb. 115° זכור אני ברבן 'נכוליאל וכו ich erinnere mich, dass Rabban Gamliel u. s. w. Contr. Snh. 52 b u. ö. זכורני יכור אני contr. aus (זכור אני) ich erinnere mich, dass, als ich noch ein Kind war u. s. w.

Nif. sich erinnern. j. Schabb. XIX, 17a ob. כיון שראה מעשה נובר הלכה als er die Handlung sah, so erinnerte er sich der Halacha. j. Pes. VI, 33a mit. und Pes. 66a dass. Jom. 38a un. בבר אבותי נוכרת ich erinnere mich der Ehre, die meinen Vorfahren zu Theil wurde. Keth. 63a ווגחך נוכרת יונהך נוכרת מפפלפואst deiner Gattin, du gedenkst deiner Taube.

Hif. הְּוְכֵּיר in Erinnerung bringen. Ber. 12° מזכירין יציאת מצרים man bringt in Erinnerung, d. h. man spricht von dem Auszuge aus Egypten. Das. 55° ob. ג' דברים מזכירין עונותוו drei Dinge bringen die Sünden des Menschen in Erinnerung.

קבר ch. (בְּבֶר, gew. קבר) gedenken. Jeb. 31^b אי דוכירי ליתו ליסהוד wenn sie (die Zeugen) sich des Dokumentes erinnern, so mögen sie kommen und das Zeugniss ablegen.

קרְרָה N. a. das Denken an etwas, das Sicherinnern. Men. 43b (mit Bez. auf Num. 15, 39) ראייה מביאה לידי זכירה זכירה מביאה לידי עשייה das "Sehen" führt zur "Erinnerung," die Erinnerung führt zur "Handlung". Meg. 2b fg. (mit Bez. auf Esth. 9, 28) זכירה עשייה das Gedenken (des Wunders, d. h. das Verlesen der Estherrolle), das Thun (Begehen des Purimfestes). Das. 15a אביגיל בזכירהה שפאר wenn man der Abigail gedachte (so wurde man, infolge ihrer Schönheit, aufgeregt). Genes. r. s. 33, 32c שורה בזכר לר Gott dem Noah?

זֶכֶּר m. (=bh.) Pl. זְכָרִים Männliches. (Stw. זכר syn. mit דְּכַר, vgl. דְּכַר I; s. auch w. u. nr. 4). - 1) das männliche Glied. Tosef. Bech. cap. 4 Anf. זכר, im Ggs. zu פיס, vgl. זובן. — 2) Mann, Knabe. Nid. 31 b wird als eine agadische Etymologie angeführt: זכר זה כר unser W. bedeutet: das ist ein Geschenk (mit Anspiel. auf Jes. 16, 1 כרר; oder auch: זה ככרר עמר der bringt sein Brot mit sich, im Ggs. zu das weibliche Kind kommt נקבה נקייה באה leer an. j. B. bath. IX, 16d un. אם die Freude über die Geburt des Knaben, im Ggs. zu בירה נקיבה. Levit. r. s. 14, 158 ab. Pesik. r. s. Ki pakad, 73° (mit Anspiel. auf 1 Sm. 1, וזכרתני בזכרים ולא תשכח את אמתך בנקבות (11 "du wirst mein gedenken" (זכר), das bedeutet: mit Männlichen (Knaben); "du wirst nicht vergessen deine Magd" (אמה), das bedeutet: mit Weiblichen (d. h. dass Hanna Söhne und Töchter gebären würde). Seb. 53° ob. זכרי כהונה die Männer der Priesterschaft. - 3) das Männliche der Thiere, bes. Widder. Bech. 35° ob. זכר של רחלים das Männliche der Lämmer. Jeb. 121b ob. זכר של רחלים נזדמן לי ein Widder verfügte sich zu mir, den ein Greis führte, d. h. der "Widder," den

Abraham opferte. Chull. 51° זכרים המנגחין זה את זה Widder, die einander mit den Hörnern stossen. R. hasch. 3, 4. 5 בראש השנה תוקעין am Neujahrsfeste bläst man mit (Posaunen) der Widder. Schek. 5, 3 77 als Bezeichnung der Trankopfer des Widders. - 4) übrtr. von leblosen Gegenständen, etwas Spitzes. Kel. 13, 2 מכחול שניטל הכף ein טמא מפני הזכר ניטל הזכר טמא מפני הכף Schminkerohr (ein Putzwerkzeug, das zwei Bestandtheile hatte, näml. erstens einen spitzen Griffel, vermittelst dessen man die Schminke in die Augenhöhlen brachte, und zweitens, einen Ohrenreiniger, dessen oberer Theil breit, löffelartig geformt war), dessen Ohrenreiniger abgebrochen wurde, ist levitisch unrein (d. h. es wird noch immer als ein ganzes Gefäss angesehen, vgl. זוֹמִלִּיכִּטְרוֹן) wegen des spitzen Griffels; wenn der spitze Griffel abgebrochen wurde, so ist es wegen des Ohrenreinigers unrein. (Cant. r. sv. לריח, 6b כאדם שמטביל זכרותו wie Jem., der זכרותו של מכחול .l כמכחול בים die Spitze des Rohrs in das Meer eintaucht, vom nächstflg. Art.). — j. Taan. I, 64b ob. das obere המים העליונים זכרים והתחתונים נקבות (Wolken-) Wasser ist das männliche und das untere (Quell-) Wasser ist das weibliche. j. Ber. IX, 14^a ob. und Genes. r. s. 13, 14^c dass.

אַב fem. 1) Männliches, d. h. etwas Spitzes. Bez. 31b נקבות שלו זכרות שלו das Männliche und das Weibliche des Beils, d. h. die scharfe Seite desselben, die in das Holz eindringt und seine platte Kante, vgl. nr. 4. R. hasch. 27b קרחו בזכרותו man hat das Blasehorn (Schofar) durchbohrt an seinem vorstehenden Theile, d. h. am Knorpel, der vom Kopfe aus in das Horn hineinwächst und den man sonst daraus zu entfernen pflegt. j. Erub. I, 19b un. זכרותר של קרן die spitze Seite des Horns. j. Git. II, 44^d un. dass. j. Ter. X Ende, 47^c זכרותו של חלמון die spitze Seite des Eidotters. j. Schabb. VII, 9^d un. של חיטה die spitze Seite des Weizenkorns. Das. XII, 13° un. dass. — Insbes. 2) das Männliche von den Geschlechtstheilen. Kidd. 24b un. Sifra Wajikra cap. 7 Par. 1. Seb. 116° ob. u. ö. המות וזכרות בבהמה לארן תמות וזכרות בעוף das Vieh (das geopfert wird) muss ohne Leibesfehler und männlichen Geschlechtes sein, nicht aber das Geflügel; weil näml. in der Schrift die Worte זכר חמים blos bei ersterem, nicht aber bei letzterem vorkommen; vgl. Lev. 1, 3. 10 u. ö. mit das. V 14. 5, 7 fg. — j. Jeb. VIII g. E., 9d un. מקום זכרות die Stelle der Mannheit (beim Zwitter). Das. מכח זכרות infolge seiner Mannheit, d. h. da er auch männlich ist. j. Keth. III g. E., 27^d un. x2 er wohnte ihr wie einem Manne (d. h. unnatürlich) bei. j. Snh. X, 28d un. Pinchas durchbohrte die Midjaniterin dermassen,

לבר שתהא זכרותו נראה מהוך קיבה שלה dass das Zeugungsglied des Buhlen aus ihrer Scham hindurchgesehen wurde. Num. r. s. 20 g. E., dass. Snh. 82b ob. שניון בזכרותו של איש Pinchas traf (mit seinem Speer) das Zeugungsglied des Mannes und das der Frau. Ab. sar. 44a wird מכלצת (2 Chr. 16, 16) erklärt: בעלת לו בכל יום כליין זכרות ישתה לו והיתה sie (Maacha) brachte an dem Götzenbilde die Form des männlichen Gliedes an (Phallus), womit sie täglich Unzucht trieb. Bech. 39b, s. זֹבְן.

וֹכְרוּתְ eig. בַּרוּת בּיִבּרוּת בּיִבּרוּת (syr. בְּבְרוּת בִּיבּרוּת בּיִבּרוּת בּיִבְּרוּת בּיבְרוּת בּיבּרוּת בּיבוּת ביוּת בּיבוּת בּיבוּת ביוּת ביבוּת ביוּת ביבוּת ביוּת ביוּת ביוּת בייבוּת בייבוּת ביוּת Männliches; übrtr. hervorragender Körpertheil des Weibes, Brustwarze od. Scham. j. Schabb. מר יונה הוה ליה צמרמורין אייתון . XIV, 14^d un ליה מן יכרותא דדירי ושתה (crmp. l. = j. Ab. sar. II, 40 d un. מן זכרותיה דרוהי oder richtiger דוהי; זכרותא דוהי ist näml. = דותי dem R. Jona, der an hitzigem Fieber litt, brachte man (als Medicament) eine Flüssigkeit, die von einer Menstruirenden herrührte, und er trank R. Acha hing. wollte dieses Medicament nicht anwenden, weil es von einem zum Genusse verbotenen Weibe herrührte (אין מתרפין ברירת ערירת). Ersterer jedoch soll nicht gewusst haben, von wem diese Flüssigkeit kam. --2) übrtr. das Starke. Bech. 55° זכרותא לררת פמיים der Ausgang (d. h. die kräftige Hauptströmung) des Jordans ist von der Höhle Paneas. Das. זכרותא דדמא כבדא die Hauptströmung des Blutes kommt von der Leber. Das. דַבְרוּהָא, s. זכרוהא, דפרת, s.

וֹכוּר m. (bh. blos mit Suff.) eig. Part. pass. in act. Bedeutung: ein männliches Glied (arab. 55) habend; jedoch nur (abweichend vom bh.) von einem Manne, der unnatürlichen Beischlaf mit Männern ausübt. Das W wurde also im verächtlichen Sinne genommen, ähnlich dem gr. ὁ πόσων (von ή πόσωη). Snh. 7, 4 הבא על הזכור והביא Das. 54b הזכור. הבא על זכור עליר (so nach der richtigen LA, in Ker. 3°; vgl. auch Geiger in Kerem chemed IX p. 23 fg.) wenn Jem. einen Mann (unnatürlich) beschlafen, oder diesen über sich gebracht hat. Das. זכר ובר וכ' (l. זכור). Das. 55° המערה המערה בזכור, s. עָרָה, אָרָה. Sifra Achre cap. 13 Par. 9 ein solches Beilager. j. Snh. VII, יזכור ו זכר א 1. זכור.

של od. לבין m. (syr. לבין) ein Zauberwerk zur Heraufbeschwörung der Todten. Das W. ist höchst wahrsch. gr. Ursprunges (wie בירון, פירון, mit ζάκορος: Priester (vgl. Rödiger, Syr. Chrestom. hv.) verwandt. Nach Jamblichus (vgl. Lagarde: Ges. Abhandl. p. 189) heisse babylonisch der Bauchredner σακχούρας. Snh. 65^b המעלה בזכורו der (behufs Nekromantie) den Todten vermittelst eines Zauber-

werkes aufsteigen lässt, vgl. אוֹב (Raschi's Erklärung: Man setzt den Todten auf das männliche Glied, wird von Tosaf. z. St. mit Recht zurückgewiesen). Das. wird מערכן (Dt. 18, 10) erklärt: זה המעביר ז' מיני זכורו על העין Ar. ed. pr. (Agg. מרכר זכרר) der da sieben Arten von Zauberwerk über das Auge führt. (Nach Raschi: Schleimfluss, von זכר, was jedoch nicht einleuchtet). Sifre z. St. hat blos המעביר על - Tosef. Snh. cap. 10 g. E. und Sifre ... Schoftim Pisk. 172 haben מעלה בזכררו zur Erklärung von דורש אל המהים, abweichend von Snh. l. c. j. Snh. VII, 25° un. נשאל בזכורו crmp. (l. מעלה, wie das. oft). Genes. r. s. 11, 12^a. Levit. r. s. 26, 170^a. — Pl. Pesik. r. s. 23, שלה מת בזכורים 46^d wer einen Todten vermittelst Zauberwerke aufsteigen lässt.

וֹכְרֵיה (bh.) Secharja, N. pr. des Priesters und Propheten. Git. 57b Mebusradan אשכחיה erblickte לדמא דזכריה דהרה קא מרתח וסליק das Blut des (Propheten) Secharja, welches siedend aufwallte. j. Taan. IV, 69² un. Thr. r. Einleit., 47ab, vgl. auch TW. — Ferner Name mehrerer Tannaiten. Keth. 27b רבי זכריה בן R. Secharja, der Sohn eines Fleischhauers. Jom. 18b זכריה בן קבוטל Secharja ben Kabutal, Zeitgenosse des Zweiten Tempels. דנרותנותו של ר' Ferner Tosef. Schabb. cap. 17, 4 die Bescheidenheit, Kleinmüthigkeit des R. Secharja ben Abkolos. Auch hier zeigte er sich (=Git. 56° hinsichtl. eines Opfers der römischen Regierung, vgl. אבקולוס) unentschieden in einer Halacha, um weder der Schule Schammai's, noch der Schule Hillel's zu nahe zu treten. B. bath. 111a, vgl. אַפָּס.

i st. c. וֹכְרוֹן m. (=bh.) Andenken. Kidd. 31^b wenn Jem. seines Vaters, der bereits länger als ein Jahr todt ist, Erwähnung thut, so sage er: זכרונו לברכה לחיי העולם הבא sein Andenken sei zum Segen, zum Leben in der zukünftigen Welt, vgl. auch בַּפַּרָה. j. Schabb. I, 3° ob. אליהו זכרונו לברכה Elias (der Prophet), sein Andenken sei zum Segen. j. Schek. II, 47° ob. דבריהן הן ihre (der verstorbenen Frommen) Worte, d. h. ihre zurückgelassenen Worte, ihre zurückgelassenen Lehren bilden ihr Andenken, Monument, vgl. בָּפִשׁ. — Pl. Ber. 6ª ספר הזכרונות das Buch des Gedenkens, in welches die guten Handlungen der Menschen verzeichnet sind. j. Sot. III, 18d un. (mit Bez. מנא מנא מנאמרו בתורה (מנאמרו שנאמרו בתורה כל הזכרונות של פורענות überall, wo im Pentateuch 757 von Gott steht, bedeutet es Gedenken zum Guten, mit Ausnahme dieser St. die eine Bestrafung andeutet. (In den Propheten hing. kommt אסד auch im bösen Sinne vor, z. B. Ez. 29, 16. Jer. 14, 10). — Uebrtr. R. hasch. 32° מלכיות זכרונות ושופרות Malchujoth, Sichronoth und Schofroth; Benennungen der drei dem Musaf des Neujahrs (und, während des Tempelbestandes, auch am Versöhnungsfeste des Jobeljahres, vgl. לְּבֶל) einverleibten Gebetstücke, deren jedes zehn Verse aus der h. Schr. enthält. Das 1. derselben handelt von der göttlichen Weltregierung, das 2. von dem Gedenken Gottes und das 3. von dem Posaunenschalle. Diese je 10 Verse enthalten je 4 Verse aus dem Pentateuch, je 3 aus den Hagiographen und je 3 aus den Propheten. Den Eingang eines jeden dieser Stücke bildet eine geschichtliche Darstellung und den Schluss eine Gebetformel. j. R. hasch. III, 58d un. dass.

וֹלֵנ ch. (syr. אָלַנ = בּוֹלָנ) 1) vergiessen; 2) intrns. herabfliessen, s. TW

תול היבן m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (zus. ges. aus לבון של m. (aus. ges. aus לבון לבוטון עברקן סכסן der Dünnbärtige ist hinterlistig, der Dickbärtige ist närrisch, vgl. א ילדקן בעבר j. Taan. IV Anf., 67b לבון הוכה מעבר R. Chona entfernte den Dünnbärtigen (der näml. wegen seiner Jugend noch keinen vollen Bart hatte) vom Duchan; d. h. er liess ihn an einem Feste nicht den Priestersegen sprechen, damit die vielen Synagogenbesucher, die diesen nicht kannten, nicht etwa sagen sollten: Ein Kind sprach den Priestersegen. j. Meg. IV, 75° ob. dass.

Pilp. und זַלְבֵל Palp. von זלל, s. d. Dav.

אַלְיִילְּאַ m. Adj. Schlemmer, Verschwender, s. TW.

אַרְּבְּלְבְּא m. Adj. dass., gefrässig. Pl. Keth. 60^b בני וַלְּוֹלֶנִי gefrässige Kinder.

זילוולא Ab. sar. 35° crmp., s. זְלֵל

וְלֵכְת (syn. mit זְלֵבְ, , זְלֵבְ, s. d.) intrns. sich ergiessen, fliessen. j. B. mez. VI Anf., 10^d sie fanden sein Feld sich ergiessend, d. h. dass es infolge der vielen Regen überschwemmt wurde.

Pi. ausgiessen, sprengen. Tosef. Schabb. cap. 17 Anf. אין מזלחין את הבית בכל מיני זלחין man besprengt (am Sabbat) das Haus nicht mit irgend welcher Art von Besprengungen. וֹלֵין ch. (syr. יוֹלָן und יוֹלָן, ה u. א verw. = אַלַן) sich ergiessen, sprengen, ausschütten, s. TW

תֹלְחִין m. die Sprengung. Pl. יְלָחִין Tosef. Schabb. cap. 17, s. חביר. Sifra Behar cap. 1 "der Feldertrag des Brachjahres soll euch zum Essen dienen" (לאכל), Lev. 20, 7), ולא לעשות בעובה מעובה aber nicht, um ihn (z. B. den Saft der Früchte) zu Sprengungen zu verwenden.

אַילְהְא (syr. וְלֵה בּוֹלְה בּוֹילְה ch. (syr. וְלֵה בּוֹלְה בּוֹלְה בּוֹילְה בּוֹלְה וֹלְה בּוֹלְי בּוֹלְה בּוֹלְי בּוֹלְי בּוֹלְי בּוֹלְי בּוֹלְי בּילְי בּילְה בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּיל בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילים בּילים בּילים בּילִים בּילים בּילים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילִים בּילים
תולוקאה. Adj. Jem., der sprengt, spritzt. Pl. Chull. 60° הכיר כנושאי רולוהאר דמתר קבורה jene Ausfeger und Sprengenden, die vor Gott kamen; eine bildliche Benennung für Winde und Regen.

זַלְמָא s. זַלְמָא.

יְלֹי, אָזַל (syn. mit יְזַל , אָזַל) gehen, fliessen. Pes. 40° ob. כל אגב מזלירהו לא מחמשר Ar. (Ms. M. כל אגב מזלירהו לא מחמשר; Agg. מזלירהו die Feuchtigkeit bewirkt während ihres Herabfliessens keine Säure.

לְלֵל (=bh., syn. mit לְלֵל (=bh., syn. mit לְלֵל (pering, niedrig sein. — Pilp. לְלֵל geringschätzen, verachten. Ber. 6b (mit Bez. auf כרום זלות ברום ולות הדרם ברומו של עולם ובני אדם (Ps. 12, 9) ברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם למזלום בהן darunter sind die Dinge zu verstehen, welche auf der höchsten Spitze der Welt stehen und welche die Menschen geringschätzen. j. Snh. XI Anf., 30a שרולול מעות wenn Jem. das Geld geringschätzt, verschwendet. j. Pea I, 15d un. 16a ob. Josef verleumdete seine Brüder, בני השפחות וכ' dass sie die Söhne der Mägde geringschätzten und sie Sklaven nennten. Genes. r. s. 84, 81d dass.

לְלֵל ch. (syr. לְּבֶל בְּלְּבֶּל) gering, schlecht sein. Part. pass. j. Pes. IV, g. E., 31 be das Kraut ist bereits מן דאתמול והוא כמיש ווְלֵל von gestern und ist welk und unansehnlich. — פון הארבול בין ein Geringgeschätzter, s. TW.

 קליל f. (ביניה בשנת Billigkeit, niedriger Preis. j. B. mez. V, 10° un. נסב מיניה בשנת er nahm (das Getreide) von ihm in jedem Jahre zur Zeit der Billigkeit, d. h. als die Felderträge billig zu beschaffen waren.

יולוע m. (syr. אולבבן und אבבן, von יבן = און Krug, Gefäss zum Schöpfen, s. TW.

קֹלֵן (=קֹלֵף) träufeln, tropfen weise fallen lassen. Par. 6, 2 זלף את המים er hat das Wasser tropfenweise fallen lassen. M. kat. 2, 1. 2 זולף וגומר er lässt (das Oel von den Oliven) ganz auslaufen. j. M. kat. II Anf., 81² man darf seinen (des Leidtragenden) Wein (aus den Trauben) auslaufen lassen.

וְלֵלְת ch. (syr. נְלֵף=וְצֹב) träufeln. j. Ab. sar. IV, 44° un. זלפון תותי ידיה lasset unter seiner Hand den Wein ablaufen, vgl. זְחַל, s. auch TW-

יין m. das Sprengen, Spritzen. Pes. 20b יין רארי לזילוף der Wein (der levitisch unrein geworden) ist zum Sprengen tauglich. Das. öfter. Num. r. s. 13, 217d (mit Bez. auf יזלר, HL. 4, 16) זה הזילוף darunter ist das Sprengen mit Wohlgerüchen zu verstehen.

לבים f. N. a. (syr. וְלִבְּבֹּן) das Sprengen, Spritzen. Ab. sar. 36° ob. זליפתן של כלים מוסרתן das Spritzen aus verbotenen Gefässen verursacht, dass die Getränke verboten werden; d. h. Getränke, wie Oel u. dgl., die man in Gefässen der Nichtjuden gekocht hat, sind deshalb zum Genusse verboten, weil sie die Flüssigkeiten unerlaubter Speisen, die früher in den Gefässen gekocht wurden, anziehen.

m.(syr. بالمجارة المعالم المعال

זְרוּמְפָּא s. זְרוּמְפָּא.

אַרְקְּ' od. אוֹרְלְיא m. Korb, Gefäss. Jeb. 46° אנחר ליה זלתא דטינא ארישיה Ar. (Agg. אנחר ליה זלתא ein Gefäss mit Lehm auf den Kopf.

זְנִית, אוֹנְית, s. in זר. — זְנָיא s. זכּור s. זכּני.

ביווֹר m. (von דְּבֵיל das Sinnen, Gedenken, etwas zu thun. j. Chag. II, 78° ob. man bestraft ער כרי זיכוונת selbst die blosse Absicht, eine Sünde zu begehen.

netten, cymbalum. Stw. arab. בּסְׁלָּכִי einen Schall machen, ertönen lassen, syr. מוֹלָ dass. Erub. 104° במשחמע כי קלא דומורמי es hört sich an wie der Schall der Castagnetten.

מבי, הובן (gr. ζημιόω) Schaden zufügen, beschädigen. — Hof. beschädigt werden. Pesik. Wajhi bejom g. E., 10° die Bretter u. s. w. לא המריכר ולא המריכר ולא המריכר ולא המריכר ולא המריכר (l.= Jalk. I, 214° לא הדומר) sie wurden nicht schadhaft, sie alterten nicht und wurden nicht morsch.

לפי, אֹכוֹן (מַלַ בּיִרָּהָ אַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. פּאַר. שני אַר פּאַר. Ithp. bestraft werden. Levit. r. s. 34, 178°d בריש שהא דבני אחתיה מודמיין הש דינרין בין יוחי בינרין השמערן בן יוחי מתבעיין מן מלכותא Ar. (Agg. ר' שמערן בן יוחי מתבעיין מן מלכותא Pa. Jochanan ben Sakkai sah in seinem Traume am Neujahrstage, dass seine Schwestersöhne mit 700 Denaren bestraft werden sollten. Das. דילמא הריה ידעיה דאנן מודמיין hast du vielleicht gewusst, dass wir bestraft werden sollten?

אָלוֹנְאָ, וְמְיוֹנְאָ f. Strafe, s. זיי, in 'זי. m. (von זמר m) Plan, Gedanke, m. TW.

זוֹמְלִיסִמְרוֹן s. in 'זר.

Hif. ביות übrtr. Zeugen, die infolge ihres Zeugnisses Jemdm. Böses zuzufügen "dachten", durch Alibibeweis überführen, wodurch diese falschen Zeugen dieselbe Strafe zu erleiden haben, welche sie dem Angeklagten zuzufügen beabsichtigt hatten (vgl. Dt. 19, 19). — Hof. אות שות אול שות מול שות אול שות מול ביות שות אול שות מול ביות שות אול שות מול ביות שות אול שות מול ביות שות אול ביות אול ביות שות אול ביות שות אול ביות שות אול ביות אול ביות שות אול ביות אול ביות שות אול ביות שות אול ביות שות אול ביות שות אול בי

שר זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל ורבא אמר ein solcher Zeuge wird, מכאן ולהבא הוא נפסל nach Ansicht Abaji's rückgängig, nach Ansicht Raba's erst von jetzt ab als ein ungiltiger Zeuge erklärt. Wenn er näml. im Monat Nisan das in Rede stehende Zeugniss abgelegt hat und eine Zeit später, im Tischri, überführt wurde. so sind alle Zeugnisse, die er in der Zwischenzeit abgelegt hat, nach ersterer Ansicht ungiltig, nach letzterer Ansicht hing. giltig. Chag. 16b אין עדים זוממין נהרגין עד שיְזּוֹמוּ שניהם וכ' solche überführte Zeugen werden (bei Anklage einer Mordthat) nur dann getödtet, wenn sie beide überführt wurden. Dasselbe gilt auch vom Zeugniss betreffs Geisselung oder Geld-Das. die Saduzäer behaupteten: אין schaden. solche עדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון Zeugen werden nur dann getödtet, wenn der Angeklagte, infolge ihres Zeugnisses bereits hingerichtet worden ist. Sie stützen näml. ihre Ansicht auf Ex. 21, 23: "Leben um Leben" נפש תחת נפש: (Die Pharisäer hing, [vgl. auch Mac. 5b] behaupten: כאטר זמם ולא כאשר עשה "so wie er dachte," (Dt. l. c.), d. h. nur die Beabsichtigung, nicht aber die bereits vollzogene That wird gerichtlich bestraft. Aus der oben citirten Bibelstelle, Ex. 21, 23, erweisen letztere blos, dass die Zeugen nur dann bestraft werden sollen, wenn der Angeklagte bereits zum אין הערים זוממין כהרגין עד, Tode verurtheilt wurde שיגמור הדין. Mac. 5° שיגמור הדין. אין העדים נעשין זוממין ער שיזוֹפור בעצמון כיצר וכ Ar. ed. pr. (näml. Nif.; Agg. שיזימר, Hif., was jedoch schwerlich einen Sinn giebt) solche Zeugen werden nur dann als überführt verurtheilt, wenn sie betreffs ihrer eignen Person überführt werden; d. h. der Alibibeweis muss hinsichtlich der Zeugen selbst geführt werden, dass näml. die gegnerischen Zeugen behaupten: Zur selben Zeit, von welcher ihr jene angebliche Mordthat bezeugt, wart ihr ja in unserer Mitte (עמכר הייתם). Wenn sie hing. sagen: Der angebliche Mörder oder der Ermordete war zu jener Zeit in unserer Mitte, so wird dies blos als ein Widerspruch in der Zeugenaussage (הכחשה) angesehen; in welchem Falle sowohl die ersteren Zeugen als auch der angebliche Mörder unbestraft bleiben. Als Beleg hierfür wird in Gem. das. angegeben (mit Bez. auf ער שקר העד, Dt. 19, 18) עד שתשקר גופה של עדות die Person der Zeugen muss als falsch überführt werden. Nach einer andern Ansicht (mit Bez. auf הרה, das. V 16) עד שהוסר גופה של עדות Ar. (Agg. שחסרה?) die Person der Zeugen muss (durch Alibibeweis) beseitigt werden. — Das. באר אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפילו מאה שכולם יהרגר wenn Andere kommen, welche sie (die letzteren Zeugen) durch Alibibeweis überführen, und wiederum Andere, welche diese überführen, so werden Alle (d. h. die je ersteren),

mögen sie auch die Zahl Hundert erreichen, getödtet. j. Snh. III, 21° mit. אם הוזם אחד מהוז אם הוזם אחד מהוזם לכום להרג עד שירום חבירו wird denn etwa einer der Zeugen, der überführt wurde, eher getödtet als bis auch der andere überführt worden ist? Das. öfter.

Pi. (=Hif.) Zeugen des Alibi überführen. j. Mac. I g. E., 31^b (mit Bez. auf Dt. 17, 6 "Auf die Aussage zweier oder dreier Zeugen" u. s. w.; vgl. auch das. 19, 15) hinsichtlich der שלשה בְּוַבְּינְרָך, Geldprocesse könnte man glauben, שלשה בְּוַבְּינְרָר את השנים ושנים אין מזמים (מזממים für את הג' dass drei Zeugen die ersteren zwei überführen, zwei Zeugen aber nicht drei überführen können. Andererseits wiederum könnte man hinsichtlich des Kriminalrechtes glauben, ב' כלזכלים מת הג' ג' איכן מזמים את השנים dass zwei Zeugen die ersteren drei überführen können (um den Angeklagten von der Todesstrafe zu befreien, und damit Zeugen nicht so leichtfertig Jemdn. der Todesstrafe anklagen), dass aber drei Zeugen nicht zwei überführen können (in welchem letzteren Falle näml. sowohl der Angeklagte, als auch die ersteren zwei Zeugen freizusprechen seien. Korban haëda u. A. emen-ל מזמים רכ' : diren שרן מזמים, was jedoch schwerlich einen Sinn giebt). — Part. pass. Snh. אם היה יודע שהוא מְזוּפָּוֹם אומר תהא מיתתי 43b שפחה על כל עונותי חוץ מעון זה wenn er (der infolge eines gerichtlichen Urtels hingerichtet werden sollte) bei sich weiss, dass er (unschuldig) durch lügenhafte Zeugen verurtheilt wurde; so sage er vor seiner Hinrichtung: Mein Tod sei eine Sühne für alle meine Sünden, mit Ausnahme dieser Sünde (da ich sie nicht begangen); so jedoch blos nach einer Ansicht, die das. dadurch widerlegt wird: אם כן יהו כל אדם אומר auf diese Weise würde jeder כן כדי לנקות עצמו Verurtheilte so sagen, um als unschuldig zu erscheinen!

Zeugen überführt wurde. B. kam. 73^a fg. מיתזמי איתזום אגניבה דלא אטביחה דקא hinsichtlich des Zeugnisses מיתזנוי לא איתזום über "das Schlachten" eines gestohlenen Thieres (Ex. 21, 37), wobei die Zeugen des Alibi überführt wurden, sind sie als überführt anzusehen und desshalb zu bestrafen; hinsichtlich des "Stehlens" aber, werden sie, da sie hierbei nicht der Lüge überführt wurden, nicht als überführt angesehen. Dort ist näml die Rede davon, dass Zeugen gegen Jemdn. zeugen, er hätte ein Thier gestohlen und dasselbe einige Zeit darauf geschlachtet; andere Zeugen hing. gegen die ersteren blos hinsichtlich der letzteren Zeit das Alibi behaupten. — Ferner אַתְזְבֶּים nachsinnen, denken. — Af. אַנִים (= Zeugen des Alibi überführen, s. TW

למיקה, המיקה f. N. a. die Ueberführung der Zeugen durch Alibi. j. Sot. III Ende, 19 איש נמכר בגניבו ולא בזמימו (st. איש נמכר בגניבו ולא בזמימו (st. איש נמכר בגניבו ולא בזמימו) der Mann wird als Sklave verkauft "wegen seines Diebstahls" (wenn er ihn nicht erstatten kann, Ex. 22, 2), aber nicht wegen Ueberführung als falscher Zeuge; wenn er näml. vom Gerichte verurtheilt wurde, den Schaden zu ersetzen, den er Jemdm. durch ein falsches Zeugniss zu verursachen beabsichtigt hatte und er ausser Stande ist, das Geld zu zahlen. Mac. 2b un.

בּה בּמֹם בּיה (arab. בָּהֹים בּמֹם וֹ binden, zäumen; nur vom Thiere, ihm einen Zaum oder Maulkorb anlegen. Ter. 9, 3 wenn Jem. das Getreide der Hebe (Teruma) mit Ochsen drischt, נמצא לא זומם תולה כפיפות בצווארי בהמה so hänge er את הבחמה ולא מאכיל את התרומה an den Hals des Thieres Körbe mit Getreide von derselben Gattung an; wodurch verhütet wird, dass er weder das Maul des Thieres während des Dreschens verschliesst (Dt. 25, 4), noch dass er einem Thiere Getreide von Teruma zu fressen giebt; was ebenfalls verboten ist. Part. pass. Genes. r. s. 41, 39^d (mit Bez. auf Gen. 13, בהמתו של אברהם היתה יוצאה זמומה ובהמתו (7 של לוט לא היתה יוצאה זמומה das Vieh Abrabam's wurde gezäumt ausgetrieben (um nicht fremde Felder abzuweiden), das Vieh Lot's aber wurde nicht gezäumt ausgetrieben. Das. s. 59 g. E. die Kameele Abraham's waren daran kenntlich, לובים זמומים dass sie gezäumt ausgetrieben wurden. Vgl. auch Pesik. r. s. 3, 4^b. — 2) denom. (vom flg. זמָם) an einem Bande Schabb. 152 in (mit Bez. auf 1 Sm. hängen. 17, 40) של רשעים זוממות והולכות die Seelen der Frevler baumeln hin und her; d. h. ein Engel schleudert sie am Seile dahin und ein anderer Engel schleudert sie dorthin.

בּמֵל ch. (syr. ⊳ן = vrg. בְּמֵל zäumen, s. TW

קֹבֶּה, אֹבְהָהְ m. (syr. וְסְבֹּבּה) Zaum, Zügel, habena, frenum. Snh. 107a אִרכּה, s. אִרכּה, schabb. 111b קיטרא דוגמא der Knoten des Zaumes. Das. 112a ob. dass.; s. auch TW

וְבַּוֹן. Pi. זִיפֵּוֹץ (spätbh. זְבֵּוֹן, wovon nur Part. pass. נְרִזבֵּלְן 1) bestimmen, einladen. B. kam. זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך 79^b Jem. hat die Stadtbürger, aber nicht die Königssöhne zum Mahle eingeladen. Dem. 7, 1 המזכריך את חבירו שיאכל אצלו wenn Jem. seinen Freund einladet, dass er bei ihm speise. Ber. 43ª הנוטל ידיו תחלה באחרונה הוא מזיפון לברכה derjenige, der nach dem Mahle zuerst seine Hände wäscht, ist zum Vortragen des Tischgebetes bestimmt. Das. 45 b fg. Ab. sar. 17a un. מזומן לחיי העולם הבא er ist für das zukünftige Leben bestimmt. Arach. 3ª u. ö. — 2) übrtr. das Tischgebet bei einem gemeinschaftlichem Mahle (s. w. u.) sprechen, eig. die Tischgenossen zum Gebete einladen. Ber. 7, 1 (45°) שלשה שאכלו כאחר חייבין drei Personen, die zusammen an einem Tische gegessen haben, müssen sich zus. thun, um das Gebet nach vollendeter Mahlzeit gemeinschaftlich zu verrichten. Das. 49 b כיצר מזמנין בשלשה אומר נברך בשלשה והוא אומר ברכו בעשרה אומר נברך אלהינו (לאלהינו) בעשרה והוא אומר ברכו וכ' auf welche Weise spricht man die Einladung zum Tischgebet? Wenn drei Tischgenossen anwesend sind, so trägt Einer derselben vor: Lasset uns preisen (den, dessen Speise wir genossen haben!) Wenn drei, ausser dem Vortragenden anwesend sind; so spricht dieser: Preiset u. s. w.! Wenn zehn Tischgenossen sind, so trägt Einer derselben vor: Lasset uns unsern Gott preisen u. s. w. Wenn ausser dem Vortragenden zehn Tischgenossen sind, so trägt er vor: Preiset unsern Gott u. s. w., vgl. auch בָּרַדְּ.

Nithpa. mit Jemdm. zus. treffen. Ab. sar. 20b קובנון לו נכרי בדרך wenn ein Nichtjude mit ihm zus. trifft. Schebi. 7, 4 אדר היה Jäger, denen unreine Thiere zu Händen gekommen sind. Snh. 96a (mit Bez. auf Gen. 14, 15) ארחו כלאך שנזרמן לו jener Engel, welcher sich zu Abraham (als er gegen die vier Könige kämpfte) verfügte, hiess Lajla. Das. 106b u. ö.

וְבֵּלְ ch. (בְּיֵלְ) bestimmen. Part. Peil זְבִירְ (syr. בְּיִרן) bereit, bestimmt, paratus, s. TW

Pa. יְרַבֵּלְן (syr. יְרַבֵּלְן) bestimmen, ein-laden; übrtr. zur Verrichtung gemeinschaftlichen Tischgebetes auffordern. Cant. r. sv. לחיר, 26° (הדינון (הדמנינן (הדמנירן), an dem Tage (in der Jugendzeit), als wir zwei Gelehrten-Gesellschaften eingeladen hatten. Ber. 45° un. נרהדר רנזמרן wir wollen zurückkehren und das Tischgebet gemeinschaft-

lich verrichten! s. ob. — Af. dass. Snh. 48a כוררא האזמניה לנייצר ביה וכי ein Tuch, das man dazu bestimmt hat, um Gegenstände darin einzuwickeln. M. kat. 16a מזמנירן ליה לדינא man ladet ihn vor's Gericht. B. bath. 58b u. ö., vgl. קדינא. — Ithpa. (—Hithpha.) zus. kommen. Dan. 2, 9 im Keri.

וים ווים m. N. a. zunächst (בוֹנְנָבָה das Bestimmen eines Ggsts. zu etwas; ferner: das Vorladen, insbes. oft: das Einladen zum gemeinschaftlichen Tischgebet. Ned. 7° זימרן ist das Bestimmen eines מרעיל אר אין זימון מורעיל Ggsts. (zu irgend welcher Benutzung) giltig oder ungiltig? Wenn Jem. z. B. sein Haus zum Badehause bestimmte, ohne es aber als solches zu benutzen, darf man noch darin beten oder nicht? ---Arach. 3ª. 4ª מצטרפין לזימון die Tischgenossen thun sich zus. (werden zugezählt) zum gemeinschaftlichen Tischgebete. Ber. 45b fg. j. Ber. I, 3c un. Das. VII, 11ª un. — Snh. 8ª זימון וברכת הזימון sowohl beim Vorladen (vor's Gericht, אזמוני לבי דינא), als auch zur Verrichtung des gemeinschaftlichen Tischgebetes sind drei Personen erforderlich; die richterliche Vorladung näml. muss im Namen eines dreigliederigen Gerichtscollegiums, nicht eines einzelnen Richters ausgehen. — Pl. Pesik. r. s. 33, 63° כמה -wie vielfaches Zusammen דיפונים נזרמונתי אתכם treffen habe ich mit euch gehabt! Dass., was ריעוד, s. d.

[2] m. 1) (= bh.) Zeit, Termin. Meg. 2ab in der Jetztzeit, d. h. nach der Tempelzerstörung. Jeb. 34° u. ö. זמנר בהול, s. בַּהַל, s. B. kam. 113° ob. קובעין זמן שני וחמישי ושני man setzt einen Termin (bei gerichtlichen Vorladungen) auf Montag, Donnerstag und den darauffolgenden Montag an, vgl. דין I. Taan. 24° שלא בזמנר vor seiner Zeit, d. h. zur Unzeit. — 2) übrtr. Festzeit, dies festus, dah. auch Pes. 102b u. ö. זכיך: der Segenspruch, der beim Eintritt eines jeden Festes, sowie sonstiger freudiger Ereignisse gesprochen wird und dessen Formel lautet: Gelobt u. s. w. der uns er- שהחינו וקימנו והגיענו לזמן הזה halten, uns erleben und erreichen liess diese Zeit (dieses Fest). Suc. 48° ob. זמן בפני עצמר am Schlussfeste (שמיני עצרת) wird dieser Segenspruch gesagt, weil es in dieser, wie in manchen andern Beziehungen (s. כֶּגל) als ein besonderes Fest, nicht zum Hüttenfeste gehörig, angesehen wird, während z. B. am siebenten Tage des Pesach זמן nicht gesprochen wird, vgl. auch л. j. Pes. X g. E., 37^d u. ö. — Pl. j. Ab. sar. I, 39° mit. ג' זְמַנִּים בבבל וג' זמנים במדי drei (heidnische) Feste giebt es in Babylonien und drei Feste in Medien.

איכונא האפרע לי מר זימנא האפרע הדריתות הפרא לי מר זימנא האפרע מין setze mir (Herr) einen ביר ביר איזיל בלא זימניה מין אינגיה אויט אינגיה אויט אינגיה בלא זימניה אינגיה אינגיה אינגיה אינגיה אינגיה אינגיה מור ביר אויט הדר ביר אמר לה משמיה לה משמיה לה משמיה בר' אמר לה משמיה דר' אמר לה משמיה דר' אמר לה משמיה דר' אמר לה משמיה דר' אמר מין אמר לה משמיה דר' אמר אמר מון אמר מון אמר מיין א

זר' in זרכָוא in 'זר.

לבון (=bh.) schneiden, oft vom Beschneiden des Weinstockes. Snh. 26a פהן רזומר ein Vornehmer (nach Gem. das.: ein Priester) ist da, der die Weinstöcke (im Brachjahre) beschneidet. Schabb. 73b מרום wenn Jem. am Sabbat einen Baum beschneidet und die abgeschnittenen Hölzer nöthig hat, so begeht er eine doppelte Sünde, näml. wegen des Abschneidens, sowie wegen Beförderung des Wachsthums.

Nif. נְיַמֵּר abgeschnitten werden. Pesik. r. Hachod., 31ab (mit Anspiel. auf הזמיר, HL. בגיע זמנה של ערלה שתיזמר הגיע זמנם (2, 12 של מצרים שיזמרו die Zeit ist gekommen, dass die Vorhaut abgeschnitten werde (d. h. dass die gemeinschaftliche Beschneidung der Israeliten, nach erfolgter Befreiung aus egyptischer Knechtschaft, stattfinde), die Zeit ist gekommen, dass die Egypter abgeschnitten (hingerafft) werden sollten. Levit. s. s. 9 Anf. זמרי ... שנזמרו ישראל על יהר Achan hiess Simri (1 Chr. 2, 6), weil Israel durch ihn hingerafft wurde. Jelamd. Abschn. Pinchas Anf. (citirt vom Ar.) hat hierfür eine andere משהזמיר עצמו כביצה מוזרת: agadische Deutung (Hif. denom. von זְּמוֹרָה nr. 2) weil er sich (infolge seiner Ausschweifung) einem zerschlagenen Ei gleich aufgerieben hat.

לבור (syr. נברי ועלי נשי פריצותא זמרי נשי ועלי גברי זמרי גברי ועלי נשי פריצותא זמרי נשי ועלי גברי אמרי גברי ועלי נשי פריצותא מאש ביעורה wenn die Männer singen und die Frauen einstimmen, so ist es eine Frechheit; wenn die Frauen singen und die Männer einstimmen, so ist es wie Feuer im Werg, d. h. sehr aufregend.

Pa. יְבֵּלֵר (syr. יְבֵּלֶר singen, s. TW

اَكُوْمُ: Mala (syr. اَكُوْمُ) der Sänger. Esr. 7, 24; s. auch TW.

الْمُورُّ m. (syr. الْمُعُورُ) Spiel, Saitenspiel. Dan. 3, 5. 7. 10. 15.

תַּבְּוֹר m. (bh. זְבִירר) Gesang, Lied. j. Sot. VII, 21° ob. לעד לדמר die fremde Sprache (d. h. das Griechische eignet sich am meisten) zum Gesang. Chag. 15 b זמר יוני לא פסק מביתיה Ms. M. u. Ar. (Agg. מפרמיה) das griechische Lied hörte in seinem (Acher's) Hause nicht auf. j. Pes. X, 37^d un. מינר זמר, vgl. אָפִיקוֹנֶזְן. Snh. זמר בכל יום Ar. (Agg. זמר בכל יום זמר זמר בכל יום als Verb. מניר בכל יום das Lied, das an jedem Tage gesungen wird, bleibt als Lied im Gedächtniss, d. h. durch öfteres Wiederholen des Erlernten vergisst man es nicht, vgl. אָבֶתַאָּ und זמר בית דירה זמר Tosef. Ahiloth cap. 16 ימר נית דירה נמר Tosef. Para cap. 3 זמר בו תדירה זמר; an beiden Stellen lies בתדירה (beständig, vgl. קדיר) dass. — Jalk. zu Khl. Anf., II, 182b (mit Bez. auf die drei Bücher: Hoheslied, Sprüche und Prediger, die dem Salomo zugeschrieben werden) כשאדם נער אומר דברי זמר הגדיל אומר דברי solange der Mensch משל הזקין אומר דברי הבלים jung ist, so verfasst er Lieder; ist er herangereift, so spricht er Gleichnisse; wenn er aber schon alt geworden, so spricht er von Eitelkeiten. Jalk. II, 28° steht dafür מזמר מיני זמר.

וֹמְרָא , וֹימְרָא ch. (syr. אַנְמֶר = וְפַעּנָּאָן) Gesang, Lied. Git. 7a זמרא מלא לן דאסיר woher ist erwiesen, dass (nach der Tempelzerstörung) der Gesang verboten sei? s. w. u. Das. זמרא דפרמא זמרא דמונא Instrumentenspiel Sot. 48^a un. (mit Anspiel. auf und Gesang. Zeph. 2, 14) זמרא בביתא חורבא בסיפא der "Gesang" im Hause bewirkt die "Zerstörung der Thürpfosten." Das. זמרא דנגרי ודבקרי שרי דגלדאי אסיר Ar. (Agg. דגלדאי לכגרי (דכגרי Gesang der Schiffsleute und der Rinderhirten darf man anhören, den Gesang der Riemer aber darf man nicht anhören; letzterer soll näml. viel Ausgelassenheit enthalten, ersterer aber nicht. Esth. r. sv. אחר הדברים, 106d הלואי מאן יימר סן מינן זמירא o, möchte uns doch Jem. ein Lied vortragen! vgl. הַעַלָּא. Schabb. 118b פכרקר דזמרא die Verse des Gesanges, näml. die zwei Psalmen, 148 und 150, in welchen beiden das W הללר sich oft wiederholt, vgl. Raschi. Alfasi hat den ומאי ניהו מתהלה לדוד עד כל הנשמה :Zusatz d. h. darunter sind die sechs Psalmen von 145-150 zu verstehen; in Alsafi Ms. jedoch steht dieser Zusatz nicht, vgl. Rabbinowitz Dikduke z. St. — Pl. j. Meg. III, 74° un. מר עוקבה מישלח כתב לריש גלותא דהוה דמיך וקאים בזימרין ישראל אל תשמח כעמים אל גיל Mar Ukba sandte folgendes Schreiben an den Exiliarchen, welcher bei Gesängen sich schlafen legte und bei Gesängen aufstand: "Israel freue dich nicht wie die Völker beim Jubel!" s. ob. (Die St. Hos. 9, 1 wurde absichtlich umgestellt,

weil man einen Bibelvers nicht ohne Linien u. s. w. schreiben darf, vgl. Git. 7^a). — Ferner Simra. N. pr. Keth. 96^a u. ö. 77 Norman 12 R. Jose ben Simra.

הרבון (אוֹבְינוֹין) f. (=bh. הרבון) Gesang. כל הקורא כלא נעיניה ישינה בלא זמרה משפה כל ישליו הבתוב אינור ונ (in m. Agg. זינורא) wenn Jem. die Bibel ohne Lieblichkeit (Accentuation) liest und die Mischna ohne Gesang recitirt, so sagt die Schrift von ihm: "Auch ich gab ihnen Satzungen, die nicht gut sind und Rechte, durch welche sie nicht leben" (Ez. 20, 25. pflegte näml. in früherer Zeit die Mischna (wie die Muhamedaner den Koran) gesangsweise zu recitiren: vgl. Tosaf. z. St. und den Art. אַבְּבֶּבֶּץ. (So bezeugt Josef del Medigo in s. Mazref p. 10° er habe Mischnajoth mit Accenten gesehen: ähnlich lautet das Zeugniss Heller's in s. Tosafoth zu Kel. 16, 7 von alten mit Vokalpunkten versehenen Mischnajoth, בשניה ישנים מנוקדים).

אַרְוֹרְצֹיּן f. (syr. אָבְיּבֶּוּן) Gesang. Schabb. 106 אחר ארטינד, vgl. אֹרָיִבּיּ

אביר ל. N. a. das Beschneiden des Weinstockes. j. Kil. VIII, 31° ob. אביר להחסיר das Verbot des Beschneidens am Brachjahre kam, um zu erschweren u. s. w. j. Schabb. VII, 10° mit. und j. Snh. VII, 24° ob. dass.

f: f: (=bh.) 1) Weinrebe, Weinranke. j. Sot. IX, 24b ob. מעל ההכרכה eig. der Besitzer der Rebe, d. h. der Centurio mit dem aus einer Weinrebe bestehenden Stabe, mit welchem er die im Heerdienste oder bei den Lagerarbeiten lässigen Soldaten züchtigte; dah. vitem poscere: sich um die Stelle eines Centurionen bewerben, vgl. Sachs Beitr. II, 77 Vgl. bes. Num. r. s. 18, 234 d ein König beabsichtigte einen seiner Sklaven zu befreien הלרתך לי זמרחה und ihm die Rebe (d. h. den Centurionenstab) zu übergeben. Tosef. Sot. cap. 15 Anf. - - - man übergab den Angeklagten dem Centurio, der ihn geisselte. (In j. Sot. l. c. ist wahrsch. ebenf. מהבשר anst. בהבשר anst. zu lesen). Schabb. 145b Jalk. II, 112d 5zz שר שבא כמבון Centurio, Herrscher, Feldherr. — Pl. Genes. r. s. 31, 30b Reben. — 2) übrtr. Ruthe, d. h. das männliche Glied, σαλλός. Pesik. r. s. 7, 12ª (mit Anspiel. auf ביד:ב, Dt. 25, 18, denom. von בחרריפיר יבגריפיר Amalek stolzirte gegen Gott בחרריפיר ובומורת שחות נישל זמורתם של ושראל וזרק בלפי mit seinen Schmähungen und Lästerungen, die er betreffs der ausgestossen. Er nahm näml, die (abgeschnittenen) Gliedervorhäute der Israeliten und warf sie Gott entgegen, indem er schmähte und ausrief: Daran hast du Wohlgefallen! Num.

r. s. 13, 218b dass. - Pesik. Sachor, 27b Amalek warf die Vorhäute u. s. w. כפר שלא הרי ישראל יודעין מה שיבה של זמירה וכיון שבא שמלק לימרה להם ממי למדה מששי זקני הרשע הצבר הבי וג' חיכך (חיכחק Ar. liest בגרוני denn Israel wusste damals מת הנינות noch nicht, was die ander (deren Cult) zu bedeuten hätte. Als nun Amalek kam, so lehrte er es ihnen (indem er näml. ihre Vorhäute gegen den Himmel warf). Von wem aber hatte er es gelernt? Von seinem Urahn, dem Bösewicht Esau; denn הכי (Gen. 27, 36) bedeutet: Er räusperte sich mit seiner Kehle und zog die Ruthe hervor. Tanch. Ki teze, 270a dass. (Die Erklärung Ars: ביתר הביער bedeute ביתר הביער [vgl. auch Genes. r. s. 67, 66°: דוקר Speichel, Auswurf des Halses] ist nicht zutreffend). - Demnach bedeutet מל מפם הזבורה אל מפם (Ez. 8, 17: בפא st. אפר, nach Sifre Behalotcha Piska 84 eine Emendation der Soferim, היקדן Sie strecken die Ruthe (סמאאלב gegen meine Nase."

לבייבי f. pl. Adj. von bläulich-schwarzer Farbe; ein Epitheton der Augen; vgl. syr. יביבי ביר הוויל שלייני שלייני בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי בייבי באביין פאביין באביין פאביין באביין באב

תְּבְּיִבְיּהְ m. (gr. σμάραγδος) Smaragd; dafür auch מְבִיבִּי, דְבִיבִּיְהָ (arab. בֹּיִבְּיֹבְי dass., s. TW.—Pl. Levit. r. s. 2. 146^b אַרְבָּיִּבְיּבְיּ Smaragde.

וויין s. ביידי in 'ד.

m. pl. N. pr. eig. Sinnende, Nachdenkende, s. TW

ווֹן, זוֹן, אוֹן s. d. in ביר, ווֹנְיַי אוֹן.

אָנְיַ I buhlen, אָנָד Buhler, s. אָני Buhler, s. אָני

Zeilen, je mehr sie nach unten kommen, immer kürzer werden; ähnlich Kil. 4, 6 ביל die Reihen der Weinstöcke, die spitz auslaufen. Ukz. 1, 3 דבר האשכול der Schweif, Trieb des Traubenkammes. Meg. 12^b der Engel Gabriel kam ביל הלה יות und brachte an der Waschti eine Warze (herabhängendes Gewächs) an, um sie näml. zu entstellen. Erub. 18^a die Rippe Adam's war ביל ein Ueberschuss, woraus Eva gebildet wurde. — Denom.

Pi. (=bh.) eig. den Schweif abschneiden. Schebi. 4, 6 במדנה במדנה wenn Jem. die Spitzen (Triebe) der Weinstöcke abschneidet, um ihr Wachsthum zu fördern. Genes. r. s. 42, 40^d ein Gleichniss von einem Könige, der einen Weinberg hatte, über welchen drei Feinde her-הראשון התחיל מקטת בעוללות והשני ; fielen 'מזגב באשכולות והשלישי מעקר בגפנים וכ der erstere fing an, die Ranken abzupflücken, der zweite schnitt die Traubenkämme ab und der dritte entwurzelte die Weinstöcke; d. h. Pharao vernichtete die neugeborenen Söhne Israels, Nebukadnezar die Gelehrten (הרש ומכגר, s. d. W.); Haman aber wollte das ganze Volk zu Grunde richten, vgl. בֵּיצָה. Levit. r. s. 11, 155a und Ruth r. Anf., 36^a dass.

אוֹנְבָא ch. (= זְנֶב, vgl. הּוֹנְבָא) Schweif, s. TW.

בּרְיָה Zenobia, die sich am Ende des 3. Jahrhs. zur Königin von Palmyra emporschwang. j. Ter. VIII, 46 h un. הברה מלכחא die Königin Zenobia, welche die jüdischen Gelehrten protegirte.

וֹלְבְּאֵי m. pl. N. gent., eig. die Schwarzen, s. TW.

קנובילא m. (arab. ניבועל, griech. ξιγγίβερις, zingiber) Ingwer (Zimmt). Jom. 81^b Jem. kaute Ingwer. Ber. 36^a dass. Schabb. 65^a, vgl. בַּרְצִיץ. Pes. 42^b ob. זיגברלא feuchter Ingwer, als Heilmittel; vgl. auch

ינר, syn. mit דָּכָה, syn. mit ינר, syn. mit ינר, syn. mit ינר, syn. mit ינר, syn. mit ינר, syn. werlassen.

Hif. verlassen, verwerfen machen, d.h.
Jemdn. bewegen, etwas zu verlassen. Chull. 7°

ob. wenn ein Gelehrter einen auffallenden Lehrsatz vorträgt, אין כוזכיהין ארחר (so nach einer LA., vgl. אין אותר) so veranlasst man ihn nicht, diesen aufzugeben. Levit. r. s. 1 Anf., 144^d אבר זכוח זכוח והוב משהוניחם מינ"ז (1 Chr. 4, 18) ist Mose zu verstehen, welcher ein Vater (Oberhaupt) derjenigen war, welche veranlassten, die Sünden zu verwerfen; denn er hatte die Israeliten gelehrt, den Götzendienst zu verwerfen.

אַרְוֹנוֹיְ (bh. הַוֹנוְ Senocha (Senoach), Name eines Ortes. Men. 8, 1 (83 b) זנרחא Ar. und Raschi (Agg. crmp. זנרחא) Senocha, woselbst das feinste Mehl war.

Pi. דְּכְּה dass., buhlen. Schabb. 88b ob. שלובה כלה נְּזְבָּה בתרך חופתה verworfen ist die Braut, die unter ihrem Hochzeitsbaldachin buhlt; bildlich für Israel, das unmittelbar nach der Gesetzgebung das goldene Kalb anbetete. j. Kil. I Anf., 26d הפירות מזכין die Früchte buhlen und Genes. r. s. 28 g. E. הארץ זינתה die Erde buhlte, vgl. זָּרְנָא II und זָּרְן. Sifra Kedosch. cap. 7 dass.

וני בּוֹבֶּל ch. (syr. זְּלָה בּוֹנָה) buhlen. Keth. 81a כפק זנאי כפק לא זנאי es ist zweifelhaft, ob sie (die Sota, s. מֹנְיָה) gebuhlt hat oder nicht, s. auch TW

Ithpe. dass. Snh. 106° un. מכגני רשילטי הואר (unregelmässige Form, viell. von ידיבן כגברי נגדי (unregelmässige Form, viell. von Fürsten und Herrschern abstammte, buhlte mit Steuermännern; ein Sprichw. auf Bileam angewandt, der früher "Prophet" (בביא), später aber "Zauberer" (קוסם), später aber "Zauberer" (קוסם) genannt wurde. Richtiger scheint die von Raschi citirte Var. לבברי כברי כברי כברי שוויי zu sein: sie unterhielt ein Verhältniss mit den Zimmerleuten. Unzweifelhaft ist hier unter der "von Fürsten Abstammenden" die Mutter Jesu zu verstehen, der unter "Bileam" (vgl. מולים) versteckt ist.

שווא הוא שלה. (syr. און און פוח שלא, און היא בר לעריר וזמר ברא להוריה. Schabb. 156° der am Dienstag geboren wird, יהא גבר לעריר וזמר יהא wird ein reicher Mann, aber auch ausschweifend sein. — Fem. זְּנִינְהָא, זְנַיִינְהָא. Thr. r. sv. על אלה לחנוני להאר נוליא לחנוני jene אירוריות האר זוניתא להאר נוליא לחנוני jene Buhlerin führte den Jüngling zum Kaufmann; s. auch TW. — Pl. j. Taan. I, 64° un. בינר Jem., der Buhlerinnen vermiethete.

רנות f. (= bh.) Buhlerei. Sot. 49 b, vgl. אינות Ab. sar. 36b. j. Taan. IV, 69a u. ö.

אַנְלָּהָת = אָנְבָּבּל (syr. בּוֹנְהָא יִנְנוֹן, אַנְיּוֹרְאָא וּבְּלוֹן) Buhlerei. Sot. 3 הזרהא בביתא כי קריא Buhlerei im Hause ist so schädlich wie Fäulniss (caries) im Mohn, s. auch TW.

זר' s. in זוֹנָס, זוֹנְין; s. in זר.

דור Pi. Pi. (= bh., syr. בּבּשׁר, arab. לבּבּשׁר trnsp.) springen lassen, spritzen. j. Schabb. VIII, 11b un. במדרקת wenn Jem. die Flüssigkeit ausströmen lässt. Nid. 59b במדרקת sie wirft Blut aus, hat Bluterguss. Chull. 38a מולעקם wenn das Thier während des Schlachtens Blut ausspritzte. j. Jom. I, 39a un. מולעים במא חרשמר מזרק als er (der saduzäische Priester) aus dem Tempel kam, so warf seine Nase Würmer aus. j. Suc. IV g. E., 54d dass. (vgl. auch Jom. 19b). — Uebrtr. Exod. r. s. 16 Ende מום וואס במים וואס ביים במים וואס ביים ו

النَّمَا m. N. a. (syr. النَّمَا das Ausspritzen; übrtr. das Ausgespritzte, der Strahl einer Flüssigkeit. Chull. 38° זיכרק das Ausspritzen des Blutes. Seb. 25^b חביה שמונחת ein Fass, das unterhalb eines Wasserstrahles steht. Tosef. Schabb. cap. 7, 9 זינוק ein Strahl von Getränken. Jalk. I, 312° (mit Bez. auf יזכק, Dt. 33, 22) מה זינוק זה יוצא so wie ממקום אחד ונחלק לב' מקומות כך וכ' der Wasserstrahl, der von einem Orte ausgeht, sich nach zwei verschiedenen Orten theilt, so hatte auch der Stamm Dan Besitzungen in zwei verschiedenen Gegenden. - Pl. Pesik. r. s. 43,73° die Brüste Sara's schossen Milch in solcher Masse empor כשנר דָּרבּוּקִרם של נוים wie zwei Wasserstrahlen.

זוֹן, אוֹנְרָל s. in 'זר'.

לוב אים דעבר (ביי אים אים ביי אונדים) zittern, von der Stelle weichen. — Pilp. (= bh.) erschüttern, zittern machen, von der Stelle bewegen. Exod. r. s. 15 g. E. דְּעַבָּע הַרְבְּעַבְּּה הַיבְּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעָבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּּה הַרְבַּעַבְּה הַרְבַּעַבְּּר בְּבְּעַבְּּר בְּבְּעַבְּּר הַבְּעַבְּר הַבְּעבר הַבְּבּר הַבְּבּיּבר הַבְּבַּבּר בּבְּבַּר בּבְּבַּר בּבְּבּר בּבְּבּר בּבְּבּבר הַבְּבּיב הַבְּבּיב הַבְּבּיב הַבְּבּיב הַבְּבּבר הַבְּבּבר הַבְּבּיב הַבְּבּי בּבּבּר הַבְּבּי בּבּי בּבּבּר הַבְּבּי בּבּיב הַבְּבּי בּבּיב הַבְּבּי בּבּיב בּבּי בּבּבר בּבּיב בּבּיב בּבּיב בּבּיב בּבּיב בּבּי בּבּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בּבּי בּבּיב בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּיב בּבּיב בּבּי בבּבּי בּבּיב בּבּי בּבּיב בּבּי בבּבּיב בּבּבּי בבּבּי בבּבּי בבּבּי בּבּיב

Nithpa. erschüttert werden, zittern. Levit. r. s. 10, 153^d כְּּוְבַּעְיֵע רְקִם לּר er wurde erschüttert (zitterte) und stand auf. Schebu. 39° כל הערלם כולו נזדעזע וכ' die ganze Welt wurde erschüttert (zitterte) als Gott sprach: "Du sollst nicht einen Meineid begehen". j. Ber. IV, 7° mit. מדרמה לוב מטרג die Mauer wurde erschüttert. Cant. r. sv. הכה מטרג, 18° גמרראין ומזדעזען sich fürchtend und zitternd.

עווען m. (syr. בְיֵרְבֶּה) die Erschütterung, TW

באַטוּט s. אַנְעטוּט.

בים (=bh.) verdriesslich, missmuthig sein. Part. pass. Num. r. s. 11, 212d פים ein verdriessliches, finsteres Gesicht, im Ggs. zu אור s. פנים מאירות

אָלְיֵב (syr. אָלַב, hbr. זְעַךְ) stürmen, toben, s. TW

אוון m. (=bh.) das Toben, die Heftigkeit, eig. vom Sturme. Taan. 3, 8 der Regen fing an לירד בזעף mit Heftigkeit zu fallen. Pesik. r. Hachod., 29b, vgl. אַבְּרִיאוֹן. — Tract. Semach. cap. 3 g. E. המת ליום אחד מיחה של wenn Jem. nach eintägiger Krankheit stirbt, so ist das ein heftiger (gewaltsamer) Tod. — In M. kat. 28a steht dafür המותה החופה.

אונים בליב בלו, ובבל, ובבל heftiger Wind, Sturm. Ber. 59ª wird das הרוחות der Mischna erklärt: אינפא הרוד שעי heftiger Sturm. Das. גבירי דועפא בליליא לא הרי גבירי דועפא בליליא לא הרי דועפא הרחי שעי wir wissen es durch Tradition, dass ein solcher Sturm nicht in der Nacht ausbricht, sowie dass er zwei Stunden nicht anhalten kann.

אַנְעָפְּרְגָּא m. (arab. إِעְפְּרְגָּא) Safran, s. TW-

וְעֵיק (syrisch וְצִיק oder וְצִיק, hbr. זְצִיק) schreien, s. TW.

אניר, וְעֵיך (syr. בְּיֵר , hbr. בְּיֵר , klein, gering, winzig sein, werden. j. Schabb. VIII Anf., 11° un. איה דאמרין דהווה זערא וערא וערא במא דהווה מערין דהווה זערה ולא זערא כמא דהווה manche sagen, dass es (das Mass in Sipphoris) früher klein, später aber grösser wurde, dass es hierauf zwar wieder um etwas kleiner, jedoch nicht so klein wurde, wie es früher war. In der Parall. j. Schek. III, 47° ob. steht dafür דאזערא ממא דהוות (Ithpe.) es wurde so klein wie es früher war.

איקלה, אוניר (hbr. איקלה, אוניר, איקלה, איקלה, איקלה). איקלה (hbr. איקלה) איקלה (איניר איקלה) איקלה (איניר באר בבר הברא בבר במרם דוער באר בובר מבועה כשמועה במר הברא בבר הברא בבר הברא במר שמועה (Abba) bar Sabda wurde nachgerühmt, dass er eine Halacha im Namen Jemds. nachsagte, der weit geringer war als er. Chull. 12b 31a ארשעיא זעירא Oschaja (Hoschaja), der Jüngere, vgl. ארשעיא הערא אוניר (אוניר אוניר וֹעָר (hbr. צֹעֵר, eig. klein) Soar, Name einer sodomitischen Stadt. j. Jom. III Anf., 40^b מיך מילין von Sodom nach Soar sind vier Mil.

ינורי חו. (syr. איניריהא), und זְצִיריהָא f. (syrisch אַנְבּיהֹנֶּלְ) Kleinigkeit, Wenigkeit, s. TW.

אָבֶּת Pech, s. hinter אָבֶּת.

is injective (syrisch

সূত্র. Pi. সূত্র denom. von সূত্র, s. d.

תְּבֶּלֹסְסְלָּהְ, worin die Speise liegt, und zwar der dem Kopfe naheliegende Vormagen der Vögel. Chull. 56^b ייִּדְ הוֹפְק הֹכִי wenn der Kropf durchlöchert ist, so ist der Vogel zum Essen erlaubt. Das. 59^a ייִּדְ מִּבְּלֵּחְ בִּוֹרִ וְּבַּקְ בְּרֵּבְּרִ וֹּבְּלֶּחְ בִּרִּרְ וְבִּלֵּחְ בִּרִּרְ וְבִּלֵּחְ בִּרִּרְ וְבִּלֵּחְ בִּרִּרְ וְבִּלֵּחְ בִּרִּרְ וְבִּלְּחְ בִּרִּרְ וְבִּלְּחְ בִּרִּרְ וְבִּלְּחְ בִּרִּרְ בִּרְּרְ בִּרְּרְ בִּרִּרְ בִּרְרְ בִּרְרִ וְבִּלְּחְ בִּרְרִ וְבִּלְּחְ בִּרְרִ וְבִּרְ בִּרְרְבְּרֵנְ בִּרְרְ בִּרְרָ בִּרְרְ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרְ בִּרְרְ בִּרְרְ בִּרְרָ בִּרְרָ בִּרְרְ בִּרְי בְּיִי בְּיְי בְּיְי בְּיִי בְּיְי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיְי בְּיּי בְּיִי בְּיי בְּיִיי בְּיִי בְּיִי בְּיְי בְּיִי בְּיי בְּיִיי בְּיִי בְּיִי בְּיִי בְּיי בְּיִי בְּיי בְּיי בְּיִיי בְּייִי בְּיִי בְּיְיי בְּיי בְּייִי בְּייִיי בְּייִי בְּייִיי בְּייִי בְּייִיי בְּייִיי בְּייי בְּייִייי בְּייִיי בְּייִיי בְּיבְייי בְּייִייִיי בְּייי בְּייִיי בְּייי בְּייי בְּייִיי בְּייִי

אָבָּיְבָּי, אָרְאָן, אַרְאָן ch. (בּקּפָּק) Vormagen, s. TW.

וֹפִּרִין, וְפִּירִין Sefirin, Sufrin, Name vieler Ortschaften in Asien sowohl, als in Europa; vgl. Neubauer: Geogr. du Talm. p. 391 (vgl. auch bh. יְפִרוֹן, Num. 34, 9). j. B. kam. IX g. E., 7ª un. יְפִרוֹן, Num. 34, 9). j. B. kam. IX g. E., 7ª un. יְפִרוֹן מוֹנְפּרִין als R. Akiba von Sufrin kam. In den Parall. Sifre Naso Pisk. 4 מזופרים מזופרים לזיפרים. עזפרונה מזופרים לזיפרים signer i במוֹפרין ה' עקיבה לזיפרין als R. Akiba nach Sifrin ging. B. kam. 113ª un. מזפרון.

קבן f. (=bh.) Pech. Grundw. אוֹבּד, s. nächstfig. Art. Anf. Schabb. 2, 1 (20b) איז Pech, Wachs, als schlechte Brennstoffe, die zur Beleuchtung am Sabbat nicht verwendet werden dürfen. Mikw. 9, 5 הוֹכוּת (סל. אוֹבְּיִר (רוּתְּיֵר (רוּתְיֵּר (רוּתְיִּר (רוּתְיִר (רוּתְר (רוּת

Ab. sar. 33ab fg. Levit. r. s. 27, 171° יתיב דיין er sass und verurtheilte zu Feuer und Pech, s. בָּיֵב Cant. r. sv. הכר, 27a und Num. r. s. 10, 205b dass. — Denom. Ab. sar. 33a verpichte Fässer. B. mez. 40b ob. dass.; ähnlich הַּיֵב von קַב, s. d.

אָרָבּחָי, אֹבָּוֹ, ch. (syr. אֹבּחָ, וֹבֹּחַ von יוֹבָּה von יוֹבָּחָ) 1) Pech. j. M. kat. II, 81 bob. איפתא גלירא fliessendes Pech und festes, compaktes Pech; s. TW — 2) Sefta, Name eines Ortes. Erub. 64a מזיפתר Ms. Oxf. (מגרפתר, vgl. Dikduke z. St.; Agg. מזרפתר); vgl. auch Neubauer, Geogr. du Talm. p. 363.

תקת denom. (von נְּהָה verpichen. Ab. sar. לנְּהָר לפרה לפרה נכרי לפרה נכרי לפרה נכרי לפרה נכרי לפרה לופי פוח בי בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי פוח בי בי פוח בי פ

תם לבת (בְּתַּבְי verpichen. j. Ab. sar. II, 41° ob. חמר זיקורן זינירין er sah sie kleine Schläuche verpichen. j. M. kat. II, 81° ob. יפתין כרומא man darf (in den Mitteltagen des Festes) ein Fass, nicht aber ein kleines Mass verpichen.

וְיפוֹת f. das Verpichen. j. Schabb. VII, 10^b un. שרי זיפות er löste die Verpichung auf.

תְּבְּוֹ m. Adj. Jem., der Gefässe verpicht, oder: der Pech zubereitet. — Pl. Mikw. 9, 7 מטפחת של זַּפְּתִין der Schurz solcher Arbeiter.

זר' s. in יקת, ויקא.

וְלְמִידִי מֹמֹנִים כֹל זמן בפּוֹח, werden. — Hif. תלמידי הכמים כל זמן לב? ממזקינין הכמה ניתוספת בהן dass. Schabb. 152° שמזקינין הכמה ניתוספת בהן die Gelehrten nehmen, je älter sie werden, an Weisheit zu; die Ungelehrten hingegen כל זמן שמזקינין טפטרת nehmen, je älter sie werden, an Thorheit zu. Snh. 100° הזקינה שמא העשה wenn das Weib alt geworden (so steht zu befürchten), dass es Zauberei treiben könnte. j. Ab. sar. I, 40° ob. לכשיזקין wenn er alt wird. Keth. 82° u. ö.

Ausspruch des Urtels, sobald die Sache nach allen Seiten hin (nach längerer Dauer) erwogen worden ist. In Kriminalsachen hing, schiebt man den Ausspruch des Urtels so lange als möglich auf (אַרָלְ הַרֶּלְן הַרֶּלְן שׁׁׁרִלְּא wird das, durch הבא erklärt: Der Prozess hat durch vieles Diskutiren Klarheit, eig. genaue Erläuterung erlangt). j. Snh. V g. E., 23ª dass.

קְּלֵּהְ ch. (בְּקְדֶּהְ). Af. 1) alt machen. Erub. 56° הלי מוליתא דבר בירי ודבי נרש אזקנון (Ms. M. הלי מוליתא בר בירי ודבי נרש אזקנון (Ms. M. אַקָּיִר,) jene Wälle (d. h. ihr Besteigen) von Be Biri und Be Narasch haben uns (mich) alt, schwach gemacht. Tosaf. zu Chull. 127° lesen: מולרת ובורדות die Anhöhen und Senkungen. — 2) intrns. alt werden. Nid. 47° אזקנא לה sie wurde alt.

IPI II m. Adj. (=bh.) 1) alt, ein Alter, Greis; übrtr. ein Erfahrener, Vielwissender, Gelehrter. Kidd. 32b אין זקן אלא מי unter "Alter" ist nur derjenige zu verstehen, der Weisheit erworben hat (זָה־כָּקָר). Das. זקן אטמאר, vgl. אַטְּבָאר und אַטָּבָא. j. Kidd. II, 62° un. הכם וקר. j. M. kat. III, 81° un. und Ber. 8^b 'זקן ששכח חלמודו ein Gelehrter, der seine Gesetzlehre vergessen hat, vgl. אוֹנֶל und זקן ein Alter (Ge-בחור Chag. 14ª. בחור lehrter in der Akademie), ein Jüngling (im Kriege). - Sehr oft: hervorragender Lehrer, Senator, Saken. Jom. 28b היה היה Abraham (auch Isaac und Jacob) war ein Gelehrter und führte den Vorsitz in der Akademie. Snh. 24° בכר הררה זקד der Gelehrte (d. h. der Hauptlehrer R. Jose) hat bereits diese gesetzliche Entscheidung getroffen; gegen die näml. kein Einwand erhoben werden kann. j. M. kat. III Anf., 81° Rabbi sagte zu Bar Kapra (als dieser ihm durch ein Räthsel Verdruss bereitet hatte, vgl. איכר (הכני איכר) ich erkenne dich nicht als Saken an! Seb. $1,\ 3\ (11^b)$ שבעים ושנים זקן $die\ 72$ Senatoren, d. h. das Synedrium (der Singular steht zur Bezeichnung der Würde). Snh. 84b 86b fg. זקן ביכורא ein von der Lehre des Synedriums dissentirender Gelehrter, welcher, wenn er, gemäss seiner Ansicht, der Tradition der anderen Gelehrten entgegen, entscheidet, mit dem Tode bestraft wird. Vgl. das. 88° עדר שיאמר כך הוא בעיני והן אומרים מפי השניועה er wird nur dann mit dem Tode bestraft, wenn er sagt: Mir leuchtet die Lehre so ein! während seine Gegner eine entgegengesetzte Tradition vorbringen. j. Jeb. X, 11° mit. חזור בך אולא כן אנא כותב עלך זקן מטרא wilerrufe diese Lehre, wo nicht, so werde ich dich als einen dissentirenden Gelehrten verzeichnen. j. Git. VIII, 49° un. dass. — Pl. Num. r. s. 14, 223d מצות לבנים das Gebot der Gelehrten, d. h. der Rabbinen; vgl. Schabb. 23a. Snh. 2a fg. כמיכת , יקנים, עפוי, יפוּגיכָה, j. Ber. I, 3b mit. דברי זקנים, s.

קבר Ber. 11° und j. Suc. I g. E., 53° זְּכֶּר die Alten (Gelehrten) בית שמאי וזקני בית הלל aus der Schule Schammai's und die Gelehrten aus der Schule Hillel's. Jom. 18b זקני בית דין die Gelehrten der Akademie, die זקני כהונה Gelehrten der Priesterschaft. Tam. 21^b un. זקני הנגב die Weisen des Südens (Africa's), die mit Alexander M. Unterredungen hielten. Seb. 22^b קלני דרום, vgl. דָרוֹם. Chull. 132^b dass. — 2) Urahn, Grossvater. Exod. r. s. 1, 102^a מעשה זקנך das Verfahren ihres Grossvaters, d.h. Abraham's. Pesik. Sachor, 27b עשר זקנו Esau, sein Urahn, vgl. קמוֹרָה. — Fem. Nid. 9ab ob. כל שקורין לה אמא אמא (?) ואינה בוטה (j. Nid. I, 49b un. hat dafür: שקורין אותה אמה eine alte Frau ist eine solche, die, wenn man sie: Mutter (, Mutter) nennt, sich dessen nicht schämt. Kidd. 31b אנוא זקינה Grossmutter. Meg. 27b dass. Genes. r. s. 93, 90° זקינתו של זה seine (Judas) Grossmutter. Levit. r. s. 19, 162° זקינתך deine Grossmutter. — j. Schebi. I, 33 b un. נטיעה זקינה. Das. זקינות alte Pflanzen.

f: (=bh.) hohes Alter. Schabb. 152° -wer ausschwei השטות בזימה זקנה קופצת עליו fend ist, den überfällt das Alter frühzeitig. B. bath. 120° הפליג בוקיה er erreichte ein ungewöhnlich hohes Alter. Snh. 17a בעלי זקנה, s. d. B. mez. 87° ער אברהם לא היה זקנה bis zu Abraham's Zeit gab es kein hohes Alter (der Ausdruck זקן kommt bei ihm zum ersten Male im Pentat. vor; er soll auch früher, seines jugendlichen Aussehens halber, mit seinem Sohne Isaac verwechselt worden sein). Ber. 39° אם חכמה אין כאן זקנה אין כאן wenn auch hier keine Weisheit ist, ist denn nicht ein hohes Alter da? d. h. wenn du mich auch nicht als einen Gelehrten achtest, so müsstest du doch wenigstens mein hohes Alter achten! j. Bic. II wenn der Tod לשמונים מיתה של זקנה wenn der Tod im 80sten Lebensjahre erfolgt, so ist das ein Tod im hohen Alter; vgl. הַבּרּרָה.

 $f. \ (=וָקְנָה hohes Alter. Kidd. 82^b$ in seiner Jugend, in seinem בזקנותו Alter. Erub. 21^a. Suc. 53^a u. ö. — Schabb. 152ª die (schlechten) Handlungen, die Jem. in seiner Jugend begangen, משחירין פניו בזקנותו verunstalten ihn in seinem Alter. j. Schabb. I, 3b un. אל תאמן בעצמך עד יום זקנותך traue dir selbst nicht (Standhaftigkeit, Widerstand gegen Versuchung) zu bis zur Zeit deines Alters. (In Aboth 2, 4 steht ער יום מוחד bis zu deinem Todestage). j. Bez. I, 60° un. אכנים שישבנו die עליהן בנערותנו עשו עמנו מלחמה בזקנותנו Steine, auf welchen wir in unserer Jugend gesessen haben, kämpften gegen uns in unserm hohen Alter, d. h. die früher unbeachtete Erkältung (durch das Sitzen auf kalten Steinen) hatte manche Krankheit zur Folge. j. Kidd. IV Ende, גידלו ובירכו בנערותו ונתן לו אחרית ותקוה 664 בזקכותר Gott hatte ihn (den Abraham) in seiner

Jugend gross gemacht und gesegnet, und gewährte ihm auch ein gutes Ende und Hoffnung in seinem Alter. Genes. r. s. 54 Anf. der Trieb zum Bösen בדל עם אדם מנערותו ועד זקנותו ועד זקנותו dem Menschen von seiner Jugend an bis zu seinem Alter gross gezogen, und ist dennoch sein Feind.

m. (=bh.) Bart. Ber. 11ª (mit Bez. auf das Lesen des Schemā am Abend, das nach der Halacha der Schule Schammai's angelehnt ["liegend," vgl. Dt. 6, 7] stattfinden müsse) רמעשה בר ישמעאל ור' אלעזר בן עזריה שהיו ניסובין בניקום אחד והיה ר' ישמעאל מוטה וראבע זקוף כיון שהגיע זמן קרית שמע הטה ר' אלעזר וזקת ר' ישמעאל משל לאחד שאומרים לו זקנך ניגודל אמר לו אמר להם יהיה כנגד המשחיתים את כך אתה כל זמן שאני זקות אתה מוטה עכשיו כשאני הטתי אתה זקפת R. Ismael und R. Elasar ben Asarja lagerten einst an einem Orte, Ersterer war angelehnt (auf einem Polster) und Letzterer stand aufrecht. Als nun die Zeit des Schemalesens (am Abend) eintraf, da neigte sich R. Elasar, während R. Ismael sich erhob. Mein Bruder Ismael, sagte jener, auf dein seltsames Verfahren ist folgendes Gleichniss anzuwenden. Man sagte einst zu Jemdm.: Dein Bart ist so schön gewachsen! Worauf er erwiderte: Das geschieht denen zum Trotz, die (ihren Bart durch Abrasiren) verderben. (Nach Raschi: Darum soll er den Werkzeugen des Verderbens, Scheere und Messer, anheimfallen!) So verhält es sich auch mit dir; solange ich aufrecht stand, warst du angelehnt, jetzt aber, als ich mich anlehnte, erhobst du dich. R. Ismael beabsichtigte näml. durch sein Verfahren, seine Opposition gegen die Schammaiten zu bekunden. j. Ber. I, 3b mit. hat מה לך זקנך מגורל. Sifre Waëtchan. Pisk. 34 ביפלר מה זקלך מגרדל. Jeb. 80° die Zeichen eines impotenten Mannes sind folgende: כל שאיך שליק ושערו לקוי ובשרו מחליק wenn er keinen Bart (od.: am Zeugungsglied kein Haar) hat, sein Kopfhaar dünn (od. weich) ist und sein Körper glatt (haarlos) ist. - j. Suc. III Ende, 54^{a} ער שיהמלא זקנר bis sein Bart ganz gewachsen ist. — Uebrtr. Snh. 8, 1 (68b) זקר das Zeugungsglied, eig. der untere Bart. Nid. 52a. j. Keth IV, 28c u. ö. — Pl. Levit. r. s. 3, 147d (mit Anspiel. auf Ps. 133, 2) וכי שני זְקָנִים היו לאהרן hatte denn Aharon etwa zwei Bärte?

ארן (=bh.) 1) trns. aufrichten, aufstellen. Bez. 21b אין זוקפין את המנורה ביום טוב man darf den Leuchter (der in einzelne Theile zerlegt wurde) am Feiertage nicht aufrichten, d. h. zus. stellen. M. kat. 24b מטה זקופה ein aufgerichtetes Sopha, auf welchem die Tröstenden im Trauerhause sassen, während der Leidtragende gewöhnlich auf umgekipptem Sopha זוקפין את המטות 27a מבוית) sass. Das. 27a זוקפין את המטות

man richtet die Sophas auf. — Uebrtr. B. mez. 72° זקפן עליר במלרה er hat sie (die Zinsen) zum geliehenen Kapital geschlagen, als Darlehn aufgestellt. Git. 18° בשתפגום והזקוף wenn die Frau einen Theil der Kethuba (Hochzeitsverschreibung) herausnimmt, sich zahlen lässt und den Rest als Darlehn feststellt. — 2) intrus. aufrecht stehen, sich erheben. B. mez. 59b die Wände des Studienhauses, die auf Geheiss des R. Elieser, bei Gelegenheit seines Streites mit den anderen Gelehrten (vgl. הַבְּבַאָּר) um-ולא זקפו zustürzen drohten, רעדיין לא נפלר מבין רערמדיך stürzten nicht um (weil R. Josua es ihnen verboten hatte), auch richteten sie sich nicht auf (aus Ehrerbietung gegen R. Elieser), sondern sie blieben immer im gebeugten Zustande. Ber. 11° זְקָּרְ, vgl. זְקָּרָ, j. Ber. IV Anf., 7° משבא להזכיר את השם זוקף יוָקר, vgl. זָקר, j. wenn man (im Achtzehngebete) den Gottesnamen aussprechen will, so richtet man sich auf; mit Anspiel. auf Ps. 146, 8. — Ber. 4^b man gehe nicht הקומה וקרפה eig. mit aufgerichteter Statur (d. h. stolz) einher. Schabb. 62b u. ö.

קר בין באר (syr. יְּבֶּרְ בּרָבּיִר) aufrichten. Bez. 22° זקף לה לשרגא er richtete den Leuchter auf. M. kat. 25° un. זקפיה לארוניה er richtete seine (des R. Huna) Bahre auf. — Dah. auch vom Gehängten, Gekreuzigten, den man an einem Pfahl aufrichtete. B. mez. 59° אייר ליה זקיפא ליה זקיפא ליה זקיפא (syr. יְּבִירִּיְאָא eig. aufgerichtet, d. h. an dem Pfahl gekreuzigt werden. Meg. 16°, vgl. יוָקיפּא (syr. יוֹקיפּא eig. aufgerichtet, d. h. an dem Pfahl gekreuzigt werden. Meg.

לבינה לבינה הלינכרא זקיפתה f. N. a. das Aufrichten, Aufstellen. Ab. sar. 46° הקיפתא זקיפתא לבינה הלינכרא לבינה הלינכרא זקיפתא לבינה בלינכרא זקיפתא בא לבינה בלינכרא וואר לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה בא לבינה ל

אָלְיִּכְּה: ch. (בְּקִיפָה:) das Aufrichten. Ab. sar. 46° האר זקיפתא jenes Aufrichten eines Ziegels u. dgl.

אווולבין m. pl. (eig. Part. pass.) aufgestellte Militärposten. Sot. 8, 6 (44° un.) בפקרו שרי בפקרו של עם מעמידין זקיפין אבאיה בראש העם בעקיבו של עם מעמידין זקיפין "Die Heerführer sollen Musterungen an der Spitze des Volkes halten" (Dt. 20, 9), das bedeutet: am Ende des Volkes. Man stellt näml. Posten (Wachen) an der Front des Kriegsheeres und andere Posten am Nachtrabe auf, damit Niemand desertire. — So

nach der richtigen LA. im j. Tlmd., wo näml. der Satz בעקיבו של עם (ohne Waw) die Schriftworte בעקיבו של פול (ohne Waw) die Schriftworte בעקיבו של פול (vgl. j. Gem. z. St., 23a אין לי אלא בראש העם בסוף העם מזיין, dass näml. אין לי אלא בראש העם בסוף העם מניין (der Nachtrab bezeichne, vgl. אבלא בראש wäre der Sinn: "Man mustert die Heerführer (als Obj.) an der Spitze (Front) des Volkes"; ab er am Nachtrabe des Heeres stellt man Posten vor diesem (Nachtrabe) und andere wiederum hinter diesen (Posten) auf, d. h. eine Doppelwache, damit näml. Jem., der bei der ersten Wache desertirt ist, von der andern festgehalten werde.

אָלְן, אַבְּלְּוֹ m. (syr. בּלוּ, וְבُבוֹ) Erhabenheit, Erhebung; אָקְפּוּאָה f. (syr. נְקְפּוּאָא) das Aufstehen, Sicherheben, s. TW

אפתר (אברות בירות לשאינן לשאינן (אברות יהיו זקוקין לשאינן (אברות יהיו זקוקין לשאינן (Palme und Paradiesapfel im Feststrauss) sollen verbunden sein mit den fruchtlosen Pflanzen (Myrte und Bachweide); ebenso verhalte es sich auch mit Israel, vgl. בּרְבָּאָבְה und בּרִבְּאָבָה — 2) übrtr. verpflichten. Kidd. 26° die beweglichen Güter את הרכסים שיש להן אחריות לישבע ישר אורייות לישבע ישר אורייות לישבע ישר שליהן אחריות לישבע (אבריה אורייות לישבע אורייות לישבע ליהן אחריות לישבע (אבריה), dass man hinsichtlich ihrer schwören muss; d. h. infolge der Forderung von Mobilien (אבריה) wird auch gleichzeitig der Schwur betreffs der eingeklagten Grundstücke (אבריה), über welche der Verklagte sonst keinen Eid zu

Nif. eig. 1) gefesselt, gebunden sein, sich verbinden; gew. übrtr. Genes. r. s. 20, 20° מעולם לא נזקק הקב"ח להשיח עם אשה וכ['] Gott hat sich noch nie veranlasst gesehen, mit einer Frau zu sprechen, mit Ausnahme dieser Frommen, näml. der Eva. Das. s. 42, 40° נזקק der König befasste sich mit dem Schabb. 12^b wenn Jem. sein Gebet in aram. Sprache verrichtet, אין מלאכי השרת so gesellen sich die Engel nicht zu ihm, d. h. sie befürworten sein Gebet nicht, vgl. Num. r. s. 18, 234^d u. ö. — 2) sich אַרַפָּזר. begatten. Pesik. r. s. 15, 29° נזקק לביתו er begattete sich mit seiner Frau. Snh. 106° נזקקין זה עם זה sie begatteten sich. Ruth r. sv. ריאמר לבראל, 43° ich will sie in mein Haus nehmen, mit der Bedingung, dass על נינת שלא אזקק לה ich ihr nicht beiwohne. j. Snh. IV, 23b un. sie begatten sich mit einer Hündin. — Nithpa. dass. Num. r. s. 9, 199a es gesellte sich ein Mann zu ihr.

Pi. 1) verbinden, vereinigen. Part. pass. j. Chag. III Anf., 78^d מְּדְשׁׁ mit dem Heiligen (dem Opfer) vereinigt. — 2) (=bh.) läutern. Levit. r. s. 31 Anf. der Goldschmied bringt das Gold mehrere Male in den Schmelztiegel, שמוקקו bis er es geläutert hat.

קקל ch. (בקק) binden, fesseln. Trop. Jeb. 22b ob. der Bastard בייזקק נמי זקיק verpflichtet auch die Bruderfrau zur Leviratsehe. j. Ber. I, 3c un. זקיקינן למברכה wir sind zum Segensprechen verpflichtet. j. B. mez. X g. E., 12c בארכון זקיקין וכ' da sie genöthigt sind u. s. w. — Ithpe. — Nif. j. Keth. II, 26c un. בא איזקוקי er wollte seiner Frau beiwohnen.

ויקוקא (1) Brandpfeil. — 2) Schlauch, s.

קרקה (ביקא m. (ביקא) Gefäss. j. Schabb. II, 5° ob., s. דיקלון, in דיקלון.

muss; d. h. intolge der Forderung von Mobilien (מבלבולר) wird auch gleichzeitig der Schwur betreffs der eingeklagten Grundstücke (קרקעות), קרקעות), iber welche der Verklagte sonst keinen Eid zu trnsp. von קרקעות) eig. hüpfen, springen; nur

trnst. stürzen, springen machen. Jom. 67b un. יורקו בבת ראש Ar. (Agg. זורקו) er stürzt ihn (den Sündenbock) kopfüber.

Nif. sich stürzen, hüpfen. Jom. 38^b נזקרין בבת ראש לאחוריהן Ar. u. Agg. (Ms. M. sie stürzten sich kopfüber, rückwärts. j. Schek. V, 48d un., vgl. na II. Trop. Erub. $52^{\rm b}$ למקום שרובו הוא נזקר (Var. כזדקר) dahin, wo der grösste Theil seines Körpers sich befindet, wird er (hinsichtlich seines ganzen Körpers) geworfen; d. h. er wird so behandelt, als ob sein ganzer Körper sich dort befände, vgl. שׁדַא. R. hasch. 18a un. כולן נזקרין בזקירה אחת Ar. (Var. = Agg. אחת בסקרין בסקירה אחת (נסקרין ב sie werden Alle mit einem Wurf geworfen; d. h. obgleich die Menschen am Neujahrstage vor Gott einzeln "wie die jungen Lämmer" (vgl. אִיבֶּנְרָבָּא) vorüberziehen, so werden dennoch ihre Geschicke zu gleicher Zeit beschlossen.

Hithpa. dass. Suc. 14 סרר שיזדקר הגדי שיזדקר הגדי so viel als der Ziegenbock sich kopfüber stürzen kann. Erub. 16a. Trop. Ber. 46a (ein Stück im Tischgebete der Gäste) ראל יזדקר השמן הל לפנינו שום דבר הרהור חשא וכ' פון. mögen weder vor ihm (dem Wirth), noch vor uns irgend welche Gedanken der Sünde hüpfen, d. h. ihm und uns beikommen; ähnlich der Phrase השטן מרקד (die LA. in Alfasi u. A. פוף אול יזדקק giebt keinen Sinn).

קבר (בקר). Ithpa. springen, hüpfen. Git. 57° un. אַזְבְּקוֹר ואכול ושהו Ar. (Agg. ראכלו 57° אַזְבְּקוֹר ואכול ושהו Ar. (Agg. אַזְבַּקוֹר ואכלו sie sprangen, assen und tranken. Levit. r. s. 5, 149° (mit Bez. auf מלטלה גבר בער מודקר (Jes. 22, 17) בהדין הרנוגלא דגלי מאהר לאחר מודקר Ar. (in Agg. fehlt unser W.) wie jener Hahn, der von Ort zu Ort hüpfend sich fortbewegt. Nid. 17° ארגר איזקרא ומעליוה איז es ist anzunehmen, dass sie sich hinstürzte und das Blut vom oberen Körpertheile kam. Das. 57° un.

קֹרְרָא, וְקִיְרָא, אַ זְקְיְרָא, N. a. das Springen, Hüpfen. R. hasch. 18° בזקירה אחת, s. דְקר, B. kam. 22° ob. כלבא בזקירא der Hund (warf sich von der Höhe und beschädigte) durch Springen.

ארק אורים א

אָקְקְאָ m. (syr. אָבֶוֹן Ochsenstachel, sti-

mulus. Pl. B. mez. 94° ob. בהרן זְקְתָּא היכא (Agg. באן וכאן זְקְתָּא היכא (Ar. (Agg. בהרן זוקתא פסיקא לן) wir haben da wie dort Ochsenstachel bei uns (Raschi: קלעים Schleuderer, vgl. Raschi zu Spr. 26, 18 sv. זיקים, s. auch R. Jes. Berlin, Haflaah z. St.), vgl. TW. unter זיקים.

זיר', זיך (זיך אויר 1) Krone. — 2) Stengel, s. in 'זי.

וְר m. Adj. (= bh., eig. Part von קור) ein Fremder; insbes. oft: ein Israelit, der nicht priesterlicher Abstammung und deshalb zum Tempeldienste untauglich ist. Grndw. זר: werfen, hinauswerfen, day. זרר: wurfeln, דרע: den Samen streuen, werfen. Unser W bedeutet also eig. hinausgeworfen, nicht zur Gemeinschaft gehörend. Seb. 14° fg. — Trop. j. Ned. IX, Anf., 41b (mit Anspiel. auf Ps. 81, 10) זר שבקרבך אל תמליכהו עליך den Fremden in deinem Innern (d. h. den Trieb zum Bösen) sollst du nicht zum Herrscher über dich machen, vgl. 58. Exod. r. s. 34, 132^d betreffs der Bundeslade (bildl. für: Gelehrsamkeit, vgl. אם אדם זוכה (Ex. 25, 11) זר זהב וור זור I) steht עשים לר זר ואם לאר זר wenn der Gelehrte tugendhaft ist, so wird ihm das Wissen eine "Krone" wo nicht, so wird es ihm "fremd" ---Fem. Jeb. 85^b un. קבי eine Nichtpriesterin.

להות f. Fremdheit, d. h. ein Tempeldienst, der von einem Nichtpriester vollzogen wird. j. Ter. V, 46° mit. איכור זרות das Verbot der Vollziehung eines Tempeldienstes durch Nichtpriester. j. Bicc. II, 65° mit היתר זרות die Erlaubniss, dass Nichtpriester es geniessen dürfen. j. Orl. II Ende, 62° ליקין עליהן משום זרות sie werden wegen Fremdheit (unrechtmässigen Tempeldienstes) gegeisselt. j. Schabb. II, 5° un.

Num. r. s. 7, 195^b, s. אַזְּדָּלָּ.

קוב I (syr. קוֹב, arab. (כֹנִי) polstern, füttern, eig. hineindrängen. j. Kil. IX g. E., 32^d (zur Erklärung von מנשל של זרב in der Mischna) (l. איה אהרין דזרבין שימיה (שימרא es giebt Orte, in denen man die Wolle von innen (d. h. innerhalb der Schuhe) als Futter verwendet.

بال الم الم m. (arab. زُرْيِبُ pulvinar) das Polstern,

Füttern. Kil. 9, 7 מנעל של זרב Ms. M. und j. Gem. zu St., ferner R. Simson in s. Comment. z. St. u. A. (Agg. und Ar. זרד) ein Schuh, der mit Futter versehen ist, s. d. Verb.

אַן II (arab. زَرِبَ, viell. auch bh. ב־ד, Hiob

6, 17) aufwallen. — Ithpe. überfliessen, sich ergiessen. Jom. 78a משום דאתי לאזרבויי Ar. sv. אזרבויי (Agg. דיודריב) weil es (das Wasser) aufwallen, d. h. auslaufen könnte; anders nach Raschi.

וריבת f. N. a. das Aufwallen des siedenden Wassers. Gen. r. s. 28 g. E. (mit Bez. auf Hiob 6, 17, welche St. auf die Zeitgenossen der Sündfluth angewandt wird) דריבתם לחולטנית היהה לחולטנית היהה (der siedenden Fluthen) Aufwallen geschah zu völliger Vernichtung, näml. jener Zeitgenossen. j. Snh. X, 29b un. Levit. r. s. 7 g. E. und Khl. r. sv. בראבה, 90d dass.

 $\int f = \frac{1}{2}, \text{ wie arab.}$ בּיְרְוֵב f. בּיִרְוֵב f. בּיִרְוֵב f. בּיִרְוֵב f.

canalis aquae) 1) Kanal. Pesik. r. s. 35, 65° der Engel im Lager des Sanherib, (2 Kn. 19, 35) שלדמה לו כזרבובית קטנה של אש ושרף את משל של של מדבה של של מדבה welcher ihm in der Gestalt eines kleinen Feuerkanals erschien und sein ganzes Lager verbrannte. — 2) Schnauze, Schnabel eines Trinkgefässes. Pl. Levit. r. s. 5, 149° wird שלהן דור (Am. 6, 6) erklärt: של מהן דור של בהיה אות. r. s. 10, 206° dass.; vgl. auch הזבורת היה זבורת של בהיה אות. r. s. 10, 206° dass.; vgl. auch

וֹבְרָבוּז, s. זּרְבוּזְ, s. זְיְבַרְזַ.

פוב. יחבונה, קרבונה וור (syr. ביים, arab. פוב. יילר (ארבונה), eig. von goldener Farbe; viell. jedoch mit hbr. יים verwandt) Weinranke. j. Kil. I, 27° un. זרגון ולפת מה נפוק מנהדן פישרושילינין Ar. sv. אור ולפת מה משרה סילינון (Agg. דרון ולפת מה R. Sims. אין ולפת מודר לפתה) wenn Jem. eine Weinranke auf eine Mohrübe pfropft, was entsteht daraus? Petersilie. j. Suc. III Anf., 53° ודגוכה ענפיו חופות (ארבונה שנפיו חופות) was die Weinranke betrifft, so bedecken ihre Schösslinge den grössten Theil derselben, sie steigt aber nicht geflechtartig empor, d. h. blos bei der Myrte findet beides statt.

Pi. (mit privat. Bedeut.) entzweigen, Aeste oder Reben abhauen (wie bh. שַׁבָשׁ). Ab. sar. 49^b קירסם וזירד Ar. (Agg. קירסם וזירד Ar. (Agg. קירסם hat die verdorrten Aeste oder die frischen Zweige von der Aschera (dem Götzen geweihten Baume) abgehauen. Schabb. 103^a דרדי wenn Jem. die Zweige abschneidet. Tosef. Schabb. cap. 10, 12. j. Schabb. VII, 10^a ob. M. kat. 3^a.

קירוד masc. N. a. das Abhauen der frischen Zweige. Schebi. 2, 3 כזירודה וכפיכולה so wie das Abschneiden der frischen Zweige und das gänzliche Abhauen aller Aeste im fünften Jahre nach dem

Brachjahre stattfinden darf, so darf dies auch im sechsten Jahre stattfinden, d. h. bis in das siebente Jahr hinein; vgl. j. Gem. das. 33^d mit.

— Ferner Serud, N. pr. Ab. sar. 33^a u. ö.

7 R. Ismael ben Serud.

קֹרָת m. Zweig. Trop. Sohn Jom. 47a, vgl. אָרָה Pl. Schabb. 126b חבילי זְרְדִין Gebünde der Zweige. Das. 103a u. ö. הבזרד זרדין s. המזרד זרדין, richtiger זרך, s. d. W.)

אַרְיִּרְ f. Sperberbaum, od. Speierlingsbaum, auch Wald, wo solche Bäume wachsen; vgl. אַבָּא I. Pes. 111^b אַבָּא ווּ רַבְּהָא שִּירִי die Dämonen, die in Sperberwaldungen hausen, heissen שידי Das. שידי זררהא שידי die Sperberwaldung, die in der Nähe einer Stadt liegt, enthält nicht weniger als 60 Dämonen. Kidd. 73° ob. dass.

אַרְדְּ m. (arab. (כֹלב) Panzer, Harnisch, aus Ringen zus. gesetzt, lorica. Schabb. 62^a wird אַרירן erklärt durch זרדא.

זָר s. hinter זָר.

וְרֵי ch. Pa. יְרֵין (syr. נְהֵוֹ=וְנֹוֹן) rüsten, anspornen. Jeb. $102^{\rm b}$ הוא דרוזי אימא viel-

leicht bedeutet das hbr. חלץ: rüsten? vgl. הָלַלְ. Cant. r. sv. דור דור הובי , 15° גרביך (l. זרוזי (זרוזי יüste dich! s. auch TW.

לנבל m. (arab. ינבל), eig. Part. pass.) gerüstet, besond. zu etwas geschickt, tauglich, befähigt, tüchtig. Kidd. 29° אם היה בנו זריז wenn sein Sohn tüchtig ist und viele Lehren der Tradition inne hat. — Pl. Pes. 4° וביון למצוח die Hurtigen beeilen sich, die Pflichten zu erfüllen. Schabb. 20° בורה להיין הן הן הול למצוח die Priester sind hurtig, d. h. pünktlich in der Erfüllung der ihnen obliegenden Pflichten. — Fem. Pes. 89° בנות שפלים שפלים שפלים לפארות ובנים שפלים שפלים, זריז ובנים שפלים, s. d.).

m. N. a. das Rüsten, Anspornen. Sifre Naso Anf. אין הצווי בכל מקום אלא זירוז überall, wo in der h. Schr. z steht, bedeutet es nichts anderes als anspornen. Num. r. s. 7, 195^d משה משה dass. Das. s. 14 g. E. לשון חיבה רלשרך זיררז "Mose, Mose!" "Abraham, Abraham!" u. dgl. ist ein Ausdruck für Liebe und Anspornung. Exod. r. s. 2 g. E. dass. — Pl. Ned. 3, 1 (20^b) fg.) נדרי זירווין Gelübde der Anspornungen; was das. wie folgt erklärt wird: Wenn der Verkäufer gelobt, dass er die Waare nicht billiger als für vier Denare (Sela) verkaufen werde, und der Käufer wiederum gelobt, dass er dafür nicht mehr als zwei Denare geben werde; so ist anzunehmen, dass Beide mit dem Preise von drei Denaren zufrieden wären, weshalb solche Gelübde auflösbar seien.

קְּהָ m. breiter Gurt, Binde, vgl. זְרֵז Anf. Kel. 23, 2 זרז האשקלוני Ar. (Agg. זריז) der askalonische Gurt. — Pl. Erub. 18b Adam העלה zog Binden von Feigenblättern um seinen Körper.

וְרְוְאָ , וְרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוְאָ , וֹרְוֹאָ , וֹרְוֹאָ , בער 101° (101° un. זירזא דקני 101° Gebund von Stangen. Schabb. 8° dass.

לביוות f. Schnelligkeit, Hurtigkeit, eig. das Gewarntsein. Ab. sar. 20b, vgl. יַּבְּיִרְרָּה Sot. 12b יִּבְּירָנְה בַּירְיִנְה ,das Mädchen ging" (Ex. 2, 8), das bedeutet: mit Schnelligkeit, schnell. Vgl. Exod. r. s. 1, 102d sie wird deshalb עלמה (von עלמה בזריוות שלמה בזריוות weil sie hurtig ging. Levit. r. s. 11 Ende (mit Bez. auf על־בּירִיוּר הַּירִיוּר מַבְּירָיּוּר הַיִּרְיוּר הַּיִּרְיוּר הַּיִּרְיוּר מַבְּיִּר לִּירָי לַבְּיִר בּיִרְיוּר בּיִרְיוּר בּיִרְיוּר בּיִרְיוּר בּיִרְיוּר בּיִרְיוּר לִירְי נִקְיוּה לִירְי נִקְיוּה führt zur Reinheit. j. Schek. III Ende, 47c und Cant. r. Anf., 3b dass.

וְרִיזוּתְא ch. (syr. לְבָּסֹבְ זֹּן – וְרִיזוּתְ Hurtig-

keit. Chull. 16a דריזותיה לאברהם die Hurtigkeit Abraham's, s. auch TW.

(מרמל), syn. mit זָרֵת , זָרֵם , זָרָם , נֹרָם, Cant. r. גיר, הָרָם, אינו מזרזיף פֿרים, לריח אין מדר משקין הזה כוס מלא אינו מזרזיף פֿר לריח אין מזרזיפים בדברי בשאר משקין כך דברי הורה אין מזרזפים בדברי so wie vom Oel das, was man von einem übervollen Becher ablaufen lässt, sich nicht mit anderen Getränken vermischt (zus. fliesst), ebensowenig vereinigen sich die Worte der Gotteslehre mit Spöttereien, unnützem Geschwätz.

אַרְיִיבְּ masc. (hbr. זַרְיִיף) herabfallender Tropfen. — Pl. Jom. 87° un. זַרְיִבֶּי דָכּוֹיא die Wassertropfen.

וְרְוִיר I m. (=bh.) Streitross. Stw. זרז, mit angeh. 7: gegürtet; vgl. auch Gesen. Thes. hv. j. R. hasch. I, 57° un. (mit Anspiel. auf בנוהג שבעולם זה מבקש לנצח זרזירו (Spr. 30, 31 -im ge וזה טבקש לנצח זרזירו אבל הקב"ה וכ' wöhnlichen Leben kommt es vor, dass sowohl dieser wie jener sein Streitross zu bekämpfen sucht, Gott hing, will seinen Gegner nicht besiegen (ומלך אלקום עמר); d. h. er zieht es vor, dass der Sünder sich bessere, damit er nicht der Strafe erliege. (Nach dem Comment. wäre זרזיר tropisch zu nehmen: der Ringer, Kämpfer). — Pl. Thr. r. sv. בכרהג 69° , זכור שבעולם אדם נוגדל שני זַרְזִירָין בתוך ביתו וכ' gewöhnlich pflegt der Mensch, der zwei Streitrosse, deren eines gross und das andere klein ist, in seinem Hause züchtet, das grosse zu gewöhnen, sich vor dem kleineren zu schmiegen, damit er keinen Verlust erleide; d. h. Gott hätte den mächtigeren Esau vor dem schwächeren Jakob demüthigen müssen.

וֹרְוֹיִר ווֹ ווֹ ווֹ m. (syr. אְיֹןֹבְיֹּן, arab. (אָנְיֹנָפָלְ) der Staar. Chull. הזרזירין את הזרזיר להביא את הזרזירין (Ar. למינו pl.) "nach seiner (des Raben) Gattung" (Lev. 11, 15), darunter ist der Staar zu verstehen; er ist also ein unreiner Vogel. (Einige jedoch erlaubten ihn deshalb zu geniessen, weil er einen Vormagen, reg hat, s. d. W.) Raschi: ארטלירכיל, etourneau, sturnus. Das. 65° לא לחנם הלך הזרזיר אצל העורב אלא מפני שהוא aus keinem andern Grunde gesellt sich der Staar zum Raben, als weil er zu seiner Gattung gehört. B. kam. 92^b dass. Genes. r. s. 65 Anf. (mit Anspiel. auf Esau, der Ismael's בינוי ר' חייא רבה עלה זרזיר (Tochter heirathete 'אחד לארץ ישראל וכ in den Tagen des älteren R. Chija kam ein Staar nach Palästina und es wurde gezweifelt, ob man ihn essen dürfe, oder nicht. R. Chija sagte: Man beobachte, wer sich zu ihm gesellen werde! Bald darauf kam ein egyptischer Rabe (דורבא מצראה) und begattete sich mit ihm; woraus man erkannte, dass er zum Rabengeschlecht gehört. — Pl. Genes. r. s. 75, 74b אין שני זַרְזִירים ישינים על דת אחד zwei Staare schlafen nicht auf einem und demselben Brette, weil sie näml. bissig sind.

וווו (=bh.) aufgehen, von der Sonne; über die Etymologie dieses Ws. vgl. 75. Chull. 91b וכי שמש לו לבדו זרחה והלא לכל העולם זרחה mit אר יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו Bez. auf Gen. 32, 32) ging denn etwa "ihm" (dem Jakob) allein die Sonne auf, sie ging ja der ganzen Welt auf? R. Jizchak antwortete: Die Sonne, die seinetwegen vor der Zeit untergegangen war (vgl. das. w. u. und Raschi zu Gen. 28, 11), ist auch "um seinetwillen" wiederum früher aufgegangen. j. Snh. VIII g. E., 26° זכר עליר לברו זורחת החביה וכ' geht denn die Sonne etwa "ihm" (dem Dieb) allein auf? vgl. זריהה Anf.

Hif. הזרים 1) aufgehen lassen, von der Sonne. Levit. r. s. 28 Anf. הקב"ה ביזריח להם שמשה Gott lässt ihnen die Sonne aufgehen. Genes. r. s. 22 g. E. "Gott machte dem Kain ein Mal" (Gen. 4, 15), das bedeutet: הזריח לר מלבל ביבה er liess ihm die Sonnenscheibe aufgehen. Nach einer andern Ansicht: הזריח לו את הצרעת er liess den Aussatz an ihm hervorbrechen. Cant. s. sv. מה יפר, 29^d המה מזריח er lässt die Sonne scheinen. — Trop. Mac. 10^a (mit Anspiel. auf הזרת, Dt. 4, 41) Gott sagte zu Mose: הזרת lasse den Mördern die Sonne aufgehen! d. h. sei auf Mittel bedacht, durch welche sie ihren Lebensunterhalt finden. Var. הזרחת du liessest den Mördern die Sonne scheinen, d. h. du suchtest, infolge der Aufnahme in den Zufluchtsstädten, ihr Leben zu erhalten. — 2) von Früchten, röthlich werden. Schebi. 7, 4 הפגים משיזריתו die kleinen Feigen (sind als reif anzusehen) wenn sie, infolge des Sonnenscheines rothfarbig werden. — 3) denom. (von בּיַרָה) sich nach Osten wenden. Genes. r. s. 61, 60^b (mit Bez. auf Gen. 25, 6) "Abraham schickte sie fort" אמר כל מה שאתם יכולים להזריח תזריחו שלא תכוו בגחלתו של יצחק und sagte zu ihnen: Je weiter ihr nach Osten hin gehen könnet, gehet, damit ihr von der Kohle (החלה, s. d.) Isaac's nicht versengt werdet.

וֹרִיחָוֹ f. N. a. das Aufgehen, der Sonnenaufgang. j. Erub. V, 22° mit. זריתת החמה der Sonnenaufgang. j. Snh. VIII g. E., 26° (mit מה זריחת החמה מיוחדת (Bez. auf Ex. 22, 2.3) 'סהיא שלום לבל באי עולם וכ so wie "der Sonnenaufgang" dadurch ausgezeichnet ist, dass er allen Weltbewohnern Heil bringt, so darfst du auch den beim Einbruch Betroffenen, von dem du weisst, dass er dein Leben geschont hätte, nicht Genes. r. s. 68, 67^d zur Vesperzeit בשם שזכיתני לראות חמה בזריחתה: bete man so wie du mir gewährt hast, die Sonne bei ihrem Aufgange zu

sehen, so wollest du mir auch gewähren, sie bei ihrem Untergange zu sehen.

יורי, ורי (=bh.) werfen, streuen, wurfeln. Grndw. זר, s. d. Kel. 16, 6 זרר גרנות diejenigen, welche die Tennen wurfeln. Genes. r. s. 85, 83° זורה מבחוץ semen serere, vgl. דונים. — Hif. Part. pass. Snh. 82b ביצה ביורת ein verdorbenes Ei, worauf die Henne brütet und welches in Verwesung übergeht. Chull. 140b pl. Tosef. Ter. cap. 9 u. ö.

זר' in זרִריוֹן s. זר' in זר.

וֹרְבָּאיי Sarkai, N. pr. eines Ortes. j. Schebi. VI, 36° mit. מלח דזרכאיר das Salz dieses Ortes. וְרַבֵּיל, Ithpa. אִזְדַּרְבֵּיל (syr. 🍆 וֹןְיָּנֹלֵי) stolz

einhergehen, vom Hahne, s. TW

וֹרָמִית f. (hbr. דֶּרֶם m., syr. וֹבִּבּיוֹ, ה und פּ verw., vgl. יְרְדֵיף) Platzregen, Unwetter, s.

יוֹרֶנְא m. Aufdunsung. Levit. r. s. 18 g. E. und Num. r. s. 7, 195b, vgl. בּרְטְלָא

أَوْلِدُكُمْ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ اللَّهُ ا Arsenik, wahrsch. der gelbe Arsenik, auripigmentum. Chull. 88b un. אף הזרכיך auch mit Arsenik darf man das Blut geschlachteter Vögel bedecken. Raschi z. St. אורפימ"נט. Vgl. Raschi zu Meg. 18b un. סמא זרניך בלשון קודש אורי פוננשו הלכל, "Samma" heisst in der heiligen (d. h. neuhbr.) Sprache דרניך, franz. orpiment.

אַ וְרַנוּקָא m. (syr. וְיִקא=וְּיִנְבּטֹּן) Schlauch, dessen man sich zum Wasserschöpfen bediente (im Syr. bedeutet عند auch Fluss, womit unser W. wahrsch. zus. hängt). B. mez. 103b דרנוקא Eimer und Schlauch. B. bath. 58° זרנוקא אמרה לכר sie sagte euch (in ihrer räthselhaften Sprache) Schlauch. Das. 167ª pp אזרכוקא er stellte sich auf den Schlauch.

אָרֵע (=bh., arab. زَرَجُ s. יָּרָ) säen, Samen streuen. Part. pass. j. Sot. I, 17b ob. die Eltern des Simson zeigten hin auf "die Weinberge von Timnath" (Ri. 14, 5) זרועים כלאים ואומרים לו בני כשם שכרמיהן זרועין כלאים כך die mit Mischsaaten בנותיהן זרועות כלאים (Wein und Getreide) besäet waren und sagten zu ihm: Sohn, so wie ihre (der Philistäer) Weinberge mit Mischpflanzen besäet sind, so stammen auch ihre Töchter von Mischsamen her.

Nif. besäet werden. Genes. r. s. 83 g. Ende um meinetwillen wurde das Feld besäet, vgl. דָּרָך I.

Hif. den Samen leeren. Ber. 60° (mit Bez. auf Lev. 12, 2) איש מזריע החלה יולדה נקבה איש מזריע wenn der Mann früher מזרעת החלה יולדת זכר den Samen entleert, so wird ein Mädchen geboren; wenn aber die Frau früher den Samen entleert, so wird ein Knabe geboren.

יורע (syr. יורע הורפא) säen. R. hasch 16° ליזרע הורפא) er soll frühzeitig säen. j. Pea VII, 20° ob. יורע הוקלא לפת הוה זרע הוקלא לפת er besäete das Feld mit Mohrrüben. — Ithpe. besäet werden. Das. am Ausgange des Neujahres wurden sie gesäet. B. bath. 83°. Chull. 93°. — Ferner denom. vom fig. יורע j. Kil. I, 27° un. יורע sie werden schwanger; s. auch TW.

אַרע (=bh.) Samen, Pflanze; übrtr. Nachkomme. Genes. r. s. 23, 23d (mit Bez. auf זרע, Gen. 4, 25) זרע אחר נכחכלה אותו זרע שהוא בא ממקום אחר ואי זה זה מלך המשיח Eva erblickte jenen Nachkommen, der anderswoher (d. h. von der Moabiterin Ruth, der Stammutter David's) abstammen wird. Wer war dies? Der König Messias. Das. s. 51, 51ª und Ruth r. sv. והאמרכה, 43° dass. — Pl. זרַעִים Saaten. j. Schebi. II, 34^a ob. ששה זרעים זרעין sechs Zeiten der Aussaat. — Uebrtr. שטה סדרי משנה זרעים 101b, בימים סדרי מועד נשים נזיקין קדשים טהרות die sechs Ordnungen (Abtheilungen) der Mischna, nämlich Seraïm (Pflanzen), Moëd (Feste und Sabbat), Naschim (Frauen), Nesikin (Schäden), Kodaschim (Heiligthümer), Toharoth (Reinheit); Benennungen nach den Gegenständen, die in den betreffenden Mischnaabtheilungen behandelt werden. Jede dieser Abtheilung zerfällt in Traktate u. s. w., vgl. פָּרֶק, מָפֶּבֶת und הַלָּכָה und הַלָּכָה. Schabb. 31 a un. (mit Anspiel. auf Jes. 33, 6) אמונת זה סדר זרעים עתיך זה סדר מועד חסן זה סדר נשים ישועות זה סדר נזיקין חכמת זה סדר קרטים ודעת זה כדר טהרות "Glauben," das zielt hin auf die Abtheilung Seraim (der Säemann näml. glaubt an die göttliche Weltordnung), "deine Zeiten": die Abtheilung Moëd, "Schatz": die Abtheilung Naschim, "Hilfe": die Abtheilung Nesikin, "Weisheit": die Abtheilung Kodaschim, "und Erkenntniss": die Abtheilung Toharoth Vgl. auch Num. r. s. 13, 220d.

יורא אור, אור היין, אור (syr. ייַן, גוֹלְיּלְּיּן) Samen, Saat, Pflanze. j. Snh. VII g. E., 25 d un. זרע דכיתן Flachssamen; s. auch TW.

שעת f. N. a. das Säen. Ber. 35b שעת die Zeit des Säens. Schabb. 91° u. ö.

וֹרְעֵיהׁ f. Familie, eig. die Pflanzung, die von einem Stamme ausgeht, σπέρμα. — Pl. בּיִנְינִיתׁ Snh. 4, 5 (37°) בינו ודם זרעיותיו (so richtig in Mischnajoth und im j. Tlmd.; in den Agg. des bab. Tlmd. falsch זרערתיו) sein Blut (Leben) und das Blut seiner Familien; d. h. aller derjenigen Menschen, die von ihm, wenn er am Leben geblieben wäre, bis in die spätesten Geschlechter abstammen würden; mit Bez. auf בְּיִנִי (Plur.) Gen. 4, 10. Genes. r. s. 22, 23° dass.

אָרְעִייְתְאּ, זְּרְעִיִיתְאּ, וֹרְעִיִיתְאּ, נֹיְעִיִרְאָ ch. (syrisch בּוֹרְעִייִרְאּ Familie, Abstammung. j. Keth. XII, 35 $^{\rm b}$

סל. לעולם (לרלית לעולם לעולם היבייתא (זרעייתא (זרעייתא (זרעייתא (זרעייתיה אווים מטלה במלו אווים משלה בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור בעז אינור אינור בעז אינור בעז אינור אינור אינור אינור אינור אינור אינור וווים אינור אינור אינור וווים אינור אינו

ק"לְיבֹּבוּ m. pl. (= bh. זְרְשׁנִים, syr. וְרְשׁנִים, Sflanzungen. Kil. 2, 2 זרעוני גנה Gartenpflanzen. Das. 3, 2. Schabb. 84b זרעונין. Tosef. B. mez. cap. 10 u. ö. Tosef. Maasr. cap. 3 g. E. זרעוני שרה Feldpflanzen.

וְרֹוֹעֵ f. (=bh., arab. לֹכְוֹץ , vgl. קרְיָא Arm, bei Thieren: Bug, Vorbug, βραχίων, brachium. Trop. (masc.) Ber. 17b ob. כזרנין בזררע sie werden durch Kraft (d. h. infolge ihrer Tugenden) ernährt. j. Taan. IV, 69 a ob. du hast Elasar aus Modën erschlagen, זרוטן של ישראל den Arm (die Kraft) Israels. Schabb. 56° כטלר sie nahmen (die Priestergaben) mit Gewalt. Levit. r. s. 2, 146° בא על חבירו בזרוע er kommt gegen seinen Nächsten mit Gewalt. — Chag. 11^a die Halachoth des Sabbat u. s. w. gleichen den Bergen, die an einem Haare hängen, וכערה תלויה בזרועו Ar. (fehlt in Ms. u. Agg.) und das Haar hängt an seinem Arm, d. h. an der Kraft Gottes. — Pl. בעלי זרועות die Gewaltthätigen, s. d. W Trop. Sot. 49b un. mit dem Tode des R. Akiba בשלו זרועי תורה schwanden die Arme der Gesetzlehre, d. h. die Männer, die durch tiefe Schriftforschungen die rabbinischen Satzungen zu eruiren verstanden.

אָרָ I fassen, ergreifen. Ab. sar. 18b ob. בל החזי ליה כזרפיה Ar. (Agg. לייהיה) wer ihn (den R. Meïr) sehen wird, soll ihn fassen.

קרת (syn. mit קיִם, קרַם, קרַבּב,) entzün den, Entzündung verursachen. Ab. sar. 28b יד מיזרף זריף die Hand entzündet die Wunde. Chull. 77a פרזלא מיזרף זריף Eisen entzündet. Jeb. 76a dass. Raschi (vgl. auch Ar.) erklärt unser W.: die Materie der Wunde zus. ziehen, Geschwulst verursachen; s. jedoch nächstfig. Art.

אירפא m. Entzündung. Schabb. 67a פרכים mit dem Nagel eines Gekreuzigten (woran letzterer gehängt wurde, dart man am Sabbat ausgehen), weil man ihn als Heilmittel gegen Entzündung anwendet. Nach Raschi und Ar.: Geschwulst; vgl. jedoch j. Gem. z. St. VI, 8° mit. טב לעבביתא (Agg. crmp. לעככיתא עבבית לעבבית ציבות עבבית st. heilsam gegen Entzündung, näml. עבבית s. d.

אָרָ (= bh.) werfen, sprengen. Trop. Keth. 103^b בהוק מרה בתלכירים eig. wirf Galle auf die Schüler, d. h. flösse ihnen Ehrfurcht ein. — Nif. אור geworfen, gesprengt werden. Seb. 7^a fg.

ענק (syr. יוֹרָק: vgl. auch יוֹרַק: בְּרָקּי, vgl. auch יוֹרַק: שׁרָּרָאָּ וּרָקּי, vgl. auch יוֹרַק: שׁרָּרָאָ וּרָקּי, vgl. auch יוֹרַק: שׁרָרָאָּ וּרָלְּיִי, vgl. auch יוֹרַק: יוֹרָק: vgl. auch יוֹרָק: werfen, sprengen. Genes. r. s. 53 g. E. יוֹרָק wirf den Stock in die Luft, so fällt er doch zum Stamme (auf die Erde) zurück; bildl. für: Ismael, der Sohn der egyptischen Hagar heirathete ebenfalls eine Egypterin (Gen. 21, 21). — Ithpe. gesprengt werden. Pes. 78b un. כר ציוְדְרִיק דם wenn das Blut gesprengt wurde, s. auch TW

וריקה f. N. a. das Werfen, Sprengen. Schabb. 96 הריקה das am Sabbat verbotene Werfen von einem Gehöfte in das andere. j. Erub. IV, 21^d ob. u. ö. j. Pes. VII, 34^b mit. ביבה בלא אבילה das Sprengen des Blutes vom Pesachopfer genügt, selbst wenn letzteres nicht gegessen wird.

h mappikatum" Fl. im TW hv.) Kettenoder Schuppenpanzer, s. TW

אורקיביא Serukinja, Name eines Ortes. Chull. 111^a ob.

אַרְּקְּבָּקְ m. (wahrsch. בְּבַּדְ, trnsp. mit eingeschalt. ה) Vormagen (oder: Kropf), s. TW

וְרֵיהֵי m. pl. (vom hbr. זְרֵיה) das Niesen, s.

זער von זער, im Ggs. zu זער, im Ggs. zu זער 1) der kleine, letzte Finger der Hand. Keth. 5b und Men. 11a היא זרת, vgl. אמיה, vgl. חיא חר. 2. - 2) (=bh.) Spanne, σπιθαμή, spithama, auch als Längenmass. Die Länge der Hand erhält von ihrem Ausgangspunkte, näml. dem kleinen Finger, ihren Namen; ebenso wie die Elle (Ellenbogen) nach ihrem Ausgangspunkte, dem langen Mittelfinger: ממה genannt wird. — Tosef. Kel. B. mez. cap. 6 g. E. זרת האמורה das Sereth בתורה חצי אמה של ששה בפחים (die Spanne), das in der Bibel vorkommt, ist einer halben Elle von sechs Handbreiten gleich. - Pl. Tosef. Men. cap. 9 Anf. in einem fruchtbaren Jahre היתה עושה קנה זרת ושבולת זַרְהַנִים brachte das Feld Halme, die eine Spanne und Aehren, die zwei Spannen lang waren, hervor. Men. 85° und Taan. 5° dass.

בורה אורה בלי הורה בלי הורה בלי הורה בלי הורה בלי הורה הורה בלי הורה בלי הורה בלי הורה הורה בלי הורה

זר' s. in יתום , ויתא

Nachträgliches zu den Buchstaben 7, 1 und 1

von

Prof. Dr. H. L. Fleischer.

S. 448, Sp. 2, Z. 6 "Wiese" vielmehr Sumpfboden oder Sumpfwasser; s. S. 278, Sp. 1, Z. 11 v. u. flg.

S. 450, Sp. 1, Z. 8 v. u. und Sp. 2, Z 1. Das. - und von הַּיְהָא , הֵינְא , הַינְא (schr. הַּיְהָא, halte ich für Erweichungen des ה im ächt

semitischen תֹבוֹב, u. s. w., בוֹבִּב, פׁבּׁב, פׁבּׁב, eine Art Dornstrauch, zunächst nicht von sondern von (s. Lane, I, S. 684, Sp. 1); daher das denominative (בֹבּיׁב, , בֹבּיׁב, von einem Lande, das solche Dornen trägt; wahrscheinlich abzuleiten von der Grundbedeutung beider Stämme: umkreisen, umgeben, rings einschliessen, einhegen, weil man diese Art von Dornen als Hecken zur Einfriedigung von Saatfeldern u. s. w. gebrauchte. Dieselbe Grundbedeutung zeigt das

altarabische مَكْرُع = عَدِي, "safety; freedom

from cvil, harm or the like" (Lane), eig. Sicherung oder Sicherheit durch Umgebung mit Zäunen, Wällen, Mauern u. s. w.

S. 451, Sp. 2, Z. 9 v. u. הובר, הובר, nicht von dem dichterischen Beiworte des Ankers έχενηζς, sondern von ὄγκινος, ὀγκινος, uncinus, Widerhaken, synekdochisch für Anker mit Widerhaken. Demnach wird das Wort ursprünglich הובר statt הוברן gelautet haben. Die griechisch-lateinische Endung hat sich noch erhalten in der Form הובכר S. 457, Sp. 1, Z. 5 v. u.

S. 452, Sp. 1, Z. 10 u. 9 v. u. Dieser Anwendung von rentspricht in der Bedeutung von 5 5, Kopfbinde, Diadem.
S. 452, Sp. 2, Z. 1 " se" schr.

S. 453, Sp. 1, Z. 14 v. u. הוראה und הוראה, S. 457, Sp. 2, Z. 20 v. u., sind vielleicht gleichbedeutend mit בֹּעוֹבָ, gemeinarab. בֹעוֹבָ, milvus, Weihe; s. S. 287, Sp. 2, vorl. u. l. Z.

S. 453, Sp. 1, Z. 9 v. u. "Adjabs" schr. Adiabas.

S. 453, Sp. 2, Z. 24. Wäre das Wort wirklich semitisch und von הַּדְיוֹרָ, abzuleiten, so würde wenigstens jenes הַּדְיוֹרָ, als ein aller Analogie zuwiderlaufendes Verbalabstractum, mit zu vertauschen sein. Aber das zweimalige der Handschriften, Z. 32 u. 33, giebt doch, verglichen mit S. 479, Sp. 2, Z. 7 v. u., und S. 487, Sp. 2, Z. 24, dem הביוכין, הַּבִיוֹכִין, הַבִּיוֹכִין, הַבִּיוֹכִין, הַבִּיוֹכִין, mehr Wahrscheinlichkeit.

S. 456, Sp. 1, Z. 23 "הוּדַרְנָא schr. הוּדְרָנָא

S. 456, Sp. 1, Z. 8 v. u. "ύδρώπικον" schr. ύδρωπικόν.

S. 459, Sp. 2, Z. 18 flg. אָבָּא ist Erweichung von בֹּפֶע, הֹבּצֶּא (wie bei Thomas a Novaria S. 289, Z. 8, statt בֹע schreiben ist), Blätter von Dattelpalmen und andere ähnliche, aus denen von den בֹּבֶּע vielerlei Geräthschaften, wie Matten, Decken, Körbe u. dgl., verfertigt werden (s. S. 444, Sp. 1, Z. 1 flg.). Und so ist auch ברבא in dem Sprüchworte Z. 23

nicht אָלָיִי, אָלִייִּר, אָלִייִּר, אָלִייִּר, אָלִייִּר, אָלִייִּר, אַבְּמֹשְאַא, sondern אָלִייִּר, das dicke untere, im Stamme sitzende Ende der Palmenäste, aus dem, wenn der Ast abgehauen oder abgebrochen wird, ein neuer hervorwächst. Wird aber zur Gewinnung der Blätter mit dem Aste zugleich jenes knollenartige Ende mit ausgerissen, so wächst an der Stelle kein anderer Ast nach. ברב הרבין Z. 29 u. 30 sind die von den Arabern בוליים ge-

nannten, netzartig*) in einander verschlungenen Fasern, welche die Blattstiele und Fruchtansätze der Dattelpalme einhüllen und ebenfalls zu Flechtwerken, Stricken u. dgl. verarbeitet, auch zur Reinigung der Haut durch Reiben damit verwendet werden. Fachreddîn erzählt, der und jener von den ersten Chalifen habe sich mit Sandalen oder Schuhen und einem Wehrgehänge aus Lîf begnügt; s. de Sacy, Chrestom. ar., I, S. & Z. 1, S. 86, Anm. 4, und vgl. damit das hier Z. 34 u. 35 von Abaji Erzählte.

S. 462, Sp. 1, Z. 4 "בין schr. בין schr. בין ביי schr. בין ביי schr. בין ביי schr. בין ביי schr. בין ביי schr. ביי ביי schr. Z. 7 u. 8 Raschi's Angabe ist völlig grundlos. Hundert ist auf persisch הביי aber wahrscheinlich nichts als ein verschriebenes הדואר.

S. 462, Sp. 1, Z. 7 v. u. flg. בּׁבֹּב bedeutet nicht buntfarbig, sondern von einer eigenthümlich düstern, trüben Farbe sein, welche die einheimischen Lexikographen annähernd als ein lichteres oder dunkleres Grau mit einem gelblichen oder grünlichen Scheine bezeichnen. Aber die Buxtorf'sche Erklärung von הַּבָּבָּה לַבָּה בָּרִבְּבָּר durch "villus" und von בְּלִבְּא בְּהַבְּבָּר pallium villosum" führt auf בּלִבְּא בְּהַבְּבָּר, Fransen an einem Stoffe oder Kleide, mit Erhärtung des עובר בעובר . 463, Sp. 1, Z. 7 ,, άτηρη" schr. άτάρη.

S. 463, Sp. 1, vorl. Z. flg. Dieses הירה, הירא, hat nach meiner Meinung weder mit אור אינא, hat nach meiner Meinung weder mit אור אינא, הירא noch mit δδεύω etwas zu schaffen, sondern ist als הירא, הירה, הירא, wie unser Heda! ein demonstrativer imperativisch gebrauchter Zuruf: "Da! (geh) zu dem bei dir!"

S. 464, Sp. 1, Z. 1 "syr. "gehört nicht hierher, sondern zu היבין, dann, damals, S. 463, Sp. 2, Z. 16 u. 17. Dieses היבין oder, wie מיבין, אינה (S. 62, Sp. 1, Z. 10 v. u.) aus der Fragepartikel הי, אי und dem Demonstrativpronomen zusammengesetzt, bildet ein einfaches Fragpronomen, nicht einen Fragsatz

^{*)} Daher bei Thomas a Novaria S. 289, Z. 7 "Rhaete palmae" d. h. Rete.

"wer (ist) dieser?" Dasselbe gilt von dem folgenden הֵּרִיְּכֹרּ, הַּיִיִּדְּכּה.

S. 465, Sp. 2, Z. 7. Sollte wirklich jemals ein lateinisches Wort wie humanus in der Form eines semitischen Relativadjectivs הִּינְיִנִית, fem. הִינְיִנִית, hebraisirt worden sein? In Ermangelung eines andern Beispiels hiervon halte ich הרבונית für ebenso ächt semitisch wie sein Gegentheil קפרנית, אביך, אביך, אביך, אביך (wegen ruhigen Characters) zuverlässig, ungefährlich.

S. 466, Sp. 1, Z. 24 "הינא מצה " schr. מצה " הינא

S. 466, Sp. 1, Z. 6 v. u. fig. Weder bedeutet "leichtsinnig, leichtfertig sein" (s. S. 458 u. 459), noch das davon abgeleitete Adjectivum غَرِيْ , zusammengezogen عَرِيْ , "Leichtsinn" u. s. w. Hiermit verschwindet selbst die etymologische Möglichkeit der an und für sich unzulässigen Annahme eines durch Anhängung von am gebildeten neuhebräischen Abstractums הַבְּיִבֶּם, "Leichtsinn, Unzucht, Buhlerei." Unser הַבְּיִבָּם, "Leichtsinn, Unzucht, Buhlerei." Unser הַבְּיִבָּם in der angeführten Stelle bedeutet: "wegen der Handlungen Hinnom's", indem man den Namengeber des Gehinnom zugleich zum Urheber der später darin verübten Greuel machte.

S. 466, Sp. 2, Z. 1 u. 2. Dieser Erklärung des dunkeln κτιστα als zusammengezogen aus έανὸν είμα steht wiederum entgegen, dass έανός ein altdichterisches, der Gemeinsprache durchaus fremdes Wort ist. Auch φαρείμα Z. 14, angeblich zusammengezogen aus φᾶρος und είμα, ist eine sprachliche Unmöglichkeit, κίε eine sprachliche Unmöglichkeit, κίε teine statt και σεπετικά zu lesen ist, das gemeingriechische φόρημα, φόρεμα, Kleid, im Gegensatze zu κρίζος. Decke oder Unterlage zum Schlafen.

S. 466, Sp. 2, Z. 35 u. 36. هَبَ als Zusammenziehung von هِكِيَّة, mit Imperf. هِنَة von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلَيْ von هَلِيْ von هَلْ von هَلِيْ von هَلْهُ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von هَلِيْ von

S. 473, Sp. 2, Z. 33. bedeutet, wie first, nach den Quellenwerken wählen, vorziehen. Deutlicher tritt ein Zusammenhang dieses alten seltenen im mit unserem ben hervor in seltenen im dem angedehnt, so dass kein Theil von dem andern absteht oder über ihn hervortritt; treu anhäng-

licher Freund, und davon خَالَنَهُ, er hat sich als solcher eng an den andern angeschlossen.

S. 475, Sp. 2, Z. 34. Die arabische Form ist مثبتان zu vocalisiren.

S. 477, Sp. 1, Z. 26. Dieses Himonia erscheint in Wüstenfeld's Jakût, IV, S. 40., Z. 19, und S. 444, Z. 9 als مُعَانِياً und كَمَانِياً

S. 478, Sp. 1, Z. 6. Das einzeln stehende Adjectivum wird von dem Kâmûs allgemeinhin durch fett, erklärt. Uebrigens wechseln y und n nicht mit einander wie y und n.

S. 478, Sp. 1, Z. 28. ist ein altes seltenes Dichterwort, ein Adjectivum, das nach den Glossatoren, von einer Gazelle gesagt, schön gebaut, von einem alten Weibe hingegen hinfällig, abgelebt bedeuten soll. (Die letztere Angabe fehlt bei Freytag.) Eine solche unsichere und etymologischer Aufhellung selbst noch bedürfende altarabische Glosse eignet sich durchaus nicht zur Erklärung des neuhebräischen der nach Buxtorf Sp. 789 vielmehr

S. 479, Sp. 1, drittl. Z. جِبْدِدِة, arab. هِنْدِبَا هِنْدَبَة, gemeinsprachlich هِنْدَبَة.

S. 479, Sp. 2, Z. 1 "הְּלְדִּרִי", Relativnomen von הַּלְּבֹּיִ, syr. הָּלְרַיִּר), arab. הַּלְרָבִּי, ist הִּלְרָבִי zu schreiben und mit dem folgenden Artikel zu vereinigen.

S. 479, Sp. 2, Z. 15 flg. آجِرَة, mit den Verbalnomen المَارِيّة, haben mit Indien nichts zu schaffen und sind schon von de Lagarde, Ges. Abhandl. S. 38, Z. 5 mit Anm. 1, nach Gauharî auf pers. الْهَادُونُ und das daraus gebildete arabische هَادُنَا وَهُ und هَادُانُ (fehlt bei Freytag) mit dem Verbalnomen هَادُنَا هُادُ zurückgeführt worden. S. auch den türk. Kâmûs unter

S. 479, Sp. 2, Z. 6 v. u. הְּלְדֶּקְה, mit Verhärtung des ק zu ק gebildet aus dem pers. הְלַדְּרָכִי, Inder, indisch (Spiegel, Die traditionelle Literatur der Parsen, S. 376), woher auch arab.

S. 482, Sp. 2, Z. 35. étwas zerbrechen, gewinnt die trop. Bedeutung schlaff,

matt werden, erst durch den Uebergang in die Medialformen النهشم und النهشة. Näher liegt مشمر, nicht bloss, wie bei Freytag, zürnen, sondern auch, wie مشمرة (s. Lane), sich scheuen und schämen, etwas zu thun.

S. 483, Sp. 1, Z. 31. "קסרק". Einen "St. קסה" kenne ich nicht. Gäbe es aber einen solchen, so wäre analoger Weise mit Kamez purum zu schreiben.

S. 483, Sp. 1, Z. 6 v. u. Die Ableitung dieses "הַבֶּיה von einem übrigens im Nordsemitischen völlig unbekannten onomatopoetischen

קּבּית, flüstern, daher leise bei sich selbst sprechen, verbietet sich schon durch die Unmöglichkeit, zu der angeblichen Ableitungssylbe היים irgend eine Analogie aufzufinden. Ueberdies ist nicht abzusehen, warum es nicht zulässig sein soll, auf Grund der Ableitung von הַּבְּיֵח das הִּבְּיֵח durch dessen Auferlegung zu erklären als Antreibungseid, d. h. ein Eid, durch dessen Auferlegung Jemand zum Geständniss angetrieben wird. Denn wenn auch הַבְּיִח הָבִּיִח meistentheils im schlimmen Sinne gebraucht wird, so zeigen doch Jos. XV, 18 und Richt. I, 14 auch Beispiele von anderer

Anwendung. Nirgends aber erscheint מֹשׁשׁׁ in der angeblichen besondern Bedeutung dieses : "das Insichkehren (l. Insichgehen), Zurathegehen mit sich selbst, Nachdenken über etwas."

S. 485, Sp. 1, Z. 2 "אמשלפאמ" schr. אמשנה אל באלה. S. 485, Sp. 1, Z. 9 "משרוניות" wahrscheinlich مُطَارِنَة, Metropolit.

S. 491, Sp. 2, Z. 32 flg. Es unterliegt nicht dem geringsten Zweifel, dass dieses הַרָּרוּף, wie Bar Bahlûl richtig erklärt, Rhododaphne (=Rhododendron, Lorbeerrose, laurier-rose, Oleander) bedeutet und selbst aus dem erstgenannten Worte verkürzt und zusammengezogen ist. Die Araber ihrerseits unterdrücken in der Benennung dieser Pflanze das specificirende ροδο ganz und verwandeln das übrigbleibende δάφνη in دِنْكَي, gewöhnlich defla oder defle ausgesprochen, wie sie auch den gewöhnlichen Lorbeerbaum nennen; s. Lane, I, S. 893, Sp. 2 u. 3; Berggren, Droguier arabe, unter Nerium Oleander; Seligmann, Liber fundamentorum pharmacologiae, II, S. 10 unter دفلي. Ursprünglich und an und für sich ist also דַּרָדָּיִרָּ ייר אים אין אין אין אין אין אין אין S. 492, Sp. 1, Z. 20 fig. nicht verschieden; der von den Tosafoth zwischen beiden gemachte Unterschied beruht nur auf einer rabbinischen Bestimmung, nach welcher, wie es scheint, die kürzere Form die eigentliche Lorbeerrose, die längere aber das ähnliche Lorbeerkraut, d. h. den Kellerhals oder Seidelbast (Daphnoides) bezeichnet.

S. 494, Sp. 2, Z. 7 "wahrsch. arab. § "(schr. § ist im Gegentheil höchst unwahrscheinlich; denn ist keineswegs "Brei" oder gar "Speise" im Allgemeinen, sondern ein dürftiges Surrogat für bessere Nahrungsmittel: in kochendes Wasser gestreutes und darin aufgequollenes Mehl. "They made use of it in hard and dear times, and when the cattle were lean, and when the season was secre", und "a man used to satisfy his household with it when fortune overcame him." Lane. Schwerlich gab es in Jerusalem Händler mit solcher Waare. Die richtige Erklärung dieses ¬¬¬ oder mit Erweichung ¬¬¬ ist jedenfalls die bei Buxtorf unter ¬¬¬.

S. 495, Sp. 1, Z. 25. Wahrscheinlicher als מֹבְעָסִינִמ in lediglich dichterischer Anwendung liegt diesem בַּרְכְּיִנְאָּ das pers. בֹיּבְינִאָּ Gebot, Befehl, zu Grunde, mit Uebergang des Lippenhauches in den einfachen Kehlhauch, wie im Spanischen hijo, hilo, hierro, entstanden aus filius, filum, ferrum.

S. 495, Sp. 1, Z. 8 v. u. "ἔρνος" dichterisches Wort und schon durch seine allgemeine Bedeutung, Gewächs, Reis, Spross, zur Bezeichnung einer besondern Art Blume nicht geeignet.

S. 495, Sp. 2, Z. 6. Zur Vergleichung wäre hier zunächst 🥞 🍎 heranzuziehen gewesen.

Freilich ist der Hauptbestandtheil dieses arabischen Mischgerichtes nicht Fisch, sondern Fleisch, aber für die allgemeine Grundbedeutung Zerstossenes, Zerriebenes, ist dies gleichgültig.

S. 469 Sp. 1, Z. 10 "אָבְרַבְּקּמָ" schr. אַרָבּיִבְּקּמָ, neupersisch בְּבַּבְּקּמָ, Vergangenes, Geschehenes, Vorfall, s. Haug, An old Pahlavi-Pazand Glossary, S. 191 u. d. W. raftan. Das spätere Persisch gebraucht dafür בּבֹבּבׁבּׁ und בּבּרִקּא . Das ה vor אָבּרִקּא könnte zur Unterstützung von Spiegel's Vermuthung dienen (Die traditionelle Literatur der Parsen, S. 443 u. 444), dass die Wurzel von raftan harp oder hrap ist.

S. 496, Sp. 1, Z. 21 v. u. בְּרִיקָּא, Erweichung von הָרִיקָא, bei Buxtorf richtig Spalte, Riss, Lücke; daher בַּחַרִיק vor einem Genetiv: in der Lücke von —, d. h. in Stellvertretung

von —, anstatt —. צָּבֹל , wie statt ציי , wi

S. 503, Sp. 2. Z. 10. Obgleich die allgemeine Bedeutung dieses מָשׁל, dem schon in TW aufgestellten Stamme לוב zur Stütze dienen könnte, weist doch das Fehlen des dafür angenommenen dritten Radicals in allen entschieden hierher gehörigen Beispielen, das auch den Verfasser des Aruch zur Annahme eines Stammes מון מַבָּיָה hin.

S. 504, Sp. 2, Z. 18 וְרִיד,, nach Analogie des Arabischen und Syrischen יְרִיד mit Kamez purum zu schreiben.

, S. 505, Sp. 1, Z. 6 v. u. "רְבְשׁבָא" wahrscheinlich יְרֵשְׁבָא (oder wirklich mit unorganischem Einsatz-r יְרָשְׁבְא"); denn dieses Wort, welches nach Sp. 2, Z. 10—12, "in der Sprache Ismaels" einen Gurt oder Gürtel, הגורה, bedeuten soll,

kann kaum etwas anderes sein als משׁל, oder משׁל, mit אול statt אול, d. h. "ein schaflederner, breiter, verzierter Gurt, den die Weiber wie eine Schärpe oder ein Wehrgehänge über die Schulter um Brust und Rücken geschlungen tragen" (Mehren, Die Rhetorik der Araber, S. 175 u. 176). Ist mit Raschi's של bandeaux (jedenfalls nicht "Bündel") gemeint, so stimmt diese Erklärung im Wesentlichen mit Gerschom's "Stirnbinden" überein; könnte man aber darunter "banden" überein; könnte man aber darunter verstehen, so wäre damit wenigstens die Form jenes Gurtes richtig bezeichnet.

S. 505, Sp. 2, Z. 18 u. 19. Die Richtigkeit der Erklärung dieses with durch Mastbaum, ίστός, angenommen (s. dagegen Buxtorf Sp. 640, Z. 20 flg.), so ist wenigstens eine "Höhlung des Mastbaumes" zum "Durchziehen des Schiffstaues" etwas durch die Praxis, soweit meine Erfahrung reicht, nicht Beglaubigtes, auch, da eine solche "Höhlung" der Festigkeit und Widerstandskraft des Mastbaumes Abbruch thun würde, nicht wohl Glaubliches.

S. 506, Sp. 1, Z. 12 "εΰ αικος" schr. εὐ αικός; aber weder dieses Wort, noch εὐ αὐδικος Z. 31

hängt mit برمار etymologisch zusammen. Dieses ist vielmehr ächt semitisch vom Stamme رثق),

fest sein, وَثِيقٌ, fest. Der Begriff der ma-

teriellen Festigkeit geht dann, wie im Stamme הכם (s. Gesen. Thes. unter demselben), in den der geistigen und sittlichen Tüchtigkeit über. Hiernach ist auch das in TW, I, S. 209, Sp. 1, über וותיק Gesagte anders zu fassen. S. TW, I, S. 424, Sp. 1, Z. 32—34.

S. 506, Sp. 1, Z. 15 u. 5 v. u. "ρπι" u. s. w., durchgängig mit π auszusprechen, nicht von "φλισικός, φλισική" sondern von den gleichbedeutenden ärztlichen Kunstwörtern έκτικός, έκτική, euphemistisch für καχεκτικός u. s. w., hektisch, Hektik, ital. etico, etica, franz. hectique, étique, étisie.

S. 506, Sp. 2, Z. 3. Dieses מרקים, scheint von der zu Sp. 1, Z. 12, erörterten Grundbedeutung ausgehend, eigentlich festen, d. h. dicken Brei zu bezeichnen, ähnlich wie in unserer Volkssprache Pappe, Stamps u. dgl.

S. 508, Sp. 2, Z. 15 "ثَبَابٌ schr. ثُبَابٌ.

S. 510, Sp. 2, Z. 3 "vom pers. ''Das Wort ist ächt semitisch, im Arabischen und Syrischen gleich gewöhnlich.

S. 512, Sp. 1, Z. 8. אַזָּר, Klingel, Schelle, und äussere Haut der Weinbeere (so richtig Gesen. Thes. S. 403, Sp. 2) gehört in beiden Bedeutungen zu dem Stamme אָדָּלָּהְ (Wurzel אַדְּלָּהְ (Wurzel) mit dem Grundbegriffe scharf, hell, klar sein, dort auf den Gehörs-, hier auf den Gesichtssinn bezogen. Ebenso אַדְּלָּהְ vom Stamme יוֹם und derselben Wurzel; s. S. 517, Sp. 2. Der schon in TW als vermittelnd angenommene Begriff "Kugel" ist nicht nachweisbar. Dem יוֹדְ in der ersten Bedeutung entspricht das pers.

(s. de Lagarde, Ges. Abhandl. S. 41, Nr. 103), laut- und bedeutungsverwandt mit dem ebenfalls onomatopoetischen, den hellen metallischen Klang der bezüglichen Instrumente aus-

drückenden رسخي, مسخي, arab. Becken (der türkischen Musik), auch von den kleinen runden Kupferplatten im Reifen des Tamburins, die den dumpfen Ton desselben mit einem schwirrenden Klange begleiten. Da indessen בה und durch Derivate in der Bedeutung klingen, tönen, als selbstständige Stämme erwiesen sind, auch vom Glucken und Gackern der Hühner, — daher das folgende جمية Gluckhenne, — wie مأ von hellem Schreien und Rufen (Hoffmann, Syrisch-arab. Glossen, S. 123, Z. 7:

Annahme einer Zusammenziehung jenes אָּזָ aus מַנָּאַ nicht als nöthig.

S. 512, Sp. 2, Z. 25. Einige arabische Lexikographen berichten von שבל neben seiner gewöhnlichen, mit יפּבר, יפּבר übereinstimmenden Bedeutung auch die gerade entgegengesetzte: auf seinen Füssen wie eine Säule gerade stehen; — so wörtlich der türkische Kâmûs. Nach einer Ueberlieferung bei Lane gehörte diese Bedeutung des Wortes den Tajiten, den Gränznachbarn der Aramäer, an, und vielleicht weist das hier so deutlich den Gegensatz zu כבר darauf hin, dass jenes angebliche zweite בער richtig יבר ist.

S. 513, Sp. 1, Z. 12 v. u. flg. Dieser Erklärungsversuch der zweifelhaften Lesart זרדא (s. Buxtorf u. d. W. זרהמא, Sp. 647, und TW, I, S. 212, Sp. 1, Z. 13 flg.) hat drei Gründe gegen sich. 1) Es ist überhaupt nicht zulässig, eine speciell altarabische, im Nomadenleben, der Kamelwirthschaft u. s. w. wurzelnde Bedeutung eines Stammes ohne Weiteres in die Sprache der sesshaften Aramäer überzutragen, zumal, wie hier, mit Verkennung des eigentlichen Kernpunktes der Begriffsanwendung und mit Aufgebung wesentlicher Bestimmungen. Der im Arabischen so vielfach gewendete Begriff von ig; geht unter Anderem auf frische, lebhafte, muntere Bewegung und Thätigkeit über, in speciellster Anwendung auf die von Kamelen auf der Reise, welche gleich von der Tränke hinweg noch einen oder zwei Tage laufen, ehe sie neuer Fütterung bedürfen. Also nicht das negative "fortgehen, sich entfernen, scheiden", sondern die positive Frische, Munterkeit und Lebhaftigkeit ist der Kernpunkt des Begriffs. Wie liesse sich dessen Anwendung auf das Untergehen der Sonne denken? 2) Die Bildung einer Form זָיָדָאָא von יוֹדא liegt ausser aller Analogie. 3) Dass die Sonne, nachdem sie untergegangen ist, im Morgenlande mehr Hitze verbreiten sollte als wenn sie scheint, ist mir unbekannt; meines Wissens tritt dort nach dem Sonnenuntergange ebenso wie bei uns die Abendkühle ein.

S. 516, Sp. 1, Z. 10 v. u. "יְהוֹר nach der Analogie יְיָהוֹר mit Kamez purum.

S. 516, Sp. 2, Z. 38 flg. In der dritten und vierten Bedeutung ist איהוא das pers. כָּשׁׁלָּא, Galle, und הַשְּׁלָּא, Gift. Ueber die Verbindung der Begriffe Bitteres (Galle) und Gift s. Gesen. Thes. S. 822 unter מִרֹרָה, und TW, II, S. 73 u. 74 unter מִרִירָהָא.

S. 517, Sp. 1, Z. 14 v. u. (5), ein seltenes Wort, bedeutet nach dem Kamûs fliessen, trop. verfliessen, d. h. sich heimlich flüchten

oder hinwegstehlen. Dagegen bedeutet ذَابَ schmelzen, zerfliessen, auch wie جَرِّد hinschwinden, vor Krankheit, Liebesleid, Sehnsucht u. s. w.

S. 521, Sp. 2, Z. 16 u. 17 ,,זוְטָא , klein, parvus, eig. wohl niedrig, was unten ist, näml. von flg. זוטר", — und dieses soll wiederum, wie das gleichbedeutende זרְטַן, vom lat. situs herkommen; denn dass der Herr Verfasser durch das in Parenthese hinzugefügte "lat. situs" das umgekehrte Verhältniss habe bezeichnen wollen, ist doch wohl nicht anzunehmen. Hiergegen ist nun aber wiederum dasselbe zu sagen, was gegen alle dergleichen Etymologien: sie sind, im schlimmen Sinne des Wortes, gemacht. Eine Sprache wie das Neuhebräische ist in der Aufnahme von Fremdwörtern allerdings nicht wählerisch, verfährt dabei aber wenigstens natürlich, d. h. sie eignet sich, ohne oder mit Formenveränderungen, nur wirklich gäng und gebe Fremdwörter in ihrer gewöhnlichen Bedeutung an, schafft sich aber nicht aus dem Wörterbuche oder gar aus Glossaren der andern Sprache durch Combiniren und Abstrahiren Neuwörter mit künstlichen Bedeutungen, am allerwenigsten für so elementare Begriffe wie niedrig und klein. Hierzu kommt, dass situs nicht "unten liegend" bedeutet, sondern überhaupt gelegen, liegend, gleichviel ob unten, oder oben, oder mitteninne. — Ohne eine bestimmte Ansicht über זּרְטַך, זּרְטַר, halte ich den Stamm זטר für ein Seitenstück zu זער, und זרטא, Hoj, mit TW, I, S. 217, Sp. 2, Z. 30 für syncopirt aus זוטרא, ווערן, ווערן,

S. 522, Sp. 1, Z. 28 "wie γτίς von γτίς" Auch wenn τισι wirklich durch Anhängung von ¬ aus επτεταnden wäre, würde die Vergleichung nicht zutreffen, da âr in γτίς das verkürzte griechische arion in der Verkleinerungsform ζωνάριον ist; s. TW, I, S. 226, Sp. 1.

S. 522, Sp. 2, Z. 3. Nach זְרִית mit Kamez impurum, וֹבְיֵ und יֹבְיֵ sind die richtigen Formen יְרִיהָא , זְרֵיְא mit unveränderlich langem a der ersten Sylbe, ursprünglich Participium von

zusammenziehen, zusammenfassen, umfangen, einschliessen, in sich bergen; daher أَوْا intransitiv: umfänglich sein, schwellen, aufbauschen, strotzen. Etymologisch zunächst das Einschliessende, Zusammenhaltende, d. h. der Innenwinkel; dann aber auch das Correlat dazu: der Aussenwinkel als Ecke, hervorragende Spitze. Die arabischen Lexikographen (s. Lane unter

erklären den in dem Worte liegenden Verbalbegriff richtig durch S. 523, Sp. 1, Z. 14 u. 13 v. u. "ζωμολίστρον" schr. ζωμόλιστρον.

meinarabische hat das Wort in der Form aufgenommen; Bistâni's Muḥîţ al-Muḥîţ: ", in der Volkssprache: der ausgepresste Pflanzensaft; das Wasser in welchem Rosinen u. dgl. aufgelöst werden; das Wasser in welchem Fleisch gekocht wird, Fleischbrühe."

S. 525, Sp. 1, Z. 38 "ζώμα oder ζώσμα" schr. ζῶμα oder ζῶσμα.

S. 525, Sp. 2, Z. 10 "פְּרֵק" schr. פְּרֵל; denn ist nach der Analogie, wie bei Buxtorf, nur intransitiv: "plenum, inflatum, tumidum esse instar utris." Wie aber "schlauchartig machen" in die Bedeutung von spicken übergehen soll, ist nicht wohl abzusehen; das Euter, von dem hier die Rede ist, hat zwar an und für sich eine gewisse Aehnlichkeit mit einem Schlauche, wird aber durch Spicken (mit Gewürznelken u. dgl.?) nicht schlauchartiger. Wahrscheinlicher Buxtorf nach dem Aruch: "Plena, inflata relinquite ubera, nolite discindere vel dilacerare ea."

S. 525, Sp. 2, Z. 22 flg. Dieses אוד mit dem davon abgeleiteten Adjectivum יִּירָּרְ oder יִּירָּרְ ist nicht mit אוֹבְיר zusammenzustellen, sondern hat die ursprüngliche Bedeutung des Stammes אוֹר abweichen, seitwärts gehen, arab. אוֹר וּבְּיר וּשׁר שׁלִי שׁלְּיר וּשׁר שׁלִי שׁלְּיר וּשׁר שׁלִי שׁלְּיר וּשׁר שׁלִי שׁלִי שׁלְּיר וּשׁר שׁלִי שׁלִי שׁלִי שִׁר שׁלִי שְׁלִי שׁלִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שְׁלִי שִׁלְּיִי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלְּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלְי שְׁלִי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלִּי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלִי שְׁלְּי שְׁלִּי שְׁלִי שְׁלְי שְׁלִי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְּי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְי שְׁלְּי שְׁלְּי שְּלְי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּישְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְּׁלְּי שְׁלְּי שְּׁלְּי שְׁלְּי שְׁלְּי שְּׁלְּישְׁלְּישְׁלְּי שְּׁבְּי שְּישְׁלְּישְׁלְּי שְּׁבְּי שְׁלְּישְׁלְּישְׁלְּישְׁלְּים שְּׁבְּי

S. 527, Sp. 2, Z. 23, "wahrsch. pers. "—aber jest bedeutet im Pers. nichts Derartiges.

S. 528, Sp. 1, Z. 1 fig. Ich gestehe, dass mir die dem קונעהו von dem Herrn Vf. gegebene Deutung ebenso unwahrscheinlich vorkommt, wie Buxtorf's Vermuthung, das Wort sei eine Verderbniss von איטיף. Aber die Bedeutung uxor halte ich für richtig.

eine Zufriedene, Genügsame; nun gebraucht

das Arabische zwar nicht dieses Wort, aber das gleichbedeutende غَانيَة von einer mit ihrem

Manne zufriedenen, ehrbaren, eingezogen lebenden Hausfrau. Diese Ehrenbenennung scheint hier absichtlich statt des weiterhin folgenden allgemeinen 元政政 gebraucht zu sein, um damit zugleich auszudrücken, wie schmerzlich die gewaltsame Trennung von einer solchen Frau für David sein müsste.

S. 528, Sp. 1, Z. 4 v. u. דְּרָכִּוּיִ schr. צִּירְבָּיִא , da das י in dem folgenden דְּרְבָּיִה zur Dualendung gehört. Uebrigens ist בְּבֶּיה , אִיבְיִי mit סּנְאַץ weder materiell noch ideell verwandt, sondern ein selbstständiges Wort, ebenso wie das gleichbedeutende בּבּיֹרְהָיִי denn so ist bei Castell-Mich. S. 248 l. Z. statt בּוֹרְבּע lesen.

S. 529, Sp. 2, Z. 5 v. u. אָרַיִּרְקּא oder יְרַיִּרְאָרָא vollgiltig, von einer Münze" — vielmehr אָרָיִרָּקָא, nach persischer Weise wie von gebildetes Relativnomen von Sijân, בּיִאנִים, einer Stadt in Farsistân, im Districte von Schiraz; s. Jaubert, Géographie d'Edrisi, I, S. 392, Z. 6 v. u. und S. 405, Z. 7. Dies wird indirect bestätigt durch Buxtorf's Angabe Sp. 664 u. 665 unter ז und Sp. 1469 unter סָרְאָרָקָר oder יְרַיְּרָרָר, Pluraladjectiv zu אָרִיִּרָר, sijanische Golddenare", sei der Eigenname eines Ortes mit einer guten Münzstätte.

S. 530, Sp. 2, Z. 14—16. Die Ableitung dieses γι von σφήξ ist ebenso unzulässig, wie dessen angebliche Bedeutung "eine Wespenart", wonach τιστς , der Honig der

Wespen" übersetzt wird. Denn die Wespen machen überhaupt keinen Honig, weder guten noch schlechten.

S. 533, Sp. 2, Z. 19 v. u. flg. Dieses יש und das ungewöhnliche altarabische אונים ביי haben mit einander nichts als die Wurzel gemein. Die verschiedenen Bedeutungen, welche die Glossatoren dem letztern zuschreiben, bieten kaum irgendeinen Vergleichungspunkt mit unserm יכי, welches mit Buxtorf Sp. 668, Z. 4—7, einfach als Paël des folgenden יכי II anzusehen ist, so dass יכיא I mit dem dazu gehörigen יכי als besonderer Artikel ganz wegfällt.

S. 535, Sp. 2, Z. 27 "logischer Schluss", als 3. Bedeutung von הכרת, ist zu streichen. Die angeführte Stelle bedeutet wörtlich: "das war der Anfang meiner Tugendhaftigkeit vor den Gelehrten" d. h. die erste Handlung, welche mich in den Augen der Gelehrten als tugendhaft erscheinen liess.

S. 537, Sp. 1, Z. 8. מֹבֹשׁלַם, arab. מֹבֹשׁלַם, jetzt מִבְּחוֹלַם, genannt. Eine Beschreibung und Abbildung des heutigen Schminkstiftes (nicht "Schminkrohrs") von Holz, Elfenbein oder Silber giebt Lane in seinen "Manners and Customs" an der schon TW, I, S. 428, Sp. 1, Z. 14 v. u. flg. angeführten Stelle. Um das Auge nicht zu verletzen, läuft das Ende des Stiftes, mit welchem die Schminke unter die Augenlider gebracht wird, in eine stumpfe Spitze aus; das andere breitere Ende, welches bei dem jüdischen Stifte einen Ohrlöffel darstellte, hat bei dem arabischen nur einen knopfartigen, sich nach oben verjüngenden Aufsatz zum Anfassen und

S. 538, Sp. 2, Z. 15 u. 16 und Z. 27 u. 28. ist an und für sich immer intransitiv, wie das bedeutungsverwandte (5), gleiten,

Festhalten.

Es ist derselbe Accusativ, den das Arabische und das Griechische auch mit Adjectiven verbinden, wie κέγας τὴν κεφαλήν, "gross von Kopf", wo das Hebräische lediglich die auch im Arabischen gewöhnlichere uneigentliche Genetivverbindung zulässt; so 1. Mos. 39,6:

حسنُ الصورةِ وحسنُ , יְפַה־תֹאַר וִיפָה מַרְאָה schön von Gestalt und schön von Ansehen". In allen diesen Verbindungen ist das im Accusativ oder Genetiv stehende Wort das wirkliche logische Subject, wie Zamachschari im Mufassal S. "• u. "I bemerkt: "Wisse dass diese im Accusativ [beziehungsweise im stellvertretenden Genetiv] stehenden Wörter alle ohne Ausnahme von ihrer ursprünglichen logischen Stelle [der des Subjects-Nominativs] hinweggerückt Denn wenn du auf den wirklichen Sinn zurückgehst, so siehst du, dass ihnen die Handlung, Seinsweise, Eigenschaft oder Beschaffenheit angehört, von welcher sie im Accusativ regiert werden. Das mit dieser Umgestaltung der Ausdrucksform Bezweckte aber ist eine gewisse emphatische Verstärkung des Sinnes."

S. 543, Sp. 1, Z. 19 v. u. flg. Schultens' Vermuthung, המין, Bäume, besonders Weinstöcke beschneiden, sei in המין u. s. w. auf das Abtheilen von Musikstücken in rhythmische Abschnitte angewendet worden, ist mit Recht längst aufgegeben; s. Delitzsch, Commentar über den Psalter, Leipzig 1867, S. 69 u. 70.

S. 544, Sp. 2, Z. 32 "زُمْرِنْ schr. وَمُرْنُ schr. كَبُّنَ . S. 545, Sp. 1, Z. 34 "بَارِيْدِ Plur. von بَارِيْدِ بَانِ , arab. رَجِّي , رَجِّي , وَخِيّ , eig. einer aus Zanguebar; s. Lane, I, S. 1256, Sp. 2.

S. 545, Sp. 1, Z. 14 u. 13 v. u. Die Lesart זכרוקנא לברוקנא deutet auf ein ursprüngliches אווה, d. h. ein nach persischer Weise gebildetes Relativnomen von נָבֹא , Gefängniss, Kerker.

S. 545, Sp. 1, Z. 3 v. u. Weder von noch von noch von ist die Grundbedeutung "verlassen" nachweisbar; das Richtige für beide Stämme scheint Ges.-Dietrich getroffen zu haben.

S. 546, Sp. 1, Z. 8 "بَرَقَ" schr. نَزَقَ , was aber nicht durch Umstellung aus وَنَقَ entstanden ist, sondern wie das gleichbedeutende نَوَا zurückgeht.

S. 551, Sp. 1, Z. 12 "זָר" ist allerdings ursprünglich Activparticip von זרר, aber eben-

deswegen nicht "eig. hinausgeworfen", sondern von dem intransitiven זרר, abseits, d. h. fremd, nicht zugehörig sein.

S. 551, Sp. 2, Z. 11 v. u. "

S. 551, Sp. 2, Z. 6 v. u.

Guellenwerke durch

", d. h. einfach fliessen, rinnen, (nicht "aufwallen") und als gleichbedeutend mit

", dieses aber wird, nach einer Anführung aus Zamachscharî's Asâs im türk. Kâmûs, besonders von dem Durchsickern des Wassers durch die Nähte eines Schlauches gebraucht; übereinstimmend damit der Inf.

" in concreter Bedeutung von dem durch den Schlauch heraussickernden Wasser. Dies scheint auf die unter dem Ithpe. citirte Stelle anwendbar zu sein.

S. 552, Sp. 1, Z. 21-23. Unzweifelhaft ist رُجُونَ das aus رُجُونَ, Gold, und رُجُونَ, Farbe, zusammengesetzte persische goldfarbig, als Substantivum Goldfarbiges, im gewöhnlichen arabischen Sprachgebrauche noch heutzutage speciell Weinrebe, Weinranke (s. Ell. Bocthor unter Sarment; Cuche, Dict. arabe-français, unter زرجون; Thomas a Novaria S. 291: "Sarmentum, المحرزون محرزون, desgleichen Bistani, Muhît al-Muhît S. 191, Sp. 1, Z. 9 u. 10, durch eine in der Gemeinsprache gewöhnliche Umstellung von ; und ; dann auch der ganze Weinstock und dichterisch der Wein selbst. Der Vocal des r in زَرْجون statt des gemeinsprachlichen, der persischen Grundform entsprechenden زُرْجون ist nur durch einen eigenthümlichen Purismus hinzugekommen, welcher in Fremdwörtern und sogar in fremden Eigennamen der Analogie des Altarabischen widerstrebende Formen in die nächststehenden ächt arabischen umsetzt. Zu diesen letztern gehören und فَعَلُول , aber nicht وَعُلُول ; daher, lehren Grammatiker und Lexikographen, soll man entweder زَرْجُون oder زَرْجُون, aber nicht sagen. Derselbe für unser Gefühl beinahe pedantische Purismus zerdehnt Tarsus in und gestattet طَرْسوس nur den Dichtern im Verszwange; s. Jakût, III, S. هاج , Z. 1—3.

— Die persische Herkunft und darin begründete eigentliche allgemeine Bedeutung des Wortes, die sich auch in dem denominativen زُرْجَنَ, goldfarbig machen, rothgelb färben, erhalten hat (s. Bardenhewer, Hermetis Trismegisti libellus, S. 119, Z. 3, المنزجنة, wie dort nach dem verschriebenen المنزجة zu lesen ist), schliesst eine Verwandtschaft mit عنزه entschieden aus.

S. 552, Sp. 2, Z. 22 u. 23. Ein Zusammenhang von זריך und ζεά liesse sich nur durch Zusammensetzung des letztern Wortes mit irgendeinem andern griechischen oder semitischen erklären; wo aber ist ein solches, durch Form und Bedeutung dazu geeignetes aufzufinden? — Wahrscheinlich ist mir die versuchte Identificirung von הילקא und halica, alica, noch mehr die von ארגים und τράγος, sehr verdächtig hingegen die Angabe im M. kat. und Aruch von zwei-, drei-, vier- und fünftheilig gespaltenen Getreidekörnern und von der darauf bezüglichen Bedeutung der fraglichen Wörter; denn nur ein Zauberer möchte im Stande sein, Getreide nach diesen verschiedenen Theilungsgraden das eine Mal so, das andere Mal so zu schroten. Der Natur der Sache nach lassen sich überhaupt nur grössere oder kleinere, gröbere oder feinere Graupensorten herstellen. Jedenfalls zu streichen ist Z. 31 das "τριχάϊκες", ein altes homerisches Wort, das nach sicherer Analogie gar nicht mit τρίχα zusammenhängt, sondern aus τρίξ und άΐσσειν zusammengesetzt ist.

S. 552, Sp. 2. Z. 17 v. u. זרז und sind Wörter von derselben Wurzel יו und gemeinschaftlicher Grundbedeutung, aber nicht synonym.

S. 553, Sp. 2, Z. 4. Die von den Glossatoren überlieferten Bedeutungen des alten seltenen sind untereinander selbst und von denen der hier aufgeführten hebräischen Stämme so verschieden, dass eine blos äusserliche Zusammenstellung des arabischen Wortes mit diesen hebräischen von keinem Nutzen ist.

S. 556, Sp. 1. Z. 21 "ziri" schr. zirih.

Nachträglich:

S. 431, Sp. 1, Z. 11 v. u. "בַּרֶא schr. בַּרָנא

S. 433, Sp. 2, Z. 19 "הָמוֹן, schr. הָמוֹן.

S. 444, Sp. 2, Z. 15 u. 14 v. u. "δαμάσκινον" und "δαμάσκινα" schr. δαμάσκηνον und δαμάσκηνα.

Einige Berichtigungen und Zusätze.

- S. 3^b Z. 24 v. o. Nach Ar. und Tosaf. wäre der Sinn dieser Stelle folgender: R. Chija fragte: Lebt mein Vater (NIN) noch? Worauf Rab erwiderte: Mein Vater lebt noch! (d. h. dein Vater lebt nicht mehr) und ebenso betreffs der Mutter. Diese Erklärung jedoch leuchtet nicht ein. Denn abgesehen davon, dass hiernach das verwandtschaftliche Verhältniss dieser beiden Gelehrten hier ganz nutzlos erwähnt worden wäre, so wäre auch nicht einzusehen, wodurch R. Chija den Tod seiner Eltern aus der aramäischen Antwort des Rab entnehmen konnte; da איכא, אבא ebenso gut: der Vater, die Mutter, als: mein Vater, meine Mutter bedeuten Auf ähnliche Weise wie wir, erklärt konnte. Raschi diese St. nach LA. der Agg.
- S. 3^b, Z. 35 v. o. Der Satz: Meg. אדוריר ist zu streichen.
- S. 8^b, Z. 17 v. o. Nach Brüll, "Trachten der Juden" S. 57, ist κριτόγιον, epitogium: das Oberkleid über die Toga.
- S. 8^b Z. 17 v. u. Mögl. Weise ist κατείων das gr. ὑπατεύων: Consulatsverwalter; vgl. Smith, Thes. Syr. Col. 338 μωρος ίσο μομοί er war der Consulatsverwalter der Römer.
  - S. 10^a, Z. 28 v. o. ist hinzuzufügen:
- אביר אַנֵּיר (אַנֵּיר אַנֵּיר אַנֵּיר אַנִּיר אַנּיר אָנּיר אַנּיר אָנּיר אַנּיר אָנּיר אַנּי אַנּר אַנְיּי אַנְיּי אַנְיּי אַנְיּי אַנְיּי אַנְיּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיי אַנּיי אַנּיי אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּייי אַנּייר אַנּייי אַנְיייר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנּיר אַנְיייר אַנּייר אַנּייר אַנְיייר אַנּיייר אַנּייר אַנְיייר אַנּייר אַנְיייר אַנּייר אַנּייר אַנּייר אַנּיייר אַנּיייר אַנּיייר אַנּיייר אַנּייר אַנּייר אָנְיייר אָנְיייר אָנְיייר אָנְיייר אָנְיייר אָנְיייר אַנְיייר אָנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְייייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנְיייר אַנ
  - S. 10a, Z. 29 v. o.:
- אָבּק (syn. mit אָבַק, syr. יבּיבּי: vermischen). Hithpa. (=bh.) sich vermischen oder: sich verwickeln. Pesik. r. s. 29, 24^d היי ב' העשונים die beiden Rauchwolken vermischten sich.
  - S. 11^b, Z. 5 v. u. st. s. 16 lies s. 17.
- S. 12a, Z. 4 v. u. אבן המכר der Licitations-Stein, auf welchem näml. die Güter des Schuldners versteigert wurden. Sifre Waët-

- chanan Pisk. 26. המקח המקה eig. dass., der Stein des Einkaufens. Sifra Behar cap. 7 Par. 6 (mit Bez. auf Lev. 25, 42) שלא רעמירם man darf die israelitischen Sklaven nicht auf den Stein behufs Licitation stellen. Jalk. I, 195a אבן הלקח (ו. המקח).
- S. 13^a , Z. 23 und Z. 28 v. o. anst. Meg. 24^b lies Ab. sar. 28^b , und anst. Ab. sar. 28^b lies Meg. 24^b .
  - S. 13^b vor Z. 16 v. o. ist hinzuzufügen:
- ת איבוס איבוס איבוס מנא איבוס מנא הכ' beim Mästen ist es, als ob man ein Gefäss halten würde u. s. w.; vgl. D. Löwy, Leschon Chachamim p. 18.
- S. 14a, Z. 24 v. u. Pl. Tosef. Ab. sar. cap. 1 ארבעה אַבְקוֹת הן אבק רבית אבק שביעית אבק ארבעה אַבְקוֹת הון אבק רבית אבק לשון הרע eig. es giebt vier Arten von Staub (d. h. Handlungen, die den streng verbotenen ähnlich sind, Anhängsel derselben) Zinsähnliches, Brachjahr (-Beschäftigung-) Aehnliches, Götzendienst-Aehnliches und Verleumdung-Aehnliches.
- S. 14^b, Z. 11 v. u. Mac. 23^a היה ארקתא איד der Riemen, dessen man sich bei den Geisselhieben bediente, hatte eine Schleife, vermittelst welcher man denselben bald stramm, bald lose machen konnte.
- S. 16^b, Z. 23 v. o. Mögl. Weise bedeutet unsere Stelle: Sie gingen um die Trauernden zu laben; s. den nächstfig. Art.
- S. 23°, Z. 18 v. u. anst. באחת ist wahrsch. zu emendiren אחת; sodann wäre zu übersetzen: Die Taube zieht einen ihrer Flügel an sich u. s. w., vgl. יוֹן.
- S. 24², Z. 16 v. o. st. die eine Hälfte u. s. w. lies: gleich betheiligt an Gewinn wie an Verlust.
- S. 24^b, Z. 14 v. o. Nach Raschi in Keth. 99^b (11, 6) bedeutet פיגרת בקורת ein gerichtliches Schriftstück, das die Licitation öffentlich bekannt macht.
- S. 25^b, Z. 22, v. o. Mögl. Weise ist אַנְרָנָא zu lesen u. zw. (=dem nächstfig. אַנְּרֹנְתֵּר Groma. Sodann wäre der Sinn unserer St. (=ביע בקרקע , nach Ansicht Samuel's in bab.

Git. 58b) folgender: Giebt derjenige, der vom Sekarier ein Feld gekauft hat, dem frühern Besitzer das ihm, nach der Mischna zustehende Viertel (רביע) vom Acker selbst (קרקע), so ist der Massstab (אגרמא) der Denar (als Viertel des Sela); giebt er ihm aber Geld (מערת), so ist der Massstab der Tremissis (בורימיסיץ=Ar.), d. h. ein Drittel.

S. 26^a, Z. 28 v. o. st. Sota lies Pesachim.

S. 26^b, Z. 8 v. u. Die Erklärung des Comment. Jede Mosche: Er bricht "ihre Macht" (näml. אידן) ist unrichtig; denn abgesehen davon, dass zu dem hebr. Satz das chald. אירָא nicht passt, so findet sich dieses Wort meines Wissens nur in den Trgg.

S. 29^b, Z. 17 v. u. st. s. 4 lies s. 34.

S. 29b, Z. 11 v. u. st. אָרָכִיר Idmi lies אַרְכִיר Adami (Jos. 19, 33).

S. 35^b, Z. 8 v. o. Die Tosefta hat in allen mir bekannten Agg. die richtige Benennung für den ber. Traktat: אהילות, Ahiloth, vielleicht mit alleiniger Ausnahme der Ag. בהרת אהלות welche הקודש, welche אהלות Oholoth hat; und in welcher das W wahrsch. nach der LA. in den Mischnajoth unrichtig emendirt worden ist; eine Emendation, die sicherlich nicht von R. Elias Wilna herrührt.

S. 36^a, Z. 24 v. u. ist flg. Art. hinzuzufügen:

לאָרוֹנוּ (בְּרָ הַרָּ הַרָּ הַ, s. d., contr. aus הָהֹנּהְ dieser da. j. Kil. IX, 32b un. אהנר דאת מתני ist es dieser, dessen Vorzüge du stets rühmest?

S. 36a, Z. 7 v. u. Die zwei Worte und und "Gross" sind zu streichen.

S. 39^a, Z. 5 v. u. Levit. r. s. 32 Ende dass. S. 42b, Z. 8 v. o.:

יאָנְבֶּר oder אָנְנְבָּר m. (nachgetr. S. 111²).

Pl. אַרְנְפָּרֵי Suc. 30ab. (,, pers. אַרְנָפָּרֵי . Kassenbuch, Einnahme- und Ausgaberechnung, verbunden mit 75, Macher, Führer, Besorger. Dies gäbe also awankar, Rechnungsführer" u. s. w. Fleischer nach gef. briefl. Mittheilung).

S. 43b, Z. 14 v. o. st. Brudersohn l. Schwestersohn.

S. 63^a, Z. 26 v. o. vor 30^b ist zu setzen Jom.

S. 63b, Z. 7 v. u. Zuw. אִּיכָּא, was für eine Zusammensetzung unseres Ws. aus אין בָּא spricht, vgl. Fl. Nachtr. S. 280° Schabb. 152° איכא שכיבנא wenn ich bereits gestorben wäre u. s. w.

S. 67^b, Z. 20 v. o. hinzuzufügen:

אנג m. (gr. ενα) ein Gewisser. j. Git. IX g. E., 50d, vgl. דָרָן III.

S. 83b, Z. 3 v. o. Arach. 12a איליא בעלמא es war ein blosses הוא דנפל להו בפומייהו Trauerlied (ein Psalm), das ihnen einkam; d. h. die Leviten sangen im Tempel nicht denjenigen Psalm, der für diesen Tag bestimmt war, sondern einen anderen, der von den Leiden Israels handelt.

S. 88a, Z. 1 v. u. Jalk. I, 27c, vgl. יקום

S. 94b, Z. 26 v. o. Die von mir anfänglich im Ms. angegebene Etymologie des Ws. אכורדאר von שמד, syr. צמר), tauchen, weshalb das W. hier mit "Taucher" übersetzt wurde, habe ich später gestrichen, weil meines Wissens weder עמר noch עמר im Rabbinischen diese Bedeutung hat, viell. mit der einzigen Ausnahme בן העמר, vgl. הַרְהוֹן. Aus demselben Grunde wurde von mir auch im TW. sv. שבר die Annahme des Hai Gaon, das W stände für שעמר (Schafel von אשׁחַפֵּל für אשתעמל: sich taufen, nicht angenommen.

S. 104a, Z. 2 v. u. אינב Tosef. Bech. cap. 4 Anf.=צָנֶב, s. d.

S. 111a, Z. 25 v. o. ארנכר s. Zusatz zu S. 42b, Z. 8.

S. 126b, Z. 22 v. o. Schabb. 67a אסנא אסנא Ms. M. (Agg. הסנה הסנה, minder richtig in dem aram. Satze) o Dornbusch, Dornbusch! vgl. בַּבַּה.

S. 148b, Z. 27 v. o. ist flg. Art. hinzuzufügen: אַבּוו m. (wahrsch. gr. ὄφις oder vipera) פרה Schlange, Viper. j. Schabb. I, 3^b mit. פרה aus einer Viper wird חד אפר מתעביד שר (שד (nach siebenjähriger Metamorphose) ein Dämon; vgl. B. kam. 16a un. חוח לאחר ז' שנים נעשה של.

S. 148^b, Z. 36 v. o. Nach Tosaf. z. St. bedeutet אפר מקלה: die Asche verbrannter Menschengebeine; welche Bedeutung jedoch in B. bath. 60b nicht passt.

S. 149b, Z. 20 v. u. Mögl. Weise ist unser W. das gr. ύπηρέτης, minister, Diener, dienstthuender Engel.

S. 150b, Z. 15 v. o. ist hinzuzufügen:

m. der Phrygier. Pl. Schabb. 31° מפני נוה רגליהן של אַפַּרְקָיִים רחבות וכ' (Ms. M. שרכיים) weshalb sind die Füsse der Phrygier breit? Weil sie in Morastgegenden wohnen.

S. 151b, Z. 14 v. u. vgl. הַפַּרְכּוֹס S. 487b.

S. 162b, Z. 6 v. o. hinzuzufügen:

m. (wahrsch. arab. رزن, mit prosthet. n) hochgelegener Ort, in welchem sich eine Vertiefung befindet. Tosef. Snh. cap. 12 מלקטין את העצמות וקוברין אותן בארזין man sucht die Gebeine (der Hingerichteten) zusammen und begräbt sie auf einem hochgelegenen Orte. Tract.

קברני תחלה בבקעה ובכות Semachoth cap. 12 לקט עצמי ותום בגלוסקמא בארזין begrabe mich zuvor (bald nach meinem Ableben) in einer Ebene; später aber suche meine Gebeine zusammen, lege sie in einen Kasten (und verwahre ihn) auf einem hochgelegenen Orte. Das. ונותנים אותו בידין crmp. (l. ונותן אותן בארזין).

S. 164b, Z. 30 v. o. Die von Luzzatto in s. Grammat. des ch. Idioms, ed. Krüger S. 57 und 58 gegebene Etymol., ארא, ארר, Sbst. ארריא sei verkürzt von איריא, איערעא, vom Stw. ערע: begegnen, ist, vom Sprachlichen abgesehen, schon deshalb ganz unmöglich, weil diese Bedeutung fast nirgends passt. Welchen Sinn würde besonders die öfter vorkommende Phrase: ודקארי לה מאי קארי לה — die Luzz. wohlweislich verschweigt — geben? Ebenso unrichtig ist seine Annahme, אירַע stände für אערע; denn dieses W ist nichts anderes als ein Piel vom nh. Kal אָרֵע, s. d. W.

S. 185^b, Z. 16 v. u. st. Genes. r. l. Exod. r.

S. 207b, Z. 5 v. o. Tem. 7a un. ביזיא מילתא der Gegenstand ist verächtlich, d. h. für das Heiligthum verletzend.

S. 215^b, Z. 6 v. u. In den Midraschin kommt meines Wissens der Ausdruck בי רב gar nicht, und in jer. Gem. vielleicht blos in der nächstfig. Stelle vor. j. Ab. sar. I, 39c ob. wird näml. behauptet, Rab stimme der Ansicht des R. Elieser bei, dass die Weltschöpfung im Monat Tischri stattgefunden hätte; דתני בתקיעתא דבי רב זה לכרון וכ' denn in den Tekioth (d. h. in den drei Zusätzen zum Musafgebet des Neujahres, während welcher geblasen wird) der Schule Rab's kommt der Satz vor: "Heute fand der Anfang deiner Werke statt, zum Gedenken an den ersten Schöpfungstag" u. s. w. In den Parall. hing. (j. R. hasch. I, 57b mit., ferner Pesik. Bachodesch [R. haschana] Anf., 150a und endlich Levit. r. s. 29 Anf.) steht בתקיעתא דרב anst.

S. 215^b, Z. 14 v. u. st. 62^a l. 62^b.

S. 222b, Z. 13 v. u. st. 38a l. 35a.

S. 2282, Z. 4 v. u. Af. übernachten lassen. Snh. 47° ob. מבית ליה למת den Todten unbeerdigt über Nacht liegen lassen.

S. 243^a, Z. 25 v. o. st. j. Schek. l. j. Snh.

S. 245², Z. 20 v. o. st. Tisch l. Thron.

S. 247^a, Z. 2 v. u.: 3) lehren, behaupten, eig. durch Forschungen ermitteln, ähnlich קַרַשׁ, |

ר' חסרא בער s. d. W. j. Pea II Anf., 16^d דְּרָשׁ בהן חלק יהושע את הארץ R. Chisda lehrte: Vermittelst dieser Pflanzen vertheilte Josua Palästina, vgl. הַצַּרֶּב j. Bic. III Anf., 65° ob. 'ק זעירא בער R. Seïra sagte folgende Lehre. j. Keth. IX, 34b ob. ר' יודן בער R. Judan lehrte Folgendes. j. Ber. I Anf., 2b ob. u. ö.; vgl. auch Frankel, Mebo, 9^b.

S. 264^a, Z. 24 v. o. Jedoch ist zu unterscheiden das Setzen Gottes aus sich heraus von dem Setzen des Vaters aus sich heraus. Ersteres ist rein geistiger Art. Gott setzte aus sich die Welt soll nichts Anderes bedeuten, als er äusserte seinen Willen oder, nach der Sprache der Bibel: Gott sprach das Werde aus; und infolge dieser Willens-Aeusserung oder durch das "Wort" Gottes enstand die Welt. Der Vater hingegen setzt lediglich durch physische Kraft das Kind aus sich heraus.

S. 293b, Z. 8 v. o. st. נַבְּיָרָה l. הַבְּיָרָה, entsprechend den Formen בָּבָּרּת, בַּבָּרּהָא, בַּבְּירּתָא.

S. 301^b, Z. 20 v. u. Ithpe. geflochten werden. Men. 39b ob. alle Schaufäden גדילא wurden zu einem Faden geflochten.

S. 302b, Z. 9 v. u. hinzuzufügen:

#ריק" ch. (בּדִילְב' Faden. Men. 39b, s. d. Verb.

S. 303b, Z. 2 v. o. Pl. Ab. sar. 45b גרדונר ע"ד das Fällen der Götzenhaine. Das. עץ שגידוער ein Baum, dessen abgeschnittene Zweige zum Genusse verboten sind, dessen Stamm aber erlaubt ist.

S. 307^a, Z. 24 v. u. hinzuzufügen:

ানু (arab. হুই) mit lauter Stimme rufen. בורא דאתונה רחון 20°, כמגדל בורא דאתונה בחון מורא באתונה בחוון מך גרייה der Berg, aus dessen Mitte ihr herbeigerufen wurdet, s. מהר.

S. 307b, Z. 15 v. o. st. גגר i l. הַ, הַב, הַּב,

S. 319a, Z. 13 v. u. st. גועה l. גועה.

S. 344b, Z. 3 v. u. Ab. sar. 44b תשובה גנובה eig. ein verstohlener, d. h. ein nichtssagender, nicht stichhaltiger Einwand. Das. גנרבתא (ch.) ein solcher Einwand.

S. 380b, Z. 18 v. u. hinzuzufügen:

eine Menstrui- דּוֹהָיּ f. (wahrsch. = דְּוֹהָא) eine rende. j. Ab. sar. II, 40d un. זכרותיה דרוהי. j. Schabb. XIV, 14d un. יכרותא דדירי crmp., l. זכרותא דדוהי, s. d. W-

(Bemerkung. Einige der hier erfolgten Berichtigungen verdanke ich der freundlichen Mittheilung des Herrn Rabbiner S. Brann in Schneidemühl.)

Druck von F. A. Brockhaus in Leipzig.